NAZIONALE
BIBLIOTECA
VITT. EMANUELE
13
1 E
26

PRAXIS DISPENSATIONVM APOSTOLICARVM.

PRAXIS DISPENSATIONVM APOSTOLICARVM

Ex solidissimo Romanæ Curiæ stylo, ad hoc usq; tẽpus Pontificatus S.D.N. Vrbani P.P. VIII inconcusse seruato, excerpta.

Opus non modo Episcopis, Vicariis, coeterisq; personis Ecclesiasticis; verumetiam ipsius Romanæ Curiæ Expeditoribus, et Pragmaticis apprime proficuũ. In cuius calce, Cãcellariæ Apl'icæ Regulæ recentiores, totiusq; Orbis Ecclesiaz Prouinciale, in Curialium commoditatem, adiiciuntur.

AVCTORE
PYRRHO CORRADO
A TERRANOVA
V.I.D. Proth. Apost. Maioris Ecclesiæ Neap.^{nae} Canonico; in Collegiũ Officialiũ earũdem dispensationũ in ipsa Cãcellaria Ap'lica per Summũ Pontificẽ alias cooptato, Rescriptorũq; sacræ Poenitẽtiariæ Vrbis muneri, deputato.

Locupletissimo Indice Librorũ, Capitũ, Rerum, et sententiarũ, adiecto.

Cum Priuilegio, et Superior. licentia.

Neapoli
Apud Franciscum Sauium
Typographũ Curiæ Archiepiscopalis
1641.
Sumptibus Stephani Monlīderii
Bibliopolæ Neapolitani.

EMINENTISSIMO, AC REVERENDISSIMO DOMINO D. FRANCISCO TITVLI SS. QVATVOR CORONATORVM PRESBYTERO CARDINALI BONCOMPAGNO Archiepiſcopo Neapolitano.

PYRRHVS CORRADVS CANONICVS ECCLESIAE Neapolitanæ S. P. D.

VO ſunt (Eminentiſſime Princeps) quæ potiſſimùm Scriptorum animos, ad ſua opera Magnis Principibus dicanda, plurimùm impellunt: illaq; me (vt id tecum agerem) omnino deterrebant; Mecœnatum beneuolentia, & operis Patrociniũ: quorum illa, munere, & laudibus; hoc verò ſummi nominis prænotatione conciliari putatur. Munus certè, quod offero (quantum Auctor ego ſum,) exiguum valde eſt, ac prorſus deſpicabile; Magnitudini quidem tuæ, toto cœlo inferius; votis autem meis omnino impar. Laudum tuarum anſam neq; capto, & libens prætereo: neque enim tantam Iliadem, breui in cortice, nuclei inſtar, claudi; neq; (ſi id fieri poſſet) à Te, cui ſumma laus, laudes contemnere, probari putandum eſt: proinde (me Iudice) non Patronum, ſed vindicem compararem. Ergo diù anceps fui. At neſcio quid altius cordi meo inſederat, quod timorem hunc deſpiciebat; quin & ad oppoſitum perurgebat: Suadebat enim; Imò munus hoc, quia exiguum, non alia acies conſpicabitur, præter eam, quam ne minutiſſima qui-

dem obiecta effugere possunt: non remissiore lumine indigebit, vt aliorum oculis obijci possit, quàm, quo etiam athomi conspiciuntur: Quæ pretium omne excedunt, modica solutione compensantur: Laudes, quia non affers, laudum contemptori iucundior apparebis. Id quidem ita suasit, vt persuaserit ad hoc opus tuo nomini consecrandum. Cæterùm, vt quod meum in illo est, minimum, ac propè nihil sit; quantum tamen sapientiæ Apostolicarum Sanctionum contineat; quantum pastorali tuæ sollicitudini, qua amplissimo gregi inuigilas, consentiat; quanto ex animi candore prodeat, totum sine fuco offerentis, perspicacissima iudicij tui acies percipiet: ac, vt alij quoque percipiant, clarissimus Humanitatis tuæ splendor efficiet. Vnum oro, vt apud Te addictissimi animi mei sit monimentum. Vale.

AV

AVCTORIS PROOEMIVM
De operis fine, materia, methodo, vsu.

Miraberis fortasse (Amice Lector) ad quid, tanta librorum copia, nostro hoc tempore, exuberante, ego quoquè noctuas (vt aiunt) Athenas perferre constituerim: vt ergo iustissimæ admirationi respondeam, omnem consilij mei rationem, in hoc opere edendo, aperiam. Et quidem, vt ab illius vtilitate, ac necessitate sumatur exordium, quot, & quàm grauia incommoda vniuersæ Reipub. Christianæ, ex Apostolicarum gratiarum subreptione prouenìant, is duntaxat ignoret, qui animum non aduerrit, quàm sæpè accidat, vt ex falsa assertione, aut narratorum non plena verificatione, aut exponendorum substantialium ignoratione, aut etiam obtentæ gratiæ non rectà excquutione, modò vota (præsertim) non soluantur, modò censuræ non absoluantur, modò irregulares promoueantur, modò bona Ecclesiæ dilapidentur, modò (quod cogitatu, horribile, dictuquè lacrymabile est) ipsa etiam matrimonia, irrita ineantur; innumeræquè gratiæ, quarum vsus is esse debuerat, vt animarum salus, quę antea periclitabatur, in tuto collocaretur, in eatundem certiorem perniciem, ex impetrantium, aut imperitia, aut vtinam non sæpè malitia, funditus euertatur. Accedit, quod Pragmaticorum quandoquè auaritia in Dispēsationibus Apostolicis impetrandis, causas commentitias Summo Pontifici proponendas effingit: quo fit, vt Constitutiones Apostolicæ, eludantur, gratiæ subripiantur, partium pecuniæ dolo extorqueantur, conscientiæ deniquè inextricabilibus laqueis irretiantur; proindè hominum, Dei, naturæ ipsius iura soluantur. Sanè, vniuersas animi vires eò conieci, vt quicquid in Romana Curia, officio fungens; libros reuoluens, negotia pertractans, peritioresquè consulens, pluribus annis, non oscitanter accepi; id demum vtilitatis peperisset, vt nimirum, tantam, quoad fieri posset, auerteret calamitatem. Cœterùm, quantum operæ ad hanc rem contulerim, tùm materia, quam aggredior, tùm ordo procedendi, tùm demum doctrinæ vsus aperiet. Materia est, Praxis Dispensationum Apostolicarum. Praxis (inquam) idest modus, qui in illis ritè, rectequè, tùm à partibus ipsis, siuè Pragmaticis, alijsquè Curialibus, impetrandis, tùm à Iudicibus ad id delegatis, exequendis, seruandus est. Complectitur autem omnes Dispensationes, quæ ab ipsa Romana Curia noscuntur emanare; beneficialibus tamen Dispensationibus, alijsquè quibusdam, illis affinibus, exceptis; de quibus, in mea Practica Beneficiaria propediem (Deo dante) imprimenda, opportunioribus locis, fusius pertracto: quod si quid aliud supererit, quod ad huiusmodi Praxis integritatem fortassè desideretur, illud, in meis amplissimis additionibus ad Hieronymum Paulum, celeberrimum Cancellariæ Apostolicæ Vicecorrectorem, suo tempore prælo etiam dandis, supplere curabo. Methodus ea est, vt primùm, aliqua generalia ad doctrinæ integritatem, ac iura, quæ, secundum materiam, ex causa, relaxari petuntur, præmittantur: deinde, ad praxim descendendo, formulæ, tùm supplicationum Summo Pontifici porrigendarum, tùm, vbi necessitas postulauerit, earum, quæ desuper expediri solent, litterarum Apostolicarum, ad Romanæ Curiæ styli præscriptum, proponantur; illæ quidem iuxtà moderna tempora vsu receptæ, ac ab omni prorsus labe, & superfluitate purgatæ; quibus, velut exemplis, in sua quisquè, vel alterius re, cautè gerenda, vti poterit: deniquè, iàm supplicationum, quàm litterarum earundem, grauioris momenti particulæ, affectiones, petitiones, causæ, clausulæ omnes, etiam restrictiuæ, seù limitatiuæ, ac modificatiuæ, ita expenduntur; vt ex ijs non solùm impetrandi, ac concedendi modus, item quid à Iudicibus Commissarijs, in gratiarum exequutione seruandū sit; sed etiam, quàm mirè praxis eum cōmuni iure conueniat, ac inuicem firmentur, innotescat: propterea enim textus,

ad id, Doctoresquè congessi. Porrò, vt ea, quā par est, fide, quæ profero, accipiantur, omnes monitos esse volo, Praxim hanc, Romanæ Curiæ stylo inconcusso, Sacrorum Canonum, Conciliorum, aliarumquè Constitutionum Apostolicarum Sanctionibus, Congregationis Sacri Tridentini Concilij Declarationibus, Sacræ Rotæ Romanæ Decisionibus, Classicorum authorum solidissimis doctrinis, peritissimorum deniquè virorum obsernarionibus, ac responsis munitam, ornatamq; prodire; quibus, & studiosi ipsius Curiæ Tyrones (quos potissimùm alloqui profiteor) rem (vt aiunt) per causam addiscere; peritiores verò, eorum, quæ verè sciunt, aliqualem idæam in hoc opere contemplari non dedignentur. Id, quod fidentius assero, tùm quod varias doctrinas à quamplurimis insignis notæ Scriptoribus, alia occasione ferenre, allatas, ad rem hanc firmandam comparaui, tùm verò, & eò amplius, quod ea, quæ diutina Romanæ Curiæ experientia didici, profero in medium. Vt verò omnia mea, vnde potissimùm accepi, eò refectam, non est silentio prætereundum, quod inter omnes Doctores, quos Magistros agnosco, non postremas retinet partes dulcissimæ memoriæ Fabius Corradus genitor meus, Iureconsultus, suo tempore celeberrimus: is enim non communibus tantùm adiumentis, quod omnes parentes solent, qui filios Mineruę dederunt; sed peculiaribus stimulis, me à teneris annis, semper vrgebat optimo applicationis exemplo, prout tot sua MM. SS. testantur; quibus, tum in Salernitanæ Ciuitatis Auditoratus; quod munus iteratò obiuit, tùm in repetitis Iudicis, & Gubernatoris apud Rossanensem, tunc Regiam Ciuitatem inclytam, officijs; tùm deniq; in supremo onere Auditoris generalis, ad quod à Nicolao Bernardino Sanseuerino, tunc Bisignanensiū Principe, seù mauis (vt ita dicā) Regulo, vocatus fuit, ita se cōparauit, vt nō minori vitæ integritate, quàm doctrinis eximijs, & præsentibus ius diceret, & posteris ad ius dicendū, scribendumq; pararet iter. Vtinam tanti parentis vestigia persequi liceat. Quoniam verò, de stylo Romanæ Curiæ memini, cui in primis hęc mea Praxis niti profiretur, illud aduertendum occurrit, quod quamuis stylus prædictus, tàm varius quotidie appareat, vt proinde, modò album, modò nigrum appellauerint Felin. in c. Rodulphus, num. 22. de rescript. & Cassad. decis. 7. num. 4. eod. tit. ex eo quod ad Summorum Pontificum mutationem, mutatur; qui pro temporum varietate, etiam ad Prædecessorum suorum statuta mutanda, non tamen ex leui causa, se pronos exhibere videntur; modò enim obsoleta innouant, modò vigentia eneruant, modò ex parte, modò in totum immutant, aut etiam noua condunt, prout notauit Io. Andr. in cap. 1. de elect. (quod præsertim in Dispensationibus obseruatum extitit; quarum scripturæ, sub diuersis formulis comperiuntur emanasse, iuxtà casuum, & occurrentium materiarum varietatem, vt propterea certa regula, certaquè doctrina de illo tradi non posse videatur) non tamen ab huius operis lectione te conuenit abstinere: polliceor etenim hanc, quæ hic proponitur, Praxim, circa ea potissimùm versari, quæ semper stabilia manent, ac firma; nec præsertim per ipsorum Summorum Pontificum successiones, substantialem admittunt variationem. Huius deniquè operis vsus is esse poterit pro Tyronibus supradictis, vt qui Dispensationum earundem impetrationes moliūtur, supplicationes, instar eius, quę sibi proponitur concipiant: quod si materiam, quam animo obuersant, ipsissimis terminis in hac Praxi, veluti in speculo non conspicient, nouerint se paucis tantummodò immutatis, illam reperturos. Enimuerò, ne hoc opus in incommodum volumen excresceret, quamuis accuratissimè omnes formulas descripserim, ab ijs tamen, quæ ad aliquas, vel ut, species ad genus, vel vt simile ad consimile reuocari possunt, meritò abstinui; ea dumtaxat adnotando, quæ illi propria sunt: in reliquis verò, quæ cum cœteris habent communia, ad illas eos remitto; quippè, si modicam adhibuerint industriam, optato fine potientur, ac si extensę omnes formulę fuissent. Atquè hæc certè fuit, vt ingenuè fatear, mei cōsilij ratio, Lector beneuole. Si opus placuerit, proba; consilium certè non despicies. Vale.

IN-

INDEX

LIBRORVM, ET CAPITVM

PRAXIS DISPENSATIONVM APOSTOLICARVM.

LIBER PRIMVS.

De Dispensatione in genere.

LIBER SECVNDVS.

Praxis Dispensationis super Irregularitate proueniente ex defectu Sacramenti, Bigamię, videlicet, & reiteratione baptismi.

LIBER TERTIVS.

Praxis Dispensationis super Irregularitate proueniente ex defectu Corporis, & animæ.

LIBER QVARTVS.

Praxis Diſpenſationis ſuper Irregularitate proueniente ex defectu ætatis,& temporis.

LIBER QVINTVS

Praxis Diſpenſationis ſuper irregularitate proueniente ex homicidio.

LIBER SEXTVS.

Praxis Diſpenſationis ad beneficia ſæcularia pro Regularibus, & è contra.

LIBER SEPTIMVS
Praxis Dispensationis super matrimonijs contrahendis in gradibus prohibitis.

LIBER OCTAVVS
Praxis Dispensationum matrimonialium cum copula scienter, & ignoranter; necnon de scienter, & ignoranter contracto.

LIBER NONVS.
Praxis Dispensationis super alienatione bonorum Ecclesiasticorum in forma, Si in euidentem &c.

Vidimus præsentem librum, prætitulatum, Praxis dispensationum Apostolicarum à Domino Canonico Pyrrho Corrado compositum, & ad communem studiosorum vtilitatem, censemus illum typis mandari posse; si ita videbitur Perillustri, & Reuerendissimo Domino Generali Vicario. Dat. Neapoli die 29. Iunij 1638.

Alexander Ruffus Can. dep.
Paulus Squillante Can. dep.

IMPRIMATVR, Alexander Lucianus Vic. Gen.

Illustrissime, & Excellentissime Domine.

Iussu Vestræ Excellentiæ percunctatus sum, maiori, qua potui attentione Vtilissimam Praxim Dispensationum Apostolicarum, summo studio, & labore peractam à Perillustri, & Admodum R. Domino Pyrrho Corrado Iuris vtriusque Peritissimo, ac benemerito Canonico Cathedralis Ecclesiæ Neapolitanæ; adeo quod, cum in illius perscrutatione nil aduersari comperiatur iuri publico, neq; bonis moribus, fateor eam esse non exigua commendatione dignam pro Reipublicę commodo, iurisque professorum vtilitate, & præsertim in foro Apostolico versantium facilitate: iustissimeq; censeo quamprimum illam typis dari posse, suggerente quoq; Vestrę Excellentiæ assensu, cui in omnibus cum debita reuerentia me submitto, & precor longęuos annos fęlicissimos, Vale, ex Aedibus Nostris. Neap. die 8. mensis Octobris 1638.

Addictissimus seruulus Vestræ Excellentiæ

Ioannes Baptista de Thoro I.C. Neap.

Visa supraescripta relatione IMPRIMATVR

Tapia Regens. Brancia Regens. Casanate Regens.

Prouisum per Suam Excellentiam Neap. die 8. Nouembris 1638. Taglianis.

PRAXIS DISPENSATIONVM APOSTOLICARVM

Auctore

PYRRHO CORRADO A TERRANOVA V. I. D.
Prothonotario Apostolico, & Canonico Maioris Ecclesiæ Neapolitanæ,

LIBER PRIMVS.

De Dispensatione in genere.

SVMMARIVM.

1 *Ordo in scripturis est necessarius.*
2 *Definitio rei naturam demonstrat.*
3 *Dispensatio quid sit.*
4 *Illicitum fit ex dispensatione licitum.*
5 *Dispensatio, & legitimatio in quo differant.*
6 *Causa requiritur in dispensatione.*
7 *Nec intelligitur, nisi exprimatur.*
8 *Dispensatus sine causa, non est tutus quo ad Deum.*
9 *Secus verò in foro exteriori.*
10 *Causa in qualibet re consideratur, & siuè finalis, siuè impulsiua falsitas vitiat dispensationem eod. num. in fin.*
11 *Sine ea vix, aut rarò dispensatur.*
12 *Causa de stylo Curiæ recepta ad dispensandum quæ.*

De Definitione Dispensationis,

CAPVT I.

IAM maiores nostri probauere consuetudinem, vt dum longiori sermone aliquid pertractandum susciperent, ante omnia ex Ciceronis præcepto in principio de Officijs statuerent omnem eorum institutionem à definitione debere proficisci; vt sciatur quid sit id, de quo dispu atur; ordo
1 enim in omni scriptionis genere necessarius est, vt notauit *Bald. in proœm. ff. in principio*; scire enim quid facias, & quo ordine facias, ignorare, perfectę non est cognitionis. Id quidem nobis seruandum omnino proposuimus. Cum enim definitio rei
2 naturam, vim, atque potestatem demonstret, vt ex *Philos. 7. metaph. & per Boetium*,

quem refert *Accurſ. in l. omnis definitio, de regul.iur.* & patete *in l.1. ff.de iuſt.& iur.& idem in §. His igitur generaliter cognitis, inſtit. eod tit* profectò diſpicere non poterimus quid ſimus pertractaturi, niſi prius ab ipſa diſpenſationis definitione in genere exordium ſumpſerimus.

3 Diſpenſatio igitur latiſſimè ſumpta, nil aliud eſt, quàm iuſta diſtributio rei communis in ſingulos, iuxta cuiuſque neceſſitatem, ac dignitatem, *Syl.in verb. diſpenſatio q.1. Conar.de ſponſ.c.6.§.9. nu.1.* At in re noſtra, verbum diſpenſare, accipitur prò eximere, ſeù ſoluere à vinculo legis; & obid diſpenſatio hęc à DD. definitur, quod ſit iuris communis relaxatio, facta cum cauſa iuſta, & rationabili ab eo, qui ius habet diſpenſandi, *Abb. in cap. fraternitatis, de ſchiſmat. Angel. Tabien. & Armil. in verbo diſpenſatio, gloſ. in cap. requiritis, 1. q 7.* Secundum verò *Hoſt.* diſpenſatio eſt rigoris iuris, per eum ad quem ſpectat, miſericors, canonicè facta relaxatio: quæ quidem definitio videtur etiam deſumpta *ex d. c. requiritis, Bald.* etiam *in addit.ad Specul.* ait, diſpēſationem eſſe rigoris mitigationem, vel pœnalitatis moderationem, per habētem authoritatem, factam, ſuadente publica vtilitate, vel alia rationabili æquitate, quam lex ciuilis indulgentiam appellauit.

4 Et dicitur *iuris communis relaxatio*, quia de iure illicitum fit ex diſpenſatione, licitum; & hic eſt propriè effectus diſpenſationis; nam, vt dixit *Innoc. in c. paſtoralis, de cauſ. poſſ. & prop.* facit impoſſibile, poſſibile; quia diſpenſatus reſtituitur in integrum, & redditur aptus, & legitimus ad ea, ſuper quibus fuit diſpenſatus; ſicut erat ante incurſum impedimentum, *c. ex diligenti, de ſimon. & c. ſi quem pænituerit, 12. q.3.* Vnde quotieſcunque caſus eſt poſſibilis, & licitus, non dicitur fieri diſpenſatio, ſed potius iuſtitia, *Oldrad. conſ.203.*

Sed hic notanda ſunt illa verba *Innoc.* nimirum, *ad ea ſuper quibus &c.* propter id etenim, diſcrimen conſtituitur inter di-
5 ſpenſationem, & legitimationem; quādoquidem illa tanquam arida, & odioſa, vt infra dicitur, tantum valet, quantum ſonat: per eam namque tollitur impedimentum, ſeù defectus quoad quid; veluti, cum exempli gratia, illegitimus diſpenſatur ſuper defectu natalium, vel in certo alio caſu, vltra quem remanet illegitimus. Iſta verò eſt fauorabilis, & ampla, per quam omnis macula tollitur, ac quis natalibus, & ingenuitati, ac ad omnes effectus plenè reſtituitur; quatenus illa fiat ab habente hanc plenam poteſtatem, *Ludouiſ. dec.353. nu. 14.* & ſimpliciter habet omnia iura, quæ habent qui ab initio legitimi nati ſunt, *Auth. quib mod natur. eff. ſui, §. ſanciendum, Gamb. de auth. leg. lib 7. nu.208.*

6 Dicitur, *cum cauſa*, quia illa ſemper requiritur in diſpenſatione; nam ſi non adſit, certum eſt, peccare Prelatum ita diſpēſando, & data facultas diſpenſandi, intelligitur, ſi adſit legitima, & rationabilis cauſa, ac propterea, etiam Princeps diſpenſando ſiue cauſa, maximè vbi adſunt ſcandalum, & damnum tertij, non dicitur prudens, & fidelis diſpenſator: non prudens, quia ſine ratione diſpenſat, neque fidelis, quia minus conuenienter vtitur ſua poteſtate, vnde dicitur *Luc. 12. quis putas eſt fidelis diſpenſator, & prudens, &c.*

Decreto inſuper *Conc. Trid. ſeſſ.6. cap.2.* cauetur, quod diſpenſationes concedantur ex veris, & rationabilibus cauſis, *& ſeſſ.24. cap.8. in fin.* nè Papa diſpenſet in Secundo gradu, niſi inter magnos Principes, & ex publica cauſa, *& ſeſſ.25. cap.13.* ibi, *cum iis ex cauſa viſum fuerit diſpenſare.*

7 Ad hæc id. *Oldrad. conſ 325. nu.2.* ait, quod nunquam cauſa ſubintelligitur, niſi exprimatur; ac propterea, illa non expreſſa, redditur nulla diſpenſatiò; Vnde ſic diſpenſa-
8 tus non erit tutus quoad Deum, *Abb. in c. quàm Eccleſiarum, de conſtit.* immò peccaret toties, quoties vteretur dicta diſpenſatione; ſicut peccaret, ſi contraueniret legi, ſuper qua obtinuit diſpenſationem: quia cum diſpenſatio prædicta ſit nulla, nihil ei prodeſt, nec eum excuſat quoad Deum, *Valer. in tract. de differ. vtr. iur. verbo diſpenſatio differ.1.*

9 Secus tamen eſſet in foro exteriori, in quo huiuſmodi diſpenſatio excuſat; quia taliter diſpenſatus non poterit accuſari, vel puniri, ſi contraueniat legi, virtute dictæ diſpenſationis, quæ aliàs nulla eſt, vt *per gloſ. in cap. non eſt, verbo, adimplere, de vot. Innoc. in c. fin. de renunt.* vbi loquens de abſolutione à iuramento facta ſine cauſa legitima, ait illam non valere.

10 Cum verò cauſa in qualibet re ſit inprimis conſideranda, *vt per Menoch. de præſumpt. lib.5. c.17 nu.2.* id potiſſimum locum ſibi vendicare dignoſcitur in reſcriptis diſpenſationum; circa quas operatur, vt faciat recedere à regulis iuris, *l. ſi hominem, ff. mand. Dec. in c. cum ſit Romana, nu.13. de appell.* dummodo illa per tria requiſita reddatur iuſta, & honeſta; ſcilicet, quod ſecundum æquitatem, ſit licita, conueniens honeſtati, & expediens ſecūdum vtilitatem, *id. Menoch. conſ.75 nu 35. lib. 1.* Et licèt ſecundum varios effectus, poſſit ipſa cauſa diuerſimodè capi, iuxta tamen propoſitam materiam ſufficit illā

dupli-

dupliciter considerare, finalem, scilicet, & impulsiuam. Finalem eam dicimus, quæ est ipsius Principis dispositionis inductiua, *vt per Rom. cons. 182. nu. 6. vers. ad quod ostendendum*, relatum *per Lotter. de re benefic. lib. 2. q. 36. nu. 4.* scilicet, quæ in totos & funditus mouet animum disponentis, qui aliàs non esset ita dispositurus; aut illa nõ allegata, petitam gratiam denegaret: vnde magis attenditur causa finalis, quæ est causa causarum, quam causa impulsiua. Ipsa verò causa impulsiua est, quæ non est propriè causa, sed quoddam motiuum ad magis adiuuandũ animum concedẽtis ad concedendum, *vt ait Bald. in l. 1. col. 2. C. de fals. cau. Ias. in l. cum quid, col. fin. ff. si cer. pe. Felin. in c. postulasti, de rescrip.* & tunc talis etiam dicitur, quando ipse Princeps gratiam quidem concederet, non tamen ita de facili; cùm illa simpliciter occasionem præstet, *Sanch. de matrim. lib. 8. disput. 21. nu. 8. id. Lotter. lib. 1. q. 45. n. 46.* Notandum verò est, quod in materia dispensationis, nõ solùm falsitas causæ finalis, verum etiam impulsiuæ reddit gratiam ipso iure nullã, *Oldrad. cons. 256. vers. primum videtur*, & sequitur *Dec. in c. cum, cessante de appell.* etiã si sine dolo facta esset, & ita fuisse tentum coram Oradino, in vna Pientin̄ Parochialis de Monticello, ait *Caputaq. decis. 274. num. 9. par. 3.*

11 Est igitur causa huiusmodi adeo necessaria, vt sine illa vix, aut rarò dispensetur. Propterea videndum est, quænam sint iustæ causæ de stylo Romanæ Curiæ receptæ, & ad praxim deductæ, quibus Summus Pontifex frequenter, & in dies vti consueuit, nam licèt eæ quamplurimæ sint, quæ non ita facilè numerari possent, ac propterea dispensantis arbitrio committantur, vt per *d. Gamb. lib. 10. num. 176. vers. decimo quæro*; nihilominus, quę in ipsa notoria praxi receptæ sunt, enumerantur, vt infra.

12 Prima igitur causa est personæ, cuius merita satis iuuant ad impetrandã dispensationem, *c. innotuit in fin. de elect.* & circa sublimes, & litteratas personas *c. de multa, de præb.*

Secunda causa est necessitatis, cũ videlicet, Ecclesia indiget ministro, & nullus alius reperitur idoneus *c. necessaria 1. q. 7.*

Tertia causa est loci, cuius ratione aliquid conceditur, quod aliàs non concederetur, de quo est *tex. in c. ad audientiam 1. de eccles. ædif.* vbi notatur quod ob loci distantiam, potest construi noua Ecclesia in alterius Parochia, etiam in illius præiudicium; quia difficultas aliquid permittit, quod aliàs prohibetur, *c. cum longè, dist. 65. l. si longius, ff. de iudic.*

Quarta causa est temporis, *vt in c. quidã 25. q. 3.* vbi cum Anglici essent ad fidem nouiter conuersi, cum eisdem, vt matrimonium in quarto gradu contrahere possent, dispensatum extitit *d. c. necessaria.*

Quinta causa est Vtilitas Ecclesiæ, *d. c. necessaria.* Verùm vtilitas, & necessitas in materia dispensationis aliquando æquiparantur, *ad not. in c. post translationem, de renunt. & in c. 1. de reb. Eccles. non alien.*

Sexta causa est ætatis, cuius ratione facilius dispensatur, *c. pœnitentes 50. dist. & c. si duo 35. q. 6.* quia si est ætas infãtilis quicquid vidit, ignorat; & ideo infans non potest pro delicto puniri *iuxta tex. in l. infans, ff. ad l. Iuliam de sicar.* quia huic ætati nondum est plenum rationis iudicium, teste *Arist. lib. 1. Polit. cap. vlt.*

Septima causa est scandalum, quod iustam causam præbet ad dispensandum, *c. cum teneamur, de præb. glos. in c. 2. de rescrip.*

Octaua causa est maius bonum, *vt in c. quod scripsi, 35. q. 3. & in c. dispensationes 1. q. 7.*

Nona causa est futurum bonum, vt in *c. ipsa pietas, 22. q. 4.* vbi dispensatur cum hæreticis, vt facilius conuertantur.

Decima causa est euentus rei, veluti, cum facilius dispensatur in iam factis, quã in faciendis, *c. decernimus, & ibi not. 28. dist.* ac cum proles inter consanguineos suscepta est, inducitur causa dispensandi, vt *in c. quia circa de consang. & affin.*

Vndecima causa est, Discretio, quæ potest exemplificari in eo, quod habetur *in c. nisi cum pridem, §. persona de renunt.*

Duodecima causa est Pietas, de qua habetur *in c. 1. & 2. de cler. pugn. in duel.*

Tertiadecima causa est Misericordia, quia dispensatio ex misericordia introducta est, *c. in singulis dist. 86.*

Quartadecima causa est Religio, quæ iustam causam dispensandi inducit, vt habetur *in c. si quis Diaconus 50. dist.* Nonnullas etiam causas referam *in mea praxi benef. lib. 7. cap. 2. tom. 2.*

SVMMARIVM.

1 *Dispensatio unde originem duxit.*
2 *Dispensauit Deus cum Adam, & Eua.*
3 *Item cum Noe, & eius filijs.*
4 *Item cum Abraham, liberando eos à Chaldeis, & cum Iacob.*
5 *Necnon cum humano genere.*
6 *Omnis Dei actio nostra est instructio.*
7 *Dispensatio ad quid fuit inuenta.*

De origine Dispensationis.

CAPVT II.

1 QVo verò ad dispensationis originẽ, nulli dubium est, eam exordium sumpsisse à Deo Optimo Maximo bonorum omnium dispẽsatore, qui ex sola misericordia creauit vniuersa, eaque homini subiecit, *§.in pecudum, instit.de rerum diuis.* & iuxta illud *Psal.8. Omnia subiecisti sub pedibus eius*; dum eius creaturã tot, tantisq; priuilegijs illustrauit; Vnde etiam apud *Ouid.1.Metamorph.*

Pronaq; cum spectent animalia cætera terram,
Os homini sublime dedit, cælumq; videre
Iussit, & erectos ad sydera tollere vultus.

Hoc idem asseruit *Cicero.de legibus. Natura cæteros animantes ad pastum abiecit, solum hominem erexit, ad Cœlique cognitionem, & domicilij pristini conspectum excitauit. Et de Amicitia, Homini datur ascensus ad Cælum ob mentem*; vnde *Raphael Regius* super verbis. *Pronaq; cum spectent, &c.* colligit, hominem fuisse ad imaginem Dei creatum; quia cum animalia curua sint in terram, solus homo ore sublimi, ad Cœlumque erecto præditus est, vt Deum, ad cuius similitudinem creatus est, assiduè contempletur, & ait *id.Cicero de officijs, Homini soli datum est loqui, quod non accidit cæteris animantibus*, sic etiam *in l.iustissimè ff. de ædil. edict. & l.ancillarum, ff.de petit. hæred. & in Genes. cap.1.* vbi admirabilia Dei beneficia sunt collata, neque vnquã ab eius solita donorũ largitione cessauit;
2 dispensando cum Adam, & Eua diuini præcepti transgressoribus; nam post pœni-
3 tentiam, eis peccatum dimisit. *c.serpens, & c. sicut primi, dist.1. de pœnit.* Ex dispensatione etiam saluauit Noè, & filios eius, cũ vnus illorũ, scilicet Cham, esset reprobus, *c.quia ex sola 24.q.1.* Sicut etiam ex dispẽ-
4 satione liberauit Abraham à Chaldeis, *vt 35.q.1.§.fin.* Ex dispensatione liberauit Iacob de manu Esaù, *22.q.2.§.fin.* Dispensa-
5 uit etiam Deus cum humano genere, quando pro nostra redemptione misit filium suum, *c.in scripturis, 8. q 1.* Sic igitur mirum non est, si etiam homines cum ho-
6 minibus dispensant, cum omnis Dei actio nostra sit instructio, *c.exemplum 12.q.1.* Et si Dominus est largus dispensator, non debet famulus esse auarus; cum melius sit de misericordia, quàm de seueritate reddere rationem, *c.allegant, 26.q.vlt.* de quibus, & similibus multa congerit *Specul. in princip. huius tit. ibi, Originem autem traxit, &c.*

7 Fuitq; dispensatio inuenta, vt esset pars iustitiæ distributiuæ; quia cum legislator faciat legem communem, omnes comprehendentem, *l.1. ff. de leg.* & eueniant multæ causæ, propter quas naturalis ratio, & illa extrinseca veritas facti nõ animaduersa, nec considerata à legislatore, suadet factum illud non debere comprehendi sub illa generali determinatione; lex voluit esse vnum, qui secundum terminos iustitiæ dispensaret aduersus tenorem legis, & hic est Princeps, qui est viua ratio, & lex animata; vnde omnis dispensatio reducitur ad causam iuris, aliàs enim dicitur dissipatio, *id.Gamb.d.lib.10.num.157.*

SVMMARIVM.

1 *Dispensatio quotuplex per tot.*
2 *Principis dissimulatio inducit dispensationem.*
3 *Dispensatio Papæ tacita, est minus frequens, & quare.*
4 *Episcopus quando censeatur tacitè dispensare.*
5 *Episcopus promouens indignum, punitur.*
6 *Dissimulatio in inferioribus prælatis, non inducit dispensationem.*

De diuisione Dispensationis.

CAPVT III.

1 VIsis definitione, & origine dispensationis, videamus etiam quotuplex sit dispensatio. Et secundum terminos generales, & in praxi deductos, dicendum est, dispensationum quatuor esse species, Alia enim dicitur debita, Alia 2
prohibita, Alia concessa, Alia permissa.

Debita dicitur illa, vbi multorum strages iacet, & de scandalo timetur, *c.vt constitueretur, 50.dist.glos.fin in c.noli, 23. q.1. Abb.in c.cum nobis in 10.notab.de elect. Lambert.de iurepatr.art.3. q.9. p.1.lib.1. Mil.in repert.verb.dispensatio quædam.* dicitur etiã debita ratione temporis, personæ, pietatis, vel necessitatis Ecclesiæ, vel vtilitatis, aut euentus rei, vt supra diximus, & probatur *in c.exposuisti, de concess. præb.* vel alio modo dici potest debita, quæ ex legitima causa peti potest à Superiore per officium iudicis, si non per actionem; & si denegatur, potest haberi recursus ad alium superiorem; quia tunc non est mera gratia, sed iu-

stitiæ

stitiæ executio, *glos. in c.exigunt 1.q.7. Archid.in d.c.vt constitueretur.*

Vnde infertur, quod hæc dispensatio nõ potest peti aliquo iure, quia solùm dicitur debita in Prælato, qui tenetur occurrere, & prouidere occurrentijs Ecclesiæ subditorum, *d.c.vt constitueretur in fin. & in cap. Domino Sancto, dist.50. ibi, Illos ad pristinũ statum redire Canones præcipiunt, &c.* & exinde eo magis deducitur esse debita, quia verba Canonis id præcipiunt, & sunt apposita dispositiuè, vt habetur *in Clem. fin. & ibi glos. in verbo, iubemus, de cens. & in c. quod præcipitur 14. q. 1.* adeo, vt, si ipse Prælatus nolit dispensare, non euadat peccatum mortale; cum hoc verbum, *iubemus*, importet necessitatem, *vt not.in cap. Rainutius, de testam. & in Clem. vn. de relig. & vener. sanct.* Et sic dispensatio hæc dicitur in agente tantùm, non autem in patiente, & Prælatus recusans dispensare, vbi adest rationabilis causa, peccat propter inobedientiam, *Card.in d.Clem. §.ideoque eod. tit.*

Prohibita dispensatio est illa, quæ minimè fieri potest, absque manifesta iuris dissipatione, vel quando iusta causa dispensandi non adest, *tex.in c.tali, & c.si illa 2.q.7. c.innotuit, §.multa, de elect.* & hoc habet locum etiam in Papa dispensante sine rationabili causa, vt voluit *Innoc. in cap. inquisitioni, de sent. excom. Io Andr.in cap. innotuit, de iudic.* & habetur *in glos. in cap. requiritis, in verbo. & plerisque 1.q.7.*

Concessa dispensatio per se patet, cum sit illa, quæ vbicunque à iure conceditur, fitque quædam commensuratio communis ad singula, & est de iure concessa ob impossibilitatem prouidendi de omnibus particularibus; sicut nauigantes quædam in mare proijciunt, vt alia salua fiant, *cap. dispensationes 1. q. 7.*

Permissa dispensatio est illa, quę etiã arbitraria appellatur, nempè vbi in iure fit prohibitio, cuius moderatio relinquitur arbitrio Superioris, vt habetur *in c. si quis presbyter 50.dist.* vel etiam quando aliquid permittitur, vt peius euitetur, *c.2. de sponsf.* sicut est quando aliquid prohibitum toleratur ex Principis dissimulatione, quæ potius tolerantia vocari debet aduersus legem scriptam; quia idem Princeps sciendo, & patiendo illud non obseruari, videtur dispensare, ne videatur velle animas illaqueare contrauenientium, *Abb.in c.quia circa, de consang. & affin.*

Hæc itaque dissimulatio, seu tolerantia Principis in actu, iure prohibito, regulariter inducit dispensationem ad ipsius actus validitatem, *d.cap.quia circa, & ibi glos. & DD. & not.ibi Butr. num.7. Abb. num.8. & alij*, & planè per *Iason. in l.rem non nouam, num.4.cum seqq.de iud.* Vnde omnis actus iustificatur propter scientiam, & patientiam Superiorum, *tex.in l.quod si, §.quia assidua, ff. de adilit. edict. cap. constitutus. vbi Abb nu. 6. de relig. dom. cap. nisi essent de præb. Tiraquell.de pœn.temp.causa 42. Guttier.pract.quæst.lib.3.pract.29.num.20. cum seq.* Sicut etiam dicimus, quod vsus scitus, & diù à Sede Apostolica toleratus, debet pro lege seruari, *cap ex literis, cum ibi not.de const. c.quam graui, de crim.fal.*

Est tamen intelligendum de dissimulatione rationabili, & in Principe, non autẽ in inferiore ab illo; quia inferior exercens talem actum cum subdito contra legem, eo casu, quo potest dispensare, non propterea videtur dispensare, vt per *Innoc.in c. veniens de fil. presb.* & nos infrà dicemus. In Principe tamen aliter dicendum est, cum in eo non requiratur causæ cognitio, sed sola voluntas sufficiat, *id. Innoc. in c.cum ad monasterium, de stat. regul.*

Alio item modo distinguitur dispensatio; nam Alia dicitur voluntaria, Alia rationabilis non necessaria, Alia rationabilis, & necessaria.

Voluntaria est illa quam solus Princeps concedere potest iusta existente causa, vt not. *in c.non est, de vot.instit.de iur.nat.§.sed, & quod Principi placuit, c. cuncta per mundum, & c.principalem, 9.q.7.*

Rationabilis non necessaria est illa, quę fit ob meritorum prærogatiuam, quæ etiã soli Principi competit, veluti in duplicibus beneficijs conferendis, vt *in c.de multa, de præb. & similibus.*

Rationabilis, & necessaria est illa, quæ etiam Episcopo competit in duplicibus, ad not. *per Host. in sum. de ætat. & qualit. §. ætas, vers. dico ergo, & de præb. §. cui conferenda, vers. sed nunquid.*

Triplex etiam dicitur dispensatio, Alia legis, vt *in d.c.litteras*, ibi: *Permittimus ipsũ ordinari in Clericum*: Alia hominis vt illa, de qua nos in præsenti agimus, Alia mixta, quando scilicet lex concedit, vt homo dispenset, *ad tex.in d.cap.de multa de præb.*

Insuper dispensatio adhuc triplex, Alia iustitiæ, Alia gratiæ, Alia etiam mixta.

Iustitiæ est illa, quæ dicitur debita, vt supra; Gratiæ est illa, quæ continet merum priuilegium, meramq; Principis liberalitatem: Mixta est illa, quæ innititur partim iustitiæ, partim gratiæ, & in hac mixta potest etiam comprehendi Principis tolerantia, *Abb.in d.cap.nisi de præb.*

Item dispensatio duplex est, Alia collatiua, Alia restitutiua; Collatiua est illa, quę

fit quoad quid futurum; Restitutiua verò, quæ fit vt ex retro, quando nimirum quis restituitur antiquis natalibus, quia per cā efficitur verè legitimus, *Grat.discept.foren. cap.496. nu.30.*

Præterea dispensatio, Alia excusabilis, Alia laudabilis, Alia fidelis; Excusabilis est, quando vrget necessitas, quia ipsa legem non habet, & propterea tunc legis rigor infringitur, *Felin.in c.1.num.49. & 50. de constit. Menoch. de arbitr. Iud. lib.2. cent.2. casu 131.num.1.* quia nulla lex, quantumuis generalis censetur excludere casum vrgētis necessitatis, quæ facit licitum, quod aliàs esset illicitum, *Abb.in c.at si Clerici, §. de adulter.nu.9. de iud.* vbi plura in proposito congerit. Laudabilis est illa, vbi communis prouocat vtilitas, quæ à iure æquiparatur necessitati, *Innoc. in c.cum omnes, de const.* Fidelis est illa, quando in ea concurrit aliquid præmissorum, iuxtà dictum *Apost. ad Corinth.4. Hic iam quæritur inter dispensatores, vt fidelis quis inueniatur*, aliàs enim non dispensatio, sed dissipatio diceretur, vt supra diximus, *Barbos.de pot. Episc. p.1.tit.2.glos.15. nu.7.* vnde *Diuus Bernardus lib.3.de consid ad Eugen. Papam III.* sic ait, *Quid, inquis, prohibes dispensare? Non, sed dissipare: Non sum tàm rudis, vt ignorem positos uos dispensatores, sed in ædificationem, non in destructionem: Deniq; quæritur inter dispensatores vt fidelis quis inueniatur. Vbi necessitas vrget, excusabilis dispensatio est, Vbi vtilitas prouocat, dispensatio laudabilis est, vtilitas dico communis, non propria. Nam cum nihil horum est, non planè fidelis dispensatio, sed crudelis dissipatio est.* Hæc ille.

Triplex alio modo dicitur dispensatio, scilicet Magna, Maior, & Maxima; Magna, vt illius vigore possint illegitimi promoueri ad ordines, etiam sacros, & altaris ministerium, & obtinere beneficia Ecclesiastica, etiam curata, necnon regulares Prælaturas, vt probatur *in c.1.c.veniens, & c.proposuit, c.ex transmissa, & c.extirpandas, de fil.presb.* Maior, vt in paterna Ecclesia, & beneficio succedant, aliquo tamen medio, *vt in d.c.transmissa, Maiol.de irregul.p.4.tit.de fil.presb.nu.3. vers.maior.* Maxima, vt nullo medio ad Episcopatum succedāt, *vt in cap. ex tua eod. tit. idem Barbos. dict. num. 3.*

Ad hæc, dispensatio duplex est, Alia generalis, Alia particularis. Generalis est illa, quando aliquis generaliter dispensatur ad beneficia, & successiones. Particularis verò quando dispensatur ad certa beneficia, vel certos ordines, *Gamb. dict. lib. 7. ante num. 233.*

Rursus, dispensatio quadruplex est, scilicet Semiplena, ad minores, *c. si quis hæretica 3.q.1.* Plena, ad Sacerdotium, *c.conuenientibus 1. q.1.* Plenior, ad Episcopatum, *c.nos consuetudinem, 12.dist.* Plenissima, ad Primatum, omnes ordines, & dignitates, *c. ipsa pietas 23. q.4.*

Aliam etiam, & præcipuam capit dispēsatio diuisionem, vt scilicet, Alia sit tacita, Alia expressa.

Tacita est, quando Princeps concessit officium alicui inhabili, vel Papa beneficium; nam tunc videtur tacitè super illius inhabilitate dispensare; ita communiter *DD.in l quidam consulebat, ff.de re iud.*

Quod tamen intelligitur, quando Papa, vel Princeps sciebat inhabilitatem illius, cum quo dispensauit: Secus verò, si ignorabat, *glos.in l.uniuersis, C.de prec.Imper. offer.* quia nunquam censetur Princeps remittere vitium ignoratum, *cap.si eo tempore, de rescript.in 6.*

3 Hodie tamen huiusmodi tacita Papæ dispensatio est minus frequens in vsu, ob regulam Cancellariæ Apostolicæ, cuius verba hæc sunt: *Item quod per quamcumq; Signaturam in quauis gratia, nullatenus dispensatio veniat, nisi dicta gratia totaliter effectum huiusmodi dispensationis cōcernat; nec aliàs nihil conferat aut operetur.* Et sic licèt regulariter Princeps disponendo ad fauorem inhabilis, data scientia illius inhabilitatis, censeatur secum tacitè dispensare, vt dictum est; tamen vrgente supradicta regula, est contrarium dicendum: nec attenditur propterea contraria DD. conclusio, prout signanter tenuit *Calder.cons.8. de rescript. Felin. in cap.cum inter, col.1. & 2.de except. & ibi Dec. num.29.* nam licèt aliàs fuisset resolutum in casu prædicto habere locum dispensationem, scilicet, non facta de ea mentione; vt per *Rot.in vna Salamantin.coram D.Mohedano anno 1543* cum tamen fuisset opposita dicta regula Cancellariæ, fuit recessum.

Voluit tamen *Put. decis. 15. de dispens.* quod quando Papæ est expressus defectus, si ille concedit gratiam, videtur dispensare non obstante, quod oppositum sit de supradicta regula; qui tamen *in fine d. decis.* dicit, quod videndum est, quomodo respōdeatur dictæ regulæ, vt per *Beltr.ad dec. Ludou.109.n.13.* Hoc autem de Papæ dispen-

4 satione. Quo verò ad dispensationem Episcopi, secus dicendum est: si enim ipse aliquem aliquod impedimentum habentem promoueat, super quo potest dispensare, si illud sibi innotescat, censetur ipso facto dispensare, licèt de dispensatione ipse nihil dixisset, *Host.in sum.tit.de temp.ord.n.6; Viuian.in praxi iurispatr.lib.6.c.4.nu.37.*

Verior

Verior tamen, ac tutior sententia, cui satis adhæret praxis quotidiana, est, vt scientia tantùm Episcopi circa hoc non inducat dispensationem, nisi illa expresse concedatur; Episcopus enim promouendo illegitimum, non censetur cum eo dispensare; de qua quidem praxi testatur *Rebuff. in praxi tit. de dispens. super def. nat. nu. 9. vers. Cæterum*, vbi ait, *Quod Episcopus ante collationem beneficij, vel tonsura, dispẽset cum illegitimo, aliàs non valebit actus; nec conferendo videtur dispensare*, & allegat *DD. in c. 1. de fil. presb.*

5 Huius autem rei euidentissima est ratio, quandoquidem Episcopus promouens indignum, punitur, *vt in c. nihil est, de elect.* indeq; satis arguitur promouentem non dispensare, *vt per gloss. in c. vn. verbo dispensaret, de ætat. & qualit.* quia vbicunque Canon imponit pœnam Ordinario, illi prohibere censetur dispensationem, *Abb. in c. ad abolendam, nu. 3. de fil. presb. Lotter. de re benef. lib. 2. q. 48. nu. 144. & in nu. 146.* ita id intelligendum esse ait, vt Episcopus non excedat limites sibi concessæ facultatis, quæ restricta est ad ordines minores, & beneficium non curatum, sed simplex; non enim potest dispensare ad beneficium, cui annexus est sacer ordo; nam si eidem Episcopo prohibeatur dispensare cum illegitimo ad Sacros ordines, consequens est, quod non possit dispensare ad beneficia, tales ordines annexos habentia.

Vnde licèt nonnulli tenuerint præmissa sibi locum vendicare etiam in Episcopo, vt hic; attamen pars negatiua tenenda est tanquam per totum in praxi deducta, & recepta, quæ satis docet Episcopum non eo ipso, quod sciat impedimentum, dispensare, *Nauar. in man. c. 25. nu. 74. vers. Sed dubiũ est*, vbi ait, quod licet contraria opinio fortasse locum habeat in foro conscientiæ, non tamen in exteriori; quia licet cõmunis opinio DD. sit, quod dissimulatio Papæ vim habeat dispẽsationis tacitę, hoc est, si Papa sciens defectum, vel irregularitatem alicuius, & nihilominus eum ad ordines promoueat, vel ei beneficium conferat, eo ipso tacitè dispensat; in alijs tamẽ Prælatis inferioribus, dissimulatio hæc nõ

6 habet vim dispensationis, nisi causæ cognitione præmissa; hoc est, si sit Prælatus Papa inferior; non eo ipso intelligitur dispensare circa ius commune, in quo aliàs posset, nisi exprimat causæ cognitionem, & expresse dicat, *Dispenso tecum*; per ea, quæ tradunt *gloss. in c. 2. verbo dispensatum, & Ioan. Andr. ibi de schism. Innoc. in cap. veniens, de fil. presb.* ita *Sayr. de cens. lib. 7. c. 14. nu. 10. vers. secunda opinio.*

Expressa verò dispensatio dicitur illa, in cuius litteris narratur defectus impetrantis, & in illis Papa vtitur verbo, *Dispensamus, d. c. at si Clerici §. de adulter. & c. de multa de præb.* idemq; esset, si in illis vteretur, verbo, *Permittimus*, quod etiam dispensationem expressam inducit, *d. c. litteras, de fil. presb. c. vn. de ætat. & qualit. in 6.* & docet notorius Cancellariæ Apostolicæ stylus.

Postremò, dispẽsatio altera dicitur præuentiua, altera præseruatiua. Præuentiua est illa, cuius vis quoad defectus iuris positiui, ea est, quod quis dicatur esse in eadem habilitate, veluti cum Papa dispẽsat cum aliquo, vt etiam si contingat per illum bigamiam contrahi, possit pensionem ecclesiasticam retinere; quia ipse Papa præueniendo casum extinctionis huiusmodi pensionis per contractum matrimonij, relinquit ipsam pensionem in primæuo statu; vnde dicta dispensatio resistit incursui bigamiæ.

Præseruatiua verò est illa, quæ exemplificatur, cum Papa dispensat cum Clerico bigamo, vt possit retinere pensionem, quo casu per dictam dispensationem, pręseruatur Clericatus ad hunc effectum, vt per dictam bigamiam non amittatur: vel quando dispensatur cum Clerico ad bellum; quia ille tunc per hanc dispensationẽ præseruatur ab irregularitate.

Et ex his, hæc dispensatio, alia dicitur antecedens, alia verò subsequens. Antecedens præseruat; Subsequens verò tollit, *vt in casu decis. Ferrarien. pensionis coram Virili 21. Martij 1627. per tot.* quam reperies *infra cap. 7. sub num. 21.*

SVMMARIVM.

1 *Papa dispensando, quare vtatur verbo, Dispensamus.*

2 *Gratia motu proprio non inducit dispẽsationem.*

3 *Secus verò ex certa scientia.*

4 *Commenda dicitur dispensatio palliata.*

5 *Nec requirit verbum, Dispensamus.*

6 *Commendæ perpetuæ inducunt incompatibilitatem;*

7 *Dispensationes tacita resultant ex modernis Commendis.*

8 *Quod explicatur, vt hic.*

9 *Dispensationis mentio non fit in litteris Commendæ.*

10 *Commendatarius consequitur ius, & titulum in beneficium.*

An in Dispensatione requiratur verbum, Dispensamus.

CAPVT IV.

QVia verò paulò ante diximus, propter
supradictam regulam Cancellariæ,
requiri ipsum verbum. *Dispensamus*,
ad validitatem dispensationis;dicendum
est hoc idem procedere etiam de iure cō-
muni,vt per *glos.in c.litteras,de cōcess.præb.
in verbo,vacare,ante fin. & glos. in c.nos cō-
suetudinem, in verbo, prohibemus, 12. dist.
Innoc. in c. diuersis fallacijs, de cler.coniug.*
nec refert,quod nonnulli DD.teneant cō-
trarium, quia ex vi dictæ regulę formatus
est stylus Curiæ Romanæ,qui pro lege ser-
uatur,*c.quam graui.de crim. fals. Mar. Ant.
var.resol.lib.1.resol.24.nu.2.*& in dies vide-
mus,quod in dispensationibus iam factis,
scilicet in forma gratiosa, semper Papa
vtitur verbo,*Dispensamus*; ex quo deduci
tur, quod patientia, & tolerātia Principis
nō semper inducit dispensationem,*gl.in c.
cum iamdudum,de præb. & DD. in c. super
eo, de cognat. spirit.* nam propterea vtitur
1 Papa verbo, *Dispensamus*, vt exprimatur
intentio ipsius dispensantis;non enim suf-
ficit velle,nisi exprimatur ore, cum volun
tas in mente clausa,nihil valeat in actibus
hominum, *l.quidem cum filium,ff.de hæred.
inst.* ac propterea ex quibuscunque verbis
generalibus in rescripto appositis non
inducitur dicta dispensatio, *Caputaq.decis.
145.nu.7.p.1.*adeo vt,nec dispensatio ipsa
elici possit ex gratia, *Motu proprio* con-
cessa:nam licèt illa sit latè, & fauorabili-
ter interpretāda,*c.si pluribus, de præb. in 6.
Felyn.in c.causam,quæ num.8.vers.sed limi-
ta.de rescript.* nunquam tamen inducit di-
2 spensationem, *c.si motu proprio, eod. tit. &
lib.cum glos.2.vers.ob hoc, & ibi Io. Andr.
post princip.* ibi, *Motus proprius non inducit
dispensationem, glos in Clem. Si romanus, in
verbo,validum, de præb. idem Felyn. in c.cū
ecclesiasticæ ante fin. vers. rescriptum, de ex-
cept.*quamuis aliter dicendum sit de clau-
3 sula,*Ex certa scientia*, quæ omnem dispen-
sationem,& habilitatem inducit, *per text.
in l.2.C.de crim.sacr. in verbo,elegerit*, licèt
quotidiana nos doceat praxis vix,aut rarò
id euenire posse, stante super hoc dicta
regula Cancellariæ: quia de dispensatione
debet constare verbis claris, & non am-
biguis, *Felin.in c.mandato nu.4.de simon.* &
latissimè tradit *Ferret.cons.32.n.35.*in ma-
teria dispensationis super pluralitate be-
neficiorum.

Cessat tamen conclusio hæc, quod re-
quiratur verbum, *Dispensamus*, in rescri-
pto dispensationis,ac ipsiusmet regulæ di-
spositio in nonnullis casibus, in quibus
necessaria, non tamen expressa cadit di-
spensatio. Exempli gratia in Commenda
4 beneficij;quia ipsa dicitur dispensatio pal
liata ad obtinendum aliquod beneficium,
aliàs obtineri prohibitum ob incompati-
bilitatem ratione tituli, vel supplendi ali-
quem defectum,*Rota decis.117.nu.1.par.1.
diuers. Gonz.ad reg.8.Cancell. glos.5.§.8.
nu.6.* & hæc sola Commenda habet vim
dispensationis, *Rebuff. in tit. de commenda
nu.33.* nec propterea requiritur alia dispē-
5 satio;neque quod exprimatur per verbum
*Dispensamus, Prob.ad. Monach.in cap.super
eo,de præb.in 6.nu.15. & 16.* Sed datur sub
hac formula,videlicet, *Tibi tale beneficium
Apostolica auctoritate concedimus, & com-
mendamus, per te, quamdiù vixeris, obti-
nendum, &c.* quamuis minus sit habere
commendam, seù administrationem, quā
prouisionem alicuius beneficij, cum pro-
uisio sit maior,& dignior,*idem Gonz.d.§.8.
sub num. 66.*

6 Ac propterea declarat *Sarnen. in 5. q.
reg. de trien.* quod hodie Commendæ per-
petuæ inducunt incompatibilitatem; infe-
rendo, quod per eas dispensatur ad incō-
patibilia:vnde iura prohibentia plura be-
7 neficia per eundem retineri posse, per has
modernas Commendas tolluntur, seù ad-
uersus eas tacitæ dispensationes resultant,
*Mandos.in reg.32. q.7.nu.5.*vbi tanquam
optimus practicus, id ita exemplificat, vi-
delicet, Datur beneficium regulare in
Commendam perpetuam Clerico secu-
lari:deinde eidem conceditur aliud bene-
ficium in Commendam absque dispensa-
tione:ista beneficia commendata inter se
incompatibilia erunt. Et similiter practi-
catur, vt si habenti beneficium sæculare
in titulum, detur alterum regulare in Cō-
mendam, adhuc exinde resultet tacita di-
spensatio: & absque eo,quod Summus Pō-
tifex vtatur verbo, *Dispensamus*, hoc re-
scribendi modo vti consueuit, videlicet,
*Tibi per te quoad vixeris, etiam vna cum
tali beneficio tenendum, regendum, & gu-
bernandum: ita quod tibi liceat debitis, &
consuetis dicti Monasterij supportatis oneri-
bus, tertia parte omnium, & singulorum
fructuum, redituum, & prouentum Mo-
nasterij huiusmodi in restaurationem illius
fabricæ, seù ornamentorum emptionem, aut
pauperum alimoniam, prout maior exegerit,
& suaserit necessitas, ac omnibus alijs dedu-
ctis*

stis oneribus, de residuis illius fructibus, redditibus, & prouentibus disponere, & ordinare, sicut illius Abbates, qui pro tempore fuerunt, de illis disponere, & ordinare potuerunt, seu etiam debuerunt; alienatione tamen quorumcunq; bonorum immobilium tibi penitus interdicta, apostolica authoritate commendamus; curam ipsius Monasterij, ac huiusmodi regimen, & administrationem tibi in spiritualibus, & temporalibus plenariè committendo.

9 Nec propterea in dictis litteris fit mentio dispensationis. Et nihilominus huiusmodi Commendatarij habentur vti titulares ac dispositio, & iura loquentia de titularibus, seu de veris Prælatis, habent locum in istis Commendatarijs, qui possunt etiam esse delegati apostolici; *iuxta c. statutum, de rescript. in 6.* sicut titulares, necnō *iuxta Concil. Trid. sess. 25. cap. 10. de reform.* possunt designari in Iudices Synodales, & in eos delegatio, seu commissio sub nomine dignitatis facta, transire, & etiam tales Commendatarij non poterunt remoueri, sicut neq; titulares, *ita Garc. de benef. p. 4. c. 4. num. 48. cum seq.*

10. Id tamē declaratur procedere in Commenda perpetua, scilicet, quæ conceditur fauore personæ, eo modo, quo supra visum est, per quam Commendatarius consequitur ius, & titulum in illo beneficio, *Paris. de resign. benef. lib. 2. q. 17. n. 11.* Secus verò dicendum est in Commenda temporali ad vtilitatem Ecclesiæ, scilicet ad nutum reuocabili facta, donec de Rectore, seu ministro perpetuo, debita præcedente cognitione, prouisum sit *id. Mandos. d. reg. 32. q. 7. nu 4.*

SVMMARIVM.

1 *Dispensatio est odiosa, vulnerans ius commune.*
2 *Recessus omnis à iure est odiosus.*
3 *Argumentum à maiori ad minùs non valet in materia dispensationis.*
4 *Monachus dispensatus ad beneficium curatum, non potest simplex obtinere.*
5 *Dispensatus ad quæcunque beneficia, & dignitates, non est dispensatus ad Episcopatum.*
6 *Neque si fuerit dispensatus ad dignitates tantùm*
7 *Dispensatus ad beneficia non est dispensatus ad pensiones.*
8 *Quando verò secus.*
9 *Dispensatio secunda, non facta mentione de prima, est subreptitia: quando autem secus, nu. 13.*
10 *Et quæ sit ratio.*
11 *Subreptio in dispensationibus reddit eas nullas.*
12 *Quod limitatur, vt hic.*
14 *Ius illud in dispensationibus tribuitur, quod exprimitur.*
15 *Sayr. reprobatur, dicens dispensatum ad ordines censeri dispensatum ad beneficia.*
16 *Quod tamen limitatur, vt hic.*
17 *Dispensatus super ætate ad subdiaconatum, potest habere vocem in Capitulo.*
18 *Dispensatio concessa super principali, censetur concessa in consequutiuis.*
19 *Dispensatus ad duo beneficia, censetur dispensatus super residentia.*
20 *Dispensatio extenditur ad species inclusas.*
21 *Dispensatus ad carnes, censetur dispensatus ad lacticinia.*
22 *Dispensatus ad comedendum oua, potest vti butyro, lacte, & caseo.*
23 *Dispensatio percipiendi fructus Canonicatus &c. in absentia, censetur dispensatio ad non emittendam professionem fidei.*
24 *Argumentum quando valeat à maiori ad minus in materia dispensationis.*
25 *Dispensationem non trahi ad consequutiua, quando intelligatur.*
26 *Dispensatus ad prabendam sacrum ordinem annexum habentem, non est dispensatus ad vocem in Capitulo.*
27 *Dispensandi facultas latè interpretanda.*
28 *A proprietate verborum non est recedendum.*
29 *Interpretatio sumenda est, vt actus valeat.*
30 *Dispensatio motu proprio concessa, latè interpretanda.*
31 *Dispensatio cum Episcopo, nè infra tempus consecretur, ad quid extendatur.*
32 *Dispensatio quomodo detur ad præterita validanda.*

An dispensatio sit amplianda, vel restringenda.

CAPVT V.

1 DIspensationem esse odiosam, & vul-
nerare eius commune, ac exinde
aridam, & arctam, ait *Felin. in c. postulasti,
num. 8. de rescrip.* necnon sterilem, & infœ-
cundam, *vocat tex. in c. 1. §. fin. de fil. præsb. in
6. vbi Franc. num. 4. Caputaq. decis. 303. p. 2.
Sayr. de cens. lib. 6. cap. 11. à nu. 16.* & alij, ac
propterea strictè interpretandam, & intel-
ligendam, *d. c. 1. de fil. presb. in 6. c. non potest,
de præb. eod. lib. Sanch. de matr. lib. 8. disp. 1.
num. 3. Marc. Ant. var. resol. lib. 3. resol. 2. nu.
18. Campanil. in diuers. iur. can. rubr. 11. cap.
2 13. num. 90.* cum omnis recessus à iure, qui
fit per ipsam dispensationem, sit odiosus,
& restringendus, *d. c. 1. de fil. presb.* adeo, vt
in materia dispẽsationis non valeat argu-
mentum de maiori ad minus, id *Caputaq.
decis. 8. & 274. par. 1. Ludouis. decis. 353. nu.
15. Garc. de benef. p. 1. cap. 6. num. 58. & 59.*
nam licet huiusmodi argumentum valeat
regulariter in iure, *reg. cui licet. de reg. iur. in
6. l. iuris gentium, §. adeo. ff. de pact. Crauett.
cons. 290. num. 7. & cons. 326. num. 10.* nihi-
lominus contrarium dicendum est, in ma-
teria dispensationis, aut in priuilegijs par-
ticularibus, seù dispositionibus odiosis, *c.
fin. de translat. prælat. cap. cui de non sacerdo-
3 tali, de præb. in 6. Io: Andr. in c. ea quę de reg.
4 iur. eod. lib.* subdit, quòd ex dispositione
monacho concessa, vt possit beneficium
curatum retinere, iuxta dispositionem
c. quod Dei timorem de stat. monach. non po-
terit propterea simplex beneficium possi-
dere, *Barbos. de pot. Episc. alleg. 33. num. 14.*
Vnde in ea non procedit argumentum, neq;
ab identitate, neq; à maioritate rationis,
vt dictum est; quapropter si mandetur
prouideri de maiori præbenda, non pote-
rit prouideri de minori; sicut etiam dispẽ-
satus ad dignitates, seù ad curata, non cen-
setur dispensatus ad beneficia simplicia,
*Innoc. in c. cum accessit 3. de præb. Felin. in
c. veniens, de accusat.* Et eo minus, si quis
5 fuerit dispensatus ad quæcunque benefi-
cia, ac quascunque dignitates, veniet Epi-
scopatus, ob excellentiam, & præeminen-
tiam dignitatis. Vnde docet stylus Curiæ,
quòd cùm illegitimus aliquis petit dispen-
sari ad quascunque dignitates, etiam Epi-
scopales, Archiepiscopales, & Patriarcha-
les, vt aliquando peti consueuit, non ita
passim signetur à Papa supplicatio, nisi de
meritis, & qualitatibus Oratoris fuerit ple-
nè certioratus; quare huiusmodi dignita-
tes debent expressè narrari; quia sunt spe-
ciali nota dignæ, vt testatur *Abb. in cap. di-
lectus nu. 1. de concess. præb.* vbi in proprijs
6 terminis docet, quòd dispensatio ad digni-
tates, non extenditur ad dignitatẽ Episco-
palem, *id. Garc. d. p. 1. cap. 6. n. 66.* sic etiam
7 dispensatus ad beneficia, non censetur di-
spensatus ad pensiones, vt infra dicetur,
nisi de ipsa pensione fuerit facta expressa
mentio, *per tex. in c. quamuis. & d. c. cui de
8 non sacerdotali,* nisi tamen dispensatus ad
beneficium, illud postea resignauerit ad
fauorem alterius, reseruata sibi aliqua pẽ-
sione super illius fructibus; nam pensionẽ
huiusmodi licitè percipere potest absque
noua dispensatione, *per tex. in cap. nisi de
præb.* quia si potuit obtinere beneficium
integrum, ergo etiam partem illius scili-
cet prædictam pensionem; quia idem iuris
est de toto quoad totum, quod de parte
quoad partem, *cap. maioribus,* & ibi *glos. in
verbo, diuisionem, de præb. & arg. cap. si quis
Episcopus 1. q. 1. l. qua de tota ff. de rei vend.*

Vnde aliàs dixerũt Domini Abbreuia-
tores maioris præsidentiæ, quòd si regu-
laris dispensatus ad vnum sæculare sine
clausula permutandi, resignet illud, & eidẽ
super fructibus illius reseruetur pensio; erit
capax illius, absque noua dispensatione,
licèt non haberet clausulam permutandi;
cùm dicta pensio succedat loco dicti be-
neficij, ad quod secum fuerat dispensatum.
Verum est tamen quod super his contra-
rium quandoq; seruari videmus.

Et est in hac nostra praxi notandum, si-
cut docet etiam notorius Romanę Curiæ
stylus, quòd stante natura dispensationis,
hunc, inter cæteros effectus, ea produxit,
quòd secunda dispensatio dicitur subrep-
titia, si adijciatur primæ dispensationi, non
9 facta mentione defectus super quo Orator
fuit dispensatus: hæc enim expressio veri-
10 similiter Papam retraheret à noua con-
cessione, *vt est tex. in cap. 2. de fil. præsb. in 6.*
11 ex quo colligitur etiam, quòd subreptio
in dispensationibus, reddit eas ipso iure
nullas, *glos. in c. ad audientiam, 2. de rescrip.*
12 quod tamen limitatur, quando, videlicet
secunda dispensatio impetratur à Papa; se-
cus si ab Episcopo, *Clem. fin. de off. ordin. &
tex. in d. c. 2. de fil. præsb. in 6. & per glos. in d.
c. 2.* & est maximè notandum, quod licèt
illa in verbo, *defectu,* loquatur de naturali
defectu, tamen est etiam intelligendum de
accidentali; nam etiam supradicta praxis
docet, quod si dispensatur cum homicida,
vel aliàs irregulari, vt non obstante deli-
cto, vel irregularitate, possit promoueri ad
sacros ordines, & beneficium obtinere; si
postea

postea impetret dispẽsationem super pluralitate beneficiorum, non facta mentione primæ gratię, non valebit impetratio; quia secunda dispensatio additur primę, per rationem supra allatam, nempè, quia non est verisimile, &c. vt in *d. c. 2.* quia supradicti defectus non sunt in totum per dispensationem sublati; nam hic non interuenit (quoad illegitimitatẽ) plena restitutio natalium, seu legitimatio, sed tantùm dispẽsatio, quæ, strictè intelligenda est, *c. 1. eod. tit.* aliàs si interueniſſet legitimatio (maximè in eo casu, quo tota constitutio canonica faciebat illegitimum) tunc, cum vitium esset in totum sublatum, valeret se-
13 cunda dispensatio, nõ facta mentione primæ gratiæ, vel de defectu; quod tamen intelligendum est, quando dispensatio additur dispensationi; secus verò, si non adderetur dispensationi: exempli gratia, si cum illegitimo, vel homicida sit dispensatum, vt non obstante tali defectu, possit beneficium ecclesiasticum consequi; & ipse postea, tacito tali defectu, vel dispensatione, impetret beneficium; tunc profectò valebit impetratio, cum non sit noua dispensatio, addens primæ dispensationi, sed quędam executio dispensationis iam factæ; & ita tenet, & obseruat dicta Curia, *teste Io. Andr. in d. c. 2.* & ego dicam in mea practica benef. tom. 1. in secunda parte signaturæ, vers. necnon dicti Oratoris dispensationes &c. & reassumam in meis additionibus *ad Hieron. Paul. Cancell. apost. Correctorem, lib. 7. cap. 7. titulo, quando mandatur creari Canonicus in vna Ecclesia.*

14 Quo verò ad reliqua, generalis regula constituenda est, videlicet, quod in quibuscunq; dispensationibus, seu mandatis ad dispensandum, illud ius tantùm tribuitur, quantum exprimitur, *vt per d. Io. And. in c. ex eo, de elect. in 6.* & hoc propter naturam dispensationis, quæ propter recessum à iure, vt dictum est, venit restringenda.

Contrarium autem circa hoc sentientes, nullo modo sunt audiendi, inter quos, *Henriq. in sum. lib. 15. cap. 57. §. 5.* Sicut pari modo neq; audiendus est *Sayr. de censlib. 7. cap. 14 n. 21. vers. tertium est,* dicens quod
15 dispensatus ad ordines, videtur dispensatus ad beneficia simplicia, quæ conferri solent, & conuenire clerico, hoc vel illo ordine minori initiato; quia beneficiũ simplex non videtur aliquid amplius exigere, quàm exigat ordo clericalis, propter quẽ illud beneficium simplex conferri solet; id enim falsum est, *sicut ait idem Garc. d. cap. 6. nu. 70.* & scimus nimis distare à Stylo Curiæ super his omnibus noto.

Supradictam tamen conclusionem, per quam dictum est, non valere circa hoc argumentum, &c.

16 Limita primò, quando illud minus, est aliquo modo annexum maiori, tanquam illius pars, *c. per venerabilem, vbi Abb. qui fil. sine legit.* quia licèt dispensatio non extendatur ad connexa separabilia, quando, videlicet ille, cum quo dispẽsatur in principali, erat etiam inhabilis ante dispensationem ad connexum, attamen aliud dicendum est, quando taliter dispensatus nõ erat inhabilis ad accessorium, sed ad solũ principale; quia, eo remoto per dispensationem, consequens, & accessorium liberum erit ab omni macula; & sic poterit vtrumq; exerceri, *Felin. in c. postulasti nu. 11. de rescrip.* quod quidem exemplificari poterit in Canonico, qui non potest habere vocem in Capitulo, nisi fuerit in Sacro Subdiaconatus ordine constitutus, *Conci. Trid. sess. 22. cap. 4.* Quod tamen est non per se, & principaliter ratione defectus ætatis, sed ratione defectus ordinis, eam
17 ætatem requirentis. Vnde si Papa super defectu ætatis huiusmodi ad Subdiaconatus ordinem suscipiendum dispensauerit, censebitur etiam cum eo dispensatum, vt habere possit vocem in Capitulo, *Sanch. de matr. lib. 8. disp. 1. nu. 33.*

18 Limita secundo, quando sumus in necessarijs consecutiuis, & accessorijs; quia tunc dispensatio concessa super principali, censetur etiam concessa super necessarijs consecutiuis, & accessorijs: & generaliter, dispensatus ad aliquid, videtur dispẽsatus ad omnia accessoria, *per glos. communiter receptam in c. quia in tãtum, vers.*
19 *plures Ecclesias, de preb.* sicut etiam dispẽsatus ad duo beneficia incompatibilia, censetur etiam dispensatus super illorum residentia, licèt non exprimatur, *glos. in c. si quis in clero, vers. solemnibus, 7. q. 1. Host. in c. cum in cunctis, de elect.* & in tali dispẽsatione subintelligitur clausula, quod dispensatus deseruiat per substitutum, seu Vicarium, *Mandos. super reg. 20. q. 7. nu. 4.* & comprehendit solùm ea, quæ veniunt in necessariam consequentiam, & inseparabilem, non autem separabilem, *Felin. in c. postulasti, nu. 10. de rescript.* aliàs enim talis dispensatio redderetur prorsus inanis, nullumq; operaretur effectum, *id. Felin. in d. c. postulasti.*

20 At pari ratione, dispensatus ad presbyteratum, censetur etiam dispensatus ad minores ordines; nam quamuis dispensatio sit stricti iuris, extenditur tamen ad species inclusas, & necessariò consequen-

tes,

tes, vel antecedentes, *Archid. in c.cum ex eo,de elect.in 6.* vbi ait, quod dispensatus ad Ecclesiam parochialem, videtur etiam dispensatus, vt non teneatur infra annum promoueri; quia si infra id tempus non promoueretur, illa vacaret; & sic nihil talis dispensatio prodesset, *c.licet canon, de elect.* sicut etiam dicimus de infirmo dispensato ad carnes, prout in dies Papa dispensat de vtriusq; medici consilio, ac secreto, & sine scandalo, & præterquam in sextis ferijs, ac Sabbathorum, & quatuor temporum diebus, necnon vigilijs de præcepto, & tota maiori hebdomada, & durantibus infirmitatibus tantùm, tunc taliter dispensatus, censetur etiam dispensa-
21 tus ad lacticinia etiam si supradicta licentia ab alio concedatur; sicut etiam is, cui data est facultas comedendi oua, etiam butyro, lacte, & caseo vti potest; cum ex
22 his oua præparari soleant; sic etiam concessa facultate comedendi carnes, ea etiã concessa intelliguntur, quæ ex carnibus originem ducunt, *Medin. in instruct.l.1.c. 14.§.10. Azor.cap.10 q.3.*

Illud autem, quod in consequentiam venit, trahitur, etiam contra naturam suã à principali, quod aliàs frustra videretur concessum, *l.Papinianus §.si ex causa, ff.de inoff.testam.* Et videmus in praxi receptũ, quod cum ad præscriptum *Concilij Tridentini sess.24.cap.2. de reform.* prouisi de quibuscumq; beneficijs, curam animarum habentibus, in manibus Episcopi, vel Vicarij, & prouisi de Canonicatibus, & dignitatibus in Ecclesijs Cathedralibus, etiã in Capitulo, professionem fidei emittere teneantur; nihilominus, si daretur prouiso indultum de percipiendis fructibus in absentiam per necessarium antecedens cẽ-
23 setur dispensatus à professione fidei faciẽda; *vt fuit resolutum in vna Carthaginens. fructuum, die prima Iulij* 1588. *coram Plato, teste Garr.de benef.p.7.cap.3. nu.77.* iura namq; correctoria, & quantumuis exorbitantia, loquentia in casu expresso, trahuntur ad casum, qui solet venire in consequentiam alterius, *c.miramur, de seru.non ordin.*

Et non aliter, quàm vt præmittitur, intelligendi sunt, *tex.in c.per venerabilem, & ibi Abb.qui fil.sint leg.* qui videntur innuere, quod, si quando in iure casus expressus ad dispensationem nõ reperitur, debemus confugere ad similes casus; quia in materia dispensationis valet argumentum à maiori ad minus. Id enim, vt iam supra dictum est, optimè declaratur *per Io. Andr. in c.postulasti de rescript.* videlicet, vt huiusmodi argumentum procedat in causis minoribus annexis, vel inclusis sub maiori; secus autem in separatis.

25 Vnde notãdum est ex supradictis, quod dispensatio nunquam trahitur ad consequutiua eius, super quo dispensatur, quando ipsa dispensatio imprimit effectum validum super actu, in quo dispensatur absq; eo quod extendatur ad illius consecutiuũ; *vt optimè tradit Abb.in c.cum in cunctis. §. cum verò de elect.*

Sicq; cessat illa communis DD.opinio, nempè quod dispensatus ad ordines, censetur etiam dispensatus, vt vnum tantùm beneficium simplex possit obtinere, quod videtur inter cæteros firmare *Borgas.de irregul.p.5.rubr.de fil.præsb.nu 9.* ea ratione, quia ex intentione concedentis, talis dispensatio est fauorabilis, & ampla, nè videlicet talis dispensatus in opprobrium ordinis clericalis mendicare cogatur, *c.cum secundum, de præb.* quia contrarium verius est, vt supra diximus: satis enim liquet, quod vnum sine altero stare potest, *id. Abb.in c.pro illorum, 3.notab. de praben.* sicut etiam *an glos.in Clem.2. in verbo an-*
26 *nexi, de ætat. & qual.* quod dispensatus ad præbendam, sacrum ordinem annexum habentem, non est dispensatus, vt possit habere vocem in Capitulo; cum pariter possit vnum sine altero subsistere, & sic dispensatio non remanet frustratoria, *vt etiam tenet Imol. in d. Clem.2.* Canonicus namq; nisi fuerit in sacro ordine constitutus, non habet de iure vocem in Capitulo, *Concil.Trid.d.sess.22.cap.4.*

27 Limita tertiò in facultate concessa alicui de dispensando, non expressis nominibus dispensandorum; sed in fauorem illius, cui datur potestas dispensandi; quia tunc, tanquam fauorabilis est laté interpretanda, *Felin.in c.final.de Simon. Garcia de benef.par.1.cap.6.nu.73.* Et hic est regula constituenda, quod ad iudicandum, an dispositio sit fauorabilis, vel odiosa, inspicitur principalis intentio disponentis, an videlicet fuerit odiũ, vel fauor, *Tiraquel. de retract.lignag.§.30. glos.1. nu.5. Roman. cons.4. nu.7.*

Secus verò vbi expressa sunt nomina ipsorum dispensandorum; quia dispensatio secundum propriam sui naturam strictè interpretatur, *Abb.in d.c.fin* nec propterea placet, tanquam in praxi nõ recepta, illa opinio, *Bart.in l.2.ff.de verb.oblig.* quod concessa potestate dispensandi cum adulterino, vel incestuoso, poterit dispensari cum eo, qui patitur vtrumq; defectũ. Hoc enim est communiter reprobatum, teste

teste Gamb.de amb.leg.lib.7.num.202.ex c. per venerabilem,qui fil.sint legit. quia hoc nullo modo potest ad vtrumq; coiunctim extendi, sed disiunctim, *Borgas.de irreg.p.2. num.11.* vbi ait quòd in dispensationibus, in simplici non venit mistum, *Butr.in c.at si Clerici,§.de adulterijs circa fin. de iud.*

28 Limita quartò, vt dispensatio non veniat strictè interpretanda in eo significatu, qui ex verborum improprietate comprehenditur; quia ab ipsa proprietate non est recedendum; nisi quando aliter cõstat de mente dispensantis, *c.ad audientiam, de decim.l.non aliter. ff.de leg.3.*

29 Limita quintò, dispensationis significatum non adeò restringi, vt illa reddatur inefficax, & nullius valoris, quia semper sumenda est interpretatio, vt actus magis valeat, quàm pereat, *Felin.in c.1.vers.priuilegium continens,de rescript.l.quoties ff.de reb. dub.*

30 Limita sextò, vt latè interpretetur dispensatio, quando est Motu proprio concessa; quia tunc extenditur etiam ad consecutiua, sine quibus dispensatio in alio prodesset, *Host.in c.cum in cunctis,col.3 de elect.Rot.decis.1.de temp.ordin.in antiq.* vbi dicitur, quod si Papa motu proprio, ob publicam vtilitatem dispensat cum Episcopo, vt non teneatur consecrari intra tempus datum ad consecrandum, talis dispen-
31 satio extenditur, vt possit obtinere priora beneficia: & sic quando dispensatio fundatur super communi vtilitate, est fauorabilis: sicut etiam quando concurrit fauor religionis, aut animarum, *Felin.in d.c. postulasti.de rescrip.id. Garc.d.cap.6.nu.64.*

32 Limita octauò, quando dispensatio cõceditur ad præterita validanda, veluti si cum aliquo fuerit dispensatum, vt possit de fructibus suorum beneficiorum testari, & ante talem dispensationem obtentam, iam fecerat testamentum; illud enim, virtute huiusmodi dispensationis validabitur, *Castr.in l.filia mea,§.si sic, ff.de cond. & demonst.& in l.militibus,C.de testam. milit.* & ex præmissis satis constat non semper sequi dispensationem esse odiosam, & nõ fauorabilem; quia teste *Abb.in c.ad aures, nu.8. de rescript.* iam datur dispensatio fauorabilis, quamuis contrarium teneat *Felin.in d.c.postulasti*, sibi contrarius, dicens dispensationem dici semper odiosam, propter recessum à iure communi.

SVMMARIVM.

1 *Dispensatio sine litteris non suffragatur.*

2 *Regula Cancellaria, quod dispensatio non suffragetur litteris non expeditis, est iuri communi conformis.*

3 *Supplicatio sola, indubitatam probationem iuris non inducit.*

4 *Gratia solo verbo Papa perficitur.*

5 *Papa solo verbo creat Doctores.*

6 *Papa statim, quod pronuntiat Episcopũ, ille erit Episcopus.*

7 *Scriptura requiritur ad probationem gratia.*

8 *Iudex quare probibeatur iudicare iuxta formam supplicationis.*

9 *Regula, quod dispensationes non suffragentur sine litteris est similis illi de non iudicando iuxta formam supplicationis.*

10 *Gratia quando deducitur in exercitium, est necessaria litterarum expeditio.*

11 *Supplicatio sola quando extra Curiam sufficiat.*

12 *Supplicationis signaturam, neq; in foro conscientia suffragari.*

13 *Regula, quod dispensationes non suffragentur, nisi &c. quomodo limitetur.*

14 *Non inualidat gratiam, sed illius effectum tantum retardat.*

An Dispensatio sine litteris suffragetur.

CAPVT VI.

1 EXploratum habemus, dispensationẽ litteris super ea minimè expeditis, nequaquam suffragari: quicquid enim sit de iure communi, extat hodie regula Cãcellariæ 52. quæ sic ait, *Item cum concessiones super gratijs dispensationum quarumcunque quibuscunque per ipsum D.N. concessarum, vel concedendarum per regulas Cancellaria apostolica sint prouidè limitata, licèt aliquando in petitionibus super huiusmodi concessionibus oblatis, multa sint petita; ne quis talium concessionũ prætextu, id dispẽsatiuè tenere, aut facere præsumat, ad quod cõcessio-*

nes huiusmodi se non extendant, voluit
idem D. N. quod nulla talis dispensatio
cuiquam in iudicio, vel extra suffragetur;
antequam super ea litteræ apostolicæ sint
confectæ. Hæc quidem regula satis vide-
tur etiam ipsi iuri communi conformis;
2 cum gratia semper concedatur sub qua-
dam tacita conditione, scilicet, si litteræ
super ea expediantur, vt ait *Sarneñ super*
reg. de non iud. iuxta form. supplic. q. 1. nu. 2.
subdens ibi, quod sola supplicatio indubi-
3 tatam probationem iuris non inducit,
propter interpretationem clausularum,
quę in expeditione litterarum per Abbre-
uiatores, & alios Officiales fieri solet; aliàs
autem, etiam de iure communi, solo ver-
bo Papæ, gratia perficitur, *c. inquisitionis.*
4 *25. q. 1. Clem. dudum, §. vlt. de sepul. Archid.*
& Io. Andr. in proœm. 6. Felin. in c. in nostra
in fin. de rescript. Vnde si ipse velit aliquem
Doctorem creare, id solo verbo efficere
potest: ita euenit casus, cum Dominus Io-
5 annes Aloysius Riccius patritius Neapo-
litanus, & Canonicus huius Metropolita-
næ Ecclesiæ Neapolitanę fuisset per San-
ctissimum D. N. Vrbanum Papam VIII,
promotus ad Episcopatum Ecclesiæ Vi-
cañ, neq; adhuc lauream Doctoratus su-
scipere curasset, cum idem Summus Pon-
tifex id resciuisset, licèt, ex Constitutione
Gregorij XIV. debuisset esse graduatus,
attamen Sanctitas Sua, cui benè innotue-
rat eundem Ioannem Aloysium suis scri-
ptis, & doctrinis, prout tot illius opera in
lucem edita testantur, nostrum sæculum
illustrasse, vnde omnium scientiarum ar-
ca potest iure optimo nuncupari, hæc di-
xit; Papa solo verbo Doctores facit; ac
propterea nos te Doctorem facimus. Ita
etiam, sicut scribunt DD. statim quod Pa-
6 pa pronunciat aliquem in Episcopum ali-
cuius Ciuitatis, ille dicitur Episcopus, *Ma-*
7 *scard. de probat. concl. 843. nu. 20.* Regulari-
ter tamen ad probationem gratiæ requi-
ritur scriptura, *id. Mascard. nu. 10. Vnde ait*
Gonz. glos. 12. nu. 47. quod in lingua Prin-
cipis stat gratia, & in scriptura, testimo-
nium, ac in exequutione commodum. Sed
præcipuè secundum dictam regulam, sicut
per aliam *de non iudicando iuxta formam*
supplicationis, prohibitum est iudici ali-
ter iudicare, propter duplicem rationem,
8 quarum Prima est, vt euitentur falsitates,
quæ in supplicatione facilius committũ-
tur, quàm in bullis, per appositionem ma-
nuum plurimorum Officialium: è contra
si probaretur testibus, multa absurda eue-
nirent, quia difficillimum, & quasi impos-
sibile esset scire omnem continentiam
gratiæ, vt tradit *Card. in proœm. Clem. vers.*
nec sanè, vt per Paris. de resign. benef. lib. 8.
q. 2. nu. 8. cum seq. qui secundam rationem
subdit *n. 15.* nempè, quod si sola supplica-
tio sufficeret, Officialibus Romanæ Curię
præiudicium inferretur, qui officia, bona
fide à Sede Apostolica emerũt, vt aliquid
inde emolumentum capiant ex apposi-
tione manuum: & Summus Pontifex de-
putauit dictos Officiales ad litteras super
gratijs à se concessis, expediendas, quibus
dedit regulas Cancellariæ, vt litteræ pos-
sint expediri, vel denegari, & cum clausu-
lis consuetis.
9 Propterea, licèt respectu dispensationis,
seù alterius gratiæ, illa dicatur facta absq;
expeditione litterarum, vt dictum est, at-
tamen, quia regula hæc, est similis prædi-
ctæ de non iud. iux. form. suppl. ideò dicen-
10 dum est, quod quando gratia ipsa deduci-
tur in exercitium, est necessaria expeditio
litterarum, *Mant. decis. 3. n. 1. de rescrip. &*
ait Ioan. Andr. in proœm. 6. decretal. num. 2.
fuisse per DD consideratum, quod suppli-
11 catio sola, nullius est effectus extra Curiã,
nisi in ea addatur, quod sola supplicatio
sufficiat, & vbiq; in iudicio, & extra fidem
faciat: quia iuxta formam supplicationis
prohibentur Iudices iudicare.
12 Immò ex his concludendum est, hodie
solam supplicationis signaturam, neq. in
foro conscientiæ sufficere; quamquam
etiam moderni scribentes id affirment;
qui forsan non perspexerunt modernas
regulas super hoc æditas, volentes, quod
sola supplicationis signatura non suffra-
getur, neq; in iudicio, neq, extra illud: quę
quidem verba à tempore Pij V. addita
fuerunt.
13 Aliquas nihilominus regula supradi-
cta, *quod dispensatio non suffragetur, nisi*
litteris expeditis, admittit limitationes, &
præcipuè.
Limitatur primò, illam non procedere
in dispensatione concessa accessoriè si-
mul cum prouisione, seù quauis alia con-
cessione, super qua erunt expeditæ lit-
teræ; quia tunc sufficit de dispensatione
constare per supplicationem. Ratio autẽ
ea potissimùm est, quæ affertur per *Cassad.*
decis. 35. super dicta regula, num. 1. nempè,
quia regula, & statutum parem habent in-
terpretationem; cum sint constitutiones
extra corpus iuris; ergo regulariter strictè
interpretantur, & prout verba sonant, &
in casibus tantùm expressis; sed hæc regu-
la non loquitur expressè, quando dispen-
satio est cum prouisione, seù alia conces-
sione, ergo, &c.

Et

Et sic, etiam dicta regula loquatur in casu simplici, non autem mixto, nempè, quando dispensatio coniuncta est cum alia concessione, vt dictum est, benè suffragatur dicta dispensatio, etiam sine litteris, quia hic, cum simus in odiosis, in simplicibus non continetur mixtum, *Gonz. glos. 9. n. 10.* & alia ad id conducentia videri possunt apud eundem *Cassad. decis. 35. & 36.* super dicta regula *de non iud. iux. for. &c.*

Limitatur secundò, quando supplicatio fuerit signata cum clausula in illius calce apposita, nempè *quod sola præsentis supplicationis signatura sufficiat, & vbique in iudicio, & extra fidem faciat, regula in contrarium non obstante*: quo casu debet in litteris dari specifica derogatio huius regulæ, quæ, sicut aliarum regularum duobus modis concedi solet, vno videlicet, vt hic in supplicatione peti consueuit, absq; eo, quòd narrentur verba regulæ, per extensum, sicut vt plurimum fit circa regulas, quæ respiciunt modum expediendi litteras apostolicas in Cancellaria; Altero verò quando petitur derogatio regularũ de dandis, idest iudicialinm, & tunc extenditur in supplicatione tenor regulæ, saltem in substantia, ac postmodum in litteris apostolicis iuxta stylum Cancellariæ, post illarum Exordium inseritur tenor regulæ ad longum, videlicet, *Hinc est, quod nos, qui duaum inter alia voluimus, quod &c.* ac postmodum in clausula non obstantibus, apponuntur hęc verba videlicet, *non obstantibus voluntate priori, & ordinationibus præmissis, ac constitutionibus, &c.* alias enim pro illius derogatione non sufficiet clausula generalis, non obstantibus &c. *Paris. de resign. benef. lib. 1. q. 2. nu. 8.* Alia insuper infra circa id, suo loco adducam.

14 Cæterùm, supradicta regula, *quod dispensationes non suffragentur, litteris non expeditis*, ita intelligenda est, nimirum, quod gratia non propterea perditur; sed eius tantummodò effectus retardatur, donec litteræ expediantur, firma remanente ipsa gratia, illius vsu suspenso, *vt per Borgas. de irregu. par. 6. titul. de cleric. non resid. num. 14.*

Finis Libri Primi.

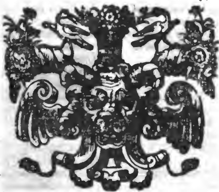

PRAXIS DISPENSATIONIS SVPER IRREGVLARITATE EX DEFECTV SACRAMENTI

Bigamiæ videlicet, & reiterationis Baptiſmi.

LIBER SECVNDVS.

SVMMARIVM.

1 *Bigamia irregularitas prima eſt inter cæteras.*
2 *Bigamia quid ſit.*
3 *Et quotuplex.*
4 *Bigamia irregularitas ſine culpa contrahitur, imo ex ea conſequitur gratia.*
5 *Bigami nudati ſunt omni priuilegio, ac etiam habitu clericali.*
6 *Quo tamen priuilegio non priuantur, ſi ſint in ſacris, niſi degradentur.*
7 *Bigamis in ſacris conſtitutis permittitur deferre habitum, & tonſuram ob reuerentiam ſacrorum ordinum.*
8 *Etiam ſimilitudinarijs, aut religioſis profeſſis.*
9 *Bigamus eſt incapax beneficij eccleſiaſtici, etiam ſimplicis, licèt tonſuratus.*
10 *Et merus laicus reputatur.*
11 *Et eò ipſo, quod matrimonium contrahit, amittit quacunque beneficia eccleſiaſtica.*
12 *Bigamia irregularitas non tollitur per ingreſſum religionis.*
13 *Religionis ingreſſus tollit omnem maculam.*
14 *Epiſcopus, neque ad minores ordines diſpenſat cum bigamo.*
15 *Epiſcopus nihil poteſt ſuper iure cõmuni pontificio.*
16 *Epiſcopus poteſt cum bigamo ſimilitudinario diſpenſare.*
17 *Bigamiæ impedimentum ſola diſpenſatione tollitur.*
18 *Papa ſolus diſpenſat ſuper quacunque bigamia ad omnes ordines, et quacunque beneficia.*
19 *Gratiæ omnes apoſtolicæ per Datariam tranſeuntes, conceduntur per ſupplicationem.*
20 *Supplicatio fit à peritis in medietate vnius folij papyri, & quandoque in integro folio.*
21 *Supplicatio cui porrigenda, & à quibus reuidenda, & quomodo explicanda.*
22 *Supplicationis diſpenſationis bigamiæ formula.*
23 *Litteræ apoſtolicæ non expediuntur ſine ſupplicatione, aliàs tanquam ſuſpectæ reijciuntur.*
24 *Supplicatio conficitur latino ſermone.*
25 *Latinus ſermo intelligitur ab omnibus nationibus.*
26 *Et quando attenditur.*
27 *Latina lingua eſt propria Romanorum.*
28 *Roma eſt communis patria.*
29 *Gratia conceduntur, etiam per memorialia, & ſub annulo Piſcatoris.*
30 *Verbis proprijs vtendum in ſupplicationibus Pontificijs.*
31 *Aliàs quandoque illæ lacerantur ab Officialibus.*
32 *Papa Officiales conſiderant, an gratia ſit concedenda, vel deneganda.*
33 *Papa concedit gratias, non Datarius.*
34 *Papa concedit gratias ad intentionem Datarij.*

25 *Datarius antè, & post signatas supplica-*
tiones, in illis, & de illis ponit, & de-
trahit.
36 *Datarius dicitur organum mentis, &*
vocis Papæ.

Praxis dispensationis super Bigamia.

CAPVT I.

1 HAnc modo praxim di-
spensationum apostoli-
carum aggrediendo di-
cendum est prius, illas
varijs temporibus, va-
rio stylo à Sede Aposto-
lica emanasse; Nos verò
recentiorem ostendere duximus. Verùm
quia inter alia iuris impedimenta, super
quibus requiritur apostolica dispensatio,
illa sunt, quæ ex irregularitate proueniũt,
& super quibus in dies dispẽsari videmus,
& inter cæteras irregularitates, prima est
ea, quæ contrahitur ex bigamia, quæ ex
antiquioribus apostolorum decretis ori-
ginem duxit, vt probatur 1. *Thimot. 3.* vbi
prohibetur quis ad Dei ministerium ac-
cedere nisi vir vnius tantum vxoris fue-
rit, & *Diu. Hieron. in Epist. 83.* ad Oceanũ,
vt habetur in c. 1. & ibi glos. in verbo, vnius,
dist. 26. quod tamen intelligitur vel vnius
vxoris, vel nullius, prout declarat *Innoc. in*
epist. 3. D. Ambros. de offic. lib. 1. cap. 50. Ideò
non abs re ab ipsa dispensatione super bi-
gamia exordiri visum est: illius prius defi-
nitionem præmittendo, ac postmodum,
quonam pacto super ea detur dispensatio,
declarando.
2 Dicamus igitur cum omnibus Summi-
stis, quod bigamia est irregularitas ex de-
fectu sacramenti procedens, *cap. acutius,*
26. dist. Host. in sum. lib. 1. tit. de bigam.
non ordin. num. 1. Couar. in clem. si furiosus.
3 *in 1. par. §. 2. num. 1. de homicid.* Eaq; triplex
est, scilicet vera, interpretatiua, & simili-
tudinaria, *glos. communiter recepta in c. 2. de*
bigam. Nauar. in manuali cap. 27. num. 195.
vers. 2. Et vera dicitur quando quis secun-
das cõtraxit nuptias, *glos. in d. c. 2. de bigam.*
Interpretatiua, cum viduam in vxorem
accepit, eamq; carnaliter cognouit, *c. si*
quis viduam, 34. dist. c. à nobis, de bigam. &
dicitur propterea interpretatiua, quia fin-
gitur duas habuisse vxores, *id. Nauar. loc.*
cit. & idem erit, si cum virgine post adulte-
rium ab ea commissum, cognita, aut ex
duobus matrimonijs consummatis, inua-
lidis, aut vno valido, & altero inualido.
Similitudinaria autem, est quæ contrahi-
tur ex matrimonio contracto, & consum-
mato, etiam cum virgine per astrictos
ordine sacro, aut voto solemni, *c. fin. hoc tit.*
Gam. de benef. p. 7. cap. 4. nu. 15.
4 Et licèt ex his videatur bigamus non
peccare, ex eo, quia prima, & secunda ir-
regularitas sine culpa contrahitur: vnde
5 bigami non solum non habent in se pec-
catum, sed ex illis consequuntur gratiam,
& meritum, prout sunt in matrimonio, *vt*
not. in c. aperiant. 33. q. 2. attamen ipsi in iu-
re canonico varijs pœnis, ob huiusmodi
6 defectum plectuntur, cum nudati sint præ-
cipuè omni priuilegio clericali, etiam
quoad personam; ita quod non gaudeant
priuilegio *c. si quis, 17. q. 4.* & subijciun-
tur foro sæculari, *c. vn. de bigam. in 6. ibi bi-*
gamos omni priuilegio clericali declaramus
esse nudatos, cap. subdiaconus, dist. 34. &
Concil. Trident. sess. 23, cap. 17. Maiol. de ir-
reg. lib. 1. cap. 28. & sic non solùm priuan-
tur tonsura clericali, *d. c. vn.* verùm etiam
habitu, *vt ex d. c.* colligitur, si fuerint tan-
tummodo in minoribus ordinibus con-
7 stituti quia si fuerint in sacris, non priuã-
tur omni priuilegio, nisi degradentur, ac
8 propterea permittitur eis deferre habitũ,
& tonsuram ob reuerentiam sacrorum
ordinum; sicut etiam, nec bigami simili-
tudinarij ob eandem rationem, amittunt
hoc priuilegium aut religiosi professi, qui
iam nullo modo possunt contrahere ma-
trimonium, *c. super, de bigam. & c. sane, 2.*
de cler. coniug.
9 Est præterea bigamus incapax cuius-
cunq; beneficij ecclesiastici, etiam sim-
plicis, quamuis fuerit tonsuratus, *d. c. vn.*
quia merus laicus reputatur, *Rebuff. de pa-*
cif. poss. n. 493. Nauar. cons. 1. de bigam quia,
10 cum iam reddatur inhabilis ad ordines,
sic etiam ad beneficia, quæ dantur prop-
ter officium, *& docet tex. in c. 1. & 2. de cler.*
coniug. quod clericus, qui cum vnica tan-
tum, & virgine contraxit, ad ordines, aut
beneficia nõ admittitur, sed eo ipso, quod
11 matrimonium contrahit, statim amittit
quæcunq; beneficia ecclesiastica, *c. 1. &*
ibi glos. in verbo relinquenda, eod. tit.
12 Et est adeò grauis huiusmodi irregula-
ritas, vt neq; tollatur per ingressum Reli-
gionis, per quem regulariter tollitur om-
13 nis macula, *Sayr. de cens. lib. 7. cap. 13.* &
neq; Episcopus super ea dispensare potest,
14 neq; ad minores ordines; cum huiusmodi
priuilegiorum priuatio fit à Summo Pon-

15 tifice inducta, *d. c. vn. hoc eod. tit.* & nihil
possit Episcopus super iure communi Pō-
tificio, nisi in casibus sibi permissis; quam-
16 uis in bigamia similitudinaria possit lici-
tè dispensare, *per tex. in c. 1. qui cler. vel vo-
uen.* vbi impartitur sibi huiusmodi facul-
tas, ibi, *iniuncta sibi pœnitentia de vtroque
excessu, post eam peractam, dispensatione po-
testis et Diaconatus officium reddere, & si
perfectæ vitæ fuerit, eum in presbiterum or-
dinare.*
17 Cum igitur huiusmodi impedimentum
bigamiæ alio modo tolli non possit, quam
sola dispensatione, *d. c. vn. eo tit.* Summoq;
18 tantum Pontifici competat facultas su-
per ea, quomodocunq; proueniat, dispen-
sandi ad omnes ordines, etiam Pontifica-
les, & quæcunq; beneficia ecclesiastica, *in.
Innoc. in c. 2. hoc tit. Maiol. lib. 1. cap. 33. nu.
14.* propterea videamus, qualiter cum ip-
sis bigamis dispensetur, & quid seruetur
circa hanc praxim, iuxta prædictum recē-
tiorem stylum. Super quo ita res se habet,
vt tam super ipsa bigamia, quàm super
19 quibuscunq; alijs gratijs apostolicis, quæ
per Datariam apostolicam transeunt, illæ
petantur, & concedantur per supplicatio-
nem: ex qua, cum fuerit à Summo Ponti-
fice signata, oriuntur postmodum litteræ
dispensationis, vt infra dicetur, ipsaq; sup-
plicatio fit à practicis viris illam solita
20 methodo conficere, scientibus in medie-
tate vnius folij papyri, vel si materia pro-
21 lixa erit in integro folio aperto, ac postea
porrigitur R. P. D. Datario, & reuidetur à
quibusdam Officialibus ad id deputatis, à
quibus in calce ipsius supplicationis ap-
ponitur summarium in ea contentorum,
quod solet legi, vel referri per ipsū Data-
riū eidē Pōtifici, qui signat supplicationē,
ipsaq; signata, iterum reuidetur ab Officia-
libus præpositis super compositionibus,
& ibi soluitur compositio, si materia hoc
exigit; qua soluta, ipsa supplicatio reuerti-
tur ad eundem D. Datarium, vt in ea ap-
ponat Datam, ac postea consignatur Offi-
ciali de Missis nuncupato, qui ab ea au-
fert paruam Datam, & summarium, & sup-
plicatio mittitur ad registrum, & postquā
ibi est registrata, & auscultata à Magistris
ipsius registri, mittitur in Cancellariā; vbi
postea expediuntur litteræ apostolicæ, *teste
Paris. de benef. resign. lib. 8. q. 7. n. 19. cu seqq.*

Supplicationis igitur formula pro hac
dispensatione conficitur eo modo, quo se-
quitur, videlicet.

22 *Beatissime Pater, Cum deuotus E. V. Orator Philippus Mariconda Laicus Neapolitanæ Diœcesis deuotionis feruore accensus, plurimū cupiat clericali militiæ adscribi, ac ad omnes, etiam sacros, & presbyteratus ordines promoueri, verùm, quia aliàs cū vna, illaq; de medio sublata, cum altera ad præsens defuncta mulieribus virginibus, matrimonium per verba de præsenti contraxit, & consummauit, bigamiam contrahendo, desiderium suum adimplere non potest absque Sedis Apostolicæ dispensatione. Supplicat igitur humiliter E. S. V. Orator præfatus, quatenus eius votis hac in parte fauorabiliter annuendo, eumque specialis gratiæ fauore prosequendo, cum dicto Oratore, vt bigamia per eū ex præmissis contracta, non obstante, clericali charactere insigniri, ac ad omnes etiam Sacros, & presbyteratus ordines promoueri, & promotus, in illis etiam in altaris ministerio ministrare; necnon quæcunque, & qualiacunque cum cura, & sine cura beneficia ecclesiastica, etiam si Canonicatus, & prabendæ, dignitates, etiam maiores, & principales administrationes, vel officia, etiam curata, & electiua in Cathedralibus, etiam Metropolitanis, vel Collegiatis Ecclesijs, seù si Parochiales Ecclesiæ, vel earum perpetuæ Vicariæ fuerint, si sibi aliàs canonicè conferantur, aut ipse eligatur, præsentetur, vel aliàs assumatur ad illa, & instituatur in eisdem, recipere, & dummodo simul plura non sint, quam quæ à Concilio Tridentino permittuntur, retinere; necnon quascunque pensiones annuas super similium, vel dissimilium beneficiorum Ecclesiasticorum fructibus, redditibus, & prouentibus, ac etiam distributionibus quotidianis apostolica auctoritate sibi reseruandas, percipere, exigere, & leuare, ac in suos vsus, & vtilitatē conuertere liberè, & licitè possit, & valeat, dispensare dignemini de gratia speciali. Non obstantibus eadem bigamia, ac constitutionibus, & ordinationibus apostolicis, cæterisq; contrarijs quibuscunque cum clausulis opportunis.*

Fiat, vt petitur, M.

Et cum absolutione à censuris ad effectum &c. de speciali dispensatione præfata, alijsque præmissis, vt supra in forma gratiosa latissimè extendendis; & quod præmissorum omnium, & singulorum, etiam denominationum, aliorumq; necessariorum maior, & verior specificatio, & expressio fieri possit in literis. Et committatur Ordinario; & dummodo Orator ad id reperiatur idoneus, vitaq; ac morum probitas, & alia virtutum merita sibi alias suffragentur, nec aliud ei canonicum obsistat.

Fiat M.

Dat. Romæ apud Sanctum Petrum, Quarto Kal. Iunij Anno decimosexto:

Et sic non aliàs, quàm per supplicationem impetrantur dispensationes, & quæuis aliæ gratiæ apostolicæ, quæ transeunt per Datariam, & stylus, ac obseruantia
23 Romanæ Curiæ testantur, quod litteræ apostolicæ non soleant expediri sine supplicatione; aliàs enim tanquam suspectæ de falsitate reijciendæ essent, *Butr. & Abb. in c. quod super his de fid. instrum. & id. Abb. in cap. ex parte, 2. de offic. deleg. Roman. cons. 375. num. 12. vers. secunda ratio*, facit etiam *tex. in l. labeo, ff. de stat. lib. Felin. in cap. 2. nu. 16. in verbo, stylus Curiæ, de rescriptis.*
24 Conficitur verò non aliàs, quàm latino sermone omnis supplicatio, quæ per supradictam Datariã transit, quod præcipuè vsu
25 receptum est, quia talis sermo tanquam dignior intelligitur ab omnibus nationibus, & est frequentior alijs, maximè ob diuersitatem nationum Officialium Summi Pontificis, per quorum manus transeunt, & reuidētur omnes supplicationes, vt di-
26 ctum est supra; sicut ipse latinus sermo attenditur, quando Constitutio respicit omnes nationes, vel quādo concernit genus hominum diuersi idiomatis, vt ait *id. Felin. super rubr. de constit. col. 1. in fin.* eoque
27 magis, cùm lingua latina sit propria Romanorum, quia dicta est à Latio, vnde Vergilius Maro in principio Aeneidos ait, *Genus vnde latinum, Albanique patres &c. vt per Mandos. reg. 20. quæst. 10. nu. 4.* qui subdit, quòd ista sit lingua propria, naturalis, & materna Vrbis Romæ, & quòd aliæ linguæ sunt accidentales, & extraneæ, ac propterea hęc lingua tanquam naturalis attendi debet, *per tex. in l. si quis posthumos*, & ibi *Bart. ff. de lib. & posth.* cùm
28 Roma sit communis patria, *l. Roma, ff. ad municip.* & dixit *Valer. Max. lib. 2. de insti. antiq.* quod Romani, vt facilius à subditis intelligerentur, tanti idioma suum fecerũt, quòd eorum magistratus quamquam optimè linguam græcam callerent, nũquam tamen Græcis, nisi latinè responsa dabãt, eosq; per interpretem loqui cogebant, non Romæ tantùm, sed etiã in Græcia, & Asia, vt ait *Sarnech super regul. de idiom. quæst. 1. num. 21.*

Benè tamen verum est, quòd innumeræ gratiæ conceduntur, non per viam supplicationis in forma signandi, vt patet ex suprapositã formula, sed per supplices
29 libellos, vulgò memorialia nuncupata, & huiusmodi gratiæ conceduntur per Præfecturam Breuium sub Annulo Piscatoris, vbi Summus Pontifex omnia huiusmodi memorialia remittit, vt Secretarius Sanctitatis Suæ illa referat; quæ quidem licèt respiciant, & contineant petitiones, & cōmoda personarum totius Orbis, & sic diuersarum linguarum; nihilominus conficiuntur vulgari sermone, inter Romanos consueto.
30 In confectione autem supradictarum supplicationum nimis inuigilant illarum cōpositores, ne in eis vtantur verbis improprijs, & insuetis, à quibus tàm ipse Summus Pontifex, quàm ipsius Officiales semper abhorruerunt. Quare cum his tēporibus quidam eruditissimus Prælatus in propositione cuiusdã supplicationis vsus esset quodam vocabulo sibi tantùm cognito, ipse Pontifex in plena signatura dixit, se non parum mirari de hac vocabuli nouitate, non sine ipsius Prælati maxima erubescentia; nec id deuiare cognoscimus à iure cōmuni, videmus enim expressum *in cap. nuper à nobis in fin. de donat. inter vir. & uxor.* quod ibi Clemens III. reprehendit consulentem, eo quod non fuerit vsus vocabulis proprijs, & *Abb. in d. cap. nuper num. 7.* dicit, quod iste consulens fuit reprehensus de ineptitudine vocabulorum.
31 Ob eandem causam nonnullas supplicationes vidi tàm per ipsum D. Datariũ, quàm illius Officiales lacerari. Huiusmodi enim supplicationes antequam signentur à Papa, reuidētur etiam ab eodem D. Datario, vt diximus, per cuius manus transeunt omnes gratiæ, qui accuratissimè con-
32 siderat, an gratia sit concedenda, vel de-

negan-

neganda; nam quamuis Papa concedat gratias, & non Datarius, *vt per Rot.decis. 458.num.5.lib.3.par 3.diuers.* nihilominus
33 Sanctitas sua ad illas concedendas, vel denegandas, moueri solet secundùm inten-
34 tionem Datarij, cui desuper rem totam commisit, quiq; tàm ante, quàm post si-
35 gnatas ipsas supplicationes, in illis, & de illis, prout ratio suadet, addit, vel demit;
36 quapropter meritò Datarius dicitur organum mentis, & vocis Papæ, *Gonz.glos. 63.à nu.58.*

Postquam igitur formulam supradictam apposuimus, operæpretium esse duximus, illius verba, quæ ipsam tantùm supplicationem concernunt enucleare; alia enim, necnon clausulas, quæ concernunt litteras, deinde super ipsa supplicatione expediendas, supplebimus in declaratione earundem litterarum. Verba autem, & clausulæ ipsius supplicationis, ita explicanda sunt, videlicet.

SVMMARIVM.

1 *Papa solus vocatur beatissimus.*
2 *Ac diuersis titulis honoratur.*
3 *Papa cur vocatur Pater.*
4 *Vices Dei gerit in terris.*
5 *Et dicitur pater spiritualis omnium Christianorum.*
6 *Ecclesia Romana dicitur communis mater.*
7 *Orator quare dicatur deuotus in supplicatione.*
8 *Supplicatio debet esse deuota.*
9 *Summo Pontifici quomodo loquendum.*
10 *Verbum, orare, maiorem humilitatem denotat, quàm petere.*
11 *Nomen, & cognomen Oratoris exprimenda in supplicatione.*
12 *Error in nomine, vitiat rescriptum.*
13 *Nomina cur muenta.*
14 *Cancellariæ apostolicæ Regens quanam nomina, & cognomina corrigit.*
15 *Officiales tantùm deputati corrigunt supplicationes.*
16 *Alijs verò sub atrocissimis pœnis id prohibetur.*
17 *Laicalis qualitas de stylo exprimanda.*
18 *Diœcesis Oratoris exprimenda in supplicatione.*
19 *Diœcesani qui dicuntur.*
20 *Dispensatur cum bigamo ex causa deuotionis.*
21 *Causa deuotionis tantùm quandoque non sufficit in alijs gratijs.*
22 *Papa solus dispensat in bigamo, etiam ad clericalem tonsuram, non autem Episcopus.*
23 *Et affertur declaratio Sacræ Congregationis.*
24 *Bigamiæ qualitas exprimenda in supplicatione.*
25 *Aliàs vitiatur dispensatio.*
26 *Trigamo quandoque denegatur dispensatio.*
27 *Bigamia non contrahitur ex sponsalibus, etiam cum copula.*
28 *Sed tantùm ex matrimonio legitimè contracto.*
29 *Bigamia quãdo non inducatur ex vxorum pluralitate.*
30 *Supplicatio debet esse humilis.*
31 *Reges, & Principes se Papæ cum humilitate submittunt.*
32 *Supplicationes dispensationum ad ordines, & beneficia signantur à Papa.*

Praxis clausularum primæ partis supplicationis Dispensationis super Bigamia.

CAPVT II.

BEatissime. Quod semper apponitur in principio cuiuscunq; supplicationis, exemplo Diui Hieronymi, qui Damasum Papam, beatissimũ appellauit in sua epistola ad eundem, & in *c.fin.22. dist.* appellatur *senioris Romæ Sanctissimus, Card. in Clem. 1 de probat.* sicut etiam Ecclesiam Romanam, Sanctissimã nuncupatam videmus, imò etiam Episcopus Sanctissimus, & Beatissimus vocatur *in prœem. ff. ibi, quam beatissimus eiusdem Ciuitatis Episcopus,* & iuxta tex. *in c retulerunt.* vbi etiam Papa Episcopũ Sanctis-
1 simum appellat, de consecr.dist.4. Verùm est tamen, quod hic honor solùm Summo Pontifici debetur, vt *per Troil. Maluet.de canoniz. Sanct.q.1.nu.16.* sicut à toto Orbe terrarum fieri videmus per diuersas epi-
2 stolas diuersis Summis Pontificibus missas, quæ his titulis prænotantur; nam cum Franciscus Rex Bungi.ac Erothasius Rex Arimanorũ, necnon Bartholomæus Prin-

ceps

ceps Omuranorum duos præclaros Principes eorum consanguineos ad Gregoriũ XIII. ex Iaponiæ Regnis misissent, Francisci literarum sub die 11. Ianuarij 1582. inscriptio erat, *Adorando, & Cæli Regis in terris locum obtinenti, Magno, & Sanctissimo Papæ*: Prothasij verò sub die 8. Ianuarij 1582.; *Reddatur Epistola Magno illi, & Sancto Domino, quem adoro, Dei vicesgerentem*; *Bartholomæi autem sub die 24. Ianuarij 1582. Sublatis manibus adorans, Sanctissimo Domino Papæ Magni Dei Vicesgerenti has litteras offero*. Necnon Don Sancius Omuræ etiam Dominum Sixto V. offero; alij præsentes *Magno, & Sanctissimo Papæ Sixto Quinto, quem humillimè, vt Dei Vicarium veneror*. Et ad Paulum V. alij legati Regis Voxij venerunt, illiusq; litteras attulerunt sub *Dat. in Ciuitate, & Curia Fendai, Anno decimo octauo, Quequoquarto die Lunæ nona*, quod est anno 1613. Pridie Non. Octobris; quarum inscriptio erat, *Magni, & Vniuersalis, Sanctissimique totius Orbis Patris Domini Pauli V. pedes cum profunda submissione, & reuerentia osculando, Idate Masamune in Imperio Iaponico Rex Voxij suppliciter dicimus*.

3 Pater. Sicut enim Deus est omnium pater, vt in Deuteron. cap. 23. ibi *nunquid non ipse est pater tuus, qui possedit te, fecit, & creauit te*; & in Ioan. 3. *Videte qualem charitatem dedit nobis pater, vt filij Dei nominemur, & simus*; sic etiam Papa est omnium pater, cum vices Dei
4 gerat in terris, *cap. quam graui, de crim. fals. c. vlt. de pact. in 6.* & dicitur pater spiritua-
5 lis omnium Christianorum, *Abb. in c. vlt. de purgat. canon. Dec. in c. at si Clerici, n. 47. de iud.* & spõsus vniuersalis Ecclesiæ, *Card.*
6 *in c. sicut, nu. 3. 7. q. 1.* Sicut etiam Ecclesia Romana dicitur communis mater, *c. penult. in fin. iuncta glos. de consecrat. dist. 1.* ac aliarum Ecclesiarum mater, *c. non deceat, 12. dist.*

7 Cum deuotus. Ea videlicet deuotione, quæ est erga Deũ, & Sũmũ Põtificẽ eius Vicariũ, ac Romanã Ecclesiã, & circa fidẽ catholicã, *per tex. in c. 2. in princ. iuncta glos. in verbo, deuotione de suppl. negl. præl.* nam sicut Princeps solet deuotos vocare suos subditos, ita, &
8 subditi tanquam tales se debent gerere erga Superiores. Vnde supplicatio, quæ ipsi Principi porrigitur, debet esse deuota, *tex. in l. 1. & ibi Bald. in verbo, deuotis, de pac. Const.* & omnes aliquid à Sede Apostolica postulantes, se humiles, & deuotos exhibere debent, *cap. veniens de iureiur.* sic ut etiam ipse Imperator, qui debet esse deuotus, & fidelis Romanæ Ecclesiæ, *Felin. in c. constitutus. nu. 9. de rescript.*

9 S. V. Ita enim conuenit loqui cum Summo Pontifice, sicut etiam cum ipso Deo, vt in *psal. 29. Psallite Domino Sancti eius, & confitemini memoriæ Sanctitatis eius*, & hæ duæ litteræ scilicet S. V. de stylo semper apponuntur abbreuiatè, quæ significant, Sanctitati Vestræ: nec tamen per extensum scriptæ redderent rescriptũ subreptitium, quicquid dicat *Rebuff. in forma signat. hoc vers.* volens, quod si hæc verba fuerint abbreuiatè scriptæ, signatura præsumatur suspecta. Horum namq; & similium verborum exempla habemus, *in Auth. vt etiam Eccles. Rom. vers. Habeat q; Sanctitas vestra hanc legem*, ac etiam ibi *Sanctitas itaq; vestra*: nec aliquo modo in iure prohibitũ reperitur, Orationes, verba, & clausulas extensè scribi, *ita id. Mandos. form. 2. commiss. verbo. S. V.* vbi nimis propterea inuehit contra dictum *Rebuff.*

10 Orator. Idem est, quod deprecator, qui supplex rogat, & ad denotandam efficaciam, cum qua aliquid petitur; quia maior humilitas ostenditur per verbum Orare, quàm petere, *ita dixit Luc. de Pen. super Rubr. C. de leg. lib. 10.*

11 Philippus Mariconda. Nomen, & cognomen Oratoris necessariò exprimi debent in supplicatione, nec possunt illa quacũq; de causa in albo relinqui, seu mutari, aliàs enim supplicatio non reciperetur; sicut etiam seruatur in oblatione libelli, *tex. in c. 1. de libel. oblat. & in l. 1. ff. de edend.* & debent poni extensè, tam in supplicatione, quàm in litteris apostolicis, *vt per Imol. in c. cum accessissent, & ibidem Felin. vers. hodie, de const.* neque ea debent mutari: vnde
12 etiam si erretur, vt nomen pro nomine ponatur, rescriptũ omninò vitiatur, quod satis docet *glos. in c. significante, verbo, nos de Remensi, & ibi Abb. num. 1. de rescriptis*:
13 cum nomina ipsa adinuenta sint, vt homo ab homine discernatur, *tex. in l. ad cognoscendos, C. de ingen. manumiss. Menoch. cons. 173. nu. 5.* Nec Cancellaria apostolica admittit correctionem proprij nominis in litteris expediendis, vt aliàs diximus: parũ enim refert, *quod Regula fin. ipsius Cancellariæ, quæ est nu. 72.* facultatem tribuat Vi-
14 cecancellario, & illius Regẽti circa correctionem nominum, & cognominum; quia id tantummodo eis conceditur cum hac limitatione, videlicet, *non tamen eorum, quibus gratiæ, & concessiones fiunt*: & de hac necessitate exprimendi proprij

nomen

nomen Oratoris, plura congerit *Lotter. de re benef. lib. 3. q. 34. per tot.*

15 Nec alicui, præter Officiales ad id deputatos, licet nomen, aut cognomen siuè aliquid aliud propria authoritate in ipsa supplicatione, aut in litteris corrigere, postquam supplicatio fuerit signata, ac
16 litteræ in totum expeditæ, quod quidem sub atrocissimis pœnis prohibetur. Quod si forte id ignoranter, & bona fide contigerit, per dictam Regulam conceditur eidem Vicecancellario, ac Cancellariæ prædictæ Regenti facultas, quod possint committere absolutionem illorum, qui ignoranter in supplicationibus, vel in litteris apostolicis aliquid scriberent, corrigerēt, vel delerent: & ita est receptum in praxi.

17 **Laicus** Hæc qualitas de stylo semper expriméda est, vbi Orator est laicus. hic autem præcipuè apponitur ad denotandum, quod Orator prædictus non modò sicut bigamus, verùm etiam sicut
18 laicus est incapax spiritualium, *c. si quis deinceps. 17. q. 7. c. Messana, c. Sacrosancta, de elect. c. cansam, quæ de præscript.*

Neapolitan. Diœcesis. Debet etiam de stylo exprimi diæcesis Oratoris, *vt per Rebuff. in sua praxi in forma signa. vers. Magalonen.* & in praxi notandum est, quod necessariò exprimendum est, an Orator fuerit Ciuitatis, vel diœcesis, nam si vnum pro altero quoquomodo apponatur, litteræ non poterunt exequutioni demandari, nisi prius corrigãtur; quia Ciuitas, & diæcesis sunt diuersa, *c. ego Ludouicus, 63. dist. c. si Ciuitas, de sent. excom. in 6.* quamuis sub vna iurisdictione, siue vno Episcopo sint, *c. venerabili, de cens.*

19 Circa quod est etiam in praxi notandũ, quod non modò oriundi ex diœcesi dicuntur diæcesani, verùm etiam domicilium habentes, *per glos. in c. statutum, §. cum verò, & glos.* in verbo *dictam, in fin.* vbi dicitur, quod diæcesanus, cum aliud non adijcitur, debet intelligi de diæcesano domicilij, *de rescript. in 6.* quia illa propriè est diæcesis alicuius, in qua, quis habet domicilium habitationis, licèt sit alibi natus, *Franc. in c. præsenti, §. sanè num. 3. super glos. vers. originis, de præb. eod. lib.*

20 **Deuotionis feruore** Accẽsus, nec alia causæ expressio requiri solet ad sic super bigamiæ impedimento dispensandum, nisi deuotio ipsius Oratoris; cum Principis voluntas absquè causæ expressione, sufficiat, *l. quidã consulebant, ff. de re iud. c. præterea, vbi Felin. de test. cogen. glos. in l. vniuersa, C. de prec. Imper. offer. Aegid. decis. 694.* vbi ait *agentem actum, cui certum obstaculum quod scit, opponitur, in dubio censeri tollere illud, quando potest:* non tamen apud Curiales est ignotum, quod si aliquando iuxta qualitatem petitæ gratiæ, leuis adducatur causa; tunc ei additur etiam cau-
21 sa deuotionis; cum hæc sola per se non sufficiat.

22 **Clericali militiæ** Adscribi, nõ enim potuit Orator à suo Ordinario clericali charactere insigniri, cum ista facultas, etiã quoad hoc, Summo tantùm Pontifici competat, *d. c. 1. de bigam. in 6.* vbi habetur quod bigamus nõ possit ad primam tonsuram, nec ad minores ordines ab Ordinario promoueri, vt aliàs diximus, *& testantur sum. Pisan. in verbo, bigamia, §. penult.* dum ibi absolutè dicit non posse Ordinarium super hac irregularitate dispensare, *Canar. in Clem. si furiosus §. 2. nu. 4. de homicid.* dicens ibi, *nec ipsum Ordinarium posse dispensare, si bigamiam contraxit post clericatum susceptum; quinimò nec magna existente causa; Nauar. in manuali cap. 27. nu. 197. vers. sexto dico*, cum sit priuatus omni priuilegio clericali, *c. cognoscamus* ibi, *neq; clericum debere, esse, qui secunda coniugia sortitus est, dist. 34. Archid. in c. lector, dist. 34. & communiter DD.*

Ac ad omnes, Etiam sacros, & presbyteratus ordines promoueri, Hoc enim modo petitur dispensatio, etiam quoad minores. Si enim prima tonsura non possit Orator ab Episcopo initiari, multo minus ad minores ordines promoueri. Ad illud autem, quod dicit D. Thomas, quòd Episcopus potest bigamo concedere, vt minores ordines suscipiat, & sic beneficium simplex eidem conferre; dicitur, quod neutrum horum est vsu receptum, *teste Azor. instit. moral. p. 2. cap. 4. vers. vndecimo quæritur*, & ita docet notoria Romanæ Curiæ praxis, quę profectò fulcitur fundamento ipsius *c. vn. de bigam. in 6.* contra quod non potest Episcopus dispensare in Bigamia vera, vel interpretatiua, etiam quoad minores, aut vsum susceptorum. Præterea extat declaratio Sacræ Congregationis relata *à Garc. de benef. par. 7. cap. 6. nu. 5.* his verbis, *Episcopus authoritate sua ordinaria cũ sibi subdito vero bigamo, qui aliàs cum duabus virginibus successiuè legitimum matrimonium contraxit, & modo defunctæ sunt, dispensare non potest, vt primã tonsurã, et simplicia beneficia, à se, vel ab alijs accipiat.* Ita cẽsuit Congregatio die 30. Iannarij 1589. & Sixtus V. approbauit.

24 Mu-

24 **Mulieribus virginibus.** Oportet .n. in supplicatione exprimi qualitatem bigamiæ, super qua petitur dispensari: non .n. sufficeret, si simpliciter diceretur, quod Orator bigamiam contraxit, quia id satis deuiat à notorio stylo; ac propterea in suprapofita supplicatione dicitur, quod cũ

25 *duabus virginibus successiuè contraxit*, vt est vera bigamia; nam licèt fuerit interpretatiua, quæ est minor vera, vitiaretur dispẽsatio, cuius falsitas committi potest tàm narrando minus, quàm maius, *arg. l. 1. C. de fals. Bart. & Bald. in l. presbyteri, C. de Epis. & Cleric.* Verum est tamen, quod ad impetrandam dispensationem super impedimento bigamiæ, nullum videmus in praxi discrimen constitui super illius prouenientia, siuè videlicet fuerit matrimonium contractum cum duabus virginibus, vt hic, siuè cum vna vidua, vel cum vna virgine, & altera vidua, dummodo id explicetur in supplicatione, quàuis *Garc. de benef. par. 8. cap. 3. n. 79.* dicat, quod si quis ter, vel quater contraxit nuptias, id non sit necessarium exprimere in supplicatione bigamiæ, *ex Nauar. cons. 2. de bigam.* & alijs authoribus per eum ibi allegatis; id enim est contra notorium stylum Curiæ, qui non admittit tales supplicationes, nisi in eis fuerit expressa qualitas, & prouenientia bigamiæ. Vidimus enim

26 quandoq; fuisse trigamo, nempè ei, qui cũ virgine, & successiuè cum vidua contraxit, denegatam dispensationem, quicquid dicat *id. Nauar. d. cons. 2. de bigam. num. 4. in fine,* scilicet, quod nullus vnquam Pontifex Maximus curauit de trigamia: aliud enim nos docet notoria praxis, licèt etiã ipsi trigamo quandoq; detur dicta dispensatio.

Matrimonium. Si enim sponsalia tãtummodo per verba

27 de futuro cõtraxisset, non egeret dispẽsatione, quia non dicitur contrahere bigamiam, etiam si sponsalia ipsa fuerint iurata, *Sot. 4. dist. 27. quæst. 3. art. 1. §. bigamus;* necnon iterata, etiam cum copula, quia hanc irregularitatem non inducunt, *Sayr. de cens. lib. 6 cap. 2. num. 14.*

28 **Legitimè,** scilicet, quod matrimoniũ fuerit legitimo modo contractum, *Io. Andr. in reg. factum legitimè, in princip. de reg. iur. in 6.* ac iuris ordine seruato, & secundùm Canones, *glos. & Abb. in cap. consanguinei, de re iud. Seraphin. decis. 290. num. 2. & decis. 433. num. 6. Card. Tusc. pract. conclus. tom. 2. litt. D. conclus. 305. num. 1.* quod enim fit lege permittente, legitimè factum censetur, *l. Gracchus, ff. ad l. Iul. de adult.* Vnde si huiusmodi matrimonium ob aliquod impedimentum esset nullum, non contraheretur bigamia, *Nauar. cons. 1. de bigam. Henriq. de sacram. matrim. lib. 2. cap. 6. §. in fin.*

Successiuè contraxit, quia diuersis temporibus duas habuit vxores, *cap. aperiant, 31. quæst. 1.* & ad demonstrandum, quod adulteria, etiã iterata, fornicationes, aut plures concubinatus non inducunt hanc bigamiæ irregularitatem, etiam si id cõtingat cum virginibus, siuè viduis, vt constat *ex cap. quo circa, de bigam. Maiol. de irreg. lib. 1. cap. 33. nu. 3. & 10.* quia sicut etiam docet quotidiana praxis, in impetranda huiusmodi dispensatione, non admittitur supplicatio, nisi in ea fiat mentio de matrimonijs legitimè contractis, ex quo non sufficit ad id impedimentum inducendum quæcunque carnalis commixtio, sed illa, quæ accidit per contractum Sacramentum matrimonij de iure, vel de facto; fornicaria .n. coniunctio non significat vnionem Christi cum Ecclesia, *Sayr. de cens. lib. 6. cap. 3. num. 16.* ac propterea tunc bigamiam quis contraxit, quando, videlicet, carnem suam matrimonialiter in plures diuisit, *vt in c. debitum, hoc tit. Host. in c. tam litteris, de test. & ibi Io: Andr.*

29 **Et consummauit.** Pluralitas .n. vxorum per verba de præsenti, si cum omnibus matrimonium non fuerit carnali copula cõsummatum, non inducit bigamiam; quo casu potest quis ad omnes ordines licitè promoueri, & beneficia ecclesiastica obtinere, *Sot. 4. dist. 27. quæst. 3. art. 1. §. bigamus Sum. Coron. tract. de irregul. nu. 6. Cucc. lib. 1. instit. can. tit. 5.* ac propterea intelligendũ est, si cum vtraq; consummauit, alioquin non esset bigamus, *c. debitum, de bigam. c. Valentino. 34. dist.* etiam si matrimonium cum eisdem esset ratum, nondum tamen consummatum, *Maiol. de irregul. cap. 33. num. 10. lib. 1.*

Supplicat igitur humiliter &c.

30 Supplicatio namquè debet esse humilis, quia ita supplicans facilius obtinet ea, quæ petit, *ad not. in c. cum contingat, §. 1. de præscript.* & iuxta illud *Eccles. 3. Quanto magnus es, humilia te in omnibus, & coram Deo inuenies gratiam;* Vnde omnes etiam

31 Reges, & Principes Terræ se Summo Pontifici cum humilitate submittunt, vt patet etiam ex supradictis, qui ad ipsos Pontifices per suos Legatos, supradictas epistolas

ftolas miserunt; quorum subscriptiones tales erant, videlicet, *Sanctissimis pedibus Beatitudinis Vestræ substratus, Franciscus Bungi Rex. Sanctitatis vestræ substernitur calceis, Don Prothasius. Advolutus pedibus Sanctitatis Vestræ, Arimano Sciurinò Dasbù, Don Prothasius, Ego Don Bartholomæus Sanctis eius pedibus humi substratus. Elevatis manibus, & summa reverentia has litteras pedibus Sanctitatis Vestræ offero, Omura Scim Paeiro Nobù, A. che Don Sancio; prout hac, & similia refert* Capacin *lib. nuncupato Secret. lib. 1. fol. mihi 140. cum seq.*

Quatenus &c. Reliqua declarantur in infrascripta furmula litterarum; ac propterea hic tanqnam superflua, consultò omittuntur quoad primam partem Signaturæ.

32 Fiat, vt petitur M. Omnes supplicationes dispensationum ad ordines, & beneficia signantur propria manu Summi Pontificis; prout etiam regulariter omnes supplicationes beneficiales, præter quãdã exigui valoris, puta minoris 24. ducatis auri de Camera, quæ à D. Datario mittuntur ad Signaturam, per Concessum; Et quamuis penes Summum Põtificem plures sint gradus, seu modi super supplicibus libellis signandis, iste tamen (per Fiat) omnibus alijs antecellit, *Mandos. in proem. reg. signatura, per Fiat, circa med.* Et aliquando ipse Papa ipsas supplicationes præsertim gratiã continentes, per se ipsum signat, nõ per alium, siue in plena signatura, conuocatis coram eo statuta die, quibusdam, Cardinalibus Doctoribus in Theorica, & praxi primarijs, & omnibus Referendarijs gratiæ, ac D. Datario: licèt aliàs absq; plena signatura signet in cubiculo, seù alibi, porrigente sibi ipso D. Datario supplicationes: quarum quidem supplicationum, licèt nonnullæ consueuerint signari per Concessum à Cardinali Præfecto, seù Prælato habente hanc signaturam, nihilominus signantur ab ipso Papa per *Fiat.* In secunda autem parte signaturæ signat etiam, vt supra visum est, *Fiat M.*

Et cũ absolutione à censuris &c. Hæc est secunda pars signaturæ, quæ continet clausulas in litteris desuper expediẽdis, extendendas, vt infra.

SVMMARIVM

1 *Gratia Principis sine litteris, dicitur informis. & quare.*
2 *Abbreuiatores Maioris Præsidentiæ ad quid à Papa deputati.*
3 *Litteræ apostolicæ quando expediantur per Cameram.*
4 *Summatoris Officium ad quid institutum.*
5 *Officialium Cancellariæ apostolicæ munus.*
6 *Falsa latinitas vitiat litteras apostolicas.*
7 *Officialium prima visionis in Cancellariâ apostolica, munus.*
8 *Litteræ apostolicæ quare charactere gallico conscribuntur.*
9 *Supplicationes, quauis litera, seù charactere conficiuntur.*
10 *Reuisorum Dataria munus.*
11 *Supplicationes Papæ porrigendæ non continent exorbitantia.*
12 *Sed supplicatur iuxta consuetum, & leges Datariæ.*
13 *Datarij ad munus, quis assumendus.*
14 *Clausula rescriptorum apostolicorum, desumpta ex visceribus vtriusque iuris.*
15 *Rescripta apostolica reducuntur ad dispositionem iuris.*
16 *Reuisores Dataria, quales esse debeant.*
17 *Supplicationi registrata nihil aptari, seù cassari potest ab Officialibus.*
18 *Ac propterea a partibus antea inspiciuntur.*
19 *Et ipsis partibus a Romana Curia absentibus, quomodo occurrendum.*
20 *Abbreuiatores multa addunt in minutis litterarum, quæ non sunt in supplicatione.*
21 *Cancellaria apostolica, est organum mẽtis, & vocis Papæ.*
22 *Supplicatione registrata, non est locus replicandi aduersus illius restrictiuæ.*
23 *Licèt Datarius aliquando in ea per se ipsum aliquid corrigat.*
24 *Abbreuiatores interpretãtur, cassaturam supplicationis fuisse factam per errorem.*

25 *Cancellaria error in litteris, corrigitur sine partis dispendio.*

26 *Abbreuiatoris culpa circa litteras apostolicas quomodo puniatur.*

27 *Litteræ apostolicæ contra stylum expeditæ, arguuntur de falso.*

28 *Supplicationes deferuntur Papæ, signandæ, etiam cum cassaturis.*

29 *Cassaturæ in supplicatione arguunt fidelitatem, & vigilantiam Officialium.*

30 *Atramenti diuersitas, quãdo reddit scripturam suspectam.*

31 *Dataria abhorret à rasuris in supplicatione.*

32 *Rasura in supplicatione inducit suspicionem fraudis.*

33 *Cassaturæ potius tolerantur in supplicatione, quàm rasura.*

34 *Papa solo verbo creat Episcopum, vel Abbatem.*

35 *Imperator solo verbo creat Doctorem.*

36 *Regulæ Cancellariæ, quod dispensatio nõ suffragetur &c. & commissiones non valeant &c. quando habeant locum.*

37 *Gratiam quãdo sufficit probari per supplicationem sine litteris.*

38 *Reseruatio probatur per supplicationem signatam.*

39 *Gratia dicitur perfecta ex sola supplicatione signata & registrata, quæ dicitur titulus.*

40 *Supplicatio manu Papæ signata, dicitur scriptura plusquam publica.*

41 *Reseruatio non insurgit ex litteris, sed ex supplicatione.*

42 *Subrogationem in iuribus defuncti, sufficit docere per supplicationem.*

Praxis clausularum secundæ partis supplicationis eiusdem.

CAPVT III.

1 Quia verò, vt alias diximus, tàm dispensatio, quàm quæuis gratia apostolica, ante litterarum expeditionẽ, est informis, *teste Oldrad. cons. 314. n. 5.* cum gratia Principis scripturã exigat, *Abb. in c. ex diligenti, vlt. not. de simon.* & per cõfectionem litterarum ad suum esse perducatur, *Bellam. decis. 432.* ac sine illis difficillimè probaretur per testes, cum præter ea, quæ sunt in supplicatione apposita, multa substantialia addantur in litteris,
2 quæ super illa expediuntur; Ideò pro his quidem litteris construendis, limitandis, ac ad debitam formam reducendis, Summus Pontifex deputauit Abbreuiatores Maioris Præsidentiæ, in Cancellaria apostolica, quibus dedit regulas dictę Cancellariæ, vt litteras possint expedire, vel denegare, ac gratiam in supplicatione contentam ampliare, limitare, ac prò, vel cõtra impetrantes mentem Pontificis interpretari, *Mandos. reg. 31. q. 7. nu. 3.* Quod etiã seruatur, si ipsæ litteræ expediãtur per Ca-
3 meram, & per viam secretam pro Cardinalibus, alijsq; personis qualificatis, & benemeritis; nam licèt illæ nõ transeant per manus eorundem Abbreuiatorum, ad hoc tamen Alexander VI constituit officium Summatoris earundem litterarum, ne præmissorum ratione, ex mala ipsarum expeditione cum Sedis apostolicæ ignominia, partes detrimentum sentiant; cum ipsius
4 Summatoris officium sit recipiendi, vidẽdi, summandi, & referendi litteras apostolicas, quæ per Cameram apostolicam pro tempore expediuntur, vt ex Constitutione eiusdem Alexandri, quæ est in viridi obseruantia, Et palam est omnibus, qui aliqua ex parte Romanæ Curiæ negotia
5 huius generis callent. Adsunt insuper alij Officiales in ipsa Cancellaria, qui ibi pro manuum suarum appositione earũdemq; litterarum reuisione interueniunt, qui vt ait *id. Mandos. num. 4.* oculis lynceis, etiam vsq; ad minimam syllabam, omnia prospiciunt; præcipuèq; obseruant ne in illis aliqua falsa latinitas interueniat, ad euitãdam suspicionem falsitatis, *iuxta tex. in c. ad audientiam, & ibi glos. in verbo, manifestum, de rescript.* nam licèt *d. glos.* arguendo per *tex. in l. Imperator Titus, ff. de stat. hom.* dicat, quod falsa latinitas non vitiat scriptum, ibi tamen agitur de testamentis, & ita soluendo argumẽtum, dicit, quod aliud est in testamentis; & aliud in litteris Papæ, nam testamentum committitur tabellionibus, cuius scripturam, siuè latinum nullus corrigit; vnde falsa latinitas non vitiat testamentum, dummodo constet
6 per ipsum de intentione testatoris; secus autem in litteris Papæ, quia per multas manus transeunt, & magna maturitate digeruntur, *c. apostolica, 35. q. 3.*
7 Quinimmo ab antiquo tempore fuit in Cancellaria prędicta institutum quoddam officium, de Prima visione nuncupatum,

cuius Officialium proprium munus erat
videre, & legere omnes litteras apostoli-
cas, quæ in eadem Cancellaria expediebā-
tur, an in illis adesset præsertim aliqua fal-
sa latinitas, quam, si aderat, corrigi facie-
bāt ab ipsis Scriptoribus litterarum: quā-
uis hodie adsit officium, nec tamen sub-
eatur onus illi iniunctum: & ad obuiandū
insuper falsitatibus, quę non modò in sup-
plicatione, verùm etiam in ipsis litteris
committi possent, retinuit Cancellaria
apostolica antiquum stylum conscriben-
di dictas litteras charactere gallico, aliàs
8 bullatico, ex communi Curiæ vsu loquē-
di, nuncupato; quia cum littera hæc non
sit ordinaria, nec omnes illam delineare,
& scribere sciant; non potest aliquo mo-
9 do falsificari, sicut possent supplicationes,
quæ etiam quauis littera, seu quouis cha-
ractere confici, & scribi possunt, *id. Man-
dos. reg. 15. q. 2. nu. 2.*

Est tibi præterea sciendum, quod cum
ad supradictos Dominos Abbreuiatores
perueniat supplicatio, ad effectum confi-
ciendi minutas literarum, multas in ea
quandoq; reperiunt cassaturas, siuè ab ip-
sis partibus ante illius porrectionem, siuè
etiam post signatam, ab Officialibus Re-
uisoribus factas; nec propterea videtur
falsitatis suspicio in de aliqua exoriri: quia
aliquando, vel aliquam tantùm syllabam,
10 vel verbum superfluum, aut ineptè appo-
situm, aliquando plures syllabas, vel ver-
ba impertinentia delent, & sic denotare
etiam solent limaturam rei non substan-
tialis, aliquando denegationem petitorū,
aliquando etiam concessionis amplioris
gratię: quamuis, vt plurimum practici Cu-
riales in compositione, seù confectione
11 supplicationum non audeant petere ex-
orbitantia, sed supplicant iuxta consuetū,
12 & leges Datariæ submittendo se volunta-
ti Summi Pontificis, per ea quę tradit *Al-
ciat. de præsumpt. reg. 3. præsumpt. 36.* quod
quidem procedere docet notoria praxis,
non modò de stylo, verum etiam de iure,
& nō solum in gratijs simplicibus, in qui-
bus vnus tātùm pro Oratore nominatur,
verùm etiam in correspectiuis, vtpotè, in
resignationibus beneficiorum, & simili-
bus; in quibus agitur de amissione iuris, &
de præiudicio Oratorum, qui supplicant
sub expressà conditione, non aliàs, aliter,
nec alio modo, vt scilicet reiecta, restri-
cta, & cassata per Officiales conditione
insolita, nihilominus gratia sustineatur,
Caputaq. decis. 89. p. 3. Quod quidem seruāt
ipsi Officiales pręsertim, vt rescripta ema-
nent secundum ius, & nemini præiudicium

13 infestant: quapropter ad Datarij munus
obeundum, semper assumitur insignis Ro-
manæ Curiæ Prælatus, qui in magnis, &
arduis negotijs versatus, eximia probita-
te, fidelitate, ac maturitate cōsilij, ac prę-
cipuè canonum, & legum peritissimus
existat, ex eo quod omnia rescripta apo-
stolica continent suas clausulas restricti-
uas, & limitatiuas, quæ eliciuntur ex vi-
14 sceribus vtriusq. iuris; quinimmò vide-
mus, quod rescripta, quantumuis gratiosa,
15 semper reducuntur ad dispositionem iu-
ris communis, in quantum fieri potest,
*iuxta tex. in l. si quando C. de in. ff. testam.
Bald. in l. bonorum C. qui admit. c. eam, &
quæ de rescript.* Vnde ipse Datarius sic ad
hoc onus assumptus, videtur potius diui-
nitus, quam humanitus vocatus, *ad tex. in
cap. cum deputati, de iud. ibi, qui vndecunq;
venerint, gratia diuina vocati, dummodo
laudabiliter exequantur officium sui ordi-
16 nis.* Similiter illius Reuisores supplica-
tionum assumuntur, qui saltem longo vsu,
& exercitatione in Romanæ Curiæ præ-
sertim ipsius Datariæ negotijs maximè
versati existant; & hi duo sunt, Primus, sci-
licet, & Secundus nūcupati, qui omnibus
supplicationibus, etiam manu Papæ si-
gnatis, ipsas clausulas restrictiuas, ac de-
creta materiæ conuenientia addunt, & ex
eis, si opus est, detrahunt, quod notissimū
est practicis dictæ Curiæ, vt supra dictum
est.

17 Quæ quidem omnia aptantur, seù cassā-
tur, antequam supplicatio fuerit registra-
ta: vnde optima ratione stylo Dataria sta-
tutum est, quod cum possit in supplicatio-
ne talis adesse restrictiua, seù cassatura, quę
secundum desiderium impetrantis, posset
destruere totam gratiam, propterea post-
quam quæuis supplicatio componibilis
peruenit ad officium Componendarum,
18 in eo datur partibus facultas inspiciendi
suas supplicationes, & tēpus deliberandi,
ac cogitādi, an eo modo restrictiuę, & cas-
saturæ sibi placeāt necne: & si quid addē-
dū, vel minuendū erit ad instātiā partis, seù
sollicitatoris (quod tamē gratiæ substantiā
non mutet seù alteret) libēter additur, vel
detrahitur ab ipsis Reuisoribus. Si verò
19 partes erunt à Romana Curia absentes,
ad obuiandum erroribus, ac dispēdijs, quæ
ex mala negotiorum expeditione proue-
nire possent, optima cautela erit, antequā
supplicatio registretur, imò ante solutio-
nem illius compositionis, si talis erit ma-
teria, desumere illius copiam cum omni-
bus suis restrictiuis, & cassaturis, illamq; ad
partes transmittere, vt Orator videat, an

velit

velit vti dicta gratia sic concessa, & restricta; ne si quod postea in litteris super ea expediendis repererit, quod sibi non placet, imputetur sollicitatori, qui ipsas partes de præmissis omnibus ante confectionem ipsarum litterarum non certiorauit. Hoc insuper pro maiori cautela ego in grauibus, arduisq; negotijs seruare consueui, nimirum cùm quandoq; neque ipsius supplicationis copia ad partes transmissa sufficeret, ex eo, quod ipsi Domini Abbreuiatores in cōficiendis minutis ip-
20 sarum litterarum nonnulla quandoq; addunt, quæ non adsunt in supplicatione, cū ipsi possint in gratia concessa aliquid detrahere, & addere secundùm eorum regu-
21 las Cancellariæ, quæ est organum mentis, & vocis Papæ, vt per *Mandos. reg. 34. quæst. 45. num. 2.* desumpta copia supplicationis iam signatæ cum suis cassaturis, & restrictiuis, super ea ab aliquo ex ipsis Dominis Abbreuiatoribus, siuè ab illorum peritissimo substituto curaui confici, & extendi minutam litterarum exinde expediendarum, illamq; ad partes transmitti, ad hoc, vt postquam partes ipsæ minutam ipsam, de verbo ad verbum, & per extensum viderint, possint deliberare, an dictæ litteræ sic expediendæ, sibi sint profuturæ; cùm multa in litteris addantur, & restringantur, quæ non fuerunt addita, neque restricta prius in supplicatione, vt dictum est, & interim supplicatio, si componibilis est, ex dicto officio compenendarum non relaxatur, nisi soluta compositione, sed ibi retinetur sub arcta custodia, vsque ad centum annos.

Similiter supradicta facultas inspiciendi supplicationes datur partibus, etiam in registro, vt dictum est, & antequam registrentur; quia postquam registratæ sunt,
22 non est amplius locus replicandi aduersus restrictiuas, & cassaturas, neque illas ab ipsis Officialibus corrigi faciēdi; licèt aliquando visum fuerit in ipsa supplicatio-
23 ne iam registrata, per ipsum Dominum Datarium aliquid fuisse correctum, quod etiam in quinterno illius registri eodem tempore corrigit; quod tamē tantummodo fit ex gratia peculiari, & quando illud, quod corrigit non excedit syllabam, aut vnicum verbum, & quod res non patiatur dilationem, vt quod erratum, vel aliàs corrigendum est, non possit expectare tempus ad supplendum per gratiam reformatoria n, de qua in mea practica. benef. abundantiùs dicam.

24 Quod si fortè aliquando contingat aliquid per errorem Officialium in supplicatione cassari, possunt tunc Domini Abbreuiatores prædicti interpretari, cassaturam fuisse factam per errorem, sicut docet stylus Cancellariæ.

25 Eoq; magis, si aliquid in litteris fuerit erratum errore prædictæ Cancellariæ, quia tunc absque aliquo partis, aut sollicitatoris dispendio, siuè impensa, error ipse corrigitur, putà si per incuriam, & inaduertentiam Scriptoris litterarum aliquid fuerit in eis expressum, aut omissū, quod exprimi, vel omitti non debebat; talis enim erronea expressio, siuè omissio non debet nocere parti; quia error iste nihil officit veritati; prout in simili dixit *tex. in l. si in nomine, C. de testam. Staphil. de litt. grat. tit. de expeat. 4. forma num. 14.* ac propterea licèt pro correctione alicuius erroris ex causa partis, seù Sollicitatoris prouenientis aliquid soluatur: quando tamen est error ipsius Cancellariæ, nihil est soluendū, cùm sit error scribentis, qui nō debet alicui nocere, vt dixit *text. in l. errore, C. eod.* Ac propterea voluit Martinus V. in sua Constitutione, quæ incipit, *In apostolicæ:*
26 quòd si Abbreuiatoris culpa litteræ, quarum fecerit minutas, & pro quibus salaria, seù emolumenta recipit, fuerint rescribendæ, illius expensis rescribantur, qui fuerit in culpa, & quoad Scriptores apostolicos repetit, quòd si littera fuerit in Cancellaria rescribenda iudicata, infra tres dies, cuius culpa iudicata fuerit rescribenda, expensis suis proprijs, sine quocunque alio salario quantumcunque modico, etiam gratis oblato, teneatur rescribere, aut rescribi facere, sub pœna suspensionis ab officio Scriptoriæ litterarum, & ingressu Cancellariæ; Si verò fuerit Abbreuiator, similiter compellatur litteram scribi facere infra prædictum terminum sub pœna suspensionis ab eius officio, & eius ingressu Cancellariæ per tres menses; quo suspensionis tempore durante, nihil eidem distribuat Vicecancellarius, aliasq; pœnas in dicta Constitutione cōtentas ipse Abbreuiator incurrat.

27 Negari tamen non potest, quin si per talem errorem, deprehendatur non esse seruatum stylum Romanæ Curiæ, in dictis litteris seruari consuetum, possint illæ argui de falsitate, & impugnari; quia tunc non est eis aliqua fides adhibenda, donec per correctionem ipsarum litterarum de veritate constat, *per tex. in cap. porrecta de confirm. vtil.* & hic est notorius, & vulgaris stylus.

Huiusmodi autem cassaturæ licitè possunt in supplicatione interuenire, siuè an-

tè,siuè post illius signaturam,nec indeco-
28 rum est supplicationes Summo Pontifici
signandas deferre etiam cum varijs cassa-
turis,siuè à partibus, siuè ab ipsis Officia-
libus factis, cùm ex illis arguat potius Pa-
29 pa fidelitatem,& vigilantiam suorum Of-
ficialium,qui non sinunt illas transire,nisi
per ignem,& aquam;ad coercendam etiã
arrogantiam Oratorum, qui vt plurimum
prorsus sibi deneganda petere non erube-
scunt. Sicque stante pluralitate dictorum
Officialium, parum curat idem Pontifex,
quod plures restrictiuæ diuersis manibus
in supplicatione conscriptis etiam diuer-
30 sis atramentis,comperiat; quamuis regu-
lariter atramẽti diuersitas reddat scriptu-
ram suspectã in locis in ea alteratis, *Curt.
iun.consf.52. in fin Soccin. iun.consf.41.nu.7.
lib.1. Rot.decis.137.num.1.p.2.diuers.* Dum-
modò in supplicatione non appareat ali-
31 qua, quantumuis minima rasura, à qua
tota Dataria semper abhorruit, cùm
32 inducat suspicionem fraudis,& doli, *ead.
Rot.decis.541.num.14.lib.3.p.3. diuers.* Vn-
33 de tolerantur potius multæ cassaturæ in
vna supplicatione, quàm rasura, etiam
vnius literæ, quod est omnibus Curiali-
bus notum.

Sed eò redeuntes, vnde digressi sumus,
dicimus, quòd regula *de non ind. iux. for.
supp.* de qua supra aliquid diximus, locum
sibi præsertim vendicat in materia dispẽ-
sationis, quæ nullo modo Oratori suffra-
gatur,nisi litteris expeditis,præterquàm
vt infra, vndè dixit *Sarneñ super d.reg.q.1.
num.4.* quòd hæc regula, necnon illa,quæ
disponit, *quòd commissiones non valeant lit-
teris non expeditis,* concordant in vno fi-
ne,& eandem mentis intentionem habẽt;
34 nam licèt verum sit, quòd si Papa solo
verbo pronunciauit aliquem Episcopum,
vel Abbatem,ille sic pronũciatus, est Epi-
scopus, seù Abbas vt per *Bald. in l.huma-
num,C.de leg. & Angel. in l.cum salutatus,
C.de sent.pass.* vbi habetur, quòd verba
35 Imperatoris, *Iste sit Doctor,* incontinenter
faciunt,quòd iste sit Doctor; dixit tamen
id. Bald. loc.cit. quòd supradicti non debẽt
recipi pro Prælatis, nisi gratiam probent
per litteras apostolicas.

36 Est tamen receptum, dispositionem di-
ctarum regularum non habere locum,vbi
non agitur de canonizatione gratiæ, *Sera-
ph.decis.338. num.4.* quia tunc sola suppli-
catio sufficit absque aliqua litterarum
expeditione, *id.Seraph.decis.775.num.3.* si-
cut etiam ad effectum simplicis absoluto-
riæ, *Ludouis.decis.540. & ibi Addit.num.8.
& in vna Burgeñ Canonicatus 19. Ianuarij*
1560. *coram Oradino* fuit resolutum, re-
gulam, *quòd commissiones non suffragentur
litteris non expeditis,* non habere locum in
eo, qui commisit causam iactationis, &
molestationis, qui est reus; & non tenetur
expedire litteras pro absolutoria, teste
Garc.de benef.par.5.cap.2.num.25. vbi plu-
ra in proposito adducit *ex num.19.ad fin.*

Idemque dicendum est, ad effectum do-
cendi de iure tertij; quia neque requiritur
litterarum expeditio; quod pro simplici-
bus Curialibus, legum non professoribus,
ita exẽplificari potest,videlicet, Vacauit
beneficium ecclesiasticum in vno ex mẽ-
sibus Ordinarijs vigore alternatiuæ; quod
ab ipso Ordinario fuerat collatum N. Ego
verò illud impetraui à Papa, tãquam sibi,
& Sedi apostolicæ reseruatum;ex eo,quod
ille, per cuius obitum beneficium vaca-
uit,erat Prothonotarius, iuxta reg.1.Can-
cellariæ. Modò verò volo probare hanc
reseruationem; & sic defunctum, fuisse
Prothonotarium; hoc enim casu non te-
neor docere de literis expeditis super gra-
tia dicti Prothonotariatus; sed illam suffi-
37 cit probare per supplicationem, manu
Papæ signatam, & registratam,vel (quod
idem est) per eius sumptum; nam ex quo
non agitur de canonizãda gratia Protho-
notariatus, sed de ea probanda, ad verifi-
cationem gratiæ beneficij à dicta sede im-
petrati; nulla prorsus adest differentia in-
ter supplicationem Prothonotariatus, &
litteras super eo expeditas, vt fuit in Rota
resolutum in vna *Burgeñ Abbatiæ de Sa-
las, sub die 14. Maij* 1612. & sic non obstat
regula *de non ind.iuxta formam suppl.* quia
hoc casu Prothonotariatus allegatur, non
ad canonizandum gratiam Prothonotarij
defuncti (in quibus terminis procedit su-
pradicta regula) sed ad probandam reser-
uationẽ beneficij ex dicto cap.in quo sola
supplicatio sufficit, *Seraph.* in vna *Calcia-
teñ Iurisdictionis, decis.775. nu.5.* & in pro-
prijs terminis, *Mandos. super d.reg. quæst.*
38 10.quærit,an reseruatio probetur per sup-
plicationem signatam, & affirmatiuè cõ-
cludit, & præcipuè in terminis probandi
reseruationem resultantem ex creatione
Prothonotariatus, ad effectum canonizã-
di prouisionem apostolicam contra pro-
uisum ab Ordinario.

39 Cuius quidem rei,ratio potissima est,
quia,cùm gratia sit perfecta ex sola signa-
tura Papę;& supplicatio registrata sit titu-
lus,non minus, quàm bulla, vt per *Cassad.
decis.8.de rest.spol.nu.8.& 9.Garc.de benef.
p.4.cap.2.nu.10.* cum pluribus seqq. *Gonz.
glos.12.nu.45.* & probetur per testes, prout
pro-

probatur reseruatio, vt per *Rot. in antiq. decis. 5. de probat.* multò magis probatur per
40 supplicationem, manu Papæ signatam, & registratam; & sic per scripturã, plusquàm publicam, per ea, quæ tradunt *id. Cassad. n. 3. 4 & 6. & Mandos. n. 2. & 3.* ac propterea *Aegid. cons. 34. n. 24. vers. sed vltimo*, inquit, quòd reseruatio nõ insurgit ex litterarum
41 confectione, sed ex supplicationis signatione; subdens ibi, *reseruationem probari per signaturam, de qua constat per registrum supplicationis, etiam litteris non confectis*, & ipsum refert, & sequitur *id. Mãdos. in supradicta quæst. 10. num. 2.* qui ibi concludit, nihil aliud esse necessarium, nisi ipsam gratiæ concessionem, quæ in sola supplicatione, seù in solo verbo Papæ verificari potest, & *num. 3.* ait, etiam *Rotam in vna Compostellañ Parochialis coram Remano* conclusisse, solam supplicationem probare reseruationem.

Aliud exemplũm erit, quando quis petit à Papa subrogationem in iuribus defuncti, nam si ipse subrogatus habet litteras suæ subrogationis expeditas, sufficit
42 quod ille de iure defuncti doceat solùm per supplicationẽ signatam, & registratã; nam satis est subrogatũ, suam gratiã subrogationis habere per litteras expeditas; ad eam tamen verificandam, & probandum circumstantias, & narrata in dictis litteris, sufficit docere per solam supplicationem de iure tertij, vt per *Cassad. decis. 8. num. 13. de restit. spol.* Aliaq; etiam quamplura exempla circa hoc adduci possent: Et regulariter dicendum est, quòd circumscripta regula Cancellariæ, supplicatio sufficit ad probandum quamlibet gratiam. *Gabr. cons. 190. num. 12. lib. 1. & cons. 194. num. 2. lib. 2. Sarneñ super. reg. de infir. quæst. 28. col. penult. vers. nec obstat*, vbi ait, quod sufficit sola supplicatio supradicta, etiam ad canonizationem, nisi opponatur de regula.

SVMMARIVM

1 *Supplicatione expedita, conficitur super ea minuta litterarum.*
2 *Litterarum dispensationis formula super bigamia.*
3 *Littera apostolica non inscribuntur sub nomine proprio Summi Pontificis.*
4 *Papa nominis mutatio in illius assumptione, quarè fiat.*
5 *Papa cur in suis litteris nõ apponat proprium nomen, prout in supplicatione.*
6 *Littera apostolica nõ requirunt subscriptionem Papæ. Aliquando secus.*
7 *Paulus cur dexteram, Petrus verò sinistram partem occupant in bulla plumbea.*
8 *Papa cur vocatur Episcopus.*
9 *Papa omnium cura demandata est.*
10 *Papa intitulatur Episcopus etiam ante coronationem, & vtitur eadem bulla.*
11 *Et contrarium impugnantes excommunicantur.*
12 *Papa cur dicitur seruus seruorum Dei, & quis author huius inscriptionis.*
13 *Principes sæculares titulorum multiplicitate se decorari affectant.*
14 *Clementis Quarti humillima epistola ad consanguineum.*
15 *Dispensationes apostolica committuntur Ordinarijs.*
16 *Ordinarij nomine, qui intelliguntur, ex Concil. Trid.*
17 *Dispensationes committuntur etiam Vicarijs Episcoporum.*
18 *Vicarius quandoque vocatur Officialis.*
19 *Vicarij Episcopi vltra montes, Officiales dicuntur.*
20 *Vicario Vrbis, quando committantur dispensationes.*
21 *Papa, Episcopos, Archiepiscopos, & Patriarchas, fratres appellat.*
22 *Vicarius Episcopi in spiritualibus quomodo intelligendus.*
23 *Vicarius quando dicatur generalis.*
24 *Vicarius Delegatus à Sede Apostolica sufficit, quod sit in spiritualibus.*
25 *Iurisdictione diuisa inter duos Vicarios, cui censeatur facta delegatio.*
26 *Papæ salutatio, quæ.*
27 *Et quis primus dixerit, Salutem, & apostolicam benedictionem.*
28 *Papæ salutatio quid operetur.*
29 *Papa nõ salutat schismaticos, hæreticos &c. & quid dicat loco salutationis, num. 30.*
31 *Hebræis exponuntur Scriptura veteris testamenti ex Constitutione Gregorij XIII.*
32 *Hebræi cur tolerantur ab Ecclesia.*
33 *Papa salutando excommunicatum, illum præsumitur absoluere.*

15 tifice inducta, *d. c.vn. hoc eod. tit.* & nihil
possit Episcopus super iure communi Pō-
tificio, nisi in casibus sibi permissis; quam-
16 uis in bigamia similitudinaria possit lici-
tè dispensare; *per tex. in c.1. qui cler. vel vo-
uen.* vbi impartitur sibi huiusmodi facul-
tas, ibi. *minus sit sibi pœnitentia de vtroque
excessu, post eam peractam, dispensatiue po-
teris et Diaconatus officium reddere., & si
perfectæ vitæ fuerit, eum in presbiterum or-
dinare.*
17 Cum igitur huiusmodi impedimentum
bigamiæ alio modo tolli non possit, quam
sola dispensatione, *d.c.vnutum*, Summoq;
18 tantum Pontifici competat facultas su-
per ea, quomodocunq; proueniat, dispen-
sandi ad omnes ordines, etiam Pontifica-
les, & quæcunq; beneficia ecclesiastica, *in
Innoc. in c.2. hoc tit. Maiol. lib.1. cap. 33. nu.
14.* propterea videamus, qualiter cum ip-
sis bigamis dispensetur, & quid seruetur
circa hanc praxim, iuxtà prædictum recē-
tiorem stylum. Super quo ita res se habet,
vt tam super ipsa bigamia, quàm super
19 quibuscunq; alijs gratijs apostolicis, quæ
per Datariam apostolicam transeunt, illæ
petantur, & concedantur per supplicatio-
nem; ex qua, cum fuerit à Summo Ponti-
fice signata, oriuntur postmodum litteræ
dispensationis, vt infra dicetur, ipsaq; sup-
plicatio fit à practicis viris illam solita
20 methodo conficere scientibus in medie-
tate vnius folij papyri, vel si materia pro-
21 lixa erit in integro folio aperto, ac postea
porrigitur R.P. D.Datario, & reuidetur à
quibusdam Officialibus ad id deputatis, à
quibus in calce ipsius supplicationis ap-
ponitur summarium in ea contentorum,
quod solet legi, vel referri per ipsū Data-
riū eidē Pōtifici, qui signat supplicationē,
ipsaq; signata, iterum reuidetur ab Officia-
libus præpositis super compositionibus,
& ibi soluitur compositio, si materia hoc
exigit; qua soluta, ipsa supplicatio reuerti-
tur ad eundem D.Datarium, vt in ea ap-
ponat Datam, ac postea consignetur Offi-
ciali de Missis nuncupato, qui ab ea au-
fert paruam Datam, & summarium, & sup-
plicatio mittitur ad registrum, & postquā
ibi est registrata, & auscultata à Magistris
ipsius registri, mittitur in Cancellariā; vbi
postea expediuntur litteræ apostolicæ, *teste
Paris de benef. resign. lib. 8. q. 7. n. 19. cu seqq.*

Supplicationis igitur formula pro hac
dispensatione conficitur eo modo, quo se-
quitur, videlicet.

22 *Beatissime Pater. Cum deuotus S.V. Orator Philippus Mariconda Laicus Neapolitanæ
Diœcesis deuotionis feruore accensus, plurimū cupiat clericali militiæ adscribi, ac ad om-
nes, etiam sacros, & presbyteratus ordines promoueri, verùm, quia aliàs cū vna, illaq; de
medio sublata, cum altera ad præsens defuncta mulieribus virginibus, matrimonium
per verba de præsenti contraxit, & consummauit, bigamiam contrahendo, desiderium
suum adimplere non potest absque Sedis Apostolicæ dispensatione. Supplicat igitur hu-
militer E.S.V. Orator præfatus, quatenus eius votis hac in parte fauorabiliter annuen-
do, eumque specialis gratiæ fauore prosequendo, cum dicto Oratore, vt bigamia per eū
ex præmissis contracta, non obstante, clericali charactere insigniri, ac ad omnes etiam
Sacros, & presbyteratus ordines promoueri, & promotus, in illis etiam in altaris mini-
sterio ministrare; necnon quæcunque, & qualiacunque cum cura, & sine cura beneficia
ecclesiastica, etiam si Canonicatus, & præbendæ, dignitates, etiam maiores, & princi-
pales administrationes, vel officia, etiam curata, & electiua in Cathedralibus, etiam
Metropolitanis, vel Collegiatis Ecclesijs, seù si Parochiales Ecclesiæ, vel earum perpe-
tuæ Vicariæ fuerint, si sibi aliàs canonicè conferantur, aut ipse eligatur, præsentetur, vel
aliàs assumatur ad illa, & instituatur in eisdem, recipere, & dummodo simul plura non
sint, quam quæ à Concilio Tridentino permittuntur, retinere; necnon quascunque pen-
siones annuas super similium, vel dissimilium beneficiorum Ecclesiasticorum fructi-
bus, redditibus, & prouentibus, ac etiam distributionibus quotidianis apostolica au-
ctoritate sibi reseruandas, percipere, exigere, & leuare, ac in suos vsus, & vtilitatē con-
uertere liberè, & licitè possit, & valeat, dispensare dignemini de gratia speciali. Non
obstantibus eadem bigamia, ac constitutionibus, & ordinationibus apostolicis, cæterisq;
contrarijs quibuscunque cum clausulis opportunis.*

Fiat, vt petitur. M.

Et cum absolutione à censuris ad effectum &c. de speciali dispensatione præfata, alijsque præmissis, vt supra in forma gratiosa latissimè extendendis; & quod præmissorum omnium, & singulorum, etiam denominationum, aliorumq; necessariorum maior, & verior specificatio, & expressio fieri possit in literis. Et committatur Ordinario; & dummodo Orator ad id reperiatur idoneus, vitaq; ac morum probitas, & alia virtutum merita sibi alias suffragentur, nec aliud ei canonicum obsistat.

Fiat M.

Dat. Romæ apud Sanctum Petrum, Quarto Kal. Iunij Anno decimosexto:

Et sic non aliàs, quàm per supplicationem impetrantur dispensationes, & quæuis aliæ gratiæ apostolicæ, quæ transeunt per Datariam, & stylus, ac obseruantia

23 Romanæ Curiæ testantur, quod litteræ apostolicæ non soleant expediri sine supplicatione; aliàs enim tanquam suspectæ de falsitate reijciendæ essent, *Butr. & Abb. in c. quod super his de fid. instrum. & id. Abb. in cap. ex parte, 2. de offic. deleg. Roman. consil. 375. num. 12. vers. secunda ratio*, facit etiam *tex. in l. labeo, ff. de statu lib. Felin. in cap. 2. nu. 16. in verbo, stylus Curiæ. de rescript.*

24 Conficitur verò non aliàs, quàm latino sermone omnis supplicatio, quæ per supradictam Datariã transit, quod præcipuè vsu

25 receptum est, quia talis sermo tanquam dignior intelligitur ab omnibus nationibus, & est frequentior alijs, maximè ob diuersitatem nationum Officialium Summi Pontificis, per quorum manus transeunt, & reuidẽtur omnes supplicationes, vt di-

26 ctum est supra; sicut ipse latinus sermo attenditur, quando Constitutio respicit omnes nationes, vel quãdo concernit genus hominum diuersi idiomatis, vt ait *M. Felin. super rubr. de constit. col. 1. in fin.* eoque

27 magis, cùm lingua latina sit propria Romanorum, quia dicta est à Latio, vnde Vergilius Maro in principio Aeneidos ait, *Genus vnde latinum, Albanique patres &c. vt per Mandos. reg. 20. quæst. 10. nu. 4.* qui subdit, quòd ista fuit lingua propria naturalis, & materna Vrbis Romæ, & quòd aliæ linguæ sunt accidentales, & extraneæ ac propterea hęc lingua tanquam naturalis attendi debet, *per tex. in l. si quis posthumos.* & ibi *Bart. ff. de lib. & posth.* cùm

28 Roma sit communis patria. *l. Roma, ff. ad municip.* & dixit *Valer. Max. lib. 2. de inst. antiq.* quod Romani, vt facilius à subditis intelligerentur, tanti idioma suum fecerũt, quòd eorum magistratus quamquam optimè linguam græcam callerent nũquam tamen Græcis, nisi latinè responsa dabãt, eosq; per interpretem loqui cogebant, nõ Romæ tantùm, sed etiã in Græcia, & Asia, vt ait *Sarneñ super regul. de idiom. quæst. 1. num. 21.*

Benè tamen verum est, quòd innumeræ gratiæ conceduntur, non per viam supplicationis in forma signandi, vt patet ex suprapositâ formula, sed per supplices

29 libellos, vulgò memorialia nuncupata, & huiusmodi gratiæ conceduntur per Præfecturam Breuium sub Annulo Piscatoris, vbi Summus Pontifex omnia huiusmodi memorialia remittit, vt Secretarius Sanctitatis Suæ illa referat; quæ quidem licèt respiciant, & contineant petitiones, & cõmoda personarum totius Orbis, & sic diuersarum linguarum; nihilominus conficiuntur vulgari sermone, inter Romanos consueto.

30 In confectione autem supradictarum supplicationum nimis inuigilant illarum cõpositores, ne in eis vtantur verbis impropriis, & inusitatis, à quibus tàm ipse Summus Pontifex, quàm ipsius Officiales semper abhorruerunt. Quare cum his tẽporibus quidam eruditissimus Prælatus in propositione cuiusdã supplicationis vsus esset quodam vocabulo sibi tantùm cognito, ipse Pontifex in plena signatura dixit, se non parum mirari de hac vocabuli nouitate, non sine ipsius Prælati maxima erubescentia; nec id deuiare cognoscimus à iure cõmuni, videmus enim expressum *in cap. nuper à nobis in fin. de donat. inter vir. & uxor.* quod ibi Clemens III. reprehendit consulentem, eo quod non fuerit vsus vocabulis proprijs, *& Abb. in d. cap. nuper num. 7.* dicit, quod iste consulens fuit reprehensus de ineptitudine vocabulorum.

31 Ob eandem causam nonnullas supplicationes vidi tàm per ipsum D. Datariũ, quàm illius Officiales lacerari. Huiusmodi enim supplicationes antequam signentur à Papa, reuidẽtur etiam ab eodem D. Datario, vt diximus, per cuius manus transeunt omnes gratiæ, qui accuratissimè con-

32 siderat, an gratia sit concedenda, vel denegan-

neganda; nam quamuis Papa concedat
gratias, & non Datarius, *ut per Rot, decis.*
458. num. 5. lib. 3. par 3. diuers. nihilominus
33 Sanctitas sua ad illas concedendas, vel de-
negandas, moueri solet secundùm inten-
34 tionem Datarij, cui desuper rem totam
commisit, quiq; tàm ante, quàm post si-
35 gnatas ipsas supplicationes, in illis, & de
illis, prout ratio suadet, addit, vel demit;
36 quapropter meritò Datarius dicitur or-
ganum mentis, & vocis Papæ, *Gonz. glos.*
63. à nu. 58.

Postquam igitur formulam supradictam apposuimus, operæpretium esse duximus, illius verba, quæ ipsam tantùm supplicationem concernunt enucleare; alia enim, necnon clausulas, quæ concernunt litteras, deinde super ipsa supplicatione expediendas, supplebimus in declaratione earundem litterarum. Verba autem, & clausulæ ipsius supplicationis, ita explicanda sunt, videlicet.

S V M M A R I V M.

1 *Papa solus vocatur beatissimus.*
2 *Ac diuersis titulis honoratur.*
3 *Papa cur vocatur Pater.*
4 *Vices Dei gerit in terris.*
5 *Et dicitur pater spiritualis omnium Christianorum.*
6 *Ecclesia Romana dicitur communis mater.*
7 *Orator quare dicatur deuotus in supplicatione.*
8 *Supplicatio debet esse deuota.*
9 *Summo Pontifici quomodo loquendum.*
10 *Verbum, orare maiorem humilitatem denotat, quàm petere.*
11 *Nomen, & cognomen Oratoris exprimenda in supplicatione.*
12 *Error in nomine, vitiat rescriptum.*
13 *Nomina cur inuenta.*
14 *Cancellariæ apostolicæ Regens quanam nomina, & cognomina corrigit.*
15 *Officiales tantùm deputati corrigunt supplicationes.*
16 *Alijs verò sub atrocissimis pœnis id prohibetur.*
17 *Laicalis qualitas de stylo exprimanda.*
18 *Diœcesis Oratoris exprimenda in supplicatione.*
19 *Diœcesani qui dicuntur.*
20 *Dispensatur cum bigamo ex causa deuotionis.*
21 *Causa deuotionis tantùm quandoque non sufficit in alijs gratijs.*
22 *Papa solus dispensat in bigamo, etiam ad clericalem tonsuram, non autem Episcopus.*
23 *Et affertur declaratio Sacræ Congregationis.*
24 *Bigamiæ qualitas exprimenda in supplicatione.*
25 *Aliàs vitiatur dispensatio.*
26 *Trigamo quandoque denegatur dispensatio.*
27 *Bigamia non contrahitur ex sponsalibus, etiam cum copula.*
28 *Sed tantùm ex matrimonio legitimè contracto.*
29 *Bigamia quãdo non inducatur ex uxorum pluralitate.*
30 *Supplicatio debet esse humilis.*
31 *Reges, & Principes se Papæ cum humilitate submittunt.*
32 *Supplicationes dispensationum ad ordines, & beneficia signantur à Papa.*

Praxis clausularum primæ partis supplicationis Dispensationis super Bigamia.

C A P V T II.

Beatissime. Quod semper apponitur in principio cuiuscunq; supplicationis exemplo Diui Hieronymi, qui Damasum Papam, beatissimũ appellauit in sua epistola ad eundem, & in *c. fin. 22. dist.* appellatur *senioris Romæ Sanctissimus, Card. in Clem. 1 de probat.* sicut etiam Ecclesiam Romanam, Sanctissimam nuncupatam videmus; imò etiam Episcopus Sanctissimus, & Beatissimus vocatur *in proœm. ff. ibi, quam beatissimus eiusdem Ciuitatis Episcopus,* & iuxta tex. *in c retulerunt,* vbi etiam Papa Episcopũ Sanctis-
1 simum appellar, de consecr. dist. 4. Verùm est tamen, quod hic honor solùm Summo Pontifici debetur, *vt per Troil. Maluet. de canoniz. Sanct. q. 1. nu. 16.* sicut à toto Orbe terrarum fieri videmus per diuersas epi-
2 stolas diuersis Summis Pontificibus missas, quæ his titulis prænotantur; nam cum Franciscus Rex Bungi. ac Prothasius Rex Arimanorũ, necnon Bartholomæus Princeps

ceps Omuranorum duos præclaros Principes eorum consanguineos ad Gregoriū XIII. ex Iaponiæ Regnis misissent, Francisci literarum sub die 11. Ianuarij 1582. inscriptio erat, *Adorando, & Cœli Regis in terris locum obtinenti, Magno, & Sanctissimo Papæ:* Prothasij verò sub die 8. Ianuarij 1582. *Reddatur Epistola Magno illi, & Sancto Domino, quem adoro, Dei vicesgerenti;* Bartholomæi autem sub die 27. Ianuarij 1582. *Sublatis manibus adorans. Sanctissimo Domino Papæ Magni Dei Vicesgerenti has litteras offero.* Necnon Don Sancius Omuræ etiam Dominus, Sixto V. *offero,* ait, *præsentes Magno, & Sanctissimo Papæ Sixto Quinto, quem humillimè, vt Dei Vicarium veneror.* Et ad Paulum V. alij legati Regis Voxij venerunt, illiusq; litteras attulerunt sub Dat. *in Ciuitate, & Curia Fendai, Anno decimo octauo, Quoquoquarto die Lunæ nona,* quod est anno 1613. Pridie Non. Octobris; quarum inscriptio erat, *Magni, & Vniuersalis, Sanctissimique totius Orbis Patris Domini Pauli V. pedes cum profunda submissione, & reuerentia osculando, Idate Masamune in Imperio Iaponico Rex Voxij suppliciter dicimus.*

3 Pater Sicut enim Deus est omnium pater, vt in Deuteron. cap. 23. ibi *nunquid non ipse est pater tuus, qui possedit te, fecit, & creauit te,* & in Ioan. 3. *Videte qualem charitatem dedit nobis pater, vt filij Dei nominemur, & simus;* sic etiam Papa est omnium pater, cum vices Dei
4 gerat in terris, *cap. quàm graui, de crim. falsi. c. vlt. de pact. in 6.* & dicitur pater spiritua-
5 lis omnium Christianorum, *Abb. in c. vlt. de purgat. canon. Dec. in c. at si Clerici, n. 47. de iud.* & spōsus vniuersalis Ecclesiæ, *Card.*
6 *in c. sicut, nu. 3. 7. q. 1.* Sicut etiam Ecclesia Romana dicitur communis mater, *c. penult. in fin. iuncta glos. de consecrat. dist. 1.* ac aliarum Ecclesiarum mater, *c. non deceat, 12. dist.*

7 Cum deuotus Ea videlicet deuotione, quæ est erga Deū, & Sūmū Pōtificē eius Vicariū, ac Romanā Ecclesiā, & circa fidē catholicā, *per tex. in c. 2. in princ. iuncta glos. in verbo, deuotione de suppl. negl. prœl.* nam sicut Princeps solet deuotos vocare suos subditos, ita, &
8 subditi tanquam tales se debent gerere erga Superiores. Vnde supplicatio, quæ ipsi Principi porrigitur, debet esse deuota, *tex. in l. 1. & ibi Bald. in verbo, deuotis, de pac. Const.* & omnes aliquid à Sede Apostolica postulantes, se humiles, & deuotos exhibere debent, *cap. veniens de iureiur.* sicut etiam ipse Imperator, qui debet esse deuotus, & fidelis Romanæ Ecclesiæ, *Felin. in c. constitutus. nu. 9. de rescript.*

9 S. V. Ita enim conuenit loqui cum Summo Pontifice, sicut etiam cum ipso Deo, vt in *psal. 29. Psallite Domino Sancti eius; & confitemini memoriæ Sanctitatis eius,* & hæ duæ litteræ scilicet S. V. de stylo semper apponuntur abbreuiatè, quę significant; Sanctitati Vestræ: nec tamen per extensum scriptæ redderent rescriptū subreptitium, quicquid dicat *Rebuff. in forma signat. hoc vers. volens,* quod si hæc verba fuerint abbreuiatè scriptæ, signatura præsumatur suspecta. Horum namq; & similium verborum exempla habemus, *in Auth. vt etiam Ecclesi. Rom. vers. Habeatq; Sanctitas vestra hanc legem,* ac etiam ibi *Sanctitas itaq; vestra:* nec aliquo modo in iure prohibitū reperitur, Orationes, verba, & clausulas extensè scribi, *ita id. Mandos. form. 2. commiss. verbo. S. V.* vbi nimis propterea inuehit contra dictum *Rebuff.*

10 Orator. Idem est, quod deprecator, qui supplex rogat, & ad denotandam efficaciam, cum qua aliquid petitur; quia maior humilitas ostenditur per verbum Orare, quàm petere, *ita dixit Luc. de Pen. super Rubr. C. de leg. lib. 10.*

11 Philippus Mariconda Nomen, & cognomen Oratoris necessariò exprimi debent in supplicatione, nec possunt illa quacūq; de causa in albo relinqui, seu mutari, aliàs enim supplicatio non reciperetur; sicut etiam seruatur in oblatione libelli, *tex. in c. 1. de libel. oblat. & in l. 1. ff. de eden.* & debent poni extensè, tam in supplicatione, quàm in litteris apostolicis, *vt per Imol. in c. cum accessissent, & ibidem Felin. vers. hodie, de const.* neque ea debent mutari: vnde
12 etiam si erretur, vt nomen pro nomine ponatur, rescriptū omninò vitiatur, quod satis docet *glos. in c. significante, verbo, non de Remensi, & ibi Abb. num. 1. de rescriptis*
13 cum nomina ipsa adinuenta sint, vt homo ab homine discernatur, *tex. in l. ad cognoscendos, C. de ingen. manumiss. Menoch. cons. 173. nu. 5.* Nec Cancellaria apostolica admittit correctionem proprij nominis in litteris expediendis, vt aliàs diximus: parū enim refert, *quod Regula fin. ipsius Cancellariæ, quæ est nu. 72.* facultatem tribuat Vi-
14 cecancellario, & illius Regēti circa correctionem nominum, & cognominum; quia id tantummodo eis conceditur cum hac limitatione, videlicet, *non tamen eorum, quibus gratiæ, & concessiones fiunt:* & de hac necessitate exprimendi proprij

nomen

nomen Oratoris, plura congerit *Lotter. de re benef. lib. 3. q. 31. per tot.*

15 Nec alicui, præter Officiales ad id deputatos, licet nomen, aut cognomen siuè aliquid aliud propria authoritate in ipsa supplicatione, aut in litteris corrigere, postquam supplicatio fuerit signata, ac
16 litteræ in totum expeditæ, quod quidem sub atrocissimis pœnis prohibetur. Quod si forte id ignoranter, & bona fide contigerit, per dictam Regulam conceditur eidem Vicecancellario, ac Cancellariæ prædictæ Regenti facultas, quod possint committere absolutionem illorum, qui ignoranter in supplicationibus, vel in litteris apostolicis aliquid scriberent, corrigerēt, vel delerent: & ita est receptum in praxi.

17 **Laicus** Hæc qualitas de stylo semper expriméda est, vbi Orator est laicus. hic autem præcipuè apponitur ad denotandum, quod Orator prædictus non modò sicut bigamus, verùm etiam sicut
18 laicus est incapax spiritualium, *c. si quis deinceps. 17. q. 7. c. Messana, c. Sacrosancta, de elect. c. cansam, quæ de præscript.*

Neapolitan. Diœcesis. Debet etiam de stylo exprimi diæcesis Oratoris, *vt per Rebuff. in sua praxi in forma signa. vers. Magalonen.* & in praxi notandum est, quod necessariò exprimendum est, an Orator fuerit Ciuitatis, vel diœcesis, nam si vnum pro altero quoquomodo apponatur, litteræ non poterunt exequutioni demandari, nisi prius corrigātur; quia Ciuitas, & diæcesis sunt diuersa, *c. ego Ludouicus, 63. dist. c. si Ciuitas, de sent. excom. in 6.* quamuis sub vna iurisdictione, siue vno Episcopo sint, *c. venerabili, de cens.*

19 Circa quod est etiam in praxi notandū, quod non modò oriundi ex diœcesi dicuntur diæcesani, verùm etiam domicilium habentes, *per glos. in c. statutum, §. cum verò, & glos.* in verbo *dictam, in fin.* vbi dicitur, quod diæcesanus, cum aliud non adijcitur, debet intelligi de diæcesano domicilij, *de rescript. in 6.* quia illa propriè est diæcesis alicuius, in qua, quis habet domicilium habitationis, licèt sit alibi natus, *Franc. in c. præsenti, §. sanè num. 3. super glos. vers. originis, de præb. eod. lib.*

20 **Deuotionis feruore** Accēsus, nec alia causæ expressio requiri solet ad sic super bigamiæ impedimento dispensandum, nisi deuotio ipsius Oratoris; cum Principis voluntas absquè causæ expressione, sufficiat, *l. quidā consulebant, ff. de re iud. c. præterea, vbi Felin. de test. cogen. glos. in l. vniuersa, C. de prec. sib. Imper. offer. Aegid. decis. 694.* vbi ait *agentem actum, cui certum obstaculum quod scit, opponitur, in dubio censetur tollere illud, quando paret.* non tamen apud Curiales est ignotum, quod si aliquando iuxta qualitatem petitæ gratiæ, leuis adducatur causa; tunc ei additur etiam cau-
21 sa deuotionis; cum hæc sola per se non sufficiat.

22 **Clericali militiæ** Adscribi, nō enim potuit Orator à suo Ordinario clericali charactere insigniri, cum ista facultas, etiā quoad hoc Summo tantùm Pontifici competat, *d. c. 1. de bigam. in 6.* vbi habetur quod bigamus nō possit ad primam tonsuram, nec ad minores ordines ab Ordinario promoueri, vt aliàs diximus, *& testantur sum. Pisan. in verbo, bigamia, §. penult.* dum ibi absolutè dicit non posse Ordinarium super hac irregularitate dispensare, *Cauar. in Clem. si furiosus §. 2. nu. 4. de homicid.* dicens ibi, *nec ipsum Ordinarium posse dispensare, si bigamiam contraxit post clericatum susceptum; quinimò nec magna existente causa; Nauar. in manuali cap. 27. nu. 197. vers. sexto dico,* cum sit priuatus omni priuilegio clericali, *c. cognoscamus* ibi, *neq; clericum debere, esse, qui secunda coniugia sortitus est, dist. 34. Archid. in c. lector, dist. 34. & communiter DD.*

Ac ad omnes, Etiam sacros, & presbyteratus ordines promoueri, Hoc enim modo petitur dispensatio, etiam quoad minores. Si enim prima tonsura non possit Orator ab Episcopo initiari, multo minus ad minores ordines promoueri. Ad illud autem, quod dicit D. Thomas, quòd Episcopus potest bigamo concedere, vt minores ordines suscipiat, & sic beneficium simplex eidem conferre; dicitur, quod neutrum horum est vsu receptum, *teste Azor. instit. moral. p. 2. cap. 4. vers. vndecimo quæritur,* & ita docet notoria Romanæ Curiæ praxis, quę profectò fulcitur fundamento ipsius *c. vn. de bigam. in 6.* contra quod non potest Episcopus dispensare in Bigamia vera, vel interpretatiua, etiam quoad minores, aut vsum susceptorum. Præterea extat declaratio Sacræ Congregationis relata *à Garc. de benef. par. 7. cap. 6. nu. 5.* his verbis, *Episcopus authoritate sua ordinaria cū sibi subdito vero bigamo, qui aliàs cum duabus virginibus successiuè legitimum matrimonium contraxit, & modo defunctæ sunt, dispensare non potest, vt primā tonsurā, et simplicia beneficia, à se, vel ab alijs accipiat.* Ita cēsuit Congregatio die 30. Ianuarij 1589. & Sixtus V. approbauit

24 Mu-

26 **Mulieribus virginibus.** Oportet .n. in supplicatione exprimi qualitatem bigamiæ, super qua petitur dispensari: non .n. sufficeret, si simpliciter diceretur, quod Orator bigamiam contraxit, quia id satis deuiat à notorio stylo; ac propterea in suprapposita supplicatione dicitur, quod cũ
25 *duabus virginibus successiuè contraxit*, vt est vera bigamia; nam licèt fuerit interpretatiua, quæ est minor vera, vitiaretur dispẽsatio, cuius falsitas committi potest tàm narrando minus, quàm maius, *arg. l. 1. C. de falsi. Bart. & Bald. in l. presbyteri, C. de Episc. & Cleric.* Verum est tamen, quod ad impetrandam dispensationem super impedimento bigamiæ, nullum videmus in praxi discrimen constitui super illius prouenientia, siuè videlicet fuerit matrimonium contractum cum duabus virginibus, vt hic, siuè cum vna vidua, vel cum vna virgine, & altera vidua, dummodo id explicetur in supplicatione, quàuis *Garc. de benef. par. 8. cap. 3. n. 79.* dicat, quod si quis ter, vel quater contraxit nuptias, id non sit necessarium exprimere in supplicatione bigamiæ, *ex Nauar. cons. 2. de bigam.* & alijs authoribus per eum ibi allegatis; id enim est contra notorium stylum Curiæ, qui non admittit tales supplicationes, nisi in eis fuerit expressa qualitas, & prouenientia bigamiæ. Vidimus enim
26 quandoq; fuisse trigamo, nempè ei, qui cũ virgine, & successiuè cum vidua contraxit, denegatam dispensationem, quicquid dicat *id. Nauar. d. cons. 2. de bigam. num. 4. in fine*, scilicet, quod nullus vnquam Pontifex Maximus curauit de trigamia: aliud enim nos docet notoria praxis, licèt etiã ipsi trigamo quandoq; detur dicta dispensatio,

Matrimonium. Si enim sponsalia tãtummodo per ver-
27 ba de futuro cõtraxisset, non egeret dispẽsatione, quia non dicitur contrahere bigamiam, etiam si sponsalia ipsa fuerint iurata, *Sot. 4. dist. 27. quæst. 2. art. 1. §. bigamus*; necnon iterata, etiam cum copula, quia hanc irregularitatem non inducunt, *Sayr. de cens. lib. 6 cap. 2. num. 14.*

28 **Legitimè,** scilicet, quod matrimoniũ fuerit legitimo modo contractum, *Io. Andr in reg. factum legitimè, in princip. de reg. iur. in 6.* ac iuris ordine seruato, & secundùm Canones, *glos. & Abb. in cap. consanguinei, de re iud. Seraphin. decis. 290. num. 2. & decis. 433. num. 6. Card. Tusc. pract. conclus. tom. 2. litt. D. conclus. 305. num. 1.* quod enim fit lege permittente, legitimè factum censetur, *l. Graccus, ff. ad l. Iul. de adult.* Vnde si huiusmodi matrimonium ob aliquod impedimentum esset nullum, non contraheretur bigamia, *Nauar. cons. 1. de bigam. Henriq. de sacram. matrim. lib. 2. cap. 6. §. in fin.*

Successiuè contraxit, quia diuersis temporibus duas habuit vxores, *cap. aperiant, 31. quæst. 1.* & ad demonstrandum, quod adulteria, etiã iterata, fornicationes, aut plures concubinatus non inducunt hanc bigamiæ irregularitatem, etiam si id cõtingat cum virginibus, siuè viduis, vt constat *ex cap. quo circa, de bigam. Maiol. de irreg. lib. 1. cap. 33. nu. 3. & 10.* quia sicut etiam docet quotidiana praxis, in impetranda huiusmodi dispensatione, non admittitur supplicatio, nisi in ea fiat mentio de matrimonijs legitimè contractis. ex quo non sufficit ad id impedimentum inducendum quæcunque carnalis commixtio, sed illa, quæ accidit per contractum Sacramentum matrimonij de iure, vel de facto; fornicaria .n. coniunctio non significat vnionem Christi cum Ecclesia, *Sayr. de cens. d. lib. 6. cap. 3. num. 16.* ac propterea tunc bigamiam quis contraxit, quando, videlicet, carnem suam matrimonialiter in plures diuisit, *vt in c. debitum, hoc tit. Host. in c. tam litteris, de test. & ibi Io: Andr.*

29 **Et consummauit.** Pluralitas .n. vxorum per verba de præsenti, si cum omnibus matrimonium non fuerit carnali copula cõsummatum, non inducit bigamiam; quo casu potest quis ad omnes ordines licitè promoueri, & beneficia ecclesiastica obtinere, *Sot. 4. dist. 27. quæst. 3. art. 1. §. bigamus Sum. Coron. tract. de irregul. nu. 6. Cucc. lib. 1. instit. can. tit. 5.* ac propterea intelligendũ est, si cum vtraq; consummauit, alioquin non esset bigamus, *c. debitum, de bigam. c. Valentino. 34. dist.* etiam si matrimonium cum eisdem esset ratum, nondum tamen consummatum, *Maiol. de irregul. cap. 33. num. 10. lib. 1.*

Supplicat igitur humiliter &c.

30 Supplicatio namque debet esse humilis, quia ita supplicans facilius obtinet ea, quæ petit, *ad not. in c. cum contingat, §. 1. de præscript.* & iuxta illud *Eccles. 3. Quanto magnus es, humilia te in omnibus, & coram Deo inuenies gratiam*; Vnde omnes etiam
31 Reges, & Principes Terræ se Summo Pontifici cum humilitate submittunt, vt patet etiam ex supradictis, qui ad ipsos Pontifices per suos Legatos, supradictas epistolas

stolas miserunt; quorum subscriptiones tales erant, videlicet, *Sanctissimis pedibus Beatitudinis Vestræ substratus, Franciscus Bungi Rex. Sanctitatis vestræ substernitur calceis, Don Prothasius. Advolutus pedibus Sanctitatis Vestræ, Arimano Sciutinò Dabù, Don Prothasius. Ego Don Bartholomaus Sanctis eius pedibus humi substratus. Eleuatis manibus, & summa reuerentia has litteras pedibus Sanctitatis Vestræ offero, Omura Scim Paciro Nobù, A. che Don Sancio; prout hac, & similia refert* Capac. *in lib. nuncupato Secret. lib. 1. fol. mibi 140. cum seq.*

Quatenus &c. Reliqua declarantur in infrascripta furmula litterarum; ac propterea hic tanqnam superflua, consultò omittuntur quoad primam partem Signaturæ.

32 Fiat, vt petitur M. Omnes supplicationes dispensationum ad ordines, & beneficia signantur propria manu Summi Pontificis; prout etiam regulariter omnes supplicationes beneficiales, præter quasdã exigui valoris, puta minoris 24. ducatis auri de Camera, quæ à D. Datario mittuntur ad Signaturam, per Concessum; Et quamuis penes Summum Pôtificem plures sint gradus, seu modi super supplicibus libellis signandis, iste tamen (per Fiat) omnibus alijs antecellit, *Mandos. in proœm. reg. signatura, per Fiat, circa med.* Et aliquando ipse Papa ipsas supplicationes præsertim gratiã continentes, per se ipsum signat, nô per alium, siue in plena signatura, conuocatis coram eo statuta die, quibusdam Cardinalibus Doctoribus in Theorica, & praxi primarijs, & omnibus Referendarijs gratiæ, ac D. Datario: licèt aliâs absq; plena signatura signet in cubiculo, seu alibi, porrigente sibi ipso D. Datario supplicationes: quarum quidem supplicationum, licèt nonnullæ consueuerint signari per Concessum à Cardinali Præfecto, seu Prælato habente hanc signaturam, nihilominus signantur ab ipso Papa per *Fiat*. In secunda autem parte signaturæ signat etiam, vt supra visum est, *Fiat M.*

Et cũ absolutione à censuris &c. Hæc est secunda pars signaturæ, quæ continet clausulas in litteris desuper expediẽdis, extendendas, vt infra.

SVMMARIVM

1 *Gratia Principis sine litteris, dicitur informis. & quare.*
2 *Abbreuiatores Maioris Præsidentiæ ad quid à Papa deputati.*
3 *Litteræ apostolicæ quando expediantur per Cameram.*
4 *Summatoris Officium ad quid institutum.*
5 *Officialium Cancellariæ apostolicæ munus.*
6 *Falsa latinitas vitiat litteras apostolicas.*
7 *Officialium primæ visionis in Cancellaria apostolica, munus.*
8 *Litteræ apostolicæ quare charactere gallico conscribuntur.*
9 *Supplicationes, quauis litera, seu charactere conficiuntur.*
10 *Reuisorum Datariæ munus.*
11 *Supplicationes Papæ porrigendæ non continent exorbitantia.*
12 *Sed supplicatur iuxta consuetum, & leges Datariæ.*
13 *Datarij ad munus, quis assumendus.*
14 *Clausula rescriptorum apostolicorum, desumpta ex visceribus vtriusque iuris.*
15 *Rescripta apostolica reducuntur ad dispositionem iuris.*
16 *Reuisores Datariæ, quales esse debeant.*
17 *Supplicationi registratæ nihil apstari, seu cassari potest ab Officialibus.*
18 *Ac propterea à partibus antea inspiciuntur.*
19 *Et ipsis partibus à Romana Curia absentibus, quomodo occurrendum.*
20 *Abbreuiatores multa addunt in minutis litterarum, quæ non sunt in supplicatione.*
21 *Cancellaria apostolica, est organum mētis, & vocis Papæ.*
22 *Supplicatione registrata, non est locus replicandi aduersus illius restrictiuas.*
23 *Licèt Datarius aliquando in ea per se ipsum aliquid corrigat.*
24 *Abbreuiatores interpretãtur, cassaturam supplicationis fuisse factam per errorem.*

25 Cas-

25 *Cancellariæ error in litteris, corrigitur sine partis dispendio.*

26 *Abbreuiatoris culpa circa litteras apostolicas quomodo puniatur.*

27 *Litteræ apostolica contra stylum expeditæ, arguuntur de falso.*

28 *Supplicationes deferuntur Papæ signandæ, etiam cum cassaturis.*

29 *Cassaturæ in supplicatione arguunt fidelitatem, & vigilantiam Officialium.*

30 *Atramenti diuersitas, quãdo reddit scripturam suspectam.*

31 *Dataria abhorret à rasuris in supplicatione.*

32 *Rasura in supplicatione inducit suspicionem fraudis.*

33 *Cassaturæ potius tolerantur in supplicatione, quàm rasura.*

34 *Papa solo verbo creat Episcopum, vel Abbatem.*

35 *Imperator solo verbo creat Doctorem.*

36 *Regulæ Cancellariæ, quod dispensatio nõ suffragetur &c. & commissiones non valeant &c. quando habeant locum.*

37 *Gratiam quãdo sufficit probari per supplicationem sine litteris.*

38 *Reseruatio probatur per supplicationem signatam.*

39 *Gratia dicitur perfecta ex sola supplicatione signatâ & registrata, quæ dicitur titulus.*

40 *Supplicatio manu Papæ signata, dicitur scriptura plusquam publica.*

41 *Reseruatio non insurgit ex litteris, sed ex supplicatione.*

42 *Subrogationem in iuribus defuncti, sufficit docere per supplicationem.*

Praxis clausularum secundæ partis supplicationis eiusdem.

CAPVT III.

1 QVia verò, vt alias diximus, tàm dispensatio, quàm quæuis gratia apostolica, ante litterarum expeditionẽ, est informis, *teste Oldrad. cons. 324. n. 5.* cum gratia Principis scripturã exigat, *Abb. in c. ex diligenti, vlt. not. de simon.* & per cõfectionem litterarum ad suum esse perducatur, *Bellam. decis. 432.* ac sine illis difficillimè probaretur per testes, cum præter ea, quæ sunt in supplicatione apposita, multa substantialia addantur in litteris,
2 quæ super illa expediuntur; Ideò pro his
quidem litteris construendis, limitandis,
ac ad debitam formam reducendis, Summus Pontifex deputauit Abbreuiatores
Maioris Præsidentiæ, in Cancellaria apostolica, quibus dedit regulas dictę Cancellariæ, vt litteras possint expedire, vel denegare, ac gratiam in supplicatione contentam ampliare, limitare, ac prò, vel cõtra impetrantes mentem Pontificis interpretari, *Mandos. reg. 31. q. 7. nu. 3.* Quod etiã
seruatur, si ipsæ litteræ expediãtur per Ca-
3 meram, & per viam secretam pro Cardi-
nalibus, aliisq; personis qualificatis, & be-
nemeritis; nam licèt illæ nõ transeant per
manus eorundem Abbreuiatorum, ad hoc
tamen Alexander VI constituit officium
Summatoris earundem litterarum, ne præ-
missorum ratione, ex mala ipsarum expe-
ditione cum Sedis apostolicæ ignominia,
partes detrimentum sentiant; cum ipsius
4 Summatoris officium sit recipiendi, vidē-
di, summandi, & referendi litteras aposto-
licas, quæ per Cameram apostolicam pro
tempore expediuntur, vt ex Constitutio-
ne eiusdem Alexandri, quæ est in viridi
obseruantia, Et palam est omnibus, qui
aliqua ex parte Romanæ Curiæ negotia
5 huius generis callent. Adsunt insuper alij
Officiales in ipsa Cancellaria, qui ibi pro
manuum suarum appositione earũdemq;
litterarum reuisione interueniunt, qui vt
ait *id. Mandos. num. 4.* oculis lynceis, etiam
vsq; ad minimam syllabam, omnia pro-
spiciunt; præcipuèq; obseruant ne in illis
aliqua falsa latinitas interueniat, ad euitã-
dam suspicionem falsitatis, *iuxta tex. in c.
ad audientiam, & ibi glos. in verbo, manife-
stum, de rescript.* nam licèt *d. glos.* arguendo
per *tex. in l. Imperator Titus, ff. de stat. hom.*
dicat, quod falsa latinitas non vitiat scrip-
tum, ibi tamen agitur de testamentis, &
ita soluendo argumẽtum, dicit, quod aliud
est in testamentis; & aliud in litteris Pa-
pæ, nam testamentum committitur tabel-
lionibus, cuius scripturam, siuè latinum
nullus corrigit; vnde falsa latinitas non
vitiat testamentum, dummodo constet
6 per ipsum de intentione testantis; secus
autem in litteris Papæ, quia per multas
manus transeunt, & magna maturitate
digeruntur, *c. apostolica, 35. q. 3.*
7 Quinimmo ab antiquo tempore fuit in
Cancellaria prędicta institutum quoddam
officium, de Prima visione nuncupatum,

cuins Officialium proprium munus erat
videre, & legere omnes litteras apostoli-
cas, quæ in eadem Cancellaria expediebā-
tur, an in illis adesset præsertim aliqua fal-
sa latinitas, quam, si aderat, corrigi facie-
bāt ab ipsis Scriptoribus litterarum: quā-
uis hodie adsit officium, nec tamen sub-
eatur onus illi iniunctum: & ad obuiandū
insuper falsitatibus, quę non modò in sup-
plicatione, verùm etiam in ipsis litteris
committi possent, retinuit Cancellaria
apostolica antiquum stylum conscriben-
di dictas litteras charactere gallico, aliàs
8 bullatico, ex communi Curiæ vsu loquē-
di, nuncupato; quia cum littera hæc non
sit ordinaria, nec omnes illam delineare,
& scribere sciant; non potest aliquo mo-
9 do falsificari, sicut possent supplicationes,
quæ etiam quauis littera, seu quouis cha-
ractere confici, & scribi possunt, *id. Man-
dos. reg. 15. q. 2. nu. 2.*

Est tibi præterea sciendum, quod cum
ad supradictos Dominos Abbreuiatores
perueniat supplicatio, ad effectum confi-
ciendi minutas literarum, multas in ea
quandoq; reperiunt cassaturas, siuè ab ip-
sis partibus ante illius porrectionem, siuè
etiam post signatam, ab Officialibus Re-
uisoribus factas; nec propterea videtur
falsitatis suspicio inde aliqua exoriri: quia
aliquando, vel aliquam tantùm syllabam,
10 vel verbum superfluum, aut ineptè appo-
situm, aliquando plures syllabas, vel ver-
ba impertinentia delent, & sic denotare
etiam solent limaturam rei non substan-
tialis, aliquando denegationem petitorū,
aliquando etiam concessionis amplioris
gratię: quamuis, vt plurimum practici Cu-
riales in compositione, seù confectione
11 supplicationum non audeant petere ex-
orbitantia, sed supplicant juxta consuetū,
12 & leges Datariæ submittendo se volunta-
ti Summi Pontificis, per ea quę tradit *Ab-
ciat. de præsumpt. reg. 3. præsumpt. 36.* quod
quidem procedere docet notoria praxis,
non modò de stylo, verùm etiam de iure,
& nō solum in gratijs simplicibus, in qui-
bus vnus tātùm pro Oratore nominatur,
verùm etiam in correspectiuis, vtpotè, in
resignationibus beneficiorum, & simili-
bus, in quibus agitur de amissione iuris, &
de præiudicio Oratorum, qui supplicant
sub expressa conditione, non aliàs, aliter,
nec alio modo, vt scilicet reiecta, restri-
cta, & cassata per Officiales conditione
insolita, nihilominus gratia sustineatur,
Caputaq. decis. 89. p. 3. Quod quidem seruāt
ipsi Officiales præsertim, vt rescripta ema-
nent secundum ius, & nemini præiudiciū

13 inferant: quapropter ad Datarij munus
obeundum, semper assumitur insignis Ro-
manæ Curiæ Prælatus, qui in magnis, &
arduis negotijs versatus, eximia probita-
te, fidelitate, ac maturitate cōsilij, ac pre-
cipuè canonum, & legum peritissimus
existat: ex eo quod omnia rescripta apo-
stolica continent suas clausulas restricti-
uas, & limitatiuas, quæ eliciuntur ex vi-
14 sceribus vtriusq; iuris; quinimmò vide-
mus, quod rescripta, quantumuis gratiosa,
15 semper reducuntur ad dispositionem iu-
ris communis, in quantum fieri potest,
*iuxta tex. in l. si quando C. de in. ff. testam.
Bald. in l. bonorum C. qui admit. c. causam,
quæ de rescript.* Vnde ipse Datarius sic ad
hoc onus assumptus, videtur potius diui-
nitus, quam humanitus vocatus, *ad tex. in
cap. cum deputati, de iud.* ibi, *qui vndecunq;
venerint, gratia diuina vocati, dummodo
laudabiliter exequantur officium sui ordi-
16 nis*: Similiter illius Reuisores supplica-
tionum assumuntur, qui saltem longo vsu,
& exercitatione in Romanæ Curiæ præ-
sertim ipsius Datariæ negotijs maximè
versati existant, & hi duo sunt, Primus, sci-
licet, & Secundus nūcupati, qui omnibus
supplicationibus, etiam manu Papæ si-
gnatis, ipsas clausulas restrictiuas, ac de-
creta materiæ conuenientia addunt, & ex
eis, si opus est, detrahunt, quod notissimū
est practicis dictæ Curiæ, vt supra dictum
est [illegible]

17 Quæ quidem omnia aptantur, seu cassā-
tur, antequam supplicatio fuerit registra-
ta: vnde optima ratione stylo Datariæ sta-
tutum est, quod cum possit in supplicatio-
ne talis adesse restrictiua, seu cassatura, quę
secundum desiderium impetrantis, posset
destruere totam gratiam, propterea post-
quàm quæuis supplicatio componibilis
peruenit ad officium Componendarum,
18 in eo datur partibus facultas inspiciendi
suas supplicationes, & tēpus deliberandi,
ac cogitādi, an eo modo restrictiuę, & cas-
saturæ sibi placeāt necne: & si quid addē-
dū, vel minuēdū erit ad instātiā partis, seù
sollicitatoris (quod tamē gratiæ substantiā
non mutet seù alteret) libēter additur, vel
detrahitur ab ipsis Reuisoribus. Si verò
19 partes erunt à Romana Curia absentes,
ad obuiandum erroribus, ac dispēdijs, quæ
ex mala negotiorum expeditione proue-
nire possent, optima cautela erit, antequā
supplicatio registretur, imò ante solutio-
nem illius compositionis, si talis erit ma-
teria, desumere illius copiam cum omni-
bus suis restrictiuis, & cassaturis, illamq; ad
partes transmittere, vt Orator videat, an
velit

velit vti dicta gratia sic concessa,& restricta; ne si quod postea in litteris super ea expediendis repererit, quod sibi non placet, imputetur sollicitatori, qui ipsas partes de præmissis omnibus ante confectionem ipsarum litterarum non certiorauit. Hoc insuper pro maiori cautela ego in grauibus, arduisq; negotijs seruare consueui, nimirum cùm quandoq; neque ipsius supplicationis copia ad partes transmissa sufficeret, ex eo, quod ipsi Domini Abbreuiatores in cõficiendis minutis ip-
20 sarum litterarum nonnulla quandoq; addunt,quæ non adsunt in supplicatione,cũ ipsi possint in gratia concessa aliquid detrahere, & addere secundùm eorum regu-
21 las Cancellariæ,quæ est organum mentis, & vocis Papæ, vt per *Mandos.reg.34.quæst. 45. num.2.* desumpta copia supplicationis iãm signatæ cum suis cassaturis, & restrictiuis,super ea ab aliquo ex ipsis Dominis Abbreuiatoribus,siuè ab illorum peritissimo substituto curaui confici, & extendi minutam literarum exinde expediendarum, illamq; ad partes transmitti,ad hoc, vt postquam partes ipsæ minutam ipsam, de verbo ad verbum, & per extensum viderint, possint deliberare, an dictæ litteræ sic expediendæ,sibi sint profuturæ; cùm multa in litteris addantur, & restringantur, quæ non fuerunt addita, neque restricta prius in supplicatione,vt dictum est,& interim supplicatio, si componibilis est, ex dicto officio componendarum non relaxatur, nisi soluta compositione, sed ibi retinetur sub arcta custodia, vsque ad centum annos.

Similiter supradicta facultas inspiciendi supplicationes datur partibus, etiam in registro, vt dictum est, & antequam registrentur; quia postquam registratæ sunt,
22 non est amplius locus replicandi aduersus restrictiuas, & cassaturas, neque illas ab ipsis Officialibus corrigi faciẽdi; licèt aliquando visum fuerit in ipsa supplicatio-
23 ne iam registrata, per ipsum Dominum Datarium aliquid fuisse correctum, quod etiam in quinterno illius registri eodem tempore corrigit; quod tamẽ tantummodo fit ex gratia peculiari, & quando illud, quod corrigit non excedit syllabam, aut vnicum verbum, & quod res non patiatur dilationem, vt quod erratum,vel aliàs corrigendum est,non possit expectare tempus ad supplendum per gratiam reformatoriam, de qua in mea practica. benef. abundantiùs dicam.
24 Quod si fortè aliquando contingat aliquid per errorem Officialium in supplicatione cassari, possunt tunc Domini Abbreuiatores prædicti interpretari, cassaturam fuisse factam per errorem,sicut docet stylus Cancellariæ.
25 Eoq; magis, si aliquid in litteris fuerit erratum errore prædictæ Cancellariæ,quia tunc absque aliquo partis, aut sollicitatoris dispendio,siuè impensa, error ipse corrigitur, putà si per incuriam, & inaduertentiam Scriptoris litterarum aliquid fuerit in eis expressum, aut omissũ, quod exprimi,vel omitti non debebat; talis enim erronea expressio, siuè omissio non debet nocere parti; quia error iste nihil officit veritati; prout in simili dixit *tex. in l.si in nomine,C.de testam. Staphil. de litt.grat.tit. de expedit.4.forma num.14.* ac propterea licèt pro correctione alicuius erroris ex causa partis, seù Sollicitatoris prouenientis aliquid soluatur: quando tamen est error ipsius Cancellariæ, nihil est soluendũ, cùm sit error scribentis, qui nõ debet alicui nocere, vt dixit *text.in l. errore, C.eod.* Ac propterea voluit Martinus V. in sua Constitutione, quæ incipit, *In apostolica:*
26 quòd si Abbreuiatoris culpa litteræ, quarum fecerit minutas, & pro quibus salaria,seù emolumenta recipit,fuerint rescribendæ, illius expensis rescribantur, qui fuerit in culpa, & quoad Scriptores apostolicos repetit, quòd si littera fuerit in Cancellaria rescribenda iudicata, infra tres dies,cuius culpa iudicata fuerit rescribenda,expensis suis proprijs,sine quocunque alio salario quantumcunque modico, etiam gratis oblato, teneatur rescribere, aut rescribi facere, sub pœna suspensionis ab officio Scriptoriæ litterarum,& ingressu Cancellariæ; Si verò fuerit Abbreuiator, similiter compellatur litteram scribi facere infra prædictum terminum sub pœna suspensionis ab eius officio, & eius ingressu Cancellariæ per tres menses: quo suspensionis tempore durante,nihil eidem distribuat Vicecancellarius, aliasq; pœnas in dicta Constitutione cõtentas ipse Abbreuiator incurrat.
27 Negari tamen non potest, quin si per talem errorem, deprehendatur non esse seruatum stylum Romanæ Curiæ,in dictis litteris seruari consuetum, possint illæ argui de falsitate, & impugnari; quia tunc non est eis aliqua fides adhibenda, donec per correctionem ipsarum litterarum de veritate constat,*per tex.in cap.porrecta de confirm. vtil.* & hic est notorius, & vulgaris stylus.

Huiusmodi autem cassaturæ licitè possunt in supplicatione interuenire,siuè as-

probatur reseruatio, vt per *Rot. in antiq. de-*
cis. 5. de probat. multò magis probatur per
40 supplicationem, manu Papæ signatam, &
registratam; & sic per scripturã, plusquàm
publicam, per ea, quæ tradunt *id. Cassad. n.*
3. 4 & 6. & Mandos. n. 2. & 3. ac propterea
Aegid. cons. 34. n. 24. vers. sed vltimo, inquit,
quòd reseruatio nõ insurgit ex litterarum
41 confectione, sed ex supplicationis signa-
tione; subdens ibi, *reseruationem probari*
per signaturam, de qua constat per registrum
supplicationis, etiam litteris non confectis,
& ipsum refert, & sequitur *id. Mãdos. in su-*
pradicta quæst. 10. num. 2. qui ibi concludit,
nihil aliud esse necessarium, nisi ipsam
gratiæ concessionem, quæ in sola suppli-
catione, seù in solo verbo Papæ verificari
potest, & *num. 3.* ait, etiam *Rotam in vna*
Compostellañ Parochialis coram Reomano
conclusisse, solam supplicationem proba-
re reseruationem.

Aliud exemplum erit, quandò quis pe-
tit à Papa subrogationem in iuribus de-
functi, nam si ipse subrogatus habet litte-
ras suæ subrogationis expeditas, sufficit
42 quod ille de iure defuncti doceat solùm
per supplicationẽ signatam, & registratã;
nam satis est subrogatũ, suam gratiã sub-
rogationis habere per litteras expeditas;
ad eam tamen verificandam, & proban-
dum circumstantias, & narrata in dictis
litteris, sufficit docere per solam supplica-
tionem de iure tertij, vt per *Cassad. decis. 8.*
num. 13. de restit. spol. Aliaq; etiam quam-
plura exempla circa hoc adduci possent:
Et regulariter dicendum est, quòd circum-
scripta regula Cancellariæ, supplicatio suf-
ficit ad probandum quamlibet gratiam,
Gabr. cons. 190. num. 12. lib. 1. & cons. 194.
num. 2. lib. 2. Sarneñ super. reg. de infir. quæst.
18. col. penult. vers. nec obstat, vbi ait, quod
sufficit sola supplicatio supradicta, etiam
ad canonizationem, nisi opponatur de re
gula.

SVMMARIVM

1 *Supplicatione expedita, conficitur super ea minuta litterarum.*
2 *Litterarum dispensationis formula super bigamia.*
3 *Littera apostolica non inscribuntur sub nomine proprio Summi* Pontificis.
4 *Papa nominis mutatio in illius assumptione, quarè fiat.*
5 *Papa cur in suis litteris nõ apponat proprium nomen, prout in supplicatione,*
6 *Littera apostolica nõ requirunt subscriptionem Papa. Aliquando secus.*
7 *Paulus cur dexteram, Petrus verò sinistram partem occupant in bulla plumbea.*
8 Papa cur vocatur *Episcopus.*
9 *Papa omnium cura demandata est.*
10 Papa *intitulatur Episcopus etiam ante coronationem, & vtitur eadem bulla.*
11 *Et contrarium impugnantes excommunicantur.*
12 *Papa cur dicitur seruus seruorum Dei, & quis author huius inscriptionis.*
13 *Principes sæculares titulorum multiplicitate se decorari affectant.*
14 *Clementis Quarti humillima epistola ad consanguineum.*
15 *Dispensationes apostolica committuntur Ordinarijs.*
16 *Ordinarij nomine, qui intelliguntur, ex Concil. Trid.*
17 *Dispensationes committuntur etiam Vicarijs Episcoporum.*
18 *Vicarius quandoque vocatur Officialis.*
19 *Vicarij Episcopi vltra montes, Officiales dicuntur.*
20 *Vicario Vrbis, quando committuntur dispensationes.*
21 *Papa, Episcopos, Archiepiscopos, & Patriarchas, fratres appellat.*
22 *Vicarius Episcopi in spiritualibus quomodo intelligendus.*
23 *Vicarius quando dicatur generalis.*
24 *Vicarius Delegatus à Sede Apostolica sufficit, quod sit in spiritualibus.*
25 *Iurisdictione diuisa inter duos Vicarios, cui censeatur facta delegatio.*
26 *Papa salutatio, qua.*
27 *Et quis primus dixerit, Salutem, & apostolicam benedictionem.*
28 *Papa salutatio quid operetur.*
29 *Papa nõ salutat schismaticos, hareticos &c. & quid dicat loco salutationis*, num. 30.
31 *Hebrais exponuntur Scriptura veteris testamenti ex Constitutione Gregorij XIII.*
32 *Hebrai cur tolerantur ab Ecclesia.*
33 *Papa salutando excommunicatum, illum præsumitur absoluere.*

Praxis litterarum Dispensationis super eadem Bigamia,

CAPVT. IV.

1 EXpedita in totum supplicatione, super ea conficitur minuta litterarum per aliquē ex Dominis Abbreuiatoribus Maioris Præsidentiæ, vel ab aliquo illorū substituto, quæ traditur deinde alicui ex Scriptoribus apostolicis, vt ex ea litteras apostolicas de verbo ad verbum conscribat.

His igitur paucis præmissis, consonum est, vt tenorem litterarum, quæ super prædicta supplicatione, de more expediri consueuerunt, subijciamus, qui talis est, videlicet,

2 *Vrbanus Episcopus seruus seruorum Dei. Dilecto filio Vicario venerabilis fratris nostri Archiepiscopi Neapolitani in spiritualibus generali, Salutem, & apostolicam benedictionem. Sedis apostolicæ copiosa benignitas, rigorem iuris mansuetudine temperans, nonnulla quandoq; dispensatiuè concedit, quæ Sacrorum Canonum seueritas interdicit. Exhibita siquidem nobis nuper pro parte dilecti filij Philippi Mariconda laici Neapolitanæ Diœcesis petitio continebat, Quod ipse deuotionis feruore accensus, plurimùm cupit clericali militiæ adscribi, ac ad omnes, etiam Sacros, & presbyteratus ordines promoueri, Verùm quia aliàs cum vna, illaq; de medio sublata, cum altera, ad præsens defuncta, mulieribus virginibus matrimonium per verba legitimè de præsenti successiuè contraxit, & consummauit, bigamiam contrahendo, desiderium suum adimplere non potest, absque speciali nostra, & dictæ Sedis dispensatione. Quare pro parte dicti Philippi nobis fuit humiliter supplicatum, quatenus sibi in præmissis de opportunæ dispensationis gratia prouidere de benignitate apostolica dignaremur. Nos igitur prædictum Philippum, aliàs apud nos de vita, ac morum honestate, alijsq; probitatis, & virtutum meritis multipliciter commendatum, horum intuitu, gratioso fauore prosequi volentes, & à quibusuis excommunicationis, suspensionis, & interdicti, alijsq; ecclesiasticis sententijs, censuris, & pœnis à iure, vel ab homine, quauis occasione, vel causa latis, si quibus quomodolibet innodatus existit, ad effectum præsentium dumtaxat consequēdum, harum serie absoluentes, & absolutum fore censentes, huiusmodi supplicationibus inclinati, Discretioni tuæ per apostolica scripta mandamus, quatenus cum ipso Philippo, vt defectu bigamiæ huiusmodi non obstante, clericali charactere insigniri, illiusque priuilegijs vti, ac ad quatuor minores, necnon, meritis, & idoneitate sibi aliàs suffragātibus, & dummodo aliud ei non obstet canonicum impedimentum, ad sacros, etiā presbyteratus ordines promoueri, & promotus, in illis, etiam in altaris ministerio ministrare; necnon quæcunq; & qualiacunque cum cura, & sine cura beneficia ecclesiastica, etiā si Canonicatus, & præbendæ, dignitates, etiam maiores, & principales, personatus, administrationes, vel officia, etiam curata, & electiua, in Cathedralibus, etiam Metropolitanis, vel Collegiatis Ecclesijs, seu si Parochiales Ecclesiæ, vel earū perpetuæ Vicariæ fuerint, si sibi aliàs canonicè conferātur, aut ipse eligatur, præsentetur, vel aliàs assumatur ad illa, & instituatur in eisdem, recipere & (dummodo simul plura non sint, quàm quæ à Concilio Tridentino permittuntur) retinere; necnon quascunque pensiones annuas super similium, vel dissimilium beneficiorum ecclesiasticorum fructibus, redditibus, & prouentibus, ac etiam distributionibus quotidianis, apostolica sibi authoritate reseruandas, percipere, exigere, & leuare; ac in suos vsus, & vtilitatem conuertere, liberè, & licitè valeat, dicta authoritate dispenses. Non obstantibus bigamia huiusmodi, alijsq; Constitutionibus, & ordinationibus apostolicis, cæterisq; contrarijs quibuscunq;. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, Anno Incarnationis Dominicæ Millesimo Sexcentesimo Trigesimo octauo, Quarto Kal. Iunij, Pontificatus nostri anno decimo sexto.*

Quarum quidem litterarum apostolicarum verba, & clausulas pro iunioribus explananda duximus, vt infra, videlicet,

3 Vrbanus. Quocirca notandum est, quod in litteris apostolicis, etiam in forma Breuis, nunquam fit inscriptio sub nomine proprio Summi Pontificis, sicut in supplicatione, in qua ipse ponit primam litteram sui nominis, videlicet M. cum ipse vocetur Mapheus, *Felin. in c.2. ante num.18. vers. Et dicit Abb. de rescript.* adeò vt non intitulando se nomine Papę, ipse litterę non facerent fidem, sicut si scriberetur Papæ sub nomine proprio baptismali, posset illc ratione dicere, istæ litteræ non diriguntur ad me, *vt per Rebuff. in form. mand. apost. in verbo, Leo, vers. nota tamen.*

4 Et hic posset nouus Curialis quærere, cur fiat ista nominis mutatio in Papa, postquàm ille assumptus est ad Apostolatus apicem? Et quamuis multi multa dixerint; placet tamen ratio allata per *Gloz. glos.1. nu.44* vbi ait, id fieri propter summam maiestatem, & excellentiam ipsius Papæ, qui statim, postquàm est electus, mutat primum nomen; quia ex subdito efficitur omnis creaturæ Superior, & Dominus, vnde iustum est, vt quando præest omnibus, non appelletur amplius nomine antiquo, sed nouum nomen habeat, sicut de nouo omnium Dominus, & Dei Vicarius effectus est, *vt per Vital. in proœm. Clementin. nu.21. verbo Ioannes.*

5 Sed hinc oritur aliud, & maius, imò pulchrius dubium, scilicet, cur Papa supplicationes signat proprio nomine baptismali, in litteris autem præponatur nomen Pontificatus? Et pluribus omissis placet inhærere sententiæ *Sarnen. in compend. tr. signu. nu.6.* vbi duas rationes assignat, quarum prima est, ad denotandum vtrumq; nomen, seù vtramq; personam; nam in supplicatione nomen proprium generationis ponit, in bullis verò nomen sui Pontificatus, idest regenerationis, & sic duplicem personam, videlicet priuatã, & publicam repræsentat. Secunda est, quod in supplicatione ideo proprium nomen ponit, quia illud verum, naturale, & originale nomen est; Nomen verò Pontificis, inductiuum, & accidentale; & quia in supplicatione verus scribendi actus attenditur, vti talis, vt verus, & non repræsentatiuus homo, scribit; ideo verò nomine vtitur. In bullis verò, quia Papa non scribit, nec manum suam apponit, sed illæ per Officiales expediuntur, ideo in illis officij sui nomen, idest Papatus, ponitur; Quando enim Papa organo vocis suæ loquitur, tanquam priuata persona loqui videtur; quia per se scribere, & loqui sunt actus personalitatem denotantes, quando autè per litteras, seù bullas loquitur, quia non loquitur Papa per organum propriæ vocis, sed Officialium, tunc vt priuatus homo loqui nõ dicitur, sed vt Christi Vicarius, & sic signando supplicationem, & ità scribendo, denotat actum priuati hominis, in bullis verò dignitatis nomen apponitur. *Hæc id. Sarnen. loc. cit.*

Aliam item rationem affert *Gamb. de auth. leg. Apost. lib.8. sub tit. de pot. leg. in iudicialibus, nu.108.* nempè, hoc inductum esse ne pontificale nomen in vili çædula descriptum reperiatur. Videmus enim, quod infinitæ supplicationes, manu Pontificis signatæ, ex iustis superuenientibus causis, solent, etiam ab ipso Datario laccrari, & in terram proiici, antequam tamen illæ fuerint registratæ: cum vsq; ad illud tempus possit ille denegare gratias nomine Summi Pontificis, & illarum supplicationes lacerare, sicut notissimum est Curialibus.

6 Et cum in dictis litteris sufficiat prepositio nominis Papę, nulla illius subscriptio necessaria est, sed eius loco apponitur plumbum, in quo impressum est illius nomen ex vna, ex altera verò partibus, adsunt effigies, & nomina Sãctorum Petri, & Pauli. Et regulariter sufficit, quod cuiuscunq; nomen præponatur: Vnde si in epistola dicatur, Caius Sempronio salutem plurimam dicit, & postea nõ scribatur propriũ nomẽ mittentis, hæc epistola probat, *tex. est in l. cum antiquitas, §. cum autem, C. de test.*

Nonnullæ nihilominus adsunt litteræ apostolicæ, quæ ab ipso Papa subscribuntur, vt sunt Cardinalatus, aliorumq; grauiorum negotiorum, cum huiusmodi subscriptione, videlicet, Ego Vrbanus Catholicæ Ecclesię Episcopus, & se in illis subscribunt, etiam omnes Cardinales in Romana Curia præsentes.

Iam verò quoniam & plumbi, & effigierum Sanctorum Petri, & Pauli in ipso impressarum, mentionem fecimus, curiosius etiam inquiret aliquis, cur in prædi-
7 cto plumbo pòtificiorum diplomatum, eędem Sacræ Imagines Apostolorum ita collocatæ sint, vt Paulus dexteram occupet, Petrus verò sinistram; cum dextera honoris sit, ac maioritatis signum; satis autem constet Petrum Paulo auctoritate præcelluisse.

Respondetur autem pluribus modis. Pri-

Primò, si id honoris gratia factum esse, velimus, tribus potissimum de causis rationabile esse, Primò, quoniam plus videtur Ecclesiæ profuisse Paulus, quàm Petrus, plures enim ex gentibus ad Christi fidem adduxit, plures prouincias summo cum labore peragrauit, plura scripta, eaq; vtilissima nobis reliquit. Secundò, quia Paulus Doctor Gentium præcipuè fuit, Petrus Iudæorum; vt igitur significaret Ecclesia, gentiles Iudæis tandem antepositos esse ab eo, qui dixit, *Maior seruiet minori*; Paulum anteposuit Petro. Tertiò, quoniam Petrus à Christo vocatus fuit, adhuc mortali, & quodammodo in sinistris constituto. Paulus autem de Cœlo vocatus est à Christo immortali, & regnante, ac à dextris Patris sedente, vt ait *Petrus Dam. epist. ad Desiderium* de hac re, *Innoc. III. serm. de Euangelistis, & S. Tho. lect. 1. in epist. ad Galat.* Addit etiam *id. Petrus Dam.* quartam rationem, quia Paulus de tribu Beniamin erat, & in ipso Beniamin demonstratus, ac typicè expressus: Beniamin verò, licèt postremus erat inter fratres suos, tamen, & à patre filius dexteræ est appellatus, & à Ioseph cunctis fratribus antepositus, *Gen. c. 35. & 42.*

Porrò quantacunque sit Pauli dignitas, & auctoritas, ac honor illi ab Ecclesia delatus, Petri primatui nihil officit: ea enim dignitas, & auctoritas extraordinaria erat, quanta tandem esset: honor verò, quo eũdem colit Ecclesia, non tàm à dignitate desumitur, quàm, ab vtilitate & gratitudine in ipsum. Certè Stephanus, & Laurentius Diaconi tantùm erant, quorum ille Sancto Iacobo Episcopo, & Apostolo, iste Sancto Sixto Summo Pontifici ministrauit: & tamen Ecclesia magis honorat Stephanum, quàm Iacobum, magis etiam Laurentium, quàm Sixtum, vt ex eorum Octauis patet, quia clarissima horum Diaconorum martyria toti Ecclesiæ præluxerunt. Ita etiam magis honorat Ecclesia Sanctum Hieronymum, & Sanctum Thomam Aquinatem simplices presbyteros, Sanctos quoque Antonium, Benedictum, Franciscum, ne presbyteros quidẽ, quàm non paucos Martyres, Episcopos, imò, & Summos Pontifices colat: quoniam illi scriptis libris, isti religiosorum ordinum institutione plurimum Ecclesiæ profuerunt.

Respondetur Secundò, *ex Antonio Nebrissen. in Annot. ad 50. scrip. loca*, non semper dexteram, maioris honoris indicium fuisse: nam olim cum duo simul incedebant, id obseruabatur, vt senior, & honoratior ad leuam esset; iunior autẽ latus ei dexterum clauderet, & non nihil præcederet in signum obsequij: Inde enim dicti sunt Laterones, & per contractionem, *Latrones*, qui dextrum latus nobiliorum hominum defensionis causa tegebant. *Eusebius* verò, *lib. 1. de vita Constantini* scribit se vidisse in Ecclesia Constantinum adolescentem obeuntem Prouinciam cũ Seniore Augusto, semperq; ad dexteram eius incedentem, Neque dubium esse potest, quin Constantinus adolescens, ac penè priuatus, in loco minus honorato esset, quàm senior Augustus.

Respondetur Tertiò, neq; perpetuum esse, vt in antiquis imaginibus Paulus dexteram teneat; siquidem in ijs, quæ Romæ nunc extant, quemadmodum in quibusdam, Paulus cernitur ad dexteram, ita in alijs non paucioribus, cernitur ad sinistrã; & sicut in diplomatibus Pontificijs, Paulus obtinet dexteram, ita in numismatibus obtinet sinistram. Et fortasse non sine consilio id à veteribus obseruatum est, vt ex duobus Apostolis, modò vnum, modò alterum anteponerent, nimirum, vt eo modo significarent, hos Apostolos, vel pares esse inter se, vel certè ignorari, vter alteri præstet. Nam etsi Petrus maior est potestate; Paulus tamen maior est sapientia, vt eleganter monet *Sanctus Maximus serm. vlt. SS. Petr. & Paul.* vbi Petro clauem potentiæ, Paulo clauem sapientiæ datam esse dicit. Hæc omnia ferè desumpta sunt *ex Bellarm. lib. 1. de Rom. Pont. c. 27. per totum*, vbi agit de comparatione Petri cum Paulo. Alij etiam scribentes hanc rationẽ adduxerũt, nempè, ideò Paulus ita in dextris collocatur, quia virginitatem conseruabat, qua Petrus vti coniugatus carebat, *vt per Gonz. in reg. 8. Cancell. glos. 1. nu* 38.

8 Episcopus. Non modò vrbis Romæ, *cap. in canonibus, 17. q. 1.* verùm etiam vniuersalis Ecclesiæ: cum sit Vicarius Dei, & successor Petri, *Paris. de resig. benef. lib. 8. q. 7. nu. 5. cum seqq.* & cum respectu ordinis non detur ordo in Ecclesiastica Hierarchia, qui sit maior ordine Episcopali: propterea Papa vocat se Episcopum. *Lotter. de re benef. lib. 1. q. 26. n. 31.* quia idem nomen Episcopi, etiã ipsi Domino Nostro Iesu Christo cõuenit, prout *1. Petr. cap. 2. in fin.* ibi, *sed conuersi estis nunc ad Pastorem, & Episcopum animarum vestrarũ*: sicut nec propterea dicitur Episcopus, quod habeat Ecclesiam certam cuius ratione ita vocetur, licèt vulgus arbitretur, eum esse Episcopum Sancti Ioannis Laterani, *vt per Rebuff. in tit. de approb.*

prob. Conu.verbo, Episcopus, sed quia ipsi
Papæ omnis cura omnium Ciuitatum,
9 omnium Magistratuum, omnium Episco-
porum, omnium hominum, omnium ani-
marum demandata est, *Mandos. in d. glos.*
Cam.tit.superscriptio, eod. verbo, Episcopus.
10 Et ita intitulatur in suis litteris, etiam an-
te illius coronationem: nam vtitur tunc
eadem bulla, qua post coronationem,
quamuis nonnulli perperam contrarium
dicant: non animaduertentes, desuper
emanasse Extrauag. *Quia nonnulli de sent.*
excom. quæ est *vlt. inter commun.* illis ver-
bis, *asserere non verentur, quod Summus Pō-*
tifex ante suæ Coronationis insignia, se non
debet intromittere de prouisionibus, reseruatio-
nibus, dispositionibus, & alijs gratijs facien-
dis: nec se in litteris Episcopum simpliciter,
sed electum Episcopum scribere. Nec etiam
vti bulla, in qua nomen exprimatur ipsius.
Nos talium temeritates compescere cupien-
tes, singulos, qui occasione huiusmodi, aliquas
litteras nostras super negotijs quibuscunq;
confectas, quæ à nobis ante coronationis no-
stræ insignia emanarunt, ausi fuerint impu-
gnare, excommunicationis sententia innoda-
mus.
11 Vnde non benè nonnulli dicunt, quod
de stylo, Papa non exprimit suum nomen
in bulla, ante dictam Coronationem, sed
tantùm vtitur media bulla, in qua inscul-
ptæ sunt imagines prædictorum Sanctorū
Petri, & Pauli, altera ipsius parte vacua
remanente: nam licèt mortuo Papa, sta-
tim frangatur plumbum, nihilominus, etiā
illicò post noui Pontificis creationem,
formatur nouum plumbum, ab vna parte
habēs dictas imagines, ab altera verò no-
men noui Pontificis, & nihil aliud immu-
tatur, nisi Data supplicationis, & littera-
rum, cum ante ipsam coronationem loco
illorum verborum, *Pontificatus nostri*, di-
catur, *suscepti à nobis Apostolatus officij, An-*
no primo, teste Garc. de benef. p.6. cap.4. sub
nu.3. in fine formulæ breuis de cap.poss.nom.
Cam.

Seruus Seruorum Dei, vt *in c. Saluator,*
1.q.3 & in pluribus locis decre-
torum, & decretalium Papa *seruus seruorū*
Dei se inscribit, & hic est consuetus mo-
dus se inscribendi in litteris apostolicis
sub plumbo, quod ita inoleuisse, *ait Abb. in*
c.2. de cler. ven. 1. not quia ipse vtilitatibus,
12 & commoditatibus seruorum Dei, se in-
gerit. Cuius quidem inscriptionis, auctor
fuit Gregorius Primus, qui ita se inscrip-
sit, exemplo Saluatoris, dicentis, *Discite à*
me, quia mitis sum, & humilis corde: & *non*
venit filius hominis ministrari, sed ministra-
re, quod etiam fecit ad reprimendam Io-
annis Patriarche Constantinopolitani in-
solentiam, qui superbia inflatus, ac Impe-
ratorio fauore subnixus, Concilio Con-
stantinopoli habito, se Oecumenicum,
idest, vniuersalem appellare Episcopum
instituerat, eum sibi titulum vendicans,
qui ex antiquis Conciliorum decretis, so-
li Romano Pontifici conueniebat: ad af-
fectati etiam Principatus suspicionem,
atq; inuidiam apud homines euitandam,
præcepti illius Dominici memor, *Qui se*
exaltat humiliabitur, et qui se humiliat exal-
tabitur, vt cunctis mansuetudinis exem-
plum daret, primus se seruū seruorum Dei
appellari instituit anno 595. vt quātò ma-
ior esset, tantò in omnibus se amplius hu-
miliaret: quem morem successores subin-
de, eius acceptum in hunc vsq; diem con-
stantissimè tenuerunt. & insigniter vsur-
parunt, vt eisdem verbis refertur in libro
Lign. vitæ nuncupato, de Religione Sancti
Benedicti p.2.c.12. lib.5. fol. mihi 607. Quod
quidem satis deuiat ab instituto Principū
sæcularium, qui sæpè titulorum multipli-
13 citate se decorari affectant; quod nō mo-
do inter Principes nostros locum sibi vē-
dicare videmus, verùm etiam aliarum na-
tionum, Scimus namq; Regem Persarum
sic se inscribere, Rex Regum Sapor, par-
ticeps syderum, frater Solis, & Lunæ; Re-
gem Moscouiæ dixisse, Magnus Dominus
Imperator, atquè Magnus Dux Basilij. Si-
militer, Altum Ioannem Aegypti, secundū
linguam Regionis, Belul Ian, qui vulgari-
ter Prete Ianni nuncupatur, se inscriben-
do, ita dicit, Dauid supremus Regnorum
meorum, à Deo vnicè dilectus, altera Co-
lumna fidei, ortus ex stirpe Iuda, filius Da-
uid, filius Salomonis, filius Columnæ Sio-
nis, secundum carnem, filius Sanctissimo-
rum Petri, & Pauli, secūdum gratiam, Im-
perator superioris, & maioris Aethyopię,
& amplissimorum Regnorum, Rex Goe,
Cafates; Iutigar, Angotæ, &c. Dominus
patris Nubiæ, quæ in Aegyptum extendi-
tur, de quibus alijsq; titulis videre est apud
Capac. lib. secr. nuncupato lib.1. fol. mihi 139.
Nec tamen hunc inscribendi modum à
iure communi deuiare cognoscimus: cū
vnicuiq: liceat inscribere titulos Digni-
tatis suæ, iuxtà *tex. in l. hac consultissima, in*
princ. C. de testam. Summus autem Ponti-
fex ob sui singularem humilitatem titulo
tantùm serui seruorum Dei contentus est,
cum nihil aliud ambiat, nisi ipsum Domi-
num nostrum imitari. Quam quidem hu-
militatem non tantùm quoad se exercet,
verùm etiam alios hortatur, præsertim cō-

fan-

ſanguineos,ad illam inſectandam, Vnde
14 in epiſtola, quam Clemens IV. cuidam
ſuo conſanguineo ſcripſit, habentur hæc
verba videlicet, Multis de noſtra promo-
tione gaudẽtibus, nos ſoli ſumus, qui cer-
tius immenſitatem oneris experimur; id-
circo,quod alijs gaudium, nobis ſubmini-
ſtrat metum & fletum. Sanè,vt ſcias qua-
liter his auditis,debeas te gerere, ſcire te
volumus,quod humilior ſolito debes eſſe;
neq; enim quod nos vehementer humi-
liat,debet noſtros extollere; maximè cum
honor huius ſæculi momentaneus ſit, &
ſicut ros tranſeat matutinus. Nec ad nos
te, nec fratrem tuum, vel ex alijs noſtris
aliquem venire volumus ſine noſtro ſpe-
ciali mandato;quia ſpe ſua fruſtratus, ſi ſe-
cus venire præſumeret,oporteret, vt redi-
ret confuſus, Sed nec in ſororis tuæ nup-
tijs quæras propter nos,altiorẽ; nec enim
nos haberet propitios,nec in aliquo adiu-
tores; ſi tamen eam filio millies deſponſa-
ueris,in trecentis libris Turonenſibus tibi
proponemus ſubuenire. Et ſi altiora quæ-
ſieris,nec à nobis denarium ſperes vnum;
& hoc ipſum ſecretiſſimum eſſe volumus,
& tibi & matri ſolummodo notum eſſe.
Illud etiam ſcias, quod nullum, nullamq;
de ſanguine noſtro ſub noſtræ ſublimatio-
nis obtentu,inflari volumus:Sed tàm mo-
biliam,quàm Cæciliam,illos viros habere
volumus,quos haberẽt, ſi eſſemus in ſim-
plici clericatu. Sybillam viſita, & dic ei,
quod locum nõ mutet, ſed remaneat apud
Suſam, & omnem maturitatẽ, & habitus
honeſtatem obſeruet, & preces apud nos
pro aliquo non præſumat aſſumere; nam,
& ei,pro quo fierent,eſſent inutiles, & ip-
ſis,qui rogauerint,damnoſę. Et ſi fortè per
aliquos ex hac cauſa munera offerantur,
ea reſpuat, ſi vult noſtram gratiam retine-
re.Huius epiſtolæ exemplum habes etiam
penes *Barboſ.de pot.Epiſc.in addit.eiuſdem,*
adtit.2.gloſ. nu.31.

Dilecto filio Vicario. Decreto Sa-
cri Concilij
Tridentini, *ſeſſ.22.cap.5.*cauetur expreſsè,
quod diſpenſationes,quacunq; authorita-
te concedendæ, ſi extra Romanam Curiã
15 committendæ erunt, committantur Or-
dinarijs illorum,qui eas impetrauerint: &
16 ſub nomine Ordinarij intelligũtur etiam
inferiores Epiſcopis, ſi habeãt iuriſdictio-
nem, quaſi Epiſcopalem, vt per *Garc.de*
benef.p.9.cap.2.nu.142. Et licet in claulu-
lis ſupradictæ ſupplicationis additum fue-
rit, *Et committatur Ordinario*, conſueue-
runt nihilominus huiuſmodi diſpenſatio-
17 nes committi Vicario generali Epiſcopi,
iuxta conſuetum ſtylum Cancellarię apo-
ſtolicæ: ipſe enim Vicarius generalis, eſt
etiam Ordinarius, *c. Romana, & ibi gloſ.*
de appell.gloſ.in c.2.verbo. officialem, de off.
Vicar.lib.6.Innoc in c tua nobis,eod.tit. Mã-
dosſ.Regula 24.q.6.n.6. Sanch.de matrim.lib.
3.diſput.29.num.1.Garc.p.5.cap 8 num.21.
nam vnum,& idem tribunal conſtituunt,
d.c.Romana.

18 Et licèt quandoq; Vicarius vocetur Of-
ficialis; iſta tamen diuerſitas oritur pro
cõſuetudinibus patriæ,ſeù Regionũ; Vndè
ſi cõmiſſio fieret vltra mõtes, expediretur
ſub nomine Officialis,non autem Vicarij
19 nã ibi Vicarij Epiſcopi, Officiales appel-
lãtur;quod idem eſt;nã in effectu nulla in-
ter eos adeſt differentia,niſi in nomine; &
ſicut teſtatur *id.Barb.alleg.54.n.13.*Roma-
næ Curiæ ſtylus obſeruat, vt in expeditio-
nibus,ſeù delegationibus ad Italiam, Vn-
gariam, Dalmatiam, Epyrum, ſiuè Alba-
niam,Sclauoniam,Cretã, & partes Orien-
tales, Sieiliam, Sardiniam, & Corſicam
concernentibus,Cancellaria ſemper vta-
tur verbo, Vicarius; Sed vltra montes Al-
pinos,vt in Hiſpania,Gallia, Germania,
Polonia, Anglia, & in Vltramontanis, vt
in Africa, Officiales nominentur, vt ex li-
bro *Prouinciale nuncupato Her. Paul. verſ.*
in ſalutatione non ponitur,fol.mihi 12.& do-
cet inueteratus ſtylus Cancellariæ apo-
ſtolicæ.

Et hoc modo ſatiſfit prædicto Concilij
decreto: circa quod non incongruum hic
ſubnectere viſum eſt pro noſtra praxi per
illa ipſius Cõcilij verba,nimirum, *ſi extra*
*Romanã Curiam cõmittendæ erunt &c.*quod
præmiſſa commiſſio locum ſibi vendicet
extra Curiam: Si etenim contingat, Ora-
tores diſpẽſatos tempore impetrationis in
ipſa Romana Curia degere, præſertim, ſi
20 ibi domicilium cõtraxerint, tunc diſpen-
ſationes ipſæ committuntur Vicario Vr-
bis,aut illius Vicegerenti, vel alicui Præ-
lato Signaturæ Papæ Referendario, &
quandoq; alicui ex Sacræ Rotæ Romanæ
Auditoribus; prout pluries vidi,pręſertim,
ſi diſpẽſatio, etiam cum aliqua abſolutio-
ne dependeat ab aliqua cauſa vertente
coram ipſo Prælato, vel Auditore; vt ha-
bui in praxi pro quodam Oratore, qui pro
conſequendis cuiuſdam beneficij fructi-
bus, recurſum habuit ad Iudicem ſęcula-
rem; ac poſtmodum,cauſa in Sacro Rotæ
Auditorio introducta, petijt à præmiſſis
abſolui; necnon cùm ob irregularitatem
ex celebratione in excommunicatione
contractam,diſpenſari petijſſet,litterę ab-
ſolutionis, & diſpenſationis huiuſmodi
fue-

fuerunt commissæ ipsius Rotæ Auditori, coram quo lis pendebat, vt Oratorem in vtroq; foro simpliciter, vel ad cautelam, ad effectũ, vt litem, & causam in ipso Rotæ Auditorio prosequi posset, absolueret, & cum eo dispensaret.

21 Venerabilis fratris *nostri Archiepiscopi Neapolitani*, Papa Episcopos, Archiepiscopos, & Patriarchas, venerabiles fratres appellat, vt docet *tex. in cap. quam graui, de crim. fal. ibi. Cùm scire debeas Apostolicam Sedem consuetudinem in suis litteris hanc tenere, vt Patriarchas, Archiepiscopos, & Episcopos fratres, cæteros autem Reges, Principes, vel alios cuiuscunq; ordinis filios in nostris litteris appellemus, Rebuff. in prax. tit. declarat. nou. prou. vers. & filios vocat id. Hieron. Paul. in d. libro nuncupato Prouinciali, tit. de intit. vers. item nota.* Ac propterea si supradictos Episcopos, Archiepiscopos, & Patriarchas filios appellat, erunt litteræ de falso suspectę, *d. c. quam graui, ibi, in falsis autem litteris tibi præsentatis in salutatione, dilectus in Christo filius vocabaris, cum in litteris, quas aliquando tibi transmisimus, te videre potueris à nobis fratrem venerabilem appellatum.*

22 In spiritualibus, In quibus consistit administratio, videlicet, vt possit excommunicare, suspendere, interdicere, conferre, instituere, confirmare, eligere, præsentare, visitare, corrigere, & punire, collatio etiam Sacramentorum, tota potestas fori pœnitentialis, dispensatio, ac votorum commutatio, & alia, iuxta facultatem sibi ab Episcopo attributam, prout *in form. Vicariatus*, quæ habetur, apud *Sbroz. de off. Vicar. id. Barbos. alleg. 54. n. 56.*

23 Generali, Si autem constitutus esset in spiritualibus tantùm, non videtur dici posse Vicarius generalis, qui talis tunc esse dicitur, quando in spiritualibus, & temporalibus esset cõstitutus: cum, scilicet, quoad temporalia, habeat administrationem in iudicio, & extra, habens temporalem iurisdictionem pleno iure, quoad merum, & mixtum imperium ac omnem iurisdictionem ac etiã administrationem in omni specie alienationis, necnon facultatem locandi, ad firmam dandi, census, redditus, & pensiones colligendi, *Rebuff. in forma Vicar. Epis. n. 21. & seq.* & sic talis non esset, nisi haberet vtramq; iurisdictionem, *c. fin. de suppl. negl. præl. Garc. de benef. p. 5. cap. 8. n. 120.*

24 Quoad huiusmodi tamẽ delegationes, quæ emanant à Sede apostolica, puto, sufficere, quod Vicarius sit in spiritualibus tantùm constitutus, vt dici possit etiam generalis; nam licèt ex eo consueuerit cõstitui in spiritualibus, & temporalibus, quia Ecclesia soleat habere spiritualia, & temporalia, *id. Barbos. d. alleg. 54. nu. 57.* nihilominus fieri potest quod habeat spiritualia tantùm.

25 Quod si Episcopus iurisdictionem in duos Vicarios diuidat, alterũ constituendo in spiritualibus, alterum verò in temporalibus; tunc dicendum est sufficere, quod sit generalis Vicarius in spiritualibus iuxta materiam concernentem rem spiritualem, & ibidẽ ipse auctor ait; quod in breuibus Summi Pontificis, cum aliqua committuntur Episcopis, seu eorum Vicarijs, Vicarij generales in spiritualibus appellantur, dicendo sic, Venerabili fratri Episcopo N. siuè eius Vicario in spiritualibus generali, *id. Garc. loc. cit.*

26 Salutem, *& apostolicam benedictionem.* Hoc modo salutat Papa, tàm Iudices Exequutores gratiarum, & aliorum rescriptorum, quàm ipsos Oratores quibus rescribit in forma gratiosa;

27 quo quidem salutandi more, primus vsus fuit Cletus Romanus, Summus Pontifex,

28 quem, seruauerunt postmodum omnes Pontifices successores, ex eo, quod hæc salutatio producit actus charitatis, pietatis, largitatis, fidelitatis, sedulitatis, tranquillitatis, & iucunditatis, vt ait *id. Rebuff. in for. mand. apost. in verbo salutem*, vbi etiam aduertit, quod hæc salutatio debet scribi litteris longis, & tota debet poni in vna linea, ita quod tria vltima puncta retorta non fiant extra, sed intra lineam laterale: quodq; aliqua dictio in litteris Papæ non debet diuidi, vt in fine vnius lineæ sit principium, & in principio alterius sit finis.

29 Mos tamen iste salutandi cessat: quando Summus Pontifex rescriberet schismaticis, hæreticis, vel excommunicatis, aut alijs, qui ab apostolicæ Sedis obedientia se subtraxerunt, *Phil. Franc. in proœm. lib. 6. nu. 3.* & multa in dies emanant breuia, & litteræ apostolicæ pro huiusmodi perso-

30 nis, quas, neq: filios appellat, sed tantùm, cum (verbi gratia) scribit Hebræo, dicit, Beniamin, sanioris consilij spiritum, teste etiam *Specul. in tit. de rescript. præsent. §. ratione formæ, nu. 3. vers. item principium, Ioannes Andreas in proœm. d. lib. 6.* & ibi *Felin. num. 20. vers. & adde, Butr. in proœm. decret. col. 4. vers. quæro, an Papa nu. 32.* Cum verò litteræ diriguntur omnibus Hebræis alicius loci, dicit, *Vniuersis, & singulis vtriusq; sexus Hebræis in Alma Vrbe commo-*

morantibus, & commorari solitis, viam veritatis agnoscere, & agnitam custodire. Ad illam enim agnoscendum non desunt salubria remedia, nam propterea nouissimè *Gregorius Papa XIII.* sua Constitutione praecepit Patriarchis, Archiepiscopis, & Episcopis, alijsq; Ecclesiarum Praelatis, etiam Cardinalatus honore praeditis, vt in suis quisq: Ciuitatibus, Terris, & locis, in quibus competens aliquis numerus Iudaeorum, qui Synagogam constituant, commoratur, curent Sabbato, vel alio cuiuscunq: hebdomadae statuto die ad Iudaeos ipsos in locum praestitutum, non tamen Sacrum, nec vbi sacra confici solent, conuocatos, per aliquem Magistrũ in Theologia, aliumuè idoneum virum ab eis eligendum, cum mercede congrua illi ex ipsorum Hebraeorum collatione, aut aliàs, prout commodius eis videbitur, hebraicae, si fieri poterit, linguae peritum, sermones, vel lectiones haberi, in quibus, illis
31 exponantur Scripturae veteris testamenti, Moysis, scilicet & Prophetarum, praesertim verò, quae eo Sabbato leguntur, seù lectae in eorum sint Synagogis, iuxta Sanctorum Patrum interpretationes, ad verũ Catholicae Ecclesiae sẽsum, & aliàs ad praescriptum eiusdem constitutionis editae sub *Datum Romae apud Sãctum Marcum* 1584.
32 *Kal. Septemb. anno decimo tertio.* Quos quidem Hebraeos Sancta mater Ecclesia tolerat in memoriam passionis Dominicae, eisq; plerumq; multa cõcedit, vt christiana benignitate allecti, errorem suum recognoscant, & ad verum, quod est Christus, lumen, tandem conuertantur, vt dixit Sixtus IIII. in quadam sua *Constitutione* 48. *in ordine*; qua, inter caetera, eisdem Hebraeis concessit, vt dum illos ab vno loco ad alium iter agere contigerit, in ipso itinere biretum, seù pileum nigrum deferre; ea tamẽ conditione, vt si vltra vnam dietam in vno loco moram traxerint, postea solitum biretum glauci coloris gestent, quem colorem glaucum pro signo ipsorũ Hebraeorum, Pius V. declarauit illum esse, qui vulgò dicitur, *gialdo.*

Et *Paulus IIII.* in alia sua constitutione ait, quòd Ecclesia Romana Haebraeos tolerat in testimonium verae fidei Christianorum; ac propterea conuenit, vt quãdiù in eorum erroribus persistunt, effectu operis recognoscant se seruos, Christianos verò, liberos per Iesum Christum Dominum nostrum effectos fuisse.

33 Si tamen, in proposito, contingat, Papã salutare excommunicatum, clarum est, quòd per salutationem praesumitur illum absoluere, vt per *glos. in c. si quando, in verbo, salutationis, de sent. excomm.* & ad hoc ait *id. Buti. in cap. ad consultationem, de re iud.* quòd ipse vidit quasdam litteras Gregorij XIII. quas quidam illius Orator detulit Regi Franciae, & quibusdã Ducibus Schismaticis, in quibus aderat solita salutatio, scilicet, *Salutem, & apostolicam benedictionem, Gratian. discep. for. cap.* 538. *per. tot.*

SVMMARIVM

1 *Proaemium, quibus litteris praeponi consueuit.*
2 *Proaemium desumitur ex visceribus ipsarum litterarum.*
3 *Et quid sit, & eius virtus.*
4 *Papa loquitur in plurali, quandoq; in singulari.*
5 *Papa omnes Christianos, dilectos filios appellat.*
6 *Papa habet curam omnium Christianorum.*
7 *Papa mulieres appellat dilectas in Christo filias.*
8 *Bigamiae irregularitas dupliciter contrahitur.*
9 *Bigamia requirit matrimonium carnali copula consummatum.*
10 *Non inducitur ex matrimonio rato tantùm.*
11 *Papa solus dispensat super bigamia quoad omnia.*
12 *Dispensationes, ad partium petitiones conceduntur.*
13 *Aliquando Motu proprio.*
14 *Dispensatio praesumitur impetrata de mandato Oratoris.*
15 *Dispensationes impetrantur sine speciali mandato.*
16 *Supplicatio quando praesumatur porrecta ab Oratore.*
17 *Verba apud Nos de vita, et morum honestate &c. non egent verificatione.*
18 *Clausula, Specialibus fauoribus, quando in litteris Papa apponatur.*
19 *Clausula, A quibusuis &c. sententijs &c. quid operetur, remissiuè.*
20 *Verbum, Mandamus, non importat dispensationem.*
21 *Clausula, Dummodo aliud nõ obstet impedimentum, vndè extracta.*

Ap-

22 *Apponitur in omnibus supplicationibus, & in litteris dispensationum.*
23 *Et est secundùm ius,*
24 *Dispensatus ad ordines simpliciter, intelligitur de minoribus.*
25 *Clausula, Necnon quæcunq; & qualiacunq; beneficia, quid importet.*
26 *Inhabiles ad ordines, sunt inhabiles ad beneficia.*
27 *Gratia dispensationis ad ordines, & beneficia, est diuidua.*
28 *Clausula, Quæcunq; & qualiacunq; nō comprehendit omnia beneficia.*
29 *Beneficia curata, sunt cęteris digniora.*
30 *Ac propterea non veniunt in dispensatione, nisi exprimantur.*
31 *Quod procedit etiam in beneficijs curatis habitu tantùm, & non actu.*
32 *Beneficia, simplicia dicuntur, licèt residentiam requirant.*
33 *Beneficium ecclesiasticum quid sit,*
34 *Et vt tale sit, quid requirat,*
35 *Dispensatus ad beneficia, non censetur dispensatus ad Canonicatus.*
36 *Canonicatus, & præbenda in quo differunt.*
37 *Dispensatus ad Canonicatum, censetur dispensatus ad præbendam.*
38 *Canonicatus nonnulli, præbendas etiam extra propriam Ecclesiam habentes.*
39 *Canonicatus aliqui, præbendis prorsus carentes.*

Praxis narratiua earundem litterarum.

CAPVT V.

1 SEdis apostolicæ *copiosa benignitas &c.* In omnibus ferè litteris gratiæ, non autem in illarū supplicationibus, consueuit præponi Exordium, siuè Procemium, quod sē-
2 per desumitur ex visceribus litterarū prædictarum, & nihil aliud est, nisi quidā sermo generalis præambulatorius librorum,
3 seu Constitutionum, ostendens in generali, quæ postea continentur in speciali, interdum, pleraq; complectens, vt not. *Ioannes Andreas in Exordio Clementin. in verbo, quoniam;* quod præcipuè operatur, vt si aliquando contingat de ipsa gratia, siuè il-
4 lius parte hęsitari, submoueri possit dubiū ex verbis eiusdem procemij; vndè semper ex eo inter alia colligitur causa finalis eorum, quæ continentur in ipsa gratia, seù Cōstitutione; nam sicut corpus ab anima, ita dispositio à ratione procemiali regulatur, vt dixit *Iason l. qui quadringenta, col. 2. ff. ad Trebell. Corn. cons. 311. num. 4. vol. 2.* sicq; ad ipsum Exordium recurritur, iuxta *tex. in l. vlt. ff. de hered. instit. Bart. in l. cum y. §. eam transactionem. ff. de transact.* Docet insuper *Gaius in l. 1. ff. de orig. iur.* quod nefas videtur esse nulla prefatione facta, rem exponere; nam præfationes libentius ad lectionem propositæ materiæ perducunt, *Gonz. super procem reg. 8. Cancell. num. 3.* ac propterea apud Rhetores vocatur prima pars orationis, qua auditoris attentio, beneuolentia, & docilitas captantur: Vndè Princeps in gratiarum concessionibus, se oratoribus beneuolum reddit, iuxta illud *Cicer. 2. de orat. Iubent exordiri, ita ut eum qui audit, beneuolum nobis faciamus.* Insuper, dum Papa hic in procemio, dicit, *rigorem iuris mansuetudine temperans,* ostendit, quod ipse rigor aliquando temperatur, vt sæpè fit, & docet *tex. in c. fin.* & ibi *glos. in verbo, rigor. de sent. excom.*

5 Exhibita nobis &c. Ex quo habes, quòd Papa semper loquitur in plurali, vt videre est per totum ferè corpus iuris canonici, licèt, si contingat, ipsum propria manu in suis bullis se subscribere, loquatur in singulari, videlicet, *Ego Maphæus Catholicæ Ecclesiæ Episcopus,* vt supra diximus, vel *Ego Maphæus S. R. E. Episcopus: consensi, & subscripsi.* Cuius rationem diuersitatis docet *Mandos. in glos. Cam. vers. Nos qui, fol. mihi* 90 vbi distinguit, quòd, aut loquimur in subscriptione; & Papa loquitur in singulari, nempè *Ego Maphæus,* vel sumus in narratiua, aut dispositiua; & subdistinguit, quòd si loquimur iuxta tempora antiqua; tunc dicamus, quòd tàm singulari, quàm plurali numero vtebatur: Si verò loquimur de modernis temporibus, dicemus, Papam semper loqui in plurali, quòd si aliter eius litteræ expeditæ reperirentur, essent de falso suspectæ. Sicut etiam quando ipse Papa vni tantùm scribit, nūquam ei loquitur in plurali, quod præcipuè docet *tex. in d. c. quam graui, de crim. fals.* his verbis. *Et cum vni tantùm personæ, nostræ litteræ diriguntur, nunquam ei loquimur in plurali, vt vos, siuè vester, & his similia in ipsis litteris apponamus.* Sic etiam, si partim in plurali, partim in singulari, vt si diceretur, Vobis Titio &c.; nam tunc pari mo-

do ipsæ litteræ erunt de falso suspectæ, *id. Mandos. loc. cit. in fin.*

5 **Dilecti filij** *Philippi* &c. Papa omnes Christianos, dilectos filios appellat; non autem infideles, hæreticos, vel excommunicatos, sicut supra dictum est; nam, sicut omnes sumus filij Dei per fidem, charitate firmatam; sic
6 filij omnes sumus eius Vicarij, scilicet Papæ, cura, & honore: ex eo quod ipse curam omnium Christianorum habet; & omnes vocat filios, siuè laici illi sint, siuè clerici, *Hostien. in cap. ad delil crandum vers. cæteri autem, de iuda.* & non modò hodie, verùm etiā antiquitus tales appellabat, vt patet
7 per diuersa loca decret. Mulieres verò dilectas in Christo filias appellat; cuius appellatio ex monialibus exordium duxit, quas ita semper appellabat, vt *in cap. dilecta in Christo filia Abbatissa de Bubrigen. & in cap. dilecta in Christo filia Abbatissa Iotrei, de excess. prel.* quem postea scribendi modum, ad omnes mulieres exendit.

8 **Matrimonium &c. successiuè &c.** Hæc irregularitas, quando nimirùm quis plures duxit vxores; duobus modis contrahi potest. Vno modo, si ipsæ omnes viuant, quarum vnā de iure, aliam de facto, duxit, vt supra diximus, & sic simul: & contra istos, qui polygami vocantur, proceditur per Tribunal sancti officij, tanquam suspectos de fide; cùm malè sentiant de Sacramento matrimonij: & vltra polygamiam, efficiūtur infames, vt per *Maiol. de irregul. lib. 1. cap. 33. n. 14. vers. poset autem.*

Altero vero modo, videlicet, si mortua priore coniuge, duxit secundam; quo casu, ad effectum suscipiendi ordines, & obtinendi beneficia ecclesiastica, opus est dispensatione; quamuis alioqui non prohibeatur quis plures successiuè ducere vxores, vt habetur *in c. adaperiant 31. q. 1. ibi, non damno bigamos, imò nec trigamos, & si dici potest octogamos.*

9 **Et consummauit.** Non enim sufficit matrimonia huiusmodi contraxisse, nisi quis illa carnali copula consummasset; nam alias irregularitas hæc non contraheretur, *Viuald. in Candel. aur. hoc tit. n. 21.* quicquid dicat *Magist. sent. 4. dist. 27.* dum tenet, quòd per solum consensum in duobus matrimonijs contractis per verba de præsenti, constituitur impedimentum bigamiæ: quod profectò nunquam fuit, saltem
10 in praxi, receptum. Sicut etiam neq; cōstituitur per matrimonium ratum, nondū tamen consummatum, cùm ex sola animorum coniunctione nulla contrahatur irregularitas, *id. Maiol. de irreg. lib. 1. c. 33. n. 10.* vbi etiam subdit, quòd si quis matrimonium contraxit cum arcta, à qua postea solutus est, & aliam ducit; non efficitur irregularis; quia nulla indè apparet carnis diuisio.

11 **Absque Sedis Apostolicę dispensatione.** Nullus quippè, præter Papam, potest super hac irregularitate dispensare; quæ secundùm omnem sui speciem iure canonico inducta est: vndè dispensat ad omnes ordines, beneficia, & dignitates, etiam pontificales; sic .n. legimus dispensatum extitisse per Lucium Papam, cum Archiepiscopo Panormitano, qui erat bigamus, vt per *Sayr. de cens. lib. 6. cap. 6. num. 1.* qui subdit ibi, *quod, quamuis Papa non possit facere de bigamo non bigamum; quia tamen bigamum non promoueri, est de statuto, & ordinatione Ecclesiæ; ideò potest cum eo dispensare, sicut potest homicidam ordinare, quamuis non possit facere, quòd non fuerit homicida; quia adhuc talem existentem non promoueri, est sola Ecclesiæ ordinatio & decretum.*

Quare pro parte *dicti Philippi nobis fuit, humiliter supplicatum.* Hoc modo loquendi semper vtitur Papa in suis rescriptis, siuè Orator sit in Curia Romana præsens, siuè ab
12 ea absens: quod præcipuè considerādum est in dispensationibus, quæ ad partis petitionem regulariter conceduntur; non autem Motu proprio, per *text. in cap. innotuit, in fin. de elect. cap. fin. de schismat.* quia, vt docet *tex. in l. 4. §. hoc autem, ff. de damn. infect.* non debet aliquid solui, seu relaxari, nisi parte petente, instante, & supplicante: quamuis negari non possit, quin multoties videantur etiam Motu proprio
13 concedi huiusmodi dispensationes, prout testatur *Mandos. in prax. titulo dispensationes. vers. dispensatio ad partis petitionem cōceditur.* Vnde orta est illa quæstio, An dispensationem petens, censeatur fateri impedimentum, super quo petit dispensari. Et super hoc etiam, secundum praxim, dicendum est, quòd licèt non appareat dispensationem, fuisse impetratam ab ipso-
14 met Oratore; præsumendum est tamen, quod saltem fuerit de eius mādato impetrata, propter impensam, quæ in illius expeditione requiritur, *Bart. & Alex. in l. cū seruus, ff. de verb. oblig.* etiam si nullo modo appareat de illius mandato, cuius interest; cum non sit verisimile, quod soluens, voluerit

luerit prodigere suas pecunias, per *tex. in l. cum indebito, ff. de probat. c. super, hoc de renunt.* non enim est actus (præcipuè in casu præsentis dispensationis, in qua requiritur magna impensa) ad quem quis verisimiliter sine mandato accederet, saltem, per litteras priuatas. Vnde, vt omnibus

15 Curialibus notum est, quæcunq; dispensationes possunt pro alijs impetrari absq; speciali mandato, teste *Gonz. ad reg. 8. cancell. glos. 63. nu. 16.* & de stylo Curiæ, eo ipsò, quod quis pro alio impetrat aliquod rescriptum gratiæ, aut iustitiæ, ac in tali impetratione pecunias expendit, ac laborem ponit, resultat mandatum præsumptum: quia creditur ordinem, & mandatũ illius, cuius interest, habere: nam aliàs nõ tereret tempus, pecuniam, & laborem, *Cassad. decis. 3. nu. 4. de procur. Ludouis. decis. 331. num. 8.* eoq; magis, quando Orator ipsam dispensationem producit: quia videtur fateri omnia in ea contenta esse vera, *id. Bart. in l. post legatum, ff. de his quib. vt indig. Bald. in l. scriptura, C. de fid. instrum. Alex. cons. 30. num. 1. lib. 7. Mohed. decis. 1. de regular. id. Ludouis. decis. 385.*

16 Verùm hic te monitum volo, quod Rota Romana nõ ita simpliciter tenet, quod supplicatio præsumatur porrecta ab eo, in cuius fauorem cantat, nisi quãdo vlterius concurrit notabilis impensa, vt dictũ est; vel materia est difficilis impetrationis, *Seraph. decis. 560.* & abundantius fuit dictũ in vna *Parmeñ beneficij, 11. Decẽbris 1604. coram Sacrato*, vbi dicitur, quod aliàs daretur magna occasio fraudibus; quodq; hoc procedit, etiam si ille, qui in Oratorẽ in supplicatione nominatus est, esset in Romana Curia præsens, ac etiam, si supplicatio esset registrata, *id. Ludouis. decis. 331. nu. 19.*

17 **Apud nos de vitæ,** *ac morum honestate, &c.* Licèt Summus Pontifex per hæc videatur moueri ad dispensandum; attamen verba ista non egent verificatione coram delegato: quia non scribuntur conditionaliter, vt docet *Innoc. in c. fin. in princ. de præsumpt.* sed apponũtur de consuetudine, ac propterea non probant ita esse, vt per *Rebuff. in forma mand. apost. fol. mihi 556.* vbi etiã ait, quod verba, quæ in exordijs gratiarum apponuntur, dicuntur causa impulsiua, non autem finalis, per *glos. in l. 2. ff. de donat.* qua cessante, non propterea cessabit gratia, vel mandatum, *l. 1. §. sexum, ff. de postul. c. cum cessante, de appell.* & quod propterea, si probaretur contrarium, nempè Oratorem non esse honestæ vitæ; non minus esset ei gratia concedenda: tùm quia hæc solent de consuetudine apponi, vt dictum est: tùm quia, verba narratiua non probant, sed de stylo scribuntur, & ad ornamentum potius, quàm ad veritatem, iuxtà communem opinionem; prout etiã de stylo receptum esse videmus.

18 **Specialibus fauoribus.** Clausula hæc, licèt quandoq; locum sibi vendicet in gratijs beneficialibus, potissimùm tamen procedit, quando Papa dispensat cum vno, vt plura beneficia obtinere possit, & sic regulariter in dispensationibus; quia tunc ipse Pontifex gratiam, & fauorem impartitur illi, cum quo dispẽsat: de qua quidem clausula videndus est *id. Rebuff. in praxi. tit. bulla dispens. sup. defect. ætat. nu. 5. fol. mihi 290.*

19 **Eundemq; Philippum, à quibusuis, &c.** De hac clausula dicam *in mea prax. benef. to. 1. li. 2. c. 27. n. 11. vers. Et cũ absolutione à cẽsuris etc.*

20 **Per apostolica scripta mandamus.** Per hæc verba habetur tantùm mandatũ de dispensando, nõ autẽ dispensatio iã facta, vt aliàs dixi: & ex hoc etiam habes, quod ad perfectionem gratiæ, requiruntur litteræ super supplicatione expediendæ: & nunquam sufficit sola supplicatio, nisi Summus Pontifex, dicat illam sufficere. Alius item stylus retroactis temporibus vsq; ad tempus fel. record. Gregorij XIII. seruabatur; nimirùm, vt pro nonnullis materijs, tàm iustitiæ, quàm gratiæ minoris momenti, neq; litteræ ex integro conficerentur: sed supplicatio in totum expedita introcludebatur litteris, in forma breuis clausi, & ad partes transmittebatur, & in fine clausularum eiusdẽ supplicationis, addebantur hæc verba: *Et per breue S. V. hac supplicatione introclusa.* Mox breue expediebatur sub huiusmodi tenore, videlicet, *Venerabilis frater. Salutem, &c. Mittimus fraternitati tuæ supplicationem, præsentibus introclusam, manu dilecti filij nostri Alexandri Cardinalis Sfortiæ in præsentia nostra signatam. Volumus, & tibi committimus, & mandamus, vt ad illius exequutionem procedas, iuxtà eius continentiam, & signaturam. Dat. Romæ, &c.* Iste tamen rescribendi modus iam ab aula recessit cum præsertim extra Curiam, vel dentur litteræ apostolicæ, vel supplicationes cum dicta clausula, *quod sola supplicationis signatura sufficiat: & vbiq; fidem faciat.*

Et dummodo aliud *ei non obstet canonicū impedimentum.* Clausulam istam reperio de-
21 sumptam ex *c.1.de fil.presb.in 6.* vbi Bonifacius VIII. concedendo Episcopis facultatem, vt cum illegitimè natis valeant dispensare quoad minores ordines,& vnum simplex beneficium, hæc verba addidit, scilicet. *Si ei aliud canonicum non obsistat, &c* & in *c.vn.de ætat.& qual eod.lib.* Vnde
22 in quibuscunq; dispensationibus, quæ super quouis impedimento petuntur, præsertim ad ordines,& beneficia,passim Domini Officiales Datariæ in calce supplicationis supradictam clausulam adijciunt,
23 quæ est secundum ius;quia vltra ea, super quibus dispensatur,seù disponitur, omnia alia habilia,& disposita,& quod impedire non possint,supponuntur, ad *l.vt gradatim,verbo,& si lege,de mun. & hon.* vbi dicitur,quod statutum disponens,aliquos in honore præferri, illos habiles, & idoneos, vt præferri possint,supponit, *l.qui testamēto.ff.de test.l.1.§.lex falcidia. ff ad leg. falcid. l.furiosum,ibi,si omnia alia accesserint, &c. C. qui testam.fac. poss.* sic igitur in casu nostro, dispensatio super vno impedimento, seù defectu,supponit nullum aliud impedimentum adesse, *d.c.vn. de ætat.& qualit.in 6.ibi,aliud non obstet canonicum,*& ibi,*glos. in verbo,canonicum* exemplificat, *quia non sunt illegitimi,nen corpore vitiati, non bigami,non vitiosi &c.* & ibi ait *Franc. num. 2.* quod habens liberam potestatem dispensandi super certa ætate, & super vno defectu,non potest, concurrente alio defectu, dispensare; quia, cum in dispensationibus fiat stricta interpretatio,super vno defectu illa concessa,non extenditur ad aliud.

24 Ad omnes etiam sacros,&c.
Aliàs autem intelligeretur de solis ordinibus minoribus, quia, cùm simus in materia dispensationis, quæ de sui natura strictè interpretanda est,sufficiet,si suum effectum sortiretur in minoribus ordinibus; nisi essemus in casu, in quo iam Ordinarius ad minores Ordines dispensauit, puta cū illegitimo, vt suo loco dicemus; quia, si tunc erit Orator in minoribus ordinibus constitutus,ne dispensatio euanescat, & vt aliquid operetur, intelligeretur etiā de sacris ordinibus,licèt id non exprimeretur in litteris dispensationis, iuxta *text. in c.si à Papa,de præuil.in 6.*

25 Necnon quæcunq; *& qualiacunq; &c.*
Non enim sufficit dispensationem peti ad ordines tantùm,sed debet etiam impetrari ad beneficia; quia satis constat, beneficium dari propter officium clericale,*c.fin.*
26 *de rescrip.in 6.* ac propterea quicūq; fuerint ad ordines inhabiles, eruntetiam ad beneficia *id. Sayr.d.lib.6.cap.11.nu.22.* Et sic nunquam dispensationes huiusmodi peti, & concedi consueuerunt quoad ordines tantùm. Liberum tamen est parti petēti vel vnico cōtextu literas ad vtrūq;
27 scilicet ad ordines,& beneficia,expedire, vel diuisim,ad ordines tātùm, ac postmodum occurrente assequutione beneficij, illius prouisionem cum dispensatione ad beneficia in eadem supplicatione contrà à sede apostolica impetrare;vbi tamen materia hanc de stylo capiat diuisionem. Et ex vi præsentis dispensationis ad ordines,non erit dispensatus Orator ad beneficia,etiam extra casum bigamiæ,neq; ad vnum tantùm, etiam simplex, vt supra probauimus: quia vnum sine alio consistere potest, vt videlicet, dispensatio sortiatur effectum in ordinibus, *Abb. in c.litteras,num.6.de fil presb. Felin.in c. at si clerici,§.de adulterijs,nu.17. de iud.Paris.cons. 88.n.21.vol.4.*

Et notandum est, quod licèt supradicta verba, *quæcunq; & qualiacunq;* comprehendant beneficia tàm maiora quàm minora tàm curata,quàm simplicia necnon dignitates,& præbendas, *Garc.de benef p. 1.c 6.n.37* id tamen intelligi debet in facultate alicui data ad dispensandum;quia tunc ipsa dispensatio fauorabilis reputatur, & cùm beneficium sit genus, omnes species propriè comprehendit, *id. Garc.n. 38.*

28 At verò, cùm hic simus in dispensatione particulari,appellatione beneficij non veniunt omnia beneficia, *Felin in c.postulasti,num 8.de simon.*ac propterea exprimi debent, vt infra,omnes qualitates beneficiorum, ad quæ Orator cupit, ac petit dispensari.

Cum cura. Hic est consuetus stylus, qui seruatur in dispensationibus ad ordines,& beneficia, vt in exprimendis illorum qualitatibus, incipiatur à beneficijs curam habētibus; cùm beneficia curata cœteris digniora,
29 & nobiliora sint,vt ait *Vital. in Clem.1. de præb.*relatus per *Conz.glos.6.nu.9.* vbi ait, quòd cura tantò est pretiosior, quantò periculosior. Est præterea ista expressio necessaria,quia in dispensatione nūquam venit beneficium curatum, nisi de eo fiat specialis mentio, *Maiol. de irreg. lib. 1.c.9. num.1.ex c.pro illorum,ibi,quod nisi fiat expressa mentio de cura ,non venit beneficium* cura-

curatum, de prab. Vndè secundùm hanc
praxim testatur *id. Gonz. d. glos.6.nu.*14.*&*
15. quòd dispensatus ad beneficia quæ-
cunq; non intelligitur dispensatus ad be-
neficium curatum, nisi expressè in sup-
30 plicatione fiat mentio de curato; itaut nõ
sufficiat illius expressio per æquipollens,
veluti si diceretur, Ecclesia baptismalis,
vel habens Cęmeterium, seù ius sepelien-
di: hæc enim possunt, etiam esse in Eccle-
sia non parochiali, vt per *Feder. de Sen.*
*cons.*175.

Quod quidem non modò procedit in materia odiosa, vt hic, in qua strictè proceditur, *alleg.tur* verùm etiam in materia fauorabili, nempè si Papa det alicui facultatem conferendi beneficia in genere, quia neq; tũc venit beneficium curatũ, si de hoc non fiat specialis mentio, *Calder. in c. in nostra, q.4. de rescrip.* vbi dicit, quòd nulla tàm expressio requiritur, quàm de cura, *id. Rebuff. in praxi, tit de dispensat. rat. atat. vers. etiam si cura,* vbi, quod si quis esset dispensatus, vt quæcunq; duo beneficia recipere possit, & retinere, non intelligitur de curatis; quia sub verbis, quãtumuis generalibus, non comprehenduntur; etiam si cura esset expressa per æquipollens, vt supra dictum est, etiam si dispensatio fuerit Motu proprio cõcessa; quia licèt ille excludat subreptionem, *c. si Motu proprio, de rescrip. in 6.* non propterea in illius concessione comprehenditur curatum, *id. Gonz. d. glos.6. num.* 10. eòq; magis, quando dispensatio conceditur ad petitionem partis, vt hic.

31 Imò semper tenuit Cancellaria apostolica, id procedere, etiam in beneficijs curatis habitu tantùm, & non actu, quia si Parochiani forsan ob aliquam causam recesserunt, potest tamen contingere, eos ad eorum Ecclesiam reuerti, *Felin. in c. postulasti num. 1. de rescript. & Card. cons.*48. Quamuis aliter dicendum sit in impetratione horum beneficiorum, vt suo loco dicemus.

Nam, licèt propter supradicta verba *quæcunq;* appareat, quòd dispensatio sit exuberans, ac propterea censeantur venire beneficia curata, *Crescen. decis.*1.*n.*1. *de priuil.* inspiciẽdũ est nihilominus, quod in huiusmodi concessione põt adesse defectus intentionis cõcedentis ac propterea nõ extenditur; nisi ad ea tantũ, quæ exprimuntur, *Dec. in c. postulasti, num.*13. *de rescrip. id. Garc. d. cap.6. num.*50. *Nald. in sum. verbo littera, num.*3. ac propterea in his & similibus dispensationibus impetrandis, sunt omnia exprimenda; cùm ita etiam seruetur de stylo Curiæ, à quo non est recedendum, *c. quam graui, de crim fal.*

32 Et sine cura, idest beneficia simplicia, quę talia sũt, etiam si personalem residentiam requirãt, dummodo dentur in titulum, *Abb. in c. recolentes, vers. altaria, de stat. monach. & in c. fin. de cens.* & hæc non habent clerum vel populum, aut administrationem, *c.*2. *de renunt.*

Beneficia. Vt paulatim descendamus ad singulorum declarationem, quæ in prædicta supplicatione continentur, dicamus, quòd beneficiũ
in genere sumptum, nil aliud est, nisi be-
neuola actio, gaudium tribuens capienti-
bus, de quo per *Bald. cons.*112. *lib.*2. *Gonz.*
*ad reg.*8. *Cancell. glos.6. num.*3. *id Garc. d. p.*
1. *cap.*1. *n.*1. In præsenti tamen materia in-
telligendum est, de beneficio ecclesiasti-
co, vt *in c. ex parte, de concess. præb.* & ita
33 definitur, nempè quod sit *beneuola actio*
proueniens ex prouentibus ecclesiasticis, &
Deo dicatis per habentem potestatem, & au-
thoritatem, gaudium tribuens capientibus, vt
per *d. Gonz. nu.*4. *& d. Garc nu.*5. qui dicit,
quòd in materia ecclesiastica, appellatio-
ne beneficij, intelligitur beneficium ec-
clesiasticum. Veriorem tamen definitio-
nem beneficij, quæ omnibus suis partibus
constat, puto illam, quam tradit *Tolet. in*
*sua Summa lib.5. cap.*76. nempè, quod *be-*
neficium est ius percipiendi fructus ex bonis
Deo dicatis, clerico propter diuinum officium
competens, quam diffinitionem explicat,
id Garc. d. cap.1. nu. 3. *cum seqq.* eamq; am-
plectuntur communiter Recentiores, &
abundè dicam *in pract. benef.*

Ecclesiastica. Ad differentiam beneficiorum temporaliũ quæ sunt feuda, Comitatus, Ducatus, & similia, de quibus omnibus loquitur *tex. in c. felicis, §. si qua verò, de pæn. in 6. id. Rebuff. in rubr. de collat. §. præfatiq; Ordinarij,* verbo, *ecclesiasticorum.*

Ad hoc tamen, vt beneficium dicatur ecclesiasticum, sex necessariò requisita concurrere debent.

34 Primum, quod sit erectum, & fundatum auctoritate Episcopi, *Sarnen in reg. de ann. q.*20. *Rebuff. in sua praxi in tit. quare sint instituta beneficia, nu.*10. *Gonz. glos.5. num.*7. vbi subdit rationem, nempè, quod nullus priuatus sine Episcopi auctoritate potest locum sacrum, vel spiritualem constituere, per *tex. in c. ad hæc, de relig. dom.*

Secundum, quod habeat aliquid spiritualitatis annexum, vnde propter diuinũ officium, datur ecclesiasticum beneficiũ,

id.Gonz. d.glos.5.nu.8.

Tertium, quod conferatur clerico, non autem laico, *c.cum adeo, de rescript.Clem: quia contingit, §.nunc autem, de relig.dom.* & sic, cum mandatur prouideri clerico, intelligitur de beneficio, vel officio ecclesiastico, *c.quam sæpè, de præb. in 6.Gonz. d. glos.5.num.9.* cum laicus sit incapax spiritualium, *Mandos.in prax. signat.grat.tit.de prouis.vers.indubitati iuris est.*

Quartum, quod conferri non possit nisi ab ecclesiastica persona; cum laicus sit penitus incapax iuris conferendi beneficia ecclesiastica, etiam si in limine fundationis, fuerit apposita conditio, vt illud conferri possit à laico, quamuis ad id interueniat consensus Episcopi, *Rota decis. 318. p.2. diuers.* Nisi tamen laicus id habeat ex priuilegio Papæ, *tex.in c.dilectus, de præb. c.vlt.de concess. præb. Bald. in l.rescripta, C.de prec.Imp.offer.* Imò ex priuilegio sufficit collatio, absq; alia Ordinarij institutione, *id.Garc.p.1.c.2.nu.33 cum seqq.*

Quintum, quod sit perpetuum, *c.veniēs, de fil. presb.*

Sextum, quod sine aliqua conditione conferatur, *Barb.in Clem.causam, §.si forsan, sub nu.*30. alioquin committeretur simonia, *c.Sanctorum, 1.q.1.Gonz. d.glos.5. nu.15.* & latè dicam in d.mea *prax.benef.*

35 Etiam si Canonicatus, *& præbendæ,* Neq; sub tali dispensatione venirent Canonicatus, & præbendæ, nisi in supplicatione id exprimeretur; loquendo tamen de Canonicatibus in Cathedralibus, aut Collegiatis Ecclesijs, nō autē de quibusdā simplicibus beneficijs Ecclesiasticis, nullam personalē residentiam requirentibus, quæ tamē Canonicatus nūcupātur; qui forsan lōgo cursu tēporis, ex aliqua causa amisere ipsam residentiā, sicut in frequenti Curiæ praxi habemus; cum in his, & similibus impetrationibus dici consueuerit, *Cum perpetuum simplex beneficium ecclesiasticum Canonicatus nuncupatum, &c.*

36 Quamuis autem hic addatur, *& præbendæ;* videtur tamen id exprimi ad cautelam; licèt enim adsit differentia inter Canonicatus, & præbendam, eo quod Canonicatum nil aliud est, nisi ius habendi stallū, & locum in Choro, ac vocem in Capitulo, proueniens ex receptione in fratrem, *c.in Genesi, & ibi glos.in verbo, vel quasi, de elect.Card.in Clem.2. de Iud.* præbenda verò est ius percipiendi fructus in Ecclesia, competens præbendato, ex officio diuino, tanquam vni de Collegio, *c. relatum de præb.* nihilominus dispensatus ad Canonicatum, censetur etiam dispensatus ad præ-

37 bendam, quæ venit in consequentiam Canonicatui, *d.c.relatum, Mandos.reg.11. q.10 nu.10.* vbi, adepto Canonicatū, præbenda debetur de iure, *c.si postquā, de præb, in 6.* quamuis nonnulli teneant, quod nisi exprimeretur hic, præbenda non veniret; cum illa in materia stricta, non includatur appellatione beneficij per ea, quæ dicit *tex.in c.tua nobis,* cum ibi not. *de verb, sign.* cum non modo in Collegiatis, verùm etiam in Cathedralibus, etiam Metropolitanis, possint esse Canonicatus sine præbēda, vt paulò inferius dicetur.

38 Nonnulli etiam sunt Canonicatus, qui etsi præbendas habeant; non tamen eas habent in ipsa Cathedrali, vel Collegiata; sed in alia Ecclesia: & in illorum impetratione à Summo Pontifice, sic exorditur supplicatio, *Cum Canonicatus, ac Sanctæ Mariæ ad plateam nuncupatæ, præbenda Ecclesiæ Neapolitañ. &c.*

39 Aliqui reperiuntur etiam Canonicatus, nullam prorsus præbendam habētes, sicq; in eorum impetrationibus à Sede Apostolica, ita Orator incipit supplicare, videlicet, *Cum Canonicatus præbenda carens, Ecclesiæ N.* Sicut è conuerso, in quibusdā partibus valor Canonicatuum consistit totus in fructibus, nullis prorsus existentibus distributionibus quotidianis, & signanter in Ecclesijs Cathedralibus Cordubeñ, & Salamantiñ, teste *Gonz.super reg.8. Cancell.§.7. proœm. nu.168.*

Cur autem quandoq; in Canonicatibus nullam habentibus præbendam, seu fructus, illi nihilominus exprimantur ad XXIV. ducatos auri de Cam. dicam in d. mea *praxi benef.tom.1. lib.2.cap.9.num.72. cum pluribus seqq.*

SVMMARIVM.

1 *Dignitates non veniunt appellatione beneficij in materia odiosa.*

2 *Neq; veniunt in mandato ad beneficia curata, & quæcunq; alia.*

3 *Dictio, quæcunq; alia includit similia.*

4 *Dignitas curata non venit in mandato ad quæcunq; &c.*

5 *Dignitas est beneficium qualificatum.*

6 *Dignitatis definitio.*

7 *Dignitatis nomine quæ veniant.*

8 *Dignitatem quis dicatur habere.*

9 *Dignitatum maiorum appellatione non venit Episcopatus.*

10 *Dispensatio ad Episcopatum cum inha-*

habili, quomodo concedatur.

11 *Dignitates maiores, quæ: Et an illæ veniant, si non explicentur in dispensatione.*

12 *Dispensatus ad maiores dignitates, censetur dispensatus ad minores.*

13 *Dignitates maiores post pontificales, quæ.*

14 *Dignitas maior quomodo cognoscatur.*

15 *Dignitates principales, quæ.*

16 *Dispensatio ad dignitates maiores, an capiat dignitatem monocularem.*

17 *Primogenitus dicitur, etiam si non habeat secundogenitum.*

18 *Personatus quid sit.*

19 *Administratio ecclesiastica, quæ.*

20 *Officia ecclesiastica sunt verè beneficia.*

21 *Officij ecclesiastici definitio.*

22 *Officia sæcularia quæ.*

23 *Officia curata quæ.*

24 *Beneficia electiua non veniunt in dispensatione, nisi exprimantur.*

25 *Beneficium electiuum quod dicatur.*

26 *Electio ad beneficium electiuum, à quo fieri debet.*

27 *Dispensatus ad beneficia, non censetur dispensatus ad Canonicatus Cathedralis.*

28 *Nisi dispensatio fuerit Motu proprio concessa.*

29 *Dispensatio cur non capiat dignitates, & beneficia in Cathedralibus.*

30 *Cathedralis Ecclesiæ appellatione, venit etiam Metropolitana, imò Patriarchalis*

31 *Dispensatio non capit beneficia in Metropolitana Ecclesia, nisi id exprimatur.*

32 *Neque eodem modo in Collegiatis Ecclesijs.*

33 *Ecclesia Collegiata requisita, quæ.*

34 *Ecclesia omnis Cathedralis dicitur Collegiata.*

35 *Dispensatus ad beneficia in Cathedralibus, an illa obtinebit in Patriarchalibus.*

35 *Dispensatio ad beneficia non capit patriarchales Ecclesias.*

37 *Ecclesia curata non differt à parochiali.*

38 *Vicaria perpetua idem iudicium, quod de parochiali.*

39 *Vicaria duplex.*

40 *Vicaria perpetua quomodo constituatur*

Praxis primæ partis dispositiuæ earundem litterarum.

CAPVT VI.

DIgnitates. Nec etiam in præsenti
materia, tanquã restrin-
1 gibili, & odiosa, veniunt appellatione be-
neficij, dignitates, *c. ad aures*, & ibi *DD. de
rescrip. c. fin. de præb. & c. quamuis eod. tit.
lib. 6. Garc. d. p. 1. cap. 6. nu. 52.* Et idem erit,
2 si (verbi gratia) concedatur mãdatum ad
beneficia curata, & quæcunq; alia quia
tunc neq; includitur dignitas, licèt illa sit
beneficium, *Innoc. in c. cum accessissent, de
const. & in cap. quia nonnulli, de iud. Card. in
Clem. 2. vers. quid sit dignitas, de præb.* quia
3 hæc dictio, *quæcunq; alia*, includit tantùm
similia, *glos. in c. ex litteris, de off. deleg. Butr.
& Imol. in c. sedes, de rescrip. Achil. de Grass.
decis. 113. num. 5.* ac propterea, dignitas est
necessariò exprimenda, vt illa veniat in
dispensatione, *Clem. 1. de sequestr. poss. &
fruct.* vbi Papa, dum de beneficio loquebatur, subiunxit, *etiam dignitates, Clem. 1.
de caus. possess. & propr. Sarnen. in reg. de
ann. q. 29. num. 2. & in c. fin. §. cum igitur de
præb.* id per hæc verba declaratur, *Cùm
igitur mandatum huiusmodi, se ad talia non
extendat, nec ad Rectoriam, vel dignitatem,
nostra feratur intentio, cum pro simplici beneficio, iussio nostra manat*, vbi *glos. in verbo
ad talia*, dicit, *ad dignitates, vel rectoriam.*
4 Ac eadem ratione, si mandatum erit ad
beneficia curata, & quæcunq; alia, vt dictum est; profectò non includetur dignitas curata, *Clem. ne in agro, §. cæterum, de
stat. Monach. Rota decis. 343. n. 2. p. 1. diuers.*
quæ quidem dignitas non excluditur, ex
eo, quod non sit beneficium ecclesiasticũ,
5 sed quia est qualificatũ, *id. Sarnen. in proem.
regul. q. 5. num. 4.* vbi ad comprobationem
ait, quod in legato lanæ, non venit lana
tincta, nec in donatione marmoris, venit
qualificatum, videlicet figura ex marmore facta, per *tex. in l. si cui lana, ff. de leg. 2. &
in l. quæsitum, § illud, ff. de leg. 3.* Vnde satis
distat definitio dignitatis à definitione
6 beneficij, vt ex præmissis patet. Dignitas
namq; est præeminentia cum iurisdictione, vt *in c. quamuis, de verb. sign.* & cognoscitur, quando quis habet administrationem rerum ecclesiasticarum cum iurisdi-

ctione,

ctione, *Abb.in cap.de multa de prab.* & sub
7 nomine dignitatis post pontificalem, ve-
niunt Abbas, Præpositus, Prior, Decanus,
Archidiaconus, Primicerius, siuè Præcen-
tor, aut Cantor, item Succentor, Archi-
presbyter, Thesaurarius, aut Sacrista, Cu-
stos, Scholæ Magster, siuè Scholarius, Ca-
pellanus Magnus; ex quibus aliquæ, iuxtà
locorum varietatem, nomen accipiunt; &
vnum, atq; idem diuersis vocabulis appel-
latur; quapropter dixit, *Abb.in c.de multa, de prab.* quod in multis Ecclesijs, Digni-
tas. Personatus vocatur, & in quibusdam,
quilibet beneficiarius, cui cura est ani-
marum commissa, dicitur Personatum
habere, vbi tandem concludit, illum ha-
8 bere Dignitatem, qui vocatur nomine,
quod in iure significat dignitatem, etiam
si iurisdictione careat, vt si vocetur Archi
presbyter, Archidiaconus, Primicerius,
Thesaurarius, siuè Sacrista; quodq; is etiã
dignitatem habet, qui pro more, vel con-
suetudine patriæ, vel Ecclesiæ censetur
esse dignitate præditus; quamuis omni ad-
ministratione rerum ecclesiasticarum, &
iurisdictione in clericos careat. In propo-
sito igitur, dicendum est etiam, quod sicut
dispensatus ad beneficia, non censetur di-
spensatus ad Dignitates; ità, è contra, di-
spensatus ad dignitates, non censetur di-
spensatus ad beneficia, propter naturam
dispensationis, vt per *Inno.in cap.dilectus, de prab.*

9 Etiam maiores. Non tamen sub
huiusmodi ver-
bis, venit Episcopatus, propter excellen-
tiam, & præeminẽtiam dignitatis, quæ est
culmen dignitatum, ac speciali nota di-
gna, *Abb.in cap.dilectus, de concess.prab.nu. 5.Garc.d.p.1.cap.6.n.66.* qui *nu.seq.* impro-
bat *Enriq. in sum lib.13. cap.57.§.5. dicen-
tem*, quod dispensatus ad Curatum, non
eget noua dispensatione pro Episcopatu;
& quod homicida, si per dispensationem
legitimam fiat habilis ad omnes ordines
sacros, & illorum vsum, videtur factus ha-
bilis ad beneficium, etiam curatum, &
Pontificale; & quod dispensatus ad ordi-
nes, etiam presbyteratus, potest consecra-
ri Episcopus. & quòd ita dixerunt Salma-
ticenses Theologi, & iurisperiti, & Da-
tarius Papæ consulti; quæ omnia pro falsis
habet, & quicquid dixerint Salmaticenses
Theologi, & Iurisperiti, Datarium Papæ
non credit id dixisse, *id. Garc.num.69.* Nec
in huiusmodi supplicatinnibus peti etiam
consueuit dispensari ad Episcopatum, nisi
10 raro, cùm, vt plurimum ad talem dignita-
tem dispensetur regulariter vnico cõtex-
tu, tempore prouisionis Ecclesiæ Episco-
palis, seù Archiepiscopalis: hic autem pro
maioribus dignitatibus, vt ex contextu
11 ipsius supplicationis patet, intelligitur de
maioribus post Episcopales, quas neq; ca-
peret simpliciter dispensatus ad dignita-
tes, nisi dicatur, *maiores post Pontificales, Rebuff. in for.mand.apost. vers nec compre-
benditur fol. mihi* 570. Et sic per supradi-
cta verba, *etiam maiores*, & non aliter,
venit Orator ad illas dispensatus, attenta
eorũdem verborum natura, quæ sunt im-
plicatiua, & exprimunt casum magis du-
bitabilem, *l.etiam.ff.de verb.sign. l conuen-
ticula, ff.de Epis. & Cler. Menoch.de arbitr. ind.lib.1.q.49.n.8. Farinac.decis.221.n.3. & decis 721.n.6. & 7.tom.1.par.2.*
12 De minoribus autem dignitatibus, nul-
la subest dubitatio, quin Orator censea-
tur ad illas dispensatus, absque aliqua ea-
rum expressione, nam licèt simus in mate-
ria exorbitanti; nihilominus cùm verbũ,
maior, sit comparatiuum, ex sui natura ne-
cessario supponit positiuum, nempè mi-
nores dignitates, per *tex.in l.1.* vbi *DD ff. de verb. oblig.* nec quoad hoc refert, aliàs
dixisse, quod in dispensatione, non valeat
argumẽtum, etiam à maioritate rationis;
cùm aliud hic sit dicendũ, teste *eod Garc. p.5.cap.1.n* 268.
13 Maiores autem dignitates sunt omnes
post pontificalẽ, scilicet Archiepiscopatũ,
Episcopatũ &c. illius Ecclesiæ, in quo ad-
est ipsa dignitas; quarũ quidem dignitatũ
maioritas, regulariter quatuor modis cõ-
siderari potest, Primò ratione temporis,
Secundò ratione prærogatiuæ ordinis,
Tertiò ratione prærogatiuæ ordinantis,
seù constituentis, Quartò ratione maio-
ris officij.
14 Verius tamen est, quòd ad cognoscen-
dum hanc maioritatem, considerari de-
bet præcipuè ordo, & administratio, *id. Mandos.reg.3 q.1.nu.1.* qui ibi allegat *glos. in cap.deliberatione. in verbo electionis, de offic.deleg.lib.6.* & ibi *Gemin.num.6.* subdit
tamen *id.Mandos.n.2.* recurrendum esse ad
consuetudinem Prouinciarum, & Eccle-
siarum, *ead.glos.in d.c.deliberatione*, quam
quidem consuetudinem amplexa est, *Rota de mense Martij 1554.in vna Tuden Abba-
tia, coram Montisflasconeñ*, & sic aliquan-
do prima dignitas est Archidiaconatus,
aliquando verò Archipresbyteratus, se-
cundùm locorũ consuetudines, *Dec.cons. 451.num.2. Alex.cons.142.lib.6. Boer.decis. 282.Ludouis.decis.411.sub num.5. vers.ve-
rùm, & ante omnia*: licèt hac consuetudi-
ne circumspecta, de iure communi, Ar-
chi-

chidiaconatus sit maior dignitas.

15 Et principales, videlicet in Collegiatis Ecclesijs; quia maiores tantummodo sunt post pôtificales in Cathedralibus,& harũ principaliũ cognitio pari modo habetur, sicut diximus supra de maioribus, nempè, iuxta consuetudinem Prouinciarum, & Ecclesiarum,quæ etiam constituit principalem dignitatem in Collegiatis Ecclesijs, *id. Boer.decis.186.n.8. id. Rebuff.in prax. titul, de reseruat.n.6.*

Nec est omittendum, quod quandoq; dicitur etiam dignitas principalis in Collegiata, illa, quæ consistit in Cathedrali, quamuis non sit prima dignitas post pôtificalem, sed tamen ex indulgentia Sedis Apostolicæ,aut cõsuetudine,vel alio quolibet iure habet principalem preeminentiam in Ecclesia Collegiata, vt per *Gonz. glos.51.num.55.*

Hic verò fuit aliàs dubitatũ inter Dominos Abbreuiatores Maioris Præsidentiæ, num gratia dispensationis ad dignitates maiores in Cathedralibus,& principales in Collegiatis Ecclesijs, vt hic comprehendat etiam dignitatem monocularem,scilicet, quando non adest,nisi vna tantùm dignitas? Ratio autem dubitandi ea fuit, quia dispensatio strictam capit interpretationem, vt supra pluries dictum est, ac propterea non valet, nisi quantum sonat;quia maioritas,& principalitas non potest demonstrari in Ecclesia, vbi vna tantùm adest dignitas, *Mandos. reg. 3. q.5. nu.1.* vbi dat exemplum, si, scilicet homo vnus esset in Ciuitate, non posset propriè dici,quod talis esset principalis,seu maior, quia principale præsupponit accessorium, & maior præsupponit minorem, *id.Gonz. glos 9.§.4.nu.12.*

16 In contrariam tamen partem, scilicet affirmatiuam fuit per omnes ferè inclinatum,nempè adhuc posse Oratorem,sic dispensatum,obtinere hanc dignitatem monocularem; ex eo, quia Rota, & Curiales totum contrarium tenent; nam communis vsus loquendi ipsorum Curialium est, appellare dignitatem maiorem in Cathedrali, & principalem in Collegiata etiam vbi nulla alia adsit dignitas, per *d. Gonz. sub num.18. vers. Quinimmò*, vbi loquens de dignitate principali in Collegiata, ait, intelligi principalem, respectu aliorum de Collegio, & sic etiam intelligi debet de maiori in Cathedrali, respectu, videlicet aliorum, &c. Vel clarius dicendum,quod non semper principale, & maius dicit relationem ad minus principale, & ad minus: sed satis est,si excludat principalius, & maius se: Ita primus, & primogenitus

17 dicitur aliquis, etiam si non habeat secũdum; sed ex eo tantùm, quod non habet priorem se: iuxtà quem sensum dicitur de Beata Virgine, quod peperit filium suum primogenitum, *Matth.1.* vt exponit Sanctus Hieronymus in eum locum. Pari ratione, dignitas monocularis dici potest maior, & principalis. non quod in eadem Cathedrali,vel Collegiata sint aliæ illa inferiores; sed quod non adsit alia maior eadem.

18 Personatus. Est etiam personatus,beneficium ecclesiasticũ, *c.cum accessissent,de constit.*& est quædam prærogatiua in Ecclesia sine iurisdictione,& administratione, dum habet stallum in Choro honorificum præ alijs, *Abb.in c. de multa,de preb.*ac maiorem præeminentiam quàm alij Canonici, etiam ante recepti in Choro,vel Capitulo ac processionibus,non tamen habet tantam prærogatiuam, quantam illi, qui habent dignitatem:qui enim cœteris Canonicis,aut Collegiò præest dumtaxat, nec iurisdictionẽ, aut administrationem aliquam habet, dicitur personatum habere, *Archid.in c.1.de consuet. lib.6.* Vnde in proposito dispensationis, si Orator obtinuerit sibi prouideri de personatu, non poterit vigore talis dispensationis obtinere dignitatem cum administratione, vel iurisdictione, nisi id in supplicatione petierit, vt supra, *arg.c. quamuis,de preb. in 6.*

18 Administrationes, scilicet Ecclesiasticæ,quę auctoritate Episcopi erectæ sunt in titulos; iuxta *glos.in Clem.fin.verbo,beneficium, de decim. Rebuff. in praxi,tit.seculare beneficiũ quotuplex*, quia ab illarum fundatoribus fuit apposita conditio, vt per Clericos administrentur; ac propterea tales administrationes ecclesiasticæ vacãt per cõtractũ matrimonij, sicut quodcũq; aliud beneficiũ ecclesiasticum, ex eo quod respectu testatoris dicitur administratio ecclesiastica, *Cæs.de Graff. decis.114. à num.2.* & debent esse perpetuæ, datæ aliquibus pijs operibus, vel alijs rebus concernentibus cultum diuinum: vt faciendo celebrari Missas, &c.quarum impetrationes receptæ sunt in Dataria apostolica, illarumq; initium tale est, *Cum perpetuum simplex beneficium ecclesiasticum,administratio nuncupatum,&c.*quia, vt dictum est, sunt verè beneficia ecclesiastica, *Fusc.de visit.lib.2. cap.11.nu.6.cum seq.*

vel

20 **Vel officia,** Similiter ecclesiastica, de
quibus loquitur *tex. in c.
cum accessissent, de consl. c. dudum de elect. &
c. quod Dei timorem, de stat. monac.* ista enim
verè beneficia sunt, vt Thesauraria, Sacri-
stia, Primiceriatus, Archipresbyteratus,
Præpositura, & similia, vt per *Gonz. glos. 5.
§. 11. nu. 2.* & ita definiri potest officium
ecclesiasticum, nempè, quod sit admini-
21 stratio rerum ecclesiasticarum sine præ-
eminentia, & honore, vt *in c. 1. de off. Sa-
cris.* & sic sub isto nomine non compre-
henduntur officia sæcularia, quæ ab vxo-
22 ratis retineri possunt, nec alia officia, quæ
licèt sint spiritualia, habet tamen admix-
tam temporalitatem, vt sunt Vicarij Epi-
scopi, Eleemosynariæ, Sacristiæ, Cellara-
riæ, quæ non dantur in titulum; de quibus
loquitur etiam *id. Gonz. d. glos. 11. num. 11.*
vbi dicit, quod omnia iura loquentia de
beneficijs ecclesiasticis, habent locum in
istis officijs ecclesiasticis, *d. §. 11. nu. 2.* quæ
possunt etiam resignari, sivè simpliciter;
sivè ad fauorem, *Paris. de resign. benefi. lib. 2.
q. 1. à nu. 92.*

23 **Etiam curata.** Adsunt etenim non-
nulla officia, quæ etiã
sunt curata, sicut Archipresbyteratus, cu-
iusnomen licèt sit officij, nihilominus
curam animarum, vt plurimum exercet,
vt *in c. 1.* ibi, *positos curam gerere animarum,
de off. Archipresb.*

24 **Et electiua.** Hæc præsertim benefi-
cia neq; veniunt in di-
spensatione prædicta, nisi exprimantur: ex
eo, quod sunt speciali nota digna; Et in
impetratione beneficij electiui, debet ne-
cessariò fieri mentio huius qualitatis: aliàs
impetratio erit nulla, & subreptitia, *id.
Gonz. nu. 6.* & iam videmus etiam in pra-
xi, quod si mandetur prouideri de benefi-
cio, spectante ad præsentationem, institu-
tionem, collationem, & quamlibet proui-
sionem, non poterit prouideri de benefi-
cio spectante ad electionem, iuxtà *tex. in
c. cum in illis, §. illis verò, & ibi glos. in ver-
bo, electionis,* vbi expressè ait, quod electio
non includitur, sub verbo, prouisionis, vel
dispositionis quia hæc tria nimis inter se
differunt *de præb. in 6.*

25 Tunc autem dicitur beneficium ele-
ctiuum quando in eo proceditur per ele-
ctionem, quæ exigit confirmationem Su-
perioris; secùs autem, si ipsa confirmatio
non esset necessaria, vt ait *glos. in Clem.
quia contingit.* verbo, *electionem, de relig.
dom.* Hæc tamen electio recipit in se re-
26 strictionem, nam debet fieri per Capitulũ
Ecclesiæ Cathedralis, seu Collegiatæ, aut
Conuentualis, non autem per beneficia-
tos Ecclesiarum parochialiũ: taliter enim
electi non egent confirmatione Superio-
ris; quia hoc modo dicuntur beneficia
collatiua, & talis electio dicitur prouisio,
vt fuit conclusum *in Rota, in vna Vercel-
len. Canonicatus 4. Maij 1598. coram Cordu-
ba,* teste *Garc. d. p. 1. c. 6. nu. 26.*

27 **In Cathedralibus.** Non enim
censeretur Ora-
tor dispensatus ad beneficia, aut dignita-
tes, ac Canonicatus, & præbendas in Ca-
thedralibus, nisi hoc expressisset in suppli-
catione, per *tex. in c. quamuis, in fin. de fil.
presb. in 6. Felin. in cap. postulasti. de rescrip.
Calder. cons. 31. de præb. Seln. de benef. p. 3. q.
11. num. 20.* & fuit tentum in vna *Oxomen.
28. Iunij 1552. coram D. Vestano,* vbi fuit
conclusum, dispensationem non suffraga-
ri, nisi in ea specialis mentio habita esset
de Cathedrali, *c. quamuis, §. quamquam, de
præb in 6. id. Garc. d. cap. 6. nu. 60.* qui *nu. 63.*
28 limitat, præmissa non procedere, quando
dispensatio fuit Motu proprio concessa,
per *Abb. in cap. cum in cunctis, §. 1. n. 6. de
elect. & id. Felin. in d. cap. postulasti, num. 13.
limit. 6.*

29 Ratio enim, cur in dispensatione non
veniant dignitates, & beneficia in Cathe-
dralibus, est ob præeminentiam, & hono-
rem Ecclesiæ Cathedralis, vt desumitur ex
d. c. quamuis, ibi, *ad Cathedralem Ecclesiam,
quam, propter ipsius honorem, sub hac gene-
ralitate nolumus hoc casu includi, se manda-
tum huiusmodi non extendit.*

Etiam Metropolitanis. Videntur
prima fa-
cie verba hęc apposita ad tollendam am-
biguitatem, omnemq; hęsitationem; quia
dispẽsatus ad beneficia in Cathedralibus,
ex supra adductis, poterit illa obtinere,
etiam in Metropolitanis; cum appellatio-
30 ne Cathedralis, veniat etiam Metropoli-
tana, immò, & Patriarchalis, vt dictũ est,
c. cleros, vers. omnes autem, dist. 21.

His tamen non obstantibus, contrariũ
seruat praxis Romanæ Curiæ; nam si Ora-
31 tor non expresserit suam dispensationem
ad beneficia in Metropolitanis Ecclesijs,
profectò non se extenderet ad illa, Hæc. n.
praxis mihi videtur fundata in *d. c. quam-
uis, & in d. c. 1. de fil. presb.* vbi *Ioannes Mo-
nach. & alij, Rebuff. in rubr. de collat. §. 1. in
verbo, Metropolitana,* qui satis docet, quòd
dispensatus ad beneficia in Cathedrali, nõ
censetur dispensatus, vt illa possit obtine-
re in Metropolitana, & cum hoc sit etiam
de stylo receptum, est omninò seruãdum,
prouti re ipsa seruatur, *cap. quam graui, de
crim.*

crim.fal. Dec.cons.699.num.5.

Vel Collegiatis *Ecclesijs*, quæ, licèt in plerisq; æquiparentur
Ecclesijs Cathedralibus, *cap.quia sæpè, in*
princip.de elect.in 6.glos.in c.statutum, ver.
Cathedralium, de rescrip.eod.lib.Clem.2.de
ætat. & qualit. in materia tamen restringi-
bili, vt hic, nulla fit comparatio, ac pro-
pterea; nisi exprimeretur hic beneficia in
32 Collegiatis, ea nō venirent; cùm hic ces-
set argumentum, etiam à maioritate ra-
tionis, vt aliàs diximus, veluti si dispensa-
tus, vt possit tenere beneficia in Cathe-
dralibus, & Metropolitanis, possit illa ob-
tinere in Collegiatis, *DD.in cap.postulasti,*
de rescrip.

Oportet tamen, quòd Ecclesia Colle-
giata, vt hic, habeat suas partes necessa-
33 rias, veluti, quia fuit fundata, vt esset Ec-
clesia Collegiata; & dummodò ad minus,
tres fuerint in ea instituti; quia pauciores
non faciunt Collegium, *l.Neratius, ff.de*
verb.sign. glos.in c.1.de elect. Innoc.in c. po-
stulasti, de surepatr. licèt, secūdùm aliquos,
duo sufficiant, vt *in c.1.de elect.* necnon
quando plures Canonici conueniunt in
ea, habentes commune sigillum, commu-
ne Archiuium, & arcam vnam, ac tracta-
tum communem, *c.tertio loco, de prob.Fe-*
lin.in c.attendentes, de præscrip. Vndè de iu-
34 re communi, omnis Ecclesia Cathedralis
dicitur Collegiata, *c.nouit, & c.quanto, de*
his, quæ fiunt à præl.

Sed quia in casu petitæ dispensationis,
eo modo, quo supra visum est, oportuit
qualitates supradictarum Ecclesiarum
exprimere; non alienum erit à nostra pra-
xi, videre, quid sentiendum de Ecclesijs
Patriarchalibus. Dubitatum.n.fuit pluries
in Cancellaria apostolica inter Dominos
25 Abbreuiatores, an dispensatus ad huius-
modi dignitates in Cathedralibus, cēsea-
tur dispensatus, vt illas possit obtinere in
Ecclesijs Patriarchalibus. Et prima facie
videbatur eisdem, in partē negatiuam in-
clinandum; ea potissimùm ratione, quia
in materia nō fauorabili, vt in beneficia-
libus, stricta debet fieri interpretatio, per
tex.in c.2.de fil.præsb.in 6.c.postulasti, & ibi
Fe in.de rescrip. & propter honorē Patriar-
chalis dignitatis, quæ super omnes alias
eminet, sub hac dispositione, quæ potius
est restringenda, quàm amplianda, vide-
tur, quòd nō veniāt dignitates in Eccle-
sijs Patriarchalibus, de quibus nō fuit fa-
cta mētio in supplicatione. Attamē, pluri-
b busdeindè allatis pro parte affirmatiua,
omnes (vno tantùm excepto) tenuerunt
in hoc casu, venire etiam dignitates in ip-
sis Patriarchalibus Ecclesijs; quæ benè
veniūt appellatione Cathedraliū, & Me-
tropolitanarum, per *tex.in cap.cleros.vers.*
omnes, 21. dist. vbi dum quæritur de diffe-
rentia inter Patriarcham, Archiepiscopū,
Metropolitanum, & Episcopum, dicitur,
quòd omnes isti ordines vno eodemquè
vocabulo Episcopi nominantur; quia hu-
iusmodi nomina sunt ad distinctionem
potestatum; & nomen Ecclesiæ conuenit
tàm Patriarchali, quàm alijs Cathedrali-
bus, vt *in c.Constantinopolitana, 22.dist.* ac
propterea extēnsio fieri debet, etiam quod
simus in materia odiosa, præsertim, cùm
non possit assignari diuersa ratio, *l. Sena-*
tusconsultum, ff.de rit.nupt. Alex. in l.si quis
iniquum, §.si procurator, n.17.ff quod quisq;
iur.Mandos.reg.3.q.2.à nu.2 ad 7. loquens
ibi in materia reseruationis beneficiorū,
qui *d.num.7* ait, quòd secundùm commu-
nem vsum, tàm in Cancellaria, quàm ali-
bi, exprimendo simpliciter Ecclesias, vel
Cathedrales, vel Metropolitanas intelli-
gimus etiam de Patriarchalibus, quodq;
extensio de vno casu ad alium, secundùm
communem vsum comprehēsum, fit etiā
in materia stricta, & odiosa, per *tex. in l.is*
cui bonis, §.fin.de testam. Ad euitandum ta-
men aliquam sophysticam interpretatio-
nem, seù cauillationē, solet expressio hæc
fieri in supplicatione, dicēdo, *etiam in Pa-*
triarchalibus; Alia tamen die, habito inter
eosdem Dominos Abbreuiatores de ea-
dem re, sermone, præmissis maturius di-
scussis, contrarium tenuerunt, scilicet, in
materia dispensationis, appellatione Ec-
clesiarum Cathedralium, non venire Pa-
triarchales, vt dictum est supra in verbo,
etiam Metropolitanis, pluribus iuribus per
eos allegatis.

Seù si Parochiales, &c. Diximus su-
pra, non cō-
36 prehendi in dispensatione, beneficia cu-
rata, nisi exprimantur; hic verò ostendi-
tur, neq; Parochiales Ecclesias venire;
Nam licèt istæ cum curatis quoddammo-
do confundantur, vt per *Lotter.de re benef.*
lib.1.q.20.nu.55. vbi ait, inter curatam, &
37 parochialem Ecclesiam, se nullam co-
gnoscere differentiam, per rationes, ibi
per eum allatas: tamen omissis quæ hinc
inde adduci possent, ad hanc differentiam
constituendam, quæ videri poterūt apud
Rebuff.in rubr. de collat. §.statuimus, 2.ver-
bo, Parochiales, Gonz.glos.6.nu. 34.cum plu-
rib.seqq.id.Garc.d.p.1.cap.6.nu.3. cum seqq.
dicendum est hic, quod multoties in hu-
iusmodi rescriptis apponuntur verba su-
perflua ad occurrendum malitijs, & subti-

esse

ſtatibus, vnde dixit *Felin. in c.eam te,nu. 15. verſ.ex his infertur, de reſcript.* quod nō ſemper eſt vera traditio, quod non debeat eſſe aliquid ſuperfluum, *in c.venerabili, n.1.3.not.de off.deleg.* dicit, quod ſæpè quid bis ponitur, ad euitandam malitioſam, & ſophiſticam interpretationem. *id.Gonz.d. gloſ.6.nu.19 cum ſeqq.* vbi plura in propoſito congerit.

38 Vel earum perpetuæ Vicariæ.

Quod enim dictum eſt de parochialibus, vēdicat ſibi locum etiam in Vicarijs perpetuis, de quibus, etiam extra materiam huius diſpenſationis, idem eſt iudicandū, ac de ipſis parochialibus, *Clem. 1 n. de off. Vicar.* quia eodem iure reguntur, quo ipſæ parochiales: & omnia iura loquentia de beneficijs curatis, habent locum in Vicarijs perpetuis, *Pariſ.de reſign.benef.lib.3.q. 1.nu.155.*

39 Eſt autem duplex Vicaria, Alia temporalis, Alia perpetua, Temporalis eſt illa, quando tantummodo ad voluntatem cōſtituentis fit Vicarius; puta, cum quis habet duas parochiales, æquè principaliter vnitas; tūc enim vnus curatus eſt vtriuſq; & non tenetur conſtituere Vicarium perpetuum in altera, ſed tantum ad tempus, iuxtà *tex. in cap.temporis, 16.quæſt.1.* quia quando Eccleſia habet proprium Rectorem, non datur Vicaria perpetua. Vel etiā Vicarius temporalis datur ab Epiſcopo, habita notitia vacationis Eccleſiæ parochialis cum congrua eius arbitrio fructuū portionis aſſignatione, qui onera ipſius Eccleſiæ ſuſtineat, donec ei de Rectore prouideatur, *Conc.Trid.ſeſſ.24.c.18.*

Perpetua autē Vicaria, vt hic, eſt quando beneficium vnitur acceſſoriè, quia tūc apponitur Vicarius perpetuus, *d.Clem.vn.* & dicitur perpetuus, ideſt ad vitam ipſius Vicarij.

40 Quomodo autem conſtituatur Vicarius perpetuus, & ex quibus cauſis, dicendum eſt, quod conſtituitur in Eccleſia Parochiali auctoritate Epiſcopi, quoties beneficium aliquod parochiale, curam habens animarum, alteri Eccleſiæ, vel Collegio, aut Capitulo Canonicorum, vel Seminario Clericorum, vel Cœnobio Monachorum, vel Academiæ, aut Hoſpitali, ſiuè alteri loco, pietatis cauſa extructo, vel Dignitati, aut præbendæ fuerit vnitū, & annexum, iuxta *tex.in c.extirpanda, §. qui verò, de præb.* & plura de hac Vicaria perpetua poteris videre penes *d.Gonz. glo. 5.§.1. per tot.* qui *nu.* 33. docet duplicem rurſus eſſe Vicariam perpetuam, vnam videlicet, quæ continet curam animarum actu, Alteram, quæ conſiſtit in Eccleſia Cathedrali, vel Collegiata, quando videlicet, cura reſidet habitu penes Capitulum, & exercitium penes Vicarium.

SVMMARIVM

1 *Clauſula, ſi tibi canonicè conferantur, vndè extracta.*
2 *Canonica collatio, qua.*
3 *Verbum conferre reſpicit etiam beneficia iuri ſpatronatus.*
4 *Canonica electio quomodo facienda.*
5 *Et quando canonica.*
6 *Præſentatio canonica quæ.*
7 *Canonica inſtitutio quæ.*
8 *Inſtitutio non fit ſub conditione.*
9 *Actus legitimus non recipit diem, neque conditionem.*
10 *Inſtituto, obtinenti aliud beneficium, quomodo occurrendum.*
11 *Laicus ex priuilegio Papæ confert beneficium ſine aliqua inſtitutione.*
12 *Verbum, recipere, cur apponatur in diſpenſatione ad beneficia.*
13 *Clauſula, dummodo, plura non ſint, quid operetur.*
14 *Dictio, dummodo, reſtringit diſpenſationem.*
15 *Beneficia plura, quæ intelligantur.*
16 *Commenda perpetua non differt à prouiſionibus beneficiorum.*
17 *Et dicitur palliata diſpenſatio.*
18 *Diſpenſatus ad obtinendum, non eſt diſpenſatus ad retinendum.*
19 *Diſpenſatus ad beneficia an cenſeatur diſpenſatus ad penſiones.*
20 *Penſio ad vitam recipientis, ſuccedit loco beneficij.*
21 *Penſionis tranſlatio pro Principe Perfecto vigore indulti.*
22 *Deciſio Rotæ ad id refertur.*
23 *Penſionem percipiendi, laicis facultas ſublata eſt.*
24 *Licèt aliquando ad id diſpenſetur.*
25 *Quod tamen concedit Papa ex ſuppoſitione continuationis ſtatus clericalis.*
26 *Penſionibus onerare beneficium nemo poteſt propria authoritate.*
27 *Bigamia irregularitas excipitur in mandato ad diſpenſandum.*

Clau-

28 *Clausula, Non obstantibus &c. effe-ctus.*
29 *Data, in rescriptis apostolicis duplex est, & de Datarum differentia.*
30 *Data parua quid operatur.*
31 *Datarij proprium munus, quale.*
32 *Illius officium expirat per obitum Summi Pontificis.*
33 *Papa mortuo, quid faciendum de supplicationibus ab eo signatis.*
34 *Signatura gratiæ, & iustitiæ cessant mortuo Papa.*
35 *Papa mortuo, rumpitur Annulus Piscatorius, ac Plumbum.*
36 *Ac supplicationes signata sigillantur, & contignantur Collegio Cardinalium.*
37 *Data, quomodo extenditur in litteris apostolicis.*
38 *Romana Ciuitas est caput nationum.*
39 *Papa vocatur Episcopus Vrbis Romæ, non tamen habet Diœcesim.*
40 *Habet tamen totum Orbem pro Diœcesi.*
41 *Roma in medio Mundi posita est.*
42 *Alexander IIII. creatus Papa Neapoli.*
43 *Pontifices Romani manserunt in Gallijs per annos septuaginta.*
44 *Sedes apostolica iussu Domini, Romæ fixa est.*
45 *In Data litterarum apostolicarum apponitur locus specialis, & quare.*
46 *Papa vbi est, ibi Roma.*
47 *Annus, quomodo computandus in litteris apostolicis.*
48 *Dictiones numerales in litteris apostolicis debent extensè scribi.*
49 *In litteris in forma Breuis, quomodo scribenda.*
50 *Annus Pontificatus in litteris apponendus, & quare.*

Praxis secundæ partis dispositiuæ earundem litterarum.

CAPVT VII.

1 SI sibi aliàs canonicè *conferantur*, Hæc clausula (ni fallor) videtur extracta ex *c. si gratiosè, ibi, prætextu verò talis concessionis, quæ debet (cum sit ambitiosa) restringi, ea solum beneficia, quæ canonicè obtines, licitè retinere, de rescrip. in 6. & ex c. non potest. §. illud autem apostolicæ Sedis indultum, vt quis duo beneficia curam animarum habentia, si aliàs canonicè conferantur eidem, possit reci-*
2 *pere, &c. de præb. eod. lib. 6.* Et illa dicitur canonica collatio, quæ facta est secundum canones, & à iure canonico probata, *Rebuff. in praxi, tit. canonica institutio quæ dicatur, num. 1.* vbi per *tex. in c. causam, in fin. de rescrip.* subdit, quòd illud canonicè fieri dicitur, quod iure fit, & secundùm ius canonicum. Quæ quidem clausula refertur, tàm ad habilitatem cōferentis, quàm recipientis, *id. Rebuff in tit. de dispens. rat. ætat num. 1.* Sic etiam intelligitur de quacunque dispensatione ad beneficia, etiam si dicta clausula non fuerit apposita, *Fräc. in c. non potest, §. illud, num. 1. de præb. in 6.* subdēs ibi, quod si Papa dispensat, vt quis possit retinere duo beneficia, quæ obtinet, intelligitur de his, quæ legitimè obtinet, per *d. c. si gratiosè,* & etiam hic si dicta clausula non esset apposita, nihilominus subintelligeretur, *Garc. p. 11. c. 5. n. 21.*

Conferantur. Quamuis hoc verbum videatur respicere tantùm beneficia libera, quæ pro-
3 uidentur propriè per collationem, existimo tamen, illud sibi adhuc locum vendicare in beneficijs iurispatronatus; nam bigamus, & quilibet alius irregularis, est incapax cuiuscunq; beneficij, siuè liberæ collationis, siuè iurispatronatus; quia canones id prohibentes, nullum constituunt discrimen inter vtrūq; beneficiū, imò, vt ait *Mandos. reg. 32. q. 4. n. 2.* sub verbo collationis, venit præsentatio, & institutio, per *tex. in c. vn. vt benef. eccles. sin. dimin cōfer. Clem. vn. iuncta glos. in verbo, conferantur, de rer. permut.* quod etiam paulò inferius declaratur in verbo, præsentetur.

Aut ipse eligatur. Scilicet canonicè. Et sunt adhuc verba hæc necessaria in hoc rescripto, vt expressè docet *tex. in c. fin. de præb. in 6.* vbi dispensatus à Papa, vt promoueri possit ad ordines, & beneficia, nō poterit beneficium obtinere, ad quod quis consueuit per electionem assumi, sicut supra diximus: & ideo hic subdit ordo
4 circa canonicam electionem, quę fieri debet seruata forma iuris per Capitulū Ecclesiæ Cathedralis, seu Collegiatæ, aut Conuentualis, iuxtà *tex. in c. 1. de elect.* &
5 tunc præsertim dicitur canonica electio, quando facta est de habili, *c. cum in nostris, de concess. præb. cap. quia propter, de elect.* &

electores eligunt infra tres menses à die vacationis, *c. ne pro defectu, eod. tit.* & electus infra mensem consentit, *cap. quàm sit, eod. tit. lib. 6.*

6 **Præsentetur** ad beneficia scilicet iurispatronatus. Tūc etiam dicitur canonica facta præsentatio, quando in ea concurrunt omnia requisita necessaria; quorū Primum est, quod patronus sit in quasi possessione præsentandi, *c. consultationibus, de iurepatr.* Secundum, quod patronus, vel eius procurator, præsentet, *c. ea noscitur, & c. fin. de conceß. præb.* Tertium, quod præsētatio fiat intra tempus à iure præscriptum, nempè, si iuspatronatus sit laicale, infra quadrimestre, *c. cum propter, de iurepatr.* si verò ecclesiasticum, infra semestre, *c. vn. & ibi glos. eod. tit. lib. 6.* Quarto, quod post præsentationem, proponatur edictum, *Lambert. de iurepatr. lib. 2. p. 2 q 6. art. 22.* Quintum, quod beneficium vacet, *c. illud, hoc tit.* Sextum, quod præsentatus, sit præsens, *glos. in Clem. dudū, §. statuimus, de sepult.* & per illius præsentiā inducitur acceptatio, *Viuian. in prax. iurispatr. p. 2. lib. 8. cap. 8 nu. 11* aliàs enim, si præsentatus esset absens, deberet ac eptare præsentationem infra idem tempus datum ad præsentādum, *id. Lambert. d. lib. 2. p. 1. q. 11. art. 5. id. Viuian. d. p. 2. lib. 6. cap. 11. d num. 8.*

Et instituatur *in eisdem*; quia in dubio, Papa nunquam intendit approbare institutionem beneficij non canonicam, *Franc. in c. non potest, §. illud, num. 2 de præbend. in 6.* & tūc
7 dicitur canonica, quando est facta iuxta formam, *c. fin. de elect. in 6.* vbi inter cætera habetur, quod debeant præponi edicta, aliàs nōn va ebit institutio, nec puto valere consuetudinem in contrarium, per ea, quæ not. *Io: Andr. in addit. ad Specul. in tit. de act. & petit. §. super petitionibus, vers. per litteras verò, circa fin. Oldrad. consi. 146.* Regula verò est, quod canonicè præsentatus, veniat etiam canonicè instituendus, medijs requisitis; & sic canonica institutio dicitur facta secundùm canones, *id. Io: Andr. in d. c. non potest in princip. de præb. in 6, c. cum olim. de dol. & cont.* Ex parte verò Episcopi instituentis, requiritur, quod ille instituat præsentatum simpliciter, & absq; conditione, quod potest exemplificari, quando præsentatus, tempore suæ præsentationis, obtineret aliud beneficium, aliquo modo incompatibile; tunc enim non
8 poterit Episcopus illū instituere sub conditione, nempè, dūmodo postea obtineat dispensationem à Sede apostolica; cum debeat omnino cessare quæuis conditio, *c. 2. de conceß. præb. c. 2. de elect. in 6. Put. decis. 396. p. 1. Caputaq. decis. 298. num. 5. p. 2. Mohed. decis 30 num 2. de præb.* quia prouisio in beneficialibus est actus legiti-
9 mus, qui non recipit diem, neq; conditionem, *c. si tibi absenti. de præb. in 6. reg. actus legitimi, ff. de reg. iur.* & licèt iura prædicta loquantur de collatione, idem tamen dicendum, de institutione, *glos. in Clem. 1. de rer permut.* In isto tamen casu, cum non possit Ordinarius dispensare su-
10 per retentione istorum beneficiorum incompatibilium, post præsentationem factam, debet præsentatus petere institutionem à Summo Pontifice, & dispensationem insimul, quæ datur in eisdem litteris apostolicis super huiusmodi institutione, sicut docet inueterata praxis, & dicā, *in meā praxi benefic. tom. 1. præsertim lib. 7. cap. 7 per tot.*

11 Cessat tamen supradicta institutio, quādo laicus ex priuilegio Papæ confert beneficium; quia tunc per talem collationē acquiritur beneficium sine aliqua institutione, seù confirmatione Episcopi, aut alterius clerici, *Garc p. 1. c. 2. n 34.*

Recipere, nā, vt ait *Rebuff. in praxi benef. titul. de dispens. rat. ætat. vers. recipere*, hoc verbum ideo appo-
12 nitur, quia prius quis reddi debet capax ad recipiendum, quàm ad eōseruandum: recipere enim, est primus actus, conseruatio verò est eiusdem actus continuatio.

Et dummodò simul plura *non sint, quàm, quæ à Concilio Tridentino permittuntur.* Posset hic in dubium reuocari, an per hanc clausulam, quæ apponi consueuit in dispensatio ibus cum irregu-
13 laribus, seu inhabilibus, possit ita dispensatus, plura beneficia, aliàs non incompatibilia, adipisci, etiam si illorum vnum sit sufficiens ad sui sustentationem, & affirmatiuè resoluit *id. Garc. p. 11. cap. 5. n. 335.* ea præsertim motus ratione, quia Concilium Tridentinum, *sess. 24. cap. 15.* in hoc non ligat; ac propterea supradicta clausula non restringit, aut modificat dispensationem, sed exprimit tātùm id, quòd inest de iure supradicti Concilij: & ponitur ad denotandum, quod Papa non intendit dispensare super retentione incompatibilium, & sic nōn sonat in conditionem, sed in monitionem.

His tamen non obstantibus, quicquid aliàs dictum fuerit, circa hoc extra ea sum dispensationis factæ cum inhabili, cōtrarium est verius, satisq; apertum, quod licèt

verba huius dispensationis, scilicet *quacunq; & qualiacunq; beneficia*, referantur ad facultatem recipiẽdi, ita vt possit Orator quæcunq; beneficia, etiam vltra duo, recipere, siue illa fuerint simplicia, siuè curata, aut etiam dignitates, non tamen poterit vigore prædictæ dispensationis plura insimul retinere; nisi forsan, cum primum beneficium non erit sufficientis redditus, quo casu, Oratori Episcopus cõferet dispensatiuè secundum, vt in *sess. 24. cap. 17.* prout fuit etiam resolutum *coram Pamphilio decis. 528.* impressa per *Farinac.*

14 *nu. 3.* Supradicta enim dictio, *dummodo* restringit hanc dispensationem ad mentẽ ipsius Concilij; nam quoad plura insimul, præter in dicto Concilio expressa, non est dispensatus; quod etiam fuit tentum in vna *Cæsaraugustan. Parochialis de Maella 21. Iunij 1621. coram Illustrissimo D. Coccino Rotæ Decano*, quam habes impressam penes *Viuian. in calce sua praxis iurispatr. decis. 47. nu. 16.* per hæc verba, *Neq; etiam obstat, quod Ludouicus fuit dispensatus, vt plura recipere, & dummodo plura non essẽt, retinere &c quo casu datur, quidem acquisitio, sed non retentio, c. non potest, in fin. de præb. in 6. Clem. si plures, eod. tit. Rot. decis. 528. nu. 1. par. 1. in recent.* Vnde generaliter ista clausula restringit ipsam dispensationem ad vnius tantùm benefici retentionem, vt optimè postmodum declarauit *id. Garc. in addit. ad nu. 335. cap. 5. p. 11.* vbi ad id refert declarationem Sacræ Cõgregationis Concilij 1. Iulij 1595. tenoris sequentis, videlicet, *Congregatio Concilij censuit, qui dispensatus est ad beneficia, dummodo simul plura non sint, non posse obtinere plura, quàm vnum, quamuis illud ad vitam obtinentis honorificè sustentandam non sufficeret*; Et in proposito refert *Consil. Nauar. 26. de præb.* quod ista clausula cæpit apponi suo tempore in dispensationibus, quibus Papa dispensat ad ordines sacros, & beneficia cum illegitimis dispensatis ab Episcopo ad quatuor minores, & vnum simplex (hodie tamen apponitur in quibuscunq; dispensationibus ad ordines, & beneficia) subdens ibi *id. Nauar.* quod cum res esset obscura, & eius declaratio à mente concedentis gratiam, pendere videretur, consultus super hoc D. Datarius, respondit, mentem Papæ, & suam esse, vt virtute huiusmodi dispensationis, nullus duo beneficia simul retinere possit: sed quod in hoc tantùm prosit, vt qui absq; illa non poterit obtinere, nisi vnum simplex, & primum, quod sibi conferretur, virtute huius poterit obtinere, & retinere illud, quodcunq; maluerit; modò nõ retineat duo simul, & hic est verus intellectus supradictæ clausulæ, cui adstipulatur communis praxis Curiæ, vt fatentur, qui eandem praxim benè callent. Vnde si quis petierit sibi postmodum aliud beneficium conferri, tenetur exprimere dispẽsationem prius obtentam cum dicta clausula, *Dummodo simul plura non sint*; & sic petere dispensationem; & ita successiuè, quoties nouum beneficium assequetur.

15 Est tamen hic aduertendum, quod per plura beneficia, ea intelligimus, quæ inter se diuisa sunt, & in titulũ: quæ enim sunt legitimè vnita, vel connexa, illicitum nõ est retinere vt habetur *in c. vnico. 20. q. 3. & in c. cum venissent, de test. spol. c. eam te, de æta. & qualit. c. extirpandæ, §. qui verò, de præb.* sicut nec etiam veniunt vnum in titulum, & aliud commendatum ad sex menses tantùm. & sic commenda temporalis, vt *in c. nemo potest, de elect.* & in notoria praxi seruatur.

16 Dixi *commenda temporalis*, quia aliter dicẽdum est de commenda perpetua, quæ nihil differt ab alijs prouisionibus bene-

17 ficiorum, quinimmò ipsa commenda perpetua dicitur dispensatio palliata ad obtinendum aliquod beneficium aliàs in titulum obtineri prohibitum, sicut dicitur de vnione temporali, *Cassad. decis. 33. nu. 5. super reg.*

18 Retinere Tàm per supradicta, quàm alia i ra, constat, quod dispensatus ad obtinendum, & recipiendũ, non est dispensatus ad retinendum, *Mar. Ant. var. resol. lib. 1. resol. 19. num. 14.* aliud enim est posse recipere, & aliud posse retinere, *Franc. in c. non potest, §. illud nu. 2. de præb in 6.* vbi ait, quod dispensatio facta, vt quis possit simul duo beneficia curata recipere, non includit, quod possit illa simul retinere, nisi hoc fuerit expressum: & sic in prohibitis, vt hic, verbum, *recipere*, non includit retentionem, vt per *Rebuff. in praxi, tit. de dispens. rat. ata. vers. & insimul, Rot. decis. 233. nu. 16. p. 1. diuers.* Ideo subditur verbum, *retinere.*

19 Ac quascunq; pensiones *annuas super similium, vel dissimilium beneficiorum fructibus, &c.* Fuit pluries in dubium reuocatum, An dispensatus ad beneficia censeatur etiam dispensatus ad pensiones, absq; eo, quod id exprimeretur in dispensatione. Et omissis, quæ pro parte affirmatiua adduci possent, solùm mihi visum fuit eam tantùm opinionem amplecti, quæ in quotidiana praxi tanquam ve-

rior recepta est; nempè, quod si pensio reseruetur loco beneficij, vt commodius Orator sustentari valeat, vel ex causa resignationis, seù cessionis, ne ni irum dispẽdium patiatur, erit de hoc facienda mentio; nam perinde est, ac si esset beneficiũ, *Garc. de benef. p. 1. cap. 5. nu. 81.* & sic hodie quælibet pensio, quæ reseruatur ad vitam
20 recipientis, succedit loco beneficij; & propterea non includitur sub illa generalitate, *quæcunq; & qualicunq; &c.* quia materia est odiosa, & cessat argumentum à paritate rationis, *Nauar. cons. 11. nu. 2. de tempor. ordin.* vbi ait quod, qui non est capax beneficij, neq; est pensionis, saltem secundum stylũ Curiæ, qui est seruãdus, *c. quàm graui, de crim. fal. Garc. d. c. 5. n. 121.*

Hic tamen, licèt de dispensatione super bigamia agatur pro laico, petente secum super ea dispensari ad ordines, & beneficia, ac ad pensiones annuas, nõ propterea à nostra praxi deuium agnouimus, si præmissis quædã noua, & celebris Rotæ decisio annectatur, quæ inde emanauit pro validitate translationis pensionis ad fauorem Principis Peretti, per bon. mem. Cardinalem de Montealto, vigore indulti transferendi à Sixto V. sibi concessæ, non obstantibus bigamia per ipsum Principẽ contracta, & alijs in eadem decisione expressis; quæ cum in hac materia dispensationis super irregularitate bigamiæ, plures casus, etiam in praxi scitu dignos, cõtineat illius tenorem hic subnectere visum est; præmissis prius ipsius indulti verbis, vt sequitur, videlicet,

21 *Tecum, vt etiam si contigerit, vel non cõtigerit te qualemcunq; militiam cuiusuis ordinis, & professionis regularem ingredi, habitumq; per illius fratres gestari solitum suscipere, & professionem per eos emitti consuetam, expressè emittere, & etiam matrimonium, cum quacunque muliere, etiam vidua, & successiuè cum diuersis nupta, ac aliter corrupta, semel, vel pluries præter, vel contra formam stabilimentorum, & priuilegiorum dictæ militia sub quibuscunq; tenoribus, & formis concessorum &c. contrahere, & ad secunda, ac etiam plura laicalia, seù etiam matrimonialia vota, aut secundas, vel plures nuptias transire, ac carnali copula consummare, &c. quascunq; pensiones annuas, &c. retinere, recipere, habere &c. liberè, & licitè possis, & valeas apostolica, authoritate tenore præsentium, de specialis dono gratiæ dispensamus.*

Prędictę verò decisionis tenor talis est, vt sequitur,

R. P. D. VIRILI Ferrariens. Pensionis 21. Martij 1627.

22 SIXTVS Papa V. Cardinali Montalto ex sorore germana Pronepoti duas facultates trãsferendi pẽsiones cõcessit; Vnã ad fauorem vnius, vel plurium personarũ Ecclesiasticarum, quibus translationes suffragari voluit perindè ac si per ipsum Põtificem consistorialiter legitimis, & vrgentissimis causis de Cardinalium consilio factæ fuissent; Alteram ad fauorem vnius, vel plurium personarum etiam Hospitalium, Regulariũ expressè professorum, aut aliàs similibus de causis incapacium, aut nondum Clericali charactere insignitorum, ex nunc, prout ex tunc, postquam eodem charactere fuerint insigniti.

Idem quoque Sixtus dispensauit D. Principem Perrettum Pronepotem iam Clericali tonsura insignitum ad retinendum, & recipiendum quascunque pensiones reseruatas & reseruandas etiam si contigerit, vel non contigerit contrahere matrimonium cum quacunque muliere etiam vidua & successiuè cum diuersis nupta, ac aliter corrupta semel, vel pluries, & ad secunda, ac etiam plura laicalia, seu matrimonialia vota aut secundas nuptias transire decernendo per contractum matrimonij etiam pluries, vt præfertur reiterati pẽsiones minimè extinctas esse, aut fore, minusque annullari aut inualidari, cum derogatione Prouincialium, Synodalium, Lateranẽsis, aliorumq etiam Generalium Conciliorum necnon Pij Papæ V. declarantis pensiones per futuri matrimonij contractum extinctas censeri.

Virtute supradictarum facultatum Cardinalis Montaltus annuam pensionẽ scutorum trium millium auri in auro sibi reseruatam super fructibus Episcoparus Ferrariensis transtulit ad fauorem Principis Perretti eius fratris, & disputato dubio coram Remboldo sub die 14. Iunij 1624. Dixerunt Domini translationem sustineri, quo iterum reproposito sub die 15. Maij 1626. Domini steterunt in decisis. Vnde, cum D. Cardinalis Lenius voluisset tertia vice audiri, vtraque parte informante sub die 21. Martii 1627. censuerunt Domini, non esse recedendum à decisis tàm inspectis ambabus facultatibus Cardinalis Mõtalti, quam dispensatione D. Principis.

Prima enim facultas transferendi est ad fauorem vnius, vel plurium personarum Ecclesiasticarum, & D. Princeps ad differentiam laicorum, secundum subiectam materiam pensionis, est persona Ecclesiastica, cum habeat primam tonsuram, quæ efficit, vt dicatur Clericus, & persona Ecclesiastica, *cap. cum contingat, de ætat. & qualit.*

qualit. c. cleros, 20. distin. Conc. Triden. sess. 23 c. 2. Lap. alleg. 138. num. 12. & *dixit Rota in Abulen. Pensionis 27. Iunij 1608. coram Card. Lancellotto,* & *in Veronen. pensionis 23. Februarij 1600. coram eodem,* in qua dum ageretur de interpretatione Indulti Pij V. ad fauorem Cardinalis Alexandrini, vt posset transferre pensiones in personas Ecclesiasticas, fuit dictum, Marchionem Bonellum Vxoratum esse personam Ecclesiasticam, ex quo habebat primam Tonsuram. Verba enim de personis Ecclesiasticis sunt intelligenda secundum subiectam materiam pensionum, de quibus Sixtus V. loquebatur *Aym. consil. 16. nu. 3. Seraphin decis. 398 nu. 7.* & *decis 121. nu. 11.* & *decis. 559. nu. 2.* & ideò ad effectum pensionis acquirendæ, Princeps dicitur persona Ecclesiastica per prælegata.

Secunda verò facultas transferendi est ad fauorem illorum, qui non fuerint Clericali charactere insigniti, ex nunc, prout ex tūc postquam eodem charactere fuerint insigniti, & consequenter multò magis virtute istius secundæ facultatis, satis est, quod Princeps iam haberet Tonsuram, cum hic Sixtus conformet se cum eisdem verbis *Concilij sess. 23, cap. 2.* ibi, *Qui iam Clericali tonsura insigniti essent.* Vnde tales habentur pro Clericis, & personis Ecclesiasticis ad effectum pensionis.

Neque obstat, quod Princeps per Bigamiam remanserit denudatus omni priuilegio Clericali, *cap. 1. de bigam. in 6.* & ideò non sit persona Ecclesiastica, sed purus laicus, & qualitas Clericalis remanserit extincta, cum secundum Theologos prima Tōsura non sit ordo, nec imprimat characterem: quia quicquid dicant Theologi, magis communis sententia Canonistarum tenet contrarium, quam Rota pluries sequuta est, quod scilicet prima Tonsura sit ordo, & clericalis character indelebilis, & bigamus amittat quidem priuilegia, sed nō characterem indelebilem, & remaneat Clericus, *text. enim in cap. 1.* dicit, quod bigamus est nudatus omni priuilegio clericali, non tamen dicit, quod non remaneat Clericus, ita tenent *Butr. in c. Ioannes num. 17. Imol. num 18. in fi. de Cler. coniugat. cap. cum contingat.* & *ibi gloss. in verb. Abbati, de ætat.* & *qualit. Host. col. 1. Ioan. Andr. col. 2. Butr. nu. 6. Card. q. 2. Aegid. q. 7. Aneh. in fin. Abb. num. 1. Gemin. in cap. Cleros col. 3. in fin. vbi Præpos. nu. 4. distinct. 21. Abb. in cap. 1. nu. 6. de vit.* & *honest. Cleric. Feliu. in c. sicut pro certo nu. 2 de Simon. Gabr. cons. 181. nu. 3 lib. 2. Rot. diuers. decis. 731. nu. 5.* & *6. p. 1. Syluest. in summa in verb. ordo, Couarr. in cap. quia nos num. 4. de testam. Card. in clem. dudum in 8. not. de sepult. Gregor. decis. 516. nu. 8.* & *9. Rot. decis. 1. nu. 6. de bigam. in nou.* & *fuit dictum in supradicta Veronen. pensionis,* & *in Cæsaraugustana pensionis. 18. Iunij 1610 corā Card. Lancellotto.* stant enim simul quod quis remaneat Clericus, non tamen gaudeat priuilegijs Clericorum, *Abb. in c. 1. n. 6 de vit.* & *honest. Cleric.* & propterea Princeps per characterem impressum, & indelebilem habitu semper remanet Clericus.

Nec dicatur, quod per bigamiam amittantur Clericorum priuilegia, & eorum exercitium, illisq; Princeps remanserit denudatus, & character mortificatus, iuxta *d. c. 1. de bigam. in 6.* Quia cum Sixtus Quintus ad effectum pensionis (vt supra relatum est) dispēsauerit Principem ante incursum bigamiæ, versamur in dispensatione præuentiua, & præseruatiua, quæ remouendo de medio obstaculum Canonis inductiui bigamiam impedit incursum bigamiæ, & efficit vt remaneat non solùm præseruatus Clericatus habitu indelebilis, sed etiam exercitium ad effectum dispensatum respectu pensionum, iuxta tenorem dispensationis præuentiuæ, ac si bigamia nunquam esset incursa, ita vt remaneat Princeps in eodem statu primæuo, prout erat ante bigamiam, *Turrecrem. in c. quisquis ante nu. 1.* & *ibi Præpos num. 1.* & *Gemin. ibidem distin. 84. Molin. de iust.* & *iure tom. 2. tract. 2. disp. 108. vers. quoniam eo ipso, Suarez de legibus lib 6. c. 11. nu. 4.* & *5. Sanch. de matrim. lib. 8. disp. 1 num. 1. Azor. instit. moral. lib. 3 c. 5. in princ.* & quod ita dispensatus remaneat idē ac si non indiguisset dispēsatione, *Io. And. in regul. in generali, nu. 3. vers. quadragesimus septimus, de reg. iur. in 6.* tanta enim est vis Apostolicæ dispensationis præuentiuæ, quoad defectus Iuris positiui, quod quis dicatur esse in eadem habilitate, & idem sit esse habilem de iure communi, vel ex dispensatione Papæ, *Anchar. cons. 404. in primo dub. Dec. cōs. 542. n. 4. Rebuff. super cōcord. rubr. de collat. § præfatique ordinarij in verb. Idoneis.* Idemque sit esse habilem de Iure, quam ex priuilegio, tàm in odiosis, quàm in fauorabilibus, *Bald. in l. cum ex oratione in princ. ff. de excus. tutor. Rol. cons. 79. nu. 7. lib. 1.* & propterea *decisio in Cæsaraugustana pensionis 18. Iunij 1610. coram Card. Lancellotto nu. 13.* dicit, quod vbi adest dispensatio Papæ præseruatur clericatus ad effectum pensionis, nec per bigamiam amittitur clericatus, & tradit *Capr. concl. 97. nu. 82.* Sicuti dispensatio Clerici ad bellum præseruat ab irregularitate, *Molin. d. tom. 2. de iust.* & *iur. tract. 2. disp. 108. Auila de cen-*

sus. par.7. de homic.in bello disp.6.dubit.2.in concl. & iudices in vim priuilegij antecedentis præseruantur ab incursu irregularitatis, *Sayr.de censur.lib.6.cap.*18. Si ergo impeditur incursus bigamiæ, pinguius ius concessit Principi Papa, quàm si expressè dispensasset super bigamia.

Eoque magis, quia Sixtus derogauit Cõcilijs generalibus, & sic *d.cap.1.* desumpto ex Concitio generali Lugdunen. *Dec.cons. 341.num. 10. vers. & in tali clausula Prob. ad Monach.in cap.cum in tua num.24. de cõsuet. Abb.in cap.ex parte num.2.vers. saltem in genere, de cappell. monac. Gozad.cons.6.n. 53. & fuit dictum in Couchen. exemptionis decimarum 17.Martij 1589. coram Orano.*

Nec obstat, quod in dispensatione Principis adsint verba (si contigerit contrahere Matrimonium, &c) quasi cum verba si contigerit conditionalia effectus dispẽsationis fuerit collatus post incursam bigamiam, quia omisso quod verba dicunt & si contigerit, vel non contigerit, &c. quæ fuerunt apposita, vt exprimerentur casus dispensationis, cum Papa de præsenti dispenset; ex quo vtitur verbo temporis præsentis, dispensamus, Dispensatio dicitur pura, & præuentiua, cum tempus dispensationis attendi debeat, licet vt præuentionis executione, & effectu quis fruatur expectandi sint casus futuri expressi in dispensatione, *Gig.de pens.cons.23.num.10 vers.* puto tamen *& fuit dictum in Cæsaraugustana pensionis 18. Iunij 1599. coram Gypsio.*

Et quod effectus dispensationis sit purus ante incursum bigamiæ, apparet ex sequẽtibus verbis dispensationis, videlicet (Decernẽtes per contractum matrimonij etiam pluries vt præfertur reiterari, pensiones minimè extinctas esse, aut fore, minusque annullari, & inualidari) ergo præueniendo, & præseruando; nam cum per cõtractum Matrimonij pensiones extinguerentur, *Gig.de pens.q.54.& cons.23.num.7. & 10.& dicitur in supradicta Cæsaraugustana pensionis 18.Iunij.1610.coram Cardinal. Lancellotto,* Papa non reuiuiscendo pensiones, sed præueniendo casum extinctionis reliquit eas in primæuo statu, & vna pars dispensationis aliam supplet, & declarat. *l.qui filiabus ff.de leg.* 1. & propterea supradicti DD. distingunt tantum, inter dispensationem antecedentem, & subsequẽtem, nam antecedens præseruat, subsequẽs tollit, *Suar.de legib.lib.6.cap.11.num.4. Molin.d.disp.108.§.est vero, Azor.instit.Moral. lib.5.cap.15.in princ.*

Nec dicatur, quod Papa dispensauerit cum Principe tanquam laico, qui de iure est capax pensionis temporalis, non autẽ tanquam persona Ecclesiastica, quia aperte apparet Papam voluisse dispensare cum eo vti habente primam tonsuram, & persona Ecclesiastica, tum quia litteræ dispensationis sunt inscriptæ, Michaeli Clerico: ex inscriptione enim declaratur Papæ voluntas ad ea quæ tradit *Ioa. Andr.in reg.non licet numer.2.de reg. Iur.in 6. Lap.al leg.7.per tot. Gig.de pens. quæstio. 22. numer. 8. Rot. in Toletana Indulti 14. Martij 1625.coram Remboldo,* tum quia si Princeps non obstante bigamia remanebat Clericus, & habebat Characterem indebilem secundum opinionem Canonistarum à Rota approbatam, vt supra dictũ est, fit potius verisimile, quod Papa voluerit considerare hanc qualitatem, quam Princeps habebat, & præseruare exercitiũ Characteris impressi ad effectum retinẽdi, & consequendi pensiones, cum longe facilius detur retẽtio, & dispensatio, vt quis ministret in ordine iam suscepto, *Seraph. decis.625.num.6.& in puncto bigamia, Sanchez de matrim.lib.7. disput. 86.* tum quia cũ de stylo Curiæ pro pẽsionibus requiratur Clericatus, intentio Papæ & eius gratia recipit interpretationem à supradicto stylo, *Felin.in cap.super litteris num.8. de rescript. Caßad.decis.12.num.14. de praben. Put.dec.181.num.6.lib.1.* tum quia pro pensione ad fauorem laici non requirebatur derogatio Conciliorum etiam Generalium, ex derogatione colligitur qualitas gratiæ, & intentio Papæ, *Bald.in l.eam quã num. 36. C.de fideicom.* tum quia ista dispensatio est præuentiua, & sic resistit incursui bigamiæ, vt supra deductum est; tũ quia sequeretur quod ante bigamiã Princeps retineret pensionem vti Clericus, postea verò vti Laicus, & ista mutatio non præsumitur, sed potius continuatio, & conseruatio eiusdem status; tum quia magis cõuenit decori Ecclesiæ, vt tanquã Clericus retineat & acquirat pensiones, quàm vti Laicus, tum quia parum aut nihil ista dispensatio suffragaretur, si intelligeretur concessa vti laico.

Non obstat quod princeps non gaudeat Priuilegio fori, & alijs priuilegijs, seu effectibus clericatus, quia sufficit, quod sit dispensatus pro pensionibus, nam in hoc casu dispensationis retinet Princeps clericatum illæsum, *Turrecre.in cap. quisquis in princ.vers. nisi eum tali dispensetur, & ibi Prap. vers.tamen si corrigantur, & Gemin.dist.84.*

Nec obstat quod dispensatio ad obtinẽ-

dam

das, & consequendas pēsiones reseruatas, & reseruandas non comprehendat casum translationis pensionis, nisi exprimatur, vt videtur desumi ex *Verall. decis. 322. par. 2. & ex decis. 143. num. 1. part. 2. in recent.* quia in supradicta dispensatione sub verbis retinendi, recipiendi, consequendi ac exigendi pensiones reseruatas, & reseruandas comprehenditur etiam casus per viam translationis, *Greg. decis. 18. num. 3. & fuit dictū in Romana pensionis 17. Iunij 1622. coram Buratto*, & ratio est, quia in translatione extinguitur pensio antiqua, & reseruatur noua, *Cabr. cons. 186. num. 6. lib. 1.*

Non obstat quod præuentio, & præseruatio dispensationis operetur quoad culpam, & pœnam, non autem quoad antiquum statum personę Ecclesiasticæ, de quo Bigamus remanet denudatus, cum Papa non occultauerit explicitè, aut implicitè contrarium, vt fit in postliminio, in quo fit occultatio contrarij per fictionem contra veritatem fingendo numquam quem fuisse apud hostes, *§. si ab hostibus, vers. nam postliminium Inst. quib. mod. Ius patriæ potestas soluitur l. postliminij, ff. de capt. & postlimin. reuer.* nam exemplum postliminij subsequitur factum, & ideo per fictionem requiritur sublatio, & occultatio illius quod habuit effectum, at in dispensatione præuentina, non requiritur aliqua occultatio, cum illa præseruet ab incursu Bigamiæ, vt supra deductum est, vnde si non sequitur euentus, & factum incursus Bigamiæ, non requiritur occultatio, vltra quod secundum opinionem Canonistarum post Bigamiam remanet Clericatus impressus indelebilis, & sic Bigamia non est contraria Clericatui, nec illi repugnat, *Ioan. Andr. in cap. super, num. 12. de bigam. Rot. d. decis. vnic. num. 3. de bigam. in nou. Nauarr. de redditibus, Ecclesiast. monit. 2 q. 57. num. 9. in fin. & num. 12. & 13. Archidiac. in cap. Lector num. 2. dist. 34.* sed cessat priuilegiorum exercitium per dispensationem, *cap. 1. de bigamis in 6.* quæ dispositio, seu obstaculum, quod exercitium, si forsan habet vim contrarij, non solum occultatur, sed de medio tollitur, & conseruatur exercitium Clericatus ad effectū pensionum ex dispensatione præuentiua supradicta cum derogatione Conciliorū etiam Generalium, & sic *d. cap. 1. de bigam. in 6.* de quo propterea nulla est habenda consideratio.

Nec etiam applicatur exemplum Cæcorum, & Mancorum, & Curuorum, & Spurij, qui si dispensentur ad succedendū remanet macula, *Arbil. dec. 6. num. 2. qui fil. sint legit. Seraph. dec. 351. num. 14.* prout cęci, Manchi, & Curui remanent cum eorū defectu, quamuis dispensentur.

Primò, quia vbi Papa plenariè legitimat, vel cum derogatione obstantium remouetur omnis macula natiuitatis, *glos. in auth. quib. mod. natur. efficiau. sui, §. fin. in ver. participium, Castr. cons. 41. num. 2. lib. 2. Ambar. cons. 225. num. 2. Peregr. de fideicom. ar. 23. num. 32. vers. secunda est, & paulò post vers. cum derogatione obstantium Rot. decis. 505. num. 6. par. 1. diuers.* hic autem Papa dispensauit cum derogatione amplissima omnium Cōciliorum, etiam generalium, & sic *d. c. 1. de bigam. in 6.*

Secundò exempla supradicta sunt in casibus, in quibus macula est incursa, hic incursus bigamiæ non euenit ob dispensationem præuentiuam, & ob derogationē *cap. 1. de bigam. in 6.* est obuiatum denudationi exercitij Clericatus ad effectum pensionis, *Oltrad. consil. 327. in princ. Bart. cons. 17. num. 1. & 2. lib. 2. Feder. de Sen. cons. 30. vers. sed dispensatio non est, Bellam. consil. 32. num. 5. & 17. Abb. in cap. fin. num. 4. de schismat.*

Tertio quicquid sit quoad defectus naturales, si illi per dispensationem Papæ remoueantur, vel ne, & requiratur fictio, vt tradunt *DD. in l. Gallus §. quid si tantum, ff. de lib. & posthum. Bart. in l. fin. num. 2. Cod. de his qui ven. ætat. impetr.* vtique in defectibus Iuris positiui si Papa dispensat verè, & non fictè disponit, & præueniendo efficit, vt etiā secūdum rei veritatem numquam sit incursa bigamia, vel irregularitas inducta ex dispositione Canonis, ita vt propterea verè, & propriè semper quis remaneat idem, prout ab initio erat ante bigamiā, vel casum irregularitatis, *cap. lector dist. 34. vbi Archidiac. num. 3. Turrecrem. in cap. quisquis ante num. 1. vers. nisi cum tali dispēsetur, Prapos. vers. tamen si corrigantur, Gemin. super 1. glos. vers. nihilominus dist. 84. Ioan. Andr. in reg. in generali num. 3. de reg. Iur. in 6. Oldr. cons. 215. num. 5. Dec. in cap. at si Clerici §. de adult. num. 168. de Iudic. & cons. 206. num. 6. Rot. diuers. decis. 505 num. 3. in fin. part. 1.*

Gratia Clementis Papæ VIII. non indiget Princeps, & nisi ad effectum non gestandi habitum, & Tonsuram, cum (quicquid sit respectu pensionū, quas Princeps obtinebat, & non deferebat habitum, & tonsuram, & ideo intrare posset Constitutio Sixti Quinti contra non incedentes, &c. aduersus quam adest gratia Clementis VIII. & reualidatio) tamen respectu istius pen-

pensionis nuper translatæ, de qua agitur non intrat constitutio, cum post gratiam de non incedendo in habitu, & tonsura fuerit acquisita; Cõstitutio enim Sixti extinguit pensionem ob non delationem habitus,& tonsuræ,non tamen reddit illum incapacem obtinendi pensiones futuras.

Nec obstat,quod dicta Constitutio Sixti innouet Cõstitutionem Bonifacij VIII. relatam *in cap. vnico de Cler. coniug. in 6.* quia Constitutio Bonifacij loquitur in Clerico, qui cũ vnica Virgine cõtraxerit, nã si tonsurã, & vestem clericalẽ deferat, retinet duo priuilegia, illud videlicet *cap. si quis suadente 17. q. 4.* Alterum, quod non possit conueniri coram Iudice sæculari pro suis delictis, iuxta Parisiensẽ Concilium:si verò nõ deferat, priuatur istis duobus priuilegijs,ex qua Constitutione Bonifacij nihil potest inferri ad incapacitatem Clerici gaudentis pensionibus, & non deferentis habitum, & tonsuram respectu acquisitionis pensionis futuræ.

Atque ex his, & alijs melius explicatis in duabus decisionibus Remboldi, ita fuit resolutum.

Ista tamen dispensatio vix,& rarò concedi consueuit,etiam personis, sic qualificatis,sicut omnes sciũt Curiales. Quinimmò idem Sixtus V. abstulit his facultatem
23 percipiendi, & retinendi huiusmodi pensiones,voluitq; vt laici etiam extra coniugium,& in cœlibatu viuentes, ac bigami, & Clerici coniugati nullas nouas pensiones possint capere, & qui coniugati non sunt,si ad primas, aut alias nuptias transirent, antiquas deinceps percipere, Clerici verò,& alij matrimonium,etiam cum vnica, & virgine contracturi, nec antiquas retinere posse, *vt in sua Constitut. sub Dat. kal. Octobris 1568. Lotter. de re benef. lib. 1. q. 40. num. 205.*

Quia verò Papa nullis adstringitur legibus, vulg. iur. videmus propterea nonnunquam,etiam non qualificatis personis,
24 nullisq; meritis intercedentibus,hanc facultatem, pensionem retinendi in statu coniugali concessisse,licet non sine maximis, & extraordinarijs fauoribus, prout inter cæteros nouissimè Sãctissimus D. N. Vrbanus Papa VIII cum Ludonico Francolisio Clerico Neapol.qui,cùm nonnulla beneficia Ecclesiastica in hac Ciuitate consistentia, ad fauorem alterius resignasset, reseruata sibi super illorum fructibus pensione annua ducatorum triginta monetæ huius Regni, secum sub huiusmodi tenore dispensauit,videlicet. *Tibi, vt etiam si contingat,te matrimonium,cum quauis muliere,etiam vidua, nullo tibi iure prohibita, semel,vel pluries,successiuè tamen, & legitimè contrahere, illudque carnali copula consummare. ac in habitu, & tonsura clericalibus non incedere contingat, nihilominus pensionem præfatam percipere,exigere, & leuare,ac in tuos vsus, & vtilitatem conuertere, liberè, & licitè valeas, apostolica authoritate concedimus, & indulgemus. Decernentes pensionem huiusmodi per contractum matrimonij,aut habitus, & tonsuræ clericalium nõ delationem,minimè cessare, neque extinctam dici, vel censeri posse. Irritum quicquid secus super his,&c. attentari. prout in litteris in forma Breuis, sub Annulo Piscatoris, Sub Dat. Romæ apud Sanctum Petrum,die 23. Ianuarij 1637. Pontificatus sui Anno quartodecimo.*

Ex quibus nihilominus apparet, quod licèt Summus Pontifex nimis difficilem se reddat ad huiusmodi dispensationes con-
25 cedendas cum Clerico in matrimonio futuro, id quandoque concedit, præsertim ex suppositione continuationis status clericalis,ne fortè pusilli,& ignorantes scandalizentur,vt ait *Lotter. lib. 1. q. 40. nu. 198. ex Nauar. in Manual. cap. 25. ante num. 120. vers. nec tamen probo.* Nullibi namque ambigitur, posse Pontificem iustè pẽsionem, etiam coniugato concedere, non solum ob ministeria, quæ coniugatus ipse præstitit Ecclesiæ,sed etiam ratione paupertatis, aut alia iusta causa occurrente,cùm non sit ipsius Pontificis potestas in assignandis pensionibus alligata, vt ex sola causa famulatus Ecclesiæ illas reseruet,ita docet *Sanch. de matrim. lib. 7. disp. 44. num. 9. circa finem.*

Apostolica auctoritate *Sibi reseruandas.*

Nam obtinens beneficium, nõ potest illud auctoritate propria, aut etiam Epi-
26 scopi pensionibus onerare, *cap. nisi de præben. cap. præterea de cens.* solus enim Papa constituit, assignat, & reseruat pensiones super beneficijs,in quibus habet plenissimam potestatem, *id. Garc. d. cap. 5. nu. 274.* Pensio namque aliter reseruata,non comprehenderetur sub præsenti gratia dispẽsationis.

Auctoritate nostra dispẽses.

Quia,vt supra dictum est,nemo à Papa potest super bigamiæ impedimento dispensare,quinimmò,cum contingat Summum Põtificem aliquibus personis qualificatis indulgere, vt possint dispẽsare cum eorum

sub-

subditis super quibuscunque irregularita-
27 tibus, ex illis semper excipitur ea, quæ
prouenit ex bigamia, sicut videmus
inter cæteros *in Cõstitutione Pauli III. quæ
incipit licet debitum*, qua conceditur Generali, & de eius licentia Prouincialibus, Præpositis Societatis Iesu, pro tempore existentibus, & illorum Vicarijs, & Locatenentibus, vt cum eiusdem Societatis personis, qui ex quauis causa irregulares fuerint, præterquàm ex causa homicidij voluntarij, bigamiæ, & mutilationis mẽbrorum, valeant dispensare.

28 **Nõ obstãtibus** Eadem bigamia, ac constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, &c. Hæc enim clausula tollit omnia, quæ gratiæ obstare possunt, vt per *Rot. decis. 506. n. 1. p. 1. in recent.*

Necnon Ecclesiarum, *In quibus, &c.* Quid contineat, & operetur hæc clausula derogatoria statuorum abundè dicam in mea *praxi benef. tom. 1. cap. 7. per tot.*

29 **Datum.** Triplicem Datam habemus in rescriptis Apostolicis, quę
nihilominus idem tempus demonstrat, Prima est, quando statim ac fuerit signata supplicatio, defertur ad Officialem, *parua Data* nuncupatum, qui in calce ipsius supplicationis notat paruam Datam; quæ propterea parua appellatur, quia paucis verbis inscribitur, videlicet: *Apud Sanctum Petrum Quarto Kal. Iunij, Anno Decimosexto*, quæ ideò statim apponitur,
30 vt dignoscatur, quo die gratia concessa
est; quod ita seruatur, siuè gratia sit concessa à Papa, siuè ab alio, ejus nomine. Scias tamẽ, quod hæc parua Data, in supplicatione apposita, nullam fidem facit in iudicio, nec aliquid operatur, quoad alios, sed tantùm apud D. Datarium, qui illam, si sibi videtur, latiùs modo infrascripto extendit; ac multoties dat indifferenter has paruas Datas, postea autẽ ex causa sibi beneuisa, illas extendere recusat; & hæ sunt temporales; quia post quoddam tempus, non solet eas extendere, & sic inseruiunt in signum memorię super gratia concessa vel concedẽda, vt ad Datam illius temporis retrotrahatur, teste *Mandos. reg. 15. quæst. 2. num. 5.*

Secunda Data est, cum per ipsum D. Datariũ post reuisam supplicationem à Reuisoribus ad id deputatis, apponitur in ipsa supplicatione paulò supra paruam datam, dicendo sic Dat. Romæ apud Sanctũ
31 Petrum Quarto Kal. Iunij, Anno decimo-
sexto. Ipsius enim D. Datarij proprium munus est, datare omnes supplicationes, tàm gratiæ, quàm iustitiæ, extendendo ipsam Datam, vt dictum est. Quod quidem munus datandi erat etiam antiquitus cõcessum insigni personæ, quæ Primicerius vocabatur, cui inter Prothonotarios in signũ maioris prærogatiuæ cõcessa erat hæc facultas, & exindè peruenit ad manus Bibliothecarij Sedis Apostolicæ, qui pro Vicecancellario accipiebatur, vt ait *Sarnen. in proœm. regul. q. 1. num. 6.* & ab ipso Bibliothecario obseruatum est, peruenisse ad vnum ex insignibus Prælatis Romanæ Curiæ; vnde hoc Datarij munus excelsius, sublimiusq; cunctis omnibus
32 censetur, licèt illius officium per obitum
Summi Pontificis omninò expiret, vt ex *Constitutione Pij IV. 61. super reformatione Conclauis in electione Romani Pontificis*, constat, qua etiam cauetur vt ipse Datarius non solum Datas, per eum antea notatas, extendi potestate careat, sed quas-
33 cunq; supplicationes, siuè gratiæ, siuè iu-
stitiæ, quæ tempore obitus prædicti Summi Pontificis penès eundem Datarium, & eius Officiales Datariæ reperiuntur, etiã si supplicationes ipsæ datatæ fuerint, Collegio Cardinalium statim sub sigillo clausas, præsentare teneatur, futuro Summo Pontifici referundas; prohibendo insuper, ne Cardinales & Prælati signaturæ gratiæ & iustitiæ ipsa Sede vacante, supplicationes, & commissiones aliquas, etiã
34 si supplicantes, paruas Datas, vt moris
est antea obtinuerint, signare valeant; sed eorum officia omninò cessare intelligantur; quod si cõtra præmissa quicquã ad cuiusuis, etiam Cardinalis instantiam, attentare præsumpserit irritum, & inane existat; & nihilominus falsi crimen incurrat; illius rationem futuro Pontifici redditurus, *vt in d. Constit. quæ incipit, In eligendis, sub Dat. Romæ apud Sanctũ Petrum 1562. septimo Id. Octobris anno tertio.*

Ac propterea, cum omnia pręmissa cessent per obitum Summi Pontificis, introductum est, vt statim post illius decessum, fiat Congregatio S.R.E. Cardinalium tũc præsentium in Vrbe, in Camera Consisto-
35 rij, in qua cũpitur Annulus Piscatorius, &
Plumbum, ac postea mandatur, vt ad præscriptum dictæ constitutionis, sigillentur
36 dictæ supplicationes, & præsententur, vt
supra dictum est.

37 Tertia Data, est illa, quæ pinguius extẽ-
ditur in litteris, super supplicatione expediendis, & hoc modo videlicet, Dat. Romæ apud Sanctum Petrum Anno Incarnationis Dominicæ millesimo sexcente-

simo

fimo trigefimo octauo, Quarto Kal. Iunij
Pontificatus nostri anno Decimosexto.

De vi tamen, & effectu Datæ, siue par-
uę, siue magnæ, satis multi scripserunt, ac
propterea aliquid amplius hic non repe-
tam, ne eorum dicta transcribere videar,
quamuis aliqua de necessitate dicam *in
meis additionibus ad Hieron. Paul. Cancell.
Apost. Correctorē, lib. 5. cap. 9. à n. 51. ad 61.*

Romæ. Vbi propria Sedes est Sum-
mi Pontificis: cum Romana
Ciuitas obtineat principatum, & caput
38 nationum, vt in *cap. fundamenta, de elect.
in 6.* & ibi fuerit diuinitus Sedes Aposto-
lica ordinata, *cap. per venerabilem, qui fil.
sint legit.* ac propterea iustū est quod Papa
ibi resideat, *Gōz. glos. 13. n. 5.* q diuina pro-
uidētia constitutu est, nam licet ipse Papa
peculiari nomine vocetur Episcopus Vr-
39 bis Romæ, *cap. si quis Episcopus, 7. quæst. 1.*
est tamen propriè Ordinarius cūctorum,
Host. in cap. dilecti filij, num. 5. de for. comp.
quia licet Vrbis Roma non dicatur habe-
re diœcesim, *Burgas. de irregul. par. 6. q. 2.
num. 4* nihilominus neminem latet, Papā,
totum Orbem habere pro propria diœ-
40 cesi, *Felin. in cap. gratia, num. 2. vers. & de
hoc alias, de offic. ordin.* sicut etiam totus
mundus dicitur Parochia Papæ, *id. Gonz.
in §. 1. proœm. n. 7. & 8.* & sic tanquā pater
omniū, cū vices Dei gerat, *c. vlt. de pact. in
6.* extendit cōmodius manus suas per to-
tum, vt omnibus suis dilectis filijs pro-
uideat, illosq; custodiat, gubernet, & regat,
vnde non immerito dicta Sedes colloca-
41 ta est in Vrbe Romana, cum illa in me-
dio mūdi sita sit, vt per *Mādos. reg. 16. q. 41.
num 7.* per authorem ibi per eum allega-
tum, cuius verba sunt hæc, *Cum ergo à na-
tura rerum hæc ita sint in mundo collocata,
vt omnes nationes immoderatis mixtionibus
sint disparata, placuit, vt inter spatia totius
Orbis terrarum, regionumq; medio mundi
Populus Romanus possideret fines, &c.*

Quamuis ex pluribus Datis diuersarū
litterarum Apostolicarum, legamus mul-
42 tos Summos Pontifices ad diuersa loca,
ex diuersis causis se transtulisse, vt inter
cæteros, legitur de Alexandro IV. qui, cū
esset pronunciatus Summus Pontifex in
hac Ciuitate Neapoli, confirmauit in ip-
sa Ordinem fratrum, & militum Hospita-
lis Leprosorum Sancti Lazari Hierosoly-
mitani, sub regula Sancti Augustini, *sub
Dat. Neapoli, Tertio Kal. Maij Anno Primo.*

Per multos etiam annos Romani Pon-
tifices ciuibus persequentibus, ab Vrbe
exulare compulsi sunt, vt patet, tum
ex historijs, tum ex Beato Bernardo, *epist.
242. ad Populum Romanum, & epist. 243.*
43 ad Corradum Imperatorē: spontè quoq;
manserunt in Gallijs cum tota Curia per
annos septuaginta. Nihilominus tamen
Sedes nunquam translata fuit, aut Roma-
44 nus Episcopatus cum Aueniononensi, aut
alio aliquo commutatus. Iussu enim Do-
mini Romæ fixa est Apostolica Petri Se-
des, vt testatur Sanctus Marcellus Papa &
Martyr in epistola ad Antiochenos, vbi
dicit, Petrum, iubente domino, Romæ
Sedem suam ex Antiochia transtulisse; id
etiam testatur B. Ambrosius in oratione
de tradendis Basilicis, vbi refert, Christum
omninò voluisse, vt Petrus Romæ more-
retur, & ideirco ei fugienti dixisse, Venio
Romam iterum crucifigi, quod est mani-
festum signum, Deum voluisse per mortē
Petri, Romæ firmari eius Sedem, vt opti-
mè argumentatur *Bellarm. lib. 4. de Rom.
Pontif. cap. 4.*

Ex quibus colligitur, quod actualis etiā
Papæ residētia debeat esse Romæ, *Oldrad.
cons. 85. num. 1.* qui *in fin.* ait, quod quando
Constantinus dedit Vrbem Beato Sylue-
stro, ista fuit potissima ratio, quia non erat
dignum, quod vbi sedebat Vicarius Chri-
sti aliquis haberet terrenam potestatem,
vt in *cap. fundamenta, de elect. in 6.* Vnde
legimus, quod Gregorius Papa XI. ex Gal-
lia, Romam se contulit, motus maximè
verbis cuiusdam Episcopi, qui interroga-
tus à Pontifice, dum simul ambularent,
cur non rediret ad Ecclesiam suam quan-
do malum erat tamdiū illam sine pastore
nudam relinqui, respondit, Cur tu Summe
Pontifex, cæteris exemplum daturus tuū
Episcopatum non repetis? qui Romam
reuersus, ibi mortuus est, vt legitur in
Sum. Concil. cap. 69. fol. mihi 410.

Apud Sanctum Petrum. Licet enim
ex expressione loci generalis, tacitè de-
prehendatur locus specialis; cum sit quasi
notorium, vbi Papa manet, *Archid. in cap.
Abbate sanè, de re iudic. & in cap. cum Re-
45 demptor, 12. q. 3.* tamen apponitur locus
specialis causa demonstrationis, ne forsan
contingat gratiam concessam, falsitatis
redargui; maximè, cum possit per eam
alicui preiudiciū inferri, vt in *Auth. quib.
mod. nat. effic. legit.* sicut dicitur de instru-
mēto, in quo ob eandem rationem, debet
fieri mentio de loco speciali, vbi celebra-
tum est, *Io. Andr. in cap. inter dilectos, vers.
faciliùs, de fid. instrum. Angel. in l. scripturas,
C. qui potiores:* Et sic Data erit apud San-
ctum Petrum, si Papa resideat in Palatio
Vaticano quod ita dictum est, ex eo quod
Populus Romanus eo potitus sit vatū re-
sponso, secundum *Fest.* vel à vaticinijs,
quæ

quæ ibi dari solebant vi, atque instinctu Dei Vaticani, vt ait *Gell.lib.16 cap.17.* Si verò Papa commoretur, sicut æstiuo tempore commorari cõsueuit, in Monte Quirinali, sic dicto, quod in eo Quirini templum erat qui hodie à duobus equis marmoreis in hoc colle sitis, vulgariter *Monte Cauallo* nuncupatur, tunc dicetur, Dat. Romæ in Monte Qnirinali; tempore autem Pauli V. quando commorabatur in ipso Monte Quirinali, ob eximiam ipsius erga Dei genitricis deuotionem illiusq; Ecclesiam Sãnctæ Mariæ Maioris, in qua celeberrimam Capellam suo nomine cõstrui curauit, voluit, quod deinceps diceretur. *Dat. Romæ apud Sanctam Mariam Maiorem, &c.* Et sicut quando Papa commoratur extra Vrbem, scilicet in Villa Tusculana, dici consueuit, *Datum Tusculi*, imò antea dicebatur, *Dat. Frascati Tusculan. diœcesis*, ita cum Sanctissimus D. Noster Vrbanus Papa VIII. commoratur in Arce Gandulphi, dicitur. *Dat. in Arce Gandulphi Albanen. diœcesis*, quamuis aliàs dici posset, quod in quouis loco Papa moram trahat, adhuc dicere posset.

Dat. Romæ cum satis dici queat, quod vbi
46 est Papa ibi Roma, etiam si ille esset in tugurio rustico reclusus, vt dixit *Bald. super rubr. ff. de rer. diuis. nu. 24.*

Anno Incarnationis *Dominicæ*, &c.

Hic annus ex stylo Curiæ incipit ab 8.
Kal. April. quæ est dies vigesima quinta
Martij, Annuntiationi B. Virginis, & In-
47 carnationi Domini Nostri Sacra. Cum
autem variæ fuerint apud diuersas mundi
nationes annorum, ac temporum supputationes: Alij enim lunationum rationem habent, vt Sinenses, Iaponenses, Aethiopes, vt ex eorũ historijs patet: Alij Olympiadum, hoc est singulorum quinquẽniorum à ludis Olympicis; vt *Plutarch. in lib. de Homero à principio*: Alij à constructione, vel destructione Vrbium insignium, vt à Roma condita, Troia euersa, & similibus: Ecclesia tamen catholica ab Incarnatione Dominica, potius quam à creatione mundi, aut aliter exorditur; tùm ob insigne nostræ Redemptionis beneficium, quod est omnium maximum; vt enim ait B. Gregorius, *nihil nobis nasci profuit, nisi redimi profuisset*: Tum quia inde incipit sexta mundi ætas vsque ad sæculi finem duratura.

Quarto Kal. Iunij.

Ad euitandas fraudes vbi præcedunt dictiones numerales, emanauit Regula
Cancellariæ Apostolicæ, qua præcipitur,
vt dictiones numerales in litteris Aposto-
48 licis ante Kalendas, Nonas, & Idus, per
litteras, & syllabas extensè scribantur, & si aliter scriptæ fuerint, ad Bullariam mittantur. Quod sanè puto extractum ex *tex. in l.2. §. eandem pœnam, de vet. iur. enucl.* ibi *numeros per consequentiam litterarum volumus, non autem per signa manifestari.* Ipsæ vero Kalendæ, Nonæ & Idus non extensè scribũtur, sed abbreuiatè, vt supra, scilicet Kal. Non. Id. sm̃ Cancellariæ apostolicæ stylum, de quo testatur *Mandos. super Reg. de diction. numeral.* vbi optima ratione statutum id esse probat, nempè, quia si ipsæ dictiones scriberentur abbreuiatè, videlicet, VI. Kal. posset addi num. I. & diceret VII. & sic de alijs; vel posset abradi illud I. & diceret V. & Data, quoad tempus anterius, vel posterius accomodari: quod minime fieri poterit in casu dictionum Kal. Non. Id. in his enim non potest cadere aliqua suspicio, mutatio, additio, vel deletio sine euidentissima fraudis coniectura. Imò, cum ipsa fraus possit committi etiam in supplicatione, propterea D. Datarius extẽdendo in ea Datam, ponit semper dictiones numerales per eandem consequentiam litterarum, veluti dicendo, *Decimoseptimo kal* & sic de singulis.

Quo verò ad dictiones, Kal. Non. Id. necnon alias, quæ etiam abbreuiatè, & truncatè scribũtur, nec propterea suspicionis fraudis afferre possunt, id factum fuisse obseruauimus ad euitandam prolixitatem litterarum. Vnde scimus Pium II. causa abbreuiandi, & reformandi stylum, voluisse, quod in litteris apostolicis, quæ, videlicet sub plumbo expediuntur, non apponerentur diphthongi, teste *Hier. Paul. in suo Prouinc. fol. mihi 7.* Sicut pari ratione factum esse putamus, ipsas litteras sine punctis, & virgulis conscribi; cum alias punctandi modus sit adeo necessarius tam in cõscribẽdis epistolis, quàm alijs scripturis; prout etiam stylus inoleuit, vt etiã nonnullæ dictiones in ipsis litteris apostolicis, imò in supplicationibus nõ extensè, sed truncatè apponantur, præsertim Ciuitates, & Diœceses, vt cum dicitur Neapolitana Capuana, Auersana, inscribatur, Neapolitañ, Capuañ, Auersañ, vt constat ex quã plurimis locis Decretalium, in quibus, præsertim Ciuitates sic abbreuiatè appositæ sunt.

Hoc autem quoad Datam litterarum apostolicarum sub plumbo. In litteris verò in forma Breuis sub Annulo Piscatoris, alius seruatur modus omnibus notus; quandoquidem, omissis supradictis dictionibus

numerabilibus, & ijs, quæ sequuntur, breuior apponitur ipsa data; exempli gratia.

49 *Dat. Romæ apud Sanctum Petrum sub Annulo Piscatoris, Die 25. Ianuarij 1638. Pontificatus Nostri Anno Decimosexto*: quid si aliter hic extenderetur, nempè eo modo, quo extenditur in dictis litteris sub plumbo, illæ erunt de falso suspectæ, tanquam cõtra Romanæ Curiæ stylum, per *tex. in c. quam graui de crim. fal.*

Pontificatus nostri Anno *Decimo sexto*

Mos antiquissimus est tum sacrorum, tum prophanorum librorum ad temporum

50 Chronologias designandas, summorum Principum annos in Regno describere: & quidem in sacris litteris non solùm in propheticalibus sed etiam in historicis cõpertum est: cum etenim Summus Pontifex, & Ecclesiasticæ Hierarchiæ, & supremi muneris sanctitate cunctis Principibus, tùm sacris, tùm sæcularibus qui in vtroque testamento, ac in vniuerso mundo notari possunt, longè præcellat, merito eius Pontificatus anni in suis diplomatibus designantur: notanter autem post Dominicæ incarnationis annos describuntur; tùm, vt Pontificia potestas ad Christum Principem referatur, qui est sacerdos in æternum, tùm ad significandum, quod post Christi potestatem excellẽtiæ, non sit potestas maior in terra quàm eius Vicarij. Hæc autem Pontificatus notatio pertinet tùm ad Pontificiæ Maiestatis declarationem, tùm ad litterarum Apostolicarum pleniorem fidem, præsertim quoties dubitatio aliqua suboritur, cum vtraque Chronologia referatur, Incarnationis Dominicæ nimirùm, & summi Pontificatus. Ex qua quidem temporum concordantia, multæ hostium fallaciæ multaque mendacia à sacris Scriptoribus detegi solent: quod præsertim præstitit oculatissimus *Bellarm.* tàm sæpè contra omnes hæreticos, quàm præsertim *lib. 3. de Roman. Pont. cap.* 24. vbi contra Platinam, & alios, fabulam de Ioanne Papa confutat. Et hic notatur quod annus Pontificatus incipit à die consecrationis, & coronationis; quia de consuetudine ipse Papa non scribit Pontificatum in Data ante eãdem consecrationem, & coronationem, sed sicut supra diximus, loco Pontificatus nostri, dicit, *Suscepti à nobis Apostolatus officij Anno Primo*; quamuis de iure ex sola electione legitimè facta summus Pontifex absq; alia confirmatione, plenam administrationem consequitur, *Fran. super data Sexti Decretal. nu. 7. vers. & aduerte.*

S V M M A R I V M.

1 *Litterarũ Apostolicarum expediendarum modus, & qui sint Officiales ad id præpositi.*
2 *Litteræ Apostolicæ subscribũtur ab Abbreuiatoribus Maioris Præsidentiæ.*
3 *Abbreuiatores Maiores Præsidentiæ sunt magnæ authoritatis circa expeditionem litterarum apostolicarum.*
4 *Et antequam ad hoc officium admittantur debent examinari.*
5 *Et ad quid teneantur circa eorum residentiam in Cancellaria.*
6 *Abbreuiatorum Cancellariæ Collegium à quo institutum, & quot esse debeant.*
7 *Et ad quem eorum officiorum collatio spectet.*
8 *Habent multa priuilegia à Paulo V.*
9 *Taxa Officialium Cancellariæ Apostolicæ quomodo statuta.*
10 *Constitutio Gregorij XIII. de datis, & promissis.*
11 *Expedientes litteras gratis sub colore exemptionis, puniuntur.*
12 *Et refertur Motus proprius Leonis X. de hac re.*
13 *Litteræ quando expediendæ in forma.* Rationi congruit.
14 *Gratia,* Rationi congruit, *quid inducat.*
15 *Non datur super gratia, solo verbo Principis concessa, absque supplicatione.*
16 *Regulæ ipsius tenor proponitur.*
17 *Regula de expediendo in forma* Rationi congruit, *quantum se extendat.*
18 *Formula litterarum in forma,* Rationi congruit.
19 *Regula reualidatoria litterarũ quid operetur.*
20 *Gratia nimis antiqua, etiam litteris confectis, non solet reualidari à Papa.*
21 *Regulæ reualidatoriæ litterarum tenor.*
22 *Regula reualidatoria, litterarum quare requirat tempus vnius anni.*
23 *Formula supplicationis pro reualidanda gratia.*

Ex

Praxis expeditionis earundem litterarum.

CAPVT VIII.

1 Porrò huiusmodi litteræ expediuntur in Cancellaria Apostolica, cum subscriptionibus, ac manuum appositionibus plurium Officialium; & primò taxantur à Dominis scriptoribus Apostolicis, deindè à reliquis Officialibus, qui pro suis taxis accipiendis regulantur à taxa supradictorum scriptorum; Hi enim Officiales sunt Abbreuiatores minoris præsidentiæ, Iannizzeri, & Collectores Plumbi, præter alios Officiales, qui licèt suas etiam manus apponant, nihilominus in receptione suorum emolumentorum, non regulantur à taxa eorundem scriptorum.

2 Præsertim verò omnes huiusmodi litteræ subscribuntur ab aliquo ex Dominis Abbreuiatoribus Maioris Præsidentiæ, & sine tali subscriptione, voluit Leo X. illas esse nullas, ac illis vtentes, teneri pœna falsi, ac sententias, censuras, & pœnas ecclesiasticas contra falsarios litterarum apostolicarum incurrere.

2 Ratio autem est, quia prædicti Domini Abbreuiatores (vt de his obiter pauca dicamus) sunt magnæ authoritatis circa

3 ea, quæ concernunt expeditiones litterarum Cācellariæ; vnde voluit Martinus V. quòd cum deceat Abbreuiatores litterarum prædictarum assistentes Vicecancellario, aut Locumtenenti, seù Præsidēti in huiusmodi litterarum in Cancellaria prædicta, expeditione, abbreuiaturæ litterarum ipsarum officio, esse sufficiētes, & expertos, ac etiam circumspectos, prudentes, & probos, nullus de cætero ad assistendum prædicto Vicecancellario, seù Locumtenenti, vel Præsidenti in littera-

4 rum apostolicarum expeditione, nisi per maiorem partem ipsorū Abbreuiatorum continuantium Cancellariam antedictā, primitus examinatus fuerit, & ad id repertus sufficiens, & etiam approbatus, nullatenus admittatur, vt in sua Constitutione, quæ incipit, *In Apostolica dignitatis*, sub *Dat. Gebennis Kal. Septembris Ann. Primo.*

5 Qua etiam statuit, quod prædicti Abbreuiatores, hora super hoc, per Vicecancellarium prædictum deputanda singulis diebus, quibus ipsa Cancellaria tenebitur ad eam venire, & in ipsa quousque tenta fuerit, residere debeant; nec interim ab ipsa recedere possint, cessante excusatione legitima, quam eidem Vicecācellario, aut Locumtenenti seù Præsidenti, si præsentes fuerint, vel in eorum absentia, prædictis assistentibus exprimere debeant, vel iurare, se legitimam excusationem habere, nisi super hoc à Vicecancellario, vel Locumtenente licentiam habuerint specialem.

6 Horum autem Abbreuiatorum Collegium fuit primò institutum à Pio II. ac postea innouatum à Sixto IV. per suam Constitutionem, quæ incipit, *Diuina*, sub *Dat. Romæ apud S. Petrum* 1478. *Tertio Id. Ianuarij, Pontificatus sui anno nono*; in qua voluit, quod in Cancellaria Apostolica, præter alios Officiales, esse debeant septuaginta duo Abbreuiatores dumtaxat, inter quos, duodecim Præsidentes de Parco Maiori, viginti duo de Parco minori, reliqui verò examinantes litteras in prima visione, & omnes Abbreuiatores nūcupentur, & existant ac vnum Collegium inuicem constituant; & quod ad huiusmodi officium non admittantur, nisi probi viri, & in ætate decenti constituti, ac

7 in officio Abbreuiatoriæ instructi. Ex quibus Abbreuiatoribus, sex de maiori Præsidentia, septem de minori Parco, ac octo examinatorum in prima visione, dum vacant, prouisio spectat ad Vicecan-

8 larium: reliquorum verò, ad summū Pontificem. His multa priuilegia, etiam Paulus V. concessit; ex eo quod ipsi in concessionibus gratiarum interpretandis, & delucidandis egregias operas nauare noscuntur, prout ipsemet Paulus in minoribus existens Abbreuiatoris huiusmodi munere fungens, plurium annorum experimento cognouit, vt in sua Constitutione, quæ incipit, *Romani Pontificis*, sub *Dat. Romæ apud S. Petrum* 1605. *Kal. Iulij.*

9 Quò verò ad taxas à supradictis Officialibus, pro litterarum expeditionibus recipiendas, ac ad obuiandum fraudibus, tàm in Cancellaria prædicta, quàm extra eam, alia officia exercentibus, emanauit Constitutio Iulij II. cuius tenorem hic in studiosorum gratiam inserere placuit; qui talis est videlicet.

IVlius Episcopus, seruus seruorum Dei, ad perpetuam rei memoriam. Etsi Romanus Pontifex, in Apostolicæ sublimitatis specula constitutus, ex debito pastoralis officij, diuina dispositione sibi commissi, assidua meditatione cordis vigilare, & solicitè intendere debet, vt cuncta, quæ Christianæ Reipublicæ commoditatem, & vtilitatem respiciunt, salubriter dirigantur; per Apostolicæ tamen sedis officia, per quorum exercitium, in spiritualibus, & temporalibus, fidelium negotia geruntur, si quæ labentis temporis cursu, aut calamitate, seu peruersorum malitia excrescente, per ipsos Officiales deformata fuerint, ad statum debitum redigenda, solertioris diligentiæ studium vertit, vt per suæ prouisionis ministerium, appetitus noxij limitentur, Christiq; fideles perindè non lædantur, sed iustitia, & æquitate vigente, inordinata, & damnosa, ad debitæ reformationis reducantur effectum, prout rerum, & temporum qualitate pensata, conspicit in Domino rationabiliter expedire. Sane, non sine graui molestia, accepimus, quod quamuis per fel. re. nonnullos Romanos Pontifices, seù ab eis deputatos, & per nos, in institutione, & erectione, seù alias regimine, & gubernatione officiorum prædictorum, quantum illorum officiales pro taxis, salarijs, emolumentis, laboribus, seù mercedibus eorum, recipere deberent, diuersa constitutiones, ordinationes, & statuta edita fuerint, tamen plurimi officiales præfati, siue temporum aduersa conditione inducti, aut auaritia excæcati, seù prædecessorum nostrorum indulgentia & mansuetudine abutentes, eorum conscientiarum prodigi, excommunicationis sententiam contra eos latam & promulgatam, qui contrafecerint; inordinationum, constitutionum, & statutorum huiusmodi contemptum, incurrere non expauentes; constitutiones, ordinationes, & statuta præfata non obseruant, sed in taxis, salarijs, seù mercedibus recipiendis, facultatibus ampliandis, & extendendis, modum, & formam in eis expressam excedunt; quinimmo (quod etiam nullatenus, ferendum est) etiam si nihil eis à partibus negotia prosequentibus debeatur, noua grauamina, & angarias, quotidie imponentes, pro eorum arbitrio pecunias expetunt & exigunt, in animarum ipsorum periculum, & partium detrimentum, perniciosum exemplum, & scandalum plurimorum, totiusq; Romanæ curiæ infamiam, & iacturam. Nos igitur attendentes, quod fideles præfati, ex diuersis mundi partibus, tum ad dictam Sedem venerandam, tum ad animarum salutem promerendam & procurandam, & pro incumbentium negotiorum expeditione accedunt, indecens, iniquum, & non tolerandum fore duximus, pietatem in dispendium retorqueri. Cupientes igitur huiusmodi damnandis conatibus & indebitis exactionibus, more boni pastoris; cuius non est pati ouem deglutiri, sed conseruari; opportunè prouidere, habita super his cum venerabilibus fratribus nostris (Raphaele Ostien Camerario, & Marco Prænestin. Episcopis, & Thoma tt. S. Martini in Montibus, & Leonardo tt. S. Susannæ Maiori Pœnitentiario, necnon Antonio tt. S. Vitalis, & Petro tt. S. Eusebij; presbyteris, & Alexãdro, S. Eustachij; & Loysio, S. Mariæ in Cosmedim, Diaconis, Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, reformatoribus per nos nuperrime deputatis) discussione & deliberatione matura, pro vtilitate, & conseruatione dictæ Curiæ, Officialium, ac ad tollendos clamores, querelas, & querimonias, quæ in dies propterea audiuntur, Motu proprio, non ad aliquorum, nobis super hoc oblatæ petitionis instantiam, sed de nostra mera deliberatione; & ex certa scientia, constitutiones, ordinationes, & statuta prædecessorum præfatorum, & nostra huiusmodi, circa taxas, salaria, & emolumenta, facultates, & mercedes dictorum Officialium disponentia, auctoritate Apostolica, tenore præsentium innouamus, & quo ad illa (vt in eis continetur) statuimus, & ordinamus, illisque stare, & ea inuiolabiliter obseruari debere decernimus. Et nihilominus omnibus, & singulis Vrbis nostræ Gubernatori, Senatori, Cameræ Apostolicæ Auditori, Clericis, & Præsidentibus, Notarijs dictæ Sedis de numero participantium, ac Secretarijs nostris, Subdiaconibus, Acolitis, cerimoniarum Clericis, Cubicularijs, literarum Apostolicarum, etiam de maiori præsidentia Abbreuiatoribus, scriptoribus, & Sollicitatoribus,

eorum-

earundemque, ac Pœnitentiaria Apostolica, Breuium Apostolicorum, & Archiuij Romanæ curiæ Scriptoribus, Plumbi, & ipsarum litterarum ac supplicationum per nos, & de mandato nostro signatarum, registrorum Magistris; Clericis, & Registratoribus, Plumbatoribus, taxæ plumbi collectoribus, audientiæ contradictarum, & causarum palatij Apostolici Auditoribus, Iudicibus, & Commissarijs curiæ præfatæ, Pœnitentiariæ, & Audientiæ huiusmodi Procuratoribus, Aduocatis Consistorialibus, Cursoribus, sacri palatij Apostolici, Cameræ, & Auditoris Cameræ Notarijs, Ripæ Præsidentibus, Parafrenarijs nostris, & venerabilium fratrum nostrorum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium, seruientibus armorum, Officialibus ad portam ferream, cæterisq; Officialibus Sedis, & Curiæ prædictarum, nunc & pro tempore existentibus, ne pro taxis, mercedibus, emolumentis, laboribus, regalibus, aut cuiusuis alterius lucri, & receptionis nomine, aliquid in pecunijs, rebus, bonis, aut promissionibus, quomodocumq; & qualitercumq; directè, vel indirectè, etiam à spontè dantibus, & offerentibus, vltra quam in eorum officiorum primæua institutione, seù erectione respectiuè (si de ea constare, aut apparere potest, & in ea de taxis, salarijs, mercedibus, vel emolumentis huiusmodi, caueatur) alioquin, quam temporibus piæ memoriæ Nicolai V. Calisti III. & Pauli II. etiam prædecessorum nostrorum, Romanorum Pontificum Officiales, qui tunc temporis officia huiusmodi obtinentes, & exercentes, similiter respectiuè capiebant, seù capere poterant, seù consueuerant, petere, recipere, vel exigere, per se, vel alium præsumant (sub excommunicationis latæ sententiæ, à qua (excepto mortis articulo) non nisi per Romanum Pontificem, absolui possint, & pro prima, centum ducatorum auri de Camera pro secunda, suspensionis exercitij, & perceptionis emolumentorum ad sex menses, Fabricæ Basilicæ Principis Apostolorum dictæ Vrbis, applicandorum; pro tertia verò vicibus, quibus contrafecerint, priuationis officiorum pœnis, ipso facto incurrendis, absq; aliqua declaratione) mandamus. Necnon ipsos Officiales contrafacientes, ad restituendum quicquid vltra præmissa receperint, illis à quibus ea perceperint, obligatos fore decernimus, & declaramus. Quarum pœnarum executores, venerabiles fratres nostros Camerarium, Vicecancellarium, & Pœnitentiarium Maiorem S.R.E. Cardinales, qui nunc sunt, & pro tēpore erunt, esse volumus. Et ipsis non exequentibus, aut non curantibus procedere, iuxtà qualitatem officialium eis subditorum, & ab ipsis dependentium; executionem dictarum pœnarum per prædictos venerabiles fratres nostros Reformatores, & quemlibet ex ipsis octo Cardinalibus insolidum, fieri volumus, & mandamus, omni prorsus exceptione, & cauillatione remotis, ipsosque ex nunc executores præmissorum facimus, constituimus, & ordinamus, & eorum quemlibet. Ne tamen propter præmissa grauamina, & indebitas exactiones, ac inhonestas taxas in perniciem publicæ vtilitatis tendentia, & tendentes, aliquibus officijs in Romana curia per inaduertentiam, vel aliter tempore institutionis, & fundationis per bo. me. prædecessores nostros, vel non impositas approbare, & confirmare videamur, declaramus, tenore præsentium, nostræ intentionis non fuisse, nec esse, illa aliquo modo probare, seù confirmare per præmissa, sed habita cum Reformatoribus matura, & diligenti discussione, & examine, ad rectitudinis, & æquitatis normam reducere, & reformare, illasque & illa corrigere, & emendare. Non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, statutis quoque, & consuetudinibus officiorum huiusmodi, etiam iuramento, confirmatione Apostolica, aut quauis alia firmitate roboratis priuilegijs, indultis, litteris, & mandatis Apostolicis, etiam in quinterno Cancellariæ Apostolicæ, aut libris Cameræ præfatæ, vel alibi descriptis, publicatis, & innouatis, etiā motu, & scientia similibus, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, etiam cum quibusuis clausulis etiam derogatoriarum derogatorijs, fortioribus, efficacioribus, insolitis, aut magis vrgentibus, ac damnorum, etiam pro fide catholica passorum, iurium cessorum, seù abiatorum, vel quauis alia grandi, & inexcogitabili consideratione, intuitu, vel respectu,

officijs, seù officialibus huiusmodi concessis, (quibus etiam si de illis, eorumque tenoribus, specialis, specifica, expressa, & indiuidua, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio, seù quauis alia expressio habenda foret, & in eis caueretur expressè quod in illis non nisi sub certis inibi expressis modis, & formis, aut nullatenus derogari possit, illorum tenores, ac si de verbo ad verbum præsentibus insererentur, pro expressis habentes, motu, & scientia prædictis derogamus,) cæterisq. contrarijs quibuscumque. Nulli ergo omnò hominum liceat hanc paginam nostræ innouationis, statuti, ordinationis, decreti, mandati, voluntatis, deputationis, constitutionis, declarationis, & derogationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Romæ apud sanctum Petrum, anno incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo duodecimo, tertio kal. Aprilis, Pontificatus nostri anno nono.

At verò, cum ex supradicta Constitutione Summis Pontificibus successoribus neq; satis cautum videretur, supradictis fraudibus euitandis, per regulam Cancellariæ Apostolicæ, quam quilibet Summus Pontifex cum alijs regulis innouat prouisum est, ne Officiales aliquid exigant vltra debitum, sub grauissimis pœnis.

Et hæc quoad supradictos Officiales: quo verò ad alios, qui aliquid pro iustitia, vel gratia obtinenda promittunt, vel recipiunt, saluberrima emanauit Constitutio Gregorij XIII. per quam habetur, excõmunicationẽ incurrere eos, qui pro prædictis obtinendis apud Sedem Apostolicã promittunt dãr, vel accipiunt aliquod; imò, & scientes non reuelantes intra triduum, quin etiam vtentes, sic obtentis, & auxilium, consilium, vel fauorem ad id præstantes; nec ab aliquo, quàm à Papa posse absolui, omniaq; obtenta esse inualida, & omnes sua beneficia, & officia perdere ipso iure, & alijs, prout in dicta Constitutione, quæ tanquam speculum, cũ illa maximopere vigeat ante omnium oculos hic per extensum subnectere non incongruum visum est, cuius tenor sequitur, videlicet.

GRegorius Episcopus seruus seruorum Dei ad perpetuam rei memoriam. Ab ipso Pontificatus nostri principio quam maximè possumus enitimur atque contendimus, vt domus, & curia nostra à sordibus expurgetur. Cui salubri consilio incumbens felic. recor. Bonifacius Papa VIII. excommunicauit, & anathematizauit omnes Clericos, religiosos, & laicos vtriusq; sexus, siuè familiares Curiæ, siuè vndecunq; alios, qui aliquod pactum facerent; seù quid parum, vel magnum promittent, vel promissionem reciperent, aut ex pacto, vel promissione occulta, vel manifesta, siuè sub verbis generalibus, & plenè non expressis, siuè specialibus, & apertè expressis facta, quicquam darent, aut reciperent pro iustitia, siuè gratia, siuè pro se, siuè pro alio, in causis, vel iudicijs, seù alias per litteras Apostolicas, & quibuscumq; alijs modis apud Sedem Apostolicam obtinenda, & eam sententiam ad promittentes, & acceptantes, dantesq; & recipientes dixit extendendam: Illos etiam qui sibi intra triduum non renunciarent eum, quem in culpa esse scirent, vel alium per quem ad se fideliter referretur, simili voluit sententiæ subiacere: Ac decreuit, vt nullus hanc incurrens excommunicationis sententiam, absq; speciali mandato suo absolutionis beneficium valeret obtinere nisi in mortis articulo constitutus: Sed nec quisquam admitteretur ad absolutionis gratiam, nisi prius erogatum esset pauperibus quãtum ille dedisset, vel etiã recepisset. Iustitiæ verò, siuè gratiæ expeditiones sic obtentæ nullius prorsus essent roboris, vel momenti: & scienter illis vtentes simili sententia innodauit: ac reseruans sibi absolutionem eorum cum prædictis, ad pœnas similes in omnibus obligauit. Sed hoc scelus ita hodiè in mores inductum est, vt pleriq; cupiditate improbi quæstus potetiorum suffragationibus adnixi huiusmodi negotiorum expeditiones hac illac conquirentes turpissimè nundinentur. Alij alios, quos gratia præstare arbitrantur, donis pollicitationibus, ambiant. Quidam etiã se talium operam, atq; industriam pretio, & muneribus quæsisse affingant.

Quæ

Quæ cum pessima sint, & Curiæ prædictæ existimationem grauissimè offendant: in eos qui talia agunt animaduertendum fore arbitrari, Constitutionem prædictam cum suis censuris, & pœnis omnibus innouamus: easdemq; omnes extendimus ad audentes qualecumque horum facinorū quæ adscripsimus, dantesq; illis, & alijs supradictis auxilium, consilium, vel fauorem. Quin etiam eos omnes omni beneficio, & officio ecclesiastico, & sæculari, siuè temporali, siuè perpetuo ipso iure priuamus, ac priuatos esse declaramus, & præterea infamia subiectos perpetuo, ac inhabiles ad illa, & alia esse volumus. A quibus etiam prout quæq; res erit, tales pœnæ exigantur, quæ cæteris sint exemplo. Illis tamen qui rem adhuc incognitam, complicesq; fautores, & socios detexerint, impunitas concedatur. Dat. Romæ, apud S. Petrum, Anno Incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo septuagesimo quarto. Nonis Nouembris, Pontificatus nostri. Anno Tertio.

M. Datarius.

Cæ. Glorierius.

A. de Alexijs.

Registrata apud Cæsarem Secretarium.

Anno à Natiuitate Domini millesimo quingentesimo septuagesimo quarto, Indictione secunda, Die vero octaua mensis Nouembris, Pontificatus Sāctissimi in Christo Patris, & Domini nostri Domini Gregorij diuina prouidentia Papæ XIII. Anno Tertio, retroscriptæ litteræ Apostolicæ affixæ, & publicatæ fuerunt ad valuas Basilicarum S. Ioannis Lateranen. & Principis Apostolorum de Vrbe, necnon Cancellariæ Apostolicæ, & in acie Campi Floræ per nos Alexandrum Anstancollum, & Antonium Clerici Sanctissimi Domini nostri Papæ Cursores, Petrus Aloysius Gayta magister Curs.

11 Contra illos autem, qui etiam fraudulenter non verentur litteras apostolicas in ipsa Cancellaria gratis, sub ficto colore exemptionis, expedire, emanauit etiam Motus proprius Leonis X. quem, cum adhuc sit in viridi obseruantia tamquam nimis salutarem, vt omnibus innotescat, etiā inserere hic placuit, qui talis est, v3.

Motu proprio, &c. Inhærendo vestigijs prædecessorum nostrorum Romanorum Pontificum, Cum, sicut non absq; graui displicentia accepimus, nonnulli animæ suæ prodigi, & auaritiæ morbo laborantes, vt litteras Apostolicas gratis expediant, & Romanæ curiæ Officiales debita eorum portione defraudent, in eisdem litteris nonnumquam venerabilium fratrum nostrorum S.R.E. Vicecancellarij, & aliorum Cardinalium, aut dilectorum filiorum Abbreuiatorum de maiori præsidentia, seu litterarum prædictarum Scriptorum, necnon aliarum personarum quarumcumq. ex quarum qualitatibus, & priuilegijs, siuè antiqua consuetudine, litteras ipsas gratis expedire solent, nepotes, & quandoq. germanos, interdum verò familiares continuos commensales fuisse, & esse affirmare, & vt tales in dictis litteris se inscribi facere, & fecisse non vereantur, cum reuera tales non fuerint, in animarum suarum periculum, ac officiorum eiusdem Romanæ Curiæ non modicum præiudicium, & grauamen: Nos igitur fraudibus, & deceptionibus huiusmodi, prout nostro incumbit officio, de remedio opportuno prouidere volentes, Motu proprio, & ex certa nostra scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine omnes, & singulos cuiuscumq. status, gradus, vel conditionis fuerint, & quotunq. nomine nuncupentur,

tur, qui se Vicecancellarij, aut aliorum Cardinalium, vel Abbreuiatorum, seù Scriptorum eorundem, aut aliarum personarum quarumcumq. ex quarum qualitatibus, & priuilegijs, siuè ex antiqua consuetudine huiusmodi, litteras ipsas in toto, vel in parte gratis expedire solent, nepotes, fratres, aut familiares continuos commensales, in eisdem litteris etiam motu proprio concessis nominauerint, si reuera tales nepotes, aut fratres, vel familiares continui commensales non fuerint, Necnon Officiales præmissa fieri procurantes, seù permittentes, excommunicationis sententiam, à qua nonnisi per Romanum Pontificem pro tempore existentem (articulo mortis excepto ac debita satisfactione præuia) absolui possint, auctoritate Apostolica per præsentes innodamus, eosque excommunicationis sententiam huiusmodi in dictum euentum ex nunc prout ex tunc, & èconra incurrisse declaramus, & pro talibus publicè iudicari mandamus: Ac ipsos Officiales procurantes, seù permittentes huiusmodi, à suorum officiorum perceptione emolumentorum per annum continuum, vltrà alias pœnas quas propterea incurrent, omninò suspendimus. Et nihilominus concessiones, & gratias in eisdem litteris contentas quascumq. ipsasque litteras hactenus tàm per Cameram, quam Cancellariam expeditas, & expediendas viribus omninò carere, eisq. quos concernunt, & eorum singulis in aliquo suffragari non potuisse, neq. in futurum posse, sed omninò surrepeitias, inualidas, & nullas fuisse, esse, & fore. Sicq. per quoscumq. iudices, etiam S. R. E. Cardinales, ac sacri Palatij Apostolici Auditores in quacumq. instantia, sublata eis, & eorum cuilibet quauis aliter interpretandi, & iudicandi facultate, interpretari, & iudicari debere, ac irritum, & inane quidquid secus super ijs quauis auctoritate etiam per nos, & successores nostros Romanos Pontifices qui pro tempore fuerint, scienter, vel ignoranter contigerit attentari, motu, & scientia similibus decernimus, & declaramus: Ac volumus quod mandatum, decretum, & declaratio nostra huiusmodi in Cancellaria Apostolica publicentur, & in illius libro describantur, ac perpetuis futuris temporibus obseruentur. Non obstantibus præmissis, ac constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ac quibuscumq; priuilegijs, & indultis eisdem Vicecancellario, & alijs Cardinalibus, ac quibusuis personis, sub quibusuis verborum formis, & clausulis etiam derogatorijs concessis, & in posterum concedendis, quæ eis, aut eorum alicui, quo ad præmissa, nullatenus volumus suffragari, cæterisque contrarijs quibuscunqe.

Placet publicetur, & describatur. I.

Lectum, & publicatum fuit suprascriptum mandatum Romæ, in Cancellaria Apostolica, Anno incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo decimoseptimo, Die vero vigesima mensis Februarij, Pontificatus Sanctissimi Domini nostri Leonis Papæ Decimi Anno Quinto.

Præposuimus modum expediendi litteras
Apostolicas, Datas ab ipsomet Pontifice,
qui supplicationem signauit; Verum, quia
sæpè cōtingit, post obitum eiusdem Pon-
tificis supplicatione tantùm ab eo signa-
13 ta, litteris autem super ea nondum expe-
ditis, illas expediri ab illius successore, in
forma, *Rationi congruit*; operepretium esse
duximus, illa tantùm hic adnotare, quæ
circa hanc praxim, & Romanæ Curiæ v-
sum cognouimus adnotandum.

Et prius sciendum est, quod inter alias Can-
cellariæ regulas, quas summus Pontifex
mandat publicari in crastinum suæ as-
sumptionis ad apostolatus apicem, a est
regula *de concessionibus expediendis in for-
ma Rationi congruit*, quæ hodiè est decima
inter regulas Sanctissimi D. N. Vrbani
Papæ VIII. & generaliter hæc regula
videtur præsertim extracta ex corpore
iuris canonici, nā *in cap. litteris, de rescrip.*
videmus, quod in casu in eodem tex. ex-
presso, Papa exequitur concessa per præ-
decessorem suum, ibi *Cum factum prædecessoris nostri potius, quàm nostrum fueri-
mus prosecuti*; & sic mentionem tantùm
facit de concessione facta à prædecessore,
nihil de nouo concedendo, sed solùm at-
testando; vel fidem faciendo, & gratiam
à prædecessore factam executioni demā-
dando, *Mandos. super hac reg. q. 2. num. 5.*
Et sic patet quod per hanc concessionem
expeditionis in dicta forma, non induci-
14 tur confirmatio, seù comprobatio gratiæ
per prædecessorem factæ; quia Papa suc-
cessor in expeditione litterarum huius-
modi, solùm attestatur super gratia iam
facta, & litteræ expediuntur ad hoc, vt illa

possit

possit executioni demandari, *Bald. in l. humanum C. de leg. ad not. in cap. si super gratia, de off. deleg. in 6.* Ratio autem peculiaris est, quod licèt Papa moriatur ante cōfectionem litterarum, non tñ expirat ius quæsitum Oratori, sed debent fieri litteræ à successore, *Franc. in proœm. decret. lib. 6 §. fin. num. 2. circa med.* & propterea, ne gratiæ factæ, & non expeditæ, reddantur inutiles, cum sine litterarum expeditione probari non possint, ex regula *de non indicando iuxta formam supplicationis*, & alia, *quod dispensationes nulli suffragentur, litteris non expeditis*, emanauit hæc regula *de litteris expediendis in forma Rationi congruit*: quod quidem non solum locum sibi vendicat in summo Pontifice, verùm etiam in quocunq; Principe sæculari, qui tenetur litteras expediri facere super gratiis, ab eius prædecessore concessis, *Gonz. glos. 12. nu. 49.* Vnde per talem expeditionem litterarum nullum ius additur, aut conceditur, seu confirmatur, imò, nec ipse Papa, nec eorum Officiales præpositi litterarum expeditionibus prouisionem, seu aliam gratiam forsan inualidam, seu ius inutile confirmare intendunt, *id. Mandos. q. 10. num. 2.* & paulò superius dictum est.

Idem esset, si Papa concessisset gratiam solo verbo, prout potest. *cap. institutionis 25. q. 2. Clem. Dudum, §. vlt. de sepult. Arehid. & Ioannes Andreas in proœm. 6. Gemin. cons. 106. col. 3. post num 6. Felin. in cap. in nostra de rescript. Ias. cons. 146. col. 5. post num. 3. Cassad. decis. 4. num. 2. de caus. poss. & propr.* nam vt ait *id. Mandos. quæst. 11. sub num. 2.* ratio huius regulæ non magis militat in gratia, super qua supplicatio signata est, quàm super gratia, verbo tantùm facta, & in fine addit quod si Papa mandaret expediri litteras in forma, *Rationi cōgruit*, super gratia, olim verbo facta, & per testes probata, iure procederet; verùm si id denegaret, nemini iniuriam faceret, resistente Cancellariæ stylo, qui litteras in forma, *Rationi congruit* nunquā concede-
15 re solet, nisi super supplicatione signata; quodque si Papa prædecessor superuixit post gratiam, verbo concessam; Orator sibi imputet, qui dum gratiam obtinuit, non curauit super ea signari supplicationem; & propterea nullo modo est audiendus.

Regula autem hæc habet locum in quibuscunque supplicationibus, & gratijs per illas concessis, cum illius verba indistinctè loquantur, quæ, vt statim ante oculos habeas, hic inserere volui, & sunt videli-
16 cet. *Item voluit idem D. Noster Papa, quod concessa per fel. record. Paulum V. & Gregorium XV. prædecessores suos, & de eorum mandato expediantur in forma Rationi congruit à die assumptionis suæ ad apostolatus apicem, & idem quoad concessa per pia mem. Leonem XI. etiam prædecessorem suum, ad sex menses dumtaxat ab ipso die assumptionis incipiendos, obseruari voluit.* Ex qua quidem etiam patet, quod permittit, litteras posse expediri sub hac forma, non solum quo ad concessa per Paulum, & Gregorium prædictos, verùm etiam per Leonem XI. in regulis autem
17 aliorum Pontificum videmus hanc facultatem extendi ad duos tantum prædecessores, hic tamen extendit ad tres Pōtifices, dum comprehendit etiam concessa per Leonem XI. vt in regula 10. S. D. N. Vrbani Papæ VIII.

Verùm tamen non omittam, quòd licèt in ea regula supradicta restricta sit facultas expediendi ad sex menses dumtaxat, & propterea videatur quod dictum tempus non possit ampliari. Nihilominus vidimus, quod semper summi Pontifices tolerare solent, & concedunt facultatem expediendi huiusmodi litteras in toto Ponrificatu ipsius Pontificis viuentis, saltem super supplicationibus signatis à Pontifice immediatè prædecessor. Vt autem per extensum percipias quid contineat, & quomodò concipiatur formula, *Rationi congruit*; rationi itidem consonum existimaui; eam super alia re, hic per extensum apponere, quæ talis esse potest, videlicet.

18 *VRBANVS Episcopus seruus seruorum Dei. Dilecto filio Vicario venerabilis fratris nostri Archiepiscopi Neapolitañ in spiritualibus generali, Salutem, & apostolicam benedictionẽ. Rationi congruit, & conuenit honestati, vt ea quæ de Romani Pontificis gratia processerunt, licèt eius superueniente obitu, litteræ desuper confectæ non fuerint, suum sortiantur effectum. Dudum siquidem fel. recor. Paulo Papa V. prædecessori nostro pro parte dilecti filij N. N. clerici Neapolitañ exposito, quod cum ipse aliàs feruore deuotionis accensus, plurimum cuperet Altissimo famulari, & à suo Ordinario litteras dimissoriales ad effectum, vt se clericali charactere insigniri, ac ad quatuor minores, nec non ad omnes, etiam sacros, & presbyratus ordines promoueri faceret, impetrare posse diffideret; litteris huiusmodi à se falsò fabricatis, ab alio Catholico Antistite, communionem Sedis Apostolicæ habente, dicto charactere, aliàs ritè insigniri, ac ad minores ordines huiusmodi ritè quoq. se promoueri fecerat, & promotus in illis in eorum proprio officio (non tamen in contemptum clauium) ministrauit, censuras, & pœnas à sacris constitutionibus comminatas incurrendo: & in eadem expositione subiuncto, quod dictus N. de præmissis plurimum doluerat, & dolebat, ac à similibus in posterum abstinere intendebat. Quare pro illius parte eidẽ prædecessori humiliter supplicato, quatenus eius statui, & conscientiæ quieti, ac aliàs in præmissis opportunè prouidere de benignitate apostolica dignaretur, Idẽ igitur prædecessor, qui recurrentibus ad eum, post excessum, cum humilitate se filijs se propitium exhibebat, & benignum, attendens, quod Sedis Apostolicæ exuberans elementia gremium suæ pietatis veniam petententibus claudere non consueuerat; prædictum N. apud prædictum prædecessorem de vita, ac morum honestate, alijsque probitatis, & virtutum meritis multipliciter commendatum, illorum intuitu, fauore prosequi, & à quibusuis excommunicationis, &c. præterquam præmissorum occasione, vel causa latis, si quibus quomodolibet innodatus existebat, ad effectum infrascriptorum dumtaxat consequendum, absoluens, & absolutum fore censens, sub Dat. videlicet, sextodecimo. Kal. Februarij Pontificatus sui Anno sextodecimo; huiusmodi supplicationibus inclinatus, voluit, & concessit* Discretioni *tuæ dari in mandatis, quatenus eundem N. si id à te petijsset humiliter, imposita ei aliqua, graui tamen, pœnitentia salutari, paritoq; prius iudicato, si quod sit, à quibusuis excommunicationis, suspensionis, & interdicti, alijsq; Ecclesiasticis sententijs, & censuris, & pœnis, quas propter præmissa quomodolibet incurrerat, in vtroq; foro, apostolica auctoritate, citra tamen aliquam dispensationem, absolueres, & totaliter liberares, non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus apostolicis, cæterisq; contrarijs quibuscumque. Ne autem de absolutione, voluntate, & concessione prædictis, pro eo quod super illis ipsius Pauli prædecessoris eius superueniente obitu, litteræ confectæ non fuerunt, valeat quomodolibet hæsitari, dictusq; N. illarum frustretur effectu, volentes, & similiter dicta auctoritate decernentes, quod absolutio, voluntas, & concessio prædecessoris huiusmodi perinde à dicta die sextodecimo Kal. Februarij suum sortiatur effectum, ac si super illis, ipsius prædecessoris litteræ sub eiusdem diei Dat. confectæ fuissent, prout superius enarratur, quodq; præsentes litteræ ad probandum plenè absolutionem, voluntatem, concessionem prædecessoris huiusmodi, vbiq; sufficiant, nec ad id probationis alterius adminiculum requiratur, eidem Discretioni tuæ per apostolica scripta mandamus, quatenus dictum N. si id à te humiliter petierit, à præmissis auctoritate nostra, sub certis modo, & forma tunc expressis, ac iuxta voluntatem, & concessionem prædecessoris huiusmodi absoluas, & totaliter liberes in forma Ecclesiæ consueta, non obstantibus omnibus supradictis. Dat. Romæ apud sanctum Petrum Tertiodecimo Kal. Martij Anno Primo.*

Quo

Quo verò ad litteras expeditas viuente Romano Pontifice, nondū exequutoribus præsentatas ante dicti Pontificis obitum, alia emanauit regula reualidatoria litterarum gratiæ, & iustitiæ, cuius vigore,
19 nouus Pontifex facit reuiuiscere dictas litteras, quæ iam extinctæ erant per obitum Pontificis.

Et ideò emanauit, quia, quoad litteras iustitiæ, nēpè ad lites, clarū est, illas expirare morte Papæ concedentis, per *text. in cap. fin. §. officium, de off. deleg. in 6. & in l. mandatum C. mandati.*

De litteris autē gratiæ, idem dicendum est, vbi gratia ipsa non fuerit in forma gratiosa expedita, sed ei datus, sit exequutor, iuxta *tex. in cap. 2. de rescrip. & c. exhibita, de iudic.*

Nec potest, etiam in praxi sustineri, q circa litteras gratiæ tradunt scribentes, sēpè, quod adhuc possunt Ordinarij illas expedire, etiam Sede apostolica vacante, quamuis re integra, & antequam exeat regula reualidatoria litterarum gratiæ, & iustitiæ, hac ratione moti, quia gratia dispensationis, & qualibet alia censetur iam facta, & est gratia singularis, certa, & determinata, cuius exequutio, & in esse deductio committitur, & mandatur Ordinarijs, vt sunt *Maiolus de irregular. lib. 4. cap. 51. nu. 6. Syluest. in verb. gratia num. 3. Suar. de cens. disp. 41. sect. 7. 10. 5.* nam contrarium est verius, & in praxi receptum; quod profectò ex tenore earundem litterarum desumitur: neminem enim latet, quod si Papa cōmittat Ordinario, vt cum Oratoribus dispenset, quatenus preces veritate nitantur, ac moriatur ipse Papa, postquam litteræ fuerint expeditæ in forma commissaria, & directæ ipsi Ordinario, & hoc re integra, nempè, nondum litteris dispensationis executis, seu exequi ceptis, moriatur, non poterunt ipsæ litteræ exequutioni demandari, & iuxta hanc praxim tenet *Nauar. in man. cap. 27. n. 253. versi. nono, & in cap. placuit, nu. 162. & 163. de pœnit. dist. 6.* nam aliud est mandatum, seu commissio ad faciendam gratiam, verificatis narratis, aliud verò est gratia iam facta, & alicuius exequutionis ministeriū non requirens, nam mandatum, & commissio semper, vt alias diximus, mortuo mandante, vel committente, expirant, *l. mandatum C. mand. l. & quia, ff. de iurisd. omn. iud.* Gratia verò iam perfecta, nequaquam expirat; veluti cum conceditur dispensatio ipsimet Oratori directa, quæ in forma gratiosa dicitur, vel cum ab ipso Papa, vel Episcopo conceditur alicui licentia eligendi Confessorem, audiendi confessiones, administrandi Sacramētum pœnitentiæ, prædicandi, vel non residendi, aut conceduntur litteræ dimissoriales ad suscipiendos ordines ab alieno Episcopo, quia hæc nunquam expirant per mortem concedentis; cum quælibet, ex supradictis sit gratia facta, nisi per successorem reuocetur, *Garc. de benef. p. 6. cap. 2. n. 319. & 321.*

Vnde satis firma remanet conclusio, q commissio, quæ fit alicui cum clausula, *si preces veritate, niti repereris*, vel alia simili, vt cum aliquo dispenset, seu aliam gratiam faciat authoritate committentis, non est gratia facta, sed facienda; ac proinde expirat morte concedentis; nam clarum est, quod si narrata in gratia non verificentur, denegabitur exequutio, sicut multoties vidi hoc modo denegari, & ita concludit *Sayr. lib. 7. cap. 14 nu. 6.* quia huiusmodi gratia non continet quid perfectum, sed datur ad aliquid faciendum, *id. Nauar. cons. 3. de fil. presb.*

Nec refert, quod diuersa iura à prędictis scribētibus adducātur, ad excludendā huiusmodi litterarum inualiditatem; nam Papa, qui est solutus legibus, *l. Princeps, ff. de leg.* & est supra ius, *cap. cuncta per mūdū, q. 9. 3.* per dictam regulam reualidatoriam intendit ipsas litteras fuisse extinctas, quatenus suis exequutoribus non fuerint debito tempore præsentatæ, quandoquidem regula hæc emanauit ad succurrendum negligentibus in præsentando, vel exequi faciendo litteras, tempore aliorum Pontificum impetratas. Quod si post obitum illius Pontificis, qui dictam regulam edidit, adhuc non fuerint dictæ litteræ præsentatæ, ob iteratam hanc negligentiam, difficilius Oratoribus subuenitur, aut indulgetur, iuxta *text. in l. nemo deinceps, C. de Episc. aud. Mandos. super hac reg. quæst. 5. n. 3.* Et sicut pluries obseruaui ad prædictorum
20 iurium præscriptum, quando petitur reualidari gratia nimis antiqua, etiam per peculiare rescriptum, sub prædicta forma, consueuit ista reualidatio denegari, si negligentia ipsa fuerit pluries iterata, veluti, si neq; Orator tempore successoris Pontificis curauit litteras præsentare. Ex quo patet, non esse audiendos DD. contrarium sentientes, vt supra dictum est; nā quamuis regula prædicta nōnullis videatur quoddamodò dura; est nihilominus attendenda, tum attentis præmissis, tum etiam, quia ita scripta est, *l. prospexit, ff. qui, & à quib. cap. in memoriam, 19. distin.* & omnes regulæ Cancellariæ cōduntur magna

gna maturitate, ob idq; quando fiunt, Papa non vadit venatum, vt ait *Bald. in l. 1. sub num. 12. C. si contra ius, vel vtil. publ.* sed semper in illis concedis conueniunt Abbreuiatores Maioris Præsidentiæ, duo Auditores Rotæ antiquiores, totidem Aduocati, & Procuratores magis docti, & practici, vt per *Cassad. decis 3. nu. 2. de reseruat. super reg. Gonz. glo. 30 nu. 17. & 18.*

Huius aût regulæ, harũ litterarũ reualidatoriæ tenor talis est, vz. Item prædictus *D. N. omnes, & singulas ab ipsis Paulo V. & Gregorio X V. Romanis Pontificibus prædecessoribus suis infra annum ante diem obitus eorum concessas gratia, vel iustitia litteras, temporibus debitis eorum exequutoribus, seù Iudicibus non præsentatas, omninò reualidauit, & in statum pristinum, in quo videlicet, antea fuerant, vel pro quibus erãt obtentæ, quoad hoc, plenariè restituit; ac decreuit per Exequutores, seù Iudices prædictos, vel ab eis subdelegandos, ad expeditionem negotiorum in eis contentorum, procedi posse, & debere, iuxtà illarum formam;* vt habetur in regulis eiusdem S. D. N. Vrbani Papæ VIII.

21 Ratio aût, cur in dicta regula reualidatoria litterarum præscribatur tẽpus vnius anni, & non aliud maius, vel minus, non pertinet ad nostram materiam, sed nihilominus dici potest cum *eod. Manzo q. super hac regula, q 4 per tot.* quod annus dicitur congruum tempus ad omnia peragenda, vel quia iura canonica, ac ciuilia, imò, & diuina in infinitis rebus solita sunt præfigere tempus vnius anni.

22 At vbi præstitutũ tẽpus in dicta regula, scilicet vnius anni, lapsum iam fuerit, nec tam magna impetrantium negligentia apparet, præsertim, si aliquod allegetur impedimentum, propter quod adhuc litteræ dictis Executoribus, pro illarum executione non fuerint præsentatæ, deficere nunquã consueuit Summi Pontificis clementia ad dictas litteras, post id tempus, reualidandas; ac propterea notorius docuit stylus, vt à viuente Pontifice impetretur alia gratia, quæ de more Curiæ intitulatur *Indultum, quod Iudex procedat ad executionem litterarum, non obstante obitu prædecessoris,* Cuius quidem indulti formula ea esse poterit, vt sequitur videlicet.

23 *Beatissime Pater. Aliàs fel. recor. Paulo PP. V. S. V. prædecessori pro parte tunc existentium Rectorum, seù Magistrorum, & Confratrum Confraternitatis sub inuocatione Beatæ Mariæ Virginis de Laureto nuncupatæ in Ecclesia eiusdem Sanctæ Mariæ loci de Forio Isclañ dioc. canonicè instituta, exposito, quod ipsi, licèt à multo tempore in pacifica possessione, seù quasi, dictam Ecclesiam, illiusque bona regendi, gubernandi, & administrandi, ac in ea Missas celebrari faciendi, atque alia diuina officia, more Confratrum, dicendi, necnon eorum Congregationes habendi, existerent; nihilominus dubitãt, ne ab aliquibus, eorum quieti inuidentibus, & spe lucri illectis, dictam Ecclesiam in titulum beneficij collatiui erigi obtineretur, seù extorqueretur, ipsiq. exponentes in eorum possessione huiusmodi turbarentur tempore procedente, idem prædecessor supplicationibus Rectorum, seù Magistrorum, ac Confratrum prædictorum ea in parte sibi porrectis, tunc inclinatus, eisdem Rectoribus, seù Magistris, ac Confratribus prædictis, vt de cætero perpetuis futuris temporibus, Ecclesia ipsa ab Ordinario loci, seù quibuscunq. alijs, etiã Sedis Apostolicæ Legatis de latere, aut ab eadem Sede Apostolica, ad cuiusuis instantiam, seù etiam Motu proprio, & de certa scientia in Ecclesiam collatiuam erigi, vel vti beneficium Ecclesiasticum in titulum, commendam, aut administrationem, cuicunque personæ sæculari, vel regulari, aut loco pio concedi, vel aliàs de ea prouideri nullatenus posset, nec ea sub quibusuis erectionibus, institutionibus, impetrationibus, prouisionibus, expectatiuis, specialibus, vel generalibus reseruationibus, aut alijs quibuscunq. dispositionibus, & per dictam Sedem, seù Legatos, aut Ordinarium, huiusmodi cum quibusuis etiã derogatoriarum derogatorijs, atque alijs quantumuis fortissimis, & insolitis clausulis, & decretis irritantibus absq. expresso dictorum Confratrum consensu, comprehẽderetur, vel comprehendi posset, & quæcunq. dispositiones de dicta Ecclesia contra præmissorum tenorem imposterum facienda, nulla, irrita, & inanes, nulliusq. roboris, & momenti forent, nec cuiquam suffragarentur, perpetuò concedi, & indulgeri mandauit; prout in litteris Apostolicis desuper expeditis, & Ordinario Isclañ, seù eius Vicario in spiritualibus generali directis, plenius continetur. Cum autem, Pater Sancte, Rectores, seù Magistri, &*

Con-

Confratres prædicti, litteras prædictas Ordinario, seù Vicario huiusmodi hactenus minime præsentauerint, hincq. ad illarum executionem procedi non possit absq. nouo S.V. & Sedis Apostolicæ mandato. Supplicant igitur humiliter E. S. V. deuoti illius Oratores moderni Rectores, seù Magistri, & Confratres dictæ Confraternitatis, nè dictarum litterarum frustrentur effectu, eidem Ordinario, siuè eius Vicario in spiritualibus generali committere, & mandare dignemini, quatenus negotium huiusmodi assumens, litterasq. prædictas valere decernens, ad illarum executionem, seruata aliàs earum forma, procedat, perinde, ac si idem Paulus prædecessor adhuc viueret, Non obstantibus omnibus illis, quæ idem prædecessor in dictis litteris concessit non obstare, cæterisq. contrarijs quibuscunq. cum clausulis opportunis.

Et cum absolutione à censuris ad effectũ, &c. & de cõmissione, mãdato, alijq; præmissis, ut supra latissimè extendendis, Et quod præmissorum, & singulorum etiam denominationum, qualitatũ, nuncupationum, inuocationum, aliorumq. necessariorum maior, & verior specificatio, & expressio fieri possit in litteris, per Officium contradictarum expediendis. Et seruata aliàs forma dictarum litterarum.

Ex hac igitur notoria praxi nullus remanet ambigendi locus, an videlicet litteræ, vt supra infra, annum minimè præsentatæ, mortuo Pontifice, expirent, vel nè. Et cum aliàs in hac Curia Archiepiscopali euenisset casus, fuissetq. dubitatum, An mortuo Summo Pontifice, dispensationes matrimoniales cõmissæ Vicario, possint ab illo expediri, ac prima facie videretur, quod sic, ex *c. si super gratia, de off. deleg. in 6.* vbi gratia non expirat per mortem Papæ. Contrarium tamen fuit dictum, quia ille tex. procedit, quando gratia Sũmi Pontificis est iam perfecta, & datus merus Exequutor: secus verò si adhibenda erit causæ cognitio; quoniam si antequam adhibeatur, moriatur Pontifex, expirat, per diuersa iura, quæ hic allegat Genuen. in praxi Curiæ Archiepisc. Neap. cap. 94.

SVMMARIVM.

1 *Baptizati scienter, siuè ignoranter, sũt irregulares.*
2 *Item, & rebaptizantes, corũq. ministri.*
3 *Ignorãtia inuincibilis excusat à culpa.*
4 *Irregularitas ex reiteratione baptismi impedit ascensum ad ordines superiores.*
5 *Contraria tamen sententia tanquam verior proponitur.*
6 *Irregularitas ex reiteratione baptismi contrahitur siuè delictũ sit publicum, siuè occultum.*
7 *Et quis super vtraq. dispenset.*
8 *Formula supplicationis, dispensationis, pro eo qui baptismum reiterauit.*
9 *Dispensatio datur quandoq; irregulari ex reiteratione baptismi, ad quæcunq. beneficia.*
10 *Baptismus datus in forma Ecclesiæ, nullo modo reiterandus.*
11 *Sacramenta vere ab hæreticis conferuntur.*

Praxis Dispensationis cum reiterantibus Baptisma.

CAPVT IX.

SEquitur modò praxis dispensationis super irregularitate proueniente ex baptismi iteratione; per quam quãta huic Sacramento fiat iniuria, satis liquet ex *cap. 2. de Apost.* vnde canones plurimum ab hac reiteratione, quasi Anabaptistarum hæresi abhorrent; quapropter, etiam pœ-
1 nam irregularitatis imposuerunt ijs, qui siuè scienter, siuè ignoranter rebaptizãtur, *d. cap. 2. & cap. qualibet, 1. q. 7.* adeoque tàm magna ista irregularitas existimatur, vt nec clericatus quidem, & tonsura eis conferri possint; quinimmò, si clerici sunt, deponuntur, *Maiol. de irregul. lib. 3. cap. 14. nu. 1. communis DD. apud Tol. lib. 1. cap. 6. Enriq. de bapt. cap. 31. §. 1. & de irregul. cap. 4. §. 3.* Ratio autem, cur ab Ecclesia, imposita sit talis pœna, est propter re-
2 uerẽtiam baptismi, *Filliuc. tract. 20. cap. 6. num. 164.* Quam quidè irregularitatem incurrit tam baptizans, quàm baptizatus, *d. cap. 2. de apostat. cap. eos, de cõsecrat. dist. 4. Suar.*

Suar.tom. 3. disput. 31. sect. 6. Ampliatur autem, vt eam incurrat, etiam ministrans baptizanti; quia, vt dicitur in *d.cap. 2.* cooperator extitit rei nefandæ. Ampliatur etiam, vt se extendat ad scienter baptizatum ab hæretico, ex *cap. iuuentum est, 1.q.1. & ex cap. in qualibet, 1.q.7.* quod factum est in odium hæresis, id. *Filliuc. num. 172.* Id verò intelligitur in hoc Sacramēto baptismi, non autem in alijs, etiam imprimētibus characterem, quia fuit hoc de baptismate tantummodò decisum contra Anabaptistas, *Siluest. in verbo, irregularitas nu. 6. §. 4. Zerol. in prax. Episcop. eod. verbo, vers. Vndecimo irregularitas est, p. 1.*

Quod quidem in tātum procedit, quod hanc irregularitatem contrahit etiam, qui ignoranter rebaptizat, tām ignorantia iuris, quā facti: id enim iure etiam ciuili cautum est, *l. 1. C. de sanctum baptisma iterer. tur,* ibi, *Antistitem, qui sanctitatem baptismatis illicita vsurpatione geminauerit, sacerdotio indignum esse censemus; eorum condemnamus errorem, qui Apostolorum præcepta calcantes, Christiani nominis Sacramenta sortitos, alio rursus baptismate nō purificant, sed incestant, lauacri nomine polluentes;* Quinimmò ipso iure ciuili, tā rebaptizāte, quām culpa sua rebaptizato, imposita est pœna capitis, *l. 2. C. eodem; Ex Concilio* autem *Tridentino, sess. 7. canon. 11. de baptism.* hæc habemus verba, *Si quis dixerit verè, & ritè collatum baptismum, iterandum esse illi, qui apud infideles fidem Christi negauerit, cum ad pœnitentiam conuertitur, anathema sit.*

Porrò hæc procedunt in ea ignorantia quæ non excusat à culpa: cæterùm ignorantia inuincibilis, tùm iuris, tùm
3 facti, sicut excusat à culpa, ita etiam ab hac irregularitate, quæ ex delicto contrahitur, *communis DD. ex Suar. tom. 3. disp. 31. sect. 6. Nauar. cap. 27. num. 246. Syluest. verbo, Irregularitas, q. 4. Bonac. disp. 7. de censf. q. 3. p. 3. nu. 3.* & alijs; idemq; etiam est in infantibus rebaptizatis, aut baptizatis ab hæreticis: non enim manent irregulares, quia infans excluditur à culpa: Et quamuis in *cap. in qualibet, 1. q. 7* dicatur, rebaptizatos in qualibet ætate, manere irregulares, intelligendum tamen est de ætate adulta; vt declaratum est ex *cap. qui apud, & cap. placuit de consecrat. dist. 4. cap.* autē, *qui bis, ead. dist.* quod loquitur ēt de ignorantibus inuincibiliter, non est Pontificis alicuius, aut Cōcilij, ideò caret authoritate, vt notauit idem *Filluc. d. n. 166. ex Scot. & Suar.* & alijs; neq; verò contrarium probatur ex legibus adductis.

Pro nostra verò praxi præmittendum est, quod à pluribus in dubiū reuocatum extitit, an irregularitas inde proueniens, impediat susceptionem ordinū superiorum, an verò vsum susceptorum. Difficultas autem insurgit ex eo, quod, cum irregularitas simpliciter dicta, vtrumque impedimentum includat, & *DD.* communiter dicant, ex hoc peccato incurri irregularitatem, insinuare videntur impediri, quominus quis in susceptis ministret, aut ordines de nouo accipiat: super quo *Suar. tom 3. in 3. par. disp. 31. sect. 6.* quem
4 sequitur id. *Filliuc. loco cit. nu. 177.* affirmat solùm impedire ascensum ad ordines superiores; ea motus ratione, quia in *cap. 2. de apostat.* solum prohibetur Acolytus ad ordines superiores ascendere: & sic pœnæ sunt restringendæ: *Nauarr.* autem in *manuali, cap. 27. nu. 191.* ait aliquas irregularitates impedire solùm susceptionem ordinum non autem vsum susceptorum; ac propterea in partem affirmatiuam inclinari posse videtur: alij tñ, inter quos *idem Maiol. d. cap. 14. nu. 3.* affirmant nec susce-
5 ptos ordines exercere, nec alios suscipere posse sine dispensatione. Et hæc sententia tanquàm probabilior, & communior recepta est *Host. in d. cap. 2. de apost.* *Summa Angelica,* in verbo, *irregularitas, §. 24.* qui affirmant, tales secundum Canones, si clerici sint, deponendos esse, si verò laici, excommunicandos; ex quibus verbis volūt non posse in susceptis ministrare, & præsertim *in d. cap. in qualibet* apertè declaratur, hanc irregularitatem non modò à susceptione, verùm etiam ab vsu ordinum impedire, *Sayr. de censf. lib. 7 cap 8. nu. 5. per tot.* Cæterùm hanc irregularitatem incurri ipso facto, nec expectandum etiam iudicis sententiam, est communis opinio, vsu, & consuetudine recepta, vt testatur, *Filliuc. loc. cit. nu. 178.*

Quo verò ad dispensationem desuper impetrandam, dubitabatur etiam, nūquid hæc irregularitas contraheretur propter rebaptizationem, solummodò, quando
6 delictum est publicum, an etiam quando est occultum? In quo *Scot. 4. dist. 6. q. 8.* ait, vtroque modo incurri; cum hac tamen
7 distinctione quod, si crimen sit publicum, solus Papa dispensat, si verò occultum, potest Episcopus dispensare. Alij tamen tenent nullam contrahi irregularitatem, quando delictum est occultum: quod tamen aduersatur cōmuniori, & receptiori sententiæ, ex *Suar. d. sec. 6.* per quā vtroq; casu docemur, ipsam contrahi irregularitatem, *Henriq. lib. 14. c. 4. §. 5. & cap. 20 §. 3.*

& in

& in occulto potest profectò Episcopus dispensare vigore decreti *Concilij Trid. sess. 24. cap. 6. ut refert idem Sayr. num. 6. per tot.* docés ibi, occultum tale delictum censeri, quamuis rebaptizatio fuerit publica, si ratio culpę sit occulta. Vnde si clericus fuit iusto accusatus de rebaptizatione, vel de excommunicatione, sed iam euasit, eo quod se defendit per falsos testes, occulta nihilominus censetur irregularitas; quo casu Episcopus vigore dicti Concilij poterit cum eo dispensare, vt dictum est.

Nostra verò praxis versatur circa dispensationem apostolicam in suis casibus; ac propterea, cum ad summum tantummodò Pontificem spectet hic in vtroque foro dispensare, iuxta communem *DD.* sententiam, *Summa Confess. lib. 3. t. 24 q. 7. Summa Pisanella*, verbo, *dispensatio, § 6. Angelica*, verbo *irregularitas, 1 § 24.* & alij, quos recenset *id. Sayr. nu. fin.* & horum omnium sententiæ adstipuletur notoria Romanæ Curiæ praxis; propterea quomodo ipsa se habeat, per supplicationis formulā indicabimus, quę ita formāda est.

8 **B***Eatissime Pater. Exponitur humiliter S. V. pro parte deuoti illius Oratoris N. N. clerici Neapolitanæ Diœcesis. Quod cum ipse alias, dum transiret per quandam viam, vbi mulier quædam recenter pepererat, eò accersitus fuisset, vt illius infantem penè expirantem, baptizaret; ipse verò formam, & modum baptizandi, se nescire, respondens, rogatus tandem enixè, ipsum infantem baptizauit; ter proferendo formam baptismatis, nimirùm, Ego te baptizo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. qualibet vice aquam super caput infantis infundens. Cum autem, Pater sancte, dictus Orator ad præmissa, non suo, sed prædictæ mulieris errore deuenerit; dubitetq; propterea, se inde aliquas censuras, & pœnas Ecclesiasticas incurrisse, Supplicat igitur humiliter E. S. V. dictus Orator, quatenus sibi opportunè prouidendo, eiq; specialem gratiam faciendo, eundem Oratorem ab excessibus præmissis, in vtroq; foro apostolica authoritate absoluere, & totaliter liberare; ac pœnas, quas propter præmissa quomodolibet incurrit, sibi gratiosè remittere, & condonare, secumq; super irregularitate per eum ex præmissis quomodolibet contracta; quodq, illa, & alijs præmissis non obstantibus, suo clericali charactere, quo alias ritè insignitus fuit, illiusq; priuilegijs vti, ac ad omnes etiam sacros, & presbyteratus ordines promoueri, & promotus in illis, etiam in altaris ministerio ministrare liberè, & licitè valeat, dicta authoritate dispensare; omnemque inhabilitatis, & infamiæ maculam, siuè notam circa eum, & præmissis quomodolibet insurgentem, ab eo penitus tollere, & abolere; ac illum in pristinum, & eum, in quo ante præmissa quomodolibet erat, statum, restituere, reponere, & plenariè redintegrare dignemini, de gratia speciali, Non obstantibus præmissis, ac constitutionibus, & ordinationibus apostolicis, cæterisq; contrarijs quibuscunq; cum clausulis opportunis.*

Et cum absolutione à censuris ab effectum, (Et hic fuit additum) *Et dummodò dictus Orator ad id ætate, moribus, & scientia idoneus reperiatur, ac aliàs ei merita suffragentur. Et citra dispensationem ad beneficia.*

9 Post tamen aliquot annos, idem Pontifex cum supradicto Oratore dispensauit, etiam ad quæcunque beneficia ecclesiastica in forma cōsueta, attentis illius simplicitate, & bona fide, ignorantis ex inde aliquod impedimentum prouenire; nam licèt reiteratio baptismi sit prohibita iure diuino cuius ignorantia prætendi vix potest, sicut etiam pœnæ per legem positiuam impositæ in illum, qui contra ius diuinum agit, vt per eundem *Sayr. d. lib. 7. cap. 8. num. 13.* fuit tamen iste quodammodò excusatus; quia præmissa ignorabat esse peccatum, aut iure diuino prohibitam baptismi iterationem, aut pœnam irregularitatis impositā esse ab Ecclesia.

10 Et etiam pro ista praxi notandum putaui, quod supradicta iura prohibentia baptismi iterationem, intelligenda sunt, quoties ille collatus est in forma Ecclesię; quia tunc nullo modo est iterandus: at verò quando, puta, ab hæreticis datus est in alia forma, non dicitur iteratus; cum nunquam fuerit collatus: ita enim sunt intelligendæ omnes authoritates, quæ solent adduci ad probandum, baptizatos ab hæreticis, iterū baptizandos esse: loquuntur enim quoties hæretici in baptismo con-

conferendo, non seruauerint propriam formam Ecclesiæ; secus verò, si seruassēt;
51 cum ab hæreticis vera Sacramenta conferātur. *Director. Inquisit. p. 1. comment. 12. vers. hæc autem lex*. Vnde proposita meo tempore quadam supplicatione coram felic. record. Paulo V. & Cardinalibus Congregationis aduersus hæreticam prauitatem, pro Oratore, qui narrabat, se quendam iuuenem baptizasse, quem in partibus hæreticorum sciebat esse baptizatum, ipseq; pro certo haberet, ex fide dignorum testimonio, quod in illius baptismo nō fuerat seruata forma, & propterea petebat nihilominus dispensari ad ordines, & beneficia, vidi in calce supplicationis per hæc verba responsum, *Stantibus præmissis, non eget*; & ita etiam in similibus audiui, fuisse responsum, & vidi adnotatum in quibusdam memorialibus Antimi Marchesani, qui fuit Datarius Pij V.

FINIS LIBRI SECVNDI.

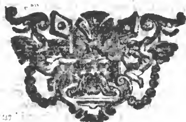

PRAXIS

PRAXIS DISPENSATIONIS SVPER IRREGVLARITATE

Proueniente ex defectu corporis,& animæ:

LIBER TERTIVS.

SVMMARIVM.

1 *Illegitimi sunt irregulares.*
2 *Et tantò dispensatio difficilior, quantò eorum origo turpior.*
3 *Illegitimitatis qualitas in dispensatione, exprimenda.*
4 *Legitimus per subsequens matrimonium non eget dispensatione ad ordines, & beneficia.*
5 *Non tamen ad Cardinalatum assumendus.*
6 *Neq. ad numerum Referendariorum.*
7 *Legitimatus per subsequens matrimonium an sit habilis ad beneficium iurispatronatus,vt hic.*
8 *Dispensare potest Episcopus cum illegitimo quoad minores, & vnum simplex.*
9 *Non tamen ad maiores, & beneficia curata.*
10 *Formula dispensationis ad ordines, & beneficia.*
11 *Narratiua supplicationis pro illegitimo,quomodo limitetur.*
12 *Dispositiua magis,quàm narratiua attendenda.*
13 *Supplicationis tota vis consistit in illius conclusione.*
14 *Narratiua quando probat.*
15 *Clausula, Citra dispẽsationem ad dignitates pro illegitimo, quando non apponatur.*
16 *Dispensandi facultas cum illegitimis, quomodo concedatur Legatis,& Nuntijs.*
17 *Illegitimus est capax pensionis, si fuerit clericus.*
18 *Inhabilitatus ad beneficia non remanet inhabilis ad pensiones.*
19 *Clausula,Si paterna incontinentia,&c. non inducit conditionem.*
20 *Concilio Pictauen derogandum in dispensatione pro illegitimis.*
21 *Conciliari Constitutioni in specie derogandum.*
22 *Concilij Pictauen derogatio, an semper petenda ab illigitimis.*
23 *Conciliaris Constitutionis derogatio omissa in supplicatione, suppletur in literis.*
24 *Concilio Lateranen quando, & quomodo derogandum.*
25 *Concilium Tridentinum non eget specifica derogatione, & quare nu. 28.*
26 *Concilio Lateranen qui interfuerint.*

Praxis Dispensationis cum illegitimis, ad ordines, & beneficia.

Cap. I.

1 SVPER defectu natalium
frequenter datur dispensatio, eò quod illegitimi
iustis de causis, sunt iure
canonico irregulares, &
inhabiles, tàm ad ordines,
quàm beneficia ecclesiastica, vt est *text. in cap. cum in cũctis, & cap. innotuit, de elect. cap. 1. & fin. de fil. presb. & cap. 1. eod. tit. lib. 6.* præcipua autem ratio est, quia isti plusquam alij, vt plurimum solent esse imitatores paternæ incontinentiæ, & malè morigerati, eo quod à parentibus non ita sollicitè, sicut legitimè nati instruuntur, *cap. si gens. 56. dist.* ac propterea, cum claritas hominis non parum obscuretur ex origine vitiosa, ideo illegitimè nati repelluntur à susceptione ordinum, nisi cum eis dispē-
2 setur, & tantò est eorum dispensatio difficilior, quantò eorum origo turpior, ita *Sayr. de cens. lib. 6. cap. 10. nu. 2.*
3 Propterea notorio stylo docemur, quod in impetrandis his dispensationibus, necessariò exprimenda est qualitas illegitimitatis: non enim sufficit narrare Oratorem pati defectum natalium; nisi illius prouenientia explicetur, veluti, si ex soluto, & coniugata, aut è contra, iuxta *text. in l. si quis ff. de rit. nupt. & gloss. in cap. per venerabilem*, verbo, *non naturalis, qui fil. sint legit. tex.* enim in *d. cap. 1.* collocatur sub titulo de fil. præsbyt. & alijs illegitimè natis, & declarat ibi *gloss. in d. cap. 1. lib. 6.* in verbo, in verbo, *d. text.* indistinctè intelligendus est prout iacet de quocunq. defectu, siuè sit spurius, siuè adulterinus, siuè naturalis, licèt, quoad successiones, distinguantur; nec ita de facili dispēsetur cum vno, sicut cum reliquis. Vnde quoad ordines, & beneficia, licèt id sit de stylo explicandum, non tamen reddit difficiliorem dispensationem; cum ad illius concessionem, solummodò consideretur, quod hi omnes æquè vitio alieno laborent, ac propterea æquè venia digni sunt, *id. Say. d. lib. 6. cap. 11. n. 8. vers. Primò, sine sit gratus, &c.* quicquid ipsemet dixerit *d. cap. 10 nu. 20.*
4 Illegitimo autem; qui fuerit postea effectus legitimus per subsequens matrimonium, non erit opus dispensatione, cum possit absque ea promoueri ad ordines, & obtinere beneficia, virtute *tex in c. tanta,*
5 verbo, *illegitimi, qui fil. sint legit* præter tamen Cardinalatum, qui excipitur vigore Constitutionis Sixti V. æditæ *anno* 1595. *Tertio Nonas Decēbris*, qua cauetur, quod Cardinales creādi, sint ex legitimis, & honestis natalibus exorti, neque vlla prorsus labe, aut illegitimorum natalium suspitione quouis modo laborēt; sed omni macula, & impuritate careant; alioquin ad tam eminentem dignitatis gradum penitus inhabiles, & illius incapaces sint, & esse censeantur. Sic etiā in aliquibus Prouincijs, & Dominijs nobilitate, & priuilegijs non gaudēt, nec ad secularia officia, honores, & dignitates, neq; ad nobilium feudorum, & statuum successiones admittuntur; vnde multò magis indecorum videretur, si huiusmodi illegitimi, etiam per subsequens matrimonium legitimati, assumerentur in Cardinales, vt habetur in *d. Constit.* de S.R.E. Cardinalium creandorum præstantia. Quare non absre ait *Sarnen.* super *reg. de triennn. q. 2. sub num. 2. vers. & quod ista regula*; veteres Summos Pontifices diligenter curasse, ne sacrum Cardinalium Collegium hac labe pollueretur; nam refert *Nicol. de Vbaldis Rotæ Auditor. in tract. success. ab intest. col. 49. à Paulo II.* proprio eius ore audiuisse, quendam spurium, per Eugenium IV. ad Cardinalatum assumptum, ante receptionem pilei, quasi miraculosè rebus humanis exēptū; Subdens ibi, quod cum idem Nicolaus apud eundem Paulum Rotæ nomine supplicaret, licere eis inquirere contra quendam, qui ab eodem Paulo mandatum ad Auditoratum habuerat, nunquid bastardus esset, Paulus libēter annuit, ac ob eam causam Philippum Decium ad Auditoratum mandatum habētem, fuisse exclusum,
6 vt per *Cotter. de benef. tit. 1. in appar. n.* 137 Sic etiam nullus admittitur numero Referendariorum, nisi sit ex legitimo matrimonio, honestisq; parentibus procreatus. &c. vt voluit *id. Sixtus in Constitutione*, quæ incipit, *Quemadmodum. Decimo Kal. Octobris 1586. Anno Secundo.* Quinimò in di-

cta Constitutione statuit idem Sixtus, ac prohibuit, ne aliquis, qui vtriuslibet sexus filium, seù filios ex legitimo matrimonio susceptos, vel nepotem, seù nepotes ex eis habeat, nullatenus in Cardinalem assumi, aut promoueri possit, ne propterea varijs propriæ domus negocijs, ac multiplici liberorum cura distractus, Ecclesiæ negocia sibi credita, aut negligẽter tractet, aut minus solicitè, & fideliter eiusdem Ecclesię iura tueatur.

Et ex præmissis non incongruè sequitur dubium, An legitimatus per subsequẽs matrimonium, possit absq; dispensatione saltem, ac simpliciter præsentari ad beneficium iurispatronatus, & in illo institui, si in illius fundatione caueatur, vt ad illud præsentari non possit, nisi qui fuerit ex legitimo matrimonio procreatus, Et videtur affirmatiuè respondendum, per *d. glos. eod. verb. legitimi*, quæ ait, quod per subsequens matrimonium efficitur, quis legitimus quoad omnia, vnde nihil videtur excludi; nam dictio omnis est vniuersalis, *l. testatorem, ff. de leg. 3. Tiraquell. in l. si vnquam, verbo, totum. C. de reuoc. donat.*

His tamen non obstantibus, contraria sententia verior est, nempè, quod talis legitimatus non possit sine speciali dispen-
7 satione apostolica ad tale beneficium præsentari, cum derogatione fundationis; Ratio autem ea est, quæ affertur à doctissimo Iureconsulto *Donato Antonio de Marinis, quotid. resol. cap. 226. nu. 3. ex Mant. de coniect. lib. 11. tit. 12. num. 21.* nempè, quia licèt legitimatus per subsequens matrimonium nihil differat, ab eo, qui nascitur constante matrimonio, vt in *d. cap. tanta*, id tamen procedit in ijs, quæ à lege, non autem quæ testatoris iudicio deferuntur; nam tunc spectanda est, voluntas testatoris; dummodò tamen ipse testator disposuerit vt præsentandus debeat esse de legitimo matrimonio natus, *idem de Marinis nu. 3.*

Porrò Episcopi hanc dispẽsandi facultatem ita restrictam habent, vt cum illegitimis possint tantummodò ad minores
8 ordines, & beneficium simplex dispensare, per *tex. in d. cap. 1. de fil. presb. in 6.* cuius quidem verba hæc sunt, *Is, qui defectum patitur natalium, ex dispensatione Episcopi licitè potest si, et aliud canonicũ nõ obsistat, ad ordines promoueri minores, & obtinere beneficium, cui cura nõ imminet animarum; dummodò sit tale, super quo per Episcopum valeat dispensari. Ad ordines verò maiores,*
9 *vel beneficia, curam animarum habentia, super quibus nequit Episcopus dispensare, sine dispensatione Sedis Apostolicæ, promoueri non potest*, *Vmian. in praxi iurispatron. lib. 6. cap. 4. num. 24.* in quo obiter nota, quod Episcopus potest cum talibus dispensare, quomodocunque proueniat impedimentum, siuè Orator sit genitus ex soluto, & soluta, seù ex coniugato, & soluta, seù ex presbytero, aut religioso, & soluta per *d. glos. in d. cap. 1. in verbo, defectum, id. Sayr. loco cit.* Ac insuper, quod dispensatus ab vno Episcopo ad ordines minores, & ad vnum simplex beneficium, censetur dispẽsatus, vt illud obtinere possit in aliena diœcesi alterius Episcopi; quod inter cœteros probat *Maiol. de irregul. lib. 1. cap. 8 nu. 8. & seq.* vbi legitimatus in vna Ciuitate, seruato illius more, licèt ille mos legitimandi in alijs Ciuitatibus non sufficeret ad legitimationem, inspecto tamen more loci, à quo emanat, habetur pro ritè legitimato vbiq; locorum, vt per *Abb. in cap. cum olim not. 1. de cler. coniug. Henriq. lib. 14. cap. 8 §. 10. in fin.* quia hoc est de iurisdictione ecclesiastica, & nulli præiudicium infertur, *id. Sayr. dict. cap. 11. num. 12* qui ibi *in fin.* ait ex *Palud. 4. distin. 41. quæst. 3. artic. 3. concl. 1.* quod si Episcopus scienter suo subdito illegitimo conferat ordines, vel beneficium simplex, eo ipso dispensare videtur quod tamen non est ita tuto credendum, per ea, quæ infra suo loco dicetur.

Cum igitur ad Summum Pontificem spectet cum illegitimis ad omnes ordines, ac beneficia, & dignitates ecclesiasticas per totum mundum dispensare, *cap. per venerabilem, & ibi DD. qui fil. sint legit.* ex eo quod legitimare, nihil aliud est quã impedimenta iuris Canonici tollere idem *Sayr. d. lib. 6. cap. 9.* videndum erit, quid circa hĩc praxim seruetur, & quomodò supplicatio super huiusmodi dispensatione concipiatur; Illius igitur formula talis esse potest, videlicet.

10 *BEatissime Pater, Cum deuotus S. V. Orator Matthæus Balbinus laicus Neapolitan. ex feruore deuotionis plurimum cupiat clericali charactere insigniri, ac ad omnes, etiam sacros, & presbyteratus ordines promoueri, & promotus, in illis Altissimo quoad vi-*

xerit, famulari; quia tamen defectum natalium ex coniugato, & soluta genitus, patitur desiderium suum huiusmodi adimplere non valet absq; Sedis apostolicæ dispensatione. Supplicat igitur humiliter E. S. V. dictus Orator. quatenus ipsum specialibus fauoribus, & gratijs prosequendo, secum, vt defectu natalium huiusmodi non obstante, clericali charactere insigniri, ac ad omnes, etiam sacros, & presbyteratus ordines promoueri, & promotus, in illis etiam in altaris ministerio ministrare; necnon quæcunque, & qualiacunq; cum cura, & sine cura beneficia ecclesiastica, etiam si Canonicatus, & prebendæ, dignitates, etiam maiores, & principales, personatus, administrationes, & officia, etiam curata, & electiua, etiam in Cathedralibus, & Metropolitanis, vel Collegiatis Ecclesijs, seù si Parochiales Ecclesiæ, vel earum perpetuæ Vicariæ fuerint, si sibi aliàs canonicè conferantur, aut ipse eligatur, præsentetur, vel aliàs assumatur ad illa, & instituatur in eisdem, recipere, & dummodò, simul plura non sint, quàm, quæ à Concilio Tridentino permittuntur; necnon quascunque pensiones annuas super quorumuis beneficiorum fructibus, apostolica sibi authoritate reseruandas, constituendas, & assignandas, percipere, & retinere libere, & licitè valeat, dispensare dignemini, de gratia speciali, Non obstantibus defectu prædicto, ac Pictauen. Concilij contra illegitimos, ac quibusuis alijs Constitutionibus, & ordinationibus apostolicis, necnon Ecclesiarum, in quibus, &c. vt in formula supplicationis dispensationis pro bigamo posita lib. 2. cap. 1. nu. 22.

Et cum absolutione à censuris ad effectum, &c. vt in supradicta formula supplicationis super dispensatione cum bigamo; sed additur hic, *Et committatur Ordinario cum clausula, quatenus consideratis, &c. Et citra dispensationem ad Dignitates, ac Canonicatus, & prebendas in Cathedralibus, & Dignitates principales in Collegiatis Ecclesijs.*

Et est in hac praxi notandum, Primò,
quod licèt, secundum cursum huius styli,
admittatur integra narratiua apposita in
supplicatione, qua petitur dispensatio ad
omnia beneficia in ea expressa; restringi-
11 tur illa tamen postmodum, & limitatur
per suas clausulas limitatiuas, & restricti-
uas, apponendas per ipsius Datariæ Offi-
ciales, qui in fine secundæ partis Signatu-
ræ excipiunt supradicta beneficia qualifi-
cata per ea verba, *Et citra dispensationem
ad Dignitates, &c.* & sic parum refert, quod
in narratiua prædicta nihil fuerit deletum
per ipsos Officiales, & quod illa videatur
12 repugnare supradictæ limitationi; nam
ex communi vsu verba dispositiua, ma-
gis quàm narratiua, sunt attendenda, *Ludouis. decis. 522. nu. 4.* sicut dicimus etiam
de contractibus & alijs negocijs, in qui-
bus non attenditur quid tractatum sit, sed
quid conclusum, *l. si voluntati*, vbi *Bald. &
Salyc. in 1. not. C. de rescind. vend. Alex. cons.
28. nu. 3. lib. 1.* quia ex tractatu non infer-
tur ad conclusionem, *Dec. cons. 448. nu. 10.*
Vndè sępissimè videmus in proposito plu
ra peti in supplicatione, quę postea restrin
guntur in calce ipsius, & in fine clausula-
13 rum; siuè secundæ partis supplicatio-
nis prædictæ: & omnes sciunt periti Cu-
riales, quod tota vis supplicationis con-
sistit in illius conclusione, ac verbis
dispositiuis, iuxta dictum *Innoc. in c. super
litteris, de rescript.* vbi, non quod narratur,
seù petitur, sed quod concluditur, attendi
debet; etiam quod narratiua fuerit quan-
tumcunq; generalis, *Abb. in cap. ex parte,
de for. compet. 2. notab. Roman. cons. 123.* vel
quod dicta clausula restrictiua sit apposi-
ta, siuè in principio, siuè in fine, cum sa-
tis constet de mente Papæ, qui voluit to-
tam gratiam restringi per clausulam su-
pradictam. Hinc est, quod quoties præsen-
tantur similes supplicationes, siuè iusti-
tiam, siuè gratiam continentes, cum va-
rijs clausulis contentis in eis, tunc Signa-
tura addit alias clausulas, secundum quas,
vult regi totam gratiam, quasi dicat Papa
Fiat quicquid velis, Volo tamen conce-
dere ea in hoc modo, videlicet cum his
limitationibus, &c. *Rot. decis. 576. nu. 5. lib.
3. p. 3. diuers.* & aliàs dixit *Bald. in cap. cum
in veteri, de elect.* ineptum esse, narrationē
vitiare dispositionem, cum ex narratiuis
non valeat argumentum, *cap. si Papa. de
priuil. in 6.* quod tamen locum sibi mini-
mè vendicare certum est, si in Papæ nar-
14 ratiua agatur de facto proprio; quia hoc
casu narratiua litterarū papalium si agi-
tur de suo facto, & super his fundatur gra-
tia, vel intentio, satis probat: huic enim
narratiuæ est credendum, *tex.* est expressus
cum *glos. in d. c. si Papa*, verbo, *asseras*, & ibi

in

in figuratione casus, in reliquo autem, vt supra dictum est nequaquam probat; cum regulariter conclusio ampliet, restringat, & declaret, qualiter concessio gratiæ, & omnia præcedentia sint intelligenda: Vnde dixit *id. Bald. in l. nec quicquam §. vbi decretum, ff. de off. proconſ.* per conclusionem restringi narrata in libello ad ea, quæ conclusiuè petuntur: nam licèt in supradictis gratijs, supplicationes non sint attendendæ, sed litteræ, secundum quas videtur declarata per Officiales Cancellariæ, Papæ intentio, vt per *Caſ. de Graff. decis. 1. de prob. num. 7.* attamen verum est, etiam ipsas supplicationes emanare secundum ius, vnde per ea, quæ supra dicta sunt, satis liquet in dispensationibus pro illegitimis semper excipi supradicta qualificata beneficia; quamuis aliàs Officiales Datariæ non possint mutare substantiam gratiæ Summi Pontificis, *Butr. conſ. 49. num. 4. Caualer. decis. 285. per tot.*

Clausula item ista sic restrictiua apponitur etiam in huiusmodi dispensationibus cum quantumuis qualificatis, & priuilegiatis personis, sicut semper vidimus obseruari, præsertim cum Conclauistis, quibus, etsi amplissima priuilegia concedantur, & inter cœtera, cũ eis nouus Pontifex dispensat, vt non obstante natalium defectu, quem forsan aliquis illorum patitur ex quocunq; damnato, & illicito coitu, etiam si ex nobilissimis parentibus, & vilissimis fœminis forsan proeeatus sit, vt defectu prædicto non obstante, si aliud canonicum ei non obstet; ad omnes, etiã sacros, & presbyteratus ordines promoueri, ac quæcunque, & qualiacunque beneficia ecclesiastica valeat obtinere; attamen quoad dignitates supradictas, additur clausula, *Non tamen dignitates maiores post pontificales, aut principales in collegiatis.*

Consueuit nihilominus Summus Põtifex, non tamen sine maxima difficultate; & ad instantiam Magnatum, hunc ri-
15 gorem postmodum relaxare, non obstante dicta clausula, *Et citra dispensationem ad dignitates, &c.* ad ipsa sic qualificata beneficia dispensare; prout quandoq. etiam Legatis à Latere, & Nuncijs, tàm ad Regna Hispaniarum quàm alibi transmissis, vidimus desuper attributam facultatem, quam, solitam concedi testatur etiam *Ludouiſ. decis. 353. num. 4.* in qua, cum quidam Michael impetrasset certo modo Canonicatum, nempè ob illegitimitatem cuiusdam Francisci, cum ipse Michael ex diligentijs factis in registris Romanæ Curiæ, negatiuã dispensationis dicti Frãcisci probaret, fuit dictũ hãc negatiuam non subsistere, respectu dispensationũ apostolicarũ, cum dispensatio potuerit esse obtenta à Legatis, vel Nuntijs, quibus, vt dictum est, concedi solet præsertim hæc facultas, & subsequenti forma videlicet, *Cõcedimus, vt super natalium, etiam si ex adulterio, incestu, vel nefario, aut quocunq; illicito coitu procreati fuerint, defectibus, dispensare, vt quæcunque, quotcunque, & qualiacunque beneficia ecclesiastica, cum cura, & sine cura sæcularia, & regularia inuicem compatibilia, etiã si sæcularia, Canonicatus, dignitates, & præbendæ, & si de nobili genere procreati fuerint, etiam maiores, & principales, personatus, vel officia in Cathedralibus, & Metropolitanis, vel Collegiatis Ecclesijs, & in illis, in quibus dictorum patientium defectum natalium, patres beneficia obtinuerint, dum tamen insimul non ministrent in altaris ministerio, recipere, & dummodò illis immediatè non succedant; retinere, & quod de natalium defectibus huiusmodi, nullam in quibuscunque litteris, & gratijs sibi concedendis mentionem facere teneantur, indulgendi.* Consimilis facultatis tenorem habes penès *Gamb. de auth. leg. lib. 7. sub tit. de potest. leg. in legitimando spurios, &c. n. 5.* Rationẽ autem, cur ista clausula sic restrictiua regulariter apponatur, præter illam, quam in iure habetur, ostendit etiam *Reboff. in praxi tit. de dispenſ. super defect. natal. num. 86.* prout etiam dicunt antiqui Curiales, nempè ne legitimi videantur similes illegitimis, qui ab omni iure sunt exosi: ac ob id Bonifacius Martyr scribens ad Anglorum Regem, ipsos nec bello sæculari fortes, nec in fide stabiles, neq; hominibus honorabiles, neque Deo amabiles exclamat, imò reputantur infames: ac propterea repelluntur ab honoribus; & ad sacros ordines promoueri prohibentur à iure, & *in cap. peruenit, qui fil. sint legitimi* habetur, quod adeò lex tàm Mosaica, quàm Canonica eos detestatur, quod in Ecclesiam nõ intrabunt. Et verè felix illa Ecclesia, quæ tali peste caret: aliaq; permulta de his, & similibus. vide *Mutchesan. de commiſſ. p. 2. c. 18. nu. 33.*

Quo verò ad dispensationem circa pensionem in ipsa supplicatione expressam, teneo, illam non esse necessariam, quinimò supefluam, quamuis de stylo ita huiusmodi supplicatio fabricetur, quia, licèt illegitimè natus non possit sine dispensatione obtinere beneficium, vt in *d. c. 1. de*
17 *fil. presb. in 6.* poterit tamen obtinere pẽsionem super fructibus alicuius beneficij, qua-

quatenus fuerit prima clericali tonsura
initiatus, & ad illam dispensatus; Vnde
Rota in vna *Legionen pensionis* 10. *Octobris* 1577. tenuit, quod illegitimus non
est inhabilis ad obtinendum pensionem;
nisi ratione clericatus; ex quo non potest
esse clericus; & ideo cum sit dispensatus
super clericatu, non indiget alia dispensatione super illegitimate, & ita tenet *Gonz.*
glos. 5. §. 5. *nu.* 24. vbi alias decisiones allegat, improbando contrariã aliorum opinionem, & ibi affert rationem, nempè,
quia pensio est quoddam ius temporale
formatum, & per se distinctum à dicto beneficio *nu.* 25. subdens *nu.* 26. quod exinde
priuatus, & inhabilitatus ad beneficia
18 non est priuatus ad obtinendas pensiones, per *Nauar. cons.* 12. *nu.* 15. *de rescrip.*

Secundò notandum, quod per illam
clausulam, *Si paterna incontinentiæ imitator non sit, &c.* quæ postea additur in litteris, non inducitur conditio, vt aliqui voluerunt, præcipuè *Felin. in cap. ex parte,* 1.
de rescrip. n. 6. *vers. clausula, si preces,* si enim
19 importaret conditionem, infinitæ dispensationes huiusmodi, nullæ, & irritæ essent,
nam si dispensaretur sub dicta conditione, sub contraria conditione, non censeretur dispensatus; hæc enim sunt, verba
simpliciter extracta ex *Concil. Triden. sess.*
vlt. cap. 15. *de reformat.* prout in exordio
d. cap. ibi, *Vt paternæ incontinentiæ memoria à locis Deo consecratis, &c. Mandos. in prax.*
signat. grat. tit. Dispens. super defectu natal.
vers. sed aduertendum, cum seq. quicquid
super hoc teneant, & dicant, etiam moderni scribentes.

20 Tertiò notandum, quod in dicta supplicatione, ad in illius obstantijs debet omninò derogari Concilio Pictauen. contra
illegitimos edito, quod est relatum *in dict.*
cap. 1. *de fil. preb.* cuius titulus est, videlicet
Ex Concil. Pictauen. verba autem hæc sũt,
Vt filij presbyterorum, & cæteri ex fornicatione nati, ad sacros ordines non promoueantur, nisi aut monachi fiant, vel in Congregatione canonica regulariter viuentes; Prelationem verò nullatenus habeant, &c. Cum
igitur hæc dispositio desumatur ex Con-
21 stitutione Conciliari, necessariò debet de
ea fieri expressa mentio cum illius derogatione, quia non sufficit illi derogare
per consuetas clausulas derogatorias, etiã
si diceretur, Non obstãtibus Constitutionibus, & ordinationibus apostolicis, ac ẽt
in Prouincialibus, seù Synodalibus Concilijs editis, &c. quia si nihilominus petitæ gratiæ aduersatur etiam aliqua Conciliaris Constitutio, si non appareat de illius specifica derogatione, videtur Papam
quoad eam, voluisse illam illæsam remanere, *Cau. ler decis.* 601. *nu.* 3. & sic obseruatur in quibuscunque gratijs, quæ fiunt
à Romano Pontifice aduersus aliquam
Constitutionem Conciliarem, sicut etiam
dicimus de Cõcilio Lateranen. quod fuit
celebratum sub Leone X. *sess.* 9. §. *dispensationes,* in reformatione Curiæ: neq; sufficit ipsi Conciliari Constitutioni, simpliciter derogari, verbi gratia, si dicatur, *Nõ obstante Concilio Lateran. seù Pictauen.* sed
oportet, quod etiam addatur illud, quod
dictum Concilium disponit circa illum
casum, super quo petitur dispensari: veluti
cum, dispensatio petitur pro illegitimo,
vt supra, oportet quod dicatur, *Non obstante Concilio Pictauen. contra illegitimos edito.*

Circa derogationem huius Cõcilij Pictauen., fuit alias inter dominos Abbreuiatores dubitatum, quid dicendum esset,
cum patiẽs defectum natalium, fuerit dispensatus ad quæcunq; beneficia, inuicem
tamen compatibilia, vel cum clausula
dummodò simul plura non sint, quàm quæ à Concilio Triden. permittuntur, & in ipsa dispensatione, fuit derogatum Concilio Pi-
22 ctauen., vt supra, nunquid si Orator postmodum petijsset dispẽsari ad duo incompatibilia, debuisset denuò derogari supradicto Concilio? Nonnulli ex ipsis Dominis tenuerunt, non requiri hanc derogationem: quia cum iam fuerit dispensatus
ad quęcunque inuicem compatibilia, nec
dispensatur ad duo incõpatibilia, & hoc
tantummodò operatur dicta secunda dispensatio; Vnde postquã beneficia huiusmodi facta sunt compatibilia, Orator retinet ista vigore primæ dispensationis; ac
propterea non indiget secunda dispensatione; quia iam dispẽsatus est ad quæcunque compatibilia, ac ista duo beneficia
modo facta sunt compatibilia, vt dictum
est; & ideò non debet poni derogatio Cõcilij supradicti.

Quidam tamen ex ijsdem contrarium
tenuerunt; quia ad ista sic incompatibilia,
obstat etiam defectus natalium, ac propterea non est omittenda dicta derogatio;
& quatenus de iure nõ requireretur, attento quod nunc tantùm incõpatibilia, fiunt
compatibilia, ad quæ iam videtur dispensatus, omnes vnanimiter in fine tenuerũt
poni debere dictã derogationem ad cautelam, & ita videmus semper illam apponi, quod in gratiam simplicium Curialis,

tan-

tantummodò hic apponere visum est: quia adhuc audio præmissa etiam de recenti in dubium reuocata extitisse.

Huic praxi alius Cancellariæ apostolicæ stylus accedit; quod, si fortè huiusmodi
Constitutionis derogatio fuerit in suppli-
23 catione omissa, poterit per Dominos Ab-
breuiatores in litteris super ea expedien-
dis, suppleri; quod intelligitur, non modò
de Constitutione Conciliari, verùm et de
quacunq; alia; dummodò pars illa Conci-
lij, quæ obstat gratiæ, sit registrata in cor-
pore iuris, sicut pluries vidimus practica-
ri, & testatur *Germ. de indult. Card §. per
quæ sublatis, nu. 74.*

Sic enim seruat praxis circa huiusmodi Conciliorũ derogationes. Verùm cum aliæ peti consueuerunt aduersus disposita in vltimo Concilio Lateraneñ, sub Leone Papa X. celebrato cæteris frequentioribus, sicut nos quotidiana docet praxis, nonnulla circa illam hic pro nouis Curialibus subnectere visum est. Ipse itaque Leo in dicto Concilio, Constitutionem edidit super Reformatione Romanæ Curię, quæ sic exorditur, *Leo Episcopus Seruus Seruorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam: Sacro approbante Concilio, &c.* & inter cætera nonnulla statuit, quæ ad officium Datariæ, & Cancellariæ apostolicæ pertinere noscuntur, &

24 Primò, vt super fructibus Patriarchaliũ, Metropolitanarum, ac Cathedralium Ecclesiarum, non reseruentur pensiones, nisi ex resignationis causa, aut etiam alia, quæ in secreto Consistorio iusta, probabilis, & honesta visa fuerit.

Secundò, vt de cœtero Parochiales Ecclesiæ, ac Dignitates maiores, & principales, aliaq; beneficia ecclesiastica quorũ fructus, redditus, & prouentus, Ducentorum ducatorum auri de Camera secundum communem extimationem, valorem annuum non cõstituunt, vel attingunt; &c. S. R. E. Cardinalibus non commendentur, aut alio quouis titulo conferantur, &c.

Tertiò, vt vniones perpetuæ, præterquàm in casibus à iure expressis, vel sine rationabili causa nequaquã fiant, & alia, vt in dicta Constitutione *Sub Dat. Romæ, in publica sessione in Lateraneñ Sacrosancta Ecclesia solemniter celebrata Anno Incarnationis Dominicæ* 1514. *Tertio Nonas Maij Pontificatus* eiusdem Leonis *Anno Secundo.*

Cum igitur petitur gratia à Summo Pontifice, cui aduersatur dicta Constitutio, continens huiusmodi statuta, & ordinationes, ne ipsa gratia reddatur inanis, erit petenda, & concedenda supradicta derogatio sub sequenti forma, nimirum.

Circa primũ. *Non obstañ Concilij Lateraneñ, nouissimè celebrati, pẽsiones annuas super fructibus mensarũ Episcopalium, nisi ex cessionis, aut alia probabili causa reseruari prohibẽtis, alijsq. Cõstitutionibus, & ordinationibus apostolicis; necnõ dictæ Ecclesiæ iuramento, vel quauis firmitate alia roboratis, statutis, & consuetudinibus cõtrarijs quibuscunq.* Et hæc derogatio hoc casu sufficit, quod detur per Cancellariam, seù per Cameram in litteris reseruationis huiusmodi pensionis; quia super hoc non expeditur supplicatio, sed tantùm Cædula, & contracædula, super qua expediuntur litteræ tàm Episcopatus, quàm reseruationis pẽsionis, teste *Sarneñ super reg. de non iudice iuxta form suppli. q. 9. Caputaq. decis* 298. *p.* 1. De modo autem, & praxi prouisionis Ecclesiarum Cathedralium abũdè dicam *in mea praxi benefic. tom. 2. lib. 9. cap. 9.*

Hic tamen aduertit *Paris. de resign. benef. lib. 6. q. 2 num.* 29. quod licet verba, & ratio dicti Concilij Lateraneñ, hanc prohibitionem continentis, videantur comprehendere beneficia, etiam non Consistorialia, attamen stylus, & consuetudo Romanæ Curiæ contrarium seruat, teste eod. *Caputaq. decis.* 177. *p.* 1. vbi dicitur ita fuisse tentum, & declaratum per nonnullos peritissimos Abbreuiatores de Maiori; Hoc igitur casu non videtur petenda derogatio dicti Concilij.

Illud autem, quod ait id. *Paris. d. q. 2. sub n. 34. vers. si verò*, veluti, quod si resignetur
Ecclesia Metropolitana, vel Cathedralis,
& imponitur pensio super illius mensæ
fructibus, si illorum valor excedat duca-
tos mille, vt cautum est Concili Triden-
tini decreto *sess. 24. cap. 13. de reform. §. Ad-
hac in posterum omnes ha Cathedrales Ec-
clesiæ, quarum redditus, summam mille, &
Parochiales, quæ summam ducatorum centũ,
secundum verum annuum valorem non ex-
cedunt, nullis pensionibus, aut reseruationi-
bus fructuum grauentur*, si fiat contra di-
ctum decretum, oportet derogari in specie
dicto Concilio Trident. negatur omninò;
quia, quicquid sit de alijs Constitutioni-
25 bus conciliaribus, necessariò expressam
derogationem requirentibus, fallit in de-
cretis Concilij Tridentini, per ea, quæ in-
fra adducemus.

Circa secundum, dicendum est, *Non obstañ Concilij Lateraneñ, nouissimè celebrati, beneficia ecclesiastica* (vel aliud prout casus requirit) *quorum fructus redditus & ducentorum ducatorum auri de Camera, &c.*

S.R.E.

S. R. E. Cardinalibus commendari, seù conferri prohibentis: Ac insuper addi etiam consueuit, *ac aliorum, quorumcunque statutorum, & priuilegiorum, indultorum, ac litterarum apostolicarum, etiam contra commendas, aut aliàs in contrarium quomodolibet concessorum: quorum omnium tenores ad effectum sufficientis derogationis eorum, latissimè exprimi possint, alijsq. Constitutionibus, & ordinationibus apostolicis, &c.*

Nec omittam circa illud, quòd pro hac praxi pluries in dubium reuocatum audiui, nempè, quod stante dicto Concilio, similes commēdas, ac prouisiones ita prohibente, voluerunt aliquis Domini de Rota, quod huiusmodi prouisio facta Cardinali post dictum Concilium, non esset valida: ea motì ratione, quia licèt illud non haberet decretum irritans, satis tamen est, legislatorem prohibuisse, *l. non dubium, C. de legib.* & quia iste casus fertur per *Cassad. in decis. 2. sub tit. de prab.* ipsum dubitasse, ait de veritate dictæ decisionis; ex quo in dicta Constitutione solùm dicitur, quod non prouideatur, non quod si fiat, nulla sit prouisio; cum non sit simpliciter verum, ex sola inhibitione induci nullitatem; ac propterea per alia iura & exempla *in d. decis.* adducta, deducitur, quod licèt dicta Constitutio loquatur, quod dictis Cardinalibus ita prouideri nō debeat, tamen si prouideatur, valet prouisio; & quamuis aliqua in dicta decisione fuerint in contrarium adducta, tamen concludit non posse contrarium sustineri, scilicet; quod similes prouisiones sint validæ, præsertim, cum ipse Papa pro simili gratia ad fauorem cuiusdā Cardinalis, in Signatura dixerit, quod non poterat, si valor beneficij ad ducentos ducatos non ascendebat: ergo eius fuit interpretari, cuius fuit condere, *cap. cum venißent. de iudic.* Attamen, quicquid sit, sufficit dicere, quod de validitate dictæ prouisionis semper pōt dubitari; cum iam stylus inueteratus obtinuerit, non disponi aduersus dictam Constitutionem, nisi ei expresè derogetur. Quocirca ait *Mandos. in praxi Signat. grat. titulo, prouisiones; vers. beneficia valoris annui*, quod ipse pro Cardinali Neapolitano obtinuit prædicto Concilio Lateranen̄ derogari: nec voluit dubitationi locum relinquere, an ex quo Papa ex certa scientia commendabat, videretur habilitare aduersus Concilium, cum Constitutio Conciliaris expressam derogationem requirat, vt per *Archid. in cap. 1 non verbo, nostatur, in fin. de Constitut. in 6. Ioan. Andr. in cap. 1. de excess. pral. eod. lib.* & hanc praxim sequuntur omnes periti Curiales in petenda in his casibus expressa dicti Concilij Lateranen̄ derogatione: quos ad id obseruaui, nunquam ab hac cautela discessisse; ac proinde magnifecisse *Puteum decis. 43*, per quā, neq; certa sciētia Papæ, ēt pro illius nepote, aut quauis alia dilecta persona; etiam cum quibusuis clausulis generalibus, arguit mētem Pontificis velle dicto Concilio derogare: & sic regulariter dicendū est de quibuscunque alijs Concilijs generalibus; quod est ab ipsis Curialibus non oscitanter notandum; quia ob non petitam huiusmodi expressam derogationem, quamplurimas lites in ipsa Romana Curia insurrexisse compertum est.

Circa tertium dicendum est. *Non obstan. Concily Lateranen̄. nouißimè celebrati, vniones perpetuas, nisi in casibus à iure permissis, fieri prohibentis, alijsque Constitutionibus, &c.* nec vnquam omittenda est ista derogatio in vnionibus, quæ fiunt per Sedem Apostolicam, ac Ordinariis sunt prohibitæ, exempli gratia, in vnione facta ab Episcopo ipsi Capitulo, requiritur authoritas Papæ; cum non possit ad hoc suam ordinariam authoritatem interponere in facto proprio, vt est *glos. in Clem. Si vna, in verbo, mensa, de reb. eccles. non alien.* potissima autem ratio est, quia Capitulum, & Episcopus, fictione iuris vnam constituunt repræsentationem, *cap. quanto, de his, quæ fiunt à Præl. sin. cons. Capit.* Et sic de singulis perpetuis vnionibus; quod quidem intelligas, etiam si vnio prædicta, fiat vigore Concilij Trident. *seß. 21. cap. 5. de refor.* Et denique oportet supradictam derogationem petere supradicti vltimi Concilij, ad differentiam aliorum Conciliorum, etiam Lateranen̄, quæ antea fuerunt sub diuersis Summis Pontificibus celebrata.

26 inter quæ, vnum fuit generale sub Innocentio III. anno 1215. in quo interfuerunt Patriarchæ Hierosolymitanus, & Constātinopolitanus, Metropolitani Septuaginta. Episcopi quadringenti duodecim, Abbates, & Priores Conuentuales, octingenti, Græci, & Romani Imperij Legati, Regum verò Hierusalem, Franciæ, Hispaniæ, Angliæ, & Cypri Oratores. Si quis verò inquiret, cur dicatur Ecclesia

27 Lateranen̄ ea, in qua fuit dictū Cōcilium celebratum, ea est responsio: quod ita dicitur, quasi latens rana; nam rana, quam vomuit Nero intra illam Ecclesiam statim latuit, nec potuit amplius conspici, vt legitur in actibus *Sanctorū Petri, & Pauli*, & refert *Rebuff. super concord. tit. de approbat.*

bat.connent.per Lateraneñ Concil. fact. fol. 90.vbi ait, putare Diabolum cor tyranni Neronis fuisse *ingressum*, & eum postea sic euomuisset in ranæ specie, vel, vt idẽ ibi subdit, ideo Lateraneñ dicta est, quia Lateranensium nobilissimæ gẽtis in ædibus extructa est. Et hæc per transitum dixisse sufficiat de derogatione supradictorum Conciliorum: reliqua, & abundãtius dicam in meis amplissimis additionibus ad *Hier. Paul. Cancell. apost. Vicecorrect.* ibi enim hæc materia pro eo, quod ad praxim pertinet, tractatur.

Quoniam verò circa ea tãtùm, quæ ad nostram praxim pertinet, pauca hæc de Constitutionum Conciliarium derogatione, dicere oportuit, non immeritò, pro nouis, simplicibusq; Curialibus videndum est, quid sentiendum circa decreta Concilij Tridentini, An videlicet, illa adhuc specialem ipsam derogationem requirant; cum quotidie videamus Summos Pontifices disponere contra dicta decreta. Causa dubitandi ea est, vt docet *Sanch. lib. 3. de matrimon. disp* 26, *nu.* 7. quod non censetur derogatum prædicto Concilio Tridentino, nisi de eo expressa fiat mentio, nimirùm, non obstante, aliqua lege, aut Constitutione in Concilio generali edita, per nõnullos authores, ibi per eum relatos, ex quo, cum decreta Concilij ita matura deliberatione sancita sint, videntur cõtinere vim clausulæ derogatoriæ ad alia decreta posteriora contraria, nisi de illis faciant specificam mentionem, & ibi idem *Sanch.* loquitur in specie de dicto Concilio Tridentino, & concludit, quod cum illud sit generale, & modernum, oportet illius facere mentionem, neq; sufficiet generalis derogatio cuiuscunq; Concilii.

His tamen non obstantibus, contrarium verius est, ac in praxi receptũ, prout omnibus Curialibus, etiam mediocriter versatis, notum est: vnquam enim visum fuit per ipsos Summos Pontifices aduersus prædicti Concilij Tridentini decreta, dari specificam derogationem: quinimmò in supplicatione appositam, per suos Officiales, tanquam prorsus non necessariam, deleri. Idenim inter cætera resolutum fuit in causa *Sancti Angeli, pensionis, 16. Decembris 1594 coram Pamphilo*, vbi fuit consideratum, quod quamuis quoad alia Cõcilia, sit necessaria expressa derogatio, *cap. ex parte de Capell. mo-*
28 *nach.* tamen secus est, quoad Concilium Tridentinum; cum *in cap. fin. sess. 25.* expressè disponatur, quod omnia decreta illius intelligantur facta, salua Sedis Apostolicæ authoritate, & sic Papa vtendo sua authoritate superiore, potest quaslibet gratias facere, absq; dicti Concilij derogatione; cum tunc potius vti videatur facultate sibi reseruata, quàm contra Concilium, aliquid facere; idq; etiam fuit resolutum in vna *Bononieñ Prioratus 9. Iunij 1606. coram D. Manzanedo*, quamquidem decisionem affert *Gonz. ad reg. 8. Cancell. glos. 6. 6. nu. 20. vers. ac præsertim*, qui tamen ibi ait, id solum procedere, quando constaret, Papam voluisse eidem Concilio derogare, *Caualer. decis. 601. nu.* 3. & à practicis Curialibus obseruatum semper extitit.

Idemq; antea declarauit Pius Quintus suo Motu proprio anno 1570. cuius tenorem hic subnectere optimè visum fuit, qui talis est, videlicet.

MOtu proprio, &c. Cum plerũq. contingat dubitari in causis in Rota Auditorio nostro, & alibi pendentibus super prouisionibus, & commendis, vnionibus, & alijs dispositionibus, ac gratijs apostolicis, quæ contraueniunt decretis Concilij Tridentini, an sit opus speciali derogatione eiusdem Concilij, Nos quæcunq; dubia desuper mota, & mouenda submouere volentes, ac quorumcunque decretorum Concilij huiusmodi tenores præsentibus pro expressis habentes, Motu simili, &c. ex certa nostra scientia, & de apostolicæ potestatis plenitudine, hac nostra perpetua valitura constitutione declaramus, neq; speciali, neque generali derogatione eiusdem Concilij opus fuisse, & esse in quibuscunque collationibus, prouisionibus, commendis vnionibus, &c. & alijs dispositionibus de quibusuis beneficijs ecclesiasticis cum cura, & sine cura sæcularibus, & quorumuis Ordinum regularibus, etiam Monasterijs Conuentualibus, & Consistorialibus, ac curam animarum habentibus, quæ quomodolibet vacarunt, & vacabunt, ac etiam gratiam, & iustitiam concernentibus, & alijs gratijs, ac concessionibus apostolicis per nos, ac felicis recordationis Pium Papam IV. prædecessorem nostrum, necnon quoscunq. Romanos Pontifices successores nostros, nostra tamen, & prædecessoris, ac successorum prædictorum propria manu signatis, ac Sedem Apostolicam quibusuis personis, Collegijs, & alijs

pijs

piis locis, & aliàs quomodolibet factis, & faciendis, ac concessis, & concedendis; & ita per quoscunq. Iudices, &c. ac causarum Palatij Apostolici Auditores, ac S.R.E. Cardinales in quibusuis causis, etiam per appellationem pendentibus, iudicari, & diffiniri debere. sublata, &c. Non obstantibus, &c.

Ac subinde proposito etiam dubio in Sacra Congregatione eiusdem Concilij per hæc verba. *An ad derogationem Sacri Concilij Tridentini sufficiat, Papam contra illud rescribere absque aliqua speciali, vel generali derogatione, vt Pius V. declarasse dicitur,* sic respondit, *Si supplicatio manu Papæ signata fuerit, non requiritur, nec specialis, nec generalis derogatio.* Hoc idem fuit declaratum per Dominos Abbreuiatores Maioris Præsidentiæ in Cancellaria apostolica, vt refert *Garz. de benef. p. 4. cap 5 à nu. 30. ad 36.*

Quæ quidem omnia videntur potius ad exuberantiam, quàm ex necessitate emanasse; cum satis totum id declaretur per *d. Concil. d. sess. 25. cap 21.* dum dicit, *Postremò Sancta Synodus omnia, & singula, sub quibuscunq. clausulis, & verbis, quæ de morum reformatione, atque Ecclesiastica disciplina tàm sub fel. record. Paulo III. ac Iulio III. quàm sub Beatissimo Pio IIII. Pontificibus Maximis in hoc Sacro Concilio statuta sunt, declarat, ita decreta fuisse, vt in his salua semper authoritas Sedis Apostolicæ, sit, & esse intelligatur.*

Vnde ex præmissis ista super hoc inoleuit Datariæ apostolicæ obseruantia, quod D. Datarius, illiusq. Officiales nunquã supplicationes, per quas petitur disponi aduersus Conciliares Constitutiones, etiam supradicti Concilij Tridentini, mittuntur ad Signaturam, quæ fit per Cõcessum, neq; ad ipsum Signaturæ, siuè
29 gratiæ, siuè iustitiæ, Cardinalem Præfectum, sed Summo Pontifici tantummodò regulariter illæ offeruntur signandæ per Fiat, vt petitur; quamuis negari non possit, quod etiam stantibus supradictis tales supplicationes adhuc subsisterent signatæ per Cõcessum; cum id fiat in præsentia Papæ, & de illius voluntate, seu mandato: vt enim omnes sciunt quędam supplicationes, gratiam continentes, signantur per Papam, & non per alium, quædam coram eo, & in ipsius præsentia eius dem nomine, & authoritate, quædam, etiã eius nomine, & authoritate, sed in eius absentia, & sic cum alij à Papa de illius mandato, scientia, & voluntate signãt, perinde est, ac si ille signaret: omnia enim nostra facimus, quibus authoritatem nostram impartimur, ait text. *in l. 1.* *sed neq; C. de vet. iur. enuel.*

Et hic pro coronide, in gratiam noui Curialis apponere visum est, quod si cõtingat peti dispensationem pro patiente defectũ natalium, qui iam aliquo modo fuerat promotus ab'q; dispensatione ad
30 sacros ordines, eosq; etiam exercuit, non propterea erit petenda dispensatio super irregularitate, quam eum cõtraxisse prætenditur ob exercitium dictorũ ordinum; sicut meo tempore quidam Doctor de hac re altercabatur cum Domino Lamberto Vrsino eximio Abbreuiatore Maioris Præsidentiæ in Cancellaria apostolica; fuit enim sibi responsum, quod hoc non est iure cautum, quia irregularitas non contrahitur, nisi in casibus à iure expressis, *cap. is, qui, de sent. excom. in 6.* licèt talis celebrando, peccet, vt per *DD. in cap. fin. de cleric. excommun. ministr.*

Quapropter in vim supradictæ cõclusionis, docet nos vulgaris praxis, quod in tali impetratione, scilicet dispensationis super defectu natalium, sufficit facere mentionem (si res ita se habet) quod Orator, non obstante defectu huiusmodi, se fecit ad dictos sacros ordines promoueri; nulla facta mentione de noua prætensa irregularitate; & iste est notorius stylus, de quo testatur etiam *Rebuff. in d. prax. hoc tit. nu. 13. & 14* neque eo ipso, quod fuerit ad ad ordines promotus, manet suspensus, vt voluit *Scot. 4. dist. 25. q. 1. ar. 3. concl. 1.* Ratio enim iam expres-
31 sa est, nimirùm, quia non est in iure cautum, quod iste in censuram aliquam incidit, sed solum peccat mortaliter, vel celebrando, vel ordines suscipiendo; eò enim ipso, quod est irregularis, prohibitus est recipere ordines, vel in susceptis ministrare, quia eadem irregularitate, qua prohibetur ordines suscipere tanquàm illegitimus, prohibetur etiam in susceptis, absque dispensatione ministrare, *Sayr. de cens. lib. 6. cap. 10. nu. 38.* & sic licèt irregularitatem cumulari possit, non ob id is, qui irregularis est ex defectu corporis, si celebret, nouam irregularitatem incurrit, sed tantùm grauissimè peccat, *Innoc. in cap. si celebret, de cler. excom. min. Maiol. de irreg. l. 1. cap. 2. nu. 8.* & hoc scitu dignũ putaui pro nouis Curialibus, ne in his casibus frustrà petant dispensationem super

per

Per hac noua prætensa irregularitate, sicut pluries, etiam à peritissimis id perperam obseruari visum est.

SVMMARIVM.

1 *Expositi inter illegitimos connumerantur, ac propterea inhabiles ad ordines, & beneficia.*
2 *Et quare.*
3 *Formula supplicationis dispensationis pro exposito.*
4 *Clausula*, Et citra dispensationem ad Dignitates, &c. *datur etiã expositis.*
5 *Et quæ sit ratio.*
6 *Illegitimi quouis modo legitimati, inhabiles ad Canonicatus Ecclesiæ Valentinæ.*
7 *Necnon in Patriarchalibus Ecclesijs Vrbis.*
8 *Lateranẽ Ecclesia inter alias Ecclesias Vrbis, & Orbis supremum locum tenet.*
9 *Expositi in Hospitali Annunciationis Neapolis pro legitimis habentur.*
10 *Expositi dispensantur ab Episcopo, sicut illegitimi.*
11 *Religiosorum Superiores dispensant cum illegitimis.*
12 *Exponentes suos filios, tenentur Hospitali ad expensas.*
13 *Et quandoque excommunicantur.*
14 *Dispensatio ad beneficia in Ecclesia, in qua pater, &c. rarò datur.*
15 *Derogatio Constitutionis Clementis VII. circa dispensationes ad beneficia in Ecclesia, in qua pater, quomodò detur.*

Praxis Dispensationis, cum expositis ad ordines, & beneficia.

CAP. II.

OMNIA, quæ seruantur in dispensatione pro illegitimis, habent locum, etiam in expositis, secundum notorium stylum Datariæ; nã licèt nonnulli teneant, expositos posse promoueri ad omnes, etiam sacros, & presbyterarus ordines, & beneficia ecclesiastica obtinere, absq; apostolica dispensatione; cum sint pro legitimis habẽdi, hac duntaxat ratione moti, nimirum, quia multi, etiam legitimi, exponuntur; & licèt veritas circa hoc constare non possit, nihilominus debet fieri interpretatio in meliorem partem, & in fauorem prolis, authoritate *text. in cap. ex tenore, qui fil. sint legit.*

Attamen, cum illorum genus tàm obscurum existat, vt nec origo, nec parentes sciantur, non absre dubitari contingit, an inter legitimos connumerentur; quamuis plures, etiã legitimi, ob suorum parentum egestatem, exponi consueuerint; quod tamen non ita sæpè contingit, sicut de illegitimis, qui ob turpitudinem à parentibus vitandam, exponuntur, ideò non immeritò inter illegitimos
1 connumerandi sunt; quando eorum parentes ignorantur: quod si parentes agnoscnntur, nihil refert, quod expositi fuerint; & sic sicut cæteri legitimi possunt ad ordines promoueri, & beneficia ecclesiastica obtinere; cum in iure nil eis aduersetur, *cap. 1. de infant. expos.* Cum autem nihil cõstat de legitimis parentibus, æquius est, illos pro illegitimis haberi, nõ solùm quoad honores sæculares, sed etiã, quoad ecclesiasticos ordines; cum verisimilius sit, eos extra matrimonium nasci, qui sic à genitoribus cõtemnuntur; imò suspicandum est ab infamibus, generatos esse, qui licèt infames non erant, hoc ipso tales effecti sunt, eo quod proprium partum, mortis periculo exposuerunt, *c. vlt. 87. dist. Maiol. de irreg. lib. 1. c. 11. nu. 1. & 2.*

In proposito igitur fuit semper tẽtum, & seruatum, quod præcipuè, meo tempore defendebant in Cãcellaria apostolica Dñi Vlpianus Vlpius, & Libertus Vrsinus eximij Abbreuiatores Maioris Præ-
2 sidentiæ, vt in huiusmodi expositis agi debeat coniecturis, quod filij legitimi exponi non solent, sed potius qui nascuntur ex furtiuis, & fornicatijs congressibus; cum verisimile admodùm sit, eos extra matrimonium nasci; Insuper quia sicut omnes incogniti ab ordinibus excluduntur, ita multò magis isti expositi, qui cum possint esse rebaptizati, ex hoc solùm, etiã si ignorãtes id patiantur, non admittuntur ad Clerum; cũ sola dubitatio, an quis sit rebaptizatus, efficiat irregularem.

Et propterea, sicut etiam ait *Garz p. 7. cap. 2. nu. 30.* experientia docet, quod quãuis aliqui legitimi exponantur, attamen hi sunt paucissimi, & ferè omnes, qui ex-

ponuntur, sunt illegitimi, & ex centum,
plusquàm nonaginta sunt illegitimi; &
sic in dubijs tutior pars est eligenda, *cap.*
illud, de cler. excomm. min. prout in dubio
facti de homicidio, quis censendus est ir-
regularis, *cap. ad audientiam, & cap. signi-*
ficasti, de homicid. Et sic supradictus stylus
docet huiusmodi dispensationes peti, &
concedi cum omnibus qualitatibus, cō-
ditionibus, clausulis, & decretis cum qui-
bus conceduntur pro illegitimis. Suppli-
catio igitur pro exposito, secundum eun-
dem stylum, ita concipi poterit, videli-
cèt.

3 *BEatissime Pater. Cum deuotus S. V. Orator Ioannes de Oliuares laicus Capuan. ex*
feruore deuotionis, plurimum cupiat clericali militiæ adscribi, ac ad omnes, etiam
sacros, & presbyteratus ordines, promoueri, & promotus, in illis Altissimo, quoad vixe-
rit, famulari, sed quia ab infantia sua in quodam hospitale prædictæ, seù alterius Ciuita-
tis, vel Diœcesis, vbi pueri expositi recipi, & educari solent, expositus fuit, licèt credat se
ex legitimo thoro procreatum esse; quia tamen incertis parentibus ortus est, desiderium
suum in hac parte adimplere non posse dubitat, absque Sedis Apostolicæ dispensatione.
Supplicat igitur humiliter E. S. V. dictus Orator, quatenus sibi, suoque statui in præmissis
opportunè prouidendo, eumque speciali gratia fauore prosequendo, secum, super quocumq;
natalium defectu, si quem forsan incertis parentibus genitus patitur, illoq; non obstante
clericali charactere insigniri, ac ad omnes, &c. vt in priori supplicatione pro illegitimo

4 Et inter cœtera apponitur, etiam clau-
sula restrictiua, nempè, *Et citra dispensa-*
tionē ad dignitates, ac Canonicatus, & præ-
bendas in Cathedralibus, necnon Digni-
tates principales in Collegiatis Ecclesijs:
per quam seruatur, quod quando cum
illegitimis, & expositis dispensatur, sem
per excipiuntur supradicta sic qualifica-
5 ta beneficia. Ratio enim est, quia ad Di-
gnitates, ac Canonicatus, & præbendas
huiusmodi, semel minus dignè assumpti,
postmodum successu temporis, paternæ
incontinentiæ imitatores, quietem
publicam, & statum cœterorum Deo fa-
mulantium, perturbare consueuerunt,
Vnde hac motus ratione Sixtus V. per
suas litteras in forma breuis, sub *Datum*
Romæ apud S. Marcum 22. Augusti 1588.
Anno Quarto, voluit, quod deinceps,
quoties Canonicatus, & præbendę, ac di-
6 gnitates Ecclesiæ Valentiñ vacare cōti-
gerit, ipsi Canonicatus, & præbendæ,
ac Dignitates dictæ Ecclesiæ alicui, vel
aliquibus, qui ex legitimo, & vero matri-
monio procreati non sunt, spurijs, aut il-
legitimè genitis, etiam Apostolica, Im-
periali, Regia, vel quauis authoritate le-
gitimatis, aut natalibus, & primæuis iu-
ribus naturæ restitutis, per Romanos Pō-
tifices, seù de latere Legatos, vel pro
tempore existentem Archiepiscopum
Valentiñ, aut alios, ad quos de iure, vel
aliàs quomodolibet spectat, & spectabit,
in futurum, conferri nullo modo debeāt.

In ipsa verò Vrbe, voluit *Gregorius XI.*
in sua Constitutione sub *Dat. Auinionen.*
Tertio Id. Nouembris Pōtificatus sui An-
no Quarto, quod de cœtero nullus cleri-
cus, defectum natalium patiens, in Late-
7 ranensis, vel B. Petri Principis Apostolo-
rum, aut B. Mariæ Maioris Patriarchali-
bus Ecclesijs Vrbis Romæ, vel aliqua ea-
rundem, Canonicatum, & præbendam,
aut dignitatem, personatum; vel officium
prætextu cuiuscunque dispensationis sibi
super eodem defectu sub quacunque for-
ma, seù conceptione verborum à Sede
Apostolica, iam forsan cōcessæ, cuius au-
thoritate quis nondum fuerit, Canoni-
catum, & præbendam, dignitates, per-
sonatus, vel officia huiusmodi assequtus,
vel de cętero concedendæ; etiam si dis-
pensatio ipsa contineat, quod in aliqui-
bus Cathedralibus, etiam Metropoli-
tanis, & Patriarchalibus, Ecclesijs possit
Canonicatus, & præbendas, dignitates,
vel officia licitè obtinere, si sibi aliàs ca-
nonicè conferentur; nisi de prænomina-
tis Ecclesijs Patriarchalibus dictæ Vrbis,
seù illa ex eis, in qua Canonicatus, &
præbendæ, aut dignitates, vel officia hu-
iusmodi, seù aliquod ex eis impetrata fue-
rint, & toto tenore præsentium in litteris
dispensationis huiusmodi, caueatur ex-
pressè, valeat obtinere. Et hic ponit idē
Gregorius primo loco Lateranensem Ec-
clesiam; quia iam alia sua Constitutione,
quæ incipit, *Super vniuersas, Decimo kal.*
Februarij Anno Secundo declarauit, & dif-
finiuit Ecclesiam ipsam Lateranensem
inter omnes alias Vrbis, & Orbis Eccle-
sias, ac Basilicas, etiam super Ecclesiam
8 seù Basilicam S. Petri Principis Aposto-
lorum de Vrbe, supremum locum tenere.

Ne-

Negari tamen non potest, quin sæpè videamus, Summum Pontificem, etiã ad sic beneficia qualificata eodem tempore dispēsare cum personis graduatis, vel valdè dignis, aut eidē gratis, vel cũ maximis fauoribus, siuè expositi, siuè manifestè illegitimi fuerint, sicut pluries vidimus.

Consueuerunt quandoque Sũmi pontifices nonnullis pijs locis, vbi isti filij exponuntur, per peculiarem bullam concedere, vt huiusmodi expositi habeantur pro legitimis, ac puri sanguinis, tàm ad ordines, quàm ad beneficia, vel ad ordinestãtum, sicut Papa Nicolaus, Archiepiscopo Neapolitano pro tempore existenti, vt pueros, qui pro tempore in Hospitali domus sanctissimæ Annuntiationis Neapolitañ proiecti, seù reperti forent, & & qui in futurũ reperirentur, & proijcerentur in illo, non obstante, si forsan dubitaretur, an de legitimo matrimonio procreati existerent, ad omnes, etiam sacros ordines, statutis tamen anni temporibus, promoueri possent, apostolica authoritate indulsit, confirmando idem priuilegium ab alijs etiam Summis Pontificibus concessum.

9

Absque tamen speciali facultate dispēsandi ad ordines sacros, & beneficia Episcopis permittitur dispensare cum expo-
10 sitis, quoad minores tantùm, & vnum simplex, sicut cum illegitimis, vt supra dictum est, *Couar. in Clem. in de homicid. p. 1. num. 9. Viuian. in praxi iurispatr. lib. 6. cap. 4. nu. 27.*

11 Quandoque etiam hanc facultatem Papa concedit Superioribus non nullarũ Religionum, sicut præsertim constat ex Constitutione *Pauli III.* edita *anno 1549. kal. Nouēbris*, qua cōceditur Generali, ac Prouincialibus, & Præpositis Societatis Iesu, vt cum eiusdem Societatis personis, defectum natalium ex adulterio, sacrilegio, incestu, & quouis alio nefario, & illicito coitu prouenientem, patientibus, postquã in dicta societate vota emiserint, vt ad quoscunque etiam sacros, & presbyteratus ordines promoueri, & promoti ministrare, & ad quascunq; administrationes, & officia dictæ Societati eligi recipi, & assumi, illaq. gerere, & exercere, dispensare possint.

Et hic incidenter nota, quod exponentes suos filios, vt supra dictum est, siuè legitimos, siuè naturales tenentur ad om-
12 nes expensas, quas hospitalis, siuè alius pius locus fecit in illis alendis; nisi notabilis paupertas eos excuset, *cap. cum haberet, de eo, qui duxit in matrim. &c.* & ibi *Panorm.* quia patres tenentur alere filios etiã naturales, si possunt, eisq; per totum tempus vitæ eorum, prouidere ad not. *in dict. cap. cũ haberet*; & in nonnullis locis scio,
13 tales exponentes esse excommunicatos ab illorum Ordinarijs, & absolutionem, Sedi Apostolicæ reseruatam; nec possunt absolui, nisi à Commissarijs huiusmodi hospitalium, seù aliorum locorum, facta prius restitutione. Quid autē iuris in dubio, si mater asserat filiũ esse illegitimum circa ordines, & beneficia, dicam infra, hoc lib. *cap. 5. nu. 5. cum seqq.*

14 Ad beneficia autem in Ecclesia, in qua pater fuit, vel est beneficiatus, nunquam, vel rarò conceditur dispēsatio, siuè filius sit illegitimus, siuè legitimus, *cap. ad estirpandas, & cap. 2. de fil. presb.* Id enim inter cætera cauetur nouo iure Concilij Tridentini *sess. 25. cap. 15. de reform.* ibi, *vt paterna incontinentia memoria à locis Deo consecratis, quos maximè puritas, sanctitasque decet, longissimè arceatur, non liceat filijs clericorum, qui non ex legitimo matrimonio nati sunt, in Ecclesijs, vbi eorum patres beneficium aliquod ecclesiasticum habent, aut habuerunt quandocunque, etiam dissimile beneficium obtinere, nec in dictis Ecclesijs quoquomodo ministrare, nec pensiones super fructibus beneficiorum, quæ parentes eorum obtinent, vel aliàs obtinuerunt, habere, &c.*

Et quia hic non minus obstat dictum decretũ Concilij Tridentini, quàm Constitutio *Clementis VII.* quæ est in viridi obseruantia, non incongruum visum fuit, illius tenorem hic subnectere, qui talis est, videlicèt,

Clemens Episcopus seruus seruorum Dei, Ad perpetuam rei memoriam. Ad canonum conditorem non est dubium pertinere, cum statuta à se, vel prædecessoribus suis, ad animarum Christifidelium salutem edita, propter eorum abusum, qui successu temporum malitia hominum succrescente magis in dies dignoscitur obesse, quam prodesse animaduerterit, ne vlterius obesse valeat, prouidere. Sane postquam fel. recor. Alexander Papa III. prædecessor noster filios præsertim Sacerdotum in Ecclesijs paternis succedere prohibuerat, easque nihilominus, media intercedente persona filios ipsos habere disposuerat, cum passim Sacerdotes, vt Ecclesijs suis eorum filij potirentur satagentes, id Alexandri

prædecessoris huiusmodi dispositione confisi Ecclesias suas, quas ad eorum peruenire filios gestiebant, in fauorem personarum quæ Ecclesias ipsas, etiam illarum possessione non habita, in ipsorum resignantium filios, ex fornicatione genitos, illico mox resignare. Ipsique filij Ecclesias ipsas, dispensatione super defectu natalium, quem ex dictis Sacerdotibus resignantibus geniti, patiebantur, etiam patris nomine expresso, obtenta consequi hactenus consueuerint, profectò pernitiosum semper, & abominabile, ac in grauem diuinæ maiestatis offensam tendere, videlicet, quod ipsi presbyteri eorum crimen, quod erat occultum, non sine turpitudine, ob inordinatum spuriorum filiorum amorem detegere non erubescerent. Iudicauimus propterea, quod vbi tempus, quod omnia palam facit, & præsentium ratio quid in futurum cauendum sit, admonet, meritò admonemur, vt ad tollendum huiusmodi abusum necessarium arbitrati sumus eiusdem Alexandri prædecessoris canonem corrigere potius quam talia cum tanto hominum scandalo tolerare. Habita igitur super his cum venerabilibus fratribus nostris S. R. E. Cardinalibus matura deliberatione, de eorum consilio, & vnanimi consensu, auctoritate apostolica, tenore præsentium statuimus, & ordinamus, quod de cætero filij presbyterorum ex fornicatione nati Ecclesias Cathedrales, etiam Metropolitanas, ac Monasteria, quibus eorum patres præfuerunt, seù illa, & illas, dignitates, etiam maiores, & principales, personatus, administrationes, & officia, etiam curata, & electiua, & alia quæcunque beneficia Ecclesiastica cum cura, & sine cura, sæcularia, & quorumuis ordinum regularia, quæ presbyteri, & clerici, ac religiosi eorum patres in titulum, vel commendam, aut administrationem ad tempus, seù in perpetuum aliquando obtinuerunt, nullo vnquam tempore quoquo modo obtinere possint, nec eum eis super hoc dispensare intendimus. Et si quas dispensationes per nos cõcedi contigerit tanquã per præoccupationẽ, & contra mentem nostram concessas, eis nullatenus suffragari, talesq. dispensationes nostris volumus exulare temporibus, & quod nobis licere non patimur, nostris successoribus indicamus. Non obstantibus præfati Alexandri prædecessoris, & alijs Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrarijs quibuscunque. Volumus autem quod præsentium transumptis manu alicuius notarij publici subscriptis, & sigillo alicuius Prælati, vel personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis, ea prorsus fides adhibeatur, quæ præsentibus adhiberetur, si essent exhibitæ, vel ostensæ. Nulli ergo, &c. ordinationis, statuti, intentionis, indicationis, & voluntatis infringere, &c. Si quis autem, &c. Dat. Romæ apud sanctum Petrum, Anno Incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo trigesimo, Tertio nonas Iunij, Pontificatus nostri Anno Septimo.

Qua etiam Constitutione sic stante, sciendum est, quod hodie huiusmodi dispensationes videntur à Curia exulare. vt supra dictum est; quod si aliqua forsan concedatur, non nisi cum sudore sanguinis, ac maximis, & extraordinarijs fauoribus; immò eas meo tempore indistinctè vidi denegari, etiam ad instantiam nonnullorum Magnatum; cuius quidem denegationis ratio esse potest, ne beneficia iure hæreditario concedi videantur, quod est prohibitum, vt patet in *cap. 1. de preb.*

Aliquas nihilominus dispẽsationes hu-
iusmodi postmodum audiui cõcessas per
Paulum V. & Gregorium XV. cum de-
15 rogatione supradictæ Constitutionis, &
aliorum contrariorum, per hæc verba,
videlicet, *Non obstantibus fel. record. Boni-
facij Papæ* VIII. *prædecessoris nostri,
alijsque Constitutionibus Apostolicis, necnon litteris piæ mem. Clem. VII. etiam prædecessoris nostri, per quas idem Clemens prædecessor de tunc S. R. E. Cardinalium consilio, & vnanimi consensu, statuit, quod ex tunc de cætero filij presbyterorum ex fornicatione nati, Canonicatus, & præbendas, ac alia beneficia Ecclesiastica, quæ videlicet genitores clerici, aliquando obtinuissent nullo vnquam tempore quoq; modo obtinere possent, & si quas dispensationes eis super hoc per D. Clementem prædecessorem concedi contigerit, tanquam per præoccupationem, & contra mentem suam concessas, eis nullatenus suffragari, talesq; dispensationes suis temporibus exulare voluit, & quod sibi licere non patiebatur, alijs interdixit.*

Quod si fortè huiusmodi derogatio nõ fuerit facta in specie, vt præmittitur, dispensatio non valebit, prout testatur etiã

Rebuff.

Rebuff. in sua prax. hoc tit. nu. 24. & nihilominus per Dominos Datariæ Officiales additur in calce supplicationis hæc restrictiua nempè, *Et dummodo in beneficio patris non succedat, nec eum eo in altaris ministerio ministret.* I super nouos Curiales hic monendos puto, vt quotiescunq; aliqua petitur à Summo Pontifice dispensatio, cui resistit vehemens prohibitio; etiam si illa non esset Constitutio Concilij generalis, expressam requirens necessariò derogationem, optima erit cautela petere ipsam derogationem; prout pluries didici à peritissimis, & antiquissimis Curialibus, ac idem reperio docuisse *Felin. in cap. nonnulli num. 21. de rescrip. Alex. cons. 195. nu. 10. lib. 2. Menoch. de arbitr. casu 203. nu. 12.*

SVMMARIVM.

1. *Legitimatio ad honores, & successiones datur per Archiuium.*
2. *Et sub qua forma.*
3. *Datur etiam per rescriptum Apostolicũ sub plumbo.*
4. *Et semper cum clausula,* Citra præiudicium venientium ab intestato.
5. *Et quo iure id caueatur.*
6. *Legitima non debetur non succedenti ab intestato.*
7. *Papa per totum Orbem legitimat quoad temporalia, ac ad ordines, & beneficia.*

Praxis legitimationis quoad honores, & successiones.

CAP. III.

Vo verò ad honores; & successiones, datur legitimatio, etiam per Archi-
1 uium Scriptorum Romanæ Curiæ ex diuersorum Romanorum Pontificum priuilegijs, vt constat ex Constitutione *Iulij II.* super erectione eorum Collegij, *Septimo Kal. Decemb.* 1550. quæ fuit confirmata per *Leonem X ac Paulum III. & Pij V.* per suam Constitutionem, quæ incipit, *Pridem, in ordine* 89. Cuius quidem legitimandi formula, hæc est.

Collegium Archiuij Romanæ Curiæ Scriptorum. Vniuersis, & singulis, præsentes literas, siuè hoc præsens publicum legitimationis instrumentum, inspecturis, lecturis, visuris, pariter, & audituris, salutem in Domino sempiternam. Sicut Saluatoris nostri immensa clementia, non modò peccati maculam, quam primi parentes humano generi reliquerunt sacri baptismatis regeneratione delere; sed eos, qui proprij peccati infelicitate laborant, pœnitentiam agentes, benignè recipere, & peccata remittere non dedignatur. Ita Romanus Pontifex, cui cœlestis Aulæ collatæ sunt claues, ad gremium Ecclesiæ recurrentes, minimè repellere; sed ad exauditionis gratiã, præsertim, cum non sua, sed aliena grauentur culpa, admittere consueuit. Cum itaque pro parte Lælij N. Neapolitañ., *seù alterius Ciuitatis, vel diœcesis nobis humiliter supplicatum fuerit, quatenus ipsum, qui defectum natalium ex Iacobo Marinetto, & muliere soluta, vel coniugatis, seù aliàs genitus, patitur, legitimare, ac ad omnia, & singula iura legitima, necnon successiones, hæreditates, legata, libertates, honores, dignitates, prærogatiuas, officia, status, & actus quoscunque legitimos restituere, reponere, & reintegrare, ac habilẽ, & idoneum, ac sufficientem ad hæc omnia, & singula, defectum, et inhabilitatem, ac maculam genituræ ipsius Lælij tollere; & alias in præmissis authoritate Apostolica prouidere dignaremur. Nos igitur, considerantes, vt ex fide dignorum testimonio percepimus, supradictum Lælium bonæ conuersationis, & famæ, aliisque probitatis, & virtutũ meritis insignitum esse; vt sperandum sit, in virum euadere virtutibus præditum; Eius igitur supplicationibus inclinati, authoritate S. D. N. Papæ, cuius in hac parte vices gerimus, ex indulto Apostolico Collegio nostro gratiosè concesso, ac de consensu, & matura deliberatione Admodum Illustris & Excellentis D. N. Iuris Vtriusque Doctoris nostri Collegij huiusmodi Magistri Correctoris, & Egregij viri D. N. dicti Archiuij Scriptoris, & Clerici, per nos in generali nostra Congregatione deputatorum, eundem*

Lelium, de speciali gratia, tenore præsentium (absque tamen præiudicio venientium ab intestato) legitimares, & habilitamus; ac ad omnia, & singula iura legitima, necnon patris, & matris, ac quorumuis aliorum parentum, & aliorum quorumcunque successiones, hereditates, legata libertates, honores, dignitates, prærogatiuas sæculares, seù mundanas, officia, statusque, & actus quoscunque legitimos restituimus, reponimus, & plenariè reintegramus, ac aliàs habilem idoneum, & sufficientem ad hæc omnia, & singula, authoritate Apostolica prædicta, reddimus, & facimus per præsentes; omnemque defectum, & inhabilitatem, ac genituræ maculam ipsius Lelij cassamus, tollimus, & penitus abolemus. Ita quod deinceps dictus Lelius, tanquam legitimus, ac de legitimo thoro procreatus, possit, & valeat in eorundem suorum patris, & matris, ac quorumcunque aliorum parẽtum suorum agnatorum, & cognatorum proximorum suorũ, & quorumuis aliorũ, rebus, & bonis mobilibus, & immobilibus, necnon iuribus, & actionibus quibuscunque, succedere, illiusq. necnon quibuscunq. officijs, honoribus, dignitatibus, & prærogatiuis publicis, & priuatis, sæcularibus, seù mundanis vbilibet vti, frui, potiri, & gaudere; ac ad ipsa officia, bona, iura, & actiones quascunq. & quodlibet eorum recipi, & admitti; Illiusque, & eorum cuilibet præfici, & præesse possit, & valeat, Decernentes eundem Lelium fore, & esse legitimum, ac ad omnia, & singula iura legitima, & quoscunque alios actus legitimos esse vbilibet admittendum, prout nos authoritate, & tenore præmissis, admittimus, Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, legibus quoque Imperialibus, & Prouincialibus, ac Synodalibus, & municipalibus statutis, & consuetudinibus, priuilegijs, et indultis, quauis authoritate roboratis, cæterisq; in contrarium facientibus, non obstantibus quibuscunque. In quorum omnium, & singulorum fidem, præsentes litteras exindè fieri, & per vnum dicti Archiuij Scriptorem infrascriptum, subscribi, sigilliq; nostri, quo in talibus vtimur, iussimus, & fecimus appensione communiri. Datum Romæ in Palatio Apostolico, & Camera dicti Archiuij, Anno à Natiuitate Domini, &c. Indictione, &c. Die verò, &c. Pontificatus, &c. Præsentibus N.N. eiusdem Archiuij Scriptoribus, testibus ad præmissa vocatis, specialiter, atque rogatis. Sequitur subscriptio cum sigillo.

3 Datur etiam ista legitimatio per rescri-
ptum apostolicum, ac litteras sub plum-
bo, in quibus etiam apponitur clausula,
*Et citrà præiudicium venientium ab intesta-
to*. Id enim cauetur etiam regula Cancel-
4 lariæ qua Summus Pontifex vult, quod in
dispensationibus super defectu natalium,
vt sic dispensati, possint succedere in bo-
nis temporalibus, ponatur clausula, quod
non præiudicetur illis, ad quos successio
bonorum ab intestato pertinere debet,
& ita intelligendum est in quibuscunque
legitimationibus, factis ab habentibus ad
id potestatem à Sede Apostolica; ac pro-
pterea, si à supradictis aliquis legitimetur
absque prædicta clausula, ipsa legitima-
tio non operaretur in præiudicium ve-
nientium ab intestato, quia istæ faculta-
tes non dantur, nisi cum eadem clausula,
quæ procul dubio operatur eundem effe-
ctum, quando est in facultate, quem ope-
raretur, si esset in legitimatione posita,
vt per *Paris. cons. 14. nu. 43. lib. 2.* quia qui-
buscunque verbis vsus sit, siuè Comes
Palatinus, siuè alius habens facultatem
legitimando, non potuit plus operari, quã
sibi esset concessum, *Soccin. iun. cons. 120.
num. 20. lib. 2.* Et deducendo in praxim
hanc clausulam, constat ex ea, ita legiti-
5 mato, legitimam non deberi, vt per *Dec.
cons. 576. nu. 6.* quia illum excludit à suc-
cessione intestati, *id. Dec. cons. 338 num. 4.*
6 nam legitima ei non debetur, qui ab in-
testato non succedit; cum sit portio por-
tionis debitæ ab intestato; sicut etiam
legitimatus cum dicta clausula, non po-
test dicere testamentum nullum ex causa
præteritionis, nec legitima debetur ei, cui
præterito, querela, vel aliud ius impu-
gnandi testamentum non datur, *tex. est in
in l. cum quæritur C. de inoff. testam.* ad quod
videndus est, *Ludouis. decis. 135. per tot.*

Et ita videmus Papam modo præmisso
per totum Orbem supradictam legitima-
7 tionem concedere, cum ipse possit quem-
cunque etiam quoad temporalia, & suc-
cessiones, sicut potest legitimare ad or-
dines, & beneficia, vt supra dictum est.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Filij hæreticorum sunt irregulares, sicut illegitimi.*
2 *Nec restituuntur, nisi ex dispensatione apostolica.*
3 *Filio hæretici quomodò dentur absolutio, & restitutio.*
4 *Filij hæretici quare infames.*
5 *Parentes magis filiorum pœna, quam propria terrentur.*
6 *Filio hæretici quomodò denegetur dispensatio ad ordines, & beneficia.*
7 *Filius hæretici non priuatur beneficijs antea obtentis.*
8 *Presbyteri, qui hæreticis adhæserunt, quomodò absoluendi, & dispensandi.*
9 *Libros hæreticorum legentes quomodò absoluendi.*
10 *Et quando sint immunes ab excommunicatione.*
11 *Hæreticis opinionibus adhærentes, si laici, quomodò absoluendi.*
12 *Hæreticorum denunciatio quomodò facienda, remissiuè.*

Praxis Dispensationis ad beneficia cum filijs hæreticorum.

CAP. IV.

AD nostram, etiam praxim videre pertinet, quid seruetur circa dispensationem cum filijs hæreticorum, & an isti sint eadem irregularitate irregulares, quę oritur
1 ex defectu natalium. Et affirmatiua est responsio; quandoquidem omni Ecclesiastico gradu priuantur, nec restitui possunt,
2 nisi, præuia dispensatione Apostolica *text. est in cap. excommunicamus. §. si verò clericus, & §. sanè de hæret.* hos enim adeò Ecclesia detestatur, vt nec ipsorum prolem vsque ad secundam generationem ad vllũ beneficium vel officium admittat, cum filij, & nepotes ex paterna linea promoueri nõ poterunt. si eorum pater, vel auus in hæresi mortuus est, *Maiol. de irreg. lib. 5. cap. 46. num. 5.* id enim ipse probat ex *cap. quicunq; de hæret. in 6. & cap. statutum felicis, eodem tit. & lib.* vbi filij hæreticorum, & credentium hæreticis, vel fautorum, vel receptatorum, promoueri non possunt ad beneficia ecclesiastica, vel officia publica & consequẽter inhabiles sunt ad ordines, *Nauar. in manuali, cap. 27. nu. 205. §. tertio, dico,* & licèt hic contrarium sentiat circa inhabilitatem ad ordines, *Sayr. de cens. lib. 6. cap. 10. nu. 40. vers. cæterum,* nihilominus Romanæ Curiæ praxis hic nos errare non sinet; ibi enim videmus frequẽtem, dispẽsationum Apostolicarum desuper cursum haberi, cum illæ à Papa debeant omninò emanare, *cap. de eo, dist. 50* ad quem illi cõfugiunt; cum sint ita inhabiles ad ordines, & beneficia obtinenda post delictum parentis, ac ipso iure beneficijs priuati, *Farinac. de hæres. q. 191 num 46.* Propterea Oratori, filio hæretici dari consueuit absolutio ab infamia, & restitutio ad famam,
3 gradus, honores, dignitates, officia publica, & priuata; & quod clericali charactere insigniri, & ad quatuor minores ordines dumtaxat, promoueri, necnon quecunq; beneficia ecclesiastica sine cura, & sacrũ ordinem non requirentia, extra parochiales, aut Collegiatas Ecclesias consistentia, accipere, ac pensiones, & fructuũ perceptiones, & reseruationes suscipere, exigere, & leuare possit, & valeat, & quod petitur in supplicatione denuò repetitur, in fine clausularum, iuxtà consuetum.

Porrò optima ratione, etiam filij supradictorum hæreticorum fautorum, & cæterorum similium ita à supradictis omnibus arcẽtur, vt in facto, & praxi docemur; vnde gratiæ Apostolicæ sic eis concessæ, ita restringuntur, vt hic visum est: ipsi enim infames sunt, cum paterna infamia
4 eos afficiat: deinde, quoniã in odiũ paterni sceleris, visum est nõ modo animaduertere in ipsos sceleratos, sed etiam in progeniem damnatorum, *cap. vergentis de hæret.* denique, vt parentes à tanto crimine patrando auocentur, in filios eorum leges quandoque sęuiunt: Sæpè enim contingit, vt parentes magis filiorum pœna,
5 quam propria terreantur, ob vehementissimum amoris affectum, quem erga filios gerunt, *l. isti quidem. ff. de eo, quod met. caus.* vt in *direct. inquisit. par. 3. quæst. 104. comment. 163. litera, C.* vbi quamuis inferius, *vers in hac quæstione,* dicat, conuenire interpretes, filios quocunque modo illegitimos, pœnis in hæreticorum filios latis, plecti, per authores ibi per eum allegatos, nihilominus videmus, quod quicquid sit

quoad

quoad alios effectus,aliud se habet Curiæ stylus circa ordines,& beneficia ecclesiastica. cum neminem lateat Curialium, quod vsus iam receptus est,vt cum illegitimis ex quocunque damnato coitu, dispensetur ad quæcunque beneficia, exceptis tantummodo Dignitatibus, Canonicatibus in Cathedralibus, ac Dignitatibus principalibus, in Collegiatis,vt supra diximus;cum filijs verò hæreticorum, & aliorum,vt supra,vix dispensari consueuit ad ordines minores,& beneficia simplicia eo modo, quo dictum est,imò quandoque
6 eis denegatur dispensatio, vt ipsa beneficia possint in Ciuitate, vel Oppido,aut in illorum Ecclesijs obtinere, sed tãtummodò extra ea, vt obseruatum est à pluribus antiquissimis Curialibus.

Vnum tamẽ pro hac nostra praxi omittere noluimus,quod porrecta aliàs Domino Datario supplicatione pro parte cuiusdam Roberti N. filij cuiusdam hæretici, qui duo beneficia ecclesiastica obtinuerat, antequam eius pater id crimen admitteret, in ipsa supplicatione,fuit tantummodò petita dispensatio ad ordines,& beneficia consequenda: at cum idem Dominus Datarius oretenus accepisset,Oratorem, tunc temporis obtinuisse supradicta duo beneficia,dicebat quod pro eis tenebatur ille petere dispensationem, etiam super illorum retentione:quandoquidem omnes DD. tenent,filios, & nepotes hæreticorum fautorum, & similium,nõ modò fieri inhabiles ad officia,& beneficia in posterum obtinenda,verùm etiam,ipso iure priuari omnibus,quæ iam obtinebãt, eo tempore quo eius parentes hoc crimẽ patrarunt,secundum diuersa iura tunc allegata, & signanter voluit *Præpos. in cap. satis peruersum,dist.56.Imol.in l.in Insulam, ff.solut.matrim. Director.inquisit. p.3.q.104. comment.143. lit.E.*

Attamen pro firmiori, & veriori sentẽtia responsum extitit,supradictos filios ip-
7 sis beneficijs, iam antea obtentis,minimè priuari,cum ad ea tantummodò inhabiles reddantur; quæ post dictum admissum crimen impetrata fuerunt: quapropter, fuit dicta supplicatio signata quoad dispensationẽ super beneficijs secundo modo impetratis, prout tenet *Repert. inquis.verbo, fil. ,§.supra dictum est, vers. sed salua, &c.* quod allegat *d. Direct. in d.comment.*143. sub ead m *litera D. vers. sententiam superiorem* cum omnibus seqq. præsertim authoritate *text.in d.cap.quicunque,§.hæretici,de eodem lib.6.* in quo solum videtur excludi filios hæreticorum à beneficijs in futurum obtinendis per verba ipsius text. ibi *ipsorumque filij vsque ad secundam generationem ad nullum ecclesiasticum beneficium, seu officium publicum assumantur:* quandoquidem,verbum illud, *assumantur*, nullo modo dici potest,quod inducat priuationem beneficiorum obtentorum ipso iure,cum sit futuri temporis.

Pro ijs verò, qui forsan, etiam presbyteri, hæreticis supradictis adhæserunt, & modo reuersi petunt absolutionem, & dispensationem; si in supplicatione narretur, quod iã Orator fuerit vigore alicuius facultatis ad id, in partibus absolutus, ac in alicuius manibus, omnes hæreses, & hæreticam prauitatem abiurauerit,necnõ fidem Catholicam iuxta articulos à Sede Apostolica propositos, cum solemni iuramento professus sit; & absolutionem, ac facultatem diuinis officijs se immiscendi, ac missas celebrandi obtinuerit, tunc cõ-
8 mitti consueuit Ordinario, qui attento quod dictus Orator pœnitentiam egit,abiurauit, & professus est,vt supra,cum absoluat,ac faciat,prout petitur,citra tamen dispensationem ad beneficia curata,& ipso Oratore ab executione suorum ordinũ ad triennium, seu si eid m Ordinario videbitur, ad aliud longiùs tempus, suspenso.

Quod si nondum per dictum Oratorem præmissa adimpleta fuerint, committitur Ordinario,qui illum, postquàm hæreticam prauitatem, & omnes hæreses in genere abiurauerit,& detestatus,ac fidem catholicam, &c. professus fuerit,ac aliàs iuxta indultum, & facultatem nõnullis Episcopis,& Prælatis Franciæ(si ibi,vel inde fuerit Orator) hæreticos absoluendi,concessam, & non aliàs absoluat, & dispenset,vt supra; ipso Oratore arbitrio eiusdem Ordinarij, suspenso; Et cum prædictis,etiam dispensatur ad retinendum beneficia,quæ obtinere expressit, vt supra visum est.

Quoad eos verò,qui scienter animoq; deliberato,hæreticorum libros, vel cuiusuis authoris scripta,propter hæresim, vel falsi dogmatis suspicionem, damnata, legunt,vel habent; quique propterea ipso iure in excommunicationis pœnam incidunt; & ob eam causam tanquam de hæresi suspecti possunt inquiri, vt in Bulla Pij IV. vt refert *Leo in thesaur. for. ecclesi. par.3.cap.5.num.63.* petitur absolutio per
9 Officium Sacræ Pœnitentiariæ, Apostolicæ,si factum occultum est: Quod si forte Orator fuerit presbyter, qui propterea inciderit in censuras ecclesiasticas, suosque ordines exercendo, irregularitatem contra-

traxerit, dantur sibi litteræ, Discreto viro cuicunque Confessori directæ, cui committitur, quatenus Oratorem, audita priùs illius Sacramentali Cōfessione, postquàm libros prædictos Inquisitori cōsignauerit, vel alteri, per quem ipsi Inquisitori cautè consignentur, dummodò ex lectione huiusmodi nullam hæresim hauserit, ab excommunicationis, alijsque sententijs, cēsuris, & pœnis ecclesiasticis, &c. absoluat, &c. iniunctâ, &c. pœnitentia salutari, & alijs, &c., ipsoque ab executione suorum ordinum suspenso. Demùm, dummodò præmissa occulta sint, &c. super irregularitate, &c. dispenset: declarando, ipsum Oratorem licitè retinere posse beneficia, sibi ante præmissa canonicè collata. Datur aliquando dispensatio Oratori, vt possit, etiam obtinere quæcunque beneficia ecclesiastica, cum cura, & sine cura, si quę illi in futurum, aliàs tamen canonicè, conferantur.

Licèt enim antiquitùs nulla aderat excommunicatio contra prædictos, vt colligitur *ex cap. fraternitatis*, & ibi *glos. de hæret.* hodie tamen præter Constitutionem, seu decretum supradicti Pij IV. adest etiā excommunicatio contenta in Bulla Cęnę Domini. Est tamen pro consolatione multorum, hic notandum, quod licèt nonnulli teneant, hanc excommunicationem incurri, etiam si vnam tantùm, vel alterā lineam legunt, dummodò contineat integram, & perfectā hæresim, inter quos fuit *Card. Tolet.* in quodam scripto super Bulla Cœnæ; veriùs tamen est, illam supradicto modo non incurri ob tam modicam
10 quātitatem, quia sicut in alijs rebus, paruitas materiæ excusat à peccato mortali, ita etiam excusat ab incursu maioris excommunicationis, quæ peccatum mortale necessariò supponit, ita idem *Sayr. lib. 3. cap. 5. nu. 12. vers. ad hanc autem, circa med. & versic. seq.* qui fundatur in verbis eiusdē Bullæ in Cœna Domini, dum ibi dicitur, *qui legerit librum hæreticū*; vnde, qui duas, tres, quatuor, aut decem lineas legit, non dicitur legere librum hæreticum: subdit *idem* tamen *ibi*, quod ex hac sententia, quæ mitior est, non est de facili accipienda occasio, ita legendi, sed ante factum, timendum, & abstinendum est omninò à quacunque minima parte: quod si ex humana fragilitate & curiositate contingeret, aliquem legisse quantitatem prædictā, non de facili damnandus erit incurrisse dictam excommunicationem, neque facilè neganda erit illi absolutio. Hac *idem Sayr. loco cit.*

Quoad laicos autem, qui aliquo modo opinionibus hæreticis adhæserunt, in illorum absolutionibus semper additur clau-
11 sula, *Dummodò non habeant complices: quod si habuerint, facta priùs illorum denūciatione, auditaque eorum confessione, postquā præfatos errores, & omnes quascunque alias ab Ecclesia damnatas hæreses coram eodem Confessario abiurauerint, & detestati fuerint in forma solita, eos absoluat in foro conscientiæ tantùm.* Quomodo autem facienda
12 sit denunciatio, vide *Farinac. de hæresi, q. 185. num. 67. cum seqq.*

SVMMARIVM.

1 *Religionis ingressus tollit irregularitatem, ex illegitimitate prouenientem.*
2 *Vnde illegitimi sunt habiles ad ordines, non tamen ad officia, & dignitates Religionis.*
3 *Ad quæ dispensantur per Sacram Pœnitentiariam.*
4 *Illegitima, effecta monialis, quomodò dispensanda.*
5 *Filius an teneatur credere matri, dicenti, eum esse illegitimum.*
6 *Alleganti turpitudinem suam, non est credendum.*
7 *Illegitimus, promotus ad ordines, & beneficia, quando excusetur à pœna.*
8 *Illegitimus, an censeatur natus ex matrimonio inualido ob occultum impedimentum.*

Praxis Dispensationis cum illegitimis Regularibus.

Cap. V.

PRO ijs autem, qui, cum sint illegitimè nati, cupiunt Religionem ingredi, de iure per il-
1 lius ingressum, ac professionem in ea emissam, omnis irregularitas, ex illegitimitate proueniens, tollitur, non modò quoad ordines minores, verùm etiam quoad sacros, vt docet *glos. in cap. fin. verbo Sedis Apostolica, de fil. presby.* & licèt extet Constitutio Sixti V. contra ipsos illegitimos, quæ incipit, *Cum de omnibus, &c.* qua illis prohibetur,

non

nō modò professis, verùm etiam ingres-
sus, fuit tamen dicta Constitutio mode-
rata, & ad terminos iuris communis re-
2 ducta; ac proprerea licitè possunt ij ad
professionem, & ordines supradictos ad-
mitti, non autem ad officia, & dignitates
3 Religionis, quo casu recurritur, vt pluri-
mùm ad officium Sacræ Pœnitentiariæ,
quæ habet facultatem dispensandi super
hoc cum Religiosis professis; vt si nullū
aliud canonicum obstet, dicto natalium
defectu non obstante, quęcunque officia,
& dignitates sui Ordinis, si ad illa aliàs
canonicè, & iuxtà eiusdem Ordinis re-
gularia instituta, eligantur, vel assuman-
tur, recipere, gerere, & exercere licitè va-
leant, misericorditer dispensetur in foro
conscientiæ, & in ipso actu Sacramenta-
lis confessionis tantùm.

4 Idemque practicatur quoàd moniales,
nàm, si contingat aliquam, talem defe-
ctum pati, qui occultus est, ipsaque iam
fuerit electa ad Abbatissatum, vel Prio
ratum, aut aliud officium, seù aliam digni-
tatem, similiter committitur Confessario,
vt audita Sacramentali confessione, dū-
modò defectus natalium huiusmodi oc-
cultus sit, aliudque canonicum non ob-
stet, vt dicto defectu non obstante, dictū
Abbatissatus, seu Prioratus officium reti-
nere, gerere, & exercere liberè, & licitè
valeat, dispenset.

Hanc dispensationem vidi etiam con-
cedi per Datariam cum litteris Cancel-
lariæ Apostolicę in vtroque foro pro mo-
niali, quę asserebat se defectum natalium,
ex soluto, & soluta, pati, & habitum mo-
nialis suscepisse, professionemque emisis-
se, tanquàm de legitimo matrimonio
procreatā, & bona fide; postmodum verò
acc episse, se esse illegitimam, propterea
perijt ad præmissa habilitari, & restitui,
ac ad officia, & dignitates suæ Religionis
dispensari; quapropter fuerunt prædictæ
litteræ directæ Ordinario loci, sibique
commissum, quatenus cum Oratrice, dū-
modò vitæ munditia, morumque probi-
tas, ac alia merita ipsi suffragētur; & fun-
dario Monasterij nō obstaret, super præ-
missis, non tamen ad Abbatissatum; &
dummodò ipsa, prætextu dispensationis
huiusmodi, duo ex officijs, & dignitati-
bus simul retinere nequeat, apostolica
authoritate dispensaret; prout ipsius ani-
mæ saluti viderit expedire, cum deroga-
tione Cōcilij Pictauen. ac Monasterij sta-
tutorum. Multoties has dispēsationes vi-
demus concedi etiam per litteras Sacræ
Congregationis Regularium.

Nec incongruè aliam praxim sequitur
hic videre, nunquid, videlicet filius in
5 possessione legitimæ filiationis existens,
teneatur credere matri asserenti, eum
esse illegitimum; ac propterea, quatenus
ita credat, egeat dispensatione ad ordi-
nes, & beneficia? Iste casus perquàm fre-
quens in Romana Curia occurrit in pe-
tenda desuper dispensatione, cum narra-
tiua præmissorum, ac proinde ibi semper
responsum extitit, quod de iure non te-
netur ei fidem adhibere: sic etenim om-
nes communitèr affirmant ex *l. 1. ff. de
Carbon. edic. Bart. & alij, ac ibi glos. in l. si
vicinus, C. de nupt. & in l. si posthumus, ff.
de liber. & posth. Abb. in c. 1. de fil. presb. &
in c. officij. de pœnit. & remiss.* eo quod ma-
tres sæpè, prout ipsis libet, facilè, ac te-
merè, modò aiunt, modò negant; & alle-
6 ganti turpitudinem suam, non est credē-
dum, *Alex. cons. 11 1. nu. 2. Mascard. de pro-
bat. conclus. 419. num. 31. vol. 1.* & solum
matris dictum nō sufficit, vt quis debeat
se existimare illegitimum; etiam si illa id
asserat cum iuramento, & in articulo
mortis constituta; est ferè communis sen-
tentia ex *Suar. disp. 49. sect. 4. nu. 5. Nauar.
cap. 27. num. 101.* nisi sufficienter probetur
tempore conceptionis, eam non fuisse
cognitam à marito, iuxta *text. in l. filius, ff.
qui sunt sui, vel alieni iur.* & procedit, etiā
si ille credat, eam esse adulteram; quando-
quidem, ex adultera possunt oriri filij le-
gitimi, *Filliuc. tract. 9. de cens. sc. 5. num. 144.*
quocirca melior est conditio possiden-
tis; sufficitq; quod ab omnibus pro legiti-
mo habeatur, sitque in possessione legiti-
mitatis cum publica voce, & fama, quod
sit legitimus, quæ plurimum in hoc pro-
bant, cum ius, & possessionem habeant
ad bonum nomen ex publica fama; & in
hac parte adsit matrimonij fauor; cum
natus sit ex parentibus matrimonio cō-
iunctis, simulque habitantibus; hoc enim
casu, nulla opus est dispensatione. Si verò
habeat ille conscientiam læsam, seù adsit
dubium, tutiùs est, vt promouendus, ob
periculum animę, abstineat ab ordinibus
suscipiendis, per *text. in cap. accedens, de
purgat. can.* ac obtineat secum dispensari.
Quod si iam fuerit promotus, inspicienda
est propr a conscientia; nàm si pendeat
ad credulitatem, debet abstinere; si verò
secus, nec abstinere, nec petere tenetur
dispensationem, *Maiol. de irreg. lib. 1. c. 7.
num. 3. & 4.* Si autem fuerit infamatus,
quod non sit legitimus, non debet ad Sa-
cros Ordines promoueri, nisi priùs se pur-
gauerit, per *tex. in d. c. accedens, & ibi glos.*
in

in verb. purgatione, vbi quærit, quomodò fieri poterit ista purgatio, cum negatiua directè probari non possit, & docet id indirectè probari posse, scilicet quod fuerit filius talis laici, & vxoris eiusdem, quæ pro legitima eam tenebat: vnde post dictam purgationem, talis licitè poterit absque dispensatione promoueri.

Alius item casus, hic satis in praxi frequens subnectẽdus venit. Quid nimirum sentiendũ est de eo, qui licèt illegitimus, promotus est nihilominus ad sacros ordines, & beneficia ecclesiastica; postmodùm verò ad illius notitiam aliquo modo peruenit, se tanquam illegitimum, malè ad præmissa fuisse promotum, an videlicet hoc casu teneatur petere dispensationem, vel nè? Et duplex datur respō-
7 sio, aut enim sciens, præmissa admiserit, aut verò ignoranter, & bona fide. Primo casu grauiter peccaret licèt nouam irregularitatem non contraheret, vt per *Innoc. in cap. si celebret, de cler. excomm. min.* Secundo verò casu, cum nimirùm id ex ignorantia euenerit, neque peccauit, neque irregularitatem contraxit; etiam si in dictis sacris ordinibus scienter se exercuerit, sicut Nos alibi diximus, vt etiam ait *Rebuff. in prax. tit. de dispensat. super defect. natal. numero 13.* neque in dispensatioe desuper petenda, opus erit mẽtionẽ habere de supradicto exercitio ordinum, cùm sufficiat exprimere, se esse illegitimum, & sacros ordines suscepisse; sicut neque suspensionem incurret ob exercitium dictorum ordinum; quicquid alij in cõtrarium dixerint, quod prorsus Romanæ Curiæ stylus reijcit, quando in his casibus petitur dispensatio, & Orator declarat, scienter ad dictos ordines se promoueri fecisse: vnde sibi conceditur, vt dictos ordines exercere, & beneficia ecclesiastica obtinere possit, vt per *Archid. in cap. Apostolica, dist. 56. Azor. instit. moral. p. 2. lib. 6. cap. 4. lit. D.*

Nec ab hac nostra praxi dissonat, quod seruari in Curia videmus in petitione dispensationis ad ordines, & beneficia pro eis, qui nati sunt ex matrimonio inualido, ob occultum impedimentum inter coniuges; Circa quod consideratum
8 fuit, an parentes, cum nuptias contraxerunt bona fide, id impedimentum ignorabant, an verò sciebant. Nam, primo casu, legitimi erũt; quia ius canonicum habet prolem pro legitima, vt est clarus in *cap. cum inter. cap. ex tenore, & cap. referente, qui filij sint leg.* Secundò verò, contrarium est dicendum, & quod dictum est in primo casu, nẽpè legitimã esse censendã prolem, idem tenendum erit, si parẽtum, alter sciebat, alter verò ignorabat tale impedimentum; tunc enim omnis proles legitima habenda est, fauore matrimonij: vnde pluriès in casibus petendæ huiusmodi dispensationis, fuit per D. Datarium responsum, Oratores, stantibus præmissis, non indigere dispensatione; quod etiam omnibus Curialibus notum est; licèt alitèr fuerit tentum, etiam in praxi in casu dispensationis matrimonialis super impedimento dirimenti, cum, videlicet vnus contrahentium illud sciret, alter verò ignoraret, vt suo loco diximus.

SVMMARIVM.

1 *Corporis deformitas, animi deformitatem declarat.*
2 *Corpore vitiatus, quare prohibetur ordines suscipere, & beneficia obtinere.*
3 *Corpore vitiati, quinàm dicantur.*
4 *Et quis debilitatus.*
5 *Et quis mutilatus.*
6 *Membro necessario ad vsum ordinis carens, irregularis est.*
7 *Inhabilis ad ordines, est inhabilis ad beneficia.*
8 *Dispensatio super magna corporis deformitate non datur, & quare, & numero 23.*
9 *Corpore vitiatus à solo Papa dispensatur.*
10 *Corporis defectus, licèt paruus, facit hominem irregularem.*
11 *Dispensationis litteræ super defectu corporis, quomodò concedebantur.*
12 *Corpore vitiato ex propria culpa, non datur dispensatio.*
13 *Origines, se Eunuchum fecit, & quare.*
14 *Corporis defectus, casu eueniens, est dispensabilis.*
15 *Formula supplicationis, dispensationis super defectu oculi.*
16 *Oculi defectum patienti, quomodò detur dispensatio, si præsens erit in Curia.*
17 *Et quomodò, si ab ea absens.*
18 *Verba*, per seipsum, *sunt personalissima.*

19 *Cor-*

19 *Corporis defectum patientibus, non datur dispensatio, sed mandatum ad illam.*
20 *Et committitur Ordinario Oratoris, non autem illius Vicario.*
21 *Idemq; seruat sacra Pœnitentiaria cum regularibus.*
22 *Vicarius Episcopi, qualis esse debeat.*
24 *Dispensatur faciliùs super defectu oculi dextri, quàm sinistri.*
25 *Corporis deformitas, magis attenditur, quàm defectus.*
26 *Claudicatio, an sit dispensabilis, remittitur arbitrio Episcopi.*
27 *Corporis defectus, si non appareat, non eget dispensatione.*
28 *Claudicantes non possunt cum baculo accedere ad altare.*
29 *Nec ei datur dispensatio, & quare.*
30 *Missam, velato, seù cooperto capite, celebrare non licet.*
31 *Et quis potest desuper dispensare.*
32 *Annuli vsus in missa prohibetur.*
33 *Promoueri prohibetur, habens faciem turpem.*
34 *Podagra, paralisi, & similibus morbis laborantibus, raro datur dispensatio.*
35 *Arreptitijs, caducis, & furiosis non datur dispensatio.*

Praxis Dispensationis cum corpore vitiatis.

CAP. VI.

DIXIT *Abb. in cap. quia diuersitatem, 1. not. de concess. preb.* quod corporis deformitas, animi, & morum deformitatem declarat; Nec tamen ex ista sola causa prohibetur corpore viriatus, ordines suscipere, & beneficia ecclesiastica obtinere; sed quia ex *Leuit.* 21.
2 constat, hanc irregularitatem prouenire ex veteri testamento; vbi omnis, qui habuerit maculam de semine Aaron sacerdotis, accedere prohibetur ad offerendas hostias Domino, aut panes Deo suo.

Vt autem circa nostram praxim, sciatur, quisnam dicatur corpore vitiatus, inde que dignoscatur, an, & quando super tali vitio requirenda sit apostolica dis-
3 pensatio, dicamus, quod in hac materia tales illi dicuntur, qui sunt, aut debilitati,
4 aut mutilati: ille autē dicitur debilitatus, qui licèt omnia membra habeat, attamē, aut vnum, aut plura ex illis habet inutilia, puta oculum cœcum, aut manum aridam, aut crus contractum, & alia similia.
5 Mutilatus verò, ille dicitur, qui aliquo membro necessario ad vsum ordinum careret, velnti, manu, aut oculo.
6 Vnde, quicunque caret aliquo ipsius corporis membro, ad vsum ordinis necessario, vel, licèt habeat membrum, habet tamen impeditum ad dictum vsum, vel quemcunque habet defectum deformem corporis, qui propterea scandalum generet in populo, erit irregularis, tàm quoad ordines, quàm ad beneficia; tàm propter inhabilitatem ad exequendum officium, tùm ob deformitatem, ac etiam, quia indignum est, offerri Deo, quod homo dedignatur, vt habetur in *cap. fin. 49. dist.* nec
7 est habilis ad beneficia; quia, quicunque est inhabilis ad ordines, erit etiam inhabilis ad beneficium, quod ordo ille requirit; nam inhabilis ad vnum, censetur, etiā inhabilis ad ei necessariò annexum, ita *Sayr. de cens. lib. 6. cap. 2. nu. 22.* qui *nu. seq.* addit, id non procedere, quando irregularitas talis est, vt licèt impediat vsum vnius ordinis, non tamen impedit vsum alterius ita suscepti, & talis defectus sine culpa contractus est; nam in hoc casu potest quis habere beneficiū, sed tale, quod non requirat alterius ordinis vsum, quàm illius, quem exercere potest, vt est casus in *cap. 2. de cler. agrot.* vbi ei, cui abscissi fuerunt duo digiti, & pars manus, sine culpa; permittur conferri beneficium, non requirens celebrationem; nō autem illam requirens, *Nauar. in cap. 27. nu. 152.*

Et ne tempus frustrà teratur, in illicitè ijs petendis, quæ licitè denegantur, omnes supplicationes in Dataria reijciuntur, cum petitur dispensari cum Oratore,
8 habente talem defectum, qui faciat magnam deformitatem in quacunque parte corporis, aut membro, quo personæ claritas nimis obscuratur; veluti, si ille habeat nasum amputatum, aut insignem maculam in oculo, siuè alium notabilem defectum; nam licèt vitium huiusmodi, siuè mutilatio non obstet substantiæ Sacramenti, quo minus verè ministretur, ac suscipiatur, est tamen contra præceptum Ec-

Ecclesiæ, *idem Sayr. d. lib. 6. cap. 7. num. 2.*

Vbi autem dubitatur, an talis sit de-
formitas, vel debilitatio, quæ irregulari-
tatem inducat, standum erit iudicio Epi-
scopi, *Abb. in c. 2. de cler. ægrot. Innoc. in c.*
significauit, de corp. vit. licèt non possit ip-
9 se super dictis impedimentis dispensare,
cum hoc ad solum Papam spectet, *cap. nõ*
confidat, 50. dist. Butr. in cap. significasti, de
corp. vitiat. si enim Episcopis aliquo mo-
do permitteretur hæc dispensatio, peri-
culum esset, ea cum detrimento debitæ
Sacramenti reuerentiæ, ac populorum
10 scandalo abutendi: omnis enim corpo-
ris defectus, quantumuis paruus, vel oc-
cultus, si faciat Sacramenti administra-
tionem minus tutam, vel si generet scan-
dalum, aut periculum scandali imminen-
tis, reddit hominem irregularem, *Maiol.*
de irregul. lib. 1. cap. 2. num. 1. vers. quarta,
omnis corporis defectus.

Id verò quantum dedeceat, nostri tem-
poris probauit euẽtus quo quidam Epis-
copus, quendam Didacum, quẽ alij pig-
mæum, alij balęnam vocitabant, ob sui
corporis deformitatem, tum quia statura
pusillus, tùm etiam, quia ex vtraq; parte
mirum in modum gibosus est, non sine
grauissimo scandalo in ordinantem, &
ordinatum, ad omnes sacros, etiam pres-
byteratus ordines promouit, Cœterùm
priscis illis temporibus non modò Epis-
copus abstinebat à tali promotione quã
non faciebat, nisi de cõsensu plurium
Episcoporũ, sed ẽt ipse Summus Pontifex
tàm graue negotium, non vni tantùm
11 Episcopo committebat, sed, licèt litteræ
dispensationis huiusmodi vni dirigeban-
tur, puta Archiepiscopo, aderant tamen
in illis inserta verba, videlicet, *de consilio*
suffraganeorum suorum, vt in cap. 2. de corp.
vit. vbi glos. in verbo, *cum consilio*, dicit,
quod isti suffraganei, delegati censentur;
ita vt sine istorum consilio, Episcopus,
seù Archiepiscopus nihil disponere de-
beat; aliàs non valeret, *cap. cum in veteri,*
de elect.

Est tamen circa hanc praxim sciendũ,
quod in dispensatione cum corpore vi-
tiatis, id potissimum seruat Romana Cu-
ria, vt si culpa sua deformati fuerint, ve-
luti si quis ex indignatione, vel causa cõ-
tinentiæ & sic propria voluntate, vitilia,
12 sibi amputauerit, vel quid simile fecerit,
denegetur illi dispensatio; quia sui ho-
micida est, *tex. in cap. si quis abscidi*, & ibi
gl. dist. 55. nec prodest, quod circa hoc, nõ-
nulla possent exempla in contrarium
12 adduci, præsertim de Origene, qui se Eu-
nuchum fecit, vt liberius in occulto pos-
13 set prædicare tẽpore persecutionis Ec-
clesiæ, mulieribus; qui tamẽ postea apud
Cæsarem factus est sacerdos, Sic etiam
Marcus præscidit sibi pollicem, vt sic
fieret indignus sacerdotio, & postea ta-
men factus est sacerdos, vt legitur in hi-
storia ecclesiastica; quia hæc non sunt
trahenda in consequentiam, vt ait *glos.*
in d. c. si quis abscidit, in verbo, *clericus.*

14 Si autem casu, præmissa & alia huius-
modi euenerint, puta si quis partem di-
giti, aut alterius membri sibi abscidit,
dum, aut operi rustico curam impendit,
aut aliquod faciens, se non spontè per-
cussit, vt *in cap. qui partem, d. dist.* 55 simi-
liter, si pro ægritudine, naturalia à Medi-
cis quis secta habuerit, vel aliàs, vt in *cap*
si quis pro ægritudine, d. dist 55. datur dis-
pensatio adhibitis tamen moderationi-
bus, & decretis in infrascripta formula
supplicationis, appositis.

Modus igitur, & praxis supplicandi
Summo Pontifici pro dispensatione ad
ordines, & beneficia cum corpore vitia-
tis, constant ex sequenti formula suppli-
cationis pro patiente defectũ oculi Ca-
nonis, cuius dispensatio in Romana Cu-
ria frequens est, videlicet.

15 *BEatissime Pater, Cum deuotus S. V. orator Rhodericus Montesanus, laicus Neapoli-*
tañ deuotionis feruore accensus, plurimùm cupiat clericali charactere insigniri, &
ad omnes, etiam sacros, & presbyteratus ordines promoueri, & promotus, in illis, etiam
in altaris ministerio ministrare, Verùm, quia ex causa cuiusdam infirmitatis, visum
oculi Canonis amisit, licèt inde non tanta causetur deformitas, quæ scandalum generet
in populo, aut diuinis præstet impedimentum, sui voti compos effici non potest, absque
Sedis Apostolicæ dispensatione. Supplicat igitur humiliter E. S. V. dictus Orator, qua-
tenus eius pio desiderio hac in parte fauorabiliter annuendo, eumque specialis gratiæ fa-
uore prosequendo, cum eodem Oratore, vt defectu huiusmodi non obstante, dicto clericali
charactere insigniri, ac ad omnes, etiam sacros, & presbyteratus ordines promoueri, &
promotus, in illis, etiam in altaris ministerio ministrare, necnon quecunque, & qualia-
cunque cum cura, & sine cura beneficia ecclesiastica, &c. prout in formula supplicatio-

nis dispensationis ad ordines, & beneficia pro bigamo, *lib.2. cap.1.num. 22.*

Et cum absolutione à censuris ad effectum &c. Et de dispensatione, ac usque præmissis, vt supra latissimè extendendis. Et quod præmissorum omnium, & singulorum, etiam denominationum, qualitatum, nuncupationum, inuocationum, aliorumque necessariorum maior, & verior specificatio, & expressio fieri possit in litteris, per breue S. V. seù Officium minoris gratiæ (non tamen quoad beneficia huiusmodi) expediendis. Et additur, *Et committatur Ordinario, qui inspecto per seipsum, & considerato diligenter dicto defectu, si talis non sit, nec ex eo tanta proueniat deformitas, quæ scandalum gereret in populo, aut diuinis impedimentum præstet, super quo eiusdem Ordinarij conscientia oneretur, cum eodem Oratore, dummodò ad id reperiatur idoneus, vitaque, ac morum probitas, & virtutum merita sibi alias suffragentur; nec aliud ei obstet impedimentum, dispenset, vt supra.*

Cum autem huiusmodi dispensatio conceditur super prædicto defectu oculi Canonis, tunc, ne ipse patiens, legendo Canonem, vertat se ad populum, cum velit ad Canonem ipsum, oculum dextrum dirigere, id etiam additur in fine dictarum clausularum, videlicet: *Et quoties missam celebrabit, tabellam Canonis in medio altaris teneri debeat.*

Ex hac verò formula, est etiã in praxi notandum. Primò, quòd cum in exequutione litterarum desuper expediendarũ, maxima sit diligentia adhibenda, circà
16 ipsius defectus inspectionem, si Orator erit in Romana Curia præsens, antequã signetur supplicatio, se præsentabit corã D. Datario qui inspiciet, & considerabit defectum, quem Orator ipse patitur: quãdoq; verò inspiciendũ, & considerãdum ille committit D. Regenti Cancellariæ, cum aliquibus ex Abbreuiatoribus Maioris Præsidentiæ; vel saltèm vni ex eiusdem Curiæ Referendarijs. Imò sæpè contingit, vt si Orator est ab ipsa Curia absens, & illius defectus qualitas non permittat, Summum Pontificem de Ordinario confidere circà talem inspectionem, præcipit, Oratorem ipsum ad Vrbẽ accedere, si id sinè magno ipsius Oratoris dispendio fieri possit; vbi considerato defectu, videatur, an sit super eo concedenda, vel deneganda dispensatio; quo casu, licèt litteræ dirigantur Ordinario pro exequutione aliorum in ea narratorum, non tamen committitur amplius eidem talis defectus inspectio; sed in ipsis litteris dicitur, *Nos igitur, qui dictum N. per quosdam probos viros diligenter inspici fecimus & ex eorum relatione accepimus, huiusmodi defectum, talem non esse, qui nota [illegible] scandalum generet in populo, ipsius supplicationibus inclinati, &c.*

17 Pro Oratore verò absente regulariter committitur Ordinario, qui inspecto per seipsum, & considerato diligenter defectu, vt ex supradicta clausula supplicationis; debet ille vigore litterarum dispensationis, seù potiùs mandati ad illam, iudicare, quænam sit ea deformitas, aut debilitas, vel infirmitas, siuè horribilitas, & quale constituat in Oratore impedimentum; ac propterea illũ subijciet conspectui oculorum, per *text. cap. communiter, 33. dist.* iuxtà illud, *Segnius irritãt animos demissa per aures, Quã quæ sunt oculis subiecta fidelibus;* Quarum quidem litterarum exequutionem Ordinarius non poterit alteri subdelegare, per tot clausulas, supra additas; præcipuè per illa ver-
18 ba, *per seipsum;* quæ, cum sint personalissima, vt in *l.1. § adipiscimur, ff. de acquiren. possess. Abb. in cap. fin. num.1. & Felin. nu. 3. de off. deleg.* imponunt necessitatem, vt id alteri non committatur; sicut quando in cõmissione causæ dicitur, quod illam per se cognoscere debeat, *cap.1. vt eccles. ben. sin. dim. cons. l. prætor, ff. de eden. Ias. in l. à iudice, nu. 11. vers. sextò lim. id. C. de iud.* maximè, quia sumus in re graui, quæ impedit omninò subdelegationem, *Menoch. de arbitr. iud. lib. 1. q. 54. nu. 7.* Ego alias vidi similem supplicationem signatam à Clemente Papa VIII. qui, cum in ipsa fuissent ob inaduertentiam Reuisoris, omissa dicta verba, *per seipsum*, ipse Pontifex, propria manu, illa addidit; Quando autem Summus Pontifex nõ intendit impedire subdelegationem, vtitur illis consuetis verbis, videlicèt, *quatenus per te, vel alium, seù alios, &c.* vt omnibus notum est; Vnde per dictas clausulas omninò est electa industria personæ, vt per *Imol. Abb.* & alios *in cap. final.* per illum *tex. de off. deleg. Alex. in d. l. à Iudice, & Bald. in cap. si pro debilitate, de off. deleg.*

Et quomodocunq; ista dispensatio cõcedatur, siuè Oratori præsenti in Romana Curia, vbi defectus fuit recognitus, vt supra dictũ est, siuè à dicta Curia absen-

tis

29 ti, nunquàm dantur litteræ dispensatio-
nis, sed tantùm mandati de dispensando;
nec in re tàm graui, confidit Summus
Pontifex de Vicario Episcopi Oratoris,
sed similes dispe⁞sationes diriguntur ipsi
30 Episcopo tantùm, per *tex. in d. cap. 2. de*
corp. vitiat. ibi, *De macula verò, Archiepi-*
scopo prædicto mandauimus, vt cum consi-
lio suffraganeorum suorum, quod exindè vi-
sum fuerit, exequatur; in quo tibi ex maxi-
ma dispensatione cui animus prouidere; Ac
proindè benè norunt Curiales, quod nũ-
quàm huiusmodi impedimentorum co-
gnitio per similia rescripta apostolica,
tollitur ab Oratoris superiore Ordina-
rio.

Quod quidem adeò inconcussè obser-
uatur, vt cum Sacra Pœnitentiaria apo-
stolica, ex facultate sibi tradita, dispen-
sat cum religiosis professis, corpore vi-
tiatis, nunquàm alteri, quàm Ordinario
31 illius loci, vbi Orator professus est, rescri-
bat; dãdo ei facultatem cum illo dispen-
sandi super corporis vitio, seù defectu,
cũ illis limitationibus, & clausulis, qui-
bus vtitur Cãcellaria apostolica, sed gra-
tis quoad omnia.

Rationem autem, cur in his, & simili-
bus casibus parùm Summus Pontifex
confidat de prædictis Vicarijs, eam po-
tissimùm esse puto: quod quandoque, si-
cut hodiè videmus, pauci sunt Vicarij
Episcoporum, qui eorum munus rectè
explere sciant; cùm, vt plurimum ad id
officium assumantur viri rudes, & impe-
riti, qui neque prima norunt legum ele-
menta; vndè optima ratione *Azor. instit.*
moral. p. 2. lib. 3 cap. 37. inuehit contra
Vicarios ignaros, dicens, quod Vicario-
rum ignorantia, destruit diœceses Epis-
coporum, & pro eis tenetur Episcopus,
cum mala electio sit in culpa, *vulg. iur.* ac
propterea ait *Sbroz. de off. Vicar. lib. 1. q.*
33. et 34. quod Episcopus in assumendo
32 Vicario, non oscitanter se gerere debet,
sed tenetur eligere personam qualifica-
tam, circunspectam, bonæ, & approbatæ
vitæ, timentem Deum, veridicam, libe-
ralem, temperatam, fortem, magnanimũ,
mãsuetam, doctam, & quæ non declinet,
neq; ad dexteram, neq; ad sinistram.

Secundò notandum, quod restringi-
tur dicta dispensatio, per illa verba, *Dũ-*
modò ex impedimento huiusmodi non pro-
ueniat deformitas, quæ scandalum generet,
etc. Quam quidem restrictiuam reperio
extractam ex *c. presbyterũ*, ibi, *quia nec se-*
curè propter debilitatem, nec sine scandalo
propter deformitatem mẽbri, hoc fieri posse
confidimus, de cle. æc. ægrot. & per eam
23 ostenditur, Papam non dispensare, si ad-
sit magna deformitas, vel defectus, præ-
stans diuinis impedimentum; quia, cùm,
verbi gratia, habeat quis oculos macu-
latos, vel nimiam in eis distillationem,
ac putrescentem, quæ affert horrorem
inspicientibus, non debet Episcopus, cui
directæ sunt litteræ huiusmodi dispensa-
tionis, illas exequi in his casibus, quia id
remittitur illius arbitrio, *Maiol. de irreg.*
lib. 1. c. 20. nu. 5.

24 Et facilius Sũmus Pontifex dispensat
cum patiente defectum oculi dextri, quã
oculi sinistri, qui de stylo Curiæ dicitur
oculus Canonis; quia sinister oculus est
magis vtilis, & decens ad legendum Ca-
nonem Missæ: nam qui illo caret, Cano-
nem, oculo dextro aspicere non potest
sine indecentia; oportebit enim se ver-
tere versus populum, vt dictum est, *Sayr.*
de cens. lib. 6. cap 9. nu 8. Nihilominus ista
dispensatio in casibus præmissis adhuc
concedi frequenter consueuit; cum tali
indecentiæ prouideatur præuia dicta ta-
bella Canonis, in medio altaris posita.

Et cum in supradictis attendatur de-
formitas, & non defectus, sæpè fuit in Cã-
cellaria non esse cum difficultate con-
cedendam dispensationem ei, qui licèt
sit notabiliter corpore vitiatus, non
25 tamen ex tali defectu habet deformita-
tem, aut impedimentum in celebratio-
ne Missæ; si aliquo modo sibi occurri
possit, verbi gratia, valgio, cui crura sunt
in diuersum acta, si alias idoneus erit, e-
tiam si talos antè habeat, digitos verò
retrò; quia veste talari tegũtur, *id Maiol.*
d. lib. 1. tit. de claudicantibus. num. 3 vbi ait,
quod in his claudicantibus dispensandis,
26 plurimum versatur arbitrium Episcopi,
vt dictum est, qui inspicere debet, an ista
claudicatio sit valdè ridiculosa; præser-
tim, ob mutilationem per culpam; quo
casu non dispensabit, sed remittet Ora-
torem ad Papam, ad quem dispensatio
huius culpæ, & magni defectus pertinet,
per *tex. in cap. 1. de cler. pugn. in duel.*

Ex præmissa ratione, cum non tàm vi-
tium corporis in se, quàm deformitas, &
impedimentum attendatur, vt quis cẽ-
sendus sit irregularis, sicut paulò antè
diximus, si tale vitium nõ obstet ad mi-
27 nistrandũ in altaris ministerio, nec ap-
parebit, non erit opus aliqua dispensa-
tione: exemplum affert *Campanil. in di-*
uers. iur. can. Rubr. 11. cap. 17. sub nu. 131.

verſ.quinimò, vbi ait, quod accidit Venetijs, quendam hominem viſum fuiſſe, crus læuum à natiuitate, breue habentem, eoq; nutantem, & conualuiſſe ex ictu ſcopitti in dextro recepto, quod optimum fuit tēperamentum, & opportunum remedium, vt crure longiore decurtato, & cum breui exequato, claudicare deſierit.

28 Porrò huiuſmodi claudicantes non
poſſunt vti baculo, accedentes ad celebrandum; cum id ſumma ratione ſtatutum fuerit *in cap nullus Epiſcopus, diſt. 1, de conſecrat*, vbi Zacharias Papa in Synodo Romana voluit, vt nullus Epiſcopus, Presbyter, aut Diaconus ad ſolemnia miſſarum celebranda præſumat cum baculo introire; aut velato capite altari Deo aſſiſtere: quoniā, & Apoſtolus prohibet viros velato capite orare in Eccleſia, & qui temerè præſumpſerit communione priuetur. Sed cum iſtud *cap.* duo contineat, vnum ſcilicet, ne cū baculo quis accedat ad altare, alterū verò nec velato capite; quoàd primum nulla
29 datur diſpenſatio, quia baculo non poteſt occurri periculis, & neceſſitatibus, quæ ex notabili impedimento presbyteri proueniunt: & aliàs vidi presbyterum quendam ad altare cum baculo accedentem in Die feſto Sancti titularis Eccleſiæ, qui, dùm ad diuina ibi conuenisset populi multitudo, neſcio quo caſu, in terram concidit, cum maximo eiuſdem populi ſcandalo.

Quoàd ſecūdum, quicquid dicat *Nauar conſ. 7 de celebrat. miſſ. nu. 1.* videlicèt, quod nullo iure cauetur, vel ſpecialiter prohibitum eſt, *& nu. ſeq.* quod ſi cauſa eſſet dubia. & poſſet cōmodè adiri Epiſcopus, deberet ab eo impetrari diſpenſatio, adeſt *d. cap. nullus*, quo id expreſsè
30 prohibetur; quo verò ad diſpenſationē, nullo modo competit Epiſcopo; ſuper quo decreta Congregationis Cardinalium ſuper negotijs Epiſcoporū adſunt, ſub die 2. Ianuarij 1590. & 7. Ianuarij 1595. per quæ conceſſit vſum pileoli
31 Epiſcopo Fauentiñ, & propoſito in ea ſupplici libello pro parte Archiepiſcopi Vrbinateñ ſuper eadem re, eidem ipſa Congregatio reſpondit, eo non poſſe vti, ſinè ſpeciali Sedis Apoſtolicæ licentia; prout refertur etiam in Synodo Diœceſana Neapolitañ, celebrata anno 1632, per hæc verba, videlicèt, *Conceſſionem vſus pileoli in miſſæ celebratione Sedi Apoſtolicæ tantùm reſeruatā eſſe, Sacra Rituum Congregatio declarauit; propterea in Miſſarum celebratione à Sacerdotibus, ſub pœnis, noſtro arbitrio reſeruatis, abſquè dictæ Sedis diſpenſatione adhiberi interdicimus, & vetamus; dictaquè Congregationis declaratio emanauit ſub die 31. Ianuarij 1626. quia cum Canon ipſe prohibeat Epiſcopo velatum caput, ergo nequè ſecum, neq; cum alijs diſpenſare poteſt. Hæc autem delatio prohibetur, non obſtante quacunq; contraria conſuetudine, vt etiam per dictam Sacram Rituum* Congregationem *eſt deciſum*.

Datur propterea deſuper diſpenſatio, vbi legitima cauſa interuenerit, vnde mihi facultas per litteras in forma Breuis attributa extitit, eo quo ſequitur modo, videlicèt.

VRbanus Papa VIII. dilecte fili, &c. vita, ac morum honeſtas, &c. Cum itaque ſicut Nobis nuper exponi feciſti, Tu continua ferè diſtillatione è cerebro ad nares ſeù chatarro, præſertim hyemali tempore, labores; & miſſam, capite detecto celebrando, non modicum valetudinis tuæ detrimentum patiaris; & proptereà tibi per nos, vt infrà indulgeri ſummoperè deſideras, Nos te præmiſſorum meritorum tuorum intuitu, ſpecialibus fauoribus, & gratijs proſequi volentes, & à quibuſuis, &c. Cenſentes, &c. Tibi vt, dùm Sacroſanctum miſſæ ſacrificium celebras, caput biretino tectum (non tamen à præfatione, vſque ad peractam communionem) habere liberè, & licitè poſſis, & valeas, Apoſtolica authoritate tenore præſentium concedimus, & indulgemus, Non obſtantibus Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis, cæteriſque contrarijs quibuſcunque. Datum Romæ, &c.

Quinimmò ſupradicta Sacra Rituum Congregatio, vt ea, qua decet reuerentia ſacrum conficiatur, non modò præmiſſa circa huiuſmodi pileoli delationem ſtatuit, verùm etiam per eandem, vſus
32 annuli in Miſſa prohibetur Prothonotarijs non participantibus, & quibuſcunq; alijs Doctoribus die 11. Februarij 1623. Item & Canonicis Cathedralium fuit prohibitus die 20. Nouembris 1628.

Quæ

Quo verò ad cœtera corporis impedimēta, seù deformitates, videndi sunt *DD.* de hoc tractātes, inter quos *Filliuc. tract. 9. de cens. cap. 6.* præsertim à *num. 165.* inde enim elicitur, in quibus casibus opus sit dispensatione. Dubium solùm remanet,
33 an ex ipsius faciei turpitudine, impediatur promouendus; & certè tenent *DD.* quod, si quid est deforme in ipsa facie, quod ad monstruositatem, & ridiculosam faciem vergeret, prohibetur quis profectò promoueri. Ipsius verò faciei color, siuè candidus, siuè rubeus, siuè niger, vt in Mauro, vel Aethiope, nequaquam impedit, nec aliquo iurè isti prohibentur promoueri, *Maiol. lib. 1. cap. 21. num. 2.* vbi etiam refert, quod illi, qui faciem fuco illiniunt, aut crines, vel barbam tingunt, nō nisi post pœnitentiam admittendi sunt, & quandoque deponendi, afferens ibi exemplum, nempè, quod Philippus Alexandri pater, Autipatrum ex ordine iudicum deposuit, quod barbam tingeret; dicens, in pilis infidelem, in negotijs nequaquàm fidelem existimes; & fieri non potest, vt veram mentem gerat, qui caput habet adulterinū, & aduersus hos pilorum tinctores scribit *Clem. Alexan.* relatus per eūdem *Maiol. loc. cit.* vbi videtur innuere, quod tales sint irregulares; quod tñ nullo iure probatur: si ita enim esset, hodiè quāplurimi istorū egerent dispensatione.

Hæc autem quoad defectus corporis extrinsecos continuatos, & apparentes; quò verò ad defectus intrinsecos, & non continuatos, interpellatim tamen apparentes, vt sunt, videlicèt, podagra, paralysis & similia, huiusmodi morbis laboran-
34 tibus, nunquàm, aut raro datur dispensatio ad ordines; quia tales sunt, qui impossibilitatem celebrandi inducunt, vel quia scandalum, aut periculum timetur, & eò
35 minus datur ipsa dispensatio arreptitijs, siuè dæmoniacis, caducis, aut furiosis, habentibus dilucida interualla, etiam si sani appareant, per *glo. in c. 1. 31. dist.*

Nec vnquàm vidi desuper dispensari, sed semper supplicationes omninò reijci, præsertim pro huiusmodi arreptitijs, circà quos, scio D. Datarium semper respōdisse, quod cum semel quis talis apparet, nunquàm potest promoueri: quod satis ostenditur in *cap. maritus, 33. dist.* quia sæpè tentatur ab illo dœmone; qui dum se fingit recessisse, tamen sæpè permanet, etiam per annos, quod clarè colligitur ex verbis Euangelij *Marci cap. 19. Surde, & mute spiritus, ego præcipio tibi, exi ab eo, & amplius ne introeas in eum;* quæ quidem verba ideò loquutus est Dominus, quia semel arrepritius, sępè tentatur ab illo dæmone, vt dictum est, *Borgas. p. 5. tit. de corp. vit. nu. 18.*

SVMMARIVM.

1 *Neophyti sunt irregulares, ac propterea inhabiles ad ordines, & beneficia.*
2 *Neophyti, quinàm dicendi sint, & nu. 3. in fin.*
3 *Filij Iudæi, capaces beneficiorum, non tamen sacrorum ordinum.*
4 *Papa, quando dispenset cum Neophytis.*
5 *Formula supplicationis dispensationis pro Neophyto.*
6 *Neophyti promoueri possunt, etiam ad Dignitates.*

Praxis Dispensationis cum Neophytis.

CAP. VII.

POST praxim dispensationis super corporis defectu, iam præpositam, videre est, quid ipsa Romana Curia, circà dispensationem super irregularitate, ex defectu animæ prouenientе, sentiat; illo (inquam) defectu, super quo ex causis rationalibus inducitur Summus Pontifex ad dispensandū; quandoquidem, multi sunt huiusmodi animæ defectus; qui non immeritò ipsum Pontificem ab illorum dispensatione quandoque retrahunt. Constat enim, praxim ipsam; ad hunc ferè defectum restringi, quæ frequētius docet, quomodò, & quando cum Neophytis dispensetur: eos enim irregulares esse de-
1 prehenditur per *totam dist. 48. necnon cap. si officia, & c. hoc ad nos, & c. ordinatos, dist. 59.* & per alia iura allegata per *Sayr. de cens. lib. 6. c. 14. nu. 10.* ac propterea, neq; ad ordines sunt promouēdi, *Couarr. in Clem. Si furiosus, in 1. p. relect. §. 2. n. 7.* neq. eis beneficia ecclesiastica sunt cōferenda; cū eis indigni reputentur, vt per *D. Paulum in 1. epist. ad Timoth. c. 3. Hoied. de incomp. benef.*
2 *1. cap. vlt. nu. 1.* quod tamen intelligitur; dùm isti Neophyti recenter legē Christi professi sunt; cū isti propriè tales dicātur,

vt per *Couar.loc. cit.* postquã .n. moribus, & christiana doctrina instructi sunt, possunt licitè promoueri, vt est *tex.in cap. 1. dist. 57. Felin.in cap.cum sit,de iud.* necnon habere possunt beneficia supradicta, *idem Hoied.loc.cit.*

Quid autem dicendum sit de filijs Iudęorũ, seruat st. Ius Curiæ, vt illi efficiãtur
3 capaces beneficiorum ecclesiasticorum, ac etiam Dignitatum, si Christiani sunt, per *tex.in cap.cum te,de rescript.cap. si quis magnitudine,d.dist.57. Nauarr.in sum.cap. 25.nu.205.* quãmuis non possint ad sacros ordines promoueri, vt statuit *Paulus IV.* quod etiam confirmauit *Gregorius XIII.* qui id extendit, etiam ad descendentes ex Mauris, vt per *Nauarr. cons.1. de Iudæis.* Quinãm autẽ propriè dicendi sunt Neophyti in iure canonico; hoc nomen restringit idem *Sayr. nu.11* ex pluribus per eum allegatis *DD.* ad eos solùm, qui ex lege Iudaica, Mahumetica, vel Ethnica, nouiter fidem Christi professi sunt; & per baptismum Christo initiati. Cum his
3 Summus Pontifex dispensat ad omnes ordines, & beneficia ecclesiastica; quando ipsi semper vixerunt catholici, teste *Mãdos.in praxi signat.grat.tit. Dispensatio cum Neophytis,vers.6.* qui *vers.seq.* ait, quod si de nouiter ad fidem conuersis non habeatur firma spes, seù morum, & vitæ ipsorum certitudo, non statim ad ordines, & beneficia ecclesiastica sunt admittendi, seu dispensandi, quinimmò, neque ad minores ordines; & quamuis *Couarr.in d. Clem.Si furiosus,d.nu.7.vers.tertia conclusione*, dicat, satis esse, vt cum supradictis possit Episcopus dispensare, habita ratione temporis, & personæ; ac propterea nõ sit expectanda Summi Pontificis dispensatio, & quod, licèt in aliquibus ecclesijs soleant esse Constitutiones à Sede Apostolica approbatæ, quibus isti, qui genus, & originem à Iudæis, vel Saracenis ducunt, quantumuis ab infantia baptizati, excluduntur à beneficijs, possunt tamen ad sacros ordines promoueri, & alibi, tãm isti qui ab infantia baptizati sunt, quàm ij, qui in ætate adulta ad fidem Christi cõuertuntur, si in ea benè instructi sunt, in eaq; per longum tempus laudabiliter vixerint, Episcopi iudicio ad ordines sacros & ecclesiastica beneficia admitti, *id. Sayr. num.12.*

Huic tamen sententiæ, quòad Episcopalem dispensationem, neminem latet, aduersari Curiæ stylum, & cõsuetudinem, quæ iam diù admisit, ad Romanum tantùm Pontificem, dispensationem huiusmodi pertinere; qui non ita passim cum his dispensare consueuit, præsertim, cum de recenti ad fidem conuersis, nisi re maturè discussa, per quam ij dignoscantur digni tali dispensatione; ac cum opportuna prædictorum statutorum expressa derogatione; & proindè consuetus modus desuper supplicandi, talis esse debet, videlicèt.

5 *Beatissime Pater. Exponitur humiliter S.V. pro parte deuoti illius Oratoris N. Quod aliàs, ipse, qui parentibus Mahumetanis natus, per bon.mem. Octauium Cardinalem de Aquauiua nuncupatum, tunc Ecclesia Neapolitañ Archiepiscopum ex concessione, & dispensatione apostolica, à quodam Ciue Neapolitañ, cuius ipse Orator seruus erat, proprio ære redemptus, eiusque iussu septemnis, assumpto nomine, & cognomine dicti Octauij Cardinalis, baptizatus, & mox ab eo tempore vndecim annorum spatio, fide catholica, omnibusq; ad eam facientibus, imbutus, & in Collegio Seminarij Neapolitañ, in quo adhùc moratur, literis operam nauans, ac Sacrosancta Pœnitentia, & Eucharistiæ Sacramenta frequentans, educatus existit, ex feruore deuotionis, ac aliàs, clericali militiæ ascribi, & ad omnes, etiam sacros, & presbyteratus ordines promoueri; & promotus, in illis Altissimo quòad vixerit famulari sommoperè desiderat. Supplicat, &c. quatenùs &c. cum eodem Oratore, quod præmissis non obstantibus, clericali charactere insigniri, illiusq. priuilegijs vti; necnon ad omnes, etiam sacros & presbyteratus ordines promoueri, & promotus &c. ministrare, necnon quæcunq; & qualiocunque cum cura, & sine cura beneficia ecclesiastica, etiam si Canonicatus, & prabenda, &c.* in forma.

Et cum absolutione à censuris ad effectum, &c. Et committatur Ordinario, Et dummodò reperiatur idoneus, vitaq; ac morum probitas, ac alia virtutum merita sibi aliàs suffragentur, nec aliud canonicum ei obsistat.

Nec

Nec supradicta dispensatio restringitur ad certa qualificata tantùm beneficia, sed conceditur, sicut alijs inhabilibus, præterquam patientibus defectum natalium. Isti enim Neophyti, cum sint sufficientes, & habiles, promoueri possunt, etiam ad dignitates, *id. Mand. s. dict. tit. vers. Si igitur:* imò tanta esse potest integritas Neophyti, vt etiam ad episcopalem dignitatem euehatur, vt per *Maiol. de irregul. lib. 1. cap. 31. num. 4. cum sequentib.* vbi plura in proposito congerit.

S V M M A R I V M.

1 *Irregularitas ex defectu libertatis, ad quot genera reducatur.*

2 *Dispensatio super defectu libertatis, vix, aut rarò datur.*

3 *Serui, quinam dicantur.*

4 *Conseruatores Vrbis, seruos efficiunt liberos.*

5 *Motus proprij Pauli Quarti tenor, super libertate seruorum.*

6 *Et subditur praxis dandi huiusmodi libertatem.*

7 *Necnon formula litterarum patentium eiusdem libertatis.*

Praxis Dispensationis super defectu libertatis.

Cap. VIII.

LIA insuper species irregularitatis adest, quæ ex defectu libertatis procedit, & ad quatuor genera reducitur à *Sayr. d. lib. 6. cap. 14. num. 1.* 1 nimirùm, Eorum, qui sunt seruituti subiecti; Obligati ad ratiocinia; Obligati Curiæ sæculari; Vinculo matrimonij obstricti; qui propterea inhabiles redduntur ad ordines, vt in *tota dist. 54.*

An autem cum istis, durante eorum vinculo, seruitute ratiocinio, aut matrimonio dispensetur, parùm hic refert immorari; cum huiusmodi dispensationes 2 vix, & rarò concedantur.

3 Quia verò, serui, vt hic, illi intelliguntur, qui cuiusuis alterius obsequijs subiecti sunt; præsertim mancipia in bello, seu aliàs quomodolibet capta, vt in *d. dist. 54.* propterea videamus, quid in praxi seruetur, circa illorum libertatẽ acquirendam Romæ in Curia Capitolij; His enim illa competit libertas, super qua Deus Optimus, Maximus ex sola misericordia dispensauit cum homine, cuius dominio omnia subiecit, vt diximus in principio *in tit. de orig. dispens.*

Pro cuius quidem rei notitia, sciendum est, hanc facultatem competere Illustriss. Dominis Cameræ Vrbis Conser- 4 uatoribus, vigore cuiusdam legis, seu Constitutionis æditæ ab Antonino Pio, ipsisq; à diuersis Summis Pontificibus confirmatæ, cum pœnæ excommunicationis adiectione contra impedientes. Inter hos fuit Paulus III. per suum Motum proprium reintegratorium, cuius quidem tenorem, saltem pro exteris, hic subnectere visum est, videlicet.

5 MOTV *proprio, &c. Nouimus, quod in hac alma Vrbe nostra, quæ caput Ecclesiæ existit, sicut hactenus ante christianam religionem totius orbis sibi, & meritò, caput obtinebat, ob reuerentiam Christianæ religionis asperum seruitutis iugum penitus extinctum fuerit: quinimò ex causa prædicta, mancipia quæque ad sacri Senatus Cameræ Vrbis officium, & eiusdem nostræ Vrbis Conseruatores confugientia, & libertatem acclamantia, libertatem consequi, veteri instituto consueuerunt, ac forsan etiam magistratus præfati ex speciali priuilegio Pontificali, seu Imperiali, potestatem, mancipia huiusmodi ab aspero seruitutis nexu liberanda, habeant priuilegia, quæ huiusmodi tàm temporis diuturnitate, quàm etiam in Vrbis direptione deperdita esse potuerint; Nos volentes dignitatem Conseruatoriam prædictam in præmissis speciali fauore prosequi, & ambiguitates tollere, harum serie, motu, & scientia similibus, de apostolicæ potestatis plenitudine, iurisdictionem, potestatem, & facultatem, per quam mancipia, quæcunque sub iugo seruitutis quoquomodo obligata, ad sacri Senatus Cameræ Vrbis officium, & pro tempore existentes*

tes Vrbis Conseruatores confugientia, & libertatem acclamantia, per eosdem Conseruatores libertate donari, & Romani ciues, liberique homines effici possint, & debeant, reintegramus, & quatenus opus sit, de nouo damus, concedimus, & gratiosè impartimur, ita quod mancipia quecunque ab eisdem Conseruatoribus liberata hactenus fuerunt, & in posterum liberabuntur, pro liberis hominibus, & Romanis ciuibus in omnibus, & per omnia vbique habeantur, teneantur, & reputentur, & tractentur, & facultatem habeant in iudicijs standi, contrahendi, & alia faciendi, sicut cæteri ciues Romani liberi homines facere consueuerunt, & faciunt, & ita ex nunc prout ex tunc, & è contra, libera esse volumus, & mandamus, ac liberamus, omni iuris cuiuslibet statuti, consuetudinem, vel aliorum contrariorum rigore penitùs reiecto, irritum, & inane decernimus quicquid scienter, vel ignoranter contra præsentium tenorem factum, & attentatum fuerit, & ab omnibus iudicibus tàm ordinarijs, quàm delegatis, etiam quacunque iurisdictione fungentibus aliter iudicandi, sententiandi, & diffiniendi potestate, & facultate sublata, constitutionibus, & ordinationibus apostolicis, stylo palatij, priuilegijs, indultis, statutisque etiam iuramento firmatis, in specie, vel in genere editis cum quibusuis clausulis, & derogatoriarum derogatorijs, & per quoscunque Romanos Pontifices prædecessores nostros, etiam per litteras sub plumbo, & cum derogationibus quibuscunque emanatis, alijsque contrarijs non obstantibus quibuscunque. Quibus, omnia & singula illorum tenores, &c. pro expressis habentes, & aliàs latissimè extendent, derogamus.

Fiat, vt petitur. A.

Et cum absolutione à censuris ad effectum præsentium, & quod litera etiam in forma Breuis expediri possint, & obstantia habeantur pro expressis. Et cum derogationibus solitis, & potestate, & facultate latius extendendis. Datum Romæ apud sanctum Petrum, quinto Kalendas Iulij, anno primo.

6 Ad præmissorum igitur præscriptum, petens sibi huiusmodi libertatem impartiri accedit ad Curiam Capitolij in die Audientiæ; ac se coràm prædictis Dominis Conseruatoribus præsentando, eis sufficientem fidem sui baptismatis, ostendit; ibique genuflexus, exponit, qualiter, cum esset per tantum tempus, mancipium, petit propter amorem Dei, libertatem. Tūc Primus ex Dominis Conseruatoribus, attenta supradicta fide baptismatis, ab ipsis recognita, ponit manum dexteram super ipsius mancipij caput, hæc proferendo verba, nimirùm, Esto liber. Postmodùm verò super huiusmodi libertate expediūtur litteræ patentes, quæ per totū Orbem terrarum, etiam ab ipso Mahumete Turcarum Principe in maxima veneratione habentur.

Formula autem harum patentium literarum, hæc est videlicèt.

Nos Octauius Mandosius, Marcus Casalius, & Petrus Vincentius Caualerius Cameræ Almæ Vrbis Conseruatores.

7 *VNiuersis, & singulis, has nostras litteras visuris, inspecturis, lecturis pariter, & audituris, salutem. Cùm discretus iuuenis Augustinus Scalia, ante Baptismo nuncupatus Assan, Turca de Lepanto, olim mancipium Illustriss. D. Melchioris Borgiæ, ætatis suæ annorum triginta quinque circiter, statura parua, coloris castanei, lator præsentium, coram nobis in nostro Capitolio, & publica Audientia comparuerit, humiliterq; supplicauerit, vt per quamplures annos in seruitutis iugo permanserit, cum beneficio Ciuitatis Romæ, quæ sola libertate lætatur, à vinculis seruitutis eripere, & natalibus, quibus omnes homines à principio liberi nascebantur, restituere dignaremur. Et Redemptor noster, totius Conditor Orbis, ad hoc propitiatus, humanam voluit carnem assumere, vt de rupto, quo tenebamur captiuitatis vinculo pessimè Nos restitueres libertati; salubriterq; agatur, si omnes homines, quos ab initio Natura liberos procreauit, & seruituti iugo ius gentium contra naturam subiecit, in qua nati fuerant, libertati reddantur. Propterea, præsentium tenore, in*

vim

vim litterarum apostolicarum, nostrique Officij auctoritate, vice, & nomine Sacri Senatus Populique Romani, ac omnibus melioribus modis, via, iure, & forma, quibus magis melius, validius, & efficacius de iure fieri potest, & debet, ac Nos possumus, & debemus, praedictum Augustinum Scaltam, qui, vt per fides Nobis porrectas, in Basilica Sancti Ioannis in Laterano Vrbis baptizatus, ac Militiae Christi adscriptus fuit, liberum declaramus; & ab omni vinculo seruitutis eximimus, absoluimus, & liberamus; iusque iuris efficimus; ita vt ab hac die, & deinceps in posterum, quo voluerit, pergat, & aequè, ac si fuerit Christianus ingenuus, & ex liberis Parentibus procreatus, agat. Declarantes eidem Augustino praesenti, & intelligenti iura, & meram libertatem, rerumque suarum generalem, & particularem administrationem competere; itaut sine aliquo seruitutis, aut aliarum quarumcunque contradictionum obstaculo, possit emere, vendere, donare, & in iudicio stare, testimonium dicere, testamentum facere; omniaq; alia, quae quilibet ingenuus, liber, & sui iuris facere potest, liberè exequi. Nulli ergo hominum liceat hanc libertatis paginam infringere, vel ei ausu temerario contraire, vel contradicere, ac facere, contrarijs non obstantibus quibuscunque. In quorum fidem praesentes per nostrum secretarium fieri nostroq; solito sigillo, quo in talibus vtimur communiri iussimus. Datum ex nostro Capitolio, hac die 24. Aprilis 1632.

Octauius Mandosius Conseruator. Petrus Vincentius Caualerius Conseruator.
Marcus Casalius Conseruator. Antonius Citarella Prior Almae Vrbis.

Locus † sigilli.

Andreas O:igus S. P. Q. R. Secretarius.

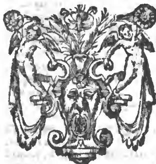

Praxis

PRAXIS DISPENSATIONIS SVPER IRREGVLARITATE

Proueniente ex defectu ætatis, & temporis.

LIBER QVARTVS.

SVMMARIVM.

1 *Aetas ad beneficia simplicia qua.*
2 *Super ea solus Papa dispensat.*
3 *Episcopum dispensare posse cum maiore septennio ad beneficia simplicia, est falsum.*
4 *I[illegible]ò neque Leg[illegible]tus.*
5 *Super ætatis defectu non potest Episcopus dispensare, aliàs beneficij collatio nulla.*
6 *Nisi aliud in fundatione caueatur.*
7 *Ad quod declaratio Congregationis refertur.*
8 *Concilium Tridentinum non derogat fundationi.*
9 *Lex in fundatione apposita, ad vnguem seruanda.*
10 *Aetatis annum decimum quartum ad beneficia sufficit esse cœptum.*
11 *Idem ad Canonicatum in Collagiata Ecclesia, ex declaratione Sacra Congregationis.*
12 *Episcopus dispensat cum illegitimo ad Canonicatum Collegiata Ecclesia.*
13 *Aetas ad Dignitatem, Canonicatum, & portionem, qua.*
14 *Et qua ad Parochiales Ecclesias.*
15 *Prima tonsura initiatus, quomodò possit obtinere beneficium curatum.*
16 Declarationes Sacra Congregationis ad id proponuntur.
17 *Quicquid fit contra legem, nullum est.*
18 *Concilium Tridetinum habet decretum irritans.*
19 *Aetatis defectum, non suppleri per clausulas generales.*
20 *Aetati, si quid minimum desit collationem non suffragari.*
21 *Arbitrari non licet, qua sunt à iure determinata.*
22 *Dispensatur facilius cum proximo ætati, quàm cum alio.*
23 *Aetas, quomodò computanda.*
24 *Ordinem maiorem narrans, non recedit à minore.*
25 *Aetatem maiorem habens, non desinit habere minorem.*
26 *Minus, continetur sub maiori.*
27 *Capellania, quando dari possit puero ante primam tonsuram.*

Pra-

Praxis Dispensationis super defectu ætatis ad ordines, & beneficia.

CAP. I.

D ordines, & beneficia, super defectu ætatis, frequenter apostolica datur dispensatio; quia per Concilium Tridentinum, circà hoc, mult fu t innouata; nàm, quòad simplicia beneficia ecclesiastica obtinenda hodiè nullus pr ma tonsura initiatus, aut etiam in minoribus
1 ordinibus constitutus, ante decimũ quartum annum, beneficia huiusmodi poterit obtinere; vt eiusdem Cōcilij decreto c uetur, *sess. 23. cap. 6. de reformat* cōtra quod
2 nullo modo potest Episcopus dispensare; quia id soli Papæ est reseruatũ, vt constat ex notorio *text. in cap. vel non est compos, de tempor. ordin. Thesaur. for. eccl. f. p. 2. c. 3. nu. 15. Vivian. in praxi iurispat. lib. 6. cap. 4. n. 38.* Nec refert, aliquos tenuisse Episcopũ posse dispensare cũ maiore septẽ annorum ad simplex beneficium ecclesiasticum; ac etiam ad horas canonicas recitandas, vt loco earum, alias preces recitet; hoc enim falsum esse testatur *Nauar. de ho. can. cap. 11. num* 24. quandoqui
4 dem, neque Legati dispensant super defe-
4 ctu ætatis ad beneficia obtinenda. requisitæ; cum neuter ipsorum dispenset contra Concilia generalia, *Naua. loc. cit* idq; priuatiuè quòad alios. spectet ad Papam; quem pluries videmus, etiam cum simpli-
5 ci infanti ita dispensare; Episcopus autem non potest cuiquam indulgere, vt ante quar um decimum annum incæptum, possit beneficiũ simplex obti ere; quod si secus fecerit, peccabit mortaliter & collatio erit nulla, *Barb. de pot. Episc. all. g. t. 60. nu. 75.* nisi tamen in beneficij fundatione, expressè contrarium caueatur, vnde
7 Sacra Congregatio Concilij pluries declarauit, quod si in fundatione cauetur, quod minor ætate quatuordecim annorum possit tale bene cium obtinere, de-
8 bet hæc dispositio seruari; quia per d ctũ Conc lium non est erogatu fundationi, vt per *Gonz. d. reg. 8. Cancell. glos. 5. nu. 91. Garc. d. ben. f. p. 7. c. 4. nu.* 10.

9 Præmissorum autem ratio est, quia lex posita in fundatione, ad vnguem est seruanda, *Crescent. decis. 7. de iurepatr.* sitamen fuerit vsu recepta, & non aliàs; *Viuian. d. lib. 6. cap 6. nu. 17.*

Est tamen, ex pluribus eiusdem Sacræ Congregationis declarationibus. aduertendum, prædictum decimum quartum annum ad simplex beneficium obtinendum, non oportere esse expletum, sed tā-
10 tummodò cœptum, *id. Gonz. n. 95* & *Garc. d. nu.* 10. vbi a iam affert declarationem dictæ Congregationis, quæ sic censuit. *Hoc cap. non prohibere, quin ille, qui iam quartum decimũ annũ suæ ætatis attigit, licèt nōdum expleuit, possit beneficiũ simplex obtinere* quicquid dixerit *Mandos. de ætate min. cap. 4. nu. 15.* tenens quod, quis ante decimumquartum annum completum, non possit præsentari ad huiusmodi beneficium; quod puto ita dixisse quia nōdùm eo tempore en anauerant tot dictæ Sacræ Congregationis declarationes. Et quod dictum est de simplici beneficio, intelli-
11 gitur etiam de Canonicatu Collegiatæ Ecclesiæ; pro quo sufficit etiam prædicta ætas quatuordecim annorum, vt etiam declarauit supradicta Congregatio, declaclarando *d. Concill. sess. 24. cap. 12.* ex qua quidem ratione, sicut potest Episcopus
12 dispensare cum illegitimo ad beneficium simplex, vt infrà dicetur, sic etiam ad Canonicatum, & præbendam Collegiatæ Ecclesiæ, *id. Gonz. nu. 98.*

13 Ad dignitatem verò, Canonicatum, aut portionem; ex eodem Concilio *d. cap.* 12. non admittitur, nisi, qui eo ordine sacro sit initiatus, quem illa Dignitas, præbenda, aut portio requirit, aut in illa ætate, vt infra tempus à iure, & à dicto Concilio statutum, scilicet infrà annum, initiari valeat, vt *in sess. 22. cap. 4. de refor.*

14 Ad Parochiales autem Ecclesias, seu beneficia curata, necnō Dignitates quascunq; quibus subest cura animarum, debet promouendus attingere vigesimum quintum suæ ætatis annum, vt *in cap. cum in cunctis §. inferiora, de elect. & in d. Conc. Trid. dict. sess 24. cap. 12*, & eodem modo; quo suprà dictum est, potest quilibet obtinere beneficia curata, & quælibet alia
15 sacerdotalia aptitudine, etiam si tantùm habeat primam tonsuram; dūmodò sit in supradicta ætate, *id. Garc. nu. 44.* qui *nu. 47.*
16 affert Sacræ Congregationis declarationem in proposito quæ sic ait, *Licèt ex decretis huius Concilij, post minores ordines expectandus esset annus, antequam quis ad sacros ordines promoueatur, vt in cap. 11. sess. 23. potest tamen quis Parochialem acqui-*

quirere, etiam si non habeat aliquem ordinem
sacrum, & infrà annum promoueri ad sa-
cerdotium debet. Et alia, quæ sic ait, *An ob-*
tinen'om beneficium cur tum, oporteat esse
Diaconum, vel saltem Subdiaconum; um in-
trà annum debeat pro ou ri ad sacerdo-
tium, Congregatio censuit, non oporte e.

Stãtibus itaq; præmissis, prouisio facta
non habenti ætatem in beneficio requi-
17 sitam, est nulla, *t xt. in cap. licèt c non. de*
elect. in 6. quia quicquid fit contra legem,
18 est nullum, *l. non dubium, C. de leg.* præser-
tim quia supradictum *Concil. Trid.* habet
decretum irritans, quod annullat actum,
Abb. in cap. dilectus, num. 4. de præb. nec iste
19 descctus videtur posse suppleri per con-
suetas clausulas generales supplicationis
aut litterarũ, ex quibus non inducitur dis-
pẽsatio, *Paris. de resign. benef. lib. 4. q 9. n. 34.*

Quod quidem procedere ait *id. Garc.*
nu. 84. etiam si ad ætatem requisitam desit
20 quantumuis paruum, & modicum tem-
pus, vt vnus dies, vel hora; quia in his, quę
21 à iure determinata, & limitata sunt, non
licèt arbitrari; ac proindè gratia erit sub-
reptitia: verum tamen est, quod, sicut om-
nes sciunt Curiales, Summus Pontifex fa-
22 cilius dispensat cum propinquo ætati re-
quisitæ, quàm cum alio, teste *Caputaq. de-*
cis. 274. nu 3. p. 1.

Hæc autem ætas, est numeranda non à
die conceptionis, vt nonnulli falsò as-
seruerunt, sed à die natiuitatis ex vtero;
23 quia, vt ait *id. Mandos. d. it cap. 1. num. 1.*
natiuitatis primus effectus est, vt ab ipso
eius initio, quis verè, & propriè homo
dicatur, per *tex. in l. cum inter veteres, C. de*
fideicom. libert. quamuis aliter dicendum
sit quòad irregularitatem incurrendam
per eum, qui data opera occidit fœtum
animatum in ventre matris; nàm hoc ca-
su, etiam ante natiuitatem committitur
homicidium, vt infrà in praxi dispensa-
tionis super irregularitate ex homicidio.

Est tamen, contra nonnullos, aduerten-
dum quod dispensatus super defectu æta-
tis, licèt narret, se tot annos tantùm ha-
bere si postmodùm in verificatione litte-
rarum constiterit, se plures habere annos,
quàm expressit, non propterea subrepti-
tia dici poterit dispensatio; quia isti, qui
nituntur contrarium tenere ob naturam
dispẽsationis, quę est stricti iuris ac prop-
tereà tantùm valet, quantùm sonat, vt
aliàs diximus, loquuntur sine aliquo fun-
damento; cum re vera, si quis habet ma-
iorem ordinem, vel ætatem, quàm requi-
rit præbẽda, seù beneficium, vel ad alium
effectum, non propterea debet excludi;
24 sed admitti; quia narrans maiorem ordi-
nem, non recedit à minore, & habens
25 maiorem ætatem, nõ desinit habere mi-
norem, *cap. contin batur, de homicid. cap. de-*
gradatio de pœn Gemi in cap. si pro clericis,
col. 1. in fin. vers. quid de illo, nu. 5. de præb. in
6. id. Gonz nu. 99. & sic semper minus cõ-
26 tinetur sub maiori, *cap. 1. de arbitr. lib. 6.*
cap. plus semper, de reg iur. eod lib. non au-
tem è contrario, maius sub minori, *l. in eo,*
quod plus. ff. de reg iur. & qui 70. annos na-
tus est, vtique potest affirmare, se esse in
ætate quinquaginta annorum constitu-
tum, *l. 1. § si st p lanti ff. d verb. oblig. l. 3.*
vers. sed quia plus, ff. de adim leg. l. qui con-
cub nam, §. 1. ff. de leg. 3. vt per Ludouis. de-
cis. 230 nu. 3. & præter id, quod dictũ est de
contraria dispositione in fundatione ap-
posita, excipitur etiam à prædictis Capel-
lania, quæ licèt erecta fuerit in titulum
beneficij ex bonis alicuius, accedente
consensu Episcopi, potest ex ordinatione
fundatoris dari puero antè primam ton-
27 surã titulo sæculari, donec fiat clericus,
qui suo tempore tenebitur ordinari, &
fieri clericus, & cum capax fuerit, & ha-
bilis ad horas canonicas recitandas; cum
id non repugnet huiusmodi fundationi
authoritate superioris; non, vt ante pri-
mam tonsuram illam teneat quis in titu-
lum beneficij, quod fieri non potest, sed
pro eo tempore non sit beneficium, do-
nec fiat clericus, & ex tunc tenebit eam,
vt beneficium, & in titulum beneficij,
accedente collatione Ordinarij; nisi for-
san à principio, quo eam obtinuit, ipsius
Ordinarij authoritas interuenerit; dum-
modò in specie ipsius Capellaniæ funda-
tor disponat, quod ea possit dari puero
ante primam tonsuram titulo sæculari, ita
idem. Garc. p. 1. cap. 2. n. 30. & in simili infrà
dicemus.

SVMMARIVM.

1 *Dispensatio super defectu ætatis, non*
dari ad partem.
2 *Sed tantùm in prouisione beneficij.*
3 *Minori, ratione dispensationis, datur*
prouisio beneficij à Papa.
4 *Licèt illius collatio ad eum non spectet.*

5 *For-*

5 *Formula supplicationis super defectu ætatis cum prouisione beneficij.*
6 *Minor, ratione prouisionis apostolicæ, soluit iura Cameræ.*
7 *Ac si collatio ad Papam simpliciter spectaret.*
8 *Minor, præsentatus ad beneficium iurispatronatus, eget prouisione apostolica cum dispensatione.*
9 *Beneficij appellatione, etiam iurispatronatus continetur.*
10 *Minor, non instituendus ab Ordinario in beneficio iurispatronatus.*
11 *Nisi aliud in fundatione caueatur.*
12 *Nec instituendus sub cõditione,* Dummodò obtinuerit dispensationem à Papa.
13 *Quia collatio, aut institutio fieri nequit sub conditione.*
14 *Minor, potest præsentari sub conditione obtinendi dispensationem.*
15 *Nec tamen præsentantes priuantur potestate præsentandi.*
16 *Et quæ sit ratio.*
17 *Beneficia erecta auctoritate priuata, non dicuntur ecclesiastica.*
18 *Etiam auctoritate Episcopi, & quando.*
19 *Conditio contra naturam beneficij, non tenet.*
20 *Capellania, sine auctoritate Superioris fundata, conferuntur minori sine dispensatione.*
21 *Nisi tamen fuerint solita conferri in titulum beneficij.*
22 *Beneficium iurispatronatus ecclesiastici, comprehendi sub quacunque reseruatione.*
23 *Iurispatronatus ecclesiastico derogatur per solam Papæ collationem.*
24 *Etiam absque illius expressa derogatione.*
25 *Formula supplicationis dispensationis super defectu ætatis ad beneficia ad partem.*
26 *Ætas præcisè in supplicatione dispensationis super illius defectu explicanda, & quarè.*
27 *Dictio,* vel circà, *non solet admitti in dispensatione super defectu ætatis.*
28 *Refertur ad modicum tempus.*
29 *Nec extenditur vltrà sex menses.*
30 *Minori impetranti beneficiũ, ordinem sacrum annexum habens, quod detur decretum.*
31 *Quod verò in prouisione Canonicatus.*
32 *Primiceriatus Ecclesiæ Neapolitanæ de iurepatronatus familiæ de Ianuario.*
33 *Canonici Ecclesiæ Neapolitanæ habent vsum mitræ.*
34 *Minor, tempore præsentationis supplicationis, maior effectus tempore litterarum, adhuc eget dispensatione.*
35 *Et quænam sit huius rei ratio.*
36 *Prorogatio, datur non promoto infrà tempus.*
37 *Cuius formula proponitur.*
38 *Restitutio aduersus lapsum temporis ad suscipiendos ordines, quomodò concedatur.*
39 *Ætas ad pensiones obtinendas, quæ.*
40 *Ordine Canonicatui annexo, in Romana Curia ignorato, quid agendum.*
41 *Prorogatio, datur ad suscipiendum gradum vigore decreti; Nec non restitutio, si labatur tempus.*
42 *Dispensationes super defectu ætatis ad sacros ordines, semper ferè à Curia exularunt.*
43 *Et quæ de causa nouissimè concessa.*
44 *Dispensatio super ætate, quarè in supplicatione, non autem in litteris exprimatur.*
45 *Non cadit, vbi non disponitur contra ius commune.*
46 *Dispensare non dicitur Papa contra Concilium Tridentinum, & quarè.*
47 *Dispensatio non datur de stylo Curiæ aduersus decreta Concilij Tridentini.*
48 *Indultum propriè, quod dicatur.*
49 *Beneficium, datur propter officium, & obligat ad horas Canonicas.*
50 *Secus tamen, si nullos habeat redditus.*
51 *Beneficij titulus absque possessione, non obligat ad horas Canonicas.*
52 *Et an ratione possessionis absque fructibus.*
53 *Et an tenuitatis fructuum.*
54 *Beneficium, quod dicatur tenuè, ad effectum recitandi horas Canonicas.*
55 *Inhabilitas ad recitandas horas Cano-*

nicas, quomodò intelligenda.

56 *Impossibilium nulla obligatio.*

57 *Pius V. quid statuerit circà commutationes horarum Canonicarum.*

58 *Et quid Clemens VIII.*

59 *Commutatio recitationis horarum Canonicarum, sub qua formula hodiè detur per Sacram Pœnitentiariam.*

60 *Et quomodò per Datariam, & per breue in vtroque foro.*

61 *Inhabilis ad horas Canonicas, vix dispensatur ad beneficium.*

62 *Illiteratus, quis ad effectum obtinendi beneficium.*

63 *Illiteratura defectus, omninò indispensabilis.*

64 *Exemplum refertur.*

65 *Horas Canonicas non recitantes, quas pœnas incurrant.*

66 *Constitutionis Pij V. circà horas Canonicas, tenor.*

67 *Fructus beneficij, restituendi ob omissionem horarum Canonicarum.*

68 *Quonàm modò tamen omittenti succurratur.*

Praxis eadem sequitur.

CAP. II.

1 DEueniendo nunc ad praxim petendi huiusmodi dispensationem, sciendum est, quod illa nunquam, aut raro conceditur ad partem, veluti, si minor inhabilis ad beneficia, petat secũ dispensari, vt possit quęcunque beneficia ecclesiastica obtinere, non obstante defe-
2 ctu ætatis, sed datur in prouisione, scilicèt, cum vacat beneficium, & Orator est in
3 minori ætate constitutus, ac eget proptereà dispensatione apostolica, debet à Papa petere prouisionem illius beneficij, super quo erit ita dispensandus; licèt be-
4 neficij huiusmodi collatio, tunc non spectet ad Papam; hoc enim casu in narratiua supplicationis, si beneficiũ fuerit sim-
5 plex, dicitur, *Supplicat igitur humiliter S. V. deuotus illius Orator N. in duodecimo, vel circa suæ ætatis anno constitutus; qui in litteris, ita versatus existit, vt diuinum officium commodè recitare valeat, quatenus, &c.* & in fine eiusdem supplicationis, post illa verba, *eidem oratori conferre*, additur, *secumque super defectu ætatis huiusmodi dispensare dignemini, &c.*

Et quia, sicut Ordinarius non potest dispensare super defectu ętatis ordinandi, *cap. dilectus, de tempor. ordinat.* ita nec beneficium conferre minori, per ea, quæ supra dicta sunt, propterea, vacante beneficio, cuius collatio spectat ad Ordinarium, cum ille non possit illud conferre Oratori minori, oportet, quod ratione dispensationis prædictæ petatur, vt dictum est, prouisio apostolica, cuius ratio-
6 ne soluuntur iura Cameræ apostolicæ consueta; vnde si beneficij huiusmodi fructus excedant valorem 24. ducatorum auri de Cam. soluenda erit, etiam annata Annatistis; perinde, ac si illius collatio
7 spectaret simpliciter ad Papam; Non enim poterit hoc casu beneficium conferri per Ordinarium, & dispensatio peti ad partem à Papa; sed vtrumque, scilicèt, & prouisionem, & dispensationem vnico contextu, vnica supplicatione, & vnica bulla conceditur ab ipso Papa.

Idemque erit si Orator minor, fuerit præsentatus ad beneficium simplex de iurepatronatus; quia ad illud non poterit, etiam si fuerit compatronus, vel hæres patronorum, præsentari, contrà nonnullos contrarium sentientes; ea forsan ratione; quia, vt ait *Mar Ant. var. resol. lib. 1. resol. 4 n. 9.* aliàs fuit decisum, per Rotam, minorem quatuordecim annorum posse obtinere beneficia simplicia de iurepatronatus laicorum; cum de iure communi sufficiat, quod sit maior septennio; quodque Concilium Tridentinum intelligendum est de simplicibus beneficijs liberæ collationis, non aũt de iurepatronatus; cũ in correctorijs sit faciẽda restrictio, *Ias. in auth. non licet, nu. 6. cum seq. C. de liber. præter.* Contrariũ .n. verius est; nã licèt olim de iure cõmuni, minor quatuordecim annis, esset habilis ad obtinenda beneficia simplicia; nihilominus hodiè per noua iura eiusdem Concilij, *sess. 25. cap. 6. de reform.* est inhabilis, vt per *Nau. cons. 11. nu. 1. de præb. Leo in thes. for. eccles. p. 2. cap. 18. num. 14. id. Mar. Ant. resol. 112. casu 51. vers. in primo fuit resolutum*, vbi prosequitur, quod non obstante *Rota Roman. decis. 482. nu. 3. in fin.* dicente *d. Conc.* habere tantummodò locum in beneficijs liberis, tamen testatur in praxi de cõtrario; & ita se vidisse obseruari; & sit in

casu

casu præmisso obtineri dispensationem
8 apostolicam pro patiente defectum ætatis 14 annorum ad beneficia simplicia
de iurepatronatus, sicut etiam hoc testari
pôt vniuersa Curia Romana, subdens *ibi*,
quod cũ *id. Concilium* loquatur generaliter de beneficio, illius appellatione, ve-
9 nit, etiam beneficium de iurepatronatus,
Viuian.in d.praxi p.2. lib.6.cap.6.nu.8. qui
nu 9. ait se vidisse plures dispensatos super
ætate ad beneficia simplicia, etiam iurispatronatus, cum essent nouem, vel decem
annorum ex aliqua causa rationabili, putà si clericus præsentatus, sit ex consanguineis patronorum, vel sit de compatronis vel ex alia causa: cum enim non
possit ab Ordinario ob minorem ætatem
10 institui ob defectum potestatis in dispẽsando, petenda erit institutio, & dispensatio à Papa, eo modo, quo suprà dictum
11 est; nisi forsan in fundatione dicti iurispatronatus caueatur, quod in illo beneficio possit institui etiam minor quatuordecim annis, vt etiam suprà diximus, Et
quod dicitur de beneficio iurispatronatus, intelligitur etiam de beneficio, in
quo proceditur per viam electionis, aut
alterius cuiuscunque prouisionis, stante
generica dicti Concilij Tridentini prohibitione, & ob verbum in eo appositum, *obtinere*, quod generale est, & infinita significat iuxtà subiectam materiam, vt probat *Mandos. in regul.13 Cancell.quæst.3.& regul.5.quæst.4.Barbos.glosa 60.nu.78.*

12 Nec poterit Ordinarius, minorem huiusmodi præsentatum, instituere sub conditione, videlicèt, dummodò taliter præsentatus, & institutus obtineat dispensationem à Summo Pontifice, & non ali-
13 ter; quia, sicut nec collatio, ita neque institutio fieri potest sub conditione, *Caputaq. decis.298.nu.5.id.Mar.Ant.d.resol.112 casu 4.*

Benè tamen admisit Romanæ Curiæ
stylus, vt possit minor, vel aliàs inhabilis
14 præsentari sub expressa conditione impetrandi à Summo Pontifice dispẽsationem, vel super ætate, vel etiam super alijs
in fundatione requisitis; nec propterea
15 ita præsentans priuatur ea vice, facultate
præsentandi; eo quod scienter præsentauerit indignum, & inhabilem; Ratio est,
16 quia, cum præsentatio fuerit facta cum
decreto impetrandi dictam dispensationem, poterunt patroni, durante tempore
ad præsentandum, huiusmodi dispensatione non obtenta, de nouo, saltem cumulando, præsentare; & sic stante dicta conditione, non priuantur supradicta facultate; sicut neque propterea deuolutio fiet
ad alios, nisi elapso dicto tempore, de quo
stylo, & praxi testatur *Viuian.dict.cap.6. nu.19.*

Vendicant sibi tamen præmissa, locum
in ijs beneficijs ecclesiasticis, quæ omnia
eorum requisita habent, vt alias diximus;
secus enim, etiam circà hanc praxim, dicendum est de alijs, veluti Capellanijs,
quæ, vt plurimùm fundari solent absque
Episcopi, siuè alterius Superioris authoritate; nàm licèt illæ sint perpetuæ, sicut
alia beneficia ecclesiastica, habeantquè
cœtera requisita, nõ tamen dicuntur be-
17 neficia ecclesiastica, cum sint erecta authoritate priuata, veluti laicali testatoris,
qui ratione sui patrimonij, eas constituit
sine authoritate ordinaria, vel delegata,
iuxtà ea quæ notantur *in cap.dilectus, de iurepatr.* quamuis ipse testator disposuisset, vt adueniente vacatione præsentetur
Sacerdos, qui ex familia sua reperiretur
in sacerdotio; ad quod facit optimum
cons. Nauarr.5. de præb. quod quidem in
18 tantum procedit; etiam si fundator fuerit
Episcopus, qui fundauit, non Episcopali
authoritate, sed priuata, & communi laicorum; qua poterat vti bonis patrimonialibus, *id. Nauar.cõs.7.eod.tit* & sic, cum
non sint beneficia ecclesiastica, non erit
super defectu ætatis, aut aliquo modo, ex
illorum causa, petenda dispensatio; sicut
pluries responsum audiui per ipsos Datariæ apostolicæ Officiales, præsertim in casibus huiusmodi Capellaniarum, quæ sæpè fundari solent in partibus Hispaniarum, de quibus loquitur *Gonz. glos.5 à nu.20.* & in proprijs terminis dispensationis super defectu ætatis quatuordecim
annorum ad obtinendas dictas Capellanias, loquitur, *Rota decis.482.num.5.in fin. p.1.diuers.* his verbis, *Reseruarunt Domini, an ex quo non probatur, quod Antonius sit constitutus in quartodecimo anno, prout requirit Concil.Trid.sess.25 cap.3. sed tantum in duodecimo, ei obstet dictum Concilium. In qua difficultate Illustrissimi Cardinales Cõgregationis Sacri Concilij Trid. censuerunt non obstare die 2. Iulij* 1585.

Ac pro præmissorum corroboratione
ait, *idem Gonz.d.glos.5.num.42.* quòd licèt
fundans Capellaniam, nequeat in illius
fundatione adijcere grauamen, quod Episcopus, aut alius Superior non se intromittat in prouisione, vel dispositione illius; aliàs ex nunc, prout ex tunc cassu-

reuocat, & annullat dictam fundationem,
& tanquam pro non facta, & constituta
haberi vult; & omnes illius fructus, & red-
ditus conuerti in aliud opus pium, &c. at-
tamen talis conditio est contrà naturam
19 beneficij; & nemo potest facere, quin
iura desuper cōstituta in sua fundatione,
locum habeant; aliter enim dicendum est
de Capellanijs, quæ sine alicuius superio-
ris authoritate fundatæ sunt; prout dici-
tur de legatis pijs, seù missarum celebra-
20 tionibus, quæ etiam minori quatuorde-
cim annorum conferri possunt, absque
alia dispensatione; nisi fortè illa fuerint
21 consueta conferri in titulum perpetuum
simplicis beneficij ecclesiastici; quia
tunc omninò requiritur dispensatio, siuè
super defectu ætatis, siuè ratione plurali-
tatis, aut alterius incompatibilitatis, pro-
ut stylus Curiæ seruat.

Hic tamen te monitum volo, quod cū
ad Sedem Apostolicam habendus est re-
cursus per Oratorem minorem, qui ad
beneficium iurispatronatus ecclesiastici
præsētatus fuit, & ob defectum ætatis pe-
tit secum dispensari, si vacatio supradicti
beneficij occurrerit in aliquo ex mensi-
bus reseruatis, cōtingere posset, quod Pa-
pa, nō ipsi Oratori minori, sed alteri, pro-
ut ei placuerit, dictum beneficium confe-
rat, sicut pluriès vidimus, licèt Orator as-
serat se ab illius patronis infrà legitima
tempora præsentatum; quia, etsi regula
reseruatoria Cancellariæ, siuè quælibet
alia Constitutio, non comprehendat in
sua reseruatione beneficia iurispatrona-
tus laicorum, vt inter cæteros firmauit
Lapus alleg. 48. nu. 6 vbi ampliat proce-
dere, etiam stātibus illis generalibus ver-
bis, videlicèt, *ad cuiuscunque collationem*
prouisionem, electionem, præsentationem, vel
quamuis aliam dispositionem, Mandos. reg.
1. q. 10. num. 2. Gonz. glos. 8. sub num. 2. vers.
22 *& in terminis nostræ regulæ*, Attamen
secus dicendum est, quoad iuspatronatus
ecclesiasticum; quia illud comprehendi-
tur sub quacunq; reseruatione; Ratio aūt
est, quia huic iuripatronatus facilè præ-
iudicatur, *cap. cum dilectus, de iurepatr. &*
cap. dilectus de offic leg. qui *textus* quotidiè
in proposito recitantur, ab Officialibus
23 Datariæ Apostolicæ: vnde per solam sim-
plicem collationem factam à Papa de
hoc beneficio, censetur derogatum iuri-
patronatus ecclesiastico, etiam absque
24 alia expressa derogatione; imò neq. opus
est aliquam de eo fieri in litteris mentio-
nem, *Cassad. decis. 4. nu. 2 de iurepatr. Garz.*
de benef. p. 5. cap. 1. nu. 552.

Quia verò dictum est supra, dispensa-
tionem super defectu ætatis huiusmodi
ad beneficium obtinendum, non dari à
Summo Pontifice, nisi in ipsa prouisione
beneficij; visum tamen fuit interdum, il-
lam ad partem, & absque aliqua proui-
sione concedi, sed tantummodò Citra-
montanis, & quandoque pro alijs perso-
nis, nec sine maximis fauoribus; & tunc
sub sequenti formula videlicèt.

25 B*Eatissime Pater: Supplicat humiliter S. V. deuotus illius Orator N. quatenus sibi,*
qui in vndecimo suæ ætatis anno constitutus existit, specialem gratiam faciendo,
cum ipso Oratore, vt defectu ætatis huiusmodi non obstante, quæcumque, & qualiacunq.
beneficia ecclesiastica simplicia, ac vnū, & vnam Canonicatū, & præbendā alicuius Ca-
thedralis, seù Collegiatæ Ecclesiæ, si sibi aliàs canonicè conferantur, aut ipse eligatur,
præsentetur, aut aliàs assumatur ad illa, & instituatur in eisdē, recipere, & retinere, nec-
non quascunque pensiones annuas super quorumcunque beneficiorum ecclesiasticorum
fructibus, etiam distributionibus quotidianis sibi, etiam canonicè reseruandas, & assi-
gnandas, percipere, exigere, & leuare, ac in suos vsus, & vtilitatem conuertere, liberè, &
licitè valeat, dispensare dignemini de gratia speciali. Non obstantibus defectu ætatis hu-
iusmodi; alijsq; Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ac etiam in synodalibus,
& prouincialibus, & in quibuscunque Concilijs generalibus, vel specialibus editis, vel
edendis, necnon ecclesiarum in quibus, &c. etiam iuramento, &c. statutis, &c. vt in for-
mula supplicationis dispensationis pro bigamo.

Et cum absolutione à censuris ad effectum, &c. Et quod aliæ dicti Oratoris dispensa-
tiones habeantur pro expressis, seù in toto, vel in parte exprimi possint in litteris. Et de
dispensatione ad supradicta omnia pro eodem Oratore, alijsq; præmissis, vt suprà in for-
ma gratiosa, latissimè extendendis, & quod præmissorum omnium, & singulorum, &c.
fieri possit in litteris.

26 Et ex supradicta formula, alijsque premissis, constat, praxim esse, explicãdi præ-
cisam Oratoris ætatem, alias enim non
admittitur supplicatio; quia ab octo, vel
nouem annis citrà, rarò conceditur ista
dispensatio.

Est prætereà aduertendũ pro ijs, qni nõ
benè callent hãc praxim, quod illa dictio
27 *vel circa* primo loco allata non semper
admittitur in supplicatione; sed distinctè
exprimendum est in ea, Oratorem tot
annos, & tot menses suæ ætatis habere,
propter fraudes, quæ circà talem expres-
sionem committi solent, & quatenus ali-
quando admitteretur; prout Ego plu-
riès vidi, ipsa tàm in his dispensationi-
bus; quàm in quibuscunque alijs con-
cessionibus, in quibus oportet fieri men-
tionem de ætate cum ista dictione non
est attendenda illa *Doctorum* explicatio,
nempè, quod minimum, & modicum
dicitur attenta qualitate rei, secundum
Iudicis arbitrium, iuxtà *textum in l. le-
gitimos, ff de legit. tut. Corne. cons. 179. incip.
ex puncto col. 2. volum. 2. vers. præterea*, vbi
loquens de hac dictione, dicit, quod illa
28 refertur ad modicum tempus, & quod
tempus trium annorum potest censeri
modicum respectu quinquaginta, ita, *Re-
doan de reb. eccles. nõ alie. rubr. quid, & quo-
modò dicatur modicum*. Imò nec hodiè at-
tenditur, quod aduertit *Mandos. in gl. Aud.
Cam. § volentes, vers. circa*, vbi ait, non esse
subreptitium rescriptum, si in vndecimo
anno constitutus asserat se esse in duode-
cimo, & sic propter hanc dictionem, *el
circà*, non potest impugnari impetratio
beneficij, el alia gratia etiam si Orator
sit in vndecimo anno constitutus Nàm
verius est, quod *Mandos. loc. cit.* prosequi-
49 tur, nempè per hanc dictionem, non fieri
extensionem vltrà sex menses ad plus,
*arg. tex. in d. l. non tantùm. & ibi glo. in ver-
bo, semestre, ff de excus. tut.* & dicit *Rebuff.
in sua praxi benef. tit. de disp. ratione ætatis,
vers. seù circà n. 4.* quod dictio hæc intelli-
gi potest de duobus tribus, quatuor, vel
quinque, aut ad summum sex mẽsibus; &
verè iuxtà etiam currentem praxim im-
portat sex tantum menses, quatenùs di-
ctio hæc admitteretur; habita tamen ra-
tione ad expressionem quantitatis anno-
rum; Vndè, ita erit de illa circà hoc iudi-
candum, sicut quando, verbi gratia nar-
ratur, resignantem suum beneficium, il-
lud possedisse per quinq; annos, *vel circa*,
quo casu sufficit verificare, quod possedit
per quatuor annos, cum dimidio, *Menoch
de arbitr. lib. 2. casu 46. num. 5. Rota in vna
Meliten. Parochialis 2. Iunij 1552. coràm
Caputaq.* in qua fuit dictum, quod, cum
testes dicant à tot annis, vel circà, Rota
per illam dictionem, *vel circà*, tollit sex
menses, *ead. Rota decis. 297. lib. 2. p. 2. diuers.
nu. 1.* vbi de ætate narrata in Coadiutoria
pro Coadiuto sexaginta annorum, vel
circà, solum tolli ut dimidius annus vt
per *Garc. p. 1. c. cap. 3. nu. 49.* qui *nu. 50.* ait,
quod si alias diceretur, quod illud posse-
dit per quinque annos, vel quod illud ob-
tinet à quinque annis, sine dictione, *vel
circa*, deberet illud tempus integrè veri-
ficari.

Quod si beneficium, quod à minore
impetratur, annexum habeat presbytera-
30 tus ordinem, additur decretum, *quod Ora-
tor cum primum ad ætatem legitimam, or-
dinem quemcunque sacrum suscipiendi, per-
uenerit, proximis indè temporibus, ordinem
quem ætas postulauerit, videlicet Subdia-
conatus, Diaconatus, & Presbyteratus
suscipere omninò teneatur, alioquin, eo
deficiente in quibuslibet temporibus præ-
dictis, beneficium ipsum vacare censeatur
eo ipso.*

31 In Canonicatibus autem, alijsq; bene-
ficijs personalem residentiam, vel aliquod
munus personale requirentibus; additur,
vt *interim eisdem Canonicatui, & præben-
dæ, ne debitis fraudètur obsequijs, per substi-
tutum, seù Sacerdotem idoneum ab Ordina-
rio loci, seù Capitulo dictæ Ecclesiæ appro-
bandum, deseruire possit, & teneatur.*

Quandoque etiam ex officio, Cancel-
laria in huiusmodi prouisionibus addit
clausulam; *Volumus autem, quod Canonica-
tus, & præbenda huiusmodi debitis propte-
reà non defraudentur obsequijs, sed eorum
congruè supportentur onera consueta*: & sic
seruatum fuit, cũ vacasset Primiceriatus
huius Ecclesię Neapolitañ, de iurepatro-
32 natus laicorum, videlicet Familiæ de Ia-
nuario, ad quẽ fuit præsentatus D. Aloy-
sius Vincentius de Ianuario Patritius
Neapolitanus, qui cum esset in vigesimo
tantùm suę ætatis anno constitutus, di-
ctusq; Primiceriatus, Presbyteratus ordi-
nem annexum haberet, litteras prouisio-
nis, seù institutionis à Summo Pontifice
obtinuit, vt defectu ætatis huiusmodi nõ
obstante dictum Primiceriatum retinere
posset; cum supradicto decreto, *Volumus
autem vt cum primum, &c.* cuius vigore
Ordinarius ad consueta munia subeun-
da, ob minorem ætatem huiusmodi, de-
putauit primum Canonicum ex ordine

presbyterorum, eiusdem Ecclesiæ, addito etiam supradicto alio decreto, videlicet, *Quodque dictus Aloysius Vincentius cum primum ad ætatem, &c.* Hoc insuper in eisdem litteris adiecto, vt vltrà vacationem ob non promotionem supradictam, ad restitutionem fructuum per eum perceptorum obligatus existeret, sub *Datum Romæ sexto Idus Martij 1628.*

Qui quidē Orator, licèt stantibus præmissis potuisset se promoueri facere ad præscriptum supradicti decreti, nihilominus postmodùm ab eodem Summo Pontifice obtinuit secum dispensari, vt si, & quando vnus annus tantùm sibi de ætate legitima, ad id à Sacro Concilio Tridentino requisita, defecerit, defectu huiusmodi non obstāte ad sacrum presbyteratus ordinem promoueri valeret, Ac insuper, cum pro parte eiusdem Oratoris fuisset Sanctitati suæ expositum, Canonicatus, &
33 præbendas in Ecclesia Neapolitaā pro tempore obtinentes, indulto vtendi mitra à Sede Apostolica eis concesso, dummodò in ætate triginta annorum constituti existant, gaudere; Primiceriatūq; obtinentē, qui primus in ordine presbyterali existit, iuxtà Rituale Romanum, ac etiam ex antiqua consuetudine, Archiepiscopo Neapolitaā solemniter celebrāti assistere cōsueuisse, dictumq Oratorē de nobili genere procreatū esse, eiq nuper Primiceriatū huiusmodi Apostolica authoritate collatū fuisse, possessione subsequuta, Archiepiscopo celebranti, cum mitra, ob defectum ætatis triginta annorum huiusmodi assistere non posse, prout cęteri dictæ Ecclesię Canonici assistunt, eidem Oratori, ex voto Congregationis Cardinalium ritibus Ecclesiasticis prępositorum, vt etiam si trigesimum suæ ætatis annum nondùm attigerit, in omnibus dictæ Ecclesiæ functionibus, ac processionibus, mitra vti valeret, &c. indultum fuit sub *Dat. Romæ apud Sanctum Petrum sub Annulo Piscatoris Die 13. Martij 1624.*

34 Est verò notandum quod licèt minor, tempore præsentationis ad beneficiū iurispatronatus, supplicauerit Summo Pontifici pro institutione cum opportuna dispensatione, si tamen à signatura supplicationis, vsque ad tempus confectionis litterarum, tantum tempus effluxerit, quod Orator ad ætatem iam legitimam peruenerit, licèt in ipsis litteris non debeat dari dispensatio, cum verè illa non sit necessaria, nihilominus de vtroque tempore in ipsis litteris, secundum consuetum stylum mentio habenda erit, exempli gratia, *Nuper vacante perp. tua Capella ta N. de iurepatronatus cl ricorum* (vel sub aliis verbis, quibus Cancellaria Apostolica in simili iurepatronatus vtitur &c.) *sed illam sic vacantem, N. qui tunc decimum tertium suæ ætatis annum attingebat, &c. præsentatus fuit,* & in dispositiua prosequitur, *Nos volentes eundem N. asserentem se in ætate legitima de præsenti constitutum existere, &c.*

Mirabitur tamen quis fortasse hic, Ad quid ista litterarum apostolicarum expeditio, cum iam interim idem Orator legitimè ætatis effectus sit ad idē beneficium assequendum? Responsio tamen, quæ contemnenda nō est, desumitur, etiam ex notorio stylo Cancellariæ Apostolicæ, quæ omninò tenet, Oratori prædicto dandas esse supradictas litteras; quandoquidem, per appositionem manus Summi Ponti-
35 ficis, alteri non remanet facultas prouidendi, seù inuestiendi de dicto beneficio, ex vi huiusmodi manus appositionis, innecessaria tunc eiusdem Summi Pontificis collatione, respectu petitæ dispēsationis, quæ licèt modo cesset ob superueniētiam legitimæ ætatis, nihilominus etiam ex eo, quod agitur de beneficio iurispatronatus ecclesiastici, illud propter præmissa remanet affectum, pro quo facit, quod tradit *Gonz. ad reg. 8. Cancell glos. 52. nu 23.* quamuis aliàs dicendum esset de beneficio iurispatronatus laicalis, quod per dictæ manus appositionē minimè remanebit affectum, tolle eod. *Gonz. d. glos. nu. 64* licet non me lateat ipsam Cancellariam pluries contrarium tenuisse, per rationem desuper allatam.

Non est autem omittendum, quod si Orator infrà tempus in prædicto decreto, seù forsan in fundatione, aut aliàs ex statuto, seù quomodolibet præscriptum, nō posset ad illos ordines promoueri, ne collatio sibi facta, euanescat per illius lapsū,
36 petere potest, antequam id tempus labatur, prorogationem ad se promoueri faciendum, quæ concedi consueuit ad aliud tempus D. Datario benè visum, & sub sequenti supplicatio is formula, prorogatio ipsa petī potest, videlicet.

37 *Beatissime Pater. Alias perpetua Capellania sub inuocatione Sancti Francisci in Ecclesia Sancti Pantaleonis Neapolitaā Diœcesis certò tunc expresso modo vacante de* illa

illa sic vacante deuoto S.V. Oratori Ludouico de Trano clerico Neapolitano apostolica authoritate prouisum fuit, cum decreto, quod dictus Orator, cum primum ad ætatem legitimam, &c. vt in formula supplicationis prorogationis ad publicandum, quam posui in mea *pract. benef. tom. 2. lib. 4. cap. 11. nu. 47.*

38 Quod si tempus prædictum iam fuerit elapsum, petenda erit noua gratia, scilicèt restitutionis aduersus lapsum temporis ad suscipiendum ordines; prout in formula restitutionis ad publicandum, quam similiter apposui *d. cap. 11. num. 49.* & exprimendum in ea est, an fructus perceperit; quia, si ita est, cum illos non fecerit suos, debet super illis componere cum D. Datario, vt aliàs dictum est. Et insuper additur consueta clausula præseruatiua iuris tertij, scilicèt, *Dummodò tempore Datæ præsentium, ob lapsum temporis huiusmodi, non sit alicui in dicta Capellania specialiter ius quæsitum.*

39 Quo verò ad pensiones obtinẽdas, non requiritur eadem ętas, quę ad beneficium, scilicèt quatuordecim annorum ex dicto *Concilio Tridentin. sess. 23. cap. 6.* quia, cum circa hoc nihil fuerit in eo expressum, remanet id dispositioni iuris communis, prout erat ante Concilium, quod loquitur dumtaxat de beneficijs; & sic nihil innouat quoad pensionem; & ita declarasse Sacram Congregationem ipsius Concilij, & in praxi seruari, testatur *Gonzal. glos. 5. §. 5. sub nu. 26.*

40 Sæpè accidit in Romana Curia, peti dispensationem pro minori ad Canonicatum, & præbendam Ecclesiæ Cathedralis; ignoratur tamen, quem ordinem illi requirant; ac propterea, ne retardetur expeditio litterarum, datur decretum, *Quod Orator cum primum XXII. suæ ætatis annum attigerit, ad Subdiaconatus ordinem, & si Canonicatus, & præbenda prædicti, alios ordines requirant, ad illos, ætate legitima sibi suffragante, in tunc proximè successiuè futuris temporibus à iure statutis, se promoueri facere omninò teneatur; alioquin præsens gratia nulla sit; ipsique Canonicatus, & præbenda vacent eo ipso;* Vbi tamen in Cathedrali Ecclesia non est fortè facta distinctio præbendarum, sacrum ordinem requirentium, neq; sacri ordines singulis eiusdem Ecclesiæ Canonicatibus, & præbendis ex præscripto dicti Concilij adhuc designati existunt, vt in *sess. 24. cap. 13.* ibi *in omnibus verò Ecclesiis Cathedralibus omnes Canonicatus, & portiones habeant annexum ordinem Presbyterii, Diaconatus, vel Subdiaconatus, &c.* vel, si forsan ex aliquo statuto, seu fundatione, aut consuetudine, vel alijs nullum ordinem sacrum annexum habeant; cum propterea non requiratur dispensatio; debet de hoc fieri mentio in supplicatione, & in litteris.

Præterea seruatur, vbi Orator fuisset de Dignitate, seu alio beneficio, gradum aliquem requirente prouisus; ac tempore collationis non esset graduatus, & propterea apponeretur decretum, quod infrà annum, vel aliud tempus, gradum Doctoratus vel Licentiaturæ, aut aliàs suscipere teneretur, alioquin collatio ipsa seu alia gratia nulla esset eo ipso; tunc circa hoc idem est in praxi, quod in alijs supradictis casibus, in quibus datur etiam
41 prorogatio, & restitutio aduersus decretũ huiusmodi cum supradictis clausulis, & decretis.

42 Dispensatio autem super defectu ætatis ad suscipiendos sacros ordines adeò semper exulauit à Curia, vt vix pro aliquo vltrà montes existente, & cum maximis fauoribus concessa fuerit, quamuis ex vrgentissima causa videatur non consueuisse denegari; quod iã visum est annis pro-
43 ximè elapsis, quibus grassante non modò in Ciuitate Neapolitañ, verùm etiam in nonnullis alijs mundi partibus, tùm peste, tùm pestilẽte, & immani morbo strangulatorio, *vulgò mal di gola, seù di càna* nuncupato ijdemque morbi ab infantibus, & pueris ad natu maiores transeuntes, ferè omnes qui in illos inciderunt, de medio sustulerunt; vndè etiam numerus sacerdotum, tàm secularium, quàm regularium imminutus valdè remansit; propterea Sanctissimus D. N. Vrbanus Papa VIII. ne Christifideles sacrificij Missæ fructu aliquando destituti ob dictorum presbyterorum penuriam, remanerent, tàm cum clericis secularibus, quàm regularibus super defectu ætatis, etiam vltrà annum dispensauit ad suscipiendos sacros, et presbyteratus ordines; necessitas enim facit recedere à regulis iuris, *cap. 2. in fin. de obseru. ieiun. Menoch. de arbitr. iud. lib. 2. casu 182. nu. 1. & per tot.*

Sed ne quis miretur, cur plerumque in supradictis, alijsque similibus casibus, petatur specificè in supplicationibus dispen-
44 satio, de illa tñ nulla fiat mentio in litteris apostolicis, supradictas gratias cõcernẽtes,

scito

ſcire oportet, quod, etiam ſecundum ſtylum, & praxim Datariæ, & Cancellariæ Apoſtolicę, inter cæteras gratias Apoſtolicas, quæ inde emanant, adſunt diſpenſatio, & indultum, qui quidem termini ſatis inter ſe diuerſi ſunt; nam diſpenſatio datur in his, quæ ſunt contra iuris communis diſpoſitionem, vt patet ex ipſius diſpenſationis definitione, ſcilicèt quod ſit iuris communis relaxatio, & tunc neceſſariò ad illius validitatem Summus Pontifex vtitur, verbo, Diſpenſamus, niſi eſſemus in illis caſibus, in quibus regula Cancellariæ non obſtante, ſed ex quodam inueterato ſtylo, ſufficit Papę ad aliquid diſponendum ad alicuius fauorem contrà ius, abſque eo, quod vtatur verbo, Diſpenſamus.

45 At verò, vbi non diſponitur contra ius commune, non cadit diſpenſatio; Exemplum erit inter alia, vt hic; nàm Papa, prouidendo minori quatuordecim annis de ſimplici beneficio, non dicitur diſponere contra Concilium Tridentinum *loc. citat.*

46 ſed vti iure ſuo; vt enim aliàs diximus, in *ſeſſ. 25. cap. 21.* ſtatuitur, omnia in ipſo Cōcilio ita decreta eſſe, vt in his ſalua ſemper auctoritas Sedis Apoſtolicę ſit, & eſſe intelligitur. Vndè hæc reſeruatio excludit præciſam diſpenſationem; atque ideò

47 nunquàm, etiam de ſtylo Curiæ, datur, aut cadit diſpenſatio contrà diſpoſita per idem Concilium ſed ſufficit, quod Papa contrà illud ex certa ſcientia ita diſponat; ac proptereà in litteris prouiſionis pro eodē minore dicatur, *Nos volētes dilectum filium N. in vndecimo ſuæ ætatis anno conſtitutum, &c.* quibus verbis oſtendit, ſe iam habere ſcientiam inhabilitatis Oratoris; vndè potiùs dici poſſet, Papam indulgere, quàm diſpenſare; licèt indultum propriè detur contrà ſtatuta fundationis,

48 vel regulas, in quibus non dicitur ius ſoli, vt per *Hier. Paul. in ſuo prouinc. tit. notab. tam circà benef. reſer. &c.* & ego dicam *in mea prax. benef. & latius* proſequar in ampliſſimis meis *addit. ad eundem Hier. Paul. lib. 9. cap. 21. à nu. 3. ad 10.* præſertim *verſ. ſed an iſta ratio.*

Quia verò, vt ſuprà oſtendimus, oportet, quod in prouiſione apoſtolica ſuprà dicta, cum inſerta diſpenſatione ſuper defectu ętatis, fiat mentio, quod Orator ad horas canonicas ratione ſibi collati beneficij, recitandas, idoneus exiſtit, proptereà hic pro huius materiæ concluſione, illiuſq; praxi, dicendum eſt, quod cum be-

49 neficium detur propter officium, illud obligat ſaltem ad dictarum horarùm recitationem, vt per *DD. in cap. 1. de celebr. miſ.* quamquàm illius fructus ſint quantumuis exiles & tenues, *Zerol. in prax. Epiſc. p. 2. verbo, beneficiū, §. 2.* & infrà dicetur; licèt ſecùs dicendum eſſet, ſi illud nullos

50 prorſus habeat redditus, quia tunc ad dictas horas non tenetur, *Garc. de benef. p. 3. cap. 1. nu. 41.* qui *num. 44* ait id procedere, etiam in beneficio, quod initio, & tempore fundationis habuit redditus, ſed temporum calamitate perierunt: proptereà in ſimilibus diſpenſationibus ſuper prædicto defectu ad ſimplicia, ſemper, iuxtà formulam ſuperiùs poſitam, additur clauſula habilitatis Oratoris ad dictas horas recitandas; aliàs enim, ſi ſciret Summus Pontifex illius inhabilitatem circà hoc, procul dubio à prædicta collatione retraheretur, vt pluriès viſum fuit; niſi fortè ex ſpeciali gratia ſibi indulgeret; prout ſæpè ſolet, vt loco diuini officij, donec ad illud recitandum, fiat habilis, recitet officium Beatæ Mariæ Virginis; quod tantùm habentibus penſiones eccleſiaſticas, ex præcepto Cōſtitutionis Sixti V. conceſſum eſt.

Nec incongruè, etiā iuxtà præſentem

51 caſum diſpenſationis, hic dubitare viſum eſt, Primò, an ratione ſolius tituli beneficialis, abſquè illius poſſeſſione, obligetur idem Orator ad dictum officium recitandum? Eſt negatiua reſponſio; quandoquidèm in iure, quis non cenſetur habere beneficiū, niſi perfectè illud habeat; quod profectò non accidit abſquè pacifica poſſeſſione, vel ſaltèm, ſi per eū nō ſtet, quominùs illam adeptus fuerit, arg. *cap. licèt Epiſcopis, de preb. in 6.* Durum etenim videtur, quod aliquis ſinè mercede laboret, *Pariſ. de reſign. benef. lib. 1. q. 9. nu. 15.* quicquid dicat *Nauar. de orat. cap. 7. num. 28. & 29.*

52 Secundò dubitatur, an idem teneatur ad officium prædictum recitādum, ratione poſſeſſionis abſquè fructibus. Et eſt affirmatiuè reſpondendum; quatenùs adſit certa ſpes illos recipiendi: is enim completum habet beneficium; nec neceſſaria eſt ipſorum fructuum anticipata ſolutio, vt eſt communis opinio; quod profectò eſt intelligendum, etiam, ſi fructus integrè alteri ſoluantur, ſola adminiſtratione retenta. Id tamē limitatur, vbi beneficiatus, neq; habeat adminiſtrationem, ſed tātùm nudūm titulū, vt accidit in reſignatione Abbatiarum, quas poſſident Cardinales, & alij Prælati, qui eas ex licentia Papæ renuntiant ſuis nepotibus, aut alijs con-

ſan-

sanguineis, vt in dies accidit; tunc enim
onus recitandi officium manet penès fru-
ctuum reseruatarium loco pensionis; quia
apud illum manent administratio, & alia
onera, *id. Nauar. cap. 25. nu. 104.*
53 Tertiò dubitatur, an ratione tenuitatis
beneficij, excusetur idem à dictarum ho-
rarum recitatione, & quidem communis
opinio docet, quantumuis tenue benefi-
cium, obligare ad dictas horas, *Couar. lib. 3
var. resol. cap. 13. nu. 8 Suar. de Relig. tom. 2.
lib 4 cap. 21. num. 4.* Ratio enim est, quia
quamuis beneficium, tenues habeat fru-
ctus, gaudet tamen beneficiatus cæteris
priuilegijs beneficiatorũ; quandoquidem
Concil. Lateran. sub Leone X. sess. 19 cap. 9.
indistinctè ad id obligat omnes benefi-
ciatos; & sic vbi lex non distinguit, nec
nos distinguere debemus, *cap. quia circa,
de priuil. l. quamuis, & ibi Ias. in 1 not. ff. de
in ius voc. Bart. in l. ea mente, ff. de furt.*
Et licèt nonnulli contrarium asserant,
ac propterea nimis laborent, arbitrando,
54 quodnam dicatur tenue beneficium, ad
effectum euadendi onus recitationis hu-
iusmodi officij, attamen vnusquisq; pro-
priæ conscientiæ consulat; ego autem pro
nunc nihil firmo; aliqua tamen circa hoc
dicam in *mea praxi benef. tom. 2. lib. 3. cap.
3. à nu. 21. ad 37.*
Præmissa verò, circa recitationem præ-
dictarum horarum canonicarum, secun-
dum nostram praxim, limitanda etiam
55 sunt, dummodò post prouisionem benefi-
cij, seu sacrorum ordinum susceptionem,
non efficiatur quis aliàs inhabilis inhabi-
litate superueniente; in his n. casibus, cum
re vera, beneficiatus, seu ad dictos ordines
56 promotus, non possit dictas horas recita-
re, satis excusatur; impossibilium enim
nulla est obligatio, *l. impossibilium. ff. de reg.
iur. l. cum heres §. 1. ff. de stat. lib. §. impossi-
bilis, instit. de hered. instit. c. nemo potest, de
57 reg. iur. in 6.* Vnde Pius V. inter facultates,
quas concessit Summo Pœnitentiario, his,
qui dicunt, se ob infirmitates, non posse
recitare officium, & ideò petunt declara-
ri, se non teneri, mandauit sic responderi;
Aut verè non possunt, & satis sunt excu-
sati absque alia excusatione, seu declara-
tione, aut possunt, & Sanctitas sua non
vult quicquam indulgere, sed tantùm re-
linqui conscientijs Confessariorum suo-
rum, qui, si dixerint eos non teneri, pote-
runt ipsis acquiescere.
Vnde *Nauar. de hor. canon. cap. 11. num.
30.* loquens de quibusdam personis, ibi
expressis, non valentibus dictas horas ca-
nonicas recitare, dicit, quod tales, licèt de
rigore iuris non teneantur aliquid dicere
determinatum, de illius tamen consilio,
ipsi, & omnes, qui non possunt dicere ho-
ras prædictas, deberent dicere tot Pater
Noster, & Aue Maria, aliasq; preces, quot
arbitrio boni viri, ad id sufficerent, &
aliquando arbitratus fuit, supradictos sic
recitare non valentes, debere tantum tẽ-
poris plus, vel minus insumere in attentè
dicendis Pater Noster, & Aue Maria, &
Salue Regina, quantum insumpturi essent
in recitandis omnibus horis, si eas recita-
re nossent, addendo ter, Ego peccator, se-
mel mane supplentes Matutinum, & ite-
rum supplẽtes Primam, Tertiam, Sextam,
& Nonam, & tertiò, vespere supplerent
Vespertinam, & Completorium; ac pro-
pterea addit ibi, quod si sibi à Maximo
Pontifice committeretur commutatio
horarum canonicarum in aliquod aliud,
commutaret in hoc; quod videtur hodiè
posse seruari, quando Confessarius nõ va-
lenti dictas horas recitare absque alia fa-
cultate sibi attributa, velit in locum di-
ctarum horarum, aliqua iniũgere, eo mo-
do, quo supra dictum est, prout à pluribus
peritissimis Theologis, & Cõfessarijs vidi,
& audiui in praxi seruari. Quamuis à plu-
ribus annis citra, circa commutationem
huiusmodi per dispensationem apostoli-
58 cam aliud seruetur; nam Clemens Papa
VIII. sub die 22. mensis Aprilis 1593.
concessit Iulio Antonio Sanctoro Cardi-
nali Sanctæ Seuerinæ, Maiori Pœniten-
tiario, facultatem dispensandi super reci-
tatione prædicti Diuini Officij, seu hora-
rum Canonicarum propter aliquam im-
possibilitatem, vel difficultatem, cum cõ-
mutatione in alias preces, seu orationes,
aut illarum iniunctione, & hoc ea occa-
sione, quia fecit verbum ipse Maior Pœ-
nitentiarius cum ipso Clemente, de qua-
dam supplicatione cuiusdam Monialis
Monasterij Sanctæ Mariæ de Donna Ro-
mita huius Ciuitatis Neapolitañ. Ordinis
Sancti Benedicti; quæ cum peruenisset fe-
rè ad annum septuagesimum, nunquàm
potuit addiscere diuinum officiũ; & ideò,
nec etiam profiteri; quapropter supplica-
bat, vt secum dispensaretur, quatenus in
ea ætate tàm graui (ne sancto habitu, &
merito regularis professionis priuaretur)
possit in eodem Monasterio profiteri vo-
ta Religionis, nõ obstante, quod diuinum
officium, more aliarum monialium pro-
fessarum, recitare non valeret; cui per
alias preces satisfaceret; ipseque Clemens
co-

concessit, vt loco Matutini, diceret Coronam Beatæ Mariæ Virginis, & loco Primæ, ac aliarum horarũ, alia recitaret, arbitrio eiusdem Maioris Pœnitentiarij; qui propterea censuit, vt ad Primam, & alias horas, & Cõpletorium, septies Pater noster, & septies Aue Maria. In vesperis autem, saltem duodecim Pater noster, & duodecim Aue Maria recitare teneretur; licèt postmodum tractu temporis ad formulam infrascriptam, commutatio ipsa extensa fuerit. Vndè licèt, præmissis non obstantibus; raro ipsa Sacra Pœnitentiaria concedat, etiam cum quauis vrgentissima causa, commutationem recitationis huiusmodi horarum canonicarum, sed tantùm huic petitioni sic respondere consueuit; videlicèt, *Si non potest, non tenetur*; quamuis Summus Pontifex possit per suam dispensationem excusare, quem ab horis canonicis, cum illæ sint iure humano præceptæ, ipsumq; Papam possit circa omne ius humanum dispensare, *cap. proposuit, de concess. preb. id Nau. d. cap. 1. nu. 31.*

Scimus tamen, quod si fortè aliquandò ad importunas petentium preces, commutationem ipsam concedat, putà presbytero, qui propter visus debilitatem, vel pro moniali, quæ aliàs infirmitate, qua laborauit, lumen dextri oculi amisit, altero maculoso remanente, & in eis continuam lacrymationem patiente, propter quod inhabilis redditur ad dictas horas recitãdas, & in aliis similibus casibus, tùc vt plurimùm committitur Ordinario, vt per se, vel alium, & quandoq; Confessario approbato ab ipso Ordinario sub sequenti formula, videlicèt, *Quatenus si ita sit, cum eodem Oratore, audita prius ipsius sa-
59 cramentali confessione, vt loco Matutini, Coronam Beatæ Mariæ Virginis, & aliquot Psalmos, quos memoriter recitare potest, arbitrio suo, vel saltem Miserere mei Deus, cum Cantico Zacchariæ; loco verò singularum aliarum horarum, videlicèt, Prima, Tertia, Sexta, & Nona, septies Pater noster, & toties Aue Maria, ac Psalm. De profundis; loco vesperarum, duodecies Pater noster, & toties Aue Maria, ac Psalmum, Dixit Dominus Domino meo, cum Cantico Beatæ Mariæ Virginis, & loco Completorij, etiam septies Pater noster, & toties Aue Maria, ac Psalmum, Qui habitat in Adiutorio Altissimi, cum Cantico Symeonis, Nunc dimittis seruum tuum Domine, & Symbolo Apostolorum, singulis diebus recitet, misericorditer dispenset in foro conscientiæ tantùm.*

60 In vtroque autem foro, per Datariam diuersimodè huiusmodi commutationes vidi concessas; quandoque enim non valenti dictas horas canonicas recitare, fuit indultũ, vt illarũ loco, recitaret Officium Beatæ Mariæ Virginis, ac insuper aliquã eleemosynam Christi fidelibus, vel alicui pio loco, elargiretur. Quandoque vt pro singulis Matutinis, & Laudibus, ac horis, necnon Vesperis, & Cõpletorio, recitaret septem Psalmos pœnitentiales, aut Rosariũ, seù aliquã illius partem, arbitrio Ordinarij; aliquando verò, vt huiusmodi septem Psalmos pœnitentiales ter, ac quinquies Orationem Dominicam, & toties Salutationem angelicam cum Symbolo Apostolorum, & antiphona currenti cum versiculo, ac oratione de Beata Maria Virgine quotidiè celebraret.

Conceditur adhuc frequenter hæc horarum Canonicarum recitationis commutatio, etiam per litteras in forma Breuis sub Annulo Piscatoris per ipsam Breuium Præfecturam, per quam committitur Ordinario tantùm, quatenus, constito sibi legitimè de præmissis, Oratrici recitationem diuini officij huiusmodi in recitationem aliarum precum sibi beneuisarum, authoritate apostolica, arbitrio eiusdem Ordinarij, & de cõsensu eiusdem Oratricis Confessarij commutet. Non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus apostolicis, ac dicti Monasterij, & illius Ordinis, etiam iuramento, confirmatione apostolica, vel quauis firmitate alia, roboratis, statutis & consuetudinibus, cæterisq; contrarijs quibuscunque, prout nouissimè concessa fuit dispensatio hæc Euphrasiæ de Basio, moniali expressè professæ Monasterij monialium Sanctissimæ Trinitatis Neapolitañ, cum expressione causæ, quod ea capitis vacillatione laborabat, vt diuinum officium, videlicet horas canonicas recitare non posset, quæ propterea petijt secum desuper indulgeri, prout in eisdem litteris, sub Dat. Romæ apud Sanctum Petrum, die quinta Martij 1637. Pontificatus S.D.N. Vrbani Papæ VIII. anno Decimoquarto. Similiter facultatem commutandi dictas horas Canonicas impartiri etiam consueuit Sacra Congregatio Cardinalium super negotijs Episcoporum, prout pluries vidi.

Et hæc pauca circa praxim commutationis horarum, quasi per transitum dixisse sufficiat.

In proposito autem, nisi assereretur, Oratorem esse aptum ad celebrandum

horas

horas canonicas vix, aut cum maxima difficultate dispensaretur, sicut, neque talis dispensatio, siue ad ordines, siuè ad beneficia cōceditur penitùs illiterato, & ignoranti; cum de iure, isti censendi sint indigni, vt per *gloss. in c. de his, dist. 28.* & fuit dictum in Rota in vna *Calagurita ñ portionis, die veneris 27. Ianuarij* 1576. talis enim collatio eis facta, non tenet. *Abb. in c. cum*
62 *nostris, de conces. præben.* Quod tamen intelligitur, vt dictum est, de eo, qui nec prima rudimenta grammatices didicit; quia iuxtà onetis qualitatem, debet quis esse scientia prædıtus. Vnde *Honorius III.* relatus *in c. quamuis, de ætat. & qualit.* mandat, quendam Episcopum à Pontificalis officij exequutione, & ab administratione suæ Ecclesiæ, abstinere. eo quod ipse corā eodem Honorio confessus est, se nunquā de grammatica didicisse, nec etiam legisse Donatum, & sic per euidentiam facti de sua illiteratura constabat, cui quadrat illud *Ouid. lib. 2. de trist. quod minimè nouit,*
63 *nemo docere potest*, ac propterea illiteraturæ defectus est omninò indispensabilis.
64 Nec me latet, meo tempore institisse quendam Oratorem Regis Hispaniarum penès Paulum V. fel. record. pro collatione cuiusdam simplicis beneficij, ac pro litteris super ea in forma gratiosa, non autem in forma. Dignū, expediendis: sed quoniā ipse Orator falsus est, petentem de eo beneficio sibi prouideri, esse prorsus illiteratum; ideò Pontifex noluit cum eo, super huiusmodi defectu dispensare; attēto quod litteratura requiritur de iure diuino, *Card. n. Turrecrem. in c. p. si in laicis, dist. in. 38.* Vidi aliàs quoddam indultum faciēdi celebrari horas canonicas per alium, etiam ex graui causa, addita clausula, *Ipso Oratore præsente, & audiente, ac recitante, & saltem corde, si ore nequiuerit, prosequente.*

Cæterùm, dictas horas Canonicas non recitantes, neque dispensationem ex grati causa, vt dictum est, impetrantes, si in
65 sacris ordinibus constituti fuerint, peccant mortaliter; si verò beneficiati. post sex menses ab obtento beneficio, fructus suos non faciunt pro rata omissionis officij, & temporis, illosq; restituere tenentur eo modo, quo cauetur *Constitutione Pij V.* desuper edita, quam, cum sit in viridi obseruantia, hic inserendam putaui, cuius tenor talis est, videlicet.

66 *PIVS Episcopus seruus seruorum Dei, Ad perpetuam rei memoriam. Ex proximo Lateranen. Concilio pia, & salubris sanctio emanauit, vt quicunque habens beneficium ecclesiasticum, cum cura, & sine cura, si post sex menses, quam illud obtinuerit, diuinum officium, legitimo cessante impedimento, non dixerit, beneficiorum suorum fructus pro rata omissionis officij, & temporis, suos non faciat, sed eos tanquam iniustè perceptos, in fabricas ipsorum beneficiorum, vel pauperum eleemosynas erogare teneatur. Veruntamen multorum animi, suspensione tenentur, cuiusmodi rata prædicta ratio sit habenda. Nos huic rei euidentius, atque expressius prouidere volentes, statuimus, vt qui horas omnes Canonicas, vno, vel pluribus diebus intermiserit, omnes beneficij, seù beneficiorum suorum fructus, qui illi, vel illis diebus responderent, si quotidiè diuiderentur: qui verò matutinum tantùm, dimidiam: qui cæteras omnes horas, aliam dimidiam: qui harum singulas, sextam partem fructuum eiusdem diei amittat: tamesi aliquis ex choro addictus non recitans omnibus horis Canonicis cum alijs præsens adsit, fructusque, & distributiones fortè aliter assignatas, sola præsentia iuxtà statuta, consuetudinem, fundationem, vel alias sibi lucrifecisse prætendat is, etiam præter fructuum, & distributionum amissionem: Item ille qui primis sex mensibus officium non dixerit, nisi legitimum impedimentum ipsum excusauerit, graue peccatum intelligat admisisse. Declarantes præstimonia, præstimoniales portiones, & qualiacunque alia beneficia, etiam nullum omninò seruitium habentia, obtinentes, cum prædictis pariter conueniri. At quicunq; pensionem, fructus, aut alias res ecclesiasticas, vt clericus percipit, eum modo prædicto ad dicendum officium paruum Beatæ Mariæ Virginis decernimus obligatum, & pensionum, fructuum, rerumque ipsarum amissioni obnoxium. Nulli ergo omninò hominum liceat hāc paginam nostrorum statuti, declarationis, & decreti infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorū eius se nouerit incursurum. Dat. Romæ, Apud S. Petrum, Anno Incarnationis Dominicæ Millesimo quingentesimo septuagesimo primo, duodecimo Kl. Octob. Pontificatus nostri Anno sexto.* *Ca. Glorierius.* *H. Cumyn.*

Verùm

Verùm, si contingat, Oratorem, ob omissionem recitationis prædictarũ horarum, fructus suos non fecisse; ac propte-
67 rea illorum restitutioni obnoxium remanere, & ob illius paupertatem illos restituere non valere, consueuit recursum
68 haberi ad Officium Sacræ Pęnitentiarię, quæ Confessario committit, quatenùs Oratorem absoluat; iniuncta ei pœnitentia salutari; necnon erogatione alicuius partis dictorum fructuum, quæ ipsi Confessario, iuxtà modum facultatum Oratoris, visa fuerit, in pauperum alimoniam, aliosuè pios vsus; ac idem, residuum fructuum indebitè perceptorum, gratiosè remittat, & condonet in foro conscientiæ tantùm; Sicut etiam illos condonat, quando Orator beneficiatus non incessit in habitu clericali; eidem Confessori mãdando vt ipsum Oratorẽ absoluat; quodquè faciat eleemosynam eiusdem Confessarij arbitrio, Et hæc etiam obiter dixisse sufficiat circà fructus lucrari solitos ratione recitationis horarum Canonicarum, illorum amissionem; ac super eisdẽ, dispensationem.

SVMMARIVM.

1 *Aetas ad matrimonium requisita, quæ.*
2 *Pubertati proximus, quando quis dicatur.*
3 *Iudicis arbitrio remittuntur, quę à certa lege definita non sunt.*
4 *Aetatis determinatio ad matrimonium contrahendum, est de iure humano.*
5 *Papa, ex causa dispensat super ætate ad matrimonium.*
6 *Et an etiam Episcopus dispenset.*
7 *Tempus minimum, si deficiat ætati ad matrimonium, recurritur ad Sedem Apostolicam.*
8 *Iacobus Terragnolus patritius Beneuentanus, laudatur.*
9 *Formula supplicationis, quod impubes possit contrahere matrimonium.*
10 *Verbum, malitia, quomodo accipiatur.*
11 *Puer ætatis annorum nouem, pregnantem reddidit nutricem suam.*
12 *Item, & decem annorum.*
13 *Puellam decem annorum, peperisse in Regno Neapolitano.*
14 *Delegatus, quomodo procedat ex rescripto, Si malitia supplet ætatem.*
15 *Et quid eius decretum contineat.*
16 *Declaratio potius, quam dispensatio super ætate ad matrimonium, datur.*
17 *Vbi verò multum tempus ad id deficit, datur dispensatio.*
18 *Et ponitur de hac re, exemplum litterarum Apostolicarum.*
19 *Matrimonium, ante ætatẽ contractum, declarandum est nullum.*
20 *Nauarri sententia de hac re.*
21 *Regulares, non admittendi ad professionem ante annum probationis.*
22 *Nouitij Religionum, quando ad professionem admittantur, ante annum probationis.*
23 *Dispensationũ exempla super defectu temporis ad professionem emittendam.*

Praxis Dispensationis super defectu ætatis, ad matrimonium requisita.

CAP. III.

VIA verò, sicut in matrimonio spirituali, quod inter Beneficiatum, seù Rectorem, illiusq; Ecclesiam contrahitur, ad Sacrorum Canonum præscriptum, certa, & determinata ętas requiritur, ita etiam in matrimonio carnali, per iura infrascripta, non nisi in pubertate annorum, videlicèt, duodecim in
1 fęmina, *vt in cap. continebatur, de desp. impub.* in viro autem, quatuordecim, vt in *cap. ex litteris, eod. tit.* propterea, postquàm de dispensatione, illiusq; praxi super defectu ætatis ad beneficia ecclesiastica assequenda, actum est, non incongruum videtur, subnectere, quid circa dispensationem ad matrimonium contrahendum, dũ opportuna deficit ætas, Romanæ Curiæ stylus seruet.

Est tamen necessariò præmittendum, hucusque ex *DD.* aut Summistarum cõclusionibus parum, ant nihil liquidò deprehẽdi, qñ taliter contrahentes, proximi dicantur pubertati; ad hoc, vt iura sibi ad sic contrahendum, indulgeant, vbi mali-

tiam

tiam constet supplere ipsorum ætatis defectum; cum omnes supradicti, adeò obscurè loquantur, vt relicto omnibus ambigendi loco, nemo, ad quem spectat, tuto audeat proximitatem huiusmodi declarare, vt iuribus desuper suffragātibus,
2 possit licitè matrimonium contrahi. Dixerunt nonnulli, tunc, quem dici pubertati proximum cum ab ea per sex menses distat, auctoritate *text. in l. non tantùm, ff. de excusat. tutor.* Alij verò, cū nihil certi asserere potuissent, id Iudicis arbitrio remiserunt; per illam communem, & tritā conclusionem, nimirùm, quod Iudicis
3 arbitrio relinquuntur ea, quæ sub certa lege definita nō reperiuntur à iure, iuxtà vulg. *l. 1. ff. de iur. d lib. Dec. in cap. sede, nu. 2. de rescrip. & in cap. si pro debilitate, in fin. de off. d. leg.* Vndè omnes in tanta huius rei ambiguitate, ne quid cōtra leges admittant, quamuis eiusdem rei declaratio ad ipsum Iudicem spectet, nihilominùs, vt tutiùs agant, Oratores ad Summum Pontificem remittunt; vt ab eo opportuniùs, prout facti qualitas exposcit, sibi consulatur; cum de ipsius Summi Pontificis potestate, nullibi super hoc remaneat dubitandi locus: licèt enim iure
4 naturali, ætas aliquorum annorum requiratur ad matrimonium contrahendum, determinatio autem eius, quod requiratur in masculo, ætas quatuordecim annorum completorum, in fœmina verò duodecim, ius est humanum: & ita licèt Papa non possit dispensare, quod nullorum annorum ætas requiratur ad contrahendum
5 matrimonium, potest tamen ex causa dispensare, quod non requiratur ætas quatuordecim annorum in masculo & duodecim in fœmina, ita *Nauar. cons. 4. nu. 5. de desp. impub.*
6 An autem in aliquo casu, possit, etiam Episcopus cum huiusmodi impuberibus ad matrimonium cōtrahendum, dispensare, quæstionem hanc mouet *San. h. de matrim. lib. 7. disp. 104. nu. 2.* vbi affirmatiuè concludit ex verbis supradicti *cap. 2. de desp. impub.* ibi, *districtius inhibemus, ne aliqui antè ætatem à canonibus præscriptam, coniungantur: nisi fortè aliqua vrgentissima necessitate interueniente, vt potè pro bono pacis, talis coniunctio toleretur:* Sicque duo ex supradictis verbis eliciuntur, vnū, nimirùm, vt hæc cognitio spectet ad Episcopum, ex nonnullis *DD.* per eundem *Sanch. loc. cit.* allegatis, Alterum, quod requiratur vrgentissima causa Quæ tamen, cum non ita reddat tutum Episcopum, desuper dispensantem, antiquius iàm in-
7 oleuit vsus, vt habeatur propterea recursus ad Sedem Apostolicam; tametsi minimum tempus, putà duorum mensium desit ad ipsam legitimam ætatem; quod quidem à sua theorica non longè distat, per rationem *text. in d. cap. tuæ nobis,* vbi Innocentius III. proposita muliere ad contrahendum matrimonium in ætate duodecim circitèr annorum, sic ait, *Quia verò nobis constare non potuit, cuius ætatis esset puella, cum eidem viro extitit desponsata; cum diceretur, quod circitèr duodecim annos habebat &c. respondemus &c. quod proculdubio inter eos, non coniungium, sed sponsalia contracta fuerunt &c.* Et ita in hac Curia Archiepiscopali seruatum semper
8 extitit per Iacobum Terragnolum Vicarium Generalem Neapolitañ Patritium Beneuentanum, qui suo tempore, tùm vitæ integritate, tùm doctrinæ magnitudine, & experientia, nulli inferior fuit: semper enim res, quomodocunque esset, dubia sibi visa est, tùm ratione præmissorum, tùm etiam, quia vbi ad id deficit legitima ætas vix interuenire soleant omnes circumstantiæ supplentes defectum ætatis: & in tali minori ætate vix etiam detur perfectus consensus vndequaque, & multoties ita cōtrahentes nesciunt quid agāt; & si perfectè scirent, matrimonium fortasse non contraherent]: Cum igitur erit desuper Summo Pontifici supplicatio porrigenda, quæ de stylo Curiæ intitulatur. *Quod impubes, in quo malitia supplet ætatem, possit contrahere matrimonium,* eo, quo sequitur modo, ad eiusdem Curiæ præscriptum, concipi solet, videlicèt.

9 *Beatissime Pater. Exponitur humiliter S. V. pro parte deuotorum illius Oratorum Pomponij Ceruiani laici. & Iudictæ Malaspontæ mulieris Neapolitañ diœcesis. Quod ipsi, ex certis rationabilibus causis, animos eorum mouentibus, cupiunt inuicem matrimonialiter copulari; & licèt Oratrix vndecimum tantùm suæ ætatis annum cum dimidio, agat, in ea tamen malitia supplet ætatem, vt de iure matrimonium contrahere possit, nihilominus, ne de contractu matrimonij huiusmodi hæsitari contingat, supplicant humiliter E. S. V. Oratores praedicti, quatenus eis in præmissis opportunè prouidendo, sibique specialem gratiam faciendo, Ordinario loci, seù eius Vicario in spiritualibus generali,*

L com

committere,& mandare, quatenùs se de præmissis diligenter informet, & si per informationem eandem, sibi verè,& legitimè constiterit, in prædicta Oratrice, malitiam supplere defectum ætatis, cum eisdem Oratoribus, quod ætatis defectu huiusmodi non obstante, matrimonium inter se publicè, seruata forma Concilij Tridentini contrahere, illudq; in facie Ecclesiæ solemnizare; & in eo postmodum remanere, liberè,& licitè valeant, prout iuris fuerit, declaret, dignemini de gratia speciali, Non obstantibus præmissis,ac constitutionibus, & ordinationibus apostolicis, cæterisq.contrarijs quibuscunque, cum clausulis opportunis.

Et cum absolutione à censuris ad effectum &c. Et de commissione, mandato, alijsque præmissis,latissimè extendendis, Et quod cognominum, aliorumque necessariorum maior,& verior specificatio, & expressio fieri possit in litteris, per Officium Cõtradictarum expediendis.Et committatur Ordinario, siuè eius Vicario in spiritualibus generali,qui declaret,vt supra, Et prout de iure, Et dummodò,explorata prius Oratricis voluntate, ipsa non vi,metu, vel blanditijs, aut promissionibus ad matrimonium cum prædicto Oratore contrahendum,inducatur,nullumque aliud canonicum impedimentum obsistat.

10 Porrò, verbum, *malitia*,accipitur hic
pro prudentia,vt docet *text.in c.de illis,2.*
*de desp.impub.*ibi,*cũ in eis ætatē supplevisse*
malitiam constet,vbi *glos.*in verbo.*malitia*,
ait,alibi appellari prudentiam, *vt.in cap.*
tua nobis.§ quia verò. ibi, *Quia verò nobis*
constare non potuit &c. virum nec prudentia
tunc in illa suppleret ætatem, & paulò in-
ferius, *& ætatem in ea,prudentia non sup-*
plebat,vbi glos in verbo,*prudentia*, expo-
nit,*idest carnalis concupiscentia, eodem tit.*
quæ, vt plurimũ euenire solet antè præ-
dictam ætatem in illis, qui inter delitias
nutriuntur, qui vires maiores, maiusque
robur corporeum sibi quærunt, vt ait *id.*
*Nau.d.cons.*4. *nu.*13.vbi ex *Diuo Gregorio*
*lib.*4. *Dialog.*refert,quẽdam puerum æta-
11 tis nouem annorum,nutricem suam red-
didisse prægnantem,& *Diu.Hieron.*se au-
diuisse,quendam puerum decem annorum,
12 grauidam etiam fecisse suam nutricem;
quodque fuerunt viri magna fide di-
gni,qui asseruerunt, quandam puellam
13 decem annorum,antè paucos annos pe-
perisse in Regno Neapolitano; ibiq; alia
affert similia exempla:vnde,quicquid cę-
teri per malitiam huiusmodi senserint,
satis apertè docet *id.Sanch.lib.*7.*disp.*104.
*nu.*21.quod multò probabilius est,nomi-
ne malitiæ supplẽtis defectum ætatis ad
matrimonium contrahendum, compre-
hendi potentiam ad copulam,ac pruden-
tiam,& discretionem ad intelligendum
consensus coniugalis vim, quæ cum sit
res grauissima,& perpetua,exigit maiorẽ
discretionem,ea, quæ in tenera ætate re-
peritur:quare non sufficit ad matrimonij
impuberis valorem, sola generandi po-
tentia,ætatem præueniens;nisi in ea quo-
que prudentia adsit. *Hæc id.Sanch.loc.cit.*

Ac proinde,literis desuper confectis, ac
Delegato præsẽtatis,ad infrascripta regu-
14 lariter per eũ procedendum erit; Primò,
videlicèt, vt ipse per se, vel per alium de-
ueniat ad explorationem volũtatis Ora-
tricis,à qua intelligat, An ipsa velit nu-
bere,& cum quo: Secundò,an sciat, quid
sit sustinere onera matrimonij, Tertiò,
an matrimonium contrahat ex sua vo-
luntate, aut per vim, vel metum, vel ali-
quid ei promissum fuerit,aut indè speret.
Quartò, an ipsa noscat se aptam ad hu-
iusmodi matrimonium contrahendum,
oneraq; illius sustinendum, seque carna-
liter copulandum cum prædicto N. De-
indè alij testes ad præscriptum supradi-
15 ctorum omnium examinabuntur. Post-
modùm deuenitur ad decretum,per quod
declarabitur. quod tàm ex ipsius mulie-
ris, quàm testium depositionibus, ac etiã
extraiudiciali informatione habita ab
alijs personis veridicis, & fide dignis, sibi
constat, prædictam mulierem,quamuis in
vndecimo tantùm anno cum dimidio,
constitutam,talem existere,vt in ea mali-
tia suppleat defectum ætatis. Propterea
ex actu explorationis voluntatis ipsius,
per eum facto, per quam comperijt,quod
ipsa spontè, non autem vi, metu,vel blã-
ditijs,aut promissionibus ad matrimoniũ
cum dicto M. contrahendum,inducatur,
nullumque aliud eis obstet canonicum
impedimentum,cum supradictis M. & N.
vt defectu ætatis huiusmodi non obstan-
te,matrimonium inter se publicè,seruata
forma Concilij Tridentini,contrahendi,
authoritate apostolica sibi commissa,&
qua fungitur in hac parte, licẽtiam, & fa-
cultatem concedendam duxit, Non ob-
stantibus defectu prædicto,ac Cõstitutio-

nibus

nibus, & ordinationibus apostolicis, cæterisque contrarijs quibuscunque, quæ Summus Pontifex in prædictis litteris voluit non obstare, ad præscriptum earundem litterarum &c. Et in præmissorum fidem &c. Et iste ordo circa hoc seruatur in hac Curia Archiepiscopali.

Ex supradictis, nihilominùs patet, quod vbi huiusmodi ætatis defectus ad contrahendum matrimonium interuenerit, vt
16 ex hac praxi desumitur, potius declaratio quædam requiritur, quàm propriè dispensatio: cum, stante, quod malitia supplet ætatem, possit matrimonium contrahi per omnia supradicta iura; Vnde, si aliquando, loco huiusmodi declaratoriæ, petatur dispensatio ad supradicta, videtur potius ex communi vsu loquendi, eam sic nominari, quàm propriè dispensationem dici posse; cum non simus in actibus de directo contra ius commune, vbi propriè cadit ipsa dispensatio, vt aliàs diximus.

Hoc tamen, circa hanc praxim, de stylo Curiæ seruatur, vt si fortè Oratores nimis, & per notabile tempus distent à legitima ætate ad matrimonium contrahendum, tunc, licèt asseratur, malitiam
17 supplere ætatem, potius dispẽsatio, quàm declaratio datur: quo casu, sæpè Summus Pontifex, siuè illius D. Datarius, mandat pro eisdem Oratoribus in sic tenera ętate constitutis, eorum parentes, seu in illorũ defectum, alios proximiores consanguineos, preces ad id porrigere, præsertim pro priuatis personis; quamuis aliud regulariter, inter Magnates, seu alias qualificatas personas, seruetur: Sic enim inter cæteros, vidimus fel. recordat. Gregorium X V. dispensasse cum Duce Fiani, & Principissa Venusij, pro quibus emanarunt litteræ tenoris sequentis, videlicèt.

GREGORIVS PAPA XV.

28 *AD futuram rei memoriam Cum, sicut accepimus, dilectus filius nobilis adolescens Nicolaus Ludouisius Dux Fiani, noster secundum carnem ex fratre germano, nepos, dilectam in Christo filiam nobilem puellam Isabellam Iesualdam, Principissam Venusij, & Compsa Comitissam, in vxorem ducere intendat, ipsique inuicem matrimonialiter copulari cupiant; & licèt Nicolaus in vndecimo, Isabella verò prædicti in decimo eorum ætatis annis dumtaxat constituti existant, nihilominùs, eam in dicto Nicolao, prudentiam, familiari experientia, esse comperimus, Ipsam verò Isabellam tali etiam prudentia decoratam esse, ex fide dignorum relationibus intelleximus, vt cuiuslibet eorum prudentia suppleat defectum ætatis. Ne tamen de ipsius matrimonij validitate, ob defectum ætatis huiusmodi ab aliquibus hæsitari contingat, cum eis desuper opportunè dispensare decreuimus. Idcircò ipsos Nicolaum, & Isabellam, ob eximium erga nos, & Sedem Apostolicam, deuotionis affectum, specialibus fauoribus, & gratijs prosequi volentes, & à quibusuis &c. Censentes, Motu proprio, & ex certa scientia nostris, ac de apostolicæ potestatis plenitudine, cum eisdem Nicolao, & Isabella, vt defectu ætatis huiusmodi non obstante, ex nunc matrimonium inter se per verba legitimè de præsenti, publicè, consuetis etiam proclamationibus, seu denunciationibus desuper iuxtà formam Concil. Triden. faciendis, minime factis, etiam in domibus priuatis, & coràm quocunque sacerdote, per eos, seu alterum ipsorum eligendo: cui sacerdoti sic electo, loco proprij Parochi, matrimonio huiusmodi assistendi, licentiam, & facultatem concedimus, contrahere, illudque in facie Ecclesiæ solemnizare, & in eo postmodùm remanere liberè, & licitè valeant, apostolica authoritate, tenore præsentium dispensamus; eisque matrimonium huiusmodi ad inuicem cõtrahendi, plenam, liberam, & omnimodam facultatem, & potestatem impartimur, Prolemque suscipiendam exinde, legitimam nunciamus. Decernentes, matrimonium huiusmodi verum, & validum matrimonium, & pro tali, quoad omnes, tàm iuris, quàm facti effectus, censeri & reputari debere; omnesque in eo defectus supplentes. Sicque per quoscunq. Iudices ordinarios, & delegatos, etiam causarum Palatij Apostolici Auditores, sublata eis, & eorũ cuilibet quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, & authoritate, iudicari, & diffiniri debere; ac irritum, & inane, si secus super his à quoquam, quauis authoritate, scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus ætatis huiusmodi defectu, alijsque præmissis, ac Constitutionibus, & ordinationibus apostolicis, cæterisque con-*

L 2 trarijs

trarijs quibuscunque. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, sub Annulo Piscatoris, Die undecima Aprilis 1622. Pontificatus nostri Anno II. S.Cardinalis S Susannæ.

At verò, quia, nisi desuper dispensatio, seù declaratio supradicta interuenerit, ma
19 trimonium ante legitimam ætatem contractum, in dubio declarandū est nullum, *Surd. cons. 364 per tot. vol. 4.* per rationes desuper allatas; proindè sciēdum est, quod
20 ut tali casu docuit *idem Nauar. cons. 3. de desponsat. impub.* tales, qui ita contraxerunt, debere dicere Ordinario, quod ipsi ex causa quadam, quam non oportet ei notam facere, habent scrupulum, qui iam cessauit, de valore matrimonij sic contracti coràm Parocho antè tot annos; & & quod ad deponendum illum, vellent denuo contrahere; & quod supplicant ei, vt det eis licētiam id faciendi coràm suo Parocho, vel alio Sacerdote de sua licentia, non præmissis denunciationibus, per Concil. Trident. requisitis: attento quod iam anteà cum illis contraxerunt; & post illam licentiam habitam, adeant suum Parochum, vel alium Sacerdotem, cui ipse, vel Ordinarius ad assistendum matrimonio contrahendo, licentiam dederit, & vocatis duobus, vel tribus testibus amicis suis, qui rem teneant secretam, contrahant &c,

Et cū hic casus, in quodā loco Alerieñ dioecesis meo tēpore contigisset, ac Oratores iuxtà prædictum cōsilium Nauarri, omnia adamussim peregissent, cū adhuc ipsi circà præmissa, aliquo modo hæsitarent, consulta desuper Sacra Congregatio Concilij, omnia in vim litterarum Episcopo Alerieñ directarum approbauit sub die 17. Iulij 1616.

21 Super defectu, etiam temporis ad aliquid peragendum, datur adhuc dispensatio veluti, cum nemini regularium liceat, ante completum annum probationis, ad professionem regularem admitti, *Concil. Trident. sess. 25. cap. 15.* ibi, *nec qui minori tempore, quàm per annum post susceptum habitum in professione steterit, ad professionem admittatur,* Vnde aliter idest intra dictum annum emissa, nihil ageret, ex *eod. Conc. loc. cit.* nisi fortè in casu ex priuilegio
22 à Pio Papa V. concesso Nouitijs Religionum, in articulo mortis existentibus antè expletum annum probationis, qui, vt lucrentur, ac consequantur indulgentias, possunt profiteri, si tamen in ætate legitima ad profitendum fuerint constituti, vt *in sua Constitutione, sub Dat. Romæ die 21. Augusti* 1570. qui tamen tenentur, postquam conualuerint ex ea infirmitate, ipsam professionem, integro probationis anno elapso, complere. Igitur (præter casum prædictum) in hoc etiam consueuit quandoq; Summus Pontifex ex causis sibi benè visis, dispensare, pro quo affertur exemplum similis gratiæ dispensationis cuidam nobili puellæ Neapolitañ concessæ, quæ est vt sequitur, videlicèt.

23 A Tergo. *Dilectæ in Christo filiæ Lauræ de Sāgro puellæ nobili Neapolitañ.* Intus verò *Vrbanus Papa VIII. Dilecta in Christo filia, salutem, & apostolicam benedictionem. Cum, sicut nobis nuper exponi fecisti, Tu, quæ, vt asseris, in vigesimo ætatis tuę anno constituta, & dilecti filij nobilis viri moderni Ducis de Vietre, soror germana existis, aliàs, cum tu septimum tuæ ætatis annum ageres, in Monasterium Sācti Sebastiani Monialium Ordinis Prędicatorum Neapolitañ, in quo semper vitam exemplarem duxisti, ieiunia omnia, de præcepto dicti Ordinis, obseruasti, Choro, tàm diù, quàm noctù interfuisti, necnon habitum per dicti Monasterij Moniales gestari solitum, continuò detulisti, quandoquidem ab eo tempore, quo rationis vsu prædita fuisti, è dicto Monasterio non egredi, sed in eo monachari statuisti, educationis causa ingressa fueris; ad præsens verò habitum per dicti Monasterij moniales gestari solitum suscipere, & professionem, per easdem emitti consuetam, quantocitiùs expressè emittere desideres, regularem, Nos te specialibus, fauoribus, & gratijs prosequi volentes, & à quibusuis &c. censentes, supplicationibus tuo nomine nobis super hoc humiliter porrectis, inclinati, Tibi, vt de prædictarum dicti Monasterij Monialium, & earum Superiorum consensu, habitum prædictum suscipere, & professionem præfatam, peractis dumtaxat sex Nouitiatus mensibus, emittere liberè, & licite possis & valeas, apostolica authoritate, tenore præsentium, concedimus, & indulgemus. Non obstantibus Constitutionibus, & ordinationibus apostolicis, necnon Ordinis, & Monasterij huiusmodi, etiam iuramento, confirmatione apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis, statutis, & consuetudinibus, cæterisq; contrarijs quibuscunque. Datum Romæ, apud S. Mariā Maiorem, sub Annulo Piscatoris. Die 16. Maij M.DC.XXXVI; Pontificatus nostri Anno Tertiodecimo.* M.A.Maraldus.

Pari modo concessum extitit nobili mulieri Ioannæ de la Cerda, Antonij de Aragona, & Moncada Ducis Montis alti coniugi, quod cum ipsa, habitum alicuius à Sede Apostolica approbati Ordinis, monialis gestari solitum, suscipere, & professionem per easdem emitti consuetam, expressè emittere regulares, præfatus verò Antonius clericali militiæ adscribi, & ad omnes, etiam sacros, & presbyteratus ordines promoueri respectiuè desiderarent, fuit pro parte dictæ Ducissæ S.D.N. Vrbano Papæ VIII. supplicatum, qui de S.R.E. Cardinaliũ negotijs, & cõsultationibus Regularium præpositorũ, cõsilio, Archiepiscopo Neapolitanõ, siuè eius Vicario generali commisit, vt eidem Ioannæ, quatenus illa, habitum per moniales alicuius ab eadem Sede Apostolica approbati Ordinis, in quo beneuolas inueneri receptrices, gestari solitum, suscipere, & sex tantùm mensibus Nouitiatus in ea peractis professionem per easdem moniales emitti consuetam expressè emittere, necnon omnibus, & singulis priuilegiis, facultatibus, libertatibus, immunitatibus, prærogatiuis, indultis, alijsque gratijs, tàm spiritualibus, quàm temporalibus, quibus aliæ Ordinis, cuius habitum suscepisset, moniales vtuntur, potiuntur, & gaudent, ac vti, potiri, & gaudere possũt, & poterũt quomodolibet in futurũ, pari modo vti, potiri, & gaudere valeret; Dummodò tamen ipsa Ioanna, prior professionem huiusmodi emitteret, & successiuè, eodemmet die Antonius Dux prædictus ad sacrũ Subdiaconatus ordinem promoueretur, concederet & indulgeret, cum opportuna contrariorum derogatione, prout in litteris in forma Breuis sub *Datum Romæ apud S. Petrum, sub Annulo Piscatoris. Die* 24. *Decembris* 1625. pleniùs cõtinetur.

SVMMARIVM.

1 *Concilium Tridentinum, quid statuerit circà ordines.*
2 *Episcopus, non potest, sine causa, super interstitijs ad ordines, dispensare.*
3 *Papa, duplici modo dispensat ad ordines.*
4 *Dispensatio de promouendo, extrà tempora conceditur arctatis.*
5 *Quandoque non arctatis, sed quibus.*
6 *Presbyterorum penuria, iustam causam praebet dispensandi extrà tempora.*
7 *Collegij Anglicani, & de Vrbe Scholares promouentur extrà tempora.*
8 *Necnon Cubicularij, & familiares Papæ.*
9 *Ac Patres Societatis Iesu.*
10 *Dispensatio de promouendo extrà tempora, duobus modis impetratur.*
11 *Formula supplicationis pro dispensatione extrà tempora ad ordines.*
12 *Onus celebrandi per seipsum, arctatum reddit beneficiatum.*
13 *Arctatus, quis dicatur.*
14 *Capitulum, sede vacante, concedit arctatis litteras dimissorias ad primam tonsuram.*
15 *Titulus beneficij, intelligitur de collato, cum pacifica possessione.*
16 *Titulus Coadiutoriæ, quando præbeat causam dispensandi extrà tempora.*
17 *Coadiutoria, dicitur beneficium ecclesiasticum.*
18 *Coadiutoris salarium, sufficiens habetur loco tituli beneficialis.*
19 *Distributiones quotidianæ pro titulo ad ordines, habentur loco beneficij.*
20 *Item massa communis.*
21 *Necnon portio distributionum.*
22 *Prorogatio datur arctato, non promoto infra tempus.*
23 *Prorogationis formula ad se promouendum.*

Praxis Dispensationis de promouendo extra tempora.

CAP. IV.

1 Oncilij Tridentini decreto cauetur, ne quis, nisi post annum à susceptione postremi gradus minorum ordinũ, ad sacros ordines promoueatur, nisi necessitas, aut Ecclesiæ vtilitas iudicio Episcopi aliud exposcat, vt *in sess.* 23. *cap.* 11. Et quod promoti ad Sacrum Subdiaconatus ordinem, si per annum saltem in eo nõ sint versati, ad altiorem gradum ascendere, nisi aliud Episcopo videatur, non permittatur, *d. sess.* 23. *cap.* 13.

2 Hinc est, quod si nulla subsit causa, ex
qua possit Episcopus dispensare super hu-
iusmodi interstitijs, recurritur ad Summũ
Pontificem, qui causa tantùm deuotio-
nis Oratoris, dispensat passim, vt pos-
sit ille infrà annum, in temporibus tamen
à iure statutis, ad sacros, etiam presbyte-
ratus ordines, promoueri; quæ quidem
dispensatio, ex communi Romanæ Curiæ
3 vocabulo, dicitur. *In temporibus*; & huius-
modi gratiæ concessio, frequentissima
est.

Alter tamen modus, minus frequens
est, cum scilicèt petitur dispensatio ad su-
scipiendos dictos ordines extrà quatuor
tempora; quam quidem dispensationem,
in Curia Romana, Curiales appellant, *Ex-
trà tempora, Barbos. de potes. Episc, glos. 17,
num. 5.*

Quæ, regulariter, concedi consueuit ijs
tantùm, qui ratione curati, siuè alterius
beneficij ecclesiastici, cui onus missarum
incumbit, post illorum pacificam adeptã
possessionem, per seipsos, tanquam arctati
4 celebrare tenentur. Verùm, cum id de-
pendeat à voluntate ipsius Summi Pon-
tificis, sæpè videtur huiusmodi dispensa-
5 tio, non modò supradictis, tanquàm arcta-
tis, verùm etiam obtinentibus beneficia;
quibus, licèt missarum celebrandarum
onus incumbat, non tamen tenentur be-
neficiati, id onus per seipsos obire, sed ta-
men illis indulgetur, vt adhuc extrà tem-
pora valeant promoueri, vt onus huius-
modi valeant, etiam ex causa deuotionis,
per seipsos explere; necnon alijs personis,
putà, nobilibus, graduatis, aut trigesimũ
ætatis suæ annum excedentibus, vel sal-
tem in eo constitutis, seù benemeritis, ac
aliàs ipsi Pontifici, gratis; aut sacerdotum
attenta penuria concedi; sicut hucusque
videmus in Pontificatu Sanctissimi D. N.
Vrbani Papæ V I I I. qui attenta populi
diminutione, ob morbum Epidemiæ, qui
per totam ferè Italiam grassatur, adeò di-
minutus est, vt maxima clericorum penu-
ria inde exorta fuerit: ipsa enim penuria
6 presbyterorũ, omni tẽpore causam præ-
buit ad ita dispensandum. Nec tamen pe-
culiaris ad id, Ecclesiæ necessitas admitti-
tur, nisi per Oratorem asseratur, vt ipse
penuriæ sacerdotum in illis partibus vr-
gente, facilius subuenire valeat; licèt de-
negari non consueuerit dispensatio hæc
pro eorundem sacerdotum penuria in
Ecclesijs Regularium, quatenus illorum
Superiorum, pro alijs verò, proprij Ordi-
narij, super ea, in Romana Curia, te-
stimonium, regulariter exhibeatur.

Sunt etiam nonnulli, qui ex ipsius Sũ-
mi Pontificis priuilegio, hac vtuntur fa-
cultate; præcipuè in Vrbe inter cœteros
7 Scholares Collegij Anglici, quibus per
fel. record. Gregorium XIII. concessum
est, vt de consensu Rectoris eiusdem Col-
legij, & examine præcedente, etiam extrà
tempora à iure statuta, & etiam absque
suorum Ordinariorum litteris dimissoria-
libus, ac sine aliquo titulo beneficij, vel
patrimonij, & non obstante quouis nata-
lium defectu, super quo cum talibus per
suam Constitutionem dispensauit, ad om-
nes etiam Sacros, & Presbyteratus ordi-
nes promoueri, & postquam promoti fue-
runt, in illis, etiam in altaris ministerio
ministrare possint, vt in dicta Constitu-
tione, quæ incipit, *Quoniam diuinæ, sub
datum Romæ apud S. Petrum 1579. Non.
Kal. Martij Pontificatus sui Anno septi-
mo.*

Consueuerunt, etiam Sũmi Pontifices,
siuè per litteras sub plumbo, siuè per sup-
plicationem in forma Motus proprij, cũ
8 eorum Cubicularijs, ac familiaribus, nec-
non continuis commensalibus clericis,
vt, si ipsi voluerint, tàm in Romana Cu-
ria, quàm extrà eam, à quocunq; malue-
rint Catholico Antistite &c. quẽ ipsi du-
xerint eligẽdum, ad omnes, etiam Sacros,
& Presbyteratus ordines, aliquibus tri-
bus Dominicis, vel alijs festiuis diebus,
extrà tempora, à iure statuta, proprij Or-
dinarij, aut cuiusuis alterius licentia de-
super minimè requisita, si aliàs ad id ido-
nei reperti fuerint; Antistitis conscien-
tiam super hoc onerando, promoueri, &
in illis promoti, etiam in altaris ministe-
rio ministrare valeant, dispensare.

Patribus insuper Societatis Iesu per
fel. record. Gregorium X I I I. indultum
est, vt possint tàm ad minores, quàm ad
9 maiores ordines, etiam extra tempora
promoueri, cuius quidem indulti verba
hæc sunt, *Præcipimus Episcopis, vt extrà
tempora à iure statuta, tribusq; Dominicis,
vel alijs festiuis diebus continuis, ad Sacros
etiam Presbyteratus ordines, promoueant,
Nos enim illis, Ordines prædictos sic susci-
piendi, ac prædictis Antistitibus, eos ordines
ipsis conferendi facultatem tribuimus. Non
obstantibus, Constitutionibus, & ordinatio-
nibus apostolicis, &c. Præsentis autem gratiæ
communicationem, alijs Mendicantibus in-
terdicimus omninò*, prout in suis litteris in
forma Breuis sub *Dat. Tusculi 12. Septem-
bris* 1582. Necnon similis recordationis

Cle-

Clemens VIII. Patribus Congregationis S. Ioannis Euangelistæ Portugalliæ de mense Septembris 159., idem indulsit.

Modus autẽ, siuè praxis ab ipso Summo Pontifice impetrandi huiusmodi dis-
10 pensationem, duplex est Alter, videlicet, per porrectionem supplicis libelli in Præfectura breuium, extrà Datariam, Alter verò per supplicationem in forma signandi, ipsi D. Datario, siuè eius Deputato porrigendam, cuius formula talis est.

11 *BEatissime Pater. Cum deuotus S.V. Orator Laurentius Manifolus Canonicus Ecclesiæ N. ratione Canonicatus, & præbendæ dictæ Ecclesiæ, qui sacerdotales existunt, & quos, nondum ab anno, obtinet, ad omnes sacros, etiam presbyteratus ordines, infrà annum promoueri teneatur, nec tempora à iure statuta, expectare possit, Supplicat igitur humiliter E.S.V. dictus Orator, quatenus ipsum specialis gratiæ fauore prosequendo, eidem Oratori, vt à suo Ordinario, vel de eius, cuius testimonio, vita, mores, & probitas sui commendentur, licentia, à quocunque alio, quem maluerit, Catholico Antistite, gratiam, & communionem Sedis Apostolicæ habente, in propria Diœcesi residente, vel in aliena, de Diœcesani loci licentia, pontificalia exercente, per eum eligendo, ordines conferre valente, ad quatuor minores, quatenus illos nondum susceperit, quatuor feriatis, vel non feriatis, seù vnica, & subinde ad Sacros Subdiaconatus, Diaconatus, & Presbyteratus ordines, tribus Dominicis, seù alijs festiuis diebus continuis, vel interpolatis, etiam extrà tempora à iure statuta, ad titulum dictorum Canonicatus, & Præbendæ, quorum fructus, ad sui sustentationem sufficientes existunt, promoueri, & promotus, in illis, etiam in altaris ministerio ministrare liberè, & licitè valeat, apostolica authoritate cõcedere, & indulgere, necnon Ordinario prædicto, & Antistiti, vt præfertur, eligendo, ac Oratori, licentiam desuper & facultatem impartiri dignemini de gratia speciali, Non obstantibus, quod dictus Orator, tempore promotionis suæ ad quemcumque ex ordinibus prædictis, se in alio, vel alijs anteà susceptis, minimè exercuerit, nec exerceat, alijsque Constitutionibus, & ordinationibus apostolicis, cæterisque contrarijs quibuscunque, cum clausulis opportunis.*

Et cum absolutione à censuris ad effectum &c. Et de concessione, indulto, licentia, facultate, impertitione, alijsq. præmissis, latissimè, vt supra, in forma gratiosa, extendendis: Et quod præmissorum omnium, & singulorum, etiam cognominum, qualitatum, nuncupationum, aliorumque necessariorum, maior, & verior specificatio, & expressio, fieri possit in litteris, per Breue S.V. seù Officium minoris gratiæ expediendis. Et additur, *Et dummodò Orator ad id reperiatur idoneus, Et constito prius, quod Canonicatum, & præbendam prædictos pacificè possideat; illique sacerdotales sint.*

Idemq; erit, cum Orator quodcunque beneficium obtiuuerit, cuius ratione, de iure, consuetudine, priuilegio, statuto Ecclesiæ, vel fundatione, aut aliàs annexum habeat onus aliquid missarum, quas Ora-
12 tor, tanquam arctatus, teneretur per se ipsum tantùm, & non aliàs celebrare. Ar-
13 ctatus enim dicitur ille, qui aliquid facere tenetur sub certa pœna; prout etiam, qui Sede Episcopali vacante erit præsentandus ad aliquod beneficium, & caret prima tonsura; quo casu Vicarius Capitula-
14 ris dabit ei dimissorias ad illam, *Viuian. in prax. iurispatron. lib. 6. cap. 6. num. 55. & 56.* & quocunq. modo petat promoueri Orator ad titulum cuiuscunque beneficij, semper intelligitur de beneficio iã sibi collato, & illius possessione adepta; quia ad titulum beneficij, etiam de proximo sibi conferendi, quamuis ille habeat patrimonium sufficiens, non dabitur ei hæc dispensatio de promouendo extrà tempora; nisi aliud visum fuerit Summo Pontifici pro personis, vt supra qualificatis. Ad
16 titulum etiam Coadiutoriæ cum, futura successione, datur licentia promouendi ad ordines, etiam extrà tempora, si ipsi Clerico Coadiutori promouendo fuerit à Coadiuto, apostolica authoritate, assignatum salarium, ad sui cõgruam sustentationem, vt plerumque fieri solet; nam stante supradicto Concilio Tridentino, *sess. 21. cap. 2.* disponente, quod nullus ordinetur, nisi ad titulum beneficij, potest quis ordinari ad titulum supradictæ Coadiutoriæ, *Gonz. glo. 5. §. 9. nu. 8.* & ita seruatur passim; quia etiam illa, dicitur beneficium ecclesiasticum, *id. Gonz. loc. cit. nu. 1.*

Et dummodò supradictum salarium sit pariter sufficiens; quia ea ratio de illo ha-

benda erit, quæ de quocunq; alio benefi-
18 cio ecclesiastico: & idem erit, si benefi-
cium, nullos fructus habeat, sed tantum-
modò in distributionibus quotidianis
consistat; quia ad effectum constituendi
19 titulum pro ordinibus suscipiendis, ipsæ
distributiones habētur, ac si fuissent fru-
ctus certi; & ita seruatur passim cum Ca-
nonicis, ad sacros ordines promouendis,
cum Canonicatibus, nullam habentibus
præbendam, sed tantùm distributiones
quotidianas.
20 Admittitur etiam promotio ad sacros
ordines ad titulum massæ cōmunis, cum
6 clausula, *Dummodò constet, quod illa suf
ficiat pro Oratoris alimentis, & quod ad
vitam ouier*, vt docet vulgaris Romanæ
Curiæ stylus circa dispensationes ad or-
dines.
21 Sic etiam ad titulum alicuius portlo-
nis distributionum, cum clausula, *Dum-
modò seruitio illius Eccl sic se adscribat, &
portio distributionum huiusmodi lucrari so-
litarum, ad congruam Oratoris sustentatio-
nem sufficiat.*

Est nihilominus, circa hanc praxim, notandum, quod si fortè contingat, Oratorem, sic arctatum etiā vigore apostolicæ dispensationis extrà tempora ad requisitos ordines, siuè ex decreto Summi Pontificis, siuè alio quouis modo intrà præstitutum sibi tempus, promoueri ex aliqua causa non posse, ne propterea
22 Orator ipse aliquod dispendium sentiat, ei occurri potest per viam prorogationis ad se ita promouendum; Vnde cum casus euenerit, dabitur supplicatio huiusmodi prorogationis, quæ ita concipi poterit, videlicèt.

23 *BEatissime Pater. Aliàs perpetua Capellania sub inuocatione Sancti Francisci in Ecclesia S. N. Neapolitañ, certo tunc expresso modo, vacante, de illa sic vacante, deuoto S. V. Oratori Annibali Corsetto, Clerico Neapolitañ diœcesis apostolica, seù quauis authoritate prouisum fuit, in cuius fundatione expresiè cauetur, quod eam pro tempore obtinens, sacerdotalem ordinem, infrà annum assumere teneatur, & quæ forsan personalem residentiàm non requirit, prout in litteris desuper expeditis, plenius continetur. Cum autem, Pater Sancte, dictus Orator, certis ex causis præpeditus, ad dictum presbyteratus ordinem, infrà annum huiusmodi, in quo adhuc existit, se promoueri facere non potuerit, neque posse speret, Supplicat igitur humiliter E. S. V. dictus Orator, quatenus sibi in præmissis opportunè prouidendo, eumque specialibus fauoribus, & gratijs prosequendo, dictum annum, ad alios sex menses, à fine dicti anni computandos, intrà quos idem Orator ad presbyteratus ordinem huiusmodi se promoueri, ac omnia alia, quæ quomodolibet facere tenetur, facere, & adimplere liberè, & licitè valeat; perindè, ac si infrà dictum annum adhuc existeret, apostolica authoritate prorogare, & ampliare; irritum &c. decernere dignemini; de gratia speciali, Non obstantibus præmissis, ac Constitutionibus, & ordinationibus apostolicis, necnon fundatione prædicta, cæterisq; contrarijs quibuscunque, cum clausulis opportunis.*

Et cum absolutione à censuris ad effectum &c. Et datur ad tres, vel quatuor menses, vel ad aliud tempus, prout causa ipsa suadet, & Summo Pontifici visum fuerit; & si petatur restitutio ob lapsum huiusmodi tēporis, datur cum additione clausulæ præseruatiuæ iuris tertij; cum ob lapsum huiusmodi temporis, potuerit ab alio beneficium impetrari ob non promotionem: quod etiam passim seruatur, pro prouisis de Parochialibus Ecclesijs, pro quibus frequens est vsus in Romana Curia impetrandi has prorogationes, cum hi de iure, infrà annum teneantur ad sacros ordines promoueri, *cap. licet canon. cap. cum ex eo, & cap. commissa de elect. in 6.* aliàs elapso anno, Parochialis Ecclesia huiusmodi vacat, *Concil. Trident. sess. 24. cap 12. de reformat.* ibi, *aut in tali ætate, vt infrà tempus à iure, & ab hac Synodo statutum, ini iari valeat*, prout etiam declarauit eiusdem Concilij Congregatio, *Vinian. in praxi iurispatron. lib. 5. cap. 5 num. 50.* Insuper per *regul Cancell. vlt.* datur Viceecancellario facultas, quod possit ad ordines suscipiendos arctatis prorogare terminos de dictis suscipiendis ordinibus vsque ad proxima tunc à iure statuta tempora, in quibus sic arctati successiuè ad ipsos ordines promoueantur.

SVM-

SVMMARIVM.

1. *Dispensatio de promouendo in temporibus frequentior est, quam extrà tempora.*
2. *Formula supplicationis ad id proponitur.*
3. *Dispensationis littera de promouendo dantur in forma gratiosa.*
4. *Etiam si aliam gratiam annexam habeant, Et tunc sub qua formula nu. 5.*
6. *Clericus denominatur illius diœcesis, in qua habet originem, aut domicilium, siue beneficium.*
7. *Titulus patrimonij pro titulo beneficij expressus non vitiat litteras dispensationis de promouendo.*
8. *Non habenti beneficium conceditur à iure, ut ordinetur ad titulum patrimonij.*
9. *Patrimonij nomine quid veniat.*
10. *Titulus beneficij differt à titulo patrimonij quoad dispensationem Ordinarij ad ordines.*
11. *Declaratio Sacræ Congregationis ad id refertur.*
12. *Promouendus est clericus potius ad titulum beneficij, quàm patrimonij, & quare.*
13. *Et quid seruetur in Diœcesi Neapolitana circà titulum patrimonij.*
14. *Promoueri potest quis ad titulum donationis, & refertur declaratio Sacræ Congreg.*
15. *Promouendi titulus ratione successionis hæreditariæ quomodò admittatur.*
16. *Patrimonium ordinandi constituendum super re immobili.*
17. *Bona pro titulo promouendi assignanda quid requirant.*
18. *Officia perpetua Romanæ Curiæ admittuntur pro titulo ordinandi.*
18. *Officiales Sacræ Pœnitentiariæ Apostolicæ promoti ad ordines ad titulum illius Officiorum.*
20. *Ordinarius quoad ordines dicitur originis, domicilij, & beneficij.*
21. *Origo perperam extenditur ultrà paternam, quoad ordines.*
22. *Origo paterna quomodò tolerãda quoad ordines.*
23. *Hodie sufficit ex declarat. Sacr. Congregat.*
24. *Domicilium quoad ordines, quomodò contrahatur.*
25. *Sedem non mutat, qui non mutat mentem.*
26. *Domicilium non requirit necessariò decennalem habitationem.*
27. *Domicilium non acquirit non habens animum permanendi.*
28. *Domicilium in Urbe cõtractum, quoad ordines, quomodò intelligendum.*
29. *Et Neapoli quid circà id seruetur.*
30. *Expositus ordinatur ab Ordinario loci, in quo expositus est.*
31. *Libertus à quo ordinandus.*
32. *Et à quo nascens per transitum.*
33. *Baptismus efficit quem originarium.*
34. *Beneficij ratione quis efficitur subditus quoad ordines.*
35. *Cuius tamen redditus illud esse debeat.*
36. *Et quid in Ciuitate Neapoli ex declar. Sac Congreg. seruetur.*
37. *Beneficia plura obtinens in diuersis Diœcesibus, ab unoquoq; illarum Episcopo ordinatur.*
38. *Pensionis ratione quis non efficitur subditus.*
39. *Subditus tribus Episcopis potest variare ordinum susceptionem.*
40. *Ordinatus à Papa nequit ab inferiore ordinari.*
41. *Oriundus ex una Diœcesi rectè dicitur esse ex Diœcesi beneficij.*
42. *Clericus dicitur esse Diœcesis N. si ibi habeat originem, vel domicilium, aut beneficium.*
43. *Dispensatio cum prouiso, ut non teneatur promoueri, ad quem Episcopum spectet.*
44. *Dispensat ad ordines respectu rei, qui habet rem subiectam.*
45. *Dispensatio non trahit effectum suum extrà territorium dispensantis.*
46. *Variatio circà ordines, inducit fraudes.*
47. *Quomodò circà hoc prouisum in Curia Archiepiscopali Neapolitana.*
48. *Ordinando, si sit Nullius Diœcesis, dãtur littera, ut promoueatur à viciniore.*

49 *Et idem seruatur in quacunque alia gratia.*

50 *Etiam si Orator fuerit subditus Abbati, habenti iurisdictionem Episcopalem.*

51 *Lite pendente inter duos Episcopos super collatione ordinum, quid seruetur.*

52 *Et quid, si de facultate vicinioris Ordinarij super hoc dubitatur.*

53 *Ordinarius, si indebitè deneget suo subdito ordines conferre, quid faciendum.*

54 *Et quid si indebitè recusat exequi litteras apostolicas.*

55 *Exemptio à iurisdictione Ordinarij datur clerico ex pluribus causis.*

56 *Inimicitiæ inter Episcopum, & subditum, præbent causam promotionis à viciniore.*

57 *Ordinariorum iurisdictionis abusus, eximit clericos ab ipsa iurisdictione.*

58 *Sede episcopali vacante, quomodò per Papam ordinando succurratur.*

59 *Episcopus proprius dicitur, in cuius familiaritate ordinandus reperitur.*

60 *Et quis familiaris ad hunc effectum.*

61 *Familiaritas triennalis, quomodò accipienda.*

62 *Nepos Episcopi, quomodò ab illo promouendus ratione familiaritatis triennalis.*

63 *Beneficij collatio familiari triennali requiritur, etiam in prima tonsura, & quare.*

64 *Beneficij collatio quare requiratur in familiari triennali.*

65 *Prima tonsura, & Episcopalis dignitas sunt ordines, contra Theologos.*

66 *Familiaritas sine beneficio non sufficit ad suscipiendos ordines.*

Praxis Dispensationis de promouendo in temporibus, & intra annum.

CAP. V.

1 FREQVENTIOR tamen omni tempore visa est dispensatio de promouendo, vt supra diximus, in temporibus à iure statutis, intra tamen annum, cuius supplicationis formula, sequens est.

2 *BEatissime Pater. Cum deuotus S. V. Orator Octauius Aquauiua clericus Neapolitañ, feruore deuotionis accensus, plurimùm cupiat ad omnes etiam sacros, & presbyteratus ordines ad titulum sui patrimonij, quod ad id sufficiens habet, promoueri, & promotus, in illis Altissimo quoad vixerit famulari. Supplicat igitur humiliter E. S. V. Orator præfatus, quatenus eius votis hac in parte fauorabiliter annuendo, eumque specialibus fauoribus, & gratijs prosequendo, eidem Oratori, vt à suo Ordinario, vel cum eius litteris dimissorialibus, à quocunq; alio, quem maluerit, Catholico Antistite, gratiam, & communionem Sedis apostolicæ habente; & in propria Diœcesi residente, vel in aliena de Diœcesani loci licentia, pontificalia exercente, per Oratorem eligendo, vnica die feriata, ad quatuor minores, quatenus illos nondum susceperit, & deinde ad omnes sacros, etiam presbyteratus ordines in temporibus à iure statutis, intra tamen annum, annique curriculo non expectato, minusque à Concilio Tridentino designatis interstitijs, seruatis, sub dicto titulo, promoueri, & promotus, in illis, etiam in altaris ministerio ministrare liberè, & licitè valeat, apostolica authoritate concedere, & indulgere; Necnon Ordinario prædicto, & Antistiti, vt præfertur eligendo, &c.* vt in priori formula, *Extra tempora.*

Et cum absolutione à censuris, &c. & de concessione indulto, &c. vt in suprapositis clausulis eiusdem formulæ. Et additur.

Et dummodò Orator ad id reperiatur idoneus, & alicuius Ecclesiæ seruitio se adscribat. Et constito prius, quod patrimonium huiusmodi ad congruam eius sustentationem sufficiens verè, & pacificè possideat. Cum decreto, quod illud, sine Ordinarij sui licentia, alienare, seù quoquomodo distrahere nequeat, nisi prius in ecclesiasticis, vel alijs redditibus annuis habuerit, vndè commodè viuere possit.

Qua

Qua quidem supplicatione signata, & in totum, consueto more, expedita, conficiuntur super ea, litteræ apostolicæ, siuè sub plumbo, siuè in forma breuis, prout Sollicitatori opportunius visum fuerit, &
3 vtroq; modo, semper expediuntur in forma gratiosa, etiam si hæc dispensatio annexa fuerit alteri gratiæ pro eodem Ora-
4 tore, si tamen non requirat aliquam indaginem Ordinarij: exempli gratia, fuit similis dispensatio de promouendo extrà tẽpora concessa Claudio Blanditio Neapolitano, asserẽti se Regiæ Cameræ Summariæ Neapolitañ Præsidem existere, ac petenti sibi indulgeri super retentione huius Officij; quapropter in litteris super hoc expeditis, additum est, *Teaumque vt*
5 *etiam, postquam presbyter factus fueris, Officium Præsidis huiusmodi, qui in ciuilibus tantùm iurisdictionem exercere consueuit, quoad vixeris exercere, omniaq; & singula, quæ ad huiusmodi Præsidis officium de iure, vsu, consuetudine, aut aliàs quomodolibet pertinent, quoad ciuilia dumtaxat, facere, & exequi, etiam liberè, & licitè possis, & valeas, authoritate, & tenore præmissis, dispensamus.*

Formulam verò litterarum, quæ super dicta supplicatione expediuntur, vt dictũ est, parum refert hic subnectere; cum in illis, vltrà narrata in supplicatione, nihil aliud addatur, nisi proemium, *Vitæ, ac morum honestas, &c.* & in fine illarũ, clausula, *Nulli ergo, &c.* sed tantũmodò ipsius supplicationis clausulas, ex quibus illa cõstare debet, dilucidemus: Dicitur ergo.

Beatissime Pater, &c. De hoc aliàs diximus in formula supplicationis pro bigamo, vers. eodem.

6 Clericus Neapolitañ. Ita dicitur, siuè fuerit Originarius, siuè domiciliarius, siuè beneficiatus, vt infrà.

Ad titulum sui patrimonij,

Frequenter ignorari contingit in Romana Curia, an Orator petat hanc dispensationem de promouendo ad titulum beneficij, vel patrimonij; propterea, ne retardetur expeditio, admittitur illa sub titulo patrimonij; nàm, licèt postea ipse
7 Orator nõ habeat re vera, patrimonium, sed beneficium; absque aliquo vitio subreptionis, poterit ad titulum dicti beneficij promoueri; quia si id à Summo Pontifice petijsset, facilius sibi concessum fuisset, arguendo à maiori ad minus, ad *l. 1. C. de neg. g. st. l. non debet eui, quod plus est,*
8 *ff. de reg. iur.* imò etiam de iure. non habenti beneficium, permittitur, quod possit promoueri ad titulum patrimonij, vt est *tex. in cap. tuis, de præb.* cuius verba sunt: hæc. *Tuis quæstionibus respondemus, quod clericos in minoribus ordinibus cõstitutos, de patrimonialibus bonis, habentes, vndè possint congruè sustentari, etsi nondum beneficium ecclesiasticum assequuti; dummodò aliud canonicum non obsistat, ad superiores poteris ordines promouere,* & ibi *glos. in verbo, patrimonialibus* ait, quod isti habent patrimonium pro titulo.

Et sub hoc nomine, patrimonij, secundum hanc materiam, non solùm intelli-
9 gitur quicquid ex bonis paternis filio obuenit, verùm etiam totum id, quod aliundè, & ex quauis causa, eidem filio delatum est; cum quomodocunquè proueniat, satisfiat menti Concilij, *Campan. in diuers. iur. cau. rubr. 8. cap. 4. num. 1. Vgol. de pot. Episc. cap. 26. §. 9. nu. 3.*

10 Circà tamen vtrumque titulum, beneficij, scilicèt, & patrimonij, discrimen notoriè, versatur quoad facultatem Ordinarij, ad promouendum ad sacros ordines; quia non omnis ad titulum patrimonij promouendus est, nisi dispensatiuè, vt elicitur ex verbis *Concil. Trident. sess. 21. cap. 2. de form.* dum dicit, *patrimonium verò, vel pensionem obtinentes ordinari posthac non possint, nisi illi, quos Episcopus iudicauerit assumendos pro necessitate, vel commoditate Ecclesiarum suarum;* circà quod ait *Barbos. de pot. Episc. alleg. 19 nu. 53.* quod non semper conuenit hanc dispensationem elargiri, sed tantùm ex causa; prout eiusdem Concilij verba demonstrant, scilicèt ex necessitate, vel commoditate; quæ tamen commoditas, seu vtilitas regulariter adest in personis doctis, & probatæ vitæ, *Garc. de benef. p. 2. cap. 5. num. 75.* dicens ibi quod ideò hodiè potest quis ordinari ad titulum patrimonij, vel pensionis, referẽs
11 declarationem Sacræ Congregationis, quæ sic ait, *Cum ad patrimonij, vel pensionis ecclesiastica titulum ordinari non possint, nisi illi, quos Episcopus iudicauerit assumendos pro necessitate, vel vtilitate Ecclesiarum suarum, iuxtà cap. 2. sess. 21. clerici autem absentes, Ecclesijs, necessitatem habentibus, aut subuenire, aut vtilitatem aliquam afferre non possint, quæritur, an huiusmodi clericis litteras dimossorias Episcopus concedere possit, Congregatio censuit, posse, & ad ipsum spectare.*

Dataria tamen apostolica sẽper tenuit, & præ-

& præcisè tempore Pauli V. quod tales dispensatiuè promoueri poterant ad titulum patrimonij, vel pensionis; imò in clausulis restrictiuis supplicationis, semper per Officiales addebantur hæc verba, *Et dummodò Eccl. siæ necessitas, vel vtilitas*
12 *ita postulet*; Quia clericus debet promoueri ad titulum beneficij potius, quàm patrimonij; ea potissimùm ratione; quia multæ fraudes quotidiè fiunt ordinatoribus, cum postea clerici cogantur, promoti ad sacros ordines, mendicare panem in dedecus, & opprobrium Ecclesiæ,& cleri,vt ait *Redoan. de reb. eccles. non alien.q.51.cap.13.nu.6.*

Vnde ad huiusmodi fraudes uitandas, seruatur in pluribus locis, præcipuè in hac Ciuitate, & Diœcesi Neapolitana,
13 quod cum clericus petit promoueri ad titulum patrimonij, ante omnia obtinebit ab Ordinario dispensationem, vt possit ad dictum titulum promoueri pro necessitate, seù vtilitate Ecclesiæ; deinde debet docere de sufficientia dicti patrimonij, quodq; illud cõsistat in bonis stabilibus censibus, vel alijs annuis redditibus,de quibus,iam per prius, fuerit in pacifica possessione. Et cum ipse clericus non habet per se patrimonium, & contingit,donationem,seù assignationem ab alijs sibi fieri, producitur publicum instrumentum, ab vtraque parte, iuramento vallatum,quod donatio, seù assignatio huiusmodi sit realis, omni dolo, & fictione carens; quodq; neq; in præteritũ confectus fuerit, neque in futurum conficietur actus, seù contractus aliquis in præiudicium dictæ donationis, seù assignationis cum annullatione &c.

Et si talis donatio, seù assignatio fiet à patre,vel matre ipsius, siuè ab alijs parẽtibus, illa debet ratificari per publicum instrumentum à fratribus, sororibus, seù quibuscunq; alijs personis, super tali donatione,seù assignatione, interesse prætẽdentibus, illique promittere debent, se nullo vnquàm tempore illã ex quacunq; causa, annullare; quòd si secus fieri contingat, protestantur totum id nullum, & inualidum,nulliusq; roboris, vel momenti existere; quod etiam idem ordinandus, medio eius iuramento, confirmabit; Præcipiturq; etiam sub pœna excommunicationis donatori,ne præsumat talem donationem, seù assignationem efficere super censibus, seù redditibus alteri forsan obligatis, vel quorum ipse non esset verus,& legitimus dominus.Et hæc est tuta praxis, quam etiam innuit. *Quar. in summ. bull. verbo, ordo, vers. quod intellige, circa fin.* Ex quo patet, quod potest quis ad titulum donationis promoueri ad sacros
14 ordines, prout Sacra Congregatio Concili censuit, sequẽtibus declarationibus, quarum Prima est, *Ad titulum donationis alicuius, potest quis ordinari, si ita Episcopus iudicauerit assumendum pro necessitate, & vtilitate Ecclesiarum, & si donatio est realiter vera, & non ficta,quæ deinceps alienari non possit absque Episcopi licentia, donec beneficium sufficiens adeptus fuerit, vel aliundè habeat, vndè commodè viuere possit* Secunda, *Potest aliquis ad sacros ordines promoueri ad titulum bonorum, quæ donantur, si Episcopus iudicauerit eũ assumendum pro necessitate, vel vtilitate Ecclesiarum, donationesque huiusmodi verè, & absque vlla fraude in forma valida fiãt de tot bonis, quot promouendo sufficiant ad vitam honestè sustentandam,quæq; deinceps nullo modo alienari possint siue licentia Episcopi, donec beneficium sufficiens adipiscatur,vel aliundè habeat, vnde viuere possit.*

Vnde,etiam ex prædictis declarationibus, voluit ipsa Sacra Congregatio, cautum esse promoto, circà tales donationes,quę simulatè censentur,quando inter donatorem, & donatarium fiũt apparenter, non autem verè, & animo donandi; vel si factæ fuerint cum pacto de illis non vtendo; tũc enim huiusmodi donationes non sunt reales, sed verbales tantùm,quæ nihil operantur, vt per *Garc. de benef.p.2. cap.5.nu.53.*

15 Cum verò titulus erit ratione successionis hæreditariæ, exhibebit particulam testamenti,& medio præambulo, vel alia publica scriptura,ostendet,se esse hæredẽ, & ex ipsa hæreditate,saltem summam ipsi titulo requisitam, liberam, immunem, & exemptam à quocunque onere, & debito possidere.

16 Debetque huiusmodi patrimonium pro ordinibus suscipiendis,constitui tantummodò super re immobili, vt dictum est,aliàs enim non satisfieret menti Concilij prædicti, quia si in rebus mobilibus consisteret, cum illæ de facili consumi, & extingui possint, ordinatus remaneret sine titulo *Nauarr. consil.54. de tempor. ordin. Azor instit. moral.p.2.lib.3. cap.4.q.7. Barbos.alleg.a.19.nu.55.*

Quibus adde,quod si clericus ordinandus, plura; & diuersa bona possideret, ad quorum titulũ specialiter, & nominatim
17 ordinaretur, illa solùm deseruirent pro titu-

titulo, & non alia, *Garc. par. 2. cap. 5. num.*
78. Et cum ipse titulus debeat esse perpe-
tuus non debet constitui super rebus mo-
bilibus, putà mercibus animalibus, aut
obligationibus personalibus; cum hæc
omnia facilè pereant, & lapsu temporis
consumentur; licèt secùs dicendum esset,
si huiusmodi bona mobilia statim con-
uerti possint & cum effectu conuertantur
in bonis stabilibus; ex quibus percipia-
tur sufficiens titulus pro sustentatione;
quia hoc modo satisfit Concilio supradi-
cto. *idem Azor. loc. cit. Graff. cons. 4 de temp.*
ordinat.

Præmissa tamen, non ita passim, nisi
valdè cautè admittẽda esse existimarem;
quia postquam clericus ita promotus fue-
rit ad sacros ordines, de facili ipsum Con-
cilium eluderetur; nam ipsa bona mobi-
lia possent postmodum siuè in totum, si-
uè paulatim alienari & sic committeren-
tur fraudes, quibus om inò est obuian-
dum, *l. si legatarius, Cod. de leg. Ias. in l. cum*
fundus, §. seruum tuum nu. 4. ff. si cer. pet.

Ac propterea, cum adsint in Romana
Curia, nonnulla Officia perpetua idest,
quæ durant ad vitam Officialis, licèt eo-
rum vnũquodq; sit amplissimi redditus,
nihilominus illa obtinentibus ac peten-
tibus ad illorum titulum, ad sacros ordi-
nes promoueri, sæpè vidi. Summum Pon-
tificem, præmissis nõ ita libenter annuis-
se; cum huiusmodi Officia consistant in
rebus mobilibus: ac propterea, si id ali-
28 quando concedatur, adijcitur in calce
supplicationis, ac in litteris talis promo-
tionis clausula ista, scilicèt, *Et cum decreto,*
quod dictus Orator Officium huiusmodi ven-
dere, vel resignare nequeat, nisi prius in Ec-
clesiasticis, vel alijs redditibus annuis ha-
buerit, vndè commodè viuere possit; Et si an-
tea contigerit, Officium prædictum ab eo vẽ-
di, seu resignari, aut alias quomodolibet trãs-
ferri, illius pretium in alia bona, vel census,
aut officia, pro eodem Oratore, donec, vt præ-
fertur, aliundè commodè viuere queat, omni-
nò conuertatur.

Ego verò, dum Sacræ Pœnitentiariæ
apostolicæ inseruirem, ac ratione mei Of-
ficij tenerer iuxtà Constitutionem Pij V.
super ordinatione noui status eiusdẽ Pœ-
nitentiariæ, ad sacros ordines promoueri,
petij à fel. record. Paulo V. licentiam su-
scipiendi prædictos ordines ad titulum
supradicti Officij, tanquam perpetui & in
concursu obtenti, sicut sunt nonnulla
eiusdem Pęnitentiarię Officia; ipse autem
Paulus negatiuè respondit, sed potius nõ-
nulla mihi beneficia ecclesiastica beni-
gnè contulit; quamuis anteà, nonnullos
eiusdem Pœnitentiariæ Officiales sciam
19 fuisse ad titulum illius Officiorum, ad sa-
cros ordines promotos: & inter cæteros
hi sunt, nimirùm; Hercules Flecinius de
mense Iunij 1602. & Iacobus Danielius
Scriptores de eodem mense Iunij 1605.
nec non Ioannes Friamus Procurator, de
mense Februarij 1606.

Porrò Officiales Summi Pontificis, qui
officia ad eorum vitam obtinent, & ad
quorum titulum, eo modo, quo supra di-
ctum est, possunt ad sacros ordines pro-
moueri, quosque nunc temporis in me-
moriam reuoco, hi sunt, videlicèt.

Auditor Generalis Cameræ Apostolicę, vnus.
Thesaurarius Generalis, vnus.
Clerici Cameræ Apostolicæ, duodecim.
Prothonotarij apostolici participantes,
duodecim.
Secretarij apostolici, viginti quatuor.
Scriptores apostolici, centum, & vnus.
Scriptores minoris gratiæ, viginti septem.
Scriptores Breuium, Octuaginta vnus.
Scriptores Archiuij, nonaginta vnus.
Registratores supplicationum, viginti.
Registrator secretus earundem, vnus.
Registratores Bullarum, salariati, octo.
Registratores earundem, non salariati,
quatuor.
Regens Cancellariæ apostolicæ, vnus.
Abbreuiatores maioris Præsidentiæ, duo-
decim.
Abbreuiatores minoris Præsidentiæ, sexa-
ginta,
Iannizzeri, centum.
Præfectus sollicitatorum, vnus.
Milites S. Petri, quadraginta vnus.
Milites S. Pauli, ducenti.
Milites de Lilio, trecenti quinquaginta.
Milites Lauretani, trecenti.
Milites Pij, sexcenti quinquaginta quinque.
Magistri Plumbi, tres.
Præsidens Plumbi, vnus.
Collectores Plumbi, centum, & quatuor.
Magistri Registri supplicationum, quatuor.
Clerici eiusdem Registri, sex.
Corrector Contradictarum, vnus.
Correctores Archiuij, decem.
Cubicularij, sexaginta.
Scutiferi, centum quadraginta.
Portionarij, sexcenti triginta duo.
Subdiaconi, quinque.
Acholyti, octo.
Auditor Contradictarum, vnus.
Procuratores Contradictarũ, quatuordecim.
Procuratores Minoris gratiæ, vigintiqua-
tuor.

Depositarius Militum SS. Petri, & Pauli, vnus.
Depositarius Præsidentiũ, Portionariorum, & Militum de Lilio, vnus.
Depositarius Montis fidei, vnus.
Depositarius Cubiculariorum, & Scutiferorum, vnus.
Iudex Confidentiarum, vnus.
Notarij Auditoris Cameræ Apostolicæ, decem.
Notarij Eminentiss. Vicarij Vrbis, quinque.
Notarij Capitolini, triginta.
Notarius Ripectæ, vnus.
Cursores, decem, & nouem.
Mazzetij, vigintiquinque.]
De Virga Rubea, decem, & septem.
De Porta Ferrea, sex.]
Mandatarij Gubernatoris Vrbis, septem.

Cœteros verò, si qui eidem memoriæ occurrerint, sicut etiam supradictos, elegantiori ordine, etiam quoad eorum officiorum collationem, valorem, & redditum, in mea *praxi beneficiali*, supplere curabo, vbi circà ea, nõnulla ad praxim pertinẽtia referam; nunc autem dicere sufficiat ad effectum prædictum, ea haberi ad instar beneficiorum ecclesiasticorum; cum vacent tàm per obitum, quàm per resignationem; non autem per ingressum Religionis, & professionẽ in ea, emissam, vt patet ex eorum collationibus; quandoquidem in supplicationibus semper apponuntur illa verba, *quod censeantur vacare per obitum*, & licet professio sit mors ciuilis, attamen non comprehenditur sub dicta dispositione, cũ in iure non reperiatur cautum, quod in istis terminis, mors ciuilis, æquiparetur morti naturali, *Alexand. conf. 139 nu. 4. lib. 2.* vbi ait, quod mors ciuilis, resultans ex ingressu Monasterij, non facit, monachum haberi pro vero mortuo, nisi in casibus à iure expressis, vt per *glos. in cap. placuit, 2. verbo, mortuus, 16 q. 2.* quandoquidem verba sunt intelligenda de morte naturali, *arg. l. fin. C. de his qui ven. ætat. impetr. & l. fin. ff. de condit. & demonstrat. l. cum pater §. hæreditatem, ff. de leg. 2. l. ex ea parte, §. in insulam, de verb. oblig.* & tradit *Ioan. Andr.* regulam, quod nũquam mors ciuilis æquiparatur naturali, nisi vbi hoc reperitur in iure expressum, & dixit *id. Alex. conf. 282. vers. vndè, quia mors ciuilis, vol. 2.* mors enim deducta ab homine in conditione non intelligitur de ficta ciuili sed tantùm de vera, & naturali, per iura desuper allegata, præsertim cum, sicut dictum est, secundum consuetum stylum, & praxim Romanæ Curiæ semper apertis verbis dicitur, *quod prædicta officia vacent per obitum* non autem dicitur, per mortem, & appellatione obitus de sui natura, non venit mors ciuilis, *l. si decesserit, ff. qui satisd. cogan.* vnde, parum refert quod beneficia ecclesiastica per emissionem professionis vacẽt; hoc enim idcirco euenit, quia Regulares sine dispensatione apostolica, sunt incapaces beneficiorum secularium, *cap. cum de beneficio, de præb. in 6.* & habes ad id optimam *Rot. decis. 543. p. 2. to. 2. in recent.*

20 Vt à suo Ordinario. Proprius Oratoris Ordinarius dicitur, vel ratione originis, vel domicilij, aut beneficij per *tex. in cap. cũ nullus, de tẽpor. ordin. in 6.* Et quoad originem, sępè videmus per Episcopos, pręsertim huius Regni, illam nimis extendi;
21 cum vix tolerari debeat circà hoc, paterna origo, ad effectum, vt quis ordinetur, propter fraudes, quas in dies indè oriri videmus, licèt re vera aliud doceat *text. in cap. 1. verbo, alienigenas, de vsur. in 6.* cum etiam esse locum originis ostendat ius ciuile, in quo pater natus est, vt habetur in *l. assumptio ff. ad munic.* & dicit text. in *l.*
22 *filios, eod. tit.* quod filius, sequitur originẽ patris, licèt natus sit in Ciuitate matris. Et hac ratione, videtur tolerari posse, cessante fraude, quãuis *DD in d. cap. cum nullus*, asserant, hoc non esse cõsulendum, sed post factum, excusandos esse tàm ordinantem, quàm ordinatum, *Nauarr. cons. cons. 19. de tem. por. ordin.* quem, ideò puto id cum alijs tenuisse, quia sæpè compertum est, nonnullos fuisse, non modò ordinatos ratione originis paternæ, verùm etiam, maternæ, necnon aui & proaui; ex quo diuersa mala, & inconuenientia orta sunt; ac propterea dicit *glos. in d. cap. 1. de vsur. in addit.* quod oriundus de Ciuitate dicitur, qui ibi ortus est, vel eius pater inde originem duxit; & quod non sic in auo; nam aliàs inquirendus esset ager Damascenus, vbi Adam formatus est.

Et cum aliàs in Sacra Congregatione Concilii, ad instantiam bon. mem. Cardinalis de Aquauiua, tunc Archiepiscopi Neapolitani, fuissent nonnulla dubia proposita, per ipsam Congregationem declaranda; in quinto capite proponebatur. Quod sunt nonnulli, qui cum Neapoli domicilium habeant, ibiq; nati sint, tamen, cum parentes illorum, ex alia Ciuitate sint oriundi, suscipiunt ordine ab Ordinario Ciuitatis originis paternæ,

abſq;

absq. litteris dimissoriis, & sine attestatione de vita, & moribus Ordinarii Neapolitan., idq. non semel contigit in Dioecesibus Puteolan., Vican., in Abbatia Mõtis Cassinen. & alibi contra praescripta S. Concilii Tridentini. Ipsa Congregatio nil aliud circa huiusmodi dubium respondit, nisi per haec verba, videlicet, *Ad quintum, Sacrae Congregationi non videri in praesenti, in hac re quicquam noui iuris statuere.* Vnde concludit propterea *Camp in. in diuers. iur. can. rubr. 9. cap. 8. sub nu. 9.* posse tùm Praesulem originis paternae, tùm propriae, illum ordinare, dicens etiam *d. num. 9* quod non esset reprehendendus qui defenderet, nõ tantùm excusari Praesulem post collatos ordines, sed insuper tutè induci posse Praesulẽ ipsum originis paternae ad ordinandum illum. In hac tamen Curia Archiepiscopali, nullo modo, quis admittitur ad ordines ratione originis paternae, sine litteris dimissorialibus Episcopi propriae originis, vt testatur *Genuen. in praxi Archi pisc. Neapolit. cap. 47. nu. 2* Caeterum, hodiè circũ-
23 feruntur pro parte affirmatiua declarationes S. Cong. quas, etiam refert *Diana resolut. 148. p. 4. tr. 8 miscell. resol. moral.*

Ratione domicilii, promouetur quis ab Ordinario loci, vbi illud contractum
24 est: quod quidem tunc contrahi dicitur, cum in aliquem locum, domiciliũ suum transtulit, vt patet in *l. pupillus §. incola, ff. de verb. signif. l. dom cil um, ff. ad municip. l. ciues, C. de incol.* vbi, in eo loco quis dicitur domicilium habere, vbi larem, rerũq; ac fortunarũ suarum summam constituit, vndè rursus non sit discessurus, *glos. in l. fin. verbo inter absentes, C. de praescript.* per larem autem intelligitur, focus, domus tota, & *glos. in d. l. ciues. verbo larem,* intelligit animum habitandi perpetuò, & vt de facto habitet. Quamuis ad alium effectum aliter dicendum sit, putà in Capitaneo, aut alio Officiali, qui in aliquo loco exerceret officium; quia, licèt inde sit discessurus, poterit ibi contrahere matrimonium corãm Parocho ipsius loci; cum iam ad id sufficienter dicatur ibi contraxisse domicilium, ex illa communi Doctorũ conclusione, nempè, quod ille, qui in aliqua Ciuitate est electus ad honorem, dicitur ciuis, & gaudet priuilegiis ciuilitatis, *glos. in d. l. ciues, verbo electio.*

Debet tamen, qui petit ordinari ratione domicilii, expressè declarare, se habere animum ibi contrahendi dictum do-
25 micilium; aliàs enim non dicitur mutare sedem, qui non mutat mentem, *cap. sicut, 7. q. 1. Anchar. in cap. praesenti nu. 1. & prab. in 6.* nam, facta tali declaratione, statim illud acquirit, *Butr. in d. cap. ad apostolicã, de decim.* quamuis Rota, *dec. f. 250. num. 8. p. 2. diuers.* teneat hanc tantummodò animi declarationem, minimè sufficere; nam copulariuè requiritur aliquis actus significatiuus domicilii, scilicet, quod emerit domum, *d. l. Ciues. ff. de incol.*

Sufficiens etiam coniectura erit, continua habitatio in aliquo loco per decennium, cum animo ibi perpetuò manendi, *l. 2. C. de incol.* aliàs enim non essent incolae, qui in aliquo loco commorantur, sine animo constituendi ibi domicilium; sola enim habitatio, non facit aliquem incolam; quia requiritur, etiam animus ibi commorandi, *Bart. in l. quaesitum, ff. de leg. 3. Sanch de matr. l. b. 3. disp. 23. nu. 1.*

26 Sed re vera decennalis habitatio, ad hunc effectum, non videtur necessaria; sed statim atque quis incipit in aliquo loco habitare, cum animo ibi perpetuò manendi, domicilium acquirit, *Menoc. h. de arbitr. iud lib. 2. cent. 1. casu 86. num 2* Si enim haberet animum recedendi; licèt
27 per mille annos moratus fuerit in tali loco, domicilium non contrahit, *Barbos. de offic. episc. alleg. 4 nu. 25.* dicens ibi, quod
28 hoc practicatur in Vrbe, vt cũ quis fuerit per decennium ibi commoratus, poterit à Vicario Papae ordinari. Id tamen, non ita passim practicari videtur, nisi cũ quibusdam personis valdè cognitis, & benemeritis, ac Summo Pontifici benè visis; & de quibus aliàs probabilis sit coniectura, illos nunquam dolosè ab ipsa Vrbe discessuros: cum satis probabile sit, clericos exteros ibi existentes, vt plurimum ad beneficia, dignitatesq; ecclesiasticas aspirantes, de illis postea prouisos, ad propriam patriam, reuersuros; & sic, cum ad hunc finem in ipsa Vrbe commorentur, semper habent animum ab ea discedendi, prout dicendum est de eo qui causa studiorum ad aliquam Ciuitatem se confert, non animo in ea permanendi, sed, vt finito studio, ad patriam reuertatur vt per *Bart. in l. l. x Cornelia, § si tamen, ff. de iniur.* cum dulcis sit amor patriae, *l. qui habebat,* post principio, & ibi not. *glos. 1. in fin. ff. de leg. 2.*

29 In hac tamen Curia Archiepiscopali Neapolitan. ita seruatur, quod clerici exteri, qui cum dimissorialibus litteris suorum Ordinariorum in Ciuitate Neapoli-

tañ eommorantur, quamuis declarent se habe e animum eontrahêdi domieilium in ea, & per longum tempus habitauerint, non tamen admittuntur ad eiuilitatem Neapolitanam, nisi capta informatione, quod in eorum patria non habeant aliqua bona, & tandiù Neapoli habitauerint, quod præsumptio sit, amplius non habere animum redeundi ad dictam patriam; & postea mediante decreto, declarantur eiues Neapolitani; & nisi prædicta omnia seruentur, non habentur pro talibus; nec conferuntur eis ordines sine dimissorijs suorum Ordinariorum, nec permittitur eis celebrare Missas in dicta Ciuitate, & diœcesi, sic testatur *id. Genuen. d. cap. 47 nu. 2.* vbi subdit, causam huiusmodi obseruantiæ fuisse, quia multi elerici delinquentes, eondemnati ab eorum Episeopis, accedunt ad hanc Ciuitatem; & non valentes amplius ab illis obtinere dimissorias pro exercendis ordinibus susceptis, vel pro suscipiendis, de facili declarant, se habere animum habitandi in ea; & nisi ita fieret; Ciuitas Neapolitana abundaret pessimis clericis, ad *not. in cap. fin. de consuetud.* quamuis talis esse posset qualitas personæ, quæ, non obstante hac obseruantia, posset statim admitti ad hanc ciuilitatem, *d nu 2.*

Sed quid dieendum, de exposito, euius parentes ignorantur? nunquid poterit ordines suscipere ab Ordinario loci, vbi ex- 30 positus est? Et absque aliqua hæsitatione, affirmatiuè est respondendum; quia non solum quis iudieabitur munieeps, & ciuis loei, in quo natus est, sed etiam in quo expositus, *Bart. in l. 1. nu. 21. ff. ad municip. l. hares absens, §. 1. ff. de iudic. Barbos. alleg. 4. nu. 37.*

De liberto autem, dicendum est, quod, si eum ordinari contingat, promouendus 31 erit ab Ordinario illius loci, vnde eius patronus trahit originem, *Campan. in d. diuers. rubr. 9 cap. 6. nu. 24.*

Si verò, quis per transitum, nascitur in loco, vbi eius parentes non erant mansuri, ab Episcopo illius loci poterit ordi- 32 nari; quia ibi sortitur originem, *Alexand. in l. huiusmodi, §. legatum, ff. de leg. 1.* quod eò magis procedit, si ibidem statim baptizatus fuerit; quia per baptismum, qui dicitur natiuitas, & per quem, homo de nouo nascitur *cap. debitum, de bapt.* quis 33 efficitur ciuis, & acquirit originem, in qua aequirenda attenditur veritas, *l. assumptio ff. ad municip.*

34 Ratione beneficij, efficitur, etiam quis subditus Episcopi illius diœcesis, in qua habet beneficium ecclesiasticum, & potest ab eodem Episcopo, siue, de eius licentia, à quocunque Antistite promoueri, *d. cap. cum nullus,* & remanebit subditus, donec ibi beneficiũ tenet, *Boer. decis. 260. nu. 20* quem ad hoc allegat *Mar. Ant. ar. resol. lib. 1. resol. fin. casu 24.* etiam si ipsum beneficium residentiam non requirat, *id. Campan. rub. 8. cap. 8. nu. 12.*

Cuius autem redditus, debeat esse huiusmodi beneficium, ad effectum, de quo agitur, id non reperitur iure cautum, nec expressum, *text. enim in d. cap. cum nullus,* nullo modo loquitur de quantitate reddituum, vnde, cum lex non distinguat, nec nos distinguere debemus, *l. illam, C. de collat.* ac proptereà concludi *Piasec. in sua praxi cap. 1. num. 15.* quod sufficeit illos esse quatuor aureorum.

Attamen, non est nouum, quod lex generaliter loquens, recipiat interpretationem, & sic restrictionem à ratione, *l. cum pater § dulcissimis ff. de leg. 2. Bart. in l. pater, §. fundum, in fin. ff de leg. 3.* tempore enim, quo Bonifaeius Papa VIII. edidit hanc decretalem, non vigebat hominum malitia, sicut hodie, maximè circa ordinationes elerieorum, quod si aliàs fuisset, vtique in *d. cap* expressisset quantitatem reddituum benefic j, vt illius ratione fieret quis subditus Ordinario, sicut postmodum tractu temporis, per nonnullos Summos Pontifices prouisum fuit in aliquibus loeis, ne clerici promouerentur 35 ab Ordinario tenuis beneficij, ratione præsumptæ fraudis. Vndè consulta Sacra Congregatio Coneilij Tridentini ab Archiepiscopo Neapolitano super hoc dubio, videlicèt, Alij sunt, qui cum Neapo- 36 li, primam tonsuram, vel quatuor minores ordines susceperint, deindè, ad subterfugiendum examen, & probationem patrimonij sufficientis, prout Constitutiones Synodales Neapolitanæ requirunt, adeunt aliquem ex vicinis Episcopis; putà Cauen, Acerrarum, Vicañ, Litterefi, & Amalphitañ, à quo prouideri sibi de aliquo, etiam tenuissimo beneficio, curant, cuius ratione, tanquam illi Episeopo subditi sint, ab eo ad Subdiaeonatus, Diaconatus, & Presbyteratus ordines, promouentur; ac mox Neapolim reuersi, ordines per supradictam fraudem susceptos, exercent, ita respõdit, videlicèt, *Ad quartum, Nec item hos, ad effectum ordinationis, beneficium adipiscentes, debere ordinari ab Episcopo, conferente beneficium, ordinatosq;*

in

in suspensionem incidisse, & Episcopum à
collatione ordinum per annum suspensum
esse; & sic in dies secundum casuum con-
tingentiam, emanant ab Vrbe ordinatio-
nes circà hoc.

37 Sed nũquid poterit Orator, si plura ha-
beat beneficia in diuersis Diœcesibus, or-
dinari, ab vnoquoq. illarum Episcopo, seù
literas dimissoriales ad ordines obtinere?
Et certè sic, *Anchar.n. in d.c. cum nullus, n.*
1. vers. circa secundum, Innocen. in cap. cum
iamdudum, nu. 3. de præb. Barbos. d. alleg. 4.
nu. 51.

38 Ratione autem pensionis, quis nequa-
quam efficitur subditus Episcopo, nam
licèt, nonnulli dixerint, idem dicendum
esse de pensione, ex eo, quod pensio dica-
tur beneficium ecclesiasticum, *Barbos. in*
cap. ad audientiam, de rescript. num. 6 Gigas
de pens. q. 56. Attamen verius est contra-
rium; nam in præsenti materia, agitur de
beneficio, quod datur in titulum, habens
ius spirituale, quod profectò non habet
pensio, quia consistit in mera temporali-
tate; nec per eam quis intitulatur & obli-
gatur Ecclesiæ, sicut per beneficium *Ar-*
chid. in cap. quamuis de præb. col 2. vers. p o-
uideri.

Nec tamen est silẽtio prætereundum,
quod si quis subditus sit tribus Episcopis,
39 scilicet originis, domicilij, & beneficij,
semper poterit circa ordinum susceptio-
nem, illos variare, vnde vno, seù pluribus
ordinibus, ab vno illorum susceptis, non
prohibetur deindè recursum habere ad
alium, pro reliquis ordinibus, seù eorum
aliquo, suscipiendis: ista enim variatio,
quoad hoc non est in iure prohibita, nec
expressa, cum possit quis ea, quæ sunt fa-
cultatis, pluries variare, *Anchar. cons. 214.*
probat *tex. in d. cap. cum nullus*, qui loqui-
tur de clerico cupiente ad superiores or-
dines ascẽdere, & illi datur electio, vt va-
leat ordinari, vel dimissorias ad ordines
impetrare ab Episcopo domicilij, vel ori-
ginis, aut beneficij, quod fundatur ex prin
cipio *d. cap.* ibi, *cum nullus clericus, &c.* &
ita intelligit ibi *glos.* in traditione casus,
per quem *tex. Abb. & Butr. in cap. cum in*
distribuendis, de tempor. ordin. concludunt,
quod vnus, qui ordines suscepit ab vno
Episcopo, potest ad superiores ordines
promoueri ab alio ex dictis tribus Epis-
copis; quia sufficit, quod illi sit subditus
ratione domicilij, vel originis, aut benefi-
cij, cum tantummodò speciale sit in or-
dinato à Papa, vt nequeat ab alijs infe-
40 rioribus promoueri, *d. cap. in distribuen-*
dis, Gonz. ad reg. 8. Cancell. §. 3. proœm. nu.
117. & glos. 52. num. 24. cum ipsi Papæ da-
tum sit in prærogatiuam supremæ pote-
statis, vt in quibus ipse manus apposuit,
alij se intromittere non possint *cap. vt no-*
strum, de appell. Mandos. super regul. Can-
cell. in proœm. lib. 1. q. 5. nu. 9.

Ex his modò infertur, sicut etiam in
praxi docemur, quod, si aliquis oriundus
ex aliqua diœcesi, habens domicilium
41 vel beneficium in alia diœcesi, impetret
beneficium, dicendo se clericum diœce-
sis beneficij, & non originis talis gratia
valet, nec est subreptitia, *Garz. p 7 cap. 9.*
num. 17. quia, ad hoc, vt quis verè dicatur
42 esse diœcesis N. satis est ibi habere ori-
ginem, domicilium, vel beneficium.

Verùm, si clericus vnius diœcesis, *Pa-*
rochialem Ecclesiam obtineat in alia
diœcesi, & fauore studij cupiat habere dis-
43 pensationem, vt vsque ad aliquod tem-
pus non teneatur promoueri, solus Epis-
copus, in cuius diœcesi sita est Parochia-
lis Ecclesia, potest de iure communi su-
per hoc dispensare non autem Episcopus
domicilij, seù originis, per *tex. in cap. cum*
ex eo de elect. in 6. Nam, vt notabiliter per
Domin. in d. cap. in verbo, subiectus quando
44 requiritur dispensatio personæ respectu
rei, tunc ille debet dispensare, qui rem ha-
bet subiectam, respectu cuius, dispensatio
requiritur, & si ab alio dispensaretur, dis-
45 pensatio non traheret effectum suum ex-
tra territorium dispensantis.

Et quamuis præmissis nihil obstare vi-
deatur, attamen negari non potest, quin
46 ex supradicta variatione, possint multæ
fraudes committi: nam, vt plurimum
cum quis se agnoscit minus idoneum
ad suscipiendos ordines, relicto Episco-
po originis, confugit ad Episcopum
domicilij, seù beneficij, à quo facit
47 se ad ordines promoueri; Vnde op-
tima ratione prouisum est, per hanc Cu-
riam Archiepiscopalem, vt nullus origi-
narius clericus Neapolitanus, ad sacros
ordines, ab aliquo ex Episcopis domici-
lij, siuè beneficij, promotus, possit post-
modum in Ciuitate, & diœcesi Neapolita-
na, missas, seù alia munia exercere; nisi
prius denuo Neapoli examinatus & ap-
probatus fuerit, tàm quoad doctrinam
quàm ad cętera requisita.

Quod si Orator fuerit Nullius diœcesis,
litteræ dispensationis ad dictos ordines,
48 non dantur, nisi cum clausula, *Vt ab Or-*
dinario viciniore, vel cum illius litteris di-
missorialibus, à quocunq; alio Antistite &c.

49 sicut semper fit, quando, in quacunque gratia impetrata, asseritur, Oratorem esse Nullius diœcesis. Quod etiam seruatur, si narretur, Oratorem, licèt Nullius diœce-
50 sis, subditum tamen esse Abbati, seù alteri, separatum territorium, & iurisdictionem, quasi Episcopalem habenti, quia, licèt possit ille ex priuilegio concedere dimissorias, etiā ad ordines sacros, nihilominus indultum de promouendo ad dictos ordines, non datur, nisi cum supradicta clausula, scilicèt, *Vt ab Ordinario viciniore &c.*

Ita etiam, si ex duobus Episcopis, vterque prætendat habere ius conferendi ordines, vel ad illos, litteras dimissoriales
51 dandi clerico alicuius loci, & super id lis vertitur inter illos. Tunc enim petitur posse promoueri, etiam ab Ordinario viciniore, attento quod inter dictos Episcopos controuersia super iurisdictione prædicti loci vertitur, vel de eiusdem vicinioris licentia, à quocunque alio &c.

Quod si adhuc de Ordinario viciniori hæsitetur, quoad facultatē promouēdi, & dimissorias ad ordines concedendi, sicut olim suborta lite super hoc, inter Episcopum Grauineñ, viciniorē, & Archipresbyterum sæcularis, & Collegiatæ Ecclesię Terræ Altamuræ, Nullius diœcesis, Prouinciæ Bareñ, tunc deber de hoc fieri mentio, & conceditur ipsi Oratori, vt à
52 quocunque alio Ordinario, vel de eius licentia &c. absque tamen Archipresbyteri præfati iurium præiudicio.

Admisit, etiam Romanæ Curiæ stylus, seù praxis, vt, cum quis voluerit ad ordines promoueri, suusq; Ordinarius, quem ipsè debitè requisiuit, vt illum ad ordines prædictos promoueret, vel litteras dimissoriales, daret, id facere recusauerit, committatur Ordinario viciniori; quatenus
53 iterū requisito Ordinario Oratoris, eiusq; Procuratore fiscali audito, si idem Ordinarius ipsum Oratorem, ad dictos ordines promouere, ant ei litteras dimissoriales dare recusauerit; causamque legitimam suæ recusationis non adduxerit, ipsum Oratorem, absque litteris dimissorialibus Ordinarij sui, constito tamen eidem Ordinario viciniori, prius per legitimas probationes, de vita, moribus legitimisq, natalibus, & alijs requisitis qualitatibus suis, promoueat &c. & in hoc casu, solent litteræ apostolicæ super hoc, committi Ordinario viciniori tantùm, absque consueta clausula, *Vel de eius licentia, &c. à quocunque &c.*

Supradicta etiam clausula apponi cōsueuit In nouis commissionibus pro mutatione Iudicis super exequutione quarumcunque litterarum apostolicarum quando videlicèt primus Exequutor in illis datus, ex aliqua asserta, & non legitima causa, recusat procedere ad illarum exequutionem; quia, nisi fortè fuerint litteræ beneficiales, quæ habeāt plures Exequutores, iuxtà formam Constitutionis
54 Pij V. de expediendis litteris in forma *Dignum*, datur supradicta mutatio Iudicis, cum dicta clausula, *Requisitis denuò Ordinario, & eius promotore fiscale* De his autem mutationibus iudicum, fusius suo loco diximus.

Item, quia sæpè contingit, inter Episcopum & clericum, eius subditum, propter litem, aut ipsius Episcopi sæuitiam
55 vel aliās, inimicitiam exortam esse, quæ omnes, sunt causæ se eximendi à iurisdictione ipsius Episcopi, propterea, quotidiè à Sede Apostolica emanant huiusmodi exemptiones, prout testatur *Paris. de resig. benef lib. 3. q. 11. num. 7.* qui ita ait censuisse Sacram Congregationem Concilij 7. Iulij 1575. & ipsum vidisse plures exemptiones, propter hoc fuisse concessas per Sacram Cōgregationē Episcoporum, quoad ordinationes; Sæpè etiam vi-
56 demus, quod ex causa inimicitiæ, committitur, etiam Ordinario viciniori, vt attento, quod inter Oratorem, & Episcopum N. Ord narium suum, notoriè vertuntur inimicitiæ, absque litteris dimissorijs dicti Ordinarij, ab Ordinario viciniore, constito illi prius per legitimas probationes de prædictis inimicitijs; ac de vita & moribus, &c. idem Orator promoueatur, &c.

Et regulariter, clericis, non obtinentibus ab eorum Ordinarijs, fine legitima causa, ad ordines promoueri, per præmissa succurritur, quod præsertim habetur in *Constitutione Pij IV. super reformatione Officij Sacræ Pœnitentiariæ*, qua Maiori Pœnitentiario, alijsque illius Officialibus, præcipitur, ne litteras de promouendo ad sacros ordines, ac etiam ad primam tonsuram à quocunque catholico Antistite concedāt, nisi allegetur iusta causa, propter quam, ab Ordinarijs suis promoueri, aut ab eis, eorumque Officialibus litteras dimissorias obtinere non valeant; & tunc concedi possint, vt à quocunque Ordinario, vel pro eo, pontificalia exercēte, &c. & si causa allegata, falsā fuisse deprehendatur, sic promoti, ab executione ordinū

per

per suos Ordinarios suspendi. Vndè patet,
quod ex iusta causa possunt huiusmodi
litteræ concedi, sicut hodiè passim con-
ceduntur, non modò per Officium Sacræ
Pœnitentiariæ prædictæ, quod *Minoris
gratiæ*, nuncupatur, verùm etiam per Bre-
ue, sub Annulo Piscatoris, vt frequentissi-
mè videmus.

57 Idq; ratione fundatur, nam, ex causa
abusus iurisdictionis Ordinariorum, est
concedenda subditis exemptio, *Boer. dec.
104. nu. 5. Cassad. decis. 6. num. 1. de priuileg.
Caputaq. decis. 62. num. 4. p. 2.* Vudè dixit
Bald. in tractatu de exempt. inter tractatus
diuersorum *DD. nu. 24.* quod Ordinarij fa-
ciunt maiores abusus, prætextu suæ iuris-
dictionis, quàm exempti prætextu suæ
exemptionis; ac propterea, subditis liti-
gantibus cum suo Episcopo, non modò
per dictam Sacram Congregationem, ve-
rùm etiam per Signaturam, durante lite,
cõceditur vniuersalis exemptio ab illius
iurisdictione. *id. Cassad. d. num. 1. & seqq.*
quapropter stante dicta vniuersali exem-
ptione, datur clericis sæpè facultas de
promouendo ab alieno Episcopo, etiam
sine litteris dimissorialibus proprij Epis-
copi.

Si, èt Sede Episcopali vacante & infra
annũ vacationis, petatur licentia de pro-
mouẽdo, siuè extra tempora siuè in tem-
poribus, infra annum, cum aliàs per de-
creta Concilij Tridentini id sit expressè
vetitum, ipsa licentia non datur nisi, vt
Orator possit promoueri ab Ordinario
58 viciniore, vel de illius licentia, ab alio
Antistite; quod, si absque aliqua dispen-
satione super interstitijs, cupiat promo-
ueri cum non possit, vel nolit Orator ipse
expectare, donec plena sit Sedes; concedi
consueuit facultas Vicario Capitulari,
per litteras priuatas Sacræ Congregatio-
nis Episcoporum, vt ipsi Oratori conce-
dat litteras dimissoriales ad ordines.

Prout, etiam similem facultatem quã-
doque impartiri visum est, cum iam Ora-
tor supradictam dispensationem de pro-
mouendo, viuente illius Ordinario, obti-
nuerat cum solita clausula, videlicet, *Ti-
bi, vt ab Ordinario tuo, vel de eius testimo-
nio &c.* & antequam Orator cœpisset vti
dicta licentia, dictus Ordinarius obierit,
tunc enim ne ipse frustretur effectu dicta-
rum litterarum, consueuit eidem Vicario
Capitulari ad instantiam ipsius Oratoris,
per dictam Sacram Congregationem, da-
ri in mandatis, vt eidem Oratori conce-
dat litteras dimissoriales vni, & certo Or-
dinario, qui eum promoueat.

59 Est insuper præmissis addendum, quòd
etiam proprius Episcopus est ille, in cu-
ius familiaritate ordinandus reperitur:
Sed tamen videamus, quisnam dicatur ve-
rè familiaris, ad effectum suscipiendi or-
dines, iuxta decretum Concilij Tridenti-
ni, dum præcipit, quod Episcopus fami-
liarem suum sibi non subditum, ordinare
non possit, nisi per triennium secum fue-
rit commoratus, &, quacunque fraude
cessante, statim, re ipsa, illi beneficium
ecclesiasticum conferat, vt in *sess. 23. c. 9.*

Et præmittendum est, quod ille dicitur
familiaris, qui cum aliquo inhabitat, *cap.
in litteris, & cap. insinuante, de offic. delegat.*
ac insuper de iure communi, ij dicuntur
familiares, qui subsunt alicui ratione po-
testatis, & cum eo cohabitant, *cap. vlt. de
verb. sign. in 6. Bald. in l. 2. C. de test.*

60 Sed quãtum ad rem nostram pertinet,
ille dicitur familiaris Episcopi, qui ei in-
seruit, vel ministrat, ad *tex. in l. 1. §. familia,
ff. de public. l. pronunciatio, §. seruientium, ff.
de verb. sign.* vt sunt seruitores, vel famuli,
c. fin. eod. tit. lib. 6.

Non sufficit tamen solùm seruitium, si
ipse familiaris absuerit ab ipsius Episco-
pi familia, etiã si illius sumptibus viuat,
*Quarant. in sum. bull. verbo, Ordo, vers. limi-
ta in eo* vbi ait, quod hoc intelligitur pro-
cedere in illis familiaribus, qui cum Epis-
copo commorantur, idest præsentibus, &
ipsius obsequijs, assistentibus; secùs verò,
si absentes fuerint in regione remota,
etiam, si ipsius sumptibus viuant, *Vgol. de
pot. Episc. cap. 26. §. 4. Barbos. alleg. 5. nu. 6.*
quia mens supradicti Cõcilij, fuit, vt Epis-
copus, per hanc continuationem fami-
liaritatis, experiatur mores sui familiaris;
quos proculdubio posset difficilè experi-
ri, propter huiusmodi absentiã, *id. Quar.
loco cit.*

Verùm est tamen, quod parui interest,
si dictus familiaris non habitet in eodem
palatio Episcopi, & illi continuò seruiat,
vt per *Genuens. in prax. cap. 81. num. 3.*
dummodò hoc triennale tempus, non sit
61 interpolatum, nam, per illa verba Con-
cilij, *fuerit commoratus*, hoc tempus debet
esse continuum, *id. Barbos. d. alleg. 5. nu. 9.*
Quod, si aliquando contingat, ipsum fa-
miliarem, à domo Episcopi abesse, animo
tamen reuertendi in breui, vel infra mo-
dicum tempus, adhuc dicitur, in domo
Episcopi continuò commorari. Et per
rationem supra allatam, sufficit, quod tẽ-
pus triennij huiusmodi incœperit ante
quam

quàm ordinator esset Episcopus, *Garc.p.1.cap.5.nu.83.id.Barb.d.alleg.5.num.8.* sicut etiã fuit pluries declaratum per Sacram Congregationem eiusdem Concilij.

Putant nonnulli, attenta ratione finali Concilij, nempè, vt ab Episcopo cognoscerentur mores ordinandorum, potuisse, etiam nepotes, siuè alios consanguineos, cum eo, per dictum triennium commorantes absque eo, quod ipsi Episcopo inseruiant, ab illo promoueri, absque litteris dimissorialibus proprij Ordinarij; nec ta-
62 men aduertunt ad hoc non solum sufficere familiaritatem, sed etiam requiri seruitium; quod tamen regulariter adesse nõ solet in nepote vel alio consanguineo, nisi ille fuerit deputatus ad aliquod seruitium, ad *lotir.Ĕart.in l.1. § familia, nu.5. ff. ve probat.* nam illi appellantur familiares, qui actu deseruiunt; & continuam in domo commensalitatem habent, vt dicit *text.in cap.fin. de verb. sign.in 6.* sicut nec ipsa commensalitas sufficit, nisi etiam actus seruitutis concurrat, cum vtrumq; cupulatiuè requiratur, vt in *d.cap.fin* Vndè, si ipsius Episcopi nepos, seù alius consanguineus, illi actualiter inseruiat, sicut cæteri, ita, & non aliter ab eo promoueri potest, per iura superius allegata.

Silentio tamen hic prætereundum non est, quod non desunt, qui teneant collationem beneficij esse dicto familiari faciendam in minoribus ordinibus tãtùm, non autem in prima tonsura constituto, ea moti ratione, quia videlicèt, *Cõc.Trid. loco cit.* non loquitur de prima tonsura, sed de ordinibus minoribus; & propterea, in ipsa prima tonsura, sola familiaritas; sine aliqua beneficij collatione, sufficere non potest, per *glos.in cap.cos.in verbo figmento, in fin.de tempor.ordin.lib.6.* Id tamen est communiter reprobatum; quia
63 dictum Concilium loquitur generaliter de ordinibus, inter quos connumeratur prima tonsura. *Rota in vna Cremoneñ pensionis decis 7: 1.nu.13.p.1, diuers.vbi nu.15.* ait, quod ad hunc effectum, non est differentia inter primam tonsuram, & alios minores ordines. Rationem subdens *nu.14.* quia collatio beneficij requiritur, vt ordinatus ab Episcopo non suo, ratione
64 beneficij efficiatur de eius foro, & sit ei subditus; quæ ratio militat in prima tonsura; eum etiam tonsurandus, debeat esse subditus tonsuranti, nam, quicquid teneãt Theologi, qui negant, primam tonsuram, & Episcopalem dignitatem, esse ordines,
65 iuxta magis communem, & receptam Canonistarum opinionem, etiam clericale initium, inter ordines ecclesiasticos connumeratur, & est Character indelebibilis, vt post *Hostien.* cõcludunt communiter alij *in cap.cum contingat, de ætate, & qualitate, Abb.in cap.1.num.6.de vit.& honest.cleric. Felin.in cap.sicut pro certo, nu.2. de simon. Gemin.in cap. cleros,* & ibi latè *Præpos.nu.4. dist.21.* qui testatur de communi, *Gabr.cons.181.num.3 lib.2.cum a.ijs per Garc.de benef.p 7.cap.1.nu.2. & seqq. & d.glo.in d.verbo, figmento.in fin.* dum loquendo alternatiuè, videtur sentire, quod
66 sufficiat familiaritas, sine beneficio, loquitur contra communem opinionem; ac propterea cum hoc sit in satis notoria praxi deductum, & receptum, parum refert super hoc immorari. Dicam tantùm, quod Sacra Congregatio Concilij declarauit, supradictum decretum, habere locũ, tàm in minoribus quàm in maioribus ordinibus in vna *Hieraceñ. 6. Septembris* 1581. & sic in vtroque casu, requiritur beneficij collatio, *Quar.in sum.bull.verb. Ordo, vers.limita in eo, circa med.*

SVMMARIVM.

1 *Clausula,* Cum litteris dimissorialibus, *cur in litteris apponatur.*

2 *Litteræ dimissoriales, aliæ speciales, aliæ generales.*

3 *Speciales, quæ sint.*

4 *Litteræ dimissoriales, quomodo cõcedendæ ex decreto Congreg. Immunitatis, & illarum formula proponitur.*

5 *Huiusmodi decretum, non comprehendit Fratres Capuccinos, aliosuè Regulares.*

6 *Habet locum, etiam non obstante clausula,* vt à quocunque &c.

7 *Litteræ dimissoriales generales, quæ.*

8 *Non dantur ab inferioribus Prælatis.*

9 *Litterarum dimissorialium ius concedendi est præscriptibile.*

10 *Vicarius Generalis Episcopi, quando concedat litteras dimissoriales.*

11 *Vicarius Capitularis, non concedit litteras dimissoriales, nisi post annũ &c.*

12 *Etiam si Capitulũ habeat territorium distinctum, & exemptum.*

13 *Aliàs incurrit pœnas Concilij, etiam ex decreto Sac.Congreg.*

14 *Vicarius Vrbis, sede vacante, concedit litte-*

litteras dimissoriales ad ordines.
15 *Capitulum, Sede vacante, concedit litteras testimoniales.*
16 *Litteras dimissoriales concedant Regulares, eorum subditis, iuxtà decretum Clem. VIII.*
17 *Cuius tenor hic refertur.*
18 *Littera dimissoriales ad ordines, durāt, etiam mortuo concedente.*
19 *Etiam si concedantur à Capitulo.*
20 *Capitulum, quod rectè gerit, non reuocatur à nouo Episcopo.*
21 *Littera dimissoriales vetusta, non admittenda.*
22 *Litterarum dimissorialium, aut ordinum collationis occasione, nihil accipiendum.*
23 *Verba*, à quocunque catholico Antistite, *vnde desumpta.*
24 *Pontificalia, non nisi in propria Diœcesi exercenda.*
25 *Episcopus, nec primam tonsuram confert in aliena Diœcesi, contra* Rebuff.
26 *Pontificalia exercendi in aliena Diœcesi, licentia formula.*
27 *Ordines, si conferantur ab Episcopo in loco exempto, quid requiratur.*
28 *Ordinum Minorum susceptioni non præscribit tempus Concilium Tridentinum.*
29 *Constitutio Pij II. non ligat promotos ad ordines minores.*
30 *Ordines minores, non conferendi extra tempora, nisi ex necessitate.*
31 *Ex indulto Papæ conferuntur omnes vnica die.*
32 *Et quandoque, etiam cum prima tonsura.*
33 *Ordines maiores, quando conferendi.*
34 *Ordinum collatio, & susceptio, sunt correlatiua.*
35 *Clausula,* Non obstante, quod tempore promotionis &c. *quid operetur in indultis de promouendo.*
36 *Et quid de Patribus Societatis Iesu.*
37 *Clausula,* Alijsq; Constitutionibus, &c. *in indultis de promouendo, quid operetur.*
38 *Cardinalium creationes, quas derogationes requirant.*
39 *Dispensatio addita indulto de promouendo, requirit derogationem contrariæ dispositionis.*

Praxis sequitur clausularum eiusdem.

CAP. VI.

Vel cum litteris dimissorialibus *Ordinarij sui.* Hæc clausula, vt ait *Mandos. in praxi signat. grat. titul. licentia ad ordi-*
1 *nes, vers. si tamen,* cum apponitur in litteris de promouendo, plures tollit abusus, quia solent infames, & imperiti, loca propriæ nationis declinare, & ad alios Ordinarios confugere, à quibus sæpè ea quæ à proprijs Ordinarijs obtinere non possent, extorquerent. Et istæ litteræ
2 dimissoriales sunt in duplici differentia. Aliæ enim sunt speciales, Aliæ verò generales.
3 Speciales sunt, quando conceditur ordinando, vt possit ab vno, & certo Episcopo promoueri; & tunc, si ab alio promoueatur, non iuuabitur ordinibus, per eum susceptis, vt ait *Rebuff. in praxi tit. de dimissorijs nu.2.* De quibus quidem specialibus dimissorijs, quoad hoc Regnum Neapolis, emanauit decretum Sacræ Congregationis Cardinalium pro negotijs iurisdictionis eiusdē Regni, tàm quoad cōcessionem prædictarum litterarum, quàm quoad alia, in eodem decreto contenta, ad obuiandum fraudibus, & excessibus illorum, qui diuersis artibus quærebant ordines perperàm suscipere; cuius quidem decreti tenor talis est.

4 *Sacra Congregatio Cardinalium negotijs Iurisdictionis Regni Neapolitani præpositorum, iustis, grauibusque adducta, causis, de Sanctissimi D. N. Gregorij XV. speciali ordine, viuæ vocis oraculo, desuper habito, expressè præcipit, & mandat omnibus, & singulis eiusdem Regni Archiepiscopis, & Episcopis, & alijs inferioribus, legitimam facultatem habentibus; vt antequàm ad primam tonsuram, siuè ad minores ordines aliquem promoueant, Parocho, seù alteri, cui magis expedire videbitur, committant, vt nomi-*

nominibus, & desiderio eorum, qui volunt promoueri, publicè in Ecclesia, propositis, & ipsorum ordinandorum natalibus, ætate, moribus, & vita, à fide dignis diligenter inquiras, & litteras testimoniales, ipsam inquisitionem factam, continentes, ad ipsum committentem, quamprimùm transmittat, ad hoc, vt tàm ex his, quàm ex alijs, ex Sacro Concilio Tridentino præscriptis in cap. 5. sess. 23. de reform. adhibendis diligentijs, sibi constet, promouendos, illis esse qualitatibus præditos, quæ per Sacros Canones, idemque Concilium requiruntur; quod, & obseruetur in litteris dimissorijs concedendis, in quibus exprimatur, præfatas diligentias præcessisse. Dictæ autem litteræ dimissoriæ vni tantùm, & certo Ordinario, ad electionem concedentis, in posterùm, dirigantur, & pluribus directæ, sint nulla. Prædictaque vult inuiolabiliter obseruari, donec aliud fuerit ordinatum. Si quis verò, contra formam præsentis decreti, fuerit ad primam tonsuram, siuè ad minores ordines promotus, ab executione collati, & susceptione superioris ordinis perpetuò suspensus sit eò ipsò; & vlterius condignis pœnis puniatur. Ordinans verò, vel dimissorias concedens, vltra diuinam vltionem, quàm incurret, à collatione ordinum per annum suspensus sit eò ipsò. Præterea ijsdem Ordinarijs iniungit, vt decreta per Sacros Canones, Sacrumq. Concilium Tridentinum, & Apostolicas Constitutiones, quoad delationem clericalis habitus, & tonsuræ, seruitiumq. Ecclesiæ præstandum, ita curent per huiusmodi clericos obseruari; & in eos, qui contra fecerint, statutis per ea pœnis, animaduertere, vt ipsi nequeant de damnabili circa hoc, negligentia, redargui. Romæ Decimo Kal. *Iulij* 1623.

Octauius Card. Bandinus.

Laurentius Campegius Secret.

Ad præscriptum verò supradicti decreti, formula dimissorialium litterarum talis esse potest, videlicèt.

N. *Dei, & Apostolicæ Sedis gratia Episcopus N. Dilecto nobis in Christo N. N. salutem in Domino, Vt à Perillustri, & Reuerendissimo Episcopo N. in propria Diœcesi residente, vel in aliena, de Diœcesani loci licentia, pontificalia exercente, Prima clericali tonsura initiari, & ad quatuor minores ordines in temporibus ad id à iure statutis, promoueri possis, & valeas, Antistiti præfato licentiam desuper, & facultatem in Domino concedimus, & impartimur: stante quod tuo nomine, & desiderio publicè in nostra Cathedrali, ac tua Parochiali Ecclesijs, propositis, factaque diligenti inquisitione iuxtà formam Sacri Concilij Tridentini, ac decretorum Sacræ Congregationis, compertum est, te esse legitimis natalibus ortum, in ætate legitima constitutum, bonaque vita, & moribus esse præditum, non inquisitum, non contumacem, nec vllo censurarum vinculo, quod nobis, innotescat, innodatum, sed habere omnes qualitates requisitas iuxtà Sacrorum Canonum, eiusdem Sacri Concilij, dictorumq. decretorum eiusdem Sacræ Congregationis præscriptum; prout ex actis nostræ Curiæ Episcopalis constat. Dummodò præuio examine quoad doctrinam, ad id idoneus repertus fueris, super quo tuam, & prædicti Episcopi conscientiam oneramus. Et in præmissorum fidem &c.*

Et cum anno 1626. quæsitum esset, an prædicto decreto, comprehenderentur Fratres Ordinis Minorum Sancti Francisci, Capuccini nuncupati, in dicto Regno Neapolitano, pro tempore de familia cōmorantes; fuit sic responsum, *Sacra Congregatio Cardinalium negotijs regularium præposita, censuit decretum, vt supra additum ad Capuccinos, aliosuè regulares non pertinere, Romæ die* 27. *Iulij* 1626.

Laud. Card. S. Sixti.

P. Fagnanus Secret.

Quid

Quid autem dicendum sit de promouendis, vigore Breuis Apostolici *Extra tempora*, siue *in temporibus*, etiam quoad minores ordines, in quo dicitur, *Tibi vt à quocunque quem malueris Catholico An-*
6 *tistite &c.* numquid, scilicet habeat locū supradictum decretum? Respondetur affirmatiuè, quia, cum in litteris dispensationis ad dictos ordines, dicatur, *vel cum litteris dim ssorialibus Ordinarij tui*, adhuc illud remanet sub pœnis in eo contentis. Nec refert, quod in dictis litteris adsit clausula, *Non obstantibus &c.* quia illa refertur ad ea, quæ concernunt susceptionem ordinum, non seruatis interstitijs, prout fuit consideratum in hac Curia Archiepiscopali.

7 Aliæ verò sunt litteræ dimissoriales generales, nempè, cum Episcopus dimittit subditum suum ordinandum à quocunq; Antistite, sicut seruatur per totum ferè Orbem, vt ait *Rebuff. in sua praxi benef. in tit. form. liter. dimis.* Vel etiam, generales dici possunt, respectu ordinum suscipiendorum; quia conceduntur ad minores, & maiores ordines, *id. Rebuff. eod. tit. vers. vel etiam sunt generales.*

8 Ab huiusmodi tamē litterarum dimissorialiū concessione, excipiuntur inferiores Prælati; nisi illis à Sede Apost. fuerit id desuper specialiter indultum, vt habetur in *d. cum nullus §. inferiores, de temp. ord. in 6.* vel eis id competeret ex consuetudine, vt per *glo. in d. §.* inferiores, verbo *indultum*, dummodò hæc consuetudo fuerit
9 legitimè præscripta, *d. §. inferiores*, Hoc enim ius est præscriptibile, sicut alia iura Episcopalia; dummodò adsint requisita, notata per *Innocen. in cap. bona de postul. prælat. & in cap. 2. de in integr. restitut. Campan. in diuers. iur. can. rubr. 9. cap. 8. nu. 2.*

10 Vicario autem generali Episcopi, non competit hæc facultas; nisi Episcopo in remotis agente, vt per *d. Rebuff. in praxi in forma Vicariatus nu. 47. Vgol. de pot. Episc. cap. 4. §. 7. vers. quinto, dimissorias*, vel si talis Vicarius ad hoc habeat speciale mandatum, *d. cap. cum nullus. §. Episcopo.*

11 Vicario Capitulari, sede Episcopali vacante, hodie non competit supradicta facultas, nisi elapso anno, ex decreto *Concilij Tridentini, sess. 7. c. p. 10.* vbi decreuit, quod non liceat Capitulis Ecclesiarum, sede vacante, infra annum à die vacationis, ordinandi licentiam, aut litteras dimissorias, seu reuerendas (vt aliqui vocāt) tàm ex iuris cōmunis dispositione, quàm etiam cuiuuis priuilegij, aut consuetudinis vigore alicui, qui beneficij ecclesiastici recepti, seu recipiendi occasione, arctatus non fuerit, concedere, Si secùs fiat; Capitulum contrauenieus ecclesiastico subiaceat interdicto; & sic ordinati, si in minoribus ordinibus constituti fuerint, nullo priuilegio clericali, præsertim in criminalibus, gaudeant, in maioribus verò, ab executione ordinum, ad beneplacitum futuri Prælati, sint ipso iure suspensi.

Quare, restricta est hæc facultas quoad Capitulum, vt non, nisi elapso anno, à die obitus Præsulis, possit huiusmodi litteras dimissorias concedere, cum limitationibus tamen supradictis; etiam si haberet
12 territorium distinctum, & exemptum ex immemorabili possessione; ac etiam, si sint Iudices Ordinarij, *Quar. in sum. bull. verbo, Capitulum sede vacante, vers. decimo, quaro.*

Quo quidem Concilij decreto, sic stā-
13 te, quoad concedendas huiusmodi dimissorias, sufficit sola concessio ad incurrendam pęnam; licet promouendus, eis vsus non fuerit; super quo declarauit Sacra Congregatio Concilij his verbis, *Vicarius Capitularis Sede Episcopali vacante, litteras dimissoriales ad ordines concessit, infrà duos menses à die vacationis, Verùm, cum is, cui concessa litteræ fuerunt, eis vsus non esset, dubitatum fuit, an pęna cap. 10. sess. 23. in hoc casu locum haberet, Congregatio censuit, concedentem incidisse in pœnam, licet is, cui concessit, vsus non fuerit; nam actus fuit perfectus, quo ad concedentem, per quem non stetit.*

Non tamen erit idem dicendum de Vicario Summi Pontificis, Sede Apósto-
14 lica vacante; quia ipse non prohibetur, etiam statim, post vacātem Sedem Apostolicam, concedere dictas litteras, ex eo, quod Concilium Tridentinum non restringit iurisdictionem dictæ Sedis vacātis, vt per *Maiol. de irregul. lib. 4. cap. 5.*

15 Potest tamen Capitulum concedere litteras testimoniales, quæ satis differunt à litteris dimissorialibus faciendo testimonium, etiam idoneitatis ordinandi; nā ad hoc, vt quis possit ordinari ab alieno Episcopo, non sufficiunt istæ litteræ testimoniales, quas concedendo Capitulum, seu Vicarius Capitularis, non dicitur cōcedere dimissoriales litteras; & sic non incurrit aliquas censuras; quia non facit aliquod, sibi per dictum Concilium prohibitum, vt ait *Nauarr. cons. 27. de temp. ord. id. Quar. verbo, Ordo, ver. Tertio limita.*

16 Has

16 Has litteras dimissoriales, concedunt, etiam Superiores Regulares suis subditis, qui ordinandi sunt, seruata tamen forma tradita per fel.record.Clementem Papam VIII. illius decreto super hoc edito, cuius tenorem hic inserere placuit, qui talis est, videlicèt.

17 *De mandato Sanctissimi D. N. Clementis, Diuina prouidentia Papæ VIII. tenore præsentium mandatur omnibus, & singulis quorumcunque Regularium Superioribus, vt de cætero obseruent, & obseruari faciant ea, quæ in decreto Sacræ Congregationis Concilij Tridentini continetur, cuius tenor talis est, Congregatio Concilij censuit, Superiores Regulares posse suo subdito, item regulari, qui prædictus qualitatibus requisitis, ordines suscipere voluerit, litteras dimissorias concedere ad Episcopum tamen diæcesanum, nempè illius Monasterij, in cuius familia, ab ijs, ad quos pertinet, is Regularis positus fuerit, & si diæcesanus absuerit, vel non esset habiturus ordinationes, ad quemcunque alium Episcopum, dum tamen ab eo Episcopo, qui ordines contulerit, examinetur, quoad doctrinam, & dum ipsi Regulares non distulerint de industria concessionem dimissoriarum in id tempus, quo Episcopus diæcesanus, vel absuturus, vel nullas habiturus esset ordinationes; Verùm, cum à Superioribus Regularibus (Episcopo diæcesano absente, vel ordinationes non habente) litteræ dimissoriæ dabuntur, in eis vtique huiusmodi causam absentiæ diæcesani Episcopi, vel ordinationum ab eo non habendarum, exprimendam esse; quod qui non fecerint, officij, & dignitatis, seu administrationis, ac vocis actiuæ, & passiuæ priuationis, ac aliàs, arbitrio eiusdem S. D. N. Papæ reseruatas pœnas incurrent. Datum Romæ die 15. Martij 1596.*

Et quia per dictum decretum, non ita plenè prouisum erat, super hoc, vndè, quandoque nonnulla inconuenientia circa huiusmodi ordinationes in dies oriebantur, propterea fuit illud per eandē S.Congregationem, in aliqua ipsius parte immutatū; ac propterea aliud postea emanauit decretum tenoris sequentis, vz.

Sacra Congregatio Cardinalium, Concilij Tridentini interpretum censuit, Superiores Regulares posse suo subdito itidem Regulari, qui, prædictus qualitatibus requisitis, ordines suscipere voluerit, litteras dimissorias concedere, ad Episcopum tamen Diæcesanum, nempè illius Monasterij in cuius familia, ab ijs, ad quos pertinet, is regularis positus fuerit, Et si diæcesanus absuerit, vel non esset habiturus ordinationes, & suæ absentiæ alium sui loco Antistitem, qui ordinationes habeat, non adhibuerit; ita vt iam continuo integroq; spatio sex mensium in ea Diæcesi, generales ordinationes habitæ non fuerint, sedes Episcopalis vacaret, ad quemcunque alium Episcopum, dum tamen ab eo Episcopo, qui ordines contulerit, examinetur quoad doctrinam: Et dum ipsi Regulares non distulerint de industria concessionem dimissoriarum in id tempus, quo Episcopus diæcesanus, vel absuturus, vel nullas habiturus esset ordinationes. Verùm, cum à Superioribus, Episcopo Diæcesano absente, vel ordinationes non habente, litteræ dimissoriæ dabuntur, in eis vtiq; causam absentiæ Diæcesani Episcopi, vel ordinationum ab eo non habendarum, exprimendam esse. Quod si Regulares ordinandi morentur in Monasterijs Nullius Diæcesis, huiusmodi dimissorias concedendas esse ad Episcopum viciniorem, in eoque procedere omnia, quæ de Episcopo Diæcesano superius præscripta sunt.

Hieronymus Cardinalis Pamphilius.

18 Porrò, huiusmodi dimissoriæ ad ordines, durant, etiam mortuo Episcopo concedente, *Card. in Clem. fin. q. 5. nu. 9. in fin. de elect. Gonz. ad reg. 8. Cancell. glos. 12. nu.* 36. Sic etiam si concedantur à Capitulo, 19 sede vacante, sicut aliæ concessiones, & dispensationes ipsius Capituli; sed potius sortiuntur effectum, finita potestate Capituli, *cap. vn. de maior. & obed. in 6. id. Gonz. num. 37. cum plurib. seq.* vbi in proposito, more

more suo, plura congerit; nam finita eius potestate per superuenientiam noui Episcopi, non expirabunt, quia gesta à Capitulo, valida sunt, & durant si rectè gesta
20 sunt, *cap. his, quæ, de maiorit. & obed.* nisi tamen nouus Episcopus illa reuocauerit, antequam excquutioni mandata fuerint; cum enim agatur de gratia facta, illa non expirat, *Quar. in verbo, Capitul m. versic. Secundò dubitatur.*

Debebit tamen Episcopus ordinans, semper inspicere à quanto tempore fuerint dictæ litteræ dimissoriales concessæ, sicut faciebat sāctus Carolus Borromæus Archiepiscopus Mediolaneñ, qui in edicto de sacra ordinatione *in § efferant*, ait, quod huiusmodi dimissoriæ non debent
21 esse vetustiores duobus, vel tribus mensibus à die vltimæ ordinationis, computandis nisi ob absentiam Superioris, *Zerol. in praxi verbo, dimissoriæ, vers. ad octauum p. 1.* vbi assignat rationem, nempè, quia si superior esset præsens, & ordinandus haberet dimissorias veteres, poterit interim incidisse in aliquam cēsuram, vel aliquod canonicum impedimentum, & sic esse inhabilis ad ordinem suscipiendum. Si verò Superior abesset, vel ipse Ordinarius esset in longinquis regionibus, potest accidere, & probabiliter credi, intercessisse tantum temporis curriculum, absque aliquo defectu, vt optimè concludit *Nauar. cons. vn. de cleric. peregr.* vbi ait, quod, si magnum interuallum interfuit inter dimissorias ad presbyteriū, & illius assumptionem, satis videretur egere noua dimissoria quoad hoc, vt iustè possit, & debeat reputari non impeditus ad celebrandum; quia testimonium, tacitè datum de moribus eius, per licentiam accipiendi presbyterium longè ante, quàm illud acciperet, nō videtur probare mores præsentes. Vndè nec dimissoria, qua Episcopus proprius significaret, dimissum esse probatis moribus, videtur sufficere, si multo tempore antea fuisset concessa.

22 Et sicut pro concedendis dimissorijs huiusmodi, nihil potest Episcopus, neque Cancellarius recipere, vt per *d. Concil. sess. 21. cap. 1.* statutum est, nisi decimam partem vnius aurei, vbi ipsi Cancellario, salarium non est assignatum, ita nec Episcopus ordinans, attenta declaratione Sacræ Congregationis eiusdem Concilij, potest ab ordinandis accipere, neq; forbices, neq. tobaleas, aut pectines, sed tantùm cereum iuxtà Pontificale Romanum, vt refert *Genuen. in sua praxi cap. 81. nu. 8.*

A quocunque, &c. Catholico Antistite *Gratiam, & communionē &c.*

Hæc quidem verba puto
23 desumpta ex *cap. veniens* ibi, *à Vesprimeñ Episcopo postulabit siquidem catholicus fuerit, & gratiam Sedis Apostolicæ habuerit, de præscrip* vbi notat *glos. in d. verbo, gratiam*, quod Episcopus non sit excommunicatus, suspensus & interdictus, Et antiquitus cum supradicta verba non apponerentur in supplicatione, nihilominus in ea semper addebatur ab Officialibus, clausula, *Et promoueatur per aliquem Catholicum Antistitem, gratiam, & communionem Sedis Apostolicæ habentem*; declarat etiam supradicta verba *glos. in cap. quod sedem. §. consultationi, & glos. in verbo gratia, de offic. ordin. Mandos. in prax. sign. grat. tit. licentia ad ordines, vers. additur.*

De diœcesani loci licentia

Pontificalia exercente. Quia nemini licet
24 pontificalia exercere, nisi in propria diœcesi, & iurisdictione, non autem extrà, sine consensu Ordinarij loci, *glos. magna in Clem. Archiepiscopo, de priuil. confirmata per Concil. Trid sess. 6. cap. 5. de reform. Ledes. in sum. p. 1. de sacram ord. cap 8. conclus. 4. dub. 4. Maiol. de irreg. lib. 2. cap. 2. nu. 2.* vbi, chyrotecas, cum annulo, baculum & caudatam vestem deferre non poterit, nisi eodem Ordinario consentiente, siuè sit Patriarcha, siuè Archiepiscopus, siuè Episcopus.

25 Immò, nec primam clericalem tonsuram, potest Episcopus in aliena diœcesi, suo subdito conferre, sine eiusdem diœcesani licentia: quicquid dixerit *Rebuff. in tract. nomin. q. 14 nu. 28.* vbi ait *n. 29.* quod, sicut Legatus, existens extra terminos suæ Legationis, potest beneficia conferre, quæ vacauerunt in Prouincia sibi commissa, sic etiam Episcopus, suis subditis, tonsuram in alieno territorio, concedit: quia cum hæc sententia, careat fundamēto, nullo modo videtur posse practicari; ac propterea omninò reprobanda, *Campan. in diuers. iur. can. rubr. 6. c. 1. nu 2.*

Formula autem, sub qua conceditur supradicta licentia, talis esse potest, vz.

26 N. *Eminentissimi, & Reuerendissimi Domini D. Francisci Tituli SS. Quatuor Coronatorum S. R. E. Presbyteri Cardinalis Boncompagni, & Archiepiscopi Neapolitani,*

N tani,

tani, in spiritualibus, & temporalibus, Vicarius, & Officialis generalis. Dilecto nobis in Christo N. Clerico Neapolitano, in prima clericali tonsura constituto, à quocunque Illustri, & Reuerendissimo Domino Catholico Antistite, gratiam, & communionem Sanctæ Sedis Apostolicæ habente, Neapoli commorante, Ostiariatus, & Lectoratus ordines, seruatis tamen temporum interstitijs, recipiendi, & Antistiti prædicto, illos tibi conferendi, & his de causis, Pontificalia exercendi, de mandato tamen prædicti Eminentissimi, & Reuerendissimi D. Cardinalis Archiepiscopi, facultatem concedimus, & impartimur: Attento quod de omnibus requisitis necessarijs, in actis huius Archiepiscopalis Curiæ constare fecisti; ac prauio examine, quoad doctrinam coràm Admodum Reuerendis Examinatoribus, peracto, idoneus repertus fuisti. Volumus autem, quod bullæ collationis supradictorum ordinum scribantur per infrascriptum nostrum Actuarium. Dat. in Palatio Archiepiscopali Neapolitano die &c.

De mandato Eminentiss. D. mei Card. Archiep. Neap. N. Vic. Generalis.

Et in calce supradictæ licentiæ fit fides Episcopi ordinantis de collatione supradictorum ordinum. Formula supradicta, poterit, etiam deseruire, si contingat, huiusmodi licentiam concedi pro exteris, mutatis mutandis.

Quod si contingat, Episcopum, ordines conferre in loco exempto, non solùm re-
27 quiritur licentia Superioris loci exempti, verùm etiam illius Episcopi, intra cuius fines locus exemptus est constitutus, *Barbos. de potest. Episcop. p. 1. alleg. 4. nu. 12.*

In temporibus à iure statutis,

intra tamen annum, annique curriculo non expect. to, Ad differentiam alterius facultatis de promouendo, extra tempora, à iure statuta, vt supra diximus. De minori-
28 bus ordinibus, nullum penitùs tempus præfixit supradictum Concilium Tridentinum: ac propterea, licèt omnes simul vna die cōferri possint, vt per *glos. in cap. 2 in verbo, minores, de eo, qui furt. ord. suscep. Card. in Clem. generalem, num. 5 de ætat. &*
29 *qualit.* nec si simul conferantur extra tépora, aliqua pœna incurritur; quia *Constitutio Pij II.* non comprehendit clericos, ad minores ordines promotos, sed tantùm ad sacros, vt rectè deprehenditur ex illius proœmio, cuius verba sunt, *Cum ex sacrorum ordinum collatione &c. Rebuff. super reg. Cācell. 23. verssiem cupiens,* vbi testatur sic de consuetudine seruari; sicut neq; obstat *Constitutio Sixti V.* quæ incipit, *Sanctum & salutare,* quia illa fuit reducta per Clementem VIII. ad viam iuris.

Laudabiliùs tamen est, à prædictorum minorum Ordinū collatione, sic, vt præ-
30 mittitur, abstinere; nisi iu mineret necessitas, vel alia vrgens causa, Episcopo bene visa, ita *Maccrat. var. resol. lib. 1. resol. 111. casu 26.* vbi etiam ait, hoc suaderi ex illis verbis *Concilij Trid. sess. 23. cap. 11.* videlicèt, *atque ita de gradu in gradum ascendant, vt in eis cum ætate vitæ meritum, & doctrina maior accrescat;* ac propterea, putat, neque laudabiliter facere Episcopos, qui, si non in eadem die, saltè in diuersis diebus, sed in vna hebdomada, vel mense, illos conferunt; cum cesset in hoc casu etiā prædicta ratio Concilij, & dicatur in continenti fieri, ob interueutum breuis temporis.

Sed cum non sit in iure determinatum, quonam tempore, minores ordines conferri possint, eo magis Papa indulget Ora-
31 tori, vt illos vnica die feriata, vel non feriata suscipiat: prout aliquando concede-
32 re consueuit, vt possit quis vnica item die, primam clericalem tonsuram, & dictos quatuor minores ordines insimul habere; quia nec de prima tonsura, reperitur determinatum tempus, ad illam suscipiēdam, *Armill. in verbo, Ordo, num. 7. Henriq. lib. 10. cap. 15. §. 1.*

Quo vero ad maiores ordines, clarum est, illos conferendos esse seruatis tempo-
33 rum interstitijs, nempè, vno anno elapso, post susceptionem vltimi minoris, ad Subdiaconatum, & sic ad Diaconatum, post annum, & post alium, ad presbyteratum ex *d. Concil. sess. 23. cap. 11. 13. & 14.* Quæ quidem interstitia ad hoc statuta sunt, vt interim ordinandi commodius edoceri possint, quantum sit pondus, & dignitas ordinis, quem susceperunt &c. *ex eod. Conc. Trid.*

Necnon Ordinario, &c.

Ista clausula, licèt apponatur de stylo in supplicatione, nihilominus, si omitteretur, illius omissio nō vitiaret rescriptum; quia,

quia, & Oratori, & Ordinario supradictis
ex vi connexionis, videtur data licentia
ordinandi, eò ipsò, quod ipsi Oratori da-
34 tur licentia recipiendi ordines ab eodem
Episcopo; nam conferre, ac suscipere, sunt
correlatiua, quorum eadem est regula, ac
ratio, *Franc. in cap. eos, qui, de tempor. ord.*

Non obstan. quod tempore promotionis, &c. Nisi apponeretur clausula ista
35 posset Oratori, aduersari decretum *Conc.
Tridentini sess. 23. cap.* 11. quo cauetur, vt
in minoribus ordinibus, debeat promo-
tus, se exercere, sicut, etiam in maioribus,
d. sess. 23. cap. 13. vbi, promoti ad Subdia-
conatus ordinem, si in eo per annum sal-
tem, non sint versati, ad altiorem gradum,
nisi aliud Episcopo videatur, ascendere
non permittuntur. Ratio autem est, quia
interim ordinandi commodius edoceri
poterunt, quantum sit ordinũ, quos susci-
piunt, pondus, & dignitas, *Vgol. de potestat.
Episcop. cap. 26. §. 27. num. 2:* ac iuxta illud
*in vacuum gratia Dei non recipiatis, Maiol.
de irreg. lib. 3. nu. 1, cap. 27.* vbi subdit, quod
si quis in sacris ordinibus positus, nun-
quam deseruierit, non erit tàm facile ad-
mittendus, vt ascendat, nisi prius causa
cognoscatur, quare non deseruierit, an
per negligentiã, aut quia vagus, aut quid
simile,

36 Eximuntur tamen ab obseruatione su-
pradictorum decretorũ, Patres Societa-
tis Iesu, nempe viatores omni tempore
parati, expectantes diem & horam, qua
vel ad extremas Orbis Regiones, cum
venerit vsus, emittuntur, & quisq; pro suo
captu, & iuxtà datam sibi à Domino sa-
pientiam, se se in via Domini excolenda
exercet, prout in litteris in forma breuis
*Gregorij XIII. incip. Pium, & vtile, sub Da-
tum Tusculi die 21. Sept. 1582 Anno XI.*
qui propterea, præcipiẽdo omnibus Epis-
copis. & Antistitibus in perpetuũ inter-
dicit, ne ab huiusmodi promouendis qui
licentiam à Præposito Generali dictæ So-
cietatis, pro tempore existentis, vel eius
delegatis, habuerint, quidquam requirant,
vel exigant, sed ipsos etiam absque vlla
functione in ordinibus ipsis, interstitio-
rumque ad illos suscipiendos, obserua-
tione, aut inquisitione de cantu, officijs, &
cæremonijs Ecclesiasticis idoneitate, pro-
prij Ordinarij licentia, & alijs requisitis,
ad minores, ac etiam extrà tempora à iu-
re statuta, tribusque Dominicis, vel alijs
Festiuis diebus, etiam continuis, ad sacros,
etiam Presbyteratus ordines promoueãt,
ac si illis omnibus requisitis præditi es-
sent &c.

Alijsque Constitutionibus, *& Ordinationibus Apostolicis.* Ista clausula,
37 licèt passim apponatur in rescriptis apo-
stolicis, tanquam necessaria ad tollendum
præcedentem dispositionẽ derogatoriam
subsequentis voluntatis, per ea quæ dicit
*Bart. in l. omnes populi. nu. 31. vers è contra
ff. de iust. & iur.* non tamen necessariò re-
quiritur pro derogatione supradicti Con-
cilij Tridentini, præscribentis interstitia
ad ordines; cum satis sit, quod Papa con-
tra ipsius Concilij decreta, absque aliqua
illius derogatione, disponat; quamuis ali-
ter dicendum sit de alijs Concilijs gene-
ralibus, in quibus expressa requiritur de-
rogatio, vt aliàs diximus, sed supradicta
clausula tollit cetera, quæ huic dispositio-
ni forsan aduersarentur.

Nunquam enim vidimus alicui con-
trariæ Constitutioni, in similibus, expressè
derogari, præcipuè circà supradicta inter-
stitia; licèt id tantùm seruetur in promo-
tionibus ad Cardinalatum, in quibus, plu-
38 ribus contrarijs Constitutionibus dero-
gatur in specie per hæc verba, videlicèt,
*Non obstantibus fel. record. Sixti Papæ V. de
certo Cardinalium numero, & de illis, non
nisi in ieiuniorum Decembris, temporibus
tantùm creandis, ac Eugenij IV. similis
memoriæ Romanorum Pontificum, & alijs
quibuscunque Constitutionibus, & ordina-
tionibus apostolicis, etiam forsan consensu
omnium Cardinalium, etiam absentium, il-
lis prius ad hoc specialiter vocatis, atque ad
certum tempus expectatis, vel maioris par-
tis eorum collegialiter habito in Cardina-
lium creatione interuenire consuetis.* Et, si
Cardinalis creandus, fuerit alterius Car-
dinalis Consanguineus, vel affinis, addi-
tur, *Necnon ipsos Cardinales creandos
certis alijs qualitatibus praditos, nec Se-
cundo, vel altero consanguinitatis, vel af-
finitatis gradu, cum alijs Cardinalibus,
coniunctos esse debere; alioquin eorum
creationem nullam censeri debere, dispo-
nentibus.*

Derogatio autem supradictæ Consti-
tutionis Eugenij IV. (quod per transi-
tum dictum sit) in ipsa Cardinalium crea-
tione, plurimũ videtur necessaria; illiusq;
omissio in aliqua parte posset aliquam
circà id, hæsitationem afferre; quia, vt re-
fert *Tusc. in suis pract. conclus. to. 1. conclus.*
98. aliquandò fuerunt declarati Cardina-

les, etiam post obitum Summi Pontificis: nam Paulus I I. creauit quatuor Cardinales, videlicèt, Ioan em, Archiepiscopum Strigoniæ, Petrum Foscarum. Venetum, & Frothonotarium, Ioannē Baptistam Sabellum, Prothonotarium, Federicum de Cluniaco Prothonotarium, vt essent Cardinales S. R. E. statimq. post obitum Pontificis, publicarentur: suppleuit omnes defectus ex certa scientia, & de plenitudine potestatis; sed quia in speciè non derogauit *Extrauag. Eugenij IV.* fuit ubitatum de promotione, an esset valida. & pro validitate consulerunt *Alexan. cons. 111. Perspectis, lib. 6. & Corn. cōs. 178. lib. 3.* Paulus I I I. creauit similiter Bernardinum della Cruce, qui post mortem Pontificis, præsentauit suum breue, & Collegium Cardinalium non admisit, sed & breue prædictum lacerauit, & ab indè citrà abijt in desuetudinem hic modus creandi Cardinales, qui re vera, posset afferre magnam perniciem, & maximum scandalum in Ecclesia Dei.

Si verò, ad rem nostram, in huiusmodi indulto de promouendo, addatur aliqua dispensatio Oratoris, super aliquo impe-
39 dimento, ad dictos ordines suscipiendos, derogabitur profectò in specie Constitutioni vel ordinationi contrariè, si ita opus erit.

SVMMARIVM.

1 *Clausula,* Dummodò reperiatur idoneus, *quomodò intelligenda in indulto de promouendo.*

2 *Ordinandus prima tonsura, quæ requisita exhibet in Curia Archiepiscopali Neapolitana.*

3 *Concil. Trident. quid disponat circà ordinandum prima tonsura.*

4 *Et quid, circà minores, & maiores ordines.*

5 *Episcopus potest arbitrari circà scientiam promouendorum ad minores ordines.*

6 *Scientia requisita ad ordines sacros.*

7 *Ordinibus minoribus ordinatus, non tenetur ascendere ad maiores.*

8 *Ordinandus, admittitur sine examine, si eius doctrina nota est Episcopo.*

9 *Clausula,* Dummodò idoneus, &c. *in indulto de promouendo, non inducit conditionem.*

10 *Ordinandi in Vrbe, quandoq; sine examine admittuntur.*

11 *Demonstratione non indigent, quæ iam demonstrata sunt.*

12 *Examen pro forma, est necessarium.*

13 *Et propterea non potest præteriri.*

14 *Edictum Pauli V. circà promouendos in Vrbe.*

15 *Ordinandus, est alicuius Ecclesiæ seruitio adscribendus.*

16 *Præsertim, si ordinetur ad titulum patrimonij, vel pensionis.*

17 *Clerici absentes, non subueniunt necessitatibus Ecclesiarum.*

14 *Non tamen compelluntur ad residēdum in propria Diœcesi.*

19 *Epistola duæ Sacr. Congreg. de hac re referuntur.*

20 *Et quandoq; per A.C. ad illorum fauorem decernitur Monitorium.*

21 *Patrimonij quantitas, circà promouendos, quomodò consideretur.*

22 *Per Episcopum arbitranda, pro qualitate locorum.*

23 *Patrimonium ad ordines pacificè possidere, quomodò intelligatur.*

14 *Patrimonio, aut beneficio carens, licèt graduatus, non promouendus.*

25 *Patrimonij, seù beneficij redditus pro Neapolitanis graduatis, quantitas.*

26 *Patrimonium ad ordines, non alienandum, sine licentia Ordinarij.*

27 *Patrimonij bona circà ordines, subrogantur loco beneficij.*

28 *Habentque priuilegia, bonis Ecclesiasticis concessa.*

29 *Dictio,* nullatenus, *quid importet.*

30 *Ordinarij licentia, quomodò intelligatur, circà alienationem patrimonij.*

31 *Patrimonij alienatio, quomodò practicatur, vbi illa fieri permittitur.*

32 *Et quando permittatur, licèt Orator non habeat aliundè &c.*

33 *Et Episcopus, hoc casu remanet tutus in conscientia.*

34 *Necessitas, illicitum, facit licitum.*

35 *Et vt bona omnia sint communia.*

36 *Patrimonio egent Regulares, nulliter professi, ad sacros ordines promoti.*

37 *Et quid, circà hoc seruet Romana Curia in commissione nullitatis professionis.*

38 Pa-

38 *Patribus Societatis Iesu, quomodò de titulo ad ordines prouidendum, si indè exeant.*

39 *Dispensat aliquando Summus Pontifex extrà tempora sine titulo, & sine litteris dimissorialibus.*

Praxis Decretorum eiusdem.

CAP. VII.

T dummodò Orator idoneus reperiatur. Id non solum intelligitur de
1 scientia, verùm etiam de natalibus, ætate, moribus, alijsque, in prædicta formula litterarum dimissorialium, contentis, & ad præscriptum supradicti *Concilij Tridentini sess. 23. cap. 5. de refor.* ibi, *de ipsorum ordinandorum natalibus, ætate, moribus, & vita; ac insuper genere, institutione, patria, & fide, vt in cap. quando 24 dist.*

Et quoad primam tonsuram, seruatur in Curia Archiepiscopali Neapolitana,
2 vt cum quis petit ea initiari, mandet Archiepiscopus, vt initiandus, exhibeat pro necessarijs requisitis, infrascriptas attestationes, quarum Prima est, legitimorum natalium, facienda per illius Parochum, Secunda, eiusdem Parochi de vita, & moribus, Tertia, Magistri scholæ in qua educatur, & quod ibi vacet litteris grammaticalibus, ibique sit assiduus, Quarta, eiusdem Parochi, de Baptismate, Quinta, Cōfirmationis, quæ debet esse authentica, facta à Compatrino, sin minus stabitur iuramento ipsius initiandi, accipiendo per Notarium dictæ Curiæ, seù alium ad id deputandum, Sexta, perquisitionis factæ in Magna Curia Vicariæ, in qua appareat ipsum non esse inquisitum, aut contumacem, Septima frequentiæ Sacramentalis confessionis, & communionis per illius Confessarium, Octaua, publicationis in Cathedrali, & Parochiali Ecclesia.

3 Quo verò ad scientiam, habetur in supradicto Concilio, quod prima tonsura non initientur, qui Sacramentum Confirmationis non susceperint, quiq; legere, & scribere nesciant, & fidei rudimenta edocti non fuerint, *sess. 23. c. 4.*

4 Ad minores ordines promouendus intelligere debet saltem linguam latinam, ac bonum à Parocho, & Magistro scholæ testimonium de litteris, & moribus habere, ex *d. Conc. Trid. sess. 23. cap. 5. &* 11. quæ quidem latinitas, non rectè capi potest, nisi maternas, seù vulgares cōpositiones latinè verterit per omnes regulas grammaticales, & audierit aliquot lectiones humanitatis; quia tunc intelligitur lingua latina aliquantulum, vt ait *Zerol. in praxi, verbo, Ordo, vers. secundum dubium p. 1.* ex Concilio quidem desumitur, quod maiorem scientiam linguæ latinæ admittit, propter illam dictionem, *saltem*, quæ de sui natura est subsidiaria, nec restringit, quod expressum est, sed maius includere intendit, per *tex. in cap. excommunicatus, §. addamus, de hæret.*

5 Aduertit tamen *Menoch. de arbitr. iud. casu 415. n. 58.* arbitrari posse Episcopum, magis expedire Ecclesiæ, si alicui conferat ordines minores, qui licèt adhuc linguam latinam non intelligat, est tamen bonæ indolis, ac pro ætate docilis; quia illiteratus puer dici non debet, qui pro ætate didicit, quiq; ostendit se proficere, *Barbos. p. 2. alleg. 11. nu. 6.*

6 Ad Subdiaconatus & Diaconatus Ordines, requiritur, quod probè sit in minoribus versatus, & in illis benè instructus, *d. sess. 23. cap 13.*

Ad presbyteratum verò, promouēdus, requiritur, quod possit populum docere, ea, quæ ad salutem necessaria sunt, *d. sess. 23. cap. 23* ac quod sciat canones pœnitentiales, *cap. quaipsis, dist. 38.*

Debet propterea animaduertere Episcopus, an promouendus, ab initio ostendat suam habilitatem, vt possit tantum proficere, quod sit spes, tempore procedente, se futurum habilem ad omnes ordines suscipiendos: sunt enim nonnulli, qui prima tonsura se faciunt initiari, & aliquando ordines, etiam minores suscipiunt, in quibus postea remanent, sine ascēsu ad sacros; dicentes, id facere ad imitationem aliquorum Sanctorum, qui, ob suam humilitatem, noluerunt sacros ordines suscipere; quod licitè fieri posse affirmat *Nauar. in man. cap. 25. num. 108* cum tamen id expressè neget *Zerol. in prax. Episcop. verbo. Ordo. vers. primum dubium, p. 1.* si id fieret, causa vitandi iudicij sæcularis, ex *eod. Nauar. de hor. can cap. 7. nu. 16.* dicente, magna laude dignos esse Episcopos, qui primam tonsuram, & quatuor minores ordines non conferunt, nisi ei, qui per se, si fuerit adultus, aut per parentes, si

puer,iurauerit ſe velle ad minores ordines
aſcendere;nam multi ſunt,qui, vt deludãt
vtrumque forum,ſolùm accipiunt mino-
res ordines, vel primam tonſuram, vt la-
xiorem ducant vitam: nec,in hac præſer-
tim Ciuitate,desũt huius farinæ homines,
qui pro ea fraude,diuinã vltionẽ ſeuerio-
rem ſibi, & ordinatoribus ſuis conciliãt.
7 Negari tamen non poteſt, quin ceſſan-
te fraude huiuſmodi, poſſit quis in minc-
ribus ordinibus remanere,ſi vellet ſerui-
re Deo,contentus illo ſtatu minorum or-
dinum,*id.Zerol d. p.1.verſ. primũ dubium,*
& ſupra diximus.

Licèt enim, multi clerici ordinentur
ad hoc,vt eximantur à foro ſæculari,ſint-
que immunes à gabellis, alijſque impoſi-
tionibus;nihilominus, ſi ſecùs Epiſcopus
deprehendat, ac probabilem eſſe conie-
ɛturam, illos huic militiæ adſcribi,vt Deo
promptius exhibeant famulatum, profe-
ɛtò non poterunt Domini temporales, ſi-
uè Barones conqueri, quod omnes ferè
ciues fiant clerici; etiam ſi non habeant
animum aſcendendi ad ordines ſuperio-
res,vt dictum eſt.ita concludit *Nauarr.d.
cap.25.nu.*104 licèt aliàs dicendum ſit de
clericis beneficiatis, qui ratione ſuorum
beneficiorum, tenentur iuxtà illorum
qualitatem, ad dictos ſuperiores ordines
aſcendere,& ad id compelli poſſunt.
8 At verò, cum idoneitas ordinãdi, quo-
ad doctrinam fuerit nota Epiſcopo, nihil
obſtat,quin idem poſſit,ſi ita ſibi videbi-
tur, abſque aliquo examine, illum ordina-
re;quia vigore ſupradicti decreti, *dummo-
dò Orator idoneus reperiatur*,non inducitur
conditio, vt debeat omninò examinari;
cum totum id caueatur decretis ſupradi-
cti Concilij,etiam ſi decretum ipſum non
fuerit in ſupradictis litteris appoſitum;
quod virtute dicti Concilij tacitè ineſt,
argum.tex.in cap.præſentium, de ſolut.& ſic
expreſſio eorum, quæ tacitè inſunt, nihil
operatur, *l.conditiones, quæ ff. de condit. &
demonſtr.*cum enim dicitur hic, *Dummo-*
9 *dò idoneus reperiatur*, non propterea indu-
citur conditio,ſeù forma, annullans actũ,
ob illius nõ obſeruantiam, ſed liberè po-
terit Epiſcopus omittere examen, ſi Ora-
toris doctrina ſit aliàs eidem Epiſcopo
nota·Vndè videmus in Romana Curia
multos viros, quorum doctrina cognita
10 eſt Vicario Summi Pontificis non ſup-
poni examini, ſicut cæteri ordinandi, ſed
illos tanquàm idoneos reputatos permit-
tit ad omnes ſacros etiam presbyteratus
ordines, promoueri; quia noua demon-
11 ſtratione non indigent, quæ iam de-
monſtrata ſunt,*l.1.ff.de dot. præleg.* vbi
dicitur, quod quicquid demonſtratæ rei
adijcitur, ſatis demonſtrare, fruſtrà eſt, &
manifeſta nõ indigẽt probatione, *l.empto-
ri,& ibi gloſ.*in verbo,*manifeſtũ, de act.em-
pt.* Imò,etiam de iure habemus, quod no-
tus, promoueri poteſt abſque examine,
quod aliàs in incognito requireretur,*cap.
qui Epiſcopus,iuncta glo.2. 23. diſt. cap. ve-
niam,verſ. Euſtachium verò à mè ſæpiſſimè
comprobatum,35.quæſt.9.cap.nullus,2. iun-
cta gloſ.*vbi,quod poteſt notus abſque exa-
12 mine ordinari, *diſt.25*. Niſi tamen, ſupra-
dictum examen requireretur pro forma,
13 vt dictũ eſt, tũc enim illa non poteſt præ-
teriri, *Abb.in cap.fin.de reſt.ſpol.*

Quamuis, quoad cœteras perſonas, ad
ordines promouendas; in ipſa Vrbe de-
gentes, debeant omninò inibi examina-
14 ri: quinimmò contra tales hodiè viget
quoddam publicum Edictum à Paulo V.
emanatum, dum Vicarij in ſpiritualibus
generalis,Clementis VIII. officio funge-
retur; quo cautum eſt, ne quiſquam cleri-
cus in dicta Vrbe, pro tempore commo-
rans, etiam prætextu quarumcunque lit-
terarum dimiſſorialium ſui Ordinarij, à
quibus ſuis locorũ Ordinarijs, extrà dictam
Vrbem, ſe ad ſacros ordines, niſi præuio
examine, ab Examinatoribus in ipſa Vr-
be deputatis, ſub ſuſpenſionis ab exerci-
tio eorundem Ordinum,ac alijs pœnis,ap-
probatus fuerit, promoueri facere poſſit.
Vndè ſtantibus præmiſſis, ſi cõtingat ali-
quem ſic promoueri, opus eſt rehabilita-
tione, ac abſolutione à prædictis cẽſuris,
& datur clauſula,quod remaneat ab ipſo-
rum ordinum exequutione, ſuſpenſus,do-
nec per Examinatores prædictos, præuio
diligenti examine, fuerit examinatus, ac
idoneus repertus.

Et alicuius Eccleſiæ ſeruitio

ſe adſcribat. Hoc itidem cauetur *Concilio
Tridentino ſeſſ.23. cap.11.13.14. & 16.* dũ
ibi dicitur,quod *nullus debeat ordinari,qui
iudicio Epiſcopi non ſit vtilis,aut neceſſarius
ſuis Eccleſijs,&c.& nullus in poſterum ordi-*
15 *netur, qui illi Eccleſiæ,aut pio loco,pro cuius
neceſſitate,aut vtilitate aſſumitur,non adſcri-
batur,vbi ſuis fungatur muneribus,ne incer-
tis vagetur ſedibus,&c.*

Eoq; magis,cum Orator petit ſe pro-
moueri ad titulum patrimonij; quia in
ſeſſ.21.cap.2. dicitur, quod patrimonium,
16 vel penſionem obtinentes,ordinari poſt-
hac non poſſint, niſi illi, quos Epiſcopus
indi;

intricauerit assumendos pro necessitate, vel commoditate Ecclesiarum, sicut aliàs diximus.

Si verò clerici, essent absẽtes ab Ecclesijs quibus adscribũtur; ac propterea illarum necessitatibus subuenire, aut aliquã
17 vtilitatem afferre, non valeant, potest adhuc Episcopus eis litteras dimissorias cõcedere, vt declarauit *S. Congr. Concil. teste Garc. de benefic. p. 2. cap. 5. num. 76.* & taliter promoti, ac seruitio Ecclesiæ in propria Diœcesi adscripti, iuxtà decretum supra-
18 dicti Concilij, si moram extrà eam trahunt, nõ possunt ab illius Episcopo compelli, & ad dictam Diœcesim reuocari ad inseruiẽdum eisdẽ Ecclesijs, prout pluries per Sacram Congregationẽ Concilij Tridentini fuit declaratum, & ad nonnullorum instantiam rescriptum Episcopo Policastren. tenoris sequentis, videlicet.

19 *Reuerendissime Domine vti frater. Si Ioannes Colastutus presbyter istius Diœcesis, ad titulum patrimonij promotus, ac matrici Ecclesiæ adscriptus, nullum obtinet beneficium, aut officium Ecclesiasticum, quod personalem residentiam requirat, Sacra Congregatio Cardinalium Concilij Tridentini interpretum, Amplitudini tuæ iniungit, vt permittat eum Neapoli commorari, quo de eius licentia se dicit contulisse, & vbi bona, & consanguineos habet, vndeuè pater traxit originem; sed si quid est, quod iustè Amplitudinem tuam ab huiusmodi licentiæ concessione abducat, id ad Sacram Congregationem diligenter perscribito, & valeat in Domino. Romæ die 12. Aprilis 1620.*

Ampl. Tuæ Reuerendissimæ

Vti Frater

H. Cardinalis Lancellottus.

Eidem Episcopo fuit pariter tenoris sequentis, rescriptum, videlicet.

Reuerendissime Domine vti frater. Cum actum esset in Sacra Congregatione Cardinalium Concilij Tridentini interpretum, An Sacerdotes istarum Ecclesiarum seruitio, in ordinatione adscripti, atque ob ipsarum Ecclesiarum itidem vtilitatem, vel necessitatem, ad titulum patrimonij promoti ad sacros ordines, tenerentur, cogiuè possint istuc redire, atque eisdem Ecclesijs inseruire, Illustrissimi Patres totius negotij circumstantijs, singulorumque personarum qualitatibus maturè perpensis, censuerunt, tres quidem ex ijs, nempè Ioannem Colastutum, Marcum Antonium Ciccolum, & Hieronymum Adatum sinendos esse Neapoli commorari, similiter Antonium Bolutum, qui ab Amplitudine tua institutus fuit in beneficio cum onere sex Missas in hebdomada per se, vel per alium celebrandi, nequaquam compelli posse ab Amplitudine tua inseruire, nisi eidem beneficio, quo intitulatus est, ad fundationis præscriptum, De reliquis verò quatuor presbyteris, censuerunt Patres, ipsis auditis, maturius esse deliberandum; Sed interea eos teneri obseruare interdictum, ab Ampl. tua promulgatum, atque à Diuinorum exercitio abstinere. Reliquum est, vt Ampl. Tua Sacræ Congregationis sententiæ, quam nunc tenet, alacriter adhæreat, Et benè valebit in Domino. Romæ die 10. Iunij 1622.

Ampl. Tuæ Reuerendiss.

Vti Frater

H. Card. Vbaldinus.

20 Quinimmò, habetur quandoque recursus ad Auditorẽ Cameræ Apostolicæ, cui præmissa exponuntur, & ab eo cõceditur monitorium, cum inhibitione, directum omni-

omnibus, & quibuscunque personis ecclesiasticis, quatenùs inhibeant omnibus, qui supplicantem cogere voluerint ad sic residendum, ne sub pœna ducatorum quingentorum, & in iuris subsidium, quatenùs opus sit, excommunicationis, alijsque ecclesiasticis sententijs, censuris, & pœnis, debeant ab omnibus, & singulis molestationibus, & impedimentis, dicto supplicanti illatis, ac inferri comminatis, seu comminandis in futurum realiter, & cum effectu abstinere, nec præsumant supplicantem ipsum alibi, præterquã coram eodem Auditore Cameræ, vel eius in ciuilibus Locumtenente, molestare, perturbare, aut in iudicium trahere quouis prætextu.

Quod patrimonium ad congruam *eius sustentationem &c.* licèt quantitas patrimonij, quoad ordines, nullibi reperiatur expressa; nec in ipso Concilio Tridentino; tanta tamen debet esse, quod ex illius fructibus, seu redditibus, valeat ordinatus commodè sustẽtari, quod est de mente ipsius *Concilij sess. 21.cap.2.de reform.* circa quod versatur arbitrium Ordinarij, vt est videndum apud *Menoch.de arbitr.iud.casu* 380.

Nec propterea circà hoc attenditur nobilitas, vel alia qualitas ordinãdi, quia, tàm dictum Concilium, quàm ius antiquum, requirit tantùm sufficientiam ad se honestè sustentandum; adeò vt non cogatur mendicare; & ob id, decens, & honesta qualitas clerici attendenda est, non quasi sui particularis *Barbos.de potest. Episc.cap.26 § 12.in princ.*

21 Debet tamen ipse Episcopus in arbitrando, considerare non modò quantitatem redituum, ex dicto patrimonio pro-
22 ueniendorum, iuxtà *text.in c.ip. Episcopus, & ibi DD. de preb.* verùm etiam locum originis clerici: quandoquidem, in vno loco, minorem impensam, quàm in alio fieri cõtingit; & sic minus patrimonium clerico sufficit, si moretur in Oppido, seu villa, quàm si in Ciuitate, vt probat *Hartam.in d.c.5. de probat.* circa quod tradi non potest certa regula, vt ait *Zerol.in sua praxi verbo, Dimissoria, vers. quartum dubium,p.1.*

Verè, & pacificè possideat, scilicèt, de præsenti; quia non potest quis ordinari ad titulum de futuro, veluti, in aliqua certa spe acquirendi; ac propterea si promouendus expectaret ex bonis paternis, vel maternis, etiam amplam hæreditatem, non poterit sub hac spe, ordines suscipere; nam licèt, valeat argumentum, pater est diues, ergo, & filius, *5. ac autem, ubi glos.instit. de hared.qual. Alexand. in l. suis ff.de lib.& posth.* nihilominus seruanda est forma tradita ab ipso Concilio, requirente, quod dictum patrimonium, verè possideat, quæ quidem dictio, *vere*, impor-
23 tat veram, ac realem possessionem; excludendo omnem fictionem, vt per *Gonz. ad reg.8.Cancell.glos.43.nu.15.& 16.*

Quare, prorsus reijcienda est illa opinio *Gratian.discept.for.cap.57.nu.30* dicentis,
24 quod Doctor, & persona graduata, non habens patrimonium, aut beneficium, poterit legitimè ordinari, non obstante *Cõcil.Triden.sess.21.cap.2.de reform.* ex eo, quod verisimile est, illud posse commodè sustentari, ob doctrinam; cum leges non permittant, illarum professores viuere in paupertate, & quod iura illis spem præmiorum pollicentur, *§. fin.auth. de hared. & falc.*

Similiter, *Gonz.glos.4.num.36.* vbi ait, se aliquando cõsilium dedisse, quod quidam Doctor in Sacra Theologia, vel iure canonico, aut aliàs persona graduata, & litterata, quãuis non haberet patrimonium, aut beneficium, posset legitimè ordinari; quia, cum dicta litteratura satisfit menti d.Concil. nam verisimiliter, ei congrua sustentatio non deficiet.

Contrarium enim, tanquam magis rationi congruum, etiam in praxi seruatur; nam, persona graduata, quæ petit promoueri, maius, & pinguius debet habere beneficium, seu patrimonium, vt valeat iuxtà sui qualitatem honestè sustentari;
25 ac propterea, licet redditus beneficij, seu patrimonij pro clericis Neapolitanis, ad sacros ordines promouendis debeat esse triginta sex ducatorũ monetæ huius Regni, nihilominùs, vix, aut raro huiusmodi personæ admittuntur, nisi habeant ad minus, redditus, quinquaginta similium ducatorum; quanuis regulariter sufficiat, vt valeant se honestè sustentare, non habito respectu ad qualitatem personarum. Nec tamen desunt, qui, quamuis doctrina, & virtute insignes, promoti cum tenui, vel ficto titulo, ad extremam inopiam redacti, miserabiliter mendicare, cum maximo dedecore status clericalis, non raro coguntur. Et per illã dictionem, *pacificè*, demonstratur, quod patrimonium supradictum, nõ debet esse litigiosum; aliàs enim repelleret ordinandum; quia non dicitur quis pacificè possidere, si aliquam super li-

huiusmodi possessione patiatur iuris, vel facti controuersiam in iudicio, vel extrà, *Felin. in cap. cum Ioanne, nu. 33. de fid. instr. Cassador. decis. 6. de can. poss. & propr.*

Cum decreto, quod illud *sine Ordinarij sui licentia alienare, seu quoquo modo distrahere nequeat, nisi prius, &c.* Quæ quidem clausula, desumpta est, etiam ex

26 supradicto *Concilio Tridentino, d. sess. 21. cap. 2. de reform.* ibi, *atque illa deinceps, sine licentia Episcopi, alienari, aut extingui, vel remitti nullatenus possint, donec beneficium Ecclesiasticum sufficiens sint adepti, vel aliundè habeant, vnde viuere possint.*

Quia verò, quandoque petit quis huiusmodi indultum de promouendo ad titulum patrimonij, seu perpetui simplicis benefici ecclesiastici, si quod obtinet, propter illam dictionem, *seu*, quæ passim, vt hic, admittitur, & disiunctim accipitur vt in *l. 1. § sublata, ff. ad Trebell. & l. si quis ita legauerat, ff. de aur. & arg. leg.* & licèt ponatur inter diuersa, arguit tamen similitudinem, *Seraph. decis. 393.* propterea in decretis litterarum additur, *Volumus autē, quod, donec tibi de aliquo ecclesiastico, vel alio annuo redditu, ad congruam tui sustentationem, sufficienti, prouisum fuerit, patrimonium tuum, si te ad titulum illius promoueri contigerit, alienare vel hypothecare nullo modo possis.* Et si Orator petit promoueri ad sacros ordines ad titulum pensionis annuæ, sibi super fructibus alicuius beneficij ecclesiastici, authoritate apostolica reseruatæ, additur decretum, *Quod dictus Orator dictam pensionem cassare, extinguere, aut transferre nullo modo possit, donec aliunde habuerit, vnde commodè viuere possit:* quod & seruatur in cassatione ipsius pēsionis quæ passim concedi consueuit, vt in ea apponatur clausula, dummodò ille, qui hanc cassationem petit, quatenùs sit in sacris ordinibus constitutus, habeat aliundè, &c. & cum petit ad eosdē ordines promoueri ad titulum pensionis & beneficij aut pensionis, & patrimonij, vel beneficij, patrimonij insimul, vt in dies occurrit, in litteris de promouēdo ad dictos ordines; cum vnūquodque eorum per se non sufficit, prohibet Summus Pontifex cassationem pēsionis, resignationem beneficij, & alienationē patrimonij, donec Orator habuerit, &c. vt quotidiana praxi docemur, & omnibus notum est.

27 Bona etenim, super quibus cōstituitur patrimonium supradictum, sunt subrogata loco beneficij, & assumunt illius naturam; ob idque non possunt aliquo modo

28 distrahi, *Parij de resig. benef. lib. 2. quæst. 6. nu. 1.* & habent priuilegia à iure concessa bonis ecclesiasticis, *Barbos. de potest. Episc. allegat. 19. nu. 91.* immò ex ipsomet Concilio habetur, quòd non solùm integrum patrimonium, verùm nec etiā illius pars,

29 poterit alienari, propter illam dictionem, *nulla enus*, quæ annullat actum ipso iure, *glos. in Clem. 1. vers. nullatenus, de sequestr. poss. & fruct.* & negat omnem casum, omnemque potentiam, *l. vlt. C. de testam. milit.* habetque vim præcisæ prohibitionis, *Stephan. Grat. decis. March. 51. nu. 8.* & cum sit vniuersalis negatiua, excludit et ā quamcunque minimam partem, *glo. in reg. nemo potest, de reg. iur. in 6. Card. Tusc. pract. conclus. tom. 2. lit. D. conclus. 315. nu. 1.*

Porrò, si post ordinationem ad Subdiaconatum, ad titulum patrimonij sibi donati, illud renunciauerit, & retrocesserit in fauorem parentum, vel alterius, nec postea fecerit se promoueri ad reliquos sacros ordines, non propter id remanebit suspensus; quia si ipsa donatio fuerit sibi validè facta, dicta renunciatio, seu retrocessio, erit nullius momenti ac pro non facta, *Quaran. in summa Bullarij, verbo, ordo, vers. quotidianus casus est*; quod quidem procedit, etiam si ipsum patrimoniū fuerit donatum ipsi clerico, cum pacto de eo restituendo, postquam ille fuerit promotus ad sacros ordines; nec eo casu taliter ordinatus incurrit suspensionem; quia ille est verè ordinatus cum vero patrimonio, neque refragatur pactum in dicta donatione adiectū, ex eo, quod illud non obligat, attenta dispositione prædicti Concilij prohibentis remissionem, seu alienationem dicti patrimonij, *Barbos. alleg. 20. nu. 30. p. 2.*

Cum autem cōtingit Oratorem de alijs redditibus annuis post promotionem ad sacros ordines, prouisum fuisse, ac propterea patrimonium, ad cuius titulum promotus est, velle alienare, seu aliàs distrahere, id nullo modo sibi permittitur sine Ordinarij licentia; quicquid alij dixerint; quia obstat dictum Cōcilium, id expressè prohibens, actum annullando; ex quo inducitur forma, quæ nullo modo potest præteriri, *cap. cum dilecta, de rescript.* etiā in casu licitæ alienationis dicti patrimonij, licèt Orator aliundè habuerit, vndè commodè viuere possit, per illa verba supradicti Concilij, scilicèt, *quodq; deinceps, sine licentia Episcopi, &c.* Nec refert, quod supradicta dictio, *donec*, sit limitatiua, &

restrictiua temporis, habeatq; naturam suspẽsiuam, *l. legatum, ff de an. leg. Menoch. consil. 151. n. 4. Surd. cons. 186. nu. 15* quia his non obstantibus, aliud est circà hoc, dicendum, vt scilicet, etiam postquam
30 Orator habuerit aliundè &c. non possit dictum patrimonium, sine cõsensu Episcopi alienare, *Barbos. alleg. 19. nu. 90.* quia, vt ait *Campan. in diuers. iur. can. rubr. 8. cap. vlt. nu. 9. vers. & obuiam,* ponderando verba supradicti Concilij, duo concurrere debent in supradicta alienatione, vnum videlicèt, quod alia res subrogetur pro decẽti victu clerici promoti; alterum verò, quod Episcopus cognoscat; & comperto ita esse, assentiat, *id Barbos. d. nu. 90.* & sic in praxi receptum videmus: nam in huiusmodi alienatione adhibetur con-
31 sensus Ordinarij, præuio supplici libello; qui mãdat, desuper capi informationem, & comperto, rem subrogatam, esse similis, vel maioris redditus, medio eius decreto, fit alienatio; aliàs enim mens Concilij facilè eluderetur, & fraudes committerentur, *ad tex. in l. hæres meus, §. fin. ff. de condit. & demonstrat. l. quod in conditionibus, iuncta, glos. ff. de donat. cau. mor.*

Negari tamen non potest, quin promoto concedi possit licentia in aliquo casu, dictum patrimoniũ alienãdi; quamuis ille non habeat, vndè commodè viuere possit; veluti, si eius parẽtes essent cap-
32 tiui; nam ob illorum redemptionem poterit licitè alienari, absq; eo, quod habeat aliundè, & idem dicẽdum est, si pater, aut frater clerici, esset ob homicidium, vel aliud delictum, puniendus pœna mortis; nisi accusanti daretur certa quantitas pro remissione; aut etiam ipsius sorori prouidendum esset, quæ in magno honoris discrimine versaretur, *Garc. p. 2. c. 5 nu. 188.*

33 Qui *nu. 189.* subdit. Episcopum, concedendo talem licentiam, remanere tutum in conscientia, etiam si clericus non haberet aliundè &c. quia necessitas eum excusat; nã quicquid fit ob necessitatem,
34 fit licitè, & licitum fieri censetur, *glos. in c. quoniã. 48 dist.* & quod nõ est licitum in lege necessitas facit licitum, *cap. quod non est licitum, de reg. iur.* nec refert, quod dictum patrimonium sit constitutum pro honesta sustentatione clerici; quia necessitas facit, vt omnia bona sint cõmunia, *cap. sicut hi, dist. 47. l. 2. §. cum in eadem naui,*
35 *in fin. ff. ad l. Rhod. de iact.* & in quibus casibus ob necessitatem, legis rigor infringatur, vide *Felin. in cap. 1. nu. 49. & 50. de const. Ias. in l. 1. C. de prec. Imper. offer.*

Id verò, quod dictum est supra, de sufficientia tituli pro clericis, ad sacros ordi-
36 nes promouendis, procedit etiam, quoad clericos regulares, nulliter professos & ad dictos sacros ordines in Religione promo-
37 tos ad titulum paupertatis; nam ita seruat Romanæ Curiæ praxis, vt si petant ij propter aliquam legitimam causam, declarari nullam professionem, in litteris huiusmodi declaratorijs istius nullitatis, semper adijcitur clausula, *Quod Orator ab executione susceptorum ordinum suspensus remaneat, donec habuerit vndè commodè viuere possit.* Quo casu constituendus erit ei titulus eo modo, quo à principio constituitur clericis sæcularibus ad dictos sacros ordines promouendis; ac propterea debet ad id interuenire decretum Ordinarij, qui diligenter inspiciat, an supradictus titulus sit verus, & sufficiens, propter identitatem rationis; vndè idem ius constitui debet, *§. pari ratione, insti. quib. mod. ius patr. potest. solut. l. à Titio, in fin. ff. de verb. oblig.*

Quo verò ad Patres Societatis Iesu, Sixtus V. audita relatione Sacræ Congregationis sic declarauit, *Quoad Iesuitas, qui post sacerdotium exire non possunt, nisi à
38 Superioribus eijciantur, prouideant illis de redditu quadraginta aureorum annuorum ex bonis Religionis. Quoad alios, qui arbitrio suo exire quando volunt, possunt, ne detur illis occasio exeundi, vt fruantur illo redditu, vocentur prius, & intelligantur, qua alia via prospici possit; deindè maturè deliberandum.*

39 Datur deniquè huiusmodi dispensatio, nedùm in temporibus, verùm etiam extrà tempora sine titulo beneficij, aut patrimonij, & sine litteris dimissorialibus, quatenus causa aliqua ita suadeat: sic enim vidimus dispensatum per Sum. Pont. cum quodam Transyluano, eo modo, quo sequitur, videlicèt.

F*Eria 5. die 10. Iunij 1638. In Congregatione generali S.R. & Vniuersalis Inquisitionis habita in Palatio Apostolico Montis Quirinalis coràm S. D. N. Vrbano diuina prouidentia Papa VIII. ac Eminentiss. & Reuerendiss. Cardinalibus in Vniuersa Republica Christiana aduersus hæreticam prauitatem generalibus Inquisitoribus, à S. Sede Apostolica specialiter deputatis. Lecto memoriali L. Stephani Desy Transyluani ex*

patre haeretico Caluinista nati, matre autem Catholica, S.D.N. Vrbanus Papa praedictus cum eo dispensauit, vt promoueri possit à quocunque Episcopo ad omnes ordines, etiam sacros, & presbyteratus ad titulum Missionis, non seruatis interstitijs, extra tempora, & sine litteris dimissorialibus.

Io. Antonius Thomasius S. Romanae, & Vniuersalis Inquisitionis Not.

Registrata fol. 11. locus † sigilli.

SVMMARIVM.

1 *Constitutionis Pij II. de male promotis, tenor.*
2 *Constitutio huiusmodi renouata per regulam Cancellariae.*
3 *Promoueri qui possint licitè extrà tempora.*
4 *Formula supplicationis pro illicitè promoto extrà tempora.*
5 *Promoti extrà tempora, etiam antiquo iure, suspensi.*

Praxis Dispensationis cum malè promotis extra tempora.

CAP. VIII.

Quomodò etiã malè promotis ad dictos ordines, per Apostolicam dispensationem succuratur, ex infrà dicendis, vnicuique innotescet. Adeò etenim inualuerunt, praesertim in hoc Regno, malae promotiones ad ordines, vt Oratores Summi Pontificis aures in dies infestare non desinant circa petitiones dispensationis super huiusmodi impedimẽtis, quãdoquidẽ potissimùm obstat Constitutio fel record. Pij II. qua cauetur, vt promoti ad ordines sacros extrà tempora, siuè antè legitimam aetatẽ; aut sine litteris dimissorialibus proprij Episcopi, sint ipso iure suspensi; & in ordinibus sic susceptis ministrando, irregularitatem incurrant. Et cũ his Papa tantummodò dispensare potest. Antequàm tamen ad praxim petendae, & concedendae dispensationis cum taliter promotis, accedamus, eiusdem Constitutionis tenorem hic inserendum duximus, qui talis est, videlicet.

PIVS *Episcopus seruus seruorum Dei, ad futuram rei memoriam. Cum ex sacrorum ordinum collatione, character inuisibilis anima imprimatur, sacra mysteria dispensentur, & ipsarum cura tribuatur animarum; in eorum susceptione, excessus graues, tantò magis plectendi sunt, quanto ex illis maiora in mentibus fidelium scandala generantur. Cum itaque (sicut fide dignorum relatione, non nisi molestè accepimus) nonnulli clerici, extrà tempora à iure statuta; quidam antè aetatem legitimam; aliqui verò sine dimissorijs litteris, cõtra sanctiones canonicas, se faciunt ad sacros ordines promoueri: nos eorundem temeritatem, tali castigatione reprimentes, vt alijs in posterum committendi similia, aditus praecludatur; auctoritate Apostolica, hac constitutione perpetuo valitura statuimus, & ordinamus, quòd omnes & singuli, qui absque dispensatione canonica, aut legitima licentia, siue extrà temporà à iure statuta, siuè antè aetatem legitimam, vel absque dimissorijs litteris, etiam citramontani à citramontanis (praeterquam si in hoc vltimo casu, per Cameram Apostolicam, iuxtà illius stylum) ordinati fuerint, & ad aliquem ex sacris ordinibus se fecerint, promoueri, à suorum ordinum executione, ipso iure suspensi sint; & si huiusmodi suspensione durante, in eisdem ordinibus ministrare praesumpserint, eò ipsò irregularitatem incurrant. Praeterea, vltrà alias poenas in tales generaliter à iure inflictas, beneficijs ecclesiasticis possint iure priuari. Volumus autem quod prae-*

sens

tati, in præmissis opportunè consulendo, eumque specialibus fauoribus, & gratijs prosequendo, eundem Oratorem à mala promotione huiusmodi; necnon à quibusuis sententijs, censuris, & pœnis ecclesiasticis, quas propter præmissa quomodolibet incurrit, in vtroque foro, apostolica authoritate, absoluere, & totaliter liberare; dictasq; pœnas sibi gratiosè remittere, & condonare: secumque super irregularitate, per eum ex præmissis quomodolibet contracta, quodque illa, & alijs præmissis non obstantibus, suo clericali charactere, quo aliàs ritè insignitus fuit, ac omnibus sacris, etiam presbyteratus ordinibus, illorumque priuilegijs vti, ac in eisdem etiã ordinibus, & in altaris ministerio ministrare; necnon quæcunque, & qualiacunque cum cura, & sine cura beneficia ecclesiastica, &c. dispensare dignemini, &c. Non obstantibus, &c.

Et cum absolutione à censuris ad effectum, &c. Et additur, *Et committatur Ordinario, imposita Oratori aliqua pœnitentia salutari, ipsoque ab exequutione suorum ordinum ad triennium, & deindè arbitrio eiusdem Ordinarij, suspenso.*

Huic Constitutioni concordat illud, quod antiquo iure circà hoc statutum erat; nam si quis extrà tempora à iure statuta, aliquem Ordinem sacrum recepisset, ab eius executione suspensus erat, vt est *text. in cap. cum quidem, de tempor. ordinat.* vbi relaxatio huius suspẽsionis, Summo tantùm Pontifici reseruatur, quamuis posteà fuerit relaxata per *Gregorium IX.* *vt in cap. consultationi, eod. tit.* qui facultatẽ, eam relaxandi, Episcopis concessit, *Sayr. de cens. lib. 4. cap. 14. nu. 21.* vbi ait, quod licet olim inter veteres Canonistas fuerit controuersia, an promoti extra tempora essent ipso iure suspensi, hodie tamen omni dubio caret, præsertim ob declarationem dictæ Constitutionis, & sic suspensi, si celebrent, fiunt irregulares, à solo Papa absoluendi, & dispensandi.

SVMMARIVM.

1 *Promotus sacris Ordinibus ante ætatem, est suspensus.*
2 *Formula supplicationis pro malè promoto ante ætatem.*
3 *Promoto à non suo Ordinario, datur decretum, vt hic.*
4 *Promoto bona fide ante ætatem, quomodò succurratur.*
5 *Promotus ante ætatem, si beneficium obtinet, eget noua prouisione, & quomodò illa detur, nu. 11.*
6 *Promoto per vim ad ordines sacros, quomodò prouidendum.*
7 *Promotus ante ætatem, promotione occulta, quomodo dispensandus.*
8 *Irregulari, qui beneficium curatum in concursu per fraudem obtinuit, quod decretum detur.*
9 *Promotus ante ætatem, est inhabilis ad beneficia.*
10 *Constitutio Pij II. de malè promotis, loquitur de sacris ordinibus.*

Praxis Dispensationis cum malè promotis ante ætatem.
CAP. IX.

Ecundus casus in dicta Constitutione expressus, est, cum quis antè legitimam ætatem, ad supradictos ordines se fecerit promoueri: quæ etiam magnam habet cum ipsius iuris communis dispositione, conformitatem. Voluit enim *Alexander III.* relatus in *cap. Indecorum, de tempor. ordin.* vt interdictum esset pueris vlla dignitate fungi; ne qui sibi nihil adhuc prodesse possunt, alijs dignitate præfulgeant; cum ipsi nunquam ad vllum munus putentur idonei, *cap. super inordinata, de præb.* & hodiè ex nouo iure *Concilij Trid. sess. 23. cap. 6.* admitti non possunt vel ad beneficium simplex, ante quatuordecim annos, vt aliàs diximus: quamuis olim septennium sufficeret tàm ad primam tonsuram, quàm ad beneficia simplicia, *Marol. de irreg. lib. 1. c. 30. nu. 1. & 2.* Ex ipsa autem *Constitutione Pij II.* ante ætatem legitimam ordinatus, scilicet, aliquo ex sacris ordinibus, est ipso iure

O sus-

suspensus; & in ipsis ordinibus ministrãdo, efficitur pariter irregularis; cum quo solus Papa dispensare potest, sicut etiam in alijs casibus eiusdem Constitutionis, nisi forsan irregularitas indè proueniens sit occulta, quia tunc potest super ea Episcopus dispensare ex *Concil. Trid. sess. 24. cap. 6. de reform. Sayr. de cens. lib. 4. cap. 14. nu. 11.* Quod quidem intelligas, etiam si ad ipsam ætatem quantumcumq; minimum tempus deficiat; cum per *d. Conc. Trident.* fuerit iam præstitutum tempus, vt in *sess. 23. cap. 12.* vbi, *nullus in posterum ad Subdiaconatus ordinem ante vigesimum secundum, ad Diaconatum ante vigesimum tertium, ad presbyteratum ante vigesimum quintum ætatis suæ annum promoueatur.*

Cum igitur opus erit huiusmodi dispensatione in vtroque foro super hac irregularitate, porrigenda, tenoris sequentis erit supplicatio, videlicet.

2 *Beatissime Pater. Exponitur humiliter S. V. pro parte deuoti illius Oratoris Lucij Alberici presbyteri Neapolitañ Diæcesis. Quòd ipse aliàs in vigesimo, vel circa suæ ætatis anno constitutus, sacerdotalis dignitatis feruore accensus, ad omnes sacros, etiam presbyteratus ordines, ab Episcopo Minoreñ, ante ætatem legitimam, aliàs tamen ritè, se promoueri fecit, & in eisdem ordinibus (non tamen in contemptum clauium) ministrauit; quapropter Archiepiscopus Neapolitañ crimen huiusmodi conspicatus, contra ipsum Oratorem desuper procedens, illum in quasdam pœnas condemnauit, ac ab exequutione prædictorum Ordinum, suspensum declarauit; donec à Sede Apostolica, absolutionis beneficium, & dispensationis gratiam, meruisset obtinere. Cum autem, Pater sancte, dictus Orator, in vigesimo tertio suæ ætatis anno constitutus, de præmissis plurimùm doluerit, & doleat, cupiatque absolutionis beneficium, & dispensationis gratiam per dictam Sedem sibi misericorditer impendi; Supplicat igitur humiliter E. S. V. dictus Orator, quatenus eius statui, & conscientiæ securitati in præmissis opportunè consulendo; eumque specialibus fauoribus, & gratijs prosequendo, eum à mala promotione huiusmodi, necnõ à quibusuis sententijs, censuris, & pœnis ecclesiasticis, quas propter præmissa quomodolibet incurrit, in vtroq; foro, apostolica authoritate; absoluere, & totaliter liberare, dictasque pœnas sibi gratiosè remittere, & condonare; secumque super quacunque irregularitate ex præmissis per eum quomodolibet cõtracta; quodq; illa, & alijs præmissis non obstantibus, suo clericali charactere, quo aliàs ritè insignitus fuit, illiusque priuilegijs, & omnibus, etiam sacris, & presbyteratus ordinibus per eum, vt præfertur quoque susceptis, postquam ad legitimam ætatem peruenerit, vti, & in illis, etiam in altaris ministerio ministrare; necnon quacunque, & qualiacunque sine cura, & ætate legitima sibi suffragante) cum cura, beneficia ecclesiastica, etiam si Canonicatus, & c. dignitates, &c.*

Et cum absolutione à censuris ad effectum, &c. Et additur, *Et committatur Ordinario, imposita Oratori pœnitentia salutari, tandiù duratura, quantum ei deerat ad ætatem legitimam, cum promotus fuit. Ipsoque ab exequutione suorum Ordinum ad biennium, & deindè arbitrio eiusdem Ordinarij suspenso.*

Quotiès autem Orator fuerit sic promotus à non suo Ordinario, additur etiã,
3 *Ita quod tempore huiusmodi elapso, suspensio prædicta minimè sibi relaxetur, donec prænio diligenti examine super vita moribus, & doctrina, ac sufficientia patrimonij, vel beneficij ecclesiastici titulo, ab eodem Ordinario approbatus fuerit. Et quoad dispensationem, dummodò Oratori nullum aliud canonicum obstet impedimentum.* Si verò Orator tempore impetrationis huiusmodi gratiæ, neque peruenerit ad ætatem legitimam, additur, *Ipsoq; Oratore ab exequutione suorum Ordinum, donec ad ætatem legitimam peruenerit, suspenso,* vt dictum est in corpore supplicationis.

Si autem Orator narrauerit in supplicatione se bona fide, eo quod putaret esse legitimæ ætatis, promotum fuisse ad sa-
4 cros ordines, sublata supradicta pœnitentia salutari, committitur Ordinario cum clausula *Dummodò constet, Oratorem, ignorantem defectum ætatis huiusmodi, promotum fuisse, ipsoque ab exequutione suorum sacrorum Ordinum, donec vigesimum quintum ætatis suæ annum attigerit, & deindè ad beneplacitum eiusdem Ordinarij, suspenso.*

Contingit vt plurimum, Oratorem sic malè promotum, obtinuisse beneficium etiã curatum; quo casu petenda erit no-

ua prouisio à Papa, & sub calce supplicationis addi consueuit. *Et committatur Ordinario: imposita Oratori aliqua pœnitentia salutari, ipsoque ab exequutione suorum ordinum ad octo menses, & deindè arbitrio eiusdem Ordinarij suspenso; Et dimissa prius per ipsum Oratorē prædicta Parochiali Ecclesia. Et quoad nouam prouisionem, committatur cum Clausula, Si per diligentem, &c. & deputato per eundem Ordinarium, durante suspensione huiusmodi, Vicario idoneo in dicta Parochiali cum congrua portione illius fructuū pro sustētatione ipsius Vicarij*, Et hæc ita practicantur in vtroq; foro.

Fuit aliàs tempore Clementis VIII. petita commissio declaratoria nullitatis susceptionis Subdiaconatus in decimo-
6 septimo anno per vim parentum; & cōmissum Ordinario quatenus, si vocatis, qui forent euocandi, ac inquisita per eū super præmissis, diligentius veritate, rem ipsam ita esse reperisset, prout narrabatur, Oratorem, ad seruandam continentiam, non teneri, sed matrimonium cum aliqua muliere sibi benè visa, nullo alio iure sibi prohibita, contrahere; illudque in facie Ecclesiæ solemnizare, & in eo postmodum remanere; prolemque susceptam exindè legitimam fore, alio canonico nō obstante impedimento, liberè & licitè posse, apostolica authoritate, nunciaret, & declararet, prout iuxtà casus huiusmodi exigentiam de iure esset faciendum.

7 In foro autem conscientiæ, quando videlicet, irregularitas in his casibus, occulta est, licèt super ea possit Episcopus dispensare virtute Concilij Tridentini; quia tamen quandoque credit forsan non tutò se posse dispensare; propterea pro ipsa dispensatione recurritur ad Officium Sacræ Pœnitentiariæ, quæ committit Confessario per Oratorem, eligendo, quatenus ipsum Oratorem, audita prius ipsius sacramentali confessione, à quibusuis sententijs, censuris, & pœnis ecclesiasticis, quas propter præmissa quomodolibet incurrit, & excessibus huiusmodi, absoluat hac vice in forma Ecclesiæ consueta; iniuncta indè ei pro modo culpæ graui pœnitentia salutari, quæ duret per tantum tempus, quantum ei deerat ad ætatem legitimam, cum promotus fuit; & alijs quæ de iure fuerint iniungenda. Ipsoque ab exequutione suorum ordinum suspenso. Demùm dummodò præmissa occulta sint, & Orator legitimam ætatem expleuerit, cum eodem, pœnitentia, vel illius parte peracta, & suffragantibus sibi dignis pœnitentiæ fructibus, & meritis, alioque ei canonico non obstāte, super irregularitate per eum ex præmissis quomodolibet contracta, quia interim sic ligatus missas, & alia diuina officia, non tamen in contemptū clauium celebrauit, vel aliàs diuinis se immiscuit; quodq; illa, & alijs præmissis non obstantibus, postquam in huiusmodi suspensione steterit per tempus arbitrio Confessoris statuendum, in suis ordinibus, etiam in altaris ministerio ministrare; & sibi ante præmissa canonicè collata, retinere; & si quæ in futurum, aliàs tamen canonicè conferantur, beneficia ecclesiastica cum cura, & sine cura, inuicem tamen compatibilia, recipere, & similiter retinere licitè valeat, misericorditer dispenset in foro conscientiæ, & in ipso actu sacramentalis confessionis tantùm, & non aliter neq; vllo alio modo: ita quod absolutio, & dispensatio huiusmodi Oratori in foro iudiciario nullatenus suffragentur.

Si verò Orator sic irregularis, tempore supradictæ dispensationis, obtinuerit beneficium curatum, semper Sacra Pœnitentiaria exquirit, an illud obtinuerit in concursu: quod si ita esse, respondetur, fit de hoc mentio, & in litteris prædictæ dispensationis additur, vt Orator prædi-
8 ctus, illis, quibus ipse in concursu per fraudem, sic prælatus fuit, satisfaciat, vel cum eis concordet; ac cum eo Confessarius dispenset, vt in suis ordinibus ministrare valeat, & postquam prædictis satisfecerit, vel cum eis concordauerit, eidem concedat retentionem beneficij prædicti. cum condonatione fructuum perceptorum; quorum quantitas debet omninò eidem Sacræ Pœnitentiariæ explicari. Et hæc in illius Prætorio seruātur, quoties petitur retētio beneficij curati, quoad aliorum concurrētium præiudicium, quod etiam illius praxis seruat circa fructuum malè perceptorum expressionem, etiam in beneficijs simplicibus: quandoquidem, si ipsorum beneficiorum fructus sic percepti ascendunt ad aliquam notabilem summam, præcipitur, vt ex illis fiat aliqua eleemosyna alicui Ecclesiæ, seù alteri loco pio.

9 Dispensatio etenim ad beneficia, omninò petenda est, cum ad illa inhabilis existat, promotus ante tempus à iure statutum, *Clem. fin. de ætat. & qual.*

Et magis declaratur in supradicta Cōstitutione Pij II. §. *Præterea, vltra alias pœnas in tales generaliter à iure inflictas, beneficijs ecclesiasticis possint iure priuari.*
10 Quod tamen intelligendum est de ordinatis sacris ordinibus, de quibus ipsa

Constitutio loquitur; nam si conferantur ipsa beneficia, clericis in minoribus cõstitutis, illaque nullum sacrum ordinem annexum habeant, tenet collatio, vt ex ipsa Constitutione elici ur.

Quapropter, ex præmissis deducitur notoria praxis Datariæ apostolicæ, quæ in casibus supradictis, nimirùm, quando quis ante legitimã ætatem sibi obtinuit absque apostolica dispensatione prouideri de beneficio curato, cum iam peruenerit ad legitimam ætatem, illi datur etiã noua prouisio, quæ committitur Ordinario, & beneficio per Oratorem prædictum prius in manibus eiusdem Ordinarij realiter dimisso. Et quoad nouam prouisionem, cum clausula, *Si per diligentem &c.* Et præcipitur, quod infra sex menses proximos ad Subdiaconatus ordinẽ, quatenus illum nondum susceperit, necnon eum primùm ad ætatem legitimam suscipiendi Sacros Diaconatus, & Presbyteratus Ordines peruenerit, proximis indè temporibus, ad illos promoueri, & interim eidẽ beneficio per presbyterum idoneum deseruiri facere, omninò teneatur; alioquin, eo in singulis præmissis deficiente, beneficium prædictum vacare censeatur eò ipsò: quodq; idem Orator quamdiù presbyter non fuerit, fructus huiusmodi beneficij, nullatenus suos facere, sed in vsum Ecclesiæ, quam sic obtinuit, vel illius Sacristiæ, detracta congrua portione pro dicto presbytero deseruiente, conuerti omninò debeant, & ita passim in his, & similibus casibus seruari videmus.

SVMMARIVM.

1 *Constitutio Vrbani VIII. contra promotos sine litteris dimissorialibus.*
2 *Promoti sine litteris dimissorialibus, rarò dispensantur.*
3 *Papa, facta suorum prædecessorum custodit.*
4 *Papa, non imponit legem successori.*
5 *Papa obseruat propria decreta, & Cõstitutiones.*
6 *Papæ actus debent esse stabiles.*
7 *Pontifex, constituendo, non imponit sibi legem.*
8 *Promoti sine litteris dimissorijs, quibus pœnis iure antiquo plectantur.*
9 *Datur eis absolutio tantùm, sine dispensatione.*
10 *Formula supplicationis pro malè promoto sine litteris dimissorialibus.*
11 *Suspensio à Papa imposita, ex causa ab eodem relaxatur.*
12 *Clerici, sunt alendi beneficijs ecclesiasticis.*
13 *Promoti bona fide, sine litteris dimissorijs, non puniuntur.*
14 *Constitutio Pij II. de malè promotis, ligat etiam regulares.*
15 *Constitutio respiciens fauorem animarum, ligat omnes.*
16 *Ordinatus sine dimissorijs à non suo Episcopo, cui tamen notus est, an incurrat pœnas Constitutionis Pij II.*
17 *Et quid de promoto in propria Diœcesi ab alieno Episcopo, proprio sciente Episcopo.*
18 *Promotus cum litteris dimissorialibus Vicarij Generalis, an incurrat pœnas Constitutionis Pij II.*
19 *Litteras dimissoriales, quando concedat Vicarius generalis sine speciali mandato.*

Praxis Dispensationis cum malè promotis sine litteris dimissorijs.

CAP. X.

Ertius verò, & vltimus ex supradictis tribus casibus est, cum quis fuerit ad ipsos Sacros Ordines promotus absque litteris dimissorialibus proprij Ordinarij, vel etiam ab ipso Oratore, aut (quod idem est) ab alio falsò fabricatis: & cum ista mala promotio adhuc iam creuerit in immensum, frequentiorem reddit indies petitionem super ea, dispensationis. Quapropter Sanctissimus Dominus Noster Vrbanus Papa VIII. ad obuiãdum tot malis indè iugiter prouenientibus, aliam edidit super hoc, & alijs capitibus, Constitutionem, quæ cum satis inconcussè seruetur, non incongruum visum fuit illius tenorem hic inserere, qui talis est, videlicet.

Vr-

1 VRbanus Papa VIII. Ad perpetuam rei memoriam. Secretis æternæ prouidentiæ consilijs, nullo nostrorum suffragio meritorum, Speculatores Domus Israel, in sublimi Apostolatus culmine constituti, eò potissimum Pontificiæ sedulitatis officia conuertenda esse arbitramur, vt qui in sortem Domini vocantur, Christique Militiæ dant nomen, spiritualem Ecclesiæ tranquillitatem non perturbent, sed pacem confirment, vires augeant, ac tàm strenuè se gerant, vt ipsam terribilem, quasi castrorum aciem ordinatam, inferæ potestates, ac Principes tenebrarum quotidie magis perhorrescant. Hæc autem quantò impensius fieri optamus, tantò maiori indignatione irreligiosam quorumdam impudentiam detestamur, ac sacrilegam temeritatem execramur, qui Sacros Canones, Summorumque Pontificum decreta non verentes, Clericales Ordines illegitimè suscipiunt, ac dum in Ecclesiasticorum ministrorum cœtum per nefas irrepunt, Dei cultui, animarum saluti, omnibusque ad optimum Christianæ Reipublicæ regimen pertinentibus, plurimum obesse noscuntur. Aliàs siquidem fel. rec. Clemens Papa IV. prædecessor noster volens periculis animarum eorum obuiare, qui vinculo excommunicationis adstricti, aut apostatæ, seù irregulares, vel aliàs Ordinum sacrorum susceptione indigni, suam patriam, in qua de his haberetur notitia, fugientes, se in remotis partibus faciebant ad huiusmodi Ordines promoueri, statuit, vt nullus Episcoporum Italiæ de cætero aliquem Vltramontanum Clericum ordinare præsumeret, nisi ab eodem Clemente prædecessore, vel ab Episcopo, de cuius Diœc. traxerat originem ordinandus, vel in cuius Diœc. beneficiatus existebat, per eius patentes litteras causam rationabilem continentes, quare ipsum nolebat, aut nequibat ordinare, specialem licentiam haberet, eos verò, quos contra præmissa contigisset ordinari, manere voluit absque spe dispensationis super hoc à Sede Apostolica obtinenda, suspensos, ac ordinantes condigna pœnitentia puniri. Cùm autem, non sine graui animi nostri molestia, Nobis innotuerit, quamplures Vltramontanos suæ salutis immemores, Deique timore postposito, ad Ordines prædictos tum falsis Dimissorialibus litteris, seù etiam cum titulo patrimonij ficto, vel fiduciario, seù etiam falso, cum maximo bonorum omnium scandalo, se promoueri fecisse. Nos innumeris, quæ ex minùs canonica Clericorum ordinatione huiusmodi proueniunt, malis, quantum Nobis ex Alto conceditur prouidere volentes, prædictam Clementis prædecessoris Constitutionem, cũ omnibus, & singulis in ea contentis approbãtes, & innouantes. Motu proprio, & ex certa scientia, ac matura deliberatione nostris, deq; Apostolicæ potestatis plenitudine, Venerabilibus Fratribus Patriarchis, Archiepiscopis, & Episcopis in Italia existentibus, tenore præsentium prohibemus, ne quouis prætextu, & ex quacunque causa Hispanos, Lusitanos, Gallos, vel Germanos, aliosque quoscumq; Vltramontanos, & ex quibusuis locis extrà Italiam oriundis, non solùm ad Sacros, sed neque etiã ad minores Ordines, vel Clericalem characterem promouere audeant, seù præsumant, nisi dimissoriales suorum Ordinariorum litteras à nostris, & huius Sanctæ Sedis Nuntijs, seù Collectoribus in illis partibus cõmorantibus recognitas, probatas, & subscriptas habeant, eorundemue Nuntiorum, seù Collectorum subscriptiones à dilecto filio nostro in Alma Vrbe Vicario in spiritualibus generali similiter examinatæ, recognitæ, & probatæ fuerint, aliàs promouentes ad annum ab exercitio Pontificalium, promoti verò perpetuæ suspensionis pœnam, absque spe dispensationis à Sede Apostolica obtinendæ incurrant eò ipsò. Insuper promotos huiusmodi, ac etiam eos, qui cum falsis, vel fictis, aut fiduciarijs patrimonij titulis scienter se ad Ordines huiusmodi promoueri fecerint, non solùm prædictis, verùm etiam maioribus arbitrio nostro, & pro tempore existentis Romani Pontificis infligendis pœnis. Italos verò, si quos in posterum Clericali charactere insigniri, vel ad minores Ordines promoueri ab alieno Episcopo, cum falsis dimissorijs contigerit, etiamsi qualitatibus per Conc. Trid. Decretum cap. 16. sess. 23. requisitis præditi sint: Nihilominus sequuta tamen prius desuper Iudicis Ecclesiastici declaratione, fori priuilegio minimè gaudere, sed sæculari iurisdictioni, vt antea, plene in omnibus subiacere, & subiectos esse respectiuè volumus: sicque & non aliter per quoscumque

Iudices ordinarios, & delegatos, etiam causarum Palatij Apostolici Auditores, sublata eis, & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate, iudicari, & diffiniri debere, ac irritum, & inane si secus super his à quoquam, quauis auctoritate, scienter, vel ignoranter contigerit attentari. In contrarium facien. non obstantibus quibuscumque. Per præsentes autem, Constitutioni rec. mem. Pij Papæ II. prædecessoris nostri contra malè promotos editæ nullatenus derogare intendimus, sed illam cum omnibus, & singulis in ea contentis, in suo robore, & efficacia permanere, perindè ac si præsentes non emanassent, decernimus. Vt autem præsentes litteræ ad omnium notitiam facilius deuenire possint, volumus, quod illæ, siuè earum exempla in valuis Basilicarum Sancti Ioannis Lateranen., ac Principis Apostolorum de Vrbe, & Cancellariæ Apostolicæ, necnon in acie Campi Floræ, vt moris est, affixæ, omnes, & singulos, quos illæ concernunt, perindè arctent, & afficiant, ac si vnicuique personaliter intimatæ fuissent; quodque earundem transumptis, etiam impressis manu alicuius Notarij publici subscriptis, & sigillo alicuius personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis, eadem prorsus fides in iudicio, & extrà illud vbique adhibeatur, quæ ipsis præsentibus adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ. Datum Romæ apud Sanctum Petrum sub Annulo Piscatoris die 11. Decembris M.DC. XXIV. Pontificatus Nostri Anno Secundo.

V. THEATINVS.

Anno Millesimo sexcentesimo vigesimo quarto Indictione septima Pontificatus Sanctissimi D.N.D. Vrbani diuina prouidentia Papæ Octaui, die vero decimo sexto mensis Decembris, retroscriptæ litteræ Apostolicæ affixæ, lectæ, & publicatæ fuerunt ad valuas Basilicarum Sancti Ioannis Lateranen. Principis Apostolorum de Vrbe, ac Cancellariæ Apostolicæ, aciei Cãpi Floræ, per nos Alexandrum de Rocchis, & Fabium Emilianum Sanctiss. D. Papæ Curs.

Brandimartes Latinus pro Mag. DD. Curs.

Quæ Constitutio adeò viget, & obser-
uatur, vt nunquam, aut raro cum talibus
2 promotis, Summus Pontifex dispenset, vt
patet ex illis verbis, *Promoti verò, perpe-
tuæ suspensionis pœnam absque spe dispensa-
tionis à Sede Apostolica obtinendæ, incurrant
eò ipsò*; sicut etiam ab ipsa dispensatio-
ne abstinuerunt nonnulli sui prædecesso-
res; vel saltem illam vix, & cum maxima
difficultate concesserunt; sed præcipuè
hodiè rigidè ista Constitutio, vt dictum
est. seruatur; nam, non solùm Papa facta
3 suorum prædecessorum, cum magna re-
uerentia custodit, teste *Gonz. ad reg. 8. Cã-
cell. glos. 9. num. 77.* sed frequentius, etiam
arctatur sua propria voluntate ad obser-
uantiam suorum decretorum; imò si pos-
set, etiam ligaret ad hoc suos successores,
quod cum facere nequeat, *id. Gonz. d. glos.
9. num. 74.* quandoque his vtitur verbis in
suis Constitutionibus, & decretis, videli-
cet, *& quod nobis licete non patimur, nostris
successoribus indicamus*; cum non pos-
sit ipsis legem imponere potestati, seu vo-
4 luntati, *Rot. decis. 137. nu. 8. p. 1. diuers.* & sic
in proposito videmus, quod Papa adamus-
5 sim solet obseruare propria decreta, pro-
priasque Constitutiones; vndè, cum qui-
busuis quantumuis maximis fauoribus
nunquam, vel saltem raro aduersùs ea dis-
ponere consueuit; aliàs enim multa in-
6 conuenientia sequerentur; ac propterea
actus Pontificis debent esse stabiles, *Felin.
in cap. cum olim. nu. 5. de sentent. & re indic.*
Vndè in his, & similibus, neque pro san-
guine sibi coniunctis, siuè aliàs dilectis,
benemeritis, & præclaris viris, vidi hanc
dispensationem concedi. Quarè benè
confert illud Catonis in disticis morali-
bus, scilicèt, *Patere legem, quam tu ipse
tuleris*, quod citat *glos. in cap. cum omnes.
in verbo, legem, de constitut. & tex. in l. 1. ff.
quod quisq; iuris*; quamuis Summus Pon-
7 tifex ita constituendo, non imponat sibi
legem, quin saltem, ad sui libitum, possit
ab ea recedere, *l. Princeps, ff. de leg. l. digna
vox, C. eod. l. pen. ff. de arb.* vbi nemo sibi
ipsi imperare, seu legem imponere potest
l. si quis in princ. ff. de leg. 3.

Ista tamen dispensatio non modò diffi-
cilis redditur per illa verba supra dictæ Cõ-
stitutionis, scilicèt *absque spe dispensatio-
nis*

nis &c. verùm & id antiquo iure cauetur, vt *in cap. 1. de temp. ordin. n. 6.* vbi causæ explicantur, per quas prohibetur, quis, sine litteris dimissorijs, ad ordines promoueri, nempè, quia sæpè contingit, quod nonnulli clerici, vinculo excommunicationis astricti, aut apostatæ, seù irregulares, vel aliàs ordinum sacrorum susceptione indigni, suam patriam, in qua de his habetur notitia, fugientes se in remotis partibus faciunt ad huiusmodi ordines promoueri. Vndè sic prosequitur *tex. Nos igitur volentes animarum ipsarum periculis obuiare, statuimus, vt nullus Episcoporum Italiæ de cætero aliquem Vltramontanum clericum ordinare præsumat, nisi à nobis specialem licentiam habeat, vel ab Episcopo, de cuius Diœcesi traxit originem ordinandus, vel in cuius Diœcesi beneficiatus existit, per eius patentes litteras, causam rationabilem continentes, quare ipsum nolit, aut nequeat ordi-*
8 *nare. Eos verò quos contra præmissa contigerit ordinari, manere volumus, absque spe dispensationis, super hoc à Sede Apostolica obtinendæ, suspensos &c. vt in princ. d. Const.*

Quibus sic stantibus, licèt à Sede Apostolica petatur absolutio à mala promotione huiusmodi, necnon dispensatio ad suscipiendos sacros ordines, nihilominus petitio hæc restringi semper cōsueuit, *quoad absolutionem tantùm*: quod si aliquando pro iam promotis, etiam ad sacros ordines, petitur absolutio hæc cū dispensatione, sub sequenti formula datur, videlicèt.

Beatissime Pater. Exponitur humiliter S. V. pro parte deuoti illius Oratoris Landulphi de Aprano Clerici Neapolitañ Diœcesis, quod cū ipse aliàs feruore deuotionis accensus, plurimùm cuperet, dū laicus esset, Altissimo famulari; & à suo Ordinario litteras dimissoriales, ad effectum, vt se clericali charactere insigniri, & ad quatuor minores, necnon ad omnes sacros etiam presbyteratus ordines promoueri faceret, impetrare posse diffideret, litteris huiusmodi à se falsò fabricatis, ab alio Catholico Antistite, communionem Sedis Apostolicæ habente, dicto charactere insigniri, ac ad dictos quatuor minores, necnon Subdiaconatus Diaconatus, & presbyteratus ordines, aliàs tamen ritè promoueri se fecit, & promotus, in illis, etiam in altaris ministerio (non tamen in contemptum clauium) ministrauit, & alias diuinis se immiscuit; irregularitatem contrahendo. Cum autem, Pater Sancte, dictus Orator de præmissis plurimùm doluerit, & doleat ad præsens. Supplicat igitur humiliter S. V. quatenus sibi absolutionis beneficium misericorditer impendendo, ac aliàs in præmissis opportunè prouidendo, eundem Oratorem, ab excessibus huiusmodi, in vtroque foro absoluere, & totaliter liberare; necnon cum eodem Oratore, super dicta irregularitate, quodq; ea, & alijs præmissis non obstantibus, dicto clericali charactere, quo antea ritè insignitus fuit, illiusq. priuilegijs, ac dictis quatuor minoribus, & sacris ordinibus prædictis vti, & in illis, etiam in altaris ministerio ministrare, necnon quæcunque & qualiacunque cum cura, & sine cura beneficia ecclesiastica &c.

Et cum absolutione à censuris ad effectum &c. Et additur, *Et committatur Ordinario; imposita Oratori aliqua graui pœnitentia salutari; ipsoque ab exequutione suorum ordinum ad biennium, & deinde arbitrio eiusdem Ordinarij suspenso; nec lapso tempore suspensionis huiusmodi, celebrare possit, donec præuio diligenti examine super eius vita, moribus, & scientia, ac legitimis natalibus, necnon patrimonij, vel beneficij ecclesiastici ad congruam eius sustentationem sufficientia, alijsque ad id requisitis ab eodem Ordinario approbatus fuerit, suspenso.*

Vidi quādoq; Oratori impositam fuisse pœnam suspensionis ad maius tempus, putà ad sex annos; quia Summus Pōtifex ab huiusmodi mala promotione, præsertim sine litteris dimissorialibus, maximè abhorret, ac proptereà in ipsis clausulis restrictiuis addi consueuit pro maiori declaratione, quòd durante tempore suspēsionis, Orator beneficia curata, aut aliàs sacrum ordinem requirētia, seù annexum habentia, obtinere nequeat.

11 Solet tamen Summus Pontifex quascunque suspensiones, ex aliqua causa relaxare, præcipuè cum Orator intra tempus suspensionis huiusmodi personaliter accesserit ad Vrbem, vel, si sit pauper, & ad longum tempus abstinuit ab exercitio suorum ordinum; nam clerici præ-

12 fer-

12 sertim pauperes sunt alendi beneficijs ecclesiasticis, quæ dicuntur patrimonium Christi; *cap. cum secundum, de præb.*

Deniquè ex supradictæ Constitutionis contextu satis elicitur, non includi eos, 13 qui præmissa agunt simpliciter, & absque dolo, & temeritate; quia lex puniens præsumentem aliquid facere, non includit taliter facientes simpliciter, bona fide, & absque dolo, ac temeritate, vt per *Cardin. in Clem. 1. q. 38. de priuil.* cum isti excusentur à pœna suspensionis, ipso iure inflicta per eandem Constitutionem.

Ad hæc, silentio non prætereundum existimaui, supradictam Constitutionem, saltem quoad hanc nostram praxim, nonnullis egere declarationibus, sicut in facti contingentia, ac in casibus petendæ dispensationis: pluries occurrit, propterea.

Dubitatur Primò, An illa habeat locū etiam in Regularibus, vt si forrè ij, sic malè promori fuerint, incurrant pœnas ibi inflictas, & consequenter indigeant apostolica dispensatione, & rehabilitatione. Et pro negatiua responsione facit, quod appellatione clericorum, non veniunt fratres, ac monachi; cum in iure ponantur tanquam diuersi, vt *in cap. quisquis, 17. q. 4. cap. si quis suadente, ead. q. 8.* prout etiam è contra, Constitutio loquens de regularibus, non comprehendit clericos sæculares, *Clem. 1. & ibi glos. in verbo, religiosus, de reb. eccles. non alienan.* Ad hoc plurimum confert, quod, quando Papa voluit fratres, seu monachos comprehendi in regulis Cancellariæ, illos expressit faciendo de eis expressam mentionē, vt in pluribus regulis dictæ Cancellariæ: vndè si Papa id voluisse expressisset.

His tamen non obstantibus, contrariū potius est verius; & hoc propter iden-14 titatem rationis, quæ militat tàm in regularibus, quàm in sæcularibus: quandoquidem, non minus errant ipsi regulares, quàm sæculares contra dictam Constitutionem; vndè stante dicta identitate rationis, Constitutio ipsa omnes ligat, *argu. tex. in l. si postulauerint, §. ratio, ff. de adulter.* id enim magis liquet ex proemio eiusdē Constitutionis; cuius verba applicari optimè possunt in sacrorum ordinum collatione, quæ fit, etiam monachis alijsque regularibus; nec aliquem latet, quod Cōstitutio, quæ emanauit in fauorem ani-15 marum, indistinctè ligat omnes, nemine penitùs excluso, *Abb in cap. significasti, de for. com p.* ac insuper, quia dicta Constitutio, dū loquitur de clericis, indistinctè veniunt, etiam monachi, & quicunque regulares, *tex. in cap. duo sunt genera, 12. q. 1.* vbi colligitur, quod terminus iste, *clericus* est nomen vniuocum; præterea dicta Cōstitutio loquitur per verba satis generalia, dū dicit; *ordinamus, quod omnes, & singuli &c. ad aliquem ex sacris ordinibus se fecerint promoueri &c.* illa enim dictio, *omnes*, generalitatem, & vniuersalitatem infert, *Clem. 1. & ibi glo. in vers. quouis modo, de reb. eccles. non alien. Alex. cons. 30. nu. 14.* & ita in facti contigentia pluriès fuit tentum, & iudicatum.

Dubitatur secundò. An prædicta Constitutio vendicet sibi locum in eo, qui tanquam Episcopo ordinanti notus, fecit 16 se ab illo promoueri, absque litteris dimissorialibus proprij Ordinarij? Et omissis, quæ pro parte negatina afferri possēt, concludendum est prorsus affirmatiuè; fundamentum autem est, quia supradicta Constitutio, pro forma requirit litteras dimissoriales, quæ procul dubio inducitur, quando illa non modò disponit super aliquo actu faciendo, sed vltrà procedit; nimirùm annullando actum, quando ipsa forma non seruatur, *Alex. in l. 1. nu. 6. ff. de liber. & posth. Dec. cons. 455. num. 7.* ipsam namq; formam in ea Constitutione, traditam iam habemus ex illis verbis, *& ad aliquem ex sacris ordinibus se fecerint promoueri, à suorum ordinum exequutione ipso iure suspensi sint &c.* Neque hic proderit ratihabitio superueniens proprij Episcopi; quia licèt illa, de sui natura regulariter validet actum præcedentem, ac æquipolleat mandato, tollatque omnem inhabilitatem, quæ à voluntatis defectu causari possit, vt dicit *text. in l Iulianus, ff. qui s tisd. cogan. Bald. in l. fin. C. de pact.* attamen in casu nostro, ista ratificatio, seu consensus, post actum à principio nullum, sed potius illegitimum superueniens, non operatur, *l. quod ab initio, ff. de reg. iur. Bart. in l. obseruari, q. vlti. de off Procons. Alex. cons. 78. nu. 24. vol. 5.* & satis patet per diuersa iura, quod ordinatio sine litteris dimissorialibus, nulla est ipso iure, quoad exequutionem susceptorū ordinū, vt probat, *text. in cap. illud. in fin. & in cap. si quis. 71. distin. glos. in cap significasti, de off. Archid.* quæ tenet, huiusmodi ordinationem non valere, quoad suū Episcopū: quapropter per illius ratihabitionē minimè reuiuiscit, neq; eius cōsēsus superueniens proderit: nec pœna ipsa, quæ incurritur per hanc cōtrouētionem, pœnitentia superueniente, tollitur, aut purgatur post actū cōsummatum,

tex.

tex. in l. non prodest, ff. vi bon. rapt. l. 1. §. si rē depositam, ff. depos. insuper quando iste fuit ordinatus sine litteris dimissorijs, id nequa quā fecit nomine, & prætextu sui Episcopi, sed nomine, & authoritate ipsius Episcopi ordinantis; ac propterea, quis ratum habere non potest, quod suo nomine gestum non fuit; *tex. in l. si seruus, ff. de prec. ar.* & quod maius est, neque huiusinodi ratihabitioni datur locus, ob non seruatam supradictam formam, vt per *Bald. in l. executorem nu. 15. C. de exeq. rei iud. Mandos. in reg. 35. q. 4. nu. 6. cum seqq.*

Dubitatur tertiò, an prædicta Constitutio habeat locum in promoto absque litteris dimissorialibus in propria ipsius
17 Diœcesi, ab alieno Episcopo, qui inibi consueuit ordines cōferre, propositis publicè edictis, proprio Episcopo sciente, & non contradicente? Et cum *d. Mandos. q. 5. per tot.* resoluitur ad huc negatiuè; quia licèt scientia cū patientia operetur idē, quod deputatio ad aliquod officium, seù ad aliquid peragendum, vt est *text. in l. qui patitur ff. mand* ac proindè, cum Episcopus proprius, potuerit alienum Episcopū, ad sacros ordines conferendū, deputare, & propter eam scientiam, & tolerantiam videatur ipsum deputasse; nihilominus, quia, sicut supra dictum est, litteræ ipsæ dimissoriales pro forma omninò requiruntur, taliter ordinatus subijcitur pœnis supradictæ Constitutionis, *id. Mandos. d. q. 5.*

Dubitatur quartò, quid, si quis ad dictos sacros ordines promoueatur cum litteris dimissorialibus Vicarij generalis, an
18 incurrat pœnas supradictæ Cōstitutionis? Et pro parte negatiua facit, quia illius tenor indistinctè se habet de litteris dimissorialibus; ac propterea, quomodocunq; illæ concedantur, censetur satisfactum huic Constitutioni; cum satis certum sit, Vicarium generalem Episcopi, habentem generale mandatum, illas concedere posse. Ipse namque Vicarius generalis, seù vices alicuius gerens, omnia potest, quæ is, cuius vices gerit, *l. 1. §. his, quibus, ff. de leg. 3.* & Vicarius generalis, est Ordinarius, *cap. Romana, in princ. & ibi glos. de appell.* ac propterea potest ea, quæ sunt legis Diœcesanæ, & iurisdictionis; & sic dictas litteras dimissoriales concedere.

Contraria tamen sententia verior est, nimirùm, vt dictis pœnis subijciatur; cum ipse Vicarius, qui dictas litteras cōcessit, caret ad id speciali mandato, *text.* est expressus *in cap. cum nullus, §. Episcopo, de temp. ordin. in 6. & in cap. significasti, de offic. Archid.* quia non sufficit generalis Vicarij cōstitutio. Quod tamen declaratur, nisi, videlicèt, Episcopus sit in remotis, quia
19 isto casu, poterit ipse Vicarius, dictas litteras concedere, *d. §. Episcopo, de temporor. ordin. in 6.* & *ibi Franc. in 4. not.* æquiparat, quod habeat speciale mandatum ad hoc, vel quod habeat solum generale, & Episcopus sit in remotis, & notauit *Archid. in cap. Reatina, post med. 63. dist.* quòd vbicunq; Regis, vel Comitis, aut Archiepiscopi consensus requiritur, & ille sit absens extrà Regnum, Comitatum, vel Archiepiscopatum, sufficiat requirere illius Vicarium. Idemque dicitur de Vicario, ab ipso Papa deputato, prout in dies deputari consueuit, cum facultate concedendi etiā litteras dimissoriales ad ordines, iuxta *tex. in l. 1. & ibi Bart. ff. de leg. 3. Cassad. dec. 4. num. 1. de Constit.* alia multa circà hæc videri possunt penès d. *Mandos. super regula de malè promotis,* per omnes illius quæstiones. Et hæc sunt maximè notanda; quia frequenter accidunt in praxi.

SVMMARIVM.

1 ***Promotus ad ordines sine titulo, quando est suspensus.***

2 ***Et quid circa id teneat Sacra Pœnitentiaria apostolica.***

3 ***Et quomodò illa super hoc dispenset, quando casus est occultus.***

4 ***Et quomodò Dataria apostolica in casu publico.***

Praxis Dispensationis cum malè promotis sine titulo.

CAP. XI.

Via verò adhuc ipsa mala promotio ad sacros ordines, ex falsa tituli constitutione, insurgit, ad quem quis petit promoueri, non absonum quæ rere visum est, quid hic sentiat ipsius Curiæ praxis: circà quod, ita differendum est, vt priùs tres constituantur casus, quorum primus est, quando quis titulo carēs, exposuit Episcopo ordinanti, se nullum habere titulum, & nihilominus Episcopus

pus prædictus sciens, vel scire debens, illum ad dictos ordines absque titulo promouit;& tunc ita ordinatus,non incurrit suspensionem, adeò vt celebrando, efficiatur irregularis; nam hoc casu,ipse ordinatus habet actionem contra dictum Episcopum,vel successorem;vt eundem sumptibus suis alere cogatur,vel de beneficio prouidere, *cap.accepimus, de ætat. & qualit.cap.cum secundum,de preb.*

Alter casus est,quando quis habet titulum, non tamen sufficientem ad sui congruam sustentationem; nam, si Episcopo ordinanti id narrauit, & nihilominus dictus Episcopus,illum ordinauerit,nec etiā ipse ordinatus incurrit aliquam suspensionem, quia poterit agere contra Episcopum ad supplementum,*glos.in cap.tuis, de præb.*& sic taliter ordinatus,in his duobus casibus,nullā incurrit suspensionem,

Tertius verò casus,qñ ordinatus fuit in culpa,exponendo patrimonium, siuè in totum, siuè in partem, falsum; & sic fraudulenter decepit Episcopum ordinātem; affirmando, se habere patrimonium, vel
1 beneficium sufficiens; tunc enim incurritur ab ordinato, suspensio à iure imposita *in c.neminem, & in c. sanctorum, dist.70.* Concilium namque Tridentinum *sess.31. cap.2.*nullas alias pænas innouat,nisi eas, quæ continentur in *dictis cc.*vbi cauetur, ordinatum sine titulo, esse suspensum;eoque magis, cum solùm ordinatus est in culpa, decipiendo ordinantem, mentiendo titulum,*Paris.de resign.benef lib.2.q.6. num.18* vbi expresè ait,quod sic ordinatus est suspensus, & sic per Concilium,tali casu est innouata pœna, *d.cap.neminem, & cap. Sanctorum*; ac propterea si ea suspensio e durante ,ordinatus, in suscepto ordine ministrauerit, incurrit irregularitatem, super qua solus Papa dispēsare potest,*Quarant. in sum bull. verbo,ordo,vers. quia hæc conclusio,cum seqq.*

Ex his,*Nauarr.conf.1.q.16. de constitut.* quærit,an in *Concil.Trid.sess.21.cap.2.*ipso iure sit suspensus, qui absque patrimonio ordinatur, vel habens quidē beneficium, sed insufficiens, & quas pœnas innouet *Conci* quando *in d.cap.* dicit *Antiquorum canonum pænas super his innouando.* Et respondet ibi,quod hæc quæstio satis difficilis est, & fuit aliquando controuersa in sacro Pœnitentiariæ Prætorio; nō tamen distinguit,in quo casu,ipsa Pœnitentiaria teneat; ordinatum, hanc suspensionem incurrere, ac propterea,quicquid tàm ipse in *d.q.* quàm alij super hoc,dixerint, sū mihi videtur, tutò adhæreri posse praxi eiusdē S. Pœnitentiariæ,ego.n.per multos annos obseruaui ipsam sēper, in posteriori casu,nempè. quando ordinatus decipit
2 Episcopum ordinantem cum ficto titulo, vel minus sufficienti,siuè patrimonij,siuè beneficij,tenere, Oratorē esse suspensum; & celebrando, irregularitatem incurrere ex verbis finalibus *d.cap.2.* videlicèt, in priori casu,pęnas esse statutas scienter ordinantibus sine,vel cū insufficienti titulo; quo casu tenetur Episcopus illi sic ordinato spondere,vel supplere necessaria ad victū,vt *in d. c.cum secundum,de præb.* & declarauit Sacra Congregatio eiusdē Concili; nec aliquo modo pœnæ *d. cap.cum secundum*,comprehēdūt taliter ordinatos, qui nullo modo sunt suspensi, ac propterea si celebrent,non sunt irregulares;quāuis perperàm nonnulli contrarium tenuerint,inter quos *Abb.in cap. veniens, t. not. de fi.presb.Burgas. de irregu.p.1.q.5.nu. 24.Maiol.eod.tract.lib.4.c.p.15.nu.1.* Cum verò ordinatus,est in culpa,vt dictum est, eò quòd iam incurrit suspensionem,celebrando,efficitur irregularis; quia quoad eum, per *d. Concil.* innouata est pœna *d.c. neminem, & cap. sanctorum,* & ita seruat communis Romanæ Curiæ praxis,etiam pro absolutionibus, & dispensationibus super hoc in vtroque foro impetrandis.
3 Quod si casus fuerit occultus,per Sacrā Pœnitentiariam absolutio cum dispensatione,committitur Confessario,quatenus si est ita,Oratorem, audita prius ipsius sacramentali confessione, à quibusuis sententijs, censuris,& pœnis ecclesiasticis, quas propter præmissa quomodolibet incurrit, & excessibus huiusmodi, absoluat in forma ecclesiæ consueta;iniuncta indè ei pro modo culpæ,pęnitentia salutari, & alijs, quæ de iure fuerint iniungenda. Ipsoque ab executione suorum ordinum suspenso. Demùm,dummodò præmissa occulta sint, cum eodem Oratore, pænitentia, vel illius parte peracta,& suffragātibus sibi dignis pœnitentiæ fructibus, & meritis,alioq; ei canonico non obstante, super irregularitate per eum,quia interim sic ligatus,missas,& alia diuina officia,nō tamen in contemptum clauium,celebrauit,vel aliàs illis se immiscuit,quomodolibet contracta;quodque illa,& alijs præmissis non obstantibus, quæcunque beneficia ecclesiastica cum cura, & sine cura,inuicem tamen compatibilia,si quę sibi aliàs canonicè conferantur,recipere, & retinere,necnon,postquam legitimum titu-

titulum beneficij, vel cum conditionibus à Sacro Concilio Tridentino requisitis, sufficiens patrimonium habuerit, atque in huiusmodi suspensione steterit per tēpus arbitrio eiusdem Confessoris statuendū, in suis ordinibus, etiam in altaris ministerio, ministrare, licitè valeat, misericorditer dispenset in foro conscientię, & in ipso actu sacramentalis confessionis tantùm, & non aliter, neq; vllo alio modo. Ita quod absolutio, & dispensatio huiusmodi Oratori in foro iudiciario nullatenus suffragentur.

4 Idem seruat, etiam Dataria apostolica, quæ dispensat in vtroque foro super huiusmodi irregularitate, & quotiès supplicatur pro dispensatione pro Oratore promoto ad sacros ordines sub ficto titulo, committit Ordinario, vt imposita eid m Oratori aliqua pęnitentia salutari; ipsoq; ab exequutione suorum ordinum ad annum vel biennium, aut aliud tempus, D. Datario beneuisum, suspenso; ita vt nec finito su pensio is huiusmodi tempore, restituatur ad executionem dictorum ordinum, antequam ab ipso Ordinario idoneus repertus, & approbatus fuerit, ac in ecclesiasticis, vel alijs redditibus ann is hab erit, vndè commodè viuere possit dispenset.

SVMMARIVM.

Praxis Dispensationis cum malè promotis per saltum.

CAP. XII.

1 PAri modo per saltum promotus, idest ad ordinem superiorem, nō recepto prius ordine inferiori irregularis est *cap. vn. vbi DD. de cler. per salt. prom. Cōc. Trid. sess. 23. cap. 14. in fin. de reform. Nauarr. cap. 27. num. 242. Maiol de irregul. lib. 4. cap 12. Zerola in prax. p. 2. verbo irregularitas, §. 3.*

2 ac propterea dispensatione apostolica indiget, si in suscepto ordine ministrauit, *Henriq. in sum. p. 2. lib. 3. de excom. Campanil. in diuers. iur. can. rubr. cap. vn. nu.* 4. qnia suspensus est ab exequutione ordinis superioris ad quem per saltum promotus est, quousq; ordinem inferiorem recipiat, quem prætermisit, vt docet, *tex. in d. c. vn. Nau. in Man. cap. 25. num. 71. & cons. d. 40. de tempor. ordin. Maiol. d. cap. 12. Viuald. in Candel. aur. tit. suspen. num.* 48. *Sayr. de cens. lib. 4. c. 14. nu. 26.* vbi ait, quod id intelligi ur de ordinibus, siuè maioribus, sinè minoribus, vt cēsuit *Congreg. Cardinalium anno* 1588. Circà quod ait *id. Viuald. d. tit. nu.* 48. quod potest Episcopus dispensare,

3 antequam taliter promotus ministret, & dummodò omissum ordinem suscipiat, antequam vtatur tali dispēsatione. Si verò ante dispensationem, ordine suscepto vtatur, solus Papa dispensat, siuè scienter, siuè ignoranter ministrauerit; ita vt ministrans in ordine suscepto ante dispensationem, semper indigeat dispensatione apostolica ad hoc, vt ad maiores ordines ascendat, *id. Maiol. d. lib* 4. *nu.* 2. vbi ait, quod suppletio sola non sufficit, quoniam requiri etiam debet dispensatio, vt

4 ascendere, & ministrare possit. Est tamen aduertendum, quod taliter promotus, non est irregularis respectu ordinum inferiorum, quos legitimè suscepit, cum ab illorum vsu non sit suspensus, quod benè declarat *Syl. in verbo, irregularitas, §. 11. & Abb. in d. cap. vn. vlt. notab.* dicens, quod ordinatus præpostērè, non potest sine dispensatione ministrare in ordine sic suscepto, *Garz. de benef. p. 7. cap. 7. num.* 262. Si verò impedimentum exindè pro-

5 ueniens, occultum erit, nō requiritur dispensatio apostolica, sed tantùm Episcopi,

ex vi

ex vi Concilij Tridentini, *seß.24. cap.6.* Et ex eodem Concil. *seß.23.cap.14.* idem Episcopus cum promotis per saltum, si non ministrauerint, poterit ex legitima causa dispensare.

Dispensatio super irregularitate contracta ex huiusmodi mala promotione quando spectat ad Sedem Apostolicam, conceditur in dies in vtroque foro per Data iam, ac in foro conscientiæ per Officium Sacræ Pœnitentiariæ, si factum erit occultum, prout sæpè contingit, & sic primo casu porrigitur supplicatio tenoris sequentis, videlicet.

6 *BEatissime Pater. Exponitur humiliter S.V. pro parte deuoti illius Oratoris N. Diœcesis N. Quod ipse aliàs sacerdotalis dignitatis feruore accensus, quatuor minoribus ordinibus prætermissis ad sacros, etiam presbyteratus ordines promoueri se fecit; quapropter suus Ordinarius N. contra ipsum desuper procedens, illum in quasdam, etiam pecuniarius pœnas condemnauit, ac à sacrorum ordinum prædictorum exequutione, donec à Sede Apostolica absolutionis beneficium, & dispensationis gratiam meruisset obtinere, suspendit. Cum autem, Pater Sancte, dictus Orator de præmissis plurimùm doluerit, & doleat, cupiatq; sibi desuper opportunè prouideri, ac propterea absolutionis beneficium huiusmodi, ac dispensationis gratiam sibi misericorditer impendi. Supplicat igitur humiliter.* E. S. V. *dictus Orator, quatenus eius statui in præmissis opportunè prouidendo, eumque specialibus fauoribus, & gratijs prosequendo, dictum Oratorem à mala promotione huiusmodi, necnon à quibusuis sententijs, censuris, & pœnis ecclesiasticis, quas propter præmissa quomodolibet incurrit, in vtroque foro absoluere, dictasq; pœnas sibi gratiosè remittere, & condonare; Secumque super irregularitate, per eum ex præmissis quomodolibet contracta, quodq; sic omissos quatuor minores ordines supradictos, à suo Ordinario suscipere, liberè, & licitè valeat, dispensare, dictasque pœnas sibi gratiosè remittere, & condonare; ac postquam ad dictos quatuor minores ordines promotus fuerit, in illis, ac etiam sacris, & presbyteratus ordinibus ministrare, necnon quæcunque, & qualiacunque cum cura, & sine cura beneficia ecclesiastica, &c.* vt in alijs.

Et cum absolutione à censuris ad effectum, &c. Et additur. *Et committatur Ordinario, Ipsoque Oratore ab executione suorum ordinum, quousque dictos quatuor minores ordines, secretò, ac ritè susceperit, & deindè arbitrio eiusdem Ordinarij suspenso, & aliàs parito integrè iudicato.*

Qui quidem stylus procedit, quando in huiusmodi mala promotione, Ordinarius non fuit in culpa; Secùs verò, si fuerit culpabilis; nam tunc Dataria, seù Cancellaria apostolica id committit Metropolitano, vel Ordinario viciniori qui Oratorem absoluat, & cum eo dispenset, aliàq; faciat, vt supra, eundemq; secretò promoueat; imposita ei graui pœnitentia salutari, quæ cæteros deterreat à similibus committendis. Ipsoque ab exequutione suorum ordinum, saltem per triennium,
7 aut amplius, suo arbitrio, suspenso. Et contra Ordinarium N. seù alium Antistitem, qui Oratorem per saltum ordinauerit, iuris, & facti remedijs procedat.
8 Cum tamen casus fuerit occultus, concessit Gregorius XIII. Maiori Pœnitentiario, vt cum sic promotis possit dispensare, ac subindè Paulus V. concessit etiã Scipioni Cardinali Burghesio itidem Maiori Pœnitentiario, vt cum huiusmodi promotis per saltum, & in occultis in foro conscientiæ tantùm dispensare posset, habilitando alienum Episcopum, vt vnica die, nedùm quatuor minoribus ordinibus, sed etiã prima tonsura, cũ ipsis ordinibus eos initiare possint: vndè si casus occurrerit, vt quis quatuor minoribus ordinibus prætermissis ad sacros ordines se promoueri fecerit, recurrat ad Officiũ Sacræ Pœnitentiariæ, quæ id non committit Ordinario Oratoris, aut alteri peculiari, sed generaliter Venerabili in Christo Patri cuicunque Catholico Antistiti, gratiam, & communionem Sedis Apostolicæ habenti, in propria Diœcesi residenti, vel in aliena de licentia Diœcesani, ordines conferre valenti, per Oratorem eligendo, quatenus si est ita, dictum Oratorem, audita prius ipsius sacramentali confessione, à quibusuis sententijs, censuris, & pœnis ecclesiasticis, quas propter præmissa quomodolibet incurrit, & excessibus huiusmodi absoluat hac vice in forma ecclesiæ consueta, iniuncta indè ei

ei pro modo culpę pœnitentia salutari,
& alijs, quæ de iure fuerint iniungenda.
Ipsoque ab executione suorum ordinum
suspenso. Demum, dummodo præmissa
occulta sint, cum eodem Oratore, pœni-
tentia, vel illius parte peracta, & suffra-
gantibus sibi dignis pœnitētię fructibus,
& meritis, super irregularitate per eum
ex præmissis quomodolibet contracta;
quodque illa, & alijs præmissis non ob-
stantibus, postquàm in huiusmodi su-
spensione steterit per tempus arbitrio
eiusdem Episcopi statuendum, ab eodem,
dictos quatuor minores ordines, secre-
tè; etiam sine litteris dimissorijs, sinè
commendatitijs sui Ordinarij, ne suum
delictum prodere cogatur, ac etiam extra
tempora à iure statuta, quatuor festiuis,
etiam continuis, vel interpolatis diebus,
suscipere, ac postmodum, in dictis sa-
cris, & presbyteratus ordinibus iam su-
sceptis, etiam in altaris ministerio mini-
strare licitè valeat, misericorditer dispen-
set in foro conscientiæ, & in ipso actu
Sacramentalis confessionis tantum, &
non aliter, neque vllo alio modo; Ita
quod absolutio, & dispēsatio huiusmodi,
Oratori in foro iudiciario nullatenus suf
fragentur. Insuper eidem Antistiti, vt di-
ctos quatuor minores ordines dicto Ora-
tori conferre valeat, eadem authoritate
indulgendo.

Quod si Orator obtinet, seù obtinere
intendit beneficia Ecclesiastica, debet
adhuc in dicto Officio Sacræ Pœniten-
tiariæ in eadem gratia petere dispensa-
tionem ad illa, cum sit inhabilis ad dicta
9 beneficia; quia non habet executionem
ordinis, & qui eam non habet, est bene-
ficij Ecclesiastici incapax, *c. fin de cler. excom ministr.*

Est autem benè aduertendum circa hu-
iusmodi inhabilitatem ad beneficia, non
10 procedere id in prouisione beneficij,
quod non requirit alium ordinem, præ-
ter illos inferiores, quos iam legitimè
susceperat; quia, vt docet *Suar. 5. tom. de cens. in 3 p disp 40 sect 1. num 18* quan-
do irregularitas non est totalis, sed re-
spectu alicuius actus, aut temporis, tunc
non reddit clericum incapacem cuius-
cunque beneficij, sed tantùm illius, quod
habet annexam obligationem tali irre-
gularitati repugnantem; quia cum hæc
prohibitio nascatur ex prohibitione cir-
ca exercitium ordinis, non potest am-
plius extendi, quàm illa, ex qua nascitur.
Vndè si Orator iam obtinuerat alia be-
neficia, suis ordinibus, iam ritè suscep-
tis, conuenientia, parum refert, petere
in supplicatione, dispensationem pro re-
tentione dictorum beneficiorum; sed il-
lorū tant, quæ obtinuit post ordines sic
malè susceptos; prout seruatur in praxi.

Contra huiusmodi promotiones per
saltum, super quibus petuntur frequen-
ter dispensationes Apostolicæ, exclama-
bat bo. me. Benedictus Paulinus, Data-
rius Clementis VIII. quia sæpe visum
est, taliter promotos pro beneficijs obtē-
tis egere nouis prouisionibus, ac dispen-
sationibus, Et propterea dicebat, quod
non ita passim admitti deberet illa com-
munis *DD.* conclusio, nempè quod ad
11 probationem clericatus, & minorum or-
dinum, satis sit probare, & ostendere ma-
iores, vt per *Put decis. 144. lib 2. nu. 5.* vbi
fuit conclusum in vna *Concben. Paro-
chialis*, quod clericatus sufficienter pro-
baretur per ostensionem quatuor mino-
rum, quia tunc probatis maioribus, pro-
bantur minores; maximè, vbi illa narra-
tiua sit à persona fide digna; circa quod
ait *Nauar consi. 4 de temp. or.* quod proba-
to acholytatu, non probatur prima tonsu-
ra, nec alij minores ordines, sed proba-
12 to sacerdotio, censentur probati etiam
omnes minores, quando agitur de ordi-
natione antiqua, & probatur quod ordi-
nator erat insigni virtute prȩditus; quod-
que non idem dicendum erit, probari
alios minores ordines, probato acholy-
tatu; ac propterea requirenda est facti
veritas ob periculum, ne obijciatur in
foro exteriori, promotio per saltum,
constito de acholytatu, & non appareat
de promotione ad alios minores, ac psal-
mistatum. Hęc *id Nauar d. consi. 4 nu 2.*
& in vna *Burgen. beneficij 13 Nouembris
1595. coram Pamphilio*, fuit resolutum,
ex litteris Subdiaconatus, probari cleri-
catum; cum regulariter non præsuma-
tur quis per saltum promotus, vt per
Garc. p 7 cap. 1. nu 168 vbi ait id sine
difficultate procedere, quando Ordina-
rius est discretus, & prudens, taliter, quod
nisi sibi de prȩcedentibus ordinibus con-
stitisset, verisimiliter, sequentes non con-
tulisset, vt fuit resolutum in vna *Bononien.
Canonicatus 24. May 1599. coram Pam-
philio*, alias enim præcederet opinio *Do-
min cons 9. col 1.* vbi ait, non sufficere, si
quis se probet Sacerdotem; quia oportet
probare omnes alios ordines; cum po-
tuisset per saltum promoueri, & vt per
Rebuff. tit. de pacif possess nu. 192.

PRAXIS DISPENSATIONIS SVPER IRREGVLARITATE

Ex quocunque homicidio, proueniente.

LIBER QVINTVS.

SVMMARIVM.

1 *Irregularitas ex homicidio, est etiam ex antiquioribus.*
2 *Papa dispensat in omni irregularitate ex homicidio.*
3 *Licet quandoq; non sine difficultate, & quare.*
4 *Homicidij qualitas exprimenda in dispensatione, & quare.*
5 *Tempus patrati homicidij exprimendum in dispensatione.*
6 *Homicidij patrandi necessitas, non facilitat dispensationem.*
7 *Dispensatur faciliùs cum promoto, quàm cum promouendo.*
8 *Irregularitas contrahitur ex homicidio cuiuscunq; personæ.*
9 *Occidens foetum animatum irregularis est.*
10 *Dispensatio petenda ob homicidium casuale.*
11 *Homicidæ casuali debetur dispensatio.*
12 *Formula supplicationis pro dispẽsatione super irregularitate ex homicidio.*
13 *Dispensationes super irregularitate ex homicidio quomodò concedantur.*
14 *Dispensatio pro clerico homicida, quomodò concedatur.*
15 *Et quomodò pro presbytero homicida.*
16 *Et quomodò pro presbytero curato.*
17 *Et quomodo, pro presbytero, qui monachum interfecit.*
18 *Dispensatio pro Diacono homicida, inhabili ad superiores ordines quomodo concessa.*
19 *Clausula,* Habita pace, *in dispensatione cum homicida, quid operatur.*
20 *Irregularitas ex veneficio difficillimè dispensatur.*
21 *Scandalum non semper præstat causam dispensandi.*
22 *Presbytero presbytericidæ, quomodo detur dispensatio.*
23 *Irrgularitatis species, exprimenda in dispensatione.*
24 *Irregularitas, in dubio an præsumenda.*
25 *Homicidæ inhabiles ad religionem, ex Constitutione Sixti V.*
26 *Quomodò cum eis ad id dispensetur.*
27 *Et quomodo cum petente recipi in Religione, vti laico, seù Conuerso.*
28 *Monacho, qui monachum interfecit, quomodo detur dispensatio.*
29 *Et quomodo Monacho homicidæ, iam professo.*

Praxis

Praxis Dispensationis super homicidio ex delicto.

CAP. I.

1
Regularitas ex homicidio proueniens, est etiam ex antiquioribus, vt constat *Exod. cap. 21.* ibi, *si quis per industriam occidit proximum suum, & per insidias, ab altari meo euellas eum*, Et ex nouo iure *Concilij Tridentini sess. 14. cap. 7 de reform* vbi homicida voluntarius excluditur à quocunque beneficio, etiam simplici, ab ordine, & officio ecclesiastico, *Matth. de irreg lib. 5 cap. 48 nu. 5.*

Quoad praxim verò impetrandi dispensationem super irregularitate ex huiusmodi homicidio prouenientè, scien-
2 dum est, quod licèt Summus Pontifex in omni irregularitate ex homicidio voluntario, etiam notorio, proueniente, dispensare possit, vt est communis opinio DD. & testantur *Inno Host & Panor. in cap sicut dignum, nu. 52 & id Panor. in cap continebatur. nu 3 & in cap. ad audientiam nu. 4. de homicid.* ex eo quod hæc, sicut omnis alia irregularitas, sit introducta iure positiuo, *Archar. in Clemen. 1. de homic. Sylvest. verbo irregularitas, vers. fin. Suar. disp. 40 sect. 4. nu. 11 Filliuc. tract. 19. cap. 2 nu. 32. Sayr de cens. lib. 7. cap. 7 nu. 3* vbi ait, falsum esse fundamentum eorum, qui asserunt, hanc irregularitatem esse de iure diuino propter illud *Paralip 22. Non ædificabis mihi domum, quia vir sanguinis es* quia non omnia, quæ in scripturis dicuntur, de iure diuino sunt, & propterea indispensabilia, sed ea solum, quæ Deus præcipit, vel qui scripturas scripserunt, à Deo mediatè tanquam præceptum diuinę ecclesiæ tradendum susceperunt.

3 Nihilominus idem Summus Pontifex in dispensationibus huiusmodi concedendis, non parum difficilem se reddit; nimisque ab eis abhorret; cum abominabile sit, quod effundens sanguinem humanum offerat sanguinem Christi, & hostiam immaculatam, vel officium Deo ad altaris ministerium prestet, dicente *Prophéta virum sanguinum & dolosum abominabitur Deus, vt per Borgas. de irregul. p. 1 q 4. n. 1.*
4 ac propterea in illarum petitione, ipsius homicidij qualitas est exprimenda; nam magna est differentia, an ipsum homicidium sit voluntarium, per industriam, seù data opera, an verò casuale, vel non ex proposito, seù vim vi repellendo, & ad defensam, teste *Mandos in praxi Signat. tit. absol & rehabil ab homicidio vers. circa absolutionem*, & vt omnes sciunt versati Curiales.

5 Sicut etiam magnopere attendi consueuit tempus perpetrati delicti, an videlicet, homicidium ipsum sit recens, vel antiquum: nam si est de recenti patratum magis punitur, ac difficilius datur dispensatio, ac remittitur, quàm antiquum; iuxta *tex. in l. 1 C. de rapt virgin. id. Mandos. d. tit vers. absolutio ab homicidio.*

Et tantò minùs conceditur dispensatio hæc ab eodem Summo Pontifice, si homicidium prædictum, sub illius Pontificatu patratum fuerit, testatur *id Mandos. vers. nec consueuit.*

6 Nec refert, quod Orator narret in supplicatione, quod in perpetrando homicidio necessitas, aut causa quauis vrgentior interuenerit, vt facilius obtineat dispensationem; nam si ipse dabat operam rei illicitę, ipsi imputabitur homicidiũ, iuxta doctr. *Angel. in l. si eum seruo, ff. de iniur.*

7 Hæc autem dispensatio longè facilius conceditur iam promoto, & super retentione beneficiorum, iam obtentorum, quàm cum promouendo, & vt ille possit beneficia ecclesiastica obtinere, *glos per illum text. in cap. quicunque panitentes, 50. dist. & arg. cap. quemadmodum. de iureiur.* Ac
8 præmissa omnia procedere certum est, etiam si fuerit sequuta mors, aut mutilatio hominis cuiuscunq; siuè Saraceni, siuè Pagani, aut banniti, vel excommunicati, *Palud 4 dist 25 q 3 ar 2. concl 2.*

9 Et idem erit si occiderit fœtum animatum in vtero matris, qui si est masculus solet animari intrà quadragesimum diem si verò fœmina, intra diem octuagesimum *Sayr de cens lib 6. cap 15 nu. 9* vbi prosequitur, quod si sit dubius, an occiderit fœtum, quando fuit animatus, debet se habere tanquam irregularem: cum in dubijs tutior pars sit eligenda, putà fœtum fuisse animatum, *id. Palud d dist. 25. qu 3. concl 3* vt alias diximus,

10 Hæc etiam praxis se extendit, vt quamuis homicidium appareat casuale, adhuc tamen petenda sit dispensatio; nam licèt Orator videatur propterea carere culpa, nihilominus obtinebit litteras, committendas Episcopo, vel alteri delegato, fal-

tem per viam declaratoriæ, quia ipse Orator non debet putare se, ipso iure, euasisse irregularitatem; ita vt absque licentia Summi Pontificis; possit ad ordines promoueri, vel susceptos exercere, licet illi
11 debeatur dispensatio, tàm ad ordines, quàm ad beneficia quæcunque, ac dignitates, vt ex *Concilio Trid sess 14. cap. 7 de reform* nihilominus ad id accedere debet causæ cognitio, quæ coram Ordinario, vel viciniore Episcopo, vel Metropolitano fieri debet per commissionem Papæ; aliàs enim, si quis post tale homicidium, ordines susciperet, vel in susceptis ministraret, non habita supradicta declaratoria, esset seuerè puniendus, ita *Maiol. de irregul lib 5. cap 48.*

Modus autem, & praxis impetrandi huiusmodi dispensationes, & concipiendi supplicationem, ex sequenti formula patebit, quæ talis esse potest, sicut nuper casus euenit, videlicet.

12 *Beatissime Pater, Exponitur humiliter S.V. pro parte deuoti illius Oratoris Ludouici Maresca Clerici Neap. in quatuor minoribus ordinibus constituti. Quod cũ aliàs ipse Orator, & duo eius fratres, ac quidã eorũ consanguineus ad verba cum quibusdam aduersarijs suis, deuenissent, & prædicti Oratoris pater ibi, dum altercarentur, existens, eos placare, & altercationes huiusmodi componere; conatus esset, id impetrare nequiuerit, & interim vnus ex dictis aduersarijs prædicti Oratoris consanguineum in facie cum effusione sanguinis saxo percussisset, & alius etiã ex eisdem aduersarijs cultrum, animo alterum ex fratribus ipsius Oratoris, offendendi, euaginasset; atque ob id dictus Orator videns, etiam alium ex ipsis aduersarijs, saxum arripuisse, vt periculum, sibi, & dicto fratri suo imminens, euitaret, aduersarium, qui saxum huiusmodi arripuerat, cultro, quem secum deferebat, in pectore vulnerasset, & dictus aduersarius ex ipso vulnere quinque, aut sex post diebus, sicut Domino placuit, è vita decessisset, ac prædicti Oratoris consanguineus sic, vt præfertur, percussus, pugionem cuidam illic astanti, qui eum deferebat, eripuisset, subindeque in aduersarios irruens, ab eis confossus fuisset: postmodum Ordinarius loci ad instantiam Procuratoris Fiscalis, desuper procedens, licèt de homicidio per Oratorem, vt præfertur, commisso, apertè non constaret, tamen ex nonnullis indiitijs, eundem Oratorem, per nonnullos menses antea carceratum, in exilium à Ciuitate, & Diæcesi Neapolitana ad decennium condemnauit, illinc tamen ad triennium, vel circa, quo tempore dictus Orator exilium huiusmodi seruauit, sequuta inter vtramque partem, pace, residuum ipsius exilij eidem Oratori condonauit, & remisit; prout in processu, & sententia desuper formato, & lata plenius continetur. Cum autem, Pater Sancte, dictus Orator, qui abinde semper sine scandalo vixit, de præmissis ex intimis doluerit, & doleat, ac à similibus in posterum committendis firmiter abstinere intendat; proindeque plurimum cupiat absolutionis beneficium, & dispensationis gratiam per S.V. & Sedem Apostolicam benignè sibi impendi, Supplicat igitur humiliter E.S.V. Orator præfatus, quatenus sibi in præmissis opportunè prouidendo, eumque speciali gratia fauore prosequendo, dictum Oratorem ab excessibus præmissis, ac quibusuis excommunicationis, suspensionis, & interdicti, alijsque ecclesiasticis sententijs, censuris, & poenis, quas propter præmissa quomodolibet incurrit, in vtroque foro, authoritate apostolica absoluere, & totaliter liberare, illasque sibi gratiosè remittere, & condonare; ac secum super quacunque irregularitate, per eum ex præmissis quomodolibet contracta: quodque illa, & eisdem præmissis non obstantibus, suo clericali charactere, quo alias ritè insignitus fuit, illiusq; priuilegijs, ac quatuor minoribus ordinibus per eũ aliàs ritè quoq; susceptis, vti, necnõ quæcunque, & qualiacunq; simplicia, & nullũ Sacrum Ordinem annexum habentia beneficia Ecclesiastica, etiamsi in Cathedralibus, & Metropolitanis, ac Collegiatis Ecclesijs fuerint, si sibi aliàs canonicè conferantur, aut ipse eligatur, præsentetur, vel aliàs assumatur, ad illa, & instituatur in eisdem, recipere, & dummodò simul plura non sint, quàm, quæ à Concilio Tridentino permittuntur, quoad vixerit, retinere liberè, & licitè valeat, dispensare; omnemque inhabilitatis, & infamiæ maculam, siue notam*

notam circa eum ex pr ęmiſſis quomodolibet inſurgentem, ab eo penitus tollere, et abolere, ac illum, in priſtinum, & eum, in quo, ante pramiſſa quomodolibet erat, ſtatum, reſtituere, reponere, & plenariè reintegrare dignemini de gratia ſpeciali. Non obſtantibus pramiſſis, ac quibuſcunque conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis: necnon Eccleſiarum, in quibus beneficia huiuſmodi fuerint, ſtatutis, etiam iuramento, &c. roboratis, priuilegijs quoque indultis, & litteris apoſtolicis, illis earumq; Praſulibus &c. quibus omnibus &c. latiſſimè derogare placeat, coeteriſque contrarijs quibuſcunq; cum clauſulis opportunis.

Et cum abſolutione à cenſuris ad effectū &c. Et quod proceſſus, & ſententia praſatarum, necnon inde ſequutorum quorumcunq; tenores, etiam veriores, habeantur pro expreſſis, ſeù in toto, vel parte exprimi poſſint in literis, Et de abſolutione, liberatione, remiſsione, condonatione, diſpenſatione, abolitione, reſtitutione; repoſitione, reintegratione, alijſque pręmiſsis, vt ſupra in forma gratioſa, in litteris latiſsimè extendendis. Et quod pręmiſſorum omnium, & ſingulorum, etiam denominationum, qualitatum, nuncupationum, inuocationum, aliorumque neceſſariorum, maior, & verior ſpecificatio, & expreſsio fieri poſſit in litteris, per Breue S. V. ſeu Officium minoris gratię (non tamē quoad diſpenſationes ad beneficia huiuſmodi) expediendis. Et additur. *Et committatur Ordinario, qui veris exiſtentibus pranarratis, Oratorem, impoſita ei aliqua poenitentia ſalutari, & attenta pace, vt pręſertur habita, abſoluat, ſecumq; dummodò ad id reperiatur idoneus, vitaque, ac morum probitas, ac alia virtutum merita, ſibi aliàs ſuffragentur, nec aliud canonicum ei obſiſtat, ad beneficia ſimplicia, nullumque Sacrum Ordinem annexum habentia, ac quatuor minores tantùm diſpenſet pro ſuo arbitrio, & parito prius iudicato,*

13 Nec ita paſſim huiuſmodi ſupplicationes ſignantur à Papa, niſi poſtquam porrectæ fuerint Domino Datario, ab eodem prius remittantur ad Congregationem Cardinalium Concilij Tridentini, vbi ipſę ſupplicationes proponuntur, diſcutiuntur, & plenè examinantur, vt inde diſcernatur, an gratia ſit concedenda, vel deneganda: quod ſi videatur concedenda, remittitur ſupplicatio ad Datariū cum his verbis, in illius calce appoſitis, ſcilicet, *Videtur ſignanda, ſi Sanctiſſimo placuerit*, & hoc modo poſtmodum ſignabitur, & expedietur per regiſtrum ſecretum, additis prius poſt ſecundam illius partem, verbis ſeu clauſulis reſtrictiuis, quæ incipiunt ab illis verbis: *Et committatur Ordinario* &c. vt ſupra.

Et idem erit de homicidio caſuali, ſuper quo non poteſt Epiſcopus diſpenſare niſi ex commiſſione Papæ, vt dictum eſt, & cauſa cognita, *Tolet lib. 1. cap. 88. in fin.* quamuis aliquibus Nuncijs, præcipuè Hiſpaniarum, conſueuit per Summum Pontificem tribui facultas diſpenſandi ſuper irregularitate contracta ex homicidio caſuali, etiam publico, vt per *Garc. par. 7. cap. 1. nu. 35.*

Sic etiam praxis iſta ſeruatur in diſpenſatione ſuper homicidio per clericum
14 primę tantùm tonſuræ, patratum: quo
caſu, Committitur Ordinario, vt ſecum diſpenſet quoad vſum clericalis characteris, illiuſque priuilegiorum, & ad quatuor minores ordines, ac ad ſimplicia, ſeù aliàs ſine cura, & Sacrum Ordinem non requirentia beneficia Eccleſiaſtica tantùm, vel, Citra diſpenſationem, & aſcenſum ad Sacros Ordines, & beneficia curata, aut aliàs Sacrum Ordinem annexum habentia, & quandoque citra aſcenſum ad Sacros Ordines per integrum biennium; vel aliud tempus, prout qualitas facti ſuadet, quæ quidem decreta reſtrictiua extracta ſunt ex *cap. ſi quis poſt acceptum*, ibi, *ſi ad clerum admiſſus fuerit Diaconi non accipiat dignitatem 51 diſt.*

Pro presbytero autem qui homicidium commiſit in rixa, ſemper conſueuit committi Ordinario, qui conſtito ſibi, homicidium huiuſmodi in ſubitanea, & im-
15 prouiſa rixa per Oratorem fuiſſe com-
miſſum, & aliàs narrata vera eſſe, ipſum Oratorem abſoluat, iniuncta ei aliqua pœnitentia ſalutari arbitrio ſuo, & cum eo diſpenſet. Ipſoque Oratore ab executione ſuorum ordinum arbitrio eiuſdem Ordinarij ſuſpenſo.

Quod ſi ipſe presbyter fuerit aliquo modo culpabilis, dabitur decretum, vt ab

Ordinario absoluatur, iniuncta ei graui pœnitentia salutari, quæ cœteros deterreat à similibus committendis, Ipsoque Oratore ab exequutione suorum ordinum ad decennium, & deinde arbitrio eiusdem Ordinarij suspenso, & dummodo Orator non celebret in loco commissi delicti, & quandoque (quod idem est) in Ecclesia loci, vbi commissum fuit delictum, nunquam celebret, Quod si fuerint duæ Ecclesiæ æquè viciniores loco delicti, intelligitur de vtraque, vt declarauit *Clemens VIII*. & vidi adnotatum in quibusdam notabilibus manuscriptis Benedicti Paulini, qui fuerat illius Datarius, quod quidem adinuentum fuisse per signaturam, ait *Mandos. d. tit. vers. aliquando*, quia sicut, quis puniri debet in eo, in quo deliquit, *vulg. tur.* ita puniri seu priuari debet ne in loco à se offenso celebret, vel aliquid commodi, seù honoris habere possit, ex iuribus ibi per eum allegatis.

16 Ad hæc, pro presbytero, Parochialem Ecclesiam obtinente, qui pariter homicidium patrauit, additur clausula, *Ipsoque ab executione suorum Sacrorum Ordinum per biennium, & deinde arbitrio Ordinarij suspenso. Cum decreto, quod durante suspensione huiusmodi, eidem Ecclesiæ de Vicario idoneo ab ipso Ordinario approbato, cum assignatione congrua portionis illius fructuum, prouideatur*, Pro alijs vero datur aliquando clausula, *Ipsoque Oratore ab executione suorum ordinum perpetuò suspenso. Et citra dispensationem ad beneficia curata: sacrumque ordinem annexum habentia, vel requirentia, cum deputatione Vicarij &c.* vel aliàs, prout D. Datario videbitur.

17 Presbyter, qui Monachum interfecerat, obtinuit secum dispensari, & litteræ fuerunt suo Ordinario directæ, qui verificatis narratis, eique iniuncta aliqua pœnitentia salutari, ac inter alia, vt ieiunaret in pane, & aqua singulis sextis ferijs, donec viueret, ac pro anima occisi recitaret officium singulis diebus, ac finita suspensione, celebraret vnam missam defunctorum pro anima interfecti qualibet hebdomada, Ipsoque ab executione suorum Sacrorum Ordinum per integrum triennium, & deinde arbitrio eiusdem ordinarij suspenso, dispensaret.

Et tàm in præmissis, quàm in quibuscunque similibus casibus, addi consueuit clausula, *Parito iudicato* & si homicidium patratum fuerit in Statu Ecclesiastico, additur, *Et citra bona fisco incorporata*, quæ tunc ità dicuntur, quando in numero, & corpore aliarum rerum fiscalium sunt redacta, *Felin. in cap. translato, de constit. id. Mandos. titu. absolut. & rehabilit. vers. incorporata.*

Et quia, in casu prædicto peti consueuit absolutio, & dispensatio à Summo Pontifice, propterea, etiam si Orator fuerit in aliquo ex sacris ordinibus constitutus, datur absolutio tantum in vtroq; foro, cum clausula, *Citrà aliquã dispensationem, nec ad ordines neque ad beneficia*, vel alia. *Et citra ascensum ad reliquum presbyteratus ordinem, & dispensationẽ ad altaris ministerium.* Pluries tamen cum supradictis visum est per ipsum Pontificem ad vtrumque dispensari, etiam cum Oratoribus eiusdem Status Ecclesiastici.

Vidimus alias dari absolutionem, & dispensationem ei, qui, promotus ad Sub-

18 diaconatus ordinem, postmodum homicidium commisit, ac bellis interfuit, nec erat aptus ad reliquos Sacros Ordines suscipiendos: fuitque sibi concessum, vt ingrederetur aliquem Ordinem militarem, cum indulto super recitatione horarum canonicarum: fuitque appositum in calce supplicationis tale decretum, videlicet: *Et committatur Ordinario, qui Oratorem, imposita ei pœnitentia salutari, ipsoque ab executione dicti Subdiaconatus ordinis suspenso Et citra ascensum ad alios Sacros Ordines, ab excessibus huiusmodi absoluat. ac secum super irregularitate, per eum ex præmissis quomodolibet contracta, vt habitum per fratres milites alicuius militia approbata gestari solitum suscipere, ac professionem per eos emitti consuetam, expressè emittere: dictumque habitum gestare, & deferre loco habitus, & tonsura clericalium; itaut in illis incedere minimè teneatur: necnon loco horarum canonicarum, Rosarium B. Mariæ Virginis recitare, ac iuxta militia instituta, in cœlibatu perpetuo permanendo, bellum contra fidei ca holica h ... stes gerere, & deferre liberè, & licitè valeat dispenset.*

19 Necnon, vbi ratio ita postulat, additur clausula, *Habita prius pace ab hæredibus defuncti*, si in supplicatione non erat expressum, quod iam pax, & remissio à dictis heredibus sequutæ fuerint: quo casu facilius Papa mouetur ad gratiam huiusmodi concedendam; quia facilius parcitur delinquenti concordata parte aduersa, iuxta notoriam consuetudinem vbique vigentem, *id Mandos. eod. tit. vers. & quod facilius parcatur.*

Nec

Nec propterea qualitas hęc est necessario exprimenda in supplicatione, ppter defectum potestatis Papæ, qui forsan sine pace supradicta obtenta, non posset concedere absolutionem, & dispensationem; sed tantum erit id exprimendum, ob quandam ipsius Papæ beneficentiam, & pietatem; nam si simpliciter absolueret, & dispensaret, filijs defuncti, nepotibus, & alijs consanguineis pecuniam, & panem quotidianum subtraheret; quod etiam id exemplificat *id Mandos vers. sed quaro.* in eo, qui interfecit aduocatum, procuratorem, medicum, vel alium, qui ex propria doctrina, vel artificio domui suæ victum, & alia acquirebat: quo casu illis non sunt alimenta subtrahenda, ad *text in l. necare. ff de lib. agnosc.*

Negari tamen non potest, quin aliquando detur clausula, *Et præstita cautione idonea per dictum Oratorem de satisfaciendo haredibus, & proximioribus defuncti, si qui sint, arbitrio Ordinarij*, vel. *Ita tamen, quod exul à dicto loco tamdiù remaneat, donec pacem à consanguineis defuncti obtinuerit*; quod præsertim addi consueuit in dispensationibus cum vltramontanis. Quid autem operetur, & in quibus casibus sit id necessariũ, & quibus cõpetat huiusmodi pacem, & remissionem facere, videatur *Iulius Clarus lib. 5. §. fin. qu. 58.*

20 Et quamuis idem dicendum videretur de irregularitate contracta ex homicidio proueniente ex veneficio, attamen sciendum est, quod in his dispensationibus concedendis, se Summus Pontifex difficiliorem reddit: quia plus, est hominem veneno inficere, quam gladio occidere, *text. in l. 1. C. de venef.* Circa quod ait *Hostien in Summa de homicid. §. quis dicatur homicida. vers. item qui homines.* quod venenum emens: præparans, conficiens, habens, dans, vendens, vel quantum in se est ministrans, vel alteri propinans, homicida est, & vti talis punitur, vt per *Burgas. de irregul. par 6. tit. de veneficis nu 1 & 4.* dicentem *nu. 6* quod venenatio, est crimen qualificatum, & longè deterius homicidio, cum sit crimen occultum, vt dixit etiam *Bald in l. cum fratrem, C. de his quib vt indigni.* Et propterea licèt eadem sit irregularitas, sicut in homicidis voluntarijs, attamen in his casibus Papa difficilius dispensat, propter atrocitatem, & proditionem, vt sciunt Curiales.

Quoniam verò vtplurimum huiusmodi delicta sunt occulta propterea, sicut in alijs casibus, & delictis occultis, pro illorum dispensatione recurritur ad Officium Sacræ Pœnitentiariæ, vbi dispensatio super hoc non impetratur, nisi maxima cum difficultate, & propter grauissimas causas: nec ibi præualent fauores, aut personarum contemplationes; & idem seruatur quoad dispensationem super irregularitate ex abortu fœtus animati, pro iam promoto ad Sacros Ordines; quæ etiam facilius, vt dictum est supra. dispensat cum iam promoto, dummodo adsit grauis causa; nam si presbyter, qui tale delictum abortus patrauit, non poterit abstinere ab exequtione ordinum sine scandalo, tunc committitur Discreto viro Confessori &c. qui si ita est, ipsum Oratorem, audita prius ipsius Sacramentali confessione, absoluat, iniuncta ei graui, & perpetua pœnitentia salutari, ipsoque ab exequutione suorum ordinum suspenso. Et quandoque dispensatur, vt possit suos ordines exercere, & in altaris ministerio ministrare, si ob scandalum, non valet à præmissis abstinere: ac propterea additur clausula, *Et dummodo ipse Orator ab exequutione ordinum abstinere non valeat sine scandalo, cum eo dispenset &c.*

21 Hæc tamen causa scandali vitandi non semper consueuit admitti in his, & similibus casibus; nam, si explicabitur, quod aliàs orirentur scandala, Respondebitur. *Si timet scandal, recedat.*

Solet etiam in supradictis casibus dispensari super retentione beneficiorum, quæ forsan Orator obtinet, etiam si fuerint beneficia curata, licet raro, vt ipsa praxis docet.

22 Pro presbytero autem, qui alium presbyterum interfecit, ex grauissimis, etiam causis, dari consueuerunt absolutio, & dispensatio super irregularitate inde contracta: iniuncta ei pro modo culpæ grauissima, & perpetua pœnitentia salutari; per quam corpus acriter affligatur: ac sentiat atrocitatem admissi sceleris; vt inde animæ suæ plenius consulatur, & quam discretio Confessoris, ita moderetur, vt quod occultum est, non veniat in apertum. Iniunctis etiam eleemosynis pro modo facultatum ipsius Oratoris, pro orationibus, & celebratione missarum pro anima defuncti: quodq; ijs, quibus presbyter occisus, dum viueret, subuenire forsan solebat, satisfaciat, & subueniat in eo, in quo tenetur. Insuper additur, quod neque alia ratione profit quominus

minus feudo hæreditario, seù iurepatronatus, si quod ab Ecclesia, in qua dictus presbyter occisus, forsan intitulatus erat, obtinet, ipse eiusq; hæredes illo perpetuò sint priuati.

Et nec per Datariam in vtroque foro, neque per sacram Pœnitentiariam in foro conscientiæ, dantur huiusmodi dispensationes, nisi in specie exprimatur, vnde sit irregularitas contracta, vt aliàs dixi; quare hodie non admitteretur illa clausula in supplicatione; quam dicit *Mandos. loco cit. vers. tempore Pauli III* dum ait, quod ipse tempore eiusdem Pontificis pro familiare cuiusdam Cardinalis excogitauit clausulam hanc, videlicet, *ipsumque specialibus fauoribus, & gratijs prosequendo, eundem Oratorem ab huiusmodi homicidij reatu, ac omnibus, & singulis excessibus, delictis; & criminibus qualitercunq; & quomodocunq; vsque in præsentem diem, etiam forsan dicto homicidio maioribus, & grauioribus cuiuscunque qualitatis sint, etiam iteratis, & reiteratis vicibus, etiam occasione militia, vel alia quacunque, etiam inexcogitabili causa per eum patratis etc.* licet.n. mihi sufficiat credere eidê *Mandos.* vnum tamen scio, quod neque ante, neque post tempus supradicti *Pauli III.* reperitur gratia hæc particulari personæ concessa; cum totum oppositũ fateantur, etiã antiqui Curiales, fuisse seruatum; nisi forsan dicemus, fuisse alicui siuè Sedis Apostolicæ Legato, siuè Nuntio, hanc facultatem ita dispensandi, concessam: cum apud omnes etiam Romanæ Curiæ Nouitios satis notum sit, irregularitatis prouenientiam esse omninò in specie exprimendam, quod seruari uidemus, tàm in Dataria pro vtroque foro, quam in Sacra Pœnitentiaria in foro tantùm conscientiæ, sicut aliàs diximus.

Quoniam verò dispensationes super irregularitate ex occulto impedimento proueniente, peti etiam consueuerunt per dictum Officium Sacræ Pœnitentiariæ, sicut iam diximus, propterea hic pro nouis Curialibus opportunè additur, quod *tex. in cap. is, qui de sent. excom. in 6* præcipuam hanc capit interpretationem; nam licet *in cap. ad audientiam 1. de homicid.* habeatur, censendum esse irregularem, eum, qui de irregularitate dubius est, sic etiam in *cap significasti eod tit* & alibi habetur, quod in dubijs, sit tutior pars eligenda: quapropter videtur, quod irregularitas ipsa non modò contrahitur vbi est expressa, verum etiam vbi de ea dubitatur. Hanc tamen contrarietatem ita concordant *DD.* nempè, vbi dicitur, illam non contrahi, nisi in casibus à iure ex-
24 pssis, id intelligi debere in foro iudiciali, & exteriori, nimirum, quod Iudex, seù alius non debet in foro iudiciali, aliquem in dubio irregularem iudicare; prohibendo ei ordinum susceptionem, aut administrationem; supradicta verò iura in *c. ad audientiam, & in cap. significasti*, dicunt, pcedere in foro conscienitæ; quia tunc in dubio, debet talis se irregularem reputare; & à susceptione ordinum, vel administratione abstinere; etenim bonarum mentium est, timere culpam, vbi culpa minimè reperitur, *cap. fin. dist. 5. & cap. 2. de obseru. ieiun.* vnde hæc inde emanat conclusio, quod in foro contentioso, quoad pœnas iuris, in dubio non iudicatur irregularitas; secùs vero in foro conscientiæ. *Abb. in d. cap ad audientiam*; nam in foro conscientiæ præsumitur delictum, vt per *Dec. in cap. præsentia, notab. 1a. in fin. de probat. Maiol. de irregular. lib. 1. cap. 2. reg. 7. nu. 3. in fin.* & super hoc videndus est *Sayr. de cens. lib 6. cap. 2. nu. 15. & 16.* Sicque ex præmissis, praxis inoleuit, vt etiam vbi Orator dubius est de irregularitate super casu occulto, habeat recursum ad dictum officium Sacræ Pœnitentiariæ; quia nunquam aut raró id concedit Dataria pro vtroque foro; ibi enim si petatur talis dispensatio in casu dubio, & ad cautelam, semper fere reijcitur supplicatio, vt practicis Curialibus notum est.

Pro ijs verò homicidis, seù facinorosis, q cupiunt ingredi Religionẽ, cũ eis obstet *Constitutio Sixti V.* quę incipit, *Cùm de omnibus &c. vt in §. omnes autẽ, ibi omnes autẽ & quoscunq; criminosos, vel suspectos &c.*
25 *ad Religionẽ perpetuò inhabiles declaramus,*
26 cum clausula irritanti, dicta constitutione non obstante, datur per d. officium Sacræ Pœnitentiariæ dispensatio, cum Orator ad peccatorum suorum pœnitentiam peragendam, petit licentiam ingrediendi, ipsam Religionem, necnon dispensari ad ordines, & ad illius officia, & dignitates: vnde diriguntur litteræ Religioso viro cuicunque Superiori cuiusuis Religionis à Sede Apostolica approbatę, quatenus Oratorem, post quam cum fisco concordauerit, & hæredibus occisi, si nondum satisfecit, satisfecerit, à quibusuis sententijs, censuris, & pœnis Ecclesiasticis, quas propter premissa incurrit, homicidij reatu, & excessibus huiusmdi in vtroque foro

ro (ad effectum ingrediendi Religionem duntaxat) absoluat, iniuncta ei pænitentia salutari &c.ac cum eodem vt d.Constitutione *Sixti Papa V* contra facinorosos edita,non obstante, Religionem à Sede Apostolica approbatam (non tamen Ordinis Sancti Spiritus,seu Sãcti Antonij, vel aliquam aliam militarem) vbi beneuolos inueneritt receptores, ingredi, & in ea professionem emittere, ac post emissam,professionem, suffragantibus sibi dignis pœnitentię fructibus,& meritis,alioque ei canonico non obstante, super irregularitate per eum ex permissis quomodolibet contracta; quodque illa, & alijs præmissis non obstantibus, clericali charactere, si eo nondum insignibus existit, insigniri, ac ad omnes, etiam Sacros, & presbyteratus ordines, si ad id aliàs idoneus reperiatur,promoueri, & postquam promotus fuerit, in illis, etiam in altaris ministerio (non tamen in loco perpetrati delicti) ministrare;& quecunque dictæ Religionis officia, & dignitates, si ad illa aliàs canonicè, & iuxtà eiusdem Ordinis regularia instituta, eligatur, vel assumatur,gerere, & exercere, vocemque actiuam, & passiuam habere licitè valeat, misericorditer dispenset.

Petitur aliquando dispensatio hæc pro homicida: qui vti Conuersus, seu laicus ob causam predictam cupit ingredi Religionem, & tunc dantur litteræ supradicti tenoris, sed tamen simpliciter dispen-
27 satur,vt valeat ipsã Religionem,vti Conuersus, seu laicus ingredi, & in ea professionem ab eisdem Conuersis emitti solitam, emittere; ibique quoad vixerit remanere,& perseuerare possit.

Vbi verò contingit, vt Monachus, monachum ad rixam, vel prouocatus, interficiat,per eandem Sacram Pœnitentiariam,etiam in vtroq; foro, præsertim, si à Superioribus suis desuper punitus fuerit,
28 pœnasq;sibi iniunctas adimpleuerit, dispensatur ad suos ordines exercendos, & Religionis officia, & dignitates consequenda, presertim, si de eo à dictis Superioribus,bonum feratur testimonium.

Quo verò ad eum, qui ante ingressum Religionis,sed dum esset in sæculo,aliquẽ interfecit, ac postea ipsam Religionem ingressus,in ea professionem emisit, modò verò cupit ab ipso homicidio absolui,
29 & secum dispensari, committi consueuit Cõfessori magistro in Theologia &c.quatenus si est ita,bonumque testimonium de Oratore ab illius Superioribus,oneratis super hoc eorum conscientijs, afferri repererit, eundem, audita illius Sacramentali confessione, absoluat in foro conscientiæ tantùm; secumque dispenset ad omnes ordines;ita tamen, vt ille non celebret in locis,vbi publicum sit homicidium ab eo commissum; necnon dispensatur ad officia, vt dignitates dictæ Religionis.

Quod si forte Religiosus,dimisso habitu regulari, apostatauit, & insuper homicidium patrauit, tribuitur facultas Confessario,vt Oratorem, postquam habitum ipsum reassumpserit, & ad claustrum, ibi sub obedientia regulari permansurus, redierit, audita illius confessione, illum ab apostasia,& homicidio absoluat; iniuncta ei graui pœnitentia salutari,quæ duret quamdiu ipse vixerit, & dummodo præmissa occulta sint, secum,vt in suis ordinibus, etiam in altaris ministerio,quandiù in Religione manserit, iussus duntaxat,& non aliàs,ministrare valeat,dispenset in foro conscientiæ tantùm.

SVMMARIVM.

1 *Homicidia quot modis committantur.*
2 *Exercitium crudelium actuum inducit irregularitatem.*
3 *Irregularitas ex defectu lenitatis quomodo contrahatur.*
4 *Super ea non dispensat Episcopus,etiam morte non sequuta.*
5 *Formula supplicationis pro dispensatione super irregularitate, ex defectu lenitatis proueniente.*
6 *Hortantes cõdemnatũ ad bene moriendum,an contrahant irregularitatem.*
7 *Et quomodo eis succurratur.*
8 *Item, quid de dantibus consilium ad accelerandum mortem eiusdem condemnati.*

Praxis Dispensationis super defectu Lenitatis perfecta.

CAP. II.

1 QVia verò plures sunt homicidij species,pluribusque modis illa committuntur,sicut Summistę aiunt,nimirum, sola voluntate instigante, casu eueniente, necessitate cogente, & iustitia mediante;

diante?de hoc vltimo, illiusque dispensa-
2 tionis praxi hic agendum occurrit; eum
exercitinm erudelium actuum, cum san-
guinis effusione, adhuc impedimentum
irregularitatis indueat; impediatque
promouendos; iamq; promotos reijciat,
vt docet *tex in cap. sententiam sanguinis, ne cler vel mon. & in c. 1 dist. 51.* propterea
sequitur modo videre praxim impetran-
3 di dispensationes super irregularitate
proueniente ex defectu lænitatis perfe-
ctæ, quæ contrahitur ab illis, qui post bap-
tismum, in causa sanguinis fuerunt Præ-
tores, seù Potestates, vel Iudices, Assessores
Aduocati, Procuratores, Notarij, Officia-
les, testes, aut scriptores, vel legentes, seù
Lectores sententiæ sanguinis, aut aliàs
criminalibus se immiscuerunt; in illisque
tulerunt sententias; ex quibus secuta fue-
runt vltima supplicia, vel mutilationes
membrorum: isti enim efficiuntur inha-
biles, & irregulares, & egent dispensatio-
ne ad ordines, & beneficia, *c. clerici, & d. c. sententiā* vbi *Abb. n. 1 & 11.* & ibi *Innoc. eod. tit. Leo in Thesau. for. eccles. par. 2 cap. 8. num. 31.* & quotidie videmus infinitas
dispensationes, & rehabilitationes desu-
per in Romana Curia peti, etiam pro il-
lis, qui aliquo quouis modo se pręmissis
ingesserunt; licet postmodum mors se-
quuta non fuerit, neque sanguinis effusio,
quia nihilominus remanent irregulares;
cum per ipsos non steterit, quominus
omnem operam prestiterint, vt mors, aut
sanguinis effusio sequeretur, vt ait *Mandos. in praxi art. absol. & rehabil. vers. an autem aduocatus*; dicens ibi, quod prop-
ter præmissa, scilicet, quod non fuerit
mors, aut effusio sanguinis sequuta, po-
terit Ordinarius dispensare: quod tamen
4 satis deuiat à praxi eiusdem Curiæ; cum
ex consuetudine pro huiusmodi dispen-
satione recurratur ad Summum Pontifi-
cem (quamuis nonnulli teneant hoc mo-
do nullam contrahi irregularitatem) &
quocumque modo contracta fuerit ista
irregularitas, pro petenda super ea dis-
pensatione, concipi consueuit supplica-
tio modo sequenti, & alias iuxta facti
qualitatem, mutatis mutandis, videlicet.

5 *Beatissime Pater. Exponitur humiliter S. V. pro parte deuoti illius Oratoris Francisci Boerij Laici Diœcesis N. Quod ipse deuotionis feruore accensus, plurimum cupit Clericali militiæ adscribi, ac ad omnes, etiam sacros, & presbyteratus ordines promoueri; & promotus, in illis Altissimo quoad vixerit famulari. Sed quia aliàs in Ciuitate, & Diœcesi N. ac alibi, diuersis temporibus Iudicis, Assessoris, & Commissarij officio fungendo, sententias capitales ad vltimum supplicium condemnatorias, ac alias corporis afflictiuas contra reos, & facinorosos homines, protulit; illasque, iustitia mediante, exequutioni demandari fecit; nec non aliàs diuersimode criminalibus sese immiscuit, irregularitatem contrahendo, desiderium suum hac in parte adimplere non potest absq; Sedis Apostolicę dispensatione. Supplicat igitur humiliter B. S. V. dictus Orator, quatenus de opportunæ dispensationis gratia, ac alias sibi in præmissis opportunè prouidendo, cum eodem Oratore, quod præmissis non obstantibus, clericali Charactere insigniri, ac ad omnes, etiam Sacros, & presbyteratus ordines promoueri, & promotus, in illis, etiam in alteris ministerio ministrare; necnon quæcunque & qualicunque cum cura, & sine cura beneficia ecclesiastica, etiam si Canonicatus, & præbendę, seù dignitates, etiam maiores, & principales in Cathedralibus, aut Collegiatis Ecclesiis, seù Parochiales Ecclesiæ, vel earum perpetuæ Vicariæ fuerint, si sibi aliàs Canonicè conferantur, aut ipse eligatur, præsentetur, vel aliàs assumatur ad illa, & instituatur in eisdem, recipere: & dummodò simul plura non sint quàm, quæ à Concilio Tridentino permittuntur, retinere, liberè, & licitè valeat, dispensare dignemini de gratia speciali. Non obstantibus præmissis, ac Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, coeterisque contrarijs quibuscunque cum clausulis opportunis.*

Et cum absolutione à censuris ad effectum &c. Et additur, *Et committatur Ordinario, & dummodò Orator repertatur idoneus, vitaque, ac morum probitas, aliaque merita sibi suffragentur; nec aliud Canonicum obstet impedimentum. Et quod de coeterò à similibus abstineat.*

Hæc

Hæc autem dispensatio satis frequentem cursum habet in Romana Curia, cum detur super irregularitate proueniente ex homicidio iusto; & ex morte alteri illata, vel mutilatione absque culpa, & sine peccato: illa verò irregularitas, quæ prouenit ex homicidio iniusto difficilius admittit dispensationem, iuxta ea, quæ *not. Nauar. in Man. cap 27 nu. 218* & tota Curia testatur, ac nos supra diximus.

Prò iis autem, qui, siuè Clerici, siuè Presbyteri fuerint, opera charitatis exercent in eos, qui ad mortē, mediante iustitia, condemnantur, vt faciunt nonnullæ sodalitates id institutum habentes, presertim in Vrbe, vbi similis erecta est in Ecclesia Sancti Ioannis Baptistæ Nationis Florentinę, & in nonnullis alijs Ciuitatibus, & locis, quoniam damnatum hortando ad bene moriendum, contingit, vt in fine exhortationis, hortator ipse eundem moriturum ad nomen Iesu ter inuocandum excitet, quo veluti Signo dato, carnifex afflictum impellendo, laqueo præfocat; quod sine irregularitatis nota fieri nequit, oportune prouisum est, vt huiusmodi sodales, qui inter alia laudabilia
6 opera, quæ sodalitas, siuè Confraternitas ipsa exercet, ad mortem damnatos hortari, consolari, & ad benè, & patienter mortem obeundam pro uiribus auxiliari consueuerunt, ad euitandum omnem conscientiæ scrupulum, qui in eis pro tempore oriri posset, si forte in hac pia occupatione, & charitatis officiò exercendo, aliquid contigerit, propter quod de alicuius irregularitatis incursu dubitandum esset, à Summo Pontifice petерent; quatenus ipsos, & eorum quemlibet ab omni irregularitatis, propter premissa, vsque tunc quomodolibet contractæ, incursu, nec non censuris, & pœnis Ecclesiasticis exinde prouenientibus absolueret, & dispensaret: necnon cum eis, vt in casibus prędictis tantum, nullam propterea censuram Ecclesiasticam, aut irre-
7 gularitatis notam incurrant, neque incurrisse dici valeant, apostolica authoritate dispensaret, Non obstantibus Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, cœterisque contrariis quibuscumque. Et vbi interim accidit, vt ipsi Confratres, antę huiusmodi dispensationem, præmissa egerint, additur decretum, quod ipsi pœnitentiam à Confessario ab Ordinario approbato, per eos eligendo, illis propter præmissa iniungendam adimplere omnino teneantur.

8 Cœterum, vbi clericus siuè presbyter aut in aliquo ex Sacris Ordinibus constitutus consilium dedit ad accelerandam mortem vltimo supplicio afficiendi, pluries peti vidimus, absolutionem, & dispensationem ab Officio Sacræ Pœnitentiariæ, per quam committitur Confessario per Oratorem eligendo, vt audita illius Sacramentali confessione, eum absoluat, iniuncta pœnitentia salutari, Ipsoque ab exequutione suorum Ordinum suspenso. Et dūmodo occultum sit ipsum dedisse dictum consilium, cum eodem, pœnitentia, vel illius parte peracta; & suffragantibus &c. super irregularitate inde contracta dispenset, vt valeat in suis ordinibus ministrare, & quæcunque beneficia Ecclesiastica cum cura, & sine cura recipere, & retinere.

S V M M A R I V M.

1 *Physici, & Chirurgi non sunt facile promouendi, & quare.*
2 *Clerico non licet artem meditina exercere.*
3 *Medicus, quomodo ex sua negligentia homicidium committat.*
4 *Medico, qui exercuit artem medicinę, quomodo detur dispensatio ad ordines.*
5 *Medendi indultum, quomodo concedatur, & proponitur formula supplicationis.*
6 *Iudei, & infideles non possunt curare Christianos infirmos.*
7 *Medendi indultum conceditur, etiam laico, cum dispensatione ad ordines, & beneficia.*
8 *Medicus, quando possit legitimè ad ordines promoueri.*
9 *Medicum quęuis leuis culpa excludit ab ordinibus.*

Praxis Dispensationis cum exercentibus artem Medicinæ.

C A P. III.

EX antedictis, satis congruè sequitur videre quomodo se habeat Romanæ Curiæ praxis, circa eos, qui artem medicinæ, seu Chyrurgię exercuerunt; postmodum verò supplicant secum

cum dispensari ad ordines, & beneficia.
Contrahitur enim per eosdem, irregula-
ritas; quandoquidem, sæpè indè mortis
1 periculum inducitur *Borgas de irreg par.*
6 tit. de Phys & Chyrurg. ac ob id, non
sunt facilè promouendi, si medicandi
vsum exercuerint, ex quo forsan per im-
peritiam, aut negligentiam, etiam morti
prędictæ, causam dederunt, iuxta *tex. in l.*
imperitia, ff de reg. iur. & l. idem iuris, ff. ad
l. Aquil. & vt plurimum ad adustionem,
& cauteria, vel abscissionem membrorum
deuenerunt, vt *in cap tua de homicid* & si-
cut ipsis Clericis non licet operari, seù
2 artem medicinæ exercere, ita nec in scho-
lis physicam audire, *cap. non magnoperè.*
ne cler vel mon. quod profectò locum ha-
bebit, siuè in maioribus, siuè in minoribus
ordinibus ij fuerint cõstituti; quia eisdem
id non licet, nisi gratis pro miserabilibus
personis, vel suis consanguineis, quatenus
non fuerint sufficienter beneficiati. *ia Bur-*
gos. d. par. 6. nu. 5 licet contrarium teneat
Marol lib 2 c. 12. n 7 vbi ait, quod clerici,
etiam primæ Tonsuræ, adeo artem medi-
cinæ, & Chyrurgię exercere prohibentur,
quod nec pro miserabilibus personis, nec
pro consanguineis exercere permittun-
tur; quinimmò; si ita exerceant, de rigore
iuris, susceptum ordinem Sacrum admi-
nistrare prohibentur, etiam si mors, vel
mutilatio vacet omni culpa, *ex d. cap. tua.*
Ratio autem cur prædictis personis Ec-
clesiasticis, præsertim Sacerdotibus sit id
iure prohibitum, ea est, quia isti debent
esse medici animarum non autem corpo-
rum, *cap cum ex arte, de ætat. & qual.*

Idemque dicendum est de medico, qui
publico, vel priuato stipendio conductus,
officium suum non exequitur, si quem
eius negligentia, vel ignorantia, mori
contingat; tunc enim fit irregularis; cum
clarum sit, illum dici à medico occidi;
3 quod quidem homicidium quodammo-
do voluntarium dicitur, *Henriq lib. 14.*
cap 12. § 7. & alij, quos citat Sayr. de censl.
lib 7. c. 4 nu. 5. Necnon medicus, qui re-
quisitus, etiam à diuite, qui pecuniam, vel
mercedem ei non assignat, negligat eum
curare, postquàm curare cæpit, aut eum
deserat, in culpa est, si ægrotus moriatur;
& ideo promoueri non debet, quia licèt
merces illi non solueretur, poterat post
conualescentiam, vel eius mortem, sum-
ptus, & stipendia petere, & obtinere, *id.*
Marol de irreg lib 2 cap. 12 nu 4 & in si-
mili căsu vidi desuper peti dispensatio-
nem pro quodam Ioanne Lauez, ex cuius
negligentia, vt in supplicatione assereba-
4 tur infirmus obierat, pro quo pluries fuit
prædita dispensatio denegata. Harum
enim dispensationum praxis, vbi nullam
Oratoris culpam interuenisse asseratur,
talis est, vt conficienda sit supplicatio, eo
modo, quo confici consueuit pro iis, qui
se criminalibus immiscuerunt, vt supra
mutata narratione facti, cui additur. *Et*
committatur Ordinario & quoad dispen-
sationem, dummodo Orator moribus, scien-
tia, & ætate idoneus reperiatur, nullumque
aliud ei canonicum obstet impedimentum, &
ab exercitio artis prædictæ de cætero absti-
neat. Et quandoque additur, *quod per*
huiusmodi gratiam super homicidio si quod
per ipsum in exercitio huiusmodi artis com-
missum fuerit dispensatus non intelligatur.

Et sicut supradictis concedi consueuit
dispensatio ad ordines, & beneficia ob ir-
regularitatem inde forsan contractam,
5 ita quoque datur indultum, vt possint su-
pradictas artes exercere; quod quidem
concedi consueuit, vt plurimum paupe-
ribus clericis, vel aliàs, prout Summo
Pontifici visum fuerit; ac proinde conci-
pitur supplicatio, eo modo, quo sequitur,
videlicet.

B*Eatissime Pater, cum deuotus S.V. Orator Cynthius Missignanus clericus* Neapo-*litanę Diœcesis art. & med Doct. qui nullum beneficium Ecclesiasticum obtinet, & clericali charactere dumtaxat insignitus existit, ac per plures annos medicinę artibus, varijs studijs, ac vigilijs insudauit, in eisque multum profecit, ac forsan plures experientias circa diuersarum personarum infirmitatum curationes, easdem personas incolumes & sanas, diuino auxilio, reddendo, hactenus fecit: & si artes huiusmodi desereret, nonnullis personis, quibus, suis scientia, & experientia prodesse potest, maximo esset detrimento: propterea, artem medicinę huiusmodi circa pauperum, & egentium, aliarumque personarum curationem, exercere summoperè desiderat. Supplicat igitur humiliter E.S.V. dictus Orator, quatenus in præmissis opportunè prouidendo, eumque specialibus fauoribus, & gratijs prosequendo, sibi, vt donec aliquod beneficium* Eccleia-*sticum assequutus, seù sacris ordinibus initiatus fuerit, & non vltra, artem medecinę huius-*

huiusmodi circa pauperum, & egentium, aliarumq; personarum curationem, exercere summoperè desiderat. Supplicat igitur humiliter E. S. V. dictus Orator, quatenus in pręmissis opportunè prouidendo, eumque specialibus fauoribus, & gratijs prosequendo, sibi, vt donec aliquod beneficium Ecclesiasticum *assequutus, seù sacris ordinibus initiatus fuerit, & non vltra, artem medicinæ huiusmodi exercere, & practicare, ac præfatis, necnon quibusuis alijs personis infirmis, ad ipsum recurrentibus, medicinas, remedia, & antidota; prout earundem personarum sanitati, ex artis medicinæ huiusmodi regulis, ac præceptis, expedire viderit, citra tamen incisionem, et adustionem alicuius membri, præbere, ac curam earundem personarum assumere; necnon quoscumque actus, per medicos legitimè exercere solitos, exercere liberè, & licitè, ac absque alicuius irregularitatis incursu; ita quod interim, clericali charactere, quo aliàs ritè insignitus fuit, illiusque priuilegijs vti, & gaudere possit, & valeat, Apostolica authoritate concedere, & indulgere; eundemque Oratorem à censuris, & poenis Ecclesiasticis per ipsum ob præmissa incursis, etiam absoluere, sibique desuper, quatenus opus sit, dispensare dignemini de gratia speciali, Non obstantibus pręmissis, ac Constitutionibus, & ordinationibus apostolicis, cæterisque contrarijs quibuscunque cum clausulis opportunis.*

Fiat, vt petitur. M.

Et cum absolutione à censuris ad effectum &c. Et de concessione, indulto, absolutione, dispensatione, alijsque præmissis, vt supra, in forma gratiosa, latissimè extendendis. Et quod præmissorum omnium, & singulorum &c. Et additur, *Et citra incisionem, & adustionem alicuius membri. Et cum decreto, quod dictus* Orator *poenitentiam salutarem, quam* Confessarius *per eum eligendus; ei propter præmissa iniunget, adimplere omninò teneatur; alioquin pręsens gratia in foro conscientię, sibi nullatenus suffragetur.*

Fiat M.

Datur aliquando cum his limitationibus videlicet, *Quandiu Sacros Ordines non susceperit, Et quod cum primùm in Ecclesiasticis, seù alijs redditibus habuerit, vnde commodè viuere possit, ex tunc ab exercitio dictæ artis medicinæ omninò abstinere debeat.* Quo verò ad dictam clausulam *Citra incisionem* &c. nunquam hic omittitur, illamque video extractam ex *d. c. sententiam, non ne cler. vel mon.* ibi, *nec vllam chirurgiæ artem Subdiaconus, Diaconus, vel Sacerdos exerceat; quæ adustionem, vel incisionem inducit.*

Vidi aliquando huiusmodi indultum concedi ex ea causa, quia, nimirùm, in illis partibus, vel in eo loco non adessent Medici Christiani, sed tantummodò Medici Iudæi; quia, pręter alia iura, ex Con-
6 stitutione Gregorij XIII. nec Iudęi, nec alij infideles possunt vocari ad curandos Christianos infirmos, pęna priuationis Sacramentorum, necnon sepulturæ Ecclesiasticę ipsis Christianis imposita: quod quidem non modò intelligendum est de Medicis, & Physicis, verùm etiã de Chyrurgis, & quibuscunque alijs, quodcunque remedium ægrotis parantibus; quo casu ad euitandum tale consortium, conceditur potius, etiam presbytero, indultum medendi cum decreto; *Dummodò tamen gratis, & vbi periculum mortis non immineat; & citra adustionem, & incisionem: Et quandiu alius Medicus orthodoxus commodè haberi non poterit:* Et quidem supradicta verba, *dummodo gratis*, quibus aliquando additur, *& amore Dei*, extracta sunt *ex d. cap. tuanos, § volumus*, ibi, *si tamen pietatis, & non cupiditatis id egerit.*

7 Idem indultum largius per Præfecturam Breuium pluries concedi vidimus, etiam pro simplici laico, qui ipsam medicinæ artem exercuit, irregularitatem propterea contrahendo; ac modo cupiebat ex feruore deuotionis, clericali charactere insigniri, ac ad omnes sacros ordines promoueri: ac propterea cum Oratore super irregularitate huiusmodi, itaut illa non obstante, si nullum aliud sibi ob-

ſtet canonicum impedimentum, & dummodò ad id reperiatur idoneus, ſeruatiſque alijs ſeruandis, clericali charactere huiuſmodi inſigniri, & ad omnes, etiam Sacros, & presbyteratus ordines promoueri, & promotus, miniſtrare poſſit, diſpenſando. Nec non eidem Oratori, vt poſtquàm clericali charactere huiuſmodi inſignitus fuerit, ac ordines prædictos ſuſceperit, donec in redditibus Eccleſiaſticis habuerit vndè commodè viuere poſſit, artem medicinæ prædictam (citra tamen membrorum inciſionem, vel aduſtionem) exercere, & medicamenta, aliaque deſuper neceſſaria præbere liberè, & licitè valeat, etiam abſque alicuius irregularitatis incurſu; dummodo tamen nihil petat, ſed à ſponte dantibus tantùm, à pauperibus verò nihil recipiat, indulgendo, Non obſtantibus apoſtolicis, ac in vniuerſalibus, prouincialibuſque Concilijs editis generalibus, vel ſpecialibus Conſtitutionibus, & ordinationibus cæteriſque contrarijs quibuſcunque. Et hoc modo fuit ſupradictum indultum conceſſum Ioanni Iacobo Sclano Neapolitan. Diœceſis, ſub *Dat. apud Sanctum Petrum ſub Annulo Piſcatoris, die 5. Ianuarij 1634. Pontificatus Vrbani VIII. Anno Vndecimo.*

8 At verò, vbi nulla omninò imperitia, vel negligentia eis poſſit imputari, ipſamque artis ſcientiam opportunè adhibuerint, & intrinſecus nulla mordeantur conſcientia, poterunt legitimè promoueri, etiam ſi ſub eorum cura multi mortui fuerint, *cap. ad aures, de ata. & qual.* his verbis. *Quod cum in arte phyſica eruditus ſis, pluribus iuxtà ipſius artis traditionem exhibuiſti cum diligentia medicinam, licèt plures in contrarium ſucceſſerit, & quibus putabas adhibere medelam, medicinis perceptis, mortis periculum incurrerunt, verùm quia ad Sacros Ordines deſideras promoueri, ſuper eo nos conſulere voluiſti. Tibi breuiter reſpondemus quod ſi ſuper præmiſſis conſcientia tua te remordeat, ad maiores ordines de noſtro conſilio non aſcendas.*

9 Vnde, ſi quælibet leuis culpa imperitiæ, vel negligentiæ illis imputari poſſit, ab ordinibus excludi debent, ſi mors, vel mutilatio inde ſequuta fuerit, *id. Maiol. d. nu. 2 circa med.*

Præmiſſis igitur ceſſantibus, & ſic, ſi nihil de contingentibus iuxtà medicinæ præcepta omiſerint, habeantq; ſuper hoc probabiliter conſcientiam ſerenam, licitè poſſunt ad dictos ordines promoueri, abſque aliqua diſpenſatione. Et cum ſuper hoc fuiſſet habitus ſermo coram D. Datario Pauli V. dum quidam clericus Niccinus fuiſſet à ſuo Epiſcopo ad Vrbem miſſus pro obtinenda deſuper diſpenſatione, fuit concluſum, ipſum illa non egere, pro quo fuit allegatum *d. cap. ad aures*, per quod ei non imputatur euentus mortalitatis, vt *in l. illicitas, §. ſicuti ff. de offic. præſid.*

Nec propterea circa hanc praxim omittendum eſt, quamplurimos, ſimiles diſpenſationes ad cautelam impetrare, ne fortè tempore procedente, eos vexari, aut moleſtari contingat à ſuis Ordinarijs, ac præterea quia bonæ mentis eſt, ibi culpam timere, vbi culpa non eſt, *vulg. iur.*

SVMMARIVM.

1 *Patrocinari prohibentur perſonæ Eccleſiaſticæ, & quare.*

2 *Non tamen prohibetur clericus pauper.*

3 *Charitas ordinata à ſe ipſo incipit.*

4 *Abbas Lapus, Monachos ſuos alebat ex lucro ſuæ aduocationis.*

5 *Aduocationis munus in Romana Curia, exercetur etiam per clericos in ſacris conſtitutos.*

6 *Procuratorum Romanæ Curiæ laudes.*

7 *Tolerantia Principis inducit diſpenſationem.*

8 *Patrocinandi indultum, ſub qua forma detur.*

9 *Et quomodo pro Oratore, onuſto paupe ribus parentibus.*

10 *Tutelæ onus, quomodo presbyteris ſuſcipere permittatur.*

11 *Quandoque diſpenſantur, vt ratione tutelæ exerceant, etiam criminalia.*

12 *Clerici, iuriſdictionem temporalem habentes, poſſunt delegare criminalia.*

13 *Poſſunt, etiam conſulere Principi, vt in delictis irroget pœnam vltimi ſupplicij.*

14 *Principes, condendo leges ad vindictam ſanguinis, non ſunt irregulares.*

15 *Papa poteſt condere legem ad pœnam mortis.*

16 *Et poteſtatem alijs delegare; nec delegatus efficitur irregularis.*

17 *Formula litterarum diſpenſationis pro exercenda tutela, etiam in criminalibus pro clerico*

Cla-

18 *Clausula quęnam apponantur in dictis litteris, & quare, nu. 30.*
19 *Clericus negociator, quomodo amittat priuilegium quoad bona.*
20 *Est fugiendus tanquam pestis.*
21 *Clericis non licet conducere agros, vt fructus vendant.*
22 *Cur eis interdicitur mercatura.*
23 *Clerici possunt proprios, & Ecclesiæ agros colere.*
24 *Et ita fuit declaratum per Sacr. Congreg.*
25 *Clericus potest vendere vinum, frumentum, & oleum ex redditibus sui beneficij.*
26 *Ac propterea tenere tabernam, etiam in domo Ecclesiæ.*
27 *Non potest tenere animalia ad vecturam.*
28 *Clerici sunt immunes ab illicita negociatione per quinque limitationes, vt hic.*
29 *Et pro præmissis refertur declaratio Sac. Congreg.*
31 *Papa in suis rescriptis conformat se cum iure communi.*
32 *Clericus habens iurisdictionem temporalem, debet delegare causam sanguinis.*
33 *Papa dispensat cum clerico, vt per se ipsum ferat sententiam sanguinis.*

Praxis Dispensationis patrocinandi in causis ciuilibus.

CAP. IV.

1 Vemadmodum Clericis in artæ medicinæ, seu Chyrurgiæ peritis, datur indultum medendi, ita ijs, qui iuris vtriusque scientia pollent, indulgetur, vt possint eorum patrocinium in causis, etiam ciuilibus, præstare: cum aliàs id personis Ecclesiasticis sit iure prohibitum: vnde dixit *Innoc. in cap. dilecta. in fin. de excess. prælat.* quod clerici non possunt officia Ciuitatis exercere; nam debent attendere circa Rempublicam spiritualem, *arg. cap. duo sunt c. 12. qu. 1.* debentq; versari circa vitam contemplatiuam; nec habere curam de rebus mundanis; nisi quatenus necessaria sunt ad corporalem vitam, *cap. si quis obiecerit 1 q. 1.* neq; exercere officium procuratoris, vel aduocati; quod quidẽ intelligitur tàm de constitutis in Sacris ordinibus, quàm habentibus beneficia Ecclesiastica, *cap. 2. ne cler. vel Mon. cap. te quidem, §. ex his omnibus, 11. quæst. 1.*

2 At vbi clericus sit pauper, qui beneficio Ecclesiastico, aut patrimonio careat, vndè se valeat commodè sustentare, licitum ei erit, etiam iure communi inspecto, absque aliqua dispensatione, Aduocati munus, etiam in Curia sæculari, seclusa accusatione in causis criminalibus, exercere, *Nauar. in tract. de spol. cleric. § 7. nu. 5. vers. eademque ratione.*

Ratio autem ea potissimùm videtur, s. quod si hoc pro pauperibus facere, potest, necnon miserabilibus personis, ad succurrendum eorum necessitatibus, *cap. 1. de postul.* tantò magis sibi conueniens, ac licitum erit, vt proprijs necessitatibus
3 consulat; cum ordinata charitas incipiat à seipso, *l. præses, C. de seruit. & aqu.* Sicut etiam Monachus posset de licentia sui Prælati pro vtilitate, & sustentatione Mo-
4 nasterij pauperis, aduocati officium exercere: prout faciebat Abbas Lapus, qui Monachus suos alebat ex lucro suæ aduocationis, vt per *Ignat. de Salcedo* relatum à *Gonz. glos. 2. nu 34.* vbi plura in proposito congerit.

Neque his Aduocati munus interdicitur pro sanguine coniunctis, imminente supradicta necessitate, *Sylu. in verbo, Aduocatus. nu. 2 qu. 2 nu. 4.* necnon pro personis Ecclesiasticis, ac alijs quæ enumerantur *in l. 1 §. fin ff de postul.*

Et quotiescunque reperitur, clericos non posse esse procuratores, vel similia officia exercere, semper intelligendum est generaliter: ad vsum namque negocium, siuè clericorum, siuè laicorum, procurare, vel administrare non prohibentur vt tradit *id. Innoc. in cap. 1. in fin. de obligat. ad ratioc.*

In Romana autem Curia, non ignoramus, ex Summi Pontificis patientia, omnes clericos, etiam in Sacris Ordinibus
5 constitutos, & quantumcunque beneficiatos, contra omnes iuris regulas, Aduocationis publica munera indiscriminatim exercere, sicut etiã procurationis; ex quo

Romanæ Curiæ procuratores, cum sint
6 scientia, experientia, ac prudentia, optimisque moribus ornati, verèque, & summa ratione asserere possimus, eos non solum non esse comparãdos procuratoribus exteris; quinimmo exteris aduocatis in omnibus præponendos, vt ait *Mandos. reg. 4. qu 8. nu. 7. circa med.* idcirco Summus Pontifex, ne tantorum eximiorum virorum doctrina, & experimentum ociari noscantur, ipsos ad munia huiusmodi obeunda tolerat; licet enim supradictis, specialis, & expressa facultas ad id non tribuatur, nihilominus hæc tolerantia inducit dispensationem, *cap. quia circa. vbi gloß fin in fin de consang. & affin.*

Cum autem frequens sit in ipsa Curia vsus concedendi extra eam personis prohibitis, indulta patrocinandi, videamus, quomodo illa inde emanent, cum suis limitationibus; ac proinde consuetam supplicationis formulã hic subijciamus, quæ talis esse potest, videlicet.

8 *Beatissime Pater. Cum deuotus S. V. Orator N. Clericus Neapolitan. Vtr. Iur. Doct. redditus annuos pro congrua sui sustentatione sufficientes iuxta sui gradus, & conditionis exigentiam non habeat; proindeq; vt quicquid didicit, re ipsa experiri valeat, in infrascriptis causis patrocinari, & aduocare summoperè desiderat, Supplicat igitur humiliter E. S V. Orator præfatus, quatenus in præmissis opportunè prouidendo, eumq; specialibus fauoribus, & gratijs prosequendo, sibi, vt quoad vixerit, etiam postquam presbyter factus fuerit, quorumcunq; ad ipsum pro iustitiæ complemento consequendo, aut iuriumsuorum defensione pro tempore recurrentiũ, causas quascũq; etiam ciuiles, prophanas, Ecclesiasticas meras, & mixtas, criminales quoq; ad defensam tamen dumtaxat, suscipere; ac in iudicio, & extra, coram quibuscunq; iudicibus, etiam laicis, & sæcularibus, vbicuũq; locorum, agere, prosequi, tueri, defendere, ac in illis patrocinari, postulare, & aduocare, ac salarium, siuè mercedem sui laboris petere, & percipere; & si contingat ipsum in iudicem, seù alicuius Iudicis Ecclesiastici, vel sæcularis, in assessorem in similibus causis eligi, assumi, vel deputari, etiam ea, quæ ad Iudicis, & assessoris huiusmodi officium quomodolibet spectant, & pertinent, & quæ alij causarum Procuratores, Iudices, Aduocati, & Assessores legitimè facere, & exequi consueuerunt in similibus causis, itidem facere, & exequi liberè, & licitè possit, & valeat, etiam absq; excommunicationis, inhabilitatis, irregularitatis, & infamiæ macula, siue nota, aut priuationis beneficiorum, & officiorum, vel alicuius alterius pœnæ incursu, absq; aliquo conscientiæ scrupulo; perinde, ac si patroni, seù Procuratoris, Iudicis, vel assessoris huiusmodi officium minimè exercuisset; seq, super præmissis à quoquam molestari, aut inquietari minimè posse, Sicq; per quoscunq; Iudices ordinarios, vel delegatos, quauis authoritate fungentes, iudicari, & definiri debere, concedere, & indulgere dignemini de gratia speciali. Non obstantibus &c. & ordinationibus Apostolicis, illis præsertim, quibus inhibetur, ne Clerici sæcularibus negotijs se immisceant, cæterisq; contrarijs quibuscunq; cum clausulis opportunis.*

Fiat, vt petitur M.

Et cum absolutione à censuris ad effectum &c. & de concessione, indulto, alijsq; præmissis, vt supra in forma gratiosa latissimè extendendis. Et quod præmissorum omnium, & singulorum, etiam denominationum, qualitatum, nuncupationum, inuocationum, aliorumq; necessariorum maior, & verior specificatio, & expressio fieri possit in litteris, per Breue S. V. seu Officiũ Minoris gratię expediendis. (Et quãdoq; additur. *Et in causis ciuilibus Ecclesiasticis tantùm*). *Et donec Orator in Ecclesiasticis, vel alijs redditibus annuis habuerit, vndè commodè viuere possit.*

Fiat M.

Quod

8 Quòd si Orator aliquod tenue beneficium, personalem residentiam requirens, obtinet, additur, *Et dummodo à debito seruitio, ac officio dictæ Ecclesiæ nullatenus propterea auocetur, seù distrabatur.*

9 Si autem huiusmodi indultum petitur pro onusto parentibus, vel consanguineis pauperibus ope, & auxilio Oratoris indigentibus, prout peti sæpe vidimus, tunc datur illud, durantibus necessitatibus earundem, vel donec eis aliter subueniri possit. Quòd si asseratur, Oratorem tenues redditus, beneficiales habere, additur, *Et quatenus fructus ad Oratoris congruam sustentationem non sufficiant*, Aliquando additur restrictiua, *Et in Curijs Ecclesiasticis, & in criminalibus defendendo tantum, & pro pauperibus gratis, & amore Dei, & donec Orator habuerit &c.*

Quibus adde in praxi, quod cum ex iu-
ribus præmissis, constet, supradictas per-
sonas, sæcularibus negocijs se immiscere
non posse; neque etiam tutò posse susci-
pere onus tutelæ, licèt non modò presby-
10 teri, verùm etiam Episcopi possint illud
suscipere, etiam sine alicuius licentia;
quia illa indigentes, connumerantur in-
ter miserabiles personas *c. p. peruenit, 86.
dist. & tot. dist. 87. & 88.* nec propterea à
supradictis ob huiusmodi oneris susce-
ptionem, incurritur aliqua suspensio ipso
iure, vt per *Nauar. cons. 1. per tot. ne cler.
vel mon.*

Tamen, quia quandoque presbyteri, ob talis oneris susceptionem, & exercitium, verentur ab Ordinario, seù ab alio molestari, propterea ab ijs recurritur ad Summum Pontificem, cui narratur per supplicationem, exempli gratia, quod cum N. defunctus, in suo vltimo testamento instituisset hæredem M. suam filiam, eique Oratorem in tutorē deputasset, qa officiū tutoris huiusmodi exercere posse dubitat, absq; Sedis Apostolicę indulto, propterea dictus Orator dictę N. suę nepti, seù aliàs consanguineæ, pudicitiæ, & aliàs meliori, qua poterit, ratione, consulere cupiens, supplicat, vt eidem Oratori, quoad vixerit donec dicta N. ætatem legitimam matrimonij contrahendi, aut aliquam approbatam Religionem ingrediendi, attigerit, tutorio, & curatorio nominibus, omnia, & singula, quæ ad huiusmodi officium pertinet &c. facere, exequi, & adimplere valeat, ipsumque desuper ab Ordinario loci, seù quopiam alio quauis authoritate fungente, directè vel indirectè, quouis quæsito colore &c. molestari &c. nullatenus vnquam possit; ac quicquid &c. irritum &c. Ac propterea mādatur Ordinario ipsius Oratoris, quatenus ei, vt præmissa omnia facere possit, & valeat, citra tamen facultatem exercendi mercaturām, ac in litibus eidem N. iam forsan motis, vel mouendis per se ipsum coram Iudicibus laicis comparendi, sed id per procuratorem facere debeat authoritate apostolica concedat, & indulgeat, omnimodamque licentiam, & authoritatem sibi desuper impartiatur, Non obstantibus Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis cæterisq; contrarijs quibuscunque &c.

Accedit etiam eidem praxi, vt nedum
Summus Pontifex ad præmissa dispenset
siuè potius indulgeat, aut licentiam con-
cedat, verùm etiam frequenter dispensare
consueuit, vt clericus, cum huiusmodi tu-
telæ exercitio præsertim pro personis sibi
11 cōiunctis, possit se criminalibus negotijs
immiscere, vt per formulam infrascrip-
tam patet; maximè quod de iure, clerici
habentes iurisdictionem temporalem,
possunt absque incursu irregularitatis,
Iudices, & Magistratus constituere, qui
inquirant delicta, vt ea secundum leges
puniantur, *cap. fin. ne cler. vel mon. in 6.* ibi,
*Nam licèt clericis causas sanguinis agitare
non liceat, eas tamen, cum iurisdictionem
12 obtinent temporalem, debent, & possunt,
metu irregularitatis cessante, alijs delegare,
Syr. de cens. lib. 6 cap 18 nu. 16.* sicut pari
modo ipsis clericis non est interdictum
13 leges, & statuta condere, vel compilare,
aut Principi consulere, vt certis delictis
irroget pœnam vltimi supplicij, vel mu-
tilationis absque; irregularitatis incursu,
glos. in cap omnis, dist. 3. vbi *Archid. Host.
in cap. ex litteris de excess. prał. Abb in cap.
1. de frut* quandoquidem, etiam ipsi Prin-
cipes, leges condentes, per quas vindi-
14 ctam sanguinis comminantur, nunquam
fiunt irregulares, etiam si per iudices ip-
sorum exequutioni mandentur, id. *Ar-
chid. in c. offici 23. q. 5.* Hinc videmus,
quod etiam Papa, licèt proprijs manibus
15 aliquem occidens, legem exequendo, vi-
deatur indignè agere; attamen procul
dubio potest legem condere sub pœna
16 mortis, aut mutilationis, tanquam Prin-
ceps supremæ potestatis, sic etiam ean-
dem potestatem alijs delegare potest, eos-
que ab incursu irregularitatis seruare im-
munes, prout in dies suos ministros ad
id delegat, de quo vide *Maiol. de irregul.
lib. 2. cap. 10. sub nu. 10. vers. nam licet Pa.*

pa: proindeque frequenter videmus desuper, vt infra dispensari cum ipsis Clericis. Cum igitur casus se offert petendæ dispensationis ad præmissa, eo modo quo sequitur modo in forma gratiosa peti, & concedi consueuit, videlicet.

18 A Tergo. *Dilecto filio Nobili viro Hieronymo de Cardenas Clerico Neap. Intus verò, Vrbanus Papa VIII. Dilecte fili, salutem &c. Cum sicut nobis nuper exponi fecisti, quondam Ioannes de Cardenas frater tuus germanus, relicta dilecta in Christo filia Fuluia eius nata in tertio suæ ætatis anno constituta, decesserit; & propterea, vt eiusdem Fuluiæ indemnitati quantum fieri potest, consulatur, Tu illius tutelã vnà cum dilectis filiabus Fuluia Caracciola, & Martia Carrafa primodictæ Fuluiæ auia, & genitrice respectiuè, gerere posse summoperè desideras, si nostra ad id tibi suffragetur licentia, & facultas. Nos specialem tibi gratiam &c. & à quibusuis &c. censentes, supplicationibus nobis tuo nomine humiliter porrectis, inclinati; Tibi, vt dicta Fuluia neptis tua huiusmodi tutelam, & pro tempore curam vnà cum secundodicta Fuluia, & Martia prædictis suscipere, & gerere, omniaq; & singula, quæ ad tutorem, & pro tempore curatorem huiusmodi de iure, vsu, consuetudine, vel aliàs pertinent, facere, & exercere; ac tutelæ, & pro tempore curæ huiusmodi ratione, & illarum occasione duntaxat, negotijs, & causis criminalibus quibuscunque, quoties opus fuerit, te immiscere, ac in eis consilium, mandata, & iussiones, tàm verbo, quàm in scriptis dare, & debitæ exequutioni demandare facere, etiam si sanguinis effusio, membrorumque mutilatio, seù, etiam mors inde sequatur, liberè & licitè, ac absque vllo irregularitatis, vel censurarum, aut pœnarum Ecclesiasticarum incursu, possis, & valeas. Dummodò tamen, præmissorum occasione in mercatura, alijsque, clericis, interdictis, negotijs nullatenus te immisceas; & à sententia in causa sanguinis per te ipsum ferenda, omninò abstineas, apostolica authoritate tenore præsentium licentiam concedimus, & impartimur. Non obstantibus apostolicis, ac in Vniuersalibus Concilijs editis generalibus, vel specialibus constitutionibus, & ordinationibus apostolicis, cœterisque contrarijs quibuscunque. Dat. Romæ, apud S. Mariam Maiorem Die 23. Maij 1627. Pontificatus nostri Anno Quinto.*

M. A. Maraldus.

Sicque quocunque modo huiusmodi
indultum concedatur, siuè per Præfecturam breuium, siuè per ipsam Datariam
Apostolicam, semper restringitur ad duo,
nimirum, ne præmissorum occasione
18 Orator exerceat mercaturam: quodque
abstineat à ferenda sententia per seipsum in causa sanguinis: quæ quidem non
aliàs emanare solent, quàm ad præscriptum iuris communis, vnde desumpta est
supradicta praxis: nam quoad primum,
certum est, Clericos omni iure prohibitos esse negociari, cum habeamus in iure
integrum titulum, *ne Clerici vel. mon. secul. se immisc. negot.* & *textum* clarum in
c. fin. de vit. & hon. cler. vbi, Clericus, qui
tertiò monitus, à negociationibus sæcula-
19 ribus non abstinet, interim perdit quoad
bona, priuilegium Clericale, vt in eius
summario dicitur, *Clem. 1. §. aduersus, eod. tit.* & magis patet *in c. 1. 83. dist.* vbi
Decreuit Sancta Synodus, nullum deinceps Clericum, aut possessiones conducere, aut negocijs sæcularibus se immiscere, nisi propter curam pupillorum, & orphanorum, ac viduarum, aut si forte Episcopus Ciuitatis Ecclesiasticarum rerum sollicitudinem habere præcipiat. & in c. 2. ead. dist. ibi, *id plurimos Clericorum negotiationibus inhonestis & lucris turpibus imminere, nullo pudore cernentes Euangelicam lectionem, qua ipse Dominus negotiatores è templo verberatos flagellis asseritur, expulisse, ac Apostoli verba recolentes, quibus ait. Nemo militans Deo, implicat se negocijs sæcularibus, Psalmistam quoq; Dauid surda dissimulante aure cantantem, Quoniam non cognoui negociationes, introibo in potentias Domini, & in c. quid est, ead. dist. negociatores ergo illi abominabiles existimantur, qui iustitiã Dei minime considerantes, per immoderatã pecuniæ ambitũ polluuntur, merces suas plus*

per

20 periurijs onerando, quàm pretijs; & tan-
quam pestem fugiendum esse clericum
negociatorem, docet tex. in cap. negociato-
rem, 88 dist. Quo fit, vt neque ipsis clericis
liceat conducere agros, eosque per suos
21 colonos excoli facere, vt fructus inde
prouenientes, vendant, vrgente adhuc
prohibitione tex. in cap. peruenit, 86. dist.
ibi, quidam propter turpis lucri gratiam,
alienarum possessionum conductiones, &
causas sæculares suscipiunt, & à sacris qui-
dem officijs se per desidiam separant; & inter
cæteras causas, ea potissimùm esse credi-
tur, cur clericis interdicta sit mercatura;
22 quia nimirum illa vix exerceri potest sine
peccato, & mēdacio, vt in c. [illegible] 14 q 4. c.
quacunq; sad. cau. & 9. Abb. in c. si de vsur.
23 Attenta tamen præfatorum iurium
dispositione non veniunt profectò Cle-
rici, qui proprios agros colunt, aut
conducunt eos ab Ecclesia; hoc enim
nullo sibi iure prohibetur, iuxta illud
Leuit. cap. 25. ibi, Terra quoque non
vendetur in perpetuum, quia mea est, &
vos aduena, & coloni mei estis. Ac proinde.
fuit aliàs per S. Congr. Concil. declaratum,
non deberi propterea clericum super hoc
molestari sub prætextu illicitæ nogocia-
24 tionis. Sicut pari modo si vendat ille
vinum frumentum, aut oleum, ex redditi-
25 bus sui beneficij, vt per Guttier. de gabell.
q. 93 nu. 25. quinimò ad vendendum vi-
num, quod ex possessione sua, vel Eccle-
siæ, colligit, etiam tenere potest tabernam
26 in domibus Ecclesiæ: dummodò non per
se ipsum, sed per alium vendat, Franc. in
cap. un. de vit. & honest. cler. in 6. vbi ait,
ita Domin. defendisse vnum clericum, qui
vendebat vinum per alium, Genuens. in
prax. cap. 67 nu 7 vbi ex eadem ratione,
censet huiusmodi vinum, posse vendere,
etiā vt vulgò dicitur, ad minutū. Similitèr
licèt prohibeantur clerici tenere animá-
lia, seu iumenta, & alia similia ad vectu-
ram, cum id sit species negociationis, &
27 hoc casu equorum locatores appellētur,
nihilominus ea tenere possunt ad vsum
proprium, Carol. de Graff. effect. 6 nu. 10.
& 11 qui supradictam generalem con-
clusionem pluribus etiam modis limitat,
28 Primò nimirum, vbi dictus clericus, etiā
emeret dicta animalia, vt illa pascat in
proprijs prædijs, & cum pinguia facta
fuerint, vel cum partus ediderint, illa, &
eorum partus vendat, quod ei non est in-
terdictum, Redoan. de spol. q. 2. num. 14.
id. Carol. loc. cit nu. 18. limit. 1. sicut, etiam
potest locare ipsa animalia, ac oues, &

boues si habet ex decimis, vel successione, aut aliàs sibi data; aut si habens pascua multa, emit animalia, vt illa depascerent ad sustentationem sui, & suorum parentum, ac pauperum. Secùs verò, si emeret, vt traderet ad incrementum, vel aliud ageret in fraudem, ac per viam negociationis, vt post alios concludit id. Redoan. loc. cit. Secundò, vbi clericus semel tantùm emeret, vel venderet; quia per vnicum contractum de mercibus factum, non dicitur mercatura, gloss. in l. mercis, ff. de tributis. id. Carol. num. 19 limit. 2. vnde dixit id. Fran. in d. cap. un. quod ex vnico actu, quis non efficitur ioculator, vel mercator; quia nomina verbalia, significantia officium, vel artem, aut alium actum licitum, non verificantur ex vnico exercitio; vnde non dicitur mercator ex vnica mercatura, vel hospitator ex vnica hospitatione, vt docet tex. in d. l. 1. ff. de trib. secus autem, si verba ipsa significent delictum, ueluti, raptor, vel adulter; quia vnico tantùm actu verificantur, vt habetur in l. maritus, §. qui quæstum, ff. de adult. licèt aliter dicendum sit, quando aliqua est inflicta pœna contra aliquos, turpia exercentes, nimirum, vitium sodomiæ, vel aliud; quo casu non inducitur exercitium per vnicum, actum, sed plures vices requiruntur, id. Genuen. in d. prax. cap. 67. nu. 1. Tertiò, quando clericus non per se ipsum, sed per interpositam personam, vt dictum est, negociatur, nam hoc modo, sibi non prohibetur, cap. 1. de vit. & hon. cler. Molin. de contract. disp. 343. nu. 10. id. Carol. nu. 23. limit. 5. Quartò in clericis pauperibus, in necessitate constitutis, habito respectu ad eorum conditionem, d. cap. 1. ne cler. vel mon. id Redoan. d. qu. 2. nu. 16. id Carol. nu. 42. limit. 6. Quintò, in clericis exercentibus agriculturam, cum ea illis permittatur pro quærendo victu; vnde possunt affictare terras, & prædia, ac in eis laborare, quatenus aliter honestè viuere non possent, d. c. 1. id. Carol. n. 28. limit. 7. Sextò vbi clericus habet propria animalia, vt dictum est, vel vineas, aut olïueta, ex quibus nascuntur, & colliguntur fructus; tunc enim illos ad sui libitum potest vendere id. Anchar. & Imol. in cap. fin. de vit. & hon. cler. id. Carol. num. 33. limit. 9. alias verò limitationes, quas id. Carol. inter n. 18. & 36. ibidem ponit, tanquam minus hic necessarias consultò omisimus.

Præmissis etiam non parum confert quædam declaratio S. Congreg. Concil ad instantiam nonnullorum presbyterorum,

&

& clericorum Terræ Altimontis Cassanen. Diœcesis, tenoris sequentis, videlicet.

29 *Illustrissimi, & Reuerendissimi Domini. Presbyteri, & Clerici Terræ Altimontis Cassanen. Diœcesis, qui, vt plurimum, ob loci, montium, personarum, ac temporum qualitatẽ, aliqua ex infrascriptis rationibus, necessaria ad suam, & familiæ sustentationẽ coguntur quærere, ad obuiandam vexationibus Commissariorum, petunt, vt declaretur, an liceat eis hæc facere, absque reatu illicitæ negotiationis.*

Primò, *An liceat eis terras patrimoniales, ac beneficiales per laicos colere.*

Secundò, *An pro necessario culturę vsu possint emere boues, & alia animalia, et fructus illorum vendere.*

Tertiò, *An ij, qui in proprijs terris habent quercus, & castaneas, quarum fructibus sues vescuntur, possint sues emere eosuè alere, ac pro sua, & familia sustentatione vendere.*

Quarto, *An ijdem clerici cum folijs suarum arborum possint in proprijs ędibus artè serica operam dare, vel idem opus alteri ad medietatem committere, vt in illis partibus fieri consueuit.*

Sacra Congregatio Concilij interpretum Ad primum *censuit, licere clericis agros beneficiorum, ac bonorum patrimonialium suorum opera laicorum colere absque reatu illicitæ negociationis.*

Ad secundum, *Posse similiter clericos pro huiusmodi culturę vsu, boues, & animalia emere necessaria; illorumque fętus iusto pretio, atque honesta ratione vendere: nec propterea eos prohibitæ negotiationis prætextu vexari posse, aut debere.*

Ad tertium, *Ibidem posse pro sua, & familia sustentatione; dummodò in emendis, alendisuè, seù distrahendis suibus, nihil sordidum, aut indecens ordini Clericali exerceant.*

Ad quartum, *licere clerico arborum in proprijs bonis existentium folia, alicui laico concedere, eo pacto adiecto, vt lucrum, quod ex bombycibus prouenerit, inter vtrumque diuidatur. Et pariter eidem licere earundem arborum folijs per seipsum absque officij sui duntaxat detrimento, ac pro sua, & familia sustentatione arti serica operam dare: dummodo in artificio huiusmodi personas non suspectas adhibeant; & quoad hoc Episcopi licentiam, quæ gratis detur, obtineant.*

C. Cardinalis Torres.

Et hæc quoad primam clausulam scilicet, *Dummodo præmissorum occasione in mercatura alijsque Clericis, interdictis &c.*
30 quę semper apponitur: eoque magis, quia
pluries compertum est, huiusmodi clericos sub clypeo tutelæ coniunctæ sibi personæ ex professo mercabantur; vnde vsq; ad aures Summi Pontificis peruenerunt prędictorum Clericorum quærelę contra Commissarios, ad id destinatos; eorũdem illicitorum negociatorum conscientias exonerantes.

Quo verò ad secundam clausulam restrictiuam in supraposita formula adiecta, nimirùm, *Et à sententia in causa sanguinis per te ipsum ferenda, omninò abstineas*: nil ea adhuc deuiat à iuris communis dispositionem; quinimmò, si illa non fuisset expressa, nihilominus censeretur apposita: quia Summus Pontifex in suis rescriptis, pręter concessionem gra-
31 tię principalis, si expedit in reliquis
se conformat cum iure communi, quod semper considerat, & secundum illud censetur rescribere, *glos. fin. in fin. in c. consultationi de tempor. ordin. & glos. in verbo, consultationem, in c. ex tua, de fil. presb. Felin. & alij in c. 1. num. 17. de constitut.* ac propterea in similibus indultis, & dispensationibus cum Clericis, ad exercendum tutelam pro sanguine coniunctis, etiam in criminalibus, aliquando non apponuntur dictæ clausulæ, & nihilominus censentur appositæ. Iuris igitur communis dispositio in hac præsenti materia, ea est, quod
32 clericus habens iurisdictionem tempora-
lem, potest, & debet delegare causam sanguinis, vt habetur *in c. Episcop. ne cler. vel mon.* ibi, *nam licèt clericis causas sanguinis agitare, non liceat, eas tamen, cum iurisdictionem obtinent, temporalem, debent, & possunt metu irregularitatis cessante, alijs delegare.* Hic tamen, Papa tribuit Oratori omnimodam facultatem exercendi ea, quæ pertinent ad officium tutoris, & curatoris, cũ repręsentet personam pupilli, *Bald. in l. etiam, ff. ac fiaucom.* etiam se criminalibus immiscendi, dummodò à ferenda sententia in causa sanguinis abstineat iuxta *tex. in c. sententiam, ne cler. vel mon.* ibi *sententiam sanguinis nullus Clericus dictet, aut proferat, sed nec sanguinis vindictam exerceat,* & in hoc restringitur, etiã supradictum indultum; licèt ipse Papa
33 potuisset Oratori prouidere, vt sine pœna
irregularitatis, posset per se ipsum sententiam sanguinis proferre, id. *Franc. in cap. Episcopus, eod. tit. lib. 6.*

SVMMARIVM.

Praxis Dispensationis cum presbyteris ad studendum iuri ciuili.

C A P. V.

Licèt Clericis, non modò in maioribus, verùm etiam in minoribus cõstitutis, munus, siuè Aduocati, siuè Procuratoris à iure sit interdictum, vt supra demonstrauimus; inter infrascriptas tamen personas Eccle-
1 siasticas, non nisi in Sacro presbyteratus ordine constitutis, iuri ciuili operam nauare, vt infra prohibetur. Vndè quid Romanę Curiæ stylus, circa opportunum desuper indultum concedendum, feruet,
2 videamus. Frequentissimè etenim per Sedem Apostolicam indulgetur, seù dispensatur cum ipsis presbyteris, vt possint audire iura ciuilia; ac propterea, circa hanc praxim, videndum erit, Primò, vndè, & quare emanauerit prohibitio circa hoc. Secundò, an alius, præter Summum Pontificem, queat hanc facultatem impartiri. Tertiò, quomodò, & cum quibus conditionibus, & clausulis dispensetur.

Et quoad primum, satis omnibus innotuit illa prohibitio, contenta *in c. super specula, de privil.* vbi statuitur, ne quisquam Parisijs docere, vel audire ius ciuile præsumeret; cui alia accessit, vt *in c. non magnoperè, ne cler. vel mon.* vbi prohibetur cuilibet post votum religionis, ac emissã professionem, ad physicas, vel leges mundanas audiendas, exire. Si verò exierint, & ad claustrum suum, infra duorum mensium spatium, non redierint, sicut excommunicati, ab omnibus euitentur, & in nulla causa, si patrocinium præstare voluerint, audiantur: reuersi autem in Choro, Capitulo, mensa, & cęteris, vltimi fratrum existant, & nisi fortè ex misericordia Sedis Apostolicæ, totius spem promotionis amittant.

Superuenit postmodùm decretalis *Honorij III* qui hanc prohibitionem extendit ad Archidiaconos, Decanos, Plebanos, Præpositos, Cantores, & alios, personatus habentes, necnon presbyteros, vt *in c. super specula ne cler. vel mon.*

3 Quarum quidem prohibitionum, duæ sunt causæ finales, vna videlicèt, quæ habetur *in d. c. non magnoperè*, ibi, *ne occasione scientiæ, spirituales viri, mundanis rursus*

rursus actionibus inuoluantur; altera verò in *d. c. super specula*, ibi, *quia theologia studium cupimus ampliari, vt dilatato sui tentorij loco, funiculos suos faciat longiores &c.*

Nec ad id refert, Summum Pontificem, Parisiorum Ciuitatem, vt supra tantummodò expressisse; quia nihilominus prohibitiones huiusmodi per totum Orbem extenduntur: & dum statuit, ne quis Parisijs audire, vel docere leges sęculares pręsumeret, hoc fecit ratione frequentioris vsus in illa Ciuitate; quia frequentius Sacerdotes legebant leges Parisijs, quàm
4 alibi; & sic, expressum frequentię causa, non restringit, *glos. in c. 1. de confes. lib. 6.* & gratia frequentioris vsus expressa, non excludunt alia similia, quæ rarius contingere solent, *Mandos. in reg. Cancell. 33. q. 6. num. 5. glos. in proem. decretal.* in verbo *Bononia*, quæ ait; *etsi tex. dicat Bononia, propter frequentiam studij, tamen illa Constitutio, ad omnes Vniuersitates extenditur*, & per *Rebuff. in tract. nominat. nu. 26. qui num. 27. ait*, quod propterea mirandum non erit, si stantibus præmissis, Summus Pontifex, Romæ, vbi debet vigere studiũ Theologiæ; dicat velle habere studium generale iuris diuini, & humani, canonici, videlicet, & ciuilis, vt habetur *in c. 2. de priuileg. in 6.* quia hoc concessit ex priuilegio. & ex causis in *d. c.* contentis, ibi, *cum de diuersis mundi partibus, multi confluant ad Sedem Apostolicam, quasi matrē, Nos ad cõmunem, tàm ipsorum, quàm aliorum omnium commodum, & profectum paterna solicitudine intendentes, vt sit eis mora huiusmodi fructuosa, prouidemus, quod ibidem de cętero regatur, & vigeat studium iuris diuini, & humani &c.*

5 Quoad secundum, quæri potest, nunquid possit Episcopus super hoc dispensare? Et videtur quod sic; Regula enim generalis est *in c. nam concupiscentiam, de constit.* vbi omnia videntur concessa, nisi sint prohibita, *l. necnon, §. quod eis ff. ex quib. cau. maio.* & sic cum hoc non reperiatur à iure prohibitum Episcopis, erit eis permissum, facit *c. milites 11. q. 1.* Nec ex supradictis apparet, conditorem supradictorum canonum sibi reseruasse hanc facultatem; ac propterea illam ipsis Episcopis videtur concessisse. *c. nuper de sent. excom.* vbi *glos.* dicit *Episcopos posse dispensare, quando dispensatio eis prohibita non est, c. apud de spons.* & hæc est communis opinio *DD. in c. dilectus, de temp. ordin. & in c. excommunicamus, § sanè, de haret.* vbi dicitur, quod Episcopus potest dispensare vbicumq; non prohibeatur, nisi immutaret vniuersum statum Ecclesiæ, *c. à nobis, in fin. eod. tit. Abb. in c. at si clerici, §. de adulterijs, de iudic. & in c. quibusdam, de poenit.* videmus etenim, quod lex puniens aliquod delictum, & apponens postea verbum impersonale, videlicet, nisi fuerit dispensatum, vel possit dispensari, refertur etiam ad Episcopum, *glos. in d. c. in quibusdam, & in c. quisquis, de elect. Archid. in cap. nulli, dist. 38. glos. in c. vlt. de Apost. & in c. virginum, 27. q. 1.*

His tamen non obstantibus, contraria opinio verior est, & in praxi recepta, &
6 stylus Curiæ obtinuit, vt nullus, præter Papam, possit desuper dispensare, tàm cum Sacerdotibus sęcularibus, quàm regularibus, teste *Archid. in c. non dicatis, 12. q. 1.* Vnde sępè etiam videmus, quod nouus Pontifex inter facultates, quas
7 Conclauistis concedit, cum eis dispensare consueuit, vt si qui eorum fuerint presbyteri, possint audire iura ciuilia, & in eis doctoratus gradum suscipere, teste *Paris. de resign. benef. lib. 7. q. 7. nu. 11.* & ex his satis constat facultatem hanc ad solum Papam pertinere. *Nauar. cons. 2. in fin. ne cler. vel mon.*

Porrò, quod dictum est dę prædictis personis beneficiaris prohibitis in *d. c. super specula, ne cler. vel mon* intelligendum est, nō modò de titularibus verùm etiam de Commendatarijs, de quibus, licèt olim dubitabatur, an comprehenderentur in dicta Constitutione; attamen, re delata ad *Gregorium XIII.* fel. record. dispensauit ipse cum quodam Commendatario, qui audierat leges ciuiles sine Apostolica dispensatione; ob eam rationem, quia isti cum sint Commendatarij perpetui, hodie nōn differunt à veris titularibus, vt *omnes Doctores* fatentur, & dicit *Zerol. in sua praxi Episcop. in verbo, studium vers. ad tertium.*

Ne tamen circa præmissa, quæ pro parte affirmatiua dicta sunt, nimirùm, quod possit Episcopus dispensare in casibus sibi non prohibitis, simplex Curialis decipiatur quoad ea, quæ in praxi contingere possunt, sciat, huiusmodi conclusionem locum sibi minimè vēdicare, quando agitur de dispensatione aduersus aliquam Constitutionem Conciliarem; quandoquidem, etiam si dicatur per verbum impersonale, *dispensetur*, seù alio modo, sicut alias diximus, nihilominus id procedere

dere non ignoratum, quando agitur de dispensatione super canone Pontificio; secus autem, si super aliqua Constitutione Conciliari: eo enim casu, licèt ex modo loquendi, videatur alijs hæc facultas concessa, nihilominus, neq; Episcopus, neque alius inferior poterit dispensare; quia,
8 cùm decreta eiusdem Conciliaris Constitutionis egeant expressa derogatione, *Henriq. lib. 13. cap. 57. n. 1. Grattan. discept. foren. cap. 397. Caputaqu. dec. 176. par. 1. Azor instit. moral. par 2. lib. 5. c. 14. Garc. de benef. par. 4 cap 5. num. 30.* propterea, Episcopus, seù alius inferior, ipsam Constitutionem Conciliarem tollere, aut in ea dispensare minimè potest. *id. Henriq. d. 57. §. 1 litera* C. nec tuta prorsus videtur contraria opinio asserentium, posse Episcopum ex causa magnæ necessitatis dispensare, præsertim in casu prædicto, quando subest legitima, causa, sicut tenuit *Staphil. in tr. breu. n 21.* nam dicta opinio non
9 est vera; cum, nec Episcopi, nec Legati possint dispensare contra Concilia generalia, vt tenet *glos. in cap. cum dilectus*, in verbo, *in ætate. de elect. Abb. in cap. dilecto. nu. 5. de preb* cum Summo tantùm Pontifici facultas hæc competat, *Leo, in thes. for. Eccl. par. 2 cap 8. nu 44.*
10 Quoad tertium, & circa illius praxim dicendum, quod hæc dispensatio conceditur à Summo Pontifice quandoqoe per supplicationem, sua manu signatam, quæ transit per Datariam: ac postmodum super ea expediuntur literæ Apostolicæ, siue per officium Minoris gratiæ sub plumbo, siuè per breue sub Annulo Piscatoris; aliquando autem per simplex rescriptum, Sacræ Congregationis Cardinalium Cõcilij Tridentini, in calce memorialis appositum; quandoque per priuatas litteras d. Cong.

Aliquando etiam ipse Summus Pontifex consueuit non modo cum supradictis Conclauistis, verum & cùm suis familiaribus, & Capellanis motu proprio, sub
11 hac forma dispensare, nimirùm, *Vt, etiam si ipsi presbyteri fuerint, ac dignitates, & officia obtinuerint leges, & iura ciuilia, etiam publicè in scholis, & Vniuersitatibus studiorum generalium ad quinquennium duntaxat, dummodò ijdem trigesimum ætatis annum non excesserint, audire, & si habiles, & sufficientes reperti fuerint, etiam ad doctoratus gradum in huiusmodi facultate se promoueri facere, ipsaq; iura, etiam publicè docere, atq; Iudicis, Aduocati, & Procuratoris officium in causis Ecclesiasticis ciuilibus tantùm exercere, liberè, & licitè possint, & valeant, de specialis dono gratiæ dispensamus*, vt inter cœteros concessit *Gregorius XV.* in suo motu proprio in forma Breuis, sub Dat. *Romæ apud Sanctum Petrum die 22.* Martij 1621. *Pontificatus sui Anno Primo*. Ex illis tamen verbis, *etiam ad Doctoratus gradum*, te notare non pigeat, quod etiam si non essent apposita, censetur nihilominus Papam dispensasse cum ipsis, vt possint assumere dictum gradum *Carol. de Graff. de off. cleric. eff. 29. nu. 5.*

Priori modo dantur litteræ sub formula sequenti, videlicet.

12 *VRbanus Episcopus seruus seruorum Dei. Dilecto filio N. N. presbytero Neapolitan. salutem, & Apostolicam benedictionem. Vita, ac morum honestas, &c. Hinc est, quod nos te, qui in vigesimo sexto tuæ ætatis anno constitutus existis, vt fructuosior, & vtilior in Ecclesia Dei minister euadere possis, vtrique iuri operam nauare desideras, præmissorum meritorum tuorum intuitu, gratioso fauore prosequi volentes, & à quibusuis excommunicationis &c. Censentes, tuis in hac parte supplicationibus inclinati, tibi, vt ad proximum triennium tantùm in quacumque tibi benè visa Vniuersitate, in qua studium viget vtriusque iuris, pro maiori Sacrorum Canonum intelligentia, vtrique iuri huiusmodi operam nauare, ac omnes, & singulos gradus, per alios scholares Ecclesiasticos seù sæculares eidem iuri studentes, suscipi, aliaque per eosdem fieri, & exerceri consueta, seruatis seruandis, suscipere, ac facere, & exercere, liberè, & licitè valeas; dummodo nullum beneficium Ecclesiasticum, personalem residentiam requirens, obtineas, & de consensu tui Ordinarij, authoritate Apostolica, licentiam, & facultatem concedimus, & impartimur; teque desuper à quoquam quouis prætextu, causa, vel occasione molestari, inquietari, aut quoque modo impediri nullatenus posse: ac quicquid secus super his &c. irritum, & inane decernimus, Non obstantibus &c. Dat. Romæ &c.*

Al-

Alterò verò modo, per rescriptum, videlicet supradictæ Sacræ Congregationis, quod ita datur, videlicet.

Die prima Maij 1636. Sacra Congregatio Cardinalium Concilij Tridentini interpretum authoritate sibi attributa, benignè concessit Oratori, nullum officium, aut beneficium Ecclesiasticum, personalem residentiam requirens, obtinenti, vt ad maiorem Sacrorum Canonum intelligentiam, studijs legum ciuilium per biennium operam nauare possit, dummodò trigesimum ætatis suæ annum non excedat.

Robertus Card. Vbaldinus.

Locus ✝ Sigilli F. Paulutius Secretarius.

Sanè, ex narratis, & concessis in supradictis formulis tria tibi notanda sunt.

Primum, necessariam esse expressionem ætatis Oratoris; cui, si fortè excesserit trigesimum annum, denegabitur dispensatio; nisi tamen in dicta ætate, studium antea inceptum non perfecerit; quia ad illud perficiendum, vt plurimum non denegatur, sicut videmus seruari.

13 Cur autem excedenti huiusmodi ætatem, denegetur hæc dispensatio, in promptu est responsio, nempè, qui studium, neque post vigesimum quintum annum incipiendum est, tunc enim minus aptus quis reputatur ad scientiam, *l. 1. & ibi Bart. C. qui æta. se excus. lib. 10* vbi probatur quod studentes habent immunitatem à muneribus personalibus, vsq; ad vigesimum quintum annum: quodque hoc priuilegium non habet locum, nisi in minoribus vigintiquinq; annis; quasi præsumat Imperator, quod postquam hanc ætatem quis excesserit, nunquam benè addiscat; igitur multò minus si excedat trigesimum annum; Vnde benè congruit illud prouerbium vulgari sermone prolatum ab *eod. Zerola in Praxi Episc. in verbo studium, p. 1. vers. ad secundam*, quod, qui in trigesimo anno ignorat, & in quadragesimo non habet, neq; addiscendi, neq; habendi spem amplius habet, vbi etiam ait, quod *Sacra Congregatio* censuit, quod si fuerit maior triginta annorum, non da-
14 tur ei licentia, nisi iam studium incæpisset, & ad huc illud non absoluisset.

Sic fuit etiam aliàs decisum per dictam *Sacram Congregationem Concilij*, quod licentia, quæ à iure communi conceditur non residendi studiorum causa, *vt in cap. fin. de magistr. cap. relatum, de cler. non resid. cap. cum ex eo, de elect. in. 6.* non est danda habenti ætatem triginta annorum teste *Gonz. glo. 4. sub. nu. 35. vers. Hinc fuit decisum in Sacra Congregatione*; prout nos alibi diximus.

Ratio autem, qua mouetur Summus Pontifex ad dispensandum cum Oratore excedente vigesimum quintum annum ea esse fertur, nempè, quod licèt prædictus Imperator, post id tempus non præsumat, quem benè addiscere, vt dictum est, negari tamen non potest, quin diligenti studio, possit quis proficere, quod in iuuentute omisit. Vnde Accursius glossator iuris ciuilis, quando incæpit studere, erat viginti octo annorum, & tantoperè floruit, vt ait *Bart. in d. l. 1.* & ob maiorem ætatem huiusmodi, non debet quis recedere à studio, quia imò senex potest in illo proficere, & *glos. in cap. si b. bet. in verbo, senex, 14. qu. 3.* refert dictum Senecæ
15 dicentis, quod nulla ætas sera est ad discendum; quod tamen tanquam rarum, parum attenditur in casu petendæ prædictæ dispensationis.

Est propterea notandum, quod quò minor est Oratoris ætas, eò facilius conceditur supradicta dispensatio; nam, quod senex, siuè alius supra trigesimum anuum addiscat, est de rarò contingentibus, ac sic non est in consideratione *l. nam ad ea, ff de leg. id. Gonz. d. num. 35 vers. Hinc fuit decisum in fin.* Ac propterea potius laudandus est Bartolus, qui, vt ipsemet refert in *l. quidam, ell. fi num, ff. de verb. oblig* in
16 decimoquarto suæ ætatis anno in Ciuitate Perusij sub Cino Pistoriense iura Ciuilia audire incæpit; quodque taliter continuò studendo, profecit, vt in vigesimo anno, Bononiæ repetendo, & disputando, demum in vigesimo primo anno doctoratus fuit.

17 Secundum, quod dispensatio hæc nunquam, aut rarò conceditur vltra triennium; nam licèt ad sit modicum tempus non possit quis multa addiscere, *glos. in cap.*

cap tum ex litteris, de in integr. rest. ver. in-
18 structus, ex eo quod ad perficiendum studium legale, requiritur quinquennium, § quibus, in proœm ff. & nemo repentè fit summus, cap. charitas, de poenit. dist. 1. restringitur hic tamen id tempus à Papa, præsertim cum iis, qui ad aliquam residentiam fortè tenentur; ne prætextu longioris temporis studendi, presbyteri, & alij superius expressi, à suis Ecclesijs absentes, vagentur, & ea, ad quæ tenentur, negligant, Mandos. in praxi Signat. grat. tit. licentia audiendi leges, vers. Adde etiam; ac occasione scientiæ, spirituales viri, diutius mundanis actionibus inuoluantur, vt in d. cap non magnoperè, & nimis à contemplatione distrahantur; cum per ius ciuile non dirigatur principaliter homo in Deum, sicut per ius canonicum, cap. vt animarum, de constit in 6.

19. Elapso tamen tempore ita concesso, consueuit aliud de nouo concedi, vel saltem primum prorogari, si studium ipsum non fuerit completum; quæ quidem noua concessio, seu prorogatio interpretari debet iuxta terminos prioris gratiæ. Si enim Orator, post eam obtinuisset aliquod beneficium, personalem, residentiam requirens, nulla de hoc habita mentione, subreptitia censebitur hæc secunda concessio, Ludouis. decis 522 nu. 17. quia cum tali expressione Summus Pontifex, vel gratiam non concessit, vel saltem difficilius.

Circa tamen huiusmodi tempus, dari non potest certa regula; vidimus enim nonnullos Summos Pontifices longius, alios verò breuius concessisse: & quandoque nobilibus minus, plebeis verò maius indulgeri, quod seruatum legimus tempore Pij Quarti, vt in quibusdam notulis, quas in Romana Curia vidimus circumferri. Huius tamen rei discrimen adhuc omnes latet, nisi fortè ridiculam afferamus rationem, nimirum, quia regulariter, nobiles meliore pollent ingenio, ideo breui addiscere possunt, & citius, quàm alij: illi enim ex delicatioribus cibis, quibus vescuntur, puriores spiritus generant, qui intelligentiæ seruiunt, quàm rustici, qui grossioribus escis aluntur, vt obseruauit gloss. in l. seruis vrbanis, ff de l 3. nobilium item educatio (si tamen ea, qua decet diligentia curetur), & quæ illam sequitur indoles, aptior est ad officia rationis, quàm cæterorum, ac propterea breuiori, si velint studere, poterunt nobiles, esse perfecti, & docti in scientijs, quàm alij, vt per Rebuff. in tract. nomin. q. 12 num. 3.

Tertium, prædictam dispensationem concedi Oratori, ad faciliorem Sacrorum Canonum intelligentiam: licèt enim opprobrium sit clerico ostendere se peritum causarum forensium, l. consulta Diualia, in fin. C de testam. Nihilominus id illi permittitur, cum ius canonicum, & ciuile
21 sint adeo inter se connexa, vt vnum sine altero vix intelligi possit; vnde Bald. in proœm. decretal. dicit; quod iuris canonici sanctitas, iuris ciuilis sublimitate decoratur, & iuris ciuilis maiestas, canonum auctoritate firmatur; & qui non sapit in vtroque, non habet tantam dulcedinem, & vnum alio coruscat, Barb in rubrica, de testam. col. 1. & sicut ex medicina, & philosophia, fit perfectus medicus, ità sciens ius canonicum, & ciuile, fit perfectus iuris consultus, & nisi quis sciat canones cum legibus, non potest practicam iudiciorum cognoscere, id. Bald. in c. cum causam, col. 2. de probat. Roman. singul. 654. & habetur in cap 1. & 2. 39. dist. quod quidam Petrus Diaconus, Episcopus electus, fuit à B. Gregorio repulsus, propter ignorantiam rerum ciuilium, & sæcularium, Menoch. de arbitr. casu 425. num. 24. cum seq.

22. Hinc est, vt etiam leges non dedignentur sacros canones imitari, cap. clerici, de iud. sicuti neque canones dedignantur iura ciuilia adducere, cap 1. de cau. poss. & propr & statuta sacrorum canonum, Principum, consultationibus adiuuantur, cap. 1. de nou. oper. nunc. quinimmo, ciuilis sapientia, etiam sanctissima est, l. 1 §. proinde ff. de var. & extraord cogn. & ibi gloss. in verbo, Sanctissima, dicit, quod eius præcepta concordant cum diuinis; quia habent eundem finem; nam sicut de iure canonico, vt habetur in proœm. decretal. fit, vt appetitus noxius, sub iuris regula limitetur, per quam genus humanum, vt honestè viuat alterum non lædat, ius suum vnicuiq; tribuat, informatur, ità de iure ciuili habetur in §. iuris præcepta, instit. de iust. & iur ibi, iuris præcepta sunt hæc, honestè viuere, alterum non lædere, ius suum cuique tribuere.

23. Nec ad alium finem leges ciuiles ab Ecclesiasticis addiscuntur, nisi quia in negotijs Ecclesiasticis decidendis, sunt adiumento, cap. si in adiutorium, 10. dist. & ait gloss in cap. 1. de nou oper. nunc. §. quia verò in verbo adiuuantur, quod ità in causis Ecclesiasticis possumus leges allegare, vt, etiam si canones deficiant, possit iudicari

secundùm leges, & nonnullæ materiæ, de quibus tractat ius canonicum, non possunt sine legibus haberi, veluti materia testamentorum, possessionum, & dominiorum, emptionum, &c. in quibus intelligẽdis, simplex canonista facilè potest errare, vt ait *Gambar. de auth. leg. lib. 2. n. 182. & Salyc. in l. precibus, col. 3. C. de impub. & al. subst.* vbi vocans miseros, canonistas, ait, quod merus canonista, est merus asinista. Et in proposito concedendæ huiusmodi dispensationis, concludendum est, quod ius Pontificium ideò non potest perfectè intelligi sine legibus, quia illud est medulla legum, & ius canonicum est practica iuris ciuilis, *Barbat. in cap. conquestus, col. 3. de for. comp.*

Et dũ dicta prohibitio loqtur de Presbyteris, nõ includit Subdiaconos, aut Diaconos, nisi fortè habeãt psonatus, vel dignitates, aut alias in dicta Cõstitutione expssas psonas: vnde clerici sęculares obtinẽtes beneficia, etiam si sint Subdiaconi, & Diaconi, non ligantur hoc canone, *Sayr. de cens. lib 3. cap. 32 num. 9* Secùs verò etiam simplices clerici in minoribus cõprehenduntur, si habent dignitatem, &c. id. *Zerol. loc. cit. vers. Primum dubium.*

Postremò videndum erit, cuinam competat facultas absoluendi ab excommunicatione supradictorum canonum; eos, qui illam incurrerunt. Et breuiter respõ. quod cum illa non sit Papę reseruata, po-
24 test liberè tùm Episcopus, tùm quilibet Sacerdos, facultatem habens absoluendi à peccatis absoluere; ex quo ipse Papa, illam sibi non reseruauit; ac propterea alijs relicta censetur, vt per *glos. in d. cap. super specula, nè cler. vel mon. cap. nuper, & c. tua de sent. excomm. cap. dura, de crim. fal. cap. de multa in fin. de preb. Nauar. in manual. cap. 27. nu. 39. Guttier. can. qq lib 1. cap. 5 Suar. tom. 5. disp 6 sect. 4 Sayr. de cens. lib. 2. c. 19. à num. 2.* & communiter *DD. in d. cap. non magnoperè*, & ità fuit semper seruatum, & practicatum, præsertim in casibus præsentis materiæ.

SVMMARIVM.

1 *Beneficia simplicia, de iure communi residentiam requirunt.*
2 *Quod limitatur, vt hic.*
3 *Residentia, triplex est.*
4 *Dispensatio super residentia, alia iuris, alia hominis.*
5 *Capitulum non potest habilitare Canonicos ad non residendum.*
6 *Neque eis distributiones donare.*
7 *Quando tamen id liceat.*
8 *Distributiones quotidianæ, quomodo debeantur non inseruientibus.*
9 *Et qua ratione dentur.*
10 *Episcopus, non potest aliquam à residentia excusare, & referuntur declarationes Sacræ Congregationis.*
11 *Punctator, in Ecclesia constituendus ad notandum præsentes, & absentes.*
12 *Punctandi modus in Basilica Principis Apostolorum de Vrbe.*
13 *Et quomodo illius Canonici excusentur à residentia.*
14 *Canonici, priuatim in Ecclesia celebrantes, distributiones amittunt.*
15 *Declarationes Sacræ Congregationis ad id referuntur.*
16 *Capitula haberi non possunt, dum officia celebrantur.*
17 *Capitulo, quando Canonicus non teneatur assistere.*
18 *Canonicus Poenitentiarius, quomodo habendus præsens in Choro, & alijs &c. & referuntur plures declarationes S. Congr.*
19 *Tenetur audire confessiones casuum, etiam non reseruatorum.*
20 *Canonico habenti præbendam theologalem, an, & quando debeantur distributiones quotidianæ.*
21 *Formula supplicationis dispensationis de non residendo.*
22 *Dispensatio de non residendo, causa studij; quomodo concedatur.*
23 *Dispensatus super residentia, quare debeat vacare studio Theologiæ, vel Canonum.*
24 *Ignorantia, mater cunctorum errorum.*
25 *Pater Franciscus Pauonius Cathacen. Societatis Iesu, laudatur.*
26 *Dispensatio super residentia, causa studij, quare ad triennium detur.*
27 *Et suffragatur à die Datæ; & quid, si labatur tempus ante studia completa.*
28 *Dispensati super residentia, debent petere in dispensatione, fructus, qui alias*

Praxis Dispensationis super residentia, & de percipiendis fructibus pro Canonicis.

CAP. VI.

EGimus superiori capite de dispensatione cum presbyteris ad studendum iuri ciuili, illiusq; praxis eadem nunc sequitur super residentia beneficiorum, etiam causa stndij, ac fructuum perceptione in absentia ad tempus. Iure etenim communi inspecto, non modò cautum est contra obligatos ad residentiam, vt *tot. tit. de cler. non resid.* pluribusque Sacri *Concilij Tridentini* decretis, vt in *sess 6. de refor cap. 1. & 2.* vbi, *Episcopi inferiores & c. opportunis iuris remedijs residere cogantur; nullique priuilegia, seù indulta perpetua de non residendo, aut de fructibus, in absentia percipiendis, suffragentur: indulgentijs verò, & dispensationibus temporalibus ex veris, & rationabilibus causis tantùm concessis, & coram Ordinario legitimè probandis in suo robore permansuris*; necnon *sess 23 cap. 1 & 2. & sess. 24 cap. 2.* ac *Constitutione Pij V* super residentia facienda in parochialibus per eas obtinentes, Canonicatus, aut dignita-
1 tes, seù aliud beneficium, verùm etiam contrà obtinentes beneficia simplicia, quæ adhuc de iure communi residentiam requirunt, vt in *cap. si de rescrip. in 6. Paris. de resign. benef. lib. 1. q. 10. num 3* licèt ho-

R 2 die

die ex generali consuetudine aliter serue-
tur; circa quod, plures declarationes in
proposito affert, *Garc. de benef. p. 3. cap. 2.*
num. 3 cum pluribus seqq. vbi tamen *num.*
11. limitat hanc conclusionem non pro-
2 cedere, vbi aliud fuerit iure speciali indu-
ctum, cum, videlicet, ipsa simplicia benefi-
cia possunt ex statuto particulari, vel con-
suetudine alicuius Ecclesiæ personalem
residentiam requirere, vt ipse dicam in
mea *praxi benef. in 2. p. signat. vers. persona-*
lem residentiam, &c.

Vt autem, circa nostram praxim, capiat
vnusquisque, an quando, & quomodo su-
per residentia dispensetur, præmitten-
3 dum est, quod residentia ipsa, triplex est,
nimirùm, continua, discontinua, & causa-
tiua: quandoque enim requiritur conti-
nua residentia præcisa, sub priuatione ti-
tuli; quandoq; non continua, sed tantùm
in certis temporibus: quandoque verò,
continua, non tamen simpliciter, sed cau-
satiuè, & solum respectu priuationis fru-
ctuum: ità q, licèt qs non residendo, pri-
uetur fructibus, titulo tamen priuari non
potest, vt per *Gonz. ad reg. 8. Canell. glos.*
15. num. 21 Vtutan. in praxi iurispatr. lib.
1. cap. 1 num. 155.

In quolibet ex prædictis residendi mo-
dis, dupliciter dispensatur; quandoq: scili-
4 cet à iure, quandoque verò ab homine.
Dicitur enim dispensatio iuris, quando
propter necessitatem, seù vtilitatem Ec-
clesiæ, quis à residentia excusatur; quo ca-
su potest constituere Vicarium, etiam si
residere iurauerit, *cap. ex parte, el 2. de cler.*
non resid. cum alijs casibus notatis per
Rebuff. in prax. benef. tit. dispen. de non resid.
à num. 21. cum plur. seqq. Dispensatio au-
tem hominis, est illa, quæ conceditur à
Summo Pontifice, vel ab Episcopo; iusta
existente causa, vt in *cap. relatum hoc, tit.*
cap. proposuit, de fil. Presb. id Rebuff. n. 53.

Aliàs enim, nemo poterit desuper di-
spensare, præsertim, si de Canonicis, siue
Cathedralis, siuè Collegiatæ Ecclesiæ lo-
quamur: quãdoquidẽ, neminem latet, Ca-
5 pitulo, aliquo modo non licere habilita-
re Canonicos ad non residendum, & vt
possint percipere distributiones quoti-
dianas, illasquè eis donare, qui ab Ecclesia
abfuerint; etiam si id faciant per viam
6 donationis, vel dimissionis; quia neque
per hoc, talis habilitatio sustinetur, licèt
Rot. decis. 61. num. 3 p. 1. in recent. admiserit,
quod postquam distributiones sint quæ-
7 sitæ, possunt illi, quibus accreuerunt, eas
remittere, idest consentire, nè absens por-
tionem suam perdat, *Beltram. ad Ludouis.*
d. decis. 154. num. 6. in fin. quapropter, qui
eas ità recipiunt, idest antequam distri-
butiones ipsæ quæsitæ sint, tenentur ad re-
stitutionem, cum illas suas facere non
possint, *Quaran. in summa bull. verbo resi-*
dentia, vers. item propositionem illam, &c.
tales enim distributiones nunquàm de-
8 bentur non interuenientibus, nisi in casu
infirmitatis, seù iustæ, & rationabilis cor-
poris necessitatis, aut etiam necessitatis
Ecclesiæ, vt suprà dictum est, & ait *id. Lu-*
douis. d. decis. 54. nu. 2. & licèt non desint,
qui teneant, id fieri posse, saltem per viam
gratiæ; attamen, certum est, Capitulum
(seclusa tamen consuetudine) non posse
huiusmodi licentiam impartiri; cum non
possit dispẽsare in lege Superioris, *Garc.*
d. p. 3. cap. 2. num. 402. quandoquidem, di-
9 stributiones quotidianæ dantur ratione
ministerij, ac operæ personalis, & laboris,
vt per *DD. in cap. vn. de cler. non resid. in 6.*
10 vnde, nec Episcopus, præterquàm in casi-
bus à iure expressis, potest hanc licen-
tiam concedere; quinimò aliàs à Sacra
Congregatione, hæc emanauit declara-
tio, scilicet, *Nec Episcopus, potest aliquem*
excusare à residentia in choro, nisi iuxta di-
spositionem, cap. 4. de cler. non resid. in 6. &
quia forsan Episcopi aliter interpreta-
bantur *d. Concil. sess. 6. cap. 2. de reform.*
proptereà, nè ex illis verbis, *expediens vi-*
debitur, prætenderent, aliquam fuisse eis
facultatem attributam desuper dispen-
sandi in residentia, ex quauis causa sibi
beneuisa, alia emanauit eiusdem *Sacræ*
Congregationis declaratio super *d. cap. 1.*
quæ sic ait. *Per hoc non datur facultas Or-*
dinarijs dispensandi in residentia nequauis
ratione, quam quidem declarationem re-
fert id. *Garc. num. 409.* nec honestum vi-
detur, vt non laborans, emolumentum la-
borantis accipiat; quoniam, qui non la-
borat non manducat, ait *Apostolus 2.*
Thessalonic. 3 ac proptereà, iuxtà quanti-
tatem laborum, debetur remuneratio, *cap.*
Ecclesiasticis, 12. q. 2. & vt iusta mensura
adhibeatur, iuxta *tex. in §. finimus, in*
auth. de non alien. coll. 2. adinuentus fuit
modus punctandi Canonicos, etiam à
Choro absentes; vnde in vnaquaque Ec-
clesia, vbi de iure, vel Consuetudine cele-
11 bratur diuinum officium, constituitur
Punctator, qui notet absentes, vel præsen-
tes, *Zerol. in prax. Episc.* in verbo *horæ ca-*
nonicæ, vers. ad octauum, vt pro qualibet
hora, debeat fieri portio, *glos. in Clem. 2.*
verbo certis horis, de æta. & qual. prout
etiam

etiam dicitur de Missa; quæ venit appella-
tione diuinorum officiorum, *cap. alma mater, de sent. excom. in 6.* Et licèt hic pun-
ctandi ordo desumi possit ex dictis per
Conc. Trid. sess. 24. c. 12. de refor. scio tā om-
nes ferè totius Orbis Cathedrales, & Col-
legiatas Ecclesias regi circa hoc ad instar
Basilicæ Principis Apostolorum de Vrbe;
quæ, cum sit veluti cunctarum Ecclesia-
rum, speculum, & exemplar, & in ea quie-
scat Sanctitatis Ecclesiæ Principatus, id
inuiolabiliter seruat; tàm circa modum
prædictum punctandi Canonicos absen-
tes, quàm eos ex causis infra adnotatis,
excusandi. In condendis etenim statutis,
& consuetudinibus eiusdem Basilicæ pro
illisquè seruandis, sanciuit *Nicolaus IV. in sua Constitutione, quæ incipit, Ciuitatem Sanctam, sub Dat. Romæ apud Sanctum Pe-
trum, Tertio Non. Febr.* 1278. de consen-
su, ac voto vnanimi, ac concordi Capituli
12 Basilicæ prædictæ, vt non reputetur præ-
sens, Canonicus, nisi Chorum intrauerit
in Matutinis ante finitum, Gloria primi
Psalmi, qui dicitur post Venite, & in Mis-
sa, ante finitum vltimum Kirie Eleyson. In
omnibus autem alijs horis, ante finitum
Gloria primi Psalmi; qui in ipsa hora
cantatur, & præsens fuerit, quando circa,
finem Missæ, & horæ fuerit denariorum
distributio facienda, vbi etiam prosequē-
do voluit, vt caueat sibi, ne quis absque
causa necessaria, vel vtili euidenti, Cho-
rum exeat, aut diuinum officium inter-
13 mittat. Illi autem, qui de mandato Ar-
chipresbyteri, vel eius Vicarij, & Capitu-
li, vel solius Capituli, absentibus ab Ec-
clesia Archipresbytero, & ipsius Vicario,
absentes ab Ecclesia fuerint, vel ab horis
propter seruitia, seù negotia Ecclesię pro-
curanda, quandiù sic absentes fuerint,
percipiant distributiones horarum, &
portionem suam integrè, sicut cæteri re-
sidentes; & in ijs, pro residentibus habean-
tur; propter perceptionem tamen huius-
modi, maius temperamentum, & mode-
ramen poterit adhiberi circa expensas
eorum de præsentibus Ecclesiæ, seù Ca-
meræ faciendas. Si quis autem de residen-
tibus Canonicis sic infirmati, vel debili-
tati fuerunt, eo scilicet tempore, quo in
ipsa Ecclesia resident, vel pro residenti-
bus sunt habendi, tantaquè, seù talis esset
eorum infirmitas, seù debilitas, quod absq;
periculo proprij corporis, vel multum
notabili, & magna indecentia, quæ posset
horrorem, vel scandalum generare, scili-
cet, ex ligaturis, emplastris in locis inde-
centibus, vel huiusmodi horis interesse
non possint, non excludantur à distribu-
tionibus supradictis: sed eas percipiant,
durantibus ipsis infirmitatibus, & debili-
tatibus, ac indecentijs; quas etiam perci-
pient medicinati semel in anno, diebus
quatuor, & minuti, sex vicibus in anno,
duobus diebus in vnaquaque minutione:
dummodò prædicti, in ipsa Ecclesia fue-
rint residentes, vel in Vrbe, de licentia ta-
men Archipresbyteri, vel eius Vicarij, &
Capituli, & solius Capituli, absentibus ab
Ecclesia Archipresbytero, & eius Vica-
rio, commorentur. Si quis autem ab Ar-
chipresbytero, vel eius Vicario, & Capi-
tulo, seù solo Archipresbytero, vel solo
Capitulo, in illius absentia, vel solis etiam
Camerarijs, haberetur suspectus, quod in-
firmitatem, vel debilitatem, seù indecen-
tiam non haberet, quæ ipsum, propter pe-
riculum, vel indecentiam, iuxta quod di-
ctum est, à Chori, vel horarum seruitio
meritò redderent excusatum, huiusmodi
suspicione durante, sibi distributionum
medietas subtrahatur, quousq; rationabi-
liter ostenderit, se nihil agere simulatè, &
sibi non esse, iuxta hanc ordinationem,
distributiones huiusmodi subtrahendas;
vel euidenter appareret, ipsum, eas perci-
pere non debere: in quo casu, sicut pri-
uandus est omnibus, sic etiam in alio sibi
debent distributiones integrè ministra-
ri suspicionis tamen exceptæ, medieta-
tem tantùm recipiat, vt dictum est.

Estq; adeò ista obseruātia pūctandi, attē-
denda; vt præter casus in iure expressos,
non possit Canonicus, siuè beneficiatus,
residentiæ obnoxius, alia se ratione tueri,
vt seruitium in aliqua parte omittat, ac
distributiones percipiat; Satis enim li-
quèt, quod, etiam si ipsi in eadem Ecclesia
14 celebrent priuatè missam tempore diui-
norum officiorum, seù horarum, neque
pro præsentibus in Choro habentur: præ-
termissis enim nonnullis iuribus, ad id fa-
cientibus, sufficit, ita statutum fuisse
15 persequentes declarationes, Prima est,
*An Canonici, vel alij Officiales Chori, ha-
bentes in Cathedralibus, vel Collegiatis, Ca-
pellanias in titulum, vel vti mercenarij, eo
tempore, quo in dictis Capellanijs celebrant,
distributiones recipere debeant, licet absint à
Choro: & quid, si deuotionis causa, vel, si à
Superiore Ecclesię iniungatur eis, vt eo tem-
pore celebrent? Sanctissimus Dominus No-
ster, etiam ex sententia Congregationis, de-
clarauit, non posse; nisi quando sic iussi essent
à suo Superiore; quem tamen admoneri vo-*

luit, vt ab huiusmodi iussu abstineant. Secũda, *Canonici, qui sunt in Ecclesia, sed extra Chorum, licèt etiam celebrent causa deuotionis in eadem Ecclesia, non censentur praesentes: secus si iussu Superioris: Superior tamen eis hoc mandare non debet; quod procedit etiam in illis Canonicis, qui sunt in eadem Ecclesia Capellani, & missas celebrare tenentur;* Tertia, *Quo tempore cantatur vna hora in Choro, qui missam celebrat in eadem Ecclesia ex deuotione, vel obligatione, non dicitur interfuisse illi horae; nec illius distributiones accipere potest: Si verò iussus fuerit à Superiore, vt celebret, tunc recipiat; Superior tamen cauere debet à tali iussione.*

16 Hinc, neque Capitula haberi posse ex infra dicendis, patet, tempore, quo diuina officia, & praesertim Missa maior celebrantur; & consequenter non teneri quem, nec licitè posse interesse Capitulo *Nau. de orat. c. 12. n. 5.* vbi ait, nõ esse vtile, imò potius damnosum, Capitula tenere ante horas interim, dum aduenit hora recitandi eas, vt ijs inceptis, egrediantur à Capitulo, & ingrediantur Chorum: datur enim per id, occasio, vt Canonici, ptiusquàm mentes effectibus carnalibus, & secularibus in Capitulo conceptis, exuantur, properanter intrent Chorum cum alijs, iam cœpta prosequnturi. Et quia huius abusus iam in nonnullis Ecclesijs Cathedralibus, & Collegiatis irrepserat cum notabili diuinorum officiorum detrimento, proinde, cum *Clemens VIII.* id intellexisset, inoleuisse in multis Ecclesijs, per suas litteras in forma breuis sub *Datum Romae apud Sanctum Petrum, 18. Ianuarij* 1601. declarauit, Capitula, Congregationes, tractatus, & actus Capitulares per Canonicos Metropolitanarum, Cathedralium, & Collegiatarum Ecclesiarum, peractis diuinis officijs, & prȩsertim Missa maiori, ne diuinus cultus, propter ministrorum subtractionem, minuatur, habendos esse: quòd si dum Missae, & alia diuina officia celebrantur, aut horae canonicae recitantur, Capitula habere voluerint, nisi forte vrgens aliqua, & euidens necessitas id postulauerit, eius horae, in qua id commiserunt, quotidianas distributiones minimè leuare debere; atque ita, & non aliter &c. cum generali derogatione statutorum in contrarium facientium.

Quibus annectendum duxi, excusari Canonicum, qui tenetur assistere Capitulo, & Congregationibus capitularibus, in quibus eius assistentia est necessaria pro administratione rerum Ecclesiae, & Capituli, si tamen, vt ait *Garc. par. 3. cap.*
17 *2. num. 537.* fuerit legitimo impedimento detentus, aut ex alia iusta causa ad non assistendum: tanta enim causa potest concurrere, vt ab illis iustissimè quis excusetur, etiã ordinariè; vt si in Capitulis esset tanta peruersio, & ita malè procederetur, & ex abrupto, sine lege, ordine, modo, ac cum tyrannide, violentia, & insolentia Praesidentium, & potentiorum, non habentium aliam legem, aut rationem, quàm suam voluntatem, & gustum; vt qui vellet satisfacere suae conscientiae, & illam exonerare, non posset id facere sine magnis molestijs, inquietudinibus, & occasionibus ordinarijs; ac etiam periculo aliquando cadendi, aut sine magna nota singularitatis, proteruiae, ignorantiaeuè, maximè vbi vota feruntur publicè; quod in Capitulis est perniciosissimum, & peruersio magna, & regulariter votum illius prodesse non speratur; quia per fas, & nefas omnia fiunt, prout volunt Praesidentes, & potentiores, quos plerique ob humanos respectus, aut ignorantiam, sequuntur, nec audent contradicere: quibus damna, & mala gesta imputabuntur, ac Praelatis etiam, qui nõ curant id euitare, & cauere, vt tenentur ex officio, dando debitum modum, & ordinem votandi, & procedendi, & etiam congregandi Capitula: congregantur enim passim, & non legitimè, ac faciendo seruari iura, & statuta, refrȩnandoque insolentiam potentiorum; illorumque excessus castigando, interessendoque aliquando Capitulis; de quo rationem Deo sunt reddituri, sicut etiam de alijs, etiam omissionibus, & negligentijs *ex Garc. loc. cit.*

18 Canonicus autem Pœnitentiarius, audiendo in eadem Ecclesia, confessiones, prȩsens censetur in Choro, prout declarauit eadem Sacra Congregatio per haec verba, *Cum Pœnitentiarius audit confessiones, vel casuum reseruatorum, vel venialium peccatorum, praesens in Choro censetur*: per quam quidem declarationem, satis constat, eum censeri praesentem in Choro, dum actu confessiones in Ecclesia audit, non enim sufficit manere in Confessionario, etiam si sibi priuatim officium recitet; quia antea confessiones audiuit, vel, vt postea opportunius illis incumbat; vt fuit etiam resolutum, per ipsam Sacram Congregationem, eo quo sequitur modo, *Pœnitentiarius habendus*

est

est per præsenti Choro, dum audit Confessiones in Ecclesia, siuè in Confessario, siuè extra, non autem pro tempore, quo residet in Confessionario, nec audit confessiones, alijs in Choro diuina celebrantibus, nec recitans officium priuatè; quis antequam recitarentur hora canonica in Choro audiuit confessiones, nec si dixerit missam, est censendus præsens in Choro. Et non modo censetur esse præsens in Choro, dum dictas confessiones audit, verùm etiam in processionibus, & exequijs defunctorum, & lucratur omnes distributiones, & emolumenta, vt ex sequentibus declarationibus patet, videlicet, *Poenitentiarius censetur præsens in Choro, & lucratur, tàm distributiones quotidianas, quàm eleemosynas, quæ distribuuntur pro associandis, vel sepeliendis cadaueribus defunctorum, vel pro supplicationibus, & processionibus habitis*, Et alia sic se habet, *Poenitentiarius, non solum censetur præsens in Choro, & non potest priuari, quando confessiones audit sed etiam censetur præsens processionibus, & exequijs defunctorum, quia eo tempore fiunt, quo ipse audit confessiones: sed non sufficit, quod sit in Confessionario, nisi realiter ipse confessiones audiat.*

Nec tamen, ad effectum lucrandi supradictas distributiones, & vt præsens esse censeatur in Choro, requiritur, quod supradictus Pœnitentiarius audiat confessiones tantùm casuum reseruatorum; quia ad effectum prædictum, non modò debet, verùm etiam tenetur, etiam inte-
19 gras confessiones audire, etiam casuum non reseruatorum; cum sit Confessor ordinarius; & omnibus confiteri volentibus, tenetur sui copiam facere horis opportunis; non enim potest recusare audire confessiones, volentium ei confiteri; prout Sacra Congregatio, his verbis declarauit, *Congregatio Concilij censuit, Poenitentiarum non posse recusare audire confessiones illorum Parochianorum; vbi sunt Poenitentiarij volentium eis confiteri sua peccata*; quapropter, si ipse Pœnitentiarius nolit audire confessiones, potest puniri, & priuari ab Episcopo, vt eadem Sacra Congregatio censuit sequentibus verbis, *Si Poenitentiarius vigore huius decreti deputatus, renuerit confessiones audire, puniri potest ab Episcopo, & priuari*; quas declarationes refert idem *Garc. p. 5. cap. 4. nu. 117 cum seqq.*

Quò verò ad Canonicum, siuè Cathedralis, siuè Collegiatæ Ecclesiæ, habentem præbendam Lecturæ Sacræ Scripturæ, seu Theologalem, si loquimur de iure communi, licèt possit percipere fructus sui Canonicatus pro illis horis, quibus legit, distributiones tamen quotidianas minimè lucratur, per *tex. in c. quia nonnulli, de magistr. & ibi glos. in verbo, prouentus*, quæ sic ait, *non tamen percipient quotidianas distributiones, quæ tantùm residentibus dari consueuerunt*, Vnde ad eiusdem *glos.* præscriptum, fuit aliàs declaratum per Sacram Congregationem Concilij his verbis, *Theologus quandiù leget, pro residente habeatur, & recipiat omnes fructus, præter distributiones quotidianas, præsupposito, quod adsit massa grossa, seu præbenda*. Alia, *Non debentur Lectori distributiones quotidianæ pro illis horis, quibus legit, ex dispositione iuris communis, quos dixit Sanctitas Sua non loqui respectu illius Lectoris, qui in Ecclesia sua legit, vt facit iste, de quo hic; tamen S. D. N. Gregorius*
20 *XIII. audita relatione Congregationis, ex gratia, illas deberi eis voluit, non modò pro illis horis, vt si mane legunt pro horis matutinis, & Missa solemni, sed etiam pro tota die; & ita sæpius consultus respōdit*; Alia, *Idem censendum est de docentibus in Ecclesijs, qui quamuis à seruitio Chori absentes essent, possunt percipere fructus sui Canonicatus, exceptis quotidianis distributionibus: sed ex gratia diebus, quibus legunt, habendi sunt, sicut præsentes in Choro, & inseruientes, vt declarauit S. D. N. Gregorius XIII. vt supra, sed non gaudent isti Lectores Sacræ Scripturæ in Ecclesia, alijs priuilegijs, quibus gaudent docentes in Scholis publicè*. Alia, *An Theologus, vt qui diuinis pro præsente habeatur diebus, quibus legit, censendus etiam sit præsens Matutinis, quæ ex antiqua Ecclesiæ consuetudine, dicuntur sero præcedenti pro die sequenti. Sacra Congregatio respondit*, Non *censeri* refert id *Garc. p. 3. cap. 2. nu. 118. qui nu. 120.* ait, quod licèt supradictus *Gregorius XIII.* declarauerit, prædicto Lectori deberi prædictas distributiones pro tota die, quo legit, intelligendum est, quoad horas, quibus non legerit procedere solùm in illis, qui gratiam ipsam specialiter petierint, vt sibi dixit Auditor Cardinalis Matthæi, Præfecti Sacræ Congregationis Concilij.

His igitur sic præmissis, videamus, quid seruet praxis circa has dispensationes, & cuius sit facultas dispensandi super non residentia: Et ait *Rebuff. in d. prax. loc. cit. nu. 75.* eum hanc habere facultatem, qui residendi necessitatem imponit; cum eius sit soluere, cuius est ligare, *l. si puella, ff. de spons.* ipsiq; datum sit, non residendi facul-

cultatem, omnibus beneficiatis indulgere; prout etiam Episcopis idem à iure permissum est, vt *in cap. licet canon. de elect. in 6. & ib. Rebuff. d. nu. 75.*

Petitur autem dispensatio consueto more, per supplicationem, ipsi Summo Pontifici porrigendam, quæ eo, quo sequitur modo, concipi potest, videlicet.

21 *Beatissime Pater. Cum deuotus S. V. Orator Matthęus Marra Canonicus Ecclesiæ N. in vigesimo quarto suę ætatis anno constitutus, vt eiusdem Ecclesiæ, ac in vinea Domini fructuosior minister euadere possit, plurimùm cupiat sua studia ad infrascriptum tempus prosequi, Supplicat igitur humiliter E. S. V. quatenus eundem Oratorem in hoc suo laudabili proposito, confouendo, sibique specialem gratiam faciendo, eidem Oratori, vt ad triennium, à Data præsentium computandum, litterarum studijs Sacrę Theologię in aliqua approbata Vniuersitate, operam dare, omniaque, & singula Canonicatus, & prębendę, quos in dicta Ecclesia pacificè obtinet, fructus, redditus, & prouenentus, iura, obuentiones, distributiones quotidianas, & alia emolumenta vniuersa, ordinaria, & extraordinaria, etiam illa, quæ ratione absentiæ, vel non residentię, fabricę eiusdem Ecclesiæ applicari consueuerunt, in quibusuis rebus consistentia, & vndecunque prouenientia, etiam solis pręsentibus, singulisque Canonicis interessentibus dari solita; & consueta, cum illa prorsus integritate, qua illa perciperet, & leuaret, ac percipere, & leuare posset, si apud dictam Ecclesiam personaliter resideret, percipere, exigere, & leuare, ac in suos vsus, & vtilitatem conuertere liberè, & licitè valeat, Apostolica authoritate, de consensu Decani, & Capituli prędictę Ecclesię, concedere, & indulgere; dictumq; Oratorem, durante triennio prædicto, ad residentiam apud eandem Ecclesiam minimè teneri, nec ad id quauis authoritate, inuitum cogi, seù compelli, & ob non residentiam huiusmodi dictos Canonicatũ, & prabendam minimè vacare, nec Oratorem, illis, aut illius fructibus in toto, vel parte priuari, neque aliàs molestari, seù perturbari, aut inquietari posse, imò eidem interim de omnibus, et singulis fructibus prædictis per Capitulum, & Canonicos dictæ Ecclesiæ, & alios, ad quos spectat, toto triennij huiusmodi tempore, responderi. Sicque per quoscunque Iudices &c. iudicari &c. Irritum &c decernere dignemini, de gratia speciali. Non obstantibus præmissis, ac Pij Papę IV. Pij V. ac Sixti V. Romanorum Pontificum S. V. prędecessorum, aliijsque constitutionibus & ordinationibus apostolicis, necnon dictę Ecclesię &c. statutis &c. roboratis &c. priuilegijs quoque indultis, & litteris apostolicis, eidem Ecclesię, illiusque Pręsuli, Capitulo, Canonicis, alijsque Superioribus, & personis, sub quibuscunque tenoribus, & formis, ac cum quibusuis clausulis, & decretis &c. Quibus omnibus &c. latissimè hac vice specialiter, et expressè derogare placeat, cęterisq; contrariis quibuscunq; cum clausulis opportunis.*

Fiat, vt petitur. M.

Et cum absolutione à censuris ad effectum &c. Et additur, *Et ad triennium tãtùm, quo durante, Orator in aliqua approbata Vniuersitate studij generalis, seù gymnasio publico, studio Theologię, aut decretorum, actu operam nauare teneatur; alioquin fructus suos non faciat, et de consensu Archiepiscopi, ac omnium Canonicorum dictę Ecclesię.* Fiat M.

Hic verò pro nouis, ac simplicibus Curialibus, non inutile prorsus visum est, dictæ supplicationis partes examinare; cum illius clausulæ, quippè omnes ferè è corpore iuris communis extractæ, sint necessariò in ipsa supplicatione inserendæ; quas non ita facilè opportunas arbitrabitur, qui hanc praxim non benè callet; cum tamen ob illarum alicuius omissionem, pluries compertum sit, in huiusmodi dispensationibus, nonnulla in dubium reuocata fuisse, per quę gratiæ minùs vtiles red-

redditæ sunt, igitur.

Prima illius pars est, quod Orator
studia, per eum iam cœpta, prosequi desi-
22 derat: ob id enim facilius dispensatur,
quàm cum eo, qui adhuc studia non in-
cœperit, si trigesimum suæ ætatis annum
excesserit, vt aliàs diximus; quamuis, etiã
illi, qui nondum incœperit, detur ista di-
spensatio, quæ alias denegari consueuit;
Et Oratori indulgetur, vt studio Theolo-
giæ, aut decretorum vacare possit; cum
intentio Papæ sit, vt hujusmodi studium
23 dilatetur, & ne personæ Ecclesiasticæ se
ingerant anfractibus iudicialibus, & va-
gentur per scholas iuris ciuilis, vbi inter-
dum praui mores addiscuntur, *Zerol. in d. verbo, studium, primo dubio* Benè tamen
quandoq; datur eidem Oratori facultas
audiendi, etiam iura ciuilia pro maiori
sacrorum canonum intelligentia, cũ dispẽ
satione super absentia, vt aliàs diximus.

Secunda, vt fructuosior in Ecclesia Dei
minister euadat; illiterati enim, Ministri,
quidem, non tamen fructuosi esse possunt,
sed potius perniciosi, vt etiam habetur
24 *in Conc. Tolet. 4 cap. 25.* Ignorantia Mater
cunctorum errorum, maximè in sacerdo-
tibus Dei vitanda est, qui docendi offi-
cium in populis susceperunt, & refertur,
in cap. ignorantia, dist. 38 & si in laicis vix
tolerabilis videtur inscitia, quantò magis
in ijs, qui præsunt, nec excusatione digna
est, nec venia, *cap. si in laicis, ead. dist.* cæte-
rum legenda est tota *hac dist.* 38. & præ-
cedens, 36. Nouissimè verò *Trid. sess. 23. cap. 14. de Ref.* inter ea, quæ requirit in ijs,
qui ad Presbyteratus ordinem assumun-
tur, illud est, vt ij sint, qui ad populum (in-
quit) docendum ea, quæ scire omnibus
necessarium est ad salutem, & ad mini-
stranda Sacramenta, diligenti examine
præcedente, idonei comprobentur. Ex
quo Tridentini, loco occasionem nactus
25 est Pater Franciscus Panonius Cathacer-
sis Societatis Iesu Theologus, non solum
ad Populum, sed ad Clerum præsertim
Declamator, & instructor insignis, non-
nulla axiomata statuit circa scientiam
ad sacerdotium requisitam, quæ, quoniam
aurea sunt, vt reliqua certè omnia, quæ in
ea præcipuè septima distinctione conges-
sit *2. p. in Introd. in Sac. doct.* ibi, quemcun-
que in vinea Domini proficere cupien-
tem omnino remittimus.

Tertio, Datur ista dispensatio ad tri-
26 nium tantùm, ex eo quia huiusmodi
tempus posset sufficere ad perficienda
ipsa studia; cum iam Orator in supplica-
tione nominatus, petat sibi dispensatio-
nem concedi ad dictum tempus: Cum au-
tem, ex supradictis decretis *Concilij Tridentini* non appareat, quantum tem-
pus possit his idulgeri ad studendum,
profectò totum id remanet dispositioni
iuris communis; nam *tex. in cap. super eo, & ibi glos.* dicit, posse dari per sep-
tennium licentiam studendi; & *in cap. super specula, ne cler. vel mon.* dicit, per
quinquennium; Sacræ Theologiæ verò,
non minore opus est tempore, quàm
septennio, *Const.* tamen *Pij IV.* cuius
tenorem inferius Inseremus, dicit tan-
tùm ad quinquennium, vel aliud tem-
pus: vnde videmus in praxi idem tem-
pus in his dispensationibus diuersimodè
concedi, videlicet, secundum necessita-
tem Oratoris, & voluntatem dispen-
santis;

27 Quarta, Hæc gratia suffragatur à die
Datæ: adeout, si tempus in ea prefixum,
labatur, antequàm Orator sua studia
perfecerit, non faciet amplius fructus
suos; sed tenebitur deinde ad pœnas non
residentium; nisi desuper sibi noua gra-
tia concedatur ad aliud tempus per viam
prorogationis.

Quinta, oportet in supplicatione pe-
28 tere, etiam dispensationem pro fructi-
bus percipiendis; alioquin illa non ve-
niet, nisi hoc expressè concedatur, vt
per *Rebuff. loc. cit. num. 60.* Quod si fortè
sibi indulgetur, vt possit dictos fructus
percipere, non tamen intelligitur de
distributionibus quotidianis; vt decla-
ratum fuit per *Sacram Congregationem*,
sequenti declaratione, videlicet, *Congregatio censuit, Canonicum absentem studiorum causa, percipere quidem posse fructus præbendæ, non autem distributiones quotidianas; quod si in huiusmodi distributionibus, omnes Capituli redditus consistant, percipere etiam posse distributiones, dempta tertia parte, quæ inseruientibus accrescit; nullo autem casu, ipsum Canonicum debere percipere distributiones quotidianas, Missis aut defunctorum anniuersarijs applicatas,* Et alia sic ait, *Absentia, causa studiorum, etiam obtenta à Sede Apostolica, non excusat ab amissione istius tertiæ partis detractæ,* sicut nec excusat
ab amissione cœterarum distributionum
quotidianarum, quæ, ne præcedenti de-
clarationi aduersetur, in hunc sensum
accipienda est, vt per *Guar. verbo, residentia in addit. vers. 1. circa med.*

Hæ namque declarationes, aliæque

fimi-

similes super hac re editæ, emanarunt profectò ad præscriptum Sacrorum Canonum; cum apertissimi iuris sit, quod litteris operam dantes, vel magistri, docentes in aliqua Academia ad maiorem vtilitatem Ecclesiarum, licèt in absentia possint percipere beneficiorum fructus, non tamen habebunt distributiones quotidianas, *tex.* est *in cap. licèt*, *& ibi glos. in verbo, distributiones*, *de preb. Gonz. §. 7. proœm. num. 178.* qui *num. seq.* testatur, id etiam procedere, quamuis de licentia Papæ, sit absens studiorum causa; vt censuit *Sacra Congregatio Concilij* declarans *cap. 3. sess. 21. de refor.*

Est autem notandum, quod licèt à supradicta formula supplicationis appareat, fuisse Oratori concessum, vt integros fructus &c. ac distributiones quotidianas percipere possit, id tamen ad instantiam cuiusdam Magnatis factum
29 extitit, cum rarò hoc modo concedatur; sed semper ferè additur clausula, *Detracta tertia parte distributionum quotidianarum dictorum Canonicatus, & præbendæ pro præsentibus, & diuinis officijs interessentibus &c.* Et hic accesserat iam consensus Archiepiscopi, & omnium Canonicorum illius Ecclesiæ.

Sexta, est præterea petenda in supplicatione, derogatio statutorum, & consuetudinum Ecclesiæ, siuè Cathedralis, siuè Collegiatæ, in qua Orator obtinet Canonicatum, & præbendam: quandoquidem
30 in illis talia esse possunt huiusmodi statuta, quæ procul dubio obstarent, nisi eis fuisset derogatum, de quibus videre est penes *Garc. part. 3. cap. 2. à nu. 235. ad num 254.*

Septima, est notandum, quod ad hanc dispensationem obtinendam, nõ sufficit, fuisse per Oratorem, narratum, se velle studere in aliqua approbata Vniuersitate; quia, nihilominus in clausulis secundę partis supplicationis additur, vt *dicto tem-*
31 *pore durante, studeat in aliqua approbata Vniuersitate studij generalis, seù gymnasio publico Theologiæ, aut decretorum &c.* Ac propterea, cum hæc verba non addantur nisi, vt seruetur forma huius facultatis, non possunt per Oratorẽ in aliquo æquipollenti adimpleri. Clausulæ enim, quæ in supplicationibus per Dominum Datarium, illiusuè Officiales apponuntur, non sunt nugatoriæ, sed omnes ad pręscriptum, pręsertim Sacrorum Canonum, in rescriptis adduntur; cum illę sint extractæ ex corpore, & visceribus vtriusq; iuris. Vndè clausulam supradictam reperio desumptam *ex c. tua, de cler. non resid.* in quo hæc verba habentur, *Quasiuisti præterea, vt cum interdum Canonici, quibus studiorum gratia, est indultum, vt in absentia sua, fructus percipiant præbendarum suarum, accepta licentia, si ad villas transferunt, vel castella, in quibus nullum est, vel minus competens studiorum exercitium, vtrum præbendarum suarum fructus sint talibus conferendi. Ad quod breuiter respõdemus, eis, qui huiusmodi fraudem committunt, cum fraus, & dolus nemini debeat patrocinium impartiri, præfatam indulgentiã competere non debere, vbi glos. in verbo, ad villas,* ait, quod in Regijs Ciuitatibus, & non in paruis villis, siuè in Castris, iura docenda sunt, vt *in proœm. ff. §. hæc autem,* ibi, *& in alijs quosdam imperitos homines diuagari, & doctrinam discipulis adulterinam tradere &c.* Quapropter debent studere in famosis Ciuitatibus, putà Neapoli, Romæ, aut Bononiæ, seù Salmanticæ, Parisijs, vel alijs in Ciuitatibus, vbi vigene studia generalia, *Zerol in praxi Episc. verbo studium, vers. ad quartum*; idipsum etiam innuit *Pius IV. in sua Constitutione, quæ incipit, Sanctissimus*, ibi, *vt litterarum studio, in loco, vbi illud vigeat generale.* & sic debent studere in studio generali, seù celebri Vniuersitate, *d. c. tua.* & per *Sacram Congregationem*, sic fuit declaratum, videlicet, *Primò oneretur conscientia eorum, quibus huiusmodi licentię conceduntur, vt debeant verè, & actu ipso in famosa Vniuersitate studio Theologiæ, vel sacrorum Canonum operam dare; alioquin fructus suos non faciant; ac pęna non residentium teneantur, perinde, ac si nullam licentiam habuissent*; Hoc insuper requiritur, quod dictum studium generale, sit erectum, & institutum per Papam, Regem, seù Principem, vt per *Garc. d. p. 3. cap. 2. nu. 15 & seqq.* quodque facultatem habeat Doctoratus insignia, examine rigoroso præcedente, conferendi. Si igitur Orator studuerit extra Vniuersitatem, non sufficit ad præmissa; quia priuilegia, data sunt tàm legentibus in Vniuersitate, quàm discentibus, non autem domi, vt in *proœm. decretal. & in proœm. Sexti*, ibi, *Bononiæ commorantibus*: nisi tamen studuisset domi tempore pestis; quia tunc perinde esset, ac si in Vniuersitate, vt per *DD. in l. recusare, §. fin. cum l. seq ff. ad Trebell.* aliàs enim, si ex quocunque leui impedimento, non satisfieret huic decreto, gratia non suffragaretur; cum

non

non gratis addita sint supradicta verba, *in studio generali*; quia in huiusmodi testcriptis, quodcunque verbum, non est sine virtute operandi, vt dixit *Bald. in rubr. C. de contrah. empt. q. 9.* Sic etiam, si studeret in Ciuitate, sed extra studium generale; cum priuilegium concessum sit legentibus, & studentibus in studijs generalibus, & approbatis, *Bart. & Alber. in §. hac tria in proem. ff. Clem. Dudum, verbo, in studijs autem generalibus, de sepult.* In hoc enim prodest studere in famosis Ciuitatibus, tùm propter Doctorum peritiam, quæ maior est, quàm in alijs non famosis, tùm propter Vrbis authoritatem *Rebuff. in concord. rubr. de scolat. in verbo, Vniuersitate studij generalis.*

Et subditur in calce supradictæ supplicationis, *actu operam nauare*, quod in-
32 telligendum est cum effectu; mens enim Summi Pontificis ea est, vt Orator fiat antea discipulus, vt postea sit Doctor, & possit alios docere, quod didicit; qui enim litteris operam non nauauit, non potest esse litterarum præceptor, *cap. fin. 59. dist. id. Rebuff. loc. cit.* & sequitur verbum, *teneatur*, quod præceptum, & necessitatem ostendit, *tex. in Clem. Exiui de Paradiso §. item ordo, de verb. Sign. cap. per hoc, iuncta glos. in verbo teneatur; & ibi ad hoc Gemin. de heret. lib. 6.* quod enim præcipitur, imperatur, & quod imperatur, necesse est fieri, *cap. fin. 14. quæst. 1.* additis etiam illis verbis, *alioquin fructus suos non faciat*; per illam enim dictionem, *alioquin*, inducitur conditio contraria, *l. & eleganter, §. si dolo, cum glos. in verbo, alioquin ff. de dolo l. si finita § ex hoc edicto, cum glos. in d. verbo, alioquin, ff. de damn. infect.* & cũ ista dictio faciat conditionem, quæ hic, quoad fructus percipiendos, inducit formam, nisi seruata fuerit, gratia erit nulla, *Bald. in l. comparationes, in 3. opposit. C. de fi. instrum.* Ac propterea ex his non sufficit Oratori, vt huiusmodi sibi tradita facultate fruatur, si in studio moretur, & scholas ingrediatur, si cum effectu non proficeret, operamq; daret, vt addisceret, sed superficialiter videretur huiusmodi studio vacare: cœterùm autem si in dicta Vniuersitate vagaretur, & non studuerit, non debet gaudere ipsa facultate de non residendo: cum oporteat per supradictum tempus multum studere, diu noctùque insudare, ac passim facere mensam de libris, vt dixit *glos. in l. vnicuique verbo, parùm obseruasse, C. de prox. sacror. scrin.* dictitabat ob idque Fabius Corradus genitor meus, celeberrimus suo tempore Iureconsultus, quod si ad acquirẽdam mediocrem scientiam, maximum studium requiritur, quid autem ad scientiam perfectam requiretur? ac propterea inuehit *Alber. de Rosat. in l. & qui data, num. 1 ff. ex quib. caus. maior.* contra eos, qui vadunt ad studium, non causa studendi, sed vt habeant fructus beneficiorum sine labore residentiæ, quem refert *Prosp. de August. in add. ad Quar. d. verbo, residentia, vers. limita, vt non sufficiat.*

Octaua, & vltima. Hæc gratia nunquam,
33 aut rarò conceditur, nisi de licentia Ordinarij; quicquid alij dixerint, inspecto iure communi, quod non obligat ad huiusmodi licentiam, siue consensum Ordinarij impetrandum, propter *tex. in cap. fin. de magistr.* aliter enim nos docet hodierna praxis, per quam inconcusè seruatur forma *Constitutionis Pij IIII.* desuper editæ; cum antea innumeræ fraudes committerentur, prætextu studiorum; ac propterea non sufficit, hanc licentiam petere, sed oportet eam obtinere; tùm nè proprius Prælatus contemni videatur, tùm etiam, quia ipse Episcopus cognoscere, & diiudicare debet; an absentia sit pro causa studij; quãto tempore duratura, & ad quam scientiam adipiscendam; qui etiam, tanquam Superior licentiandi, arbitrari debet, an sit habilis, siue aptus ad discendum: nè illi ingenium, & natura repugnent, & resistent; ac attendere debet qualitatem status ipsius Ecclesiæ, ne, ob talem discessum, graue detrimentum patiatur in cultu diuino ex ministrorum defectu, & alia diligenter inspicere, quæ recenset *Quar. d. verbo, residentia, vers. prædictam conclusionem.* Hanc autem licentiam, si Episcopus, siue alius Prælatus, sine causa negaret, poterit recursus haberi ad Superiorem, qui illum ad eam concedendum compellat, id. *Quar. loc. cit. vers. prædictam conclusionem, in fin.* Cum autem, etiam huiusmodi fraudibus occurratur per supradictam Constitutionem, quæ non modò loquitur de curatis, de cuius praxi *seq. cap.* dicemus, verùm etiam de alijs beneficijs residentiam requirentibus, & est in viridi obseruantia, supervacaneum minimè visum est, illius tenorem hic inserere, qui talis, est, videlicet.

San-

Sanctissimus in Christo pater, & Dominus noster Dominus Pius diuina prouiden. Papa IIII. ad cuius aures nuper peruenit, nonnullos curata, vel aliàs sacros ordines, aut personalem residentiam requirentia, beneficia obtinentes, sub prætextu, quod literis operam dare cupiebant post confirmationem Concilij Tridentini, per Sanctitatem suam factam, & publicatam, secum, vt literarum Studio in loco, vbi illud vigeat generale, actu insistendo, ratione beneficiorum per eos obtentorum huiusmodi vsque ad quinquennium, vel aliud tempus tunc expressum, dummodo infra primum illius annum Subdiaconi fierent, ad reliquos ordines promoueri minimè tenerentur, & tam iidem quod interim, quam alij, etiam ad eosdem ordines, vel eorum aliquem, seù aliquos promoti, quod similiter studentes, beneficiis per eos obtentis, per Vicarios idoneos, per locorum ordinarios, etiam congrua fructuum beneficiorum huiusmodi portione illis assignata, vel aliàs deputandos in diuinis deseruiendo, animarum curam illis imminentem, exercendo, & alia incumbentia onera supportando, vsque ad simile tempus personaliter in eisdem beneficiis residere non tenerentur, & nihilominus interea omnes eorundem beneficiorum fructus percipere possent, per ordinariam Sanctitatis suæ signaturam seu Pœnitentariæ suæ officium dispensari, sibique pariter indulgeri obtinuerunt, nullum in his vel fraudi, vel circumuentioni locum, præsertim quoad absentes à Rom. Cur. de quorum qualitatibus, facilis notitia haberi non potest, quantum humana ratione prouideri potest, relinquere uolens, Concilij etiam Tridentini decretis inhærendo huiusmodi dispensationes, & indulta hactenus concessa, ac tam ipsius Pœnitentiariæ quàm Apostolicas, & alias desuper confectas, & conficiendas literas, processusque habitos, & habendos, per easdem, dictis absentibus nullatenùs suffragari, nisi singulorum Ordinariorum locorum, in quibus singula beneficia huiusmodi consistunt, cōsensus gratis præstandus ad id accedat, Apostolica auctoritate declarauit, decernens irritum &c.

Hisce de causis, huiusmodi licentiæ solent committi Ordinario, vt eas exequatur; quare in calce supplicationis, ita addi consueuit, *Et committatur Ordinario.*

Hic autem non importunè quæritur quod pluries in praxi occurrit, nimirùm, nunquid, attento quod hæc licentia concedi consueuit ad certum tempus limitata, præsertim ad quinquennium, eo trãsacto, ac huiusmodi studio adhuc minimè consummato, poterit hac de
35 causa idem Ordinarius hanc facultatem Oratori ad aliud sibi beneuisum tempus prorogare. Et omni prorsus hæsitatione remota, negatiua datur responsio, quandoquidem *Sacra Congregatio Concilij* desuper consulta, in hunc modum respondit, videlicet, *Licentia, vt quis abesse possit causa studij à seruitio suæ Ecclesiæ, vel sui Canonicatus non suffragatur vltra quinquennium, impetrata à die, quo capit studere:* quam quidèm declarationẽ in hoc proposito refert *Prosp. de August. in addit. ad Quaran.* verbo, *residentia, vers. & quoniam.* Additur insuper, vt plurimum in fine eiusdẽ supplicationis, vt infra, videlicet, *Et dummodo propter huiusmodi absentiam, diuinus cultus in dicta Ecclesia, detrimentum non patiatur; & quod durante prædicta absentia, dictus Orator teneatur &c. operam nauare, & intra annum ad Subdiaconatus ordinem: & si Canonicatus, & præbenda præfati, alium, vel alios Sacros ordines requirant, ad Diaconatus, & presbyteratus ordines, quamprimum per ætatem licuerit, promoueatur in tunc proximè successiuè futuris temporibus; alioquin fructus suos non faciat; & pœna non residentium teneatur,* ac semper ferè subditur, *Et distributionibus quotidianis exceptis; quod si omnes fructus, in eisdem distributionibus consistant, tunc detracta earum tertia parte pro præsentibus, & diuinis officijs interessentibus, Orator reliquas duas tertias partes tantùm, durante studio huiusmodi percipere valeat. Et ad triennium tantum.* Et quandoque additur decretum, *quod Oratoris conscientia oneretur, vt debeat verè, & actu ipso Theologiæ in Vniuersitate studij generalis, aut Collegio approbato, operam dare; alioquin fructus &c. & pœna &c.* Quandoque etiam addi consueuit, quod *nisi Orator promoueatur, vt supra, Canonicatus, & præbenda vacent eo ipso.*

Pro

Pro Oratoribus autem in Vrbe beneficiatis, diuersimodè, licentiæ huiusmodi dari consueuerunt; si enim, exempli gratia, concedatur alicui beneficiato Sancti Ioannis Lateranen. additur in
36 supplicatione. *Et de consensu Capituli dictæ Ecclesiæ; & quod Orator singulis diebus dominicis, & alijs de præcepto Ecclesiæ festiuis diebus, impedimento cessante legitimo, in dicta Ecclesia, diuinis officijs interesse teneatur; alioquin gratia huiusmodi nulla sit.*

Fuit similis facultas sic cōcessa alteri beneficiato eiusdem Ecclesię Sancti Ioannis Lateranen. vt posset studere in Seminario Vrbis ad triennium tantùm. *Et dummodo eo durante, idem Orator verè, & actu ipso (super quo ipsius conscientia oneratur) literis operam nauare teneatur, & singulis dominicis, & alijs festiuis diebus de præcepto Ecclesiæ seruari solitis, ac etiam die recreationis in qualibet hebdomada eiusdem Seminarij scholaribus concedi solito, dictæ Ecclesiæ deseruiat; aliàs fructus suos non faciat, & pęna non residentium teneatur: Et si dictum beneficium Sacros etiam presbyteratus ordines requirat, infra annum à Data præsentium, quatenus in ætate legitima constitutus existat, alias à die qua in ea constitutus fuerit, ad Subdiaconatus, & successiue quamprimum per ætatem licuerit, ad Diaconatus, & presbyteratus ordines se promoueri faciat aliàs beneficium ipsum vacet eo ipso.*

Hæc quidem, quoad facultatem huiusmodi, quæ particularibus personis concedi consueuit. Conceduntetiam
37 Summi Pontifices eorum Capellanis, alijsque familiaribus hanc exemptionem à residentia, vt plurimum tenore sequenti videlicet, *Nec non, etiam quamdiu nobis inseruierint tantùm, & beneficijs Ecclesiasticis. non tamen Parochialibus, vel curam parochianorum habentibus per eos pro tempore obtentis, etiam de iure, statuto, fundatione, vel priuilegio, personalem residentiam requirentibus, etiam si dignitates in Metropolitanis, vel Cathedralibus maiores, & in Collegiatis Eclesijs huiusmodi, principales fuerint, personaliter residere non teneantur, nec ad id per locorum Ordinarios, aut Ecclesiarum earundem Capitula, seù quosuis alios ad residendum interim in illis, inuiti compelli possint; omnesque, & singulos illorum beneficiorum fructus, & redditus, durante seruitio prædicto, cum ea integritate (distributionibus quotidianis dumtaxat exceptis) cumqua illos perciperent, si in eisdem Ecclesijs, siuè locis personaliter residerent, percipere, exigere, & leuare. Prouiso tamen per eos, vt onera eisdem dignitatibus, & beneficijs quouis modo incumbentia. congruè supportentur.*

Supradicta enim praxis satis apparet iuri communi conformis, vt *in cap. cum dilectus, de cler. non resid ibi, mandamus, quatenus, non obstante Constitutione, quæ contra absentes Canonicos, inter nos dicitur emanasse, fructus præbendæ suæ assignetis eidem, in nostro seruitio commoranti: cum familiares nostri, qui circa nos se obsequiales exhibent vniuersi, minori non debeant prærogatiua gaudere, quàm vestrum singuli, quorum negotia per ipsos sæpius promouentur, & in cap. audientiam eod tit.*

Idem quoque dicendum est de absentibus pro vtilitate Ecclesię, necnon causa Reipub. quia etiam tunc præsentes reputantur, *cap. ex parte, de cler. non resid. & cap. vnde cler. non resid. in 6.* quod iam non modò in beneficijs Ecclesiasticis, sed in ipsis officijs locum habet; vnde absens pro Romana Ecclesia, seù pro Sede Apostolica, præsens omnino existimari debet, *Mendos reg. 16 quæst. 33. nu 4* quapropter, vt exempla aliqua proferamus, Decanatus Collegij Auditorum Rotæ Romanæ, spectat ad Auditorem, tempore vacationis in Curia præsentem; aut ex causa publica, absentem, & extra Romanam Curiam, à Romano Pontifice destinatum, qui omnes alios Auditores, etiam antiquiores semper in quibusuis sessionibus, disputationibus, votis, & alijs, actibus publicis, & priuatis præcedet; nec per alios Auditores, etiam antiquiores, tunc absentes, etiam si postmodum incontinenti, ad dictam Curiam se conferant, & in ea continuò resideant, super ipso Decanatu impediri, aut molestari valeat, vt voluit *Pius IIII. in sua Constitutione, quæ incipit, Dudum* 1562. *Sexto Kal. Augusti Anno Tertio.* qui etiā voluit, vt Collegij Cardinalium, Decanatus de cętero, non nisi ad Episcopum Cardinalem antiquiorem in Curia præsentem, aut ex causa publica absentem, & extra Curiam, per Romanum Pontificem destinatum, deuenire posset.

Cum autem ista dispensatio, de cuius praxi agimus præcipuum ferè operetur effectū circa distributiones quotidianas in absentia percipiendas, ac propterea si non possent eas, absentes percipere redderetur ipsa inutilis, & sine effectu; videndum idcirco est, an, & quinam sint

casus, in quibus, sine aliqua dispensatione, absentes lucrantur dictas distributiones; quod quidem à nostra praxi alienum non agnouimus, cum sæpe ea nos doceat, peti desuper dispensationem Apostolicam minus necessariam. Ipsos igitur casus, quos congessit *Viuian. in prax. iurispatr. p.3 lib.15.cap.3.* hic summatim, & pro eo, quod eandem praxim respicit, referam, quorum.

Primus est, cum quis ex causa pestis non potest residere, si tamen adsit consuetudo, quod ex iusta causa, absens percipiat ipsas distributiones, *Monet. de distrib. quotid p.2. q.5.num.76.*

Secundus. In infirmitate constitutus, etiam si quis ex propria culpa infirmetur, *Fusc. de visit. lib 1.cap. 20. num. 26.* quod tamen intelligas, si talis infirmus, quando erat sanus, solitus esset interesse diuinis officijs, & residere; aliàs enim supradicta infirmitas non præstat causam absentiæ, & sic non lucrabitur dictas distributiones quotidianas, *Nauar. de orat. & hor.can. cap.21 à n.9.* & si infirmus ad balnea, vel ad alium locum pro recuperanda sanitate, pergat, distributiones lucratur *Monet.d.quæst.6.num.*10.

Tertius. In sene, quando ità senio cōfectus est, vt nequeat commodè personaliter Ecclesiæ deseruire, *Monet.d. p. 2. quæst.7.num 5.*

Quartus. In eo, qui est datus obses ab Ecclesia, vel captus causa repręsaliarum *Monet.d.p.2 quæst.5 num.56.*

Quitus. In absente ob necessitatem, vel causam euidentem, vtilem Ecclesiæ, stante consuetudine, *Conar.d. lib 3 cap. 13.num.9.*

Sextus. In Inquisitore hæreticæ prauitatis, ex priuilegio speciali fauore fidei, concesso à *Paulo III & Pio V.* quod procedit etiam in Consultoribus S. Officij Inquisitionis.

Septimus. In clerico excommunicato pro causa suæ Ecclesiæ, & defensione suorum iurium, si iniustè sit excommunicatus, sicut dicendum est de clerico iniustè suspenso ab officio, seù beneficio, & idem de clerico iniustè carcerato.

Octauus. In Auditore Rotæ Romanæ ex indulto *Clem. VII. id.Viu. num.* 140.

Nonus, In Collectore generali Cameræ Apostolicæ, & Subcollectore, Aduocato, Procuratore fiscali, & Notario in causis spoliorum, durante eorum officio, ex bulla *Sixti V. sub die 1. Maij 1590.*

Decimus. In Canonico, seù Archidiacono, Ecclesiam visitante, seù bona, & redditus suæ præbendæ, *Monet. d. p. 2.quæst.11.num.64.*

Vndecimus. In beneficiato præsente Concilio generali, *id. Viuian.nu.143.*

Duodecimus. In Canonista, seù Theologo, qui nomine sui Capituli interfit Concilio, *Monet.d.q.11.nu.98.*

Decimus tertius. In examinatoribus in Synodo Diœcesana deputatis, si causa examinis à Choro absint.

Decimus quartus. In Canonico misso à proprio Episcopo ad visitanda limina Apostolorum, vel comitante ipsum Episcopum ad eadem limina.

Decimus quintus. In Canonico Pœnitentiario, dum audit confessiones, *Conc. Trid. sess.24.cap.8.de reform.*

Decimus sextus. In eo, qui exercet curam animarum Ecclesiæ, in qua est Canonicus, *Garc. p.3.cap.2.num.335.*

Decimus septimus. In Canonico facto Vicario Capitulari sede vacante, *Rot.p.2 decis.122. num.6 diuers.*

Decimus octauus. In Canonicis existentibus in seruitio sui Episcopi, vt in Visitatione, in componenda synodo, & simili, si adsit consuetudo.

Decimus nonus, In Canonico theologo, qui in die, quo legit, siuè de mane, siuè de sero legat, tota die à Choro est exemptus, & distributiones quotidianas lucratur, *Garc. d cap.2.num. 118. & seq.* diximus supra.

Vigesimus. Ex gratia speciali, & concessione Summi Pontificis, id. *Garc.d cap. 2 num. 354* quæ tamen rarò conceditur quoad omnes distributiones quotidianas lucrandas, nisi personis valde dilectis, & benemeritis. Cum verò diebus retrò elapsis, Sacræ Congregationi Eminentissimorum Cardinalium, negotijs Episcoporum, & Regularium, pro parte D. Don Iosephi Minadoi Gomez Neap. V.I. D. eiusdéq; Ciuitatis patritij, & illius Metropolitanæ Ecclesię Canonici meritissimi, ætate iuuenis, moribus tamen, doctrina negotijs pertractandis, rerumque experientia senis, quem gratiarum Dominus, industriæ claritate, morum elegantia, alijsque ingentibus virtutum titulis decorauit, fuisset expositum, ipsum Oratorem, pro administranda tutela sui consanguinei, Domini in temporalibus plurium Terrarum, ipsum ibi personaliter interesse oportere, supplici per eum libel-

libello eidem Sacræ Congregationi porrecto, petijt sibi indulgeri, vt præmissorum occasione, ab eadem Ecclesia per sex menses singulis annis abesse, & interim distributiones quotadianas percipere valeret; ipsa Sacra Congregatio, eo, quo sequitur modo, respondit, videlicet.

39 *Sacra Congregatio Cardinalium negotijs Episcoporum, & regularium præposita censuit, Oratori permittendum esse, prout præsentis decreti virtute permittit, vt prædictam testamentariam tutelam exercere possit, intercedente consensu Eminentissimi Ordinarij, cuius conscientiæ hoc onus imponitur. Et ab Ecclesia, in qua Canonicatum obtinet, quatuor mensium spatio pro vna tantùm vice abesse possit, & interim distributionibus quotidianis, cæterisque emolumentis cumuletur, quibus alij Canonici fruuntur. Romæ, Die 6. Maij 1639.*

Frater Antonius Card. S. Honuphrij.

Locus † Sigilli.

C. Fachenettus.

Cum tamen postmodum per eundem Oratorem in dubiũ reuocaretur, an in dictis quatuor mensibus, comprehenderentur tres menses, Canonicis per *Conc. Trid. sess. 24. cap. 12.* concessi pro absentia, consulta desuper ipsa Sacra Congregatio, per litteras priuatas significandum duxit Eminentissimo Archiepiscopo Neapolitano,
40 præfatos tres menses, nõ esse sic aliter cõprehensos, ac proinde posse ipsum Oratorem septem mensibus à dicta Ecclesia, ex causa prænarrata, abesse. Sub Dat. 27. Augusti 1639.

Hęc autem, quoad praxim dispensationis super residentia Canonicorum: quò vero ad pręsbyteros, qui nullum beneficium ecclesiasticum, personalem residentiam requirens, obtinent, iam aliàs diximus, eos ob non residentiam non debere ab eorum Ordinarijs molestari: licèt
41 quandoq; isti sine licentia Ordinarij ab esse non possint, vt aliàs casus euenit pro quodam presbytero, qui in susceptione presbyteratus, ac forsan aliorum sacrorũ ordinum, iuramentum in manibus sui Ordinarij pręstiterat, sub pœna excommunicationis latę sententię, se nunquã à Ciuitate, & Diœcesi discessurum: postmodũ verò ex quibusdam assertis causis Domino Datario oretenus notificatis, sibi fuit per Sedẽ Apostolicã indultũ, vt huiusmodi iuramento non obstante, ab eisdẽ Ciuitate, & Diœcesi, etiã absq; eiusdem Ordinarij litteris dimissorialibus, recedere, & extra eas vbicunq; ad suum beneplacitum residere, & beneficia ecclesiastica, si sibi aliàs canonicè conferrentur, recipere, & illis inseruire, necnon in minoribus, ac omnibus sacris, & presbyteratus ordinibus huiusmodi, etiam in altaris ministerio, absq; alicuius periurij, seù excommunicationis, vel irregularitatis, aut aliarum censurarum, & pœnarum ecclesiasticarum incursu; ipsius Ordinarij, & cuiusuis alterius licentia desuper minimè requisita, ministrare liberè, & licitè valeret, ac stante indulto huiusmodi, ipsũ Oratorem desuper ab eodem Ordinario, seù quouis alio, quauis authoritate, & potestate molestari, inquietari, seù impediri nullatenus posse, neque debere decernendo, cum derogatione premissorum; & aliorum obstantium. Et in calce supplicationis fuit additum, *Et dummodò Orator seruitio alicuius Ecclesiæ Ciuitatis, vel Diœcesis adstrictus ac propter aliquod delictum inibi ipsa Diœcesi inquisitus, vel professus non sit sub anno 11. Pontificatus Pauli V. Nono Kal. Ianuarij.* Istę tamen exemptiones nõ ita passim conceduntur, vt omnibus no-
42 tum est, sed ex grauissimis & vrgentissimis causis; ex quo experientia compertum est, vt dicebat Vulpianus Vlpius bo. me. tunc Secretarius Cõgregationis Episcoporum, & Regularium, ob plures querelas Episcoporum apud ipsam Congregationem ex causa exemptionum prædictarum, quod istę, vt plurimum perturbationem in Episcoporum iurisdictione excitant, & exemptis, occasionem laxioris vitę prębere dignoscuntur: & licèt multi adsint exempti, qui eripiuntur à iurisdictione Ordinarij, *glos. in c. cũ olim. de pri. Dec. cons. 113. n. 7.* attamen per *Con. il Tri. sess 24. cap. 11. de reform.* ad occurrendum tot malis, quę ob huiusmodi exemptionẽ

oriebantur, dum ibi dicitur, *Quoniam privilegia, & exemptiones, quæ varijs titulis plerisq; conceduntur, hodie perturbationem in Episcoporum iurisdictione, & exemptis occasionem laxioris vitæ præbere dignoscuntur etc.* Propterea hæc de causa *idē Concil. loc. &c.* quibuscunq; non obstantibus tribuit Episcopis, tanquam Sedis Apostolicę delegatis, super exemptos facultatem; volens, quod nihil ex priuilegijs, eisdem cōcessis, intelligatur esse Ordinarijs detractum, *Parif. de resign benef lib. 3 q. 11. nu 3. cum pluribus sequentibus*, vbi *n* 8 plures congerit casus, in quibus, exempti subijciuntur iurisdictioni Ordinariorum.

Quoniam vero inter cęteras personas in ipso Concilio expressas, quas illud subijcit iurisdictioni Ordinariorū, cōnumerantur Prothonotarij apostolici extra numerum participantium, qui inaduertenter (vt ita dicam) tenent, ob priuilegium Prothonotariatus, simpliciter ipsis Ordinarijs se obnoxios nequaquam remanere; quod etiam ab alijs in dubium reuocatum audiuimus, operę pretium esse profectò duximus hic subnectere, quid Romanę Curię praxis seruet in concessionibus huiusmodi priuilegiorum, quę in dies fiunt personis graduatis, aut aliàs nobilibus, seu qualificatis.

Ne tamen ipsius Curię Tyrones lateat, quinam sint, vndè, & quomodo
Prothonotarij Apostolici exordium in Ecclesia duxerint, breuiter pariter pręmittimus.
Clem. I. anno 98 septē Notarios deputasse,
inter quos, Vrbis Regiones distribuit, non
quidem, vt ipsi vitas martyrum, aut omnia
eorum gesta scriberent, vt nonnulli dixerunt, quos *refert Sarnen. in proœm. regul. tit.
de orig. & off. Protonot.* sed tantùm, vt ipsorum martyrum agonem accuratè scriberent, nimirùm, vt dum ij ad supplicium
ducerentur, eorum verba, ac circumstātias
alias, quibus eorum inuicta fortitudo demonstrabatur, vt refert *Baron. & Spond. in
annal. quos refert Lotter. de re benef. lib. 2. q.
28. n 33.* postmodum verò, cessante persecutione, *Iulius I.* mandauit, eos, quascunq;
res ad Ecclesias pertinentes, scripto mandare. Creuit postmodum istorum Nota-
44 riorum honor, vt ad differētiam aliorum
Notariorum Vrbis, Prothonotarij appellarentur; quasi primi inter alios Notarios,
protos .n. grecè, latinè, primus dicitur, sicut prothomartyr, primus martyr. id, *Sarn. n. loc. cit.* supradictus verò numerus illorum retentus fuit vsq; ad Pontificatum
45 Sixti V. qui, anno 1586. illū ad duodecim
ampliauit cum multis priuilegijs, & emolumentis, qui hodie propterea dicuntur participantes, *id Lotter. d. q. 28 n. 37* cū habeant proprios, & distinctos introitus, & redditus a Sede Apostolica, necnon quędam emolumēta ex expeditione quarundam litterarum Apostolicarum, habentq; proprium locum in Cancellaria Apostolica, teste *Manaos in prax. signat. tit. Prothonotarij. & Abbreui.* Sunt etiam familiares, & domestici Papę; habent qnotidie panem pariterq; vestes in morte, & Coronatione ipsius Pontificis, ac locum in equitatibus, seù caualcatis: possunt legitimare spurios, & creare Notarios, seù Tabelliones; suntq; exempti à iurisdictione Ordinariorū; eorumq; familiares arma gestare possunt, ex *Constit. Sixti V. Decimo sexto Kal. Decemb. 1585* Eisdemq; concessū est, priuatiuè quoad omnes alios Pręlatos, pileum nigrum, cum cordulis & ornamentis violaceis per *Sacr. Congreg. Rit. in vna Vrbis, Prothonotariorū 17. Febr. 1607.* Ipsiq; pręcedunt Canonicos cuiuscūq, Cathedralis, etiam quatuor Patriarchalium Vrbis, *ead. Congreg. Rit in vna Vrbis 4. Maij 1613* Et in Capella Summi Pontificis, debent præcedere Sacristę, & Abbatibus, vsum mitrę habentibus, ead. *Sacr. Congreg. Rit in vna Romana 13 Iulij 1601* refert *Barbos. in collect. bullar verbo. Prothonotarius fol. mihi 588. in princip.* Reliquos vero Prothonotarios extra numerum, idest non participantes, honorarios appellamus.

Quo uerò ad antiqua eorum priuilegia, & pręrogatiuas, sciendum est, quod
46 tam participātes, quàm nō participantes,
sunt in magna dignitate constituti. Hos
47 enim *Leo X in Concil. Lateranensi, sess.
10. sub Dat. Quarto Non. Maij Anno I II.*
inter cœtera, exemie à prędicta iurisdictione Ordinariorum, tam in ciuilibus, quàm in criminalibus; vt in sua Constitutione, quę desuper emanauit, cuius quidem tenor, quoad præmissa, hic inserere placuit, qui talis est videlicet. *Notarij autem dictæ Sedis, quorum officium in ipsa primitiua Ecclesia initijs à Fel. record. Clem. I ad Sanctorum gesta perquirenda, atque conscribenda noscitur institutum, ad Prothonotariatus officium assumpti, habitum, & Rochettum deferentes, & alij nostri, & dictæ Sedis Officiales actu sua officia exercentes, tam in ciuilibus, quàm in criminalibus, ab omni Ordinariorum iurisdictione sint exempti, alij vero Notarij habitum non deferentes Prothonotariatus, nisi illud infra trimestrē post pręsentium publicationem assumpserint,*

&

& ipsi, ac alij in posterum assumendi; habitum, & Rocbittum huiusmodi continuè non gestantes, atque alij nostri, & dictæ Sedis Officiales officia sua actu nõ exercẽtes, tã in criminalibus, quàm in ciuilibus ratione causæ summam viginti quinque ducatorum auri de Camera non excedentis dumtaxat, eorundem Diœcesanorum, & Ordinariorum iurisdictioni subiaceant: in ciuilibus vero causis summam huiusmodi excedentibus, plena gaudeant exemptione; & à dictorum Diœcesanorum, & Ordinariorum iurisdictione penitus sint exempti. Exemptiones autem de cætero absque rationabili causa, & quorum interest, minimè citatis pro tempore concessas, nullius roboris, vel momenti esse decernimus.

Attamen, quia, vt dictum est, ex supradictis priuilegijs, & exemptionibus multa in dies incõueniẽtia oriebantur, propterea *Concil Trid d sess. 24. c. cap. 11* inter personas ibi expressas, ipsis Prothonotarijs, dictam
48 exemptionem subtraxit, ac proinde circa
49 hos honorarios inspiciendum est tam quoad hoc quàm ad alia, tenor priuilegij sibi concessi, vt infra patebit ex formula litterarum huiusmodi Prothonotariatus, *ad tex. in c. accepimus, & seq. de fid. instrum. cap. cum plantare. Ante fin. cap. porrò. de priuileg.* ibi, *quod totum ex inspectione priuilegiorum suorum plenius aduertere potes; & secundum quod inueneris, ita obseruas sic enim eos voluimus priuilegiorum suorum seruare tenorem. quod eorum metas transgredi minimè videatur*, & sic à forma verborum dicti priuilegij non est recedendum *cap. ad audientiam, de decim.* cum in sua forma tantum seruari debeat, & non vltra extendi, *glos. in d. cap. porro, verbo tenorem*.

Ipsa itaque formula, sub qua hodie conceditur priuilegium Prothonotariatus, ea est, quæ sequitur, videlicet.

A tergo. Dilecto filio Ioanni Baptistæ Marino Presbytero Neapolitan. Diœcesis nostro, & Sedis Apostolicæ Notario.

Intus verò. VRBANVS PAPA VIII.

50 *DIlecte fili, salutem, & apostolicam benedictionem. Pastoris æterni, qui prout vult, dispensat singulis, etiam plusquàm merita, & uota eorum poscunt, munera gratiarum, vices quanquam immeriti gerentes in terris, minores interdum honoribus efferimus, vt fiant eorum humeri in obseruantia mandatorum Domini fortiores. Nos itaque te, qui (vt asseris) de nobili genere procreatus existis, nostrisque, & huius Sanctæ Sedis Apostolicæ obsequijs insistere intendis, grato affectu prosequi, ac personam tuam dignioris nominis titulo decorare volentes, Teque à quibusuis excommunicationis &c. Censentes, Te in nostrum, et eiusdem Sedis Notarium, authoritate Apostolica tenore præsentium recipimus, & admittimus, ac aliorum nostrorum, & dictæ Sedis Notariorum numero, & consortio fauorabiliter aggregamus, Tibique, vt etiam si habitum, & rochettum non deferas, nihilominus omnibus, & singulis fauoribus, honoribus, indultis, priuilegijs, praeminentijs, exemptionibus, & prærogatiuis, quibus alij nostri, & dictæ Sedis Notarij, tam de iure, quàm de consuetudine, aut aliàs quomodolibet vtuntur, fruuntur, potiuntur, & gaudent, ac vti frui, potiri, & gaudere possunt, & poterunt quomodolibet in futurum, parimodo (absque tamen aliorum nostrorum, & dictæ Sedis Notariorum de numero participantium, præiudicio, Et citrà exemptiones à Sacro Concilio Tridentino sublatas; itaut, nedum quoad criminalia, sed etiam quoad ciuilia subiaceas Ordinarijs. Et citra facultates legitimãdi, ad gradus promouendi, ac Notarios creãdi, aliaque similia priuilegia eisdem Notarijs de numero participantium, concessa, seu ab eis prætensa; quibus nullibi vti valeas; & si secus à te factum fuerit, irritum, & inane existat) vti, frui, potiri, & gaudere liberè, & licitè possis, & valeas; auctoritate, & tenore præmissis concedimus, & indulgemus, Non obstantibus Lateranensis Concilij de certo eorundem Notariorum numero, cui per hoc aliàs non intendimus derogare, alijsque constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ac Collegij dictorum Notariorum, etiam iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis statutis, & consuetudinibus cæterisque contrarijs quibuscunque. Tu igitur dilecte fili, sic de bono in*

melius virtutum studijs intendas, vt in nostro, & eiusdem Sedis conspectu ad maiora te semper exhibeas meritorum cumulis digniorem, Nosq; proinde ad faciendam tibi vberiorem gratiam, & honorem merito arctius inuitemur. Volumus autem, quod antequam præsentis nostræ gratiæ effectu perfrui valeas, in manibus alicui personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ, professionem fidei, iuxta articulos pridem à Sede prædicta propositos, emittere, & solitum fidelitatis iuramentum omnino præstare tenearis. Datum Romæ apud Sanctum Petrum sub Annulo Piscatoris, die 15. Februarij M. DC. XXXVI. Pontificatus nostri Anno Decimotertio.

M.A. Maraldus.

Et non aliàs, quàm modo pręmisso conceduntur huiusmodi priuilegia, in quibus, vt plurimum, ad submouendam quamlibet hęsitationem, adijcitur etiam supradicta clausula, nimirùm, *Ita vt nedum quo ad criminalia &c.* quidem sub eadem ferè formula dantur etiam à Legatis, Nuncijs, Episcopis Assistentibus in Capella Summi Pontificis, & alijs, quibus id est per ipsum Pontificem, indultum: quibus quidem pręscribitur modus creandi supradictos Prothonotarios per hæc verba, nimirum.

51 *Ac tibi tres viros, vitę, ac morum probitate, alijsque virtutũ donis commendatos, qui nostris, & Sedis Apostolicæ obsequijs insistere proponant, in nostros, & eiusdem Sedis Notarios, authoritate nostra apostolica recipiendi, & admittendi, ac aliorum nostrorum, & Sedis Apostolicæ Notariorum numero, & consortio fauorabiliter aggregandi; illique, vt etiam si habitum, et rochettum nõ deferãt, nihilominus omnibus, & singulis fauoribus, honoribus, priuilegijs, gratijs, indultis, præeminentijs, exemptionibus, & prærogatiuis, quibus alij nostri, & dictæ Sedis Notarij, tàm de iure, quam de consuetudine, aut aliàs quomodolibet vtuntur, fruuntur, & gaudent, similiter vti, frui, & gaudere possint, & valeant, sine tamen aliorum nostrorum, & eiusdem Sedis Notariorum de numero participantium, præiudicio, & citra exemptiones à Sacro Concilio Tridentino sublatas; ac facultates legitimandi, ad gradus promouendi, ac Notarios, seù Tabelliones creandi, aliaque similia priuilegia, eisdem Notarijs de numero participantium concessa, seù ab eis prætensa, quibus Notarij à te vigore præsentium creandi nullibi vti valeant; & si secus ab eis fieri contigerit, irritum, & inane existat, indulgendi.*

Ex quibus patet, ẽt ipsos Prothonotarios sic creatos, perinde haberi, ac si ab ipso Papa crearentur, quãuis nonnulli in materia reseruationis beneficiorũ, discrimen constituere videantur inter creatos à Papa, & creatos à Legatis, seu alijs personis supradictis; cum omnes dicantur habere Prothonotariatum à Papa: ac propterea, verè, & realiter sint Prothonotarij Apostolici, vt per *Lotter. de re benef. d. lib. 2. q. 29 n.* 10. & ego latius dicã in *mea prax. benef.* circa praxim reseruationis, ex capite Prothonotariatus; interim tamen nonnulla ad ipsam praxim cõducentia per S. Congregationẽ declarata circa ipsos Prothonotarios honorarios, seù titulares, referẽda duximus, &

Primò, Prothonotarius titularis non
52 participans, potést apponere pileum super insignijs, & habere annulum, dum celebrat, dummodo non cum gemma, *S. Congreg Rit. in vna Clumacen. & Neocastren.* 21 *Augusti* 1601.

Secundò, Prothonotarij titulares, neque supra, neque inter Canonicos locum habere debent. *S. Congreg. Rit. in vna Spoletan. Terra Castia* 23. *Martij 1619.*

Tertiò, Prothonotarius titularis, debet cedere locum digniorem Officialibus Episcopi, & Dignitatibus, ac Canonicis Ecclesiarum Cathedralium *S. Congreg Rit. in vna Castella, & Legionis* 30. *Aprilis 1604*

Quartò, Prothonotarius titularis pręcedit Canonicis Cathedralibus vti singulis, non autem collegialiter. *S. Congreg. Rituum, in vna Concordien.* 16. *Maij 1601.*

Quintò, Prothonotarius titularis, non debet ratione sui Prothonotariatus munera, alijs de iure, seù consuetudine spectantia, sibi vendicare, *S. Congreg. Rit. in vna Caputaquen.* 16. *Maij* 1601.

Sextò, Prothonotarij titulares, si in Ecclesia Cathedrali habent Dignitatem, vel Canonicatum, debent vti habitu Canonicali, vel suæ dignitati conuenienti; & sedere, stare, & incedere in loco sibi debito, aliàs non lucrantur distributiones quotidianas suæ præbendæ *S. Cõgreg.*

Rit.

Rit. in vna Asculan., in Apulia, 6. Martij 1610.

Septimò, Prothonotarij titulares, si voluerint in habitu Prothonotarij in Ecclesia, in qua habent dignitatem, vel Canonicatum, incedere, reputantur tanquã extranei; eisque assignatur locus, non inter Canonicos, sed post Abbates, & non lucrantur distributiones, *in ead. Asculan.*

Octauò, Prothonotarius titularis Canonicus, non potest, dum in Choro assistit horis Canonicis, vti Rochetto sub cotta. *S. Congreg. Rit. in vna Truentan. 15. Martij 1614.*

Nonò, Prothonotarius Archidiaconus, non potest in functionibus, & alijs actibus publicis, sibi tanquam Archidiacono competentibus, vti habitu Prothonotarij, sed suo habitu Canonicali. *S. Congr. Rit. in vna Asculan. 19. Nouembris 1611.*

Decimò, Prothonotarius Canonicus, potest in Ecclesia vti subtana violacea, licèt reliqui Canonici deferant nigram; dummodò in reliquis gerat habitum similem, & æqualem reliquis Canonicis, *S. Congreg. Rit. in vna Panormitan. 14. Ianuarij 1612.*

Vndecimò, Prothonotarius, si sit prima Dignitas, potest in Choro deferre Rochettum cum mantelletto; si verò non sit prima Dignitas, sedere debet in suo stallo, cum suo habitu Canonicali *S. Congreg. Rit. in vna Climacen. ex Neota stren. 21. Augusti, 1601.*

Duodecimò, Prothonotarius vtens habitu Prothonotarij, & Prælati, etiamsi non sit prima Dignitas, debet præcedere Archidiacono primæ Dignitati, dummodò tũc non lucretur distributiones quotidianas, *S. Congr. Rit. in vna Nullius Terra Pissia, 15. Ianuarij 1611.* Non autem potest vti dicto habitu in processionibus, & alijs actibus publicis, in quibus cum Capitulo interuenit. *Ead. S. Congr die 19. Nouembris 1611.*

Decimotertiò, Prothonotarij Canonici non lucrantur distributiones quotidianas, nisi proprio habitu canonicali intersint Choro, processionibus &c. *Sacr. Congreg. Rit. in vna Meliten. 7. Augusti 1621.*

Decimoquarto. Prothonotarius Dignitas, non potest præparare Abacum, dum celebrat more Prælatorum. *Sacr. Congreg. Rit. in vna Climacen. & Neotastren. 21. Augusti, 1601.*

Decimoquintò, Prothonotarij in Ecclesia Cathedrali, in qua habent Dignitatem, vel Canonicatum, si voluerint celebrare, debent sumere paramenta in Sacristia, vt Canonici alij, & non ex altari, *S. Congreg. Rit. in vna Asculan. in Apulia 6. Martij 1610.*

Decimosextò, Prothonotarius, quando est Vicarius generalis, potest vti Rochetto, & Mantelletto in Choro, processionibus, & alijs functionibus in locis per Diœcesim suæ iurisdictionis; si verò sit de Capitulo, non lucratur distributiones quotidianas, nisi vtatur habitu proprio Canonicali. *S. Congreg. Rit. in vna Clomacen. 4. Iulij 1615* si verò non sit Prothonotarius non debet vti Rochetto, & Mantelletto, *Sacr. Congr. Rit. in vna Lauretan. 20. Aprilis 1602.*

Decimoseptimò, Prothonotarius extra numerum, non potest prohiberi deferre habitum prælatitium, nempè Rochettum cum Mantelletto coloris violacei, & in Ecclesijs, & functionibus Ecclesiasticis cum eodem habitu incedere, & sedere iuxta dispositionem Cæremonialis *lib. 1. cap. 13. circa fin. Sacr. Rit. Congreg. in vna Mazarien. 28. Septembris 1630*

Decimo octauò, Prothonotarius ex priuilegio, in ciuilibus est exemptus à iurisdictione Ordinarij quoad causas excedentes summam 25. ducatorum ex *bulla 8. Leonis X.* quia Concilium non derogauit priuilegijs Prothonotariorum, nisi in causis criminalibus. *Sacr. Congreg. Concil. in vna Papien. 14. Decembris 1630.*

Decimononò Prothonotarius titularis non participans, in habitu prælatitio in Ecclesia, & in processionibus stare, sedere, & incedere debet iuxta dispositionem libri Cæremonialis *lib. 1. cap. 13. Sacr. Congr. Rit. in vna Catbanien. 5. Iulij 1637.*

Vigesimò, Prothonotarius, in habitu clericali incedens, tam in ciuilibus, quam in criminalibus causis fori priuilegio gaudet; quamuis non sit adscriptus seruitio alicuius Ecclesiæ *Sacr. Congreg. Concil. in vna Toletan. 27. Martij 1632.*

Vigesimo primo, Prothonotarij honorarij gaudent priuilegio fori, & clericali, etiamsi Ecclesiæ non inseruiant, *S. Cong. Concil. de 9. Iulij 1626.* Quę quidem omnia reperies, etiam collecta per celeberrimum Iureconsultum *August. Barbos. in suis Collect. bullar. verbò Prothonotarius.*

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Dispensatio de non residendo in Parochiali Ecclesia, rarò datur.*

2 *Neque Ordinarij eam concedunt, & quare.*

3 *Ad quod tempus concedi consueuit.*

4 *Et quomodo concedatur, & ad hoc refertur Constitutio Pij V. super dispensationibus ad parochiales cum Canonicatibus &c. nu. 5. Cum Declarationibus Sacræ Congregationis super residentia in parochialibus.*

6 *Parochi debent pascere populum salutaribus verbis.*

7 *Residentiam non requirunt parochiales Ecclesiæ habitu tantùm, & non actu.*

8 *Residere non tenentur clerici, beneficia simplicia obtinentes. Referuntur declarationes Sacræ Congregationis.*

9 *Quod limitatur, vt hic.*

Praxis Dispensationis super residentia, pro Curatis.

CAP. VII.

1 Vo verò ad Parochiales Ecclesias, vix, aut rarò datur dispensatio, siuè indultum de non residendo in illis: super quo etiam emanauit aliàs declaratio supradictæ Cōgregationis *die 22. Februarij 1590.* quæ sic ait, *Parocho, causa studiorum, non esse dandam licentiam; cum hodie per Concilium non admittantur, nisi qui per concursum magis idonei fuerint iudicati*: & sic patet, quod, quicquid fuerit ante dictum Concilium (tunc enim poterat Parochus studiorum causa, etiam per septennium de Ordinarij licentia abesse, per *tex. in cap. cum ex eo, de elect.*
2 *in 6.*) hodie tamen Ordinarij minimè dare possunt hanc licentiam, nec Parochi ex præfata causa absentiam facere, vt declarauit ipsa *Sacra Congregatio. Gonz. ad reg. 8. glos. 6 num. 250.* qui *num. 2* affert supradictam rationem, nimirùm, quod, cum hodie per *d. Conc. cap. 18. sess. 24.* Ecclesiæ parochiales prouideantur per concursum, præsupponitur, quod ille, qui tanquam magis idoneus, parochialē Ecclesiā per eundē concursum, alios superando, assequutus fuerit, iam prius ita studuerit, quod studiorum causa abesse non oporteat; & ideo cessat occasio absentiæ; ne sub hoc prætextu, seruitium defraudetur. Quare, cum huiusmodi fraudibus occurrere studuisset *Pius IIII. ut in supra allegata Constitutione*, quia post eiusdem Concilij Tridentini decreta, nonnulli recursum habuerunt ad Sedem Apostolicam pro obtinenda licentia de percipiendo fructus in absentia causa studiorum, eamque obtinuerunt, & exinde graue parochialium Ecclesiarum præiudicium resultabat, sanciuit, quod tales licentiç non suffragentur, nisi de consensu Ordinarij, vt supra dictum est; & proinde *Sacra Congregatio Concilij* ita censuit, *Omnia hac committantur Episcopo, qui ea executioni demandet, etiam in illis parochialibus, quarum collatio ad inferiores spectat, etiam si inferiores essent Abbates Regulares.*

Sicq; priori declaratione nō obstante, adhuc videmus aliquando, Rectoribus parochialium Ecclesiarum, à Summo Pontifice tribui hanc facultatem, quan-
3 doque ad biennium, quandoque verò ad annum, seù sex menses, addito decreto.
4 *Et deputato interim Vicario idoneo, ab Ordinario approbato, & cum assignatione congrua portionis fructuum.* Et quia quandoque contingit, Oratorem habere suam parochialem Ecclesiam vicinam Vniuersitati, in qua intendit studere, eo casu additur etiam. *Et quod ipse Orator tempore vacantiarum, itemque in festis solemnibus personaliter accedat ad ipsam parochialem Ecclesiam*: quod quidem decretum, fuit aliàs in simili casu additum ex voto *supradictæ Sacræ Congregationis*; ex eo quod, cum dicta Vniuersitas esset adeo vicina, in ea residendo videbatur residere in parochiali. Quæ licentia à solo Pontifice petenda est, cum eam nequeat Episcopus impartiri; super quo *Sacra Congregatio* censuit, *Non licere parochis causa studiorum à suis parochialibus Ecclesiis post Concilium abesse, & Episcopum licentiam ad id concedere non posse, easque si concessæ fuerint, non suffragari.*

Verùm quia pluries contingit à Sede Apostolica ex ligitima causa, peti dispensationem super retentione parochialis Ecclesiæ cum Canonicatu, seù quauis alia

alia Dignitate, ac taliter dispensati, prætextu huiusmodi dispensationis, parochianorum cura ferè relicta, in magnam animarum iacturā, alibi residebant, propterea Pius V. super huiusmodi residentia suam edidit Constitutionem, quæ cum sit in viridi obseruantia, & ad illius præscriptum, similes dispensationes ab ipsa Romana Curia, necnō declarationes Sacr. Congreg. Concil. emanare in dies consueuerunt, non incongruè illius tenorem hic inserere placuit, qui talis est, vt sequitur, videlicet.

5 *PIVS Episcopus seruus seruorum Dei, Ad perpetuam rei memoriam. Cupientes pro nostri pastoralis officii munere christifidelium animarum saluti, quantum cum Deo possumus, salubriter consulere, & parochialibus ecclesiis ab earum parochis, prout tenentur, in diuinis debite, & laudabiliter deseruiri, inhærendo etiam decretis sacri Concilij Tridentini, Motu proprio, & ex mera deliberatione, certaque scientia nostra, ac de apostolicę potestatis plenitudine hac nostra perpetuo valitura constitutione omnes, & singulos Rectores parochialium ecclesiarum cuiuscunque dignitatis, status gradus; ordinis, conditionis, & pręeminentiæ fuerint, in quibuscunque regnis, prouinciis, ciuitatibus, diœcesibus, ac aliis christiani orbis partibus consistentes, qui parochialem ecclesiam, ac canonicatum, aut dignitatem, etiam post Pontificalem maiorem, seù principalem in quibusuis patriarchalibus, aut metropolitanis vel cathedralibus, seu collegiatis ecclesiis, seu aliud quodcunque beneficium ecclesiasticum, etiam quarumcunque dispensationum à Romanis Pontificibus prędecessoribus nostris, seù etiam à nobis hactenus quomodolibet impetratarum, ac literarum apostolicarum desuper expeditarum titulo, quas omnes hac præsenti constitutione abolemus, & reuocamus, seu quocunque alio prætexu obtinent, cum prima, & præcipua debeat esse cura animarum, eos ad residendum in ecclesia parochali, & ibi in diuinis deseruiendum, debitoque eorum officio fungendum omnino teneri, & obligatos esse, ac ad id per Episcopos, & aliorum locorum ordinarios, etiam tanquam apostolicę sedis delegatos, sub sententiis, & censuris ecclesiasticis, ac pecuniariis arbitrio eorum declarandis, ac etiam priuationis dictarum parochialium, & aliorum quorumcunque beneficiorum pęnis, quacunque appellatione remota, cogi, & compelli posse, & debere auctoritate Apostolica tenore præsentium statuimus, pręcipimus, & ordinamus. Eos tamen sic residentes in ecclesiis parochialibus omnes, & singulos fructus redditus, & prouentus, etiam canonicatus sui, vel dignitatis, seu alterius cuiuscunque beneficii, exceptis duntaxat quotidianis distributionibus, & aliis, quę ex iusta causa absentes percipere non solent, lucrari volumus. Sicque per quoscunq. Iudices, & Commissarios, etiam causarum palatii apostolici Auditores, ac S. R E. Cardinales, subtata eis, & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, interpretari, iudicari, & diffiniri debere; Necnon irritum, & inane quicquid secus super his à quoquam quauis auctoritate scienter, vel ignoranter attentatum forsan est hactenus, vel in posterum contigerit attentari, decernimus, & declaramus. Non obstantibus præmissis, ac quibusuis dispensationibus, & exemptionibus, literisque apostolicis desuper confectis; necnon Apostolicis in prouincialibusque, & synodalibus Conciliis ędiris generalibus, vel specialibus constitutionibus, & ordinationibus, & etiam iuramento, confirmatione apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis statutis, & consuetudinibus, priuilegiis quoque indultis, & literis Apostolicis quibusuis personis in genere, vel in specie, & alias quomodolibet concessis, & approbatis, in posterumque concedendis, & approbandis, quibus omnibus, etiam si de illis, eorumque totis tenoribus specialis specifica, & indiuidua, non antem per clasulas generales idem importantes mentio, seù quauis alia expressio habenda, aut alia exquisita forma ad hoc seruanda foret, eorum tenores, ac si de verbo ad verbum insererentur præsentibus pro sufficienter expressis habentes: illis aliàs in suo robore permansuris, hac vice duntaxat ad effectum pręsentium*

tium specialiter, & expresse derogamus, caeterisque contrariis quibuscunque. Volumus autem, quod harum literarum transumptis, etiam impressis, manu Notarii publici subscriptis, ac sigillo alicuius personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis, eadem prorsus fides tam in iudicio, quam extra adhibeatur, quę pręsentibus adhiberetur, si forent exhibitę, vel ostensę. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrę obolitionis, reuocationis, statuti, pręcepti, ordinationis, decreti, declarationis, derogationis, & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare pręsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. Dat. Romę apud Sanctum Petrum, Anno Incarnationis Dominicę millesimo quingentesimo sexagesimo octauo, Octauo Id. Iulij, Pontificatus nostri Anno Tertio.

Porrò non ab re nostra visum fuit in proposito, circa residentiam, & modum residendi in parochialibus, nonnullas etiã eiusdem Sacræ Congregationis declarationes, quarum aliquas habeo authenticas, hic recensere, Sunt autem.

Prima, *Rector, seù Parochus, qui habet Parochiam, intra cuius limites adhuc habitant, parochiani, tenentur in ea residere, etiamsi tantum essent in illa parochia tres, vel quatuor incolæ: & vbi fuerint duę Ecclesiæ vnitæ, residendum est in digniori, quod si non constet, quæ sit dignior, in frequentiori: quod si vna fuerit extra, & altera intra Vrbem, residendum est in ea, quæ est intra*, vt decisum etiam refert *Garc. de benef. p. 3. cap. 2. num. 179.*

Secunda, *An si parochialis, tribus, aut quatuor tantum milliaribus distet à Ciuitate, possit in hac Rector habitare, dominicis tantùm diebus ad suam Ecclesiam accedens, & habeatur pro præsente? Congregatio censuit, non posse* decisum, etiam refert *id. Garc. loc. cit. in 17 declarat.*

Tertia, *An propter intemperiem aeris, relicto ibi Vicario approbato, parochus non inde oriundus, possit alibi habitare? Congregatio censuit, non posse, Si tamen Rector infirmus esset, & in loco parochialis curari non potest defectu medicorum, medicinarumue, tunc posse ab Ordinario dari ei dilationem trium, vel quatuor mensium, vt in locis viciniorıbus maneat recuperandæ sanitatis causa: posito interea ab ipso Ordinario in parochiali, Vicario cum congrua portione ex redditibus parochialis, id. Garc. d. num. 9. 179.*

Quarta, *Habens parochialem, in qua Vicarium perpetuum legitimè institus obtinuit, eo viuente, residere non tenetur, Gonz. glos. 6. num. 99. Barbos. alleg. 53. num 78*

Quinta, Rector, *qui habet Vicarium perpetuũ in sua parochia, seù Rectoria, potest, & debet compelli ad personaliter residendum, nisi tota cura animarum translata fuisset legitimè in solum Vicarium perpetuum, id. Garc loc. cit. num. 175.*

Sexta, *An Episcopo liceat pro Cathedralis Ecclesiæ seruitio, & etiam suo, aliquem ex curatis suæ Diœcesis ex ipsorum Ecclesijs, constituto in illis idoneo Vicario, ad certa negotia adhibere, qui quando in huiusmodi sint seruitio, minime abesse censeantur? Cõgregatio censuit, non licere, id Gonz. d. glos. 6. 258 id. Garc. d. cap. 2. num. 42. Quar. in Sum. bull. verbo, residentia fol. 446.*

Septima, *An, si Episcopus iudicauerit expedire, vti opera alicuius curati pro Secretario, vel Vicario foraneo, possit abesse, vel excusetur à residentia, dummodò cura suæ Ecclesiæ diligenter exerceatur? Congregatio censuit, nõ posse*, ita decisum refert *Armend. penes* Barbos. *d. alleg. 53. num. 86. in fin.*

Octaua, *Parochialem Ecclesiam habens cum Canonicatu, in parochiali residere debet quod est conforme bullæ Pij V. quæ incipit. Cupientes pro nostri, publicata Romę Octauo Id. Iulij anno 1568 super hoc edita, & percipit fructus præbendæ, & solùm eius distributiones quotidianas perdit. Si autem Canonicatus est in eodem loco, vbi est Ecclesia parochialis; potest vtrique deseruire, & percipere quotidianas distributiones: si autem alter ab altero distet per leucam, aut dimidium leucæ, etiam si Canonicatus esset in Cathedrali, tenetur nihilominus in parochiali residere. Quod procedit, non obstante quacunque nobilitate Canonicorum, aut Ecclesiæ Cathedralis, etiam Metropolitanæ, id. Garc. loc. cit. declar. 7.*

Nona, *Residens in parochiali, quę non longè abest à Collegiata, in qua Canonicatum obtinet, diebus ferialibus ad Ecclesiam Collegiatam, accedere, & in ea diuinis inseruire potest, modò in omnibus diebus, & horis suis debitis, & congruis, parochiali inser-*

serviat, & nihil prorsus relinquat, id. *Arnend. penes eund. Barbos. loc. cit. num.* 85.

Decima, *Habens Canonicatum, & parochialem, & residens in parochiali ex praescripto bulla Pij V. distributiones quotidianas lucratur, si Canonicatus consistit solum in distributionibus quotidianis, non habens praebendam. Hoc procedit si utrique servire nequiverit, quia si ambobus commodè servire possit, lucraretur solum iuxta servitium, quod praestaret. Garc. d. p. 3. cap. 2. num.* 114.

Vndecima, *Obtinens Ecclesiam baptismalem, cui incumbit sola cura baptizandi omnes infantes Oppidi, & existentes sub cura Archipresbyteri, an teneatur ad residentiam; praesupposito, quod in Ecclesia Archipresbyter praeter baptismum, caetera Sacramenta administret? Congregatio die 21. Iulij 1587. censuit teneri ad residentiam, ad minus tanquàm Coadiutorem Ecclesiae parochialis*, id. *Garc. loc. cit. num.* 167.

Duodecima, *Obtinens Canonicatum, cui sit unita parochialis ad vitam obtinentis, tenetur in parochiali residere, si unio facta sit ad vitam obtinentis tantùm*, id. *Garc. d. num.* 179 *declarat.* 12.

Decimatertia, *Episcopus potest pro visitatione sua Diaecesis uti opera parochi, qui tamen ob eam causam ultra quadrimestre singulis annis abesse non potest, & interea poni debet in ea Vicarius idoneus congrua portione fructuum dictae parochiae*, arbitrio Episcopi *assignata*, id. *Garc. d. c.* 2 *n.* 43 qui tamen *n. seq.* ait, quod ista declaratio videtur iam sublata, & correcta per aliam declarationem per ipsum antea adductam *num.* 42. quae sic ait, *Episcopus non potest uti opera parochi in visitatione, vel in alio servitio suae Diaecesis, nisi pro tempore hic permisso, duorum mensium, & tunc pro tempore idoneus Vicarius deputatur.*

Decimaquarta, *Cum de iure communi obtinens beneficium, curam animarum iurisdictionalem habens, teneatur residere, & facris insistere, Extrav. Execrabilis, de praeb. & glos. ibi, idem Congregatio censuit intelligi de Commendatarijs; per omnia enim aequata sunt Commendae titulis*, id. *Garc. d. cap.* 2 *num.* 166.

Decimaquinta, *Parochus Ecclesiae, in qua fuit constitutus Capellanus, cui ex institutione Capellaniae imposita fuit tota cura animarum, seu Vicaria perpetua, quoad Capellanus vixerit, non tenetur in ea residere*, id. *Garc. loc. cit. num.* 176.

Decimasexta *Congreg. censuit, etiam Vicarios perpetuos teneri ad residentiam sicut tenentur veri curati, etiam si in alijs beneficijs inservirent in Cathedralibus*, id. *Garc. d. cap.* 2. *nu.* 167.

Decimaseptima, *Infirmitas excusat à residentia, quando in loco parochiae non sunt medici, vel medicinae & quando infirmitas alibi curari potest: hoc casu per quatuor menses dispensat Episcopus, ut dictum est supra in tertia declaratione.*

Decimaoctaua, *Cong. censuit, solam distantiam loci, etiam cum necessitate ab eo discedendi, non excusare parochum, ut possit abesse à sua Ecclesia sine licentia in scriptis obtenta, nisi talis necessitas repentè se offerat, quae non patiatur dilationem huiusmodi licentiam petendi: quo casu quamprimum de discessu, & necessitate Ordinarium faciendum certiorem esse, ut de causa cognoscere possit*, *Garc d. cap.* 2. *sub nu.* 34.

Decimanona, *Ob inimicitias excusatur quis à residentia; & dentur litterae Ordinario, ut cognoscat, si sunt verè, & graves inimicitiae, quae narrantur, & absque ipsius culpa, & postquam obtinuit illud beneficium exortae; & det dilationem, ut in alio vicinioni, & tutiori loco manere possit, durantibus duntaxat tamen inimicitijs; dummodò non ultra annum durent. Interea autem idoneum Vicarium in illa Ecclesia constituat, assignata ei congruâ portione ex redditibus ipsius Ecclesiae. Quod si esset Canonicus, & fructus consisterent in distributionibus quotidianis, illas Canonicus lucrabitur; deducta tamen tertia parte pro deservientibus, Barbos. alleg.* 53. *nu* 89.

Vigesima, *Inimicitiae, culpa parochi non contractae, excusant à residentia, & cum talibus Episcopo conceditur dispensare per annum, dummodo in Parochiali, expensis parochi maneat idoneus Vicarius; at interim curare debet Episcopus: ut inimicitiae extinguantur; si id perficere non potest, rescribere debet ad Cardinales Congregationis Concilij, cuius culpa factum fuit, quominus reconciliatio processerit*, id. *Garc. loc. citat. declarat.* 5.

Vigesimaprima, Congreg. *sic ait, Arguuntur Episcopi, qui causa infirmitatis constituunt in parochialibus Ecclesijs Vicarios perpetuos, data, etiam facultate Rectori, de non residendo*; cui quidem declarationi alia adijcitur, quae ait, *Parochus debet residere in loco, ubi sita est Ecclesia parochialis, etiam si ei datus esset Coadiutor ratione infirmitatis*, id. *Garc d cap* 2. *num.* 178.

Vigesimasecunda, *Congregatio Concilij censuit,*

casus, in quibus, sine aliqua dispensatione, absentes lucrantur dictas distributiones; quod quidem à nostra praxi alienum non agnouimus, cum sæpe ea nos doceat, peti desuper dispensationem Apostolicam minus necessariam. Ipsos igitur casus, quos congessit *Viuian. in prax. iurispatr. p.3 lib.15.cap.5.* hic summatim, & pro eo, quod eandem praxim respicit, referam, quorum.

Primus est, cum quis ex causa pestis non potest residere, si tamen adsit consuetudo, quod ex iusta causa, absens percipiat ipsas distributiones, *Monet. de distrib. quotid p.2. q.5.num.76.*

Secundus. In infirmitate constitutus, etiam si quis ex propria culpa infirmetur, *Fusc. de visit. lib 1.cap. 20. num. 26.* quod tamen intelligas, si talis infirmus, quando erat sanus, solitus esset interesse diuinis officijs, & residere; aliàs enim supradicta infirmitas non præstat causam absentiæ, & sic non lucrabitur dictas distributiones quotidianas, *Nauar. de orat. & hor.can. cap.21 à n.9.* & si infirmus ad balnea, vel ad alium locum pro recuperanda sanitate, pergat, distributiones lucratur *Monet.d.quæst.6.num.10.*

Tertius. In sene, quando ità senio cõfectus est, vt nequeat commodè personaliter Ecclesiæ deseruire, *Monet. d. p. 2. quæst.7.num 5.*

Quartus. In eo, qui est datus obses ab Ecclesia, vel captus causa repręsaliarum *Monet.d.p.2 quæst. 5 num.56.*

Quintus. In absente ob necessitatem, vel causam euidentem, vtilem Ecclesiæ, stante consuetudine, *Couar.d. lib 3. cap. 13.num.9.*

Sextus. In Inquisitore hæreticæ prauitatis, ex priuilegio speciali fauore fidei, concesso à *Paulo III & Pio V.* quod procedit etiam in Consultoribus S. Officij Inquisitionis.

Septimus. In clerico excommunicato pro causa suæ Ecclesiæ, & defensione suorum iurium, si iniustè sit excommunicatus, sicut dicendum est de clerico iniustè suspenso ab officio, seù beneficio, & idem de clerico iniustè carcerato.

Octauus. In Auditore Rotæ Romanæ ex indulto *Clem. VII. id. Viu. num. 140.*

Nonus, In Collectore generali Cameræ Apostolicæ, & Subcollectore, Aduocato, Procuratore fiscali, & Notario in causis spoliorum, durante eorum officio, ex bulla *Sixti V. sub die 8. Maij 1590.*

Decimus. In Canonico, seù Archidiacono, Ecclesiam visitante, seù bona, & redditus suæ præbendæ, *Monet. d. p. 2.quæst.11.num.64.*

Vndecimus. In beneficiato præsente Concilio generali, *id. Viuian.nu.143.*

Duodecimus. In Canonista, seù Theologo, qui nomine sui Capituli intersit Concilio, *Monet.d.q.11.nu.91.*

Decimus tertius. In examinatoribus in Synodo Diœcesana deputatis, si causa examinis à Choro absint.

Decimus quartus. In Canonico misso à proprio Episcopo ad visitanda limina Apostolorum, vel comitante ipsum Episcopum ad eadem limina.

Decimus quintus. In Canonico Pœnitentiario, dum audit confessiones, *Conc. Trid. sess.24.cap.8.de reform.*

Decimus sextus. In eo, qui exercet curam animarum Ecclesiæ, in qua est Canonicus, *Garc. p.3.cap.2.num.335.*

Decimus septimus. In Canonico, facto Vicario Capitulari sede vacante, *Rot.p.3 decis.222. num.6 diuers.*

Decimus octauus. In Canonicis existentibus in seruitio sui Episcopi, vt in Visitatione, in componenda synodo, & similibus, si adsit consuetudo.

Decimus nonus, In Canonico theologo, qui in die, quo legit, siuè de manè, siuè de sero legat, tota die à Choro est exemptus, & distributiones quotidianas lucratur, *Garc. d cap.2.num. 118. & seq.* diximus supra.

Vigesimus. Ex gratia speciali, & concessione Summi Pontificis, *id. Garc.d cap. 2 num. 354* quæ tamen rarò conceditur quoad omnes distributiones quotidianas lucrandas, nisi personis valde dilectis, & benemeritis. Cum verò diebus retrò elapsis, Sacræ Congregationi Eminentissimorum Cardinalium, negotijs Episcoporum, & Regularium, pro parte D. Don Iosephi Minadoi Gomez Neap. V.I. D. einsdēq; Ciuitatis patritij, & illius Metropolitanæ Ecclesię Canonici meritissimi, ætate iuuenis, moribus tamen, doctrina negotijs pertractandis, rerumque experientia senis, quem gratiarum Dominus, industriæ claritate, morum elegantia, alijsque ingentibus virtutum titulis decorauit, fuisset expositum, ipsum Oratorem, pro admistranda tutela sui consanguinei, Domini in temporalibus plurium Terrarum, ipsum ibi personaliter interesse oportere, supplici per eum libel-

libello eidem Sacræ Congregationi porrecto, petijt sibi indulgeri, vt præmissorum occasione, ab eadem Ecclesia per sex menses singulis annis abesse, & interim distributiones quotidianas percipere valeret; ipsa Sacra Congregatio, eo, quo sequitur modo, respondit, videlicet.

39 *SAcra Congregatio Cardinalium negotijs Episcoporum, & regularium præposita censuit, Oratori permittendum esse, prout præsentis decreti virtute permittit, vt prædictam testamentariam tutelam exercere possit, intercedente consensu Eminentissimi Ordinarij, cuius conscientia hoc onus imponitur. Et ab Ecclesia, in qua Canonicatum obtinet, quatuor mensium spatio pro vna tantùm vice abesse possit, & interim distributionibus quotidianis, cæterisque emolumentis cumuletur, quibus alij Canonici fruuntur. Romæ, Die 6. May 1639.*

Frater Antonius Card. S. Honuphrij.

Locus † Sigilli.

C. Fachenettus.

Cum tamen postmodum p eundem Oratorem in dubiũ reuocaretur, an in dictis quatuor mensibus, comprehenderentur tres menses, Canonicis per *Conc. Trid. sess. 24. cap. 12.* concessi pro absentia, consulta desuper ipsa Sacra Congregatio, per litteras priuatas significandum duxit Eminentissimo Archiepiscopo Neapolitano,
40 præfatos tres menses, nõ esse sic aliter cõprehensos, ac proinde posse ipsum Oratorem septem mensibus à dicta Ecclesia, ex causa prænarrata, abesse. Sub Dat. 27. Augusti 1639.

Hæc autem, quoad praxim dispensationis super residentia Canonicorum: quò vero ad presbyteros, qui nullum beneficium ecclesiasticum, personalem residentiam requirens, obtinent, iam aliàs diximus, eos ob non residentiam non debere ab eorum Ordinarijs molestari: licèt
41 quandoq; isti sine licentia Ordinarij ab esse non possint, vt aliàs casus euenit pro quodam presbytero, qui in susceptione presbyteratus, ac forsan aliorum sacrorũ ordinum, iuramentum in manibus sui Ordinarij præstiterat, sub pœna excommunicationis latę sententię, se nunquã à Ciuitate, & Diœcesi discessurum: postmodũ verò ex quibusdam assertis causis Domino Datario oretenus notificatis, sibi fuit p Sedẽ Apostolicã indultũ, vt huiusmodi iuramento non obstante, ab eisdẽ Ciuitate, & Diœcesi, etiã absq; eiusdem Ordinarij litteris dimissorialibus, recedere, & extra eas vbicunq; ad suum beneplacitum residere, & beneficia ecclesiastica, si sibi aliàs canonicè conferrentur, recipere, & illis inseruire, necnon in minoribus, ac omnibus sacris, & presbyteratus ordinibus huiusmodi, etiam in altaris ministerio, absq; alicuius periurij, seù excommunicationis, vel irregularitatis, aut aliarum censurarum, & pœnarum ecclesiasticarum incursu; ipsius Ordinarij, & cuiusuis alterius licentia desuper minimè requisita, ministrare liberè, & licitè valeret, actante indulto huiusmodi, ipsũ Oratorem desuper ab eodem Ordinario, seù quouis alio, quauis authoritate, & potestate molestari, inquietari, seù impediri nullatenus posse, neque debere decernendo, cum derogatione præmissorum, & aliorum obstantium. Et in calce supplicationis fuit additum, *Et dummodò Orator seruitio alicuius Ecclesiæ Ciuitatis, vel Diœcesis adstrictus aut propter aliquod delictum in ipsa Diœcesi inquisitus, vel professatus non sit sub anno 11. Pontificatus Pauli V. Nono Kal. Ianuarij.* Istę tamen exemptiones nõ ita passim conceduntur, vt omnibus no-
42 tum est, sed ex grauissimis & vrgentissimis causis; ex quo experientia compertum est, vt dicebat Vulpianus Vlpius bo. me. tunc Secretarius Cõgregationis Episcoporum, & Regularium, ob plures querelas Episcoporum apud ipsam Congregationem ex causa exemptionum prædictarum, quod istę, vtplurimum perturbationem in Episcoporum iurisdictione excitant, & exemptis, occasionem laxioris vitę præbere dignoscuntur: & licèt multi adsint exempti, qui eripiuntur à iurisdictione Ordinarij, *glos. in c. cũ olim. 1. de pri. Dec. cons. 113. n. 7.* attamen per *Conc. Trid. sess. 24. cap. 11. de reform.* ad occurrendum tot malis, quę ob huiusmodi exemptionẽ

oriebantur, dum ibi dicitur, *Quoniam priuilegia, & exemptiones, quæ varijs titulis plerisq; conceduntur, hodie perturbationem in Episcoporum iurisdictione, & exemptis occasionem laxioris vitæ præbere dignoscuntur etc.* Propterea hęc de causa *idẽ Concil. loc. &c.* quibuscunq; non obstantibus tribuit Episcopis, tanquam Sedis Apostolicę delegatis, super exemptos facultatem; volens, quod nihil ex priuilegijs, eisdem cõcessis, intelligatur esse Ordinarijs detractum, *Paris. de resign benef lib. 3 q. 11. nu 3. cum pluribus sequentibus,* vbi n 8 pluros congerit casus, in quibus, exempti subijciuntur iurisdictioni Ordinariorum.

Quoniam vero inter cęteras personas in ipso Concilio expressas, quas illud subijcit iurisdictioni Ordinariorũ, cõnumerantur Prothonotarij apostolici extra numerum participantium, qui inaduertenter (vt ita dicam) tenent, ob priuilegium Prothonotariatus, simpliciter ipsis Ordinarijs se obnoxios nequaquam remanere; quod etiam ab alijs in dubium reuocatum audiuimus, operę pretium esse profectò duximus hic subnectere, quid Romanę Curię praxis seruet in concessionibus huiusmodi priuilegiorum, quę in dies fiunt personis graduatis, aut aliàs nobilibus, seu qualificatis.

Ne tamen ipsius Curię Tyrones lateat, quinam sint, vnde, & quomodo
Prothonotarij Apostolici exordium in Ecclesia duxerint, breuiter pariter pręmittẽ,
Clem. i. anno 98 septẽ Notarios deputasse,
inter quos, Vrbis Regiones distribuit, non
quidem, vt ipsi vitas martyrum, aut omnia
eorum gesta scriberent, vt nonnulli dixerunt, quos *refert Sarner. in proœm. regul. tit.
de orig. & off. Protonot.* sed tantùm, vt ipsorum martyrum agonem accuratè scriberent, nimirùm, vt dum ij ad supplicium
ducerentur, eorum verba, ac circumstãtias
alias, quibus eorum inuicta fortitudo demonstrabatur, vt refert *Baron. & Spond. in
annal quos refert Lotter. de re benef lib. 2. q.
28. n 33.* postmodum verò, cessante persecutione, *Iulius I.* mandauit, eos, quascunq;
res ad Ecclesias pertinentes, scripto mandare. Creuit postmodum istorum Nota-
44 riorum honor, vt ad differẽtiam aliorum
Notariorum Vrbis, Prothonotarij appellarentur; quasi primi inter alios Notarios,
protos .n. grecè, latinè, primus dicitur, sicut prothomartyr, primus martyr. id, *Sarn. n. loc cit.* supradictus verò numerus illorum retentus fuit vsq; ad Pontificatum
45 Sixti V. qui, anno 1586. illũ ad duodecim

ampliauit cum multis priuilegijs, & emolumentis, qui hodie propterea dicuntur participantes, *d Lotter d q. 28 n. 37* cũ habeant proprios, & distinctos introitus, & redditus a Sede Apostolica, necnon quędam emolumẽta ex expeditione quarundam litterarum Apostolicarum, habentq; proprium locum in Cancellaria Apostolica, tęste *Manaos in prax. signat. tit. Prothonotarij. & A. b. 91.* Sunt etiam familiares, & domestici Papę; habent quotidie panem pariterq; vestes in morte, & Coronatione ipsius Pontificis, ac locum in equitatibus, seù caualcatis: possunt legitimare spurios, & creare Notarios, seù Tabelliones; suntq; exempti à iurisdictione Ordinariorũ; eorumq; familiares arma gestare possunt, ex *Constit. Sixti V. Decimo sexto Kal. Decemb. 1585* Eisdemq; concessũ est, priuatiuè quoad omnes alios Prelatos, pileum nigrum, cum cordulis & ornamentis violaceis per *Sacr Congreg. Rit. in vna Vrbis, Prothonotariorũ 17. Febr. 1607.* Ipsiq; precedunt Canonicos cuiuscũq. Cathedralis, etiam quatuor Patriarchalium Vrbis, *ead. Congreg. Rit. in vna Vrbis 4. Maij 1613* Et in Capella Summi Pontificis, debent præcedere Sacristę, & Abbatibus, vsum mitrę habentibus, *ead. Sacr Congr g. Rit in vna Romana 13 Iulij 1601* refert *Barbos. in collect. bullar verbo, Prothonotarius fol. mihi 388. in princip.* Reliquos vero Prothonotarios extra numerum, idest non participantes, honorarios appellamus.

Quo uerò ad antiqua eorum priuilegia, & pręrogatiuas, sciendum est, quod
46 tam participãtes, quàm nõ participantes,
sunt in magna dignitate constituti. Hos
47 enim *Leo X in Concil. Lateranensi, sess.
10. sub Dat. Quarto Non. Maij Anno III.*
inter cœtera, exemit à prędicta iurisdictione Ordinariorum, tam in ciuilibus, quàm in criminalibus; vt in sua Constitutione, quę desuper emanauit, cuius quidem tenor, quoad præmissa, hic inserere placuit, qui talis est videlicet. *Notarij autem dictæ Sedis, quorum officium in ipsa primitiua Ecclesia initijs à Fel record Clem. I ad Sanctorum gesta perquirenda, atque conscribenda noscitur institutum, ad Prothonotariatus officium assumpti, habitum, & Rochettum deferentes, & alij nostri, & dictæ Sedis Officiales actu sua officia exercentes, tam in ciuilibus, quàm in criminalibus, ab omni Ordinariorum iurisdictione sint exempti, alij vero Notarij habitum non deferentes Prothonotariatus, nisi illud infra trimestrè post præsentium publicationem assumpserint,*

&

& ipsi, ac alij in posterum assumendi; habitum, & Rochettum *huiusmodi continuè non gestantes, atque alij nostri, & dictæ Sedis Officiales officia sua actu nõ exercẽtes, tã in criminalibus, quàm in ciuilibus ratione causæ summam viginti quinque ducatorum auri de Camera non excedentis duntaxat, eorundem Diœcesanorum, & Ordinariorum iurisdictioni subiaceant: in ciuilibus vero causis summam huiusmodi excedentibus, plena gaudeant exemptione; & à dictorum Diœcesanorum, & Ordinariorum iurisdictione penitus sint exempti. Exemptiones autem de cætero absque rationabili causa, & quorum interest, minimè citatis pro tempore concessa, nullius roboris, vel momenti esse decernimus.*

Attamen, quia, vt dictum est, ex supradictis priuilegijs, & exemptionibus multa in dies incõueniẽtia oriebantur, propterea *Concil Trid d sess. 24. cap. 11.* inter personas ibi expressas, ipsis Prothonotarijs, dictam
48 exemptionem subtraxit, ac proinde circa
49 hos honorarios inspiciendum est tam quoad hoc quàm ad alia, tenor priuilegij sibi concessi, vt infra patebit ex formula litterarum huiusmodi Prothonotariatus, *ad tex. in c. accepimus, & seq. de fid. instrum. cap. cum plantare. Ante fin. cap. porrò. de priuileg. ibi, quod totum ex inspectione priuilegiorum suorum plenius aduertere potes; & secundum quod inueneris, ita obseruari facias; cum eos volumus priuilegiorum suorum seruare tenorem quod eorum metas transgredi minime videatur*, & sic à forma verborum dicti priuilegij non est recedendum, *cap. ad audientiam, de decim.* cum in sua forma tantum seruari debeat, & non vltra extendi, *glos. in d. cap. porro, verbo tenorem.*

Ipsa itaque formula, sub qua hodie conceditur priuilegium Prothonotariatus, ea est, quæ sequitur, videlicet.

A tergo. Dilecto filio Ioanni Baptistæ Marino Presbytero Neapolitan. Diœcesis nostro, & Sedis Apostolicæ Notario.

Intus verò. VRBANVS PAPA VIII.

50 *Dilecte fili, salutem, & apostolicam benedictionem. Pastoris æterni, qui prout vult, dispensat singulis, etiam plusquàm merita, & uota eorum poscunt, munera gratiarum, vices quanquam immeriti gerentes in terris, minores interdum honoribus efferimus, vt fiant eorum humeri in obseruantia mandatorum Domini fortiores. Nos itaque te, qui (vt asseris) de nobili genere procreatus existis, nostrisque, & huius Sanctæ Sedis Apostolicæ obsequijs insistere intendis, grato affectu prosequi, ac personam tuam digniori nominis titulo decorare volentes, Teque à quibusuis excommunicationis &c. Censentes, Te in nostrum, et eiusdem Sedis Notarium, authoritate Apostolica tenore præsentium recipimus, & admittimus, ac aliorum nostrorum, & dictæ Sedis Notariorum numero, & consortio fauorabiliter aggregamus, Tibique, vt etiam si habitum, & rochettum non deferas, nihilominus omnibus, & singulis fauoribus, honoribus, indultis, priuilegijs, præeminentijs, exemptionibus, & prærogatiuis, quibus alij nostri, & dictæ Sedis Notarij, tam de iure, quàm de consuetudine, aut aliàs quomodolibet vtuntur, fruuntur, potiuntur, & gaudent, ac uti, frui, potiri, & gaudere possunt, & poterunt quomodolibet in futurum, parimodo (absque tamen aliorum nostrorum, & dictæ Sedis Notariorum de numero participantium, præiudicio, Et citrà exemptiones à Sacro Concilio Tridentino sublatas; itaut, nedum quoad criminalia, sed etiam quoad ciuilia subiaceas Ordinarijs. Et citra facultates legitimãdi, ad gradus promouendi, ac Notarios creãdi, aliaque similia priuilegia eisdem Notarijs de numero participantium, concessa, seu ab eis prætensa; quibus nullibi vti valeas; & si secus à te factum fuerit, irritum, & inane existat) vti, frui, potiri, & gaudere liberè, & licitè possis, & valeas; auctoritate, & tenore præmissis concedimus, & indulgemus, Non obstantibus Lateranensis Concilij de certo eorundem Notariorum numero, cui per hoc aliàs non intendimus derogare, alijsque constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ac Collegij dictorum Notariorum, etiam iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis statutis, & consuetudinibus cæterisque contrarijs quibuscunque. Tu igitur dilecte fili, sic de bono in*

melius virtutum studijs intendas, vt in nostro, & eiusdem Sedis conspectu ad maiora te semper exhibeas meritorum cumulis digniorem, Nosq; proinde ad faciendam tibi vberiorem gratiam, & honorem meritò arctius inuitemur. Volumus autem, quod antequam præsentis nostræ gratiæ effectu perfrui valeas, in manibus alicui personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ, professionem fidei, iuxta articulos pridem à Sede prædicta propositos, emittere, & solitum fidelitatis iuramentum omnino præstare tenearis. Datum Romæ apud Sanctum Petrum sub Annulo Piscatoris, die 15. Februarij M. DC. XXXVI. Pontificatus nostri Anno Decimotertio.

M.A. Maraldus.

Et non aliàs, quàm modo præmisso conceduntur huiusmodi priuilegia, in quibus, vt plurimum, ad submouendam quamlibet hæsitationem, adijcitur etiam supradicta clausula, nimirùm, *Ita vt nedum quo ad criminalia &c.* quidem sub eadem ferè formula dantur etiam à Legatis, Nuncijs, Episcopis Assistentibus in Capella Summi Pontificis, & alijs, quibus id est per ipsum Pontificem, indultum: quibus quidem præscribitur modus creandi supradictos Prothonotarios per hæc verba, nimirum.

51 *Ac tibi tres viros, vitæ, ac morum probitate, alijsque virtutũ donis commendatos, qui nostris, & Sedis Apostolicæ obsequijs insistere proponant, in nostros, & eiusdem Sedis Notarios, authoritate nostra apostolica recipiendi, & admittendi, ac aliorum nostrorum, & Sedis Apostolicæ Notariorum numero, & consortio fauorabiliter aggregandi; illique, vt etiam si habitum, et rochettum nõ deferãt, nihilominus omnibus, & singulis fauoribus, honoribus, priuilegijs, gratijs, indultis, præeminentijs, exemptionibus, & prærogatiuis, quibus alij nostri, & dictæ Sedis Notarii, tàm de iure, quam de consuetudine, aut aliàs quomodolibet vtuntur, fruuntur, & gaudent, similiter vti, frui, & gaudere possint, & valeant, sine tamen aliorum nostrorum, & eiusdem Sedis Notariorum de numero participantium, præiudicio, & citra exemptiones à Sacro Concilio Tridentino sublatas; ac facultates legitimandi, ad gradus promouendi, ac Notarios, seù Tabelliones creandi, aliaque similia priuilegia, eisdem Notarijs de numero participantium concessa seù ab eis prætensa, quibus Notarij à te vigore præsentium creandi nullibi vti valeant; & si secus ab eis fieri contigerit, irritum, & inane existat, indulgendi.*

Ex quibus pàret, & ipsos Prothonotarios sic creatos, perinde haberi, ac si ab ipso Papa crearentur, quãuis nonnulli in materia reseruationis beneficiorũ, discrimen constituere videantur inter creatos à Papa, & creatos à Legatis, seu alijs personis supradictis; cum omnes dicantur habere Prothonotariatum à Papa: ac propterea, verè, & realiter sint Prothonotarij Apostolici, vt per *Lotter. de re benef. d. lib. 2. q. 29 n. 10.* & ego latius dicã in *mea prax. benef.* circa praxim reseruationis, ex capite Prothonotariatus; interim tamen nonnulla ad ipsam praxim cõducentia per S. Congregationẽ declarata circa ipsos Prothonotarios honorarios, seù titulares, referẽda duximus, &

52 Primò, Prothonotarius titularis non participans, potest apponere pileum super insignijs, & habere annulum, dum celebrat, dummodo non cum gemma, *S. Congreg Rit. in vna Chimaten. & Neotasten. 21 Augusti 1601.*

Secundò, Prothonotarij titulares, neque supra, neque inter Canonicos locum habere debent. *S. Congreg. Rit. in vna Spoletan Terra Castia 23. Martij 1619.*

Tertiò, Prothonotarius titularis, debet cedere locum digniorem Officialibus Episcopi, & Dignitaribus, ac Canonicis Ecclesiarum Cathedralium *S. Congreg Rit. in vna Castella, & Legionis 30. Aprilis 1604*

Quartò, Prothonotarius titularis præcedit Canonicis Cathedralibus vti singulis, non autem collegialiter. *S. Congreg. Rituum, in vna Concordien. 16. Maij 1601.*

Quintò, Prothonotarius titularis, non debet ratione sui Prothonotariatus munera, alijs de iure, seù consuetudine spectantia, sibi vendicare, *S. Congreg. Rit. in vna Caputaquen. 16. Maij 1601.*

Sextò, Prothonotarij titulares, si in Ecclesia Cathedrali habent Dignitatem, vel Canonicatum, debent vti habitu Canonicali, vel suæ dignitati conuenienti; & sedere, stare, & incedere in loco sibi debito, aliàs non lucrantur distributiones quotidianas suæ præbendæ *S. Cõgreg. Rit.*

Rit. in vna Asculan., in Apulia, 6. Martij 1610.

Septimò, Prothonotarij titulares, si voluerint in habitu Prothonotarij in Ecclesia, in qua habent dignitatem, vel Canonicatum, incedere, reputantur tanquã extranei; eisque assignatur locus, non inter Canonicos, sed post Abbates, & non lucrantur distributiones, *in ead. Asculan.*

Octauò, Prothonotarius titularis Canonicus, non potest, dum in Choro assistit horis Canonicis, vti Rochetto sub cotta. *S. Congreg. Rit. in vna Triuscan. 15. Martij 1614.*

Nonò, Prothonotarius Archidiaconus, non potest in functionibus, & alijs actibus publicis, sibi tanquam Archidiacono competentibus, vti habitu Prothonotarij, sed suo habitu Canonicali. *S. Congr. Rit. in vna Asculan. 19. Nouembris 1611.*

Decimò, Prothonotarius Canonicus, potest in Ecclesia vti subtana violacea, licèt reliqui Canonici deferant nigram; dummodò in reliquis gerat habitum similem, & æqualem reliquis Canonicis, *S. Congreg. Rit. in vna Panormitan. 14. Ianuarij 1612.*

Vndecimò, Prothonotarius, si sit prima Dignitas, potest in Choro deferre Rochettum cum mantelletto; si verò non sit prima Dignitas, sedere debet in suo stallo, cum suo habitu Canonicali *S. Congreg. Rit. in vna Climacen. ex Neocastren. 21. Augusti, 1601.*

Duodecimò, Prothonotarius vtens habitu Prothonotarij, & Prælati, etiamsi non sit prima Dignitas, debet præcedere Archidiacono primæ Dignitati, dummodò tũc non lucretur distributiones quotidianas, *S. Congr. Rit. in vna Nullius Terra Pisina, 15. Ianuarij 1611.* Non autem potest vti dicto habitu in processionibus, & alijs actibus publicis, in quibus cum Capitulo interuenit. *Ead. S. Congr die 19. Nouembris 1611.*

Decimotertiò, Prothonotarij Canonici, non lucrantur distributiones quotidianas, nisi proprio habitu canonicali interfint Choro, processionibus &c. *Sacr. Congreg. Rit. in vna Melitan. 7. Augusti 1621.*

Decimoquarto. Prothonotarius Dignitas, non potest præparare Abacum, dum celebrat more Prælatorum. *Sacr. Congreg. Rit. in vna Climacen. & Neocastren. 21. Augusti, 1601.*

Decimoquintò, Prothonotarij in Ecclesia Cathedrali, in qua habent Dignitatem, vel Canonicatum, si voluerint celebrare, debent sumere paramenta in Sacristia, vt Canonici alij, & non ex altari, *S. Congreg. Rit. in vna Asculan. in Apulia 6. Martij 1610.*

Decimosextò, Prothonotarius, quando est Vicarius generalis, potest vti Rochetto, & Mantelletto in Choro, processionibus, & alijs functionibus in locis per Diœcesim suæ iurisdictionis; si verò fit de Capitulo, non lucratur distributiones quotidianas, nisi vtatur habitu proprio Canonicali. *S. Congreg. Rit. in vna Clomacen. 4. Iulij 1615* si verò non sit Prothonotarius non debet vti Rochetto, & Mantelletto, *Sacr. Congr. Rit. in vna Lauretan. 20. Aprilis 1602.*

Decimoseptimò, Prothonotarius extra numerum, non potest prohiberi deferre habitum prælatitium, nempè Rochettum cum Mantelletto coloris violacei, & in Ecclesijs, & functionibus Ecclesiasticis cum eodem habitu incedere, & sedere iuxta dispositionem Cæremonialis *lib. 1. cap. 13. circa fin. Sacr. Rit. Congreg. in vna Mazaren. 28. Septembris 1630*

Decimo octauò, Prothonotarius ex priuilegio, in ciuilibus est exemptus à iurisdictione Ordinarij quoad causas excedentes summam 25. ducatorum ex *bulla 8. Leonis X.* quia Concilium non derogauit priuilegijs Prothonotariorum nisi in causis criminalibus. *Sacr. Congreg. Concil. in vna Papien. 14. Decembris 1630.*

Decimononò Prothonotarius titularis non participans, in habitu prælatitio in Ecclesia, & in processionibus stare, sedere, & incedere debet iuxta dispositionem libri Cæremonialis *lib. 1. cap. 13. Sacr. Congr. Rit. in vna Cathanien. 5. Iulij 1637.*

Vigesimò, Prothonotarius, in habitu clericali incedens, tam in ciuilibus, quam in criminalibus causis fori priuilegio gaudet; quamuis non sit adscriptus seruitio alicuius Ecclesiæ *Sacr. Congreg. Concil. in vna Toletan. 27. Martij 1632.*

Vigesimo primo, Prothonotarij honorarij gaudent priuilegio fori, & clericali, etiamsi Ecclesiæ non inseruiant, *S. Cong. Concil. de 9. Iulij 1626.* Quę quidem omnia reperies, etiam collecta per celeberrimum Iureconsultum *August. Barbos. in suis Collect. bullar. verbò Prothonotarius.*

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Dispensatio de non residendo in Parochiali Ecclesia, rarò datur.*

2 *Neque Ordinarij eam concedunt, & quare.*

3 *Ad quod tempus concedi consueuit.*

4 *Et quomodo concedatur, & ad hoc refertur Constitutio Pij V. super dispensationibus ad parochiales cum Canonicatibus &c. nu. 5. Cum Declarationibus Sacræ Congregationis super residentia in parochialibus.*

6 *Parochi debent pascere populum salutaribus verbis.*

7 *Residentiam non requirunt parochiales Ecclesiæ habitu tantùm, & non actu.*

8 *Residere non tenentur clerici, beneficia simplicia obtinentes. Referuntur declarationes Sacræ Congregationis.*

9 *Quod limitatur, vt hic.*

Praxis Dispensationis super residentia, pro Curatis.

CAP. VII.

1 Vo verò ad Parochiales Ecclesias, vix, aut rarò datur dispensatio, siuè indultum de non residendo in illis: super quo etiam emanauit aliàs declaratio supradictæ Cõgregationis *die 24. Februarij* 1590. quæ sic ait, *Parocho, causa studiorum, non esse dandam licentiam; cum hodie per Concilium non admittantur, nisi qui per concursum magis idonei fuerint iudicati*: & sic patet, quod, quicquid fuerit ante dictum Concilium (tunc enim poterat Parochus studiorum causa, etiam per septennium de Ordinarij licentia abesse, per *tex. in cap. cum ex eo, de elect.*
2 *in 6.*) hodie tamen Ordinarij minimè dare possunt hanc licentiam, nec Parochi ex præfata causa absentiam facere, vt declarauit ipsa *Sacra Congregatio. Gonz. ad reg. 8. glos. 6 num. 250.* qui *num. 2* affert supradictam rationem, nimirùm, quod, cum hodie per *d. Conc. cap. 18. sess. 24.* Ecclesiæ parochiales prouideantur per concursum, præsupponitur, quod ille, qui tanquam magis idoneus, parochialẽ Ecclesiã per eundẽ concursum, alios superando, assequutus fuerit, iam prius ita studuerit, quod studiorum causa abesse non oporteat; & ideo cessat occasio absentiæ; ne sub hoc prætextu, seruitium defraudetur. Quare, cum huiusmodi fraudibus occurrere studuisset *Pius IIII. vt in supra allegata Constitutione*, quia post eiusdem Concilij Tridentini decreta, nonnulli recursum habuerunt ad Sedem Apostolicam pro obtinenda licentia de percipiendo fructus in absentia causa studiorum, eamque obtinuerunt, & exinde graue parochialium Ecclesiarum præiudicium resultabat, sanciuit, quod tales licentiç non suffragentur, nisi de consensu Ordinarij, vt supra dictum est; & proinde *Sacra Congregatio Concilij* ita censuit, *Omnia hæc committantur Episcopo, qui ea executioni demandet, etiam in illis parochialibus, quarum collatio ad inferiores spectat, etiam si inferiores essent Abbates Regulares.*

Sicq; priori declaratione nõ obstante, adhuc videmus aliquando, Rectoribus parochialium Ecclesiarum, à Summo Pontifice tribui hanc facultatem, quan-
3 doque ad biennium, quandoque verò ad annum, seù sex menses, addito decreto.
4 *Et deputato interim Vicario idoneo, ab Ordinario approbato, & cum assignatione congrua portionis fructuum.* Et quia quandoque contingit, Oratorem habere suam parochialem Ecclesiam vicinam Vniuersitati, in qua intendit studere, eo casu additur etiam. *Et quod ipse Orator tempore vacantiarum, itemque in festis solemnibus personaliter accedat ad ipsam parochialem Ecclesiam*: quod quidem decretum, fuit aliàs in simili casu additum ex voto *supradictæ Sacræ Congregationis*; ex eo quod, cum dicta Vniuersitas esset adeo vicina, in ea residendo videbatur residere in parochiali. Quæ licentia à solo Pontifice petenda est, cum eam nequeat Episcopus impartiri; super quo *Sacra Congregatio* censuit, *Non licere parochis causa studiorum à suis parochialibus Ecclesiis post Concilium abesse, & Episcopum licentiam ad id concedere non posse, easque si concessa fuerint, non suffragari.*

Verùm quia pluries contingit à Sede Apostolica ex ligitima causa, peti dispensationem super retentione parochialis Ecclesiæ cum Canonicatu, seù quauis

alia

alia Dignitate, ac taliter dispensati, prætextu huiusmodi dispensationis, parochianorum cura ferè relicta, in magnam animarum iacturā, alibi residebant, propterea *Pius V.* super huiusmodi residentia suam edidit Constitutionem, quæ cum sit in viridi obseruantia, & ad illius præscriptum, similes dispensationes ab ipsa Romana Curia, necnō declarationes Sacr. Congreg. Concil. emanare in dies consueuerunt, non incongruè illius tenorem hic inserere placuit, qui talis est, vt sequitur, videlicet.

5 *PIVS Episcopus seruus seruorum Dei, Ad perpetuam rei memoriam; Cupientes pro nostri pastoralis officii munere christifidelium animarum saluti, quantum cum Deo possumus, salubriter consulere, & parochialibus ecclesiis ab earum parochis, prout tenentur, in diuinis debite, & laudabiliter deseruiri, inhærendo etiam decretis sacri Concilij Tridentini, Motu proprio, & ex mera deliberatione, certaque scientia nostra, ac de apostolicę potestatis plenitudine hac nostra perpetuo valitura constitutione omnes, & singulos Rectores parochialium ecclesiarum cuiuscunque dignitatis, status gradus, ordinis, conditionis, & pręeminentiæ fuerint, in quibuscunque regnis, prouinciis, ciuitatibus, diœcesibus, ac aliis christiani orbis partibus consistentes, qui parochialem ecclesiam, ac canonicatum, aut dignitatem, etiam post Pontificalem maiorem, seù principalem in quibusuis patriarchalibus, aut metropolitanis vel cathedralibus, seu collegiatis ecclesiis, seu aliud quodcunque beneficium ecclesiasticum, etiam quarumcunque dispensationum à Romanis Pontificibus pędecessoribus nostris, seù etiam à nobis hactenus quomodolibet impetratarum, ac literarum apostolicarum desuper expeditarum titulo, quas omnes hac præsenti constitutione abolemus, & reuocamus, seu quocunque alio pratexu obtinent, cum prima, & pracipua debeat esse cura animarum, eos ad residendum in ecclesia parochali, & ibi in diuinis deseruiendum, debitoque eorum officio fungendum omnino teneri, & obligatos esse, ac ad id per Episcopos, & aliorum locorum ordinarios, etiam tanquam apostolicę sedis delegatos, sub sententiis, & censuris ecclesiasticis, ac pecuniariis arbitrio eorum declarandis, ac etiam priuationis dictarum parochialium, & aliorum quorumcunque beneficiorum pęnis, quacunque appellatione remota, cogi, & compelli posse, & debere auctoritate Apostolica tenore præsentium statuimus, pręcipimus, & ordinamus. Eos tamen sic residentes in ecclesiis parochialibus omnes, & singulos fructus redditus, & prouentus, etiam canonicatus sui, vel dignitatis, seu alterius cuiuscunque beneficii, exceptis duntaxat quotidianis distributionibus, & aliis, quę ex iusta causa absentes percipere non solent, lucrari volumus. Sicque per quoscunq. Iudices, & Commissarios, etiam causarum palatii apostolici Auditores, ac S. R E. Cardinales, subtata eis, & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, interpretari, iudicari, & diffiniri debere; Necnon irritum, & inane quicquid secus super his à quoquam quauis auctoritate scienter, vel ignoranter attentatum forsan est hactenus, vel in posterum contigerit attentari, decernimus, & declaramus. Non obstantibus præmissis, ac quibusuis dispensationibus, & exemptionibus, literisque apostolicis desuper confectis; necnon Apostolicis in prouincialibusque, & synodalibus Conciliis ęditis generalibus, vel specialibus constitutionibus, & ordinationibus, & etiam iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis statutis, & consuetudinibus, priuilegiis quoque indultis, & literis Apostolicis quibusuis personis in genere, vel in specie, & alias quomodolibet concessis, & approbatis, in posterumque concedendis, & approbandis, quibus omnibus, etiam si de illis, eorumque totis tenoribus specialis. specifica, & indiuidua, non autem per clausulas generales idem importantes mentio, seù quæuis alia expressio habenda, aut alia exquisita forma ad hoc seruanda foret, eorum tenores, ac si de verbo ad verbum insererentur. præsentibus pro sufficienter expressis habentes: illis aliàs in suo robore permansuris, hac vice duntaxat ad effectum pręsentium*

tium specialiter, & expresse derogamus, caeterisque contrariis quibuscunque. Volumus autem, quod harum literarum transumptis, etiam impressis, manu Notarii publici subscriptis, ac sigillo alicuius personae in dignitate Ecclesiastica constitutae, munitis, eadem prorsus fides tam in iudicio, quam extra adhibeatur, quę praesentibus adhiberetur, si forent exhibitę, vel ostensę. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrę abolitionis, reuocationis, statuti, pręcepti, ordinationis, decreti, declarationis, derogationis, & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare pręsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. Dat. Romę apud Sanctum Petrum, Anno Incarnationis Dominicę millesimo quingentesimo sexagesimo octauo, Octauo Id. Iulij, Pontificatus nostri Anno Tertio.

Porrò non ab re nostra visum fuit in proposito, circa residentiam, & modum residendi in parochialibus, nonnullas etiã eiusdem Sacrae Congregationis declarationes, quarum aliquas habeo authenticas, hic recensere, Sunt autem.

Prima, *Rector, seù Parochus, qui habet Parochiam, intra cuius limites adhuc habitant, parochiani, tenentur in ea residere, etiamsi tantum essent in illa parochia tres, vel quatuor incolae: & vbi fuerint duę Ecclesiae vnitae, residendum est in digniori, quodsi non constet, quae sit dignior, in frequentiori: quod si vna fuerit extra, & altera intra Vrbem, residendum est in ea, quae est intra*, vt decisum etiam refert *Garc. de benef. p. 3. cap. 2. num. 179.*

Secunda, *An si parochialis, tribus, aut quatuor tantum milliaribus distet à Ciuitate, possit in hac Rector habitare, dominicis tantùm diebus ad suam Ecclesiam accedens, & habeatur pro praesente? Congregatio censuit, non posse* decisum, etiam refert *id. Garc. loc. cit. in 17. declarat.*

Tertia, *An propter intemperiem aeris, relicto ibi Vicario approbato, parochus non inde oriundus, possit alibi habitare? Congregatio censuit, non posse, Si tamen Rector infirmus esset, & in loco parochialis curari non potest defectu medicorum, medicinarumuè, tunc posse ab Ordinario dari ei dilationem trium, vel quatuor mensium, vt in locis viciniorihus maneat recuperandae sanitatis causa: posito interea ab ipso Ordinario in parochiali Vicario cum congrua portione ex redditibus parochialis, id. Garc. d. num. 9. 179.*

Quarta, *Habens parochialem, in qua Vicarium perpetuum legitimè institutus obtinuit, eo viuente, residere non tenetur, Gonz. glos. 6. num. 99. Barbos. alleg. 53. num 78*

Quinta, Rector, *qui habet Vicarium perpetuũ in sua parochia, seù Rectoria, potest, & debet compelli ad personaliter residendum, nisi tota cura animarum translata fuisset legitimè in solum Vicarium perpetuum, id. Garc. loc. cit. num. 175.*

Sexta. *An Episcopo liceat pro Cathedralis Ecclesiae seruitio, & etiam suo; aliquem ex curatis suae Diaecesis ex ipsorum Ecclesijs, constituto in illis idoneo Vicario, ad certa negotia adhibere, qui quando in huiusmodi sint seruitio, minime abesse censeantur? Cõgregatio censuit, non licere, id Gonz. d. glos. 6. 258 id. Garc. d. cap. 2 num. 42 Quar. in Sum. bull. verbo, residentia fol. 446.*

Septima, *An, si Episcopus iudicauerit expedire, vti opera alicuius curati pro Secretario, vel Vicario foraneo, possit abesse, vel excusetur à residentia, dummodò cura suae Ecclesiae diligenter exerceatur? Congregatio censuit, nõ posse.* ita decisum refert *Armend. penes* Barbos. *d. alleg. 53. num. 86. in fin.*

Octaua, *Parochialem Ecclesiam habens cum Canonicatu, in parochiali residere debet. quod est conforme bullae Pij V. quae incipit. Cupientes pro nostri, publicata Romę Octauo Id. Iulij anno 1568 super hoc edita, & percipit fructus praebendae, & solùm eius distributiones quotidianas perdit. Si autem Canonicatus est in eodem loco, vbi est Ecclesia parochialis; potest vtrique deseruire, & percipere quotidianas distributiones: si autem alter ab altero distet per leucam, aut dimidium leucae, etiam si Canonicatus esset in Cathedrali, tenetur nihilominus in parochiali residere. Quod procedit, non obstante quacunque nobilitate Canonicorum, aut Ecclesiae Cathedralis, etiam Metropolitanae, id. Garc. loc. cit. declar. 7.*

Nona, *Residens in parochiali, quę non longè abest à Collegiata, in qua Canonicatum obtinet, diebus ferialibus ad Ecclesiam Collegiatam, accedere, & in ea diuinis inseruire potest, modò in omnibus diebus, & horis suis debitis, & congruis, parochiali in-*

ser-

seruiat, & nihil prorsus relinquat, id. Armend. penes eund. Barbos. loc. cit. num. 85.

Decima, *Habens Canonicatum, & parochialem, & residens in parochiali ex praescripto bullae Pij V. distributiones quotidianas lucratur, si Canonicatus consistit solum in distributionibus quotidianis, non habens praebendam. Hoc procedit si vtrique seruire nequiuerit, quia si ambobus commodè seruire possit, lucraretur solum iuxta seruitium, quod praestaret.* Garc. d. p. 3. cap. 2. num. 114.

Vndecima, *Obtinens Ecclesiam baptismalem, cui incumbit sola cura baptizandi omnes infantes Oppidi, & existentes sub cura Archipresbyteri, an teneatur ad residentiam; praesupposito, quod in Ecclesia Archipresbyter praeter baptismum, caetera Sacramenta administret? Congregatio die 21. Iulij 1587. censuit teneri ad residentiam, ad minus tanquàm Coadiutorem Ecclesiae parochialis*, id. Garc. loc. cit. num. 167.

Duodecima, *Obtinens Canonicatum, cui sit vnita parochialis ad vitam obtinentis, tenetur in parochiali residere, si vnio facta sit ad vitam obtinentis tantùm*, id. Garc. d. num. 179 declarat. 12.

Decimatertia, *Episcopus potest pro visitatione suae Dioecesis vti opera parochi, qui tamen ob eam causam vltra quadrimestre singulis annis abesse non potest, & interea poni debet in ea Vicarius idoneus congrua portione fructuum dictae parochiae, arbitrio* Episcopi *assignata*, id. Garc. d. c. 2 n. 43 qui tamen n. seq. ait, quod ista declaratio videtur iam sublata, & correcta per aliam declarationem per ipsum antea adductam num. 42. quae sic ait, *Episcopus non potest vti opera parochi in visitatione, vel in alio seruitio suae Dioecesis, nisi pro tempore hic permisso, duorum mensium, & tunc pro tempore idoneus Vicarius deputatur.*

Decimaquarta, *Cum de iure communi obtinens beneficium, curam animarum intus actionalem habens, teneatur residere, & Sacris inseruire*, Extrav. Execrabilis, de praeb. & glos. ibi, *idem Congregatio censuit intelligi de Commendatarijs; per omnia enim aequata sunt Commendae titulis*, id. Garc. d. cap. 2 num. 166.

Decimaquinta, *Parochus Ecclesiae, in qua fuit constitutus Capellanus, cui ex institutione Capellaniae imposita fuit tota cura animarum, sive Vicaria perpetua, quoad Capellanus vixerit, non tenetur in ea residere*, id Garc. loc. cit. num. 176.

Decimasexta *Congreg. censuit, etiam Vicarios perpetuos teneri ad residentiam sicut tenentur veri curati, etiam si in alijs beneficijs inseruirent in Cathedralibus*, id. Garc. d. cap. 2. nu. 167.

Decimaseptima, *Infirmitas excusat à residentia, quando in loco parochia non sunt medici, vel medicina & quando infirmitas alibi curari potest: hoc casu per quatuor menses dispensat Episcopus, vt dictum est supra in tertia declaratione.*

Decimaoctaua, *Cong. censuit, solam distantiam loci, etiam cum necessitate ab eo discedendi, non excusare parochum, vt possit abesse à sua Ecclesia sine licentia in scriptis obtenta, nisi talis necessitas repentè se offerat, quae non patiatur dilationem huiusmodi licentiam petendi; quo casu quamprimum de discessu, & necessitate Ordinarium faciendum certiorem esse, vt de causa cognoscere possit*, Garc. d. cap. 2. sub nu. 34.

Decimanona, *Ob inimicitias excusatur, quis à residentia; & dentur litterae Ordinario vt cognoscat, si sunt verè & graues inimicitiae, quae narrantur, & absque ipsius culpa, & postquam obtinuit illud beneficium exortae; & det dilationem, vt in alio vicinior, & tutiori loco manere possit, durantibus duntaxat tamen inimicitijs; dummodò non vltra annum durent. Interea autem idoneum Vicarium in illa Ecclesia constituat, assignata ei congrua portione ex redditibus ipsius Ecclesiae. Quod si esset Canonicus, & fructus consisterent in distributionibus quotidianis, illas Canonicus lucrabitur; deducta tamen tertia parte pro deseruientibus*, Barbos. alleg. 53. nu. 89.

Vigesima, *Inimicitia, culpa parochi non contracta, excusant à residentia, & cum talibus Episcopo conceditur dispensare per annum, dummodo in Parochiali, expensis parochi maneat idoneus Vicarius; at interim curare debet Episcopus: vt inimicitiae extinguantur; si id perficere non potest, rescribere debet ad Cardinales Congregationis Concilij, cuius culpa factum fuit, quominus reconciliatio processerit*, id. Garc. loc. citat. declarat 5.

Vigesimaprima, *Congreg. sic ait, Arguuntur Episcopi, qui causa infirmitatis constituunt in parochialibus Ecclesijs Vicarios perpetuos, data, etiam facultate Rectori, de non residendo*; cui quidem declarationi alia adijcitur, quae ait, *Parochus debet residere in loco, vbi sita est Ecclesia parochialis, etiam si ei datus esset Coadiutor ratione infirmitatis*. id. Garc d. cap 2. num. 178.

Vigesimasecunda, *Congregatio Concilij censuit,*

censuit, bimestre tempus abesse non posse parochos, sine licentia Episcopi, & valet consuetudo Episcopi, vel parochi possint abesse vltra duos dies sine licentia, Barbos. de alleg. 23. nu. 97.

Vigesimatertia, *Vicarius amouibilis in exercitio curæ animarum, arguit curam esse penes deputantem, & idea ipsum teneri ad residentiam, id Garc. d. cap. 2. sub num. 179. declarat. vndecima.*

Vigesimaquarta. *Habens duas parochiales vnitas perpetuò inuicem æquè principaliter, & non vnam alteri accessoriè, ambasque pares, itaut vna non sit dignior, & principalior altera, potest in qua maluerit residere, id. Garc. d. num. 179. declarat. 16.* vbi ait, ita Episcopo Abulen. fuisse rescriptum *die 15. Martij 1575.*

Vigesimaquinta, *In Monasterijs, & Abbatijs, quæ cura & Conuentu carent, non est necessaria residentia, id. Garc. d. cap. 2. sub. d num. 179. declarat. nona.*

Vigesimasexta, *An deficiente Magistro Grammaticæ in Ciuitate, possit in ea curatus habitare, relicto idoneo Vicario, & approbato cum congrua mercede in Parrochiali, dummodò solemnibus diebus intersit, Congregatio censuit non posse, Gonz. ad reg. 8. glos. 6. num. 254. Quaran. in Sum. bull. verbo, residentia; vers. Præter summistas, fol. mihi 576.*

Vigesimaseptima, *Licet Ecclesia parochialis sit in loco, vbi minor pars parochianorum habitat, & maior pars habitat longè in Oppidis, nihilominus parochus habitare tenetur propè Ecclesiam in Ciuitate, sed succurrendum est eis, qui longe habitant, secundum antiquam loci consuetudinem,* per dispositionem *cap. 4. sess. 21. de reform. Garc d. p. 3. cap 2. num. 179.*

Vigesimaoctaua, *Congregatio Concilij censuit, Rectores parochialium debere residere in domo ipsarum parochialium, quod si parochiales domos non habent, tunc in alia domo, quæ sit intra limites parochiæ, aut saltem ita vicina parochiali Ecclesiæ, vt inde commodè possint per se ipsos ei inseruire, id. Garc. loc. cit. declarat. 21.*

Vigesimanona, *Congregatio Concilij censuit, parochum cogendum esse habitare in domo Ecclesiæ; vel si Ecclesia eam non habeat, in propinquiori intra limites parochiæ; quod si non habitauerit, teneri ad restitutionem fructuum, de quibus in hoc decreto, id. Garc. loc. cit. declarat. 22.*

Trigesima, *Episcopus ad residentiam cogere potest Rectorem, licet eius Ecclesia parochialis pertineat ad inferioris collationem, etiam Abbatis Regularis, id. Garc. loc. cit. declarat. 27.*

Est tamen hic aduertendum, quod dicta Sacra Congregatio censuit, quod in his, quæ pertinent ad residentiam, obseruanda sint, quæ habentur *in cap. 2. de reform sess. 23.* & in reliquis, si non possint seruari decreta Concilij Tridentini prædicti, id agendum est, quod commodius, & melius potest: & qui non habet domum propriam in loco, vbi residere tenetur, aliquam conducere debet. Vbi verò populus non potest victum suo Curato subministrare, Ordinarius ea obseruare debet, quæ habentur *in cap. 3. sess. 24. de reform.* Et in casu quo iura disponunt, non debet pro iuris declaratione ad Papam recurrere, *id. Garc. d. nu. 179.*

Præmissa equidem omnia adeò sanctè per supradictum Concilium sancita sunt circa præfatorum Curatorum residentiam, vt vix, & non sine vrgenti causa dari eis consueuerit dispensatio de non residendo; vt dictum est; cum circa curam animarum, accidere possit in puncto, quod non contingit in anno, nec semper id munus expleri potest per Vicarium, ad hoc deputatum, quod benè per ipsum Curatum fieri potest, qui accuratius, iniunctum sibi onus obire consueuit; vndè valdè maximam sibi compararent iniuriam, si de illis dicere contingeret, *Paruuli petierunt panem, & non erat, qui frangeret eis*: cum præter Sacramentorum administrationem, ex *eod. Concil. Trid. sess 5 cap. 2. de reform.* vbi de his Curatis loquitur, eis etiam præcipiatur, vt
6 pascant populum salutaribus verbis, annuntiando vitia, quæ eos declinare, ac virtutes, quas sectari oportet, & *sess. 23. cap 1. de reform.* mandatur eis, vt oues agnoscant; ac pro his Sacrificium offerant, verbique diuini prædicatione, &c. vbi licèt loquatur de Episcopis, tamen in eodē loco intelligit, etiam de curatis; quod iterum etiam idem Concilium præcipit *sess 24. cap. 7. de reform.* ibi *exponant Sacra eloquia & in lege Domini populum erudire studeant.*

De parochialibus aūt Ecclesijs habitu tantùm, & non actu, dicendum est, illius
7 Rectorem non teneri ad residentiam, etiam absq; aliqua dispensatione, si videlicet, populus sit destructus, & omnes parochiani ex aliqua causa mortui sunt, & esse desierunt, licèt Ecclesia parochialis semper firma maneat, *Gonz. ad regul. 8. Cancell. glos. 6. num. 89 & seq. Azor. instit. moral.*

moral p. 2. lib. 6. cap. 8. quæst. 9. vbi ait, quòd si quis ad hanc Ecclesiam promoueatur, non tenetur infra annum ad Sacerdotium ascendere; si verò parochiani, quia forte captiui erant, redierint, parochialis ipsa, quasi iure postliminij, ad sua iura, & bona reuertitur; vnde illius Rector debet intra annum, computandum ab eo tempore, quo Ecclesia cæpit parochianos habere, ad Sacedotium ascendere, vt per *Barbos. de potest. Epis. alleg. 53. num. 68.* & videnda erunt, quæ dicam in mea *praxi benef.* ibi enim materia opportunius cadit.

8 Quouerò ad clericos, seù presbyteros, simplicia beneficia, quæ personalem residentiam non requirunt, obtinentes, & de dispensatione cum illis, parum hic est immorandum; quia cum nullo modo possint ij ad residendum compelli, ita nec cum eis super non residentia dispensari necesse est; sicut pluries iam diximus; super quo emanauit declaratio Congregationis eiusdem Concilij super *cap. 2. sess 6. de reform.* tenoris sequentis, videlicet, *Obtinens beneficium, licèt adsit titulus alicuius Sancti, dummodo sit simplex, non tenetur in eo residere, nec eum ad residentiam cogere potest Episcopus; quamuis ille in suorum ordinum susceptione, alicuius Ecclesiæ seruitio adscriptus, sit, iuxta decretum supradicti* Concil *sess. 23. cap 6.* ibi, *nullus in posterum ordinetur, qui illi Ecclesiæ, aut pro loco, pro cuius necessitate, aut vtilitate assumitur, non adscribatur, vbi suis fungatur muneribus &c.* quandoquidem, neque huic denegandæ sunt litteræ commendatitiæ sui Episcopi, quatenus velit extra Diæcesim morari &c. vnde alia emanauit declaratio dictę Congregationis his verbis, *Non sunt denegandæ litterę commendatitiæ ab Episcopo sacerdotibus, & clericis, qui non habeat beneficia requirentia residentiam in titulum.*

9 Hæc autem duplicem capiunt limitationem, Prima est si Ecclesia, in qua sic promotus, ob diminutionem in ea ministrorum, magnum inde sentiat circa cultum diuinum detrimentum; tunc enim benè poterit compelli ab Episcopo ad illi inseruiendum, vt probat *Felin. in cap. quoniam frequenter, num. 23. vt lit. non contest.*

Secunda verò, si beneficium, licèt simplex, ex statuto, aut consuetudine, vel ex fundatione requirat personalem residentiam, vt supra diximus.

SVMMARIVM.

1 *Episcopi tenentur personaliter residere.*
2 *Episcopo non residente, plura mala sequuntur.*
3 *Episcopi singulis annis, non vltra tres menses abesse possunt.*
4 *Episcopis datur facultas non residendi per litteras priuatas nomine Summi Pontificis.*
5 *Episcopi debent necessitatibus sui populi superintendere.*
6 *Episcopi titulares, quomodo immunes à residentia.*
7 *Episcopus, in cuius Dioecesi sunt omnes schismatici, tenetur etiam ibi residere.*
8 *Episcopi titulares, Coadiutores, non gaudent pensione sibi assignata, nisi quatenus inseruiunt, ex declaratione Sacrę Congregat. Concil.*
9 *Episcopus titularis, Canonicatum obtinens in Cathedrali, quo habitu ibi vtitur.*
10 *Et vbi sedere debeat.*
11 *Episcopus residens in sua Dioecesi, immunis à residentia Dignitatum, & beneficiorum.*

Praxis Dispensationis super residentia, pro Episcopis.

CAP. VIII.

1 Vod dictum est de parochis, eò magis dicēdum est de Episcopis, & alijs pastoribus, qui tenentur personaliter residere, nō modò de iure canonico, verùm etiam de iure diuino, ac naturali, ac pascere gregem sibi commissum; quapropter ad residendum compelluntur ex *Concilio Trid sess. 6. cap. 1. de reform* & omnes resoluunt, vt per *Garc. de benef. p 3 cap 2 num. 16.* Ex non residentia, etenim Episcoporum, quamplurima mala sequuntur; quandoquidem,
2 clerici efficiuntur irreligiosi, sæculares, irreuerentes, perit doctrinæ puritas, pau-

peres nimis patiuntur,& alia munera pa-
storalia obiri non possunt, ex *eod. Conc.*
3 *loc.cit.* Ibi enim Episcopis singulis annis
non vltra tres menses abesse,& tantum ex
causa rationabili, & sine gregis detri-
mento permittitur; non tamen in Aduen-
tu, Quadragesima; Natiuitate Domini,
Resurrectione, Pentecostes,& festis Cor-
poris Christi: vltra verò tres menses,non
liceat,nisi vrgeat Christiana charitas, vr-
gens necessiras, euidens Reipublicæ vti-
litas,vel euidens Ecclesiæ vtilitas, & de-
bita obedientia: & licentia concedenda
est in scriptis,& approbanda à Papa, aut
Metropolitano, vel viciniori Episcopo;
nisi causa sit notoria,& repentina,vt *in*
d.cap.2. Has autem causas explicat *Bar-*
bos.de potest. Episcop.alleg.53.à num.6.

Circa autem praxim petendi dispen-
sationem,vt ipsi Episcopi, possint ab eo-
rum Ecclesijs abesse, parum hic licet im-
morari; sed dicendum est tantummodo
4 qnod, datur ista facultas per literas pri-
uatas, nomine Summi Pontificis. Nec
tamen ita passim conceditur vltra tem-
pus à prædicto Concilio præstitutum, cũ
maxima pietas, ac prouidentia ipsius
Summi Pontificis,quoad fieri possit, non
finat Episcopos ab eorum Ecclesiis abes-
se: debent enim iugiter omnibus sui po-
5 puli necessitatibns superintendere; quia
illis pro virili nõ subueniendo, obdormi-
re dicitur, nec Eipiscopi nomen ei con-
uenit, *vt in cap. fratrem, 86. dist. & dicit*
tex. in cap.nulli.25.quæst.1. quia non ita
passim pro quacunqne causa, debet suas
oues relinquere, ne de eo dicatur, Mer-
cenarius autem,& qui non est pastor, cu-
ins non sunt oues propriȩ,videt lupum
venientem,& dimittit oues & fugit,& lu-
pus rapit, & dispergit oues, vt notauit
Mandos in tract. de ingratit.cap 14. tit de
ingratit Episc erga populum: vndè cum
Diuo Bernardo lib 3. de consid ad Eugen.
cap.21. exclamandum esset, O miseran-
dam sponsam,talibus crediram paranym-
phis. Hinc dixit glosa *in l. vlt. C. ad l.*
Flauiam, de plagiar. paria sunr, maritum
non habere,& illum inutilem habere, *Ro-*
lan to s.9.num.34. lib 1. qnia uerò alia
in proposito,ego ipse adducam in *Com-*
pend regim. Prælatorum inserto in secundo
tom.meæ praxis benefic. & reassumam in
meis amplissimis additionihus ad *Hie-*
ron Paul. celeberrimum Cancell. post Cor-
rectorem lib.7 tit. Nota alia euidentialia,
dum ad alia properamus, hic non dixi-
mus iteranda.

Inter cœteras verò causas, ex quibus
multoties Summũ Pontificem cum Epi-
scopis ad tempus dispensare consueuisse
comperimus,duas potissimum receptas,
& ad praxim videmus deductas; quarum
altera est, ob malitiam plebis, vt in *cap.*
nisi cum pridem § propter de renunt ibi
enim non modo dispensatur ex hac cau-
sa super residentia, verùm etiam cogitur
ille interdum à suæ Ecclesiæ regimine de-
clinare, quando videlicet,plebs adeo du-
ræ ceruicis existit, vt proficere nequeat
apud ipsam; sed propter eius duritiam,
quo magis satagit,eo magis iusto iudicio
deficere permittatur, Ista verò causa li-
cet perpetuò eximat Prælatum à residen-
tia,veluti per renuntiationem suæ Eccle-
siæ, nihilominus dispensatur cum eo ex
eadem causa, etiam ad tempus; plures
enim vidimus exinde à suis Ecclesijs abes-
se, etiam ex causa inimicitiæ, quam ibi
habet, iuxta *glos. in cap. ad supplicatio-*
nem, in verbo, *morari, de renunt.* & quod
hæc causa etiam excuset à residentia, do-
cet *glos in cap fin. verbo execulationem, de*
cler. non resid. & testatur *Paris de resign.*
benef. lib 5 quæst 3. num. 256. quod prop-
terea Congregatio Episcoporum indul-
get aliquos menses, citatis ob hanc cau-
sam,vt pluries ipse seruari vidit, subdens
num. 265. id ratione probari, nam ini-
micitiȩ potentiorum, siue partialitates,
& factiones iustam causam timoris,& ab-
sentiæ præbent, per iura ibi per eum al-
legata.

Altera verò causa,ex qua etiam ad tem
pus dispensatur,est,aeris intemperies, ni-
mirùm,quia quædam anni tempora sunt
suæ naturæ contraria,veluti cȩli, locique
grauitas; quaproter iustam prȩbet cau-
sam non morandi in loco aliquo, intem-
peries,vt dixit *Sfort Odd de restit. in integr.*
p 1.q.7 num 95 & signanter excusat à re-
sidentia, *glos in Clem. Ne in agro, in fin.*
in verbo rationabili, de stat.monach. id. Pa-
ris d.lib.5 quæst 3. num. 246. & seq.

6 Quinimò, nec Episcopi titulares, sunt
ab eorum residentia immunes,nisi quare-
nus insta causa non residendi, suadeat. Vi-
demus enim,quod eisdem, qui præficiun-
tur in partibus,infidelium,Summus Pon-
tifex, inter cœtera præcipit, quod post-
quam litteras super prouisione, & præfe-
ctione huiusmodi ipse Electus habebit ex-
peditas, ad suam Ecclesiam N. se confe-
rat, & in ea personaliter resideat; quodq;
cum ipse ad dictam Ecclesiam nequeat
commodè se conferre, & apud eandem
per-

personaliter residere, ipse Papa eidem Electo concedit, vt quousque ab infidelibus dicta Ecclesia detinebitur, ad illam accedere, & apud eam personaliter residere minimè teneatur: quodq; postquam munus consecrationis susceperit, in Ciuitate, & Diœcesi N. si ad id per modernum, ac pro tempore existentem Archiepiscopum, requisitus fuerit, & de eius speciali licentia, Pontificalia officia exercere liberè, & licitè valeat. Non obstantibus priore ipsius Papę voluntate, ac Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, cæterisq; contrarijs quibuscumque.

7 Necnon ad residentiam teneri Episcopum, qui habet Ecclesiam in loco, vbi omnes incolæ totius Diœcesis, sunt Schismatici, & adeo incorrigibiles, vt nulla adsit spes proficiendi apud illos, vt decisum refert *Aldan. in Compend. Canon. resolut. lib. 1. tit. 4. num. 11. sub die 2. Septembris Anno 1617.* & eundem refert *Barbos. in coll. in var. loc. Conc super sess. 6. de refor. cap. 2.*

Quia vero vtplurimum huiusmodi Episcopi titulares (quod per transitum dictum sit) assumuntur in Coadiutores aliorum Episcoporum, cum assignatione alicuius pensionis ex redditibus mensæ Episcopalis, ad vitam ipsius Coadiutoris,

8 ista pensio eis non debetur, nisi quatenus inseruiant; & cum aliàs euenisset casus, quo quidam Coadiutor, post assignatam sibi pensionē, nolebat inseruire, prætendebat nihilominus pensione gaudere, Vnde re delata ad Vrbē, censuit Sacra Congregatio Concilij, quod Episcopus titularis suffraganeus alterius Episcopi, cui annua pensio ducentorum aureorum super fructibus Episcopatus, cuius est suffraganeus, reseruata fuit, illam accipere debet, quatenus inseruiat; aliàs assignanda est successoribus, *d. Sacr. Congr. sub die 11. Iunij 1592.* prout refert *Barbos. in suis collect. verbo. Episcopus suffraganeus, cap. 3.* vbi etiam subdit, quod Episcopus titularis Canonicatum obtinēs in Ecclesia Ca-

9 thedrali, potest, & debet in ea vti habitu ordinario, quo vtuntur Episcopi in Romana Curia. i. Rochetto supra subtanā, & mantelletto violacei coloris; & debet prę-cedere omnibus alijs Canonicis eiusdem

10 Ecclesiæ, & sedere in primo stallo supra omnes, vt fit, & seruatur Romæ, simili casu eueniente, in tribus Ecclesijs Patriarchalibus. S. Ioannis Lateranen. S. Petri, & S. Mariæ Maioris, *d. Sacr. Congreg. in vna Compostellana 11. Iulij 1617.*

11 Cæterùm, Episcopus regulariter, residens in sua Diœcesi, liber est à residentia suarum Dignitatum, & beneficiorum simplicium, quæ obtinet in alia Diœcesi, nec aliud amittit, nisi quotidianas distributiones, & alia, si quæ sint, quæ absentes, iuxta de causa non percipiunt, vt declaratum refert per *d. Sacr. Congr. Armandar. teste eod. Barbos. verbo, Episcopo, cap. 1.* Nec aliud, circa residentiam Prælatorum in suis Ecclesijs pro eo, quod ad nostram praxim pertinet, indagare visum est; licet nonnulla circa hoc adducam in mea *prax. benef. tom. 2. lib. 2. cap. 7. à nu. 21. ad 36.*

SVMMARIVM.

1 *Simonia quid sit.*
2 *Vnde dicatur.*
3 *Constitutio Pij V. contra simoniacos.*
4 *Simonia quotuplex.*
5 *Simonia realis, quæ.*
6 *Simonia conuentionalis, quæ.*
7 *Realis à conuentionali, in quo potissimùm differat.*
8 *Multum distat à confidentia, quæ hic definitur.*
9 *Simonia mentalis quæ.*
10 *Simoniacus mentalis tenetur ad cordis satisfactionem.*
11 *Et incurrit peccatum mortale.*
12 *Sed quomodo illud vitare possit.*
13 *Simoniacis rarò datur dispensatio, quæ soli Papæ reseruatur.*
14 *Simoniaci, debent in supplicatione exprimere fructus malè perceptos.*
15 *Cuinam debeantur huiusmodi fructus.*
16 *Pecunia simoniacè acquisita, restituenda Ecclesiæ.*
17 *Formula supplicationis pro simoniaco.*
18 *Simoniacè conferens Ordinarius, beneficium, quas pœnas incurrit.*
19 *Simoniacus, quomodo egeat noua prouisione.*
20 *Beneficij simoniacè acquisiti, non datur retentio.*
21 *Simoniaco ignoranter, quomodo succurratur.*
22 *Fructus percepti à simoniaco, quando exprimendi.*
23 *Papa nimis abhorret à simoniacis.*

Praxis Dispensationis cum simoniacis simonia reali.

C A P. IX.

T sicut ob non residentiam, non modò beneficiati amittunt beneficiorum fructus, verùm etiam ipsis beneficijs ex sacrorum Canonum decretis, priuantur, id multò magis accidit in eorundem beneficiorum mala, ac detestabili assequutione, cum, videlicet, aliquod in ea pretium, siue pactio interuenit, dicente Domino, *Quod gratis accepistis, gratis date Matth. 10.* & refertur *in cap. quidquid inuisibilius, 1. q. 1.* Vnde pro beneficijs obtinendis, omnis pactio, omnisque conuentio, debet omninò cessare, *cap. tua nos, de Simon & cap. quam pro, in fin. 1. qu. 2.* quandoquidem, per dationem, & promissionem pro consequendis spiritualibus, vel illis annexis, simonia committitur, *Host. in sum. hoc tit. Abb. in cap. extirpanda §. qui verò col penult. de preb.* Vnde sic ea

1 definitur, videlicet, quod simonia est studiosa voluntas emendi, vel vendendi spirituale, vel spirituali annexum, *Nauar. in Man. cap 23. nu. 100. Less lib. 2. Iust. cap. 35. dubit. 1. nu. 3* & sumitur ex *cap. quaesitum, de rerum permut.* Dicitur primò, studiosa voluntas, quia omnia praedicta, voluntatis deliberationem requirunt: Dicitur secundò, emendi, aut vendendi, quod latè interpretandum est, vt comprehendat omnem contractum onerosum, seu reciprocum, quo res temporalis, & spiritualis vicissim commutantur, id. *Nau. cap. 23. n. 105* & ita colligitur *ex cap. vltimo de pactis*. Dicitur tertiò, aliquid spirituale, idest quodvis supernaturale donum ad animae salutem directè institutum; Dicitur, quartò, spirituali annexum: vt comprehendantur non solùm, quae ex iure diuino, spiritualia sunt, sed ex Ecclesiae institutione, per potestatè à Christo traditam, talia effecta, vt sacra vasa, vestes, Ecclesiastica beneficia, patronatus &c. *Nau. d nu. 100. vers. secundò*; quare haec definitio comprehendit simoniam, tùm iuris diuini, tùm iuris Ecclesiastici, vt ait *Suar. tomo 1. de Relig. tract. d. lib 4. de simon cap 7.* Dicitur autem simonia à Simone Mago, qui primus, tempore legis Euangelicae, tali peccato se obstrinxit *Act. 7.* Licèt autem in iure, peccatum hoc, heresis simoniaca passim appelletur, vt *in cap. quoties, de sim. & cap. Presbyter. cap. quisquis, cap. quicumque, cap. firtur, & cap. Petrus, 1. quaest. 1.* certum tamen est, hoc vitium posse absque intellectus errore consistere, vt notauit *Suar. lib. 4 de sim. cap. 1. num. 6.* & sumitur *ex glos. in cap firmissime verbo. hereticum, de haret.* Hinc fit, vt grauissimis plectantur poenis simoniaci; quandoquidem omnia crimina, ad comparationem simoniacae prauitatis, quasi pro nihilo reputantur, vt *in cap. sancta, hoc tit cap. citò, §. qui ergo, 1. q. 1.* & ait *Rebuff. in sua praxi tit. de simon. in resig.* simoniacos, veluti primos, & praecipuos haereticos, ab omnibus fidelibus respuendos; Et inter coetera

3 adest hodie *Constitutio Pij V. ibi, quicunque igitur detestabile crimen simoniacae prauitatis commisisse, conuinctus fuerit, in consequendis ordinibus, eo ipso sit ab illorum exequutione per decennium, sine spe dispensationis, suspensus, & per annum carceribus mancipetur. Qui dignitates Ecclesiasticas simoniacè acquisierit, illis sit ipso iure priuatus, & in futurum inhabilis ad eas, & quascumque alias obtinendas. Qui beneficium, aut officium Ecclesiasticum simoniacè adeptus fuerit, illis similiter sit ipso iure priuatus, & ad fructuum omnium, quos perceperit, restitutionem teneatur, & perpetuò sit inhabilis ad ea, & quaecumque alia beneficia Ecclesiastica obtinenda.*

Antequam tamen ad praxim petendi dispensationem cum simoniacis, descendamus, operae pretium esse duximus, vnamquamque simoniae speciem hic pro Tyronibus, declarare; ad dignoscendum, quando Orator licitè petere possit dispensationem Apostolicam, ac rehabilitationem ad praemissa retinendum. Est ergo triplex simonia.

4 Et quidem, Realis, Conuentionalis, &

5 Mentalis, Realis est illa, quae propriè dicitur ab actu, s. a rei traditione; quia in dando rem, & recipiendo consistit. Quare tunc fit, quando pactio ex vtraq; parte cõpleta est, saltem inchoatè, vt si collatio beneficij facta fit, & pretij pars soluta, *Less. lib. 2. cap. 35. dub. 6. L. yman. lib. 4. tract. 10.*

6 *cap. vlt. § 6.* Conuentionalis est, quae dicitur à conuentione; quia aliquid promittitur: quae sic, etiã definiri potest: est externa conuentio, seu pactio de re spirituali pro temporali, absque tamen exequutione saltem vtrinque facta *Abb. in cap. nemo hoc tit. & Cassad. decis. 5. de Constit.* Et haec

Con-

Conuentionalis duplex, est;quædam; videlicet neutra ex parte exequuta,quæ ꝓpriè dicitur Conuentionalis, cum stetur in terminis nudæ promissionis, & conuentionis,nulla sequuta traditione rei, & temporalis dationis,vt *in cap. vlt. de pact.* Quæ verò ex vna tantùm parte exequuta est,secundum aliquos,transit in realem;si complementum fiat ex parte illius, qui promisit spirituale; nam tunc sufficit ad constituendum simoniam realem: secùs autem est in implemento promittentis temporale: non enim efficit, vt simonia definat esse conuentionalis, & fiat realis, secundum *Caiet. 2.2 qu 100. art 6. ad sex. tum*, relatum à *Parif. de confid. benef q 1. nu. 142* vbi subdit, quod secundum receptiorem,quam stylus obtinuit, contrarium est tenendum in iudicando, & consulendo,vt nunquam,videlicet, efficiatur realis, nisi ab vtraque parte demandetur exequutioni, & compleatur; sufficit tamen ad eandem inducendam, quod ex vna parte sit in totum completa, & ex altera in parte tantùm; vt quia ex vna parte fuerint dati ordines,aut data beneficia; ex alia autem parte, non tota pecunia conuenta, sed illius pars tantùm, vt dictum est, *Nauar. cons 40. nu. 2. de simon.*

Differentia autem, quæ versatur inter simoniam realem, & simoniam conuen-
7 tionalem, ea potissimùm est, quia realis habet annexam excommunicationem, & priuationem ipso iure, *i. d. Nauar. cons 42. eod. tit.* attamen vtraque scilicet tam realis,quàm conuentionalis, inducit inhabilitatem ad obtinendum de cætero beneficia; quamuis minor sit conuentionalis, quæ frequentior est reali,quia promissiones facilius fiunt, quàm dationes; vndè vulgò dicitur, quod promittere, & seruare promissa, diuersa sunt; nam plura promittuntur, quæ postea non attenduntur, ad *tex in l. Titia. ff. de verb. oblig l. fiun- dum, ff. de adil. edict.*

Est tamen notandum, quod simonia
8 realis multùm distat à confidentia; quia illa committitur actualiter, & per dationem,& receptionem rei vt supra diximus, hæc verò per promissionem, & sic interpositionem fidei; cum tota, in fide sit posita; quare est species conuentionalis, vt docent morales Theologi, præsertim *Less & Lay in locis citatis*. Vnde hæc confidentia ita definita reperitur per *Nauar. in Man. cap. 23. nu. 109.* Confidentia est certa spes de re aliqua, quod ita fuit,est vel erit:sed in proposito, aptius,& cōgruentius antea,aliam dedit definitionem *Mascard. de probat. concl. 2306 num. 2.* nimirum, Confidentia beneficialis est ea, qua quis confidit, quod alter acceptans beneficium,sibi postea,vel alteri conferat, *id. Paris in d. tract. d. quæst 1. num. 48 qui num. seq.* ita illam definiuit, Confidentia est spes quædam, quod collator conferat,patronus præsentet, eligens eligat, aut quis accipit, vel renunciat beneficium, pacto modo, vel conditione expressa, vel tacita, sibi, aut alteri.

9 Simonia verò mentalis ea est,quæ consistit,non quidem in solo interno proposito simoniacè contrahendi (quamuis hæc, etiam simonia dici possit) sed in proposito interno, quo quis, dum confert alteri spirituale, intendit illum obligare ad reddendum temporale; vel contra,quando confert temporale, intendit illum obligare ad reddendum spirituale, sine vllo pacto externo: ponit exemplum *Less loc. cit.* si qs seruiat Episcopo, hac intentione,vt in mercedem ei conferat beneficium; & tandem illud ei conferatur, nulla tamen externis verbis, aut nutibus, facta conuentione, erit simoniacus mentalis, Hęc autem simonia,propterea non inducit nullitatem,nec simoniacus mentalis tenetur ad resignationem,vel restitutionem, *cap. fin. de simon.* & sic nullam censuram,aut pęnam incurrit: Ecclesia enim, quæ de occultis non iudicat, pro peccatis merè internis, pęnas infligere non solet; nam pœna sequitur iudicium, vt communiter *DD.* Vnde dixit *gloss in cap qui studet 1 quæst. 1 verbo, à communione*, simoniacum sola voluntate, non esse excommunicandum; quia,nec ex natura rei,nec ex iure naturali,aut diuino, aliquam nullitatem inducit; cum nulli fiat iniustitia,vt patet *ex d. cap. fin.* quamuis iste mentalis simoniacus teneatur
10 ad cordis satisfactionem,vt *in cap. vlt. hoc sit ibi, in quo casu delinquentibus sufficit per solam pęnitentiam, suo satisfacere Creatori.*

11 Vnde propter hoc incurritur saltem peccatum: sed pro eo vitando,cum casus contigerit, si nimirum, pro aliqua concordia inter partes ineunda, vel aliàs in beneficialibus interuenit simonia mentalis,puta, cum duo vellent inter se sua beneficia permutare,quorum vnum, siuè iurispatronatus, siue liberę collationis, erigitur apostolica authoritate ad effectum,& animo permutandi; cum hic interueniat mentalis simonia, non est ne-

cesse, vt in supplicatione id exprimatur,
sed practicatur, vt D. Datarius supplica-
12 tionem porrigendo Sũmo Põtifici super
permutatione beneficiorum, quæ petitur,
factum illi aperiat verbo tantùm, qui li-
benter super hoc annuit; & sic solæ ipsius
Pontificis scientia sufficit circa hoc, vt
in simili dicemus in nostra practica bene-
ficiali, & ita sciunt omnes Curiales pra-
cticari: quandoquidem supradicta scien-
tia Papę facit cessare omne vitium, *Cas-
sad. decis. 2. de simon.* simoniam mentalem,
& omnem scrupulum, & suspicionem,
Redoan. de simon. p 2. cap 13 num. 4

His paucis sic præmissis, descendendo
ad praxim petendę, & concedendæ di-
spensationis pro prædictis simoniacis,
13 dicendum est, quod cum illis rarò dispē-
satur, & hæc dispensatio soli Papæ com-
petit, vt patet in *c. erga 1. q 1. glos. in c. mi-
nor. 50 dist. cap. si quis ordinauerit, iuncta
glos. in verbo, per sedem apostolicam, de si-
mon.* Et quotiescunque petitur desuper
absolutio, & dispensatio à Summo Ponti-
14 fice, debent exprimi fructus percepti ex
beneficio simoniacè acquisito, cum illi
15 debeantur Cameræ apostolicæ: ac prop-
terea consignari D. Datario, vel Data-
riæ Præfecto, licet hodie pro dictis fru-
ctibus fiat transactio, & ex illis remittatur
Oratori tertia, vel maior pars, prout ipsi
D. Datario videbitur: quamuis de rigo-
re, omnes sint, vt supra, restituendi, iuxtà
illam conclusionem, nempè, quod omnia,
scelere acquisita, applicantur fisco, *l. Lu-
cius ff. de iur fis. l. si quis cum falso, & ibi
glos ff de fals.*

Quòd quidē ministādum nō est; quia li-
cèt de iure, pecunia simoniacè acquisita,
16. veniat Ecclesiæ cui facta est iniuria, ap-
plicanda, & restituenda, vt *in cap hoc, &
cap audiuimus, de simon.* Camera tamen
Apostolica, seù fiscus, pecuniam huiusmo-
di vendicare consueuit, *Mandos. in praxi
Signat. tit. dispens. cum simon. vers. & licèt
de iure.*

Si igitur petatur dispensatio pro pu-
blico simoniaco, habendus erit recursus
ad Datariam Apostolicam, ibique porri-
genda supplicatio pro vtroque foro, quæ
modo sequenti concipi poterit, vz.

17 B*Eatissime Pater. Exponitur humiliter S. V. pro parte deuoti illius Oratoris Theodori N. presbyteri N. diœcesis. Quod cū ipse superioribus bellorum procellis, in Gallia ab hæreticis captus, & vinculis detentus esset, deuoto vestro Nicolao N. si eum ab huiusmodi captiuitate solueret, se parochialem Ecclesiam S. N. loci N. quam tunc ipse obtinebat, in fauorem cuiuslibet personæ, dicto Nicolao beneuisæ, resignaturum promissit; qua promissione dicti Nicolai ope, qui quandam pecuniæ quantitatem propterea impendit, liber factus est, dictus Orator præmissa adimplere volens, prædictam parochialem Ecclesiam in manibus Romani Pontificis ad fauorem tamen dictæ personæ resignauit. Cum autem, Pater Sanctę, dictus Orator, de præmissis plurimùm doluerit & doleat, ac à similibus in posterum committendis, abstinere firmiter proponat; cupiatque absolutionis beneficium, & dispensationis gratiam, sibi super eisdem per S. V. misericorditer impendi Supplicat igitur humiliter E. S V. Orator præfatus, quatenus sibi in præmissis opportunè prouidendo, eique specialem gratiam faciendo, eundem Oratorem à quibusuis sententijs, censuris, & pęnis Ecclesiasticis, quas propter pręmissa quomodolibet incurrit, Simoniæ labe, & excessibus huiusmodi, in vtroque foro absoluere, & totaliter liberare; dictasq; pęnas sibi gratiosè remittere, et condonare, omnemq; inhabilitatis, & infamiæ maculam contra eū, ex pręmissis quomodolibet insurgentem, ab eo penitus tollere, & abolere: Secumque super irregularitate per eum, ex præmissis quomodolibet contracta, quodque illa, & alijs præ[m]issis non obstantibus, suo clericali charactere, quo aliàs ritè insignitus fuit, illiusq; priuilegijs, ac etiam omnibus Sacris, & presbyteratus ordinibus, per eum aliàs ritè quoque susceptis, vti, & in illis, etiam in altaris ministrerio ministrare, necnon quecunque, & qualiacunque cum cura, & sine cura, beneficia Ecclesiastica, etiam si Canonicatus, & prebendę &c. & instituatur, non tamen ad dictam parochialem Ecclesiam, ad quam consequendam perpetuò inhabilis remaneat &c.* vt in alijs rehabilitationibus.

Et cum absolutione à censuris ad effectum &c. & additur, *Et committatur Ordinario, imposita Oratori aliqua pęnitentia salutari. Ipsoque ab exequutione suorum,*

ordi-

ordinum, arbitrio eiusdem Ordinarij, suspenso, Et quoad dispensationem, dummodò Oratori aliàs merita suffragentur, nec aliud canonicum ei obstet impedimentum.

At verò, vbi Ordinarius loci simoniacè beneficium contulerat, committi consueuerunt litteræ Ordinario viciniori, his adiectis verbis in calce signatæ sup-
19 plicationis, videlicet, *Et attento quod Ordinarius N suspensionis, & alias, in simoniacos à iure inflictas pœnas* (secundum in ipsa supplicatione narrata) *incurrit, quę per hoc ei relaxata, aut remissa minimè censeantur, Committatur Ordinario viciniori, in cuius manibus, antequam ad absolutionem, aliaque præmissa procedat, dictus Orator eandem parochialē Ecclesiam (quatenus illam nondum dimiserit, vel illa priuatus existat) illiusque possessionem realiter, & cum effectu dimittere omnino teneatur. Ita tamen, vt de illa per sedem Apostolicam dumtaxat disponi possit. Irritum &c. ac imposita &c* & quandoque additur; *Et durante tempore suspensionis huiusmodi, dictus Orator beneficia curam, aut aliàs Sacrum ordinem annexum requirentia, obtinere nequeat &c.*

Quod si vnum beneficium canonicè, alterum verò simoniacè assequutus est, putà primùm, parochialem Ecclesiam, deinde Canonicatum, & præbendam, licèt illa non sit priuatus, istis vero sic, pro
29 dicta parochiali erit nihilominus petenda noua prouisio. Ratio est, quia, licèt non sit illa priuatus, nihilominus, quia propter præmissa, incurrit excommunicationem, debet petere illius retentionem per viam dictæ nouæ prouisionis. Vndè, Ordinario cõmittitur, vt *in eius manibus, antequàm ad absolutionem, & dispensationem super inhabilitate Oratoris procedat, dictus Orator Canonicatum, & prębendam, ac parochialem Ecclesiam huiusmodi realiter dimittere teneatur; ac imposita &c. Ipsoque &c. arbitrio eiusdem Ordinarij suspenso. Et si absolutione huiusmodi facta, per diligentem examinationem, dictum Oratorem ad id idoneum esse repererit, & merita sibi aliàs suffragentur, parochialem Ecclesiam, non autem Canonicatum, & præbendam præfatos, ad quos obtinendum perpetuò inhabilis existat, illi ex misericordia, conferat.*

20 Et sic nunquam datur retentio beneficij, super quo fuit commissa simonia ex præscripto supradictæ *Constitutionis Pij V.* supra à nobis summatim circa id relatæ; cum sit illo priuatus ipso iure, ac inhabilis ad illud, cęteraque in futurum obtinenda, *Franc. Leo in thesauro for. Eccles. p. 3. cap 2. nu. 12*

Idem etiam notoria praxis docet, vbi simonia, ignorante prouiso, commissa reperitur, quandoquidem ipsi Ordinario, in cuius manibus erit dimittendum prius beneficium, sic assequutum, committitur
21 eo modo, quo superius dictum est, imposita ipsi Oratori etiā aliqua graui pœnitentia salutari; & si ipsi Ordinario constiterit, quod simonia huiusmodi, ignorante prorsus dicto Oratore, à principio commissa fuerit, illud ei ex misericordia conferat. Sicut pariter in simili casu dari Oratori consueuit noua prouisio super beneficio, cum commissione Ordinario facta, & additur, *Et committatur Ordinario, in cuius manibus, antequàm ad absolutionem, & nouam prouisionem procedat, dictum beneficium dimittere teneatur, imposita &c.*

Quouerò ad fructuum, inde perceptorum, expressionem, sufficit illos tantum-
22 modò exprimere, quos post habitam supradictæ simoniæ notitiam, percepit. *Nauar. cons 35. num. 2 de simon.* quia illos tantùm restituere tenetur, vel super illis componere; vbi enim deest delictum non debet adesse pœna *l. Sancimus, C. de pęn. l. aliud ff. de verb sign.*

Et nihilominus, cum omnibus limitationibus supradictis, neminem latet, quàm difficilem se reddat Summus Pontifex ad sic dispensandum cum simonia-
23 cis, & quantum aborret ab hac pestifera prauitate; pestem enim eam appellat *Host. in cap. santa nu. 2. hoc tit.*

SVMMARIVM.

1 *Confidentia beneficialis, est species simonię*
2 *Confidentia olim tolerabatur, & cur prohibita*
3 *Confidentiarij, quas pęnas incurrant ex Constitutione Pij V.*
4 *Formula dispensationis pro Confidentiario.*
5 *Confidentiarij, sunt irregulares.*
6 *Priuantur beneficijs obtentis.*
7 *Confidentia, dicitur simonia conuen-*

tio-

tionalis.

8 *Delicta frequentata, magis punitur.*

9 *Confidentiarij, ipso iure sunt priuati beneficijs.*

10 *Non faciunt fructus suos, sed illi ad Cameram spectant.*

11 *Sunt inhabiles ad beneficia, etiam quę dimiserunt.*

12 *Dispensatio, rarò conceditur Confidentiarijs.*

13 *Confidentiarij, tenentur exprimere fructus malè perceptos.*

14 *Etiam coram Deo, & quantumuis minimam illarum partem.*

15 *Mediatores confidentiæ, quando excommunicationem incurrant.*

Praxis Dispensationis cum Confidentiarijs.

CAP. X.

Equitur hic videre, quomodo praxis ipsa se
habeat, etiam circa
Confidentiam benefi-
1 cialem, quæ ipsius simoniæ species est, iuxta definitiones à nobis superius allatas, & tradit *Caputaq. decis. 202 nu. 2. p. 1. & decis. 314. nu. 3. p. 2* cum adhuc simplex modus prohibeatur in collatione, resignatione, electione, & præsentatione beneficij, *c. cum quidem, de pact. glos. & DD. in cap. cum vniuersorum, de rer. permut. Paris. de confid. qu. 1. nu. 64.*

Licèt enim ante *Constitutiones Pij IV. & Pij V.* confidentia non solùm non puniretur aliqua pœna, sed praua consuetudine, imò potius corruptela à Principibus
2 Ecclesiasticis in omni genere personarum toleraretur, adeovt quamplurimi essent, etiam in ipsa Curia, qui beneficia in confidentiam tenerent, & etiam S. R. E. Cardinales hoc vitio essent implicati, & vt plurimum Officiales, & Scriptores Apostolici; ita vt hæc praua consuetudo fuerit adeo recepta, vt inceperit paulatim ius in supremis Tribnnalibus pro fide pręstãda reddi, & sic compelli non reddentes beneficia in custodiam, & confidentiam recepta, vt testatur *Nauar. in Manuali cap. 23. num. 111.*

Nihilominus, cum tot mala inde orirentur, illis remedio oportunò, supradictis Summis Pontificibus occurrere visum fuit. Multi enim ipsa beneficia iure retinere nequeuntes, alij, ne cogerẽtur ad sacros ordines, ad residentiam, ad incedendum in habitu clericali vt ad bellum proficiscerentur, vt inimicos occiderent, alij, vt alieno nomine, lites agerent, aut defenderent, alij propter crimina incapaces, quidam, vt purgato delicto, vel absolutione consequuta, illa repeterent, eadem beneficia in alios deponebant, aliaque mala oriebantur, vt in *d. Constitutione Pij V. quæ incipit intolerabilis, in §. multi, sub Dat. Romæ die 6 Augusti 1569.*

Ac propterea, eadem Constitutione, omnes, & singulos, qui vsque tunc, Ecclesias, Monasteria, beneficia, fructus, pensiones, aliasue res, intercedente hoc Confidentiæ vitio, receperunt, retinent, nisi statim ad se reuersi, & resipiscentes, celeri dimißione sibi prospexerint, & quicquid tale admiserint in futurum, etiã omnibus,
3 & singulis alijs Ecclesijs, Monasterijs, Dignitatibus, Administrationibus, Officijs, & beneficijs obtentis, necnon fructibus & pensionibus, & alijs rebus Ecclesiasticis, ac etiam Romanæ Curiæ, & alijs Officijs temporalibus, priuauit, & ad futura inhabiles decreuit; & in iuris subsidium, excommunicationis sententia innodauit, vt *in d. Constitut §. sed ne quisquam.*

Qua quidem priuationis, & inhabilitationis pœna sic stante, operæ pretium esse duximus, etiam circa hanc simoniæ speciem, aliqua in praxi annotare quoad dispensationes, & rehabilitationes cum ipsis confidentarijs; cum quibus ipse Pontifex non minus se gerit, quàm cum ipsis proprijs simoniacis, vt ex infra dicendis patebit. Pro confidentiarijs igitur, qui in vtroque foro petunt secum dispensari, & rehabilitari, ipsius Curiæ praxis admisit, vt pro eis supplex libellus porrigatur, qui in forma consuetæ supplicationis, conscribitur, puta, tenoris sequentis, videlicet.

4 *BEatissime Pater. Exponitur humiliter S. V. pro parte deuoti illius Oratoris N. Gandauer presbyteri N. Diacesis. Quod aliàs perpetua Capellania in Parochiali Ecclesia S. N. loci N. Diacesis prædicta, quæ de iurepatronatus laicorum, ex fundatione,*

tione, vel dotatione existit, certo tunc expresso modo, vacante, ad illam sic vacantem, dictus Orator à tunc existentibus dictæ Capellaniæ patronis, etiam existentibus in pacifica possessione, seu quasi, iurispræsentandi personam idoneam ad eandem, dum pro tempore vacabat, ea tamen conditione per vnum ex dictis patronis adiecta, quod præfatus Orator, quotiescumque aliquis ex ipsius patroni natis, nepotibus, aut consanguineis, ad sacros ordines promoueri desideraret, Capellaniam præfatam, ad illius fauorem resignare teneretur, infra legitima tempora præsentatus, ipseque Orator præsentationis huiusmodi vigore, in ipsa Capellania, ordinaria authoritate, institutus, illiusq; possessionem adeptus fuit, fructus, redditus, & prouentus, Triginta ducatorum auri de Camera valorem non excedentes, percipiendo ex eadem. Deinde ipse Orator credens se ex præmissis nullam simoniam commisisse, ad sacros Subdiaconatus, Diaconatus, & presbyteratus ordines ad præfata, necnon alterius perpetuæ sine cura Capellaniæ in dicta Ecclesia, quam tunc canonicè obtinebat, prout obtinet de præsenti, titulum, se promoueri fecit, & sic promotus, in illis, etiam in altaris ministerio, non tamen in contemptum clauium, ministrauit. Cum autem, Pater Sancte, dictus Orator, de præmissis, quorum notitiam deinde consequutus est, plurimum doluerit, & doleat ad præsens: ac à similibus in posterum committendis omnino abstinere intendat, Supplicat igitur humiliter E.S.V. idem Orator, qui primodictam Capellaniam coram Notario, & testibus dimisit, secundò dictã verò, cuius fructus &c. Quinquag inta ducat: au. de ca. &c. non excedunt, obtinet, quatenus ei in præmissis, de absolutionis beneficio, & dispensationis gratia opportunè prouidendo, dictum Oratorem à simonia labe, & excessibus huiusmodi in vtroque foro, Apostolica authoritate absoluere, & totaliter liberare, ac poenas, quas propter præmissa quomodolibet incurrit, sibi gratiosè remittere, & condonare: secumque super irregularitate per eum ex præmissis, etiam ex eo quod censuris huiusmodi sic ligatus, missas, & alia diuina officia, non tamen in contemptum clauium celebrauit, quomodolibet contracta, quodque illa, & aliis præmisiis non obstantibus, clericali charactere, quo aliàs ritè insignitus fuit, illiusque priuilegiis, necnon omnibus, etiam sacris, & presbyratus ordinibus, per eum ritè quoque susceptis, vti, & in illis, etiam in altaris ministerio ministrare; necnon quæcumque, & qualiacumque, cum cura, & sine cura beneficia Ecclesiastica, etiam si Canonicatus, & prębendę &c. recipere, ac illa, necnon secundodictam Capellaniam, ante pręmissa sibi canonicè collatam, retinere, liberè, & licitè valeat, dispensare, necnon fructus &c. per dictum Oratorem ex primodicta Capellania perceptos, præfatos, quos in sui necessariam sustentationem expendit, & ob eius paupertatem restitnere non potest, sibi gratiosè remittere, & condonare; omnemque inhabilitatis, & infamię maculam, siuè notam ex pręmisiis quomodolibet insurgentem, ab eo penitus tollere, & abolere; ipsumq, in pristinum, & eum, quo ante præmissa quomodolibet erat statum, restituere, reponere, & plenarie redintegrare dignemini, de gratia speciali. Non obstantibus pręmisiis, ac constitionibus, & ordinationibus Apostolicis, necnon Ecclesiarum in quibus &c.

Fiat, vt petitur M.

Et cum absolutione à censuris ad effectum &c. Et additur. *Et committatur Ordinario, & si, vel postquàm Orator primodictam Capellaniam realiter dimiserit, verificatis prius coram eo supra narratis, & imposita eidem Oratori aliqua poenitentia salutari. Ipsoque ab executione sacrorum ordinum, arbitrio eiusdem Ordinarij suspenso.*	Fiat M.

Et quandoque additur in similibus, *Prædicto verò patrono, qui Oratorem ad dictam Capellaniam, seu beneficium, sic præsentauit, pro prima vice à præsentatione ad dictam*

dictam Capellaniam &c. suspenso: ita quod in prima illius futura vacatione, liberè ipse Ordinarius conferre possit &c. Et idem seruatur, si omnes patroni ita in præsentatione deliquerunt, quia clari iuris esse, neminem latet, patronos committentes simoniam, seù confidentiam in præsentatione, prædictas pænas incurrere.

5 Ex supradicta praxi patet, quod Confidentiarij sunt irregulares, etiam ex ipsa *Constitutione Pij V.* vt *in d. §. sed ne quisquam, ibi, & ad futura inhabiles decernimus, & in iuris subsidium excommunicationis sententia innodamus*; Vnde satis cõ-

6 stat, quod priuantur obtentis, & inhabiles ad futura beneficia redduntur; super quo benè aduertit *id. Par. s. qu. 61. n. 11.* quod hic satis videtur constare de irregularitate, quæ inter præcipuos effectus, hunc inducit, vt irregulari non possint beneficia conferri, vt per *Abb. in cap. cum nostris, de concess. prab. Nauar. cons. 17 de simon.* Et hic, ex duplici capite ipsa irregularitas insurgit, nempè, ex contextu supradictæ Constitutionis, necnon, ex eo quod Orator, dum esset ex causa præmissorum, censuris ligatus, suos ordines exercuit; vnde propterea in supradicta supplicatione fuerunt illa verba apposita, videlicet, *super irregularitate per eum ex præmissis, etiã ex eo quod censuris huiusmodi sit ligatus &c. celebrauit.*

Necnon priuatur beneficijs, vt dictum

7 est; quia ista confidentia, dicitur etiam simonia conuentionalis, *Caputaq. decis. 201. p. 1. & decis. 238* ac propterea Confidentiarij deberent magis puniri, quàm simoniaci reales; cum illi deducant conuentionem ad actum, iuxta *tex. ind. l. 1. & l. 15 qui C de sicar.* & licèt minus peccent, quàm simoniaci dantes, & recipientes, frequentia tamen delicti minoris, sæpè maiori delicto pponderat, *l. 1. ff. de pœn. & l. aut fact. versic. quid aut de pœn. aut l. 1.* & pbatur *in c. admo-*

8 *nere, 33. q. 2.* vbi dicitur, q̃ delicta frequentata, magis debent puniri: ibi enim plus punitur interficiens vxorem, quàm matrem, licèt magis peccet, qui matrem interficit; quod tamen, factum est propter frequentiam; cum homines procliuiores, & frequentiores reddantur ad occidendas vxores suas, quàm matres: vnde huiusmodi frequentiæ, grauioribus pœnis succurritur, ita *Sarnen. super reg. de trien. qu. 12. n. 4. & 5.*

Sed hic, quoad huiusmodi priuationem, habemus hodie legem expressam in dictis *Constitutionibus Pij IV. & Pij V.* per quas fertur pœna priuationis.

9 An autem Confidentiarij, sint ipso iure priuati, an verò veniant priuandi per sententiam, nullam desuper dubitationem insurgere videmus ex præscripto eiusdem *Constitutionis prædicti Pij IV* ibi. *ipso iure à die receptionis eorundem, vacauisse, & vacare, id. Par. s. qu. 58. nu. 10.* rationem ibi assignans; subdensque *num. 11. & seq.* per illationem, nullam esse differentiam, quoad hoc, inter simoniam realem, & confidentiam beneficialem prohibitam: quia sicut simoniacus realis priuatur ipso iure per *Extrauag. Paul. II.* quæ incipit. *Cum detestabile, de simon.* ita, qui commisit confidentiam.

Quod quidem procedit in beneficijs in confidentiam receptis, vt clarè patet ex prædictis Constitutionibus, præsertim *Pij IV.* decernentis, non solum vacauisse, & vacare, sed etiam confidentiarios, ipsorum beneficiorum fructus indebitè per-

10 cipere, suosque facere non posse, neque debuisse; sed illos omnes, & singulos ad Cameram deuolutos fuisse, & esse, illique deberi: ac eos, ad quorum manus quomodolibet peruenerunt, eorumque hæredes, ad integram illorum restitutionem in vtroque foro teneri; ac proinde statim, absque alia sententia, vel declaratione, tenentur huiusmodi beneficia dimittere. Ratio autem est, quia collatio, vel resignatio beneficij, in quo talis simonia committitur, irrita est. Cæterum aliorum beneficiorum, & pensionum, antea legitimè obtentarum, quamuis inducatur etiam priuatio; eam tamen exequendam non esse in conscientia ante iudicis sententiam, notarunt *Less. lib. 2. c. 35 dub. 26.* qui citat *gl. s.* communiter receptam *in cap. fraternitas, 12. qu. 2. Suar. lib. 4. cap. 43. nu. 13.* quos, etiam citat, & sequitur *Laymann. lib. 4. tract. 10. c. vlt. §. 8.*

Et sicut dictum est, videmus non posse, videlicet, Confidentiarios prædictos impetrare beneficia, cum ad illa sint inhabiles, & incapaces, vt ex præmissis patet,

11 imò nec poterunt ea beneficia, quæ dimiserunt, de nouo impetrare, & illa ex nouo titulo retinere; prout Rota tenuit in vna *Toletan. Thesauraria Sanctæ Leocadiæ, coram D. Vestano*, nisi ad hoc esset dispensatus.

12 Quam quidem dispensationem, verùm est, rarò concedi; vt ex nostra supra posita praxi demonstrauimus, vbi per clausulas restrictiuas in dispensationibus cum simoniacis, etiam confidentiarijs, satis ostẽditur,

ditur, Summum Pontificem nolle dispensare ad ea beneficia, sic malè acquisita; quamuis aliquando videamus, etiam super ipso beneficio, dari talem dispensationem; quam tamen nimis difficile impetrari, omnes sciunt Curiales; prout etiam testatur *id. Par. f. 4. qu. 58. num. 55.* vbi ait, quod de stylo, Dataria non solet concedere dispensationes, vt committentes confidentiam, possint ea beneficia retinere, super quibus confidentiam commiserunt; quapropter *Pius IV. in sua Constitutione*, quam edidit, quæ incipit, *In sublimi*, pro reformatione Officij Pœnitentiariæ, voluit, nè Pœnitentiarius (scilicet Maior) in absolutionibus à simonia reali, vel conuentionali, etiam occulta, vnquam concedat, vt ipsi simoniaci, beneficia, super quibus simoniam commiserunt, seù pecunias, vel alia pro illis accepta, aut fructus inde post commissam simoniam, perceptos, in toto, vel parte retinere possint. Quinimò, vt in absolutionibus huiusmodi apponatur clausula, quod vterque ad beneficium, super quo fuit commissa simonia, perpetuò inhabilis existat: per quę quidem verba, ait *Tolet. in sum lib 5. cap. 93.* quod Summus Pontifex reseruauit sibi dispensationem in retinendo beneficio, & fructibus per simoniam conuentionalem, & occultam, perceptis; vt per *Quar in sum. bu. l. verbo, simonia, fol. mihi 600. vers. caueat autem*: quapropter ait *id. Parij. d qu. 58. nu 56.* id optima ratione statutum esse; quia valde scandalosum videtur, & mali exempli, vt quis possit retinere beneficium, quod iniustè habuit, ad *not. in c. t de reg iur in 6.*

13 Debentque omninò fructus inde percepti, in supplicatione exprimi, qui nunquam, nec in toto, nec in parte remitti consueuerunt, nisi ob maximam Oratoris ægestatem, iuxtà *glos. & DD. in cap. cum tu de vsur. in 6.* Nauar. *in Manuali cap. 17. nu 75.* In casu verò illorum restitutionis, quibus veniant restituendi, satis id cautum est dicta *Constitutione Py IIII.* vbi *in §. & eosdem*, declaratur, illos ad Cameram Apostolicam spectare; pront etiam supra diximus: & hodie in his casibus practicatur quod dicit supradictus *Paris. de confid. qu 60 nu. 35 circa med.* vbi ait, quod pro petenda desuper absolutione, cum dispensatione, fit supplicatio, in qua narratur confidentia commissa, quæ porrigitur D. Datario, & ab Officialibus ad id præpositis mandatur exprimi; si non est expressum, quot fructus ex illo, seù illis beneficijs perceperit: quo facto signata ipsa supplicatio, postmodum taxatur, & soluitur compositio pro prædictis fructibus malè perceptis; ac ipsa supplicatio relaxatur, prout in mea *practica benef.* latius dicam.

Hæc namque restitutionis pecuniariæ expressio, optimum fuit, vt in dicta Cōstitutione apponeretur, vt supra; quandoquidem in hoc casu nonnulli perperam dicebant, sufficere, vt illi restituantur Ecclesiæ, cui facta est iniuria; nonnulli verò tenebant, huiusmodi fructus spectare ad successores in beneficio, in quo commissa est simonia, alij pauperibus, alij verò ei, qui huiusmodi pecuniam donauit pro consequendo ipso beneficio, *id Paris. qu. 60. nu. 45.* vnde per dictam Constitutionem sublata est omnis difficultas.

Est autem hic aduertendum circa huiusmodi fructuum expressionem, quod
14 ipsi Confidentiarij tenentur etiam coram Deo exprimere verè fructus perceptos, alioquin, si quatumuis minus expresserunt, non sunt tuti in foro conscientiæ; & ita fuit in Rota resolutum, *Put decis. 12. de prab.* Vndè multi decipiuntur in ipsa Romana Curia expeditores, qui hanc fructuum ita perceptorum expressionem fieri curant per Oratores, taliter qualiter, perinde, ac si illa non esset de essentia, sed minus necessaria; ignorantes forsan, quod in beneficialibus, subreptio, etiam in minimo, vitiat gratiam, *cap. si motu proprio, de prab. in 6.* Eò magis, quia Dataria, vt aliàs diximus, non solet omnes fructus malè perceptos, exigere, sed recepta tantum illorum aliqua quantitate, cœteros remittit.

Porrò, quid circa huiusmodi sceleris mediatores, nostra sentiat praxis, hic sequitur adnotare. Pro quo facit illa communis *DD.* conclusio, quod mediator criminis dicitur ipsum delictum committere, *Franc. in cap. 1. nu. 2. de testib* sicut agentes, & consentientes pari pœna puniuntur, *cap. 1 de off. deleg* nec ad effectum, vt talis dicatur mediator, simoniæ, seù confidentiæ, requiritur, quod ipse propter id, aliquid recipiat; cum satis sit, vt simplex mediator fuerit, Nauar. *cons. 59. de simon.*

Benè tamen notandum est, quod licèt talis mediator confidentiæ, illam committat, exinde tamen non efficitur simpliciter Confidentiarius quoad omnes pœnas, contra veros, & proprios simoniacos, & confidentiarios, incurrendas, sed tantummodò quoad quid; ex quo, vt ait

id.

id. Nauar. d. conf. 59. & probat *id. Parif. qu. 22. num. 10.* ex eodem *Nauar. loc. cit.* mediatorem simoniæ, non incidere in aliam pœnam inflictam contra simoniacos, quàm excommunicationis; & ratio est, quia licèt in bullis vtriusque *Pij* nulla mentio extensionis pœnæ excommunicationis ad mediatores facta fuerit, tamen satis exprimitur à *Paulo II. in Extrau. 2. de simon.* contra mediatores simoniæ in beneficio; quare hæc excommunicatio

15 nō incurritur priusquam simonia, etiam confidentialis vtrinque, tam ex parte accipientis, quam dantis completa sit, vt notauit *Suar. cap. 43. in fine*: cum autem non sit sermo de alia pœna, quàm excommunicationis, sequitur, quod non indigeant aliqua dispensatione circa beneficia obtenta, & obtinenda: cum huiusmodi pœnæ sint inflictæ aduersus verè confidentiarios dantes, aut recipientes beneficia in confidentiam, quales non videntur propriè consulentes, & consentientes tantùm; cum pœna habent locum in suis casibus expressis, *id. Parif. nu. 10. & seq* vbi tamen *sub nu. 14. vers. bane autem conclusionem*, limitat id non procedere, quoties mediator confidentiæ, de fructibus beneficij, aliquid perceperit; cum hic casus satis sit expressus in *d. Conft. Pij V §. Denique*: eo enim casu, non modo dicitur mediator, sed etiam principaliter facere, & committere delictum confidentiæ, & tenetur ad restitutionem, *id. Nauar. conf 30. nu 4 eod. tit.* & docet super hoc notoria praxis.

16 A supradicta tamen excommunicatione non possunt supradicti confidentiarij absolui simpliciter à Confessarijs, sed absolutio est petenda à Summo Pontifice per Datariam in vtroque foro, vel si factum est occultum, à Sacra Pœnitentiaria in foro conscientiæ dumtaxat: & si ante dictam absolutionem celebrent, efficiuntur irregulares; debentq; propterea super ea petere etiam dispensationem.

Quod si recurratur ad ipsam Pœnitentiariam pro absolutione; ac forsan, etiam dispensatione cum mentione fructuum malè perceptorum, remittuntur huiusmodi confidentiarij ad Datariam, vt ibi ipsi Cameræ soluant dictos fructus, aut super illis componant, & hic est notorius stylus.

SVMMARIVM.

1 *Pœnitentiarius Maior, quomodo dispenset cum simoniacis occultis.*
2 *Simoniaci, admoneant correos suos, vt consulant saluti animarum suarum.*
3 *Non dispensantur ad retinendum beneficium, post simoniam acquisitum.*
4 *Nisi, quando simonia est ignoranter contracta.*
5 *Dispensatio difficilis cum simoniacis, licèt cum grauissimis causis nu. 7.*
6 *Exempla tamen referuntur huiusmodi dispensationis, cum suis clausulis restrictiuis.*

Praxis Dispensationis cum Simoniacis, & Confidentiarijs occultis.

CAP. XI.

Vm autem simonia, siuè confidentia, erit penitus occulta, & propterea orator egeat absolutione cum dispensatione, recurritur ad dictam Sacram Pœnitentiariam, cuius

1 Maiori Pœnitentiario concessit idem *Pius V.* vt cum his, qui etiam scienter, simoniam commiserunt, possit dispensare; dummodò tamen prius dimiserint beneficium, super quo simoniam commiserint, & fructus per eos inde perceptos restituerint Ecclesiæ ipsius beneficij, vel cum D. Datario composuerint: Quod si allegent se neutrum facere posse ob paupertatem, tunc hæc clausula sola adijciatur, vt fructus restituant Ecclesię, cumprimum potuerint; quod intelligatur cum aliquibus eorum incommodis, & indigentiis. Hoc insuper adiecto, vt in

2 omni casu addatur, quod simoniaci admoneant correos suos, vt, & ipsi consulant saluti animarum suarum. Neque hi

3 simoniaci dispensentur, vt possint retinere beneficium, post simoniam contractā, acquisitum: quod tantùm conceditur,

4 quando simonia est ignoranter contracta, putà, per tertium: tunc enim dabitur retentio prædictorum beneficiorum, sic acqui-

acquisitorum; dummodò Orator postquàm resciuerit simoniam, statim petierit dispensationem. Retentionem autem beneficiorum, super quibus contracta est simonia, nullo modo dare possit, etiam si contracta sit ignoranter ab eo, qui illud obtinet, & absque eius culpa, etiam si allegaret se aliunde viuere non posse; & licèt, etiam statim, vbi resciuerit simoniam, supplicauerit pro dispensatione.

Nihilominus verò, cum ista scelera sint de his, quæ vt plurimùm occultè committuntur, vt tradit *Grauet. conf. 122. nu 8 Corn cons 3400. circa fin. vol. 1. Menoch. de arbitr. Casu 116. nu. 1* prout etiam ipsa *Constitutio Pij V.* innuit, dum ibi dicitur, *Vitium quidem confidentiæ occultè irrepsisse*, ac proinde cum secretè, & occultè fiant, difficilis sint probationis. *Boer. decis. 101. num. 3. Affict. decis. 57. num. 3. Socin. iun. cons. 32. nu. 12. lib. 2.* Ideò frequentior est recursus ad Prætorium eiusdem Sacræ Pęnitentiariæ; quæ pręmissis non obstantibus, desuper dispensare quandoque consueuit; licèt in his dispensationibus, & rehabilitationibus concedendis, non minus se difficilem reddat in casibus occultis, quàm Dataria, in publicis: ac proinde, ad illam recurrentes, sæpissimè sua spe frustrati remanent: sæpissimè enim huiusmodi supplicationes proponuntur in plena Congregatione ipsius Sacræ Pœnitentiariæ, & nimis raræ sunt, quę signantur. Attamen, pro iis casibus, in quibus, Oratoribus ibi succurritur, aliqua, de more, ad nostram praxim pertinentia, hic subnectere iudicauimus; vt ex ipsius styli cognitione, facilius homines ab huiusmodi excessibus retrahantur. Ipsa namque praxis per infrascripta exempla patebit.

6 Primum exemplum, Ponamus casum; quod quidam laicus, cum haberet ius præsentandi ad beneficium, cōuenit cum quodam Sacerdote, vt si eum ad illud prę sentaret, aliquam fructuum partem percipere posset; ac propterea petit absolui, & dispensari ad retinendum dictum ius prę sentandi, & fructus prædictos sibi condonari.

Tunc enim committitur Confessario, ex approbatis ab Ordinario, quatenus Oratorem (audita confessione) à quibusuis sententiis, censuris, & pœnis Ecclesiasticis, simoniæ labe, & excessibus huiusmodi, absoluat; iniuncta pœnitentia salutare. Quodque dictum presbyterum, & alios (si qui sint) in præmissis culpabiles, quantum potest, moneat, & inducat ad impetrandam à Sede Apostolica dispensationem &c. sibiquè; fructus indebitè perceptos, facta aliqua eleęmosyna arbitrio eiusdem Confessarij, remittat, & condonet; Et quod occurrente eiusdem beneficij vacatione, etiam ea vice post dicti presbyteri dimissionem, liceat Oratori, si iuspatronatus, & præsentandi ad ipsum beneficium, dum pro tempore vacat, ad ipsum, alioqui legitimè pertinet, personam idoneam ad illud licitè prę sentare, misericorditer indulgeat in foro conscientię tantùm &c. Ita vt huiusmodi absolutio, & dispensatio Oratori in foro iudiciario nullatenus suffragêtur. Et absolutionis, & dispensationis litterę lanientur, itaut nullum illarum exemplum extet &c.

Secundum exemplum est, pro presbytero, qui mediante aliqua pecunię summa, per aliquem laicum procurauit præsentari ad beneficium; illoque assecuto, suos ordines exercuit, fructus tamen nondum percepit, Petit modo vterque à præmissis absolui, dictusque præsbyter, etiam secum dispensari, tàm super irregularitate contracta, quàm super retentione dicti beneficij; cum non possit illud dimittere, absque graui scandalo. Vnde committitur Confessario, quatenus dictos Oratores absoluat, vt supra dictum est. Quodque in præmissis culpabiles, si qui sint, moneant &c. Necnon dictus Laicus, pecuniam receptam, in dicti beneficij vtilitatem eroget, & aliis &c. iniungenda. Ipsoque presbytero ab exequutione suorum ordinum suspenso: Et dūmodo præmissa occulta sint, idemque presbyter, dictum beneficium dimittere non possit absque scandalo, cum eodem, pœnitentia vel illius parte peracta, & suffragantibus sibi dignis pœnitentiæ fructibus, & meritis, alioque ei canonico non obstante, super irregularitate, per eum ex præmissis, quia interim sic ligatus, suos ordines (non tamen in contemptum clauium) exercuit, quomodolibet contracta &c. postquam in huiusmodi suspensione steterit per tempus arbitrio eiusdem Confessoris statuendum, in suis ordinibus, etiam in altaris ministerio ministrare, dictumque beneficium retinere licitè valeat, misericorditer dispenset in foro conscientiæ tantùm &c.

Tertium exemplum, Pro quodam cle-

clerico, qui procurauit sibi resignari quoddam beneficium, soluta pecunia resignanti. Modò petit absolui, secumque dispensari, vt valeat ad omnes ordines promoueri, & ob eius paupertatem, dictum beneficium retinere; fructusque perceptos sibi condonari. Vndè similiter Confessario committitur, quatenus &c. absoluat Oratorem, vt supra; iniuncta ei pœnitentia salutari, ac erogatione alicuius partis dictorum fructuum in pauperum alimoniam, aliosuè pios vsus; & culpabiles moueat &c. Et dummodo præmissa occulta sint; & Orator ob illius paupertatem, dictum beneficium dimittere non valeat, cum eodem, pœnitentia &c. vt supra, & suffragantibus &c. alioque ei canonico non obstante, omnem inhabilitatis maculam, ex præmissis contractam, aboleat; secumque, vt, præmissis non obstantibus, clericali charactere; quo aliàs ritè insignitus fuit, vti, & ad omnes, etiam Sacros, & presbyteratus ordines promoueri; & promotus, ministrare; dictumque beneficium retinere licitè valeat, misericorditer dispenset, residuumque fructuum ex dicto beneficio indebitè perceptos, sibi gratiosè remittat, & condonet in foro conscientiæ tantum &c.

Quartum exemplum. Pro præsbytero, qui, etiam pro consequendo beneficio Ecclesiastico, soluit resignanti quandam pecuniæ summam, & deinde, censuris propterea incursis, sic ligatus, suos ordines exercuit, irregularitatem incurrendo. Vndè Confessario committitur, quatenus Oratorem, postquam dictum beneficium liberè dimiserit, & fructus ex illo hactenus indebitè perceptos, in totum restituerit, vel si ob eius paupertatē, in præsentiarum non potest, se restituturum promiserit, cum primùm poterit, etiam cum aliquali sui incommodo, & indigentia, illos in vtilitatem Ecclesiæ dicti beneficij cum effectu conuertendo, à quibusuis sententijs &c absoluat &c. iniuncta &c. Quodque alios in præmissis culpabiles &c. Ipsoque ab exequutione suorum ordinum suspenso &c. vt supra. Conceditur aliquando, etiam dispensatio, vt possit in futurum assequi beneficia Ecclesiastica; & tunc addi consueuit, post verbum, *ministrare, Et quæcumque beneficia Ecclesiastica cum cura, & sine cura, inuicem tamen compatibilia, si qua illi in futurum aliàs tamen canonicè, conferantur, recipere, & retinere licitè valeat, misericorditer dispenset.*

Quintum exemplum. Pro presbytero, cuius pater soluit quandam pecuniæ summam, vt eidem presbytero de quodam beneficio prouideretur; prout prouisum fuit, Oratore ignorante solutionem huiusmodi. Modò petit idem Orator, vt possit dictum beneficium retinere, fructusque ex eo hactenus perceptos, condonari. Vndè Confessario committitur, quatenus, audita confessione, iniuncto eidem Oratori, vt patrem, & alios in præmissis culpabiles &c. cum eodem, dummodò præmissa occulta sint &c. vt præmissis non obstantibus, beneficium prædictum retinere, illiusque fructus percipere valeat, misericorditer dispenset, sibique fructus ex dicto beneficio hactenus perceptos, gratiosè remittat, & cōdonet, in foro conscientiæ tantum: ita quod huiusmodi dispensatio in foro iudiciario nullatenus suffragetur.

Sextum exemplum. Pro presbytero, qui mediante eius fratre, quandam Ecclesiam parochialem, per resignationem assecutus fuit; soluta per dictum fratrem, resignanti, quadam pecuniæ quantitate; modò verò de simonia certior factus, petit secum dispensari etiam super retentione dictę Ecclesiæ, eum eam propter eius paupertatem, & periculum scandalorum, dimittere non possit. Vndè committitur Confessario quatenus &c. vt in supradicto quinto exemplo &c.

Septimum exemplum. Pro Episcopo, qui in collatione beneficiorum, aliquam, simoniam commisit, censuras Ecclesiasticas propterea incurrendo; & de inde suos ordines, & pontificalia, quæ ordinem respiciunt, exercendo, etiam irregularitatem contraxit. Modò petit absolui, secumque dispensari, vt suos ordines, & Pontificalia exercere, & alias Ecclesias, etiam Metropolitanas, si ad eas assumatur, assequi possit. Vndè Confessario committitur, quatenus, audita confessione, postquàm pecunias, si quas recepit, in vtilitatem Ecclesiarum offensarum, conuerterit, dictum Oratorem absoluat &c. iniuncta &c. quodque culpabiles &c. vt supra. Ipsoque ab exequutione suorum ordinum, & Pontificalium suspenso. Demum, dummodo præmissa occulta sint &c. super irregularitate &c. postquam in huiusmodi suspensione steterit &c, in suis ordinibus, etiam in altaris ministerio ministrare, Pontificaliaque exercere, & quascunque alias Ecclesias, etiam Metropolitanas, & Patriarchales, ad quas

quas eum in futurum transferri, seù quibus de eius persona prouideri contigerit, recipere, eisque similiter pręesse licitè valeat, misericorditer dispenset in foro conscientiæ, & in ipso actu Sacramentalis confessionis tantùm &c.

Est tamen hic aduertendum, quod licèt per exempla supra posita cognoscatur, quomodo cum simoniacis occultis dispensetur, ista tamen dispensatio non ita passim datur, etiam à Sacra Pœnitentiaria, vt dictum est, cuius Prætorium tàm maximè abhorret ob huiusmodi delictis:
7 etiam si allegentur grauissimæ causæ; prout bene norunt Curiales; nàm licèt inter cœteras causas, quæ ad id allegari consueuerunt, sit Oratoris paupertas, quę videtur in hoc sibi prodesse, ne clericus in opprobrium totius Cleri mendicare cogatur, *cap. diaconi el. 5. vers. mendicat in felix, 93 dist. Concil. Trid. sess. 21. cap. 2.* Item scandalū, cuius ratione, licèt quādoque quis priuetur beneficio, vt per *Gamb. in Extrauag. Iulij 11. de simon. Pap. elect. à nu. 256.* attamen non ignoramus, scandalum inducere iustam dispensandi causam in omni casu, etiam prohibito, *Anchar. cons. 339. Felin. in cap. 2. de praescrip.* Nihilominus, vt quoad fieri possit, quæuis, quātumuis minima simonię labes extra Ecclesiam, à Romana Curia eliminetur, & arceatur, licèt adsint vrgentissimæ causæ, non ita passim illæ admittuntur; neq; in huiusmodi dispensationibus pro vtroque foro per Datariam Summi Pontificis, nequè per illius Pœnitentiariam; vbi à me, tot annis illius Prætorio inseruiente, satis id compertum est; ibi enim nec fauores præualent, nec Oratorum continua instantia prodest: quia, vt ait *Host. in cap. quoniam, num. 4. eod. tit.* simonia accedit hęresi. *Abb. in cap. cum venissent, num. 7. de iud.* estque crimen capitale, *Redoan. p. 1. cap. 5. num. 2. de Simon.* Crimen detestabile, *Praepos. in cap. ex multis, num. 1. q. 3.* & grauius cœteris; ac propterea simoniaci dicuntur detestabiliores omni peccatore, *id. Redoan. p. 4. cap. 12. num. 14.* appellantur fures, latrones, suntque ab omnibus respuendi, & æternaliter damnati, comparantur homicidis, & difficilè saluantur, *Paris de confid. q. 8. num. 20. cum plurib. seqq.* de cęteris autem istorum malis nominibus videndus est *Praepos. in cap. quos constiterit num. 3. 1. q. 1.* vnde non immeritò id crimen indispensabile esse ait *id. Redoan. d. 4. p. cap. 25. num. 2.* Ac propterea emanarunt prædictæ Constitutiones *Pij IIII. & Pij V.* ad excindendum, & arcendum dolos, & fraudes, & in odium simoniæ, & simoniacorum, & ad illam exterminandum ab Ecclesia, vt ex prædictorum Constitutionum procemijs colligitur, quæ causam finalem ostendut, *l. fin. vbi Bart. ff. de hered. instit. & in l. 1. ff. de orig. iur.*

SVMMARIVM.

1 *Dispensandi modus, & forma cum simoniacis.*
2 *Absoluendi potestas, non extenditur ad dispensandum.*
3 *Dispensatio, est maior, & difficilior absolutione.*
4 *Censura tollitur per absolutionem, irregularitas per dispensationem.*
5 *Dispensandi facultas, non datur per litteras Iubilęi.*
6 *Aliud est absoluere, aliud dispensare.*
7 *Dispensatio, nullam habet pręscriptam formam.*
8 *Et quęnam forma communiter seruetur, tàm in vtroque foro, quam in foro conscientię tantùm.*
9 *Irregularitas, quando tollatur per verbum,* absoluo.
10 *Dispensatio vnica, quando sufficiat pro pluribus irregularitatibus.*
11 *Dispensatio, non datur in genere super quacunque irregularitate.*

Praxis formulæ absolutionis, & Dispensationis, cum Simoniacis.

CAP. XII.

1 Reliquum est, tradere, quid seruet praxis, circa modum, & formam absoluendi supradictos simoniacos, ac cum eis, alijsq; irregularibus dispensandi, titulos reualidandi, ac fructus malè perceptos, condonandi, Et sanè præmittendum necessariò duximus, per facultatem attributam absoluendi ab omnibus censuris, & pœ-
2 nis Ecclesiasticis, non venire potestatem absoluendi ab irrgularitatibus, *Nauar. in Man. cap. 27. n. 194. Henriq. lib. 14. cap. 17.*

§.4. Zerol. in praxi Episcop. *p.1. verbo, irre-
gularitas vers. Decimotertiò est notandum,*
& alij, quorum opinio est in praxi recep-
ta; quandoquidem, notorius Romanę Cu-
riæ stylus non ita se habet, vt per huius-
modi facultates absoluendi concessas à
peccatis, censuris, pœnis, ac sententijs,
comprehendatur facultas dispensandi su-
per irregularitate: quapropter audiendi
non sunt, qui contrariam opinionem te-
3 nent; quia dispensatio est maior, & diffi-
cilior absolutione, *id Henriq. d. §. 4* & cen-
4 sura tollitur per absolutionem, irregula-
ritas verò per dispensationem. Non enim
inter cætera, ignoramus, modernos Sum-
mos Pontifices idem sentire, & declarare
etiam in eorum Iubilæis, in quibus, post
facultatem Confessoribus absoluendi at-
tributam, additur clausula, per quam de-
5 clarantur, eos non intendere per hoc di-
spensare super aliqua irregularitate, teste
*eod. Nauar. cons. 7. num. 2. de tempor. ordin.
Maiol. de irreg. lib. 5. cap. 51. num. 7. Garc.
de benef. par. 7. cap. 12. nu. 57.* vbi ad id, &
pro dicto stylo Curiæ, plures citat *DD.*
subdens ibi, contrariam sententiam esse
falsam; quamuis nonnulli Theologi illam
amplexi sint, & multi Confessarij minùs
docti, eorum authoritate nixi, illa faculta-
te vtantur. Cum enim Papa intendit su-
pradictā dispensandi facultatem tribuere,
illam apertis verbis explicat, sicut vide-
mus in aliquibus Iubilæis à Pio V. con-
cessis, qui post consuetam clausulam ab-
soluendi à censuris, subdidit, *Et super qui-
buscumque irregularitatibus, quomodolibet con-
tractis, dispensandi.* Quæ quidem clausula
iam recessit: quinimò, loco ipsius, alia
contraria sequentibus, & apertis verbis
hodie apponitur, videlicet, *Non intendi-
mus autem per præsentes super aliqua irre-
gularitate publica vel occulta, nota, defectu,
incapacitate, seu inhabilitate, quoquomodo
contracta, dispensare, vel aliquam faculta-
tem tribuere dispensandi, seu habilitandi, &
in pristinum statum restituendi, etiam in fo-
ro conscientiæ.* Dicerem tamen, huiusmo-
di clausulam potius, ex abundanti, & pro
maiori declaratione appositam, cum
absque ea, neque ex contextu litterarum,
veniret facultas dispensandi. Horum
etenim ratio est, quia in generali conces-
sione non veniunt ea, quæ Summus Pon-
tifex sibi specialiter reseruare solet, &
testatur *Vgold. in Candelab. aur. in tract.
de irregul.* stylum esse Curiæ Romanæ, vt
hæc irregularitas semper reseruetur non
obstante clausula quantumuis generali in
litteris apposita.

6 His igitur paucis sic præmissis, satis li-
quet, aliud esse absoluere, aliud verò di-
spensare, vt per *Borg. de irregularitate par.
6. nu. 19 fol. mihi 261. tit. de schism.* qua-
propter sequitur in proposito videre,
nunquid, præter formam absolutionis à
præmissis, aliqua adsit, peculiaris forma
præscripta dispensandi, per quam tolla-
tur irregularitas. Et quidem, si de dispen-
satione in vtroque foro concessa, loqui-
mur, pro ea sufficit decretum Iudicis De-
legati, qui vigore mandati de dispensan-
7 do, dicat, dispensare, nulla tamen præcisa
ad id interueniente forma; causæ tantùm
cognitione præmissa. In foro autem con-
scientiæ, vt hic, neque aliam præscriptam
formam in iure, aut aliàs quomodocun-
que reperitur, adeò quod, ea non seruata,
dispensatio facta non valeat, *id Henriq. d.
§. 4* & ex communi *DD.* consensu, nullam
certam, & determinatam formam repiri-
ri, certum est; sed satis, si quibuscunque
verbis vtamur, significantibus irregulari-
tatem, seù quodcunque aliud impedi-
mentum tolli. Vnde tàm in ipsa Vrbe
quàm alibi vidi, & audiui Confessarium
ad id vigore litterarum absolutionis, &
dispensationis electum; hanc sequentem
formam vti, vt post auditam Oratoris Sa-
cramentalē cōfessionem, illumq; secundū
formam litterarum pdictarū monitum, &
8 instructum, dicat, *Misereatur &c. Indul-
gentiam &c. Dominus Noster Iesus* Chri-
*stus te absoluat, & ego authoritate Aposto-
lica in hac parte tibi concessa, & mihi com-
missa, absoluo te à quibuscunque sententijs,
censuris, & pœnis* Ecclesiasticis; *quas ob si-
moniæ labē in assecutione talis beneficij* Ec-
*clesiastici quomodolibet incurristi, & excessi-
bus huiusmodi In nomine Patris &c.* Si ta-
men in eisdem litteris adiecta fuerit
clausula suspensiua exequutionis ordi-
num Oratoris, ipsa suspensione iniuncta,
illiusque tempore finito, arbitrio eiusdem
Confessoris, dictoque Oratore ad eun-
dem reuerso, illum absoluet à vinculo
eiusdem suspensionis, sequentia proferen-
do, videlicet, *Et eadem authoritate ab-
soluo te à vinculo suspensionis, Deinde di-
spenso tecum super irregularitate, quam,
etiam, censuris ligatus, celebrando, contra-
xisti, teque habilem reddo, ad exequutioni
ordinum & officiorum tuorum; tibique ti-
tulum dicti beneficij restituo, ac fructus ex
eo male perceptos, condono, teq; ad legiti-
mos actus pariter restituo, In nomine Pa-
tris &c.* Quæ quidem formula licèt ali-
quan-

quantulum prolixa videatur, prudens tamen Confessarius illam ad verba magis necessaria pro sua prudentia restringet. Poteritque, etiam eadem formula deseruire pro quibuscunq; irregularitatibus quoquomodo contractis; dicendo, *Dispenso tecum super irregularitate, vel irregularitatibus, quam, vel quas contraxisti ob hanc, vel illam causam, vel causas &c.* vel aliàs iuxta casuum contingentiam, vbi certa causa irregularitatis contractæ appareat: quod si fortè in dubium reuocari contingat, an Orator aliquam irregularitatem contraxerit, iuxta formam quam nonnulli authores tradunt in hoc casu, dici poterit, *Dispenso tecum super irregularitate, si forte contraxisti ob hanc, vel illam causam, vt per Sayr. de cens. lib. 7. cap. 12. num. 18.*

Stante adhuc supradicta formula dispensandi, fuit aliàs dubitatum, an tollatur ipsa irregularitas, si Confessarius dicat, *Absoluo te ab irregularitate, vel irregularitatibus.* Ratio etenim dubitandi inde insurgit, quia verbum *Absoluo*, intelligitur de peccatis, censuris, & pœnis: at verò irregularitas nihil istorum est: ac propterea negatiua videtur responsio: nonnulli verò partem affirmatiuam tenent asserentes, solam dispensantis intentionem sufficere ad irregularitatem tollendam, licèt vtatur verbo, *Absoluo*, ac propterea satis esse dicere, *Absoluo te ab irregularitate, vel irregularitatibus.* Verùm quicquid circa hoc sentiendum, aut dicendum sit, tale discrimen circa hoc versari comperimus, nempè, si irregularitas orta sit ex aliquo delicto, volunt ali-
9 qui, posse, eam tolli per dictum verbum, *Absoluo*: si verò ex aliquo defectu contracta, & sine aliqua culpa, quia tunc nec pœna, nec censura dici potest, nec sententia, nec vinculum, sed tantùm impedimentum, & inhabilitas, non dicitur propriè illam tolli per verbum, *Absoluo*, cum propriè per verbum, Dispenso, tollatur: attamen ego in omni casu irregularitatis tollendæ, dicerem Confessarium, vel alium dispensantem, debere vti verbo *Dispenso*; Sic enim scimus Pœnitentiarios Almę Vrbis seruare. Vide ad hoc *d. Sayr. d. cap. 12. num. 19.*

Hinc etiam in dubium reuocari postulat ipsa praxis, nunquid, cum contingat Summum Pontificem, siue eius Sacrā Pœnitentiariam mandare, vt cum aliquo dispensetur super omnibus irregularitatibus, si per oblionem aliquę exprimi omittan-
10 tur, an nihilominus vnica tantum dispensatio sufficiat; ita vt, de sic oblitis, non teneatur Orator vlterius petere absolutionem? Et quidem affirmatiua datur responsio; quia per consequentiam, videtur dispensatus super omnibus; & hæc est communis sententia, de qua testatur *Nauar. in Manual. cap. 26. num. 13.* quem sequitur *Maiol. de irregul. lib. 5. cap. 51.* vbi tamen benè aduertit, quod si irregularitas esset orta ex peccato mortali, esset facienda mentio de ipso peccato; non tamen de irregularitate: vnde *id. Nauar. loc. cit.* consulnit, vt cum quis petit dispensari super irregularitate, addatur clausula, *Et de omni alia irregularitate oblita, vel incognita.* Nec tamen omittere putaui, quod ista clausula
11 hodie non datur; quia omnia impedimenta, ex quibus oritur irregularitas, sunt penitus, & distinctè exprimenda; nam vbi plura obstant impedimenta, si vnum remoueatur, alia remanent, *cap. ex tuarum, de author. & vs. pall. cap. pastoralis de priuileg. Gemin. cons. 33. nu. 8. Put. decis. 109. lib. 1.* ac propterea, habilitatio in vno non pręsupponit habilitatem in alijs, *cap. non potest, §. illud. de preb. in 6.* Vnde tot requiruntur dispensationes, quot sunt impedimenta, & obstacula, *Cassad. decis. 9. num. 4. de preb. Rot. decis. 233. num. 22. p. 1. diuers. Menoch. de arbitr. lib. 2. Centuria 3. casu 203. num. 13. Nauar. cons. 17. de rescrip.* Regulariter enim, quando sunt plura obstacula non sufficit clausula generalis, sed de omnibus defectibus facienda est mentio, *Bald. in l. 1. num. 12. C. de furt Gonz. ad reg. 8. Cancell. glos. 13. à nu. 81. ad fin.* quæ quidem omnia impedimenta docet nos notorius stylus debere omninò exprimi, tam in casibus publicis in vtroquè foro, quàm in occultis pro foro conscientiæ tantùm, & plura huic *praxi congrua congero in 2. tom. mei prax. benef. lib. 8. cap. 13. à num. 21. ad 31.*

SVMMARIVM

1 *Apostata, arcetur, etiam à minoribus ordinibus.*
2 *Dispensat solus Papa cum apostatis.*
3 *Apostasia, triplex, & declaratur.*
4 *Clerici, quinam adnumerentur inter apostatas.*
5 *Ordo sacer, est species Religionis.*

6 *Apostata, non promouendus ad ordinem, aut Dignitatem.*
7 *Etiam reconciliatus suo Superiori, eget dispensatione.*
8 *Et quomodo eum eo dispensetur.*
9 *Apostata datur absolutio cum dispensatione, & licentia transferendi, & quomodo.*
10 *Dispensatio, quomodo apostatis detur per Sacram Pœnitentiariam.*
11 *Et quomodo in vtroque foro.*
12 *Religioso, quando detur licentia manendi extra Monasterium in habitu sæculari.*
13 *Nec licentia datur quandoque pro necessitate parentum.*
14 *Quibus de iure naturæ opem ferre tenetur.*
15 *Hac tamen licentia non ita passim Religioso conceditur.*
16 *Religiosus Superior non potest dispensare contra ius.*
17 *Constitutio Pauli IIII. quid statuerit contra apostatas.*
18 *Apostata à fide, an, & quomodo dispensentur.*
19 *Apostata à Romana Curia absenti, quomodo dentur absolutio, & dispensatio.*

Praxis Dispensationis cum apostatis.

CAP. XIII.

1 Postatam, etiam qui, scilicet à fide vniuersa recedit, plusquàm hæreticũ esse, immò penitus infidelẽ; ac propterea ab ordinibus etiam minoribus, & à communione Ecclesiæ arceri, omnique irregularitate notari, neminem latet *Sylu. in verbo irregularitas, q. 5.* &
2 cum eo, nemo præter Papam, dispensare potest. *Innoc. in cap. 1. de Apost.*
3 Est autem triplex apostasia, iuxta *glos. solemnem, & receptam in cap. 1. de apostat.* Scilicet, à fide, vt dictum est, ab obedientia, & ab ordine, vel religione, *Nau. cõs. 1. n. 3. eod. tit.* Quia vero nostra praxis ꝓ nũc versatur circa dispensationem cũ apostatis à religione, dicendum est, quod
4 inter hos apostatas adnumerantur etiam illi clerici, qui in sacris sunt ordinibus constituti, si habitum, & tonsuram, ac clericalem disciplinam deponant: omnes enim isti fiunt propterea irregulares, *glos.*
5 *in cap. penult. 50. dist.* quandoquidem Sacer ordo est species religionis; vnde sicut religiosi apostatant, non seruantes monachatum, ita, & clerici prędicti, vt per *Abb. in c. tuæ de apostat. Maiol. de irregul. lib. 5. cap. 34. num. 4.*

Et qa inter cęteras pœnas, quas à Religione apostatantes incurrunt, ea est, vt ip-
6 si interim ad ordinem, vel dignitatem promoueri non possint, *vt in cap. fin. de Apost. Vgol. de irreg. cap. 36. §. 4. Maiolus lib. 5. c. 31. relati à Bonac. de cons. disp. 7. q. 3. p. 7. n. 7* & si recipit Sacrum ordinem, li-
7 cèt postea reconcilietur suo superiori, & suscipiat pœnitentiam, sine tamen dispensatione, non poterit in suscepto ordine ministrare, *Burgas. de irreg. p. 6. tit. de apostat. num. 7.*

Ideò pro supradictis apostatis in dies emanant absolutiones, & dispensationes, duplici modo; nimirum, per Datariam in vtroque foro, ac ꝑ Officium Sacrę Pœnitentiariæ in foro conscientiæ tantùm.

Primo modo, omissa formula supplicationis, tanquam minus necessaria, com-
8 mittitur Ordinario, qui, ipso Oratore ab exequutione suorum ordinũ arbitrio eiusdem Ordinarij, suspenso, eundem, postquàm redierit, & habitum regularem reassumpserit, absoluat, & cum eo dispenset: impositaque ei pœnitentia salutari, & salua regulari disciplina.

9 Datur quandoque absolutio cum dispensatione, etiam cũ licentia se transferendi, quæ committitur Superiori Ordinis, ad quem Oratorem transferri contigerit, cum decreto, vt postquàm translatus fuerit, & vitam regularem in claustro ducere statuerit, & promiserit, eum absoluat, & cum eo dispenset, Et dummodo, translatio fiat intra sex menses: & cum Orator est ex Ordine Mendicantium, addi consueuit, vt si ille exacta diligentia facta non inuenerit locum in Mendicantibus, ad quorum Ordinem transire valeat, eo casu transire possit ad alios non Mendicantes; non tamen ad aliquam ex militijs regularibus, nec ad Hospi-

Hospitale Sancti Spiritus in Saxia de Vrbe, seu Religionem Sancti Antonij Viennen, neque ad aliquam eorundem Hospitalis, & Ordinis domum,& sine spe beneficiorum.

Itidem, aliquando datur cnm clausula, Dummodo intra annum proximum transeat ad aliquam Domum cuiusuis Ordinis Mendicantinm paris,vel strictioris regularis obseruantiæ, vbi beneuolos inuenerit receptores; alioquin talis gratia nulla sit:& committitur Superiori Domus, in quam Oratorem recipi contigerit,qui eundem Oratorem,postquam receptus fuerit, & ibi vitam regularem ducere statuerit, & promiserit,absoluat, ac cum eo dispenset; imposita sibi aliqua pœnitentia salutari, ipsoque ab exequutione Sacrorum ordinum, ac voce actiua,& passiua ad integrum triennium, & deinde, arbitrio eiusdem Superioris, suspenso.

Secundo autem modo, in vim facultatis concessæ per Gregorium XIII. Maiori Pœnitentiario, per Officium Sacræ
10 Pœnitentiariæ dispensatur,seù dispensari mandatur, cum expediens videbitur, etiam in pristinum statum restituendo, sed in foro conscientiæ tantùm,cum apostatis, super quacùnque irregularitate, inhabilitate defectu,& infamia. Et antea Pius V. pariter Maiori Pœnitentiario cõcessit,vt apostatis, qui volunt redire ad suam Religionem, & à suis Superioribus non recipiuntur,postquam eam, quam debent, diligentiam adhibuerint, dare possit facultatem transenndi ad Carthusianos, vel Eremitas Camaldulenses,vel Capuccinos.

Et licèt aliquando, iuxta facti contingentiam detur ab ipso Officio Sacræ Pœnitentiariæ,absolutio, & dispensatio desuper in foro consciẽtiæ tãtùm, dantur ibi
11 illæ etiam in vtroque foro; ac propterea committuntur litteræ Superiori Religionis:exempli gratia,pro Religioso, q post emissam professionem, à sua Religione, absq;Superioris licẽtia,recessit,habitu regulari etiam dimisso; nũc verò petit ad aliam Religionem se transferre; propter quod committitur supradicto Superiori, quatenus, ipsum Oratorem à quibusuis sententiis censuris, & pœnis Ecclesiasticis, quas propter præmissa quomodolibet incurrit, apostasiæ nota, & excessibus huiusmodi in vtroque foro,ad effectum infrascriptum dumtaxat absoluat, iniuncta pœnitentia salutari &c. ac cum eodem Oratore, vt præmissis non obstantibus, Religionẽ à Sede Apostolica approbatã, vbi beneuolos inuenerit receptores, ingredi in ea professionem de nouo emittere, ibique quoad vixerit, remanere, & perseuerare licitè valeat, misericorditer dispenset, Ita quod à Superioribus primodictæ Religionis, reuocari, ac desuper molestari nequeat,Non obstantibus præmissis &c. Et addi hic, etiam consueuit, vt si dictus Orator intra quatuor proximos menses secundodictam Religionem ingressus non fuerit, nihil ipsi concessæ litteræ suffragentur.

Quia verò contingit quandoq; Religiosum,post emissam professionem in sua Religione, ad aliam de facto absque Superioris sui licentia, se transferre; ac propterea petere, vt in secundodicta Religione remanere possit,datur hæc illi facultas,per quam suo Superiori committitur, vt Oratorem absoluat in vtroque foro, ipsoque ab exequutione suorum ordinum,suspenso; & cum eodem,vt præmissis non obstantibus, in secundodicta Religione remanere, ibique professionem, quatenus opus sit,de nouo emittere possit; ac post emissam professionem, suffragantibus sibi meritis,dispenset: ita quod à Superioribus primodictæ Religionis reuocari, & desuper molestari nequeat, Non obstantibus præmissis,nec non Ordinum statutis &c.

Per idem Sacræ Pœnitentiariæ Officium conceditur Religioso, qui certis ex causis de sua Religione, quam professus est, exire cupit, vt possit ad aliam se transferre,& in ea professionem de nouo emittere,ibique quoad vixerit, remanere, & perseuerare valeat, & cum eo dispensatur in vtroque foro, cum derogatione statutorum, aliorumque contrariorum,vt supra; hoc insuper in suis litteris adiecto, vt ille non prius discedat à Religione,quàm certus sit,se in alia Religione receptum iri,& statim illam,recta via ingrediatur; permansurus in ea sub regulari obseruantia: neque aliter illi huiusmodi litteræ suffragentur.

Et ad instantiam Superiorum Religionis supplicantium, per ipsum Officium conceditur,etiam alicui ex ipsis Superioribus, vt possit religioso concedere licentiam manendi extra Monasterium in
12 habitu presbyteri sæcularis, ob graues infirmitates; eique committitur, quatenus si est ita,neque eiusdem Religiosi saluti in illo ordine cõmodè, aut sine alio-

rum

rum perturbatione, prouideri possit, cum eodem, quod infirmitatibus prædictis durantibus, in sæculo, sub habitu presbyteri sæcularis (seruatis tamen substantialibus ipsius Religionis) sub Obedientia Ordinarij loci degendo, donec à suis Superioribus reuocetur, remanere: & quæ sibi pia fidelium largitione, vel aliàs honestè obuenient, in suos vsus conuertere licitè possit, misericorditer dispenset, eique, si aliud non obstet, licentiā impartiatur.

Consueuit etiam Religionis Superiori, qui supplicauit pro Oratore Religioso, tribui facultas, vt ipsi Religioso concedat licentiam manendi extra Monasterium,
13 ad effectum subueniendi parentibus in extrema paupertate constitutis; & interim maneat sub obedientia Ordinarij, vt dictum est supra; & cessantibus eorundem parentum necessitatibus ad Monasterium reuertatur.

Quam quidem causam, si vera sit, tanquam rationi consonam, videmus pro huiusmodi Religiosis, siue per Datariam, siuè per Officium Sacræ Pœnitentiariæ
14 admitti; iure, etenim naturæ, tenemur parentibus opem ferre, per *tex. in l. velut, ff. de iust. & iur.* quinimmò, etiam propter infirmitatem suorum, licet cuique festinanter, etiam Papa insalutato, recedere, vt *in cap. communis, & ibi not. glos. 23 dist.* vt etiam infra dicemus.

Circa tamen huiusmodi licentiam mo-
15 randi extra, est sciendum, eam non ita passim, sed maximis laboribus, & sudoribus impetrari, tam per Datariam, quàm per supradictum Officium Sacræ Pœnitentiariæ, licèt grauissima, & iusta causa interueniente, vt in *cap. ex rescripto, de iureiur.* sine qua, data, neque valet, tan-
16 toque minus id poterit Superior Religionis, qui nullo modo potest dispensare contra ius, *cap non est, de vot. & ibi glos. & DD. Rebuff. in praxi tit. de dispens. cum regular. fa.* ac propterea, optima ratione frequenter licentię huiusmodi denegan-
17 tur, præsertim, cum circa id vigeat *Constitut. Pauli IV.* contra omnes religiosos vagantes, & apostatas, seu fictè, vel malè aut nulliter dispe[n]satos, cum quibus, præcipitur esse cum maximo rigore procedendum, nam, si debitam ad id, dispensationem non obtinuerint cum legitimis causis, & processibus, siue cum habitu monachali, siuè sine illo, incedant, sunt excommunicati, & pro apostatis habentur, *vt in cap. placuit, 2. 16. q. 1. & in cap. 2. ne cler. vel mon. in 6.*

Cum apostatis verò à fide (vt pauca hic circa hanc praxim referam) regula
19 est secundum stylum Curiæ, vt difficilius dispensetur cum iam promotis, quàm cum promouendis; quandoquidem laici benè poterunt, post pœnitentiam condignum, dispensari, vt ordinentur, susceptosque ordines exerceant; iam verò promoti, susceptos ordines exercere non possunt; *cap. presbyteros, 50. dist.*

Et secundum notoriam praxim, quan-
19 do dispensatur cum Oratore à Romana Curia absente, committitur absolutio ab hæresi, Inquisitoribus illarum partium, vt absoluant, & dispensent super irregularitate in hæresi contracta, cum hæreticis, vel suspectis, redeuntibus ad gremium Ecclesiæ, in vim facultatis sibi concessæ à Clemente VII. teste *Mandos. in praxi Signat. grat. tit. absolutio ab hæresi, vers. 1.* qui vltra absolutionem, ait, quod hæreticis datur etiam aliquando rehabilitatio, vel dispensatio à solo Summo Pontifice: scimus tamen hanc dispensationem, & rehabilitationem non dari ab ipso Papa, nisi re plenè discussa in Congregatione Sanctæ Inquisitionis.

SVMMARIVM.

1 *Regularium apostatarum, & eiectorum decreta Sac. Congreg.*
2 *Regularium eiectionis formula.*
3 *Eiecti, dispensantur super ieiunio, & carceribus, ex causa.*
4 *Et quomodo eis relaxetur suspensio.*
5 *Regularibus, quomodo, & quando permittatur habitum dimittere.*
6 *Professio regularis, quibus ex causis irritetur.*
7 *Vis, & metus, quomodo probandi, ad irritandam professionem.*
8 *Metus cadens in constantem virum, qualis.*
9 *Metus minor in muliere, quàm in masculo requiritur ad annullandam professionem.*
10 *Metus, probatur inspecta qualitate personę.*
11 *Testibus duobus de metu magis creditur, quàm mille de spontanea voluntate.*

Con-

ab

ab illo die, quo ignorabat inualiditatem professionis.

56 *Religiosus in sacris ordinibus constitutus, annullando professionem remanet suspensus, donec habuerit patrimonium, siuè beneficium.*

Praxis Dispensationis cum eiectis à Religione.

C A P. XIV.

QVo verò ad cœteros Regulares apostatas, & eiectos, vigent hodie decreta Sacræ Congregationis Concilij, quibus modus, siuè forma Religionum Superioribus præscribitur regulares ipsos eijciendi à Religione, ac eis præsertim indicitur pœna suspensionis ab exequutione suorum ordinum susceptorum, ac pro illius relaxatione, recurritur ad Sedem Apostolicam: proinde, vt aliqua circa hoc, ad praxim pertinentia, afferamus, prçmittendos duximus ipsorum decretorum tenorçs, qui tales sunt, vt sequitur, videlicet.

DECRETA S. CONGREGATIONIS CONCILII DE *Regularibus Apostatis, & Eiectis.*

SACRA *Congregatio Cardinalium Concilij Trid. Interpretum, Regularium eiectorum, & fugitiuorum statui consulere, illorumq. scandala summouere, & succrescentem numerum frangere, operæ pretium existimans, auditis Religionum Superioribus, req. diligentissimè perpensa, communicato etiàm consilio cum S. D. N. Vrbano viij. atque ex peculiari Sanctitatis Suæ facultate, infrascripta decreta edidit.*

Ac primò, vt infecta semina, è quibus praui eiusmodi fructus potissimum, prodeunt, deinceps nè serantur in vinea Domini, censuit, esse innouandas, & Sanctissimi authoritate innouat Constitutiones, & Decreta generalia san. me. Clementis viij. ad Regularium reformationem, ac Nouitiorum receptionem, professionem, atque institutionem spectantia, districtèq. præcipit Generalibus, atque alijs omnibus Ordinum Superioribus, vt illa exactè obseruent, atque, vt obseruentur, efficiant, sub pœnis statutis in ijsdem Constitutionibus. A quibus tamen excipiendum censuit, caput illud, quo decernitur, ne in Conuentibus, seu Monasterijs ad Nouitios recipiendos hactenus designatis, & approbatis, seu imposterum designandis, & approbandis Nouitij ad habitum vllatenus recipi possint, nisi priùs à Congregatione Reformationis Apostolica, vel à proprijs locorum Ordinarijs expressè, & nominatim approbati fuerint. A cuius quidem decreti obseruatione Sacra Congregatio iustis de causis censuit Regulares esse absoluendos, prout, authoritate Sanctissimi Domini Nostri, absoluit, atque eximit.

Deindè, vt apostatandi opportunitas Regularibus præripiatur, statuit, vt de cætero nullus permittatur ad arctiorem Religionem transire, nisi priùs Superiori legitimè constiterit, eam Religionem paratam esse illum recipere, qui licentiam petit, tumq. regularis rectà uia se transferat ad arctiorem. Quod vt re ipsa adimpleatur, idem Superior omni studio, ac diligentia inuigilet.

Rursus statuit, vt fugitiui, & Apostatæ, siue habitum regularem deferant, siue non, possint, ac debeant ab Episcopo loci, vbi, moram trabunt, in carceres conijci, ac Superioribus Regularibus consignari secundùm regularia instituta puniendi, vtque ipsi quoquè Superiores teneantur eos perquirere, ad religionem reducere atque efficere, vt apprehendantur; salua tamen in omnibus facultate Ordinarijs locorum attributa decreto Concil. Cap. 3. sess 6. *Quod si Apostata huiusmodi citrà montes infra quatuor, vltrà montes verò infra octo menses à præsentis Decreti publicatione incohoandos, sua spontè ad suam quisque Religionem redierit, tum pœnarum omnium ipsis propter Apostasiam inflictarum, aut infligendarum remissionem, atque impunitatem*

tatem assequantur;ita tamen,vt debeant a Superiore absolutionē humiliter petere, & coram eo culpam fateri, atque emendationem polliceri; Superior verò è contra benignè illos teneatur excipere, ab huiusmodi pœnis absoluere, & paterna charitate complecti.

Ad hæc, vt in posterum è Religionibus nullus legitimè professus eijci possit, nisi sit verè incorrigibilis,verè autem incorrigibilis minimè censeatur, nisi non solùm concurrant ea omnia,quæ ad hoc ex iuris communis dispositione requiruntur,sublatis hac in parte Statutis, & Constitutionibus cuiusque Religionis, & Ordinis, etiam à Sede Apostolica approbatis, & confirmatis; verùm etiam vnius anni spatio in ieiunio, & pœnitentia probetur in carceribus, proindeq. vnaquaque Religio priuatos habeat carceres in qualibet saltem Prouincia. Elapso autem anno, si nihilominus non resipuerit, sed animo indurato in sua peruicacia perseuerauerit, ne contagione pestifera plurimos perdat,tamquam pecus morbida,ac membrum putre eijci tandem possit,sed ab ipsomet Generali tantum de consilio, & assensu sex Patrum ex grauioribus Religionis eligendis in singulis Capitulis,vel Congregationibus generalibus; tumq. nonnisi instructo secundum eorum stylum,& Constitutiones processu, & plenè probatis causis expulsionis ad Sacrorum Canonum præscriptum. Intereà tamen vsque ad primum generale Capitulum, seu Congregationem proxime celebrandam, si quempiam ex iustis,& necessarijs causis expellere oportebit,eiectio fieri possit à Generali cum consilio,& assensu sex Patrum,vt supra,quos idemmet Generalis eligere debeat infra quatuor menses à præsentis Decreti publicatione; seruata tamen in reliquis forma superius præscripta. Sic verò eiecti,quandiù non redierint ad Religionem,in habitu clericali incedant,atque Ordinarij loci iurisdictioni,& obedientiæ subsint; proindeque Generalis illicò expulsionis sententiam eidem Ordinario notificare teneatur. Cæterùm Sacra Congregatio Religionum Superiores seriò admonet, ac per Iesu Christi viscera obtestatur,vt,memores paternæ charitatis,& mansuetudinis,quam profitentur,nihil intentatum relinquant,vt lucrentur animas fratrum suorum ferè in profundum malorum delapsas,antequam grauissimum, atque extremum expulsionis remedium experiantur. Idq. eo magis,quod subditorum sanguinem, qui ex malo negligentium, & sui officij immemorum Prælatorum regimine peribunt,Dominus Noster Iesus Christus in supremo Dei iudicio de eorundem Prælatorum manibus sit requisiturus.

Præterea statuit,vt ijdem Superiores nemini ex Religiosis expulsis, literas testimoniales concedant, illos ad Sedem Apostolicam reijcientes, vel iubentes aliam ingredi Religionem.

Item, vt eiecti,extra Religionem degentes,sint perpetuò suspensi ab exercitio Ordinum, sublata Ordinarijs locorum facultate, dictam suspensionem relaxandi, aut moderandi.

Ac postremò censuit, esse innouandam, & sua Beatitudinis authoritate innouat Constitutionem fel. rec. Gregorij Noni, *relatam* in cap. fin. extra, de regul. *ac præterea declarat,eam Constitutionem in ijs quoquè vendicare sibi locum, seruandamq esse,qui iustè, diffinitiueq. ac iuris ordine seruato expulsi fuerint; dummodò tamen in expulsis huiusmodi subsit spes eiusdem emendationis ex literis saltèm testimonialibus Ordinarij, cuius conscientiam in his literis concedendis Sacra Congregatio seriò onerauit.*

Ne qua verò difficultas in suprascriptis decretis, & ordinationibus exequendis suboriatur, Sacra Congregatio,Sanctissimo Domino Nostro annuente; atque approbante,vniuersis Generalibus,Prouincialibus,Commissarijs, Ministris, Præsidentibus, Abbatibus, Prioribus, Præpositis, Guardianis,Vicarijs,& quibuscunque alijs Superioribus quorumcunque Ordinum, vel Congregationum, *Monasteriorum, Conuentuum, Collegiorum, Domorum,ac locorum Regularium vbique locorum existentium*

iniun-

iniungit, serioq. mãdat, vt illa diligenter obseruent, atq. obseruari procurent in omnibus Cęnobijs, ac Monasterijs, Collegijs, ac Domibus quorumcunque Monachorum, ac Regularium vbiquè locorum existentibus, efficiantq. vt tàm Decreta supradicta fel. rec. Clementis viij. quàm præsentes Ordinationes in singulis eiusmodi locis bis saltem in anno legantur in publica mensa.

Si quis verò ipsorum aduersus ea, quæ superiùs præscripta sunt, vel eorum aliquid, quoquo modo facere, vel moliri præsumpserit, ipso facto pęnam incurrat priuationis omnium officiorum, quę tunc obtinebit; vocisq. & actiuæ, & passiuę, ac perpetuæ inhabilitatis ad illa in posterùm obtinenda, pęnaq. huiusmodi sit Sanctitati Suę, ac Sedi Apostolicę reseruata: ijsdem Superioribus, etiam Generalibus, & Protectoribus illam moderandi, seu relaxandi, potestate penitus interdicta, & nihilominùs sit irritum, & inane quicquid secùs, à quoquam actum extiterit. Non obstantibus Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis in fauorem quarumcunq. personarum, atque Ordinum, tàm Mendicantium, quàm non Mendicantium, Congregationum, Monasteriorum, Conuentuum, Domorum, ac locorum Regularium quorumcunque, nec non illorum etiam iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis statutis, vel consuetudinibus etiam immemorabilibus, exemptionibus quoque, indultis, & priuilegijs, etiam in corpore iuris clausis, aut ex causa, uel titulo oneroso, vel in limine fundationis concessis, etiam Mari Magno, seu Bulla aurea, aut alias nuncupatis, sub quibuscunque tenoribus, & formis, & cum quibusuis etiam derogatoriarum derogatorijs alijsq. efficacioribus, & insolitis clausulis, necnon irritantibus decretis, etiam Motu proprio, & ex certa scientia, ac de Apostolica potestatis plenitudine, aut aliàs quomodolibet, etiam per viam communicationis, seu extensionis concessis, & iteratis vicibus approbatis, & innouatis, etiamsi pro illorum sufficienti derogatione, de illis, eorumq. totis tenoribus, & formis, specialis, & indiuidua, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio, seu quauis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma seruanda esset, tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus, omisso, & forma in illis tradita obseruata, inserti forent, præsentibus pro expressis habens, quibus quoad ea, quę supradictis quomodolibèt aduersantur, illis aliàs in suo robore permansuris, specialiter, & expressè, Sanctitatis sua authoritate, derogat, cęterisq. contrarijs quibuscunque. Dat. Romę die 21. Septembris 1624.

C. Card. de Torres.

Locus † sigilli

Prosper Fagnanus S. Congr. Secr.

Ad quorum quidem decretorum præscriptum, casu eueniente huiusmodi eiectionis, seruatis seruandis, fertur super
2 hac re Superiorum sententia, per quam dicitur, & pronunciatur, talem N. fore, & esse eijciendum à Religione N. necnon exuendum vestibus, & habitu dictæ Religionis, cum declarando suspensum ab exequutione suorum ordinum: reseruata tamen facultate dictam suspensionem relaxandi, ac cum eodem eiecto dispensandi, Summo Pontifici, seu Eminentissimis Cardinalibus Sacr. Congreg. Episcoporum, & Regularium: ita quod ipse eiectus, à die suæ eiectionis, & in posterum, remaneat subditus Ordinarijs locorum.

Verùm, licèt pro seruanda forma decreti huiusmodi eiectionis, requiratur, quod eijciendus, vnius anni spatio, in ieiunio, & pęnitentia probetur in carceribus; consueuit nihilominus Summus
3 Pontifex, super huiusmodi ieiunio, & carceribus, præuijs, etiam litteris in forma Breuis, dispensare, quatenus legitimæ causæ ad id afferantur, per quas ipse Papa inducatur ad sic dispensandum.

Cœterum autem, vbi ad præmissa minimè

mè dispensatum fuerit: ac proindè eiectionis sententia, seruata, ad vnguem forma prædictorum decretorum, feratur, formabitur ea tenoris sequentis, videlicet.

Christi nomine inuocato, Nos N. Præpositus Generalis talis Religionis cum consilio, & assensu infrascriptorum sex Patrum in vltimo nostro Capitulo generali ad hoc electorum, videlicet A.B.C.D E.F. Visis, & consideratis omnibus, & singulis, quæ continentur in processu formato coram nobis super incorrigibilitate D. N. nostræ Religionis professi, qui in sæculo vocabatur B. talis Diœcesis: consideratáq. eius peruicacia, & vera incorrigibilitate; & cum etiam vnius anni spatio in ieiunio, & pœnitentia, cum probauerimus in carceribus ad præscriptum Decreti Sacræ Congregationis de Regular. Apostat., & eiectis: & cum adhuc animo indurato in sua peruicacia perseueret, ne contagione pestifera plurimos perdat, tanquam pecus morbida, ac membrum putridum, Deum præ oculis habentes, vt de illius vultu, nostrum iudicium prodeat, & oculi nostri videant æquitatem, per hanc nostram diffinitiuam sententiam, quam in his scriptis ferimus.

Christi nomine repetito, sententiamus, declaramus, pronunciamus, atque diffinimus, dictum D. N. esse verum incorrigibilem, & vti talem à nostra Religione esse eÿciendum, ideoq; illum per hanc nostram diffinitiuam sententiam à nostra Religione eÿcimus, & eiectum esse declaramus. Admonentes eundem nullatenus liberum à uotis inter nos emissis remanere; & extra Religionem degentem, esse perpetuò suspensum ab exequutione ordinum; esseque subditum Ordinario loci; cui est interdicta facultas relaxandi, aut moderandi dictam suspensionem per Decretum Sacræ Congregationis super hoc habitum die 21. Septembris 1624. Et quandiu in Religionem non redierit, in habitu clericali incedat: & habitu nostræ Religionis nullo modo, & tempore vtatur, sub pœna falsi, & alÿs latis contra eos, qui mentitè habitum alicuius Religionis assumunt. Iniungentes eidem, vt quamprimùm Diœcesano suo se præsentet, eiusque iurisdictioni, & obedientiæ subiaceat, vt in dicto Decreto Sacræ Congregationis mandatur.

Lecta, lata, & publicata fuit hæc sententia sedentibus pro Tribunali, in tali loco, die 18. mensis Februarÿ 1638. Præsentibus N. & N. testibus ad hoc vocatis.

D. N. Præpositus Generalis.

Et subscribatur à singulis sex Patribus; dicatque vnusquisque.
Ego D. B. ad hoc deputatus à Capitulo generali, Consilium, & assensum præbui.

D. A. Actuarius.

Quam quidem formulam ad verbum transumpsi ex *praxi erim. Can. Admod. R.P.D. Marcelli Megalÿ Squillacensis Clerici Regularis*, viri quidem, doctrina insignis, summaque laude digni, *cap. 21. num. 9.* qui ibi pro hac praxi subdit, quod lecta, & publicata sententia, statim detur illius copia ipsi incorrigibili; qui exuatur habitu regulari, & in dutus habitu clerici sæcularis, eijciatur de facto; & expulsionis sententia notificetur Ordinario. Ciuis quidem sententiæ vigore, neque Religio potest compellere eiectum ad redeundum, neque eiectus pœnitens, Religionem, ad illum recipiendum; cum iam vtriusque obligatio, scilicet Religionis, & eiecti sit soluta, *id. Megal. loc. cit. num. 10. circa med.*

4 Postmodum verò, per eundem eiectum, cupientem in suos ordines etiam in altaris ministerio ministrare, quatenus ad presbyteratus ordinem promotus existat, habetur recursus ad Sacram Congregationem Regularium, siuè eiusdem Concilij, pro suspensionis huiusmodi relaxatione impetranda; cuius Eminentissimi

tissimi Patres, ipsius Oratoris eiecti, Ordinario, eandem mandant relaxationem, quatenus idem Orator sufficienti patrimonij titulo ad ordines munitus existat; totum tamen negotium eiusdem Ordinarij arbitrio remittentes.

Ipsis regularibus licitè vtplurimùm, & absque aliqua apostasiæ nota, iura per-
5 mittunt è Religione exire, habitumque regularem dimittere: quod profectò ad Concilij Tridentini præscriptum sæpenumero contingere consueuit, cum, nimirum, ibi caueatur, quod quicunque regularis prætendat se per uim, & metum, ingressum esse religionem, aut etiam dicat, ante ætatem debitam professum fuisse, aut quid simile, velitque habitum dimittere quacunque de causa, aut etiam cum habitu discedere sine licentia Superiorum, non audiatur, nisi intra quinquennium tantum à die professionis, & tunc non aliter, nisi causas, quas prætẽderit, deduxerit coram Superiore suo & Ordinario. Quod si antea habitum spõte dimiserit, nullatenus ad allegandum quamcumque causam admittatur, sed ad monasterium redire cogatur, & tanquã apostata puniatur &c. vt *in sess. 25. cap. 19. de regular.*

Pari modo, cum quis professus Reli-
6 gionem, ob non seruatam formam Constitutionum Summorum Pontificum, nulliter professionem ipsam emisit; *Constitutione etenim fel. record. Sixti V.* statutum est circa qualitatem recipiendorum ad Religionem, & statum Regularium, præsertim contra illegitimos, legitimatos, criminosos reddendisque rationibus obnoxios, ad Religionem aliquam transire volentes, *vt in §. volentes*, vbi, districtè prohibetur, ne illegitimi procreati ex incestu, aut ex Sacrilegio, quorum, scilicet parentes, consanguinitate, vel affinitate, intra tertium gradum inuicem coniuncti fuerint, vel quorum alteruter parens castitatem Deo vouerit, etiam Apostolica, Imperiali, vel Regia, aut quamuis alia authoritate legitimati, aut natalibus restituti, ad aliquam quorumcunque Ordinum etiam Mendicantium, & non Mendicantium, Fratrum, Monachorum, Eremitarum, vel Canonicorum, aut Clericorum Regularium, Congregationum, aut Hospitalium Religionem, neque ad habitum, nec professionem Regulares, recipi, vel admitti quoquomodo possint. Quòd si eorum quispiam habitum, post publicationem eiusdem Constitutionis in futurum receperit, vel professionem emiserit, irritam, nullam, inualidam, nulliusque roboris, vel momenti fore, ac nullum exinde, aut ex huiusmodi voto penitus annullato, obligationis vinculo oriri posse: quinimmò illos habitu regulari, ad quem reassumendum perpetuo inhabiles sint, quam primum exui, & ab ipsa Religione eijci, exterminarique debere, vt in *d. Cta Constitutione*, quæ incipit, *Cum de omnibus, sub Dat. Romæ Sexto Kal. Decembris* 1578.

Necnon decretum similis recordationis *Clementis VIII. de* Nouitijs ad habitum regularem, & professionem non admittendis, nisi in Conuentibus designatis; quod incipit, *Regularis disciplinæ sub* Dat. *Romæ Die 12. Martij 1596.* per aliud eiusdem Clementis decretum, quod incipit, *Sanctissimus in Christo pater*, renouatum sub *Dat. Romæ apud S. Marcum, Die 22. mensis Iunij 1699.* in quo præcipit omnibus Generalibus, Prouincialibus, Commissarijs, Ministris, cæterisque Superioribus Conuentuum intra Italiæ, & Insularum adiacentium fines existentium quibuscunque, & quorumcunque Ordinum Mendicantium, vt de cætero neminem, sub quouis prætextu, aut colore, ad habitum regularem admittant, nisi in Conuentibus, sua authoritate in vnaquaque Prouincia designandis, Volens propterea receptiones, & professiones quaslibet eorum, qui, contra huiusmodi decretũ admissi fuerint, nullas, & irritas esse ad quemcumque effectum,

Ac etiam cum quis per uim, & metum fuerit ingressus Religionem, vt *ex eod. Conc. d. cap. 19.* illum inquam metum, qui cadere poterat in constantem virum. Et cum ista sit vna ex frequentioribus causis, ex quibus datur rescriptum, vt notum est omnibus Curialibus, ac vtplurimum ob defectum probationum huiusmodi causæ, illud frustratorium redditur, videndum erit prius quando vis, & metus prædicti dicantur cadere in constantem virum, adeò vt sit causa sufficiens ad irritãdam professionem; & quomodo probetur.

7 Probari autem talis metus dicitur, non modo stantibus protestationibus ingredientis Religionem, sæpè iteratis, quæ in hoc maximè conferunt, iuxta *doctr. Angel. in l metum, la 3. ff quod met. cau. Dec. in cap. fin. sub num. 21. vers. bene verum*

rum est, de appell. Rip. in cap. cum M. Ferrarien. sub num. 93 vers. protestatio enim, de constit. Natt. cons. 50. num. 18. & concurrentibus coniecturis, & inditijs, eum plenè probant, Bald. in cap. qualcausa, nu. 4. in fin. de his, qua vi, met. cau. fi. sed etiam considerata qualitate personæ, tàm incutientis, quàm patientis metum, Calderin. cons. 1. eod. tit. maxime si metum incutientes, erant potentes, sæueri, irati, & minantes, solitique minas exequi contra oppugnantes eorum voluntatem; & licèt dicant nonnulli, quod metus reuerentialis non sufficit probari in genere, sed probandus sit in specie, satis nihilominus probari dicitur, quando cum eo concurrunt alia metus indicia, & adminicula, Bald. in l. si cognite, ff. de rit. nup. Rot. in vna Valentin. professionis, 12. Aprilis 1570. coram Cardinale Lancellotto: nec ad id requiruntur minæ mortis, aut corporis cruciatus; cum sufficiat metus cadens in constantem virum, cap. consultationi, de spons. & in dubio, vt dignoscatur qualis debeat esse

8 metus cadens in constantem virum, relinquitur arbitrio iudicis: & ista est communis omnium DD. sententia, & probatur ex l 3. ff ex quib. cau. maio. per hæc verba, sed non sufficit quolibet terrore adductum timuisse, sed huius rei disquisitio, iudicis est: hoc quidem optima ratione: quandoquidem non omnes casus, ex quibus similis metus infertur, possunt nnmerari, glos in cap cum dilectus, verbo, metum, de his qua vi. Archid. in cap. vn. eod. tit. lib. 6. num. 4. & ibi Franc. num. 9. vbi ait, quod in omni casu iudicis arbitrio relinquitur, quis dicatur iustus metus, Bald. in l. interpositas, num. 3. Cod. de transact. Sylu. verbo, metus, quæst. 1. Couar. 4 decret. 2. p. cap. 3. num. 3. & 4. Nauar in Sum. cap. 22. num. 51. vers. secundū & dixit Cald. d. cons. 1. in princip. hoc tit. metum iustum iudicari ex circumstantijs, non modò cruciatuum corporis continentibus, verùm etiam, quæ continent verba comminatoria, maximè mortis, Alex. cons. 156. num. 20. lib. 5. attamen ait Felin. in cap. causam matrimonij, sub num. 4. vers. quod talis reuerentia. de off. deleg. quod reuerentia cum terribilitate personæ sufficit pro iusto metu, & optimè tradit Alber. in rubr. ff. ex quib. cau. maior. num. 1. quod timor iustus ex affectu metuentis dignoscitur, ac insta metus suspicio sufficit pro metu, Bald. in l fin. num. 7. C. de iur. delibir.

Hoc quidem, quoad metum viro incussum. Sed cum sæpè contingat, etiam moniales nulliter professas, adhuc per vim, & metum, petere commissiones huiusmodi nullitatis, propterea dicendum est,

9 minorem metum requiri in muliere, quàm in masculo, inxta glos. commniter receptam, & practicatam in cap. cum olim, in verbo, metus, de spons. quandoquidem facilius in fragiliori sexu metus toleratur, & præsumitur, Aret. cons. 24. num. 7. & in debiliori persona, minor metus sufficit, Imol. in cap. cum dilectus, num. 8. de his. qua vi, met. vnde dixit Butr. in d. cap. consultationi, in 4. notab. & Abb. num. 4 de spons. non esse verum, quod in muliere requiratur metus, qui cadere potest in constantem virum, cum ille sufficiat, qui cadit in constantem mulierem, Boer. decis. 100. num 2. in fin. vbi ait, quod licèt metus debeat esse talis, qui cadat in constantem virum, per glos in d. cap. cum dilectus, tamen magis excusat mulierem, quàm virum, quia non tantus requiritur, sicut in viro, vt not. glos. in cap. cum locum de spons. si enim aliter esset dicendum, nimirum, quod tam in fœmina, quàm in viro requireretur metus cadens in constantem virum, parum

10 operareretur regula illa, quod metus probatur inspecta qualitate personæ, prout dixit Bald. in cap. super eo, de testib. vt per Ludou. f. decis. 384. per tot. & cum metus sit difficilis probationis, vt per Menochi de arbitr. iud. casu 116. num. 17. & dixit Rota in vna Nicæn. matrimonij 6. Martij 1587. coram Card. Seraphino, tam ex parte illum patientis, cum in eius animo sit reconditus, vndè dicitur metus, tanquam mentem terrens, Butr. in cap. ad audientiam, num. 14 de his, qua met. quam ex parte inferentis, cum secretò, & clam inferatur, præsertim quando filiæ à patre infertur, secum habitanti, Corn. cons. 124. num 4. lib. 3. maximè quando pater est multum terribilis, asper, & sæuerus; quæ quidem qualitas in persona, cui debetur reuerentia, est multum considerabilis; prout eam magnifecit Rota in vna Neapolitana, Professionis, 15. Iunij 1598.

11 corā Gypsio propterea leuiores in eo probationes sufficiunt, & plus creditur duobus testibus de huiusmodi metu, & violentia deponentibus, quàm mille de spontanea voluntate, vt voluit Innoc. in cap. super hoc, de renunt. Bald. in l. obseruare, § proficisci quæst. 13. ff. de off. proconsul. Boer. d. decis. 100. nu. 3. sufficiunt etiam

X 2 testes

testes domestici, & aliàs inhabiles, *id. Ludouis. decis. 326. num 5.*

Vt autem hoc decretum in praxim deducamus, ex eo satis patet, quod elapso supradicto quinquennio, non potest, qui per uim, & metum ingressus est religionem, reclamare, etiam si toto quinquennio, eadem causa metus durauerit, vt censuit *Sacra Congregatio Cardinalium supradicti Conc. interpretum die 21. Aug. 1572. & die 10. Decembris eiusdem anni*; quandoquidem idem Concilium, quasi præscriptione quadam, voluit, vt post quinquennium, non audiatur; ac proinde vtatur illa dictione, *tantùm*, quæ de sui natura, excludit aliud tempus, *l. 2. C. de patr. qui fil. distrax. Paris. de resign. benef. lib. 13. q. 5. num. 46. & 47.*

Quinimmò, licèt antea de stylo introductum videretur, vt etiam infra quinquennium pro huiusmodi irritanda professione, ad Romanam Curiam, eiusque Signaturam recurreretur, per quam eiusdem nullitatis declaratio committi consueuerat eo item modo, quo ab ipso Cõcilio statutum est, nimirum Ordinario loci, & Superiori Domus, cum clausula, *Dummodò quinquennium lapsum non sit*, ac indubitanter adhuc etiã potuisse eosdẽ Superiores, absq; speciali rescripto, intra dictum tempus super huiusmodi nullitate pronunciare; ex quo contrarium colligi non potest, ex contextu prædicti Concilij. Attamen hodie omnis prorsus difficultas sublata est; cum *Sacr. Congreg. Concilij*, tàm super hoc, quàm alijs capitibus, circa huiusmodi professionem, quid de cœtero obseruandum sit, statuerit; dum præcipit, quod etiam infra quinquennium requiratur specialis Summi Pontificis cõmissio; cuius quidem decreti tenorẽ, cũ etiã quoad alios casus satis incõcussè seruetur, hic annectere visum est, eo quo sequitur modo, videlicet.

DECRETVM

Sacræ Congregationis Concilij, De nouitijs receptis, & professis contra formam decretorum.

Sanctissimus Dominus Noster Vrbanus Diuina Prouidentia PAPA Octauus.

AD occurrendum motibus, qui possent in Religionibus oriri, occa[...]ne reception is Nouitiorum, & professionis per eos emissæ in Conuentibus non designatis contra formam decretorum sanct. mem. Clementis VIII. de Nouitijs ad habitum, Regularem, & professionem, non admittendis, nisi in Conuentibus designatis, audita, super hoc sententia Sac. Congregationis Concilij*, declarauit, ac decreuit huiusmodi receptos, & professos contrà formam dictorum decretorum, allegantes propterea nullitatem receptionis, & professionis, non posse super huiusmodi nullitate post lapsum quinquennij quoquomodo audiri.*

Quod si aliqui contrà formam præfatorum decretorũ recepti, & professi è Religione infra quinquennium exire, vel Superiores extrà eam respectiue illos eijcere voluerint, eadem Sanctitas sua decreuit, vt tàm ipsi professi, quàm Superiores respectiuè teneantur Iura, quæ sibi fauere visa fuerint, prius deducere coram eadem Sacra Congregatione; quæ ex speciali etiam suæ Sanctitatis facultate super hoc concessa prouidebit. Inhibendo propterea Primatibus, Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, & Prælatis *inferioribus, iurisdictionem exercentibus, ac quibuscunque Iudicibus ordinarijs, & delegatis, etiam causarum Palatij Apostolici Auditoribus, & Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, etiam de latere Legatis, Sedisquè Apostolicæ Nuncijs, ne inposterum in hoc quoquomodo se ingerant absquè speciali eiusdem Sanctitatis commissione, sub pęna ipso facto incurrenda, quoad Episcopos, Archiepiscopos, Patriarchas, & Primates, interdicti ab ingressu Ecclesiæ, quoad Abbates, Pręlatos inferiores, ac alios Iudices prædictos excommunicationis latę sententiæ, quo verò ad Nuncios, & ad Sanctę Romanę Ecclesię Cardinales, etiam de-*

late-

latere Legatos indignationis suę Sanctitatis, & pęnarum arbitrio eiusdem imponendarum.

Si verò ijdem, vt suprà recepti, & professi iuribus suis minimè deductis coram Sacra Congregatione Concilij, & sine illius expressa licentia è Religione exire, vel Superiores Religionis eos eijcere ausi fuerint, ipsi recepti, & professi, tamquam Apostatę puniantur, & pro talibus habeantur; necnon contrà eosdem iuxtà formam decreti de Regularibus Apostatis, & eiectis eiusdem Sanctitatis suę iussu ab eadem Sacra Congregatione sub die xxi. Septembis MDCXXXIV. editi procedatur, & Superiores, qui eiecerint, pęnam suspensionis a Diuinis; necnon priuationis, omnium officiorum, quę tunc obtinebunt, ac perpetuę inhabilitatis ad ea in posterum obtinenda, vocisq; actiuę, & passiuę ipso facto absquè alia declaratione incurrant. Dat. Romæ die 5. Ianuarij MDCXXXVI.

F. Card. Verospius.

Franciscus Paulutius S. C. C. Secre.

Locus † Sigilli.

Quod quidem decretum comprehen-
12 dit regulares, etiam Ordinum Militia-
13 rum propter illam dictionem, *quicumq.* quæ est apta comprehendere omnes Ordines etiam Militares, & facit venire maiora expressis, *Felin. in cap. de quarta, num. 15. de præscrip. Cas. de Grass. decis. 1. num. 5. & 6. Gonz. ad reg. 8. Cancell. glos. 8. num. 61.* vbi ait, *num. 62.* sic fuisse declaratum per *Sacr. Congreg.* & præsertim comprehendit milites S. Io. Hierosolymitani, *Barbos. in collect. Concil. d. cap. 19.*

Et habet locum etiam in monialibus, propter identitatem rationis, vt ex *eodem Concil. d. sess. 25. cap. 15.* colligitur, nec-
14 non quia masculinum concipit fœmininum, *glos. in cap. si quis suadente, 17. q. 4. Abb. in cap. 2. num. 3. in fin. de stat. monach.*

Est tamen hic in praxi aduertendum, non deesse, qui dicant, non reclamantem intra quinquennium, veluti, quia fuit impeditus, vel quia ignorauit iusta ignorantia suam professionem esse nullam ob defectum ætatis, non posse reclamare, etiam post quinquennium; hoc tamen est cōtra notorium stylum Curiæ, ad quam pro opportuno remedio recurritur post
15 dictum quinquennium, & datur restitutio aduersus illius lapsum, ac testatur *Barbos. in collect. ad lo. Concil. d. sess. 25. cap. 19. num. 10.* quod hodie, vt quis possit audiri post quinquennium, adit Sacram Congregationem Concil. Trid. seu alteram Regularium negotijs præpositam, quæ prius cognitis saltem summariè nullitatibus deducendis, & iusto impedimento non reclamandi intra quinquennium, restitutionem illius concedere solet. Et idem ait *num. 11.* quod *in vna Colimbrien. 27. Aprilis 1630.* Sacra Congregat. Concil. eod. Barbosa informante, cōcessit restitutionem in integrum aduersus lapsum quinquennij puellæ Colimbrien., prętendenti per vim, & metum parentum, ingressam monasterium, & professionem emisisse, de quo reclamauit intra quinquennium apud consanguineos, & alios examinatos, & mortuis parentibus post quinquennium apud Collectorem Portugalliæ, & quod professio fuerit facta in 14 ætatis anno.

Verum est tamen, quod siue petantur
16 simplices commissiones huiusmodi nullitatis professionis, siue per viam restitutionis in integrum, conceduntur frequentius per signaturam Summi Pontificis, præsertim dictæ restitutiones ad hoc, vt censeatur eidem Concilio dero-
17 gatum, quod licèt, non requirat expressam derogationem, sicut cœteræ Constitutiones Conciliares, per ea quæ alias diximus, nihilominus, requiritur, quod supplicatio fuerit signata manu Summi Pontificis: ac propterea, formulam supplicationis pro huiusmodi commissione, & restitutione secundum currentem stylum hic apponere uisum est, eo, quo sequitur modo, videlicet.

18 *Beatissime Pater. Exponitur humiliter S.V. proparte deuoti illius Oratoris Ioannis Pelliant, aliàs in sæculo, Romualdi Pimontis, presbyteri Neapolitan. Quod ipse aliàs genitoris sui in eum sęuientis, metu perterritus, per vim, & metum huiusmodi, qui cadere poterant in constantem virum, habitu fratrum Gloriosissimæ semper Virginis Mariæ de Monte Carmelo, suscepto, professionem per eosdem fratres emitti consuetam, in manibus tunc existentis Prioris Domus N. Neapolitan. Diœcesis expressè emisit, regularem. Cum autem Pater Sancte, professio, vt pręfertur emissa, nulla sit, & inualida, nullamque inducat obligationem, & decennium à die emissæ professionis huiusmodi lapsum non sit, ac propterea dictus Orator cupiat illam, talem, via iuris declarari facere, & ad hunc effectum, aduersus lapsum quinquennij per decreta Concilij Tridentini Regularibus ad reclamandum præfixi, restitui. Supplicat igitur humiliter E. S. V. dictus Orator, quatenus Ordinario loci, seù eius Vicario in spiritualibus generali, & Superiori dictæ Domus, coniunctim, quatenus, vocatis, qui fuerint euocandi, eundem Oratorem, in dicta Domo cum habitu suo regulari, sub obedientia suorum Superiorum existentem, aduersus lapsum quinquennij huiusmodi, prout de iure, authoritate S. V. restituant, & in prætensis iuribus suis audiant: & constito sibi legitimè de præmissis, professionem ipsam, nullam, & inualidam, minimèque obligatoriam existere, dictumque Oratorem, dictæ Religioni adstrictum non esse, sed habitu regulari huiusmodi dimisso, ad sæculum redire, ac in paternis, & maternis, vel aliàs quomodocunque sibi, et qualitercunque obuenientibus bonis, succedere, necnon in susceptis ordinibus remanere, ac in eis, etiam in altaris ministerio ministrare; necnon quæcunque, & qualiacunque cum cura, & sine cura, ac aliàs quomodolibet qualificata, & per clericos sęculares obtineri solita, beneficia Ecclesiastica sibi canonicè conferenda, recipere; & dummodo simul plura non sint, quàm quę à Concilio Tridentino permittuntur, & aliud ei canonicum non obsistat, retinere liberè, & licitè posse, declarent, aliaque faciant, prout de iure fuerit declarandum, ac faciendum, cum potestate citandi &c. Contradictores &c. inuocato etiam ad hoc, si opus fuerit, brachij sęcularis auxilio, alijsque facultatibus &c. committere, & mandare dignemini de gratia speciali. Non obstantibus pręmissis, ac Constitutionibus, & ordinationibus apostolicis, cęterisque contrarijs quibuscunque, cum clausulis opportunis.*

Fiat, vt petitur M.

Et cum absolutione à censuris ad effectum &c. Et de commissione, mādato, alijsque pręmissis, vt supra latissimè extendendis, & quod pręmissorum omnium, & singulorum, etiam denominationum, qualitatum, nuncupationum, inuocationum, aliorumque necessariorum maior, & verior specificatio, & expressio, fieri possit in litteris, per breue S.V. seù Officium Contradictarum expediendis, & additur, *Et committatur Ordinario, & Superiori dictæ Domus, qui coniunctim procedant. Et prout de iure, & quod Orator non audiatur, nisi in habitu, & tonsura regularibus, & dummodò professionem huiusmodi tacite, vel expressè non ratificauerit, & decem anni, à die emissæ professionis, lapsi non sint. Et cum decreto, quod si restitutionem, & declarationem huiusmodi fieri contingat, dictus Orator ab exequutione suorum ordinum suspensus remaneat, donec sufficientem patrimonij, vel beneficij Ecclesiastici titulum habuerit.* — Fiat M.

Ex supradicta verò formula, hæc quæ sequuntur, adnotanda duximus, vt clarius dignoscatur quid requiratur ad huius rescripti exequutionē, postquā litte-

ræ

le fuerint super dicta supplicatione con-
fectæ, &
19 Primo, Ista commissio nunquam fieri
consueuit, nisi Ordinario, & Superiori
Domus ad præscriptum supradicti Con-
cilij, ibi, *nisi causas, quas prætenderit, de-
duxerit coram Superiore suo, & Ordinario.*
Quapropter, quicunque regularis tenetur
probare coniunctim coram proprio Su-
periore regulari illius Monasterij, in quo
20 professionem emisit, & coram Ordina-
rio illius loci, vbi existit Monasterium,
prout decisum testatur *Armendar. sub die
1. Decembris 1593.* quem refert *Barbos. in
collect. Concil. sess. 25. de regular. & monial.
num. 23. & de potest. episc. alleg. 104. num.
12. tit. Episcopus quando habeat iurisdict.
in regul. &c.* Superior autem, cui com-
missiones super nullitate professionis ex
præscripto Concilij in hoc directæ sunt,
21 vna cum Ordinario, intelligitur de Su-
periore Monasterij, non autem Religio-
nis; prout fuit decisum *in vna Meten. &
Roman. 7. Aprilis 1629. id. Barbos. in dd.
coll. num. 23.* vbi *num. seq.* subdit fuisse
aliàs resolutum, causas nullitatis profes-
sionis ita proponendas esse coram Supe-
riore, & Ordinario copulatiuè, vt si Su-
22 perior per se solùm, professionem nul-
lam declaret, Religiosumque è Monaste-
rio eijciat, illum teneatur ad Monasteriũ
reuocare; ex quo, cum decretum Supe-
rioris prædicti super nullitate huiusmodi,
factum fuerit contra formam prædicti
Concilij, erit nullum, vt declarauit *Sacr.
Congr. de mense Ianuarij 1618.* si verò Or-
dinarius simul sit Superior, nimirum si
Episcopatui, est vnitum Monasterium,
23 solus Ordinarius pōt de huiusmodi nul-
litate cognoscere; ex quo dum Conci-
lium, vtrumque coniungit, præsupponit
vtrumque adesse, vt ait *id. Barbos. d. alleg.
104. num. 11.*

Et quia, sicut supra dictum est, idem
decretũ habet locum etiam in Religiosis
Hospitalis S. Ioannis Hierosolymitani,
huiusmodi commissiones, ac restitutio-
nes pro eisdem, diriguntur Ordinario,
& Magno Magistro dicti Hospitalis, seù
ab eo deputando, prout alias vidi in
Dataria Apostolica obseruatũ pro quo-
dam fratre dicti Hospitalis, qui habitum
dimiserat, ac propterea supradictis com-
24 mittebatur, vt vocatis, qui forent vocan-
di, coniunctim procederent, eundemque
Oratorem, postquã habitum suum regu-
larem reassumpsisset, & in aliquo tuto
loco se constituisset, vel ille idoneè cauis-
set; itaut iudicati exequutio contra ip-
sum fieri potuisset, aduersus lapsum quin-
quennij eum restituerent, ac in iuribus
suis audirent.

Hoc autem, non modò seruatur quan-
do frater dicti Hospitalis, professionem
suam nullam declarari petens, reperitur
in ipsa Ciuitate Meliten. in qua residet ip-
se Magnus Magister; verùm etiam, vbi
Orator ipse alibi habitum Religionis su-
sceperit; tunc enim committi consueuit
Ordinario, & Priori Prouinciæ, inter cu-
ius fratres milites ipse Orator adscriptus
est, vt coniunctim procedant &c.

Et quia frequenter accidit, in prima
instantia, Oratorem in causa nullitatis
suæ professionis succumbere, ac prop-
terea ad ipsam Sedẽ Apostolicã appella-
re; hoc casu, causæ huiusmodi cognitio
in secunda, & tertia instantia committi-
tur Ordinario, & Superiori eiusdẽ Reli-
gionis vicinioribus, cõiũctim, sicut in pri-
ma instantia, nisi aliter Summo Pontifici
uideatur: de qua quidem praxi testatur
etiàm *Leo in Thes. for. Eccles. p. 2 cap. 1. nu.
42.* qui ita decisum refert super *d. cap. 19.*

Fuit meo tempore petita similis resti-
tutio cum comissione nullitatis profes-
sionis pro quodam Religioso coniugato,
professo ante ætatem, necnon per vim,
& metum; fueruntque litteræ pariter di-
rectæ Ordinario, & Superiori Monaste-
25 rij, vt Orator, etiam si, attento quod
coniugatus existebat, habitum regula-
rem prædictum non reassumeret, post-
quã tamen à muliere separatus fuisset, &
in aliquo loco tuto se constituisset, vt su-
pra, audiretur &c.
26 Pro moniali verò professa, similiter
suam professionem annullari petente,
adhuc committitur Ordinario, & Supe-
riori Monasterij, quatenus habitu suo re-
gulari in dicto Monasterio per eam
retento &c.

Aut etiam si professio ipsa emissa fue-
rit, anno probationis nondum expleto,
ex *Concil. Trid. decreto sess. 25 cap. 15.* ibi,
*nec qui minori tempore, quàm per annum
post susceptum habitum admittatur. Pro-
fessio autem antea facta, sit nulla, nullam-
que inducat obligationem ad alicuius regu-
la, vel religionis, vel ordinis obseruatio-
nem, aut alios quoscunque effectus.* Quod
tamen intelligendum, nisi Orator fuerit
dispensatus à Summo Pontifice ad ipsam
professionem emittendam, antequã com-
pleatur integer annus probationis, licèt,
rarò consueuerit dispensari, nisi ex ratio-
nabili

nabili causa,vt mox dicam;quandoqui-
27 dem ideo a nnus præscribitur, vt No-
uitius, infra illum, asperitates regulæ
experiri posit, ac etiam cognoscat si
propriæ complexioni, viribus, & volun-
tati congruant, vt ait id. *Barbos. de pot.*
*Episc.alleg.*101. *nu.* 16. & ideo Papa nun-
quam dispensare solet, super defectu ip-
sius anni ad emittendam professionem,
28 nisi fortè quando iam puella Monasteriū
educationis causa ingressa, per aliquot
annos ibi permansit; cum iam satisfactū
sit menti supradicti Concilij, quoad ex-
periendas ipsas asperitates. Vnde hac
29 ratione professus nulliter, volens suam
professionem ratificare, non tenetur no-
uitiatus annum iterare, si aliàs fuit vali-
dus,vt probat *Sanch.de matr lib 7 disp.*37.
*n.*45 dicens ibi,quod dictum Concilium,
solum decernit ad professionis validita-
tem esse præmittendum integrum no-
uitiatus annum;quod verificatur,quoties
professioni præmissus,fuit validus;præser-
30 tim,quod sit continuus,non autem inter-
polatus,*Nauar.cons.*2.*nu* 2.*cons.* 31. *nu* 2.
*cons.*36.*nu.*1.*de regular.* tunc enim dicitur
31 interpolatus, siuè interruptus, quando
Nouitius, dimisso suo habitu regulari
egreditur Monasterium,animo deserendi
Religionē;adeo, vt si postea pæniteret,ad
Religionem reuersus,& receptus, debeat
ex integro à principio inchoare nouitia-
tum: si verò Nouitius, de licentia Supe-
rioris cum habitu ex aliqua iusta cau-
sa intra annum probationis Monasteriū
egrediatur, post aliquot verò dies reuer-
sus fuerit,post accessum potest licitè pro-
fiteri;nec propterea annus probationis,
dicitur discontinuus, *id Nauar. cons.* 10.
32 *nu.*3.*de cler.non resid.* Sic etiam si Noui-
tius cum simili licentia, suo habitu in-
dutus, exeat Monasterium causa pere-
grinandi ad stationes,vel ad alia loca,aut
visendi parentes, aut cognatos ægrotan-
tes, vel mendicandi, aut alia huiusmodi;
aut ob malam valetudinem, maneat ex-
tra Monasterium; tunc enim habetur pro
præsente, ac si nunquā fuisset egressus, &
potest adimplere annum probationis,
coniungendo primum tempus cum se-
quenti, vt resolutum per *Sacr. Congreg.*
*Concil.*refert *Grat.discept for.cap.*166. *Bal-*
bos.in collect.ad loc Concil.sess. 25. *cap.* 15.
*num.*69. vbi prosequitur, dicens, quod
si Nouitia; durante probationis anno,
curandæ valetudinis causa de Superio-
rum licentia à Monasterio exierit, & post
reuertatur, eodem tempore professio-
nem emittere potest, ac si nunquā egressa
fuisset. Idem dicendum est si, Nouitius,
retento habitu, Superiorum seueritate,
iracundia, aut odio, vel minis perter-
ritus,abditè exeat, causa se celandi, dum-
modò habeat animum redeundi, & exi-
tus non sit talibus circumstantijs factus,
quod probabiliter præsumi possit, No-
uitium non habuisse animum redeundi,
*id.Barbos.loc.cit.num.*39.& 40.

Vel etiam antè legitimam ætatem ad
profitendum præscriptam;cum ex supra-
dicto *Concilio Trid.d.cap* 15. præcipitur,
vt in quacunque religione, tàm virorum,
quam mulierum, professio non fiat ante
decimum sextum annum expletum:super
quo fuit aliàs per *Sacr. Congreg. Concil.*
declaratum *in vna Montis Regalis*, 13.
Nouembris 1627. monialem non posse
emittere professionem ante decimum
sextum annum in mortis articulo, ad
effectum, vt Monasterium succedat in
bonis, & dote, *Barbos.in collect.bull.ver-*
33 *bo,professio regularis*: quapropter inua-
lida existimabitur professio ipsa facta
etiam in vltima die decimi sexti anni, at-
tentis verbis ipsius Concilij, quod satis
apertè dicit, annum debere esse comple-
tum, nec refert, si dicamus, quod modi-
34 cum non est considerabile, sed pro ni-
hilo habetur, *l.scio, ff.de in integr. restit.*
cap.licet causam, in verbo, modica, vel
nulla, de probat. & præcipuè, quòd
35 modicum tempus, pro non tempore
habetur, vt *in l.Titius, §. Lucius, ff. de*
lib.& posth.facit glos.in cap.sanore, 3 *dist.*
vbi, quod duo dies, nulli existimantur
propter paucitatem, *Mandos. ad reg.* 17.
39 *q.* 19.*num.*3. dicens,quod tempus vnius
diei, tanquam modicum, non est haben-
dum in consideratione; id tàmen in hoc
casu locum sibi minimè vēdicare digno-
scitur; quia cum idem Concilium gene-
raliter loquatur, includit etiam mini-
mum, *cap.si proponente, de rescrip.* eoque
37 magis,quia tempus à *d.Concil.* præscrip-
tum, est de forma, quæ satis clatè ex
ipsius verbis elicitur, dum dicit, quod
professio antea facta, sit nulla; ipsa nam-
37 que forma, tunc verè inducitur,quando
Constitutio non solùm disponit super
aliquo actu faciendo, sed vltra procedit,
nimirùm, annullando actum ob eiusdem
formæ inobseruantiam,*Bald. in l.* 1. *vers.*
in contrarium, & ibi Alex. num. 6. & 7.
vers.nisi statutum vlterius procederet, ff.de
lib.& posth. quod autem decretum *d.Con-*
cilij vlterius procedat, patet dum aliàs
irri-

irritatur professio, ac propterea prædictum tẽpus debet integrè expleri, *glos. in cap. fin. vers. per annum, de regular. Sylu. in verbo, Religio, 3. num. 16. Barbos. ad collect. in loco Concil. sess. 25. cap. 15. de regular. & monial. num. 14. ex* DD. per eum ibi allegatis, aliàs nulla erit professio, si deficiat vnus dies ante decimum sextum annum expletum, & etiam non comple-
39 to anni circulo adhuc per duas horas, vt decisum fuit *11. Ianuarij 1617.* subdens ibi, quod propterea, Religiosus, qui sua professione emissa tribus horis ante completum annum probationis à Religione discessit, & in habitu clericali laudabiliter vixit, si postea redeat ad Religionem, debet ratificare professionem, & ei locus debetur à die ratificationis, vt fuit decisum *die 1. Februarij 1631.*

Secundò, notandum, quod dum Orator petit restitutionem aduersus lapsum
40 prædicti quinquennij, ista restitutio non datur, nisi prout de iure: quapropter requiritur causa, quæ in hoc casu satis verificatur, allegando, professionem nullam ex causa metus, durante etiam post quinquennium, cum tunc posset, etiam
41 dici de nullitate: cum metus duret, durante eius causa *Bart. in l. penult. ff. si ob turp. cau. Innoc. in cap. 1. quod met. caus. Alex. cons. 156. vol. 4.* vel quia Orator, intra dictum quinquennium non reclamauit, quia fuit impeditus, vel quia iusta ignorantia ignorauit, suam professionem esse nullam, ob defectum ætatis, tũc enim potest reclamare, etiã post quinquennium, & vti remedio extraordinario beneficij restitutionis in integrum; quod quidem, etiam in notoria praxi, sciunt omnes, nunquam solere denegari ratione iustæ ignorantiæ, aut impedimen-
42 ti ad reclamandum, & non solum competit minori ratione fragilis ætatis verùm etiam maiori, saltem ex illa vulgata clausula in similibus restitutionibus, etiã de more Curiæ apponi cõsueta, scilicet, *si qua nobis iusta causa etc.* quę habetur in *l. 1. ff. ex quib. cau. maio.* quandoquidem licet,
43 contra præsumptionem iuris, & de iure, non admittatur probatio in iudicio ordinario, datur tamen restitutio in integrum in eo iudicio extraordinario, vt docet *Alex. in l. si inter stipulantem, §. 1. num. 3. ff. de verb. oblig.* non enim nouum
44 est, etiam aduersus sententiam, quæ trãsiuit in rem iudicatum, succurri ex causa, vt habetur *in l. si mater. ff. de except. rei iud.*

Cessat propterea opinio asserentium, post dictum quinquennium elapsum, non posse reclamari; nec competere dictam restitutionem; licet enim Concilium Tridentinum per supradictum decretum induxerit præsumptionẽ iuris, & de iure, scilicet, ratificationis professionis per dictum quinquennij lapsum, non propterea excluditur concessio restitutionis ex causa iustæ ignorantiæ, aut impedimenti, vel fragilis ætatis, & sic intelligendum est, tàm de minoribus, quam de maioribus, *Sanch. de matr. lib. 7. disp. 37. num. 22.* vbi dicit, non obstare supradictum Concilij decretum ad denegandam audientiam post lapsum dicti quinquennij, quominus restitutio hæc concedatur, subdens ibi, quod per illud verbum, *audiatur*, in dicto decreto apposi-
45 to, non tollitur beneficium restitutionis, & ibi plura in proposito cumulat, vbi est omnino uidendus; ita etiam censuit *Sacra Congregat. Concilij prædicti*, cuius sententia fuit à Gregorio XIII. approbata, *Leo in Thes. for. Eccles. p. 2. cap. 1. num. 42.*

46 Tertiò, Quod Orator non audiatur, nisi in habitu regulari; aliàs enim, si antequam causa coram ipsis iudicibus deducatur, propria authoritate habitum dimiserit, non erit audiendus; quinimo tanquã apostata puniendus esset; ex quo petens professionem annullari, non debet audiri, nisi habitu retento. Verum
47 est tamen, quod si quis in hoc casu, cessante scandalo, & præiudicio alterius, habitum dimittit, & fugit de carceribus ante reclamationem, & antequã deducat causas nullitatis suæ professionis coram Ordinario, & Superiore, sciens, aut iuste credens suam professionem non valuisse coram Deo, in foro conscientiæ, non peccat mortaliter: nec etiam quoad forum exterius meretur subire pœnas in *d. Concilio* ei impositas, qui aliqua iusta causa interueniente, habitum dimiserit, & illo non retento, reclamauerit; nimirùm, cum ille non possit habere licentiam eundi ad reclamandum, neque ire, nisi dimisso habitu, aut non sibi permittatur causas nullitatis suæ professionis coram Superiore, & Ordinario proponere, ita *Barbos. de pot. Episc. alleg. 104. num. 12. ex Nauar. tom. 4. de regular. num. 73. & 77.* qui ibi ait se vidisse in Romana Curia multos, qui prius dimisso habitu, ac postea reassumpto, benignè exauditi sunt.

Qua-

Quapropter supradictum decretum
Concilij, tunc locum sibi dignoscitur
vendicare, quando, videlicet Orator abs-
que causa, & temere suum habitum di-
miserit; ac proinde, si habet iustam cau-
sam, illum dimittendi, potest audiri, vt su-
pra dictum est; quandoquidem, ipsum
48 Concilium, in supradicto decreto teme-
rariam tantummodo habitus dimisio-
nem punire intendit; non autem teme-
re ille in his casibus videtur dimitti, *San-*
ch. in matr. lib. 7. disp 37. num. 3. Quinimò
ipse Pontifex quandoque ex legitima
causa concedit regulari sui habitus di-
misionem ad tempus, vel saltem illius de-
lationem subtus; prout concessam vidi
cuidam regulari Confessario cuiusdam
49 Magnatis; ex quo cum in quibusdam
partibus habitus regularis, nonnullis de
fide, & catholica Religioue malè sentien-
tibus, odibilis existat, & Orator suum ha-
bitnm, dicti Magnatis obsequijs insisten-
do, facile deferre non poterat, sibi con-
cessum extitit, vt quandiu, & quousque di-
ctis obseqnijs, & seruitijs permaneret, &
vbicunque pericula, occasione Religionis
viguerint, habitu dimisso, tuta conscien-
tia, & absque aliquo scrupulo, in quibu-
suis, etiā publicis locis, dū iter faceret tan
tùm, deferre non teneretur: ita tamen, vt
in Vrbibus, Curijs, & alijs locis manēs, vel
commorans, habitum suum semper, &
vbique reassumeret.

Quartò, additur supradicta clausula,
50 *Dummodò huiusmodi professionem ta:i-*
tè, vel expressè non ratifica:erit; quo ca-
su si constaret aliquo modo, illam Ora-
torem ratificasse, non admitteretur ad
proponendas suas nullitates: & in dubio
intentionis de ratificanda professione in-
51 tra quinquennium, eo transacto, præsumi-
tur illam ratificasse; cum in dubio, in fa-
uorem Religionis præsumendum sit, *Bar-*
bos. ad collect. in loc. Concil. sess. 25. cap. 15.
num. 14. ex Nauar. cons. 13 num. 10. de re-
gular. & huiusmodi professio præsumitur
per gestationem annalem habitus indi-
stincti *id. Nauar. d. cons. 13. num. 3.* necnon
52 inducitur per ordines in Religione su-
sceptos, vt per *Sacr. Congreg. Episcop.*
& Regular. in vna Beneuentan. 20. *Decem-*
bris 1619. declaratum refert *id. Barbos. in*
collect. bullar. verbo. professio regularis cap.
2. vbi etiam ait, quod tacitæ professiones
non tolluntur decreto supradicti *Concilij*
d. sess. 25. cap. 15 de regular. sed manent in
suo pristino valore, vt declarauit Con-
greg. eiusdem Concilj.

Quintò, adijcitur in huiusmodi re-
stitutionum commissionibus clausula,
Dummodo decennium à die emissæ profes-
sionis lapsum non sit; quæ tamen antea non
53 apponebatur, sed tantum à nonnullis an-
nis citra; ita mandaute sanctissimo D.
N. Vrbano Papa VIII. & sine dicta clau-
sula vix, & rarò conceduntur, vt nos ista
obseruantia docet; aliter enim, elapso di-
cto decennio, Orator, nullo modo in præ-
tensis iuribus suis audiretur. Decem ve-
rò anni huiusmodi, sicut etiam ipsum
quinquennium in professione expressè
54 emissa, incipiunt currere à die illius emis-
sionis; in tacita autem, ab ipso die, quo
Nouitius fecit actus solummodò profes-
so conuenientes, *Azor. instit. moral. p. 1.*
lib. 21. cap. 4. q. 10. id. Barbos. in collect. ad
loc. Concil. sess. 9. cap. 19. nu. 7. vbi habetur,
diem illum computaudum esse de mo-
mento ad momentum, prædictumq; quin-
quennij spatium computandum esse à
die professionis, etiam in illo, qui tunc
55 temporis laborabat ignorantia inua-
liditatis professionis, aut alio impe-
mento.

Sextò, quando huiusmodi commissio datur pro Religioso, qui in Religione, siuè ante illius ingressum, fuit ad sacros ordines promotus, vigore huiusmodi rescripti remanet à dictorum ordinum exequutione suspensus, donec habuerit sufficientem patrimonij, aut beneficij Ecclesiastici titulum; qui propterea ei constituendus est, sicut cæteris clericis sæcularibus; nec aliàs huiusmodi suspensio sibi neque per Summum Pontificem relaxatur, sicut in praxi quotidie videmus.

SVMMARIVM

1 *Virgo, debet inclusa domi consistere.*
2 *Femina Religiosæ, sub clausura morari debent.*
3 *Monialibus, quomodo prouisum per* cap. periculoso, de stat. monach. in 6.
4 *Et quomodo per* Concil. Trid. sess. 25. cap. 5.
5 *Et quomodo per Pium V.*
6 *Moniales, quomodo dispensentur ad exitum è Monasterio.*
7 *Præsertim ex causa propria infirmitatis.*
8 *Moniali, quomodo detur licentia se trans-*

Praxis Dispensationis, siuè licentia, pro mulieribus ad egrediendum, & ingrediendum Monasteria Monialium.

CAP. XV.

Actenus de regularibus è Religione eiectis, alijsque legitime ab ea dimissis, & quid circa hoc seruat Romanæ Curiæ praxis, egimus; nunc autem sequitur videre, quomodo ipsa se habeat circa moniales, legitimis suadentibus causis, ex eorum Monasterijs exeuntes, postquã professionem regularem in eis ad Sacrorum canonum præscriptum emiserunt; Et quidem, cum in re tam graui versemur, vt vnusquisque perpendat huiusmodi facultates non ita passim concedi, putauimus omnino præponendum, illas non minus cautè impetrari, quàm concedi; ne sub diuersis prætextibus, plura, quæ non decent, sequan-
1 tur: virginem enim inclusam domi consistere debere, docet *tex. in cap. mulieres, in*
2 *fin. de iudic. in 6.* vbi quod fœminæ religiosæ sub clausura morari debent, ac in omnibus circa illas cautè procedendum est; vt ea vitentur, quæ earum pudicitiæ possent insidiari; vt ait *Mandos. in prax. signat. tit. de licentijs, vers. alia licentia*: Vndè non immeritò *Bonifacius Papa VIII.*
3 sanciuit, vniuersas moniales euiuscumque Religionis, siuè Ordinis, in quibuslibet mundi partibus existentes, sub perpetua, in suis monasterijs debere de cætero permanere clausura; ita quod nulli earum, religionem tacitè, vel expressè professæ, sit, vel esse valeat quacunque ratione, vel causa (nisi fortè tanto, & tali morbò euidenter earum aliquam laborare constaret, quod non posset cum alijs, absque graui periculo, seu scandalo commorari

morari) monasteria ipsa deinceps egre-
diendi facultas, nullique aliquatenus in-
honestæ personæ, nec etiam honestæ, nisi
rationabilis, & manifesta causa existat;
ac de illius, ad quem pertinet, speciali
licentia ingressus, vel accessus pateat ad
easdem, vt sic à publicis, & mundanis con-
spectibus separatæ, omninò seruire Deo
valeant liberius, & lasciuiendi opportu-
nitate sublata, eidem, corda sua, & corpo-
ra in omni sanctimonia diligentius cu-
stodire, vt in *c. periculoso, § 1. de stat. regul.*
quod est nimis famosum, & quotidie præ-
sertim in Romana Curia, quoad hanc, &
omnes aliàs sui partes in medium pro-
4 fertur & *Concil. Trid. sess. 25. cap. 5. de regu-
lar. & monial.* cauetur, quod nemini San-
ctimonialium liceat post professionem
exire à Monasterio, etiam ad breue tem-
pus, quocunque prætextu; nisi ex aliqua
legitima causa, ab Episcopo approbanda,
indultis quibuscunque, & priuilegijs non
obstantibus.

5 Denique Pius V. cum nihilominus
Moniales aliquando, parentes, fratres, so-
rores, aut alios agnatos, vel cognatos,
necnon Monasteria, & alia, filiationes
nuncupata, etiam eis subiecta visitandi,
aut infirmitatis causa, alioue prætextu à
Monasterijs exire, & per sæcularium per-
sonarum Domos discurrere, & vagari
contingebat; quo veluti colore, eximium
quoque honestatis, & pudicitiæ decus in
discrimen committebat, huic malo salu-
briter occurrere volens, inhærendo etiam
decreto supradicti Concilij Tridentini,
de clausura Monialium disponenti, ac alijs
suis litteris super huiusmodi clausura edi-
tis, adijciendo, voluit, sanciuit, & ordina-
uit, quod nulli Abbatissarum, Priorissa-
rum, aliarumuè Monialium, etiam Car-
thusien. Cistercien. S. Benedicti, & Men-
dicantium, & quorumcunque aliorum
Ordinum, etiam Militiarum, ac statuum,
graduum, conditionum, dignitatum, ac
præminētiarum existentium, etiam à Re-
gia, vel Illustri prosapia ortarum, de cæ-
tero, etiam infirmitatis, seù aliorū Mona-
steriorum, etiam eis subiectorum, aut Do-
niorum parentum, aliorumuè consangui-
neorum visitandorum, aliauè occasione,
& prætextu, nisi ex causa magni incendij
vel infirmitatis lepræ, aut epidimiæ, quæ
tamen infirmitas, præter alios Ordinum
Superiores, quibus cura Monasteriorum
incumberet, etiam per Episcopum, seù
alium loci Ordinarium, etiam si prædi-
cta Monasteria ab Episcoporū, & Ordina-
riorū iurisdictione exēpta esse reperiātur,
cognita, & expresse in scriptis approbata
sit à Monasterijs præfatis exire: sed nec in
prædictis casibus extra illa, nisi ad necessa-
rium tempus stare licere. Aliter autem,
quàm, vt præfertur, egredientes, seù licen-
tiam exeundi quomodocunque conce-
dentes, necnon comitantes, ac illarum
receptantes personas, siuè laicas, aut sæ-
culares, vel Ecclesiasticas, consanguineas,
vel non, excommunicationis maioris latæ
sententiæ vinculo, statim eo ipso, absque
alia declaratione, subiacere, à quo (præ-
terquam in mortis articulo) absolui ne-
queat, vt in sua *Constitutione*, quæ incipit,
*Decori, & honestati, publicata Romæ die 27.
Februarij 1570.*

Hinc est, quod dispensationes, siuè li-
centiæ exeundi è dictis Monasterijs, ipsis
6 Monialibus non nisi causarum cognitio-
ne, in Sacra Congregatione Regularium,
aut Concilij plenè examinata, concedi
consueuerunt: licèt enim antea frequen-
ter ex duabus potissimùm causis cōcede-
rētur, nimirū, quando pater monialis, siuè
mater grauiter ægrotabat præsertim si nul
lū cōsanguineū habebat, qui ei assisteret:
quod quidem rationi fere consentaneum
videtur; cum filia, iure naturæ, teneatur
parentibus opem ferre, ad *tex. in l. veluti,
ff. de iust. & iur.* & quod propter infirmi-
tatem suorum, liceat vnicuique festinan-
ter, & aliquo, etiam Papa insalutato, re-
cedere, probat *tex. in cap. communis, & ibi
gloss. in verbo, suorum, 23. dist. Mandos. in
prax. signat. tit. de licentijs, ver. ex duabus.*

Item, quando ipsa Monialis grauiter
ægrotabat, nec spes erat, eam in Monaste-
rio euasuram esse infirmitatem, aut prop-
ter aeris intemperiem, seù defectum, vt
plerumque accidit Romæ in Monasterio
S. Syluestri, quo casu à tali loco recedere
licet, probat *id. Mandos. loc. cit. vers. altera
erat.*

7 Pro curandis igitur proprijs infirmi-
tatibus, concurrentibusque consuetis re-
quisitis & attestationibus, datur quando-
que moniali per Summum Pontificem
siuè Sacr. Congregationem Regularium
licentia, prout aliàs vidi concessam mo-
niali valetudinariæ eundi ad balnea, pro
sua infirmitate curanda: quæ fuit com-
missa Ordinario, qui vocato Superiore
Monasterij, de huiusmodi infirmitate di-
ligenter inquireret; & si per informatio-
nem huiusmodi, ac proborum, & perito-
rum

rum attestationem cum iuramento eorum factam, reperirent, talem esse infirmitatem, quæ intra septa Monasterij curari non posset, licentiam Oratori tribueret ad balnea, & quoddam hospitale ibi contiguum demigrandi, ibique permanendi donec ipsa conualuisset. Ita vt statim recuperata sanitate, ad suum Monasterium reuerteretur.

Similis etiam licentia alteri moniali concessa extitit, vt ad aliud Monasterium se conferre posset, ac durante infirmitate, ibi permanere; quæ pariter Ordinario commissa fuit, cùm hoc tamen, quod si ille, adhibito Superiore primi Monasterij, & iudicio medicorum, cognouisset, Oratricem à suis infirmitatibus in suo Monasterio curari non posse, aliud Monasterium, seù alium regularem locum, etiam diuersi Ordinis in eadem Ciuitate eligeret, ad quod dicta Oratrix licitè transire, & in eo sub clausura, durantibus infirmitatibus tantùm permanere posset: ita vt postea illa ad suum Monasterium quamprimum reuerteretur.

Cuidam Moniali Monasterij, vbi ex proprio instituto vesci carnibus; non dabatur, cum proinde grauiter ægrotasset, indultum extitit, vt transire posset ad aliud Monasterium, in quo aderat vsus carnium; atque in præfato indulto continebatur, quod illud intelligeretur, citra translationem; quodque infirmitate durante de vtriusque medici consilio, carnibus, ouis, butyro, alijsque lacticinijs, & cibis, iuxta statuta Ordinis, & Monasterij prædictorum in eodem Monasterio, ac in Cella sua; aut infirmaria tantùm, non autem in refectorio, vesci, & vti liberè, & licitè valeret.

In similibus indultis quandoque adijcitur, vt Ordinarius si adhibito Superiorum primi Monasterij repeterit, opinione medicorum Oratricem, aliter quàm per mutationem loci, & aeris, sanitatem consequi non posse, licentiam illi tribueret transeundi ad aliud Monasterium, vel alium regularem idoneum locum, in quo Oratrix maneret, durantibus infirmitatibus tantùm.

Simile indultum concessum est Abbatissæ, seù Priorissæ, & Conuentui, vt infirmam monialem ad aliud Monasterium transmitteret, illamque illuc transire in societatem vnius mulieris, seù monialis laicæ idoneæ prouectæ ætatis, ibique per vnum mensem, tunc proximè venturum, aut etiam vltra, si opus fuerit, ac tandiù, quandiù eius valetudo postularet, manere liberè, & licitè valeret.

Datur etiam moniali, ex voto Sacræ Congregationis Regularium, facultas se transferendi ad arctiorem Religio-
8 nem: quæ committitur Ordinario, qui, animo Oratricis, & quibus moueatur causis, diligenter exploratis, atque obseruatis; si per diligentem inquisitionem inuenerit, eam, non temeritate, vel leuitate in iacturam, vel iniuriam sui Monasterij, & Ordinis; sed spiritu Dei, & stimulo vitæ sanctioris, agi, super quo ipsius Ordinarij conscientia oneratur, eidem Oratrici, etiam si petita ab ipsa cum humilitate à Superiore licentia, illa contradixerit, liberam transeundi ad Ordinem N. & illius Monasterium, si ibi verè vigeat obseruantia regularis, & stricta in eo clausura seruetur, licentiã cõcedat, quatenus ibi beneuolas inuenerit receptrices.
9 Neminem quippè latet, moniales posse ad aliam Religionem perfectiorem transire; ex quo neque Concilium Trid. neque Constitutio Pij V. id prohibet; sicut etiam illæ, quæ dum in proprio Monaste-
10 rio, ex aliqua causa corrigi non possunt, ad aliud Monasterium, correctionis causa transferuntur *Barbos. in collect. ad loc. Concil. sess. 25. cap. 5. de monial. & reg. num. 35. & 36.* vbi ait, quod locorum Ordina-
11 rii, vel Superiores Regulares de vno Monasterio in aliud transferre possunt monialem sibi subiectam, ex causa seditionis, vel incorrigibilitatis, aut criminis perpetrati, vt fuit aliàs declaratum per *Sacr. Cõgr. Conc. 27. Maij 1603.* cuius declarationis forma ab Ordinarijs, est attẽdẽda.

Ex his propterea inoleuit praxis, vt quando petitur similis translatio, etiam per Datariam Apostolicam ex voto Sacræ
12 Congregationis, commissio fiat Ordinario, qui de licentia Superioris primi Monasterij, Oratrici de primo ad secundum Monasterium, de consensu tamen Abbatissæ, & maioris partis Conuentus eiusdẽ, transeundi licentiam tribuat, quæ postquàm sic translata fuerit, vitam regularẽ in secundodicto Monasterio sub illius regularibus institutis ppetuò ducere statuat, spondeat, & promittat, & dummodò in secundodicto Monasterio strictior vigeat obseruantia regularis, & translatio huiusmodi intra sex menses proximos, nec ad euitandam aliquam commissorum criminum, pœnam, fiat, alioquin præsens gratia, nulla sit eo ipso.

Prout etiam seruatur in translatione

13 Monachi, cui conceditur, vt petita, & nō obtenta per ipsum Oratorem ab eius Superiore, licentia, ac seruata aliàs forma *Constitutionis Sixti V.* desuper editæ, vbi opus fuerit, & dummodo in secundo Ordine strictior vigeat obseruantia &c. vt supra, nec ad euitandam aliquam commissorum criminum pœnam &c. prout quandoque huiusmodi licentias videmus dari etiam per ipsam Datariam: & iuxta præmissa alias emanauit declaratio *Congr. Episc sub die* 13. *Septembris* 1583.

Cum Religiosus Ordinis S. Francisci de Obseruantia, graui morbo laborans, alijsque de causis Fratrum Obseruantium securam viuendi rationem absque vitæ discrimine sequi nequiuerit, æquum omnino visum est Eminentissimis Patribus, negotijs Regularium Præfectis, & charitati consonum, vt è secura eorundem Fratrum Obseruantium disciplina ad mitiorem Fratrum Conuentualium eiusdem Ordinis seipsum transferre valeat, Dummodò tamen eosdem Fratres Conuentuales beneuolos ipse inuenerit receptores, & illuc recta via se transferat, quò pergere destinauit. Interimque antequā discedat, primi Ordinis Superioribus subijciatur, nec absque eorum facultate, extra claustra diuagari possit. In reliqs seruetur forma *Constitutionum felic. record. Sixti V. necnon Pauli V.* super transitu huiusmodi editarum, vtaturque præsenti gratia infra terminum duorum mensium, aliàs irrita statim censeatur, sub *Dat. Romæ Die* 20. *Augusti* 1638.

Sanè huiusmodi licentias ad laxiorē se trāsferēdi Religionē, neminē à Papa, siuè Sacra Congregatione Concilij, seù Regularium, concedere posse, nos docet, etiā quotidiana praxis; nec sine causa concedi consueuerunt. Causæ autē, quæ ad id adduci, & admitti solent, & in praxi versantur, illæ sunt, nimirum, cum Religiosus ob infirmitatem, aut corporis debilitatem, nequeat Religionis austeritates sustinere, ad quam primò se transtulit, vel si Religiosus in priori Religione odio habetur à cœteris Religiosis, aut indignè, & malè tractetur. Aut, si alijs sit exosus. Seù, si propter suam simplicitatem, non intellexit sufficienter regulam, vel Constitutiones tempore professionis. Aut si habet parentes in graui necessitate constitutos, quos non potest in priori Religione iuuare.

Aliàs enim Papa uix, & non sine maxima difficultate, hanc translationem impertiri solet sine aliqua ex præmissis, seù alijs sibi bene visis causis, & cum voto supradictæ Sacr. Congr. quamuis, si velit, etiam absque aliqua causa posset dispensare, licèt sic sine causa translatus, non remaneat tutus in foro conscientiæ: ac propterea ipse Summus Pontifex non solet hanc licentiam sine iusta, & legitima causa concedere, *Barbos. in collect. ad loc. Concil. sess.* 25. *cap.* 19. *num.* 29. *cum seqq.*

14 Ex causa nouæ fundationis Monasterij, vel correctionis, aut reformationis, seù præfectionis, datur ipsis monialibus licentia se transferendi; quamuis dicant nonnulli, in hoc casu, monialem, quæ idcirco transfertur, non egere licentia Sedis Apostolicæ; cum huiusmodi casus concernant totam communitatem Religionis, non autem particularem vtilitatem alicuius monialis; cum exeant ad plantandum, vel ædificandum aliquod Monasterium, prout pluries censuit Sacr. Congregatio super negotijs Episcoporum, & Regularium, *in vna Nannetem.* 16. *Ianuarij* 1616. *& in vna Redonen.* 31. *Ianuarij* 1617. *& in vna Messanen.* 9. *Octobris* 1619. teste celeberrimo *Barbos. de pot. episc. alleg.* 102. *num.* 25. vbi tamen testatur, etiam ipsam Sacram Congregationem, cautiùs postea censuisse, in his recurrēdum esse ad Sedem Apostolicam; quæ ex causa quibusdam monialibus concessit, vt possent transire ad aliud Monasterium alterius obedientiæ; Et ita hodie, & non aliter seruatur, sicut omnibus notum est: quapropter, Ordinarijs locorum id minimè permittitur, neque Superioribus regularibus; præsertim ad Monasteria recenter erecta pro Nouitiarum in eo introducendarum institutione, nisi obtenta à Sede prædicta, vel à Sacra Congregatione speciali facultate, prout ipsa *Congregat. Episc. & Regular.* censuit in vna *Terdonen.* 27. *Maij* 1603. *& in vna Barcinonen.* 10. *Aprilis* 1615. Quibus adde, ipsas moniales non posse transferri ad Monasteria nouiter erecta, nisi ipsa constiterit prius, fuisse constructa authoritate Sedis Apostolicæ, ac præuia visitatione, earundem monialium capacia, eisque accōmodata; atque ita absoluta reperta fuerint, vt cæmētarijs, alijsuè fabris, nulla ædificationis causa in ipsa postea ingrediendi necessitas relinquatur, vt *Sacr. Congreg. Concil. censuit in vna Vixbonen.* 17. *Iulij* 1615. *id. Barbos. in collect. bullar. verbo, moniales.*

nialium, translatio cap. 8.

Et huiusmodi translationes non modò conceduntur, vt fiant de loco ad locum in eadem Ciuitate, verùm etiam, vt plurimum de vna Ciuitate ad aliam, prout fuit similis translatio concessa D. Ioannæ
15 dela Zerda Ducissæ Moutis Alti; cui Sanctissimus D.N. Vrbanus Papa VIII. cum pro eo, quem erga Ordinem Beatæ Mariæ de Monte Carmelo, ipsa gerere dixit, deuotionis affectum, habitum per eiusdem Ordinis moniales discalceatas nuncupatas, gestari solitum suscipere, professionemque ab eisdem emitti consuetam expresse emittere desiderans regulares, & nullum monialium huiusmodi Monasterium in toto Regno Siciliæ reperiretur, Monasterium monialium S. Iosephi Neapolitan. eiusdem Ordinis, in quo, vt asserebat, habitum per illius moniales gestari solitum suscepit; & professionem, per easdem emitti consuetam, expresse emisit regulares, religionis Zelo ducta, ingredi coacta fuerit. Deindè verò tàm ipsa, quam Antonius Dux, eius uir, ad omnipotentis Dei, & gloriosissimę Dei genitricis Mariæ, diuinique cultus, & Religionis Catholieæ augmentum, in Ciuitate Panormitan. vnum eiusdem Ordinis monialium Discalceatarum nuncupatarum, Monasterium fundare, illique pro eius dote, & manutentione, ac monialium in illud pro tempore introducendarum, sustentatione onerumque illi incumbentium supportatione, summam quindecim millium scutorum ex bonis patrimonialibus ipsius Antonij Ducis assignare intendebant. Ipsa verò Ioanna Ducissa, ad idem Monasterium, postquã canonicè constructum, & debita, conuenientique clausura munitum, sacraque, ac prophana supellectile instructum fuisset, se transferre, sibique, vt infra, indulgeri cuperet, ipse Summus Pontifex, Archiepiscopo Neapolitan, siuè eius Vicario in spiritualibus generali commisit, quatenus, constito sibi prius legitimè, quod Monasterium nouiter construendum huiusmodi, perfectum, debitaque clausura munitum, sacraque, ac prophana suppellectile prædictis instructum, in eoque duodecim moniales introductæ existerent, eidem Ioannæ Ducissæ, vt ex Monasterio S. Iosephi, ad nouiter construendum Monasterium huiusmodi se transferre liberè, & licitè posset, & valeret, Dummodò translatio huiusmodi fieret eiusdẽ Ioannæ Ducissæ consanguineis, grauibusque matronis, eam comitantibus, & ab vno ad aliud Monasterium, absque diuerticulo, & oris parte velata, tenderet; nullibique, nisi causa hospitij, eoque casu, non nisi apud honestas personas, & si fieri posset, consanguineas, pernoctaret, & dummodò ipsa Ducissa, & Dux eius maritus, de licentia, ipsius Summi Pontificis, sacerdos ordinatus, simul iter non haberent; nec vnquam in eadem domo pernoctarent; aut simul refectionem sumerent, Apostolica authoritate concederent; prout in litteris in forma breuis desuper expeditis, continetur. Hæc quidem quoad egredientes.

16 Quo verò ad ingredientes Monasteria ipsarum monialium, cùm inter cœtera iura, decreto Concilij Tridentini cautum sit, vt nemini cuiuscunque generis, aut conditionis sexus, vel ætatis fuerit, sinè Episcopi, vel Superioris licentia in scriptis obtenta, sub excõmunicationis pęna, ipso facto incurrenda, intra septa Monasterij ingredi liceat, vt in *in sess. 25. cap. 5* & hic agimus tantùm de casibus, in quibus ad ingressum Monasteriorum Monialium requiritur licẽtia Sedis Apostolicæ, seù Sacræ Congregationis Regularium; propterea, quę ad hanc praxim spectant, hic adnotanda putauimus: & quia frequentissimus est vsus ingrediendi in dictis Monasterijs pro puellis ibi educandis, propterea, sicut iam omnibus notum est, debet talè Monaste-
17 rium esse capax huiusmodi puellarum educandarum, pro quibus in eo debent adesse loca particularia destinata, vt *Sacra Congr. Concil.* censuit *in vna S. Seuerini 16. Ianuarij 1615.* Necnon debet pręcedere consensus omnium monialium singulariter præstitus; ac propterea, non est standum simplici relationi Abbatissæ, vt censuit *Sacra Congreg. Episc. in vna Amerin. 4. Ianuarij 1608. Barbos. in collect. ad loc. Concil. sess. 25. cap 5.* Nec recipi possũt minores septennio, ac maiores viginti quinque annis, & vt ex infrascripta formula patebit, in qua præscribitur, vt ipsa puella, sola ingrediatur: propterea cum ex parte parentum cuiusdam puellæ ingressuræ in Monasterium S. Gregorij Armeni, vulgò S. Ligorij Neapolitan. fuisset instatum pęnes Sacram Congregationem, quatenus ipsa secum ducere posset famulam *S. Congreg.* censuit, ancillam non dari pro educandis, vt in *vna Neapolitan. 12. Martij 1619. id. Barbos.*

loc.cit. num. 102. prout etiam respondit pro quadam Chrysostoma Caracciola, ex eadem causa, in Monasterio Donnæ Reginæ eiusdem Ciuitatis.

Et hic est notandum, quod puella Monasterium ingressa educationis causa, si
18 ibi permanserit vsque ad vigesimum quintum annum, nec velit effici monialis, neque ipsa, neque eiusdem Monasterij Superiores incidunt in excommunicationem, seu alias censuras, licèt Episcopus possit ei terminum præfigere, intra quem, puella ipsa velit monialis effici, aut è Monasterio egredi, absoluto tempore, vt fuit aliàs per eandem *Sacr. Congregationem super d. cap.* 5. declaratum, teste *Leo. in thes. for. Eccles. part.* 2. *cap.* 2. *num.* 54.

Istæ verò puellæ, quæ, educationis causa manent in Monasterio, possunt
19 inde exire; & deinde ad habitum suscipiendum recipi, sine aliqua licentia eiusdem Congreg. secùs verò, si non ad effectum habitum suscipiendi, regredi ex eadem causa educationis voluerint: tunc enim noua licentia, vt infra requiritur, vt per eandem *Sacr. Congreg.* fuit decisum, teste *eod. Leo loc. cit. num.* 53.

20 Formula autem licentiæ ipsis puellis, educationis causa in Monasterijs, non aliàs datur, quã cum infrascriptis conditionibus; quarum,

Prima est, quod Monasterium consueuerit ipsas puellas ad effectũ educationis admittere, & recipere: quo circa sciendum est, quod cum pro parte Episcopi Hieracen. fuisset quæsitum, An puellæ in Monasterijs educationis causa permanere possint, ab eadem Sacra Congregatione fuit responsum, quod iamdudum ab eadem Congregatione statutum erat, nullo Concilij decreto prohiberi, quominus puellæ in Monasterijs monialium educentur; si tamen eadem Monasteria ante Conciliũ consueuerunt huiusmodi puellas recipere, sicque à Superioribus Monasteriorum scriptam licentiam impetrarint, atque Abbatissæ, & reliquarum monialium consensus accesserit: tum verò hæ ipsæ puellæ eo vestitu in Monasteria intromittantur, quæ virginali pudori, ac modestiæ conueniat, nullamque secum famulam adducant, nec in eis manere possint, nisi vsque ad ætatis suæ annum vigesimum quintum, atque in eis dum erunt, eandem seruent clausuræ legem, quàm moniales ipsæ, & si semel exierint, nullam habeant ad ea reuertendi facultatem: proinde ipsa Congregatio hanc facultatem eidem Episcopo concessit, vt quotiescunque in Ciuitate, & Diæcesi Hieracen. id expedire idem iudicauerit, possit permittere puellas in monialium Monasteria, in quibus piè, & honestè instituantur, introduci; adhibitis, tamen conditionibus suprascriptis sub *Dat. Rom. die vlt. Aug.* 1572. prout harũ litterarum exemplum habes penes *Quar. in Sum. Bull. verbo, Monasteria Monialium, vers. de puellis fol.* 449.

Et hinc patet, quod tunc temporis huiusmodi facultates concedebantur per litteras priuatas, & missiuas ad Episcopos ab eadem Sacra Congregatione, prout ego vidi, & audiui penes Secretarium eiusdem Congregationis; licèt postmodum negotijs huiusmodi in immensum auctis, visum fuerit, easdem facultates dari impressas cum sigillo Cardinalis Capitis eiusdem Congregationis, ac subscriptione illius Secretarij.

Secunda est, quod in Monasterio sit locus separatus à loco, vbi manent moniales professæ, & Nouitiæ pro dormitorio, & laborerio.

Tertia est, quod non admittatur, & recipiatur, nisi de consensu Abbatissæ, & monialium, & per secreta suffragia capitulariter, & licentia in scriptis earundem Superioris.

Quarta, quod excedat septimum, & sit infra vigesimum quintum annum.

Quinta, quod non sit super numerum præfixum.

Sexta, quod quolibet semestre, monialibus anticipata portio soluatur pro alimentis præuia idonea cautione. Hoc autem quoad ipsas puellas educationis causa recipiendas, vt hic: quo verò ad eas quæ petunt ad habitum monachalem admitti, non licèt monialibus recipere pecunias, vel aliquod aliud anticiparè, ad computum eleemosynæ dotalis, quam quæuis puella ipsum habitum monachalem susceptura persoluere debet; alioquin tàm recipientes, quam persoluentes subiaceant anathemati decreto *Concil. Trid. sess.* 25. *de regul. cap.* 26. prout Episcopo Camerinen. *ead. Congre.* rescripsit anno 1580. *Barbos. de iur. eccles. lib.* 1. *cap.* 44. *num.* 47.

Septima, quod ingrediatur sola, sine ancillis, vt supra diximus,

Octaua, quod eo vtatur vestitu, quod virginali modestiæ, & pudori conueniat.

Nona,

Nona, quod seruet leges clausuræ,& colloquutorij, sicut ipsæ moniales.

Decima, quod si semel è Monasterio exierit, amplius non recipiatur in eodem, nec in alio Monasterio, nisi ad effectum, vt fiat monialis.

Vndecima, ipsa licentia consignetur ijs, quibus pro illius exequutione dirigitur, & in actis illorum Cancellariæ registretur: alioquin viribus careat.

Sanè, cum ad præmissorum præscriptum, oporteat puellam recipiendam educationis causa, non debere adesse supra numerum præfixum, contingit sæpissimè, vt super dictum numerum petat illa admitti: proinde ipsa Sac. Congregat. annuente aptantur in calce eiusdem licentiæ impressæ, etiam manu ipsius Sollicitatoris, antequã tamen ea subscribatur per dictum Secretarium consuetoque sigillo muniatur, vt id concedatur, dummodò ibi sit locus capax pro ipsa puella supranumeraria, vt supra, absque incommodo monialium, aliarumque puellarum educandarum, & non aliàs.

Cum verò inter cæteras conditiones prædictas, puella ipsa excedere debeat septimum ætatis suæ annum, si qua in longè minori ætate, putà quatuor, vel quinque annorum constituta, ac forsan consanguineorum cura destituta, aut ex alia causa petat non obstante defectu ætatis huiusmodi, ex eadem educationis causa, recipi, & admitti; non sine maxima difficultate, sibi id in tã modica ætate indulgetur: ex quo, non decet in ipsis Monasterijs teneri infantulas, quasi in cunis, quæ vt plurimum totum ferè Monasterium subuertunt, monialium ipsarum spiritum, & deuotionem impediendo, prout sæpenumero id experiri videmus. Si tamen causa adsit, quæ rationabilis, Eminentissimis Cardinalibus, ad sic dispensandum, seù indulgendum videatur, id non conceditur, nisi negotio 21 plenè examinato, & in ipsa Sacra Congregatione discusso: quod si ita opportunum ab eisdem iudicatum fuerit, eidem ista facultas tribuitur, per litteras Sacræ Congregationis, Ordinario directas, qui verificatis causis in ea narratis, eiusdem Sacræ Congregationis nomine hanc impartiatur licentiam.

Præterea, in quibusdam Italiæ locis, præsertim Prouinciæ Lombardiæ, in Monasterijs Monialium ex eorum instituto, seù aliàs, non recipiuntur puellæ 22 supranumerariæ, ad effectum suscipiendi habitum Monachalem, sine speciali licentia eiusdem Sacræ Congregationis Regularium, quas etiam, vt supra impressas concedit, & non alias, quàm cum infrascriptis conditionibus, quarum,

Prima est, quod tale Monasterium sit capax, ac moniales eam per secreta suffragia, & capitulariter acceptent, sicut pro educandis.

Secundò, quod præter consuetam suppellectilem mobilium, tribuat Monasterio duplicatam eleemosynam dotalem, quæ maior scutorum quadringentorum, non autem minor, esse possit: & antequam puella ipsa ad habitum monachalem admittatur, ipsius eleemosynæ fiat penes personam fide, & facultatibus idoneam, reale depositum: pacto adiecto, quod amoueri non possit, nisi ad effectum, illud inuestiendi in emptionem censuum, seù montium non vacabilium, aut tutorum bonorum stabilium, boni redditus, ad ipsius Monasterij commune commodum, adhibito desuper consensu Ordinarij, licèt Monasterium, ipsum curæ, & gubernio regularium, siuè alterius cuiuscunque, licèt exempti, subiaceat. Quòd si fortè depositum huiusmodi in census annuos inuestiri contigerit, id in ipso instrumento adijciatur pactum, quod ipsius Ordinarij notitia adhibeatur, in casu illius extinctionis, ad hoc, vt iterum pecunia ipsa in eiusdem Monasterij vtilitatem applicetur; & donec eleemosyna ipsa non inuestiatur, vt supra, idem depositum, per pactum expressum adijciendum in eiusdem depositi actu, semper in suo robore permaneat. Si autem contingat, Depositarium, illud irrequisito Ordinario prædicto, soluere; remaneat, quibuscumque non obstantibus, obligatus. Si verò aliter depositum ipsum fiet, nequeat puella ad suam regularem professionem, Sacra Congregatione inconsulta, admitti.

Tertiò, quod in ipsa puella, omnia ad id concurrant necessaria requisita: in reliquis autem, Sacrorum Canonum, Concilijque Tridentini, summorumque Pontificum Constitutionum forma seruetur.

Quartò, quod acceptationi supra huiusmodi numerum, specialis aliquis ordo, aut aliud in contrarium non repugnet.

Quintò, quod si Monasterium huiusmodi mitteret ad quæsturas, moniales, seù Conuersas, siuè clausuram, aliquo modo non seruantes, præsentibus vti mi-

nimè valeat, sed hoc casu irritæ, & reuocatæ censeantur,

Sextò, quod eędem præsentes, iis, quibus pro illarum executione diriguntur, consignentur, & in actis eorum Cancellariæ registrentur; aliàs nullius roboris, vel momenti existant; sicut de licentijs pro educandis, in fine dictum est.

Sanè, præmissa circa eleemosynam dotalem ad pręscriptum declarationū Sacrę Congregationis eiusdem conceduntur; cum debeant Ordinarij in singulis Monasterijs, etiam curæ Regularium, seù Militiarum subiectis, certum numerum iuxtà, cuiusque Monasterij facultates
22 præscribere; si quæ verò supra numerum statutum recipientur, tenentur duplicem eleemosynam afferre, ac supra numerum, locum tenere: duplicis verò eleemosynæ nomine, intelligitur duplicata summa eius, quæ in receptione cuiuscunque monialis intra numerum, in quolibet Monasterio constitutum erogari pro tempore consueuit, prout declarauit *Sacra Congr. Episcop. & regular. sub die 6. Septembris* 1604. refert celeberrimus *Barbos. in collect. bull. titulo, moniales supranumeraria cap. 6.*

Ipsæ autem eleemosinę dotales pro monialibus, siue infra, siue supra numerum præfixum, solui debent in ære; neque permittitur assignatio bonorum stabilium, aut censuum, vt fuit resolutum per *Sacram Congreg. Episcop. & Regul in vna Camerinen. 28. Martij* 1588. Et debent durante anno probationis deponi iuxta formam in decreto generali præscriptam, ad hoc, vt professione emissa, valeant in bonis stabilibus implicari. Et cum, etiam, sicut supra dictum est, illarum fieri debeat reale depositum penes personam fide, & facultatibus idoneam. propterea, non modò pro ipsis locis in quibus præscribitur modus recipiendi ad habitum monachalem mulieres supra numerum, sicut in secunda formula suprapofita, verùm etiam pro quibuscunque locis, generaliter fuit resolutum, quod ipsæ dotales eleemosynæ, apud moniales consanguineos vel affines, nullatenus relinquantur, sed antequā puellæ habitum suscipiant, deponantur actualiter, apud mercatorem, vel penes aliam personam, fide, & facultatibus idoneam, vt statim, professione emissa, in emptionem tot bonorum stabilium, aut annorum redditum inuestiantur, vt censuit *Sacra Congreg. Episcop. & Regular. in vna Lusitan. 6. Iunij 1615.* In iis verò locis, vbi nō ad sunt mercatores, seù banchi, ipsum depositum fieri debet in manibus probi viri, & facultosi, qui ad omne mandatum monialium, & absque alia exceptione, eam se obliget soluturum, vt censuit *eadem Sacra Congreg. in vna Camerinen. 15. Martij 1594.*

Quo verò ad puellas, ad habitum monachalem in Monasterijs monialium huius Ciuitatis Neapolitan. recipiendas, in vim litterarum Sacræ Congregationis eorundem, Eminentissimo Archiepiscopo directas sub *die 16. Nouembris 1629.* circa eleemosynarum dotaliū reductionem, cautum est, quod de cœtero eleemosyna dotalis pro puellis intra numerum recipendis, summā ducatorū mille, & quingētorū ducatorū monetæ Neapolitan. excedere nullo modo queat: ita tamen, vt Monasteria illa, quæ hucusque minorem summam ex eadem causa accipere consueuerunt, possint in ipsa consuetudine permanere, quando nimirum, eorum attenta paupertate, eidem Eminentissimo Archiepiscopo circa huiusmodi dotiū augmentū citra tamē prędictæ summæ terminū, aliter nō videretur.

Pro monialibus tamen supernumerarijs, ipsa dotalis eleemosyna summam ducatorum duorum millium, & quingentorū similiū pariter nō excedat: ipsęq; dotes in ingressu ipsarū puellarum nequaquā Monasterio cōsignentur; sed ante earundem ingressum, fiat reale depositum in pecunia numerata penes Montem Pietatis, siuè publicum alium, ac idoneum bancum; ad hoc, vt statim sequuta professione, per Monasterium in tot bona stabilia, consensu, & licentia ipsius Eminētissimi Archiepiscopi expresse accedentibus, conuertantur: cui etiam datur facultas, vt monialibus ex causa vrgētis necessitatis, nec nō Monasteriorum fabricæ necessariæ dotes ipsas puellarum ex numero existentium impendendi licentiam impartiri queat.

Licèt quandoque postmodum, attentis temporum calamitatibus, ipsa Sacra Congregatio, ad instantiam partium, id petentium, arbitrio ipsius Eminentissimi Archiepiscopi mandare consueuerit, vt pro ipsa dotali eleemosyna, tot bona stabilia boni redditus cum nonnullis conditionibus, ipsius Monasterij vtilitatem respicientibus, valeant assignari.

Ad hęc, non possunt vltra duas sorores

in

in vno eodemque Monasterio habitum regularem suscipere, professionemque ibi emittere, absq; Sacræ Congregationis Regularium licentia; per quam cautum est etiam, vt si tertia soror, ad eundem habitum admittatur, tandiu careat voce actiua, & passiua, donec altera ex prædictis duabus sororibus obierit; necnon tenetur soluere dotẽ duplicatã quatenus fuerit intra numerum, si verò supra, triplicatam: quo casu adimpleri debent conditiones supradictæ licentiæ pro monialibus supranumerarijs: item, vbi laudabilis adesset consuetudo, vel Apostolica Constitutione cautum, quod nec duæ sorores in eodem Monasterio habitum suscipiant, prout seruatur Florentiæ, & alibi, ita seruari debeat, prout eadem Sacr. Congr. rescripsit Archiepiscopo Brachaten. *sub die 26. Augusti 1616. id. Barbos. d. cap. 44 num. 14. vbi num. seq.* ait, quod non debent ad professionem nec ad Chorum moniales admitti, nisi legere nouerint, prout eadem *Sacra Congreg.* rescripsit Episcopo Agrigentin. 22. *Ianuarij* 1604.

Prout etiam ipsa Sacra Congreg. censuit, quod moniales velatæ, aut conuersæ supra numerum, non recipiantur, nisi obtenta licentia Sacr. Congr. & quo-
24 ad velatas supranumerarias, seruari debeant conditiones in licentijs impressis,
25 contentæ. Et moniales ipsæ non subrogentur in locum monialium decedentiũ intra numerum; nec impediantur, quin aliæ in locum earundem demortuarum, intra numerum recipi possint; ac propterea, ne impediant huiusmodi loca, remanẽt semper supranumerariç: licèt in cœteris, ab alijs nihil differant, & in omnibus æquales iuxta cuiuslibet Monasterij institutum esse debeant, vt *Sacr. Congreg. Concil.* declarauit 2. *Iulij* 1602. *id. Barbos. loc cit.*

Viduis, itidem quandoque contingit, vt suæ pudicitiæ conseruationi, non alias, quàm per alicuius Monasterij monialium ingressum, consultum velint: quaproter pro huiusmodi viduis, decisum fuisse, testatur *id Barbos. de pot. Episc. alleg.* 102. *num.* 7 quod illę, quę viris mortuis, honestatis causa, se contulerunt in Monasterium, dummodo sint bonę existimationis, & famę, legibusque monialium pareant, tolerari debent, & quod de cœtero, nullę huiusmodi viduę
26 recipi debent, nisi moniales fieri vellent, vbi aduertit, non posse Episcopum dare licentiam viduæ ingredi volenti, atque in habitu laciali permanere, etiam si toto tempore vitę suę illic degere, nec amplius inde exire vellet; quia in istis, nulla adest causa necessaria.

27 Quo verò ad mulieres, quæ sunt in discordia cum maritis, timentque eorum sæuitiam, si extra culpam sunt, quandiù iustam timendi causam habuerint, debent, si sunt in Monasterijs, tolerari: in posterùm verò non debent recipi. Si verò mulier venerit in suspicionẽ marito, quo timet ne ab eo aliqua vis inferatur, debet permitti, vt possit ingredi Monasterium Monialium, si modo Constitutiones Monasterij non repugnent, & accedat consensus Superiorum, Abbatissæ, & Monialium, & causa cessante ingressus, debet inde exire, & si semel exierit, nunquam postea idem Monasterium ingredi poterit; & tenetur ad clausuram, sicut alię Moniales, & stare sine ancillis, *Zerol. in prax. Episc. par. 1. vers. ad decimum secundum,* & licet *Nauar. cons. 1. de diuort.* & ibi apostilla dicat Sacram Congregationem dedisse quandam formulam circa hoc; & ideo occurrente casu, ad eam esse recurrendum, tamen ipse *Zerol. loco cit* ait se vidisse formulam, quæ est, vt Primò conueniat Constitutioni Monasterij, Secundò, de consensu Abbatissę, & monialium. Tertiò, sine ancillis, Quartò, vt seruet clausuram: ac propterea, censuit, succedente casu repentino, posse Episcopum hoc facere: quia in casibus repentinis, & periculosis, non potest ita de facili habere recursum ad Sedem Apostolicam, & ita ait se vidisse practicari in multis Ciuitatibus.

28 Cœterum, quoad alias mulieres qualificatas; testatur *Mandos. in prax. Signat. tit. de licentijs, vers. datur licentia, fol.* 74. quod datur honestis, nobilibus, & valde dignis mulieribus, quater in anno, vt cum tribus, vel quatuor honestis mulieribus intrare possint quæcunque Monasteria Monialium, quorũcunque Ordinum, etiam Sanctæ Clarę de licentia illarum, quæ Monasterijs præfuerint, cum clausula; *Dummodo ibi non pernoctent*, & alias, vidisse ipsum cõcedi nobili mulieri, quod cum duabus mulieribus posset quæcunq; Monasteria Regni Portugalliæ cuiuscunque Ordinis, etiam S. Claræ, & Militiarum duodecies in anno ingredi, & morari, & aliquando in quadragesima pernoctare, de licentia Abbatissæ: alicuius, alterius Superioris licentia, minimè requisita.

Quia

Quia verò Summi Pontifices pluribus, diuersisque mulieribus, sic qualificatis, etiam in perpetuum, scilicet ad vitam impetrantium, id concesserant; ex quo nonnulla forte inconuenientia oriebantur: propterea *fel. record. Gregorius XIII*. reuo-
29 cauit omnes licentias, & facultates ingrediendi Monasteria, domos, & loca Monialium, ac etiam virorum quorumuis Ordinum, quibusuis, etiam Comitissis, Marchionissis, Ducissis, & alijs cuiuscunque status, & conditionis mulieribus, & omnes licentias ingrediendi Monasteria, domos, & loca Sanctimonialium, concessas quibuscunque viris eiusdem status, & dignitatis à quibuscunque Pontificibus, & Sedis Apostolicæ Legatis, quomodolibet & ad instantiam cuiuscunq; cōcessis, prout in sua *Constitutione, quæ incipit, Vbi gratia, Id. Iunij 1565*. Insuper *fel. record. Sixtus V*. aliam Constitutionem earundem licentiarum reuocatoriam edidit: per quam, easdem licentias reuocauit quæcunque Monasteria ingrediendi, & ibi permanendi mulieribus Secularibus cuiuscunque status, & conditionis existentibus, etiam Comitissis, Marchionissis, & Ducissis concessas, vt in sua *Constitutione, quæ incipit, Sanctimonialium Die 5 Ianuarij 1589*.

Postremò, *Paulus V. similis record*. in alia *Constitutione, quæ incip. Monialium, 10. Iulij 1612*. id prohibuit mulieribus sæcularibus, etiam fundatricibus, aut donatricibus ad breue, vel ad longum tempus, etiam si à Sede Apostolica hoc eis specialiter esset indultum.

Nec tamen hodie huiusmodi licentiæ denegantur personis iurisdictionem tamen temporalem habentibus, cum conditionibus, & clausulis in formula infrascripta contentis, quæ in forma gratiosa, & sub annulo Piscatoris in dies à Romana Curia emanant tenoris sequentis, videlicet.

A tergo, *Dilectę in Christo filię Sueuę de Aualos de Este Principissę Terrę Conchę, Neapolitan. seu alterius Diœcesis.*

Intus vèro VRBANVS PAPA VIII.

30 *Dilecta in Christo filia, Salutem, & Apostolicam benedictionem. Spirituali tuæ consolationi, quantum cum Domino possumus, benignè consulere, teque specialibus fauoribus, & gratijs prosequi volētes, & à quibusuis, &c. Censentes, supplicationibus, tuo nomine nobis super hoc humiliter porrectis, inclinati,* Tibi, *quæ, vt asseris dilecti filij nobilis viri Nicolai ex Principibus ab Este, vxor existis: vt à quatuor honestis mulieribus, modesto, ac decenti habitu indutis, quas, semel electas, nec variare, nec mutare possis, nisi alicuius earum obitu eueniente, associata, & super veritate narratorum cognitione per Ordinarium loci adhibita, Monasteria Monialium Ciuitatis Neapolitanę, quatuor vicibus in totum, non autem eorum singula, quolibet anno, de earundem Monialium capitulariter, & per secreta suffragia præstando, & illarum Superiorum consensu; non tamen Dominicis, seù alijs festiuis, aut vigiliarum diebus, neque Quadragesimę, vel Aduentus temporibus, ingredi; ac cum eisdem Monialibus conuersari, & refectionem etiam sumere corporalem, Dummodo tamen Monialium particularium cellas, pręter eas, quarum causa* Monasteria *huiusmodi ingredieris, non visites, neque tu, minusque dicta mulieres inibi pernoctetis, liberè, & licitè valeas, licentiam, & facultatem, &c. concedimus. Non obstantibus* Constitutionibus, *& ordinationibus Apostolicis, & dictorum* Monasteriorum, *&c. statutis, &c. Dat. Romę apud* S. Petrum XIX. *Decembris* M. D. XXXVIII. *Pontificatus nostri Anno Decimosexto.*

M. A. Maraldus.

Alijs insuper mulieribus, sic ingredi posse petentibus, non tribuitur ista licentia, nisi et iurisdictionem habeant tēporalē, ac propterea non datur, seu saltem da-
31 ri non consueuit, nisi cum clausula, ***Tibi, quæ, vt asseris Terra N. iurisdictionem habens Ducissa existis***. *&c.* qua propter, nisi ita sit, licentia minimè suffragatur, quia, licet expediatur tanquam gratiosa, nihilominus adijcitur alia clausula, nimirum,

Et

Et super veritate narratæ rerum cognitione per Ordinarium loci adhibita; ac proinde cum ista licentia fundetur in assertione ipsius Oratricis, requirit omninò probationem, cum referatur ad impetrantem, qui tenetur asserta verificare, *Cassad. decis. 4. nu. 1. de rescrip. & decis. 7. de iurepatr.* licèt secus dicendum esset, si per verbum impersonale diceretur, *ut asseritur*, quod indiget psona nominis, vel pronominis, puta, à me, à te, ab illo, *Mandos. reg. 34. qu. 47. n. 2.* & sic perinde est, ac si diceretur, si Ordinarius preces veritate niti repererit: quæ quidem clausula, licèt non esset in rescripto apposita, nihilominus subintelligeretur; cum quælibet gratia habeat in se hanc tacitam conditionem, *cap. ex parte, 1. de rescrip. Marches. de commis. par. 1. nu. 225 fol. mihi 71. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. glos. 9. tit. annot. cont. null. nu. 229.* Et alias in hac Curia, similis licentia non fuit admissa, cum Oratrix non probauerit hanc iurisdictionem temporalem, quæ vt dictum est, venit omnino verificanda; ex quo Summus Pontifex, non aliter huiusmodi licentias quàm modo præmisso, concedit, & ex prædicta causa, quæ nisi verificetur, facit corruere gratiam, etiam si ipsa causa videretur tantummodo impulsiua, vt per *Menoch. de arbitr. iud. casu 201. num. 21.*

Notandum præterea, quod huiusmodi licentiæ neque suffragantur, nisi accedat expressè consensus monialium capitulariter, & per secreta suffragia, prout voluit etiam idem *Sanctissimus D. N. Vrbanus Papa VIII. in sua Constitutione, quæ incipit, Sacrosanctum, Die 27. Octobris 1624.*

Insuper, quod non concedantur, nisi pro quatuor vicibus ad summum, alias verò, prò tribus tantùm, vicibus, vidi concessas nisi qualitas personę, & Summi Pontificis benignitas aliud suadeat: quod si fortè simpliciter concederetur, absque eo quod exprimeretur per quot vices, intelligeretur de prima vice tantùm, & non vltra, *arg. l. boues, § hoc sermone ff. de verb. sign. Alex. cons. 56. vers. vnde si alicui, vol. 4. Felin. in cap. 2. col. 2. de treg. & pac. Ias. in l. diuortio, § quod in anno, col. 3. ff. solut. matr. l. duobus, § si ei, qui, ff de iureiur.* licèt iste casus raró posset euenire, cum in prędictis licentijs, quando Papa vult, exprimit, dicendo, pro vna vice tantùm, prout aliàs vidi; & hoc modo cessant cõiecturę, ad *tex. in l. ille, aut ille, ff. de leg. 3. l. continuus, § cum ita, iuncta glos. in verbo, nullus, ff. de verb. oblig.*

Denique supradictę licentię conceduntur ad præscriptum *Constitutionis supradicti Pauli V.* qui præscripsit modum vtendi facultatibus concessis à Romanis Põtificibus ingrediẽdi Monasteria monialium, per quam ordinauit, quod nulla persona cuiuscunque gradus, & conditionis existat, vigore licentiarum, plura Monasteria, pluribus vicibus ingrediatur, sed quod licentiæ huiusmodi, respectu vniuersorum, non autem aliquorum, vel singulorum Monasteriorum, suffragentur, ita vt, cui bis in anno, vel amplius plura Monasteria ingredi conceditur, ei bis, vel amplius tantùm vniuersa, non autem eorum aliqua, vel singula ingredi liceat; etiam si prædicta Monasteria in diuersis Ciuitatibus, terris, Diœcesibus, & locis existant, teste *Barbos. in collect. ad loc. Concil. sess. 25. cap. 5. de monial. & regular. num. 9.*

Finis Libri Quinti.

PRA-

PRAXIS DISPENSATIONIS AD BENEFICIA SAECVLARIA

Pro Regularibus, & è contra.

LIBER SEXTVS.

SVMMARIVM.

1 *Sęcularia beneficia, ſæcularibus, regularia, regularibus conferenda.*

2 *Regularis, ſine Apoſtolica diſpenſatione, inhabilis ad beneficium ſæculare, & è contra.*

3 *Regularis, impetrans beneficium, non habita mentione ſæcularitatis, & è conuerſo, collatio eſt nulla.*

4 *Etiam ſi ipſa collatio fiat Motu proprio.*

5 *Motus proprius non aufert inhabilitatem perſonę, aut alios ſubſtantiales defectus.*

6 *Neque firmat gratiam contra mentem concedentis.*

7 *Regularia beneficia, quæ.*

8 *Conſtitutio Pauli IV. quid diſponat circa beneficia pro Regularibus.*

9 *Canonici regulares, ſine diſpenſatione Apoſtolica, incapaces beneficiorum ſæcularium.*

10 *Canonicus regularis poteſt obtinere parochialem Eccleſiam De licentia tamen ſuorum Superiorum nu. 12. ſed contrarium ſeruatur in praxi ſub num. 13.*

11 *Canonici regulares tranſlati, non poſſunt obtinere beneficia curata.*

13 *Voluntas non reducta ad actum legis, vel diſpoſitionis, nihil operatur.*

14 *Canonici regulares, cur poſſint beneficia curata ſæcularia obtinere.*

15 *Canonici regulares, promoti in Epiſcopos, quos habitus deferant.*

16 *Monachus poteſt eligi ad dignitatem Epiſcopatus.*

17 *Epiſcopus, appellatur religioſus.*

18 *Monachus effectus Epiſcopus, abſolutus à vinculo ſuæ Eccleſiæ, non habebit officia, & dignitates ſui Ordinis.*

19 *Monachis, quomodo conferantur beneficia curata, & quando, num. 20.*

20 *Et adducuntur declarationes Sacræ Congregationis.*

21 *Neceſſitas non habet legem.*

22 *Regulares, impetrando beneficia curata ſæcularia, quid exprimere debeant.*

23 *Regularibus prouidetur de beneficijs ſęcularibus, vacantibus etiam per reſignationem.*

24 *Prębenda theologalis, quomodo regulari theologo conferenda; & affertur declaratio Sac. Cong. Conc.*

25 *Et quomodo Canonico ſæculari, non graduato.*

26 *Canonicis regularibus, neque beneficia ſimplicia ſæcularia conferuntur.*

27 *Religioſi Ordinis Militaris incapaces*

tes beneficiorum sæcularium simplicium.

28 *Fratres Ordinis S. Ioannis Hierosolymitani, sunt verè Religiosi.*

29 *Beneficia sæcularia simplicia, quomodo Religiosis conferantur, & proponitur formula prouisionis Apostolicæ.*

30 *Regularitatis status in beneficijs, requirit possessionem quadragenariam, & alia, vt hic.*

31 *Beneficia præsumuntur sæcularia, nisi regularia probentur.*

32 *S. Petrus Apostolus, fuit sæcularis.*

33 *Sæcularitatis status, in beneficijs præscribitur per decennium, & quot conditiones requirantur ad sæcularitatem, vel regularitatem.*

34 *Beneficium, an sæculare, vel regulare sit, attenditur vltimus status.*

35 *Præscriptio quadragenaria circa statum regularitatis, vel sæcularitatis, in beneficijs, quando cesset.*

36 *Fratres S. Ioannis Hierosolymitani dispensantur ad officia sæcularia in Romana Curia.*

37 *Regularis, quomodo dispensetur ad pensionem super fructibus beneficij sæcularis.*

38 *Regularis dispensatus ad vnum beneficium sæculare, si illud resignet cum pensione, an egeat noua dispensatione.*

39 *Dispensationis natura, quæ sit.*

40 *Beneficia regularia, non conferenda, nisi regularibus professis.*

41 *Clericus sæcularis, quomodo dispensetur ad Monasterium obtinendum.*

42 *Et quomodo minor.*

43 *Clausula*, Ex nunc prout ex tunc, *quando apponatur in prouisionibus beneficiorum regularium.*

44 *Monialibus, quomodo, & quando prouideatur de Monasterijs cum dispensatione Apostolica.*

45 *Mulier potest habere beneficium, habens dignitatem, & administrationem.*

46 *Abbatissa, Priorissa &c. possunt suas prælaturas resignare, etiam ad fauorem, & cum reseruatione pensionis.*

47 *Monialis vidua, seu aliàs corrupta, incapax Officij, & dignitatis sine dispensatione Apostolica, etiam ex declaratione S. Congreg. Episcop. & Regul.*

48 *Nec electio aliter facta, tenet.*

49 *Episcopus, non potest contra ius commune dispensare.*

50 *Abbatissa, non eligitur minor quadraginta annis,*

51 *Monialis, quomodo dispensetur super defectu ætatis ad officia, & dignitates.*

52 *Monialis illegitima, non eligitur in Abbatissam.*

53 *Abbatissa, & Præfectæ Monasterij Monialium in Italia, ad triennium tantùm eliguntur ex Constitutione Gregorij XIII.*

54 *Hæc autem Constitutio habet locum etiam in Monasterijs Militiarum.*

55 *Abbatissa, seù Priorissa, expleto triennio, denuò non eligenda, Sede Apostolica inconsulta; cum non possit Ordinarius, neque dictum triennium prorogare.*

Praxis Dispensationis ad Beneficia sæcularia pro Regularibus.

C A P. I.

Egulares, non modò ad diuersa, quæ hactenus dicta sunt, verùm etiam ad beneficia sæcularia assequenda, sæpenumero dispensantur: idcirco quid circa id ipsa Romana Curia seruet, videamus. Et quidem satis in iure expressè cauetur, vt regularia beneficia in titulum Regularibus professis prouideri consueta, cùm per obitum, aut resignationem, vel aliàs illa in titulum obtinentis vacare contigerit, Religiosis tantum illius Ordinis, vel iis, qui habitum omninò suscipere, & professionem emittere teneantur, & non alijs ne

ne vestem lino, lanaque contextam in-
duant, conferantur, vt inter cætera inra
nouissimè cautum est per *Conc. Trid. sess.*
24 cap. 10. de reform. indecorumque ad-
modum sit rationique minimè cõgruum,
si etiam sæcularibus conferantur: ne ho-
mines disparis professionis, vel habitus,
Ecclesijs præficere, aut in vna eademque
Ecclesia sociari: quaptopter sæcularia
1 beneficia, sæcularibus, regularia verò,
regularibus conferri debent *c. cum de be-*
neficio, de preb. in 6. cum alijs, nisi tamen
pront aliàs fieri audiui, beneficia ipsa
regularia, ad sæcularitatem Apostolica
auctoritate redncta fuerint: quod quidem
nunc raro, & non sine maximis causis fie-
ri contingit, vt omnes ferè possunt testari
Curiales, licèt Ecclesia sæcularis possit
facilè fieri regularis, vt probat *Lap. alleg.*
44 allegans ibi *d. cap. cum de beneficio*, vbi,
quod beneficinm, quod consueuit regi
in statu regulari, efficitur sæculare.

2 Hinc fit, vt regularis, sine Summi Pon-
tificis dispensatione inhabilis reddatur
ad beneficinm sæculare; sicnt è contra,
sæcularis ad beneficium regulare: vnde
benè norunt, non modò Curiales ipsi, ve-
rùm etiam exteri, quod si monachus quis-
3 quam siuè alius regularis impetret bene-
ficinm sæcularè, nulla sæcularitatis huius-
modi habita mentione, aut è connerso,
nulla prorsus, & inualida redditur colla-
tio, *Felin in cap. in nostra, nu. 41. de rescrip.*
Cassad. decis. 4. nu. 1. de preb. Quod profe-
ctò procedere neminem latet etiam si col-
4 latio ipsa fuerit motu proprio facta;
quandoquidem ipse motus proprius nun-
5 quam aufert inhabilitatem personæ, aut
alios substantiales defectus, *Barbos. claus.*
6 *79 nu. 22.* neque firmat gratiam contra
mentem concedentis, *Menoch. de arbitr.*
iud. casu 201. nu. 80.

Ne autem, te, qui simplex es Curialis,
per ignotos terminos procedere contin-
7 gat; scias, quod regularia beneficia illa di-
cuntur, quæ ex sua fundatione seù insti-
tutione, vel consuetudine, Religiosis sunt
addicta, *Rebuff. in Concord. rubr. de collat.*
§. Volumus, in verbo *Regularia*: vel illa,
quæ per quadraginta annos consueta sunt
regi per eosdem *d. cap. cum de beneficio.*

Ab hac tamen nostra praxi deuium
non agnoscas, vt quoad parochiales Ec-
clesias sæculares, hoc ordine procedatur,
nimirum, quod licèt in dnbium aliàs re-
uocaretur, an scilicet stante dispositione
tex. in cap. quod Dei timorẽ, de stat. Monach.
liberè posset Canonico regulari conferri
beneficium curatum sæculare; ac propte-
rea docuerit inter cæteros *Gonz. ad Reg. 8.*
Cancell. glos. 7 nu. 53 in prima impressio-
ne, quod hodie nulli Regulares, etiam si
sint Canonici, habere possunt beneficia
curata sine dispensatione Apostolica, ne-
que in perpetuum, neq; ad tempus; quod-
que ita obseruari vidit, ac desuper ema-
nauerat quędam declaratio *S. Congr. Con-*
cilij vbi, etiam, quod licèt olim dabatur
monachis dispensatio ad vnum benefi-
cium curatum, contra *cap. monachi, de stat.*
Monach. hodie non admittuntur, nec di-
spensantur, prout disponitur in *Constitu-*
tione Pauli IV. quæ incipit, *Postquam di-*
uina bonitas, Tertiodecimo Kal. Augusti
8 *anno 1558.* per quam disponitur, etiam
priuari regularem quibuscunque benefi-
cijs Ecclesiasticis, qni absque dispensatio-
ne illa obtinuerit: & quamuis dicta Con-
stitutio fuerit redacta ad terminos iuris
communis per *Pium IV.* quæ incipit, *Sedis*
Apostolicæ solertia, Tertio Non. Aprilis
9 *1560.* tamen praxis admisit, quod Cano-
nici Regulares sine dispensatione Apo-
stolica talia beneficia obtinere non pos-
sunt, præsertim stantibus decreto *Grego-*
rij XIII. & prædicta dispositione *Concil.*
Trid.

Attamen id. *Gonz. loc. cit. in addit.* in
secunda impressione *versic. cæterum*, ait,
quod re maturius considerata, cõtrarium
est tenendum; tùm quià de iure communi
10 Canonicus Regularis potest obtinere
Parochialem Ecclesiam *d. cap quod Dei ti-*
morem, tùm, etiam, quia per *cit. Concil.*
Trid. non modò non est aliquid deroga-
tum, imò potius approbatum *in sess. 14.*
cap. 11 dum statuit, quod huiusmodi Ca-
11 nonici translati de vno ad alium ordinẽ,
non possint obtinere beneficia curata; vn-
de; quoad non translatos, videtur *id. Con-*
cil. approbare dispositionem iuris com-
munis.

Vnde ex his videtur ipsos Canonicos
Regulares, sine dispensatione Sedis Apo-
12 stolicæ, adhibita tamen licentia suorum
Superiorum, posse dicta beneficia sęcula-
ria curata obtinere; præsertim, cum videa-
tur sublata difficultas per *decis. Rot. in vna*
Papien. iurispatronatus die 6. Martij 1598.
coram Seraphino, vbi, proposito dubio, An
scilicet, Canonico Regulari poterat hodie
de sui Superioris licentia conferri benefi-
cium sæculare Curatum, fuit dictum, &
resolutum, quod licèt sæcularia beneficia
non sint conferenda Regularibus, possunt
nihilominus curata conferri Canonicis
regula-

regularibus, & nouissimè sequitur, & tenet *Vtuian. in praxi iurispatronatus, in append. ad cap 2 lib.6.in fine d praxis*, vbi testatur, S. Carolum Borromæum, præuio concursu, anno 1534. Quarto Idus Ianuarij, contulisse Parochialem Ecclesiam S. Remigij Vicemodroni Mediolanen. Diœcesis D. Theophilo Varisio, Canonico Regulari Congregationis Lateranensis, habenti talem facultatem à suo Generali; & à Clemente VIII. fuit collata Præpositura D. Paulo Tapparello Pedemontano, Canonico Regulari Lateranen. antè tamen collationem, visum fuit, an præmissis non obstaret decretum *Concil. Trident. & Sac. Congreg* respondit, non obstare, nisi esset translatus, *id. Vtuian. loc. cit.*

Nec præmissis aduersari aliquo modo videtur declaratio *S. Congreg. quam refert id. Gonz. d. Gloss. 7. nu. 35* nec non quoddam decretum *Gregorij XIII.* per hæc verba, *S. D. N. noluit licere Canonicis regularibus Congregationis Lateranen. etiam de licentia sui Generalis, absque consensu Summi Pontificis, assumere curam animarum, etiam ad tempus multoque minus beneficium curatum ad tempus*, vt per *Garc. de benef. par. 7. cap. 10. sub num. 32. in fine*. Quia quoad dictam declarationem *Concil.* quandiù non constat de intentione Papæ, nihil facit, vt in *auth. si quis in aliquo, C de eden.* quo verò ad sententiam supradicti *Gregorij XIII.* neque sufficit aliquando, ipsum noluisse, poterat enim po-
13 stea velle, *l. 4. ff de admin. tut* quia voluntas non reducta ad actum legis, vel dispositionis, nihil operatur, *l. quidam cum filium, post princip. ff. de hered. instit. l. cum in pluris. §. locator ff. locati. cap. quamadmodum, de iureiur.* Sicque hodie ad præscriptum supradictæ decisionis, in partem affirmatiuam inclinari posse videtur.

At vero ego in tuta praxi ad negatiuā inclinandum esse existimo, nimirùm, vt nō obstante *d. Putei decis.* Canonicos regulares, non esse admittendos ad curam Parochialium Ecclesiarum absque Sedis Apostolicæ dispensatione, ita enim resolutum fuisse per *S. Congr. Ep. & Reg. in vna Cremonen. 1. Sept. 1603.* testatur *Barbos. ad coll. DD. nu. 7. fol. mihi 149.* & sic uidi plurics seruatum in praxi, à qua, vera legum interpretatio desumitur, *Bald. in c. 1. n. 7. de feud. 51. c. 2. amitt.* Illud enim est, quod satis vrget, nēpè, q̄a supradictæ dispositioni *tex. in d. c. quod Dei timorē*, fuit derogatum per Concordata Leonis X. vt per *Rebuff. in rubr. de collat. §. Volumus 1.* verbo, *& conformitatem*, quapropter absolutè dicendum est, ipsis Canonicis Regularibus non posse conferri beneficia sæcularia curata; prout non modò testantur omnes peritissimi, & antiquissimi Curiales, verùm etiam multi Pontifices significarunt, teste *Sanch. in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 7 cap. 26. num. 71.* quem refert *Barbos. de iur. Eccles. lib. 3. cap 4. num. 71. vers. Diximus, circa fin.* vbi concludit, quod hodiè Canonicus regularis absque dispensatione Summi Pontificis non potest ad parochialem Ecclesiam promoueri, & per extensum affert d. declarationem in hęc verba videlicet, *Canonici Regulares non obstante cap. quod Dei timorem, non admittuntur ad curam parochialium Ecclesiarum, absque Sedis Apostolicæ dispensatione.*

14 Ratio autem, cur ipsis Canonicis Regularibus erat indultum, vt per *d. capit. quod Dei timorem*, beneficia curata sęcularia obtinere potuissent, iam expressa est in *eod. cap. in §. licèt*, per hæc verba, videlicet, *licèt autem in Lateranen. Concilio de Monachis caueatur, ne singuli per villas, & oppida per quascumque Parochiales ponantur Ecclesias &c. quia tamen istud de Canonicis regularibus specialiter non cauetur, qui etsi à Sanctorum Monachorum cōsortio nō patiantur disiuncti, regulæ tamen inseruiunt laxiori, & per antiquos canones, etiam Monachi possunt ad Ecclesiarum Parochialium regimen in Presbyteros ordinari, ex quo debent prædicationis officium (quod priuilegiatum est) exercere, sic annuendum duximus postulatis, vt exercens plebani officium, si commodè fieri poterit, vnum Canonicum regularem secum habeat, ad cautelam, suius, in his, quæ Dei sunt, & regularis obseruantiæ, tàm consortio, quàm solatio perfruaris.*

15 Et ob hanc eandem rationem, puto *Leonem X.* concessisse his Canonicis Regularibus in Episcopos promotis, vt tam in Capella Pontificia, quam extra eam, habitus, & colores clericis sæcularibus in Episcopos promotis concessos, gestare possint; prout in suis litteris in forma Breuis expeditis, sub *Dat. Romæ apud S. Petrum, Anno 1519 Pontificatus sui Anno septimo.*

Hæc autem quoad Canonicos Regulares, ad ipsa beneficia curata, Quo verò ad alios Regulares, eos, eti à attentis iuribus superius allegatis, omninò esse inhabiles ad eadē beneficia obtinenda, non ambigitur; nisi tamen sint Episcopatus; quia ad

Z digni-

16 dignitatem Episcopalem,Monachus ne-
dum potest eligi, & de ea prouideri *tex.*
17 *in c.1.18.q 1. Clem.1 de elect.* nam, & ipsa
Episcopus appellatur religiosus, *cap.ex
multa de voto* verum etiam habet ius suc-
cedendi, & liberatur à tribus substantiali-
bus Religionis, *cap.vn 18.qu.1.* quia de
filio iam factus est pater, facitque fructus
suòs in vita,& de eis disponere potest non
minus quàm sæcularis, *Bald.in cap.Clerici
2.nu.7. de Vit. & Han. Cler. Nauar.consi.
15.nu.4.& per tot.de Regular.* vbi *nu.8. in
fin.* ait,praxim totius Christiani Orbis ita
seruare,& plura de hac re videri possunt
18 penes *Ludouis.decis.401.* absolutus tamē
à vinculo,non potest habere officia, & di-
gnitates sui Ordinis,redeundo ad illum
ex *Constitutione Pauli IV.* quæ incipit, *In
Sacra, apud S. Petrum sub annulo Piscato-
ris, 19. Iulij 1559.*

Cæterum nunquam eis talia beneficia
conferuntur, nisi in casibus in infrascrip-
tis duabus declarationibus S. *Congrega-
tionis Concilij* contentis, per quas conclu-
sio prædicta hanc recipit restrictionem
19 nimirum si accedat dispensatio Papæ ex
aliqua vrgenti necessitate,quę tunc,vt no-
stra praxis docet,dari consueuit, quando
20 potissimùm Clerici sæculares idonei mi-
nimè reperiuntur; ex quo in defectum
Clericorum sæcularium, possunt benefi-
cia sæcularia regularibus conferri; & è
contra, beneficia regularia sæcularibus;
21 tunc enim necessitas non habet legem,
c.Abbate, in fin.de verb.signif. Quod præ-
serrim, est intelligendum de Ecclesijs cu-
ratis;vnde emanarunt duæ sequentes de-
clarationes S. Congregationis Concilij,
quarum prima est. *Quæritur, an Ecclesia
Parochialis,ex necessitate, nempè, ob penuriā
Sacerdotum, regularis perpetuò possit præfi-
ci, Sacra Congregatio respondit, permitti pos-
se, ita tamen, vt deducto victu, quod reliquū
fuerit reddituum, in vtilitatem Ecclesiæ, &
pauperum conuertatur, ob id autem necessa-
riam esse hodie dispensationem, contra opi-
nionem communem antiquorum DD. dicen-
tium, quod ita de stylo obseruari consueuit:
quod si magis placeret S. D. N. Sixto, posse
quod petitur, ad tempus concedi, quoad scili-
cet Episcopus prouideret de Clerico sæculari:
nihil tamen concedendum nisi instante Epi-
scopo pro necessitate, vel vtilitate Ecclesię su-
pradictam priorem sententiam Congregatio-
nis, probauit Sanctissimus.* Secunda verò.
*Quidam Clericus miles S. Stephani petijt ad-
mitti in concursu cuiusdam Ecclesiæ Paro-
chialis, Congregatio parua censuit, significā-
dum Datario, Concilium non prohibuisse,
quin Regulares possint habere sæculares Pa-
rochiales; ius etiam vetus; non obstare, videat
ipse si institutum militiæ suæ obstat. Sanctis-
simus noluit, quia dixit prohibere Concilium
Lateranensem in concordatis cum Leone,
Rebuff.in cō.ord.* & ideo scribendum Epi-
scopo, *ne regularem admittat ad concursū,
quod non debuit illum, scilicet, admittere, re-
fert Garc.p.7.cap.10 nu.32.*

Vt autem supradictas declarationes S.
Congregationis circa Parochiales Eccle-
sias in praxim deducamus sciendum est,
quod seruat stylus Curiæ, vt in supplica-
tionibus dispensationum pro dictis bene-
ficijs curatis per regulares obtinendis
22 semper exprimatur habilitas Oratoris
nimirùm; *Supplicat igitur humiliter S. V.
deuotus illius Orator N. expressè professus
Ordinis Minorum Domus N. Frater Ordi-
nis Minorum de obseruantia nuncupati, or-
dinem ipsum, in Domo eorundem fratrum
expressè professus, Theologiæ professor, ac
verbi Dei concionator, quatenus eidem Ora-
tori, pro quo, deuota creatura vestra Episco-
pus, seù Vicarius N. aut Parochiani dicti
Loci ob penuriam presbyterorum sæcularium
in illis partibus ob eximiam prædicandi ver-
bi Dei Oratoris scientiam B. S. V. humiliter
supplicant, conferre, & de illa etiam proui-
dere, secumq; vt illam recipere, & quoad vi-
xerit retinere liberè, & licitè valeat, dispen-
sare dignemini de gratia speciali &c.*

Alias similes dispensationes pluries vi-
di in ipsa Romana Curia concessas pro
Parochialibus Ecclesijs vacantibus,etiam
23 per resignationem ad fauorem diuerso-
rum regularium,quarum prouisiones cō-
mittebantur locorum Ordinarijs in for-
ma, Dignum *nouissima* cum infrascriptis
decretis,videlicet, *Et de licentia sui Supe-
rioris; ad cuius nutum ipse Orator Regularis
quandocunque ad claustrum reuocari possit.
Et cum decreto, quod detracto ex fructibus
Parochialis Ecclesiæ, quod necessarium fue-
rit pro Oratoris congrua sustentatione; quod
ex eis reliquum erit, in pauperes illius loci,
aut reparationem ædificiorum, & in emptio-
nem ornamentorum eiusdem Ecclesiæ, arbi-
trio Ordinarij conuertatur. Et cum expres-
sione, quod hæc gratia fit ob eximiam scien-
tiam, & peritiam prædicandi verbi Dei ip-
sius Oratoris, & difficultatem inueniendi
probos, & peritos* Rectores *sæculares his ca-
lamitosis temporibus, in quo munere prædi-
candi ipse Orator se exercere, & in dicto loco,
habitu regulari retento, continuò personali-
ter residere, ac eidem Parochiali Ecclesiæ per*

sup.

seipsum deseruire; & Parochialia officia gerere, & exercere debeat, aliàs dicta Ecclesia vacet eo ipso.

Et hęc, præter Canonicos regulares, procedunt de stylo Curiæ, nempè, vt exprimatur, Oratorem regularem, esse aptũ côcionatorem, vel quid simile, circa quod non potest dari certa regula: qui quidem stylus non longè distat à iure communi, per quod habetur, sicut diximus, tunc sęcularia beneficia curata esse regularibus conferenda, quandò, videlicet vrget ipsa necessitas, *c. inter quatuor, de religios. domib. Rib. ff. in concord. tit. de collat. §. Volumus. 1. verbo, et conformitatem.*

Similem gratiam vidi concessam pro Dignitate principali curata apud Heluetios pro Fratre Ordinis Eremitarum S. Augustini, Magistro in Theologia; pro quo committebatur Ordinario, vt sequitur, *Et postquam Orator fidem catholicam iuxta articulos pridem à Sede Apostolica propositos in eius manibus professus fuerit, et propter defectum personę saecularis, qua curam animarum huiusmodi exercere posse, & eximiam dicti Oratoris scientiam, ac prędicandi verbi Dei peritiam, ita expedire iudicaverit, illumq; per diligentem examinationem ad id idoneum esse repererit, omnes, & singulos fructus, ac etiam distributiones eiusdem Archipresbyteratus eidem Oratori pro stipendio ratione exercitij curę animarum huiusmodi, donec de alia persona saeculari idonea, cui dictus Archipresbyteratus cõferri possit, per Sedem Apostolicam prospectum fit, illius titulo interim suppresso, ita vt à quoquã impetrari nequeat, concedat, & assignet; citra prouisionem, seu commendam dicti Archipresbyteratus, & de licentia Superioris dicti Oratoris, qui in munere prędicandi verbi Dei se sedulò exercere & habitũ suum regularem, vt antea semper gerere, & retinere vbiq; debeat, ac ad nutum dicti Superioris ad clausitrum quandocunque reuocari possit. Et quod detracto ex fructibus, & distributionibus quotidianis, quod necessarium fuerit pro eius congrua sustentatione, quod reliquum erit Domui, in qua ipse Orator professus est, cedat.*

Iste item ordo seruatur, cum ex decre-
24 to *Conc. Trid. sess 5 cap 1* non reperiretur Clericus sęcularis pro Theologali præbẽda in Cathedrali Ecclesia; vnde aliàs à S. Congregatione ipsius Concilij emanauit sequens declaratio, videlicet, *Congr. Concil. censuit, quãdo Clericus saecularis idoneus pro theologali prębenda non reperitur, collationem illius suspendendam esse, donec inueniatur idoneus Theologus sęcularis, cui fieri possit, & interim nullum esse deputandum custodem, aut Curatorem fructuum ipsius Canonicatus; sed eos omnes tradendos Superiori alicuius Ordinis, qui curet, vt aliquis Theologus ex suis regularibus publicè in Cathedrali Ecclesia doceat Sacram scripturam; prout mandatur decreto Conc. cap 1. sess. 5. eiq; in primis necessaria subministret ex dictis fructibus: quod reliquum fuerit in vsum Monasterij conuertat.* Ac proinde, quando casus euenit, vt petatur per Sedem Apostolicam desuper prouideri, cõmittitur Ordinario, cum decreto, *Et, citrà prouisionem; sed de concessione, & assignatione dumtaxat omnium, & quorumcunq; fructuum, & distributionum quotidianarũ, Canonicatus, & prębendę prefatorum, eidẽ Oratori pro stipendio prębendę Theologalis, ad vitam ipsius Oratoris, seu donec de alio Magistro in Theologia Titulari idoneo, cui Canonicatus, & prębenda prefati conferri possint, per loci Ordinarium prospectum sit; illorum titulo interim suppresso: ita, vt à quoquam impetrari nequeant. Et de licentia Superioris dicti Oratoris, qui habitum suum regularem, vt antea, semper gerat, & retineat vbique; aliàs praesens gratia nulla sit eo ipso.* Quamuis non ignoremus, quod aliquando, etiam ob necessitatem personæ graduatæ, Canonicatus, & præbenda
25 Theologalis conferantur Clerico sęculari non graduato; præsertim, vbi illorum fructus sint tenues; quapropter in dispositiua litterarum Apostolicarum huiusmodi collationis, prosequitur; *Nos volentes prefatum N. presbyterũ asserentem, se licèt in Theologia graduatus non sit, ad explẽdũ tamen munus eidẽ prębendę, tamquã Theologali incumbens, habilem existere, ac in Ciuitate, & Diocesi prędictis, nullum graduatum, aut qui intra annum, in Theologia graduari possit, adesse, apud nos &c.* De hac tamen praxi latius dicam in *mea praxi benef.*

Beneficia autem sęcularia simplicia
26 pari ratione nequeunt adhuc obtinere Religiosi, licèt Canonici regulares fuerint, etiam cum dispensatione Episcopi, *Nauar. cons. 11. de statu Monac.* & fuit resolutum *in d. Papien. Iurispatronatus*, beneficium sęculare non posse conferri Canonico regulari, sine Apostolica dispensatione, nisi sit parochialis, *vt per Gar. de benef p. 7. cap. 10. num. 29.* quidquid dicat. *Vtuian. in append. ad fin. sua praxis iurisp. patr.* dum indistinctè tenet, Canonicum regularem sine speciali dispensatione Se-

Z 2 dis

dis Apostolicæ cum sola licẽtia sui Superioris Regularis, posse obtinere beneficia sæcularia in titulum, & ibi affert exemplum, dicens, Paulum V. contulisse Canonicatum Ecclesiæ Capritan. D. Antonio Caracciolo Canonico Regulari: de cuius tamen collatione non constat, & quatenus ita sit, credo, dictum Canonicatum fuisse sibi dispensatiuè collatum, aut non facta mentione, quod dictus Antonius esset Canonicus Regularis, & allegat ipse *Viuian*. D. *Gabriel. Pennott.* ex Congr. Lateranen. in sua tripartita historia, *lib. 2. de orig. Ordin. Canonic. regular.* in quo ego vidi fieri mentionem de prædicta Collatione Canonicatus Capritan; nec tamen ibi distinguit modum collationis prædictæ: neque sufficit, quod tales Canonici Regulares quando professionem emittũt, inter cętera dicant, quod nunquam absq; licentia Capituli generalis, vel eius authoritate fungentis, aliquod cum cura, vel sine cura beneficium acceptabit intus, vel extra Ordinem eorum; renunciando omnibus iuribus, & priuilegijs, & consuetudinibus in contrarium eis competentibus, vel quomodolibet competituris &c. quia, etiam de licentia Superioris, ad simplicia beneficia requiritur Apostolica dispensatio; & illa verba, *vel extra Ordinem nostrum*, non possunt intelligi de beneficijs simplicibus sęcularibus, sed de regularibus alterius Ordinis: attento quod beneficia Regularia solita per eiusdem Monasterij Monachos gubernari, nullatenus possunt conferri alijs Clericis Regularibus diuersi Ordinis, & Religionis, cũ non conueniat, vt homines disparis professionis, vel habitus simul in eisdem Monasterijs associentur, vt dicitur in *Clem. 1. de Bles. Gonz. ad regul. 8 glos. 8. num. 96. & seq.* vbi plura ad hoc, more suo congerit. Et cum annis proximè elapsis occurrisset vacatio quorundam simplicium beneficiorum sæcularium de iurepatronatus, in hac Ciuitate, seù Diæcesi, fuissetq; ab illorum patronis præsentatus ad illa idem D. Antonius Canonicus Regularis, consultus ego ab eodem, respondi eum esse inhabilẽ ad eadẽ, & ob id debebat petere institutionem a Sede Apostolica cum opportuna dispensatione; at verò cum ille petijsset institutionem huiusmodi in hac Curia Archiepiscopali, fuit sibi denegata: & licèt prò parte sua fuisset allegatus *tex. in d. c. quod Dei timorem de stat. Mona. b.* fuit responsum *d. tex.* habere tantummodo locum in beneficiis curatis sæcularibus pro ipsis Canonicis Regularibus, non autem in beneficijs simplicibus.

27 Quinimmò, nec Religiosi Ordinis mi-
litaris, sunt horum beneficiorum sæcula-
rium simplicium capaces sine Apostolica
dispensatione, quod procedit, etiam in
Religiosis Ordinum Militiarum S. Ioãnis
Hierosolymitani, & similium; quia eis nó
possunt conferri talia beneficia Ecclesi-
stica sęcularia, *id. Gonz. glos. 8. nu. 42.* cum
enim emittant ipsi tria vota substantialia,
obedientiæ videlicet, paupertatis, & casti-
28 tatis, sunt verè religiosi; licèt his frequen-
tior detur dispensatio Apostolica ad be-
neficia simplicia: & non aliàs, quàm cum
29 limitationibus, & clausulis infrascriptis,
secundũ currentem stylum Datariæ Apo-
stolicæ: ac proinde pro milite Religionis
Hierosolymitanæ emanarunt litteræ pro-
uisionis Apostolicæ cum opportuna di-
spensatione, eo, quo sequitur modo, vide-
licet.

PAulus Episcopus seruus seruorum Dei Dilecto filio Fabritio Girundo presbytero Neapolitan. fratri Capellano Hospitalis S. Ioannis Hierosolymitani, salutem &c. Religionis zelus, vita. ac morum honestas &c. Cum itaque postmodum Ecclesia, seù Capella, aut legatum pium, vni Clerico sæculari, in titulum perpetui simplicis beneficij Ecclesiastici, conferri, & assignari solitum in certa portione cuiusdam terræ prædij la Busalara nuncupati in territorio loci villæ Iuliani Auersan. Diœcesis consistens, quam, seù quod bo. me. Octauius Episcopus Nicoteren. dum viueret, in titulum ex concessione, seu dispensatione Apostolica obtinebat; per obitum dicti Octauij Episcopi, qui extra Romanam Curiam de mense Martij proxime præterito, debitũ naturæ persoluit, vacauerit, & vacet ad præsens, Nullusq; &c. Nos tibi &c. qui examinatus, & idoneus repertus, testimonio Ordinarij tui Neapolitan. de vita, & moribus prædictis, ac idoneitate, etiam commendaris, & vt asseris habitum, & crucem per Fratres Capellanos Hospitalis S. Ioannis Hierosolymitani gestari solitos, pridem suscepisti; ac professionem per eos emitti consuetam, expressè emisisti, regulares, premissorum meritorum tuorum intuitu &c. Nos enim tecum, vt Ecclesiam, seù Capellam, aut legatum huiusmodi, vigore præ-

sen-

sentium recipere, & quoad vixeris, retinere liberè, & licitè valeas, Constitutionibus, & ordinationibus apostolicis, ac præfati Hospitalis, etiam iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis statutis, & consuetudinibus, cæterisq; contrarijs quibuscunque nequaquam obstantibus, dicta Apostolica authoritate, earundem tenore præsentium de specialis donogratię dispensamus. Volumus autem, quod tu, per publicum instrumentum, in archiuio Curię Episcopalis Auersan. retinenaum, seù per inscriptionem duraturam in pariete dictę Ecclesia, seù Capellę faciendam, declarare tenearis, eandem Ecclesiam, seù Capellam, aut legatum huiusmodi, non regularem, seù regulare, sed merè sęcularem, seù sęculare esse; nec per regulares, sed per sęculares clericos obtineri consueuisse: aliàs præsens gratia nulla sit eò ipsò. Nulli ergo &c. Dat. Romę &c.

Et sic habes ex hac formula litterarum,
quod vltra derogationem obstantium, sequitur decretum. *Volumus autem &c.* per
quod cautum est, ne de cœtero, ipsa Ecclesia, seù Capella, per huiusmodi collationē,
prætendi possit acquisiuisse statum regularitatis; qui facilè, tractu temporis posset
30 mutari; ad quod tamen requiritur possessio quadraginta annorum cum bona fide
tex. in d. c. cum de beneficio. ibi *vt præscriptio legitima sit completa,* & ibi *glos. in verbo, legitima. de præb. in 6.* quando videlicet, constat de vera qualitate beneficij, ac
illius anteriori statu sublatis prouisionibus Apostolicis, & earum tēporibus, quæ
non mutant statum, *Achill. de Graff. dec. vlt. de iurepatr.* nisi appareat esse factas
animo mutandi statū, *id. Garc. p. 7 c. 10. nu. 35. circa fi.* si etenim de contraria qualitate, & anteriori statu non constaret, attendendus esset vltimus status, maximè, si
est sæcularitatis *id Garc. dict. cap. 10.*
31 *nu. 34* ex quo ob assistentiam iuris, beneficia præsumuntur sæcularia, nisi regularia probentur, quandoquidē, vt ait *Gonz.*
32 *glos. 7. nu. 2* cum Sanctus Petrus Apostolorum Princeps, fuerit sęcularis, præsumuntur sic fundata beneficia, sequendo
hunc primum statum, & primum patronum. Ex hac igitur ratione, licèt ad præscribendum statum regularitatis, requiratur præscriptio quadragenaria, vt dictum
33 est, ad præscribendum tamen statum sęcularitatis sufficiunt decem anni: cum ob
assistentiam iuris communis, fiat reductio ad primęuum statum, *id. Gonz. nu. 8. et 9.* vt dictum est.

Et quia ad effectum dignoscendi, an, & quando in similibus impetrationibus sit
petenda dispensatio, vel ne, non erit prorsus à simplicibus Curialibus respuendum,
scire quasnam conditiones requiri, vt beneficium, fiat ex sęculari regulare, & è contra. Et quidem sex sunt, quarum; Prima est, vt tempore ad legitimam præscriptionem administratum sit beneficium per
sęculares, vt fiat sęculare, vt infra dicetur, vel per regulares, vt fiat regulare. Secunda, vt tale beneficium possidentes, sint in
eo instituti. Tertia, vt in ipso beneficio sint instituti tanquam Rectores, non autē
tanquam Vicarij, vel conductitij clerici administrantes. Quarta, vt administretur
beneficium à regularibus, tanquam regulare, vt transeat in regulare; secus autem, si
gubernetur tanquam sęculare, ad instar clericorum sęcularium, veluti, si præficiatur regularis Ecclesiæ curatæ, vel si beneficium regulare, sæculari, vel sęculare regulari ex dispensatione conferatur; & si
possideatur per tempus quadraginta annorum. Quinta, vt conferens, animo, & intentione beneficium conferat, vt velit imprimere illum statum beneficio. Sexta,
vt beneficium regulare possideatur bona fide à sæculari, & sęculare à regulari: quas
quidem conditiones congerit *Rebuff. in concord. d §. volumus, verb. regularia,* & ex
pluribus Doctoribus *Barbos. de iur. Eccles. lib. 3. ca. 4. sub n. 48.*

34 Et cum in dubio, ad hoc, vt beneficium dicatur sæculare, vel regulare, attendatur
vltimus status, an scilicet vacauerit illud per obitum personæ sæcularis, vel regularis, vt per *Put. de is 189. & 192. lib. 1.* ob
id Datarius, eiusque Officiales nimis hodie inuigilant super huiusmodi prouisionibus, & dispensationibus, qui nunquam
sinunt similes supplicationes, & Abbreuiatores Maioris Præsidētię, litteras Apostolicas transire sine prædictis limitationibus, & decretis; licet antea ista praxis
minimè introducta erat; ac proinde facillimè allegari poterat præscriptio alterutrius status: quod profectò contingere
non potest adhibitis cautelis in supradicta formula litterarum appositis, nunquā
35 etenim potest allegari quadragenaria

præſcriptio,quando adeſt priuilegium, vel diſpoſitio Papæ cum decreto irritante, quod bene aduertunt *Franc. & alij, in d.cap.cum de beneficio, de preb.in 6.Creſcen. deciſ.4.nu.6. de priuileg.id.* Garc.*]d.cap.10. num.35.*

Cum iſtis fratribus Hoſpitalis S. Ioannis Hieroſolymitani vidi pluries diſpen-
36 ſari , vt poſſint etiam retinere officia ſæcularia,& præcisè in ipſa Cãcellaria Apoſtolica;in qua vidi vnum ex ipſis prouideri per Summum Põtificem de vno ex Officijs Sollicitatorum Apoſtolicorum, ſeu Iannizzerorum, & fuit ſibi data dicta diſpenſatio cum indulto illud recipiendi, & exercendi , cum derogatione priuilegiorum dicti Hoſpitalis.

37 Diſpenſatur quandoque Regularis ad penſionem , etiam ſuper fructibus beneficij ſæcularis ; & tunc datur hoc decretum, Et *de reſeruatione penſionis prædicta in adminiſtrationem pro dicto Oratore ad vſus religioſos tantum , ita vt eius Superiori,quandocunque,& quotieſcunque ab eo requiſitus fuerit, rationem adminiſtrationis huiuſmodi reddere omninò teneatur .*

Fuit aliàs diſpenſatum cum milite S.Iacobi,vt penſionem,ad quandam certam ſummam aſcendentem ſibi reſeruandam, percipere poſſet;poſtmodum verò in caſu illius reſeruationis, pro exequutione dictæ diſpenſationis,fuit dictum,quod quoad penſionis huiuſmodi reſeruationem, ita intelligeretur, dummodò ad hoc cum ipſo Oratore fuerit ſufficienter diſpenſatum,ac præfata penſio,& aliç ipſi iam forſan reſeruatæ penſiones annuæ, inſimul ſummam ſub dicta diſpenſatione compre henſam non excederent.

Regulari Mendicanti vidi aliàs penſionem reſeruari ; & fuit in ſupplicatione expreſſum , quod ipſa penſio ſibi reſeruabatur in adminiſtrationem , ad hoc , vt ſuis neceſſitatibus prouideretur vſque ad Summi Pontificis eam reſeruãtis , & Sedis Apoſtolicæ beneplacitum dumtaxat , tenendam,percipiendam, & exigendam , ac leuandam , Ita tamen vt eius Superiori quandocunque &c. vt ſupra.

Necnon Religioſo Ordinis Prædicatorum in Theologia , ac Sacri Palatij Apoſtolici Magiſtro, ob inſignia eius merita, vt tam illius,quàm perſonarum ei,etiam extra clauſtra miniſtrantium,& deſeruientium neceſſitates in aliquo ſubleuare valeret;fuit ſimiliter reſeruata penſio in adminiſtrationem ad beneplacitum , vt ſupra , & fuit in ſupplicatione additum , vt ipſam penſionem poſſet in ſuos honeſtos, & aliorum pios vſus conuertere.

Et quomodocunq;penſio ipſa Regulari reſeruetur, ſemper dicitur,vt illam poſſit retinere in adminiſtrationem , etiam ſi ſibi reſeruetur ex cauſa reſignationis , & cum modificationibus , & conditionibus ſupradictis , & quandoque additur, vt illa vtatur ad vſus tantummodò religioſos, ſicut ſupra dictum eſt.

38 Si verò ipſe Regularis diſpenſatus ad vnum beneficium ſæculare, illud reſignet, & ſuper illius fructibus ſibi penſio aliqua reſeruetur , illius erit capax abſque noua diſpenſatione , cum dicta penſio ſuccedat loco beneficij , ad quod ſecum diſpenſatũ fuerit:Eſt tamẽ hic non oſcitanter aduertendũ,quod Domini Officiales Cancellariæ Apoſtolicæ in his, & ſimilibus caſibus tenent, Oratorem egere deſuper noua diſpenſatione , vt poſſit ipſam penſionem percipere , dicentes;diſpenſationem prædictam fuiſſe conſumptam in primo actu, nec extendendam ad ſecundum;Hic tamẽ quandoque præualent partes,& induſtria optimi Sollicitatoris , quia ipſi Domini Officiales dicunt requiri nouam diſpenſationem ob illius naturam , quæ cum ſit
39 contra ius , venit ſtrictè interpretanda , & non extenditur ad caſum non expreſſum.

40 Cum autèm beneficia regularia conferri non poſſint , niſi expreſsè profeſſis, iuxtà *tex.in cap.nullus,de elect. in 6.* ibi, *niſi antea fuerit ordinem regularem expreſsè profeſſus , Franc.in cap. beneficium, nu. 1. circa finem , de regular. in 6. Clement. quia regulares, de ſuppl.negl prel* propterea
41 diſpenſari conſueuit cum clerico ſæculari ad regimen Monaſterij,cum decreto, videlicèt , *Vt habitu regulari per Fratres Monaſterij geſtari ſolito non ſuſcepto , ac profeſſionem per eos emitti ſolita non emiſſa, præfatum Monaſterium recipere, & ad biennium ab hodie computandum, retinendum , et deinde habitu ſuſcepto, ac profeſſione huiuſmodi emiſſa, ille præeſſe, illudque in ſpiritualibus, et temporalibus regere, et gubernare liberè, et licitè valeat, diſpenſare.* Et addi conſueuit in calce ſupplicationis, *Cum eo tamen, quod Orator habitum huiuſmodi ſuſcipere, ac profeſſionem prędictam emittere, ante finem dicti biennij omnino teneatur , et ſine ſpe commendæ de dicto Monaſterio faciendæ. alioquin dicto biennio elapſo, Monaſterium huiuſmodi vacare cenſeatur eò ipſò, et ad reſtitutionem fructuum interea perceptorum penitus ſit adſtrictus.*

Da-

Datur etiam prouisio Monasterij Oratori, qui non dum ad ætatem legitimam peruenit, neque habitum suscepit, prout eam vidi concessam pro quodam Canonico Meten. & pro eo fuit porrecta suppli-
42 catio; in qua aderant hæc verba, *de persona dicti Oratoris, ex nunc, prout ex tunc, postquam ad ætatem legitimam peruenerit, ac habitum susceperit, & professionem emiserit antedictos prouidere, illumque, ei in Abbatem præficere, curam ipsius Monasterij in spiritualibus, & temporalibus plenariè committendo. Ne vero idem Monasterium, donec ipse Orator ætatem legitimam attigerit, aliqua in eisdem spiritualibus, & temporalibus detrimenta patiatur Priorem claustralem eiusdem Monasterij, nunc, & pro tempore existentem, illius administratorem in eisdem spiritualibus, & temporalibus, donec, & quousque dictus Orator, ad ipsam legitimam ætatem peruenerit: cum facultate omnia, & singula, quæ ad officium administratoris huiusmodi pertinent, faciendi, &c. constituere, & deputare dignemini &c.*

Et in calce ipsius supplicationis dabatur decretum tenoris sequentis videlicet, *Et cum decreto, quod dictus Orator, ante habitam per eum possessionem regiminis, & administrationis dicti Monasterij Canonicatum, & prabendam dicta Ecclesia Meten. quos obtinet, dimittere omninò teneatur: alioquin tam illi, quàm Monasterium huiusmodi careat eo ipso. Et committatur Ordinario, priuatio, seu illius declaratio in forma iuris, & prout de iure. Et de prouisione inueniendum &c. Et cum alio decreto, quod idem Orator intra sex menses à die facta priuationis, seù declarationis huiusmodi computandos, habitum suscipere, & deinde anno probationis elapso, professionem huiusmodi expressè emittere omninò teneatur: nec in regimine, & administratione dicti Monasterij illiusque bonorum, antequam habitum susceperit, & professionem huiusmodi emiserit, legitimamque ætatem attigerit, se intromittere possit: alioquin præsens gratia, & cum inde sequutis nulla sit, dictumque Monasterium vacare etiam censeatur eo ipso.*

Est tamen hic aduertendum, supradictũ modum ita dispensandi cum prædicta
43 clausula, *Ex nunc, prout ex tunc, postquã habitum susceperit, & professionem &c.* locum sibi tantummodo vendicare in his prouisionibus, & dispensationibus Apostolicis: quod dupliciter potest contingere, nimirũ quando Papa dispẽsatiuè prouidet de beneficiis regularibus vacãtibus in mense Ordinarij, qui ea vice illa non prouidet non professo, seù Religionem nondum ingresso: item quando ipse Papa prouidet ratione mensium Apostolicorũ; cũ iã ipse per regulã octauam reseruauerit sibi omnia beneficia Ecclesiastica cum cura, & sine cura sæcularia, ac quorumuis Ordinũ regularia, qualitercunq; qualificata, vbicunq; existentia; non tamẽ in prouisionibus, quæ fiunt ab Ordinarijs inferioribus, & hoc in vim declarationis *S. Cõgr. Concilij*, quæ sic declarauit, *In prouisionibus beneficiorum, quas Ordinarij inferiores faciunt non professis, non esse apponendum hoc decretum, ex nunc, prout ex tunc, & postquam in solis prouisionibus Apostolicis apponi consuetum*, sed prouisiones faciendas esse purè, & simpliciter ad formam *Concilij d. cap.* 10. vt qui habitum omninò suscipere, & professionem emittere teneantur, *id. Garz. d. cap. 10. num. 15.*

Idẽmetque stylus in ipsa Dataria Apostolica, seruatur in prouisionibns Mona-
44 steriorum Monialium, quando, videlicet, Moniales ipsæ in prouisionibus egent aliqua dispensatione Apostolica, secundum casuum contingentiam, præsertim aduersus decreta *Concilij Tridentini sess. 25. cap.* 7. vbi modus præscribitur eligenti Abbatissam Priorissam, & quocunque alio nomine Præfectam, vel Præpositam; quan-
45 doquidem mulier potest habere beneficium, habens in se dignitatem, & administrationem; & communiter *DD.* concludunt, posse Summum Pontificem concedere fœminæ, dignitatem in titulum, vel administrationem; faciendo illam Abbatissam, seù priorissam, aut præpositam, vel Præfectam perpetuam; *Paris. de resign. benef. lib. 3 qu. 12 ferè per tot.* quas quidem
46 Prælaturas possit illæ resignare, etiam ad fauorem, ac cum reseruatione pensionis, *id. Paris. d. qu. 12. nu. 19.* sicut multoties in Romana Curia vidimus practicari, & vbi frequenter expediuntur pro eisdem, dispensationes, quando nimirùm, illarum aliqua patitur aliquem defectum propter quem non potest eligi, seù iam electa, electio non subsistit, præsertim, si
47 fuerit vidua seù corrupta, quæ nullo modo potest obire officium absque speciali Sedis Apostolicæ, aut Sacræ Congregationis Episcoporum, & regularium licentia, vt ipsa censuit *in vna Cassanen. 29. Ianuarij 1585.* & aliàs *eadem Sacra Congreg.* censuit, quod si vidua monasticum habitũ assumat, ad Abbatissæ, seu Priorissæ munus obeundum, absq; Sedis Apostolicę dispensatione, eligi non potest; prout in vna

Sar-

48 *Sarzanen.* 15. *Iulij* 1616. nec electio aliàs
de eis facta, aliquo modo tenet.

Hæc autem dispensatio non datur, nisi
ex grauibus, & vrgẽtissimis causis; ex quo,
sic electa debet esse virgo, prout omnia
iura testantur, & pro hac nostra práxi te-
net etiam *Io. Andr. in c. indemnitatibus. de*
elect. in 6. ac ideo, nullo modo hic est au-
diendus *Archid. in eod. cap.* quia loquitur
contra notorium stylum, & praxim Ro-
manæ Curiæ, cum dicit, posse adhuc Epi-
scopum dispensare, & nihilominus non
video quomodo hæc sua opinio validis
49 fundamentis fulciatur; cum Episcopus
non possit contra ius commune dispen-
sare, nisi ei sit expresse concessum, *tex. in c.*
dilectus. de tem. por. ordin. Vel etiam contin-
gere potest, cõcedi dispensationem super
defectu ætatis cum Abbatissæ officium
50 obire nõ possit monialis minor quadra-
ginta annorum; nec super huiusmodi æta-
te potest Episcopus dispẽsare; & alias fuit
per *Sacr. Congr. Concil.* declaratum, quod
Abbatissæ electio; quæ ætatem quadragin-
ta annorum requisitam non habebat, si in
Monasterio nõ desint aliæ Moniales qua-
dragenariæ, atque habiles, licèt non adeò
idoneæ sicut electa, est nulla, in *una Viter-*
bien. 16. *Martij* 1623. Quando autem da-
tur dispensatio super defectu huiusmodi
ætatis, præsertim per litteras Apostolicas,
siuè in forma Breuis, siuè sub plumbo sé-
51 per additur: *Cum decreto, quod Oratrix,*
donec ad ætatem saltem triginta annorum
peruenerit, in regimine, & administratione
Monasterij, quoad spiritualia, nisi de consi-
lio, & cum interuentu pro tempore existentis
antiquioris Monialis eiusdem Monasterij,
nullatenus se intromittere debeat, alioquin
gratia et concessa cum dispensatione ad præ-
missa nulla sit eo ipso: aut etiam dispensa-
tur cum eisdem super defectu natalium,
52 vt alias diximus cum non possit Abbatis-
sa eligi monialis, quæ est illegitima, absq;
Sedis Apostolicæ dispensatione, alias .n.
electio de ea facta est de iure communi,
irrita, circumscriptis tamen priuilegijs
Religionum, vt censuit *Sacr. Congreg. Cõ-*
cil. die 27. *Aprilis* 1630. quamuis alibi cõ-
trarium tenuerim ex quadam alia decla-
ratione eiusdem Concilij in qua diceba-
tur, quod moniales ex illegitimo thoro
procreatæ attenta *Constitutione Pij V.* cõ-
tra regulares illegitimos, edita, non com-
prehendũtur, quominus ad officium, aut
dignitatem Abbatissæ. vel Priorissæ, alia-
uè Monasterij munia eligi possint; vt fuit
declaratum in *una Conchen. de anno* 1582.

esti re vera, aliud nos doceat notoria pra-
xis; quinimò ab huiusmodi dispensationi-
bus, excipitur officium quandoque Abba-
tissatus, sicut pluries in similibus dispen-
sationibus vidimus.

Hæc autem intelligenda sunt quoad
Præfectas perpetuas in Monasterijs Mo-
nialium, extra Italiam existentium, præ-
sertim in partibus Franciæ: quo verò ad
ea, quæ sunt in Italia, præmissa raro acci-
dũt: quia cum *fel. record. Gregorius XIII.*
videret varia, & multiplicia dãna, quibus
plerumque afficiebantur Monasteria Mo-
nialiũ, quæ per Abbatissas Præfectas per-
petuas regũtur, è contra verò Abbatissas,
aut alias Præfectas triennales, scien-
tes lapso triennio suæ administrationis,
rationem esse reddituras; ac sperantes de
bonis gestis laudem promereri, pœnam
verò, si malè gesserint; metuentes, maiori
studio, ac diligentia regimen, & admini-
strationem Monasteriorum sibi commis-
sorum gerere, propterea voluit, vt Abba-
tissa, & aliæ Præfectæ Monasteriorũ Mo-
53 nialium in Italia ad triennium tantùm
eligantur, vt in sua Constitutione, quę in-
cipit, *Exposcit debitum sub Dat. Romę apud*
S. Petrum sub annulo Piscatoris die 1. *Ia-*
nuarij 1583. *Pontificatus sui anno undeci-*
54 *mo*: quę quidem Constitutio habet locũ
in omnibus Monasterijs Monialium, etiã
quarumuis militiarum, & S. Ioannis Hie-
rosolymitani, vt censuit *Sacra Congre-*
gatio Episcoporum, & Regularium sub die
22. *Maij* 1604. neque possunt huiusmodi
55 Abbatissæ, aut Priorissæ, siue Pręfectæ, ex-
pleto suorum officiorum triennio prædi-
cto, iterum ad eadem officia denuo eligi
Sede Apostolica inconsulta, aut de Sacræ
Congregationis licentia, vt declarauit Sa-
cra Rituum Congregatio, teste *Barbos. in*
collect. Bullar. verbo, Abbatissa, vers. Abba-
tissa, seu Priorissa; cum non possit Ordi-
narius dictum triennium prorogare, vt
censuit *Congr. Episc.* 20. *Februarij* 1615. *et*
aliàs Sacra Cong. Concil. censuit, ius con-
firmandi Abbatissas minimè fuisse Epi-
scopis attributam, declarando Constitu-
tionem *fel. record. Gregorij XV. de exemptio-*
rum priuilegijs: quam declarationem im-
pressam vidisse ait *id Barbos. in collect. DD.*
in loca Concil. Trid. super sess. 25. *de regular.*
cap. 7. *nu.* 18. Ac proinde denuò electa post
triennium Abbatissa, seù Priorissa, recur-
ritur ad Sacr. Congr. Episcop. & Regular.
quæ Ordinario rescribit pro illius confir-
matione, seruata forma Sacrorũ Canonũ.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Religionis vera traditio in Societate Iesu.*
2 *Voti solemnitas, ex constitutione Ecclesia inuenta.*
3 *Dispensat* Papa *in voto solemni Religionis,*
4 *Patres Societatis Iesu licèt ad gradus professorum non peruenerint, sunt nihilominus religiosi, & nu. 6.*
5 *Et tamen retinent dominium suorum bonorum.*
7 *Et ante solemnem professionem, possunt beneficia Ecclesiastica retinere.*
8 *Beneficij appellatione, in materia fauorabili, venit pensio.*
9 *Beneficium, & pensionem vacare, à pari procedunt.*
10 *Quod operatur propositum in proposito, idem operatur oppositum in opposito.*
11 *Pensio venit appellatione bonorum.*
12 *Societatis Iesu, Superior Generalis potest dimittere suos Clericos cum causa, etiam sine culpa.*
13 *Et quare ipsis Clericis liceat retinere bona, & beneficia.*
14 *Vota simplicia emittentes in Societate Iesu, donec profiteantur, dicuntur esse in probatione.*
15 *Nouitij Societatis Iesu, etiam post emissa tria vota simplicia, retinent ius, & dominium bonorum suorum, & quanam sit ratio, nu. 20.*
16 *Arguere non licet ab alijs Regularibus, ad Regulares Societatis Iesu.*
17 *Ex diuersis, non fit illatio.*
18 *Regulares Societatis Iesu, in quo differant ab alijs Regularibus.*
19 *Argumentum, ab identitate, vel maioritate rationis non valere, quando procedat.*
21 *Religionem ingressus, si postea exeat, non habebit beneficium, quod hac de causa resignauit.*
22 Concil. Trid. sess. 25. cap. 16. *an habeat locum in renunciatione beneficij.*
23 *Beneficij collatio, debet esse perpetua, & stabilis.*
24 *Concil. Trid. Declarationes non probant in iudicio, nisi authentica, cum sigillo, & subscriptionibus Officialium.*
25 *Praxis cum obseruantia, est vera legum interpres.*
26 *Religiosus elapso biennio nouitiatus in Societate Iesu, si inde postea recedat, an reincidat in pristinā irregularitatem ex defectu natalium.*

Praxis Dispensationis, siuè retentionis Beneficiorum, & pensionum pro Clericis Societatis Iesu.

CAP. II.

Qvid autem de Clericis Societatis Iesu dicemus? nunquid possint ipsi beneficia sæcularia, saltem iam ante illorum Religionis ingressum, sibi collata, necnon pensiones annuas, super beneficiorum Ecclesiasticorum sæcularium fructibus, itidem ante eundem ingressum sibi reseruatas, retinere, etiam nulla desuper obtenta dispensatione?

Est hic necessariò præmittendum, quod
1 in Societate Iesu est vera traditio Religionis per vota simplicia; vt in Constitutione *fel. record. Gregorij XIII.* super instituto eiusdem Societatis *de anno 1584.* quę est in libro litterarum dictæ Societatis, eamque affert *Azor. lib. 13. cap. 7. in fin.* quæ postmodum fuit confirmata per *eundem Gregorium* per aliam suam Constitutionem, in qua habetur, quod emittentes in dicta Societate, elapso biennio probationis, tria vota, licèt simplicia, constituuntur nihilominus in statu veræ Religionis, ex quo per ea, se Societati dedicant, atque actu tradunt, diuinoque seruitio se in ea emancipant, in eaque est vera traditio; & acceptatio Ecclesiæ, vt in *d. Constit. in §. Statuimus*, per hæc verba, videlicet, *Statuimus, atque decernimus tria vota huiusmodi, etsi simplicia ex huius Sedis Constitutione, ac nostra, etiam declaratione, & confirmatione esse vera substātialia Religionis vota, ac in d. Societate, tanquam in Religione approbata per Sedem eandem admissa fuis-*

fuisse,& essent per nos admissi &c.

In qua quidem Constitutione statuitur, etiam discedentem post dicta tria vota, obnoxios remanere pœnis apostasiæ necnon excommunicationis. Hinc igitur patet, voti solemnitatē ex sola Ecclesiæ constitutione inuentam esse, vt *in c. vn. §. nos igitur attendentes, quod voti solemnitas ex sola constitutione Ecclesiæ est inuenta, & ibi Franc. nu. 1. de voto in 6.* vbi ait, quòd dicta
2 solemnitas à constitutione Ecclesiæ, & sic à iure positiuo est, non autem à iure diuino; sicque huiusmodi solemnitas voti formaliter consistit, non in traditione, quam ipsum votum includit, sed in hoc tantummodò, quod Ecclesiæ authoritate statutū est, huiusmodi votum esse solemne, seu in hoc, quod fiat, vt Ecclesia decernit, & sub forma, & conditionibus ab ipsa Ecclesia præscriptis, substans talis Ecclesię statuto, nempe in Religione approbata, & in manibus Superioris, vel in susceptione Sacri Ordinis, *vt ait Garc. de benef. p. 7. c. 10. nu. 58.* ac propterea ait *Sanch. de matrim. lib. 7. disp. 25. nu. 2.* quòd non consequitur differentia specifica, & essentialis inter votum simplex, & solemne in traditione, sed in illo statuto Ecclesię. Cum igitur voti solemnitas sit de iure positiuo
3 canonico, vt dictum est, satis liquet, Summum Pontificem posse dispensare in voto solemni Religionis, sicut in voto simplici, & præsertim circa hoc, de quo agitur, nimirum in voto solemni Paupertatis: & licèt nonnulli teneant, quod ad dispensādum in voto solemni Castitatis, iusta causa possit occurrere; in voto verò paupertatis ex defectu causæ, quæ his non potest occurrere, non potest dispensare, vt ait *Emman. Rodr. qq. Regul. tom. 3. q. 29. art. 6.* relatum per *d. Garc. d. cap. 10. nu. 61.* ibi tamen ipse, *nu. 67.* satis congruam dat responsionem, videlicet, quod voto paupertatis non tam repugnat dominium, quam vsus, & signanter loquitur de ipsis Patri-
4 bus Soc. Iesu, qui ad gradus Professorum, & Coadiutorum formatorum nondum
5 peruenerunt, qui sunt verè Religiosi, & tamen bonorum suorum ius, & dominium retinēt, vt *in d. Const.* habetur, aliàq; permulta, ad id conducentia, videri poterūt apud eundem *Gar. b. d. disp. 5. n vlt. in fi.*

His igitur paucis præmissis, nullus remanet ambigendi locus, an videlicet, Patres dictæ Soc. post etiam supradicta, beneficia Ecclesiastica etiam ad præscriptum earundem *Const. Greg. XIII.* in dictorum Religione possideāt.

Cum nihilominus aliàs euenisset casus, quo, quoad eorundem beneficiorum retentionem, ac etiam annuarum pensionum aliter prætenderetur, fuit causa introducta in Sacro Rotæ Auditorio coram Martino Andrea, & conclusum pro validitate dict; retentionis, vt *in vna Nullius, seu Caputaquen. pensionis*, quæ, in decisionibus eiusdem *Martini est 78.* & in ipsa Romana Curia multoties, tanquam in proposito celebrem, audiui allegatam: ac propterea illius tenorē hic, summatim tamen, & quoad ea, quæ ad nostram praxim conducunt, subnectere visum est, eo, quo sequitur modo, videlicet.

Ibi enim ex facto inciderat, quod aliàs, authoritate Apostolica, fuerat reseruata annua pensio ducatorum centum monetæ Neapolitanæ super fructibus Abbatiæ S. Angeli ad Fossanellam, Nullius Diœcesis, Prouinciæ Salernitan. ad fauorem Frācisci Nerei presbyteri; qui cum post plurium annorum exactionem, Religionem Societatis Iesu ingressus fuisset; ac elapso biennio probationis, in ea, tria vota simplicia emisisset, Abbas prætendebat dictam pensionem fuisse extinctam; quod quidem ipse Franciscus negabat: propter quod causa commissa in Rota, dubitatum fuit, an per emissionem dictorum trium votorum simplicium, post biennium probationis, esset extincta pensio: circa quod Domini negatiuè responderunt. Ratio autem fuit, quia, quamuis adscripti huic Societati, post trium votorum simpliciū
6 emissionem, sint verè, & propriè Religiosi, vt diffinitum est *Constitutione XIII.* quæ incipit *Quanto fructuosius, sub Dat. Romæ Kal. Februarij 1582* & in alia incipiente, *Ascendente Domino, sub Dat. Octauo Kal. Iunij 1584. Sanch. de matr. lib. 7. disp. 25. nu 15. Garc. de benef. par. 7. cap. 10 num. 53.* Nihilominus, secundum statuta dictæ Religionis, authoritate Apostolica confir-
7 mata, ante solemnem professionem, possunt retinere beneficia, quæ ante ingressum habebant: & in hac materia tan-
8 quam fauorabili, appellatione beneficij, venit pensio, *d. Garc. par 1. cap. 5. nu. 114.*
9 vnde, si à pari procedunt, vacare beneficium, & extingui pensionem, vbi sumus in casu vacationis benefici, quando è contra non vacat beneficium, vt in casu nostro per emissionem trium votorum simplicium; nec dici poterit extingui pensio-
10 nem; quia, quod operatur propositum in proposito, idem operatur oppositum in opposito, *l. & si contra, ff. de vulg.* Accedit, quod

quod in vtraque *Constitutione Greg.* ex-
presse conceditur, vt qui emiserunt dicta
tria vota simplicia possint retinere ius, &
dominium bonorum suorum, ad effectũ
ea distribuendi in pios vsus: appellatio
11 autem bonorum latissimè patet, vt com-
prehendat etiam pensionem, saltem vbi
viget eadem ratio, vt fuit decisum *in vna
Consben. pensionis 6. Martij 1598. coram
Peregrino.* Insuper hæc emissio trium vo-
torum simplicium (quicquid sit quoad
ipsos emittentes, qui quantum in eis est,
remanẽt perpetuò obligati) nõ fit irreuo-
cabiliter quoad ipsam Societatem, cuius
Superior Generalis potest eos semper di-
12 mittere cum causa, etiam absque illorum
culpa, iuxta statuta dictæ Religionis: qua-
propter, vt maiorẽ Societas habeat liber-
tatem illos, si opus esset cum minori offen
sione dimittendi; sapienter fuit prouisum,
13 vt eis liceret retinere bona sua, & benefi-
cia, nè postea dimissi, eis priuati remane-
rent, vt *in Constit. d. Societatis p. 4. cap. 4. li-
tera B. in fine, & part. 6. cap. 2. littera H.*
Et est eadem ratio, qua motus *Bonifacius
VIII. in cap. beneficium de Regul. in 6.*
decreuit, beneficium ingressi Religionẽ,
intra annum probationis non vacare; &
interim beneficiatum facere fructus suos,
quia potest ad sæculum redire. Et licèt
tex. in d. c. beneficium, loquatur de ingres-
so, qui nondum emisit professionem; atta-
men eius ratio attendenda est; quia scili-
cet, ille potest ad sæculum redire: quæ ra-
tio æquè militat in eo, qui emisit dicta
tria vota simplicia; atque ita idem ius cõ-
stitui debet. *tex. in l. illud. ff. ad l. Aquil.* Ad-
dendum præterea, quod illi, qui emiserunt
14 dicta simplicia vota in dicta Societate,
donec in ea expresè professi fuerint, sem
per dicuntur esse in probatione. Postre-
mò facit pro hac parte, obseruantia sub-
sequuta, & inconcussus dictæ Societatis
vsus, in qua tàm Nouitij, quã illi, qui emi-
15 serũt dicta tria simplicia vota retinẽt ius,
& dominium bonorũ suorum, non solum
temporalium, sed etiam in specie retinent
beneficia, & pensiones. Et licèt per emis-
sionem dictorum trium votorum simpli-
cium dicti Patres Societatis Iesu consti-
tuantur veri Regulares; non tamen hoc
impedit, quin ipsi possint interim retinere
ius, & dominium suorum bonorum, do-
nec Superior aliter mandauerit, vt per
dictas Constitutiones, per quas isti Regula-
res non sortiuntur naturam aliorum Re-
gularium, sed penitus diuersam: ita quod
16 non liceat ab alijs regularibus ad istos
17 arguere, cum ex diuersis non fiat illatio.
*Rot. decis. 772. nu. 2. & seq. par. 1. & decis.
216. nu. 12. & 13. p. 2. diuers.* Et in hoc in
18 specie differunt isti regulares Societatis
ab alijs regularibus, quod isti, qui emise-
runt tria vota, possunt ad tempus arbi-
trio Superioris, retinere dominium bono-
rum, sed sine vsu, & administratione: cæ-
teri autem possunt retinere, administra-
tionem, & vsum; non tamen dominium.
Neque refert, quod dictæ Constitutiones
Societatis non loquantur de pensionibus,
sed de bonis temporalibus, & de benefi-
cijs; vnde non sunt extendendæ ad pen-
siones, ea ratione, quia in dispensationi-
bus non valet argumentum ab identita-
te, vel maioritate rationis: quia hoc pro-
19 cedit in dispensationibus particularibus,
& odiosis, secus verò in generalibus, & fa-
uorabilibus, vt in casu nostro, in quo agi-
tur de fauore religionis, & per viam legis
proceditur. *Sanch. de matrim. lib. 8. disp. 1.
nu. 8. 33. & 36.* Cœterum omnium præ-
missorum ratio expressa in *d. Const. Greg.*
20 est, vt maiorem Societas habeat liberta-
tem, eos, qui emiserunt tria vota huiusmo-
di, minori cum offensione dimittendi, vt
dictum est: quæ ratio militat tam in pen-
sionibus, quàm in beneficijs, & bonis tem-
poralibus. Et ita conclusum pensionem
non esse extinctam.

Cœterùm quoad alios religiosos, quod
obiter dictum sit, aliter se res habet, cum
ille, qui ingressus religionem profes-
sionem in ea emisit; postmodum verò ex
aliqua causa obtinuit à Summo Pontifice
dispensationem, seù licentiam exeundi
claustra, ac degendi in habitu clerici sæ-
cularis; sicut quandoque conceditur, ac
idcirco seù dispensatur vt possit, etiam
beneficia Ecclesiastica obtinere, aperti iu-
21 ris est, ad illud idem beneficium redire
non posse, quod ante Religionis ingres-
sum obtinebat, ac ante professionem eam
ob causam dimisit. Et ita in facti cõtingẽ-
tia memini meo tempore in ipsa Romana
Curia euenisse: & post multas altercatio-
nes, fuit dictum obstare *textũ in cap. ex
transmissa §. Verum, in fine* ibi, *vt illum,
non tanquam vnum de Ecclesia, sed tanquã
de nouo recipiant in socium, & in fratrẽ.
Innoc. Hostien. & Abb. in c. post translatio-
nem eod. tit. vers. quid si aliquis.* Et antequã
ab hac praxi discedamus, visum est sub-
nectere, quod ob hanc rationem tenent
nonnulli dispositionem *Sacr. Concil. Tri-
dent. sess. 25. cap. 16.* habere locum etiam
in resignatione beneficij; ne quis renuntiet

eo

eo tempore, quo manet in Nouitiatu, ac postea contingit, cum careat beneficio, & monachatu, si forsan non admittitur, aut ipse nolit professionem emittere, vt non possit quis intra annum probationis beneficio renunciare; & hoc propter verba eiusdem Concilij, dum dicit: *Nulla quoque renunciatio, aut obligatio antea facta, etiam cum iuramento, vel in fauorem cuiuscunque causae pia valeat; nisi cum licentia Episcopi, vel eius Vicarij fiat infra duos menses proximos ante professionem; ac non aliàs intelligatur effectum suum sortiri nisi sequuta professione, aliter verò facta, etiā si cū huius fauoris expressa renunciatione, etiā iurata, sit irrita, & nullius effectus,* ac proinde dicunt, quod stylus Romanae Curiae seruat, vt cum quis ingressus Religionem intra probationis annum, & ante dictos duos menses, velit beneficio renunciare, debeat de hoc fieri expressa mentio in supplicatione: vt signanter ait *Paris. de resign. benef. lib. 3. qu. 13. num. 1.* Hoc etenim omninò negatur tàm in theorica, quàm in praxi. In theorica, quia licet *id. Paris. d. qu. 13. nu. 4.* id teneat ob praemissas rationes, necnon *Campan. in diuers. iur. can. rubr. 12. cap. 3. nu. 10.* & alij quos refert *Barbos. in collect. DD. in loc. Concil. super d. §. 15. cap. 16. nu. 14.* omnibus supradictis absque aliqua haesitatione responderi, potest, dictam Concilij dis-
22 positionem locum sibi nequaquam vendicare in praedicta renunciatione beneficij; cum ea, loquatur tantummodo de renunciatione, & obligatione bonorum; *Garc. de benef. par. 11. cap. 10. nu. 12. & seq.* & renunciatio beneficij, illiusque collatio non debet esse in pendenti, vt non sequuta professione, non intelligatur
23 suum effectum sortiri; quia debet esse perpetua, & stabilis, non autem temporalis, & licet *id. Paris. d. qu. 13. nu. 5* dicat saepius censuisse Sacram Congregationem Concilij, supradictum decretum habere locum in resignatione beneficiorum attamen *id. Garc. d. cap. 10. nu. 14.* dicit, quod non credit, dictam Sacr. Congr ita censuisse, nec vidit, neque inuenit talem declarationem: & hoc idem ego intellexi à peritissimis, & antiquissimis Curialibus. Quinimmò, cum aliàs euenisset casus, quò quidam in partibus instabat annullari resignationē sic factā à Nouitio, cuiusdam beneficij simplicis, ac proinde produxerat quandam declarationem eiusdem Concilij, quę continebat, dictum decretum habere, etiam locum in resignationibus beneficiorum; tamen dicta declaratio non fuit habita pro vera, praesertim, quia carebat subscriptionibus Officialium; quandoquidem Declarationes Concilij Tridentini non probant in foro contentioso, nisi afferantur authenticae cum sigillo, & subscriptionibus Officialium Congregationis eiusdem Concilij, vt in Decreto impresso *die 2. Augusti 1631.* In praxi autem multoties vidi dari apud Datariam Apostolicam quamplurimas supplicationes similium resignationum, nec in eis aliquo modo fiebat mentio, quod Nouitius resignaret beneficium ante dictos duos menses; quamuis id in mandatis ad resignandum assereretur: quapropter praxim, & obseruantiam huiusmodi puto sufficere, ne circa hoc remaneat dubitandi locus,
25 eum illa sit vera legum interpres, *l. si de interpretatione, ff. de legib. l. sed, & si lubanus: §. prrinde, ff. ad Maced. l. quadam in fin. ff. de reb. dub* & arguit mentem Papae esse, vt ita dictum decretum Concil. intelligatur, absque alia declaratione *cap. porrecta, de confirm. vtil. vel inut. Cassador. decis. 3. de rescrip.*

Vertitur modò hic in dubium, An vi-
26 delicet Religiosus per simplicia biennio nouitiatus anno transacto, vota in Societate Iesu emissa, si ab ea retrocedat, & à praedictis votis absoluatur, reincidat in pristinam irregularitatem ex defectu natalium contractam, quae iam purgata erat per illa vota? Mouet hoc dubium celeberrimus *Barbos. de iur. Eccles. lib. 1. cap. 42. n. 192.* Et per iura ibi per eū allegata concludit, talem retrocedentem, atque à praedictis votis absolutum, si iam promotus sit, posse vti ordinibus per eum susceptis, & quatenus non fuerit promotus, promoueri, ponderando verba *tex. in cap. 1. de fil. presb.* & similes, cum haec iura decernāt, huiusmodi irregularitatem deleri per Religionis ingressum; nec decidunt reincidi deserta Religione; neque obstat, quod cessante causa finale, ob quam concessa est dispensatio, cessare debet ipsa dispensatio, si ea nondum fuerat suum effectum sortita: nam respondit ipse, eam dispensationem concessam esse ipsi Religioso in fauorem status, quem assumpsit, & in praemium actus Deo gratissimi, quo ille, sęculo renunciauit; quae non cessant; quamuis ille Religiosus postea, vel retrocedat à Religione, vel ab ea dimittatur; quia iam actus, suum effectum sortitus est. Haec *id. Barbos. loc. cit.*

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Commenda beneficialis, dispensatio palliata appellatur.*
2 *Titulus beneficialis, quid sit.*
3 *Et quando dicatur verus titulus.*
4 *Commenda beneficialis, quid sit.*
5 *Commendatarij, ad quid teneantur.*
6 *Commenda, duplex, Alia temporalis, Alia perpetua.*
7 *Commenda ad tempus, non dat ius.*
8 *Commeda beneficialis, ad quid inuenta.*
9 *Commendare perpetuò non potest alius à Papa.*
10 *Beneficium curatum, hodie non commendatur ad sex menses.*
11 *Commendari, quæ beneficia possint ab Ordinario.*
12 *Beneficia duo, vnum in commendam perpetuam, alterum in tutulum, incompatibilia.*
13 *Commenda perpetua, æquiparantur alijs prouisionibus beneficiorum.*
14 *Dispensationis mentio, quare non fiat in litteris Commendæ.*
15 *Commenda beneficialis, non requirit aliam dispensationem.*
16 *Commenda, siuè perpetua, siuè temporalis, dicitur Papæ collatio dispensatoria.*
17 *Commendatarius, non tenetur emittere professionem.*
18 *Commenda, expressa mentio in illius litteris habenda.*
19 *Commendæ supplicationis formula.*
20 *Motus proprius, quid sit.*
21 *Conceditur quandoque ad instantiam partis.*
22 *Et tamen operatur effectus motus proprij. Et quanam sit ratio.*
23 *Rebuffus nunquam fuit in Romana Curia.*
24 *Laudis alienę occultatores, sunt fures, & latrones.*

Praxis Dispensationis Beneficialis per viam Commendæ.

C A P. III.

1 Nhabiles ad ipsa beneficia in titulum, habilitantur quandoque etiam per commendam, quę, cum dispensatio licet palliata, appelletur, non incongruè sequitur hic videre, quomodo se habeat praxis circa commendas beneficiales de quibus, licet fusius sermonē habeā in mea *praxi beneficiali*; nihilominus, quia hæc, ad hanc præsentem praxim spectare adhuc existimaui, operæ pretium duxi, aliqua circa ea summatim hic adnotare pro introductione simplicis Curialis; quem scire oportet, frequentem haberi sermonem, tam in Dataria, quàm in Cancellaria Apostolica, de titulis, & commendis beneficialibus; ac propterea, ne per ignotos terminos eum procedere contingat, memoriæ in primis mandare debet, quidnam discrimē versetur inter titulum, & commendam beneficialem. Dicamus igitur, eos satis inter se
2 differre: quandoquidem, titulus beneficialis, est quilibet modus obtiuendi beneficia Ecclesiastica, à iure approbatus; & ideo procedit, etiam in præsentato, & instituto, vt docet *Hostien. in Summa, de*
3 *instit. §. 1.* & dicitur verus, & iustus titulus, quando nihil vitij habet; aliàs enim, si ille haberet colorem, figuram, & apparentiam tantùm tituli, dicitur titulus coloratus; exempli gratia, quando ille processit ab Ordinario, vel ab alio collatore; qui licèt habeat facultatem de beneficio disponendi, est nihilominus ipse inualidus ob aliquem defectum recipientis, vt per *Mandos. reg. 16. qu. 27. num. 6. & 7.*
4 Commenda verò est quoddam depositum, donec Papa aliter de beneficio commendato disponat. Hinc est, quod
5 Commendatarius, interim tenetur procurare, ne bona beneficij commendati, dissipentur; cum illud sibi detur in custodiam, & administrationem, *Gonzal. ad regul. 8. glos. 5. § 8. nu. 38* Ac propterea,
6 commenda duplex est. Alia temporalis,

alia perpetua; siuè altera in vtilitatem
Ecclesiæ, altera verò in vtilitatem ipsius
Commendatarij, vt per *Garc. de benef. p. 4.*
cap. 4. nu. 7 quæ quidem commenda in fa-
uorē Ecclesiæ, nil aliud est, nisi quoddam
depositum temporaneum, ad nutum re-
uocabile pro vtilitate, & commodo Ec-
clesiæ factum, donec de Rectore, seù mi-
nistro perpetuo, debita præcedente co-
gnitione, prouisum sit ad *tex. in cap. fin. de*
elect. in 6. ac propterea huiusmodi com-
7 menda ad tempus non dat ius; sed quan-
docunque reuocari potest, *Mandos. ad*
reg. 31 qu. 7. nu. 4. vnde dixit *Rebuff. in*
sua prax. tit. de commenda, nu 5. fol mihi
205. quod sicut quis non potest habere
duas vxores, ita nec obtinere titulum
duorum beneficiorum; ob idque Papa,
vnum dat in sponsam, & alterius curam
concedit, idest commendam. Et fuit hu-
iusmodi commenda à Romanis Ponti-
8 ficibus ad hoc introducta, vt qui non est
habilis ad obtinendum beneficium in
titulum, ob aliquod impedimentum, siuè
ob aliquam incapacitatem, sit habilis ad
illud obtinendum, saltem in commendā,
præsertim cum alio incompatibili, *id.*
Garc. d. cap. 4. nu. 24. vbi ait, quod ad hunc
effectum, & non aliàs, Papa dat benefi-
cium in commendam: sicque ipse proui-
det regulari de sæculari, & è cōuerso; De
commenda temporali parum refert hic
sermonem habere; cum illa ferè nihil ad
nostram praxim pertineat; sed tantùm de
commenda perpetua, illiusque praxi; cu-
ius quidem perpetuæ commendę conces-
9 sionem nemo est, qui nesciat, ad Sum-
mum Pontificem spectare; cum nullus
inferior possit perpetuò commendare;
quinimo, neque hodie potest beneficium
10 curarum ad sex menses, sicut olim pas-
sim fiebat; putà si Rector Ecclesiæ curatæ
incideret in furorem, vel abesset ab ipsa
Ecclesia, non relicto Vicario, tunc pote-
rat Ordinarius commendare, quousque
furor, seù absentia durabat; quod tamen
hodie cessat; & omnia iura de hoc lo-
quentia post Concilium Trid. abierunt; &
magis patet per sequentem declaratio-
nem eiusdem Concilij, his verbis, *Com-*
da, quæ ad sex menses in Ecclesijs curatis
fieri poterāt ab Ordinarijs. cap. nemo potest,
de elect. in 6. amplius post. Concilium, locum
non habent, cum debeat in eis deputari Vi-
carius ad formam cap. 18. sess. 24. Et li-
cèt quoad alia beneficia, videatur, quod
Ordinarius possit. etiam vltra sex men-
ses, ac etiam ad vitam commendare, iux-
ta *tex. in c. dudum, de elect.* id tantummo-
11 dò locum sibi vendicat in ijs commen-
dis, quæ fiunt in Ecclesiæ vtilitatem; per
quas non datur licentia disponendi libe-
rè de fructibus, illosque conuertendi in
proprios vsus, & stante causa, quæ tamen
rarò aderit, dandi perpetuò in commen-
dam, vt *ait id. Garc. d. cap. 4. nu. 17. & 18.*

Acturi autem tantummodò de praxi
circa commendas perpetuas, quarum
cursum frequentissimum videmus in ip-
sa Dataria Apostolica, eas tunc esse no-
tamus, quando videlicet, datur benefi-
cium regulare in commendam perpetuā
Clerico sæculari; deinde verò eidem con-
ceditur aliud beneficium in commen-
dam absque Apostolica dispensatione:
clarum est enim, quod ista beneficia sic
commendata, erunt inter se incompatibi-
lia; vel alio modò, vni commendatur ad
vitam beneficium regulare, postea ei-
dem datur in titulum, beneficium etiam
regulare, de illo beneficio commen-
dato non facta mentione, ista duo be-
12 neficia, videlicet, vnum in commendam
perpetuam, alterum in titulum, erunt ad-
huc incompatibilia, prout exemplificat,
id. Mandos. d. qu. 7. nu. 5 circa med.

Hoc enim modo, huiusmodi commen-
13 dę, quæ passim conceduntur, hodie ęqui-
parantur alijs prouisionibus beneficio-
rum; quæ habent verè titulum Canoni-
cum, *tex. in cap. dudum 2. de elect. Rebuff.*
de pac. f. poss. nu. 53. nec refert, quod in
litteris huiusmodi commendarum nulla
14 detur expressa dispensatio; quia, & ipsa
commenda dicitur palliata dispensatio,
habetque vim dispensationis; & propte-
rea non requiritur alia dispensatio; quam
16 quidem commendam perpetuam, seù
temporalem, non in fauorem Ecclesiæ,
collationem Papæ dispensatoriam appel-
larunt omnes Curiales.

17 Nec ex eo, quod beneficium, seù Prio-
ratus regularis detur in perpetuum, re-
quiritur, quod talis commendatarius te-
neatur emittere professionem; quia licèt
huiusmodi beneficia alicui conferri non
possint, nisi prouisus, sit monachalem Or-
dinem expresśè professus, *Clem. ne in agro,*
§. cæterum, de stat. monach. cap. cum de be-
neficio, & ibi glos in verbo, sæculari. de preb.
in 6 attamen id non procedit, quando
tale beneficium datur in commendam,
Mandos. in prax. Signat. tit. prouisionis,
vers. Prioratus, id. Garc. d. cap. 4. num. 67.
quod quidem facilè euenire posset, nisi
18 tam in supplicatione, quam in litteris,
fiat

fiat mentio huiuſmodi commendæ:prout fieri mandatur per *regul. Cancell. 43.* his verbis. *Item voluit, quod nulli ſæculari, de regulari, nec relig. o'o de ſæculari, beneficijs, commenda detur, niſi in ſignatura, per clauſulam ad partem ſuper petitione commende huiuſmodi, de commenda ipſa, mentio fiat.*

Praxis autem impetrandi, ac concedendi huiuſmodi commendas,ſecundum hodiernum Romanæ Cuiiæ ſtylum, ea eſt,quæ ſequitur,videlicet.

19 *Beatiſſime Pater. Cum Monaſterium, ſeù Prioratus S. N. Ciuitatis, vel Diaceſis N. Sancti Benedicti,vel alterius Ordinis, quod, ſeù quem bo. me. Vincentius S. R. E. presbyter Cardinalis N. nuncupatus, in commendam ad eius vitam ex conceſſione, & diſpenſatione Apoſtolica, dum viueret obtinebat, commenda huiuſmodi per obitū dicti Vincentij Cardinalis, qui apud Sedē Apoſtolicam nuperrimè debitum naturæ perſoluit,ceſſante,adhuc,ex quo ante commendam ipſam vacabat,vel aliàs certo alio modo vacauerit,& vacet ad præſens. Supplicat igitur humiliter S.V. deuota illius creatura N. tituli S. N presbyter Cardinalis N. nuncupatus,quatenus ſibi,vt ſtatum ſuum iuxtà Cardinalatus ſplendorem decentius tenere, & expenſarum onera, quę illum iugiter ex neceſſitate ſubire oportet,facilius perferre valeat,de alicuius ſubuentionis auxilio prouidēdo,ac ſpecialem gratiam faciēdo, Monaſterium, ſeù Prioratum prædictum,cuius,& illi forſan annexorum fructus, &c. CCCC. ducat.au. de caſe.com ext. val.an.non excedunt,quouis modo,aut ex cuiuſcunque perſona, ſeù per liberam ceſſionem,ſeu reſignationem dicti Vincentij Cardinalis,vel cuiuſuis alterius de illo,illiuſuè regimine,& adminiſtratione in Romana Curia,vel extra eam, etiam coram Notario publico,& teſtibus ſponte factam vnionis,&c. diſſolutionem,vel Conſtitutionem, Execrabilis, aut aſſequutionem, &c. vacet, etiamſi deuolu tum, affectū electiuum,curatum cura,etiam iuriſdictionali,ſpecialiter, vel aliàs ex quauis cauſa in litteris diſpoſitiuè exprimenda, generaliter reſeruatum, etiam in petitorio, vel poſſeſſorio litigioſum,cuiuſs litis ſtatum &c. exiſtat, ac de illo conſiſtorialiter diſponi conſueuerit,ſeù debeat,illiuſque diſpoſitio ad Sedem Apoſtolicam,ex quauis cauſa hac vice pertineat,eidem N. Cardinali, per eum, quoad vixerit, vnà cum Eccleſia S. N. qua titulus ſui Cardinalatus exiſtit, & quibuſuis alijs, etiam Cathedralibus, & Metropolitanis, alijſque Eccleſijs, necnon Monaſterijs, etiam conſiſtorialibus, prioratibus, etiam Conuentualibus, præpoſituris, præceptorijs, dignitatibus, etiam maioribus, & principalibus, perſonatibus, adminiſtrationibus,& officijs,etiam curatis, & electiuis, cęteriſq; beneficijs Eccleſiaſticis cum cura,& ſine cura ſæcularibus,& quorum uis Ordinum, & Militiarum,ac hoſpitalium, etiam S. Ioannis Hieroſolymitani regularibus,quomodolibet qualificatis, quæ ex quibuſuis conceſſionibus, & diſpenſationibus Apoſtolicis in titulum,commendam, & adminiſtrationem, aut aliàs quomodolibet obtinet,& in poſterum obtinebit, quæcunque,& qualiacunque fuerint: necnon quibuſuis fructibus Eccleſiaſticis,loco penſionum annuarum,ac penſionibus ipſis ſuper ſimilibus vel alijs fructibus, &c. ſibi reſeruatis, & aſſignatis, ac reſeruandis, & aſſignandis, transferendi quaſcunque penſiones, ac teſtandi, cęteriſque facultatibus, & indultis ei conceſſis,tenendis:ita quod liceat ſibi de fructibus, &c. diſponere;alienatione,&c. interdicta,commendare;curam,regimen, & adminiſtrationem ipſius Monaſterij, ſeù Prioratus, ſibi in ſpiritualibus,& temporalibus plenariè committendo,dignemini de gratia ſpeciali, Non obſtātibus pręmiſſis,ac Cōſtitutionibus,et ordinationibus Apoſtolicis;necnon Monaſterij,ſeù Prioratus,& Ordinis,cuius exiſtit,ſtatutis,etiam iuramento,&c. roboratis,priuilegijs quoque indultis, & litteris Apoſtolicis,illis, eorumque Superioribus,& perſonis,ſub quibuſcunque tenoribus,& formis, ac cum quibuſuis,etiam derogatoriarum derogatorijs,alijſque efficacioribus,efficaciſſimis,& inſolitis clauſulis,irritantibuſque,& alijs decretis in genere,vel in ſpecie, etiam Motu proprio &c. & conſiſtorialiter,ac aliàs in contrarium forſan quomodolibet conceſſis, &c. Quibus omnibus,*

etiamsi de illis, &c. latissimè hac vice specialiter, & expressè derogare placeat, coeterisque contrarijs quibuscunque cum clausulis opportunis.

Fiat motu proprio M.

Et quod verus, & vltimus Monasterij, seù Prioratus *huiusmodi; vacationis modus, etiamsi ex illo quauis generalis reseruatio, etiam in corpore iuris clausa, resultet, necnon lites, & causæ, si quæ sint, status, & merita, nominaque, & cognomina iudicum, & collitigantium, eorumque, ac dicti N. Cardinalis, aliorumque quorumcunque concessiones, prouisiones, commendæ, possessiones, aliaque iura, & tituli, etiam nulli, & infectiui, etiam proprij tituli, ac lites, & possessiones habeantur pro expressis, seù in toto, vel parte exprimi possint in litteris. Et cum clausula, generalem reseruationem importante, ex quauis causa in litteris etiam dispositiuè exprimenda. Et de commenda Monasterij, seù Prioratus huiusmodi pro dicto N. Cardinali, per eum quoad vixerit, vt supra, cum supradictis, tenenda, cum gratificatione opportuna, quatenus illi locus sit. Ita quod littera desuper in forma simplicis commendæ, gratiosa subrogationis, etiam quoad possessionem, gratia si neutri, si nulli, si alteri, perinde, & etiam valere, simul, vel ad partem expediri possint. Et cum derogatione regularum de non subrogandis non collitigantibus, quia non in potentiorem, ac de annali possessore, quoad primam eius partem, ac supradictorum omnium, & aliorum quorumcunque quomodolibet contrariorum, necnon cuiuscunque iurispatronatus, quatenus de illo existat, quod dispositiuè in litteris, si videbitur, regula contraria non obstante, exprimi possit, videlicet, si laicorum tantùm, etiam nobilium, & illustrium, eisque ex fundatione, vel dotatione competat, pro medietate; aliàs, seù si litigiosum, vel deuolutum sit, in totum, latissimè extendenda. Et cum suspensione quarumcunque specialium, vel generalium, etiam mentalium reseruationum, vnionum, suppressionum, mandatorum, etiam de prouidendo, expectatiuarum, aliarumque gratiarum præuentiuarum, facultatum, indultorum quibusuis, etiam Cardinalibus, ac eis etiam in nullius fauorem, quomodolibet concessorum; cum decreto desuper opportuno, quod se ad præmissa non extendant; citra tamen accessum, & regressum, ac de consensu Coadiutorias. Et quod præmissorum omnium, & singulorum, etiam denominationum, qualitatum, nuncupationum, inuocationum, annexorum, fructuum, &c. etiam augendo, vel minuendo, aliorumque necessariorum maior, & verior specificatio, & expressio fieri possit in litteris.* Et additur. *Et quatenus Monasterium, seù Prioratus huiusmodi, non, vt præfertur, regulare, seù regularis S. Benedicti, seù alterius Ordinis, sed Ecclesia sæcularis, sine cura, Abbatia, seù Prioratus forsan nuncupata, & dictus N. Cardinalis, illam in titulum, seù commendam ex concessione, & dispensatione Apostolica, ad eius vitam obtinuerit, quod exprimi possit in litteris, & tunc de illius commenda, &c. pro eadem Creatura, vt supra, & cum clausulis supradictis, & alijs desuper necessarijs, & opportunis latissimè extendendis. Et citra approbationem iurispatronatus.* Fiat M.

Dantur, vt plurimum huiusmodi Monasteria, etiam Motu proprio, in commendam, non modò ipsis Cardinalibus, verùm etiam alijs benemeritis, ac qualificatis personis, ac summo Pontifici gratis, alio item modo, cum sic illius supplicatio exorditur, videlicet, *Motu proprio, &c. Cum acceperimus, Monasterium S. N. per obitum*

tum quondam N. *&c. commendamus*; ex quibus quidem verbis arguetur huiusmodi concessionem fieri ex mera liberalitate, & ex mera, etiam Principis voluntate, vt docet *tex. in cap. si motu proprio*, vbi, *quę de nostra mera liberalitate processit de præb. in 6.* & *tex. in l. 3. post. princip. C. de legib* vbi
20 motus proprius appellatur spontaneus motus; alias enim, gratia præsumitur, & creditur impetrata ad instantiam partis, & procurata, *d. cap. si motu proprio in fin. Bart. in l. 3. ff. quod quisque iur. Iaf. in l. ex hoc iure, nu. 56. ff. de iust. & iur. Mandos. reg 16 qu 6. nu 2. & 3* vbi dicit, quod gratia fact a propter beneme rita, & facta motu proprio, æquiparantur.

Neminem tamē latet Curialium, quod licèt gratia dicatur fieri motu proprio,
21 tamen fieri, vt plurimum consueuit ad instantiam, & petitionem partis, *glos. in l. fin. C. de fruct. & lit expens.* vbi *tex* ponit, propriam voluntatem Principis, & ibi *glos.* supplet, *postulatione præcedente*, & dixit *Card cons. 142.* quod licèt dicatur gratia facta motu proprio, sepe tamē etiā ad instantia impetrantium facit, vt apponantur hæc, & similia, *Dec. in cap. ex parte in 2. not. de. rescrip. id. Mandos. d. reg 16. qu. 4. nu. 5.* vbi ait, quod in dies videmus impetrantes ipsos subministrare huiusinodi gratias cum clausula *Motus proprij*, signandas. Negari tamen non potest, dato quod supponeremus, impetrantem supplicasse, & institisse coram Principe pro gratia obtinenda, quin possit dici, & esse
22 verus motus proprius, & operetur omnes effectus veri, & naturalis motus proprij; ex quo in mente Principis, duo simul motiua concurrere possunt, scilicet concedendi motu proprio, & ad petitionem partis; stantque ista simul, quod Princeps fuerit requisitus, & tamen dicatur, potius motus ex seipso, quàm ad instantiam alterius, vt per *Bald. in cap. nisi specialis, de off. leg.* quam refert *id. Mandos. loc. cit. n. 9.* quamuis magis præsumatur Papa instructus super his, quæ narrat motu proprio, quàm si faceret super substantia narrata per alium; cum primo casu videatur quasi narrare in facto, super quo est certificatus; in secundo uerò super facto ab alio narrato, non ita per se certificatus; licèt siuè scribat motu proprio, siuè ad instantiam petentis, non sit super hoc magnauis facienda; quia sic potest in facto alieno, motu proprio narrando, errare, sicut ad alterius instantiam, *Lap. alleg. 7. nu. 9.* Hodie tamen, ut etiā omnes Rom. Curiæ Tyrones sciunt, Motus proprius ita passim obtinetur ab ipsis impetrantibus, seu supplicantibus, sicut cæteræ supplicationes, aliaque rescripta; sic enim docet quotidianus stylus, de quo ēt testatur *Sarnen. super reg. de impetr. benef. viu. qu 1. nu 4.* quod tantummodo dictum sit pro simplicibus iunioribus ipsius Curiæ. Cæterum, quoad alios effectus Motus proprij videndus est *Rebuff. in Concord. in forma mand. Apost. verbo, motu proprio fol. mihi 606.* ubi congerit quadraginta unum effectus Motus proprij, & ad illum, studiosum lectorem remitto; ex quo nolui sua dicta de vna in aliam papyrum trāsplantare; sicut duo scribentes, tam circa hæc, quàm aliā ad Romanæ Curiæ rerum praxim pertinentia fecerunt, tacito eodem
23 Rebuffo, qui licèt nunquam mœnia Vrbis uiderit, teste *Rot. decis 233. nu. 17. par. 1. diuers.* nihilominus de illius rebus, ingeniosè, & accuratè ad utranque sibi immortalitatem comparandam, insudando, conscripsit: quo fit, ut talia sic transcribentes, seu potius surripientes, per labia hominum peruolutari ambientes, mundanam, inanemque gloriam quærentes, mortalem immortalitatem nacti sint; quandoquidem, non authores operis, sed
24 tanquam alienæ laudis occultatores, fures dicendi sunt, & latrones, vt ait *tex in l. hæreditatum, § fin. ff. ad leg. Falcid.*

SVMMARIVM.

1 *Commendæ perpetuæ, nihil distant à prouisionibus beneficiorum.*
2 Cap. licet canon. de elect. in 6. *habet locum in commendis perpetuis.*
3 *Beneficia duo, non possunt teneri in commendam, quatenus incompatibilia.*
4 *Neque vnum in titulum, & alterum in commendam perpetuam.*
5 *Commenda perpetua, habet vim, & effectum tituli.*
6 *Commendę temporalis mentio facienda in noua impetratione beneficij.*
7 *Commenda, ad effectum reseruationis, non dicitur beneficium.*
8 *Commendatum beneficium, non dicitur vacare per obitum Commendatarij, sed vacat, vt prius.*
9 *Ecclesię non dicitur prouisum per com-*

Commendam perpetuam.

10 *Manus apponens Papa in beneficio, ligat manus inferiorum.*

11 *Mensis non attenditur in vacatione beneficij commendati.*

12 *Commendatum beneficium, dicitur affectum per appositionem manus Papæ.*

13 *Commenda durat durante antiqua vacatione.*

14 *Vnio beneficij ad vitam, habet vim dispensationis.*

15 *Vnione dissoluta, beneficium vnitum vacat, vt prius.*

16 *Commenda perpetua, & vnio ad vitam, à pari procedunt, quoad reseruationem inducendam.*

17 *Vnio ad vitam, quare inuenta.*

18 *Habet uim dispensationis.*

19 *Vniones perpetuæ ferè exulant à Curia.*

20 *Sublata per Concilium Tridentinum, & quare.*

21 *Papa, est supra Concilium.*

22 *Cardinali, datur, beneficium in commendam, tenendum vna cum alijs, &c.*

23 *Si verò in titulum, datur dispensatio.*

24 *Beneficia duo incompatibilia, neque in commendam obtineri.*

25 *Neque vnum in titulum, & alterum in commendam perpetuam.*

26 *Commendatarius temporalis, non disponit de fructibus beneficij commendati.*

27 *Inseruiendo tamen Ecclesiæ commendatæ, viuit de illius fructibus.*

28 *Commendatarius perpetuus, percipit omnes fructus.*

29 *Deductis tamen expensis ministrorum, & seruata hospitalitate.*

30 *Commendatarij habent liberam potestatem in spiritualibus, & temporalibus.*

31 *Commenda, in dubio præsumitur perpetua.*

32 *Actus, qui certo temporis spatio non concluditur, perpetuus reputatur.*

33 *Dispositio generalis prolata de rebus, & personis, generaliter est intelligenda.*

34 *Argumentum est validum de personis ad tempus.*

35 *Indulgentia concessa tali die, absque alia restrictiua, censetur perpetua.*

36 *Commendatarius, potest cedere commendæ, siuè cum pensione, siuè, cum reseruatione omnium fructuum.*

37 *Commendæ cessionis formula, cum reseruatione omnium fructuum.*

38 *Commendæ cessiones admittuntur, sicut resignationes.*

39 *Commendatum beneficium, potest permutari cum alio dato in titulum.*

40 *Episcopo datur beneficium in commendam.*

41 *Et sub qua formula.*

42 *Commenda requirit expressionem Iurispatronatus.*

43 *Commenda de Abbatia, seù monasterio quomodo fiat priuatis personis.*

44 *Clausula* Volumus autem quod propter commendam huiusmodi, &c. *quando ipsi commendæ addatur.*

45 *Consistorialia Beneficia qua.*

46 *Monasteria, quæ nam prouideantur consistorialiter.*

47 *Monasteria, quare reseruata per regulas Cancellariæ.*

48 *Ducatus auri de camera, & florenus, idem est.*

49 *Clausula,* etiam si de eo Consistorialiter, &c. *apponenda in prouisione beneficij consistorialis, non consistorialiter facta.*

50 *Consistorialibus beneficijs, Papa prouidet, etiam extra Consistorium.*

51 *Consistorialitatis qualitas, quomodo probetur circa valorem beneficij consistorialis.*

52 *Libros taxæ Officialium Cancellariæ, et beneficiorum consistorialium, quis composuerit.*

53 *Prouisio Papæ extra Consistorium, non mutat qualitatem beneficij.*

54 *Prouisio beneficij consistorialis extra Consistorium, dicitur facta cum minoris causæ cognitione: secus si consistorialiter.*

55 *Constitutiones de publicandis, non capiunt prouisiones consistorialiter factas, & quare.* Gra-

56 *Gratię per Consistorium expeditę, non egent iustificatione.*
57 *Consistorium Papę, quid.*
58 *Cardinalium numerus, ad septuaginta redactus à Sixto V.*
59 *Cardinales, omnia scire debent, quæ pertinent ad Ecclesia militantis gubernationem.*
60 *Cardinales, sunt Ecclesię cardines.*
61 *Consistorium Papę, semel singulis hebdomadis indicitur.*
62 *Consistorio non præmittitur Oratio Spiritus Sancti, & quare.*
63 *Consistorium Papę, duplex. Alterum publicum, Alterum secretum.*
64 *Gardinales, quibus vtantur vestibus; & quibus Papa nu.66.*
65 *Cardinales, quomodo habeant titulum Eminentissimi, & Vestrę Eminentię.*

Praxis Clausularum eiusdem Commendæ.

C A P. IV.

Vm verò supra dixerimus,
commendam perpetuam,
esse titulum canonicum *c.*
Rebuff. de pacif. poss §§. nu. 53.
ideo, circa hác praxim, hæc
tibi potissimùm notanda
sunt, à nostro instituto non
prorsus aliena.

Primò, qnod licèt in dubium quando-
que reuocetnr, an videlicet, huiusmodi
Commendatarijs, liceat, omnia, quæ veris
titularibus: Attamen dicendum est, quod
hodie omnis difficultas videtur circa
hoc sublata; quandoquidem, neminem
latet, huiusmodi commendas perpetuas
1 nihil distare ab alijs prouisionibus bene-
ficiorum, idcirco omnia iura loquentia
de beneficijs, locum sibi vendicant in ipsis
perpetuis commendis: ac propterea de-
2 cemur quotidiana praxi, etiam in illis ha-
bere locum *c. licèt canon. de elect. in 6.* qnod
loquitur contra non promotos infra an-
nnm, & *Clem. ne in agro, §. cæterum*, ibi,
infra annum computandum à tempore col-
lationis, & commissionis de stat. Monach. c.
commissa, de elect. eod. lib. 6. Staphil. super si-
gnat. in 4. princip. mod. vacationis fol. 71.
quem refert *Mandos. reg. 32. q. 7. nu. 12.* vbi
dicit, quod iura loquentia de titularijs,
habent locũ in Commẽdatarijs; quinim-
mo ex hac ratione ex *Concil. Trid. sess. 24.*
3 *de reform. cap. 7.* non possunt teneri duo
beneficia incompatibilia per uiam com-
4 mendæ, nec unum in titulum, & aliud in
commendam perpetuam, quamuis non-
nulli contrarium teneant, *Garr. de benef.*
p. 4. cap. 4. nu. 42. qni *nu. seq.* ait, id meritò
statutum esse, cum dicta commenda, ex
quo fit ad utilitatem personæ, & non Ec-
clesiæ non sit propriè commenda, imò
5 censetur titulus, seù habet uim, & effectum
tituli, seù habetur loco tituli, & æquipara-
tur titulo, *Rebuff. in d. tra. de pacif. possessor.*
nu. 36. cum pluribus seqq. vbi plura ait de
commenda, & Commendatario, & latius
in sua *praxi benef.* nbi agit de commendis,
fol. mihi 205. & re uera, circa earundem
commendarum impetrationem, secundũ
currentem Datariæ Apostolicæ stylum,
parum, aut nihil istę distant ab alijs pro-
uisionibus beneficiorum in titulũ. Quod
quidem in tantũ procedere dignoscitur,
ut ex præmissa ratione, intelligatur etiam
de commenda temporali, nimirũ, ad utili-
tatem Ecclesiæ, teste *eod. Garr. lo. cit. n. 44.*
& apertè docet *id. Mandos. reg. 30. q. 3. nu.*
9. ubi exemplum ponit circa hoc, quod
talis commenda temporalis, ad utilitatem
Ecclesiæ, seqnitur naturam perpetuarum
commendarum: & hoc scire optimum est
à Tyronibus Romanę Curiæ; qui, ut pluri-
mũ decipiuntur, & omittunt de his men-
tionem facere in snpplicatione pro noua
impetratione alterius beneficij: ex quo
postmodum ortæ sunt lites circa non
expressionem huiusmodi temporalis cõ-
6 mendæ; cum de ea fieri debeat omninò
mentio per impetrantem, nt optimè no-
runt periti, & antiqui Curiales, & testatur
id. Garr. d. cap. 4 nu. 44. & 45. & ego ipse,
meis sumptibus in Cancellaria Apostoli-
ca didici istam praxim in quadam proui-
sione Pręposituræ cuiusdam loci Bono-
nien. Dięcesis de anno 1613.

Secundò, notandnm ex clausula supra-
dictæ snpplicationis, ibi, *commenda huius-*
modi cessante, quod quamuis commenda
sit perpetua, ad vitam videlicet Commen-
7 datarij, ad effectũ tamen reseruationis, nõ
dicitur beneficium uacare; quia cessante cõ-
menda per obitum Commendatarij, non
8 propterea censetur illud per obitum
illius uacare, sed uacat semper, ut prius;
quandoquidem attenditur ille prior mo-
dns per obitum eius, qui possidebat; ac
propterea satis omnibus innotescit stylũ
Can-

9 Cancellariæ Apostolicæ esse, quod per cō-
mendam, etiam perpetuam, non dicatur
prouisum Ecclesię; vndè superfluum erit
quærere, an prima reseruatio duret; ex
quo omnino beneficium erit reseruatum
ex vi commendæ: nam quotiescunque
10 Summus Pontifex apponit manum in
beneficio, ligatæ sunt manus inferiorum,
donec plenè prouiderit: Hinc igitur est,
quod cum huiusmodi beneficium com-
mendatum vacet, ut prius, profectò non
attenditur mensis, in quo illud uacauit,
scilicèt, quando obierit Cōmendatarius;
& hęc est satis trita, & cognita obseruan-
tia Cancellariæ prædictæ; & pluries audi-
ui à D. Lamberto Vrsino, suo tempore
celeberrimo Abbreuiatore Maioris Præ-
sidentiæ in ipsa Cancellaria, & ait *Mohed.
decis 9 nu. 5. de prab* ubi per appositionē
12 manus Papæ, beneficium commendatū,
dicitur affectum, vt in eo nihil possit infe-
rior attentare, donec Papa per collatio-
nem plenè prouiderit, & ibi, quod Papa,
apponens manum, demonstrat, quod ipse
vult prouidere; sed per commendam, non
13 dicitur prouidere; quia durante commē-
da, durat antiqua vacatio; & ita fuit deci-
sum in *vna Messanen. Prioratus, 1. Iulij
1596. coram Litta, vt per Gonz. glos. 5 §. 8.
nu. 49. circa med.*

Nota insuper, etiam in praxi, quod to-
tum illud, quod dicitur de commenda
temporali, habet locum etiam in vnione
14 ad vitam, quæ etiam vim habet dispensa-
tionis id. *Gonz. glos. 5 §. 7. nu. 145.* quan-
15 doquidem, ipsa vnione dissoluta, benefi-
cium vnitum, vacat, vt prius; & sic durat
16 reseruatio, seù affectio antiqua: & com-
menda perpetua, ac vnio ad vitam à pari
procedunt, ad inducendum reseruationē,
seù affectionem per appositionem manus
Papæ, vt ipsa vnione dissoluta, Ordinarius
non possit prouidere.

17 Porrò, vnio hæc ad vitam, pariter adin-
uenta fuit, vt qui duo beneficia incompa-
tibilia habere non potest, mediante dicta
18 vnione, illa valeat retinere, cum habeat
uim dispensationis super incompatibili-
tate, *id. Gonz. d. num. 145.* Verùm tamen
est, quod quicquid antea obseruatum
19 fuerit, videntur tamen dictæ vniones ferè
ab ipsa Curia exulare; & qui praxim Da-
tariæ Apostolicæ benè callet, fatebitur, si-
miles vniones raró in ea admitti, præser-
20 tim post *Conc. Trident. sess. 7. cap. 2.* quo
cauetur, ut quicunque de cętero plura
curata, aut aliàs incompatibilia beneficia
Ecclesiastica, siuè per uiam unionis ad ui-
tam, seù commendæ perpetuæ, aut alio
quocunque nomine, & titulo, contra for-
mam Sacrorum Canonum, & præsertim
Constitutionis *Innocentij III.* quæ inci-
pit, *de multa* recipere, ac simul retinere
præsumpserit, beneficijs ipsis iuxta ipsius
Constitutionis dispositionem, ipso iure,
etiam præsentis Canonis uigore, priuatus
existat.

Quod quidem ita sancitum est, ne sub
prædictarum unionū prætextu quis plu-
ra beneficia incompatibilia simul ualeat
retinere; licèt quādoq; similes gratiæ fue-
rint concessæ; cum non sit Papæ potestas
alligata; est, n. supra d. Concil. *id. Gonz.
vlt. nu. 146.*

Tertiò, notandum ex clausula, nimirùm,
*Vnà cum Ecclesia S. N. quæ titulus sui
Cardinalatus existit, & quibusuis alijs &c.*
quod, ut ait *Mandos. in praxi signat. & tit.
prouisiones, vers. si Cardinali, fol* 5. si Car-
dinali prouideatur de beneficio regulari,
22 tunc etiam debet dari in commendam,
tenendum vnà cum alijs suis beneficijs,
23 quæ obtinet; si verò daretur in titulum,
tunc in fine, dispensatio petenda esset, vt
illud obtinere posset; ac propterea tol-
letùr omne obstaculum circa retentio-
nem plurium beneficiorum; cum non so-
24 lùm non possint teneri duo beneficia
incompatibilia per viam commendæ per-
25 petuæ, sed nec vnum in titulum, & alte-
rum in commendam perpetuam, vt supra
iam diximus.

Quartò, notandum ex clausula, *Ita
quod liceat de fructibus disponere*, quod li-
cèt in commendis temporalibus vtilita-
26 tem Ecclesiæ respicientibus, non sit huic
Commendatario libera potestas dispo-
nendi de fructibus, illosque in proprios
vsus conuertendi, cum illos non faciat
suos, *glos. & DD. in cap. nemo, & in cap. du-
27 dum, de elect.* & uix dum deseruiet Ec-
clesiæ commendatæ, possit viuere ex illius
fructibus, per *tex. in cap. cum secundum, de
prab. cap. cum non deceat de elect.* Attamen
secùs dicendum est de commendis per-
petuis; quia, cū sint ad vtilitatem Præla-
28 torū, possunt percipere omnes fructus, de-
29 ductis expensis ministrorum, & seruata
debita hospitalitate, *Abb. in cap. de mona-
chis, de prab.* necnon, cum habeant liberam
30 potestatem in spiritualibus, & tempora-
libus. *id, Abb. in c. cum nobis, vlt. not. de
elect. Rebuff. de pacif. possess. nu. 45.* procul
dubio possunt de ipsis fructibus dispone-
re, eosque, etiam locare, eo modo, quo
possunt locari per ipsos titulares, *id. Gonz.
d. §.*

d.§.8.nu.13.& 14. Mandos.regul.30 qu.3.
nu.4. vbi ait, quod Commendatarij fa-
cinnt fructus suos, præsertim propter
clausulas in similibus commendis apponi
solitas.

Quinto, notandum ex clausula, *Eidem*
N.Cardinali, quoad uixerit commendare
&c. satis demonstrari, ipsam commen-
dam esse perpetuam. Aliàs enim, si non
appareat, an sit talis, vel temporalis, in
31 dubio interptetatur perpetua, vt fuit
resolutum in vna *Salamantin. coram Cre-*
scentio. 18. *Iunij 1558.* ea ratione, quia
32 actus, qui certo spatio temporis non
concluditur, perpetuus teputatur, *tex. in*
l.iurisperitus, in princip. & ibi Bart. ff de
33 *excusat.tutor.* sicut enim dispositio gene-
ralis, prolata de rebus, & personis, gene-
raliter est intelligenda, *l.1.§. & generali-*
ter ff de leg. præst. ita procedit respectu
temporis, vt dispositio generaliter, idest
in perpetuum intelligatur; cum valeat
34 argumentum de personis, & rebus, ad
tempus, vt per *Paris de resign.benef.lib.11.*
qu 5 nu 41 cum seqq.qui nu.45 ait, ipsum
35 aliàs consuluisse, indulgentiam concessã
tali die, absque aliqua restrictiua, esse per-
petuam.

Et sicut Commendatarins perpetuus,
potest de dictis fructibns disponere, ita
26 etiam suæ commendæ cedere, siue cum
pensione, siuè cum reseruatione omnium
fructuum; sicut passim practicari vide-
37 mus sub sequenti formula, videlicet, *Dicto*
verò N. ne ex præsenti cessione sua huiusmo-
di nimium dispendium patiatur, de alicu-
ius subuentionis auxilio prouidendo, sibi
omnia et singula dictæ Praeceptoriæ fructus,
redditus, prouentus, iura, obuentiones, &
emolumenta vniuersa, in quibuscunque re-
bus consistentia, & vndecunque prouenien-
tia, per eum quoad uixerit, percipienda, exi-
genda, leuanda, recuperanda, locando, dislo-
canda, ac in suos vsus, & vtilitatem conuer-
tenda. Ita quod desuper ab ipso Oratore, &
successoribus suis prædictis, dictã Praecepto-
riam pro tempore quomodolibet obtinenti-
bus molestari, &c. nequeat, de eiusdem Ora-
toris consensu authoritate Apostolica reser-
uare, constituere, & assignare. Sibique, quod
dicto Oratore, seu aliqua ex successoribus
suis prædictis, præfatum Oratorem super li-
bera perceptione fructuum, etc. prædictorum
molestante, vel inquietante, seù præsentem
illorum reseruationem, nullam, & inuali-
dam esse dicente, vel allegante, liceat eidem
N. ad præfatam Praeceptoriam liberos habe-
re regressum, & accessum; illiusque corpora-
lem possessionem, &c. apprehendere, absque
alia sibi desuper de nouo facienda commen-
da, &c. ac si cessionem huiusmodi minimè fe-
cisset, &c.

58 Et huiusmodi cessiones passim admit-
tũtur, ét eo modo, quo resignationes, siuè
liberæ, siuè cum reseruatione pensionis;
pront, etiam simplicibus Curialibus patet
(loquor semper de commendis perpetuis
ad vtilitatem prouisi), & docet *Put. decis.*
94. & decis. 343. lib.2. Paris. de resign. benef.
lib.2.qu.17.nu.9. Gonz. d.§.8.nu.25. sicut
39 etiam potest permutare commendam
ipsam cum alio beneficio in titulum, da-
to, *id.Gonz.loc. cit.nu.24.* & hoc ob ratio-
nes antedictas, nimirum, qnia per com-
mendam perpetuam, Commendatarius
consequitur ius in beneficio commenda-
to; ac titulum, *id. Rebuff. de pacif. possess.*
nu.35.

40 In commendam, adhuc Episcopo dari
consueuit beneficium simplex, vacans,
etiam per resignationem, quæ passim
admittitur præsertim, attenta fructuum
mensis Episcopalis tenuitate, & sub se-
41 quenti formnla videlicet, *Supplicat, &c.*
deuota creatura vestra N. Episcopus N.
quatenus, resignationem huiusmodi admit-
tendo, &c. beneficium prædictum, &c. eidem
N. Episcopo, per eum quoad uixerit, etiam
vnà cum Ecclesia N. cui ex concessione Apo-
stolica præesse dignoscitur, ac sex, seù septem
perpetuis simplicibus, &c. beneficijs Eccle-
siasticis, quæ in titulum, vel commendam ex
concessione, & dispensatione Apostolica obti-
net, ac quorum fructus, &c. non excedunt,
tenendum. Ita quod liceat. &c. interdicta, de
consensu modernorum primodicti beneficij
patronorũ, seù illorum medietatis commen-
dare dignemini, &c. In secunda vero parte
supplicationis dicitur; *Ita quod littera de-*
super in forma simplicis commendæ, gratio-
sæ subrogationis. &c. Reliqua autem, prout
in alijs supplicationibus resignationum.

Cum verò beneficium, quod commen-
datur fuerit de iurepatronatus, opus est,
42 quod de eo fiat mentio, sicut in omnibus
alijs prouisionibus beneficialibus, & in
suis casibus petere huiusmodi iurispatro-
natus (quatenus laicale existat) deroga-
tionem; cũ iura loquentia de titularibus
locum habeant in istis Commendatarijs
perpetuis, vt dictum est supra, & plena
manu scribit *Sarnen. in reg. de trien. q.5.n.*
11. cum plurib. seqq.

Non tamen est omittendum, quod re-
gulariter, quando Abbatia, seu Monaste-
rium, commendatur præsertim priuatis
pet-

personis, ipsa commenda sub sequenti
43 formula, hodie datur, videlicet, *Nos tam eidem Monasterio de Gubernatore vtili, & idoneo, per quem circumspectè regi, & salubriter dirigi valeat quàm tibi asserenti te Abbatiam nuncupatam S. Antonij de N. Diœcesis N. quæ sine cura est, & personalem residentiam non requirit, ac cuius fructus &c. C. duc. au. de ca. &c. nō excedūt obtinere, vt cōmodius sustentari valeas, de alicuius subuētionis auxilio prouidere volētes, Teq; à quibusuis &c. cens. ntes, necnon verum, & vltimum dicti Monasterij vacationis modū, etiamsi ex illa quauis generalis reseruatio, etiam in corpore iuris clausa, resultet, præsentibus pro expresso habentes, Monasteriū prædictum, quod sine cura est, & Conuentu caret, ac cuius, & illi forsan annexorum fructus &c. ad xxxiij. florenos auri cum vno tertio alterius similis floreni in libris Cameræ taxati reperiuntur, secundum verò communem æstimat. onem CCCLXV. ducat. au. de ca. val. an. non excedunt, vt etiam asseris, quouis modo, aut ex cuiuscunque persona seu per liberam &c. vacet, etiam si tanto tempore &c. iuxta Lateranen. statuta Concilij, vel aliàs canonicas Sanctiones ad Sedem Apostolicam legitimè deuoluta existat, & illa ex quauis causa ad Sedem eandem specialiter, vel generaliter pertineat, & ad illud consueuerit quis per electionem assumi, eique cura iurisdictionalis duntaxat, immineat; ac super eisdem regimine, & administratione inter aliquos, lis seu illorum possessorio, vel quasi, molestia, cuius litis statum &c. existat, etiam præsentibus, &c. in decisa, dummodo tempore Dat. præsentium eidem Monasterio de Abbate prouisum, aut alteri commendatum canonicè non existat, cum annexis, huiusmodi, ac omnibus iuribus, & pertinentijs suis, tibi per te quoad vixeris, etiam vna cum beneficio prædicto tenendum, regendum, & gubernandum. Ita quod tibi liceat, debitis, & consuetis dicti Monasterij supportatis oneribus, ac tertia, parte omnium, & singulorum fructuū reddituum, & prouentuum Monasterij huiusmodi in restaurationem illius fabricæ, seu ornamentorum emptionem, aut pauperum alimoniam, prout maior exegerit, & suaserit necessitas, ac omnibus deductis oneribus, de residuis illius fructibus redd. & prou. disponere, & ordinare sicuti illius Abbates, qui pro tempore fuerunt, de illis disponere, & ordinare potuerunt seu etiam debuerunt. Alienatione tamen quorumcunq; bonorum immobilium tibi penitus interdicta, Apostolica authoritate commendamus, curam ipsius Monasterij, ac huiusmodi regimen, & administrationem tibi in spiritualibus, et temporalibus plenariè committendo. Non obstantibus fel. record. Bonifacij Papæ VIII. prædecessoris nostri, & alijs Apostolicis Constitutionibus, necnon Monasterij, & Ordinis prædictorum iuramento &c. Volumus autem, quod propter commendam nostram huiusmodi, dictum Monasterium in spiritualibus non lædatur, & in temporalibus detrimenta non sustineat; sed eius congruè supportentur onera consueta; quodque tu, antequam regimini, & administrationi dicti Monasterij in aliquo te immisceas, in manibus dilectorum filiorum Vicariorum N. N. & N. in spiritualibus generalium, vel alicuius eorum; quibus hodie per alias nostras litteras desuper scribimus, nostro & Romanæ Ecclesiæ nomine, fidelitatis debitæ, solitū præstes iuramentum iuxta formam, quam sub Bulla nostra mittimus introclusam; ac formam iuramenti huiusmodi, quod præstabis, nobis de verbo ad verbum, per tuas patētes litteras, tuo sigillo munitas, per proprium nuncium quantocitius destinare procures. Et insuper ex nunc irritum &c. attentari.*

Et iste modus commendandi seruatur
44 cum personis minus qualificatis, & à Romana Curia absentibus; & adijcitur clausula, *Volumus autem quod propter commēdam huiusmodi &c.* hoc autem, ne diuinus cultus minuatur, quæ quidem verba extracta reperio ex *Extrauag. Ex superna, Clem. V. quæ est 2. inter comm.* & de commendis loquitur, ibi, *quod Ecclesiarum, & Monasteriorum eorundem cura negligitur, bona, & iura dissipantur, ipsarum &c.* & quamplurima mala, ex huiusmodi commendis, vt plurimum euenire solent, quæ commemorat *Rebuff. in sua praxi tit. de commenda nu. 12. cum plurib. seqq.*

Est autem pro iunioribus Romanæ Curiæ, apprimè notādum, quod cum, vt plurimum contingat, etiam beneficia consi-
45 storialia commendari; ea scilicet, de quibus Papa disponit in Consistorio coram Cardinalibus, vt sunt, præter Episcopatus, Abbatiæ, & quædam aliæ dignitates, tam sęculares, quam regulares, tunc Summus Pontifex quemadmodum prouidet cōsistorialiter de Episcopatibus, ita de Abbatijs, & Monasterijs, *Rot. decis. 584. nu. 2. & 3. lib. 3 p. 3. diuers.*

Nec tamen omnia Monasteria proui-
46 dentur consistorialiter, sed ea duntaxat, quæ, cum sint ampli redditus, magnique momenti, facilius in eis, fraudes committi possunt, cum a pluribus appetantur, & de-

desiderentur, vt ait *Sarnen.reg.14.de infir.*
resign. *(no nu. 2.* ac propterea, in illorum
regimine, eminet maius periculum, *iuxta*
tex. in c. vbi periculum maius intenditur,
ibi procul dubio est plenius consulendum,
de elect. in 6. illorum, videlicet, Monaste-
riorum, quorum valor ascendit ad duca-
47 tos ducentos auri de Camera, quę ob hãc
rationẽ ego puto fuisse per Sedẽ Aposto-
licam reseruata per *2.reg.Cancell* ibi, *nec-*
non omnia Monasteria virorum, valorẽ an-
nuũ ducentorũ florenorũ auri cõmuni ęsti-
matione excedentia, nunc quomodocunque
vacantia, & in posterum vacatura: & vo-
luit, quod excessus huiusmodi in litteris
exprimatur, sicut in *Concilio Lateranensi*,
ob supradictam causam fuit statutum, vt
prædicta Monasteria supradicti valoris
prouiderentur, non nisi consistorialiter, vt
in fess.9 Rot.decis 540.*n.5.p.3.lib.3. diuers.*
vbi dicitur, hoc esse adeò notum Curiali-
bus, vt alia non indigeat probatione.

Hinc propterea insurgit praxis, non
oscitanter ab ipsis Curialibus notanda,
vt quoties agitur de prouisione Monaste-
rij supradicti valoris ducentorum duca-
48 torum auri de Camera, seu (quod idem
est) ducentorum florenorum, si extra Cõ-
sistorium fiat à Papa prouisio sit faciẽda,
49 de hoc, mentio in litteris prouisionis su-
pradictæ, vt in priori formula apposita;
ibi, *etiam si de illo consistorialiter dispo-*
ni consueuerit, seu debeat &c. cum in hoc nõ
sit coangustata Papæ potestas: cum huius-
modi Monasteria aliisq; beneficijs Consi-
storialibus sic, vt præfertur, reseruatis, Sũ-
50 mus Pontifex, pro libito voluntatis pro-
uideat, etiam extra Consistorium; adiecta
in litteris prouisionis, clausula supradi-
cta, nimirùm, *etiamsi consistorialiter &c.*
prout in notoria praxi seruari videmus.
& de qua testatur *Paris.de resign.beneficio-*
rum, lib.8 q 6.nu 8 dicens, etiam de Cõ-
sistorialibus solere, vtplurimum prouide-
re, quoties admittit renunciationem illo
rum, & de eis prouidet, ut de alijs benefi-
cijs extra Consistorium; ut multoties ipse
uidit practicari, & communiter seruari à
practicis expeditoribus. Aliàs enim, nisi
prædicta clausula adijceretur, possent ali-
qua circa hoc, in dubium reuocari, vt in
casu supradictæ *decis.à d.nu 5.ad fin.*

Ad hæc, non contemnendum in hac
praxi, quod docet *Lotter. de re benef. lib.1.*
51 *q.26.nu 52.* quod licèt ista qualitas con-
sistorialitatis, ex causa taxæ in libris Ca-
meræ adnotata, non probet reseruationẽ,
nisi illa ter ducta, constituat eam quanti-

tatem ducatorum ducentorum, iuxta di-
ctam regulam; nihilominus, ipsa qualitas
probatur, siuè sit supra, siuè infra dictam
quantitatem; dicens ibi, sic declarasse Cõ-
gregationem super rebus Consistorij; quã
sequuta est *Rot. in vna Palentin. Abbatia*
de Beneuiuerè 14. Aprilis, 1617 ex quibus
ipsemet *Lotter.* infert, parùm referre, si
prouisio huiusmodi fieri debeat tanquã
de reseruato, vel non reseruato, & multò
minus, si postquam facta est talis descrip-
tio, prouideatur exinde consistorialiter,
vel non consistorialiter; cum qualitas su-
pradicta statim imprimatur ex supradi-
cta descriptione in ipsis libris Cameræ;
nec ad eum finem ipsi libri instituti sint,
nisi, vt sciatur valor beneficiorum Consi-
storialium: Quapropter duo libri, quos
ego vidi; asseruantur in Cancellaria Apo-
stolica, quibus ipsa vtitur, quorum vnus
continet taxas mercedis Officialium, lit-
teras Apostolicas expedientium; alter ve-
ro, valorem beneficiorum consistorialiũ,
ex quibus annatæ solui debent; quorum
quidem libros; credunt omnes antiqui
52 Officiales, & Curiales, fuisse compositos
à Ioanne XXII. præsertim, cùm primum,
Curia resideret Auinione.

Nec tamen per prouisionem Apostoli-
53 cam, sic extra Consistorium factam, vide-
tur Papa, qualitatem beneficij Consisto-
rialis mutasse; cum licèt beneficium sit
Consistoriale, possit tamẽ ipse Papa, pro-
ut sibi placet, extra Consistorium de illo
prouidere, vt supra dictum est; etsi hoc
54 modo, talis prouisio dicatur facta cum
minori causæ cognitione; sicut è conuer-
so, vbi prouisio ipsa facta fuerit consisto-
rialiter, inducitur præsumptio plenitudi-
nis causæ cognitionis: quod quidem, inter
alios effectus principales, hũc parit, nimi
rum, vt stante prouisione consistoriali, ces-
sẽt in his beneficijs, quando vacãt per re-
55 signationem ad fauorem, Constitutiones
de publicandis; quandoquidem ista bene-
ficia non consueuerunt prius in Consisto-
rijs proponi, & cõcedi, nisi antea, persona
resignatarij, per ipsũ Summũ Pontificẽ, &
Card. in ipso Cõsistorio approbata fuerit.

Ne tamen simplex, qui hæc ignorat,
decipiatur, eum monitum hic volui, quod
licet *Constitutio Pij V. de publicandis re-*
signationibus dicat, quod omnia, & sin-
gula in ea contenta locum habeant in
quibusuis beneficijs Consistorialibus, id
profectò intelligendum est, de quibusdam
beneficijs minoribus, vt sunt Abbatiæ, &
similia, quæ licèt sint Consistorialia, solent
nibi-

nihilominus prouideri extra Consistoriū, vt supra dictum est, & clarius colligitur ex alia simili Constitutione *Grego. XIII.* quæ incipit, *Humano vix iudicio*, in §. *Ceterum*, ibi, *Et de quibus in Consistorio nostro disponi consueuit, seu debet; quæ possibus ex quacunque causa fieri, & per nos, & dictos successores, extra tamen dictum Consistorium admittentur.* Et sic huiusmodi beneficia subiacent prædictis Constitutionibus, quod per transitum dictum sit, cū de his latius dicam in mea *praxi benef.*

Hic etiam docet nos communis praxis, quod si contingit Ecclesiam, pensione, aut fructuū reseruatione grauari, nec propterea ad præscriptum Sacri Concil. Trid. *sess. 24. cap. 13.* remaneant mille ducati liberi pro Episcopo, nihilominus, si verè non remaneant, non idcirco posset per titularem dici de subreptione, vel obreptione; & sic prætendi nullitas, aut moderatio pensionis, seu fructuum: quia, cum iam Ecclesiæ prouisio fuerit facta in Consistorio, cum plena causæ cognitione, profectò censetur, & ipsi Concilio fuisse derogatum, etiam absq; illius expressa derogatione, tanquam non necessaria, sicut alias diximus, & fuit tentum *in vna S. Angeli Pensionis, 16. Decembris 1594. coram bo. me. Cardinali Panfilio, teste eod. Lotter. d. q. 26. nu. 58.* qui *nu. seq.* ait, quod vniuersaliter,
56 gratiæ expeditæ per Consistorium, non egent iustificatione, *per Rot. decis. 612. nu. 1. p. 2. in recent.* nisi tamen, vt ipse dicit *nu. 60.* appareat, aliquid fuisse sub conditione concessum.

Sed cum verba fecerimus, licèt breuiter, de gratijs Consistorialibus, scilicet, quæ in ipso Consistorio proponuntur, curiosè possent inquirere, qui hucusq; mœnia Vrbis minimè viderunt, quidnam sibi velit istud nomen, *Consistorium.* Et quidem petitioni tam leui, non omnino inutile satisfacere existimauimus. Consisto-
57 rium igitur Summi Pontificis est proprius Consultationis locus, & Congregationum, constans ex triplici Hierarchico ordine Cardinalium, nimirum Episcoporum sex, Presbyterorum quinquaginta, Diaconorum quatuordecim; quorum
58 quidem ad hunc septuagesimum numerum Sixtus V. sua Constitutione redegit; vt veteris Synagogæ figuram imitaretur de congregandis septuaginta senioribus Israel, qui vna cum Moyse onus populi sustentarent; & non ipse solus grauaretur: qua quidem Cōstitutione, vbi de numero agit, ostendit non solum numerum septuagenarium non esse transiliendum, sed nec etiam semper æquandum, vbi pauciores possunt ad omnia munera sufficere, teste *Paleot. de Sacr. Consist. par. 4. qu. 1. littera A.* quique non immeritò cœlestium Cherubim locum tenere dignoscuntur,
59 cum omnia scire debeant, quæ ad optimam Ecclesiæ militantis gubernationem,
60 cuius ipsi sunt Cardines, pertinent: Vnde Numinis diuini præsidio roborati, adeò se ad tam magna munia obeunda præparant, vt ipsius Sacri Consistorij constituta
61 die, quod semel singulis hebdomadis de mane, indici consueuit, quilibet Cardinalis, si Sacerdos ille sit, rem Sacram facere, alij uerò Eucharistiæ Sacramento, se præmunire, aut saltem, missa audita, se sanctè colligere, atque Spiritussancti paraclyti Orationem adhibere curabit. Hinc enim est, ut *id. Paleot. ait memb. 5. tit. de aliis pertin. littera C fol. mihi 373* mirum nemini
62 esse debebit, si nullā peculiarem Orationem ad impetrandam Spiritussancti gratiam, quæmadmodum in alijs Cardinalium, & Prælatorum Congregationibus religiosè seruari solet, in Consistorio palàm præmitti audiet; nam cum Consistorium mane haberi soleat, ipseque Summus Pontifex, & ijdem Cardinales, aut paulo ante fecerint sacrum, aut ei interfuerint, uerisimile est, eos tùm gerenda negotia, tum seipsos feruenti corde Deo commendasse; indeque unanimi collectos spiritu, Deo duce, ab oratione ad Consistorium se transtulisse: Accedit, quod propter augustissimam Sanctissimi Christi Domini Vicarij præsentiam, cui Spiritus sancti gratia assistere censetur, ueteri ritu obseruatum uidemus, ut non eadem cæremoniarum ratio semper in loco, ubi ille adest, ac in reliquis seruari soleat; non ut debitæ deuotionis officio aliquid subtrahi intelligatur, sed ad sanctioris, & secretioris misterij significationem. *Hæc ille.* Idemq; Cardinalis ad Palatium Apostolicum ipsa statuta die deductus deposito illo, quo per Vrbem utitur, uestimento, pariter priuatus omnes affectus, & ueterem sibi hominem expoliandum esse sciat: Amictum deinde induens insigniorem, qui Cappa lata, seu pontificalis appellatur, cum tota ipsius humeris coram Pontifice incumbat, ac publicam utilitatem præse ferat; tum memor erit plurimùm sibi oneris ex futura ea actione accedere, ac publicam vtilitatem, publicam scientiam, publicamq; omniuō personam induere profitebitur, *id. Paleot. d. memb.*

d. memb. 5. cap. 4. litera D.

63 Huiusmodi autẽ Cõsistoriũ duplex est; alterũ publicũ, alterũ verò priuatum, seu secretũ, Porrò, publicũ in duas species potest diuidi, nimirùm, vt alterum dicamus Consistorium publicum, illud, quod fieri solet in receptione noui Cardinalis, vel in aduentu noui Oratoris Principum ad Summum Pontificem destinati; aut in reditu Legati à latere à sua legatione, alterũ verò dicamus publicum Consistorium, ex eo, quod Papa solet (licèt rarò) in Consistorio publico signare supplicationes commissionum; vt cuncti videant, quod ipse iustitiam facit; licèt ista ratio, non satisfaciat; cum Papa, siuè in Consistorio, siuè extra illud, sciunt omnes, quod iustitiam facit. Alia tamen ratio, quæ conuenientior apparet, est, quod dictas supplicationes aliquando signare consueuerit, scilicet, commissiones causarum; eo præsertim tempore, quando nimirum, dum ipsum habetur Consistorium, duo Cardinales Diaconi vadunt ad recipiendum, & introducendum nouum Cardinalem, vel Legatum: quod quidem summa est ratione statutum, ne videlicet videatur Summus Pontifex, cum reliquis Cardinalibus in ipso Consistorio permanentibus, illo medio tempore, nimirùm, donec ipsi Cardinales ad idem Consistorium reuertantur, expectare: præsertim, ne uideatur Papa, tantum ibi adesse propter negotium introductionis, & receptionis supradictorum Cardinalium; & nihil aliud agere, ideo reliquum illius temporis, vacuum, in istis actibus occupatur, ac in propositionibus dictarum commissionum, teritur; quas ex arte, & ingenio Aduocati Consistoriales sępè confingunt; casus atroces, & crudeles, proponentes, & verbis duris, & fictis exagerantes, vt tempus illud vacuum impleatur, prout eadem ferè ratione, seruatum est; veſi quando accideret eo ipso tempore quo indictum fuit Consistoriũ, nullas esse Ecclesias, quæ proponãtur, nec legationes, quæ expediantur, nec bullas grauiores promulgandas, neque arduas actiones, aut alia se offerre Consistorialia negotia, quæ communem Cardinalium omnium exigant congressum solitos fuisse Pontifices, (ne Consistorium quasi inane, & frustra coactum videretur) dare tũc negotium Secretario, vt litteras aliquas à Legatis, seu Nuntijs acceptas, aut à Regibus, vel Principibus missas, palàm recitare; ex quibus occasionem cum Cardinalibus tractandi accipiebant. Solebant item aliquando negotijs publicis, de reformatione, de Turcarum incursionibus, de annona, de muniendis præsidijs, de Statu Ecclesiastico exonerando, aut de alijs rebus huiusmodi verba facere; ne dies sine Consistoriali aliqua tractatione prętcrijsse videretur, *id. Paleott. memb. 5. cap. 5. littra B.* Nec desunt, qui dicant, quod propterea Papa mandat, ibi fieri commissionũ propositiones, vt ostẽdat principaliter, propter administrationem iustitiæ, illum Consistoriũ indixisse, non autem propter nouum Cardinalem, vel Oratorem recipiendum, quasi illo die, Papa pro Tribunali sedere videatur, volens ius publicè dicere: qua de causa omnia tribunalia Vrbis cessant, illo tunc ius dicente, vt ait *Sarnen. in compend. vtr. signat. nu 19.* qui *nu. seq.* ait quod ista ratio non quadrat: cum semper Papa iũs dicat, siuè publicè, siuè priuatè actum faciat: & quod cessent eo die tribunalia Vrbis, non ex eo causatur, quod Papa pro Tribunali sedet; cum semper id faciat; sed quia per cessationem dictorum Tribunalium, maior hominum concursus ad Papę Consistorium accedit; quod non fieret, si iudices, & alij Curiales negotijs suis intenderent, & ocupàrentur, vt sic per illum concursum, exteræ gentes, quæ illo die publici Consistorij ad Papam accedunt, decus, & maiestatem Summi Pontificis, quæ per concursum plurium Prælatorum, & personarum, magis repręsentetur, & admiretur. Hæc *idem Sarnen. loc. cit. num. 20.* Alterum verò publicum dici potest ipsa Summi Pontificis publica audientia, quæ in fine cuiuslibet mensis cum illius, ac nonnullorum Cardinalium, necnon omnium Romanorum Magistratuũ, pro communi omnium Romæ degentiũ, ac exterorum vtilitate, & salute fieri consueuit. Consistorium autem secretum illud appellamus, in quo non interueniunt, nisi ipse Summus Pontifex, omnesq; Cardinales; in eoq; tractantur res magnæ, & arduæ totius Christiani Orbis: cuncta nimirùm, quę ad cultum, ad fidem, ad ipsam Religionem, ad pacẽ Christiani gregis, ac ad conseruationem temporalis patrimonij S.R.E. pertinent: in eo creantur etiam Cardinales, & Episcopi, fitque prouisio de Ecclesijs Cathedralibus de Abbatijs, & Prioratibus Consistorialibus.

Cum verò de ipsorum Cardinalium indumentis, tàm extra, quam intra dicta Consistorium, aliquid supra dixerimus, videtur etiam hic licèr incidenter, referre cum *Barbos. de Iur. Eccles. lib. 1. cap. 4. n. 86.*

vbi ait, quod Cardinales facultatem ha-
64 bent vtẽdi vestibus ex duobus coloribus, nempè rubro,& violaceo,exceptis Dominica tertia Aduentus,& Dominica quarta Quadragesimę,quibus diebus in subtanis,mantelletto, & mozzetta vtuntur colore rosæ siceæ.Qualitas verò vestium eorumdem regulariter erit, vel ex panno grauiori,vel ex lana leuiori, quam,saiettā vocant,vel ex cameloto vndato,vel etiam in subtanis ex serico vndato, vel fine vndis, arbitrio illorum; dummodò sit simplex,videlicet ex eo,quod ormesinum,seù tabì vocant, non autem ex eo, quod rasū vocant,aut villutum appellant: quod quidem intelligitur de Cardinalibus non regularibus; nam regulares non solent vti vestibus sericeis; & nunquam in habitu mutant colorem: sed semper retinent colorem habitus suæ Religionis. Ac subinde, ꝓsequitur *id. Barbos.* ipsis Cardinalib.
65 nouissimè concessum extitisse, vt titulo Eminentissimi, & Vestræ Eminentiæ, vna cum antiquo titulo Reuerendissimi in posterum esse debeat proprius, & pecularis Cardinalitiæ Dignitatis, prout in infrascripto decreto continetur, tenoris sequentis,videlicet.

Die 10. Iunij 1630. In Consistorio Secreto.

Fuit facta per D. Cardinalem Pium relatio decreti Sacrę Congregationis Cęremoniarum S. R. E. Cardinalium, vt infra.

Beatissime Pater.

Sacra Congregatio Cæremoniarum S. R. E. Cardinalium censuit, si Sanctitati Vestræ placuerit,loco Titulorum Illustrissimi,& Dominationis Vestræ Illustrissimæ, quibus hactenus vsi sunt Cardinales,Titulos Eminentissimi, & Vestrę Eminentiæ, vna cum antiquo titulo Reuerendissimi in posterum esse debere proprios, & peculiares Cardinalitię Dignitatis: itaut præfati tituli Eminentissimi, & Eminentię à nemine,praterquam ab Ecclesiasticis Romani Imperij Electoribus, ac Magistro Hospitalis Hierosolymitani vsurpari possint;aut aliję attribui: eosdemque Titulos ab omnibus, & singulis Cardinalibus præsentibus,& futuris omnino assumi;illisque inter se,tàm voce, quàm scripto, perpetuò vti debere. Quod si contigerit, aliquem cuiuscunque dignitatis, gradus, & conditionis (Imperatore, & Regibus exceptis) huiusmodi titulos alicui Cardinalium non tribuere, Cardinalis ille nullatenus cum eo coram agat, nec eius litteras quoquomodo recipiat.

Item censuit supplicandum esse Sanctitati Vestrę, vt per suum Consistoriale Decretum præcipere dignetur coeteris omnibus, & Singulis Ecclesiasticis cuiuscunque conditionis,gradus,& Dignitatis,etiam Episcopiali, Archiepiscopali, Primatiali, seù Patriarchali Dignitate præfulgentibus, ne præfatos Eminentissimi,& Eminentię Titulos quoquomodo sibi vsurpent, sub poenis indignitationis Sanctitatis Vestrę, & Romanorum Pontificum, inhabilitatisque ad alias Dignitates, & incapacitatie quarumcunq; gratiarum,seù Indultorum Sedis Apostolicę, ac amissionis fructuum suarum Ecclesiarum,& beneficiorum quorumcunque ipso facto incurrendis.

Item censuit hęc omnia in præsenti Consistorio esse referenda, vt Sanctitate Vestra annuente,ab omnibus,& singulis Cardinalibus recipiantur, & super eorum perpetua, & inuiolabili obseruatione iuretur,debitęque exequutioni demandentur; à pręsentibus quidem in Consistorio statim,ab existentibus verò in Curia post tres dies,& ab absentibus post duos menses in Italia, & post quatuor extra Italiam. Inter alia super his etiā omnes,& singuli Cardinales, qui in futurum creabuntur, iurare teneantur, pręsentes quidem in receptione Pilei; absentes verò in receptione Bireti.

Qua relatione habita, S. D. N. per hęc verba, Quid vobis videtur? omnium DD. Cardinalium exquisiuit suffragia, & singulorum auditis sententijs, non solum vnanimiter consentientibus, verùm etiam instantissimè deprecantibus, atque S. Sanctitati sup-

supplicantibus, vt huiusmodi Decretum, & omnia in eo contenta approbaret, sicque approbata per suum Consistoriale decretum, cum authoritate imprimendi, &c. & litteras, etiam, in forma Breuis expediendi, cum solitis clausulis, &c. confirmaret, Sanctitas sua, vt sequitur, decreuit.

Petitionibus vestris annuentes, proposita nobis per vos, omnia admittimus, & approbamus, & desuper litteras, etiam in forma Breuis cum clausulis opportunis, & necessarijs concedimus, & expediri mandamus, cum authoritate imprimendi. In nomine, &c.

Absoluto Consistorio, post discessum Summi Pontificis, in Congregatione Generali omnes, & singuli Cardinales, qui Consistorio interfuerunt, tactis Sacrosanctis Euangelijs iurarunt, & subscripserunt, vt infra.

Nos miseratione diuina Episcopi, Presbyteri, & Diaconi S.R.E. Cardinales, supradictum Decretum Sacrę congregatiois Cęremoniarum S. R. E. Cardinalium à Sanctissimo Domino Nostro approbatum, & à nobis receptum, perpetuò, ac inuiolabiliter obseruare promittimus, & iuramus.

Cardinales autem qui eidem Consistorio interfuerunt, & subscripserunt fuerunt numero Viginti quatuor.

De vestibus autem ipsius Summi Pontificis, vt etiam idem *Barbos. de iur. Eccles. lib. 1. cap. 1 nu. 121.* toto anni tempore Papa nullo alio colore vtitur, nisi rubro, & albo, videlicet veste talari alba, quam subtanam vocant, supra quam induitur Rocheto, & caputio, seu mozzetta, & bireto rubro, ac calceamentis rubris, cum cruce aurata desuper, octo tantum diebus exceptis, videlicet à Sabbatho Sancto post missam, vsq; ad Sabbathum in Albis, etiam post missam; quia tunc vtitur, etiam bireto, mozzetta, & calceamentis, & stola eiusdem coloris. Qualitas autem vestium quibus ipse Papa vtitur, est in duplici differentia, nempe ex serico, vel ex lana: ex serico diuersę qualitatis; nam hyeme vtitur caputio, seu mozzetta, & bireto liuioribus ex serico rubro, quod rasum vocant sine pellibus: infra octauam verò Paschæ Resurrectionis octo supradictis diebus vtitur mozzetta, & bireto ex serico Damasceno albo, pellibus albis Armellinis circumfultis. Vestibus, etiam laneæ, quibus Papa vtitur in diebus ieiunij, & in diebus in infrascripta regula expressis, sunt diuersæ qualitatis; Hyeme namque vtitur caputio, & bireto ex panno laneo rubro, & grauiori, pellibus Armellinis circumfultis: Aestate verò vtitur eodem habitu ex lana leuiori; quam saiettam vocant sine pellibus. Vestis autem talaris, quam subtanam voeant, supra quam Papa vtitur rocheto, semper erit alba, sed iuxta temporis qualitatem, & conditionem; vel ex serico leuiori, seu grauiori, vel ex panno grauiori, seu lana leuiori, vel alia simili materia albi coloris.

Verùm toto tempore Aduentus, inchoando à prima Dominica, & post Aduentum à Dominica Septuagesimæ per totam quadragesimam, ac singulis sextis ferijs, vigilijs, quæ ieiunantur, & quatuor anni temporibus, & in die Commemorationis defunctorum, & quandocunque celebratur, vel fit officium pro defunctis, Papa vtitur vestibus laneis cum pellibus, vel sine pellibus iuxta temporum qualitatem, non autem sericis, Excipiuntur tamen quatuor tempora, quæ incidunt immediatè post Penteeosten, & omnia festa duplicia, etiam in sextis ferijs extra tempus Aduentus, Septuagesimæ, & Quadragesimæ, & festum Annunciationis B. Mariæ Virginis, etiamsi venerit in Quadragesima. Similiter excipiuntur aliquot alij dies, videlicet à vigilia Natiuitatis D. N. Iesu Christi per totam Octauam Epiphanię, à Sabbato Sancto post Officium, & missam, vsque ad Dominicam Sanctissimę Trinitatis inclusiuè. Per totam Octauam festiuitatis sanctissimi Corporis Christi, Per totam Octauam Assumptionis gloriosæ Virginis Mariæ. Per totam Octauam Sanctorum Apostolorum Petri, & Pauli, & per totam octauam festiuitatis omnium Sanctorum. In alijs, autem octauis, videlicet Natiuitatis Beatæ Mariæ Virginis, S Ioannis Baptistæ, & S. Laurentij, excipiuntur dies octauæ tantùm. Excipiuntur etiam festum Cathedræ Romanæ, si venerit intra Septuagesimam, necnon alij dies alicuius festi solemnis ob

aliquam publicam lætitiam, vel victoriam, aut similem causam; in quibus quidem temporibus exceptuatis, Papa vestibus sericeis vtitur, teste *Barbos. De iur. Eccles. lib. 1. cap. 1. num.* 121. & 122. Nimis à proposita materia me diuagatum esse videor; nec propterea aliud circa eam, hic subnectere visum est, cum latius prosequar in mea *praxi benefic.* vbi etiam oportunius cadit.

Finis Libri Sexti.

PRA-

PRAXIS DISPENSATIONIS SVPER MATRIMONIIS

Contrahendis in gradibus prohibitis.

LIBER VII.

SVMMARIVM.

1 *Impedimenta matrimonium dirimentia, enumerantur.*
2 *Et quænam ex illis per Concil. Trid. statuta.*
3 *Publicę honestatis impedimentum, correctum.*
4 *Affinitatis impedimentum ex actu fornicario, correctum.*
5 *Impedimenta dirimentia, super quibus dispensatur, quę.*
6 *Cognationis carnalis definitio. Et an comprehendat etiam illegitimos.*
7 *Linea, quid sit; & quotuplex nu. 9.*
8 *Et quid stipes.*
10 *Gradus, quid sit.*
11 *Consanguinitatis arbor, quare inuenta.*
12 *Cognationis spiritualis, siuè Compaternitatis definitio.*
13 *Affinitas, quid sit, & quotuplex.*
14 *Quomodo contrahatur.*
15 *Quanto tempore duret.*
16 *Non oritur ex pollutione extraordinaria.*
17 *Sed ex commixtione apta ad generandum.*
18 *Diabolus, quomodo possit generare.*
19 *Copula carnalis, quomodo in dubio prę sumatur.*
20 *In dubijs, certius tenendum.*
21 *Affinitatis genera, quot, & declarantur.*
22 *Primum genus tantùm hodie impedit.*
23 *Affinitas impedit, sicut Consanguinitas.*
24 *Fornicaria tamen, restricta in Primo, & Secundo gradu per Concil. Trid.*
25 *Necnon per Pium V. cuius Constitutio proponitur.*
26 *Affinitas fornicaria in Primo, & Tertio gradibus, non impedit ad contrahendum.*
27 *Impedimentum ad contrahendum, non oritur ex Primo, & Quinto gradibus.*
28 *Neque in Secundo, & Tertio affinitatis fornicariæ, ex declaratione Sacri Concilij.*
29 *Et idem de affinitate superueniente.*
30 *Impedimentum criminis, quod dicatur.*
31 *Votum, quotuplex.*
32 *Publicę honestatis impedimentum quid sit.*

Praxis impedimentorum ad matrimonium contrahendum.

CAP. I.

Quæ in humanis actibus, si perperam fiant, mala, atque incommoda reperiuntur, ea omnia in solam ferè Dispensationum matrimonialium exequutionem, nisi ritè recteque perficiatur, aceruatim (vt ita dicam) confluunt, & cumulantur: nemo quandoquidem est, qui nesciat, quænam ex hoc primo malo, incommoda, ceu venenato fonte procedunt. Enimuerò hinc natalium defectus in prole, hinc iniquæ successiones, atque promotiones, cœteraque ad optimum finem minimè conducentia. Sanè haud procul à tanti mali calamitate distamus: quippe, cum frequentissimus sit nostro hoc tempore harum dispensationum usus, nescio quæ praua consuetudo, aut corruptela uerius inoleuit: qua iudices Commissarij tantæ rei pondus non æqua lance æstimantes, expofita, qua par est, diligentia, ueritate niti negligant edoceri, Pontificem dispensasse contenti; cum re vera non dispensauerit; sed ipsis dispensandi authoritatem, certis sub conditionibus demandauerit; quod, nisi, vt iubetur, impletæ fuerint, quicquid superstruxerint, corruet. Olim quippè huiusmodi dispensationes, in ipsa Romana Curia, causæ cognitione, narratorumque verificatione præcedente, in forma gratiosa, vt plurimùm concedebantur: & quidem, vt rarior, ita, & tutior illarum erat vsus: at quoniam difficile, valdeque incommodum id comperiebatur, optima profectò ratione ita Sacri Canones sanciuere, vt omnes dispensationes extra ipsam Curiam, locorum Ordinarijs, in forma communi, siuè commissaria dirigerentur; qui, non nisi causis in precibus verificatis, tùm demum Apostolica authoritate dispensarent. At sæpe videmus Summorum Pontificum prouidentiam, ex Delegatorum Iudicum imperitia, aut incuria, ita suo fine frustrari, vt quod ad boni communis ædificationem salubriter conspicimus institutum, id ad certam perniciem, atque destructionem detorqueatur. Porrò ad hoc malum auertendum, nonnullorum desudauit industria: præsertim verò *Sanch. tom. 2. lib. 8. de matrim.* tanto viro digna scripta reliquit: at praxim ipsam non ita ex professo, vt rei grauitas postulare videbatur, demonstrarunt. Vtinam, quemadmodum nos tantum negotium alacriter suscipimus, ad illudque tot annorum experientia, quotidiana exercitatio, lucubrationesq; non impigræ, viam aperire possunt; ita Diuina fauente ope perficiamus, ut parum uersati erudiantur, incuriosi uerò ad rem tanti momenti excitentur ad Dei gloriam, animarum salutem, & Ecclesiæ ædificationem pro dignitate tractandam.

Cœterum autem pro Romanæ Curiæ Tyronibus, sic breuiter adhuc præfari libuit, quod, etsi inibi harum dispensationum matrimonialium frequentissimus usus materiaque quotidiana existat, parum tamen, vt experientia compertum est, à quamplurimis ea, qua par est, sedulitate dignoscitur. Id, ex eo potissimùm ortum habuit, quod illius obseruationes diuersis temporibus, diuersæ fuerunt; vt præsertim ex antiquis formularijs liquet; & videre est apud *Oldrad. cons. 250.* vbi dispensationis formulam super matrimonio ignoranter contracto proponit. Vt igitur eius rei inexperti, tàm in ipsa Curia, quàm extra eam degentes, plenam assequantur cognitionem, omnes ferè earundem formulas frequentiores; non quidem ex more vetusto, ac vt plurimum ab indoctis, & in Romanæ Curiæ praxi parùm versatis, fabricatas, & compositas, sed iuxtà moderna tēpora, vsu receptas, & ab omni prorsus superfluitate purgatas in medium afferemus. Cum autem plura circa eas, per diuersas Constitutiones Apostolicas, ac nouissimè per Concilium Tridentinum immutata fuerint, ideò decreta ipsa, ac Constitutiones; opportunis locis, etiam per extensum afferre, alibi verò citare non parcemus: propterea etiam earundem supplicationum formulas, nonnullas extendere placuit, vt Romanæ Curiæ Tyrones, illas ob oculos habeant; nonnullas autem compendiosè inferemus, quæ ad libitum, ac ad exteusarum formularum præscriptum, poterunt suppleri Clausulas insuper, & uerba, non minus clariora, & lucidiora, quàm gratiora reddere curabimus. Quæ omnia, licèt prouectis prorsus non satisfaciant; negari tamen uix poterit, quin ipsis Tyronibus sint non profutura modò; sed futu-

tu-

tura gratissima; quippè qui in huiusmodi supplicationibus componendis uideri non debent, illas ex earum formularijs, paucis tantùm mutatis, de papyro in papyrum, ad uerbum trãscribere: quod profectò nimis alienum esse, & à Romana Curia exulare debet omnino; cum sit ea omnigenarum scientiarum Oceanum, ac Sapientum Parens, iuxtà illud *Virgil. 4. Georg Oceanumque patrem rerum.* Curabimus ergo, ut ipsi non tantùm ex aliorum imitatione, more Simiarum, sed per rationis discretionem, ac scienter, & prudenter agant; praxim, illud, rationes, & causas non ignorando: illud enim uerè scire est, cum rem per causam cognoscimus, *Bart. in l. admonendi, ff. de iureiur. ex Arist. 2. Post. cap. 1.*

Sed antequam ad ulteriora progrediamur, præmittamus, quod ad matrimoniũ contrahendum, dispensatio requiritur, ubi Oratores aliquo impedimento, quominus contrahant, impediuntur; ac proptereà numeranda erunt prius ipsa impedimenta, postmodũ verò de dispensatione super illis, in quibus frequenter, & regulariter Summus Pontifex solet dispensare, dicendum. Impedimenta igitur,
1 his uersibus, à Doctoribus comprehenduntur, uidelicet.

Error, conditio, uotum, cognatio, crimen.
Cultus disparitas; vis, ordo, ligamen, honestas,
Si sis affinis, si fortè coire nequibis;
Si Parochi, & duplicis desit præsentia testis,
Raptaue sit mulier, nec parti reddita tuta.
Hæc facienda vetãt; cõnubia facta retractãt.

Quorum duodecim priora, ab omnibus *DD.* referuntur: postmodum verò, cum duo posteriora impedimenta fuerint inducta per Sacrum Concilium
2 Tridentinum, nempè, quando clandestinè celebratur matrimonium, absque parochi, & duorum testium præsentia; ac quãdo vir mulierem rapuit, & nondum in loco tuto, & libero ad præscriptum eiusdem Concilij, restituta est; addidit duos posteriores versus *Sanch. de matrim. lib. 7. disput. 6. sub nu. 3.*

Ex duodecim tamen impedimentis in tribus prioribus versibus contentis, tria hodie per dictum Concilium correcta remanent: cœteris in suo robore permanentibus.

Nam, quoad impedimẽtum ex cognatione spirituali proueniens, vltra disposita in titulo *de cognatione spirituali in 6.* extat decretum *d. Concilij. sess. 24. de reform. matr. c. 2. & Constitutio Pij V.* idem Concilium declarans, quibus decernitur, & declaratur, cognationis spiritualis impedimentum, suscipientes, & susceptum susceptique parentes, ac baptizantes, & baptizatum, baptizatique patrem, & matrem non egredi (quod idem statuit de cognatione, quæ ex confirmatione contrahitur) vt ex ipsius Constitutionis tenore inspiciendum est, quam infra suo loco inseremus.

Quò ad impedimentum publicæ honestatis, præter ea, quæ disposita sunt per *cap. sponsam, de spons. & cap. vn. eod. tit. lib.*
3 *6.* attenditur decretum prædicti *Concilij sess. 24. cap. 3. de reform.* & fuit itidem declaratum per eundem *Pium V. sua Constitutione* suo loco pariter inserenda.

4 Quo verò ad impedimentum affinitatis ex fornicatione proueniens, quod ante prædictum Concilium extendebatur vsque ad quartum gradum inclusiuè, hodie non excedit secundum gradum; quod pariter statutum est per *d. Concilium sess. 24. cap. 4. de reform. matrim.* his verbis. ***Prætereà Sancta Synodus eisdem, & alijs grauissimis causis adducta, impedimentum, quod propter affinitatem ex fornicatione contractam, inducitur, & matrimonium postea factũ dirimit, ad eos tantùm, qui, Primo, & Secundo gradu coniunguntur, restringit. In vlterioribus verò gradibus, statuit huiusmodi affinitatem, matrimonium postea contractum non dirimere***; super quibus omnibus, vide etiam *Quarant. in Sum. Bullar. verbo, matrimonij impedimenta.*

Illa verò impedimenta, super quibus Papa regulariter dispensat, hæc sunt, vi-
5 delicet, Cognatio, siuè carnalis, siuè spiritualis, Affinitas, Crimen, Votũ, Publica honestas. Quæ quidem, vt perfectè sciatur, an, quomodo, & quando super illis, seu ipsorum aliquo petenda erit dispensatio, uisum fuit, quam breuissimè poterimus, declarare, &

6 Primò dicendum est, quod Cognatio carnalis, quæ etiam Consanguinitas dicitur, est uinculum personarum, ab eodem stipite descendentium, carnali propagatione contractum; vel est uinculum personarum, quæ propterea quod ab eadem stirpe oriuntur, sanguinis, & naturę societate iunctæ sunt: unde, & consanguinei dicti, quasi de uno, seu communi sanguine nati, & propagati; & quod quasi initium commune nascendi habuerunt, *l. 2. ff. vnde cogn.* Et propterea dicitur *ab codẽ stipite,* propter affines, inter quos, licẽt sit vin-

uinculum personarum, non tamen adest Consanguinitas: sic etiam carnali dicitur propagatione contractum, ad differentiam uinculi adoptionis, & cuiuscunque similis, putà spiritualis; addit *Ioannes Andreas*, in arbore Consanguinitatis, quod Consanguinitas dicitur à con, & sanguine; quia à communi sanguine descendunt, & per lineas, & gradus distinguitur.

Hinc ex ipsa Consanguinitatis definitione patet, etiam illegitimos venire appellatione consanguineorum; quandoquidem iure naturæ inspecto, etiam illegitimi, & spurij dicuntur procedere ex eodem sanguine, vt not. *Bart. in l. pronunciatio, §. fami lia*, ibi, *cum ex eodem sanguine profitentur, ff. de verb. sign. & in l. tutelas, sub nu. 3. ff. de cap. dimin. Felin. in cap. præsenti, sub nu. 12. vers. est verum, de prob.* cum pluribus cumulatis in duabus decisionibus, die scilicet 6. *Nouembris*, 1617. & 16. *Februarij*, 1618. *coram D. Pirouano*, pront, etiam dictum fuit *in vna Pamptlonen. Capellania 4. Martij* 1622 *coram* D. *Remboldo*, quam refert *Viuian. in* calce suæ *prax. iurispatr. quę est* 45. ac proinde, quoad matrimonij impedimentum, ac dispensationem super eo impetrandam, nullum discrimen esse constituendum, etiam in praxi pro certo scimus; cum indubitati iuris sit, quod ad matrimonium impediendum, & dirimendum, par est Consanguinitas, & affinitas cum illegitimis, sicut cum legitimis, *Gonz. super reg. 8. Cancell. glos. 5. nu. 126.* vbi allegat *tex. in cap. per tuas, de prob. & cap. discretionem, de eo, qui cognouit consang. vxor.*

7 Linea autem, est collectio personarum, ab eodem stipite descendentium, gradus continens, & cognationes distinguens.

8 Dicitur verò stipes, illa persona, à qua cęterę personæ, de quarum coniunctione quæritur, descendunt, & originem ducunt. Et hæc linea triplex ex; vna videlicet

9 ascendens, in qua continentur personæ, à quibus nos originem duximus, nempè pater, auus, proauus, & cæteræ personæ ascendentes in infinitum. Altera descendens, in qua continentur personæ, quę à nobis originem duxerunt, vtpotè, filij, nepotes, pronepotes, & cœteri descendentes, pariter in infinitum. Tertia verò linea ex transuerso, quæ etiam collateralis dicitur, complectitur illos, qui nobis, ex latere iuncti sunt, à quibus nos non duximus originem, neque ipsi à nobis; & tamen ab vna stirpe, vnoque sanguine propagati sumus, vt fratres, & eorum filij; patruus, amita, ac reliqui transuersales. Quæ quidem linea collateralis diuiditur in lineam æqualem, & inæqualem, Aequalis est, quando gradus illorum, de quorum cognatione quæritur, æqualiter, & pariter distant à communi stipite; nempè, duo fratres, sunt in linea æquali; nam vterque pariter distat à stipite, scilicet patre, vno gradu; Inęqualis verò, quādo vna persona, aliam in gradu præcedit, & personę, de quarum Consanguinitate quæritur, non æqualiter distant à communi stipite, vt est in fratre, & fratris filio; quia frater distat à stipite, patre, scilicet, vno gradu, filius verò fratris est stipiti in Secundo gradu coniunctus, & propterea sunt in linea inæquali: quod præcipuè in dispensationibus matrimonialibus impetrandis, est notandum; nam licèt Primus, & Secundus gradus, vt hic, constituant æqualiter impedimentum; in reliquis tamen gradibus remotioribus, putà, Secundo, & Tertio, vel Tertio, & Quarto, etiam ex multiplicatis stipitibus, attenditur remotior; & petuntur literæ declaratorię super propinquiori, ex Constitutione Pij V. super expressione propinquioris gradus in dispensationibus matrimonialibus, prout fusiùs suo loco dicemus.

10 Gradus verò, est quoddam interuallum, quo cognoscitur, quę persona sit stipiti propinquior, vel est quædam distantia unius personę ab alia in linea Consanguinitatis, uel proximę personę ad personam coniunctio; sicut autem linea continet gradus; ita lineę, & gradus efficiunt

11 Arborem. Quę quidem arbor inuenta fuit propter causas matrimoniales: & differt ab arbore iuris ciuilis, in qua computatio attenditur, quando agitur de successionibus, & tutelis deferendis proximo consanguineo; de iure uerò canonico in causis matrimonialibus, quando quęritur de consanguineis, in quo gradu eis liceat matrimonium contrahere, *DD. in l. si auia* C *de success. edicto*.

Cognatio Spiritualis, quę alio modo,

12 Compaternitas appellatur, est propinquitas personarum ex statuto Ecclesię consurgens, propter collationem Baptismi, uel Confirmationis, uel susceptionem recipientis hæc Sacramenta, *Sanch. de matrim. lib 7 disput. 54. nu. 1.* quę quidem Cognatio, est de iure Ecclesiastico tantùm, non autem de iure diuino naturali, aut positiuo; quia, ut ait *id. Sanchez nu. 2.* nullus

nullus in Sacra scriptura locus inueni-
tur, in quo de illa fiat mentio.

Affinitas, in proposita materia dispen-
sationis, plures recipit diuisiones, ac di-
stinctè venit declaranda, & Primò, quid
illa sit. Secundò, quotuplex sit. Tertiò
quomodo contrahatur. Quartò, quot sint
genera affinitatis, Quintò, An secundum
genus affinitatis, sit prorsus sublatum.
Sextò, vsque ad quem gradum impediat,
& dispensationem expostulet. Septimò,
quid sentiendum de affinitate superue-
niente. Et quamuis per omnes Summistas
materia hęc satis abundè tacta fuerit,
nihilominus, circa illam, prout concernit
praxim dispensationis, aliqua breuiter
declaranda sunt; & propterea dicendum
est, Primò, quod affinitas, secundum Ca-
13 nones, est propinquitas personarum, ex
carnali copula proueniens, omni carens
parentela, ex *Io. Andr. in declaratione ar-
boris Affinitatis, & Nauar. cap. 22 nu. 24.*
Vel est finium propinquitas, & dicuntur
affines, siuè confines, quia finis vnius, est
proximus fini alterius, & ipsum attin-
gens: sicut enim per copulam carnalem
fiunt vir, & vxor, vna, eademque caro, ita
sanguis unius attingit sanguinem alte-
rius. Vel alio modo, dicitur affinitas, qua-
si duorum ad vnum finem vnitas; eo quod
duę cognationes diuersę, per nuptias, se-
cundum leges, vel per coitum, secundum
Canones, copulantur.

Secundò, Duplex est Affinitas, Altera
legitima, Altera illegitima. Legitima illa
est, quę mediante matrimonio contrahi-
tur, Illegitima verò, quę per coitum ille-
gitimum, & fornicarium ad denotādum,
quod ex nuda desponsatione non contra-
hitur affinitas, sed tantùm publica hone-
stas, quę, vt infra dicemus, matrimonium
etiam impedit, *§ si vxor. instit. de nupt.*
ex eo quod, non solum quod licet, sed
quod honestum est, considerari debet, *l.
semper ff de reg. iur.* Et quoad praxim Ro-
manæ Curiæ, illud est notandum, quod
quando simpliciter loquitur de Affinita-
te, intelligitur tantùm de illa, quę orta
est ex copula coniugali; nisi aliud expri-
matur, non autem ex actu fornicario; eo
quod in dubio, delictum non pręsumitur,
l. merito ff. pro socio, quia in odiosis, verba
sunt intelligenda in potiori significato:
ac propterea inoleuit Stylus Romanę
Curię, vt affinitas ex illicito coitu proue-
niens, exprimenda sit, vt mox dicetur.

14 Tertiò, Affinitas non solum contrahi-
tur ex legitimo matrimonio, sed etiam
per actum fornicarium, & incestuosum,
vt supra dictum est, *cap. discretionem, de eo,
qui cogn. consanguin vxor sua*, ad hoc, vt
matrimonia impediantur, *glos. in d. cap.
discretionem, verbo, nec affinitas*; & consti-
tuit ipsa affinitas, impedimentum perpe-
15 tuum, quod durat, etiam mortua perso-
na, qua mediante contrahitur, probat *tex.
in cap. fraternitatis, ibi, Porrò, vno defun-
cto, in superstite affinitas non deletur; nec
alia copula coniugalis affinitatem prioris
copulæ soluere potest.*

16 Non autem oritur ex pollutione ex-
traordinaria citra, vel circa naturalia, &
non intrat; ita quod non tangat claustra
pudoris; sed in circuitu palpitando, *glos.
in cap. extraordinaria, 35. qu. 3.* nam talis
pollutio, non inducit affinitatem; quia
requiritur ea copula, quæ sit sufficiens ad
generandum, vel cum ea efficiatur san-
guinis commixtio, *cap. fraternitatis, 35.
qu. 1. Sanche lib 7. disput. 64 nu. 11. Gut-
tier. de matrim. cap. 87 nu. 15.* etiam si ipsa
copula sequuta fuerit cum muliere inui-
ta, & coacta, vel ignorante, dormiente,
ebria, insana; quia quomodocunque pro-
17 ueniat apta, est ad generandum, *Barbos.
de potest. Epis. alleg 51. nu. 169.* aliàs enim,
nisi fecerit sanguinis commixtionem, &
carnis vnitatem, nulla inde oriretur affi-
nitas. Idemque esset, si aliquis reseraret
illas seras, nondum tamen procederet ad
consummationem operis; quia nec ibi est
sanguinis commixtio, nec vnitas sangui-
nis; sicut etiam dicendum est, si semen ali-
cuius viri, ex opera Dœmonis, deferatur
in vterum alicuius mulieris; (ex eo, quia
Dæmones benè possunt in assumptis cor-
poribus hoc modo generare; nàm in coi-
tu carnali, sicut in alijs peccatis, summo-
perè delectantur) tunc enim, si aliqua ge-
neratio ex illorum coitu succederet, illa
non proueniret ex semine illius assumpti
18 corporis; & licèt ipse Diabolus generet
in coitu ipso ex spermate alicuius viri, in
somnijs polluti, aut, etiam in vigilia, quo-
tiescunque Dœmon in forma Succubi se
transformat, idest in forma mulieris, &
habet coitum cum viro, & postmodum
accipiens formam viri, quamcitissimè ac-
cedit ad mulierem in forma Incubi, sci-
licet viri, & assumens coitum cum ea, im-
mittit dictum sperma in naturam, & ma-
tricem mulieris, & inde sequitur illius
prægnantia, ac si ipsa mulier cum natu-
rali viro coitum habuisset: nihilominus
infans inde ortus, non propterea dicere-
tur filius Dœmonis, sed illius, cuius sper-
ma

ma erit, *ita Paul. Grilland. de sortileg. lib. 2 q 7. n. 9. 12. & 13.* allegans ibi ad id Diuum Augustinum, & Diuum Thomã. Vnde in proposito, vir ille, cuius erat sperma, & mulier, in cuius vtero à Dœmone sperma introductum est, non dicuntur propterea vna, & eadem caro; Idemque esset, si vterus mulieris casu ad se traheret semen viri, cum ea ludentis, *id Barbos. nu. 171.*

Placet tamen quod nonnulli dicunt, tanquam nimis consonum timoratorum conscientijs, indeque praxi Romanæ Curiæ, nempè, quod licet ad causandam affinitatem, requiratur concursus vtriusq; seminis, attamen causa vitandi peccati ius Canonicum, & Sancta Mater Ecclesia,
19 in dubio præsumunt ex copula, quæ apparet non habere suas circumstantias, concursum nihilominus vtriusque seminis, & maris, & fœminæ interuenisse; quia
20 in dubijs semper certius est tenendum, *cap. 2. §. item, de poenit. dist. 7.* vbi dicitur, *tene certum, & dimitte incertum, cap. ad audientiam. de homic. & cap. iuuenis, de spons.* & in facti contingentia, pluries ego vidi Romæ peti dispensationem super impedimento affinitatis; quamuis re uera, illa (vt ab ipsis Oratoribus accepi) non esset contracta, sed tantùm interuenerant tactus impudici, ac aliqua pollutio extraordinaria, nempè propè vas, quod fuit semper à peritissimis viris approbatum.

Quartò, quia experientia compertum est, nonnullos in generibus affinitatis inuestigandis, vt plurimùm errare; ac propterea, sępissimè cõtingere scimus, dispẽsationes imperrari super impedimẽto Affinitatis secundi generis: narrãtibus simpliciter Oratoribus, sese impedimento affinitatis inuicem attinere; ac postmodum in verificatione narratorum per Ordinarium, non primum, sed secundum genus affinitatis inter eos adesse reperitur. Ad submouendum propterea omne dubium, quod in dies euenire potest, non ab re visũ fuit quàm breuissimè potui, hic aliqua circa id subnectere. Ac propterea dicẽdũ
21 est, quod tria sunt genera affinitatis, quæ declarantur per exempla posita in *glos. in cap. non debet de consang. & affin.* & ego aliqua insuper addam pro maiori illorum dilucidatione. Primum igitur genus Affinitatis est, quod, mediante vna tantùm persona, contrahitur; nam persona addita personæ per matrimonialem coniunctionem primum genus affinitatis constituit, veluti, frater meus duxit vxorem Mariam, hæc mihi, & omnibus consanguineis fratris mei, est in primo genere affinitatis; sicut etiam supra dictum est. Secundum genus est, quod mediantibus duabus personis contrahitur: vnde persona addita personæ per matrimonialem coniunctionem in Primo genere affinitatis, secundum genus constituit. Exemplum, Maria vxor fratris mei, est mihi in primo genere affinitatis: si nunc mortuo fratre meo, nubat Francisco, ipse Franciscus erit mihi, & omnibus consanguineis fratris mei in secundo genere affinitatis. Tertium genus est, quod mediantibus tribus personis contrahitur; persona namquè addita personæ, per matrimonium in secundo genere, tertiũ genus affinitatis cõstituit. Vnde si hęc Maria decedat, & Frãciscus ducat Cõstãtiã, tũc ista Cõstãtia erit mihi, & omnibus cõsanguineis fratris mei, in tertio genere affinitatis: Sed clarius explicando hæc genera affinitatis, constituenda est hæc conclusio, seù regula, nimirum, Persona addita personæ per carnis copulam, mutat genus, sed non gradum attinentiæ: exempli gratia, ego, & frater meus sumus consanguinei in Primo gradu consanguinitatis: hic meus frater ducit vxorem Mariam, quę est persona addita personæ, scilicet fratris mei per matrimonialem coniunctionem; hæc additio mutat genus attinentiæ, idest efficit, vt alio genere mihi coniuncta sit, quàm frater meus; nam ipsa Maria est mihi affinis, dictus verò frater est mihi consanguineus; nec propterea mutat gradum; nam sicut frater meus est mihi in Primo gradu Consanguinitatis, ita Maria vxor illius est mihi in Primo gradu affinitatis, quæ est aliud genus attinentiæ: Et sic habes primum genus affinitatis. Similiter exemplificatur in reliquis generibus affinitatis; nam adde personam per matrimonialem coniunctionem primo generi, nempè, mortuo fratre meo, si illius vxor Maria, quæ est mihi in primo genere affinitatis nubat Francisco, ipse Franciscus erit mihi, & reliquis consanguineis fratris mei in primo gradu secundi generis affinitatis. Et sic quoad tertium genus, &c.

Sed ne in hac diuersitate generis affinitatis, aliquo modo decipiaris, conclude, quod primum genus affinitatis, solum contrahitur inter viros, & consanguineos vxorum; ac inter vxores, & consanguineos virorum, vt supra dictum est;

nam

nam genus affinitatis, quod oritur inter viros, & mulieres cognitas ab affinibus eorum;& è contra, inter mulieres, & viros cognitos ab earum affinibus, est quidem genus affinitatis, secundum, vel tertium, non autem primum, quod solum
22 hodie inducit impedimentum post *cap. non debet, de consang. & affin. Nauar. cons. 3. eod. tit.*

Quinto, Non solùm tertium sed secundum genus affinitatis est hodie prorsus sublatum; ita quod nullo modo impediant matrimonium; quod tantùm impedit primum genus, vsque ad quartum gradum inclusiuè, sicut ipsa Consanguinitas, ex *d. c. non debet, & c. quadam, 35. q. 3.* quamuis antiquitus in omnibus tribus generibus, matrimonium erat prohibitum intra certos gradus; nam in primo genere erat prohibitum vsq; ad septimum gradum, vt patet in *c. nulli, 35. q. 5.* In secundo genere vsq; ad quartum gradum;& in tertio genere, vsque ad secundum, *Host. in sum. t. de affin. n. 5.*

23 Sextò Affinitas impedit matrimonium, quemadmodum ipsa Consanguinitas, nempè vsque ad quartum gradum inclusiuè, ex *d. c. non debet*. Verùm; vbi prius præstabat impedimentum, tàm si illa insurgeret ex copula licita, quàm illicita, nempè ex illicito, & nefario coitu, & illicitis nuptijs vsq; ad Quartum gradum huiusmodi; hodie hęc affinitas re-
24 stricta est vsque ad secundum tantùm gradum, ex *Concil. Triden. sess. 24. cap. 4. ibi, Præterea Sancta Synodus eisdē, & alijs grauissimis causis adducta, impedimentum, quod propter affinitatem ex fornicatione contractam, inducitur, & matrimonium postea factum dirimit, ad eos tantùm, qui Primo, & Secundo gradu coniunguntur, restringit: In vlterioribus verò gradibus, statuit huiusmodi affinitatem, matrimonium postea contractum non dirimere.*

Sed cum nihilominus hæsitaretur, an hæc affinitas ex actu fornicario huiusmodi in vlterioribus gradibus impediret matrimonium contrahendum, superuenit postmodum Bulla declaratoria Pij V. quæ omnem circa id abstulit ambiguitatem; quam quidē tanquam huic nostræ Praxi necessariam, hic annectere visum, est, vt sequitur, videlicet.

PIus Episcopus seruus seruorum Dei, Ad perpetuam rei memoriam. Ad Romanum Pontificem spectat canonicas sanctiones, quæ expressiorem sensum postulare videntur, re diligenter perspecta ita declarare, & aliàs prouidere, vt omnis dubietas de pijs christifidelium mentibus euellatur. Sanè postquam ex eo quod Tridentina Synodus impedimentum affinitatis ex fornicatione prouenientis, per quod non solum matrimonium contrahi prohibetur, sed, etiam postea factum dirimitur, ad eos tantum restrinxit, qui primo, & secundo gradu coniunguntur, in vlterioribus verò gradibus statuit, matrimonium postea factum non dirimi, à pluribus christifidelibus, vt accepimus, est dubitatum, an licet in vlterioribus gradibus huiusmodi matrimonium contractum non dirimatur, adhuc tamen iuxta antiquos canones contrahi prohibeatur. Et propterea nos omnem ambiguitatem tollere, & animarum tranquillitati, ac matrimonij libertati, quantum cum Deo possumus, consulere volentes, Declaramus, & Apostolica auctoritate decernimus, nullum hodie impedimentum remanere quominus in vlterioribus gradibus huiusmodi liberè, & licitè matrimonium contrahi possit: & ita ab omnibus iudicari debere mandamus, atque statuimus, decernentes irritum, & inane si quid secus à quoquam quacunque dignitate, auctoritate, & potestate prędito contigerit iudicari, non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, alijsque contrarijs quibuscunque. Volumus autem quod pręsentes literæ in Cancellaria nostra apostolica, & in acie Campi Floræ de more publicentur, & inter constitutiones perpetuo valituras describantur. Et quia difficile foret eas ad singula quęque loca deferri, quod earum transumptis, etiam impressis manu alicuius Notarij subscriptis, ac sigillo alicuius Prælati munitis eadem prorsus fides adhibeatur, quæ præsentibus adhiberetur si forent exibitæ, vel ostensę. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrę declarationis, decreti, mandati, statuti, & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius se-

nouerit

nouerit incursurum. Datum Romę apud Sanctum Petrum anno Incarnationis Dominicæ Millesimo quingentesimo sexagesimo sexto, quarto Calen. Decembris, Pontificatus Nostri Anno Primo.

Ca. Glorierius.

Et sic cum dicta affinitas restricta sit vsque ad secundum gradum, licitè potest matrimonium contrahi in Tertio gradu absque dispensatione Apostolica, *Barbos. de potest. Episc. alleg. 51. nu. 165.*

Sed quid, si Oratores se attinent Primo, & Tertio gradibus huiusmodi affinitatis, an poterunt similiter contrahere sine dispensatione Apostolica? Et videtur negatiuè respondendum: & ratio colligitur ex dicta *constitutione Pij V.* vbi voluit, quod in dispensationibus matrimonialibus impetrandis remotior gradus trahat ad se propinquiorem: ac ob id sufficiat remotiorem ipsum exprimere: dummodò impedimentum, quoquomodo Primum gradum non attingat; cum in eo Sanctitas sua nunqnam dispensare intendat; & sic habemus, etiam in praxi, vt cum petitur dispensatio super Primo, & Secundo Consanguinitatis, seù affinitatis gradibus, quia vterque gradus constituit impedimentum; propterea, dum supplicatur pro huiusmodi dispensatione, non narratur Secundus, tanquam remotior, & Primus tanquam distantia, super qua tāquam gradus propinquioris debeat peti declaratoria, quod nō obstet; veluti quando dicimus, *quod impedimento Secūdi, &c. Distantiam vero Tertij, &c.* vt infra in suis formulis patebit, sed dicitur absolutè, *quod impedimentis Primi, & Secundi, &c.*

His tamen non obstantibus, contrarium est verius, etiam in praxi receptum; nam, cum ex decreto dicti Concilij Tridentini, affinitas ex actu fornicario proueniens, restricta sit vsque ad Secundum gradum, vt supra diximus, propterea concludendum est necessariò, Primo, &
26 Tertio gradibus affinitatis huiusmodi se attinentes, posse licitè inter se contrahere sine dispensatione, ex ipsa regula *tex. in cap. fin. de consang. & affin.* vbi remotiorem gradum attendendum esse, statutum fuit, sicut coniuncti in Primo,
27 & Quinto gradibus Consanguinitatis, vel affinitatis ex matrimonio consurgentibus licitè, & absque aliqua dispensatione contrahere possunt ex *d. cap. fin.* Nec aliquo modo obstat dicta Constitutio Pij Quinti, qua cauetur faciendam esse mentionem propinquioris, si is sit Primus, nec sufficere expressionem gradus remotionis; quia hęc Constitutio loquitur in casibus, in quibus necessaria est dispensatio, & vbi Papa declarauit se non habere voluntatem dispensandi, nisi exprimatur Primus gradus: sed sic est, quod attentis præmissis, super Tertio affinitatis gradu ex actu fornicario proueniente, non est petenda dispensatio, ergo non sumus in casibus conprehensis in dicta Constitutione; & sic, sicut, qui coniuncti essent in Primo, & Quinto gradibus, vt dictum est, non egent dispensatione super dicto Quinto gradu, ita, etiam affinitas modo præmisso proueniens, nullum præstat impedimentum in primo, & Tertio gradibus, & ita docet, etiā notoria praxis.

Ad cuius cōfirmationem plures emanarunt declarationes Sacrę Congregationis Concilij Tridentini, quibus cauetur, quod impedimentum istud; quod propter affinitatem ex actu fornicario contractum dirimit, ad eos tantum spectat, qui Primo, & Secundo affinitatis se attinent, in vlterioribus verò gradibus, Concilium statuit non diremisse.

Et aliàs ipsa Congregatio censuit, ad dignoscendum, an subsit impedimentum affinitatis prouenientis ex fornicatione, attendendum esse gradum remotiorem; ideoq; quemadmodū inter eos, qui Tertio gradu affinitatis ex actu fornicario procedentis, coniunguntur matrimonio post Concilium Tridentinum, quod huiusmodi impedimentum ad Primum, & Secundum gradum restringit, licitè contrahitur; ita, etiam contrahi potest inter eos, qui simul Secūdo, & Ter-
28 tio gradibus huiusmodi affinitatis ex fornicatione inductæ coniunguntur; & hoc est adeo, etiam in praxi receptum, vt nulla remaneat hæsitatio: sed hoc modo, ista affinitate ad Primum, & Secundum gradus restricta, illa tātùm remanet, quę secundum ius antiquum extenditur vsq; ad Quartum gradum inclusiuè, *Gutier. de matrim. cap. 99 nu. 14. Henriq. lib. 2. cap. 10. numer. 1. litera H. Sanchez. lib. 7.*

disput

disput. 65. nu. 5. & sublatis iam impedimentis Tertij, & Quarti huius fornicariæ affinitatis, potest matrimonium contrahi absque dispensatione; sicut eadem
29 ratio habenda est de affinitate superueniente, vt statuit Gregorius Decimus tertius; qui ex sententia Sacræ Congregationis, voluit, sublatum censeri impedimentum quoque superuenientis affinitatis post contractum matrimonium; quia si impedimentum dirimens sublatum est, quod maius est: ergo, & istud, quod solum impedit, ne is, per, quem, contracta est affinitas, sine peccato possit exigere debitum, quod minus est; propterea Concilium sustulit Tertium, & Quartum.

Crimen. Illud dicitur impedimentum
30 criminis, cum quis aliquam per adulterium polluerit, fide data de matrimonio inter se contrahendo post obitum sui viri, vt habetur *in c. fin. de eo, qui dux. quam poll. per adult.* Vel, cum quis machinatus est in mortem vxoris, vt aliam, quam viuente illa carnaliter cognouerat, in coniugem haberet, vel è contra *cap. laudabilem, de conuers. in fid.* *Thesaur. fori Eccles. par. 2. cap 9. nu. 76.* & alibi dicam, cum de dispensatione agam, super hoc impedimento.

31 Votum, duplex est, scilicet solemne, quod impedit matrimonium contrahendum, & dirimit contractum: & simplex, quod tantùm impedit contrahendum, *cap. consuluit, qui cler. vel vouen.*

32 Honestas, Cuius impedimentum dicitur, Publicæ honestatis iustitię, est propinquitas ex sponsalibus proueniens, robur trahens ab Ecclesiæ Constitutione, *Sanch. de matr. lib. 7. disput. 68. nu. 1.* de quo quidem impedimento, habemus *tex. in cap. literas, de despons. impub. cap. iuuenis, cap. veniens. cap. ad audientiam, & cap. sponsam, de spons, & cap. vn. eod. tit. lib. 6.* Ratio autem, cur ita vocetur hoc impedimentum, assignatur *in d. cap. iuuenis,* vbi dicitur, quod consonum honestati Ecclesiæ est, vt propter inchoationē matrimonij, quæ in sponsalibus reperitur, consanguineis alterutrius sponsi, idem matrimonium interdicatur; quod desumitur, etiam ex *l. si qua, §. 1. & l. semper ff. de ritu nupt glos. in cap. non debet, de con sang. & affin.* vbi dicit, quod ideò frater impeditur sumere sponsam fratris propter publicam honestatem; quia scriptum est, *sponsam fratris, frater habere non potest, cap. ad audientiam, de spons. argu. l. qui in adoptionem, ff. de adopt. idem Sanch d. nu. 1.* vbi subdit aliam rationem consimilem, nempè, quia per sponsalia coniunguntur sponsi, non tamen perfectè, sicut per matrimonium, sed imperfectè, tanquam per quoddam matrimonij initium; quodque conuenientissimum fuit, vt sicut per matrimonium contrahitur affinitas, subsequentes nuptias dirimens, ita ex sponsalibus aliud vinculum coniunctionis otiretur, minus tamen perfectum affinitate, prout, etiam nos suo loco dicemus.

SVMMARIVM.

1 *Dispensationes non concedi, sine causę cognitione.*
2 *Concilium Tridentinum, quid statuerit circa dispensationes matrimoniales.*
3 *Cap.* quia circa, de consang. & affin. *quas causas requirat in dispensationibus matrimonialibus.*
4 *Matrimonialium dispensationum causa, declaratę per Sacr. Congr. Concil.*
5 *Author, in Collegium Officialium Dispensationum in Apostolica Cancellaria cooptatus.*
6 *Matrimonialis dispensatio, cum causa, ob angustiam loci, quomodo detur.*
7 *Et quomodo, ob angustiam locorum.*
8 *Et quid, si in Curia contingat ignorari ipsa loca.*
9 *Et quid, si Oratrix, domicilium in aliena Diœcesi contraxerit.*
10 *Dispensatio matrimonialis, quomodo detur cum causa, ob angustiam, cum clausula,* Et si extra.
11 *Clausula,* Et si extra, *quando petenda in dispensatione matrimoniali, ob angustiam.*
12 *Et quare.*
13 *Qualitas personarum, in quibus gradibus exprimenda in dispensationibus matrimonialibus.*
14 *Quando autem dicta expressio qualitatis cesset.*
15 *Clausula,* Et si extra, *in quibus gradibus cesset in dispensatione.*
16 *Dictio, saltem, quid importet.*

17 *Expreſſio qualitatis perſonarum, regulariter non requiritur in diſpenſationibus.*

18 *Niſi quando nobilitas prabet cauſam ad diſpenſandum.*

19 *Diſpenſatio non irritatur, ſi taceatur titulus nobilitatis.*

20 *Clauſula,* Et ſi extra, *cur reddat faciliorem Pontificem ad diſpenſandum.*

21 *Matrimonialis diſpenſatio ob incompetentiam dotis, quomodo detur.*

22 *Dotis mulieris incompetentia, cauſa ſufficiens ad diſpenſandũ, & quare.*

23 *Dote carẽs mulier, an dicatur pauper, ſi habeat parentes diuites.*

24 *Diſpenſatio ob incompetentiam dotis, quando valeat, ſi alius intendat dotare mulierem.*

25 *Et quid, ſi tempore diſpenſationis, illa carebat dote; poſtmodum verò fuerit inſtituta hæres.*

26 *Donatio inter virum, & vxorem, quando non valeat.*

27 *Diſpenſatio ob incompetentiam dotis mulieris, an valeat, ſi illa ignorauerit ſe inſtitutam eſſe hæredem.*

28 *Cauſa diſpenſationis, quo tempore verificanda.*

29 *Immunitas propter numerum duodecim filiorum, quomodo intelligenda.*

30 *Et cur competat, etiam matri.*

31 *Cauſam ſufficere eſſe veram tempore impetrationis diſpenſationis, quomodo intelligendum.*

32 *Diſpenſationes, præſertim matrimoniales, regulariter non dari in forma gratioſa.*

33 *Carnalis copula, pro cauſa allegata in diſpenſatione, debet eſſe vera tempore impetrationis.*

34 *Dotis incompetentia, quomodo verificetur, ſi habeat pater duas filias, vt hic.*

35 *Filiæ æquè dotantur, ſi bene in matrimonium collocentur.*

36 *Matrimonialis diſpenſatio cum cauſa incompetentiæ dotis, & illius augmento, quomodo detur.*

37 *Dotis augmẽtum, in quibus gradibus requiratur in diſpenſatione matrimoniali.*

38 *Clauſula,* Poſtquam Oratricis dos aucta fuerit, *appoſita in diſpenſatione matrimoniali, quid operetur.*

39 *Dictio,* competenter, *adiecta in diſpenſatione matrimoniali propter dotem, quid operetur.*

40 *Cauſa, ob incompetentiam dotis Oratricis, cum illius augmento, quomodo probanda.*

41 *Dotis augmentum, eſt cauſa diſpenſationis matrimonialis.*

42 *Datur ob cauſam onerofam.*

43 *Et quomodo conſtituendum Oratrici ab Oratore, in hac Curia Archiepiſcopali.*

44 *Dotis augmẽtum, conſueuit in quantitateq; ſpecificari, in diſpenſatione propter dotem cum augmento.*

45 *Et tunc, quid ſeruare debeat Delegatus.*

46 *Matrimonialis diſpenſationis cauſa pro Oratrice indotata, quomodo detur.*

47 *Et quomodo, quando alius auget dotem.*

48 *Dotis augmentum in diſpenſatione matrimoniali; parum refert, quod ſiue ab Oratore, ſiuè ab alio conſtituatur, etiam ad effectum exequendi litteras diſpenſationis.*

49 *Et quænam ſit cauſa.*

50 *Dotis incompetentis cauſa, in diſpenſatione narrata, non verificabitur pro ipſa Oratrice penitus indotata, & è contra.*

51 *Et propterea requiritur noua diſpenſatio, ſaltem in forma* Perinde valere, *iuxta ſtylum Curiæ.*

52 *Quamuis gratia,* Perinde valere *dari non conſueuerit ſuper ipſa cauſa.*

53 *Gratiæ* Perinde valere, *virtus.*

54 Matrimonialis *diſpenſatio cum cauſa propter lites ſuper ſucceſſione bonorum, quomodo detur.*

55 *Et quare admittatur.*

56 *Litium extinctiones ſpectant ad Congregationis humana conſeruationem.*

57 *Iudicis arbitrio remittuntur, quæ*

certa

Praxis Causarum Dispensationum matrimonialium sine copula.

C A P. II.

1 Vibus sic præmissis causis, cum in vnoquoque ex supradictis impedimẽtis cõtingat in dies dispensari; nec dispensationes concedantur, nisi cum causæ cognitione, Summo Pontifici prius narrandæ, vt patet ex ipsius dispensationis definitione, quæ, vt aliàs diximus, est iuris communis relaxatio, cum causæ cognitione, ab eo qui habet potestatem dispensandi, *Barbos. de potest. ~ pis. allegat. 33. num. 3.* Idcirco operæ pretium esse duximus, omnes causas necessarias ad huiusmodi dispensationes matrimoniales obtinendas, & de stylo, ac in praxi receptas, hic subnectere; cum ex Sacri Concilij Tridentini decreto, *sess. 24. cap. 5. de re-*
2 *for. matrim.* cautum sit, quod in contrahendis matrimonijs, vel nulla omninò detur dispensatio, vel rarò, idque ex causa, & gratis concedatur. In secundo gradu nunquam dispensetur, nisi inter magnos Principes, & ex publica causa; & licèt
3 probetur per *tex. in c. quia circa, de consang. & affin.* causas, cum quibus concedendæ sunt hæ dispensationes, duas esse, nempè, prolem subsequutam, & euitationem scandalorum, vbi ipse *tex.* loquitur de matrimonio de facto contracto; nihilominus aliæ permultæ à Sacra Congre-
4 gatione Concilij Tridentini fuerunt declaratæ, & approbatæ, cum quibus super huiusmodi impedimentis diù per Sũmum Pontificem dispensari consueuit, ac in dies dispensatur: Sunt autem, quæ sequuntur, cum suis narratiuis, ex quibus aliquæ tantùm narrantur per *Quarant. in sum. bull. verbo. Dispensationes matrimoniales,* reliquas verò, longo temporis cursu in Romana Curia obseruaui; cum per felicis recordationis Paulum Quintum
5 fuissem, sua benignitate, in Collegium Dominorum Officialium, tàm matrimonialium, quàm aliarum dispensationum in Cancellaria Apostolica cooptatus.

Prima igitur causa, Propter angustiam loci.

6 *Quod cum dicta Oratrix in dicto loco, propter illius angustiam, uirum sibi non consanguineum, vel affinem paris conditionis, cui nubere possit, inuenire nequeat.*

Se-

Secunda causa, Propter angustiam locorum.

7 *Quod cum dicta Oratrix in dictis locis, etiam de vno ad alium se transferendo, propter illorum angustiam, virum sibi non consanguineum &c. vt supra.*

Quod si contingat aliquando à Sollici-
8 tatoribus in Vrbe, ignorari locum, vnde
Oratores orti sunt, ne propterea expedi-
tio differatur; absque eo quod apponatur
locus, sufficit narrare, Quod cum dicta
Oratrix in locis, ex quibus ipsa, & Ora-
tor prædictus orti existunt, in dicta diœ-
cesi existentibus, etiam de vno ad alium
se transferendo, propter illorum angustiã
virum sibi non consanguineum &c. sicut
9 etiam dicitur quando narratur, Oratri-
cem domicilium contraxisse in alio loco
etiam alterius diœcesis: tunc enim peten-
da etiam est dispensatio ob angustiam
vtriusque loci, scilicet originis, & do-
micilij, cum consueta clausula, *factis pro-
clamationibus etiam in parochialis Ecclesia
originis Oratricis &c.*

Cęterùm, quid sentiendum circa veri-
ficationem huiusmodi causæ, dicam in-
fra in declaratione litterarum dispensa-
tionis cum eadem causa.

Tertia causa, Propter angustiam, cum Clausula, Et si extra &c.

10 *Quod cum dicta mulier in dicto loco propter illius angustiam, virum paris conditionis, cui nubere possit, inuenire nequeat, Et si extra dictum locum nubere cogeretur, dos quam ipsa habet, non esset competens, neque sufficiens, vt cum ea virum, cui iuxta status sui conditionem, nubere posset, inuenire valeret &c.*

11 Hæc tamen Clausula, *Et si extra &c.*
non requiritur in omnibus gradibus, sed
tantùm in quibusdam proximioribus,
veluti in Secundo, & Tertio à communi
stipite, etiam si fuerint duplicati ex plu-
ribus stipitibus; sic etiam, si vltra præ-
dictos Secundum, & Tertium concurre-
rent alia impedimenta remotiorum gra-
duum, vtpotè in Secundo, & Tertio ex
vno, & Tertio, & Quarto ex altero stipi-
tibus, Et sic regulariter, quotiescunq; ex
vno eodẽq; stipite cõiunguntur Oratores
Secundo, & Tertio Consanguinitatis, vel
affinitatis gradibus, quãuis ex aliis, diuer-
sisque stipitibus plures concurrerent re-
12 motiores gradus. Cur autem addita sit
hæc Clausula, *& si extra*, respondetur,
quod regulariter, quò propinquior est
gradus, eò vrgentior requiritur causa ad
dispensandum, vt satis notum est.

13 Docet item notoria praxis; quod in
supradictis Secundo, & Tertio gradibus,
etiam, vt supra duplicatis, vel concur-
rentibus, etiam alijs gradibus remotio-
ribus, sicut dictum est, semper est ne-
cessariò exprimenda qualitas personarũ
Oratorum; nempè, si sint nobiles, aut
principales ciues, vel saltem ex honestis
14 familijs. Datur tamen dispẽsatio sine ex-
pressione qualitatum personarũ, cũ cau-
sa pro indotata Oratrice, vel propter ini-
micitias, aut pro confirmatione pacis.

Aduertas tamen, quod quando peti-
tur hæc dispensatio in gradibus supradi-
ctis, & cum dicta causa, ob angustiam lo-
15 ci, cessat supradicta Clausula, *Et si ex-
tra*, si exprimatur supradicta qualitas per-
sonarum, saltem quod sint ex honestis
familijs, vt supra dictum est, & non aliàs;
16 quia hæc dictio, *saltem*, secundum sty-
lum Curiæ, admittitur tanquam subsidia-
ria; quia diminutionem significat; vnde
deficiente alia maiore expressione huius-
modi qualitatum, recurritur ad illam,
cui iungitur hæc dictio, veluti, ex hone-
stis familijs, *Franc. in c. statutum, nu. 14.
de rescrip. in 6.*

Licèt regulariter sufficiat simpliciter
asserere nomen Oratoris, quicunque ille
17 sit; quia circa hanc expressionem, non
est habenda acceptio personarum, neque
interest inter nobilem, & ignobilem,
pauperem, & diuitem, præsertim, quia
non attenditur hic dispositio *l. 1. C. de
natural. liber* nec *l. imperialis C. de nuptijs*,
quæ inter dictas personas distinguebant;
& constitutos in dignitate cum humili-
bus, vel libertinis prohibebant cõtrahere
matrimonium: nec taciturnitas diuitiarũ,
vel nobilitatis vitiat dispensationem, teste
18 *Host. in cap. fin. de fil. presb* nisi quando
nobilitas præstet causã ad dispensandum
in casibus à iure expressis; quia sicut Deus
non habet, ita nec eius ministri debent
in dispensando, habere acceptionem. Vn-
19 de seruat praxis, quod non irritatur di-

spensatio, si nō fuerit in precibus dictum, quod Orator sit Comes, vel Baro &c. Et sic nobilitatis taciturnitas status Comitatus, vel Ducatus non vitiaot dispensationem; quicquid dicat *Alex. cons.* 195. *num* 9. *lib*. 2.

20 Cur autem hæc clausula, Et *si extra*, faciliorem reddat Pontificem, ad ita dispensandum, est, quia durissimum est, cogi fœminam extra proprium Oppidum nubere; vt sic patris, & matris, ac consanguineorum consortio destituta, acerbam, ac solitariam vitam transigat, *Sanch. lib*. 8. *disp*. 19. *nu*. 13.

Quarta causa, Propter incompetentiam Dotis Oratricis,

21 ***Quod cum dicta Oratrix dotem habeat minus competentem, iuxtà status sui conditionem, cum qua virum sibi non consanguineum, vel affinem, paris conditionis, cui nubere posfit, inuenire nequeat, & dictus Orator illam cum dicta minus competenti dote, in vxorem ducere intendat.***

Et hic obseruandum est, quod nonnulli, impropriè hanc causam appellant, *propter paupertatem*, nempè, mulieris (quę communiter appellatur, *propter incompetentiam dotis*) cū qua credunt Oratores euadere solitā solutionē expensarū in dispēsatione requisitarum; quas, seù illarum partem tunc euadunt, quando dispensatio petitur cum copula in forma pauperum, sub qua forma datur, etiam ipsa dispensatio, licèt inter Oratores, non fuerit carnalis copula subsequuta, sed tantummodò illius suspicio, vnde insurgat Oratricis infamia, quæ propter huiusmodi suspicionem, innupta remaneret, vt infra dicemus.

22. Incompetentia igitur dotis mulieris, causa sufficiens est ad dispensandum; quia ad bonum publicum confert, ne fœmina, defectu dotis, innupta remaneat; quod magis procedit in muliere, quæ nullam penitus habet dotem, cum inter cœteras miserias, quæ inde sibi proueniunt, solet à suo viro contemni, vt dixit *Iason. Auth. res, quę, col*. 5. *C. comm. de leg. uers. quarto, quæritur, Paul. de Castr. cons*. 456. *lib*. 2. vbi subijcit, quod propterea interest mulierem esse dotatam.

Sanè, pro executione huiusmodi dispēsationis cum dicta causa, videndum erit,

23 an Oratrix censeatur pauper, & sic dote carens, cum nihil possideт; licèt habeat parentes diuites? Et profectò, negatiua responsio vera est; quia hoc casu non admittenda est dispensatio, cum hac causa; s. propter dotem minus competentem, vel pro penitus indotata: nam stante, quod, illa habet ius succedendi in bonis parentum, ac eos compellendi ad illam dotandum statim, iuxtà ipsius Oratricis qualitatem, ac ipsorum parentum facultates; partim referr, quod iuxtà præsentem statum nihil habeat; quod procedit; etiā si pater ob aliquam causam, recusaret illam dotare; quia ex eo quod habeat ius succedendi, & compellendi, dicitur habere dotem competentem, & iam per supradictas rationes destinatam. Vndè pro hac parte facit, quod destinatum, habetur pro facto, iuxtà ea, quæ dicit *Bald. in l. penult. de milit. testam.* nempè, quod potentia propinqua actui, habetur pro actu, *l. qui in vtero ff. de stat. homin.* Sicut etiam valet dicere, quod filia dotata dicitur, cui pater reliquit dotem destinatam ad futurum matrimonium, *glos. in l. cum plures, §. cum inter, in verbo, alio patre, ff. de admin tut.*

24 E contrario, valebit dispensatio, si in ea narratum fuerit, Oratricem habere dotem minus competentem; licèt frater, aut quicunque alius, illam dotare intendat: dummodò nullum pactum dotandi præcesserit, per quod dictæ Oratrici ius irreuocabile quæratur, vel etiam, si pactum fuerit dotandi; dummodò illa nubat suo consanguineo; nam, cum ex prædictis, non existeote pacto, aut non impleta dicta conditione, nullum ius habeat ad dotem, dicitur verè pauper, non obstante certitudine, quod à fratre dotanda erit, *San. b. d. disput*. 19. *num*. 24. & sic seruatur in praxi.

25 Sed quid, si Oratricem non habentem dotem, tempore, quo obtinuit dispensationem, cum eadem causa incompetentiæ dotis, seù si penitus illa iodotata existeret, ante quam tamen Ordinarius, vigore literarum dispenset, contiogeret esse institutam hæredem, aut legatariam alicoios quantitatis sufficientis; an possit huiusmodi hæreditatem, seù legatum repudiare, ne frustretur effectu dispensationis, seù mandati de dispensando; atten-

attentoquod, stante hæreditate, seù legato huiusmodi, cessat causa, propter quam ipsa dispensatio fuit impetrata? Et respondendo cum *eod. Sanch. d. disp. 19. nu. 27.* dico, quod si ipsa Oratrix cederet, aut renunciaret hæreditati, seù legato in fauorem alterius, certum est illam, iam acquisiuisse hæreditatem, seù legatum, & sic effectam fuisse diuitem; quia talis cessio, est vera donatio, & alienatio *l. si aura, C. de iur. delibe.* ex eo, quod qui vult aliquid, censetur velle omne id, quod ad eius efficaciam necessarium est, *arg. l. 2 ff. de iurisd. omn. iud. d. l. singularia ff. si cert. pet.* vbi, quando duo actus concurrunt in vnum, alter tacitus, & alter expressus, idem operatur tacitus, ac si operaretur expressus, *l. 4 ff. de donat. int. vir. & vxor.* vbi non valet tanquam donatio inter virum, & vxorem, si vir donanti sibi iubeat, vt donet vxori; quia iubendo donare, est tacita, & occulta acceptatio. Vnde Oratrix, cedendo, vt dictum est, satis se gereret pro hærede, siuè cessio fiat tacitè, siuè expressè, *id. Sanch. lib. 6. disp. 4. nu. 17.* & sic ex præmissis corrueret dispensatio, cum dicta causa incompetentiæ dotis, obtenta; quia agitur tantummodò de mandato ad dispensandum, cum causa verificanda tempore exequutionis, vt infra dicetur.

27 Sed pone, quod Oratrix in longinquis partibus degens, fuerit ab aliquo instituta hæres, vel legataria; quod tamen non potuit ob longinquitatem ad eius notitiam peruenire, & miserit ad Vrbem pro dispensatione, cum dicta causa incompetentis dotis; cuius quidem dispensationis vigore, matrimonium contraxit; postmodum verò, ad eius notitiam peruenit, se fuisse institutam hæredem, seù legatariam; nunquid acceptando hæreditatem, seù legatum, carebit effectu dictæ dispensationis?

Et omni prorsus hæsitatione remota, est respondendum negatiuè; quia causa, scilicet incompetentiæ dotis, fuit Summo Pontifici narrata, tempore, quo ipsa Oratrix ignorabat talem institutionem, *Sanch. d. lib. 8. disp. 19. n. 28.* Subdens etiam ibi, quod erit piè credendum, talem fuisse mentem Pontificis, ne dispensationes, & matrimonia periculis exponantur.

28 Circa tamen hanc, & alias causas in huiusmodi dispensationibus verificandas, nulli dubium est, prout tenent omnes *DD.* sufficere tempore impetrationis, illas fuisse veras; licèt postea deficiant, *Bald. in l. 1. nu. 11. C. de cond. indeb. Ludouis. decis. 406. nu. 12.* Sicut etiam habemus, quod si detur dos mulieri sub prætextu paupertatis, sufficit, quod à principio fuerit pauper, vt dotem consequatur; quod si postea fiat ditissima, habebit nihilominus ipsam dotem, faciunt etiam, quæ in simili scribit *Dec. cons. 24. & Ioannes Andr. in cap. decet, de reg. iur. in 6.* vbi quod si concessa fuerit alicui immuni-

29 tas propter numerum duodecim filiorum, non debet illa cessare, si contingat, aliquos ex dictis filijs mori; sufficit enim quod vna hora fuerint semel viui, *Ann. Singul. 241. Tap. de Constitut. Princip. in l. fin. nu. 34 fol. 220.* nam cum peruenitur ad hunc numerum duodecim filiorum, non est opus, illos semper viuere, quia sufficit, numerum hunc esse completum; licèt temporis interuallo efficiatur imperfectus; in quo quidem numero computantur mares, & fœminæ, etiam si illæ fuerint nuptæ, vel religionem ingressæ, siuè legitimæ, & naturales, siuè naturales tantum, *Thesaur. decis. 167. nu. 5.* quæ quidem immunitas, non solùm prodest patri, verùm etiam matri *Franc. decis. 259. nu. 1.* Et ita annis elapsis per Regiam Cameram Summariæ, fuit concessum priuilegium huius immunitatis D. Victoriæ Stantionæ nobilissimæ matronæ Neapolitanæ; quæ ex sexdecim suis filijs, octo fœminas in diuersis ex principalibus Monasterijs Monialium huius Ciuitatis collocauit, in eisquè professionem illæ emiserunt, omnesque piè sanctèque viuunt, famulatum exemplariter Altissimo exhibentes. Ratio autem præmissorum est,

30 quia etiam mater in procreatione filiorum concurrit tanquam instrumentum necessarium, *Surd. d. cons. 218. num. 10.* Quod quidem priuilegium ampliatur, vt competat, etiam filijs, mortuo parte, *Menoch. cons. 486.* Requiritur tamen, quod tēpore impetrationis huiusmodi priuilegij dicti filij in communi viuant omnes insimul, *Capy. decis. 54. num. 3.* quia si eorum bona diuidantur, cessat hoc priuilegium: quod tamen intelligas de diuisione voluntaria, non autem necessaria, *Rip. singul. obser. 315.* & quod diximus, vt in prædicto numero duodecim filiorum comprehendantur etiam naturales, intelligas pariter, si per rescriptum Principis, vel aliàs fuerint legitimati, puta per ingressum Religionis, *Nauar. cons. 6. nu. 6. de fil. praib.* quod obiter dictum sit.

Quod

31 Quod autem in proposito sufficiat, causam ipsam, veram esse, tempore impetrationis, ita intelligas, si videlicet, dispensatio ipsa, concessa fuerit in forma gratiosa; itaùt narratorum non egeat iustificatione: tunc.n. non mandatum de dispensando, sed propriè dispensatio est:
32 quæ tamen forma gratiosa hodie regulariter non datur, præsertim in dispẽsationibus matrimonialibus; sed ad præscriptum Concilij Tridentini, omnes dispensationes expediuntur in forma commissaria; ac propterea committuntur Ordinario; vt cognita precum veritate, dispẽset, vt aliàs diximus: hoc igitur modo, narrata erunt verificanda tempore exequutionis, licèt tempore Datæ non essent vera, *Garc.de benef.p.6.cap.2.nu.283.*

In dispensationibus autem, in quibus pro causa narratur, inter Oratores sequutam fuisse carnalem copulam, vel illius suspicionem; ac propterea, nisi matrimonium contraheretur, Oratrix remaneret diffamata, scandalaque inde exori-
33 tura essent, absque dubio requiritur omnia hæc fuisse vera tempore impetrationis: si etenim post eam impetratam, consultò copulam habuissent; vt sic fraudulenter possent ea scandala verificari tempore exequutionis, dispensatio hæc non suffragabitur Oratoribus, propter dolum, qui non debet eis patrocinari, *id. Garc.d.cap.2.num.287.cum seqq.*

Et redeundo vndè paulisper digressus sum, in verificatione prædictæ causæ incompetentiæ dotis, quærit Genuen. in praxi Curiæ Archiepiscopalis Neapoli-
34 tanæ, *cap.10.num.6.* quid si pater habens plures filias, posset commodè dotare vnam, sed habita ratione dotis aliarum filiarum, non posset vnam dotare; an dispensatio reddatur subreptitia, si exprimat dotis incompetentiam? & respondet quod non; nam illud dicitur fieri non posse, quod commodè fieri non potest, *l.nepos Proculo, ff.de verb. signif.* Verùm si quantitas dotis, quæ constituitur secundæ filiæ, sit iuxta consuetudinem loci, quę plurimùm ad id attenditur, *Corn. cons. 316. num.4.vers. & hos semper, Cas. de Grass.decis.2.nu.1.5.de constit. Ludouis.decis. 61.num. 20.* tunc, quamuis secundæ filiæ assignetur minor dos, quã primæ, non potest allegari causa incompetentiæ dotis; sicque minime curandum erit, quid alteri sorori Oratricis constitutum fuerit, sed quantum illi assignandum fuisset, *Bald.*
35 *cons.386.in fin.lib.4.* quia æquè dotantur filiæ, si benè collocentur in matrimonio, licèt plus vni, quam alteri tradatur, *Alciat.in tract.præsump.reg.1.præsump.7.nu. 3.Ludouis.d.decis.53.nu.22.& 23.*

Quinta causa, Propter dotem cum augmento.

36 *Quod cum dicta Oratrix dotem habeat minus competentem, iuxtà statum sui conditionem, cum qua virum paris conditionis, cui nubere posit, inuenire nequeat, & dictus Orator, illam cum dicta minus competenti dote in vxorem ducere; illusque dotem, vsque ad quantitatem, secundum dicta Oratricis qualitatem, competenter augere intendat &c.*

Hic scias, quod augmentum dotis non requiritur in omnibus gradibus, cum dispensatio petitur ob illius incompeten-
37 tiam; sed tantùm in quibusdam proximioribus, putà in Secundo, & Tertio, seù Tertio tantùm, siuè Consanguinitatis, siuè affinitatis, etiam si gradus huiusmodi duplicentur, seù multiplicentur ex pluribus stipitibus; videlicet, in Duplici, Triplici seù Quadruplici Tertio, ac in Secundo, & Tertio, etiam, vt præfertur duplicatis, vel multiplicatis, veluti in Duplicibus Secundo, & Tertio &c. & quoad Tertium gradum intelligitur, si ille fuerit absolutus, ex vno videlicet, stipite tantùm; si .n. sint Oratores in Tertio, & Quarto à cõmuni stipite, siuè ex pluribus stipitibus, putà in Duplicibus, Triplicibus, vel Quadruplicibus Tertio, & Quarto &c. non requiritur hoc augmentum dotis. Requiritur tamen illud in dispensatione in Secundo, & Quarto gradibus à communi stipite similiter prouenientibus. Necnon in Primo publicæ honestatis institiæ; sicut docet ista praxis.

Nec poterit Exequutor dispẽtare in supradictis gradibus, vigore Apostolicæ dispẽsationis, cũ supradicta causa, ac etiam si petita fuerit dispensatio pro penitus indotata, nisi prius dos ipsa augeatur; vel (si ita petitum fuerit in dispẽsatione) Oratrix ex integro dotetur, vt infra dicetur; ex eo quod in fine clausularum supplicationis dispensationis, per Officialem

lem præpositum his supplicationibus ma-
38 trimonialibus, additur clausula. *Et post-
quam dicta Oratricis dos competenter aucta
fuerit, vt præfertur*; prout etiam dicitur
in litteris ipsius dispensationis. Ex quo
tamen nota, quod stante dicta clausula,&
39 præcisè per verbum illud, *competenter*,
non deducitur, quod Orator debeat sup-
plere integram quantitatem, sed tantum
augmentum competens; licèt considera-
tione dignum, attenta qualitate Oratri-
cis: vnde satis esset, si ex aliqua parte,
ipsa dos augeatur; dummodò illa pars
sit alicuius momenti, & digna qualitate
Oratricis, *Sanch.lib.8.disput.35.sub num.
6.*& quotidie practicatur.

Quoniā verò, inter verificationes causa-
rum dispensationum matrimonialium,
periculosior, & difficilior est hæc, nem-
pè, cum dispensatio petitur propter incō-
petentiam dotis, cum augmento; sicut
longa experientia comprobatum est;
propterea, ad euitandas fraudes, quæ de-
super euenire possunt, cum Oratorum,
necnon ipsius Exequutoris animarum
40 iactura, tenetur ipse Exequutor diligen-
ter examinare huius causæ veritatem;
discutiendo, an Orator promittens hu-
iusmodi augmentum, possit re vera illud
soluere, vel assignare Oratrici: & prop-
terea curabit, vt illud, scriptura publica
promittat, muliere acceptante, vt verifi-
cetur, dotem esse auctam. Aduertat in-
super, an maritus habeat filios ex alia
41 vxore, iam defuncta susceptos: cum
enim augmentum hoc sit causa dispensa-
tionis, extrahitur de toto bonorum acer-
uo, etiam in præiudicium dictorum filio-
rum, vt rectè docet *Sanch.* ♣ *disput. 35.
num.7.* Nam cum Orator auxerit dotem
Oratricis, ad hoc, vt Pontifex dispenset
super impedimento, quo ipsi impediun-
42 tur, id augmentum datur ob causam
onerosam, & sic non est donatio gratio-
sa, sed contractus, cum ipso Pontifice
initus, vt concedat dispensationem, *id.
Sanch.lib.6.disp.8.num.3.*

Vnde, benè seruatur in hac Curia Ar-
chiepiscopali, vt non admittatur vir ad
constituendum Oratrici dotem, siuè il-
lius augmentum simpliciter super omni-
43 bus bonis suis, sed in specie debet osten-
dere, si habeat bona particularia, super
quibus constituatur, vt cum ipsa dote
principali efficiatur vnica dos; cum re-
gulare sit, quod augmentum debeat sequi
naturam rei auctæ, *l.inter Socerum.§.cum
inter, ff.de pact.dotal. l. etiam, vbi Bart.
Bald.& alij C.de iure dot.l.quod in rerum.
§.si quid ff.de leg.1.* quod principaliter fit,
vt sit consultum vxori, in casu mortis vi-
ri, ne de nouo indigeat tali dispensatio-
ne, prout testatur *id.Genuen.d.c.20.num.
14.in fin.* Quod quidem intelligi, & ser-
uari debet tam in ipsius augmenti quàm
integræ, totiusque dotis constitutione.

Consueuit aliquando, non ita simplici-
ter dici in dispensatione, quod Orator
44 intendit augere dotem, sed ipsius aug-
menti quantitas specificari, nempè, quod
dictus Orator, Oratricis dotem in sum-
ma tot ducatorum monetæ illarum par-
tium, cum quibus, vsque ad quantitatem,
secundum dictæ Oratricis qualitatem,
cōpetenter aucta erit, augere intendit: &
45 tūc curabit Delegatus, vt ipsa summa sol-
uatur in pecunia numerata; nisi aliud sibi
visum fuerit pro securitate dicti augmen-
ti, & ita practicatur.

Sexta Causa, Pro indotata.

46 *Quod cum dicta Oratrix indotata existat, & dictus Orator, illam sic indotatam in vxorem ducere; ac vsque ad quantitatem, secundum dictæ Oratricis qualitatem, competenter ex integro dotare intendat &c.* Et additur clausula, *Et si, & postquam dicta Oratrix ex integro dotata fuerit, vt præfertur.*

Septima causa, Quando alius auget dotem.

47 *Quod cum dicta Oratrix dotem habeat minus competentem, iuxtà statum sui conditionem, cum qua virum paris conditionis, cui nubere possit, inuenire nequeat; & quidam Oratorum Consanguineus, ad id aliàs non obligatus, Oratricis dotem, ita tamen, vt Oratori nubat, & non aliàs, vsque ad quantitatem, secundum eiusdem Oratricis qualitatem competenter augere, dictusque Orator, illam cum dicta minus competenti dote, & illius augmento, in vxorem ducere intendas &c.*

Pro

Pro verificatione tamen causæ prædictæ, notandum est, quod ad substantiam dispensationis huiusmodi, vt ex præmis-
48 sis constat, parum refert, an Orator, vel alius augeat dotem, ad effectum exequendi dispensationem, & contrahendi matrimonium; quia si post impetratam à Papa huiusmodi dispensationem cum causa, quòd Orator intendit augere dotem, postmodum compertum fuerit, ipsum Oratorem non posse, seù nolle augere ipsam dotem, & adsit alius, qui vellet illam augere, non poterit differre Exequutor dispensationem; quia perinde augeat alius, ac si ipse Orator augeret;
49 nam pro causa dispensationis, consideratur paupertas Oratricis, non habentis dotem competentem, &, vt ei cum ista liberalitate succurratur; & ita pluries in facti contingentia consultus, respondi cũ *eod. Sanch. d.disp.35. num.7.* vbi præcisè subdit, quod si Orator narrauerit in supplicatione, se velle augere dotem, cum re vera, illam non possit ob eius paupertatem augere; sed alius esset, qui augeret, si ipsa Oratrix Oratori nuberet, se existimare, verificari substantiam causæ; ac sic valere dispensationem; nam, cum mendacium sit circa rem, nil conferentem ad dispensationem, eam non vitiat. Illud autem, quod dicitur hic de augmento, intelligitur etiam, & practicatur in ipsius dotis integra constitutione: prout etiam supra dictum est.

Vnum tamen, quod in praxi obseruatur, non omittam, nempè, quod si petita fuerit dispensatio ad contrahendum cum causa incompetentis dotis Oratricis, postea verò in illius verificatione, cõpertum fuerit, ipsam Oratricem, esse omninò indotatam; vel è contra, si fuerit ipsa dispensatio impetrata cum causa pro Oratrice indotata, & postmodum constet eam habere dotem, licèt incompetentem, quamuis Orator vellet augere dotem, & sic vtroque modo consideretur paupertas ipsius Oratricis, propter quod est concedenda dispensatio, vt dictum est supra; nihilominus illa redditur nulla, adeo vt, nec possit corrigi; sed est
51 omnino impetranda noua gratia, saltem in forma, *Perinde valere*, & hic est notorius Curiç stylus.

Notet verò hic obiter nouus Curialis, q
52 licèt gratia, *Perindeualere*, non detur super causa, qua mouetur Papa ad concedendam gratiam, vt omnibus notum est, hic tamen conceditur; quia in casu supradicto, nempè paupertatis Oratricis, vtraque causa tendit ad vnum finem, nempè, vt Oratrix ipsa habeat Dotem competentem; & sic cum causa Pontifici expressa, sit tantùm (vt ita dicam) infirma, benè potest sanari per gratiam, *Per-*
53 *indeualere*, cuius virtus est, reualidare gratiam ab ipso Papa concessam ex aliqua parte inualidam, prout mea *practica beneficial.* dicam.

Octaua causa, Propter lites super successione bonorum.

54 *Quod cum dicta Oratrix grauem litem super successione bonorum magni momenti sustineat; & ne ob defectum viri, qui litem huiusmodi prosequatur, & defendat, ipsam liti huiusmodi succumbere contingat; dictusque Orator illam in vxorem ducere, litemque huiusmodi in se suscipere, defendere, ac proprijs expensis prosequi intendat &c.*

Admittitur hæc causa per Summum
55 Pontificem, ex eo, quod ad vtilitatem publicam spectat, vt lites finiantur, *Alex. cons.190.lib.3. Bart. in l. hac igitur C. de*
56 *nou. C. facien.* litiumque extinctiones spectant ad conseruationem humanæ Congregationis, *Clem. Dudum, de sepult.* sicut è contrariò, litium introductio, criminum occasionem, & Reipublicæ detrimentũ præbet, vt habetur in *l. si quis ingenuum, §. in ciuilibus, ff. de capt.* Parumque refert, quod extinctio litium pertineat ad commodum Reipublicæ, & tamen hic agatur de commodo priuato; quia, cum ex quacunque lite possint oriri odia, cæteraque mala, propterea Papa quærit omnibus malis obuiare; cum ipse sit pater spiritualis omnium Christianorum. *Abb. in cap. vlt. col. penult. de purgat. canon. Dec. in cap. at si clerici, num. 37. de iudic.*

Nec aliàs causa hæc per eundem Pontificẽ admittitur, si exprimatur huiusmodi litem sustinere Oratricem super successione simpliciter quorundam bonorum; quo casu supplicatio omnino reijcitur, etiam pro dispensatione super gradibus quantuncunque remotis; cum non alias causi-

causa hæc fuerit introducta, nisi eo modo, quo supra narratur; quia pro modicis bonis non datur, ex quo modica, & minima non sunt in consideratione, ad *tex.in l.Seio illud, ff.de in integr. restit.cap. licet, de probat l. 1. §. proinde, ff.de edil. edic.* Cœterùm, cuius quantitatis, siuè qualitatis bona huiusmodi esse debeant, totum pendet ex arbitrio Exequutoris, 57 cui relinquuntur ea, quæ certa lege definita non sunt, certaquè sub regula comprehendi non possunt *l. 1. ff. de iur. delib. Dec. in cap. sedes, num. 7. de rescrip. & cōmuniter* DD. *Paris. de resign. benef. lib. 5. q. 6. num. 132. cum seqq.*

Nona causa, Propter dotem litibus inuolutam.

58 *Quod cum dicta Oratrix dotem habeat litibus inuolutam, & dictus Orator, qui ad eam prosequendam, habilis existit, illam in vxorem ducere, litesquè huiusmodi in se suscipere &c. vt supra.*

Causa hæc sicut, & præcedens, quasi in 59 vnū, & idē, tendere videntur; qùia mulieri consulendum est, vt bona sua, aliqua opportuna ratione valeat recuperare: cum omninò destituta sit homine; qui ad litem illam studiosè prosequendam, se ingeret; ac illius negotium, tanquam proprium gerat; eo quod periculum adest succumbendi in causa; & hoc modo, vt dicit *Sanch lib 8. disput. 29. num. 20.* videtur posse dispensari.

Istæ tamen causæ non admittuntur absolutè in omnibus gradibus, sed tantùm 60 in remotioribus, puta in Quarto, seù Tertiò, & Quarto, siuè ex vno, siuè ex pluribus stipitibus multiplicatis; quāuis aliquādo, etiam in his remotioribus gradibus, vidi cum his causis dispensationem denegari; satis verò erit ad inclinandam mentem Pontificis, si ei, vel suis Officialibus ad id deputatis, suadeatur, quod nisi dispēsetur, mulier ita destituta, bonorum iacturam pateretur, Et nihilominus, Exequutor pro verificatione huiusmodi causæ, debet diligenter inspicere, & ex offi- 61 cio indagare, an dictus Orator valde necessarius esset, ratione peritiæ circa illam litem, aut alia de causa, ita vt difficile illi subueniretur, non inito inter eos matrimonio, *id. Sanch. d. num. 20.*

Decima causa, Propter lites super rebus magni momenti:

62 *Quod cum inter dictos Oratores, siuè eorum parentes, consanguineos, vel affines, graues lites, & controuersia super rebus magni momenti orta iam sint, & ad præsens vigeant; aliundè tamen, quàm ex causa matrimonij inter dictos Oratores contrahendi, prouenientes, & ante illius tractatum exorta; certumquè sit, quod si Oratores ipsi inuicem matrimonialiter copularentur, lites, & controuersia huiusmodi omninò componerentur: Pro illis igitur componendis, ac pro bono pacis, cupiunt &c.*

Causa hæc affinis est etiam prædictis duabus præcedentibus. Et in calce supplicationis, sicut etiam in ipsis litteris super ea expediendis, semper adijci con- 63 sueuit ista clausula, nimirum. *Et facta prius litium huiusmodi hinc inde cessione, seù earum compositione*: ex hoc quidem satis liquet, non posse Exequutorem, ad earundem litterarum exequutionem procedere, nisi prius, etiam ipsa condi- 64 tione adimpleta, quæ inducitur ex ablatiuo absoluto, dum dicitur, *facta prius &c. l. à testatore, ff. de condit. & demonstrat. Caputaq. decis. 111. num. 3. p. 1.* aliàs enim huic dispensationi fieret fraus, sicut pluries accidit, ac propterea illi est omnino obuiandum, *l. in fundo, vers. neque malitijs, ff. de rei vend.*

Vndecima causa, Propter inimicitias.

65 *Quod cum inter dictorum Oratorum parentes, & consanguineos, vel affines, graues inimicitiæ ortæ iam sint, & de præsenti vigeant; aliundè tamen, quàm ex causa matrimonij inter eos contrahendi, prouenientes, & ante illius tractatum exorta; certumque*

tumque sit, quod, si Oratores ipsi inuicem matrimonialiter copularentur, inimicitiæ huiusmodi omninò componerentur; pro illis igitur componendis, ac pro bono pacis, cupiunt Oratores prædicti inuicem matrimonialiter copulari &c.

Nec tamen causa hæc admittitur, neque suffragabitur ad sic dispensandum, nisi cum effectu, huiusmodi inimicitiæ pro ipsa causa allegatæ, fuerint graues;
66 quandoquidem ex leui inimicitia, quis non præsumitur aliquem lædere, *arg.* eorum, quæ tradita sunt ab *Innoc. in cap. cum oporteat, de accusat.* & ibi cœteri
67 scribentes: benè tamen ex grauibus, præsertim, si illæ fuerint ortę ex iniuria atroci, iuxta sententiam *Bart. in l. 3. §. fin. ff. de adim. leg.* vel ex controuersia omnium bonorum, *Bald. in l. parentes C. de test.*
68 qui etiam dixit, causam pecuniariam arduam, capitali æquiparari; quæ sanè
69 tunc ardua iudicatur, cum de vniuersa substantia controuertitur; cuius quidem sententiæ ratio potissimùm esse potest;
70 quia pecuniæ præsertim hodie, sunt loco sanguinis, *l. aduocati, C. de aduoc. diuers. iud. Ias. in l. nec quicquam, §. vbi decretum, num. 2. in fin. ff. de off. Proconsf. Menoch. de arbitr. iud. casu 110. num. 6.* Debentque tales inimicitiæ, in vim litterarum huius dispensationis, coram Delegato plenè, &
71 concludenter omninò probari per testes super dictis inimicitijs deponentes; qui probent earum qualitatem in specie; nec sufficit in genere, nulla adiecta qualitate, nec causa inimicitiarum, vt docet *Imol. in cap. Raynutius, de testam. Bald. in l. si quis testibus, num. 8. in fin. C. de testib.* ipsique testes debent sui dicti probabilem rationem reddere; alioquin nihil probabunt, *id. Bald. in l. solam, post num. 1. vers. item si testis producitur, eod. tit.* quia, te-
72 stis sine ratione deponens, dicitur vt pecus, & non vt homo, *Mascard. de probat. conclus. 900. num. 7. cum seqq. vol. 2.* ac ideo probari debent; quia illæ non præsumuntur, cum sit facti, *§. si quis verò, Auth. de test. l. in ratione, §. cum quidem. ff. ad leg. falcid.* Vndè scimus aliàs cōtigisse casū, quo ipsa causa allegata in simili dispensatione, cū non fuerit probata, noluit Vicarius Lauden. ad litterarum dictæ dispensationis procedere; quinimmò, re delata ad Vrbem, fuit ipsius Vicarij reprobatio approbata: & proinde fuerunt litteræ dispensationis cum noua allegata causa expeditæ. Cœterùm, quænam censendæ
73 sint huiusmodi inimicitiæ graues, iudicis arbitrio remittitur, *Menoch. de arbitr. iud. centur. 2. casu 110. lib. 2.* qui ex circumstantijs, & qualitate personæ, & inimicitiæ, æstimabit an illæ verè tales fuerint, quales asseruntur; ad tradita per *Iul. Clar. in pract. crim. lib. 5. §. fin. vers. sed quid si sequuta fuerit reconciliatio.*

Duodecima causa, Pro Confirmatione pacis.

74 *Quod cum inter dictam Oratricem, ac Oratorem ipsum, necnon eorum parentes, consanguineos, vel affines, graues inimicitiæ viguerint, aliundè tamen &c. exortæ; & licèt pax inter eos de recenti inita fuerit, nihilominus pro illius confirmatione Cupiunt &c.*

Hæ duæ causę similiter tendunt ad vnum, nempè ad sedandas inimicitias, & pacem confirmandam; & passim admittuntur in supradictis remotioribus gradibus, eo modo, quo supra dictum est; quia pro bono publico conducit pax ciuium, *id Sanch. d. disp. 19. num. 8. ex Diuo*
75 *Thoma*, dicente, has dispensationes matrimoniales cōcedi potissimùm ad pacem firmandam, *Mandos. in praxi signat. grat. hoc tit. vers. iusta causa*: quare hic est vnus
76 ex casibus in quibus multa cōceduntur scilicet pro conseruanda ipsa pace, & cōcordia, quæ aliàs fieri non possent *cap. nisi essent, de prab. cap. his, quæ, ibi pro bono pacis, de maior. & obed. cap. 1. de mut. petit. ibi, concordia terminetis, Paris. de resign. benef. lib. 5. quæst. 3. num. 165.* Et super omnia, quia tempore pacis, benè colitur auctor pacis, *Clement. super Cathedram, de sepult. facit cap. 2. de desp. impub.* vbi dicit, quod etiam toleratur contractus matrimonij inter impuberes, quando ex eo sequitur bonum pacis; & sic
77 pro bono pacis inducendæ, iuris præcepta relaxantur, vt hic, *cap. sanè, de tempor. ordin. cap. latores, de cler. excom. min. cap. nihil, de præscript. cap. ex iniuncto, de nou. oper. nunc. cap. quod dilectio, de consang. & affin. cum alijs adductis à Roman. cons.*

conf.332.num.16.glos.in d.cap.2.de despons. impub.in verbo, pacis, vbi versus.

Pax, *vt seruetur, moderamen iuris habetur.*

Nec discrimen aliquod, circa huius causæ praxim inspicimus constitutum, an videlicet inimicitię ipsæ vigeăt de pręsenti, an verò pax de recenti inter personas præfatas inita fuerit. Rationem profectò esse putamus, quia posteriori casu, non videtur prorsus sublatus effectus pręcedentium inimicitiatum, prout sentire videtur *id.Innoc.in d.cap.cum oporteat, nu.6.de accusat.* quem omnes sequuntur, vt *est Felin. ib. post num.* 10 sed potius
78 adhuc præsumitur eas odium, & nocendi animum retinere: vnde post pacem de recenti initam, remanent etiam suspectæ, adeo vt repellantur etiam à testimonio ferendo, *Iul.Clar.in spec.aur.p. 6.tit. & quandoque appellatur num.64.tex. glos. &* DD. *in cap. accusatores, 2. 3. quæst. 5. glos.in cap.per tuas, verbo, inimicitias, & ibi Felin. de simon. Tiraquell. tract. cess. cau.p.2.limit.6.num.7.* & alijs, quos congerit *Mascard. de prob. conclus. 857. num. 54.vol.2.* in materia, etiam testis inimici, præsertim inimicitia dolo, & fraude procurata, vbi idē *Mascard.* refert in proposito, casū, quē ipse de facto habuit, dum
79 esset Vicarius Generalis bo. me. Pauli S. R. E. Cardinalis de Arezo, tunc Archiepiscopi Neapolitani.

Decimatertia causa, Pro Oratrice filiis grauata.

80 *Quod cum dicta Oratrix vidua, & quinque filijs, ex alio viro procreatis, grauata existat, & dictus Orator illam in vxorem ducere, dictosque eius filios alere, & gubernare intendat. Cupiunt &c.*

Et licèt non ita passim hæc sola causa admittatur, nihilominus solet Summus Pontifex moueri ad dispensandum; ex eo quod Orator magnum pondus sibi suis humeris assumit; nam satis vulgare est, quod vltra id onus, si mulier virum præmisit; denuò nubendo, alterū præmitter; sicut è contra, dicitur de viro, qui vt refert *Boer.decis.186.num.4.* postquam vigesimam sepelierat vxorē, accepit mu-
81 lierem, quæ viginti duos habuerat maritos; & extremo sibi (vt quisque putabat) matrimonio copulato, summa omnium expectatione virorum, pariter, ac fœminarum, post tot rudes disceptationes, quis, quem prius sepulturæ efferret; vicit maritus, & totius Vrbis populo confluente, coronatus, & palmam tenens, adoratus est à singulis sibi acclamantibus, quod mulieris multiiubæ, ferettrum præcederet, ex *Diuo Hieron. in 3.par.epistol.tract.6. Epist.26. in litera F.* sic dicentem, *Rem dicturus sum incredibilem; sed multorum testimonijs approbabo: ante annos plurimos, cum in chartis Ecclesiasticis iuuarem Damasum Romanæ Vrbis Episcopum, & Orientis, atque Occidentis synodicis consultationibus responderem* &c. Hæc *id.Boer.loc.cit.* Quando verò conceditur hæc dispensatio, siuè cum hac vnica causa, siuè cum alia insimul, semper consueuit apponi clausula, seù decretum, *Et postquam dictus Orator idoneè cauerit, se dictis filijs alimenta præstaturum.*

Decimaquarta causa, Pro Oratrice excedente 24. annum.

82 *Quod dicta Oratrix vigesimum quartum annum, & vltra suæ ętatis agens, hactenus virum paris conditionis, cui nubere possit, non inuenit, Cupiunt &c.*

Hæc causa passim admittitur pro obtinenda dispensatione in quibuscunque gradibus, nec tamen sola sufficit super
83 aliquo ex proximioribus, putà Secundo, seù Primo, & Secundo; & eò magis admittitur, cum maius tempus effluxerit ab ætate Oratricis ad contrahendum
84 matrimonium, in quo ætas duodecim annorum requiritur, *cap.continebatur, de despons.impub.* Vnde hinc dicendum est, quod, licèt filia inconsulto patre, ex communi iuris gentium constitutione, in matrimonium collocari non possit, (quod quidem ius gentium confirmatur *30 quæst.5.c. aliter*, vbi refertur dictum Diui Ambrosij, asserentis, non esse virginalis pudoris, maritum eligere, sed iudicium parentum expectandum) Ni-
85 hilominus poterit se matrimonio collocare, si eius pater distulerit vsque ad vigesimum quintum annum; ac propterea senserunt leges, intra illud tempus esse nuptui tradendam, *vt in §.causas, vers. si verò, in Auth. vt cum de appell. cogn.*

ibi, si verò vsque ad viginti quinque annorum ætatem peruenerit filia, & parentes distulerint eam matrimonio copulare, & forsitan contigerit eam ex hoc, in suum corpus peccare, aut sine consensu parentum marito se libero tamen coniungere &c. quia non sua culpa, sed parentum id commisisse agnoscitur. Vnde Summus Pontifex optima ratione facillimè, vt supra, dixi admittit causam huiusmodi ad dispensandum, propter periculum peccandi, quod causam præbet dispensandi, quæ etiam ad scandala vitanda reduci potest.

Hæc tamen causa, pro Oratrice viginti quatuor annorum, & vltra, non
86 habet locum, neque admittitur in muliere vidua, quæ velit ad secundas nuptias conuolare; ponderando etiam illam dictionem, *hactenus* quæ, licet de sui
87 natura designet tempus præteritum, vt *in l. 1 & ibi glos. in verbo, hactenus, ff. de nou. oper. nunc. Card. Tusc. practicarum conclusionum, tom. 2. litera D. conclus.* 283. hic tamen, quia ponitur negatiuè, & exclusiuè ex illis verbis, *non inuenit*, excludit tempus prædictum, vsque ad illum diem, *d. l. 1. in princip. vbi DD. §. hactenus, instit. de grad. cognat; Decian. consf.* 44. & sic dicta verba non verificantur in ea, quæ habuit alium virum; sicut etiam docet notoria praxis Curiæ Romanæ.

Mulieribus etenim nondum nuptis, & ipsa iura, vt plurimum fauent; Vndè legatum factum filiabus, matrimonio collocandis, de ijs profectò intelligitur, quę
88 nondum virum habuerunt, non autem de transire volentibus ad dictas secundas nuptias, vt *in rubr. C. de secund. nupt. per tot.* quinimo contra istas, plures emanarunt leges, & Constitutiones, vt *in l fœmina. l. generaliter; l. si quis prioris, §. in illo l. hac edictali, in princip. Auth. ex testamento, C. de secund. nupt. l. mater, C. ad Tertull. Auth. quod mater, C. de reuoc donat.* cum similibus, præsertim, cum vt plurimùm, post mortem viri, tribus, aut quatuor elapsis mensibus, ad secundas conuolare nuptias cum bonis, sibi per virum relictis, quando liberi non adsunt, nō abhorrent, vt ait *Bors. decis.* 186. *num.* 1. vbi circa medium refert *Luc. de Pen.* dicentem, quod illius tempore, orta quęstione, perlataquè ad Sedem Apostolicam extitit de
89 muliere, quæ mortuo viro intra dies quindecim alios duos viros superduxit, quæ peperit filium intra nouem, vel vndecim menses ab obitu primi viri, ac propterea dubitabatur, talis partis, cuiusnam esse iudicaretur, & per ipsum *Luc. de Pen.* & alios DD. *in l. gallus, ff. de lib. & posth.* quęstio hęc deciditur, Sicut è cōuerso, fauore uiduarū in suę viduitatis statu permanē
90 tium quamplura emanarunt priuilegia; quæ omnia hic recensere, superfluum existimauimus. Et quidèm non immeri
91 tò innumeris dignandæ sunt laudibus; quandoquidem mulier illa, quæ casto amore primum virū prosequitur eiusquè pectori, atque pręcordijs illius memoria medullitus infixa est, post illius obitum de secundis nuptijs non cogitat: illi adhuc prior ille maritus viuit, eiusquè, ac si ille viueret, memoria recreatur, vt ait *Tiraquell. in l. bouis, § hoc sermone, n.* 152. Hæc cum scriberem, mentem subit dile
92 ctissima Genitrix mea Fœliciana Crispa, matrona, sua ætate omnium oculis conspicua; quæ, cum nobilissima Crisporum prosapia inclytæ Ciuitatis Roisanensis, ac plurimis animi, corporis, fortunęquè dotibus, inter nobiles fœminas gloriaretur; ob quę, eius connubia à pluribus, ijsquè insignibus viris expeterentur; maluit tamen, præcipui amoris lege, quē erga virum suum Fabium Corradum genitorem meum, Iureconsultum suo tempore celeberrimum, æquè, ac dum viuerer, gerebat, postquam è uiuis excessit, verè viduam, vt ait Apostolus, desolatamquè vitam transigere; quàm ad secunda vota, caquè sanè digna, transire; vt quisnam ille fuerit amor, quem erga dilectissimum virum gereret, diuturna ipsa viduitas, morte fęliciter consummata, comprobaret: quæ quidem eius viduitatis laus, cum ad sexagesimum fructum euangelicum, illam, vt sentire æquum est, traduxisset, vel inuitum me compulit in ea celebranda, ac in reliquarum exemplum, preponenda, modestię metas forsan excedere. Verùm amicus lector, ea, qua decet, in parentes, pietate flagrans, id mihi, tantæ charitati deditissimo, facilè condonabit.

Cum autē nondum nuptæ mulieris fauore, causa præmissa ab ipso Summo Pontifice, eiusque Sacr. Congr. Concil. appareat emanasse, ea illorum profectò
93 mens fuit, vt mulieri eidem opportunè hac ratione consuleretur: quapropter causa eadem tanquam pia, & fauorabilis, præter assertum 24. annorum excessum, non ita rigidè, quoad reliqua narrata, scrutanda esse videtur: æquè enim vsque ad Pontificatum fel. record. Pauli V. causa hæc, ac illa, quam ob loci angustiam

gustiam crebrò admissam videmus, procedebant; vt cum vtraque tunc militaret, non modò in amplissimis, populatisque locis, verùm etiam in quibuscunque præcipuis Ciuitatibus, sublata tamen per eundem Paulum angustiæ Ciuitatum causa, hanc pro Oratrice 24. annum excedente, tanquam pietati, honestatique consonam, motus præsertim rationibus dicto superiori *num.* 85. allatis, in sua antiqua obseruantia voluit remanere.

Astruit hic insuper huius praxis obseruantia, vt in petitione dispensationis super Secundo, & Tertio gradibus, à communi stipite prouenientibus, non sufficiat vna sola causa allegata, nisi aliquid aliud illi adijciatur: nimirùm, si allegetur dotis competentis defectus, tenetur profectò Orator Oratricis dotem prædictam competenter augere; & quatenus penitus existat indotata, illam ex integro dotare. Si loci angustia, additur omninò clausula *Et si extra*. At verò, secùs, vbi sequentes tàm piæ, ac vrgentes allegentur causæ; scilicet, propter inimicitias, aut pro confirmatione pacis, tùm demum excessus 24. annorum ætatis Oratricis: quandoquidem, cum qualibet ex his causis, sola sufficiat, nil vltra requiritur; quinimmò minor compositio exigitur, quàm in alijs primodictis causis, vt notum est omnibus Curialibus.

Patet insuper ex eo tantùm, quod Oratrix per tot annorum cursum, vitam sine viro trásegerit, vt dici possit, virũ hucusq; non inuenire; tametsi nullam in eo quærendo, constet diligentiam præcessisse: nec credendum est, quod si inuenisset virum sibi parem, ei nubere noluisset, quatenus voluisset virũ habere; ac propterea, quod patet expresse, non est probare necesse; neque manifesta, indigent probatione, ad *tex. in l. emptorem, & ibi glos. verbo, quia manifestum, de act. empt. l. si vero, §. qui pro rei, cum glos. verbo, euidentissimè, ff. qui satisd. cog. l. ea quidem, cum glos. in fin. C. de accusat.*

Illud autem, quod ait *Sanch. lib. 8. disp. 19. nu. 14.* per modum dubitandi, scilicet, qualiter verificanda sit causa non inueniendi virum sibi parem, nùm scilicet, exactissimè, & vt ait ipse, *à punto crudo*; indagandum sit, ad eam verificandam, sitne aliquis vir paris in omnibus conditionis, cui fœmina nubere possit, ibi respondendo resoluit, id non esse strictè accipiendum, sed morali modo; subdens, satis esse ad verificandam eam causam, communiter non reperiri in eo loco viros pares, qui non sint consanguinei; vel affines ex pluribus *DD.* per eum ibi allegatis, & nihilominus ibi *id. Sanch.* loquitur de causa angustię loci, de qua duobus præcedentibus numeris loquutus est, non autem de causa excessus 24. annorum Oratricis; quæ vltra huiusmodi excessũ, aliud non tenetur probare, prout tenent, etiam antiqui, & practici Curiales; ea præsertim ratione moti, quia videlicet pro similibus dispensationibus diuersimodè concipitur narratiua excessus 24. annorum: in illis etenim narratur, Quod cum Oratrix, ob angustiam loci, virum sibi non consanguineum, vel affinem paris conditionis, cui nubere possit inuenire nequeat, &c. prout, etiam dicitur de causa incompetentiæ dotis, & similibus; huius verò causę narratiuæ non addantur illa verba, videlicet, *inuenire nequeat*; sed satis est, vt stantibus præmissis dicatur, quod excedens illa 24. annum, hactenus virum paris conditionis non inuenit; absque eo, quod dicatur, *inuenire possit*: quæ quidem verba præsupponunt in perquirendo virum, necessariò diligentias præcessisse, quod tamen non apponitur in hac causa: semperque in ipsa Curia tentum extitit, vltra huiusmodi excessum, aliud non debere per Oratricem probari, prout aliàs sub die 21. Iunij 1612. fuit per D. Datarium Episcopo Hostunen. rescriptum: ac nouissimè de eadem re consultus Illustrissimus D. Datarius S. D. N. Vrbani Papæ VIII. respondit; prout fuit ab Vrbe rescriptum sub die 24. Decembris 1639. quod satis sufficere videtur, cum ipse Datarius dicatur organum mentis, & vocis Papæ, *Gonz. ad reg. 8. glos. 63. nu. 60.* nisi tamen ex Oratricis confessione, seù aliũdè constet, illam hucusq; nubere noluisse.

Et, vt patet supra, sufficit, Oratricem attingere vigesimumquintum annum; dicendo, quod vigesimumquartum annum suæ ætatis excedat; cum fauore matrimonij, annus, sic inceptus habeatur pro completo, vt per *Bart. & alios in l. 3. ff. de minor. Bald. in l. qua ætate, in fin. ff. de testam.* & licèt Oratrix sit triginta, seù quadraginta annorum, sufficit nihilominus, si adhuc alium virum non habuerit, exprimere, eam excedere vigesimũquartum annum, ad euitandum illius pudorem, cui procul dubio displiceret, tot annos propalare.

Decimaquinta causa, Quando locus est, ad litus maris.

94 *Quod cum dictus locus ad litus maris situs existat; ac propterea continuis inuasionibus pyratarum, ac infidelium obnoxius: & sic externi homines eum difficultate, seu non ita libenter ad contrahendum, cum eiusdem loci habitatoribus, ad illum accedere velint. Cupiunt, &c.*

Decimasexta causa, Pro Belgis.

95 *Quod cum dicti Oratores Ortodoxæ fidei cultores existant, ac Deo dante, sub obedientia Sanctę Romanę Ecclesiæ viuere, & mori intendant; & in illis partibus, in quibus multi adsunt hęretici, non possint animos singulorum explorare, & qui catholicam Religionem verè profitentur, internoscere; ac propterea, ne contingat eos, cum hęreticis matrimonium contrahere, Cupiunt, &c.*

Decimaseptima causa, Pro Germania.

96 *Quod cum Oratores prędicti nouerint, se fidei Orthodoxę cultores, ac Deo dante sub obedientia Sanctę Romanę Ecclesię viuere, & mori intendant: & in illis partibus non satis tutum sit, cum quibusuis personis matrimonium contrahere: ipsiq; Oratores pares Religione existant, Cupiunt, &c.*

Hæc causa, cum proximè dicta, pariter in vnum tendunt; nam mouetur Papa ad
97 dispensandum, vt matrimonium inter pares Religione contrahatur, cum ma-
98 trimonium fidelis, cum infideli, prohibitum sit de iure diuino naturali; ac proinde non liceret, nisi aliquo speciali euen-
99 tu ita vrgens causa occurreret, vt recta ratio huiusmodi matrimonium tunc ineundum dictaret. *Sanch. lib. 7. disput. 71. nu. 5.* subdens ibi, quia huiusmodi matrimonij finis, non sola prolis generatio est; sed, etiam legitima eius educatio; cumquè proles apud vtrumque parentem educari debeat, si parentes Religione dispares sunt; nequibit ipsa proles bene educari; vteruis enim parens ad suam Religionem pertrahere conabitur.

Decimaoctaua causa, Vt bona conseruentur in familia.

100 *Quod cum dicta Oratrix vnica N. primogeniti, & indubitati successoris Domini in temporalibus Status N. Panormitan. dioecesis, nata existat, & tam ipsa, quam Orator, qui supradicti M. frater germanus existit, Statum huiusmodi post eiusdem, M. obitum, ad se de iure spectare pretendant, & propterea, si Oratrix alij, quam Oratori, nuberet, graues lites inter eosdem Oratores, cum maximo vtriusque partis dispendio, orirentur: ad obuiandum litibus huiusmodi, ac pro bono pacis, & ne Status huiusmodi, ac eorum bona ad alienam familiam transeant, Cupiunt Oratores prędicti, qui de verè nobili genere procreati existunt, inuicem matrimonialiter copulari, &c.*

Solet, hæc causa admitti, licet non sine maximis fauoribus, in gradibus propinquioribus, puta in Secundo, vel Primo, & Secundo gradibus. Ratio autem, qua sic mouetur Papa ad dispensandum, ea est,
101 quia expedit, cõseruari Statum, & bona huiusmodi in eadem cognatione; ne causa dotis distrahantur in alienam familiã; maximè, cum illa sunt amplissima; nam, vt ait *tex. in l. 1. §. denunciare, vers. publicè, de muner. in spic.* bono publico conuenit familias locupletes, & integras conseruari; quia ex tali conseruatione, abundat Respublica viris nobilibus, & locupletibus, qui commodius ipsi inseruire valeant; & propterea, ob hanc causam, iustæ redduntur maioratuum institutiones; nam absq; aliqua hæsitatione, tantò facilius bona conseruantur in ipsa familia, quantò maiores sunt facultates, *Tiraquell. de nobil. cap.*

cap.25.cum seq. Rota decis.141.nu.2.par.1. diuers. satis quippè expedit conseruatio
102 huiusmodi bonorum; nam familia sine
103 diuitijs sordescit, & familiarũ decus, & honor per diuitias conseruantur, *Card. Paris. cons.11. nu.19. vol.3.* nec facile familia diues potest sentire infortunium,
104 cum pecunia dicatur fideiussor futuræ necessitatis, *glos. in l.2. C. de constit. pecun.*
105 & secundus sanguis hominum, *Ias. in l. vt vim, num.22. ff. de iust. & iur.*

Decimanona causa, Pro Illustris familiæ conseruatione.

106 *Quod cum ipsi Oratores de Illustri familia, videlicet, N. existant, valdequè, expediat, pro illius conseruatione, vt Oratrix Oratori, & non alteri nubat,* Cupiunt, *&c.*

Vel alio modo poterit concipi hæc narratiua iuxta facti contingentiam; & tam ista causa, quàm proximè dicta, cum sequenti admitti consueuit in dispensa-
107 tionibus, quę petuntur in gradibus propinquioribus, putà in Secundo, aut Primo, & Secundo, siue simplicibus, sinè ex pluribus stipitibus duplicatis: & nihilominus non ita passim, sed quatenus causæ ipsæ, rationabiles Summo Pontifici, illiusque D. Datario videantur, & non nisi maximis præcedentibus fauoribus, seù aliàs, prout facti qualitas suadebit, quod omnibus Curialibus satis notum est.
108 Ratio autem, cur causa hæc, introducta fuerit, & admitti consueuerit, ea potissimum fuit; quia Illustri familiæ expedit, vt conseruetur in eodem sanguine, & ad pietatem, ac ad bonum publicum pertinet. Vnde, refert *Sanch. lib. 8. disput. 19. nu.31.* quod *Gregorius XIII.* de anno 1575. dispensauit, cum D. Luisa Comitissa Sanctæ Gadeę, vt nuberet patruo, cui prius soror eius nupserat; & insuper illa voto continentiæ adstricta erat, ex *Henriq. lib. 12. de matr. cap.3. nu.9.* Quod profectò videtur nimis rationi cõsonum; cum homines, præsertim nobiles, admodum anxij sint, & solliciti, ne principalis eorum domus extra suam familiam alienetur; facit illud *Hierem. cap.5. Hæreditas nostra versa est ad alienos, domus nostra ad extraneos*, & habetur *in l. patet, ff. de leg.3. Tiraquell. de nobilit cap. 37. nu 23.* & fauet conseruationi familiarum, quod in illis versetur interesse publicum, *l.1. sed si seruus, ff. de ventr. inspic. Alex. cons.89. nu.3. lib.6.* Et insuper, euitatur occasio suscitandi multas lites, à quibus, recessus fauorabilis est, *cap. finem litibus, de dol. & contum.* maximè inter personas coniunctas, *Ludouis. decis.286. nu.11.*

Vigesima causa, Ob excellentiam meritorum.

109 *Quod ipse Orator olim Præfectus Arci Portus Herculis existens; spatio triginta ferè annorum, Philippo Hispaniarum Regi Catholico, in pluribus bellis, contra fidei catholicæ hostes dimicando, inseruiuit, in quibus plura vulnera recepit: ac Turcarum, & hæreticorum in partibus illis, seruus effectus, vt se ab huiusmodi Turcarum, & hæreticorum respectiuè, captiuitate, liberaret, magnam pecuniarum summam, quatuor mille ducatos excedentem, exposuit,* Cupiunt, *&c.*

Idemq; esset, si alij ministerio ad communè bonum, opus suum contulerit; nam hæc, & similia expedit à Summo Pontifice remunerari; vt homines animosiores reddãtur ad ea exercenda, vt probat *tex. in cap. tali conilictio, ibi, nisi forte eos, aut maxima Ecclesia vtilitas, vel necessitas postulet; vel euiaens meritorum prærogatiua commendet 1. qu.7.* & in specie, pro hac eadem causa, dicit *Sanch. d. disp.19. nu.22.* quod conceditur dispensatio ob meritorum prærogatiuam, si Orator strenuè se gessit in militia contra infideles, vel alij ministerio, vt supra.

Sed nunquid Executor litterarum poterit ad dispensationem procedere; absq;
110 eo quod supradicta merita verificentur.

Et videtur affirmatiuè respondendum; nam merita, non debet probare impetrans; attento quod, quando donatio fit ab eo, qui potest liberè donare, absque præcedentibus meritis, tunc verba mentionem facientia de meritis, inducunt probationes, ad *tex. in l. Aquilius ff. de donat* & propterea videmus, quod in quibuscunque gratijs, præcipuè dispensationum, in quarum exordio dicitur, *Vita, ac*

morum honestas, aliaque laudabilia probitatis, & virtutum merita, &c. non veniunt verificãda coram dicto Exequutore; quia non scribitur in supradictis gratijs conditionaliter, *Innoc. in cap. fin. de præsumpt. in princip.* hæc enim verba solent apponi de stylo Cancellariæ Apostolicæ. Vnde verba, quæ in exordijs dictarum gratiarum apponuntur, dicuntur causa impulsiua, non autem finalis, *glos. in l. 2. in fin. ff. de donat.* qua cessante, non tamen cessabit gratia, vel mandatum, *cap. cum cessante, de appell. Rebuff. in forma mandati Apostolici, in verbo, morum, honestas;* subdens ibi, quod, etiam si pars probaret contrarium, non minus esset ei prouidendũ; quia hæc verba solent de cõsuetudine apponi; tùm quia, verba narratiua non probant, tũ ẽt quia ex stylo scribuntur, & ad ornatum potius, quàm ad veritatem, & aliàs prout, etiam infra dicemus.

His tamen non obstantibus contrarium est verius; nàm, quamuis merita, eo modo quo supra dictum est, non debeant probari, tamen, cum præsens gratia sit absolutè fundata in meritis Oratoris, debent illa necessariò probari; quod satis patet ex pluribus clausulis; quæ apponi consueuerunt in his dispensationibus; nempè *Discretioni tuæ, de qua in his specialem in Domino fiduciam obtinemus, &c.* & subinde, *si preces veritate niti reppereris; super quo tuã conscientiam oneramus*; quarum vigore, merita hic allegata sonant in conditionem, & per consequens, debent probari, *Clem. 1. de Offic. delegati. Felin. in cap. fin. de præsumpt.* & nos alibi dicemus.

Vigesimaprima causa, Ex certis rationabilibus causis.

111 *Quod ipsi, qui ex honestis familijs existunt, ex certis rationabilibus causis, animus eorum mouentibus, Cupiunt, &c.*

Huiusmodi dispensationes, de stylo Curiæ vocantur, *sine causa*, sępiusq; dantur super gradibus, non ita propinquis, sed aliquantulum remotis, teste *Sanchez. disp. 19. num. 35.* Quod quidem, etiam ad iustam causam reducitur: nam, cum in his exigatur copiosior compositio; ea ad sumptus publicos conuertitur, quod valde bono communi confert, *id. Sanch. loc. cit.* Eodemque modo explicanda erit alia ipsorum Oratorum qualitas, veluti, si sint simpliciter nobiles, vt de nobili, vel de verè nobili genere procreati, siuè illustres, vel principales, seù principaliores ciues.

112 Nec propterea iustificandæ sunt causæ sic expressę tanquam rationabiles; sed sufficit tantummodò testes examinare, pro verificatione aliorum narratorum in literis dispensationis; neque debet Iudex inquirere circa causas prædictas; quia sunt verba generalia, apposita, non; vt verificentur, sed potius ad quodam honestatis specimine, gratiam inducendam, *id. Sanch. lib. 8. disp. 35. nu. 24.* cum sint verba generalia, & nudo sermone effusa, & ad colorem, *l. quod venditor, ff. de dolo malo.* Nam

113 licèt potestas Papæ in dispensando, libera sit, & absoluta, præcipuè in his, quæ procedunt à iure positiuo, adeo vt tunc non requiratur aliqua causa, sed stet pro ratione voluntas, *Felin. in cap. quę in Ecclesiarum, nu. 25. de constit.* Verum est tamen, vt fuit, etiam ab antiquissimis Curialibus obseruatum, quod supradicta potestate vtuntur Summi Pontifices pro eorum modestia, & pietate, non aliter, quàm ex aliqua causa, & perpensis omnibus circumstantijs, de quibus per *tex. in cap. magnæ deuotionis, §. & quidem tria, & ibi glos. in verbo, licet, de vot. Host. in sum. de fil. presb. nu. 9* Quod quidem est in praxi maximè notandum, quia aliquando Exequutores gratiarum Apostolicarum non minus indiscretè, quàm imprudenter, coarctant Oratores, ad verific[illegible] suas causas, quæ in ipsorum Orator[illegible] animo consistunt; quiquè ad illas verificandas minimè tenentur. In multis enim rescriptis, & gratijs Apostolicis, ob rationem supra allatam, apponuntur ista verba, *ex certis rationabilibus causis, animum suum mouentibus.*

Memini in proposito, cuiusdam Vicarij Nicoteren in spiritualibus generalis ad id à Sede Apostolica delegati; qui recusando exequutionem literarum, supradicta verba continentium, petebat ab Oratoribus declarari, & verificari huiusmodi causas. Vnde, re delata ad Vrbem, respondit Cardinalis Arrigonius, tunc Prodatarius Pauli V. quod Oratores non tenebantur supradictas, sic expressas causas verificares; quia, ea, quæ in mente, & animo consistunt

sistunt, soli Deo sunt cognita, qui est secretorum omnium cognitor, & Iudex; cuius oculis sunt omnia nuda, & aperta, vt dicit *tex in cap. Deus Omnipotens, 2. qu. 1.* & sic animus hominis dicitur inuisibilis, ac ille directè probari nō potest, *Corn. cons. 8 nu. 16. vol. 1.* Nec obstat quod in dictis literis sit apposita clausula, *Te diligenter informes*; quia illa refertur ad impedimentum, quod allegatur, in quo est dispensandum; non autem ad præmissa omnia *id. Sanch. loc. cit.* nam licèt in dispensationibus, debeat exprimi causa ad dispensandum, nihilominus, cum causæ fuerint eo modo, quo supra dictum est, narratæ, nempè *ex certis rationabilibus causis*, Papa concessit gratiam prout petita fuit; & satis expressum dicitur, quod sub ista generalitate uerborum continetur, *Bart. & DD. in l. 1. ff. de vulg. & pupill. id. Bart & Ias. in l. prætor, ff. de nou. oper. nunc. Crauet. cons. 162. num. 2. Soccin. Sen. cons. 122. vers. sed hic insurgit lib. 3.* ubi ex hoc dicit in casu *Auth. ex testamento, C. de collat.* satis esse, id ex verbis generalibus, & mente donantis colligi, licèt non sit aliàs specialis, aut singularis expressio, & facit *tex. in l. ex parte, §. intestato*, & quod ibi dicit *glos. ff. famil. hercis.*

Et regulariter habemus, quod quotiescunque in rescriptis Apostolicis adsunt verba, *ex certis rationabilibus causis*, licèt videantur esse pars gratiæ, & propterea verificandæ, nihilominus deseruiunt tantum ad explicandum causas in animo, & opinione Oratorum existentes, quasi dicerent, appensantes, considerantes, & cogitantes certas causas, *l. causa 1. §. causa autem, ff. de minor. l. 1. C. ubi pupil. educ. deb. & in probem. Clem. vbi glos. Rebuff. de verb. sign fol.* 932 & nos alibi diximus.

Idem dicendum, si Oratores fuerint nobiles, vel de nobili genere procreati, aut principales Oppidi, vel Illustres, qui petunt secum dispensari sine causa, cum dicta narratiua, *ex certis rationabilibus causis*, adiecta supradicta illorum qualitate.

115 Aduertendum tamen est cum *Sanch. d. disp. 35. nu. 25.* quod supradicta qualitas Oratorum, aut exprimitur, merè narrando in principio, *quod ipsi, qui ex honestis familijs, aut nobiles, &c.* & tunc non venit verificanda; quia qualitas ipsa non venit tamquam causa, ex eo quod subiungitur *ex certis rationabilibus causis*, & sic illa dispensatio absque causa conceditur.

Aut exprimitur in corpore narratiuæ supplicationis dispēsationis in Secūdo, & Tertio gradibus cū causa, ꝓpter angustiā (nā si Oratores velint effugere clausulam, *Et si extra &c.* necessaria erit exp̄ssio qualitatis Oratorum) per hęc verba, *Cupiunt Oratores prędicti, qui ex honestis familijs, seu nobiles &c.* quæ sic postmodum in litteris extendi consueuit, uidelicet, *Quare ijdem N. & N. asserentes se ex honestis familijs, seu de nobili genere procreati, siuè nobiles existere, nobis humiliter supplicari fecerunt* &c. prout *id. Sanch. loc. cit.* docet, dum loquitur iuxta veram intelligentiam istius clausulæ vtroquè modo appositæ; & tunc; quia qualitas ipsa apponitur per modum conditionis, venit verificanda; ex eo quod satis cōstat, ꝙ secundo modo explicatur inter alias causas, cum quibus petitur dispensatio: & sic intelligitur, & practicatur quoties Dataria in aliquibus supplicationibus matrimonialibus, in quibus iam causa fuerit expressa, petit præterea exprimi Oratorum qualitatem.

Alia insuper qualitas, de more Curiæ, causæ principali allegatæ adijci solet, nimirùm, cum petitur similis dispensatio pro Oratoribus de genere maurorum: tunc etiam, ita qualitas ipsa in supplicatione exprimitur, videlicet, *Cupiunt Oratores præfati, qui de genere Maurorum, nouiter ad fidem Catholicam conuersorum existunt &c.* Et cum ista praxis non sit plenè ab omnibus cognita, optimi Exequutoris partes erūt mandare qualitatem istam, tanquam causam appositā, vnà cum alijs causis, in literis expressis, verificari.

Vnde malè seruatur in praxi, sicut quotidiè videmus, quod pro verificatione narratorum, parum curatur de verificanda ipsa qualitate, secundo modo in literis expressa; posset enim dubitari de validitate talis dispensationis, prout etiā audiui à peritissimis Romanę Curiæ practicis, ac primarijs Aduocatis.

Satis enim hic patet, Exequutorem non modò agere contra formam rescripti, verùm etiam contra mentem Papæ, sic dispensantis, qui omninò petit huius qualitatis expressionem, illiusquè verificationem in casibus suis. Pro cuius praxis corroboratione vidi aliàs inter quædam notabilia Bernardini Paulini, qui fuerat Datarius Clementis VIII. sic adnotatum, *Vbi in dispensationibus matrimonialibus, vltra causam principalem expressam, additur qualitas Oratorum, voluit Sanctissimus D. N. illam aquè cum ipsa causa principali coram Delegato verificari* Quamuis non

me

me lateat, etiam ante eiusdem Clementis Pontificatum, fuisse ita obseruatum. Huius autem rei rationem non vnicam tantùm afferre possem, sed tamen potius dicere libet, Quod Principi placuit, legis haber vigorem, *§. sed & quod Principi placuit. in inst. de iur. nat. gent. & ciui.* & exinde hic insurrexit iste stylus, q ineõcusse seruatur, & pro lege habendus, *cap. quam graui, de crim. fals. cap. porrecta, de confir. vt. vel inut.* Vnde, meo tempore per D. Baptistam de Segnis, Maioris Præsidentiæ in Cancellaria Apostolica Abbreuiatorẽ, fuit reiecta in Parco, quędam bulla similis dispensationis, ob dictæ qualitatis non expressionem.

Quo fit, vt cum ad ipsum Exequutorem spectet integram sibi præsentati rescripti formam seruare, perperam ad 116 Vicarij Episcopi munus quempiam assumi contingat, qui si tam istorum, quã cœterorum Romanæ Curiæ rescriptorum, eorundemque decretorum, & clausularum, vim, effectum, & efficaciam, illorumque praxim, prout decet, minimè callet, mediocrem saltem eorundem cognitionem habeat. Quæ quidem omnia, inter cœtera, hac nostra tempestate, in hac Curia Archiepiscopali non vulgariter præ se fert Perillustris, & Reuerendissimus D. Alexander Lucianus Romanus V. I. D. Eminentissimi D. Francisci Cardinalis Boncompagni Archiepiscopi Neapolitani Vicarius Generalis, qui præter generis nobilitatẽ ingenij perspicacitate, eximia doctrina, iustitiæ zelo, integritate, singularique probitate, nimium pollet; & à teneris annis, longo vsu, & exercitatione ipsius Romanæ Curiæ ex grauioribus etiam sibi credita negotia, ita strenuè fideliterque gessit, vt tanti huius Vicariatus pondus, ipsum, omnium oculis satis conspicuum reddat.

117

Et quoad priorem expressionem huiusmodi qualitatis, sciendum est, quod nunquam conceditur dispensatio sine causa (vbi ita concedi consueuit) absque dicta expressione qualitatis; nec tamen illam coram Exequutore verificari oportet; isto enim casu qualitas ista profectò non venit tanquam causa ad dispensandum, vt etiam testatur *id. Sanch.* loco infra citando, sed tantùm per modum præfationis. Exemplum, in prouisionibus beneficiorum; in quarum litteris in forma gratiosa, sic Papa exorditur, videlicet, *Vitæ ac morum honestas &c. nos inducunt ad gratiam liberales*; & tamen, neque ipsa morum honestas, neque alia in ipso exordio apposita, tenetur prouisus verificare; ex quo non asseruntur ab ipso prouiso, sed tantùm à Papa, qui huiusmodi honestatem in omnibus præsupponit: nec ad id refertur clausula illa, *Te de præmissis diligenter informes*, sed tantum ad allegata impedimenta, teste *eod. Sanch. d. disp. 35. nu. 24.*

Quo verò ad qualitatẽ, secũdo modo expressam, illa omninò probanda venit, quoad eos presertim, qui ex honestis 118 familijs se asserunt existere: debent enim hoc plenè probare, iuxta *tex. in l. omnes, de his, qui ven. ætat. impetr.* ibi, *sed etiam testibus idoneis aduocatis, morum suorum instituta, probitatemque animi, & testimonium vitæ honestioris edoceant*; sicut etiã de alijs qualitatibus dicendum est, *& Isidor. lib. 2. thymol.* ait, quod honestus dicitur ille, qui nihil habet turpitudinis: & sic sufficit probari Oratores, honestè viuere; eorumque familiam, nullo turpitudinis vitio laborare, & sic in praxi seruari posse videtur.

Quo verò ad illos Oratores, qui se 119 simpliciter nobiles asserunt, pro illorum nobilitate probanda, sufficit, illos nobiliter viuere; ac propterea ab his abstinere, quæ populares facere consueuerunt; eaque exercere, quæ ad statum nobilium spectant, *Rebuff. super concord. in rub. de collat. fol. mihi 38.* vbi subdit, quod propterea Aegyptii, Græci, Scythæ, Persæ, & Lydi omnes, qui artificio incumbunt, pro ignobilibus habebantur. Vnde non requiritur in hoc casu, quod nobilitas, sit ex antiqua progenie, sed tantùm sufficit, quod nobiliter viuant; quãuis de iure, laudabilior sit antiqua nobilitas; ad *tex. in l. tam dementis. C. de Episcop. aud.*

Conceditur etiam aliquando dispensatio pro Oratoribus de nobili genere procreatis; & tunc non sufficit, eos probare se tantùm nobiles esse; quia nobiliter viuunt; sed debent testes deponere super nobilitate patris, & matris; quæ quidem probatio, nisi fieri possit per testes, saltem fiat per instrumentum seu priuilegium; quia parem vim habent probationes instrumentorum, & testium, *tex. in l. in exercendis, C. de fid. instrum.* quod si per testes, meliùs, & congruentiùs potest fieri, per concives, quàm per alios fiat, *l. cum Laneonis, §. asinam, ff. de fid. instr.* cum vicinus melius præsumatur scire

scire facta vicini, *cap. quosdam, de praesump. cap. per tuas, de probat.* Et quoad hoc ait *Sanch. d. lib. 8. disp. 19. nu. 5.* quod plus est dicere, Oratores esse de nobili genere procreatos, quàm esse nobiles.

120 Verùm quia nobilium, duo sunt genera, vnum nobilium genere, alterum nobilium honoribus, vel diuitiis. vt optimè distinguit *tex. in l. nobiliores, C. de commer. & mercat.* propterea vnum pro alio accipi nõ potest, quãdo ipsa dispẽsatio fundatur etiam super expressione nobilitatis; sicut etiam docet praxis, similiter dicendum, quod quando ipsa dispensatio petitur pro Illustribus personis, vt frequenter accidit, de illis tantùm intelligitur, quorum genus splendet iurisdictione, & imperio, vt sunt Duces, Comites &c. vt per *Barbat. cons. 57. nu. 6.*

Aliquando conceduntur huiusmodi dispensationes, cum assertione, quod Oratores, sunt principales, vel ex principali-
121 bus populi; & tunc sufficit probare eos esse viros potentes, & valdè diuites, sicut in praxi seruatur, prout *id. Sanch.* testatur
122 *d. nu. 6.* vbi subdit, ita vidisse litteras, in forma *Perinde valere* concessas à Sixto V. anno 1587. in quibus dicebatur, quosdam esse nobiles, cum tamen tales non essent; & ad impetrandas dictas litteras *Perinde valere*, narratum fuit Pontifici eos esse ex principalioribus populi, & iussit admitti, si ex principalioribus populi essent, quamuis non nobiles.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonialis dispensatio, cum copula scienter de contrahendo, quomodo detur.*
2 *Scandali vitandi gratia, receditur à iure communi.*
3 *Scandalorum causa ad dispensandum, habet locum tam in matrimonio contrahendo, quàm contracto.*
4 *Matrimonialis dispensatio, cum causa de scienter contracto, quomodo detur.*
5 *Et quomodo, cum causa, de ignoranter contracto, quando Oratores, detecto impedimento, abstinuerunt à copula.*
6 *Et quomodo, quando persisterunt in ipsa copula.*
7 *Et quomodo propter infamiam, non tamen sequuta copula carnali.*
8 *Hae tamen causa affinis est illi, cum copula scienter.*
9 *Osculum tantùm non praebet iustam causam dispensandi eum consanguineis ad contrahendum.*
10 *Dictum Pisistrati Atheniensis tyranni, circa osculum mulieris.*
11 *Os, violento osculo delibatum, turpitudinem non agnoscit.*
12 *Dispensatio matrimonialis, cum causa, pro Oratrice patre orbata, rarò datur.*
13 *Et tamen, qua ratione quandoq; detur.*
14 *Causae dispensationum matrimonialium fuerunt discussa in Congreg. Concil.*
15 *Causa, vt sit iusta, quibus requisitis constare debet.*
16 *Papa, est omnia, & super omnia.*
17 *Causae quomodo admittantur in dispensationibus matrimonialibus.*
18 *Nobilitas sola non sufficis pro causa ad dispensandum super impedimento matrimonij.*
19 *Sufficit tamen in conferendis beneficijs.*
20 *Causae, quando aliquae non sufficiunt, multae aggregatae prosunt.*
21 *Singula, quae non prosunt, simul collecta iuuant.*
22 *Dispensationes in Secundo gradu, quam expressionem requirant.*
23 *Et quid in Primo, & Secundo affinitatis ex actu fornicario.*
24 *Et quid in Primo, & Tertio gradibus.*
25 *Dispensationi matrimoniali super impedimento ex actu fornicario, quaenam clausula adijciatur, si mulier primò cognita, viuit.*
26 *Et quid, per Sacram Poenitentiariam super impedimento occulto.*
27 *Et quid, quando vir, et uxor sciunt impedimentum.*

Praxis Causarum Dispensationum matrimonialium cum copula.

CAP. III.

Hactenus de causis dispensationum matrimonialium cum causa, sine copula carnali egimus: nunc verò, quia humanae fragilitatis impulsu, Oratores ipsos, vires superare minimè posse

posse sæpè conspicitur;proindequè,vbi ipsa copula interuenerit,tùm,ne salubri animarum remedio,ipsi remaneant destituti, tùm , vt Oratricis infamiæ, paterna succuratur charitate;quæ ob id se innuptam , etiam remansuram uerisimiliter timet: ubi tamen nulla fraus,ut nimirùm, ea carnalis cognitio pro faciliori dispensatione, consultò inter eos minimè noscatur intercessisse:ad euitanda scandala, quæ inde oriri possent , cum illa,iustam præbeant dispensandi causam , ut infra dicemus; Summus Pontifex Oratoribus ipsis nunquàm renuit remedijs consulere opportunis : quapropter superiorem ordinem prosequuturi , similium causarum formulas subijciemus,ut sequitur,uidelicet.

Vigesima secunda causa,Cum copula scienter,de contrahendo.

1 *Quod ipsis aliàs scientibus,se Tertio Consanguinitatis gradu inuicem esse coniunctos, Orator predictus, non quidem peccandi data opera, vt crimine admisso, hæc causa foret S.V.& Sedem Apostolicam, ad misericordiam,& gratiam erga ipsos faciliores reddendi,sed solum vesana libidine victus, Oratricem cognouit.Cum autem,Pater Sancte,nisi matrimonium inter dictos Oratores contrahatur, dicta mulier diffamata, & innupta remaneret,grauiaquè exinde scandala possent verisimiliter exoriri.Cupiunt,&c.*

2 Quare, gratia vitandi scandala receditur à dispositione iuris communis; *cap.2. de nou.oper.nunc.* & multa prohibita conceduntur,*Paris. cons.68.n.232. vol.4.* Quę quidem scandala euenire possunt ex pluribus causis, nempè quoties timentur inimicitiæ , & iurgia; vel quoties timetur fornicationis periculum,ratione iuuentutis contrahentiũ, *Pelin.cons.26.n.19.vers. unde considerandum est*; Quod profectò vendicat sibi locum , tàm in matrimonio
3 contrahendo, vt hic,quàm in iam contracto, *Sanch. lib.8. disp.19. nu. 10.* & prout suo loco dicemus,in illo.n.militat hæc eadem ratio, quæ in scienter de contrahendo; nam in vtroque casu conceditur dispensatio ad euitanda scandala, videlicet de contrahendo, nisi matrimonium contrahatur; de contracto verò, si diuortium fieret.

Vigesimatertia causa,De scienter contracto.

4 *Quod ipsi aliàs scientes se Tertio Consanguinitatis gradu inuicem esse coniunctos, non quidem peccandi data opera, &c. matrimonium inter se, per verba de præsenti, clandestinè, & de facto contraxerunt,ac carnali copula consummarunt. Cum autem, &c. & si diuortium inter eos fieret,grauia exinde scandala possent verisimiliter exoriri,&c.*

Vigesimaquarta causa, De ignoranter contracto, quando Oratores detecto impedimento, abstinuerunt à copula.

5 *Quod ipsi aliàs ignoranter aliquod impedimentum inter eos existere, quominus possent inuicem matrimonialiter copulari , matrimonium inter se, per verba de præsenti, publicè , factis proclamationibus in eorum Parochiali Ecclesia , iuxtà formam Concilij Tridentini,nulloquè detecto,nequè denunciato impedimento, contraxerunt, illudque in facie Ecclesiæ solemnizarunt,& carnali copula consummarunt.Postmodum verò,ad eorum peruenit notitiam,eos Tertio, & Quarto à communi stipite prouenientibus,Consanguinitatis gradibus inuicem esse coniunctos,propter quod à carnali copula huiusmodi abstinuerunt. Cum autem,Pater Sancte, Oratores prædicti in huiusmodi matrimonio remanere non possint,absque Sedis Apostolicæ dispensatione;& si diuortium inter eos fieret,grauia exinde scandala possent verisimiliter exoriri.Supplicant,&c.*

Vigesima

Vigesimaquinta causa, De ignoranter contracto, quando Oratores, detecto impedimento, perseuerarunt in copula.

6 *Quod ipsi aliàs ignorantes aliquod impedimentum inter eos existere, &c. vel supra matrimonium inter se, &c. & carnali copula consummarunt, Postmodum verò, &c. esse coniunctos, & nihilominus in eadem carnali copula perstiterunt. Cum autem, &c. & si diuortium fieret, &c.*

Vigesimasexta causa, Propter infamiam, sine copula.

7 *Quod ipsi aliàs scientes se Quarto consanguinitatis gradu inuicem esse coniunctos, non quidem peccandi data opera &c. reddendi, insimul conuersati, sequè* (si oscula interuenerint) *deosculati sunt; carnali tamen copula inter eos minimè subsequuta: Et nihilominus orta est suspicio, licèt falsa, quod ipsi Oratores se carnaliter cognouerint. Cum autem, Pater Sancte, premissa publica existant, & nisi matrimonium inter eos contrahatur, dicta Oratrix grauiter diffamata, & innupta &c.*

Hæc causa, quoad inducendam dispen-
8 sationem, est affinis, & similis supradictæ causæ, cum copula scienter; & nouiter est addita per Datariam, clausula supradicta, *Non quidem peccandi data opera &c.* quia fraus, & malitia, quæ possunt interuenire, vbi copula sequuta est, ad effectum reddēdi faciliorem Pontificem ad dispensandū, de facili etiam possent interuenire, vbi Oratores, ad eundem finem fuissent insimul conuersati.

Nec omittam, quod circa osculum supradictum, nonnulli huius praxis ignari, tenent ex eo solummodò oriri hanc infamiam, quæ pro causa sufficiat ad dispensandum: id autem valde est ab ipsa praxi alienum: nam, aut mulier à suo consanguineo deosculatur causa amoris, & coniun-
9 ctionis sanguinis, & tunc nullum inde oritur malum, cui obuiandum erit per dispēsationem ad contrahendum; imo hoc casu potius adhærendum est dicto Pisistrati Atheniensis tyranni, qui cum adolescens quidam, amore captus, eius filiam osculatus esset, vxori hortanti, vt ab eo capitale supplicium sumeretur, respondit; *Si eos, qui*
10 *nos amant, interficiamus, quid his faciemus, quibus odio sumus?* ex *Menoch. de arbitr. casu 287. relato per Baiard. ad Iul. Clar. qu. 83. nu. 30.* Vndè, cum nulla inde possit oriri infamia, cessat causa dispensationis ad contrahendum. Aut vir ipse deosculatur mulierem inuitam, & per vim, ob singularem tamen amoris affectum, quem tantummodò, vt plurimùm erga illius bona, & opulentam dotem, gerit, vt facilius eam, eiusque parentes inducat ad secum contrahēdum; & tunc, cum ipsa id ægreferat, nec aliquo modo consentiat; illæsa profectò remanet illius fama, & sic, neque ex eo insurgit causa ad dispensandum, Vnde, si licèt poetas allegare, vt *in cap. forus, §. turgium, de verb. sign.* vbi allegatur Vergilius, ibi, *Limes erat positus, item, vt discerneret agnos, & Bart. cons. 1. crim. nu. 5.* allegat eundem Vergilium, ibi *Nescio quis teneros oculos mihi fascinat agnos*; nec, etiam nos pudeat tragicomicum illud ad rem nostram allegare, dicen-
11 tem, quod Os violento osculo delibatum, turpitudinem non agnoscit.

Quare, nisi supradicta suspicio quam-
12 uis falsa, carnalis cognitionis, interuenerit, per solum osculum, non datur dispensatio, & insuper omnino talis, per quam mulier inde grauiter diffamata, ac innupta remanerèt. Vndè neque perperam additur hodie illa dictio, *grauiter*; ex quo antea, etiam sicut hodie, stante aliquali infamia, nihilominus, si mulier dotem habeat opulentam, non ita facilè illius connubium à viro recusatur: quod si ad hoc data opera se carnaliter cognouerint, efficiuntur indigni dispensatione, & punientur, prout suo loco dicetur.

Alia insuper adest causa, nempè, pro Oratrice patre orbata; quam inter cæteras causas numerare non placuit; cum
13 nunquam, aut rarò sola admittatur; sed tantùm alijs aggregata in casu proximioris gradus, & tunc ea ratione admittitur, quia cum fuerit orbata parentibus, vel saltem patre, orphana dicitur; eoquè magis si ipsa, plures habeat filios ex alio matrimonio, *Sanch. lib. 8. disp. 19. nu. 34.* Subdens ibi, quod valde confert filijs, vt vitricus, vel nouerca sint eorum consanguinei, vt sic, non instar vitrici, vel noue-

nouercæ se habeant erga filios, sed tanquam illis sanguine iuncti.

Porrò, per expressionem prædictarum causarum, non infertur, alias causas adduci non posse; nam supradictæ appositæ sunt tanquam frequentiores, Summus .n. Pontifex potest quamcunque aliam causam, sibi rationabilem, & beneuisam admittere: quæ, tamen antequam admittatur, discutitur per DD. Cardinales Sacr. Congregationis Concilij de mandato ipsius Pontificis; in qua quidem Con-
14 gregatione omnes supradictæ causæ fuerunt discussæ, & approbatæ, vt supra diximus; cum ipsa Congregatio habeat facultatem ab ipso Pontifice illas declarandi, & quo sensu accipi possint: summopereque perpendet, an vnaquæque causa sit iusta, & honesta, habeatque sua re-
15 quisita, quæ tria debent esse, videlicet, vt secundum æquitatem, sit licita; vt conueniens sit honestati; & expediens sit secundum vtilitatem, vt per *Menoch. cons. 75. num. 35. lib. 1.* quamuis sufficiat per ipsum tantùm has causas examinari,
16 & admitti, cum Papa sit omnia, & super omnia, *Gonz. ad reg. 8. Cancell. §. 1. proem. num. 39.*

Et hæc sufficiant quoad causas, in huiusmodi dispensationibus frequentiores. Est tamen aduertendum pro ijs, qui ignorant praxim Romanæ Curiæ, quod non quælibet ex dictis causis admittitur indifferenter per Summum Pontificem, in
17 quibuscunque gradibus; nam in remotioribus, puta, Quarto, vel Tertio, & Quarto, etiam ex pluribus stipitibus, quomodocumque duplicatis, seù multiplicatis, ac etiam in Secundo, & Tertio ex communi, seù pluribus stipitibus pariter multiplicatis (dummodò Secundus gradus tantum non proueniat ex vno stipite, puta in Secundo ex vno, & Tertio ex altero) sufficiunt leuiores causæ, nempè, angustia loci, incompetentia, vel carentia dotis, magna ætas Oratricis, quæ excedat vigesimum quartum annum, inimicitiæ, dotes litibus inuolutæ &c. In proximioribus verò gradibus, putà in Secundo, seù Primo, & Secundo, non nisi raro dispensatur, & vbi grauia scandala, & Oratoribus periculum mortis ex copula carnali forsan subsequuta, vel illius suspicione, immineant; si tamen Summo Pontifici placuerit ex alijs causis dispensare, illæ vrgentiores requiruntur, nempè, vt bona conseruentur in familia, aut Conseruatio ipsius familiæ, vel excellentia meritorum &c. At vbi vna leuis causa in his proximioribus gradibus non sufficit; nec aliqua grauior ex primodictis adest, cum qua peti possit dispensatio; sicut aliàs vidi, plures ex leuioribus allegantur, veluti, *Quod cum dicta Oratrix patre orbata, trigesimum annum agens, in dicto loco, propter illius angustiam, virum paris conditionis, cui nubere possit inuenire nequeat, Cupiant Oratores præfati, qui de vere nobili genere procreati existunt, inuicem matrimonialiter copulari, sed, quia Secundo consanguinitatis gradu inuicem sunt coniuncti &c.* Et sic quatuor insimul causæ allegantur, Prima, quod Oratrix sit patre orbata, Secunda, quod agat trigesimum suæ ætatis annum, Tertia, angustia loci, Quarta, nobilitas Orato-
18 rum; ex quo neque hæc nobilitas per se constituat hic causam dispensandi, nisi cumuletur cum alia causa, vt supra diximus; tametsi in alijs gratijs sola sufficiat, præcipuè in conferendis beneficijs; quo casu consideratur nobilitas, per tex. in *cap. de multa, de præb. cap. cum adeò, vbi gloss. de rescrip. & gloss. in cap. conquærente, verbo, sufficientia, de cler. non resid. gloss. in cap. constitutis 2. in verbo, potentiam, de appellat.* nisi tamen matrimonialis dispensatio concedatur sine causa; quia tunc exprimitur qualitas Oratorum, nempè, an sint nobiles, principales ciues, Illustres &c. quæ quidem expressio apponitur ad cohonestandam dispensationem, illiusque concessionem faciliorem reddendam; & in proposito plurium causarum, insimul adductarum, dicit etiam *Sanch. d. lib. 8. disp. 19. num. 34.* quod, quando cau-
20 sæ aliquæ non sufficiunt, multæ ad inuicem aggregatæ prosunt; iuxta illud, *sin-*
21 *gula, quæ non prosunt, simul collecta iuuant, l. rationes, & l. instrumenta, C. de probat. Ludouis. decis. 245. num. 2.*

Praxis autem, siuè modus impetrandi has dispensationes in Secundo Consanguinitatis, siuè affinitatis gradu, talis
22 est; vt sufficiat, Oratores exprimere, quod sint in linea æquali, & non aliàs; ac propterea illius expressio talis esse debet, nempè, *Quod ipsi, aliàs scientibus, se Secundo Consanguinitatis, vel affinitatis gradu in linea æquali inuicem esse coniunctos, vel se attinere, Orator præfatus non quidem peccandi data opera &c.*

Cũ autẽ petitur dispẽsatio in Primo, aut
23 in Primo, & Secundo ex actu fornicario, necesse est, quod impedimẽti, seù impedimentorũ prouenientia exprimatur, nempè

si

si Oratores fuerint in Primo affinitatis, concipietur narratiua hoc modo videlicet, *Quod ipsi aliàs scientibus se Primo affinitatis gradu inuicem attinere, & ex eo prouenientè, quod aliàs dictus Orator prafata Oratricis matrem adhuc superstitem* (si fortè illa viuat) *carnaliter cognouit, ipse Orator non quidem peccandi data opera &c.*

Pari modo erit hæc prouenientia ex-
24 primenda, si Oratores fuerint coniuncti in Primo, & Tertio, puta, si Orator fuerit patruus magnus Oratricis; & sic in Primo, & Secundo, vt dictum est, veluti, quod Orator sit patruus, vel auunculus magnus ipsius Oratricis, & si fuerint in duplicibus Primo, & Secundo, pariter explicanda erit huiusmodi prouenientia, prout est, nempè, *Quod ipsi aliàs scientes Duplicibus Primo, & Secundo consanguinitatis gradibus, à communibus stipitibus, & ex eo prouenientibus, quia Orator est patruus, & auunculus dicta Oratricis, inuicem esse coniunctos &c.* si enim è conuerso ipsa Oratrix esset amita, vel matertera magna Oratoris, tunc, aut non conceditur dispensatio, aut rarò conceditur, ob quandam reuerentiam erga maiores.

Sed hic est benè aduertendum, quod super affinitate ex actu fornicario, non sine maxima difficultate datur dispensatio, si mulier primò cognita viuat; Quod etiam intelligas, si quis cognouerit filiam, & deinde voluerit contrahere cum illius matre; quod si forte detur, additur
25 clausula, *Et postquam dictus Orator omnem occasionem recidiua conuersationis cum pradicta Oratricis genitrice* (vel è contra) *abstulerit*, Iniunctoque prius eisdem Oratoribus sub grauissimis pœnis, ne in loco, seù oppido, in quo ipsius Oratricis genitricem, vel filiam pro tempore morari contigerit, habitent; quodque si præcepto huiusmodi non paruerint, desuper conficiendæ litteræ, illis quoad forum conscienciæ nullatenus suffragentur.

Quo casu in hac Curia Archiepiscopali vigore supradicti decreti, iniungi Oratoribus consueuit, ne sub carceris per annum, alijsque grauissimis pœnis, arbitrio eiusdem Curiæ, sic habitent, vt supra dictum est.

Hæc autem quoad dispensationes pro vtroque foro. In foro autem conscientiæ, cum impedimentum fuerit occultum, additur tantummodo clausula supradicta, nempè, *sublata occasione recidiua conuersationis.*

Est præterea notandum, quod si petatur per Officium Sacræ Pœnitentiariæ; dispensatio super impedimento, videlicet Primi affinitatis ex actu fornicario, ex eo prouenientis, quia forte Orator contraxit matrimonium cum muliere, cuius sororem, aut matrem prius carnaliter cognouerat, committitur Confessario, per
26 Oratorem eligendo, quatenus eum absoluat, iniuncta inde ei pro tam enormis libidinis excessu, graui pœnitentia salutari, ac confessione Sacramentali peccatorum suorum, singulis scilicet mensibus, vt minimum, semel, vel quoties eidem Confessori videbitur, & dummodo impedimentum occultum sit, & separatio inter Oratorem, & dictam mulierem fieri non possit absque scandalo, & ex cohabitatione de incontinentia probabiliter timendum esset, eidem Confessori visum fuerit; dictaque muliere, de nullitate prioris consensus certiorata, sed ita cautè, vt Oratoris delictum nusquam detegatur, matrimonium cum eadem, & vterque inter se de nouo secretè &c. licitè contrahere valeant, dispenset.

27 Cum verò contingit, virum, & mulierem sciuisse impedimentum, additur etiã, vt debeant ambo de nullitate prioris consensus certiorari, imponiturque eis grauis, & diuturna pœnitentia salutaris: quia cum insimul sciant impedimentum, possunt etiam insimul pœnitere, quod forte non ita commodè posset vnus tantùm, absque periculo detegendi crimen alteri coniugi, ignoranti huiusmodi impedimentum. Et idem erit, si Oratores sciuissent impedimentum post contractum matrimonium.

SVMMARIVM.

1 *Dispensationes matrimoniales, quonam modo petantur, & concedantur.*

2 *Motus proprij Pij V. tenor, super veritate exprimenda in dispensationibus matrimonialibus.*

3 *Supplicationes matrimoniales, cui reuidenda porrigantur*

4 *Ferdinandus Beger laudatur, eiusque filius successor.*

5 *Officium Minoris gratia, cur sic appellatum.*

6 *Cõstitutionis Pij V. super ordinatione noui status Sacra Pœnitẽtiaria, tenor.*

ibi, si verò vsque ad viginti quinque annorum ætatem peruenerit filia, & parentes distulerint eam matrimonio copulare, & forsitan contigerit eam ex hoc, in suum corpus peccare, aut sine consensu parentum, marito se libero tamen coniungere &c. quia non sua culpa, sed parentum id commisisse agnoscitur. Vnde Summus Pontifex optima ratione facillimè, vt supra, dixi admittit causam huiusmodi ad dispensandum, propter periculum peccandi, quod causam præbet dispensandi, quæ etiam ad scandala vitanda reduci potest.

Hæc tamen causa, pro Oratrice viginti quatuor annorum, & vltra, non
86 habet locum, neque admittitur in muliere vidua, quæ velit ad secundas nuptias conuolare; ponderando etiam illam dictionem, *hactenus* quæ, licèt de sui
87 natura designet tempus præteritum, vt *in l. 1 & ibi glos. in verbo, hactenus, ff. de nou. oper. nunc. Card. Tusc. practicarum conclusionum, tom. 2. litera D. conclus.* 283. hic tamen, quia ponitur negatiuè, & exclusiuè ex illis verbis, *non inuenit*, excludit tempus prædictum, vsque ad illum diem, *d. l. 1. in princip. vbi DD. §. hactenus, instit. de grad. cognat; Decian. cons.* 44. & sic dicta verba non verificantur in ea, quæ habuit alium virum; sicut etiam docet notoria praxis Curiæ Romanæ.

Mulieribus etenim nondum nuptis, & ipsa iura, vt plurimum fauent; Vndè legatum factum filiabus, matrimonio collocandis, de ijs profectò intelligitur, quę
88 nondum virum habuerunt, non autem de transire volentibus ad dictas secundas nuptias, vt *in rubr. C. de secund. nupt. per tot.* quinimo contra istas, plures emanarunt leges, & Constitutiones, vt *in l. fœminæ. l. generaliter; l. si quis prioris, §. in illo l. hac edictali, in princip. Auth. ex testamento, C. de secund. nupt. l. mater, C. ad Tertull. Auth. quod mater, C. de reuoc. donat.* cum similibus, præsertim, cum vt plurimùm post mortem viri, tribus, aut quatuor elapsis mensibus, ad secundas conuolare nuptias cum bonis, sibi per virum relictis, quando liberi non adsunt, nō abhorrent, vt ait *Bors. decis.* 186. *num.* 4. vbi circa medium refert *Luc. de Pen.* dicentem, quod illius tempore, orta quęstione, perlataquè ad Sedem Apostolicam extitit de
89 muliere, quæ mortuo viro intra dies quindecim alios duos viros superduxit, quæ peperit filium intra nouem, vel vndecim menses ab obitu primi viri, ac propterea dubitabatur, talis partis, cuiusnam esse iudicaretur, & per ipsum *Luc. de Pen.* & alios DD. *in l. gallus, ff. de lib. & posth.* quęstio hęc deciditur, Sicut è cōuerso, fauore uiduarū in suę viduitatis statu permanen-
90 tium quamplura emanarunt priuilegia; quæ omnia hic recensere, superfluum existimauimus. Et quidèm non immeri-
91 tò innumeris dignandæ sunt laudibus; quandoquidem mulier illa, quæ casto amore primum virū prosequitur eiusquè pectori, atque pręcordijs illius memoria medullitus infixa est, post illius obitum de secundis nuptijs non cogitat: illi adhuc prior ille maritus viuit, eiusquè, ac si ille viueret, memoria recreatur, vt ait *Tiraquell. in l. boues, § hoc sermone, n.* 152. Hæc cum scriberem, mentem subit dile-
92 ctissima Genitrix mea Fœliciana Crispa, matrona, sua ætate omnium oculis conspicua; quæ, cum nobilissima Crisporum prosapia inclytæ Ciuitatis Rossanensis, ac plurimis animi, corporis, fortunęquè dotibus, inter nobiles fœminas gloriaretur; ob quę, eius connubia à pluribus, ijsquè insignibus viris expeterentur; maluit tamen, præcipui amoris lege, quē erga virum suum Fabium Corradum genitorem meum, Iureconsultum suo tempore celeberrimum, æquè, ac dum viueret, gerebat, postquam è uiuis excessit, verè viduam, vt ait Apostolus, desolatamquè vitam transigere; quàm ad secunda vota, eaquè sanè digna, transire; vt quisnam ille fuerit amor, quem erga dilectissimum virum gereret, diuturna ipsa viduitas, morte fęliciter consummata, comprobaret: quæ quidem eius viduitatis laus, cum ad sexagesimum fructum euangelicum, illam, vt sentire æquum est, traduxisset, vel inuitum me compulit in ea celebranda, ac in reliquarum exemplum, preponenda, modestię metas forsan excedere. Verùm amicus lector, ea, qua decet, in parentes, pietate flagrans, id mihi, tantæ charitati deditissimo, facilè condonabit.

Cum autē nondum nuptæ mulieris fauore, causa præmissa ab ipso Summo Pontifice, eiusque Sacr. Congr. Concil. appareat emanasse, ea illorum profectò
93 mens fuit, vt mulieri eidem opportuna hac ratione consuleretur: quapropter causa eadem tanquam pia, & fauorabilis, præter assertum 24. annorum excessum, non ita rigidè, quoad reliqua narrata, scrutanda esse videtur: æquè enim vsque ad Pontificatum fel. record. Pauli V. causa hæc, ac illa, quam ob loci an-

gustiam

gustiam erebrò admissam videmus, procedebant; vt cum vtraque tunc militaret, non modò in amplissimis, populatisquè locis, verùm etiam in quibuscunquè præcipuis Ciuitatibus, sublata tamen per eundem Paulum angustiæ Ciuitatum causa, hanc pro Oratrice 24. annum excedente, tanquam pietati, honestatiquè consonam, motus præsertim rationibus dicto superiori *num.* 85. allaris, in sua antiqua obseruantia voluit remanere.

Astruit hic insuper huius praxis obseruantia, vt in petitione dispensationis super Secundo, & Tertio gradibus, à communi stipire prouenientibus, non sufficiat vna sola causa allegata, nisi aliquid aliud illi adijciatur: nimirùm, si allegetur dotis comperentis defectus, tenetur profectò Orator Oratricis dotem prædictam competenter augere; & quatenus penitus existat indotata, illam ex integro dotare. Si loci angustia, additur omninò clausula, *Et si extra*. At verò, secus, vbi sequentes tàm piæ, ac vrgentes allegentur causæ; scilicet, propter inimicitias, aut pro confirmatione pacis, tùm demùm excessus 24. annorum ætatis Oratricis: quandoquidem, cum quælibet ex his causis, sola sufficiat, nil vltra requiritur; quinimmò minor compositio exigitur, quàm in alijs primodictis causis, vt notum est omnibus Curialibus.

Patet insuper ex eo tantùm, quod Oratrix per tot annorum cursum, vitam sine viro trāsegerit, vt dici possit, virū hucusq; non inuenire; tametsi nullam in eo quærendo, constet diligentiam præcessisse: nec credendum est, quod si inuenisset virum sibi parem, ei nubere noluisset, quatenus voluisset virū habere; ac propterea, quod patet expressè, non est probare necesse; neque manifesta, indigent probatione, ad *tex. in l. emptorem, & ibi glos. verbo, quia manifestum, de act. empt. l. si vero, §. qui pro rei, cum glos. verbo, euidentissimè, ff. qui satisd. cog. l. ea quidem, cum glos. in fin. C. de accusat.*

Illud autem, quod ait *Sanch. lib. 8. disp. 29. nu. 14.* per modum dubitandi, scilicet, qualiter verificanda sit causa non inueniendi virum sibi parem, nùm scilicet exactissimè, & vt ait ipse, *à punto crudo*, indagandum sit, ad eam verificandam, sitne aliquis vir paris in omnibus conditionis, cui fœmina nubere possit, ibi respondendo resoluit, id non esse strictè accipiendum, sed morali modo; subdens, satis esse ad verificandam eam causam, communiter non reperiri in eo loco viros pares, qui non sint consanguinei; vel affines ex pluribus *DD.* per eum ibi allegatis, & nihilominus ibi *id. Sanch.* loquitur de causa angustię loci, de qua duobus præcedentibus numeris loquutus est, non autem de causa excessus 24. annorum Oratricis; quæ vltra huiusmodi excessū, aliud non tenetur probare, prout tenent, etiam antiqui, & practici Curiales; ea præsertim ratione moti, quia videlicet pro similibus dispensationibus diuersimodè concipitur narratiua excessus 24. annorum: in illis etenim narratur, Quod cum Oratrix, ob angustiam loci, virum sibi non consanguineum, vel affinem paris conditionis, cui nubere possit inuenire nequeat, &c. prout, etiam dicitur de causa incompetentiæ dotis, & similibus; huius verò causę narratiuæ non adduntur illa verba, videlicet, *inuenire nequeat*; sed satis est, vt stantibus præmissis dicatur, quod excedens illa 24. annum, hactenus virum paris conditionis non inuenit; absque eo, quod dicatur, *inuenire possit*: quæ quidem verba præsupponunt in perquirendo virum, necessariò diligentias præcessisse, quod tamen non apponitur in hac causa: semperquè in ipsa Curia tentum extitit, vltra huiusmodi excessum, aliud non debere per Oratricem probari, prout aliàs sub die 21. Iunij 1612. fuit per D. Datarium Episcopo Hostunen. rescriptum: ac nouissimè de eadem re consultus Illustrissimus D. Datarius S. D. N. Vrbani Papæ VIII. respondit; prout fuit ab Vrbe rescriptum sub die 24. Decembris 1639. quod satis sufficere videtur, cum ipse Datarius dicatur organum mentis, & vocis Papæ, *Gonz. ad reg. 8. glos. 63. nu. 60.* nisi tamen ex Oratricis confessione, seu aliūdè constet, illam hucusq; nubere noluisse.

Et, vt patet supra, sufficit, Oratricem attingere vigesimumquintum annum; dicendo, quod vigesimumquartum annum suæ ætatis excedat; cum fauore matrimonij, annus, sic inceptus habeatur pro completo, vt per *Bart. & alios in l. 3. ff. de minor. Bald. in l. qua ætate, in fin. ff. de testam.* & licèt Oratrix sit triginta, seu quadraginta annorum, sufficit nihilominus, si adhuc alium virum non habuerit, exprimere, eam excedere vigesimūquartum annum, ad euitandum illius pudorem, cui procul dubio displiceret, tot annos propalare.

Decimaquinta causa, Quando locus est, ad litus maris.

94 *Quod cum dictus locus ad litus maris situs existat; ac propterea continuis inuasionibus pyratarum, ac infidelium obnoxius; & sic externi homines cum difficultate, seù non ita libenter ad contrahendum, cum eiusdem loci habitatoribus, ad illum accedere velint. Cupiunt, &c.*

Decimasexta causa, Pro Belgis.

95 *Quod cum dicti Oratores Ortodoxæ fidei cultores existant, ac Deo dante, sub obedientia Sanctę Romanę Ecclesiæ viuere, & mori intendant; & in illis partibus, in quibus multi adsunt hęretici, non possint animos singulorum explorare, & qui catholicam Religionem verè profitentur, internoscere; ac propterea, ne contingat eos, cum hęreticis matrimonium contrahere, Cupiunt, &c.*

Decimaseptima causa, Pro Germania.

96 *Quod cum Oratores prędicti nouerint, se fidei Orthodoxę cultores, ac Deo dante sub obedientia Sanctę Romanę Ecclesię viuere, & mori intendant: & in illis partibus non satis tutum sit, cum quibusuis personis matrimonium contrahere: ipsiq; Oratores pares Religione existant, Cupiunt, &c.*

Hæc causa, cum proximè dicta, pariter in vnum tendunt; nam mouetur Papa ad
97 dispensandum, vt matrimonium inter pares Religione, contrahatur, cum ma-
98 trimonium fidelis, cum infideli, prohibitum sit de iure diuino naturali; ac proinde non liceret, nisi aliquo speciali euen-
99 tu ita vrgens causa occurreret, vt recta ratio huiusmodi matrimonium tunc inducendum dictaret. *Sanch. lib. 7. disput. 71. nu. 5.* subdens ibi, quia huiusmodi matrimonij finis, non sola prolis generatio est; sed, etiam legitima eius educatio; cumque proles apud vtrumque parentem educari debeat, si parentes Religione dispares sunt; nequibit ipsa proles bene educari; vteruis enim parens ad suam Religionem pertrahere conabitur.

Decimaoctaua causa, Vt bona conseruentur in familia.

100 *Quod cum dicta Oratrix unica N. primogeniti, & indubitati successoris Domini in temporalibus Status N. Panormitan. dioecesis, nata existat; & tam ipsa, quam Orator, qui supradicti M. frater germanus existit, Statum huiusmodi post eiusdem, M. obitum, ad se de iure spectare pratendant, & propterea, si Oratrix alij, quam Oratori, nuberet, graues lites inter eosdem Oratores, cum maximo vtriusque partis dispendio, orirentur: ad obuiandum litibus huiusmodi, ac pro bono pacis, & ne Status huiusmodi, ac eorum bona ad alienam familiam transeant, Cupiunt Oratores prędicti, qui de verè nobili genere procreati existunt, inuicem matrimonialiter copulari, &c.*

Solet, hæc causa admitti, licèt non sine maximis fauoribus, in gradibus propinquioribus, puta in Secundo, vel Primo, & Secundo gradibus. Ratio autem, qua sic mouetur Papa ad dispensandum, ea est,
101 quia expedit, cõseruari Statum, & bona huiusmodi in eadem cognatione; ne causa dotis distrahantur in alienam familiã; maximè, cum illa sunt amplissima; nam, vt ait *tex. in l. 1. §. denunciare, vers. publicè, de ventr. inspic.* bono publico conuenit familias locupletes, & integras conseruari; quia ex tali conseruatione, abundat Respublica viris nobilibus, & locupletibus, qui commodius ipsi inseruire valeant; & propterea, ob hanc causam, iustæ redduntur maioratuum institutiones; nam absq; aliqua hæsitatione, tantò facilius bona conseruantur in ipsa familia, quantò maiores sunt facultates. *Tiraquell. in non ali-*

cap.

cap.25.cum seq.Rota decis.141.nu.2.par.1.
diuers. satis quippè expedit conseruatio
102 huiusmodi bonorum;nam familia sine
103 diuitijs sordescit, & familiarū decus, &
honor per diuitias conseruantur, *Card.*
Paris. consf.11. nu.19. vol.3. nec facile fa-
milia diues potest sentire infortunium,
104 cum pecunia dicatur fideiussor futuræ
necessitatis, *glos.in l.2. C.de constit. pecun.*
105 & secundus sanguis hominum, *Ias.in*
l.vt vim,num.22.ff.de iust.& iur.

Decimanona causa, Pro Illustris familię conseruatione.

106 *Quod cum ipsi Oratores de Illustri familia, videlicet, N. existant, valdequè, expediat, pro illius conseruatione, vt Oratrix Oratori, & non alteri nubat,* Cupiunt, &c.

Vel alio modo poterit concipi hæc nar
ratiua iuxta facti contingentiam; & tam
ista causa, quàm proximè dicta, cum
sequenti admitti consueuit in dispensa-
107 tionibus, quę petuntur in gradibus
propinquioribus, putà in Secundo, aut
Primo, & Secundo, siue simplicibus, sinè
ex pluribus stipitibus duplicatis: & nihi-
lominus non ita passim, sed quatenus cau-
sæ ipsæ, rationabiles Summo Pontifici,
illiusque D.Datario videantur, & non ni-
si maximis præcedentibus fauoribus, seù
aliàs, prout facti qualitas suadebit, quod
omnibus Curialibus satis notum est.
108 Ratio autem, cur causa hæc, introdu-
cta fuerit, & admitti consueuerit, ea po-
tissimùm fuit; quia Illustri familiæ ex-
pedit, vt conseruetur in eodem sanguine,
& ad pietatem, ac ad bonum publicum
pertinet. Vnde, refert *Sanch.lib.8. disput.*
19. nu.31. quod *Gregorius XIII.* de anno
1575. dispensauit, cum D.Luisa Comitissa
Sanctę Gadeę, vt nuberet patruo, cui prius
soror eius nupserat; & insuper illa voto
continentiæ adstricta erat, ex *Henriq. lib.*
12.de matr.cap.3.nu.9. Quod profectò vi-
detur nimis rationi cōsonum; cum homi-
nes, præsertim nobiles, admodum anxij
sint, & solliciti, ne principalis eorum do-
mus extra suam familiam alienetur; facit
illud *Hierem.cap.5. Hæreditas nostra versa*
est ad alienos, domus nostra ad extraneos,
& habetur *in l. patet, ff. de leg.3. Tiraquell.*
de nobilit. cap. 37. nu 23. & fauet conser-
uationi familiarum, quod in illis versetur
interesse publicum, *l.1. sed si ferunt, ff. de*
ventr. inspic. Alex. cons.89. nu.3. lib.6. Et
insuper, euitatur occasio suscitandi mul-
tas lites, à quibus, recessus fauorabilis est,
cap.finem litibus, de dol. & contum. maxi-
mè inter personas coniunctas, *Ludouis.*
decis.286.nu.11.

Vigesima causa, Ob excellentiam meritorum.

109 *Quod ipse Orator olim Præfectus Arci Portus Herculis existens; spatio triginta ferè annorum, Philippo Hispaniarum Regi Catbolico, in pluribus bellis, contra fidei catholic. hostes dimicando, inseruiuit, in quibus plura vulnera recepit: ac Turcarum, & hæretic. in partibus illis, seruus effectus, vt se ab huiusmodi Turcarum, & hæreticorum respectiuè, captiuitate, liberaret, magnam pecuniarum summam, quatuor mille ducatos excedentem, exposuit,* Cupiunt, &c.

Idemq; esset, si alij ministerio ad com-
munè bonum, opus suum contulerit; nam
hæc, & similia expedit à Summo Pontifice
remunerari; vt homines animosiores red-
dātur ad ea exercenda, vt probat *tex. in*
cap. tali conflictio, ibi, nisi forte eos, aut ma-
xima Ecclesiæ vtilitas, vel necessitas postu-
let; vel eundem meritorum prærogatiua
commendet 1. qu.7. & in specie, pro hac
eadem causa, dicit *Sanch.d. disp.19.nu.22.*
quod conceditur dispensatio ob merito-
rum prærogatiuam, si Orator strenuè se
gessit in militia contra infideles, vel alij
ministerio, vt supra.

Sed nunquid Executor litterarum po-
terit ad dispensationem procedere; absq;
110 eo quod supradicta merita verificen-
tur.

Et videtur affirmatiuè respondendum;
nam merita, non debet probare impe-
trans; attento quod, quando donatio fit
ab eo, qui potest liberè donare, absque
præcedentibus meritis, tunc verba men-
tionem facientia de meritis, inducunt
probationes, ad *tex.in l. Aquilius ff.de do-*
nat. & propterea videmus, quod in qui-
buscunque gratijs, præcipuè dispensatio-
num, in quarum exordio dicitur, *Vita, ac*

morum honestas, aliaque laudabilia probitatis, & virtutum merita, &c. non veniunt verificãda coram dicto Exequutore; quia non scribitur in supradictis gratijs conditionaliter, *Innoc. in cap. fin. de præsumpt. in princip.* hæc enim verba solent apponi de stylo Cancellariæ Apostolicæ. Vnde verba, quæ in exordijs dictarum gratiarum apponuntur, dicuntur causa impulsiua, non autem finalis, *glos. in l. 2. in fin. ff. de donat.* qua cessante, non tamen cessabit gratia, vel mandatum, *cap. cum cessante, de appell. Rebuff. in forma mandati Apostolici, in verbo, morum, honestas*; subdens ibi, quod, etiam si pars probaret contrarium, non minus esset ei prouidendũ; quia hæc verba solent de cõsuetudine apponi; tũm quia, verba narratiua non probant, tũ ẽt quia ex stylo scribuntur, & ad ornatum potius, quàm ad veritatem, & aliàs prout, etiam infra dicemus.

His tamen non obstantibus contrarium est verius; nàm, quamuis merita, eo modo quo supra dictum est, non debeant probari, tamen, cum præsens gratia sit absolutè fundata in meritis Oratoris, debent illa necessariò probari; quod satis patet ex pluribus clausulis; quæ apponi consueuerunt in his dispensationibus; nempè *Discretioni tuæ, de qua in his specialem in Domino fiduciam obtinemus, &c.* & subinde, *si preces veritate niti reperreris; super quo tuã conscientiam oneramus*; quarum vigore, merita hic allegata sonant in conditionem, & per consequens, debent probari, *Clem. 1. de Offic. delegati. Felin. in cap. fin. de præsumpt.* & nos alibi dicemus.

Vigesimaprima causa, Ex certis rationabilibus causis.

111 *Quod ipsi, qui ex honestis familijs existunt, ex certis rationabilibus causis, animum eorum mouentibus, Cupiunt, &c.*

Huiusmodi dispensationes, de stylo Curiæ vocantur, *sine causa*, sępiusq; dantur super gradibus, non ita propinquis, sed aliquantulum remotis, teste *Sanchez. disp. 19. num. 35.* Quod quidem, etiam ad iustam causam reducitur: nam, cum in his exigatur copiosior compositio; ea ad sumptus publicos conuertitur, quod valde bono communi confert, *id. Sanch. loc. cit.* Eodemque modo explicanda erit alia ipsorum Oratorum qualitas, veluti, si sint simpliciter nobiles, vt de nobili, vel de verè nobili genere procreati, siuè illustres, vel principales, seu principaliores ciues.

112 Nec propterea iustificandæ sunt causæ sic expressę tanquam rationabiles; sed sufficit tantummodò testes examinare, pro verificatione aliorum narratorum in literis dispensationis; neque debet Iudex inquirere circa causas prædictas; quia sunt verba generalia, apposita, non; vt verificentur, sed potius ad quodam honestatis specimine, gratiam inducendam, *id. Sanch. lib. 8. disp 35. nu. 24.* cum sint verba generalia, & nudo sermone effusa, & ad colorem, *l. quod venditor, ff. de dolo malo.* Nam

113 licèt potestas Papæ in dispensando, libera sit, & absoluta, præcipuè in his, quæ procedunt à iure positiuo, adeo vt tunc non requiratur aliqua causa, sed stet pro ratione voluntas, *Felin. in cap. quę in Ecclesiarum, nu. 25. de constit.* Verum est tamen, vt fuit, etiam ab antiquissimis Curialibus obseruatum, quod supradicta potestate vtuntur Summi Pontifices pro eorum modestia, & pietate, non aliter, quàm ex aliqua causa, & perpensis omnibus circumstantijs, de quibus per *text. in cap. magnæ deuotionis, §. & quidem tria, & ibi glos. in verbo, licet, de vot. Host. in sum. de fil. presb. nu. 9* Quod quidem est in praxi maximè notandum, quia aliquando Exequutores gratiarum Apostolicarum non minus indiscretè, quàm imprudenter, coarctant Oratores, ad verificandas causas, quæ in ipsorum Oratorum animo consistunt; quiquè ad illas verificandas minimè tenentur. In multis enim rescriptis, & gratijs Apostolicis, ob rationem supra allatam, apponuntur ista verba, *ex certis rationabilibus causis, animum suum mouentibus.*

Memini in proposito, cuiusdam Vicarij Nicoteren in spiritualibus generalis ad id à Sede Apostolica delegati; qui recusando exequutionem literarum, supradicta verba continentium, petebat ab Oratoribus declarari, & verificari huiusmodi causas. Vnde, re delata ad Vrbem, respondit Cardinalis Arrigonius, tunc Prodatarius Pauli V. quod Oratores non tenebantur supradictas, sic expressas causas verificares; quia, ea, quæ in mente, & animo consistunt

ſiſtunt, ſoli Deo ſunt cognita, qui eſt ſecretorum omnium cognitor, & Iudex; cuius oculis ſunt omnia nuda, & aperta, vt dicit *tex. in cap. Deus Omnipotens, 2. qu. 1.* & ſic animus hominis dicitur inuiſibilis, ac ille directè probari nõ poteſt, *Corn. conſ. 8. nu. 16. vol. 1.* Nec obſtat quod in dictis literis ſit appoſita clauſula, *Te diligenter informes*; quia illa refertur ad impedimentum, quod allegatur, in quo eſt diſpenſandum; non autem ad præmiſſa omnia *id. Sanch. loc. cit.* nam licèt in diſpenſationibus, debeat exprimi cauſa ad diſpenſandum, nihilominus, cum cauſæ fuerint eo modo, quo ſupra dictum eſt, narratæ, nempè *ex certis rationabilibus cauſis*, Papa conceſſit gratiam prout petita fuit; & ſatis expreſſum dicitur, quod ſub iſta generalitate uerborum continetur, *Bart. & DD. in l. 1. ff. de vulg. & pupill. id. Bart & Iaſ. in l. prætor, ff. de nou. oper. nunc. Crauet. conſ. 162. num. 2. Soccin. Sen. conſ. 121. verſ. ſed hic inſurgit lib. 3.* ubi ex hoc dicit in caſu *Auth. ex teſtamento, C. de collat.* ſatis eſſe, id ex verbis generalibus, & mente donantis colligi, licèt non ſit aliàs ſpecialis, aut ſingularis expreſſio, & facit *tex. in l. ex parte, §. inteſtato*, & quod ibi dicit *gloſ. ff. famil. herciſ.*

Et regulariter habemus, quod quotieſcunque in reſcriptis Apoſtolicis adſunt verba, *ex certis rationabilibus cauſis*, licèt videantur eſſe pars gratiæ, & propterea verificandæ, nihilominus deſeruiunt tantum ad explicandum cauſas in animo, & opinione Oratorum exiſtentes, quaſi diceerent, appenſantes, conſiderantes, & cogitantes certas cauſas, *l. cauſa 1. §. cauſa autem, ff. de minor. l. 1. C. ubi pupil. educ. deb. & in proæm. Clem. ubi gloſ. Rebuff. de verb. ſign fol. 932* & nos alibi diximus.

Idem dicendum, ſi Oratores fuerint nobiles, vel de nobili genere procreati, aut principales Oppidi, vel Illuſtres, qui petunt ſecum diſpenſari ſine cauſa, cum dicta narratiua, *ex certis rationabilibus cauſis*, adiecta ſupradicta illorum qualitate.

115 Aduertendum tamen eſt cum *Sanch. d. diſp. 35. nu. 25.* quod ſupradicta qualitas Oratorum, aut exprimitur, merè narrando in principio, *quod ipſi, qui ex honeſtis familijs, aut nobiles, &c.* & tunc non venit verificanda; quia qualitas ipſa non venit tamquam cauſa, ex eo quod ſubiungitur *ex certis rationabilibus cauſis*, & ſic illa diſpenſatio abſque cauſa conceditur.

Aut exprimitur in corpore narratiuæ ſupplicationis diſpẽſationis in Secũdo, & Tertio gradibus cũ cauſa, ꝓpter anguſtiã (nã ſi Oratores velint effugere clauſulam, *Et ſi extra &c.* neceſſaria erit expꝛẽſſio qualitatis Oratorum) per hęc verba, *Cupiunt Oratores prędicti, qui ex honeſtis familijs, ſeu nobiles &c.* quæ ſic poſtmodum in litteris extendi conſueuit, uidelicet, *Quare ijdem N. & N. aſſerentes ſe ex honeſtis familijs, ſeu de nobili genere procreati, ſiuè nobiles exiſtere, nobis humiliter ſupplicari fecerunt* &c. prout *id. Sanch. loc. cit.* docet, dum loquitur iuxta veram intelligentiam iſtius clauſulæ vtroquè modo appoſitæ; & tunc, quia qnalitas ipſa apponitur per modum conditionis, venit verificanda; ex eo quod ſatis cõſtat, ꝙ ſecundo modo explicatur inter alias cauſas, cum quibus petitur diſpenſatio: & ſic intelligitur, & practicatur quoties Dataria in aliquibus ſupplicationibus matrimonialibus, in quibus iam cauſa fuerit expreſſa, petit præterea exprimi Oratorum qualitatem.

Alia inſuper qualitas, de more Curiæ, cauſæ principali allegatæ adijci ſolet, nimirùm, cum petitur ſimilis diſpenſatio pro Oratoribus de genere maurorum; tunc etiam, ita qualitas ipſa in ſupplicatione exprimitur, videlicet, *Cupiunt Oratores præfati, qui de genere Maurorum, nouiter ad fidem Catholicam conuerſorum exiſtunt &c.* Et cum iſta praxis non ſit plenè ab omnibus cognita, optimi Exequutoris partes erũt mandare qualitatem iſtam, tanquam cauſam appoſitã, vnà cum alijs cauſis, in literis expreſſis, verificari.

Vnde malè ſeruatur in praxi, ſicut quotidiè videmus, quod pro verificatione narratorum, parum curatur de verificauda ipſa qualitate, ſecundo modo in literis expreſſa; poſſet enim dubitari de validitate talis diſpenſationis, prout etiã audiui à peritiſſimis Romanę Curiæ practicis, ac primarijs Aduocatis.

Satis enim hic patet, Exequutorem non modò agere contra formam reſcripti, verùm etiam contra mentem Papæ, ſic diſpenſantis, qui omninò petit huius qualitatis expreſſionem, illiuſquè verificationem in caſibus ſuis. Pro cuius praxis corroboratione vidi aliàs inter quædam notabilia Bernardini Paulini, qui fuerat Datarius Clementis VIII. ſic adnotatum, *Vbi in diſpenſationibus matrimonialibus, vltra cauſam principalem expreſſam, additur qualitas Oratorum, voluit Sanctiſſimus D.N. illam aquè cum ipſa cauſa principali coram Delegato verificari* Quamuis non

me lateat, etiam ante eiusdem Clementis Pontificatum, fuisse ita obseruatum. Huius autem rei rationem non vnicam tantùm afferre possem, sed tamen potius dicere libet, Quod Principi placuit, legis habet vigorem, *§. sed & quod Principi placuit, in Inst. de iur. nat. gent. & ciui.* & exinde hic insurrexit iste stylus, q incócussè seruatur, & pro lege habendus, *cap. quam graui, de crim. fals. cap. porrecta, de confir. vt. vel inut.* Vnde, meo tempore per D. Baptistam de Segnis, Maioris Præsidentiæ in Cancellaria Apostolica Abbreuiatoré, fuit reiecta in Parco, quędam bulla similis dispensationis, ob dictæ qualitatis non expressionem.

Quo fit, vt cum ad ipsum Exequutorem spectet integram sibi præsentati rescripti formam seruare, perperam ad
116 Vicarij Episcopi munus quempiam assumi contingat, qui si tam istorum, quã cœterorum Romanæ Curiæ rescriptorum, eorundemque decretorum, & clausularum, vim, effectum, & efficaciam, illorumque praxim, prout decet, minimè callet, mediocrem saltem eorundem cognitionem habeat. Quæ quidem omnia, inter cœtera, hac nostra tempestate, in hac Curia Archiepiscopali non vulgariter præ se fert Perillustris, & Reuerendissimus D.
117 Alexander Lucianus Romanus V. I. D. Eminentissimi D. Francisci Cardinalis Boncompagni Archiepiscopi Neapolitani Vicarius Generalis, qui præter generis, nobilitaté ingenij perspicacitate, eximia doctrina, iustitiæ zelo, integritate, singularique probitate, nimium pollet; & à teneris annis, longo vsu, & exercitatione ipsius Romanæ Curiæ ex grauioribus etiam sibi credita negotia, ita strenuè fideliterquè gessit, vt tanti huius Vicariatus pondus, ipsum, omnium oculis satis conspicuum reddat.

Et quoad priorem expressionem huiusmodi qualitatis, sciendum est, quod nunquam conceditur dispensatio sine causa (vbi ita concedi consueuit) absque dicta expressione qualitatis; nec tamen illam coram Exequutore verificari oportet; isto enim casu qualitas ista profectò non venit tanquam causa ad dispensandum, vt etiam testatur *id. Sanch.* loco infra citando, sed tantùm per modum præfationis. Exemplum, in prouisionibus beneficiorum, in quarum litteris in forma gratiosa, sic Papa exorditur, videlicet, *Vita ac morum honestas &c. nos inducunt ad gratiam liberales*; & tamen, neque ipsa morum honestas, neque alia in ipso exordio apposita, tenetur prouisus verificare; ex quo non asseruntur ab ipso prouiso, sed tantùm à Papa, qui huiusmodi honestatem in omnibus præsupponit: nec ad id refertur clausula illa, *Te de præmissis diligenter informes*, sed tantum ad allegata impedimenta, teste *eod. Sanch. d. disp. 35. nu. 24.*

Quo verò ad qualitaté, secúdo modo expressam, illa omninò probanda venit, quoad eos prçsertim, qui ex honestis
118 familijs se asserunt existere: debent enim hoc plenè probare, iuxta *tex. in l. omnis, de his, qui ven. ætat. impetr.* ibi, *sed etiam testibus idoneis aduocatis, morum suorum instituta, probitatemque animi, & testimonium vitæ honestioris edoceant*; sicut etiã de alijs qualitatibus dicendum est, *& Isidor. lib. 1. thymol.* ait, quod honestus dicitur ille, qui nihil habet turpitudinis: & sic sufficit probari Oratores, honestè viuere; eorumquè familiam, nullo turpitudinis vitio laborare, & sic in praxi seruari posse videtur.

Quo verò ad illos Oratores, qui se
119 simpliciter nobiles asserunt, pro illorum nobilitate probanda, sufficit, illos nobiliter viuere; ac propterea ab his abstinere, quæ populares facere consueuerunt; eaque exercere, quæ ad statum nobilium spectant, *Rebuff. super concord. in rubr. de collat. fol. mihi 38.* vbi subdit, quod propterea Aegyptii, Græci, Scythæ, Persæ, & Lydi omnes, qui artificio incumbunt, pro ignobilibus habebantur. Vnde non requiritur in hoc casu, quod nobilitas, sit ex antiqua progenie, sed tantùm sufficit, quod nobiliter viuant; quãuis de iure, laudabilior sit antiqua nobilitas; ad *tex. in l. tam dementis. C. de Episcop. aud.*

Conceditur etiam aliquando dispensatio pro Oratoribus de nobili genere procreatis; & tunc non sufficit, eos probare se tantùm nobiles esse; quia nobiliter viuunt; sed debent testes deponere super nobilitate patris, & matris; quæ quidem probatio, nisi fieri possit per testes, saltem fiat per instrumentum seu priuilegium; quia parem vim habent probationes instrumentorum, & testium, *tex. in l. in exercendis, C. de fid. instrum.* quod si per testes, meliùs, & congruentiùs potest fieri, per conciues, quàm per alios fiat, *l. cum Laneonis, §. asinam, ff. de fid. instr.* cum vicinus melius præsumatur scire

scire facta vicini, *cap. quoddam. de praesump. cap. per tuas, de probat.* Et quoad hoc ait *Sanch. d. lib. 8. disp. 19. nu. 6.* quod plus est dicere, Oratores esse de nobili generè procreatos, quàm esse nobiles.

120 Verùm quia nobilium, duo sunt genera, vnum nobilium genere, alterum nobilium honoribus, vel diuitijs, vt optimè distinguit *tex. in l. nobiliores. C. de commer. & mercat.* propterea vnum pro alio accipi nō potest, quādo ipsa dispēsatio fundatur etiam super expressione nobilitatis; sicut etiam docet praxis, similiter dicendum, quod quando ipsa dispensatio petitur pro Illustribus personis, vt frequenter accidit, de illis tantùm intelligitur, quorum genus splendet iurisdictione, & imperio, vt sunt Duces, Comites &c. vt per *Barbat. cons. 57. nu. 6.*

Aliquando conceduntur huiusmodi dispensationes, cum assertione, quod Oratores, sunt principales, vel ex principali-
121 bus populi; & tunc sufficit probare eos esse viros potentes, & valdè diuites, sicut in praxi seruatur, prout *id. Sanch.* testatur
122 *d. nu. 6.* vbi subdit, ita vidisse litteras, in forma *Perinde valere* concessas à Sixto V. anno 1587. in quibus dicebatur, quosdam esse nobiles, cùm tamen tales non essent; & ad impetrandas dictas litteras *Perinde valere*, narratum fuit Pontifici eos esse ex principalioribus populi, & iussit admitti, si ex principalioribus populi essent, quamuis non nobiles.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonialis dispensatio, cum copula scienter de contrahendo, quomodo detur.*
2 *Scandali vitandi gratia, receditur à iure communi.*
3 *Scandalorum causa ad dispensandum, habet locum tàm in matrimonio contrahendo, quàm contracto.*
4 *Matrimonialis dispensatio, cum causa de scienter contracto, quomodo detur.*
5 *Et quomodo, cum causa, de ignoranter contracto, quando Oratores, detecto impedimento, abstinuerunt à copula.*
6 *Et quomodo, quando persliterunt in ipsa copula.*
7 *Et quomodo propter infamiam, non tamen sequuta copula carnali.*
8 *Haec tamen causa affinis est illi, cum copula scienter.*
9 *Osculum tantùm non praebet iustam causam dispensandi cum consanguineis ad contrahendum.*
10 *Dictum Pisistrati Atheniensis tyranni, circa osculum mulieris.*
11 *Os, violento osculo delibatum, turpitudinem non agnoscit.*
12 *Dispensatio matrimonialis, cum causa, pro Oratrice patre orbata, rarò datur.*
13 *Et tamen, qua ratione quandoq; detur.*
14 *Causa dispensationum matrimonialium fuerunt discussa in Congreg. Concil.*
15 *Causa, vt sit iusta, quibus requisitis constare debet.*
16 *Papa, est omnia, & super omnia.*
17 *Causae quomodo admittantur in dispensationibus matrimonialibus.*
18 *Nobilitas sola non sufficit pro causa ad dispensandum super impedimento matrimonij.*
19 *Sufficit tamen in conferendis beneficijs.*
20 *Causa, quando aliquae non sufficiunt, multae aggregatae prosunt.*
21 *Singula, quae non prosunt simul collecta iuuant.*
22 *Dispensationes in Secundo gradu, quàm expressionem requirant.*
23 *Et quid in Primo, & Secundo affinitatis ex actu fornicario.*
24 *Et quid in Primo, & Tertio gradibus.*
25 *Dispensationi matrimoniali super impedimento ex actu fornicario, quaenam clausula adijciatur, si mulier primò cognita, viuit.*
26 *Et quid, per Sacram Poenitentiariam super impedimento occulto.*
27 *Et quid, quando vir, et vxor sciunt impedimentum.*

Praxis Causarum Dispensationum matrimonialium cum copula.

CAP. III.

Hactenus de causis dispensationum matrimonialium cum causa, sine copula carnali egimus: nunc verò, quia humanae fragilitatis impulsu, Oratores ipsos, vires superare nimimè posse

posse sæpè conspicitur;proindequè,vbi ipsa copula interuenerit,tùm,ne salubri animarum remedio,ipsi remaneant destituti, tùm, vt Oratricis infamiæ, paterna succuratur charitate;quæ ob id se innnpram, etiam remansuram uerisimiliter timet: ubi tamen nulla fraus,ut nimirùm, ea carnalis cognitio pro faciliori dispensatione, consultò inter eos minimè noscatur intercessisse:ad euitanda scandala, quæ inde oriri possent, cum illa,iustam præbeant dispensandi causam, ut infra dicemus; Summus Pontifex Oratoribus ipsis nunquàm renuit remedijs consulere opportunis: quapropter superiorem ordinem prosequuturi, similium causarum formulas subijciemus,ut sequitur,uidelicet.

Vigesima secunda causa,Cum copula scienter,de contrahendo.

1 *Quod ipsis aliàs scientibus,se Tertio Consanguinitatis gradu inuicem esse coniunctos, Orator prędictus, non quidem peccandi data opera, vt crimine admisso, hæc causa foret S.V.& Sedem Apostolicam, ad misericordiam,& gratiam erga ipsos faciliores reddendi,sed solum vesana libidine victus, Oratricem cognouit.Cum autem,Pater Sancte,nisi matrimonium inter dictos Oratores contrahatur, dicta mulier diffamata, & innupta remaneret,grauiaquè exinde scandala possent verisimiliter exoriri.Cupiunt,&c.*

2 Quare, gratia vitandi scandala receditur à dispositione iuris communis; *cap.2. de nou.oper.nunc.* & multa prohibita conceduntur, *Paris.cons.68.n.23a, vol.4.* Quę quidem scandala euenire possunt ex pluribus causis, nempè quoties timentur inimicitiæ, & iurgia; vel quoties timetur fornicationis periculum,ratione iuuentutis contrahentiũ, *Pelin.cons.24.n.19.vers. vnde considerandum est*; Quod profectò vendicat sibi locum, tàm in matrimonio 3 contrahendo, vt hic,quàm in iam contracto, *Sanch. lib.8. disp.19.nu.10.* & prout suo loco dicemus,in illo.n.militat hæc eadem ratio, quæ in scienter de contrahendo; nam in vtroque casu conceditur dispensatio ad euitanda scandala, videlicet de contrahendo, nisi matrimonium contrahatur; de contracto verò, si diuortium fieret.

Vigesimatertia causa,De scienter contracto.

4 *Quod ipsi aliàs scientes se Tertio Consanguinitatis gradu inuicem esse coniunctos, non quidem peccandi data opera, &c. matrimonium inter se, per verba de præsenti, clandestinè, & de facto contraxerunt,ac carnali copula consummarunt. Cum autem, &c. & si diuortium inter eos fieret,grauia exinde scandala possent verisimiliter exoriri,&c.*

Vigesimaquarta causa, De ignoranter contracto, quando Oratores detecto impedimento, abstinuerunt à copula.

5 *Quod ipsi aliàs ignoranter aliquod impedimentum inter eos existere, quominus possent inuicem matrimonialiter copulari, matrimonium inter se, per verba de præsenti, publicè, factis proclamationibus in eorum Parochiali Ecclesia, iuxtà formam Concilij Tridentini,nulloquè detecto,nequè denunciato impedimento, contraxerunt, illudque in facie Ecclesiæ solemnizarunt,& carnali copula consummarunt. Postmodum verò,ad eorum peruenit notitiam,eos Tertio, & Quarto à communi stipite prouenientibus,Consanguinitatis gradibus inuicem esse coniunctos;propter quod à carnali copula huiusmodi abstinuerunt. Cum autem,Pater Sancte, Oratores prædicti in huiusmodi matrimonio remanere non possint,absque Sedis Apostolicæ dispensatione;& si diuortium inter eos fieret,grauia exinde scandala possent verisimiliter exoriri.Supplicant,&c.*

Vigesima

Vigesimaquinta causa, De ignoranter contracto, quando Oratores, detecto impedimento, perseuerarunt in copula.

6 *Quod ipsi aliàs ignorantes aliquod impedimentum inter eos existere, &c. vel supra matrimonium inter se, &c. & carnali copula consummarunt, Postmodum verò, &c. esse coniunctos, & nihilominus in eadem carnali copula perstiterunt, Cum autem, &c. & si diuortium fieret, &c.*

Vigesimasexta causa, Propter infamiam, sine copula.

7 *Quod ipsi aliàs scientes se Quarto consanguinitatis gradu inuicem esse coniunctos, non quidem peccandi data opera &c. reddendi, insimul conuersati, sequè (*si oscula interuenerint*) deosculati sunt; carnali tamen copula inter eos minimè subsequuta: Et nihilominus orta est suspicio, licèt falsa, quod ipsi Oratores se carnaliter cognouerint. Cum autem, Pater Sancte, præmissa publica existant, & nisi matrimonium inter eos contrahatur, dicta Oratrix grauiter diffamata, & innupta &c.*

Hæc causa, quoad inducendam dispen-
8 sationem, est affinis, & similis supradictæ
causæ, cum copula scienter; & nouiter est
addita per Datariam, clausula supradicta,
Non quidem peccandi data opera &c. quia
fraus, & malitia, quæ possunt interuenire,
vbi copula sequuta est, ad effectum redde-
di faciliorem Pontificem ad dispensandũ,
de facili etiam possent interuenire, vbi
Oratores, ad eundem finem fuissent insi-
mul conuersati.

Nec omittam, quod circa osculum su-
pradictum, nonnulli huius praxis ignari,
tenent ex eo solummodò oriri hanc infa-
miam, quæ pro causa sufficiat ad dispen-
sandum: id autem valde est ab ipsa praxi
alienum: nam, aut mulier à suo consangui-
neo deosculatur causa amoris, & coniun-
9 ctionis sanguinis, & tunc nullum inde ori-
tur malum, cui obuiandum erit per dispẽ-
sationem ad contrahendum; imo hoc ca-
su potius adhærendum est dicto Pisistrati
Atheniensis tyranni, qui cum adolescens
quidam, amore captus, eius filiam oscula-
tus esset, vxori hortanti, vt ab eo capitale
supplicium sumeretur, respondit; *Si eos, qui*
10 *nos amant, interficiamus, quid his faciemus,*
quibus odio sumus? ex *Menoch. de arbitr.*
casu 287. relato per Baiard. ad Iul. Clar. qu.
83. nu. 30. Vndè, cum nulla inde possit
oriri infamia, cessat causa dispensationis
ad contrahendum. Aut vir ipse deoscula-
tur mulierem inuitam, & per vim, ob sin-
gularem tamen amoris affectum, quem
tantummodò, vt plurimùm erga il-
lius bona, & opulentam dotem, gerit,
vt facilius eam, eiusquè parentes inducat
ad secum contrahẽdum; & tunc, cum ipsa
id ægreferat, nec aliquo modo consentiat;
illæsa profectò remanet illius fama, & sic,
neque ex eo insurgit causa ad dispensan-
dum, Vnde, si licèt poetas allegare, vt *in*
cap. forus, §. iurgium, de verb. sign. vbi alle-
gatur Vergilius, ibi, *Limes erat positus, li-*
tem, vt discerneret agnos, & Bart. cons. 1.
crim. nu. 5. allegat eundem Vergilium, ibi
Nescio quis teneros oculos mihi fascinat
agnos; nec, etiam nos pudeat tragicomi-
cum illud ad rem nostram allegare, dicen-
11 tem, quod Os violento osculo delibatum,
turpitudinem non agnoscit.

Quare, nisi supradicta suspicio quam-
12 uis falsa, carnalis cognitionis, interuene-
rit, per solum osculum, non datur dispen-
satio, & insuper omnino talis, per quam
mulier inde grauiter diffamata, ac innup-
ta remanerèt. Vndè neque perperam ad-
ditur hodie illa dictio, *grauiter*; ex quo
antea, etiam sicut hodie, stante aliquali
infamia, nihilominus, si mulier dotem
habeat opulentam, non ita facilè illius
connubium à viro recusatur: quod si ad
hoc data opera se carnaliter cognouerint,
efficiuntur indigni dispensatione, & pu-
nientur, prout suo loco dicetur.

Alia insuper adest causa, nempè, pro
Oratrice patre orbata; quam inter cœ-
teras causas numerare non placuit; cum
13 nunquam, aut raro sola admittatur; sed
tantùm alijs aggregata in casu proximio-
ris gradus, & tunc ea ratione admitti-
tur, quia cum fuerit orbata parentibus,
vel saltem patre, orphana dicitur; eo-
què magis si ipsa, plures habeat filios ex
alio matrimonio, *Sanch. lib. 8. disp. 19. nu.*
34. Subdens ibi, quod valde confert filijs,
vt vitricus, vel nouerca sint eorum con-
sanguinei, vt sic, non instar vitrici, vel
noue-

si Oratores fuerint in Primo affinitatis, concipietur narratiua hoc modo videlicet, *Quod ipsi aliàs scientibus se Primo affinitatis gradu inuicem attinere, & ex eo prouenienti, quod aliàs dictus Orator præfata Oratricis matrem adhuc superstitem* (si fortè illa viuat) *carnaliter cognouit, ipse Orator non quidem peccandi data opera &c.*

Pari modo erit hæc prouenientia ex-
24 primenda, si Oratores fuerint coniuncti in Primo, & Tertio, puta, si Orator fuerit patruus magnus Oratricis; & sic in Primo, & Secundo, vt dictum est, veluti, quod Orator sit patruus, vel auunculus magnus ipsius Oratricis, & si fuerint in duplicibus Primo, & Secundo, pariter explicanda erit huiusmodi prouenientia, prout est, nempè, *Quod ipsi alias scientes Duplicibus Primo, & Secundo consanguinitatis gradibus, à communibus stipitibus, & ex eo prouenientibus, quia Orator est patruus, & auunculus dictæ Oratricis, inuitcem esse coniunctos &c.* si enim è conuerso ipsa Oratrix esset amita, vel matertera magna Oratoris, tunc, aut non conceditur dispensatio, aut rarò conceditur, ob quandam reuerentiam erga maiores.

Sed hic est benè aduertendum, quod super affinitate ex actu fornicario, non sine maxima difficultate datur dispensatio, si mulier primò cognita viuat; Quod etiam intelligas, si quis cognouerit filiam, & deinde voluerit contrahere cum illius matre; quod si forte detur, additur
25 clausula, *Et postquam dictus Orator omnem occasionem recidiuæ conuersationis cum prædicta Oratricis genitrice* (vel è contra) *abstulerit*, Iniunctoquè prius eisdem Oratoribus sub grauissimis pœnis, ne in loco, seù oppido, in quo ipsius Oratricis genitricem, vel filiam pro tempore morari contigerit, habitent; quodquè si præcepto huiusmodi non paruerint, desuper conficiendæ litteræ, illis quoad forum conscientiæ nullatenus suffragentur.

Quo casu in hac Curia Archiepiscopali vigore supradicti decreti, iniungi Oratoribus consueuit, ne sub carceris per annum, alijsque grauissimis pœnis, arbitrio eiusdem Curiæ, sic habitent, vt supra dictum est.

Hæc autem quoad dispensationes pro vtroque foro. In foro autem conscientiæ, cum impedimentum fuerit occultum, additur tantummodo clausula supradicta, nempè, *sublata occasione recidiuæ conuersationis*.

Est præterea notandum, quod si petatur per Officium Sacræ Pœnitentiariæ; dispensatio super impedimento, videlicet Primi affinitatis ex actu fornicario, ex eo prouenientis, quia forte Orator contraxit matrimonium cum muliere, cuius sororem, aut matrem prius carnaliter cognouerat, committitur Confessario, per
26 Oratorem eligendo, quatenus eum absoluat, iniuncta inde ei pro tam enormis libidinis excessu, graui pœnitentia salutari, ac confessione Sacramentali peccatorum suorum, singulis scilicet mensibus, vt minimum, semel, vel quoties eidem Confessori videbitur, & dummodo impedimentum occultum sit, & separatio inter Oratorem, & dictam mulierem fieri non possit absque scandalo, & ex cohabitatione de incontinentia probabiliter timendum esset, eidem Confessori visum fuerit; dictaque muliere, de nullitate prioris consensus certiorata, sed ita cautè, vt Oratoris delictum nusquam detegatur, matrimonium cum eadem, & vterque inter se de nouo secretè &c. licitè contrahere valeant, dispenset.

27 Cum verò contingit, virum, & mulierem sciuisse impedimentum, additur etiã, vt debeant ambo de nullitate prioris consensus certiorari, imponiturque eis grauis, & diuturna pœnitentia salutaris: quia cum insimul sciant impedimentum, possunt etiam insimul pænitere, quod forte non ita commodè posset vnus tantùm, absque periculo detegendi crimen alteri coniugi, ignoranti huiusmodi impedimentum. Et idem erit, si Oratores sciuissent impedimentum post contractum matrimonium.

SVMMARIVM.

1 *Dispensationes matrimoniales, quonam modo petantur, & concedantur.*

2 *Motus proprij Pij V. tenor, super veritate exprimenda in dispensationibus matrimonialibus.*

3 *Supplicationes matrimoniales, cui reuidendæ porrigantur*

4 *Ferdinandus Beger laudatur, eiusque filius successor.*

5 *Officium Minoris gratiæ, cur sic appellatum.*

6 *Cõstitutionis Pij V. super ordinatione noui status Sacræ Pænitẽtiaræ, tenor.*

7 *Formula supplicationis dispensationis matrimonialis cum causa.*
8 *Eiusdemque dispensationis litterarum formula.*
9 *Dispensationum matrimonialium litterę, multifariam expediuntur.*
10 *Dispensationes, Ordinario impetrantium committendas.*
11 *Non autem Vicario Capitulari, & quare.*
12 *Vicarij Episcoporum vltra montes, vocantur Officiales.*
13 *Nihil tamen differunt à Vicarijs.*
14 *Sede Episcopali vacante, dispensationes diriguntur Ordinario viciniori.*
15 *Et sub qua forma.*
16 *Episcopo grauiter ægrotante, commissio fit viciniori Episcopo, & quare.*
17 *Et eidem viciniori committuntur litterę dispensationis, si Oratores sint Nullius Diœcesis.*
18 *Ordinarius vicinior, quis dicatur.*
19 *Et attenditur quasi possessio huius vicinitatis ad exequendas litteras Apostolicas.*
20 *Vicinitatis mensura, quando attendatur.*
21 *Dieta legalis, quomodo computetur.*
22 *Commissione facta Vicario, viuente Episcopo, mortuo tamen ante litterarum præsentationem, quid agendum.*
23 *Mutationis iudicis formula super dispensatione matrimoniali.*
24 *Mutatio iudicis datur ob impossibilitatem primi exequutoris.*
25 *Et generaliter super quibuscunque rescriptis.*
26 *Iudex nouus datus in dispensatione matrimoniali, quomodo procedat ad exequutionem litterarum ipsius dispensationis.*
27 *Iudex prior, qui ad exequutionem litterarum procedere recusauit, quomodo per nouum iudicem requirendus.*
28 *Recusatio, & appellatio à pari procedunt.*
29 *Requisitio debet fieri cum scriptura, non autem in voce.*
30 *Iudex, in locum alterius iudicis suspecti, quomodo dandus tempore impetrationis principalis rescripti.*
31 *Iudicis, & partis officio fungi, inconueniens est.*
32 *Suspecto allegato Episcopo, an post illius obitum, sit etiam suspectus eius successor.*
33 *Episcopus, in causa sua Ecclesiæ quando possit esse iudex.*
34 *Iudex, quomodo detur per signaturam iustitia in locum alterius iudicis suspecti.*
35 *Iudex in commissione petitus ad lites in Curia, rarò conceditur, et quid quādo partes super eo discordant.*
36 *Delegatio facta Vicario Episcopi, an, & quando transeat in successorem.*
37 *Litteræ dispensationis, non diriguntur Episcopo, & Vicario simul.*
38 *Commissio facta Vicario, non potest per Episcopum expediri.*
39 *Iurisdictio nondum competens, non potest committi.*
40 *Delegatio facta Vicario, non censetur facta Episcopo.*
41 *Quod exemplificatur, vt hic.*
42 *Iurisdictio delegata, est odiosa, & restringenda.*
43 *Ac propterea non prorogatur ad personas non expressas.*
44 *Vicario creato in Episcopum eiusdem Diœcesis, cessat commissio respectu eius personæ.*
45 *Vicario Episcopi confirmati, nondum consecrati, diriguntur litteræ dispensationis.*
46 *Vicarijs duobus in Diœcesi existentibus, cui censeatur facta commissio, & num. 49.*
47 *Vicarius retinet iurisdictionem, etiam Episcopo censuris innodato.*
48 *Causa delegata exequutio, non suspenditur, Episcopo excommunicato existente.*
50 *Subreptio, & obreptio, etiam non dolose vitiant gratiam.*
51 *Qualitas, de iure exprimenda, si non exprimatur, vitiat gratiam.*

Su-

52 *Subreptio in beneficialibus vitiat, etiã ex simplicitate.*
53 *Falsitas præsumitur expressa cum dolo, & quare.*
54 *Subreptio, & obreptio in quo differant.*
55 *Vicarius, pronuntiando litteras esse subreptitias, functus est officio suo.*
56 *Delegatus, semel iudicando, licèt nulliter, functus est officio suo.*
57 *Vicarijs habẽtium iurisdictionem quasi Episcopalem, non committuntur litterarum exequutiones.*
58 *Sed tantùm ipsis Prælatis inferioribus.*
59 *Episcopatus, est culmen Dignitatum secularium.*
60 *Commissio dispensationis Prælato inferiori, quomodo petenda.*
61 *Prælati inferiores, quibus committuntur dispensationes, qui sint.*
62 *Abbatis Montis Casinen. Vicario, committuntur dispensationes, & alia rescripta.*
63 *Prælatis non habentibus particulare territorium, non committuntur dispensationes, & quare.*
64 *Nec carentibus iurisdictione.*
65 *Hospitalis Incurabilium Neapolis Corrector vtitur insignijs Episcopalibus, & vbi.*
66 *Vicarij Apostolici exequuntur litteras Apostolicas.*
67 *Vicariatus Apostolici formula proponitur.*
68 *Dispensationes pro foro conscientiæ tantùm, diriguntur cuicunque Confessario.*
69 *Et qualis debeat esse talis Confessarius.*
70 *Ministri Generales Religionum exequuntur litteras Sacræ Pœnitentiariæ, licèt non sint Doctores.*
71 *Et sub qua formula id eis indulgetur.*
72 *Litteris Sacræ Pœnitentiariæ vni Confessario præsentatis, an possit postmodum alius adiri pro earundem exequutione.*
73 *Resoluitur affirmatiuè, & respondetur ad contraria.*

Praxis impetrationis, & commissionis earundem Dispensationum.

CAP. IV.

IAm verò ex his, quæ, quoad causas, cum quibus impetrantur huiusmodi dispensationes, dicta sunt, ad illarum praxim deuenientes, videbimus, quonam modo illæ petantur, & con-
1 cedantur, Verùm illud omnes præmonitos velim, quod licèt Romana Curia semper floruerit, sicut floret in præsentiarum viris non tantùm bonitati, sed etiam sanctitati studẽtibus; nunquam tamen defuerunt, qui Dei timore postposito, cum vacent eiusdem Curiæ negotijs, non solum importunè à Principe non concedenda petunt, verùm, etiam in ipsis negotijs sibi propositis, cum ob defectum causæ, non possint dispensationes obtinere; causas ipsas, siuè veras, siuè falsas, partibus suggerere non expauescunt; ne fortè amittant emolumentum, quod ex eis essent consequuturi; quod præcipuè compertum est in dispẽsationibus matrimonialibus: vt.n. dixit *Pius Secundus in Opusculo de n bribus Germanorum. fol. 1045 in Romana Curia, quam regunt homines, non omnia esse nitida, & plurima fieri digna correctione*; Vnde, nõ abs re visum fuit hic, tanquam speculum ipsis Curialibus, siuè Officialibus, siuè Sollicitatoribus præponere Motum proprium *Pij Quinti*, super expressione veritatis in dispensationibus supradictis, editum: quanti enim ponderis sit, vnam causam pro alia, ac falsam pro vera exprimere, satis vir timoratæ conscientiæ deprehendet; cum ex hoc animarum iacturæ hominum, non per tramites rationis, & veritatis ambulantium, in immensum oriantur. Cuius quidem Motus proprij tenor talis est.

PIVS PAPA V.

2 *Motu proprio &c. Cũ sicut accepimus nonnulli, suæ conscientiæ prodigi, ac propriæ salutis immemores, vt facilius à nobis, & Sede Apostolica dispensationes matrimoniales, & alias gratias, & concessiones obtineant, gradus consanguinitatis, vel affinitatis aut cognationis spiritualis, ac scientiam illorum aliter, quàm eis à principio ab ipsis partibus significatum, vel narratum fuerit, exponunt, & si matrimonia huiusmodi adhuc contracta non fuerint, pro contractis narrant, ac aliàs diuersimodè veram facti speciem, tam in ipsis dispensationibus matrimonialibus, quam pro alijs quibuscunque gratijs, & concessionibus obtinendis immutent, ac propterea, cum non solum in impetrationibus huiusmodi falsitas narretur, verùm etiam in partibus plerumquè pro verificatione gratiarum huiusmodi, veritas immutetur, & falsitas committatur: Nos igitur huiusmodi abusibus, & erroribus obuiare cupientes, Motu proprio, &c. omnes, & singulos procuratores, tam officij sacræ pœnitentiariæ, seù contradictarum, quàm alios quoscunque sollicitatores, & scriptores, quos copistas vocant, qui veritatem facti à narratione, quam ab ipsis partibus habuerunt, quod substantialia, & qualitates necessariò exprimendas, diuersam faciunt, seù quoquomodo inuertunt, aut immutant, deprauantur, & per subreptionem, & obreptionem gratias à nobis extorquent, pœnam falsi incurrere, & ea puniri omnino debere decernimus, & declaramus. Mandantes propterea almæ vrbis Gubernatori, Cameræ Apostolicę Auditori, & Vicario, quatenus in præmissis reos, & culpabiles repertos, pæna falsi, vt præmittitur puniant, cum potestate citandi, etiam per edictum, constito summarie de non tuto accessu, aliaque dicendi, & faciendi in præmissis necessaria, seu quomdolibet opportuna. Non obstantibus præmissis, constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, cęterisque contrarijs nequaquam obstantibus, irritum quoque, & inane, &c. dicique, &c. iudicari, & diffiniri debere, sublata, &c. decernentibus. Et quod præsentis motus proprij, & absque data, & registratura, sola signatura sufficiat, & vbique fidem faciat in iudicio, & extra, regula contraria non obstante, eiusque transumptis, manu alicuius notarij publici subscriptis, & sigillo alicuius personę in dignitate Ecclesiastica constitutę munitis, eadem prorsus fides adhibeatur, quę præsentibus adhiberetur, si forent exhibita, vel ostensę, quodque Camerę, & Cancellarię Apostolicę, ac audientię causarum Palatij Apostolici valuis, & in acie Campi Florę dimissis inibi copijs affixis, omnes ita afficiant, & arctent, ac si illis personaliter intimatę fuissent.*

Placet Motu proprio M.

Pro impetrandis igitur literis dispensationis matrimonialis, ita se habet praxis, vt conficiēda sit super ea supplicatio, Pontifici, siuè eius Officialibus porrigenda, sicut aliàs diximus de cœteris dispensationibus, alijsquè gratijs, quibus licèt plures numero præsint, in matrimonialibus tamen vnicus est Officialis, qui supplicationes huiusmodi videt, & reuidet: 3 quibus præerat pridem bo. mem. Ferdinandus Beger nobilis Romanus, qui ob 4 eximiam doctrinam, necnon fidei, & iustitiæ zelum, integritatem, consilij maturitatem, singularemquè probitatem, cœterasquè virtutes, quibus clarere dignoscebatur, ab exordio Pontificatus fælicis recordationis Clementis Papæ Octaui, ipsis supplicationibus, non tantum matrimonialium, verum etiam Contradictarum, ingenti hominum laude, iugiter præfuit: ob cuius quidem tanti viri merita, eius filium Ioanem Vincentium Beger, vix ætatis suæ anno decimoseptimo expleto, S.D.N. Vrbanus Papa VIII. in demortui patris locum subrogauit, qui licèt ætate iuuenis, sui tamen genitoris imaginem præ se ferens, non minori admiratione, quàm laude, demandatum id sibi munus noscitur exercere.

Quia verò maior pars dispensationum matrimonialium, prius trãsibat per Officium Pœnitentiariæ, & sub nomine Maioris Pœnitentiarij, sciendum est, quod postmodum Officiũ huiusmodi per fel. recor. Pium Papam Quintum, sua Constitutione, translatum fuit in Cancellariam Apo- 5 stolicam, illarumque Officiales, non amplius Pœnitentiariæ, sed Minoris Gratiæ appel-

appellari voluit. Cumquè Constitutio hæc multas partes contineat, concernentes nō modò statum eorundem Officialium, verùm etiam modum, & normam litteras prædictarum dispensationum expediendi, non ab re visum fuit illius tenorem pariter pro ipsorum Curialium commoditate hic inserere, & talis est videlicet.

6 *Pius Episcopus seruus seruorum Dei, Ad perpetuam rei memoriam. In earum rerū commutatione, quam magis suadentibus causis facere compellimur, hoc quoque à nobis sedulo curandum est, ille ministrorum numerus, qui nouo ordine composito vno in loco vsui esse desiit, in alium magis conuenientem commoditatis rationibus elocetur. Cum igitur in generali reformatione officij nostri Pænitentiariæ, & quam nuper edidimus, inter alia multa, duo officia Correctorum, itemque functiones, & exercitia omnium & singulorum Scriptorum, qui vigintiseptem, & Procuratorum literarum dictæ Pænitentiariæ, qui viginti quatuor sunt, in Prædicto Pænitentiariæ officio de Apostolica potestatis plenitudine extinxerimus, & aboleuerimus, ac eorundem Scriptorum, & Procuratorum, qui tunc literarum Pænitentiariæ erant, rationem aliorsum habituri, eos omnes ab ipso Pænitentiariæ officio subduxerimus; quemadmodum literis nostris desuper confectis plenius continetur: Nos dictis officijs Scriptorum, & procuratorum, eorumque collegijs nouum statum inducere, & quantum in nobis est, singulorum ea obtinentium indemnitati consulere volentes, De simili potestatis plenitudine omnia, & singula officia, & loca Scriptorum, & Procuratorum prædictorum, ipsorumque personas, & collegia (nouo nomine, & titulo vtriusque indito, ac libera concessione, & omnimoda alia dispositione octo officiorum huiusmodi Procuratorum maiori Pænitentiario eodem quo antea iure perpetuo remanente) ad Cancellariā Apostolicā trāsferimus, & cum ea perpetuo coniungimus, ita vt quondā Scriptores literarū Pænitentiariæ dehinc Scriptores literarū apostolicarū minoris gratiæ alij verò Procuratores literarū earundē appellētur, & inscribantur. Quibus concedimus, & assignamus mensā, seu bancū vtrisq; cōmune, in eadē Cācellaria post milites Sanctorū Petri, et Pauli, aut alio ibi loco à dilecto filio nostro S.R.E. Vicecancellario constituendo, ad quod literæ omnes hoc dehinc officio literarū minoris gratiæ expediēdæ, in primis deferantur. Statuentes, vt materiæ, quæ in dicto Pænitentiariæ officio proximis, ante dictā reformationē temporibus, communiter habebantur, & ex ordinatione nostra in summam redactæ sunt, deinceps per nostram, ac Romani Pontificis pro tempore existentis, deputatorumue signaturam fiant Harum omnium libellos supplices, & item literarum super eis conficiendarum schedulas siue minutas, soli Procuratores ad dictæ Cancellariæ stylum conscribant. Conscriptas minutas Abbreuiatores literarum apostolicarum de maiori præsidentia in primis examinent, & corrigant. Correctas soli Scriptores huiusmodi literarum minoris gratiæ describant, vt inde literæ ipsæ ad Cancellariam prædictam, & Defensores, aliosque Præsidentes in banco prædicto deferantur, ibique secundum regulam ad ritum dicti officij Pœnitentiariæ moderandam, taxentur. Mox ab Abbreuiatoribus prædictis, instar aliarum in eadem Cancellaria recognitæ, & ad supplicationem collatæ, ad Bullariam mittantur, subiectoque plumbo protinus à Sigillatore prædicti officij Pœnitentiariæ capiantur, qui taxa ad præscriptum nostrum recepta, eas per descriptores ad id assumendos iuxta nostras super hoc ordinationes registrari, & registratas ad exemplum, vt in alijs moris est, conferre: denique singulis literis prædictis omnem impensam per verbum Exposuit, vti literis officij Pœnitentiariæ prædictæ moris erat, subscribere, idque etiam regestro prædicto adnotare procuret. Percipiendorum autem à quoque fructuum, & emolumentorum suorum ea ratio esse debeat, vt finito mense in primis salaria eorum omnium, qui ad mensam prædictam defensores, & alio officij munere ex Scriptoribus, & Procuratoribus literarum minoris gratiæ huiusmodi constituantur, & soluantur. Demum Procuratores, & Scriptores suam quisque portionem viritim per sua collegia, vt antea distribuendam, capiant. Regens vero dictæ Cancellariæ, & Abbreuiatores prædicti pro labo-*

ribus illud idem de ſingulis expeditionibus, quod olim prędicti duo Correctores, & ſtipeudium, & emolumentum liberè, & licitè percipiant. Cętera item ſalaria, & emolumenta in plumbo, & vtroque regeſtro, videlicet ſupplicationum, & literarum prędictarum, & alibi neceſſaria, iuxta ordinationes noſtras prędictas capiantur. De taxa vero à dicto Sigillatore capienda, ſtipendia Regentis, Datarij, Correctoris, Theologi, Doctoris, Procuratorum, Scriptorum, Sigillatoris, cęterorumque miuiſtrorum officij Pęnitentiarię, item impenſę omnes etiam pro charta, atramento, cera, capſula, cordulis, & aliàs quomodocunque ad expeditionem literarum dictę Pęnitentiarię ueceſſaria, quę gratis vbique fieri, & concedi iam pręcepimus, aute omnia déſumantur, & ſingulis perſoluãtur, quod vero his omnibus omuino deductis, & perſolutis, reliquum erit, maioris Pęnitentiarij prędicti eſſe debeat. Adhęc quoque prędictus Sigillator curam habeat prędictas ſupplicationes è manu Datarij recipieudi, et per alios ad id ordinandos deſcribendi, in regiſtrum ab altero diſtinctum referendi, & vtrumque fideliter cuſtodiendi. Cęterum nullę omnino ſupplicationes ſuper huiuſmodi materijs ſignandę inter Abbreuiatores prędictos diſtribuantur, ueque cuipiam relinquantur, neque ſuper ijs ſumpta, aliaue exempla ex regeſtris deſcribantur, etiam poſtquam literę Apoſtolicę ſuper illis expeditę, & partibus eas proſequeutibus, redditę fuerint, ſed ſupplicationes ipſę apud regeſtrum prędictum ſub cura dicti Sigillatoris, qui pariter ipſi regeſtro pręfectus ſit, fideliter cuſtodiantur. Pręcipimus igitur, atque interdicimus Abbreuiatoribus, Scriptoribus, Procuratoribus, cęteriſque prędictis, tam coniunctim, quàm diuiſim, ue quid, vel minimum, etiam ſponte oblatum à partibus, ſiue pro expeditionis maturatione, ſiue alio extraordinario labore capiaut; aut à ſamulis alijſue perſonis capere permittant, ſed ſuis quiſque taxis, & ſtipendijs, vti conſtituta ſunt, contenti eſſe debeant. Quicunque ſecus fecerint, prater illas cenſuras, & poenas, quę in talia perpetrantes impoſitę ſunt, ſuorum officiorum priuationem incurrant, & ad futura inhabiles, ac etiam iufames cenſeantur, vti nos illos priuatos, & infames declaramus eo ipſo. Et nihilominus mandamus prędictis Vicecancellario, & Abbreuiatoribus, necnon Reſcribendario, & Scriptoribus Apoſtolicis, cęteriſque, ad quos pertiuet, tam coniunctim, quam diuiſim, vt Scriptores, & Procuratores prędictos, eorumque ſingulos ſic cum vniuerſo corpore prędicto coniunctos, fraterna charitate proſequantur, & ad huiuſmodi officia, & ipſorum liberum exercitium, necuon honores, onera, & emolumenta omnia recipiãt, & admittant, ac faciant prędicta omnia, & ſingula inuiolabiliter obſeruari, Non permittentes quemquam cõtrà pręſentium tenorem quomodolibet impediri. Rurſus eiſdem Scriptoribus, & Procuratoribus ſic cooptatis, & adſcriptis, vt prędicto Vicecancellario, tanquam capiti aliorum dictę Camerę Collegiorum iuſtar, obediant, & obſequantur. Non obſtantibus de certo Scriptorum literarum Apoſtolicarum uumero, & alijs eorum, ac dictę Cancellarię ſtatutis, ſtylo, inſtitutione, conſuetudinibus, ſtabilimentis, & reformationibus quantocunque tempore obſeruatis, ac etiam iurameuto, confirmatioue Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis, cęteriſque contrarijs quibuſcunque. Nulli ergo omuino hominum liceat hanc paginam uoſtrę tranſlationis, couiunctionis, conceſſionis, aſſignationis ſtatuti, pręcepti, interdicti, declarationis mandati, & derogationis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare pręſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum. Datum Romę apud Sanctum Petrum, Anuo Incarnationis Dominicę milleſimo quingenteſimo ſexageſimo nono, Quarto decimo Kal. Iunij, Pontificatus Noſtri Anno Quarto.

Cæ. Glorierius. H. Cumyn.

At verò, quia licèt huiuſmodi diſpenſationes, iuxta graduum qualitatem, diuerſimodè, ac per diuerſos Officiales expediuntur; quãdoquidem, ſi in Primo, aut Primo & Secundo, ſeù in Primo, & Tertio ſeù in Primo, & Quarto gradibus ſiue ex vno tantum ſtipite, ſiue ex pluribus, etiam multiplicatis ſtipitibus, litteræ dantur in

forma

forma breuis sub Annulo Piscatoris: si in Tertio, aut Secundo, & Tertio gradibus, vt supra, per Cancellariam; in remotioribus autem gradibus, per officium Minoris gratiæ; nihilominus, quocunque modo concedantur, non, expediantur litteræ, nisi super supplicatione, quæ de more Curiæ, in forma signandi nuncupatur, eo modo, quo sequitur, videlicet.

7 *Beatissime Pater. Exponitur humiliter Sanctitati Vestræ pro parte deuotorum illius Oratorū Stephani N. laici, et Catherinæ de Baetta mulieris Neapolit. dioecesis ex loco de Resina ortorum. Quod cum dicta Oratrix in dicto loco, propter illius angustiam, virum sibi non consanguineum, vel affinem paris conditionis, cui nubere possit, inuenire nequeat. Cupiunt Oratores præfati inuicem matrimonialiter copulari; Sed quia Tertio, & Quarto à cōmuni stipite prouenientibus, Consanguinitatis gradibus inuicem sunt coniuncti, desiderium eorum hac in parte adimplere non possunt absque Sedis apostolicę dispēsatione. Supplicant igitur humiliter eidem Sanctitati Vestræ Oratores præfati, quatenus cum eisdem Oratoribus, quod impedimento Quarti Consanguinitatis gradus huiusmodi, non obstante, matrimonium inter se, publicè, seruata forma Concilij Tridentini contrahere, illudque in facie Ecclesię solemnizare, & in eo postmodum remanere liberè, & licitè valeant, dispensare. Distantiam verò Tertij gradus prædicti eis non obstare declarare. Prolem suscipiendam exinde legitimam nunciando, dignemini, de gratia speciali. Non obstantibus præmissis, ac constitutionibus, & ordinationibus apostolicis, cœterisque contrarijs quibuscumque, cum clausulis opportunis.*

Concessum, vt petitur in præsentia D.N.Papæ M.A.Maraldus

Et cum absolutione à censuris ad effectum &c. Et de dispensatione, declaratione, nunciatione, alijsque præmissis, vt supra latissimè extēdendis; & quod cognominum, affinitatis, aliorum. què necessariorum maior, & verior specificatio, & expressio fieri possit in literis, per Officium Minoris gratiæ expediendis. Et committatur Ordinario, siuè eius Vicario in spiritualibus generali, qui deposita, &c. dispenset, vt supra.

Concessum M.A.Maraldus

Datum Romæ, &c.

Qua quidem supplicatione expedita, super ea, vt moris est, conficiuntur literæ Apostolicæ, iuxta qualitatem dispensationis; ac proinde super præmissa supplicatione erunt litteræ expediendę per officium Minoris gratiæ, eo, quo sequitur modo, videlicet.

8 *Vrbanus Episcopus seruus seruorum Dei. Dilecto filio Vicario Venerabilis fratris nostri Archiepiscopi Neapolit. in spiritualibus generali. Salutem, & Apostolicā benedictionem. Oblatę nobis nuper pro parte dilecti filij Stephani N. laici, & dilectā in Christo filia Catharinæ N. mulieris Neapolit. dioecesis, ex loco de Resina ortorum, petitionis series continebat. Quod cū dicta Catherina in dicto loco, propter illius angustiā, virū sibi non consanguineum, vel affinem paris conditionis, cui nubere possit, inuenire nequeat, Cupiunt Stephanus, & Catharina præfati inuicem matrimonialiter copulari; Sed quia Tertio, & Quarto à communi stipite prouenientibus, Consanguinitatis gradibus, inuicem sunt coniuncti, desiderium eorum hac in parte adimplere non possunt, absque Sedis Apostolicæ dispensatione. Quare ijdem Stephanus, & Catharina, asserentes se ex dicto loco ortos existere, nobis humiliter supplicari fecerunt, quatenus eis in præmissis, de opportunæ dispensationis gratia prouidere de benignitate Apostolica dignaremur, Nos igitur eosdem Stephanum, & Catharinam, & eorum quemlibet à quibus-*

nis

uis excommunicationis, suspensionis, & interdicti, alijsq; Ecclesiasticis sententijs, censuris, & poenis à iure, vel ab homine, quauis occasione, vel causa latis, si quibus quomodolibet innodati existunt, ad effectum pręsentium dumtaxat consequendum, harum serie absoluentes, & absolutos fore censentes; ac certam de pręmissis notitiam non habentes, huiusmodi supplicationibus inclinati, Discretioni tuę, *de qua in his specialem in Domino fiduciam obtinemus, per Apostolica scripta mandamus, quatenus deposita per te omni spe cuiuscunque muneris, aut pręmij, etiam sponte oblati, à quo te omnino abstinere debere monemus, te de pręmissis diligenter informes, & si per informationem eandem, preces veritate niti repereris, super quo tuam conscientiam oneramus; tunc eum eisdem Stephano, & Catharina (dummodo illa propter hoc rapta non fuerit) quod impedimento Quarti Consanguinitatis gradus huiusmodi, ac constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, cęterisque contrarijs nequaquam obstantibus, matrimonium inter se publicè, seruata forma Concilij Tridentini contrahere, illudque in facie Ecclesię, solemnizare, & in eo postmodum remanere liberè, & licitè valeant, auctoritate nostra, dispenses. Distantiam verò Tertij gradus pręfati eis non obstare declares. Prolem suscipiendam exinde, legitimam nunciando. Volumus autem, quod si spreta monitione nostra huiusmodi, aliquid muneris, aut pręmij occasione dictę dispensationis exigere, aut oblatum recipere temerè pręsumpseris; excommunicationis latę sententię poenam incurras. Dat. Romę, &c.*

Explicando nunc Clausulas, & verba præfatarum literarum, cum omnibus ijs, quæ, etiam ad illarum exequutionem, pertinent, dicamus,

Vrbanus, &c. Hocmodo præponitur nomen Pontificis, quando litteræ dispensationum matrimonialium, siuè, vt dictum, est per Officium Minoris Gratiæ, siuè in literis,
9 quod idem est, ac per Cancellariam, expediuntur. Quando verò huiusmodi dispensationes dantur super gradibus propinquioribus, putà, Secundo, vel Primo, & Secundo, seù Primo tantùm, aut Primo, & Quarto, siue simplicibus, siuè ex pluribus stipitibus mixtis: tunc literę expediuntur in forma Breuis, vt superius diximus; in quo breuius ponitur, & intitulatur nomen Pontificis, videlicet *Vrbanus Papa VIII.* nam omnia in ipso Breui debent breuiter, & succintè exprimi, cum iuxta illius diffinitionem, nihil aliud sit, nisi Cõmentariolus, summam rerum continens, *l. 1. C. de apoc. publ. Mandos. regul. 27. qu. 11. n. 1.* & alibi diximus.

Vicario *Venerabilis fratris nostri Archiepiscopi Neapolitan. &c.* Ita enim statutum est *Concilio Tridentino sess. 22. cap. 5. de reform.* volente, dispensationes, esse nullius momenti, nisi illæ Or-
10 dinario impetrantis, committantur, ad denotandum, quod alteri non debeant committi, & etiam ante dictum Concilium; idem statutum fuit in *Constitutione Pij Quarti* super reformatione Officij Sacræ Pœnitentiariæ, ibi, *Nec dispensationes matrimoniales in forma gratiosa, sed semper committantur Ordinarijs, prout aliàs fieri consueuit.*

Ad hanc praxim conducit uidere, an huiusmodi dispensationes, sine alia rescripta Sedis Apostolicæ possint dirigi etiam Vicario, Sede Episcopali vacante deputato, pro illorum exequutione? Et videtur affirmatiuè respondendum; quandoquidem satis tritum est, Capitulum succedere Episcopo in spiritualibus, & temporalibus *c. fin. & ibi glos. de suppl. neglig. prał.* & magis patet in *Extrauag. Execrabilis, §. cæterum, de preb.* vbi postquam dixisset, quod recipientes secundum beneficium curatum, debet dimittere primum in manibus Ordinariorum, subdit, *Cæterum Ordinarios intelligimus, &c. vel Ecclesijs Cathedralibus vacantibus, Capitula earundem, Faris. de resign. benef. lib. 7. qu. 23. nu. 21.*

11 His tamen non obstantibus, contrariũ est, verius, ac in satis notoria praxi receptum, quæ non admittit, vt ipsi Vicario Capitulari, prædicta rescripta dirigantur. Ratio enim est, quia ipse non dicitur propriè Vicarius Episcopi, sed iurisdictionis Episcopalis, & ordinariæ, quam habet à Capitulo; & propterea, si sint Vicario generali directę, prout dirigi consueuerunt, non poterit Vicarius Capitularis illas exequutioni demandare; quia ipse non succedit in iurisdictione delegata, quæ non est in Capitulo, nec in ipso Vicario

Capi-

Capitulari, sed tantùm in Vicario per Episcopum deputari solito, *Felin. in cap. cam te, nu. 17. verbo, in mandato, de rescrip. Soc. in cap. qualiter, & quando. num. 185.* nec aliquis recordatur, fuisse vnquam aliter obseruatum, imò meo tempore, cum Orator Regis Hispaniarum apud fel. record. Paulum V. ardenter institisset, similem dispensationem matrimonialem, ex quibusdam causis, dirigi cuidam Vicario Capitulari, non autem viciniori, sicut fieri solet, quando vacat Sedes Episcopalis; ac proinde adducebatur, quoddam exemplum, quo Officiali Maioricen. illius Sede Episcopali vacāte deputato, fuerunt aliàs quædā litteræ Apostolicæ pro illarū exequutione, directę; in quibus dicebatur, ꝙ ipsæ litterę sibi dirigebantur, etiam si de illis personis forsan non esset, quibus litteræ apostolicæ exequendæ, dirigi solerent; ipse tamen Paulus semper negatiuè respondit, & sic litteræ illius dispensationis, fuerunt commissæ Vicario Episcopi vicinioris.

Et fuit aliàs declaratum, Vicarium Capitularem non posse expedire dispensationes matrimoniales directas Episcopi, & eius Vicario Generali *Sacr. Congreg. Concil. sub die 24. Maij* 1621. quicquid dicat *Sanch. de matr. lib. 9. disp. 27. nu. 32. & 33.*

Sicut neque potest ipse Vicarius Capitularis exequi commissiones Apostolicas in forma, *Dignum*, & alias directas Episcopo, vel cuius Vicario generali intuitu officij, vel sub nomine Dignitatis, *Sac. Congreg Concil. 2. Augusti 1631.*

Bene tamen potest ipse Vicarius Capitularis exequutioni demandare litteras Episcopo per Sacr. Congreg. directas, & ab illo non exequutas, ita censuit *Sacra Congreg. Episcop. & Regular.* 10. *Aprilis* 1615. necnon omne illud, quod Episcopo mortuo, per bullam, seu breue in causis, iurisdictionem importantibus, concessum. ex *eadem Sacr. Congr. in vna Tranen. 26. Ianuarij* 1604. *& in vna Neapolitana 10. Februarij eiusdem anni*

Sed hic videndum est etiam, si huiusmodi dispensationes essent commissæ Vicario, plena Sede Episcopali, nunquid, si ipsemet Vicarius Sede prędicta interim vacante, fuerit electus Vicarius Capitularis, possit ipse dictas dispensationes exequi? Certè, non, quia licet aliqui teneant posse, vt *Salas, d. 20. de legib sect. 17. nu. 124. Sanch. lib. 8. disp. 27. nu.* 32. dicentes, quod forma committendi nō est Vicario Episcopi, sed Vicario generali diæcesis; & quia Sede Episcopali vacante, Vicarius generalis diæcęsis, est Vicarius Capituli propterea, poterit ipse Vicarius Capituli, exequi, non obstante, quod dicta commissio fuerit directa Vicario Episcopi. Tamē dicta istorum auctorum, satis deuiant à notoria praxi Datariæ, quæ, vt aliàs diximus, exprimit in supplicatione, commissionem factam Episcopo, seù illius Vicario generali tantùm; de quo testatur etiam *Garc. de benef. par. 6. c. 2. n. 44.* dicens, quod attento stylo Curiæ, & Cancellariæ, Sede Episcopali vacante, non diriguntur hæ dispensationes Vicario Capituli, quia de illo Papa non confidit, sed Episcopo viciniori, siuè eius Vicario in spiritualibus generali; nec, vt *idē Garc.* ait, *n. 49.* iuuabit obseruantia, seù consuetudo contraria aliquorum Episcopatuum Hispaniæ, ad effectum, vt in illis, possit Officialis Capituli, sede vacante, exequi, & expedire dictas litteras, & dispensationes, nec aliàs factæ sunt validæ: non enim potest dicta obseruantia, seù consuetudo releuare, nec aliquod ius dare, stante dicto stylo Curię, & Cancellariæ, quæ est organum Papæ; ex quo clarè apparet, non esse suæ intentionis, committere Officiali Capituli, & dictam obseruantiam esse contra mentem committentis; In commissionibus namq; & delegationibus, attendenda est mens delegantis, cum de ea constat *id. Garc. loc. cit.*

Ita, etiam obseruatur in dispensationi-
bus vltra montes, vt alias diximus, vbi Vi-
carij Episcopi, appellantur Officiales, qui
12 non inscribuntur Officiales Episcopi Il-
lerden. vel Archiepiscopi Toletan. sed sim-
pliciter Officiales Illarden. Toletan. & sic
de singulis, teste *eod. Garc. par. 5. cap. 2. nu.*
46. nam quamuis simpliciter dicatur Of-
ficialis Toletan. intelligitur tātùm de Vi-
cario generali, q nihil differt ab Officia-
li, vt habetur in *Clem. 2. cum glos. in verbo,*
officialis. de rescrip. ex eo quod hæc nomina
sunt synonima, seù idem significantia,
Io. Andreas in addit. ad specul. rubr. de Offic.
Vicar. quia in effectu, nulla inter eos adest
13 differentia nisi in nomine, *Couar. var.*
resol. lib. 3. cap. 20. nu. 46. Mandos. in tract.
de commiss. in commiss. per breue 28. verbo,
Vicario, & in regul. Cancell. 14. qu. 6. num.
16. Gonz. ad regul. 8. Cancell. glos. 5. § 3. nu.
8. Barbos. de offic. & potest. Epis. alleg. 4. num.
58. vbi testatur, ita seruare Romanæ Curię
stylum in expeditionibus, &c. & sic nullo
modo poterit intelligi de Officiali Capi-
tuli,

tuli, quod satis videtur in clausulis supradictæ supplicationis, dum ibi dicitur. *Et committatur Ordinario, siuè eius Vicario in spiritualibus generali, vel committatur Ordinario, siue eius Officiali*, idemque docet esse, etiam de stylo antiquo, *Hieron. Paul. in suo libro nuncupato, Prouinciale, sub tit. notabilia super dispensationibus matrimonialibus, vers. dispensationes matrimoniales semper committi debent Ordinario fol. mihi 411.*

Vnde non est recedendum à contentis in ipsa supplicatione, quæ tanquam matrix, semper in quibuscunque gratijs, est attendenda, *Mohed. decis. 17. de præb. Caputaq. decis. 78. nu. 6.* & comprobatur insuper notorio, & antiquissimo stylo Datariæ, & Cancellariç, quç semper solent dirigere dispensationes matrimoniales Ordinarijs, siuè eorum Vicarijs in spiritualibus generalibus, vel eius Officialibus, *Pauin. in tract. de visit. q. 10. 1. par. nu. 62. Thesaur. fori Eccles. par. 1. cap. num. 8. vers. fallit quinto*; & huiusmodi stylus attenditur ad declarandam mentem Pontificis, intendentis se conformare cum dispositione dicti Concilij Trdentini, ad *tex. in l. ex facto, in princip. ff. de vulg. & pupill.* cum latè adductis per *Menoch. de præsumpt. lib. 2. præsump 9.*

Ex eodem namquè stylo receptum est, quod si tunc sedes Episcopalis vacat, pe-
14 titur litteras dispensationis committi Ordinario viciniori, vt supra dictum est, siuè eius Vicario in spiritualibus generali. Vnde Papa in commissionibus dispēsationū huiusmodi, cū Sedes Episcopalis Diœcesis Oratorum vacat, vtitur his
15 verbis, *Discretioni tuæ, cum, vt dicti N. & N. asseruerunt, Sedes Episcopalis N. ad præsens vacet, & venerabilis frater noster Episcopus N. vicinior Ordinarius, qui nunc viuat, existit, per Apostolica scripta mandamus, quatenus &c.* & ita fuit etiam in Rota firmatum in *vna Abulen. beneficij 13. Iunij 1597. coram* D. Litta.

Ita etiā consueuerunt huiusmodi litteræ committi à principio, Ordinario vi-
16 ciniori, si contingat in Vrbe dubitari, an Episcopus, qui tunc grauiter ægrotat, viuat, an non; ne propterea diù retardetur ipsarum litterarum expeditio, licèt id raro concedatur.

Pariter id seruatur in huiusmodi com-
17 missionibus, quando Oratores sunt Nullius Diœcesis; quia tunc literæ committūtur Vicario Ordinarij vicinioris. Quis
18 autem, in proposito dicatur Ordinarius vicinior, dicendum est, quod quando vacat sedes Episcopalis, non est recedendum à dispositione *c. statutum, de rescrip.* vbi ista vicinitas computatur à finibus Diœcesis, cuius Episcopus mortuus est; vnde cum tempore sedis vacantis Ecclesiç Neapolitanæ annis elapsis, prętenderet Episcopus Acerrarum, quod dispensationes pro Oratoribus Ciuitatis, & Diœcesis Neapolitanæ deberent ipsi, & non alteri committi, cum esset ipse vicinior Ordinarius, mordicus tamen se defendebat Episcopus Puteolan. asserens, ipsum esse omni alio Episcopo, Diœcesi Neapolitanæ viciniorem, ex eo, quod inter Diœcesim Neapolitan. & Diœcesim Puteolan. parua adest distantia, scilicet parum plus medij milliaris, nempè, per, quod protēditur Crypta, quæ Puteolorum nuncupatur, cum illa è Ciuitate Neapolitana ingressum, & in Diœcesi Puteolana egressum habeat; attamen quia Episcopus Acerratum, est etiam in quasi possessione exequendi dictas literas, etiam ipsi diriguntur pro illarum exequutione: ex eo
19 quod, quasi possessio multum operatur circa exequutionem huiusmodi rescriptorum, vt patet ex declaratione Sacræ Congregationis in causa Prioratus de Vcles, quam infra afferemus.

Est tamen hoc casu, in dubio notandum, quod si de vicinitate huiusmodi
20 disceptetur, attenditur de rigore iuris, ista mensura secundum viam, per quam consuetum est iri, per *tex. in l. cos, cum glos. in fin. ff. de fals. Bart. in l. 3. ff. de verb. sign.* quando, videlicet agitur de distantia ratione itineris; sicut etiam dicimus, quando agitur de causis delegatis, nàm de stylo in commissionibus causarum extra Curiam, semper petitur derogatio *Constitutionis Bonifacij VIII.* de vna, vt in *cap. statutum, §. cum verò* illis verbis; *nullus tamen eorum vltra vnam dietam à fine suæ diœcesis valeat conueniri, de rescrip. in 6.* ac prætereà derogatur Concilio generali, de duabus dietis, *vt in cap. nonnullis* illis verbis, *statuimus, ne quis vltra duas dietas extra suam diœcesim per literas Apostolicas trahi possit; nisi de consensu partium fuerint impetratæ, vel expressam de hac constitutione fecerint mentionem, extra eod. tit.* Nam præmissis Summus Pontifex derogando, prohibet, ne vltra tres dietas &c. & in hoc casu intelligitur de dieta
21 legali, videlicet viginti milliarium, idest viginti milliū passuū pro qualibet ex prædictis tribus dietis, vt declarat *glos. in d. c. nonnulli*,

nonnulli, in verbo, ultradictas, ac propterea dicit *Gamb. de auth. leg lib. 8. nu. 66. tit. de potest. leg. in iudic.* quod in computatione istorum viginti millium passuum, pro qualibet dieta, attenditur supradicta mensura; cum agatur de distantia, ratione itineris, quodque secus est, si ex alia causa; quoniam, tunc mensura capitur per directum, seù è diametro, etiam si non sit via; subdens *num. 68.* quod si disponatur, quod Monasteria, vel Ecclesiæ distent inuicem certo spatio, capietur mẽsura per directum, non autem secundum viam, vt per *Bart. in l. 1. in fin. ff. quis caut. Felin. in cap. olim col. 2. de except.* vbi multa ponit exempla, & tractat materiam viarum.

22 Quid autem si tempore Datæ literarũ huiusmodi dispensationum, viuebat Episcopus, ante tamẽ illarũ præsentationem obierit; nunquid poterit illius Vicarius, illas exequutioni demandare? Et omni dubitatione remota, negatiuè respondetur: hoc enim casu debent Oratores expectare donec Ecclesiæ vacanti fuerit de pastore prouisum; vel super dictis litteris petere nouam commissionem, quæ de stylo Curiæ, *Mutatio Iudicis* nuncupatur, qua committitur Ordinario viciniori, vt dictas litteras exequatur, seruata aliàs earum forma perinde, ac si ipsi à principio huiusmodi litteræ directæ fuissent; & idem erit si Vicarius Episcopi defuncti cœpisset litteras exequi, nec potuit eas expedire ante obitum sui Episcopi: formula igitur supplicationis pro ipsa iudicis mutatione hæc erit, videlicet.

33 *BEatissime Pater, Alias S.V. pro parte deuotorũ illius Oratorũ N. laici, & N. mulieris N. dioecesis ex loco N. ortorũ exposito, dictã mulierẽ in dicto loco, ob illius, angustiam, virum sibi non consanguineum, vel affinem paris conditionis, cui nubere posset, inuenire nequire, cupereque Oratores præfatos inuicem matrimonialiter copulari, sed quia Tertio, & Quarto à communi stipite prouenientibus, Consanguinitatis gradibus inui em erant, prout sunt coniuncti, desiderium eorum in ea parte adimplere non posse, absque Sedis Apostolicæ dispensatione. Quare pro eorundem Oratorum parte eidem S.V. humiliter supplicato, quatenus eis in præmissis opportunè prouidere de benignitate Apostolica dignaretur, S.V. precibus dictorum Oratorum tunc inclinata, Vicario Episcopi N. in spiritualibus generali, per suas litteras dedit in mandatis, quatenus si preces veritate niti reperiret, cũ eisdẽ Oratoribus, quod impedimẽto Quarti Consanguinitatis gradus huiusmodi non obstante, matrimonium inter se publicè seruata forma Concilij Tridentini contrahere, illudque in facie Ecclesiæ solemnizare, & in eo postmodum remanere liberè, & licitè valerent, Apostolica auctoritate dispensaret; Distantiam verò Tertij gradus præfati eis non obstare declararet; Prolemque suscipiendam exinde, legitimam nuntiaret; prout in dictis litteris plenius continetur. Cum autem, Pater Sancte, Episcopus N. litteris præfatis, minimè exequutioni demandatis, rebus fuerit humanis exemptus, & propterea Sedes Episcopalis N adhuc pastore careat, Supplicant igitur humiliter E. S. V. Oratores præfati, quatenus, ne propter præmissa, dictarum litterarum exequutio retardetur, specialem sibi gratiam faciendo, Ordinario viciniori, seù eius Vicario in spiritualibus generali, committere, & mandare, vt ipse, postquam dictæ litteræ sibi pro dictorum Oratorum parte, præsentatæ fuerint, ad illarum exequutionem, seruata aliàs earum forma procedat in omnibus, & per omnia; perinde, ac si illæ sibi, & non præfato Vicario Episcopi N. à principio directæ fuissent, dignemini, de gratia speciali. Non obstantibus omnibus illis, quæ eadem S.V. in dictis litteris voluit non obstare, cæterisque contrarijs quibuscunque cum clausulis opportunis.*

Et cum absolutione à censuris ad effectum &c Et de commissione, mandato, alijsquè præmissis latissimè extendendis. Et quod præmissorum omnium, & singulorum, aliorumquè necessariorum maior, & verior specificatio, & expressio, fieri possit in litteris, per officium contradictarum, expediendis, Et committatur Ordinario viciniori viuenti, vel eius Vicario in spiritualibus generali.

De

De quo ſtylo, qui inconcuſsè ſeruatur, quicquid alij dixerint, videndus eſt omnino *Garc. p. 6. cap. 2. à num. 40. ad 51.* vbi duas in propoſito affert Rotę deciſiones.

Similiter, iſta noua commiſſio, ſiuè iudicis mutatio, dari conſueuit ſuper reſcriptis, quæ pro parte fuerunt exequuta, pro parte verò remanent exequenda, ex
24 cauſa impoſſibilitatis primi Exequutoris, ſiuè quocunque alio modo; veluti ſi quis à Sede Apoſtolica obtinuit ſecum diſpenſari ad ordines,& litteræ huiuſmodi diſpenſationis directę fuerunt proprio Ordinario Oratoris, qui vigore prædictarum litterarum, cum dicto Oratore ad aliquos tantùm ordines diſpenſauit; ſed cum dictus Orator in aliena Diœceſi ſuum domicilium tranſtulerit, conceditur mutatio iudicis, qua Epiſcopo dicti domicilij committitur,vt ſi, & poſtquam prædictę litterę diſpenſationis ſibi præſentatę fuerint, ad illarum exequutionem procedat; perinde, ac ſi ſibi à principio directę fuiſſent.
25 Generaliter autem ſuper quibuſcunque reſcriptis dari poſſunt ex cauſa, nouę commiſſiones ſub forma prædicta, ſecundum facti contingentiam; ſicut frequentiſſimè illas dari videmus, præſertim cum vacat Sedes Epiſcopalis,vt dictum eſt;aut ſi fuerit in reſcripti commiſſione erratũ, puta ſi vni, loco alterius, fuerit facta cõmiſſio; aut ſi ſuper iuriſdictione loci inter duos Ordinarios iis pendeat indeciſa; quo caſu datur mutatio iudicis in perſonam vnius ex alijs vicinioribus, quod contingere poteſt, ſiuè in principio expeditionis principalis reſcripti, ſiuè poſt illius expeditionem. Aut, ſi vacante Sede Epiſcopali, Oratores obtinuerunt litteras committi viciniori Ordinario viuenti; quibus tamen litteris eidem nondum præſentatis, fuit priori Eccleſiæ de paſtore prouiſum, & ſic cum adſit pro prius Ordinarius ipſorum Oratorum, eidem fit noua commiſſio, quatenus ad priorum litterarum exequutionem procedat,perinde,ac ſi eidem,non autem prędicto Ordinario viciniori, à principio præſentatæ fuiſſent.

Item dari conſueuit iſta mutatio iudicis, quando proprius Oratorum Ordinarius, tempore iam impetrati reſcripti longè diſtat, neque relicto Vicario; tunc enim committitur Ordinario viciniori, ſub ſequenti formula, videlicet, *Cum autem, ſicut eadem expoſitio ſubiungebat, prædictus Epiſcopus à ſua Ciuitate, & Diœceſi notoriè abſens, longè exiſtat, nec ad ſit Vicarius in ſpiritualibus generalis ab ipſo Epiſcopo deputatus. Quare &c.*

Item, quando Ordinarius eſt ſuſpectus; ob idque Orator non ſperet litterarum exequutionem; quod præſertim in prouiſionibus beneficialibus ſępè cõtingere ſolet: & aliàs in quadam ſupplicatione pro impetratione beneficij, certo modo vacantis, in illius calce ſic additum fuit. *Et attento quod dictus Orator eſt nepos Vicarij Epiſcopi N. & propterea veretur, ne dictus M. ipſum Ordinarium allegit ſuſpectum in grauis præiudicium, & retardationem præſentis gratiæ, committatur Ordinario viciniori in forma Dignum antiquâ.*

Item, quando Ordinarius, eſt ſuſpenſus, in eiuſque Eccleſia eſt deputatus Vicarius Apoſtolicus, tunc pari modo ſic additur, *Et attento quod Epiſcopus N. ab exercitio pontif. alium eſt Apoſtolica authoritate ſuſpenſus, committatur Ordinario viciniori, ſeu Adminiſtratori Apoſtolica authoritate deputato &c.*

Similiter, quando proprius Oratorum Ordinarius, ſine rationabili cauſa, recuſat procedere ad exequutionem litterarũ tunc etiam dantur litteræ mutationis iudicis Epiſcopo viciniori directas, cũ hoc inter cætera, vt poſtquàm dictę litterę ſibi præſentatę fuerint, iterum legitimè requiſito priore Ordinario, eiuſque promotore fiſcale. audito, ſi idem Ordinarius ad præfatarum litterarum exequutionem indebitè, & ſiue rationabili cauſa procedere recuſauerit, cauſamque legitimam ſuæ recuſationis non adduxerit,ad earundem litterarum exequutionem, ſeruata aliàs earum forma procedat &c.

Sanè poſterior hęc iudicis mutatio ſuper litteris gratię præſertim harum diſpenſationum matrimonialium, alijs frequentior eſt; quandoquidem earundem Exequutores,vbi preces in eis porrectas, veritate niti minimè repererint, ad illarum exequutionem, optimo quidem iure procedere non audent, immò recuſant: quo fit, vt cum partes, huiuſmodi recuſationi, licet à veræ rationis tramite diſſentaneę, acquieſcere nequeant,nouum ſibi petant deſuper iudicem Exequutorem deputari: quem nec aliàs, quã modo præmiſſo concedi, omnes ſciunt
26 periti Curiales: quapropter huic nouo iudici liberum minimè eſt ad priorum litterarum exequutionem procedere niſi

per

per eum priore iudice requisito; vt ratio-
nabili fortasse causa per eum allegata,
qua procedere distulit, seù recusauit,
etiam nouus hic iudex ab earundem lit-
terarum exequutione abstineat. Licèt se-
cùs, si causa, per illum allegata, rationa-
bilis, rationiquè consona non videatur:
quapropter, etiam pro seruanda forma
27 secundi rescripti, non aliàs requirendus
venit prior ipse iudex, nisi per litteras se-
cundi iudicis requisitorias cum inserto
tenore litterarum sibi præsentatarum: non
enim ad id sufficit, partes ipsas coram
priore iudice denuò pro exequutione
simpliciter instetisse, priuatasquè scrip-
turas, ac fides, causas huiusmodi recu-
sationis concernentes, ad nouum iudi-
cem deferre; quia perinde est, ac si à de-
negata exequutione, partes ipsæ ad Sum-
mum Pontificem appellassent; quando
28 quidem à pari procedunt recusatio, &
appellatio, *cap. super eo, 2. de appell. Lan-
cellot. de attent. post recus. iud. num. 8. & 9.
seq.* ac propterea, omnia hæc sunt for-
miter in scriptis redigenda: nõ enim suffi-
29 cit, si fiant in voce, & sine legitima scrip-
tura; prout vbique scimus practicari, &
docuisse *Salyc. Angel. & alios in l. cum spe
ciali*, C. *de iud.* relatos per *Marches. in
sua pract. commiss. p. 2. cap 5 num. 9.*
Recusari etiam vt plurimùm ipsos iu-
dices Ordinarios per ipsos impetran-
tes, in principio impetrationis primi
rescripti, etiam ex causa suspicionis, con-
tingit, petendo sibi alium, & viciniorem
iudicem deputari; quod quidem in ipsis
39 litteris erit exprimendum, nimirum
quod ipsi proprium Ordinarium, cui
litteræ dirigendę essent, suspectum habēt,
vt supra dictum est, ab eoque ipsarum
litterarum exequutionem non possunt,
neque sperant reportare, ac proinde ip-
sum suspectum iurare parati existunt,
& quatenus opus sit, iurant: quod qui-
dem sæpenumero contigisse scimus; præ-
sertim cum idem Ordinarius, siuè illius
Vicarius habeat aliquod in negotio, in-
31 teresse; proindeq; conueniens minimè
uidetur, quod fungatur munere iudicis,
& partis, ad ea, quæ tradit *Bart. in l. qui
iurisdictioni, ff. de iurisd. omn. iud.* allega-
32 to tamen Episcopo suspecto, si idem
Episcopus interim moriatur, non erit su-
specta persona successoris; nisi tamen
fuerit recusata dignitas, & dignitatis no-
men; tunc enim in ipso successore, cau-
sa suspicionis perseuerat, vt bene do-
cet *Tiraquell. in tract. cessante causa, p. 1.
num. 220.* relatus per eundem *Marches.
d. cap. 5. num. 14.* qui *num. 16.* subdit, quod
33 Episcopus in causa suæ Ecclesiæ, nisi al-
legetur suspectus, poterit iudicare, vt per
*Felin. in cap. cum venissent nu. 1. vbi Abb.
de iudic* Hæc tamen iudicis recusatio,
vt hic, respicit potius praxim Signaturæ
gratiæ, quàm iustitiæ: quoad istam enim,
34 scilicet, ad lites, alio modo datur nouus
iudex in locum iudicis suspecti: tunc
enim, cum vt plurimùm litteræ appella-
tionis committi consueuerint tribus iudi-
cibus, & cuilibet insolidum, poterit aduer-
sarius, omnes ipsos suspectos, imò suspe-
ctissimos allegare, dequè illorum perhor-
rescentia, quatenus opus sit, iurare se
exhibere paratum: quo casu vnus tantùm
nouus iudex, vt plurimum ab ipsa Si-
gnatura iustitiæ dari consueuit, vt, prę-
uia auocatione; dummodò coram eis,
seù eorum aliquo, causa, seù causæ non
sint instructæ, neque pro parte appellantis
in eorũ, siuè alicuius illorũ iurisdictionẽ
consensum fuerit, cognoscat. At verò, quia
ex causa suspicionis huiusmodi, sæpe
pariter contingere solet, quamplurimos
successiuè iudices in vna, eademque cau-
sa suspectos allegari; ac frequentiorem
idcirco reddi recursum ad ipsam Signa-
turam iustitiæ; propterea ad euitandam
infinitatem, quæ de iure reprobatur, *l.
qui bona, § fin. ff. de damn. infect. Abb. in
cap. 1. num. 4. de priuileg. Alex. cons. 19. num.
9 vol. 4.* consueuit ipsa Signatura nouo
iudici, siuè nouis iudicibus ita rescribe-
re, vt si .s. partes ipsæ in ipsum nouum iu-
dicem consenserint, cognoscat, causam-
què prędictam fine debito terminet, sin:
minus, alium iudicem, de consensu par-
tium eligendum, aliàs ex officio suo ad
causam ipsam cognoscendam, & decidē-
dam, authoritate Apostolica deputet:
cui quidem sic deputato, & ipsi deputan-
ti datur ad id opportuna facultas. In
iudicibus autē Romanæ Curiæ aliter se
35 habet ista praxis: ibi enim iudex in com-
misione petitus, raró conceditur; cum
affectatus videatur, iuxta *tex. in cap. ad
hæc, de rescrip.* licèt extra Curiam detur
ille iudex, quem pars petit; nisi aduersa-
rius contradicat; ac etiam quia si ad par-
tis petitionem deputaretur, esset alteri
parti suspectus; ex quo vehemens oritur
exinde suspicio, ne petenti sit propitius,
& fauorabilis, vt per *eund. Marches. p. 1.
cap. 13. num. 43.* nisi tamen, vt ipse ibi sub-
dit, aliter Principi, vel Signaturæ, rescri-
bendo, visum fuerit, aut si earundem par-

tium accedat assensus. Regulariter tamen in isto casu, nimirum, quando in commissione causarum in ipsa Romana Curia contingat dari iudicem de consensu partium, eligendum, de eo partes ipsæ, præcedente citatione ad concordandum de iudice, coram D. Cancellariæ Regente, concordant; quatenus verò ad ipsam concordiam, prout sæpè contingit, deueniri non potest, ab eisdem, etiam partibus petitur, vt vnaquæque earum det listam iudicum confidentium, & diffidentium: quod si ambæ partes vnũ ex datis, nominant in iudicem, ille deputabitur; si verò plures insimul, vnus ex illis datur arbitrio eiusdem D. Regentis, teste eodem *Marth.p.1.cap.5. num. 37.* Quia verò hęc ad nostrum institutum minimè pertinent, propterea per transitum dicta esse volumus.

36 Cum verò supra dixerimus, Sede Episcopali vacãte, dari litteras Vicario Episcopi vicinioris viuentis, directas, nunquid idem sit, mortuo siuè ab officio remoto ipso Vicario, postquam cæpit ipsas litteras exequi adeo vt, adhuc opus sit alia desuper noua commissione pro exequutione earundem litterarum, an verò ipsa commissio transeat in successorem in ipso Vicariatus officio, qui possit ipsas litteras expedire?

Et pro negatiua facit communis opinio omnium DD. asserẽtium, iurisdictionem delegatã Vicario Episcopi, eo mortuo, vel ab officio remoto, omninò expirare, & ad successorem nequaquam transire; quodque dignitas Vicariatus, siuè per illius obitum, siuè remotionem, extinguitur, siuè mortuo ciuiliter, siuè naturaliter, vt per *Bart. in l. quod Principi, in fin. ff. de leg. 2. Gemin. in cap. statutum, vers. & per hoc, de rescrip. in 6. Dec. in cap. quoniam Abbas, num. 62. de off. deleg. Paris. de resign. benef. lib. 7. quæst. 24. num 78.* vbi testatur, ita fuisse resolutum in vna *Neapolitana, teste Caputaq. decis. 389. part. 1.*

His tamen non obstantibus, contraria sententia verior, est, per *tex. in d. cap. quoniam* Abbas, & ibi *Dec. num 34. & Abb. num. 41. Garc. de benef. p. 6. cap. 2. num. 29.* distinguendo tamen ibi, nisi ipsa delegatio fuerit facta sub nomine dignitatis, adiecta tamen aliqua qualitate, vt videlicet ex ea uideatur habitus respectus ad personam, non autem ad dignitatem; prout decisum fuisse ait in vna *Capuan. de anno 1552. coram Rossanen.* in qua fuit resolutum, quod commissio facta Episcopo sub nòmine dignitatis, cum qualitate tamen, ex qua videtur respectus habitus ad personam, & non ad dignitatem, vt quia committitur Episcopo Tridentin. Neapoli commoranti, durat in persona illius, etiam si transferatur ad aliam Ecclesiam, & non transit ad successorem in Ecclesia Tridentin. per diuersa iura ibi per eum allegata.

Quare, si delegatio, in proposito, fuerit simpliciter facta Vicario generali Episcopi N. sine aliqua adiecta qualitate, profectò, cum Papa habuisset rationem Tribunalis, ad eiusdem Vicarij successorem, ipsam delegationem transire, nemo est, qui ambigat, *id. Abb. in d. cap. quoniam Abbas, num. 11.* & fuit resolutum in vna *Senen. Canonicatus, & prabenda coram Romano, 25. Octobris 1546. teste Put. decis. 487. lib. 2. ad. Paris. lib. 1. q. 11. nu. 16.* vbi ita distinguit, quod aut delegatio est facta sub nomine dignitatis, aut expresso nomine proprio. Primo casu transit ad successorem: secundo verò casu, extinguitur morte, *idem Dec. in d. cap. quoniam Abbas. Genuen. in praxi Cur. Archiep. Neapolit. cap. 69. num. 1.* vbi licèt dicat, huiusmodi delegationem non transire in Vicarium successorem; ex quo Vicarius propriè non dicitur habere successorem, & Vicariatus non est dignitas permanens, id tamen limitat non procedere, quando stylus alicuius Curiæ esset in contrarium, vt per *Achill. de Grass. decis. 3. de off. Vicar.* & quod satis mihi placet, est, dum dicit, non procedere supradictam communem opinionem, quando delegans habuit respectum ad tribunal Episcopi; quodque in hac eadem Curia Archiepiscopali, obseruantia est contra communem opinionem, quod Vicarius successor, cognoscit de causa delegata Vicario prædecessori; & in dubio, quando in delegatione, non exprimitur nomen proprium, censetur delegantem contemplari tribunal: Sed cum iam per totum ferè Orbem id seruetur, & practicetur, iam non videtur id posse aliàs in dubium reuocari, maximè quando ex coniecturis patet, delegantem habuisse rationem tribunalis, nulla in ipso rescripto alia qualitate adiecta, per quam videatur, Papam habuisse respectum ad personã delegati, vt etiam concludit *Sbrozz. de off. Vicar. lib. 2 q. 57.* & satis per ipsam praxim patet, cũ nunquam visum fuerit, huiusmodi dispensationes, siuè quæcunq; alia rescripta,

scripta, dirigi Vicario, illius nominata
persona, sed tantũ simpliciter sub nomine
Vicarij in spiritualibus generalis; prout
ipsa Cãcellaria seruat; ne sub nomine Vi-
carij, alius, prӕterquã generalis, intelliga-
tur, putà foraneus, siuè alij Episcopi
Officiales, qui nõ possunt esse Sedis Apo-
stolicӕ delegati, neque Summi Pontificis
rescripta exequi, *tex. in cap. quoniam, de rescrip. in 6.*

Redeundo nunc ad ipsum Vicarium,
viuente Episcopo, Dubitarij potest, num,
stantibus verbis commissionis, in clau-
sulis supplicationis adiectis, videlicet,
*& committatur Ordinario, siuè eius Vica-
rio &c.* poterunt litterӕ vtrique dirigi? Et
videtur posse, quia illa dictio, *siuè*, poni-
tur ampliatiuè, vt *in cap. cum nullus, de
tempor. ordin. in 6. Card. Tusc. in suis pract.
conclus. tomo 2. litera D. conclus. 272.
num. 16.*

Sed contrarium est verius, & in praxi
receptum; quia Cancellaria nunquam
37 consueuit committere, nec committit
has litteras Episcopo, & eius Vicario in-
simul; ac propterea, cum iam hic sit sty-
lus inueteratus, ipse est attendendus cir-
ca literarum expeditionem, *cap. porrecta,
ibi, cum igitur à Cancellaria nostra hu-
iusmodi literas emanasse non credamus, de
confirm. vtil. vel inut. Abb. & Felin. in cap.
ex parte il 2 de offi. deleg. Mandos. regul.
27 q 12. num. 2.* Quinimmò huiusmodi
dispensationes nunquam committuntur
alternatiuè, scilicet Episcopo, seù eius
Vicario, sed vni tantum eorum, sicut do-
cet notorius stylus.

Vnde hinc deducitur, quod commissio
huiusmodi litterarum, facta Vicario tan-
38 tùm, non poterit expediri per Episco-
pum, etiam ipso Vicario ab officio re-
moto, nec è contra Vicarius poterit ex-
pedire causam commissam ipsi Episcopo,
cuius est Vicarius generalis; nisi Episco-
pus ei dictam causam subdelegasset, & è
contra (quod tamen semper intelligitur,
postquàm causa fuerit delegata; non au-
tem prius; ex eo quod, causӕ à Papa de-
legandӕ, & futurӕ commissiones, non
39 possunt committi, quia iurisdictio non
dum competens, nec habitu, nec actu,
committi non potest, *Garc. 1. cap. 2. num.
22. & 23. Nauar. cons. 5 de offic. deleg.*) sa-
tis enim tritum est in iure; quod delega-
tio, seù commissio facta Vicario, non
40 censetur facta Episcopo, qui de iurisdi-
ctione delegata Vicario, non potest se
intromittere, *Paun. de off. & potest. Vic.
Marc. Ant. Genuen. in sua praxi Archiep.
cap. 83. num. 11. Zerol. in prax. Episcop. p. 1.
verbo, Vicarius, dub 5.* Hinc, cum aliàs
41 fuissent cuidam Vicario Episcopi dire-
ctӕ litterӕ cuiusdam dispensationis in
forma pauperum, in quibus pręcipieba-
tur, Oratorem, debere operam suam cõ-
ferre fabricӕ, vel in aliud seruitium ali-
cuius Ecclesiӕ vel loci pij, tribus saltem
mensibus, cum esset Vicarius absens,
Episcopus pietate ductus, ne in longum
protraheretur exequutio dictarũ littera-
rum ob absentiam eiusdem Vicarij, iussit
ipsi Oratori, vt operam suam huiusmodi
conferret fabricӕ cuiusdam Ecclesiӕ, quã
per totum integrum tempus contulit; ea-
que sic collata, adijt Vicarium, iam ad
diӕcesim reuersum, instando pro exe-
quutione dictarum literarum; & sic pro
decreto dispensationis: quod quidem
ipse Vicarius facere recusauit, ex eo
quod pęnitentia collationis operӕ dictӕ
fabricӕ, fuit sibi à dicto Episcopo nul-
liter imposita; ac propterea debebat
Orator denuò agere eandem pęniten-
tiam. Re denique ad Vrbem delata, fuit
rescriptum, nullam esse habendam ratio-
nem pœnitentiӕ huiusmodi à dicto Epi-
scopo impositӕ, & sic denuo Orator per
tres alios mẽses operã suã cõtulit, ex quo
dictus Episcopus carebat ista authorita-
42 te, cũ iurisdictio delegata, sit extraordi-
naria, odiosa, & restringenda, *glos. in c. 1.
verbo processus, de rescrip. in 6. Ancar. cons.
43 215. n. 8* & propterea ad alias personas
non expressas, prorogari non potest,
*cap. B & G. in fin. & ibi Abb. in princip.
num. 13. de off. deleg. Bart. in l. 1. num. 6. &
ibi Bald num. item 6. ff. de iudic. de* Et spe-
ciale est in Episcopo, qui vt supra dictum
est; non potest se intromittere in causa
delegata à Papa suo Vicario, *Card. Imol.
& Bonif. in Clem. 2. de rescrip.* relati per *d.
Genuens. in d. praxi cap. 69. tit. d. caus. deleg.*

Sed cum hӕc sint satis in praxi frequẽ-
tia, addendum etiam est, supradicta
omnia, locum sibi vendicare, etiam si
contingat, ipsum Vicarium creari in
Episcopum eiusdem dięcesis, vel quo-
cunque alio modo, desinat esse Vica-
44 rius; quia adhuc cessat commissio, re-
spectu suӕ personӕ, & sic transit in suum
successorem in Vicariatu, *Sanch. lib. 8.
disput. 27. num 31.*

Quid autem dicemus de Vicario Epi-
scopi confirmati, nondum tamen conse-
crati, an ipsi poterunt huiusmodi litterӕ
dispensationis dirigi, Et sicut nos docet

45 obseruantia, & praxis, procul dubio ei
possunt dirigi, quia clarum est, Episco-
pum, ante illius consecrationem, habere
plenam iurisdictionem Episcopalem, &
Vicarius dicitur verè Vicarius Episcopi
habentis plenam iurisdictionem Episco-
palem, *id. Sanch. num. 35.*

Verùm, quia Episcopus plures habere
potest Vicarios generales in sua Ciuita-
te, & diœcesi, *c. quoniam, de offic. ordin.
c. ad hac, de offic. Archid. cap. 1. de celeb. miss.
Ancar. in Clem. 2. de rescrip.* & potest taliter
eos constituere, quod alter non depen-
deat ab altero, & quod sint æquales, &
insolidum, vel quod sit vnus principali-
ter; etiam si constituatur alter in vno,
alter in alio loco; quia non attenditur
generalitas loci, sed commissionis cau-
sarum, & sic facerent vnum consistorium
cum Episcopo, *Zerol. in prax. Episcop. p. 1.*
verbo, *Vicarius* quid dicendum, si de-
46 legatio fiat simpliciter Vicario, cuinam
ex ipsis censetur facta commissio? Et di-
cendum est, quod censetur facta princi-
paliori, *id. Sanch. nu 36. qui alligat Clem.
2. de rescrip* vbi dicitur, principalem Epi-
scopi officialem esse capacem huius de-
legationis, quod itidem seruatur, quan-
do sunt plures Archidiaconi, & commis-
sio fit eorum vni tantùm; nam semper
intelligitur de principaliori, vt per *Bald.
in cap. quoniam Abbas. num. 4. de offic.
deleg.*

Hic insuper te adnotare oportet,
quod sæpe vidimus in praxi obseruatum,
nimirum, quod si continget Episcopum
ex aliqua causa, censuris Ecclesiasticis
innodari; ac propterea etiam illius Vi-
carij iurisdictionem suspendi, ipse Vica-
47 rius retinet nihilominus habitualem iu-
risdictionem, tanquam verus Vicarius;
sicut ipse Episcopus; ac propterea pote-
rit causam sibi, Apostolica authoritate
delegatam, exequi; quia causæ huius-
48 modi exequutio, non suspenditur per
excommunicationem Episcopi; cum sit
verus Vicarius; & iurisdictio sibi delega-
ta, non dimanet à dicto Episcopo excom-
municato, vt per *Sbroz. de off. Vicar. lib.
3. q. 17. num. 10.*

Si verò, ex paulò ante dictis, duo Vi-
carij erunt æquè principales, & nullus
designetur in rescripto, tunc, ille debet
49 exequi rescriptum, quem pars elegerit,
*glos. in d. cap. quoniam Abbas, verbo sub-
stitutum, de off. deleg.* quatenus rescrip-
tum sit gratiosum, *Sanch. d. lib. 8. disp. 27.
num. 37.* & si partes discordent in illius
electione, tunc ille erit iudex, cui fuerunt
primò litteræ præsentatæ; quod maximè
procedit in commissionibus, & dispen-
sationibus, quæ non sunt contentiosæ,
nec inter partes agitantur, *glos in d. cap.
quoniam Abbas, id. Sanch. d. disput. 27. nu.
37. in fin.*

Quid autem nunc dicendum est, si Vi-
cárius Exequutor (prout sepè contigisse
scimus) inuenerit litteras dispensationis
esse subreptitias, vel obreptitias, iuxta fa-
cultatem sibi traditam à Concilio Tri-
dentino, *sess. 22. cap. 5. ibi. ea vero, quæ gra-
tiosè conceduntur suum, non sortiantur effe-
ctum, nisi prius, ab eisdem tanquam delega-
tis Apostolicis summariè tantum, & ex-
traiudicialiter cognoscantur, expressas pre-
ces, subreptionis, vel obreptionis vitio non
subiacere*; cum illas, tales esse pronuncia-
uerit, nunquid poterit postmodum
cum Oratoribus dispensare, vigore earun-
dem litterarum? an verò poterit suam sen-
tentiam retractare?

Antequam huic quæstioni satisfaciam,
quia frequens in Romana Curia, & alibi
est sermo de rescriptis subreptitiè, & ob-
reptitiè impetratis; sępissimequè contin-
git, concessiones Summi Pontificis, siuè
cuiuscunquè alterius Principis, nihil, &
nunquam operari in casibus vitiosis, do-
losis, obreptitijs, seù subreptitijs, vt docet
tex. in l. non solum, §. si hæres, ff. de lib. leg.
Vnde in casibus, in quibus requiritur
mentio alicuius rescripti, si illud est nul-
lum, veluti subreptitium, vel obreptitium,
non erit de eo facienda mentio, *Felin. in
cap. 1. nu. 13. de rescrip.* quod locum sibi
potissimùm vendicare videmus in benefi-
cialibus; in quibus subreptio, & obreptio,
50 etiam non dolosa, vitiat gratiam; & red-
dit litteras inualidas, *cap. super litteris. vbi
Abb. & alij de rescrip.* quia in beneficiali-
bus, mens Papæ, est præcisa, *Imol. in cap.
51 super litteris, eod. tit.* nam qualitas, quæ de
iure exprimenda est, si non exprimatur,
vitiat gratiam; etiam si aliàs Papa litteras
concessisset, *cap. si motu proprio. de preb.
in 6. Card. cons. 33* vbi ait subreptionem
51 vitiare in beneficialibus, etiam si insurgat
ex simplicitate; quinimmò, dixit *Inno. in
cap. accedens de crim. fal.* quod in gratiosis,
53 falsitas semper præsumitur expressa cum
dolo; quia impetrans, ante impetrationem
habebat se informare de veritate, *Man-
dos. reg. 30. qu. 25. nu. 7.* non omnino prop-
terea pigeat eos, qui horum termino-
rum perfecta cognitione carent, scire
54 quodnā versetur discrimen inter subrep-
tio-

tionem, quandoquidem, secundum aliquorum *DD.* opinionem, hæc duo tanquam synonima habentur, & nihil inter se differunt; quod signanter tenuerunt *Dec. in cap. super litteris, 1. not. 4. de rescrip. & Menoch. de arbitr. iud. lib. 2. Cent. 1 casu 201. nu. 10.*

Sed re vera, huic opinioni, præter *DD.* contrarium sentientes, aduersatur, etiam sententia, omnium antiquorum, ac peritorum Curialium; qui vnum ab altero, ita distingunt, nempè tunc subreptitium censeri rescriptum, quando, scilicet Papa iam intellexit, quod ab eo petitur; verùm in ipsa petitione fuit tacita veritas; quę omnino narranda erat; vel fuit in ea falsum aliquod narratum. Rescriptũ verò obreptitiam, illud propriè est, quando, videlicet per verborum inuolutionem, aut cautam loquelam, veluti ironicam, aut callidam, effugitur plena concedentis intelligentia, vt per *Innoc. in cap. cum dilectus, num. 3. de rescrip.* quod profectò satis deprehenditur ex diuersis rescriptis, seu litteris Apostolicis, in quibus dici cõsueuit, quod litteræ non possint de subreptionis, vel obreptionis vitio notari, & alibi, non minus subreptitiè, quàm oberptitiè, &c. & sic tanquam duo apponuntur, aliàs enim diceremus; quod litteræ Apostolicæ aliquid superfluum continerent, quod est omnino negandum, *Cassad. decis. 5. in fin. de prab* quia in illis quodlibet verbum debet operari, *arg. l. si quando, ff. de leg. 1 cap. si Papa de priuileg. in 6.* ex quo habetur supradicta verba subreptionis, vel obreptionis, &c. esse omnino separata, *Card. Zabarel. cons. 30.* *quod satis agnoscitur per* eandem dictionem, *vel*, quæ de sui natura cadit inter diuersa, vt per *Gonz. ad reg. 8. Cancell. glos. 48. numer. 17. & glos. 52. num. 3.*

Ad quęstionem igitur redeundo, eam, inter alios, mouet *Paul. Squill. de priuileg. cler. c. 3 p. tit. 2. dub. 11. n. 205. cum seqq.* Cui respondet, quòd tali casu, non poterit Exequutor dictas litteras exequi, sed recurrendum erit ad Summum Pontificem delegantem, quia, cum ipse Vicarius, tanquam Iudex delegatus, functus sit officio suo, extincta est eius iurisdictio; eo
55 quod pronũciando, ipsas litteras esse subreptitias, iam protulit suam diffinitiuam sententiam; ex quo decidit totam causam sibi commissam *id. num. 206* & sic in illa non poterit se amplius intromittere, *l. Iudex posteaquam, ff. de re iud. Rip in l. quod iussit, cod. tit. l. post sententiam, C. de fruct. & lit. expens. Alex. in l. iubemus, ff. de iurisd. omn. iud. Felin. in cap. qualiter, & quando il 2. de accusat. Ludouis. decis. 486. num. 8.* sicut, etiam dicendum est; quod iudex de-
56 legatus, si semel iudicauit, licèt nulliter, & inualidè, functus est officio suo: nec sibi conuenit suam sententiam reuocare, *l. Paulus, la prima, ff. de re iud. l. duo fratres, ff. de poen.* quod quidem Ordinario tantùm permittitur, qui iure proprio iudicat, *id. Paul. Squill. n. 207.* qui *n. 208.* subdit, quod si idem Iudex pronunciauerit, legitimam esse dispensationem, & postea inueniet se deceptum, vel errasse, siuè inito matrimonio, siuè non, virtute dictæ dispensationis, non poterit, vti delegatus, causam huiusmodi reassumere, ex eo quia iam, vt dictum est, fuerit functus officio delegati; sed quod tanquam Ordinarius poterit cognoscere de ipso matrimonio contracto, vel contrahendo, an illud validum sit, vel ne, ex *Sanch. lib. 8. disp. 27. nu. 39.* licèt secùs dicendum sit, vbi dispensatio, vel quoduis aliud rescriptum, emanauerit à Sacra Pænitentiaria pro foro tantùm conscientiæ, prout infra dicemus.

Sed antequam vlterius progrediar, non incongruum, visum fuit, subnectere, an Dataria, & Cancellaria Apostolicæ, consueuerint committere alijs personis, exequutionem huiusmodi literarum, putà habentibus iurisdictionem, quasi Episcopalem; vel eorum Vicarijs?

Et existimat *Sanch lib. 8. disp. 27. nu. 36.* quem sequitur *Garc. de benef. p. 9. cap. 2. nu. 147. in fin.* posse, non modò huiusmodi iurisdictionem habentibus, verùm, etiam eorum Vicarijs committi, cum ipsi sint capaces huiusmodi delegationum, tanquam Vicarij habentium iurisdictionem Episcopalem; quia hoc modo isti Vicarij, sunt Ordinarij, sicut Vicarij Episcopi; cum eandem iurisdictionem habeant à Canone, quam Vicarij Episcopi, *Cast. lib. 2. ins. it moral. tit. 8. n. 156.* & quod praxis ita se habet.

Hoc tamen omninò negatur; praxis enim talis est, vt huiusmodi dispensationes, sicut quæcunque alia rescripta, non
57 committantur dictis Vicarijs, habentium talem iurisdictionem; quia cum isti Vicarij inferiorum, non sint in dignitate Ecclesiastica cõstituti, sunt huiusmodi commissionum incapaces: id enim docet etiã *Glos. in Clem. & si principalis, in verbo, Episcopalis de rescrip.* vbi loquitur tantummodò de Officiali Episcopi; sicut, etiam sentit Sacra Congregatio Cardinalium,

vt ex declarationibus infra positis, in
quibus dicitur, tantummodò committenda
esse Prælatis; & de hac praxi testatur,
etiam *Hieronymus Paulus in suo Prouinciale, tit. de eod. vers. item quando*,
dicens, quod nunquam scribitur, nisi Officiali maiorum Prælatorum, ac propterea,
illis dirigi consueuerunt, qui habent hanc iurisdictionem; nam constat
ex notorio, & vulgato stylo, quod omnes litteræ, siuè gratiæ, siue iustitiæ,
committuntur passim dictis Prælatis, haben-
58 tibus tantùm supradictam iurisdictionem, pro personis, & locis suæ iurisdi-
ctioni subiectis; dummodò sint exempti, & habeant Ecclesias pleno sibi iure subiectas,
& per hoc, ius Episcopale, & iurisdictionem quasi Episcopalem, *Innoc. in cap. 2. vers. de abbatibus, de transact.* &
probatur in *cap. Abbates, de priuil. in 6. glos. in* Clem. *2. vers. proprij, de reb. Eccles. non alien. tex. in cap. singulis, de statu monach. cap. significasti, de for. compet.* & dicit
tex. in cap. ne pro defectu, §. statuimus, iuncta glos. in verbo, regularis; quod propter præmissa, Abbatia, & Episcopatus
æquiparantur, *cap. decernimus, de eod.* vbi Abbates nominantur inter Episcopos, seù Archiepiscopus, *cap. 2. de praeb. in*
59 *6.* nam, sicut Episcopatus est culmen dignitatum sæcularium, ita Abbatia est caputo mnium regularium beneficiorum;
& sic hanc æquiparationem intelligit de Abbatibus, habentibus iurisdictionem Episcopalem; quia isti dicuntur magni
Abbates, seù Abbates generales, de quibus loquitur *tex. in cap. Adrianus, 63. dist.* ac propterea, dum Summo Pontifici narratur,
Oratores esse alicuius loci iurisdictionis alicuius ex dictis Abbatibus, seù cuiusuis, similem iurisdictionem habentibus,
non admittitur supplicatio, nisi in ea dicatur, *Exponitur* S. *V. pro parte N. & N. ex loco N. iurisdictionis Abbatis, seu Prepositi N.* & in corpore supplicationis,
60 *Supplicant igitur humiliter Sanctitati Vestra Oratores præfati, quatenus Abbati Monasterij N. Ordinis Sancti N. Nullius diœcesis, Prouinciæ N. particulare, & separatum territorium habenti, ac iurisdictionem, quasi Episcopalem in dicto loco exercenti; etiam si de illis personis non sit, quibus similes causa per Sedem Apostolicam committi consueuerunt, committere, & mandare; vt cum eisdem Oratoribus &c. dispenset*; postmodum verò hæc eadem verba apponantur in litteris dispensationis. Et hic stylus inconcussè seruatur,

præsertim, ex pluribus declarationibus Sacræ Congregationis Concilij Tridentini; quæ in simili declarauit de anno 1593. *in vna Prioratus de Veles, Ordinis Sancti Iacobi*, his verbis, *Congregatio Concilij censuit, dispensationes matrimoniales, et alias quascunque, quæ subditis inferiorum Episcopis à Sede Apostolica committuntur, si eas extra Romanam Curiam committi contigerit, & illi inferiores Nullius Diœcesis existant, & iurisdictionem, quasi Episcopalem habeant, eisdem inferioribus, non autem vicinioribus Episcopis esse committendas. Hier. Card. Matthæus*: Quamuis postea eadem Sacra Congregatio dederit sequẽtem declarationem ad instantiam Cardinalis Toleti, nempè, *Congregatio Concilij censuit prius coram Domino Datario esse docendum, Priorem habere qualitates requisitas, vt ipsi dispensationes matrimoniales committi possint, vel esse in quasi possessione, vt prædictæ dispensaciones eidem committantur. Hier. Card. Matthæus.*

Sicut etiam, *in vna Prioratus de Magazela*, ipsa Congregatio sic censuit, *si Prioratus, vt proponitur, Nullius sit Diœcesis, & quasi iurisdictionem Episcopalem habeat literas dispensationum matrimonialium, & alias eiusdem generis Priori committendas, 5. Maij* 1593. adest etiam *decisio Rotæ, in vna Nullius, della Serena 19. Nouembris 1593. coram Cardinale Seraphino, quæ per extensum hic ponitur, videlicet.*

Fuit instatum apud S.D.N. pro parte R.D. Alphonsi Flori, Prioris de Magazela Prouinciæ della Serena, vt occurrente casu, sibi, dirigerentur litteræ dispensationũ matrimonialium, & aliæ similes, tanquam Ordinario dictæ Prouinciæ: & causa discussa in Sacra Congregatione Concilij, fuit resolutum, si Prioratus est Nullius Diœcesis, & Prior habet, quasi Episcopalẽ iurisdictionem, litteras huiusmodi esse cõmittendas dicto Priori; ideo Sacra Congregatio, de ordine S.D.N. mandauit, vt in Rota videretur, si huiusmodi qualitates verificantur. Ideo causa proposita, & visis probationibus, Domini dixerũt, probari, Priorem de Magazela habere propriam Ecclesiam, & vti ornamentis Episcopalibus, baculo, & mitra, necnon ius benedicendi, & concedendi Indulgentias, & hoc probari ex bulla fel. record. Clem. Octaui. Quod verò habeat territorium distinctum, & separatum à territorio aliorum Ordinariorum viciniorum, mediantibus certis limitibus; & quod cõferat beneficia, visitet Ecclesias, & corrigat delin-

quen-

quentes, optimè probant testes exhibiti, quibus tamen, quia fuerunt examinati sine alicuius partis cõtradictione, vel Episcoporum vicinorum citatione, & ad húc effectum, cum agatur de leui præiudicio, an velint Domini Officiales Sanctissimi fidem adhibere, Rota eorum arbitrio cẽsuit relinquendum.

Adest insuper alia declaratio eiusdem Congregationis, quæ uoluit, ut, Præposito Piscien. cui mandata est iurisdictio, visitatio, correctio, & superioritas, etiã quoad institutionem, præsentationẽ, & nominationem, prout illam habebat Episcopus Lucan. sint committendæ litteræ in forma, *Dignum*, & dispensationes matrimoniales: quas quidem decisiones teneo authenticas penes me, & postmodum easdem reperi relatas per *Garc. de benef. p.9. cap.2. nu.42. cum seqq.*

Abbates verò, Priores, & Præpositi; quibus hodie frequentissimè huiusmodi dispensationes, & alia rescripta Apostolica, à Dataria, & Cancellaria diriguntur, prout longo temporis cursu, & exercitatione obseruauimus; omissis alijs, de quibus in dubium reuocatur, an sint eis huiusmodi commissiones dirigendæ, sunt ij, qui sequuntur; eisquè tales commissiones fiunt, eo etiam, quo sequitur modo, licèt latius in ipsa supplicatione, & in litteris extendantur, His igitur fiunt commissiones, videlicet.

61 Abbati Monasterij SS. Vincentij, & Anastasij, ad Aquas Saluias nuncupatas Cistercien. Ordinis, propè, & extra mœnia Vrbis.

Abbati Monasterij S. Syluestri Terræ Nonantulæ, Ordinis S. Benedicti, Nullius Diœcesis, Prouinciæ Rauennaten.

Abbati Monasterij S. Saluatoris Maioris nuncupati, Ordinis S. Benedicti in districtu Vrbis.

Abbati Monasterij Montis Cassinen. Ordinis S. Benedicti, Nullius Diœcesis, Prouinciæ Capuan.

Abbati Monasterij Montis Virginis, Ordinis S. Benedicti, Nullius Diœcesis, Prouinciæ Beneuentan.

Abbati Monasterij Sanctissimæ Trinitatis Cauen. Ordinis S. Benedicti, Nullius Diœcesis, Prouinciæ Capuan.

Abbati Monasterij S. Christophori, Terræ Castri Durantis, Ordinis S. Benedicti, Nullius Diœcesis, Prouinciæ Vrbinaten.

Abbati Monasterij S. Mariæ Oppidi Pinaroli, Ordinis S. Benedicti, Nullius Diœcesis Prouinciæ Taurinen.

Abbati sæcularis, & Collegiatæ Ecclesiæ S. Petri Oppidi de Lerma, Nullius Diœcesis, Prouinciæ Burgen.

Abbati Monasterij S. Mariæ Farsen. Ordinis S. Benedicti, Nullius Diœcesis in districtu Vrbis.

Præposito Ecclesiæ Beatæ Mariæ Terræ Attini, Nullius Diœcesis, Prouinciæ Theatin.

Præposito Ecclesiæ S. Mariæ Terræ Piscíæ, Nullius Diœcesis, Prouinciæ Florentin.

Priori Monasterij S. Laurentij propè Padulam, Carthusien. Ordinis, Abbati S. Mariæ de Cadolla, Nullius Diœcesis, Prouinciæ Salernitan.

Priori Prioratus S. Iacobi de Spatha, Nullius Diœcesis, Prouinciæ Compostellan.

Priori Prioratus de Magazela, Militiæ de Alcantara, Nullius Diœcesis, Prouinciæ Compostellan.

Priori Prioratus de Vcles, Nullius Diœcesis, Prouinciæ Toletan.

Prædictorum verò Prælatorum Vicarijs, nunquam tales fiunt commissiones, sicut supra dictum est, præterquam Vica-
62 rio. generali prædicti Abbatis Montis Cassinen. ex indulto fel. record. Sixti V. prout iam in praxi videmus: & licèt ego indultum huiusmodi nondum viderim; attamen optima ratione, inter cœtera puto motum ipsum Sixtum, ad illud concedendum; ex eo quod, antequàm S. Benedictus accessisset ad Ecclesiam Cassinen, illa habebat suum Episcopum; ac præsertim habuit Seuerum, qui interfuit Concilio Lateranensi, anno 487. in quo quidem Concilio ipse Seuerus subscripsit tanquam Episcopus Cassinen. & sic postquam illuc accessit S. Benedictus, scilicet de anno 529. nemo alius præter Monachos Cassinenses, Episcopus ibi fuit deputatus; & successiuè Abbates Cassinenses; post S. Benedictum, licèt non essent Episcopi, iura tamen Episcopalia, & omnimodam iurisdictionem semper exercuerunt, Diœcesimquè habebant, vt per *Rot. in vna Soran. beneficij 8 Martij 1627. coram Merlino*, vt refert celeberrimus *Barbos. de iur. Eccles. lib.1. cap 41. nu. 36. cum duob. seqq.* & teste *P. D. Marco Antonio Scipione in Elogio Abbatum Sacri Monasterij Cassinen.* magna est eiusdem Monasterij authoritas, magnaquè inter Italiæ Cœnobia, præstantia; cum præter S. Germani Ciuitatem, triginta duo Oppida, hodie possidet, eiusque Abbas omnimo-

dam

dam habet Episcopalem iurisdictionem;
quam liberè in sua Diæcesi exercet, nec
habet finitimum Episcopum, cui ea de-
mandentur, quæ ex Sacri Concil. Trid. de-
cretis, viciniori Episcopo sint commit-
tenda: proindequè supradictus Sixtus V.
statuit, ea omnia, quæ ad iuris æquitatem,
seu Indulgentiam, ac arbitrium Iudicis
referuntur, ad prædictum Abbatem Casi-
natem in sua Diœcesi spectare, ita in ho-
diernum diem causæ, quæ ad matrimonia
et sacerdotia spectant, ab eodem Abbate
cognoscuntur, quas alioqni ad solos Epi-
scopos pertinere indubitatum est: cum ip-
se Abbas propriam Synodum celebret,
propriumquè habeat Seminariū, Exami-
natores Synodales in sua Diœcesi eligat,
idoneos, excipiendis confessionibus ap-
probat, sacris initiandos examini subijcit,
tonsuram, & minores Ordines, suis subdi-
tis, tum sęcularibus administrat: litteras
dimissorias, ad maiores in aliena Diœcesi
suscipiendos: Ecclesiasticorum concursus
ad sacerdotia indicit: Confirmationis
Sacramentum, & alia plura, quæ inferiori-
bus Prælatis per Concilium Tridētinum
non licet, administrat, & exercet; *id. in d.
elogia*, vbi tabellam, siuè plantam subijcit,
quæ eiusdem Monasterij, quod nunc ex-
tat, & Oppidorumquè, quæ possidet, de-
scriptionem, & formam repręsentat.

Reliquis verò inferioribus Prælatis,
quantumuis exemptis, & habentibus Epi-
scopalem iurisditionem, nisi fuerint Nul-
lius diæcesis, ac particulare territorium
habeant, nnnquam committuntur hu-
iusmodi dispensationes, seù quæuis gra-
tiæ exequendę. Rationem huius rei ad-
ducit *Garc. p. 9. cap. 2. num. 146.* dicens,
quod dispensationes eorum subditis con-
cedendæ, videntur committendæ Episco-
pis, intra quorum diæcesim sunt; sub-
dens nihilominus *num.* 147. qnod suffi-
cit, si habeant territorium distinctum, li-
cèt non sit Nullius diæcesis. Sed cum id
videatur repugnare praxi, & stylo Curiæ
super his commissionibus, nihil pronunc
firmo. Est etiam dicendum, quod, quam-
uis ad effectum exequendi dictas litte-
ras, sufficiat huiusmodi iurisdictionem
habere, licèt non habeant ipsi insignia
Episcopalia, non propterea sequitur,
64 quod talia insignia habentes, si careant
iurisdictione, nec habeant separatum
territorium, possint dictas litteras exe-
qui: plures enim sunt, qui ex Apostoli-
co, indulto, possunt vti dictis insignijs,
& alias prærogatiuas habere, nec tamen
istæ litteræ eis dirigi cōsueuerunt. Exem-
plum erit, de Correctore Hospitalis In-
curabilium huius Ciuitatis, cui *fel. re-
cord.* Gregorius XV vt dictum Hospita-
le, ac alia ab eo dependentia, eorum-
què Ecclesiæ speciali aliqua præ rogatiua
cohonestētur, ac ad maiorem decorem,
& ornatum ipsius Correctoris, qui de no-
bili genere procreatus esse consueuit,
eidem Correctori pro tempore existenti,
perpetuis futuris temporibus, vt duran-
te ipsius Correctoris officio dumtaxat,
tàm in Ecclesia Hospitalis Incurabilium
Neapolitan. quàm in quibusuis alijs dicti
Hospitalis subiectis Ecclesijs, & Capellis,
& in processionibus, alijsquè actibus, &
cœremonijs publicis, dummodò tamen
in sacro presbyteratus ordine, & digni-
tate Ecclesiastica constitutus existat, &
non aliter, mitra, & baculo pastorali-
bus, necnon chyrotecis, annulo, san-
dalijsquè, Mantello, seù Mozzetta, Pi-
65 leo, Rocchetto, habitu, coloribus, cœ-
terisque insignijs pontificalibus vti, illa-
què induere, deferre, & gestare, ac etiam
missas, & alia dinina officia pontificali-
ter, more Episcoporum, celebrare, Nec-
non post ipsorum diuinorum officiorum
solemnia, populo, ibi interessente, bene-
dictionem solemnem, dummodò aliquis
Antistes, seù Sedis Apostolicæ Legatus
ibidem pręsens non sit, vel si adsit, eius
ad hoc expressus accedat assensus, impar-
tiri, liberè, & licitè valeat, Apostolica au-
ctoritate perpetuò concessit, sub *Datum
Romæ apud Sanctam Mariam Maiorem
1621 sextodecimo Kal. Iulij Anno Primo.*

Hanc eandem facultatem exequendi
huiusmodi dispensationes, & alias litteras
Apostolicas, habent Vicarij Apostolici,
66 qni mittuntur cū Breui, de consilio Car-
dinalium, super negotijs Episcoporum in-
quisitorum; donec illorum causa decida-
tur, vel suspensio tollatur; nam ipsi Vica-
rij, ex vi dicti Breuis, maximas habere so-
lent facultates; nec tamen ipsis commit-
tuntur litteræ Apostolicæ; sed licèt expe-
diantur directæ Episcopo, siuè eius Vica-
rio, in spiritualibus generali, exequuntur
nihilominns dictæ litteræ ab ipsis Vicarijs
Apostolicis, inxtà uerba apposita in eorū
facultatibus; quamuis aliquando Cancel-
laria Apostolica, ac Præfectura Breuium,
etiam ipsismet huiusmodi rescripta diri-
gant.

Verùm, quia litteræ pro huiusmodi Vi-
cariis, plures continere solent facultates,
non modò circa exequutionem litterarū,
uerùm

verùm, etiam alia, in praxi ſcitu digna, non incongruum viſum fuit, ſub qua forma illę concedi conſueuerunt, hic ſubnectere, quę talis eſt videlicet.

A tergo. *Dilecto filio Ioſepho N. Clerico Firman. ſeù alterius Diœceſis*, Intus verò.

VRBANVS PAPA VIII.

67 *Dilecte fili ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem. Pro noſtri Paſtoralis officij munere, ijs potiſſimùm inuigilare debemus, quę curam Dominici gregis, vt in viam mandatorum Domini ad ſalutem dirigantur, omninò reſpiciunt. Volentes igitur, certis de cauſis, animum noſtrum mouentibus, Eccleſia N. de Vicario Apoſtolico prouidere: ac de tuis fide, prudentia, integritate, ac doctrina plurimùm in Domino confiſi: ſperanteſquè, quod ea, quę tibi duxerimus committenda, cumulatè ſis expleturus, Te in Eccleſia, & Ciuitate, ac Diœceſi N. huiuſmodi Vicarium, & Officialem generalem, in noſtrum, & Sedis Apoſtolicę Vicarium in ſpiritualibus, & temporalibus, Apoſtolica authoritate, tenore præſentium, ad noſtrum, & Sedis Apoſtolicę beneplacitum, conſtituimus, eligimus, facimus, & deputamus, cum eiſdem facultate, auctoritate, & poteſtate, quoad exercendum ea, quę Iuriſdictionis, etiam voluntarię exiſtunt, excepta tamen facultate, beneficia Eccleſiaſtica conferendi, ac litteras commendatitias, & dimiſſorias ad Sacros ordines concedendi, quam Epiſcopus pro tempore exiſtens, habere, & exercere ſolet in vniuerſa Diœceſi in foro conſcientię, & contentioſo; ac aliàs quomodocunquè, & qualitercunquè, necnon Eccleſias, & loca pia omnia, etiam Monialium Monaſteria, etiam exempta, quoad clauſuram ad Sacri Concilij Tridentini preſcriptum, viſitandi, & reformandi, ac ad viſitationem huiuſmodi celerrimè, & debita cum diligentia procedēdi; Synodum celebrandi, Iudices, Conſultores, Vicarios foraneos, Notarios, Actuarios, Magiſtros actorum, Promotores fiſcales, exequutores, omneſquè alios, & ſingulos Officiales, tàm maiores, quàm minores Curię Epiſcopalis, quibuſcunque nominibus cenſeantur, in Ciuitate, & Diœceſi prędictis, quotieſcunque opportunum fore iudicaueris; & aliàs iuxtà ſolitum, remouendi, ac alios in eorum loca eligendi, deputandi, & ſubrogandi: mulctaſquè, & pœnas pecuniarias, apud aliquem probum, & idoneum virum, per te, de clero eligendum, deponendi, pijs vſibus, arbitrio tuo, applicandas; quaſcunque litteras Epiſcopo prædicto, ſiue eius Vicario directas, & dirigendas, quę, ac ſi tibi ſpecialiter dirigerentur, aperiendi, & exequendi; literas monitoriales in forma, ſignificauit, pro rebus deperditis, ſeù furto ſublatis, iuxta pręſcriptum dicti Concilij Tridentini, & bullę fel. record. Pij Papę V. prędeceſſoris noſtri, concedendi; in beneficijs de iurepatronatùs, eiuſquè erectione, conſtitutione, necnon in locationibus emphyteuticis, alienationibus, & permutationibus beneficiorum Eccleſiaſticorum, iuxtà formam Sacrorum Canonum, & Conſtitutionum Apoſtolicarum, auctoritatem, & conſenſum præſtandi; cauſas criminales, ciuiles, etiam per appellationem deuolutas, & quę ad Curiam Epiſcopalem quomodolibet pertinent de iure, vel conſuetudine in Ciuitate, & Diœceſi prędictis cognoſcendi, audiendi, committendi, finequè debito terminandi, contra delinquentes per inquiſitionem, etiam ex officio, prout iuris fuerit, procedendi, eoſquè corrigendi, mulctandi, puniendi, deponendi, & excommunicandi, ſuſpendendi, & interdicendi, pœnarumquè, & ſententiarum earumdem moderationem, & mitigationem tibi reſeruandi; necnon cenſuras, & pœnas ipſas, in caſibus à iure permiſſis, aggrauandi, & reaggrauandi, & ab illis, alijſque caſibus Epiſcopo prædicto, reſeruatis, prout tibi videbitur, conuenire, in vtroque foro abſoluendi, & abſolui faciendi, & exercendi, quæ præfato Epiſcopo, ratione iuriſdictionis, de iure, & conſuetudine competunt in pręmiſſis, & circa ea; etiamſi talia forent, quæ magis ſpecificam, & expreſſam exigerent commiſſionem. Et cum facultate ſubſtituendi in caſu neceſſitatis, cum ſimili, vel limitata poteſtate*

ſtate. Volumus autē, quod pro tua, & familiæ tuæ ſuſtentatione, ex redditibus Eccleſiæ prædictæ, prouiſio annua ducentorum ſcutorum monetę Romanæ perſoluantur, & eius rata de quadrimiſtre, in quadrimiſtre, anticipata ſolutione, vltra expenſas pro acceſſu, & receſſu, aliaque emolumenta ordinaria, & extraordinaria licita, ſolita, & conſueta; itaut ſi ij, ad quos ſpectat, in ſolutionibus, vel eorum aliqua defecerint, ſuo tempore lapſis decem diebus, ex fructibus menſæ Epiſcopali, pro deficiente portione, quę ſibi debebitur, propria auctoritate capere, & exigere liberè, & licitè poſſis, & valeas; ſimulque viaticum pro expenſis acceſſus, & receſſus cum habitatione congrua in palatio Epiſcopali, pro tempore officij, habere debeas. Contradictores quoslibet, & rebelles, ac pręmiſſis non parentes, cuiuſcumque ſtatus, gradus, ordinis, vel conditionis exiſtentes, pęnis pecuniarijs, pijs vſibus, arbitrio tuo applicandis, ac etiam per cenſuras, & pęnas Eccleſiaſticas, aliaque opportuna iuris remedia, appellatione poſtpoſita compeſcendo: inuocato, etiam ad hoc (ſi opus fuerit) auxilio brachij ſęcularis, Non obſtantibus conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, ac dictę Eccleſię *; etiam iuramento confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis ſtatutis, & conſuetudinibus, priuilegijs quoque indultis, & litteris Apoſtolicis in contrarium pręmiſſorum quomodolibet conceſſis, confirmatis, & innouatis. Quibus omnibus, & ſingulis illorum tenoribus, pręſentibus pro plenè, & ſufficienter expreſſis habentes: illis aliàs in ſuo robore permanſuris, hac vice dumtaxat ſpecialiter, & expreſſè derogamus, cęteriſquè contrarijs quibuſcunque. Datum Romę apud Sanctam Mariam Maiorem, ſub Annulo Piſcatoris, die 15. Septembris 1632. Pontificatus noſtri Anno Decimo*

M A. Maraldus.

Hæc autē quoad cōmiſſiones diſpenſa-
tionum, aliarumquè gratiarum, quæ pro
vtroque foro expediuntur. Pro foro au-
tem conſcientię tātum, cum ſint occultę,
committuntur, & diriguntur Confeſſario
68 Magiſtro in Theologia, vel decretorum
Doctori, ex approbatis ab Ordinario, per
Oratorem eligendo. Quocirca notan-
dum putaui, quod licèt ſtante huiuſ-
modi commiſſione, dixerint nonnulli,
69 ſufficere talem Confeſſorem, eſſe licen-
tiatum, vel, ſi regularis fuerit, appro-
batum à ſua Religione, vel à Rectore
Collegij; prout tenet *Zerol. in ſua praxi Epiſ. p. 2. verbo, Pęnitentiarius, verſ. ſecundò reſpondetur*, qui *verſ. ſeq.* ait ſic vidiſſe practicari; ſubdens, quod alioquin in Religionibus, vel Congregationibus, vbi non fiunt, neque Magiſtri, neque Doctores, non poſſent eligi ex illis, Confeſſarij pro tali effectu; quod non eſt dicendum, ſed mens Sacrę Pœnitentiariæ eſt, vt eligatur vir doctus, & non ſolum Doctor: ſed quia regulariter Doctores ſolent eſſe docti, ideo ſtylus ponit ſe in tuto, vt ipſe *Zerol. loc. cit.*

Qui perperam interpretatur dictū ſtylū, & mentē Sacræ Pœnitētiarię; pro quo optimè docet *Sanch. de matr. lib. 8. diſp. 34. n. 7* quod non ſufficit, ſi talis Confeſſarius ſit vir doctus, qui publicè in Academia Theologiam, aut ius Canonicum docet; quia oportet, vt ad eum Doctoris, vel Magiſtri gradum prouectus ſit; nec voluit Pœnitentiarius committere has diſpenſationes, niſi ſolis inſignitis hoc gradu, quia tales decet eſſe delegatos Papæ; & ita vult Sacra Pœnitentiaria, vt eius delegati ſint in hac dignitate, & ad hos gradus promoti; & propterea, quæ ratione dignitatis Doctoribus conceduntur, non porriguntur ad alios, veluti, licentiatos in his facultatibus, *id. Sanch. num. 8.*

Imò verò, neque poſſunt hæ diſpenſationes expediri per regulares, qui iuxtà ſuorum Ordinum inſtituta, Magiſtri licèt tales non ſint, appellantur, niſi illi verè ad Magiſterij gradum in aliqua Academia promoti ſint, *id. Sanch. nu. 9.* qui *num. ſeq.* docet, fruſtrari has diſpenſationes ſuo effectu, ſi ab aliquo expedientur, qui non ſit tali gradu inſignitus; quamuis communi errore, Doctor exiſtimetur; licèt è contra, ſit ille Doctor, ſed indoctiſſimus, per rationes ibi per eum allatas.

Nec propterea harū diſpenſationū gratiæ euaneſcent, ſi cōtingat, illas præſentari nō habentibus huiuſmodi qualitates, & ab illis litteras aperiri; quia nihilominus

alijs

alijs ipsius qualitates habentibus, pro illarum exequutione, prȩsentari possunt; vt sępè accidit in praxi.

Et in tantùm præmissa seruantur, q; pro quacunq; causa, Sacra Pœnitentiaria raro cõsueuit has litteras alijs nõ graduatis, vt supra, dirigere; nisi pro licentijs eligendi Confessorem, qui Oratorem à quibuscunque casibus, tàm Sedi Apostolicæ, quàm Ordinario loci reseruatis, non tamen in bulla Cœnę Domini contentis, absoluat, prout in forma solita; ne Sacra Pœnitentiaria videatur arctare pęnitentem ad eligendum necessariò talẽ Confessariũ graduatum; quinimmò, cum aliquando accidat in loco Oratorum non adesse Confessariũ Magistrũ in Theologia, vel decretorũ Doctorẽ, ex peculiari gratia solet (rarò tñ) ipsa Sacra Pœnitẽtiaria, litteras pro quocunque casu, dirigere Confessario simpliciter ex appprobatis, absque eo, quod sit Magister in Theologia, vel decretorum Doctor, hoc modo, videlicet, *Discreto viro Confessori, ex approbatis ab Ordinario, per latorem pręsentium ad introscripta specialiter eligendo*.

Consueuit tamen Summus Pontifex
70 nonnullis Ministris Generalibus Religionum, per litteras in forma breuis sub Annulo Piscatoris, hanc impartiri facultatem; vt ipsi, per se, vel alios ab eis deputandos, licèt non graduatos, possit dictas litteras aperire, & illas iuxta earum formam, exequi.

Sub qua tamen forma detur supradictis Ministris Generalibus siuè alijs Superioribus ista facultas, patet ex litteris infrascriptis, videlicet.

A tergo. *Dilecto filio Claudio Aquauiua Pręposito Generali Societatis Iesu.* Intus verò.

GREGORIVS PAPA XIII.

71 *Dilecte fili. Salutem, & Apostolicam benedictionem. Exponi nobis nuper fecisti, quod alias quondam Alexander Frumentus, tunc officij Sacrę Pęnitentiarię Regens, dilectis filijs presbyteris Societatis Iesu, cui praeesse dignosceris, etiam si nullo Magisterij in Sacra Theologia, & Doctoratus in iure canonico gradibus, insigniti essent, alias tamen idoneis, & approbatis ipsius Societatis Confessarijs, vt quascunque obsignatas, etiam Magistri in Theologia, vel iure canonico Doctoribus directas in foro conscientię, eiusdem Sacrę Pęnitentiariæ litteras, aperire, & absolutionis beneficium, iuxtà illarum dispositionem, impendere possent, & valerent, verbotenus concessit; eaque facultate ipsi presbyteri hactenus vsi sunt. Cum itaque ipsius Societatis Religiosi ad huiusmodi gradus, nisi pro necessitate Scholarum suarum, promoueri non soleant, pęnitentes etiam ad ipsos presbyteros cum suis litteris absolutionum in dies recurrant, & importunè obsecrent, opportunè etiam eos iuuari conuenit. Nos idcirco tuis in hac parte, supplicationibus inclinati, presbyteris Societatis huiusmodi, per te, vel tibi subordinatos, illius Superiores, de tua licentia designandis, & ab Ordinarijs locorum approbatis, vel approbandis, etiam si Magisterij, vel Doctoratus, aut alijs gradibus insigniti non sint, litteras huiusmodi aperiendi, confessionibusque fidelium, ad ipsos recurrentium, auditis, & imposita salutari, in illis expressa, vel de iure infligenda pęnitentia, absoluendi, ac in foro conscientiæ, quascunque sibi verbo, vel scriptis commissas absolutiones, dispensationes, & pęnitentiarum iniunctiones excipiendi, & exequendi, licentiam, & facultatem; tenore pręsentium concedimus, & impartimur. Non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, cęterisque contrarijs quibuscunque. Volumus autem, quod pręsentium transumptis, manu alicuius Notarij publici subscriptis, & sigillo tuo, seu personę in dignitate Ecclesiastica constituta, munitis, eadem vbique fides adhibeatur, quæ ipsis pręsentibus adhiberetur, si forent exhibitę, vel ostensę. Dat. Romę apud Sanctum Petrum, sub Annulo Piscatoris die tertia Aprilis 1583. Pontificatus nostri Anno Decimo.*

Cęs. Glorierius.

Porro

Porrò, circa id videndum restat, nunquid postquàm dictæ litteræ fuerint vni
72 Confessario præsentatæ, possit alius pro earundem exequutione adiri? Hanc quæstionem mouet *Nauar. cons. 8. de off. iud. deleg.* dicens, An postquam pœnitens, cui Officium Sacræ Pœnitentiariæ dedit litteras sigillatas, directas Discreto viro Cōfessori, per latorem præsentium, ad introscripta specialiter eligendo, eligit vnum Confessarium, possit, saltem de voluntate dicti Confessarij, eo dimisso, alium eligere? & resoluit negatiuè, per rationes ibi per eum allegatas, nempè quod iurisdictio delegata non potest prorogari de persona in personam, *cap. 1. de offic. deleg.* & cum sit ipsa iurisdictio delegantis, ita ad dictum delegantem cuius illa est, pertinet eam extendere, & non ad partes; nec ad iudicem, quorum illa non est, *arg. l. id, quod nostrum est, sine facto nostro in alium transferri non potest, ff. de reg. iur.* quem multi *DD.* sequuntur, præsertim *Zerola in sua praxi, verbo, Pœnitentiarius,* in principio, vbi etiam negatiuè respondet, licèt, Confessarius primò electus, consentiat; quia per primam litterarum præsentationem, vterque functus est officio suo; alter scilicet præsentando, alter verò eas aperiendo: & fundatur in stylo Pœnitentiariæ, quæ apponit illam clausulam, quod data absolutione, litteræ lacerentur; idem dixit *Genu: . in praxi Curiæ Archiepiscopalis Neapolitan. cap 25.*

Ego tamen miror de ipso Nanarro, qui cum suo tempore fuisset vnus ex Consultoribus Sacræ Pœnitētiariæ Apostolicæ, cuius Prætorio tot annis etiam ego minimus, ac prorsus indignus inseruiui, ita asserit; cum semper ipsius Pœnitentiariæ mens, & stylus fuerit, vt huiusmodi litteræ, quomodocunque fieri poterit, suum sortiantur effectum, ut bene docet *Sanch. lib 8. disp. 27. nu. 4.* vbi ait, id procedere non tantùm, vbi pœnitēs semel literas præsentauit cuidam Confessario, sed etiam postquam ab eo pronunciatum fuit, dispensationem esse subreptitiam, posse im-
73 petrantem adire alium Confessarium, qui fortè in ea sit opinione, vt rescriptum valeat, & posse eundemmet Confessarium, re melius perspecta, dispensationem illam, mutata sententia, exequi; quamuis, si semel dispensauit, non possit canere palinodiā. Ratio autem, quam *id. Sanch. loc cit* affert, ea est, quod, cum ea commissio facta sit in foro conscientiæ, sequitur eius fori naturam; quæ est, vt non adstringatur pœnitens acquiescere sententiæ vnius Confessarij; sed possit alium adire; atquè idemmet Cōfessarius sententiam mutare.

Ad contraria autem, cum *eod. Sanch. loc. cit.* respondetur; nam non prorogatur iurisdictio de persona ad personam, ex sola partis voluntate, aut Confessarij, sed ex voluntate ipsius Maioris Pœnitentiarij; qui litteras, nomine Summi Pontificis, concessit; cuius voluntas ea censetur esse, vt liceat diuersos Confessores adire; qui omnes censentur electi ab eodemmet Pœnitentiario, vt litteras expediat; ac sic ea potestas semel eligendi, intelligitur de actu consummato; & ita semper tenuit, & tenet eadem Sacra Pœnitentiaria, quæ in his casibus consulta, ita respondit, prout in praxi, omni prorsus hæsitatione remota, seruatur.

SVMMARIVM.

1 *Litteris dispensationum matrimonialium non præponitur exordium.*
2 *Nomina, & cognomina Oratorum, in litteris exprimenda.*
3 *Error in proprio nomine, an vitiet dispensationem.*
4 *Nomina, quare adinuenta.*
5 *Error in syllaba, aut litera, impedit exequutionem dispensationis.*
6 *Et quomodo corrigendus.*
7 *Correctio super nomine proprio, non datur.*
8 *Error verisimilis in dispensatione, circa proprium nomen, quomodo dignoscendus.*
9 *Error Cancellariæ, non debet obesse partibus.*
10 *Stylus Curiæ, ex variatione rerum fragilis, & incertus, quomodo intelligendus.*
11 *Cancellariæ Apostolicæ stylus, inconcusse seruatur.*
12 *Est enim fundatus in iure communi.*
13 *Fraudibus omninò occurrendum*
14 *Nominis proprij erroris, correctio non datur in dispensatione.*
15 *Nequè Vicecancellarius, aut Cancellariæ Regens, habet ad id facultatem.*
16 *Error, si detegatur post registratam supplicationem, quomodo corrigendus.*

Refor-

17 *Reformationis formula super proprio nomine Oratoris.*

18 *Cognomine Oratoris in Vrbe ignorato, quãdo illud in supplicatione supplẽdũ.*

19 *Nomina genitorum, deseruiunt pro cognominibus Oratorum.*

20 *Cognomina Oratorum, quomodo confingi possint in supplicatione.*

21 *Cognominis defectus, non suppletur in dispensatione matrimoniali in forma pauperum, & quare.*

22 *Nomina Oratorum, quomodo in supplicatione conscribenda.*

23 *Nomina diminutiua non solent admitti in Dataria.*

24 *Diaecesis Oratorum, in rescriptis Apostolicis exprimenda.*

25 *Diecesum duarum, Oratoribus existentibus, omnes exprimenda.*

26 *Et tunc, dispensationis littera dirigentur Ordinario Oratricis.*

27 *Diaecesibus duabus vnitis, cuinam earum Vicario, littera dispensationis dirigenda.*

28 *Error, si coutingat in Diaecesi Oratorum, quid agendum.*

29 *Error, licèt culpa carens, non facit extendere rescriptum ad casum non expressum.*

30 *Loci specialis expressio, in dispensatione matrimoniali propter angustiam, requiritur, & quomodo intelligatur.*

31 *Commissio dispensationis simpliciter, facta Ordinario Oratorum, intelligitur de Ordinario originis, & quare.*

32 *Domicilium per Oratores alibi contractum, non impedit, quin Ordinarius Originis exequatur litteras dispensationis sibi directas.*

33 *Parochus Originis, non coniungit sponsos, qui alibi domicilium contraxerũt.*

34 *Loci angustia causa, frequentior in dispensationibus matrimonialibus, & quomodo accipienda.*

35 *Dispensatio, quomodo latè interpretãda.*

36 *Foeminam, nubere extra proprium Oppidum, durissimum est, & quare.*

Dotis incompetentia Oratricis, causa, in quo loco verificanda.

38 *Et refertur ad id declaratio Sacra Cõgr.*

39 *Dispensationes matrimoniales cũ causa angustię loci, vel dotis incompetentis, sępè solent esse subreptitiæ.*

40 *At proinde, quid agendum à Delegato.*

41 *Causa angustię Ciuitatis in dispensatione matrimoniali, sublata à Paulo V.*

42 *Neq; in suburbijs eiusdem admittitur.*

43 *Admittitur in loco Pausilypi huius Neapolitan. dięcesis.*

44 *Et quomodo in paruis Ciuitatibus.*

45 *Et quomodo, si Oratorum alter ex Ciuitate, alter ex alio loco oriundi.*

46 *Matrimonia, expedit inter pares contrahi, & quare.*

47 *Fabula Aesopi ad id refertur.*

48 *Damnum, quod quis sua culpa sentit, alteri non imputandum.*

49 *Matrimonia inter inęquales contracta, infelices ex tus sequuntur.*

50 *Vxorem ducens pauperem, ponit in domo sua paupertatem, & qui diuitem, ponit tempestatem.*

51 *Nobilitas mulieris, et diuitiarum copia, cum forma viri compensatur.*

52 *Forma mulieris, etiam pauperis, compensari cũ diuitijs, aut nobilitate viri.*

53 *Causa existente, Papa dissoluit matrimonium ratum, non consummatum.*

54 *Causa vna allegata in dispensatione matrimoniali, non potest alia postmodum suffragari.*

55 *Dispositio ad vnam causam limitata, non extenditur ad aliam.*

56 *Causam in litteris dispensationis non expressam, quare non possit Delegatus admittere.*

57 *Rescriptum, est stricti iuris, & non extenditur ad non expressa.*

58 *Virum sibi quaerere per se, non tenetur mulier.*

59 *Gradus Consanguinitatis, &c. in dispẽsatione matrimoniali exprimendus.*

60 *Consanguinitas, & affinitas, vsque ad quem gradum impediant matrimonium contrahendum.*

61 *Consanguinitatis impedimẽtum ad cõtrahendũ, restrictũ ad Quartũ gradũ.*

62 *Impedimentum nullum ad contrahendum in Quarto, & Quinto gradibus.*

63 *Quid tamen requiratur circa hoc.*

Pra-

Praxis narratiua litterarum Dispensationis matrimonialis, cum causa, & sine copula.

C A P. V.

Ræmissis igitur, sic pro
harum litterarum exe-
quutoribus, etiam quoad
forum conscientię decla-
ratis, earundem ordinem
prosequuturi; vlterius
procedendo, ita dicamus,
videlicet.

Oblatæ. Sic exordiuntur litteræ di-
spensationum matrimo-
nialium; in quibus de stylo Cancellariæ
1 Apostolicę nullum aliud exordium præ-
ponitur, sicut in alijs litteris, gratiam con-
cernentibus, vt aduertit *Hieron. Paul. in
suo Prouinciali Ecclesiarum, vers. nota,
quod quando aliquid committitur de iure
non datur exordium, fol. mihi* 389.

Pro parte, &c. Stephani, &c.

In quibuscunq; literis semper exprimen-
2 da sunt nomina, & cognomina Orato-
rum, ad euitandum dubia, & æquiuoca-
tiones, per *tex. in l. ad cognoscendum, C. de
ingen. & manumis. l. hac consultissima, C.
qui testam. fac. poss.* necnon ad euitandam
rescripti inualiditatem; quia dum petitur
gratia pro vno, non poterit alteri prodes-
se; cum non extendatur ad illum, cuius
nomen, aut cognomen non est expressum
in supplicatione porrecta.

Nec verificatur saltem in praxi, opinio
Sanch. lib. 8. disput. 21. nu. 37. dicentis, absq;
3 dubio hunc errorem non vitiare dispen-
sationem, sed prodesse Oratori, pro quo
est impetrata; quamuis in eius nomine
erratum sit, ex quo error proprij nominis
non vitiat rescriptum, quando constat de
corpore. Id enim satis à notorio Curiæ
stylo deuiare sciunt omnes Curiales: nec
refert, quoad hoc, vt de iure id procedat,
nempè tali casu, non vitiari rescriptum, vt
probatur in *l. si quis in fundi, ff. de leg. 1.*
ibi, *si quis in fundi vocabulo errauerit, &
Cornelianum, pro Sempronìano nominaue-
rit, debebitur Sempronìano. & in instit. tit.
de leg. §. si quis in nomine.* per hæc verba,
*si quidem in nomine, cognomine, prænomi-
ne, agnomine legatarij testator errauerit, si
de persona constat, nihilominus valet lega-
tum. Nomina enim significandorum homi-*
4 *num gratia reperta sunt, qui si alio quolibet
modo intelligantur, nihil interest, id, Sanch.
loc. cit.* Nam quicquid sit de iure, aliter est
de stylo, & in hac praxi receptum; quia
non solùm, si erratum fuerit in nomine,
5 aut cognomine, verùm etiam in syllaba,
aut litera, dispensatio non meretur exe-
quutionem, nisi prius ab Officialibus de-
6 putatis corrigatur; quinimmò, non modò
corrigendæ erunt litteræ, verùm, etiam il-
larum registrum: quæ quidem correctio
transit per multas manus Officialium,
præcipuè D. Regentis Cancellariæ, quic-
quid, etiam dicat *tex. in l. qui habebat, ff. de
manu. testa.* quem dicit singularem *Angel.
in l. si in nomine, num. 1. C. de testam. Alex.
in l. 4. num. 5. de leg. 1.* quibus iuribus ca-
uetur, quod error in syllaba consistens,
nihil debeat abesse. Immò addo, quod
quicquid aliàs fuerit obseruatum, ho-
7 die non datur correctio super nomine
proprio Oratoris, vel Oratricis; sed opus
est nouam gratiam impetrare, & nouas li-
teras expedire, vel saltem, præuia noua
signatura supplicationis, cum vera no-
minis expressione, ipsas iam expeditas
litteras eorundem officialium authorita-
te corrigere, quod videtur esse introdu-
ctum ad euitandas multas frandes, quæ
ob mutationem nominis sub colore er-
roris, possunt interuenire; cum omnia
iura fraudibus occurrant, illasque pro-
hibeant, *l. si cui, ff. de seruit.* ibi *per medias
vias, l. in fundo. ff. de rei vendic.* nisi forsan
deprehendetur aliquo modo verisimilis
8 error, putà, si diceretur, *Antonius* pro
Antonino, *Bernardus* pro *Bernardino*, &
similia; si verò expeditæ fuerint literæ cũ
expressione nominis Oratoris, verbi gra-
tia *Francisci Antonij*, in corpore autem li-
terarum, dicatur *Franciscus*, vel quouis
alio modo, sicut sæpè cõtingere videmus;
tunc litteræ alicui vitio subiacere mini-
mè videntur; pro quo adest optimum
Bart. cons. 179. tex. in l. 1. C. de leg. sicut
etiã dicimus de Notario, qui prima vice,
aliquem appellauit nomine proprio, &
postea alio; nam per hoc non vitiatur in-
strumentum, *id. Bart. d. cons. 179.* quia
9 cum præmissa sæpenumero eueniant per
errorem Cancellariæ, non debent parti-
bus obesse, vt alias diximus de quibuscun-
que alijs erroribus ipsius Cancellarię, quę
gratis dictos errores corrigit, quando
litteræ exigunt omnino huiusmodi cor-
rectionem,

Illud autem, quod dixit *Dian. in suis*
resolut. moral. tract. 10. de leg. resol. 36. nem-
pè esse validam dispensationem, quando
erratur in nomine personæ; vt videlicet,
qnando nomen Petri exprimatur pro
nomine Pauli, omninò negatur; quando-
quidem quātū à vera praxi Romanæ Cu-
riæ lōgè distet, nullus Curialiū est, q ignorat;
cum iam ità obtinuerit illius anti-
quissimus stylus, qui est pro lege seruan-
dus, *c. quam graui, de crim. fal.* & licèt com-
muniter dici consueuerit, quod huiusmo-
10 di stylus ex variatione rerum prædictæ
Curiæ, fiat fragilis, & incertus, ac pro-
inde modò albus, modò niger, vt dixit
Lap. alleg. 51. Felin in cap. Rodulphus, post
num. 22. de rescript. Cassad. decis. 7 eod. tit.
num. 4. attamen intelligitur de illo stylo,
quem verè, secundum mutationem Pon-
tificum, eorundemquè Officialium mu-
tari, ac variari contingit, non autem de
11 stylo Cancellariæ, qui inconcussè, circa
litterarum expeditionem, seruari debet,
ed. Felin. in cap. ex parte 1. de rescrip. ex quo
illa mentem Papæ declarat, *Mandos. tom.*
1. quæst. 2. num. 3. in proœm. regul. eundem
namque stylum, qui benè considerat,
12 fundatum reperit in iure communi: si
quis verò dixerit, iure communi non vi-
tiari rescriptum per errorem in nomine
petentis, vt per iura supra allegata; re-
spondetur, quod licèt id appareat ipso
iure communi cautum, eodem etiam iure
cauetur, vt cum per proprij nominis Ora-
toris mutationem, quamplurimæ possent
fieri fraudes circa impetrationes rescrip-
13 torum, propterea illis omnino occurren-
dū sit, *cap. sedis, & cap. ex tenore, de rescrip.*
quod quidem tantum etiam ab ipsa praxi
abest, vt, sicut iam supra diximus, nun-
14 quam super errore proprij nominis, de-
tur correctio, nisi in ijs casibus, quibus,
semota omni fraudis suspicione, error
huiusmodi correctionem, mereatur: in
quorum quidem corroborationem, cum
quilibet Summus Pontifex in crastinum
suæ assumptionis, condat regulas Cancel-
lariæ Apostolicę, inter facultates, quas in
illarum calce concedit Vicecancellario,
& Cancellariæ Regēti, licèt eis facultatem
tribuat corrigendi nomina, & cognomi-
15 na personarum, non tamen possūt corri-
gere propria nomina Oratorum, vt pa-
tet, per hæc formalia verba, videlicet,
Item, quod possit corrigere nomina, & co-
gnomina personarum, non tamen eorum,
quibus gratia, & concessiones fiunt, ac be-
neficiorum, dum tamen de corpore constat.

Hinc igitur est, vt cum ipse D. Regens
nō possit nisi tantum cognomina Orato-
16 rū corrigere, si contingat errorem reperi-
ri post registratā supplicationē, circa pro-
prij nominis expressionē, ante tamen litte-
rarū expeditionem, omninò opus est illud
suppleri per signaturam nouæ supplica-
tionis in forma reformationis, sub præ-
inserta priori supplicatione, quæ ita da-
tur, videlicet. *Pater Sancte. Dignetur S.*
V. litteras super præinserta conficiendas cum
expressione, quod Orator non Cynthius sed
Ioannes Capycius, & non aliter nominatur,
& cognominatur in reliquis verò, iuxta
eiusdem præinsertæ vim, formam, conti-
nentiam, & tenorem expediri mandare de
gratia speciali. Non obstantibus omnibus,
quæ eadē E. S. V. in dicta præinserta concessit
non obstare cæterisque contrarijs quibuscun-
que. Quinimmò in secunda parte suppli-
cationis, in qua dici solet, quod narra-
torum omnium maior, & verior speci-
ficatio, & expressio fieri possit in litte-
ris, idest suppleri in ipsa bulla, quatenus
opus fuerit, sicut supra dictum est, nun-
quam id dicitur de nomine proprio Ora-
toris, sed tantum de cognomine, & hic est
notorius stylus.
18 Quod si aliquando contingat ignorari
in Vrbe cognomē Oratoris, seu Oratricis,
ne propterea retardetur expeditio, si ibi
fuerit transmissa arbor Consanguinitatis,
tunc cautus Sollicitator, ex ipsa arbore
poterit desumere saltem nomen vtriusque
genitoris Oratorum; quod deseruiat pro
illorum cognomine; exempli gratia, ex di-
cta arbore desumitur, patrem Oratoris,
vocari Franciscum, patrem verò Oratri-
cis, Antonium, sufficiet dicere, *Exponi-*
tur pro parte Stephani nati Francisci, &
Catherinæ natæ Antonij. & idem erit si in
ipsa arbore aderunt nomina matrum Ora-
torum; quia hæc, etiam nomina sufficient,
vt potè, si dicatur, *pro parte Stephani nati*
Isabellæ, & Catherinæ natæ Beatricis; & sic
19 pro cognominibus sufficiunt nomina ge-
nitorum. Immò admittit etiam Romanæ
Curiæ praxis, vt omittatur, vt plurimum
illud verbum, *nati*, & sic dicatur, *pro parte*
Stephani Francisci & subauditur verbum,
nati, absque eo quod dicatur, *pro parte*
Stephani nati Francisci; sic etiam Cathari-
næ Antonij, idest *natæ Antonij.* Et quia, si
diceretur *pro parte Stephani Francisci*, pos-
set dubitari, an Stephanus, & Franciscus,
esset vnicum tantum nomen, sicut dici-
mus, *Franciscus Antonius, Petrus Paulus.*
Ioannes Franciscus, &c. propterea, ad id
digno-

dignoscendum, eadem praxis docet, vt si Stephanus fuerit filius Francisci, tunc vterque scribatur, cum prima littera maiuscula, vt supra videtur. Si verò erit nomen compositum, prima littera primi nominis, erit tantùm maiuscula, prima autē secundi nominis, parua; nulla distantia adiecta; sed tanquam vnicum nomen scribitur, nempè, *Stephanusfrancisci*; & idem dicendum est de Oratrice; nam si Ioanna, erit filia Mariæ, tunc dicitur, *ex parte Ioannæ Mariæ*, quod idem erit, ac si diceretur *Ioanna nata Mariæ*, prout *Io. Andr. in add. ad Specul. in rubr. de fil. presb.* vbi ponit, se fuisse filium cuiusdam Andreæ; & sic, vt omnes legunt, vocatur Ioannes Andreæ idest filius Andreæ, nō autem, quod vtrunque nomen esset suum, veluti, *Ioannes Andreas*, sicut communiter eum appellamus: quod si contingat etiam hoc nomen Oratricis esse compositum, tunc dicitur *Ioannamaria*, tanquam vnicum nomen, eo modo, quo supra dictum est de nomine Oratoris. Si verò, neq; ex ipsa arbore, neque aliunde poterit haberi notitia horum cognominum, ne tempus propterea amittatur, poterit porrigi supplicatio,
20 confingēdo ad libitum ipsa cognomina; quia habita postmodum prædicta notitia de prædictis cognominibus, poterunt illa in litteris dispensationis suppleri: quod quidem conceditur vigore Clausularum ipsius supplicationis, vbi petitur, quod maior, & verior specificatio, & expressio fieri possit in litteris; & præcipuè ex illis verbis dictarum Clausularum, videlicet, *& quod cognominum, &c.*

Aduertas tamen, quod hic defectus co-
21 gnominis non poterit suppleri in litteris dispensationis in forma pauperum, quia in supplicatione delentur illa verba, *& quod cognominum, &c.* & hoc ad euitandas fraudes, quæ possunt contingere, ne Orator, siuè Oratrix supponat aliud cognomen, & postquam euaserit solutionem compositionis, expediat litteras supradictas, cum proprio cognomine; nam hoc modo obuiatur fraudibus, iuxta *tex. in l. in fundo. ff. de rei. vind.*

Quo verò ad ipsorum Oratorum nomina, quomodo conscribenda sint, dicimus, quod tàm in supplicatione, quàm in
22 litteris debent scribi clarè, & extēsè; ac eo modo, quo in ipso libro baptismatis descripta sunt: quodq; si plura fuerint sibi apposita nomina, secundum communem vsum distincta, illud sufficit exprimi, quo magis communiter vocari consueuit.

Insuper sciendum est; quod stylus Datariæ, & Cancellariæ non admittit in supplicatione in forma signandi, nomen dimi-
23 nutiuum, putà si dicatur, *Antonellus, Francischellus, Belluccia, Ciomma, &c.* sed debet dici, *Antonius, Franciscus, Isabella, Hieronyma, &c.* ac præcipuè debent aduertere mittentes ad Romanam Curiam, & inibi expeditores, vt nunquam nomina ipsa, siuè cognomina scribantur abbreuiatè, seu truncatè, sed per consequentiam litterarum, & characteres claros, & ita se habet circa id dictæ Curiæ stylus, de quo, etiam testatur *Imol. in cap. cum accessissent, & ibidem Felin. post princip. vers. hodie tamen, de constit.*

Neapolitan. Diæcesis. In omnibus re-
24 scriptis Apostolicis, est Oratorum diæcesis exprimenda; quod si ipsi Oratores
25 erunt duarum diæcesum, erit vtraque explicanda, quicquid voluerit *Sanch. lib. 8. disp. 35. n. 5.* vbi dicit, quod si alter sit Corduben. alter verò Granaten. non, est opus in precibus dispēsationis explicare vtriusque diæcesim, sed sat est alterutrius, dicendo, *M. & N. diæcesis Corduben.* aut diæcesis Granaten. subdens, quod ex ipsa praxi constat, & quod nunquam vtriusque diæcesis explicatur.

Hoc enim est contra notorium stylum, qui necessariò requirit vtriusque diæcesis expressionem; quinimmò huiusmodi stylus non admitteret hic supplicationē, nisi etiam in capite illius dicatur, verbi gratia, *Neapolitan. & Auersan.* postmodum
26 verò litteræ dispensationis diriguntur Ordinario Oratricis, vt illas exequatur: id namque apponitur in Clausulis supplicationis, nempè. *Et committatur Ordinario Oratricis, qui deposita &c. dispenset.*

Nec ad rem facit, quoad hoc, ratio, quam ipse *Sanch.* affert *loc. cit.* nempè, quod sola expressio vnius diæcesis, sufficiat, propterea quod poterit alterius cōtrahentium Ordinarius dispensare cum vtroque super denunciationibus matrimonio præmittendis, necnon alterutrius contrahentium parochus copulare matrimonio vtrumque, ratione connexionis; nam, licet ea vera sint, non tamen sufficiunt ad effugiendum inconcussum stylum Datariæ, & Cancellariæ, huiusmodi expressionem requirentis, qui pro lege seruatur, *Lap. alleg. 6. Calder. cons. 8. num. 4. de rescrip. Paris. cons. 44. num. 17. & seq. vol. 1. Bursat. cons. 393. num. 15. vol. 4.*

Aliàs enim, si sic esset, prout ait *id. Sanch.loc.cit.* inuerterentur profectò stylus, vsus, & ordo committendi harum dispensationum litteras; cum mens ipsius Papæ, eiusquè Cancellariæ sit, semper earundem exequutionem committere Ordinario Oratricis; & nisi vtriusque diœcesis fieret expressio, vbi Oratores ex duabus diœcesibus orti essent, posset contingere, litteras ipsas dirigi non Oratricis, sed Oratoris Ordinario, contra mensem ipsius Papæ: ac propterea illarum Exequutor, si huiusmodi stylum ignoret, perperam litteras ipsas exequeretur.

27 Contingit aliquando, Oratores esse alicuius diœcesis, cum alia inuicem, & æquè principaliter vnitæ: exempli gratia, Lunen. & Sarzanen. aut Maceraten. & Tolentin. & tunc, licèt utraq; vni Episcopo tantùm subsit, qui vnius illarum denominationem retineat, exprimendum nihilominus erit, ex qua ex his diœcesibus, verè ipsi orti sunt; habet enim quandoque Episcopus in vnaquaque illarum, suum Vicarium generalem, cui committuntur litteræ exequendæ; sicut etiam ipse Episcopus pro negotiorum qualitate, vtriusque diæcesis, & Ecclesiæ denominatione vtitur; vt constat ex forma literarum similium vnionum, in quibus dici solet. *Ipsam Ecclesiam Tolentin. cū Maceraten. vnimus, itaut pro tempore existens Episcopus Maceraten. fit ambarum Ecclesiarum vnitarum huiusmodi Episcopus; & licèt vocetur Episcopus Maceraten. tamen in litteris pertinentibus ad Ciuitatem, & diœcesim Tolentin. ordinariè se subscribere debeat, Episcopus Maceraten. & Tolentin. teneaturque retinere vnum Vicarium in dicta Ciuitate Tolentin. qui non recognoscat superiorem; nec ab eo habeatur recursus ad Vicarium dictæ Ciuitatis Maceraten. sed tantùm ad ipsum Episcopum*; Nā licèt Episcopatus duo vniantur, tamen qualibet Ecclesia Cathedralis retinebit sua iura, suasque præeminentias; quamuis sic vnitæ, regantur per vnum tantum Episcopum, per *tex. in cap. præcipimus*, 16. *quæst.*1. Vndè videmus, quod licèt Episcopatus Viterbien. & Tuscanen. fuerint æquę principaliter vniti, quādo tamē Episcopus rescribit super concernentibus iurisdictionem, seù administrationem Episcopatus Viterbien. se nominat Episcopum Viterbien. & Tuscanen. pro concernentibus autē Tuscanen. Episcopatum, se inscribit Episcopū Tuscanē. & Viterbien. *Mandos.regul.*42.*q.*1. *num.*4. quia rei denominatio semper fieri debet à causa proxima, *iuxta tex. in l.quisquis.§.hęc verba, ff.de vulg.& pupill.* Sicut Episcopus in Ciuitate Castellan. vel eius diæcesi existens, Ciuitatis Castellan. & Hortan. est appellandus; ita è conuerso, dum in Ciuitate, vel diœcesi Hortan. commoratur, Hortan. ac Ciuitatis Castellan. Episcopus nūcupari, ac inscribi debet: & si extra diæcesim resideat, in negotijs ad Ciuitatem, & diæcesim Hortan. pertinentibus, Hortan. & Ciuitatis Castellan. in spectantibus verò ad Ciuitatem Castellan. & illius diœcesim, Ciuitatis Castellan. & Hortan. Episcopus est denominandus, vt censuit *Sacra Congr.Concil.in vna Castellan. & Hortan. 8. Iunij* 1624. teste *Barbos.in coll.bull. verbo, Episcopus duarum Eccles. cap.*4.

Sicut autem supra vidimus, quid agendum, cum contingat error super nominè, seù cognomine Oratorum; videamus etiam, quid iuris, circa errorem in diæcesi eorundem in litteris dispensationis expressorum. Hanc eandem quæstionem mouet *Sanch.d.lib. 8. disput.*21. *num.* 39. dum quærit, quid dicendum sit, quando erratur in diæcesi, cuius erat is, pro quo impetratur dispensatio, nempè, si dictū esset, Oratores esse diæcesis Salamantin. cū sint Corduben. ac proinde commissio facta sit Officiali Salamantin. Et concludit, non posse Officialem Salamantin. hanc dispensationem exequi; quia hic deficit intentio Papæ committentis, quæ est, eam committere legitimo Ordinario impetrantis ad præscriptum *Concil. Trid. sess* 22. *cap.*5. *de reform.* Hanc insuper ibi

29 subdit rationem, quia error, quantumuis culpa carens, non efficit, vt rescriptum extendatur ad casum, qui sub verbis eius non comprehenditur; quamuis, si is petitus esset, litteræ similiter concederentur, & allegat *Innoc.in cap. super litteris. num.*3.*vers.& nota,de rescrip.* sicut hac eadem ratione non poterunt litteræ huiusmodi exequi, quantumuis minimus error, circa tamen substantialia, occurrerit; prout vera praxis docet, ac probitas timorati Iudicis Exequutoris expostulat.

Proindequè nihil releuat, quod dicit *Dian.d. tract.de leg. resol.*36. dum ait, validam esse dispensationem, quando erratur in Diæcesi, vt si Petrus, cum quo dispensatur, dicatur esse Diœcesis Panormitan. cum sit Messanen. ob hanc rationem, quia nimirum constat, intentionem Papæ esse, vt solus petentis Ordinarius, cum illo dispē-

set;

set;& si Ordinarius potest dispensare quãdo erratur in nomine petentis, sic etiam poterit, quando erratur in nomine ipsius Episcopi; & ibi plures *DD.* allegat pro hac sua opinione, quam dicit bis, ipso consulente, fuisse positam in praxi; quia nihilominus loquitur contra dictum stylum, qui nunquam contrarium admisit: ac proinde talis expressio, etiam non dolosa vitiat gratiam dispensationis, donec illa corrigatur, per iura supra allegata.

30 **Ex loco de Resina.** Specialis loci expressio, seù Oppidi, aut Terræ originis Oratorum semper est necessaria, quando dispensatio cõceditur cum causa propter angustiam: quod tamen intelligas, dummodò verè illi sint naturales loci expressi; quia licèt admitteretur hæc causa, si exprimeretur, Oratores esse ibi incolas ex domicilio legitimè contracto; cum tamen apponatur illud verbum, *ortorum*, id intelligitur ex vera origine; quamuis Oratores habuerint ibi prædictum domicilium vltra decem annos; quia adhuc non possunt dici verè orti; cum talis habitatio faciat tantùm incolam, seù domiciliarium, *Garc. de benef. p. 7. cap. 9. nu. 38. ex l. 1. cum seq. C. de municip. & origin.* & verba sunt naturaliter, & propriè, non autem ciuiliter, & fictè *intelligenda, l. 3. §. hæc verba, cum glossa, in verbo, hæreditatem. ff. de negot. gest. Parisi. cons. 159. n. 17. & 18. vol. 4. Mandos. regul 3. Cancell q. 20. n. 9. id. Garc. d. c. 9. n. 32* vbi infert, quod ad dispensationes matrimoniales, in quibus impetrantes narrant se ortos, ex tali loco, non sufficit verificare, habitasse ibi, & habuisse dictum domicilium; subdens *nu. 34.* quod nec refert, si dicatur, quod si Papa sciuisset, nihilominus concessisset: quia, vt inquit *Bald. in c. significante de rescrip.* casus omissus, non habetur pro expresso; sicut supra de diœcesi diximus; & concessio facta in vno casu, non porrigitur ad alium, *Dec. in c. super litteris, de rescrip. n. 18. in fin.*

Hinc est, quod licèt Oratores, tempore petitæ dispensationis, alibi, quàm in loco propriæ originis inhabitent, vbi iam domicilium contraxerint, si commissio fiat simpliciter Ordinario, absque eo, quod exprimatur, originis, vel domicilij, censetur in dubio facta Ordinario propriæ
31 originis, non autem domicilij: quod quidem sæpè contigisse scimus in ijs dispensationibus, quæ non requirunt necessariò expressionem loci, eo modo, quo petuntur ob loci angustiam, sed tantum vbi aliæ adducuntur causæ, puta dotis incompetentia, excessus legitimæ ætatis mulieris ad contrahendum, vel cum causa infamiæ, aut, etiam sine aliqua causa: sufficit enim tunc ita asserere *Exponitur pro parte N. & N. Neapolitan. Diœcesis. Quod &c.* nisi forsan ratione prædicti domicilij, exprimendum esset, eos in tali loco, vel in ipsa Ciuitate domicilium contraxisse; prout requiritur: ac proinde non aliàs, quàm sequenti modo, concipietur narratiua, videlicet, *Exponitur pro parte N. & N. ex loco N. Diœcesis Auersan. ortorum, & in Ciuitate Neapolitan. à biennio, & vltra commorantium, &c.* quandoquidem, licèt si Papæ narraretur, Oratores ipsos in tali loco domicilium contraxisse, cupereque proptérea litteras committi ipsi Ordinario domicilij, sine difficultate id obtinuissent, vt dictum est, attamen, nisi id exprimatur, nunquam subintelligeretur: ac propterea vetus inoleuit ipsius Curiæ stylus, vt cum Oratores cupiant litteras committi Ordinario domicilij, expressis verbis id in supplicatione petatur; in cuius calce per Officiales postmodum ad id præpositos, additur; *Et attento quod Oratores, (siuè Oratrix) in loco* N. *diœcesis* Neapolitanæ *à biennio, & vltra commorantur, in quo domicilium contraxerunt* (siuè Oratrix domicilium contraxit) *committatur Ordinario Neapolitan. siue eius Vicario, &c.* nec aliàs dabitur ista commissio, nisi saltem per huiusmodi tempus ibi inhabitauerint; quamuis in instanti, statim ac quis incipit habitare, animo perpetuò ibi manendi contrahatur domicilium, vt probatur ex *l. domicilium ff. ad municip.* Cum igitur huiusmodi stylus non, aliàs esse concedendas tales dispensationes doceat, quàm cum expressa mentione supradicti domicilij; prout tota Curia de hac obseruantia testatur; si aliter litteræ prædictæ fuissent expeditæ, exequutionem, eas non mereri certum est: ex quo nunquam ipsas litteras intendit Summus Põtifex Ordinario domicilij dirigere, nisi à partibus id expressè petatur, vt dictum est, & ab ipso Papa concedatur: & ita seruat Dataria Apostolica, cuius Datarius est organum mensis, & vocis Papæ, *Gonz. ad regul. 8. glos. 63. n. 60.* adeòque viget ista tam antiqua obseruantia, vt meritò, omni prorsus hæsitatione remota, inducat super hoc declarationem intentionis Papæ, *Rot. decis. 503. num. 2. & decis. 571. nu. 3. p. 1. diuers.*

Neque hic duximus respuendum, quod licèt Oratores alibi domicilium, vt diximus, contraxerint, si tamen petant litteras præ-

prædictæ dispensationis Ordinario propriæ originis committi, tenebitur profe-
32 ctò ille, ipsas litteras exequi, non obstante quocunque domicilio vbiuis per eos, etiã per viginti annorum continuam inhabitationem, contracto. Quãdoquidem commissionem hanc, non ex iuris, aut alicuius obseruantiæ necessitate, fieri omnes fatentur Curiales Ordinario domicilij Oratorum, siue Oratricis tantùm, sed ad ipsorũ instantiam, ac pro maiori eorum id petẽtinm, commoditate. Nec tamen stylus hic, & obseruantia carent solidis fundamentis; præsertim, quia domicilium originis, nunquam deperditur, cum sit immutabile: id namq; discrimen versatur inter domicilium originis, & habitationis; illud enim est immutabile, vt docet notorius *tex. in l. assumptio. ff. ad municip. ibi, neque recusando quis patriam ex qua oriundus est, mutari potest*; hoc autem, sicut propria uoluntate, & proprio facto constituitur, ita propria voluntate, & facto mutatur, ut per *Sanch. lib. 3. disp. 23. nu. 4.* qui *n 6. vers. Secundo, quia domicilium*, ait, quod domicilium originis, una cum domicilio habitationis retinetur.

His ergo sic stantibus, perperàm quidã Archiepiscopus denegabat quarundam dispensationis matrimonialis litterarum exequutionem, sibi, vel eius Vicario directarũ, in cuius diœcesi Oratores orti erant, siuè Oratrix tantummodò orta erat, prout in eisdem litteris dicebatur: id enim recusabat sub prætextu, quod Oratores in aliena diœcesi domicilium per longum tempus contraxerant: ac propterea dicebat, huiusmodi litteras non sibi, aut eius Vicario, sed Ordinario, seù Vicario prædicti domicilij esse dirigendas: certioratus nihilominus idem Archiepiscopus de stylo Romanæ Curiæ, quæ nunquam committit has litteras Ordinario domicilij, nisi instantibus ipsis Oratoribus, cum etiam non obstante tali domicilio liberùm sit partibus obtinere litteras alterutri dirigendas, nihilominns pro sua tuenda opinione, litteras ipsas adhuc exequi recusauit. Re tandem ad Vrbem delata, cum ibi fuisset pluries instatũ penes Dominũ Datarium pro commissione earundẽ litterarum Ordinario domicilij, stante recusatione prædicti Archiepiscopi, fuit per eum hæc cõmissio denegata; eo quod diceret, litteras fuisse iam bene cõmissas dicto Archiepiscopo, tanquam Ordinario originis Oratorum; sed tantùm alias litteras in forma mutationis iudicis, expediri mandauit Episcopo viciniori directas, qui requisito prius dicto Archiepiscopo pro exequutione priorum litterarũ, si adhuc illas exequi recusaret, & aliam causam rationabilem suæ recusationis non allegaret, ipse vicinior Ordinarius dictas priores litteras dispensationis exequeretur; prout præcedẽte dicta noua requisitione, exequutus est; qui commisit examen pro verificatione narratorum in dictis litteris dispensationis, in Ciuitate Neapolitan. in qua Oratores domicilium contraxerant: omnibusquè verificatis deuenit ad decretum dispensationis: ac pro seruanda forma Concilij Tridentini; fuit matrimoniũ contractum in dicta Ciuitate Neapolitan. coram proprio Parocho; quia, contra nõnullos, contrarium sentientes (quod obiter dictum sit) Parochus solius originis,
33 non censetur proprius ad aliquos in matrimonium coniungendos, qui alibi tempore huiusmodi contractus domicilium contraxerunt; cum illa propria Parochia dicatur, in qua quis habet domicilium propriæ habitationis, iuxta decretum *Concil. Trid. sess. 24. cap. 1. Sanch. lib. 3. disp. 23. nu. 7.*

Ad hanc autem conclusionem facit notorius *tex. in c. cum nullus, de temp. ordin. in 6.* vbi eadem ratio viget, cum alia contraria deprehendi non possit, ac proinde erit eiusdem iuris dispositio, *l. si postulauerit, §. ratio ff. de adult. l. illud, vers. sed magis, ff. ad l. Aquil. Oldrad. cons. 185. in fin. glos. in l. sed, & si lege, §. puto posse, vers. habeant ante fin.* vbi inuehit contra notantes, seù considerantes diuersitatem casuum, ratione contempta, *ff. de petit. hered.* Et ad quãcunque hæsitationem submouendam, facit permaximè doctr. *Bart. in l. assumptio, ff. ad municip.* vbi satis apertè docet, quod origo, quoad omnes suos effectus, per quãcunque domicilij translationem, nũquam amissa censetur; idem dixit *Alex. in l. cum quadam. num. 4. & 5. de iurisd. omn. iud.* etiã per absentiam mille annorum: quinimmo nec illi renunciari potest, vt per *Boer. decis. 13. num. 1.* cum naturalia mutari non possint, vt dictum est, *§. sed naturalia. instit. de iur. nat. gent. & ciu. Iaf. in l. si arrogator vers. & illud confirmatur. ff. de adopt. id. Boer. nu. 12.*

Propter illius angustiam.

34 Hæc est vna ex freqnentioribus causis, cũ quibus conceduntur dispensationes matrimoniales, præsertim in gradibus Consãguinitatis, seù Affinitatis remotioribus.

Sed

Sed hic in praxi videamus, an ipsæ litteræ dispensationis debeant exequutioni demandari, si præfata Oratrix in alio loco insigni, vicino suæ patriæ, virum sibi æqualem inuenerit? Et certè videtur, quod sic; cum prædicta dispensatio sit libera, & absque conditione concessa; nam licèt ipsa sit stricti iuris, & strictè interpretanda, *c. quod dilectio, de consang. & affin. c. 1. in fin. de fil.*
35 *presb. in 6.* Nihilominus est latè interpretanda, quatenus verba sonant, & ipsorum verborum natura requirit; & ita seruatur in hac Curia Archiepiscopali Neapolitana teste *Marco Antonio Genuen. in sua praxi, cap. 20. num. 4. & 5.* vbi, ex hoc ita concludit, quia in dispensatione non apponitur aliqua conditio, ac propterea illius verba, non sunt aliter interpretanda, quàm sonant; quia si Papa aliàs voluisset, profectò id expressisset; ac propterea dixisset, *dummodo in alio loco circumuicino suæ patriæ, & insigni, virum paris conditionis inuenire nequeat*, vel per alia verba æquipollentia; sed hic contentatur, vt sufficiat, Oratricem non inuenire virum paris conditionis in loco, vnde ipsa orta est; prout narratur in supplicatione: & sic non est recedendum à vi verborum, *id. Genuen. loc. cit.* necnon *Sanch. lib. 8. disp. 19. nu. 13.* dicit, absolutè esse sufficientem causam, non inueniri matrimonium æquale intra proprium fœminæ oppidum; quia, vt aliàs
36 diximus, durissimum est, cogi fœminam extra proprium oppidum nubere; ne sic parentum consortio destituta remaneat; sicut etiam dicendum est de Oratrice, ha-
37 bente dotem minus competentem; nam hæc causa est sufficiens, & satis verificabitur, licèt in locis circumuicinis reperiatur matrimonium æquale, & cum illa dote Oratricis, non autem in proprio; circa, quod subdit *id. Sanch loco citato*, quod Congregatio declarauit ad instantiam Archiepiscopi Mediolanen. *die 28. Nouembris* 1570 his verbis. *Clausula illa, quæ in dispensationibus occasione dotis incompetentis apponi solet videlicet, quia virum sibi non consanguineum, vel affinem paris conditionis inuenire nequit, verificatur, & sufficiatur per diligentiam dumtaxat præstitam in ipso loco mulieris, & non in locis circumuicinis.*

Benè tamen aduertit idem *Genuen. d. cap. 20. nu. 14.* quod magnam diligentiam adhibere debet delegatus, cui commissa est dispensatio propter angustiam loci, aut
39 incompetentiam dotis; quia vt plurimum dictæ dispensationes sæpè solent esse sub-
40 repticiæ: & propterea solet aliquando Curia se informare ex officio, & non examinare testes à parte productos; maximè, quando personæ, quæ contrahere intendunt, sunt infimæ qualitatis, & locus non est valde angustus, nempè, Casale Afragolæ, aut Oppidum Turris Octauæ huius diœcesi Neapolitan.

Hæc eadem causa scilicet, ob angustiã, vsque ad annum nonum Pontificatus fel. record. Pauli Quinti passim admittebatur, nõ modò in locis angustis uerũ et amplis, & populatis; quinimò etiã in magnis Ciuitatibus, nempè Neapolit. necnon in ipsa Vrbe; ex eo quod Oratrices talis qualitatis esse poterant, quod respectu illarum, non inueniebant in illis, viros paris conditionis, cui nubere potuissent. Verùm, re maturè perpensa, cum inuerisimile videretur, non solùm in tam insignibus, verùm etiam in paruis Ciuitatibus posse hãc causam ita passim, & facilè verificari, ipse Pau-
41 lus, meo tempore, eam substulit, quoad angustiam Ciuitatis, vt aliàs diximus: suisque Officialibus ad id præpositis, præcepit, nè deinceps illam admitterent, prout ea regulariter denegatur, vt hic [illegible]

Neque hac ratione, appellatione loci, per cuius angustiam datur ista dispensa-
42 tio, veniunt suburbia Ciuitatis, licèt aliquantum ab ea distent, prout rescriptum fuit Episcopo Lauden. à Bernardino Paulino Datario Clementis VIII. quamuis, si per milliare, siue paulo minus distent, licitè videtur posse huiusmodi causam admit-
43 ti, prout admissam diù videmus in loco Pausilyppi huius Diœcesis Neapolitan.

Attamen, quia aliquando contingit in
44 quibusdam paruis Ciuitatibus, vt puta Vican. Massalubren. Capritan. Isclan. re uera, Oratrices ob illarũ angustiã, nõ inuenire in illis pares sibi viros; sicque causam huiusmodi angustiæ verisimiliter in huiusmodi Ciuitatibus verificari posse existimatur, illam admitti videmus; si tamen de hac angustia exhibeatur fides Ordinarij attestantis, Ciuitatem non excedere numerum trecentorum focularium; & nõn aliter hodie conceduntur similes dispensationes; licèt quandoque sine ipsa attestatione: addita semper in illarum supplicationibus, qualitate personarum; vt saltem sint ex honestis familijs, quæ tanquam causa uenit etiam verificanda, vt alias diximus; ac præter expressionem ab ipsis Oratoribus numeri focularium Ciuitatis, additur etiam hæc clausula per Officiales nempè, *Et dummodò præfata*

Ciui-

*Ciuitas trecentorum focul*a*riorum nume-
rum non excedat.*
45 Idemque seruatur, si Oratrix sit ex lo-
co, Orator verò ex Ciuitate orti; nam, ex
quo narratiua gratiæ dispensationis se-
cundum vsitatum stylum concipi debet,
quod Oratrix in loco, & Ciuitate præfatis,
etiam de illo ad illam se transferendo, ob
illorum angustiam virum &c. profectò,
causa hęc non admittitur, respectu Ciui-
tatis, nisi illa adeo parua fuerit, vt supra, &
cum supradictis limitationibus, & expres-
sionibus.

Huiusmodi tamē restrictio nō capit ea
loca, seù oppida, quæ ex communi vsu lo-
quēdi, Ciuitates nuncupantur, & secundū
consuetum stylum Datarię dici cōsueuit,
Oratorem, siue Oratricem ortum, siue or-
tam ex tali loco, seù oppido, Ciuitate nun-
cupato, quia hoc tātum intelligitur de ve-
ra Ciuitate, quæ talis tūc verè est, quando,
videlicet habet proprium Episcopum *Re-
buff. super concord. rubr. de coll. §. Statuimus,
2. verbo, Ciuitatibus, Bart. in Extrau. qui
sint rebelles, verbo, Lombardia.*

Non consanguineum &c. paris conditionis.

Hæc verba de-
pendent à pro-
ximè dicta clausula, & in unum, & idem
tendunt, & augent causam ipsam, mouent-
què Pontificem ad dispensandum; ex eo
46 quod expedit, matrimoniū contrahi inter
pares, *Soc. cons. 53. col. 2.* vbi citat carmen
Poetę Sulmonensis in Epistola Deianiræ
ad Herculem, ibi,

Si qua voles aptè nubere, nube pari,

Sic refert *Bal. in l. si maior. C. de legit. her.
Hostien. in Sum. tit. de test. ver. his autē deficiē
tib. Ioan. Lup. in rep. c. per vestras, de donat.
int. vir. & uxor.* quod, etiam citauit *id.
Bald. in Auth. res. qua. col. penult. vers. vlti-
mo nota, C. comm. de leg. Ioan. Fabr. in rubr.
instit. de nupt.* vbi monet hoc præcipuè ob-
seruandum esse ab his, qui matrimonium
contrahunt, scilicet, vt parem ducant, non
solùm conditione, sed etiam ætate; cuius
disparitas, licèt non sit causa ad dispen-
sandum, nihilominus à contrahere volen-
tibus, id est maximè attendendum, ob in-
signem, & nunquam satis laudatam do-
ctrinam *Barth. Cepol. in suis Comment. in
tit. ff. de ædil. edict. l. præcipiunt. fol. mihi
137.* dum suadet volenti ducere vxorem,
vt potius ducat iuuenem, quam vetulam,
quo possit illam ad suos mores reforma-
re: si enim alijs fuerit moribus imbuta,
nunquam, vel rarò de ea bonum fructum
capiet, præsertim, si alium habuit virum,
cum quo est inueterata; Si autem vir esset
senex, faciat totum contrarium, quia non
debet accipere vxorem iuuenem, vel puel-
lā, sed coetaneam; aliòquin incidet in ca-
lamitatem, de qua *idem Cepol. d. fol. 137.
à tergo nu. 7.* Præterea dixit *Tiraquell. de
leg. connub glos. 1. par. 6. nu. 19.* quod si ma-
ritus, & vxor sint correspondentis ætatis,
quę placebūt naturaliter vni, placebūt pa-
riter, & alteri; si è cōtra, secùs erit; nā iuue-
nis cupiet ire cubitū, senex verò ad ignem
sedere; quoniam in lecto dormire non
posset. Vnde etiam iura, facilè inter pares,
matrimonium præsumunt, non autem in-
ter dissimiles, & inæquales, *tex. est in l.
imperialis, §. imò, C. de nupt. & ex cap. quali-
ter 30. qu. 5.* desumitur, quod inter impares
personas non præsumitur matrimonium,
nisi interueniant instrumenta dotalia;
quod quidem non solùm videtur sibi lo-
cum uendicare in matrimonio, uerùm,
etiam in omni societate, & amicitia; nam
ditiores, & nobiliores non debemus sequi;
sed potius æquales; quia neque satis fir-
ma, neque tuta est pauperi, cum opulentis
amicitia. Vnde in proposito, etiam Cleo-
bolus philosophus docebat, uxorem ex
paribus ducere; quia si rusticus, nobilem
ducat, semper illa eum, rusticum uocita-
bit, & contemnet; nobilis enim semper
odio habet rusticos, & è contra, *Bald. in l.
per adoptionem, ff. de adopt* Ad quod mul-
47 tum confert fabula illa Aesopi; in qua,
Leo, Asinus, & Vulpes societatem inter se
inierunt; ut quod uenatu cepissent, id in
commune partirentur, ubi quampiam
prædam nacti sunt, Leo iubet, ut Asinus
partiatur, ille, ut erat stolidus, in tres par-
tes æquales distribuit; quamobrem Leo
indignatus, quod cæteris æquaretur, Asi-
num dilaniat; Restabat Vulpes; eam de
integro partiri iubet, illa totam fermè
prædam Leoni attribuit, sibi uix paucula
quædam seruans. Leo, comprobata distri-
butione, rogat, quisnam, illam partiendi
artem docuisset, cui Vulpes, Calamitas
(inquit) Asini; Et ex hoc dicta est Leonina
Societas in *l. si non fuerint, §. Aristo. ff. pro
soc. id. Tiraquell. in 5. leg. connub. glos. 1.
par 5.*

Præcipua igitur sententia hinc elicitur,
quisquis ille sit, parem sibi ducat; Vnde
Salon, unus ex illis sapientibus, ait, *Par
pari iugato; coniux, quod impar est, dissidet;*
proinde consulerem nubere uolentibus,
ut omnem ad hoc adhibeant diligentiam;
48 nam damnum, quod postea sua culpa
contin-

contiugit, sibi, & non alteri imputatur; *ad tex. in l. inter coharedes, §. quod ex facto, ff. famil. hercis. l. si fratres. §. fin. ff. pro soc. l. quod quis ex sua culpa. ff. de reg. iur.* quia taliter contrahendo, videtur approbare ipsius coniugis mores, non tantùm præteritos, sed futuros, *Bataed. ad Iul. Clar. in §. adulterium, nu. 115.* Et satis experientia compertum est, quod dum matrimonia
49 inter inæquales contrahuntur, infelices exitus sequuntur; maximè cum vir pauper fœminā ducit diuitē, iuxtà dictū *Iuuenalis Satyra 6.* ibi, *intolerabilius nihil est, quàm fœmina diues:& in eadem Satyra,* ibi *Veniunt à dote sagittæ, libertas emitur,* & dixit *Neuiz. in Syl. nupt. lib. 2. nu. 55.* quod,
50 qui ducit vxorem pauperem, ponit in domo sua paupertatem, & qui diuitem, ponit tempestatem. Consuluit tamen *Alex. cons. 208. col. 2. lib. 6.* nobilem, diuitemque mulierem, licèt deformem, quæ pauperem formosum tamen virum sibi matrimonio desponderit, non videri nupsisse indigno;
51 cū debeat mulieris nobilitas, & diuitiarū copia, cum forma viri, compensari, iuxtà not. *per Bald. in c. super eo, 2. de test.* necnon,
52 *Imol. & Panorm. in d. c.* formam mulieris, etiam pauperis, compensari cum diuitijs, aut nobilitate viri, aliaq; ad rem, per multa congerit idem *Tiraquel d. glos. 1. p. 5. n. 16. cum pluribus seqq.*

Hæc vero causa inæqualitatis, & imparitatis, adeò potissima est, vt non solùm Sūmus Pontifex eam admittat ad matrimonium inter consanguineos contrahendū, verùm etiam, ad matrimonium ratum, non tamen consummatum, dissoluendum, etiā non adhibito mutuo consensu coniugum;
53 quia existente causa, potest Sum. Pontif. dispensare, altero eorum inuito: vndè *Sanch. lib. 2. disp. 15. nu. 7.* ait, si causa iusta subsit, repugnantia alterius nequit pontificiam potestatem impedire, ne alteri habenti iustam dissoluendi causam, petentique dispensationem, consulat; cum ipse habeat plenam potestatem: nam experientia docuit, nonnunquam ipsos Summos Pontifices dispensasse super huiusmodi matrimonio, quando contrahentes sunt notabiliter conditione impares, ob infœlices exitus, qui potuissent euenire ex tali matrimonio; sicut etiam, quando adest timor futuri scandali, ex quo possunt rixæ, & inimicitiæ exoriri, imò, vt plurimum, & neces, vt ait *Sanch. d. lib. 2. disp. 16. nu. 1. 3. & 4.* nam licet difficilis reddatur super hoc dispensatio, attamen meo tempore bis vidi ita dispensari per Paulum Quintum, & suo loco congruentiùs dicemus.

Ad rem igitur redeundo, aduertas, contra nonnullos, cōtrarium sentientes, quod videlicet, narrata per Oratores, vna causa,
54 non poterunt alia, licèt vera, non tamen expressa, iuuari; veluti si causa, ob angustiā exprimatur, vt supra, postmodum verò, ea omissa, velint aliam probare coram Exequutore, prout infra dicetur: & aliàs quidā Delegatus fieri id posse prætendebat, ac mordicus defendebat, qui præsentatis sibi litteris dispensationis, cum causa, ob angustiam loci; cum in illarum processu non benè fuisset, causa hæc probata, volebat nihilominus litteras ipsas exequi; ex eo, q., licèt cessasset supradicta causa, attamen alia aderat, satis probabilis, nempè incōpetentia dotis Oratricis, quæ quidem causa, si fuisset expressa Pontifici, vtiquè illam admisisset; maximè; cum in his gradibus remotioribus, passim eam admittat: vndè habendum erit pro disposito, quod verisimiliter Pontifex disposuisset, si sibi pro huiusmodi dispensatione cum hac alia causa, fuisset supplicatum, *arg. l. tale pactū, §. fin. de pact.* ac insuper quia in his remotioribus gradibus, ipse Pontifex, etiam sine aliqua causa frequenter dispensat.

Hoc enim prorsus negatur; nam secundum hanc praxim, vulgatis iuribus satis fultam, dicendum est, quod nūquam à Delegato erit alia causa in litteris non expressa, admittenda: quia, cum dispositio
55 fuerit ad vnam causam limitatam, nō erit extendenda, *vulg. l. in agris, ff. de acqu. rer. dom. l. milites, ff. de re milit. Paris. cons. 94. n. 18. vol. 1.* sed denuò sunt preces Pontifici porrigendæ, vt nouas litteras, cum expressione veræ causę, concedat; vel saltem, cum noua supplicatione signata, priores litteræ; aptata vera causa, prioriquè deleta, per Cancellariam corrigantur, aut aliæ de nouo, etiam in forma, *Perinde valere*, si factum ita postulet, expediantur.

Insuper alia, & potissima ratio est, cur
56 nō possit Delegatus hanc nouam causam in litteris non expressam admittere; nempè, quia istæ litteræ tantùm valent, quantū sonant, stantibus clausulis infra positis, videlicet, *De præmissis te diligenter informes &c.* &, *si preces veritate niti repereris &c.* onerando conscientiam ipsius Delegati; qui non potest excedere fines rescripti, cū
57 illud stricti iuris, & non extendatur ad nō expressa, *c. fin. de rescrip. Mar. Anton. var. resol. lib. 1. resol. 39. nu. 11.*

58 Inuenire nequeat. Non tamen tenetur ipsa Ora-

Oratrix per se, sibi virum quærere; cum id non patiantur illius pudor, & honestas: & sic licèt in quibuscunque casibus, & dispẽsationibus apposita sint supradicta verba, sufficit tamen, quod in verificatione narratorum, testes deponant, quod non inueniatur, vel non adsit vir, qui velit Oratricẽ in vxorem ducere: & hic est cõmunis vsus.

Sed quia Tertio, & Quarto.

Oportet enim, vt Oratores exprimãt, quoto gradu Consanguinitatis, seu Affinitatis, vel publicæ honestatis ex matrimonio
59 rato (in quo sunt gradus cõiuncti) exiftũt, contrahere volentes; vt cõstat ex communi stylo Curiæ, de quo testatur *Sanch. lib. 8. disput. 24. num. 1.* subdens ibi, quia, quo gradus coniunctior est, eò difficilius datur dispensatio; ac maior compositio, urgentioresque causæ requiruntur.

Sed, ne circa expressionem gradnum, praxim nudam relinquamus, videndum erit, quomodo, & usque ad quem gradum
60 Consanguinitas, & Affinitas impediant matrimonium contrahendum: propterea dicendum erit, quod olim Ecclesia coniugium interdixerat usquè ad septimum gradum, ut habetur *in c. ad sedem, 35. qu. 5.* postmodum uerò, sub Innocentio Tertio, in Concilio Lateranen. restricti sunt gra-
61 dus Consanguinitatis, usque ad Quartum gradum inclusiuè, ut habetur *in c. non debet, de consang. & affin.* cuius uerba sunt hæc, *Prohibitio quoque copulæ coniugalis, Quartum Consanguinitatis, & affinitatis gradum de cætero non excedat; quoniam in ulterioribus gradibus iam non potest absque graui dispendio, huiusmodi prohibitio generaliter obseruari &c.* & idem dicitur in *Clem. vn. eod. tit.* & nos alibi diximus.

Cum igitur ex præmissis, prohibitio cõiugalis non excedat Quartum gradum, profectò cũ attẽdatur remotior gradus, in
62 Quarto, & Quinto gradibus, nullũ adest impedimentum, *vt in c. fin. de consang. & affin.* ibi, *vir, qui à stipite, Quarto gradu, & mulier, quæ ex alio latere distat Quinto, secundum regulam approbatam, quæ dicitur, quoto gradu remotior distat à stipite, & à quolibet per aliam lineam descendentium ex eodem, contrahentes, siuè impedimenti Consanguinitatis, siue affinitatis ita coniuncti, licitè possunt matrimonialiter copulari*; propterea non requiritur desuper dispensatio ad contrahendum; quamuis ad tollendum
63 murmurationes ignorantium iura, consueuerit in hoc casu, & in quibusdam locis, sicut etiam in hac Curia Archiepiscopali Neapolitan. ad instantiam prædictorum contrahentium, declarari, nullum inter eos adesse impedimentum; prout testatur *Genuen. in praxi eiusdem Curiæ, cap. 20. n. 10.* & super hoc fieri consueuit declaratorium decretum, tenoris sequentis; uidelicet.

64 *Die & c. Visa informatione, qua constat, supradictos contrahentes in Quarto, & Quinto, à communi stipite prouenientibus Consanguinitatis gradibus, inuicem esse coniunctos, per Reuerendissimum D. Vicarium Generalem Neapolitan. fuit prouisũ, decretum, ac declaratum, distantiam prędicti Quarti gradus, stante dicto Quinto gradu, non obstare; & propterea per præsentes cum eisdem N. & N. in prædictis gradibus ordinaria authoritate dispensauit, & declarauit, licere eisdem N. & N. matrimonium inter se publicè, seruata forma Concilij Tridentini contrahere, illudq; in facie Ecclesię solemnizare, & in eo postmodum remanere: prolemque exinde suscipiendam, prædicta authoritate ordinaria, legitimam nunciando, & ita &c.*

65 Ita etiam potest Episcopus, vbi impedimentum est dubium, pari ratione dispensare, quod tamen ita distinguit *Sanch. lib. 8. disp. 6. nu. 18.* quod si omninò res est dubia, an interueniat impedimentum, necne, nulla opus est dispensatione; quia in hoc dubio, præsumptio est pro libertate matrimonij: & tunc posset Episcopus, gratia tollendi scandala, declarare, non esse opus dispensatione, vel ad cautelam dispensare. Credit ille tamen, hanc non esse veram dispensationem; nam si postea inito matrimonio, constaret de impedimento dirimenti, opus esset noua Summi Pontificis dispensatione; cum nullibi reperiatur, posse Episcopum in casu dubio impedimenti dirimentis, dispensare; cum hæc sit quędã prudentialis declaratio, quam etiam vir doctus facere posset.

Vnde pluries in hac Curia Archiepiscopali practicatum fuit, vt quando ab aliquo
66 datur aliquod impedimentum ad contrahendum, siuè per malitiam, siuè quocumque alio modo, nec tamen postmodũ inquisita diligentius veritate, comperiatur adesse tale impedimentũ, consueuerit per

per decretum ipsius Curiæ declarari; ex quo non constat de tali impedimento, licere, matrimonium contrahere.

Stante tamen notorio stylo Curiæ, ista declaratio, ac reiectio falsæ imputationis non videtur liberè, sed tantum in casibus non ita arduis, Ordinario permissa, cum aliàs pro ea sit omninò recurrendum ad Summum Pontificem; sicut tenent antiqui, & practici Curiales; vnde in similibus casibus, in dies, eo quo sequitur modo supplicari consueuit, videlicet.

67 *Beatissime Pater Exponitur humiliter S.V. pro parte deuotorum illius Oratorum N. & N. Neapolitan. diœcesis. Quod ipsi ex certis rationabilibus causis, animos eorum mouentibus, cupiunt inuicem matrimonialiter copulari; & licèt nullum eis, canonicum obstet impedimentum, quominus id facere possint; quia tamen à nonnullis, id forsan ægrè ferentibus, falsò assertum fuit, dictam Oratricem esse vxoris dicti Oratoris, iam defunctæ, sororem ex illicito coitu procreatam, quominus contrahant, impediuntur. Supplicant &c. Oratores præfati, quatenus eis in præmissis opportunè prouidendo, sibiq; specialem gratiam faciendo, Ordinario loci, vel eius Vicario in spiritualibus generali, committere, & mandare, vt se de præmissis diligenter informet; & nisi, inquisita per eum super præmissis, diligentius veritate, coram eo legitimè, probatum fuerit, Oratricem prædictam esse vxoris præfati Oratoris, iam defunctæ sororem, ex illicito coitu procreatam, vt præfertur, eandem imputationem Apostolica authoritate reijciat, eaq; non obstante, Oratores prædictos, dummodo nullum eis canonicum obstet impedimentũ, matrimonium inter se publicè, seruata forma Concilij Tridentini contrahere, illudq; in facie Ecclesiæ solemnizare, & in eo postmodum remanere liberè, & licitè valere, dicta authoritate declaret, dignemini de gratia speciali, Non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrarijs quibuscunq; cum clausulis opportunis.*

Et cum absolutione à censuris ad effectum &c. & de commissione, mandato, alijsq; præmissis, vt supra latissimè extendendis; et quod præmissorum omnium, & singulorum, aliorumque necessariorum maior, et verior specificatio, & expressio fieri possit in litteris per Officium Contradictarum expediendis, & committatur Ordinario, siue eius Vicario in spiritualibus generali, qui declaret, vt supra.

Addit nihilominus ad superius dicta, 68 *id. Genuen. c. ap. 10. nu. 17.* censeri validũ impedimentum ad contrahendum matrimonium intra Quintum gradum ex consuetudine, quando oriretur scandalũ in aliquo loco; & si contraheretur, matrimonium esset nullum, ex iuribus ibi per eum allegatis; quod præcipuè occurrere potest, ubi etiam Episcopus forsan prohi- 69 buerit, ne matrimonium contrahatur in Quarto, & Quinto gradu, sed meo iudicio frustra additur nouum impedimentum præter tot canones; quia cum copula cõiugalis Quartum gradum non excedat, profectò errant, qui suis constitutionibus, decretis, aut alijs modis prohibent, ne in Quarto, & Quinto gradu, sine Ordinarij licentia, aut declaratione, matrimonia contrahantur: huiusmodi enim impedimenta sunt contra expressum casum legis, *d. c. non debet de consang. & affin. & c. cum locum, de sponsal. Leo in thesaur. for. ecclesi. p. 2. cap. 8. sub nu. 39.*

A communi stipite *prouenientibus.* Nisi verba hęc adderentur, redderetur profe- 70 ctò subreptitia dispensatio, si fortè id impedimentum ex duobus stipitibus proueniret, nempè in Tertio ex vno, & Quarto ex altero: hoc enim modo, duo essent impedimenta, super quibus necessariò requireretur dispensatio; ex quo cessat ratio propinquioris gradus, super quo petitur declaratio, quod ille nõ obstet; vt infra dicemus. Est igitur hoc necessariò exprimendum, sicut expressio multiplicitatis eorundem graduum, tam si prouenient ex vno, quàm ex pluribus stipitibus, nempè si Tertius, & Quartus gradus prędicti prouenirent ex duobus stipitibus; veluti, Tertius ex vno, & Quartus ex altero, quia vrgentior causa requireretur: & sicut præsens dispensatio cum supradicta expressione graduum, videlicet Tertij, & Quarti ab ipso communi stipite, transit per manus Officialium Minoris Gratiæ, ita si essent Tertius ex vno, & Quartus ex altero stipitibus, expediretur per Cancellariam, soluta maiori compositione, & augeretur taxa litterarum; quod est obseruandum

omnino circa gradus simplices, & mixtos, vt infra clarius patebit.

Consanguinitatis gradibus.

Si autem impedimentum Consanguinitatis pro impedimento affinitatis, vel è
71 contra fortasse per errorem expressum fuerit in ipsa dispensatione, erunt omni-
72 no litteræ corrigendæ: licèt enim Consanguinitas, & affinitas inter se non differant specie, sed tantùm quoad diuersitatem gradnum *Caiet. dist. 18. q. 3. art. 4. conclus. 7. Nald. in sua Sum. verbo, fornicatio, sub nu. 3.* id tamen verum est, quoad concessionem gratię, & quoad iura, & emolumẽta Officialibus ad id præpositis, debita, quę ob alterutrius expressionem, non alterantur, neque minuuntur; ad alios tamen effectus aliter dicendum est; nam exempli gratia, dato, quod Consanguinitas, sit affinitate maior, cum tamen simus in materia dispensationis, clarum est, non valere in ea argumentum, non modo à paritate, verùm neque à maioritate rationis, *Pelin. in c. postulasti de rescrip. Ludouis. decis. 358. nu. 15.* Vnde perperàm litteræ harum dispensationum exequuntur, dum in illis vnum pro alio fuerit expressum; cum totum id fit etiam contra mentem Papæ, ac notorium ipsius Curiæ stylum, qui debet omninò seruari, *c. quam graui, de crim. fal.* Ac propterea eodem stylo introductum est, ad succurrendum erroribus, qui circa hanc expressionem occurrere
73 possunt, cum ignorari contingat, an impedimentum, super quo petitur dispensari, sit Consanguinitatis, an verò affinitatis, ne litterarum earundem expeditio retardetur, vt possit in illis vtraque, alternatiuè tamen, exprimi, sic dicendo, nimirùm, *Sed quia Tertio, & Quarto à communi stipite prouenientibus Consanguinitatis, vel affinitatis gradibus inuicem sunt coniuncti, seu se attinent.* Nec per hanc alternatam expressionem, consueta iura Cameræ in aliquo alterantur, vt dictum est, nisi in quibusdam paucis. Quapropter non aduertit *Dian. in tract. 10. de leg. resol. 36.* ita se hunc stylum, & praxim habere, dum dicit, qnod si in bulla fuerit erratum incuria Scriptoris, vt si verbi gratia, Papa commisit Officiali, quòd si preces veritate niti repererit, cum Oratoribus Apostolica authoritate dispenset, sed erratũ fuit; nã pro Tertio affinitatis gradu, fuit appositus Tertius gradus Cõsanguinitatis: valet dispensatio: hoc. n. nullo modo, neq; in theorica, neq; in praxi, per rationes supra allatas, sustineri posse videtur, ob eiusdem dispensationis naturam, vt dictum est: vnde benè contrarium, veramque praxim adstruit *Sanch. dict. lib. 8. disp. 24. num. 10.* dum dicit, quod si error contingat, narrando maius impedimentum, cum tamẽ sit minus diuersæ speciei, vt si dicatur, cõtrahentes esse consanguineos in Secundo gradu, cum tamen non sint nisi affines in Secundo, vel Tertio, dispensatio erit subreptitia; quia, cum sint diuersa impedimenta, nec vnum claudatur in altero, dispensatio in vno, nequit explicari, vt censeatur in altero concessa;
74 ex quo dispensatio super vno defectu, nõ est dispensatio super alio, & allegat *Bald. in c. innotuit, nu. 17. de elect. & Afflict. in decis. Neapolitan. 320. nu. 12.* Quinimmo ad huius praxis corroborationem, addit *id. Sanch. loc. cit.* id sibi etiam locum vendicare in generali facultate, alicui concessa ad dispensandum, etiam super impedimentis Consanguinitatis; quia, licèt similis facultas respectu illius, cui conceceditur, sit latè interpretanda, & contra propriam naturam ipsius dispensationis, sicut alias diximus; nihilominus, id intelligitur, quando casus, ad qnem fit extensio, potest sub ipso casu expresso comprehendi; quod tamen hic non cadit, cum simus in casu diuersæ speciei. Ac proptetera videmus quod in facultatibus, quæ dantur Legato, seu Nuntio, siuè alijs personis ad dispensandum super impedimẽtis dirimentibus, semper dicitur, vt ipsi possint dispensare super gradibus Consanguinitatis, siuè affinitatis; propter rationem prædictam, videlicet, quia sub vna specie, altera non continetur, *id. Sanch. loc. cit.*

75 **Sunt coniuncti** Nam propriè cõsanguinei dicuntur, quia inter se sanguine coniuncti sunt, *l. 1. §. penult. ff. de suis, & legit. hered.* Si verò impediuntur Oratores impedimento affinitatis, tunc non dicitur, *sunt coniuncti*, sed *se attinent*, ex eo, quod affinitas
76 est attinẽtia personarum ex copula proueniens, *c. quod super his, de consangu. & affin.*

Sed cum ad hos gradus dignoscendos, magis veritas oculata fide, quàm per aures, animis hominum insigatur, ideò necessarium duximus, post narrationẽ graduum, eos etiam hic inscribi, quatenus possint, & auribus, & oculorum inspectione, adolescẽtes perfectissimã eorũ cognitionẽ adipisci, vt dicitur ẽt in, *§. agnationis*

nit, instit. de gradibus cognationum, vbi *glos. in verbo, per aures*, allegat *Horatium, in arte poetica*, dicentem,

Segnius irritant animos demissa per aures. Quam, quæ sunt oculis subiecta fidelibus.

77 Et rationem reddit *Seneca*; nam homines magis oculis, quàm auribus credunt, Propterea, cum sępè cōtingat, matrimonia in gradibus prohibitis per errorem contrahi, ne id facilè, maximè inter idiotas personas, eueniat; quantum fieri potest, erroribus huiusmodi occurrere curabimus: ac cum ex graduum Consanguinitatis, aut affinitatis imperitia, erretur, non ab re Consanguinitatis figuras, seù arbores hic inserere placuit; vt præcipuè distantium personarum habitudo cognoscatur .s. quomodo duæ personæ inter se stent, ut totum id in supplicatione dispésationis exprimi possit. Ad discernendū autem quot modis possint insurgere impedimēta, pręsertim quādo illa per gradus distinguuntur circa matrimonia contrahenda; ac quomodo iidem contingere gradus, siuè ex vno tantùm, siuè ex pluribus stipitibus, ad effectum petendi super illorum impedimentis, ipsam dispensationem, ex infrascriptarum arborum cognitione, omnes alias arbores, secundum casus contingentes, quilibet ex se formare facillimè poterit; ac impedimenta inde prouenientia, discernere; etiam si contingat huiusmodi arbores ex pluribus stipitibus duplicari, seù multiplicari, vt dictū est. Et primò ponamus arborem Tertij, & Quarti Consanguinitatis, quibus, Oratores in his litteris nominati, coniūcti sunt, quę talis est, videlicet.

78 Arbor Tertij, & Quarti Consanguinitatis graduum.

	Ioannes stipes	
Octauius I.		Lucas I.
Antonius II.		Marcus II.
Stephanus Sponsus III.		Anna III.
		Catharina sponsa IV.

Ex hac qdē arbore vides, quod cōmunis parens fuit Ioannes, qui secundum leges 79 dicitur stipes, & iuxta communem usum rusticorū, uocatur Cippus, *Angel. in l. fin. de verb. sign.* Eius filij fuerunt Octauius, & Lucas, qui, dempto Ioanne, stipite, sunt in 80 Primo gradu; nam ius canonicum, etiam collateralibus Primum gradum cōstituit, vt scilicet frater sit fratri in Primo gradu 81 Consanguinitatis; quia Canonistæ non considerant stipitem, nec computando gradus, procedunt ascendendo, & descendendo

dendo;sed per saltum de vna scala ad aliā; & considerauit ius canonicum, quod duo fratres tribuant initium lineæ collaterali; ideò eos in Primo gradu illius lineæ constituit, & de eodem iure, ad causandum nouum gradum, duæ personæ requiruntur; quia matrimonium, sinè duabus personis esse non potest; cum eæ fiunt vna, eademque caro, & duæ personę vnum tantùm gradum constituant, *tex. in cap. ad Sedem, §. quia vero 35. qu. 5.* Ex Octauio descendit Antonius; & ex Luca descendit Marcus, qui sunt in Secundo gradu, Ex Antonio descendit Stephanus sponsus, ex vna linea; ex Marco, descendit Anna, qui sunt in Tertio gradu; ex Anna autem descendit Catharina sponsa. Vndè Stephanus, & Catharina sunt cōiuncti in Tertio, & Quarto Consanguinitatis gradibus, ex communi stipite inæqualiter descendentes.

Pro æqualiter verò descendentibus, etiam ex vno, eodemq; stipite, & in Quarto gradu Consanguinitatis, hanc arborem subijcimus, videlicet.

Arbor Quarti Consanguinitatis gradus.

82

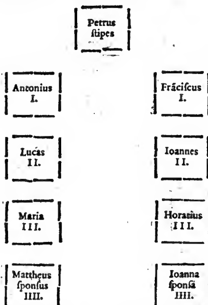

Nec quia supradicti Matthæus, & Ioanna, qui sunt in Quarto gradu, & æqualiter descendunt ex duobus lateribus, dicitur, eos esse in Quarto gradu ex vno, & Quarto ex altero, sicut vulgariter arbitrantur ignorantes iura, ac eandem computatio-
83 nem; quia sicut iam diximus, duæ personæ vnum tantùm gradum constituunt, per *d. c. ad Sedem.*

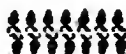

Sed

Sed,cum supra præmiserimus,in his di-
spensationibus necessario faciendam esse
84 mentionem duplicitatis, seu multiplici-
tatis graduum Consanguinitatis, vel af-
finitatis,sicut aliorum impedimentorum;
85 ex eo quod,dum Consanguinitas ex du-
plici,seu multiplici parte consurgit,tunc
non est vnica, aut vnius sanguinis com-
municatio,sed est duplex , aut multiplex,
Sanch.lib.8. disp.24. nu. 5. propterea hic
connectam duplicatum , & subinde qua-
druplicatum gradum.
86 Arborē igitur Duplicis Quarti gradus
Consanguinitatis hic subijciamus , quæ
contingere potest,tam si Oratores descē-
dant ab vno tantùm , quàm si à duobus
stipitibus, licèt hæc posterior, alijs sit fre-
quentior:est igitur,vt sequitur , videlicet.

87 Arbor Duplicis Quarti gradus Consanguinitatis.

Polydorus stipes		Troianus stipes	
Ioannes Aloysius vir Iuliæ I.	Franciscus I.	Antonius I.	Iulia vxor Io. Aloysij I.
Frāciscus Antonius II.	Fabricius II.	Portia II.	Frāciscus Antonius II.
Io. Baptista III.	Octauius III.	Octauius III.	Io. Baptista III.
Annibal sponsus IIII.	Portia sponsa IIII.	Portia sponsa IIII.	Annibal sponsus IIII.

88 Ex hac quidem arbore, præ oculis habes ,quod Annibal,& Portia sponsi, vltimo loco hic positi,sunt in Duplici Quarto Consanguinitatis gradu ex duobus stipitibus prouenientis. Sub vno namq; stipite,scilicet Polydoro,sunt Ioannes Baptista pater Annibalis sponsi , & Octauius pater Portię sponsæ: sub altero verò stipite, scilicet Troiano , sunt etiam ijdem Octauius pater Portiæ sponsæ, & Ioannes Baptista pater Annibalis sponsi:& sic sub vtroq; stipite, ipsi sponsi habent suos genitores . Initium vero huius duplicitatis ex eo prouenit , quia Ioannes Aloysius,natus Polydori stipitis,duxit in vxorem Iuliam natam Troiani stipitis .

Arborem verò quadruplicatam, ſcilicet in Quadruplici Quarto eiuſdem Cõſanguinitatis gradu, cuius impedimentum ſępè contingere ſolet, ſicut,& Quintuplicis Quarti eiuſdem Cõſanguinitatis gradus, hic etiam ſubijciemus, eo quo ſequitur modo, videlicet.

89 Arbor Quadruplicis Quarti gradus Conſanguinitatis inter ſponſos Ioannem,& Mariam.

	Ioannes ſtipes			Fräciſcus ſtipes	
Ioannes I.	Marghari- ta I.	Ludoui- cus. I.	Maria I.	Antonius I.	Ioanna I.
Catharina II.	Franciſca II.	Magda- lena. II.	Fräciſcus II.	Ferdinan- dus II.	Antonins II.
Ludouica III.	Nicolaus III.	Fräciſcus III.	Nicolaus III.	Fräciſcus III.	Hierony- ma III.
Ioannes ſponſus IIII.	Maria ſponſa IIII.	Ioannes ſponſus IIII.	Maria ſponſa IIII.	Ioannes ſponſus IIII.	Maria ſponſa IIII.

90 Ioannes, & Maria vltimo loco poſiti, ſunt in Quadruplici Quarto Cõſanguinitatis gradu; quia Franciſcus,& Ludouica genitores Ioannis,cũ ſint in Tertio gradu Conſanguinitatis coniuncti, contraxerunt prçuia diſpenſatione ſuper eodem Tertio gradu Conſanguinitatis; & hoc quoad Duplicem Quartum gradum ex ſtipite, Ioanne. Quouerò ad alium ſtipitem,Franciſcum, ſunt ipſi Ioannes,& Maria ſimiliter in Duplici Quarto Conſanguinitatis gradu;quia Nicolaus,& Hieronyma, genitores Mariæ,contraxerunt pariter pręuia diſpenſatione, etiam in Tertio gradu Conſanguinitatis.

Quomodo autem ſupradicti ſponſi per ordinem deſcendant, iam præ oculis habes,quod in principio harum arborum, demptis ſtipitibus,Ioannes eſt vir Marię; Antonius uerò vir Margarithę; Ludouicus autem uir Ioannæ.

Quo

Quo verò ad affinitatem, parùm refert illius, etiam arborem hic declarare; quia, sicut iam supra diximus, cum illa ex Consanguinitate per carnalē copulam oriatur; & ideo eam imitetur, iuxta illius gra-
91 dus omnino regulatur, & computatur; ac similiter duplicatur, & multiplicatur, iuxta supradictas arbores Cōsāguinitatis.

Ne tamen prorsus illius arboris exemplo careas, simplicem figuram in Quarto tantùm gradu etiam Consanguinitatis hic subnectere visum est, pro quibuscunq; gradibus ipsius affinitatis, vt statim paulo inferius declarabitur, & talis est, videlicet.

92

Ioannes stipes	
Aloysius I.	Iacobus I.
Frācifcus II.	Dororhea II.
Ludouica III.	Donatus III.
Matthęus IIII.	Ludouicus IIII.

93 Vnde satis patet, Matthęum, & Ludouicum, esse inter se coniunctos Quarto Consanguinitatis gradu. Sed ponamus modo, Ludouicum habuisse coniugem Mariam, & postea obijsse, ipsa Maria superstes vult nubere Matthęo consanguineo Ludouici in Quarto Consanguinitatis gradu; qui quidem Matthæus, & Maria se attinent Quarto affinitatis gradu, iuxta regulam à nobis aliàs declaratam: vel è contrà, ponamus casum, quod supradictus Matthæus habuisset coniugem Eleonoram; defunctoque Matthæo, voluerit Ludouicus ducere in vxorem Eleonoram; cum etiam sint affines in Quarto gradu, non poterunt contrahere sine Apostolica dispensatione. Ita etiam si loco Matthæi, & Ludouici, erunt duæ mulieres in eodem Quarto Consanguinitatis, quarum vna erat vxor Ioannis; illaq; defuncta, ipse Ioannes voluerit ducere consanguineam mulieris in eodem gradu, neq; poterit; cum sint impediti Quarto etiam gradu affinitatis; quæ im-
94 pedit, sicut impedimentum Consanguinitatis, eo modo, quo supra diximus, nempè vsque ad Quartum gradum inclusiuè, si illa ex legitimo coitu proueniat; cum simus in affinitate primi generis, de qua, ac secundi, & tertij generis, alias diximus.

Hæc autem arborum descriptio sufficiat ad dignoscenda impedimenta dirimentia, siuè Consanguinitatis, siuè affinitatis; ne vnum pro alio in precibus porrigendis, exprimi contingat; sicut multoties contigisse compertum; litterasquè dispēsationis subreptitias proinde declaratas extitisse scimus; quicquid dicat **Sanch. d. lib. 8. disp. 24. nu. 17.** vbi ait, quod si error sit

ſit in gradu, explicando maiorem, vt Secundum, cum tamen minor ſit, vt Tertius, valet diſpenſatio; ibique hanc affert rationem, nimirum, quia licèt diſpenſatio ipſa non ſit ſpecificè conceſſa pro Tertio gradu, eſt tamen conceſſa ſimpliciter ſuper impedimento Conſanguinitatis, cum errore circa qualitatem accidentalem inclusam à fortiori in gradu, ſuper quo diſpenſatur. Hoc tamen nullo modo practicari, aut aliàs ſuſtineri poſſe videtur, ſicut antiqua, & inueterata praxis, & obſeruantia docent: nec ad id conferunt iura ibi per eum allegata, præſertim, quod in hoc caſu ceſſet argumentum à maioritate rationis in diſpenſatione: ego enim non video, quomodo hæc ſua opinio neque in iure, neque in praxi valeat ſuſtineri; quandoquidem ex diametro loquitur contra propriam naturam diſpenſationis,
95 quæ tantum valet, quantum ſonat; cum ſit ſtricti iuris, ac propterea ſtrictè interpretanda; adeo vt, iure negetur huiuſmodi argumentum in ea non valere, vt pluries diximus.

Accedit hic, conſuetus modus, & ſtylus Summi Pontificis in his diſpenſationibus
96 concedendis, nempe quia diuerſimodè eas concedit, vt videlicet, ſi in remotioribus, putà, in Quarto, ſeu Tertio, & Quarto gradibus, eas mandat expediri per officium Minoris gratiæ. Si in non tam remotioribus, putà, in Tertio, per Cancellariam. Si in Secundo, ſeu Primo, & Secũdo, per Præfecturam breuium, & ſub Annulo Piſcatoris, ſicut alias diximus; ac propterea, iuxtà qualitatem graduum præfa-
97 torum, diuerſa officia, cum diuerſis Officialibus ſunt conſtituta. Vnde cum mẽs Pontificis ea ſit, ut litteræ diſpenſationis, non aliàs, quàm per ſuos Officiales diſtinctos, diſtinctaque Collegia conſtituentes, expediantur, profectò cum ſic inueteratus ſtylus obtinuerit, ſi litteræ ipſæ præter
98 dictum ſtylũ, ac morẽ, & obſeruantiã Romanæ Curiæ expediãtur, tanquã ſuſpectæ de falſo erũt reijciendæ, *Butr. & Abb. in c. quod ſuper his, de fid. inſtrum. id. Abb. in cap. ex parte 2. de off. deleg. Roman conſ. 379. nu. 12. verſ. ſecunda ratio.* Quod quidem à contraria ſententia tantum abeſt; vt ſi quoquomodo contingat vnum gradum pro alio in his diſpenſationibus explicari, non poterit, neque verus gradus ſuppleri per viam correctionis in Cancella-
99 ria Apoſtolica; ſed opus eſt noua impetratione per gratiam, *Perinde valere*, eo modo, quo dictum eſt de proprio nomi-
ne Oratoris; niſi tamen error fuerit detectus poſtquam fuit regiſtrata ſupplicatio, & ante expeditionẽ litterarũ; quo caſu verior expreſſio fieri poteſt per nouam
100 ſupplicationem reformationis, ſicut omnibus notum eſt Curialibus,

Quare, &c. ſupplicari fecerunt, &c.

Nec quia per alios ſupplicatum aſſeritur, requiritur
101 ſpeciale, aut generale mandatum ad impetrandas has diſpenſationes: ſed qui-
102 libet ſupplicare poteſt pro impetrandis diſpenſationibus, priuilegijs, alijſque gratijs, *tex. eſt in l. vniuerſi C. de prec. Imper. offer.* vbi habetur quod parum refert, à quo impetratum fuerit priuilegium; ſed ſolum ſufficit, quod à Principe fuerit conceſſum; *Sanch. lib. 8. diſput. 26. num. 4.*

Hic verò, cum vterque pro impetrãda diſpenſatione ſupplicari fecerit, videndum eſt, nunquid, ſi Oratores de matrimonio contrahendo tractarunt, cum
103 conditione, ſi Papa diſpenſauerit, ſubinde, poſſit poſt ipſius impetrationem alter pœnitere? Et omni hæſitatione omiſſa, affirmatiua eſt reſponſio: & cum pluries eueniſſet caſus in hac Curia Archiepiſcopali, fuit hoc modo iudicatum per doctrinam *Gutier. lib. 2. canon. quæſt. cap. 12. nu. 19.* & ſecundum eundem, *n. 19.*
104 fuit pœnitens condemnatus, alteri Oratori, conuentioni ſtare nolenti refundere expenſas in impetratione huiuſmodi diſpenſationis factas, *per gloſ. in Cler. fin. de renunt.* Quod tamen habet locum, quando inter Oratores fuit conuentum, de impetranda diſpenſatione communibus expenſis; quia, vt ait *id. Sanch. lib. 5. diſp. 5. nu. 32.* iſte reſiliens, tenetur ad id, ratione contractus; cuius natura eſt, vt poſſit reſilire, ſeruando alterum indemnem: cum iuſtum nõ ſit, vt alter, qui commodum non reportat, ſentiat damnum;
105 ſed, vt ipſe reſiliens, qui commodum reportat, damnum ſentiat, per *tex. in l. ſi pecuniam, in principio, ff. de cond. cau. dat.* & *nu. 39.* ait, quod ſi diſpenſatio petatur ad inſtantiam vnius tantum, ipſi incumbet integras expenſas ſoluere.
106 Cœterùm, cuius expenſis regulariter debeat ipſa diſpenſatio impetrari, an videlicet ambo Oratores ad illas communiter teneantur, an verò eorum alter tantùm, videndus eſt *Sanch. d. lib. 8 diſp. 36. per tot.* vbi, & ſignanter *num. 1.* ait, quod quando diſpenſatio impetratur de commu-

muni contrahentium consensu, licèt nihil de ipsis expensis conuentum fuisse appareat, erit vtriusque expensis æqualiter impetranda; ex eo quod tale negotiũ est eis commune: quod quidem procedere ait non modo ex consensu expresso, verùm, etiam tacito; quia cum quis promittit consanguineæ contrahere cum ea matrimonium, eo ipso, quod illa acceptat, conuenitur tacitè de dispensatione impetranda: ac propterea communes esse debent expensę: vbi tamen id limitat, nisi aliter ratione alicuius legati, aut successionis ad maioratum, grauatus sit ad tale matrimonium contrahendum; veluti si legatarius, uel maioratus successor, ea cõditione institutus sit, vt consanguineam aliquam ducat; quo casu ille ad integras expensas tenetur: alios insuper casus, & distinctiones circa solutionem huiusmodi expensarum congerit id. *Sanch. loc. cit. & lib. 5. disp. 5. nu. 31 & 32.* ad illum propterea lectorem remittimus.

107 Ac certam de pręmissis, *notitiam non habentes*; quam si Papa habuisset, dispensasset vtique, si voluisset, in forma gratiosa, absque eo, quod præsentes litteræ dirigerentur suo Exequutori in forma commissaria; quod tamen nunquam, aut rarò facere consueuit; cum huiusmodi dispensationes semper committantur Ordinarijs, vt alias diximus.

Nec rectè dicit quidam modernus, hanc clausulam esse superfluam in his, & similibus rescriptis, ob eius rationes satis friuolas, nulloque solido fundamento suffultas; si enim ita esset, destruerentur omnia rescripta, quæ secum semper habent prædictam, & alias similes clausulas; concernẽtes verificationem narratorum,

108 nam Papa non tenetur stare assertioni Oratorum, nec de ea confidit, neque, an res ita se habeat, vel ne, tenetur diuinare, *ad tex. in l. si fideiussor, §. si cum debitor. ff. mand.*

SVMMARIVM.

1 *Verba*, Discretioni tuę, *importan arbitrium regulatum*.

2 *Causa, in dispensatione narrata, omninò verificanda*.

3 *Clausula*, De qua in his specialem in Domino fiduciam obtinemus, *ad quid in dispensationibus matrimonialibus*.

4 *Regula Cancellariæ requirit litteras, etiam super gratiis, viuæ vocis oraculo concessa, & quare*.

5 *Delegatus, ante rescripti præsentationem, habet tantùm iurisdictionem in habitu*.

6 *Eamquè acquirit tempore Datæ, ante exercitium*.

7 *Dictionis*, & cœtera, *virtus*.

8 *Clausula*, Deposita omni spe cuiuscunque muneris, *quid importet in dispensationibus matrimonialibus, & num. 12. Referuntur declarationes Sacr. Congr. de hac re, nu. 14*.

9 *Et qualiter apponatur, quando littera dispensationis diriguntur Episcopo*.

10 *Dispensationibus matrimonialibus in forma pauperum, adijcitur pœna nullitatis, si delegatus aliquid recipiat*.

11 *Dispensationes matrimoniales, cæteris grauiores*.

13 *Munera excæcant oculos sapientum*.

15 *Delegatus dispensationum matrimonialium, an esculenta, & poculenta recipere possit*.

16 *Verba geminata, aliquid vltra, quàm simplicia, operantur*.

17 *Dictio*, cuiuscunque, *est vniuersalis, & omnia comprehendit*.

18 *Dictio*, aliquid, *verificatur in qualibet parte*.

19 *Clausula* Te de pręmissis diligenter informes, *quia importet*.

20 *Consanguinitatis gradum, an sufficiat verificari per Oratores tantùm*.

21 *Et quomodo, testes in illius probatione deponere debeant*.

22 *Instructiones Sacræ Congreg. Vniuersalis Inquisitionis pro examinandis testibus super matrimonijs contrahendis proponuntur*.

23 *Eiusdemquè Congregationis resolutiones super eisdem*.

24 *Clausula*, si preces ueritate niti, &c. *quomodo accipienda*.

25 *Causam, sufficit verificari tempore exequutionis dispensationis*.

26 *Dispensatio, & mandatum de dispensando, differunt*.

27 *Aliud est vendere, aliud promissio de vendendo*.

Clau-

28 *Clausula*, Si preces ueritate niti, &c. *reddit mandatum conditionale*.

29 *Est similis clausula*, Si est ita, &c.

30 *Et per eam, est verificanda narratiua gratia*.

31 *Impedimentum occultum, super quo petita est dispensatio, an impediat litterarum exequutionem alterius dispensationis super publico impedimento impetrata*.

32 *Et resoluitur negatiuè. Nisi aliquis denunciauerit impedimentum*, nu. 34.

33 *Impedimenta matrimonij inuestigare Ordinarius, & parochus ex officio tenentur*.

35 *Et eo detecto per parochum, tenetur illud deferre ad Ordinarium, siuè ad Delegatum*.

36 *Impedimentum matrimonii occultum an teneantur Oratores iudici interroganti manifestare*.

37 *Iudex, potest admonere* Oratores, *vt taceant impedimentum occultum, super quo obtinuerunt dispensationem*.

38 Clericus *interrogatus à Custodibus, an aliquid portet, vt gabellam soluat, potest id negare, cum iuramentò*.

39 *Muliere, de proximo matrimonium contractura, habente impedimentum occultum, quid agendum*.

40 *Clausula*, Tuam conscientiam onetamus, *impedit subdelegationem*.

41 *Quod tamen intelligitur quoad nudum ministerium dispensationis; secus verò quoad examinandos testes*.

42 *Delegatus, pro dispensatione matrimoniali, potest recipere iuramenta testium, illiusque examen postmodum alijs demandare*.

43 *Et quid circa hoc seruetur in hac Curia Archiepiscopali*.

44 *Causa matrimonialis, nimis periculosa, & quare*.

45 *Examen testium dispensationum matrimonialium, committendum viro integerrimo*.

46 *Testes consanguinei, magis idonei ad deponendum super impedimento matrimonij*.

37 *Examen pro dispensatione matrimoniali potest committi, etiam extra Diœcesim*.

48 *Rapientes ob aliam causam, mulieres, quàm ad effectum contrahendi matrimonium, an sint excommunicati*.

49 *Rapiens corruptam, siuè meretricem, ad effectum contrahendi matrimonium, est excommunicatus*.

50 *Raptus, est nouum impedimentum inductum per Concilium Tridentinum*.

51 *Matrimonium inter raptorem, & raptam, nullum, dum rapta maneat in potestate raptoris*.

52 *Etiam si rapta ipsa consentiat*.

53 *Clausula*, Si mulier rapta non fuerit, *apponitur in dispensatione matrimoniali, etiam per regulam Cancellariæ*.

54 *Et quatenus non apponeretur, nihilominus haberetur pro apposita*.

55 *Raptus mentione non habita, subreptitia redditur dispensatio*.

56 *Raptam Oratricem si reperierit Delegatus, non potest exequi litteras dispensationis*.

57 *Sed opus est nouiter supplicari Summo Pontifici*.

58 *Et sub qua formula*.

59 *Raptus impedimentum, non excludit dispensationem Pontificiam*.

60 *Copula carnalis inter raptorem, & raptam, non requiritur ad incurrendas poenas Concilij Trid.*

61 *Raptores mulierum, sunt ipso facto excommunicati*.

62 *Formula supplicationis dispensationis cum mentione raptus, sine copula*.

63 *Raptus mulierum absolutio, nemini reseruata*.

64 *Raptus impedimentum ad contrahendum quantum duret*.

65 *Raptores mulierum, qua ratione Papa solus absoluat in dispensatione matrimoniali*.

66 *Raptæ mulieri, quanta dos à raptore constituenda, & nu. 72*.

67 *Eaque non constituta, an possit Delegatus exequi litteras dispensationis*.

Dictio,

68 *Dictio*, & postquam, *significat actum perfectum*.
69 *Verbum*, teneatur, *necessitatem inducit*.
70 *Raptæ mulieri diuiti, an constituenda dos per raptorem*.
71 *Fraus, nemini debet patrocinari*.
72 *Iudicis arbitrio remittitur, quod certa lege non definitur*.
74 *Raptæ mulieris voluntas, quomodo exploranda, si raptori nubat*.
75 *Impedimenta omnia explicanda in dispensatione*.
76 *Impedimentis pluribus existentibus, difficilius dispensatur*.
77 *Contraria sententia reprobatur*.
78 *Impedimento occulto ad contrahendum, cum publico concurrente, quomodo dispensatio impetranda*.
79 *Et subijcitur exemplum*.
80 *Impedimentis duobus narratis in litteris dispensationis matrimonialis, si Delegatus, vnum tantum repererit, an ipsas litteras exequi possit*.
81 *Vtile, per inutile, quando vitietur*.
82 *Mandatum, tanquam strictissimi iuris, strictissimè interpretandum*.

Praxis Dispositiua earundem litterarum, &c.

CAP. VI.

1 Iscretioni tuæ,
Quæ quidem verba, cum importent arbitrium prudentiale, & rationem regulatam, *Menoch. de arbitr. iud. lib. 1. q. 8. nu. 26. cum seq.* Iudex delegatus omnino debet verificari
2 facere causam, & alia narrata in dictis litteris, *id. Guttier. cap. 29. nu. 6. Henriq. lib. 11. de matrim. c. 5. nu. 5.* Vnde si ipse cognouerit, ex matrimonio huiusmodi contrahendo, posse aliquid mali exoriri, poterit denegare hanc dispensationem, præcipuè ad euitanda scandala, vt etiam suo loco dicemus.

De qua, in his specialem *in Domino fiduciam obtinemus*, Nam, cum quæ-
3 cunque dispensationes non sint exequendæ, nisi verificatis supradictis, præcipuè id vendicat sibi locum in dispensationibus matrimonialibus, vbi magis agitur de conscientia, quam in alijs, *Hieron. Paul. in suo libro Prouinciale nuncupato fol. mihi 411. vers. nota, quod clausula*; quia, cum agatur de re tam graui, nempè de dispensando super matrimonio contrahendo, & uis mutui amoris inter sponsos, facilè posset decipere delegatum; producendo testes minus idoneos, & non rectè deponentes, debet propterea ipse delegatus perpendere qualitatem ipsorum testium; nam, vt plurimum deponunt per vnum, eundemque præmeditatum sermonem; cum præcisa verba per ipsos sponsos testibus suggeruntur, qui à veritatis tramite sæpè solent deuiare. Vnde cum causa expressa, non remanet verificata, dispensationes huiusmodi perperam exequuntur; & tam delegatus dispensans, quam dispensati, necnon ipsi testes viam ad inferos sibi parant; quia clausula prædicta non ad ornatum literarum, apponitur, vt dicebat quidam Iurisconsultus; sed vt per eam intelligat delegatus, se debere procedere super hoc, cum pede plumbeo; quia totum negotium committitur conscientiæ suæ; & idem est dicere, *de qua in his specialem in Domino fiduciam obtinemus*, ac si diceretur, *Confidentes de tua fide*, *vel Confidentes, quod ea, quæ tibi iniungimus, fideliter exequeris*: quæ omnia non solum impediunt subdelegationem, cum per ea videatur electa industria personæ, *argum. l. 1. vers. sin verò. C. de cad. toll. cap. fin. §. 1. de offic. deleg. Crescent. decis. 2. nu. 1. eod. tit.* sed, etiam hoc modo ipsius delegati conscientia oneratur: alioquin excederet terminos *Concilij Tridentini, sess. 24. cap. 7. de reform.* dum dicit, quod committatur dispensationes loci Ordinario, qui non nisi causa cognita, & probatis precibus; nec aliter dispensare possit, & *idem Concil. sess. 25. cap. 18. de reform.* ibi, *quod si vrgens, iustaque ratio, & maior quandoque vtilitas postulauerit, cum aliquibus dispensandum esse, id causa cognita, ac summa maturitate à quibuscunque ad quos dispensatio pertinebit, erit præstandum; aliterque dispensatio subreptitia censeatur*.

Per Apostolica scripta. Sicut enim aliàs diximus, regula Cancellariæ cauetur

tur, quod dispensatio non suffragetur, nisi
4 litteris confectis: quod procedit, etiam si ipsa dispensatio fuerit per Papam viuæ vocis oraculo concessa; nam adhuc litteræ requiruntur, saltem ad euitanda incõuenientia, quæ ex sola verbali dispensatione sequerentur; vt si non bene intellecta fuerint verba &c. *Ludes. de matrim. q. 56. art. 4. littera D. vers. prima conclusio.*

Mandamus. Cuius quidem mandati vigore, tribuitur supradicto Vicario delegato iurisdictio; postquàm tamen illud fuerit sibi præsen-
5 tatum; quia ante illius præsentationem iurisdictionem tantummodò habet in habitu, non autem in actu, *c. pastoralis, in fin. de rescrip. c. super eo, el. 2. de appell. c. audita, & ibi Abb. in 6. not. de restit. spol. Bellam. decis. 110. Bald. in l. ea, quæ, post princip. C. de temp. & in integ. restit.* vbi inquit, hac de causa *Specul.* fecisse specialem titulum, *de rescripti præsentatione, id. Bald. in l. 1. C. vt lit. pend. Bart. in l. multum, nu. 2. ff. de condit. & demonstrat.* Necessariò namque requiritur receptio, & præsentatio litterarum, vt dictus delegatus possit procedere; nam licèt
6 ille iurisdictionem acquirat tẽpore Datę dictarum litterarum, illam tamen exercere non potest ante illarum præsentationem, & receptionem, *d. c. super eo, Gart. de benef. p. 6. cap. 2. nu. 8.*

Deposita per te *omni spe cuiuscunque muneris &c.* Huiusmodi clausula, siuè decretum habes cęteratum in fine supradictæ supplicationis, ibi *deposita &c.* quod postea extenditur eo modo, quo dictum est in supradictis litteris; nàm licèt in ipsa supplicatione non fuerit extensum, tamen comprehenduntur virtualiter omnia, quæ sunt de natura subiectæ materiæ, & de stylo, seu consuetudine, *Imol. in c. significante, nu. 3. de rescrip. Alex. in l. Gallus, §. idem credendum, nu. 9. ff. de lib. & post.* & cum hæc dictio, *& cætera*, semper in dispensationibus matrimonialibus consueuerit ita
7 extendi; propterea includit totum illud, quod illius vigore solitum est apponi in dictis litteris; *Paris. cons. 76. n. 7. lib. 1.* quod non solùm procedit in materia rescriptorum, & commissionum, vt hic, verùm etiã contractuum, & vltimarum voluntatum, *Rot. decis. 9. & 18. nu. 2. de rescrip. in nou.* siuè scribatur abbreuiatè, siuè ita per extensum, *& cætera*, cum inter vtrunque modum nulla adsit differentia, *Gonzal. ad regul. 8. Cancel glos. 67.* vbi *à nu. 1. vsque ad nu. 10.* multa cumulat de hac dictione.

Pro cuius quidem decreti declaratione, eiusdemque obseruantia, non oscitanter ab ipsis Delegatis aduertendum est, illud antiquitus in ipsis litteris dispensationis minimè fuisse appositum; sed tantùm ab Episcopis contra eorum Vicarios, aliquid circa hæc, extorquentes, excommunicationis latæ sententiæ pœnam indictã: ipsis autem Vicarijs non obtemperantibus, cępit iam pœna prædicta per Summũ Pontificem hic adijci, vt vbi prius excommunicato hæc erat Episcopalis, hodie esset Papalis, prout vidi adnotatum in Vrbe in quibusdam notulis, & innuere videtur *Zerol. in prax. episcop. p. 2. verbo, Delegatus, §. An Delegatus.*
8 Porrò, per hoc decretum prohibetur, sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, ne delegatus, cui prædicta dispensatio committitur exequenda, aliquod munus recipiat ab Oratoribus, seù eorum altero; nam quamuis Summus Pontifex, in fine eiusdem clausulæ dicat, *à quo te omninò abstinere debere monemus*; & propterea videatur hoc verbum, *monemus*, importare potius consilium, quàm præceptum, vt per *Cened. ad decret. collect. 104. nu. 2.* nihilominus, in fine earundem litterarum, alia subditur clausula, nempè, *Volumus autem, quod si sprata monitione nostra huiusmodi, aliquid muneris, aut præmij, &c. excommunicationis latæ sententia pœnam incurras, &c.* & sic Papa suam intentionẽ declarat, fulminando dictam excommunicationem in contrafacientem, & hæc clausula semper apponitur, quando dispẽsatio matrimonialis committitur Vicario Episcopi: si verò ipsi Episcopo, sicut aliquando contingit, ad instantiam ipsorum Oratorum dirigi, tunc eidem Episcopo
9 iniungitur, vt si munus, aut præmium qualecunque exegerit, aut oblatum receperit, eo ipso à iurisdictionis, & pontificalium exercitio, fructuumque mensæ suæ perceptione tandiu suspensus existat, donec à Sede Apostolica relaxationem suspensionis huiusmodi, per satisfactionem condignam, meruerit obtinere. &c. Imò in
10 dispensationibus matrimonialibus, quæ conceduntur in forma pauperum, apponitur, etiam pæna nullitatis absolutionis, & dispensationis, per hæc verba, *& nihilominus absolutio, & dispensatio huiusmodi à te facienda prædicta nullius sint roboris, vel momenti, teste Gart. de benef. par. 1. cap. 1. nu. 108.* & nos suo loco dicemus.

Nec mirum videtur, si in his tantùm dispensationibus matrimonialibus, hæc clausula

clausula apponatur; nam istæ reputantur
11 cæteris dispensationibus grauiores; & in
eisdem magis imminet periculum, ne corrumpatur
Iudex exe quutor; qui quandoque,
etiam paruo munere corrumpitur;
Vnde optima ratione dicitur non solum
deposita omni spe, sed subditur, *cuiuscumque*
12 *muneris*, quæ quidem verba, omnia includunt,
*l. Iulianus, ff. de leg. 3. l. à procuratore,
ff. mandati, l. quæsitum §. item si fundum, ff.
de fund. instructo*, & ideo apponuntur geminata,
vt per ea cognoscatur voluntas
Pontificis clara, & enixa; ne aliquid quantumuis
minimum ratione huius dispensationis,
exigatur, *arg. l. balista, cum ibi not.
ff. ad Trebell. Bart. in l. cum scimus, C. de
agric. & censit. lib. 10. Crauet. cons. 201.
num. 42. & cons. 226. n. 6. Cephal. cons. 135.
nu. 12. lib. 1.* quia munera excæcant oculos
13 sapientum, & mutant mentem iustorum,
vt scribitur *Deuteron. cap. 15.* Hinc dicimus.

*Munera crede mihi placant, hominesque,
Deosque.*
Placatur donis Iuppiter ipse Deus,

Ac propterea volens Propheta iustum
virum describere, ait, *qui excutit manus
suas ab omni munere*; non enim dixit *à
munere*, sed *ab omni munere, cap. sunt nonnulli,
1. qu. 1.*

Quare, porrecto, aliàs supplici libello
Sacræ Congregationi Concilij Trident.
ex parte DD. Canonicorum Ecclesiæ Gerunden.
cum pluribus capitibus, contra
illorum Episcopum, de anno 1583. die
12. Augusti, ad vnũ ex ipsis capitibus per
ipsam Sacram Congregationem, scilicet
14 ad sextum fuit responsum, quod pro dispensationibus
matrimonialibus, non licebat
Episcopo, siuè eius Vicario quidquam
accipere, nec ratione taxæ, etiam ex immemoriali
consuetudine, nec ratione sigilli,
vel alicuius alterius rei; quapropter
decretum illud, quod solet poni in literis
dispensationum matrimonialium, vt nihil
muneris, aut præmij, sponte accipi possit
pro illarum exequtione, ita intelligendum
est, vt neque Ordinarius ipse, nec Vicarius
eius quicquam pro mercede laboris,
quem ea in re susciperent, capere possent;
Notarios verò pro examine testium,
quartam aurei, seu ducati partem, licitè
accipere debeat, vt refert *Garc. d. cap. 1. sub
nu. 77. circa fin.* & reassumit postmodum
nu. 102. tanquam vir in Romanæ Curiæ
stylo versatissimus, quod Ordinarij, seu
Vicarij, quibus committuntur dispensationes
matrimoniales, & aliæ, non possunt
quicquam accipere pro labore, receptione,
& examinatione testium, vel alio quouis
titulo, vt in sequentibus declarationibus
Sacræ Congregationis, videlicet, *Gratis
adeo dispensationes matrimoniales concedendæ
sunt, quod, etiam Ordinarij, quibus
istæ dispensationes committuntur, suum officium
gratis præstent, ita vt, nec ipse Vicarius
aliquid suscipiat pro mercede, Notarius
vero pro examinandis testibus, & sumendo
cæteras informationes, quartam partem
aurei, seù ducati accipere possit, Prò litteris
verò absolutionum, & dispensationum
in foro conscientiæ tantum, nihil à quoquã
accipi possit, vt Romæ fit, & declarauit Gregorius
XIII.* Et sic Vicarius nihil accipere
potest, etiam pro laboribus in studendo
processui, vel pro decreto super his dispẽsationibus,
aut pro accessu ad examinandos
testes commorantes in alijs locis, cum
id tendat ad capiendam informationem;
licèt Notarius possit aliquid accipere,
prout Sacra Cõgregatio declarauit, *Grat.
discept. for. cap. 57. nu. 20.* Vnde satis constat
per tot declarationes Sacri Concilij,
cessare, quoad hoc dispositionem *tex. in c.
mulieres. de iud.* ubi iudici permittitur, vt
ex causis, ibi expressis, possit expẽsis partis
producentis, accedere ad domos mulierum
pro illis examinandis. Quinimmo
cum istum accessum per iudicem quandoque
affectari contingat, hac motus ratione
Bonifatius Papa VIII. in d. c. mulieres,
decretum nimis salutare adiecit, velu-
ti *Prouiso, quod casus huiusmodi, videlicet,
vt iudex vadat personaliter, non fingatur,
nec fraus interueniat in hac parte, alioquin
auctor huiusmodi, uel fraudator, ipso facto
sententiam excommunicationis incurrat, &
glos. in d. verbo. non fingatur*, innuit, quod
Iudex, vt posset visitare dominam, faciebat
eam nominare in testem.

Vndè in proposito *id. Garc. nu. 106.* miratur
de Officialibus, seù Vicarijs Episcopatuum
illarum partium, sicut ego non
minus miror de nonnullis Vicarijs huius
Regni, qui contra dictum decretum pro
dispensationibus matrimonialibus, quæ in
vim litterarum Apostolicarum conceduntur,
certum stipendium, seù sportulas exigunt
in magnum eorundẽ animarum exitium:
nec video, quomodo excusari possint
ab excommunicatione, contra eos lata,
& in dictis litteris contenta; licèt verba
eiusdem decreti non benè sonent in auribus
eorum, eam illis interpretationem
attribuunt, quam auaritia ipsa suadet.

Nec immemor sum, quod tempore

pontificatus fel. record. Pauli V. cuius erat Prodatarius bon. mem. Cardinalis Arrigonius, ad quærelam nonnullorum, contra quendam Episcopum, fuit ipsi Paulo supplex libellus porrectus, quo de huiusmodi extorsionibus conquerebantur: vnde ipse Episcopus de mádato ipsius Pontificis, per litteras eiusdem Prodatarij monitus, ne de cętero ille, aut illius Vicarius, aliquid extorquere auderet, contra decretum appositum in litteris dispensationis, cum nihilominus idem Episcopus à præmissis non desisteret, fuit secundò aliud memoriale eidem Pontifici porrectum, in cuius calce fuerunt rescripta hæc formalia verba. *Si scriua di nouo a questo Vescouo, che se astenga, altramente ne lo faremo pentire*. Et cum aliàs similis recursus fuisset habitus ad Sacram Congregationem Episcoporum, procurator Episcopi eum defendebat sub prætextu consuetudinis immemorabilis, sed in præfata Congregatione fuit dictum, quod potius erant corruptela, & abusus: & quatenus adesset consuetudo, profectò non subsisteret, per decretum Pontificis in dictis litteris appositum, nempè, *Volumus autem, quod à præfata monitione nostra, &c.* quia cum huic consuetudini contradicat prædictum decretum, nullus remanet locus dubitandi; nam satis apertè constat, quod contradictio Principis interrumpit consuetudinē, per ea, quæ notantur in *cap. fin. de consuetud.*

15 Sed nunquid isti Delegato ad dispensationem exequendam sit saltē permissū recipere esculēta, & poculēta, quę paucis diebus consumi possunt, iuxta terminos *c. statutum, §. insuper, de rescrip.* Et videtur affirmatiuè respondendum: per istud enim decretum non derogatur permissioni iuris communis; ex eo quod non præsumitur, iudicem tot modicis muneribus corrumpi, vt ait *Sanch. d. lib. 8. disp. 35. num. 52.* prout corrumpi poterit pro muneribus alicuius momenti, & sic non videtur intelligendum de paucis, aut minimis, quæ profectò non sunt in consideratione, cum inter nil, & parum, aut minimum, seù modicum, non sit differentia in effectu, *l. Seio illud. ff. de in integr. restit. cap. licet, vers. quanquam, de probat. l. cum in te, in fin. ff. de re iud. l. 1. §. proinde ff. de ædil. edit.*

His tamen non obstantibus, contrarium verius est, cum *eod. Sanch. loc. cit.* vbi concludit, id minimè licere; ex eo quod hic non militat ratio, quæ est in *d. cap. statutum*; cum illud loquatur de Delegato quoad lites; quæ quidem commissio, cum diù duret, sitque magni laboris, propterea magno stipendio digna est; cuius respectu, esculenta, & poculenta, nullius considerationis reputantur; quod quidem dici non potest in hoc casu, quo expeditio dispensationis breuissima est, & facillima: quapropter, quodcunque munus, reputatur magni momenti: id enim, vt melius intelligatur, duobus modis explicat Papa in prædictis litteris; vno modo, cum primò dicit, *Deposita per te omni spe cuiuscunque muneris &c.* altero modo, cum secundò dicit, quod *à præfata monitione nostra, aliquid muneris &c.* & sic per geminatam prohibitionem, ad maiorem uim, efficaciam, & diliberationem, ac suam intentionem ostendendum, *Mandos. regul. 33. q. 11. num. 3.* vbi,

16 quod verba geminata, semper aliquid vltra operantur, quàm verba simplicia, *Bald. in l. fructus, vers. item ula verba geminata, C. de act. empt.* quia ex illis colligitur voluntas clara, & enixa Summi Pōtificis, *Bart. in l. eum fein. us, C. de agric. & censit. Crauet. conf. 201. n. 42.* ac etiam, cum

17 hic adijciat dictionem, *cuiuscunque*, quæ cum sit vniuersalis, omnia comprehendit, *l. quacunque ratione, ff. de procur. l. hoc articulo, & ibi Bart. num. 6. ff. de hæred. instit.* ac postmodum subdat *aliquid muneris* &c. hæc dictio, *aliquid* de sui natu-

18 ra verificatur in qualibet parte, *Ancharr. conf. 360.* Cum igitur ipsius Summi Pontificis id prohibentis, intentio satis apertè delumatur; non est, cur Delegatus ad id, velit aliter dicta verba interpretari, quam sonant, cum sint satis clara; ita vt non sit locus interpretationi, seù declarationi, *l. ille aut illa, & l. non aliter, ff. de leg. 1.* nec glosa indigemus, cum habemus textum, *Bald. conf. 343. num. 4.* Ac propterea ex his concludendum est, nihil prorsus per Episcopum, siue Vicarium, accipi posse, Quod si fortasse auaritia non sinat tales Exequutores hæc, prout sonant, sed aliter, quam par, est huiusmodi decretum interpretari, nil aliud hic addi posse videtur, nisi, quod ipsi viderint.

Te de pręmissis *diligenter informes.* Per hanc quidem clausulā, prohibet omninò

19 Summus Pontifex Exequutori, ne super narratis velit stare assertioni ipsorū Oratorum contrahentium: ac proinde illa refertur tàm ad allegatam causam dispē-

sa-

sationis,quàm ad ipsum impedimentum, & sic ad omnia præcedentia, *Ludouis. decis.478.num.* 3. quapropter per eam parum refért videre hic cum *DD.* an ad pro-
20 bandum Consanguinitatis gradum, sufficiat sola confessio Oratorum impetrantium dispésationem;& proinde videatur affirmatiuè respondendum, cum illa sit facta in iudicio, per *tex. in l. 1. C. de confes. & l. generaliter*, *C. de non numer. pecun.* contrarium tamen verius est prout seruari docet *Genuen. in sua prax. Archiep. cap. 20. sub num. 12.* in hac Curia Neapolitana, vbi etiam ait, quod ad hoc faciunt supradicta verba, *Te de præmissis diligenter informes*; quæ non apponerentur, si assertioni impetrantium standum esset: ac propterea siue Consanguinitatis, siuè
21 affinitatis impedimentum debet probari per testes deponentes per gradus distinctos,& aliàs seruata forma *cap. licet, 2. §. testes autem, de testib.* vbi cauetur, præsertim, quod ipsi testes, personas, expressis nominibus, vel demonstratione, aut circumloquutione sufficienti designent, & ab vtroque latere, singulos gradus, clara computatione distinguant: & in eorum iuramento concludant, se accepisse à suis maioribus, quod deponunt, & eredere ita esse: sed nec tales sufficiant, nisi iurati deponant, se vidisse personas, vel saltem in vno prædictorum graduum constitutas, pro consanguineis se habere. Sunt omnia ferè verba *tex. d. cap. licet, & in cap. tua nos. de consang. & affin.* vbi, quod testes, qui Consanguinitatis, gradus computant, à stipite debent incipere, idest à parentibus, vel germanis,& sic per ordinem distinguere gradus, nominibus proprijs, vel æquipollentibus indicijs; designando personas, præsertim, cum sæpè perhibeant testimonium de auditu &c. & ita, tàm circa verificationem graduũ, siuè Cõsanguinitatis, siuè affinitatis in dispensationibus matrimonialibus expressorum, quàm impedimentorum allegatorum ad contrahendum matrimonium, omni qua par est, sedulitate seruatur in hac Curia Archiepiscopali, prout seruari credimus, & debet, in omnibus alijs Curijs Ecclesiasticis.

Quo verò ad alia requisita, circa matrimonium contrahendum necessaria, etiam præter narrata in litteris dispensationis, vbi illa opus est, vigent hodie instructiones Officij Sanctæ Romanæ, & Vniuersalis Inquisitionis, quæ inconcussè, summaquè vigilantia seruantur, quas licet ad manus omnium Ordinariorum pro earundem obseruantia credimus peruenisse, nihilominus superfluum minimè visum est, illarum tenorem hic inserere, eo quo sequitur modo, videlicèt.

Instructio pro examine illorum testium, qui inducuntur pro contrahendis matrimonijs, tàm in Curia Eminentissimi Cardinalis Vicarij Vrbis, quàm in alijs Curijs cæterorum Ordinariorum.

In primis, testis moneatur de grauitate iuramenti, in hoc præsertim negotio, pertimescendi, in quo diuina simul, et humana maestas læditur ob rei, de qua tractatur, importantiam, & grauitatem.

Interrogetur de nomine, cognomine, patria, ætate, exercitio, & habitatione.

Interrogetur, an sit Ciuis, vel exterus, & quantenus sit exterus, à quanto tempore est in loco, in quo testis ipse deponit.

Interrogetur, An ad examen accesserit spontè, vel requisitus: si dixerit accessisse spontè, à nemine requisitus, Interrogetur, an sciat adesse aliquod impedimentum inter contrahere volentes: et si responderit negatiuè, testis dimittatur, quia præsumitur mendax; si verò dixerit, accessisse requisitus.

Interrogetur An sibi pro hoc testimonio ferendo, fuerit aliquid datum, promissum, remissum, vel oblatum à contrahere volentibus, vel ab alio ipsorum nomine.

Interrogetur, An cognoscat ipsos contrahere volentes, & à quanto tempore, in quo loco, & qua occasione; cuius qualitatis, vel conditionis existant.

Si *respondetur negatiuè, testis dimittatur; si verò affirmatiuè,*

Interrogetur, An contrahere volentes, sint Ciues, vel exteri: Si responderit, esse exteros.

Interrogetur à quanto tempore accesserint ad hanc Vrbem, unde venerint, an venerint simul, vel separatim.

Si responderit, venisse de recenti, vel insimul, supersedeatur in licentia contrahendi, donec per litteras eorũ Ordinarij, ac loci à quo contrahentes recessere, doceatur, inter ipsos contrahentes non adesse impedimentum: & mulierem non esse raptam.

Si verò responderit, venisse à multo tempore citrà, vel contrahentes esse Ciues.

Interrogetur, sub qua parochia hactenus contrahentes habitarunt, vel habitent de præsenti.

Interrogetur, An ipse testis sciat aliquem ex prædictis contrahere volentibus, quandoque habuisse vxorem, vel virum.

Si respõderit affirmatiuè, non procedatur ad licentiam, nisi producantur authentica, & legales attestationes, vel testes fide digni, & verisimiliter informati de obitu coniugis defuncti.

Si verò testis responderit, non habuisse vxorem, vel maritum.

Interrogetur de causa scientiæ, et an sit possibile, quod aliquis ex illis habuerit vxorem, vel maritum, & quod ipse testis nesciat.

Si responderit affirmatiuè, supersedeatur; nisi ex alijs testibus probabiliter concludatur non habuisse vxorem, vel virum.

Si responderit negatiuè, interrogatur de causa scientiæ, ex qua deinde Iudex colligere potuerit, an testi sit danda fides, vel nè.

Si responderit, contrahentes habuisse vxorem, vel maritum, sed esse mortuos.

Interrogetur de loco, & tempore, quo sunt mortui, & quomodo ipse testis sciat eos esse mortuos.

Item interrogetur, an post mortem dicti coniugis defuncti, aliquis ex prædictis contrahere volentibus transierit ad secunda vota.

Si responderit negatiuè, Interrogetur, an esse possit, quod aliquis ex illis transierit ad secunda vota, absque eo quod ipse testis sciat.

Si respondit affirmatiue, supersedeatur in licentia, donec producantur testes per quos negatiua coarctetur concludenter; Si verò negatiuè.

Interrogetur de causa scientiæ; qua perpensa, iudex poterit iudicare, an sit concedenda licentia, vel ne.

Si contrahentes sunt vagi, non procedatur ad licentiam contrahendi, nisi doceant per fides Ordinariorum suorũ, eos esse liberos, & in alijs seruata forma Conc. Trid. in cap. multi, sess. 24.

Fides, aliaque documenta, quæ producuntur de partibus, non admittantur, nisi sint munita sigillo, & legalitate Episcopi Ordinarij, & recognita saltem per testes, qui habeant notam manum, vel sigillum.

Pro testibus in hac materia, recipiantur potius consanguinei, quàm extranei; quia præsumuntur melius informati; & Ciues potius, quàm exteri.

Post verò emanatas ab eadem Sacra Congregatione prædictas instructiones, cum nihilominus nonnulla, circa earundem obseruantiam, & exequutionem in dubium reuocarentur ob casuum contingentiam, quę fortè vix in praxim deduci poterant, fuit ad eandem Sacram Congregationem habitus recursus, eiusdemque Eminẽtissimis Patribus supplicatum, quatenus sequentia declarare dignarentur: propterea capita infrascripta ibi proposita, ita declararunt, & resoluerunt, videlicet.

23 Resolutiones S.C. Inquisitorum in causis matrimonialibus.

Primò, An præfatarum litterarum forma sit seruanda in casu necessitatis ex sic contrahere uolentibus, existẽtibus in articulo mortis. Resp. Non esse seruandam in articulo mortis; intra quem scilicet probabiliter non adsit tempus sufficiens faciendi diligentias: cum hoc etiam, quod si infirmus forte conualuerit, debeant fieri diligentiæ iuxtà instru-

structionem, antequam simul conueniant.

Secundò, An attestatio Ordinarij requiratur pro exteris, qui discesserunt ab eorũ infantia, vel tempore non nubili, & peruenerunt ad locum, vbi matrimonium contrahere cupiunt, ibique continuo permanserunt, Resp. eam, vt iacet, non requiri.

Tertiò, An requiratur pariter dicta attestatio pro exteris; qui per decẽ annos, & vltra, domicilium acquisierunt in loco, vbi sunt matrimonium contracturi, si eorum status liber probetur per testes fide dignos, tàm originis, quàm domicilij. Resp. Requiri.

Quartò, An requiratur dicta attestatio pro illis exteris, qui vnicã, vel plures vxores duxerunt, & è contra, si mortuæ fuerint in loco, vbi iterum matrimonium contrahere desiderant: ac amplius post mortem à dicto loco non discesserunt. Resp. Requiri.

24 Si preces veritate *niti repereris*, Circa quod,
non est omittendum, quod licèt per in-
formationem desuper capiendam, consta-
bit delegato, preces veritate niti, si tamẽ
à parte rei non est ita, dispensatio erit
nulla, tanquam subreptitia, propter falsi-
tatem narratorum, *Ledes. in Sum. de ma-
trim. cap. 27.* vbi ait, ita communiter *DD.*
tenere. Et sufficit, vt aliàs diximus, cau-
25 sam ipsam verificari tempore exequutio-
nis litterarum, licèt tempore impetratio-
nis illarum, non esset vera, & ita practica-
tur, nam quamuis *Abb. in c. quia circa, de
consang. & affin.* dicat, causam debere veri-
ficari tempore Datæ, loquitur tamen de
dispensatione iam facta, prout antiqnitus
fiebat; cum huiusmodi dispensationes cõ-
cederentur in forma gratiosa; & sic erat
gratia facta; non autem his temporibus,
quibus non dantur amplius sub dicta for-
ma, sed datur tantummodo mandatum de
dispensando.

Omnes enim authores contrarium sen-
tientes, videntur confundere terminos;
26 nullum constituendo discrimen inter di-
spensationem, & mandatum de dispensã-
do, sicut dicendum est, de mãdato de pro-
uidendo, & de prouisione gratiosa iam
facta, *Mohed. decis. 10. in addit.* sicut aliud
27 est vendere, aliud pactum, seù promissio
de vendendo, vt inquit *Ias. post alios in l.
bona fides ff. de eo, quod certo loco, & per
Cassad. decis. 1. nu. 6. sub tit. vt lit. pend.* Cum
igitur dispensatio hæc sit commissaria,
nisi in ea fiat inquisitio circa expressa in
litteris, non erit valida; quia per clausu-
28 lam supradictam, mandatum redditur
conditionale; prout fuit decisum in *vna
Oxomen. portionis, coram Vestano, die 20.
Iunij 1552. teste Caputaq. decis. 273. nu. 1. &*
29 *2. p. 1.* Quæ quidem clausula similis est
clausulæ, *si est ita*, vel, *si ita esse repereris*,
aut, *Veris existentibus narratis*; & quæuis
gratia habet in se hanc tacitam condi-
tionem; quamuis in literis non exprima-
tur, *tex. in l. fin. in princip. C. de diuers. re-
scrip. cap. 2. de rescrip.* & per eam, semper est
30 verificanda narratiua gratiæ, *id. Caputaq.
decis. 240. p. 2. Cæsar. de Graff. decis. 1. nu. 3.
de rescrip.*

Quid autem agendum erit, si vltra im-
31 pedimentum in ipsa gratia narratum,
& per testes iam probatum, Oratores alio
impedimento occulto in litteris non ex-
pressio, super qno aliam dispensationem
obtinuerunt per officium Sacræ Pœni-
tentiariæ in foro conscientiæ tantùm, de-
tineantur, nunquid, non obstante dicta
clausula, *si preces* &c. si Parochus, vel Or-
dinarius sciet hoc impedimentum occul-
tum, & Oratores prędicti obtinuerint iam
super eo dispensationem in foro consciẽ-
tiæ, possit permittere eos matrimonium
contrahere?

Et qnamuis videatur negatiuè respon-
dendum, ex eo, qnod Ecclesia ex officio
tenetur inuestigare impedimenta, per *tex.
in cap. fin. de cland. dispensat*, Nihilominus
aliter erit dicendum; sicut est etiam in
praxi receptum; nam, cnm matrimonium
ipsũ verè cõtrahatur, uigore huius dispẽ-
sationis obtentę, nõ posset Ordinarius, il-
32 los propterea impedire; cum coram Deo
ueri cõiuges efficiãtur; Vnde si nullus de-
nunciat id impedimentum occultum, co-
ram Parocho, uel Ordinario, quamuis il-
lis, seù eorum alteri constet de hoc impe-
dimento, si etiam eis constet de dispensa-
tione in foro conscientiæ obtenta, possunt
dissimulare, ut taliter impediti, matrimo-
nium contrahant; nam licèt ex officio te-
33 neantur inuestigare impediméta, id eue-
nit, ne impediti, contrahendo, delinquant;
& sic ad id non tenentur, quando eis con-
stat, illos absque culpa contrahere ob dis-
pensationem iam obtentam in foro con-
scientiæ, ita *Sanch. lib. 3. disput. 15. num. 14.
cum seq.* ubi plura cnmula de hac re.

34 Id tamen intelligas, nisi aliquis denun-
ciauerit impedimentum huiusmodi co-
ram Parocho, seù Ordinario; quia tunc

cum negotium effectum sit publicum, ad ulteriora matrimonij contrahendi procedi minimè potest; donec dispensatio in vtroque foro exhibeatur: quinimmo, parochus ipse, cui tale impedimentum in-
35 notuit, omnino tenetur illud deferre ad Ordinarium, seù ad delegatum dispensationis obtentæ in vtroque foro; & cum reddantur nullæ litteræ dispensationis pro foro conscientiæ, obtentæ super occulto impedimento, alias litteras in vtroque foro in forma, *Perinde valere*, obtinebunt; uel, si nullum aliud extet impedimentum, nisi illud, quod antea erat occultum, impetrabunt litteras in forma ordinaria; non enim sufficit in hoc casu, quod Parochus sciat iam Oratores obtinuisse dispensationem pro foro conscientiæ; nam ex quo aliquis ei denunciauit hoc impedimentum occultum, intelligitur iuridicè denunciasse; quia tanquam eius minister in foro externo, potest interdicere matrimonium, & rem deferre, ut dictum est, ad Ordinarium, vt iustitiam ministret; & circa huiusmodi impedimenti cognitionem procedat, ita *id. Sanch. lo. cit. nu.* 15.

36 Quid autem modo dicendū est, si Oratores ipsi à Iudice interrogentur, an vltra impedimentum in literis dispensationis iam in vtroque foro obtentis, expressum, aliud sit quoque impedimentum, occultum tamen; super quo, etiam obtinuerunt dispensari in foro conscientiæ tantùm, teneantur eidem Iudici, huiusmodi impedimentum occultum manifestare? Et certè non tenentur, cum id impedimentum adeo occultum sit, vt nullo modo probari possit, *id. Sanch. lib. 3. disp. 44. nu. 4.* quod quidem vendicat sibi locum, sine Oratores velint contrahere matrimonium cum dispensatione super occulto impedimento tantum, nullo alio publico existente, sine, etiam occulto, cum alio publico concurrente; super quo est impetrata dispensatio in vtroque foro; nam, etiam in hoc casu est eadem ratio, ad *tex. in cap. inter litteras, de rescrip. & in cap. fin. de translat. pral. & in cap. cum dilecta de confirm. vtil. vel inutil. l. illud ff. ad l. aquil. §. pars rationis, instit. quib. mod. ius patr. potest. solut. l. à Titio, in fin. ff. de verb. oblig.*

Et non minus vtiliter, præmissis addendum putaui, quod etiam, si Notarius ex Iudicis commissione, vel ipsemet Iudex, per confessionem ipsorum Oratorum, sciat eos esse detentos impedimento occulto, & super eo dispensationem impetrasse in foro conscientiæ, poterit Notarius, vel Iudex id non scribere, sed admo-
37 nere dictos Oratores, vt taceant, vel id impedimentum negent, vtendo æquiuocatione, nempè negādo impedimentum, vt modo impediat, cum dispensatum sit super eo, *Sanch. lib. 3. disput. 15. nu. 16* sicut in simili ait *Sylu. in verbo, mendacium. q. vlt.*
38 quod si clericus rogatus à custodibus, num aliqua portet, vt gabellam soluere compellatur, poslet ille iuramento negare, intelligendo, se nihil portare, ex quo gabellam debeat.

Et ex his patet, quod nihilominus dicta clausula, *si preces, &c.* satis remanet verificata, & seruata forma huius rescripti, etiam stantibus supradictis.

Nec contēnenda insuper praxis accedit, quæ frequentissimè occurrit: cum, videlicet, mulier matrimonium de proximo
39 contractura, habeat impedimentum dirimens, quod non potest sine notabili infamia, propalare; veluti, quia adest impedimentum affinitatis, ex quo forsan carnaliter se cognosci passa fuerit ab aliquo sui sponsi consanguineo in Primo, vel Secundo gradu, vel quid simile, vel aliàs si suspicio vehemens oriretur alicuius criminis detecti in confessione, si ipsa mulier velit abstinere à nuptijs, aut differre dum Pontificis dispēsatio obtinetur: hoc enim casu fingere potest, se aliquo voto, puta, castitatis, alligatam, & quod propterea iussa fuit à Confessario, vt ab ipsis nuptijs abstineat, donec dispensationem super huiusmodi voto impetrauerit à Summo Pontifice, & interim dispensationem super vero impedimento, occultè impetrare: sicut optimè docet *id. Sanch. lib. 2. disp. 40. nu 7.* vbi subdit, quod ex causis ibi per eum expressis, poterit Episcopus super tali impedimento dispensare; etiam quod illud statutum sit decreto Pontificio, vel Concilij generalis, in cuius lege, Episcopus, tanquam inferior non posset aliàs dispensare, vt per *Abb. in cap. cum dilecti num. 10. de electione*, & nos alibi dicemus.

Tuam conscientiam oneramus. Ex hac clausula, non poterit dispensatio subdelegari; cum sit ele-
40 cta industria personę, *Menoch. de arbitr. iud. lib. 1. qu. 68 nu. 2. & lib. 2. de præsumpt. qu. 21. nu. 12. & cons. 17. nu. 6. & seq. vol. 1.*
41 quod tamen intelligendum, quoad nudum ministerium dispensationis: nam benè poterit delegatus, dicta clausula non obstante, receptionem testium, & informationem, vt dictum est, alteri committe-
re,

re,ex illa communi *DD.*conclusione,quod
quando nudum ministerium,vnà cum iu-
risdictione committitur, non poterit tunc
nudum ministerium subdelegari, sed tan-
tum iurisdictio, vt per ***Innoc. in cap.fin. de offic.deleg*** vt,etiam infra dicetur.

Et sic pro præmissorum verificatione
42 poterit prius Vicarius delegatus, recipe-
re tantum iuramenta testium, ac postmo-
dum alijs illorum examen demandare, vt
ait ***Genuens. in praxi Cur. Archip. cap.69. nu.7.in fin.*** qui quidem testes possunt exa-
minari,etiam per Notarium laicum,***Grat. discep.for.cap.6.nu.32.*** Imò talis Notarius,
quamuis non fuerit sibi præcisè data li-
centia recipiendi iuramenta ipsorum te-
stium,sed solùm illos examinandi, nihilo-
minus,commisso hoc examine,habet etiã
per antecedens necessarium, commissam
facultatem recipiendi iuramentum; sine
quo examen est nullum, per ***tex. in l.1. ff. de iurisd omn.iud. Mohed. decis.6.de test.nu.***
43 ***1.*** & ita seruatur in hac Curia Archiepi-
scopali,in qua Notarij laici,etiam ex con-
suetudine recipiunt examen testium, &
etiam illorum iuramenta; quamuis quan-
doq; à Vicario delegato recipiantur prius
iuramenta prędicta,& postea mandet ipsis
Notarijs, illos examinare. Et quia huius-
44 modi causæ matrimoniales sunt nimis
periculosæ; ex quo pluries compertum
est,testes in eorum depositionibus depo-
suisse nigrum pro albo; vnde ex his dispē-
sationibus, plurimas, longa experientia
comperimus (licèt sine Exequutoris cul-
pa,quinimmo omni per eum adhibita di-
ligentia) minus rectè, minusque fideliter
suum verum sortiri effectum, propter ta-
le periculum, huiusmodi examen com-
45 mitti debet alicui viro integerrimæ fidei,
& bonitatis, ***Felin.in cap, cum causam,nu. 28.*** vbi,etiam testatur ita de consuetudine
seruari.

Est etiam hic in praxi notandum,quod
46 inter huiusmodi testes, consanguinei,seù
affines Oratorum,sunt magis idonei,tan-
quàm magis informati, ad deponendum
super impedimento in litteris expresso,
iuxta ***tex.in cap.super eo el.2.de test.*** vt supra
diximus; prout, etiam de deponentibus
super ætate, & alijs requisitis ordinando-
rum, ***Zerol., in sua praxi, verbo,matrimonium, vers. decimoquarto, quia superius;***
Quod si ipsi testes, qui debent deponere
super verificatione narratorum, non re-
periantur in Ciuitate, seù diæcesi Orato-
rum, poterit dictus Vicarius delegatus
committere huiusmodi examen, etiam
47 extra dictam Ciuitatem, vel diæcesim;
quia, cum in huiusmodi litteris dispensa-
tionis duo committantur Vicario exe-
quenda,nempè iurisdictio veritatis precũ
examinandæ, ac nudum ministerium exe-
quendæ dispensationis, vt diximus,supra-
dicta iurisdictio,quoad testes desuper exa-
minandos,potest subdelegari,excepto nu-
do ministerio huiusmodi, ***Sanch. l. 8. disp. 7.nu.34.circa med.*** vbi ostendit, quod illa
testium receptio, etiam extra diæcesim
Officialis dispēsantis fieri potest; & ratio-
nem ibidem reddit, nempè, quod, licèt
multi varia scripserint, circa illam clausu-
lam, *Conscientiam tuam oneramus*, quando
tamen dicta verba non diriguntur perso-
næ nominatæ,videntur posita in vim mo-
nitionis potius, quàm in forma delega-
tionis, & consequenter; examen, per ea
verba à Põtifice commissum, poterit sub-
delegari,cum in hoc,non videatur electa
industria personæ,& ita reperio fuisse in
hac Curia Archiepiscopali seruatum;nam
cum pro quibusdam contrahentibus vi-
gore dispensationis, non adessent Neapo-
li,testes pro verificatione narratorum,fuit
commissum examen Episcopo Marsicen.
in cuius diæcesi aderant testes, qui ad id
fuerunt examinati, & postmodum fuit
per vicarium Neapolitan.executa dispen-
satio,receptis desuper litteris testimonia-
libus super dictorum testium examine.

Dummodò propter hoc &c.

Pluries dubitatum fuit, an quarumlibet
48 mulierum raptores, qui non idcirco ra-
piunt, vt eas in vxores ducant, sed ob
aliam causam, sint ipso iure excomunica-
ti per ***Concil.Trid.sess. 24.cap.6.*** & non-
nulli, præsertim ***Nauar.cap.27.num.150.***
affirmatiuam partem tenuerunt; Nihilo-
minus, contrarium decisum fuit per ***Sacram Congregationem eiusdem Concilij, die 23.Ianuarij 1586.*** nempè, Raptores, ob
aliam causam,quàm vt in vxores ducant,
non comprehendi à Concilio, propter
eandem,vel maiorem rationem;nec Con-
stitutio etiam pœnalis, extenditur in
tali casu.

Vndè, cum prius in litteris huiusmo-
di dispensationum simpliciter diceretur,
dummodo mulier rapta non fuerit,postmo-
dùm,ad submouendas hæsitationes, quæ
circa id oriri poterant,consueuerunt in
dictis litteris apponi supradicta verba,
scilicet,***propter hoc***, nempè ad effectum
matrimonium contrahendi: & per hoc,
clarè constat, quod in dicto Concilio
com-

comprehenduntur solùm raptores fœmi-
narum,ad hunc tantum effectum;per ea
etiam,quæ congerit, *Sanch lib. 7. disp. 13.*
num. 4. qui fundatur in ipsis verbis eius-
dem Concilij, quod statim incipit loqui
de matrimonio inter raptorem, & raptã
contrahendo; ac proinde, de illo solo
raptu intelligi debet; qui causa matri-
monij contrahendi,committitur; quod
quidem confirmari, ait *id. Sanch loc. cit.*
quia,quando causa matrimonij,raptus est
admissus, delictum fuit contra matrimo-
nij libertatem; & ab initio in eo interfuit
coactio;ac proindè,vt plenior sit libertas,
petit hoc decretum,prius raptam in pri-
stinam libertatem, & in locum à raptore
separatum restitui, ac raptorem,tãquam
iniquum libertatis matrimonij violato-
rem, punit pœnis in dicto decreto con-
tentis.

Ex quibus deducitur, non puniri ex
hoc decreto,raptum,qui est species luxu-
riæ, non autem ad finem cõtrahendi ma-
trimonium, vt est, quando causa explen-
dæ libidinis fit; nisi tamen fieret simul
causa libidinis,& matrimonij contrahen-
di,quia tunc ea sola ratione,quod causa
matrimonij fieret, comprehẽderetur sub
hoc decreto, vt aliàs vidimus practicari,
& sic de eo facienda erit mentio in sup-
plicatione, perinde, ac si raptus commis-
sus fuisset ad effectum contrahendi ma-
trimonium tantùm,quæ quidem omnia
seruat Dataria Apostolica, etiam in eo,
49 qui fœminam corruptam, siuè meretri-
cem,aut aliam inhonestam personam ra-
puit, proue fatentur omnes practici Cu-
riales.

Rapta non fuerit. Super quo de-
bent,etiam
testes examinari, ex eo quod, si Oratrix
prædicta fuisset propter hoc ab Orato-
50 re rapta,adesset nouum impedimentum,
inductum per *Concilium* Triden. *d. sess. 24.*
cap. 6. vbi *decernit Sancta Synodus, inter*
raptorem, & raptam, quandiu ipsa in pote-
state raptoris manserit, nullum posse consi-
stere matrimonium, Quod si rapta à rapto-
re separata, & in loco tuto, & libero consti-
tuta, illum, in virum habere consenserit,
eam raptor in vxorem habeat; & nihilomi-
nus raptor ipse, ac omnes, illi consilium, au-
xilium, & fauorem prabentes, sint ipso iure
excommunicati, ac perpetuò infames; omni-
umque dignitatum incapaces, & si clerici
fuerint, de proprio gradu decidant, Tenea-
tur præterea raptor mulierem raptam, siue
eam in vxorem duxerit, siue non duxerit,
decenter arbitrio iudicis dotare.

Sicut, etiam dicendum est, quod ma-
51 trimonium contractum inter raptorem,
& raptam, dum sub ipsius raptoris po-
testate existit,nec separata est,vt supra,est
prorsus irritum;quarè raptus pereo tem-
pore est impedimentũ dirimens, attentis
verbis *dicti Concilij*;vnde desumitur,id p-
52 cedere,quãuis rapta ad huc sub raptoris
potestate cõstituta,re vera liberè consen-
tiat;nam *d. Concil.* non solum libertatem;
exposcit ad valorem matrimonij, sed vt
planè, rapta, libera sit à potestate rapto-
ris, & hoc propter matrimonij liberta-
tem, iuxta mentem ipsius Concilij, per
quod fuit correctus *tex. in cap. fin. de rap-*
tor. vbi raptori permittebatur simpliciter
raptam in vxorẽ ducere,nulla tamẽ pœna
adiecta,sed solum ibi dicitur, quatenus
prior dissensus transeat in consensum, &
quod ante displicuit, tandem incipiat
complacere: imò potius *id. Concil.* inhæ-
ret antiquis canonibus, prohibentibus
raptorem contrahere matrimonium cum
rapta,vt per *glos. in d. cap. fin.*

53 Præterea, *regula Cancel. aria 49.* cane-
tur, quod in literis dispensationum super
aliquo gradu Consanguinitatis, vel affi-
nitatis,aut aliàs prohibito, ponatur clau-
sula, *si mulier rapta non fuerit*, quod si for-
54 te in litteris dispensationis sit omissa,
intelligitur nihilominus in eis apposita
de stylo Curiæ; nam, vt docet *Abb. in cap.*
quod translationem, nu. 3. de off. deleg. clau-
sulæ apponi solitæ supplentur; quamuis
non exprimantur, *Sanch. lib. 8. disp. 25.*
nu. 19. qui antea,eodem numero,dixerat,
55 subreptitiam esse huiusmodi dispensa-
tionem,nisi de raptu in ea mentio fiat.

Notat hic *id. Genuen. in prax. Cur. Ar-*
chiep. cap. 20. n. 11. etiam in casu exequen-
dę huiusmodi dispensationis circa infor-
mationem raptus, quod puella dicitur
rapta, etiam volens, dummodò inuitis
parentibus,vel tutoribus,cum raptus sine
violentia esse non possit; quod quidem
extendit ad eum, qui per munera data,
aut promissa,persuadet mulieri, vt do-
mum exeat,& ad ipsum veniat: hoc enim
modo dicitur, etiam violentiam inferre:
idemque arbitratur, si vir dolosè puel-
lam ad se nolentem accedere, per vicinã
vocari fecit in domo ipsius vicinæ,in qua
ipse vir manens absconditus eam stupra-
uerit, quæ aliàs ad dictam domum non
accessisset, si sciuisset stupratorem ibi
manere,vt raptus committatur.

56 Vnde si Delegatus compererit,Oratri-
cem

cem fuisse sic raptam ab Oratore, non potuerunt litteræ dispensationis huiusmodi, exequutioni demandari; sed opus est de-
57 nouo preces porrigere Summo Potifici, sub formula sequenti, videlicet.

58 *Beatissime Pater. Exponitur humiliter S.V. pro parte deuotorum illius Oratorum Athanasij* Pellicani, *& Hortentiæ Seraphinæ mulieris Neapolitan. Diœcesis. Quod ipsis aliàs scientibus se Tertio Consanguinitatis gradu inuicem esse coniunctos, Orator præfatus, non quidem peccandi data opera, vt crimine admisso, hęc causa foret S.V. & Sedem Apostolicam ad misericordiam, & gratiam erga ipsos, faciliores redendi, præfatam* Oratricem *de domo parentum rapuit; eamque carnaliter cognouit Cum autem, Pater Sancte, dicta Oratrix à prædicto Oratore separata, ac in loco tuto, & libero constituta, eundem Oratorem in virum habere consentiat; & nisi matrimonium inter dictos Oratores contrahatur, dicta mulier diffamata, & innupta remaneret, grauiaque exinde scandala possent verisimiliter exoriri. Cupiunt Oratores præfati inuicem matrimonialiter copulari; sed stante impedimento huiusmodi, desiderium eorum, hac in parte adimplere non possunt, absque Sedis Apostolicæ dispensatione. Supplicant igitur humiliter E.S.V. Oratores pręfati, quatenus eos à generali excommunicationis sententia, quam propter præmissa incurrerunt, incestus reatu, & excessibus huiusmodi in vtroque foro absoluere, &c.* Reliqua, vt in simplici formula cùm copula scienter.

Fiat, vt petitur M.

Et cum absolutione à censuris ad effectum, &c. Et de absolutione, dispensatione, decreto, alijsque pręmissis latissimè extendendis: & quod cognominum, affinitatis, aliorumque necessariorum maior, & verior specificatio, & expressio fieri possit in litteris. Et committatur Ordinario, siuè eius Vicario in spiritualibus generali, qui deposita, &c. ac imposita Oratoribus propter incestum huiusmodi, aliaq; pręmissa, arbitrio suo, graui pœnitentia salutari, eos absoluat, & dispenset, vt supra. Et quatenus contra ipsos Oratores causa super præmissis in iudicium quoquomodo deducta fuerit, parito iudicato. Et additur, *Et dummodò Oratrix prædicta, ab Oratore separata, ac in loco tuto, & libero constituta, ipsum Oratorem in virum habere consentiat. Et cum decreto, quod Oratorum alter, alteri superuiuens, perpetuò absque spe coniugij remaneat. Et postquam dictus Orator eandem Oratricem decenter, arbitrio Iudicis dotauerit.* — Fiat M.

Ex quibus habemus, quod licèt in quibuscunq; dispensationibus matrimonialibus apponatur clausula, *dummodo rapta non fuerit*, per quam Papa non intendit, cum ipsis Oratoribus dispensare super huiusmodi impedimento, vt per *Rebuff. in praxi tit. de dispens. in gradibus prohibitis, glos. 6.* nihilominus, quando in supplicatione narratur raptus, conceditur dispen-
59 satio, cum omnibus in ea petitis, absque clausula supradicta, solita apponi in huiusmodi litteris, quicquid dicat *id. Rebuff. loc. cit.* nam aliter se habet quotidiana praxis; circa quam, non omittam, quod nihil
60 refert, an inter raptorem, & raptam fuerit sequuta copula carnalis, vel ne, ad incurrendas pœnas dicti Concilij; cum non puniatur raptus, causa libidinis; sed causa contrahendi matrimonium, ad quod copula nihil confert; quicquid alij dixerint; & sic licèt inter Oratores non fuerit sequuta copula carnalis, pro qua consueuit peti etiam absolutio ab incestu, attamen, quia per *d. Concilium Tridentinum*, raptores, sunt ipso facto excommunicati, est
61 petenda absolutio à dicta excommunicatione: ac propterea, praxis impetrandi dispensationem super impedimento principali, ac etiam ipsius raptus, copula non sequuta, sequenti modo admittit supplicatio-

cationem, videlicet. *Quod ipsi aliàs scien-*
62 *tibus se Tertio, &c. esse coniunctos, non quidem peccandi data opera, &c. Orator præfatus eandem Oratricem de domo parentum rapuit, illam tamen carnaliter non cognouit. Cum autem, &c. Cupiunt, &c. copulari; sed stante impedimento huiusmodi, alijsque præmissis desiderium eorum, &c. supplicant igitur, &c. quod impedimento Tertij Consanguinitatis gradus huiusmodi, alijsque præmissis non obstantibus, matrimonium inter se &c.* Et in fine clausularum adduntur per Datariam supradicta decreta, quæ sunt ad eiusdem *Concilij Triden.* præscriptum, sicut in formula primo loco posita; ex qua poteris in praxi notare; quod licet raptus, secundum mentem ipsius Concilij non requirat copulam carnalem, quicquid dicat *Genuen. in prax. Cur. Archiep. cap. 10. nu. 1 1.* nempe raptum non considerari sine stupro: quia id nõ facit ad casum huiusmodi dispensationis, & decreti supradicti Concilij, quod adijcit pœnas his raptoribus, tanquã libertatem matrimonij impedientibus. Cæterum autem raptum non dici sine stupro, non est sic in casu nostro intelligendum; sed tantum in terminis *l. un. C. de rapt. virg.* & ibi omnes ferè *DD.* qui dicunt, rapientem virginem, si eam non stuprauerit, neque carnaliter cognouerit, non esse puniendum pœna illius constitutionis, sed alia mitiori, quasi illa constitutio exigat raptum cum stupro, vt per *Dec. consf. 134.* attamen in petenda dispensatione, cum mentione raptus, est saltem dispensatio ipsa petenda, cum absolutione propter infamiam; vt patet ex supradicta formula: & sic omnis alia causa est, superflua; cum sine dubio, mulier rapta, difficilè nubere possit alteri, quàm ipsi raptori; quia ob raptum huiusmodi, nisi raptori prædicto nuberet, remaneret diffamata: & quocunque modo, tàm, cum copula, quam sine ea, est petenda absolutio ab excommunicatione, per *dictum Concilium* lata contra rapto-
63 res. Licet enim absolutio hæc nemini censeatur reseruata, iuxta *glos in cap. super specula in verbo, spatium, ut cler. vel. mon.* id tamen haberet locum, vel quando inter ipsos raptores, non esset contrahendum matrimonium, vel si postquam rapta à raptore separata, & in loco tuto, & libero constituta fuerit, illum consentiat habere in virum; quia, cum præter ipsum raptum, nullum aliud impedimentum dirimens existat, super quo petenda esset dispensatio, propterea Ordinarius potest eos absoluere, eisq; concedere licentiam contrahendi matrimonium; cum conditionibus tamen, & modificationibus in *Concil. Trid. d. cap. 6.* contentis; cum id impedi-
64 mentum dirimens, duret tantummodo, vt dictum est quandiu rapta in potestate raptoris manserit; vnde cessantibus postmodum dispositis per *d. Concilium*, poterunt ad præscriptum illius decreti matrimonium licitè contrahere. At verò, cum pro alio impedimento dirimente, erit petenda dispensatio, cum mentione huiusmodi raptus, nemo potest, nisi solus Pa-
65 pa absoluere raptores ab excommunicatione, propterea incursa, quam per illius manuum appositionem, scilicet ex causa petitæ dispensationis, auocat ad se totum negotium, & inferiorum manus ligat, *per tex. in cap. vt nostrum. de appellat.* & ita videmus in praxi seruari, sicut aliàs in simili, diximus.

Sed stantibus verbis dicti Concilij, ac decreto apposito in calce supradictæ supplicationis, nimirum quod raptor tenea-
66 tur raptam dotare, quæritur, quænam, & quanta dos sit Oratrici raptę ab Oratore raptore constituenda? Et respondetur, quod totum id relinquitur arbitrio iudicis, ad hoc delegati pro exequutione dictarum litterarum, inspecta qualitate ipsorum raptoris, & raptæ: quia, cum sit pœna iniuriæ illatæ, & illa sit maior, aut minor, attenta qualitate vtriusquè personæ, id. Concil. id remisit arbitrio iudicis, *Sanch. lib. 7 disput. 1 3. nu. 1.* & quoad dictæ doris constitutionem, requiritur sententia ipsius delegati, ex *d. Conc. Trid. loco cit.*

67 Sed nunquid Delegatus poterit exequi has litteras dispensationis, non constituta dote per Oratorem Oratrici raptæ, vel saltem præstita cautione de ea constituenda post contractum matrimonium?

Et nullo modo posse ipsum ad dispensationis exequutionem procedere, patet ex infra dicendis; nam, saltem ex verbis, in dictis litteris expressis, satis constat, ipsum delegatum, non prius cum dictis Oratoribus dispensare posse, quàm dos fuerit per ipsum Oratorem ipsi Oratrici raptæ, constituta, ex illa dictione, *& postquam*, in supradicto decreto, apposita, quæ significat
68 actum perfectum, nempè postquam dos fuerit constituta, per *tex. in l. nam, & postea. ff. de iureiur. & in l. si quis postea. ff. de iudic.* Insuper *Concil. Trid.* docet id omnino seruari, & adimpleri, dum loquitur per
69 verbum, *teneatur*, quod nece ssitatem ostẽdit, *Clem. exiuis de Paradiso, §. item ordo, ibi,*

quod

quod vbicunque ponitur in regula hoc vocabulum, teneatur, obtinet vim praecepti, & obseruari debet, de verb. sign. cap. per hoc, iuncta glos. in verbo, teneatur, de barr. in 6.

70 Quid autem, si Oratrix rapta, fuerit di-
ues, vel alio modo, non egeat, vt raptor
eam velit dotare? Huic quæstioni videtur
posse responderi, quod decretum supra-
dicti Concilij emanauit ad fauorem mu-
lieris raptæ; ne si fortè indotata existat,
remaneat innupta, attento quod, cum ab
alio rapta fuerit, nemo velit illam in vxo-
rem ducere, nisi dos sibi fuerit decenter
arbitrio iudicis constituta: ac propterea,
cum iam dicta Oratrix rapta, raptori nu-
bat, videtur cessare necessitas illam dotan-
di; eoque magis, cum totum id videatur
fuisse (vt dictum est) à Concilio introdu-
ctum ad fauorem raptæ; quæ poterit huic
fauori renunciare; declarando, se nolle,
quod raptor constituat ei dotem ad *tex. in
l. si quis in conscribendo, C. de pact. l. 2. ff. de
leg. comiss. l. quamuis in principio & ibi not.
Bart. nu. 1. & 2. Paul. Castr. nu 2. & 3. ff. de
pignorat. act. Dec. cons. 12. nu. 2. Rip. in l. si
se non obtulit, §. si ex conuentione, nu. 3 ff.
de re iud. Archid. in cap. quam periculosum;
nu. 4. 7 qu. 1.*

His tamen non obstantibus, contrariũ
est verius; quia, quamuis mulier ipsa,
quantumcumque diues, videatur non
egere dote, & quod possit prædicto pri-
uilegio, siue iuri, sibi desuper compe-
tenti, renunciare, nihilominus, renuncia-
tio hæc, non pendet ab illius voluntate;
sed ab ipso Concilij decreto; quod dum
loquitur per verbum, *teneatur*, debet om-
ninò seruari; cum per dictum verbum
in hac parte assignet certam formam;
quæ est præcisè seruanda, *l. non aliter ff.
de leg. 3. c. cũ dilecta, & ibi Felin. de rescrip.*
vnde, si ipsa sic tradita forma, deficiat, ni-
hil dicitur actum; & totus actus corruit,
*Mohed. decis. 17. nu. 1. de cau. poss. Caputaq.
decis. 250. p. 1.* ac propterea posset de hu-
iusmodi contracto matrimonio dubitari,
cum dicta forma non fuerit ad vnguem
seruata, *Dec. cons. 532. num. 4. & 5.* Idem-
que esset, si postquam Orator dotauerit
Oratricem pro seruanda forma eiusdem
Concilij, ac litterarum dictæ dispensatio-
nis, post contractum matrimonium hu-
iusmodi, dos raptori à raptà restituatur;
quia, præter præiudicium, quod inde ori-
tur filijs nascituris, totum id fieret etiam
in fraudem supradicti decreti Concilij,
71 dantis huiusmodi formam; & fraus ne-
mini debet patrocinari, *cap. super litteris,
de rescript. cap. in nostra, de sepult. cap. auaritia; de elect. in 6.*

Quamobrem, pro præmissorum corro-
boratione, vidi semper in praxi obserua-
tum, in casu petendæ dispensationis su-
per aliquo impedimento, cum mentione
raptus, vt si fuerit in supplicatione nar-
ratum, quod Oratrix rapta, erat diues, &
propterea non indigebat Oratoris dote,
totum id à supplicatione deleretur, & in
illius fine, adderetur solita clausula, quod
Orator teneatur illam, arbitrio Ordina-
rij, competenter dotare. Putarem tamen,
quod cum id remittatur arbitrio prædi-
cti Ordinarij, posset ille arbitrari dotem
72 constituendam, attenta qualitate Oratri-
cis raptæ, quæ diues est, nec indiget ea
dote, qua indigeret, si esset pauper: ac
propterea pro seruanda saltem forma
eiusdem Concilij, ac huiusmodi littera-
rum, ipse Ordinarius aliquid quantum-
uis minimum nomine dotis dictæ Ora-
trici raptæ ab ipso Oratore assignari fa-
cere posset; cum totum id remittatur il-
lius arbitrio, vt patet ex *d. Concilio Trid.*
& ex illa communi DD. sententia, nimi-
73 rum, quod iudicis arbitrio remittitur,
quod sub certa lege definitum non repe-
ritur à iure. *l. 1. ff. de iur. deliber. Dec. in c. si
pro debilitate de offic. deleg.* & hoc casu an
dicta Oratrix sit diues, vel pauper, eiusdẽ
iudicis arbitrio relinquitur, ad effectum
decernendi sibi quantitatem dotis, arg.
eorũ, quæ dixit *Bart. in l. si constante nu.
14. Alex. num. 17. & communiter DD. ff.
solut. matr.*

Ad explorandam autem voluntatem
Oratricis raptæ (quod ante omnia face-
74 re tenetur iudex) debet illa poni in loco
libero, vbi nec ratione dominij, in quo
ipsam morari contingat, nec alia ratione
metum, aut violentiam timere possit, *cap.
cum locum, & ibi Imol. num 3. de spons.
Thesaur. for. Eccles. p. 2. cap. 9. num. 31.
in fin.*

Quod impedimento Quarti.

Consanguinitatis gradus huiusmodi &c.
Cum, ex vno eodemque stipite proueniat
impedimẽtum Tertij, & Quarti graduum,
Quartus tantùm obstat, tanquam remo-
tior, ex *cap. non debet de consang. & affin.*
licèt peti debeant litteræ declaratoriæ
super dicto Tertio gradu ad præscriptum
Constitutionis *fel. record. Pij Quinti*, vt
infra.

Quando etenim duo consanguinei di-
stant in gradu inæquali, intelliguntur
tan-

tantùm distare inter se, quantum remo-
tior distat à communi stipite: qnare de
ipso remotiore regulariter habenda est
ratio in dispensationibus huiusmodi im-
petrandis: sic etiam si erunt plura impe-
dimenta, ex duobus, seù pluribus stipiti-
bus prouenientia, in quibus Oratores,
etiam inæqualiter distent ab eorum stipi-
tibus, puta si fuerint in Tertio, & Quarto
ex vno, ac Tertio, & Quarto ex altero;
nam, sicut docet quotidiana praxis, quã-
75 do adsunt plura impedimenta, vt valeat
dispensatio, omnia sunt exprimenda: quia
tametsi id nullo iure caueatur, clarum
est nihilominus, quod eò ipsò, quod iura
precipiunt, omnia impedimenta narran-
da esse in dispensatione, & nihil tacen-
dum ex iis, quæ aliàs non expressa redde-
rent illam nullam, sine dubio videtur id
tacitè præcipi; quia satis est dicere, quod
76 pluribus impedimentis existentibus, dif-
ficilior redditur Princeps ad conceden-
dam dispensationem, *cap. pastoralis, de
priuileg.*

Quod tamen locum sibi vendicare in-
telligas, in casibus impetrandi dispensa-
tiones, seù potius mandata de dispensan-
do Ordinario directa; vt cum Oratori-
bus, eorum nominibus expressis, vt hic,
dispenset super tali gradu; quia hoc mo-
do, dispensatio concessa super simplici
gradu, non extenditur ad duplicatum;
& multo minus ex pluribus, diuersisque
stipitibus multiplicatum: quia cum hæc
facultas dispensandi detur respectu par-
ticularis personæ, erit dispensatio strictè
interpretanda, *Abb. in cap. fin. de Simon.*

Nec valet dicere, vt quidam Iuriscon-
77 sultus nitebatur defendere, quod hoc nõ
procedit in dispensationibus matrimo-
nialibus; ex eo quod illæ fauore matri-
monij, sunt latè interpretandæ; dummo-
dò ex huiusmodi interpretatione non
oriantur scandala, per *tex. in cap. quod di-
lectio, & ibi glos. de consang. & affin.* quia
iam ab hac ambiguitate liberauit nos
Clemens Sextus, per suam *Extrauag. quæ
incipit, Ex iniuncto*, de qua meminit *Io.
Andr. in d. cap. quod dilectio & in cap. quia
circa. §. fin. eod. tit.* vbi apertè dicit, quod
hæc facultas est odiosa, & propterea re-
stringenda; & ita etiam seruatur de stylo
Curiæ, licèt secus esset circa facultatem
concessam dispensandi, indeterminatam,
veluti, quando Legatis, vel Nuntijs Apo-
stolicis conceditur facultas, vt possint di-
spensare in tali gradu cum Oratoribus,
sibi super hoc supplicantibus; quia tunc
concessa, verbi gratia, facultate alicui ex
supradictis, dispensandi super impedimẽ-
to Quarti Consanguinitatis, vel affinita-
ti gradibus, hæc facultas erit extendenda
ad quoscnaque gradus eiusdem generis,
veluti in duplici, aut triplici, vel quadru-
plici gradu; quia cum ista sit generalis
facultas à Principe concessa, erit latè in-
terpretanda, nempè, vt extendatur ad
dictos gradus, etiam multiplicatos eius-
dem generis, *Oldrad. cons. 152. Alex. in l. si
ita scriptum, §. 1. ff. de lib. & post.* quia in
hoc casu potest fieri extensio ad conse-
quutiua, etiam separabilia, *Domin. in cap.
nos consuetudinem, 12. dist.* quem refert
*Gambar. de auth. leg. à latere, lib. 10. num.
181.* faciunt ad hoc quæ dicit *Felin. in cap.
fin. num. 8. de Simon. Put. decis. 39. num. 2.
lib. 3. & decis. 70. num. 3. lib. 2.* & nos alibi
diximus.

Modernis verò temporibus, in prædi-
ctis facultatibus Legatorum, aut Nuntio-
rum, ad euitandum omne dubium, quod
ex eisdem facultatibus oriri posset, ex-
pressè conceditur, vt possint dispensare
cum quibusuis personis, Tertio, aut Quar-
to simpliciter, aut mixtim, Tertio, &
Quarto, etiam multiplici Consanguini-
tatis, vel affinitatis gradibus inuicem
coniunctis, seu se attinentibus, & quo-
cunqne impedimento publicæ honestatis
iustitiæ impeditis &c.

Quia verò, agitur hic, de dispensatione
super publico impedimento, nempè su-
per Quarto gradu Consaguinitatis, vi-
78 deamus, quid agendum, si cum eo con-
currat aliud impedimentum, sed occul-
tum? Et non recedendo à quotidiana
praxi Romanæ Curiæ, dicimus, quod su-
per dicto impedimento occulto, poterit
alia dispensatio impetrari ab Officio Sa-
cræ Pœnitentiariæ in foro conscientiæ
tantùm, *Nauar. cons. 1. quæst. 19. num. 52.
de consit.* vbi dicit, quod passim in Ro-
mana Curia contingit impetrari dispen-
sationem super vno impedimento matri-
monij, non facta mentione de alio; ac po-
stea impetratur dispensatio super alio,
quorum vtraque iudicatur valida; quod-
que, cum incestus ex magna parte, sint
occulti, cognatio autem, magna ex par-
te, publica, si in impetratione impedi-
menti cognationis exprimendus esset in-
cestus, cogeretur impetrans infamare
se, & frequenter alium prodere, contra
ius naturale, quo vetamur nos, & alios
prodere, *cap. quis aliquando, §. non tibi di-
co, vt te prodas, de pœnit. dist. 1.*

Exem-

79 Exemplum erit, si quis velit ducere consanguineam in Quarto gradu, & inter eos adsit etiam impedimentum occultum Primi, aut Secundi gradus affinitatis, ex actu fornicario proueniens; nam, vt ait *Sanch. lib. 8. disp. 23. num. 7.* piè, & iure optimo ea creditur intentio Pontificis, ne similis casus remedio dispensationis destitutus sit; vel cogantur hi crimen occultum in foro externo prodere, cum propriæ famæ iactura, ex periculo, vt crimen illud sic explicatum, deferatur ad iudicium sæculare, & damnentur pœnis incestui à iure statutis; tunc enim in Sacra Pœnitentiaria vtrumque impedimentum exprimendum erit; quia cum in ea non publicentur nomina Oratorum, vt omnes sciunt, manet occultum adhuc crimen, & vtrumque impedimentũ remanet notum Pontifici; quandoquidem, ita dicta Pœnitentiaria perpendit, an dispensare expediat, necne, concurrente eo duplici impedimento; & proinde nihil contra Pontificis mentem impetratur. Et ita consulta Sacra Pœnitentiaria respondit, hoc sufficere, & esse necesse: circa quod, benè *id. Sanch. lo. cit.* docet, quod non refert, siuè prius proponatur vtrumque impedimentum Sacræ Pœnitentiariæ, & postea publicum Papæ, vel è contra, quia idem est effectus, & in vtroque casu intentioni Pontificis satisfit. Exemplum huius praxis erit in Oratore, qui, postquam aliquam mulierem carnaliter cognouerat, matrimoniũ cum illius consanguinea in Secundo gradu affinitatis ex actu fornicario, & sibi in Quarto gradibus coniuncta, publicè contraxerat, obtenta prius à Sede Apostolica dispensatione in vtroque foro, super dicto Quarto gradu, nulla in dicta dispensatione facta mentione dicti Secundi gradus, & eidem Sacræ Pœnitentiariæ narrata sunt omnia impedimenta, nempè publicum, super quo fuit dispensatum in vtroque foro, necnon occultum, super quo petitur nunc dispensari in foro conscientiæ; quapropter cõmittitur Confessori, ab ipso Oratore eligendo, quatenus, si est ita, & separatio fieri non possit absque scandalo, & ex cohabitatione timeatur de incontinentia, & iuxta formam litterarum Apostolicarum, verificatisque in eis narratis, super impedimento Quarti Consanguinitatis gradus, cũm ipso, & dicta muliere dispensatum fuerit; atque occultum sit, dictas litteras dispensationis, propter præmissa inualidas esse &c. dispenset. Et sic in hoc casu præsupponitur matrimonium, iam contractum vigore dictæ dispensationis, in vtroque foro obtentæ, vel quando matrimonium nondum est contractum, quod exprimitur etiam in Sacra Pœnitentiaria, quæ postea in litteris secretæ dispensationis super occulto impedimento committit Confessario, vt absoluat, & dispenset, postquam super publico impedimento dispensatum fuerit. Creditur tamen, posse nihilominus tunc Confessarium, cui Sacra Pœnitentiaria hoc committit, dispensare super impedimento occulto, licèt nondum impetrata sit dispensatio super publico; vt postea, ea impetrata, possint Oratores licitè contrahere; quia mens eius commissionis, non est, vt antea non expediat Confessarius dispensationem, sed, vt non sortiatur plenum effectum concedendæ facultatis ad matrimonium, donec Pontifex super alio impedimento dispenset. Idem, si cum impedimento publico Consanguinitatis concurrat impedimentum voti, & similium.

Non importunè nũc, circa hãc praxim, sequitur videre, quid si litteræ dispen-
80 sationis, fuerint super duobus impedimentis dirimentibus, impetratæ, veluti super Tertio Consanguinitatis, & Tertio affinitatis gradibus, postmodũ verò in illarũ verificatione, Delegato constet vnũ tantùm adesse impedimentum, scilicet Tertij Consanguinitatis, nunquid poterit dictus Delegatus ipsas litteras exequutioni demandare?

Et omissis omnibus, quę pro negatiua parte adduci possent, affirmatiuam, tanquam in praxi receptam, tenendam esse docemur, etiam si in illarum impetratione, ipsorum impetrantium culpa interuenerit: cum enim duo narrentur impedimenta, & sic eiusdẽ rescripti partes separatę existant, non propterea totum ipsum rescriptum annullatur; sed legitime exequutioni mandari potest, quoad verum impedimentum, in eo expressum: non enim sumus in materia
81 indiuidua, in qua vtile per inutile vitiatur, vt docet *Bart. in l. prætò. §. aliud, ff. de fideicom. & in l. 1. §. sed & si mihi bona, ff. de verb. oblig.* neque in actu, qui ratione suæ essentiæ, licèt separabilis, propter formam tamen datam, dicitur adhuc indiuiduus; cum tunc valeat dicere, quod vtile per inutile vitiatur, vt dixit *Ias. in d. §. sed & si mihi vers. secundò, in quãtũ, et*

ibi id.Bart. At sumus hic in actibus prorsus diuiduis, quorum vnus ab altero non depēdet; ac propterea aliàs etiā probauimus, super duobus impedimentis inter se distinctis, posse duas impetrari dispensationes, etiam in vna non facta mentione de altera in casibus suis; etiam quod simus in materia stricta, & odiosa, vt hic: ex quo cum hęc duo impedimenta nihil inter se habeant connexionis, aut dependentiæ, sed omnino separata sint, si illorum vnum erit falsum, litteræ sortientur effectum pro vero impedimento: exemplum simile ponit *Lambert. de iure patr. art. 1 1 2. q. 4. p. 1. lib. 2. num. 2.* vbi ait, quod si fuerint duo procuratores ad pręsentandum, seu eligendum, constituti, vnus verus alter falsus, an tunc vtile per inutile vitietur? & concludit, in indiuiduis, pro affirmatiua, in diuiduis autem

82 pro negatiua; licet mandatum tanquam strictissimi iuris, strictissimè sit interpretandum in omni materia, *Parts. de resign. benef. lib. 9. q. 17. num. 133.* & in facti contingentia, pluries scimus ita practicatum fuisse, præsertim in hac Curia Archiepiscopali: quicquid nonnulli dixerint, contrarium sentientes: quamuis aliter dicendum sit, vbi super duobus, aut pluribus impedimentis, vnica impetratur dispensatio ex falsa causa, quoad aliqua ex dictis impedimentis; alia vera existente, quoad reliqua; tunc enim subreptio dolosa in vna parte, vitiabit totam gratiam, ita *id. Sath. disp. 31. nu. 53.*

SVMMARIVM.

1 *Clausula*, Non obstantibus Constitutionibus &c. *apposita in dispensationibus matrimonialibus, an suppleat impedimentum non expressum.*
2 *Non inducit dispensationem.*
3 *Et nunquam operatur vltra narrata.*
4 *Reddit gratiam validam, & confirmat expressa.*
5 *Constitutio* cap. non debet, de consang. & affin. *non est de Conciliaribus.*
6 *Quando autem sit verè Conciliaris.*
7 *Constitutionem generalem Papa non tollit, nisi cum expressa illius derogatione:*
8 *Matrimonium nulliter contractum ob impedimentum dirimens, potest denuò clandestinè contrahi.*
9 *Et quomodo Oratoribus succurratur hic per Officium Sacræ Pœnitentiariæ.*
10 *Et quomodo, si alter tantum sciuerit impedimentum.*
11 *Matrimonia clandestina, cur vitanda.*
12 *Impedimentum, quomodo Sacra Pœnitentiaria intelligat occultum.*
13 *Occultum non dicitur, sed manifestum, quod probari potest.*
14 *Matrimonium, non seruata forma Concilij Trid. contractum, quando validum.*
15 *Clausula*, seruata forma Cōcil. Trid. *in dispensatione matrimoniali non continet dispensationem omnino consummatam*
16 *Denunciationes matrimonij, an possint fieri in diebus ferialibus de licentia Episcopi.*
17 *Et an possint per Delegatum omitti, stante clausula,* factis prius publicationibus, *apposita in litteris dispensationis. Et resoluitur affirmatiuè.*
18 *Expressio eius, quod tacitè inest, nihil operatur.*
19 *Forma, quando inducatur.*
20 *Concil. Trid. forma in matrimonio contrahendo, quæ.*
21 *Denunciationes, non sunt de essentia matrimonij.*
22 *Iterandæ, si intra duos menses non contrahatur matrimonium.*
23 *Quibus ex causis possunt remitti.*
24 *Et quid Ordinarius, ante illarum remissionem, curare debeat.*
25 *Ob illarum remissionem, contrahitur aliquando matrimonium cum impedimento dirimenti.*
26 Matrimonium *quando contrahi possit sine denuntiationibus, Episcopo nolentè super eis dispensare.*
27 *Denunciationes matrimoniales, vt relaxentur, sufficit extraiudicialis cognitio causæ.*
28 *Et sub qua formula super illis dispensatur.*
29 *Matrimonium, quomodo dicatur contrahi*

tione;inducit suspitionem fraudis.

77 *Litterę Apostolicę, antequā ad plumbū. mittantur, quomodo possint abradi, & corrigi.*

78 *Cancellatio verborum in supplicatione, declarant mentem Papæ denegantis cancellata.*

79 *Falsum, quod non fuerit commissum, facienda est interpretatio.*

80 *Rasuræ frequenter accidunt in litteris dispensationum matrimonialium, & quare:*

81 *Non admittuntur in partibus Vltramontanis, licèt in partibus Hispaniarum sit.*

82 *Non debent impedire exequutionem litterarum.*

83 *Error potius, quàm malitia, siue falsitas, præsumendus.*

84 *Nisi ex circumstantijs, vel indicijs aliud appareat.*

85 *Falsitatis suspicio vbi adest, recurritur ad registrum litterarum.*

86 *Littera Apostolica, quot modis suspecta de falso, remissiuè.*

87 *Decreti dispensationis Delegati, formula pro dispensatione matrimoniali.*

88 *Stylus, & praxis Curiæ, consistunt in facto.*

89 *Litterę Apostolicę, ob earundem amissionem, quot modis probentur.*

90 *Et quomodo huiusmodi amissioni succurratur.*

91 *Sumptum Auditoris Camerę in forma*, Vidimus, *sub qua formula detur.*

92 *De illius validitate non est dubitandum.*

93 *Probat tanquam originales litteræ.*

94 *Refertur exemplum Delegati recusantis huiusmodi sumpti exequutionem.*

95 *Sumptum authenticum litterarum, Auditoris Camerę, dicitur probatio probata.*

96 *Littera Ordinarij super gratia, deperditæ probantur per testes.*

97 *Litteris Ordinarij deperditis, datur super eis indultum à Papa.*

98 *Et sub qua formula.*

Praxis Derogationis obstantium, cum sequentibus, &c.

C A P. VII.

C cōstitutionib', *& ordinationibus Apostolicis, cęterisque &c. nequaquam obstantibus.* Vigore huius clausulę,
1 nō suppletur alius gradus, seù aliud impedimentum, in supplicatione, & in litteris non expressum: quia
2 illa nullam inducit dispensationem *tex. in cap non potest, de præb. in 6.* nam necessariò requiritur, quod de impedimento, ac dispensatione super eo, fiat mentio in narratiua, & dispositiua ipsarum literarum; aliàs nunquam potest deduci ex dicta clausula, per *tex. in Clem. 1. de preb. Felin. in cap. nonnulli, col. 8. de rescrip. Rebuff. in prax. benef. tit. de dispens. ratione*
3 *ætatis. num. 7. & 8.* & sic nequaquam operatur vltra narrata, *Corn. cons. 125. n. 14. lib. 6.* nec tollit alios defectus non expressos *id. Felin. in d. cap. nonnulli.*

4 Hoc tamen operatur dicta clausula, quod reddit gratiam validam, & confirmat expressa, *Dec. cons. 541. nu. 21. vol. 4.* Ruin. *cons. 208. nu. 18. Alex. cons. 95 nu. 7. vol. 2. Menoch. de arbitr. iud. casu 203. nu. 13. lib. 2.* Et iuxta hanc praxim expressè docet *Sanch. lib. 8. disput. 24 nu. 6.* quod tacito altero coniunctionis gradu, non proderit hæc clausula, *non obstantibus*, in litteris dispensationis matrimonialis apposita, vt suppleat gradum non expressum, vt dictum est.

Ad illud autem, quod dicit idem *Sanch. disput. 24. nu. 17.* quod hæc generalis obstantium derogatio sufficiat, quamuis Summus Pontifex disponat contra constitutionem Conciliarem contentam (vt ipse dicit) *in cap. non debet, de consang. & affin.* dicendum est, quod licèt verum sit, ipsum Pontificem per dictam clausulam dispensare, & disponere aduersus dictam Constitutionem, qua prohibetur matrimonium contrahi infra Quartum gra-
5 dum, tamen hæc Constitutio non est propriè de Conciliaribus, quæ necessario exposcunt specialem derogationem; & sic minus admittitur, quod ipse subdit *d. nu. 17.* quod, quando Papa dispensat in Speciali,

ciali, & certo casu contra Concilij generalis prohibitionem, non est opus hac expressa derogatione: & mouetur hac ratione, nempè, quod cum clausula generalis prædicta nequeat vera reddi, nisi in eo solo casu contra Concilij prohibitionem, debet hac generica derogatio reputari pro specifica, & expræssa, cum aliàs dispensatio esset nulla.

Ego autem (salua pace tanti viri) aliter sentio, etiam iuxta notoriam praxim Datariæ, & Cancellariæ Apostolicæ; ista enim prohibitio contrahendi matrimonium infra Quartum gradum, contenta in *d. cap. non debet*, non est propriè Conciliaris, vt dictum est, & ipse *Sanch. loc. cit.* putat; ac propterea, vsus Curiæ non adhibet super ea specialem derogationem: patet enim ex titulo ipsius *cap.* illam esse conditam, non ab ipso Concilio absolutè, sed à Papa, qui dicto Concilio interuenit; nam in summario *d. cap non debet*, dicitur, *idem*, (idest Innocentius Tertius, qui prius præponitur *in cap. de infidelibus eod. tit.*) *in Concilio generali*, Vndè, cum ex hoc censeatur Constitutio ipsius Papæ, non est ei specialiter derogandum; nisi fortè ita illa emanet, vt aduersus eam requiratur specialis derogatio.

Quando verò est Constitutio Conciliaris, aliter inscribitur ipsius titulus, non enim dicitur, *in Concilio generali*, sed, *ex Concilio generali*, & hic necessariò petenda est expressa illius derogatio; quod est valde notandum pro Tyronibus Romanæ Curiæ; ne gratiæ aliter petitæ, inanes reddantur; cum ex notorio stylo cõstet, quod

7 nunquam Papa intendit tollere Constitutionem Conciliarem, vel aliquid contra eam facere, nisi expressè apponat mẽtionem, & derogationem ad illam Constitutionem, iuxta *tex. in cap. ex parte*, ibi, *Cum autem id obuiet Lateranensi Concilio, de quo nulla mentio est in litteris antedictis, fraternitati tuę breuiter respondemus, quod huiusmodi litteras ab Apostolica sede non credimus emanasse; quod si per occupationem forsitan emanauerint, nolumus per hoc derogari Concilio supradicto*, *de Capel. monach. Archid. in cap. 1. de constit. in 6. Bald. in l. humanum, C. de leg. Abb in cap. e. in vlt. not. de pact.* vbi declarat, quod illa dicitur Constitutio Conciliaris, quando dicitur, *ex Concilio*, secùs si dicatur *in Concilio*; quia esset Constitutio Papæ, vt etiam alibi diximus.

Matrimonium inter se, publicè, &c. Ex eo quod dispensatio, concessa est super publico impedimento; Vnde aliter seruandum erit in matrimonijs contrahendis, aut nulliter contractis, cùm aliquo occulto impedimento; ac propterea dènuò contrahendis; propter quæ ait *Nauar. cons. 14. de spons.* magnam ortã fuisse dubitationem, an propter decretum *Concil. Triden.* in hoc secundo consensu præstando, necesse sit, saltem adesse Parochum, cum duobus, vel tribus testibus; & propter illa verba, *Et huiusmodi contractus irritos, ac nullos decernit* 3. visum fuit esse necessariam præsentiam parochi, & testium; sed quia hoc in multis casibus non posset fieri sine periculo maximi scandali, & in Concilio non videtur fuisse cogitatum de huiusmodi casibus occultis, dictum fuit Cardinali Propœnitentiario, vt nomine totius Signaturæ exponeret, Sanctissimo videri æquissimum, vt per aliquam Constitutionem declaretur, quando præcesserunt denunciationes, vel aliàs seruata est forma Concilij, in hoc secundo consensu sufficere, vt secretò præstetur; sed ita, vt coniux, qui ignorabat, in genere intelligat impedimentum dirimens matrimonium, subesse, & necessariũ esse, vt de nouo mutuo consentiant, vt matrimonium valeat: ita Cardinalis Alciatus Propœnitentiarius retulit in Signatura, placuisse Sanctissimo, vt in huiusmodi impedimentis occultis, quando matrimonium est renouandum, possit hoc fieri inter ipsos coniunges secretè, & quod non sit necessaria presentia parochi, vel testium, & ita exprimenda est clausula, *& secretè inter se contrahere*, & *cons. 3. de eo, qui dux. nu. 3.* dicit,

8 quod ob dictum impedimentum occultum, potest matrimonium de nouo contrahi clandestinè, absque denunciationibus, ob prædictam declarationem, quæ facta fuit à Pio Quinto; nam aliàs sequerentur multa scandala, & inconuenientia: vnde non est credibile, voluisse dictum Conciliũ hic dictos coniuges obligare, vt iterum publicè contrahant. Et hac declaratione semper vidi vti ipsam Sacram Pœnitentiariam, cuius Prætorio ego minimus, & indignus per multos annos inseruiui; illiusquè vigore, postquam in illius litteris narratum fuerit, Oratores, scientes impedimentum, nihilominus matrimonium contraxisse, mandatur Confessario, per ipsos Oratores eligendo, quatenus adimpletis cœteris in dictis litteris

9 expressis, cum eisdem, de nullitate tamen

prioris consensus certioratis, quod præmissis non obstantibus, matrimonium inter se de nouo, secretè ad euitanda scandala, contrahere, & in eo postmodum remanere licitè valeant, misericorditer dispenset in foro conscientiæ tantùm.

10 Quod si alter tantùm Oratorum sciens impedimentum contraxerit, tunc mandatur ipsi Confessario, vt altero ignorante, de nullitate prioris consensus certiorato, sed ita cautè, vt delinquens nusquam detegatur, matrimonium cum eodem, vel eadem, & vterque inter se de nouo, secretè, ad euitanda scandala, &c.

Et sic parum refert circa hoc, quod de forma substantiali, ab ipso Concilio præscripta, ad validitatem matrimonij requiratur præsentia parochi, & testium, vt infra dicetur: nam vt *id. Sanch.* ait *lib. 2. disput. 27. sub nu. 3. verf. hoc. ergo*, ratio finalis *d. Concil.* vt matrimonium celebre-
11 tur coram parocho, & testibus, ea fuit, vt vitentur grauia peccata, ex nuptijs clàdestinis insurgentia &c. Vnde hic non militat eadem ratio; cum non se extendat ad hunc casum, per ea quæ ipse subdit *loc. cit.*

Aduertit tamen *num.* 10. præmissa sibi locum vendicare, dummodo parochus, & testes impedimentum illud ignorarent; nam si scirent, quantumcunque aliàs esset occultum, necessariò repetendus esset consensus coram parocho, & testibus, per ea, quæ aliàs diximus.

Prætereà te monitum volo, quod cum contingat peti dispensationem à supradicta Sacra Pœnitentiaria super occulto
12 impedimento, non sufficit illud esse occultum, tantummodo tempore impetrationis dispensationis super eo; sed opus est, quod nullus adsit timor, quod aliquo modo possit fieri publicum in futurum; aliàs enim Maior Pœnitentiarius remitteret supplicationem ad Datariam, vt Oratores petant secum dispensari in
13 vtroquè foro; quia non occultum, sed manifestum dicitur, quod potest probari, per *glos. in cap. vestra, in verbo, notorium, de cohab. cler. & mul. Ludouis. decis. 395. sub nu. 14.* impedimentum autem occultum tunc dicitur, quando nō publicè constat, nec facilè constare potest, ac periculum non est, vt in foro externo detegatur, vt per *Henriq. lib. 11. de matrim. cap. 3. nu. 1. & 2. relatum à Sanch. lib. 2. disput. 40. nu. 11.*

Seruata forma *Concilij Tridentini contrahere.* At verò si matrimonium contrahatur non seruata forma eiusdem Concilij, validum
14 erit, vbi eiusdem Cōcil. decretum *sess. 24. cap. 1. de reform.* non est publicatum, prout eiusdem *Sacr. Congr.* declarauit in vna *Carpentoraten. 17. Iunij 1617. & in vna Bossanen. 14. Aprilis 1611.*

15 Per dictā clausulā non continetur dispēsatio cōsummata; ac proinde nō valet matrimonium, nisi prius vigore supradictarum litterarum cum ipsis Oratoribus dispēsetur; quia, cum illæ contineant tantùm mandatum de dispensando, Vicario prædicto directum, cum antedicta clausula, *si preces veritate nitantur*, vt supra diximus, non inducitur vis meræ, & consummatæ dispensationis; ac propterea iudex præter narratorum verificationem, curabit, vt matrimonium ipsum contrahatur ad præscriptum dicti, *Concilij sess. 24. cap. 1. de reform. matrim. vers. idcirco*, vbi præcipitur, vt antequam matrimonium contrahatur, ter à proprio contrahentium parocho, tribus continuis diebus festiuis, in Ecclesia, inter missarum solemnia publicè denuncietur, inter quos matrimonium sit contrahendum; quibus denunciationibus factis, si nullum legitimum opponatur impedimentum, ad celebrationem matrimonij, in facie Ecclesiæ procedatur; vbi parochus, viro, & muliere interrogatis, & eorum mutuo consensu intellecto, dicat, *Ego vos in matrimonium coniungo in nomine Patris, &c.*

Cum verò istæ denunciationes, ex præscripto eiusdem Concilij fieri debeant tribus festiuis diebus, nunquid poterit
16 Episcopus, saltem ex aliqua causa, dispensare, vt fiant, seù illarum aliqua fiat in diebus ferialibus. Et certè negatiua est responsio, quia Episcopus nullo modo potest dispensare super Constitutione Conciliari, *Zerol. in prax. episcop. p. 1. verbo, matrimonium*, vbi ait ita declarasse *Sacr. Congreg. DD. in cap. a: si clerici, de iud.* Contrarium tamen tenet *Barbos. de pot. Episc. alleg. 42. nu. 14.* nec sine fundamento; cum enim *Concilium loco cit.* prudentiæ, & iudicio Ordinarij relinquat, an denunciationes sint remittendæ, nec ne, videtur à fortiori, illud, etiam concedere, vt ex eius arbitrio pendeat, an matrimonium diebus ferialibus sit denunciandum; quæ omnia ita demum fieri posse intelligendā sunt, si nimis rationabilis causa subsit, ex qua ita expedire iudicetur, vt ait *id. Concilium*, vel vbi id sit consuetudine introductum, ut per *Hurtad. de matr. disp. 5. difficult.*

sceuls. 18. nu. 61. Ipsæ tamen publicationes
licitè fieri possunt temporibus prohibitis
nuptias celebrare, vt censuit *Sacr. Congr.
Episc. & Regul.* 18. *Decembris* 1589.

Porrò, cum ad effectum huiusmodi ma-
trimonij inter Oratores contrahendi, nō-
nulla sint adimplenda, quæ tendunt ad
exequutionem litterarum præsentis dis-
pensationis; ea hic opportunè subdemus.
Ante omnia igitur, ex decreto dicti Con-
cilij, debet ipse Iudex mandare fieri dictas
publicationes, ad hoc, vt si quis sciat inter
ipsos Oratores, vltra impedimentum in
dictis litteris expressum, aliud adesse, illud
valeat denunciare; prout sępe accidit: &
propterea nulla ratio est, cur in hoc ipsæ
denunciationes præmittendæ non sint, si-
cut in alijs matrimonijs, absque dispensa-
tione contractis, præmittuntur.

17 Sed nunquid, stante dicta clausula in
litteris dispensationis apposita, qua Papa
mandat matrimonium contrahi seruata
forma Concilij Tridentini, cuius decreto
cauetur, vt pręmittantur denunciationes,
vt supra dictum est, possit nihilominus
Delegatus exequi dictas litteras, absque
eo, quod præmittantur ipsæ denunciatio-
nes? Et videtur quod non, nam aliter non
esset seruata forma rescripti, quam iudex
omnino seruare debet, *cap. cum dilecta, de
rescrip. Butr. in cap. ex parte el. 2. de for.
comp. Dec. cons. 33. col. 2. ante med.*

His tamē non obstantibus, contrarium
est verius, sicut, etiam in praxi seruatur;
nā poterit nihilominus prædictus Dele-
gatus exequi hanc dispensationem Apo-
stolicam, prætermissis denunciationibus
ex aliqua causa, vt infra dicetur: nam lo-
quendo etiam de forma tradita à dicto
Concilio, adeo illa statuta est, quod præ-
mittantur ipsæ denunciationes, vt etiam
prudentiæ Ordinarij sit relicta, vt dictum
est; quod procedit, non solum, si in litte-
ris dicatur, quod matrimonium contra-
hatur seruata forma Concilij Tridentini,
nulla facta mentione harum denunciatio-
num, verùm, etiam si in dictis litteris fiat
specialis mentio de huiusmodi denun-
ciationibus, vtpotè quando Oratores
commorantur in aliena dięcesi, & propte-
rea, iuxta praxim Romanæ Curiæ, dica-
tur in litteris dispensationis, vt Ordina-
rius loci, vbi ipsi Oratores contraxerunt
domicilium, dispenset, factis proclama-
tionibus in parochialibus Ecclesijs origi-
nis ipsorum Oratorum; nam, etiam expli-
cando, vt fiant denunciationes, si illis om-
missis, contraherent coram parocho, &
duobus testibus; valeret dispēsatio, *Sanch.
lib. 8. disput. 35 nu. 19.* propter rationem
ibidem ab eo allatam, nempè, quia licèt
dicatur, *& factis proclamationibus, &c.*
ac propterea videantur hæc verba con-
ditionem importare, cum sint posita in
ablatiuo absoluto, per *tex. in l. à testatore,
ff. de condit. & demonstrat.* attamen verius
dicendum est, id non importare formam,
aut conditionem; quia, quoties in rescrip-
to exprimitur forma iuris communis, eo
modo, quo iure inest; non est intentio Pa-
pæ dispensantis inducere nouam formā,
& conditionem; sed est admonitio quæ-
dam, vt seruetur forma iuris communis:
vndè, ea prætermissa, non irritatur actus,
qui alias validus esset, nisi in commissione
ea forma exprimeretur, expressio enim
18 eius, quod tacitè inest, nihil operatur, *l. 3.
ff. de leg. 1. l. cum quid, ff. si cert. pet & l. res
ff. de iur. dot* quia per idem *Concil. Trid.*
inducta est tantùm forma, vt matrimoniū
contrahatur coram parocho, & testibus,
& aliter irritum sit; nam, vt omnes faten-
19 tur, tunc inducitur vera forma, omnino
obseruanda, quando Constitutio non so-
lum disponit super aliquo actu faciendo,
sed vltra procedit, *Dec. cons. 455. n. 7.* nem-
pè quando disponit, & adijcit nullitatem
actus aduersus non obseruantiam suæ di-
spositionis, *Alex. in l. hac consultissima, post
nu. 4. C. qui testam. fac. poss.* & hæc est vera
forma substantialis; cuius defectus vitiat
actum; non solum, quando agitur contra
ipsam formam, sed etiam, quando circa,
vel præter formam; tunc enim ea non ser-
uata, etiam in minima ipsius parte, resul-
tat nullitas ipsius actus, *Felin. in cap. cum
dilecta, de rescrip.* ac proinde cessant omnia
hæc in casu nostro; quæ tunc profectò pro-
cederent, quando Papa diceret, quod De-
legatus non dispenset, nisi factis prius
publicationibus; quod quidem nun-
quam obseruari visum est; cum se tan-
tum remittat ad disposita per *Conc. Trid.*
Talis autem est forma, quæ ab ipso *Con-
cilio* nouissimè statuta est circa validi-
tatem matrimonij, vt patet ex ipsius ver-
20 bis ibi, *Qui aliter, quàm præsente paro-
cho, vel alio Sacerdote, de ipsius parochi, seu
Ordinarij licentia, & duobus, vel tribus te-
stibus matrimonium contrahere attenta-
bunt, eos Sancta Synodus ad sic contra-
hendum inhabiles reddit, & huiusmodi con-
tractus irritos, & nullos esse decernit; pro-
ut eos præsenti decreto irritos facit, & an-
nullat.* Ex quibus verbis satis patet, quod
21 denunciationes non sunt de essentia ma-
tri-

trimonij, nec illud vitiatur per illarum ommissionem; quod si idem Concilium voluisset, vtique sub eadem forma essentiali comprehendisset etiã ipsas denũtiationes pro validitate matrimonij, ad *tex. in cap. ad audientiam, de decim. cap. illa, ne sed vac. l. illam C. de collat. l. vn C. de cad. toll.* vnde non expressit, ergo noluit &c.

Cœterùm, vt paucis tota quæstio absoluatur, cum forma Concilij circa denunciationes, illa sit, vt prudentiæ, & arbitrio Ordinarij remittatur, ea vtique vt in litteris præcipitur, seruabitur, si Episcopus, ea potestate vtendo, quæ sibi ab ipso Concilio tribuitur, super eisdem denunciationibus dispensauerit.

Vbi autem ipsę denunciationes erunt præmittendæ, si intra quatuor menses post eas peractas, non fuerit contractum matrimonium, non poterit illud contrahi, nisi nouæ denunciationes, arbitrio Episcopi præmittantur, *Barbos. de pot. Episc. p. 2. alleg. 32. num. 55.* Tutius tamen est inhærere Rituali Romano, ad cuius præscriptum, sicut obseruat hæc Curia
22 Archiepiscopalis, si intra duos menses, post illas peractas, nõ fuerit matrimoniũ cõtractũ, debẽt de nouo fieri, vt supra dictum est: ꝙ si aliquando illas, ex aliqua causa omitti contigerit, conceditur licẽtia contrahendi; sed contrahentibus præcipitur, vt in formula infra posita, ne copulentur, antequam prædictæ denunciationes fiant. Cũ autẽ in multis locis adsit abusus, quod matrimonium consummetur, antequam factę sint denunciationes in Ecclesia, seù, quod peius est, antequam contractum sit per verba de præsenti, iuxtà formam *d. Concil.* ideo incumbere poterunt locorum Ordinarij ad tollendum hunc abusum, & eos qui contrafecerint, punire pœna stupri; sicut censuisse *Sacram Congregationem* refert *Zerol. in sua praxi Episcopali, verbo, matrimonium, vers. decimo Quinto, in multis, p. 1.*

Quoniam verò eodem *Concilio, loco citato*, cauetur, quod si aliquando probabilis fuerit suspicio, matrimonium malitiosè impediri posse, si tot pręcesserint denunciationes, tunc, vel vna tãtùm denunciatio fiat, vel saltem Parocho, & duobus, vel tribus præsentibus, matrimonium celebretur; ipsæquè denunciationes possint, ex causa remitti, *Fusc. de visit. lib. 2. cap. 3. num. 21. Campanil. in suo diuersor. iur. can. rubr. 11. cap. 13. num. 143.* illarumque remissio per idem Concilium remittatur arbitrio Ordinarij, illud debet esse regulatum; quia sine causa non est recedendum à iuris dispositione, *Menoch. de arbitr. iud. q. 13. Genuen. in sua praxi, cap. 26.* ac propterea parochus, celebrando matrimonium, non præmissis denunciationibus, sine legitima causa peccat mortaliter *Valer. Reginal. in praxi fori pœnit. lib. 31 num. 225.* quod etiam intelligas, si ipse moraliter sciret, nullum adesse impedimentum; nam ex earum omissione, multa scandala oriri possent, cum agatur de materia grauissima, prout quotidiana experientia docet.

Notandum est tamen, quod, quamuis idem Concilium *d. sess. 24 cap. 1.* vnam tantùm causam assignet dispensandi super dictis denunciationibus, videlicet, malitiosi impedimenti, attamen plures aliæ causę adsunt, ex quibus, principaliores, & frequentiores in praxi, sunt sequentes videlicet.

23 Prima est contrahentium pudor, ob aliquam inter eos disparitatem, veluti, si valde nobilis, ducat ignobilem, vel valdè diues, pauperem, vel senex, iuuenculam, & è cõtra, *Palud. in 4. distin. 28. q. 2. art. 3. conclus. 3. Nauar. in manuali, cap. 22. num. 70.* Ista enim disparitas, satis iusta causa reputatur, *Couar. lib. 5 instit. maior. tit. 11. num. 63. Sanch. de matr. lib. 3 disput. 9. num. 3.* vbi plures allegat, & *num. 4.* ait, quod idem dicendum est, quando ambo contrahentes sunt senes, & ægreferunt matrimonij publicationem; quia militat eadem ratio, & fieret irreuerentia Sacramento matrimonij, dum contrahentes, tam senes irridentur.

Secunda causa est, si contingat, virginem esse sub tutela iniqui curatoris, qui eam viro ignobili, & disparis conditionis tradere intendit, *Barbos. de potest. Episc. p. 2. alleg. 32. num. 41.* nam, etiam ante *Concil. Triden.* hæc clandestinè, & absque peccato contrahere poterat, vt per *Caiet. 3. tom. opusc. 4. de vsu matrim.*

Tertia causa est, quando Magnates contracturi sunt matrimonium: hi enim non nisi cum magna deliberatione solent cõtrahere, *id. Sanch lib. 3 disp. 9. num. 6.* dummodo tamen sic contrahentes, Ordinarijs, alijsquè grauibus personis, sint noti; ac propterea ipse Ordinarins certò sciat, inter eos nullum existere impedimentum; nam hæ denunciationes fuerunt introductæ principaliter ad detegenda impedimenta, si quæ fuerint; Vnde cum Ordinarius sit certus, nullum adesse impedimentum, profectò cessat causa, propter

quam

quam fieri debent ipsæ denunciationes, ad ea quæ dicit *Bald. in l. si ob turpem, ff. de condit. ob turp. cauf. Tiraquel. in tract. Cessan. cauf. num.* 118. *cap. cum cessante, de appell. l. mancipia, vbi glos. & ae id. Bald. & Salyc. C. de seru. fugit.*

Quarta causa est, cum aliqui in concubinatu permanentes existimantur tanquam vir; & vxor? quia hæc verecundia sufficit pro causa, *Sylu. verbo, matrimonium 6. q. 7. dict. 2.*

Quinta causa est, quando ex causa præmittendarum ipsarum denunciationum, non possent nuptiæ benedici; ex eo quod instat tempus, quo illæ prohibentur, *Bonac q. 2. puncto 6. num. 7.* quod tamen intelligitur procedere, nisi appareat, contrahentes voluisse malitiose differre matrimonium vsque ad tempus prohibitum, ne fiant denunciationes, & hæc est obseruantia huius Curiæ Archiepiscopalis Neapolitanæ, vbi quando omittuntur ex aliqua causa denunciationes, examinantur duo testes; qui deponant cognouisse contrahentes, & nullum inter eos adesse impedimentum.

Sexta causa est, quando prius contractum est matrimonium publicè, & reperitur nullum, ob impedimentum occultum, *id. Sanch. nu. 9.*

Septima causa est, cum repentinus casus offert rationem contrahendi matrimonium; nempè, si qui in concubinatu deprehensi, à Iudice essent plectendi, vt possint dicere se esse coniugatos, *id. Sanch. nu. 16*

Octaua causa, ob periculum animæ, veluti, si duo sint concubinarij, & velint matrimonium contrahere, vt in bono statu constituantur, periculumque sit, ne si fiant denunciationes, interim committeantur, *id. Sanch. num. 17.* eadem causa sufficit etiam ad dispensandum super aliquo impedimento occulto, quo ipsi Oratores forsan impedirentur ad contrahendum; tunc enim per Sacram Pœnitentiariam dabitur eis dispensatio, quæ cõmittitur Confessario, vt si ita est, periculumque sit, ne ipsi Oratores perseuerent in concubinatu, & inde, scandalorum, cum illis in foro conscientiæ tantum, dispenset.

Nona causa est, cum meretrix in lupanari exposita, vellet, cum aliquo contrahere matrimonium, vt sic desistat à malo statu, in quo reperitur; ac insuper ob periculum, ne ipsa, aut sponsus mutet voluntatem, *id. Sanch. d. nu. 17.*

Decima causa est, ad euitanda scandala ob aliquam factionem, quæ vitari possit statim sequuto matrimonio, *id. Sanch. nu. 18.*

Vndecima causa est, dum quis in mortis articulo constitutus, vult ducere in vxorem, concubinam, siue ad effectum, vt proles ex ea suscepta legitima remaneat, siue tantum, vt securior efficiatur suus transitus, *id. Sanch. nu. 19.* quo casu sufficiet solùm authoritas Parochi ex tacita concessione Episcopi, si Ordinarij copia haberi non possit; quia ante consummationem matrimonij poterit ipse Parochus facere denunciationes.

Duodecima causa est, quando vir fœminam deflorauit, & damnum amissæ virginitatis reparare intendit, & si matrimonium differretur ex causa denunciationũ, periculum esset in mora. Hæ quidem sunt causæ frequentiores in hac Curia Archiepiscopali, in qua in dies super illis dispensatur.

Aliæ insuper causæ possent insurgere, ex quibus Ordinarius posset dispensare, quæ non omnes possunt ita excogitari, vt sigillatim recenseantur; sed benè erunt ponderandæ, an ex sufficientes sint; nam verba Concilij, quod videlicet *Sancta Synodus Ordinarij prudentia, & iuditio relinquit,* continent arbitrium prudentiale, & regulatum, *Mandos. cons. 69. num. 62. & 63. vol. 1. Sanch. lib. 3. disp. 8 nu. 1.* qui *nu. 2.* infert ex hoc, mortaliter peccare Episcopum absque legitima causa super hoc dispensantem; optimum tamen erit, si ante-
24 quam dispenset, aliquam saltem mandet adhiberi diligentiam, an inter contrahentes possit adesse aliquod impedimentum, quominus contrahere valeant, vt dictum est; nam ex omissione prędictarum denunciationum, etiam de licentia Ordinarij post contractum matrimonium, impedi-
25 mentum dirimens detegi sæpissimè contingit; ac postmodum, non modò dispensationes impetrãtur de ignoranter, verum etiam de scienter contracto, & consummato, prætermissis ex dispẽsatione Ordinarij, denunciationibus; narrando Summo Pontifici, quod ipsis Oratoribus aliàs scienribus se aliquo impedimento esse detentos; matrimonium inter se, per verba de præsenti, publicè, prætermissis de licentia Ordinarij, proclamationibus, iuxtà formam Concilij Tridentini fieri solitis, nulloq; detecto, neque denunciato impedimento, seruataque in reliquis dicti Concilij fôrma, contraxerunt; illudque in facie

Eccle-

Ecclesiæ solemnizarunt, & carnali copula consummarunt; petendo absolutionem à generali excommunicationis sententia, contenta in *Clem. eot, de consang. & affin.* quam propter præmissa incnrrerunt: & conceditur eis dispensatio, cum nonnullis modificationibus, prout suo loco fusius dicemus.

26. Negari tamen non potest, quin aliqua causa existente, si fortè non sit copia Episcopi, vel ille petitam desuper dispensationem, absque legitima causa negaret, possit nihilominus contrahi matrimoniũ absque denunciationibus, *id. Sanch. d. lib. 3. disput. 10. nu. 25.* maximè, si aliàs scandalum sequeretur, *id. nu. 6.* & sic contractum matrimonium validum fuisse censuit *Sacr. Congr. Concil. in vna Mediolanen. 23. Februarij 1630.*

Quo vero ad verificandam causam pro dispensatione super remissione denunciationum huiusmodi, licèt nonnulli dixerint, deberi duos testes examinari pro verificatione huiusmodi ad hoc, vt iudex ppẽdat, an id expediat, attamẽ sufficit ex-
27 traiudicialis ad id cognitio, sicut videm⁹ in hac Curia seruari, vbi, ꝙ aliquis probatæ vitæ D. Vicario generali, etiam ad aures, & secretò id proponat, & iusta causa existente, tenetur ad petitionem partis dispensare, *id. Sanch. d. disput. 10. n. 6.* nam, cum *Concil. Trid.* totum id remittat arbitrio Ordinarij, vt supra dictum est, profectò non requiritur probatio iudicialis, *cap. statutum, §. assessorem, de rescrip. in 6.*

Porrò non solùm Ordinarius poterit hanc dispensationem in sua diœcesi concedere, verùm etiam extra illam; cum sit actus voluntariæ iurisdictionis, *Sanch. lib. 3. disput. 8. nu. 6. vers. Secundo infertur,* vbi subdit, id in tantum procedere, vt quamuis exigeretur causæ cognitio iudicialis, (nempè si fuerit orta lis circa matrimonium, vel circa dispensationem, scilicèt super impedimento, quo Oratores detinentur ad contrahendum; quæ causæ cognitio debet fieri extra diœcesim, tanquam actus iurisdictionis contentiosæ) nihilominus posset dispensatio super dictis denunciationibus fieri extra illam; per ea quæ *not. Bald. in l. vn. in princip. nu. 1. ff. de off. Conf.*

Formula autem dispensandi super prędictis denunciationibus, talis, vel similis esse poterit, per quam proprio parocho committitur, vt infra videlicet.

28 *N. N. Vicarius generalis, &c. Iustis de causis, animũ nostrũ mouẽtibus, his nostris litteris facultatẽ tibi cõcedimus, vt tribus, vel saltẽ duobus testibus præsentibus, N. & N. in matrimoniũ, cũ nullum aliud, pręter illud in litteris Apostolicę dispensationis expressum, (si pro eis fuerit impetrata dispensatio ad contrahendum) ex informationibus oretenus sumptis, inter eos legitimum detectum fuerit impedimentum, coniungere valeas; ita tamen, vt celebrato matrimonio, intra dies quindecim, denunciationes, tribus proximis continuis festiuis diebus, ex præcepto Concilij Tridentini fiant: & interim sponsi se à carnali copula abstineant. In reliquis verò, forma ab eodem Concilio Tridentino præscripta, seruetur. In quorum fidem, &c.*

N.N. Vicarius Generalis.

Illudque in facie Ecclesiæ *solemnizare, &c.* Si ex denunciationibus, nullum aliud appareat impedimentum, ac reliquis adimpletis, parochus Oratores in matrimonium coniunget, ad præscriptum eiusdem *Concilij d. sess. 24. cap. 1.* ibi, *Si nullum legitimum* (scilicèt vltra expressum) *opponatur impedimentum, ad celebrationem matrimonij in facie Ecclesiæ procedatur.*

Vt autem matrimonium dicatur contrahi in facie Ecclesiæ, non est opus, vt celebretur in ipsa materiali Ecclesia, sed sufficit, vt coram aliqua fidelium multitudine solemnizetur, quæ tanquam catholicorum Congregatio, intelligitur etiam Ecclesia, *cap. Ecclesia, distin. 1. de consecr. Abb. in cap. fin. nu. 8. de cland. desp.* Vnde satis dicitur matrimonium contractum in facie Ecclesiæ, si coram parocho, & duobus testibus, præmissis denunciationibus, contrahatur; & sic non est necesse, vt in ipsa materiali Ecclesia cõtrahatur, *Sanch. lib. 3. disp. 15. nu. 20.* nam pluribus modis
30 dicitur Ecclesia, Primo modo, pro loco parietibus circundato, vbi consueuerunt veniam peccatorum, Deum timentes exorare, *§. quia verò. in Auth. vt lic. matr. & au.* Secundo modo, Ecclesia dicitur collectio omnium fidelium, vt supra dictum est; & ita, etiam accipitur in *l. iubemus, C. de Episc. & Cler.* Tertio modo, Ecclesia dicitur illa, vt ait Psalmista, *Ecclesiam malignantium*

non

non introibo, Quarto modo, Ecclesia dicitur, Prælatura ipsius Ecclesiæ, *cap. quoniã, el. 2. ne prel. vic. su.* & de alijs significationibus huius nominis, vide *Turrecrem. in sum. de Eccles. lib.* 1. *cap.* 2. Verum est tamen, quod quando Ecclesiæ additur, *Romana*, ea ad illam tantùm materialem restringitur, quæ est Romæ, *Oldrad. cons. 72. num. 3.*

31 Quapropter non poterit Ordinarius, Delegatus, contrahentes cogere ad solemnizandum matrimonium in ipsa materiali Ecclesia, & prohibere, ne matrimonium domi celebretur; quia sufficit, vt coram aliqua multitudine fidelium fiat, quæ, tanquam catholicorum Congregatio, censetur Ecclesia, vt dictum est, *Reginal in prax. for. poenit. lib. 31. nu. 242.*

Nam licèt, ob reuerentiam tanti Sacramenti, non deberet matrimonium suscipi, nisi in ipsa materiali Ecclesia, quę est propria Sacramentorum domus, *Anton. Dia. tit. de Sacramentis, resol. 279.* vbi ita statutum esse dicit in *Concilio prouinciali Coloniensi 2. cap. 33. & in Synodo Panormitana 1615. p. 2. num* 22. nihilominus, verior est contraria sentẽtia, vt per *Barbos. de potest. Epis. alleg. 32. nu. 18.* prout, etiam *Sacra Congregatio Card.* declarauit his verbis, *Ordinarius non potest prohibere, quin matrimonia domi celebrentur, seruata forma Concilij; Sed cum maximè deceat, vt in Ecclesia celebrentur, id hortari debet, non præcipere.* Et alia declaratio ita se habet, *Dũmodo proprius parochus præsens sit, in priuatis etiam domibus, matrimonia possunt celebrari, licèt maximè deceat, vt in ipsa materiali Ecclesia celebrentur. Franc. Leo in thesaur. for. Eccles. p. 2. cap. 9. nu. 48.*

Ratio autem ex præmissis esse potest, quia, etiam si matrimonium solemnizetur extra Ecclesiam ipsam materialem, satisfit menti dicti Concilij Tridentini, non propter aliud id requirentis, nisi, vt matrimonium contractum probari possit, & ne interueniet fraus, per ea, quæ dixit *Bald. in cap. delectus filius, col. 1. de rescrip. Bart. in l. tum pater, §. dulcissimis, ff. de leg. 2. Dec. cons. 284.* Neapoli tamen consuetum est non solemnizari domi matrimonia, absque licentia Curiæ Archiepiscopalis.

Quisnam autem Parochus, Oratores in matrimonium coniunget, dicendum est, quod parochus Oratricis; quia hic est proprius parochus, si matrimonium in domo vxoris contrahatur, nempè cum vir accedit ad domum vxoris, pro contrahendo, vel consummando matrimonio, *Barbos. de potest. Episc. alleg. 32. p. 2. nu. 64.* vbi dicit, quod si matrimonium est contrahendum inter virum, qui sit de una parochia, & mulierem de alia, sufficit quod intersit parochus habitationis fœminæ, quando contrahitur in parochia habitationis vxoris, sicut sufficit parochus viri, quando contrahitur in parochia habitationis viri.

34 Er quibus liquidò constat, parochum ruralem, non esse proprium parochum, quando rus, vel recreationis causa habitatur, aut ad paucos tantum dies incolitur; cum non soleat quis esse ruri maiori parte anni, sed tantùm per tres, aut quatuor menses, *Sanch. lib. 3. disput. 22. nu. 12.*

Duos tamen parochos poterit quis habere, quoad hanc materiam, quando dimidia anni parte in vna parochia, altera verò dimidia in alia habitat; quia tunc æqualiter sic inhabitans, duas proprias parochias habere potest, & coram parocho vtriusque, matrimonium contrahere; quia in hoc casu vtraque dicitur propria parochia, *id. Sanch. disput. 24.*

Si tamen adesset inæqualitas habitationis, maioris temporis pars facit proprium parochum illius loci, in quo habitatio fit, *Menoch. cons. 398. nu. 16. & 17.*

Quod si quis habitet in confinibus duarum Ecclesiarum parochialium, tunc censetur parochianus illius, in qua domus habet aditum, nam ex aditu iudicatur de domo cui cedat, per *tex. in l. si, cui edes. ff. de leg.*

In nonnullis verò partibus, præsertim nouarum Indiarum Maris Oceani, in quibus, Religiosi, ob presbyterorum defectum, officia parochi fungebantur, ad petitionem Philippi Secundi, Hispaniarum Regis, concessit Pius Quintus omnibus, &
35 singulis Religiosis, quorumcunque, etiam Mendicantium Ordinum, in dictis Indiarum partibus, & in eorundem Ordinum Monasterijs, vel de illorum Superiorum licentia, extrà illa commorantibus, vt in locis ipsarum partium, eis de simili licentia assignatis, & assignandis, officio parochi, huiusmodi matrimonia celebrando, fungerentur: dummodo in reliquis solemnitatibus, Concilij Tridentini formam obseruarent; prout in suis litteris in forma breuis expeditis sub *die 24. Martij* 1567.

Porrò, ordinem exequutionis dictarum litterarum non inuertendo, dicimus, quod ad contrahendum huiusmodi matrimonium,

ninm, requiritur inter cœtera, præsentia
supradicti parochi, non solum corporea,
36 sed moralis, cum intelligentia, & aduer-
tentia; vnde hodie cessant matrimonia
præsumpta in vim *textus in cap. is. qui, de
sponsal.* quæ transibant in matrimonium
per copulam carnalem, *Triusf. decis. 80.
p. 1.* nam hæc præsentia, stante decreto su-
pradicti Concilij, requiritur pro forma;
adeo vt matrimonium contractum in
præsentia mille testium, & personarum
egregiarum, si deficit præsentia proprij
parochi, vel alterius Sacerdotis de illius,
aut Ordinarij licentia, clandestinum iu-
dicatur, & nullum; nam, vt notat, etiam
Gonzal. ad regul. 8. Cancel. glos. 48. nu. 29.
quando præsentia alicuius pro forma
requiritur, actus gestus sine talis personæ
interuentu, dicitur occultus, & clandesti-
nus, quamuis alias publicè fiat, per *tex.
in l. sciant omnes, vbi Bart. nu. 1. C. de his,
qui ex publ. rationibus mutuã pecuniã acce-
perit, & Ias. in §. itẽ si in fraudẽ, n. 4. instit.
de act.* Nec dicta forma potest adimpleri p
æquipollens, vt fuit pluries declaratum
per Sacram Congregationem eiusdem
Concilij, *Rot. decis. 643. nu. 1. & decis. 651.
p. 1. diuers.*

Nec tamen ad huiusmodi matrimonij
validitatem refert, an scilicet parochus
& testes inuiti, & per vim cõpulsi, interue
niant, & minimè consentiant; nam matri-
monium sic contractum, validum existit,
vt pluries fuit per eandem Sacram Con-
gregationem declaratum, vt refert *id.
Gonzal. d. glos. 48. num. 7.* dummodo in-
telligant, quid agatur, *Nauar. cons. 11. de
cland. desponf.* ex eo, quod quando requi-
ritur præsentia, non est necessarius con-
sensus, sed sufficit interuentus, etiam
coactus, ex *d. l. coram Titio.* Ratio autem
est, quia præsentia importat scientiam,
& intelligentiam, *Mascard. de probat.
concl. 9 num. 8.*

Sed nunquid sufficit, si parochns, & te-
stes ibi casualiter, & repentinè reperian-
tur, & sic ad illum actum adhibiti non
fuerint. Et videtur, quod non; nam, qui
casualiter adest, adesse non videtur, *l. gene-
rali, §. vxori, ff. de vsufr. Dec. cons. 232.
num. 3.* sicut etiam dicimus de teste re-
pentino, cuius dictum, nullum est, ex quo
non præsumitur sufficienter informatus,
l. si quis nec causam. ff. si cert. pet.

His tamen non obstantibus, contraria
opinio verior est, nempè, quod matrimo-
nium valeret, etiam si parochus, & testes
specialiter ad hoc vocati non fuerint,
Sayr. decis. 24. vbi, quod contrahere vo-
lentes matrimonium, & suspicantes, quod
parochus, cuius præsentia ad matrimo-
ninm, post Concilium Tridentinum, est
necessaria, nollet esse præsens, illi contra-
hendo; si vocent eum, quasi ad aliud pro-
positum in quandam domum, & mox eo
præsente, & ignorante, quid agere vole-
bant prædicti contracturi, mutuò se in
coniuges recipiant per verba de præsen-
ti coram illo parocho, & alijs duobus, vel
tribus testibus, quod solum requirit Con-
cilium Tridentinum ad substantialem
valorem matrimonij, validum matrimo-
nium contrahunt; nec necesse est, vt pa-
rochus, vel testes regulariter rogati sint,
& sciant ad quid rogantur; sed sufficit,
quod pręsentes sint ad id, quod agitur,
per sensum corporeum visus, & auditus,
ex *Nauar cons. 20. de cland. desponf.*

Cum enim ipsi parochus, & testes
aduertant, verè dicuntur præsentes; ex eo,
quod pręsentia requisita ad valorẽ matri-
monij, contenta est sola intellectus aduer-
tentia; qua ritè testimonium contracti
matrimonij perhiberi possit: Concilium
autem supradictum nil aliud postulat,
nisi celebrationẽ matrimonij corã paro-
cho, & testibns: imò etiam poterit ma-
trimonium celebrari coram parocho, &
testibus, casu transeuntibus; nam tunc di-
cuntur etiam verè pręsentes, *id. Sanch. lib.
3. disp. 39. num. 11.* dummodo aduertant,
vt supra dictum est; per quam quidem
præsentiam procul dubio satisfit menti
Concilij prædicti, cuius finis est, vt possit
constare de matrimonio contracto; sicut
desumitur ex illius verbis, ibi, *dum priore
uxore, cum qua clãm contraxerunt, relicta,
cum alia palam contrahunt*: & sic debent
percipere consensum contrahentium ex
eodem Concilio, ibi, *parochus, viro, & mu-
liere interrogatis, & eorũ mutuo cõsensu in-
tellecto*; ex quibus videtur prius spõsus in-
terrogandns, deinde sponsa; quod etiã de
iure commnni procedit, *glos. in l. 2. de
adopt. Io. Andr. in cap. cum inter, de sponf.
facit tex. in cap. licet, de sponf. duo.* nihilo-
minus, cum id non sit ab ipso Concilio
pro forma traditum, parum referre vide-
tur, an prius vir, vel mulier interroge-
tur. Optimũ tamẽ semper existimarem, vt
37 prius consensus mulieris scrutetur, ne
ipse vir, cum prius consentiat, muliere
postea rennente, remaneat cum dedeco-
re, vt per *Io. Andr. Card. & Abb. in d. cap.
cum inter, in 2. notab. & Corset. in cap. se-
des, in princip. de rescrip* vbi dicit, id eue-
nire

nire posse propter sexus fragilitatem, &
vacillationem, seù variationem cerebri;
in quo omnes illius ferè infirmitates re-
sideat, vt ipsa experientia docet, quæ est
38 rerum magistra. *cap. quam sit, de elect. in*
6. §. penult. instit. de satisd. & naturaliter
multo fragilior est, quam vir *Specul. in tit.*
de action. vers. item opponit glos. in cap. in-
demnitatibus, § sane in verbo, sinertans, de
elect. & refert *Lambert. de iurepatr. fol. mi-*
hi 142 num. 28. ex eod. Corset. quod Pa-
duæ semel hoc accidit; nam interrogatus
prius vir, respondit, se eam uelle in
suam; postmodum verò, mulier interro-
gata, negauit se illum velle in suum, & sic
remansit derisus, & ex eo tempore, sem-
per Paduæ seruatur, vt prius sponsa inter-
rogetur, prout etiam in multis aliis lo-
cis, facit etiam illud, *Varium, & muta-*
bile semper fœmina. Vnde dicit *Abb. in cap.*
forus, de verb. sign. quod mulier dicitur
non à sexu, sed à mollitie mentis, & vir,
non à sexu, sed à constantia, & virtute
animi, *cap. proposuisti, 37 q. 7.* Cæterum
ordo Ritualis Rom. est, vt prior uir inter-
rogetur, deinde fœmina: & ita passim ser-
uatur.

Si quis verò ad vberiorem doctrinam,
alia videre cupit circa assistentiam paro-
chi, & testiũ in matrimonio contrahẽdo,
videat *Sanch. lib. 3. tot. tit. de consensu clãd.*

Liberè, & licitè *Valeant*, &c. Ex eo
39 quod matrimonia, liberè, non autem
40 coactè, contrahi debent; quia vbi est
metus, vel vis, abest liber consensus, qui in
illis requiritur, *cap. cum locum, de spons.*
nec refert, quod cõmuniter dicimus, nẽ-
pè, quod volũtas coacta, voluntas est, *cap.*
merito, 15. q. 1. nam in matrimonio requi-
ritur de substantia liber cõsensus, vt dica-
41 tur legitimè cõtractũ, *tex. in cap. notifica-*
sti 13. q. 1 ac propterea, contrahentes de-
42 bent gaudere plena libertate, & securi-
tate, illorumque animus est indagandus;
ne fortè eorum aliquis dicat sibi placere,
quod odio habet, & deinde sequatur exi-
tus, qui ex inuitis nuptijs oriri solet, *d. cap.*
cũ locum, cũ non possit quis cõtra naturę
inclinationem cogi ad contrahendum
matrimonium; quia vbi non est mutuus
amor coniugum, interdum sequuntur
adulteria, ac tristissimæ calamitates; &
multi miseri homines in illis calamitati-
bus ruunt in indignationem aduersus
Deum, in desperationem, & æternum exi-
tium, vt optime tradit *Oyn. lib. 1. tit. de*
nupt. num. 15. & 16.

Vnde alias *Sacra Congr. sub die 15. Sep-*
tembris 1629. in vna Roman. declarauit
matrimonium contractum à filia propter
metum mortis ab eius matre incussum,
esse inualidum, etiam si post obitum ma-
tris per septennium cum viro perman-
serit, ac filios susceperit; ex quo vbi adest
metus, deficit consensus *l. nihil consen-*
sui. ff. de reg. iur. cap. super hoc, & ibi not.
Abb. de renunc. & vbi in matrimonio de-
ficit consensus, non solum est illud ipso
iure nullum, sed etiam dici potest, non
fuisse contractum; quia vbi deficiunt sub-
stantialia, nihil dicitur actum, *Ludouis.*
decis. 195. per. tot. vbi quamplurima ad id
conducentia recensentur. Verùm, quia
43 metus debet inferri super eo, super quo,
quis detinetur, vt metus subsistat, prop-
terea, si metus erit diuersus, benè valet
44 actus; puta si quis sit carceratus pro de-
bito, nam potest cõtrahere matrimoniũ,
l. metum, § quod licet. ff. quod met. cau. Hinc
si aliquando contingat, patrem in testa-
mento deputare tutores filiæ, hæredi vni-
uersali, ea conditione, vt absque illorum
consensu nubere non posset sub pœna
caducitatis; quia ipsi tutores differunt
forsan ob aliquod eorum interesse sub
diuersis prætextibus cõsentire, vidi prop-
terea multoties recurri ad Summum Põ-
tificem pro parte huiusmodi mulierum,
quibus concessæ fuerunt licentiæ liberè
nubendi, in forma gratiosa, absque prędi-
ctorum tutorum consensu.

46 Et practicatur in hac Curia Archiepi-
scopali, vt cum agitur de matrimonio
contrahendo, & adest suspicio, ne puellæ
inferatur violentia, & consensus eius non
sit liber, ponitur ea in aliquo loco tuto,
nempè, Conseruatorio mulierum, aut alio
honesto loco, ad finem explorandi eius
voluntatem, & aliter, non conceditur li-
centia contrahendi, teste *Genuen. in sua*
prax. cap. 14. num. 1. quia matrimonium
debet procedere ex libero consensu, *l.*
nuptias, ff. de regul. iur. l. cum fuerit, ff. de
condit. & demonstrat. ac propterea non
sufficiunt simplex consensus, & voluntas,
sed debent esse cum plena libertate, & se-
curitate: quod si huiusmodi qualitates de-
ficiant, nullum erit matrimonium, *Seraph.*
decis. 687.

Imò, licèt de iure canonico habeamus,
quod ad substantiam matrimonij, requi-
ratur consensus patris, vt *in cap. non om-*
nis, 32. q. 2. vbi dicitur, quod paternus
consensus desideretur in nuptijs, nec sine
eo illæ legitimæ habeantur; attamen hoc

Ll ita

ita intelligitur à Canonistis; vt de hone-
46 state, non autē de necessitate requiratur?
& quod solùm contrahentium consensus
sufficiat, *cap. fin. iuncta gloss. 1. d. 32. q. 2.* his
verbis, *requirendum quidem esse consensum
patris, sed non ita necessarium, quin teneat
matrimonium, sine eius consensu contractum.*

Auctoritate nostra, Nam ad Summum
Pontificem tantummodo spectat, dis-
47 pensare super impedimentis impedi-
entibus, & dirimentibus; cum ea clarum sit, prouenire ex canonibus pontificijs, seù generalibus Constitutionibus; in quibus Episcopus, aut alius, etiam iurisdictionem habens, quasi Episcopalem, nullo modo potest dispensare; nisi ab ipso Papa sibi facultas impertiatur; nec in proposito ita simpliciter admittitur illud, quod scribentes etiam moderni dixerunt, nempè in quibusdam casibus, posse Episcopum dispensare, quando forte matrimonium fuerit bona fide contractum, cum impedimento occulto, & propter scandala dissolui non potest; nullum aliud hic addentes requisitum, & nihilominus clarū est, id eis nullo modo licere, nisi insimul concurrant omnia sex requisita; prout infra dicetur. Vnde ista eorū opinio, omnino respuenda videtur; cum in casibus supradictis propterea tribuatur facultas hæc dispensandi Legatis, & Nuntijs, qui destinantur, præcipuè in partibus longinquis, & vltramontanis, vt facilis pateat Oratoribus accessus, & in locis citramontanis, facilis est recursus ad ipsum Pontificem, eiusque Sacram Pœnitētiariam, sicut semper obseruatum fuisse scimus. Imò si aliàs facultas hęc censeretur ita passim concessa Episcopis, profectò, his præcipuè temporibus, maiora ipsi sibi vsurpare auderent; cum vt plurimum, facultatem, quam non habent, sibi de facto vendicare non erubescant. Ac propterea, ad omnem hæsitationem submouendam, emananit aliàs, declaratio Sacrę Congregationis Concilij super *cap. 5. sess. 24. de reform.* quæ sic ait, *Episcopus, authoritate ordinaria, non habet facultatem in gradibus affinitatis, seù consanguinitatis à iure prohibitis, contrahentes matrimonia dispensandi*; quam quidem declarationem alibi etiam in proposito retulimus; prout etiam de Legato, aut Nuntio intelligendum est, nisi habeat specialem facultatem, & tenent omnes Officiales Datariæ, & Cancellariæ Apostolicæ, cœterique Curiales, quod licèt supradicta declaratio loquatur de Consanguinitate, & affinitate, nihilominus idem sentiendum est de quouis alio impedimento, quia ista expressio Consanguinitatis, & affinitatis facta est causa frequentioris impedimenti; ac propterea non restringitur ad sic expressa; ad *text. in cap. 1. de confess. in 6. & in cap. statoni, 21. dist. Manoc. sregul. 33. q. 6. num. 4.* sicut etiam alibi diximus.

Præmissa autem procedere, non ignoramus, non solùm quando mala fide, & ex culpa, verum etiam, quando bona fide, & in facie, Ecclesie ignorantes impedimentum, Oratores matrimonium contraxerunt, nam postmodum, eo detecto, tenentur adire Sedem Apostolicam, pro impetranda desuper dispensatione, vt omnibus notum est.

Sic etiam parum refert, quod tradit *Ledes. de matri. q. 66. art. 5. litera* C. nempè, se audiuisse quendam Prælatum illius Regni, qui interfuit Concilio Triden. dicēte, hoc intendisse *id Concil. sess. 24 cap. 6.* vbi Episcopis conceditur facultas dispēsandi in casibus occultis. Hoc namque ridiculum, ac omnino falsum est; cum non simus in materia, in qua possit extendi casus ad casum; neque hæc inter se habent aliquam connexionem, & communionem, ad tradita per *Butr. in cap. cum dilectus, de capel. monach. Zaberel. cons. 243.* præsertim, quia sumus in materia dispensationum, quæ, cum sint stricti iuris, sunt strictissimè interpretandæ, *cap. quod dilectio, de consang. & aff* ac propterea, in illis non est licita extensio, nec ad casum habentem maioritatem rationis, *Abb. in cap. ad aures. num. 7. de rescrip.*

Et quod clarius est, cum *Concil. loc. citato*, loquatur de dispensationibus super impedimento proueniente ex irregularitate occultè contracta: non potest inferri ad dispensationes, super occultis impedimentis matrimonij; quod satis longe est ab ipsa irregularitate, ad *tex. in l. Papinianus, ff. de minor.* quia ex diuersis non fit illatio, *l. naturaliter, §. nihil commune, ff. de acquir. poss. ff. l. si de o. in fin. ff. uti possid.* ac proinde idem postmodum affirmat *d. Ledes. d. art. 5. vers tertia conclusio* ex quibus profectò constat nullum, præter Papam, posse desuper dispensare.

Quamuis pluries visum fuerit, Summos Pontifices generalem facultatem super his impedimētis dispēsādi cōcessisse

aliqui-

aliquibus, præcipuis Ministris Generalibus,ex causa longissimæ absentiæ à Romana Curia;ac præcipuè,Paulus III. qui concessit Præposito Generali Societatis Iesu,vt cum aliquos ex fratribus, seu Socijs Societatis huiusmodi in Sarracenorum,& Paganorum, aliorumque infidelium Terras,& Prouincias aliàs remotissimas, à quibus non potest adiri Sedes Apostolica,miserit, possit eis Apostolica authoritate, facultatem concedere,vt cum ijs, qui ab infidelitate conuertentur tantùm,& in locis remotissimis,qui prius in gradibus non licitis,tamen lege diuina non prohibitis,matrimonium contraxerant, vt in eisdem remanere possint, dispensare liberè,& licitè valeant; prout in sua Constitutione,quæ incipit, *Licet debitum, Anno* 1549. *Kal. Nouembris*. Et nihilominus prædicti dispensant Apostolica authoritate; quinimmò etiam Legati de latere, ac Nuntij Sedis Apostolicæ, tam dispensando in vim earum facultatum,quàm etiam conferendo beneficia
48 Ecclesiastica, semper authoritate Apostolica dispensant,& beneficia huiusmodi conferunt, ac quæcunque indulta,& gra-
49 tias concedunt;prout,& Maior Pœnitentiarius, in casibus suis,super impedimentis matrimonij occultis,in foro conscientiæ tantùm,non aliàs dispensat, nisi per hæc verba, videlicet. *Nos igitur, qui Pœnitentiariæ D. Papæ curam gerimus &c. authoritate Apostolica, specialiter nobis concessa, Discretioni tuæ committimus &c.*
50 Per quæ apertè confertur potestas delegata,ita vt ab ipso Papa delegante dicatur fieri dispensatio; quod quidem procedit etiam si Papa eisdem verbis vtatur, dum alicui, putà Ordinario rescribit, vt
51 aliquod faciat,quod ipse Ordinarius iure ordinario facere tenetur;iuxta vulga-
52 tam regulam, quod omnia nostra facimus, quibus authoritatem nostram impartimur,*cap. si Apostolicæ, de præb. in 6. l. 1. C. de off. iur. enucl.* quod quidem sæpè accidisse vidimus, etiam in materia rescriptorum institiæ,quando videlicet Ordinarius,vel negligat, vel ex aliqua causa recusat aliquid facere, quod spectat ad suam ordinariam iurisdictionem;quo casu, ille cuius interest, impetrat ab ipso
53 Papa rescriptum excitatorium iurisdictionis ipsius Ordinarij, cui per illud committitur, vt exequatur; vel faciat quod de iure exequi, aut facere tenetur; licèt quandoque similia rescripta excita-
54 tiua viderim, in quibus Papa,ipsis Ordinarijs committit,vt faciat,vel exequatur etiam authoritate Apostolica,ad hoc, vt ipsi Ordinarij,tanquã maiori suffulti authoritate, maiori cũ efficacia huiusmodi rescripta exequantur, ob facultatem sibi etiam Apostolica authoritate delegatam, vel si aliqua verba æquipollentia in rescripto adiiciantur, per quæ eandem potestatem eis traditam fuisse appareat, puta si rescripto eiusdem iurisdictionis excitatorio;aliquid æquipollens illius formæ addatur,vt per hoc videatur, posse Ordinarius, tanquam delegatus Papæ procedere.

Dispenses. Nunquid autem, si Delegatus, præter narrata in literis,atque verificata, repererit Oratricem antea aliam dispensationem impetrasse ad contrahendum cum alio iam defuncto consanguineo,debeat requirere in hac posteriori dispensatione, mentionem de prima? Et videtur affirmatiuè respondendum,per ea, quæ nos aliàs alibi diximus,nimirum, quod quando dispensatio additur dispensationi, vt posterior valeat, debet fieri mentio de prima: quod quidem fundatur ratione *tex. in cap. 2. de fil. presb. in 6.* vbi satis apertè habetur, vt subreptitia censeatur dispensatio ad ordines,& beneficia, si prius pro exequutione huiusmodi dispensationis,quis fuerit ad vnũ beneficiũ dispensatus,postmodũ verò in secunda dispensatione ad aliud beneficium nõ fecerit de priori dispensatione mentionem: Ratio enim est, quod si Papa sciat aliàs Oratorem ad aliud beneficium fuisse dispensatum, verisimiliter hanc posteriorem dispensationem non concessisset, vel saltem difficilius cõcessisset; & benè valet argumentum à matrimonio carnali ad spirituale, *cap. inter corporalia, de transl. Epis. & cap. seq. post princip.* vbi optime Summus Pontifex arguit à coniunctione matrimoniali ad coniunctionem Episcopi cum Ecclesia, *cap. quoniam frequenter §. porrò; de elect.* & hoc est propriè secundum ipsius dispensationis naturam,quæ requirit, vt in posteriori,omnino fiat mentio de prima,vni, eidemque personæ concessa, *Put. decis. 246. num. 2. & 4. lib. 1. Rebuff. in concord. in forma mand. Apost. verbo, dispensationem, Menoch. de arbitr. iud. lib. 2. cent. 3. casu 201. num. 30.*

His tamen non obstantibus, contraria sententia verior est,& in praxi recepta; hic enim, totum id videtur ferè fundatum super *d. cap. 2. de fil. presb. in 6.* nihi-

lominus ibi non absolutè, & generaliter cauetur, prioris dispensationis in posteriori, mentionem esse faciendam, sed tantummodo prioris defectus natalium, vt patet ex verbis eiusdem *textus*, ibi, *dispensationem aliam tacito de prædicto defectu, postmodum obtinent*. Nec valet dicere, id euenire ob naturam ipsius dispensationis, quæ est odiosa, & stricti iuris, *cap. quod dilectio, de consangu. & affin. cap. ordinarij, de off. ordin. Abb. in cap. de multa, de præb.* quia in hoc casu, etiam attenta illius natura, non dicitur subreptitia, si in posteriori non fiat mentio de prima, eidem personæ concessa; præsertim quia, cum vna ab altera non dependeat, neutra indiget alterius mentione; ad quod conferunt ea, quæ tradit *Sanch. lib. 8. disp. 22. per tot.* qui *nu.* 13. innuit id sibi locum vendicare, etiam si prima dispensatione impetrata ad contrahendum, cum consanguineo, mulier nolit postea illa vti, sed aliam impetret dispensationem ad contrahendum cum alio consanguineo; ac propterea credit in vtroque casu non esse necessariam mentionem prioris dispensationis, cum huiusmodi dispensationes sint super diuersis matrimonijs, & vna nō habeat cum altera connexionem, & ita non semel ab Vrbe rescriptum fuisse scimus.

Cœterum autē, cum ex prædictis, præsertim per illud verbum, *dispenses*, satis constet, id mandatum continere; ex quo in diuersis mundi partibus, vigore tantùm huiusmodi mandati, absque aliqua narratorum verificatione, & decreti interpositione, Oratores matrimonium contraxerunt; propterea mandatum de dispensando à Sede Apostolica obtinentes, sciant nullo modo, cum eis censeri dispensatum, nisi verificatis narratis, ac per iudicem delegatum interposito decreto. Vnde nonnulli Episcopi in Synodo diœcesana, ad hos errores vitandos, mandare solent, vt, cum parochi, de prohibitis matrimonijs, ad populum verba faciunt,
55 id diligenter doceant, & cautè demonstrent, ac præcipuè, vt in supplicationibus curent, verum exprimi; quodque si tale iudicium non expectauerint, nullatenus poterit eis dispensatio suffragari:

Distantiam verò Tertij gradus præfati, eis non obstare declares. Hæc verba,
56 continent litteras declaratorias expressas in Constitutione *Fel. record. Pij Quinti* per illa verba, *obtentis postea litteris declaratorijs super proximiori gradu*; & sic perinde est, ac si idem Pius statuisset vnica expeditione, remotiorem, & proximiorem gradus esse exprimendos; nisi forsan in expeditione fuerit omissa expressio proximioris gradus; quia tunc debet expediri noua gratia in forma, *Perinde valere*, qua reualidantur priores litteræ dispensationis; perinde, ac si in illis fuisset facta mentio dicti propinquioris gradus; & huic casui potius aptari posse videntur illa verba, *obtentis postea litteris declaratorijs*; etsi vtriusque gradus expressio regulariter fiat hodie in eisdem litteris dispensationis, vt dictum est.

Licet enim *Pius Quartus* sua Constitutione, seu Regula statuerit, vt in dispensationibus matrimonialibus impetrandis,
57 exprimerentur propinquiores, & remotiores gradus; tanquam omnes eque principaliter statuentes impedimenta ad contrahendum, & propterea præceperit, quod in quibuscunque dispensationibus, quas pro matrimonio scienter, vel ignoranter contracto, vel contrahendo, in quibusuis prohibitis Consanguinitatis, aut affinitatis, seu mixtis gradibus, ab eadem Sanctitate sua, vel quouis Romano Pontifice successore suo pro tēpore existēte; seu dicta sede impetrari, vel aliàs, etiam Motu proprio concedi contigerit; commissionibusq; desuper; etiam Ordinariis locorum faciendis, ac litteris quibusuis inde conficiendis, non solum de remotiori, sed etiam de proximiori, aut proximioribus gradibus, quicunque illi fuerint, eorumque distantia specialis, & expressa mentio fieri debeat, alioquin dispensationes, declarationes, ac inde conficiendæ litteræ huiusmodi, processusque habendi per easdem, nullius essent roboris, vel momenti, & pro non confectis haberentur.

Superueniente tamen Pio Quinto, dictam constitutionem ad iuris communis dispositionem, ac stylum Romanæ Curiæ reduxit, sequenti sua Constitutione, quæ cum sit in viridi obseruantia, & quotidie practicetur, non ab re visum fuit illius tenorem hic inserere, qui talis est.

58 *Sanctissimus in Christo pater; & Dominus noster Dominus Pius diuina prouidentia Papa V. Attendens per quandam constitutionem dudum per fel. rec. Pium Papam IV. Sanctitatis suæ prædecessorem editam, qua cauetur quod in dispensationibus matri-*

matrimonialibus, pro diuersis consanguinitatis, seu affinitatis ex eodem stipite prouenientibus gradibus comunctis non remotioris solum, prout olim fieri solebat, sed, etiam propinquioris graduum expressa mentio fieri debeat, alioquin dispensationes, ac desuper confecta litera, nullius sint roboris vel momenti, prout in dicta constitutione plenius continetur, à dispositione iuris communis, & laudabili, ac antiquo Rom. Cu stylo, nimium recedi, ac fauorem matrimonij debitum restringi: Volensque propterea iuri, & stylo pradictis, necnon pia me. Gregorij XI & Clementis VI. Rom. Pont. etiam Sanctitatis sua prędecessorum vestigijs inhęrendo, satramento, & libertati matrimonij, quãtum, cum Deo potest fauere, statuit, & ordinauit, quod de cętero in quibuscunque dispensationibus, quas pro matrimonijs contractis, aut contrahendis inter viros, & mulieres, inuicem diuersis probibitis consanguinitatis, seu affinitatis, aut mixtis ex communi, seù ab eodem stipite surgentibus, quicunque illi sint, dummodo primum quoquomodo non attingant, cum in eo Sanctitas sua nunquam dispensare intendat, gradibus coniunctos, ab eadem Sanctitate sua, & pro tempore existente Rom. Pont. aut sede Apostolica impetrari, vel alias concedi contigerit, ac literis commissionibusque desuper, etiam locorum Ordinarijs faciendis, gradus remotior attendatur, trahatque secum propinquiorem, ac ob id sufficiat remotiorem tantum gradum exprimere, obtentis tamen postea super propinquiore literis declaratorijs iuxta Gregorij, & Clementis prędecessoris huiusmodi constitutiones, quas quo ad hoc innouauit, & inuiolabiliter obseruari mandauit, dispensationesque, seu dispensandi commissiones, ac desuper confectas literas, & processus habitos per easdem dispensatis, seu his cum quibus dispensari mandatur propter proximioris gradus huiusmodi non expressionem, de surreptionis, vel obreptionis vitio seu intentionis defectu notari non posse, sed in omnibus & per omnia suffragari, perinde ac si in literis seu commissionibus huiusmodi de proximiore, seu vtroque gradu, specialis, & expressa mentio facta fuisset: Sicque per quoscunque Iudices, & Commissarios, etiam S. R. E. Cardinales sublata eis quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, iudicari, & diffiniri debere, ad quicquid secus super his à quocunque quauis auctoritate scienter vel ignoranter attentari contigerit, irritum, & inane decreuit, constitutione Pij prædecessoris huiusmodi, ceterisque contrarijs non obstantibus quibuscunque.

Videamus modo, an huius distantiæ
59 proximioris gradus expressio, sit, adeo necessaria, vt ea omissa, vitietur dispensatio; adeo vt, matrimonium inde contractum, sit nullum.

Et videtur, quod non; nam licèt ea verba, *Obtentis tamen postea litteris declaratorijs super propinquiori*, cum sint posita in ablatiuo absoluto, propterea videantur conditionem importare, *l. si debitor, §. 1. ff. quib. mod. pign. vel hypot. solu. Bart. in l. 1. in 3. qu. ff. de cond. & demon.* ac propterea debeat ipsa adimpleri in forma specifica, *l. qui hered. & l. Mouius, eod. tit.* nihilominus hic non importat conditionem, cũ hic ablatiuus supponat actum iã perfectum; & gesta, virtute priorũ litterarum dispensationis, super remotiori, fuisse valida; ob idque, cum *eod. Sanch. loco cit. nu. 28. &* per rationes, ibi per, eum adductas, dicimus, quod ad hoc tantùm ipsæ litteræ declaratoriæ super propinquiori gradu requiruntur, vt caueatur scandalũ; ne fortè aliqui videntes Oratores fuisse dispensatos in gradu remotiori, existiment, matrimonium esse nullum, si non sit declaratum, non obstare distantiam propinquioris gradus: & propterea, matrimonium contractum virtute dispensationis super remotiori gradu nulla facta mentione propinquioris, ad huc valere absq; litteris declaratorijs; quamuis Ordinarius in foro externo, exequendo litteras dispensationis, non debeat dispensare; nisi exhibitis litteris declaratorijs super dicto propinquiori: quod si post contractum matrimonium, sciat, Oratores (aliquo tamen denunciante) non expressisse gradum propinquiorem, debere illos separare, donec dictas litteras declaratorias exibuerint; at verò si ob omissionem expressionis huiusmodi nullum scandalum immineat, nec res deducta esset ad forum exterius, valebit matri-

monium, sine huiusmodi litteris declaratorijs, quæ deseruiunt tantum pro foro externo, & pro scandalo vitãdo, *id. Sanch. loco citato*, tantoquè magis possunt huiusmodi litteræ exequi, si in eis fuerit expressum, quod Oratores erant, verbi gratia, in Tertio, & Quarto, à communi stipite prouenientibus, Consanguinitatis, vel affinitatis gradibus, cum re vera fuerint Quarto tantum gradu coniuncti; nam cum dispensatio fuerit petita, & concessa super Quarto gradu prædicto, parum refert, quod fuerit concessa declaratio non obstantiæ Tertij gradus, tanquam proximioris; cum ille, re vera non extet, & ita vidi pluries in diuersis tribunalibus ecclesiasticis ab huiusmodi dispensationum Exequutoribus, obseruatũ, per rationes aliàs adductas in casu, quo expressis duobus impedimentis, vnum tantummodò verificatur &c.

Hæc autem satis desumuntur ex *dicta Constitutione Pij V.* qui in casu executæ dispensationis, in qua bona fide fuit omissa expressio propinquioris gradus, non inualidat dictam dispensationem; quia si Delegatus ignorauerit, adesse etiam dictũ propinquiorem gradum, sufficit iam dispensasse super remotiore tantùm, expressô in litteris dispensationis; nec propterea vnquam visum fuit contrarium practicari, aut peti hanc declaratoriam post matrimonium contractum; quę tunc tantummodo omnino petenda est in forma, *Perindeualere*, quãdo ipsi Delegato ante executionem litterarum dispensationis constiterit adesse, etiam gradum propinquiorem: quo casu, si nihilominus dispensauerit, etiam secluso scandalo, peccabit mortaliter, quia contrauenit Cõstitutioni Pontificię, &c. ac propterea per hanc rationem; abstinere omnino debet ab exequutione dictarum litterarum, donec fuerint impetratæ litteræ declaratoriæ proximioris gradus.

Sanè hanc remotioris, necnon proximioris gradus distantiæ expressionem, adeò in huiusmodi dispensationibus dolo, & fraude cessantibus, necessariã agnouimus, vt etiam, vbi plura adsint impedimenta ad contrahendum, ex multiplici Consanguinitate, siuè affinitate, prouenientia, vbi Oratores ab eorum stipitibus inæqualiter descendunt, omnes distantiæ huiusmodi proximiorum gra-
60 duum, respectu remotiorum; veniant seorsim explicandæ; vt sic prædictæ Constitutionis Pij V. super eorundem remotiorum graduum expressione, cæterorumquè sacrorum Canonum præscripta for-
61 ma seruetur; ne fortasse ipsorum dispẽsationũ litteræ, nullitatis, siuè potius subreptionis, aut obreptionis vitio queant ob confusam, inordinatamquè, siuè erroneam præmissorum omnium expressionem, notari: quod quidem non semel euenisse scimus: quare haud ab hac nostra praxi deuium existimauimus, si aliqua eiusdem expressionis exempla, pro iunioribus, Romanęquè Curiæ Tyronibus, in medium afferemus, quatenus supplices ad id libellos, ipsi rectè componant. Præmissa igitur ratione, qua, distantia Tertij gradus, respectu Quarti impedientis, supra expressa est, sic cæteræ veniunt respectiuè exprimendæ. Si etenim Oratores fuerint, nimirum in Tertio ex vno, ac Tertio, & Quarto ex altero communibus stipitibus, prouenientibus Consanguini-
62 tatis gradibus inuicem coniuncti, ita veniunt remotior, & proximior gradus explicandi, videlicèt.

Quod impedimentis Tertij ex vno, & Quarti ex altero, stipitibus, prouenientibus Consanguinitatis huiusmodi non obstantibus, matrimonium inter se &c. Distantiam verò alterius Tertij respectu Quarti gradus prafati eis non obstare declarare.

Si in Tertio, & Quarto à communi stipite prouenientibus affinitatis, ac Quarto Consanguinitatis gradibus inuicem se attinent, & sunt coniuncti.

Quod impedimentis Quarti affinitatis, & Quarti Consanguinitatis graduum huiusmodi non obstantibus &c. Distantiam verò Tertij respectu Quarti affinitatis gradus prafati, eis non obstare &c.

Si in Tertio, & Quarto, à communi stipite prouenientibus affinitatis, ac Duplici Quarto Consanguinitatis gradibus inuicem se attinent, & sunt coniuncti.

Quod impedimentis Quarti affinitatis, ac Duplicis Quarti Consanguinitatis graduum huiusmodi non obstantibus &c. Distantiam verò Tertij gradus prafati eis non obstare &c.

Si in Secundo, & Tertio ex vno, ac Tertio, & Quarto ex altero, communibus stipitibus prouenientibus, affinitatis gradibus inuicem se attinent.

Quod impedimentis Tertij ex vno, & Quarti ex altero stipitibus, prouenientibus affinitatis graduum huiusmodi non obstantibus &c. Distantiam vero Secundi, respectu vnius Tertij, ac alterius Tertij, respectu Quarti graduum prafatorum eis non obstare &c.

Si

Si in Tertio, & Quarto Consanguinitatis, ac Tertio, & Quarto affinitatis gradibus, à communibus stipitibus prouenientibus inuicem sunt coniuncti, & se attinent.

Quod impedimentis Quarti Consanguinitatis, & Quarti affinitatis graduum huiusmodi non obstantibus &c. Distantiam verò vnius Tertij respectu Quarti Consanguinitatis, necnon alterius Tertij, respectu Quarti affinitatis graduum huiusmodi eis non obstare &c.

Si in Duplicibus Tertio, & Quarto à duobus communibus, & Quarto ex reliquo stipitibus, prouenientibus Consanguinitatis gradibus inuicem sunt coniuncti.

Quod impedimentis Triplicis Quarti Consanguinitatis graduum huiusmodi non obstantibus &c. Distantiam verò Duplicis Tertij gradus præfati eis non obstare &c.

Si in Duplici Tertio à duobus, ac Tertio, & Quarto ex reliquo communi stipitibus, prouenientibus Consanguinitatis gradibus inuicem sunt coniuncti.

Quod impedimentis Duplicis Tertij à duobus, ac Quarti ex reliquo, stipitibus prouenientibus Consanguinitatis graduum huiusmodi non obstantibus &c. Distantiam verò alterius Tertij respectu Quarti gradus præfati eis non obstare &c.

Si in Secundo, in linea æquali ex vno, ac Tertio ex altero affinitatis, necnon Tertio & Quarto à communi, stipitibus, prouenientibus Consanguinitatis gradibus inuicem se attinent, & sunt coniuncti.

Quod impedimentis Secundi in linea æquali ex vno, & Tertij ex altero stipitibus prouenientibus, affinitatis, ac Quarti Consanguinitatis graduum huiusmodi non obstantibus &c. Distantiam vero Tertij respectu Quarti gradus præfati eis non obstare &c.

Si in Secundo, & Tertio ex vno, ac Tertio, & Quarto ex altero Consanguinitatis, necnon Tertio, & Quarto ex reliquo communibus stipitibus, prouenientibus affinitatis gradibus inuicem sunt coniuncti, & se attinent.

Quod impedimentis Tertij ex vno, & Quarti ex altero stipitibus, prouenientibus Consanguinitatis, ac Quarti affinitatis graduum huiusmodi non obstantibus &c. Distantiam, verò Secundi respectu Tertij, ac vnius Tertij, respectu Quarti Consanguinitatis, necnon alterius Tertij respectu Quarti affinitatis graduum huiusmodi eis non obstare &c.

Si in Tertio, & Quarto ex vno communi, & Duplici Quarto ex alijs stipitibus, prouenientibus affinitatis, ac Quarto Consanguinitatis gradibus inuicem se attinent, & sunt coniuncti.

Quod impedimentis Triplicis Quarti affinitatis, ac Quarti Consanguinitatis graduum huiusmodi non obstantibus &c. Distantiam verò Tertij gradus præfati eis non obstare &c.

Si in Tertio, & Quarto ex vno communi, & Quarto ex altero Consanguinitatis, necnon Duplicibus Tertio, & Quarto à communibus stipitibus prouenientibus, affinitatis gradibus inuicem sunt coniuncti, & se attinent.

Quod impedimentis Duplicis Quarti Cōsanguinitatis, ac Duplicis Quarti affinitatis graduum huiusmodi non obstantibus &c. Distantiam verò Tertij Consanguinitatis, ac Duplicis Tertij affinitatis graduum huiusmodi eis non obstare &c.

Si in Tertio, & Quarto Consanguinitatis, ac Secundo, & Quarto ex vno, & Tertio, & Quarto ex altero, communibus stipitibus, prouenientibus affinitatis gradibus inuicem sunt coniuncti, & se attinent.

Quod impedimentis Quarti Consanguinitatis, ac Duplicis Quarti affinitatis graduum huiusmodi non obstantibus &c. Distantiam verò Tertij Consanguinitatis, ac Secundi respectu vnius Quarti, necnon Tertij, respectu alterius Quarti affinitatis graduum huiusmodi eis non obstare &c.

At verò, vbi nulla cadit distantia pro-
ximioris gradus, videlicet, cum Oratores
æqualiter ab eorum stipitibus distant,
tunc, ex quo vnusquisque gradus, siuè du-
plicatus, siuè multiplicatus, constituit im-
63 pedimentum, cessat profectò talis distan-
tię expressio. Ponamus igitur casū, quod
Oratores sint in Tertio Consanguinita-
tis, ac Quarto affinitatis; cum hic nulla
adsit proximioris gradus distantia; dicē-
dum quidem erit, *Quod impedimentis
Tertij Consanguinitatis, ac Quarti affini-
tatis graduum huiusmodi non obstanti-
bus &c.* & sic de singulis.

Ad hæc huius expressionis ratio et est,
vt sic exprimendo gradus remotiores ac,
64 proximiores, à communi stipite proue-
nientes intelligat Summus Pontifex, an
super vno, seu duobus, aut pluribus im-
pedimentis, sit concedenda dispensatio;
65 ex quo hodie non seruatur Constitutio
fel. record. Pij IIII, quæ omninò require-

bat

bat vtrinſque gradus expreſſionem ſub
pena nullitatis diſpenſationis, vt infra
dicetur, ſed attenditur infraſcripta Con-
ſtitutio Pij V. per quam fit reditus ad ius
66 commune, quo cauetur, vt remotior tan-
tũ gradus exprimatur textus eſt in *cap. fi.*
de conſang. & affin. vbi remotior tantum
gradus impedimentum præſtat, & ſic tra-
hit ille ad ſe propinquiorem; ac propte-
rea eiuſdem remotioris tantum habenda
eſt ratio in diſpenſatione matrimoniali,
vt inter cœteros docet *Sanch. lib. 8. diſp.*
24. num. 14. licèt ſecundodictus Pius
requirat litteras declaratorias ipſius pro-
ximioris gradus; ac proinde diſtinguitur
in ſupplicatione impedimentum remo-
tioris gradus à diſtantia proximioris,
quando videlicet, Tertius, & Quartus gra-
dus proueniunt ab vno, eodemque ſtipi-
te: tunc enim ſuper Quarto datur diſpen-
ſatio, ſuper Tertio autem, dantur litteræ
declaratoriæ, quod nimirum ipſa diſtan-
ria proximioris gradus non obſtet, vt di-
ctum eſt, & infra dicetur.

Quibus, etiam adde, quod per omiſſio-
nem expreſſionis alicuius ex his propin-
quioribus gradibus, fraudarentur Offi-
67 ciales eiuſdem Curiæ, qui emerũt eorum
officia pro expeditionibus harum diſpẽ-
ſationum; & ob expreſſionẽ etiam proxi-
mioris gradus, ſoluitur maior cõpoſitio,
& augetur taxa litterarum in Cancella-
ria Apoſtolica: vnde cum ſuper his ſit
68 Officialibus prædictis ius quęſitum, illud
nũquam Papa tollere intendit, *cap. ſuper*
eo, de off. deleg. Ac propterea Exequutori-
bus harum litterarum, vbi fuerit diſtan-
tia proximioris gradus, & illius expreſſio
omiſſa, ab illarum exequutione conuenit
abſtinere; niſi ſuper hoc ſibi fuerint præ-
ſentatæ litteræ declaratorię, per gratiam,
Perindeualere, quatenus prædicta propin-
quioris gradus expreſſio, fuerit doloſè, &
fraudulenter omiſſa: aliàs dolo, & fraude
ceſſantibus, ac habita notitia dicti pro-
pinquioris gradus poſt matrimonium
contractum, niſi inde oriatur ſcandalum,
poterit Exequutor acquieſcere, per ea,
quę dicta ſunt; alias enim Oratores rema-
nebunt obnoxij ſolutioni, & reſtitutioni
emolumentorũ dictis Officialibus prop-
terea debitorum; cum ius ſuum nemini
ſit auferendum, *l. id, quod noſtrum. ff. de*
reg. iur.

Id tamen limita, non procedere in pe-
tenda diſpenſatione, ſuper impedimento
69 publicæ honeſtatis iuſtitiæ, proueniente
ex matrimonio rato, non conſummato;
hæc enim, licèt impediat vſque ad Quar-
tum gradum incluſiuè, ſicut ipſa Conſan-
guinitas, & affinitas, nihilominus, ſi
Oratores inęqualiter diſtent à ſtipite, non
erit propterea neceſſe exprimere propin-
quiorem gradum, quia, ad hoc non obli-
gat *Conſtitutio prædicta Pij Quinti*, quæ
procedit ſolum in gradibus Conſangui-
nitatis, vel affinitatis, & ſic valebit diſpen-
ſatio ſuper remotiori gradu huius pu-
blicè honeſtatis, omiſſa expreſſione pro-
pinquioris: cum enim aliud non dixerit,
profectò nec nos dicere debemus, *vulg. l.*
ſi ſeruum, §. non dixit Prætor, ff. de acquir.
hæred. Dec. conſ. 298. nu. 4. quod ſi voluiſſet
vtique dixiſſet, *cap. ad audientiam, de de-*
cim. cap. inter corporalia, de transl. præl.
& ita pluries in facti contingentia vidi-
mus in Cancellaria Apoſtolica obſerua-
70 tum; cuius quidem obſeruantia bene de-
clarat ipſius Pontificis mentem, *cap. por-*
recta, de confirm. vtili, vel inut.

Huius expreſſionis ratio adhuc ceſſat,
71 cum petitur diſpenſatio ſuper Primo, &
Secundo gradibus, vel in duplicibus Pri-
mo, & Secundo, vt patet ex eadem Con-
ſtitutione, pro cuius obſeruantia, quando
petuntur ſimiles diſpenſationes, non di-
citur in eis, *quod impedimento Secundi,*
Diſtantiam verò Primi &c. ſed cum vter-
que gradus conſtituat impedimentum,
dicitur tunc, *quod impedimentis Primi,*
& Secundi Conſanguinitatis, ſeù affinita-
tis graduum huiuſmodi non obſtantibus
&c. vt ex verbis eiuſdem Conſtitutionis,
ibi, *dummodo Primum quoquomodo non*
attingat; cum in eo Sanctitas Sua nunquam
diſpenſare intendat. Ad illud autem, quod
id Sanch. d. diſp. 24. num. 3. ait nempè,
quod quando petitur diſpenſatio in ſolo
foro conſcientiæ, ſuper affinitate occul-
ta, proueniente ex actu fornicario, va-
leat, quamuis gradus propinquioris
mentio facta non fuerit; dummodo non
ſit Primus, nec erunt neceſſariæ litteræ
declaratoriæ, additur etiam, quod hodie
omni hæſitatione poſtpoſita, per noua
iura *Concil. Trident. ſeſſ. 24. cap. 4. ac Con-*
ſtitutionem Pij V. non habet locum de-
claratoria proximioris gradus affinitatis
ex copula illicita, quia vterque gradus
omnino impedit, & idem intelligitur
de diſpenſatione etiam in vtroque foro
cum eadem copula. Quod ſi Oratores
ſe attinent Secundo, & Tertio affinitatis,
ex eodem actu fornicario, tantò minus
cadit expreſſio propinquioris gradus,
ſcilicet Secundi; quia, licèt ſecus dicen-

dum

dum esset si impedimentum Secundi gradus, ex vno stipite proueniret, & Tertij, ex altero; quia tunc sublato Tertio ex vno, cemanet Secundum ex altero; nam Concilium Tridentium, ac Constitutio Pij V. habent locum, quando Primus, & Secundus gradus proueniunt ex vno eodemque stipite, sicut etiam docet super hoc communis praxis, & supra diximus, vbi exempla remotioris, & proximioris graduum adduximus.

Hæc autem omnia, quoad gradus remotiores, ita intelligas, dummodò alter, qui est in gradu remotiori, sit intra Quartum gradum; nam extra illum, nulla erit necessaria dispensatio; quia, cum duo consanguinei inæqualiter distant à stipite, si vnus eorum distet vltra Quartum gradum, nēpè sit in Quinto gradu, poterunt nihilominus matrimonium contrahere; cum Quintus gradus hic attendatur tanquam remotior, & nullum constituat impedimentum, vt alias diximus; nam quamuis vnus tantum sit in Quinto gradu, profectò omnes censentur esse in eodem gradu, ex regula *d. cap. non debet, de consang. & affin.*

Prolem suscipiendam *exinde legitimā nunciando*. Hæc clausula videtur hic apposita potius ad exuberantiam, omnem-
73 que scrupulum submouendum, quàm ex necessitate; nam etiam si non esset apposita, proles esset nihilominus legitima quoad omnia in vtroque foro, tanquam habita ex matrimonio cum legitima dispensatione in vtroque foro contracto, *Sanch. lib. 8. disp. 35. num. 33.* Quod totum intelligas, dummodo litteræ dispensationis fuerint per supradictum Vicarium delegatum legitimè exequutæ; quia si non præcesserit informatio super narratis in dictis litteris, & decretum dispensationis, ipsa proles non erit legitima; quia ipsi Oratores non habebant bonam fidem, & sciebant, vel scire debebant inter ipsos adesse impedimentum.

Quid autem dicendum sit, circa legitimationem prolis in dispensatione super aliquo impedimento cum copula sequuta, vel matrimonio in gradu prohibito, absque dispensatione contracto, infra, suo loco videbimus.

Volumus autem, quod si *monitione nostra huiusmodi* spreta *&c.* vide, quæ supra diximus, *vers. Exposita per te nobis sps &c.*

Datum Romæ &c. De Data aliàs sufficienter diximus in fine declarationis litterarum dispensationis super bigamia.

Iam verò, his litteris Exequutori præsentatis, ac omnibus in eis contentis verificatis, ad illarum totalem exequutionem, ac decretum dispensationis, vt infra deueniet, nisi forte antea litteras, sicut cetera rescripta alicuius subreptionis, aut obreptionis vitio subiacere compererit;
74 ex quo satis liquet posse Iudicem cognoscere de subreptione dispensationis matrimonialis, *Bald. cōs. 97. vol. 2.* Aduertit tamen *Genuens. in sua praxi, cap. 20. num. 15.* quod cum Delegatus, nomine Summi Pontificis dispensauerit cum causæ cognitione, non potest Ordinarius se
75 intromittere, nisi subreptio fuerit euidens ex confessione partis, vel ex tenore bullæ; quare intelligenda est praxis, vt cognoscat Episcopus de subreptione dispensationis matrimonialis, quando ei præsentatur dispensatio, & ipse debet adhibere causæ cognitionem; secus quando alius commissarius dispensauerit nomine Pontificis, cum causæ cognitione, licet aliàs ista subreptionis cognitio ipsi Episcopo prohibita nō sit, quādo ipse cognoscit de nullitate matrimonij, si partes producunt dispensationem Papæ; quia tunc incidenter cognoscere potest de subreptione dictæ dispensationis, licet non fuerit illi directa, ita notat *Bald. cons. 97. d. vol. 2.* faciunt etiam, quæ notat *Abb. in cap. cum, venissent, de iudic.*

Nec tamen ad litteras ipsas eodem modo de falsitate aliqua redarguendas, Delegatus ipse se debet exhibere procliuem, vt nimirum ex leui suspicione litteras easdem debitæ exequutioni demandare recuset; quod quidem ad id illum mouere posset, si litteras in aliqua parte viciatas arbitretur, veluti, si in eis rasura aliqua appareat, quæ ipsū ad huiusmodi falsitatem suspicandam inducat: quamuis in infrascripto decreto dispensationis dicatur, litteras non esse viciatas, vel cancellatas, aut abrasas: id enim intelligitur de ijs, quæ suspicionem falsitatis nō inducūt, licet quoad hoc aliter dicendum esse, nos doceat Datariæ Apostolicæ vsus, vt nimirum non admittat ea supplicationes cum quantumuis minima rasura, etiam vnius literę; cum apud Rotam pro indubitato habeatur, suppli-
76 cationem, in qua apparet abrasio litterarum, non carere suspicione fraudis, ac doli.

dolo, *ead. Rot. decis. 541. nu. 14. p. 3. diuers.*
siuè rasura contingat ante, siuè post si-
gnatam supplicationem; imò potius to-
lerantur plures cassaturæ, etiam per ipsas
partes, siuè per illum, qui confecit suppli-
cationem, factæ, quàm, quæuis minima
rasura; nam omnibus notum est, posse
multa cassari, addi, & minui in supplica-
tione, antequam à Papa signetur; post-
quàm verò signata fuerit, solis Officiali-
bus id permittitur, non autem parti, vel
eorum Sollicitatori, quibus, neque in ea
punctum addere, vel delere sub atrocis-
simis, & grauissimis pœnis interdi-
ctum est.

Secus attamen Cancellariæ Apostoli-
cę vsum seruare nouimus; quandoqui-
dem, si Delegatus ipse, illius praxim om-
nino non ignoret, sciet vtique in qui-
77 buscunque litteris Apostolicis, antequam
illæ ad plumbum ab ipsa Cancellaria trās-
mittantur, multa posse abradi, & immu-
tari, quæ tamen concessę gratiæ substan-
tialem mutationem non inducant: quod
quidem duplici modo contingere posse
videmus; vno scilicet, vigore clausula-
rum in supplicatione signata existentiū;
in quibus dicitur, quod maior, & verior
specificatio, & expressio fieri possit in lit-
teris, scilicet in bulla; quæ quidem ver-
ba, facultatem partibus tribuunt semper
faciendi in illis maiorem, & veriorem
expressionem; dum litteræ ipsæ in dicta
Cancellaria expediuntur. Altero autem
modo, cum ipsa Cancellaria, eiusque
Domini Abbreuiatores, qui harum litte-
rarum expeditionibus præsunt, aliqua
in ipsis litteris, secundum regulas, & in-
structiones, quas ab ipso Papa habent,
immutant, addunt, & delent; cum proinde
dicta Cancellaria dicatur organum men-
tis, & vocis Papæ, teste *Cassad. decis. 3. nu.
3. de reseruat. & decis. 2. num. 7. de vnion.*
quandoquidem, sicut per verborum can-
cellationem, quæ fit ab Officialibus Da-
tariæ in supplicationibus, declaratur
78 mens Papæ nolentis ea, quæ cancellan-
tur, concedere, ita etiam seruatur in
ipsis litteris, ad *not. per Bart. in l. si quis
prior, num. 3 ff. ad Trebell. l. tribunus. ff. de
milit. testam.* quinimmò, licèt pro con-
scribendis ipsis litteris Apostolicis, con-
stituta sint particularia Collegia, tàm
Scriptorum Apostolicorum, quàm Mino-
ris gratiæ nūcupatorū, ac proinde nullus,
prçter eos, dictas litteras conscribere
possit, nihilominus, si in ipsa Cancella-
ria, tempore expeditionis non possit ha-
beri copia proprij Scriptoris, qui con-
scripsit litteras, quibus oportet aliquid
aptari, seù immutari, aut deleri, vt dictum
est, quilibet alius ex ipsis Scriptoribus
potest defectum illum supplere; quinimo,
etiam alius, qui non sit propriè eorun-
dem Collegiorum Scriptor, dummodo
gallicum characterem sciat formare, sup-
plebit: quod quidem admittitur in ipsa
Cancellaria sine aliqua contradictione:
proindeque non mirabitur fortasse ha-
rum litterarum Executor, si in eis inspi-
ciat aliqua etiam aliena manu ac diuerso,
forsan atramento immutata, siuè aptata:
licèt enim scriptura regulariter, de falso
reddatur suspecta ex diuersitate atramēti
in locis alteratis, prout dixit *An bar. cōs.
431. num. 3. Curt. iun. cons. 51. in fin. Abb.
cons. 10. col. 2. lib. 1. Alex. cons. 41. col. 1. vol.
1. relatos per Caputaquen. decis. 3. p. 2. n. 14.*
attamen id iam diù in ipsa Cancellaria
permittitur ob ingentem numerum ne-
gotiorum. Quod quidem etiam in litte-
ris beneficialibus sæpenumero accidit,
in quibus non vna tantùm periodus, aut
clausula, sed quandoque tertia ferè illa-
rum pars, iusta suadente causa abraditur,
& immutatur: quod si fortè quod dele-
tum est, per integram verborum quanti-
tatem ęquè suppleri minimè posse, eue-
niat, tunc, ne lineam, siue illius partem,
vacuam remanere contingat, totum id,
quod deest, supplebit Scriptor, siue alius
per quędam connexa signa, quæ, catenam
vocant, similitudinē quandam habentem
cum ipsis gallicis characteribus, nihil ta-
men continentem; quicquid dicat *tex. in
cap. fin. de crim. fal* vbi falsitatem tantùm
excludit propter rasuram paucarum lit-
terarum, quæ nequaquā sapientis animū
in dubitationem vertere debuerunt: nam
etiam pro pluribus, & magnis rasuris, ne-
que debet falsitas, aut delictum præsumi,
nisi probetur, ad *tex. in l. merito. ff pro socio*
quapropter in his, & similibus casibus,
potius facienda est interpretatio, quod
79 falsum non fuerit commissum, quàm è
contra; & quoties alia præsumptio sumi
potest, illa recipienda est potius, quàm
falsitas præsumatur, *ad. Caputaq. d. decis.
3. per tot. Zerol in prax. Epis verbo falsarij,
vers. Quartò falsitas*, vbi ait, quod falsitas,
multis circumstantijs debet probari, &
semper potius negatiuæ, quam affirma-
tiua præsumi debet.

Diximus quidem, pręmissa seruari an-
tequam litteræ ad plumbum transmittā-
tur, ex quo, sicut supplicationi registra-

tæ

tæ, non est amplius locus in ea addendi,
vel minuendi, vt alias diximus, ita litteris
plumbatis nec quidē linea, aut punctus, sub
falsitatis, alijsq; atrocissimis pœnis addi,
aut ex eis detrahi potest. Hoc etenim
casu licitè de falso argui possunt, nisi
correctæ appareant, authoritate D. Can-
cellariæ Apostolicæ Regentis, qui in illa-
rum capite superiori ita dicat, *Corrige in*
registro prout iacet, N Regens; in inferiori
verò parte, ac in illarum plica versus
dexteram partem, ita pariter dicatur, sci-
licet, *Correcta per me N. registri Magi-*
strum prout docet notorius stylus. Por-
80 rò abrasio hęc frequentior accidit in
his dispensationibus matrimonialibus,
cuius numerus, infinitus ferè in ipsa Can-
cellaria noscitur. Hinc est, quod licet in
Francia, alijsque Vltramontanis partibus
tales litteræ cum aliqua minima rasura,
non ita facile admittantur, ob timo-
rem falsitatis, in partibus tamen Hispa-
niarum, quo magis litteræ ipsæ apparent
habere rasuras, eo existimantur benè
correctæ. Quibus quidem vsu, & praxi,
sic stantibus, superfluum profectò existi-
82 mabit Delegatus ipse, earundem littera-
rum cursum impedire, etiam si alteratio,
quæ maiorem falsitatis suspicionem in-
ducere posset, facta appareat in Data ip-
sarum litterarum: quod quidem Superio-
ris authoritate contingere possę, nemo
est, qui ambigat, aut etiam à communiter
accidentibus in initio millesimi noui,
cuius loco, interdùm per errorem scribi-
tur millesimus vetus vt considerauit *Rot.*
decis. 135. n. 1 num 1 p. 2. diuers. vbi ait,
quod causa huius erroris, est frequentia
scribendi millesimum veterem, ex qua
inducitur quædam assuefactio manus in
scribendo, causans quandoque errorem,
scribendo millesimum veterem pro no-
83 uo. Et regulariter potius pręsumitur
error, quàm malitia, siuè falsitas *Felin.*
in cap. ex litteris, num. 3. de fid. instrum. l.
penult. in fin. ibi, credo te magis errare, quam
in malitiam incidisse. C. de his, qui sibi ad
scrib. in testam Dec. cons. 175. num. 7 ac
propterea data possibilitate erroris, non
sequitur de necessitate falsitas, *ead. Rot.*
d. decis. 135. ad cuius corroborationem
adducit theoricam *Cyn.* communiter re-
ceptam in *l. si vicinis, in 3. q. num. 3 C. de*
nupt. vbi, quod si vxor, quæ à marito, sine
iudicio Ecclesiæ expulsa, fuit ad lupanar,
processu temporis, ibi peperit, partus iu-
dicabitur legitimus; & ibi reddit ratio-
nem, quia possibile est, natum esse ex
matrimonio; ex quo maritus quoque
poterat ire ad lupanar, & vxorem carna-
liter cognoscere, subdens ibi, partum,
quamdiù possibile est, nasci ex matrimo-
nio, legitimum esse, & ex eo natum præ-
sumi, nisi contrarium probetur: ac pro-
inde in cuiuscunque alteratione scripturę
magis pręsumitur error, tanquam con-
tingibilis, licèt sit de rarò contingentibus,
84 quàm malitia, & falsitas, nisi ex aliquibus
circumstantijs, vel indicijs aliud appa-
reat; per ea, quæ tradit *Bart. in l. quoties,*
§. 1. num. 3. ff. de hered. instit. quo casu
poterit huius rei veritas facillimo nego-
tio perscrutari; cum, siue in Curia, siuè
85 extra eam, possit haberi recursus ad
registra earundem litterarum, siuè sub
plumbo, siue sub Annulo Piscatoris ex-
peditarū, quibus, cum sint publica, & om-
nibus pateant, fides adhiberi debet,
prout docet notorius vsus in casibus si-
milibus.

Cœterum, ad dignoscendum quot
modis litteræ ipsę Apostolicę reddi pos-
86 sint de falso suspectæ, videndus est *tex. in*
cap. iura, cap. licet, cap. quàm graui, cap. acce-
dens, & cap. fin. de crim. falsi, signanter au-
tem *in d. cap. licet,* vbi *Innocentius III.* re-
scribens Archiepiscopo, & Canonicis
Mediolanen. plures indicat modos fal-
sandi litteras Apostolicas, quos ibi *glos.*
ad sex reducit his versibus, scilicet.

Forma, stylus, filum, membrana, litura
sigillum.
Hæc sex falsata, dant scripta valere pu-
sillum.

Nec tamen ad hos tantum falsandi mo-
dos huiusmodi casus restringuntur, quin
alij etiam possint contingere, vt per *glos.*
in d. cap. licet, verbo falsitatis.

Præmissis denique in dictis litteris
contentis, verificatis, deuenitur ad de-
cretum dispensationis, quod sequenti
formula concipi poterit, videlicet.

Alexander Lucianus V. I. D. Protbonotarius Apostolicus, Eminentissimi, & Re-
uerendissimi Domini Francisci S. R. E. Cardinalis Boncompagni, Archiepiscopi Nea-
politani, in spiritualibus, & temporalibus Vicarius, & Officialis Generalis, & ad
infrascripta per Sanctissimum D. N. D. Vrbanum Papam Octauum, Iudex, &
Executor deputatus;

Vni-

Vniuersis, & singulis, presentes litteras inspecturis, notum facimus, & attestamur, qualiter nuper corã nobis pro parte Stephani N. & Catherinæ N. Neapolit. Diecesis exhibitę, productæ, & presentatę fuerunt litteræ predicti Sanctissimi D. N. Papæ plumbeo pendente sigillo ad cordulam fili cãnapis, more Romanæ Curiæ expeditæ, sanę, integrę, non vitiatæ, non cancellatę, nõ abrasę, nec in aliqua ipsarum parte suspectę; sed omni prorsus vitio, & suspicione carentes; quas nos cum omni, quâ decuit, reuerentia, recepimus, tenoris sequentis, videlicet, Vrbanus &c. inseritur totus tenor dictarum litterarum, & prosequitur, *Post quarum quidem preinsertarum litterarum Apostolicarum presentationem, & receptionem, fuimus pro parte dictorum Stephani, & Catherinæ, debita cum instantia requisiti, quatenus ad executionem earundem litterarum procedere deberemus: Nos aute, attenta illarum forma, mandauimus de expositis in eisdem, capi diligentem, & summariam informationem; per quam reperimus, predictos Stephanum, & Catherinam Tertio, & Quarto à communi stipite prouenientibus, Consanguinitatis gradibus inuicem esse coniunctos; dictamque Catherinam, propter hoc raptam non fuisse; omniaque in eisdem litteris Apostolicis contenta, fuisse, & esse vera, ac veritate fulciri. Propterea cum predictis Stephano, & Catharina, vt matrimonium inter se publicè, seruata forma Concilij Tridentini contrahere; illudque in facie Ecclesię solemnizare, & in eo postmodum remanere licitè possint, Apostolica auctoritate nobis commissa, & qua fungimur in hac parte, dispensandum duximus, prout præsentium tenore dispensamus: impedimento Quarti Consanguinitatis gradus huiusmodi, ac Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, cęterisque contrarijs nequaquam obstantibus. Distantiam verò Tertij gradus predicti eis non obstare, declarantes. Prolemque exinde suscipiendam legitimã nunciando. In quorũ fidẽ, presentes, manu nostra signatas, & per infrascriptũ Notariũ Curiæ Archiepiscopalis subscriptas fieri iussimus Dat Neapoli die etc.*

Alexander Lucianus Vicarius Generalis, Iudex Delegatus.

Insuper repetimus hic, optimum esse,
Executorem, hujusmodi, & similium
litterarum, habere aliquam cognitionem
rerum Romanæ Curiæ; nam licet
aliàs peritissimus, nunquam ipsas litteras
rectè exequi poterit, vt supra diximus,
quia multa in illis obseruanda sunt,
tanquam ex stylo dictę Curię procedentia,
qui pro lege seruatur, *d. cap. quam
grauis*, Vnde dicit *Mandos regul. 27. q. 6.
num. 5. in fin.* in casu probationis litterarum
Apostolicarum, quod si adducerentur
mille Doctores primarij de partibus,
& mille Notarij tàm Romani, quàm forentes,
qui Cancellariæ Romanæ sint
ignari, vix percipient litterarum aliquarum
tenorem, & clausulas, postquam
illas iteratis vicibus legerint; Satis enim
88 apertum est, quod tam stylus, quàm
praxis consistit in facto; & propterea,
non possunt ab omnibus, etiam peritissimis
hominibus sciri, *Card. in Clem. 1. q.
18. de suppl. negl.* vndè dicitur, quod facta,
prudentissimos homines fallunt, *l. error,
ff. de iur. & fact. ignor.* sicut, etiam, quoad
quęstionem facti, non potest iurisconsultus
respondere, cum facilè possit decipi,
l. eum, qui tenore, §. fin. de iud.

Sed, cum, vt aliàs diximus, propter
frequentiam huiusmodi dispensationum
matrimonialium; sæpe contingat, non-
89 nullas earum litteras, seù bullas, varijs
modis amitti; vbi enim (vt vulgo dicitur)
multitudo, ibi confusio, videamus
pro coronide huius praxis, quid agendum
in hoc casu, & quomodo succurratur
indemnitati Oratorum, ne exequutio
gratiæ retardetur, ob defectum probationis
illius.

Et dicendum est, quod secundum stylum
dictę Curiæ, omnibus notum, quælibet
gratia à Papa concessa, pluribus
modis potest probari, quorum,

Primus est, cum signatam supplicationem,
antequam registretur, amitti contingit,
& tunc facta fide de ea per probos
viros, qui illam signatam viderint,
D. Datario, vel alijs, aliam consimilem
supplicationem signandam porrigere
oportet, in qua, si ita qualitas materiæ
suaderet, posset apponi eadem Data, quę
erat in prima supplicatione, si de ea similis
fides facta fuerit, vel idem D. Datarius
memoria id retineret, & super hac noua
sup-

super hac noua supplicatione signanda, poterunt litteræ expediri.

Secundus modus est, quando supplicatio, est amissa post registrum, & tunc, vt possint litteræ expediri, sumitur illius sumptum authenticum ex registro supplicationum, quod datur cum subscriptionibus Officialium ad id deputatorum, & cum consueto sigillo: nec alio modo proderit huiusmodi sumptum, siuè in Curia, siuè extra eam (dico extra eam, si forte in ipsa supplicatione fuerit clausula, quod sola illius signatura sufficiat, & in iudicio, & extra fidem faciat) sicut testatur *Rom. cons. 316. num. 5 vers. cæterum*, nec sufficit adhibere rescripti transumptum; quia, si non probat ipsa originalis supplicatio signata, quæ requirit expeditionem litterarum, multò minus probabit sumptũ illius extra dictã Curiã.

Tertius modus est, quando bulla deperdita est, antequam registretur; quo casu, super eadem supplicatione poterit alia bulla expediri, & sub eadem Data; & tunc, quia Officialibus pro expeditione deputatis, semel fuit integrè satisfactũ, parũ pro hac noua expeditione erogabitur: prout etiam fit, quando litteræ, post plurium Officialium manuum appositionem, à DD. Abbreuiatoribus Maioris Præsidentiæ, ob aliquam substantialem causam, lacerantur, & rescribi mandantur; nam, etiam tunc, pro noua manuum appositione, soluitur tantùm iulius vnus cuilibet Capellano Officialium ad id deputatorum.

Quartus modus est, quando bulla deperdita est, postquam fuerit registrata; & tunc sumendum erit sumptum à registro bullarum, quod plenè probat vbique sicut ipsa bulla originalis, *Butr. cons. 2. num. 3. vers. his non obstantibus*, quod tamen intelligas, sufficere in ipsa Romana Curia; nam extra eam, non probat; & hoc idem dicendum est de ipsa supplicatione; dato, quod ipsa probet in casu, quo probare solet; ac propterea, non sunt in hoc casu audiendi dicentes, quod probata amissione litterarum, gratia Summi Pontificis, probari possit per testes: hi sunt *Abb. in cap. ex diligenti, in vlt. not. num. 3. de Symon. Felin. in rubr. de constit. col. vlt. post num. 6. vers. tertius casus Mascard. de probat. concl. 743. num. 24. cum seqq.* quod tamen probari potest, vt infra, in sexto modo, dicetur.

Quippè omnibus Curialibus notum est, contrarium in Rota seruari; nam, etiam probata amissione litterarum, non admittitur probatio per testes, teste *Bellenc. de charit. subsid. qu. 110. num. 9.* & non solum in ipsa Rota, sed in quocunque Tribunali eiusdem Curiæ, *Paris. de resign. benef. lib. 8. q. 2. num. 2* quia in Palatio Apostolico adsunt duo registra, vnum videlicet supplicationum omnium expeditarum, alterum verò litterarum; vnde poterit quisque inuenire suam gratiam, & extrahere sumptum supplicationum, vel litterarum; quod quidem facilè inueniri potest, etiam si precisè non meminerit anni, propter peritiam, & methodum Officialium, ibi existentium; & hic est stylus vulgatissimus.

Quintus modus est, quando non solum litteræ sunt deperditæ, sed etiam deperditum illarum registrum, seù liber ille, in quo litteræ erant registratæ; & tunc, si reperiatur supplicatio, super qua ipsæ litteræ fuerunt expeditæ, expediri poterit alia bulla, eo modo, quo supra dictum est; si verò supplicatio non adsit, sumitur transumptum ex registro supplicationũ, super quo dictæ litteræ expedientur.

Sextus modus est, quando omnia perierunt, nempè bulla expedita, liber, seù folium, vel quinternum registri bullarum illius temporis, ac supplicatio originalis, & liber ipse supplicationum illius anni, seù mensis; quod tamen rarò eueniet, ita, vt nullum præmissorum reperiatur; & tunc, etiam absque derogatione regulæ *de non iudicando iuxta formam supplicationis &c.* ad illarum probationem, possunt admitti testes, & secundum illos iudicari, si tamen deponant, bullam, bullarumque registrum, supplicationem, supplicationumque registrum, deperdita esse, putà tempore excidij Vrbis, vel propter incendium, aut alios sinistros euẽtus; quo casu, testes huiusmodi debent deponere concludenter de tota substantia gratiæ, cum suis qualitatibus; nec ad hoc debet quilibet testis admitti; sed oportet, vt sint homines valdè experti, & practici circa ea, quæ concernunt litteras Apostolicas, ac clausulas in eis contentas; ac propterea debent esse nimis in Cancellaria Apostolica versati, vt eorum dictis adhibeatur plena fides, prout adhiberetur ipsis litteris ita deperditis, per *tex. in l. sicut iniquum, & ibi glos. Bart. & alij C. de fid. instrum. l. testium in fin. C. de test. Bald. in l. 1. ff. si cert. pet. Alex. cons. 196. num. 9. & seq. vol. 2. Mandos. regul. 27. q. 6. per tot.*

Septimus denique modus, qui præsertim ad rem nostram facit, & in praxi satis frequens est, vt litteris dispensationis in totum expeditis; ac postea deper-
90 ditis, extrahatur illarum sumptum ex registro bullarum, quod datur clausum, & sigillatũ, & sic extractũ presẽtabitur Domino Auditori Cameræ Apostolicę, seù alicui ex eius Notarijs, qui sumptũ ipsũ aperiet, ac iuxtà illius tenorem expediet quasdam litteras, quæ de stylo Curiæ appellantur, *in forma, Vidimus*; in quibus apponitur per extensum totus tenor litterarum deperditarum; & si quas clausulas cœteratas in eo Notarius repererit, illas, iuxtà stylum Cancellariæ Apostolicę extendet; ita vt nihil prorsus desit solitę formæ litterarum gratiæ obtentæ; & hæ litteræ sufficiunt, perinde, ac si ipsæ litteræ originales Exequutori præsentarentur. Et idem dicendum est de quibuscunque litteris Apostolicis, siuè deperditis, siuè non; nam ad illarum probationem, sufficit omnino transumptum, siuè etiam processus fulminatus, in quo ipsæ litteræ sunt insertę, dummodo postea constet de originalibus, parte opponente, *Garc. de benef. par. 6. cap. 2. num. 12.* Vtque modus, & forma prædictarum litterarum eiusdem Domini Auditoris Cameræ, vnicuique innotescant, illarum tenorem de more subijcimus; qui talis est, videlicet.

IN nomine Sanctissimæ, & indiuiduę Trinitatis Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, Amen. Nouerint vniuersi, & singuli, hoc præsens publicum transumptum inspecturi, quod Nos Marcus Antonius Franciottus Protonotarius Apostolicus, vtriusque Signaturæ S.D.N. Papæ Referendarius, necnon Curiæ Causarum Cameræ Apostolicę Generalis Auditor inspeximus litteras Apostolicas, sub plumbo, vt moris est, expeditas, ac omni suspicione carentes; quarum quidem litterarum tenor, talis est, vt infra, videlicet, Vrbanus &c. (Apponuntur autem omnia per extensum, vt supra dictum est) loco † plumbi pendentis. *Quibus quidem litteris diligenter inspectis, ad requisitionem Perillustris Domini Petri Falconetti, per infrascriptum Curię Nostræ Notarium, ipsas exemplari mandauimus, & transumi, ac in publicam formam redigi. Decernentes; & volentes, vt huic nostro pręsenti transumpto publico, siuè exemplo, plena fides deinceps adhibeatur vbilibet, omnibus in locis, vbi fuerit opportunum; Ipsumque transumptum fidem faciat, illiquè stetur, ac si originales ipsæ litteræ apparerent. Quibus omnibus, & singulis authoritatem nostram ordinariam interponimus, & decretum. Datum Romę ex ædibus nostris & c. Anno &c. Indictione &c. Die verò &c. Pontificatus &c.*

Dominicus Burattus Notarius

Cęsar Melcius Locumtenens.

Locò † Sigilli A. C.

92 De huius verò transumpti validitate, nullo modo est dubitandum; quia est authenticum; insertæ litteræ sunt collationatæ; & sic de verbo ad verbum est legitimè facta exemplificatio, quod approbatum est per vniuersum Orbem, & approbat *Ias. in Auth. si quis in aliquo*, C. *de aden. num. 1. vers. quadam*; & illud pro-
93 bat ac si originale dictarum litterarum fuisset præsentatum, *per glos. in l. chyrographus, in verb. tutores.* vbi *Bart. ff. de admin. tutor.* idemque *Bart. in l. 1. §. sed si duobus, in fine, ff. de bonor. poss.* & est communis opinio, teste *Mascard. de probat. conclus. 721. num. 17.* & ita seruatur.

Vndè, cum quidam Vicarius delegatus recusaret similes litteras, ita transumptas exequi, fuit sibi rescriptum ab ipso D. Auditore Cameræ per litteras priuatas, vt si ex eodem transumpto appareret de voluntate ipsius, prævio instrumento in forma prædicta auderet dictas litteras impugnare; quod quidem præcepit verbis satis minacibus, Quare ipse Delegatus, omni mora postposita, dictas litteras in eodem instrumento insertas, fuit exequutus. Sicque, nullo modo debet huiusmodi litterarum exquutio dene-

denegari, seu retardari; cum satis etiam
95 in iure constet, quod tale instrumentum, dicitur probatio probata, & probat illud, quod cantat, vt per *Bald. in l. inter vest. n. 2. C. de solut. Caputaq. decis. 421. n. 1. p. 2.* ac facit clarã, promptam, manifestam, realem, liquidam, patentem, notoriam, & indubitatam, ac diffinitam rem, *Gonzal. ad regul. 8. Cancell. glos. 64. num. 4. & 5.*

Præmissa tamen omnia procedunt in gratijs per Summum Pontificem tantum factis; cum aliud dicendum sit quoad gratias Ordinarij; si enim eorum litteræ non apparerent, veluti, quia sunt deper-
96 ditæ, probari profectò poterunt per testes; quod quidē, potissimùm locum sibi vēdicare dignoscimus in beneficialibus: vnde exposito aliàs Sacræ Congregationi Concilij, quid iuris, de illis, qui præsentati, & instituti fuerunt, sed non habent bullas, eadem Sacra Congregatio respondit, quod sufficit, si aliundè legitimè constet de tali institutione, nisi instituti, obligati fuissent expedire bullas Apostolicas; tunc enim obstat bulla *Iuly 111.* aduersus eos, qui beneficiorum possessionem adipiscuntur, non acceptis litteris Apostolicis; ita *Zerol. in prax. verbo, bulla, vers. ad Secundum.*

Licèt quandoque per Sedem Apostolicam
97 licam concedatur Oratori indultum super litteris Ordinarij deperditis; exempli gratia, susceptionis ordinis, nimirum, cum quis, licèt ab Ordinario suo clericali charactere insignitus fuerit litterasque testimoniales desuper obtinuerit, nihilominus illæ sunt deperditæ, illarumque registrum nullibi reperitur, & Episcopus promotor vita functus est; ita vt nulla ipsi Oratori sit amplius spes relicta de insignitione sua huiusmodi aliàs, quàm per suam assertionem, ac proprium iuramentum fidem faciendi. Et cum propterea dubitet, quoad promotionis suæ vsum, ac beneficia Ecclesiastica consequenda, præiudicium sibi in posterum generari, seque desuper tempore procedente, molestari posse, supplicat propterea, quatenus eidem Oratori, vt postquam coram moderno suo Ordinario, quod ipse dicto charactere insignitus fuerit, medio iuramento deposuerit, ex tunc deinceps, susceptionem clericalis characteris huiusmodi, nō aliàs, quàm per eandem depositionem probare, aut de illo fidem facere teneatur, nec ad id compelli possit, Papa concedat. Non obstantibus &c.

Finis Libri Septimi.

PRAXIS DISPENSATIONVM MATRIMONIALIVM,

Cum copula ſcienter, & ignoranter; necnon de ſcienter, & ignoranter contracto.

LIBER VIII.

SVMMARIVM.

1 *Copula carnalis inter conſanguineos, cauſam prabet ad diſpenſandum.*
2 *Eſt neceſſariò exprimenda in diſpenſatione, vbi illa interceſſerit.*
3 *Aliàs diſpenſatio redditur ſubreptitia.*
4 *Contraria opinio reprobatur.*
5 *Supplicatio ſine litteris, non continet claram certitudinem gratię conceſſę.*
6 *Regula,* de non iudicando iuxta formam ſupplicationis, *quare emanauerit.*
7 *Formula litterarum Diſpenſationis matrimonialis cum copula ſcienter.*
8 *Impedimenta matrimonij non omnes ſcire tenentur.*
9 *Ignorantia vnius Oratorum, non effugit mentionem copulę in diſpenſatione.*
10 *Inceſtus, cum quibus perſonis committatur.*
11 *Copula carnalis, ſub ſpe facilioris diſpenſationis habita, eſt exprimenda.*
12 *Carnaliter ſe cognoſcentes ſub ſpe facilioris &c. indigni diſpenſatione.*
13 *Facilitas venię, tribuit incentiuum delinquendi.*
14 *Formula ſupplicationis cum mentione facilioris diſpenſationis.*
15 *Peccantes ſub ſpe facilioris diſpenſationis, grauius puniuntur.*
16 *Pęna, eſt commenſuranda delicto.*
17 *Impetrantibus diſpenſationem cum copula ſub ſpe facilioris diſpenſationis, duplicatur pęnitentia.*
18 *Copula carnalis ſub ſpe facilius, mentio habenda in diſpenſatione, etiam altero tantum Oratore culpabile.*
19 *Delictum alterius non debet eſſe cauſa punitionis innocentis.*
25 *Pęna ceſſat, vbi non eſt delictum.*
21 *Qui cauſam damni dat, dandum dediſſe videtur.*
22 *Melius eſt, ad cautelam aliquid ex abundatia facere, quam omittere.*
23 *Delictum in dubio præſumendum, vbi anima periculum verſatur.*
24 *Via ſaluti animę conſulens, eſt eligenda.*
25 *Bonarum mentium eſt, ibi culpam agnoſcere, vbi culpa non eſt.*
26 *Formula ſupplicationis matrimonialis cum copula ſub ſpe, ab vno tantum Oratore concepta.*
27 *Clauſula,* Alter alteri ſuperuiuens, &c. *non excludit ex iuſta cauſa, diſpenſationem.*
28 *Et ſub qua formula talis diſpenſatio detur.*

Clau-

Praxis Dispensationum matrimonialium,cum copula scienter.

CAP. I.

Ostquam egimus de dispensationibus matrimonialibus cum causis consuetis , necnon sine causa impetrādis , cum inter contrahere volentes, vltra impedimentum dirimens
1 interueniat aliquando copula carnalis, quæ, vt ipsa praxis docet , etiam pro causa ad dispensationem obtinendam, allegatur , operæ pretium esse duximus , de huiusmodi dispensationibus,sic impetrandis agere ; ac propterea præmitten-
2 dum est,copulam inter Oratores sequutam , necessariò esse exprimendam ,

Licèt enim aliqui opinati fuerint , dispensationem adhuc valere , absque eo, quod copula sequuta exprimatur; cum id iura minimè præcipiant ; sicut nec de alio crimine facienda est mentio , vt per

PRAXIS DISPENSATIONVM MATRIMONIALIVM,

Cum copula scienter, & ignoranter; necnon de scienter, & ignoranter contracto.

LIBER VIII.

SVMMARIVM.

1 *Copula carnalis inter consanguineos, causam prabet ad dispensandum.*
2 *Est necessariò exprimenda in dispensatione, vbi illa intercesserit.*
3 *Aliàs dispensatio redditur subreptitia.*
4 *Contraria opinio reprobatur.*
5 *Supplicatio sine litteris, non continet claram certitudinem gratię concessę.*
6 *Regula,* de non iudicando iuxta formam supplicationis, *quare emanauerit.*
7 *Formula litterarum Dispensationis matrimonialis cum copula scienter.*
8 *Impedimenta matrimonij non omnes scire tenentur.*
9 *Ignorantia vnius Oratorum, non effugit mentionem copulę in dispensatione.*
10 *Incestus, cum quibus personis committatur.*
11 *Copula carnalis, sub spe facilioris dispensationis habita, est exprimenda.*
12 *Carnaliter se cognoscentes sub spe facilioris &c. indigni dispensatione.*
13 *Facilitas venię, tribuit incentiuum delinquendi.*
14 *Formula supplicationis cum mentione facilioris dispensationis.*
15 *Peccantes sub spe facilioris dispensationis, grauius puniuntur.*
16 *Pęna, est commensuranda delicto.*
17 *Impetrantibus dispensationem cum copula sub spe facilioris dispensationis, duplicatur pęnitentia.*
18 *Copula carnalis sub spe facilius, mentio habenda in dispensatione, etiam altero tantum Oratore culpabile.*
19 *Delictum alterius non debet esse causa punitionis innocentis.*
25 *Pęna cessat, vbi non est delictum.*
21 *Qui causam damni dat, dandum dedisse videtur.*
22 *Melius est, ad cautelam aliquid ex abundatia facere, quam omittere.*
23 *Delictum in dubio prasumendum, vbi anima periculum versatur.*
24 *Via saluti animę consulens, est eligenda.*
25 *Bonarum mentium est, ibi culpam agnoscere, vbi culpa non est.*
26 *Formula supplicationis matrimonialis cum copula sub spe, ab vno tantum Oratore concepta.*
27 *Clausula,* Alter alteri superuiuens, &c. *non excludit ex iusta causa, dispensationem.*
28 *Et sub qua formula talis dispensatio detur.*

Clau-

Praxis Dispensationum matrimonialium, cum copula scienter.

CAP. I.

POstquam egimus de dispensationibus matrimonialibus cum causis consuetis, necnon sine causa impetrãdis, cum inter contrahere volentes, vltra impedimentum dirimens
1 interueniat aliquando copula carnalis, quæ, vt ipsa praxis docet, etiam pro causa ad dispensationem obtinendam, allegatur, operæ pretium esse duximus, de huiusmodi dispensationibus, sic impetrandis agere; ac propterea præmitten-
2 dum est, copulam inter Oratores sequutam, necessariò esse exprimendam,

Licèt enim aliqui opinati fuerint, dispensationem adhuc valere, absque eo, quod copula sequuta exprimatur; cum id iura minimè præcipiant; sicut nec de alio crimine facienda est mentio, vt per

Nauar.conf.8. & 9.de consang. & affin.
quem referunt, & sequuntur alij *DD.*
Contraria tamen opinio verior est, nem-
3 pè, huiusmodi dispensationem subrep-
titiam, & inualidam existere, si in illius
impetratione, non fiat mentio supradi-
ctæ copulæ; vt inter cœteros tradit *Ge-*
nuens.in praxi Archiepiscopali Neapolitan.
& alij, quorum opinionem, tanquam
pluribus fultam fundamentis, videmus,
etiam in praxi receptam. Satis enim cla-
rum est, incestuosos cum proprijs con-
sauguineis, prohiberi matrimonium
contrahere, *tex.est in cap.si quis viduam,*
32.q.7. cap.qui propinquam, cap. de ince-
stis 35.quæst.3.

Quibus sic stantibus, cauendum om-
4 nino est à contrarium sentientibus præ-
sertim verò à *Zerol.in prax.Episcop.verbo,*
dispensatio, vers.ad Sextum, p. 1. quia
non modò ipse ibi confundit terminos,
nullum constituendo discrimen inter ma-
trimonium, & sponsalia, dum per sim-
plicem copulam, intelligit matrimonium
consummatum, absque eo, quod illud sit
contractum; verùm etiam ibi conclu-
dit, quod nondum confectis litteris di-
spensationis, valet dispensatio, sola sup-
plicatione expedita; ex quo à tempore
Datæ supplicationis incipit currere gra-
tia *cap. si eo tempore, & ibi glos. in verbo,*
eum tempore, de rescrip. in 6. & subdit ibi,
quod valet dispensatio in foro exteriori,
etiam quando adest præiudicium tertij,
nempe Officialium Curiæ, si quis vellet
sola supplicatioue vti, & non expedire
litteras, per iura ibi per eum allegata;
ac proinde subdit, quod si Vicarius ca-
piens informationem de contentis in lit-
teris dispensationis, reperiret matrimo-
nium fuisse consummatum (debebat di-
cere copulam simpliciter fuisse sequutã)
post tempus Datæ ualebit dispensatio;
ac propterea sufficit se informare de re-
quisitis in litteris, & quod hac ratione
Delegatus, ultra sibi delegatam authori-
tatem, non potest se extendere, *cap.cum*
dilecta, de rescrip. sed Papa committit,
vt se informet de contentis in litteris, in
quibus nulla fit mentio de dicta consum-
matione, cum non præcesserit, sed sub-
sequuta est supplicationem, ergo pote-
rit dispensare iuxta seriem litterarum,
ex *d.cap.cum dilecta, de rescrip.*

Ipse tamen *Zerol. loc. cit.* circa vtrum-
que errat, Primò, dum dicit, valere
dispensationem ex vi solius supplicatio-
nis signatæ; circa quod dicendum est, id
nullo modo admitti posse, præsertim
stante regula Cancellariæ, *quod dispen-*
satio non valeat, nisi litteris expeditis,
aliàs enim frustratoria esset dicta regula:
neque scire potest Exequutor tenorem
litterarum, super ipsa supplicatione ex-
pediendarum: propterea enim constitu-
ti sunt Officiales in Cancellaria Aposto-
lica, vt clausulas supplicationis aliter in
litteris extendant, vel restringant: ac
5 proinde supplicatio non videtur claram
certitudinem gratiæ concessę continere;
vnde benè totum id inspici potest ex
formula litterarum dictæ dispensationis,
quæ multas continet clausulas, quas pro-
fectò non habet ipsa supplicatio; & nisi
sic esset, Summus Pontifex frustra in di-
cta Cancellaria tot constituisset Officia-
les, qui earundem litterarum expeditio-
nibus præsunt; quibus dedit formam per
suas regulas, expediendi ipsas litteras, per
quas omne dubium tollitur, & gratia
digesta habet totaliter perfectionem
suam; cum sola supplicatio adhuc in vte-
ro retineat gratiam, donec per expeditio-
nem litterarum, in mundum producatur,
vt dixit *Bald.in l. contractus, C. de fid. in-*
strum, quem refert *Sarnen.in reg.de non*
iud.iuxta form.&c. vbi plura in proposi-
to adducit: ac propterea dicta regula
habet decretum irritans, tùm etiam, quia
6 indicta est fauore Officialium ipsius Can-
cellarię, qui alias sentient detrimentum,
Rot.decis.277.num.1.p.1. diuers. & subdit
id.Sarnen. quod Papa propter duas cau-
sas condidit istam regulam, quæ similis
est regulæ *de nõ iudic.&c.* Prima, videlicet,
vt falsitates vitentur, quæ in supplicatio-
nibus facilius committuntur, quam in
bullis, propter appositionum manuum
plurimorum Officialium, vt docet *tex.*
in l.fin C.de codicill. Secunda, quia si sola
supplicatio, absque litterarum expedi-
tione sufficeret, inferretur præiudicium
Officialibus Romanæ Curiæ, qui ob eam
causam, bona fide eorum officia ab Apo-
stolica Sede emerunt, vt ex eorum ma-
nuum appositione, aliquod emolumen-
tum recipiant, *id.Sarnen. loc.cit. Paris.de*
resign.benef.lib.8.q.2.nu.15. proindeque,
secundum istas rationes, aliæ regulæ Can-
cellariæ, litterarum expeditionem con-
cernentes, regulantur; sicque opinio
supradicti *Zerol.* contrariam sententiam
tenentis, tanquam suis destituta funda-
mentis, omnino reprobatur; nisi tamen
essemus in casibus, in quibus non agitur
de gratia canonizanda; quia tunc regula
non

non habet locum, vt alibi diximus.

Secundò, *id. Zerol.* adhuc contra stylum, & praxim Romanæ Curiæ loquitur; cũ per infrascriptas declarationes Sacræ Congregationis Concilij Tridentini, constet, mentionem incestuosę copulæ esse omnino hic faciendam, quoties illa regulariter eueniat ante decretum dispensationis à Delegato faciendum, vt ex eisdem declarationibus patet.

Vt autem clarius videamus, quonam modo reducantur huiusmodi dispensationes ad praxim, & quomodo litteræ expediantur, & quæ in ea necessariò exprimenda erunt, harum litterarum formulam hic subnectere, illarumque clausulas explicare placuit: earum igitur tenor talis erit, uidelicet.

VRbanus Episcopus seruus seruorum Dei. Dilecto filio Vicario venerabilis fratris nostri Archiepiscopi Neapolitan. in spiritualibus generali, salutem, & Apostolicam benedictionem. Oblata nobis nuper pro parte dilecti filij Laurentij N. N. laici, & dilectę in Christo filiæ Ioannæ N. mulieris Neapolitan. petitio continebat; Quod ipsis aliàs scientibus se Tertio affinitatis gradu inuicem attinere, Laurentius prefatus, non quidem peccandi data opera, vt crimine admisso, hec causa foret Nos, & Sedem Apostolicam, ad misericordiam, & gratiam erga ipsos faciliores reddendi, sed solùm vesana libidine victus, praedictam Ioannam cognouit. Cum autem, sicut eadem petitio subiungebat, nisi matrimonium inter dictos Laurentium, & Ioannam contrahatur, dicta Ioanna diffamata, & innupta remaneret; grauiaque exinde scandala possent verisimiliter exoriri, Cupiunt Laurentius, & Ioanna predicti inuicem matrimonialiter copulari; sed obstantibus impedimentis huiusmodi, desiderium eorum in hac parte adimplere non possunt absque sedis praedicta dispensatione. Quare ijdem Laurentius, & Ioanna, nobis humiliter supplicari fecerunt, quatenus eis in praemissis, de absolutionis beneficio, & opportuna dispensationis gratia prouidere, de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur, qui salutem quarimus singulorum, & scandalis quibuslibet, ne eueniant, quantum cum Deo possumus, libenter obuiamus, eosdem Laurentium, & Ioannam, & eorum quemlibet à quibusuis excommunicationis, suspensionis, & interdicti, alijsque Ecclesiasticis sententijs, censuris, & penis, à iure, vel ab homine, quauis occasione, vel causa latis, si quibus quomodolibet innodati existunt, ad effectum praesentium dumtaxat, consequendum, harum serie absoluentes, & absolutos fore censentes; ac certam de praemissis notitiam non habentes, huiusmodi supplicationibus inclinati, Discretioni tua, de qua in his specialem in Domino, fiduciam obtinemus, per Apostolica scripta mandamus, quatenus, deposita per te omni spe cuiuscunque muneris, aut premij, etiam sponte oblati, à quo te omninò abstinere debere monemus, te de praemissis diligenter informes, & si per informationem eandem, preces veritate niti repereris; super quo tuam conscientiam oneramus; tunc eosdem Laurentium, & Ioannam, ab incestus reatu, & excessibus huiusmodi, imposita prius eis propter incestum huiusmodi, arbitrio tuo, penitentia salutari. Et recepto ab eis iuramento, quod sub spe facilius habenda dispensationis huiusmodi, incestum hunc non commiserint, hac vice dumtaxat, in forma Ecclesia consueta, in vtroque foro, authoritate nostra absoluas; Et quatenus contra ipsos, causa super praemissis in iudicium, quoquomodo deducta fuerit, parito iudicato; ac cum eisdem Laurentio, & Ioanna, dummodò ipsa propter hoc rapta non fuerit, quod impedimento Tertij affinitatis gradus huiusmodi, ac Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ceterisque contrarijs nequaquàm obstantibus, matrimonium inter se publicè seruata forma Concilij Tridentini, contrahere, illudque in facie Ecclesia solemnizare, & in eo postmodum remanere, liberè, & licitè valeant, dicta authoritate dispenses, Prolem susceptam, si qua sit, & suscipiendam, exinde legitimam decernendo. Volumus autem, quod, si spreta monitione nostra huiusmodi, aliquid muneris, aut premij, occasione premissorum exigere, aut

ob-

oblatum recipere, temerè pręsumpseris excommunicationis latę sententię pęnam incurras. Datum Romę &c.

Ex qua quidem formula sic posita, vltra alias clausulas, quas supra declarauimus in alia formula litterarum dispensationis, cum causa propter angustiam, veniunt cæteræ declarandæ secundum præsentem materiam; quæ, etiam cadunt in quibuscunque alijs litteris dispensationis, quibusdam quandoq; exceptis, quandoque verò additis, vt infra, pro qualitate materiæ fusius demonstrabimus; imò nec incongruum videatur; ac superfluum, si iuxtà materiæ qualitatem, vna eademque res sæpius repetatur, iuxta illud, *decies repetita placebunt. §. supradictis itaque, C. de emend. Cod. Iust & patet. in l. Titia ff. de ann. leg. & in l. Stichus. §. Titia ff. de alim. leg.* Ad harum igitur declarationes clausularum deueniendo, dicamus.

Vrbanus, &c. Oblatæ, &c.

Vt aliàs supra diximus.

Quod ipsis aliàs scientibus, &c.

Supponitur, quod vterque Orator conscius sit impedimenti ad contrahendum; ac propterea nõ refert, quod ignorantia, quę fortè in vno est vincibilis, in alio sit inuincibilis; ex eo quod non
8 omnes tenentur scire impedimenta matrimonij, quæ, etiam à multis sacerdotibus ignorantur vt ait *Sanch lib. 2. disp. 938. n 3.* nam ignorantia ex parte alterius Oratorum, non proderit, ad effugiendum expressionem vtriusque scientis; quia est in praxi receptum, vt si vnus tantùm sciat impedimentum, nihilominus ob præsumptam sciẽtiam, etiam alterius, supplicatio pro vtroque sciente, porrigenda sit; nec pro vno tantùm sciente, vnquam uisa est admitti, licèt alter coiens ignoraret impedimentum, ac propterea non sit totalis, & vndequaque incestus; uam, ex quo inuerisimile est, vt vnus tantum Oratorum sciat impedimentum, propterea, pro maiori cautela, explicatur vtrumque sciuisse; & ita docet notorius stylus Curiæ, qui pro lege seruatur, *Cresfcen. decis. 1. nu. 4. de reb. Eccles non alien. Caputaq. decis. 331 nu 2. par. 3. Mandos. de commiss. 2. commissio, in verbo Sanctitati Vestra.*

Se Tertio affinitatis.

Quod dicitur de Consanguinitate, & affinitate, dicendum est, etiam de impedimento cognationis spiritualis, ac etiã publicæ honestatis iustitiæ, per *tex. in cap. 2. de eo, qui cogn. consang. vx. su. cap. duo pueri; de despons. impub. Gutter. canon. quaest lib. 1. cap. 23. nu. 15. Menoch. de arbitr. lib. 2. casu 502.* vbi
10 dicit, quod incestus committitur non solum, cum consanguineis, & affinibus, verùm etiam, cum cognatis cognatione spirituali, & publica honestate; & ita videmus seruare Romanæ Curiæ stylum, qui docet hanc expressionem incestus, non solum esse necessariam in foro fori, sed etiam in foro conscientiæ tantùm, prout seruari omnes sciunt in Sacra Pœnitentiaria. Nec refert, Sacram Congregationem Concilij loquutam fuisse de Consanguinitate, & affinitate tantum, nam pluries, etiam declarauit huiusmodi copulæ mẽtionem esse faciendam in quocunque alio impedimento, vt infra dicetur.

Non quidem peccandi *data opera &c.*

Si enim fortasse Oratores habuis-
11 sent inter se copulam sub spe facilius cõsequendæ dispensationis; id quidẽ esset necessariò exprimendum; nam vis huius clausulæ est, reddere Papam faciliorem ad concedendam dispensationem; qui fuisset difficilior, si ea intentione, vt facilius dispensationem impetrarent, se Oratores carnaliter cognouissent, *Garc. de benef. par. 7. cap. 2. nu. 40. vers. neque ista negatiua;* sic enim, aut non datur dispensatio, aut difficilius conceditur; cum Dataria
12 apostolica eos iudicet indignos dispen-
13 satione; ne facilitas veniæ incentiuum tribuat delinquendi, per *tex in cap. est iniusta, 23. qu. 4. cap. vt clericorum, de vit. & honest. Cler. & cap. fan, de poenit. dist. 3. & cap. fin. §. cum in eo, de immunit Eccles.* ibi, *Cum in eo, in quo delinquit, puniri quis debeat, & frustra legis auxilium inuocet, qui committit in legem, mandamus, quatenus publicè nuntietis tales non debere gaudere immunitatis priuilegio, quia faciunt se indignos.* Non enim iustũ est, ut ex delicto, pro quo potius pœnam merentur, cõmodum reportent, contra *tex. in cap. si vir. de cogn. spirit. & in cap. dictum, 30. qu. 1.* qui enim nouit Principem concedere aliquã gratiam in necessarium obuiandi alicui delicto remedium, ac id committit, vt facilius eam impetret, tenetur hunc finem exprimere; aliàs enim subreptitia erit dispensa-

pensatio iuxta dictum *B. Augustini Epist. 70. ad Aurelium*, vbi, *Non est danda via seruis Dei, vt facilius putent eligi ad aliquod melius, si facti fuerint deteriores*, & transumptiuè *in cap. legit, 16. qu. 1.* & propterea emanauit supradictus stylus, qui satis conformatur cum iure communi, quod docet obuiari debere malitijs hominum, *l. magis. §. si pupillus. ff. de reb. cor. Paris. de resign. benef. lib. 7. qu. 7. nu. 3.*

Si tamen vnquam contingat, Oratores
Summo Pontifici preces porrigere, cum
expressione huius spei conceptæ, suppli-
catio, alio modo in hac parte cõcipietur,
14 nimirum *Quod ipsi alias scientes se Tertio
Consanguinitatis gradu inuicem esse con-
iunctos, sub spe facilius habendæ à Sede
Apostolica dispensationis, carnis fragilitate
deuicti, se carnaliter cognouerunt. Cum au-
tem Pater Sancte, nisi matrimonium inter
dictos Oratores contrahatur, dicta mulier
diffamata, & innupta remaneret, grauiaque
exinde scandala possent verisimiliter exori-
ri. Cupiunt, &c.* Et in fine clausularum
additur, *Et cum decreto, quod, Oratorum,
alter alteri superuiuens, perpetuo absq; spe
coniugij remaneat*, & imponitur ipsis gra-
uis pœnitentia salutaris: nam peccantes
15 sub spe facilius consequendæ dispensa-
tionis, grauiter puniuntur, *Bald. cons. 122.
vol. 1.* sicut ille qui peccat spe consequen-
dæ absolutionis virtute indulgentiarum,
Bouadill. lib. 2. cap. 14. num. 27. dicens, *Nec
tamen, quia peccata, largitione tolluntur,
dare licentiã peccandi putes; abolentur enim,
si Deo largiris, quia peccaueras, nam si fidu-
cia largiendi pecces, non abolentur, l. 1. §. hæc
autem actio* ibi, *qui hac spe audacior factus
est*, & ibi. *spe imminentis libertatis, ff. si quis
test. liber. ess. ius fuerit*; & hæc pœnitentia
de stylo, duplex imponitur Oratoribus
ab Executore, seu Delegato: nã pro gra-
ui delicto, duplicatur pœna, vt habetur in
*Clemen. ad compescendas, de sequestr. possess.
& fruct.* imò ea triplex ponitur in *c. 2. de
poenit. & remiss.* & sic in infinitis iuribus, *l.
quisquis, C. ad leg. Iul. Maiest.* ex eo, quod
16 pœna est commensuranda delicto, *arg. l.
rescriptum, ff. de his, quib. vt indig. cap. felicis
de poen. in 6.* vbi quantitas culpæ debet
proportionari delicto: & vt plurimum in
Officio cõponẽdarum in Dataria Apo-
stolica duplex soluitur compositio in pu-
blicos vsus conuertenda. Quod si dispen-
satio hæc petitur in forma pauperum,
tunc per ipsum Exequutorẽ, seu Delega-
17 tum pariter duplicabitur pœnitentia pu-
blica eisdem Oratoribus iniungenda, præ-
ter pœnitentiam, iam à Papa duplica-
tam, impositã circa collationem operæ
Oratoris; nam cum in multis locis con-
sueuerit ipsis iniungi, vt unica uice, die
Dominico, seu festiuo, manere debeant
ãte fores Ecclesiæ matricis, seu parochia-
lis oppidi, seu patriæ ipsorum Oratorum,
hic erit eis iniungendum, vt per duas, aut
tres vices id faciant; & ita seruatur in hac
Curia Archiepiscopali Neapolitana.

Nec te lateat, circa hanc praxim, quod
nonnulli, toto cœlo errantes, tenent,
quod si spes ista vnius tantùm ex Orato-
ribus interuenerit, non erit opus hac ex-
pressione in supplicatione ac magis hanc
praxim lædit inter cœteros, *Sportell. in
respons. cas. moral. p. 3. casu 5.* dum dicit,
quod etiam si vterque contrahentium
sub spe facilius consequendæ dispensa-
tionis, in hoc deliquit, non debeat id in
precibus Papæ porrigendis, exprimi: ali-
ter enim se habet circa hoc, inueteratus
Curiæ stylus, quo introductum est; vt
cum alter tantùm spem ipsam facilitandi
18 dispensationem conceperit, ita sit ex-
plicandum, vt ipse tantùm sentiat pœ-
nam proprij delicti; nam grauius puniri
debet, qui per malitiam deliquit, quam,
qui per ignorantiam, *arg. tex. in l. 2. & l.
quod Nerua, ff. depos.* & maximè sub spe
veniæ, *cap. illud, de cler. excom. ministr.
cap. quando quis, de consec. dist. 4.* Vnde
alter, qui hanc spem non concepit, im-
munis erit à pœna, contra delinquentem
impositam: par enim non est, vt deli-
19 ctum alterius, sit causa punitionis inno-
centis, ad *tex. in l. sancimus, C. de pœn.* ces-
20 sat enim pœna, vbi non est delictum, &
culpa, *l. aliud est fraus. ff. de verb. sign. Cra-
uet. cons. 311. num. 2.* & propterea Ora-
tor culpabilis, debet omnino sentire pœ-
nam, quæ tamen non debet egredi ip-
sum, *l. rescriptum. ff. de his, quib. vt indign.
Cephal. cons. 139 num. 4. Natta cons. 479.
num. 4.* & ita in proposito tenet etiam
Sanch. d. disp. 25. num. 31. vbi dicit non esse
necessarium faciendi mentionem de eo
qui non fuit in culpa.

Volo tamen te etiam monitum esse, quod licèt vnus tantùm Oratorum, fuerit culpabilis, alter verò innocens ab hac spe facilitandi dispensationem, nihilominus non sine aliqua difficultate hæc expressio admittitur in Dataria, quæ non, ita facile credit, vnum tantùm culpabilem fuisse ad hanc spem concipiendam, vel saltem, cum ab vtroque sciatur impedimentum dirimens, super quo petitur

dispen-

dispensatio, videtur, quod vterquè consenserit copulæ incestuosæ, & illicitæ; & sic omnes videntur esse in pœna; eò quod, innocens ab hac spe, fuit in causa,
21 & iuxta vulgatā regulam, quod qui causā damni dat, damnum dedisse videtur. *l. qui occidit. §. accusare, ff ad l. Aquil.* & hac ratione cępit Bernardinus Paulinus, tunc Datarius Clem. Octaui, denegare dispensationem cum hac expressione, vt ego vidi ex nonnullis suis notabilibus manu scriptis: in quibus etiam dicebatur, quod id securius est ad consulendum saluti
22 vtriusquè Oratoris; cum melius sit ad cautelam aliquid ex abundantia facere, quàm omittere, *Fulgos. in l. vlt. num. 16.*
23 *C. de edict. Diui Adr. toll.* quia vbi animæ periculum versari potest, delictum in
24 dubio est pręsumendum; & via saluti animæ consulens, est eligenda, *cap. fin. 14. dist. cap consilium, post med. de obseru. ieiun. cap. iuuenis, de sponsalibus. Innoc. in cap. ad audientiam, de homicid. glos. in cap. vn. de scrut. in ord. fac. & glos. fin. in cap. consulti, de regul. Abb. in cap. fi. 1. in 2. not. de his, qui fil. occid.* sicut etiam dicimus, quod
25 bonarum mentium est, ibi agnoscere culpas suas; vbi culpa non est, *cap. fin. in fin. dist 5.* & semper attendi debet fauor animæ, *Lap. al legat. 93. ad fin.*

Proinde, partes erunt optimi Sollicitatoris, suadere facti veritatem ipsi D. Datario, aut eius Officialibus, vt admittant supplicationem, cum mentione alterius tantùm culpæ, & ita obtinebit: tunc enim supplicatio hoc modo concipietur, videlicet.

26 B*Eatissime Pater. Exponitur humiliter Sanctitati Vestræ pro parte deuotorum illius Oratorum N. & N. Quod ipsis alias scientibus se Secundo, & Tertio à communi stipite prouenientibus, Consanguinitatis gradibus inuicem esse coniunctos. Orator præfatus sub spe facilius obtinendę à S. V. dispensationis, carnis fragilitate deuictus, Oratricem, nullam spem, eandem S. V. & Sedem Apostolicam ad misericordiam, & gratiam erga eam faciliores reddendi, habentem, carnaliter cognouit. Cum autē, Pater Sācte, nisi matrimonium inter dictos Oratores contrahatur &c. Supplicant igitur humiliter eidem S. V. Oratores præfati, quatenus Oratorem à generali, Oratricem verò ab excommunicationis sententia, quam propter pręmissa incurrerunt, incestus reatu, & excessibus huiusmodi in vtroque foro absoluere &c.* In clausulis autem huius supplicationis, dicitur, *Imposita Oratori graui, propter incestum, aliaque pręmissa, Oratrici verò pręfatis, propter incestum huiusmodi, arbitrio Ordinarij pęnitentia salutari. Receptoque ab ipsa Oratrice iuramento, quod sub spe facilius habendę dispensationis huiusmodi, incestum hunc non commiserit, eos absoluat, & dispenset vt supra. Et quatenus &c. parito iudicato. Et cum decreto, quod si Orator, Oratrici superuixerit perpetuò absque spe coniugij remaneat.*

Est verò hic notandum, quod supradicta absolutio à generali excommunicatione, quæ peti, & concedi consueuit in dispensationibus matrimonialibus, cum supradicta expressione facilioris dispensationis, videtur apposita potius ex stylo, quàm alia ratione; nam satis notum est, tunc peti debere absolutionem à generali excommunicatione, quando agitur de dispensatione super matrimonio scienter contracto, quod patet ex *Clem. Eos de consangu. & affin.* vel ob aliam excommunicationem in iure, circa hoc expressam; cum quoad præmissa, id nullo iure (ni fallor) caueatur, nisi forte dicamus, huiusmodi casum comprehensum esse in Constitutione *Clem. VII.* ex qua non ita liquidò constat emanasse excommunicationem cōtra incestuosos sub spe consequendæ dispensationis: neque de his gradibus remotis loquitur Constitutio *Gregorij XIII.* per quam tantummodo excommunicatur qui cum spe, vel sine spe obtinendę dispensationis, carnaliter commiscentur, in Primo, aut Secundo gradu, & non vltra.

Est insuper sciendum, quod, etiam si supradicta clausula, *Superuiuens*, fuerit apposita respectu vtriusque Oratoris, in culpa existētis, videlicet, *quod alter alteri superuiuēs, perpetuò sine spe coniugij remaneat*, nihilominus vbicunq; posita sit, non claudit omnino viam superstiti, de-
27 nuò contrahendi matrimonium, si causa legitima interuenerit; & propterea videmus, quod, vt plurimùm ipsis conceditur dispensatio, ad sic denuò contrahendum cum sequēti narratiua, videlicet.

Bea-

28 *Beatissime Pater. Exponitur humiliter S. V. pro parte deuoti illius Oratoris N. laici N. diœcesis, Quod alias ipse, eius vxore prędefũcta, a Sede Apostolica litteras dispẽsationis, seù mandati de dispensando super impedimẽto Tertij Consanguinitatis gradus, quo inuicem erant coniuncti, cũ clausula, quod alter eorũ alteri superuiuens, perpetuò absque spe coniugij remaneret, obtinuerunt; prout in litteris prædictis continẽtur. Et quia deinde vxor Oratoris prędicta, sicut Domino placuit, ab humanis decessit, relicto ipso Oratore, qui cõtinẽter viuere posse diffidit, Cupit propterea ipse Orator ad secunda vota trãsire, Supplicat igitur humiliter E. S. V. Orator prędictus, quatenus sibi specialem gratiam faciendo, cum eodem, vt clausula in prędictis litteris apposita, non obstante, matrimonium cum alia muliere, nullo aliàs sibi iure prohibita, publicè, seruata forma Concilij Tridentini, contrahere, illudque in facie Ecclesia solemnizare, & in eo postmodum remanere, liberè, & licitè, valeat, dispensare dignemini. Non obstantibus &c.*

Et cum absolutione à censuris ad effectum &c. de dispensatione, alijsque præmissis, vt supra latissimè extendendis; & quod cognominum, affinitatis, aliorumque necessariorum maior, & verior specificatio, & expressio, fieri possit in litteris, per Officium Minoris gratię expediendis.

Quare, euitandæ incontinentiæ, vel
alia Papæ beneuisa causa, tribuitur facul-
tas, denuò matrimonium contrahendi,
non obstante clausula supradicta.
29 Est prætereà sciendum circa antedi-
ctam clausulam, *Non quidem peccandi
data opera*, quod illa hodie de mandato
Sanctissimi D. N. Vrbani Papæ Octaui,
apponitur, etiam in dispensationibus,
quæ conceduntur propter infamiam,
nempè, quando ob mutuam conuersa-
tionem inter Oratores, fuit tantùm orta
grauis suspicio carnalis cognitionis; ac
propterea ita, & sub hac narratiua sup-
plicationis hæc formula concipitur, vide-
30 licet, *Quod ipsi aliàs scientes se tali gradu
inuicẽ esse coniunctos, non quidẽ peccandi da-
ta opera, vt crimine admisso, hac causa foret
S. V. & Sedem Apostolicã ad misericordiã,
& gratiam erga ipsos faciliores reddendi,
insimul conuersati sunt, carnali tamen co-
pula inter eos minimè subsequuta &c. Cum
autem, Pater Sancte, præmissa publica exi-
stant, & nisi matrimonium inter dictos
Oratores contrahatur, dicta Oratrix gra-
uiter diffamata, & innupta remaneret, gra-
uiaque exinde scandala possent verisimili-
ter exoriri. Cupiunt Oratores prædicti qui
ex honestis familijs extiterunt, inuicem ma-
trimonialiter copulari, sed stantibus impe-
dimentis huiusmodi, desiderium eorum &c.
Supplicant &c. quatenus eos ab excessibus
huiusmodi in vtroque foro absoluere &c.* &
additur etiam, *Recepto ab eis iuramento,
quod sub spe facilius habenda dispensationis
huiusmodi, præmissa non commiserint &c.*
Miror autẽ, cur eadẽ clausula, nõ fuerit
ẽt hic prius excogitata per alios Summos
Pontifices, seù eorum Officiales; cum ea
fraus, quæ potest interuenire in cognitio-
ne carnali sub spe facilioris dispensatio-
nis, interuenire etiam possit in conuer-
satione huiusmodi, vt ex ea oriatur su-
spicio dictæ carnalis cognitionis, quæ à
multo tempore, est causa sufficiens ad di-
31 spensandum; & sic, cum hic vigeat eadem
ratio, eadem esse debet iuris dispositio,
*l. illud, vers. sed magis visum est. ff. ad l.
Aquil. l. à Titio* & ibi latè *Iason, col. 5. ff.
de verb. oblig.* nam fraus, quæ potest com-
mitti in primo casu, potest etiam in secun-
do; ac propterea, vt patet, hæc eadẽ clau-
sula introducta fuit ad obuiandum frau-
dibus, à quibus Papa plurimum aborret,
per *tex. in l. si cui*, ibi *per medias vias. ff. de
seruit.*
Et licèt ex prædictis appareat, copulæ
mentionem, tunc faciendam esse, quando
videlicèt Oratores sciẽtes inter eos adesse
se impedimentum, se carnaliter cogno-
uerunt; quod quidem suaderi fortasse vi-
detur ratione *tex. in cap. si quis cum dua-
bus, cap. si quis cum matre, & cap. quidam,
34. q. 2. cap. ex litteris, de eo qui cogn. cons. sang.
cum similibus*; non tamen ignotus est sty-
lus Curiæ, qui admisit, hanc eandem men-
tionem fieri debere in dispensatione,
32 etiam quando ignorantes impedimen-
tum, carnaliter copulati sunt: ac prop-
terea audiendi non erunt, qui aduersus
hanc praxim, contrarium audẽt asserere;
dicentes, quod si copula sit habita inter
cognatos, seù affines, ignorantes proba-
biliter, seù bona fide, se esse cognatos, vel
affines,

affines, non erit opus in dicta dispensatione narrare copulam; quia tunc non contrahitur impedimentum incestus; inter quos est *Petr. Ledes. de matrim. q. 55. art. 6. diffic. 5. Cordub. lib. 1. q. 22.* quia id satis constat ex dicta praxi, quæ ita se habet, vt de stylo prædicto, dicatur, *dispensatio cum copula ignorante*, & in hoc casu, sequenti modo erit Summo Pontifici supplicandum, videlicet,

33 *BEatissime Pater. Exponitur humiliter S. V. pro parte deuotorum illius Oratorum Laurentij N. & Elisabethæ N. mulieris Neapolit. diœcesis. Quod ipsi aliàs ignorantes aliquod impedimentum inter eos existere, quominus possent inuicem matrimonialiter copulari, carnis fragilitate deuicti, se carnaliter cognouerunt. Postmodum verò ad eorum peruenit notitiam, se Quarto Consanguinitatis gradu inuicem esse coniunctos. Cum autem, Pater Sancte, nisi matrimonium inter dictos Oratores contrahatur, dicta mulier diffamata, & innupta remaneret, grauiaquè exinde scandala possent verisimiliter exoriri. Cupiunt Oratores præfati inuicem matrimonialiter copulari. Sed stante impedimento huiusmodi, desiderium eorum hac in parte, adimplere non possunt, absque Sedis Apostolicæ dispensatione. Supplicant igitur humiliter E. S. V. Oratores præfati, quatenus eos ab excommunicationis sententia, quam propter præmissa incurrerunt, incestus reatu, & excessibus huiusmodi, in vtroque foro absoluere; ac cum eisdem Oratoribus, quod impedimento Quarti Consanguinitatis gradus huiusmodi non obstante, matrimonium inter se publicè, seruata forma Concilij Tridentini, contrahere, illudque in facie Ecclesiæ solemnizare, & in eo postmodum remanere liberè, & licitè valeãt, dispensare. Prolem susceptam, si qua sit, & suscipiendam exinde, legitimam decernendo, dignemini de gratia speciali. Non obstantibus præmissis, ac Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrarijs quibuscumque, cum clausulis opportunis.*

Et cum absolutione à censuris ad effectum &c. Et de absolutione, dispensatione, decreto, alijsq; præmissis latissimè extendendis; & quod cognominũ, affinitatis, aliorumquè necessariorum maior, & verior specificatio, & expressio fieri possit in litteris, per Officium Minoris gratiæ expediendis. Et committatur Ordinario, siuè eius Vicario in spiritualibus generali, qui deposita &c. ac imposita Oratoribus propter incestum huiusmodi, arbitrio suo pænitentia salutari, eos absoluat, & dispenset, vt supra. Et quatenus contra ipsos Oratores, causa super præmissis in iudicium quoquomodo deducta fuerit, parito iudicato.

Vnde, ex ista praxi habes, necessariò explicandam esse carnalem copulam supradictam, ignoranter habitam; quia, licèt incestus hic, tantummodo culpã specialem inducat, quãdo fuit scienter habitus, vt habetur *in cap. 1. de eo, qui cogn. consang.* ac ob id cum ignorantia excusat à culpa incestus, excusabit quoque ab illius pœna, *Sanch. lib. 7. disp. 5. nu. 6.* nam in hoc casu potest dici incestus materialis, nec fuit formaliter commissum peccatũ incestus, vt rectè docet *Caietan. Molin. & Silu. in verbo ignorant. a q. 6. Couar. in cap. alma mater, 1. p. § 10. nu. 13. 15. & 16.* attamen, Oratores se carnaliter cognoscendo, etiam ignorantes impedimentum, dederunt operam rei illicitè; cum enim haberent intentionem matrimoniũ contrahendi, debebant expectare, donec fierent publicationes in eorum parochiali Ecclesia, ad præscriptum Concilij Tridentini, *sess. 24. cap. 1. de reform.* & detecto impedimẽto, expectare etiã Apostolicam dispensationem, vbi ea requiritur: propterea iste inoleuit Curiæ stylus, vt in supplicatione prædicta petatur absolutio ab incestu; perinde, ac si illum scienter commisissent: & Oratoribus, in forma pauperum impetrantibus, consueta pœnitentia imponitur, & cum solitis clausulis, eodem modo; licèt minor pœnitentia illis imponatur; & sic, quomodocunque impetretur dispensatio, cum narratiua copulæ carnalis ignoranter habitæ, vsus Datariæ, & Cancellariæ ita regulatur, ac si peteretur, & concederetur cum copula scienter habita cum supradicta modica tãtùm differentia: & ita se habet stylus supradictæ

prędictæ, qui ob minorem Oratorum culpam, id inter cætera admisit, vt ideo Summus Pontifex procliuiorem ad huiusmodi dispensationem concedendam se redderet, & licèt pro ipsis Oratoribus fuerit signata, & expedita supplicatio, cum mentione copulæ scienter; nihilominus, si ante litterarum expeditionem sciatur, Oratores prædictos, non scienter, vt petitum est, sed ignoranter se carnaliter cognouisse, dabuntur nihilominus in Cancellaria Apostolica, litteræ cum copula ignoranter, vigore eiusdem supplicationis, iam, vt dictum est, signatę absque eo, quod signetur noua supplicatio, cum copula ignoranter; cum hoc secundo modo sit minor gratia.

Sed solùm vesana libidine *victus*. Vnde, Orator in huiusmodi exces-
34 su, redditur minus culpabilis: vt enim ait
Diuus Ambr. Epist. 56. libido velut festuca est, quæ cito accenditur, & *Diuus Bernardus de Abel, et Cain*, quod sæuus criminum stimulus, libido est, quę nunquam manere quietum patitur affectum, quia nocte feruet, die anhelat; vndè vesana dicitur, nempè vecors, crudelis, & furiosa; quapropter *Diuus Tho. 1. 2. q. 37. art. 5. & 6.* ait, quod, qui maiori concupiscentia stimulatus peccat, minus ei imputatur, cum inter omnes concupiscentias, passio hæc libidinis, vehementissima, & efficacissima sit, & licèt augeat voluntarium, minuit tamen liberum, in quo consistit ratio peccati; propter quod idem *Diuus Ambrosius* dixit, quod si quis lubricum carnis patitur, venia dignus est: quodprofectò videmus, facilem reddere Summum Pontificem ad dispensandum, dum dicitur, *solùm vesana libidine victus*, ad quod probandum, non sunt afferendi testes, & probationes, sed standum est conscientiæ afferentis.

Oratricem cognouit. Ratio antè, qua Summus Pontifex præcipit exprimi hanc carnalem cognitionē, ea potissimum
36 est, vt timore huius manifestationis, arceantur consanguinei; & affines ab incestuosa copula, *Sanch. lib. 8. disput. 25. nu. 8.* & fatentur omnes Curiales.

Præterea, quia ita declarauit Sacra Congregatio Concilij Tridentini, vt patet ex infrascriptis declarationibus, quarum
37 Prima est, *Qui se cognouerunt carnaliter, sine tractatu, & cogitatione matrimonij,*
37 *volentes postea matrimonium contrahere, & petentes secum dispensari in aliquo impedimento, tacentes, se carnaliter cognouisse, id obtinent ex aliqua causa, iam probatam dispensationem, possunt dici obreptitiè, & subreptitiè, & sic nullam obtinuisse dispensationem, ex eo solo, quia non narrauerunt cognitionem carnalem.*

Secunda est, *Congregatio Cardinalium Concilij censuit, dispensationem subreptitiam, si inter consanguineos, vel affines, aut spirituali cognatione coniunctos, carnalis copula præcessisset, cuius mentionem in supplicatione, non fecissent; propterea quod tales consanguinei, affines, & cognati spirituales, per hanc carnalem copulam, redditi sunt inhabiles ad contrahendum matrimonium; ex eo quod dicuntur commisisse incestum, qui impedit incestuosos contrahere matrimonium: ideo pro validitate dispensationis super gradu prohibito, necessariam esse de iure expressionem copulæ carnalis, prout stylus Curiæ obseruat*, & idem aduertit *addit. ad Nauarr. cons. 9. de consang. & affin.* dicens, *Aduerte, quia refertur, Congregationem censuisse consanguineos, vel affines, qui tacita copula obtinuerunt dispensationem super impedimento Consanguinitatis, vel affinitatis, esse subreptitios, & matrimonium postea contractum, esse nullum*, ac propterea prædictis declarationibus standum esse ait *Ledes. de matrim. q. 56. art. 5.*

Quæ quidem omnia, vendicare sibi locū, certum est, quamuis copula prædicta habita fuerit post litteras dispensationis seù mandati, de dispensando, obtentas, nondum à Delegato exequutioni demādatas; quia adhuc nulla erit talis dispēsatio, ob tacitam carnalem cognitionem huiusmodi.

38 Nam anteaquam ipse Delegatus dispēset, dispensatio non est perfecta; quia non poterit eam exequi, nisi prius verificentur in eis exposita; quare ita erit, ac si à principio carnalis cognitio huiusmodi contigisset, propter rationem desuper allatam; nempè, quod incestus, sit de
39 iure impedimentū; ac propterea ad reualidandū huiusmodi mandatū de dispēsando, requiruntur necessariò alię litterę in forma, *Perinde valere*, vbi, narrandū erit videlicet, Oratores aliàs impetrasse litteras dispensationis, & asseritur in sub-
40 stantia tenor priorum litterarum; ac subinde, ita prosequitur, videlicet, *Quibus quidem litteris Vicario præsentatis, idem Vicarius contenta in eis verificari mandauit; & cum in verificatione præ-*

fata ei constitisset, ante litteras huiusmodi obtentas, Oratoribus praedictis impedimentum huiusmodi scientibus, Oratorem praedictum, non quidem peccandi data opera, vt crimine admisso, hac causa foret Sanctitatem Vestram, & Sedem Apostolicam ad misericordiam, & gratiam erga ipsos faciliores reddendi, sed solum vesana libidine victum, Oratricem cognouisse, ad illarum vlteriorem exequutionem procedere recusauit. Cum autem Pater Sancte, nisi matrimonium inter dictos Oratores contrahatur dicta Oratrix diffamata, & innupta remaneret grauiaq; exinde scãdala possent verisimiliter exoriri. Supplicant igitur humiliter B.S.V. Oratores praedicti, quatenus, ne dictarum litterarum frustrentur effectu, amplioris gratiae fauore prosequendo, eidem Vicario, vt negotium huiusmodi reassumens, litterasque praefatas valere decernens, eosdem Oratores ab excommunicationis sententia, quam propter praemissa incurrerunt, incestus reatu, & excessibus huiusmodi in vtroque foro absoluat; Prolem susceptam, si qua sit, & suscipiendam exinde, legitimè decernat, ac ad dictarum litterarum exequutionem, seruata alias earum forma procedat in omnibus, & per omnia, perinde, ac si in eis de carnali copula huiusmodi, mentio facta, eosdemque Oratores desuper absolui mandatum fuisset, committere, & mandare dignemini de gratia speciali. Non obstantibus praemissis, ac omnibus illis, quae B.S.V. in eisdem litteris non obstare voluit, caeterisque contrarijs quibuscunque, cum clausulis opportunis.

Eraddiitur etiam clausula, *Et recepto ab eis iuramento; quod sub spè facilius habendae dispensationis huiusmodi, incestum hunc non commiserint*, de qua quidem clausula, infra erit habendns sermo.

Ita neque valere dicimus dispensatio-
41 nem, si copula carnalis fuit habita post Datam supplicationis, *Nauarr. cons. 10. & 11. de consang. & affin.* & pluries fuit declaratum per eandem Sacram Congregationem, vt per infrascriptas declarationes, quarum

42 Prima, *Qui Romam miserunt pro dispensatione, & habito nuncio, quod litterae fuerunt expeditae, contraxerunt, vel se cognouerunt, & ita verum est, fuisse expeditas, & habere Datam ante contractum, vel commixtionem, nullas dispensationes esse, Congregatio Cardinalium censuit. Et idem visum est etiam, quod litterae non essent in totum expeditae, sed supplicatio signata, & datata, ac in totum expedita.*

Secunda, *Congregatio Cardinalium Concilij censuit, dispensationem reddi nullam ex copula praecedente dispensationem, si de ea non fuerit facta mentio in supplicatione, Copulam verò superuenientem post dispensationem ab Ordinario factam, non impedire matrimonij validitatem*, quas quidem declarationes refert *Garc. de benef. p. 8. cap. 3. à nu. 30. ad 92.* vbi plura in proposito congerit.

Ait etiam *Quaran. in Summa Bullar. verbo, matrimoniales dispensationes*, quod praxis Romanae Curiae, pariterque Sacra Congregatio Concilij voluit, quod dispensationes factae, non expressa copula inter consanguineos, vel affines, post commissionem Romani Pontificis factam Ordinario, de dispensando, ante tamen, quàm ab ipso dispensetur, subreptitiae sint, & nullae.

Quando verò copula interuenerit post
43 dispensationem ab Ordinario factam, nempè post decretum dispensationis, quod liceat Oratoribus contrahere, non obstante tali impedimento, quamuis virtute talis dispensationis, matrimonium nondum contractum fuerit, dispensatio praedicta absque dubio valet; Cuius quidẽ rei ratiò in prõptu est, nẽpè, quia, vt ait *Sanch. de matrim. lib. 7. disp. 5. nu. 6.* nulla alia ratione accessus ad consanguineam, vsque ad Quartum gradum, est incestus,
44 nisi quia Ecclesia taliter coniunctos impedit matrimonium contrahere, ac sic contractum dirimit; ergò, sublata matrimonij prohibitione inter huiusmodi consanguineos, siue per Põtificis dispensationem, siue derogationem legis dirimentis, in illo gradu, iam amplius coitus, etiam infra dictum Quartum gradum, non est incestus; qui nihil aliud est, nisi commixtio venerea inter consanguineos, vel affines, absque dispensatione matrimoniali; quam quidem diffinitionem tradit *Caietan. in summa, verbo, incestus, in princip.* vndè sublatis impedimentis matrimonialibus per dispensationem, copula carnalis in omnibus casibus, in quibus cessat matrimonij prohibitio, erit quidẽ simplex fornicatio, cuius superuenientia, post dispensationẽ iam factam, licèt matrimonio nondum contracto, nõ exposcit nouam dispensationem, *id. Sãch. n. 6. 15. & 16* quia cum iam Oratores sint per decretum Ordinarij, in exequutionem litterarum Apostolicarum, dispensati, & habilitati ad contrahendum matrimonium, copula postmodum superueniens

niens ante contractum matrimonium, non erit incestuosa, & consequenter non inducit impedimentum incestus, & esto esset incestus, nō dirimeret matrimoniū; cum solum sit impedimentum impediēs, *id Garc. d. cap. 3. nu. 74.* quod est in praxi valde notandum, quia etiam peritissimi viri circa id decipiuntur. Idemque erit, si dispensatio fuerit concessa in forma gratiosa, quæ non desideret alicuius Exequutoris ministerium: Sed hodie dispensationes, præcipuè matrimoniales, nunquam, aut rarò expediuntur in forma prædicta, nam illarum exequutio committitur Ordinario, seù illius Vicario, qui cognita precum veritate, dispenset, vt aliàs diximus.

Proindeque, ipsa *Sacra Congreg. Concil. sub die 12. Ianuarij 1606.* declarauit, dispensationis litteras super gradu prohibito obtinentes, si eis non præsentatis contraxerunt, vel se carnaliter cognouerunt, noua egent dispensatione. Si verò sic Consanguinitatis, vel affinitatis gradu coniuncti, carnale commercium habuerunt; eoque expresso, litteras à Sede Apostolica, quibus Ordinario committebatur, obtinuerint, easque illi præsentarunt, & veritate causæ probata, dispensationem assequuti sunt: & deinde, non contracto adhuc matrimonio, se iterum carnaliter cognouerunt, noua non requiritur dispensatio, teste *Barbos. in collect. bull. verbo dispensari, fol. mihi 277.*

45 Quod quidem in tantum procedit, vt etiam si Oratores, post decretum dispensationis ab Exequutore factum, vigore dictarum litterarum, nihilominus, ignorantes huiusmodi decretum, matrimoniū contraxerint, seque carnaliter cognouerint, valeat matrimonium, etiam si nondum sciuerint sententiam Exequutoris de eo contrahendo; quia ipsi habent iam intentionem contrahendi, quatenus esset consequuta gratia dispensationis; post cuius concessionem ab ipso Exequutore factam, statim ipsi Oratores efficiuntur materia legitima ad contrahendum, *id. Garc. p. 7. cap. 2. sub nu. 40. vers. non obstat*, qui superiori *vers. Quartò, oppugnabatur*, id exemplificat in eligentibus; qui, si sint excommunicati, & tamen post absolutionem, quam ignorabant, eligunt, valet electio, per *Archid. in cap. quantò, in fin. 2 q. 4.* & tenuit *Rot. coram Seraph. in vna Caleiatan. Canonicatus, 6. Martij 1589.* sicut etiā ante notitiam, prodest restitutio Principis, ac libertatis concessio, per *tex. in l. eius, qui in Prouincia. §. fi. ff. si cert. pet.* & in proprijs terminis, vide *Ludouis. dec. 461. n. 9.* & penes *Farin. dec. 166. n. 10. p. 1. tom. 1.*

46 An autem exprimendum sit, quot vicibus, ipsa copula carnalis fuerit inter Oratores sequuta, videtur affirmariuè respon-
47 dēdum; per hāc rationē; quia lex, & Princeps difficilius parcit bis, aut pluries pec-
48 canti, quam semel; nam peccata tantò grauiora censentur, quanto diuturniora, vt clarè constat ex *tex. in cap. fin. in princip. de consuetud. & cap. non debet, in fin.* ibi *cum diuturnitas temporum non minuat peccatum, sed augeat*, *de consan. & aff.* ac propterea iteranti negligentiam, seù peccatum, difficilius subuenitur, difficiliusque indulgetur, *l. nemo deinceps, circa fin. C. de Episcop. aud. & ibi not. Bart. & facit cap. hoc vestra cum glos. 10. 11. dist. feli. in cap. postulastis, vers. per istum tex. de rescrip. Paris. cons. 1. nu. 70. vol. 1.*

49 Et quod delictum iteratum grauius puniatur, *tex. est in l. capitalium, vers. quod si correctio, ff. de pœn. & in l. desertorem, circa med. ff. de re milit.* & peccatum iterans, ingratus habetur acceptæ remissionis, *cap. qui recedit, de pœnit. dist. 4.*

His tamen non obstantibus, ac omissis responsionibus ad supradicta contraria, oppositum seruatur in praxi, præcipuè circa huiusmodi dispensationes matrimoniales, cum expressione copulæ sequutæ; sufficit enim copulam huiusmodi narrare in genere; & sic dicere, quod Orator Oratricem cognouit, vt etiam testatur *Sanch. lib. 8. disput. 24. nu. 7.* quia non facit ad rem, quod semel, aut pluries illa
50 fuerit sequuta, nec maius impedimentum surgit ex copula pluries habita, quàm ex semel habita, & ita se habet stylus.

Nec circa hanc praxim, omittendum putaui, quod si litteræ dispensationis, fuerunt in foro conscientiæ tantùm obtentæ per Officium Sacræ Pœnitentiariæ super impedimento Primi, aut Secundi gradus ex actu fornicario, occultè prouieniente; quia, scilicet, Orator cognouit mulierem; & deinde illius filiam, vel è contra; aut si vnam illarum cognouit, & deinde cum altera de matrimonio contrahendo publicè tractauit; vel super quocunque alio occulto impedimento, & post dictarum litterarum impetrationem, antequàm tamen Confessarius dispenset, denuò Orator ipse habeat carnalem accessum, siuè ad matrem, siuè ad filiam supradictam, vel aliàs quoquomodo cum quauis, ex supradictis mulieribus reiterauit copulam

non ob id, opus erit noua dispensatione; sed liberè poterit ipse Confessarius prædictas litteras exequi; attento quod, tunc tantum requiritur noua dispensatio super
52 noua copula, quando, videlicet, litteræ fuerunt obtentæ pro vtroque foro in forma pauperum, vt infra, suo loco dicetur; non autem, si per ipsam Pœnitentiariam in foro conscientiæ tantum: aut si pro illis fuerunt soluta consueta iura Officialium, cum debita compositione in Dataria Apostolica: ita enim, ut omnes sciunt, seruatur in praxi.

Neque vnquam contrarium fuit obseruatum, aut declaratum per Sacram Con-
53 gregationem Concilij, cum ea nunquam se ingerat materijs Sacræ Pœnitentiariæ,
54 quæ quidē habet suam peculiarem Congregationem, in qua deciduntur casus, inibi pro tempore contigentes. Declarationes autem, quæ emanant ab ipsa Congregatione Concilij, regulariter loquuntur tantùm de dispensationibus matrimonialibus in vtroque foro; quæ ad præscriptum ipsius Concilij, Ordinarijs tantum diriguntur, non autem de illis, quæ per ipsam Pœnitentiariam in foro conscientiæ Confessarijs tantummodo committuntur.

In proposito autem, tunc tantùm obstat supradicta noua carnalis cognitio ex actu fornicario, quando, scilicet, accidit post matrimonium contractum; quia ex illa insurgit impedimentum affinitatis superuenientis, quo coniux prohibetur petere debitum.

Sed hic obiter videamus, quisnam possit super huiusmodi impedimento di-
55 spensare, an videlicet Episcopus, vel solus Papa; Et quicquid in contrarium aliqui teneant, absolutè dicendum est, quod neque Episcopus, neque alius habens iurisdictionem quasi Episcopalem; quia satis liquet, hoc impedimentum oriri ex affinitate, in qua solus Papa dispensat, vt aliàs diximus; & hoc nos docet notorius Curiæ stylus, per quem aliàs ita etiam tenuerunt omnes Domini Abbreuiatores Maioris Præsidentiæ Cancellariæ Apostolicæ; vnde sæpissimè pro huiusmodi dispensationibus impetrandis porriguntur Summo Pontifici innumeræ supplicationes, eo quo sequitur modo, videlicet.

56 *Beatissime Pater. Exponitur humiliter S. V. pro parte deuoti illius Oratoris Francisci N. laici Neapolit. Quod aliàs, postquam dictus Orator matrimonium cum deuota vestra Anna N. muliere etiã Neap. per verba de præsenti, publicè, seruata forma Concilij Tridentini, contraxerat, illudque in facie Ecclesię solemnizauerat, & carnali copula consummauerat, vesana libidine victus, deuotam vestram Ioannam, etiam N. dictę Annæ sororem germanam, adhuc carnaliter cognouit, & ex ea prolem suscepit; quapropter coram iudice sæculari accusatus, in quasdam pęnas, quas iam persoluit, condemnatus fuit. Cum autem Pater Sancte, dictus Orator, præmissa commisisse plurimũ doluerit, & doleat, & à similibus committendis abstinere, Deo dante, firmiter proposuerit, & proponat, Cupiatque propterea in matrimonio cum prædicta Anna, vt præfertur contracto, remanere. Supplicat igitur humiliter E. S. V. Orator prefatus, quatenus eius statui in pręmissis opportunè prouidendo, sibique specialem gratiam faciendo, ipsum Oratorem ab excommunicationis sententia, quam propter pręmissa incurrit, incestus reatu, & excessibus huiusmodi in vtroque foro absoluere; ac cum eodem Oratore, quod affinitate, ex pręmissis proueniente huiusmodi non obstante, in matrimonio prædicto cum pręfata Anna, vt præfertur contracto, remanere, debitumque coniugale reddere, & petere licitè valeat, dispensare; Prolem ex dicta Anna susceptam, si qua sit, & suscipiendam exinde, legitimam decernendo, dignemini de gratia speciali. Non obstantibus præmissis, ac constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, cęterisquè contrarijs quibuscumque, cum clausulis opportunis.*

Et cum absolutione à censuris ad effectũ &c. & de absolutione, dispensatione, decreto, alijsquè pręmissis latissimè extendendis: & quod cognominum, aliorumque necessariorum maior, & verior specificatio; & expressio fieri possit in litteris, per Officium minoris gratiæ expediendis.

Hoc

Hoc autẽ, quãdo impedimentũ publi-
57 cum est; cum verò occultum, sufficit illius dispensationem peti per Officium Sacræ Pœnitentiariæ, ad quam etiam sæpissimè recurritur pro supradicta dispensatione; ibique dantur litteræ; quæ com-
58 mittuntur Confessario, qui, si ita est, Oratorem, postquam omnem recidiuæ cõuersationis prædictæ, occasionem abstulerit, ab incestu, & excessibus huiusmodi absoluat, iniuncta inde ei pro tam enormis libidinis excessu, graui pænitentia salutari, ac confessione sacramentali &c. ipsumq; Oratorem in dicto matrimonio remanere, & debitum coniugale reddere posse, & debere declaret: & nihilominus si impedimentum huiusmodi occultum sit, & de Oratoris incontinentia probabiliter timendum est, cum eodem, vt idem debitum, etiam exigere licitè valeat, dispenset in foro conscientiæ tantum, Et si vxori superuixerit, maneat sine spe coniugij.

Ad Officium Sacræ Penitentiariæ huiusmodi, sæpè visum fuit ab eo haberi
59 recursum, qui matrẽ, & filiam cognouit, & intendit cum alia contrahere, nullo sibi iure prohibita; quare commissum est Confessario, vt Oratorem ipsum ab incestu, & excessibus huiusmodi, absolueret, & cum ipso Oratore, quamuis casus huiusmodi non sit Sedi Apostolicæ reseruatus, vt dicto incestu non obstante, cum aliqua alia muliere, nullo alias sibi iure prohibita, matrimonium contrahere posset, dispensaret in foro conscientiæ tantùm.

Cum igitur ex supradictis pateat in impedimento affinitatis superuenientis solùm Summum Pontificem dispensare posse, inde sequitur, nullam habere Episcopum super hoc facultatem; nisi for-
60 san ratione iam præscriptæ consuetudinis, quamuis *DD.* communiter contrarium teneant, vt per *Garc. de benefi. p. 11. cap. 15. num. 355.*

SVMMARIVM.

1 *Causa, ne mulier diffamata remaneat, sufficit ad dispensandum.*
2 *Diffamatio sola mulieris non sufficit pro dispensatione in Primo, & Secundo gradu.*
3 *Dictio*, grauiter, *quid denotet.*
4 *Scãdala, faciũt recedere à rigore iuris.*
5 *Scandali causa, multa tolerantur.*
6 *Scandalum, præbet iustam causam dispensandi, ac dispensationem prohibendi.*
7 *Scandali futuri timor, sufficit ad dispensandum.*
8 *Matrimonium potest Episcopus impedire, ob timorem futuri scandali.*
9 *Suspiciones copulæ carnalis, plures requiruntur in dispensatione matrimoniali.*
10 *Clausula*, si preces veritati niti *&c. quid importet in dispensatione matrimoniali cum copula.*
11 *Dispẽsationis matrimonialis exequutio ob nouam copulã, an retardanda.*
12 *Absolutio ab incestu, nemini reseruata.*
13 *Dispensatio, quare prouiso Apostolico non detur ab Episcopo.*
14 *Incestus non expressus, reddit subreptitiam dispensationem.*
15 *Absolutio ab excommunicatione, quando detur à Papa in dispensatione matrimoniali.*
16 *Constitutio Gregorij XIIII. super dispensationibus matrimonialibus in Primo, & Secundo gradibus, quid contineat.*
17 *Clausula*, Recepto iuramẽto, *quare in dispensationibus cum copula repetatur.*
18 *Clausularum geminatio, ostendit maiorem deliberationem.*
19 *Iuramentum, quod Oratores non se cognouerunt sub spe facilioris dispensationis, in cuius manibus præstandum.*
20 *Clausula*, Dummodo copula non interuenerit, *nõ adijcitur in dispensationibus matrimonialibus.*
21 *Quid autem, si Oratores interrogentur, an copula interuenerit.*
22 *Et quid, si negetur cum iuramento, copulam interuenisse sub spe facilioris dispensationis.*
23 *Clausula*, Parito iudicato, *hic quid importet.*
24 *Tribuit iurisdictionem conditionalem.*

25 *Nec sufficit cautionem praestari de parendo iudicato.*

26 *Clausula*, in vtroque foro dispenses, *quid importet in dispensatione matrimoniali.*

27 *Dispensationis matrimonialis litterae, continent mandatum de dispensando, & prolem legitimando.*

28 *Vnde, matrimonio cessante, non cessat mandatum legitimandi.*

29 *Resignatione, nulla ob non publicationem existente, non inualidatur pensio.*

30 *Coadiutoria cum futura successione, continet duplicem gratiam.*

31 *Gratia, potest esse pro vna parte, valida, & pro altera inualida.*

32 *Defectus intentionis in vna parte gratiae, non vitiat in alia parte.*

33 *Legitimatio prolis, quomodo cesset, si Oratores non vtantur dispensatione ad matrimonium contrahendum.*

34 *Proles suscepta, tempore, quo Delegatus malitiose differt exequi dispensationem, an sit legitima, vt hic.*

35 *Prolis legitimãdae decretum in dispensationibus matrimonialibus, quomodo intelligendum.*

36 *Verbum*, prolem decernendo, *in dispensatione matrimoniali, quomodo accipiendum.*

37 *Proles potest legitimari, etiam extra actum dispensationis.*

38 *Etiam per successorem Delegati.*

39 *Quod procedit etiam in dispensatione occulta, cum legitimatione prolis.*

40 *Filij ex incestu habiti, an per subsequens matrimonium, sint legitimi quoad omnia.*

41 *Proles legitimata in foro conscientiae tantum, illegitima remanet in foro fori.*

Praxis sequitur narratiua earundem Dispensationum.

C A P. I I.

1

Diffamata, & innupta *remaneret*. Haec est prima causa, propter quam petitur hic cum Oratoribus dispensari, videlicet, ne Oratrix ex copula subsequuta, diffamata, & innupta remaneat: & sic ad succurrendum famae Oratricis; & occurrendum malis, quae inde euenient, dispensatur; nam, nisi ipsi Oratori nuberet, profectò, nemo alius eam, sic diffamatam, in vxorem duceret; ac peiora quidem mala sequerẽtur, cessaretq; bonum, quod inde oriretur; cum matrimonium cõferat ad publicam vtilitatem, *Ias. in l. velut i. ff. de iust. & iur.* tribuatque humano generi immortalitatem. *Auth. de nupt. in princip. facit l. liberorum, in fin. ff. de verb. sign.*

Notandum est tamen, quod licèt hic, & in alijs remotis gradibus sufficiat, quod ad impetrandam dispensationem, simpliciter dicatur, quod Oratrix remaneret diffamata; id tamen non ita admittitur apud Datariam in propinquioribus gradibus,
2 puta in Primo, aut Secundo, vel in vtroq; nisi dicatur, quod ipsa mulier, etiam grauiter diffamata remaneret; ac insuper, quod ipsis Oratoribus vitae periculũ immineret, quę quidẽ verba tempore fel. rec. Pauli Quinti initium duxerunt, & ita hodie obseruatur. Crederem tamẽ, quod sufficeret adijcere illam dictionem, *grauiter*, absq; eo, quod dicatur, ꝙ Oratoribus vitae periculum imminere; quia ipsa dictio, absque alio adiuncto, potest denotare peri-
3 culum, iuxta illud. *Cicer. primo, de offic. ibi, sic grauiter aegrotare, idest periculosè*: cuius quidem sententiae sunt etiam periti Curiales.

Grauiaquè exinde scandala.

Sicut prima causa dispensandi desumitur ex iustitia Oratricis, nimirum ad eius famae dignitatem illaesam conseruandam, ita haec secunda desumitur ex charitate, quae proximis debetur, & ideo scandala fa-

4 faciunt à rigore iuris recedere, *c. ad aures,*
& ibi gloſ. cum multis concordantibus, *in*
verbo, ſcandala, de tempor. ordin. cap. cum ex
iniuncto, de nou. oper. nunc. l. ſi de pupillo,
§. ſi quis rinos. ff. eod. DD. in cap. niſi, cum
pridem, de renunc. Fel. in cap. nihil cum ſcan-
dalo, de præſcrip. & propter ſcandala, mul-
5 ta tolerantur, quæ alias repellerentur, &
corrigerentur *Couar. lib. 3. var. reſol. c. 10.*
Fariſ. de reſig. benef. lib. 3. q. 18. n. 15. Mace-
rat. var. reſol. lib. 3. reſol. 9. n. 23. & ſicut ſcã-
6 dalũ dat iuſtã cauſam diſpẽſandi, ſic, & di-
ſpenſationẽ prohibendi, vt infra dicetur;
& pro bono pacis inducẽdæ, & ſcãdali ex-
tinguẽdi, iuris pręcepta relaxãtur, *c. ſi for-*
te, vbi gloſ. diſt. 3. dicit ꝙ Princeps debet
ſcãdalis obuiare; quia daut iuſtam cauſã
diſpenſandi in omni caſu, etiam prohibi-
to, *Anchar. conſ. 339. Barb. conſ. 1. vol. ante-*
pen. lib. 3.

Poſſent veriſimiliter exoriri.

Non enim opus eſt ad hanc diſpenſatio-
nem impetrandam, vt ſcandala vigeant
tempore impetrationis, vel exequutionis
litterarum, neque verò, quod certò, atque
euidenter ſint omnino futura; ſed ſuf-
ficit ad hanc cauſam probandam, quod
timeantur futura ſcandala, vt potè inimi-
citiæ, & iurgia; vel quoties timetur forni-
cationis periculũ ratione iuuentutis con-
trahentium, *Felin. conſ. 26. nu. 19.* relatum
per *Sanch. lib. 8. diſp. 19. n. 9.* qui *nu. 10.* do-
cet, quod ad eius veritatẽ ſufficit, vel pro-
babilis timor inimicitiarum, inter vtriuſ-
que cõſanguineos, aut incontinẽtię Ora-
torũ, vel concubinatus inter ſe, vel quod
mulier, ratione infamiæ, non poterit com-
petenter nubere, atq; incontinentiæ peri-
culum patietur, & ſic cauſam præbet ti-
7 mor tantum futuri ſcandali, & ita inten-
dit etiam ipſe Summus Pontifex per illa
verba in dictis litteris expreſſa, ibi, *Nos*
igitur, qui ſalutem quærimus ſingulorum,
ac ſcandalis quibuslibet ne eueniant, quan-
tum cum Domino poſſumus, libenter obuia-
mus &c. vndè loquitur de futuris ſcanda-
lis, quæ poſſent exoriri, niſi matrimonium
contrahatur; ſicut, etiam verſa vice vide-
8 mus, quod Epiſcopus, vt aliàs diximus,
poteſt impedire matrimonium, quando
adeſt timor futuri ſcandali; *Abb. in cap.*
cum in tua, de ſponſ.

Idemque dicendum eſt, vbi cauſa erit ſola infamia, abſque copula ſequuta; licèt illius ſola ſuſpicio adſit; ſed, vt ſupra dictum eſt, vna ſuſpicio nõ ſufficit, quia plures ſuſpiciones requiruntur, & probandæ erunt, iuxta *gloſ. in l. 2. §. ætas ff. de excuſat. tut.* itaut Oratrix verè diffamata remaneat ob huiuſmodi ſuſpiciones, niſi matrimonium ſequeretur; ex eo, quod à nõnullis viſum fuit inter ipſos Oratores interueniſſe oſcula, amplexus, & confabulationes; ex quibus deprehenditur etiam interueniſſe copulam, iuxta *gloſ. in l. quod ait lex. ff. ad l. Iul. de adult.* vbi *gloſ.* ipſa ait, ex his tactibus, induci argumentum ſceleris, *Rum. conſ. 162. n. 4. col. 1. Burſat. conſ. 218. nu. 3. vol. 2. Maſcard. de probat. concluſ. 57. n. 5. Couar. 4. decr. 2. par. 7. §. 6. nu. 3.* vbi voluit, mulierem reddi valdè ſuſpectam ex oſculo.

Si preces veritate niti *repereris,*

népè per teſtium receptionem, qui non ſolum deponant ſuper impedimento dirimenti, verùm, etiam, quod fuerit Oratrix ab Oratore carnaliter cognita, adeo vt ſcandala poſſent veriſimiliter exoriri; ipſaque mulier diffamata, & innupta remaneret. nec fuerit ab Oratore, vel ab alio eius nomine rapta ab eius domo, ſed maneat in ſua libertate in ipſa domo.

Hoc inſuper etiam in praxi notandum
eſt, quod ſi Delegato, aliquo modo in-
notuerit, Oratores denuò habuiſſe inter
11 ſe carnale commercium, nõ debet prop-
terea retardari exequutio diſpenſationis;
(ſicut debet, quando hæc noua copula
fuerit ſequuta, ſi diſpenſatio fuit obtenta
in forma pauperum, per rationes, & de-
clarationes ſuperius allatas) nam, vt be-
nè deducit *Sanch. d. lib. 8. diſp. 24. nu. 8.* re-
ctè poterit ipſe Delegatus exequi dictam
diſpenſationem, quæ iam retinet illius va-
lorem; quia nondum eſt conſummata
diſpenſatio, ſed Ordinarius, virtute man-
datis Apoſtolici de diſpenſando, debet
diſpenſare; quia per huiuſmodi copulam,
ſic nouiter ſequutam, non augetur impe-
dimentum, & nos etiam infra dicemus.

Ab inceſtus reatu &c.

Abſolutio ab huiuſmodi inceſtu, nemini videtur reſeruata; ac propterea quilibet inferior poteſt ab illo abſoluere Oratores, *vulg. iur.* attamen, quia ea petitur ad effectum contrahendi matrimonium, pręuia diſpenſatione Apoſtolica, cum non poſſit cum ipſis diſpenſari, niſi prius fuerint abſoluti ab inceſtu, propterea ſtylus ita ſe habet, vt in ſupplicatione petatur abſolutio, & in litteris diſpenſationis cõmittatur; & ſic per ſignaturam ſupplicationis, Papa voluit totum negotium ad

se auocare, & inferiorum manus ligare, *argum. tex. in cap. et nostrum, de appell.* sicut etiam alibi diximus.

In simili enim videmus, quod si habens collationem alicuius beneficij à Summo Pontifice, indigeat aliqua dispensatione,
13 non potest Episcopus cum eo, quoad tale beneficium dispensare; licèt aliàs posset, *Abb. in cap. postulasti, nu. 10. de cler. ord. non. Simonet. de reseruat. q. 64. nu. 6. vt per Gonz. glos. 52. nu. 22. vers. Imò stylus.*

Prætèrea, per iam supra allatas declarationes Sacræ Congregationis habes, quod expressio huiusmodi incestus est adeo necessaria; vt nisi ille exprimatur,
14 dispensatio sit subreptitia, & stylus inoleuit Romanæ Curiæ, vt in supplicatione pro dispensatione cum incestuosis, vbi agitur de matrimonio contrahendo, secuta copula scienter, vel ignoranter, super gradibus remotis, alijsque impedimentis, petatur absolutio ab excommunicationis sententia, quam Oratores propter præmissa incurrerunt, incestus reatu, & excessibus huiusmodi &c. & nihilominus postmodum in litteris dispensationis super ipsa supplicatione, expediendis, nunquam datur absolutio à dicta excommunicationis sententia, sed tantum ab incestu, & excessibus supradictis, cum dictæ excommunicationis absolutio posset etiã dari in ipsis litteris. Huius rei ratio est, quia contingere potest, quod Oratores ob huiusmodi incestum, reperiantur excommunicati per aliquam constitutionem Synodalem, ab Ordinario promulgatam, siuè per illius casus in Synodo Diœcesana reseruatos; quia iam potest dictus Ordinarius illos in pœnam peccati, excommunicare; cum de iure, incestuosi sint excommunicandi: sicque videtur quod hic, sola supplicationis signatura, sufficiat pro absolutione ab huiusmodi excommunicatione, incursa propter talem incestum.

15 Necessariò tamen danda est hęc absolutio, etiam ab excommunicationis sententia, quæ datur etiam in litteris, vbi Oratores petunt secum dispensari super impedimentis Primi, & Secundi gradus, cũ copula sequuta, aut illins suspicione; quo casu, litteræ expediuntur per breuè sub annulo Piscatoris; nam per *Constitutionem fel. record. Gregorij XIIII. qua incipit, Sicut antiquus, Anno Domini 1590. Kal. Martij, Anno Primo sui Pontificatus,*
16 adiectę sunt excommunicationis, aliæque pœnæ contra incestuosos huiusmodi, & statuitur, quod deinceps super Primi, aut Secundi tantum Consanguinitatis, aut affinitatis graduum, etiam mixtorum impedimentis, cum quibusuis personis, neque in contrahendis, vbi carnalis copula, cum spe, vel sine spe obtinendæ dispensationis, etiam prole suscepta, vel diffamatio copulæ interuenerit, neque in sic, pro tempore contractis, etiam scandalorum, & inimicitiarum, vel alio quouis prætextu, neque etiam cessantibus circumstantijs supradictis, nisi cum personis, nimirum cum magnis Principibus, & ex causis, scilicet publicis à *Concilio Trident. sess. 24. de reform. matr. c. 5.* admissis, in contrahendis matrimonijs huiusmodi nullo modo, aut ipse, aut successores dispensare intendant: idque intelligendum sit, nisi contrarium expresse in dictis dispensationibus exprimatur. In virtute quoque Sanctæ obedientiæ, & indignationis suæ pęna, districtè præcipiendo interdixit, ne aliquis cuiuscunque status, gradus, ordinis, dignitatis, etiam Regiæ, vel Imperialis, Summo Pontifici, vel Ministris eius pro huiusmodi dispensationibus obtinendis, quomodolibet intercedat, sciturus, alioquin se in his omnino repulsam passurum. Et demum, locorum Ordinarijs, in virtute etiam sanctę obedientię præcipitur, vt contra huiusmodi incestuosos, tam viros, quàm mulieres, cuiuscunque status, gradus, dignitatis, ordinis, & conditionis existant, iuxtà Sacrorum Canonum decreta procedant, ipsosque excommunicatos declarent; ac tanquam tales à Christi corpore, & Ecclesiæ Dei vnitate separatos, ingressum Ecclesiarum prohibeant, & grauiter puniant, atque matrimonia per eos contracta, dirimant, & irrita declarent, ipsosque ab inuicem separent. Et sic etiam in praxi videmus, quod in litteris dispensationum huiusmodi, quæ, vt dictum est, per Breue expediuntur, committitur Ordinario, seu Vicario, vt ipsos Oratores, non solum ab incestus reatu, & excessibus huiusmodi, verum etiam ab excommunicationis, alijsque censuris, & pœnis Ecclesiasticis, & temporalibus, tam à iure, quam ab homine, contra similia perpetrantes, promulgatis, quas ipsi Oratores propterea incurrerunt, absoluat: quod quidem non seruatur in dispensationibus super gradibus remotioribus.

Et recepto ab eis iuramento &c. Non enim sufficit, Oratores narrasse

Sum-

Summo Pontifici in principio supplica-
tionis, quod non se cognouerint sub spe
facilius habendę dispensationis, sed il-
17 le vult, hæc verba apponi in dispoſi-
tiua litterarum, quæ magis attendi-
tur, quàm narratiua, *Ludouis. decision.
520. num. 4.* vt per ea, sic geminata, de-
prehendatur, voluisse Papam omnino
debere fieri mentionem de incestu, cum
spe facilioris dispensationis; quia ista ge-
18 minatio clausularum, seù verborum, vl-
tra solitum, operatur, & ostendit maiorem
deliberationem *Bald. in l. frustra C. de
actione empti. Iaſ. in l. nominatim. nu. 8. ff. de
lib. & posth.*

Quod quidem iuramentum, debet
19 prestari in manibus ipsius Delegati; nam
licet, quoad receptionem testium, possit
ille alium subdelegare, vt aliàs diximus;
hoc tamen sibi permittitur post accepta
iuramenta testium, vt ait *Gennen. in pra-
xi Curia Archiep. Neapolitan. cap. 69. sub
nu. 9.* cætera verò omnia tenetur per se
ipsum explere, per tot clausulas in di-
ctis litteris appositas, ex quibus impedi-
tur subdelegatio; cum sit electa industria
personę, per ea quæ tradit *Menoch. de ar-
bitr. iud. lib. 1. q. 68. nu. 11. Sanch. lib. 8. disp.
27. nu. 48. Thesaur. for. Eccles. p. 1. cap. 5.
nu. 49. & p. 2. cap. 1. nu. 16.*

Verùm, quia, attenta ueriori opinione,
per prædictas clausulas denotantes sim-
pliciter electionem industrię personę, non
impeditur subdelegatio quoad reliqua;
cum quamplurimæ sint diœceses talis am-
plitudinis, ut Oratores satis distent à Ci-
uitate, ubi est Episcopus, & illius Vica-
rius, ita ut non sit ita facilis ad illos, acces-
sus, propterea consuetudine introductum
est, ut uideo, tam in hac, quàm in alijs Cu-
rijs Ecclesiasticis, obseruari, ut hoc iura-
mentum committatur Parocho Oratorũ,
siuè Vicario foraneo illius loci; cui man-
datur ab ipso Delegato, ut ab ipsis Orato-
ribus recipiatur huiusmodi iuramentum,
eosq; absoluat ab incestu, præuio decreto
eiusdem Delegati, tenoris sequentis, uide-
licet.

PErill. & admodũ Reuerendum D. Vicarium Generalem N. Delegatum apostolicum, fuit prouisum, & decretum, quod supplicantes absoluantur, prout præsenti decreto absolui mãdatur in foro consciẽtia ab incestu, & excessibus in litteris Apostolicis expressis, à Reuer. Parocho Sãcta Maria Gratiarum loci N. imposita eis pro modo culpa pœnitentia salutari; recepto prius ab eis iuramento, quod sub spe facilius habendę dispensationis huiusmodi, incestum non commiserint, &c.

Hic profectò cadit illa quæstio, quam
mouet *Sanch. d. lib. 8. disput. 25. nu. 15.* nem-
pè, quid dicendum sit, quando Sum. Pon-
tif. dispensat cum consanguineis, uel affi-
nibus sub hac conditione, *dummodo co-
pula non interuenerit?* Cui quæstioni nos
breuiter, iuxta praxim, respondendum es-
se duximus, quod hodie (quidquid antea
20 obseruatum fuerit) nunquam in dispen-
sationibus istis apponitur clausula, ut su-
per hoc interrogentur, quæ tantum ap-
ponitur, quando dispensatio impetrata
est cum mentione copulæ; quia tunc acci-
pitur iuramentum, quod sub spe facilius
habendæ dispensationis, non se cognoue-
rint, ut supra dictum est.

Verùm, si nihilominus contingat ipsos
Oratores ab Executore interrogari, an
21 copula prædicta interuenerit; si ita sit,
eaque fuerit occulta, nec super ea obtenta
dispensatio in foro conscientiæ ab Offi-
cio Sacræ Pœnitentiariæ, tenentur Ora-
tores illam fateri ad iudicis interrogatio-
nem, ait enim *id. Sanchez d. nu. 15.* quod si
nolint fateri, non vtantur dispensatione;
ea enim interrogatio non eò tendit, vt illi
puniantur, sed vt impediatur vsus subrep-
titiæ dispensationis, & matrimonium ir-
ritum: sed postea contrarium sentiendo,
ait, hoc modo Oratores, negando ipsam
copulam, omni culpa vacare quamuis id
negetur, etiam cum iuramento; quia hoc
iuramentum est verum; cuius sensus est,
non feci incestum, vt substat in hoc foro
externo, in quo iudex rogat.

Nunquam tamen defuerunt, qui sub
spe facilius impetrandæ dispensationis, se
carnaliter cognouerunt, & litteris dispẽ-
sationis huiusmodi impetratis, medio iu-
22 ramento, spem hanc, ab eis conceptam,
negarunt: quod, si fuerit ita occultum, vt
per Officium Sacræ Pœnitentiariæ illis
succurri possit, ad illud habetur recursus,
narrando, quod ipsi aliàs cupientes inui-
cem matrimonialiter copulari, dispensa-
tionem à Sede Apostolica super impedi-
mento Quarti Consanguinitatis, quo in-
uicem sunt coniuncti, cum copula, obti-
nuerunt; nulla tamen facta mẽtione, quod
sub spe facilius habendæ dictæ dispensa-
tionis,

tionis, se carnaliter cognouerant; imò id coram Ordinario loci, cui litteræ prædictæ fuerunt directæ, medio iuramento negarunt: & quia occultum est Oratores, spē huiusmodi tacuisse, publicum verò impetrasse prædictam dispensationem: & nisi illa ad effectum perducatur, scandala orirentur proindeq; Confessario committitur absolutio à premissis, & dummodo occultum sit, dictam dispensationem nullam esse ob spei prædictæ taciturnitatem; vt postquam cum ipsis Oratoribus, super dicto impedimento, & alijs pręmissis, seruata forma dictarum litterarum dispensatum fuerit, cum ipsis Oratoribus dispenset.

Pari modo succurritur Oratoribus, qui cupientes etiam matrimonialiter copulari, vt facilius dispensationem super aliquo impedimento impetrarent, se carnaliter cognouerunt, & cum hac spe obtentis litteris dispensationis, intra tempus separationis sibi à Delegato impositæ, se denuo carnaliter cognouerunt; & licet contenta in eisdem litteris adimpleuerint, nondum tamen ad actum præstationis iuramenti, quod sub dicta spe se nō cognouerint, deuenerunt; & quia ob tacitam spem prædictam, & nouam copulam subsequutā, de validitate dictæ dispensationis dubitant, cum publicum sit, ipsos dictas litteras dispensationis impetrasse, ac in eis contenta adimpleuisse, impedimenta verò ex præmissis prouenientia, occulta sint; & nisi matrimonium contrahatur, scandala orirentur, committitur similiter Confessario, vt eos absoluat; iniuncta inde eis graui pœnitentia salutari; quodque arbitrio eiusdem Confessoris, faciant eleemosynam, illius nutu in pauperum alimenta distribuendam, Et dummodo impedimentum ex incestuosa cognitione, ac spe prædicta proueniens, occultum sit, & nisi matrimonium contrahatur, scandala orirētur, cum ipsis Oratoribus, post quam aliàs ritè, & iuxta formam litterarum prędictarum, verificatisque in eis narratis super impedimento dicti Tertij gradus Cōsanguinitatis dispensatum fuerit, quod præmissis non obstantibus, cum eisdem dispenset.

23 Et quatenus &c. parito iudicato. Quod quidem intelligendum est, si Ordinarius, ipsos Oratores ob huiusmodi incestum fortè declarasset excommunicatos, vt dictum est, aut illos quoquomodo ad alias pœnas condemnasset; quandoquidem debent illius sententiæ latæ, seù ferendæ prius omnino parere. Idèm quoque dicendum est, si fuerint ad forum iudicis sæcularis delati, vt plēctantur pœnis incestus; vtroque enim casu tenentur parere, vt innuit illa dictio, *quoquomodo*, quæ, cum sit vniuersalis, comprehendit omnes modos, *Menoch. cons. 344. nu. 19. Mascard. de probat. conclus. 1131. nu. 16.*

Nec prius possunt Oratores ipsi ad matrimonium, vigore dispensationis admitti, quàm iudicato paruerint: clausula
24 enim hæc, *parito iudicato* tribuit iurisdictionem conditionalem; ac propterea illam suspendit, donec fuerit paritum, & processus dictæ dispensationis antea factus, erit nullus, & sine iurisdictione, *Rot. Rom. apud Farinac. decis 68. nu. 1. tom. 1. p. 1.* & ita neque Vicarius Executor, nec Ordinarius potest procedere, nec Oratores possunt audiri, nisi prius verificato, quod paruerint iudicato, *Put. decis. 16. vt lit. pend. & decis. 429. lib. 1.* ac debent parere integraliter, *Ludouis. decis. 566. nu. 2. & ibi addit. nu. 3.* quia cum dicta verba posita sint in ablatiuo absoluto, conditionem important, *l. à testatore, ff. de condit. & demonstr. Ias. in l. 2. nu. 12. C. de iur. emphyt. Caputaq. decis. 111. nu. 3. p. 1.*

25 Propterea non sufficit, quod Oratores velint pręstare cautionem de parendo iudicato, vt possit interim Delegatus exequi litteras dispensationis; cum id positum sit sub conditione quare debet adimpleri in forma specifica, non autem per æquipollens, iuxta *tex. in l. qui haredi, §. Meuius, ff. de condit. & demonstr. Surd. cons. 186. nu. 19.*

26 In vtroq; foro *authoritate nostra dispenses.* Hic enim publicum est, Oratores inter se carnale commercium habuisse; quia forte Oratrix ab Oratore antea grauida reddita est: ac propterea egent absolutione, & dispensatione pro vtroque foro. Si enim copula esset occulta, parum refert de ea in dispensatione pro foro externo, mentionem fieri, si alia allegatur causa ad cōtrahendum; cum satis sit, petere absolutionem in Sacra Pœnitentiaria, explicato quoque ibi impedimento dirimenti, super quo, aut dispensauit, aut dispensaturus est Pontifex, & ita docet quotidiana praxis, & testatur *Sanch. d. lib. 8. disp. 25. nu. 11.* qui ibi subdit, quod super incestu non impetratur vera dispensatio, cum ille

ille non sit impedimentum, sed suppletur vitium dispensationis Pontificiæ, in qua narrandus est hic incestus, vt valida esset.

Verum est tamen, quod stylus Sacræ Pœnitentiariæ requirit, quod in his casibus, non modò petatur absolutio ab ipso incestu, verùm etiam dispensatio super impedimento, licèt iam super eo obtenta fuerit, vel obtinebitur dispensatio in vtroque foro.

Prolem susceptam, *si qua sit, & suscipiendam &c.* Duo in his litteris conceduntur, nempè mandatum de dispensando, ac potestas legitimandi prolem susceptam, & suscipiendam; & sic vnum ab altero distinctum; Vnde si fortè mandatum, quoad dispensationem super impedimento dirimenti, non potuisset habere effectum, propter superuenientem mortem alterius Oratorum, valebit nihilominus potestas legitimandi prolem huiusmodi, etiam in præiudicium venientium ab intestato, *Anchar. cons. 409.* quem refert *Gonzal. ad regul. 8. Cancell. glos. 5. §. 9. nu. 27. Rot. decis. 207. nu. 2. & 3. p. 1. diuers. Seraph. decis. 1121.* sicut dicimus à pari, quod nulla existente resignatione, ob non factam publicationem à resignatario cum reseruatione pensionis, resignans non ammittit pensionem sibi reseruatam, vel aliud ius, *Paris. de resign. benef. lib. 11 q. 7. nu. 57.* quare, si huiusmodi beneficium impetretur ab alio, iste impetrans tenebitur ad pensionem iam impositam ad fauorem resignantis, *Grat. discept. foren. cap. 1 8. nu. 50.* ita pariter in gratia Coadiutoriæ cum futura successione, quę continet in se duplicem gratiam æquè principalem, quarum vna est gratia Coadiutoriæ, quæ expirat per obitum Coadiuti; altera verò continet futuram successionem, cum primùm vacauerit beneficium, iuxtà tenorem litterarum prædictæ Coadiutoriæ *id. Gonzal. d. §. 9. nu. 53.* & ego ipse dicam in *mea pract. benef.*

27 (margin, beside "tur, nempè mandatum de dispensando,")

Ita in proposito dicimus, quod possunt litteræ huiusmodi exequutioni demandari, quoad illam partem, quę continet legitimationem prolis; quamuis non possint quoad aliam, quæ continet impedimenti dispensationem, *Rota decis. 207. p. 1. diuers.* cuius verba sunt, videlicet.

Domini tenuerunt dispensationem ad effectum legitimationis filiorum valuisse, quia gratia Pœnitentiarię continebat duo æque principaliter, mandatum, videlicet de dispensando, vt Ioannes Baptista, & Angela manerent in matrimonio contracto, non obstante Quarto Consanguinitatis gradu, quo erant coniuncti, & de legitimando filios, iam natos; qui filij iam nati, stante prædicto Consanguinitatis impedimento, non efficiebantur legitimi, ob legitimum matrimonium subsequutum, vt per *Abb. in cap. tanta, nu. 14. qui fil. sint legit.* sed proueniebat hæc legitimitas ex approbatione Papæ, qui, ratificando matrimonium, ita de facto contractum, legitimauit prolem in figura matrimonij susceptam, vt per *Anchar. cons. 409. Put. decis. 482. alias 484. lib. 2.* Vnde licet gratia, quoad contractum matrimonij, non possit habere effectum, debet tamen demandari exequutioni, quoad legitimitatem; in qua nullum adest impedimentum, *Butr. in cap. constitutus, nu. 22. de rescrip. Felin. in cap. sedes col. 1. nu. 2. eod. tit.* Et hęc duo dixerunt Domini contineri in gratia, non tanquam cõnexa, vel dependentia ad inuicem, sed tanquam æquè principalia; quia narrata sunt apta, & sufficientia ad vtrunque, etiam principaliter obtinendum.

Nulli enim dubium est, neque inconueniens oritur, quod eadẽ gratia pro vna parte sit valida, & pro altera inualida; vnde, licèt cesset, quoad partem inualidam, sustinetur tamen quoad validam, *d. cap. si eo tempore de rescrip. in 6.* sicut etiam dicimus, quod defectus intentionis in vna parte gratiæ, non vitiat gratiam in alia parte distincta, & separata, in qua cessat defectus, *id. Gonz. d. §. 9. nu. 59.*

Hinc inferri etiam potest ad casum permutationis duorum beneficiorum, quæ non desinit valere, quamuis alter compermutantium, ob superuenientem mortem, non assequatur beneficium; quia, cum vna collatio facta ea causa permutationis, sit ab alia separabilis, licèt altera non habeat effectum, non propterea desinit valere permutatio, quoad aliam, sicut aliàs diximus de eo, qui obtinuit dispensationem matrimonialem super duobus impedimentis; nam si tempore exequutionis litterarum dispensationis, non duo impedimenta, sed vnum tantum aderit, valebit dispensatio, quoad illud impedimentum, quod verè, & realiter existit; quia vtile, per inutile non debet vitiari, vt per *Achillem de Graff. decis. 3. nu. 4. & 5. super. reg. de valore exprim.* sicut passim practicatur, & supra diximus.

33 Cessabit tamen ratio premissorum, si obten-

obtenta dispensatione cum supradicta mentione legitimationis prolis, parentes, pœnitentia ducti in casu matrimonij cōtrahendi, non inirent ipsum matrimoniū: nam tali casu credit *Sanch. d. disp. 7. nu. 5.* non valere huiusmodi legitimationem, quæ conceditur tantùm in fauorem dicti matrimonij contrahendi; cum aliàs dictam legitimationem Papa non concessisset; quia, cum nulla ratio reddi possit, ex qua hæc legitimatio deprehendatur, profectò ea facienda per Exequutorem dispensationis, dependet à matrimonio contrahendo; quare, nisi illud contrahatur, cessat causa; & sic cessare debet effectus, *vulgatis iuribus &c.*

Est autem dispar ratio de hoc, & casu superiori: in illo enim, quod gratia dispensationis debitę exequutioni non demandetur, impedimentū est necessarium, puta ob mortem; hic autem est volnntarium; quare, licèt gratia dispensationis super impedimento canonico, sit distincta à gratia legitimationis prolis, quo fit, vt reddita impossibili illius exequutione, possit hæc exequutioni mandari, nihilominus tamen, quia prolis legitimatio pertinet ad bonum matrimonij, quod coniuges voluntariè respuunt in secundo casu; ideò siue illo, locum habere non debet.

Hinc, dispensatio presumitur inter virum, & vxorem, qui in gradu prohibito contraxerunt, si per decem annos continuos, & vltra in matrimonio uixerūt, & mortui fuēt; quia diuturnitas, qua in figura matrimonij fuerunt uir, & vxor facit, quod proles illegitima, habeatur pro legitima, concurrente publica ignorantia, *Caputaquen. decis. 269. p. 1. & decis. 25. nu. 1. p. 2.*

Neque ab hac nostra praxi dissonat, quod notat *Genuen. in prax. Cur. Archiep. Neap. cap. . nu.* . in casu dispensationis matrimonialis, nimirum, quod si ex dispositione testatoris, nō possunt aliqui succedere, nisi fuerint nati ex legitimo matrimonio; & quidam consanguinei de facto contraxerunt matrimonium; postmodum verò impetrarunt dispensationem à Papa, directam Episcopo, qui
34 cum eis dispensaret, si ipse Episcopus malitiosè adhibuerit moram in dispensando; & interim filius natus est, qui natus esset legitimus, si Episcopuş dispensaret, an talis filius succedat? & concludit affirmatiuè, cum dispensatio debita fuerit, per diuersa iura, ibi per eum allegata.

Legitimam decernendo,

35 Non enim sufficit dispensare vigore harum litterarum, vt matrimonium contrahatur, nisi in licentia, seù decreto Ordinarij exprimatur, quod etiam legitimauerit prolem antea susceptam; quia illa non remanebit legitima vigore matrimonij; sicut ea, quæ post illud contractum, suscipienda erit; nā proles post contractū matrimonium suscipienda, est ex natura rei, legitima, tanquam ex vero matrimonio orta; proles verò iam antea suscepta, non legitimatur per subsequens matrimonium; cum illa sit spuria, per *tex. in cap. tanta, qui fil. sint legit.* & sic solum legitimatur ex decreto Ordinarij, seù alterius Exequutoris litterarum huiusmodi dispensationis, cui committitur, vt si preces veritate niti repererit, cum Oratoribus super impedimento dispenset, ac decernat prolem susceptam legitimam, *Sanch. lib. 8. disp. 7. num. 16. circa medium*, vbi subdit, quod supradictum verbum, *de-*
36 *cernendo*, accipitur propriè pro decreto interponendo respectu prolis susceptę, & impropriè pro declarādo respectu prolis suscipiendæ.

Sed quid agendum, si Exequutor, dispensando super impedimento supradicto, omiserit prolem susceptam legiti-
37 mam decernere, an poterit eam quandocunque decernere, etiam extra actum dispensationis?

Et hoc videtur deduci ex ijs, quæ supra diximus, nēpè, quod vnū ab altero nō dependet; ac propterea dictus Exequutor, post litterarum exequutionē, quoad dispensationem, poterit quandocunque sibi placuerit, durante eius officio, ipsam prolem legitimam decernere; quia exequendo quoad dispensationem tantùm, non fuit plenè functus officio suo, partem sibi commissam relinquens, *id. Sanch. d. disp. 7. num. 17. vbi* etiam subdit, quod si iam Exequutor deposuerit officium, vel obie-
38 rit, vel fuerit absens à diœcesi, eius successor in officio, poterit exequi has litteras quoad legitimationem prolis.

Sicut etiam id locum sibi vendicat in alijs dispēsationibus super impedimento
39 occulto in foro conscientiæ tantùm impetratis; quæ iuxta stylum *Sacræ* Pœnitentiarię, diriguntur discreto viro Confessori Magistro in Theologia, vel decretorum Doctori; nam si ipse dispensauerit tantùm super impedimento occulto, & omiserit declarare prolem legitimā iuxta facul-

facultatem sibi traditam, posset Orator eligere alium similem Confessarium, qui declaret huiusmodi prolem legitimam; & hoc modo creditur intellexisse *Sanch. d. num. 17.* licet id non explicet.

Nescio tamen, quomodo id posset in praxi seruari, stante clausula apposita in fine litterarum eiusdem Sacræ Pœnitentiariæ, nempè quod Confessarius teneatur lacerare dictas litteras, postquam illarum vigore dispensauerit; & hoc sub pœna excommunicationis latæ sententię, vt suo loco dicetur: quomodo enim alteri Confessario pręsentari poterunt si illæ non extant? rescriptum namquè tribuit iurisdictionem Exequutori, *Cassador. super regul. decis. 33. num. 3. & de restit. spol. decis. 8. num. 10.*

Superest, breuiter videamus, num filij habiti ex incestu narrato in supradictis litteris dispensationis, post illarum exequutionem, efficiantur legitimi per matrimonium subsequens; & ex eo verè legitimi censeantur, quoad omnia, etiam ad
40 successiones, fideicommissa, & maioratus; sicut naturales, an verò legitimatio ista sit censenda, ac si esset facta à Summo Pontifice separatim, absque matrimonio; ita vt solùm prosit ad spiritualia, & Ecclesiastica, vt in dies impetrantur ad ordines, & beneficia; & sic tanquam facta per rescriptum Papæ?

Hanc questionem mouet *Garc. de benef. p. 7. cap. 2. num. 39.* qui *num.* 40. resoluit, quod huiusmodi illegitimi per subsequēs matrimonium efficiantur legitimi, quoad omnia, etiam ad successiones, fideicommissa, & maioratus; cum ista legitimatio non fiat per Papam, absque matrimonio, sed ratione matrimonij, & respectu illius, dependenterquè ab illo; extendendo, & ampliando dispositionem, & fauorem *cap. tanta, qui fil. sint legit.* vt intret etiam in isto casu; ex eo quod, si Oratores sic dispensati, postea non contraherent matrimonium inter se, proles antea suscepta, non remaneret legitima; nec virtute huiusmodi dispensationis possent, vt diximus, legitimari.

Et hic obiter nota, quod cum proles legitimabitur per Confessarium, vigore litterarum Sacræ Pœnitentiariæ in foro conscientiæ tantùm; si impedimentum ad contrahendum, quod prius erat oc-
41 cultum, detegetur, ipsa proles reputabitur illegitima, *Sanch. lib. 8. disp. 34. nu. 47. & seq.* donec desuper fuerint impetratæ literæ dispensationis in vtroque foro, cum consueta clausula, legitimationis prolis susceptæ &c.

SVMMARIVM

1 *Dispositio* Cōcil. Trid. sess. 24. cap. 5. de reform. matrim. *an habeat locum in quibuscunque impedimentis dirimentibus.*

2 *Resoluitur affirmatiuè, & qua sit ratio.*

3 Clem. Eos, de consang. & affin. *tenor proponitur:*

4 *Matrimonium in gradibus prohibitis scienter contrahentes, ex Constitutione* Clem. VII. *puniuntur, & illius tenor proponitur.*

5 *Et quomodo puniantur ex Constitutione* Pauli IIII. *cuius tenor etiam proponitur.*

6 *Causa iustissima requiritur ad dispensandum cum ijs, qui scienter contraxerunt.*

7 *Formula supplicationis dispensationis de scienter contracto,*

8 *Matrimonium fuisse scienter contractum; in supplicatione explicandum.*

9 *Error iuris, non prodest.*

10 *Ignorantia iuris, neque rusticos excusat.*

11 *Matrimonium scienter contrahens in gradu prohibito inuitus, non punitur.*

12 *Et quinam alij sint ab illius pœnis, immunes.*

13 *Clausula*, Non quidem peccandi data opera &c. *cur apponatur in dispensationibus de scienter contracto.*

14 *Dispositio* Clem. Eos, de consang. & affin. *ligat tantùm contrahentes matrimonium.*

15 *Et an puniat consulentes matrimonium, sic scienter contrahi.*

16 *Mediator criminis, dicitur ipsum delictum committere.*

17 *Pœna, non extendenda de vno casu ad alium.*

18 *Matrimonium clandestinum, quod dicatur.*

Non

Praxis Dispensationum matrimonialium de scienter contracto.

C A P. III.

Egimus hactenus de dispensationibus super matrimonijs, in gradibus prohibitis, contrahendis, vbi carnalis tantum copula intercessit; consequens erit videre, an, & quomodo dispensetur super impedimentis in matrimonio scienter contracto: Sæpè enim (quod dolendam maximè est) ante dispensationem obtentam, matrimonia contrahi videmus; ac etiam carnali copula consum. mari; necnon, vt facilius postmodum dispensatio ipsa obtineatur, vt per *Bosr. decis. 264. num. 26.* quod quidem ante Cōcilinm Tridētinum causam præbebat facilius obtinendi dispensationem ipsam: postmodum verò ex ipso *Concilio. sess. 24. cap. 5. de reform. matr.* ob eandem causam retrahuntur Summi Pontifices ab illius concessione: vnde non nisi cum maxima difficultate dispensant: cum tales Oratores, tali iudicent dispensatioue indignos, stante decreto eiusdem Concilij, sicut antea diximus.

Antequam verò vlterius progrediamur, occurrit videndum, an dictum decretum *Concilij Tridentini d. sess. 24. c. 5.*
1 habeat locum in quibuscunque impedimentis dirimentibus, vel tantum in impedimentis Consanguinitatis, & affinitatis, de quibus tantummodo ipsum Concilium loquitur.

Et videtur illud non extendi ad alia impedimēta, dirimentia, cum expressè illud loquatur aduersus contrahētes intra gradus prohibitos: quod qnidem intelligi videtur de impedimentis, quæ per gradus distinguntur, velnti Consanguinitatis, & affinitatis, non autē de reliquis, quę gradus non habent; quare vbi illa non exprimnntur à lege, pœna non debet imponi, facit *tex. in cap. cum vos, de off. ordin. l. at si quis, §. idem labeo*, ibi, *cum pęna statuta non sit. ff. de relig. & sumpt. funer. & facit tex. in Auth. de non elig. secun. nub. in verbo, non est lex tale quid dicens, & tex. in cap. 5.* ibi, *nusquam cautum reperitur, ne sed. vac. glos. in cap. cupientes, §. quod si per viginti, in verbo, priuatos, de elect. in 6. & tex. in cap. 15. qui*, ibi, *cum non sit expressum, de sent. excom. in 6. glos. in cap. 2. verbo, debitum, de cognat. spirit. & in cap. cum speciali, de appell. Abb. in cap. fin. de rescript.* vbi dicit, pœnam à lege ipso in re impositam, non debere extendi per identitatem rationis; & pro hoc dicit facere *c. pęna, de penit. dist. 1.* quod etiam notat *Io. Andreas in regula odia; de reg. iur. in 6.* quando enim Papa aliud non explicat, talis Constitutio non se extendit, *arg. cap. non est nobis, de spons.* quandoquidem lex limitata, limitatum effectum habet *l. cum seruo, ff. de contrah. empt. cap. 1. de sepult. Cassad. decis. 36. num. 5. super regul. Cancell.*

His tamen non obstantibus, contrarium est verius, de stylo, & in praxi Romanæ Curiæ receptum, vt etiam illius Tyrones sciunt; nam licèt *Concilium Tridentinum* loquatur tantùm de gradibus prohibitis, ibi, *si quis intra gradus prohibitos scienter matrimonium contrahere pręsumpserit, separetur, et spe dispensationis careat, non etiam dignus est, qui Ecclesia benignitatem facile experiatur, cuius salubria pracepta temerè contempsit*; ac propterea, cum Constitutio sit pęnalis, non recipiat extensionem, *alleg. tur.* tamen intelligendū est etiam de quocunq; impedimento; quia in eo, eadem prorsus ratio textus militat, sicut nos docet diuturna praxis in huiusmodi dispensationibus impetrandis: præsertim ne Oratores, sicut clandestinè contrahentes, affectatores ignorantiæ videantur; cum debitam diligentiam non adhibuerint,

Oo 2 ad

ad inquirendũ omnia impedimẽta, & vbi ratio expressa in textu omnino militat, lex quantumcunquè pœnalis, extenditur ad illum casum, ita *Sanch. lib. 3. disp. 42. num. 4.* & nos infra dicemus.

Sicut nec etiam refert, quod hæc Cõstitutio sit correctoria, & pœnalis simul, ac ob id minus extendenda; quia nihilominus extenditur ob identitatem rationis in ea expressæ; eoque magis, cum illa emanauerit fauore animarum, ac propterea erit dilatanda, *Bart. in l. si extensio, num. 45. vers. ex prædictis, ff. solut. matr. Abb. in cap. quæsiuit, de diuort. in fine*, faciunt etiam tradita per *Felin. in cap. translato, num. 11. de constit.* cum enim dicimus, quod Constitutio pœnalis est restringenda, id verum est de lege pœnali, quæ versatur circa delicti punitionem, quia tunc illius tenor propriissimè intelligendus est per iura supradicta.

Et licèt, meo tempore, quidam Aduocatus Hispanus contenderet coram *DD.* Abbreuiatoribus Maioris Præsidentiæ in Cancellaria Apostolica, id sibi tantummodo locum vendicare inter consanguineos, affines, vel cognatos; denique silere coactus fuit, pluribus doctrinis alterius Doctoris prædictæ nationis, nempè, eiusdem *Sanch. sub d. num. 4. vers. probatur*, alijsque rationibus, per dictos *DD.* Abbreuiatores tunc adductis, præcipuè, quia virtus legis non consistit in proprietate verborum, & cortice, sed in sensu, & mente, *l. scire oportet, §. aliud, ff. de excusat. tutor l. contra legem, de leg. l. cum pater. §. dulcissimis, ff. de leg. 2. l. nemines, & vet §. verbum, ff. de verb. signif. cap. intelligenti, & cap. propterea, eod. tit.* & non tantum causa verborum, & significatio, sed etiam mens agentium est inspicienda, *l. si in venditione, in fin. cum ibi not. ff. comm. præd.* & si inspecta mente, Papa interrogaretur, verisimiliter idem responderet; vnde haberi debet pro expresso quoad cętera impedimenta dirimentia, *l. tale pactum, §. fin.* *cum ibi not. ff. de pact.* quæ lex procedit, siue per modum statuti, seù rescripti, aut conuentionis, seù alterius dispositionis, aliquid cautum existat, secundum *Bald. & Castr. ibi, Curt. Iun. cons. 51. col. 2.*

Nec refert, quod non debeamus dicere, quod statutum, aut lex, seù Constitutio non dicit, *tex. in auth. de non elig. secun. nub. in §. optimè, coll. 1. l. at si quis, §.* Diuus, *ff. de relig. & sumpt. fun.* id enim verum est, nisi ratione materiæ, de qua loquitur, detur materia interpretandi *tex.* est expressus *in Clem. Exiui de paradiso, de verb. sign.* sicut nec ad rem facit, Concilium, de gradibus locutum fuisse, quia id tantum gratia exempli expressit inter gradus prohibitos, necnon frequentioris vsus; nam habemus in iure, quod expressum frequentiæ causa, non restringit, *l. 1. iuncta glos. in verbo illiricanas, C. de quib. mun. vel præsta. nem. lic. se excus.* ex eo quod, vt omnibus notum est, maior pars dispensationum, quæ petuntur ad matrimonia contrahenda, consistunt in impedimentis, quæ per gradus distinguntur: nec tamen totaliter omisit idem Concilium id declarare; cum statim post supradicta verba, subdidit, *Si verò solemnitatibus adhibitis, impedimentum aliquod postea subesse cognoscatur &c.* prout in simili aliàs diximus.

His igitur præmissis, circa præsentem materiam de matrimonio in gradu prohibito contracto, dicendum est, quod prohibitio super hoc, ex decreto dicti Concilij Tridentini, innititur rationi *tex. in d. Clem.* Eos, *de consanguin. & affin.* quod quidem Concilium vult taliter contrahentes carere spe dispensationis, *Clement.* verò imponit pœnam excommunicationis: sed, vt illius tenorem vnusquisque ante oculos per extensum habeat, precipuè, vt sciat quonam modo in supplicationibus similium dispensationum petenda sit absolutio, illum hic inserere non displicuit, qui talis est, videlicet.

3 *Eos, qui diuino timore postposito, in suarum periculum animarum, scienter in gradibus Consanguinitatis, & affinitatis, constitutione canonica interdictis, aut cum Monialibus contrahere matrimonialiter, non verentur, Necnon religiosos, & Moniales, ac Clericos in sacris ordinibus constitutos, matrimonia refrenare metu pęnę, ab huiusmodi eorum temeritatis audacia cupientes; Ipsos excommunicationis sententiæ ipso facto decernimus subiacere. Præcipientes Ecclesiarum prælatis, vt illos; quos eis constiterit, taliter contraxisse, excommunicatos publicè tamdiù nuncient, seù à suis subditis faciant nunciari, donec suum humiliter recognoscentes errorem, separentur ab inuicem, & absolutionis obtinere beneficium mereantur. Per prædicta quoque, iuribus, quæ sic contrahentibus alias pęnas imponunt, in nullo volumus derogari.*

Quæ

Quæ quidem Constitutio est *Clementis V.* qui eã edidit in Concilio Viennen. vt patet in titulo ipsius Clementinæ.

Superuenit postmodum Clemens Septimus, qui cum cognouisset, quod, non obstante supradicta prohibitione dictæ *Clem. Eos*, nonnulli, contra illius prohibitionem, matrimonia sub spe consequendæ dispensationis contrahebant, carnalique copula consummabant, ad tot malis obuiandum, aliam edidit Constitutionem, qua demitur spes huiusmodi dispensationis consequendæ, vt ex illius tenore patet, quem etiam hic pro maiori Curialium commoditate, per extensum libuit apponere, & talis est.

CLemens Episcopus seruus seruorum Dei, Venerabilibus fratribus Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis, & alijs locorum ordinarijs, salutem, & Apostolicam benedictionem. Quia plerunque in futurorum euentibus imbecillitas humani iudicii adeo fallitur, vt quod vtile non solum coniectura, sed etiam attenta, & prouida consideratio pollicebatur, id prorsus inutile, ac animarum saluti maxime damnosum reperiatur, propterea nonnunquam expedit, vt gratię, quę olim cõsulto, & rationabili de causa concedi videbantur, multo consultius in posterum denegentur, id quod necessitas præsentis prouisionis euidenter ostendet. Sane postquam fe. rec. Clemens Papa V. prædecessor noster in Concilio Viennensi, eos, qui diuino timore postposito, in gradibus consanguinitatis, & affinitatis contra canonicas sanctiones, matrimonia scienter in suarum periculum animarum contrahere præsumpsissent, excommunicationis sententię ipso facto decreuerat subiacere: præcipiendo Ecclesiarum Prælatis, vt tandiu excommunicatos publice nunciarent, seu nunciari facerent, donec separarentur ab inuicem, & beneficium absolutionis obtinerent: Sedes Apostolica, & Romani Pontifices prędecessores nostri considerantes grauia oriri posse scandala, si matrimonia huiusmodi scienter contracta, & carnali copula consummata per diuortium dirimerentur, ad viandum huiusmodi scandalis, & ne mulieres perpetuo diffamatæ remanerent, inducebantur ad dispensandum cum illis, qui in gradibus huiusmodi prohibitis matrimonia ipsa scienter contraxissent. propter quod multi volentes in gradibus prohibitis matrimonia contrahere, ac sperantes veniam, & absolutionem, ac dispensationem à sede prædicta facilius obtinere posse, illa passim contrahere, & carnali copula sub tali spe cõsummare præsumpserunt. Quę abusio, & corruptela cum iamdiu propter inueteratam hominum malitiam, & nimiã dictæ sedis in absoluendo, ac dispensando facilitatem, adeo creuerit, vt cupientes in gradibus prohibitis huiusmodi contrahere, nullo pacto id facere vereantur, & vnde scandalis remedia petebantur, inde scandalorum materia, & occasio nata videatur. Nos, quorum interest agrum Domini ita colere; vt virtutes in eo crescant, abusiones vero quęcunq; tollantur, ac malis moribus via, & aditus omnis pręcludatur, huiusmodi fraudibus, & dolis per quos multi dispensationes in pręiudicium animarum suarum à nobis extorquere, ac clementia, & misericordia Apostolica sub spe veniæ, quæ, vt experientia rerum magistra docet, peccandi viam pandit, abuti non cessant, obuiare volentes, habita super his, cum fratribus nostris matura deliberatione, de ipsorum fratrum consilio, omnibus denunciandum, seu intimandum duximus, quod in posterum, cum illis, qui in gradibus prohibitis matrimonia scienter contraxerint, etiam si illa consummauerint, non intendimus dispensare; sed illa scandalis, quę oriri posse formidaretur, minime attentis, omnino separari mandabimus, absolutionem duntaxat petentibus misericorditer concessuri, cum gratia dignus non sit, qui Canonum conditorem contemnit, illique cum animæ suę detrimento iniuriam facit. Et vt intentio nostra facilius ad effectum perducatur, ac omnibus innotescat, vobis, & vestrum cuilibet in virtute sanctę obedientiæ mandamus, quatenus præsentes litteras, seu earum transumpta, quibus manu publici notarij subscriptis, & alicuius prelati, seu in Ecclesiastica dignitate constituti sigillo munitis, eandem prorsus fidem, ac ipsis originalibus litteris præstari volumus, in singulis Ecclesijs Ciuitatum, & diœcesum vestrarum etiam vulgari sermone, publicari, & ipsarum

Eccleſiarum valuis affigi faciatis, ne aliquis vllo vnquam tempore, huius noſtra incommutabilis intentionis, & voluntatis ignorantiam prętendere, ſeu allegare poſſit. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtrę intentionis, mandati, & voluntatis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare pręſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum. Datum Romę apud Sanctum Petrum, anno incarnationis Dominicę M.D.XXIV. Sexto decimo Kalendas Septembris, Pontificatus noſtri Anno Primo.

Vnde, nullus ſupereſt admirationis locus, cur Summus Pontifex, ſe ita difficilem præbeat ad ſic cum prædictis diſpenſandum. Quod ſi in remotioribus gradibus, vel denegatur, aut cum maxima difficultate conceditur huiuſmodi diſpenſatio, longe maior difficultas inſurgit circa gradus propinquiores; ex eo quod *Paulus Quartus*, alia ſua Conſtitutione, voluit, vt nullus in Secundo gradu poſſit petere has diſpenſationes; illius vero tenor ſequitur, vt infra.

PAulus Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, ad perpetuam rei memoriam. Ab ea ipſa die, qua diuina bonitas nos (licet tanto oneri impares) regendæ vniuerſalis eius Eccleſiæ præficere dignata eſt, nunquam ceſſauimus cogitare, quo pacto ſinguli abuſus, noſtra diligentia tollerentur, diuerſas ſuperinde conſtitutiones, iuxta caſuum exigentiam quotidie promulgando, & publicando. Hinc eſt quod cum (ſicut nobis nuper innotuit) a nonnullis annis citra introductum ſit, vt qui matrimonium in ſecundo conſanguinitatis, vel affinitatis gradu contrahere anhelant, ſcientes ſe diſpenſationem à Sede Apoſtolica ſuper huiuſmodi matrimonio contrahendo obtinere non poſſe, ſub fiducia illam ſuper eodẽ matrimonio poſtquam contractum fuerit, reportandi, matrimonium ipſum de facto cõtrahant, & carnali copula conſumment, excommunicationis ſentẽtiam in Concilio Viennen. contra matrimonia in gradibus prohibitis ſcienter contrahentes promulgatam, damnabiliter incurrendo. Et deinde ſub prætextu, quod ſi diuortium fieret inter eos, grauia exinde inter eos, & eorum conſanguineos, & affines ſcandala poſſent veriſimiliter exoriri, & mulier perpetuo diffamata remaneret, abſolutionem neceſſariam, & diſpenſationem opportunam, quas ſibi debitas concedi expoſtulent, ſicque abſolutionem, & diſpẽſationem (quas alias non obtinerent) eo prætextu, vt plurimum reportent in ſcandalum plurimorum. Nos conſiderantes præmiſſa cauſam tribuere delinquendi, & inceſtum committendi, ac ex delicto, loco poenę, commodum, & appetitus ſatisfactionẽ reportari, malitiis hominum occurrere volentes, per has noſtras omnibus innoteſcere volumus, quod nos lapſo tempore, infra quod notitia præſentium in partibus, ex quibus ſimiles diſpenſationes peti continget, veriſimiliter haberi potuerit, abſolutiones, & diſpenſationes huiuſmodi ex prætextu prædicto, etiam ſi proles ex matrimonio ſic contracto, ſubſecuta fuerit, nullatenus, ſed ſolum ex cauſa vrgentiſſima pro bono publico, & à iure conſiderata, per nos tantum, & non alium approbanda, concedemus; & quod diſpenſationes ex alia cauſa noſtris temporibus perpetuo exulabunt: quod nobis licere non patimur, noſtris ſucceſſoribus indicantes. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ voluntatis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si qui autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum. Dat. Romę apud ſanctum Petrum, Anno Incarnationis Dominicę milleſimo quingenteſimo quinquageſimo quinto, Idus Decembris, Pontificatus noſtri Anno Primo.

Quibus ſic ſtantibus, non eſt egrè ferendum, ſi vt plurimum huiuſmodi diſpenſationes, uel denegentur, uel difficillimè concedantur; quod, ſi aliquando conceduntur, non niſi cum nonnullis modificationibus, & limitationibus expediuntur, ut infra dicemus: ſi etenim liberè concederentur, daretur profectò cauſa delin-

quendi,

quendi,& quotidie Magnates, aures Pontificis infestarent, petendo similes dispensationes,quę est germana ratio,cur tot remedia emanarint ad repellendam, scilicet omnium importunitatem, sicut solent Principes, iuxta *tex.in l.omnes, & l. penult.C. de fund. patr.lib.11. Fulgos.cons. 20.col 3.ante nu.5.*

Non tamen propterea ligantur manus Pontificis ad concedendas huiusmodi dispensationes, non obstantibus supradictis Constitutionibus, & Concilio Tridētino;& quidem,quo ad ipsum Concilium, dicendum est, quod cum sit Papę authoritate congregatum, & ab ipso confirmatum,est paris authoritatis cum ipso Papa: vnde par in parem non habet imperium, *c.innotuit.de electi.l.nam, & magistratus ff. de arbitr.Capel.Tholos.decis.159 nu.2.* imò Papa est supra Concilium, cum sit caput Ecclesiæ vniuersæ, vt pluribus docet *Bellarm.lib.2.de Concil.cap.15.& 17.&c.2.*

Quamuis iuxta doctrinam *Sanch.lib.3. disp.45.sub nu.3.* dicendum sit, quod in casu,quo dictum *Concil.Triden.* statuit, taliter contrahentes carere spe dispensationis,si Summus Pontifex absque iustissima causa emergenti dispensaret, lethaliter delinqueret; secus ex tali causa; subdens ibi, quod licet talis dispensatio frequens, sit Ecclesiæ perniciosa, quando tamen est rara, & ex causa iusta conceditur, non est talis.

Quoniam verò in supplicationibus harum dispensationum, inter cœtera,necessariò adijcitur clausula, quod matrimonium ita scienter contractum est; (nam eo ipso,quod Concilium prædictum decernit hos contrahentes carere spe dispensationis, voluit,hoc matrimonij impedimentum constituere ad hanc dispensationem impetrandam.) idcirco,vt videas,quonam modo supplicatio desuper conficiatur, illius formula, quam hodiernus stylus admittit, erit subijcienda, illiusque clausulæ enucleandæ, ea igitur talis est, vt sequitur,uidelicet.

7 *Beatissime Pater. Exponitur humiliter S. V. pro parte deuotorum illius Oratorum N.& N. Diœcesis N. Quod ipsi alias scientes se Tertio consanguinitatis gradu inuicem esse coniunctos, non quidem peccandi data opera, vt crimine admisso, hac causa foret S. V. & Sedem Apostolicam,ad misericordiam, & gratiam erga ipsos faciliores reddendi,matrimonium inter se per verba de præsenti, clandestinè,& de facto contraxerunt,ac carnali copula consummarunt. Cum autem Pater Sanctę, Oratores præfati in huiusmodi matrimonio remanere non possint absq; Sedis prædictę dispensatione;& si diuortium inter eos fieret,grauia exinde scandala possent verisimiliter exoriri. Supplicant igitur humiliter E.S.V. Oratores prędicti,quatenus eos à generali excommunicationis sententia, quam propter præmissa incurrerunt, incestus reatu, & excessibus huiusmodi in vtroque foro absoluere; ac cum eisdem Oratoribus,quod impedimento Tertij Consanguinitatis gradus huiusmodi non obstante,matrimonium inter se de nouo,publicè,seruata forma Concilij Tridentini contrahere,illudq; in facie Ecclesię solemnizare,& in eo postmodum remanere,liberè & licitè valeant,dispensare;Prolem susceptam(si qua sit),& suscipiendam exinde,legitimam decernendo, dignemini,de gratia speciali. Non obstantibus præmissis,ac Constitutionibus,et ordinationibus Apostolicis,cęterisq; contrarijs quibuscunque,cum clausulis opportunis.*

Fiat, vt petitur M.

Et cum absolutione à censuris ad effectum &c.& imposita Oratoribus propter incestum huiusmodi aliaque pręmissa arbitrio suo graui pęnitentia salutari. Et recepto ab eis iuramento, quod sub spe facilius &c.Et quatenus &c.parito iudicato.Et cum decreto,quod Oratorum alter,alteri superuiuens,perpetuò absque spe coniugij remaneat. Fiat M.

Quod si forte Parochus in aliquo deliquit circa matrimonium,taliter contractum, erit de hoc mentio facienda in supplicatione; hoc enim casu, post consuetas clausulas supradicta supplicationis, additur per Officiales, *Et puncto Parocho*

vocbo arbitrio Ordinarij, qui poterit illum punire, non solum pæna arbitraria, sed etiam ttionnali suspensione, quia *Concil. Tridentinum sess. 24. cap. 1.* dum ibi decernit parochum huiusmodi, esse grauiter puniendum arbitrio Ordinarij, non derogat iuri antiquo, vt *in cap. final. de cland. desp.*

Quoniam verò absque alia formula litterarum, sufficit clausulas in dicta supplicatione contentas elucidare, ideo illas sigillatim per ordinem, vt infra declarabimus, vnde dicamus.

Beatissime Pater,&c. Quod ipsi aliàs scientes,&c.

Hanc sciétiam necesse est exprimere; ex eo quod, hic prohibentur Oratores petere dispensationem, vt supra visum est; ac propterea, tàm vigore *dicti Concilij*, quam dictæ *Clem. Eos.* non ligantur ignorantes, nempè, ignorantia facti probabili, non autem affectata, vt benè declarat *glos. in d. Clem. in verbo, scienter, Sylu. verbo, excommunicatio, 9. nu. 76. §. 2. Caiet.* omnino vidédus eod. verbo . 17. veluti, si Oratores probabiliter ignorabant esse consanguineos, vel affines, vt infra dicetur.

Quod si Oratores ipsi fuissent iuris ignari, nescientes gradum predictum esse prohibitum, certè non excusantur; quia
9 error iuris non prodest, *Iason. in l. si ante nu. 7. ff. solut. matr. Imol. in l. iusto, nu. 5. ff. de vsucap. Angel. cons. 70. nu. 23. Corn. cons. 148. vol. 3.* & communiter *DD.* quia ignorantia tantùm facti, non autem iuris excusat, *cap. ignorantia, de regul. iur. in 6. Abb. in cap. vlt. de constit. glos. in cap. vlt. de postul. pral. Dec. in l. si is, nu. 32. ff. de iur. omn. iud.* quia ignorare ius, est culpa lata, *l. nec supina, ff. de iur. & fact. ignor. l. regula, §. sed facti ignorãtia, ff. eod.* & equiparatur dolo, *l. magna negligentia, ff. de verb. sign.* statuta enim, & constitutiones Pontificis præsumuntur peruenisse ad notitiam eorum, ad quos spectabat, *Bald. in l. leges sacratissima, n. 2. C. de legib. Bart. in l. omnes populi, nu. 67. ff. de iust. & iur.* nec presumitur ignorãtia de his, q̃ quis tenetur inuestigare, *glos. & DD. in c. innotuit, de elect. & in c. ad falsariorũ, de crim. falsi.*

Nec refragatur, quod Oratores, seù taliter contrahentes, sint personæ idiotæ, & rustici, qui, vt plurimum cadere solent in
10 hunc laqueum; quia neque hi excusantur ob iuris ignorantiam, *Bart. in l. 1. nu. 6. C. vnde vi, Alex. in l. vetusa, nu. 3. eod. tit. Menoch. de recup. poss. remed. 9. nu. 21. & 22. Ias. in l. si quis, nu. 3. ff. de iurisd. omn. iud.* & ut supra dictum est.

A pœna tamen harum Constitutionum excipitur ille, qui scienter in gradu prohibito contraheret cum aliqua, inni-
11 tus, & coactus, timore cadente in constanté virum, *Sylu. d. nu. 78. vers. Quinto*, prout, neque dictas pœnas incurret ille,
12 qui credit contrahere cum consanguinea, vel affine, & tamen illa, talis non erat; quia non punitur affectus, *id. Sylu. d. loco, nu. 77. vers. Tertio*, & idem in eo, qui tantummodo sponsalia contraxit, quia sumus in pœnalibus, in quibus strictè facienda est interpretatio, ad *regul. odia, cum ibi not. de reg. iur. in 6. c. statutum, §. quod si poenale de, elect. eod. lib. l. factum cuique §. in poenalibus, ff. de reg. iur.* imò non solùm in hoc casu, verùm, etiam ex identitate rationis, nulla fit in pœnalibus extensio, *l. & si quis. §. idem labeo, vers. sed sollicitus, ff. de relig. & sumpt. fun. §. cum igitur, in Auth. de non elig. sec. nub.*

Quid auté dicédũ est de minoribus, ita scienter contrahentibus? & respondetur, quod quamuis, etiam circa casum petendæ huiusmodi dispensationis, fuisset in dubiũ reuocatum, num penę dictæ *Clem. Eos*, locum sibi vendicarent contra minorès, qui lùbrico quodam ipsius ætatis, matrimonium sic scienter contraxerunt; deindè verò maiores effecti, à contractu matrimonij huiusmodi recesserunt, per rationem *tex. in l. qui contra, C. de incest. nupt.* fuit tamen pluries affirmatiuè responsum: licet enim huic responsioni videatur repugnare quod dicit *glos. in d. Clem. Eos*, verbo, scienter, quæ ait non puniri eos, qui bona fide ab initio cõtraxerunt, postmodum verò, detecto impedimento, in ipso contractu perseuerarunt: lex nihilominus imponens penã contrahenti scienter, requirit, vt ipsa locum habeat, quando scientia adest tempore contractus; nec sufficit, quod superueniat ex post facto; *Franc. in cap. decreuit, de haret. in 6.* vnde si initium fuit bonæ fidei, nulla est pæna, respectu perseuerantiæ, vt per *Menoch. de arbitr. iud. lib. 22. Centur. 6. nu. 81.*

Cum igitur hæc *Clem.* sit pœnalis, & non loquatur, nisi de matrimonio contracto, non debet extra casum in ea expressum extendi, *l. 3. in fin. ff. de prauar. §. cum igitur, vers. fin autem, Roman. cons. 129. col. 1. Curt. iun. cons. 119. nu. 9.*

Non quidem peccandi da-

ta opera, &c. Hæc clausula meritò apponitur, etiam in matrimonijs scienter contractis; quia
13 etiam hic militat eadem ratio fraudis, vt alias diximus: & propterea, si matrimonium contrahatur, vt facilius Oratores obtineant dispensationem, necesse erit id Summo Pontifici explicare; ne dispensatio reddatur subreptitia; ex eo, quod *Concil. Triden. loco cit.* statuit, vt scienter contrahens id matrimonium, careat spe dispensationis; ad compescendam multorum audaciam, qui ea spe ducti, contrahebant, & consummabant matrimonia non obstante impedimento dirimenti, iuxta ea, quæ superius dicta sunt.

Matrimonium inter se, &c.

Nam pœnis huius *Clem.* ligantur ij tan-
14 tum, qui matrimonium contraxerunt, ad excludendū eos, qui, vt supra diximus, contraxerunt tantum sponsalia; nam licèt prohibitio nuptiarum includat etiam sponsalia, *l. oratio, ff. de sponf. cap. cum haberet, de eo qui dux. in matr.* vbi æquiparantur matrimonium, & sponsalia: nihilominus, cum hic agatur de incurrenda pœna huius *Clem.* contrarium est dicendum; quia valdè inter se distant, & omne simile non est idem, ut aiunt Philosophi: quare non sequitur, quod contrahentes sponsalia, incurrant pœnas contrahentium huiusmodi matrimonium, *glos. in d. Clem. verbo, contraheri*; quod enim lex non dicit, nec nos dicere, seù supplere debemus, *argum. l. si vero, §. de viro*, vbi non expressum à lege, pro omisso habetur, *ff. solut. matr. l. vn. §. ad deficientis, C. de caduc. toll. Bald. in l. gallus, §. & quid si tantum, vers. id, quod omittitur, ff. de lib. & posth.* Vnde si Papa id voluisset, etiam expressisset, *arg. tex. in l. vn. §. sin autem, C. de caduc. toll.*

15 Sed quid de consulentibus, An ipsi saltem huius Clementinæ pœnas incurrent? Neque verò est inane hoc dubium: vidi enim alias quasdam litteras similis dispésationis, tempore Pij Quinti expeditas; in quibus narrabatur, quod Oratores fuerunt à quodam eorum communi amico inducti, ad sic contrahendum; ac propterea ipse Pius mandauerat Exequutori, vt dictos Oratores absolueret, ac moneret, vt dictum amicum inducerent ad absolutionem desuper petendam; quare videtur affirmatiuè respondendum. Ratio autē esse
16 potest, quia mediator criminis, dicitur ipsum delictum committere, *cap. mediatoris & ibi Gemin. Franc. & alij de test. in 6.* vbi, inferunt ad statutum contra committentes delictum, vt etiam includatur mediator, *ad not. in cap. 1. de off. deleg. cap. nuper, & cap. quanta de sent. excom.* & satis tritum est, quod agentes, & consentientes pari pœna puniuntur, *cap. notum, 12. q. 1.*

Hinc notoria praxis est Sacræ Pœnitētiariæ Apostolicæ, vt cum in ea petitur absolutio à quibusdam criminibus, præsertim Simoniæ, semper imponitur Confessarjo, vt Oratorem moneat, vt in hoc delicto culpabiles (si qui sint) inducat ad absolutionem à Sede Apostolica impetrādam, vt aliàs diximus.

Cœterùm in præsenti casu, aliter dicēdum est; & licèt visum fuerit aliàs moueri Oratores prædictos ad inducendum consulentes, ad hanc absolutionem impetrandam, hodie tamen nullo modo id admittitur; quia pœna habet locum in casibus tātum expressis, *l. penult. ff. de pœn. cap. pœna de pænit. distinct. 1.* & non debet extendi de
17 vno casu ad alium, *glos. in Clem. 1. de sepult.* & imposita contra facientem, non comprehendit cōsentientem, & auxilium dantem, *Caiet. in sum. verbo, Excommunicatio*; & sic imposita contra contrahentes, non comprehendit consulentes, *d. Clem. 1. de consang. & affin.*

Posset autem dictum Pontificis interpretari, vt consulentes prædicti inducantur ad petendum absolutionem, non quidem à pœna, sed à culpa praui consilij, & ab eo, qui illam impertiendi potestatem habet.

Clandestinè. Hic autē, vt antequā petatur dispensatio, cum mentione huius clandestinitatis, sciant iuniores quomodo dicatur matrimo-
18 nium clandestinum, considerandum est, quod verbum hoc, *clandestinè*, idem est, ac *clam, secretè*, seù *abditè*, idest omissis denunciationibus, à Concilio Tridentino requisitis; & generaliter id dicitur fieri clādestinè, quod fit omissis ijs, quæ in actu à lege requiruntur, *Couar. 4. decret. 2. p. 1. 6.* quod præcipuè locum sibi vendicat in præsenti casu; attento Concilij prædicti
19 decreto, quod inducit formam substantialem, quæ nullo modo potest alterari; imò, neque per suum æquipollens adimpleri, sed tantùm specificè, vt dixit, *Bald. in l. comparationes 3. oppos. C. de fid. instrum. Dec. cons. 90. nu. 6. & cons. 2. 6 2. n. 4.* & lex modos matrimonij clandestini enumerat

Sanch.

Sanch. lib. 3. disput. 1. num. 1.

20 Quorum, primus est, quando illud sine testibus contrahitur, Secundus, quando consummatur ante nuptiales benedictiones, Tertius, quando contra fidem priorum sponsalium, alia ducitur vxor. Quartus, quando ante legitimam ætatem matrimonium celebratur, Quintus, quando contrahitur tempore, quo nuptiarum solemnitas interdicitur ab Ecclesia. Sextus, quãdo omissis denunciationibus, celebratur matrimonium, *Zerol. in prax. Episcop. verb. matrim. vers. tertio, cum hac materia, p. 1.* qui *vers. octaue*, quid agendum, quærit, quãdo aliqui cõtraxerunt clandestinè, & consummarunt; & ex declaratione Sacræ Congregationis, ait, quod si nullum aliud obstiterit impedimentum, absque aliqua alia dispensatione possunt, & debent de nouo contrahere in facie Ecclesiæ, seruatis requisitis Sacri Concil. & tam ipsi contrahẽtes, quàm qui præsentes fuerunt primo matrimonio clãdestino, grauiter sunt puniendi arbitrio Episcopi, qui potest ex officio inquirere cõtra vtentes matrimonio clandestinè, ob publicam salutem animarum, *Nauar. cons. 7. de off. ordin.*

21 Hęc tamen clandestinitas ad tres tantum illius species restringitur, quod magis confert ad casum nostrum, ac ad petendam huiusmodi dispensationem; quarum Prima est, quando in matrimonio testes deficiũt; ac proinde clàm omnino celebratur, Secunda, quando omittuntur tres denunciationes in Ecclesia, Tertia quando deficit præsentia Parochi: cuius interuentus qualis esse debeat, iam supra alias diximus: quo verò ad illius qualitatẽ hæc in praxi addere placuit, nimirũ, illud quod alias *Sacra Congregatio eiusdẽ Concilij* declarauit circa validitatem, & inualiditatem matrimonij, quę voluit, quod matrimonium validè celebrari possit coram parocho non promoto infra annum, *die 12. Martij 1593.* Et contracto coram parocho excommunicato adhuc valere: ex quo iste parochus præstat solum præsentiam, ad effectum tollendi clandestinitatem, *die 3. Martij 1594* Similiter valere matrimonium contractum coram parocho alieno, de licentia Episcopi; quamuis ipse Episcopus intentionem haberet, tale matrimonium, non alij, quàm proprio parocho committendi, vt *in vna Salen. penes Barbos. in collect. bull. verbo, matrimonium, fol. 144.* Necnon, celebratum coram Parocho, qui habet suam collationem nullam ob nullitatem concursus propter defectũ examinatorum synodalium valere, vt *in vna Ceneten. 31. Iulij. 1627.* Respondit, etiã ipsa *Sacra Congregatio* ad tertium caput Episcopo Abulen. anno 1593. matrimonium contractum coram Parocho non sacerdote, vtique valere, refert, *Garc. de benef. p. 9. cap. 2. nu. 295. vers. ad tertium.* Item eidem Episcopo dubitanti, an valeat matrimonium contractum coram Parocho illius loci, vbi contrahens moretur tanquam Prætor, Iudex, seu medicus temporalis, ipsa *Sacra Congreg.* ad quintum respondit, valere, *id. Garc. par. 5. cap. 7. nu. 11.* Præterea matrimonium contractum in Parochia habitationis vxoris, coram Parocho viri, & è conuerso, validum esse cẽsuit eadem *Sacra Congregatio*, recedens à priori contraria decisione, teste *Barbos. de off. & potest. Parochi cap. 21. nu. 25. & in collect. bull. verbo, matrimonium, fol. 443.*

Ad hæc, quãdo matrimonium contrahitur inter duos alienigenas, & à paruo tempore in Parochia habitantes, qui tamen sunt cogniti, quod non sunt de comprehensis inter vagabundos, proprius eorum Parochus intelligitur, in cuius Parochia contrahentes habitant tempore, quo matrimonium cõtrahunt, declarauit *ead. Sacr. Congreg. 21. Martij 1602. id. Barbos. d. verbo, matrimonium fol. 443.* & in *vna Semen. sub die 17. Maij, 1600.* validum iudicauit matrimonium cuiusdam iuuenis cum meretrice contractum, qui dubitauerat illud propterea in Ciuitate contrahere, adhibendo Conclij Tridentini solemnitates, eo quod iuuenis parentes, eis impedimento de facili futuri erant, ac propterea Romam venerunt, & coram testibus, & Parocho in Parochia, in qua aliquantulum permorati erant, matrimoniũ contraxerunt per verba de præsenti, *id. Barbos. d. verbo matrimonium eod. fol. 443.* Validum insuper iudicatum fuit matrimonium contractum post quartum habitationis mensem à muliere coram Parocho oppidi, ad quod à Ciuitate, in qua habitabat, ad scandala submouenda, iussu Principis sęcularis, translata fuerat, sub pręcepto illic non discedendi, donec aliud statutum non esset, *sub die 26. Iunij 1621.*

Matrimonium autem contractum coram sacerdote extraneo, qui habet licentiam à proprio Parocho vnius ex contrahentibus, & ignorat, se illam habere, prout ignorat vnus ex contrahentibus, est inualidum, *ead. Sacr. Congreg. die 5. Decembris 1626. & Die 15. Aprilis 1628.* sicut, etiam inualidum est, contractum coram sacerdote,

dote, cui aſſerebat vnus ex contrahen-
tibus, ſe habuiſſe licentiam à parocho,
vt ipſe contraheret matrimonium cum
F. coram ipſo, ſi re vera non eſſet vera
huiuſmodi licentia, *ead. Sacr.Congr.7.
Septembris 1620.id Barboſ.fol eod.*

Si igitur in propoſito,matrimonium
contrahitur ſine teſtibus, licèt cum præ-
ſentia Parochi,clandeſtinum, irritum, &
nullum erit; ſimiliter:ſi cum teſtibus, &
ſine præſentia parochi,licèt cum præſen-
tia alterius Sacerdotis, non tamen de
licentia parochi, vel Ordinarij. Si verò
deficient denunciationes,licèt matrimo-
nium,non fiat irritum, ac nullum; atta-
men ad effectum faciendi mentionem
in ſupplicatione pro diſpenſatione de
huiuſmodi clandeſtinitate,ſufficit, quod
fuerint omiſſæ denunciationes, abſque
licentia Ordinarij; qui,vt aliàs diximus,
poteſt remittere,vnam,vel duas, aut om-
nes denunciationes ex cauſa,*Zerol.in ſua
praxi.verbo,matrimonium, verſ. Tertio,
cum hac materia.* vbi ſubdit, quod licèt
matrimonium ob defectum denunciatio-
num valeat,tamen ſi poſtea oriatur im-
pedimentum aliquod impediens, & di-
rimens, filij interim nati, erunt illegiti-
mi, etiam ſi matrimonij impedimentum
Oratores ignouerint, antequam con-
traxerint.

Et de facto *contraxerunt.* Hinc oſten-
ditur,dictos Oratores nul-
22 lo modo poſſe euadere pęnas dictę *Clem.
Eos*, quia, cum agatur de pœna legali,
quæ imponitur ob aliquod factum,quod
nullatenus poteſt de iure fieri, nec verifi-
cari, propterea dicendum eſt, quod ſit
locus dictæ pœnæ; quamuis ſit de ſolo
facto geſtum: nam Papa,qui imponit pę-
nam pro tali facto, quod non poteſt de
iure ſortiri effectum, conſiderauit dum-
taxat nudum factum; nam aliàs, dicta
Clem. eſſet illuſoria;per *tex.in l.quid ergo,
§.cum autem ff.de his,qui not. infam.* vbi
habetur,quod quando lex punit factum,
quod de iure verificari non poteſt, non
curatur de iuris effectu,ad *tex.in l.1.ff.de
ſepulchr.viol.& l.iubemus, C.de Sacroſ.
Eccleſ.*

Et ſic videmus,quod *d. Clem.* imponit
pœnam excommunicationis contra ſciē-
ter,contrahentes matrimonium in gradu
Conſanguinitatis,vel affinitatis, prohibi-
to, vel cum moniali profeſſa,& contra
religioſum, vel Clericum in Sacris ordi-
nibus contrahentes;& abſque dubio talis
contractus,non poteſt verificari de iure,
23 ſed de ſolo facto, & ſic eſt locus dictę
pęnę,ita *Card.in eadem Clem.nu.1. in fin.
Bart.in l.vbi pactum nu.14 C.de tranſact.*
vnde,cum matrimonium ita contractum
non poſſit verificari de iure, ſed de ſolo
facto,certum eſt,quod ad dictas pęnas in-
currendas,ſolum factum conſideratur.

Eaſdem pariter pęnas incurrent,ſi ma-
24 trimonium fuerit ignoranter contractũ,
ſed omiſſis publicationibus,ex eod. *Con-
cil.Trid.ſeſſ.24.cap.5.*ibi, *quod ſi ignoran-
ter id fecerit, ſiquidem ſolemnitates requi-
ſitas in contrahendo matrimonio negle-
xerit eiſdem, ſubijcietur pœnis &c.* Quo
caſu erit de hoc habenda mentio in ſup-
plicatione, deſuper porrigenda cum ſe-
quenti narratiua, videlicet.

25 *Quod ipſi aliàs ignorãtes,aliquod impedi-
mentum inter eos exiſtere, quominus poſſent
inuicem matrimonialiter copulari, matri-
monium inter ſe per verba de præſenti clã-
deſtinè,& de facto contraxerunt,ac carnali
copula conſummarunt; poſtmodum verò
ad eorum peruenit notitiam,ſe Tertio Con-
ſanguinitatis gradu inuicem eſſe coniun-
ctos; & nihilominus in eadem carnali co-
pula perſtiterunt &c.* & proſequitur, vt
in ſuperiori formula, petendo etiam ab-
ſolutionem à generali excommunicatio-
ne contenta in *d. Clem.Eos*; quia Orato-
res erunt profectò in eadem culpa ob
omiſſas prædictas publicationes; cum
26 paria ſint aliquid non facere, vel minus
legitimè facere,*l.quoties.ff.qui ſatiſd.cog.
l.2.C.de ſucceſſ.edic.Roland. à Val. conſ.9.
nu.7.lib 1.& conſ.14. nu. 25. lib. 2. Ceph.
conſ.109.nu.3 lib.1.*

Accidit inſuper ſępenumerò,Oratores
ſcire inter eos aliquod adeſſe impedimen-
tum ad contrahendum;quodnam tñ illud
fuerit,ignorare; proindeque iuxta pra-
xim,& ſtylum, oportet, quod illud ita
exprimatur, videlicet, *Quod ipſi aliàs
ſcientes aliquod impedimentum inter eos exi-
ſtere, quominus poſſent inuicem, matrimo-
nialiter copulari, quod tamen ignorantes,
matrimonium inter ſe,per verba de præſen-
ti clandeſtinè,& de facto contraxerunt &c.*
Sicut etiam narratur, quando ſe cùm hu-
iuſmodi ſcientia, & ignorãtia reſpectiuè,
ſe ſimpliciter carnaliter cognouerunt;
licèt hoc poſteriori caſu, non incurrant
pœnas à ſupradictis Sacris canonibus in-
flictas aduerſus contrahentes tantum.

Et carnali copula *conſummarũt:* de qua quidem
copula ex duplici cauſa,facienda eſt mē-
tio in ſupplicatione, quarum vna eſt,
quod

qnod in quibuſcunque diſpenſatiónibns
matrimonialibus,vbi ea interuenerit, ex-
plicanda eſt,ne diſpenſatio ſubreptitia
exiſtat,vt aliàs diximus:altera eſt, quia
licèt in dicta *Clem. Eos*, nulla habeatur
27 mentio de copula, dum loquitur de ſolo
contractu matrimonij, attamen id caue-
28 tur decreto ſupradicti *Concilij Triden. ſeſſ.24.cap.5.*ibi, *Idquè in eo multo magis locum habeat, qui non tantùm matrimonium contraherε, ſed etiam cõſummare auſus fuerit*; quod intelligitur de carnali
copula ſubſequuta,& ita ſemper, dum
ſermo habetur de matrimonio conſummato,intelligitur,ſequuta copula carnali; quod ſatis docet *tex.in cap.ex publico, §.ſanè,de conuerſ.coniug.*ibi,*de his,quorum matrimonium carnali copula eſt conſummatum,ſinè qua conſummari non poteſt.*

Si tamen huiuſmodi Oratores ſe carnaliter cognouerunt, abſque contractu matrimonij,profectò pœnam huius Conſtitutionis non incurrunt: cum hæc, contractum matrimonij tantùm prohibeat, *gloſ.in.d.Clem.*Eos *in d.verbo contrahere.*

Et ſi diuortium *inter eos fieret, grauia exinde ſcãdala poſſent veriſimiliter exoriri.*

Hęc cauſa potiſſima eſt, vt concedatur hæc diſpenſatio,vt dictum eſt,& facit recedere
à regulis iuris, *l.ſi hominem,ff.mand.Dec. in cap.cum ſit Romana, nu.13.de appell. Menoch de arbitr.iud.lib.2. Centur. 5. caſu 52.nu.5.* Conſtat enim ex dicta *Clem.*
29 *Eos*,debere Oratores ſeparari, ibi, *donec ſuum humiliter recognoſcentes errorem, ſeparentur*, ac etiam ex *dicto Concilio* ibi, *Si quis intra gradus prohibitos ſcienter matrimonium contrahere præſumpſerit, ſeparetur*, Et ſic petunt ſecum diſpenſari ad euitanda ſcandala, quæ euenirent, ſi diuortium huiuſmodi fieret;hæc enim iuſta cauſa eſt ad diſpenſandum, *Gutier. Canon.quæſt.lib.2.cap.15.nu.107.* Et in hoc caſu loquitur,*tex.in cap.quia, circa de conſang.& affin.* nempè,de matrimonio de facto contracto,ac de diſpenſatione in eo concedenda.

Et quatenus &c. parito iudicato.

Si fortè Oratores de hoc fuerunt inquiſiti, quia tenentur parere ſententiæ deſuper ferendę,& poſſunt puniri iuxta formam *auth. incæſtas nuptias, C.de nupt.*eo magis, qnia hodie pœnæ *d. auth.* approbantur de iure canonico, vt patet *in d.Clem. 1. de conſang. & affin.* & ibi, *per prædicta quoque iuribus, quæ ſic contrahentibus alias pœnas imponunt in nullo volumus derogari*, *Bour. deciſ. 264. nu. 15.circa medium*, vbi alios *DD.* allegat.Reliqua,vide quæ circa ſimilem clauſulam diximus ſupra,

31 Eos à generali excõmunicationis ſẽtẽtia &c.

Quę nimirũ cõtinetur in *d. Clem.* Eos ibi,*ipſos excõmunicationis ſentẽtia,ipſo facto decernimus ſubiacere*; quæ propterea
32 dicitur generalis,qa generaliter lata eſt à
iure, ſicut etiam generalis excommunicatio dicitur ea,quæ lata eſt ab homine per ſententiam iudicis,generaliter latam, vel per modum ſtatuti; quia æquipollet canoni,*Couar.in cap.alma mater.p.1.§.12. nu.4.verſ.Secundo, de ſent.in.excom.in 6.*

Quia verò, experientia compertum eſt, nonnullos huiuſmodi matrimonia contraxiſſe, ſub conditione, ſi Summus Pontifex ſuper impedimento diſpenſet,
33 videndum eſt, an iſti incurrant propte-
rea eandem excommunicationem?

In hac quæſtione,varię ſunt *DD.* opiniones, *Innoc.enim in cap.ſuper eo,de condit.appoſ.* id fieri poſſe negat, quam opinionem,dicit eſſe communem, *Aret. in l. apud Iulianum,§.conſtat.ff.de leg.1.*

Sed quicquid,tàm ſupradicti, quàm cœteri *DD.* dicant, contraria ſententia eſt verior,& in praxi recepta,nempè poſſe huiuſmodi matrimonia,ſub dicta conditione contrahi,prout validiſſimis iuribus tenuerunt *Butr. in d.cap. ſuper eo, Boer.deciſ.463.nu.27.* vbi ait,quod omnes ferè contractus, in quibus Superioris confirmatio eſt neceſſaria,ſolent fieri ſub beneplacito Papæ,aut Principis,vel eius Curię ſupremæ,*Iul Clar.lib.5.§.inceſtus, verſ.& quid ſi aliquis, in fin* vbi dicit, quod re vera quotidie videmus in hac forma contrahi matrimonia; ac propterea ab hac opinione nullo modo eſſet in practica recedendum; cum certum ſit
34 taliter contrahentes non incurrere ex-
communicationem latam in *d.Clem. Eos*.

Quod verò aiunt contrariæ ſententiæ *DD.* quod pendens à voluntate Principis reputatur impoſſibile, *vulg.iur.* reſpondet *Id.Sanch.d.diſp.5.nu.12.* locum ſibi tantùm vendicare, quando Princeps concedere non ſolet; ſecùs verò,quando ſolet, per *tex.in d.l.apud.Iulianum*; ſubdens ibi,quod neque quando difficillimè concedit, reputatur impoſſibile; quia hoc potius ad difficultatem, quàm ad impoſſibilitatem pertinet.

Ma-

Matrimonium inter se denouo. Clara namque satis est conclusio, quod quotiescunque matrimo-
35 nium ob aliquod impedimentum dirimens,non tenet, opus est, quod omnia ex integro ponantur, quæ sunt necessaria, & de essentia matrimonij, *Gutter. canon. quaest. cap. 18. nu. 4. Nauar. cons. 4. de spons.* & sic requiritur denuo vtriusque consensus,qui est de substantia matrimonij, *cap. tua nos, in fin. vbi glos. penult. Butr. nu. 10. & Abb. nu. vlt. de spons.* cum sit causa efficiens ipsius matrimonij, *cap. sufficiat, 27. quaest. 2. cap. tum apud, & cap. tua, de spons. cap. tuas de spons. duor.* & vbi in matrimonio deficit consensus, illud non solum est ipso iure nullum, *Abb. in c. 1. nu. 1. de eo, qui dux. in matr.* Sed etiam dici potest nō
36 fuisse contractum;quia, vbi deficiunt substantialia, nihil dicitur actum, *id. Butr. in c. 1. nu. 7. de sacr. vnct.* ac propterea omnia veniunt iteranda; cum in hoc casu non sie locus suppletioni, vt per *Io. Andr. & alij loc. cit.*

Quod quidem præcipuè vendicat sibi locum, si matrimonium fuerit contractū absq; præsentia Parochi, quem omnino debere interuenire statuit. *Concil. Triden. sess. 24. cap. 1.* nam illius præsentia, cum requiratur de forma, si illa non adimpletur, nullum remanet matrimonium; ex quo ea, quæ sunt de forma necessaria, debent interuenire tempore, quo actus producitur in esse, vt per *Bald. in l. obseruari, §. fin. nu. 3. ff. de off. procons.* Nec ea omissa, potest agi de ratificatione ex subsequuto consensu;quia in ratificatione actus nulli, consideratur tempus ratificationis; quæ
37 nunquam retrotrahitur, itaut actus ex tunc valeat, sed tantummodo operatur validitatem ex nunc, *Bart. in d. l. obseruare Alex. cons. 16. nu. 19. lib. 6.* cum alijs allegatis per *Dec. in l. quod ab. initio, in fin. ff. de reg. iur. & cons. 442. nu. 11.* & communiter *DD.*

Vnde videmus etiam in praxi, quod,
38 cum procurator constitutus ad resignandum, non seruauerit formam in mandato traditam,resignatio non conualidatur ratificatione resignantis, sed denuò est præstandus nouus consensus formalis, *Put. decis. 111. lib. 3.*

Et aliàs *Sacra Congreg. Concil.* declarauit,matrimonium nullum ex publica causa,noua indigere præsentia Parochi ad illud conualidandum, & non valet dicere fuisse ratificatum per copulam subsequutam,& dicitur notorium, ac reputatur publica causa; si constet ex libro baptizatorum, aliquem ex contrahentibus tempore matrimonij non esse legitimæ ætatis, vt in *vna Balneoregien. 8. Iunij 1619.*

In his igitur terminis, licèt nonnulli teneant, quod si matrimonium contractum sit inter prohibitos,etiam cum conditione,videlicet, si Papa dispensabit, adueniente tamen dispensatione, non sit necessarius nouus consensus, vt præsertim concludit *Butr. in cap. super eo de cond. app. & Botr. decis. 264. num. 27.* Nihilominus contrarium est verius, quod imo requiri-
39 tur nouus consensus, quia matrimonium sic contractum habet vim tantum sponsalium,sicut alias diximus,ac propterea Papa dispensando, dat tantum facultatem contrahendi, non autem approbandi, quod illicitè factum est, vt per *Card. in c. super eo de cond. appos.* & fuit dictum in vna *Valentin. matrimonij, 10. Decembris* 1595. nam si matrimonium fuerit inter inhabiles contractum, licèt inhabilitas, seu impedimentum postea cesset, non tamen ratificatur matrimonium ex priori consensu,sed ex nouo,propter quod nouū contrahitur matrimonium *id. Botr. d. nu.* 27. Nisi tamen dispensatio fuerit concessa itaut Oratores possint in eorum contracto matrimonio remanere, iuxtà ea, quæ infra dicentur.

Seruata forma Concilij Tridentini; ac propterea erunt faciendæ publicationes,modo præscripto ab ipso Concilio, vt alias diximus;vt
40 si fortè per eas reperiatur aliud impedimentum,vltra expressum, valeant Oratores petere aliam dispensationem, & reliqua perficere.

Nec præter dictam formam contrahi potest, quod tantùm licet, quando videlicet matrimonium fuisset nullum, puta propter defectum consensus per vim, & metum prouenientem;qui si fuerit occul-
41 tus,excludit nouas solemnitates,sicut declarauit *Sacra Congregatio eiusdem Concilij* his verbis, *si impedimentum ex vi, & metu præsuppositis,occultum sit,non est opus iterum contrahere, repetitis solemnitatibus, alias ritè iuxta formam huius decreti adhibitis in Primo contractu.*

Est præterea in hac nostra praxi videndum, nunquid, stantibus supradictis verbis, videlicet, *seruata forma Concilij Tridentini*, si detur casus, quod fuerit matri-

monium contractum, licet inualidum, propter aliquod occultum impedimentũ, debeat illud denno contrahi, cum eisdem
42 prioribus solemnitatibus ab ipso Concilio requisitis? Et videtur posse affirmatiuè responderi, per plura, quæ adducit *Sanch.lib.2.disp.37.* Attamen sufficit inhęrere praxi quotidianę, quæ contrarium admisit, & exordium sumpsit tempore Pontificatus fel.recor.Pij V. vt ait *Nauar. cons.14. de sponsal. in fin.* aliàs à nobis ad id relatus, dicens, Cardinalem Pœnitentiarium retulisse, in Signatura placuisse Sanctissimo, vt in huiusmodi impedimentis occultis, quando matrimonium est renouandum, possit hoc fieri inter
43 ipsos coniuges, secretè, & quod non sit necessaria præsentia parochi, vel testium.

Id enim validissimis fundamentis probat *id. Sanch. d. disp. 37.* vbi sub *nu. 3. vers. hoc ergo supposito fundamento*, ait quod ratio finalis *Concil.Trid.sess.24.cap.1.de reform.matr.* nõ se extendit ad hunc casũ; cum prius matrimonium inualidum in foro Ecclesiæ validum, & publicum fuerit, & subinde, si aliud matrimonium contrahere vellent, impedirentur ab Ecclesia credenti matrimonium illud publicum, esse validum; ex eo quod ignoratur occultum impedimentum adesse: Præterea, si matrimonium huiusmodi esset denuo contrahendum, sequerentur multa scandala, & inconuenientia: vnde credendum non est, voluisse *d. Concil.* coniuges obligare, vt iterum publicè contrahant: quod iam transiuit in stylũ Sacræ Pœnitentiariæ, quæ, vt pluries ostendimus in diuersis formulis rescribendi, in casibus dispensationum super occulto impedimento, si asseritur matrimonium iam publicè in facie Ecclesiæ contractum extitisse, semper præcipit vt
44 Oratores matrimonium inter se de nouo secretè, ad euitanda scandala, contrahere valeant.

Vnde hoc stylo sic stante, audiendus non est *Petr. Ledes. de matrim. q.45. art. 5. dubio penult.* dum dicit, id procedere propter declarationem Pij V. nam ea seclusa, & stando in contextu Concilij Tridentini, quamuis probabile esset, matrimonium nullum ob occultum impedimentum, posse clam celebrari: probabilius tamen esset oppositum; quapropter censet supradictum Pium V. non declarasse *Concil.* sed in illo dispensasse; & eundem *Petr. Ledes.* improbat etiam *Sanch. d. disp.37. nu.7.* ex quo ait, eundem Pium non dispensasse super dicto Concilio, sed illud declarasse. Nec ego video, quomodo contrarium alij senserint; cum tunc debeat seruari forma prædicti Concilij, quando matrimonium omnino celebratur, veluti præmissis denunciationibus, ac parocho, & testibus interuenientibus; in casu tamen reualidandi illud præuia dispensatione in foro conscientiæ super occulto impedimento, sufficit, quod suppleatur defectus interni consensus, vel alius defectus occultus; cum matrimonio prius contracto iam præmissa interuenerint, vt per *Henr. lib. 11. de matr. cap.12.nu.2.* quem refert *id. Sanch. d. lib. 2. disp.12.nu. 13.* qui tamen præmissa locum sibi vendicare ait *d. disp. 37. nu. 10.* dummodo parochus, & testes ignorent tale impedimentum; aliàs enim, quantumcunque occultum, necessario esset matrimonium denuo coram ipsis parocho, & testibus contrahendum, quia cum ipsis constet, in foro Ecclesiæ, matrimonium esse nullum, non sunt testes valoris, sed nullitatis matrimonij ex *eod. Henr. d. lib.11. cap.3. nu.7.*

Et recepto ab eis iuramẽto, *quod sub spe facilius &c.* Sic etiam in matrimonio, vt supra contracto exprimendum erit, cum petitur dispensatio, an s. spes concepta fuerit per contractum huiusmodi, facilius consequendæ dispensationis, vt aliàs super eisdem verbis diximus, & in indiuiduo tenet *Nauar. in cap. si quando except. 5. nu. 6. de rescrip.* quod si ea spe fuerit contractum, & consumma-
45 tum matrimonium, erit de hoc facienda mentio *Tolet. lib. 7. sum. cap. 18. nu. vlt. Guttier. canon. q. lib.2. cap. 15. nu. penult.*

Prolem susceptam, *& suscipiendam exinde legitimam decernendo.* Patet ex hoc, quod Papa ita legitimando prolem ex matrimonio clandestinè, & de facto contracto dispensat etiam in radice matrimonij, vt hic; ita quod filij ex huiusmodi matrimonio nati, legitimi reputentur, etiam
46 in præiudicium venientium ab intestato; cum possit idem Papa remouere impedimentum, quo Oratores ad matrimonium contrahendum, inter se, detinentur; ac tale impedimentum sit iure canonico statutum; quod magis patet, quando idẽ Pontifex in litteris huiusmodi dispensationis concedit ipsis Oratoribus, vt possint in eorum sic contracto matrimonio remanere; ac proinde illum approbando,

do, prout ex tunc, nimirum perinde, ac
si matrimonium ab initio validum con-
traxissent, *Couar. de spons. 2. p. cap. 8. nu. 13.*
Nauar. cons. 2. nu. 12. & seqq. qui fil. sint
leg. Sanch. de matrim. lib. 8. disp. 7. nu. 4. &
inter cœtera patet ex *glos. in Clem. vnica*
immunit. Eccles. ibi enim habetur, quod
Summus Pontifex reuocar nonnullas
Constitutiones suorum prædecessorum,
& quicquid ex eis secutũ est, & ibi *d. glos.*
in verbo, infectis, sic ait, *Vide quanta est*
papalis potestas, circa ea, quæ simpliciter
sunt de iure positiuo, quia reuocat illa, vt
ex tunc, Abb. in cap. non debet, de consang. &
affin. id. Sanch. d. nu. 4. tex. in cap. quod no-
bis, qui fil. sint legit. & glos. in cap. 1. de
consist. vbi, quod Papa habet tantam ple-
nitudinem potestatis, quod potest re-
47 uocare omnes leges, à se, vel prædecesso-
ribus suis latas, cum omnibus effectibus
ab eis productis; ita vt censeantur reuo-
catæ à tempore, quo factæ fuerunt *id. Na-*
uar. cons. 2. nu. 9. qui fil. sint legit. Vndè ex
hac dispensatione in radice matrimonij
facta authoritate Apostolica, necessariò
sequitur legitimatio ipsius prolis, quoad
vtrumque forum, & successionem in qui-
buscunque bonis, & locis, etiam in terris
Imperij; cum enim potuerit Papa facere
filios illegitimos, prohibendo matrimo-
nium in certis gradibus, multò magis
potest facere legitimos, remouendo im-
pedimentum canonis id prohibentis, *Ga-*
briel. consil. 21. nu. 17. lib. 1. vbi ait hanc
esse receptissimam opinionem, *Put. decis.*
483. nu. 4. lib. 2. eoque magis, stante di-
cto decreto legitimationis ipsius prolis,
vt supra ibi, *prolem susceptam &c.* quia
cum de iure canonico proneniat ista ille-
gitimitas filiorum ex coniunctione pro-
hibita, inde sequitur, vt ea sublata per
dispensationem in radice matrimonij,
remaneant quidem filij sic suscepti, in eo
statu, in quo essent, si nulla adesset cano-
nica prohibitio, vt in *auth. quib. mod nat.*
effic. sui, l. qui liberos, §. 1. ff. de rit. nup.
quia maxima, & suprema est Papæ pote-
stas circa matrimonia, vt est *tex. in cap.*
proposuisti, de concess. preb. qui adeo effi-
48 cere potest, vt in dispositione loquente
de filijs natis ex legitimo matrimonio,
veniant etiam filij legitimati à Papa, præ-
uia eius dispensatione in radice matri-
monij, *Socc. in l. Gallus. §. si eius, sub nu. 5.*
vers. ad argumentum. ff. de lib. & posth. quę
quidem dispensatio, est adeo efficax, vt
per eam consequutiuè oriatur præiudi-
cium tertij, cui propter impedimentum
contrahentium matrimonium, dela-
ta erat successio; propterea sublato di-
ctò impedimento per huiusmodi dis-
pensationem, præiudicium tertij non
attenditur, *Sanchez dict. disput. 7. nu-*
mer. 6.

Nec tamẽ, quod hic voluerit Papa dis-
pensare in ipsa radice matrimonij, pote-
rit in dubium reuocari; cum iam ex con-
textu supradictarum litterarum ipsius di-
spensationis, expresse videatur sciuisse
Summũ Pontificẽ, Oratores clandestinè,
& de facto matrimonium cõtraxisse, qui
postea petunt, vt patet in supradicta for-
mula supplicationis, vt possint matri-
monium inter se de nouo contrahere,
sicut hodie dicitur in huiusmodi dispen-
sationibus; vel etiam concedit ipse Pa-
pa, vt Oratores possint in eorum sic con-
tracto matrimonio remanere, sicut antea
cõcedi consueuit; per quæ quidem verba,
videlicet, vt possint de nouo contrahe-
re, siue in eo iam contracto remanere,
iam satis liquet, dispensationem huius-
modi concedi in radice, idest origine,
seù initio matrimoni; reuocando impe-
49 dimentum, quod ipsum irritauit, ac si
nunquã irritasset; efficietque, vt dispensa-
tio retrotrahatur ad matrimonium ini-
tum; ac proinde censeatur, ac si illud
fuisset ab initio validum, nullo impedi-
mento irritante existente: quo casu pro-
les est verè legitima quoad omnia, *Sanch.*
d. nu. 4. qui multas ibi id rationibus, & iu-
ribus comprobat; atque perindè est, ac
si approbatum, & confirmatum fuerit ab
ipso Papa, remouendo impedimentum,
quod impediebat illos contrahere, & in
contracto permanere, & aliàs *Rota in*
vna Pampilonen. illegitimitatis, 10. Iunij
1609. coram Iusto, per *DD.* in ea allega-
tos, hic contenta est de solo consensu, &
affectu maritali cum copula, vt proles in-
de suscepta cum dispensatione, in radice,
verè dicatur legitimata, & præsertim
clarius id desumitur ex voluntate Papæ
dispensantis in ipsa radice, quando con-
cedit in dispensatione, licentiam, vt ipsi
Oratores possint in iam contracto ma-
trimonio remanere; eo enim ipso, quod
datur licentia permanendi in matrimo-
nio contracto, dicitur in radice dispen-
satum, *Sylu. in sum. in verbo, legitimus, n. 9.*
ac proinde, quando proles habita fuit
50 nullo præcedente matrimonio irrito,
sed ex concubitu omninò fornicario, non
potest Summus Pontifex eam, quoad
temporalia, & sæcularia, legitimare extra

loca ſuæ temporalis iuriſdictionis;cum
nulla hic adſit matrimonij radix, in qua
Papa diſpenſet *Abb.in cap.litteras nu.27.*
in fin.de reſtit.ſpol.Sylu.verb. legitimus q.
7.diſt.5.Peregr. de fideicom.viſ.art. 24.nu.
76. quos refert *Sanch.d.lib. 8.diſp.7. nu.7.*

Eſt hic tamen aduertendum,quod non
deſunt, qui dicant,quod quando Papa
cum Oratoribus diſpenſat, dando eis li-
centiam, vt poſſint remanere in matri-
monio contracto, nõ inducitur diſpenſa-
tio ſuper radice, vt ait *Sanch.lib.8.diſp.7.*
nu.25. qui dicit,ad hoc, vt ſic diſpenſa-
tum cenſeatur,oportet,vt interueniat ip-
ſorum Oratorum nouus conſenſus: hanc
enim ſuam opinionem pluries reproba-
uit Rota: nec id ſuis fundamentis caret;
quia Papa diſpenſando, quod coniuges
poſſint in contracto matrimonio ita nul-
liter contracto remanere, dicitur illud
omnino approbare,& confirmare;& non
51 eſt neceſſarius in hoc caſu nouus con-
ſenſus,ſed ſufficit naturalis ab initio præ-
ſtitus, quod deducitur ex *cap.cum locum,*
cap.cum apud, & cap. tua de ſponſ. quod
tanto magis confirmatur,quia,etiam poſt
mortem alterius ex coniugibus,& quan-
do non poteſt ſubſequi nouus conſenſus,
poteſt approbari matrimonium in radi-
ce, quatenus diſpenſatio fuerit petita
eorum vita durante, *Nauar.conſ.2.qui fil.*
ſint leg. vbi quærit,an Papa poſſit facere,
vt poſt mortem alterius coniugis puta-
tiuæ ob impedimentum Conſanguinita-
tis, ſiuè affinitatis, filij inceſtuoſi, fiant
legitimi, approbando matrimonium in-
ter ipſos,perinde, ac fieret ſi ambò viue-
rent, & approbaretur ab ipſo Papa, &
affirmatiue concludit *nu.6.* vbi ait quod,
quicquid poteſt iuſtè fieri per canonem,
poteſt fieri per Papam;cum ipſe ſit pater,
& auctor canonum, *Rota,deciſ.207. nu. 1.*
& 2.p.1.diuerſ. & quod non requiratur
nouus conſenſus, tenet *gloſ. recepta in*
cap.non debet,verbo, de cætero,de conſang.
& affin.

Quod quidem magis ex ſupradicta
clauſula,videlicet, *Prolem ſuſceptam,ſi qua*
ſit, & ſuſcipiendam exinde legitimam de-
cernendo, patet; quapropter, ſicut proles
ſuſcipienda, erit ſinè dubio legitimata
in radice matrimonij, ita etiam proles
antea ſuſcepta;cum non debeant diuerſo
iure cenſeri, *l. eum qui ades, de vſucap.*
tantò magis, cum verba ipſius clauſulæ
determinentur ab eiſdem verbis, *legiti-*
mam decernendo; ac propterea æqualis
debet eſſe determinatio, *Alex. in l.in teſta-*
mento,la prima,C.de teſt.Cephal.conſ.307.
nu.55.cum ſeqq. & ſubdit præſertim *nu.*
61. dictam clauſulam non fuiſſe neceſſa-
52 riam,propter filios natos poſt diſpenſa-
tionem in figura matrimonij,ſed propter
filios tantum antea natos; ob illam di-
ctionem *exinde*, vt ibi, *prolem ſuſceptam,*
& ſuſcipiendam; quia reſpectu prolis ſu-
ſceptæ non poteſt referri,niſi ad tempus,
vel factum præcedens, vt dicitur de di-
ctione, *ex tunc*, cum quo quidem termi-
53 no omnes admittunt diſpenſationem eſſe
in radice matrimonij: præſertim, cum
hic non fiat legitimatio, ſed decretum
legitimitatis,per illud verbum, *decernen-*
do, ex quo Papa,dum tollit impedimen-
tum iuris canonici; diſponit ſuper ipſa
radice matrimonij,tanquam à principio;
& proles redintegratur ad ipſum princi-
pium, ac ſi nullum affuiſſet canonicum,
impedimentum; ac diſpenſatio in radice
matrimonij,eſt ad differentiam ſimplicis
legitimationis,quando, nimirum legiti-
matio impetratur circa ſolam illegitimi-
tatem ſeorſim, & ſeparatim à matrimo-
nio, prout *in vna Pampilonen. illegiti-*
mitatis 10.Iunij 1609.per tot.penes Fari-
nac.tom.1.p. 1. deciſ. 191. Benè tamen
aduertendum eſt, quod licèt huiuſmodi
diſpenſatio concedatur in ipſa radice
matrimonij, quæ illud conualidando ab
initio,legitimat prolem, *Abb.in cap. per*
venerabilem, nu.22. qui fil.ſint legit. atta-
men eſt id intelligendum de prole ſuſcep-
ta in figura matrimonij,vt elicitur ex ver-
bis eiuſdem ſupplicationis, in qua dici-
tur, quod Oratores matrimonium con-
traxerũt,& carnali copula conſũmarunt,
prolemque ſuſceperunt, *Ludouiſ.deciſ.19.*
per tot.& ibi Addit. ait, quod diſpenſatio
54 in radice matrimonij cõprehendit tan-
tùm prolem ſuſceptam in figura matri-
monij, non autem natam, & conceptam
ante matrimonium: quæ quidem pro-
les cenſetur legitima, non ſolum quoad
55 parentem habentem bonam fidem, ſed
etiam quoad alium,malam fidem haben-
tem, vt per *Sanch.lib.3.diſp.42. Addit. ad*
eundem Ludouiſ.deciſ.461. num. 11. Nec
quicquam prodeſt,quod proles ſuſcepta
ex inceſtu, non legitimetur per ſubſe-
quens matrimonium,etiam verum,data
ſcientia tempore, quo fuit ſuſcepta: id
enim non procedit,ſtante diſpenſatione
Papæ, cum decreto legitimationis pro-
lis, tàm ſuſceptæ, quàm ſuſcipiendæ,vt
dictum eſt:hoc enim modo Papa diſpen-
ſando in radice matrimonij, illud appro-
bando

bando cum eius effectu, & tollendo impedimentum vsque ab initio cum reintegratione prolis, perinde est, ac si nunquã extitisset impedimentum, & coniuges fuissent semper in potentia libera contrahendi legitimum matrimonium, *id. Ludouis. d. decis. 461 nu. 6. cum. seqq.*

Cœterùm, etiam pro eo, quod nostra praxis postulat, neminem latet, huiusmo-
56 di dispẽsationem nequaquã simpliciter, & sine causa concedi; nam licèt, vt ait *id. Nauar. d. consi. 2. nu. 15.* Papa, de plenitudine potestatis possit supradictam legem de non contrahẽdo in gradu prohibito reuocare, eo modo, quo dictũ est, id tamẽ facere minimè potest absq; peccato,
57 sine aliqua magna, & iusta causa; cum idem Pontifex non debeat vti plenitudine potestatis sine causa; licet possit ita vti, vt valeat actus; ex quo, vt *id. Nauar.* ibidem ait, si vellet, pro libito, sinè causa iusta, posset tollere omnes canones inducentes iure humano, impedimentum matrimonij: & hac de causa accederet ad ipsum Pontificem innumerabilis multitudo, non solum Gallorum, Hispanorum, & Germanorum, sed etiam Italorum, vt legitimet filios illegitimos ob impedimẽta, per huiusmodi reuocationes canonum. Ac proinde norunt omnes Curiales huiusmodi dispensationem, non nisi cum causa concedi, prout in suprapòsita formula supplicationis; in qua pro satis sufficienti, & legitima causa, allegatur periculum scandalorum; dum dicitur, *& si diuortium fieret, grauia exinde scandala possent verisimiliter exoriri;* stantibus nota, & infamia mulieris; cum scandala iustam præbeant causam ad dispensandum in omni casu prohibito, *Anchar. consi. 339. Paris. de resign. benef. lib. 5. q. 3. nu. 167.* & idem affirmat *id. Sanch. d. disp. 7. nu. 5.* dum ibi dubitat, granem culpam à Pontifice admittendam, si absque causa legitima dispensationem hanc concederet; quamuis valida esset, tanquam in solo inre humano facta sit; ex quo cedit in graue damnnm succedentium in eam hæreditatem, si proles non legitimaretur. Et in hoc sensu accipiendum videtur quod dicit *Additionator ad Nauar. consi. 2. in fin. qui fil. sunt legit.* nempè, Gregorium XIII. anno 1584. mense Nouembris negasse dispensationem huiusmodi à se petitam, & addidisse, se non posse dispensare: quod quidem intelligerem, se scilicet, noluisse sine causa dispensare, propter allatam rationem, nempè, ob prÿiudicium tertij, licet re vera id possit, vt dictum est; præsertim, quia, vt ait *id. Sanch. d. nu. 4.* hoc non est directè dispensare in lege
58 ciuili, & effectibus eius, sed indirectè, & per quandam consequentiam; ex quo lege ciuili incurruntur ea damna à prole, supposita legis Ecclesiasticæ irritantis matrimonium firmitate; ex qua subsequutum est, vt matrimonium sit irritum, & subinde proles ex eo concepta, illegitima, ac subdita omnibus illegitimitatis damnis, iure ciuili statutis: vnde cum Summus Pontifex, sua dispensatione in radice matrimonij, tollat directè firmitatem illius legis Ecclesiasticæ, eamque prorsus aboleat, perinde est, ac si lex illa nunquam emanasset; ac efficiet indirectè, & per quandam consequentiam, vt ea omnia damna cessent, vtpotè, quæ ex legis Ecclesiasticæ firmitate pendebant. Hoc enim casu, non dicitur, posse Pontificem efficere, vt huiusmodi matrimonium fuerit à principio, firmum, vel nunc incipiat valere, absque nouo contrahentium consensu, vel vt ex eo non sint sequuti effectus iure ciuili statuti, cum hæc non subsint Pontificis potestati; sed tantum dicitur, ita Summum Pontificem dispensare posse, prout ex tunc in ipsa matrimonij itriti radice; ac delere, & renocare omnia damna, quocunque iure humano inde incursa, ac in eum statum prolem restituere, qnem haberet, si ex matrimonio valido orta fuisset: sicque destructo legis Ecclesiasticæ valore, cui tanquã fundamento, illegitimitas, ac cætera damna innitebãtur, illa omnia corruent. Hinc propterea destruitur obiectum, quod fortasse diceretur, hoc tantum probare de damnis iure Põtificio sequutis, secus verò de sequutis iure ciuili; ex qno, cum nequeat Pontifex in hoc iure dispensare, nequibit quoque in effectibus ex eo c. nsurgentibus. Responsio verò est, non posse directè in his dispensare, posse vero directè, & per quandam consequentiam; distruendo legem suam Ecclesiasticam, ex qua tanquam ex fundamento, illa omnia pendebant; quandoquidem multa fieri possunt indirectè & per quandam consequentiam, destruẽdo suam legem Ecclesiasticam, ex qua tanquam fundamento, illa omnia pendebant; & concludit, quod multa fieri possunt indirectè, & per quandam consequentiam, quæ directè, & principaliter fieri nequeunt; exemplo iurispatronatus, quod, licet per se directè vendi non

possit absque labe simoniæ,cum tamen in consequentiam vendatur,vendito fundo, cui est annexum; sic etiam, licèt Papa nequeat directè dispensare in iure ciuili, ac eius effectibus, poterit vtique indirectè, & per quandam consequentiam.

Hæc quidem omnia procedere certò scimus in impedimentis, de iure canonico statutis:quo casu, dispensatio ipsius Papę super matrimonio contracto,lege canonica prohibito,trahitur retro,vsque ad principium contractus; secus verò, si
59 fuerit diuina lege prohibitum;tunc enim dispensatio non trahitur retrò, sed valet ex nunc, non autem ex tunc, *Borgas.de irregularit.p.2.tit.de interpret. & extens. disp.num.19.Put.decis.483.num.2.& seq. lib.2.* putà in gradibus Cõsãguinitatis,vel quouis alio impedimento de iure diuino naturali,matrimonium dirimẽte, *Couar. de spons.p.6.cap.6.§.10.nu.10.* imò in his quæ tendunt ad Deum, & ex quibus ipsi Deo acquiritur obligatio,non solet Summus Pontifex dispensare, sine maxima, & rationabili causa, *Barbos.de iur. Eccles. lib.1.cap.2.nu. 134.* quia dispensando, vinculum legis diuinæ tollere non potest, *cap.sunt quidam.25.q.1.cap. litteras, de restit spol.cap.cum ad monasterium,de stat. monach.* ex quo Summus Pontifex tenetur vsque ad animam, & sanguinem, legem diuinam defendere, *d.cap. sunt quidam*, cum diuinum sit immutabile,*§. sed naturalia,instit. de iur.nat gen.& ciu.cap. fin.§.his ita;que dist.5.* solus enim conditor legis suum diuinum præceptum tollere, & super eo dispensare potest; quod minimè licet Papa eius Vicario,& inferiori, qui non potest mutare, nec destruere legẽ Superioris, *cap. cum inferior, de maior. & obed.Clem.ne Romani §.1.de elect.* Summi etenim Pontificis iudicium debet esse conforme iudicio,& statuto diuino, *cap. vt nostrum,vt Eccles.benef.sin.dem. confer. Paris.de confid.q.3 nu.16.cum.seqq.*

Nec refert,quod nõ,desint,qui simpliciter teneant,posse Summũ Pontificem in legibus diuinis,ex causa dispensare,vt dictum est,quos refert *Sanch.de matrim.lib. 8.disp 6.num 5.* quia nihilominus eorum sententia nullo nititur fundamento; cum naturalis ratio dictet,subditum non posse tollere legem Superioris in casu particulari, *id.Barbos.d.cap.2 nu.120.* licet possit declarare, seu interpretari in aliquo casu particulari deficere obligationem legis diuinæ: quod quidem, quibus modis, & quando id contingere possit,vide eundem *Barbos. loc. cit. num. 121. cum seqq.*

Præterea,neque præmissa dispensatio,
60 sic in radice matrimonij, habet locum, quando illud nullum extitit ex defectu consensus,siuè in vtroque,vel altero contrahentium;cum matrimonium ipsum sit iure naturali irritum, & Papa non possit huiusmodi consensum supplere, dispensando in illius radice,*id.Burgas.d.nu.29.*

Lectorẽ tamen hic monitum volumus, omnia quoad hoc dicta, fuisse ad verbum ferè trãscripta ex supradicto *Sanch. de mat: im.lib.8.disp.7.d nu.4.* ex quo,cum iste tractatus, fuerit impressus Venetijs 1625. apud Iunctas sub signo Lilij, in illius impressione integer idem numerus quartus demptus extitit,mutilata dicta q.7. quapropter supradictus tractatus fuit per Sacram Congregationem generalis Inquisitionis, prohibitus, vbi desit idem numerus quartus,cuius principium est, *At frequentissima, & verior sententia habet*, finis autem, *Et his diebus in hoc Pratorio Granatensi sententia hac definita est.*

Quod alter alteri superuiuens

perpetuò absque spe coniugij remaneat. Quæ quidem clausula additur in pœnam huiusmodi delicti, vt patet ex notorio *tex. in cap. si quis cum noverca, & in cap.si quis cum duabus, 32. q.7.* Potissimùm verò desumpta est ex *Concil.Trid.sess.24. cap. 5.* ibi enim statutum est, vt scienter in gradu prohibito contrahentes careant spe dispensationis, de qua quidem clausula egimus etiam supra.

1

SVMMARIVM.

1 *Dispensationis matrimonialis supplicatio, de ignoranter contracto, quid debeat continere.*
2 *Illius formula litterarum preponitur, quando Oratores, detecto impedimento abstinuerunt à copula.*
3 *Matrimonium contractum, an prosit scienti impedimentum, altero ignorante.*
4 *Ignorantia,quotuplex.*
5 *Scientia,de qua intelligitur in* Clem. Eos, de consang.& affin.

Im-

6 *Impedimento detecto post matrimonium, pramissis solemnitatibus, non incurruntur pęnę* Clem. Eos. de consang.& affin.

7 *Maximè, si eo detecto, Oratores abstinuerunt à copula.*

8 *Idem est, prætermissis publicationibus, de licentia Ordinarij.*

9 *Formula supplicationis de matrimonio ignoranter contracto, omissis publicationibus de licentia Ordinarij.*

10 *Formula de scienter contracto, prętermissis publicationibus de licentia Ordinarij.*

11 *Ignorantibus, dolus non imputatur.*

12 *Pęnam Constitutionum, non ligare ignorantes.*

13 *Statutum addens pęnam in facto damnato de iure communi, non ligat ignorantes.*

14 *Impedimenta matrimonij, non omnes scire tenentur.*

15 *Matrimonium contractum sinè parocho, & testibus, an valeat, vbi Concilium non est receptum.*

16 *Et sub qua formula petatur dispensatio circa hoc, super impedimento dirimente.*

17 *Lex Principis non acceptata, non ligat subditos.*

18 *Et quomodo id intelligatur.*

19 *Lex habet tacitam conditionem, quatenus, videlicet, recipiatur.*

20 *Leges multa, non conueniunt moribus patria.*

21 *Prouincia cuilibet permittitur abundare in suo sensu.*

22 *Viuere quis tenetur secundum consuetudinem illorum, inter quos versatur.*

23 *Vsus contrarius populorum sine consensu Principis, nihil operatur.*

24 *Constitutio, potest seruari quoad aliqua, & non quoad alia.*

25 *Scientia* Papę *præsumitur ex scientia suorum Officialium.*

26 *Cancellaria quicquid gessit, videtur gestum à Papa.*

27 *Matrimonia clandestina, quando Episcopus non possit irritare, ex declaratione Sacrę Congregationis, quę hic proponitur.*

28 *Publicationes matrimonij, de licentia Ordinarij omissa, quando non suffragentur ad euadendas pęnas contra matrimonium scienter contrahentes, inflictas.*

29 *Incestus impedimentum, non contrahitur per copulam inter ignorantes impedimentum.*

30 *Est tamen explicandus in dispensatione.*

31 *Formula supplicationis pro dispensatione, quando impedimentum detectum fuit in monitionibus.*

32 *Impedimenti matrimonij notitia, debet esse sufficiens, vt clarum sit impedimentum.*

33 *Fama, quomodo duobus testibus prævaleat.*

34 *Dispensatio, cum licentia remanendi in matrimonio ob impedimentum occultum, quomodo detur per Sacram Pęnitentiariam.*

35 *Episcopus, vt possit dispensare super impedimentis dirimentibus, quę requirantur.*

36 *Necessitas. Ob magnam necessitatem, dispensat Episcopus in casibus Sedi Apostolica reseruatis.*

37 *Hęc tamen dispensatio intelligitur facta cum tacito consensu eiusdem Sedis.*

38 *Episcopo, quare non reperitur in iure concessa facultas in casu necessitatis dispensandi.*

39 *Causa iusta, nulla potest esse ad dispensandum in iure diuino, & quare.*

40 *Expressa, frequentioris vsus gratia, non excludunt alia rarò contingentia.*

41 *Episcopus, quod dispensare possit super impedimento dirimenti, ex causa necessitatis, referuntur exempla.*

42 *Dispensandi facultas, non venit in generali mandato.*

43 *Perseuerantia in delicto, quomodo inducat indicium pracedentis scientię.*

44 *Abstinentia à copula, detecto impedimento, excludit dolum, & quare.*

For-

45 *Formula supplicationis pro dispensatione matrimoniali, quando Oratores abstinuerunt à copula.*
46 *Et sub qua formula, Sacra Pœnitentiaria super impedimento occulto, dispenset.*
47 *Tempus decennij, facit præsumere matrimonium legitimè contractum.*
48 *Ignorantiam allegans, debet illam probare.*
49 *Ignorantia, quod præsumatur, regula quando cesset.*
50 *Et quomodo probetur circa impedimentum Consanguinitatis, vel affinitatis.*
51 *Ignorantia, quænam excuset.*
52 *Ignorantia crassa, & supina æquiparatur scientiæ.*
53 *Constitutio pœnalis ligat etiam ignorantes, ignorantia non probabili.*
54 *Ignorantia crassa, & supina, dicitur lata culpa.*
55 *Ignorantia iuris communis, est lata culpa.*
56 *Dictio*, dummodò, *importat conditionem.*
57 *Ignorantia allegata in dispensatione matrimoniali, probatur per iuramentum Oratorum.*
58 *Ignorantia, & scientia probantur per iuramentum.*
59 *Quod tamen intelligitur, vt hic.*
60 *Scientiæ coniectura, excludit probabilem ignorantiam.*
61 *Scientiæ præsumptio, quando adest, allegantì ignorantiam, non datur restitutio.*
62 *Matrimonium contractum inter inhabiles, non ratificatur sola dispensatione Papæ.*
63 *Dispositio* Clem. Eos, de consang. & affin. *afficit ignorantes, quoad pœnas extrinsecas.*
64 *Clausula*, Prolem susceptam, *quomodo intelligenda in dispensatione de ignoranter contracto.*
65 *Dispensatio, quomodo præsumatur inter virum, & vxorem, in gradu prohibito contrahentes.*
66 *Diuturnitas in figura matrimonij, facit præsumere prolem legitimam.*
67 *Legitimationis prolis, declaratoria ex matrimonio ignoranter contracto, formula.*
68 *Legitimatio hæc, quonam alio modo petatur.*

Praxis Dispensationis matrimonialis de ignoranter contracto.

CAP. IV.

Frequëtissimè adhuc contingit, matrimonium in gradu prohibito, seù cum alio impedimento dirimente, ignoranter contrahi: quarè postquàm egimus de scienter contracto, de que illius dispensatione, non incongruè sequitur videre, quid in praxi seruetur, circa dispensationem super ignoranter cōtracto, & cum quibus clausulis, & decretis dispensari consueuerit.

Præmittendum verò est, quod iuxtà notorium stylnm Romanæ Curiæ, quando super hoc porrigitur Summo Ponti-
1 fici supplicatio, necessariò exprimendum est, an Oratores, qui sic ignoranter contraxerunt matrimonium, carnaliquè copula consummarunt, detecto impedimento, abstinuerint ab ipsa carnali copula, an verò in ea perstiterint; vt iuxta facti qualitatem, ipsis opportunè consulatur: si enim ignoranter contraxerunt, statim, detecto impedimento, debent separari, & abstinere à copula; aliàs incurrerent saltem pœnas incestus, *l. qui contra legem, in fin. C. de incest. nupt. & in Auth. de incest. nupt. in princip.*

Quia verò frequentius euenire solet, vt etiam impedimento ipso detecto, Oratores nihilominus in eadem copula perseuerent; proinde litteras ipsius dispensationis, cum huiusmodi perseuerantiæ mentione, hic subijcimus, tenoris sequentis, videlicet.

2 *VRbanns Episcopus seruus seruorum Dei dilecto filio Vicario Vener ab. fratris nostri Archiepiscopi Neapolitan. in spiritualibus generali, Salutem, & Apostolicam benedictionem. Ex parte dilecti filij Ioannis nati Saluatoris, & dilectę in Christo filiæ, Franciscæ natę Laurentij, mulieris Neapolitan. nobis oblata petitio continebat, Quod ipsi aliàs ignorantes aliquod impedimentum inter eos existere, quominus possent inuicem matrimonialiter copulari, matrimonium inter se, per verba de pręsenti, publicè, factis proclamationibus in eorum parochiali Ecclesia, iuxtà formam Concilij Tridentini, nulloque detecto, neque denunciato impedimento contraxerunt; illudque in facie Ecclesiæ solemnizarunt, ac carnali copula consummarunt, Postmodum verò, ad eorum peruenit notitiam, eos Quarto Consanguinitatis gradu inuicem esse coniunctos; & nihilominus in eadem carnali copula perstiterunt. Cum autem, sicut eadem petitio subiungebat, Ioannes, & Francisca præfati, in huiusmodi matrimonio remanere non possint, absque Sedis Apostolicæ dispensatione; & si diuortium inter eos fieret, grauia exinde scandala possent verisimiliter exoriri. Quare iidem Ioannes, & Francisca nobis humiliter supplicari fecerunt, vt eis in præmissis, de absolntionis beneficio, & opportunæ dispensationis gratia prouidere de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur, qui salutem quærimus singulorum, & scandalis quibuslibet, ne eueniant, quantum cum Domino possumus, libenter obuiamus, eosdem Ioannem, & Franciscam, ac eorum quemlibet à quibusuis excommunicationis, suspensionis, & interdicti, alijsque Ecclesiasticis sententijs, censuris, & pęnis à iure, vel ab homine, quauis occasione, vel causa latis; si quibus quomodolibet innodati existunt, ad effectnm pręsentium dumtaxat consequendnm, harum serie absoluentes, & absolutos fore censentes; ac certam de præmissis notitiam non habentes, huiusmodi supplicationibus inclinati, Discretioni tuæ, de qua in his specialem in Domino fiduciam obtinemus, per Apostolica scripta mandamus, quatenus, deposita per te omni spe cuiuscunque muneris, aut pręmij, etiam sponte oblati à quo te omninò abstinere debere monemus, de pręmissis te diligenter informes, & si per informationem eandem, preces veritate niti repereris; super quo tuam conscientiam oneramus, Tunc Ioannem, & Franciscam pręfatos ab incestus reatn, & excessibus huiusmodi; imposita prius eis propter incestum huiusmodi, arbitrio tuo, pęnitentia salutari, hac vice dumtaxat in forma Ecclesię consueta, in vtroque foro authoritate nostra absoluas; & quatenus contra dictos Ioannem, & Franciscam, causa super pręmissis, in iudicium quoquomodo deducta fuerit, parito iudicato; ac cum ipsis Ioanne, & Francisca; dummodo ipsa, propter hoc rapta non fuerit, & ignorantia huiusmodi probabilis extiterit, quod impedimento Quarti Consanguinitatis gradus huiusmodi, ac Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrarijs nequaquàm obstantibus, matrimoninm inter se de nouo publicè, seruata forma dicti Concilij contrahere; illudque in facie Ecclesię solemnizare, & in eo postmodum remanere libere, & licitè valeant, authoritate nostra dispenses; Prolem susceptam, si qua sit, & suscipiendam exinde legitimam decernendo. Volumus autem, quod si sprgta monitione nostra huiusmodi, aliqnid muneris, aut pręmii occasione pręmissorum exigere, aut oblatnm recipere temerè pręsumpseris, excommunicationis latę sententię poenam incurras; qua tandiu innodatus existas, donec per satisfactionem condignam, absolutionis beneficium à Sede Apostolica merueris obtinere. Datum Romae &c.*

Clausulę autem, & decreta in supradictis litteris apposita, eam, vt sequitur recipiunt declarationem, videlicet.

Vrbanus &c.

Quod

Quod ipsi aliàs ignorãtes &c.

Quid autem si alter tantùm Oratorum, impedimentum huiusmodi ignorasset, alter verò illud sciuisset; nunquid taliter scienti prodesset hæc dispensatio? 3 Et responsio est negatiua; quia nullo modo debet illa alteri prodesse, propter sui indiuisibilitatem, *Nauar. consil. 16. de consanguin. & affinit.* vbi quæritur, an dispensatio de contrahendo matrimonio, non obstante Quarto gradu Cõsanguinitatis, cum supplicatione, quod ignorantes impedimentum contraxerunt matrimonium, valeat, si vir sciebat, vel scire tenebatur impedimentum; quod tamen fœmina ignorabat, Et respondet, decisionem huius quæstionis pendere ab illa, an ignorantia impedimenti fœminæ, efficiatur, vt ipsa, & vir dicantur ignorasse impedimentum, & putat quod non; & quod vir indigeat reualidatione dispensationis: & quia iam scit mulier, indigebit, & ipsa. Præterea, quod dispensatio prædicta non prodest viro, nec per quandam consequentiam vxori, propter indiuisibilitatem, & vnionem huius matrimonij *id. Nauar. d. cons. 16.* & nos supra diximus, vbi huius rei praxim declarauimus.

Vt tamen planè scias, quænam ignorantia excuset à pœnis, contrahentes huiusmodi matrimonia, præmittendum est, 4 quod ignorantia, alia crassa, & supina est, alia affectata, alia probabilis, *Sayr. de cons. lib. 1. cap. 18. nu. 2.*

Ignorantia crassa; & supina est illa, qua quis ignorat, id, quod communiter omnes sui ordinis sciunt, & quod ipse scire debet, & potest, *id. Sayr. nu. 4.*

Affectata est, vbi quis ignorat, quia scire non vult, quod scire debet, & potest *id. Sayr. nu. 5.*

Probabilis, seù alio modo inuincibilis, illa dicitur, quæ manet, postquam homo debitam diligentiam adhibuerit, & qua homines sui status communiter post debitam diligentiam, laborant; qualis est ignorantia, qua homines doctos, & timoratos consulens, non rectè instruitur, vel, vt hic, quia publicationes fieri fecerunt Oratores in eorum Parochiali Ecclesia, & nullum repertum est impedimentum ad contrahendum, *Nauar. in manuali cap. 23. nu. 45 & 46.*

Agitur verò hic de ignorantia probabili, vt dictum est, quia dum *d. Clem. Eos, de consang. & affin.* hic imponit pœnam contrahentibus matrimonia, scienter in 5 gradu prohibito, intelligitur de illa scientia, quã sentit ibi *glos. in verbo, scienter,* vbi ait, ignorantiam probabilem, idest inuincibilem, quia ignorabant Oratores se esse consanguineos, vel affines; aliàs enim ratione plecterentur pœnis *in dict. Clem.* contentis.

Factis proclamationibus *in eorũ*

parochialibus Ecclesiis, ad præscriptum *Concilij Tridentini d. sess. 24. cap. 1. de reform. ibi, ter à proprio contrahentium Parocho tribus continuis diebus festiuis in Ecclesia inter missarum solemnia, publicè denuncietur, inter quos matrimonium sit contrahendum; quibus denunciationibus, factis, si nullum legitimum opponatur impedimentum, ad celebrationem matrimonij in facie Ecclesiæ procedatur.*

Præmissis igitur dictis proclamationibus, ac omnibus, ex præscripto eiusdem Concilij seruatis, si aliquod postea detegatur impedimentum, nullam Oratores 6 incurrent pœnam, siuè *dict. Concilij, siue in d. Clem. Eos de consang. & affin. contentam.*

Quamuis, si postea, detecto impedimẽto supradicto, perstiterint in copula, incurrẽt pœnas incestus, vt supra diximus: 7 si verò statim abstinuerint, ab omni prorsus pæna immunes redduntur, stante, ignorantia supradicta, quod præcipuè statuit ipsum *Concil. sess. 24. cap. 5. ibi, si verò solemnitatibus adhibitis, impedimentum aliquod postea subesse cognoscatur, cuius ille probabilem ignorantiam habuerit, tunc facilius cum eo, & gratis dispensari poterit, & nos infra dicemus.*

8 Idemque dicendum est, quando huiusmodi denunciationes omittuntur de licentia Ordinarij; quod quidem necessariò exprimendum erit in supplicatione dispensationis impetrandæ, cuius narratiua, sequentibus verbis concipi consue- 9 uit, videlicet, *Quod ipsi aliàs ignorantes aliquod impedimentum inter eos existere, quominus possent inuicem matrimonialiter copulari, matrimonium inter se, per verba de præsenti publicè (proclamationibus iuxta 1 formam Concilij Tridentini fieri solitis, de licentia Ordinarij prætermissis) seruata tamen in reliquis Concilij prædicti forma, nulloque detecto, neque denunciato impedimento contraxerunt, &c.*

Pariterque seruat stylus, hanc mentionem esse faciendam in supplicatione de scienter contracto, in qua dicitur, *Quod ipsi*

10 *ipsi aliàs scientes se Quarto Consanguini-
tatis gradu inuicem esse coniunctos, non
quidem peccandi data opera, &c. facilioris
reddendi, matrimonium inter se per verba
de præsenti, publicè, prætermissis de licentia
Ordinarij, &c.* vt supra.

Factis igitur supradictis proclamatio-
nibus, nulloque inter Oratores, reperto
impedimento ad contrahendum matri-
monium, facilius cum eis dispensatur, vt
supra, ex *d. Concilio Tridentino*, dictum
est; quia, cum ipsi Oratores contraxerint
seruata forma eiusdem *Concilij*, pœnam
non merentur, ad *tex. in l. Gracchus, cum
ibi not. C. ad leg. Iul. de adult.* quia igno-
11 rantibus, dolus imputari non potest, *l.
genero, ff. de infam, Crauet. cons. 8. num.* 10.
qui tunc imputaretur, quando ipsi Ora-
tores non curassent inquirere illud, quod
tenebantur; tunc enim ignorantia, nullo
modo eos excusat, quando non adhibue-
runt diligentiam in inquirendo ex præ-
cepto *eiusdem Concilij, cap. penult. ante fin.
& i. fin. 37. dist. c. innotuit, in verbo, igno-
rantiam, de elect.* & facit *tex. in l. regula, §.
sed facti*, ibi, *verum eius, qui eam rem di-
ligenter requirendo, notam habere possunt,
ff. de iur. & facti ignor. l. si etiam, in fin. C.
de ingen. manum.*

Et sic non debent aliquo modo, vt di-
ctum est, Oratores ipsi subiacere pœnis
appositis in *Clem. I. ex. de consang. & affin.
ac Concilij supradicti*, facit doctrina *Io.
Andr. in c. 2. de constit. lib. 6.* dum voluit,
12 pœnam Constitutionum, nõ ligare igno-
rantem; cum non habeat animum delin-
quendi; & ait *Anton. de Butr. in d. cap. 2.*
quod statutum addens pœnam in facto
13 damnato de iure communi, non ligat
ignorantem; quia non omnes tenentur
14 scire impedimenta matrimonij, quæ, etiã
multi sacerdotes ignorant, vt ait *Sanch.
lib. 2. disp. 38. nu. 3.* & diximus nos supra.
Cum igitur Oratores, iam ea adimpleue-
rint, ad quę ex *dicto Concilio* tenebantur,
nempè fieri faciendo debitas publicatio-
nes, supradicta ignorantia illos excusat,
per iura superius allegata. Et quia in ali-
quibus Christianorum Prouincijs, decre-
tum Concilij Tridentini non fuit promul-
gatum, seù receptum, vt in quibusdam
Galliæ partibus, & in Polonia; quibus in
15 locis, si matrimonium contrahatur absq;
parocho, & testibus, certum est, valere, in-
quit *Sanch lib. 3. disp. 18. nu. 1.* propterea,
in hoc casu consueuit id exprimi in sup-
16 plicatione, per hæc verba, videlicet, *Quod
ipsi aliàs ignorantes aliquod impedimen-
tum inter eos existere, quominus possent in-
uicem matrimonialiter copulari, matrimo-
nium inter se per verba de præsenti, publicè,
adhibitis omnibus solemnitatibus, de more
patriæ, adhiberi solitis, nulloque detecto, ne-
que denunciato impedimento, contraxerunt;
illudq; in facie Ecclesiæ solemnizarunt, &c.*
vt in infrascripta formula de ignoranter
contracto, quando Oratores abstinuerunt
à copula.

Quod quidem passim cum ista narra-
tiua admittitur pro supradictis locis; sicut
sæpe vidimus practicari; nam lex, vel di-
17 spositio Principis, non acceptata, neque
moribus vtentium comprobata, non ligat
18 subditos, quando non fuit obseruata, sciẽ-
te, & tolerante Principe, vt per *glos. in cap.
1. in verbo, frangere, de treug. & pace; Na-
uar. cons. 1. de constit. nu. 23. cum plurib. se-
quentib.* cum semper lex habeat tacitam
19 conditionem, quatenus, videlicet, illa mo-
ribus vtentium recipiatur, *tex. in cap. in
20 istis, §. leges, 4. distin.* & cum multæ leges
moribus patriæ non conueniant, idcirco
21 permittitur cuilibet Prouincię in suo
sensu abundare *Anchar. cons. 218. Gonz.
glos. 16. nu. 2. cum seqq.* Quod quidem pra-
cticatur, non solum pro originarijs supra-
dictorum locorum, verùm, etiam pro pe-
regrinis, qui per modum transitus, aut
hospitij, diuertunt ad huiusmodi loca, vt
cõstat ex *cap. illa dist. 12.* vbi *glos. in verbo,
22 societatem*, ait, quod quilibet tenetur vi-
uere secundum consuetudinem illorum,
inter quos versatur: vnde illud exordium
duxit videlicet.

*Si fueris Romæ, Romano viuito more,
Et si sis alibi, viuito sicut ibi, id. Sanch. d.
disp. 18. nu. 4.* qui *num. 5.* ait ex pluribus
DD. sententiam huiusmodi hoc modera-
men admittere, nempè, vt solus transitus,
non sit sufficiens ad obligandum ad sta-
tuta, & consuetudines illius loci, nisi, qui
trasit, illic sistat.

Idemque dicendum esset vbi dictum
Concilium in aliqua tantum esset sui par-
te receptum, in alia vero non; quod qui-
dem obstare non videtur; licet enim Rota
pro indubitato teneat, quod non vsus, siuè
23 contrarius vsus populorum sine consensu
Papæ non possit operari contra validita-
tem Cõstitutionum Apostolicarũ, ex latè
deductis in *vna Romana Concordiæ S.
Petri die 13. Nouembris 1609. & 12. Fe-
bruarij 1610. coram Canaleno*, vt per *tand.
Rot. apud Farin. decis. 356. num 7. tom. 1. p.*
nihilominus nouum est, quod videlicet,
24 Constitutio seruatur quoad aliqua est
quoad

quoad alia abeat in desuetudinem, *Rain. cons. 55. in fin lib. 5. Corn. cons. 20. num. 2. vers. nec etiam obstat, lib. 3.* neque peritos latet Curiales, quod siuè non vsus, siuè contrarius vsus nonnullarum Apostolicarum Constitutionum seruatur, etiam in ipsa Romana Curia, & in Cancellaria Apostolica, quæ est organum Papæ, *Cas. de Graff. decis. 1. nu. 8. de probat.* qui dictum non vsum, seù contrarium vsum scit, & tolerat: nec dici potest, id ab ipso Papa ignorari; quandoquidem non solum exinde infertur ad scientiam ipsius Papæ, quæ regulariter præsumitur, & infertur ex scientia eius Officialium, verum etiam ad consensum, qui colligitur ex eo, quod
26 quicquid gessit Cancellaria, videtur gestum ab ipso Papa, *Rot. penes Farin. decis. decis. 356. nu. 8. p. 1. to. 1.* Vnde tanto magis dici posse videtur de ipso Concilio Tridentino, vbi illud non fuit promulgatum, siuè in aliqua parte non receptum, vt dictum est.

Ad hæc *Sacra Congreg. eiusdem Concil.* aliàs censuit, matrimonium celebratum extra locum propriæ habitationis, & in loco, vbi nō erat publicatum Concilium, absque illius solemnitatibus, esse validum, si recessus à loco habitationis, fuit factus ad euitanda impedimenta, purà inimicitias, & obstácula parentum, sub *die 7. Februarij*, 1602. Secus autem si contrahatur inter se transferētes ad locū, in quo Concilium non est promulgatum, sub animo, sine parocho, & testibus contrahendi, vt in *vna Colonien. 5 Septembris 1626. & in vna Antuerpien. 16. Decembris 1628.*

Hinc propterea non potest Episcopus per sua decreta synodalia, inualidare matrimonia, quæ clandestinè, sine parocho, & testibus, contracta essent, si ibi non esset publicatum Concilium Trid. ita vt matrimonia post huiusmodi decretorum publicationem aliter contracta, si nullum aliud obstet legitimum impedimentum, valida, ac firma sine, ideoque coniuges, qui aliàs inter se validè matrimonia contraxerunt, illisque postea per Episcopum tanquam contra formam sui decreti, nullis declaratis, separati fuerint, ac insimul habitare desierunt, omnino cogendi sunt, vt in dictis matrimonij contractis permaneant, atque vna simul tanquam veri coniuges cohabitent: ij verò, qui primis matrimonijs aliàs validè, & publicè contractus, & consummatis, ac Episcopo vigore dictorum decretorum nullis declaratis, secundò contraxerunt similiter ad priora redire ac in illis permanere cogendi sunt: & huiusmodi matrimonia post publicationem, & cōsummationem priorum contracta, nullo modo, etiam prætextu cuiuuis gratiæ, & imminentis scandali, tolerari possunt, aut debent, *ead. Sacr. Congreg. in causa Russia 18. Nouembris, & 2. Decembris 1628. testè Barbos. in coll. bull. verbo matrimonium fol. 446.*

Quod autē supra diximus, ipsos .s. Oratores euadere pœnas supradictas, etiam si ipsæ publicationes fuerint de licentia Ordinarij, omissæ, ita intelligas, si videli-
28 cet nō curauerint illas fraudelēter omitti, ne detegeretur impedimentum, quod inter eos forsan existebat; quia tunc propter fraudem, & dolum, supradictas poenas incurrūt: & propterea carebunt commodo dispensationis, per *tex. in cap. super litteris, de rescrip. & in cap. in nostra, de sepult.*

Et carnali copula consummarunt.

Non videtur hic, necessaria mentio huius carnalis copulæ, quia, cum illa sit sequuta inter Oratores, probabiliter ignorantes se esse consanguineos, vel affines, non contrahitur impedimentum incestus, *tex. in cap. si 29. quis cum duabus, cap. si quis cum matre, & cap. quidam, 34. q. 2. cap. ex litteris, de eo qui cogn. cons. vx. su.* ex eo quod, non dicitur in hoc casu incestus formalis; nec fuit cōmissum peccatum incestus, *Ledes. de matr. qu. 55. art. 6. 5. difficultate.*

His verò non obstantibus, contrarium est verius, etiā de stylo, & in praxi receptum; nam, quándocunq; interueniat inter Oratores carnalis copula, erit de ea
30 omninò mentio in dispensatione facienda, etiam, si fuerit ea sequuta ipsis Oratoribus ignorantibus impedimentum, attento supradicto stylo Curiæ; qui pro lege seruatur, *cap. quam graui de crim. fal.* & sicut nos alibi diximus, & quotidiana praxis docet.

Postmodum verò ad eorum

peruenit notitiam &c. quę profectò, siuè iudicialiter, siuè extraiudicialiter contingere potest: & exprimi consueuit, etiam si illa contigerit, dum Oratores ignorantes à principio inter eos adesse impedimentum, curarunt fieri publicationes pro matrimonio contrahendo, ac in illis fuit detectum impedimentum; quo casu, etiamquod dispensatio petatur cum aliqua ex consuetis causis, putà

ob

ob angustiam, vel propter dotem &c.
tunc enim, huius notitiæ expressio, ita
fieri cōsueuit in corpore supplicationis,
videlicet, *Supplicant igitur humiliter B.*
31 *S. V. Oratores præfati, qui aliàs ignoran-*
tes inter eos aliquod impedimentum existe-
re, quominus possēt inuicē matrimonialiter
copulari, denunciationes in eorū Parochali
Ecclesia, iuxtà formam Concilij Tridentini
fieri curarunt; in quarum proclamationi-
bus detectū fuit, eos Quarto Consanguinita-
tis gradu inuicem esse coniunctos, propter
quod in contractu matrimonij huiusmodi
vlterius non processerunt, quatenus cum
eisdem Oratoribus, quod impedimēto Quar-
32 *ti &c.* Et vtroque casu, notitia huiusmo-
di debet esse sufficiens, vt clarum sit impedimentum, super quo requiratur Apostolica dispensatio; ac proinde non sufficit, si vnus testis dicat, se audiuisse impedimentum, quod tamen probare non possit, *Abb. in cap. tua, nu. 3. de cogn. spirit.* prout neque valet testimonium de auditu, siue credulitate, *Zerol. in prax. Episcop. verbo, matrimonium, p. 1. §. Decimo, dubium est*, vbi ait, quod si dum parochus facit denunciationes in Ecclesia, insurget fama, quod inter contrahentes adest tale impedimentum talis gradus, tunc opus est dispensatione; ex quo
33 fama magis prævalet, quàm duo testes,
quorum alter, qui de scientia testimonium perhibet, non iurat; alter verò etsi iuret, tamen asserit, se ita audiuisse. Si verò insurget fama de impedimento; sed nullus assignatur gradus, tunc, neque propter hoc causatur impedimentum; ex quo fama interdum oritur ex incerto authore, & esset, ac si multi deponerēt de auditu, & nullum assignarent gradum.

Id verò, quoad publicum impedimentum; quod aliàs probandum erit ad præscriptum Sacrorum Canonum, sicut ante diximus. Cum verò contingit, illud esse occultum, etiam in terminis Sacræ Pœnitentiariæ Apostolicæ, sicut docet *Sanch. de matr. lib. 8. disp. 34. à nu. 55.* tunc recursus habetur ad Officium dictæ Pœniten-
34 tiariæ Apostolicę, à qua petenda est dis-
pensatio cum licentia remanendi in matrimonio contracto: quod quidem non solum contingere potest eo modo, quo superius diximus, nimirum, quando Oratores matrimonium bona fide, nulloque in proclamationibus impedimēto dirimēti detecto cōtraxerūt, verùm etiā, quādo nouum aliud impedimentū impedit exequutionem litterarum dispensationis iam obtentæ; quod per exempla sequentia, in praxi sæpè occurrentia, patet.

Primò, videlicet, pro Oratoribus, qui impetrarunt iam pro vtroque foro dispensationem, cum quadam falsa asserta causa; postmodum verò, negotio occulto existente, impetrant à Sacra Pœnitentiaria committi Discreto viro Confessori, qui, eorundem audita confessione sacramentali, ipsos à quibusuis sententijs, censuris, & penis Ecclesiasticis absoluat, iniuncta pœnitentia salutari, dummodò occultum sit, dispensationem impetratam, propter falsam expressionem huiusmodi, inualidam esse, & aliàs ritè, ac iuxta formam, litterarū prædictę dispensationis, verificatisque in eis narratis, super impedimento talis gradus, cum ipsis Oratoribus dispensatum fuerit, aliudque canonicum non obstet, cum eisdem, quod prēmissis non obstantibus, matrimonium inter se de nouo ad euitanda scandala, contrahere valeant, dispenset.

Secundò, pro Oratoribus, qui nondum receptis litteris dispensationis super aliquo impedimento, quo detinentur, se carnaliter cognouerunt; postmodum verò, ipsis receptis, illarumque Exequutori præsentatis, coram eo, copulam carnalem, inter eos sequutam, eorum medio iuramento negarunt; postmodum verò matrimonium contraxerunt: quapropter petitur absolutio ab incestu, periurio, & excessibus huiusmodi, vt supra.

Tertio, pro Oratoribus, qui scientes se aliquo esse gradu coniunctos, se carnaliter cognouerunt; in dispensatione tamen desuper obtenta, nulla facta carnalis cognitionis huiusmodi mentione; & ita matrimonium contraxerunt &c. & similia, secundum casuum contingentiam, quos, longa serie hic enumerare, superfluum visum est.

Hoc autem, in casibus, quibus facilis patet accessus ad Summum Pontificem, siuè eius Sacram Pœnitentiariam, ad quam recursum frequenter semperque haberi videmus.

Sequitur hinc non incongruè, videre, quid re vera, sentiendum, ac receptū sit in praxi; cum videlicèt, neque ad Summum Pontificem, neque ad Legatum, aut Nuncium, vel aliū, ad id facultatem habētem, facilis sit is accessus; ac proinde, quid de illa quæstione, an videlicet, possit Ordinarius, iusta exigente causa, dispensare hic

Qq super

super impedimento, matrimonium dirimente?

Facit etenim pro negatiua, quia super hoc solum potest Summus Pontifex dispensare, cum huiusmodi impedimentum sit iure pontificio inductum, *Felin. in cap. at si clerici, num. 4. de iud. Archidiac. in cap licet canon. de elec. in 6. Abb. in cap. cum dilecti, nu. 10. de elec.* Couar. *in 4. decret. 2. par. cap. 6. in princ. num. 15. & 5. 10. num. 11. Guttier lib. 1. qq. canon. cap. 5. nu.* 10. & hanc sententiam tenet *Sot. lib. 1. de Iust q. 7. art. 3. & q. 4. d. 37. q. 1. art. 2. Burgas. ex Irregular p. 6. tit. de cognat. spirit. nu. 1.* vbi dicit, dispensationem hanc soli Papæ esse reseruatam, per *tex. in cap. fin. de transact. & Glos. in cap. quia circa, de consang. & affin. verbo. Apostolica, & idem Borgas.* etiam legatis à latere id negat, nisi hoc illis esset specialiter concessum, *d. p. 6. in tit. de sponsal. & matr. num. 1. Nauar. in manual. cap. 22. nu. 88. vers. tertio ducendum, Henriq. in Sum. lib. 12. cap. 3. §. 1. Sanch. de matrim. lib. 2. disp. 40. num. 1. Garc. de benef. p. 11. cap. 5. nu. 344. Barbos. de pot. Epis. p. 2. alleg. 35 à princip.*

At vero, cũ nostra praxis versetur circa casus vrgentis necessitatis, communis est *DD.* sententia teste *eod. Garc. 9. cap. 5. nu.* 347. posse Episcopum sic dispensare; quibusdam tamen concurrentibus circumstantijs, quarum Prima est, vt matrimonium sit iam contractum, Secunda, vt sit contractum ignoranter quoad impedimentum, Tertia, vt sit consummatum, Quarta, vt impedimentum sit occultum, Quinta, quod contrahentes sint adeo pauperes, quod non possint ire, vel mittere ad Summum Pontificem, Legatum, seu Nuncium, hanc habentes facultatem, Sexta, quod si fieret separatio, scandala verisimiliter exoriri possent, vt per *Zerol. in prax. Episcop. verbo*, *Dispensatio*, *§. ad quintum, p. 1.* Ratio autem, qua ipsi *DD.* ad id mouentur, ea potissimũ esse potest, quia nimirum supradictis concurrentibus, non leuis causa ad id insurgit, sed vrgentissima necessitas, ne videlicet contrahentes, qui in prædicto casu, Summum Pontificem consulere nequeunt, opportuno remedio remaneant destituti, cum absque scandalo separari non possint; eoque magis quia hæc sententia innititur manifestæ æquitati, vt ait *Sanch. d. matrim. lib. 2. disput. 40. sub nu. 4. vers. sed dicendum circa med.* vbi subdit, quod talis æquitas suadet, mentem legislatoris non esse, vt in eo euentu, Episcopus nequeat dispensare; sed quando matrimonium est mala fide contractum, mens Pontificis non est iniquitati fauere, & peruersæ contrahentium audaciæ, & vt illa sit facilioris dispensationis occasio; ne quotidie hac spe celebrentur matrimonia, contemptis impedimentis dirimentibus: vbi etiam subdit *nu. 5.* idem dicendum esse, quamuis, contrahentes, non sint pauperes, sed expensas habeant necessarias ad impetrandam Apostolicã dispensationem; quia etiam in diuitibus, potest vrgens necessitas concurrere, veluti, quia longissimè distant ab Vrbe, & esset magnum periculum incontinentiæ, tandiù expectare; quod quidem sentit *id. d. Sanch. nu. 6.* etiam si erunt duo impedimenta dirimentia occulta, si concurrant circumstantię requisitę; nec valet quidem dicere, quod hæc facultas in casu huiusmodi necessitatis, non extenditur ad duo impedimenta, attenta ipsius dispensationis natura, quę, cum sit odiosa, est restringenda, *Gambar. de author. leg. lib. 7. num.* 202. hoc enim casu potestas Episcopi non est ad auferendum quoddam singularum impedimentum, sed ad dispensandum cum impedito: qua quidem ratione putarem id sibi iure optimo locum vendicare, etiam si vltra duo, concurrerent alia impedimenta.

Nec quidem totum id à recto iuris tramite noscitur dissentire: licèt enim Episcopus non possit contra canones, & Cõcilia dispensare, nisi in casibus in iure expressis, loquendo de ordinaria potestate; attamen nouum non est eum in multis
36 ex casibus, Sedi Apostolicæ reseruatis, posse dispensare, vbi adest magna necessitas, aut periculum scandali, si dispensatio differatur, vt in casibus supra positis, *tex.* est notabilis, & satis clarus *in cap. vt constitueretur*, 50. *dist. cap. ipsa pietas*, 23. *q. 4. cap. quadam lex*, 35. *q.* 3. vt optimè tradit *Barbos. de iure Eccles. lib. 1. cap. 11. nu. 190.* nisi tamen talis dispensatio fieret contra ius diuinum, aut præcipuas, graues quę Ecclesiæ sanctiones, vt in *cap. sunt quidam, & ibi glos. 25. q. 1.* & bene subdit ibi *id. Barbos.* quod quando Episcopus
37 in simili casu dispensat, talis dispensatio intelligitur cum tacito Sedis Apostolicæ consensu facta, vt in *cap. fin. de eo qui furt. ordin. suscep.* & salua eiusdem Sedis authoritate, vt in *cap. 1. 1. q. 5.* facit etiam, quod licèt Episcopus non possit regulariter dispensare super criminibus adulterio maioribus, *id. Gambar. lib. 10. nu.* 466. id tamen

tamen fallit, quando subest causa necessitatis, *Abb. at si clerus, §. de adulterijs, de iud.*

Quod enim expressè id iure cautum non reperiri videatur, non id ex eo prouenit, quia Summus Pontifex in casibus prædictis noluerit Episcopis hanc attri-
38 buere facultatem; sed quia necessitas superueniens non fuit ab ipso Pontifice considerata; nec de futuris contingentibus diuinare potuit, vt illis prouideret, etiam quod sit Summus Pontifex, qui Dei vices gerit in terris, *cap. vn. §. cum enim, vt Eccles. benef. sin. dimin. confer.* licèt enim multa sint negotia, quę ita idem Pontifici reseruata sint, eique adhæreant, ita vt cum generali mandato non transeant, nisi specialiter exprimantur, vt ait *id. Barbos. d. lib. 1. cap. 2. nu. 137.* attamen non ignota est inter cœtera iura, *glos.* satis recepta *in l. tale pactum, §. fin ff. de pact.* vbi id, quod disponens verisimiliter disponeret, si de eo cogitasset, debet pro disposito haberi, cum impossibile sit, omnes futuros casus posse præuideri; loquendo tantum hic de dispensatione circa ius positiuum, non autem circa legem diui-
39 nam à Deo conditam, in qua nulla potest dari causa iusta ad dispensandum; cum ipse Deus, omnes vidit casus, & causas, qui sub illa lege diuina cadere debebant, & diuina voluntas, à qua huiusmodi lex proficiscitur, sit omnino immutabilis, ideo sequitur, quod si aliquo casu voluit legis præceptum manere, iustissimum est, vt maneat, & iustum esse non potest, vt auferatur ab inferiore; ac per consequens propriè dispensatio, quæ vinculum legis tollit, circa præcepta diuinæ legis, à Summo Pontifice fieri non potest, ita id. eruditissimus, & nunquam satis laudatus *Barbos. d. cap. 2. nu. 119. circa med.* vbi plures ad id *DD.* cumulat.

His insuper accedat, quod licet alij casus expressi in iure reperiãtur, in quibus, Episcopis permittitur dispensatio in casibus Papæ reseruatis, nulla dispensationis, de qua hic agitur, facta mentione, non tamen absonum videtur, casus prędictos fuisse expressos frequentiæ causa,
40 quæ non propterea restringit, vt per *glos in l. facto. ff. de cond. & demonstr.* expressa enim gratia frequentioris vsus non excludunt alia quę rarius contingere solent, etiam, quod simus in materia dispensationis, & in dispositione exorbitanti, *Mandos. reg. 33. q. 6. nu. 4. & 5.*

Ex præmissis igitur circa ea, quę ad ius positiuum pertinent, censetur profectò Papam, hanc dispensandi facultatem Episcopis in tam vrgentibus necessitatibus tacitè permisisse, ad *tex. in l. si hominem. ff. mand. Felin. in cap. quod super his in 1. fall. de maior. & obed. & in cap. 1. vers. fallit septimo, de const. Ias. in l. 1. C. de pr. Imper. offi. glos. in cap. latorem 33. q. 2.* vbi ait, Episcopum posse ex vrgenti causa, relaxare pœnitentiam iniunctam à Papa.

Quinimo ait idem *Sanch. d. disp. 40.* posse Episcopum, non modo dispensare in ipso impedimento dirimente, quando matrimonium est contractum, vt nos supra diximus verum etiam, ante contractum: hoc quidem summa ratione; quia cum in vtroque casu, militet eadem ratio, debet esse eadem iuris dispositio, *l. si postulauerit, §. ratio, ff. de adult. & illud. vers. sed magis, ff. ad leg aquil.* & vtroque modo, fuit pluries id positum in praxi: & deniq; pro eadem nostra sententia, duas optimas rationes, vt semper eruditè solet, attulit *Pat. Megal. tom. 1. var. resol 57. nu. 2. cum seqq.* quarum Prima est, quia ex magna, & vrgenti causa, potest Episcopus dispensare in casibus Papę reseruatis, per rationes etiam nobis supra allatas, prout in casu nostro supponitur. Secunda, quia, qui habet verisimilitudinem pro se, habet etiam pro se decisionem legis, vt dixit *Tiraquell. in l. si vnquam, num. 37. C. de reuoc. donat*; Sed hic verisimile, est, Summum Pontificem in hoc casu nolle manere homines ad id, remedio destitutos, vt supra dictum est, quã doquidem, huiusmodi reseruationem dispensationis facit Summus Pontifex ob charitatem, ac bonam Reipub. gubernationem, ergo præsumendum est, Papam velle, vt Episcopus dispenset, *Nauar. in Manuali, cap. 22. nu. 85.*

Omnes, autem *DD.* contrariam sententiam mordicus defendentes, ostendunt eos nondum id habuisse in facti cõtingentia; ac proinde, nescio quomodo se gessissent, si casus ipse eis euenisset. Contracto etenim bona fide, matrimonio, liberisquè inde susceptis, quid facient coniuges, ea spe destituti recurrendi ad Summum Pontificem, temporè, quo res non patitur dilationem? separabuntur ne, cum tanto scandalo, etiam virorum prudentum, cum nota, & vilipendio mulieris, & incommoda filiorum educatione? An verò in matrimonio irrito, scienter perseuerabunt? Certè horum-

Qq 2 vtrum-

ſuper impedimento, matrimonium dirimente?

Facit etenim pro negatiua, quia ſuper hoc ſolum poteſt Summus Pontifex diſpenſare, cum huiuſmodi impedimentum ſit iure pontificio inductum, *Felin. in cap. at ſi clerici, num. 4. de iud. Archidiac. in cap licet canon. de elec. in 6. Abb. in cap. cum dilecti, nu. 10. de elec.* Couar. *in 4. decret. 2. par. cap. 6. in princ. num. 15. & 5. 10. num. 11. Gutier. lib. 1. qq. canon. cap. 5. nu.* 10. & hanc ſententiam tenet *Sot. lib. 1. de Iuſt q. 7. art. 3. & q. 4. d. 37. q. 1. art. 2. Burgas. ex Irregular p. 6. tit. de cognat. ſpirit. nu. 1.* vbi dicit, diſpenſationem hanc ſoli Papæ eſſe reſeruatam, per *tex. in cap. fin. de tranſact. & Gloſ. in cap. quia circa, de conſang. & affin. verbo. Apoſtolica, & idem Borgaſ.* etiam legatis à latere id negat, niſi hoc illis eſſet ſpecialiter conceſſum, *d. p. 6. in tit. de ſponſal. & matr. num. 1. Nauar. in manual. cap. 22. nu. 88. verſ. tertio dicendum, Henriq. in Sum. lib. 12. cap. 3. §. 1. Sanch. de matrim. lib. 2. diſp. 40. num. 1. Garc. de benef. p. 11. cap. 5. nu.* 344. *Barboſ. de pot.* Epiſ. *p. 2. alleg.* 35 *à princip.*

At vero, cũ noſtra praxis verſetur circa caſus vrgentis neceſſitatis, communis eſt *DD.* ſententia teſte *eod. Garc. 9. cap. 5. nu.* 347. poſſe Epiſcopum ſic diſpenſare; quibuſdam tamen concurrentibus circumſtantijs, quarum Prima eſt, vt matrimonium ſit iam contractum, Secunda, vt ſit contractum ignoranter quoad impedimentum, Tertia, vt ſit conſummatum, Quarta, vt impedimentum ſit occultum, Quinta, quod contrahentes ſint adeo pauperes, quod non poſſint ire, vel mittere ad Summum Pontificem, Legatum, ſeù Nuncium, hanc habentes facultatem, Sexta, quod ſi fieret ſeparatio, ſcandala veriſimiliter exoriri poſſent, vt per *Zerol. in prax. Epiſcop. verbo, Diſpenſatio. §. ad quintum, p. 1.* Ratio autem, qua ipſi *DD.* ad id mouentur, ita potiſſimũ eſſe poteſt, quia nimirum ſupradictis concurrentibus, non leuis cauſa ad id inſurgit, ſed vrgentiſſima neceſſitas, ne videlicet contrahentes, qui in prædicto caſu, Summum Pontificem conſulere nequeunt, opportuno remedio remaneant deſtituti, cum abſque ſcandalo ſeparari non poſſint; eoque magis, quia hæc ſententia innititur manifeſtæ æquitati, vt ait *Sanch. de matrim. lib. 2. diſput. 40. ſub nu. 4. verſ. ſed dicendum circa med.* vbi ſubdit, quod talis æquitas ſuadet, mentem legislatoris non eſſe, vt in eo euentu, Epiſcopus nequeat diſpenſare; ſed quando matrimonium eſt mala fide contractum, mens Pontificis non eſt iniquitati fauere, & peruerſæ contrahentium audaciæ, & vt illa ſit facilioris diſpenſationis occaſio; ne quotidie hac ſpe celebrentur matrimonia, contemptis impedimentis dirimentibus: vbi etiam ſubdit *nu. 5.* idem dicendum eſſe, quamuis, contrahentes, non ſint pauperes, ſed expenſas habeant neceſſarias ad impetrandam Apoſtolicã diſpenſationem; quia etiam in diuitibus, poteſt vrgens neceſſitas concurrere, veluti, quia longiſſimè diſtant ab Vrbe, & eſſet magnum periculum incontinentiæ, tandiù expectare; quod quidem ſentit *id. d. Sanch. nu. 6.* etiam ſi erunt duo impedimenta dirimentia occulta, ſi concurrant circumſtantię requiſitę; nec valet quidem dicere, quod hæc facultas in caſu huiuſmodi neceſſitatis, non extenditur ad duo impedimenta, attenta ipſius diſpenſationis natura, quę, cum ſit odioſa, eſt reſtringenda, *Gambar. de author. leg. lib. 7. num.* 202. hoc enim caſu poteſtas Epiſcopi non eſt ad auferendum quoddam ſingularum impedimentum, ſed ad diſpenſandum cum impedito: qua quidem ratione putarem id ſibi iure optimo locum vendicare, etiam ſi vltra duo, concurrerent alia impedimenta.

Nec quidem totum id à recto iuris tramite noſcitur diſſentire: licèt enim Epiſcopus non poſſit contra canones, & Cõcilia diſpenſare, niſi in caſibus in iure expreſſis, loquendo de ordinaria poteſtate; attamen nouum non eſt eum in multis
36 ex caſibus, Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, poſſe diſpenſare, vbi adeſt magna neceſſitas, aut periculum ſcandali, ſi diſpenſatio differatur, vt in caſibus ſupra poſitis, *tex.* eſt notabilis, & ſatis clarus *in cap. vt conſtitueretur, 50. diſt. cap. ipſa pietas, 23. q. 4. cap. quadam lex, 35. q. 3.* vt optimè tradit *Barboſ. de iure Eccleſ. lib. 1. cap. 11. nu. 190.* niſi tamen talis diſpenſatio fieret contra ius diuinum, aut præcipuas, graueſquè Eccleſiæ ſanctiones, vt in *cap. ſunt quidam, & ibi gloſ. 25. q. 1.* & bene ſubdit ibi *id. Barboſ.* quod quando Epiſcopus
37 in ſimili caſu diſpenſat, talis diſpenſatio intelligitur cum tacito Sedis Apoſtolicæ conſenſu facta, vt in *cap. fin. de eo. qui furt. ordin. ſuſcep.* & ſalua eiuſdem Sedis authoritate, vt in *cap. 1. 1. q. 5.* facit etiam, quod licèt Epiſcopus non poſſit regulariter diſpenſare ſuper criminibus adulterio maioribus, *id. Gambar. lib. 10. nu. 466.* id

tamen

tamen fallit, quando subest causa neces-
sitatis, *Abb. at si clerici, §. de adulterijs, de iud.*

Quod enim expressè id iure cautum
non reperiri videatur, non id ex eo pro-
uenit, quia Summus Pontifex in casibus
prædictis noluerit Episcopis hanc attri-
38 buere facultatem; sed quia necessitas su-
perueniens non fuit ab ipso Pontifice
considerata; nec de futuris contingenti-
bus diuinare potuit, vt illis prouideret,
etiam quod sit Summus Pontifex, qui Dei
vices gerit in terris, *cap. vn. §. cum enim, vt Eccles. benef. sin. domin. confer.* licèt enim
multa sint negotia, quę ita idem Pontifici
reseruata sint, eique adhæreant, ita vt cum
generali mandato non transeant, nisi spe-
cialiter exprimantur, vt ait *id. Barbos. d. lib. 1. cap. 2. nu. 137.* attamen non ignota
est inter cœtera iura, *glos.* satis recepta
in l. tale pactum, §. fin. ff. de pact. vbi id,
quod disponens verisimiliter dispone-
ret, si de eo cogitasset, debet pro disposi-
to haberi, cum impossibile sit, omnes fu-
turos casus posse præuideri; loquendo
tantum hic de dispensatione circa ius
positiuum, non autem circa legem diui-
39 nam à Deo conditam, in qua nulla po-
test dari causa iusta ad dispensandum;
cum ipse Deus, omnes vidit casus, & cau-
sas, qui sub illa lege diuina cadere debe-
bant, & diuina voluntas, à qua huiusmo-
di lex proficiscitur, sit omnino immuta-
bilis, ideo sequitur, quod si aliquo casu
voluit legis præceptum manere, iustissi-
mum est, vt maneat, & iustum esse non
potest, vt auferatur ab inferiore; ac per
consequens propriè dispensatio, quæ vin-
culum legis tollit, circa præcepra diui-
næ legis, à Summo Pontifice fieri non
potest, ita id. eruditissimus, & nunquam
satis laudatus *Barbos. d. cap. 2. nu. 119. circa med.* vbi plures ad id *DD.* cumulat.

His insuper accedat, quod licet alij ca-
sus expressi in iure reperiãtur, in quibus,
Episcopis permittitur dispensatio in ca-
sibus Papæ reseruatis, nulla dispensatio-
nis, de qua hic agitur, facta mentione,
non tamen absonum videtur, casus prę-
dictos fuisse expressos frequentiæ causa
49 quæ non propterea restringit, vt per
glos in l. facto. ff. de cond. & demonstr. ex-
pressa enim gratia frequentioris vsus non
excludunt alia quę rarius contingere
solent, etiam, quod simus in materia
dispensationis, & in dispositione exor-
bitanti, *Mandos. reg. 33. q. 6. nu. 4. & 5.*

Ex præmissis igitur circa ea, quę ad
ius positiuum pertinent, censetur pro-
fectò Papam, hanc dispensandi faculta-
tem Episcopis in tam vrgentibus neces-
sitatibus tacitè permisisse, ad *tex. in l. si hominem. ff. mand. Felin. in cap. quod super his in 1. fall. de maior. & obed. & in cap. 1. vers. fallit septimo, de constit. Ias. in l. 1. C. de pre. Imper. offi. glos. in cap. latorem. 33 q. 2.* vbi ait, Episcopum posse ex vrgenti
causa, relaxare pœnitentiam iniuntam à
Papa.

Quinimo ait idem *Sanch. d. disp. 40.*
posse Episcopum, non modo dispensare
in ipso impedimento dirimente, quando
matrimonium est contractum, vt nos su-
pra diximus verum etiam, ante contra-
ctum: hoc quidem summa ratione; quia
cum in vtroque casu, militet eadem ra-
tio, debet esse eadem iuris dispositio, *l. si postulauerit, §. ratio, ff. de adult. l. illud. vers. sed magis, ff. ad leg. aquil.* & vtroque modo,
fuit pluries id positum in praxi: & deniq;
pro eadem nostra sententia, duas opti-
mas rationes, vt semper eruditè solet, at-
tulit *Pater Megal. tom. 1. var. resol 57. nu. 2. cum seqq.* quarum Prima est, quia ex
magna, & vrgenti causa, potest Episco-
pus dispensare in casibus Papę reserua-
tis, per rationes etiam nobis supra alla-
tas, prout in casu nostro supponitur.
Secunda, quia, qui habet verisimilitudi-
nem pro se, habet etiam pro se decisio-
nem legis, vt dixit *Tiraquell. in l. si vnquam, num. 37. C. de reuoc. donat*; Sed hic
verisimile, est, Summum Pontificem in
hoc casu nolle manere homines ad id, re-
medio destitutos, vt supra dictum est, quã
doquidem, huiusmodi reseruationem
dispensationis facit Summus Pontifex
ob charitatem, ac bonam Reipub. guber-
nationem, ergo præsumendum est, Pa-
pam velle, vt Episcopus dispenset, *Nauar. in Manuali, cap. 22. nu. 85.*

Omnes, autem *DD.* contrariam sen-
tentiam mordicus defendentes, osten-
dunt eos nondum id habuisse in facti cõ-
tingentia; ac proinde, nescio quomodo
se gessissent, si casus ipse eis euenisset.
Contracto etenim bona fide, matrimo-
nio, liberisquè inde susceptis, quid fa-
cient coniuges, ea spe destituti recurrendi
ad Summum Pontificem, temporè, quo
res non patitur dilationem? separabun-
tur ne, cum tanto scandalo, etiam viro-
rum prudentum, cum nota, & vilipendio
mulieris, & incommoda filiorum educa-
tione? An verò in matrimonio irrito,
scienter perseuerabunt? Certè horum

vtrumquè absurdissimum est, ac eo remedio dignum, vt Episcopis ea facultas dispensandi non denegata censeatur, vt optimè notauit, *Megal.loc.cit.*

41 Nec inter alia, me latet, certioratum
aliàs de hac re ab Episcopo Asten.extitisse Cardinalem Cusentin.Prodatariũ tunc Sixti V. postquàm idem Episcopus, vrgente sibi oblata causa, in casu proposito dispensauerat; propterea idem Cardinalis, facto prius verbo cum Summo Pontifice, eidem Episcopo rescripsit, sibi licuisse sic in huiusmodi casu dispensare, eumque prudenter egisse, stante asserta necessitate, vt ego audiui à bo. mem. Lamberto Vrsino, eximio Abbreuiatore Maioris Præsidentiæ; ita etiam docet *Zerol.in prax. Episcop. verbo, Dispensatio §.ad quintum,* qui testatur de communi *ex Nauar.cap.22.nu.85.Sot.4.sentent. dist. 37.q.vn.art.2.Sylu.eod.verbo, §.9. Armill. simili verbo, nu. 19.* & ait ibi *id. Zerol.* quod, dum ille haberet hunc casum, ita sibi fuit ab Vrbe responsum; ac pluries per plures Episcopos ita practicatum extitisse non ignoramus.

Cœterùm autem, an hæc dispensatio in casibus præmissis, sit etiam permissa Vicario generali Episcopi, negatiua prorsus datur responsio, ad *not. per Feltn. in cap. at si clerici.§.de adulterijs, de iudic. Rebuff.in prax.benef.in forma Vicariatus, nu.44.Sanch. lib.2.disp.40. num. 12.* cum
42 huiusmodi facultas nunquam veniat in generali mandato, vt *in cap. quod translationem, de off.leg.*

In eadem carnali copula *perstiterunt,* Ac propterea possunt puniri pœna incestus; debentque petere illius absolutionem, vt patet in supradictis litteris; quia non sufficit, Oratores supradictam ignorantiam allegasse; cum postmodum sciuerint impedimentum, & non abstinuerint à carnali copula, *Surd.cons. 374.nu 27.* & sic non excusantur à delicto: imò quandoque ista perseuerantia
43 inducit indicium præcedentium scientię & animi, *Cephal.cons.76.nu.10.*

Secùs autem, si detecto impedimento, ab ipsa copula abstinuerunt; quod facit præsumere, Oratores dolo carere, *arg. tex.in l.si quis, C.de adul.* præsertim in matrimonio palàm, & publicè contracto, *Ias.cons. 168.nu.5. vers. item contrahens matrimonium prohibitum, lib.4.Ruin. cõs. 51.nu. 6.lib. 5.* quia ita contrahendo, præsumitur, id non fecisse data opera, sed potius errasse, *Bald.in l.nemo clericus, nu.12.C.de Sum.Trin.& fid.cath. Abb. in cap.de homine, nu.6.vers.Et productis, de celebr.miss.* & sic nulla fuit eorum voluntas, *l.si per errorem, ff.de iurisd.omn.iud.l. nihil consensui, §.nihil, ff.de reg. iur.* quæ quidem regula, nullam recipit limitationem, *Bald.in l.cum testamentum, nu.2.ff. de iur.& fact.ignor.* ac propterea, omni hęsitatione remota, dolo, & fraude carent, dum fecerint, quod licuit facere, lege permittente, *Paris.cons.72.in fin.lib. 3.Ludouis.decis.401.nu.14.* cum ex subsequentibus, nempè, ex quo abstinuerunt ab ipsa copula, oritur maximum indicium præcedentis animi, nimirum, quod sine dolo, & bona fide matrimonium contraxerunt, *l.sed, & Iulianus, §. proinde, ff.ad Maced.l. si seruus plurium, §.fin. ff.de leg.1.Bart.in l.latera, §. fin.eod.tit.* quia validum est argumentum à præcedentibus, vel subsequentibus, *glos.in l. apud Celsum, ff.de dol.except. Crauet. cons. 143.nu.9. Menoch.de arbitr.iud. casu 479.*

Quo casu, Oratores non egent absolutione, sed tantùm petitur secum dispensari, vt matrimonium inter se, etiam de nouo, publicè, seruata forma Concilij Triden. contrahere valeant, cum decreto prolis susceptæ, & suscipiendæ; perinde, ac si dispensatio concederetur cum aliqua ex vulgaribus causis, putà ob angustiam, aut incompetentiam dotis, vel aliam similem; ac propterea neque illius compositio, nec alię expensæ in aliquo alterantur; sed ita fient, ac si concederetur cum aliqua ex dictis causis: ipsæ enim expensæ alterantur, quando petitur absolutio ab incestu, ratione perseuerantię, quæ hic non cadit; cum satis ipsi Oratores excusentur ob ignorantiam, si superueniente scientia, desistant; cum aliàs, iniquum esset, ignorantem, pœna affici, vt docet *tex.in l.quicunque, C.de seru.fug.l.iniquissimum, & l.vlt. C. de iur. & fact.ignoran.* Ac propterea, si post detectum huiusmodi impedimentum, abstinuerunt à copula, vt dictum est, debet exprimi in supplicatione, nempè, vbi dicitur, *Postmodum verò ad eorum peruenit notitiam se Quarto Cõsanguinitatis gradu inuicem, esse coniunctos,* additur, *propter quod à carnali copula huiusmodi abstinuerunt,* vt in formula infrascripta; & sic per hanc abstinentiam, non incurrent ipsi Oratores pœnas à legibus, & Canonibus impositas his, qui incestas nuptias contrahunt, quod expressè tenet *glos.in d.Clem.*

d. Clem. Eos, in verbo, scientes, quam omnes DD. approbant, teste *Couar. sup. 4. decretal. fol. 99. post num. 22.* Vt autem facilior notitia habeatur petendæ dispensationis de ignoranter contracto, quando impedimento detecto, Oratores ab ipsa carnali copula abstinuerunt, illius formulam hic etiam subnectere visum fuit, quæ sic concipi poterit, videlicet.

45 *Beatissime Pater. Exponitur humiliter S.V. pro parte N. & N. Quod ipsi aliàs ignorantes aliquod impedimentum &c. matrimonium inter se, per verba de præsenti, publicè factis proclamationibus &c. contraxerunt, Postmodum verò &c. esse coniunctos, propter quod à carnali copula huiusmodi abstinuerunt. Cum autem, Pater Sancte, Oratores prædicti in huiusmodi matrimonio remanere &c. & si diuortium &c. grauia exinde scandala &c. exoriri. Supplicant &c. quatenus eum eisdem Oratoribus, quod impedimento &c. non obstante, matrimonium inter se de nouo publicè seruata forma Concilij Tridentini contrahere &c. liberè, & licitè valeant, dispensare. Prolem susceptam, si qua sit, & suscipiendam exinde legitimam decernendo, dignemini &c.* Reliqua supplentur, vt in priori formula, quando Oratores, detecto impedimento, perseuerarunt in copula.

Et cum absolutione à censuris, ad effectum &c. & de dispensatione, decreto, alijsque præmissis, vt supra latissimè extendendis &c. Et committatur Ordinario &c. qui deposita &c. dispenset, vt supra (Et additur etiam) *Et dummodo ignorantia huiusmodi probabilis fuerit.*

Hoc autem, quoad dispensationem, pro vtroque foro super publico impedimento. In foro autem conscientiæ, cum contingit, Oratores, impedimentum hoc ignorasse, nequaquam opus est matrimonium, quod iam aliàs contraxerunt, de nouo publicè contrahere; sed attento quod impedimentum est occultum, committitur per Officium Sacræ Pœni-
46 tentiariæ Confessario, qui Oratores absoluat, ac cum eisdem dispenset, vt matrimonium inter se de nouo secretè ad euitanda scandala contrahere possint, vt aliàs diximus, Quæ tamen dispensatio non conceditur per dictam Sacrã Pœnitentiariam, nisi Oratores, per aliquot annos, in ipso sic contracto matrimonio permanserint, puta per decem annos, vel vltra, quamuis aliquando dispensauerit cum Oratoribus, qui etiam per sex annos tantùm perstiterunt in dicto matrimonio, sic ignoranter contracto; quia hoc
47 tempus decennij facit præsumere matrimonium legitimè contractum, vt infra dicetur, *nu. 28.*

Et dummodò ignorantia

huiusmodi probabilis fuerit, Ac propterea
48 Oratores allegantes hanc ignorantiam, debent eam probare, vti fundamentum suæ intentionis; quandoquidem, regula, quod ignorantia præsumitur, *cap. præsumitur, de reg. iur. in 6.* non habet locum, quando ignorantia est fundamentum
49 intentionis agentis; quia tunc est plenè probanda, *Felin. in cap. vigilanti num. 1. vers. qui allegaret, de prascrip.*

Quocirca videndum est in proposito, quænam sit probabilis hæc ignorantia. Et quidem, iure communi inspecto, sic illa dici potest, quatenus taliter contra-
50 hentes probent, se audiuisse à probis viris & honestis, nullum inter eosdem adesse impedimentum, siuè Consanguinitatis, siue affinitatis, iuxta ea, quæ tradit *glos. in l. Titio fundus, ff. de cond. & demonstr.* vbi dicitur, excusandum esse eum, qui bono viro credidit; Et idem est, quando in eo loco, vel Ciuitate, & vicinia, constans erat fama, & opinio, quod nullum inter prædictos aderat vinculum, quominus inter se contrahere possent; quandoquidem hæc fama excusat à dolo, & consequenter à delicto, quod probatur in *l. similis §. mulier, ff. de adult. Menoch. de arbitr. iud. lib. 2. cent. 6. in addit. nu. 89.* Cæterum verò, ne ipsi Oratores in vtroque foro puniantur, sat erit fuisse præmissas publicationes, seruata forma Concilij Tridentini, vt supra dictum est.

Notandum subinde putauimus pro nostra praxi, quod iura dicentia, igno-
51 rantiam excusare, debent intelligi de ignorãtia iusta, non autem de crassa, & supina, ratio enim trita est, quia talis igno-

52 rantia non excusat, immò equiparatur
scientiæ, quæ hic omninò facit incurrere
pœnas *Clem. Eos, de consang. et affin. & di-*
cti Concilij Tridentini, sess. 25. cap. 5. etiam
quod simus in pœnis, vt est *tex. in cap. vt*
animarum, de constit. facit cap. penult. de
cler. excom. & idem dicitur de affectata
ignorantia *in cap. fin. de clandestin. despons.*
cap. 2. de tempor. ordin. in 6. vbi *glos. in ver-*
bo, affectata, & ibi *Anchar. nu. 2.* & docet
ipsa *glos. eiusdem Clem. Eos, in d. verbo,*
scienter, quod quamuis Constitutio pæ-
53 nalis liget scientes tantùm, tamen inclu-
dit, etiam ignorantes, ignorantia non
probabili, vt est illa, quæ includit in
se latam culpam; quia crassa, vel supina
54 ignorantia, dicitur lata culpa; & sic leuis,
vel leuissima culpa non facit, quin igno-
rantia dicatur probabilis, & excuset à
pœna, quod patet, etiã in *l. liberorum, §.*
notanter, ff. de infam. vbi dicitur, quod
55 ignorantia iuris communis, est lata cul-
pa; nam debet quis consulere peritiores.
Et debet huiusmodi ignorantia, coram
Vicario delegato omninò verificari; quia
hæc dictio, *dummodò,* importat conditio-
56 nem, *cap. vt præterita, de elect.* & probatur
per iuramentum ipsorum Oratorum:
57 quod intellige, non solùm quando est ve-
risimilis, sed etiam si contra ipsam præsu-
matur; ea enim, quæ sunt in animo, aliter
probari non possunt, *glos. in cap. significa-*
sti, el primo, de homicid. & ignorantia in
animo consistit. *Nauar. cons. 1. nu. 7. de*
constit. & tam ignorantia, quam scientia
58 probatur iuramento. *Mascard. de probat.*
conclus. 45. nu. 48. & conclus. 94. nu. 5 Fel.
in cap. si vero, de iureiur. num. 8. vers. de-
clara.

Non enim pro huius ignorantiæ veri-
ficatione, standum erit simplici Orato-
rum, eam allegantium, assertioni, neq; illi
alio probationis onere sunt grauãdi, sed
eorum iuramento potius in hoc standum
erit, si aliunde, scientia probari non po-
test, vt seruatur in praxi, per ea quæ do-
cuit *Imol. in d. Clem. Eos, nu. 7. & ibi An-*
char. nu. 3.

59 Quod tamen intelligas, quando non
adesset aliqua iuris præsumptio contra
ipsos Oratores; quod diligenter debet
aduertere ipse Delegatus, iuxta ea, quæ
docet *Bart. in l. inter omnes, §. rectè, nu. 3.*
in fin. ff. de furt. Felin. in d. cap. significasti,
nu. 3. si enim adessent coniecturæ scien-
60 tiæ, ignorantia non esset probabilis, nec
verisimilis, *id. Bart. in l. sicut, §. 1. nu. 3. ver.*
hoc probo, ff. de accusat. sicut, etiam dici-
mus, quod, quotiescunque adest præsum-
61 pta scientia, alleganti ignorantiam, non
datur restitutio, vt per *Gozad. cons. 8. num.*
vlt. vers. quotiescunque, facit *glos. in Clem.*
1. in verbo publicè, de sepult. Bald. in cap.
quoniam contra, §. 1. vt lit. non contest. glos.
communiter, approbata in *l. si tutor, C. de*
peric. tut. & glos. in l. vlt. ff. de decr. ab ordin.
facien.

62 **Matrimonium inter se de nouo, &c.** Quia regulariter matri-
moniũ contractum inter
inhabiles, non ratificatur per solam dis-
pensationem Papæ; sed oportet, vt nouo
consensu post dispensationem nouiter
contrahatur, *Nauar. cons. 2. qui fi'. sint le-*
git. Et ita iuxtà hoc videmus in praxi ser-
uari; nam semper in huiusmodi matrimo-
nijs, sic etiam ignoranter contractis, siuè
post notitiam impedimenti, Oratores
perseuerauerint in copula, siue ab ea ab-
stinuerint, datur dispensatio, itaut de no-
uo ipsum matrimonium contrahant pu-
blicè seruata forma Concilij Tridentini;
quamuis in supplicatione fuerit expres-
sum, Oratores, iam seruata forma huius-
modi contraxisse; quod quidem à non-
nullis annis citra id introductum esse sci-
mus, cum antea præsertim in litteris dis-
pensationum super matrimonio igno-
ranter, & bona fide contracto, vt hic, con-
cederetur Oratoribus, vt possent in eorũ
sic contracto matrimonio remanere, vt
supra diximus.

Nam licèt Oratores non subijciantur
pœnis dictæ *Clem. Eos*, quæ non afficit
ignorantes, quoad pœnas extrinsecas, sci-
licet excommunicationis, benè tamen af-
63 ficit quoad pœnas intrinsecas, nempè
nullitatis matrimonij, vt docet *Imo. in*
Cl*em. 1. nu. 54. de elect. Nauar. in sua sum-*
ma cap. 23. nu. 44.

64 **Prolem susceptam, &c.** Videtur,
hæc clausula apponi potius ex communi
stylo, quàm ex necessitate; cum satis con-
stet, quod filij, qui nati fuerunt antequam
vterque cõiugum sciret impedimentum,
sunt legitimi, absque aliqua Summi Pon-
tificis dispensatione; quod tamen proce-
dit, dummodo matrimonium ipsi con-
traxerint seruata forma Concilij Triden-
tini, factis proclamationibus fieri solitis
in eorum parochiali Ecclesia: & nullus
denunciauerit impedimentum. quod sa-
tis in iure liquet ex *cap. 2. ibi filij. eorum*
non debent exinde sustinere iacturam: cum
parentes

parentes eorum publicè, & sine contradictione Ecclesia inter se contraxisse noscantur, ideoque sancimus, vt filij eorum, quos ante diuortium habuerunt, & qui concepti fuerant ante latam sententiam, non minus habeantur legitimi, &c. qui fil. sint leg. & ex cap. ex tenore, eod. tit. ibi, *intelligentes, quod pater prædicti B. matrem ipsius in facie Ecclesiæ, ignaram, quod ipse aliam sibi matrimonialiter copulasset, duxerit in vxorem, & dum ipsa coniux ipsius legitima putaretur, dictum R. susceperit ex eadem, in fauorem prolis potius declinamus, memoratum R. legitimum reputantes, & ibi glos. in verbo legitimum,* vbi dicit, quod sufficit bona fides, etiam alterius parẽtis, vt filij dicantur legitimi, & *glos. in cap. cum inhibitio, verbo, si ambo parentes, de cland. desp.* quod non est dicẽdum, vt quoad scientem, sint illegitimi, & quoad ignorantem, sint legitimi, quodq; monstrum esset, si aliquis esset partim legitimus, & partim illegitimus, sicut quod aliquis esset partim seruus, & partim liber, per *tex. in l. si duo bus ff. de stat. lib.* quare ex his videtur, clausulam prædictam posse tantũmodo prodesse respectu filiorum susceptorum post detectum ab Oratoribus impedimentum.

Per prædicta iura, ait, etiam *Nauar. consl. 2. nu. 1. qui fil. sint legit.* quod, cum in casu proposito, matrimonium fuisset cõtractum seruata forma Concilij Tridentini, & quod præmissis denunciationibus, nemo denunciauit impedimentum, si vterque parentum, vel alter eorum verè ignorabat impedimentum, certum est, filios eorum, ante scientiam impedimenti natos, esse legitimos.

Quod si contingat, Oratores in gradu
prohibito contraxisse, nec constet dispẽ-
sationem fuisse impetratam, profectò di-
65 spensatio ipsa præsumitur inter virum,
& vxorem; qui ita contraxerunt, si per de-
cem annos continuos, & vltra, in matri-
monium vixerunt, & mortui sunt; quia,
vt ait *Caput aq. decis. 269. nu. 2 p. 1.* diutur-
66 nitas, qua in figura matrimonij fuerunt
vir, et vxor, facit, quod proles illegitima,
pro legitima habeatur, concurrente pro-
babili ignorantia, vt hic, *Abb. in cap. ex te-
nore, vlt. not. qui fil. sint legit.* & ita tentũ
fuit *die 29. Maij* 1551. *corã Domino Chisanen. in vna Mediolan. dispensationis*, & nos aliàs diximus.

Quia verò, sicut quotidiana experientia docet, sæpè occurrit, quod Oratores, bona fide, matrimonium in facie Ecclesiæ contraxerunt, ignorantes impedimentum; ac postmodum, cum per illorum, seu alterius obitum, aut ex alia causa non fuerit, detecto impedimento, impetrata dispensatio, vt possint ij in matrimonio contracto remanere cum declaratione legitimationis prolis susceptæ; propterea ad submouẽdam murmurationem ignorantium iura, & proinde putantium, filios inde genitos, esse illegitimos, consuenit à Summo Pontifice peti, & concedi declaratio legitimationis huiusmodi prolis, prout in formula sequenti, videlicet.

67 *Beatissime Pater. Exponitur humiliter S. V. pro parte deuoti illius Oratoris* N. *laici Neapolitan. Diœcesis, Quod aliàs dictus Orator, & tunc in humanis agens quondam M. eius vxor, ignorantes aliquod impedimentum inter eos existere, quominus potuissent inuicem matrimonialiter copulari, matrimonium inter se per verba de præsenti publicè, seruata forma Concilii Tridentini, in facie Ecclesiæ, nullo detecto, neque denunciato impedimento, contraxerunt, illudque carnali copula consummarunt, ac per plures annos in eo permanserunt, prolemque susceperunt. Postmodum verò, prædicta M. defuncta, ad ipsius Oratoris notitiam peruenit, se dictæ M. Quarto Cõsanguinitatis gradu fuisse coniunctum; propter quod dictus Orator dubitat, prolem sic, vt præfertur susceptam, illegitimam dici, aut haberi posse tempore procedente. Supplicat propterea E. S. V. dictus Orator, quatenus sibi in præmissis opportunè prouidendo, eumq; specialis gratiæ fauore prosequendo, prolem ex huiusmodi matrimonio sic, vt præfertur bona fide contracto, susceptam, legitimam fuisse, & esse declarare dignemini de gratia speciali. Non obstantibus præmissis, ac constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrariis quibuscunque cum clausulis opportunis.*

Et cum absolutione à censuris ad effectum &c.

Et

Et idem esset, si Oratores, litteras dis-
68 pensationis obtinuerunt super aliquo impedimento, & antequam fuerint executioni demandatæ, Oratrix ab Oratore carnaliter cognosci passa fuisset, & grauida remansisset, dictusq; Orator, antequam dictarum litterarum vigore, matrimoniũ contractum fuisset, mortuus esset; qui nec in articulo mortis potuissent matrimonium contrahere; quia etiam tunc, ne filius, qui exinde susceptus est, illegitimus dici, seù haberi possit, petitur declaratio legitimationis eiusdem filij, ita suscepti per ea, quæ supra diximus.

Et in quocunq; ex supradictis, seu alijs similibus casibus, litteræ committuntur Ordinario Oratorum, seù eius Vicario in spiritualibus generali, qui vocatis vocandis, constitoque sibi legitimè de narratis, declaret, vt supra.

SVMMARIVM.

1 *Litterarum dispensationis matrimonialis formula, in forma pauperum.*
2 *Paupertas, probanda ad obtinendas litteras dispensationis matrimonialis in forma pauperum.*
3 *Eaquè requiritur in vtroque Oratore.*
4 *Verbũ,* & miserabiles, *quare addatur in dispensationibus in forma pauperum.*
5 *Dictio,* &, *de sui natura, semper addit.*
6 *Dictio,* & miserabiles, *in dispensationibus matrimonialibus in forma pauperum, debet operari.*
7 *Litteræ Apostolicę, nihil frustrà continent.*
8 *Neque syllaba, debet in illis esse superflua.*
9 *Abbreuiatores Cancellariæ Apostolicę, superfluum detrahunt ex litteris Apostolicis.*
10 *Verbum minimum, non debet esse sine operatione in dispositione* Summi Pōtificis.
11 *Dictio,* & miserabiles, *inducit diuersitatem, & est probanda.*
12 *Pauper, quis dicatur.*
13 *Et quis miserabilis.*
14 *Dispensationes matrimoniales in forma pauperum, pauperibus, & miserabilibus conceduntur.*
15 *Papa, non prędicat suis Officialibus in eorum emolumentis.*
16 *Dictio,* tantùm, *limitat & restringit.*
17 *Paupertatis fides, quomodo conficienda pro dispensationibus in forma pauperum.*
18 *Formula eiusdem fidei proponitur.*
19 *Quomodo ea, in Romana Curia, recognoscenda.*
20 *Paupertas, & miserabilitas Oratorum, denuò verificandę, ante executionem litterarum dispensationis.*
21 *Pauper, vel diues, quis dicatur, arbitrio iudicis remittitur.*
22 *Paupertatis litteræ testimoniales, quãdo dentur.*
23 *Felix Tamburellus Episcopus Soran. commendatur.*
24 *Paupertatis fides pro dispensatione in forma pauperum, quomodo danda ab Ordinario domicilij.*
25 *Mutatio loci, mutatio fortunæ.*
26 *Accedere ad Vrbem, quando teneatur Orator pro dispensatione in forma pauperum.*
27 *Paupertatis fides, si non sit sufficiens in Vrbe, quid seruetur.*
28 *Pauper, quis videtur, si malè vestitus appareat. Fallit tamen quandoque, vt hic.*
29 *Paupertas affectata, non suffragatur.*
30 *Fraus, nemini prodesse debet.*
31 *Paupertatis gratia, rescriptum obtentum, quomodo suffragetur.*
32 *Clausula in fine posita, refertur ad omnia præcedentia.*
33 *Compositiones pro dispensationibus, cur à Papa recipiantur.*
33 *Dispensationes, gratis concedendas, quomodo intelligendum.*
35 *Separandi sunt* Oratores *dispensati in forma pauperum, & quare.*
36 *Separationis huiusmodi, decreti tenor.*
37 *Copula carnali, denuò sequuta inter Oratores separatos in vim dispensationis matrimonialis in forma pauperum, quid agendum.*
38 *Quid autem de noua copula inter dispen-*

Praxis Dispensationis matrimonialis cum copula, in forma pauperum.

C A P. V.

Sæpe contingit cum Oratoribus pauperibus, non valentibus soluere compositionem, ac iura Officialium, super impedimentis, dispensari; ne ob copulam, iam inter eos, quouis modo subsequtam, aut illius suspicionem ortam, contingat illas cum animarum suarum iactura, in ipsa copula perseuerare.

Et omissa formula supplicationis pro huiusmodi dispensatione impetranda, tanquam minus necessaria, tantummodo tenorem litterarum, sufficiat hic inserere, qui talis, vt sequitur, esse consueuit, videlicet.

1 *V Rbanus Episcopus, &c.* Dilecto *filio Vicario Venerabilis fratris nostri Archiepiscopi Neapolitan. in spiritualibus generali, Salutem, & apostolicam benedictionem. Oblata nobis nuper pro parte dilecti filii Ioannis N. laici, & dilectæ in Christo filiæ* Luciæ *N. mulieris Neapolitan. diœcesis petitio continebat, Quod ipsis aliàs scienti-bus, se Quartò Consanguinitatis, vel affinitatis gradu inuicem esse coniunctos, vel se attinere, Ioannes præfatus, non quidem peccandi data opera, &c. dictam Luciam carnaliter*

naliter cognouit. Cum autem, &c. Cupiunt Ioannes, & Lucia prædicti, qui pauperes, & miserabiles existunt, inuicem matrimonialiter copulari &c. Nos igitur, &c. Discretioni tuæ per Apostolica scripta mandamus, &c. Tunc Ioannem, & Luciam prędictos, qui pauperes, & miserabiles existunt, & ex labore, & industria sua tantùm viuunt, in primis ab inuicem separes; deinde, si veniam à te petierint humiliter, eam illis poenitentiam publicam imponas, quæ alios deterreat à similibus committendis: vtque dictus Ioannes operam suã fabricæ, vel in aliud seruitium alicuius Ecclesiæ, vel loci pij, Tribus saltem mensibus, conferat; aliaque iniungas, quæ de iure fuerint iniungenda. Qua poenitētia publica peracta, ac recepto ab eis iuramēto, quod sub spe facilius habendę dispensationis huiusmodi, incestum hunc non commiserint, ipsos ab incestus reatu, & excessibus huiusmodi; imposita prius eis propter incestum huiusmodi, arbitrio tuo, poenitentia salutari, hac vice dumtaxat in forma Ecclesiæ consueta, in vtroque foro, authoritate nostra, absoluas; & quatenus, &c. parito iudicato. Demum, si tibi expediens videbitur, quod dispensatio huiusmodi sit eis concedenda, nec scandalum sit ex eo oriturum; super quo tuam conscientiam oneramus, tunc, cum eisdem Ioanne, & Lucia; postquàm ipsi in separatione præfata, arbitrio tuo perseuerauerint, & dummodo ipsa Lucia propter hoc rapta non fuerit, quod impedimento Quarti, &c. Prolem susceptam, si qua sit, & suscipiendam exinde, legitimam decernendo. Volumus autem, quod si sprata monitione nostra huiusmodi, aliquid muneris, aut pręmij, occasione præmissorum exigere, aut oblatum recipere, temerè præsumpseris, excommunicationis latæ sententiæ poena, tandiu innodatus existas, donec per satisfactionem condignam ab ipsa excommunicationis sententia absolutionem à Sede prędicta merueris obtinere; & nihilominus absolutio, & dispensatio per te faciendę prędicta nullius sint roboris, vel momenti. Dat Romę, &c.

Et absque declaratione aliarum clausularum, quas iam supra, suis locis declarauimus, sufficit eas tantum elucidare, quæ continent formulam, sub qua, pro pauperibus, litterę dispēsationis huiusmodi expediuntur; ac proinde sequitur, videlicet.

Vrbanus *Episcopus seruus seruorum Dei, &c.*

Qui pauperes. Sed videndum erit, nunquid dicti Oratores narrantes in supplicatione se esse pauperes, teneantur de eorum paupertate docere, ad effectum obtinendi litteras dispensationis sub forma prædicta? Et videtur, quod nō, sed sufficere, vt id tātummodo narretur; quia communiter, qualitas ista, habet præsumptionem, quæ naturaliter inest; cum quilibet nudus, & pauper nascatur, iuxtà illud *Iob. Nudus egressus sum de vtero matris meæ, & nudus reuertar illuc, cap. sicut hi, 45. dist.* & sic qualitas semel posita, quæ non tollitur ex cursu temporis, præsumitur existere, nisi præsumatur sublata, vt tenet *Crot. in l. si constante, vers. quia tenendum, ff. solut. matr.*

His tamen non obstantibus, contrarium est verius; quia, cum ad obtinendam dispensationem in forma pauperum, absque solutione compositionis, aliarumque expensarum, illarum remissio fundetur in Oratorum paupertate, proculdubio illa
2 probanda est, vt per *DD. in l. si vero, §. qui pro rei ff. qui satisd. cog. Afflict. decis. 377. Alciat. de præsump. reg. 2. præsumpt. 27. Couar. uar. resol resol. 1. resol. 2. cap. 26.*

Et ad huiusmodi dispensationes impetrandas, necessariò requiritur pauper-
3 tas, & miserabilitas vtriusq; scilicet, tam Oratoris, quàm Oratricis; ac propterea non sufficit, si vnus tantum ipsorum sit pauper, alter verò diues; vel saltem talis, qui valeat compositionem, aliaque iura soluere; & ita fuit semper obseruatum.

Et Miserabiles. Sciendū est, quod sēper extitit consueta forma dicendi, *N. & N. quę pauperes existunt*, non addito verbo, *miserabiles*,
4 Verum quia Oratores, vt plurimum licèt potuerint soluere compositiones, aliaque iura Officialium, se nihilominus mendicato testimonio paupertatis, pauperes fingebant, iura prædicta extorquendo; alij etiam ex locupleti industria uiuentes, se similiter pauperes asserebant; propterea hoc tempore huius Pontificatus Sanctissimi D. N. Vrbani Papæ VIII. ad occurrendum

rendum his fraudibus additum est ver-
bum, *miserabiles*; & sic tàm in supplica-
tione, quàm in litteris apponuntur tan-
quā duo. Quod si ab ipsis Oratoribus nō
fuerit de eorum miserabilitate facta
mentio, nihilominus, quia Papa, eiusque
Officiales non intendunt, nisi pauperi-
bus, atque miserabilibus personis con-
cedere huiusmodi dispensationes in for-
ma pauperum, propterea ab ipsis Offi-
cialibus, additur hoc verbum, *miserabi-
les*, & sic vtrumque debet coram Exe-
quutore verificari: nec ad exequendas
dictas litteras, sufficit verificari pauper-
tatem, nisi probent, etiam miserabilita-
tem; quia dum dicitur in litteris, *& mi-
serabiles*, illa dictio, &, est coniunctiua, &
copulatiua, *l. si quis ita stipulatus, ff. de
verb. oblig. l. si haredi plures, ff. de hered.
instit. l. Titia textores, §. nihil ff. de leg. 1.
Cæsar de Graff. decis. 1. nu. 5. de reb. Eccle.*
5 *non alien.* & de sui natura semper addit,
Put. decis. 230. nu. 2. lib. 2. & sic ex his duo-
bus copulatis, debet non solum probari
vnum, sed omnino alterum, ad *tex. in l.
fin. §. fructus, iuncta glos. in verbo, nihilo
magis ff. quæ in fraud. credit.* Et fuit hæc
dictio, *miserabiles*, addita ad detegendam
fictam paupertatem, necnon fraudes quę
in præiudicium iurium Officialium præ-
dictorum, committebantur, vt dictum
est; quibus omnino obuiandum visum
fuit Summo Pontifici, ad *tex. in l. magis,
§. si pupillus, ff. de reb. cor. l. quoties, in fin. C.
de fideicom.*

Vnde, perperàm exequuntur Delega-
ti huiusmodi dispensationes, si eis non
constiterit, Oratores esse non modò pau-
peres, sed etiam miserabiles; quia hu-
6 iusmodi dicto debet aliquid operari; cum
sit apposita, non ad ornatum similium
litterarum, sed cum effectu, *argum. l.
si quando, ff. de leg. 1.* aliàs enim dici posset,
quod plures clausulæ, seù dictiones in
litteris Apostolicis essent frustratoriæ;
quod nullo modo est dicendum, *cap. si à
Papa, de priuileg. in 6. Grat. cons. 9. nu. 142.*
7 *vol. 1.* quia in dictis litteris nihil frustra
apponitur, *Cassad. decis. 5. in fin. de prab.*
8 quinimmò, neque syllaba in eis vacare
debet, vel superfluè poni, *cap. si. enim
28. q. 1. glos. in cap. solite, de maior. & obed.*
ac ob id Domini Abbreuiatores Maioris
9 Præsidentiæ semper detrahunt ex litteris,
quod superfluum est; ex quo in disposi-
10 tione Pontificis, nec minimum verbum
sine virtute, esse debet, *Curt. iun. cons. 85.
nu. 4. Dec. cons. 47. nu. 2. Mandos. reg. 9. q.
2. nu. 3.* Hec enim dictio, *miserabiles*, est
de nouo introducta, & sic extraordinaria;
cum antea sufficeret dicere, quod Ora-
tores essent pauperes; & cum fuerit adin-
uenta ad obuiandum fraudibus, satis
11 apparet, quod per eam inducitur di-
uersitas, & sic verificanda, *Bart. in l. vt
coniuncti, ff. de leg. 3.* quia auget, & am-
pliat dispositionem, *Ludouis. dec. 21. nu. 3.*

Sed hic videndum est, quisnam dica-
tur pauper, quis verò miserabilis, ad ef-
fectum impetrandi similes dispensatio-
nes in forma pauperum.

12 Et respondetur, quòd ille dicitur pau-
per, qui non habet in bonis quinqua-
ginta aureos, *glos. in Auth. de hared. &
falc. et glos. in §. de excusat. tut. §. sed prop-
ter paupertatem.*

13 Miserabilis verò, ille dicitur, ad cuius
commiserationem nos natura inclinat,
Alber. in suo dictionario, verbo, *misera-
bilis*; circa quæ, debet Exequutor se ex-
traiudicialiter informare, priusquam
ad dictarum litterarum exequutionem
procedat; nam illius arbitrio, & con-
scientiæ committitur probatio huiusmodi
paupertatis, *Menoch. de arbitr. iud. casu
65. nu. 7.* ac etiam miserabilitatis, *Ias. in
d. l. Titia textores, col. 4. de leg. 1. Alex. cons.
121. lib. 2. in fin.*

Et ex labore, & industria
sua, Nec aliter conceduntur huiusmodi
dispensationes in forma pauperum, nisi
14 Oratores sint adeo pauperes, & misera-
biles, quod ex labore, & industria manuū
suarum viuant, alias enim facilè frau-
darentur prædicti Officiales eorum de-
bitis emolumentis, quibus nunquam
15 Papa intendit præiudicare *Paris. de re-
sign. benef. lib. 10. q. 1. nu. 15.* ac propterea
totum id exprimendum est in testimo-
nio ipsius paupertatis, vt infra dicetur.

Tantùm viuunt. Hec autem
dictio, *tan-
tum*, apponitur in his dispensationibus,
ad denotandum, quod Oratores, prętet
laborem, & industriam manuum sua-
rum, nullo alio modo viuere possunt, &
sic per eam excluditur omnis alius mo-
dus viuendi, ad *tex. in l. qui in aliena, §.
liberos ff. de neg. gest. Roman. cons. 456. nu. 1.
Dec. cons. 328. nu. 1. Surd. decis. 291. nu. 19.
& de alim tit. 1. q. 2. nu. 2. Ludouis. decis.
465. nu. 5.* nam huius dictionis natura
16 est, limitare, restring[illegible], & excludere,
*l. & non tantùm, ff. de petit. hared. l. aduer-
sus, C. si aduersus rem iud. Vinc. de Franch.
decis. 123. n. 4.* Vn-

Vnde in hac Curia Archiepiscopali, pro habendo testimonio paupertatis, ad hunc effectum, ad Vrbem transmittendo, 17 exhibetur fides proprij parochi Oratorum, attestantis de eorum paupertate, ac miserabilitate; in qua dicatur, quod Oratores ipsi sunt adeo pauperes, & miserabiles, quod ex suis labore, & industria tantùm viuunt; ac insuper examinantur duo testes in eadem Curia, qui idem deponant: & sic deinde iuxta prędicti Parochi testimonium, testiumque prædictorum depositionem, conficitur fides paupertatis, ad Vrbem transmittenda, tenoris sequentis, videlicet.

18 ***N**. N. V. I. D. Protbonotarius Apostolicus Eminentissimi, & Reuerendissimi D. N. Cardinalis N. Archiepiscopi Neapolitani in spiritualibus, & temporalibus Vicarius generalis, & Officialis.*

Fidem facimus, & attestamur, Ioannem N. & Luciam N. huius Neapolitanæ diæcesis adeo pauperes, & miserabiles existere, quod ex labore, & industria sua tantùm viuunt: prout ex fide parochi, aliorumque fide dignorum testimonio nobis constare fecerunt; In cuius rei testimonium, præsentes fieri fecimus, manu nostra subscriptas, nostroque sigillo munitas. Neapoli, die &c. Anno &c.

N. N. Vicarius Generalis.

Hæc tamen attestatio, siuè fides non prius admittitur in Officio Componen- 19 darum, quàm recognita fuerit à duobus testibus, ab vno videlicet in forma, scilicet, qui dicat se vidisse Episcopum, seù Vicarium subscribere, vt docet *Alex. cons. 76. nu. 4. lib. 3. Felin. in cap. 2. de fid. instrum. Achill. de Grass. decis. 193. alias 2. eod. tit. Rot. decis. 115. n. 3. lib. 3. p. 3. diuers.* Attamē de stylo Curiæ sufficit regulariter hodie, quod saltē testis deponat habere notā manum scribentis, licèt illum non vidisset scribere, vt per *Vestr. in praxi, lib. 6. cap. 1. nu. 8. Rot. decis. 124. nu. 2. p. 2. diuers.* prę sertim, si scriptura venerit de partibus, & in Curia non reperiatur, qui deponat, illum vidisse scribere, seù subscribere scripturā, de qua agitur, Alter verò testis debet recognoscere per similitudinem, seù comparationem aliarum scripturarum; quia, etiam ista comparatio facit fidem, *Rom. cons. 46. nu. 61.* Et ita seruatur in ipsa Romana Curia, prout in alijs quibuscunque locis, in quibus facienda est recognitio scripturarum.

Hodiè verò non sufficit, quod Oratorum paupertas fuerit in dicta Curia admissa: quia, cum litteræ dispensationis nihilominus expediantur cum clausula, *dummodo pauperes, & miserabiles existant,* 20 ista duo, debent denuò probari coram Delegato, ante literarum exequutionem.

Et hic nota, quod non admittitur testimonium paupertatis ad hunc effectum, nisi dicatur, quod Oratores ex labore, & industria sua tantùm viuunt, vt dictum est, nam, sicut satis ille diues est, qui pane non eget, ita ille appellatur pauper, qui necesse habet sibi quærere victum suo labore, *glos. in l. paupertas, ff. de excusat. tutor Port. in §. non tamen, nu. 6. instit. quibus ex caus. maio. &c.* licèt enim regulariter relinqua- 21 tur arbitrio iudicis, quisnam dicatur pauper, vel diues, *Bart. in l. si constante, nu. 14. Alex. nu. 17. Ias. nu. 144.* & communiter *DD. ff. solut. matrim. Socin. iun. cons. 127. nu. 27. lib 4. Ruin. cons. 55. nu. 45. lib. 1. vt per Couar. lib. 2. var. resol. cap. 6. nu. 8.* sicut etiam, quæ sit miserabilis persona, *Caualcan. cons. 57. n. 12. id. Couar. d. cap. 6. nu. 3. Menoch. de Arbitr. casu 66.* attamen circa hæc, non sufficit, iudicem arbitrari considerata qualitate personarum Oratorum; quia de stylo Curiæ, non dantur dispensationes matrimoniales in forma pauperum, absque illa dictione, *tantum*, quæ, vt supra dictum fuit, taxatiua est, & ad euitandas fraudes, hodie additur verbum, *miserabiles*.

Quia verò in casu conficiendi supradictum testimonium paupertatis, contingit aliquando, testes non benè deponere super dicta Oratorum paupertate, sed ex eorum depositionibus, constat, eos esse tantùm pauperes, attenta eorum qualitate, & habere aliqua bona non magni momenti, tunc cautus Ordinarius, ad exonerandam suam conscientiā, cum non possit simpliciter testificari de ipsorum Oratorum paupertate, prout requiritur ad effectum supradictum, concedit ipsis Orato- 22 ribus literas, tantummodo testimoniales, integras testium depositiones continentes; ex quibus ipse D. Datarius, eiusq. Officiales

ficiales videnc, an ipsi Oratores possint saltem aliquam partē compositionis soluere, habita consideratione ad quantitatem, ac qualitatem bonorum, in dictis litteris testimonialibus expressorum: quod si appareat ita posse, ea soluta, expediuntur litteræ dispensationis in ipsa forma pauperum; nec tamen il illis datur tunc clausula, *summodo pauperes, et miserabiles*, quæ, profectò non poterit verificari coram Delegato, cum ipsi Oratores habeant aliquid in bonis.

Quarè ad euitādas fraudes, quę in dies circa id, cōmittebantur, volentibus Oratoribus suam paupertatem in hac Curia Archiepiscopali, probare, pro habendo huiusmodi paupertatis testimònio, cum nihilominus ex testium depositionibus appareret, eos nō esse adeo pauperes, quī consueta iura Officialibus Romanæ Curiæ soluere valerent, quippe testibus asserentibus, Oratores ipsos, bona possidere, præclaro sanè, integerrimoque iudicio
23 statuit Illustrissimus, & Reuerēdissimus D. Fælix Tamburellus, Episcopus Soran. dum Eminentissimi, & Reuerēdissimi D. Francisci Cardinalis Boncompagni, Archiepiscopi Neapolitan. Vicarij generalis munere fungeretur, dandas esse huiusmodi Oratoribus, non quidem absolutam fidem paupertatis, sed litteras testimoniles, ad Vrbem transmittendas, cū ipsis extēsis testiū pręfatorū depositionibus, vt supra iā dictū est, quatenus ex earū inspectione, possint Dataria Apostolica, eiusq; Officiales, de ipsa paupertatis veritate decernere: quem quidē stylum, vt ab Authore ex Sedis Apostolicę, eiusq; Officialium, ac tot piorum locorum indemnitatis zelo introductum, ipsa Dataria libenter recepit, & approbauit. Dignam sanè rem, quæ à tanto viro proficisceretur, qui tot egregijs muneribus in insignibus Ciuitatibus persunctus, in omnibus ita præclarè se gessit, vt ad Episcopalem dignitatem sit non immeritò euectus.

Si verò cōtingat, Oratores, seù alterum ipsorum, non in propria, sed in alterius diœcesi commorari, in qua domicilium
24 contraxerunt, tunc Ordinarius ipsius domicilij attestabitur de ipsorum Oratorum paupertate, & miserabilitate, his verbis, *Fidem facimus, & attestamur, prędictos M. & N. seu prędictum M. N. diœcesis Messanen. & in hac Ciuitate, seù diœcesi Neapolitan. à tot annis commorantes, in qua domicilium contraxerunt, esse adeo pauperes, & miserabiles, quod ex labore, & industria sua tantum viuunt &c.*

Hoc enim casu, Dataria non admittet fidem paupertatis, factam per Ordinariū Messanen. quia his sic stantibus, secundum stylum, debet fieri mentio de hoc in supplicatione, vbi dicetur, *Et attento quod Oratores prædicti in Ciuitate Neapolitan à biennio, & vltra commorantur, & in ea domicilium contraxerunt, committatur Ordinario Neapolitān. siuè eius Vicario in spiritualibus generali*; & sic supradicta fides debet esse conformis supplicationi, & è contra.

Ratio autem, cur Oratores egeant attestatione prædicta Ordinarij Neapolitan. illa esse potest, quia quidem per domicilium ita contractum, efficiuntur diœcesis Neapolitan. cuius Ordinarius debet necessariò attestari de eorum paupertate, secundum stylum Datariæ, vel etiam dici potest, quod Oratores, qui pro pauperibus habentur in Ciuitate Messanen. poterunt esse diuites in Ciuitate Neapolitan. quia vulgò dici solet, muta-
25 tio loci, mutatio fortunæ, *arg. eorum, quæ dicit Bart. in l. iuris gentium, §. si ante aditam, ff. de pact.*

Sanè, paupertate huiusmodi nō obstā-
26 te, tenetur Orator, cum illius testimonio accedere ad Vrbem pro impetranda dispensatione, si ab ea distet infra centum milliaria (si verò vltra, nequaquam) nisi talis esset paupertas, quæ non sineret ipsum Oratorem ad Vrbem ipsam accedere; de quo debet fieri mentio in ipsa fide paupertatis; in qua, post illa verba, ex *labore, & industria sua tantum viuunt*, additur, *dictusque Orator ob huiusmodi paupertatem non valet ad Vrbem accedere*.

Hic tamē accessus ad Vrbē, non est ita necessarius, quando Oratores sunt coniuncti in gradibus remotioribus, putà, in Quarto, vel Tertio, & Quarto à cōmuni, etiam ex pluribus stipitibus multiplicatis; sed tantùm, cum fuerint impediti Tertio, vel Secundo, & Tertio gradibus Consanguinitatis, vel affinitatis, siuè simplicibus, siuè ex pluribus stipitibus, vt supra duplicatis; nisi ipsa paupertas impediat, vt supra dictum est.

In Primo autem, vel in Primo, & Secundo, aut in Secundo tantum, vel in Primo, & Tertio gradibus, etiam, vt supra duplicatis, pro litteris obtinendis in ipsa forma pauperum, tenetur Orator, non obstantibus quacunque paupertate, & distantia ab ipsa Romana Curia, ad eam

accedere ; quia in his gradibus, ita propinquioribus, sicut etiam pro cognatione spirituali, neque paupertatis, neque alterius cuiusuis impedimenti, excusatio admittitur; tam vbi carnalis copula sequuta, quàm vbi illius suspicio tantùm orta fuerit; quia in pœnam tanti admissi criminis, præcipit Summus Pontifex, vt omninò accedat ad Vrbem, etiam mendicando; quamuis fuerit cæcus, claudus, vel aliàs corpore vitiatus; dummodò possit prædictum iter arripere: sæpe.n. videmus huiusmodi Oratores, etiam ex longinquis, & vltramontanis partibus, ad dictam Vrbem venire pro dictis dispensationibus impetrandis, ibique operam suam in fabricam Sancti Petri, siue alterius loci pij ipsius Vrbis, conferre.

Est autē hic aduertendum, quod in his gradibus, in quibus Orator tenetur omninò accedere ad Vrbem, debet secū deferre prædictum testimonium, quod non tantùm contineat illius paupertatem, verùm etiam (si res ita se habet) quod nisi matrimonium contraheretur, grauia scandala exoritura essent, & tàm Oratori, quàm Oratrici, vitę periculum immineret; Nam hodie huiusmodi fides aliter non admitteretur; quod quidem seruatur circa dispensationes sub dicta forma impetrandas in Secundo, aut Primo, & Secundo gradibus, siue simplicibus, siuè duplicatis.

Et vltra eam, in ipsa Vrbe examinandi sunt duo testes coram Prefecto Datarię, qui deponant, se cognoscere ipsum Oratorem; & hoc ad obuiandum fraudibus, ne vnus pro alio supponatur; per ea, quæ dicit *Ruin.consi.130 nu.2.lib.4.* cum alijs, vt per *Mascard.de probat conclus.825.*

Sæpè vlterius contingit, Oratorem ad Vrbem accedentem pro huiusmodi dispensatione obtinenda, non habere secum sufficiens ipsius paupertatis testi-
27 monium; & tunc prædictus Datariæ Præfectus contentatur recipere testes super paupertate dicti Oratoris; eoque magis, cum ex aspectu personæ perpendatur, an talis sit, qualis ipse se facit; præcipuè, si illum rudibus, vilibusquè vestibus amictum aspexerit; quia regula communis est, vt eo ipso quis probetur pau-
28 per, cum appareat malè vestitus, *Alber. in l.si.verò §.1.nu.6.qui satisd. cogan. Gregor.Lopez in l.20.glos.2.in fin.tit. 23.p.3.* quos refert *Gonzal. ad regul. 8. Cancell. glos.2.sub.nu.44.*

De istis tamen, non semper fidendum esse, satis experientia compertum est: quandoque enim sub vestimentis rudibus, & miseris, paupertatem ipsam affectant. Nec immemor sum cuiusdam Notarij Siculi, qui, cum meo tempore, ad dictam Vrbem accessisset pro dispensatione super impedimento Secundi Consāguinitatis gradus, in forma pauperum, cum copula sequuta, impetranda, suæquè paupertatis testimonium sufficiens non haberet, vt requirebatur; ac propterea timeret se repulsam passurum, ob non benè probatam suam paupertatem; ex eo etiam, quia ipse satis erat benè vestitus, curauit sibi commodari vestimentum valde rude, & laceratum, quo indutus, accessit ad dictum Præfectum, ad quem spectat receptio compositionis, illique testimonium prædictum præsentauit; qui, tanquam minus sufficiens, nolebat illud admittere; quinimmò, cum oculos in ipsum Siculum intendisset, dixit, quod ex illius aspectu non apparebat pauper; debebatquè propterea soluere omnino cōpositionem: Vnde dictus Siculus, vultu demisso, humillimis verbis respondit, se in tali statu esse, quod ad affectum se conferendi ante ipsum Præfectum, fecerat sibi vestimentum illud accommodari; quod & iureiurando affirmauit: quapropter idem Præfectus, omni hęsitatione circa paupertatem ipsius Siculi, deposita, ei fidem præstitit; qui ita fraudulenter euasit solutionem compositionis prædictæ, & obtinuit litteras dispensationis in forma pauperum expediri.

29 Cum verò hęc affectata paupertas, nullo modo possit suffragari, *Couar. pract. quæst.cap.6.nu.3.vers.sed & si quis*, propterea dicendum est, quod talis Orator, cui pro eleemosyna fuerunt remissa hæc iura, vt præmittitur, debita, tenetur ea restituere illis, quos ita decepit, *Nald. in summa, verbo eleemosyna*; quia fraus nemini debet prodesse, *Abb. in cap. innotuit, de elect.* cum sit prohibitum etiam iure naturali, *Bald.in Auth. ingressi C. de Sacros.Eccles.cum alijs iuribus*, vt per *Caputaq. dec.215.nu.1.& 2.p.3.*

Quæritur autem hic, quid dicendum, si Orator verè pauper erat tempore impetrationis dispensationis, ante tamen illius exequutionem, fuerit factus diues, etiam vnà cum Oratrice? Respondet *ad. Nald.in sum. in verbo, pauper, sub nu. 8. vers.& tandem*, paupertatis gratia obtētum rescriptum, seù priuilegium Apostolicum, putà, quia tunc Orator erat pauper,

pauper, non vitiatur, quamuis postea tempore informationis, deficeret illa causa impulsiua, & Orator factus sit diues; sufficit enim, causam illam, tempore rescripti, veram extitisse, per Couar. lib. 2. var. ar. resolut. cap. 20. n. 5. Henriq. de irregular. cap. 17. in fine: & sic, cum pro obtinenda huiusmodi dispensatione in forma pauperum, allegetur paupertas Oratorum, non potest hæc causa dici falsa, cum iam à principio fuerit vera, licèt postea cesset, Bald. in l. 1. num. 11. C. de condict. indeb. Ludouis. decis. 406. num. 12.

At verò hodie, id non potest sibi locum vendicare in huiusmodi dispensationibus matrimonialibus in forma pauperum; quia, licèt obtineant Oratores dispensationem sub hac forma, cum fide paupertatis facta per Ordinarium, nihilominus, quando postmodum Delegato præsentantur litteræ huiusmodi dispensationis, erit de nouo probanda illorum paupertas; quia cum in dictis litteris apponatur clausula, Et dummodò pauperes, & miserabiles existant hæc conditio, nihil ponit in esse, antequam fuerit denuò verificata paupertas; nam ex supradicta clausula satis apparet, quod Datariæ Officialibus non omnino satisfit cum prædicto testimonio Ordinarij; cum præter illud, præcipiatur denuò capi informationem, tempore præsentationis rescripti super huiusmodi paupertate, & sic supradicta responsio Nald. loc. cit. ac

31 forsan aliorum, tunc posset quidē locum habere, quando videlicèt, rescriptum sic in forma pauperum, impetratum, non egeat ministerio Exequutoris; cum gratia iam fuerit perfecta, absque eo, quod debeant verificari narrata coram ipso Exequutore. Hic autem, gratia datur in forma cōmissaria, & cum clausula, si preces veritate niti reperoris; super quo tuam conscientiam oneramus; quæ refertur non modò ad causam expressam, pro ipso principali rescripto dispensationis impetrato, verùm etiam ad ipsam allegatam paupertatem, ac miserabilitatem: satis enim est tritum, etiam in nostra pra-

32 xi, quod quæcunque clausula in fine posita, refertur ad omnia præcedentia, vt est tex. in cap. inquisitionis, de appell. Felin. in cap. causam, quæ, num. 4. de rescrip. Caputaq. decis. 95 nu. 4. p. 1.

Benè tamen placet quod in quibusdam Curijs Ecclesiasticis vidi obseruari, nempè, quod antequam Oratores incipiant pœnitentiam, sibi in vim prædictarum litterarum iniunctam, curant examinari testes super dicta earum paupertate, ne forte contingat, illam non bene probari, & sic post peractam ipsam pœnitentiam, teneantur alias litteras dispensationis, sublata quidem forma pauperum, impetrare, ac soluere integram pro ea, compositionem; quo casu non venit ipsis Oratoribus pœnitentia publica, sed tantum salutaris, iniungenda; vt pluries casus iste euenit.

Nec de ista receptione, seu solutione compositionis mirandum est, sicut miratur Staphilius, de litteris gratiæ, quem refert Rebuff. in sua praxi beneficiaria, in regula de dispensat. in grad. prohib. nu. 15. vbi dicit quod miratur ipse Staphil. quomodo Papa recipiat pro ista dispensatione, cōpositionē, nam aut est iusta causa dispensandi, & tunc dispensare debet; si verò non adest causa, dispensationem abijcere debet.

Huic enim admirationi satisfacit idem Rebuff. ibidem num. 15 dicens, quod desinet mirari idem Staph. si consideret,

33 quam multi, dispensationes huiusmodi impetrarent, si gratis concederentur, qui saltem impensarum timore deterriti, non audent, & alioqui semper infestarent aures Pontificis, petendo secum dispensari, daretur que materia delinquendi, contra l. cor. venire ff. de pact. dotal.

Neque obstant decretum Concilij Tridentini. sess. 24. cap. 5. & DD. opiniones volentium, vbi causa iusta dispensandi subest, deberi dispensari gratis; nam id locum tantum habet in compositionibus, non autem in alijs iuribus, & super hoc Sacra Congregatio Cardinalium Concilij Tridentini interpretum, ita declarauit,

34 videlicet, Decretum Concilij Tridentini, quod ait, dispensationes, gratis concedantur, habet locum in compositionibus, non in mercede, quæ propter bullarum expeditionem, soluitur ex Congregationis sententia.

Quamuis, vt ait Garc. de benif. p. 8. cap. 2. nu. 10. etiam respectu compositionum, non seruatur, propter necessitates, & onera Papæ, & Sedis Apostolicæ (cuius authoritas salua est in decretis eiusdem Concilij sess. 25. cap. vlt.) præsertim verò pro propaganda, tuendaq. fide catholica, pro qua, quanta, qualiaque sint eiusdem Sedis onera, vix exprimi possunt, etiam ab ijs, qui ex professo experiuntur, prout latius dicam in mea praxi benef.

In primis ab inuicem separes. Et sic presentatis supradictis litteris prædicto Vicario Exequutori, mandabit ipse, ante omnia, Parocho Oratorum, quatenus eos separet; ne ipsi in
35 peccato perseuerent, & vt pœnitentiam agant, *iuxtà tex. in cap. lex continentia, 27. q. 1.* ibi, *qui etiam separati pro tantis excessibus, condignam penitentiam agant, cap. hoc salubriter, 35. q. 8.* ibi, *qui autem, & que in quarto, vel quinto gradu coniuncti, inuenti fuerint, separentur, quoniam scriptum est, omnis homo ad proximam sanguinis sui non accedat, vt reuelet turpitudinem eius &c.*

Non enim, ex eo quod Papa mandat dispensari cum Oratoribus, id concedit liberè, & absolutè; quod satis patet *ex cap. super eo, de cognat. spirit.* ibi, & *coniunctos, pontificia authoritate non differat separare*; qui quidē *tex.* licèt loquatur de matrimonio contracto, hæc tamen clausula, qua mandatur Oratores separari, semper apponitur in litteris dispensationis, tàm de contracto, quàm de contrahendo; vbi carnalis copula, aut illius suspicio inter Oratores orta fuerit, si illę expediātur in forma pauperū; licèt id præcipuè, de iure, vendicet sibi locū, quando Oratores iā cōtraxerint matrimonium; quia, cum sint contra canones coniuncti, debent omninò separari, *cap. vides, dist. 10. cap. contradicimus, 35. q. 3.* & etiam de iure ciuili est *tex. in l. non dubium, C. de legib.*

36 Tenor verò decreti separationis prædictæ iuxtà stylum huius Curiæ Archiepiscopalis talis est, vt sequitur, videlicet.

37 *Die &c. Neapoli, Visis, & consideratis requisitis, ac clausulis contentis in litteris dispensationis matrimonialis impetratæ à S. D. N. Vrbano Papa Octauo per Ioannem N. & Luciā N. huius Neapolitanæ diæcesis, per Admodū Illustrem, & Reuerendissimum D. Vicariū Generalem Neapolitanum, fuit prouisum, & decretum; quod supradicti Ioannes, & Lucia separentur ab inuicem arbitrio supradicti D. Vicarij, prout præsenti decreto eos separari mandatur, nempè, vt dictus Ioannes in vna, dicta verò Lucia in altera domibus, separatim viuant; de qua quidem separatione, exhibere teneantur fidem Parochi in actis, & ita &c.*

N. N. Vicarius generalis Delegatus Apostolicus.

38 Quid autem agendum erit, si durante supradicta separatione, vel aliàs ante obtētum decretum huius dispensationis sub hac forma pauperum, dicti Oratores se denuò carnaliter cognouerint, nunquid egeant noua dispensatione super hac noua copula habita?

Quia verò nullo iure statutum reperitur, an huic quæstioni, affirmatiua, aut negatiua responsio danda sit; propterea recurrendum est ad stylum, non ignotum ipsius Romanæ Curiæ, qui hoc casu, negatiuam partem tenere videtur; à peritissimis, enim & antiquissimis eiusdem Curię practicis fuit semper tentum, Oratores in hoc casu non egere noua dispensatione, respectu huius secundæ copulæ carnalis; ea ratione, quia sufficit, Papam semel sciuisse, inter eos interuenisse copulam prędictam; absque eo, quod in quolibet alio casu, tenerentur nouam copulam ipsi Papę manifestare; quia licèt verum sit, esse faciendam mentionem ipsius copulę in dispensatione, vbi ea interuenerit, vt supra diximus, attamen, certum est, id nullibi cautum reperiri; ac propterea, quod lex non dicit, nec nos dicere debemus, *vulg. l. si seruum, §. non dixit prætor ff. de acquir. hered. Dec. cons. 398. nu. 4. Cassad. decis. 4. nu. 3. de constit.* nam si ipsa Sacra Congregatio Concil. Triden. id voluisset, sicut simpliciter voluit, mentionem copulæ fieri debere in petitione huiusmodi dispensationis, id profectò, etiam declarasset, *argum. tex. in l. vn. §. sin autem, C. de cad. toll.* faciunt ea, quæ dixit *Alex. cons. 38. num. 8. vol. 6. Anchar. cons. 120. Bald. in l. gallus §. & quid si tantum, ff. de lib. & posth.* vbi dicit, id, quod omittitur in statuto, haberi pro omisso.

Cœterùm, affirmatiua sententia verior, & in praxi recepta est, nempè debere omninò peti nouam dispensationem, ob copulam nouiter sequutam; sicut in dies, practicari videmus. Et aliàs meo tempore, quæstione desuper orta inter Dominos Abbreuiatores Maioris Pręsidentiæ, die 27. Martij 1607. in Cancellaria Apostolica, licèt maior illorum pars teneret,

gerer, non esse hanc nouam copulam Summo Pontifici manifestandam; sed licitè posse Vicarium delegatum procedere ad exequutionem litterarum dispensationis iam obtentæ, cum mentione prioris copulæ sequutæ; attamen minor pars, inter quos aderant *DD.* Vlpianus Vulpius, & Lambertus Vrsinus, viri vndequaque, harum præcipuè rerum, peritissimi, totum contrarium tenuerunt. Re autē tunc ad fel. record. Paulū Quintum delata, ipse Paulus, ea maturè perpensa, dixit, etiam hanc nouam copulam esse Pontifici manifestandam per nouam dispensationem, mediantibus litteris in forma *Perinde valere*.

Ne autē res ita simpliciter acciperetur, subdidit ipse Paulus, id esse tantùm intelligendum, quando prior dispensatio, cum mentione prioris copulę, fuisset impetrata in forma pauperum; quia sub hac forma, committitur Delegato, vt Oratores ab inuicem separet, vt supra dictum est; & propterea, si durante separatione, in illius contemptum, Oratores se carnaliter denuò cognouerint, ipsi obtentæ dispensationis, frustrentur effectu: quod quidem intelligendum est, etiam si id eueniat post peractum tempus separationis, ante tamen decretum Delegati; quia si ipsi Oratores se carnaliter denuò cognouerint, adhuc egent noua dispensatione.

Imò etiam antea idem seruabatur, vt testatur *Marcus Antonius Genuensis, in praxi Curia Archiepiscopalis Neapolitan. cap. 25. num. 5.* dicens, fuisse ab Vrbe rescriptum anno 1601. quod si impetrantes, post ipsam separationem à Vicario delegato, factam, de nouo se carnaliter cognouissent, est opus noua dispensatione, seù, *Perindevalere*.

Nec totum id videtur ratione carere; dispensati enim Oratores in forma pauperum, cum impositione huiusmodi separationis, non habent certam spem consequendi effectum dispensationis faciendæ per ipsum Delegatū: potest enim contingere causa, per quam illa eis denegetur; cum totum id pendeat ab illius arbitrio, per illam clausulam, *Demum si tibi expediens videbitur, quod dispensatio huiusmodi sit eis concedenda &c.* vt infra dicemus.

Secus autem dicendum, ac tenendum est, vbi copula ipsa carnalis iterabitur
38 inter Oratores, qui in forma ordinaria, non autem in forma pauperum, ipsam dispensationem, cum prioris copulę mentione impetrauerint: tunc enim, etsi post huiusmodi impetratam dispensationem, & ante litterarum exequutionem, se denuo carnaliter cognouerint; ex quo in ipsa forma ordinaria, nequaquàm adijcitur, vt Oratores separētur, nō indigent noua dispensatione, respectu posterioris, ac reiteratæ copulæ: & ista est notoria praxis, & obseruantia; quæ nunquam contrarium admisit, sicut fatentur omnes antiqui Curiales.

Prout, eadem ratione ait *Sanch. lib. 8. disp. 24. num. 8.* quod si obtenta Apostolica dispensatione super affinitate ex actu fornicario proueniente, antequā Ordinarius dictam dispensationem exequatur, Orator iteraret copulam cum eadem consanguinea fœminæ à se ducendæ, valere adhuc dispensationem, sicut iam aliàs diximus: ex quo, nondum est consummata dispensatio in affinitate; ac propterea ipse Ordinarius, virtute mandati, debet dispensare; ex quo ista noua copula non auget affinitatem, aut aliud nouum impedimentum inducit; cum sit eademmet affinitas, in qua dispensatio committitur Ordinario; subdens ibi, quod secùs esset, si ipsa noua copula accideret, postquam iam dispensauit Ordinarius, aut Confessarius in foro consciētiæ: tunc enim, ex quo prior affinitas sublata est per dispensationem, contracta est noua affinitas per supradictam nouam copulam; eaque appellabitur affinitas superueniens, super qua requiritur noua dispensatio, eo modo, quo aliàs diximus.

In simili declarauit *Sacra Congreg. Cōcil. sub die 12. Ianuarij 1606.* dispensationis litteras, super gradu prohibito obtinentes, si eis non præsentatis, contraxerunt, vel se carnaliter cognouerunt, egere noua dispensatione. Si vero, sic Consanguinitatis, vel affinitatis gradu coniuncti, carnale commercium simul habuerunt, eoque expresso, litteras à Sede Apostolica, quibus Ordinario dispensatio committebatur, obtinuerunt, easquē illi præsentarunt, & veritate causæ probata, dispensationem assequuti sunt; & deinde, non contracto adhuc matrimonio, se iterum carnaliter, cognouerunt, noua non requiritur dispensatio, refert *Barbos. in collect. bull. verbo, dispensare, vers. dispensationis litteras, fol. mihi 277.*

Cum igitur ex præmissis, & secundum hanc praxim, satis constet, superuenien-

tis adhuc nouæ carnalis cognitionis in casu præmisso, expressionem Pontifici faciendam omnino esse per secundam gratiam, prioris reualidatoriam, nimirum in forma, *Perinde valere*; cuius quidem rescripti vsus in his dispensationibus matrimonialibus, tanquam alijs frequentioribus, frequentior est; ideò non incongruum videtur pro iunioribus tantummodo, ac Romanæ Curiæ Tyronibus, hic summatim indicare, huiusmodi rescriptum, necessarium admodum existimari, ad priorem gratiam, iam obtentam, reualidandam; ne illa Oratoribus in aliqua sui parte minus efficax, inanis prorsus reddatur; cuius quidem virtus tota infunditur in hac gratia reualidatoria, seù *Perinde valere*: vnde non immeritò posset hæc, gratia principalis iudicari, cum illius locum in virtute, & in effectu subintret, teste *Sarnen. super reg. de non tollit. iux. form. suppl. q. 7. num. 4.* vbi ait, quod istæ similes gratiæ reualidatoriæ, seù *Perinde valere*, videntur produ-
39 ctæ ad similitudinem quarumdam contignationum, siuè pessulorum, quę ędificijs infirmis, iam ruinam minantibus, apponuntur, sustentationis gratia: vnde idem iudicatur de tali additamento, quod de ipsa re, cui adijcitur: ex qua quidem similitudine, siuè ratione, dici perfectò potest, quod gratia *Perinde valere* suscitat spiritum primi rescripti extincti, *Mandos. super reg. 10. q. 1. num. 2.* & ait *Cassad. decis. 33. super reg. num. 6.* quod viuificat, quod nullum erat, & insufflat spiritum, & animam; & patet ex formulis infra, de more subijciendis, vbi dicitur, quod idem Iudex, ad exequutionem posterioris huius gratiæ procedat, perinde, ac si à principio, quod tunc exprimi omissum est, fuisset expressum; ex qua quidem dictione, *Perinde*, desumit nomen gratia, *Per-*
40 *inde valere*; quæ tunc datur, quando Summus Pontifex, gratiam suam, ex aliqua parte inualidam, reualidat, adiecta ea dictione, *Perinde*, quæ est significatiua improprietatis, & fictionis, *tex. in l. si id & si lege, §. perinde, ff. de petit. hæred. Tiraquel. in l. si vnquam, verbo, susceperit liberos, nu. 7. C. de reuoc. donat.* præsertim verò *in l. sed, & si restituatur*, ibi, *perinde autem habendum esse ac si ipse adijsset hæreditatem. ff. de iud.* quãdo autẽ ista dictio, *Perindè*, veritatem, quando autem fictionẽ denotet, videndus est *Alex. in l. si quis, in princip. ff. de acquir. possess.* Papa enim potest fingere, ac statuere, vt actus perinde valeat, ac si iure factus esset, vt docet *Bart. & alij in l. si is, qui pro emptore, ff. de vsucap.* ac proinde facit, vt ipsa prior gratia perinde valeat, ac si valida fuisset tempore impetrationis, *Rebuff. in prax. tit. de rescripto etiam, & Perinde valere*. Nec tamen à iunioribus, & Tyronibus prædictis, huiusmodi rescriptum, *Perinde valere*, tunc prodesse, ad priorem gratiam reualidandam existimetur, quando nimirum aliàs illa, alicuius subreptionis, vel obreptionis, siuè causę defectus vitio subiacere fortasse noscatur; quandoqui-
41 dem, hoc casu, nihil operabitur; quia viciata gratia principali, omnes aliç clausulę in posterioribus litteris adiectis, corruunt, *Paris. de resign. benef. lib. 8. q. 11. nu. 46.* Quod si fortè contingat huiusmodi gratiam, *Perinde valere*, super principali gratia, in qua fuit aliquid malè, & subreptitiè expressum, vel tacitum, impetrari; propter quod petitur eadem gratia ad sanandos huiusmodi defectus, oportet, quod vbi dicitur, *prout in dictis litteris*, ante verbum, *continetur*, sic addatur, videlicet, *in quibus &c.* narrando id, quod fuit malè & subreptitiè expressum. Et omnes defectus, qui quomodocunque in prioribus litteris interuenerint, exprimendi necessario erunt in gratia, *Perinde valere*; alioquin vnius expressio non sup-
42 plet alios non expressos: pluribus enim impedimentis existentibus, vno sublato, aliud remanet; ac proinde testatur *id. Rebuff. loc. cit.* quod in practica Romanæ Curiæ habetur, quod in gratia *Perinde*
43 *valere*, nõ debet suppleri vltra illud, quod est in supplicatione: & ibi exemplificat in illegitimo minore, qui impetrauit beneficium curatum, non expresso defectu natalium, nec ætatis; qui si postmodum impetret tale rescriptum, exprimendo tantùm defectum natalium, omissa expressione defectus ætatis, illud non valebit, nec impetratio; cum omnes defectus non fuit expressi, & ita intelligendum est quod dicit *Mandos. in prax. signat. tit. Perinde valere, vers. in litteris Perinde valere*.

Hinc est, quod non semel accidisse scimus, adhuc in hac posteriori gratia *Perinde valere*, neque integrè suppletum extitisse, quod in gratia principali fuerat omissum; ac proinde posterior hæc gratia adhuc infirmam existere: quapropter, licet hæc reualidatoria gratia exi-
44 stat, per aliam tamẽ gratiam reualidãda erit, quæ de stylo Curiæ, *Perinde valere super*

super alio Perinde valere, appellatur: alioquin inualida etiam hæc secunda gratia erit,nisi ea omnia sint in illa expressa, quæ in prima exprimenda erant. Nec imperfecta hęc expressio poterit suppleri
45 per illa verba in infrascriptis formulis appositas, nimirum,*in omnibus, & per omnia*, sicut quidam antiquus Curialis dicebat: ipsa enim verba non possunt vltra expressa operari: quæ tantum operantur, vt acta,& gesta valeant,ac si de eis expressa mentio facta fuerit, *ad tex in l.1.§.furiosus,ff.de iur.Codicill.* per rationem desuper allatam,nempè, quia potest fingere expressum Papa, quod non est in prioribus litteris expressum, *id. Rebuff. d. tit. num. 59.* & hoc modo docemur, verba ipsa,quoad expressa,inducere omnimodam æqualitatem; necnon operantur,vt inter subiecta, nulla sit differentia; sed sint eiusdem naturæ, & fortiorem reddant dispositionem, *Viuian.in prax. iuris patr.p.2.lib.13.cap.8.num.344.*

Quia verò circa materiam huius rescripti, vlterius progredi institutum nostrum non patitur,ex quo illius praxim reassumam in mea *pract. benef.* propterea sufficit pro nunc, illud tantummodo tetigisse,quod ad harũ dispensationũ matrimonialium praxim,nunc opportunum agnouimus. Ac proinde huius rescripti formulas, iuxtà frequentiorum casuum contingentiam,pro imperitis Romanæ Curiæ iunioribus, eo, quo sequitur modo,subijcimus,videlicet.

Perinde valere in forma pauperum,super noua copula.

46 *Beatissime Pater. Aliàs S. V. pro parte deuotorum illius Oratorum Balthassaris Ginetti laici, & Eustochij Laudata, mulieris Neapolit. Dicecesis,exposito, Oratoribus prædictis, aliàs scientibus se Tertio Consanguinitatis gradu inuicem esse coniunctos, Oratorem præfatum,non quidem peccandi data opera,vt crimine admisso,hac causa foret S. V. & Sedem Apostolicam,ad misericordiam, & gratiam erga ipsos faciliores reddendi; sed solùm vesana libidine victum, præfatam Eustochium carnaliter cognouisse: & nisi matrimonium inter dictos Oratores contraheretur,dictam Oratricem diffamatam,& innuptam remansuram, grauiaquè exinde scandala posse verisimiliter exoriri,Cupereque Oratores præfatos inuicem matrimonialiter copulari; sed stantibus impedimentis huiusmodi, desiderium eorum in ea parte adimplere non posse,absque Sedis præfatę dispensatione. Quare E. S. V. pro eorundem Oratorum parte humiliter supplicato, quatenus eis in pręmissis opportunè prouidere, de benignitate Apostolica dignaretur, S. V. precibus dictorum Oratorum tunc inclinata,Vicario Archiepiscopi Neapolitan. in spiritualibus generali, per suas litteras de sit in mandatis,quatenus,si preces veritate niti reperiret,eosdem Oratores,qui pauperes existunt,& ex labore, & industria sua tantum viuunt, in primis ab inuicem separaret; deinde, si veniam ab eo petijssent humiliter,eam illis pęnitentiam publicam imponeret,quę alios deterreret à similibus committendis;vtquè dictus Orator operam suam fabrica,vel in aliud seruitium alicuius Ecclesię, vel loci pij Quatuor saltem mensibus conferret;aliaque iniungeret, quæ de iure fuissent iniungenda. Qua pęnitẽtia publica peracta,ipsos ab excõmunicationis sententia,quã propter præmissa incurrerant,incestus reatu,& excessibus huiusmodi; imposita prius eis propter incestum huiusmodi,arbitrio suo, pęnitentia salutari: & recepto ab eis iuramento,quod sub spe facilius habendę dispensationis huiusmodi,incestum hunc non commisissent: & quatenus contra Oratores ipsos,causa super præmissis,in iudicium quoquomodo deducta fuisset,parito iudicato,in vtroque foro Apostolica authoritate,ea vice duntaxat absolueret in forma Ecclesię consueta. Demùm,si illi expediens videretur,quod dispensatio huiusmodi esset eis concedenda,nec scandalum fuisset ex ea oriturum, eum eisdem Oratoribus,postquàm in separatione pręfata,illius arbitrio perseuerauerint: & dummodo ipsa Oratrix propter hoc rapta non fuisset,quod impedimento Tertij Consanguinitatis gradus huiusmodi,alijsque Constitutionibus,& ordinationibus Apostolicis,cęterisque contrarijs nequaquàm obstantibus,matrimonium inter se publicè, ser-*
nata

nata forma Concilij Tridentini contrahere, illudquè in facie Ecclesię solemnizare, & in eo postmodum remanere liberè, & licitè valerent, eadem authoritate dispensaret. Prolem susceptam, si qua esset, & suscipiendam exinde, legitimam decernendo; prout in dictis litteris continetur. Quas quidem litteras ipsi Oratores pręfato Vicario pręsentarunt; qui contenta in eis verificari mandauit: & cum in verificatione huiusmodi, sibi constitisset, dictos Oratores, durante separationis tempore, eis ab eodem Vicario iniunctę, in eadem carnali copula perstitisse, seù denuò se carnaliter cognouisse, ad vlteriorem illarum exequutionem procedere recusauit. Supplicant igitur humiliter E S.V. dicti Oratores, quatenus eos, ne dictarum litterarum frustrentur effectu, amplioris gratię fauore prosequendo, eidem Vicario committere, & mandare dignemini, quatenus negotium huiusmodi reassumens, litterasquè pręfatas valere decernens, eosdem Oratores ab excommunicationis sententia, quam ipsi de nouo propter premissa incurrerunt, incestus reatu, & excessibus huiusmodi; imposita prius eis propter incestum hunc, arbitrio suo, aliqua alia pęnitentia salutari, in vtroq; foro, hac vice duntaxat, absoluat in forma Ecclesię consueta; ac ad dictarum litterarum exequutionem, seruata aliàs earum forma, procedat in omnibus, & per omnia; perinde, ac si ijdem Oratores, post separationem, sibi ab eodem Vicario iniunctam, in eadem copula minimè perstitissent, seù denuo se carnaliter cognouissent. Non obstantibus omnibus illis; quę eadem S.V. in dictis litteris voluit non obstare, cęterisquè contrarijs quibuscunque, cum clausulis opportunis.

Fiat, vt petitur. M.

Et cum absolutione à censuris ad effectum etc. Et de commissione, mandato, alijsque pramissis latissimè extendendis: Et quod pręmissorum omnium, & singulorum, aliorumquè necessariorum maior, & verior specificatio, & expressio fieri possit in litteris. Et committatur Ordinario, siuè eius Vicario in spiritualibus generali, qui imposita prius Oratoribus, arbitrio suo, aliqua alia pęnitentia salutari, eos absoluat, vt supra. Et parito iudicato, si quod sit. Et dummodo Oratores pauperes, & miserabiles existant; ac ex suis labore, & industria tantum viuant. Fiat M.

Idemque seruatur ordo, cum Oratores litteras dispensationis, allegata causa infamiæ Oratricis ob eorundem Oratorum mutuam inter se conuersationem, copula tamen non sequuta, impetrauerint, quæ tamen intercessit post Oratoribus à Delegato iniunctam separationẽ, cum ipsæ litteræ fuerint in eadem forma pauperum impetratæ, tunc enim ita erunt preces porrigendæ, videlicet.

Perinde valere cum copula super litteris expeditis ob infamiam in forma pauperum.

47 *Beatissime Pater. Aliàs S.V. pro parte deuotorum illius Oratorum N. & N. Diacesis N. exposito; ipsos Oratores aliàs scientes se Tertio Consanguinitatis gradu inuicem esse coniunctos, non quidem peccandi data opera &c. insimul conuersatos esse, carnali tamen copula inter eos minimè subsequuta; & nihilominus ortam fuisse suspicionem, licèt falsam, quod prafati Oratores se carnaliter cognouissent; & nisi matrimonium inter dictos Oratores contraheretur, dictam Oratricem diffamatam, & innuptam remansuram; grauiaque exinde scandala &c. exoriri. Quare &c. quatenus &c. reperiret, eosdem Oratores, qui pauperes, & miserabiles existunt, in primis ab inuicem separaret; deinde &c. vsque dictus Orator operam suam &c. Quatuor saltem mensibus &c. Qua pęnitentia publica peracta, ipsos ab excessibus huiusmo-*

huiusmodi imposita eis propter premissa &c. penitentia salutari. Demum &c. prout &c. continetur. Quas quidem litteras, Oratores prefati eidem Vicario presentarunt, qui contenta in eis verificari mandauit: verificatisque in eis narratis, eum Oratori penitentiam, in predictis litteris expressam, imposuisset, sibique constitisset, Oratores interim, carnis fragilitate deuictos, se carnaliter cognouisse, ad vlteriorem dictarum litterarum exequutionem procedere recusauit. Supplicant igitur humiliter E. S. V. Oratores prefati, quatenus eos; ne propterea dictarum litterarum frustrentur effectu, amplioris gratie fauore prosequendo, eidem Vicario, vt negotium huiusmodi reassumens, litterasque prefatas valere decernens, eosdem Oratores ab excommunicationis sententia, quam propter premissa incurrerunt, incestus reatu, & excessibus huiusmodi, in vtroque foro absoluat; Prolem susceptam (si qua sit) & suscipiendam exinde, legitimam decernat; ac ad dictarum litterarum exequutionem, seruata aliàs earum forma, procedat in omnibus, & per omnia, perinde, ac si carnalis copula prefata sequuta minimè fuisset, committere, & mandare dignemini de gratia speciali. Non obstantibus omnibus illis, que &c.

Et cum absolutione à censuris ad effectum &c. Et de commissione, mandato, alijsque premissis latissimè extendendis: & quod premissorum omnium, & singulorum, aliorumque necessariorum maior, & verior specificatio, & expressio fieri possit in litteris. Et committatur Ordinario, siuè eius Vicario in spiritualibus generali, qui imposita Oratoribus, propter incestum huiusmodi, arbitrio suo penitentia salutari, eos absoluat; decernat, ac procedat, vt supra. Et partito iudicato si quod sit.

Huiusmodi litteræ sub ista forma, ***Perinde valere***, dari pariter consueuerunt, cũ videlicet Oratores obtinuerunt per Sedem Apostolicam secum, etiam in forma pauperum mandari dispensari super quocumquè impedimento dirimente, cum expressione, quod ipsi ignorantes huiusmodi impedimentum, se carnaliter cognouerunt; cum nihilominus illud non aliter ignorarent: Vndè narrata in supplicatione, substãtia priorum litterarum, iuxtà formulam supra positam, mutatis tamen mutandis, eo quo sequitur modò, concipi illa poterit, videlicet.

Perinde valere cum copula scienter super litteris, ignoranter.

47 B*Eatissime Pater. Aliàs fel. record. Gregorio Pape XV. Predecessori S.V. pro parte deuotorum illius Oratorum N. laici, & M. mulieris Neapolitan. Diecesis exposito, ipsos aliàs ignorantes aliquod impedimentum inter eos existere, quominus possent inuicem matrimonialiter copulari, carnis fragilitate deuictos, se carnaliter cognouisse. Postmodum verò ad eorum peruenisse notitiam se Quarto Consanguinitatis gradu inuicem esse coniunctos; & nisi matrimonium inter dictos Oratores contraheretur, dictam Oratricem diffamatam, & innuptam remansuram; grauiaque exinde scandala posse verisimiliter exoriri; Cupereque propterea Oratores prefatos inuicem matrimonialiter copulari; sed stantibus impedimentis huiusmodi, desiderium eorum in ea parte adimplere non posse, absque Sedis Apostolice dispensatione. Quare &c. eidem Predecessori &c. supplicato &c. idem Predecessor &c. quatenus Oratores, qui pauperes &c. Qua penitentia publica peracta &c. ipsos &c. imposita eis &c. prout in dictis litteris continetur. Que quidem littere dicto Vicario presentate fuerunt; qui contenta in eis verificari mandauit; verificatisque in eis contentis, impositaque penitentia publica predicta, illaque peracta; quia dicto Vicario constitit, ipsis Oratoribus, ante obtẽtas huiusmodi litteras, scientibus se prefato Tertio Cõsanguinitatis gradu inuicẽ esse coniunctos, Oratorẽ predictũ, non quidem peccandi data opera, vt crimine admisso hec causa foret eandem S.V. & Sedẽ Apostolicã, ad misericordiam, & gratiam erga ipsos faciliores reddẽdi, sed solum vesana libidine victus, Oratricem co-*

gnouisse

gnouisse, ad vlteriorem dictarum litterarum exequutionem procedere recusauit. Supplicant igitur humilior E. S. V. Oratores prędicti, quatenus, ne dictarum litterarum frustrentur effectu, amplioris gratię fauore prosequendo, eidem Vicario committere, & mandare, vt negotium huiusmodi reassumens, litterasquè præfatas valere, decernens, eos ab excommunicationis sententia, quam propter premissa incurrerunt, incestus reatu, & excessibus huiusmodi in vtroque foro absoluat; ac ad dictarum litterarum exequutionem, seruata aliàs earum forma, procedat in omnibus, & per omnia; perinde ac si in illis, de carnali cognitione præfata, ante illas obtentas, vt prefertur, mentio facta, ac Oratores præfatos desuper absolui mandatum fuisset, prefatusque Prędecessor adhuc viueret, dignemini de gratia speciali. Non obstantibus omnibus illis, quę &c.

Et cum absolutione à censuris &c. Et committatur Ordinario, siuè eius Vicario &c. qui imposita Oratoribus, propter incestum huiusmodi, aliqua alia, arbitrio, suo pęnitentia salutari, eos absoluat, decernat, & procedat, vt supra. Et parito iudicato si quod sit. Et dummodo Oratores pauperes &c.

Similter, vbi Oratores dispensationem ad contrahendum matrimonium in simili forma pauperum, obtinuerunt super aliquo impedimento; verùm litteræ huiusmodi dispensationis effectũ suum sortiri nequeunt; ex quo, cum ad impetrandam dispensationem huiusmodi omnino, requiritur, quod tam Orator, quàm Oratrix debeat esse pauper, & miserabilis: propterea ad reualidandas litteras dispensationis, hac qualitate cessante petenda erit noua gratia in forma, *Perinde valere*, eo modo quo sequitur, videlicet.

Perinde valere pro ablatione formæ pauperum.

49 *BEatissime Pater. Aliàs S. V. pro parte deuotorum illius Oratorum N. laici, & M. mulieris Neapolitan. Diœcesis exposito, Oratoribus pręfatis aliàs scientibus impedimentum publicæ honestatis iustitię inter eos existere, & ex eo proueniens, quia aliàs dicta Oratrix sponsalia per verba de futuro cum fratre germano dictę Oratricis contraxerat; & deinde præfatus Oratoris frater, eadem Oratrice ab eo omnino intacta, & in nullo penitus attentata remanente, sicut* Domino placuit*, ab humanis decesserat, Oratorem pręfatum, non quidem peccandi data opera &c. cognouisse, & nisi matrimonium &c. dictam Oratricem diffamatam &c grauiaque &c. Cupereque &c. sed stante impedimento &c. Quare &c. Vicario Episcopi &c. quatenus si preces &c. reperiret, Oratores prefatos, qui, vt tunc asserebant, pauperes, & miserabiles existebant, & ex labore, & industria sua tantùm viuebant, in primis &c. separaret, Deinde &c. vtque dictus Orator operam suam &c. Quatuor saltem mensibus conferret, aliaque &c. Qua pęnitentia &c. & recepto &c. & quatenus &c. parito iudicato. Demum &c Prolem &c. prout in dictis litteris continetur. Quibus quidem litteris eidem Vicario præsentatis, idem Vicarius, contenta in eis verificari mandauit; & cum in verificatione præfata, eis constituisset, dictam Oratricem pauperem non existere, sed dotem ad valorem Quingentorum scutorum ascendentem, habere, ad illarum vlteriorem exequutionem procedere recusauit. Supplicãt igitur humiliter* E. S. V. *Oratores prefati, quatenus eos amplioris gratia fauore prosequendo, eidem Vicario committere, et mandare, vt negotium huiusmodi reassumens, litterasque prętatas valere decernens, ad earundem litterarum exequutionem, seruatæ aliàs earum forma, procedat in omnibus, & per omnia, perinde, ac si in illis nulla, quod Oratrix pauper existat, mentio facta, & Oratoribus pęnitentia publica prędicta, Oratori verò, quod operam suã fabrica, vel in aliud seruitiũ alicuius Ecclesiæ, vel loci pij conferret, iniũctũ minimè fuisset dignemini de gratia speciali, Nõ obstantibus omnibus illis, quę &c.*

Et

Item pro Oratoribus, qui aliàs, litteras dispensationis impetrarunt ob angustiã, loci, vel aliam causam, tacita carnali copula, inter eos prius sequuta, tunc enim talis adijcitur narratiua, videlicet.

Perinde valere super matrimonio, tacita copula contracto.

50 *Beatissime Pater. Aliàs S. V. pro parte deuotorũ illius Oratorum N. & N. Neapolitan. Diœcesis, ex loco N. ortorum exposito, dictam Oratricem in dicto loco, propter illius angustiam, virum paris conditionis, cui &c. nequire, Cupereque propterea &c. Sed quia Tertio Consanguinitatis &c. Quare &c. quatenus &c. dispensaret. Prolem &c. prout in dictis litteris continetur. Quas quidem litteras, Oratores præfati, licèt ante illas obtentas, ipsis aliàs huiusmodi impedimentum scientibus, Orator præfatus, non quidem peccandi data opera &c. Oratricem cognouisset, tacita huiusmodi copula, eidem Vicario præsentarunt; qui contenta in eis verificari mandauit: verificatisque in eis contentis, cum eisdem Oratoribus, super impedimentis huiusmodi dispẽsauit: cuius quidem dispensationis vigore, Oratores præfati matrimonium inter se, per verba de præsenti, publicè, seruata forma Concilij Tridentini, nulloque alio detecto, neque denunciato impedimento, contraxerunt, illudque in facie Ecclesiæ solẽnizarunt, & carnali copula consũmarunt. Cũ autem, Pater Sancte, si diuortiũ inter Oratores fieret, grauia exinde scãdala possent verisimiliter exoriri. Supplicãt igitur humiliter E. S. V. Oratores prędicti quatenus, ne dictarũ litterarũ frustrentur effectu, eos amplioris gratia fauore prosequendo, eidem Vicario, vt negotium huiusmodi reassumens, litterasq; præfatas valere decernens, ipsos ab excommunicationis sententia, quam propter præmissa incurrerunt, incestus reatu, & excessibus huiusmodi, in vtroque foro absoluat. Prolemque susceptam, si qua sit, & suscipiendam exinde, legitimam decernat, ac ad dictarum litterarum exequutionem, seruata aliàs earum forma procedat, in omnibus, & per omnia, perinde, ac si in illis, de carnali cognitione huiusmodi mentio facta, Oratoresque desuper absolui mandatum fuisset, committere, & mandare dignemini de gratia speciali. Non obstantibus omnibus illis, quæ &c.*

Et cum absolutione à censuris ad effectum &c. Et de commissione, mandato, alijsque præmissis, latissimè extendendis. Et quod præmissorum omnium, & singulorum, aliorumque necessariorum, maior, & verior, specificatio, & expressio, fieri possit in litteris. Et committatur Ordinario, siuè eius Vicario in spiritualibus generali, qui deposita &c. ac imposita Oratoribus, propter incestum huiusmodi, arbitrio suo, pœnitentia salutari; & recepto ab eis iuramento, quod sub spe facilius &c. eos absoluat, & dispenset, vt supra. Et quatenus contra ipsos &c. parito iudicato.

Postquàm verò Oratores receperunt litteras eorum dispensationis, illisque Delegato, cui pro earundem exequutione directæ erant, nondum præsentaris, se carnaliter cognouerunt; ijdemque insuper, ob admissum incestum, ab eorum Ordinario fuerunt ad aliquam pænam condemnati, sicut multoties euenire scimus, tunc sequenti formula, erit idem explicandum, videlicet.

Perinde valere super copula sequuta, ante litteras præsentatas.

51 *Beatissime Pater. Aliàs S. V. pro parte deuotorum illius Oratorum Matthæi Pasafreni laici, & Euphrosynę Venosa, mulieris Neapolit. Diœcesis, exposito, dictam Oratricem, dotem habere minus competentem &c. cui nubere posset, inuenire valeret,*

& pre-

& præfatum Oratorem, illam &c. in vxorem; ducere illiusque dotem &c. augere intendere: Cupereque &c. Sed quia Tertio, & Quarto &c. quatenus etc. Prolem &c. prout in dictis litteris continetur. Quas quidem litteras Oratores ipsi præfato Vicario præsentarunt; qui contenta in eis verificari mandauit: & cum in verificatione ipsa eis constaret, Oratores præfatos post obtentas huiusmodi litteras, carnis fragilitate deuictos, se carnaliter cognouisse, ad earum vlteriorem exequutionem procedere noluit; & ipsorum Oratorum Ordinarius contra ipsos, propter incestum huiusmodi procedendo, eos in certas pœnas condemnauit. Supplicant igitur humiliter E. S. V. Oratores præfati, quatenus eos, ne dictarum litterarum frustrentur effectu, amplioris gratiæ fauore prosequendo, eidem Vicario, vt negotium huiusmodi reassumens, litterasque præfatas valere decernens, eosdem Oratores ab excommunicationis sententia, quam propter præmissa incurrerunt, incestus reatu, & excessibus huiusmodi in vtroque foro absoluat, ac ad exequutionem dictarum litterarum, seruata &c. procedat &c. perinde, ac si carnalis copula huiusmodi sequuta non fuisset. Prolem &c legitimam decernendo, committere, & mandare dignemini de gratia speciali. Non obstantibus omnibus illis, quæ &c.

Et cum absolutione à censuris ad effectum &c.

Necnon pro Oratoribus, qui iam impetrauerant litteras dispensationis super aliquo, siue aliquibus impedimentis ad matrimonium contrahendum putà super Tertio, & Quarto à communi stipite prouenientibus, Consanguinitatis, gradibus, cum aliud existat impedimentum præter narrata: tunc enim ita erit in supplicatione id exprimendum, videlicet.

Perinde valere super gradu.

2 *Beatissime Pater. Aliàs S. V. pro parte deuotorum illius Oratorum Bartholomæi Todini laici, & Iuliæ Manardæ mulieris Neapolitan. Diœcesis, ex loco N. ortorum, exposito, dictam Oratricem, dotem habere minus competentem, cum qua virum, sibi non consanguineum, vel affinem paris conditionis, cui nubere posset inuenire valeret, & dictum Oratorem, illam cum dicta minus competenti dote in vxorem ducere intendere; cupereque Oratores præfatos inuicem &c. copulari: Sed quia Tertio, & Quarto à communi stipite prouenientibus, Cōsanguinitatis gradibus inuicem erant, coniuncti, desiderium &c Quare &c. prout in dictis litteris continetur. Quibus quidem litteris eidem Vicar o præsentatis, detectum fuit Oratores præfatos, alio Quarto Consanguinitatis gradu inuicem esse coniunctos; propter quod idem Vicarius ad dictarum litterarum exequutionem procedere recusauit. Supplicant igitur humiliter E S. V. Oratores præfati, quatenus, ne dictarum litterarum frustrentur effectu, eos amplioris gratiæ fauore prosequendo, eidem Vicario, vt negotium huiusmodi reassumens, litterasque præfatas valere decernens, ad illarum exequutionem, seruata aliàs earum forma, procedat, ac si cum dictis Oratoribus super impedimentis Duplicis Quarti Consanguinitatis, graduum huiusmodi dispensari, Distantiam verò Tertij gradus præfati eis non obstare declarari, in omnibus, & per omnia, perinde, ac si in dictis litteris Oratores præfatos, Tertio, & Quarto ex vno communi, & Quarto ex altero stipitibus prouenientibus Consanguinitatis gradibus inuicem esse coniunctos; Distantiam verò Tertij gradus huiusmodi, eis non obstare, expressum fuisset, committere, & mandare dignemini de gratia speciali. Non obstantibus præmissis, ac omnibus illis: quæ &c.*

Et cum absolutione à censuris ad effectum &c. Et de commissione, mandato, alijsque præmissis, latissimè extendendis: & quod cognominum, Affinitatis, aliorumque necessariorum maior, & verior specificatio, & expressio, fieri possit in litteris. Et committatur Ordinario, siue eius Vicario in spiritu alibus generali, qui accersat, dispenset, & declaret, vt supra.

Quod-

Quandoquè autem diuersimodè peti, & dari contingit has litteras in eadem forma, *Perinde valere* non modò, videlicet, super gradu, seù gradibus, respectu impedimenti, vt in formula proximè apposita visum est; verum etiam respectu qualitatis gradus, siuè gradum; vbi praxis, & stylus ita suadeat: quandoquidem ipsius gradus, siue ipsorum graduum qualitate attenta, nimirum proximioris, siuè proximiorum, alteratur causa, iam in prioribus litteris dispensationis expressa; ex eo quod, sicut aliàs diximus, quanto gradus proximior existit, tanto vrgentior causa requiritur: quod quidem, iuxta ea, quæ circa id non rarò contigisse vidimus, eo quo sequitur modo, exemplificatur in Oratoribus qui aliàs obtinuerunt litteras dispensationis super Quarto gradu cum causa, ob dotis incompetentiam Oratricis; cum tamen sint Tertio gradu coniuncti, cuius ratione requiritur dotis augmentum; quod nequaquam in Quarto, alijsque remotioribus gradibus requiritur; ac proinde, concipienda erit supplicatio, eo, quo sequitur modo, videlicet.

Perinde valere super gradu, cum alteratione causæ.

53 *Beatissime Pater. Aliàs S. V. pro parte deuotorum illius Oratorum Cassanei Lamberti laici, & Symphorosę Carmignanę, mulieris Neapolitan. Diœcesis, exposito, dictam Oratricem, dotem habere minus competentem &c. cum qua virum paris conditionis &c. inuenire valeret; dictumque Oratorem, illam cum dicta minus competenti dote in vxorem ducere, intendere, Cupereque &c. Sed quia Quarto Consanguinitatis gradu inuicem erant coniuncti, desiderium eorum &c. Quare &c. Quod impedimento Quarti &c. Prolem &c. prout in dictis litteris continetur. Quę quidem litterę, quia ijdem Oratores, non Quarto, sed Tertio Consanguinitatis gradu inuicem sunt coniuncti, eisdem Oratoribus suffragari non possunt. Cum autem, Pater Sancte, pręfatę Oratricis consanguineus, ad id aliàs non obligatus, illius dotem in Centum ducatos monetę illarum partium, cum quibus, vsque ad quantitatem, secundum dictę mulieris qualitatem, competenter aucta erit; ita tamen, vt Oratori nubat, & non alteri, augere; & dictus Orator, illam, cum dicta minus competenti dote, & illius augmento, in vxorem ducere intendat. Supplicant igitur humiliter E. S. V. Oratores prefati, quatenus eis, ne dictarum, litterarum frustrentur effectu, specialem gratiam faciendo, eidem Vicario, vt etiam si litteris pręfatis, eis iam præsentatis, ad illarum exequutionem, propter hoc, procedere distulerit, seù recusauerit, nihilominus, negotium huiusmodi reassumens, litterasquè ipsas valere decernens, cum eisdem Oratoribus, postquàm dictæ Oratricis dos competenter aucta fuerit, vt prefertur, super impedimento Tertij Consanguinitatis gradus huiusmodi dispenset, ac ad earundem litterarum exequutionem, seruata aliàs earum forma, procedat in omnibus, & per omnia, perinde, ac si in eis, Oratores, non Quarto, sed Tertio Consanguinitatis gradu inuicem esse coniunctos, expressum; ac cum eis desuper dispensari mandatum fuisset, committere, & mandare dignemini de gratia speciali. Non obstantibus præmissis, ac omnibus illis, quę &c.*

Et cum absolutione à censuris ad effectum &c. Et de commissione, mandato alijsque præmissis, vt supra latissimè extendendis. Et quod cognominum, aliorumque necessariorum maior; & verior specificatio, & expressio fieri possit in litteris. Et committatur Ordinario; siuè eius Vicario in spiritualibus generali, qui dispenset, & procedat, vt supra.

Litteris in simili forma, *Perinde valere*, egent Oratores, vbi post præsentatas Delegato, litteras dispensationis, earum, vigore matrimonium contraxerunt, carnaliquè copula consummarunt: postmodum verò, detectum fuit, aliud, inter eos adesse impedimentum; super quo noua requiritur dispensatio: quo casu explicandum, erit, nunquid Oratores ipsi, tali detecto impedimento, abstinuerint ab

ipsa copula, an verò in ea perstiterint; prout seruatur, quando petitur dispensatio, de ignoranter contracto, seruata forma Concilij Tridentini, vt supra suo loco diximus. Erit igitur tunc concipienda supplicatio, eo, quo sequitur modo, videlicet.

Perinde valere super aliò impedimento, detecto post contractum matrimonium.

54 *Beatissime Pater. Alias S. V. pro parte deuotorum illius Oratorum Bizantij Lorenzani, laici, & Dorothea Parmesinę mulieris Neapolitan. Diaecesis, exposito, ipsos Oratores, qui ex honestis familijs existunt, ex certis rationabilibus causis, animos eorum mouentibus, cupere inuicem matrimonialiter copulari: Sed quia Quarto Consanguinitatis gradu inuicē erant cōuincti &c. Quare &c. prout in dictis litteris cōtinetur. Quibus quidē litteris Ordinario prafato presentatis, idem Ordinarius contenta in eis verificari mandauit: verificatisque in eis contentis; cum dictis Oratoribus, super impedimento pradicto dispensauit; illisque matrimonium contrahendi, licentiam concessit; cuius quidem licentię vigore, Oratores ipsi matrimonium inter se, per verba de prasenti, publicè, factis proclamationibus in eorum parochiali Ecclesia, seruata forma Concilij pradicti, nulloque alio detecto impedimento, contraxerunt, illudque in faciē Ecclesia solemnizarunt, & carnali copula consummarunt; in eoque per plures annos permanserunt; prolemque susceperunt: postmodum verò ad eorum peruenit notitiam, eos Duplici Quarto Consanguinitatis gradu inuicem esse coniunctos; propter quod à carnali copula huiusmodi abstinuerunt. Cum autem, Pater Sancte, Oratores prafati, in huiusmodi matrimonio remanere non possint absque Sedis Apostolica dispensatione: & si diuortium inter eos fieret, grauia exinde scandala possent verisimiliter exoriri; Supplicant igitur humiliter E. S. V. Oratores prefati, quatenus eos, ne dictarum litterarum frustrentur effectu, amplioris gratia fauore prosequendo, eidem Vicario, vt negotium huiusmodi reassumens, litterasque prefatas valere decernens, cum eisdem Oratoribus, super impedimento Duplicis Quarti Consanguinitatis gradus huiusmodi dispenset, Prolemque susceptam, & suscipiendam exinde, legitimam decernat, ac ad earundem litterarum executionem, seruata aliàs earum forma, procedat in omnibus, & per omnia; perinde ac si Oratores, non Quarto, sed Duplici Quarto Consanguinitatis gradu inuicem esse coniunctos, expressum, ac cum eis desuper dispensari mandatum fuisset, committere, & mandare dignemini de gratia speciali. Non obstantibus pramissis, ac omnibus illis, quę &c.*

Et cum absolutione à censuris ad effectum &c. Et committatur Ordinario &c. qui decernat, & dispenset, vt supra.

Pari modo gratia *Perinde valere*, petenda venit, vbi Oratores, pręter impedimentum gradus, siuè graduum, siuè Consanguinitatis, siuè affinitatis, aliud concurrat; veluti, cum fuerit in prioribus litteris exprimi omissum, quod inter eosdem Oratores adest pręterea impedimētum publicæ honestatis iustitię: quod quidem, vt in sequenti formula erit explicandum, videlicet.

Perinde valere super impedimento publicæ honestatis.

55 *Beatissime Pater. Aliàs S. V. pro parte deuotorum illius Oratorum Hippolyti Magnesini laici, & Glycerij Gondisaluę, mulieris Neapolitan. diaecesis, ex loco de Marano ortorum, exposito, dictam Oratricem, in dicto loco, propter illius angustiam virum paris conditionis, cui nubere posset, inuenire nequire, cupereque propterea Oratores prefatos inuicem matrimonialiter copulari. Sed quia Tertio ex vno, & Tertio, & Quarto ex altero communi, stipitibus prouenientibus Consanguinitatis gradibus inuicem, erant, prout sunt coniuncti, desiderium eorum in ea parte adimplere non posse,*

absque

absque Sedis Apostolicę dispensatione. Quare &c. prout in dictis litteris continetur. Quæ quidem litterę, quia aliàs præfata Oratrix, matrimonium per verba de præsenti cum dicti Oratoris fratre germano, contraxit: & deinde præfati Oratoris frater, eadem Oratrice, ab eo omnino intacta, & in nullo penitus attentata remanente, sicut Domino placuit, ab humanis decessit, eidem Vicario minimè præsentata fuerunt. Supplicant igitur humiliter E. S. V. Oratores præfati, qui ex principalibus dicti loci existunt; quatenus ipsos, ne dictarum litterarum frustrentur effectu, amplioris gratiæ fauore prosequendo, abique specialem gratiam faciendo, eidem Vicario committere, & mandare, vt negotium huiusmodi reassumens, litterasque ipsas valere decernens, cum eisdem Oratoribus, super impedimento Primi publicę honestatis iustitię, ex præmissis prouenientis, ac Tertij ex vno, & Quarti ex altero stipitibus, prouenientibus Consanguinitatis graduum huiusmodi dispenset. Distantiam verò alterius Tertij respectu Quarti gradus pr̨fati, eis non obstare declaret; ac ad præfatarum litterarum executionem, seruata aliàs earum forma procedat in omnibus, & per omnia; perinde, ac si in dictis litteris, Oratores Primo publicæ honestatis iustitia ex præmissis prouenientis, ac Tertio ex vno, & Tertio, & Quarto ex altero communi stipitibus prouenientibus Consanguinitatis gradibus inuicem esse coniunctos, expressum, ac cum eis desuper dispensari, & declarari mandatum fuisset, dignemini de gratia speciali. Non obstantibus omnibus illis, quę &c.

Et cum absolutione à censuris ad effectum &c Et de commissione, mandato alijsque pr̨missis, latissimè extendendis. Et quod cognominum affinitatis, aliorumquè necessariorum maior, & verior specificatio, & expressio fieri possit in litteris. Et committatur Ordinario, siue &c. qui dispenset, decernat, ac procedat, vt supra.

Hæc autem, quoad praxim huius, rescripti in forma, *Perinde valere*. Aliud insuper, est rescripti genus, nimis adhuc in ipsa Curia frequẽtis, quod, reformato-
56 rum nuncupatur, cuius est virtus, supplere ea, quæ in supplicatione omissa fuerunt; & in hoc differt à *Perinde valere*, nimirum, quia hoc datur super litteris iam in totum expeditis, eas reualidando, ac si à principio omnia fuissent in eis expressa; Reformatorium verò, datur super supplicatione iam signata, Datata, ac registrata, & in totum expedita, etiam cum signo illius registraturæ à tergo: cuius quidem integer tenor, eidem reformatorio rescripto, siuè reformationi præinseritur, vt in infrascripta formula patet: hoc enim, vt Papa intelligat quemadmodum factum se habeat: quapropter dicunt Curiales, reformatoriam gra-
57 tiam, cum rescripto, *Perinde valere*, magnam inter se habere conformitatem; cum hęc reformatoria gratia, ad hoc tendit, vt omissum suppleat, vel male expressum corrigat, scilicet in ipsa supplicatione expedita, *Perinde* autem *valere*, reualidat litteras Apostolicas, iam, vt dictum est, in totum expeditas: & sicut in *Perinde valere*, narratur totus tenor gratiæ prius concessæ, ita etiam, in reformatione, totus supplicationis prędictæ tenor præinseritur; in cuius calce, sola reformatio subditur; ac sicut in omnibus rescriptis, quæ transeunt per Datariam, & Cãcellariam Apostolicam, dantur litteræ reualidatoriæ, seu *Perinde valere* ita super quibuscunque supplicationibus in forma signandi, dantur reformationes, quando ita casus postulat; quia nunquam *Perinde valere* datur super supplicatione signata, sed tantum super litteris in totum expeditis; sicut è conuerso, reformatio non datur super ipsis litteris, sed super supplicatione prædicta.

Nec tamen casus quamplurimos euenire ignorant practici Curiales, vt pro correctione litterarũ, iam expeditarũ, cũ nequeant quãdoq; illæ per Dominũ Cancellariæ Apostolicæ Regentem, in vim suarum facultatum, corrigi, porrigatur Summo Pontifici integra supplicatio signanda; in qua illud suppletur, quod in ipsis litteris deest, quæ postmodum ab ipso D. Regenti eiusdem supplicationis vigore, corriguntur, prout in praxi habetur (quamuis *Mandos. in prax. signat. tit. reformationis, vers. reformatoria gratia* dicar, quod hæc gratia non est necesse, vt exprimat qualitates, & alia, in prima gratia expressa) & ita intelligendi

funt *Felin.in cap.In nostra corre.16. num. 1.de rescrip. Roman.conf.383.num. 1. & 4. Mandos.super reg.22.q.9.nu 9.*

Nec vigore huius reformationis, possunt litteræ desuper iam expeditæ, aliquo modo corrigi; prout alias dolosè impetrabátur huiusmodi reformationes: quarum vigore corrigebantur litteræ, etiam in totum expeditæ; ac proinde, hodie nullo modo id tolerari videmus: quinimmò in his reformationibus, per Dominos Officiales scimus frequēter addi clausulam restrictiuam, videlicet quod, si litteræ in totum expeditæ fuerint, vigore præsentis gratiæ idest reformationis non corrigantur.
58

Huius igitur reformatorij rescripti, cuius vsus adhuc frequentissimus est in Curia, circa propositam materiam, formulas nonnullas, pro ijs tantum Tyronibus, qui huiusmodi praxis, prima elementa, vt ita dicamus, nondum norunt, subijcere visum est; quæ quidem, vt infra proponuntur, videlicet.

Ponamus igitur casum, quod pro Oratoribus, fuerit expedita in totum supplicatio, eo modo, quo supradictum est, allegata causa incompetentiæ dotis Oratricis; & tamen fuit postmodum, certioratus Sollicitator, quod postquā Oratores miserunt ad Vrbem pro dispensatione, cum dicta causa, sequuta est inter eos carnalis copula, ex quo, vbi copula inter Oratores interuenit, ea allegata, prout alleganda erit, quando ea publica est, quauis alia causa cessat petenda erit reformatio, sequenti formula; quam vnà cum alijs sequentibus, solis eiusdem Curiæ Tyronibus subijcimus; quæ ita erit, videlicet.

59 *Beatissime Pater. Exponitur humiliter S. V. pro parte deuotorum illius Oratorum Propertij de Alitto laici, & Sophiæ Cessanę mulieris Neapolitan. Diœcesis. Quod cum dicta mulier dotem habeat minus competentem, iuxta statum sui conditionem, cum qua virum sibi non consanguineū vel affinē paris conditionis, cui nubere possit, inuenire nequeat: & dictus Orator illam cum dicta minus competenti dote in vxorem ducere; illiusque dotem, vsque ad quantitatem, secundum dictę mulieris qualitatem, competenter augere intendat. Cupiunt Oratores præfati inuicem matrimonialiter copulari. Sed quia Tertio affinitatis gradu inuicem se attinent, desiderium eorum hac in parte adimplere non possunt, absque Sedis Apostolicę dispensatione. Supplicant igitur humiliter E. S. V. Oratores pręfati, quatenus cum eisdem Oratoribus, quod impedimento Tertij affinitatis gradus huiusmodi non obstante, matrimonium inter se publicè, seruata forma Concilij Tridentini, contrahere, illudquè in facie Ecclesię solemnizare, & in eo postmodum remanere liberè, & licitè valeant, dispensare. Prolem suscipiendam exinde legitimam nunciando, dignemini de gratia speciali. Non obstantibus præmissis, ac constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrarijs quibuscunque, cum clausulis opportunis.*

Fiat, vt petitur. M.

Et cum absolutione à censuris ad effectum &c. Et de dispensatione, nunciatione, alijsque præmissis, vt supra latissimè extendendis; & quod cognominum, Consanguinitatis, aliorumque necessariorum maior, & verior specificatio, & expressio, fieri possit in litteris. Et committatur Ordinario, siuè eius Vicario in spiritualibus generali, qui deposita &c. dispenset, vt supra. Et postquàm dicta Oratricis dos competenter aucta fuerit, vt præfertur. | Fiat M.

Dat. Romæ apud S. Petrum Kal. Iulij Anno Decimoseptimo.

Reformatio.

Pater Sancte. Dignetur S. V. committere, & mandare, quod litterę super prænserta conficienda, cum expressione, quod postquàm Oratores, pro huiusmodi dispensatione

tione obtinenda ad Sedem Apostolicam miserunt, ipsis Oratoribus scientibus se Tertio affinitatis gradu inuicem attinere, Orator prefatus, non quidem peccandi data opera, vt crimine admisso, hęc causa foret S. V. & Sedem Apostolicam, ad misericordiam, & gratiam erga ipsos, faciliores reddendi, sed solum vesana libidine victus, antequam dictas litteras obtinerent, Oratricem cognouit, & committere Ordinario, siue eius Vicario in spiritualibus generali, qui deposita &c. ac imposita Oratoribus propter incestum huiusmodi, arbitrio suo, pęnitentia salutari, & recepto ab eis iuramento, quod sub spe facilius habendę dispensationis huiusmodi, incestum hunc non commiserint, eos ab excommunicationis sententia, quam propter pręmissa incurrerunt, incestus reatu, & excessibus huiusmodi, in vtroque foro, absoluat; ac prolis susceptę, si qua sit, & suscipiendę exinde, legitimatione expediantur, de gratia speciali. Non obstantibus pręmissis, ac omnibus illis, quę S. V. in eadem pręinserta voluit non obstare, cęterisque contrarijs quibuscunque.

Fiat M.

Dat. Romę apud S. Petrum, Non. Iulij Anno Decimoseptimo.

Hic autem est modus, & forma reformandi huiusmodi supplicationes; pro quibus, aliæ formulæ, secundum currentē stylum, in medium afferemus. Exemplū subijciamus pro Oratoribus, qui ignorantes impedimentum, contraxerunt matrimonium, seruata forma Concilij Tridentini, & asseruerunt, eos detecto impedimento abstinuisse à copula; cum tamen perstiterint in ea: super quo concipienda erit ipsa reformatio in hunc modum, videlicet.

Reformatio, pro Oratoribus, qui perstiterunt in copula.

60 *Pater Sancte. Dignetur S. V. committere, & mandare, quod litterę super pręinserta conficiendę, cum expressione, quod Oratores, postquam ad eorum peruenit notitiam, eos Quarto Consanguinitatis gradu esse coniunctos, à carnali copula minimè abstinuerūt cum opportuna absolutione expediantur de gratia speciali. In reliquis autem, iuxta eiusdem pręinsertę vim, seriem, continentiam, & tenorem. Non obstantibus pręmissis, ac omnibus illis, quę in eadem pręinserta concessa fuerunt non obstare, cæterisque contrarijs quibuscunque.*

Reformatio super nomine Oratoris.

61 *Pater Sancte. Dignetur S. V. committere, & mandare, quod litterę super prainserta conficienda, cum expressione, quod Orator in ea nominatus, non Dominicus, sed Ioannes Dominicus, & non aliter appellatur. In reliquis autem iuxta eiusdem pręinserta vim, seriem, continentiam, & tenorem, expediantur de gratia speciali. Non obstantibus omnibus illis, quę &c.*

Reformatio super loco Originis Oratorum.

62 *Pater Sancte. Dignetur S. V. committere, & mandare, quod litterę super pręinserta conficiendę, cum expressione, quod Oratores, ex principalibus Oppidi N. non autem Oppidi M. existunt, In reliquis autem &c. Non obstantibus &c. omnibus illis, quę &c.*

Refomatio super Diœcesi Oratorum.

63 *Pater Sancte. Dignetur S. V. committere, & mandare, quod litterę super pręin-*

serta conficiendę, cum expressione, quod Oratores, non Neapolitan. sed Auersan. Diœcesis, ex loco Iuliani orti existunt, expediantur; ac committere Ordinario Auersan. seu eius Vicario in spiritualibus generali, qui deposita &c. dispenset &c. In reliquis autem &c. Non obstantibus omnibus illis, quę &c.

Reformatio super commissione litterarum dispensationis.

64 *Pater Sancte. Quia Oratores ad pręsens in Vrbe commorantur, dignetur S.V. committere, & mandare, quod litterę super pręinserta conficiendę, cum commissione E. S. V. in Vrbe, & eius districtu in spiritualibus Vicario generali qui factis prius proclamationibus canonicis, etiam in parochiali Ecclesia originis Oratorum, si per informationem desuper faciendam, preces veritate niti repererit, cum eisdem Oratoribus, vt supra, dispenset, expediantur de gratia speciali. In reliquis autem &c.* Non *obstantibus &c. omnibus illis, quę &c.*

Reformatio similis.

65 *Pater Sancte. Quia Sedes Episcopalis Acerrarum ad pręsens vacat, dignetur S. V. committere, & mandare, quod litterę super pręinserta conficiendę, Ordinario viciniori, vel eius Vicario in spiritualibus generali, committantur: alias autem in omnibus, & per omnia, iuxtà eiusdem pręinsertę vim, formam &c. expediantur. Non obstantibus omnibus illis, qua &c.*

Reformatio super causa.

66 *Pater Sancte. Dignetur S. V. committere, & mandare, quod litterę super pręinserta conficiendę, sub expressione, quod Oratrix in dicto loco N. ob illius angustiam, virum sibi non consanguineum, vel affinem paris conditionis, cui nubere possit, inuenire nequit; & si extra dictum locum nubere cogeretur, dos quam ipsa habet, non esset competens, neque sufficiens, vt cum ea, virum, cui iuxta status sui conditionem nubere posset, inuenire valeret; nulla facta mentione, quod Oratrix dotem habeat minus competentem, expediantur de gratia speciali. In reliquis autem &c. Non obstantibus omnibus illis, quę &c.*

Reformatio super gradu.

67 *Pater Sanctę. Dignetur S. V. committere, & mandare, quod litterę super pręinserta, conficiendę, sub expressione, quod Oratores, non Quarto, sed Duplici Quarto Consanguinitatis gradu inuicem sunt coniuncti; & quod Oratrix in dicto loco, ob illius angustiam, virum paris conditionis, cui nubere possit, inuenire nequit, & opportuna dispensatione super dicto Duplici Quarto Consanguinitatis, ac aliàs iuxta eiusdem pręinsertę &c. tenorem, expediantur. Non obstantibus omnibus illis, quę &c.*

Reformatio super gradu, & Diœcesi.

68 *Pater Sanctę. Dignetur S. V. committere, & mandare quod litterę super pręinserta conficiendę, cum expressione, quod Oppidum N. in eadem pręinserta, expressum, ex quo Oratores orti sunt, non Auersan. sed Capuan. Diœcesis existit, & Oratores ipsi, non Tertio, sed Duplici, Tertio Consanguinitatis gradu inuicem sunt coniuncti Ordinario Capuan. siuè eius Vicario in spiritualibus generali, cum opportuna dispensatione*

ne

ne pro eisdem Oratoribus, super impedimento Duplicis Tertij Consanguinitatis gradus huiusmodi expediantur, & respectiuè committantur de gratia speciali. In reliquis autem &c. Non obstantibus præmissis, omnibus illis, quę &c.

69 Diæcesum præsertim expressionem, errorem sæpenumero, in rescriptis Apostolicis inducere, quotidiana praxis, & experientia docuere; tùm ob earundem numerositatem, tum verò, quia quamplurimi sunt Episcopatus, quarum Diæcesũ, quæ non modicam inter se habent similitudinem, vnam pro altera exprimi, non rarò contigisse scimus; licèt plurimùm inter se differant, veluti, si dicamus.

Alessaneñ. in Apulia, & Alessien. in Sclauonia.

Accieñ. suffrag. Ianueñ. & Vacieñ. in Vngaria.

Brixien. in Prouincia Mediolanen. & Brixinen. in Alemania.

Burgen. in Hispania, Brugen. in Flandria, & Bergen. in Noruegia.

Bellicastren. in Regno Neapolis, & Bollastren. in Sclauonia.

Boianen. in eodem Regno, & Baionen. in Vasconia.

Bisuntin. in Alemania, & Biruntin. in eodem Regno Neapolis.

Calaritan. in Sardinia, & Calaguritan. in Hispania.

Cathanien. in Sicilia, & Cathanen. in Scotia.

Cameracen. in Belgio, & Camenecen. in Polonia.

Cremonen. in Prouincia Mediolanen. & Cremen. suffrag. Bononien.

Cabilonen. & Cabilionem, ambæ in Francia.

Castren. in Prouincia Idruntin. & Cestren. in Anglia.

Culmen. & Chelmen. ambæ in Polonia.

Eluen. in Lusitania, Elnen. in Hispania, & Elinen. in Hybernia.

Exonien. & Oxonien. ambæ in Anglia.

Foroliuien. in Prouincia Rauennaten. & Foroiulien. in Francia.

Florentin. in Tuscia, & Ferentin. in Campania, seù Tuscia.

Iacen. & Iaen. ambæ in Hispania.

Lauden. in Prouincia Mediolanen. Laudunen. in Francia, & Laudanen. in Anglia.

Licteren. in Regno Neapolis, & Lictoraten. in Vasconia.

Marianen. in Prouincia Iannen. & Maurianen in Francia.

Meden. in Hibernia, Meten. in Alemania, & Hemeten. in Nornegia.

Mersicen. in Terra laboris, & Marsican. in Prouincia Aprutin.

Nucerin. & Lucerin. ambæ in Regno Neapolis.

Polocen. & Plocen. ambæ in Polonia.

Policastren. in Regno Neapolis, & Polastren. in Sclauonia.

Rossanen. in Calabria citeriori, Bossanen. in Sardinia; Rosonen. in Sclauonia, & Rossen. in Scotia.

Rheginen. in Calabria vlteriori, & Rhegien. in Prouincia Bononien.

Scalen. in Regno Neapolis, & Scaren. in Alemania.

Segobien. & Segrobricen. ambæ in Hispania.

Sagonen. in Prouincia Pisan. Saonen. in Prouincia Mediolanen.

Senen. & Suanen. ambæ in Tuscia.

Taurinen. in Prouincia Sabaudiæ, & Iaurinen. in Vngaria.

Tarentin. in Apulia, Parentin. in Dalmatia, & Palentin. in Hispania.

Triuentin. in Regno Neapolis, & Tridentin. in Dalmatia.

Tusculan. ex sex titulis antiquiorum S. R. E. Cardinalium, & Tascalan. in Mexico.

Tullen. in Alemania, & Tutellen. in Ducatu Aquitaniæ.

Visen. in Lusitania, Vicen. in Hispania, & Vican. in Regno Neapolis.

Vratislauien, & Vlatislauien. ambæ in Polonia.

70 Episcopatus autem, earumquè Diœceses, eiusdem prorsus denominationis, vsus Cancellariæ apostolicæ est, per Prouincias, seù aliàs distinguere, ita, nimirum.

Aquen. Prouincię Mediolanen. Aquen. Prouinciæ Auxitan. & Aquen. in Vasconia.

Asculan. Prouinciæ Beneuentan. & Asculan. in Marchia Anchonitana.

Bobien. Prouinciæ Ianuen. & Bobien. Prouinciæ Rheginen.

Castren. Prouinciæ Hidruntin. & Castren. in Aquitania.

Nucerin. in Regno Neapolitano, & Nucerin. in Ducatu Spoletano.

Placentin. Prouincię Bononien. & Placentin. Prouinciæ Compostellan.

Pacen. Prouinciæ Compostellan. & Pacen. in India Occidentali.

Valentin. in Hispania, & Valentin. in Vienna, & sic de singulis, &c.

Alij præterea sunt Episcopatus, suas 71 habentes Diœceses, quarum latiua denominatio, prorsus est à vulgari dissimilis; ob quarum dissimilitudinem, error etiã, vt plurimum circa earum expressionem inducitur; quapropter optimi Sollicitatoris partes erunt, illas opportunè discernere, veluti, cum dicimus.

Ispalen. in Hispania, quæ dicitur *Siuiglia*.

Iustinopolitan. *Capo d'Istria*.

Montis Regalis, *Mondoui*.

Pacen. *Vadaioza* in Hispania.

Sipontin. *Marfredonia* in Apulia.

Vratislauien. *Breslau*. in Bohemia, cum similibus.

Redeundo, autem nunc, vnde digressi sumus, videlicet vbi agitur de nouæ carnalis copulæ expressione, notandum est, totum illud, quod antea diximus, intelligendum esse, quando, impedimentum, super quo dispensatum est, publicum existit; quo casu, noua dispensatio pro vtroque foro, requiritur: at verò, vbi illud occultum extiterit, sciendum quidem est, quod Sacra Pœnitentiaria apostolica, super noua copula, inter eosdem Oratores orta, quæ occulta est, quamuis omnes ad eam recurrant in hoc casu, pro noua dispensatione in foro conscientiæ tantum, tenet, eam non esse ita necessariam, sicut quando publicum est, copulam huiusmodi, prima vice interuenisse, sed tantum videtur illam concedere ad cautelã; & nihilominus, cum casus contingit, quod ipsi Oratores, qui hanc dispensationem in forma pauperum, impetrarunt, cum copula, siue scienter, siue ignoranter, si durante separatione, & antequam complenerint pœnitentiam, aut alias ante Delegati licentiam de contrahendo, denuo, se carnaliter cognouerint, in concessione istius nouæ dispensationis, ipsa Sacra Pœnitentiaria vtitur consueta formula, ac si verè necessaria esset noua dispensatio, & committitur Discreto Viro Confessori, quatenus, si est ita, eosdem Oratores ab incestu, & excessibus huiusmodi absoluat, & dummodo impedimentum, si quod ex carnali copula huiusmodi prouenit, occultum sit, & nisi matrimonium inter dictos Oratores contrahatur, periculum immineat scandalorum, aliudque Canonicum non obstet, cum eisdem Oratoribus, postquàm, cum ipsis aliàs ritè, ac iuxtà formam litterarum dispensationis, iam obtentæ, verificatisque in eis, narratis, super impedimento gradus, quo sunt coniuncti, dispensatum fuerit, quod præmissis non obstantibus, matrimonium inter se publicè, seruata forma Concilij Tridentini, & litterarum prædictarum, contrahere, & in eo postmodum remanere licitè valeant, misericorditer dispenset; prolem legitimam nunciando in foro conscientię tantùm.

Quamuis ex illis verbis, aliud dici posse videatur, nempè, *dũmodo impedimẽtum, si quod ex præmissis prouenit*, ex quibus constat, ipsam Sacram Pœnitentiariam, præmissa omnia concedere ad cautelam, cum per illam dictionem *si*, res dubia demonstretur, *Meno. h. de præsumption. lib. 6. qu. 28. nu. 4.* & sic catenus conceditur Oratoribus supradicta dispensatio, quatenus illa opus sit, & propterea importat, etiam conditionem, *Bart. in l. si ita quis promisit, nu. 1. ff. de verb. obligat. & in l. mutuo, §. sub conditione, nu. 1. ff. de tutor.* verùm tamen est, quod, siue in vtroque foro, siue in foro conscientiæ tantùm in casibus supradictis semper recurritur ad Datariam, & Pœnitentiariam: quia in dubijs tutior pars est, eligenda, *glos. in c. venient. de spons. Dec. in cap. in præsentia, nu. 13. de probat. Socin. iun. cons. 29. num. 31. vol. 4.*

SVMMARIVM.

1 *Absolutio, non concedenda, nisi petenti.*

2 *Pœnitentia publica, pro crimine publico imponenda.*

3 *Pœnitentia, æqualis, consanguineis, & affinibus, vigore dispensationis in forma pauperum, imponitur: nec tamen præscribitur certa pœnitentia.*

4 *Pœnitentia, quænam imponatur pro presbytericidio.*

5 *Verba generalia, generaliter intelligenda.*

6 *Pœnitentia imponenda secundum circumstantias personarum, & temporum.*

7 *Pœnitentia, quare publica incestuosis imponenda, ratione dispensationis matrimonialis.*

8 *Et quomodo in proposito, dicatur publica.*

9 *Et quid, circa hoc seruetur in Curia Archiepiscopali Neapolitana.*

Decre-

10 Decreti tenor de publica poenitentia à Delegato imponenda, vigore dispensationis matrimonialis, cum copula in forma pauperum.

11 Poenitentia, vigore dispensationis matrimonialis, imponenda est à Vicario delegato, non ab Episcopo.

12 Commissio facta Vicario, non potest ad Episcopum pertinere.

13 Rescripta delegatoria, non extenduntur ad personam non expressam.

14 Immunitas, parit incentiuum delinquendi.

15 Opera Oratoris, loco pio conferenda, ratione dispensationis matrimonialis.

16 Et tenetur per se, non per alium, eam conferre.

17 Poenitentia, non potest pecunia redimi.

18 Dictio, tuam, personalitatem denotat.

19 Dispensati in forma pauperum, non peracta poenitentia, contrahendo, egent noua dispensatione.

20 Et an ipsa, possit per Delegatum commutari in opus, non expressum in litteris dispensationis.

21 Delegatus, tenetur omninò seruare formam sua commissionis.

22 Forma, debet praecisè adimpleri, non autem per aequipollens.

23 Delegatus, non potest arbitrari poenitentiam, ratione qualitatis personae.

24 Poenitentię imponendae modus, in Vrbe pręsentibus, pro dispensatione impetranda in forma pauperum.

25 Poenitentia, quomodo à Delegato commutanda, pro dispensatione in forma pauperum.

26 Dictio, vel, stat alternatiuè.

27 Delegatus, quid possit circa poenitentiam, à Papa impositam, ratione dispensationis matrimonialis.

28 Poenitentia, nobilibus pro dispensatione in forma pauperum, quomodo iniungatur, in Vrbe praesentibus:

29 Hospitalis appellatione, quae veniant.

30 Poenitentia collationis operae, vigore dispensationis, an possit extra propriā Diœcesim peragi.

31 Ecclesia vna, per totum mundum constituta.

32 Dispensandi facultas, concessa Ministris aliquorum piorum locorum, reuocata.

33 Tempus collationis operę, exprimitur in litteris dispensationis matrimonialis.

34 Nec tamen Delegatus, adstringitur ad dictum tempus.

35 Dictio, saltem, est subsidiaria.

36 Necnon, ampliatiua.

37 Poenitentia collationis operę fabricae Ecclesiae, adiecta in dispensatione matrimoniali in forma pauperum, an per integros dies intelligatur.

38 Romana Curię obseruantia, circa hoc.

39 Formula supplicationis dispensationis matrimonialis in forma pauperum, pro Oratore in Curia praesente.

40 Alimenta, necessaria in subsidium vitę.

41 Romana Curia, aliarum Curiarum magistra, & mater.

42 Et tanquam, talis, ab omnibus sequenda.

43 Inferiores, à Superioribus debent regulari.

44 Vbi est eadem ratio, eadem esse debet iuris dispositio.

45 Poenitentia Oratoris praesentis in Vrbe, pro dispensatione matrimoniali, quarè moderetur.

46 Littera dispensationum matrimonialium in forma pauperum, expediuntur, Gratis.

47 Collegium Dominorum Scriptorum Apostolicorum, est ex sublimibus nec Cancellaria Apostolica.

48 Cardinalium multi, adscripti Collegio Scriptorum apostolicorum, imò, & ipse Papa.

49 Collegium Scriptorum Apostolicorum signat Gratis, litteras dispensationū in forma pauperum.

50 Necnon, litteras quarumcunque indulgentiarum.

51 Scriptores Minoris gratie, ex integro taxant litteras dispensationū matrimonialiū in forma pauperū pro Oratoribus, à Curia absentibus, pro pra-

Praxis imponendi à Delegato, pœnitentiam, in eisdem litteris dispensationis, iniunctam.

CAP. VI.

I ueniam à te petierint humiliter, &c. Cum enim Oratores peccauerint, committendo incestum, debent pœnitere, & humiliter veniam petere, facit *tex in cap. peccati venia. de regul. iur. in 6.* & docet *Innoc. in cap. Romana, & ibi glos. de sent. excom. in 6.* vbi, absolutio non debet concedi, nisi petenti: patet etiā
1 de iure diuino, absolutionem, eos tantùm obtinuisse, qui peccatum suum confessi fuerunt, & veniam, humili corde, petierunt; nam absurdum videretur, & inconueniens, quod peccatori non petenti, absolutio detur motu proprio, cum peccati venia non detur, nisi petenti, & correcto, vt in *d. cap. peccati venia.* Sicquè dispensari petens, seù veniam obtinere volens, pœnitens esse debet, *cap. nemo, de Simon. Gemin. cons. 106. nu. 9. Mandos. in praxi titulo dispensationes, vers. dispensatio, ad partis petitionem conceditur.*

Pœnitentiam publicam imponas; quia, cum publicum sit, Oratores habuisse inter eos copulam, in-

incestuosam, æquum est, vt eis publica poenitentia imponatur; nam pro publico
2 crimine, venit publica poenitentia imponenda, per *tex. in cap. quæsitum, de poenit. & remiss.* & publicè peccantes, palam sunt corripiendi; quia alios scandalo offendunt, *Concil. Trident. sess. 24. cap.* 8. & præcipitur, publicam imponi poenitentiam; non autem solemnem, quæ est, quando fit certa forma ignominiosa, *cap. olt. 26. q. 9.* publica verò, vt hic, est illa, quæ in oculis hominum patet, nulla tamen solemnitate interueniente; & imponitur ipsis Oratoribus, vigore prædictarum litterarum, cũ aliàs supradictus Vicarius delegatus non posset eam imponere, *Sbroz. de off. Vicar. lib. 2 qu. 7. nu. 2. cum. seqq. & qu. 18. nu. 3. Marc. Ant. Genuens. in praxi Curiæ Archiepiscopalis Neapol. cap. 43.*

Nec in impositione huius poenitentiæ, erit habenda ratio, an Oratores sint affines, an verò consanguinei, aut aliter inter se impediti; quia, sicut idem est impedimentum circa impetrationes huiusmodi dispensationum, ita æqualis poenitentia
3 imponitur; ex eo quod, non minus abstinendum est à coniungio, seù fornicatione affinium, quàm sanguine coniunctorum, *cap. qualiter. cap. & hos quoq; & cap. sanè. cum tribus seqq. 35 qu. 7.* vbi dicitur, quod, sicut vir iungitur cõsanguineis proprijs, ita, etiam iungitur consanguineis vxoris suæ.

Hæc quidem poenitentia, scilicet publica, cum à Papa non præscribatur in supradictis litteris, imponenda est Oratoribus, arbitrio Delegati; quia simpilciter in eisdem litteris dicitur, *Poenitentiam publicam imponas*; nam si voluisset, expressisset, sicut solet in quibusdam casibus: vt potè, cum per suam Poenitentiariam mãdat, aliquem absolui à presbytericidio; tunc enim committitur Ordinario, seù Confessario, vt si ita est, Oratorem audita prius ipsius sacramentali confessione, postquàm Ecclesiæ, si qua presbyter occi-
4 sus, intitulatus erat, vel pro illa, Ordinario loci, ac etiam hæredibus dicti presbyteri, si nondum satisfecit, satisfecerit, vel per eum non steterit, quominus arbitrio Confessoris, satisfaciat competenter, ab excommunicationis sententia, quam propter præmissa incurrit, absoluat; iniuncta ei poenitentia salutari, quam discretio Confessoris ita moderetur, vt ei prosit ad salutem; hoc autem in foro conscientiæ tantùm, ita vt in foro iudiciario nullatenus suffragetur; sed nec aliqua ratione absolutio huiusmodi illi prosit, quominus si Orator, aliquod feudum, seù iuspatronatus ab Ecclesia, in qua dictus presbyter intitulatus forsan erit, obtinet, ipse, eiusque hæredes, perpetuò illis sint priuati: Et ne minus vindictæ, quàm excessus memoria prorogetur, ipse eiusque liberi, propter hoc inhabiles censeantur ad beneficia Ecclesiastica obtinenda; nisi cum illis, super hoc fuerit misericorditer dispensatum. Cœterum, si delictum sit publicum, vel detegatur, eidem Oratori mandet, sub debito præstiti iuramenti, vt cum primum tutò poterit, per quinque Ecclesias illius loci, vbi tantum facinus perpetrauit (si tot ibi fuerint) nudus, discalceatus, foemoralibus dumtaxat retentis, virgam in manibus, & corrigiam circa collum deferendo, incedat, suum publicè fatendo reatum: & ante fores dictarum Ecclesiarum, à presbyteris earundem, psalmum pænitentialem canentibus, se faciat verberari, dum ibi ad diuina conuenerit populi multitudo; quæ si facere, & sententię, siuè ordinationi Ordinarij, super prçmissis latę, seù forsan ferendę, parere contempserit, in eãdem excommunicationis sententiam relabatur eo ipso.

Licèt si presbyter, presbyterum interfecerit, non distinguatur, quænam poenitentia erit imponẽda Oratori, sed generaliter committatur Confessario, vt Oratorem ipsum, modo præmisso absoluat, iniuncta inde ei grauissima, & perpetua poenitentia salutari, per quam corpus grauiter affligatur, ac sentiat atrocitatem admissi sceleris; vt inde, animæ suæ saluti plenius consulatur, & quam discretio eiusdem Confessoris ita moderetur, vt quod occultum est non veniat in apertum, iniunctis eleemosynis pro modo facultatum Oratoris pro orationibus, & celebratione missarum pro anima defuncti; quodque ijs, quibus ille dum viueret, subuenire forsan solebat, satisfaciat, & subueniat in eo, in quo tenetur, cautè tamen ne se prodat, & alijs &c. Et sic in alijs casibus.

Vndè, cum poenitentia, non sit in litteris præscripta, venit iniungenda arbitrio Confessarij; sic igitur dicimus in casu supradictarum dispensationum, in quibus,
5 Papa loquitur per verba generalia, & indefinita, quæ generaliter, & indistinctè accipienda sunt, *cap. solita, de maior. & obed. l. 1. §. & generaliter, ff. de leg. prçstan. l. in fraudem §. fin. ff. de testam. milit. Lodouis. dec. 327. num. 3.*

Quarè

Quarè ipse Vicarius delegatus arbitrabitur pœnitentiæ qualitatem, Oratoribus imponendæ; quæ quidem arbitraria potestas restringitur. nihilominus, & modi-
6 ficatur secundum circumstantias personarum, rerum, & temporum, vt probatur in *cap. tempora, 26. q. 7. & in cap. 1. de pænit. 5. dist.* vbi habetur, quod pœnitentia debet imponi, consideratis, criminis qualitate, persona, dignitate, conditione, sexu, officio, paupertate, infirmitate, debilitate, consuetudine, & alijs, in *d. cap.* contentis.

Debet tamen hæc pœnitentia esse pu-
7 blica, adeò vt omnibus ferè loci, seù Oppidi, aut Ciuitatis, vbi ipsos Oratores huiusmodi pœnitentiam peragere contingat, innotescat; veluti, dum frequens populus, ad missarum solemnia conuenit, diebus festiuis, & solẽnibus, in missa, & dũ celebrantur alia diuina officia; sed magis
8 publica videtur in missarum solemnijs, in festiuis diebus, & solemnioribus; quia tunc verè pœnitentia dicitur publica, *glos. in Clem. 1. verbo publicè, de sepultur.* cum omnes, tam viri, quàm mulieres, teneantur ad orandum, & assistendum Sacerdoti celebranti in diebus festiuis, *Palud. in 4. dist. 25. q. 5. col. 2.*

Ac propterea, consuetudine introductum est, vt pro huiusmodi incestu, & excessibus, in pluribus mundi partibus,
9 præcipuè in hac Ciuitate, eiusque diœcesi, tale scelus patrantibus, vigore supradictarum litterarum, ita iniungitur, vt dum missa solemnis decantatur in parochiali Ecclesia Oratorum, in suis manibus teneat vnusquisque ipsorum, candelam accensam, seruata forma decreti Vicarij delegati, tenoris sequentis, videlicet.

10 *Die &c. Neapoli. Per D. Vicarium fuit prouisum, & decretum, quod supradicti M. & N. in die festiuo de præcepto, manere debeant ante fores parochialis Ecclesia Sancti N. loci, aut Oppidi N. genibus flexis, cum candelis in eorum manibus accensis, à principio vsque ad finem missę magnæ; de quibus omnibus teneantur exhibere fidem parochi eiusdem Ecclesia &c.*

N. N. Vicarius Generalis, Delegatus Apostolicus.

Imponas. Quæ quidem pœnitentia, cum committatur Vicario, vt eam Oratoribus imponat,
11 non poterit imponi per Episcopum; quia, cum satis aperta sit differentia inter Episcopum, & eius Vicarium, seù Officialem, vt patet in *cap. venerabilibus, de sent. excom. in 6.* & cum commissio hæc
12 Vicario tantùm facta fuerit, nullatenus potest ad Episcopum pertinere; nec refert, quod Episcopus, & eius Vicarius, constituant vnum, & idem tribunal; id enim procedit in causis, quæ, iure ordinario, competunt Vicario, *Sanch. lib. 8.*
13 *disp. 27. num.* 30. nam quoad rescripta delegatoria, clarum est, illa non excedere personam non expressam, *cap. significanti, de rescrip. Ludouis. dec. 34. num. 2.* Vndè si ipsa pœnitentia imponeretur ab Episcopo non delegato, esset perperam imposita, vt aliàs diximus.

Quæ alios deterreat &c.

Iuxtà illud, *Oderunt peccare mali, formidine pœna*: si enim Oratores euaderent rigorem huius pœnæ, nimis profectò perniciosum esset Reipublicæ; ex eo quod
14 immunitas parit, & tribuit incentiuum, & cupiditatem delinquendi, *glos. in Clemen. vt clericorum, de offic. ordin.* & dicit *tex. in cap. ex iniuSta, 11. q. 3.* quod facilitas veniæ, tribuere solet incentiuum ad malum; ac proinde ista Principis facilitas ad veniam, vel ad dispensationem in casibus prohibitis, reprobatur; quia ansam prębet delicti, *Feder. de Sen. cons. 275. num. 2. in fin.* crescit enim multitudo peccantium, cum redimendi peccati spes veniæ datur, & facilius itur ad culpas, vbi est venialis ignoscentium gratia, *Couar. var. resol. lib. 2. cap. 9. num. 2. Card. Tusc. pract. conclus. tom. 3. conclus. 9. litera F.* Hinc intelligitur, quàm perperam agant ij parochi, qui, vt Oratoribus rem gratam faciant, Missam solemnem summo mane decantant, vt in pluribus locis fieri vidi, & audiui; Vndè, cum ibi pauci tantùm tunc conueniant, nescio quomodo possit seruari forma litterarum huius dispensationis, necnon decreti D. Vicarij delegati super hoc, per supradicta verba, *quæ alios deterreat &c.*

Operam suam &c. Inter cętera ipsi Oratori, semper consueuit iniungi, vt operam suam fabricæ, vel seruitio alicuius Ecclesiæ, vel loci pij, conferat; si tamen litteræ expediantur in forma pau-

perum

perum, vt hic; quia, cum non valeant soluere consuetam compositionem, etiā locis pijs in Vrbe, & alibi applicandam, saltem in beneficium eorundem loco-
15 rum, seu Ecclesiarum, debet Orator operam ipsam conferre, etiam si ea fuerint extra Vrbem, & in locis Oratorum, quia, sicut infra dicitur, vnica est Ecclesia; Cum igitur Orator ipse nō habet in ære, nimirum, vt soluat consuetam compositionem, æquum est, vt luat in corpore, *gloſ. in cap. 1. 15. q. 6. Bald. in l. fin. §. & si præfatam, C. de iur. delib. Alber. in l. fin. C. de in ius voc.* & idem dicendum est de Oratrice, quæ etiam debet tenere candelam, vt supra, accensam in suis manibus: quia adhuc mulier comprehenditur sub dicta regula, per *tex. in l. si quis id, ff. de iurisd. omn. iud.* quæ licèt videatur habere locum in vilibus tantùm personis, *Bart. in l. 1. §. fin. ff. de pœn. Sayc. in l. si seuerior. C. de infam. Alex. in d. l. si quis id, col. 1.* nihilominus hæc pœna in casu dispensationis matrimonialis in forma pauperū, imponitur tàm ciuilibus, quam vilibus personis, vt docet quotidiana praxis.

16 **Conferat**, scilicet per se ipsum, non autem per alium; nam licèt regula sit, quod qui per alium facit, per se ipsum facere videatur, *reg. qui per alium, de reg. iur. in 6. l. 2. ff. rem pupill. saluam fore*; attamen, cum hic agatur de pœnitentia iniuncta, seruanda, non potest illa per alium adimpleri: sicut enim quis per alium vouere non potest, ita nec pœnitentiam accipere, *gloſ. in cap. sciendum, 37. q. 1.* etiam si ipse Orator vel-
17 let soluere pecuniam alicui, volenti dictam pęnitentiam pro eo, peragere; nec vnquam contrarium, circa præsentem casum, visum fuit; nempè, vt sub alia forma, litteræ huiusmodi dispensationū fuerint cōcessę, aut dicta pęnitētia adimpleta; quod quidē optima ratione seruatur; quia iuxta dictum Isidori, nullā reus pertimescit pęnam, quam scit pecunia posse redimere, per *tex. in cap. pauper, 11. q. 3.* debent enim, qui tale scelus patrarunt, castigari penitentijs salutaribus, & afflictiuis, quæ non debent in aliud grauamen commutari; cum non sint res, quæ delinquunt, sed ipsæ personæ, vt dicit *Hostien. in Sum. tit. de off. ordin. §. quid pertinet, num. 4.* ac propterea non alterius operam, sed suam dumtaxat conferre tenetur, etiā respectu illius dictionis, *suam*,
18 quæ importat personalitatem, nèc potest in alium extendi, *Seraph. decis. 1337. Barbos. de diction. dict. 344.* quiā opera vnius non est opera alterius, *l. si non fortem, §. libertus, ff. de cond. indeb.* sicut etiam dicimus quod actus, in quo est electa industria personæ, non potest per alium explicari, *cap. fin. de off. deleg. cap. 15. cui eod. tit. lib. 6.* ad instar liberi hominis, qui locando operam suam, sicut potest ad certum tempus locare, debet personaliter, non per substitutum deseruire, *l. Titio centum, §. 2. ff. de cond. & demonstrat. Boer. in tract. de auth. mag. conf. num. 34.*

Nec tamen semel accidisse scimus, nonnullos Oratores, sic dispensatos, pœnitentiam prædictam, per interpositas personas, soluta aliquando illis, certa pecuniarum quantitate, adimpleuisse, in maximum ipsorum animarum perniciem; qui ab ipsarum Ecclesiarum, seu locorum piorum Rectoribus, testimonium collationis huius operæ extorserunt. Vndè optimum quidem esset, ad occurrendum huiusmodi fraudibus, adijcere in ipsis litteris aliquam pęnam, ac forsan nullitatis dispensationis. Et in quibusdam notabilibus manu scriptis, quæ meo tempore in Vrbe circumferebantur, vidi adnotatum, quod bon. mem. Matthęus Cardinalis Contarellus, Prodatarius fel. record. Gregorij XIII. certioratus de hac re ab Episcopo Mazarien. ad cuius notitiam publicè deuenit, nonnullos in sua diœcesi, sic dispensatos, pęnitētiam supradictā per alios adimpleuisse, eidē Episcopo rescripsit, quatenus ipsos dispensatos
19 moneret, & induceret ad nouā dispensationē à Sede Apostolica impetrādam. Et cū fuisset in similibus casibus inito matrimonio, recursū ad Officiū Sacrę Pœnitētiariæ pro opportuno remedio, fuit respōsū, quod Oratores obtineant denuo, dispensationē; nam prima dispensatio, fuit nulla, ob non peractam pęnitentiam.

20 Nec pęnitentiam istam poterit Vicarius delegatus in aliud opus, præter quā in litteris expressum, putā salutarem, commutare; imò multo minus Episcopus, nam licèt possit ex causa pęnitentiam à Papa iniunctam commutare, per *gloſ. in cap. tempora, 26. q. 6. & DD. in cap. at si Clerici. §. de adulterij de iudic.* sicut potest parochus, impositam ab Episcopo, & secundus Confessarius, impositam à primò, *Syl. in verbo, Confessio. 1. §. 27.* & alij, hoc nihilominus procedit in foro interiori, non autem exteriori, *Dec. in cap. at si clerici, num. 31.* & præsertim in Delegato, qui tenetur omninò seruare for-

mam suæ commiſſionis; alias enim totus
proceſſus corruit, *cap. cum dilecta, & ibi
not. de reſcrip. Caputaq. deciſ. 143. num. 5. p.
3. Genuenſ. in praxi Curiæ Archiepiſcopalis
Neapol. cap. 20. num. 1.* quæ quidem forma
debet præcisè, & punctualiter ſeruari;
cum non poſſit, neque per æquipollens
adimpleri, *Ludouiſ. deciſ. 218. num. 3. per
doctr. Bart. in l. non ſunt, ff. de ſtat. hom. cum
concord.* adductis per *Alexand. in l. 1.
ſub num. 8. verſ. & ex prædictis, ff. de lib.
& poſth.*

Neque hoc, cum nimirum pœnitentiæ
qualitas explicatur, & præſcribitur, pote-
rit conſiderari qualitas perſonæ Orato-
ris, putà, ſi fuerit nobilis, aut delicata, vel
debilis complexionis; quia ſupradictus
23 Delegatus nihil poterit ſuper hoc arbi-
trari; cum id tantummodò ſeruetur in
24 Vrbe, vbi Orator perſonaliter acceſſit
pro diſpenſatione huiuſmodi impetran-
da; tunc enim, habito reſpectu ad labo-
res, & incommoda in itinere habita, in-
iungitur, & commutatur ſupradicta pœ-
nitentia, prout R. P. D. Datario videbi-
tur; & tunc non aliter, niſi poſtquam ibi
Orator, ſibi iniunctæ pœnitentiæ colla-
tionis huiuſmodi operæ, partem adim-
pleuerit.

Cęterùm autem, contrarium non ſe-
mel vidimus in praxi ſeruari, vbi Orator
ad ſic ſibi iniunctam ſuæ operæ collatio-
nem, proſſus inhabilis extiterit, putà ſi
mancus, decurtatus, ſiuè quomodocun-
que corpore impeditus, ſiuè vitiatus;
tunc enim, etiam eadem ſtante inhabili-
tate, non poterit Delegatus eã in aliam,
præterquàm in litteris expreſſam, pęni-
tentiam, commutare; cum ad Summum
Pontificem, ſiuè ad eius D. Datarium ſit
id tantummodò reſeruatum; qui neque
diſpenſationem huiuſmodi fortaſsè con-
cedet, ſi ante eiuſdem diſpenſationis cõ-
ceſsionem, ipſa ſibi inhabilitas innotue-
rit; putà in iis gradibus remotioribus,
in quibus Oratori remittitur acceſſus ad
Vrbem; non autem, vbi diſpenſatio pe-
titur ſuper propinquioribus gradibus;
quorum cauſa ab huiuſmodi acceſſu non
erit immunis, putà in Secundo, aut Pri-
mo, & Secundo gradibus, & ſimilibus:
tunc enim, etiam quocumque ex præmiſ-
ſis, impedimento, quantumuis legitimè
allegato, ab huiuſmodi acceſſu Orator
ipſe minimè excuſabitur, cum ad id om-
ninò, & irremiſſibiliter teneatur: hoc
enim in facti contingentia, pluries pro ta-
libus Oratoribus reſponſum audiuimus:
quod nimirùm, cum ſint pauperes, & mi-
ſerabiles, & ad talem pęnitentiam pera-
gendam inhabiles, ita pariter erunt ad
oneta matrimonij ſuſtinenda. Nec aliàs
in vrgentioribus caſibus, & in his pro-
pinquioribus gradibus, Oratoribus pau-
peribus, in ipſa Vrbe exiſtentibus, colla-
tionis operæ perſonalis pęnitentia tota
in ſalutarem commutatur, niſi poſtquam
eiuſdem operę partem aliquam contu-
lerint: quod quidem non ſolum in ipſa
Vrbe ſeruatur, quoad Oratores in ea prę-
ſentes, verum etiam, ſi ij in partibus, ſic
ſibi iniunctę pœnitentiæ parte peracta, ob
aliquod legitimũ impedimentum, illius
reſiduum adimplere nequibunt; quo ca-
ſu ipſe D. Datarius, Delegato, per ſuas
litteras priuatas reſcribit, quatenus, con-
ſtito ſibi legitimè de allegato impedi-
mento, Oratori reſiduum collationis
huiuſmodi operæ, in aliam commutet,
pœnitentiam ſalutarem.

Fabricę, vel in aliud ſeruitium
alterius Eccleſiæ, vel loci pij, Vndè bene
poterit Delegatus pœnitentiam ipſam,
etiam ſeruando formam reſcripti com-
25 mutare, nempè, vt conferatur opera ſer-
uitio alterius loci pij; cum litteræ ſupra-
dictæ non ſe adſtringant ad fabricam tan-
tum, ſed extendant ad aliud ſeruitium;
prout idem *Genuen.* teſtatur in ſupradi-
cta *praxi, cap. 20 num. 1. & 2 in nou. im-
preſſ.* Subdens ibi, quod re dclata ad Vrbẽ an-
no 1601. fuit reſcriptum Curiæ Archie-
piſcopali, poſſe fieri hanc commutatio
nem: cum enim dicatur fabricæ, vel in
26 aliud ſeruitium, illa dictio, *vel*, ſtat alter-
natiuè, vt docet *Bart. in l. ſi quis ita l ga-
uerit, ff. de aur. & arg. leg. Abb. Imol. & alij
in cap. inter cæteras, de reſcript.* & ex alter-
natiuis, ſufficit, vnum adimpleri, *Bald. in
l. ea lege C. de cond. ob cauſ.*

Sicut etiam poterit Delegatus, ex ali-
27 qua ſibi beneuiſa cauſa, Oratori indulge-
re, vt huiuſmodi pœnitentia, ſiuè operæ
collatio, iam in vna Eccleſia, ſeù in vno
loco cœpta, poſſit in alia Eccleſia, ſeù in
alio loco perfici; quia ſufficit quomodo-
cunque illam integrè adimpleri; ſicut
pari modo, ipſi Oratori permittere, ope-
ram ipſam non continuatè, ſed interpo-
latè perficere: dummodo integer ſit nu-
merus dierum; cum ſi aliàs Papa vo-
luiſſet, id alio modo expreſſiſſet, nimi-
rùm, dicendo, *per tres menſes*, quo caſu
illa dictio, *per*, denotaret temporis conti-
nuationem, vt per *Bart. in l. Celſus, nu. 25.*

ff. de

ff.de vsufap.& sic sine aliqua intermissione, *Gonz.ad reg. 8. glos.9 in annot.nu.89.* & scio,aliàs id fuisse consideratum,& pro affirmatiua tentùm;nimirum,quod interpolatè, modo præmisso, possit seruitium prædictum impleri.

Et, vt paulo ante diximus,circa opus fabricæ,vel alterius seruitij, non consideratur qualitas Oratoris, nempè, si fortè fuerit nobilis,siuè aliàs qualificatus;nam, etiam ipse debet,iuxta patratum scelus, sentire atrocitatem,*tex. in cap. non afferamus,dist.34.auth. omnes peregrini, C. commun.de success. Menoch.de arbitr. iud. casu 366.num.1. Marsil.cons.6.in fin.*

Quarè, meo tépore, vidi in Vrbe quendam virum patritium insignis cuiusdam Ciuitatis, qui illuc se contulerat pro dispensatione impetranda super impedimento Primi,& Secundi gradus Consanguinitatis, in forma pauperum, cum copula carnali subsequuta; sub spe facilioris dispésationis;quē fel.rec.Paulus V. voluit omninò in fabrica Diui Petri,publicè laborare, sicut cęteri plebeij;cumque ipse Paulus, pro parte supradicti patritij fuisset pluries rogatus,vt supradictum seruitium fabricæ,in aliud minus ignominiosum commutaret,semper negatiuè respōdit; ex quo id præcepęrat ad terrorem, vt illius exemplo cœteri à similibus abstinerent, iuxtà *tex. in l. . C.ad leg. Iul. repet.* nam ignoscendo malis, necessariò perduntur boni, facit *tex.in cap. est iniusta,23 3.q.4.* & qui sunt nequam, propter spem veniç,fiunt nequiores, *cap.vt fama de sent.excom.*

Negari tamen non potest, quin soleat aliquando Summus Pontifex miscere lænitatem cum seueritate; ne quis multa asperitate exulceretur; neque nimia benignitate soluatur,iuxtà *tex.in cap. disciplina,& cap.omnis.qui,dist. 45. l. respiciendum,ff.de pæn.*ex quo,extrema sunt vitiosa; ac propterea,pęnitentia, sic in ipsa Vrbe,& in his casibus imposita,ita fuit ex Sūmi Pontificis benignitate,moderata,vt .s. personæ nobiles,in aliquo ipsius fabri-
28 cę loco remoto, conferrent operam suã; & sic ex duobus contrarijs, fit medium optimum; nam qui nimis emungit, sanguinem elicit,*cap.denique, dist.4.cap. hinc etiam,§.albuginem,dist.9.* maximè, cum hæc lęnitas sit verè necessaria in Principe, vt tradit *Rodoan. de maiest. Princip.in verbo,ad clementiam pronum.lib.2.*

Et sic regulariter videmus,quod tàm in Vrbe,vbi Orator est præsens, pro impetranda huiusmodi dispensatione,quàm extra eam,vbi litterę dispensationis committuntur,in forma pauperum exequendæ, annuit Summus Pontifex,vt peragatur pęnitentia, nempè collationis huius operę, prout ipsius Oratoris qualitas, ac Pontificis pietas suadebit: hac consideratione motus,quia nobiles mitius puniuntur,quam ignobiles,*§.si igitur,auth. vt sine ran.quod præst ab his.*Ac propterea, regulariter in casibus supradictis, admittuntur in Curia ad seruitium alicuius hospitalis infirmorum, eis ministrando mane,hora prandij,serò autem, hora cęnę:sicut etiam ad huiusmodi seruitium admitti consueuerunt personæ debilis complexionis; quæ non valent eidem fabricæ,suam operam conferre.

Alicuius Ecclesię,vel loci pij.

Pari modo, collatio huiusmodi operæ, neque restringitur ad Ecclesiæ tantùm seruitiū;quia illa extenditur, etiā ad aliū locum pium,vt supra dictum est, veluti
29 hospitale,cuius appellatione, veniunt, etiam Eleemosynariæ,Leprosariæ,Xenodochia,& Operaria,quæ omnia, licèt diuersis nominibus nuncupentur, iuxtà vsum diuersarum regionum,nihilominus omnia dicuntur hospitalia, vt patet in *Clem.per litteras,de presb.ibi,de Xenodochys* prout dicendum est, etiam de quibuscunque locis pijs,habentibus eorum necessaria requisita,puta formam Ecclesiæ,vel altare pro celebratione missarum; quodque fundata fuerint authoritate, Episcopi,*Guttier.Canon.quæst.lib. 1. cap. 32.num.29.Mascard. de probat. conclus. 869.Marc. Anton. Genuen. in praxi Archiep.cap.17.* Supradicta enim verba, *vel loci pij*, non sunt frustrà in dictis litteris apposita,cum etiam dictis locis, Summus Pontifex succurrere intendat opera, & labore Oratoris.

Sed nunquid,hoc intelligatur tantùm de Ecclesia,aut loco pio,in diæcesi Oratorum, vel alterius ipsorum, existente, adeo vt,nullo modo possit Orator, extra dictam diæcesim,suam operam conferre? De hac re fuit pluries dubitatum, ex eo quod quidam,qui similem dispensationē impetrauerat,exulabat extra diæcesim;ac propterea instare fecit coram Delegato suæ dispensationis, quatenus ille fineret Oratorem in ea diæcesi, in qua reperiebatur,cōferre dictam operam;Vndè aliàs re,ad Vrbem,non semel delata,responsum
30 extitit,posse Delegatum,concedere Ora-

tori,facultatem conferendi dictam suam
operam seruitio alicuius Ecclesię,vel loci
pij illius diœcesis,in qua tunc ipse Orator
repetiebatur; cum id non videretur pro-
hibitum in dictis litteris dispensationis, *arg.l.in praeuaricationis,§ fin ff.de praeuar. l.dissentientem, C.de diuort.l.illam, C.de collat.* & in facti contingentia, pluries au-
diui,& vidi in diuersis Curijs Ecclesiasti-
cis ita obseruari; & ab ipsa Vrbe in his
casibus rescriptum; cum totum id pen-
deat ex arbitrio ipsius Delegati; ex quo à
31 Christo vnà tantùm est Ecclesia per totũ
mundum constituta,licèt in multa mem-
bra diuisa,sicut Episcopatus vnus,Episco-
porum multorum,concordi numerosita-
te diffusus,*cap.Nouatianus,7.q.1.*

Sanè,consuetudo ista conferendi ope-
ram Oratoris fabricæ Ecclesiæ, vel alte-
rius loci pij, sicut ab antiquis Curialibus
audiui, exordium duxit, tempore,quo
nonnulli Summi Pontifices concesserant
facultatem Ministris quorundam loco-
rum piorum,dispensandi super irregula-
ritatibus,ac impedimentis matrimoniali-
32 bus;attamen Pius Quartus, reuocando
huiusmodi facultatem, inhibuit præfato-
rum piorum locorum Præceptoribus,Ab-
batibus, Conuentibus,Confratribus, &
Ministris cuiuscunque dignitatis, status,
gradus,Ordinis,& conditionis existenti-
bus, ac etiam Archiepiscopali Episcopa-
li, vel alia maiori dignitate fungentibus,
ne de cœtero vterentur huiusmodi facul-
tatibus,prout *in sua Constitutione, quæ incipit, De commisso,sub Dat. Romæ apud S. Marcum Decimotertio Kalen. Octobris 1561.*

Tribus saltem mensibus. In
hac quidẽ forma, quoties huiusmodi di-
spensatio cõmittitur Delegato exequẽda,
33 cum Orator fuerit in partibus, exprimi-
tur, per quod tempus debeat ille suam
operam,vt supra,conferre; quod regula-
tur iuxtà qualitatem impedimenti, super
quo dispensatur, veluti, cum Oratores
fuerint in Tertio Cõsanguinitatis, seu af-
finitatis gradu coniuncti, tempus huius
operę,erit quatuor mensium: cum verò
impedimentum,erit Tertij,& Quarti gra-
duum,etiam mixtorum, ex pluribus sti-
pitibus prouenientium, erit trium men-
sium; si in Secundo, & Tertio à commu-
ni stipite, quinque mensium, & aliàs,
iuxtà qualitatem graduum, siuè Consan-
guinitatis,siuè affinitatis,vel aliorum im-
pedimentorũ; prout docet vulgatissimus
stylus Datariæ Apostolicæ.

Porrò,huic tempori additur illa dictio,
saltem; quarè notandum est, quod Vica-
rius delegatus non adstringitur ad tem-
pus in dictis litteris tantummodò expres-
sum, nempè supradictorum trium men-
34 sium; sed suo arbitrio, poterit Oratori,
maius tempus, si sibi videbitur,iniungere;
35 cũ supradicta dictio,de sui natura,sit sub-
sidiaria,*Corn.cõs.190.in princ.vol.1.Surd. cons.447.nu.27.cap.Statutum,§.cum verò, de rescrip.in 6.* & sic non excludit maiora
expressis,neque maiorem numerum,*cap. excommunicatus,§.addamus.de haret.glos. in cap.sicut Apostolicis.9.q.3.* non tamen
aliquod arbitrium tribuitur ipsi Delega-
to, moderandi supradictum tempus ex-
pressum: si enim aliàs Papa voluisset,pro-
fectò in dictis litteris expressisset, quod
probatur *ex glos.in cap.ex tuarum,in verbo,visum, de sortileg.* vbi præcipitur Epi-
scopo,vt suspendat presbyterum,his ver-
bis, *pœnitentiam imponas, quod per annum,& amplius,si tibi visum fuerit,cum ab altaris ministerio,præcipias abstinere*; & sic
maius tempus pœnitentiæ, nempè vltra
annum relinquitur arbitrio Episcopi; tẽ-
pus verò præfixum, & in litteris expres-
sum,nullo modo poterit per ipsum Dele-
gatum moderari; sed debet omnino ser-
uari, *cap. de causis, de off. deleg.* quando-
quidem, si id remaneret arbitrio eius-
dem, frustrà tempus prædictum, expres-
sum fuisset; maximè,cum ipsa dictio, sit
adiecta dictioni numerali,vt hic; nam,
licèt dicatur,*tribus mensibus*,non restrin-
git, quin possint esse quatuor, vel quin-
que menses; quod in facti contingentia,
vidi,& audiui à pluribus Delegatis,serua-
ri, consideratis circumstantijs,& qualita-
te incestus; quia, quoad hoc,per supra-
dicta,non excluditur arbitrium ipsius De-
legati, per ea,quæ dicit *Cardin. Tusc. in suis pract.conclus.tom.2.littera D. conclus. 367.num.1.* est enim prædicta dictio, *sal-*
36 *tem*, ampliatiua, non autem limitatiua,
Seraph.decis.787.num.8.

Sicut,nec ipse Delegatus poterit mode-
rari tẽpus, scilicet diei,quo Orator tene-
tur laborare:putà reducendo laborem ad
aliquas tantùm horas diei, permittendo
illum laborare quatuor, vel quinque ho-
ris cuiuslibet diei; quia,vbi pœna impo-
nitur per aliquod tempus, vt hic, intelli-
gitur de tempore continuo; & in dubio,
omne tempus, debet intelligi, quod sit
continuum,*Franc.in cap.eos,qui, num. 5. de temp.ord.in 6.*

At

At, re vera, circa huiuſmodi operæ cõ-
37 ferendæ tempus,an videlicet integra die,
an verò per aliquot eiuſdem diei horas,
teneatur Orator,eandem operam confer-
re; vt inde, iniunctæ ſibi pœnitentiæ ſa-
38 tisfactum cenſeatur; ab eiuſdem Vrbis
obſeruantia minimè videtur recedendũ.
Ita enim ea ſe habet, vt cũ iuxta qualita-
tem impedimenti ad contrahendum, te-
neatur idem Orator illuc accedere, vt
aliàs diximus ; ita ſit in ſupplicatione
Pontifici explicandum;nimirum,*Cupiunt*
39 *Ioannes, qui pro huiuſmodi diſpenſatione
obtinenda,ad Romanam Curiam perſonali-
ter acceſſit,& in qua præſens exiſtit, ac In-
dicta Oratoris præfati,qui pauperes,& mi-
ſerabiles exiſtunt,&c.* tunc enim Oratori
ipſi, inibi ad fabricæ, vel alterius loci pij
ſeruitium deputato, ſi tota die laborauc-
rit, à Præfecto operis, competens victus
ſubminiſtrabitur; ſin minus,tantum eidẽ
ex ipſa die,tẽporis indulgebitur,vt aliquo
modo opportunum, neceſſariumque vi-
ctum ſibi aliundè quærere valeat:quando-
quidem,cum eidem Pontifici ſint pauper-
tas, ac miſerabilitas Oratoris explica-
tæ; propter quas, ex laboribus induſtria-
que manuum ſuarum tantummodo iue-
re cogitur,profectò,ſi per integram diem,
operam ſuam conferret, non haberet
vndè ſe valeret, ſaltem competenter ſu-
40 ſtentare; cum alimenta ſint neceſſaria in
ſubſidiũ vitæ,*l.filiorum,vbi not. Bald.*C.*de
patr.poteſt.*ac proinde,per quatuor, vel ad
ſummum, per ſex horas eidem ſeruitio
ipſam operam qualibet die,impendendo,
illius reſiduum in quærendo ſibi neceſſa-
riò victum, inſumere poteſt: nec aliàs
Summi Pontificis exuberans clementia,
& pietas,patitur ſeruari; cum ſit ille om-
nium,pręſertim pauperum, verus pater,
*cap.nobis,de pręſcript. Io: Hugo, in tract.
de off.quatuor præl.p.1.§.commiſſa, num. 1.*
ipſaque Eccleſia dicatur mater pauperũ,
c.ſuper prudentia,ant. fin.14.q.2. ſufficiat-
que in reliquis,Oratorem, ipſius Pontifi-
cis mandatis obtemperaſſe; illius ſe con-
ſpectui præſentando,pœnitentiamque hu-
iuſmodi ab eo humiliter petendo. Nec
proinde,practicos latet Curiales, quod
aliàs fel. record.Clemens Papa VIII. de-
ſuper conſultus,nimirum,quid, circa hu-
iuſmodi Oratores,ſentiendum,qui ratio-
ne patrati inceſtus,ad Vrbem perſonaliter
accedunt pro abſolutione, & diſpenſatio-
ne in forma pauperum obtinenda,circa
tempus eiuſdem operæ collationis; ipſe
Clemens, tale ſeruitium ab huiuſmodi
Oratoribus, non ita rigidè, ſed benignè
exigendum eſſe, reſpondit:cum Oratoris
obedientia ſuppleat in reliquis: quo fit, vt
licèt Oratore deputato ad opus, feſtiuis
de præcepto Eccleſiæ diebus,prohibitum,
ipſi dies,quibus ipſe ab huiuſmodi opere
vacat, minimè computentur; cum ſer-
uitium,ſit ab eo præſtandum ad rationem
triginta ferialium dierum, pro ſingulis
menſibus, attamen non modò præſcrip-
tum tempus tot menſium ad ſic laboran-
dum,ſibi abbreuietur;verùm etiam ipſius
diei horarũ numerus eidem minuatur,vt
ſupra dictum eſt;niſi fortaſſe, ipſius ince-
ſtus grauitas,aliud ſuaderet,pront,dum
ego eſſem vnus ex Officialibus huiuſmo-
di diſpenſationum in Cancellaria Apo-
ſtolica, adnotatum audiui ab antiquiori-
bus ex meis collegis, in quibuſdam MM.
SS. Bernardini Paulini, qui fuerat ipſius
Clementis Datarius. Si igitur iſta viget
obſeruantia cum Oratoribus,qui proinde
ad ipſam Vrbem acceſſerunt, quæ nititur
ſupradictis rationibus, non eſt profectò,
cur eadem non debeat, tanquam in pari
caſu, a Iudicibus ad id extra Curiam per
Pontificem delegatis,obſeruari; exemplo
41 ipſius Romanę Curiæ, quæ aliarum Cu-
riarum,præſertim Eccleſiaſticarum,eſt ve-
ra magiſtra,& mater,*tex.in l.1.§.ſed,& ſi
qua legis,*C.*de vetter.iur.enucl. ap.fin.de for.
comp.in fin.ibi,quia tamen omnium Eccle-
ſiarum mater eſt eadem,& magiſtra*,& tan-
42 quam talis,eſt ab omnibus vtique ſequẽ-
da, *Gig.de penſ.q. 8.num.2.& 3* cum in-
43 feriores, à Superioribus debeant regula-
ri, *cap.eſt ordo,& cap.hæc imago.33.q.5.*&
eadem neceſſitatis cauſa, quà in ipſa
Curia Orator ſibi quærendi premitur,
vigeat etiam in partibus, vbi à Delegato,
in vim litterarum huiuſmodi diſpenſatio-
nis, ei hæc imponitur pœnitentia: vbi
44 enim eſt eadem ratio,eadẽ eſſe debet iu-
ris diſpoſitio, *l.ſi poſtulauerit,§.ratio,ff. de
adult.l.illud,verſ.ſed magis ff ad leg Aquil.*
45 Si tamen hęc collatio operę fiat in Vr-
be, vbi Orator acceſſit pro diſpenſatione
obtinenda, conſideratis illius laboribus,
& ærumnis,in itinere perpeſsis, in acce-
dendo,vt diximus ſupra, mitius cum eo
agitur; quia ſi, verbi gratia, impedimen-
tum, ſuper quo eſt diſpenſandum, erit
Tertij gradus,vt ſupra, quamuis mande-
tur præuia quadam ſchedula, Præfecto
fabricæ,vt Oratorem faciat elaborare per
tres menſes,nihilominus, poſtquàm ille
elaborauerit per menſẽ,aut viginti quin-
que dies, vel minus, prout D. Datario

 pla-

placuerit; residuum temporis trium mensium præfatorum, sibi indulgetur; iniuncto tamen eidem, vt per tres, vel quatuor, aut tot vices, quot eidem D. Datario visum fuerit, visitet septem, vel nouem Ecclesias, visitari solitas intus, & extra Vrbem existentes; de quo exhibebit fidem ab earundem Ecclesiarum Sacristis, seù alijs, ad id deputatis, apud D. Præfectum Datariæ; qui paucis quibusdam ab Oratore solutis, transmittit supplicationem dispensationis ad registrum; quæ
46 inde transmittitur ad Cancellariam, vbi litteræ expediuntur gratis, quatenus trāseant per ipsam Cancellariam: si verò per Officium Minoris gratiæ, recipitur iuramentum Oratoris, quod ipse sit Orator nominatus in litteris dispensationis; vt possint in forma pauperum transire, sicut infra dicetur, Aliàs enim, licet pro Oratoribus absentibus, nihil recipiatur à DD. Scriptoribus Apostolicis, quibus sufficit litteras ipsas in forma pauperum videre conscriptas vt illas ita subscribant, videlicet, *Gratis pro Deo*, Pro Oratoribus tamen pauperibus absentibus, ita taxantur per dictum officium Minoris gratiæ, ac si illi pauperes non essent; quibus tantùm paupertas prodest, ad euadendam integram solutionem Compositionis.

Nè autem quis miretur, cur litteræ dispensationum matrimonialium, quæ priuatiuè, quoad cœteros Officiales, transeunt per Cancellariam, in forma pauperum, super proximis gradibus, videlicet in Tertio, aut Secundo, & Tertio, siuè ex vno, siuè ex pluribus stipitibus duplicatis, seù multiplicatis, requirant minorem impensam, quam illæ, quæ transeunt per officium Minoris gratiæ, nempè in Quarto, vel Tertio, & Quarto, etiam ex pluribus stipitibus, vt supra, duplicatis; cum nihilominus maior requiratur impensa in gradibus proximioribus, quàm in remotioribus; sciendum est, quod per Cācellariam primodictę litterę pro Oratoribus pauperibus, siuè præsentibus, siuè absentibus, vt dictum est, non taxantur; sed ita signantur, *Gratis pro Deo* & sic præmissis tantummodò, pro quibusdā laboribus, solutis, nulla soluitur taxa; Collegium namque Scriptorum Apostolico-
47 rum (quod est unum ex præcipuis, & sublimibus in dicta Cancellaria, cum in
48 ipso sint adscripti, etiam nonnulli S. R. E. Cardinales, imò etiam ipse Pontifex habet vnum ex officiis dictorum Scriptorum) signat dictas litteras, gratis, sicut, &
49 cœteri Officiales, illorum exemplo; nec aliquid recipiunt.

Quod quidem non modò seruatur in his dispensationibus matrimonialibus in forma pauperum, verùm etiam in alijs gratijs pro Oratoribus pauperibus, & miserabilibus in Curia, tempore expeditionis, præsentibus, iuraq; propterea debita, soluere non valentibus.

Potissimùm verò tā in eadē Cācellaria, quàm alibi in ipsa Curia, circa expeditio
50 nē litterarū indulgētiarū: ex quo fel. rec. Pius IV. (vt per trāsitū hoc dicā) inconueniens nimis esse existimans, pro concessionibus indulgentiarum, quæ in solis meritis passionis Domini Nostri Iesu Christi, eiusque gloriosorum Martyrum, & Sanctorum, consistunt, aliquid temporale exigi, Motu proprio, Vicecācellario, eiusque in Cancellaria locumtenenti; necnon Summistæ, Scriptoribus, illorumque Rescribendario, Computatori, Receptori, & Defensoribus: necnon Secretarijs litterarum Apostolicarum; illarumque, tam maioris, quàm minoris Præsidentiæ Abbreuiatoribus, ac Sollicitatoribus; plumbique, & registri Magistris, Collectoribus, earundemque litterarum Apostolicarum Registratoribus, Bullatoribus, & illorum famulis; necnon, in registro supplicationum, manu, & in præsentia sua, signatarū Magistris, & Scriptoribus, alijsque Romanę Curiæ Officialibus, & personis, etiam eorum officia, ex causa quantumuis onerosa, obtinentibus, cuiuscunque qualitatis, & conditionis existant; ac quocunque nomine appellantur, sub maioris excommunicationis latæ sententiæ, nec non amissionis ad semestre, omnium emolumentorum eorum officiorum, quę ipso iure, quoties cōtrafecerint, fabricæ Basilicę Principis Apostolorum de Vrbe, applicata esse censeantur: & crescente inobedientia, etiam priuationis eorundem officiorum, ipso facto incurrendis pœnis præcepit, & mandauit, quatenus in registro supplicationum Magistri, & Scriptores huiusmodi, vltra salarium inibi pro signaturis ordinarijs, exigi solitum, alij verò Officiales litteras Apostolicas, tam sub plumbo, quam in forma breuis, super gratijs indulgentiarum, & peccatorum remissionibus, etiam plenariarum, tam pro uiuis, quàm defunctis, tam ad tempus, quàm perpetuò ad futuram, seù perpetuam rei memoriam, vel in alia forma, ac cum quauis narratiua, pro quibusuis particularibus personis, seu Eccle-

Ecclesijs Cathedralibus, & Collegiatis, Monasterijs, Prioratibus, Capellis, perpetuis Capellanijs, Oratorijs Hospitalibus, Capitulis, Collegijs, Conuentibus, Confraternitatibus, Societatibus, Vniuersitatibus, & quibuscunque alijs pijs locis ab ipso Pio, & successoribus suis Romanis Pontificibus, etiam facultatem eligendi Confessorem, cum votorum commutatione in se continentibus pro tempore, citra tamen clausulam porrectionis manuum adiutricum, concessis, & concedendis, conficiendas GRATIS PRO DEO vbiq; per eorum officia, absque aliqua taxæ, regalium, seù iocalium, aut cuiussis alterius generis solutione, vel exactione, quantumuis ordinaria, vel extraordinaria, omnibus recusatione, & contradictione cessantibus, illicò nullo alio expectato mandato, expediant: & prosequentibus illarum expeditionem, etiam si partes, quorum intuitu fuerunt concessę, in Romana Curia non sint præsentes, sed longè ab illa absint, expeditas tradant, & consignent. Quorum omnium exequutionem ipse Pius demandauit Datario, & prędictę Cancellarię Regenti, pro tempore existentibus, cum pęnarum adiectione. Reliqua autem circa expeditionem litterarum, gratis in ipsa Romana Curia, aliaque ad hanc paxim pertinentia, latè reassumo in mea *pract. benef. tom. 2. lib. 7. cap. 11. à num 6. ad 21.*

51 Scriptores verò Minoris gratię (ad nostrum institutum redeundo) prædictas litteras, ex integro taxant, nihil prorsus remittendo Oratori, nisi ille fuerit in Romana Curia pręsens: quia tunc, recepto iuramento super identitate personę, vt dictum est, etiam ipsi signant, gratis; & similiter cęteri Officiales, ad id deputati, nihil recipiunt pro dictis litteris, pro quibus, etiam soluuntur tantùm quędam parua emolumenta.

Contingit etiã aliquando, Oratorem, qui in Vrbe, pro dispensatione huiusmodi impetranda, personaliter accessit, non posse imbi ob aliquam legitimam causam, à D. Datario approbandam, veluti infirmitatis superuenientis, aut alterius impedimenti, pęnitentiam sibi impositam, scilicet conferendi operam suam, vt supra, integrè explere; & tunc conten-
52 tatur ipse D. Datarius, vt idẽ Orator residuũ prædictę operę, conferat in partibus; ac propterea committitur Delegato, nè secum dispenset, nisi constito sibi prius, quod ille dictum residuum expleuerit, vt aliàs diximus.

Qua pęnitẽtia publica peracta

53 Quarè non prius procedendum erit per Delegatum ad absolutionem, ab incestu, ac decretum dispensationis, quàm præmissa omnia, scilicet, pœnitentiam publicam, etiam cum dicto seruitio, integrè Oratores respectiuè peregerint; quia, sicut ordinis susceptio non debet concedi Clerico in publica pœnitentia existente, per ea, quæ notantur, *in c. maritum, dist. 35.* ita ad matrimonium transire non permittitur ipsa pœnitentia durante, vt habetur in *Concilio Arelaten. 2. cap. 21.* quia non dispensatur, nisi peracta pœnitentia de crimine, *Butr. in c. at si clerici, §. de adulterijs, de iudic. in 2. notab.* Et hic satis patet, non posse Delegatum dispensare, nisi dicta pœnitentia integrè peracta; etiam si Orator, quoad operam suam conferendam, voluerit præstare quamcunque idoneam cautionem, de ea conferenda, post contractum matrimonium; quia, cum dicta verba, scilicet, *qua pęnitentia publica peracta,*
54 sint posita in casu ablatiui absoluti, important conditionem, *l. si debitor, §. 1. ff. quib. mod. pign. vel hypot. solu. Bart in l. 1. in 3. q. ff. de cond. & demonstrat. Guido Papa, q. 15. nu. 2. Ludouis. decis. 492. num. 7.* & sub cõditione, tribuitur Delegato, iurisdictio, *l. à testatore, ff. de cõd. et demonstr.* quarè nõ impleta dicta conditione, nulla quidem cõpetit iurisdictio: ac proinde, antea per eundem Delegatum gesta, nullius erint momenti, *Put. decis. 429. lib. 1. Caputaq. decis. 125. & 150 par. 1.* ac propterea debet fides de huiusmodi pœnitentia ex integro peracta, in actis produci, vt idẽ Delegatus, certus sit de sua iurisdictione: prætera, idem verbum, *peracta,* cũ sit principium prçteriti temporis, denotat actum, perfectum, & consummatũ, *tex. in leg. 1. §. fin. ff. quod quisque iuris, & not. in l. arboribus, §. idem tractat. ff. de vsufr. Rum. cons. 226. nu. 6. lib. 1.* & sic prius adimpleri debet præmissa pęnitentia; ac postmodum ipsi Delegato, erit exhibenda fides eorũ parochi, tàm de pœnitentia publica, peracta, vt dictum est, quàm de seruitio fabricæ, aut alibi præstito; quia non sufficit, dictã pœnitentiã publicã tãtũ dictos Oratores egisse, cũ vtrũq; debeant prius adimplere; ut constat ex tenore dictarum litterarũ, in quibus, postquàm Papa dixit *pœnitentiam publicam imponas,* statim subdidit, *vtque dictus Orator operam suam conferat, &c.* prædicta enim dictio, *vt,* iuncta cũ dicto ablatiuo absoluto, importat etiã con-

condicionem; *Surd.cons. 437. num. 30. Barb.in rubr.ff.solut.matr.p.1.nu.30.*

Et propterea, si Delegatus recederet à
55 forma sibi tradita in prædictis litteris dispensationis, nulliter procederet, *c. Pisanis, de rest. spol. cap. venerabilis, de off. deleg. Abb. in cap causam nu. 10. de re iud.* quia, donec sibi constiterit, Oratores, omnia supradicta adimpleuisse, nulla ei competit iurisdictio, *glos. in Clem. 1. in verbo. reperierint, de off. deleg. Card. in Clem. 1. num. 18. de consess. preb. Anchar. cons. 36. n. 4. vers. item ex alio capite.* Et in proposito refert *Mart. Ant. Genuen. in prax. Cur. Archiep. Neap. c. 20. nu. 3.* fuisse ab Vrbe rescriptũ,
56 q; incestuosi, qui impetrauerunt dispensationem, non poterant contrahere matrimonium, peracta solum pœnitentia publica, præstita cautione per virum, de conferendo, operam suam fabricæ Ecclesiæ; sed omnia expleri debent, & postea concedi licentia contrahendi.

57 Practicari tamen consueuit, his præsertim temporibus, vt si fortè contingat, nisi quamprimum matrimonium contrahatur, aliquod graue scandalum exoriri, ac propterea expectari non possit, donec Orator integrum seruitium fabricæ Ecclesiæ, vel alterius loci pij, contulerit, pro opportuno remedio recurratur ad D. Datarium, qui per suas litteras priuatas, committit Vicario delegato, vt si sibi constiterit, Oratorem, partem supradicti seruitij egisse, Oratoribus concedat licentiam, matrimonium contrahendi; præstita tamen prius idonea cautione, de explendo integraliter dicto seruitio, post contractum dictum matrimonium; prout diebus elapsis in simili casu, D. Aegidius Vrsinus Viuarius, Datarius S.D.N. Vrbani VIII. per similes litteras rescripsit Vicario Neapolitan. in causa dispensationis matrimonialis inter Franciscum N. & Martiam N. Neapolitan. ex quo ipse Orator, ex quinque mensibus seruitij sibi iniuncti in litteris dictæ dispensationis in Secundo, & Tertio gradibus, vnum tantùm mensem compleuerat, dictęque Oratrici, quæ de proximo paritura erat, vitæ periculum imminebat; nisi tempore partus, reperiretur contractum dictum matrimonium; prout vt in dictis priuatis litteris sub die 10. Maij 1636. ex quo Papa in his præsertim dispensationibus sum-
58 mopere studet periculis, & scandalis obuiare, sicut aliàs diximus.

Tempore item Pontificatus felicis recordationis Gregorij XV. cum similis casus euenisset, D. Vlpianus Vulpius qui tunc illius erat Datarius, exhibita sibi fide Ordinarij Oratoris, qua attestabatur de ipsius inhabilitate ad complendam huiusmodi pœnitentiã, scripsit eidem Ordinario per litteras etiã priuatas, quatenus eidem Oratori residuum collationis huius operæ, in aliam pœnitentiam salutarem
59 commutaret: Ipse enim Prodatarius, siuè Datarius, in huiusmodi pœnitentijs iniungendis, alterandis, minuendis, & commutandis, plenissimam habet potestatem ab ipso Papa, cuius ille est, oraculum, ac organum mentis, & vocis, *Gonz. ad regul. 8. Cancell. glos. 63. num. 6.*

Et recepto ab eis iuramento.

Hæc clausula, semper apponitur in supplicatione, & in litteris dispensationum, vbi fuit narratum, quod Oratores, scientes impedimentum, se carnaliter cum impedimento dirimenti, cognouerunt, vel matrimonium scienter, contraxerunt, sicut pluries diximus.

Si tibi expediens videbitur. &c.

Nam licèt per huiusmodi dispensationem, pluribus malis occura-
60 tur, vt dictum est, poterit tamen illa denegari, si ita ex aliqua causa videbitur Vicario delegato; pro quo facit illud *Apost. omnia mihi licent, sed non omnia expediunt, cap. aliud quidem, 11. q. 1. vbi glos.* dicit, quod tunc non expedit, id quod licitum est, quando vsus ipsius possit alijs inferre impedimentum, *cap. sic enim. 28. q. 1.* Et sic clarè constat, quod Papa non mandat simpliciter, & absolutè cum dictis Oratoribus dispensari, nisi, si, & in quantum videbitur Delegato, cui est negotium commissum; hæc namque clausula, *si tibi*
61 *videbitur,* importat arbitrium boni viri, non autem liberam voluntatem, *Menoch. de arbitr. iud. lib. 1. q. 8. num. 1. 2. & 3 Cassar de Graff. decis. 134. num. 16.* & propterea, debet ipse Delegatus perpendere, an dictam dispensationem debeat Oratoribus concedere, vel denegare; quia in hoc debet se regulare, prout de iure; *tex. in l. 1. ff. de leg. 2. l. fideicommissa, §. quamquam ff. de leg. 3. Bart. in l. si sic in princip. num. 2. ff. de leg. 1. cap. 2. & ibi glos. verb. visum fuerit, de corp. vit.*

Vnde, postquam ipsi Oratores omnia adimpleuerint, seruata forma dictarum litterarum, & non antea, dictus Delegatus, videbit, an dispensatio hæc, erit concedenda, vel deneganda; nam ita docet

illa

illa dictio, *demùm*, quæ additur supradictæ
clausulæ, scilicet, *Demum. si tibi expediens*
62 *videbitur &c.* nam de sui natura, est taxa-
tiua, & restrictiua, *l. si duobus, in princip. vbi
not. Aretin. notab. 2. ff. de vulg. & pupill.
substit. Card. Tusc. pract. concl. tom. 2. litte-
ra D. concl. 264.*

Nec scandalum *sit ex ea oriturum.* Nam etiam, iuxtà
proximè dicta, sicut ad euitanda scanda-
la, quæ orirentur, nisi matrimonium
contrahatur, conceditur dispensatio; cum
63 scandala, iustam præbeant causam di-
spensandi in omni casu prohibito, *An-
char. cons. 339. Barb. cons. 1 col. antepenult.
lib. 3.* ita è contra, si oriretur scandalum
ex concessione dispensationis, nullo modo
debet illa cócedi, *tex. not. in cap. 1. de apost.
cap. nihil cum scandalo, de præscrip. vbi
latè Felin.*

Imò, Episcopus, ex officio, debet im-
64 pedire matrimonium contrahendum,
quando est timor futuri scandali, etiam
si nullum adsit impedimentum ad con-
trahendum, *cap. super eo, de cogn. spirit.
Marc. Ant. Genuen. in praxi Curiæ Archie-
piscopalis Neapolitan. cap. 2. num.* 13. vbi
dicit hoc procedere, quãuis pro exequu-
tione dispensationis omnia fuerint pro-
bata ex *doctr. Abb. in cap. cum in tua, num.
4. de spons.* dicentis, quod propter scanda-
lum imminens inter aliquas familias, de-
bet Episcopus præcipere ne inter se con-
trahant matrimonium, *arg. eiusdem, cap.
nihil cum scandalo* vbi notat *glos.* quod
propter scandalum, desistendum est à iure
suo *cap. ad aures, de temp. ordin, cap. cauen-
dum, 10. q. 3. & cap. noli te q. 3.*

Quod quidem, in tantum procedit, vt
etiam si prædicta clausula non esset in lit-
teris apposita, nihilominus subintelligere-
tur, *arg. d. cap. ad aures*; sed hic voluit
Papa id exprimi, vt magis dignoscatur sua
enixa voluntas circa hoc; nam supradicta
verba, annectuntur illis verbis, *si tibi expe-
diens videbitur*; quia, dum dicitur, *nec
scandalum &c.* illa dictio, *nec*, licèt de sui
65 natura, sit implicatiua casus contrarij ad
expressum, iuxta *tex. in l. milites, §. mulier,
ff. de milit. testam. & in l. nec auus, & ibi,
glos. C. de emancip. liber.* nihilominus hic
copulat, & continuat præcedens dictum
ad tex. in l. nec quicquam, ff. de off. procons. &
ad illud refertur *l. fin. & ibi Bart. ff. de reb.
dub. l. talis scriptura, §. vlt. ff. de leg. 1. l. 3. §.
filius, ff. de lib. & posth. Felin. in cap. causam,
quæ, col. 3. de rescrip.* ac propterea, dicen-
dum est, quod annexorum, idem est iudi-
cium, *l. an inutilis, ff. de acceptil. Parit. de
confid. q. 23. num. 43. Mart. Ant. variar. re-
solut. lib. 3. resolut. 9. nu. 2.*

Tunc, cum eisdem &c. Hæc
etiam clausula, pendet ab illis verbis, *si tibi
expediens, &c.* & habet locum, post lapsum
dictorum trium mensium, seù alterius
temporis, quod in dispensationibus ma-
trimonialibus, iuxtà qualitatem impedi-
menti, præfigi solet: natura etenim huius
dictionis, *tunc*, est denotare extremitatem
temporis expressi; seù designati, vt etiam
infra dicetur; adeò, vt non possit deueniri
per Delegatum, ad decretum dispensatio-
nis, nisi post præmissa omnia adimpleta,
vt alias diximus, *Specul. in tit. de instrum.
edit. §. videndum restat. ante nu. 4. vers.
quid si verbis, glos. in cap. si eo tempore, de
rescrip. in 6. in verbo, tunc, Dec. cons. 63. nu.
2. & 3. cons. 89 nu. 3. cons. 90. nu. 2. & cons.
523. nu. 5. Anchar. cons. 356. col. 3. vers. Ter-
tio, hoc probat. Card. Tusc. in suis pract. con-
clus. tom. 2. concl. 364. nu. 1.* & in hac eadem
materia, dicit *id. Marc. Ant. Genuen. in d.
praxi, cap. 20. sub nu.* 3. quod in hoc casu
fuit per Curiam Archiepiscopalem consi-
derata huiusmodi dictio, *tunc*, apponi so-
lita in dispensatione, quę denotat extre-
mitatem temporis, per *tex. in l. 4. §. fin. ff. de
condit. & demonstrat.* & etiam illa dictio,
demum.

Dummodò pauperes, *& mi-
serabiles existant.* Hæc verò dictio, *& miserabiles*, no-
68 uiter introducta est, ad obuiandũ fraudi-
bus, cuius adiectioni causã dedit quidã pi-
stor; qui, licèt fuisset diues, nihilominus ex-
torquendo à suo Ordinario, fidem pau-
pertatis, fecit per testes probari, ipsum, &
Oratricem, esse pauperes, & ex labore, &
industria manuum suarum viuere; & sic
intendebant euadere expensas consuetas
pro expeditione eorum dispẽsationis: Vn-
dè fuit addita, hæc dictio sub hac condi-
tione *dummodo pauperes, & miserabiles*;
quæ ex coniectuтata mente Pontificis, nó
solùm importat modum, verùm, etiam
conditionem; vnde per eam qualificatur
69 tota gratia huiusmodi dispensationis: ac
propterea, Executor nihil agit, donec ea
fuerit pleuè iustificata; Nec refert, quod
inter conditionem, & modum, id versetur
discrimen, nempè, quod conditio suspen-
70 dit, modus verò, nequaquam; nàm modus
adhuc ipsam obligationem coarctat; itaut,
nisi impleatur, nihil actum esse dicatur,
*arg. l. cum in testamento, ff. de fideicom. li-
bert.*

bert. & elegantiſſimè tradit *Lotter. de re benef. lib. 1. qu. 28. nu 41. & 42.*

Vnde ſcimus, quod adeſt vſus Curiarũ Eccleſiaſticarum, vt poſt præſentationem litterarum diſpenſationis, alij teſtes denuo examinentur ſuper paupertate, & miſerabilitate Oratorum: quod ſi non conſtiterit ipſos Oratores tales eſſe, quales ſe aſſeruerunt, denegabitur eis exequutio diſpenſationis; & debent alias litteras in forma ordinaria expediri facere, ac ſoluere conſueta iura Officialibus, ad id præpoſitis.

Hæc quidem Oratorum miſerabilitatis probatio, non ita paſſim erit ab ipſo De-
71 legato, ſicut ſupra iam dictum eſt, contemnenda: licèt enim eo ipſo, quod quis
72 ſit pauper, dicatur, etiam miſerabilis, ad *tex. in cap. 1. de poſtul.* ſolaque paupertas
73 faciat hominem miſerabilem, *Io. Andr. & Abb. in cap. ſignificantibus, de off. deleg. Creſcen. deciſ. 16. de priuileg.* attamen hoc verbum, & *miſerabiles*, hic aliquid vltra operatur: nec eſt aliquo modo intelligendum
74 de illis miſerabilibus perſonis, quibus, eſt in iure conceſſum, præſertim priuilegium *l. vn. C. quando Imper. inter pupill. & vid.* vt ſunt viduæ, orphani, ſenes decrepiti; diuturno morbo fatigati, debiles, mutilati, leproſi, debilitati, cæci, mercatores, qui in itinere gabellis grauantur, aduenæ, publicè pœnitentes, expoſiti, infames, carceribus coniecti, &c. vt per *Butr. in d. cap. ſignificantibus, Marchiſ. in prax. commiſſ. par. 2. cap. 4. nu. 17.* quandoquidem cum exempli gratia, ſit etiam viduitati, hoc priuilegiũ
75 conceſſum, adhuc Regina vidua, dicitur miſerabilis perſona, vt *not. Capibl. in pragm. 8. par. 1. nu. 310. de Baron.* & ait *Tiraquell. in l. ſi vnquam, verſ. facultatem, C. de reuoc. donat.* Reginam Angliæ, poſſe gaudere priuilegio miſerabilium perſonarũ, non igitur ſunt ijdem, miſerabiles, quia
76 ſunt pauperes; ſed quia, ob eorundem ſtatum huiuſmodi, natura, de omnibus iſtis mouetur ad miſerandum, *Azo. in Sum. C. quando. Imp. int. pupil. & uid.* veluti quia vidua remanſit ſine viro, orphanus ſine patre, &c. proindeq; igitur apponitur, ſupradictum verbum, *& miſerabiles*, vt aliquid vltra addatur ipſi paupertati in genere paupertatis: ſi enim ſimpliciter diceretur, quod Oratores ſunt pauperes, intelligi id quidem poſset, non modò de paupere, qui non habet neceſſaria ad ſuſtentationem vitæ; prout hic in-
77 telligitur, verùm etiam de eo, cui deficiũt conuenientia, quoad ſui ſtatum, & conditionem, ad *not. per Bart. in l. ſi conſtante, q. 1. ff. ſolut. matrim*, ac proinde cum Oratores poſſent conſueta iura ſoluere, illorum nihilominus ſolutionem, in præiudicium, etiã tot piorũ locorum, effugerent; ex quo aliàs, perſonæ miſerabiles, eſſe poſſunt, tã
78 ſi ſint pauperes, quam ſi diuites, *Ab. in d. ex parte. de for. comp.*

In diſpenſationibus verò matrimonia-
79 libus, quæ pro Gallicis, in forma pauperum expediuntur, illa clauſula, *deinde*, ita extendi conſueuit, videlicet. *Deinde, ſi veniam à te petierint, impoſita eis pro modo culpæ, pœnitentia ſalutari; receptoque ab eis iuramento, quod talia deinceps non committent, neque committentibus præſtabunt auxilium, conſilium, vel fauorem ipſos ab inceſtus reatu, & excommunicationis, alijſque Eccleſiaſticis ſententijs, cenſuris, & pœnis, Eccleſiaſticis, & temporalibus, tàm à iure, quàm ab homine, contra. ſimilia perpatrantes, promulgatis, incurrerunt, in vtroq; foro abſoluere &c.*

Et ſic, omnibus ſupradictis ad vnguem adimpletis, teſtibus in primis, & ante omnia, ſuper verificatione narratorum in dictis litteris, tempore illarum præſentationis examinatis, deuenitur ad decretum diſpenſationis; cuius tenor talis eſſe poterit, vt ſequitur videlicet.

63 N. *N. Vicarius generalis N. & ad infraſcripta* Delegatus *Apoſtolicus. Vniuerſis, & ſingulis, præſentes inſpecturis notum facimus, atque teſtamur, qualiter nuper coram nobis pro parte N. & N. loci N. huius Neapolitanæ diœceſis, exhibitæ, & præſentatæ fuerunt infraſcriptæ litteræ Apoſtolicæ in carta pergamena ſcriptæ, plumbeo pendente ſigillo ad cordulam, fili canapis, more Romanæ Curiæ, non vitiatæ, non cancellatæ, non abraſæ, neque in aliqua ipſarum parte, ſuſpectæ, ſed omni prorſus vitio, & ſuſpicione carentes, quas, cum omni, qua decuit, reuerentia, recepimus, huiuſmodi tenoris videlicet Vrbanus &c.* (hic inſeritur totus tenor dictarum litterarũ de verbo ad verbum) ſi tamẽ dictæ litteræ originales, remaneant in actis, nõ erit opus illas inſerere, & proſequitur, *Poſt quarum quidem litterarum præſentationem, & receptionem, nobis, & per nos ſic vt præfertur factas, & receptas, fuimus pro parte præ-*

fatorum

fatorum N. *&* N. *cum instantia requisiti, quatenus ad exequutionem earundem litterarum, ac in eis contentorum procedere deberemus. Nosque, attenta, seruataque illarum forma, mandauimus de in eis expositis, eapi endam esse diligentem, & summariam informationem, per quam reperimus, prædictos* N. *&* N. *se Tertio, & Quarto Consanguinitatis gradibus inuicem esse coniunctos, dictamque* N. *propter hoc minime raptam fuisse, omniaque in dictis litteris exposita, et narrata, fuisse, & esse vera, ac veritate fulciri. Idcirco, in primis eosdem* N. *&* N. *ab inuicem separauimus, eisdemque pœnitentiam publicam iniunximus: dictusque* N. *operam suam fabricæ Ecclesiæ Sancti* N. *loci* N. *tribus mensibus contulit; ab eisque iuramentum recepimus, quod sub spe facilius habẽdę huiusmodi dispensationis à Summo Pontifice, incestum supra expressum non commiserunt, ipsos in vtroque foro absoluimus, & aliam pœnitentiam salutarem ipsis imposuimus: ac cum prædictis* N. *&* N. *vt matrimonium inter se publicè, seruata forma Concilij Tridentini contrahere, illudque in facie Ecclesiæ solemnizare, & in eo postmodum remanere liberè, & licitè possint, & valeant Apostolica authoritate nobis concessa, & qua in hac parte fungimur, Impedimento Quarti Consanguinitatis gradus huiusmodi, ac Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrarijs nequaquam obstantibus; quę idem Sanctiss. D.N. Vrbanus Papa VIII. in prędictis suis litteris voluit non obstare, dispensandum duximus; prout prǽsentium tenore, dispensamus. Distantiam vero Tertij gradus prædicti eis non obstare declarantes. Prolem susceptam, si qua sit, & suscipiendam exinde legitimam decernendo, ad prǽscriptum dictarũ litterarum, Et in prǽmissorum fidem, prǽsentes manu nostra subscriptas, per infrascriptum actorum Magistrum pro Curia fieri, & subscribi iussimus. Datum in Palatio Archiepiscopali Neapolitano, Anno à Natiuitate Domini, Millesimo sexcentesimo Trigesimo Tertio Indictione &c. die vero &c. mense &c. Pontificatus autem eiusdem Sanctissimi in Christo Patris, & Domini nostri Vrbani Papę Octaui, Anno eius Vndecimo feliciter, Amen.*

N. N. Vicarius Generalis Neap. Executor Apostolicus.

N. N. Actuarius

Hæc autem formula decreti potest deseruire omnibus dispensationibus matrimonialibus, mutatis mutandis, secundum earum qualitatem, ac facti narrationem.

SVMMARIVM.

1 *Publicę honestatis impedimentum, vnde inductum.*
2 *Primum gradum non excedit.*
3 *Eius definitio proponitur.*
4 *Est ius prohibens matrimonium contrahi, & contractum diriment.*
5 *Et quare, hoc impedimentum, sic appelletur.*
6 *Et duplici modo contrahitur.*
7 *Constitutio Pij V. super declaratione impedimenti publicæ honestatis proponitur.*
8 *Publicæ honestatis impedimentum, ad duo restringitur.*
9 *Sponsalia inualida, sublata per Concilium Tridentinum.*
10 *Et quænam inualida dicantur.*
11 *Sponsalium, species duę.*
12 *Et quomodo illa contrahantur.*
13 *Quando verò dissoluantur.*
14 *De communi consensu dissoluta, non tolluntur.*
15 *Affinitatis impedimentum, non prouenit ex matrimonio rato, non consummato, etiam ex declaratione Sacrę Congregationis.*
16 *Licèt initiatiue, illud sic dicatur.*
17 *Publicę honestatis impedimentum ex matrimonio rato, non restringitur à Concil. Trid.*

Quando-

Praxis Dispensationis, matrimonialis super impedimento publicæ honestatis iustitiæ.

C A P. VII.

Requens itidem est, in ipsa Romana Curia, vsus dispẽsationum super impedimẽto publicæ honestatis institiæ, siuè cum copula inter Oratores sequuta, siuè sine ea; quod quidem impedimentum, neque ex Consanguinitate, neque ex affinitate procedit, sed ex quadam, quæ in matrimonijs consideratur, honestate, inductum est, ex
1 validis sponsalibus, olim vsque ad Quartum gradum impediens; hodie vero, ex
2 Sacro Concilio Tridentino, Primum gradum non excedens; idque ex sponsalibus de futuro tantùm, & ita obseruatur in huiusmodi impedimento, vt consanguinei sponsi, vel sponsæ, in Primo tantum gradu existentes, sponsum, vel sponsam in matrimonium ducere, sine Apostolica dispensatione prohibeantur: quæ quidem publica honestas, iuxtà illius
3 diffinitionem, nihil aliud est, nisi propinquitas, ex sponsalibus proueniens, robur trahens ab Ecclesiæ institutione; & ex eo quod, non est honestum, vt quis eam ducat, quam suus consanguineus dispensauit, *tex. est in cap. ad audientiam, & in cap. sponsam, de spons.* ex hoc enim quandoque oriebantur graues inimicitię inter consanguineos; cum vni desponsatam, alius consanguineorum quærebat ducere in vxorem; ac propterea, Ecclesia appellauit hoc impedimentum, publicam honestatem; quia non potuit dari congruentius nomen; cum non posset attribui alicui ex cognationibus, scilicet legali, spirituali, vel carnali, *Abb. in cap. iuuenis, num. 4. de spons.* & sic prohibitio hęc, non consurgit ex Consanguinitate, aut affinitate, contracta ex nuptijs con-
4 summatis; sed ex quadam publica æquitate; & est ius prohibens matrimonium contrahi, & contractum dirimens, vt aliàs diximus.
5 Et ideo dicitur, publicæ honestatis iustitiæ, quia in matrimonijs contrahendis, non solùm, quod licet, sed quod honestum est, consideratur, iuxta *tex. in l. semper, ff. de ritu nupt.* & oritur ex sponsalibus, quæ, de iure, non sortiuntur effectum, vt latius infra dicemus, & dicit *tex. in d. cap. ad audientiam*; & sicut per matrimonium, affinitas contrahitur, quæ nuptias subsequentes dirimit; ita ex spõsalibus oritur aliud vinculum coniunctionis, licèt minus perfectum, affinitate, quod etiam matrimonium dirimit, vt supra dictum est, & ostendit *Sanch. de matrim. lib. 7. disp. 78 num. 1. in fine.*

Vt autem scias, quando dispensatio super hoc impedimento reddatur facilis, vel difficilis præmittendum, est, quod
6 duplici modo illud contrahitur, Primo, scilicet, ex sponsalibus, per verba de futuro,

turo; Secundo, ex matrimonio rato tantùm. Primo casu, non excedit Primum gradum, quando sponsalia sunt valida; & passim conceditur hoc modo dispensatio, Secundo casu, extenditur vsque ad Quartum gradum; perinde, ac si esset Consanguinitas, seù affinitas ex legitimo coitu proueniens; & hic, cum difficultate, & non nisi ex grauissimis, & arduis causis, conceditur dispensatio, sicut in Primo, vel Secundo gradu Consanguinitatis, vel affinitatis practicatur: quia fortius vinculum est, & maiorem coniunctionem importat; cum sit iam matrimonium contractum; quamuis, vt aic *Nauar. cons.* 1. *num.* 4. *de spons.* aliqui vocent illud, sponsalia, cum non sint propriè talia; imò sunt verè matrimonium ratum, licèt non consummatum. Et quia à nonullis nihilominus in dubium reuocabatur, an prędictum *Concilium sess.* 24. *cap.* 4. *de reform.* intelligeretur de sponsalibus de futuro, an verò de matrimonio, per verba de præsenti, contracto; nondum carnali copula consummato, placuit fel. record. Pio V. ad huiusmodi dubium tollendum, id, suo motu proprio, declarare, cuius tenor talis est videlicet.

PIVS Episcopus seruus seruorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam. Ad Romanum spectat Pontificem, sua solicitudine diligenter prouidere, vt sacrorum Conciliorum decreta ita sua declarationis adminiculo dilucidentur, quod nulla desuper dubitandi occasio cuiquam relinquatur. Sanè ad aures nostras peruenit, multos esse, qui dubitent, an decretum œcumenici Concilij Tridentini, sessione vigesimaquarta, de reformatione matrimonij, capitulo tertio, quo cauetur impedimentum publicæ honestatis, vbi sponsalia valida non fuerint, prorsus tolli, vbi vero valida fuerint, non excedere primum gradum, cum in vlterioribus gradibus non possit huiusmodi prohibitio seruari, de sponsalibus per verba (vt aiunt) de futuro tantum conceptis intelligatur, vel etiam matrimonia, per verba de præsenti contracta, non tamen consummata, quæ interdum sponsalia appellantur, comprehendat, ita vt etiam eo casu impedimentum indè prouenient, sublatum fuerit. Nos itaque, vt omnis difficultas, dubitatioque tollatur, attendentes quod sponsaliorum appellatione, qua dictum Concilium vtitur, non nisi impropriè matrimonium verbis de præsenti conceptis contractum continetur: quodque agitur de correctione iuris veteris, quo casu secundum proprietatem verborum duntaxat procedendum est, præsertim cum longe maiorem rationem prohibitionis in matrimonio per verba de præsenti contracto, quam in sponsalibus de futuro vigere à nemine dubitetur: Idcirco Motu proprio, auctoritate Apostolica tenore præsentium declaramus, & diffinimus, decretum Concilij huiusmodi omnino intelligendum esse, & procedere in sponsalibus de futuro duntaxat, non autem in matrimonio sic (vt præfertur) contracto, sed in eo durare adhuc impedimentum in omnibus illis casibus, & gradibus, quibus de iure veteri, ante prędictū decretū Concilij introductū erat: & ita ab omnibus iudicari debere, mandamus, atque statuimus. Non obstantibus cōstitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, aliisque contrariis quibuscunq; Volumus autem quod præsentes literę in Cancellaria nostra, & acie Campi Floræ, de more publicentur, & inter constitutiones perpetuò valituras describantur. Et quia difficile foret, præsentes ad singula quæque loca deferri, volumus, & etiam declaramus, quod earum transumptis, etiam impressis, manu alicuius Notarii subscriptis, ac sigillo alicuius Prælati munitis, eadem prorsus fides vbicunque adhibeatur, si forent exhibitę, vel ostensę. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrę declarationis, diffinitionis, mandati, statuti, & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotētis Dei, ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. Dat. Romæ apud Sanctum Petrum, Anno incarnationis Dominicę, millesimo quingentesimo sexagesimo octauo, Cal. Iulij, Pontificatus nostri Anno Tertio.

Et quod primo modo, non excedat Primum gradum, quando, scilicet impedimentum oritur ex sponsalibus, constat ex decreto eiusdem *Concilij Tridentini*

loco citato, dum dicit, *Iustitia publica honestatis impedimentum, vbi sponsalia quacunque ratione valida non erunt, Sancta Synodus prorsus tollit, vbi autem valida fuerint, Primum gradum non excedant; quoniam in vlterioribus gradibus iam non potest huiusmodi prohibitio, absque dispensatio obseruari*.

Quare, prædictum impedimentum,
8 restrictum est quoad duo tantum per ipsum Concilium, nempè quoad sponsalia valida, & quoad gradum, ad quem extenduntur, nempè, ad Primum, quod intelligendum est, tàm in linea transuersa, quàm in linea recta; vnde dicit *Sanch. lib. 7. disp. 68. num. 10. circa medium*, quod iniens sponsalia, non potest validè matrimonium contrahere cum patre, matre, fratribus, sororibus; vel filijs sponsi alterius, vel sponsæ.

Quoniam verò, secundum Concilium
9 prædictum, tolluntur sponsalia inualida; ac propterea, sæpè in ipsa Romana Curia, occasione petendæ dispensationis super huiusmodi impedimento, ambigi solet de validitate, aut inualiditate sponsalium prædictorum, non ab re visum fuit, hic subnectere, quot modis ipsa sponsalia dicantur inualida; vt nullo modo necessaria sit dispensatio. Sunt ergo inualida.

10 Primo, quando quis, illa contrahit ante ætatem in illis requisitam.

Secundo, quando quis emisit votum solemne continentiæ.

Tertio, quando sub conditione contrahuntur; ante illam subsequutam; dummodò conditio non sit impossibilis, aut turpis.

Quarto, quando contrahuntur cum persona incerta.

Quinto, quando deficeret consensus alterius.

Sextò, si matrimonium, esset contractũ sub conditione, vt ait *Zerol.* mox citãdus.

Septimo, non solum in sponsalibus nullis, sed in matrimonio nullo, nullum est impedimentum.

Octauo, quando contrahuntur à parentibus, nomine filiorum, siuè legitimæ ætatis sint, siuè non, nisi expresse, vel tacitè consentiant, vel nisi sint præsentes, & non contradicant; vel absentes, & postquam eis innotuerit, consenserint.

Nono, ex sponsalibus, & matrimonio clandestinè contractis; nullum oritur impedimentum, quoad forum conscientiæ, ita *id. Zerol. in sua praxi, p. 2. verbo, sponsalia*.

11 Porrò, duæ sunt species sponsalium, quarum altera est nuda, & simplex, & est illa, quando scilicet sponsus, simpliciter promisit sponsæ, quod eam ducet in vxorem, & è conuerso, *cap. ad audientiam, & cap. fin. de spons.* Altera verò est, quæ fit arrhis interuenientibus, vel pignoribus loco arrharum, datis; de quibus est *tex. in l. fin. C. de spons.*

12 Quomodo autem, illa debeant contrahi, dicendum est, quod *Sacra Congregatio Cõcilij Tridentini* pluries declarauit, spõsalibus per verba de futuro, contrahendis, nullam formam præscripsisse Concilium; ideoque, eo modo contrahi posse, quo poterant ante ipsum Concilium.

13 Censuit etiam eadem *Sacra Congregatio*, sponsalia, per verba de futuro contracta, posse quandocunque, ante contractum matrimonium per verba de præsenti, mutuo contrahentium consensu, dissolui; atque vbi sic dissoluta fuerint, nullum hodie inducere impedimentum; quia eademmet Sacra Congregatio censuit dicta Sponsalia esse inualida.

Aliam præterea declarationem affert *Rebell. p. 2. lib. 3. q. 4. num. 3.* dicentem, Si sponsalia dissoluuntur de consensu, Congregatio censuit esse inualida. Quapropter nonnulli tenent, cum fuerint ita dissoluta, contrahentes non egere dispensatione.

At verò, post dictam declarationem, alia ex eadem *Sacra Congregatione* ema-
14 nauit, qua fuit declaratum, non tolli impedimentum huiusmodi, sponsalibus dissolutis, mutuo consensu eorum, qui contraxerunt, vt refert *Leo, in thes. fori Eccles. p. 2. cap. 9. num. 92.* Quæ quidem noua declaratio est in vsu, & praxi recepta, vt omnes Curiales sciunt, & tenet *Sanch. de matrim. lib. 7. disp. 68. num. 21.* vbi improbat *Eman. Sà*, verbo, *matrimonium*, tenentem contrahi hoc impedimentum de sponsalibus de futuro; nisi soluta fuerint communi vtrinsque sponsi consensu; & quicquid alij in contrarium dicant, præcipuè *Basil. Pont. de matrim. lib. 7. cap. 36. Guttier. eiusdem nominis, cap. 103.* relatos per *Antonin. Dian. in tract. de Sacram. resol. 222.*

Quo uerò ad impedimentum publicæ honestatis, proueniens ex matrimonio rato, non tamen consummato, *Sacra Congreg. Concilij*, re maturè discussa, ita censuit, *Ex matrimonio contracto per verba de præsenti, non tamen consummato, non*
15 *prouenisse impedimentum affinitatis; sed*

Lan-

tantùm publica honestatis iustitię; & propterea non comprehendi decreto d. Concilij, vbi impedimentum, ex huiusmodi sponsalibus de futuro proueniens, non excedit Primum gradum; Fundamentum etenim nonnullorum *DD.* asserentium, hoc impedimentum, ex matrimonio rato, non consummato, proueniens, deberi vocari affinitatem, nullo iure videtur posse sustineri; nam licèt maior honestas sit, vt non ducatur consanguinea sponsæ de præsenti, cum qua vinculum matrimoniale contractum est, quàm cum consanguinea spõsæ de futuro, vt ait *Ledes. de matr. q. 55. art. 1. litter. a D. vers. in cuius rei expositionem, circa med.* attamen ijdem communiter concludunt, quod hoc impedimentum
16 dicitur affinitas initiatiuè, non tamen perfectè, & consummatè; cum ea perfecta affinitas dicatur, cuius definitionem, suo loco dedimus: & de hoc nullibi videtur ambigendum; quicquid teneat etiam vsus Romanę Curiæ, vt infra dicetur; licet huiusmodi impedimentum duret quantùm ipsa affinitas, vt statim subijciam; pro quo consideranda sunt verba *Constitutionis* pręfati *Pij V.* vbi in matrimonio, per verba de præsenti contracto, voluit, seù declarauit, durare adhuc impedimentum in omnibus illis casibus, & gradibus, quibus de iure veteri, ante dictum decretũ Concilij, introductum erat; quo quidẽ iure, hoc impedimentum, ex sponsalibus de futuro, proueniens, durabat vsque ad Quartum gradum inclusiuè, ad instar Consanguinitatis, & affinitatis, ex legitimo coitu prouenientis.

Vnde, vt ait *Sanch. lib. 7. dis. 70. num. 16.* quod errarunt nonnulli *DD.* qui tenuerunt, impedimentum publicæ honestatis, consurgens ex matrimonio rato, esse
17 restrictum per *d. Concil. Triden.* ad Primum gradum, ad instar consurgentis ex sponsalibus de futuro, ex *Toleto, lib. 7. Summa, cap. 10. & Lop. in 2. p. instructorij, cap. 50. fol. 1147.*

Cauendum igitur omnino est à quadã contraria declaratione, quam etiam in ipsa Romana Curia vidi circumferri; & aliàs, me pręsente, ostensam bo. me. Ioanni Francisco Fagnano, tunc prædictę Cõgregationis Concilij Secretario, negauit ab ipsa Sacra Congregatione emanasse: & cum similis declaratio fuisset anno 1620. præsentata in hac Curia Archiepiscopali per virum, & mulierẽ, qui volebãt inter se contrahere matrimonium, inter quos aderat proueniens impedimẽtum Tertij gradus ex matrimonio rato, non consummato, fuit per D. Vicarium generalem reiecta, etiam, quia dicta declaratio non erat in forma authentica: quod est maxime (licet obiter) hic notandum; quia quamuis verè eadem ratio habenda sit de his, quæ scribuntur in Sacra Congregatione Concilij, ac si à Papa scripta essent, vt ipsamet respondit, *Garc. de benef. in præfat. & Zerol. in praxi Episcop. p. 1. verbo authoritas*: eiusque declarationes ad instar legis communis soleant allegari, illisque semper Rota plurimum detulerit; nec eas nullo modo soleat in dubiũ reuocare, vt testatur ipsa *Rota in vna Auersan. beneficiorum 3. Iunij 1606. coram bo. mem. Sacrato, & in vna Panormitan. Archipresbyteratus 5. Iunij 1620. coram bo. mem. Buratto* inter eius impressas *decis. 479. num. 3. & in vna Nicien. parochialis 20. Maij 1624. coram bo. mem. Vbaldo seniore, & in vna Tiburtin. parochialis 27. Iunij 1629. coram Pirouano, & coram Caualerio decis. 127. num. 8.* verum tamen est, quod, sicut aliàs diximus, de speciali Sanctissimi D. N. Vrbani VIII. iussu, hæc eadem *Sacra Congregatio sub die 2. Augusti 1633.* mandauit, & præcepit, huiusmodi declarationibus, tàm impressis, & imprimẽdis, quàm manu scriptis, nullam fidem esse in iudicio, vel extra, à quoquam adhibendam; sed tantum illis, quæ in authentica forma, solito sigillo, & subscriptione Eminentissimi Cardinalis Præfecti, ac Secretarij eiusdem Congregationis, pro tempore existentiũ munitæ fuerint; sicut etiam censuit Sacra Congregatio super Ritibus Ecclesiasticis, quoad illius declarationes, per ea, quæ sequuntur, videlicet.

Cum ad notitiam Congregationis Sacrorum Rituum peruenerit, quamplures declarationes, decreta, seu decisiones sub nomine eiusdem Sacra Congregationis, absque illius authoritate impressas in libris, seù alijs operibus, circumferri, & allegari, multasque ex declarationibus, decretis, seù decisionibus iuxta contingentiam casuum, illorumque qualitates, & circumstantias, à se diuersis temporibus factas secundum ea, quæ proponebantur, fuisse alteratas, immutatas diminutas, ac forsan aliàs, mentito Sacra Congregationis nomine, confectas, nulloque propterea authentico sigillo munitas; illasque per tribunalia, tam in Vrbe, quam per Orbem circumferri, & allegari; considerans eadem Sacra Rituum Congregatio, quantum detrimenti recipi possit, si aliqua fides

illis adhibeatur. Ex speciali S.D.N. Vrbani diuina prouidentia Papæ VIII. iussu, mandat, & præcipit huiusmodi declarationibus, decretis, seù decisionibus, tàm impressis, quā imprimendis, ac etiam manuscriptis, nullam fidem in iudicio, vel extrà esse adhibendam, sed tantum illis, quæ in authentica forma, solito sigillo, & subscriptione Eminentissimi Cardinalis *Præfecti, ac Secretarij eiusdem* Congregationis, *pro tempore existentium munita fuerint. In quorum fidem, has propria manu subscripsimus, & sigilli proprij S. Rituum Congregationis impressione communiri, ac typis mãdari iussimus. Dat. Romæ, die 11. Augusti 1632.*

C. Episcopus Portuen. Cardinalis Pini. Locus ✝ Sigilli. Iulius Rospigliolus Secretarius.

Ad rem verò redeundo, qnamuis ex matrimonio rato, non consummato, nulla contrahatur affinitas, remanet tamen impedimentum in omnibus gradibus supradictis: quinimmo docet nos qnotidiana praxis, quod cum maior sit habenda ratio, super hoc vinculo, non ea facilitate, qua in impedimento proueniente ex sponsalibus de futuro, dispensatur, sed ex grauissimis causis, vt infra dicetur.

Et licèt non desint, qui hoc impedimẽtum, ex matrimonio rato, proueniens, vo-
18 cẽt, affinitatem, sicut, etiam ipsa Dataria Apostolica appellat, licèt impropriè, in casu petendæ dispensationis super eo; hac forsan ratione; quia per vinculum coniugale, cum potestate ad copulam, vir, & vxor vniuntur in ratione vnius principij ad generationem, & inde, inter eos oritur affinitas; ac insuper, qnia, cum non sit aliqua propinquitas inter affinitatem, & publicam honestatem, dicendnm est, ex matrimonio rato, oriri affinitatem, ita id. *Sanch. lib. 7. disp. 64. nu. 24.*

19 Contrarium tamen verius est, quod tenet idem *Sanch. d. disp. 64. nu. 1.* vbi docet, quod, quamuis ex matrimonio rato, non consummato, possit dici impropriè, & largè oriri affinitatem, seù affinitatis initium, concludit nihilominus, hoc impedimentum, esse propriè publicæ honestatis, nō autem affinitatis; quia tunc solùm
20 dicitur affinitas, quando vir, & fœmina, vna, & eadem caro efficiuntur; vnde sanguis vnius, dicitur sanguinem alterius tangere, *d. nu. 1.* quod quidem dici non potest de matrimonio rato tantùm, nondum consummato; quod ego vidi etiam declaratum, per *Sacram Congregationem Concilij Tridentini*, quæ ita censuit, *Ex matrimonio, per verba de præsenti, copula non sequuta, non oriri affinitatem die 27. Aprilis, 1568.*

Vsus propterea est, Datariæ Apostolicę, vt in casibus præmissis, ne quoquomodo insurgentis inde affinitatis, locus dubitandi remaneat, aut ea sub inuolucro verborum, malitiosè, seù aliàs ipsa comprehendatur in precibus porrigendis super impedimento publicæ honestatis, siuè ex sponsalibus tantum, siuè ex matrimonio rato, non tamen consummato, proueniente, fiat in precibus, mentio, qnod defuncta mulier, cum qua huiusmodi sponsalia fuerunt contracta, ab Oratore in nullo penitus attentata remanente, decessit, & è contra, vt in infra posita formula dicetur; aliàs enim posset dubitari de affinitate inter Oratores contracta; & hic est nororius stylus.

Licet antem ipsa Dataria dicat, id esse impedimentum affinitatis, non tamen ita illud appellat, quia tale sit, sed potius ad retrahendos Oratores, omnesque alios à petitione similium dispensationum, cum perinde sit, ac si esset impedimentũ Primi, vel Secũdi, vel alterius gradus affinitatis, quoad dispẽsationes super eo impetrãdas.

21 Quæ quidem dispensationes, tunc concedũtur, quãdo videlicet allegãtur causæ, quæ allegari consueuerunt, in dispensationibus super quocunque impedimento Consanguinitatis, seù affinitatis, nempè in proximioribus gradibus, puta in Secundo, aut Primo, & Secundo Consanguinitatis, siue affinitatis quãdo interuenerit copula, aut oriretur infamia ex suspicione ipsius copulæ, vel ex alijs iustissimis, & grauissimis cansis, Papæ beneuisis; quod patet exemplo allato per *Couar. 4. decret. par 2. c. 6 §. 10. nu. 7.* vbi dicit, quod fuit dispensatũ, cum Catherina Austriaca, & Henrico Octauo, post mortem Arturi, eiusdem Henrici Regis Angliæ fratris, cum quo illa prius matrimonium contraxerat, nam, cum ille, ob morbum, illud minimè consummasset, in dicto impedimento, dispensatum, & matrimonium postea, cum eius fratre germano contractum, & cõsummatum fuit. Ex hoc igitur dictæ dispensationes nō ita passim concedũtur in supradictis gradibus proximioribus, nisi, cũ causa ob infamiam Oratricis, propter copulam subsequutam; ex qua, nisi matrimonium cõtraheretur, orirentur grauia scandala, & ambobus Oratoribus vitæ periculum immineret, Et ex de-

declaratione *Sacra Congreg. Concilij* fuit aliàs concessa dispensatio, pro matrimonio mulieris, cum fratre mariti defuncti, stante matrimonio rato, & non consummato, & quod mulier, post mortem viri cognita fuit, & prægnans reddita ab huiusmodi fratre, cum periculo necis, & infamiæ, vt *in vna Cauen. 17. Nouembris 1629.* Hic verò supplicationis formulam subnectere placuit, frequentioris dispensationis, quæ super impedimento Primi publicæ honestatis iustitiæ, ex sponsalibus tantùm proueniente, conceditur; quę, modo sequenti, concipitur, videlicet.

21 *Beatissime Pater. Exponitur humiliter S.V. pro parte deuotorum illius, Oratorum N. & N. diœcesis N. ex loco N. Quod, cum dicta Oratrix in dicto loco, propter illius angustiam, virum sibi non cõsanguineum, vel affinem, paris conditionis, cui nubere possit, inuenire nequeat, Cupiunt Oratores præfati inuicem matrimonialiter copulari; Sed quia aliàs dictus Orator sponsalia per verba de futuro, cum Oratricis sorore, ad præsens defuncta, contraxit, quę quidem Oratricis soror, ab eodem Oratore intacta, & in nullo penitus attentata remanente, sicut Domino placuit, ab humanis decessit, desiderium eorum hac in parte adimplere non possunt, absque Sedis Apostolicę dispensatione. Supplicant, &c. quatenus, &c quod impedimento Primi gradus publicæ honestatis iustitię, ex pręmissis proueniente, huiusmodi non obstante, matrimonium inter se, &c.*

Ex qua quidem supplicationis formu-
23 la, nota, necessariam esse huius prouenientiæ expressionem; alias enim ipsa supplicatio non reciperetur; quia de facili deciperetur Summus Pontifex: posset enim impedimentum hoc, prouenire ex matrimonio rato, nõ consummato; ex quo fortius oritur vinculum; & non ita passim dispensatur, vt supra diximus.

Cuius quidem prouenientiæ expressio,
24 cessat profectò, quando exprimitur impedimentum affinitatis, ex licita copula prouenientis; super quo petitur dispensatio; nam eo casu non est necesse exprimere publicam honestatem; quia declarando Orator, se velle contrahere cum ea, quæ fuit vxor sui consanguinei intra Quartum gradum, sufficienter videtur declarare saltem implicitè, impedimentũ publicæ honestatis; quia, si illa fuit vxor, fuit etiam sponsa, *Lud. S. de matr. q. 56. art. 4. l. tera D. vers. sextò, quæritur*; vbi rationem etiam subdit, cur nõ idem sit ex copula fornicaria, & illicita; nempè ex hoc, quod si declaretur impedimentum huiusmodi affinitatis, non consequẽter declaratur, nec implicitè, impedimentum publicæ honestatis; ac propterea debet in hoc casu fieri expressa mentio; cui sententiæ adstipulatur *Sanch. lib. 8. disp. 24. num. 36. ad 40.*

Quare, his sic stantibus, capere hucusque non potuimus, cur maior ferè pars scribentium, resideat in hac opinione, nimirum, quod concurrente affinitate; cum publica honestate, debet vtraq; Summo Pontifici explicari; cum nunquam visum fuerit, vtriusque expressionem fieri separatim, vbi ea tantum adest affinitas, quæ necessario in se, etiam publicam continet honestatem: nec in aliquo repugnauit vnquàm stylus Curiæ, eiusque super hoc notoria praxis; facit, etiam notabilis *Boer. decis. 253. nu.* 18. vbi ait, quod, cum publica honestas, necessariò comprehendatur sub affinitate, satis est de ipsa affinitate mentionem facere: exemplum subdens; quod si ego impetro dispensationem; vt mihi liceat ducere vxorem consanguinei mei defuncti, non obstante affinitate in Tertio gradu; ex quo mentionem feci, illam fuisse vxorem consanguinei mei, consequenter feci mentionem publicæ honestatis, & sic per consequentiam, uirtute dispensationis, videtur sublata.

Nec tamen negatur, casum posse euenire, quo affinitas, & publica honestas insimul concurrant; quandoquidem, si impetraui dispensationem, vt possem ducere vxorem Eleonoram, mihi in Tertio gradu, affinem; antea vero, cum eiusdem Eleonoræ consanguinea in Primo gradu, sponsalia per verba de futuro contraxetam; ipsaq, cõsanguinea in nullo penitus attentata remanente, decessit; hic profectò duplex erit impedimentum, affinitatis scilicet, & publicę honestatis; prout, etiam si ipsa publica honestas insurgat ex matrimonio rato nondum consummato: hoc enim casu venit necessariò, hæc publica honestas, etiam exprimenda; alias enim dispensatio super affinitate tantummo-

dò impetrata,non valebit; ex quo,de ipsa publica honestate non fuit facta mentio, nec ex narratiua litterarum dispensationis,potest illa deprehendi, *id. Boer. d. n. 2. circa med.*

Sanè, huius impedimenti publicè honestatis iustitiæ, prouenientiæ, pariter, imo magis necessaria est expressio,quando ex matrimonio rato, non consummato,insurgit;quare in ipsa primùm, supplicatione, deindè in litteris explicabitur, quod Orator aliàs matrimonium per verba de præsenti, cum Oratricis sorore, ad præsens defuncta,publicè,in facie Ecclesiæ,seruata forma Concilij Tridentini, contraxit, illud tamen carnali copula minimè consummauit:quæ quidem Oratricis soror,ab eodem Oratore intacta, & in nullo penitus attentata remanente, ab humanis decessit,vel è cõtra. Aut,etiã si impedimentum huiusmodi, erit circa remotiores gradus, putà Secundum, vel Tertium,aut Quartum;quo casu,explicabitur item,quod Orator, aliàs matrimonium huiusmodi,vt dictum est, cum quadam muliere, eidem Oratrici, Secundo, vel Tertio, aut Quarto Consanguinitatis gradu coniuncta similiter,vt præmittitur, contraxit, vel è contra:quapropter petitur,quod impedimento,Secundi, vel Tertij,aut Quarti gradus publicæ honestatis iustitiæ,ex præmissis proueniente, huiusmodi,non obstante, matrimonium inter se contrahere valeant. Nec tamen huius praxis obseruantia admittit circa hoc proximioris gradus distantiæ expressionem,vbi impedimentum istud,ex inequali linea consurgit,putà in Secũdo, & Tertio, aut Tertio, & Quarto, sicut iam aliàs diximus; quandoquidem non sumus in casibus *Constitutionis Pij V.* præcipientis,fieri mentionem,etiam propinquioris gradus; nimirum per litteras declaratorias: ipsa namque *Constitutio* ad aliud minimè se extendit, nisi, quod loquitur de diuersis prohibitis Consanguinitatis, seu affinitatis,aut mixtis,ex cõmuni, seù ab eodem stipite insurgentibus gradibus, quicunq;illi sint; nihil aliud addendo,aut mentionem aliquam faciendo de gradibus publicæ honestatis, ex matrimonio rato non consũmato,prouenientis;vndè, cum supradicta *Constitutio*, nil circa id disponat, neque per viam declarationis proximioris gradus distantiæ, remanet quidem iste casus sub dispositione iuris communis,ad *tex. in l. commodissimè, ff. de lib. & posth. Felin. in cap. nonnulli, sub nu. 34. de rescrip.* & ita seruatur, etiam in praxi.

Quoniam verò, ex sponsalibus, de communi consensu dissolutis, adhuc remanere diximus,impedimentum publicę honestatis iustitiæ;propterea sciendum est, quod cum petitur dispensatio,est fa-
15 cienda mentio de hac dissolutione;vnde, de stylo,illius narratiua,ita concipi solet, videlicet,vt post illud verbum, *contraxit*, subdatur, *Et deinde, dicta sponsalia, de communi Oratoris, & sororis prædictæ consensu, eadem sorore ab Oratore intacta, & in nullo penitus attentata remanente, dissoluta fuerunt, desiderium eorum &c.*

26 Quæri,hac occasione, solèt in praxi, vtrum matrimonium ratum, non consummatum, possit Summi Pontificis dispensatione,dissolui;Et tenent aliqui,non posse, inter quos, *Petr. Ledes. de Sacram. matrim. q. 67. fol. 744. vers. Secunda conclusio*, dicens,quod,vsque ad tempora Martini,nunquàm audita est talis dispensatio; cum tamen in temporibus præteritis, fuerint multa matrimonia maximè odiosa. Imò post tempora Martini Quinti, multi Pontifices non sunt ausi dispensare in matrimonio rato; & ita Innocentius Octauus respondit cuidam Principi, non posse dispensare in matrimonio rato,vt refert, *Panorm. in cap. ex publico, de conuers. coniug.* & Adrianus Sextus,vir doctissimus, noluit concedere talem dispensationem; dicens se non posse; & similiter Pius Quintus.

Per hæc tamen, quæ nullis validis rationibus fulciuntur, non constat,Summũ Pontificem, super hoc dispensare non posse,vt priori vinculo soluto, possint cõiuges aliud contrahere matrimonium.

Hoc tenim docet *tex. in dict. cap. ex publico, §. sanè*, ibi, *sanè, quod Dominus in Euangelio dicit, non licere viro, nisi ob causam fornicationis, vxorem suam dimittere, intelligendum est, secundum interpretationem Sacri eloquij, de his, quorum matrimonium carnali copula est consummatum, sine qua consummari non potest*, vbi glosa, *in verbo, consummatum*, dicit, quod matrimonium non consummatũ,sortitur naturam,ex constitutione Ecclesiæ;ideo,circa illud, latissimè patet Papæ potestas;secùs verò in matrimonio consummato; quod ab ipso Domino naturam suam sortitur; & ideo, sola interpretatio circa illud, pertinet ad Papam, nõ autẽ dispensatio, vel cõtraria cõstitutio;& ita iuxta præfatam *glos.* tenet *Nau. cons. 3. n. 2. de sponsal.*

causæ

Causę autem, quæ de stylo admittuntur ad dispensandum super huiusmodi matrimonio, reducuntur ad quatuor,
27 quarum, Prima est, notabilis disparitas in qualitate, videlicet; quando contrahentes, sunt notabiliter conditione impares, & affectione cœca, ac leuitate quadam ducti, contrahunt matrimonium; Secunda, est grauis timor magni scandali futuri; quia id cedit in magnum damnum commune; nam rixæ graues, & neces inde oriri solent; cum id scandalum posset euenire ob fornicationis timorem, quando coniuges valdè sibi displicent, vel ob inimicitias, quæ inter eorum cognatos, vel eorum consanguineos timentur. Tertia, est lepra, alteri superueniens, quæ impedit vsum matrimonij. Quarta, quando alter coniugatorum, asserit, se non habuisse animum contrahendi, prout easdem causas enumerat, etiam *Sanch. lib. 2. disp. 16. per totam*, omissis quinta, & sexta per eundem ibidem relatis, tanquam parùm vsu receptis.

Cum autem habeatur hic, sermo de matrimonio rato, non consummato; ne tu, qui es in Romana Curia nouus, nec iuris peritia polles, per ignotos terminos procedas circa huiusmodi dispensationū impetrationes; scire te oportet, quod matrimonium, aliud est legitimum, & ratum, aliud ratum, & non legitimum, aliud legitimum, & non ratum: aliud ratum, & consummatum, & aliud ratum, & non consummatum.

28 Legitimum, ac ratum matrimonium est, quod legitimo consensu ad præscriptum *Sacri Concilij Tridentini* contrahitur, vt in *sess. 24. cap. 1. de reform.*

29 Matrimonium legitimum, & non ratum, est illud, quod inter infideles legali institutione, vel Prouincię moribus, contrahitur, inter quos, non est ratum; quia non est firmum, sed violabile; nam dato libello repudij, licet eis ab inuicem recedere, & alijs copulari, lege fori, non autem poli. *Leo, in thes. for. Eccles. p. 2. cap. 9. num. 34.*

30 Matrimonium ratum, & non legitimum, est illorum fidelium, qui, contemptis omnibus solemnitatibus, solo affectu, aliquam sibi in coniugem copulant, vt in *cap. fin. 28. q. 1.* quod quidem est reprobatum; cum potius dicatur concubinatus, quàm matrimonium *id Leo, d. nu. 34.*

31 Matrimonium ratum, & consummatum, est illud, quod carnali copula perfectum, est, & inter fideles, à Deo tantummodò dissolui potest; vt per se patet.

32 Matrimonium tantùm ratum, non autem consummatum, est illud, quod tantummodò per verba de præsenti contractum est, non tamen carnali copula perfectum.

Quòd si aliquando, in dubium reuocari contingat, an in aliquo casu, tale dici possit, recurrendum est ad *Sacr. Congreg. Concil.* prout ea aliàs declarauit, matrimonium reputari ratum, & non consummatum, ad effectum, vt vnus ex contrahentibus, alio contradicente, possit ingredi Religionem, si post illud contractum cotam parocho, & testibus, copula non intercesserit; quamuis prius non semel, etiam cum promissione de contrahendo, fuissent fornicati, *sub die 18. Nouembris 1618.* Ipsa quoque *Sacra Congreg. sub die 26. Aprilis 1621.* declarauit, quod licèt matrimonium ratum non cōsummatum per ingressum Religionis dissoluatur, fallit tamen quoad Iesuitas; qui si ingredisitur Congregationem post dictum matrimonium, quia post longum tempus emittunt professionem, non dissoluitur, ne vnus diù expectare cogatur, teste *Barbos. in collect. bull. verbo, matrimonium fol. 445.*

Sicut autem, per iura supra allegata, & infra alleganda, constat, Summum Pontificem, posse desuper dispensare, optimum erit videre, an præmissis adstipuletur, etiam Romanæ Curiæ praxis. Et quidem affirmatiuè, ex infra dicendis, erit respondendum; quæ quidem praxis, solidè fundatur super sua theorica; quandoquidem, ex hoc ideo Papa dispensat super matrimonio rato, non consumma-
33 to; quia aliud significat matrimonium ante consummationem, aliud autem post; nam per copulam carnalem, illud dicitur confirmari; ac propterea, ipsa copula significat rem indiuisibilem, scilicet vnitatem, consistentem inter Deum, & Ecclesiam per assumptionem carnis humanæ in vtero Virginis, vt *cap. debitum, de bigam. Borgas. de irreg. p. 6. sub tit. de spons. & matrim. num. 4.* qui subdit *num. seq.* quod licèt matrimonium, etiam nondum carnali copula consummatum, sit verum matrimonium, quoad sui essentiā, non tamen significat rem indiuisibilem, sed diuisibilem; quia denotat vnitatem, quæ consistit in spiritu inter Deum, & fidelem animam: quæ quidem vnitas, sæpè dissoluitur intercedente peccato, Et

hæc

hæc est ratio, quare non est firmum ante copulam carnalem; nam matrimonium, quatenus res est, non est Sacramenrum, ac propterea potest dissolui, sicut cæteri contractus; sed quatenus est Sacramentũ regulariter à natura, & significarione ipsius rei significatę, non potest dissolui, vnde, primo casu dicendum est, quod illnd potest dissolui, *Rot. decis.* 101. *num. 7. p. 2. diuers.*, vt communis est Legistarum, & Canonistarum sententia, quos longa serie recenset *Sanch. lib. 2. disp. 14. num. 2. ante fin. vers. Hanc sententiam*, & tenuit *Rota in vna Burgen. dissolutionis matrimonij, 17. Iunij 1594.* relata inter impress. post *2. vol. consil. Farinac. qua est 86. num. 1. in fin. vers. & Domini*, ibi enim, cum graues discordiæ ortę essent inter coniuges, ante matrimonij consummationem, Oratores supplicationem porrexerunt Gregorio XIII. quatenus dignaretur, de communi ipsorum consensu, huiusmodi matrimoninm, Apostolica authoritate dissoluere; qui pro narratorum verificatione, commisit causam Ordinario Burgen. ac cum acta, & processus fuissent ad Vrbem transmissa, dubitatum fuit in Sacro Rotæ Auditorio, an stantibus causis allegatis, locus esser matrimonij dissolutioni. Super qua, ipsa Rota respondit per hæc verba, quæ sunt, præpositi ibi casus, decisiua, videlicet, *Et Domini, quoad potestatẽ dissoluendi matrimonij rati, non consummati, dixerunt, non esse dubitandum; quia hæc est communis opinio Canonistarum, pręsertim de consensu coniugum, & ex iusta aliqua causa, cap. ex publico, vbi glos. verbo, consummatum, de conuers. coniug. Anchar. Soccin. Dec. & alij ibidem relati nu.* 1. Et secundum prædictam decisionem, pro huiusmodi dissolutione, pro causa allegatum fuit, qnod cum graues discordiæ essent ortæ inter coniuges, ante matrimonij consummationem, propterea ipsi institerunt pro dicta dissolutione: sic etiam, si maximo odio, se inuicem prosequantur; & ex eo conatu reciproco, graues, etiam intermittentes, pullulent dissentiones; ex quibus, neces, & grauia scandala inter ipsos, & eorum consanguineos, possint probabiliter timeri: et hæc est vna ex potissimis causis, quæ iustam reddunt dispensationem, vt testatur etiam ipsa *Rota d. dec. 86. nu. 1. & 7.* per hæc verba. *Si autem probaretur, copulam, non esse subsequutam, causa dissoluendi matrimonium, quæ proponitur, visa fuit iustissima: quia etiam probatur causa vitandi scandali. per Purpur. cons. 437. nu. 9. Dec. d. cons. 112. & ita fuit decisũ, & præter DD. relatos ita consuluit Felin. cons. 26. n. 19. Port. cons. 154. nu. 22. & 24. Menoch. præsump. 10. nu. 42. lib. 2. & cons. 385. nu. 7. vol. 4.* quos refert, & seqnitur *id. Sanch. lib. 2. disp. 16. nu. 3.* vbi addit cum *Port. & Menoch.* hoc fururum scãdalum, esse ob incontinentię periculum, ortum; ex eo, quod coniuges valde sibi displicent, vel propter inimicitias, quæ inter eos, eorumque consanguineos timentur. Vndè optimè infert cum alijs *id. Sanch. d. disp. 16. nu. 4.* iustam esse causam huius dispensationis, quando vir, omni conatu, quærit vxorem repellere, absque sanioris mentis probabili spe; quia ex dissidentium voluntate, facilè ad discordiam perpetuam, & vxoris necem, deueniri potest. Sicut enim duornm in vnum consensus amicitiam, ita
34 dissensus, discordias, & inimicitias perpetuas parit.

Porrò, id ex vsu, varijsque concessionibus Summorum Pontificum confirmatur. In primis, *Diuus Antoninus. 3. par. tit. 1. cap. 21.* §. 3. affirmat, se vidisse huius dispensationis bullas, expeditas à Martino V. & Eugenio IV. *Nauarrus* deinde *in Sum. latin.* refert, ter, vel quarer ad petitionem suam, Paulum III. & Pium IV. dispensasse. *Caietan. tom. 1.* Opusc*ul.* 28. *de matrim. qu. nu.* referr, suo tempore, huiusmodi dispensationes emanasse à Summis Pontificibus, *Henriq. lib. 11. de matrim. c. 8. nu. 11. in glos. lit. F.* asserit Gregor. XIII. vnica die, cum vndecim Oratoribus dispensasse; idemque Gregorius, ad supplicationem cniusdam Ioannis Gil, causam similis dissolutionis commisit Ordinario Burgẽ. ac paris cõmissionis meminit *Menoch. consil. 385.* Nec credendum est, tot Summos Pontifices, in re grauissima, lapsos, quod nefas esse, & temerarium putat *Valentia, 4. part. disp. 10. qu. 1. punct. 7.* cum potius dicendum sit, illorum vsum, maximam huic sententiæ, præstare in praxi, authoritatem; & ad instar legis canonicæ, semper obseruandum videri; cum priuatorum vsus, & consuetudo pro lege habeantur, *cap. fin. de consuet.*

Cauendum est, propterea à quodam libro M.S. quorundam notabilium, qui in ipsa Vrbe, per manus Crrialium circumfertur; in qno adnotatum est, Paulum V. similem matrimonij dissolutionem denegasse., etiam ad instantiã Oratoris cuiusdam magni Principis sub die 27. Iunij 1617. ac propterea, postmodum à nonnullis

nullis eiusdem Romanæ Curiæ primarijs Doctoribus id in dubiũ reuocatũ fuisse. Id enim est omninò falsum;quia,licèt supplicatio,desuper porrecta, fuisset reiecta; id euenit, non quidem ex potestatis Pontificiæ,sed tãtummodò causæ sufficientis, defectu;quam quidem supplicationem,sic reiectam, vidi in manibus bo. mem. Cardinalis Millini;in cuius calce aderant,hęc verba,videlicet, *Nihil , quia causa non est sufficiens* .

Præterea,totum oppositum, etiam in huiusmodi facti contingentia, non semel asseuerasse scimus, numquam satis commendabilis memoriæ, Ferdinandum Beger, Romanum , huiusmodi supplicationibus matrimonialibus, longissimo temporis cursu,& exercitatione, Reuisorem præpositum; virum quidem sinceræ,integerrimæque fidei; quem dixisse commemoramus id, etiam comprobari, ex quibusdam MM. SS. Anthimi Marchesani,qui fuit Datarius Pij.V. proindeque, nec per quempiam, patiebatur de re ista hæsitari .

Et nouissimè per Sanctissimum D. N. Vrbanum VIII. dispensatum, seù dispensari mandatum extitit super dissolutione matrimonij contracti per verba de rato, non tamen consummato inter DD. Michaelem Blanchum, & Ioannam, filiam Principis , & Principissæ de Concha huius Ciuitatis Neapolitan. præuijs litteris in forma Breuis , sub Annulo Piscatoris , expeditis,tenoris sequentis,videlicet .

A tergo . *Venerabili fratri Archiepiscopo Neapolitan.* Intus verò.

35 *Vrbanus Papa VIII.Venerabilis frater,Salutem,et Apostolicam benedictionem. Exponi nobis nuper fecerunt dilecti filij Princeps , & Principissa de Concha Neapolitan. Quod pro conseruatione illorũ Statuũ,& familiæ, cupiunt Ioannam,illorum filiam vnigenitam , cum aliquo viro ex dicta familia,matrimonialiter copulari; Verùm, quia dicta Ioanna , tunc in decimotertio ætatis suę anno constituta , matrimonium cum dilecto filio Michaele Blancho,per procuratorem,per verba de rato,contraxit,& quod ratione huiusmodi matrimonij graues lites, & inimicitiæ ortæ iam sint; & maiores fuisse t, nisi authoritate , & prouidentia dilecti filij nobilis viri Comitis de Monterey, Proregis Neapolitan. prouisum fuisset Nos,&c. fraternitati tuæ , committimus & mandamus, quod matrimonium huiusmodi, sic factum, & non consummatum,stante,etiam consensu partium,nullum,& inualidum,ad effectum,vt dictus Michael, cũ alia muliere,Ioanna verò prædicta,cũ alio viro de dicta familia, præcedente tamen dispensatione apostolica super Consanguinitatis,seu affinitatis gradu, quatenus opus sit,libere,& licitè valeant, Apostolica authoritate declares, Non obstantibus premissis , ac quibuscunque constitutionibus , & ordinationibus , Apostolicis. Datum Romę , &c.*

Hincque ipsorum Oratorum nobilitas, iuxtà antiquam, receptamque Ecclesiæ praxim , faciliorem multò reddit huiusmodi dispensationem;quandoquidem, sicut Magnatum,aliorumque nobiliorum potentia, mutuaque inter ipsos amicitia, summoperè conducit ad totius Reipublicæ pacem firmandam; ita etiam huiusmodi dispensationes,quæ ab ipsis pro bono pàcis petuntur,citrà omnem personarum acceptionem, fauorabiles semper visæ sunt,ita docet *S.Thomas 2.2.qu 36.art. 2.ad 2.Couar.4.decretal.2 p. cap.6.§.9. nu. 7.in fin. Anton. Cucch. lib. 5. instit. tit. 3. nu. 5. Petr. de Ledes.* quem sequitur *Sanch. de matr. lib. 8. disp. 19. num. 5. Aegid. de Sacram. disp. 33. dub. 5. nu. 44. Henriq. in sum. tom. 2. lib 12. cap. 3. nu. 6. litera X. Zerol. in prax. Episcop. verbo. dispensatio. §. 2. par. 1. Basil de Leon, de matrim. lib. 8. cap. 14. nu. 11.* & alij .

Præterea, ad succurrendum ætatis imbecillitati,eodem modo,facilius vidimus similes dispensationes concedi . Inde etenim videmus , quod quamuis in delictis minori non succurratur, cum eo tamen est mitius agendum , ætatis commiseratione,vt in *l. auxilium, § in delictis, eo tit.* & habemus *tex. in c. 1. & 2. de delict. puer.* & dixit *Paulus in l. fere, ff. de reg. iur.* quod in omnibus ferè pœnalibus iudicijs , & ætati,& imprudentiæ succurritur .

Vnde, alius ex hoc insurrexit Romanæ Curiæ vsus,quod Summus Pontifex,sicut aliàs

aliàs diximus, nimis se parcè gerit in dispensationibus, seù declarationibus concedendis super ætatis defectu, ad matrimonium inter impuberes, contrahendum; vbi tamen nimis à legitima ætate ad id, ij distare noscuntur; licèt in porrectis præcibus afferatur, in illis, malitiam, siuè prudentiam supplere huiusmodi defectū: nec tamen à recta ratione, totum deuiare videtur; quandoquidem coniugia hæc, infelices parare exitus cōsueuerunt; cum sine animi perfecta deliberatione, postposito parentum consilio, quinimmò clàm, & abditè, contrahantur. Quarè, licet ad matrimonium contrahendum, eorundem parentum consensus, de necessitate, minimè requiratur, non tamen est, de honestate, respuendus; nec etiam nouum est, posse patrem, medijs iustis, filium, præsertim ob disparitatem conditionis, aut aliam causam à matrimonio auertere; de quo videndus est *Sanch. lib. 3. disp. 9. ferè per tot.* quod quidem, potissimum sibi vendicare locum, cum impuberibus, licèt pubertati proximis, non est negandum. Idcirco hodie denegantur à Summo Pontifice huiusmodi dispensationes, siuè declaratorię litteræ; nisi Oratorum parentibus preces ad id porrigentibus: nec quidem ratione id carere, quispiam arbitrabitur; dicente *Vlpian.*, quod fragile est, & infirmum huiusmodi ætatis consilium, multisque captionibus suppositum, multorumque insidijs expositum, vt *in l. 1. ff. de minor.*

Vnde ex his, non est amplius ambigendum, an possit Summus Pontifex, super hoc dispensare; qui non modò in vtroque foro, verum, etiam, vbi impedimentum, occultum fuerit, in foro conscientiæ tantum, facultate desuper Maiori Pœnitentiario attributa, quatenus ex sufficientibus causis, mandet Cōfessario, vt cum Oratoribus dispenset, iuxta casuum contingentiam; prout meo tempore contigit in Sacra Pœnitentiaria, me illius Prætorio inseruiente, & casus iste fuit, videlicet.

Postquam Oratrix, matrimonium cū quodam iuuene contraxerat, nulla habita, cum eo carnali copula, cum Oratore præmissorum ignaro, contraxit matrimonium, ex quo suscepit filiam, & cum ignoraretur, vbi primus iuuenis reperiretur, & Oratores ipsi separari nequirent; ipseque Orator non posse se aliò transferre ob paupertatem, & adultæ filiæ periculum, nec vlterius, absque euidenti incontinentiæ periculo, valerent simul habitare, committebatur Cōfessario, vt im-
36 posita eis graui, & longa pœnitentia salutari, ipsos absolueret, & si dictum primum matrimonium occultū esset, Oratores verò inuicem seruatis seruandis contraxerint, ita vt publicè haberentur pro veris coniugibus, & sine graui scandalo separari nequirent; nec nulla ratio obuiandi scandalis, aptior, & opportunior inueniretur, super quo ipsius Confessarij conscientia onerabatur, aliudque Canonicum non obstarer, matrimonium primum contractum auctoritate Apostolica dissolueret, ac cum ipsis Oratoribus, quod pręmissis non obstantibus, matrimonium inter se de nouo, secretè contrahere valerent dispensaret.

Si vero contigerit, alterum Oratorū fuisse facti huiusmodi inscium, mandatur Confessario, vt Oratrix, matrimonium cū eo, cum quo, secundo sic contraxit, illo tamen de nullitate prioris consensu certiorato, sed ita cautè, vt Oratoris delictū, nusquam detegatur, de nouo secretè, vt supra, &c.

SVMMARIVM.

1 *Cognationis spiritualis, siuè Compaternitatis impedimentum, quomodo statutum per Concil. Trid.*
2 *Illius definitio proponitur.*
3 *Constitutio Pij V. declaratoria impedimenti cognationis spiritualis.*
4 *Causa, quænam requiratur ad dispensandum super cognatione spirituali.*
5 *Formula supplicationis dispensationis super cognationis spiritualis impedimento.*
6 *Cognationis spiritualis impedimentum per Cathechismum, est sublatum.*
7 *Declaratoria, quandoque datur super Compaternitate.*
8 *Etiam in foro conscientiæ, per Sacram Pęnitentiariam.*
9 *Quę etiam dispensat super eodem impedimento, si erit occultum.*
10 *Etiam super matrimonio contracto.*
11 *Copulę carnalis mentio, an facienda in dispensatione super cognatione spirituali.*
12 *Et resoluitur affirmatiuè.*
13 *Formula supplicationis dispensationis super*

super impedimento cognationis spiritualis cum copula.

14 *Cognationis spiritualis prouenientia, explicanda in supplicatione dispensationis super ea.*

15 *Et quæ sit ratio.*

16 *Non tamen requirit expressionem numeri filiorum leuatorum, aut susceptorum.*

17 *Prolis appellatione, qui veniant.*

Praxis Dispensationis matrimonialis super impedimento cognationis spiritualis, siue Compaternitatis.

CAP. VIII.

Simili modo, super huiusmodi impedimento, siue cum copula, vbi ea interuenerit, siue cum aliqua ex consuetis causis, vt infra, dispensari consueuit. Antequã tamen illius praxim aggrediar, præmittendum duxi, quod, quemadmodum ex naturali, & carnali generatione, oritur Consanguinitas; ita ex spirituali regeneratione, quæ illam imitatur per collationem Sacramenti baptismi, vel Confirmationis, vel per susceptionem ex illo, spiritualis cognatio consurgit; & licèt antiquitus latior esset prohibitio contrahendi matrimonium propter hoc impedimentum, nihilominus postmodum, ne propter multitudinem prohibitionum, matrimonia in casibus prohibitis, ignoranter contraherentur, voluit *Concilium Tridentinum, sess.*
1 *24. cap. 2.* vt vnus tantùm, siuè vir, siue mulier, iuxtà Canonum instituta, vel ad summum vnus, & vna, baptizatum de baptismo suscipiant; inter quos, ac baptizatum ipsum, & illius patrem, & matrem, necnon inter baptizantem, & baptizatum, baptizatique patrem, & matrem, tantùm, spiritualis cognatio contrahatur.

Vt autem dispensationis necessitas in proposita materia, dignoscatur; Cognationis huiusmodi spiritualis definitio
2 prius erit tradenda. Ea igitur, est quędam propinquitas personarum, ex statuto Ecclesiæ consurgens, propter collationem baptismi, vel confirmationis, vel susceptionem recipientis hæc Sacramenta, *Sãch. lib. 7. disput. 54. nu. 1.* quod quidem impedimentum impedit, & dirimit, vt habetur *in cap. 1. de cognat. spirit. in 6. & in cap. veniens, extra, eod. tit.*

Et quamuis, de iure antiquo, hæc cognatio triplex esset, nempè paternitas, Compaternitas, & fraternitas, vt ait *id. Sanch. d. lib. 7. disp. 55. num. 9.* nihilominus hodie restricta est per dictum Concilium *d. cap. 2.* eo modo, vt supra dictum est.

Cum verò post *dictum Concilium*, dubitaretur, an extra quasdam personas, ibi expressas, ipsa Compaternitas contraheretur, *Pius Quintus*, ad tollendas omnes ambiguitates, quæ super hoc exoriri potuissent, suam, de hac re, edidit constitutionem, tenoris sequentis, videlicet.

PIVS Episcopus seruus seruorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam. Cum illius vicem, licet minime suffragantibus meritis, geramus in terris, de cuius vultu prodit iudicium, & vident oculi æquitatem, officij nostri debitam prosequimur actionem, sic obscuros sacrorum canonum sensus ita aperire studemus, vt pijs Christifidelium mentibus nulla dubitandi occasio relinquatur. Sane, licèt ex eo quod in Concilio Tridentino decretum fuerit, cognationem spiritualem inter eos tantùm contrahi, qui suscipiunt baptizatum de baptismo, ac baptizatum ipsum, & illius patrem & matrem, necnon baptizantem, & baptizatum, baptizatique patrem & matrem, in reliquis personis, quæ per antiquos canones occasione cognationis huiusmodi contrahere prohibeantur, omne impedimentum sublatum esse videatur: adhuc tamen ab aliquibus dubitari accepimus, an saltem impedimentum cognationis spiritualis huiusmodi inter maritum vel vxorem suscipientis, & baptizatum, necnon inter maritum vel vxorem suscipientis, & patrem ac matrem baptizati vigeat, propterea quod prohibitum de vno coniuge de altero etiam prohibitum esse videatur: Nos piarum mentium quieti, & matrimoniorum fauori (quantum ex alto nobis permittitur) consulere volentes, à præcisis verbis Concilij minime discendendũ in pręmissis esse censui-

fuimus: Et propterea nullum amplius impedimentum, ratione cognationis huiusmodi subesse decernimus, & declaramus, quominus inter dictos maritum, vel uxorem suscipientis, & baptizatum, baptizatique patrem, & matrem, & quascunque alias personas tam ex parte suscipientis, quàm baptizantis, & baptizati, in dicto Concilio nominatim non expressas, matrimonium liberè, & licitè contrahi possit; & ita ab omnibus iudicari debere mandamus, atque statuimus. Decernentes irritum, & inane, si quid secus à quoquam, quacunque dignitate, auctoritate, & potestate prædito, contigerit iudicari. Non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, aliisque contrarijs quibuscunque. Volumus autem, quod presentes literæ in Cancellaria nostra Apostolica, & acie Campi Floræ, de more publicentur, & inter constitutiones perpetuò valituras, describantur. Et quia difficile foret presentes ad singula quoque loca deferri, quod earum transumptis, etiam impressis, manu alicuius Notarij subscriptis, ac sigillo alicuius Prelati munitis, eadem prorsus fides adhibeatur, quę presentibus adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrę declarationis, decreti, mandati, statuti, & voluntatis, infringere, vel ei, ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. Dat. Romę apud Sanctum Petrum, Anno incarnationis Dominicæ, millesimo quingentesimo sexagesimo sexto, quarto Calendas Decembris, Pontificatus nostri Anno Primo.

His igitur præmissis, ad praxim peten-
dæ desuper dispensationis, deueniendo,
dicimus, quod pro causa, ad id sufficie ali-
qua ex illis, quæ requiruntur ad quam-
cumque aliam dispensationem matrimo-
4 nialem, in gradibus tamen remotioribus;
ac post expressam de more, causam in
supplicatione, prosequendum est, hoc
5 modo, videlicet, *Cupiunt Oratores præfati,
inuicem matrimonialiter copulari, sed quia
aliàs dictus Orator, prolem dictæ Oratricis,
ex alio viro susceptam, ac Sacro fonte leua-
uit,* (vel si ita se habet) *in Sacramento con-
firmationis tenuit, desiderium suum, &c.*

Ex hac quidem formula apparet; duo-
bus supradictis modis, contrahi tantum
hanc Compaternitatem, quæ dispensatio-
nem exposcit; Vndè nunquam ea requiri-
tur, quando quis tenet aliquem in Cathe-
chismo, qui solet præmitti in baptismo;
cum nomine infantis respondetur sacer-
doti interroganti, An credat in Deum, an
renunciet Diabolo, &c. Quod profectò
potest contingere, quando ob necessita-
tem, & periculum, ne moriatur infans, an-
tequam ducatur ad Ecclesiam, baptiza-
tur domi ab obstetrice: hoc enim impedi-
6 mentum est prorsus sublatum per dictum
Concilium, vt ex ipsius textu patet, Et ad
maiorem, huius rei, comprobationem,
emanauit aliàs *Sacræ Congregationis eius-
dem Concilij* declaratio, his verbis. *Qui in
Ecclesia fuit præsens ei, qui domi fuit verè
baptizatus; si deinde in Ecclesia fuerunt
seruata solemnitates, nullam cognationem
spiritualem contraxit.*

Et quamuis in hoc, & alijs similibus ca-
sibus, fuerit in Curia, petita dispensatio,
responsum semper fuit, Oratores, illa non
indigere; sed consueuit, ad eorundē Ora-
torum instantiam, concedi tantùm de-
claratoria; cuius litteræ committuntur
7 Ordinario eorundem Oratorū, per quas,
si legitimis probationibus compererit,
dictum N. filium, prius fuisse baptizatum,
declaret, nullum inter ipsum N. & dictum
filium, adesse impedimentum cognatio-
nis spiritualis, teste *Anton. Dian. tit. de Sa-
cram. resol. 260.*

8 Quod si præmissa fuerint occulta, per
Officium Sacræ Pœnitentiariæ commit-
titur Confessario, quatenus, si est ita, nul-
lā ex præmissis, spiritualem cognationē,
cum prædicta muliere contraxisse, ipsum-
que in matrimonio prædicto, sic per eum
contracto, liberè remanere posse, nunciet,
& declaret in foro conscientiæ, & in ipso
actu Sacramentalis confessionis tantum,
& non aliter, neque vllo alio modo.

Et in quibuscunque alijs casibus dubię
Compaternitatis, consueuit res, etiam
deferri ad Sacram Congregationē Con-
cilij; in qua aliàs fuit propositum sequens
dubium, videlicet, Petrus, & Anna coniu-
ges, elegerunt in susceptores in baptismo
filij, Andream, & Lauram: sed adueniente
tempore baptismi, audiens Andreas à
Petro, fuisse electam Lauram in comma-
trem

trem, rogauit Petrum, vt illa posthabita, eligeret Rosam. Replicauit Petrus, se id facere non posse citra iniuriam: cui responsioni Andrea non acquiescente, idem Petrus omnia retulit parocho; & facta expressa declaratione animi sui, quod nullo pacto intendebat Rosam in commatrem habere, parochus consilium dedit, ut ambæ admitterentur; sed pollicebatur expressè, se nullatenus admissurum Rosam ad tangendum infantem; cui consilio Petrus acquiescens designauit, etiam Rosam in commatrem: ista autem præter intentionem Petri, & promissionem eidē Petro factam à Parocho, infantem in actu baptismi, simul cum Laura tetigit. Quæritur, an fuerit contracta compaternitas, etiam inter dictam Rosam, & Petrum, an potius inter Petrum, & Lauram *Sac. Congreg. Concil. die 10. Martij 1631. in causa Aquin.* censuit contraxisse, etiam cum Rosa, quia fuit designata.

Pariter hanc cognationem spiritualem, quæ matrimonium contrahendum impedit, ac dirimit contractum, contrahit compater designatus, qui in baptismo infantis alterutrum præstitit, idest, siuè, ipsum infantem sacerdoti porrexit, vt in sacrum fontem immergeret, siue post immersionem, eum protinus è manu Sacerdotis suscepit; tametsi in actu baptismi, illum non tetigerit; quia eadem ratio militat in porrigente, & suscipiente; dummodo puer tangatur, siuè ante siuè post, siuè in immersione; videtur enim vnicus actus per continuationem accedente præsertim consuetudine, *Sacra Congr. Concil. sub die 27. Septembris 1601. vt per Barbos. in collect. bull. verbo, Cognatio spiritualis fol. 199.*

Ipsam verò cognationem spiritualem non contrahit mulier, ex eo quod defert puerum baptizandum vsque ad ianuam Ecclesiæ, vbi illum tradit futuro compatri, à quo puer introfertur, ac de baptismo suscipitur, absque eo, quod dicta mulier vllum actum in actu baptismatis præstet, vt declarauit eadem *Sacra Congregatio, teste eod. Barbos. eod. verbo d. fol. 199.*

Pro eo autem, quod spectat ad susceptionem, si plures duobus, designati suscipiant baptizatum de baptismo, cum omnibus quidem contrahitur, hæc cognatio spiritualis, licèt plures patrini eiusdem baptizandi, tàm per antiqua iura, quàm per decreta *Concilij Tridentini* esse non debeant; cum non sit maior ratio vnius, quàm reliquorum; nec per ipsa iura antiqua, aut noua, annullatur actus plurium personarum, si fiat quamuis parochus, plures ad id admittendo, erit puniendus, *Nauar. cons. 4. de cogn. spirit.* & plures quam vnum, & vnam in baptismo designare, esset peccatum mortale, tanquam contra prohibitionem Sacrorum Canonum *Bonac. de matr. qu. 3. puncto 5. §. 2. nu. 32.* prout idem dicendum est quoad hoc impedimentum inducendum, si duo viri, vel duæ fœmine simul suscipiant; licet id fieri posse per Canones prædictos prohibeatur, circa quam neque Episcopus potest dispensare, *Zerol. in prax. Episcop. verbo, baptismus, par. 1. §. 4.* vbi ex *declaratione Sacra Congreg.* ait, quod rationi est consentaneum, ex quo, baptismus, cum sit regeneratio spiritualis, conformari debet, cum generatione naturali, seu corporali, in quantum potest; sed naturaliter, non potest homo generari, nisi ex vno mare, & vna fœmina, ergo, &c. Et idem dicendum est, quoad omnia præmissa, de Sacramento confirmationis, *d. Zerol. de d. verbo. baptismus, §. 5. qui* § 8. dubitando, ait, an contrahatur ista Compaternitas inter omnes tenentes, seù suscipientes, si non scribantur, & omnes tangant, vel teneant, aut suscipiant, & respondet affirmatiuè; sed parochi negligentia, est puniēda; ac proinde monet, vt sic cauti sint curati, ad prius scribenda nomina compatrum, & commatrum, quàm ad baptizandum infantem accedant.

Sanè, per supradictum Officium Sacræ Pœnitentiariæ, non modò datur declaratio super huiusmodi Compaternitate, verùm, etiam, si adsit illius impedimentū, illudque fuerit occultum, etiam copula sequuta, dantur litteræ dispensationis; quibus Confessario committitur, vt (si iam Oratores, cum impedimento huiusmodi, se carnaliter cognouerint) ipsos, ab incestu huiusmodi absoluat, iniuncta eis pœnitentia salutari; Et dummodò impedimentum ex præmissis proueniens occultum sit, & infamiæ Oratricis per matrimonium obuiatum iri, iudicauerit; aliudque Canonicum non obstet, cum eisdem Oratoribus, quod præmissis non obstantibus, matrimonium inter se, publicè, seruata forma Concilij Tridentini contrahere, & in eo remanere licitè possint, dispenset. Prolem legitimam nunciando, & cum clausula, *Nullis &c.*

10 Prout etiam eadem Sacra Pœnitentiaria dispensat super matrimonio, iam contracto cum impedimentum eiusdem Cō-

paternitatis, veluti pro Oratoribus, quorum alter alterius, infantem de Sacro fonte leuauit; & deinde ipsi matrimonium inter se publicè contraxerunt, & consūmarunt, atque in eo per plures annos permanserunt, Tunc pariter Confessario committitur; quatenus Oratores absoluat etiam ab incestu; & dummodo impedimentum occultum sit, & separatio inter ipsos fieri non possit absque scandalo, & ex cohabitatione de illorum incontinentia probabiliter timendum esse, sibi visum fuerit; aliudque canonicum non obstet, eum eisdem, quod præmissis non obstantibus, matrimonium inter se de nouo, secretè, illis, de nullitate prioris consensus, certioratis, contrahere, licitè valeant, dispenset. Prolem legitimam decernendo, in foro conscientiæ &c.

Ex hac quidem praxi, omnis prorsus, remota hæsitatio videtur, nempè, an impediti hac Compaternitate, ad contrahē-
11 dum, in impetratione dispensationis super ea teneantur facere mentionem de copula carnali inter eos sequuta.

Ea etenim ratione autumant DD. negatiuè respondendum, quia hæc expressio facienda est de incestu, inter Oratores habito; vt aliàs diximus; incestus autem nihil aliud est, nisi consanguineorum, affiniumque coniunctio, vt in §. *cum ergo, 36. q. 1. & 35. causa, quasi per totam*; ex qua quidem definitione, satis patet, cognatos tantùm spirituales, non esse consanguineos, neque affines, nec in iure canonico, aut Cæsareo reperitur expressum, hunc esse incestum, ergo &c.

His tamen non obstantibus, contrarium est verius, & notoria praxi receptū; quicquid dicat etiam *Sanch. lib. 8. disput. 25. num. 9.* vbi ait, solum incestum cum Consanguineis, & affinibus esse exprimendum; quia is solus, veram incestus rationem habet, & de eo solo ita obtinet stylus Curiæ, & allegat *Nauar. cons. vlt. nu. 5. & 9. de cognat. spirit.* nam vterque istorum, licèt alioqui peritissimus (salua pace illorū) videtur deuiate ab hac praxi quæ, vt omnes norunt Curiales, ita docet, vt non modò dicatur incestus inter
21 consanguineos, & affines, verùm etiam inter cognatos spiritualiter; & quando pro Oratoribus petitur dispensatio, pro causa, si alia non adsit, allegatur copula, inter eos habita, & porrigitur supplicatio tenoris sequentis, videlicet.

31 *Beatissime Pater &c. Quod ipsi aliàs scientibus impedimentum cognationis spiritualis inter eos existere, & ex eo prouenient, quod aliàs dictus Orator, prolem Oratricis, ex alio viro susceptam, de Sacro fonte leuauit, Orator prædictus, non quidem peccandi data opera &c. Oratricem cognouit. Cum autem, Pater Sancte, nisi matrimonium &c. supplicant &c. quatenus eos ab excommunicationis sententia, quam propter præmissa incurrerunt, incestus reatu, & excessibus huiusmodi in vtroque foro absoluere &c.*

Et prosequitur, sicut in aliis supplicationibus cum copula, pro consanguineis, vel affinibus; Imò cum hæc dispensatio petitur in forma pauperum, ratione prædictæ copulæ carnalis, tenetur Orator omnino accedere personaliter ad Vrbem, quod si noluerit, soluet loco accessus huiusmodi, quandam eleemosynam pecuniariam, locis piis in ipsa Vrbe applicandam, vt alias diximus.

Porrò, secundum supradictum stylum Curiæ, ait etiam *Gutttier. canon. quæst. lib. 1. cap. 23. num. 15.* quod incestus committitur cum consanguineis, affinibus, & cognatis cognatione spirituali, ac publica honestate, & patet per declarationes Sacræ Congregationis, suo loco à nobis allatas, & quando omnia præmissa cessarent, sufficit tantummodo stylus Curiæ omnibus notus, qui pro lege seruatur, *cap. quam graui. de crim. fal.*

At redeundo, vndè paulisper digressi sumus, dicendum est, quod expressio prouenientiæ istius impedimenti Compaternitatis, adeò est necessaria, vt sine ea, non reciperetur supplicatio huius dispensationis, Ratio autem est, quia aliquo modo posset hoc impedimentum contrahi, vt super eo negaretur, aut difficilis redderetur dispensatio; vt potè, si
15 adesset filiatio spiritualis, ex eo proueniens, quod alter, alterum de Sacro fonte leuauerit; vel in Sacramento Confirmationis tenuerit; cum multo indecentius sit cum filio, aut filia spirituali contrahere, quàm cum compatre vel commatre; quia, vt ait *Sanch. lib. 8. disp. 24. nu. 15.* cum regeneratio hæc spiritualis, ex

ex qua filiatio ista consurgit, assimiletur generationi carnali, ex qua filiatio naturalis oritur; sicut indecentissimum est inter patres, & filios carnales, matrimonium; ita inter patres, & filios spirituales.

Id verò circa huiusmodi filiationem spiritualem, etiam constat ex notoria praxi, quæ præcipit omnino hanc prouenientiam exprimi, quæ confirmata est tempore fel. recor. Pauli Papæ Quinti, qui semper recusauit dispensare super impedimento filiationis spiritualis: quod si aliquando, ex vrgentissimis causis, dispensabat, volebat, quod deleto in titulo supplicationis, vbi dicebatur, *filiatio spiritualis*, diceretur, *Compaternitas*; & in corpore eiusdẽ supplicationis, post explicatã prouenĩetiã filiationis, pariter diceretur, *Quod impedimento Cognationis spiritualis &c.* non autem, *filiationis*, quod tamen exprimitur in narratiua prædictæ supplicationis, nã in illius dispositiua necesse est exprimere prouenientiam huius impedimenti, quicquid dicat *Sanch. disp. 24. num. 15.* volens, vtrum filiatio hęc, aut Compaternitas, consurgat ex baptismo, vel confirmatione, siue orta sit, quia volens contrahere baptizauit, vel leuauit, vel tenuit, non esse opus quicquam horum exprimere, sed satis esse, dicere, esse filiationem inter illos, vel Compaternitatem; quia parum hęc mutant, vel augent. Hoc enim est contra notorium stylum Datariæ Apostolicæ, quæ nullo modo admittit, aut recipit supplicationes huiusmodi, absque huius prouenĩetiæ expressione, vt supra dictum est.

Nec hinc proinde hodiernus dissidet ipse stylus, qui id quod seruat in concedendis dispensationibus in Secundo, seù Primo & Secundo gradibus, hoc idem in filiatione spirituali, cum eisdem clausulis modificatiuis, & conditionibus: quandoquidem, etiam in istis, sequenti formula explicandum erit, videlicet, *Quod ipsis aliàs scientibus impedimentum Cognationis spiritualis inter eos existere, & ex eo proueniens quod alias dictus Orator tandem Oratricem in Sacramento Confirmationis tenuit, Orator præfatus non quidem peccandi data opera &c. Cum autem &c. nisi matrimonium contraheretur, dicta Oratrix grauiter diffamata, & innupta remaneret, grauiaque exinde scandala orirentur, ipsisq; vita periculũ immineret, Cupiũt &c.* Ac propterea, quãdo petitur desuper dispẽsari, in forma pauperum, tenetur omnino Orator accedere ad Vrbem quocunque, etiam legitimo impedimento, non obstante; vbi ei imponitur pœnitẽtia conferendi operam suam fabricæ, vel in aliud serui[tium] Ecclesiæ, vel loci pij per idem tempus, quod imponitur pro Secundo, aut Primo, & Secundo in simili forma, vt dictum est; & litteræ expediuntur per breue sub Annulo Piscatoris: licèt eodẽ modo, peracta aliqua parte collationis dictæ operæ sibi iniũctæ, reliquum ex benignitate Summi Pontificis, sibi condonatur, vel suppletur per visitationem nouem, seu septem Ecclesiarũ Vrbis per tot vices, quot D. Datario visum fuerit; quodque in partibus per aliquod tẽporis spatium, ipsam operam, vt supra conferat; putà per alium, aut duos menses; & tot sextis ferijs ieiunet in pane, & aqua, eisdemque diebus, Rosarium Beatissimę Virginis deuotè recitet; alioquin litteræ sibi concessæ dispensationis, illi, quoad forum conscientiæ nullatenus suffragentur, vel quid simile; prout eidem D. Datario, Oratoris animæ saluti magis videbitur expedire; sicut de dictis Secundo, aut Primo, & Secundo gradibus dictum est.

16 Cæterùm necesse minimè est in huiusmodi supplicationibus, exprimere quantitatem filiorum, quos Orator, siue Oratrix de Sacro fonte leuauit, vel in Sacramento Confirmationis tenuit. Hæc enim expressio neque auget, neque minuit impedimentum, aut qualitatem gratię dispensationis; licèt aliqui contrarium putent; ita enim docet quotidiana praxis; cum vnica sit tantùm Compaternitas; nam licet olim, & vsque ad tempus Pontificatus fel. recordation. Sixti Quinti, semper exprimeretur quantitas prædictorũ filiorum, si plures aderant, nihilominus, Clemens VIII. dum esset Datarius eiusdem Sixti, declarauit, vnicam esse tãtùm Compaternitatem; quamuis plures filij suscepti essent: & ita hodie seruatur in his dispensationibus impetrandis, teste *Garc. de benef. p. 8. cap. 3. num. 78.* licèt non reijceretur supplicatio, si in ea, ipsa filiorum quantitas exprimeretur, sic dicendo, videlicèt, *Sed quia aliàs dictus Orator duos aut tres, vel plures ipsius Oratricis filios, ex alio viro susceptos* (vel è cõtra) *in Sacramento confirmationis tenuit, vel de Sacro fonte leuauit*, sicut pluries uidimus.

Non enim ex eo, quod plures filios Orator, siuè Oratrix de Sacro fonte leua-

paternitatis, veluti pro Oratoribus, quorum alter alterius, infantem de Sacro fonte leuauit; & deinde ipsi matrimonium inter se publicè contraxerunt, & consumarunt, atque in eo per plures annos permanserunt, Tunc pariter Confessario committitur, quatenus Oratores absoluat etiam ab incestu; & dummodo impedimentum occultum sit, & separatio inter ipsos fieri non possit absque scandalo, & ex cohabitatione de illorum incontinentia probabiliter timendum esse, sibi visum fuerit; aliudque canonicum non obstet, eum eisdem, quod præmissis non obstantibus, matrimonium inter se de nouo, secretè, illis, de nullitate prioris consensus, certioratis, contrahere, licitè valeant, dispenset. Prolem legitimam decernendo, in foro conscientię &c.

Ex hac quidem praxi, omnis prorsus, remota hæsitatio videtur, nempè, an impediti hac Compaternitate, ad contrahé-
11 dum, in impetratione dispensationis super ea teneantur facere mentionem de copula carnali inter eos sequnta.

Ea etenim ratione autumant *DD.* negatiuè respondendum, quia hæc expressio facienda est de incestu, inter Oratores habito; vt aliàs diximus; incestus autem nihil aliud est, nisi consanguineorum, affiniumque coniunctio, vt in *§. cum ergo, 36. q. 1. & 35. causa, quasi per totam*; ex qua quidem definitione, satis patet, cognatos tantùm spirituales, non esse consanguineos, neque affines, nec in iure canonico, aut Cęsareo reperitur expressum, hunc esse incestum, ergo &c.

His tamen non obstantibus, contrarium est verius, & notoria praxi receptũ; quicquid dicat etiam *Sanch. lib. 8. disput. 25. num. 9.* vbi ait, solum incestum cum Consanguineis, & affinibus esse exprimendum; quia is solus, veram incestus rationem habet, & de eo solo ita obtinet stylus Curię, & allegat *Nauar. cons. vlt. nu. 5. & 9. de cognat. spirit.* nam vterque istorum, licèt alioqui peritissimus (salua pace illorũ) videtur deuiare ab hac praxi quæ, vt omnes norunt Curiales, ita docet, vt non modò dicatur incestus inter
21 consanguineos, & affines, verùm etiam inter cognatos spiritualiter; & quando pro Oratoribus petitur dispensatio, pro causa, si alia non adsit, allegatur copula, inter eos habita, & porrigitur supplicatio tenoris sequentis, videlicet.

31 B*Eatissime Pater &c. Quod ipsi aliàs scientibus impedimentum cognationis spiritualis inter eos exsistere, & ex eo prouenienis, quod aliàs dictus Orator, prolem Oratricis, ex alio viro susceptam, de Sacro fonte leuauit, Orator prædictus, non quidem peccandi data opera &c. Oratricem cognouit. Cum autem, Pater Sancte, nisi matrimonium &c. supplicant &c. quatenus eos ab excommunicationis sententia, quam propter præmissa incurrerunt, incestus reatu, & excessibus huiusmodi in vtroque foro absoluere &c.*

Et prosequitur, sicut in alijs supplicationibus cum copula, pro consanguineis, vel affinibus; Imò cum hæc dispensatio petitur in forma pauperum, ratione prædictæ copulæ carnalis, tenetur Orator omnino accedere personaliter ad Vrbem, quod si noluerit, soluet loco accessus huiusmodi, quandam eleemosynam pecuniariam, locis pijs in ipsa Vrbe applicandam, vt alias diximus.

Porrò, secundum supradictum stylum Curiæ, ait etiam *Gutter. canon. quæst. lib. 1. cap. 23. num. 15.* quod incestus committitur cum consanguineis, affinibus, & cognatis cognatione spirituali, ac publica honestate, & patet per declarationes Sacræ Congregationis, suo loco à nobis allatas, & quando omnia præmissa cessarent, sufficit tantummodo stylus Curię omnibus notus, qui pro lege seruatur, *cap. quam graui. de crim. fal.*

At redeundo, vndè paulisper digressi sumus, dicendum est, quod expressio prouenientię istius impedimenti Compaternitatis, adeò est necessaria, vt sine ea, non reciperetur supplicatio huius dispensationis, Ratio autem est, quia aliquo modo posset hoc impedimentum contrahi, vt super eo negaretur, aut difficilis redderetur dispensatio; vt potè, si
15 adesset filiatio spiritualis, ex eo proueniens, quod alter, alterum de Sacro fonte leuanerit; vel in Sacramento Confirmationis tenuerit; cum multo indecentius sit cum filio, aut filia spirituali contrahere, quàm cum comparre vel commatre; quia, vt ait *Sanch. lib. 8. disp. 24. nu. 15.* cum regeneratio hæc spiritualis,

ex

ex qua filiatio ista consurgit, assimiletur generationi carnali, ex qua filiatio naturalis oritur; sicut indecentissimum est inter patres, & filios carnales, matrimonium; ita inter patres, & filios spirituales.

Id verò, circa huiusmodi filiationem spiritualem, etiam constat ex notoria praxi, quæ precipit, omnino hanc prouenientiam exprimi, quæ confirmata est tempore fel. recor. Pauli Papæ Quinti, qui semper recusauit dispensare super impedimento filiationis spiritualis: quod si aliquando, ex vrgentissimis causis, dispensabat, volebat, quod deleto in titulo supplicationis, vbi dicebatur; *filiatio spiritualis*, diceretur, *Compaternitas*; & in corpore eiusdē supplicationis, post explicatā prouenientiā filiationis, pariter diceretur, *Quod impedimento Cognationis spiritualis &c.* non autem, *filiationis*, quod tamen exprimitur in narratiua prædictæ supplicationis, nā in illius dispositiua necesse est exprimere prouenientiam huius impedimenti, quicquid dicat *Sanch. disp. 2. num. 15.* volens, vtrum filiatio hęc, aut Compaternitas, consurgat ex baptismo, vel confirmatione, siue orta sit, quia volens contrahere baptizauit, vel leuauit, vel tenuit, non esse opus quicquam horum exprimere, sed satis esse, dicere, esse filiationem inter illos, vel Compaternitatem; quia parum hęc mutant, vel augent. Hoc enim est contra notorium stylum Datariæ Apostolicæ, quæ nullo modo admittit, aut recipit supplicationes huiusmodi, absque huius prouenietiæ expressione, vt supra dictum est.

Nec hinc proinde hodiernus dissidet ipse stylus, qui id quod seruat in concedendis dispensationibus in Secundo, seù Primo & Secundo gradibus, hoc idem in filiatione spirituali, cum eisdem clausulis modificatiuis, & conditionibus: quandoqnidem, etiam in istis, sequenti formula explicandum erit, videlicet, *Quod ipsis aliàs scientibus impedimentum Cognationis spiritualis inter eos existere, & ex eo prouenions quod alias dictus Orator eandem Oratricem in Sacramento Confirmationis tenuit, Orator præfatus non quidem peccandi data opera &c. Cum autem &c. nisi matrimonium contrahatur, dicta Oratrix grauiter diffamata, & innupta remaneret, grauiaque exinde scandala orirentur, ipsisq; vita periculū immineret, Cupiūt &c.* Ac propterea, quādo petitur desuper dispēsari, in forma pauperum, tenetur omninò Orator accedere ad Vrbem, quocunque, etiam legitimo impedimento, non obstante; vbi ei imponitur pœnitētia conferendi operam suam fabricæ, vel in aliud serui. [illegible] Ecclesiæ, vel loci pij per idem tempus; quod imponitur pro Secundo, aut Primo, & Secundo in simili forma, vt dictum est; & litteræ expediuntur per breue sub Annulo Piscatoris: licèt eodē modo, peracta aliqua parte collationis dictæ operæ sibi iniūctæ, reliquum ex benignitate Summi Pontificis, sibi condonatur, vel suppletur per visitationem nouem, seu septem Ecclesiarū Vrbis per tot vices, quot D. Datario visum fuerit; quodque in partibus per aliquod tēporis spatium, ipsam operam, vt supra conferat, putà per alium, aut duos menses, & tot sextis ferijs ieiunet in pane, & aqua, eisdemque diebus, Rosarium Beatissimę Virginis deuotè recitet; alioquin litteræ sibi concessæ dispensationis, illi, quoad forum conscientiæ nullatenus suffragentur, vel quid simile; prout eidem D. Datario, Oratoris animæ saluti magis videbitur expedire; sicut de dictis Secundo, aut Primo, & Secundo gradibus dictum est.

16 Cœterùm necesse minimè est in huiusmodi supplicationibus, exprimere quantitatem filiorum, quos Orator, siue Oratrix de Sacro fonte leuauit, vel in Sacramento Confirmationis tenuit. Hæc enim expressio neque auget, neque minuit impedimentum, aut qualitatem gratię dispensationis; licèt aliqui contrarium putent; ita enim docet quotidiana praxis; cum vnica sit tantùm Compaternitas; nam licet olim, & vsque ad tempus Pontificatus fel. recordation. Sixti Quinti, semper exprimeretur quantitas prædictorū filiorum, si plures aderant, nihilominus, Clemens VIII. dum esset Datarius eiusdem Sixti, declarauit, vnicam esse tātùm Compaternitatem; quamuis plures filij suscepti essent: & ita hodie seruatur in his dispensationibus impetrandis, teste *Garc. de benef. p. 8. cap. 3. num. 78.* licèt non reijceretur supplicatio, si in ea, ipsa filiorum quantitas exprimeretur, sic dicendo, videlicèt, *Sed quia aliàs dictus Orator duos aut tres, vel plures ipsius Oratricis filios, ex alio viro susceptos* (vel è cōtra) *in Sacramento confirmationis tenuit, vel de Sacro fonte leuauit*, sicut pluries uidimus.

. Non enim ex eo, quod plures filios Orator, siuè Oratrix de Sacro fonte leuauit,

uit, aut in Sacramento confirmationis tenuit, putandum est, duplicem Compaternitatem, duplexque insurgere impedimentum ad contrahendum, sicut nonnulli proinde perperàm autumāt, etiam Curialium; cum adhuc vnica sit tantùm Compaternitas constituta: licèt secùs dicendum sit, quando, nimirum Orator Oratricis, Oratrix verò Oratoris prolem, vt supra tenuit, aut leuanir; tunc etenim verè duplex Compaternitas, duplexque oritur impedimentum; iraut, vno per Apostolicam dispensationem sublato, aliud noscitur remanere, *c. pastoralis. de priuil cap. ex tuarum, de auth. & vs. pall.* ac propterea, de vtroque impedimento erit mentio facienda, *l. si domus tua, ff. de seru. vrban. præd. l. si prius ff. de aqua pluuia arcen. et alijs vulg. iur. Felin. in cap. nonnulli, num. 21. de rescrip.*

Neque verò id, circa taciturnitatem expressionis quantitatis filiorum, caret ratione; quia praxis est, in ipsa supplicatione exprimi tantum, Oratorem, mulieris prolem, ex alio viro susceptam, vel, è contra, leuasse, vel respectiuè, tenuisse, & ob id, dicendum est, quod appellatione prolis, non solùm plures filij, verùm omnes, qui appellatione familiæ comprehenduntur, veniunt, vt probatur *in l. officiales, in auth. statuimus, C. de epis. & Cler.* & tam masculi, quam fœminę, *l. 1. ff. solut. matr. l. fin. C. de bon. proscrip. & l. 1. C. ne rei elim. vel temp.* sicut etiam appellatione progeniei, comprehenduntur omnes descendentes ex linea masculina tantum, *l. fin. & ibi Bald. C. de emancip. lib.* Et propterea dicitur, *prolem ex alio viro susceptam &c.* quia proles propriè dicitur, quæ ex nuptijs nata est, secundum, *Bald. in Rubr. C. de priuileg. donat. in princip.*

SVMMARIVM.

1 *Impedimentum criminis, ad duo reducitur, vt hic.*
2 *Copulę natura, requirit concursum copulatorum.*
3 *Impedimentum criminis, quare statutum.*
4 *Et quomodo requirat adulterium, & fidem datam.*
5 *Si est occultum, dispensatur per Sacram Pęnitentiariam.*
6 *Etiam super matrimonio contracto cum ipso impedimento.*
7 *Etiam sequuto effectu machinationis.*
8 *Nunquam verò datur in vtroque foro, dispensatio per Datariam, & quare.*
9 *Papa, omnia iura habet in scrinio pectoris.*
10 *Impedimentum criminis pro vtroque machinante, quam dispensationem requirat.*
11 *Et quid in machinatione cum veneno.*
12 *Veneno hominem occidere, plus est, quam gladio extinguere.*
13 *Machinatio in mortem, intelligitur cum effectu.*
14 *Affectus non punitur, nisi sequatur effectus.*
15 *Impedimentum criminis, contrahitur à quocunque ex coniugibus.*
16 *Et sufficit ad id etiam consilium, siuè mandatum.*
17 *Non autem ratihabitio.*
18 *Matrimonium contrahenti, viuente coniuge, quanam detur dispensatio.*
19 *Et sub qua formula.*

Praxis Dispensationis matrimonialis super impedimento criminis.

CAP. IX.

1 Mpedimentum criminis (quod inter cœtera, etiam carnalem copulam exposcit) tam quam impediens, & dirimens matrimonium, ad duos modos, secundum nostram praxim, reducitur, Vnum videlicet, vbi adulterium, cum machinatione in mortem alterius coniugis interuenerit, Alterum, vbi adulterium sequutum est, cum fide data de contrahendo post obitum alterius, similiter coniugis, absque

quæ tamen machinatione mortis alterutrius coniugis, veluti, quando quis, fide data, de matrimonio contrahendo, adulterium committit; vel de facto, cum adultera, matrimonium contrahit; illius priore coniuge superstite, vel è contra; quia in vtroque casu impeditur matrimonium contrahendum, & dirimitur contractum, ita habetur *in cap. relatum*, 31. q. 1. dum dicit, *Relatum est auribus Sanctorum Sacerdotum, quendam, alterius uxorem stupro violasse, & insuper matha, viuente viro suo, iuramentum dedisse, vt post legitimi mariti mortem, si superuixisset, duceret uxorem, quod & factum est. Tale ergo connubium prohibemus, & anathematizamus*; ex quibus, satis apertè videtur, quod ad hoc impedimentum incurrendum, duo copulatiuè requiruntur, nempè adulterium, vt etiam habetur *in cap. fin. §. cæterum, de eo, qui dux. in matrim.* ac promissio de futuro matrimonio contrahendo; quod notat *glos. in cap significasti, & glos. in cap. si quis uxore viuente, in verbo cognouit, eod. tit.* ex quo, natura copulæ requirit concursum copulatorum, & vtramque partem veram esse, *l. si haredi ff. de cond. instit. glo. & DD. in cap. 2. de restit. spol. Oldr. ad. consil. 162. col. 1. Bald. consil. 318. in fin. vol. 4. Castren. consil. 44. col. 2. vol. 1.* vnde sola fides data, vel tantùm de facto contrahere, non impedit matrimonium vxore defuncta; nisi ad carnalem copulam sit processum; sicut etiam solum adulterium, nō obstat, *cap. significasti, de eo, qui dux.* vnde quod dicitur *in cap. 1. & in cap. illud verò*, 31. q. 1. nimirum, nulli licere, ducere eam, quam polluit per adulterium, ex præmissis iuribus intelligitur, si adulterium coniunctum fuerit, vel cum promissione de contrahendo, vel cum machinatione in mortem coniugis.

Debetque esse fides prædicta, de matrimonio contrahendo, post mortem alterius coniugis, vt patet ex *dict. capit.*
3 *relatum*, quod quidem impedimentum, optima ratione statutum fuisse, deprehenditur; quia, viuente propria coniuge, non debet quis dare fidem alteri mulieri, deducendo eam, post mortem vxoris; nam grauiter peccat; cum hoc modo, præstet votum captandę mortis; sicut enim non valet promissio beneficij vacaturi, *cap. 2. de concess. preb.* ita nec promissio futuri matrimonij carnalis, *Abb. in d. cap. si quis, num. 2. de eo, qui dux.*

4 Insuper, hæc duo, nempè adulterium, & fides data, debent interuenire, constante priori matrimonio; aliàs enim non contrahitur hoc impedimentum, *d. cap. fin.* vnde, vt ait *Sanch. lib. 7. disp. 79 num. 5.* si copula, aut fides, siuè matrimonium de præsenti, de facto initum, præcedant illud matrimonium, aut eo dissoluto per coniugis mortem, eueniant, non contrahitur hoc impedimentum; vt si fides data est vinente coniuge, ac copula post eius obitum est habita, aut è contra, copula, eo superstite, fides autem, eo mortuo.

Requiritur etiam, quod supradicta promissio, sit aliquo exteriori signo expressa; nam, si fiat aliquo actu interno, cum adulterio, non præstat impedimentum, *id. Sanch. num. 9.* Quodque sit reciproca; quia non sufficit, si alter solus promittat, *Henriq. lib. 12. de matrim. cap. 4. nu. 3.* necnon seriò, & ex animo: non autem ficta; aliàs enim non esset promissio. *Ciarl. tract. q. 11 Satram. matrim. col. 198.* quare, his non interuenientibus, absque aliqua dispensatione, poterit legitimè matrimonium contrahi.

Quia verò, primo modo nunquam datur dispensatio in vtroque foro, quando videlicet, nō modò vterq; verùm etiā quādo alter tātū Oratorum, in mortē machinatus est, quod etiam seruatur in Legatorum à latere, ac Nunciorum facultatibus, quibus, postquam Summus Pontifex, concedit, quod cum quibusuis personis Tertio, & Quarto mistim, etiam multiplicis Consanguinitatis, vel affinitatis gradibus inuicem coniunctis, & quocunque impedimento publicè honestatis iustitiæ, subdit, quod valeant etiam dispensare cum his, qui per adulterium se polluerint; dummodò in mortem defuncti coniugis quicquam machinati non fuerint; propterea aggrediar tantùm praxim quoad posteriorem modum: super quo in dies dispensari videmus; pro qua dispensatione impetranda, ita supplicari consueuit, prępositio hoc titulo, *Neutro machinante* videlicet.

Beatissime Pater, Exponitur humiliter S. V. pro parte deuotorum illius Oratorum M. & N. diœcesis N. Quod aliàs constante matrimonio inter ipsam Oratricem, & eius virum prædefunctum, Oratores ipsi carnis fragilitate deuicti, data sibi inui-

et fide de matrimonio inter se, post obitũ Oratricis viri pręfati, contrahendo, se carnaliter cognouerũt. Postmodum verò Oratricis vir prędictus (neutro tamen eorum in eius mortem machinante) sicut Domino placuit, ab humanis decessit. Cũ autem, Pater Sancte, nisi matrimonium prędictum inter dictos Oratores contraheretur, dicta Oratrix diffamata, et innupta remaneret; grauiaq; exinde scandala possent verisimiliter exoriri. Cupiunt Oratores prędicti inuicem matrimonialiter copulari; sed stante impedimento, &c. Supplicant igitur humiliter E.S.V. &c. quatenus, cum eisdem Oratoribus, quod impedimento, ex pręmissis proueniente huiusmodi, non obstante, matrimonium inter se publicè, &c. dispensare. Prolemque conceptam, & susceptam post obitum viri prędicti, si qua sit, & suscipiendam exinde, legitimam decernendo, dignemini, de gratia speciali. Non obstantibus pręmissis, &c.

Hæc quidem dispensatio in vtroque foro conceditur, quando impedimentum huiusmodi est publicum, Si verò fuerit occultum, & Oratores publicè tractarunt de matrimonio inter se contrahendo, ad euitanda scandala, quæ orirentur, nisi illud contrahatur; recurritur ad officium Sacræ Pœnitentiariæ, quæ committit Discreto viro Confessori per Oratores eligendo, quatenus eos, à quibusuis sententijs, censuris, & pœnis ecclesiasticis, quas propter præmissa incurrerunt, adulterio, & excessibus huiusmodi, absoluat; iniuncta inde eis pro modo culpæ, pœnitentia salutari, & alijs, quæ de iure fuerint iniungẽda. Demùm, dummodo impedimẽtùm prædictum occultum sit, & nisi matrimonium contrahatur, pericula immineant scandalorum; aliudque canonicum non obstet, cum eisdem Oratoribus, quod præmissis non obstantibus, matrimonium inter se publicè, seruata forma Concilij Tridentini contrahere, & in eo postmodum remanere, licitè possint, misericorditer dispenset, Prolem suscipiendam (non tamen ex adulterio conceptam) exinde legitimam nunciando, in foro cõscientię, & in ipso actu sacramentalis confessionis tantum, & non aliter &c.

Si verò Oratores, cum prædicto impedimento, antequam, cum eisdem fuerit dispensatum; iam matrimonium contraxerũt, committitur similiter Confessario, qui dictos Oratores, dummodo impedimentum prædictum occultum sit, & separatio inter eos fieri non possit absque scandalo; & ex cohabitatione, de incontinentia probabiliter timendum esse, ei visum fuerit, absoluat; ac cum eisdem, vt matrimonium inter se de nouo, secretè, illis de nullitate prioris consensus certioratis &c. dispenset.

Pro hac nostra praxi, sciendum est, quod dum esset maior Pœnitentiarius Iulius Antonius Cardinalis Sanctæ Seuerinæ, facto verbo, cum, Summo Pontifice, quid faciendum in Pœnitentiaria, quando supplicatur pro dispensatione in foro conscientiæ, de contrahendo, cum his, qui constante matrimonio legitimo, se cum adulterio carnaliter cognouerunt, & dederunt fidem ad inuicem, & postmodum in necem viri, vel mulieris conspirauerunt, & effectum consequuti sunt; ipse Pontifex respondit, quod, re benè examinata in Signatura Pœnitentiariæ, si visum
7 fuerit, causas adesse legitimas, concedatur dispensatio in foro conscientiæ; quam quidem facultatem postmodum Paulus V. concessit Cardinali Burghesio, etiam Maiori Pœnitentiario, negotio non communicato in prędicta Signatura.

In vtroq; autẽ foro, si forte contingat, q alter Oratorũ, siuè vterq; in mortẽ suorũ coniugũ, siue alterutrius ipsorũ machinatus fuerit, omni spe obtinẽdę dispensationis omninò destitutus remanet; cum
8 nunquam visum fuerit ita dispensatum per Datariam, quæ ad vnguem seruat dispositionem textus in *d. cap. si quis viuente merito, 31. qu. 1* vbi habetur, quod si fortè vir, aut mulier, virum, qui mortuus fuerat, occidisse notetur, aut propinquitas, vel alia quælibet actio criminalis impediat, quod si probatum fuerit, sine vlla spe coniugij remaneant perpetuò, cum pœnitentia. Nec immemor sum, tempore Pontificatus fel. record. Clementis Octaui, quosdam potentissimos Oratores supplicasse eidem Clementi pro huiusmodi dispensatione pro vtroque foro, super hoc impedimento, altero tantùm machinante; & cũ fuisset sibi prorsus, hęc dispensatio denegata, fuit per Oratorem, præsentẽ in Romana Curia allegatum exemplum veteris testamenti, nempè quod Dauid machinatus fuit in mortẽ Vriæ, & Bethsabee vxorem eius, cum qua prius adulteratus fuerat,

rat,

sat, in vxorem accepit: at idem Clemens, qui prudentia, integritate, legum, & litterarum scientia, nulli secundus extitit, præcipuè, cum Papa, omnia iura in scrinio pectoris habeat, *cap. 1. de constit. in 6.* cum in promptu habuisset *glos. in cap. si quæ mulier, 31. qu. 1.* vnde desumptum fuit supradictum exemplum, statim respondit, cum eadem *glos.* nempè, quod multa permittebantur in ueteri testamento, causa infirmitatis, quæ hodie non permittuntur, sicut libellus repudij olim permittebatur, qui hodie prohibetur, & vt ait *Sanch. lib. 7 disp. 78.* tunc non erat hoc impedimentum ab Ecclesia statutum; sicque nullo modo voluit supradictam dispensationem concedere; nam ex illius concessione, facillimè præberetur occasio captandæ mortis *cap. ne captanda*, ibi, *ne captanda alterius mortis occasio ex benignitate gratiarum Sedis Apostolicæ tribuatur, de prab. in 6.* & *id. Sanch. d. disp. 78. num. 1.* nil atrocius in coniugio reperitur, quam insidias parari, vel dari ansam parandi vitæ alterius coniugis; cum vterque coniux, arctissimo; ac summo amicitiæ vinculo deuinciri debeat.

Quare, si causa vrgentissima adest, recurrendum erit pro opportuno remedio ad officium eiusdem Sacræ Pœnitentiariæ, vt dictum est, quæ exempli gratia, pro muliere tantùm machinante, mandabit Confessario eligendo, vt eam à supradictis omnibus, ac adulterio, homicidio, & excessibus huiusmodi, absoluat: iniuncta inde ei pro modo culpæ, graui, & longa, quæ saltem per annum duret, pœnitentia salutari, & orationibus; ac pro modo facultatum, eleemosynis, etiam ad celebrandum aliquem numerum missarum pro anima occisi; necnon frequentia sacramentalis confessionis peccatorum suorũ, singulis scilicet mensibus, vt minimũ, semel, vel sæpius, prout animæ suæ saluti expedire Confessor iudicauerit; quodque hæredibus occisi, & alijs, quibus ille, dum viueret, subuenire forsan solebat, satisfaciat, & subueniat in eo, in quo tenetur; cautè tamen, ne se prodat, & alijs, quæ de iure fuerint iniungenda. Demum, dummodo impedimentum ex præmissis prouenien[s], occultum sit, & planè ignoretur, quod mors dicti mariti, inde sequuta sit, & separatio inter Oratricẽ, & dictũ virũ fieri non possit absq; scãdalo; ex cohabitatione verò de incontinentia probabiliter timendũ esse, eidẽ Confessori videatur, cũ eadem Oratrice, vt, dicto viro de nullitate prioris consensus certiorato, sed ita cautè vt delictum suum prodere non cogatur, matrimonium, cum eadem, & vterque inter se, de nouo, secretè, ad euitanda scandala, contrahere; prolem legitimam decernendo, &c.

10 Si autem vterque machinatus fuerit, velluti in mortem viri, vtrique præscribitur pœnitentia salutaris, veluti, vt singulis sextis ferijs per annum ieiunent, & pro anima occisi, per annum, in tribus diebus cuiuslibet hebdomadæ orent; certasque orationes eis à Confessario, pro eorum captu, præscribendas, genibus flexis recitent, & si facultatem habent, quinquaginta missas, vel alium numerum, iuxta huiusmodi facultatem, pro anima occisi celebrari faciant; iniuncta, etiam frequentia Sacramentalis confessionis, &c: quodque hæredibus occisi, &c. vt supra.

Quandoque, etiam imponitur grauior pœnitentia, iuxta qualitatem delicti; imò & denegatur dispensatio per ipsam Sacrã Pœnitentiariam, vel cum maxima difficultate conceditur, præsertim si Oratores veneno machinati sunt in mortem coniugis; nam tunc discutiuntur causæ in plena Signatura ipsius Sacræ Pœnitentiariæ; quia illæ, quamuis grauissimæ, debeant admitti, vel ne; quod credo id procedere ex quo, vt dixit *glos. in instit. de publ. iud. §. eadem lege, in verbo. venefici.* plus est, hominẽ veneno occidere, quam gladio extinguere, per *tex. in l. 1. C. de malef.* Ratio enim est, quia occidens veneno, proditoriè id agit, vt ille se defendere non possit; quod secus est in eo, qui gladio occiditur, cum se tueri possit; vnde dixit *Bald. in l. nemo clericus, C. de sum. Trinit. & fid. Cathol.* quod venenans aliquem, dicitur ipsum proditoriè occidere, *Grammat. consil. 36. num. 2.*

12

13 Et in quocunq; casu machinationis, ad effectum petendi dispensationem praedictam, intelligendum est machinationem interuenisse, cum effectu; quod si in supplici libello id fuerit omissum, supplectur per Officiales ipsius Sacræ Pœnitentiariæ; quia licet conatus, siue attentatio ad delinquendum, debeat puniri, etiam si non fuerit secutus effectus, *vulg. tur. & 1.* attamen de generali consuetudine, non puniatur affectus, neque conatus, siue attentatum, nisi sequatur affectus, *Alex. conf. 15. nu. 2. lib. 1. & conf. 140. nu. 2. lib. 2.* & ita in causa veneni iudicatum fuisse, testatur *id. Grammat. dec. 2. nu. 8. & inter conf. criminal. diuers. conf. 92. nu. 10. lib. 1.*

Si

Si enim machi natio, non fuerit suum sortita effectum, volentes contrahere matrimonium nulla indigent super hoc dispensatione, quod patet in *dict. cap. si quis viuente, ibi, nisi fortè vir, aut mulier virum, qui mortuus fuerat, occidisse noscitur*, quæ verba sunt intelligenda, cum effectu, *cap. intelligentia, de verb. sign. l. 3. §. hæc verba ff. de neg. gest. Marius Antonin. variar. resol. lib. 1. resol. 4. num. 9. &* tenet *gloss. in cap. super hoc, in verbo, machinata*, vbi dicit hoc intelligi debere cum effectu, aliàs enim non impeditur matrimonium; quod quidem optima ratione statutum fuisse creditur, quia, cum hoc sit impedimentum iuris positiui, non debet ita taxari, vt restringatur facultas contrahendi matrimonium contra dispositionem iuris diuini, *arg. cap. licet ex quadam, de test. Abb. in cap. super hoc, de eo, qui dux.*

Nihilque refert, ad hoc impedimentum inducendum, an vir in vxoris, vel vxor in viri mortem machinetur, *id. Sanch. lib. 7. disp. 78. num. 8. Maiol. de irregul. lib. 3. cap. 25. num. 17. vers. idem quoque erit*, & alij, qui indistinctè tenent, huiusmodi impedimentum incurri, quoties
15 alter coniux, in alterius coniugis mortem machinatur; prout etiam in praxi apud Romanam Curiam seruatur in petitione, & concessione dispensationis super huiusmodi impedimento.

16 Sicut etiam sufficit, ad illud contrahendum, siuè consilium, siuè mandatum ad cooperandum morti coniugis; quia attenditur machinatio, qualiscunque illa sit, *Vgol. de Sacramen. matrimon. cap. 19. num. 19. Eman. Sà in aphoris. confess. in verbo, matrimonium, de impedim. mat. nu. 7.*

17 Ratihabitio autem occisionis alterius coniugis cum adulterio, non constituit hoc impedimentum; nam; licèt illa æquipararetur mandato, *cap. ratihabitionem, de regul. iur. in 6. l. ratihabitio, ff. tod. Ludouis. decis. 295. n. 4.* quandoquidè cōsideranda sunt iura, loquentia de hoc impedimēto, quæ volunt, vt nullo modo possint, quoad hoc, conuenire, ratihabitio cum machinatione, quæ dicitur occulta insidiatio; & in casu nostro illa propriè dicitur, quando maritus vitæ vxoris insidiatur, & è contra; quia tunc tantùm dicitur machinari in mortem, *d. cap. super*. Vnde, præmissis cessantibus, liberè remanet facultas contrahendi, absque aliqua dispensatione.

Quandoq; autē contingit virū, viuente priori coniuge, aliud matrimonium, cum alia contrahere, de quo habemus integrum titulum *de eo, qui duxit in matrim.* & hic requiritur omnino dispēsatio, saltē de stylo Curiæ, cum vno defuncto coniuge, velint Oratores in secundo matrimonio contracto remanere, etiam si alter contrahentium id impedimentum ignoraret: & hęc seruantur in notoria praxi, de qua testatur etiam *id. Mar. Antonin. d. lib. 7. resol. 112. casu 32. qui in fin.* ait ita ex Vrbe venisse responsum: vndè defuncto postmodum ipsa priori coniuge, vel è contra, fit recursus ad Summū Pōtificem, qui non aliter, super hoc dispensat, nisi negotio plenè discusso in Sacra Congregatione Sanctę Inquisitionis; & tunc dantur litteræ tenoris sequentis, vel aliàs, iuxta facti qualitatem.

A tergo. *Dilecto filio Didaco de Roblado, laico Cæsaraugustan. diæcesis*. Intus verò.

19 *Vrbanus Papa VIII. Dilecte fili Salutem, & Apostolicam benedictionem. Exponi nobis nuper fecisti, Quod tu aliàs cogitans tunc in humanis agentem, Angelam N. mulierem Vigleuanen. diœcesis, vxorem tuam, defunctam esse, matrimonium cum dilecta in Christo filia Iosepha muliere Zamoren. in Ciuitate Salamantin. publicè, seruata forma Concilij Tridentini contraxisti, illudque in facie Ecclesię solemnizasti, & carnali copula consummasti. Et deinde certioratus, dictam Angelam tunc superstitem esse, in eadem carnali copula perseuerasti. Postmodum verò, certo nuncio de dicta Angelę obitu accepto, sponte te Tribunali Sancti Officij Inquisitionis hæreticę prauitatis, in Ciuitate Neapolitana coram Ordinario, præsentasti; & facta abiuratione de vehementi hæresis suspicione, absolutus fuisti. Cum autem, sicut eadem expositio subiungebat, Tu, de opportuna dispensationis gratia, per nos tibi prouideri, & aliàs tuo statui consuli summoperè desideres. Nobis propterea humiliter supplicari fecisti, vt tibi desuper opportunè, vt infra prouidere, de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur, te specialibus fauoribus, & gratijs prosequi volentes, & à qui-*

quibusuis &c. Censentes, huiusmodi supplicationibus inclinati, De Venerabilium Fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium in Vniuersa Republica Christiana, aduersus hæreticam prauitatem generalium Inquisitorum, à Sede Apostolica specialiter deputatorum, Consilio, Tecum, ac Iosepha prædicta, quod præmissis huiusmodi, ac Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrarijs quibuscunque nequaquam obstantibus, matrimonium, stante morte dictæ Angelæ (dummodo in eius necem, nec tu, nec dicta Iosepha machinati sitis) inter vos de nouo, publicè, seruata forma dicti Concilij, contrahere, illudque in facie Ecclesiæ solemnizare, & in eo postmodum remanere liberè, & licitè valeatis, Apostolica authoritate, tenore præsentium, dispensamus. Prolem ex dicta Iosepha, post obitum prædictæ Angelæ conceptam, & susceptam, ac suscipiendam exinde, legitimam nunciando. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Maiorem, sub Annulo Piscatoris, Die XXIII. Septembris, 1636. Pontificatus nostri Anno Decimoquarto.

M. A. Maraldus.

At vbi Oratores, similem petant dispensationem, nec asserāt se alicui Tribunali Sanctæ Inquisitionis sponte præsentasse, dantur sibi litteræ, Ordinario directæ; qui, præuio examine super intentione, & credulitate, ac abiuratione de vehementi; imposita sibi pœnitentia salutari, & parito iudicato; & dummodo non sint præuenti indicijs in aliquo Tribunali Inquisitionis hæreticæ prauitatis, dispenset.

Pro eo autem, qui viuente vxore, matrimonium cum alia, quæ prioris matrimonij conscia erat, de facto contraxit, & consummauit, mortuaque prima vxore (neutro tamen in eius mortem machinante) tam vir, quàm mulier petunt absolui, & secum dispensari, vt in secundo dicto matrimonio remanere possint, cum casus fuerit occultus, consueuit per officium Sacræ Pœnitentiariæ committi Discreto viro Confessori, quatenus Oratores ipsos à quibusuis sententijs, censuris, & pœnis Ecclesiasticis, quas propter præmissa quomodolibet incurrerunt, adulterio, & excessibus huiusmodi, absoluat; iniuncta eis pœnitentia salutari, & alijs, quæ de iure fuerint iniungenda: Et dummodo præmissa occulta sint, aliudque canonicum non obster, cum ijsdem Oratoribus, de nullitate prioris consensus certioratis, quod præmissis non obstantibus, matrimonium inter se, de nouo, secretè, ad euitanda scandala, contrahere valeant, dispenset: & hoc modo, plures vidimus concessas, etiam in vtroque foro, dispensationes, quando casus est publicus.

SVMMARIVM.

1 *Voti definitio, proponitur.*
2 *Voluntas sola, sufficit ad obligationem voti, in foro conscientiæ.*
3 *Voti appellatione, intelligitur de simplici.*
4 *Votum, varijs modis tollitur.*
5 *Dispensatio circa votum, quid sit.*
6 *Voti commutatio, seu dispensatio, causam requirit.*
7 *Voti impedimentum, potest contingere publicum, & occultum.*
8 *Formula commutationis voti, pro vtroque foro.*
9 *Alia, pro foro conscientiæ tantum.*
10 *Et plures casus commutationum proponuntur.*
11 *Voti declaratoria, ob infirmitates, & illius formula.*
12 *Voti in pœnam commutatio, quomodo concedatur.*
13 *Voti dilatio, quando concedenda. Plures proponuntur casus.*
14 *Nunquam denegatur, causa legitima existente.*
15 *Prorogatio, datur ad accedendum, ad Vrbem, ob clerici percussionem.*
16 *Absolutionis formula, pro defuncto.*
17 *Impedimenta temporalia, quæ excusent ab accessu ad Vrbem ob Clerici percussorem, vel ob aliud delictum.*
18 *Et quanto tempore durent.*
19 *Illis cessantibus, est accedendum, sub pœna*

pœna reincidentiæ.

20 Sic etiam si quis est in mora.

21 *Tempus à iure non expressum, remittitur iudicis arbitrio.*

22 *Absolutio regulariter non Ordinario, sed Confessario committitur pro casu occulto.*

23 *Et quid, quando Orator, neque ad Vrbem, neque ad Ordinarium valet tutò accedere.*

24 *Et quando ob delictum publicum, committatur Confessario.*

25 *Dispensare potest Papa cũ promotis ad sacros ordines, vt matrimonium contrahant.*

26 *Necnon, cum religiosis super voto castitatis.*

27 *Et plura de hac re, afferuntur exempla.*

28 *Hodie tamen non ita passim hæ dispensationes conceduntur.*

29 *Et an sic dispensati, teneantur ad horas canonicas recitandas.*

30 *Clausulæ litterarum commutationis votorum, declarantur.*

31 *Poenitentiaria Apostolica, omnes litteras, gratis concedit.*

32 *Eiusdem Poenitentiariæ Ordinatio noui status proponitur.*

33 *Dantes, & recipientes pro litteris gratiæ, & iustitiæ, quomodo puniantur.*

34 *Et quomodo Officiales Romanæ Curiæ, aliquid extra taxas, exigentes.*

Praxis Dispensationis matrimonialis super impedimento voti.

CAP X.

SI quid vouisti Deo, ne moreris reddere: displicet enim ei infidelis, & stulta promissio: sed quodcunq; voueris, redde. Multoque melius est, non vouere, quàm post votum promissa non reddere, ait *Ecclesiast. cap. 5.* At verò, vbi iusta subest causa, non dedignatur Summus Pontifex votum huiusmodi, dispensando, commutare. Antequam tamen
descendamus ad huiusmodi praxim, præ-
mittendum est, quod votum, est alicuius
1 boni, cum deliberatione facta promissio,
vel Deo facta pollicitatio, *tex. in cap. de vi-
duis, 27. qu. 1.* ac propterea est omnino ser-
uandum, vt habetur, etiam in psalmo,
Vouete & reddite, &c. aliàs enim, melius
est non vouere, quam votum non soluere,
cap. scimus, 12 qu. 1. vbi dicitur, quod qui
Domino est pollicitus, fideliter custodiat,
ne damnationem, sed præmium sibi ac-
quirat. Grauius enim puniuntur, qui vo-
tum fecerunt, aut fidem perceperunt, &
votum non perfecerunt &c. aut in malis
vitam finierunt, quam illi, qui vitam sine
voto finierunt, aut sine fide mortui sunt,
& tamen bona egerunt opera.

2 Ad obligationem autem voti in foro
conscientiæ, sufficit sola voluntas, & pro-
positum, sine prolatione verborum, *glos.
in cap. sufficit, 37. qu. 2.* facit *tex. & glos. in
cap. litterarum, de voto, & glos. in cap. neque
viduis, 22. qu. 1.*

3 Et appellatione voti, in dubio intelligi-
tur, de simplici, vt in *cap. rursus,* ibi, *cum
simplex votum apud Deum non minus obli-
get, quam solemne, & in cap. meminimus, qui
cler. vel vouen.*

4 Quonam modo illius vinculum tolli
possit, dicimus, quod varijs modis tolli-
tur; nempè, irritatione, commutatione, re-
demptione, dispensatione, & cessatione:
attamen, quoad ea, quæ ad nostrum insti-
tutum pertinent, hic videndum est, quid
5 sit dispensatio circa votum? Et responde-
tur, quod nil aliud est, nisi subditum à vo-
to in casu, vbi vouendi ratio cessat, exime-
re; ac ei contra votum viuendi, licentiam
tribuere, & secundum *Sot. l. 1. qu. vlt. art. 3.*
requiritur spiritualis authoritas.

6 In illius verò commutatione, seù dis-
pensatione, requiritur causa; nam aliàs, ta-
liter dispensatus, non erit tutus quoad
Deum, *glos. in cap. non est, de vot. & vot. re-
dempt. & glos. in cap. quanto, de offic. ordin.*
ait, quod licèt quis absoluatur à iuramen-
to per Papam, tamen, nisi subsit iusta, &
vera causa, non erit tutus quoad Deum,
facit etiam *glos. in cap. monachi vagantes,
17. qu. 1.*
Quænam autem sint causæ, quæ requirun-
tur ad voti commutationem, & dispensa-
tionem, satis patebit in discursu huius
praxis; quia, secundum hodiernum stylũ,
illius formulas, infra subnectam.

7 Impedimentum hoc, dupliciter con-
tingere potest, vno modo, si fuerit publi-
cum,

cum,& tunc egent Oratores dispensatione cum commutatione pro vtroque foro, quæ per Datariam Apostolicam, est concedenda.

8 Altero verò modo, cum fuerit occultū & tunc conceditur id per officium Sacræ Pœnitentiariæ, in foro conscientiæ tantùm,vt infra dicemus;& cum frequenter, vtroque modo concedatur varijque sint casus requirentes dispēsationem, & commutationem,operæ pretium esse duxi eos hic ordinata seriè,subijcere.

Sed quia in principio huius praxis dispensationum matrimonialium, inter cætera impedimenta,tàm impediētia, quam dirimentia,super quibus concedi consueuit dispensatio, adest impedimentum voti, quod tamen ad effectum dirimendi,intelligitur de solemni, vt alias diximus: propterea, cum super eo non detur dispensatio,nisi eo modo,quo per transennā tetigimus; etiam quoad ipsam praxim, tractabimus hic de commutatione,& dispensatione simplicium votorum,quæ tantum matrimonium contrahendum impediunt: vnde in pluribus casibus, & ex diuersis causis huiusmodi commutationes conceduntur.

Primus modus est, si Orator,qui vouit castitatem, non valeat stimulis carnis resistere; votumque huiusmodi eum emisisse,sit publicum: ac propterea litteræ debeant in vtroque foro expediri,illæ non aliter,quàm sequenti modo concipiuntur, videlicet.

8 *VRbanus Episcopus seruus seruorum Dei. Dilecto filio Vicario venerabilis fratris nostri Archiepiscopi Neapolitan. in spiritualibus generali,salutem,& Apostolicam benedictionem. Circumspecta Sedis Apostolicę benignitas, fidelium quorumlibet statui consulere,& interdum uota ab eis emissa,in alia pietatis opera commutare consueuit; prout in Domino conspicit salubriter expedire. Exhibita siquidem nobis pro parte dilecti filij N. N. laici Neapolitan. Ciuitatis, vel diecesis, petitio continebat. Quod alias dictus N. Deo vouit,se castitatem seruaturum.Cum autem, sicut eadem petitio subiungebat, dictus, N ita stimulis carnis agitetur, vt continentiam seruare posse non speret;ac propterea matrimonium contrahere desideret. Quarè pro parte eiusdem N fuit nobis humiliter supplicatum, vt sibi in præmissis opportunè prouidere, de benignitate Apostolica dignaremur.Nos igitur, certam de præmissis notitiam non habentes, ipsumque à quibusuis, &c. & absolutum fore censentes;huiusmodi supplicationibus inclinati,Discretioni tuę,per Apostolica scripta,mandamus, quatenus, constito tibi legitimè de premissis, votum prędictum dicto N.ad hoc, vt matrimonium semel dumtaxat legitimè contrahere possit, in frequentiam Sacramentalis confessionis peccatorum suorum, singulis scilicet mensibus, semel, vel quoties tibi videbitur,ac in alia poenitentiæ opera,per te iniungenda,inter,quæ sint, etiam aliqua, quæ quotidie facere teneatur,ad eum finem, vt ea adimplens, meminisse semper possit obligationis, qua huiusmodi voto astringebatur;prout secundum Deum,ipsius animæ saluti expedire iudicaueris;secumque desuper dictum votum,dispensando, dicta authoritate, commutes. Non obstantibus præmissis, ac constitutionibus, & ordinationibus apostolicis, cæterisque contrarijs quibuscunque. Volumus autem, quod si dictus N. mulieri,cum qua contraherit, superuixerit,maneat postea coelebs,& eodem voto,vt prius obligatus. Dat. Romæ,&c.*

9 Petitur etiam in foro conscientię tantùm ab eadem Sacra Pœnitentiaria commutatio hæc,quę Confessario committitur, vt si ita, ac Oratorem,audita illius confessione, stimulis carnis adeo agitatum,vt maximè dubitet continere posse, & propterea de illius continentia probabiliter timendum esse, per diligentem examinationem,ac post monita,& consilia opportuna illi præstita, idem Confessor repererit,eundem Oratorem, quatenus sibi videatur, à mutatione propositi absoluat, iniuncta pœnitentia salutari; sibique votum prædictum,ad hoc, vt matrimonium legitimè contrahere possit, dispensando commutet,in frequentiā Sacramētalis confessionis peccatorū suorū singulis,scilicet mensibus, vt minimum, semel,vel quoties Confessorij prædicto videbitur,& in alia pœnitentiæ opera, per eum

eum iniugenda, tandiu duratura, quandiù commutationi præfatæ locus erit, inter quæ fint etiã aliqua pietatis, quæ quotidiè facere teneatur &c. vt fupra. Et cum eodem Oratore, vt matrimonium fic contrahere, & in eo poftmodum debitum coniugale exigere, & reddere licitè poffit, mifericorditer difpenfet in foro confciẽtiæ &c. Ita quod fi vxori, cui coniungetur, fuperuixerit, caftitatem feruet, vt pote eodem voto obligatus, vt prius; Quod fi vnquam extra matrimonium fornicatus fuerit, aut matrimonium abfque noua difpenfatione contraxerit, intelligat, fe contra votum facere; & debitum coniugale exigere non poffe, & ita illum moneat.

10 Secundus cafus, Cum quis vouit religionem, & ob eofdem ftimulos carnis, nõ fperat continenter viuere poffe, ad effectum itidem contrahendi matrimonium, committitur Confeffario, eo modo, quo fupra dictum eft, qui inter cœtera opera Oratori iniungenda, iniungat etiam aliqua Religionis; quã ingreffurus effet, quę quotidie facere teneatur &c. ad eum finem &c. vt fupra.

Tertius cafus, Cum mulier, quæ vouerat caftitatem, fit, verbi gratia, patre orbata, habeatque matrem pauperrimam; ac propterea committitur Confeffario, vt fi ita eft, ipfaque Oratrix habeat matrem, & vtraque pauper fit, ex proprio labore victum quærens, eandem Oratricem à mutatione propofiti, quatenus fibi videatur, abfoluat &c. addito etiam, vt fi viro fuperuixerit, eodem voto teneatur, vt prius.

Quartus Cafus, Cum mulier, quæ vouit Religionem, non habeat dotem fufficientem, cum qua in Monafterio recipiatur; tunc enim mandatur Confeffario, quatenus, audita illius Sacramentali cõfeffione, fi, diligenti habita perquifitione, inuenerit ita effe, dictamque Oratricem adeò pauperem, vt eleemosynam, quam pro ingrediendo Religionem, non habeat, neque fpen. effe de proximo, quod illam honeftè acquirere poffit, & fine ea non recipi; et (fi narretur etiam, quod fit ftimulus carnis agitata additur) fi in fęculo maneat, periculum effe incontinentiæ, eandem Oratricem, à mutatione propofiti, abfoluat, vt fupra &c.

Quintus cafus, Cum mulier votum emiferit de non nubendo, fitque forfitam iuuenis, formofa, parentibus orbata; tunc enim committitur Confeffario, quatenus eam à mutatione propofiti, quatenus fibi videatur, abfoluat, iniuncta ei pœnitentia falutari; fibique votum prædictum de non nubendo (licèt ex narratis non appareat Sedi Apoftolicæ referuatum) in alia pœnitentiæ opera perpetua, per ipfum Confefforem iniungenda, prout fecundum Deum &c. vt fupra.

Sextus cafus, Cum vir vxoratus, conftante matrimonio, caftitatem vouerit, & ad effectum petendi debitum coniugale, petit fibi votum huiufmodi commutari; nam mandatur Confeffario, vt audita Oratoris confeffione, fi de incontinentia ipfius, probabiliter timendum effe, repererit, illum à mutatione propofiti abfoluat, iniuncta ei pœnitentia falutari; fibique votum prædictum, ad hoc tantum, vt à fua vxore debitum coniugale exigere poffit, difpenfando commutet, in alia pœnitentiæ opera, tandiù duratura, quandiù commutationi præfatę locus erit; prout fecundum Deum &c. Et fi Orator vxori fuperuixerit, caftitatem feruet, vt prius.

Septimus cafus, Cum quis in iuuenili ætate conftitutus, vouerit caftitatem feruare, & per aliquod tempus, puta decem annorum, votum feruauit, poftmodum vero ob ftimulos carnis, diffidat viuere continenter; quia pariter committitur Confęffario, vt audita illius confeffione, fi de illius incontinentia probabiliter timendum, per diligentem ipfius Oratoris examinationem; ac poft commemoratam ei, tot annorum cum Dei gratia victoriam, aduerfus inimici tentationes, quãdo aetate, & fpiritus viribus imbecillior erat, ac poft monita, & confilia opportuna illi pręftita, inuenerit, eundem à mutatione propofiti, abfoluat, vt fupra.

Octauus cafus, Cum Orator aliàs obtinuerit difpenfationem, & commutationem Voti Religionis cum claufula. *Dummodo vitam cœlibem ducat*; fed quia continenter viuere non poteft, cupit matrimonium contrahere; ac propterea committitur Confeffario, vt fi de ipfius Oratoris incontinentia probabiliter timendum erit, eidem, cœlibatum prædictum, in alia pœnitentia opera commutet; ac cum eodem (faluis tamen alioqui cœteris omnibus, quæ illi in commutatione pręfata iniuncta fuerunt) vt matrimonium, feruata forma Concilij Tridentini, legitimè contrahere, & in eo poftmodum remanere valeat, mifericorditer difpenfet &c.

Nonus

Nonus casus, Cum quis vouerit ingredi particularē monasterium; sed cum in eo non potuit recipi, putans se liberatum esse à voto, matrimonium contraxit; vnde mandatur Cōfessario, vt si ita est, ac Religiosi superiores, ad quos spectabat recipere, Oratorem recusauerint, vel admittere noluerint, eundem, audita confessione, uoto prædicto satisfecisse, declaret in foro conscientiæ tantum.

Decimus casus, Datur etiam declaratoria uoti, pnta Religionis, cum commutatione voti castitatis pro Oratore, vnico filio patris sui, stimulis carnis agitato, qui Religionem ingredi uouit, & castitatem seruare iurauit; sed facta diligentia, ob infirmitates, quas patitur, non fuit receptus, Quo casu committitur Confessario, vt audita Oratoris confessione, voto Religionis, seù iuramento prædicto, satisfecisse, & ad illius obseruantiam vlterius non teneri, nunciet, & declaret. Quo verò ad uotum castitatis, si ipsum Oratorem, talem uerè esse, ac iuuenem, & stimulis carnis adeo agitatum, vt maximè dubitet continere posse, & propterea de illius incontinentia probabiliter timendum esse &c. vt in priori formula uoti Castitatis.

Vndecimus casus, Si Orator infirmitatibus oppressus, stimulisque carnis agitatus, petat commutationem voti castitatis, ad effectum contrahendi matrimonium; nam mandatur Confessario, vt si ipse Orator adeo infirmitatibus, & doloribus, stimulisque carnis vexetur, vt propterea austeritates Religionis ferrè non possit, & si in sęculo remaneret, periculum sit de illius incontinentia &c. dispenset, vt supra.

Si verò Orator, post votum castitatis emissum, matrimonium contraxit, tunc petenda erit etiam ab eodem Officio Sacræ Pœnitentiariæ, absolutio ab illius trāsgressione, quæ committi etiam consueuit Confessario, quatenus Oratorem ipsum ab huiusmodi transgressione absoluat; iniuncta ei pœnitentia salutari; Ipsumque, si aliud non obstet canonicum, in dicto matrimonio remanere, & debitum coniugale reddere posse, & debere declaret: Et nihilominus, si de eius incontinentia probabiliter timendum esse, sibi visum fuerit, cum eodem, vt idē debitum, etiam exigere licitè valeat, misericorditer dispenset &c. Ita quod, si vxori superuixerit, eodem voto teneatur, vt prius, & ita illum moneat.

Idemque erit, si Oratori, cui in commutatione voti Religionis, fuerit iniunctus cælibatus, & matrimonium nihilominus postea contraxit; nam eo modo, quo supra dictum est, conceditur sibi absolutio ab huiusmodi transgressione, iniuncto etiam, vt si vxori superuixerit, vitam cęlibem ducere teneatur.

Quia verò aliæ sunt commutationes votorum, etiam Religionis, quæ adhuc frequenter ab ipsa Sacra Pœnitentiaria emanant, non incōgruum visum fuit hic, aliquos ex frequentioribus casibus subnectere, quorū (eundē ordinē prosequendo,)

Duodecimus casus, Cum laicus vouit ingredi Religionem, & propter infirmitates, quas patitur, non speret posse sustinere illius onera; Vndè committitur Cōfessario, quatenus, si ita est, ac Oratorem, audita prius illius Sacramentali confessione, propter infirmitates huiusmodi, à quibus non sit spes, illum de proximo liberatum iri, onera Religionis sufferre nō posse, repererit, eundem Oratorē à mutatione ꝓpositi, absoluat hac vice, in forma Ecclesiæ consueta; iniuncta ei pœnitentia salutari, sibiq; votum prædictū, dummodò vitam cœlibem ducat, in frequentiam Sacramentalis confessionis peccatorū suorum, singulis scilicet mensibus, vt minimum, semel, vel quoties sibi videbitur, & in alia pœnitentiæ opera, per eundem Confessorem iniungenda, inter quæ, sint etiam aliqua Religionis, quæ quotidie facere teneatur; ad eum finem &c. vt dictum est supra, in commutatione voti castitatis, vsque ad illa verba, *& non aliter, neque vllo alio modo*.

Tertiusdecimus casus, Si presbyter, Diaconus, vel Subdiaconus Religionem vouit, fueritque debilis complexionis; ac propterea nō potest sustinere onera d. Religionis; quo casu mandatur Confessario, vt si ita est, ac Oratorem (audita eius cōfessione) adeò debilis esse complexionis, vt idcirco Religionis onera sufferre non possit, neque spem esse, quod de proximo ita conualescat, vt Religioni aptus esse queat, inuenerit; eundem Oratorem à mutatione propositi, quatenus sibi videatur, absoluat; iniuncta pœnitentia salutari; sibique votum prædictum, in frequentiam Sacramentalis confessionis peccatorum suorum, singulis scilicet hebdomadis, semel, vel quotis eidem Confessori videbitur, & in alia pœnitentiæ opera, ab eo, Oratori iniungenda, partem videlicet earum pænitētiarum, quas regulares Or-

dinis, quem vonit vel (si vonit Religionem in genere) ingressus fuisset, ex præscripto ipsius Ordinis in abstinentijs, vel ieiunijs, aut interioribus indumentis, subire solent; inter quæ sint etiam aliqua, quę quotidie facere teneatur, ad eum finem &c.

Potest etiam peti, & concedi eodem modo commutatio hæc, pro Oratore quinquagenario, seù sexagenario, ac valetudinario, vt dictum est supra pro Oratore laico: & quoad ætatem, notandum est, quod consultus fel. record. Gregorius XIII. per D. Regentem Sacræ Pœnitentiariæ, super commutatione voti Religionis, ob ætatem quinquaginta annorum, concessit, vt illa ætas, etiam sola, absque eo, quod aliàs apponatur clausula, quod non possit sufferre onera ipsius Religionis, propter debilem complexionem, sufficiat ad commutationem voti, & ita seruatur.

Decimusquartus casus, Cum quis iam susceperit habitum Religionis, ac postmodum, ob superuenientem infirmitatem, & debilem complexionem, illum dimisit; nam, etiam tunc committitur Confessario, vt si Orator, neque expressâ, neque tacitam professionem, emiserit, necnon eundem, adeo debilis complexionis esse, vt propterea Religionis onera sufferre non possit; neque de proximo ita conualescat, vt Religioni aptus esse queat, repererit, eundem Oratorem à mutatione propositi absoluat &c.

Decimus quintus casus, cum quis vouerit ingredi Monasticam Religionem, petatque sibi commutari votum, vt aliam Religionem ingrediatur; tūc enim conceditur absolutio à mutatione propositi, si sic Confessori videbitur, sibique votum prædictum, ad hoc tantùm, vt dictam Religionem, puta fratrum Prędicatorum, vel aliam, loco alicuius Monasticæ, quam vouit, ingredi valeat, commutet.

Cum verò contingit hæsitari de emissi voti huiusmodi validitate, declaratoriæ litteræ super hoc peti consueuerunt, pariter Confessario dirigendæ, veluti, cum Orator post emissum votum prædictum, siuè ante ingressum Religionis, siuè ante emissam professionem, ob superueniẽtes
11 infirmitates, de consilio medicorum, redditur inhabilis ad onera ipsius Religionis; nam eo casu, mandatur eidem Confessario, vt, audita confessione, ipsum Oratorem, voto præfato satisfecisse nunciet, & declaret in foro conscientię tantùm: necnon eundem attentius hortetur, vt inclinationem, quam aliàs ad Religionem habuit, non contemnat, sed Deum deuotè precetur, vt ipsius mentem ad vitæ statum dirigat, in quo melius illi seruire valeat, & nihilominus, eam, vitę suæ, rationem, per exercitationem operum Religionis, instituat, qua ab eius proposito non temerè, nec longè recessisse dignoscat, habito desuper Doctorum consilio.

12 Datur adhuc commutatio voti in pœnam, veluti, cum quis v. g. à carnali conuersatione alicuius mulieris, cupiens abstinere, si amplius ad illam carnalem habeat accessum, vouerit ingredi Religionem; & nihilominus, postmodum ad eandem mulierem, eundem habuerit accessum. Committitur enim Confessario, quatenus, Oratorem, à transgressione huiusmodi absoluat; iniunctā ei pęnitentia salutari; sibique obligationem intrandi Religionem, dummodo vitam cœlibem ducat, in frequentiam Sacramentalis confessionis &c. dispensando commutet, quoad præterita, & in foro conscientiæ tantum &c. Ita quod nihil sibi concessum intelligat, quominus contra votum acturus, & eandem pœnam incursurus sit, quoties idem admiserit in futurum, si ita se, cum vouit, obligare intendit: firmo tamen remanente ipso voto, sub eadem pœna.

Quod si fortè se obligauerit ad pęnam pecuniariam, in casu transgressionis, puta, vltra certam summam, de cœtero non ludere, sub pęna soluendi pro qualibet vice, tot ducatos alicui loco pio, ac postmodum, etiam transgressus sit votum, ludendo; datur modo prædicto, absolutio ab hac transgressione, firmo remanente voto sub eadem pœna, & idem Confessarius quoad pręteritas pœnas, iam incursas, sic moderetur, & reducat, vt pro omnibus (quotquot illæ sint) vicibus, quibus contra votum, ludendo venit, loco prędicto, summam tot ducatorum tantùm soluere teneatur; quam, cum semel, effectu ipso, soluerit, pœnis hactenus, occasione præfata, incursis, integrè satisfactum fore decernat in foro conscientiæ tantùm. Per hoc tamen nequaquam sibi permissum intelligat, vsque ad dictam summā, vel aliam, ludere; sed de offensa, quæ Deo inde fit, ipsum moneat, & ab eo talem propositum exigat circa hoc, quod ad sanctum Pœnitentiæ Sacramentum accedenti, conuenit.

Quia

Quia verò, vt plurimum contingit, vota ipsa, ex legitima causa, non ita commodè adimpleri posse; ac propterea, ne vouentes, scrupulis agitentur, ipsis con-
13 fueuit concedi prorogatio ad illa implenda; quæ tamē, absq; causa, nullo modo conceditur; ex quo tenentur cum primum poterunt, adimplere, iuxta illud *Deuteron.23.ibi*, *cum votum voueris Deo tuo, nō tardabis reddere, quia requiret illud Dominus Deus tuus, & si moratus fueris, reputabitur tibi peccatum*: ac insuper; quia melius est viam Domini non agnoscere, quàm agnitam deserere, *cap. vt quidem, de apost.* Vota enim reddenda sunt cum celeritate, ac cum perfecta solutione, & cum recta discretione, *Borgas. de irregul. p.6. tit. de voto &c. num. 157. ad num. 163.* qui, *num. 166.* subdit, quod vouens Religionem, non expresso tempore, debet intrare quàm citius commodè poterit; aliàs peccat ex mora; Vndè, notoria praxi receptum est, vt cum vouens non valeat votum, intra debitum tempus, adimplere, debet per eum, ad illud adimplendum, peti dilatio, quæ sibi, ex sequentibus, alijsque similibus causis, conceditur, vt ipsa praxis docet, &

Primò, Cum vouens, habet parentes, filios, & filias, aut sorores, vel neptes pauperes, tunc enim sibi conceditur dilatio, quæ committitur Confessario, vt si re diligenter discussa, Oratoris parentes, aut alios ex supradictis, in statu necessitatis esse, eisque aliter, quàm opera, & auxilio ipsius Oratoris, honestè subueniri non posse, repererit; consideratis diligenter, quæ circa statum, & continentiam Oratoris, ipse Confessarius viderit consideranda, & circa illa, peropportuna monita, & consilia, ac aliàs diligenter prouiso, ne sub alienæ necessitatis prætextu, in periculo propriæ salutis maneat; eundem Oratorem (si votum emiserit Religionis) sic in sæculo, durantibus necessitatibus supradictorum tantum, remanere posse, declaret; dummodò eisdem cum effectu prosit, & interim vitam cœlibem ducat; ac aliqua Religionis, ab ipso Confessore iniungenda quotidie faciat, ad eum finem, vt ea adimplens, meminisse semper possit obligationis, qua huiusmodi voto adstringitur; prout secundum Deum &c. Ipsumque postmodum, ad eiusdem voti obseruantiam, necessitatibus supradictis cessantibus, teneri, admoneat.

Secundo, Cum fortè, vouens habeat filiam nubilem, ad effectum illam nubendi, conceditur, vt ille possit in sæculo remanere, donec ipsam filiam nuptui tradiderit; dummodo interim vitam cœlibem ducat.

Tertio, Cum quis vouerit castitatem, conceditur ex simili causa, sibi dilatio, eo modo, quo supra dictum est: & additur, quod circa votum castitatis, ab eo emissum, nihil sibi commutatum, aut concessum intelligat &c.

Quartò. Cum quis vouerit visitare Sepulchrum Dominicum, & propter bella, & tumultus non speret huiusmodi votum commodè adimplere posse, & tempus intra quod tenebatur adimplere, effluxerit; tunc enim, præter absolutionem ab illius transgressione, conceditur dilatio, quousque tempora quieta fuerint; & cum conditionibus supra enarratis.

Quod si votum huiusmodi, ob aliquam causam legitimam, puta ingrauescentem ætatem, adimplere Orator nequiuerit, datur sibi commutatio, quæ similiter committitur Confessario, vt si propter ætatem huiusmodi, ipsum, laborem itineris ferre non posse, repererit, à negligentia, si per illum factum est, vt tandiù distulerit voto satisfacere, absoluat; iniuncta pœnitentia salutari; sibiq; votum prędictum, in alia pęnitentiæ, & pietatis opera commutet.

Quinto, Cum quis, antequàm Religionem ingrediatur, cupiat perficere cursum studiorum; nam sibi pariter indulgetur, vt quousq; in aliquo Collegio, vel honesto loco, Theologiæ cursum finiuerit, dilatio sibi concedatur; dummodo vitam cœlibem ducat; quodque Confessarius teneatur eum admonere, vt ille sciat, se ad eiusdem uoti obseruantiam teneri, prædicto studio Theologiæ finito.

14 Et sic habes, quod nunquam denegatur dilatio ad præmissa, si causa legitima interuenerit: sic etiam in quibuscunque casibus, in quibus aliquod infra præstitutum tempus commodè fieri non potest, nam illud dicitur fieri non posse, quod commodè fieri non potest, *vulg. iur.*

Quarè, benè norunt Curiales, quod in quacunque præfinitione temporis, siuè à iure, siuè ab homine, eo elapso, prorogari illud consueuit, quatenus sicut dictum est, ipsa causa adsit; & pręcipuè in materia voti, in quo semper consideratur, an Orator habeat causam redimendi, seù commutandi, temporalem, vel perpetuam; nã in primo casu, da-

tur dilatio; in secundo autem, redemptio; quod patet *in cap. super his*, §. *unde credimus, eod. tit.* & ob id, si fuerit Orator impeditus impedimento temporali, expectandus erit, quousque impedimentum cessauerit: quod quidem vendicat sibi locum, etiam si per fortuitos casus id acciderit; quia adhuc, cum poterit, adimplere tenetur, *glos. in d. cap. quod super his, in verbo, dilatio*; sicut etiam videmus, quod cum quis pro violenta manuum iniectione in clericum, est vinculo excommunicationis adstrictus; ac propterea ad Summum Pontificem, se tenetur presentare; si habet capitales inimicitias, vel alias iustas excusationes, quibus ab itinere rationabiliter excusetur, ita quod sine periculo, Apostolico se nequeat conspectui præsentare, licet Diœcesano Episcopo, recepto iuramento, secundum morem Ecclesiæ, sibi absolutionis gratiam impartiri; est tamẽ illi sub iuramenti debito, iniungendum, vt quam citius opportunitatem habuerit, Romanum Pontificem adeat, mandatum Apostolicum, suscepturus, vt ait *tex. in cap. de cætero, de sent. excom.* & ita passim practicatur.

Et hic, circa hanc praxim, obiter nota, quod quotiescumque quis ob violentam manuum iniectionem in clericum, vel ob aliud delictum, tenetur accedere ad Vrbem, non ita passim eximitur ab hoc accessu, nisi habuerit perpetuum, vel temporale impedimentum, vt supra dictum est: pro quo etiam dilatio ad accedendum concedi solet, & iuxta stylum, tam Sacræ Pœnitentiariæ, quam Datariæ Apostolicæ, illi regulariter excusantur, qui impedimentis infrascriptis laborant, videlicet.

Primò, quando quis est in periculo mortis, *cap. si quis suadente, ibi, nisi mortis vrgente periculo, donec Apostolico conspectui præsentatur, vt eius mandatum recipiat, 17. q. 4.* quod quidem periculum, non solùm est intelligendum de infirmitate, verùm etiam, cũ fuerit in quocumq; periculo, morti vicino, veluti, si timeat hostes, prędonem, vel crudelitatem potentis, vel si sit nauigaturus, aut aliàs per loca periculosè incedere debeat, vel seniò cõfectus sit, *Hostien. in sum. lib. 5. de sent. excom. §. super illo, vers. Secunda regula, num. 4.* Et si morte preuentus, non erit absolutus, si tamen in eo apparuerint signa contritionis; nec per eum steterit, quominus absolueretur, poterit absolui post mortem ab eo tantùm, qui illum poterat absoluere uiuum; & propterea, si absolutio fuerit Sedi Apostolicæ reseruata, & necessario debeat recurri ad Summum Pontificem, aut illius Sacram Pęnitentiariam, porrigenda erit supplicatio, quæ (si factum tale sit) contineat omnia, quæ ostendant mortuum petijsse absolutionem; vnde formabitur ipsa supplicatio, ac porrigenda erit prò parte alicuius consanguinei ipsius defuncti, vel alterius cuiusuis, tenoris sequentis, videlicet.

16 B*Eatissime Pater. Exponitur humiliter S.V. pro parte deuoti illius Oratoris* M. *diœcesis N. Quod cum quondam A. eius filius, ex causa honoris (vel alia causa) quendam* B. *Clericum, seù presbyterum interfecisset, ac propterea excommunicationem incurrisset; vt euaderet manus Curiæ, se dedit in fugam; cumque prędictus* B. *à nonnullis suis inimicis esset repertus, ab illis occisus fuit: sed eum sibi prius mortem imminere, cognosceret, singulari studio, vt ei Confessor suppeditaretur, petiit; nonnullisq; spectantibus, suos omnes excessus, ac præsertim presbytericidium, seù clericicidium huiusmodi, detestari, veniamque à Deo desuper precari cepit: Confessoris tamen copia, nondum habita, ex hac luce migrauit; ac propterea, illius corpus extra locum Sacrum, sepultũ fuit. Cũ autem, Pater Sancte, dictus* B. *cum multis pęnitentiæ signis, extremũ vitæ diẽ obierit; idcirco dictus Orator, prędicti filij sui, animę immensis Ecclesię thesauris, subueniri posse, desiderans, Supplicat humiliter eidẽ* S.V. *dictus Orator quatenus Ordinario loci, siue eius Vicario, in spiritualibus generali, facultatem, prædictam animam à prędicto excommunicationis vinculo, absoluendi; vtque pręmissis non obstantibus, prędicti* B *animam per viam, & modum suffragij, ab excommunicationis, alijsque sententijs, censuris, & pęnis Ecclesiasticis, quas propter præmissa quomodolibet incurrit, absoluere, & totaliter liberare, dictasque pęnas ei remittere, & condonare valeat, concedere, & indulgere digneminι de gratia speciali. Non obstantibus præmissis &c.*

Quam

Quam quidem formulam, formaui, ex aliquibus verbis contentis in *cap. à nobis 2. de ſenten. excom.* vbi de hac materia agitur, & fuit in Dataria Apoſtolica approbata, & admiſſa: & abſolutio ſic obtenta ſufficit, & prodeſt, vt in loco ſacro ſepeliatur, ac ſpecialiter pro eo oretur, ac miſſæ, & ſuffragia celebrentur, *Sayr. de cenſ. lib. 3. cap. 28. num. 17.*

Et in calce prædictæ ſupplicationis, ſolet quandoque addi per Officiales, vt hæredes defuncti ſatisfaciant in eo, in quo tenentur hæredibus occiſi, iuxta diſpoſita in *d. cap. à nobis, §. fin. ibi, hæredes quoque ipſius ad ſatisfaciendum pro ipſo, & ſi monitione præmiſſa, noluerint, per diſtrictionem Eccleſiaſticam compellantur*: nam clarum eſt, quod hæredes tenentur ex delicto defuncti; licet ad eos nihil peruenerit, *gloſ. in d. cap. à nobis, in verbo, hæredes*, vbi ſubdit, quod cum iſte pęnituerit, & contritus fuerit, quantum in ſe fuit, ſatisfecit, & per eum non ſtetit; unde hæredes tenentur ſatisfacere.

Per ipſam verò Sacram Pęnitentiariam committi hæc abſolutio conſueuit alicui Cõfeſſario, quatenus, ſi de ipſius defuncti, dum viueret, pęnitentia, per euidentia ſigna, conſtiterit, eidem defuncto abſolutionis beneficium, ad ſupradictum effectum, impendat. Ita tamen, vt eiuſdem defuncti, ſiuè pater, ſiuè alij conſanguinei, parti offenſæ, & alijs, quibus forſan occaſione narratorum, defunctus tenebatur, ſatisfacere omnino teneantur, in foro conſcientiæ tantum.

Modus autem impertiendi huiuſmodi abſolutionem, talis eſt, videlicet, Si corpus nondum ſepultum fuerit uerberetur, & abſoluatur, vt infra: deinde abſolutus, in loco ſacro ſepeliatur. Si ſepultum fuerit in loco prophano, exhumabitur, & eodem modo verberabitur: & poſt abſolutionem, in loco ſacro ſepeliatur. Si autem commodè exhumari non poteſt, locus ſepulturæ uerberetur, & poſtea abſoluatur. Si uerò ſit in loco ſacro ſepultus, non exhumabitur, ſed verberabitur ſepulchrum: & dum corpus, ſiuè ſepulchrum Sacerdos verberat, dicat Antiphonam, *Exultabunt* Domino *oſſa humiliata*, *Pſalm. Miſerere mei* Deus *&c.* & deinde abſoluatur dicendo, *Auctoritate mihi conceſſa, Ego te abſoluo à vinculo excommunicationis, quam incurriſti, vel incurriſſe, declaratus es, propter tale factũ, & reſtituo te communioni fidelium*, In *nomine patris &c.* Deinde dicatur *pſalm. De profundis &c. Requiem æternam &c. Kyrie eleyſon, &c. Pater noſter &c. A porta inferi, &c. Oremus. Da quæſumus Domine animæ famuli tui, quam excommunicationis ſententia conſtrinxerat, refrigerij ſedem, quietis beatudinem, & ſuperni luminis claritatem. Per Chriſtum Dominum noſtrum. Amen.* vt in Rituali Romano, *tit. de Sacram panit.*

Secundo, mulieres, quæ excuſantur, abſque aliqua diſtinctione, nempè, an ſint fortes, debiles, viduæ, maritatæ, diuites, pauperes; nam, ſiuè leuiter, ſiue mediocriter, ſeù enormiter percuſſerint, poſſunt ab Ordinario abſolui; quia cum tales vagari non debeant; & iura, quæ id ſtatuerunt in *cap. mulieres, cap. quamuis, & cap. ea noſcitur, de ſent. excom.* nullam appoſuerint diſtinctionem, ſimpliciter eas à tali acceſſu eximunt.

Tertiò, Cum quis habeat inimicitias capitales, & ob id non valeat ad Vrbem tutò accedere, ſine ipſius vitæ periculo, *tex. in d. cap. de cætero, ibi, ſi habens capitales inimicitias, vel alias iuſtas excuſationes, quibus ab itinere rationabiliter excuſetur, ita quod ſine periculo, apoſtolico, ſe nequeat conſpectui, præſentare*: Quod quidem intelligendum eſt, etiam ſi propria culpa contraxerit huiuſmodi inimicitias, per *tex. in l. nec timore, ff. quod met. cauſ.* Id tamen pendet ex arbitrio Ordinarij, an ſcilicet iſte poſſit adire Papam, vel ne, *l. continuus, §. cum ita, ff. de verb. oblig. id. Sayr. d. cap. 28. num. 19.*

Quartò, Impuberes, *c. 1. ibi, non ſunt ad Apoſtolicam Sedem mittendi, quia eos ætas excuſat, de ſent. excom.* & hoc intelligas, ſiuè antè, ſiuè poſt pubertatem; nam iſti non tenentur Sedem Apoſtolicam adire, quia beneficium, ſemel indultum minori; ex quo cæpit habere locum, non extinguitur per ſuperuenientiam maioris ætatis. *id. Sayr. num. 20.*

Quinto. Nobiles, nempè ij, qui non poſſunt terras ſuas, ſine maximo periculo relinquere; ac viri delicati, qui labores in itinere ſuſtinere nequeunt; ſed circa hoc, ad Ordinariũ videre pertinet, an iſti ſint adeo delicati, vt nòn poſſint ad Vrbem perſonaliter accedere.

Sextò, Pauperes, ac etiam artifices; quia eius arte, iter agendo, vti nequeunt, & non poſſunt viuere, & tanta debet paupertate laborare, quod ad Curiam Romanam ire non poſſint: quod quidem eſt allegandum in ſupplici libello, & poſtea probandum, & verificandum coram Ordinario,

dinario;cui absolutio committitur, *glos. in.sap.ea nos/citur,in verbo,pauperes,de sent.excom.* & infra dicetur. Ratio enim est, quia, si verè ita sit pauper, non tenetur mendicare, eundo ad Vrbem pro impetranda absolutione; nisi forsan iste esset mendicus; quia tunc, etiam mendicando, debet illuc accedere, *id. Sayr. num.23.* vbi intelligit, si robustus sit, ad eundum; & nisi mendicando, sibi, & vxori prouidere debet, & iter agendo, id pręstare nequeat. Secùs si poterit ire, & nihilominus mendicando, sibi, & suis prouidere possit, sicut in loco mansionis; quodque totum id, etiam arbitrio iudicis committitur.

Septimò, Infirmi, Valetudinarij, seù quacnmq; corporis impotentia impediti, siuè infirmitas sit incurabilis, siuè periculosa, vel longus morbus, vel etiam temporalis, propter quem, ex itinere timeatur acceleratio mortis, *tex. in c. quod de his, sod. tit. ibi, aut infirmitate, vel senectute tanta grauatur, quod ad Ecclesiam Romanam laborem subire non valeat, veniendi.* Et idem dicendum esse, tradunt *DD.* si non immineat periculum mortis, puta in febre, tertiana, quartana, vel podagra.

Verùm, quia impedimentum Infirmitatis aliquando computatur inter impedimenta temporalia, propterea consueuit Sacra Penitentiaria addere in litteris absolutionis, quod si conualuerint, ad Vrbem personaliter accedant; ac propterea datur absolutio, cum reincidentia in forma solita, secundum *d. glos. in d. cap. ea nos/citur, in verbo, valetudinarij.*

Octauò, Senes, quamuis sint fortes, & robusti ad ambulandum, & licèt ille dicatur senex, qui maior est septuaginta annis, vt habetur in *l.1.C. qui ætate* nihilominus, quoad casum nostrum, tales dicuntur, qui ratione ætatis, iudicio Ordinarij, non sine illius vitę discrimine, possunt ad Vrbem accedere; quod etiam animaduertere debet, vt quãuis quis fortis, & robustus videatur, tamen periculosè accederet ad ipsam Vrbem, *ita. Sayr. num.25.*

Nonò, Qui alienę potestati subsunt, ita vt non sint sui iuris, puta serui, ac filijfamiliàs: & quoad seruos, ita intelligendum est, vt non possint illi euadere hanc pœnam, si illorum Domini allegent, quod nolunt carere seruis suis, propter iter faciendum ad Vrbem; quia, vt dicit *tex. in sap. relatum, de sent. excom.* eluderetur ita Sedes Apostolica, vbi Papa mandat Ordinario, vt eos venire compellat ad ipsam Sedem; cum plus sit Deo, quàm homini deferendum; nisi hoc fuerint in fraudem, vt subtrahant se obsequio Dominorum &c.

Decimo, Membris debilitati, seù destituti, vt sunt cœci, claudi, & alij, alijs membris impediti, *d.c. ea nos/citur.*

Vndecimò, Habentes curam animarum; cum timeant eas, ob eorum absentiam, damnum notabile accepturas; nisi tamen, idoneum Vicariũ constituere possint, *Nauar. in suo manuali, c.27. num.90.*

Duodecimo. Qui vxorem, & filios ob accessum ad Vrbem, in magna necessitate relinqueret, *id. Nauar. vbi supra;* Quæ quidem impedimenta, adeò sufficientia sunt, & admittuntur, vt illi, qui impedimentis huiusmodi laborant, non tenentur, neque alios, eorum loco, ad Vrbem mittere; quia ius, illos ad hoc non obligat, sed solum præcipit, vt vadant, quatenus possint. *id. Sayr. num.38.*

Nec supradictis, qui huiusmodi laborant impedimentis, erit iniungendum, vt quandò poterunt, ad Vrbem accedant; quia, cũ excusentur ob perpetuum impedimentum, quod habent, nunquam possunt ipsam Vrbem adire, nam talis iniunctio, vt ait *id. Sayr. num.34.* esset vana, & ridiculosa.

Sanè, quodlibet ex prędictis impedimentis, erit plenè probandum coram Ordinario, cui litteræ absolutionis diriguntur; præsertim ab ipsa Sacra Pœnitentiaria, vbi in dies recurritur; prout etiam recurrendum est in casibus; in quibus dubitatur, an Orator possit absolui ab Episcopo; sicut ipsa praxis docet; ac propterea in ipsis litteris apponitur non solum clausula, *si est ita,* verùm etiam, si *tibi videbitur* vel *quatenus tibi videatur;* nam, si de allegato impedimento non constaret, nulla erit absolutio, quatenus ipse Orator, vigore dictarum litterarum absolueretur; cum decretum ex falsa causa, sit nullum, *l. sed & si præses. C. de prad. minor Alex. cons.69. nu.3 lib.8.*

17 Impedimenta autem temporalia, quæ ad præmissa allegari, & admitti consueuerunt; quibus cessantibus, tenentur Oratores accedere ad Vrbem, hæc sunt in praxi recepta, quæ sequuntur, videlicet.

Primũ, quamui supra dixerimus, perpetuò, excusari ab accessu ad Vrbẽ, eos, qui habent inimicitias capitales, tamen

hoc

hoc impedimentum aliquando habetur pro temporali ab ipsa Sacra Pœnitentiaria; quæ propterea mandat, Oratores ad Vrbem accedere, cum primum tutò poterunt, vt etiam in infrascriptis casibus.

Secundum, Cũ Orator reperiatur carceribus mancipatus; nam carceres iustum præstant impedimentum, *Bart. in l. 2. in fin. ff. de in ius vocan. et in l. 2. ff. de custo. reo. Alex. post Imol. in l. quæsitum, nu. 6. ff. de re iud. & cons. 84. num. 6. lib. 3.* & in proposito intelligas de carceribus ad tempus, non autem perpetuis; quia tunc satis excusatur ab hoc accessu.

Tertium, Idem erit, si reperiatur cum aliqua fideiussione, de non discedendo ab aliquo loco, sub aliqua pœna; nec huiusmodi impedimentum affectetur, puta non satisfaciendo, cum possit per alium fideiussorem; quia, cum id non possit, excusatur, præcedenti diligentia circa illius remotionem, *Dec. cons. 677. nu. 4.*

Quartum, Cum ob æstiuos calores, non potest accedere ad Vrbem, quia, vltra incommoda, quę sentiret, non sine discrimine vitæ, id peragere posset, etiam ob aeris mutationem, aut illius intemperiem, quia ab huiusmodi accessu excusatur, sicut ille qui citatus, non potest ob eandem causam comparere, *glos. in cap. communis, 23. dist. Bart. in l. recusare, §. si quis alio, ff. ad Trebell.* Eodem modo, pestis præbet desuper iustissimã causam, *Roman. cons. 63. num. 2. Roland. à Valle, cons. 81. nu. 33. lib. 1.* & tunc Oratori præscribitur tempus ad accedendum ad ipsam Vrbem, nempè, vt vadat per totum mensem Octobris, quatenus ob æstiuos calores, si verò ob pestem, quando tutò poterit.

Quintum, Qui ob aliquã causam, exules, seù relegati sunt, & neque ad Vrbem, neque ad Ordinarium, sine aliquo periculo accedere possunt, *Crauet. cons. 49. nu. 1. DD. in l. interpositas, C. de transac.*

Aliaque insuper adesse poterunt impedimenta temporalia, quæ facilè possent per Papam, siuè illius Pœnitentiariam admitti. Et quamuis primodicta impedimenta admittantur regulariter tanquã perpetua, negari tamen non potest, quin aliquando, aliqua ipsorum militent tanquam temporalia; prout eidem Sacrę Pœnitentiariæ visum fuerit; & cum talia sint, semper datur absolutio, cum reincidentia, vt supra dictum est; & in fine dictarum litterarum apponitur hoc decretum, *Vt si Orator satisfacere, cui tenetur, ac sententiæ Ordinarij super præmissis lata, seù ferenda, parere, & ad Vrbem, cum primum poterit, venire contempserit, in eandem excommunicationis sententiam relabatur eo ipsò.* Supradicta tamen verba, *cum primum poterit ad Vrbem veniat*, cessant, vbi impedimenta erunt perpetua, vt ex præmissis patet.

Quando verò, propter præmissa, Orator tenetur omnino accedere ad Vrbem, absque eo, quod illi concedatur dilatio ad accedendum, ait *Sayr. d. cap. 28. num. 39.* quod sufficit, vt impedimentum hoc, tanto tempore duntaxat duret, quantum est necessarium à discessu loci, in quo est absoluendus, ad appulsum loci, in quo manet Papa, vel Legatus, *ex Nauar. d. nu. 90.* nam etiam Legatus à latere absoluit ab excommunicatione, quæ incurritur, ob violentam manuum iniectionem, & in alijs casibus reseruatis Sedi Apostolicæ, *tex. est in cap. ad eminentiam, de sent. excom. glos. in cap. authoritate, §. inhibemus, de priuileg.* quã quidem facultatem habet, etiã si iniuria sit atrox, & læsio enormis, *DD. in d. cap. ad eminentiam, Gamb. de off. & pot. leg. lib. 8. tit. de potest. leg. in absoluendo ab excommunicatione, nu. 1. & 2.* prætérquam in casibus, inibi expressis.

Isti enim, qui non sunt impediti, vel ali-
19 quo impedimento temporali cessante,
tenentur ad Vrbem accedere, non possunt absque causa differre accessum huiusmodi; nam tenentur quamprimum poterunt accedere, aliàs incidunt in eandem excommunicationẽ; quod satis docet *tex. in cap. eos, qui de sent. excom. in 6.* his verbis, *si cessante postea periculo, vel impedimento huiusmodi, se illi à quo, his cessantibus, absolui debebant, quam citò commodè poterũt, contempserint præsentare, mandatum ipsius super illis, pro quibus excommunicati fuerint humiliter recepturi, & satisfacturi, prout iustitia suadebit, decernimus, ne sic censuræ illudant Ecclesiasticæ, in eandem sententiam reincidere ipso iure.*

20 Sicque, cum isti fuerint in mora culpabili ad arripiendum hoc iter, incurrunt excommunicationem, *Io. Andr. in Clem. si quis suadente, in glos. verbo quam cito*, vbi dicit, quod excusationes, absoluendi, non facile admittuntur; quia non est ei credendum circa hoc; sed totum id manet in arbitrio Iudicis; quia aliàs, esset absolutus ex friuolis excusationibus frigoris, & caloris, & his similibus; & sic Constitutionem eluderet; subdens ibi, quod non obstat, quod de occulta-

re

re, & de animæ periculo queritur, & ſic ſibi credendum; nam id verum eſt in foro pœnitentiali, & quoad vinculum occultè contrahendum. Vndè, ex quo ipſe Iudex ſcientiam habet de mora, ſcire debet, eũ eſſe excommunicatum; ſed tamen non denuntiabit, niſi prius, eo vocato, per coniecturas viderit, illum eſſe moroſum, cognitione ſuper hoc, ſummariè præmiſſa. Verum eſt, quod ipſe Iudex conſtituendo Oratori, tempus ad accedendum, debet conſiderare omnes qualitates, & circumſtantias circa hoc; quia, cum tempus hoc non reperiatur in iure præciſè expreſſum,
21 remittitur ipſius Iudicis arbitrio, iuxtà vulgatam *l. 1. ff. de iur. d. lib. Dec. in cap. Sedes, num. 7. de reſcrip.* quo caſu ſufficit ipſi Iudici, vt talis Orator non ſit in negligentia, & fraude, *id. Sayr. d. num. 39. in fin.*

Nec in propoſito, eſt omittendum circa hanc eandem praxim, quod quamuis litteræ huiuſmodi abſolutionis per Sacram Pœnitentiariam regulariter committantur Ordinario Oratoris, ſiuè eius Vicario in ſpiritualibus generali, nihilominus, ſi
32 delictum fuerit occultum, conſueuit illas committi Diſcreto viro Confeſſori &c. qui eum abſoluat, addita clauſula, *Quod ſi detegi contigerit, ipſum Oratorem, præmiſſa commiſiſſe; ac ipſe, ſententiæ, ſiuè ordinationi Ordinarij, ſuper præmiſſis latæ, ſeù ferendæ, parere contempſerit, in dictam excommunicationis ſententiam relabatur eo ipſo.*

Quod ſi aliquando contingat, delictum
23 eſſe publicum, Oratorem verò ob aliquam ex ſupradictis cauſis, non poſſe, neque ad Vrbem, neque, ad ſuum Ordinarium accedere, ne diù excommunicatus remaneat, dirigi conſueuerunt, nihilominus litteræ huiuſmodi, etiam proprio Ordinario, ſeù eius Vicario, in cuius diœceſi ipſe Orator deliquit; vt ſi ſibi ſic viſum fuerit, per ſe, ſeù per vnum Confeſſorem, ad Sacramentales Confeſſiones audiendas, approbatum, ab eo ad hoc ſpecialiter deputandum, audita tamen per ipſum, Oratoris Sacramentali Confeſſione, poſtquàm dicto Clerico, ſi nondum ſatisfecit in eo, in quo tenetur, vel per eum non ſteterit, quominus arbitrio ipſius Ordinarij, ſatisfaciat competenter, ipſum Oratorem abſoluat; cum hoc, vt ad Vrbem cum poterit, accedat, cum ſolita reincidentia &c. Si verò delictum erit pu-
24 blicum, & nihilominus Orator ob aliquod legitimum impedimentum, aut legitimam cauſam, non poſſit ſimiliter, vt ſupra, accedere; tunc conſueuit ex gratia, committi ſimiliter Confeſſario, per ipſum Oratorem, vbique locorum, eligẽdo, quatenus ipſum, poſtquàm Clerico, ſeù (ſi presbyterũ occidit) Eccleſiæ, ſi qua dictus presbyter intitulatus erat, vel pro illa loci Ordinario, ac etiã hæredibus dicti præsbyteri, ſi nondũ ſatisfecit, ſatisfacerit, vel per eũ nõ ſteterit, quominus arbitrio eiuſdẽ Cõfeſſoris, ſatisfaciat competentet, eum abſoluat, iuxtà formam litterarum abſolutionis à presbytericidio ſupra poſitam: quæ quidem abſolutio datur etiam cum reincidentia, nempè, vt niſi ſatisfecerit, vt ſupra, & acceſſerit ad Vrbem, quamprimùm tutò poterit, in eãdem excommunicationis ſententiam relabatur eo ipſo: & in fine additur, vt Orator in loco, vbi eius delictum eſt notum, non habeat ſe publicè pro abſoluto. Hęc autem obiter circa id, dixiſſe ſufficiat.

Sed redeundo vnde digreſſi ſumus; ſicut iam ſupra egimus de commutatione votorum, eiuſque praxi, non incongruum penitus erit, videre, nunquid, ſicut Summus Pontifex diſpenſat ſuper votis prædictis, diſpenſare poſſit ſuper voto continentiæ, ſacris ordinibus annexo, & cum effectu detur diſpenſatio? Et quamuis non deſint, qui teneant cœlibatum ſacro ordini, iure diuino, adiunctum fuiſſe; ac propterea, nulla poteſtate humana, etiam papali, poſſe diſpenſari; attamen contraria opinio verior eſt; cum ex ſolo præcepto Eccleſiæ, ſit dictis ſacris ordinibus annexa continentia, per plures authores, quos ad id congerit, *Barboſ. de poteſt. Epiſ. alleg. 15. num. 1.* qui *nu. 20.* ait,
25 Papam diſpenſare poſſe, vt promoti ad ordines ſacros, matrimonium contra-
26 hant, ſicut etiam diſpenſare poteſt cum religioſo profeſſo, vel moniali, ſuper voto caſtitatis, & continentiæ, vt matrimonium contrahant. Nec in contrarium circa hoc adduci poteſt *tex. in cap. cum ad Monaſterium, de ſtat. regular.* per ea verba, videlicet, *quia abdicatio proprietatis, ſicut, & cuſtodia caſtitatis adeo eſt annexa regulæ monachali, vt contra eam, nec Summus Pontifex poſſit licentiam indulgere*; quandoquidem ſupradicta verba, accipiẽda ſunt in ſenſu compoſito, ideſt, vt cum Monacho, manente Monacho, non poſſit Papa diſpenſare in votis Caſtitatis, & paupertatis; quia ſunt de eſſentia religionis: non tamen negat, quin poſſit cum eo diſpenſare in ſenſu diuiſo, nimirum, fa-

faciendo de Monacho non Monachum, & extrahendo eum à religione, *Garc. de benef. p. 7. cap. 11. num. 93.* ex pluribus authoribus, per eum ibi allegatis.

Nec, pro huiusmodi dispensatione de-
27 sunt exempla. Legimus enim, per Cœlestinum III. dispensatum fuisse cum Ramiro Rege Aragonum, vt relictis Religione, & Episcopatu, Regnum susciperet, & vxorem duceret; ac cum Constantia, filia Rogerij Regis, vt religione deserta, nuberet Henrico Sexto, Federici Imperatoris filio; necnon Alexandrum VI. dispensasse cum Cæsare Diacono Cardinali, vt vxorem duceret, filiam Ducis Valentiniani, vt referunt plures authores relatos per *d. Barbos. d. alleg. nu. 24.* Legitur etiam, Alexandrum III. dispensasse cum quodam Monacho Ordinis Sancti Benedicti Nigrorum, in Monasterio Sancti Nicolai de Littore, Venetijs, de domo Iustiniana, qui in ea solus erat, ac cum ipso, Papa dispensauit, vt duceret vxorem, prolemque susciperet; qua postmodum suscepta, reuerteretur, ad Monasterium, qui genuit septem filios vtriusque sexus; ac demum factus senex, redit ad Monasterium; illiusque vxor monialis effecta est, vt legitur in vita Beati Laurentij Iustiniani, olim Patriarchæ Veneti, & refert *Burgas. de irregul. p. 6. tit. de spons. & matrim. num. 63. vers. Septima, qui potest maius.* Necnon Gregorium XIII. dispensasse cum fratre bonæ mem. Cardinalis Ioyosæ Galli, Sacerdote professo, & Prouinciali Ordinis Capuccinorum, refert *Barthol. à Sancto Fausto, in Thesauro Religiosorum, lib. 3. q. 36. à num. 8.* relatus ab eodem *Barbos. in addit. ad alleg. 15. d. num. 24.*

Ex quibus, sic in praxim deductis, iam satis constat Papam posse super quolibet voto continentiæ, etiam solemnizato, dispensare; imò etiam sine causa, vt tenet *Hostien. in sum. de voto, § qualiter* circa finem, ac etiam in *tit. qui Cler. vel vouen. §. si quis vouerit. vers. si quis*, & non modo videtur, ipsum Summum Pontificem id facere posse de plenitudine potestatis, verùm etiam ex mera sua ordinaria potestate, etiam sine magna causa dispensare, quod Sacerdos, & Monachus possint contrahere matrimonium. Ratio autem est, quia contra ipsos, nullà prohibitio de iure diuino reperitur, sed tantùm id ex Constitutione canonica tantummodo vetitum est; quo fit, vt si Constitutio Ecclesiæ non obstaret, vel ea non emanasset, teneret profectò matrimonium per Sacerdotem, vel Monachum, contractum; quod etiam *not. id. Host. & Abb. in cap. rursus, qui cler. vel vou. & in cap. meminimus, eod. tit.* vt per *d. Burgas. nu. 10. & 11.* vbi subdit, quod sicut Ecclesia, sua voluntate, statuit, quod tales non possint contrahere, & si contrahunt, non valeat matrimonium; ita per contrariam voluntatem, posset statuere, quod de cœtero matrimonia per tales contracta, valeant. Vndè ex præmissis, potest Papa statuere, quod omnes presbyteri, monachi, & moniales possent contrahere, vt not *id. Host. & Io. Andr. in cap. cum ad Monasterium, de stat. regul.*

28 Istæ tamen dispensationes, hodie non ita passim conceduntur; nam licèt eius sit reuocare, cuius est condere, *l. vlt. C. de legib.* nihilominus, cum Ecclesia, ex magna causa id prohibuerit, ita ex magna causa debet, posse reuocare, *id. Burgos. d. num. 11. & per tex. in l. nil est tam naturale, ff. de reg. iur.*

29 Sed, nunquid tales, cum, quibus dispensatur ad matrimoniũ cõtrahendũ, teneã-
29 tur nihilominus ad horas canonicas recitãdas, *Sanch. lib. 8. disp. d. n. 11.* ait teneri, donec matrimonium contrahant; & dum habitum non mutant, ad vtendum hac dispensatione; secus autem vbi sæcularẽ habitum assumant, & vtantur hac dispensatione ad transeundum ad nuptias; alia circa hoc, videre poteris apud eundem *Sanch. loc. cit.*

Hic verò, non omnino superfluum existimauimus, circa ea, quæ ad praxim exequendi litteras huiusmodi commutationis pertinent, illarum clausulas, saltem summatim hic explanare. Et

30 Primo, est notandum, secundum ordinem earundem litterarum; quod Confessarius, cui, litteræ per ipsam Sacram Pœnitentiariam, diriguntur, cum clausula, *Audita prius Oratoris Sacramentali confessione*, non potest excedere formam huiusmodi commissionis; sed confessio ista debet omninò præmitti; quod elicitur ex iis, quæ dicit etiam *Sanch. lib. 8. disp. 34. num. 29.* vbi ait, quod si Pontifex, committens has dispensationes, vult præmittendam esse necessariò prædictam Sacramentalem confessionem, id claris verbis explicabit; alias enim concedi aliquid pro solo foro conscientiæ, non est restringere, vt intra confessionem exerceatur, & allegat ibi *Emman. Sà, in Summa, verbo, excommunicatio nu. 1.* dicentem, facultatem

tatem habentem absoluendi, vel dispensandi in foro interiori, posse id extra confessionem exequi, prout etiam nititur rationi *Concilij Tridentini sess. 24. cap. 6. de reform.* vbi Episcopis conceditur, vt possint absoluere in foro conscientiæ à quibuscunque casibus occultis; & tamen praxis habet, vt extra confessionem absoluant.

Id enim locum habere poterat, tempore quo ipse *Sanch.* hæc scribebat; tūc enim non adijciebatur in his, & similibus litteris, supradicta clausula, *Audita Sacramentali confessione*; prout patet ex duabus similibus formulis, quas subijcit ipse *d. disp. 34. num. 1. & 2.* quæ tamen cæpit adijci tempore fel. record. Pauli V. me eiusdem Sacræ Pœnitentiariæ Prætorio inseruiente: quarè hodie non potest id in dubium reuocari; attento hodierno ipsius Sacræ Pœnitentiariæ stylo, omnibus noto.

Licèt aliud quandoque ea seruet, quando videlicet, huiusmodi litteræ ad instantiam ipsius Oratoris, committuntur, non ipsi Confessario, sed proprio Ordinario; tunc enim, sine dicta clausula, ipsæ litteræ expediuntur. Quare in proposito, Confessarius, nullam haberet iurisdictionem, non præmissa Sacramentali confessione, cum dicta clausula, *Audita &c.* ponatur in ablatiuo absoluto, qui in commissione tribuit iurisdictionem sub conditione, *l. à testatore. ff. de condit. & demonstrat.* ac proinde, benè quidem dicit *id. Sanch. d. num. 29.* quod stantibus supradictis duabus formulis, & antiquo stylo Sacræ Pœnitentiariæ, licet dicta verba importarent absolutionem Sacramentalem, non tamen probantur per modum conditionis; vt ex illarum tenore constat.

Secundo, quod cum pro huiusmodi voti commutationis causa, allegetur incontinentia Oratoris, ob stimulos carnis, quos ille sentit, notandum est, non sufficere quascunque carnis tentationes, neque quodcunque periculum lapsus in eas, vt causa hæc verificetur; prout, neque sufficit timor vnius, vel alterius lapsus; sed exigitur maximum periculum frequentis lapsus, *id. Sanch. d. disp. 34. nu. 19.* vbi ait, quod illa verba, *continenter viuere posse non sperat*, important habitum viuendi incontinenter; ac proinde periculum vnius, vel alterius lapsus, non præberiustam dispensandi causam in huiusmodi votis; licet aliàs dici posset, quod ad sic dispensandum, regulariter, pro causa sufficiat, quando vouens versatur in periculo transgrediendi votum; si periculum illud oriatur ex ipsius vouentis statu, ex quo difficillimum sit in tali statu seruare huiusmodi votum, *id. Sanch. disp. 20. num. 17.*

Tertio, quod Confessarius tenetur indagare verificationem causæ, secundum formam, in literis huiusmodi commutationis, sibi traditam, ibi, *si ita esse, ac per diligentem examinationem, ac post monita, & consilia opportuna &c.* Verum est quidē, quod per ipsam clausulā *Si ità ita*, inducitur cōditio, & causa finalis, *Marchesi. de commiss. p. 1. nu. 11. fol. mihi 304.* attamē cętera verba, quæ sequuntur, uidelicet, *At per diligēt examinationē, post monita, etc.* vt ait *id. Sanch. d. disp. 34. n. 27.* non importāt formam; adeò, vt, ea non seruata, corruat actus, nimirum, vt Orator frustretur valore, & effectu sibi concessæ dispensationis; iuxtà, ea, quæ tradit *Philos. in 7. Metaph. & tex. in l. stipulatio, §. opus, ff. de nou. oper. nun. l. mulieris, §. 1. ff. de verb. signif.* sed apposita sunt, circa accessoria, & accidentalia: nec ipsius commutationis, siuè dispensationis gratiam respiciunt: quarè habemus, quod forma mutata in accidentalibus, seù accessorijs, non mutatur, seù perit substantia gratiæ; sicut etiam dicimus, quod modus adiectus seruituti, eam non mutat, seù destruit, *l. si fundus, §. si res, ff. de pignor.* vndè optime docet *id. Sanch. loc. cit.* per iura ibi per eum allegata, quod supradicta verba sonant, non in conditionem, aut formam, sed in instructionem Confessarij, qualiter se debeat habere, vt de veritate certior fiat; & ita, me pręsente respondit, de hac re consultus, bo. me. Benedictus Iustinianus è Societate Iesu, Sacræ Pœnitentiarię Apostolicæ Cōsultor Theologus, & Rector Pęnitentiariæ S. Petri de Vrbe: cum monita, & consilia opportuna, vt in dictis litteris exprimitur, tanquam præparatoria, & præludia, apponantur: quapropter, omnino dicendum est, illa non inducere formam, aut conditionem.

Quarto, eidem Confessario committitur, quatenus Oratorem à mutatione propositi absoluat. Hic quærit *id. Sanch. dict. disp. 34. num. 28.* quænam sit ista absolutio à mutatione propositi, & qualis pœnitentia veniat propterea iniūgenda; ex quo, cum propositi mutatio, ex iusta causa facta, procurando dispensationem, omni culpa vacet, nulla absolutio, seù pęnitentia est necessaria Resp. tamen *nu. 29.* ita

ita committi, si fortè ea culpa fuit, transgrediente, vouente promissionem. Et si quæras, ad quid commissio hæc, Resp. quia fortè, voti transgressio poterat esse reseruata in ea diœcesi.

Quinto, quod idem Confessarius votum huiusmodi commutet in frequentiā Sacramentalis confessionis peccatorum suorum, singulis scilicet mensibus, semel, vel quoties eidem Confessario videbitur: quomodo autem id intelligatur, uide eundem *Sanch.d.disp.34. nu. 32. cum pluribus seqq.*

Sexto, Adijcitur clausula, quod si Orator vxori, cui, virtute huius commutationis, coniungetur, superuixerit, eodem uoto teneatur, vt prius: & si matrimonium, absque noua dispensatione contraxerit, sciat, se contra votum egisse. Per hæc quidem verba, clarius declaratur, Oratorem ipsum, ex vi huius dispensationis, non posse, nisi semel vxorem ducere; quæ quidem clausula, licèt non fuisset hic apposita, nihilominus subintelligeretur; quia secundum iura satis vulgata, dispensatio hæc, ob illius naturā, intelligitur de prima vice tantum, & non aliàs, *arg. tex. in c. cū olim, de off. deleg. c. suscepti, de rescrip. in 6. c. quamuis el. 1. & c. cui de non Sacerdotali, de præb. eod. lib. 6.* & sic concessa super vno matrimonio; & non trahitur ad aliud *cap. fin. 33. q. 2. & cap. si autem & ibi gl. 56. q. 2.* eo modo, quo dicimus de dispensato ad beneficium Ecclesiasticum obtinendum, *Tiraquell. in l. boues, §. hoc sermone, num. 36. de verb. sign.* vbi plura in proposito, more suo, congerit.

Porrò, ista obseruantia, adeò viget, vt etiam in petitione commutationis votorum castitatis, & religionis insimul, semper adijciatur, quod commutatio, quoad votum castitatis, sit tantum ad effectum, vt Orator matrimonium legitimè contrahere &c. Et si vxori, cui coniungetur, superuixerit, castitatem seruet, vt posse eodem voto, vt prius obligatus &c. eo modo, quo dictum est in formula commutationis voti castitatis. Itaque nullus remanet ambigendi locus, an scilicet priori matrimonio, vigore huius dispensationis, soluto, aliud possit Orator contrahere, sicut fortè dubitaretur, quando supradicta verba non essent in ipsa dispensatione, adiecta, sed simpliciter fuisset dispensatum, vt Orator possit matrimonium contrahere, tali voto non obstante; prout apparet ex quibusdam antiquis formulis, & tenet *id. Sanch. d. lib. 8. disp. 31. per tot.*

Et quidem, ista praxis, iuxtà præmissa, nos errare non sinit. Ita enim se habet; vt cum dispensatus in voto castitatis, qui ob stimulos carnis, viuere diffidit continenter; ac proinde in litteris suæ commutationis adijciatur dicta clausula, scilicet, quod si superuixerit vxori, cui coniungetur, non possit aliud inire matrimonium; si nihilominus, ipsa priori coniuge, iam defuncta, adhuc durat eadem causa incontinentiæ, fit ab eo denuò recursus ad eandem Sacram Pœnitentiariam, quatenus secum dispenset ad matrimonium secundò contrahendum: & in his posterioribus litteris, hæc additur clausula, scilicet, *Saluis tamen alioqui cæteris omnibus, quæ illi in priori commutatione iniuncta fuerunt*; nimirum, vt secundo matrimonio soluto, non possit tertiùm contrahere. Vndè, stante hac praxi, quæ denotat obseruantiam prioris commutationis huiusmodi voti, non potest aliquo modo in dubium reuocari, an prior ipsa commutatio intelligatur quoad vnum matrimonium tantummodo contrahendum, vel ne.

Benè tamen adnotare non displicuit, quod tam Dataria, quàm Pœnitentiaria Apostolica in his, & similibus votorum commutationibus, semper dispensat, vt matrimonium Orator, siuè Oratrix legitimè contrahere posfit; quare per illam dictionem, *legitimè*, intelligitur de matrimonio, validè contracto, non autem ex aliqua causa, nullo: dispositio enim loquens de actu, intelligitur de primo, qui valuit, *per tex. in l. qui per salutem, ff. de iureiur. & tex. in l. hæc conditio, in princip. ff. de cond. & demonstr.* vbi hæc apponitur conditio, scilicet, *cum nupserit*, quæ proinde non adimpletur, nuptijs inutilibus contractis, *Tiraquell. in d. l. boues, limit. 1. per tot.* & idem tenet, & docet *id. Sanch. d. lib. 8. disp. 31. nu. 3.* vbi ait, quod, quamuis, expressis verbis restringatur ad vnum tantùm matrimonium dispensatio hæc, intelligendum est, dummodò illud sit validum; aliàs enim non extinguitur ista dispensatio in matrimonio nulliter contracto; ex quo illa debet intelligi cum effectu: quinimmò, quod maius est, neque dispensatio huiusmodi euanescet primo matrimonio valido, dissoluto, ante illius consummationem, puta ob mortem, aut professionem alterius coniugis, aut etiam Pontificis dispensatione; cum

tali

tali casu,matrimonium non dicitur perfectè contractum, nisi consummetur carnali copula: hoc etenim iam patet ex litteris huiusmodi commutationis; in quibus,illa non conceditur simpliciter, & tantummodò ad effectum contrahendi matrimonium; sed vlterius in illis proceditur, præsertim secundum stylum Sacræ Pœnitentiariæ; in quibus dicitur, quod Confessarius,ipsum votum dispensando,commutet,non modò,vt matrimonium ipsum contrahere, licitè, verùm etiam,vt in eo postmodum,debitum coniugale exigere, & reddere possit; idemque docet, etiam ipse *Sanch. loc. cit. n.* 5. vbi ait,quod si matrimoniũ nõ est carnali copula consummatũ, dispensatio nõ est suum sortita effectum;ex quo, sola matrimonij cõsummatio repugnat voto.

Quare, ex ante dictis, si matrimonium fuerit nulliter contractum, quia nimirum, contra formam Concilij Tridentini, aliorumque sacrorum Canonum, poterit denuò contrahi, adhibitis solemnitatibus de iure requisitis; quia licèt omissio formæ reddat actum nullum, tamen iteratò fieri potest cum obseruatione debitę formæ, *id. Vtriqu. d. limit. 1. nu. 1.* vbi ait,intelligendam esse *d. l. bonis, §. hoc sermone*, quando primus actus est validus: quam quidem limitationem ita ille declarat *num.* 29. nisi, si quis primum actum inutilem,prohibitũ, scienter fecerit; tunc etenim non poterit postmodum ad sui commodum, alium actum vtilem facere: & similes casus, etiam in materia nostra non semel euenisse audiuimus; pro cuius rei confirmatione, expressus est *tex. in l. hac conditio, ff. de cond. & demonstr.* vbi, si quis illicitas,scienter contraxerit nuptias, non iuuatur per alias nuptias, idem docet *Sanch. d. disp. 31. nu. 4.* vbi ait, quod, ne ex fraude sua commodum reportet, dispensatio extinguitur in primo actu, licèt inualido; quia fraus nemini patrocinari debet, *cap. super litteris, de rescript. cap. in nostra, de sepult. cap. auaritia, de elect. in 6. Mandos. reg. 19 q. 8. nu. 3.*

Recensuimus hactenus nonnullos casus, quorum expeditiones in Romana Curia,cum sint penitus occulti, ad Sacram Pœnitentiariam Apostolicam, pro foro conscientiæ,spectant:de cuius Sacro Prætorio,potius diuinitus, quàm humanitus instituto; sicut Vrbs ipsa, totusque testatur Orbis; necnon de eius Officialibus fide, singularique probitate, locus quidem esset,multa proferre,nisi laudum eius fulgore deterrerer; superuacuisque industrijs laboret,qui Solem facibus illustrare conatur, *arg. l. 1. ff. de dot. præleg.* eanamque in omnes charitate, pietateque flagrat, vt ipsius pietatis, charitatisque sinus valeat iure optimo nuncupari; hoc præsertim tempore,quo Maior est Pœnitentiarius Eminentissimus, & Reuerendissimus D. Frater Antonius,tituli S. Honuphrij Cardinalis Barberinus; eiusdemque Sacræ Pœnitentiariæ Regens Illustrissimus, & Reuerendissimus D. Ioannes Baptista Coccinus, Sacræ Rotæ Romanæ Decanus; vir quidem à Deo,ad id præcipuè munus obeundum, missus; quippè, tùm doctrinæ claritate, morumque integritate,tùm fidei, iustitiæque zelo, cæterisque animi dotibus plurimùm pollet. Ibi potissimùm litteræ, nulla prorsus ab Oratoribus,soluta mercede,celeri expedi-
31 tione,gratis quoad omnia, traduntur;geminata illius Sigillatoris inscriptione ualatę intus .f. & extra, his verbis, GRATIS VBIQVE; prout hæc,aliaque permulta in illius Officio seruantur, etiam ad præscriptum *Constitutionis fel. record. Pij V.* super ordinatione noui Status eiusdem Sacrę Pœnitentiariæ; quæ cum non sit omnibus nota, hic in gratiam saltem Curialium,inseritur, quę est tenoris sequentis,videlicet.

32 *Pius Episcopus seruus seruorum Dei, Ad perpetuam rei memoriam. In omnibus rebus humanis nihil tam perfectè institui, nihil vllis legibus, sanctionibusque tam diligenter muniri potest,quin id lubrica, & praceps, malorumque omnium effectrix cupiditas,nouis quotidie artibus peruertere,atque corrumpere moliatur. Quocirca omnes ad huius pracelsa dignitatis fastigium euecti,perpetua quadam necessitate coguntur,nusquam oculos à commisso sibi grege auertere, sed continenter vigiles circumferre, vt quandocumque vsus poscit,nouis modo legibus ferendis,modo veteribus corrigendis, vel ad vsum reuocandis,ea,quę paulatim deprauata sunt, in melius reformentur. Quod quidem nos iam inde ab ipso pontificatus nostri principio, & libenter fecimus, & quantum in nobis est,illud idem statutum vrgere & prosequi, annuente Deo,*

Deo, conamur, neque quicquam nobis est, vel praeclarius, vel optabilius, quam vt collapsos à vetere disciplina mores ad pristinam suam integritatem denuo erectos; & in agro Domini à prauarum consuetudinum sentibus omnia diligenter perpurgata videamus. Sed ne, dum ea, quę ad communem totius corporis salutem pertinent, tantopere procurantur, quisquam nos accuset, quod eam partem, quę nobis proxima est, negligamus, neque illius vlceribus necessarium salutis remedium applicemus, diuino auxilio freti curia nostra vniuersę reformationem iamdudum oculis nostris obuersantem aggredi decreuimus, pro qua etsi ante hac nonnulli prędecessores nostri multa sanctè & salutariter ordinarunt, hominum tamen fragilitate, non ita multo post, aut neglecta, aut corrupta sunt, alijs atque alijs aliena suo sibi officio vsurpantibus, & dicta curia expeditiones inuicem confundentibus, quarum singulis sagax illa vetustas proprium, & distinctum, pro cuiusque diuersitate, & materię genere officium, tanto studio assignauit. Vnde nos operepretium fore arbitrati, illud in primis conari, vt quod cuique ordini, quod cuique officio congruit, ad illud idem reuocetur; demum sapienter prouidere, & prouidenter statuere per quos viros, quibusque modis curię praedictę negotia per rerum, temporum, & locorum qualitate deinceps dirigantur: at quia ceteris omnibus illa anteponere necesse est, ex quibus pendere dignoscitur periculum animarum: Nos huiusce reformationis exordium à Pœnitentiarię nostrę officio capere instituimus, eiusque rei causa omnem auctoritatem ordinariam, & delegatam, omniaque priuilegia, facultates, & indulta ideo duximus reuocanda, vt habita de ministrorum qualitate, numero, functionibus, & officijs ratione explicata, nouam futuris formam de integro praescribere valeamus, qua ipsum Pœnitentiaria officium tertiis quibusdam facultatibus, quę alijs officijs magis conueniunt, exoneratum atque expeditum, de hinc ea qua animarum salutem praecipue concernunt, attentiore studio prosequantur.

Primum igitur omnium de huiusmodi officio, ministris, & functionibus rationem, prodere volentes, De Apostolicę potestatis plenitudine, omnia, & singula loca, seu officia Referendariorum, Correctorum, & Reuisoris, necnon functiones, & exercitia Scriptorum, qui vigintiseptem & Procuratorum, qui vigintiquatuor sunt, quorumque Procuratorum octo officia ad dispositionem pro tempore existentis maioris Pœnitentiarij pertinere noscuntur, in eodem Pœnitentiarię officio perpetuo supprimimus, & abolemus, eorumque Scriptorum, & Procuratorum rationem aliorsum habituri, illos omnes iam nunc ab ipso Pœnitentiaria officio amonemus: Ac dictum officium dehinc maiore Pœnitentiario, Regente, Datario, vno Correctore, vno Magistro in Theologia, vno Doctore in Decretis, duobus Procuratoribus, duobus Scriptoribus, & vno Sigillatore (quos pro futuris rebus, & negotijs illius satis esse duximus) perpetuo constare volumus: horumque omnium officiorum in ipso Pœnitentiaria officio constitutorum venditionem, aut quamuis aliam ad voluntatem tacitam, vel expressam ea dimittentium dispositionem, expresse prohibemus, sed illa omnia probis, & peritis, gratis omnino, & sine aliqua dimittentium, aut aliorum quorumcunque acceptione concedantur, quod si secus factum fuerit, quacunque concessiones de illis pro tempore factę, nullius sint roboris, vel momenti.

Praeterea statuimus, & ordinamus, vt deinceps in perpetuum, maior Pœnitentiarius officium suum per se ipsum exerceat, qui sit presbyter, Magister in Theologia, seu decretorum doctor, & causa legitima à Romano Pontifice admissa, absens, seu impeditus fuerit, vnum alium ex S. R. E. Cardinalibus praedictis qualitatibus insignitum, sibi Propœnitentiarium surroget; qui interim hoc manus etiam per se ipsum prosequatur, literasque, non Pœnitentiarij delegantis, sed suo proprio nomine iubeat expediri.

Similiter Regens, Datarius, Magister in Thelogia, & decretorum Doctor viri exi-

Zz mia

mia doctrina præstantes, casuumque conscientiæ periti. Item Corrector in decretis, stylo, cæterisque Pœnitentiariæ rebus diligenter versatus, & instructus. Ac etiam Sigillator probatæ vitæ, & uti id munus postulat, omnium officij expeditionum peritus. Qui omnes maioris Pœnitentiarij cura, & sollicitudine delecti, & à Romano Pontifice confirmati, ad suum quisque officium admittantur. Procuratores quoque, & Scriptores prædicti vita, moribusque integris ornati, ad suum quisque officium exercendum idonei.

Adhæc omnes prædicti officij ministri, etiam Procuratores, & Scriptores sint presbyteri, vel certe in aliquo ex sacris ordinibus constituti, huiusmodi arcanorum continentissimi, quorum, etiam iuramento de fidelitate præstanda adscribatur, quod nec occultos casus huiusmodi, nec personas unquam cuiquam extra officium reuelabunt, qui secus fecerint, non leuius, quam presbyteri peccatorum confessiones prodere audentes, puniantur.

Procuratoria autem, & Scriptoria officia ita demum à maiore Pœnitentiario illis concedantur, qui prius à Regente, & Correctore, super vita, moribus, ætate, scientia, & alijs qualitatibus requisitis diligenter, ac propositis edictis, & mora sex dierum præcedente, per cõcursum examinati, & idonei comprobati fuerint, alioqui omnes concessiones etiam si à Romano Pontifice ex aliqua causa pro tempore factæ fuerint, pro irritis habeantur.

Omnes vero supradicti officia sua per se ipsos tum diligenter, tum etiam fideliter exerceant, solique præsentes, & actu exercentes, nisi legitime impediti, fructus & emolumenta percipiant, quorum singulis certum, statutumque aliunde stipendium cuique conueniens, assignare intendimus, quo solo contenti esse debeant; nihilque aliud, etiam sponte oblatum, à partibus, aut alias, siue pro expeditionis celeritate, siue pro alio extraordinario labore, tam procurando, quam scribendo, aut recognoscendo, & examinando, capere possint: quicumque secus fecerint, officio suo huiusmodi priuati, excommunicationis quoque sententia innodati eo ipso censeantur, cuius absolutionis beneficium ab alio, quam Romano Pontifice (excepto mortis articulo) nequeant obtinere.

Vt autem negotia vniuersa, qua decet puritate, & diligentia dirigantur, prædictus Regens, petitiones, casusq; omnes ad prædictum officium deductos in primis examinet diligenter; quæque perspicua, & secundum communem in eodem officio cursum absque difficultate expediti consueuerunt, eadem expediri iubeat, nihilq; omnino, vel ordinarium, aut clarum, nisi prius ab ipso recognitum & probatum, Procuratores expedire incipiant: Dubia vero vel obscura, vel difficultate obstructa, Regens ipse ad maiorem Pœnitentiarium referat, vt diligentius examinentur; demum in eius signatura proposita, cum maturo omnium iudicio decidantur.

Cæterum materia omnes, siue conficiendæ, siue scribendæ, inter Procuratores, & Scriptores, cura Sigillatoris æqualiter diuidantur.

Sed, vt literæ prædictæ, stylo suo conscriptæ, sanæ, & incorruptæ emittantur, Corrector prædictus, ante quam illæ scribantur, schedulas, siue minutas earum à prædictis Procuratoribus conficiendas, cum supplicatione expedita, diligenter recognoscat, examinet, & corrigat; vt inde literæ ipsæ mundæ, & integræ, rasurisque prorsus carentes expediantur; Itemque super omnibus materijs, tam ordinarijs, quam extraordinarijs supplicationes, vbi illis opus erit, in totum expediri debeant, prius quam ad expeditionem literarum super illis quoquo pacto procedatur.

Denique, Sigillator prædictus, literas omnes eatenus recognoscat, vt manus requisitæ illis appositæ sint; & eorum data cum libello supplicationis concordet, deinde ipsius sigillo Pœnitentiariæ obsignet, obsignatas, & in totum gratis vbique expeditas, tunc demum eas procurantibus resignet.

Illud

Illud autem sancte, & inuiolate apud officium prædictum volumus obseruari, vt nihil Prorsus pro literarum confectione, & expeditione, nec alias, etiam pro charta, atramento, cera, capsula, cordulis, alijsque rebus ad ipsam expeditionem pertinentibus exoluatur, rationem aliunde habituri, vnde hæc omnia, simulque ministrorum omnium stipendia debeant comparari.

Sed ne quid rerum dictæ Pœnitentiariæ lapsu temporis pereat, neglectumue iaceat, Sigillator ipse omnia exemplaria, literas, scripturas, & instrumenta quorumcumque priuilegiorum, facultatum, concessionum, prohibitionum, reformationum, & cæterorum omnium, dictum officium Pænitentiariæ in vniuersum, & priuatim concernentium, fideliter, ac cum periculo suo asseruet, deque his omnibus authenticum inuentarium, ac regestum conficiat, cui quidquid postea additum, statutum, concessum, vel, vetitum erit, illud totum qualecunque quamprimum adscribatur, & sic deinceps hæc omnia in futurorum Sigillatorum fidem cum eisdem conditionibus, & periculis deponantur.

Ad retinendam vero in dicto officio puritatem, & confirmandam singulorum fidem, districtè præcipimus, vt iuramenta, quę in admissione officialium requiruntur, ad præsentem nostram reformationem accommodata, quotannis in manibus dicti maioris Pœnitentiarij debeant iterari.

Monemus insuper omnes & singulos supradictos, vt caueant diligenter, ne in officiorum suorum exercitio fraus, vel dolus quoquo pacto admittatur, vel captio inducatur, neuè ipsi partibus quidquam dolose, & fraudulenter suggerant, quo facilius optata impetrare possint, sed solum petitiones iustas, rationabiles, & honestas recipiant, & proponant. Quod si dolum, vel fraudem fecisse, aut quidquam, vel minimum pro labore, aut alio quoquo modo accepisse conuicti fuerint, præter illas censuras, & pœnas, quę contra talia admittentes quomodocunque propositę sunt, in pœnam priuationis officiorum suorum incurrant, & ad futura inhabiles, infamesque reputentur, prout nos illos priuatos, inhabiles, & infames declaramus eo ipso.

Decernentes ex nunc irritum, & inane, quidquid secus super prædictis, aut eorum aliquo à quoquam quauis auctoritate, scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Non obstantibus nostra, de non tollendo iure quæsito, & alijs Apostolicis constitutionibus, ac de certo officiorum prædictorum numero, etiam pluries à Romanis Pontificibus reducto, necnon officij Pænitentiariæ huiusmodi iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis statutis, vetere stylo, & consuetudinibus quantocunque tempore obseruatis, cæterisque contrarijs quibuscunque.

Depulsa igitur omnis auaritiæ foeditate, pro se quisque piam, castamque mentem ad impositum sibi munus pro Dei æterni gloria, & Christi fidelium salute alacriter intendat, & pro virili parte conetur, vt cuncta prospera, & hoc tanto officio digna succedant, sedesque Apostolica pro bene gestis condignę laudis preconio in singulis Christiani orbis partibus plenius celebretur. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrę suppressionis, abolitionis, amotionis, prohibitionis, statuti, ordinationis, intentionis, præcepti, monitionis, decreti, declarationis, & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare prǽsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. Dat. Romę Apud Sanctum Petrum, Anno incarnationis Dominicę millesimo quingentesimo sexagesimo nono, quintodecimo Cal. Iunii, Pontificatus nostri Anno Quarto.

Hæc autem, quoad ea, quæ ad ipsam Sacram Pœnitentiariam spectant. Quo uerò ad ea, quæ expeditiones, pro vtroque foro, ac vtriusque Signaturę respiciũt

est non oscitanter aduertendum, quod per Constitutionem *Gregorij XIII.* fuerūt innouatæ censuræ, & pœnæ, quas eiusdem record. *Bonifacius VIII.* edidit contra pacifcentes, seu dantes, & accipientes, aut promittentes, & acceptantes pro expeditionibus gratiæ, & iustitiæ, & cum hodie illa sit in viridi obseruantia, & à nostra praxi minimè alienam agnouimus; proinde illius tenorem hic inserere placuit, qui est huiusmodi videlicet.

33 *Gregorius Episcopus seruus seruorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam. Ab ipso Pontificatus nostri principioquàm maxime possumus enitimur, atque contendimus, vt domus & Curia nostra à sordibus expurgetur. Cui salubri consilio incūbens fel. recor.* Bonifacius Papa *VIII. excommunicauit, & anathematizauit omnes Clericos, religiosos, & laicos vtriusq; sexus, siue familiares Curiæ, siue vndecunque alios, qui aliquod pactum facerent; seu quid parum, vel magnum promitterent; vel promissionem reciperent, aut ex pacto, vel promissione occulta, vel manifesta, siue sub verbis generalibus, & plenè non expressis, siue specialibus & apertè expressis, facta, quicquam darent, aut reciperent pro iustitia, siue gratia, siue pro se, siue pro alio, in causis, vel iudicijs, seu aliàs per literas Apostolicas, & quibuscunque alijs modis apud sedem Apostolicam obtinenda: & eam sententiam ad promittentes, & acceptantes, dantesque, & recipientes duxit extendendam: Illos etiam, qui sibi intra triduum non renunciarent eum, quem in culpa esse scirent, vel alicui, per quem ad se fideliter referretur, simili voluit sententiæ subiacere: Ac decreuit, vt nullus hanc incurrens excommunicationis sententiam, absque speciali mandato suo, absolutionis beneficium valeret obtinere, nisi in mortis articulo constitutus: Sed nec quisquam admitteretur ad absolutionis gratiam, nisi prius erogatum esset pauperibus, quantum ille dedisset, vel etiam recepisset. Iustitiæ vero, siue gratiæ expeditiones sic obtentæ, nullius prorsus essent roboris vel momenti: et scienter illis vtentibus, simili sententia innodauit: ac reseruans sibi absolutionem eorum cum prædictis, ad pœnas similes in omnibus obligauit. Sed hoc scelus ita hodie in mores inductum est, vt plerique cupiditate improbi quæstus potentiorum suffragationibus adnixi, huiusmodi negotiorum expeditiones hac illac conquirentes, turpissime nundinentur. Alij alios, quos gratia præstare arbitrantur, donis pollicitationibusq; ambiant. Quidam etiam se talium operam atque industriam pretio & muneribus quæsisse affingant. Quæ cum pessima sint, & Curiæ prædictæ existimationem grauissime offendant: in eos qui talia agunt animaduertendum fore arbitrati, Constitutionem prædictam cum suis censuris, & pœnis omnibus innouamus: easdemque omnes extendimus ad audentes qualecunque horum facinorum quæ adscripsimus, dantesque illis & alijs supradictis auxilium, consilium, vel fauorem. Quinetiam eos omnes omni beneficio, & officio Ecclesiastico & sæculari, siue temporali siue perpetuo, ipso iure priuamus, ac priuatos esse declaramus, & præterea infamiæ subiectos perpetuo, ac inhabiles ad illa & alia esse volumus. A quibus etiam, prout quæque res erit, tales pœnæ exigantur, quæ cæteris sint exemplo. Illis tamen, qui rem adhuc incognitam, complicesque, fautores, & socios retexerint, impunitas concedatur. Dat. Romæ, apud Sanctum Petrum, Anno Incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo septuagesimo quarto. Nonis Nouembris, Pontificatus nostri Anno Tertio.*

34 Circa verò taxas eiusdem Romanæ Curiæ Officialium, fuerunt per *Iulium II.* innouatæ plures Constitutiones, qui etiam mandauit, ne ijdem Officiales, pro dictis taxis, etiam à sponte dantibus, vltra quàm in primæua suorum Officiorum institutione caueatur, exigant; proindequè mandauit ipsius Curiæ Officialibus, & inter cæteros, litterarū Apostolicarum, etiam de Maiori Præsidentia, Abbreuiatoribus, Scriptoribus, & Sollicitatoribus; earundemquè, ac Pœnitentiariæ Apostolicæ, Breuium Apostolicorum, & Archiuij Romanæ Curiæ, Scriptoribus,

plum-

Plumbi, & ipsarum litterarum, ac supplicationum, de illius mandato signatarum, Registrorum Magistris, Clericis, & Registratoribus, Plumbatoribus, taxę plumbi Collectoribus, Audientię Contradictarum, & causarum Palatij Apostolici Auditoribus, ne pro taxis, mercedibus, emolumentis, laboribus, regalibus, aut cuiusnis alterius lucri, & receptionis nomine, aliquid in pecunijs, rebus, bonis, aut promissionibus, quomodocunque, & qualitercunque, directè, vel indirectè, etiam à sponte dantibus, & offerentibus, petere, exigere, vel recipere per se, vel alium præsumant; sub pęna excommunicationis latè sententiæ, & pro prima, Centum ducatorum auri de Camera, pro secunda, suspensionis exercitij, & perceptionis emolumentorum ad sex menses, Fabricæ Basilicæ Principis Apostolorum Vrbis Applicandorum: pro tertia verò vicibus, quibus contrafecerint, priuationis, Officiorum pęnis, ipso facto incurrendis, absque alia declaratione mandauit; ac contrafacientes ad restituendum quicquid vltra præmissa receperint, obligatos fore declarauit; vt in dicta Constitutione, quę incipit, *Etsi Romanus Pontifex*, *sub Dat.* Romæ, *Anno* 1512. *Tertio Kal. Aprilis, Anno Nono.*

Finis Libri Octaui.

PRAXIS DISPENSATIONIS

SVPER ALIENATIONE BONORVM Ecclesiasticorum, In forma, Si in euidentem, &c.

LIBER NONVS.

SVMMARIVM.

1 *Extrauag.* Ambitiosæ, de reb. Eccles.non alien.*facit ius commune*.
2 *Est recepta in Ciuitate, & Diæcesi Neapolitana*.
3 *Fructus beneficij, sunt bona Ecclesiastica*.
4 *Bona Ecclesię, non alienantur sine solemnitate*.
5 *Nec circa hoc, valet consuetudo in contrarium*.
6 *Quo iure sint prohibita alienari*.
7 *Dispensatio super alienatione bonorum Ecclesiasticorum, non datur sine causa*.
8 *Extrauag.*Ambitiosæ,*tenor*.
9 *Hac Extrauag. fuit confirmata per Iulium III.*
10 *Priuilegia Regularibus concessa,alienandi bona Ecclesiastica, sublata per decretum Sacrę Congregationis Concilij*.
11 *Cuius tenor proponitur*.
12 *Regularibus, non licet pecunias ad cambium,vel mutuo recipere*.
13 *Regulares* Clerici *Theatini, non comprehenduntur in decreto,de non alien. bon.Eccles.*
14 *Extrauag.*Ambitiosę,*verba,*vltra triennium, *in quibus rebus locum habeat,& nu.* 15.*&* 16.
17 *Alienatio rerum Ecclesię, causam, & solemnitatem requirit*.
18 *Et quanam causę, sint in praxi receptę*.
19 *Innocentius* VIII. *pro necessitatibus Ecclesię pignorauit MitramPontificalem*.
20 *Necessitatis appellatione, venit omnis causa alienandi bona Ecclesiastica*.
21 *Extrau.* Ambitiosæ, *probibet omnem modum alienandi*.
22 *Papę authoritas in alienatione rerum Ecclesię, omnem solemnitatem excludit*.
23 *Si tamen ea fuerit legitimè interposita*.
24 *Extrau.* Ambitiosæ, *forma non seruata, quanam panę incurrantur*.
25 *Exemplum mirabile refertur contra inuadentes bona Ecclesię*.

Pra-

Praxis prohibitionum alienandi bona Ecclesiastica.

CAP. I.

Eneplacitū Apostolicū super alienatione rerū Ecclesiasticarum vltra triennium, dispensationē appellauit *Franc. in cap. 1. vers. Decimo tertio limita, hoc tit. lib. 6.* Quare, non rectè Lector arbitrabitur, nos propositæ materiæ finem excedere, si ipsius praxim prosequamur. Frequentissimus quippè est in Romana Curia vsus, huiusmodi dispensationis, siuè licentiæ, ipsa bona, vt supra alienandi, necnon alienationes, iam sub Sedis Apostolicæ beneplacito, factas, confirmandi, & approbandi, potissimùm resistente *Extrauag. Ambitiosæ de reb. Eccl. non alien.* cùm ea sit per totum Orbem recepta, ac in viridi obseruantia, vt refert *Bertacch. de Episc. lib. 4. p. 4. q. 36. num. 10* ex quo inserta est in corpore iuris, *Caualc. decis. 43. nu. 4. Crescen. decis. 3. de iureiur. Cæsar de Graff. hoc tit. dec. 4. nu. 26.* ac proinde
1 facit ius commune, *id. Cæsar, decis. 135.* & in iudiciali foro citatur; quotidieque Romana Curia, pro eius obseruantia, pronunciat; & ita eius praxis se habet in expediendis passim litteris sub hac forma, *Si in euidentem*; ex eaque emanant etiam absolutiones à censuris, dispensationes, & habilitationes, etiam in vtroque foro, quoad contrauenientes; ac propterea vult Summus Pontifex illam vbique obseruari, vt ait *Quaranta in Summa bullar. verb. alienatio rerum Eccles. sub n. 28.* ac per eam semper vidimus haberi recursum per totum Orbem ad eandem Curiam, tàm pro impetranda facultate alienandi, cum causis consuetis, quàm pro alijs rebus ab ipsa *Extrau.* de-
2 pendentibus: præcipuè verò in hac Ciuitate, & diæcesi Neapolitana recepta est, tàm quo ad pœnas intrinsecas, nempè, nullitatis contractus, quàm quo ad pœnas extrinsecas, videlicet censurarum, & aliàs, teste *Genuens. in sua praxi. cap. 50. num. 1.* & non modò locum habet in locationibus rerum, & bonorum; verùm etiam, fructuum, & redditunm; nam
3 fructus, & redditus beneficij, seù Ecclesiæ, sunt res, & bona Ecclesiastica, cum ab Ecclesia proueniant; sintque eius ministris assignata, propter diuinum ministerium, *Garc. de benef. p. 2. cap. 1 num. 32.* & ita quotidie in praxi obseruari videmus.

Antequā tamen hanc praxim aggredia-
4 mur, præmittendum est, bona Ecclesiæ non posse quouis modo alienari, sine solemnitate iuris, vt in *Auth. hoc ius porrectum, C. de Sacros. Eccles. cap. nulli, de reb. Eccles. non alien. Clem. 1. eod. tit. Surd. cons. 181. num. 14. & cons. 249.* vbi ampliat
5 hanc dispositionem, vt nec valeat consuetudo aliqua in contrarium, quæ videlicet, remittat solemnitatem requisitam in huiusmodi alienationibus; quia per illam induceretur grauamen rebus Ecclesiæ, vt per *Abb. & alios in cap. 1. per illum tex. de consuet.* Generaliter enim has alienationes constat fieri non posse.

6 Primò, de iure diuino, vt in *lib. Leuit. cap. 25 ibi, Terra quoque non vendetur in perpetuum: quia mea est. & vos aduenæ. & coloni mei estis, vt per Redoan. de reb. Eccl. s. non alien. q. 1. num. 13.*

Secundò, de iure Canonico, per *tex. in cap. possessiones, 16. q. 1. ibi, possessiones, quas vnusquisque Ecclesiæ proprio dedit, aut reliquit arbitrio alienare quibuslibet titulis, atque distractionibus, vel sub quocunque argumento, non patimur, nisi fortè, aut Clericis, bonorum meritorum, aut monasterijs, religionis intuitu, aut certè peregrinis, si necessitas largiri suaserit; Sic tamen, vt hæc ipsa non perpetuò, sed temporaliter perfruantur, & per tex. in cap. non liceat in cap. monemus, & in cap. sine exceptione, 12. q. 2. & in cap. nulli, in cap. si quis, & in cap. fin. & in Clem. 1.* ac denique per *d. Extrau. Ambitiosæ, eod. tit.*

Tertiò, de iure Ciuili, per *tex. in l. iubemus, C. de Sacros. Eccles. & per tex. in §. nos igitur, vers. alienationis, in Auth. de non alien. aut permut. reb. Eccles.* nam ipsemet Imperator, causam prohibitionis ostendit in *Auth. de Ecclesiast. rer. immobil. alien. in princip.* vbi ait, *Scripsimus legem prohibentem, res Ecclesiarum omnium alienari; quia videbamus prædia, & possessiones paulatim alienari sine dignis solutis pretijs, & sine causa ineuitabili*; Vnde, si non esset interdicta hæc alienatio, periculum esset, quod Ecclesia ad nihilum redigeretur, *d. cap. monemus.*

Propterea dixit *Rebuff. in compendio alien. rer. Eccl. in expositione cap. sine excep. 12. q. 2. in verbo, ne quis*, quod sicut Ecclesia est mater Religionis, ita eius patrimonium

monium conseruari debet illæsum *d. l. cubemus, id. Red. hoc tit. q. 35.* vbi ait, quod propter malos Prælatos, prohibita est alienatio; qui forsan omnia bona Ecclesiæ alienarent,

Sicut autem in quacumque dispensatione requiritur causa, *Felin cap. quæ in Ecclesiarum, num. 60. de constitut* ita etiã aduersus iura prædicta prohibentia hu-
7 iusmodi alienatione, non dispensatur, nisi causa legitima interueniente, *Molin. de contract. disp. 468. Sarm. de redd. p. 1. cap. 2. Caualc. decis. 35. num. 31. & decis. 451. num. 33. p. 1. Ann. cons. 38. vol. 1. Seraph. decis. 508.*

Quoniam vero præcipua prohibitio de iure canonico, ea est, quæ continetur in eadem *Extrauag. Ambitiosa*, & tam ex ipsa, quàm alijs iuribus supradictis alienatio, siue licentia alienandi, est de Papæ reseruatis, *cap. non liceat Papæ, & ibi Archid. d. 12. q. 2. Leo in Thesauro fori Eccl. p. 3. cap. 1. num. 4.* propterea eiusdem Extrauag. tenorem, de verbo ad verbum, hic inserere placuit, qui talis est, videlicet.

8 P*Aulus Episcopus seruus Seruorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam; Ambitiosæ cupiditati illorum præcipuè, qui diuinis, & humanis affectati, damnatione postposita, immobilia, & pretiosa mobilia Deo dicata, ex quibus Ecclesiæ, Monasteria, & pia loca reguntur, illustranturq. & eorum ministri sibi alimoniam vendicant, prophanis vsibus applicare, aut cum maximo illorum, ac diuini cultus detrimento, exquisitis medijs vsurpare præsumunt, occurrere cupientes.*

Omnium rerum, & bonorum Ecclesiasticorum alienationem, omneq. pactum, per quod ipsorum dominium transfertur, concessionem, hypothecam, locationem, & conductionem vltra triennium, necnon infeudationem, vel contractum emphyteuticum, præterquam in casibus à iure permissis, ac de rebus, et bonis in emphyteusim ab antiquo concedi solitis, & tunc in Ecclesiarum euidenti vtilitate, ac de fructibus, & bonis, quæ seruando seruari non possunt, pro instantis temporis exigentia, hac perpetuo valitura Constitutione præsenti fieri prohibemus.

Prædecessorum nostrorum Constitutionibus, prohibitionibus, & decretis aliàs super hoc editis, quæ tenore præsentium innouamus, in suo nihilominus robore permansuris. Si quis autem contra huius nostræ prohibitionis seriem, de bonis, & rebus eisdem quidquam alienare præsumpserit, alienatio, hypotheca, concessio, locatio; conductio, & infeudatio huiusmodi, nullius omninò sint roboris, vel momenti, & tam qui alienant, quam is, qui alienatas res, & bona prædicta receperit, sententiam excommunicationis incurrant.

Alienanti verò bona Ecclesiarum, monasteriorum, locorumq; piorum quorumlibet, inconsulto Romano Pontifice, aut contra præsentis Constitutionis tenorem, si Pontificali, vel Abbatiali præfulgeat dignitate, Ingressus Ecclesiæ sit penitus interdictus, & si per sex menses immediatè sequentes sub interdicto, huiusmodi animo (quod absit) perseuerauerit indurato, lapsis mensib. eisdem à regimine, & administratione suæ Ecclesiæ, vel Monasterij, cui præsidet, in spiritualibus, & temporalibus sit eo ipso suspensus Inferiores verò prælati, Commendatarij, & aliarum Ecclesiarum Rectores, beneficia, vel admistrationem quomodolibet obtinẽtes, Prioratibus, Præpositurís, Præpositatibus, Dignitatibus, Personatib. Administrationibus, Officijs, Canonicatibus, Præbendis, alijsq. Ecclesiasticis, cum cura, & sine cura, sæcularibus, & Regularibus beneficijs, quorum res, & bona alienarunt duntaxat, ipso facto priuati existant, illaq. absque declaratione aliqua vacare censeantur, possintq. per locorum Ordinarios, vel alios, ad quos eorum collatio pertinet, personis idoneis (illis exceptis, quæ propterea priuatæ fuerint) liberè, de iure conferri, nisi aliàs dispositioni Apostolicæ Sedis sint specialiter, aut generaliter reseruata: & nihilominus alienatæ res, & bona huiusmodi, ad Ecclesias, Monasteria, & loca pia, ad quæ ante alienationem huiusmodi pertinebant, liberè reuertantur. Nulli ergo, &c. Datum Romæ apud Sanctum Marcum, Anno Dominicæ Incarnationis, 1468. Kal. Martij, Pontificatus nostri anno quarto.

Quæ

9 Quæ quidem Extrau. fuit confirmata per *Iulium Tertium*, per aliam suam Extrau. quæ incipit, *Sicut accepimus*, *de anno* 155 .& totum deniquè confirmatum per Sacrum *Concilium Triden. sess. 22. cap. 11. de reform.*

Verùm à supradictis omnibus, fuerunt exempti plures Regulares; quibus per diuersa priuilegia fuerat indultum, vt possent aliqua eorum Monasteriorum bona, vsque ad certam summam, alienare: postmodum, verò, hæc priuilegia fuerunt sub-
10 lata per nouum decretum *Sacra Congregationis Concilij*, iussu Sanctissimi D. Vrbani Papę Octaui editum, cuius tenorem, non incongruum visum fuit hic, etiam subnectere, qui talis est, vt sequitur videlicet.

Decretum Sacrę Congregationis Concilij S. D. *N.* Vrbani Papæ Octaui iussu, editum, de rebus Regularium non alienandis.

11 *SAcra Congregatio Cardinalium* Concilij *Tridentini Interpretum, rerum experimento edocta, quantum Religiones accipiant detrimenti ex bonorum immobilium distractionibus, quas crebro faciunt Regulares, Apostolicis priuilegijs innixi; ac proinde operę pretium putans, illorum facilitatem, aliqua ratione compescere; Speciali S. D. N. iussu generalibus, & prouincialibus Capitulis, vel Congregationibus, Abbatibus, Generalibus, & quibuscunque alijs superioribus Regularibus cuiusuis ordinis, Congregationis, Societatis, vel Instituti, intra fines Europę existentibus, omnium rerum, & bonorum immobilium, ac pretiosorum mobilium alienationem, omneque pactum, per quod ipsorum dominium transfertur, census perpetuos, seu vitalitios, hypothecam locationem, & conductionem, vltra triennium concessionem in feudum, vel emphyteusim (præterquam in casibus à Iure præmissis) fieri, perpetuo probibet, atque interdicit, absque ipsius Congregationis expressa licentia in scriptis, & gratis concedenda, sub poena priuationis omnium officiorum, quæ tunc obtinebunt, vocisq; actiuę & passiuæ, ac perpetuę inhabilitatis ad illa in posterum obtinenda; quam ipso facto, absq; alia declaratione, incurrant;* Sublata etiam Generali, & Protectori *illam moderandi, aut relaxandi facultate; pœnis, nihilominus apostolicarum constitutionum, & presertim fel. record.* Pauli Secundi, *quę incipit, Ambitiosę, in suo robore permansuris. Alienationes verò, pacta, census, hypothecas, locationes, cōductiones, & concessiones quascunque contra huiusmodi probibitionem faciendas Sanctitatis suæ authoritate, ipso iure nullas, atque irritas decernit. Non obstantibus Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, in fauorem quarumcunque personarum, atque ordinum, tam mendicantium, quàm non mendicantium, Militiarum, etiam S. Ioannis Hierosolymitani,* Congregationum, Societatum, *ac cuiusuis alterius instituti, etiam necessario, & in indiuiduo exprimendi, Monasteriorum, Conuentuum, Collegiorum,* Domorum, *ac locorum* Regularium *quorumcunque; Necnon illorum, etiam iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis Statutis, vel consuetudinibus, etiam immemorabilibus, exemptionibus quoque, indultis, & priuilegijs, sub quibuscumque tenoribus, & formis, & cum quibusuis, etiam derogatoriarum derogatorijs, alijsquè efficacioribus, & insolitis clausulis; necnon irritantibus decretis, etiam motu proprio, & ex certa scientia, ac de Apostolicę potestatis plenitudine, aut aliàs quomodolibet, etiam per viam communicationis, seù extensionis, concessis, & iteratis vicibus approbatis, & innouatis, etiam si pro illorum sufficienti derogatione, de illis, eorumque totis tenoribus, ac formis, specialis, & indiuidua, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales, idem importantes, mentio, seù quęuis alia expressio habenda, & aliqua alia exquisita forma seruanda esset, tenores huiusmodi præsentibus pro expressis habentes; quibus quoad eà, quę presenti decreto, ac probibitioni aduersantur, illis aliàs in suo robore permansuris, spetialiter, & expressè* Sanctitatis *suę authoritate derogat, cęterisque*

que

que contrarijs quibuscunque. Datum Romæ die 7. Septembris 1624.

Cosmus Card. de Torres.

loco † Sigilli.

Prosper Fagnanus. S. Congr. Secret.

Postmodum verò accessit supradicti decreti declaratio, vt sequitur, videlicet,

12 *CVm post editum decretum de rebus Regularium non alienandis, compertum sit, Regulares, qui eodem decreto probibentur census imponere super bonis, ad eorum monasteria peruenientibus, loco censuum huiusmodi, pecunias ad cambium, vel mutuo accipere cum solutione lucri cessantis, vel damni emergentis; cumque ex huiusmodi contractu eludatur mens Sacræ Congregationis, cui in primis, in votis fuit consulere Religionum indemnitati, quæ ex impositione censuum huiusmodi plurimum læduntur, Sanctissimo Domino Nostro approbante decreuit, ac declarauit, huiusmodi contractus esse contra mentem decreti, vt supra editi: Ideoque non licere Regularibus pecunias, vt præponitur accipere; ac si acceperint, in ipsius decretis pœnas ipso facto incidere, Datum Romæ 21. Maij 1626.*

Cosmus Card. de Torres.

loco † Sigilli.

Prosper Fagnanus.

Deinde cupientes Clerici Regulares declarari, eos exemptos esse à prædictis decretis, porrexerunt eidem Sacræ Congregationi supplicem libellum, tenoris sequentis videlicet.

Illustrissimi, & Reuerendissimi Domini.

GEneralis Clericorum Regularium exponit humiliter Illustriss. DD. VV. qualiter eius Religio, nullo vnquam tempore possedit bona aliqua immobilia, animo ea retinendi, cum id expressè prohibeant Constitutiones eiusdem Religionis, à tali enim possessione voluntariè se abstinent, vt eo liberius, & promptius paupertatem Christi Domini imitetur. Et licèt stabile quoddam Panormi, eidem Religioni relictum, nondum alienatum sit, hoc fuit inopia emptorum, & multitudo litium; nunc verò temporis Præposito Domus eiusdem Ciuitatis iniunctum est à Capitulo Generali, vt quàm citissimè, quocunque modo illud vendat, & quocunque pretio. Quapropter humiliter eadem Religio postulat ab hac S. Congregatione declarari, non comprehendi sub prohibitione nuper edita de rebus Regularium non alienandis; promittendo, pro vt opus est, ex nunc, & in futurum, iuxtà formam Constitutionum eiusdem Religionis firmiter obseruaturam supradictum institutum; nec vllo vnquam tempore recepturam, seù accepturam bona aliqua immobilia, titulo, vel eleemosynæ, vel emptionis, vel quocunque alio, nisi ad effectum ea vendendi, vel pro vsu fabricæ Ecclesiæ seu monasterij; & in tantum intendit tale decretum gratiosum sibi suffragari in quantum huiusmodi institutum est seruatura &c.

Responsio.

Sacra

13 ***Sacra Congregatio Cardinalium Concilij Triden. Interpretum censuit, Religionem Clericorum Regularium Theatinorum, quandiu institutum superius propositum retineat, quoad bona immobilia, non comprehendi in prohibitione nuper edita, de rebus Ecclesia non alienandis.***

Cum verò nostra praxis versetur, pręcipuè circa pertinentia ad primodictam *Extrau. Ambitiosa*, operæ pretium esse duximus, ad illins præscriptum, hic addere, quod stantibus verbis eiusdem *Extrau.* nempè, *vltra triennium &c.* illa
24 vendicat sibi tantummodò locum in rebus, quæ quotannis coluntur, & ex eis quolibet anno fructus percipiuntur; aliàs enim, si res Ecclesiæ, talis essent conditionis, vt ex eis quolibet triennio, vnicus tantùm frnctus colligeretur, nulla opus esset dispensatione, siue licentia, si verbi gratia, locarentur ad nouem annos; ex eo quòd, primum triennium, vnico anno comprehenderetur; & sic secundum, & tertium: & si alternatim fructificant, poterunt ad sex annos locari *id. Quaran. d. verbo, alienatio, vers. quartò, amplia, nu. 18.* vt sunt quædam olineta, myrteta, Syluæ cæduæ, & nemora cædua. qnæ etiam locari poterunt per quindecim annos absque assensu Apostolico, si quolibet tantum quinquennio conductor capit fructus, *Zerol. in prax. Episc. eod. verb. vers. decimo quinto, quia dictum est.*

Sanè, quoad tempus ipsius triennij, quo ipsa locatio licitè, absque beneplacito Apostolico fieri potest, idem dicendum est, quando, post locationem ipsam vltra triennium factam, fructus præter naturam prædij nulli fuerunt: vnde ait *Tiraquell. in l. boues, § hoc sermone ff. num. 64. ante prim. limit.* quod cum à Summo Pontifice concessum fuit Episcopo, propter ipsius debita persoluenda, vt fructus primi anni beneficiorum suæ Dięcesis intra quinqnennium vacaturorũ percipiat, si frnctus primi anni, aut nulli fuerunt, aut chasmate perierunt, consumpta est omnino gratia; nec poterit Episcopus, alterius anni, scilicet vltra quinquennium, fructus percipere, per *tex. in l. cum tertius, ff. de tit. vin. & ol. leg.* vbi si certus numerus amphorarum vini, ex eo, quod natum esset ex tali fundo relinqnatur, & minus natum esset, non amplius debetur, quàm, quod natum est eo anno; nec cœteris annis suppletur.

E contra verò sustinetur ipsa locatio ad triennium tantum facta, sine Apostolica authoritate ad præscriptum eiusdem *Extrau. Ambitiosæ*, si prædium fructus bis in anno attulerit: nec id superuacaneum esset putandnm; cum regiones qnędam adsint adeo fœcundæ, & vberes, vt fructus bis singulis annis ferant; quod quidem alicubi euenire possè putamus, sicut in partibus Indiarum, vt asserit *Martianus Capella, lib. 6.* & ait *Solinus, cap. 65.* quod Indiæ bis æstatem habent, & bis legit frugem, & *Strato*, Indiarum fœcunditatem eò maximè declarat, quod eę bis fructum ferant, alteram enim sementem habent autumnalem, alteram æstiuam, & de nonnullis Italiæ locis ita testatur *Virgilius, lib. 2. Georgic.*

His ver assiduum, atque alienis mensibus æstas.

Bis grauida pecudes, bis pomis vtilis arbos.

Et *Diodorus Siculus, lib. 1 cap. 3.* scribit, oues in Aegypto bis in anno parere, ac bis lanam præbere; aliaqnè permulta affert *id. Tiraquell. in d. l. boues, d. nu. 7.*

Nec est omittendum, qnod *d. Extrau.*
15 vendicat etiam sibi locum in rebus, solo cohærentibus, nempè in arboribus, quæ solo cedunt, *Monald. cons. 215. vol. 2. Nauar. cons. 6. de reb. Eccl. non alien.* & in practica sępè videmus super his impetrari assensum Apostolicum.

16 In sylua autem cædua, tenent aliqui, non habere locum hanc *Extrau.* sicut, nec in nemore, arundineto, alijsqne cæduis arboribus, quæ per incisionem sunt in fructu, & renascuntur; quia non deterioratur fundus, *Bart. in l. qui fundum, §. cum fundum ff. de contrah. empt.* vbi idem dicendnm esse, docet de arboribus vetustis, & corruptis, vel non fructiferis; si in earum locum aliæ substituerentur; aut si ex incisione huiusmodi, fundus fructuosior fieret, quàm antea, incidendo arbores opacas, vel, si nimia densitas noceat ipsis arboribns; sicut etiam nocet nimia raritas *id. d. cons. 6.* vbi dicit *Nauar.* quod sicut licet herbas, rubos, lapides, & alia arboribus nocentia, tollere, ita etiã tollere licet illas arbores, quæ impediunt augmentum fructuum, & vtilitatem aliarum arborum sufficientium prædio; quia in hoc nulla interuenit alienatio; vide etiam *Quart. d. verbo alienatio. vers. decimo septimo, amplia.*

Gene-

Generaliter etiam præmittamus, ad has alienationes, duo æquè principaliter
17 requiri, nempè causam, & solemnitatem, *cap. 1. de reb. Eccl. non alien. in 6. Couar. resol. lib. 2 cap. 17 nu. 1. Menoch. cons. 872. lib. 9. Mascard. de prob concl. 75. num. 6. vol. 1.* adeo vt, vnum sine altero non sufficiat, *Roland. cons. 15. lib. 1. Gram. decis. 79.* cum à iure prohibeantur vniformiter respectu causæ, & respectu formæ. *cap. sine exceptione, 12. q. 2.* cum sola causa legitima alienandi, seu solæ solemnitates, neque ex forma *d. Extrauag.* neque de Iure antiquo sufficiant, *glos. in cap. 1 & ibi Abb. de in integr. restitu. Rot. decis. 178. p. 2. diuers.* in qua ob id fuit dictū, alienationem terrarum, de quibus agebatur, fuisse nullam, non obstantibus litteris, *si in euidentem*, & confirmatione subsequuta; etenim in huiusmodi alienationibus copulatiuè requiruntur causa, & solemnitas, nec vnum sine alio sufficit, vt per *DD. in d. cap. sine exceptione, 12. q. 2.* vbi latissimè *Laurent. de Rodulph. in octaua q. Couar. var resol. lib. 2. cap. 17. num. 2.* Et licèt Papæ authoritas suppleat solemnitates, iuxta *cons. Abb. 4. lib. 1.* non tamen supplet defectum causæ; imò defectus causæ reddit nullam interpositionem decreti super alienatione &c.

Causæ autem alienationis, quas in dies,
18 in praxi seruari videmus, regulariter quatuor sunt, quarum Prima est, necessitas; non quidem personæ Rectoris, sed ipsius Ecclesiæ, puta, si ipsa pateretur ruinam, quam non possit ipse Rector aliundè, nisi ex rerum venditione reparare; aut pateretur defectus ornamentorum, & paramentorum, aut vasorum sacrorum; nam hac de causa conceditur assensus Apostolicus, qui aliàs non concederetur, si causa respiceret vtilitatem ipsius Rectoris; veluti, si esset ære alieno grauatus; quia, cum tunc possit de fructibus satisfacere creditoribus, non admittit Dataria similes supplicationes, & in theorica docet *id. Redoan. tit. de causa vtilitatis, num. 101. cum seqq.* quod benè aduertunt ipsius Datariæ Officiales in huiusmodi supplicationum receptione, qui illas non recipiunt, nisi in eis explicetur, quod per huiusmodi alienationē, efficiatur melior conditio, tam ipsius Rectoris, quàm Ecclesiæ, cuius bona petuntur alienari, vt infra, suo loco dicetur.

Alia insuper poterit esse necessitas, nempè, si Ecclesia sit ære alieno grauata; nec aliundè sit soluendo, iuxta *tex. in cap. sicut, 22. q. 2. d. Auth. hoc ius porrectum, C. de Sacrosf. Eccles.* nam, etiam ipse Summus Pontifex, pro causa necessitatis, potest, non solum alienare bona Ecclesiarum inferiorum, *Archid. in cap. non liceat, 12. q. 2.* verùm etiam ipsius Ecclesiæ Sancti Petri in Vaticano; vnde legimus,
19 Innocentium Papam Octauum, dum Vrbs Roma, in qua, cum Romana Curia ipse tunc residebat, per nonnullas armigeras gentes hostiliter opprimeretur, pro illius ab oppressionibus huiusmodi liberatione, grandia subire compulsum fuisse onera expensarum; ad quæ, cum Romanæ Ecclesiæ non sufficerent facultates, Mitram Pontificalem, Regnum nuncupatum, & alia quamplurima eiusdem Ecclesiæ Iocalia pretiosa, aurea, & argentea, diuersis mercatoribus, dictam Curiam sequentibus, pro diuersis pecuniarum summis, ad quantitatem fortè centum millium ducatorū auri de Camera, ascendentibus, pignorauit; quæ, cum commodè ex dictis Ecclesiæ prouentibus, iam exhaustis, redimi non possent, auxit propterea numerum Secretariorum Apostolicorum, qui tàm antiqui, quàm de nouo admissi summam sexaginta duorum millium, & quadringentorum florenorum auri de Camera pro redimendis mitra, & alijs iocalibus supradictis, de eorum proprijs pecunijs exoluerunt, vt in sua *Constitutione, quæ est 7. in ordine, & incip. Non debet, sub datum Romæ, 1487. Prid. Kal. Ianuary, anno 4.* Neminem verò latet, posse Summum Pontificem, ob necessitates, aut vtilitates Sedis Apostolicæ, non modò alienare bona immediatè subiecta Ecclesiæ Romanæ, verùm etiam res particularium Ecclesiarum; ita declarat *Castr. cons. 414. lib. 1. Bald. in cap. 1. nu. 5. qui feud. dar. poss.* quos refert *Redoan. de reb Eccl. non alien. q. 44. num. 18. qui ex doct. Bald. in l. penult C. de bon. quæ lib.* ait Papam, posse vendere possessiones Ecclesiæ Romanæ, necessitate cogente, *d. q. 44. num. 22.* Et quandoque, appellatione huius necessitatis, venit
20 omnis causa iusta alienandi, *Bellam. in cap sed notandum, Archid. in cap. non habenti 12. q. 2.* & tūc illi statur, qualemcumque exitum habeat; dummodò sit vtiliter cepta, ad *tex. in l. Sed an vltro, §. 1. ff. de neg. gest.* & omnes ferè DD. tenent, omnem iustam causam alienandi, reduci ad causam necessitatis.

Secunda causa, est vtilitatis, vt *in d. cap. sine exceptione, & cap. tua, de his quæ fiunt*

fiunt à præl. absque conf. cap. & per tex. in d.cap.1.de reb.Eccl.non alien. in 6. vbi, alienatio rerum Ecclesiæ est concessa, si adsit vtilitas eiusdem,& in *Clem. 1. eod. tit.ibi,nisi necessitas,aut vtilitas monasterij &c.* & sic causa vtilitatis, est potissima ad alienandum res Ecclesiæ *id. Redoan.q. 20.sub num.16.hoc tit.*

Hęc tamen causa vtilitatis non sufficit, quod sit vtiliter cępta, sed requiritur, quòd Ecclesia efficiatur locupletior, *Archid.in dict.cap. fine exceptione, in glos. sed nonne,Rot.decis.56.nu.4.p.2.diuers.*

Tertia causa, est pietatis, nempè pro redimendis captiuis, per *tex. in l. sancimus, C.de Sacros. Eccles.* aut pro alimonia pauperum, *cap.aurum,12.q.2.*

Quarta est,commoditatis, vel minoris vtilitatis, veluti, quia res alienanda, est Ecclesiæ magis damnosa, quàm vtilis, *cap.non liceat Papę,d. cap.fine exceptione, & cap. terrulas.12.q.2.* Et quamuis aliæ adsint causæ,nihilominus, vt pluries obseruaui in diuersis supplicationibus, ad id Papæ porrectis,cũ diuersis causis, omnes reducũtur ad quatuor supradictas, & ita etiam *docet, id.Redoan.q.19.nu. 1. cum seqq.* & istæ, reducuntur ad duas, scilicet necessitatis, & vtilitatis;nec tamen ob aliam causam,pręter expressas, prohibetur Summus Pontifex super huiusmodi alienatione dispensare, sicut quandoque vidimus in ipsa Romana Curia seruari; quandoquidem neminem latet, Papam nouum posse inuenire casum licitæ alienationis, teste *eod. Redoan.d.q.44.n.15.*

Solemnitas, ad id de iure antiquo requisita, quadruplex est,Prima,videlicet, authoritas Prælati, Secunda, tractatus, Tertia,consensus Capituli, Quarta, subscriptio singulorum, saltem per Notarium, *id.Redoan.q.24.per tot.*

Sed cum nos hic agamus de alienationibus, præuio assensu Apostolico, parum refert, de supradictis solemnitatibus sermonem habere; cum hodie per supra-
21 dictam *Extrau. Ambitiosæ*,prohibeatur omnis modus alienandi,etiam in casu licito, & seruatis solemnitatibus, inconsulto Romano Pontifice, & iuxta eã, tres casus excipiantur, vt ex lectura eiusdem patet; ac proterea, vbi ipsius Pon-
22 tificis authoritas interuenerit, nulla alia requiritur solemnitas, *Dec.cons.142. num 4.Rimin.cons.232. vol.3. Paris. cons. 24.num.2.vol.4.Surd.cons.181.num.14. & cons.301 num.25.Guid.Pap.decis.156. Abb. cons.4.num.3. lib. 1. Bald.in l.2. per illum tex.C.quando decret. opus non est, Ruin. cons.35.num.12.*

23 Quod tamen intelligas, quando Papæ anthoritas legitimè, & validè interponitur; at secus,si fuerit subreptitia, & consequenter nulla; tunc enim nihil operatur, *Dec.cons 142.num.5.vers.non obstat, Rota,decis.65.num.1. p. 2. diuers.* Cum enim ipse Summus Pontifex,sit omnium bonorum Ecclesiasticorum summus administrator, *Innoc.in cap. nouerit,de sent. excom. Abb.in cap.constitutus,de relig.dom. num.13.* de illius potestate, & an alia solemnitas requiratur, nullo modo est disputandum.

Concurrentibus igitur causis supradictis, & non aliàs, conceditur hæc facultas alienandi; quòd si aliter,& non seruata forma eiusdem *Extrauag.* fiet alienatio, tàm alienantes, quàm desuper quo-
24 modolibet contrahentes, multas pœnas spirituales,& temporales incurrent; quia bona Ecclesiæ tradita,concessa,donata, aut oblata,sunt Deo data,& oblata, *cap. res, 12.q.1.* cuius Ecclesiæ caput est Christus, qui omnium bonorum illius habet dominium, quæ,quo ad substantiam sunt pauperum,quoad administrationem,sunt Clericorum,quouerò ad dominium, sunt Christi; *id.Redoan.q.3.nu.34.*& habemus *tex.in cap.1.12.q.2:* vbi, qui Christi pecunias, & Ecclesiæ aufert,fraudat, & rapit, vt homicida in conspectu iudicis deputabitur; Vndè legimus, Dominum super malè tractantes res Ecclesiæ, effudisse iram suam: ex quo, vt ait *Baronius,* relatus per *Leonem, in suo Thesauro fori Ecclesiastici,tit.de emphyt.Eccl.nu. 11.* Berengarius abstulit,quæ erant Sancti Iulij, dono piorum Principum collata bona in Diæcesi Nouarien., & Imperium perdidit &c.

25 Libet factũ mirabile hic etiã recẽsere, vt homines,eò cautius à prędictis bonis inuadendis abstineant, quò acrius se à Deo Maximo nouerint esse puniendos; nẽpè,quòd ab Episcopis Prouinciarum Rhemen. ac Rothomagen. Ludouico Regi significatum exitit,videlicet; quod Carolus Princeps, Pipini Regis pater, qui primus inter omnes Francorum Reges, ac Principes,res Ecclesiarum ab eis separauit, atque diuisit, pro hoc solo maximè est æternaliter perditus; Nam Sanctus Eucherius Aurelianen. Episcopus, qui in Monasterio S. Trudonis requiescit,in oratione positus,ad alterum sæculum raptus, & inter cętera, quæ Do-

mino sibi ostendente) conspexit, vidit illum in inferno inferiori torqueri; cui interroganti, ab Angelo eius ductore responsum est; quia Sanctorum indicatione, qui in futuro iudicio cum Domino iudicabunt, quorumque res abstulit, & diuisit ante illud iudicium anima, & corpore sempiternis pęnis est deputatus, & recepit simul cum peccatis suis, pęnas propter peccata omnium, qui res suas, & facultates in honore, & amore Domini ad Sanctorum loca in luminaribus diuini cultus, & alimonijs seruorum Christi, ac pauperum pro animarum suarum redemptione tradiderant; qui in se reuersus, S. Bonifacium, & Fuldrianum Abbatem Monasterij S. Dionysij, & summum Capellanum Regis Pipini ad se vocauit; eisque talia dicens, in signum dedit, vt ad Sepulchrum illius irent, & si corpus eius ibidem non reperissent, ea, quæ dicebat, vera esse crederent. Ipsi autem pergentes ad prædictum Monasterium, vbi corpus ipsius Caroli humatum fuerat, Sepulchrumque ipsius aperientes, visus est subitò exijsse Draco, & totum illud sepulchrũ interius inuentum est denigratum, ac si fuisset exustum; quod quidem, & alia fel. record. Gregorius XIII. iussit registrari post *cap. quia iuxta, 16. q. 1.*

SVMMARIVM

1 *Rescripta, in forma,* si in euidentem, *duplici modo impetrantur.*
2 *Formula supplicationis locationis in euidentem &c.*
3 *Vtilitas euidens, debet exprimi in supplicatione.*
4 *Si verò secùs, quid agendum. Et quid statuerit Sixtus V. & Clemens VIII circa huiusmodi alienationes, sub num. 6. vers. ad rem verò.*
5 *Referendarij, quare constituti.*
6 *Et quinam eligendi.*
7 *Materia dubia, maturam requirunt deliberationem.*
8 *Negotia grauiora expedit Papa cum Cardinalibus in Consistorio.*
9 *Verba rescripti Papæ,* De Venerabilium fratrum nostrorum consilio, *non arguunt necessitatem.*
10 *Papa non adstringitur exemplis, ad iudicandum.*
11 *Licèt secùs, ex decentia.*
12 *Sicut etiam tota Signatura.*
13 *Papa cur moueatur exemplo prædecessorum ad concedendum, vel denegandum, & sub num. 20.*
14 *Papa, est supra ius, contra ius, & extra ius.*
15 *Non ligatur exemplo suorum prædecessorum.*
16 *Ratio certa reddi non potest omnium, quæ à maioribus nostris tradita sunt.*
17 *Papæ sufficit dicere, sic volo, sic iubeo, sit pro ratione voluntas.*
18 *Ratio legis, quando reddi non potest, sufficit dicere, ita scriptum est.*
19 *Regula certa, in rescriptis Apostolicis dari non potest.*
20 *Signatura Papæ, multipliciter, & sæpissimè variatur.*
21 *Papa debet esse immobilis, habereque pedes plumbeos.*
22 *Variatio, in Papa reprobatur.*
23 *Papa debet habere vnum calamum, vnamque linguam.*
24 *Papę conuenit dicere,* Quod scripsi, *scripsi.*
25 *Papa circumuento, & per importunitatem aliquid concedente, quid seruetur.*
26 *Sapientis est, mutare consilium in melius.*
27 *Necnon reuocare quod malè quis loquutus est.*

Praxis Supplicationis Si in euidentem &c.

CAP. II.

Eueniendo nunc ad praxim impetrandi, & exequendi rescripta Apostolica in forma supradicta, *Si in euidentem,* 1 dicendum est, illa duplici modo impetrari; Vno videlicet, per supplicationem in Dataria Apostolica porrigendam pro Oratoribus sæcularibus, super qua postmodum expediuntur more solito, litteræ sub plũbo,

bo, vel sub annulo Piscatoris, Altero modo pro Regularibus, pro quibus non expediuntur litteræ, sed tantum per Sacram Congregationem Concilij conceditur simplex rescriptum, vel simplex licentia, quæ extenditur in calce supplicis libelli, seu memorialis inibi porrecti, vt infra dicetur.

Quia verò frequentior est illa, quę conceditur, præuijs supradictis litteris; propterea, de ea prius agendum erit. Cum igitur petitur, verbi gratia, licentia locandi ad aliquod tempus, vltra triennium, conficienda erit supplicatio à peritis in ipsa Curia, modo sequenti, videlicet.

2 *BEatissime Pater. Vt deuotus S. V. Orator Ioannes Gandulphus, Rector sine cura Ecclesię, Sanctæ Marię ad Iosaphat, in pertinentijs Ciuitatis Neapolitan. suam, & dictę Ecclesiæ, quam obtinet, conditionem efficiat meliorem, quoddam terræ petium, modiorum trium, mensurę illarum partium; iuxtà bona quondam Lucij Sarriani, Francisci Dalani, viam publicam, & alios, si qui sint, confines, situm; ac ad dictam Ecclesiam legitimè spectans; valoris in proprietate, ducatorum Centum, monetę Neapolitan. annui verò redditus, Decem ducatorum similium, septem ducatos auri de Camera, vel circa, constituentium, deuoto etiam S. V. Vincentio Bresciano, laico Neapolitan. pro annuo canone, seù annua responsione ducatorum sexdecim similis monetę, Decem ducatos auri prędicti pariter constituentium, ad tertiam ipsius generationem, in euidentem eiusdem Ecclesiæ vtilitatem, sub S. V. & Sedis Apostolicę beneplacito, concedere, & locare desiderat. Cum autem (Pater Sancte) locatio, & concessio huiusmodi, si fiat, in euidentem eiusdem Ecclesię, cessura sit vtilitatem; ac propterea Oratores prefati cupiant sibi, illam faciendi per E. S. V. & Sedem prędictam, licentiam concedi. Supplicant igitur humiliter E. S. V. Oratores prędicti, quatenus sibi in pręmissis opportunè prouidendo, eosque specialibus fauoribus, & gratijs prosequendo; aliquibus probis viris, in illis partibus commorantibus, & in dignitate Ecclesiastica constitutis, vt de præmissis se diligenter informent; & si per informationem ea adem, locationem, & concessionem huiusmodi, si fiant, in euidentem eiusdem Ecclesiæ cedere vtilitatem, repererint, illas, vt prę fertur faciendi, eisdem Oratoribus, licentiam, & facultatem, authoritate Apostolica concedant, & impartiantur; omnesque, & singulos, tàm iuris, quàm facti defectus, si qui desuper quomodolibet interuenerint, suppleant, committere, & mandare dignemini de gratia speciali Non obstantibus præmissis, ac fel. record. Pauli Papę Secundi S. V. Prędecessoris, de rebus Ecclesię non alienandis, alijsque constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, cęterisque contrarijs quibuscumque, cum clausulis opportunis.*

Fiat, vt petitur M.

Et cum absolutione à censuris ad effectum &c. & quòd terrę petij huiusmodi situationes, confines, vocabula, & denominationes, etiam veriores, habeantur pro expressis, seù in toto, vel parte exprimi possint. Et de comissione, mandato, alijsque præmissis, vt supra, in litteris latissime extendendis, & quod præmissorum omnium, & singulorum, aliorumque necessariorum maior, & verior specificatio, & expressio fieri possit in litteris: Et comittatur Ordinario, & dignitatem in eius Ecclesia obtinenti, qui coniunctim procedant. Et si in euidentem &c. Et cum decreto, quòd finita, vel deficiente tertia generatione huiusmodi, dictum terrę petium, cum omnibus, & singulis iuribus, & pertinentijs suis, nec non quibusuis meliorament is desuper, quomodolibet factis, ad dictam Ecclesiam, pleno iure, liberè reuer- Fiat. M.

tantur, illique liberè cedant; absq; eo, quod renouatio locationis huiusmodi, à quoquàm, quouis prætextu, vel causa peti, aut prætendi possit.

Ex qua quidem formula, desumi poterunt tantummodò modus, & ordo, quibus similes supplicationes conficiuntur; ex quo, vt plurimum contingit, multa de necessitate narrari debere in ipsa supplicatione; vt exinde discernatur, an
3 verè adsit Ecclesiæ euidens vtilitas; super quo nimis vrgebit prudentia conficientis supplicationem; quę more solito, porrigitur D. Datario, qui materiam considerat, an talis sit, ex qua clarè constet, petita cedere in euidentem vtilitatem; adeò, vt non possit aliquo modo de ea hæsitari; quod si res talis erit, vt ipsi videatur, gratiam super ea esse concedendam, tunc curabit supplicationem ipsam per Summum Pontificem in Camera signari. Si verò viderit vtilitatē nō adesse, vel, quatenus adsit, non tamen esse euidentē; supplicationem ipsam reijcit, & in illius calce apponit hæc verba, *Vtilitas non est euidens*; vt sollicitator videat, cur reiecta sit supplicatio, ac curet certiorari partes; vt si ipsæ velint, augeant Canonem, vel ab alienationis contractu desistant.

Cum verò talis sit materia, ex qua non ita facilè discerni possit, an verè adsit euidens vtilitas, vel ne; tunc, cum inhonestum videatur, vt similes, & aliæ materię, quæ requirunt discussionem super illarum concessione, tradantur simpliciter Pontifici signandę; cum ille non possit, ob innumera Sedis Apostolicæ negotia, & propter multitudinem aliarum supplicationum, examinare huiusmodi supplicationes, requirentes maximè altiorem indaginem; nam licet Papa habeat omnia iura in scrinio sui pectoris, *cap. 1. de constit. l. omnium, C. de testam.* non tamen præsumitur aliquando, illa ita prōpta habere, propter multitudinem rescriptorum, quæ concedit. *Cassad. dec. 2. de reseruat.* tunc (inquam) ipse D. Datarius,
4 has supplicationes remittit ad Signaturam ipsius Papæ, quas ipsęmet partes deferunt ad aliquem ex DD. Referendarijs, vt eas proponant; cum ipsi propterea (vt de eis aliquid per transitum di-
5 camus) constituti sint, vt rem Principi commodè, fideliterque exponant, ac ineloquentium, præsertim pauperum, desideria, precumque veritatem aperiant; & quæ concedi, vel denegari debeant, Principi insinuent; quia, vt ait *Gomes. in compend. utr. sign. num. 16.* Princeps, cum præsidentibus Cardinalibus, & Prælatis Signaturę, non poterat, tùm impedientibus innumeris Sedis Apostolicæ negotijs, tùm etiam propter supplicationum multitudinem, legendis, & examinandis supplicationibus, superesse, deputati fuerunt isti, qui hunc laborem subirent, examinarentque prius, & discuterent, num, quæ in supplicationibus petuntur, ab ipsomet Principe, siue alicuius iniuria concedi possint; in quorum signum, visas supplicationes, suprascriptione nominis sui, propria manu signarent; vt sic Princeps, cautior reddatur: vndè, ad hoc emanarunt tituli *de precib. Imper. offeren. Gambar. de auth. leg. lib. 1. tit. qualiter legatus se gerere debeat. cum prouinciam est ingressus, num. 35.* Imò antiquitus obseruabatur, vt nihil à Romano Pontifice subscriberetur, nisi Referendarij voce prolatum, nunc verò, in plerisque inolenit stylus, vt passim admittantur, cum non omnia proponant, sed ea tantùm, quæ difficultatis aliquid habent. In nonnullis autem, satis est, libellum, nominis sui titulo, prænotare; quod relationis vicem obtinet, sicut passim practicari videmus.

Et cum ob causas prædictas, ipsi DD.
6 Referendarij statuti fuerint, eliguntur in iure, ac stylo Romanæ Curię periti, integræ famæ, atque existimationis; nam si aliàs iura non callent, profectò Pontifici petenti, respondere non poterunt, ac si vitę labatur integritas, quam poterit fidem Princeps adhibere? & si inepti ad dicendum, quomodo Princeps poterit aures præbere? *id. Gom. d. num. 41. cum seq.* Ac inter cœtera, magnam ipsi adhibent diligentiam, vt honestæ supplicationes, quantum fieri potest, exaudiantur, & petentium importunitates arceantur; & ad hunc effectum fel. record. Sixtus V. infrascriptos Cardinales Signaturę gratiæ adscribi voluit, ad hoc, vt omnes Signaturam Papæ, quauis de causa, adeuntes, benignè audiant, porrectasque oblatarum petitionum informationes excipiant; ac Summo Pontifici, dum supplices libelli referuntur, assistant; opportunumque consilium afferant; omnique deposito humano affectu, sincerè, suam quisque sententiam, etiam non rogatus, sed, ex conscientia proponat,

ac

ae in dicta Signatura fuerunt adscripti aliqui Cardinales, qui infrascriptis muneribus, & officijs præfecti essent, videlicet, Maior Pœnitentiarius Præfectus Signaturæ Gratiæ, Præfectus, Signaturæ Breuium, Præfectus Signaturæ Iustitiæ; & qui Datarij munere fungeretur, si Cardinalis fuerit: qui simul atque eas Præfecturas, & Officia adepti fuerint, statim in ipsam Signaturam adnumerati censeantur, vt voluit idem *Sixtus in sua Constitutione, sub Dat. Romæ apud S. Petrum, vndecimo Kal. Martij 1588.*

Ad rem verò redeundo, supplicationes in forma, *si in euidentem*, inter cæteras in Signatura Summi Pontificis proponuntur, quando de ipsa Ecclesiæ vtilitate euidenti, dubitari contingit; potissimùm autem, tempore supradicti Sixti, V. quippè diceret, multum debere Pontifices inuigilare, & circumspectos esse in huiusmodi alienationibus concedendis in forma, *si in euidentem*, quod nō semel eū repetijsse dicebant antiqui Curiales, dum in sua Signatura proponebantur huiusmodi supplicationes; nam sicut Episcopi Vicarius, mensæ Episcopalis bonorum alienationi consensum præstando, non bene facit, ita pariter, Papa, Christi Vicarius, totius Orbis Episcopus, alienationi, & contractibus præmissis, iam bonis Deo, & Ecclesiæ quæsitis, quorum ipse purus est minister, cum grano salis, & maxima vrgente Ecclesiæ necessitate assensum præstare debet; cum Summus Pontifex, bonorum Ecclesiæ administrator sit, non tamen habeat dominium, *Felin in cap constitutus, num. 19. de rescrip.* & licèt sit Dominus omnium Ecclesiarum, & beneficiorum; cum Romana Ecclesia sit Domina earūdem Ecclesiarum, & caput, *cap. in primis, 12. q. 2. cap. si Papa, de priuileg. in 6.* non tamen dicitur Dominus rerum particularium Ecclesiarū, & beneficiorum, *cap. non liceat, 12. q. 2. &* ideo, absque causa, de potestate ordinaria non potest ius alicuius Ecclesiæ detrahere, & alteri concedere, *Redoan. de reb. Eccles. non alien. q. 44. num. 17. tit. quanta fit author. Sum. Pont.* Idemque seruasse non ignoramus, similis record. Clementem VIII. qui huiusmodi alienationes rarissimè; & quasi nunquam in perpetuum, sed ad tertiam tantummodo generationem, seù nominationem concedebat ad summum: in hisque, dum in Signatura proponebantur, plurimùm inuigilabat; dubitationesque, quæ propter Ecclesiasticæ dotis diminutionem exoriebantur, subtilissimè discutiebantur; quem quidem vsum, & cœteri Summi Pontifices sunt sequuti; de quo videre est penes *Marches. tit. de Signat. grat. diuers. num. 21. cum seqq.*

Aliquæ insuper sunt materiæ, quæ, licèt non expediantur per ipsam Signaturā, sed tātùm priuatim in Camera Papę, nihilominus, quia sunt graues, non ita de facili signantur; sed cum adhuc contineant dubia, & requirant maturam deliberationem, tamdiù iubet Papa, eas retineri penes suos Officiales, quandiù post illarum discussionem, videantur benè examinatæ; vt gratias desuper possit Oratoribus impartiti, iuxtà illud *Philosophi, 3. Ethicorum. In magnis, & dubijs, diuturna deliberatio, & multorum consilia requiruntur, in his autem, quæ sunt certa, & determinata, consilium non requiritur.*

Vndè, sæpè videmus, D. Datarium, siuè à semetipso, siuè de mandato Papæ, ipsas supplicationes, penes se retinere, vt ex se negotium maturius, & perfectius expleat, possitq; postea liberè signari supplicatio, iuxta *tex. in cap. cum in veteri, de elect.* vbi probatur, quòd post requisitum consilium, est expectandum responsum per tempus necessarium, vt consultor possit euncta rimari, & considerare, quia tempore egemus, vt aliquid maturius agamus, *Gonz. ad regul. 8. Cancell. glos. 46. num. 40. cum seq. & in proœm.* huius operis diximus.

8 Grauiora tamen negotia, Summus Pontifex, in Consistorio, cum Cardinalibus expedit; maximè, vbi ea, de sui natura, fuerint consistorialia; cum ipse solus expedire non soleat, *Bald. in l. fin.* per illum *tex. C. de diuers. rescrip.* vbi refert, Vrbanum Papam, Oratoribus Florentinis supplicantibus, vt quoddam negotium suæ patriæ priuatim expediret, respondisse, illud esse negotium Consistoriale; & quòd Summi Pontifices non consueuerunt talia negotia consistorialia in Camera expedire, sed in publico Consistorio; quod etiam Carolum Imperatorem, alijs idem supplicantibus, respondisse refert, *Gomes. in regula de infirm. q. 14. num. 6.*

Nec tamen, quia Papa in supradictis casibus, vtitur consilio Cardinalium, *cap. ad Apostolica, de re iud. Clem. vn. §. cęterum, de iureiur.* ac propterea in rescriptis, quę inde emanant, dicatur, *de Venerabilium*

rabilium fratrum nostrorum consilio, hęc
9 omnia inducunt necessitatem; sed illa apponuntur ex simplici, & quadam decentia; quamuis Romani Pontifices, pro eorum summa modestia, non consueuerunt aliter, quàm consistorialiter, negotia huiusmodi expedire; vt tutius clausulas, ex certa scientia, & de potestatis plenitudine, aut aliàs similes interserant, vt ait *Lotter. de re benef. lib. 1. q. 11. num. 57.*

Aliæ sunt materię, quæ, propter earum raritatem, non ita passim admittuntur, aut gratiæ super eis conceduntur; quas non propterea mandat ipse Summus Pôtifex, in Signatura proponi; sed tantummodo quærit, an similis gratia, fuerit per aliquem suum prædecessorem, alicui con-
10 cessa; & tunc, licèt non adstringatur ad iudicandum exemplis, iuxtà *tex. in l. omnium, C. de sent. & inter. omn. iud.* nec respicere quid actum sit, sed tantùm quod agere debeat, *Menoch. cons. 72. num. 49.* eoquè magis, cum Summus Pontifex, sit omnia, & super omnia. *Paris. cons. 5. num. 71.* nihilominus, in his gratijs, quæ forte non sibi videntur de facili conce-
11 dendæ, semper, ex decentia, quærit se cóformare vsui, ac sequi vestigia suorum prædecessorum circa ea, quæ sunt solita concedi; cum in dubijs, semper sit facienda interpretatio à solitis, *Innoc. in cap. cum olim, num. 2. de verb. sign. Abb. in cap. certificari, num. 2. de sepult. tex. in cap. iustitia, 25 q. 1. ibi, iustitia, & rationis ordo suadet, vt qui à successoribus. sua mandata seruari desiderant, prædecessoris sui procul dubio voluntatem, & statuta custodiant*: & sic semper figit oculos ad ea, quæ sunt moris, & consuetudinis, iuxtà *tex. in l. apud, §. quia assidu i, ff. de edil. edi*, ac nunquam ferè disponit vltra consuetum, *Fel. in cap. cum M. Ferrariensis, num. 6. de const.* sicut etiam interpretatio fieri debet secundum cursum temporis aliorum Pontificum, *Mandos. reg. 8. q. 4. num. 6. & 7.* Vndè, si petatur à Papa, gratia, quæ apparet insolita concedi, & allegetur exemplum alterius similis gratiæ, iam cócessę, siuè ab ipso, siuè ab aliquo ex suis prædecessoribus, mandat ad hoc ipse, vel ipsius Datarius, perquiri registrum supplicationũ, seù bullarum: quia Papa, neque ab ipsomet cócessorum potest quidem reminisci; cum omnium habere memoriam, sit potius diuinitatis, quàm humanitatis, *glos. in cap. cum adeo. verbo, moderemur, de rescrip.* quod si alia similis gratia reperiatur concessa, faciliorem se reddit ad consimilem concedendam.

12 Imò, non solùm ipse Pontifex, priuatim, verùm etiam tota ipsa Signatura mouetur quandoque simili exemplo ad concedendum, vel denegandum. *Rot. decis. 215. num. 2. & decis. 244. nu. 3. p. 3. diuers.*

Negari tamen non potest, quin tàm Papa, quàm Signatura, aliquando concedat gratias, non semel, sed sępius denegatas, *Rot. d. decis. 244. nu. 6.* absque eo, quòd fiat mentio, quod aliàs fuerit denegata *d. decis. 215. nu. 4.*

13 Posset tamen quis adhuc mirari, cur Papa, vt supra dictum est, ad aliquid concedendum, vel denegandum, moueatur exemplo dictorum suorum prædecessorum; cum ipse habeat plenitudinem potestatis, *cap. decreto, 2. q. 6. cap. ad honorem, de auth. & vsu pall.* ac sibi omnia per-
14 missa sint. *Abb. in cap. magnæ, de vot.* sitquè supra ius, contrà ius, & extra ius, *Bald. in cap. cum super de cau. poss. & propr.* ac propterea solutus legibus; nec po-
45 tuerint illius prędecessores eorũ exemplo, illũ aliquo modo ligare, *l. digna vox, C. de leg.* Poterit nihilominus responderi,
16 quòd licèt hoc dependeat ab illius arbitrio; & non omnium, quę à maioribus nostris tradita sunt, certa ratio reddi possit, *iuxtà tex. in l. non omnium, ff. de leg.* nec in arbitrarijs ratio quærenda sit, sed
17 sufficiat dicere, *Sic volo, sic iubeo, sit pro ratione voluntas, §. furtiuè, & ibi glos. verbo, furtiuarum, instit. de vsucap. glos. in l. receptia, C. de constit. pecun. l. omnium, & l. quod Principi. de leg. & l. quia poterat, cum ibi not. ff. ad Trebell.* sicut etiam, quando
18 ratio legis reddi non potest, sufficit dicere, *ita scriptum est, Felin. in cap. si quando, nu 11. de rescrip.* ac propterea, circa rescripta Apostolica, dicendum est, quod
19 in illis non potest dari firma, & certa regula, seù certa doctrina, propter diuersitatem casuum occcurrentium, & varieta-
70 tem temporum, per quæ Signatura multipliciter, & sæpissimè variatur, iuxtà *tex. in cap. non debet, ibi, si secundum temporum varietatem, de consang. & affin.* Nihilominus dici potest, quòd Papa, ad id mouetur, & adstringitur quodammodo, lege honestatis, vt supra dictum est, *cap. peruenit, in fin. 11. q. 1. 10. Andr. in cap. significasti, nu. 3. de for. comp. Paris. de resign. benef. lib. 3. q. 1. nu. 17.* & ob id, sic exactè perpendit, an talis gratia, sit semper concedenda, vel deneganda; ne postea con-

tingat,

tingat, vel semel denegatam, concedi, vel
21 concessam reuocari; cum debeat Papa
esse immobilis, & habere pedes plum-
beos, *id. Paris. lib. 11. q. 9. num. 22* quia, si
illusio, & variatio in personis Ecclesia-
sticis sunt vitandæ, *Clem. vn. de renunt.* eò
22 magis reprobantur in Papa, *Fel. in cap.
cum olim, nu. 5. de sent. & re iud.* ne quòd
23 hodie concedit, cras tollat; quia debet
vnum calamum, vnamque linguam habe-
re, *Gonz. ad reg. 8. Cancell. glos. 9. nu. 32.*
23 subdens ibi, quod Papæ conuenit illud,
semel loquutus est Deus, & quod scripsi,
24 *scripsi. & quæ procedunt de labijs meis, non
faciam irrita.*

Cum autem contingit aliquando, Pa-
25 pam, per supplicantium importunita-
tem, vel circumuentionem, aliqua pror-
sus non concedenda, concessisse, *iuxtà
tex. in cap. 2. ibi, per promissiones, huiusmo-
di, quæ per importunitatem nimiam, per
quam non concedenda, multoties conceduntur,
& per ambitionem improbam, vt plurimum
extorquentur, de concess. preb. in
6.* tunc, si supplicatio, non reperiatur iam
registrata, mandat Papa, illam, per suos
Officiales detineri, vel lacerari; ex eo
quòd, melius recordatus, agnoscit huius-
26 modi gratiam, non esse concedendam;
cum sapientis sit, mutare consilium in
melius, *vt not. in l. nonnunquam, ff. de coll.
bonor. auth vt fratrum filij in princip. glos.
in cap. qualiter, de accusat. Specul. in tit. de
27 except. §. viso* & Sapientis sit reuocare,
quòd quis malè locutus sit, secundum *B.
August.* relatum in *cap. magna, 22. q. 3.*

SVMMARIVM.

1 *Formula litterarum concessionis In euidentem, proponitur.*
2 *Litteræ in forma*, si in euidentem, *cui comittendæ.*
3 *Canonici Cathedralis, Ecclesiæ, veniunt sub nomine Dignitatis.*
4 *Sunt in magno honore, & preeminentia constituti.*
5 *Canonicus, dicitur pars corporis Ecclesiæ, & Episcopi.*
6 *Canonicus Cathedralis Ecclesiæ, non habet propriè dignitatem.*
7 *Decisio* Achill. de Graff. 17. *hodie non habet locum in commissionibus;* si in euidentem.
8 *Rescripta*, si in euidentem, *non diriguntur, nisi propriè dignitatem obtinentibus.*
9 *Cancellaria, Apostolica, dicitur organum Papæ.*
10 *Officiales, benè instructi sunt de mente Papæ.*
11 *Rescripta*, si in euidentem, *cuicunque Dignitati, in Cathedrali, preter Canonicos, committuntur.*
12 *Legem scriptam cum habemus, non opus est coniecturis.*
13 *Stylus committendi rescripta*, si in euidentem, *vnde duxerit exordium.*
14 *Rescripta*, si in euidentem, *quibus committuntur pro Ciuitate, & Diœcesi Neapolitan.*
15 *Ecclesia Neapolitana, nullam habet Dignitatem, post pontificalem.*
16 *Archidiaconus, nil differt à Primo Diacono.*
17 *Rescripta*, si in euidentem, *quando committantur antiquiori Canonico Cathedralis Ecclesiæ.*
18 *Et quisnam, antiquior Canonicus intelligatur.*
19 *Dignitas Cathedralis Ecclesiæ, si ignoretur tempore expeditionis litterarum*, si in euidentem, *quid agendum.*
20 *Rescripta*, si in euidentem, *committuntur Ordinario, & Nuntio Sedis Apostolicæ ibi commoranti.*
21 *Nunquam committuntur Dignitatem obtinenti in Collegiata Ecclesia.*
22 *Ecclesia, capitur pro Episcopo, & Canonicis Cathedralis.*
23 *Sede Episcopali vacante, quibus dirigenda rescripta*, si in euidentem.
24 *Et quibus, si agatur de proprij Ordinarij interesse.*
25 *Rescripta*, si in euidentem, *Papa dirigere intendit Ordinario, in cuius Diœcesi sunt bona alienanda.*
26 *Episcopus, non potest gerere vicem iudicis, & partis.*
27 *Rescripta*, si in euidentem, *cui in Vrbe committantur.*
28 *Et quid, quando ad instantiam Regis, aut magni Principis concedantur.*

Expe-

29 *Expediuntur aliquando absque commissione, cum clausula*, Ad futuram rei memoriam.
30 *Et pro Regularibus, quomodo dentur.*
31 *Quare, Dignitatem obtinentibus, committuntur.*
32 *Vicarius generalis, dicitur, etiam Ordinarius.*
33 *Dignitatis nomen, quarè Vicario generali præponatur in rescriptis*, si in euidentem.
34 *Vicarius, propriè non habet dignitatem.*
35 *Constitutio* Pauli II *quæ incipit*, Cum in omnibus, *inferitur in litteris*, si in euidentem.
36 *Non tamen inseritur in ipsis litteris, in forma Breuis, & quare.*
37 *Breuia Apostolica, non sunt bullæ.*
38 *Litteræ Apostolicæ, intelliguntur tantùm quæ sub plumbo expediuntur.*
39 *Beneficiorum prouisiones, non dantur per Breuia sed sub plumbo.*
40 *Breuia Apostolica, cur sic nuncupentur.*
41 *Litteris sub plumbo, maior fides, quàm Breuibus præstatur, & quare.*
42 *Constitutio* Pauli II. Cum in omnibus, *quando non inferatur in litteris sub plumbo.*
43 *Locatio rerum Ecclesiæ ad modicum tempus, non dicitur alienatio.*

Praxis prima partis narratiuæ Litterarum in forma, Si in euidentem, &c.

CAP. III.

Redeundo nunc ad rem nostram, dicamus, quòd postquam fuerit registrata, & in totum expedita supplicatio supradicta, conficitur more solito, minuta litterarum, quæ expediuntur ad præscriptum eiusdem supplicationis, modo sequenti, videlicet.

1 VRbanus Episcopus seruus seruorum Dei. *Dilectis filijs Primicerio Ecclesiæ Neapolitan. ac Vicario Venerabilis fratris nostri Archiepiscopi Neapolitan. in spiritualibus generali, Salutem, & Apostolicam benedictionem. Ex iniuncto nobis desuper Apostolicæ seruitutis officio, votis illis, per quæ Ecclesiarum quarumlibet, vtilitates, & commoda procurantur, libenter annuimus; eaquè fauoribus prosequimur opportunis. Dudum siquidem à fel. record. Paulo Papa Secundo, prædecessore nostro emanarunt litteræ tenoris sequentis, videlicet, Paulus Episcopus seruus seruorum Dei, Ad perpetuam rei memoriam.*

Cum in omnibus iudicijs sit rectitudo iustitiæ, & conscientia puritas obseruanda, id multo magis in concessionibus alienationum rerum Ecclesiasticarum conuenit obseruari, in quibus de Christi patrimonio, & dispensatione pauperum, non de proprio cuiusque peculio agitur, vel tractatur. Quapropter oportet, vt in examinandis huiusmodi alienationum causis, quæ à Sede Apostolica in forma, Si in euidentem vtilitatem cedant, oneratis Ecclesiasticorum iudicum conscientijs, delegantur, nihil fauor vsurpet, nihil timor extorqueat, nulla expectatio præmij, iustitiam, conscientiamque subuertat. Monemus igitur, & sub interminatione diuini iudicij omnibus Commissarijs, & delegatis huiusmodi, districtè præcipimus, vt cautè, & diligenter attendant causas in litteris Apostolicis per supplicationes expressas, illasque sollicite examinent, atque discutiant, testes, & probationes super narratorum veritate, recipiant, & solum Deum præ oculis habentes, omni timore, aut fauore deposito, Ecclesiarum indemnitatibus consulant, nec in læsionem, aut detrimentum earum, decretum quomodolibet interponant. Si quis autem Commissarius, vel delegatus, conscientia sua prodigus, in grauamen, aut detrimentum Ecclesiæ per gratiam, aut timorem, vel sordes, aliæ nationi consenserit, aut decretum, vel auctoritatem interposuerit, inferior

qui-

quidem Episcopo sententiam excommunicationis incurrat, Episcopus vero, aut superior ab executione officij per annum nouerit se suspensum, ad extimationem detrimenti Ecclesiæ illati nihilominus condemnandus: sciturus, quod si suspensione durante, damnabiliter ingesserit se in diuinis, irregularitatis laqueo se inuoluet, à quo non nisi per Summum Pontificem poterit liberari, Is vero qui dolo, vel fraude, aut scienter in detrimentum Ecclesiarum, alienationem fieri procurauerit, aut per sordes, vel impressionem, alienationis decretum extorserit, similem sententiam excommunicationis incurret, à qua non nisi per Romanũ Pontificem possit absolui, ad restitutionem nihilominus rerum alienatarum, cum fructibus quandocunque de præmissis constiterit, condemnandus. Volumus autem, quod Legati, & Commissarij prędicti de pœnis constitutionis nostræ specifice moneantur, & in quibuscunque literis, & commissionibus huiusmodi, hoc statutum nostrum inseratur. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrę monitionis, pręcepti, & voluntatis infringere &c. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Romæ, apud S. Petrum, anno incarnationis Dominicę, Millesimo quadringentesimo sexagesimoquinto, v. Idus Maij, Pontificatus nostri anno primo.

Et deinde exhibita nobis nuper pro parte dilectorũ filiorum Ioannis Gandulphi Rectoris sine cura Ecclesiæ Sanctæ Mariæ ad Iosaphat, in pertinentijs Ciuitatis Neapolitan. ac Vincentij Bresciani Laici illorum partium, petitio continebat, Quod aliàs, seu nuper dictus Ioannes, ut suam, & dictę sine cura Ecclesię huiusmodi, quam obtinet, conditionem meliorem efficere cupiens, quoddam terrę petium, modiorum trium, mensurę illarum partium; iuxtà bona quondam Lucij Sarriani, ac dilecti filij Francisci Dalani, viam publicam, & alios, si qui sint, confines, situm, & ad eandem sine cura Ecclesiam legitimè spectans, valoris in proprietate, ducatorum Centum, monetę Neapolitan. annui verò redditus ducatorum Decem paris monetę, summam septem ducatorum auri de Camera constituentium, eidem Vincentio, in emphyteusim, ad tertiam ipsius generationem, pro annuo canone, seu responsione ducatorum sexdecim eiusdem monetę, Decem ducatos pariter auri de Camera constituentium, locare, & concedere decreuit, si nostra, & Sedis Apostolicę sibi suffragentur licentia, & facultas. Quarè pro parte Ioannis, & Vincentij præfatorum, asserentium, locationem, & concessionem huiusmodi, si fiant, in euidentem dictæ sine cura Ecclesiæ, cessuras fore vtilitatem, nobis fuit humiliter supplicatum, quatenus eis licentiam, & facultatem huiusmodi concedere, aliàsque in pręmissis opportunè prouidere, de benignitate Apostolica, dignaremur. Nos igitur, certam de præmissis notitiam non habentes, ac Ioannem, & Vincentium prædictos, & eorum quemlibet à quibusuis excommunicationis, suspensionis, & interdicti, alijsque Ecclesiasticis sententijs, censuris, & pęnis &c. absoluentes, & absolutos fore censentes; necnon terræ petij huiusmodi situationes, confines, vocabula, denominationes, qualitates, & quantitates, præsentibus, pro expressis habentes, huiusmodi supplicationibus inclinati, Discretioni vestræ, per Apostolica scripta mandamus, quatenus, vocatis, qui fuerint euocandi; seruataque forma pręinsertarum litterarum, ac dicto terræ petio, illiusquè circumstantijs vniuersis coram vobis specificatis, de præmissis, vos coniunctim procedentes, diligenter informetis; & si per informationem eandem, locationem, & concessionem huiusmodi, si fiant, in euidentem præfatę sine cura Ecclesiæ, cessuras fore vtilitatem, vobis legitimè constiterit, Ioanni, & Vincentio præfatis, illas modo, & forma præmissis faciendi, licentiam, & facultatem, authoritate nostra concedatis, & impartiamini; omnesque, & singulos, tàm iuris, quàm facti defectus, si qui desuper quomodolibet, interuenerint, suppleatis. Non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, cęterisque contrarijs quibuscumque. Volumus autem, quòd finita, vel deficien-

te

te tertia generatione huiusmodi, prædictum terræ pctium, cũ omnibus, et singulis iuribus, et pertinētijs suis, nec nō quibusuis melioramētis, desuper pro tēpore quomodolibet factis, ad dictam sine cura Ecclesiam, pleno iure reuertatur; illisque liberè cedat; absque eo, quòd renouatio locationis huiusmodi à quoquàm, quouis prętextu, & ex quauis causa, peti, aut prætendi possit. Dat. Romę &c.

Post quarum quidem litterarum præmissarum tenorem illarum verba, ac clausulæ in eis inserta veniunt explicandæ; propterea ita dicamus.

Vrbanus &c. Primicerio *Ecclesiæ Neapolitan.* Per ea namque verba in calce supradictę supplicationis apposita, nempè, & committatur Ordinario, & dignitatem in eius Ecclesia obtinenti, poterunt Oratores, siue eorum sollicitator, quemlibet ex Dignitatibus in ea obtinētibus, ad eorum libitum eligere; nam huiusmodi litteræ semper expediuntur in forma
2 commissaria; & non aliter, quàm Ordinario, siue eius Vicario, & dignitatem obtinenti, committuntur.

Sed nunquid sub nomine Dignitatis comprehendantur etiā Canonici eiusdem Cathedralis Ecclesiæ, adeò, vt etiam illis dirigi possint huiusmodi litterę in forma,
3 *si in euidentem &c.* Et videtur affirmatiuè respondendum; quia satis clarum est, quòd quoad delegationem Sedi Apostolicæ ipsi æquiparantur Dignitatibus, *Caputaq. decis. 257. part. 1.* & neminem latet, quòd in quamplurimis commissionibus institiæ, dum in supplicatione petitur exequutionem committit probis viris, in dignitate Ecclesiastica constitutis, absque aliqua difficultate committũtur postmodum litteræ, etiam Canonicis Cathedralis Ecclesiæ; & ita debemus interpretari mentem rescribentis, *gl. in l. vel vniuersorum ff. de pignor. act. leg. scire oportet. §. aliud, versic. sed, & si maximè, ff. de excus.*
4 *tutor.* cum ipsi Canonici, sint in magno honore, & præeminentia constituti, *tex. in cap. quamquam, de preb. in 6 cum* Canoni-
5 cus dicatur pars corporis Ecclesiæ, & Episcopi, *cap. requisisti, de testam. cap. nouit, de his, quæ fiunt à prel.* & magis expressum est in *cap. statutum, de rescrip in 6.* vbi Canonici Cathedralis Ecclesię, quo ad commissiones, æquiparantur constitutis in dignitate; licèt ille tex. restringatur ad Canonicos tantum Cathedralis Ecclesiæ, *Rip resp. 23. de lega num 4. & 7 & resp.* 20. concludit, quòd sint digniores Rege, vt per Mandos. reg. 18. q. 2. nu. 7.

His tamen non obstantibus, contrarium est verius, etiam in praxi receptum; nam,
6 Canonicus, etiam Cathedralis, non dicitur propriè habere Dignitatem, sed tantùm largo modo; vt est communis opinio, & latè per *Sarmen. in d. cap. statutum, Fel. in cap. pastoralis, de off. deleg. Caputaq. d. decis. 257. nu. 1.* Sed hic parùm insudare necesse est, alia in contrarium adducendo; cum satis notum sit, huiusmodi litteras, *Si in euidentem*, nunquam committi simpliciter obtinentibus Dignitatem, ipsius Dignitatis nomine non expressos adeò, vt videatur etiam Canonicus
7 comprehendi, vt in *decis. 17. Achill. de Grass.* in qua habetur, quòd cum quidam Carolus, à Sacra Pœnitentiaria obtinuisset litteras, quòd posset emittere professionem in manibus Antistitis, vel alterius cuiuscumque, in Dignitate Ecclesiastica constituti, emisit professionem in manibus Canonici; & cum de hoc dubitaretur, proposita causa, Domini inclinabant, quòd non valeret professio, ex eo, quòd erat contra *tex in cap fin. de off. deleg iuncta glos. in 6.* & propterea inclinarunt, quòd consulerentur Domini de Pœnitentiaria, qui responderunt, se etiam Canonico illud commisisse, & causa iterum proposita, cum stylo, & mente Pœnitentiariæ domini inclinarunt pro validitate.

Hic autem cessat omnis difficultas, cũ versemur circa casum satis expressum; quia, licèt Papa committat in supplicatione exequutionem, simpliciter dicendo, *& Dignitatem obtinenti*, stylus tamen, & vsus inueteratus Cãcellariæ Apo-
8 stolicę est, vt hæc rescripta non dirigã, nisi propriè Dignitatem obtinenti; specificando nomen ipsius Dignitatis, & ita est
9 mens Papæ, cuius Cancellaria dicitur organum, *Par. f. de resig benef. lib 3. q 6. nu. 3. & lib. 9 q 26. num. 4.* & sic, etiam ceteri Officiales, per quorum manus transeunt
10 huiusmodi rescripta, benè instructi sũt de mente ipsius Papę concedentis; qui propterea non sinunt ea transire absque expressione specialis nominis Dignitatis, puta, Archidiaconi, seù alię maioris, vsque ad vltimam Dignitatem, ex quo vnicui-
11 que illam obtinenti in ipsa Cathedrali,

præter

preter Canonicos, committi potest; vndè,
12 cum simus in claris, habeamusque legem
scriptam, non opus erit coniecturis, nec
aliud remanet dubium, ad *tex. in l. ancilla,*
C. de furt. l. continuus, §. cum ita, ff. de verb.
oblig. Ludo *uis. decis.* 127. *nu.* 12.

Est enim hic antiquus stylus, qui præ-
13 sertim sumpsit vires ex Constitutione
Pij Quarti, super reformatione Officij
Correctoris Cancellariæ, & Contradicta-
rum; per quod antea transibant ista re-
scripta, vt in prædicta *Cõstitutione*, quæ in-
cipit, *Vnum si gregis, sub* Dat. *Romæ* 1562.
Sexto Kal. *Iunij Anno tertio*; ac etiam per
aliam *Constitutionem*, super reformatio-
ne, Officij *Sacræ* Pęnitentiariæ, per quòd
omnes ferè materiæ expediebantur, ex-
ceptis beneficialibus, ac dispensationibus
matrimonialibus in proximioribus gra-
dibus: in qua idem *Pius* voluit, vt Maior
Pœnitentiarius, non concedat commis-
siones alienationum, vel permutationum,
aut affrancationum, aut illarum confir-
mationum de bonis Ecclesiasticis in for-
ma, quæ dicitur, *Si in euidentem*, pro re-
bus, quarum redditus annuus summam
viginti ducatorum auri de Camera excè-
dat, & commissiones huiusmodi, semper
Ordinario loci, & alteri personæ in di-
gnitate Ecclesiastica constitutæ, coniun-
ctim committantur; *sub datis Romę* 1562.
Quarto, Non. Maij Anno secundo; & ex-
inde semper similia rescripta cõmitti cõ-
sueuerunt Ordinario, & vni, vnam ex di-
ctis dignitatibus in eius Ecclesia obtinen-
ti, expresso nomine Dignitatis, sicut ho-
die seruatur; licèt, quoad annuum valo-
rem supradictum, aliud, nunc seruetur, vt
infra, suo loco dicemus.

Sanè, pro exequutione similium re-
scriptorum, quoad Ciuitatem, & diæcesim
14 Neapolitan. semper ea dirigi consueue-
rũt, tàm Primicerio, quàm Cimiliarchæ,
quòd videtur ex antiqua tãtum cõsuetu-
15 dine receptum; cum neuter horum ha-
bear propriè Dignitatem, secundum pro-
positam materiam; quòd præcipuè re-
dundat in maximum honorem Capituli
tàm insignis Cathedralis Ecclesiæ; vbi
nulla maior ipsius Capituli dignitas est,
quàm non habere in Ecclesia dignitatem,
præter Pontificalem. In his enim non
concurrunt ea, quæ requiruntur ad con-
stituendam veram dignitatem; ex quo, de
iure communi, nulla alia Officia Eccle-
siastica, sicut sunt ista, sonant in Dignita-
tem, nisi Archidiaconatus, & Archi-
presbyteratus, *Put. decis.* 89. *nu.* 1. *lib.* 3.

Card. Tusc. in suis pract. concl. tom. 1. *littera A. concl.* 685. *num.* 3. cum isti tantum præsumantur semper habere iurisdictionẽ; & tũc verè Dignitas dicatur, vbi adest iurisdictio; licèt in dubio, tribus signis cognoscatur Dignitas, vt ait *Boer. decis.* 286. quorum Primum, est, si is, qui habet Officium, præest administrationi cum iurisdictione, *cap. volumus*, 39. *dist. c. Episcopis gubernationem*, 88. *dist.* Secundum, quando Officium habet nomen, quod de iure communi sonat in Dignitatem, quia nimirum, vocatur Archidiaconus, & sic de alijs; licet de more, & consuetudine Ecclesiarum, nullam habeat administrationem, nec iurisdictionem. Tertium, quando de consuetudine, vel constitutione Ecclesiæ, habetur pro Dignitate, *cap. consuetudo*, 12. *dist. cap. cum olim, de consuet. id. Boer. d. decis.* 286. *num.* 2. *& 4.* Cœterùm autem, neque Præpositura, neque Primiceriatus, neq; Plebania aut similis, est Dignitas, cum non habeat nomen sonans in Dignitatem à iure communi introductum, sed potius in nomen Officij, etiam si Præpositus, Primicerius Plebanus, & similes, ante omnes sedeant in Choro; quia non propter hoc censentur habere Dignitatem, vt per *Bald. in cap. dudum, de consuet.* licèt vnusquisque ipsorum, talis esse posset, quando probaretur, ipsum communi reputatione habitum fuisse pro Dignitate; vt per *Barbos. de iur. Eccles. lib.* 1. *cap.* 21. *num.* 34. tunc enim tali consuetudine introduci potest, vt possint esse Dignitates, Præpositus Primicerius, Thesaurarius, Decanus, Cãtor, Scholasteria, & similes; quibus omnibus, ex hoc frequenter consueuerunt dirigi huiusmodi rescripta, *si in euidentem*; vel si probaretur Dignitas ex eius expressione facta in collationibus Apostolicis, siue ordinarijs, aut ex declaratione facta per Capitulum, & ex pluribus actibus Capitularibus, *id. Barbos. d. cap.* 21. *num.* 19 aut ita constaret ex libris ipsius Ecclesiæ pręsertim, si essent adminiculati ex annalibus, siuè Chronicis, quibus plurimum defertur, *Mar. Anton. var. resol. lib.* 1. *resol.* 46. *num.* 5. *Lotter. de re benef. lib.* 2 *q.* 33. *nu.* 32. *&* 33. ergo præmissis cessantibus, ex præeminentia sedendi, vt dictum est non inducitur Dignitas, *id. Barbos. d. cap.* 21. *num.* 33. ac propterea his, similia rescripta non diriguntur, nisi fosan ex consuetudine Romanæ Curiæ, diù per Summum Pontificem approbata, vt omnibus Curialibus notum est.

Primo

Primo quoquè huius Ecclesiæ Diacono hæc rescripta, etiam ex antiqua consuetudine diriguntur licet ea cõcipiãtur sub nomine Archidiaconi; de quo neque est mirandum; quia supposito, quod iste
16 haberet iurisdictionem, nulla est differentia inter primum Diaconum, & eum, quẽ in iure appellamus Archidiaconũ, *Gram. decis. 64. num. 17.* vbi præcisè loquitur de maiori Diacono Ecclesiæ Neapolitan.

Verum tamen est, (vt ad præmissa reuertamur) quod in illis Ecclesijs, vbi nulla
17 prorsus adest Dignitas, ex notorio stylo Datariæ, apponitur in calce supplicationis, *Et committatur Ordinario, & vni ex antiquioribus Canonicis Ecclesiæ N. attento quod in eadem, præter Pontificalem, nulla adest Dignitas, qui coniunctim procedãt &c.* Et sic, ex isto decreto clarè constat, mentem Summi Pontificis, illiusq; Officialium esse, vt quoad præsentem materiam, Canonici non veniant appellatione Dignitatis; cum illis tantum huiusmodi rescripta, *si in euidentem*, committantur, in defectum obtinentium propriè Dignitatem in ipsa Ecclesia, vt dictum est.

Hic verò nota, quod quotiescunq; litteræ Apostolicæ diriguntur antiquiori Canonico, vel alicui de Collegio, antiqui-
18 tas hæc intelligitur, non de ætate, sed de tempore receptionis, ex *notab. glos. in c. si. verbo, antiquiores*, quæ sic ait, *non ætate, sed tempore, quo in Ecclesia militauerunt. de consuetud. lib. 6.* datur enim iste honor antiquiori Canonico, propter eius maiora onera, & seruitia, quę in Ecclesia subijt, *c. miramur 61. dist. l. 1. in fin. Cod. de officio magistri officiorum.* Dicit tamen *eadem glos.* quod si aliter haberetur in dicta Ecclesia consuetudo, nẽpe de antiquioribus ætate, vel maioribus ordine, illa erit attendenda.

Quod si in Cathedrali adsint Dignitates, sed tamen tempore impetrationis rescripti, eorum nomina ignorentur, ne propterea retardetur expeditio litterarum, permittunt Officiales, huiusmodi
7 litteras dirigi Ordinario, & vni, Dignitatem in illius Ecclesia obtinenti, absque eo, quòd nomen Dignitatis, quod ignoratur, exprimatur: & aliàs in quibusdam antiquis notabilibus vidi commissionem factam eidem Ordinario, & Primam Dignitatem in illius Ecclesia obtinenti; sine dicta expressione; licet hodie hoc non, ita pa[illegible]m admittatur.

29 Aliquando committuntur Ordinario, & Nuntio Sedis Apostolicæ, ibi commoranti, qui coniunctim procedant. Quandoque etiam Legato, sub his verbis, *Et committatur Legato Bononien. siuè eius Vicelegato*; absque eo, quod committatur alteri, Dignitatem obtinenti, qui coniunctim &c.

Dignitatem autem obtinenti, etiam
21 principalem in Collegiata, nunquam hęc rescripta committuntur; quia per Ecclesiam intelligitur tantùm de Cathedrali, vt in *c. cum Cleric. iuncta glos. in verbo, Eccle-*
22 *sia, de verb. sign.* vbi Ecclesia capitur tantũmodò pro Episcopo, & Canonicis Cathedralis, *Clem. in plerisque, de elect.* vbi, nõ aliàs, quàm pro Cathedralibus sumuntur, ac Metropolitanis, *Paris. de confid. benef. q. 29. nu. 3.* & sic, secundum stylum Romanæ Curiæ, cùm loquitur de Ecclesia, absq; alio adiuncto, videlicet Collegiata, Parochiali, vel simplici, intelligitur de Ecclesia principali, idest Cathedrali, *Mandos. reg. 26. q. 3. nu. 10. Gonz. ad reg. 8. Cancell. glos. 6. num. 12.*

23 Sede Episcopali vacante, dirigũtur hęc rescripta, Ordinario viciniori, ac pariter Dignitatem in illius Ecclesia obtinenti.
24 Idemque seruatur, si de proprij Ordinarij interesse agatur; quo casu, etiam committi consueuerunt Metropolitano, ex præscripto supradictæ *Constitutionis Pij Quarti*, his verbis; *Et si de ipsius Ordinarij interesse, vel præiudicio agatur, tunc loco ipsius committantur Metropolitano viciniori*, & ita seruatur in praxi, testibus *Borgn. Caualc. decis. 56. num. 53. & seq. & Prosp. de August. in add. ad Quar. verbo, alienatio, sub num. 14. in fin. vers. commissiones.*

Quare, primo casu, ita additur per Officiales in calce supplicationis, videlicet, *Et attento quod Sedes Episcopalis N. ad præsens vacat, committatur Ordinario viciniori, & dignitatem in eius Ecclesia obtinenti, qui coniunctim procedant &c.* Secundo vero casu. *Et attento quod de supradicti Episcopi N. interesse agitur, committatur Metropolitano, seu Ordinario viciniori, & dignitatem &c.*

Cœterùm autem, huiusmodi rescripta in dicta forma, *Si in euidentem*, per illam clausulam. *Et committatur Ordinario &c.*
25 nũquã Papa, alteri illa dirigere intendit, nisi Ordinario illius loci, vbi bona alienanda sita sunt, exceptis casibus supradictis; quamuis ferè semper in his casibus committi consueuerit Ordinario viniori, omisso Metropolitano.

Ratio namquè est illa, quam affert

Dec.

Dec.in cap.cum venissent,col.5.de iud. nem-
pè, propter suspicionem, *Saly. in l.1.C.*
ne quis si sua cau. col. 3. etiam si in illis
partibus adesset consuetudo in contra-
rium, *Abb.in cap. postulasti num. 14. de*
for.comp. alioquin tàm processus, quàm
sententia, aliaquè inde sequuta, nullius
essent roboris; cum non videatur aliquo
26 modo conueniens, vt ipse Episcopus, siuè
aliquis ex ipsius Ecclesia, gerat vicem iu-
dicis, & partis in causa propria, *Bart. in*
l. qui iurisdictioni ff de iurisd. omn. iud.
Garc.de benef.p.5.cap.2.sub.num.46.

Cum verò agitur de alienatione rerum
27 Ecclesiasticarum in ipsa Vrbe, siuè eius
districtu existentium, committitur Vica-
rio Vrbis tantùm exequutio litterarum,
& aliquando additur siue eius Vicegeren-
ti, *Rot.dec.65.num 5.p.2.diuers.*

Nec omittam, quod licèt hæc re-
scripta expediantur in forma commissa-
ria, vt supradictum est, nihilominus si
contingit, illa concedi ad instantiam Re-
gis, seù alterius Magni Principis, tunc
nulla fit Ordinario, aut Dignitatem ob-
28 tinenti, commissio; sed quia statur asser-
tioni talium personarum, expediuntur in
forma gratiosa; cum verisimile nimium
sit, causas per eas allegatas pro aliena-
tione facienda, absquè aliqua hæsitatione,
veras esse; ac propterea non egere aliqua
discussione; cum sufficiat tantummodo
assertio huiusmodi supplicantium; sicut
vidi pluries in praxi obseruari; fueruntque
litteræ, hoc modo expeditæ, videli-
cet, *Vrbanus &c. Charissimo in Christo*
filio nostro Philippo Hispaniarum Regi
Catholico, salutem &c. ac post narratio-
nem, dicitur, *Idcirco nobis humiliter sup-*
plicari fecisti, quatenus tibi, tanquam per-
petuò Administratori Militiæ &c. de illius,
ac præfata Perceptoriæ euidenti vtilitate
abundanter informato, eandem venditionem
faciendi, licentiam, & facultatem concedere
dignaremur. Nos igitur &c. Maiestati tuæ,
villam, & locum, cum vassallis, Castro, iu-
risdictione, annexis, bonis, iuribus, & obuen-
tionibus prædictis eidem N. modo, & forma
præmissis, vendendi plenam, & liberam li-
centiam, & facultatem; attento quòd (vt
asseris) hæc omnia in euidentem Militiæ, &
Perceptoriæ prædictarum vtilitatem ten-
dant, Apostolica authoritate, tenore præsen-
tium concedimus, & indulgemus.

29 Nec quidem semel vidimus, etiam ad
instantiam Rectoris, seù beneficiati, pe-
tentis confirmari locationem per eum
alicui factam de bonis ad suam Eccle-
siam spectantibus, parui valoris, puta in
proprietate, Quinquaginta, annui verò
redditus Trium ducatorum, ad viginti-
nouem annos, sub annua respõsione qua-
tuor ducatorum cum dimidio, sub bene-
placito Sedis Apostolicę concedi. Quare
Papa, stãdo ipsius Rectoris assertioni, non
dat in litteris, Exequutores, neque aliqua
fit in eis mentio litterarum *Pauli II.* quæ
incipit. *Cum in omnibus*, sed tantummo-
do locationem prædictam, dummodo
iusto pretio facta fuerit, nec illius solu-
tiones anticipentur, approbat, & confir-
mat per hęc verba, scilicet, *tenore præsen-*
tium approbamus, & confirmamus &c. ac
omnes defectus &c. supplemus, cum dero-
gatione *Extrauag.* eiusdem *Pauli*, quæ
incipit *Ambitiosa*, & aliorum Romano-
rũ Pontificũ, præsertim *Alexãdri VI.* qua
cauetur, tempus similium locationum, à
die facultatis desuper concessæ, non
autem à die locationis huiusmodi, inci-
pere debere, & alijs Constitutionibus, &
ordinationibus Apostolicis &c. Quę qui-
dem litteræ dari consueuerunt etiam per
Præfecturam breuium, sub Annulo Pi-
scatoris; & cum clausula, *Ad futuram rei*
memoriam, & cum decreto, quod finita
ipsa locatorie &c. cum omnibus iuribus
&c. ad Ecclesiam reuertatur, prout infra
fusiùs, suo loco dicemus

30 Pro Regularibus autem, raro expe-
diuntur litterę; sed tantùm porrecto sup-
plici libello in Sacra Congregatione
Cõcilij Tridentini, ac proposita materia,
de qua agitur, extenditur tantummodo
decretum in calce ipsius libelli, quo, Or-
dinario tantummodo, & quandoque,
etiam Dignitatem in illius Ecclesia obti-
nenti, si ita qualitas, & grauitas materiæ
suadeant, committitur, vt procedant ser-
uata forma litterarum Pauli Secundi; de
qua etiam suo loco dicemus.

Ratio autem, cur potius huiusmodi
rescripta committantur Dignitatem pro-
priè obtinẽtibus, ea præcipuè esse potest,
31 quia, in re tam graui, sicut est alienatio
rerum Ecclesiæ, requiritur exacta peritia,
quæ semper præsumitur in obtinentibus
Dignitatem, *Paris. de resig. benef. lib. 1. q*
11.n.14. Præterea, ait *Felin.in cap. dilectus*
filius 2.de rescrip. quod ideo talibus, causæ
demãdantur, quia ob eorum dignitatem
curant, vt huiusmodi negotia sine fraude
gerantur.

Ac Vicario &c. Parum enim re-
fert, qnod in
supplicatione, commissio sit facta, non

Vicario, ſed Ordinario; hoc enim pro-
cedit ex notorio ſtylo Cancellariæ, qui
32 innititur iuri communi; cum Vica-
rius generalis, dicatur, etiam Ordinarius,
gloſ. in cap. 2. verſ. Offitialem, de off. Vicar. in 6. Innoc. in cap. tua nobis, eod. tit. Felin. ſu per rubr. de off. deleg. col. 3. verſ. Vicarius;
quamuis aliud eſſet, quando reſcripta di-
rigerẽtur Ordinario tantùm, excluſo Vi-
cario; quia iſte, tunc cauſam Epiſcopo
delegatam, cognoſcere non poteſt, niſi ex
ſpeciali ipſius ſubdelegatione, *Barboſ. de Off. & pot. Epiſ. alleg. 24. nu. 131.*

Stylus inſuper inoleuit, vt nomen, Di-
gnitatem obtinentis, præponatur ipſi Vi-
cario in huiuſmodi reſcriptis: rationem
autẽ didici ab antiquis, & peritis in ipſo
33 ſtylo, nempè, quia Dignitas in Cathe-
drali eſt perpetua, Vicariatus verò non;
cum ſit ad nutum Epiſcopi, amouibilis;
& nõ ſit Dignitas permanens, vt *per Abb. & Felin. in cap. quoniam Abb. de Off. deleg.*
quinimmò Vicarius Epiſcopi habens iu-
riſdictionem, non habet, propterea Di-
gnitatem, *Barboſ. de iur. Eccleſ. lib. 1. cap.*
34 *21. num. 23.* Inſuper dixit *Hieron. Paul. in ſua pract. Cancell.* quod ſtylus eſt Ro-
manæ Curię, vt reſcripta Romanorum
Pontificum directa ad aliquam Dignita-
tem, & Vicarium ſimul, & coniunctim,
prius ipſam Dignitatem, quàm Vicarium
nominent, quod eſt tantùm conſuetudine
introductum, vt ait etiam *Azor. inſtit. moral. lib. 3. cap. 13. littera B. tom. 2.*

Aliàs à fel. record. Paulo Papa II.

Prędeceſſores noſtro emanarunt litteras &c. Hæc Cõſtitutio, quæ etiã vulgò
35 *Paulina* nuncupatur, inſeritur in omni-
bus litteris huiuſmodi cõmiſſionum alie-
nationum, vt patet ex ipſius tenore, ibi,
Volumus, vt in quibuſcumque litteris commiſſionum huiuſmodi hoc ſtatutum noſtrum inſeratur; Vndè, non inſeritur tenor ipſius
Extrau. *Ambitioſę*, vt aliqui, ſine praxi
loquentes, dicunt, præſertim *Io. Franc. Leo in theſ. for. Eccleſ. p. 4. cap. 1. n. 51. verſ. quòd autem.*

Nunquam tamen primodicta Paulina,
36 ſeù ſtatutum inſeritur in litteris, in forma
Breuis, ſub Annulo Piſcatoris, quæ ex-
pediuntur, quando annuus valor rei alie-
nandæ, eſt exiguus, vt infra dicemus; nec
verum eſt, quod dicit *Redoan. q. 20. num. 126.* nempè, quod Paulus Secundus præ-
cepit ipſam Paulinam inſeri in commiſ-
ſione Breuis, vel Bullæ in materia aliena-
tionum; quia dicta Paulina loquitur tan-
tum de litteris, ideſt bullis, non autem de
37 Breuibus; & vt enim omnes ſciũt, Breuia,
non ſunt Bullæ; quia diuerſo nomine
nuncupantur, *arg. tex. in l. ſi idem; C. de codicill.* & licèt videamus, quod extra Ita-
liam, quamcunquè bullam, etiam non
plumbatam, quę veniat de Romana Cu-
ria, ac etiã citationes ſub Sigillo, vocant
litteras Apoſtolicas, ut per *Creſcent. deciſ. 2. nu. 3. de off. & pot. iud. deleg.* nihilominus,
Conſtitutiones loquentes de litteris Apo-
38 ſtolicis, intelliguntur tantùm de bullis
ſub plumbo expeditis, *Clem. vn. de prob. cum ibi not. per Boniſ. de Vital. nu. 3. verſ. litteris*, vbi ipſe declarat, dictam *Clem.*
intelligi de litteris, in forma ſolita, expe-
ditis; cum loquatur de prouiſione bene-
39 ficiorum, quæ non conceduntur per Bre-
uia, ſed tantùm per litteras ſub plumbo.
Ratio autem, cur eadem Paulina non
inſeratur in huiuſmodi Breuibus, ſatis
patet ex ipſius Breuis definitione, quod
40 ideo ſic appelletur, quia nihil aliud eſt,
niſi commentariolus, ſummam rerum
continens, ad *tex. in l. excellentiſſ. C. de erog. mil. anno. Rebuff. in prax. tit. de breue Apoſt. num. 1.* vbi *nu. 18.* dicit, quod ideo appe-
latur Breuis, quia breuibus verbis fit, vel
quòd in breuibus materijs concedi ſolet;
& ſummatim negotium cõtinet: ac prop-
terea, non ſolùm in huiuſmodi Breuibus
alienationum, non inſeritur ſupradicta
Paulina, imò nec in eis præponuntur prę-
fationes, niſi raro, & quatenus materiæ
grauitas, aliud ſuadeat.

Vndè, etiam in hoc, alia patet diffe-
rentia, quia, vt ait *Gomeſ. in tract. breu.* lit-
41 teris Apoſtolicis ſub plumbo, maior da-
tur fides, quàm breuibus; ex eo, quod lit-
terę ſunt patentes, breuia verò expediun-
tur ferè ſemper clauſa, *Gonz. ad reg. 8. Cancell. gloſ. 59. nu. 6.*

Neque inſeritur eadem Paulina in lit-
42 teris Apoſtolicis, etiam ſub plumbo; quã-
do locatio bonorum Eccleſiaſticorum fit
ad modicum tempus, puta nouem anno-
rum; quia, tunc non dicitur verè aliena-
tio, prout ipſa Paulina requirit; cum ea
talis dicatur, quando ſaltem fit ad decem
annos, & vltra, *Redoan. hoc tit. q. 66. nu. 41 & 42.* optima *doctr. Bart. in l. codicillis, §. inſtituto, ff. de leg. 2. Ioan. Andr. & Innoc. in cap. 1. de reb. Eccl. non alien. Mohed. dec. 12. nu. 1. tit. de loc. & cond.* Quę omnia pro
nouis Curialibus dicta ſint.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Littera* si in euidentem, *non dantur ad vnius supplicationem tantùm*, *licèt secùs in confirmatione alienationis,& sub num.2.*
2 *Bona Ecclesię vacantis, alienari non possunt.*
3 *Laicalis qualitas in litteris*, si in euidentem, *exprimenda, aliàs erunt inutiles,& num.5.*
4 *Laicus non potest spiritualia possidere.*
6 *Papa solus, facit laicum capacem rerum spiritualium.*
7 *Alienatio maior, quæ fit in laicum, quàm ea quę fit in Ecclesiam.*
8 *Alienatio facta per Prelatum in consanguineos, censetur in fraudem Ecclesię.*
9 *Prælati reputantur cęci circa nepotes, & consanguineos.*
10 *Alienatio in forma*, si in euidentem *quando plures litteras requirat.*
11 *Verba*, Suam,& dictæ Ecclesiæ &c. *quid importent in litteris*, si in euidentem.
12 *Alienatione, facta in vtilitatem Prelati, successor non tenetur stare contractui.*
13 *Secùs verò, si in vtilitatem Ecclesiæ.*
14 *Ecclesiæ nomine, quid intelligendum, circa rescripta*, si in euidentem.
15 *Seruitus, Ecclesiæ, siuè Oratorio, fine causa imponi non potest.*
16 *Rector debet obtinere Ecclesiam, cuius bona petit alienari.*
17 *Licèt illorum possessio non fuerit per eum adepta.*
18 *Bona alienanda, si fuerint litigiosa, erit explicandum in rescripto* si in euidentem.
19 *Intrusus in Ecclesia, non potest illius bona, etiam cum vtilitate, alienare.*
20 *Alienatio in euidentem, debet esse rei certę, aliàs non admittitur supplicatio, & quarè.*
21 *Et stylus contrarius recessit à Curia, licèt aliquando ita seruetur, vt hic.*
22 *Expressio mensuræ terræ alienandæ in euidentē, quare requiratur, & n.25.*
23 *Interpretatur secundum regionem contrahentium.*
24 *Et quis sit circa hoc, Romanę Curiæ vsus.*
26 *Et quomodo circa huiusmodi mensuram, se gerant Iudices Commissarij.*
27 *Agrimensores, quomodo adhibendi in alienatione terrę Ecclesiæ.*
28 *Confinia terræ Ecclesię, quare designanda.*
29 *Omnia sunt exprimenda in supplicatione alienationis, in euidentem.*
30 *Casus refertur, ob non factam huiusmodi expressionem.*
31 *Et qua cautela circa hoc, vtendum.*
32 *Ecclesia, debet habere vtile, & directum dominium rei alienandę in euidentem.*
33 *Aliàs enim alienatur sine solemnitatibus.*
34 *Sicut etiam res nondum bonis Ecclesię incorporatis, & quę sit ratio.*
35 *Fratres Mendicantes, quomodo possint alienare bona Ecclesię, sine causa, & solemnitatibus.*
36 *Rei alienandæ valor in proprietate, exprimendus in rescripto*, si in euidentem.
37 *Et eodem modo verificandus coram Iudicibus delegatis.*
37 *Et consideratur tempore contractus.*
39 *Pretium constituitur non ex preterita, sed ex presenti emptione.*
40 *Emptoribus duobus concurrentibus in emptione rei Ecclesię, quis preferendus. Et quid si alienatio fiet tempore calamitoso.*
41 *Valorem probandi rei alienatę, praxis,*
42 *Commissarij alienationum in euidentem, debent assistere æstimatoribus.*
43 *Alienatio rei parui valoris, quomodo facienda sine assensu Apostolico.*
44 Cap.terrulas, 12 q.2.cum illius glos. *intellectus.*
45 *Solidus, quid sit.*
46 *Alienationis praxis iuxta* c. terrulas 12.q.2.
47 *Redditus annuus in rescripto alienatio-*

in enis uidentem, exprimendus.

48 *Etiam in moneta illarum partium: reducitur tamen ad ducatos auri de Camera.*

49 *Et quęnam sit huius reductionis ratio.*

50 *Monetę omne genus, reducitur à Dataria ad ducatos auri de Camera.*

51 *Vtilitas in alienatione rei Ecclesię, debet esse considerabilis.*

52 *Et quanta esse debeat.*

53 *Litterarum in forma*, si in euidentem, *expeditio triplex.*

54 *Canon, soluitur propriè pro emphyteusi.*

55 *Contractus censuarius, differt ab emphyteutico.*

56 *Contractus de rebus Ecclesiæ, inualidus, si potest haberi maior vtilitas.*

57 *Commissarij alienationum de rebus Ecclesiæ, exequi possunt rescriptum, si conductor augeat canonem.*

58 *Quod tamen, iuxtà Curię praxim, non videtur posse sustineri, & quare.*

59 *Locationibus perpetuis in euidentem, rarò Papa pręhet assensum.*

60 *Emphyteusis perpetua, regulariter prohibita in rebus Ecclesię.*

61 *Locatio ad 29. annos, non confirmatur, si in instrumentum locationis dicatur in perpetuum.*

62 *Ad tertiam generationem facta, quando incipiat prima generatio.*

63 *Emphyteusis Ecclesiastica, tribus personis regulariter conceditur.*

64 *Locatio de rebus Ecclesiæ, quando fiat ad tertiam nominationem.*

65 *Et quanam verba adijciantur in supplicatione.*

66 *Clausula*, si Sedis Apostolicæ suffragetur facultas, *quid importet in rescripto*, si in euidentem,

67 *Clausula*, Reseruato beneplacito Apostolico, *facit illud requiri, etiam si non sit necessarium.*

68 *Et importat conditionem.*

59 *Et quid, si dicatur*, quatenus opus sit.

Praxis secundæ partis narratiuæ earundem litterarum Si in euidentem, &c.

CAP. IV.

ET deinde *exhibita nobis nuper*
1 *pro parte dilectorũ filiorũ &c.* Nõ enim ad supplicationem vnius tantùm cõceditur hæc facultas, sed vterq; Orator debet supplicare; quòd si Ecclesia, seù benefi-
2 cium fuerit vacans, illius bona alienari non possunt, donec sibi de Rectore, seù beneficiato prouideatur; vt per *Imol. et Io. Andr.* relatos per *d. Redo. q. 31. nu. 14.*

Hic enim mos est Cancellariæ Apostolicę, quod si in huiusmodi materiis non supplicet Prælatus, seù Rector, sed ille tantummodo, cui quid conceditur titulo venditionis, seù locationis, aut emphyteusis, non expedientur litterę per Cancellariam prædictam; ex quo supplicans nullum habet interesse, vt bona Ecclesiasticæ alienentur, etiam si in supplicatione, aut litteris dicetur, de consensu Prælati, seù Rectoris, seù alterius personæ Ecclesiasticæ: quare necesse est, quod supplicet, Pręlatus, seù Rector, aut alia persona Ecclesiastica, cuius sunt bona alienanda. Secùs verò dicendum est, quando sumus in confirmatione alienationis, & concessionis factæ per Prælatum, seù Rectorem, aut aliàs beneficiatum; tunc enim tenet Cancellaria, sufficere, quòd laicus supplicet pro ipsa confirmatione, etiam ad instantiam, & supplicationem ipsius laici, cui concessa sunt bona, sed apponetur clausula, *Vocato Prælato &c.* quod tamen cũ difficultate, & raro vidi practicari immo semper vtrũque supplicare (vt omnes sciunt Curiales) pro quibuscunq; confirmationibus, pro quibus aliàs à principio requirebatur, vt vterq; supplicaret; in quibus (quod per transitum dictum sit) non omnia formaliter, & ad vnguem sunt regulariter narranda; nàm licèt cautius esset, illa narrare, attamen sufficit, quod exprimantur substantialia; ex quibus idem resultet sensus. Optimi tamen Sollicitatoris, partes erunt, vt quoad fieri poterit, exprimantur omnia pacta, qualitates, & conditiones in instrumento inter partes, inito, adiecta; quando, præ-

sertim

fertim instant partes pro eadem confir-
matione ex certa scientia, cum scilicet
totus tenor inseritur in supplicatione;per
quem Summus Pontifex, sit de qualitate
facti benè informatus; licèt aliter eueniat,
quando confirmatio coucedatur in for-
ma communi; quia tunc ipsa confirma-
tio non validat actum in se nullum, cum
stet cõditionaliter quãdo tenor nõ sit in-
sertus; ac proinde, si dubia redditur di-
cta confirmatio, debet illa secundum
iuris dispositionem interpretari, & sic
confirmatio, in hoc casu, committitur
Ordinario vt precibus verificatis,confir-
met;per ea quæ dicit *Abb. in cap. quam
diuersitatem,num.9.de concess. preb.* quod
non seruatur in primo casu; quando,sci-
licet Papa, totum tenorem concordię in
supplicatione sibi porrectę, vidit expres-
sum; aut saltem per illius Officiales, &
Expeditores fuit discussa, vt per *Alex.
cons.59.nu.9.*& dixit *Rot.in vna Calciaten.
Iurisdictionis, 27. Aprilis, 1589. coram
Rubeo.*

Laici *Illarum partium*, Qualitas
enim hæc, est etiam de stylo
3 exprimenda, nempè quòd conductor,
siuè emptor,sit laicus; eo quòd ille non
4 potest spiritualia possidere, *cap.2.de iud.
cap. Messana,& cap.Sacro Sancta, de elect.*
cum,neque patronis liceat bona tempo-
ralia beneficij eorum iurispatronatus,mi-
nistrare, seù in illis se ingerere,*Lambert.
de iure patr.p.1.q.2.prin.art.5.Abb.in cap.
præterea,nu.3.eod.tit. Fel. in cap. venerabi-
lis, nu.9 de excep.cap.cum laicis,de reb. Ec-
cl.non alien.*& ob id, nisi exprimatur su-
pradicta qualitas; quia bona Ecclesiæ non
debent prophanis vsibus applicari, vt ha-
betur in *ead. extrau. Ambitiosa*, tale re-
5 scriptum,inutile redderetur,*tex.est in cap.
2.hoc tit.lib.6.*ibi, *Hoc consultissimo pro-
hibemus edicto,vniuersis, & singulis prela-
tis,Ecclesias sibi commissas, bona immobi-
lia, seù iura ipsarum laicis submittere,
subijcere,seu supponere absque Capituli sui
consensu,& Apostolicę Sedis licentia specia-
6 li &c.* nam satis clarum est, quod solus
Papa potest facere laicum habilem,& ca-
pacem rerum spiritualium, & spirituali-
tatis, *Redoan.q.63.nu.20.& ait glos. in
d.cap.2.in verbo, speciali,in fin.*quod prop-
terea hoc edictum emanauit,quia in tali-
bus submisssionibus, maius periculum
vertitur; & ideo cautius, quàm in alijs
alienationibus est agendum; vnde maior
7 est alienatio,quæ fit in laicum, & vsus lai-
cales,quam illa, quæ fit in Ecclesiam,
Grat.discep.for.tom.3.cap.517. num.9.

Et eò magis, si fuerit ille consangui-
neus ipsius Rectoris;quia erit de hoc, fa-
cienda mentio in ipsa supplicatione;
aliàs enim hoc rescriptum redderetur
nullum; cum potius alienatio præsuma-
tur fieri intuitu consanguinitatis,quàm
8 Ecclesiæ vtilitatis,& sic in illius fraudem,
ad *tex.in cap.quisquis,12.q.2.cap.in cano-
nibus,16.q.1.*& regulariter constat, ideò
prohibitam esse alienationem rerum Ec-
clesiasticarum in consanguineos alienan-
tis, quia ob carnis vinculum, contra
personam Rectoris præsumitur: quarè,
licèt Prælatus, vrgente suæ Ecclesię ne-
cessitate, ad eius vtilitatem potest sicut;
in extraneos,ita, & in consanguineos, il-
lius bona alienare, vt per *Archid. in cap.
Episcopus,in fin.10.q.2.Card.in Clem.1.in
verbo.Abbatis,nu.2.de excess. prel.* nihilo-
minus, antiquus vsus est Datariæ Aposto-
licæ, necnon Signaturæ, huiusmodi alie-
nationes semper ferè reijcere; ibique
etiam ad hoc audiui nonnulla iura alle-
gari, præsertim *Abb.cons.41.nu. 1. vers.
6 Secundus,vol.1.* qui ait,quod Prælati cir-
ca nepotes,aliosquè;suos consanguineos,
reputantur cæci, quod quidem ipse *Abb.*
dicit authoritate *tex. in cap.peruenit, 1. q.
3.* ibi, *& quod grauius est, consanguineis*,
vbi *glos.in verbo,grauius*, ait,quod minus
peccatum, propter adiunctum, grauius
punitur; & concedendo consanguineis,
enormiter lędunt Ecclesias; ac propterea
repetit. quod peius est dare consangui-
neis; quia inde grauiorem sentit Ecclesia
læsionem,vt *in cap. latorem, 33.q.2.* quare
tantus impetus omnia in ipsos consan-
guineos fundendi, venit restringendus,
*tex.in l.in alio casu,ff.ad l.Iul.de adult.*vn-
de in similibus alienationibus,nimis,tàm
Dataria, quàm Signatura se accuratè
gerit: ac proinde cum D. Datario porri-
gitur supplicatio, ex qua apparet, hanc
alienationem fieri in dictos consangui-
neos, illam reiicit,tanquam super suspe-
cta alienatione; quod si Oratores fuerint
in Curia præsentes,vel eorum sollicitator
informauerit ipsum D. Datarium de
locatione huiusmodi;nondũ ille acquie-
scit; sed iubet ꝓduci aliquãdo ipsũ alie-
nationis instrumentũ,quatenus illud iam
confectum fuerit, vt videat,an ex illius
pactis, & tenore, dignoscatur aliqua
fraus,siue illius suspicio; quæ si inde non
insurgat, recipit,& curat signari ipsam
supplicationem,mandatque litteras desu-
per expediri; nam cum constiterit alie-

nationem fieri in vtilitatem Ecclesię, & sine alicuius praiudicio, tunc poterit Pręlatus, siuè Rector, tàm consanguineis, quàm extraneis, bona Ecclesiæ alienare, *Imol. in cap. vt super, nu. 13. & 14. & ibi Abb. num. 18. & 19. de reb. Eccl. non alien.* R *t. decis. 18. nu. 5. p. 2. diuers.* vbi affirmat, cessare fraudis præsumptionem, quando reperitur, locationem factam fuisse cum debitis solemnitatibus, & in consanguineos idoneos, & bonæ conditionis, & famæ, & in casu, in quo cessat omnis præsumptio fraudis, & læsionis Ecclesiæ; quod præcipuè deducitur, cum consanguineus recipit ęqualibus pactis, & ęquali conditione, sicut alius extraneus; sic enim cessaret ratio ꝓhibitionis, *Bald. in Auth. quibuscumque, C. de Sacros. Eccles.* & tenuit *Rot. in vna Placentin. domorum, coram Seraph. de anno* 1581. & pluries in ipsa Rota fuisse decisum, testatur *id. Seraph. decis.* 1125. *Addit. ad* Ludouis. *decis.* 326. *numer.* 9.

Vt suam, & dictæ Ecclesiæ &c.

Idemq; esset, si ipse Rector petat licentiā alienandi bona tàm Ecclesiæ principalis, quam aliarum Ecclesiarum, primodictæ Ecclesiæ perpetuò vnitarum, vel si fuerit Rector duarum Ecclesiarum, aut plurium perpetuorum simplicium beneficiorum Ecclesiasticorum, quorum bonà petit alienari; quia ad huc vnica tantum supplicatio pro omnibus, & vna tantùm bulla sufficit; dummodo dictæ Ecclesiæ, seù beneficia in vna tantùm diæ-
10 cesi consistant: si enim in pluribus, erunt, pro vnaquaque, supplicatio, & bulla expediendæ; cum oporteat litteras dirigi Ordinario, & dignitatem obtinenti illius dięcesis, in qua bona alienanda consistūt; sicut iam supra diximus.

Hic verò, iuxtà seriem prędictarum litterarum, erit præcipuè notandum, quod
11 propterea dicitur, *suam, & dicta Ecclesia &c.* vt successor in ipsa Ecclesia teneatur etiam stare pręsentis alienationis contractui; cum ille respiciat vtilitatem Ecclesiæ; aliàs enim locatio in vtilitatem Rectoris, seù Pręlati, non obligaret successorem, ad *not. in cap. fin. ne pral. vices suas &c. Alex. cons* 160. *vol.* 6. *Dec. cons.* 34. *vol.* 8. quod secùs est, in vtilitatē etiā Ecclesiæ, vt hic, seruata debita iuris solemnitate; prout loquitur etiam *tex. in cap.* 1. *de solut.* quia concurrunt omnes qualitates ad id requisitæ; ex eo quòd Orator contrahit, etiam nomine Ecclesiæ, ac vtiliter, seruataque pręfata iuris solemnitate, *Quar. in sum. bull. verbo, alienatio, sub nu.* 9. *vers. limita in prælato,* vbi quatuor casus congerit, in quibus successor tenetur stare colono.

Aliàs enim, si hæc alienatio fieret à beneficiato, nomine proprio, & in suam vti-
12 litatem, successor non teneretur stare huic contractui, quia talis censetur personalis obligatio, quæ, morte finitur, *cap.* 1. *de prec.* Clericus enim in beneficio, comparatur vsufructuario; cuius ius morte finitur, *cap. illud,* 16. *q.* 6. *Arcbid. in cap. alienationes, vers. adde,* 12. *q.* 2.

13 Vndè, secùs erit, si locatio facta fuerit pro vtilitate Ecclesiæ, & illius nomine; quia tunc contractus non est personalis, sed realis, *Socc. cons.* 34. *vol.* 4. *Redoan. d. q.* 69. *sub nu.* 88. *Rot. decis.* 65. *sub nu* 2. *p.* 2. *diuers.* vbi habetur, quod in quadam locatione facta de Casali Turricellę, si Papa animaduertisset, Capellanos Ecclesiæ, non ipsius Ecclesiæ, sed proprium eorum interesse, præ oculis habuisse, verisimiliter licentiam non concessisset, vel ad illam concedendam, difficilior redditus fuisset.

Sicquè stylus inoleuit, vt, cum supplicatur Summo Pontifici pro his alienationibus, semper petatur licentia, siuè confirmatio, non solùm nomine proprio Oratoris, verùm etiam Ecclesię; imò reperio, quod antiquitus, Rector supplicabat tantummodo pro ipsa Ecclesia, dicendo, *Quod ipse, vt dicta Ecclesię sua conditionem efficiat meliorē, cupit &c.* & optima quidem ratione; cū is non sit verus Ecclesiasticorum bonorum Dominus, sed in illis habeat tantùm gubernium, & administrationem, *cap. expedit* 12. *q.* 1. *Dec. in cap. constitutus, nu.* 25. *&* 26. *de rescrip.*

14 Nomine autem Ecclesiæ, indistinctè intelligendum est de omnibus pijs locis; ac propterea, qualitates requisitæ à iure in alienatione rerum Ecclesiasticarum, requiruntur, etiam pro bonis hospitalium, vel alterius loci pij; dummodo illa, erecta fuerint ordinaria authoritate; quia, quoad alienationem prædictam, æquiparantur Ecclesiæ, *Auth. hoc ius porrectum, C. de Sacrosan. Eccles. cap.* 2. *de for. comp. Mascard. de prob. concl.* 869. *nu.* 9.

Secùs verò, si fuerint prophana; quia tunc non gaudent priuilegijs Ecclesiarum, *glos. in Clem. quia contingit, de relig. dom.* Tunc enim, eorum ministri, siuè Oeconomi poterunt de eorum rebus disponere, sicut cœtera Collegia sæcularia,

abs que

absque alia solemnitate, d. *Auth. hoc ius porrectum*.

Nec est silentio prætereundum, quod totum illud, quod dicitur de bonis Ecclesiarum, ac piorum locorum, vendicat similiter sibi locum in ipsa Ecclesia, aut Oratorio in ea existente; cum non possint
15 alienari, neq; aliqua eis seruitus imponi sine causa, & solemnitate; nec ab alio, quam à Summo Pontifice, etiam seruitus ipsa imponi potest, quod præcipuè practicatur pro huiusmodi concessionibus, quę frequenter fiunt in hac Ciuitate Neapolitana mediantibus litteris Apostolicis, pro concessione illius vsus per Rectores, Confraternitatibus sæcularibus; quod profectò elici videtur ex *Auth. multo magis, C. de Sacros. Eccles. et cap. ad hæc, de relig. dom.* & refert *Quar. in sum. Bull. verbo, alienatio, nu. 29.*

Quam obtinet.

Non enim sufficit, ipsum Rectorem, ad ipsam Ecclęsiam, ius habere, etiam in re; quod acquiritur per collationem, & acceptationem; nam quamuis *Rebuff. super concord. in forma mandati Apostolici, in verbo, obtinet*, dicat etiã *tenere, seù retinere, per tex. in l. clàm possidere, vers. is autem, & ibi glos. in verbo, obtinendi, ff de acq. poss Rot. decis. 233. nu. 29. p. 1. diuers. Garc. de benef. p. 5. cap. 1. nu. 355.* Nihilominus, ad rem nostram requiritur,
16 quod dictam Ecclesiam verè, & cum effectu possideat, ad *l. nomen, §. fin. & l. habere, ff. de verb. sign. Rot. decis. 2089. nu. 1. p. 3. diuers.* nempè possidendo bona Ecclesiæ, *cap. 1. de rest. spol. in 6. Imol. in Clem. 1. col. 2. ut lit. pen.* Vndè, non poterit Orator prædictus, contrahere super præmissis, nisi etiam possideat bona einsdem Ecclesię, scilicet, ne bona ipsa sint litigiosa; licèt
17 non requiratur, vt fuerit adepta corporalis possessio ipsorum bonorũ; quia clarum est, illam censeri adeptam, eo ipso, quod fuerit apprehensa possessio Ecclesiæ, seù beneficij; ex quo non tenetur illius Rector apprehendere corporalem possessionem bonorum Ecclesiæ; nam statim censetur illa translata in ipsum Rectorem; & licèt Ecclesia careat Rectore, non tamẽ desiit ipsa possidere, & eo mortuo, vacat possessio Rectoriæ, vel beneficij, non autem, possessio bonorum Ecclesiæ, *Ludouis. decis. 54. nu. 2. & decis. 364. num. 1.* quia possessio bonorum venit accessoriè, *Mant. decis. 105. sub. num. 4.* & sequitur naturam sui principalis, *cap. accessorium, de reg. iur. in 6.*

Seruat prætereà stylus, quod si bona
18 Ecclesiæ, quæ alienantur, fuerint fortè litigiosa, debeat fieri in supplicatione, mentio litis; aliàs enim litterę desuper obtētę, nullæ prorsus erunt, *Fel. in cap. super litteris, col. 9. vers. amplia tertio, de rescrip. 1.* quo casu, cum fiat mentio huius litis, additur decretum in suplicatione, & in litteris eo modo, quo sequitur, videlicet, *Et dummodo finita generatione huiusmodi, dictum terræ petium, cum omnibus in eis factis melioramentis, absque aliqua refectione expensarum litis, ad dictã Ecclesiam reuertatur, & quoad dispositionem super vitio litigiosæ, sine præiudicio iurium, parti collitiganti competentium.*

Si verò prędictus Rector, fuerit intru-
19 sus in Ecclesia, veluti, si illam obtinuerit ab eo, ad quem de iure non spectabat collatio, profectò non poterit bona ipsius Ecclesiæ alienare *glos. in cap. alienationes, 12. q. 11. Abb. in cap. nihil. col. 6. de elect. & in cap. 1. de in integr. restit.*

Quod quidem in tantùm procedit, vt, etiam si à Commissarijs, ad id deputatis, compertum fuerit, alienationem cedere in euidentem vtilitatem Ecclesiæ, in qua ipse assertus Rector fuerit intrusus, adhuc non valebit rescriptum, *Mohed. decis. 3. de loc. & cond. cum intrusio annullet titulum, & possessionem, Rip. in l. naturaliter, §. nihil commune nu. 7. Paris. de resign. benef. lib. 13. q. 5. num. 127.* & sic cum careat titulo, caret per consequens administratione, *id Mohed. loc. cit.*

Quoddam terræ petium,

Suis confinibus, vt infra designatum;

Oportet enim quòd res, quæ petitur alie-
20 nari, sit certa, & licentia super ea, in forma specifica, non autem generalis; aliàs enim non recipietur supplicatio, & reiicitur, donec fuerit specificata, *tex. all. in cap. 2. de reb. Eccl. non alien. in 6.* vbi *Fran. nu. 6.* ait, quod debet esse specialis, & expressa, per *tex. in l. negotium, C. de neg. gest.* Vndè oportet, quod Summus Pontifex sciat, quare, ex qua causa, & de quibus rebus, sit hæc licentia concedenda; cui quidem praxi adstipulatur dispositio *Clem. 1. de offic. ordin. Redoan. de reb. Eccles. non alien. q 20. nu. 112.* vbi dicit, quod licentia alienandi res, Ecclesiæ, quę conceditur per Papam Episcopo, aut Clerico per Episcopum, debet esse in forma pręcisa, & specifica, non autem generalis, & generaliter formata; quia non valet, nec sufficit in forma generali; ex eo quod, si-

milis

milis licentia, videtur esse Ecclesijs onero-
sa, *d. qu. 20. num. 114.* vbi improbat quan-
dam licentiam, quam ipse vidit dari per
Episcopum in genere, vt posset Rector, seù
Prælatus alienare ad tres, vel quatuor an-
nos, quotiescunq; casus occurreret vtili-
tatis, vel necessitatis, bona suæ Ecclesiæ;
nam licèt Papæ authoritas suppleat om-
nes defectus; nec propterea requirantur
aliæ solemnitates *Abb. cons. 41. nu. 3. lib.
1. Dec. cons. 341. nu. 12. Roland. cons. 69. nu.
21. lib. 1.* nihilominus, quotiescunque agi-
tur de alienatione rerum Ecclesiæ, clatum
est, quod debet prius discuti, an magis
hanc, vel illam rem Ecclesiæ alienare ex-
pediat; sicut oportet, etiam, quod Summus
Pontifex habeat notitiam peculiarem
huiusmodi rei alienandæ; nam si fortè sibi
videatur, quod ex illius alienatione, posse
aliquod damnum, seù præiudicium oriri,
licèt tunc temporis videatur alienatio ce-
dere in euidentem vtilitatem Ecclesiæ,
nihilominus, licentiam huiusmodi, vel de-
negat, vel difficilius concedit.

21 Vndè, ferè in totum recessit à Romana
Curia, antiquus stylus, qui admittebat
modum supplicandi incertè, & indeter-
minatè, vt colligo ex non nullis antiquis
formularijs, in quibus dicebatur *Cupit
Orator nonnullas petias terrarum in diuer-
sis locis, seu pertinentijs dictæ diœcesis, iuxtà
suos confines sitas*; cum tantummodo fa-
cultas hæc concedi soleat Legatis, ac Nũ-
tijs Sedis Apostolicæ, vt ipsi valeant inter-
ponere decreta alienationibus rerum Ec-
clesiasticarum pro quibusuis personis Ec-
clesiasticis; bona immobilia Ecclesiarum,
& beneficiorum permutandi, vendendi, &
ad longum tempus locandi, & aliàs iuxtà
formam eorum facultatum, quæ respectu
ipsorum Legatorum, ac Nuntiorum sunt
largè concessa, & largè interpretanda, vt
aliàs diximus.

Dixi, *ferè in totum*, hunc, à Curia reces-
sisse stylum, sic indeterminatè has licen-
tias concedendi; ex eo, quod vidimus quã-
doque eas, raró tamen, & ad modicum
tempus, puta ad decennium, concedi,
locandi nonnullas terras alicuius Eccle-
siæ: quare illius Rectori supplicanti con-
ceditur, vt ipsas terras, cuicunque perso-
næ, meliorem conditionem offerenti, ad
decennium, tunc proximum, sub pactis, &
conditionibus eidem Ecclesiæ vtilibus, &
proficuis, locare valeret; adiecta clausula,
*Et dummodo locatio huiusmodi iusto pretio
fiat, & non anticipatis solutionibus*, cum
consueto decreto, quod videlicet, *finito
decennio, ad dictam Ecclesiam reuertantur*;
eo modo, quo infra dicemus.

Modiorum trium. Necessaria
itidem est
hæc expressio; præsertim, quia tempore,
22 quo dictum terræ petium esset ad Eccle-
siam reuersurum, contingere posset, non
reperiri instrumẽtum locationis; ac prop-
terea, erit standum sententiæ Commis-
sariorum, quæ benè probat quantitatem,
& qualitatem rei alienatæ; Et licèt in arbi-
trium contrahentium sit, vti ea mensura,
qua velint, quæ si non fuerit declarata in
litteris, interpretaretur secundum regio-
23 nem contrahentium, *Afflict. decis. 363. nu.
5.* nihilominus, vsus est Romanæ Curiæ, vt
fiat ea mensuræ expressio, quæ seruari cõ-
24 sueuit in loco contractus rei alienandæ,
per ea, quæ *not. in cap. ex parte, vbi glos. in
verbo, paruissimam, de cens. & ait Ferrar. in
forma libelli, in causa venditionis, in verbo,
perticarum centum, in fine.*

Mensuræ *Illarum partium*, Et sic
vniuscuiusq; regionis mẽ-
sura exprimenda est, etiã iuxtà notorium
Curiæ stylum; nã cũ agatur de alienatio-
ne rei Ecclesiæ, ipsa res debet æstimari ad
mensuram, non autem ad corpus; cum
25 hoc modo, facilè possit Ecclesia decipi;
vnde non debet constitui vnicum pretiũ
totius petij, seù prædij, sed debet distribui
in singula modia, *Bart. in l. Iulianus, §. si
Titius, sub nu. 1. ff. de act. empt. Salyc. in l. 2.
sub nu. 3. vers. aut est facta venditio, C. de
contrah. empt.* relatos per *Ludou. decis.
104. nu. 3.*

26 Debentquè proptera ipsi iudices Com-
missarij, vt benè docet *Quar. verbo, aliena-
tio, sub num. 14. vers. Quarto, post decretum*,
èligere expertos agrimensores, & appre-
tiatores, non suspectos, & vnà, cum eis, &
partibus, interesse prætendentibus, acce-
dere super faciem loci rei alienandæ, &
illam mensurari facere, cum appositione
terminorum, & relatione confinium.

27 Qui quidem agrimensores, ad minus
sint duo, quiq; insimul debent de tali men-
sura, & pretio reddere Commissarios cer-
tiores: quod si vnus tantùm ex duobus
mensuratoribus electis huiusmodi, retule-
rit circa mensuram, relatio erit nulla, per
*tex. in l. si in tres, ff. de arbitr. id. Ludouis. de-
cis. 545. nu. 8.* qui *nu. 9.* ait, quod dicta rela-
tio erit, etiam nulla, si fuerit facta, parte
non citata, nec partes interuenerunt in
examinatione negotij, *Crescen. decis. 2. nu.
2. de arbitr.* quia pars, de cuius interesse
agitur, debet interuenire, *Surd. cons. 452.
num.*

num.34. ex quo totùm id fit ad occurren-
dum indemnitati Ecclesiæ ; quod proce-
dit,etiam si fuerint adhibitę omnes solē-
nitates ; quia Ecclesia nihilominus resti-
tuitur aduersus huiusmodi contractus lo-
cationis,si per eum passa fuerit lęsionem,
*Redoan.qu.77.cap.4.per tot.id.Quar.sub n.
52.vers.& licet.*

Iuxtà bona, &c.

Per hanc dictio-
nem, *iuxtà*, de-
signantur confinia dictæ terræ , *Oldrad.*
28 *conf.49. Ludouis.decis.155.nu.1.*quæ qui-
dem designatio, est semper necessaria ; eò
magis,quando res,quæ petitur ad tempus
alienari,est ad Ecclesiam reuersura, vt di-
ctum est:vndè,ad probandum identitatem
rei sic alienatę,fit expressio confinium, ad
*tex.in l. forma.ff. de cens.l.si quis in fundi
vocabulo.ff.de leg.1.Bart.in l.demonstratio,
ff.de cond.& demon.Craneт.conf.293. nu.7.
Ruin.conf.50.num.12. lib.1.* & generaliter
receptum est , verificari locum in quo res
ipsa est,per duos confines *d.l.forma, & ibi
glos.in §.vicinos. Rot.decis.281.p.1.diuers.*
& fuit dictum *in vna Bononien. fidei com-
missi de Rubeis, 15. Decembris 1592.* quod
quidem procedit, etiam si tribus, vel plu-
ribus confinibus expressis, duo tantum
illorum conueniant,& tertium sit falsum,
id.Bart.in d.l.demonstratio.

Attamen, ego semper consulerem ex-
primi in ipsa supplicatione , ac etiam in
litteris,quot confinia adsunt ; quia aliqua
illorum ex antiquitate temporis, ac mu-
tatione personarum, facilè possunt in
damnum Ecclesiæ variari, *Mant.decis.227.
nu.9.*vndè, quoad hoc,cessat illa cõclusio,
quod frustrà additur tertia demõstratio ,
quando res sufficienter per duos confi-
nes designatur,*l.1. in fin. ff. de dot. praleg.
Alex.in l.si in nomine,num 2. vers. potest sic
respondere,C.de testam. & conf.73. num.7.
lib.3.*

30 Nec in proposito omittam , quod de
anno 1618. euenit casus , quod Rector
Ecclesiæ Sancti Ioannis Baptistæ Noua-
rien.diœcesis,postquàm concesserat quod-
dam prædium dictæ Ecclesiæ,cuidam lai-
co,in emphyteusim,ad tertiam generatio-
nem ; ea finita,dum successor petebat di-
ctum prædium ad ipsam Ecclesiam reuer-
ti , recusabat emphyteuta illud integrè
restituere , sub quodam tunc asserto præ-
textu , sed illius partem retinere conten-
debat;ex quo non constabat de identitate
integri prædij,quia cõfinia, vel non erant
expressa,vel malè expressa,qualem tamen
exitum habuerit lis super hoc mota ,
ignoro.

31 Cautela igitur optima erit, vt quoties-
cunque alienatur res immobilis Ecclesiæ,
designetur per omnia latera, ac confinia ,
vt ex supradictis patet, & dicit *Bald. in
rubr.C.de contrah. emp.qu.62. in fin. Alex.
conf.73. nu.5.lib.3. glos.in cap.2. vers. item
duos proximos vicinos, de libel. oblat. Ruin.
conf.115.nu.5.vol.5.*dicens, quod demon-
stratio per duos confines,prę ualet demõ-
strationi nominis proprij, & viæ simul,&
per *Mandos.in prax.commission.form.3.su-
per causa prophana, vers.confinium.fol. mi-
bi 34.* Aliàs enim posset facilè Ecclesia
rem ad tempus alienatam , amittere;nec-
non contingere casus amissionis instru-
menti, vt dictum est , & nihil aliud rema-
nere , nisi decretum Commissariorum
interpositum alienationi,vigore rescripti
in euidentem ; qui tamen approbando, &
confirmando alienationē,seù illam faciē-
di,licentiā concedendo, censentur vidisse
instrumentum desuper confectum, illud-
què concordare in omnibus, præcipuè
confinibus rei alienatæ;ac propterea hoc
casu,sufficit sententia præfatorum Com-
missariorum,*Cæsar.de Graff.decis.1.nu.7.
de loc.& cond.*cuius vigore poterunt con-
trahentes se tueri;per ea , quæ dicit *Ruin.
conf.50.num.14.lib.1. & Mant. decis.251.
num.6.*

Ad dictam Ecclesiam legitimè

spectans. Oportet enim , quod Ec-
clesia super re,quæ petitur aliena-
32 ri,habeat vtile, & directum dominium,
*glos.in Clem.1. versic. ad mensam, de exces.
prał.DD.in cap.vt super,de reb. Eccles. non
alien.* id enim propriè significat verbum ,
*spectare,Felin.in rubr.de rescrip.col.penult.
ad med.vers.sed si diceretur,Rebuff.in l.ver-
bum illud pertinere, ff. de verb. sign. In-
noc. & Io. Andr. in cap. dilecta, de offic.
ordin.*

Vndè, si rem minus iustè Rector possi-
33 deat , poterit illam alienare, prætermissis
istis solemnitatibus , *Bald.in Auth.si quas,
C.de Sacros. Eccles.Innoc.in cap.cum,qui,de
preb.*

At verò,istam theoricam,nescio ad suā
praxim reducere ; ex eo quod, Ecclesia,
quæ est cultrix iustitiæ , & auctrix,*cap.vn.
de feud.alien.*non debet posse rem alienam
alienare,quam iniustè detinet;quarè, præ-
missa intelligenda sunt,vt bona, sic illegi-
timè retenta, non possit alienare in aliam
personam; sed quod benè possit illa resti-
tuere sine solemnitate , cui veniunt resti-
tuenda,vt etiam sensit *Redoan.de reb. Eccl.*

non alien.qu.59.cap.5.nu.1. Hoc enim ca-
ſu,Prælatus non dicitur alienare rem Ec-
cleſiæ,ſi notoriè conſtet,quod non eſt Ec-
cleſiæ;ſed potius dicitur procurare nego-
tia Eccleſiæ, cuius infamia purgatur in
reſtitutione rei alienæ,*id. Redoan.d. cap.5.
nu.6.* & ibi plura in propoſito adducit.Si-
34 cut,etiã dicendũ eſt de rebus,nondũ bo-
nis Eccleſiæ prædictę incorporatis, *Io.
Andr.in cap.1.de ſepult.* quia,antequam il-
la incorporentur, non poteſt dici aliena-
tio, ſed tantum dimiſſio; in qua non re-
quiritur aſſenſus apoſtolicus, *Iaſ. in l.iuſ-
iurandum,la 2.§. pupillus, nu.4.ff.de iure-
iur.Felin.in cap. veniens, num.5.de reſcrip.
Nat.conſ. 441. nu.1.* quo caſu poteſt Re-
ctor,ſeù Prælatus,ſuæ Eccleſiæ præiudica-
re,*Put.deciſ.519. par 2.* Quare,ſi alienen-
tur res Eccleſiæ ex neceſſitate,purà, ſi ea
fuerit incapax, & proprium retinere non
35 poſſit, vt ſunt Eccleſiæ fructum mendi-
cantium, quorum Superioribus licet alie-
nare huiuſmodi bona,abſquè cauſa, & ſo-
lemnitatibus; imò poſſunt res ipſas reci-
pere,& vendere *Redoan. quaſt.28. numer.
12.* prætiumquè ex eis proueniens, pote-
runt,abſque incurſu alicuius pœnæ, con-
uertere in eorum neceſſitates, *Dec.ant.in
præſentia,num.69.de prob.Emman.Sà in
aphoris. Confeſſ.nu.7.*

Valoris in proprietate *ducatorũ Centum
moneta Neapolitan.* Circa quod ſcias in
ſupplicatione ſemper debere de neceſſi-
tate exprimi valorem rei alienandæ, in
36 illius proprietate; aliàs enim ſupplicatio
reijcietur,donec ille,in ea addatur; nam
ex eo, Papa, illiuſquè Officiales perpen-
dunt,an annuus redditus reſpondeat ipſi
proprietati: quod ſi viderint, non ita reſ-
pondere, vt adſit vtilitas euidens Eccle-
ſiæ, denuò reijciunt ipſam ſupplicationẽ,
& per ipſos Officiales apponuntur hæc
verba in calce ipſius,videlicet,*Vtilitas non
eſt euidens*;ex quo,vel debet augeri canon,
ſeù reſponſio,ſi fuerit locatio, vel pretiũ,
ſi venditio; iuxtà ea, quę tradit *Redoan.
quaſt.2.numer.107.*vbi dicit, quod pretiũ
rei,ſecundum redditum conſideratur, per
*tex.in Auth. de non alien.§. quod autem in
fin.& in l.ſi fundum,ff.de leg.1.l.ſi quas, ibi
qualitas rei, & redditnum qualitas æſtime-
tur,C.de reſcind.vẽd.vbi id.Redoan.*ſubdit,
quod Romæ dicimus,valere mille, quod
communiter locatur,& conducitur quin-
quaginta ducatis.
37 Et eo modo,quo valor Papę exprimitur,
debet coram iudicibus Commiſſarijs ve-
rificari: ac propterea agrimenſores, & ap-
pretiatores ad id deputati, conſiderata
per eos qualitate rei,ſic alienandę,debent
ipſis Commiſſarijs referre,cum iuramen-
to quanti valeat in proprietate,vt valeant
conſiderare, an exinde reſultet euidens
Eccleſiæ vtilitas,*Quar.verbo,alienatio,ſub
nu.14.verſ.Quarto,poſt decretum*;per quos
tamen ſufficit conſiderari tempus initi
38 contractus locationis, ſeù alterius alie-
nationis,per *tex. in l.ſi voluntate, C.de re-
ſcind. vend.* & ſic non attenditur tempus
pręteritum, quo eadem res alienanda
fuiſſet, per *tex. in l. ad reſcindendum,
39 eod. tit.* quia pretium, non ex præterita
emptione, ſed ex pręſenti æſtimatione
conſtituitur, *l. 3. §. Diui. ff. de iur. fiſc.*
prout etiam idem eſſet, ſi poſt præſentem
contractum,eadem res efficeretur maio-
ris valoris, & æſtimationis, vt optimè
tradit *Calder.conſ.5. in tit. de rer. permut.*
dum loquitur in materia permutationis;
dicens,non obſtare,quod res,quæ fuit Ec-
cleſiæ, ſit poſt contractum meliorata;
quia non tempus ſuperueniens, ſed tem-
pus contractus attenditur, vt ſupra di-
ctum eſt: et ſecundum illud,de eius valo-
re iudicatur,per diuerſa iura ibi per eum
allegata,& per *d.Redoan.d.q. 10.à n. 137.
ad nu.144.*

Quid autem hic,ſi in emptione alicu-
40 ius rei Eccleſiaſticæ,concurrant duo in-
uicem æmuli, quorum alter obtulit iu-
ſtum pretium, alter verò deinde obtulit
ſatis plus iuſto pretio, quis iſtorum ſit
pręferrendus? Cum hic caſus contigiſſet,
nonnullos iudices inclinaſſe ad fauorem
eius, qui plus iuſto pretio obtulit, tan-
quam magis vtile Eccleſiæ,alios verò, ex
eo quod Eccleſia,eſt iuſtitiæ cultrix,con-
trarium tenuiſſe,ait *Quar. verbo, aliena-
tio,verſ.ad pleniorem,ſub nu.12.*

Et ſupradictis adde, quòd pretium re-
pertum tempore belli pro poſſeſſione,
ſeù territorio,quòd propter dictum bel-
lum remanſerat incultum, non eſt verum
pretium; quia ſperatur, quod huiuſmo-
di caſus fortuitus poſſit ceſſare,& bona
huiuſmodi ad priſtinum valorem reduci;
quapropter non debet attendi, *Caſtrenſ.
conſ.109.vol.3.verſ.nec obſtant,nu.2.*

Ac propterea,ſequitur, quòd quando
valor rei alienandæ probatur per teſtes,
referentes ſe ad malam temporis condi-
tionem,non dicitur,benè probatus; quia
ex hoc non reſultat iuſtum pretium rei,
vt tenuit *Rot.in vna Roman.Caſalis Tur-
riciella,10.Martij,1578.ex Corn. in repet.
l.2.*

l.2.nu.233.C.de reſcind.vend. cum tempus
huiuſmodi, tanquam non ſucceſſiuum,&
perpetuam cauſam habens, ſed momen-
raneum, & breui tempore duraturum,
non attendatur, *Caualc. deciſ. 46. num.
26.part.1.*

Praxim autem probandi hunc valo-
rem per ſupradictos Commiſſarios affert
id.Redoan.1.q. 20. à num. 137. ad fin. d.q.
quam video deſumptam ex *Bart.in l. pre-*
41 *tia rerum,ff.ad l.falcid.* vbi dicit, quod
Iudex delegatus,vel ipſe inſpiciat,vel mit
tat duos bonos æſtimatores,q inueſtigẽt,
& referant; eligat autem tales,in quibus
eſt magis iudicium, quàm teſtimonium,
ad faciendam æſtimationem, & ad pro-
ferendum illud iudicium;cum quanti res
valeat,non poſſit videri per oculum, ſed
intelligitur per intellectum; ac propterea
id.Bart.loc.cit. dat ad id modum proban-
di; dicens ibi, quod hęc lex debet ſcribi
litteris aureis,propter ſui qualitatem.

Et quamuis ſupra dictum ſit, quod iſti
Iudices,ſeù Commiſſarij deberent mitte-
re dictos æſtimatores,cautius tamen age-
42 rent, ſi ipſi aſſiſterent prædictis æſtima-
toribus; cum circa exequutionem harum
litterarum, valdè oneretur ipſorum con-
ſcientia, cum agatur de alienatione re-
rum Eccleſiæ, quæ ſunt ipſius *Dei*, *cap.
res, 12.q.1.*

43 Ad ſciendum autem,quomodo,& quã-
do fieri poſſit alienatio rei parui valoris
in illius proprietate,abſquè aſſenſu Apo-
ſtolico, ſed tamen cum licentia Ordina-
rij, exactiſsimè perpendenda eſt diſpoſi-
tio *cap.terrulas, 12.q.2.* cum cauſis ibi
expreſſis. Verba autem *ipſius cap.* hæc
ſunt. *Terrulas, aut vineolas exiguas, &
Eccleſię minus vtiles,aut longè poſitas, par-
uas,Epiſcopus ſine conſilio fratrum, ſi ne-
ceſſitas fuerit, diſtrahendi habeat poteſtatem.*
Ex quibus quidem verbis patet,quòd tres
requiruntur cauſæ,vt huius alienatio fie-
ri poſſit, prætermiſſis iuris ſolemnitati-
bus, quarum Prima eſt, quod res ſit exi-
gua.Secunda,quòd non ſit vtilis Eccleſiæ.
Tertia,quod adſit neceſſitas; *Guid. Pap.
deciſ.156. Mar.Ant.variat. reſol. lib. 1. re-
ſol.25.num.13.*

44 Quoniã uero *DD.* variè ſcripſerunt ſu-
per interpretatione *d.c. terrulas*; ac ꝓpte-
rea in multis partibus,illius diſpoſitio,in
fraudem dictæ *Extrau. Ambitioſæ* ab Or-
dinarijs,pro libito extẽditur:hac ratione
ſuffulti, quia iudicis arbitrio relinquun-
tur ea, quæ ſub certa lege à iure diffinita
non reperiuntur, iuxtà *l. 1. de iur.delib.
Dec.in cap.ſedes,nu.7.de reſcrip. & in cap.
ſi pro debilitate,in fin.de off.deleg.* Ideò, li-
cèt concluſio hæc, vera ſit, nihilominus
attendenda ſunt verba *gloſ.in d.cap.terru-
las, in verbo exiguas*,quę licèt dubitatiuè
loquatur,dicendo,*fortè exiguas,vocat non
valentes vltra viginti ſolidos*,& ſic non de-
terminatè,*l.ſi duò, & ibi gloſ.ff.de recep.
arbitr.* & nihil certum ponat, *l. in com-
modato,§. ſicut autem,ff.commod. l. in ſub-
ſtitutione, & ibi gloſ.in verbo, fortè,ff.de
vulg.* animaduertendum eſt tamen,quod
dicta gloſa recepta eſt per totum Orbem;
prout tenent Domini Abbreuiatores Ma-
ioris Præſidentiæ Cancellariæ Apoſtoli-
cę; qui, me audiente,pluries ſermonem
de hac re habuerunt; ſemperquè tenue-
runt, nullo modo debere recedi à verbis
d.gloſ. ac propterea attendi debet pro-
prietas prædictorum viginri ſolidorum.
45 Eſt autem vnus ſolidus,in iure, ac juxtà
communem vſum loquendi in ipſa Curia
Romana,ſcutum vnum auri in auro ſtam-
patum, qui ſucceſſit loco ipſius ſolidi;
quiquè alio modo, nummus aureus eſt
dictus; teſte *Panorm. in cap. conquerente,
vbi Felin.de off.ordin.*& licèt prędictum
ſcutum auri aliquando creſcat,& aliquã-
do decreſcat,iuxtà copiam,vel penuriam
eorundem in ipſa Vrbe,nihilominus con-
ſtituit regulariter Iulios tredecim cum
dimidio,monetæ Romanę:vndè, viginti
ſolidi ſupradicti, conſtituunt ſummam
ſcutorum viginti ſeptem eiuſdem monetę
Romanę,huius autẽ Regni Neapolitani,
triginta dneatorum currentium ad ra-
tionem decem carolenorum pro quolibet
ducato huiuſmodi.

Cum igitur ita teneat Romana Curia,
quæ mater,& magiſtra eſt aliarum Curia-
rum,& vti talis, ab omnibus ſequenda,
Gonz.ad reg.Cancell gloſ.13.§. 1. num. 12.
neſcio,quo pacto, audeant Ordinarij, di-
ſpoſitionem *d.cap. terrulas*, illiuſquè *gloſ.*
prędictam,aliter ad eorum libitum inter-
prætari; cum nihil valeat circa id,eorum
arbitrium; attento quod verſamur in his,
quæ,ex prædictis,ſub certa lege diffinita
reperiuntur, per *tex.in l. 1. ff.de iur.deli-
ber.Dec.in cap.Sedes,num.7.de reſcrip,*

Et iuxtà ſupradictas praxim, & theo-
ricam, teſtatur *Genuen. in prax. Cur.
Archiep.Neapolit.cap.50.num.1.* quod ita
in Vrbe, & in Regno practicatur, quod
vix alienantur modica,ſine aſſenſu Papæ,
quidquid dicat *Redoan.q.36.*

Nec tamen ad rem facit illud, quòd
ſubdit *id.Genuen.num.3.* nempè,quod iu-
dicis

dicis arbitrio id remittitur; qui attendere debet consuetudinem terræ, ac facultatem rei donatæ, & vendiræ iuxtà *cap. taterum, de donat.* Et paulò inferius, quod fuit dictum in Curia Archiepiscopali, aliud esse alienare terrulas, aliud autem alienare modicam partem magni prædij Ecclesiæ; nam istud secundum fieri non potest; quia hoc modo, paulatim possent alienari omnia prædia Ecclesiæ, & sic fieret fraus legi, per *tex. in l. non dubium, C. de leg.*

Vndè, ex præmissis neque video tutò defendi posse opinionem *Leo in suo Thes. for. Eccl p. 4. cap. 1. num. 73.* vbi putat, rem modicam, dici ad hunc effectum, quæ non excedit valorem viginti quinque ducatorum auri de camera: hi enim secundum rationem supradictam constituunt summam triginta sex scutorum monetæ Romanæ, efficientium summam quadraginta, vel circa, ducatorum supradictæ monetæ Regni Neapolitani, eoquè minus audiendus est *Zerol. in sua praxi Episcop. verbo, alienatio, vers. ad sextum. p. 1.* vbi, ex *Staphil. de litteris grat. fol. 352. num. 1. & 2.* concludit *d. cap. terrulas* extendi ad valorem cētum ducatorum, aut ad annuum censum ducatorum quinque: quod quidem, quantum à veritate abest, quisque mediocriter in Romana Curia versatus, scire potest, ex rationibus supra adductis; quamuis ipse *Zirol.* vt ibi subdit, ita audierit practicari in Archiepiscopali Curia Salernitan. tempore Marci Antonij Columnæ, tunc Archiepiscopi illius Ecclesiæ,

46 Benè tamen ab *eod. Zerol. d. verbo. alienatio, p. 2. vers. respondetur*, desumenda est praxis faciendi huiusmodi alienationes de rebus paruis, ad pręscriptum *d. cap. terrulas*, quem nonnulli scribentes, eo non citato, sequuntur; nempè, quod, Primò datur memoriale, seù libellus, aut petitio Episcopo, qua petitur præstari ab ipso assensum. Secundò, Episcopus decernit capi informationem; qua capta, & viso, quod tendit in euidentem vtilitatem Ecclesiæ, interponit decretum, & præstat assensum; Nam etiam in concessione rerum modici valoris, requiritur decretum, siuè licentia Ordinarij. *Mar. Anton. var. resol. lib. 1. resol. 25. nu. 13.* etiā concurrentibus supradictis tribus requisitis, vt in *d. cap. terrulas*.

In qua quidem alienatione in casibus Ordinarij, re vera, non requiritur causæ cognitio, nec partis citatio, aut iudicis pro tribunali sedentis, decretum, vel sententiæ prolatio, & ordo iudicialis, & sic illa causæ cognitio, quę est plena, & solemnis; sed ea, quæ semiplena est, non solemnis, & impropriè dicitur causæ cognitio, sed potius discussio, tractatus, & consultatio, *Redoan. q. 23. nu. 50.*

47 Annui verò redditus, *Qui* necessariò est exprimendus, post valorem in proprietate, vt supra expressum, & non solum dictus annuus redditus est verificādus corā Commissarijs delegatis, sed etiā exprimendus est Summo Pontifici; nec sufficit assertio Notarij, seù beneficiati, aut Prælati, *id. Mar. Ant. d. lib. 1. resol. 21. num. 4.*

Circa quod notandum etiam est, quòd annuus redditus, licèt in quibusdam rebus consistat, attamen semper exprimen-
48 dus est in moneta illarum partium; eaque etiam reducenda in ducatos auri de Camera: ac propterea, non sufficit in supplicatione exprimere, quod supradictus redditus consistat in tot rubiis frumenti, aut sextarijs olei, seù dolijs vini, sed omnia sunt omninò, vt supra, reducenda; nec aliter admittitur supplicatio pro quibuscumque facultatibus alienandi, nisi cum supradicta expressione; sicut etiam dicimus de annuo valore beneficiorum exprimendo, qui omnino est ad dictos ducatos auri de Camera reducendus.

Verum nihilominus est, quod licèt expressio supradicti valoris in proprietate, illiusquè redditus necessaria sit, si tamen daretur casus non expressionis, tunc, ad effectum probandi non euidentem vtilitatem, sufficit probare, quod ex locatione facta tempore alienationis, plus percipiebatur, *Genuen. in praxi, cap. 89. num. 6. in fin. ex Ias. cons. 54. num. 4. lib. 1. & Dec. cons. 142.* & ita decisum refert in *vna Antonitan. bonorum 2. Martij 1584.* licèt iste casus vix, aut rarò hodie dari possit, cum secundum leges, & regulas Datariæ Apostolicæ, non admittuntur in ea similes supplicationes, sine huiusmodi expressione; quod satis omnibus Curialibus notum est.

Ducatorum decem *similis moneta.* Et sic prius exprimendus est redditus in moneta illarum partium, vbi consistunt bona alienanda, & postea reducitur in eadem supplicatione, & in litteris, ad ducatos auri de Camera, scilicet septem, qui con-

conficiuntur ex dictis ducatis decem supradictæ monetæ, licèt aliter reducantur, circa solutionem compositionis in Officio Componendarum, in quo, pro singulis quindecim carolenis monetæ Neapolitan. capitur ducatus vnus de Camera.

Pro annuo canone, seù responsio Sexdecim ducatorũ

præfata moneta Neapolitan. Decem ducatos similes auri de Camera constituentium;
nam, vt Summus Pontifex certior reddatur de euidenti vtilitate, cum non pos-
49 sit valoris notitiam habere, monetæ illarum partium, tàm valor in proprietate,
quàm annuus redditus, qui prius percipiebatur, & qui percipietur in futurum,
reducitur ad ducatos auri de Camera.
Est enim consuetus stylus Datariæ, omne
50 genus monetæ quarumcunque Regionum, reducere ad supradictos ducatos
auri de Camera, propter rationem supradictam: porrò, ex prædicto annuo reddi-
tu, expresso, constat adesse euidentem vtilitatem, si tamen ita competerint ipsi Commissarij delegati.

Ex quo, iuxtà doctrinam *Bart. in auth. qui rem, num. 6 vers. dixi vobis*, quando Ecclesia locat, etiam in forma consueta pro minori pretio, quàm ab alio, facta diligenti inquisitione, inuenisset, dicitur læsa; & ideo in hoc daretur restitutio, iuxtà *tex. in cap. 1. de restit. in integr.* nam, locare pro minori pretio, quàm ab alijs possit haberi, reputatur in iure considerabilis læsio; maximè, quia vtilitas Ecclesiæ, ex expressa iuris dispositione est spectanda, vt satis patet ex ipsa *Extrauag. Ambitiosæ*.

Quarè, per expressionem huius cano-
51 nis, seù responsionis, videtur, quòd vtilitas debet esse considerabilis. Nec refert, quod iutium, ea fuerit intentio, ne Ecclesia damnificetur, & quod illius indemnitati fuerit prouisum, ac propterea satis sit, qualisqualis vtilitas, sufficiatquè, quod Ecclesia non sit deteriorata, si non sit locupletata, vt ait *Redoan. q 20. num. 86.*

22 Quænam autem, hic debeat regulariter esse vtilitas circa hoc, neque antiqua iura, vel moderna id specificant, scilicet, quãta, vel quota; nequè propterea videtur, quòd id relinquatur iudicis arbitrio; sed tãtũ, quod debet esse euidẽs vtilitas, quæ non sufficit qualis qualis, nec manifesta, quæ de facili probari possit, sed in valore proprietatis rei, in redditu, vel prouentu, in æquè vicina, æquè commoda, æquè cauta &c. *ed. Red. d. num. 80.* Et hanc nos scimus esse practicam Datariæ Apostolicæ, vt nunquam admittatur ibi supplicatio, *Si in euidentem*, nisi illius Officiales perpendant annuum redditum, quem Ecclesia habebit, excedere regulariter tertiam partem; licèt quandoque minorem, prout D. Datario visum fuerit, aut aliàs, secundum casuum diuersitatem &c.

Est præterea sciendum, quod ex quantitate prædictorum redditũm, quos ex causa alienationis huiusmodi Ecclesia habebit, regulatur expeditio litterarũm sub hac forma, *si in euidentem*: ea namquè triplex est; Nam, si ipse redditus ascendit ad Quinque ducatos auri de Camera, illarum expeditio fit per Breue sub annulo Piscatoris: Vsquè ad nouem inclusiuè, per Officium Minoris gratiæ, quod aliàs Pœnitentiaria nuncupabatur: Et vsque ad quamcumque summam reddituum huiusmodi, in litteris, per Cancellariam; licèt quandoque pro hac maiori summa expediantur ex speciali gratia, per breue.

Sanè, dicitur hic, *pro annuo canone*, qui propriè pro emphyteusi soluitur, vt in *cap. ad aures, de reb. Eccl. non alien.* non autem dicendum est, pro annuo, seù perpetuo censu, qui de natura emphyteusis nullo modo participat; cum satis diffe-
55 rat contractus censuarius ab emphyteutico, in hoc enim transfertur tantùm vtile dominium, & possessio naturalis, ciuili penes directum dominum remanente: In illo verò transfertur dominiũ, & vtraquè possessio, *Abb. in cap. constitutus, num. 20. de relig. dom.* & quamuis in huiusmodi rescriptis Apostolicis adesset clausula, *sub annuo canone seù, censu*, quod poterit euenire ob inaduertentiam supplicantium, seù conficientium huiusmodi supplicationes; ac propterea videatur, quod Papa intellexerit de cõcessione censuali; quia tamen ibi præcedunt alia verba, nempè, *in emphyteusim &c.* illa verba, *seù censu* solent etiam forsan ex cõmuni vsu apponi; quamuis impropriè, de canone emphyteutico, vt optime tradit *Seraph. decis. 1195. per totam.*

Nec est etiam in praxi omittendum, ipsos Commissarios, ad id delegatos, non posse hanc licentiam Rectori concedere,
56 si compererint ipsum, maiorem expressi-

Ccc cano-

Canonis quantitatem habere potuisse,
quàm in his litteris est expressum; Cum
Clarum sit, quod contractus de rebus Ec-
clesiæ, non est validus, saltem in effectu, si
potuisset habere ab alijs maiorem vtili-
tatem; nam debet Rector, seù Prælatus
contrahere cum illo, à quo maiorem vti-
litatem habere potest, *Abb. in cap. ad aures de reb. Eccl. non alienan.*

Idemquè erit, si petatur confirmatio
huius locationis; cum iam super ea fue-
rit confectum instrumẽtũ; nam si ipsi Cõ-
57 missarij in exequutione litterarum su-
pradictæ confirmationis, repererint, con-
ductorem, ex noua concordia cum ipso
Rectore inita, velle augere canonem su-
pradictum, profectò non excedent fines
huius rescripti; ideoquè poterunt ipsum
canonem augere ad maiorem vtilitatem
Ecclesiæ; quod facere proculdubio pos-
sunt, pinguius adimplentes id, quod per
se sustineri poterat, sine dicto augmento;
dummodò in reliquis non mutetur sub-
stantia contractus, primo loco initi; ad
instar procuratoris, qui exequitur vti-
lius, & melius, quam dominus mandasset,
quia, propter hoc non potest dici, quod
egressus fuerit fines mandati; cum pro-
curator vtilius exequutus fuerit, & me-
lius, quàm dominus mandasset; vndè,
quòd vtiliter gessit, attendi debet, non
autem quod omisit; quia illud non debet
esse in consideratione, *Anchar. cons. 28. num. 3.*

Id tamen non video, quomodo possit
in praxim deduci; quia si ponamus ca-
58 sum, quod annuus redditus fuerit in
supplicatione, & in litteris expressus ad
nouem ducatos auri de Camera, ac prop
terea litteræ fuerunt expeditæ per Offi-
ciales Officij Minoris gratiæ, si postea
Commissarij in exequutione earundem
litterarum repererint conductorem, ex
noua conuentione inita cum Rectore,
velle augere ipsum Canonem, seù annuam
respõsionem ad summam puta duodecim
ducatorum similium, dictæ litteræ expe-
ditæ cum dicta expressione nouem duca-
torum ex defectu intentionis conceden-
tis reputantur nullæ ob præiudicium,
quod inde infertur alijs Officialibus, per
quorum Officium debent litteræ expedi-
ri sub dicta expressione ducatorum duo-
decim; cum idem Pontifex nunquam
intendat præiudicare ipsis Officialibus,
qui ob hanc causam bona fide eorum
Officia à Sede Apostolica emerunt; vt
inde eorum emolumenta capiant, ex eo-
rum manuum appositione, *Paris. de resign. benef. lib. 8. q. 2. n. 15.* & ita pluries audiui à
Dominis Abbreuiatoribus Maioris Præ-
sidentiæ, licèt nonnulli ex illis, in con-
trariam sententiam inclinauerint.

Ad tertiam. Inter cæteras alie-
nationes, quas in
dies fieri videmus rerum Ecclesiastica-
rum, & super quas petendus est assensus
Apostolicus, illæ frequentiores sunt, quæ
59 fiunt ad tertiam generationem; cum
rarò, aut cum maxima difficultate Sum-
mus Pontifex præstet suum assensum per-
petuis concessionibus, seù locationibus,
Quare, vt plurimum, quando fiunt per-
petuæ apponitur conditio de renouando
de 29. in 29. annos, quandoquè verò sim-
pliciter ad 29. annos.

*H*ic autem, simplices Romanæ Curiæ
Tyrones non lateat; cur ista renouatio
locationis debeat fieri de 29. in 29. annis,
& quare frequenter beneplacitum Apo-
stolicum concedatur ad vigintinouem
simpliciter, non autem ad 30. annos;
quandoquidem huius rei ratio est (quam
tantummodo ad praxim, & leges Data-
riæ Apostolicæ restringamus) quod licèt
constet de locatione simplici, vel ad lon-
gum tempus 10. vel 20. annorum, tamen,
si fuit continuata conformis solutio per
tempus 30. annorum, quoad priuatos, &
40. quoad Ecclesiam, etsi non inducatur
præscriptio, nihilominus inducitur per-
petuatio liuelli, vel emphyteusis, vel lo-
cationis, ita vt emphyteuta non possit
expelli, vt per *Ang. Aret. cons. 17 per tot.*
cum perpetuum dicatur tempus 30. an-
norum, *Bald in l. si domus, §. si fundus, ff. de leg. 2. Abb. in cap. null, in vlt. not. de reb. Eccles. non alien. Tusc. in suis pract. concl. tom. 3. concl. 228. litera E.* quare cum
Summus Pontifex, eiusque D. Datarius,
alijquè Officiales, nimis inuigilent, vt,
quoad fieri potest, huiusmodi bona Ec-
clesiastica, in perpetuum, non locentur
60 cum prohibitæ sint tales alienationes,
propterea, siuè perpetuò, siuè aliud tem-
pus petantur, illas restringunt ad 29. an-
nos; cum ab huiusmodi perpetuitate
nimis abhorreant, sine grauissima, & vti-
lissima causa; & de locatione ad longum
tempus, idem iudicetur, quod de aliena-
tione, vel venditione; quandoquidem,
prohibita alienatione, vel venditione, talis
locatio prohibita videtur, vt per *Dec. post*
alios ibi per eum adductos *cons. 204. vol. 1.* Hinc igitur est, sicut etiam ipsa Data-
ria tenet, quod locatio ad 30. annos di-
catur

catur perpetua, non autem locatio ad 29. annos, iuxtà *doctr. Bald. in addit. ad Specul. vers. locatio ad 29. annos*, quem refert *idem Redoanus, qu. 57. num.* 51. Cœterùm verò, an, quomodo, & quando circa præmissa, & alia, interet præscriptio, habemus integrum titulum. *C. de præscript. 30. vel 40. ann.* & ad saturitatem circa hoc, potest videri *id. Tusc. d. tom. 3. verbo, emphyteusis*, per omnes conclusiones, *d. littera E*, præsertim *concl.* 228.

Ac proinde in praxi obseruatur, vt si fortè fuerit impetratum rescriptum con-
61 firmatorium concessionis, seù locationis ad viginti nouem annos; ac postmodum Commissarij delegati, compererint instrumentum, fuisse celebratum in perpetuum, non poterunt illud confirmare; quamuis longè maior adsit vtilitas Ecclesiæ; cum tale rescriptum, in hoc casu, sit strictè interpretandum; ac propterea non extendendum ad tempus non expressum, *cap. 1. de off. deleg. in 6. Rot. decis. 8. p. 1. diuers.* cum illud debeat aptari petitionis, *Bald. in l. item. vers. item, C. de fideicom. Dec. cons. 248. num. 4.* nec refert, quod, quocunque modo agant, vtiliter agant; ac propterea videatur sustineri posse tale rescriptum; nam semper in dubio, talis præsumitur Papæ voluntas, qualis de iure esse debet, *Dec. cons. 123. num. 6. vol. 1.* & cum rescriptum huiusmodi, fuerit impetratum ad tertiam generationem, ac instrumentum in perpetuum, ipsi Commissarij non poterunt, neque ad tertiam generationem illud confirmare; nam, etiam pro ipsa tertia generatione, redditur nulla ipsa confirmatio, vt *per Abb. cons. 41. n. 3. lib. 1.* quia attēditur supplicatio, nō autē cōtractus, vt fuit in Rota decisū in *vna Senen. prædij 28. Aprilis 1589. corā Seraph.*

Imo, vt plurimùm videmus, quod licèt locatio petatur perpetua, nihilominus D. Datarius, iustis causis sibi benevisis, si narretur in supplicatione, fuisse confectum instrumentum perpetuæ concessionis, in ipsa supplicatione addit: *Et ad tertiam generationem tantùm, rescissa dicta concessione perpetua, &c.*

Nec à proposita materia nimis abesse videtur, quæ-
62 rere, quando, & à quo incipiat prima generatio; cuius cognitio, etiam ad ipsos Commissarios spectare dignoscitur. Vnde, huius rescripti ordinem non inuertendo, dicendum est, quod si locatio hæc, fiat ad tertiam generationem, tàm in instrumento locationis huiusmodi, quàm in decreto dictorum Commissariorum exprimi debet, an ea fiat ad tertiam simpliciter, an verò ad tertiam ipsius emphyteutæ, generationem. Nam in primo casu, computatur in prima generatione persona ipsius acquirentis, qui facit primam, filius, secundam, & nepos ex filio, tertiam, *Bald. in Auth. si quas ruinas, nu. 4. C. de Sacros. Eccles.* adeo, vt mortuo ipso nepote, sit extincta locatio, *Iul. Clar. in §. Emphyteusis, q. 34.* quo casu pronepos prorsus excluditur: & hęc est communis sententia, quam probat *Menoch. cons. 883. num. 13. lib. 9.* Secundo verò casu, nempè, cum locatio facta fuerit ad tertiam ipsius generationem, generatio ipsa incipit à filijs ipsius acquirentis, *Bello. cons. 80. nu. 7. Bero. cons. 109. num. 15. lib. 1. Gabr. de emphyt. concl. 4. num. 4. Hierc. Gabr. cons. 90. n. 1. lib. 1. & cons. 68. nu. 1. vol. 2. id. Menoch. d. num.* 13. cum nemo generet se ipsum; sed talis acquirens, sit tantùm principium generationis, sicut distinguit *id. Iul. Clar. d. q. 34* vbi ait, quod considerenda sunt verba ipsius inuestituræ, veluti, si illa sint simpliciter concepta, aut si appareat, distinctam esse personam acquirentis ab alijs descendentibus, nempè, quia Titio conceditur aliquid in emphyteusim, vsquè ad ipsius tertiam generationem; eo enim casu, filius facit primam, nepos secundam, pronepos tertiam; & ista fuit etiam opinio *Bart. in quodam suo Consilio citato per eundem Bald. in d. auth. si quas ruinas, nu. 3. Dec. consil. 624.* vbi, quod acquirens non comprehenditur.

Quarè, est hic aduertendum, quod duæ adsunt decisiones *Caput. q.* quarū vna est *18. p. 2. die 5. Iunij* 1553. vbi nonnulli allegantur *DD.* tenentes, comprehendi acquirentem, etiam si dicatur, *ad tertiam ipsius generationem*; altera verò *112. d. p. 2. n. 2.* in qua allegatur *Castr. cons. 338. col. 1. vol. 2.* qui, etiā tenet hanc opinionem; quas licèt ad id pluries audierim allegari, nihilominus, fuerunt aliæ decisiones contrariæ adductæ; quia satis apud omnes exploratum est, quod vbi emphyteusis, vel feudum conceditur alicui simpliciter, vsquè ad tertiam generationem, vnaquæque persona dicitur constituere vnam generationem; ita vt veniant tantummodò, & recipiens, & filius, & nepos. Secùs autem, si hic adderetur *ad eius*, vel *ad ipsius generationem*; quo casu, veniunt recipiens, filius, nepos, & pronepos; quarè cuiuscūq; opinio aliter sentientis, ex supradictis, siuè aliàs quomodolibet clarū est, ꝙ nūquā

fuit recepta, cum satis liqueat, res Ecclesię hodie posse transferri vltra nepotes, tam de iure, quàm de consuetudine, præsertim quando sumus in casu, quo interuenit approbatio Summi Pontificis, quæ omne dubium submouet, *Mar. Ant. var. resol. lib. 1. resol. fin. casu* 46. & supradictam distinctionem sequuta fuit pluries *Rota in vna Farfen. Villę Caprarola, 20. Maij, 1592. coram Penia, & in vna Bononien. bonorum, 28. Martij, 1611. coram Illustrissimo D. Coccino Decano, & in vna Assisien. emphyteusis, 27. Iunij, 1629. coram D. Merlino*, quæ quidem Rota pręcipuè mouetur, ex *Bart.* qui ita in facti contingentia consuluit, vt dicit, *id. Bald. in d. auth. si quas rui nas, n. 3. vers. iuxtà hoc*, quem omnes indifferenter sequuntur: & nō minus eruditissimè, quàm copiosissimè scripsit dulcissimæ memorię genitor meus Fabius Corradus, celeberrimus, suo tempore Iureconsultus, in causa vertente inter Rectorem Abbatialis Ecclesiæ S. Symphorosæ Cusentin. diœcesis, ac Paulinum Fierauante; quæ ex speciali rescripto, fuit in gradu appellationis commissa Cæsari Glorierio, tunc Nuntio Sedis Apostolicę, in hac Ciuitate residenti, de Anno 1593. Quarè nec contemnenda quidem est ratio, quam etiam circa hoc, affert eruditissimus *Augustinus Barbosa, de iur. Eccles. lib. 3. cap. 30. num.* 24. nimirùm, quod ipsa ratio differentiæ assignari potest; quia, quando simpliciter dicitur, *ad tertiam generationem*, dominus directus considerat generationes in abstracto, & absolutè, non autem respectiuè, & tanquam generationes alicuius certę personæ; & ideo, tot terminos, & gradus constituit in concessiore, quot sunt personæ; & sic in tertia persona terminatur concessio, veluti in tertia generatione: quoties verò apponit dictionem *eius*, vel *ipsius*, tunc in concreto, & respectiuè considerat generationes, tanquam prouenientes à primo receptore, & benè intrat distinctio inter generantem, seù causam generationis, & ipsam generationem, ex *Papon. cons. 86. num. 14. cum seqq. Mar. Anton. var. resol. lib. 1. resol. 112. casus 46. Alexan. cons. 125 nu. 5. lib. 5. Ruin. cons. 166. num. 6. lib. 1. Mant. de tacit. & ambig. lib. 22. tit 25. nu. 16.* idem tenuit *Speculat. in tit. de locac. §. nunc aliqua, num. 15. Bald. in l. 2. vers. quare, C. de iur. emphyt. Castr. cons. 338. vol. 2. Soc. cons. 25. Cons. 223. vol. 4. Alex. cons. 110. vol. 3. Dec. cons. 62. in princip. Ludouis. decis. 522. num. 1. & 2.* vbi ait, quod cum concessio facta fuerit Antonio ad tertiam ipsius generationem, generatio incipiebat à filijs ipsius Antonij, & terminabatur in eius pronepotibus &c. subdens, quod hanc conclusionem non impugnabant informantes pro Archiconfraternitate Confalonis; sed potius eam euitare conabantur pluribus modis, Primò, ex vsu, seù abusu Notarii, quem dicebant non agnouisse differentiam, quam constituunt *DD.* quando quis recipit emphyteusim ad tertiam generationem simpliciter, & quando ad tertiam ipsius generationem, cum promiscuè, & indifferenter addat, & non addat illam dictionem, *ipsius &c.*

Cœterùm verò, cum factum, in dubiū reuocari contingit, vt si ex verbis instrumenti huiusmodi concessionis, non ita clarè constet, an talis concessio comprehendat, etiam pronepotes, cum regulari-
63 ter emphyteusis Ecclesiastica concedatur tribus personis, & respectu Ecclesiæ sit odiosa; si aliter ex prædicto instrumento non appareat, debet concessio exclusiuè interpretari, tanquam si simpliciter diceretur, *ad tertiam generationem*; adeò, vt ipsius acquirentis comprehendatur, absquè illa dictione, *ipsius*: hoc autem, vt quantocitius fieri possit, inuestitorum numerus finiatur, vt voluit *Tiraquell. de vtroq; retr. §. 1. glos. 11. num. 45. vers. etiam ex simplici præsumptione, Felin. in c. per tuas. nu. 9. de probat.* tametsi in contrarium sit communis opinio, quod videlicet possit concedi ad tertiam, & vlteriorem generationem etiam inspecto iure cōmuni, vt per *Alex. cons. 110. num. 19. vers. & non obstat, lib. 3.* quod magis ex huiusmodi Papæ decreto in his litteris apposito, declaratur.

Quæ tamen generatio, regulariter non comprehendit descendentes ex filia; quia non sunt de generatione, licèt ipsa filia sit de generatione, *Castr. cons. 244. nu. 3. vers. super tertio, Tusc. pract. conclus. tom. 3. concl. 157. litera B. per tot.* prout, nequè illegitimum, qui non succedit in bonis Ecclesiæ, in emphyteusim concessis, etiam si esset legitimatus, *Bald. in l. generaliter. §. cum autem, num. 1. de instit. & substit.* vt est cō munis opinio; Ratio enim est, quia tales filios, ex illegitimo matrimonio conceptos, maximè Ecclesia abhorret; quare non videtur de illis cogitasse, *Iul. Clar. in d. §. emphyteusis, q. 30. Paris. cons. 71. nu. 43. lib. 3. Rot. Ruin. cons. 36. n. 18. lib. 1. Gabr. cons. 83. & seq.* quod quidem hodie sine difficultate aliqua procedit, vrgente præsertim Constitutione Pij V. reuocatoria omnium

nium

nium facultatem legitimandi bastardos ad successionem in bonis Ecclesiæ, vt per *Mar. Ant. var. resol. lib. 1. resol. 98. num. 1.* & ita pluries in facti contingentia euenisse, non ignoramus in casu huiusmodi concessionis in emphyteusim, etiam præcedente beneplacito Apostolico, & sæpius fuit in Rota resolutum, tàm coram *Rubeo, de anno 1579.* quàm etiam *in vna Romana, de Perusfchis, sub die 29. Februarij 1580. coram Oriolm. & in vna Perusin. de Vbaldis, 29. Octobris coram fel. record. Gregorio XIII. & in causa alimentorum, coram Penna, die 28. Maij 1594* vt ex decis. quam affert *id. Mar. Antonin. d. resol. 98. in fin.* quod quidem procedit non solum quoad naturalem tantùm, verùm etiam ad legitimatum, *Alex. cons. 94. nu. 5. & cons. 26. nu. 7. lib. 1.*

Hanc autem conclusionem benè limitauit *Rota in vna Arminen. bonorum 14. Aprilis 1574.* vt regulariter naturalis tantùm, vel legitimatus non possit succedere in emphyteusi ecclesiastica, non autem in acquisitione; ex quo rectè potest bastardus, volente Ecclesia, acquirere bona ecclesiastica in emphyteusim; cum totum hoc pendeat à verisimili mente Prælati Ecclesiæ, *Rota decis. 473. nu. 2. par. 1. diuers.* vbi, quod non alia ratione videntur isti incapaces, nisi propter statum ipsiusmet Ecclesiæ, quæ, cum sit nobilis, & speculum pudicitiæ, non intelligit in dubio de istis abusiuis; sed quando bastardus, est vir probus, vitæque commendabilis, tales recipiunt ab Ecclesia, & contrahendo eum bastardo videtur habere notitiam de illius qualitatè: quare meritò dicta regula non habet locum in bastardo acquirente ab Ecclesia, & ita præsupponit *Bald. in cap. qua in Eccl. fiarum, num. 43. de constit. cum alijs in d. decis. adductis.* At verò, quando exphyteusis est acquisita à priuato, tunc filij etiam naturales admittuntur; ex eo, quod in cõtractibus regulariter, filiorum appellatione, veniunt etiam naturales, *id. Clar. d. q. 30. in fin.*

Generationem, *Locare, & concedere &c.* Hoc. n. modo, supradicta concessio, in emphyteusim dicitur facta; quamuis in supplicatione non fuerit ita expressum, prout quandoque exprimitur; ex quo emphyteusis dicitur ab emponemate, vocabulo græco, quod idem est, quod melioratio. *Alex. cons. 117. num. 12. in fin. lib. 4.* & emphyteusis vulgariter dicitur liuellus, vel locatio perpetua, vel ad longum tempus, vt hic, *id. Alex. d. nu. 12. id. Tusc. concl. 147. n. 1. d. litera B.* Nec secundum hanc praxim, vim aliquam fieri videmus in tali concessione in euidentem; ex quo licèt in supplicatione non fiat specifica mentio de emphyteusi, vel locatione, vel contractu liuellario, debent attendi conditiones, & pacta de quibus, in instrumento, cui scilicet contractui magis conueniant; & secundum illa debet iudicari, in quam speciem contractus cadat; illa enim denominatio nihil facit; sed potius attenditur effectus rei, vt ait *Iul. Clar. in § emphyteusis, q. 1. vers. vlt.*

64 Quod quidem petitur, quando conductor, seù emphyteuta habet filios; quod si nõn habeat, nec fortè vlla adsit spes, illos procreandi, tunc solet peti locatio, non ad tertiam generationem, sed ad tertiam nominationem; & explicatur in supplica-

65 tione, vt attento, quod Orator prole caret, & dictum terræ petium ad debitam culturam reducere intendit, ad tertiam nominationem tantùm, ad vitam, scilicet ipsius Oratoris, & personæ per eum nominandæ, ac demùm alterius personæ, quàm ipsa persona, sic nominata, duxerit nominandam, nec vltra; itaut, etiam si vtraque, vel alterutra personarum nominandarum, filios procreauerit, ad eos minimè transeat huiusmodi terræ petium; sed mortuis istis personis, sic, vt præfertur, nominatis, vel aliàs, finita emphyteusi, hoc terræ petium, cum omnibus melioramentis in eo factis, dictæ Ecclesiæ liberè cedat.

Quomodo autem, & qualiter emphyteusis concessa ad nominationem, transeat ad nominatos, dicendum est, etiam in hac praxi, quod quando conceditur pro se, & filijs, & nepotibus, si habuerit, & si nõ habuerit pro duobus successoribus, vt hic, quos eligere, & facere voluerit in suo testamento; ad hoc, vt transeat ad nominatos, debet forma seruari, vt nominentur in testamento, aliàs non valeret nominatio facta sine testamento, *Ang. cons. 352. in princip. Tusc. pract. conclus. tom. 3. concl. 180. litera B.* vbi limitat, quod benè valeret nominatio facta in Codicillis, quando Codicilli sunt confirmati à testamento, vt quia personæ nominatę sunt hæredes vniuersales in testamento instituti, *id. Ang. d. cons. 352. in fin.* vbi benè ait, quod licèt nominatio debeat esse formalis, veluti, si plures sint nominandi, debeant nominari ordine successiuo; attamen, si simul nominentur plures, sustinetur nominatio ordine successiuo, facta ex ordine litteræ, *id. Tusc. loc. cit.*

66 Si nostra, & Sedis Apostolicæ *sibi suffragentur licentia, & facultas.* Aliàs enim incurrerẽt ipsi Oratores pœnas in dicto Extrauag. *Ambitiosa*, contentas. Et hic cautus sit cõtrahens, quando in instrumento alienationis reseruatur beneplacitum apostolicum; quia si illud reseruatur, præsertim cum clausula; *non aliter, nec alio modo*, erit necessariò impetrandum; etiam si aliàs de iure non
67 requireretur: quod facile exemplificari potest, cum post confectum instrumentum sub dicto beneplacito, partes animaduertant, non esse illud necessarium; eo quod hæc licentia competat forsan Episcopo, iuxtà terminos *d. cap. terrulas*, *22. qu. 2.* nam clausula hæc, *Reseruato Sedis Apostolicæ beneplacito*, importat conditionem, quę est omnino adimplenda. *Cassad. decis. 2. nu. 7. de Simon.* reseruatio namque assensus apostolici, facit actum conditionalem, *Curt. iun. cons. 77. nu. 3.* vndè, dicto beneplacito non obtento, nihil dicitur actum, *argum. l. pecuniam, ff. si cert. petat. Ias. in l. si quis sub conditione. ff. si quis omissa caus. testam.* potissima quidem ratio (ni fallor) ea est, quia habemus in iure, quod pacta quæcunq; in inuestitura adiecta, sunt attendenda, nedum si erunt superflua, verum, etiam si repugnent naturę feudorum, *Capan. de iur. releu. par. 4. qu. 28. nu. 8.* & dixit *Rota in vna Neapolitan. Laudemij 10. Decembris* 1639. quod licèt Prælatus successor in Ecclesia non teneatur soluere releuiũ pro feudo, tamẽ hoc fallit, si in inuestitura cautum sit, vt releuium soluatur, quando Prælatus moritur: & in proprijs terminis beneplaciti apostolici in alienatione rerum Ecclesiæ, tenet *Ludouis. decis. 198. nu. 1. & ibi Addit. nu. 3.* vbi dicit, ita fuisse dictum in vna *Pisan. bonorum, 28. Octobris, 1585. coram* Bravo, *& in Aretin. Capellania. 16. Ianuarij, 1616. coram* Buratto, & in vna *Ferrarien. decimarum, 23. Iunij, 1617.* nàm virtus conditionis, ea est, vt suspendat actum conditionalem in euentum, vel defectum conditionis, *l. cedere diem, ff. de verb. signif. Corn. cons. 227. in 5. vol. 4. Aret. cons. 11. nu. 2.* dicens, contractum conditionalem, non esse propriè contractum; ipsa enim conditio nihil ponit in esse, antequam impleatur, *d. l. si quis sub conditione*: quod quidèm satis ostẽdit illius definitio, quæ talis est, videlicet, Conditio est euentus fortuitus, in quo dispositum suspenditur, *Nauar. cons. cons. 2. nu. 1. de condit. appos.* Ac proinde improbatur *Gabr. cons. 90. nu. 4. & seq. lib. 1.* dum ait, non esse necessarium expedire beneplacitum, quando illud de iure non requiritur, non obstante dicta Clausula, *non aliàs*, quàm proinde dicit appositam ad maiorem cautelam.

99 Pręmissa tamẽ procedũt, nisi cũ reseruatione dicti beneplaciti, addatur clausula, *Quatenus opus sit*, & postea verificetur quod non erat necessarium, *Gonzal. ad regul. 8. Cancell. glos. 12. nu. 98.* Qui *num. 99.* quærit, quid si fuerit facta concordia sub beneplacito Sedis Apostolicę, & illius cõfirmatio fuit ab vno Papa denegata, an possit altera pars instare, quod expectetur ad voluntatem alterius Papæ successoris, cum Sedes Apostolica non deficiat, & non fuerit facta concordia sub beneplacito nominis proprij, sed Dignitatis; & responderi eum Rota, *decis. 290. n. 2. par. 3. diuers.* vbi concluditur, quod non; nam ex quo fuit semel denegata, conditio defecit.

SVMMARIVM.

1 *Assertioni partium, non est standum, circa vtilitatem Ecclesię, in rescripto,* si in euidentem.
2 *Nequè instrumento.*
3 *Clausula,* Vocatis, *vnde extracta.*
4 *Citatio partis requiritur, vbi præiudicium alicui infertur.*
5 *Commissarij alienationum in euidentem, &c. sunt misti Exequutores.*
6 *Merus Exequutor, quis dicatur.*
7 *Gratia,* si in euidentem, *importat formam omninò seruandam.*
8 *Papæ authoritas, supplet omnem solemnitatem.*
9 *Iudices Commissarij in alienationibus in euidentem, &c. quid seruent in Curia Archiepiscopali Neapolitana, & nu. 10.*
11 *Constitutionis* Pauli II. Cum in omnibus &c. *forma, quando non seruanda, & nu. 12.*
13 *Litterarum in forma* Si in euidentem *exequutio, quomodo à Commissarijs facienda.*
14 *Patronorum consensus, in alienatione rerum Ecclesiæ, non requiritur.*
15 *Vocandus tamen est habens regres-*

modum verò confirmatio.

63 *Et in dubio, si ignoretur, an fuerit confectum instrumentum, vel ne, quid seruetur in Curia.*

64 *Assensus Papę, debet pręcedere contractum alienationis rei Ecclesię.*

65 *Forma in aliquo actu, debet semper pręcedere.*

66 *Pacta, contra iuris dispositionem, nunquam à Papa confirmantur.*

Praxis Dispositiua earundem Litterarum Si in euidentem, &c.

CAP. V.

QVare pro parte, &c. asserentium, *Locationem, & confessionem huiusmodi, si fiăt, in euidentem, &c.* Nec propterea standum erit
1 aliquo modo assertioni partium consitentium super huiusmodi vtilitate, vt per *Barbat. cons.40.col.5.vol.1.* hoc enim modo pateret via fraudibus, contra *tex. in cap. quarto, de diuor.* cum eis vti deponentibus in causa propria, & ad suum commodum, non sit credendum, *l. omnibus, C. de test. Bart. in l. a ferre, ff. de iur. fisc. Alex. cons.32.nu.4.vol.6. Castr.301.vol.1. Osasc. decis.72.nu.6. Surd. cons.61.num.26.* Imò, neq; creditur instrumento asserenti, quod
2 sit factum causa vtilitatis, nisi probetur, *cap. non liceat, 12.q.2.* prout neque concessio Rectoris, seù Pręlati nocere potest Ecclesiæ, *glos. in l. certum, §. sed an ipsos. ff. de confess. Rebuff. in compend. alienat. in verbo, prospiciat,* Card. *in Clement. 1. de reb. Eccl. non alien. ver. trigesimo, quero.*

Vocatis, *qui fuerint euocandi.* Hanc clausulam reperio
3 extractam ex *cap. exhibita, de iudic.* ibi, *vt vocatis, qui forent euocandi, super propositis, & alijs, negotium concernentibus, inquirant veritatem &c.* Quæ quidem applicari potest, etiam alijs commissionibus, super gratijs Apostolicis, & elicitur etiam ex *not. per Card. cons.92.num.3.vers. ad hoc respondeo, quod indulgentia Apostolica, Alex. cons.70.col.3.vers. tum etiam, num. 9. Dec. cons.133. post princip. & cons. 74. Boer. decis.345. num. 4. vers. tamen;* Hoc enim satis rationabile videtur, & Iuri
4 conforme; nam citatio partis semper requiritur, vbicunque potest alteri præiudicium inferri, vel de alterius interesse agi, *tex. est expressus in l. de vnoquoque, ff. de re iud. l. nam ita Diuus, ff. de adopt. l. 1. §. denuntiare, ff. de ventr. inspic. l. in diem adiectio, ff. de aqu. plu. arcen. l. si quando, & ibi Bald. C. de testam.* & per hanc clausulam, *Vocatis*, requiritur citatio partis;
5 sicque Commissarij supradicti sunt mixti Exequutores; ex eo, quod habent cognitionem causę annexam, vt in *cap. nouit, de appell. cap. de cętero, de iud. cap. pastoralis, de off. deleg.* ad differentiam meri Exequutoris, cui nō est demādata aliqua cognitio, sed tantùm causæ exequutio, *cap. de cętero. de re iud.* Vndè, supradicti Iudices non aliter procedere possunt, quàm parte citata, *Fel. in d. cap. de cætero, num. 10. vers. quid de clausula. eod. tit. Dec. cons.173. num. 2.* dum requiritur causæ cognitio, *Abb. in cap. fin. de præsumpt. nu. 13. & ibi Fel. num. 23. vers. fallit, Caputaq. decis.282. num 4. p. 2.*

Et ideò, supradicti Exequutores debent procedere ad verificationem narratorum; quamuis ea per aliquem non negentur, *Paris. cons. 49. num. 31. lib. 4.* & donec verificentur, semper potest dici de subreptione, saltem, quoad effectum vtendi ipsa gratia, eò magis, cum illa, tàm ex illius tenore, quàm ex litteris eiusdem Pauli Secundi, in ea præinsertis, contineat certam formam, quæ pro exequutione
7 narratorum supradictorum debet omninò seruari, *Fel. in cap. cum dilecta, num. 6. cum seq. de rescrip.* & si aliàs exequerentur, malè agerent, *Marchis. de commiss. p. 2. fol. 99. nu. 5.* nam, si stantibus præmissis, de citatione non constet, aliènatio erit prorsus nulla, *Abb. in cap. exhibita, de iud. Dec. cons.173. num. 2. vol. 1.* quia in tantum valebit rescriptum, in quantum illius forma seruabitur, *d. cap. cum dilecta.*

Vndè, debent vocari partes, interesse habentes, seù alij contradictores, fierique processus, cum receptione testium; aliæque legitimæ probationes, ad præscriptum supradictæ Constitutionis Pauli Secundi, quę incipit, *Cum in omnibus*, ibi *testes, & probationes super narratorum veritate recipiant;* aliàs enim illius formæ non esset satisfactū, *Rot. decis.716. n. 1. p. 1. diuers.* & processus fortè annullaretur, *Paris. de resign. benef. lib. 1. q. 4. num. 45.* de

quo

quo quidem processu debet doceri, nè forte, inquisitio super expositis, fiat parte non vocata, & per falsos testes non iuratos, & malè deponentes, *Bellam. decis. 617. num. 2.*

Hęc autem intelligas circa eos, qui habent interesse, vt supra dictum est, non autem, quæ pro solemnitate requirun-
8 tur, *Seraph. decis. 338. num. 3.* cum certum sit, Papæ authoritatem, supplere omnes solemnitates, *Abb. cons. 41. num. 3.* & ipse non curet de his solemnitatibus, sed tantùm de vtilitate Ecclesiæ, *Soc. cons. 15. nu. 15. vers. insuper, lib. 6.*

Et practicatur in hac Curia Archie-
9 piscopali Neapolitana, quod in primis, obtento huiusmodi rescripto Iudices delegati, vt cautius agant, neque decipiantur, si antea non fuerint factæ subhastationes, præsertim, si adest suspicio collusionis inter beneficiatum, & concessionarium; vel adest dubium, an concessio cedat in euidentem vtilitatem Ecclesiæ, extraiudicialiter copiam rescripti consignent Episcopo loci Ordinario, etiam si eius Vicarius fuerit vnus ex Commissarijs, ad quem spectat tueri iura suarum Ecclesiarum, vt si quid ei pro facti instructione videbitur, ipsis Commissarijs significet, *ed. Quar. d. verbo, alienatio, sub num. 14. vers. obtento rescrip.*

10 Quod tamen locum sibi non vendicaret, si contingeret, (quod raro tamen accidit) Papam committere simpliciter Delegato, vt se etiam simpliciter informet de vtilitate Ecclesiæ, prætermissa supradicta clausula, *Vocatis*, & si repererit, in euidentem Ecclesiæ vtilitatem cedere, alienationem cofirmet, aut licentiam alienandi concedat: quia tunc satis est, vt adhibeat cognitionem extraiudicialem, absque citatione; nàm pro eo, & eius sententia præsumitur, absque processu, maximè si assereretur adhibuisse causę cognitionem, seù se informasse *Put. decis. 432. lib. 2. Rot. decis. 479. part. 1. diuers.*

In casu enim supradicto, circa informationem, statur eius assertioni, & pro eius decreto præsumitur absque processu, *Garz. de benef. part. 12. cap. 2. num. 136. & 138.*

Huius autem rei rationem, eã esse putarem, quia, quando huiusmodi rescriptum vni tantùm simpliciter dirigitur, non adstringitur iste delegatus ad procedendum
11 seruata forma prędictę Constitutionis Pauli Secundi, in qua, Commissarijs præscribitur modus procedendi; sed sufficit, ipsum tantummodò extraiudicialiter informari.

Quod sępè fieri, & obseruari videmus,
12 præcipuè, cum agitur de alienatione rerum Ecclesiarum Regularium, super quo emanauit decretum *S. D. N. Vrbani Papæ Octaui*, quo, prohibendo dictam alienationem, statuit, vt licentia super ea concedatur per Sacram Congregationem Concilij Tridentini, vt supra diximus, & infra dicetur; & sic in dicto decreto, seù licentia supradicta, non inseritur dicta Constitutio, *Cum in omnibus &c.* quamuis pluries viderim huiusmodi licentias concedi, & Ordinario dirigi, vt ipse procedat seruata forma dictę Constitutionis; absque eo, quòd illa inseratur in dicta licentia, quod fieri consueuit quando materia est grauis, & ex sui natura dignoscitur requirere partis citationem, ac omnia, quæ in se continere solet dicta clausula, *Vocatis &c.*

Nec tamen in hac praxi, silentio prætereundum putauimus, quod licèt in huiusmodi litteris, *si in euidentem*, Papa mandet inseri supradictam Pauli, II. Constitutionem, si tamen ea fuerit omissa, (quod tamen nunquam, aut raró contigisse scimus, præterquam in casibus à nobis iam expressis) non propterea annullantur supradictæ litteræ; sicut annis elapsis prætendebat Vicarius cuiusdam Episcopi in exequutione earundem litterarum; à quo ego consultus respondi, quod, etsi in re tàm magni momenti, qualis est alienatio rerum Ecclesiasticarum, voluerit ipse Paulus II. ipsam suam Constitutionem inseri in omnibus rescriptis, in forma, *si in euidentem*, ista tamen Constitutio non tribuit facultatem committēdi causas super huiusmodi alienationibus, sed solùm imponit pœnas Iudicibus Commissarijs, interponentibus decretum in læsionem Ecclesiæ; vt patet in dicta *Constitutione, in §. si quis autem Commissarius &c* vbi satis apparet, non propterea substantialem formam induci, adeò, vt, dicta Constitutione, vt præmittitur, non inserta, annulletur actu: quare talis alienatio, etiam ipsa Constitutione non inserta, erit valida; quandoquidem, si ipse Paulus aliter voluisset, profectò expressisset, sicut facere consueuerunt Summi Pontifices, quando contrarium voluerunt, & in proprijs terminis adest *decis. 34. num. 2. coram Card. Mellino in vna Bononien. bonorum de Marano 20. Nouembris*

bris 1593. penes Farinac.p.1.tom.1. in qua expressè dicitur, quod quando Constitutio, habenti aliàs potestatem faciendi actum, mandat simpliciter, sine clausula annullatiua, illum actum fieri sub certa forma, tunc, quamuis contrafaciens, sit puniendus, tamen actus valet, ex *glos. in Clem. 1. verbo, inhibentes, de surip atr.* & alijs, vt in *d. decis.* quæ ita concludit, quod nimirum, insertio dictæ Constitutionis fieri debet solum, ad effectum, vt Iudices certiorentur de pœnis in bulla expressis.

Pro exequutione autem litterarum supradictarum, debẽt Commissarij expedire monitiones per edictum, cum inserto
13 tenore totius rescripti in genere; monendo omnes, & quoscumque volentes dicere de subreptione, & obreptione, per affixionem ad valuas Cathedralis, parochialis, beneficialis Ecclesiæ, & in loco rei sitæ alienandæ, *Quar. in d. verbo alienatio, sub num. 15. vers. secundò, expedire poterunt* ac præcipuè debet citari Ecclesiæ Rector, seù beneficiatus, nec non cõcessionarius, ad dicendum aduersus rescriptum, per edictum, cum inserto ipsius rescripti tenore; aliàs totus processus corruit, *Seraph. decis. 1307. num. 2.* non tamen vocandi erunt patroni, si ipsa Ecclesia, seù beneficium fuerit de iurepatronatus, etiam
13 clericorum; quorum consensus nullo modo ad id requiritur; cum ex huiusmodi alienatione, nullum eis inferatur præiudicium, *Roch. de Curte in suo tract. de iurepatr. in verbo, honorificum, q. 3. num. 4.* relatum per *Redoan. q. 31. num. 1. Abb. in cap. vn. vt Eccles. ben.* necnon vocandi erunt domini bonorum confinium, pro eorum interesse, *d. Quar. in d. verbo, alienatio, vers. quartò post decretum in fine.*

Quòd si fortè ad ipsum beneficium, cuius bona alienantur, aliquis ex aliqua causa, regressum habeat, ex quo de illius præiudicio, & interesse posset agi, ipse
15 erit profectò vocandus, vt per *Alex. cons. 145.* vbi dicitur, quòd si facta fit locatio ad nouennium, in euidentem vtilitatem, cum confirmatione Sedis Apostolicæ, non facta mentione habentis regressum, locatio non valet, vt per *d. Redoan. q. 57. sub n. 81.* vbi refert decisionem *Putei 2. de reb. Eccles. non alien.* quæ fuit facta in vna *Bononien. nullitatis locationis*; vbi fuerunt Domini moti, quia locatio fuit facta in vtilitatem Prælati, quæ non obligat successorem, per diuersa iura ibi allegata.

Nec citandi erunt, qui de iure non possunt impedire alienationem, *Menoch. de arbitr. iud. lib. 2. q. 17. num. 15. & de retuper. poss. remed. 1. num. 122. Surd. cons. 1. nu. 94. cons. 39. num. 20. Fel. in cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ, num. 108. de constit. & in cap. cum olim, num. 11. de sent. & re iud.*

Seruataquè forma *præinsertarum litterarum &c.* Nec te lateat, qui es in Romana Curia nouus, ac illius negotijs operam nauaturus, quod frequens est penes Datariam, & Cancellariam Apostolicam, ac in illius rescriptis, sermo de huiusmodi forma; ac propterea scias, quod forma
16 interdum capitur pro quadam narratione, quæ non est de substantia, vt tradit *Bald. in cap. cum in veteri, de elect.* ex quo ineptum esset, narrationem vitiare dispositionem; cum ex narratiuis non valeat argumentum, *cap. si Papa, de priuil. in 6.* & hoc modo dicitur forma instrumenti, forma supplicationis, litterarum &c. quæ etiam, ex communi vsu, formula vocatur; cuius narratiua potest ad libitum poni, & mutari, dummodò in reliquis non deuiet à consueto stylo conficiendi instrumentum, vel supplicationem &c.

At verò forma, quæ necessariò, circa propositum nostrum, seruari debet, duplex est, altera scilicet substantialis, altera verò accidentalis: substantialis, illa est, quę dat esse rei: Accidentalis verò, quæ dat esse materiæ, circa quam, res ipsa versatur; & hæc intelligitur deseruire rei, cui subijcitur tanquam materia; vt optimè tradit *Lotter. de re benef. lib. 1. q. 4. num. 47. & 48. ex Ang. Aret. in rubr. sub num. 1. vers. item nota, quod vna forma, inst. de iust. & iur.*

Rursus, forma, alia inducta est à lege, alia ab homine. Primo modo, accipitur pro solemnitate, quæ à iure requiritur in aliquo actu faciendo, nempe in ordine, vel modo, à lege tradito; nam, ex quo actus debet fieri cum solemnitate, illa solemnitas dicitur de forma ipsius actus; exempli gratia, in testamento condendo, requiruntur septem testes, adeò vt, si vnus tantùm deficiat, sit irritum; quia non est seruata forma prædicta, *tex. in l. si vnus, & ibi DD. C. de testam.* Vel etiam in stipulatione, pro forma requiritur, vt præcedat interrogatio, seù in contractu emptionis, & venditionis, de substantia ipsius contractus, est res, & pretium, & aliàs esset nullus, *l. fin. C. de contrah. empt.* prout est etiam de forma iudicij, quod præcedat libellus, sequatur litis contestatio,

tio, ac postea fiant probationes, & demum feratur sententia; nam, si iste ordo, seu forma, quæ alio modo vocatur figura iudicij, non seruaretur, vel peruerteretur, sententia non valeret, per *tex. in l. prolatam, C. de sent.* sicut etiam de forma est, vt Iudex sedeat pro tribunali, *cap. fin. de iud. in 6.* vt per *Maran. in suo speculo aureo, p. 2. per tot.* nisi tamen Papa, hunc ordinem iudicialem, siuè hanc formam relaxauerit, prout sæpè consueuit per illam clausulam, apponi solitam in suis rescriptis, nempè, sine strepitu, & figura iudicij; quia tunc censetur sublatus omnis ordo formalis iuris positiui, quoad solemnitatem tantùm *id. Maran* supra *sub. num. 16.* quod potissimùm fieri consueuit per ipsum Papam in causis beneficialibus, committendo Iudici, vt procedat summariè, nempè simpliciter, & de plano, ac sine strepitu, & figura iudicij; quia ita procedendum est in causa beneficiali, prout cauetur in *Clem. Dispendiosam, de iud. & in Clem. sæpè, de verb. sign* in qua declarantur hæc verba, *sine strepitu, & figura iudicij.*

Vt autem cognoscas, quomodo, & quãdo forma hæc inducatur, animaduertere
17 debes, quod tunc ea inducitur, quando, videlicet conditor legis, aut canonis, vel Constitutionis, postquam præscripsit formam ipsam in conficiendo actu, vlterius processit, nempè, quod si forma tradita non seruetur, corruat actus, *Bald. in l. 1. ff. de lib. & post. Roman. cons. 66.* & quandoque imponitur alia pœna, vltra actus nullitatem. *Io. Andr. in cap. ex tua de cler. non resid.* videmus enim, quod per *Concil. Triden. sess. 24. cap. 1. de refor.* postquam fuit præscripta forma ad contrahendum matrimonium, nempè coram parocho, & duobus testibus, cauetur, vt si totum id nõ adhibeatur, non solum matrimonium fit nullum, sed puniatur parochus.

18. Vndè, ad minus, illius omissio sẽper inducit nullitatem actus, *Bald. in l. comparationes, C. de fid. instrum.* & regulare est quod non seruata forma permissiua, necessariò succedit forma destructiua; ac cõsequenter, actus, nullus efficitur. *id. Bald. in l. prætor ait §. siuè autem, nu. 4. de nou. oper. nunt. Lotter. de re benef. lib. 1. quæst. 37. sub num. 9.*

Estquè adeò delicatæ naturæ, vt non tantùm illius omissio annullet actum, faciendo contra eam, verùm etiam ipse actus annulletur, quando fit citrà, vel prêter formam; veluti si aliquid ipsi formæ
19 addatur vel ex ea detrahatur, *Felin. in cap. cum dilecta, vers. septimo nota de rescrip.*

Est etiam tantæ potentiæ, & stabilitatis, vt licèt cesset causa, ob quam fuit inducta, non propterea cesset illius obseruatio, *Rot. dec. 215. num. 8. par. 1. diuers.* imò neque potest adimpleri per æquipollens: exempli gratia, decreto *d. Concil Trid. sess. 25. cap. 9.* cauetur, quod cum in casu probationis iurispatronatus, quinquagenaria debeat pro forma probari per authenticas scripturas, non potest illa probari per testes, quia, forma ipsa, ad hoc à d. Concil.
21 tradita, non potest adimpleri per æquipollens, *L. o. in thesauro for. Eccles. p. 2. cap. 6. nu. 2.* vbi dicit, ita censuisse Sacram Congregationem.

Porrò, non modo annullatur actus ex integra illius omissione, verùm etiam, si
22 in minimo non seruetur *Butr. in cap. fin. 7. no. de rest. spol. Felin. in cap. cum dilecta, de rescrip. Decian prud. ntiam, in 4. not. de cl. deleg* & hæc omnia procedant, siuè forma inducta sit à iure, siuè ab homine, *Mãd. s. reg. 27. quæst. 24. par. 2.* Ratio enim est, quia actus Principis debẽt esse stabiles, ac perpetuò permansuri, *Felin. in cap. cum olim, col. 3. de re iud.*

23 Potest nihilominus dari casus, quo ipsa forma possit per suum æquipollens adimpleri; vt præcipuè tenuit *Alex in l. 1. ff. de lib. & posth.* vbi dicit, quod quoties publica vtilitas, & necessitas inest alicui actui explicando, & forma à iure requisita non potest in eo seruari, tunc, nè talis publica vtilitas impediatur, sufficit, quod talis forma requisita seruetur per æquipollens *Bocc. decis. 2. nu. 23.*

Ita etiam, quando ipsa forma non potest adimpleri, ob aliquod impedimentũ; quia satis per diuersa iura patet, quod quoties forma non potest adimpleri specificè, debet adimpleri in casu æquipollenti, & sufficit: *Ias. in l. 1. nu. 13. ff. de lib. & posth. Clem. causam, de elect. & Clem. vn. de consecr. preb.*

Et quãuis dictũ fuerit supra, requiri in testamento pro illius forma; septẽ testes; si tamẽ illud fiat tẽpore pestis, sufficit numerus quinq; testiũ, ꝑ vt in testamẽto rusticano, *ex tex. in l. fin. C. de testam.* nam, propter hanc necessitatem, remittitur supradicta forma; & sic valet testamentum tempore pestis, cum numero quinque testium *id. Ias. in d. l. fin. Decius cons. 282.*

24 Quod tamen in vtroque casu intelligas, dummodo ius, aut Constitutio non pro-

prohibeat expresse, formam per æquipollens adimpleri, tunc enim, nulla ratione posset quis ab illius obseruatione excusari Huius quidem rei exemplum desumi potest ex *Constitutione fel. record. Gregory XIII. de publicandis resignationibus*, vbi, ad omninò huiusmodi æquipollens euitandum, plura dantur remedia, pro ipsius forma seruanda, circa huiusmodi publicationes; & deniquè pro potiori cautela, expresse in ea cauetur, ne forma hæc possit adimpleri per æquipollens, vt *in §. cæterum* eiusdem Constitutionis, &c.

25 Remittitur etiam ipsius formę obseruatio ab ipso Papa, quando dubitatur, an ea possit specificè adimpleri. Vndè omnibus Curialibus, quamuis parum versatis, notum est, quod in litteris beneficialibus, præcipuè Parochialium Ecclesiarum, in quibus, pro forma, debet Orator ab Examinatoribus in Synodo diæcesana deputatis, examinari; (quia potest facilè contingere, quod ipsi Examinatores in aliqua diæcesi, tempore exequutionis litterarum non reperiantur deputati) nę Orator frustretur effectu dictarum litterarum, aut illarum exequutio retardetur, post solitam clausulam, nempè *Si per diligentem, examinationem, per te adhibitis Examinatoribus, ad hoc à Concilio Trid. designatis*, adduntur alia verba, videlicet, *si etiis sint, vti esse debent, in diæcesana Sinodo deputatis, sin autem, absque illis faciendam*, *&c.*

26 Secundo autem modo, forma inducta ab homine, ea est, cum Papa, à quo aliquod rescriptum emanauit, mandat illius formam seruari sub eadem pœna nullitaris actus, vt in *d. cap. cum dilecta*, ibi, *propter quòd processum ipsorum contra nostri formam rescripti, ac iuris ordinem attintatum, irritum decernimus, & inanem. et in cap venerabili, de off. deleg.* vbi etiam Papa cassauit processum habitum, non seruata forma rescripti, & in *cap. pisanis, de rest. spol.* ibi, *mandati formam Subdiaconus adimplere nequiuerit*, & in fine, *processum huiusmodi, de fratrum nostrorum consilio, irritum iudicamus*, vbi *glos. in verbo, irritum*, notat, quod iudex, quando non seruat formam mandati, irritum est, quod facit, *Ludouis. decis. 518. num. 2.* pręcipuè, cum ipsa forma posita sit sub conditione, vt patet ex supradictis verbis, *seruata forma præinsertarum litterarum*, quæ quidem verba sic posita in ablatiuo, condi-
27 tionem important, *l. si debitor, §. ff. quib. mod. pign. vel hypot. Bart. in l. 1. in 3. q. ff. de condit. & demonstr.* ac propterea, supradictis Commissarijs, ad id delegatis, ante illius purificationem, nulla competit iurisdictio, *id. Ludouis. decis. 1. num. 3. ex glos. notab. in Clem. 1. verbo, reppererint, de off. deleg.*

28 Quæ quidem forma, cum debeat seruari in confirmationibus alienationum, id operatur, vt ipsa confirmatio non reualidet contractum, à principio initum sub beneplacito Sedis Apostolicæ; ille enim vires sumit postquàm fuerit supradicta forma seruata, & non antea: quod tamen intelligas procedere, non in vim supradictæ Paulinę in dictis litteris insertę, sed tantùm ipsarum litterarum in forma *si in euidentiam*, per ea, quæ supra diximus *sub. num. 12. vers. Nec tamen*.

Ratio enim est, quia, cū in rescripto cōfirmatorio adsit clausula, (*Veris existentibus præenarratis*) vel verbum (*reppereritis*) dictum beneplacitum, præstitum est conditionaliter, nempè, si exposita sunt vera; & sic, quod positum est sub conditione, non inducit dispositionem, *tex. in l. si quis sub conditione. ff. si quis omis. cau. testam.* nam quando aliquid est de forma, semper illa debet præcedere, & non subsequi, *Bald. in rubr. extr. de off. ordin.* cumq; assensus sit collatus in tempus futurum, non trahitur ad præsens, *Afflit. decis. 355. num. 8.*

Sanè pro vtriusquè formæ obseruatione dicimus, quod nunquam visa fuit illa remitti, etiam in ipsa Romana Curia, sine
29 vrgenti, & graui causa; cum Papa, illiusq; Officiales inuigilent, ne vnquàm super negotijs ipsius Curiæ, valeat illa, vbi requiritur, pręteriri: & cum ipsa sit magistra aliarum Curiarum *Gonz. glos. 14. §. . num. 12.* semper insistit pro illius obseruatione. Nec minimū exēplum reliquit de ea Felinus Sandęus; nam, vt ait *Mandos. super reg. 14. q. 3. num. 12.* licèt Auditores Sacri Palatij, quos Rotæ auditores vocamus, creentur, & constituantur ex excellentioribus Doctoribus totius Orbis, necesse tamen est, quod examinentur, antequam ad Rotam recipiantur; quia examen istud pro forma requiritur: & licèt durum hoc visum fuerit ipsi Felino, qui cum assumen-
30 dus esset in Rotę Auditorem, nolebat pati examen: erat enim, fama super æthera notus, & qui iura canonica tanto tempore legerat; tandem exemplo plurimorum præstantissimorum iurisconsultorum, qui antequam ad Rotæ Auditoratum admitterentur, nouo, imò geminato examini alteri

teri publico, alteri priuato, colla subiecerunt, etiam ipse obedienter se submisit.

31 In proposito igitur, cum Papa dat certum ordinem in rescripto, ille ordo dicitur forma, qua omissa, processus super eo redditur nullus, *Caputaq. dec. 143. num. 5. p. 2.* licèt hic, per supradicta verba, *seruata forma præinsertarum litterarum*, præscribitur tantum forma, ipsis Commissarijs; pro cuius obseruatione debent recipere omnino testes, & probationes, pro veritate narratorum, *Rot. decis. 160. num. 7. par. 3. diuers.* alias enim erunt puniendi, nec tamen annullatur processus factus in euidentem Ecclesiæ vtilitatem, sicut iam supra diximus. Debentquè, tàm ex officio, quàm ad instantiam partis, prædicti testes coram ipsis Commissarijs examinari, cum oportunis interrogatorijs, *id. Quar. verbo, alienatio, sub n. 14. ver. Quinto, hoc adipleto.*

32 Illiusquè circumstantijs *vniuersis coram vobis primo specificatis*. Hęc clausula non videtur hic necessaria, ob æstimationem, quæ facienda est à supradictis peritis, quæ procul dubio fieri non potest, nisi facta specificatione bonorum, cum eorum qualitatibus, *Seraph. decis. 338. n. 5.* Nihilominus, quia in præsenti rescripto ita Papa mandat, si ipsa specificatio non fiet, alienatio erit nulla, *Rota in vna Cortonen. remissionis locationis, 26. Ianuarij 1590. coram Orano, & in vna Cremonen. coram Blanchetto, 9. Maij 1594.*

Vos coniunctim *procedentes*. Optima est hæc praxis, quæ desumpta est ex *cap. prudentiam, §. illæ quippè de off. deleg.* vbi ait, quod fuit antiqua Apostolicæ Sedis prouisio, vt huiusmodi causarum cognitiones, potius duobus, quàm uni, vel tribus, quàm duobus, delegaret; cum, sicut Canones attestantur, integrum sit iudicium, quod plurimorum sententijs confirmatur: & quod à pluribus quæritur sapientibus, facilius inuenitur, *cap. de quibus, 10. dist.* cum enim agatur de alienatione rerum Ecclesiæ, quę sunt Deo dicatæ, *Redoan. q. 3. n. 33.* vult Summus Pontifex, quod ad huiusmodi alienationem; non nisi coniunctim ab ipsis Iudicibus delegatis procedatur; nam si alias voluisset, profectò expressisset; vt solet dicere, veluti, *quod si non omnes interesse nequiuerint, alter nihilominus in causa procedat*. Ratio autem est, quia, vt vulgò dici solet plures melius discernunt, quàm pauci, *d. cap. prudentiam, §. vlt. vers. & per plures homines perfectissimè veritas reuelatur, C. de fideicom. cap. de quibus, 10. dist.*

Hæc quidem verba, *Vos coniunctim procedentes*, tanquam addita in re tam graui, denotant electionem industrię personæ; quarè horum Delegatorum, neuter subdelegare potest, *Leo. in thes. for. Eccles. p. 1. cap. 15. num. 49.* At verò hic iuniores Romanę Curiæ (quibus noster semper dirigitur sermo, in concernentibus praxim ipsius Curię) scire minimè pigeat, etiam quoad nostrum institutum, nostramque praxim, sepè in ipsa Curia, etiam circa rescripta, quæ extra eam, suis Exequutoribus diriguntur, quomodo, & quando in eisdem censeatur electa industria personæ; quod quidem in eorum gratiam breuiter hic restringamus. Ni-

33 mirum, quod quando rescriptum alicui, puta Dignitati, illius nomine proprio non expresso, dirigitur, eo defuncto, rescriptum huiusmodi transit ad successorem; ex quo Dignitas nunquam moritur, vt ait *tex. in cap. si gratiosè, de rescrip. in 6.* quarè ille, qui in eadem Dignitate subrogatur, potest exequi, & de causa cognoscere, *cap. quoniam, de off. deleg.* quia, cum Dignitati, quæ nunquam perit, sit causa demandata, dum non est certum nomen expressum, nihil refert mutatio personæ. Quarè, secùs dicendum est, quando particulariter esset designata persona, seù nomen expressum; quia, illius industria electa est: quæ per mortem expirat; tunc enim de beneuolentia, & particulari confidentia Papæ apparet; vnde notat *Sarnen. super reg. de ann. poss. sub. num. 7.* quod plurimum confert in negotijs agendis, proprij nominis expressio, & iuxta illud *Exod. cap. 23. Inuenisti grattam coram me, & te ipsum noui ex nomine*; quarè magna est beneuolentia magni Principis, quando subditum agnoscit, & nominat proprio nomine, *id. Sarnen. loc. cit.* Colligitur propterea ex his, quod licèt in omnibus ferè rescriptis Apostolicis adijciatur clausula, *Tuam conscientiam oneramus*, non propterea per eam tantummodò, est electa industria personæ; quandoquidē apposita est in vim exequutionis & monitionis, vt voluit *Abb. in cap. fin. §. is autem, in fin. de off. deleg.* vbi ait, se ita consuluisse; ac propterea non mutat naturam negotij, super quo litteræ conceduntur; attento quod, tacitè inest omnibus commissionibus, quod Iudices, & Exequutores, cuncta agant secundum bonam conscientiam, *cap. 1. de re iud. in 6.*

vndè, expressio eius, quod tacitè inest, nihil operatur, & sonat potius in monitionem, & excitationē, quàm in conditionem, *Innoc. in cap. fin. de præsumpt. Gratian. in decis. Marth.* 157.*n.*9. Iamq; totum id in quotidiana praxi habemus, veluti in prouisionibus beneficialibus, quæ in forma *Dignum nouissima*, expediuntur; in quibus, licèt Summus Pontifex, Exequutoribus mandet, quatenus, si per diligentem examinationem, Oratorem, idoneum esse repererint, super quo eorundem Exequutorum cōscientia oneratur, non propterea censetur adeò electa industria personę, quin Exequutores ipsi, vel eorum alter possint, siuè possit examen ipsum alteri demandare, & subdelegare, teste *Garc. de benef. p. 6. cap. 2. num.* 140. vbi ait, tales Exequutores posse committere alteri vices suas, etiam quoad examen, & ita aie esse receptum; non obstante dicta clausula, *Tuam conscientiam oneramus*; quia per eam non censetur electa industria personę, nec prohibita subdelegatio, qui, *num.* 100. ita distinguit, quod tunc non potest fieri subdelegatio, quando decisio negotij est commissum conscientię alicuius, dicendo, *Conscientia tua committimus, seù decidas secundum conscientiam tuam*: secùs verò, quando adest clausula, *super quo tuam conscientiam oneramus*, quia tunc adiecta est in vim exequutionis, vel monitionis, vt supra dictum est.

At verò tunc realiter, & propriè est electa industria personæ, quando, nimirùm hec adessent verba in rescripto apposita, videlicet, si Papa diceret, *fidei, & diligentia tua tanti momenti committimus negotium*, &c. tunc enim, ponderando illa verba, *fidei, & diligentia* &c. illa important quandam particularem confidētiam; ex qua censetur electa industria personæ, vt fuit dictum, in vna *Tullen. seù Nullitatis matrimonij*, 29. *Martij* 1610. *penes Farinac. tom.* 1. *p.* 1. *decis.* 234. vel aliàs, quando apparet, quod committatur aliquid faciendum, quod sit ingenij, naturæ, doctrinæ, institutionis, pręsertim, quod sit causa grauis, & ardua; qua grauitate sic stante, censetur electa industria personę *id. Innoc. in d. cap. quoniam Apostolica, num.* 2. *de off. deleg.*

Verum est tamen, quod licèt essemus in negotio graui, & arduo, quando tamen illud committitur cum causę cognitione, & sic cum iurisdictione, cōmittitur modum ministerium, habebit locum subdelegatio, quoad causę cognitionem, & iurisdictionem, retento nudo ministerio, *id. Grat. decis.* 197. *num.* 12. & nos aliàs diximus.

Ad propositum nunc redeundo, ita etiam operantur dicta verba, *coniunctim procedentes*, quod vnus, sine altero pro-cedere nullo modo potest, per *tex. in cap. si duo, de off. deleg. in* 6. *Felin. in cap. coram, num.* 11. *eod. tit. l. duorum tribus, ff. de re iud.* nam aliter non seruaretur forma rescripti, vndè vnus tantùm, perperàm ad illius expeditionem procederet, *c. cum dilecta, de rescrip. cap. venerabilis, de off. deleg.*

Quod quidem, in tantum procedit, vt neque vnus possit proferre sententiam interlocutoriam sine alio, *Maran. in speculo aureo par.* 4. *tit. an sit iud. ordin. vel deleg. sub nu.* 31. Id tamen procedit tantummo-
34 dò in iudicibus delegatis, vt hic, non autem in ordinarijs; quia, vbi plures sunt iudices ordinarij, poterit vnus sine alio, ab initio causam cognoscere, & sententiare, *Bart. in l. si vni, ff. de re iud.* cum quilibet ipsorum habeat officium insolidum *l. Imperator, ff. de municip.*

Non autem idem erit in pręsenti rescripto; in quo de necessitate, coniunctim procedi debet: nam, etiam si antequam insimul incipiant cognoscere de causa alienationis, vel dum sit coram eis processus,
35 alter moriatur, non poterit alter superstes cognoscere causam huiusmodi; cum satis clara sit illa conclusio, quod in pluribus delegatis, vno mortuo, expirat officiū omnium; adeo quod, vlterius ex illa delegatione cognoscere nō potest; *cap. penult. de off. deleg.* vbi *glos. in verbo, delegatorum*, dicit, quod per mortem vnius, finitur iurisdictio alterius, & idem esset, si alter efficeretur infamis, vt *in cap. sciscitatus, de rescrip.* vel si remoueatur vt suspectus; quia neuter illorum, iudex erit in solidum, vt iudicare possit; quia loco vnius tantum sunt, & omnes quidem iudicare iussi sunt, eo modo, quo dicimus de arbitris, vt vno mortuo, eorum officium expiret, cum in eis compromissum sit, vt omnes iudicent; nisi tamen in compromisso expressum fuerit, vt si alter interesse non possit, alter arbitrium possit proferre, *l. non distinguemus, §. cum in plures, ff. de arbitr.*

Licèt secùs in pluribus ordinarijs, vt *not. Abb. in d. cap. penult.* quia, quilibet habet officium insolidum, *d. l. Imperator*, at in delegatis, si vnus sine alio procedit, processus est nullus *d. l. duo ex tribus, cap. causam* 1. *& cap. sum causam. de off. deleg.*

Qua-

Quarè, cum hic, iurisdictio non competat supradictis Cómissarijs delegatis insolidu, sed coniunctim, sententia alienationis non potest per vnum ferri; sed requiritur, vt in quolibet actu, omnes conueniant, ac etiam tempore ferendę sententię, omnes insimul sint coadunati, & simul iudicent; vel vnus, alijs præsentibus, & mandantibus, & quod is, qui recitat, vtatur verbis pluralis numeri: vt puta, *Nos tales iudices pronunciamus in hunc modum &c. vt in cap. cum ab vno, de sent. excom.* aliter verò, non valeret sententia; sicut etiam, si omnes sint præsentes, & vnus dedisset suum votum, & deinde recessisset *id. Maran. d. d. num. 3 ad 35.* Et fuit pluries practicatum, quòd in casu mortis, Dignitatem obtinentis, cui cum ipso Vicario, rescriptum dirigebatur, fuit petita, & concessa Mutatio Iudicis, qua commissum fuit alteri, Dignitatem pariter in eadem Ecclesia obtinenti: & aliàs, cum in simili casu, non fuisset alia Dignitas in prædicta Ecclesia, fuit data Mutatio iudicis in personam antiquioris Canonici, qui cum dicto Vicario coniunctim procederet, siuè res esset integra, siuè non.

Et cum antiquitus huiusmodi litteræ, *Si in euidentem* expedirentur pro quacunque summa annui redditus per Maiorem Pęnitentiarium, sub sigillo Officij
36 Pęnitentiariæ, committebantur tribus Canonicis Cathedralis Ecclesiæ, quorum duo ad minus, coniunctim procederent: licèt postmodum, tempore procedente, fuerit mutata commissio hæc in Vicarium, & Dignitatem obtinentem vt supra diximus.

Vos diligẽter informetis, &c.

37 Ratio est, quia tractatus, idest causæ cognitio, in alienationibus Ecclesiasticis, debet esse diligens, vt *in cap. 1. de reb. Eccl. non alien. in 6.* ibi *Quia etiam tractatus solemnis, & diligens, qui in talibus concessionibus perpetuis, & alienationibus rerum Ecclesiasticarum exigitur, non fuit habitus in eadem, ordinationem, & concessionem ipsam &c. decernimus non valere*: Quarè, ipsi Commissarij, subtili inuestigatione vti debent; cùm hoc propriè importet verbum, *diligens, cap. quam graui, de crim. fal. Redoan. q. 23. num. 59.* vbi, *num.* 60. ait, quod Clericis, & Prælatis, regulariter est de præcepto, vti diligentia circa res Ecclesiæ; quia eorum negligentia commissa circa res Ecclesiæ, punitur.

Insuper, ipsa verba, *diligenter informatis*; idem sonant, quod, de omnibus tractare, de omnibus cognoscere, de omnibus inuestigare circa Ecclesię interesse, & vtilitatem; quia non dicitur diligens inquisitio, tractatus, aut cognitio causę facta, si de omnibus non sit tractatum, cognitum, & discussum, ac deliberatum circa ipsius Ecclesiæ vtilitatem, ac circa omnia, & singula necessaria, *id. Redoan. nu. 57.*

Hęc tamen omnia, experientia com-
38 pertum, est parùm ab ipsis Commissarijs delegatis haberi in consideratione: vndè, aliud non curant, nisi festinanter, & perfunctoriè procedere ad interpositionem decreti, nil aliud quærentes (salua pace bonorum) nisi propinam; per quam sibi venenosum sibi vt plurimùm, poculum propinant; cum malè se gerant in tractandis rebus Ecclesiæ, quæ ei datæ sunt pro remedio peccatorum, ac pro salute, & requie animarũ *cap. indigne, 12. q. 2.* Quare pro narratorũ verificatione, non erit standum supradictis Iudicibus delegatis, vt etiam infra dicetur: & ait *Genuen. cap. 40. sub num. 1.* quod non est adhibenda fides Executori, cui Papa commisit, quod diligenter se informaret de causa vnionis faciendæ; Ac propterea, causa debet esse benè, & maturè cognita, ac discussa, non autem festinanter, vel strangulatim, & acceleranter suum assensum, decretum, & sententiam interponere, vt docet *id. Redoan. q. 23. num. 66.* Cuius tamen clausulæ vigore, non oportet, quod super tractatu huius alienationis, fiat separatum instrumẽtũ; pro vt aliàs requireretur *Natt. cons. 441. num. 8. Roland. cons. 15. num. 1. Grammat. decis. 79. num. 16. Menoch. de præsumpt. lib. 3. præsump. 153. num. 17.* nam hodie, totum id suppletur per informationes recipiendas per dictos Iudices delegatos, per illam discussionem causæ, quæ habetur loco tractatus, *Mar. Ant. var. resol. lib. 1. resol. 21. num. 8.*

Locationem huiusmodi, in euidentem *eiusdem Ecclesiæ cessuram esse vtilita-*

39 *tem.* Hæc sola causa euidentis vtilitatis, sufficit, vt exponatur Summo Pontifici; nec Oratores arctari possunt ad aliam causam probandam coram supradictis Commissarijs, per *glos. in Clem. 1. verbo, necessitas, de reb. Eccles. non alien. & per tex. in cap. 1. eod. tit. lib. 6.* vbi, dum loquitur de necessitate, & vtilitate, dicit, quod alterum sufficit adimpleri.

Euidens igitur vtilitas, est causa finalis

huius rescripti;quia in alienatione rerum
Ecclesię,& gratia, *Si in euidentem*,vel con-
firmatione Apostolica, Papa nihil aliud
intendit, nisi euidentem Ecclesiæ vtilita-
tem;ac propterea, confirmatio non dici-
tur subreptitia, si narretur, terras, nunc
esse ad culturam redactas, quæ multo an-
tea cultæ fuerunt; cum sufficiat adesse
causam finalem, idest, euidentem vtilita-
tem,ita *id.Genuen.cap.89.nu.5.* vbi refert,
ita fuisse decisum in Rota, coram *Cardi-
nale Seraphino,in vna Auximan. bonorum
11.Februarij* 1581.*& coram* Bubalo, *in
vna Roman.Domus.2. Nouembris* 1588. &
dicit *tex.in l.2.ff. de constit. Princip.* quod
euidens vtilitas multum operatur, vt re-
cedatur à iure communi,*Mandos.in prax.
sign.grat.tit.si in euidentem,vers.hac verba*:
ea verò tunc dicitur euidens,quando non
40 est dubia, sed clara,& indubitata, *id. Ge-
nuens.d.cap.89,nu.*1.vbi refert decisionem
Rotæ Romanæ in *vna* Roman.*Inualidita-
tis census,coram Pamphilio, die 14. Maij,*
1591.in qua dixerunt Domini,ex imposi-
tione vnius census,vt alter omninò similis
extinguatur, non dici Ecclesiam effectam
melioris conditionis; & cum vtilitas de-
beat esse manifesta, & notabilis, si fuerit
modica,pro nihilo reputabitur; ac insu-
per,propterea dicitur euidens,quia non
sufficit putatiua. Quapropter, si adesset
dubium,an alienatio sit vtilis, necnè,ea
non teneret,vt *in c.fine exceptione.12.qu.2.*
ibi,*non dubium*;quia debet esse clarum de
vtilitate,*Bald.cons.156.nu.1.vol.1. per tex.
in l.cum hi,§ causa, & §.cum prator, de
transact.* Et non solum in corpore suppli-
cationis,per ipsas partes narratur,aliena-
tionem cedere in euidentem vtilitatem
Ecclesię,verùm etiam per Officiales addi-
tur in calce ipsius supplicationis, *Et si in
euidentem,&c.* nec de hoc est mirandum;
41 cum Papa non concedat similes gratias,
nisi certus reddatur de ipsa vtilitate Ec-
clesiæ:semper enim summa vigilantia id
cauet,nè .s. ipsius Ecclesiæ dos minuatur;
& propterea,vt supra diximus,solent istæ
supplicationes proponi in Signatura,
ut etiam testatur *Redoan. in tit. de causa
vtilitatis,qu.20.nu.4.* ac sic,duplici modo
Papa redditur certus de ipsa vtilitate;
quandoquidem,nunquam confidit in his
casibus, & in re tàm graui,de assertione
partium circa huiusmodi vtilitatem; quæ
non modò debet exprimi in ipsa sup-
plicatione, verùm, etiam committi
postea ipsis Commissarijs, vt præstent
eorum assensum, authoritate Aposto-
lica, si repererint, alienationem cede-
re in euidentem vtilitatem; quod de-
sumitur ex supradictis verbis, in fine
supplicationis, appositis per dictos Of-
43 ficiales ibi, *si in euidentem &c.*& per il-
lam dictionem, *Si*, quæ, de sui natura,
importat conditionem,*l. his legatis, §. si
ita scriptum,l.demonstratio, §. an si condi-
tionaliter,ff.de condit.& demonstrat,Man-
dos.d.tit.si in euidentem, vers. dictio,si,in
hoc rescripto conditionem facit.*

Vndè necessariò sequitur, vt vtilitas
debeat esse nota,& euidens, *Corn. cons.
244.num.3.lib.2. Bald. cons. 156. vol.1.
Franc.Leo,in suo thesauro fori Eccles. p. 1.
cap.15.num.*80. vbi dicit, quod requiri-
44 tur, vt sit euidens vtilitas,tanquam cau-
sa finalis alienationis bonorum Ecclesia-
sticorum, per *tex.in cap.1. de reb.Eccles.
non alien.in* 6. ex quo apparet, non suffi-
cere adesse vtilitatem,sed opus est, quod
sit euidens,& sic cum qualitate; nam sine
illa,non sufficeret; quia,dum requiritur,
45 aliquid qualificatum, non sufficit illud
interuenire simpliciter,& absque illa qua-
litate, quæ est coram ipsis Commissarijs
omnino verificanda, *DD.in l.quicunque,
C.de seru.fug.l aut facta,§.1.ff.de pœn. l. si
in rixa,ff.de sicar.Paris.de resign.benef.lib.
13.q.1.num.130.glos.in cap. si forte,in ver-
bo, euidentem,de elect.in 6.*

Et idem esset aduertendum, si res alie-
nanda,fuerit prius alienata, & postmo-
dum reuersa Ecclesiæ,& alijs illius bonis
incorporata; quia in hac noua concessio-
ne, non sufficit, ea tantùm euidens vtili-
tas, quæ interuenit in prima concessio-
ne, seù alienatione; sed debet, etiam esse
46 iterum euidens in hac posteriori conces-
sione, seù locatione; prout pluries fuit
in Rota decisum, teste *Cæsare de Graff.
decis.4.de reb.Eccl.non alien.* vbi *num.* 12.
dicit,quod quotiescunq; cessat causa pri-
mæ concessionis,tunc non potest dari res
Ecclesiæ pro eodē canone,licèt sit solita,
ita locari,per *Abb.in cap.vt super,sub nu.
11.vers.ego crederem,de reb.non alien.* qua-
re non sufficit, quod Ecclesia non fuerit
damnificata, sed requiritur lucrum de
tempore alienationis, vt per *Imol. in cap.
ad aures,eod.tit. &* tenuit Rota *in vna Bo-
nonien. deuolutionis, 16. Nouembris,* 1621.
*coram Illustrissimo D. Coccino Decano,
teste* Barbos. *de iur. Eccles. lib. 3. cap. 30.
num.17.*

Quomodo autem intelligatur euidens
vtilitas,ait etiam *Redoan.q. 20. num.*129.
47 quod illa dicitur euidens vtilitas, quæ
ita

ita est profutura Ecclesię, vt in dubium venire non possit; de qua quidem vtilitate debet apparere aliter, quàm per publicam scripturam, hoc continentem: quodquè euidens dicitur, quod semper ita palàm est, vt nulla possit tergiuersatione cęlari, per *glos. in cap. 2. de verb. sign. in 6.* nam hoc verbum, *euidens vtilitas*, importat id, quod certum, & notorium est profuturum; vel alio modo dicendum est, quod vtilitas euidens, illa est, quę simpliciter, & absolutè est talis, non quæ respectiuè, & secundum quid; quia verba sunt accipienda absolutè, non autem secundum quid, per doctrinam *Bart. in l. hoc legatum, ff. de leg. 3.*

Nec est in praxi respuendum, quod docet *id. Redoan. d. q. 20. sub n. 154.* nempè, quod, si fortè per Iudices, quos Papa delegauit in aliqua alienatione Ecclesiastica facienda, præcedente causæ cognitione, in informatione, & decreto, sit declaratum, concessionem cedere, vel cessisse in euidentem vtilitatem Ecclesiæ, nihilominus, si poterit per alias veriores probationes probari, & haberi contrarium, scilicet, quod non sit in vtilitatem, sed læsionem, vel damnum, eo probato, corruet, & corruere habet concessio;
48 quia licèt pro ipsis Iudicibus delegatis, & pro eorum decreto præsumatur, *Abb. cons. 41. Dec. cons. 341. num. 12. Capyc. decis. 16. num. 4.* tamen id intelligitur, donec probetur contrarium, *Seraph. decis. 1125.* quia bene admittitur talis probatio, vt p. *Gemin. in cap. sine exceptione, 22. q. 2. Panor. cons. 41. lib. 1. Iason. cons. 15. lib. 1. Innoc. in cap. dudum, de reb. Eccl. non alien. Dec. cons. 142.* præsertim, quando contrarium deprehenditur ex actorũ inspectione, *Alciat. de præsumpt. reg. 3. præsumpt. 10. limit. 4.*

Idemquè esset, si aliquo modo deprehenderetur, non fuisse seruatam debitam formam; quia nullo modo tunc præsumitur pro decreto Commissariorum, *Iason. cons. 122. vol. 3.*

Cæterùm verò, aliud dicendum est, quando interuenit obseruantia 30. anno-
49 rum, quæ facit non modò præsumere solemnitatem, verùm etiam vtilitatem, *Seraph. d. decis. 1125. nu. 3.* relatas per *Beltram. in add. ad Ludouic. decis. 343. num. 4.* & tenuit *Rot. in vna Neapolitan. fundaci 1. Ianuarij 1579.* & in pluribus alijs relatis in vna *Burgen. pensionis 15. Decembris 1596. coram Penia, Quar. in Summa bull. verbo, alienatio, sub num. 46. vers. huius articuli,* vbi per extensum affert supradictam decisionem *Neapolitan. fundaci*; in qua fuit dubitatum, an ex lapsu 38. vel 39. annorum, cum continua quasi possessione, & solutione canonis, præsumeretur beneplacitum Apostolicum; & pro parte affirmatiua fuit pronunciatum; eò magis, quando interuenit tolerantia, & scientia alterius Rectoris successoris, *Cauale. decis. 46. sub num. 29. p. 1.* & locatio fuit facta non solum nomine Rectoris prædecessoris, sed etiam nomine, & in vtilitatem Ecclesiæ; quòd secùs tantum tenendum esset, quando prædecessor locauit nomine proprio rem Ecclesiæ; quo casu prædecessore ipso vita functo, successor, etiam pro primo anno non tenetur stare tali locationi; quia ex tali contractu non obligatur, sicut nec dominus tenetur ex locatione vsufructuarij defuncti, *l. si quis domum, §. 1. ff. de loc. & cond. Mant. decis. 186. num. 1. & 2.* Quarè ex temporis diuturnitate, omnia præsumuntur legitimè interuenisse; vt ex pluribus probat Illustrissimus, & Reuerendissimus Dominus meus Ioannes Aloysius Riccius patritius Neapolitanus, Episcopus Vican. vastissimus vtriusque iuris pelagus in sua praxi *rer. for. Eccles. hoc tit. decis. 4. nu. 12.* quod quidem, locum sibi noscitur vendicare, etiam si in instrumento concessionis non reperiatur enunciatum, nec reseruatum beneplacitum Apostolicum, *id. Seraph. decis. 1042. Rot. decis. 159. num. 4. p. 2. diuers. Beltram. ad eund. Ludouic. decis. 343. n. 5.* etiam si Rector Ecclesiæ allegaret, litteras super dicto beneplacito licèt obtẽtas, nõ tamen fuisse exequutas, prout probat etiã *Genz. ad reg. 8. glos. 12. n. 76.* vbi apertis verbis docet, quod beneplacitum Papæ, si aliter non probetur, præsumitur obtentum, & exequutum, stante obseruantia cuiusuis contractus per spatium 30. annorum, per *glos. in cap. peruenit de empt. & vend. Gabriel cons. 32. n. 30. lib. 2.*

Cessuras fore, *vtilitatem*. Et sic videndum erit, quonam tempore requiritur, vt interueniat ipsa vtilitas; Et omnibus superfluis reiectis, dicendum est, quod illa
50 inspicienda est tempore interpositionis decreti per Commissarios supradictos; non autem tempore præcedenti, putà tempore contractus, quando sumus in confirmatione; cum iam ipse contractus fuerit nullus, absque assensu Apostolico; ac propterea, in hoc casu non habet locum fictio, seù retrotractio, per *tex. in l. si is, qui pro emptore, ff. de vsucap.*

Quod tamen intelligas, dummodò rescriptum emanauerit in forma communi, absque eo, quod in supplicatione, ac in ipsis litteris fuerint Summo Pontifici explicata pacta in instrumento contenta. Secùs autem, si ex certa scientia, nempè cum expressione omnium in instrumento prædicto contentorum; quia tunc attenditur tempus contractus, ad *tex. in l. adoptio, ff. de adopt.* vide *Genuen. in praxi d. cap. 89. sub num. 3. vers. sed aduerte.*

Vobis legitimè constiterit,

1 Per quam quidem clausulam denotatur, etiam causæ cognitio, & partium citatio, *Clem. multorum, ac pan. Felin. in cap. si constiterit, ac accus. id. Genuen. cap. 40. nu. 21.* vbi dicit, idem seruari in alienatione rei pupilli, per *Bart. in l. non puto, §. non passim, ff. de reb. cor.* Et sic in praxi habes, quod, quamuis omnia sint Papę expressa, qui non admittit dictas alienationes, nisi plenè sibi narrentur ea, quæ circa hoc necessaria sunt, vt dictum est, ac percipiat verè adesse vtilitatem, aliàs reijciet preces supplicantium; nihilominus licet ipse

52 Papa in ijs, quę sunt iuris, non possit decipi, *Fel. n. in cap. super litteris, num. 19. de rescript. Caputaq. decis. 163. num. 2.* potest tamen decipi in ijs, quę sunt facti; ob idquè, nisi postmodum in partibus omnia verificentur coràm ipsis Commissarijs, rescriptum erit nullum, *Leo in thesaur. fori Eccles. p. 1. cap. 15. num. 77.* & alio

53 modo, quàm per assertionem Notarij, seù supradicti Rectoris, erit probanda vtilitas, *Soc. cons. 27 num. 10. Roland. cons. 15. num. 17. Surd. cons. 294.* vbi ob id subdir,

54 nec esse credendum Papæ de huiusmodi vtilitate, *Mar. Ant. var. resol. lib. 1. resol. 12. num. 4. & 5. Rot. decis. 715. p. 1. diuers.* vbi *num. 4.* ita distinguit, quod, aut Papa simpliciter committit alicui, vt se informet, & tunc, circa informationem, statur eius assertioni; & in his terminis loquitur *Abb. cons. 41. lib. 1. vers. nam Bonifacius*: aut committit, vt se informet per receptionem testium, & probationum; & sic iuxtà formam Paulinę, & tunc, narrata aliundè probari debent, quàm ex assertione Commissarij; sicut dicimus de tractatu, qui non ex assertione Pręlati, sed aliter probari debet; nam euidenter debet constare de vtilitate Ecclesiæ, per testes, & alias legitimas probationes; quia non est aliquo modo credendum assertioni Commissariorum; aliàs alienatio erit nulla; prout, neque sufficit assertio ipsarum partium facta in supplicatione, vt aliàs diximus; & multo minus instrumenti, quando sumus in confirmatione alienationis, per *tex. in cap. 1. de reb. Eccl. non alien.* vbi fit mentio de instrumento alienationis, in quo enunciabatur vtilitas Ecclesiæ; & quia huiusmodi instrumentum non approbabatur, fuit nulla declarata alienatio: ex quo notatur, quod licèt in instrumento narretur, vtilitatem,

55 vel necessitatem alienandi, subesse, nisi aliter probetur, non adhiberetur fides, ita *Genuen. ex pluribus DD. d. cap. 40. sub num 21.* Quo quidem verbo, *Constiterit*, semper Cancellaria vti consueuit in huiusmodi rescriptis alienationum, teste *Redoan. tit. de causa vtil. q. 20. num. 99.* Et sic parum refert, quod in supplicatione dici consueuerit, *quatenus ipsi Commissarij alienationem cedere in euidentem vtilitatem repererint*; quia Cancellaria Apostolica, quæ est Organum Papę, *Gonzal. ad regul. 8. Cancell gloss. 12. num. 12.* con-

56 tenta non est simplici verbo, *repereritis*, quod licèt importet causæ cognitionem parte citata, *ita Redoan. q. 23. num. 72.* nihilominus Summus Pontifex, vtendo verbo, *constiterit*, arctat Commissarios ad procedendum ad præscriptum prædictæ Constitutionis, *Cum in omnibus &c.* attento quòd verbum, *repereritis*, est minoris ponderis, quàm verbum, *constiterit*, quod

57 omninò intelligitur de notitia iudiciali; in casu probandę euidentis vtilitatis, attentis etiam circumstantijs huius rescripti quia talis probatio debet esse plena, & concludenter probata, ad *tex. in l. Lucius, ff. de cond. & demonstr., Fel. post Bald. & alios in cap. si constiterit, num. 5. de accusat.* non autem perfunctoriè, & per solam ipsorum Commissariorum relationem, sed expresse, clarè, ac liquidò, de præmissorum verificatione apparere debet, *id. Quar. d. verb. alienatio, sub num. 12. vers. declara*; nam, si aliàs Papa voluisset, derogasset profectò supradictę Constitutioni, requirenti testes, & probationes pro veritate narratorum, *Rot. decis. 160. nu. 7. p. 1. diuers.* vndè, non sufficit extraiudicia-

58 lis informatio, nisi fortè eisdem Commissarijs daretur facultas, se extraiudicialiter informandi, sicut visum fuit quandoque seruari.

Quòcircà, regulare est, quod quando in litteris, *Si in euidentem*, non reperitur inserta dicta Constitutio, quę incipit, *Cum in omnibus*, vt fieri solet in rescriptis locationum ad modicum tempus, vt aliàs dixi-

diximus, Iudices Commissarij non tenentur comparare testes, nec alia facere, quæ requiruntur in cognitione iudiciali, *Abb. cons. 41. num. 1. vers. ex quibus verbis. p. 1.* & ita tenuit *Rota in vna Leodien. pratensis census, coram Orano 20. Ianuarij 1596. & alia dec. eiusdem Rota. 160. sub nu. 7. & 8. par. 2. diuers.* vbi, licèt dicatur, non sufficere extraiudicialem informationem rerum Ecclesiæ, secundum d. Cōstitutionem Pauli Secundi, nisi in rescripto, *Si in euidentem*, illi derogetur, & specialiter concedatur facultas extraiudicialiter se informandi, nihilominus hodie, absque de-
59 rogatione huius Paulinę, sufficit, quod illa non inseratur in rescripto. *Si in Euidentem*, vt sic videatur remissus ordo iudiciarius, sicut fieri vidimus in locationibus, alijsque alienationibus ad modicum tempus, vel rei parui momenti, quæ expediuntur per breue; in quo nunquam inseritur dicta Paulina.

Quam quidem extraiudicialem informationem potest tantū Episcopus, vt dictū est, adhibere in casibus ad se spectantibus, iuxtà terminos *cap. terrulas, 12. q. 2.* cum d. Paulina Constitutio præscribat
60 tantum formam ipsis Commissarijs, à Sede Apostolica ad id delegatis; ac propterea non includit Episcopos; qui in hoc non tenentur audire testes, nec iudicialiter procedere; quia à iure ad id non adstringuntur, *Redoan. q. 25. n. 48.* vbi probat *nu. 49.* quod in alienatione rei Ecclesiæ, in supradictis casibus, necessariò non requiritur, quod testes recipiantur per Ordinarium; vel quod ipse interponat decretum, sed satis est, quod interueniat causæ cognitio, cum solemnitatum requisitarum interpositione: quamuis hodie aliter seruetur in praxi, nimirum, vt ipsius Ordinarij decretum interponatur, sicut aliàs diximus.

Et hic, pro ista praxi addere visum est, quod, cum hæc gratia requirat necessariò suos Exequutores, coram quibus debet verificari causa in ea expressa, si ante prę-
61 sentationem præsentis rescripti, moriatur Papa, qui illud concessit, re tamen integra, Exequutores debent abstinere ab illius exequutione: cum enim gratia non sit iam perfecta, expirauit; & in proprijs terminis decreti, super gratia, *Si in euidentem*, adest *decis. Ludou. Apeguere 128.* relata *à Genuens. in sua praxi cap. 94.* vbi alios *Doctores* in proposito allegat. Vndè insurrexit praxis, vt in his casibus petatur à Pontifice successore, indultum, quod dicti Commissarij possint procedere ad exequutionem ipsarum litterarum, non obstante obitu prædecessoris, sicut seruatur pro quibusque mandatis, concessis à Summis Pontificibus defunctis, sicut aliàs diximus: quod quidem indultum, statim, & facillimè conceditur per nouum Pontificem, etiam super mandatis mediati Pontificis prædecessoris; quibusdam paucis solutis, Officialibus Cancellariæ.

Licentiam, & facultatem, &c. concedatis.

Et ita petitur, & conceditur, si non-
62 dum fuerit confectum instrumentum; quod si aliàs iam partes contraxerunt sub beneplacito Sedis Apostolicæ, erit petenda confirmatio cōtractus huiusmodi alienationis,

Si tamen, antequam porrigatur supplicatio, ignoretur à Sollicitatore, an contractus fuerit initus, vel non, & ob id, an debeat ille petere licentiam alienandi, vt hic, an verò confirmationem alienationis iam factæ, sub dicto beneplacito, tutius
63 erit petere in supplicatione, licentiam locandi, seù quoquomodo alienandi; & pro cautela, ne amittatur tempus in certiorandis partibus, post illa verba, in ipsa supplicatione posita, scilicet, *licentiam cōcedant, & impartiantur*, bonum erit sic addere, *seù, quatenus iam ad locationem eandem, sub eiusdem Sedis Apostolica beneplacito, deuentum fuerit; illam approbent, & confirment; omnesque, & singulos tam iuris, quàm facti defectus (si qui desuper quomodolibet interuenerint in eisdem) suppleant.* Quæ quidem verba possunt apponi etiam in litteris desuper expediendis, propter rationem supradictam; ne fortè, si aliter in partibus huiusmodi rescriptum interpretaretur, illud remaneat inutile, & frustratorium; & ita de stylo Curiæ receptum est pro cautela Oratorum.

Nam, licèt litteræ, quæ expediuntur in forma, *Si in euidentem*, vt plurimum loquantur de assensu præstando per Commissarios alienationi faciendę; & sic assensus Papæ debeat præcedere contractum
46 *Quaran. d. verbo alienatio, nu. 8. per Abb. in cap. vt super, nu. 17. de reb. Eccles. non alien.* quia quando aliquid est de forma in actu,
65 semper illa debet præcedere, *Abb. in cap. nulla, nu. 7. eod. tit. Fel. in cap. sicut tuis, nu. 8. de Simon. id. Quar. d. nu. 8.* Nihilominus, hoc intelligendum est, ne virtute huiusmodi contractus inter dictas partes initi, traderetur possessio rei alienatæ; aliàs enim

enim parum refert, an præcedat assensus Apostolicus, nec ne; cum notum sit, quod Summus Pontifex, quando sibi narratur, fuisse confectum instrumentum alienationis, mandat illud à Commissarijs approbari, quatenus cedat in euidentem vtilitatem Ecclesiæ; absque eo, quod de nouo contractus ineatur; sicut iam supra diximus; quicquid dicat *id. Quar. d. nu.* 8. nempè, quod in Curia Archiepiscopali Neapolitana practicatur, vt in hoc casu fiat de nouo contractus alienationis, cum inserto tenore decreti Commissariorum; Satis enim est vtrique parti, non tradere possessionem; etiam si dixerint; *Saluo assensu Apostolico*, ad euadendas pœnas huius Extrauag. *id. Quar. nu.* 9. qui *num.* 10. pro cautela consuluit, vt beneficiatus, qui terram sui beneficij volebat concedere in emphyteusim, illam locaret per triennium, & eo elapso, in emphyteusim concederet, cum pactis emphyteuticis in forma, saluo assensu Apostolico, infra dictum trienniũ impetrando; ita quod, eo elapso, non sit translata possessio, nec vtile dominium, nisi impetrato, & exequuto assensu Apostolico, & non aliter, nec alio modo; aliàs, eo non obtento, habeatur pro non facta dicta concessio; nisi pro dicto triennio tantùm.

Et hodie, quando petitur confirmatio Apostolica super instrumento iam inito, alienationis, si partes non narrent in supplicatione, quod non fuit tradita possessio, addũtur per Dominos Officiales Datariæ, hæc verba, *Possessione minimè traditâ*, licèt antea non apponerentur.

Hic verò, pro iunioribus notandum, quod quando petitur confirmatio alienationis, vigore instrumenti, super ea celebrati, apponi consueuit clausula in supplicatione, per ipsas partes, post narrationem facti, videlicet, *Ac cum nonnullis pactis, & conditionibus in ipso instrumento contentis, etc.* sciant propterea, quod pacta qualiacunque in instrumento contenta, contra iuris dispositionem, seruare nemo tenetur; nam si in instrumento prædicto fuerit appositum, quod emphyteuta, ob non solutionem Canonis, expelli non possit, vel quid simile, id nunquam censetur confirmari per Summum Pontificem: imò, ad euitandas fraudes contrahentiũ, cum in supplicatione apponitur supradicta clausula, *cum nonnullis pactis*, & semper Officiales addũtur in ipsa supplicatione, hæc verba, *Licitis tamen, & honestis, ac sacris Canonibus minimè repugnantibus*; nisi tamen omnia pacta fuerint ad vnguem expressa in suppplicatione; tunc enim Papa, si velit, omnia approbabit; quia cum dispositiuè fuerint expressa, intelliguntur concessa ex certa scientia, quæ omne tollit obstaculum, *glos. in cap. statutum, §. Sancimus, in verbo, litterarum, de rescrip. in 6. Dec. conf.* 191. *nu.* 3. aliàs enim

66 Papa confirmando, non intendit comprehendere ea, quę sunt contra iuris communis dispositiõnem, *Alex. con.* 59. *num.* 9. *lib.* 1. *Roman. conf.* 327. *nu.* 7. sicut supra diximus.

SVMMARIVM.

1 *Clausula suppletionis defectuum, apponitur in confirmationibus alienationum in euidentem.*

2 *Si fuerit omissa in supplicatione, suppletur per Cancellariam.*

3 *Papa, supplet omnes defectus, etiam substantiales.*

4 *Defectuum suppletio generalis, non refertur ad defectus substantiales, nisi fiat mentio de eis.*

5 *Suppletio defectuum, semper inferenda in rescriptis alienationum in euidentem.*

6 *Solet tamen quandoque cassari per Officiales Datarię.*

7 *Clausula suppletionis defectuũ, supplet defectus iuris positiui, & nu.* 9.

8 *Non autem defectum causa.*

10 *Neque defectum personarum supplicantium.*

11 *Non inducit absolutionem.*

12 *Clausula*, Absoluentes, *non extenditur ad defectus substantiales.*

13 *Constitutionem, sufficit fuisse Romę publicatam, vt vbiquè censeatur publicata.*

14 *Regulę Cancellarię, Romę publicatę, vbique afficiunt.*

15 *Sunt extractę ex rationibus iuris naturalis, ciuilis, & canonici.*

16 *Habent vim legis, & ligant omnes.*

17 *Alienantes bona Ecclesię, inconsulto Romano Pontifice, in quibus casibus excusentur à pęnis.*

18 *Alienationis instrumentum fieri potest etiam*

etiam ante obtentum beneplacitum Apostolicum.

19 *Extrau.* Ambitiosæ *pęnę non incurruntur per solum contractum.*

20 *Contractus super alienatione, censetur perfectus per traditionem possessionis.*

21 *Beneplacito Apostolico non expedito infra tempus in instrumento pręfixum, quid agendum.*

22 *Dubitationis tollendę gratia, aliquid non necessarium additur in rescriptis Apostolicis.*

23 *Exequutores, rescripta Apostolica, quandoque ex leuibus causis exequi recusant.*

24 *Taciti, & expressi, idem est iudicium.*

25 *Tacitum, si exprimatur, nihil vltra operatur.*

26 *Expressum dicitur, quod tacitè inest, & ex mente colligitur.*

27 *Expressa ad cautelam, non nocent.*

28 *Verba superflua, cur quandoque Papa apponat in suis Constitutionibus.*

29 *Superfluum aliquid non debere adesse, non semper est vera traditio.*

30 *Absolutio, petenda in supplicatione pro alienatione, ob traditam possessionem, ante beneplacitum apostolicum.*

31 *Necnon rehabilitatio, pro Rectore Ecclesia alienante.*

32 *Et quandoquè in vtroquè foro, tàm absolutio, quàm rehabilitatio pro eodem.*

33 *Quę dantur, etiam per Sacram Poenitentiariam pro foro conscientia.*

34 *Noua prouisio petenda pro Rectore, qui malè alienauit bona suę Ecclesię.*

35 *Absolutio pro Rectore malè alienante bona sua Ecclesię, spectat ad Papam tantùm.*

36 *Pro laicis verò recipientibus, etiam ad Ordinarium.*

37 *Rescripto confirmatorio in euidentem, Commissarijs presentato, quid iuris, si alter contrahentium pęnituerit.*

38 *Ius nunquam dicitur parti quęsitum, nisi registrata supplicatione.*

39 *Conditio, ante registratam supplicationem, nihil ponit in esse.*

40 *Contrahenti cum Ecclesia super alienatione, non licet poenitere. Secus dicendum de Ecclesia, vt hic.*

Praxis suppletionis defectuum in eisdem litteris Si in euidentem, &c.

CAP. VI.

1 Mnesquè, & singulos, tàm iuris &c. Obseruant Curiales, hanc clausulam debere apponi in confirmationibus tantùm alienationum; in quibus opus est, etiam petere suppletionem ipsorum defectuum, quæ quidem
2 clausula, licèt omissa fuerit in supplicatione, poterit suppleri per Cancellariam in litteris desuper expediendis, *Mandos. in prax. Signat. grat. tit. si in euidentem, vers. supplicatione super gratia, si in euidentem*; ex eo, quod, vt ait *Redoan. q. 45. sub. num.* 13. in hac materia alienationis, & dispositionis rerum Ecclesiæ, potest Papa supplere in contractibus, distractibus, & con-
3 cessionibus factis, aut faciendis, omnes defectus, etiam substantiales; cum non sit dubium, quod Princeps possit mutare substantiam, subdens, quod, licèt regulariter suppletio defectuum generalis,
4 non referatur ad defectus substantiales; secùs est, quando de eis facta est mentio in specie, ex doctr. *Abb. in cap. 1. num. 5. vers. an autem suppletio generalis, de trans.* sed stantibus prædictis, optimum,
5 erit, illam, etiam inserere in simplici licētia alienandi; cuius quidem clausulæ, ea virtus est, & vt nullitas amplius allegari non possit, *id. Mandos. vers. suppletio defectuum.*

Verumtamen est, vt omnes Curiales sciunt, quod si petatur suppletio defectuū
6 in genere, solet ea cassari per Officiales Datariæ, vel etiam, si petatur in supplicatione, suppletio defectuum substantialium; quia adhuc hec verba cassantur, cum per hanc clausulā, non intendat, aut
7 mandet Papa suppleri alios defectus, preter-

terquàm iuris positiui,nempè,solemnitates à iure requisitas; veluti circa tractatus, qui in alienandis bonis Ecclesiæ requiritur; vt qui,licèt habiti fuerunt, minus tamen legitimè; si enim concederet Papa suppletionem defectuum substãtialium, posset pretendi, quod suppleuisset etiam defectum causæ, quem nunquam intendit supplere, *Gemin.conf.48.num. 9. Dec.conf.141.num. 5. Menoch. conf. 122. vol.2.* nam aliàs, cum causa requisita in hac alienatione,sit ipsa vtilitas Ecclesiæ, ei potius damnum inferretur; cum nunquam intendat Papa derogare dispositioni *d.Extrau.* requirentis causam,& solemnitatem insimul.

9 Sed tantùm supplet,vt dictum est,defectus iuris positiui,contra quod dispensat, ac disponit ad sui libitum, *cap. proposuit, de concess.preb.* non autem iuris naturalis, vt est citatio, quæ dicitur esse de iure naturali,& diuino, *Abb.in cap. 1. de caus. poss.& propr.Card.in Clem.causam, in 3. not.de elect.*nec defectum mandati ad alienandum,vtpotè, si non fuerit speciale, prout requiritur, *Mar. Antonin.uar. resol. lib.1.resol.21.nu.19.* Et in hoc casu, debent aduertere Commissarij,quia si compererint alienationem factam, preuio mandato generali,veluti ad quæcunque bona,non possunt præstare ad id eorum assensum; cum oporteat mandatum esse speciale ad alienandum tale terræ petiũ, seù predium; vel nisi mandatum,erit ad locandum ad triennium tantùm; quia non poterit fieri pro maiori tempore locatio; imò,etiam si ipsum mandatum simpliciter fuerit datum ad locandum res Ecclesiæ, erit intelligendum ad trienniũ, & non vltra, *Redoan.q.58.num.43.& 44.*

10 Et tanto minus Summus Pontifex intendit,per supradictam clausulam supplere defectus,etiam concernentes personas supplicantium,vt ait *Staphil.de lit.grat.in tit.de clauf.Motu proprio,fol.mihi 160.*

11 Nec vigore eiusdem clausulæ,inducitur absolutio à censuris,& pœnis; quas forsan contrahentes incurrerunt, ob traditam rei alienatæ possessionem, aute obtentum, & exequutum beneplacitum Apostolicum, sicut aliàs diximus; quamuis iste defectus videatur esse iuris positiui; per ea,quæ *not.in cap. veritatis, de dol.& contum.* nec aliqua rehabilitatio; cum includat tantùm defectus solemnitatis,non autem in habilitatis, *id.Redoan. q.45.num.10.* Clausula enim, *absoluentes*, quæ in omnibus rescriptis inferitur, non

12 extenditur ad defectum substantialem, vt est absolutio à censuris, & pœnis incursis.

Vt autem,hic aliqua,saltem per transitum,dicamus (etiam praxis nostræ ordinem non inuertendo) circa pœnas extrinsecas ipsarum,scilicet censurarum, quę incurruntur per contrauenientes huic *Extrau. Ambitiosa*, necnon absolutiones, & dispensationes desuper impetrandas; ex quo illa,sicut iam aliàs diximus, ligat omnes,& vbique terrarum; nam, cum sit inserta inter alias, & nota, habetur pro decretali, *cap. pastoralis, & ibi Felin.post alios,de fid. instrum.* contrarium verò sentientes,sub prætextu, quod in quibusdam locis non sit vsu recepta, aut non publicata,toto errant cœlo; quia eorum opinio posset procedere, quando, nimirum Extrauagans,seù statutum,esset extra certum corpus, quod tunc etiam facilè obliuioni traditur, quare debilis debileque reputatur, *l.1.§.hac omnia, l. de vet.iur.enud.l.cum prolatis,& ibi Bart. ff. de re iud.d.cap.pastoralis, Gemin.conf. 78. num.1.Roman.conf. 260. num.3. Felin. in cap.1.de re iud.* at verò in casu huius *Extrauag. Ambitiosa*,dicendum est, sat esse quod illa fuerit publicata Romæ *Nauar. conf.1.de constit. num.29.Put.decis.281. p. 1.Gabr.conf.83.& conf.178.num 54.lib.2.* quarè cessat ratio illius peculiaris non publicationis,etiam in aliquo loco, vel aliqua Ciuitate,ad *not. in cap. 2. de const. Alex.conf.52.lib.7.Natt.conf.198. sub nu. 20.* quia sufficit, illam fuisse publicatam Romæ,vbi residet Papa, qui est supremus Dominus; necnon regulariter,statutum, quãuis non publicatũ, si sit in volumine statutorũ insertum, ligat, *Corn. conf.156. col.2.vol.3.Benint.decis.13. num. 9.* & tamen hæc *Extrauag.* præsumitur vbique publicata ex antiquitate temporis, quæ facit, vt omnia solemnia ad illius validitatem interuenisse præsumantur, *Alex. conf.39.num.5.vol.3.* si enim supradicta contraria opinio esset vera, sequeretur,

13 quod etiam de Regulis Cancellariæ,idem dicendum esset; quæ nihilominus, cum

14 fuerint Romæ tantùm publicatæ, vbique afficiunt,scilicet,tãm in Vrbe,quàm extra eam; & ista est communis opinio, *Rebuff. in tract.nominat.q.17.vers.Nec refragatur.*

15 vbi, quod Regulæ Cancellariæ, sunt extractæ ex rationibus iuris naturalis, ciuilis, vel canonici, à populo receptæ, ha-

16 bent uim legis, & ligant omnes, sicut ratio legis,etiam si non esset regula, cum

non

non sunt iuri contrariæ, nec decretis San-
ctorum Patrum, vt per *Io. Andr. in reg. nemo potest, de reg. iur. in 6.*

Quarè, his sic stantibus, nullo modo
pœnæ huiusmodi *Extrauag. Ambitiosæ*
possunt per contrafacientes euitari, nisi
forsan in casibus relatis per *Quar. in Sum.
bull. verbo, alienatio, num. 50.* quorum Pri-
17 mus est, quando quis, bona fide alienauit,
quę in foro conscientiæ excusat. Secun-
dus, ignorantia facti probabilis, excusat
ab ignorantia iuris in personis, non ita
peritis. Tertius, quando fuisset erratum
in subtilitatibus iuris; quia, tunc non
peccat mortaliter; vel quando pro alie-
natione, essent aliquæ *DD.* opiniones,
vel esset ius non clarum, vel dubitabile,
vbi allegat *Nauar. in Comment. de reb. Eccl.
non alien.* dicentem, quod non peccat
mortaliter, qui transgreditur legem hu-
manam, malè intellectam, sed credens,
bona fide, ita esse intelligendam. Quar-
tus, excusat à dictis pœnis, reuocatio
alienationis, & pœnitentia, ante realem,
& pacificam traditionem. Quintus, ap-
parentia iustæ causæ; licèt alienatio esset
ipso iure nulla; quia, qui bona fide facit
aliquid contra legem humanam, putans
se iustam causam habere id faciendi, non
peccat mortaliter. Sextus, & vltimus, Be-
neficiatus, qui alienat iusta de causa, rem
Ecclesiæ, inconsulto Romano Pontifice,
bona fide, faciens conditionem Ecclesiæ
meliorem, non peccat, quoad Deum, mor-
taliter; nec incidit in pœnas huius Pau-
lina; tum quia non frangit legem per
præsumptionem, tum quia alienat in casu
à iure permisso, tum etiam, quia, licèt non
seruet formam iuris humani, seruat ta-
men formam, iure naturali, & diuino, ne-
cessariam; quæ, vt ipse *Quar.* ait, est ma-
gna consolatio multorum; qui per sim-
plicitatem, vel ignorantiam alienant res
Ecclesiæ, inconsulto Papa.

Præmissis præterea accedit, nil hic ob-
18 stare, quominus contrahentes curent,
etiam ante obtentum beneplacitum Apo-
stolicum, confici instrumẽtum super alie-
natione, sub Sedis Apostolicæ benepla-
cito; cum, ad euitandas pœnas, per ean-
dem *Extrau. Ambitiosæ* inflictas, sufficiat,
quod rei alienandæ, non fuerit tradita
possessio; vulgare etenim satis est, quod
super huiusmodi alienationibus, frequen-
tissimè conficiuntur instrumenta sub di-
cto beneplacito, & ante illud obtentum:
quarè ista praxis docet, quod in his, non
modò Summus Pontifex dat Exequuto-
ribus, vt possint concedere facultatẽ alie-
nandi, ante prædictę alienationis instru-
mentum, veluti cum in suis litteris dicit,
*eam illis faciendi licentiam, & facultatem
authoritate nostra concedatis*; verùm
etiam, vbi exprimitur, iam inter Orato-
res, fuisse huiusmodi instrumentum super
ipsa alienatione, sub eodem beneplacito,
confectum; tunc enim, cum id, eidem
Summo Pontifici in supplicatione narre-
tur, sic ipse in litteris, post facti narratio-
nem, subijcit, *sub nostro, & Sedis Aposto-
licæ beneplacito concessit, seu vendidit &c.
prout in instrumento desuper confecto, di-
citur contineri.* Quarè, hoc modo, ipsis
Exequutoribus dat ipse Papa facultatem
confirmandi, & Apostolica authoritate
approbandi ipsam venditionem, seu loca-
tionem: & sic Oratores, pœnis in *dict.
Extrauag. Ambitiosæ* contentis, obnoxij
19 minimè remanent; cum illę, per solum
contractum, sine translatione dominij, aut
possessionis traditione, nunquàm incur-
rantur; prout dicendum est de quibus-
cunque contractibus, in quibus, apponi
possunt (vt ita dicam) maria, & mon-
tes, quæ sub dicto beneplacito cadere
possunt, quia, si postmodum, illud desit,
non solum facta corruunt, *Afflict. dec. 5. num. 5.* sed etiam omnia reuocantur;
& perinde est, ac si nunquàm de tali alie-
natione, inter Oratores actum esset, *Mar-
ches. de sign. grat. p. 1. cap. 2. num. 5.*

Aduertendum est tamen, quod *id. Mar-
ches. loc. cit. num. 13.* dum dicit, quod si an-
tequam præstetur assensus Apostolicus,
inter partes, contractus perficiatur, iam
censuræ in *d. Extrauag.* comminatæ, sunt
incursæ; id quidem puto pro simplicibus,
& idiotis, melius declarandum, videlicet,
20 quod ita ipse contractus sit perfectus,
vt sit tradita possessio, seù aliàs translatio
dominij facta; quia per simplicem con-
tractum, absque aliquo præmissorum,
pœnæ ipsæ non incurruntur, vt dictũ est.

Nec prorsus, ab ista praxi, deuium
agnoscas, vt si tempus fortassè in instru-
mento inter partes præstitutum, ad im-
petrandum beneplacitum Apostolicum,
sicut vt plurimùm fieri consueuit, iam
ante ipsam impetrationem, lapsum fuerit,
optimum quidem erit; vt de huiusmodi
21 lapsu in supplicatione fiat mentio, nimi-
rum, vt vbi dicitur, *sub S. V. & Sedis Apo-
stolicæ beneplacito, infra certum, tunc expressum,
ac iam elapsum tẽpus, impetrando,* sic appo-
natur postmodũ sub clausula derogato-
ria contrariorum: s. *Non obstantibus lapsu
tem-*

temporis huiuſmodi ; attento partium con-
ſenſu , ac conſtitutionibus &c. quod qui-
dem ſeruatur de ſtylo Curiæ , ad tollen-
22 dam omnem hæſitationem , quæ ob non
huiuſmodi expreſſionem , poſſit oriri.
Quarè, prudenter quidem agunt Sollici-
tatores Romanæ Curiæ , ſi in eorum ſup-
plicationibus, Papæ porrigendis , attenta
qualitate materiæ , aliqua in ipſa ſuppli-
catione quandoque addant, gratia tollen-
dæ omnis dubitationis , & maioris clari-
tatis; quamuis, ſi ita non adderent , idem
eſſe arbitrarentur ; quod quidem prodeſ-
ſe poterit , ſi Exequutores litterarum
ignorent forſam (ſicut frequenter con-
tingere ſolet) praxim reſcriptorum Ro-
manæ Curiæ ; qui quandoque litteras
23 ipſas, ob leuiſſimas cauſas , & ſub præ-
textu ſubreptionis, vel obreptionis, verē-
24 tur illa exequi, atque recuſant ; Quarè
licèt taciti, & expreſſi, idem ſit iudicium ,
l. ſi cui, ff. de ſeruit. l. cum quid, ff. ſi cert. pet.
25 imò etiam ſi tacitum exprimatur, nihil
vltra operetur, *l. 3. ff. de leg. 1. l. non rectè ,*
ante fin. C. de fideiuſſ. Abb. in cap. ſignificaſti,
num. 6. de elect. & expreſſum , etiam dica-
26 tur illud, quod tacitè ineſt, & ex mente
colligitur, *l. prætor ait, ff. de nou. oper. nun.*
27 nihilominus, ad cautelam expreſſa , non
nocent ; ſed ſunt toleranda, licèt ſuper-
flua, *l. qui mutuam. ff. mand. l. quæ intrin-*
ſecus , ff. de verb. oblig. l. quæ dubitationis
tollendæ cauſa, vbi Dec. *num. 1. & ſeqq. ff. de*
reg. iur. Abb. in cap. ſolitæ , num. 7. de maior.
& obed. & in cap. certificari, num. 10. *de ſe-*
pult. vbi ait, quod ſic non obſtat , quod
verba debeant aliquid operari, vt in *cap. ſi*
Papa. de priuil. in 6. nam, in eo operan-
tur , quod tolluntur dubitationes. Vndè
hac de cauſa , non modò periti Curiales
nonnulla petunt in ſupplicationibus ad
cautelam , dummodo à recta preces por-
rigendi ratione, non deuient, verùm
etiam ipſe Summus Pontifex , multoties
28 in ſuis Conſtitutionibus non curat ap-
ponere verba ſuperflua, ad occurrendum
malitijs, ſubtilitatibus , & cauillationi-
bus nonnullorum , qui, niſi exprimeren-
tur , cauillarentur in contrariam ſenten-
tiam, vt per *Hoſt. in cap. nimis iniqua nu.*
2. in fin. & num. 20. Io. Andr. num. 7. Butr.
num. 17. de exceſſ. prel. quos refert *Gonz.*
ad reg. 8. gloſ. 6. num. 29. vbi dicitur , quod
dictantes, & Notarii , ſic debent ſcribere
verba priuilegiorum, & inſtrumentorum,
aliarumque diſpoſitionum, etiam ſi ſpeci-
ficentur, non aliàs ſpecificanda , vt tolla-
tur malignorum interpretatio ; quod
quidem locum ſibi vendicare in reſcrip-
tis Apoſtolicis ſatis longo experimento,
compertum eſt , etiam, quod aliquod in
illis non debeat eſſe ſine aliqua operatio-
ne, ac proinde, nihil fruſtrà apponi, *Pariſ.*
de reſign. benef. lib. 8. q. 7. num. 138. quia ni-
hilominus , ad occurrendum huiuſmodi
malitijs , ac ſophyſticis interpretationi-
bus , procedit hic, quod tradit *Felin. in*
cap. nam te , num. 15. de reſcrip. videlicet ,
29 quod non ſemper eſt vera traditio , quod
non debeat eſſe aliquod ſuperfluum; quod
quidem, neque tale dici poteſt , quando
illud explicitè, & diſtinctè declaratur , *id.*
Gonz. loc. cit. num. 33. quę etiam obiter ,
ac pro Romanæ Curiæ Tyronibus tan-
tummodo dicta ſint.

Ad petendum vero abſolutionem à cē-
ſuris, propter indebitam rei Eccleſiæ alie-
nationē, necnō rehabilitationē ꝓ Rectore
docet notoria praxis, quòd propter præ-
dictarum pœnarum incurſum , ob tradi-
30 tam poſſeſſionem, petitur etiam in eadē
ſupplicatione , abſolutio à ſupradictis
cenſuris , & pœnis ; ac pro ipſo Rectore
31 Eccleſiæ , etiam rehabilitatio ad benefi-
cia ; quo caſu in ipſa ſupplicatione addi-
tur per Dominos Officiales, hæc clauſula
videlicet, *Et attento quod poſſeſſio dicti ter-*
ræ petij iam tradita fuit , committatur Or-
dinario , vt prædictum R*ectorem , ac etiam*
N. ſi id ab eo humiliter petierint , abſoluat ,
iniuncta eis, pœnitentia ſalutari , quo verò
ad confirmationem, committatur eidem Or-
dinario , & Dignitatem in eius Eccleſia ob-
tinenti, Et ſi ei videntem. &c. Vel dicitur,
Et committatur Ordinario; Et præuia abſo-
lutione à cenſuris per Oratores , ob non ob-
tentum Sedis Apoſtolicæ beneplacitum , ſeu
dictæ locationis , aut venditionis confirma-
tionem à Sede prædicta, antequam eadem lo-
catio, ſeu venditio executioni demandare-
tur, incurſis impoſita eis pœnitentia ſalu-
tari .

Quandoque, etiam pro Rectore petun-
32 tur abſolutio, & rehabilitatio in vtroque
foro; quia Summus Pontifex vult Extra-
uag. ipſam obſeruari quoad omnes ſui
partes, & inter cœteras pœnas in ea con-
tentas, diſponit, vt quomodocunque ob-
tinentes beneficia, quorum, res, & bona
alienarunt dumtaxat , ipſo facto illis pri-
uati exiſtant; illaquè abſquè declaratione
aliqua , vacare cenſeantur; poſſintque per
locorum Ordinarios , vel alios, ad quos
eorum collatio pertinet, &c. liberè de iu-
re conferri; ac propterea, pro ipſis Recto-
ribus petenda eſt abſolutio à cenſuris, &
pœnis

pœnis incursis, necnon rehabilitatio, quæ
33 vt plurimum, conceduntur per Officium Sacræ Pœnitentiariæ pro foro conscientię tantùm, prænijs litteris, Discreto viro Confessori, &c. directis, vt Oratorem absoluat; ac cum eo dispenset; imposita ei pœnitentia salutari: & quia possessio fuit tradita, & nondum impetratus assensus Apostolicus, iniungitur eidem Oratori, vt intra duos menses, vel aliud competens tempus, rescindat contractum, vel obtineat beneplacitum Apostolicum super locatione, seù venditione huiusmodi; quo tempore elapso, & prædictis non adimpletis, reincidat in eandem excómunicationis sententiā eo ipso.; ac illi pariter cóceditur rehabilitatio, vt possit retinere beneficium, cuius bona sic alienauit; quamuis, vt plurimùm, absolutiones, & rehabilitationes huiusmodi expediātur in vtroquę foro per Datariam; per ea quæ dicit *Quar. d. verbo. alienatio, sub nu. 49. in fin.* nēpè ad obuiādum molestationibus, quæ in futurum oriri possent, prout etiā dicūt omnes peritissimi, ac practici viri Romanę Curiæ: ac propterea, quando similia rescripta conceduntur pro Rectore, qui sic bona Ecclesiæ alienauit, petitur etiam
34 noua prouisio illius beneficij, cuius bona alienauerat; & in calce supplicationis additur per Officiales id, quod sequitur, nēpè, *Et committatur Ordinario, qui possessorem dictæ terræ petij, iuris, & facti remedijs opportunis cogat, & compellat ad illud dimittendum; & postquàm dimissum fuerit, supradictæ Ecclesię perpetuò applicetur; quicquid postquàm ipse Orator dictam Ecclesiam in eiusdem Ordinarij manibus realiter, & cum effectu dimiserit, & non antea; & iniuncta ei poenitentia salutari, eum absoluat; & cum eo dispenset, aliaquè faciat, vt supra;* Et *quoad nouam prouisionem, committatur in forma Dignum nouissima*. Si verò petitur absolutio pro laico, etiā in vtroque foro, additur in ipsa supplicatione, *Et committatur Ordinario, qui Oratorem, iniuncta ei poenitentia salutari, & rescissa, ac annullata dicta locatione; itaquod nihilominus melioramenta omnia, si qua per ipsum conductorem in dicto petio terræ hactenus facta sint, eidem Ecclesiæ liberè cedant* absoluat. Quod si petenda esse absolutio cū rehabilitatione pro Capitulo Ecclesię, quod absquè licētia sic alienauit, committitur pariter Ordinario, qui Oratores, si, vel postquā rē alienatam huiusmodi cum iuribus, & pertinentijs suis ad ius, & proprietatem dictæ Ecclesiæ, rescissa illius locatione, seù

vēditione, reduxerit, imposita aliqua pœnitentia salutari, Oratoribus ab exercitio suorum ordinum arbitrio eiusdem Ordinarij suspensis, eos absoluat, & cum eis dispenset, vt supra.

Et iuxtà hanc praxim, refert *Genuen. cap. 50. n. 1.* quod anno 1599. cum dubitaretur, an quidam Rector, ex causa supradicta, esset excommunicatus, & incurrisset pœnas eiusdem *Extrau. Ambitiosæ*, ex eo, quod, ante obtentum assensum Apostolicum, tradiderat possessionem; quamuis adesset in instrumento, clausula, *non aliter, nec alio modo*, re delata ad Clementem VIII. declarauit, dictum Rectorem incurrisse dictas pœnas; & rescripsit Vicario Neapolitano, quatenus dictum Rectorem absolueret à dictis censuris in vtroq; foro; dummodò prius dictus Rector reuocaret alienationem, & redintegraret Ecclesiam in suo statu; aut faceret pro suo posse, quod redintegraretur, mouendo litem in iudicio, vel alia ad hunc finem faciendo; quod si prædicta facere non posset ante absolutionem, ad minus promitteret, & se obligaret, quàm citius prædicta facere, & quod dictus Vicarius, cum eodem Rectore dispensaret, etiam super fructibus malè perceptis, & reualidaret titulum beneficij, vt in sua *prax. cap. 44.*

Quarè, hæc absolutio, quoad Recto-
35 rem, semper pertinet ad Papam; qui illam ad se aduocat ratione dispensationis super Oratoris inhabilitate, & retentione beneficij, cuius bona, sūt alienata cū nunquā ille, in hoc casu, impartiatur dispēsationē sine absolutione, vt omnes sciūt Curiales; cum ad Summum Pontificē duntaxat spectet cum eo dispensare, qui malè alienauit bona Ecclesiastica, inconsulto Romano Pontifice, super retentione beneficiorum, *Gamb. de auth. leg. à lat. lib. 2. num. 415.*

36 Quo verò ad laicos, qui bona prædicta, sic recipiunt, sunt etiam excommunicati per *d. Extrau.* Verùm cùm ipsi non egeant, nisi absolutione à supradicta excōmunicatione, & illa nemini sit reseruata, vt ex ipsa Constitutione satis constat, quæ illam non reseruauit, ac proindè alijs facultatem absoluendi concessisse censetur, *cap. nuper, ibi, quia tamen conditor Canonis eius absolutionem sibi specialiter non retinuit, eo ipso concessisse videtur facultatem alijs eam relaxandi, de sent. exc. cap. dura, de crim. fal. cap. de multa, in fin. de. preb.* ob idq; quilibet simplex Confessarius ab Ordinario approbatus, potest hanc ab-

solutionem laicis recipientibus impartiri; nisi forsan Episcopus illã sibi reseruasset; prout multi Episcopi consueuerunt inter casus Episcopales sibi reseruare. Nec tamen est ipsis, dicta absolutio aliter concedenda, quàm eo modo, quo illam Summus Pontifex, seù Sacra Pœnitentiaria concedere solet, videlicet, vt ipse laicus curet quamprimum rescindi instrumentum dictæ alienationis, ac Ecclesiam redintegrari, vt supra. Cæterùm autem, non est audiendus *Borgas. de irreg. p. 6. tit. de reb. Eccles. non alien. num. 1.* dum dicit, hanc absolutionem esse Papæ simpliciter reseruatam; cum aliter nos doceat etiam quotidiana praxis.

Nec incongruum hic subnectere visum est, quid seruandum, etiam in praxi, si præsentato Commissarijs delegatis, rescripto confirmationis locationis, aut alterius contractus, iam inter Oratores, sub dicto beneplacito Apostolico initi,
37 alter contrahentium pœnituerit, vel itquè recedere ab huiusmodi contractu.

In facti contingentia, plures vidimus oriri circa id, dubitationes; & omnibus hinc indè omissis, ea tantum referamus, quæ ad nostram praxim pertinent; circa quam, cum hac distinctione procedendum esse obseruatur, nempè, Aut nondum est impetratum beneplacitum, & tunc est locus pœnitentiæ, *Put. decis. 343. lib. 1. Marescot. var. r sol. lib. 1. c. 14.* Quod tamen intelligas, etiam si fuerit supplicatio signata, nondum tamen registrata; cum antequàm registretur, nullum ius dicatur partibus, vel earum alteri acquisitum; nullumquè præiudicium, imò nequè aptitudo ad præiudicium valeat generari; ex eo, quod, Papa, donec fuerit ipsa supplicatio registrata, potest, prout sæpè solet, ex aliqua superueniente causa, mandare, supplicationem ipsam per illius Officiales lacerari; nam gratiam ipsam per solam signaturam supplicationis concessam, absquè alicuius iniuria, denegare potest, teste *Gomes. in regul. de iur. quæs. non toll. q. 10. nu. 3.* vbi apertè docet, quod antequàm supplicatio perueniat ad manus partis, potest cassari, & reformari per Datarium, & alios Officiales, & tanto fortius per Papam; prout non semel in ipsa Dataria vidimus; quandoquidem, in quibuscunquè gratijs, quæ per supplicationes, & per ipsam Datariam conceduntur, nunquam dicitur par-
38 ti ius quæsitum, donec registrata fuerit supplicatio, ac parti tradita; vt supra dictũ est. Et ex hoc obiter scias, quod nunquam Officiales Datariæ relaxant supplicationes, nondum registratas in manus partis, sed, si fortè interit eiusdem partis, aliquid eidem supplicationi tantum signatę aptari, vel ex ea deleri, mutari, aut aliud, quód tamē gratiã ipsã non alteret, supplicatio ipsa traditur alicui personę cognitæ, & fide dignę, vt cum ipsa parte, vel illius sollicitatore deferat supplicationem ipsam alteri Officiali, ad id prępositio, ad effectum supradictum; nam si ipsi parti traderetur, possent de facili multæ fraudes, circa supplicationem cōmitti, quibus Dataria, illiusquè Officiales, quanta fieri potest, vigilantia, occurrunt, iuxtà *tex. in l. fundo, vers. neque malitys, ff. de rei vend. cap. Sedes, & cap. ex tenore, de rescri.*

Quibus sic stantibus, conditio apposita in instrumento alienationis, nempè, *sub Sedis Apostolica beneplacito*, cum per solam signaturam supplicationis nondum registratę, purificata non fuerit,
39 nihil ponit in esse; cum idem sit, ac si dictum fuisset, *dummodò Sedes Apostolica ad id accedat assensus, vel si Papa placuerit. cap. si pro te, & ibi glos. &* DD. *de rescrip.* l. *si quis sua conditione, ff. si quis omiss. caus. test. Bart. in l. 1. ff. e cond. & demon.*
40 Id tamen procedit respectu Ecclesiæ, non autem personæ, cum ea contrahentis; cui non licet aliquo modo pœnitere; quia, cum ista solemnitas fuerit introducta fauore Ecclesiæ, si ipsa velit stare contractui, non poterit altera pars venire contra: contractus enim claudicat fauore Ecclesiæ, *Innoc. in cap. 1. de his qua fiunt à prel. & aly DD. citat. per d. Gen. nen. cap. 88. num. 2.*

Respectu enim Ecclesiæ *d. Extrau.* est fauorabilis, *Abb. in cap. nihil, num. 1. vers. Secundò principaliter, de elect. Caputaq. dec. 215. num. 6. lib. 3.* nec refert, quod etiam sit partim odiosa, nam sufficit, quod sit alio respectu fauorabilis; quia, quoad vtilitatem ipsius Ecclesię potius considerandus est fauor, quàm odium, *glos. in cap. sciant cuncti, in verbo, alias de elect. in 6. & per Gonz. ad reg. 8. Cancell. §. 6. proem. num. 73.*

Aut beneplacitum, est iam impetratum, quia, nimirum, supplicatio, non modò signata est, sed etiam registrata; & tunc, nequè Ecclesiæ, illiusquè Rectori, licet pœnitere; quamuis illud adhuc non fuerit per Commissarios delegatos, debita executioni demandatum, nequè lata sen-

tentia

scentia ; neque litteris super eo confectis, vt per *Affl. dec.* 293. *in fin.* & fuit dictum in vna *Roman. Casalis Trigony*, & *antea in vna Lodien. bonorum corā Robusterio 8. Octobris 1586. & in alia Terasonen. decimarum, vt in decis. 102. num. 9. p. 1. diuers. coram Blanchetto*, 1584. & optimè declaratur in alia *Nullius emphyteusis* 16. *Nouembris* 1607. vbi etiam dicitur, id procedere, etiam, si versaremur in mandato de confirmando, cum solita clausula, *si in euidentem*; pro vt similia rescripta ſpè expediuntur; quia beneplacitum, non propter id redditur conditionale, quoad eius substantiam; nam licèt sit impedita illius executio, nempè, quia differtur ad tempus, postquam constiterit de euidenti vtilitate, attamen effectus huiusmodi beneplaciti eo ipso, quod fuerit registrata supplicatio, operatur; quia etsi antequam supplicatio registretur, per cuius registraturam ius quæritur parti, vt dictum est ; & non antea, licitè possunt pœnitere, cum tali alienationi ius resistat, *cap. si quis presbyterorum, vbi DD. de reb. eccl. non alien.* attamen ipsa supplicatione registrata, dicitur obtentum dictum beneplacitum Apostolicum; & sic eiusdē iuris resistentia cessat, & consequenter conditio apposita in contractu, amplius non durat. Aliam insuper rationem affert *Grat. in suis discep. foren. cap.* 514. *tom.* 3. nempè quia, quod alienatio hæc cedat, vel non cedat in euidentem vtilitatem, est omnino certum in rerum natura, licèt incognitum; ac propterea eius liquidatio non suspendit effectum supradicti beneplaciti, *id. Marescot. d. lib.* 1. *cap.* 14. *num.* 2. *qui, num.* 5. dicit, hanc conclusionem habere locum, etiam contra successorem, qui alienationi non consensit; qui, licèt post concessionem legitimè, & vtiliter factam, compererit contrarium euenisse, nempè in damnum Ecclesiæ; non propterea potest petere reuocationem alienationis; cum satis sufficiat contractum fuisse legitimè factum, ac omnia in rescripto Apostolico narrata, per Commissarios delegatos, approbata; nec appareat fraudem interuenisse. Vndè, dixit *Redoan. q.* 20. *num.* 33. quod non est imputandum Episcopis, vel Clericis, ex quo bona fide, & recta intentione celebrauerunt contractum, & meliora Ecclesię prospexerunt, licèt aliter contigerit.

SVMMARIVM

1 *Clausula*, Non obstantibus &c. *in rescripto*, si in euidentem &c. *derogat* Extrau. Ambitiosæ.

2 *Et quando in specie huic* Extrauag. *alijsque Constitutionibus in specie derogetur.*

3 *Prohibitione hominis, cum prohibitione iuris concurrente super venditione rerum Ecclesię, quid seruetur.*

4 *Voluntas testatoris pro lege seruanda.*

5 *Commutationes voluntatum, parcè Sedes Apostolica concedit.*

6 *Impedimenta singula, in litteris Apostolicis exprimenda.*

7 *Prohibitio testatoris, quomodo exprimenda in supplicatione pro alienatione in euidentem.*

8 *Et quænam addantur ab Officialibus Datarię in ipsa supplicatione, & nu.* 9. 10. & 11.

12 *Ius alteri quęsitum, Papa tollit per circumuentionem, non per voluntatem.*

13 *Permutari quando possint bona Ecclesię, sine beneplacito Apostolico.*

14 *Rei cuicunque potest quis adijcere pacta, & conditiones.*

15 *Dispositio hominis facit cessare dispositionem legis.*

16 *Fideicommissorum derogationes, non nisi ex vrgentissimis caussis, Papa concedit, & in plena Signatura discussis.*

17 *Voluntates defunctorum, seruandę.*

18 *Fideicommissi particularis, derogationem quando Papa deneget.*

19 *Fideicommissaria res quando, de facili Papa derogationem admittant.*

20 *Fideicommissi, tres formulę à iure proponuntur.*

21 *Fideicommisso, ex quibus caussis Papa deroget, remissiuè.*

22 *Papa potestas, altera ordinata, altera inordinata.*

23 *Rescriptum Papæ, ad mentem iuris refertur.*

24 *Papa, est omnium iustus pater.*

25 *Princeps, non facilè vtitur plenitudine*

potestatis aduersus iura scripta, in præiudicium tertij.

26 *Fideicommissariæ res, quando possint sine Principis decreto, commutari.*

27 *Commutare nequit Princeps de potestate ordinaria, testamentarias ordinationes.*

28 *Fideicomissariæ res pro dissolutione æris hereditarij, possunt alienari, & quomodo.*

29 *Alienatione prohibita, nō censetur prohibita alienatio ex causa necessaria.*

30 *Antonius Ricciullus, Episcopus Casertanus commendatur.*

31 *Alienationis prohibitioni non dicitur quis contrauenire, si res, pro soluendis debitis hereditarijs, alienat.*

32 *Necnon pro dotandis pauperibus puellis, testatoris consaguineis.*

33 *Fideicommissi derogatio Summi Pontificis, quarè petatur in alienatione necessaria.*

34 *Licentia, siuè confirmatio Summi Pontificis, quid ipsi facto tribuant.*

35 *Fideicomissi derogationis, formula supplicationis proponitur.*

36 *Clausula restrictiue in supplicationibus pro derogatione fideicommissi.*

37 *Voluntatis defunctorum commutationes, ad Summum Pontificem spectant.*

38 *Quando autem possit Episcopus commutare, & ex quibus causis, remissiuè.*

39 *Vltimę voluntatis commutationis causa, quando est dubia, recurritur ad Summum Pontificem.*

40 *Vltimę voluntatis commutatio, ab alio quàm à Papa, periculosa.*

41 *Iuramentum, non debet in damnum Ecclesię seruari, nec esse vinculum iniquitatis.*

42 *Statutorum iuratorum derogatio petenda in alienatione rei Ecclesiæ, siuè Capituli Ecclesię Cathedralis, seù Collegiatę &c.*

43 *Papa, potest remouere obstantia statutorum Ecclesię.*

44 *Statutorum iuratorum, specifica mentio facienda in illorum derogatione.*

Praxis Derogationis Obstantium in eisdem litteris; Si in euidentem, &c.

C A P. V I I.

1 ON obstantibus *Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ceterisquè &c.* Hęc clausula derogat præcipuè supradictæ *Extrau. Ambitiosæ*; pro qua, licèt in supplicatione fuerit petita expressa derogatio, hoc procedit potius ex quodam stylo sic introducto, quàm ex necessitate; quia Cancellaria, illas expressas derogationes admittit quando videlicet, Summus Pontifex disponit aduersus Constitutionem Conciliarem, cui necesse est in specie derogare, ex pluribus iuribus, per nos, ad id alias allegatis Vndè, parum refert, quod *id. Ridoan. q. 35. num. 5.* aduertat, quod in hoc casu, debet apponi clausula, *Non obstante Constitutione Pauli Secundi*, propter rationes supradictas.

Benè tamen ipsa Cancellaria consueuit in locationibus omnium, & singulorum bonorum, etiam immobilium beneficij, licèt ad modicum tempus, putà nouem annorum, non modò derogare in
2 specie supradictæ *Extrauag.* verùm etiam alijs Constitutionibus, videlicet, Pij Secundi, Pauli Quarti, & Pij Quinti, aliorumque Romanorum Pontificum, similes locationes vltra triennium fieri prohibentium, ac etiam Alexandri Sexti, tempus locationis à die Datæ concessionis gratiæ, non autem alio posteriori, seù anteriori tempore, computari debere, disponentibus, alijsquè Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis.

Quoniam verò, aliquando circa huiusmodi alienationes, contingit, præter prohibitionem iuris, concurrere prohibitionem hominis, nempè testatoris, qui in suo testamento dicit, quod res Ecclesiæ per eum relicta, non possit vendi, alienari, seù quouis titulo transferri in alium, aliàs venditio, & alienatio nullius sit roboris, vel momenti; ex eò quod, idem testator voluit, quòd ipsa res sit perpetuò dictæ Ecclesiæ; propterea, stante dicta prohibitione hominis, alienatio est prohibita, etiam in casu permisso, *Mar. Ant. vartar. resol.*

resol. lib. 1. resol. 15. num. 10. quod quidem in tantum procedere ait *Redoan. q. 5. nu. 50.* quod si res sint Ecclesiæ relictæ, ea conditione, vt non possint alienari, etiam in maxima necessitate, alienari non poterunt de iure ciuili; per *glos. in verbo, alienare, §. Sanctissimas, Auth. de alien, & emphyt.* quod etiam procedit de iure canonico, per *tex. in cap. verum, & ibi DD. de cond. appos.* nam, concurrente prohibitione hominis, fortificatur prohibitio legis, *Imola in cap. Raynutius, de testa m.* quibus accedit, quod prohibitio addita prohibitioni, magis stringit, sicut promissio addita promissioni, magis ampliat, *d. §. Sanctissimas*. Hinc est, quod cum premissa vendicent sibi locum, præsertim in rebus Ecclesiæ, vt per *Mant. de coniect. vlt. volunt. lib. 9. tit. 10. num. 13.* præbent Summo Pontifici causam, suum beneplacitum frequenter denegandi, vel saltem, difficilem se reddendi ad huiusmodi concessionem, vt ex pluribus docet Dominus meus *Rice. in praxi fori Eccles. decis. 45. per. tot.*

Ac propterea, cum sint duo impedimenta, vno remoto, aliud remanet, *cap. ex tuarum, de auth. & vsu pall.* sicut duabus seruitutibus appositis, vna sublata, remanet altera, *l. si prius, ff. de aqua pluuia arcenda, Ludouis. dec. 87. nu. 6.*

Propterea docet quotidiana praxis, vt
3 in supplicatione, fiat mentio de hac prohibitione testatoris, & petatur specifica illius derogatio: quod quidem debent animaduertere Oratores, siue eorum sollicitatores, qui ab ipsis Oratoribus exquirant, num, vltra prohibitionem iuris, alia adsit hominis; eoque magis, si in huiusmodi prohibitione hominis, erit imposita aliqua pœna caducitatis, siue deuolutionis; nam, si istæ qualitates non fuerint expressæ, rescriptum super assensu Apostolico impetratum, subiacet quidem vitio subreptionis; & hoc modo, multa similia rescripta vidi impugnari; quæ postmodum fuerunt reualidata per gratiam, *Perinde valere*; Et quandoque, vbi facta fuit supradicta mentio, vidi per Papam, denegatum assensum; cum talis prohibitio, prebeat iustam causam, illum denegādi, vt supra dictū est, & dixit *Ann. in Constitutione, quæ incipit, Diuę memorię*, prout cum effectu ferè semper denegatur, vel cum maxima difficultate conceditur; & cum D. Datarius reijcit huiusmodi supplicationes, ita apponit in calce, *seruetur voluntas testatoris*; nam illa est pro

4 lege seruanda, vt *in §. disponat. Auth. de nupt. coll. 4. cap. vltima voluntas, 13. q. 2.* quod est adeò verum, vt locum habeat, etiam si ipsa voluntas commutetur in melius. Videmus enim, quod Papa, licèt plenissimam habeat super hoc po-
5 testatē, nihilominus has commutationes, non nisi parcè, & cū maxima difficultate concedit, aut illis derogat. Vndè ait *Mandos. in praxi signat. grat. in tit. commutatio vltimæ voluntatis*, quod non solum periculosa est commutatio vltimę voluntatis, prædicę ab alio, quàm à Summo Pontifice, verùm etiam, quod parcè, & prudenter Sedes Apostolica concedere solet huiusmodi commutationes; prout ego semper meo tempore vidi seruari; quę non aliter conceduntur, nisi proponantur in plena Signatura, in qua sæpissimè repulsam patiuntur.

Nec propterea, ad remouenda hæc duo impedimenta, sufficit supradicta clausula generalis, *Non obstantibus*, nisi de
6 singulis impedimentis, & de vtraque prohibitione fiat expressa mentio, *Bald. in l. 1. num. 22. C. de furt. Felin. in cap. nonnulli, num. 21. de rescrip.*

Ac propterea, cum de necessitate sit hæc prohibitio testatoris exprimenda, ita erit dicendum in supplicatione, vide-
7 licet, *Cum autem Pater Sancte, terra prætium huiusmodi, per quondam N. dicta Ecclesia relictum, vel donatum existat, & in huiusmodi donatione ipse prohibuerit illius alienationem, volens, quod illud perpetuò dictæ Ecclesię sit, & esse debeat, ac in euentum alienationis, alienatio ipsa nullius sit roboris, vel momenti, ac pro nulla, & non facta habeatur &c.*

Quibus sic in supplicatione ipsa nar-
8 ratis, semper adduntur per dominos Officiales, & quandoquè per ipsum D. Datarium, hæc verba, videlicet, *Nulla tamen imposita per testatorem caducitatis, seu deuolutionis pœna*; quæ quidem verba magnam habent conformitatem cum iure communi; nam, si per alienationem ipsam, esset alteri ius quæsitum, nunquam Papa illud tollere intendit; quod procedit, etiam si ille, de cuius iure agitur, esset infidelis, vel iudeus, *Abb. in cap. quæ in Ecclesiarum, de consti.*

Quòd si fortè contingeret, ipsum Pa-
9 pam, ius tollere alicui, præsumitur potius per importunitatem, & circumuentionem, quàm per voluntatem fecisse, *Felin. in cap. cum olim, de re iud.* nam regulare est in Principe, quod concedendo,

nemini præiudicium inferre intendat, nullique ius auferre; & citrà cuiuscunque iniuriam, seu præiudicium concedere; quod præcipuè vidimus, etiam in præsenti materia ab ipso Papa seruari, iuxtà *tex. in cap. super eo, ibi, non est tamen nostræ intentionis, de off. deleg.*

Vndè, ad præmissorum præscriptum committitur Iudicibus delegatis, vt concedant Oratoribus licentiam alienandi, voluntatem testatoris, quoad hoc, opportunè commutando.

Consueuit aliquando dari decretum, quod sententia alienationis, siuè confirmationis non feratur per supradictos Commissarios (si de venditione agatur) nisi postquàm pretium, ex huiusmodi venditione habitum, in emptionem tot bonorum stabilium vtiliorum pro dicta Ecclesia, quæ, in locum rei venditæ in omnibus, & per omnia, subrogata sint, & esse censeantur; ac eisdem alienationis prohibitioni subiaceant, realiter, & cum effectu integrè fuerit conuersum; aliàs irritum &c.

Quando autem, in ipso testamento, fuerunt bona prohibita alienari sub pœnis caducitatis, & deuolutionis, tunc

11 aliud additur decretum, nempè, *Et assignatis alijs bonis stabilibus vtilioribus, eidem caducitati, & deuolutioni subiectis*, vel aliud simile decretum, nempè, *Et committatur Ordinario, qui vocatis prædictis omnibus, quorum interest, ac de eorum expresso consensu, licentiam huiusmodi concedat.*

Quod etiam seruatur, si adesset prohibitio, ne res possit alienari in certam personam; quia tunc Rector Ecclesiæ, debet etiam curare, ne ad illam, quouis modo res prohibita perueniat, *Bald. in l. quoties, la prima, C. de fideicom.* ac propte-

12 rea debet de hoc fieri mentio in supplicatione, & in litteris, super ea expediendis, cum commutatione voluntatis testatoris, eo modo, quo supra dictum est; eoquè magis, quia prohibitio respiciens personam, fortior est respiciente rem; cum accipiens, quoad hoc, sit effectus incapax, per ea quæ *not. in l. si ita quis, §. ea lege ff. de verb. oblig.* & multo magis, si respiciat rem, & personam, *Redoan. quæst. 63. num. 19.*

Hic autem, nunquid permutari possint

14 bona relicta Ecclesiæ, sine beneplacito apostolico, si sic testator disposuerit? Et omnibus alijs omissis, pro affirmatiua est respondendū: Ratio autē huius rei potissima est, quia in traditione cuiuscunque rei, potest quis adijcere quæcunque pacta, & quascunque conditiones, & leges, etiam cum tradit rem Ecclesiæ, *tex.* est expressus in *cap. verum, de condit. appos. cum concord.* quilibet enim, rei suæ est optimus moderator, & arbiter, *l. in re*

15 *mandata, C. mand.* Quarè dispositio hominis facit cessare dispositionem legis, *l. fin. C. de pact. & not. DD. in l. fin. C. de iur. emphyt.* & Canonistæ in *cap. potuit, de loc.* & hoc est regulare, quod prouiso hominis, facit cessare dispositionem legis, *d. l. fin. C. de pact. l. maritus, C. de procur. &* in propriis terminis *Marius Antonin. var. resol. lib. 1. resol. fin. cas. 44.* vbi ait, sic in puncto tenuisse *Soccin. sen. cons. 48. num. 4. & cons. 53. num. 6. vol. 1.* & pluries in facti contingentia, id euenisse, non ignoramus; cum, in casu petendi huiusmodi beneplaciti Apostolici super similibus alienationibus, bis præsertim obseruauerim, supplicationes desuper non fuisse receptas, tanquam super re non necessaria, porrectas; ex quo, stante dicta cōditione; idem est, ac si ipse fundator permutasset, vt per *Menoch. de arbitr. iud. centur. 2. cas. 171. Surd. cons. 30. num. 4.* relatos per *d. Mar. Anton. d. cas. 44. vers. secundò, nam stante dicta conditione &c.*

Huius verò rei occasione oblata, aliqua, quasi per transitum, ad praxim derogationis fideicommissi, pertinentia, siuè, etiam simplicis commutationis vltimæ voluntatis, notare non absonum visum est: res quandoquidem non est parui momenti. Frequentissimè etenim Summo Pontifici, pro huiusmodi rescriptis impetrandis, porriguntur preces; qui ni-

16 hilominus ea, non aliàs, quàm ex vrgentissimis, & iustissimis causis, præuiaquè matura deliberatione, causisquè ipsis, in plena Signatura discussis, concedit, ad *not. in l. fin. C. si contra ius, & per Canonistas in cap. qua in Ecclesiarum, de constit.* publicè enim expedire dignoscitur, di-

17 cunt iura, vt supremæ defunctorum voluntates, suum sortiantur effectum, ad *tex. in l. vel negare, ff. quemad. testam. aper.* nihilquè magis hominibus deberi, quàm, vt supremæ voluntati liber sit stylus, *l. 1. C. de sacros. Eccles.* quod quidem, non modo locum sibi vendicare, omnes sciunt Curiales in fideicommissis vniuersalibus, verùm, etiam in particularibus; quando præsertim Summus ipse Pontifex, ex sibi desuper porrectis precibus, perpendat rem fideicommisso suppositam, testato-

rem

rem ad vsum particularem ita destinasse,
vt ea perpetuò in illius familia conserue-
tur: tantoquè magis difficilius huiusmo-
15 di rescriptum concedit, aut prorsus de-
negat, si ex propositæ rei coniectura, ap-
pareat, quod testator, particularem in
ea, affectum habuerit, veluti, quia petitur
alienari domus in Ciuitate, notabilis, vel
in qua testator fuisset educatus, aut turris
antiqua de familia, ad quam testator ve-
risimiliter habuisset affectionem; quia
tunc etiam de iure, illius alienatio vi-
detur interdicta, ad *tex. in l. si in emptorem,*
ff. de minor. Peregr. de fideicom. art. 40. num.
33. sicut è contrario, facilem se præbet
ipse Pontifex ad huiusmodi deroga
16 tionem, quando res perituræ, aut
deteriores futuræ essent, pro qua quidem
praxi, adest *glos. notab. in l. Marcellus, §.*
res, quæ ff. ad Trebell. necnon si res essent
steriles, & infructuosæ, vel nimis onerosæ,
& sumptuosæ, aut in necessarias impensas
hæreditatis, rerũq; hæreditariarũ; implicã-
dæ, vel quia fortuitis subiectæ essét casibus,
ad *tex. in l. verum, §. si locupletem, ff. de minor.*
l. ait Prætor, ff. de iur. delib. In his enim ca-
sibus non solum licet petere huiusmodi
derogationem, verùm etiam imputaretur
hæredi, si hæc non alienasset; maximè tem-
pore peritura *id. Peregr. d. art. 40. nu. 37.*
circa fin.

Ne autem simplex, nouusquè Curialis,
per ignotos terminos ad hanc praxim
transeat, id potissimùm sibi ignorare non
licet, vt in precibus ad id porrigendis,
clarè distinguat fideicommissi qualita-
20 tem; quãdoquidẽ, tres ipsius fideicõmissi
formulas à iure statutas reperiũtur; qua-
rũ Prima est, cũ testator prohibuit bona
sua alienari; ex quo ea vult in sua familia
conseruari, vel quia vult apud suos po-
steros, & descendentes remanere; & in
ista specie *DD.* tenuerunt pro fideicom-
misso simplici; quia illa verba prolata
per modum causæ, inducunt fideicommis-
sum, vt per *Bart. in l. qui co lebat, ff. de*
hæred. instit. & in l. socer, §. Lucius, ff. solut.
matr. item, quia eadem verba, etiam sine
aliqua prohibitione, sunt de per se acta ad
fideicommissum constituendum, *l. 2. C.*
comm. de leg. Secunda formula, cum pro-
hibitio, non fuit nuda, quia dictum fuit,
ne alienari possint de meo nomine, de
mea familia, de meis descendentibus,
quia voluit bona sua in eis, vel in sua fa-
milia conseruari; quo casu, fideicommis-
sum absolutum resultare, tàm in casu mor-
tis, quàm in casu alienationis, voluerunt
DD. præsertim *Curt. iun. cons. 43. col. 4.*
vers. secundò principaliter, num. 17. & 18.
Menoch. cons. 327. num. 95. Tertia verò
formula, quæ, secundæ similis est, cum
testator prohibuisset bona sua extra fa-
miliam alienari, vt in familia relinquan-
tur, prout de his formulis loquitur *Pe-*
regr. de fideicommiss. art. 14. 16. & 17.
21 Causas verò, quas Summus Pontifex,
ad sic derogandum, admittit, reperio
etiam secundum nostram praxim enume-
ratas per *Sarmien. select. sent. lib. 1. cap. 8.*
num. 13. & seqq. quas hic recensere, vi-
sum non est, sed ad illum lectorem re-
mitto.

Absquè causa verò, ad sic derogandum,
nullus apud Summùm Pontificem præ-
ualet fauor, nulla instantia, sicut tot an-
norum cursu didicimus in Curia, præser-
tim, vbi aliquod alicui præiudicium no-
scitur inferri: quarè licet in Papa duplex
22 consideretur potestas, altera scilicet or-
dinata, vt secundum leges uiuat, altera
inordinata, & absoluta, secundum quam,
ipse est supra leges, illisquè minimè subij-
ciatur, *l. Princeps, ff. de leg.* inspecta pote-
state ordinaria, qua in his vtitur, secun-
dum eam iura tuetur; vnde illius rescrip-
23 tum ad mentem iuris refertur, *l. rescripta*
C. de precib. Imper. offer. quia nunquam ille
rescribendo pro vno, intendit alteri præ-
iudicium inferre, cum sit Papa, omnium
24 iustus pater; & sicut ait *tex. in l. meminе-*
rint, C. vnde vi, hoc præsertim fit, ne vn-
de iura nascuntur, iniuriarum nascatur
occasio; & de iure canonico expressum est
in cap. ex parte, de off. deleg. & in cap. ve-
niens, de præscrip. quare, de facili Prin-
25 ceps, non vtitur plenitudine potestatis
aduersus iura scripta, in præiudicium
tertij, sed cum causa.

Benè quidem, in rebus fideicommissa-
rijs, licita est commutatio de re ad rem;
29 vbi non accessisset expressa prohibitio de
non alienando, concurrente fideicom-
missi vtilitate, sicut supra diximus, vel uti,
quia res fideicommissaria subiecta esse
ruinæ, aut alteri periculo, vel quia pro
rerum qualitate, personarum, & tempo-
rum conditione, constaret fideicommisso
vtilis; ex quo, etiam absquè Principis
decreto permutatio in fideicommissis
vniuersalibus, quæ vtilis sit, non videtur
heredi grauato interdicta, pretium com-
mutando in alias res vtiliores, & magis
commodas, & proficuas; ex quo vtilis per-
mutatio licita est *Angel. cons. 109. col. 1.*
Paul. Castr. cons. 269. Ruin. cons. 118. nu. 15.
rela-

relatos per *Peregrin.d.art.40.num.32.*
Cœterùm verò, accedente prohibitio-
ne expressa testatoris, qui voluit rem
in suam familiam perpetuò remanere,
remota causa publica, ad interesse priua-
torum, non facilè Princeps præstat assen-
27 sum; ex quo de potestate ordinaria, ordi-
nationes testamentarias commutare ne-
quit, *id.Peregr.art.52.num.159.*
Secùs autem, vbi res fideicommisso
28 supposita, alienatur pro dissolutione æris
alieni hæreditarij: & hic non aliàs, nisi
duobus concurrentibus, quorum Primũ,
quod non adsint alia bona libera, Secun-
dum, quod constet pretium fuisse conuer-
sum in solutionem dicti æris alieni, *Bel-
tram.in addit.ad Ludouis.decis.299.num.6.*
29 quarè prohibita alienatione, censetur
tantum prohibita alienatio ex causa vo-
luntaria, non autem, quæ fit ex causa ne-
cessaria, siuè prohibitio sit hominis, siuè
iuris, vt per *Benincend. decis. 48. num. 16.
qui nu.*17. ait, quod lex prohibens trans-
lationem possessionis litigiosæ, non com-
prehendit eam translationem, quæ fit pro
implemento contractus venditionis: quã
quidem conclusionem, non vulgariter,
sed ex pluribus elegantissimè exornat Il-
lustrissimus, & Reuerendissimus Domi-
nus Antonius Ricciullus, in suo celeberri-
mo tract. *de iur.pers.extr.Eccles.grem.exist.
lib.5.cap.36.num.1.& 2.* qui quidem, (ne
de tanto viro penitus sileam) præter ge-
30 neris nobilitatem, quippè qui è patritia
Ricciullorum gente inclytæ Ciuitatis
Rhegien, originem traxit, cuiquè Robla-
nensis insignis patria lucem dedit natali-
lem; in Vrbe Roma, etiam ipso suę iu-
uentutis flore degens, inter primarios
Aulæ Romanæ Aduocatos ascitus, in pu-
blica Academia, Paulo Quinto sedente,
vnde iura ciuilia, & orta, & aucta sunt, vt
in *l.omnis, C.de fer.* ibidem publicè eadem
quoquè interpretari datum est: plurium
quoque Episcopatuum titulis insignitus,
ac Vicesgerentis in eadem Vrbe, officiò
summa omnium laude perfunctus, Sãctis-
simæquè Vniuersalis Inquisitionis totius
Christianæ Reipub. in hoc Regno Nea-
politano generalis Minister per S. D. N.
Vrbanum VIII. deputatus, Casertanæ
Ecclesiæ fælix præest Præsul.
Satis enim liquet, non dici, quem con-
31 trauenire prohibitioni alienationis factę
à testatore, quando hæres alienat pro sol-
uendo ęre alieno ab ipso testatore con-
tracto, *tex.in l.filius familias, §. Diui, in
32 fin.ff. de leg.*1. sicut etiam pro dotandis
pauperibus puellis testatoris consangui-
neis: & super his frequentiorem cursum
haberi vidimus in ipsa Curia, huiusmodi
derogationes.
Verùm, ne eiusdem Curiæ Tyronibus
admirationi locus remaneat, cur videli-
cet, vbi legitima subest causa, requiratur
specialis gratia Summi Pontificis,
33 in derogando similibus fideicommissis,
operę pretium me facturum existimaui,
si huic, etiam tam leuis rei admirationi
satisfaciam. A pluribus etenim antiquio-
ribus Curialibus didici, quod licèt de
iure, absquè gratia Principis id fieri pos-
sit, cum hæreditas propriè non intelli-
gatur, nisi detracto ære alieno; ac prohi-
bita aliàs alienatione, non censeatur pro-
hibità, ea, quę fit ob necessitatem, per iura
superius allegata; nihilominus, vt plu-
rimùm petuntur similes fideicommisso-
rum derogationes, ex eo, quod, stante hu-
iusmodi fideicommisso, non ita facilè re-
perirentur emptores bonorum fideicom-
misso subiectorum: quarè ob eorum cau-
telam, & securitatem, firmiora, ac tutiora
redduntur ea, quæ Sedis Apostolicæ mu-
nimine roborantur; vndè hæc deroga-
tio in casu dubio huiusmodi alienationis,
plurimùm operatur; quia, contractui ro-
bur adijcit, quod multum prodest, *arg.
tex.in l.1.vers.omnia nostra facimus*, C.*de
vet.iur.enucl.cap. si Apostolica, de preb.*
Quarè, non est mirandum, si quandoquè
in ipsa Curia videmus, siuè licentiam, siuè
aliquid aliud à Summo Pontifice peti, ab
eodemquè concedi, quod de iure forsan
necessarium non videtur; hoc enim ple-
rumquè fieri consueuit, ad euitandum
omne dubium, quod ex tali facto, tempore
procedente, posset oriri, & sic ad caute-
34 lam; quandoquidem, licentiæ, siuè con-
firmationes Summi Pontificis, ipsi facto
maiorem pręstant authoritatem, *cap.fin.
& ibi glos.ver.authoritatis, 11. dist.* & si quid
est forsan inualidum supplet eius defe-
ctum *cap.1.de transact.* & in confirmatio-
nibus ita operãtur, quod sine eius licentia
non possit retractari, quod ipse confirma-
uit, *cap.2.de confir. vtil.vel inutil.*
Ex supradictis verò causis iam expres-
sis, ex quibus recursus fieri consueuit
ad Summum Pontificem pro re præser-
tim, particulari fideicommisso subiecta,
ipsis Tyronibus hanc, quæ sequitur, sup-
plicationis formulam tantùm subijcere
visum est; ex qua quamplurimæ possunt,
secundum facti qualitatem, formari; ea
igitur est, videlicet.

Bea-

35 *Beatissime Pater. Aliàs quondam Matthæus de Surdis, dum uixit, laicus Bononien. in suo vltimo, quod condidit, & sub cuius dispositione ab humanis decessit, testamento, inter alia per eum tunc disposita, quandam Bibliothecam à quondam Federico eius fratre sibi relictam, pretio quingẽtorum scutorum, vel circa, æstimatam, perpetuo fideicommisso in eius familia subiecit, illiusquè alienationem hæredibus suis fideicommissarijs perpetuò prohibuit; prout in dicto testamento plenius continetur. Cum autem, Pater Sancte, Bibliotheca huiusmodi, quę ex legũ libris, & voluminibus, pro maiori parte composita est, deuotis vestris Aloysio, & Ludouico fratribus de Surdis præfati Matthæi natis, & hæredibus, qui litterarum studijs minimè incumbunt, nec de pręsenti filios, qui eisdem studijs incumbant, habent, prorsus inutilis, & infructuosa sit; libri quoque, ubi otiosi remanent, temporis progressu à tineis corrodantur, & contabescant: & propterea præfatus Ludouicus E. S. V. Orator cupiat licentiam vendendi Bibliothecam huiusmodi, illiusquè pretium in emptionem alicuius annui census perpetui, siue tot bonorum stabilium, quę huiusmodi fideicommisso, & alienationis prohibitioni perpetuò subiaceant, conuertendi, sibi per S. V. concedi, & impartiri; necnon eidem fideicommisso, ad hunc effectum, opportunè derogari. Supplicat igitur humiliter E. S. V. Orator pręfatus, quatenus sibi in pręmissis opportunè prouidendo, eisquè specialem gratiam faciendo, Bibliothecam pręfatam à pręfato fideicommisso, & alienationis prohibitione, alijsquè vinculis, & oneribus in dicto testamento, etiam sub quibuscunquè pręgnantissimis, & efficacissimis verbis, contentis, perpetuò eximere, & liberare; sibiquè, vt vniuersam, & integram Bibliothecam huiusmodi simul, vel separatim, ac in vna seù pluribus vicibus, pro pretio reperibili, absquè alicuius caducitatis, deuolutionis, aut alterius pęnæ incursu, vendere, & alienare; pretiumquè inde redigendum in emptionem alicuius census annui, & perpetui, siuè tot bonorum stabilium, quę similibus fideicommisso, & alienationis prohibitioni, loco Bibliothecæ præfatę, subiaceant, & subiacere debeant, conuertere, & erogare liberè, & licitè valeat, concedere, & indulgere: necnon pro potiori cautela, fideicommissum, & alienationis prohibitionem huiusmodi in census, seu bona stabilia huiusmodi ex dicto pretio emenda, perpetuo transferre, transmittere, atque transfundere, dictosquè Oratorem, & emptorem, seù emptores, ac ab eis ius, & causam habentes propterea, nullo vnquã tempore, desuper à quoquam, quouis prętextu, occasione, vel causa, directè, vel indirectè molestari, inquietari, seù perturbari posse. Sicque per quoscunque iudices &c. etiam causarum Sacri Palatij Apostolici Auditores, ac S. R. E. Cardinales, etiam de latere Legatos, & Sedis Apostolicæ Nuncios, sublata &c. iudicari, & diffiniri debere; Irritumquè &c. decernere dignemini, de gratia speciali. Non obstantibus præmissis, ac Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, necnon dicti testatoris voluntate, quam, & quoad hoc, quatenus opus sit, opportunè, & sufficienter commutare S. V. placeat, cęterisquè contrarijs quibuscunquè, cum clausulis opportunis.*

Fiat, vt petitur M.

Et cum absolutione à censuris ad effectum &c. Et quod dicti testamenti tenores, etiam veriores, ac Data habeantur pro expressis, seù in toto, vel parte exprimi possint in litteris. Et de exemptione, liberatione, concessione, indulto, translatione transmissione, transfusione, decreto, derogatione, alijsquè pręmissis latissimè extendendis. Et quod præmissorum omnium, & singulorum, etiam denominationum, qualitatum, nuncupationum, inuocationum, annexorum, aliorumquè necessariorum maior, & verior specificatio, & expressio fieri possit in litteris per breue S. V. seù officium minoris gratiæ, aut Contradictarum expediendis. Et additur.

Fiat M.

Et

Et committatur Ordinario; & quod integrum pretium, ex huiusmodi Bibliothecę venditione proueniens, in emptionem tot bonorum stabilium, vel locorum montium non vacabilium de Vrbe, quę, loco Bibliotheca huiusmodi vendenda, in omnibus, & per omnia succedant, ac prohibitioni alienandi subiaceant, vnico contextu, realiter, omnino conuertatur; nec emptor, seù emptores dictę Bibliotheca à fideicōmisso huiusmodi liberi sint, nisi postquā dictum pretiū conuersum fuerit, vt prefertur.

Quando autem petitur similis licentia vendendi bona fideicommisso subiecta,
36 pro dote filiarum ex sanguine testatoris hoc adijcitur decretum. *Et dummodo Orator alia bona stabilia fideicommisso non subiecta non habeat, qua ad effectum huiusmodi vendi possint.*

Pro augmento dotis, etiam conceditur similis derogatio, non aliter, quàm cū restrictiua infrascripta, videlicet, *Et committatur Ordinario, qui si ei constiterit, dotem relictam à patre puella maritanda, non esse congruam, nec suppleri posse ex legitima, & Trebellianica, licentiam huiusmodi concedat alienandi ex bonis fideicommisso subiectis, vsquè ad dotis huiusmodi congruam quantitatem.*

37 Simplices, etiam commutationes voluntatis defunctorū ad Summū tantūmodo Pontificē etiam spectare, nemo est, qui ambigat: hoc probatur ex *Clem. quia contingit, de relig. domib. Genuen. in prax. Cur. Archiep. Neapol. cap.* 19. vbi ampliat, nec huiusmodi commutationes fieri posse à Legato de latere, etiam si commutatio fiat in meliorem; necnon, si accedat consensus hæredis, de cuius vtilitate non agitur, cui possit renunciare; sed de seruanda voluntate defuncti, vbi tamen *id. Genuen.* multipliciter id declarat, nimirum quando Episcopus possit huiusmodi voluntates commutare.

Verùm cum ex vi *Concilij Trid. sess. 22. cap. 6.* habeatur, quod in commutationibus vltimarum voluntatum, quæ, non nisi ex iusta, & necessaria causa fieri debent Episcopi, tanquam Sedis Apostolicæ delegati summariè, & extraiudicialiter cognoscant, nihil in precibus tacita veritate, vel suspecta falsitate, fuisse narratum, priusquam commutationes prędictę executioni demandentur, est notandum, vtrumque ad id requiri, quod videlicet sit iusta, & necessaria causa: quænam sint iustę causę; vt Episcopus possit dictas
38 vltimas voluntates commutare, videri possunt inter cæteros, penes *Barbos. de pot. Episc. alleg. 85. per tot. & ad loc. Concil. sess. 22. caput 6. tit. vltima voluntates circunspectè commutanda.*

Cum autem dubitari contingit, an
39 causa sit sufficiens, vel ne, tunc etiam recurritur ad Summum Pontificem, qui præsertim potest indifferenter relictum ad vnum, vsum pium, in alterum conuertere, *Mandos. in prax. signat. tit. commutatio vltima voluntatis, quæst. plures concludunt*, vbi quod solus Papa id potest, qui est supra ius. Et nihilominus quàm parcè se gerat in huiusmodi commutationibus, omnibus innotuit; quas nunquam ferè per priuatam signaturam concedit, nisi in ipsa plena signatura proponantur; & causæ expressæ ibi discutiatur, an scilicet sint sufficientes; pro quibus quidem commutationibus, etiam in dicta Signatura propositis, infinitas sciò supplicationes fuisse reiectas. Si igitur Summus Pontifex ita rigidè, & parcè se gerat in his commutationibus, non abs re ait *id;*
40 *Mandos. loc. cit.* quod periculosa sit hęc impetratio ab alio, quàm à Summo Pontifice: quarè non immeritò Episcopi non leuis conscientiæ, à similibus commutationibus abstinent, quando causa commutationis habet in se aliquid dubij, Oratores ad ipsum Summum Pontificem remittentes.

Nec tamen hinc prius discedam, quàm nouos monuerim Curiales, quod si contingit peti beneplacitum Apostolicum super alienatione rei, Ecclesiæ, siuè Cathedralis, siuè Collegiatæ, aut Monasterij, Hospitalis, Congregationis, vel alterius similis loci, non valentis per peculiare statutum, etiam iuratum, & Apostolica authoritate confirmatum etiam in euidentem vtilitatem, rem Ecclesiæ, alienare; si nihilominus ex legitima causa, & cum euidenti vtilitate petitur, rem ipsam, sub beneplacito Apostolico alienari, tunc tali statuto non obstante,
41 necnon, cum ipsum iuramentum non debeat in damnum Ecclesiæ seruari, nec esse vinculum iniquitatis, *cap. quanto, de iuriur. cap. 1. eod. tit. lib. 6.* etiā si in huiusmodi litterarum *si in euidentem* impetratione, de tali statuto non fiat precisa mentio,

tio, sufficit, quod in fine primę partis si-
42 gnaturæ suplicationis petatur in genere,
sub consueta forma, supradicti statuti de-
rogatio; nimirum post illa verba, *cę-
terisquè constitutionibus, & ordinationi-
bus Apostolicis*, ita addatur, videlicet,
*necnon dictæ Ecclesiæ, seù Collegij, aut Ho-
spitalis &c. etiam iuramento confirmatione
Apostolica roboratis statutis &c.* hoc enim
modo aufertur omnis dubitatio; ex quo
43 Summus Pontifex potest remouere, seù
tollere obstantia statutorum, quoad cer-
tum actum, vt hic, *cap. 1. de constit. lib. 6.
Clem. Audum, de sepult. Franc. in cap. cum
aliquibus, num. 1. de rescrip. lib. 6.* vbi *nu. 2.
ait*, quod quando statuta sunt iurata,
44 debet fieri specialis mentio de iuramen-
to, & ego dicam in mea *pract. benef.* vbi
opportunius hæc derogatio cadit.

SVMMARIVM.

1 *Alienatio, quomodo vtilis Ecclesiæ, si finita linea, melioramenta deuol- uantur.*

2 *Decretum, quod finita tertia genera- tione &c. quo tempore cępit apponi in rescriptis*, si in euidentem.

3 *Et quarè apponatur. Et num. 4.*

5 *Quandoquè apponitur pinguioribus, & expressioribus verbis.*

6 *Clausula, quod finita generatione, res cum melioramentis ad Ecclesiam re- uertatur quarè apposita in rescriptis,* si in euidentem.

7 *Melioramentorum exceptio, etiam aduersus rem iudicatam admittitur.*

8 *Dictio,* quomodolibet, *omnem mo- dum includit.*

9 *Melioramenta, sine diminutione red- denda Ecclesiæ, vigore rescripti,* si in euidentem.

10 *Contractus à conuentione partium le- gem accipit.*

11 *Verba,* pleno iure, *quid important.*

12 *Rei ad Ecclesiam reuersuræ, circum- stantias describi debere.*

13 *Res ad Ecclesiam reuersa, an denuò concedi possit sine solemnitate, & num. 14.*

15 *Alienare non dicitur, qui veterem alie- nationem confirmat, & num. 16.*

17 *Quod declaratur, vt hic.*

18 *Hęc tamen noua concessio non habet lo- cum in Ciuitatibus, & locis S. R. E.*

19 *Causa cessante prima alienationis rei Ecclesiæ, an illa possit denuò sine so- lemnitate concedi.*

20 *Bona ad Ecclesiam reuersa, & inter alia illius bona descripta, non alie- nanda, sine solemnitate.*

21 *Dictio,* liberè, *quid importet.*

22 *Finita tertia generatione, compe- tit hęredibus conductoris, ius reno- uandi.*

23 *Verba*, absquè eo, quod renouatio locationis, &c. *quid operentur in rescripto* si in euidentem.

24 *Verbum*, à quoquàm, *quid opere- tur in decreto rescripti*, si in eui- dentem.

25 *Locationes rerum Ecclesiæ, seù fru- ctuum, anticipatis solutionibus, Papa rarò concedit, & quarè, num. 26.*

27 *Bona Ecclesiæ litigiosa, sub quo Ponti- ficis decreto alienantur.*

28 *Rerum Ecclesiæ perpetuis concessio- nibus, quodnam decretum à Papa adijciatur.*

Praxis Decretorum Papæ in eisdem Litteris Si in eui- dentem, &c.

CAP. VIII.

Inita tertia gene-
ratione *huiusmodi,
supradictum
terra petitum &c.* Pa-
ctum deuolutionis me-
lioramentorum, anti-
quitus adijciebatur in
his concessionibus de consensu partium,
absquè eo, quod à Papa daretur hoc de-
cretum; nam in hoc casu, ad dignoscen-
dum, an alienatio sit Ecclesię vtilis, ha-
1 benda est ratio, quod melioramenta de-
uoluantur finita linea; quia, cum supra-
dictum pactum respiciat commodum
alienantis, dicitur pars pretij, per *tex. in
l. fundi, ff. de contrah. empt.* & pro potiori
cautela

cautela ipsius Ecclesiæ, incæpit hoc de-
2 cretum apponi tempore fel. record. Pij
Quinti, in omnibus locationibus ad tertiam generationem, vel ad aliud limitatum tempus, vt in quibusdã notabilibus, siuè memorialibus Anthimi Marchesani, qui erat illius Datarius, in quibus aderant etiam nonnulla alia notabilia, ad huiusmodi rem nimis proficua, quę tamen hodie non sunt in vsu. Hoc quidem factum est pro euidenti Ecclesiæ vtilitate, & ad
3 euitandas lites, quæ desuper exoriri possent; quia, qui conducit rem aliquam, finita locatione, videtur reconduxisse, & illo titulo possedisse, *Boer. decis. 58. num. 9. per tex. in l. item quæritur, §. qui impleto tempore, cum l. seq. ff. loc.* & infra dicetur.

4 Huiusmodi decretũ, aliquando datur clarioribus, & pinguioribus verbis, ut̃ sępè, *Dummodò locatio huiusmodi, iusto pretio, & citra anticipatam solutionem facta fuerit, & quod finita tertia generatione, omnia, & singula bona, sub locatione huiusmodi comprehensa, cum iuribus, & pertinentijs suis vniuersis, nec non quibusuis melioramentis, desuper pro tempore quomodolibet factis, ad dictam Ecclesiam pleno iure, & omnino reuertantur; illique liberè cedant; absque eo quod conductor, eiusque filij, heredes, & successores, consanguinei, vel affines, aut alij quicunquè, ius renouationis dictæ locationis, quouis prætextu, ex quacunque causa petere, vel prætendere possint*, prout docet etiã *Quaranta in Summa bullarij in d. verbo, alienatio, sub num. 19. vers. & quando &c.* Quod quidem decretum, dicunt antiqui Curiales, fuisse aliàs ita per Clementem VIII. sua propria manu extensum in calce supplicationis; quod tamen non vidi inter notabilia Bernardini Paulini, illius Datarij.

5 Aliàs enim, si supradictum, vel aliud simile decretũ non apponeretur in his litteris Apostolicis, lites, & dissentiones insurgerent inter Rectorem, & Emphyteutam, siuè conductorem; ex eo, quod impensæ, & melioramenta, quæ fiunt in rebus Ecclesiæ per emptorem, conductorem emphyteutam, colonum, feudatarium, vassallum, aut alium, qui aliquo modo, rem ab Ecclesia obtinuit, quæ faciunt rem maioris valoris, & pretij, quàm fuit tempore concessionis, non debent esse sine aliqua consideratione; cum vt plurimùm, facta sint cum magna impensa, industria, & labore; ac propterea finita, vel deficiente tertia generatione, aut alio statuto tempore cõpleto, emphyteuta, seù conductor amittere illa non debet, *Bald. in l. Senatus, §. Marcellus ff. de leg. 1. Dec. cons. 118. nu. 1. & 2. Iul. Clar. in §. Emphyteusis, q. 45.* vbi dicit, hoc sibi locũ vendicare, tàm in Emphyteuta Ecclesiæ, quàm priuati, allegãs eundẽ *Bald. in d. §. Marcellus*, & subdit, in *vers. adde*, quod huiusmodi melioramenta, non solùm debentur ipsi Emphyteutæ, si viuit, sed etiam eius filijs, & descendentibus, tàm masculis, quàm fœminis, quinimmò, etiam hæredibus extraneis.

Et sic, cum Papa nolit, quod res ita alienata diutius maneat in posse alterius, vult illam, ad ipsam Ecclesiam reuerti, vigore supradicti decreti, cui omnino standũ erit, si velint partes hoc rescripto Apostolico vti, cuius virtus est, vt nullus, finita dicta linea, possit prætendere renouationem inuestituræ.

Idemquè pariter decretum adijcitur in concessionibus, quæ ad vitam tantùm fiunt; in quo dicitur etiam, *Volumus autem, quod prædicto N. vita functo, prædicta bona sibi, vt præfertur concessa, vna cum omnibus iuribus, & pertinentijs suis, necnon quibusuis melioramentis desuper quomodolibet factis &c.*

6 **Cum omnibus meliorationibus.** Per hanc enim clausulam in huiusmodi decreto appositam, magis præmissa declarantur; quandoquidem, de iure; emphyteusi finita, sine culpa emphyteutæ, scilicet, finita generatione expressa, huiusmodi melioramenta debentur ipsius emphyteutæ hæredibus, & successoribus, *Dec. cons. 318 num. 1. & seq.* quod quidem vendicat sibi locum, etiam in ista emphyteusi ab Ecclesia, pro se, suisquè hæredibus concessa; quia etiam, si decedat emphyteuta sine descendẽtibus, adeò quod emphyteusis sit ad Ecclesiam deuoluta, debent refici melioramenta extantia tempore deuolutionis, respiciẽtia perpetuam meliorationem rei emphyteuticæ.

Et licèt huiusmodi pactum non fuerit in instrumento huiusmodi concessionis, adiectum, nunquam tamen tale decretum omittitur ab Officialibus Datariæ in ipsa supplicatione; licèt iure communi inspecto, potuisset illud, in ipso instrumento apponi; quia, quando esset conuentum, quod finita generatione, res libera cum omnibus melioramentis reuertatur ad dominum directum; ex quo, tunc melioramenta censentur pars rei, & non possũt

di-

distrahi, vel amoueri, quia nec possunt repeti. *Menoch. de retinpir. poss. remed. 15. nu. 504.* Gabr. *cons. 168. qu. 16. nu. 88.* nam, vt ait *Bart. in l. Iubemus, §. fin. C. de sacros. Eccles.* valet pactum. quod melioramenta deuoluantur ad dominum directum in omni casu deuolutionis: quia ipsa melioramenta dicuntur connexa bonis; & de eis indicatur, prout de ipsis bonis, *id. Bart. in l. in simili ff. de alim. & cibar. lega. Tusc. in suis conclus. tom. 3. concl. 225. nu. 20. cum seqq.*:

Imò, ex vi præsentis decreti statim, quod melioramenta fiunt ipsi petio terrę, seù prædio, & Ecclesijs, sunt ad vtilitatem eiusdem Ecclesiæ incorporata, ex mente ipsius Papę concedentis hanc licentiam, cum præinserto decreto; ac propterea, non est, ab hoc recedendum; quia, cũ Papa consentiat dictæ locationi, illamque faciendi licẽtiam tribuat, seù iam factam, confirmet, sub illo decreto, & conditione, quod melioramenta quęcumque cedant Ecclesiæ, & primo inuestitus, sub eodem decreto illam acceptauerit, locatione cursu temporis finita, non possunt successores in locatione minimè comprehensi factum primi inuestiti impugnare, vt per *Bald. in tit. qui success. feud. nu. 1. super feud. Leon. in thes. for.* Eccl. *par. 4. cap. 1. num. 25. & 26.*

Quomodolibet factis; Vigore huius decreti intelligitur deuolutionem solum de ordinarijs meliorationibus, quas emphyteuta facere tenetur, putà cum solitis impensis, quæ respiciunt consuetam rei concessæ alienationem: verùm, etiam de illis, in quibus magnæ impensæ extraordinariæ factæ fuerint; totum enim hoc denotat illa dictio, *quomodolibet*, quæ omnem modum includit, *cap. Indemnitatibus,*
8 *§. si qua verò, cap. vn. §. præsenti de Cler. ægrot. in 6. Paris. de resign benef. lib. 9. q. 25. nu. 50.* Nec propterea posset conqueri emphyteuta: cum iam consenserit contractui sub isto decreto, apposito in supradictis litteris, sine quo Summus Pontifex, huiusmodi litteras non concessisset, ac propterea cessat hic illa ratio videlicet, quod pactum non debeat intelligi, vt alteri ex contrahentibus sit nimium onerosum; quodque eo casu, magis toleretur, vt non valeat, per *tex. in l. 3. §. si quis insulam, & ibi Fulgos. de eo, quod cert. loc. & not. Ias. ibidem, & in l. 2. num. 1. eod. tit. & in l. quoties, numer. 3. in fin. de verb. oblig.*

Ac propterea non potest emphyteuta, seù conductor, siue eius hæredes aliquid
9 sibi retinere pro meliorationibus factis; sed sine aliqua diminutione, bona reddẽda sunt Ecclesiæ cum ipsa re, *cap. 1. vbi Io. Andr. & Gemin. de regular. in 6.* Imò, totum id deduci potest in pactum, quod valere, & adimpleri debet, dicit *Bart. in l. iubemus nulli, §. sane, de Sac. Eccles.* vbi dicit, se habuisse quæstionem de facto, cùm quædam Ecclesia concessisset aream in emphyteusim, cum hoc, quod ibi fieri deberet ædificium; & quod finita generatione concessionis, area simul cum ędificio transiret ad Ecclesiam; hoc pactum valuit, *Redoan. qu. 72 cap. 3. nu. 5.* quia contractus à conuentione partium legem accipiunt
10 *l. 1. §. si conuenerit. ff. depos.* & similiter, quando per decretum prohibetur melioramentorum deductio; quia contra decretum Papæ, melioramenta deduci non possunt, *cap. 2. & ibi glos. in verbo, Principi, de maior. & obed. Leo in thes. for.* Eccl. *par. 4. cap. 1. nu. 29.*

11 Pleno iure, nempè in proprietate, possessione, & vsufructu; nam ita dicit intelligi hęc verba, *Card. Tusc. pract. conclus. tom. 2. littera D. conclus. 331.*

Reuertatur. Etiam iure communi inspecto, emphyteusis concessa ab Ecclesia, vel alio ad certam generationem, finita generatione ipsa reuertitur ad dominum, ipso iurè, absque alia sententia, vel declaratione, *Castr. cons. 68. circa med. vers. similiter etiam*, vbi arguendo, ait, quod concessio facta vsque ad certum tempus, vel certam generationem censetur finita, & negata post illud tempus, & illam generationem, *id. Tusc. tom. 3. conclus. 215. littera E.* & clarius declaratur per hoc decretum Summi Pontificis: quare, cum res alienata, post finitum tempus concessionis, sit ad Ecclesiam reuersura, optimum erit, vt tempore concessionis ipsi Commissarij re-
12 digi faciant in scriptis omnes qualitates, ac quantitatem, necnon circumstantias ipsius rei, ad hoc, vt quando ad ipsam Ecclesiam reuertetur, sciri possit, an sit meliorata, deteriorata, vel occupata à confinibus; quæ omnia fieri debent etiam per ipsos agrimensores, & appretiatores cum eorum iuramento, vt docet *Quaran. in d. verbo alienatio sub num. 14. vers. Quarto, post decretum.*

13 Hic etiam in praxi videamus, an huiusmodi terræ petium, ad dictam Ecclesiã re-

cautela ipsius Ecclesiæ, incæpit hoc de-
2 cretum apponi tempore fel. record. Pij Quinti, in omnibus locationibus ad tertiam generationem, vel ad aliud limitatum tempus, vt in quibusdã notabilibus; siuè memorialibus Anthimi Marchesani, qui erat illius Datarius, in quibus aderant etiam nonnulla alia notabilia, ad huiusmodi rem nimis proficua, quę tamen hodie non sunt in vsu. Hoc quidem factum est pro euidenti Ecclesiæ vtilitate, & ad
3 euitandas lites, quæ desuper exoriri possent; quia, qui conducit rem aliquam, finita locatione, videtur reconduxisse, & illo titulo possedisse, *Boer. decis. 58. num. 9. per tex. in l. item queritur, §. qui impleto tempore, cum l. seq. ff loc.* & infra dicetur.

4 Huiusmodi decretũ, aliquando datur clarioribus, & pinguioribus verbis, nẽpè, *Dummodò locatio huiusmodi, iusto pretio, & citra anticipatam solutionem facta fuerit, & quod finita tertia generatione, omnia, & singula bona, sub locatione huiusmodi comprehensa, cum iuribus, & pertinentijs suis vniuersis, nec non quibuscuis melioramentis desuper pro tempore quomodolibet factis, ad dictam Ecclesiam pleno iure, & omnino reuertantur; illique liberè cedant; absque eo quod conductor, eiusque filij, hæredes, & successores, consanguinei, vel affines, aut alij quicunque, ius renouationis dictæ locationis, quouis prætextu, ex quacunque causa petere, vel prætendere possint,* prout docet etiã *Quaranta in Summa bullarij in d. verbo, alienatio, sub num. 19. vers. & quando &c.* Quod quidem decretum, dicunt antiqui Curiales, fuisse aliàs ita per Clementem VIII. sua propria manu extensum in calce supplicationis; quod tamen non vidi inter notabilia Bernardini Paulini, illius Datarij.

5 Aliàs enim, si supradictum, vel aliud simile decretũ non apponeretur in his litteris Apostolicis, lites, & dissentiones insurgerent inter Rectorem, & Emphyteutam, siuè conductorem; ex eo, quod impensæ, & melioramenta, quæ fiunt in rebus Ecclesiæ per emptorem, conductorem emphyteutam, colonum, feudatarium, vassallum, aut alium, qui aliquo modo, rem ab Ecclesia obtinuit, quæ faciunt rem maioris valoris, & pretij, quàm fuit tempore concessionis, non debent esse sine aliqua consideratione; cum vt plurimùm, facta sint cum magna impensa, industria, & labore; ac propterea finita, vel deficiente tertia generatione, aut alio statuto tempore cõpleto, emphyteuta, seu conductor amittere illa non debet, *Bald. in l. Senatus, §. Marcellus ff. de leg. 1. Dec. cons. 118. nu. 1. & 2. Iul. Clar. in §. Emphyteusis, q. 45.* vbi dicit, hoc sibi locũ vendicare, tàm in Emphyteuta Ecclesiæ, quàm priuati, allegãs eundẽ *Bald. in d. §. Marcellus,* & subdit, in *vers. adde,* quod huiusmodi melioramenta, non solùm debentur ipsi Emphyteutæ, si viuit, sed etiam eius filijs, & descendentibus, tàm masculis, quàm fœminis, quinimmò, etiam hæredibus extraneis.

Et sic, cum Papa nolit, quod res ita alienata diutius maneat in posse alterius; vult illam, ad ipsam Ecclesiam reuerti, vigore supradicti decreti, cui omnino standũ erit, si velint partes hoc rescripto Apostolico vti, cuius virtus est, vt nullus, finita dicta linea, possit prætendere renouationem inuestituræ.

Idemquè pariter decretum adijcitur in concessionibus, quæ ad vitam tantùm fiunt; in quo dicitur etiam, *Volumus autem, quod prædicto N. vita functo, prædicta bona sibi, vt præfertur concessa, vnà cum omnibus iuribus, & pertinentijs suis, necnon quibuscuis melioramentis desuper quomodolibet factis &c.*

6 Cum omnibus meliorationibus.

Per hanc enim clausulam in huiusmodi decreto appositam, magis præmissa declarantur; quandoquidem, de iure, emphyteusi finita, sine culpa emphyteutæ, scilicet, finita generatione expressa, huiusmodi melioramenta debentur ipsius emphyteutæ hæredibus, & successoribus, *Dec. cons. 318 num. 1. & seq.* quod quidem vendicat sibi locum, etiam in ista emphyteusi ab Ecclesia, pro se, suisquè hæredibus concessa; quia etiam, si decedat emphyteuta sine descendentibus, adeò quod emphyteusis sit ad Ecclesiam deuoluta, debent refici melioramenta extantia tempore deuolutionis, respiciẽtia perpetuam meliorationem rei emphyteuticæ.

Et licèt huiusmodi pactum non fuerit in instrumento huiusmodi concessionis, adiectum, nunquam tamen tale decretum omittitur ab Officialibus Datariæ in ipsa supplicatione; licèt iure communi inspecto, potuisset illud, in ipso instrumento apponi; quia, quando esset conuentum, quod finita generatione, res libera cum omnibus melioramentis reuertatur ad dominum directum; ex quo, tunc melioramenta censentur pars rei, & non possũt di-

distrahi, vel amoueri, quia nec possunt repeti, *Menoch. de recuper. poss. remed. 15. nu. 504.* Gabr. *cons. 168. qu. 16. nu. 88.* nam, vt ait *Bart. in l. iubemus, §. fin. C. de sacros. Eccles.* valet pactum. quod melioramenta deuoluantur ad dominum directum in omni casu deuolutionis: quia ipsa melioramenta dicuntur connexa bonis; & de eis iudicatur, prout de ipsis bonis, *id. Bart. in l. in simili. ff. de alim. & cibar. lega. Tusc. in suis conclus. tom. 3. concl. 225. nu. 10. cum seqq.*

Imò, ex vi præsentis decreti statim, quod melioramenta fiunt ipsi petio terrę, seù prædio, & Ecclesijs, sunt ad vtilitatem eiusdem Ecclesiæ incorporata, ex mente ipsius Papę concedentis hanc licentiam, cum præinserto decreto; ac propterea, non est, ab hoc recedendum; quia, cũ Papa consentiat dictæ locationi, illamque faciendi licẽtiam tribuat, seù iam factam, confirmet, sub illo decreto, & conditione, quod melioramenta quęcumque cedant Ecclesiæ, & primo inuestitus, sub eodem decreto illam acceptauerit, locatione cursu temporis finita, non possunt successores in locatione minimè comprehensi factum primi inuestiti impugnare, vt per *Bald. in tit. qui success. feud. nu. 1. super feud. Leon. in thes. for.* Eccl. *par. 4. cap. 1. num. 25. & 26.*

Quomodolibet factis; Vigore huius decreti intelligitur deuolutionem solum de ordinarijs meliorationibus, quas emphyteuta facere tenetur, putà cum solitis impensis, quæ respiciunt consuetam rei concessæ alienationem: verùm, etiam de illis, in quibus magnæ impensæ extraordinariæ factæ fuerint; totum enim hoc denotat illa dictio, *quomodolibet*, quæ omnem modum includit, *cap. indemnitatibus,*
8 *§. si qua verò, cap. vn. §. præsenti de Cler. ægrot. in 6. Paris. de resign. benef. lib. 9. q. 25. nu. 50.* Nec propterea posset conqueri emphyteuta: cum iam consenserit contractui sub isto decreto, apposito in supradictis litteris, sine quo Summus Pontifex, huiusmodi litteras non concessisset, ac propterea cessat hic illa ratio videlicet, quod pactum non debeat intelligi, vt alteri ex contrahentibus sit nimium onerosum; quodque eo casu, magis toleretur, vt non valeat, per *tex. in l. 3. §. si quis insulam, & ibi Fulgos. de eo, quod cert. loc. & not. Ias. ibidem, & in l. 2. num. 1. eod. tit. & in l. quoties, numer. 3. in fin. de verb. oblig.*

Ac propterea non potest emphyteuta seù conductor, siue eius hæredes aliquid
9 sibi retinere pro meliorationibus factis; sed sine aliqua diminutione, bona reddẽda sunt Ecclesiæ cum ipsa re, *cap. 1. vbi Io. Andr. & Gemin. de regular. in 6.* Imò, totum id deduci potest in pactum, quod valere, & adimpleri debet, dicit *Bart. in l. iubemus nulli, §. sane, de Sac. Eccles.* vbi dicit, se habuisse quæstionem de facto, cùm quædam Ecclesia concessisset aream in emphyteusim, cum hoc, quod ibi fieri deberet ædificium; & quod finita generatione concessionis, area simul cum ędificio transiret ad Ecclesiam; hoc pactum valuit, *Redoan. qu. 72 cap. 3. nu. 5.* quia contractus à conuentione partium legem accipiunt
10 *l. 1. §. si conuenerit. ff. depos.* & similiter, quando per decretum prohibetur melioramentorum deductio; quia contra decretum Papæ, melioramenta deduci non possunt, *cap. 2. & ibi glos. in verbo, Principi, de maior. & obed. Leo in thes. for. Eccles par. 4. cap. 1. nu. 29.*

11 Pleno iure, nempè in proprietate, possessione, & vsufructu; nam ita dicit intelligi hęc verba, *Card. Tusc. pract. conclus. tom. 2. littera D. conclus. 331.*

Reuertatur. Etiam iure communi inspecto, emphyteusis concessa ab Ecclesia, vel alio ad certam generationem, finita generatione ipsa reuertitur ad dominum, ipso iurè, absque alia sententia, vel declaratione, *Gabr. cons. 68. circa med. vers. similiter etiam*, vbi arguendo, ait, quod concessio facta vsque ad certum tempus, vel certam generationem censetur finita, & negata post illud tempus, & illam generationem, *id. Tusc. tom. 3. conclus. 215. littera E.* & clarius declaratur per hoc decretum Summi Pontificis: quare, cum res àliènata, post finitum tempus concessionis, sit ad Ecclesiam reuersura, optimum erit, vt tempore concessionis ipsi Commissarij re-
12 digi faciant in scriptis omnes qualitates, ac quantitatem, necnon circumstantias ipsius rei, ad hoc, vt quando ad ipsam Ecclesiam reuertetur, sciri possit, an sit meliorata, deteriorata, vel occupata à confinibus; quæ omnia fieri debent etiam per ipsos agrimensores, & appretiatores cum eorum iuramento, vt docet *Quaran. in d. verbo alienatio sub num. 14. vers. Quarto, post decretum.*

13 Hic etiam in praxi videamus, an huiusmodi terræ petium, ad dictam Ecclesiã re-

uersum, finita tertia generatione, vel post aliud tempus possit denuò absque alia solemnitate alienari, seù alias concedi? Hic est vnus ex casibus in principio huius sermonis expressis, nempè cum bona fuerint solita ab antiquo in emphyteusim dari. Et pro resolutione dicẽdum est prius, quod, sicut antea diximus, dicta bona, sic reuersa, possunt absque solemnitate, scilicet assensu Apostolico, in euidentem vtilitatem Ecclesiæ alienari; quando præcesserunt duæ locationes, cum cursu temporis quadraginta annorum; aut vna tantum locatio solemniter facta; & hæc est communis *DD.* opinio in praxi recepta, de qua testatur *Ias. cons. 115. in princip. vers. dicitur autem; Ruin. cons. 35. sub. nu. 30. lib. 1.* nempè, quando constat, quod res semel fuit licitè, & solemniter infeudata, puta authoritate Papæ, quodque interuenerint alia requisita in huiusmodi alienationibus, *Redoan. qu. 65. nu. 10.*

14 Quod tamen intelligas, ita fieri posse, quando bona huiusmodi non sunt ex alia causa ad dictam Ecclesiam reuersa, eiusq; patrimonio incorporata; vel nisi alteratio fieret in nouis pactis illi adiectis; quia tunc diceretur nouus contractus; & tanquam talis non potest euadere nouas solemnitates, ita *Quaran. in verbo alienatio sub nu. 4. vers. conclusionem hanc;* & colligitur *ex cap. 2. de feud.* quod ita communiter à *DD.* interpretatur, *Socin. cons. 169. nu. 9. lib. 2.*

15 Ratio autem huius rei ea est, quia hoc modo non dicitur alienare, qui alienationem veterem inuenit, eamque confirmat, etiam si in alteram personam transferat, per *tex. in l. 1. § permittitur, ff. de aq. quot.* nam cum bona fuerint solita concedi in emphyteusim, sunt exclusa à generali prohibitione huius *Extrau. Ambitiosa*; ac

16 propterea, illorum noua concessio, non dicitur alienatio, sed potius executio antiquæ alienationis; vt per *DD. in d. cap. 2. de feud.* nam, quando res fuit alienata cum debitis solemnitatibus, videtur ex tunc statutum, & ordinatum, quasi in vim primæ alienationis, quod de cætero possit res illa alienari, *Rot. decis. 360. num. 12. par. 1. diuers.* Vnde nihil noui facit Prælatus

17 titulum concedens, vt per *Feder. de Sen. cons. 173.* Et dummodo ista noua concessio fiat non tantum eisdem modo, & forma, quibus supra, verum etiam, quod non valeat, si prius fuit facta personis priuatis, & modò, secunda vice fiat communitati, vel potentioribus, vel militibus, aut Ecclesiæ, vel Ecclesiasticis personis; ita consuluit *Alex. cons. 9. quæst. vol. 3.*

18 Hoc tamen hodie non habet locum in Ciuitatibus, & locis S.R.E. deuolutis, & deuoluendis; quia non possunt amplius alienari, concedi, aut infeudari de nouo per *Constitutionem Pij V.* & per aliam Sanctissimi *D.N. Vrbani Papæ VIII.*

19 Hoc insuper circa hoc aduertit *id. Quaran. d. nu. 4.* nempè, quod quotiescunque cessaret causa primæ concessionis, & rebus non sic stantibus, non posset dari pro eodem canone, seù precio, quando plus fuerit oblatum, vel facta diligenti inquisitione plus reperiri potuisset, propter verisimilem spem maioris perceptionis; quia, licèt causa finalis concedendæ emphyteusis, sit melioratio, tamen hoc ipsum beneficium meliorationis nunquam sentiret Ecclesia; quia semper Prælatus rem melioratam daret, vel relocaret amico, vel consanguineo, pro eodem antiquo precio, *Cæsar de Graff. dec. 135. n. 14. hoc tit.*

Sed quia diximus supra, hoc sibi locum vendicare, quando bona sic reuersa, non fuerint Ecclesiæ incorporata; propterea notandum erit, omnia præmissa cessare, eum Rector, seù Prælatus bona prædicta expresse describi facit inter bona Mensæ, seù Ecclesiæ, vel saltem, quod supradictus

20 Rector per multum tẽpus collegerit fructus ipsius rei, prout solet facere de alijs bonis incorporatis, *Iul. clar. in §. feudum qu. 15. vers. nunc pro intelligentia*, Tunc enim sua prima natura amissa, nouam assumpserunt. *id. Quar. sub d. nu. 4. Cresten. dec. 1. hoc. titulo nu. 4.*

21 Illiquè liberè cedat. Quæ quidẽ dictio, *libere*, hic importat præcisam, ac totalem libertatem, *Aym. cons. 122. nu. 5. Ruin. cons. 18. nu. 6.* etiam contradicentibus quibuscunque; Vndè in euentum, quod emphyteuta, seù conductor negauerit restituere rem conductam, finita locatione, potest eum Rector propria auctoritate expellere, per ea quæ dicit *Ias. in l. 2. vers. quarto, & vltimo*; necnõ prædictũ terræ petiũ, aut quãcumq; rem, stantibus verbis prædictis, incorporare eidem Ecclesiæ, *Menoch. de arbitr. lib. 1. qu. 7 nu. 36.* absque aliquo decreto Iudicis, sed ex mera voluntate, & nemine vocato, seù requisito, *glos. in c. cum plures, verbo, liberè, de off. deleg. in 6.*

Absq; eo, quod renouatio *locationis huiusmodi*, &c. Quia, vt supra diximus, aper-

apertissimi iuris est, quod finita generatione, pro qua locatio concessa fuit, tenetur dominus directus siuè Ecclesia, illam hæredibus, & descendentibus accipientis renouare, *Bart. in l. 1. §. permittitur, ff. de aqu. quot. Mant. de tacit. & ambig. tom. 2. lib. 22. tit. 53. nu. 1.* nam, post finitam ip-
23 sam generationem, in emphyteusi præcipuum est, prædictis competere dictum ius
23 renouandi, alioquin, si ea finita, dominus deneget huiusmodi renouationẽ, datur appellatio ab huiusmodi denegatione; quia hæredes, seù descẽdẽtes emphyteutę grauãtur, & iniuria afficiuntur; ac propterea Iudex appellationis debet cõpellere ipsũ dominum ad renouandum eis inuestituram, iuxtà notabilem doctr. *Bart. in l. si mihi, & l. 1. ff. de verb. oblig.* nisi tamen ipsa exphyteusi finita, voluerit dominus pro se retinere: tunc enim non cogitur ad renouandum ipsam emphyteusim, per ea, quæ affert *Genuen. in sua praxi, cap. 81.* propterea hoc decretum apponitur per Papam in quibuscunquè alijs locationibus, siuè ad longum, siuè ad breue tempus factis, vt dictum est, nisi tamen in aliquibus locis tale adsit statutum, quod res Ecclesiæ, finita locatione ab antiquis colonis, debeãt relocari proximioribus cõductoris, seù emphyteutæ; prout statutum huiusmodi esse fertur in Ciuitate Beneuentana, à Sixto V. confirmatum.

A quoquàm *quouis prætextu, &c. vel ex quauis causa peti, aut prætendi possit.* Hoc verbum, hic maximè operatur, cum sit admodum vniuersale; *Clem. 1. & ibi glos. verbo, quouis modo eod. tit.* & reddit nullum, quodcunquè aliud pactum; quod fortè inter Rectorẽ, & emphyteutam fuerit initum. Quod quidem decretum, sicut omnes Curiales sciunt apponitur, etiam in locationibus pro minori tempore, vt dictum est, putà ad decẽ, vel nouẽ annos; & tũc etiã aliud decretum additur, nempè, *Et dummodo locatio huiusmodi iusto pretio fiat, & illius solutio non anticipetur.* Id verò seruatur ad præscriptum Concilij *Trid. sess. 25. cap. 11.* Vnde, rarò, aut cum maxima
25 difficultate, Papa solet suum assensum præstare in alienationibus bonorum, siuè fructuum, quæ petuntur fieri anticipatis solutionibus; licèt quandoquè videamus has concessiones ad tres annos tantum quoad dictam anticipationem; quo casu, additur decretum in supplicatione, quod si Orator interim moriatur, tertia pars fructuum remaneat pro successoribus.

Vndè non est contemnenda cautela, quam tradit *id. Redoan. quæst. 57. num. 62.* vbi dat consilium, quomodo possunt negotiatores sibi prouidere, quando rem Ecclesiæ, anticipata solutione conducunt.

26 Hinc est, quod Dataria Apostolica, semper ferè reijcit supplicationes, cum mentione anticipatæ solutionis; & hoc, ob maximum præiudicium, quod propterea infertur successoribus: & hac ratione supradictum Concilium, ita sanctissimè statuit *loco cit.* cui quidem decreto, tunc temporis, causam dedit quidam Ambrosius Catharinus, Episcopus Minoren. qui in ipso Concilio interuenit, & dum in eo tractaretur de residentiæ decreto faciendo, vt in *sess. 6. cap. 1. de reform.* ipse, exclamauit, se non posse residere in Ecclesia sua Minoren. quia ab ea suus prędecessor, locando redditus, omnes fructus anticiparis solutionibus abstulerat, vt refert *id. Redoan. d. qu. 57. nu. 63. in fin.*

27 In facultatibus autem alienandi bona Ecclesiæ litigiosa, additur, quod finita huiusmodi generatione, dictum terræ petium, cum omnibus in eis factis melioramentis, absque aliqua refectione expensarum litis, aut melioramentorum, dictæ Ecclesię liberè cedat, & quoad dispositionem super vitio litigiosi, sinè præiudicio iurium, parti collitiganti, competentium.

28 In concessionibus verò perpetuis, additur quandoq; hoc decretum in Dataria, quod videlicet, emphyteuta, seù cõductor, ratione huius concessionis, singulis quindecim annis solitum laudemium Rectori pro tempore existenti, soluere omnino teneatur; ac etiam singulis viginti nouem annis renouatio concessionis huiusmodi fiat: hoc forsan ad excludendam quantum fieri potest, perpetuam concessionem rerũ Ecclesiæ; quæ quidẽ concessio, cũ renouetur singulis viginti nouem annis, dici nõ poterit perpetua, vt aliàs diximus; his præterea in dicto decreto additis videlicet *Et in primis & ante omnia, præsentis, & postquã facta fuerint instrumenta singularũ renouationum, vt supra faciendarum in actis Curiæ Archiepiscopalis registrari; & antequam confirmationis, seù licentiæ alienationis huiusmodi feratur sententia, monumentum lapideum, seriem facti denotans, in aliqua dicta terra petij eisdem Commissarijs beneuisa parte, apponi omninò debeat; alioquin præsens gratia, ac inde secuta quæcumquè nulla sint eo ipso;*

Inscriptio autem in dicto lapide, iuxta casum perpetuæ concessionis, talis esse poterit, videlicet, *Territorium modiorum tot, ad Ecclesiam S. N. legitimè spectans, anno &c. Apostolica authoritate seruatis seruandis, ac vocatis vocandis per Iudices delegatos N. in emphyteusim perpetuam singulis viginti nouem annis renouandam, sub annuo canone ducatorum tot, monetæ Neapolitanæ, singulis annis in die &c. soluendorum, concessum, laudemioque itidem quindenniali pro eadem Rectore, adiecto; pro vt omnia apparent ex processu in Archiuio Curiæ Archiepiscopalis Neapolit. anno &c. die &c.*

Idem pariter seruari vidimus in praxi in eadem Curia, quando petitur concessio rei, transeuntis ad manus mortuas, cum expressione, videlicet solutionis laudemij; quod licet de iure ita procedat, nihilominus ad exuberantiam adijcitur, etiã in lit-
29 teris: manus autem mortua dicitur Ecclesia, Ciuitas, Collegium, siuè aliud quodcunque corpus Ecclesiasticum, vel sæculare, quod nunquam, aut rarò solet deficere, & ideo inter alias interpretationes,
30 dicitur manus mortua, quod sicut morientis hominis manus, id, quod comprehendit, firmissimè tenet, neque facile remittit, sic etiam quicquid Vniuersitas, siuè corpus huiusmodi semel acquirit, & in potestatem suam, quasi in manum accipit, tenaciter retinet, & non nisi cum magna difficultate in commune hominum commercium postea remittit vt dixit *Rota penes Farinac. p. 1. tom. 1. decis. 603. nu. 3.*

SVMMARIVM.

1 *Supplicatio pro licentia vendendi in euidentem, quid continere debeat.*
2 *Rei vendendæ valor, & redditus explicandi in rescripto venditionis in euidentem.*
3 *Et quod decretum ei per Datariam adijciatur.*
4 *Verba,* vnico cõtextu *quid importẽt.*
5 *Pretij conuersio, quando in vtilitatem Ecclesiæ dicatur facta.*
6 *Dictio,* dummodo, *inducit conditionẽ.*
7 *Emptor rerum Ecclesiæ, quando non teneatur probare pecuniam versam in vtilitatem.*
8 *Vendendi licentia in euidentem, quando, & sub qua forma detur, nondum repertis bonis emendis.*
9 *Conuersio in vtilitatem Ecclesiæ fit duobus modis.*
10 *Vendendi licentia pro reparandis ędificijs Ecclesię, sub quo decreto detur.*
11 *Raro tamen datur.*
12 *Et aliquando pręscribitur tempus reparationis.*
13 *Vendendi licentia, pro solutione debitorum Ecclesiæ, passim conceditur.*
14 *Venditio rerum Ecclesię, quo ordine facienda.*
15 *Censum imponendi licentiã, super bonis Ecclesiæ, qua ratione Papa concedit.*
16 *Vendendi licentia, pro necessitate Ecclesię, sub quo decreto detur.*
17 *Et quęnam debeat esse talis necessitas.*
18 *Census impositio super bonis Ecclesiæ prohibetur.*
19 *Et sub quo decreto ad illum imponendũ, detur beneplacitum Apostolicum.*
20 *Census imponendi licentia, datur, etiam pro meliorandis rebus Ecclesiæ.*
21 *Necnon pro reparatione domus, molendini &c. & sub quo decreto.*
22 *Et pro sumptibus litis Ecclesię. Et de facili datur, quia est vtilis num. 23.*
24 *Necnon pro prioribus censibus extinguendis.*
25 *Et pro emenda domo Episcopali.*
26 *Et Monasterio, pro illius debitis soluendis.*
27 *Et sub qua formula detur supplicatio pro imponendo censu.*
28 *Censu imposito, & infra certum tempus non extincto, datur prorogatio.*
29 *Prorogatio cõcessi tẽporis, quãdo petẽda.*
30 *Prorogationis tẽporis effectus, quis sit.*
31 *Prorogatio requirit causam.*
32 *Et conceditur cum eisdem qualitatibus, vt in primo actu.*

Praxis venditionis in euidentem, &c.

CAP. IX.

Prædicta autem sufficere possunt quoad praxim concessionum in emphyteusim, seu aliarum quarumcumque, tàm ad tempus, quàm in perpetuum. In venditione autem rerum ipsius Ecclesiæ, præcipue

cipuè terrarum, & possessionum inculta-
rum, & sterilium, aut domorum, ruinam
minantium, seù aliàs inutilium, nunquam
1 ferè admittitur supplicatio, nisi in ea di-
catur, quod pretium ex tali venditione
prouenìendum, conuertetur in emptio-
nem aliorum bonorum stabilium magis
ipsi Ecclesiæ vtilium; ac etiam in euiden-
tem illius vtilitatem, iuxtà *tex. in Auth.*
item prædium, C. de Sacros. Eccles. & prop-
terea, vt appareat euidenter ipsa vtilitas,
2 oportet etiam exprimere valorem in
proprietate rei vendendæ, ac illius an-
nuum redditum eo modo, quo supra di-
ximus; ac insuper exprimendum erit,
quantum percipietur annuatim ex bonis
ita emendis; quæ debent omnino prius
reperiri, antequam petatur beneplacitum
Apostolicum, ac etiam specificari. Quibus
sic in dicta supplicatione expressis, addi-
3 tur per Dominos Officiales, hoc decre-
tum. *Et dummodò venditio, & pretij con-*
uersio, vnico contextu fiant: quod quidem
ad hoc additum putamus, vt multis ob-
uietur fraudibus; ac propterea pretium
est reinuestiendum in bonis stabilibus, nō
autem in censibus, aut alijs introitibus,
etiam si fuerunt loca montium non vaca-
bilium de Vrbe, quæ tamen inter stabilia
nequeunt connumerari, ac proinde tuta
non sunt, & facillimè Rectores ea malitio-
se distraherent in damnum Ecclesiæ; li-
cèt quoad dicta loca montium non vaca-
bilium contentetur aliquando Summus
Pōtifex, donec bona stabilia emēda repe-
riātur, ut infra dicetur. Quare huiusmodi
decretum ita operatur, vt nulla mora, in-
ter vtrumque, admittatur; cum illud in-
telligatur, nullo alio actu interposi-
to, vt sentit *tex. in l. cum antiquitas*, *C.*
4 *de testam.* quia factum diuersis tempo-
ribus, non valet, quod vnico contextu
fieri debet, *leg. hac consultissima, eodem*
tit. l. continuus, ff. de verb. obligat. Spe-
cul. in titulo de his, quæ fiunt à præl.
numero 3. Paris. consil. 159. numero 16.
volum. 4. Hoc enim præcipit Papa, ne
pecunia supradicti pretij, remaneat otio-
sa, cum periculo illius diminutionis; vel
eam in alios vsus minus vtiles applican-
di; quia dictum pretium debet succedere
in locum rei alienandæ, *Abb. in cap. 1. de*
his, quæ fiunt à præl. Tunc enim dicitur
conuersio facta in vtilitatem Ecclesiæ,
5 quando pretium rei venditæ conuertitur
in rem Ecclesiæ duraturam, nempè in
emptionem alicuius rei, seù in ædificium,
vel aliam rem, per *tex. in l. 1 ff. de impens.*
in reb. dot. Genuen. in praxi cap. 89. nu. 7.
circa med. ac propterea debent ipsi Com-
missarij ad id delegati omnem adhibere
diligentiam circa huius pretij conuer-
sionem; nec antea possunt procedere
ad executionem litterarum; quod satis
ostendit illa dictio, *dummodò*, quę, cum
6 hic iungatur rei imperfectæ, in futurum
faciendæ, inducit conditionem, *cap. vt*
prateritia, de elect. Mar. Ant. var. resol.
lib. 2. resol. 31. num. 3. ac propterea, non
sufficit, illud fuisse versum in aliam emp-
tionem, vt supra dictum est; quamuis
id appareat per publicas scripturas con-
fectas super confessione ipsius Rectoris;
nisi constet per instrumentum desuper
confectum, & per Commissarios supra-
dictos confirmatum; aliàs enim de faci-
li, & improuidè posset Prælatus, seù Re-
ctor prodigus, confiteri pecuniam ver-
sam esse, quę non esset versa, iuxtà *tex.*
in leg. iubemus, §. sentes C. de Sacros.
Eccles. Vnde dixit *Guido Papa quæst. 151.*
quod, si in instrumento alienationis di-
catur, quod illa sit facta causa vtilitatis
Ecclesiæ, tamen id non præsumitur, nisi
aliter probetur.
7 Cessant tamen præmissa extrà casum
supradictum, quoad emptorem rei Eccle-
siæ; qui non tenetur probare pecuniam
versam in vtilitatem; cum id nullo iure
caueatur, sed tantùm tenetur in mutuo,
deposito, vel quando res Ecclesiæ, vendi-
tur pro soluendis illius debitis; quia
stante beneplacito Papæ in dicta aliena-
tione, si in ea ad sit clausula, quod emp-
tor faciat depositum, vt in casibus infra-
scriptis, pro facienda emptione aliarum
rerum, satis est, ipsum emptorem face-
re depositum; nec compellitur ad pro-
bandum emptionem aliarum rerum, *Ge*
nuen. cap. 89. num. 7.

Solet quandoquè Summus Pontifex
concedere licentiam vendendi, seù ven-
ditionis cofirmationem, absque eo, quod
bona emanda, & vt supra subroganda in
vtilitatem Ecclesiæ, fuerint prius reperta
tempore porrectionis supplicationis; in
qua simpliciter petitur, quod pretium
conuerti possit in emptionem tot bo-
8 norum stabilium; & tunc illam conce-
dit cum decreto, *Quod non prius proce-*
datur ad venditionem, quàm inuenta sint
alia bona stabilia; in quorum emptio-
nem idem pretium conuertatur vnico con-
textu; quod in substantia, idem est cum
priori decreto; Sed tantùm id ope-
ratur, vt non retardetur expeditio lit-

terarum, aut aliàs ex gratia particulari.
Quoniam verò duobus modis aliquid
9 dicitur conuerti in vtilitatem Ecclesiæ,
Primò, quando tantummodò conuertitur
in rem Ecclesiæ, etiam in posterum duraturam; veluti in emptionem alicuius rei,
Secundo, quādo non conuertitur in vtilitatem perpetuā, sed tantummodo temporalē, putà pro colendis agris, & reparādis domibus non necessarijs, aliàs tamen vtilibus, & maioris vtilitatis, quàm res vendenda; quia res Ecclesiæ pro vtilioribus benè possunt alienari, *cap. vt super, hoc tit. Redoan. q. 20. num. 61. cum seq.* Propterea, cum petitur licentia vendendi bona Ecclesiæ, putà pro illius ædificijs reparandis, & in quibuscumque casibus, in quibus pecunia non reinuestitur in emptionem aliorum bonorum; datur aliud
10 decretum, videlicet: *Et quod facta venditione, pecunia ex ea prouenientes, deponantur penes ædem Sacram, aut personam fide, & facultatibus idoneam; donec in reparationem, & refectionem, ædificiorum huiusmodi quantocitius conuertātur*; quod quidem decretum videtur desumptum ex *l. acceptum, C. de vsur.*

Est autem sciendum in praxi, quod semper in his casibus, scilicet, quando, agitur de conuertendo pretio in reædificationem, aut reparationem alicuius
11 rei, cum maxima difficultate, & raro, conceditur hæc facultas; & non aliter, quàm prius proponatur in Signatura (nisi paruitas materiæ aliud suadeat) quia semper Summus Pontifex, quoad fieri potest, abstinere solet ab huiusmodi concessionibus, propter periculum diminutionis dotis Ecclesiæ, iuxtà *tex. in cap. nulli liceat, cap. qui abstulerit, & cap. videntes, 12. q. 2.*

Et ob supradictam rationem, aliquan-
12 do præscribitur in supplicatione, tempus ad huiusmodi reparationem faciēdam, si ita D. Datario visum fuerit, videlicet, *Dummodo reparatio saltem infra annum à data præsentium computandum omnino fieri debeat, aliàs irritum &c.*

13 Pro solutione debitorum Ecclesiæ, cōceditur passim licentia vendendi bona minus vtilia: sed oportet, vt in supplicatione (quatenus ita sit) narretur, quod aliunde satisfieri non possit, nisi per ipsam venditionem; quia bona Ecclesiæ alienari non possunt, quando pro debitis adsunt fructus, ex quibus possit illis satisfieri; aliàs enim non probaretur vtilitas Ecclesiæ; nam, vt ait *in Gemmen. in sua praxi Archiep. cap. 89. num. 4.* non possunt bona Ecclesiæ alienari, quando adsunt fructus pro satisfactione; quia, licèt Prælatus, seù Rector possit fructus Ecclesiæ pro se retinere, hoc procedit, quando non subest necessitas alienandi; & sic debet ex ipsis fructibus prouidere, non autem bona ipsa alienare, ex *glos. in cap. 1. verbo, defensores, de reb. Eccl. non alien. in 6.* & ibi etiam refert in proposito plures Rotę Romanæ decisiones.

Ac propterea in huiusmodi venditionibus videmus etiam in praxi receptum, quod in casu, quo sint necessitate res
14 Ecclesiæ alienandæ, hic ordo seruari solet, nempè, quod si Ecclesia habet mobilia superflua, illa primò sunt alienanda; sed primo loco sunt alienanda non sacra, postea verò sacra: quæ si alienentur alteri Ecclesiæ, possunt alienari in eadem forma, & figura: si verò laicis, sunt vendenda conflata, & confracta, *cap. hoc ius, 10. q. 2.* Si verò Ecclesia non habet mobilia superflua, tunc recurrendum est ad immobilia; quia sine mobilibus necessarijs Ecclesiæ nōn potest commodè deseruiri; sed benè sine immobilibus; & ita potius hęc sunt alienanda, quàm alia. Immobilia verò illa sunt alienanda, quæ minus vtilitatis offerunt Ecclesiæ, vt illius semper maior vtilitas seruetur: Nam in alienationibus faciendis de rebus Ecclesiæ, semper alienans debet prospicere meliora; ac propterea vendendo, non debet incipere à rebus ipsi Ecclesiæ vtilioribus, sed à rebus successiuè minus vtilibus: quia non dicitur meliora prospicere, qui vendit res Ecclesię vtiliores: & hunc ordinem semper uidimus in Romana Curia seruari in casibus petendi facultatem sic alienandi.

Pari ratione id seruatur, quando à Papa petitur licentia imponendi aliquem censum super bonis Ecclesiæ, pro solutione fortè debitorum contractorum, seù aliàs, vt supra dictum est, & infra dicitur. Non enim conceditur hæc licentia, si Rector aliundè possit satisfacere creditoribus; Vndè, in calce supplicationis addi-
15 tur per Dominos Officiales, *Constito de euidenti necessitate, & vtilitate, & quod dictus Orator aliâ commodiori, & minus dispendiosa ratione, æs alienum restituere nequeat. Et cum decreto, quod pecunia ad censum, vt præfertur, accipiendę, in solutionem dicti æris alieni, vnico contextu conuertantur, id. Redoan. quæst. 19. à num. 91. ad 94.*

In

In alienationibus verò prædictis nunquā admittitur supplicatio pro vēditione rerū Ecclesiæ magis vtilium, pro ære alieno dissoluendo, aut aliqua necessitate ipsius Ecclesiæ, nisi dicatur, quod aliundè illi subueniri non potest: & nihilominus
16 in similibus supplicationibus semper additur sequens, vel simile decretum, nempè: *Et committatur Ordinario, & dignitatem &c. obtinenti &c. Et si eis legitimè constiterit; æs alienum, vt præfertur contractum, aliàs, quàm per alienationem prædictorum bonorum dissolui non posse, ipsamque alienationem pro euidenti necessitate eiusdem Ecclesiæ, ac minore illius damno fieri; tunc, & non aliàs, eisdem Oratoribus, aliqua bona stabilia, minus vtilia, ad valorem tot ducatorum in proprietate dumtaxat, & non vltra (dummodò debita per eos contracta, ad hanc summam ascendant, & bona vendenda huiusmodi iurisdictionem temporalem annexam non habeant, nec in Decimis consistant) plus offerentibus, & meliorem conditionem efficientibus vendendi licentiam concedant. Ita tamen, vt pretium inde habendum, in dissolutionem æris alieni, vt præfertur, contracti, omninò conuertatur; ac venditio & conuersio huiusmodi vnico, & eodem contextu fiant, aliàs irritam &c.*

Sicquè conceditur hæc licentia vendendi ex causa necessitatis, quando ipsa necessitas aliundè reparari non possit, nisi alienando rem Ecclesiæ, *Clem. 1. verbo, necessitas, & ibi glos. de reb. Eccl. non alien.*
17 quæ quidem necessitas, debet esse Ecclesię, non autem personæ, veluti, si ipsa Ecclesia pateretur ruinam, quam non posset aliundè, nisi ex venditione rerum reparare, aut defectum ornamentorum, & vasorum Sacrorum, vt *in cap. aurum, 12. q. 2.* Secùs autem, si adesset necessitas personæ, putà, quia Rector, seù beneficiatus esset ære alieno grauatus; tunc enim, licèt possit satisfacere creditoribus de fructibus, vt *in cap. peruenit, de fideiuss.* non tamen poterit alienare bona Ecclesiæ *Abb. in cap. reprehensibilis, de appell.*

Frequentius, in proposito, conceditur, vt ex pecunia, ex huiusmodi vēditione redacta, antequā ad exequutionem litterarum deueniatur, fiat actuale depositum penes Montem pietatis, aut mercatorem, siuè aliam personam, fide, & facultatibus idoneam, non amouenda, donec eadem fuerit conuersa in tot bonorum stabilium emptionem, ex quibus, tot ducati quolibet anno percipiantur. Hoc est etenim regulare decretum, quod, sicut supra diximus, per Dominos Officiales Datariæ Apostolicæ, nunquàm in similibus supplicationibus omittitur, quando in eis narratur, non fuisse reperta bona emenda ex pretio rei vendendæ; quod tamen raro, & cum difficultate concedi solet; ex quo Summus Pontifex semper ferè mandat prius reperiri bona prædicta, ad hoc, vt venditio, & pretij conuersio fiat vnico contextu. Hic verò, cum ex peculiari gratia ipse Pontifex concedit, vt donec bona emenda fuerint reperta, fiat actuale depositum ex pecunia rei vendendæ; hoc etiam decreto prouidetur indemnitati Ecclesię eo modo, quo in priori casu, nempè quando bona, vt præfertur emenda, sunt inuenta, & debenc proinde fieri venditio, & pretij conuersio vnico contextu; & hoc ne pecunia penes Prælatum remaneat ita otiosa; cum sit fragilis, & de rebus, quę seruando, seruari non possunt, vt *not. glos. & DD. in l. 1. §. fecit quæsitum, ff. ad Trebell. & est tex. in §. constituitur, instit. de vsufr. Dec. cons. 209. num. 15.*

Quandoq; etiam in casibus similibus, ita addunt Domini Officiales prædicti, videlicet. *Et quod pecunia ex pretio venditionis huiusmodi redigenda, in emptionem tot locorum montium non vacabilium de Vrbe interim conuertantur, donec reperta fuerint alia bona stabilia, saltem æquiualentia, in quorum emptionem integrum pretium huiusmodi realiter, & cum effectu omnino conuerti debeat*; prout dicitur quando petitur vendi, domus, seù molendinū, aut quid simile, quod Ecclesiæ est potius damnosum, quàm vtile, ratione expensarum, vel ex alia causa.

Diuersimodè etiā impetratur prædicta impositio cēsus sup rebus Ecclesiæ ad *tex. in c. nulli, de reb. Eccl. alien. ibi, neq; speciali hypotheca titulo obligare*; per quem, census
18 impositus super rebus alienari prohibitis, est nullus, *Dec. cons. 101. num. 10. Rot. in vna Romana, census de Cuppis 17. Martij 1577. coram Seraphino, & in vna Spoletan. terrarum 11. Nouembris 1599. coram Mellino*, & prohibitus alienare, prohibetur imponere censum super re immobili, quia talis impositio dicitur alienatio, vt in pluribus decisionibus relatis in *vna Romana census penes Farin. decis. 178. num. 2. p. 1. tom. 1. In vna Romana inualiditatis census 24. Maij 1591. coram Pamphilio*: quarè pro huiusmodi censuum constitutione ob aliquam causam, putà pro necessitate Ecclesiæ, aut aliàs, frequenter porrigun-

riguntur in Dataria Apostolica supplices
libelli pro licentia imponendi census su-
per bonis stabilibus Ecclesiæ;nec alias dã-
19 tur, nisi cum decreto, quod Orator sin-
gulis annis, ratam dictorum censuum,
cum effectu extinguere, & exsoluere te-
neatur; ita quod huiusmodi census in-
tra tot annos, à Data concessionis licẽtiæ
computandos, omnino redempti,resque,
& bona omnia prædicta ab illis prorsus li-
berata sint, & esse censeantur, ipsoquè
Oratore in extinctione, & exsolutione
alicuius ratæ huiusmodi deficiente, su-
pradicta licentia,cum inde sequutis, nulla
sit eo ipso.

Datur etiam similis licentia,non modò
pro necessitate Ecclesiæ simpliciter, ve-
20 rùm etiam pro melioramentis rei Eccle-
siæ, quatenus ipsa cedant in eiusdem Ec-
clesiæ vtilitatem,cum consueta clausula,
scilicet, *Dummodò pecunia pro dictis cen-
sibus constituendis,in solutionem eorundem
melioramentorum vnico contextu conuer-
tantur.*

Hoc itidem uidimus seruari,vt si fortè,
super fructibus Ecclesiæ, Apostolica au-
thoritate imponatur census pro repara-
21 tione domus, molendini,aut alterius rei
eiusdem Ecclesiæ, conditione expressa,
quod illius Rector teneatur singulis annis
ratam huiusmodi census extinguere,vt su-
pra,additur hoc decretum,videlicet, *quod
si Orator ipse eiusque successores ipsam ra-
tam annuatim in extinctionem supradicti
census non persoluerint, dicta Ecclesia per-
petuò sint priuati, illaque vacare censea-
tur eo ipso.*

22 Pro sumptibus litis, & pro Capitulo,
siuè Cathedralis,siuè Collegiatæ Ecclesiæ
datur aliquando licentia accipiendi pe-
cuniam ad censum,cum hoc tamen, quod
pretium censuum deponatur penes ali-
quam ædem sacram,vel personam fide, &
facultatibus idoneam, ad effectum illud
conuertendi in sumptibus litis; & præstita
prius per Oratores,cautione idonea, ar-
bitrio Ordinarij,de deponendo quolibet
anno,tot scuta ex fructibus mensæ Capi-
tularis in Monte Pietatis, seu &c. pro ex-
tinctione dicti census: ita quod singulo
biennio, pro summa scutorum tot,extin-
gui debeat, alioquin suspensi sint à diui-
nis eo ipso: & si talis licentia petatur ab
administratoribus alicuius loci pij, aut
Seminarij, vel similis,additur clausula,
quod ipsi Administratores,siuè Deputati,
si intra præfinitum sibi tempus, nouum
censum non extinxerint, ab administra-
tione, seù deputatione huiusmodi sus-
pensi sint. Hanc quidem licentiam,
propter causam supradictam, non solet
Dataria Apostolica denegare, maximè
Capitulo; quia talis impositio pro litibus
23 sustinendis,videtur vtilis Ecclesiæ.vt per
*glos. & DD. in cap. præteritam, de elect.
Gozad. cons.94.num.34.Bald cons. 22. nu.
6.vol.2.Redoan.de reb. Eccl. non alien. &
ex pluribus,idem Illustrissimus,& Reueren-
dissimus D. meus Aloysius Riccius in d.
praxi fori Eccles.decis.49 num.3.*

Præterea, pro accipiendo pecuniam
24 ad cẽsum pro alio censu extinguendo,da-
tur similis facultas,cum clausula si in eui-
dentem &c. & quod acceptatio pecunia-
rum ad nouum censum,ac extinctio ante-
riorum censuum,simul, & vnico contextu
fiant. Et facta per Oratores obligatione
de extinguendo nouos census infra tot
annos, puta decennium &c. à Data gra-
tiæ,videlicet,quolibet anno, ratã partem
totius sortis principalis, sub pœna nulli-
tatis ipsius gratiæ,& cum decreto irritãti.
Et aliquando additur,quod infra tot tem-
pus tota integra summa principalis po-
steriorum censuum extinguatur, vel alio
modo,prout Domino Datario videbitur.
Hæc autem licentia adhuc frequens est
in Curia, nec denegatur, quando adest
causa; quandoquidem similis alienatio
dicitur vtilis Ecclesiæ, quando huiusmodi
census impositio fit pro alio extinguendo
censu, pro quo ipsa Ecclesia maiori inte-
resse grauatur, *Monald.cons.22.vol.1. &
in vna Gadicen. censuum 23. Ianuarij 1595.
coram Seraphino*, in qua fuit resolutum,
censum constitutum à Capitulo Gadicen.
pro extinguendis prioribus censibus, ad
maiorem rationem creatis, & sumptis à
personis particularibus,quorum redditus
per plures annos Capitulum recognoscẽ-
do bonam fidem,quod pro ipsius Capitu-
li necessitatibus dicti particulares se obli-
gauerint, soluit,fuisse vtilem,& validum,
non obstante,quod non constet de verifi-
catione causæ,nempè,quod fuerunt crea-
ti pro necessitatibus Capituli; quia cum
hoc fassi fuerint, & negotium fuerit con-
fectum cum authoritate Ordinarij Gadi-
cen. habentis ad hoc authoritatem à Se-
de Apostolica, vtiquè præsumitur pro ip-
sius decreto,vt in *d.decis.quam affert Garc.
de benef.p.12.cap.2.num.137. id. Dominus
meus Ricc.d.decis.49.num.2.*

Tempore Clementis VIII. fel. record.
fuit concessa licentia cuidam Episcopo
accipiendi M. scuta ad censum pro emen-
da

ea domo Episcopali pro ipsius Episcopi habitatione, cum decreto, quod census imponēdi, infra quinquennium proximū extingui, & bona mensæ Episcopalis ab illorum solutione liberari omnino debe- rent, & interim Episcopus Orator, ac successores in Ecclesia Præsules, seù Administratores pro tempore existentes, ratam partem censuum huiusmodi annuatim exsoluere, & extinguere, seù illam penes aliquam ædem sacram, aut, &c. deponere, ad effectum extinctionis huiusmodi, tenerentur, alioquin ab administratione, & regimine dictæ Ecclesiæ suspensi essent eo ipso. Et hic propria manu ipsius Clementis, in calce supplicationis fuerunt addita hęc verba. *Et dummodo ex redditibus dictę Ecclesia hae pecuniarum quantitas haberi non possit.*

Quando similis facultas conceditur Superiori Monasterij, purà pro solutione debitorum eiusdem Monasterij, tempore necessitatis contractorum, committitur
26 Ordinario, quatenus constito de euidenti necessitate, & quod Oratores, alia commodiori, & minus dispendiosa ratione, æs alienum restituere nequeant: addito decreto, quod pecuniæ, ad censum accipiendæ, in solutionem dicti æris alieni vno eodem contextu conuertantur; quodque census huiusmodi infra decennium, vel aliud tempus D. Datario beneuisum, extingui omnino debeant; ipsique Oratores sese ad id efficaciter obligare, ac interim, ad effectum huiusmodi extinctionis, quolibet anno tot scuta in locis montium non vacabilium de Vrbe inuestire teneātur, donec ad dictam summam scutorum tot peruentum sit, & tunc extinctio huiusmodi censuum fiat: ipsisque Monasterij bona, ab illorum solutione liberentur; alioquin ipsi Oratores à diuinis sint suspensi eo ipso. Et quod dictus Ordinarius, cuius conscientia oneratur, curare debeat, quod ipsa summa ducatorum tot singulis annis cum effectu fiat: subijciendo ipsum Superiorem, & fratres, quoad hoc tantùm, iurisdictioni dicti Ordinarij: & isto semper modo vtitur Papa in impositione huiusmodi census, quem mandat semper extingui, non in vnica tantum vice, sed illius ratam quolibet anno, prout illa praxis docet, de qua testatur *Rot. in vna Romana census 1. Iulij 1611. coram Caualerio, penes Farinac. decis. 350. num. 4. tom. 1. p. 1.*

Vt autem integra litterarum formula pro huiusmodi creatione census prę oculis quisque habeat, illius tenorem hic inserere visum fuit eo. quo sequitur modo, videlicet.

A tergo. *Venerabili fratri Archiepiscopo Neapolitan. siuè eius Vicario &c.* **Intus verò.**

27 *VRbanus PP. VIII. Venerabilis frater, seù &c. salutem &c. Exponi nobis nuper fecerunt dilecti filij Hebdomadarij Ecclesię Neapolitan. Quod ipsi prouidè considerantes, quandam domum in Ciuitate Neapolitan. iuxtà suos notissimos fines sitam, & de eorum bonis existentem, satis vetustam, vel ruinam minantem; ac ob illius vetustatem, & ruinas huiusmodi, non vltra nonaginta sex ducatis monetę Neapolitanæ annuatim locari solere; illam vero minori impensa quadringentorum ducatorum similium restaurari non posse, postquàm verò restaurata fuerit, centum quinquaginta ducatis paribus locandam forè. Hıs igitur, ac alijs rationibus, & causis adducti, domum prefatam restaurare, & cum pro illius restauratione, pecunias non habeant, prefatos quadringentos ducatos ad censum annuum, vt infra, accipere decreuerunt &c. Ideoquè nobis &c. vt eis &c. dignaremur. Nos igitur, domus huiusmodi situationes &c. pro expressis habentes &c. ipsoque exponentes &c. Censentes, fraternitati tuę &c. seù discretioni &c. mandamus, quatenus eisdem exponentibus, vt vnum, seù plures census annuos ad summam dictorum quadringentorum, monetę tantùm, pro sorte principali, ascendentes, & infra quinquennium proximum redimendos, super quibuscunque eorum mensa, seù massę communis, bonis, vel eorum parte, & aliàs maiori, qua poterunt, conditione, seruata forma Constitutionis fel. record. Pij V, prędecessoris nostri super creatione similium censuum edita. Et dummodo, aliundè, cum minori dispendio restaurationi dictę domus prouideri non possit, creare, constituere, et imponere, illumquè, seù illos, sic creatum, seù creatos, constitutos, & impositos, vni, seù pluribus personis, illum*

lum seù illos emere volentibus, ad minorem rationem, quæ fieri poterit (salua dicta redimendi infra quinquennium facultate) vendere, cedere, alienare, & transferre, ac aliàs iuxtà Constitutionem præfatam, necnon bona, seù illarum partem huiusmodi etiam in ampliori forma Cameræ Apostolicæ quacunquè alia iuris valida forma, pro censu, seù censibus huiusmodi obligare, & hypothecare, & quæcunquè instrumenta desuper necessaria, & opportuna celebrare; dictasque pecunias, in reparationem, & restaurationem dictæ domus, conuertere liberè, & licitè valeant, authoritate nostra concedas; eisque desuper ita indulgeas. Necnon emptorem seù emptores census, vel censuum huiusmodi ad probandum, seù verificandum, causas quarè huiusmodi census impositi fuerint, nunquam teneri, nec fructus annuatim, vel alias constituendis temporibus præstandos, in sortem computari. Sicquè per quoscunque Iudices &c. Irritum &c. attentari. Non obstantibus (quatenus opus sit) Pauli II. & Pauli III. Rom. Pont. prædecessorum nostrorum, de reb. Eccl. non alien. ac alijs Constitutionibus &c. dictæque Ecclesiæ iuramento &c. Volumus autem, & Apostolica authoritate decernimus, quod pecuniæ ex venditione huiusmodi censuum peruenturæ penes aliquam ædem sacram, aut personam fide, et facultatibus idoneam, deponantur, ad effectum illas in restaurationem huiusmodi quamprimum fideliter conuertendi. Quodque census huiusmodi, infra quinquennium proximum extingui, & bona mensæ, seù massæ huiusmodi sub pœna suspensionis, per eorum quemlibet ipso facto incurrendæ, ab illorum solutione liberare omnino debeant. Dat. Romæ apud S. Mariam Maiorem sub Annulo Piscatoris, Die 11. Augusti 1627. Pontificatus nostri Anno Quinto.

M. A. Maraldus.

Cum verò ex ista praxi satis liqueat,
huiusmodi census super rebus Ecclesiæ,
non nisi ad certum præfinitum tempus
imponi posse, &, vt plurimum contingat,
vt infra dictum tempus, ex aliqua ratio-
nabili causa, ille extingui nō possit, prop-
terea, sicut in cœteris casibus, consueuerūt
28 peti eiusdem temporis prorogationes,
quæ nunquam denegantur, ipsa rationa-
bili, & legitima existente causa, illæque
29 petantur durante primo termino; cum
alias incurrentur censuræ in dicta licētia
contentæ, quo casu non valeret proro-
gatio, *Dec. in cap. de causis, num. 10. de off.
deleg.* illa tamen, etiam in vltimo prio-
ris temporis momēto fieri potest; illiusque
30 effectus est, vt tempus prorogatum idem
cum primo censeatur, ac omnes qualita-
tes primi termini assumat, vt habetur *in l.
2. §. sed si iudex ff. de iud.* Quarè, vt istam
prorogationem in proposito casu ad suā
praxim deducamus, cū Oratores in præ-
dictis litteris nominati, infra sibi præsti-
tutū quinquēnij tēpus, censū integraliter
extinguere non potuissent, paulò ante il-
lius lapsum, nouas eidem Pontifici preces
porrexerunt, ac narrata causa impositio-
nis in prædictis litteris expressa, subiunxe-
runt, census præfatos ob temporum ca-
31 lamitates, quæ iustam inducunt causam
ad derogandum, extinguere non posse,

dictique quinquennij fines instare; propterea illud petendo ad aliud Summo Pontifici beneuisum tempus extendi, ac prorogari. Quarè idem Pontifex, eidem Ordinario, siuè &c. mandauit, vt dictum quinquennium ad aliud quadriennium, à finè dicti quinquennij computandum, arbitrio suo extenderet, & prorogaret, cum adiectione earundem censurarum in priori gratia expressarum: & regulariter huiusmodi prorogationes semper conceduntur cum eisdem qualitatibus, & conditionibus, vt in primo actu, *ad tex. in l. sed & si manente, ff. de precar. cum plur. per Gabriel. de delat. conclus. 2. num. 4.* & latè dicam in mea *pract. benef.*

Cœterùm autem, licèt ex præmissa formula appareat Oratoribus fuisse supradictam licentiam concessam, vt possent eorum bona, seù illarum partem, pro huiusmodi census impositione, obligare, non tamen re vera, prædicta licentia requiritur quando Ecclesia, omnia sua bona genericè non autem in specie obligat, *arg. tex.* à contrario sensu, *cap. nulli, de reb. Eccles. non alien. & ibi, not. Abb. num. 3. in verbo specialis hypotheca*, quod Prælatus non potest specialiter obligare rem vnam Ecclesiæ, in genere verò potest, etiam sinè licentia Episcopi, *Redoan. q. 52. cap. 30. num. 1. qui num. 2. ait*, quod in hoc Prælatus

cen-

contrahendo, potest generaliter pro obseruantia contractus obligare bona Ecclesiæ, etiam sine licentia Episcopi.

SVMMARIVM.

1 *Alienationis appellatione, venit permutatio.*

2 *Alienare prohibitus, non potest permutare.*

3 *Venditione permissa, etiam permutatio permittitur.*

4 *Permutatio inter Rectores duarum Ecclesiarum, an requirat beneplacitum Apostolicum, & videtur negatiua responsio, n. 5. 6. & 7.*

8 *Contraria tamen verior est, & quenam sit ratio.*

9 *Permutationes rerum Ecclesiæ cum laicis, quando per Ordinarium admittantur.*

10 *Et quid seruetur, quando admittuntur à Papa.*

11 *Ecclesia compermutanti, non sufficit dari æquiualens rei compermutatæ.*

12 *Alienare an possit Episcopus, aliquid de bonis suæ mensæ in Canonicos, absque solemnitate.*

Praxis permutationis in euidentem, &c.

CAP. X.

PErmutandi etiam licentia, seu permutationis iam factæ, sub Sedis Apostolicæ beneplacito confirmatio, in ipsa Romana Curia, frequens est: cum alienationis (appellatione,
1 permutationem venire, nulli dubium sit; satis enim id patet in *cap. nulli, de reb. Eccl. non alien.* vndè quæsiuit *Bald. in. Auth. res, quæ C. comm. de leg. vers. quæro,* An ille, q̄ nō potest alienare, possit permutare; & negatiuam partem, ibi tenet, nempè,
2 quod prohibitus alienare, non potest permutare, *Ias. in leg. 1. ff. de rer. perm. num. 5. cum plurib. seq.* vbi ait, quod appellatione
3 venditionis, venit etiam permutatio, & venditione permissa, intelligitur etiam permutatio, *tex. in l. statu liberi, ff. de statu lib.* si enim in *d. Extrauag. Ambitiosæ* prohibitur omnis contractus, per quem dominium transfertur, clarum est, quod per huiusmodi permutationem, interueniente traditione, transfertur dominium, *tex. in l. 1. ff. de rer. permut.*

4 Hęc autem prohibitio permutandi an militet, quando permutatio fit inter duos Rectores duarum Ecclesiarum, de bonis earundem, *tex. in cap. hoc ius porrectum. 10. q. 2. & in cap. 1. de reb. Eccl. non alien.* & videtur negatiua responsio; ex eo, quod
5 iura prospiciunt tantùm, nè, per contractus, bona ad vsum pauperum destinata, alienari contingat: vndè, permutationes bonorum vnius Ecclesiæ, cum bonis alterius, non sunt prohibitę; quia nihil refert, an sint bona vnius, vel alterius Ecclesiæ; cum, quicquid habeat quæuis Ecclesia, pauperum sit, *cap. quod autem, 24. quæst. 7.*

Alia insuper ratio assignari potest,
6 nempè quod spirituale cum spirituali, licitè potest permutari; *glos. in capit. ad quæstionem, in verbo queat, de rer. permut.* dummodò id fiat decreto Episcopi, vel eius Vicarij, ad id ab eo facultatem habentis, *d. cap. hoc ius porrectum. §. sed permutare, 10. q. 2.*

Nam, sicut potest Episcopus admittere, etiam permutationes ipsorum beneficiorum, quæ non sint Sedi Apostolicæ reseruata *Mandos. reg. 1. q. 13. num. 4. Lotter. de re benef. lib. 2. q. 14. num. 94* seruata forma *Constitutiones Pij V. §. ad hæc, sub Datum Romæ apud S. Petrum 1568. Kal.*
7 *Aprilis anno tertio.* ita eo magis potest admittere permutationes bonorum ipsorum beneficiorum, *d. cap. 1. de reb. Eccles. non alien.*

His tamen non obstantibus, contra-
8 rium nos docet Romanæ Curiæ praxis, nempè, huiusmodi permutationes bonorum, etiam inter duos beneficiatos, seu Ecclesiarum Rectores, nullo modo fieri posse sinè beneplacito Apostolico, & nisi seruatis solemnitatibus contentis in *cap. sine exceptione, 12. q. 2.* & ibi *Rebuff. per illū tex. & per tex. in c. 1. in §. sed & permutare, 10. q. 7. Redoan. de reb. Eccles. non alien. q. 12. num. 28. tit. de immob. rer. Eccles. alienat.* & ita inter quędam notabilia Matthęi Contarelli reperitur; qui cum esset Datarius Gregorij XIII. ita adnotauit, ipsum Gregorium dixisse, scilicet. *Hoc mane S. D. N. mihi respondit, non esse superfluam licentiam permutandi bona Ecclesiæ inter*

duos

duos Rectores Ecclesiarum Balneoregien. diœcesis, et Quar. in Summa bull. verbo, alienatio, num. 15. ait, ita vidisse practicari, & expediri breuia Apostolica, etiam inter Ecclesias compermutantes, si in euidentem vtilitatem vtriusq; partis permutationes huiusmodi cesserint; quamuis ante *Extrauag. Ambitiosa*, sufficeret consensus Episcopi in Ecclesijs sibi subiectis, *cap. 1. & cap. vt super, §. fin. de reb. Eccles. non alienan.*

9 At verò permutationes cum laicis, ab ipso Ordinario fieri non possunt, nisi illæ tantùm, quæ iuxtà terminos *cap. terrulas, 12. q. 2.* illi permittuntur: Ad quod similiter, duo debent concurrere, nempè causa, & solemnitas, vt *in d. cap. sine exceptione*: propterea soli Pontifici sunt regulariter reseruatæ; illasq; faciendi licentiam, ipse tantummodo, & cum duplici limitatione concedit, nempè, si permutentur ad inuicem duo petia terræ, additur, quod petium terræ, quod laicus habet, ab omni, & quocunque onere, fideicommisso, deuolutione, caducitate, & hypotheca liberum existat; nec sit deterioris conditionis, quàm res Ecclesiæ: Ac insuper, dũmodo non magis distet à prædicta Ecclesia, quam illius res, quæ datur ipsi laico ab eodem Rectore.

Nam circa huiusmodi permutationes non sufficit, quod valor probetur in proprietate, ac annuo redditu, & prouentu; sed oportet, quod res sit æquè vicina, æquè commoda, æquè cauta &c. *id. Redoan. q. 20. nu. 169.* & ita docet cõmunis praxis, & hoc, cũ ipsa euidẽti vtilitate circa valorem rei, quę causa permutationis
11 datur Ecclesiæ, cui neque sufficit dare rem æquiualentem, ad hoc, vt dicatur facta cũ vtilitate; quia Ecclesiæ non est dandum æquiualens pro re Ecclesiæ, sed res, quæ sit maioris pretij; cum enim datur res æquiualentis pretij, tunc dicitur constare de damno, & præiudicio facto Ecclesiæ, *Dec. cons. 142. num. 3. vers. hoc etiam patet*, relatum per *Redoan. q. 20. tit. de caus. vtil. num. 172. & 173.*

Nunquid autem possit saltem Episcopus, absque beneplacito Apostolico, ali-
12 quid de bonis suæ Mensę Episcopalis, donare, & alienare Canonicis, siuè alijs personis suæ Ecclesię? Et pro parte affirmatiua tenendum est; etiam non obstante iuramento per ipsum Episcopum præstito, de non aliendis rebus Mensæ suæ Episcopalis, inconsulto Romano Pontifice, *glos. in Clem. 2. verbo, Ecclesiam, de reb. Eccles. non alien.* vbi expresse dicit, quod Episcopus, suo Capitulo, de eo, quod spectat ad mensam suam, potest alienare; maximè quando Capitulum eget tali re, & subdit, id posse fieri, non obstante tali iuramento; cum hæc non sit propriè, & verè alienatio rei, quæ in dominio suę Ecclesiæ remanet, *l. vnicum ex familia, ff. de leg. 2.* quia sicut Episcopus de propria mensa donare potest loco religioso; *cap. consultationibus, et cap. pastoralis de donat.* ita multo fortius suo Capitulo, cui magis est alligatus, donare potest, *cap. requisitis, §. fin. de testam.* ex eo, quod id non videtur tendere in alienationem, *arg. leg. voluntatis, C. de fideicom. & l. pater. §. quindecim, ff. de leg. 3. Oldrad. cons. 182. num. 1. vers. & sicut potest, num. 1. Rot. decis. 756. n. 3. & 4. p. 1. diuers.* per hęc verba, *Ad primum, responsum fuit, quod imò applicatio facta Canonicis fuit valida; quia Episcopus, de bonis suæ mensæ Episcopalis potest donare, & alienare Capitulo sine solemnitatibus, non obstante iuramento de non alienando sine Superioris licentia, iuxta cap. at super, de reb. Eccles. non alien.* quamuis dicat *glos. in d. Clem. 2.* per iura, ibi allegata, quod in hoc casu tutius esset, vt hoc fieret authoritate Superioris, *arg. l. non videtur, §. qui iussu. ff. de regul. iur. capit. quisquis, de reg. iur. in 6.*

His tamen non obstantibus, contrariam sententiam, tanquàm veriorem, & iuxta Romanæ Curiæ obseruantiam, receptam, omnino amplector: nec enim ibi casum semel euenisse scimus, quo Dataria Apostolica supplicationes desuper porrectas, tanquam necessarias recepit; & signanter memini, ita Episcopo Forosempronien. respondisse bon. mem. Cardinalem Arrigonium, tunc fel. record. Pauli V. Prodatarium, qui dicebat, hanc esse verè alienationem; quodque Episcopus non poterat in facto proprio authoritatem suam interponere, ad *tex. in leg. pupillus, de auth. tut. cap. fin. de institut.* præsertim verò ipsa Dataria innititur *d. glos. in d. Clem. 2.* quæ voluit, quod in hoc casu tutius est adhibere prædictam authoritatem Superioris: ac insuper hæc obseruantia nõ parum declarat, ita esse mentem Summi Pontificis, *Cassad. decis. 3. de rescrip. in fin.* cuius organum mentis, & vocis est illius Datarius, *Gonz. ad reg. 8. glos. 63. n. 7*

Aliæ permultæ alienationes passim in ipsa Curia, cum debitis requisitis admittuntur, quas hic recensere superfluum duximus; cum ex supradicta formula generali

uerali, satis illarum omnium praxis deprehendatur.

SVMMARIVM.

1 *Alienatio est nulla, sine interpositione decreti.*
2 *Quod interponitur, causę cognitione precedente.*
3 *Decreti Commissariorum super alienatione in euidentem, formula.*
4 *Alienandi facultas quonam modo Regularibus concedatur.*
5 *Et sub qua forma pro eis circa hoc rescribatur.*
6 *Regulares cuius Ordinis sint, si ignoretur in Curia, quid seruetur in rescriptis.*
7 *Diœcesis Oratorum, si in Vrbe ignoretur, quid seruetur in rescriptis.*
8 *Ciuitas, comprehenditur in Diœcesi, & quare.*
9 *Diœcesanorum appellatione, qui veniant.*
10 *Diœcesis, dicitur territorium Episcopi.*
11 *Diœcesis appellatione, quando non veniat Ciuitas. Et è contra, num. 12.*
13 *Alienatio rerum Ecclesiæ, si post decretum Delegatorum, probetur non cedere in euidentem vtilitatem, irritatur.*

Praxis Decreti, pro executione litterarum in forma, si in euidentem &c.

CAP. XI.

PRo exequutione deniq; supradictarum litterarum huiusmodi concessionis, cũ illius decreto, concludendũ est, q̃ expeditis monitionibus, ac citatis citandis, captaq; desuper informatione, testibusq; examinatis, & compilato processu, ac monitis partibus ad dicendum super expeditione causæ, ipsisque auditis, deuenitur ad
1 decretum; sine quo, alienatio esset nulla; quia illud est de substantia alienationis, sicut dicimus de alienatione rei minoris;
2 quod quidem decretum debet interponi; causæ cognitione præcedente, nempè, quod subsit causa, & quod liqueat Iudici, vt in *l. magis puto, § ne passim, ff. de reb. eorum*: formula verò talis decreti, hæc esse potest, aliquibus additis, vel detractis, iuxtà facti qualitatem, videlicet.

3 *IN Dei nomine Amen. Fęlix Tamburellus Vtr. Iur. Doct. Prothonot. Apostolicus, Eminentissimi, & Reuerendissimi Domini D. Francisci Tituli SS Quatuor Coronatorum, S. R. E. Presbyteri Cardinalis Boncompagni, Archiepiscopi Neapolitan. in spiritualibus, & temporalibus Vicarius generalis, & ad infrascriptam causam, per Sanctissimum D. N. D. Vrbanum Papam Octauum, Iudex specialiter delegatus.*

Vincentius de Ianuario Primicerius Ecclesię Neapolitan. & ad pręsentem causam per S. D. N. Vrbanum Papam Octauum specialiter delegatus.

*Vniuersis & singulis præsentes litteras inspecturis, notum facimus, & attestamur, qualiter nobis pro parte et ad instantiam Ioannis Landulphi, Rectoris sine cura Ecclesię sub inuocatione Sanctę Marię ad Iosaphat huius Diœcesis, exhibitę, productę, & præsentatę fuerũt infrascriptæ litterę Apostolicæ sub plũbo expeditę, sanę, integrę, nõ vitiatę, non cancellatæ, neq; in aliqua ipsarũ parte suspectæ; sed omni prorsus vitio, & suspicione carentes, quas, cum omni, qua decuit, reuerentia, recepimus, tenoris sequentis, videlicet (*Inseritur hic totus tenor litterarum*); Post quarum quidem litterarum pręsentationem, fuimus pro parte supradicti Ioannis, Rectoris, debita cum instantia requisiti, quatenus ad earundem litterarum exequutionem procedere deberemus. Nos igitur, attenta illarum forma, prouisionem, cum inserto tenore ipsarum, expediri, ac dicto Ioanni intimari mandauimus; qua quidem prouisione exequuta, & in actis reproducta; visoquè postmodum dicto petio terrę, coram nobis mensurato, & appretia-*

to, vt patet ex relationibus supradictorum agrimensorum, & appretiatorum, tenoris sequentis (Inseritur etiam hic idem tenor*) Captaque diligenti informatione, ac monitis, auditisque partibus ad dicendum super expeditione causæ; & ad audiendum præsens decretum, ac aliàs, & ad præscriptum supradictarum præinsertarum litterarum fel. recor. Pauli Papæ Secundi; consideratisque considerandis, dicimus, decernimus, & pronunciamus, concessionem, & locationem prædicti terræ petij modiorum trium, supradictis loco, & finibus designati, ad dictam Ecclesiam, sub inuocatione Sanctæ Mariæ ad Iosaphat legitimè spectatis, sub annuo canone, seu responsione ducatorum sexdecim monetæ huius Regni Neapolis, cedere in euidentem eiusdem Ecclesiæ vtilitatem; Visisque scripturis, omnibusque actis, ac consideratis considerandis, supradictis omnibus consensum, & assensum, necnon licentiam, & facultatem, supradictam concessionem, & locationem faciendi, concedimus, & impartimur; ita vt licèt desuper fuerit confectum instrumentum, illud tamen de nouo conficiatur, ac celebretur cum inserto tenore supradictarum litterarum, ac præsentis decreti; Non obstantibus omnibus illis, quæ idem S. D. N. Vrbanus* Papa *VIII. in supradictis suis litteris voluit non obstare; Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrarijs quibuscunque. Verum, finita, vel deficiente tertia generatione huiusmodi, supradictum terræ petium, cum omnibus iuribus, & pertinentijs suis, necnon quibusuis meliorationibus desuper, pro tempore quomodolibet factis, ad dictam Ecclesiam, plena iure, ac omninò reuertantur, illique liberè cedant, absque eo, quod renouatio locationis huiusmodi, à quoquã, quouis prætextu, vel ex quacunque causa peti, aut prætendi possit, iuxtà formam earundem litterarum, & non aliter, nec alio modo; Et in præmissorum fidem, &c. Datum in Palatio Archiepiscopali Neapolitano, sub anno &c. Inditione &c. die &c. Pontificatus &c.*

Ita pronunciaui Ego Felix Tamburellus Vicarius Generalis Neapolitan. & Delegatus Apostolicus.

Ita pronunciaui Ego Vincentius de Ianuario Primicerius Ecclesiæ Neapolitanæ, & Delegatus Apostolicus.

4 Pro Regularibus verò, ad præscriptum decreti à Sacra Congregatione Concilij Tridentini, emanati, quo ipsis interdicitur facultas hæc alienandi in vim suorum priuilegiorum, absque ipsius Congregationis expressa licentia in scriptis, & gratis concedenda, sub pœnis in eodem decreto contentis; cuius tenorem suo loco apposuimus, porrigitur supplex libellus eidem Sacræ Congregationi, sicut aliàs diximus: quo in ipsa proposito, si petita hæc facultas concedenda est, ea in ipsius libelli calce extenditur eo modo, quo sequitur, videlicet.

5 *Die &c. Sacra Congregatio Cardinalium Concilij Tridentini Interpretum, auctoritate sibi attributa, commisit Vicario Neapolitano, atque eius Ecclesiæ Primicerio, vt vocatis, qui fuerint vocãdi, ac seruata forma litterarum fœlicis recordationis Pauli Secundi, postquam compererint concessionem prædictam ad tertiam generationem, vt supra, si fiat, in euidentem Monasterij supradicti vtilitatem, cessuram esse, gratis, petitam facultatem Oratoribus concedant.*

R. Card. Vbadinus. Locus † Sigilli F. Paulutius Secret.

6 Porrò, Regulares, omninò debent in eorum precibus exprimere, cuiusnam ipsi sint Ordinis, tam in his, quam in quibuscunque alijs precibus Papæ per eos offerendis. Verùm, quia sæpè contingit in ipsa Curia, eorum Ordinem ignorari; ne propterea diutius eorum expeditio retardetur, ita stylus admisit, vt dicatur *S. Benedicti, seu alterius Ordinis*, quatenus pro viris regularibus; pro monialibus autem, aut alijs mulieribus, sub quacumque regula degentibus, dicatur *S. Cla-*

S. Claro, seù alterius Ordinis. Quarè au-
tem horum Ordinum in dubio fiat men-
tio, dicam in mea *pract. benef. tom. 2. lib.
7. nu. 7. & 8.*

Prout etiam seruatur in eadem Curia,
secundum rescriptorum qualitatem,
quando prorsus ignorari ibi contingit
Diœcesim Oratoris, siuè alterius in sup-
plicatione nominati, vel an sit Ciuitatis,
7 vel Diœcesis; tunc enim, ob præmissam
rationem, sat erit dicere, *supplicat Orator
N. Neapolitan. Ciuitatis, vel Diœcesis*; quia
de stylo Curiæ, non vitiatur rescriptum,
si in eo dicatur, quod Orator sit de Diœ-
cesi, si tamen sit de Ciuitate; ex quo, bene
8 Ciuitas ipsa, in Diœcesi comprehendi-
tur; cum Diœcesis nil aliud sit, nisi gu-
bernatio, administratio, siuè iurisdictio,
Mandos. ad reg. 16. qu. 42. nu. 2. qui nu. 6.
ait, quod appellatione Diœcesanorum
9 propriè illi veniunt, qui sunt de territo-
rio Episcopi; *D*iœcesis enim dicitur ter-
10 ritorium Episcopi, siuè distinctio, vel di-
uisio finium Episcopatuum; in quo etiā
Ciuitas ipsa continetur, *cap. Episcopum,
7. qu. 1. & ibi Archid. in princip.* quare
hic nihil refert, an Orator sit de Diœcesi
vel de Ciuitate: ac proprerea sæpenu-
mero, & in quamplurimis rescriptis, vbi
prorsus ignoratur, cuiusnam Ciuitatis,
vel Diœcesis sit ipse Orator, aut alius in
eis nominatus, vt dictum, est sine difficul-
tate admittitur expressio, quod talis
Orator, siuè alius sit, verbi gratia, Nea-
politan. seù alterius Ciuitatis, vel Diœce-
sis. Nam, etsi vera sit illa *DD.* distinctio,
quod nimirum, in materia odiosa, si ver-
bum, *Diœcesis*, proferatur à lege, vel Con-
stitutione generali, appellatione Diœce-
sis veniat ipsa Ciuitas, per *tex. in cap. 1. de
rer. permut. in 6. & ibi glos. in verbo diœce-
si*. Si verò profertur in rescriptis, seù dis-
positionibus particularibus, minimè ip-
11 sa Ciuitas comprehenditur in Diœcesi;
id verum est in dispositionibus particu-
laribus odiosis, præiudicium tertij respi-
cientibus, veluti in rescriptis ad benefi-
cia, vel similibus: tunc enim, exempli gra-
tia, mandatum de prouidendo in Ciuita-
te, non extenditur ad Diœcesim; nec è
contra; quia materia, tanquam ambitio-
sa, est restringibilis; prout etiam dicendū
est de rescriptis ad lites, *cap. super eo, de
off. deleg.* Cœterùm verò, etiam in materia
dispensationis, quæ de sui natura, est
odiosa, & restringibilis, non sequitur, vt
quoad huiusmodi expressionem, veniat
restringenda; quia concernit tantùm fa-
uorem dispēsatorum; nec alicui, aliquod
infertur præiudicium; nec est materia
ambitiosa; & hanc eandem differentiam
ponit *Felin. in cap. Rodulphus, nu. 8. de re-
script.* & docet *Bellam. decis. 641.* quod è
contra, qui est de Diœcesi, satis intelligi-
tur esse de Ciuitate, licèt secùs dicendum
sit in materia stricta, & odiosa, vt dictum
12 est; quo casu, appellatione Ciuitatis, id
tantum venit, quod solùm murorum am-
bitu continetur, & non veniunt, neque
suburbia, neque Diœcesis, *id Felin. d. nu.
1.* quod pro ipsius Curiæ iunioribus, di-
ctum sit.

Hic deniq; nō est omittendum, quod si
fortè postquàm per supradictos Com-
missarios, vigore supradicti decreti, fue-
rit, præcedentibus omnibus supradictis,
declaratum, cōcessionem, seù locationē,
cedere, vel cessisse in euidentem vtilita-
tem Ecclesiæ; poterit tamen per alias ve-
riores probationes probari, & haberi
13 contrarium, nempè, quod præmissa non
cedant in vtilitatem ipsius Ecclesiæ; sed
potius in læsionem, vel damnum, eo pro-
bato, corruet, prout corruere debet su-
pradicta locatio; seù concessio, per *tex. in
l. si preces, C. de præd. minor.* vbi adest casus
alienationis factæ prædij minoris, cum
decreto, & causæ cognitione, vt ibi dici-
tur, quod si per probationes appareat de
falsa causa, non tenet decretum, nec alie-
natio; quod etiā probatur *in l. magis puto,
§ si æs alienum ff. de reb. cred.* & quod ibi
dicitur in minore, procedit etiam in Ec-
clesia, quæ vtitur iure minoris, *cap. 1. &
cap. auditis, de in integr. rest.* tenet in ter-
minis *Innoc. per illa iura in cap. dudum,
vers. tractatus, de reb. Eccl. non alien.* vbi
firmat, quod etiam si interueniat causæ
cognitio, & decretum, tamen non valet
alienatio, nec ex tali alienatione trans-
fertur dominium; nisi in veritate subsit
iusta causa alienandi; vndè, ea non subsi-
stente, datur Ecclesiæ rei vendicatio con-
tra possidentem, & idem per *Gemin. in
cap. sine exceptione, col. fin. 12. qu. 2.* & in
particulari consuluit *Abb. cons. 41. vol. 1.*
vbi erat facta alienatio cum confirma-
tione Bonifacij Papæ & tamen *Abb.* ibi
firmat, quod licèt præsumatur in vtilita-
tem Ecclesiæ, tamen potest probari con-
trarium; quo probato, alienatio irrita-
tur, *Dec. cons. 133.* vbi per Commissarios
Apostolicos capta informatione, & in-
terposito decreto, tamen, quia non erāt
concludenter probata omnia, & singula,
Summo Pontifici in supplicatione nar-

rata, nihil valuit, quod actum fuit: & docet *Iaf. conf. 55.* vbi non obstante hoc decreto, & informatione, consuluit data læsione, omnia in irritum reuocari: est namque constitutio in iure, quod vbicunque narratum in gratia, detegitur falsum, corruit ipsa gratia, etiam si sit facta motu proprio, & ex certa scientia; quia talis motus proprius, & certa scientia, etiam cum clausula, *Non obstantibus*, & similes clausulæ operantur, donec probetur contrarium; quare, detecto, quod in huiusmodi alienatione, postquam illa, vigore præsentis rescripti, facta fuerit, non interuenerit causa legitima, quæ est ipsius Ecclesiæ euidens vtilitas, concessio Papæ, vel confirmatio euanescit: quinimmo, nec refert, quod talis, vel similis gratia habeat forsan decretum irritans; quia illud nullum operatur effectum, vbi gratia principalis, super qua huiusmodi decretum adijcitur, corruit; quandoquidem tale decretum regulatur secundum principalem gratiam, & tanquam illi accessorium; quod quidem cum secundum suum principale regulari debeat, *l. cum principalis, ff. de reg. iur. cap. accessorium eod. tit. lib. 6.* profecto sublato principali, censetur sublatum, & accessorium, *arg. tex. in l. quo iure, vers. item tollitur, 8. dist. cap. si monachus ad clericatum, 16. qu. 1. cap. præterea, de off. deleg.* Ac proinde, in casu alienationis sine causa legitima, conscientia tam alienantis, quam recipientis, non est tuta quoad Deum, *Archidiac. in cap. non liceat. 12. qu. 2. Abb. in cap. cum venissent, de iudic. Redoan. qu. 22. nu. 93.*

Cæterum vero, non probata Ecclesiæ læsione, alienatio præsumitur facta cum causa; quia Commissarius, vel Delegatus, cui commissum est, quod capta diligenti informatione, & facta perquisitione, de causa, ac de alijs narratis in litteris, *si in euidentem*, concedat facultatem authoritate Apostolica, causas expressas veras repererit, ex consequenti præsumitur de antecedenti, *cap. prudentiam, & cap. præterea, de off. deleg.* præsumitur vnde, quod quisque officium suum diligenter exerceat, *cap. ad audientiam, de præscrip.* Quare, quicunque prætendit causas, in huiusmodi rescripto expressas, non fuisse veras, hoc quidem probare debet, cum præsumatur pro authoritate Delegati, ad id legitime interposita, *id. Redoan. d. qu. 22. nu. 88. cum plur. seqq.*

Finis Libri Noni.

PRA-

PRAXIS DISPENSATIONIS

SIVE LICENTIAE TESTANDI DE redditibus Ecclesiasticis, pro personis à iure prohibitis.

LIBER DECIMVS.

SVMMARIVM.

1 *Testari de fructibus beneficiorum, quomodo prohibitum.*
2 *Bona Ecclesiæ dicuntur, quę illius intuitu sunt acquisita.*
3 *Testari an possint Clerici de fructibus beneficiorum, intuitu consuetudinis.*
4 *Testari, etiam ad pios vsus, quo iure Episcopi prohibeantur.*
5 *Bona, post obitum Episcopi, reperta, quando præsumantur Ecclesiæ, vel heredum.*
6 *Rotæ decisio ad id per extensum refertur.*
7 *Iuspatronatus fundatum per clericum beneficiatum, præsumitur ex redditibus beneficiorum.*
8 *Quando tamen hæc præsumptio cesset.*
9 *Testandi facultas simpliciter concessa, intelligitur ad pios vsus.*
10 *Ad vsus prophanos non requirit causam.*
11 *Quamuis regulariter sine causa non concedatur.*
12 *Bona post obitum Prælati reperta, non ad Ecclesiam, sed ad Cameram spectare.*
13 *Constitutio Pij V. super spolijs proponitur.*

Praxis prohibitionis testandi de redditibus Ecclesiasticis.

CAP. I.

Icut bona Ecclesiastica, sine Summi Pontificis facultate, iustaque concurrente causa, nequeunt alienari, ita neque de ipsorum redditibus testari, aut aliàs legitimè disponi posse, certū est: quare facultatē de illis testandi, aut aliter disponendi, dispensationem etiam appellarunt DD. præsertim *Nauar. de redd. Eccles. per tot.* Propterea, quid Romanę Curiæ stylus, siue praxis, circa eandem facultatem concedendam, seruet, videre sequitur opportunè.

Pro qua quidem praxi præponamus, satis iure cautum esse, vt de fructibus beneficiorum, ac præbendarum, omnibus
1 beneficiatis prohibitum sit testari, & non modò de bonis ex redditibus Ecclesiasticis acquisitis, verùm etiam de bonis emptis pecunia, quæ ex eisdem redditibus fuerit collecta; quandoquidem bona Ec-
2 clesiæ dicuntur omnia, quæ intuitu Ecclesiæ, aut de Ecclesiæ facultatibus, acquiruntur, & dixit *Abb. in cap. cum in officijs, num. 4. de testam.* quod clericus, de dictis bonis non potest testari, aut aliter disponere, nisi in quatuor casibus. Primo, si cle-

ricus tantundem de suo, Ecclesiæ contulerit, quantum vult relinquere, vel disponere, *cap. si quis qualibet, 12. qu. 2. cap. si quis Episcopus, cad. cau. qu. 5.* Secundo, de rebus mobilibus, & modicis, si adsit consuetudo. Tertio, potest donare intuitu eleemosynæ, quam clericus potest facere in infirmitate constitutus. Quarto, quando clericus vult remunerare honesta seruitia, tàm à consanguineis, quàm ab extraneis accepta, *c. relatum 2. §. licet, de testam.* & indistinctè tenet *id. Abb. in cap. cum esses, nu. 21. eod. tit.* quod clericus quęcumquè acquirit de bonis Ecclesię, debet conferre Ecclesię, aliàs punitur, per *tex. in cap. 1. 12. qu. 3.*

3 Verù aliquando dubitari contingit, nunquid prædictis Clericis beneficiatis, ratione consuetudinis, liceat de ipsis redditibus Ecclesiasticis testari, vbi viget talis cõsuetudo; circa quod tres opiniones adducit *Sanch. in suis opusc. moralibus, lib. 2. cap. 2. dub. 15. nu. 7.* quarum prima est, talem consuetudinem valere, & excusare à peccato, beneficiatos, vigore illius testantes, etiam ad vsus prophanos, ac suis cognatis, & hæredibus relinquentes, prout dicit in Hispania seruari, vbi talis consuetudo est ab immemorabili tempore, pro ijs tãtùm, qui non sunt Episcopi, cum sit consuetudo obseruata, & recepta, ac tacito Papæ, ac Prelatorũ consensu approbata. Secũda est, prædictam consuetudinem non esse validã absolutè, sed ad testandum de dictis redditibus ad vsus tantummodo pios, & in modica quantitate, secùs verò ad vsus prophanos, vel in magna quantitate; quod esset Ecclesiæ valde onerosum, ex *Sylu. verbo, Clericus, 4. qu. 2. & 3.* & alijs ibi relatis. Tertia autem, inhæret secundæ, nulla adiecta modificatione, seù restrictione.

Quarè etiam pro eo, quod tenuit Romanæ Curiæ vsus, & praxis, nunquam ab ea recedendnm esse, iure optimo tenendũ est, scilicet, Clericos ex redditibus Ecclesiasticis, nunquam testari posse ad vsus prophanos, & ad augendos cognatos, & alios hæredes, sicut testari possunt de bonis patrimonialibus; quod quidem nulla, posse consuetudine excusari videtur; nam, vt ait id. *Sanch. loc. cit. num. 10.* dum viuunt, tenentur dare superflua pauperibus; in morte autem omnia sũt superflua: vt enim ait Apostolus, nihil intulimus in hunc mũdum, haud dubium, quod nec auferre quid possumus; ergo dum moriuntur, non possunt ea prophanis vsibus erogare; Prælatus namque, seù Clericus, est in vita dominus, & in morte seruus, nuda vita contentus, vt ait *Bald. in c. cum M. nu. 20. de constit.* ac proinde, mala consuetudo, quæ est circa hoc, non excusat; & potissimam, præsertim ibi affert rationem, quæ profectò omne dubiũ submouere videtur, nimirũ, quia licèt prohibitio testandi, sit de iure humano, prohibitio tamen disponendi in vsus non pios, est de iure diuino, & naturali; idcirco consuetudo non potest derogare, nec contrarium, circa id credibile est, Papam tenere, & intendere, licèt aliud dicendum sit de distributionibus quotidianis; quandoquidem in illis percipiendis, magis laboratur, & plenius acquiruntur, quàm fructus; & ita de illis potest clericus, vti verus dominus, liberè testari; quod non potest de fructibus. Ratio enim est, quia illæ potius acquiruntur ratione operarum impensarum, quàm ratione præbendæ, vt per *Gonz. ad regul. 8. §. 7. num. 164. & seq.* Hinc propterea, iam satis notorius Curiæ Romanæ inoleuit stylus, vt cũ hæres institutus à Clerico, seù præsbytero, petit ab ipso Papa litteras monitorialis in forma, *Significauit,* pro bonis ad se spectantibus, ratione successionis hæreditariæ talis Clerici, seu presbyteri, non aliàs ipsæ litteræ dantur, nisi pro bonis, & rebus, de quibus ipse Clericus, seù presbyter testari, aut aliàs legitimè disponere poterat: & hæc, est notoria praxis. Quod quidem intelligendum est, vt excludantur etiam bona, ex illicita negotiatione acquisita, quæ declarauit Pius IIII. venire sub nomine spoliorum, vt in sua Constitutione, quæ incipit *Dicens esse consentes, sub Dat. Romæ, anno 1560. Non. Nouembris, Anno Primo.*

At verò, quia versatur nostra praxis circa licentiam testandi, quæ Episcopis præsertim est interdicta; propterea pariter dicendum est, eo modo, quo Clerici testari possunt de bonis patrimonialibus, ita, & ipsos Episcopos posse: & quãuis teneat aliqui, non posse Episcopum de bonis propria industria, post adeptam dignitatem, partis testari ad omnes, etiam prophanos vsus, attamen probabilius, est de dictis bonis Episcopum testari liberè posse, ad quosuis vsus, sine Summi Pontificis facultate; quia, vt ait *id. Sanch. dub. 51. nu. 4.* talia bona, ꝓpria industria, & labore acquirũt, & sic sunt illorum absoluti Domini, absquè vllo pacto tacito, vel expresso, ea conuertendi in pios vsus. Cęterùm de redditibus Episcopatus, certissimum est apud omnes, nõ posse Episcopos testari, ét ad pios vsus, absquè facultate Papæ. Ratio

tuò, ex *eadem Saneb. num.* 5. quia id iure ipsis prohibetur in Concilio Agathensi, vbi statutum est, quod Episcopi, de rebus proprijs, vel acquisitis, vel quicquid de proprio habent, hæredibus suis, si voluerint, derelinquant: quidquid verò de prouisione suę Ecclesiæ fuerit, siuè de agris, siuè de fructibus, siuè de oblationibus, omnia in iure Ecclesiæ reseruentur, vt in *c. Episcopi, l.* 12 *q.* 1. *& in c. sint manifesta, ead. q.* 1. vbi *glos.* ait, q̄ res ꝓpriæ Episcopi, & res Ecclesiæ debēt esse separatæ, vt Episcopus in obitu suo, sine interdictione, vel cōtradictione, quibus voluerit, ꝓpria relinquere possit; quodquè iustum est, vt nec Ecclesia, nec propinqui Episcopi detrimentum sentiant; aliàs enim, semper res, ita acquisitæ, pręsumuntur esse de bonis Ecclesiæ, nisi contrarium probetur: quapropter, si Episcopus, vel alius Prælatus permistim vtitur rebus suis, suæquè Ecclesiæ, cum non sit facta distinctio, cogentur hæredes Episcopi probare, illas res nō esse Ecclesię; sicut vxor cogitur probare, res aliquas non esse mariti; quia promiscuè vtitur rebus mariti, vt suis, *d. glos. in verbo, probantur.* Ratio, quarè ius, Episcopis, & Clericis, ex his redditibus testari interdixit, est, vt sciētes in morte non posse per testamētū disponere imitarētur ad illa pauperibus distribuendū in vita, & sic effugerent auaritiam, *id. Saneb. d. num.* 5. Ita tamen in proposito distinguit *Barbos. de pot. Ep. s. glos.* 114. *num.* 11. videlicet, Aut constat, Pręlatum habuisse bona, tempore suę promotionis, aut constat, quod non habebat, aut sumus in dubio. Et primo quidem casu, censentur quæsita, non intuitu Ecclesię, sed personæ, cum præsumatur pro possessore, & contrarium intendenti, incumbit onus probandi; cum iam constet, illa bona, multò ante, eundem Episcopatum, fuisse penes eundem Prælatum. In secundo casu videlicet, quando constat, tempore promotionis, Prælatum nihil habuisse, pro Ecclesia præsumendum est; quod, nimirum illius intuitu, fuerint quęsita. Tertio denique casu, quando res est incerta, & dubia; quarè neque constat, bona inuenta penes Prælatum, fuisse quæsita antè, vel post Episcopatum, tunc etiam pro Ecclesia præsumendum est; quod illius intuitu fuerint comparata; quæ quidem distinctio rectè desumpta est ex *tex. in cap.* 1. *de testam.* in quo huius negotij solida basis residet; ibi enim Gregorius Nonus, per hæc verba distinguit, videlicet, *Hortamur ergo, vt solicitè hoc discutias, & quicquid ipsum habuisse patuerit, & qualibet persona detinens nullatenus patiaris, nisi hoc solum, quod eum ante Episcopatus ordinem, proprium habuisse constiterit: quicquid verò Ecclesia, ante ipsius consecrationem fuisse cognoueris, vel in Episcopatus ordine prædictum Episcopum acquisiuisse, in eiusdem Ecclesiæ dominio conseruetur.* Quæ quidem bona, etiam ab intestato deferuntur ad cōsanguineos, qui legitimè succedunt, vt tenuit *Rota decis.* 41. *num.* 2. *de probat. in antiq. Leo in thes. for. Eccl. p.* 3. *cap.* 3. *nu.* 12. vbi præsertim; ait, hanc conclusionem procedere in Episcopo patrimonium habente, nimirum, quod illius bona hæreditaria præsumantur potius quęsita ex redditibus patrimonialibus Episcopi, quàm Ecclesiæ, vt tenuit *Rota in vna Constantien. bonorum* 18. *Martij* 1560. *quę est* 182. *p.* 3. *lib.* 3. *diuers.* & cum sit satis notabilis, & sępissimè viderim, eam in proposito tàm in Vrbe, quàm alibi allegari, visum est, illius tenorem hic subnectere per extensum, qui talis est, videlicet.

Constantien. bonorum 18. *Martij* 1560.

6 Mortuo Episcopo Constantien. Ecclesia, omnem illius supellectilem, & alia omnia bona occupauerat; eaquè modernus Episcopus, nunc tanquàm bona Ecclesiæ detinebat; Hæredes autem Episcopi defuncti ea ex bonis patrimonialibus confecta esse dicebant, & asserebant. Hincque orta lite, Rota aliàs iudicauerat in fauorem Ecclesię; quia hæres nihil probauerat: dederat tamen hæredibus remissoriam, qua exequuta, & tunc in actis producta, proposui dubium; quod summatim complectebatur dicta testium, An ex his probaretur, vasa argentea, & aliam suppellectilem, de qua in inuentario confecto Augustæ post obitū Episcopi nullo signo, quàm Ecclesiæ, pertinere ad hæredes, siuè ad Ecclesiam. Ecclesia duplici iure se præcipuè tuebatur, Primo, quod erat, ea in possessione bonorum: vnde ad aduersarium spectabat onus probandi contrarium concludenter, Secundo, quia aduersarius tenebatur probare identitatem corporum, quæ prætendit fuisse in bonis Episcopi, quod ex testibus non probatur, Rota tamen, re diligenter considerata, ex præsuppositis in puncto, contrarium respondit. Nam, cum constet de paupertate Ecclesiæ, & de bonis, & de diuitijs proprij Episcopi prædefuncti, semper bona, quæ reperta fuerunt, non habentia signum Ecclesiæ, præsumi

potius

potius quęsita ex bonis Episcopi, quàm Ecclesiæ, *Abb. in cap. 3. ne pecul. cler. cap. cum testes, num. 4. de test. Corn. cons. 324. col. 1. & seq. num. 3. Boer. decis. 20. num. 4. Couar. in cap. 1. de test. num. 7. & seq.* qui loquuntur, etiam vbi Ecclesia reperitur in possessione: nam hæ præsuppositiones præualent, *Socin. iun. cons. 91. in 3. Corn. cons. 79. num. 3. in 4. Roman. cons. 159. in fin. Barb. in cap. 1. de pecul. cler.* Non obstat, quod bona hæc potuerint esse apud Ecclesiam ante promotionem eius Episcopi, quoniam præsumptiones, de quibus supra, hoc excluserunt: deinde, cum inter hæc bona repetiantur multa notata signo Ecclesiæ, sequitur, ea, quæ existunt sine hujusmodi signo, nó censeri esse Ecclesiæ, ppterea, cum præsupponatur ex redditibus suis proprijs, & legationibus, & muneribus sibi oblatis, plurima acquisiuisse, & tempore obitus sui non reperiantur alia bona sua, nisi quæ in inuentario erant, necessarium est, vt dicamus, hæc confecta esse ex illius bonis, nec aliàs omnes alios fructus euanuisse. Non obstat, quod obijciebatur de identitate, nam hæ præsumptiones ita sufficiunt, vt nisi contrarium doceatur, censeantur esse eadem bona, præsertim, quia tempore obitus sui in Augusta, extra Ecclesiam suam Constantien. reperta sunt apud eum talia bona, *Ancbar. cons. 198. num. 1. & 3.* Præsumptiones autem multæ sunt, de quibus in puncto; quibus accedit, & confectio inuentarij, *Bald. in Auth. licentiam, num. 3. C. de Epis. & cler.* Nec ista, Rota de iure probabat: quia tamen semper cupit veritatem, quoad eius fieri possit, inuenire, intelligitquè morem esse ibi, vt singuli Episcopi relinquant inuentaria bonorum Ecclesiæ, propterea placuit, vt iubeam moderno Episcopo, vt transmittat ista inuentaria, quo cognoscere possimus, an bona, de quibus agitur, integrè pertineant ad Ecclesiam, aut minus.

Ita tamen scimus, hodie vbilibet ferè seruari, sicut etiam admonet *Barbos. de potest. Epis. glos. 114. num.* 15. vt omnis dubietas circa hoc, tollatur, vt debeat Episcopus, tempore, quo Episcopatum consequitur, inuentarium illarum rerum facere, quas ipse ex patrimonio, vel alio titulo sibi comparauit, iuxtà *tex. in cap. de Syracusana 28. dist.* ibi, *præsentis temporis habita rerum descriptione &c.* & ibi ait *id. Barbos.* quòd si Prælatus non confecerit huiusmodi inuentarium, præsumitur contra eundem, nihil habuisse, & quod omnia intuitu Ecclesię acquisiuerit, vt in simili de hærede non conficiente inuentarium, in *Auth. de hered. & Falcid. §. sancimus, coll. 1. vers. patet.*

Postremò, optimè declarauit Pius V. quænam ex prædictis bonis, sub spolio cóprehendantur, vt in sua Constitutione, quam infra subijcimus; & præter exempla in eadem Constitutione, adhuc addere visum est, quod à dicto spolio eximuntur omnia bona patrimonialia, vel ex causa donationis, successionis, seù legatorum, aut ex fructibus eorundem bonorum patrimonialium, & donationum, vel successionum acquisita, de quibus ipsi Episcopi, seù aliàs beneficiati, liberè testamento, donatione, vel quocunque alio modo, & titulo disponere possunt, *id. Leo, d. cap. 3. num. 12.*

Hinc etiam dicimus de iurepatronatus, per clericum beneficiatum fundatum, quod, quando non constat, ex quibus bonis fuerit fundatum, an videlicet ex bonis patrimonialibus, & laicalibus an verò Ec-
7 clesiasticis; quia in dubio semper præsumitur fundatum, & dotatum ex bonis, intuitu Ecclesiæ acquisitis, ac redditibus beneficiorum, quo casu, certum est ex suppositione, quod ipsa fundatio, seù dotatio facta sit de bonis Ecclesiasticis, non autem patrimonialibus, *Felin. in cap. ex litteris, num. 3. de constit. Rebuff. in prax. signat. 3. p. vers. necnon iurispatronatus, Mascard. de probat. conclus. 960. num. 9. Paris. de resign. benef. lib. 2. q. 4. num. 39. Achil. de Graff. decis. 214. de iurepatr. Crescent. decis. 9. eod. tit. & alij, quos refert Garc. de benef. p. 5. cap. 1. num. 593.* proindè quoad hoc, vsus Curiæ, Datariæquè Apostolicæ, stylus, siue praxis inoleuit, (quod obiter dicimus) vt quoties clericus, beneficiatus fundare, ac dotare voluerit beneficium cum reseruatione illius iurispatronatus, semper periti Sollicitatores, in supplicatione pro huiusmodi erectione, petant, tale iuspatronatus, ita Oratori concedi, quod sit, & esse debeat de iurepatronatus laicorum; ac propterea ita existat, & esse debeat; non, ex priuilegio Apostolico, sed ex vero, & reali iurepatronatus laicorum, ratione perpetuæ dotationis ex bonis verè, & merè laicalibus, & patrimonialibus &c. cum amplioribus clausulis, & cautelis, apponi consuetis in supplicatione, Summo Pontifici porrigenda pro erectione, & concessione iurispatronatus in beneficio, per clericum beneficiatum erigendo, vt est notum omnibus Curialibus, & ego la-

tius

dus *recitatimo* in mea *praet. benefic.* Circa,
quod omne dubium tollitur, attenta in-
frascripta *Constitutione Pij V.* qua caue-
tur inter caetera, vt nullum fiat à Camera
spolium carum, qui beneficia Ecclesiasti-
ca obtinebant, valoris triginta ducato-
rum auri de Camera, aut pensiones an-
nuas similis summae; quia licèt res, quas
clericus post clericatum acquisiuit, prae-
sumantur acquisitae ex redditibus Eccle-
8 siae; attamen id procedit in bonis à Praela-
tis defunctis, relictis, qui amplos redditus
habebant, non autem, ab illis clericis, qui
iuxtà eandem Constitutionem non ha-
bent maiores redditus ijs, quae in ea sunt
expressi; quare, si quid acquisiuerunt,
praesumitur legitimè acquisiuisse, *id. Leo.
d. cap. 3. num. 21.*

Ampliorem ponit distinctionem *Iul.
Clar. in §. testamentum. q. 27.* vbi ait, quod
haec est pulchra quaestio, & saepissimè con-
tingit in practica; & praemittit, quod in
hoc proposito possunt considerari quin-
que genera bonorum, scilicet bona pro-
pria, seù patrimonialia ipsius clerici, seù
Praelati, Item bona Ecclesiae, siuè benefici.
Item bona quaesita ex fructibus Ecclesiae.
Item fructus collecti in bonis Ecclesiae.
Item quotidianae distributiones, quas cle-
ricus percipit in ipsa Ecclesia; quam
quidem distinctionem cum ijs, quae se-
quuntur, vide apud eundem *Doctorem
loc. cit.*

Infertur etiam hinc ad illam quaestio-
nem, quae quotidie in facto occurrit,
numquid, videlicet, committat simoniam,
renuncians beneficio; ex eo, quia vult
sibi solui expensas ab eo factas in quibus-
dam massaritijs Ecclesiae? Quarè *Felin.
cons. 11. num. 6.* distinguit, quod aut im-
pendit de bonis proprijs, & potest absque
labe simoniae, aut de bonis Ecclesiae, &
non potest, aut de bonis vtriusque, & cō-
pensabitur pro rata: si verò res erit du-
bia, praesumitur, expensas fecisse de bonis
Ecclesiae; & per consequens non potest
illas repetere, ità *Abb. in cap. fin. de pecul.
cler.* ex quo, omnia bona Prelatorum, &
clericorum, post adeptam dignitatem,
& beneficia, praesumuntur esse de bonis
Ecclesiae, & de bonis Ecclesiae acquisita,
cui preficiebantur, nisi contrarium pro-
betur: quarè Ecclesia, fundatam habebit
intentionem super omnibus bonis à Prae-
lato defuncto possessis: & possessio bono-
rum Praelatorum continuatur in Eccle-
sia; ita notabiliter *Parisi. de resign. benef.*
per diuersa iura per eū allegata *lib. 14. q. 7*
à num. 49. vbi num. 52. limitat id non
procedere, quoties constat, vel constabit,
bona esse patrimonialia, & ex redditibus
patrimonij acquisita, *Roman. cons. 159.
num. 4. vers. primo casu. Menoch. de arbitr.
iud. casu 95. num. 4. Barsat. cons. 376. num.
4. vol. 4.*

Ad hanc verò praxim descendendo,
dicimus, huiusmodi facultatem petendam
omnino esse in specie, etiam quoad vsus
prophanos, per ea, quae superius dicta sunt;
ex eo quod, si fortè Summus Pontifex,
eam tribuat, vt possit ad quoscun-
que vsus testari, prout ex formulis anti-
quis apparet, cum nihilominus in ipsa
facultate aliud non adderetur, concessa
9 profectò ea tūc intelligebatur quoad vsus
tantummodò pios, non autem propha-
nos, nisi de ipsis prophanis vsibus men-
tio habeatur; quod praesertim decidit *Bar-
bat. de praest. in t. Carden. p. 1. q. 4. col. 4.* relatus
per *Nauar. de redd. Eccles. q. 3. num. 3.* quia
licèt omne priuilegium debet ita intelli-
gi, vt aliquid operetur, contra ius com-
mune, dato, quod aliquid operetur, in
reliquis, debet restringi: quarè cum prae-
dicta facultas, sit priuilegium, & operari
possit effectum testandi ad pios vsus, con-
tra ius commune, non debet alium effe-
ctum maiorem operari, scilicet testandi
ad prophanos, *id. Nauar. loc. cit. num. 3.*
& pluries ita decisum vidimus, & audiui-
mus in facti contingentia, sicut hodie ser-
uatur in praxi, & patet ex formulis infra
positis. Hoc quidem benè cōceditur, vt
possint ipsi pro aliqua competenti summa
testari, in vim alterius, sibi attributae facul-
tatis; attento quod extāt litterę in forma
breuis, moderatoriae bullae Pauli III. per
quam Archiepiscopis, Episcopis, & alijs
Prelatis restringitur facultas disponendi
in fauorem Ecclesiarum, & piorum loco-
rum; adeò vt ij non habentes à Sede
Apostolica licentiam testandi, possint de-
cimam partem tantùm rerum, & bonorū
mobilium, & immobilium, & se mouen-
tium, ac pecuniarum Ecclesijs, Monaste-
rijs, Hospitalibus, & pijs locis, capiendi,
& acquirendi facultatem habentibus tan-
tùm, non per viam institutionis haeredum,
sed donationis, vel legati in vita, seù in
morte relinquere, prout in *d. Constitutione
sub Dat. Romae sub Annulo Piscatoris 8.
Martij 1548. Pontificatus sui Anno Quar-
todecimo.*

Et licèt, vbi ipsius Summi Pontificis ad
id authoritas intercedit, ad quoscunque
10 vsus, siuè pios, siuè prophanos, aliqua ad

sic

sic validè testandum, non requiratur causa, nec ob id hæredes instituti, siuè legatarij, aut donatarij ad aliquam restitutionem tenentur; per ea, quę dicit *id. Sāch. in dd.consil.moral.lib.2.cap.2.dub.51.num.* 7. nimirum, quod seclusa prohibitione testandi, si ipsi testentur ad vsus prophanos, licèt peccarent, nihilominus verè dominium transferrent; nec accipientes tenerentur restituere, sicut si in vita, prodigè donarent; cum sint veri domini, sed prohibitio testandi, est de iure humano, vt ex supradictis iuribus allegatis patet; & licèt ad vsus prophanos, ipsa prohibitio sit de iure diuino, id tamen est quoad licitè fieri potest, non tamen quoad dominij translationem; sed dispensatio Papæ in iure humano, etiam absquè causa valet.

Nihilominus, regulariter Summus Pō-
11 tifex, facultatem ipsam, non ità passim concedit, nisi pro graui vtilitate Ecclesiæ, veluti, quia est vir nobilis, aut aliàs de Ecclesia benemeritus, vel à quo vtilitas speratur Ecclesiæ, ex quo, etiam, quatenus istud sit præceptum diuinum, est tamen per Papam dispensabile; quamuis talis testandi facultas non concedatur de talibus redditibus in notabili quantitate, ita vt sit Ecclesię valde onerosa, vel pauperum necessitatibus subueniri nequeat, vel in notabile diuini cultus detrimentum, & diminutionem, *id. Sanch. loc.cit.num.* 9. & fatentur omnes practici Curiales.

Illud autem, quod etiam huic praxi potissimùm præmittendùm, inter cœtera duximus, est, quod diuersi Romani Pōtifices, bonorum Episcoporum, & beneficiatorum decedentium diuersorum spoliorum; vti ad Cameram Apostolicam spectantium, Collectores, & Exactores in varijs Prouincijs, & locis deputarunt; qui de illis, tanquam de rebus ad Cameram præfatam spectantibus, donando, & transigēdo, ac aliàs diuersimodè disponere poterant, vt in *Constitutione Pauli III. edita anno* 1552. & per *Nauar. in Comment. de spol. cler. §.5. post princip.* in qua quidem Constitutione, idem *Paulus* testatur, ab antiquissimo tempore citra, dicta spolia, Cameræ Apostolicæ nomine exacta, & inter iura ipsius Cameræ connumerata fuisse; ac proinde ad amputandas difficultates, quæ in medium afferebantur, declarauit, res, & bona, spolia nuncupata, in quibuscunque Regnis, & Dominijs, tàm citrà, quàm vltra montes, & maria, consistentia, quæ pro tempore, post obitum Prælatorum, & personarum quantumcunque, & quomodolibet qualificatarum, etiā Cardinalatus honore fulgentium, qui, vel nullo condito testamento, vel absquè sufficienti facultate, aut vltra quantitatem, de qua facultatem habuerunt, condito, decesserunt, & decedent, ad Cameram Apostolicam, & non ad alios, etiam in quibusuis alijs Ecclesijs, Monasterijs, cęterisquè beneficijs Ecclesiasticis cum cura, & sine cura sęcularibus, & quorumuis Ordinum regularibus, spectare; illaquè tanquam ad ipsam Cameram spectantia, perpetuò colligi, ac recuperari posse, & debere.

Cœterùm autem, quænam bona veniant sub spolio huiusmodi, declarauit fel.record. Pius Papa V. sua peculiari Cōstitutione; quæ cum sit nimis salutaris, & in viridi obseruantia, hic inseritur, & est tenoris sequentis, videlicet.

PIVS *Episcopus seruus Seruorum* Dei. *Ad perpetuam rei memoriam. Romani* Pontificis *prouidentia circumspecta, ad ea solicitudinis suæ partes potissimum conuertit, per quæ singulis Ecclesiis debita obsequia, & opportuna subuentionis auxilia, minime subtrahantur. Cum itaq; sicut accepimus, nonnulli* Patriarchæ, A*rchiepiscopi Episcopi, & Abbates, seu Commendatarij, ac alij beneficia Ecclesiastica obtinentes, propriæ honoris, & salutis immemores, etiam prætextu facultatum testandi, eis, per Sedem Apostolicam concessarum, in eorum vltimis voluntatibus, res sacras, ac vasa, ornamenta, & paramenta Ecclesiastica, aliaque cultui diuino dicata, quandoque ex fructibus Ecclesiasticis, per eos acquisita, non Ecclesiis, & monasterijs, ac beneficiis, quibus præfuerunt, seu à quibus prouentus Ecclesiasticos, & stipendia acceperunt, prout rationi, & honestati consentaneum foret. sed aliis locis, etiam aliquando non pijs, ac interdum eorum consanguineis, & affinibus relinquere, ac Cameræ Apostolicæ Collectores, prætextu, quod illa sub appellatione spoliorum veniant, tanquam eiusdem Cameræ spolia exigere, & percipere non erubescant, in maximum religionis dedecus, ac Ecclesiarum, monasteriorum,*

rum, & beneficiorum eorundem detrimentum, ac relinquentium animarum periculum, scandalumque plurimorum: Nos abusibus, scandalisque huiusmodi providere, ac singularum Ecclesiarum, & monasteriorũ, ac beneficiorum indemnitati, animarumque quorumlibet saluti consulere volentes, Motu proprio, & ex certa scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, hac nostra perpetua valitura constitutione, statuimus, ordinamus, decernimus, & declaramus, quod de cætero omnia, & singula ornamenta, & paramenta, ac vasa, necnon Missalia, & Gradualia, ac cantus firmi, & musica, aliique quomodolibet nuncupati libri, & aliæ res sacræ, etiam auri, & argenti, ac quæcunque alia bona per quoscunque Patriarchas, Archiepiscopos, Episcopos, Abbates, seù Commendatarios, & alios quoscunque, quæcunque, & qualiacunque beneficia Ecclesiastica, cum cura, & sine cura sæcularia, & quorumuis ordinum regularia, in titulum, vel commendam, aut alias quomodolibet obtinentes, quocunque nomine, vel titulo censeantur, etiam si de illis, & eorum qualitatibus, specialis, & expressa mentio habenda foret, ad usum, & cultum diuinum, etiam in eorum priuatis ædibus, & capellis, vel oratorijs destinata, tempore eorum obitus, ex testamento, vel ab intestato relicta, sub quibusuis facultatibus testandi, & alias disponendi de bonis per eos ex altari, vel alias quomodolibet acquisitis, per quoscunque Romanos Pontifices prædecessores, & successores nostros, ac nos, sub quibusuis tenoribus, & formis, ac cum quibusuis clausulis, & decretis, etiam Motu proprio, & alias quomodolibet concessis, & concedendis, minimè comprehendantur: Nec sub appellatione spoliorum veniant; sed ad singulas Ecclesias, monasteria, etiam conuentu carentia, et beneficia huiusmodi in quibus resederint, aut quibus præfuerint, seù quæ aliàs obtinuerint, eminnò spectent, & pertineant, ac spectare & pertinere, illaquè post eorum obitum eisdem Ecclesijs, monasterijs, & beneficijs, etiam si in Romana Curia, & procul ab illis decesserint, vel ad illa nunquam accesserint, etiam si antea Ecclesiarum, & monasteriorum regimini cesserint, vel beneficia huiusmodi renuntiauerint, eo ipso applicata, & incorporata sint, & esse censeantur. Ita quod liceat illis defunctis in eisdem Ecclesiis, monasterijs, & beneficijs successoribus, ac Ecclesiarum, & monasteriorum huiusmodi capitulis, & conuentibus respectiue, illa propria auctoritate liberè apprehendere, ac eorum Ecclesiis, & sacristijs applicare, & incorporare, ac quæcunque donationes, ac relicta, & legata, testamenta, & codicills, & alia vltima voluntates, seù spolia desuper contra præsentis constitutionis nostræ tenorem, quomodolibet pro tempore facta, quoad præmissa, nulla, & inualida, nulliusque roboris, & momenti existant, & personis, etiam Ecclesiasticis, seù locis, etiam pijs, aut Ecclesiasticis, alijs, quibuscunque, in quarum, seu quorum fauorem pro tempore facta fuerint, minimè suffragentur; nec per ea eisdem personis, seù locis, vel alijs Ecclesiis huiusmodi aliquod ius in rebus prædictis, vel ad illas acquiri possit. Quinimo res sacras, ac alia bona prædicta quocunque nomine, vel titulo pro tempore detinentes, ad illa Ecclesiis, & Monasteriis, ac beneficijs per defunctos quomodolibet acquisitis, vt præfertur, iuxta præsentium tenorem realiter, & cum effectu restituendum, & consignandum, quibusuis dispositionibus de illis in contrarium quomodolibet factis minimè attentis, omnino teneantur, & ad id per censuras, & pœnas, etiam fortè, & sacrilegij ac alia iuris, & facti remedia opportuna, cogi & compelli possint, & debeāt. Insuper, ne deinceps contingat, insolentia spoliorum Cameræ Apostolicæ Collectorum, vel Subcollectorum, aliquas Ecclesias, nec hominum quemquam damno, & iniuria affici, nec cuiquam de cætero vertatur in dubium, quæ res habendæ sint nomine spolij, similiter statuimus, decernimus, & declaramus, quod quæcunque scamna, cathedræ, arcę & etiam ligneę, vel lapideæ, etiam marmoreæ, mensę, & tabulę, ac quęcunque dolia, seu vasa vinaria vacua, & alia similia suppellectilia domestica per quosuis presbyteros, seu clericos, ab humanis pro tempore decedentes, tempore eorum obitus in Ecclesiis, seu eorum domibus Ecclesiarum earundem, vel alibi vbiuis locorum relicta, etiam si ex fructibus, & prouentibus beneficiorum, quę dum viuerent, obtinebant, acquisita fuerint, sub

spolio-

spoliorum appellatione, minime veniant, nec pro spolijs ullo modo reputari possint. Pręterea, quod nullum spolium Camerę prefatę fieri, nec quicquam à quibusuis spoliorum Camerę huiusmodi Collectoribus, vel subcollectoribus exigi possit per obitum illius, qui dum viueret, vnum vel plura beneficia Ecclesiastica obtinuerit, cuius vel quorum insimul fructus, redditus, & prouentus, triginta ducatorum auri de Cameræ secundum communem ęstimationem, valorem annuum non excesserint, aut qui pensiones annuas, super quibusuis fructibus Ecclesiasticis, vsque ad dictum valorem annuatim perceperit, dummodo tamen is se ab omni illicita negotiatione, & à sacris canonibus prohibita abstinuerit. Ita quod, si quis dictorum Collectorum aliquid ex bonis quorumuis defunctorum, qui similia beneficia obtinuerint, seu similes pensiones perceperint, prætextu spoliorum eiusdem Cameræ percipere, aut aliàs contra præsentes nostras literas, attentare præsumpserit, ad totalem bonorum per eum perceptorum restitutionem teneatur, ac ad viam iuris, etiam per similes censuras, & pęnas cogi, & compelli possit, & debeat. Districtius inhibentes quibusuis Camerę præfatæ spoliorum Collectoribus, nunc, & pro tempore existentibus, sub indignationis nostrę, & priuationis eorum officiorum pęna, ne in ornamentis, & paramentis, ac vasis, & libris prefato cultui diuino dicatis, ac aliàs in rebus sacris, necnon suppellectilibus prefatis quomodolibet se intromittant, nec in eorum inuentarijs, tanquam spolia redigant, seu describant; sed ornamenta, & paramenta, necnon vasa, & libros, aliaque diuino cultui dicata, huiusmodi Ecclesijs, & monasterijs capellis, & alijs beneficiis huiusmodi, eorumquè Rectoribus, & alijs prefatis libere admittant, & consignent, ac consignari faciant cum effectu, ac suppellectilia predicta in locis, vbi consliterint, relinquant. Ac decernentes, sic in præmissis omnibus, & singulis, per quoscunque Iudices, & Commissarios, quauis auctoritate fungentes, sublata eis, & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate, iudicari & diffiniri debere, ac irritum & inane, quicquid secus super ijs, à quoquam quauis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Quocirca, dilectis filijs Curiæ causarum Camerę Apostolicæ generali Auditori, & singulis locorum Ordinarijs; ac maiorem dignitatem, post Pontificalem in vniuersis Ecclesiis Cathedralibus, & Metropolitan. pro tempore obtinentibus, per Apostolica scripta, Motu simili, mandamus, quatenus ipsi, vel duo, aut vnus eorum præsentes literas, & in eis contenta quęcunque, vbi, & quando opus fuerit, quotiens pro parte quorumcunque, in præmissis interesse habentium, vt præfertur, fuerint requisiti, solemniter publicantes, eisquè in pręmissis, efficacis defensionis pręsidio assistentes, faciant, auctoritate nostra, pręsentes literas, & in eis contenta quęcunque, firmiter obseruari, ac singulos, quos literæ ipsa concernunt, illis pacificè gaudere: non permittentes eos desuper quomodolibet indebitè molestari. Contradictores, auctoritate nostra appellatione postposita, compescendo, Non obstantibus Apostolicis, ac in prouincialibus, & synodalibus Concilijs editis generalibus, vel specialibus constitutionibus, & ordinationibus; necnon Ecclesiarum, & monasteriorum huiusmodi, iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia, roboratis statutis, & consuetudinibus, facultatibus testandi, alijsquè priuilegijs, indultis, & literis Apostolicis, quibusuis concessis, approbatis, & innouatis, etiam si de illis, eorumque totis tenoribus, specialis, & expressa mentio facienda esset, illorum tenores pro sufficienter expressis habentes, illis in reliquis in suo robore permanentibus, cęterisque contrarijs quibuscunque. Volumus autem quod si aliquis ex Patriarchis Episcopis, Abbatibus, seu Commendatarijs, & alijs beneficiatis pręfatis pluribus Ecclesiis, seu monasterijs, pro tempore simul, vel successiuè præfuerit, seu plura beneficia obtinuerit, ornamenta, & paramenta, ac res, & bona prędicta, ad illa omnia, habita ratione fructuum, & temporis, quo eadem beneficia possedit, omnino pertineant, & proportionabiliter inter ea diuidantur. Quodquè pręsentes literę in Cancellaria nostra Apostolica, & acie Campi Florę, de more publicentur, & inter constitutiones perpetuo valituras describantur. Et quia difficile foret pręsentes, ad singula quęque loca de-

ferri,

ferri, volumus, & etiam declaramus [illegible] *, & aliorum Principum nomi-*
rijpublici subscriptis, & sigillo alicuius Prælati [illegible] *um, seù administrationem,*
siastica constitutę, sigillatis, eadem prorsus fides [illegible] *in posterum obtinebis;*
dem præsentibus adhiberetur, si forent exhibitę [illegible] *etiam Ecclesiasticis,*
liceat hanc paginam nostrę ordinationis, statuti [illegible] *us, vel dissimilibus,*
dati, & voluntatis, infringere, vel ei ausu temerario [illegible] *Abbatialium, Ca-*
tentare prçsumpserit, indignationem omnipotentis Dei [illegible] *ursibus, obuentio-*
stolorum eius, se nouerit incursurum. Dat. Romę, apud [illegible] *uatis. & assi*
nationis Dominicę millesimo quingentesimo sexagesimo [illegible] *ue Romana*
Pontificatus nostri Anno Secundo. [illegible] *um, eorũ-*
[illegible] *quàm ex*
[illegible] *, seù*
[illegible] *, ac*
[illegible]

Nonnullæ verò partes eiusdem Constitutionis declarantur per *Nauar. in Comment. de spol. cler. §. 8.* ad quem lectorem, quatenus opus fuerit, remittimus.

S V M M A R I V M.

1 *Testandi facultatem de redditibus Ecclesiasticis, solus Papa concedit.*
2 *Testandi facultas, quomodo Cardinalibus interdicta.*
3 *Facultatis Testandi formula facultatis pro Cardinale proponitur.*

Praxis Licentiæ testandi de redditibus Ecclesiast. pro Cardinale.

C A P. I I.

1 QVoniam verò huiusmodi testandi facultatem solus Papa tribuere potest, vt per *Nauar. in comment. de spol. Cler. §. 9. nu. 3.* cum ipsi soli, tanquam vniuersalis Ecclesiæ bonorum administratori, sit immediatè à Deo commissa eorundem bonorum administratio, [illegible] nium est Domini Nostri [illegible] generali ratione, quia D[illegible] plenitudo eius, vt ait *Leo* [illegible] *par. 3. cap. 3. nu. 31.* proinde, [illegible] & Romanæ Curiæ obseruant[illegible] ipsius Papæ volũtas, & intentio [illegible] tur, *arg. l. seruus plurium, §. fin. ff.* [illegible] *Rota decis. 571. n. 3. p. 1. diuers. Gonz.* [illegible] *8. Cancell. glos. 9. §. 2. n. 63* formulã supplicationis eidem Summo Pont. porrigen-
2 dæ, de more subijciam: Cũ autẽ huiusmodi testandi facultas S. R. E. Cardinalibus sit nihilominus interdicta, qui sinè Summi Pontificis licentia, testari nequeunt, teste *Host. in Sum. tit. de pęnit. & remiss. §. cui Cardinalis num. 16.* vbi nil aliud pro hoc adducit, nisi, id procedere secundum consuetudinem Romanæ Ecclesiæ; ideo formulam testandi pro Cardinale, primò, mox suo loco, alterã pro Archiepiscopo, seù Episcopo subijciam, cum omnibus decretis, clausulis, restrictiuis, modificatiuis, & ampliatiuis, iuxtà recentem Curiæ stylum; licèt huiusmodi facultas, pro quibuscunquè personis, pro qualitate meritorum, variationem aliquam admittat. Prima igitur formula pro eodem Cardinale, tali concipitur modo, videlicet.

Dilecto filio nostro, Stephano, tituli Sancti Laurentij in Pane, & perna, Presbytero Cardinali Duratio nuncupato.

VRBANVS PP. VIII.

3 *DIlecte Fili, Salutem, & Apostolicam benedictionem. De benignitate Sedis Apostolicę prouenire dignum est, vt Ecclesiarum Prçlatis, prçsertim S. R. E. Cardinalibus, qui pro ipsius Ecclesiæ statu salubriter dirigendo, assiduè laborare non cessant, disponendi de bonis suis, libera sit, tàm in vltima voluntate, quàm aliàs attributa potestas, & ordinata per eos, perpetuæ roboris firmitate subsistant. Hinc est, quod. Nos*

rata, nihil valuit, quod actum fuit: & docet *Iaf. conf. 55.* vbi non obstante hoc decreto, & informatione, consuluit data læsione, omnia in irritum reuocari: est namque concessio in iure, quod vbicunque narratum in gratia, detegitur falsum, corruit ipsa gratia, etiam si sit facta motu proprio, & ex certa scientia, quia talis motus proprius, & certa scientia, etiam cum clausula, *Non obstantibus*, & similes clausulę operantur, donec probetur contrarium; quarè, detecto, quod in huiusmodi alienatione, postquàm illa, vigore præsentis rescripti, facta fuerit, non interuenerit causa legitima, quæ est ipsius Ecclesię euidens vtilitas, concessio Papæ, vel confirmatio euanescit: quinimmo, nec refert, quod talis, vel similis gratia habeat forsan decretum irritans; quia illud nullum operatur effectum, vbi gratia principalis, super qua huiusmodi decretum adijcitur; corruit; quādoquidem tale decretum regulatur secundum principalem gratiam, & tanquam illi accessorium; quod quidem cum secundum suum principale regulari debeat, *l. cum principalis, ff. de reg. iur. cap. accessorium eod. tit. lib. 6.* profectò sublato principali, censetur sublatum, & accessorium, *arg. tex. in l. quo iure, verf. item tolle iura, 8. dist. cap. si monachus ad clericatum, 16. qu. 1. cap. præterea, de off. deleg.* Ac proinde, in casu alienationis sine causa legitima, conscientia tam alienantis, quàm recipientis, non est tuta quoad Deum, *Archidiac. in cap. non liceat. 12. qu. 2. Abb. in cap. cum venissent, de iudic. Redoan. qu. 22. nu. 93.*

Cœterum verò, non probata Ecclesiæ læsione, alienatio præsumitur facta cum causa; quia Commissarius, vel Delegatus, cui commissum est, quod capta diligenti informatione, & facta perquisitione, de causa, ac de alijs narratis in litteris *si in euidentem*, cōcedat facultatem authoritate Apostolica, causas expressas veras repererit, ex consequenti præsumitur de antecedenti, *cap. prudentiam, & cap. præterea, de off. deleg.* prę sumitur vndè, quod quisque officium suum diligenter exerceat, *cap. ad audientiam, de præscrip.* Quarè, quicunque prætendit causas, in huiusmodi rescripto expressas, non fuisse veras, hoc quidem probare debet, cum pręsumatur pro authoritate Delegati, ad id legitimè interposita, *id. Redoan. d. qu. 22. nu. 88. cum plur. seqq.*

Finis Libri Noni.

PRAXIS DISPENSATIONIS SIVE LICENTIAE TESTANDI DE redditibus Ecclesiasticis, pro personis à iure prohibitis.

LIBER DECIMVS.

SVMMARIVM.

1 *Testari de fructibus beneficiorum, quomodo prohibitum.*
2 *Bona Ecclesia dicuntur, quę illius intuitu sunt acquisita.*
3 *Testari an possint Clerici de fructibus beneficiorum, intuitu consuetudinis.*
4 *Testari, etiam ad pios vsus, quo iure Episcopi prohibeantur.*
5 *Bona, post obitum Episcopi, reperta, quando presumantur Ecclesia, vel heredum.*
6 *Rota decisio ad id per extensum refertur.*
7 *Iuspatronatus fundatum per clericum beneficiatum, præsumitur ex redditibus beneficiorum.*
8 *Quando tamen hęc præsumptio cesset.*
9 *Testandi facultas simpliciter concessa, intelligitur ad pios vsus.*
10 *Ad vsus prophanos non requirit causam.*
11 *Quamuis regulariter sine causa non concedatur.*
12 *Bona post obitum Prelati reperta, non ad Ecclesiam, sed ad Cameram spectare.*
13 *Constitutio Pij V. super spolijs proponitur.*

Praxis prohibitionis testandi de redditibus Ecclesiasticis.

CAP. I.

Sicut bona Ecclesiastica, sine Summi Pontificis facultate, iustaque concurrente causa, nequeunt alienari, ita neque de ipsorum redditibus testari, aut aliàs legitimè disponi posse, certũ est: quare facultatẽ de illis testandi, aut aliter disponendi, dispensationem etiam appellarunt DD. præsertim *Nauar. de redd. Eccles. per tot.* Propterea, quid Romanę Curiæ stylus, siuè praxis, circa eandem facultatem concedendam, seruet, videre sequitur opportunè.

Pro qua quidem praxi præponamus, satis iure cautum esse, vt de fructibus beneficiorum, ac præbendarum, omnibus
1 beneficiatis prohibitum sit testari, & non modò de bonis ex redditibus Ecclesiasticis aequisitis, verùm etiam de bonis emptis pecunia, quæ ex eisdem redditibus fuerit collecta; quandoquidem bona Ec-
2 clesiæ dicuntur omnia, quæ intuitu Ecclesiæ, aut de Ecclesiæ facultatibus, aequiruntur, & dixit *Abb. in cap. cum in officijs, num. 4. de testam.* quod clericus, de dictis bonis non potest testari, aut aliter disponere, nisi in quatuor casibus. Primo, si cle-

 ricus

ricus tantundem de ſuo, Eccleſiæ contulerit, quantum vult relinquere, vel diſponere, *cap. ſi quis qualibet, 12. qu. 2. cap. ſi quis Epiſcopus, ead. cau. qu. 5.* Secũdo, de rebus mobilibus, & modicis, ſi adſit conſuetudo. Tertio, poteſt donare intuitu eleemoſynæ, quam clericus poteſt facere in infirmitate conſtitutus. Quarto, quándo clericus vult remunerare honeſta ſeruitia, tâm à conſãguineis, quàm ab extraneis accepta, *c. relatum 2. §. licet; de teſtam.* & indiſtinctè tenet *id. Abb. in cap. cum eſſes, nu. 21. eod. tit.* quod clericus quęcumquè acquirit de bonis Eccleſię, debet conferre Eccleſię, aliàs punitur, per *tex. in cap. 1. 12. qu. 3.*

Verũ aliquando dubitari contingit, nun-
quid prædictis Clericis beneficiatis, ratio-
3 ne conſuetudinis, liceat de ipſis redditi-
bus Eccleſiaſticis teſtari, vbi viget talis cõ-
ſuetudo; circa quod tres opiniones adducit Sanch. *in ſuis opuſc. moralibus, lib. 2. cap. 2. dub. 15. nu. 7.* quarum prima eſt, talem conſuetudinem valere, & excuſare à peccato, beneficiatos, vigore illius teſtantes, etiam ad vſus prophanos, ac ſuis cognatis, & hæredibus reliquentes, prout dicit in Hiſpania ſeruari, vbi talis conſuetudo eſt ab immemorabili tempore, pro ijs tãtùm, qui non ſunt Epiſcopi, cum ſit conſuetudo obſeruata, & recepta, ac tacito Papæ, ac Prælatorũ conſenſu approbata. Secũda eſt, prædictam conſuetudinem non eſſe validã abſolutè, ſed ad teſtandum de dictis redditibus ad vſus tantummodo pios, & in modica quantitate, secùs verò ad vſus prophanos, vel in magna quantitate; quod eſſet Eccleſiæ valde oneroſum, ex *Sylu. verbo, Clericus, 4. qu. 2. & 3.* & alijs ibi relatis. Tertia autem, inhæret ſecundæ, nulla adiecta modificatione, ſeù reſtrictione.

Quarè etiam pro eo, quod tenuit Romanæ Curiæ vſus, & praxis, nunquam ab ea recedendum eſſe, iure optimo tenendũ eſt, ſcilicet, Clericos ex redditibus Eccleſiaſticis, nunquam teſtari poſſe ad vſus prophanos, & ad augendos cognatos, & alios hæredes, ſicut teſtari poſſunt de bonis patrimonialibus; quod quidem nulla, poſſe conſuetudine excuſari videtur; nam, vt ait id. *Sanch. loc. cit. num. 10.* dum viuunt, tenentur dare ſuperflua pauperibus; in morte autem omnia sũt ſuperflua: vt enim ait Apoſtolus, nihil intulimus in hunc mũdum, haud dubium, quod nec auferre quid poſſumus; ergo dum moriuntur, non poſſunt ea prophanis vſibus erogare; Prælatus namque, ſeù Clericus, eſt in vita dominus, & in morte ſeruus, nuda vita contentus, vt ait *Bald. in c. cum M. nu. 20. de conſtit.* ac proinde, mala conſuetudo, quæ eſt circa hoc, non excuſat; & potiſſimam, præſertim ibi affert rationem, quæ profectò omne dubiũ ſubmouere videtur, nimirũ, quia licèt prohibitio teſtandi, ſit de iure humano, prohibitio tamen diſponendi in vſus non pios, eſt de iure diuino, & naturali; idcirco conſuetudo non poteſt derogare, nec contrarium, circa id credibile eſt, Papam tenere, & intendere, licèt aliud dicendum ſit de diſtributionibus quotidianis; quandoquidem in illis percipiendis, magis laboratur, & plenius acquiruntur, quàm fructus; & ita de illis poteſt clericus, vti verus dominus, liberè teſtari; quod non poteſt de fructibus. Ratio enim eſt, quia illæ potius acquiruntur ratione operarum impenſarum, quàm ratione præbendæ, vt per *Gonz. ad regul. 8. §. 7. num. 164. & ſeq.* Hinc propterea, iam ſatis notorius Curiæ Romanæ inoleuit ſtylus, vt cũ hæres inſtitutus à Clerico, ſeù præsbytero, petit ab ipſo Papa litteras monitorialis in forma, *Significauit*, pro bonis ad ſe ſpectantibus, ratione ſucceſſionis hæreditariæ talis Clerici, ſeù presbyteri, non aliàs ipſæ litteræ dantur, niſi pro bonis, & rebus, de quibus ipſe Clericus, ſeù presbyter teſtari, aut aliàs legitimè diſponere poterat: & hæc, eſt notoria praxis. Quod quidem intelligendum eſt, vt excludantur, etiam bona, ex illicita negotiatione acquiſita, quæ declarauit Pius IIII. venire ſub nomine ſpoliorum, vt in ſua Conſtitutione, quæ incipit *Dicens eſſe conſentis, ſub Dat. Romæ, anno 1560. Non. Nouembris, Anno Primo.*

At verò, quia verſatur noſtra praxis circa licentiam teſtandi, quæ Epiſcopis præſertim eſt interdicta; propterea pariter dicendum eſt, eo modo, quo Clerici teſtari poſſunt de bonis patrimonialibus, ita, & ipſos Epiſcopos poſſe: & quãuis teneãt aliqui, non poſſe Epiſcopum de bonis propria induſtria, poſt adeptam dignitatem, partis teſtari ad omnes, etiam prophanos vſus, attamen probabilius, eſt de dictis bonis Epiſcopum teſtari liberè poſſe, ad quoſuis vſus, ſine Summi Pontificis facultate; quia, vt ait *id. Sanch. dub. 51. nu. 4.* talia bona, ꝓpria induſtria, & labore acquirũt, & ſic ſunt illorum abſoluti Domini, abſquè vllo pacto tacito, vel expreſſo, ea conuertendi in pios vſus. Cæterùm de redditibus Epiſcopatus, certiſſimum eſt apud omnes, nõ poſſe Epiſcopos teſtari, ét ad pios vſus, abſquè facultate Papæ. Ratio

Ratio

tiò, ex *eodem Sanch. num.* 5: quia id iure ipsis prohibetur in Concilio Agathensi, vbi statutum est, quod Episcopi, de rebus propriis, vel acquisitis, vel quicquid de proprio habent, hæredibus suis, si voluerint, derelinquant: quidquid verò de prouisione suę Ecclesiæ fuerit, siuè de agris, siuè de fructibus, siuè de oblationibus, omnia in iure Ecclesiæ reseruentur, vt in *c. Episcopi, l.* 12 *q.* 1. *& in c. sint manifesta, ead. q.* 1. vbi *glos.* ait, q̃ res ꝓpriæ Episcopi, & res Ecclesiæ debẽt esse separatæ, vt Episcopus in obitu suo, sine interdictione, vel cõtradictione, quibus voluerit, ꝓpria relinquere possit; quodquè iustum est, vt nec Ecclesia, nec propinqui Episcopi detrimentum sentiant; aliàs enim, semper res, ita acquisitæ, pręsumuntur esse de bonis Ecclesiæ, nisi contrarium probetur: quapropter, si Episcopus, vel alius Prælatus permistim vtitur rebus suis, suæquè Ecclesiæ, cum non sit facta distinctio, cogentur hæredes Episcopi probare, illas res nõ esse Ecclesię; sicut vxor cogitur probare, res aliquas non esse mariti; quia promiscuè vtitur rebus mariti, vt suis, *d. glos. in verbo, probantur.* Ratio, quarè ius, Episcopis, & Clericis, ex his redditibus testari interdixit, est, vt sciẽtes in morte non posse per testamẽtũ disponere imitarẽtur ad illa pauperibus distribuendũ in vita, & sic effugerent auaritiam, *id. Sanch. d. num.* 5. Ita tamen in proposito distinguit *Barbos. de pot. Ep. s. glos.* 114. *num.* 11. videlicet, Aut constat, Pręlatum habuisse bona, tempore suę promotionis, aut constat, quod non habebat, aut sumus in dubio. Ex primo quidem casu, censentur quæsita, non intuitu Ecclesię, sed personæ, cum præsumatur pro possessore, & contrarium intendenti, incumbit onus probandi; cum iam constet, illa bona, multò ante, eundem Episcopatum, fuisse penes eundem Prælatum. In secundo casu videlicet, quando constat, tempore promotionis, Prælatum nihil habuisse, pro Ecclesia præsumendum est; quod, nimirum illius intuitu, fuerint quęsita. Tertio denique casu, quando res est incerta, & dubia; quarè neque constat, bona inuenta penes Prælatum, fuisse quæsita antè, vel post Episcopatum, tunc etiam pro Ecclesia præsumendum est; quod illius intuitu fuerint comparata; quæ quidem distinctio rectè desumpta est ex *tex. in cap.* 1. *de testam.* in quo huius negotij solida basis residet; ibi enim Gregorius Nonus, per hæc verba distinguit, videlicet, *Hortamur ergo, vt solicitè hoc discutias, & quicquid ipsum habuisse patuerit, & qualibet persona detineri nullatenus patiaris, nisi hoc solum, quod ante Episcopatus ordinem, proprium habuisse constiterit: quicquid verò Ecclesia, ante ipsius consecrationem fuisse cognoueris, vel in Episcopatus ordine prædictum Episcopum acquisiuisse, in eiusdem Ecclesia dominio conseruetur.* Quæ quidem bona, etiam ab intestato deferuntur ad cõsanguineos, qui legitimè succedunt, vt tenuit *Rota decis.* 41. *num.* 2. *de probat. in antiq. Leo in thes. for. Eccl. p.* 3. *cap.* 3. *nu.* 12. vbi præsertim, ait, hanc conclusionem procedere in Episcopo patrimonium habente, nimirum, quod illius bona hæreditaria præsumantur potius quęsita ex redditibus patrimonialibus Episcopi, quàm Ecclesiæ, vt tenuit *Rota in vna Constantien. bonorum* 18. *Martij* 1560. *quę est* 182. *p.* 3. *lib.* 3 *diuers.* & cum sit satis notabilis, & sæpissimè viderim, eam in proposito tàm in Vrbe, quàm alibi allegari, visum est, illius tenorem hic subnectere per extensum, qui talis est, videlicet.

Constantien. bonorum 18. *Martij* 1560.

6 Mortuo Episcopo Constantien. Ecclesia, omnem illius supellectilem, & alia omnia bona occupauerat; eaquè modernus Episcopus, nunc tanquam bona Ecclesiæ detinebat; Hæredes autem Episcopi defuncti ea ex bonis patrimonialibus confecta esse dicebant, & asserebant. Hincque orta lite, Rota aliàs iudicauerat in fauorem Ecclesię, quia hæres nihil probauerat: dederat tamen hæredibus remissoriam, qua exequuta, & tunc in actis producta, proposui dubium, quod summatim complectebatur dicta testium, An ex his probaretur, vasa argentea, & aliam suppellectilem, de qua in inuentario confecto Augustæ post obitũ Episcopi nullo signo, quàm Ecclesiæ, pertinere ad hæredes, siuè ad Ecclesiam. Ecclesia duplici iure se præcipuè tuebatur, Primo, quod erat, ea in possessione bonorum: vnde ad aduersarium spectabat onus probandi contrarium concludenter, Secundo, quia aduersarius tenebatur probare identitatem corporum, quæ prætendit fuisse in bonis Episcopi, quod ex testibus non probatur. Rota tamen, re diligenter considerata, ex præsuppositis in puncto, contrarium respondit. Nam, cum constet de paupertate Ecclesiæ, & de bonis, & de diuitijs proprij Episcopi prædefuncti, semper bona, quæ reperta fuerunt, non habentia signum Ecclesiæ, præsumi

potius

potius quæsita ex bonis Episcopi, quàm Ecclesiæ, *Abb. in cap. 3. ne praul. cler. cap. cum testes, num. 4. de test. Corn. cons. 324. col. 1. & seq. num. 3. Boer. decis. 20. num. 4. Couar. in cap. 1. de test. num. 7. & seq.* qui loquuntur, etiam vbi Ecclesia reperitur in possessione: nam hæ præsuppositiones præualent, *Socin. cons. 91. in 3. Corn. cons. 79. num. 3. in 4. Roman. cons. 159. in fin. Barb. in cap. 1. de praul. cler.* Non obstat, quod bona hæc potuerint esse apud Ecclesiam ante promotionem eius Episcopi, quoniam præsumptiones, de quibus supra, hoc excluserunt; deinde, cum inter hæc bona reperiantur multa notata signo Ecclesiæ, sequitur, ea, quæ existunt sine huiusmodi signo, nõ censeri esse Ecclesiæ; propterea, cum præsupponatur ex redditibus suis proprijs, & legationibus, & muneribus sibi oblatis, plurima acquisiuisse, & tempore obitus sui non reperiantur alia bona sua, nisi quæ in inuentario erant, necessarium est, vt dicamus, hæc confecta esse ex illius bonis, nec aliàs omnes alios fructus euanuisse. Non obstat, quod obijciebatur de identitate, nam hæ præsumptiones ita sufficiunt, vt nisi contrarium doceatur, censeantur esse eadem bona, præsertim, quia tempore obitus sui in Augusta, extra Ecclesiam suam Constantien. reperta sunt apud eum talia bona, *Anthar. cons. 198. num. 1. & 3.* Præsumptiones autem multæ sunt, de quibus in puncto; quibus accedit, & confectio inuentarij, *Bald. in Auth. licentiam, num. 3. C. de Epis. & cler.* Nec ista, Rota de iure probabat: quia tamen semper cupit veritatem, quoad eius fieri possit, inuenire, intelligitque morem esse ibi, vt singuli Episcopi relinquant inuentaria bonorum Ecclesiæ, propterea placuit, vt iubeam moderno Episcopo, vt transmittat ista inuentaria, quo cognoscere possimus, an bona, de quibus agitur, integrè pertineant ad Ecclesiam, aut minus.

Ita tamen scimus, hodie vbilibet ferè seruari, sicut etiam admonet *Barbos. de potest. Epis. glos. 114. num.* 15. vt omnis dubietas circa hoc, tollatur, vt debeat Episcopus, tempore, quo Episcopatum consequitur, inuentarium illarum rerum facere, quas ipse ex patrimonio, vel alio titulo sibi comparauit, iuxtà *tex. in cap. de Syracusana 28. dist.* ibi, *præsentis temporis habita rerum descriptione &c.* & ibi ait *id. Barbos.* quòd si Prælatus non confecerit huiusmodi inuentarium, præsumitur contra eundem, nihil habuisse, & quod omnia intuitu Ecclesiæ acquisiuerit, vt in simili de hærede non conficiente inuentarium, in *Auth. de hered. & Falcid. §. sancimus, coll. 1. vers. patet.*

Postremò, optimè declarauit Pius V. quænam ex prædictis bonis, sub spolio cõprehendantur, vt in sua Constitutione, quam infra subijcimus; & præter exempta in eadem Constitutione, adhuc addere visum est, quod à dicto spolio eximuntur omnia bona patrimonialia, vel ex causa donationis, successionis, seù legatorum, aut ex fructibus eorundem bonorum patrimonialium, & donationum, vel successionum acquisita, de quibus ipsi Episcopi, seù aliàs beneficiati, liberè testamento, donatione, vel quocunque alio modo, & titulo disponere possunt, *id. Leo. d. cap. 3. num. 12.*

Hinc etiam dicimus de iurepatronatus, per clericum beneficiatum fundatum, quod, quando non constat, ex quibus bonis fuerit fundatum, an videlicet ex bonis patrimonialibus, & laicalibus an verò Ec-
7 clesiasticis; quia in dubio semper præsumitur fundatum, & dotatum ex bonis, intuitu Ecclesiæ acquisitis, ac redditibus beneficiorum, quo casu, certum est ex suppositione, quod ipsa fundatio, seù dotatio facta sit de bonis Ecclesiasticis, non autem patrimonialibus, *Felin. in cap. ex literis, num. 3. de constit. Rebuff. in prax. signat. 3. p. vers. necnon iurispatronatus, Mascard. de probat. conclus. 960. num. 9. Paris. de resign. benef. lib. 2. q. 4. num. 39. Addit. de Graff. decis. 214. de iurepatr. Crescent. decis. 9. eod. tit. & alij, quos refert Garc. de benef. p. 5. cap. 1. num. 593.* proindè quoad hoc, vsus Curiæ, Datariæquè Apostolicæ, stylus, siue praxis inoleuit, (quod obiter dicimus) vt quoties clericus, beneficiatus fundare, ac dotare voluerit beneficium cum reseruatione illius iurispatronatus, semper periti Sollicitatores, in supplicatione pro huiusmodi erectione, petant, tale iuspatronatus, ita Oratori concedi, quod sit, & esse debeat de iurepatronatus laicorum; ac propterea ita existat, & esse debeat; non, ex priuilegio Apostolico, sed ex vero, & reali iurepatronatus laicorum, ratione perpetuæ dotationis ex bonis verè, & merè laicalibus, & patrimonialibus &c. cum amplioribus clausulis, & cautelis, apponi consuetis in supplicatione, Summo Pontifici porrigenda pro erectione, & concessione iurispatronatus in beneficio, per clericum beneficiatum erigendo, vt est notum omnibus Curialibus, & ego latius

tius

chu. teftimonio in mea *pract. benefic.* Circa, quod omne dubium tollitur; attenta infrascripta *Constitutione Pij V.* qua cauetur inter cætera, ve nullum fiat à Camera Apostolica carum, qui beneficia Ecclesiastica obtinebant, valoris triginta ducatorum auri de Camera, aut pensiones annuas similis summæ; quia dicta res, quas clericus post clericatum acquisiuit, præsumantur acquisitæ ex redditibus Ecclesiæ;
8 attamen id procedit in bonis à Prælatis defunctis, relictis, qui amplos redditus habebant, non autem, ab illis clericis, qui iuxta eandem Constitutionem non habent maiores redditus iis, quæ in ea sunt expressi; quare, si quid acquisiuerunt, præsumitur legitimè acquisiuisse, *id. Leo. d. cap. 3. num. 21.*

Ampliorem ponit distinctionem *Iul. Clar. in § testamentum, q. 27.* vbi ait, quod hæc est pulchra quæstio, & sæpissime contingit in practica; & præmittit, quod in hoc proposito possunt considerari quinque genera bonorum, scilicet bona propria, seu patrimonialia ipsius clerici, seu Prælati, Item bona Ecclesiæ, siuè beneficij. Item bona quæsita ex fructibus Ecclesiæ. Item fructus collecti in bonis Ecclesiæ. Item quotidianæ distributiones, quas clericus percipit in ipsa Ecclesia; quam quidem distinctionem cum iis, quæ sequuntur, vide apud eundem *Doctorem loc. cit.*

Infertur etiam hinc ad illam quæstionem, quæ quotidie in facto occurrit, nunquid, videlicet, committat simoniam, renuncians beneficio; ex eo, quia vult sibi solui expensas ab eo factas in quibusdam materiis Ecclesiæ? Quarè *Felin. cons. 11. num. 6.* distinguit, quod aut impendie de bonis proprijs, & potest absque labe simoniæ, aut de bonis Ecclesiæ, & non potest, aut de bonis vtriusque, & compensabitur pro rata: si verò res erit dubia, præsumitur, expensas fecisse de bonis Ecclesiæ; & per consequens non potest illas repetere, ità *Abb. in cap. fin. de pecul. cler.* ex quo, omnia bona Prelatorum, & clericorum, post adeptam dignitatem, & beneficia, præsumuntur esse de bonis Ecclesiæ, & de bonis Ecclesiæ acquisita, cui præficiebantur, nisi contrarium probetur: quarè Ecclesia, fundatam habebit intentionem super omnibus bonis à Prælato defuncto possessis: & possessio bonorum Prælatorum continuatur in Ecclesia; ita notabiliter *Paris. de resign. benef.* per diuersa iura per eũ allegata *lib. 14. q. 7 à num. 49. vbi num. 52.* limitat id non procedere, quoties constat, vel constabit, bona esse patrimonialia, & ex redditibus patrimonij acquisita, *Roman. cons. 159. num. 4. vers. primo casu, Menoch. de arbitr. iud. casu 91. num. 4. Barsat. cons. 376. num. 4. vol. 4.*

Ad hanc verò praxim descendendo, dicimus, huiusmodi facultatem petendam omnino esse in specie, etiam quoad vsus prophanos, per ea, quæ superius dicta sunt; ex eo quod, si forte Summus Pontifex eam tribuat, vt possit ad quoscunque vsus testari, prout ex formulis antiquis apparet, cum nihilominus in ipsa facultate aliud non adderetur, concessa
9 profectò ea tùc intelligebatur quoad vsus tantummodo pios, non autem prophanos, nisi de ipsis prophanis vsibus mentio habeatur; quod præsertim decidit *Barbat. de præst. int. Cardin. p. 1. q. 4. col. 4.* relatus per *Nauar. de redd. Eccl. q. 13. num. 2.* quia licèt omne priuilegium debet ita intelligi, vt aliquid operetur, contra ius commune, dato, quod aliquid operetur, in reliquis, debet restringi: quarè cum prædicta facultas, sit priuilegium, & operari possit effectum testandi ad pios vsus, contra ius commune, non debet alium effectum maiorem operari, scilicet testandi ad prophanos, *id. Nauar. loc. cit. num. 3.* & pluries ita decisum vidimus, & audiuimus in facti contingentia, sicut hodie seruatur in praxi, & patet ex formulis infra positis. Hoc quidem benè cõceditur, vt possint ipsi pro aliqua competenti summa testari, in vim alterius, sibi attributæ facultatis; attento quod extãt litteræ in forma breuis, moderatoriæ bullæ Pauli III. per quam Archiepiscopis, Episcopis, & alijs Prelatis restringitur facultas disponendi in fauorem Ecclesiarum, & piorum locorum; adeò vt ij non habentes à Sede Apostolica licentiam testandi, possint decimam partem tantùm rerum, & bonorũ mobilium, & immobilium, & se mouentium, ac pecuniarum Ecclesijs, Monasterijs, Hospitalibus, & pijs locis, capiendi, & acquirendi facultatem habentibus tantùm, non per viam institutionis hæredum, sed donationis, vel legati in vita, seù in morte relinquere, prout in *d. Constitutione sub Dat. Romæ sub Annulo Piscatoris 8. Martij 1548. Pontificatus sui Anno Quartodecimo.*

Et licèt, vbi ipsius Summi Pontificis ad id authoritas intercedit, ad quoscunque
10 vsus, siuè pios, siuè prophanos, aliqua ad

lic

fic validè teſtandum,non requiratur cauſa, nec ob id hæredes inſtituti, ſiuè legatarij, aut donatarij ad aliquam reſtitutionem tenentur;per ea,quę dicit *id. Sãch. in dd.conſil.moral.lib.2.cap.2.dub.31.num.* 7. nimirum, quod ſecluſa prohibitione teſtandi, ſi ipſi teſtentur ad vſus prophanos, licèt peccarent, nihilominus verè dominium transferrent; nec accipientes tenerentur reſtituere, ſicut ſi in vita, prodigè donarent; cum ſint veri domini, ſed prohibitio teſtandi, eſt de iure humano, vt ex ſupradictis iuribus allegatis patet; & licèt ad vſus prophanos, ipſa prohibitio ſit de iure diuino, id tamen eſt quoad licitè fieri poteſt,non tamen quoad dominij translationem; ſed diſpenſatio Papæ in iure humano, etiam abſquè cauſa valet.

Nihilominus,regulariter Summus Pō-
21 tifex, facultatem ipſam, non ità paſſim concedit,niſi pro graui vtilitate Eccleſiæ, veluti,quia eſt vir nobilis, aut aliàs de Eccleſia benemeritus, vel à quo vtilitas ſperatur Eccleſiæ, ex quo, etiam, quatenus iſtud ſit præceptum diuinum, eſt tamen per Papam diſpenſabile; quamuis talis teſtandi facultas non concedatur de talibus redditibus in notabili quantitate, ita vt ſit Eccleſię valde oneroſa,vel pauperum neceſſitatibus ſubueniri nequeat, vel in notabile diuini cultus detrimentum, & diminutionem,*id.Sanch. loc.cit.num.9.* & fatentur omnes practici Curiales.

Illud autem,quod etiam huic praxi potiſſimùm præmittendùm, inter cætera duximus,eſt,quod diuerſi Romani Pōtifices, bonorum Epiſcoporum, & beneficiatorum decedentium diuerſorum ſpoliorum; vti ad Cameram Apoſtolicam ſpectantium,Collectores,& Exactores in varijs Prouincijs, & locis deputarunt; qui de illis, tanquam de rebus ad Cameram præfatam ſpectantibus, donando, & tranſigēdo, ac aliàs diuerſimodè diſponere poterant,vt in *Conſtitutione Pauli III. edita anno 1552.* & per *Nauar. in Comment.de ſpol.cler.§.5.poſt princip.* in qua quidem Conſtitutione,idem *Paulus* teſtatur,ab antiquiſſimo tempore citra,dicta ſpolia,Cameræ Apoſtolicæ nomine exacta, & inter iura ipſius Cameræ connumerata fuiſſe; ac proinde ad amputandas difficultates, quæ in medium afferebantur,declarauit,res,& bona,ſpolia nuncupata,in quibuſcunque Regnis, & Dominijs, tàm citrà,quàm vltra montes, & maria, conſiſtentia, quæ pro tempore, poſt obitum Prælatorum, & perſonarum quantumcunque,& quomodolibet qualificatarum, etiā Cardinalatus honore fulgentium,qui, vel nullo condito teſtamento, vel abſquè ſufficienti facultate, aut vltra quantitatem,de qua facultatem habuerunt, condito, deceſſerunt, & decedent, ad Cameram Apoſtolicam, & non ad alios,etiam in quibuſuis alijs Eccleſijs, Monaſterijs,cęteriſquè beneficijs Eccleſiaſticis cum cura, & ſine cura ſecularibus, & quorumuis Ordinum regularibus, ſpectare; illaquè tanquam ad ipſam Cameram ſpectantia,perpetuò colligi, ac recuperari poſſe,& debere.

Cæterùm autem, quænam bona veniant ſub ſpolio huiuſmodi, declarauit fel.record.Pius Papa V. ſua peculiari Cōſtitutione; quæ cum ſit nimis ſalutaris, & in viridi obſeruantia,hic inſeritur,& eſt tenoris ſequentis,videlicet.

P*IVS Epiſcopus ſeruus Seruorum* Dei. A*d perpetuam rei memoriam. Romani* P*ontificis prouidentia circumſpecta,ad ea ſolicitudinis ſuæ partes potiſſimum conuertit,per quæ ſingulis Eccleſiis debita obſequia,& opportuna ſubuentionis auxilia,minime ſubtrahantur. Cum itaq; ſicut accepimus,nonnulli* Patriarchæ,A*rchiepiſcopi Epiſcopi,& Abbates,ſeu Commendatarij,ac alij beneficia Eccleſiaſtica obtinentes, proprij honoris,& ſalutis immemores, etiam prætextu facultatum teſtandi,eis,per ſedem Apoſtolicam conceſſarum, in eorum vltimis voluntatibus,res ſacras,ac vaſa, ornamenta, & paramenta Eccleſiaſtica,aliaque cultui diuino dicata, quandoque ex fructibus Eccleſiaſticis,per eos acquiſita,non Eccleſiis,& monaſterijs, ac beneficiis,quibus præfuerunt, ſeu à quibus prouentus Eccleſiaſticos,& ſtipendia acceperunt, prout rationi, & honeſtati conſentaneum foret.ſed aliis locis,etiam aliquando non pijs,ac interdum eorum conſanguineis,& affinibus relinquere,ac Cameræ Apoſtolicæ Collectores,prætextu,quod illa ſub appellatione ſpoliorum veniant,tanquam eiuſdem Cameræ ſpolia exigere, & percipere non erubeſcant,in maximum religionis dedecus,ac Eccleſiarum, monaſteriorum,*

rum, & beneficiorum eorundem detrimentum, ac relinquentium animarum periculum, scandalumque plurimorum: Nos abusibus, scandalisque huiusmodi prouidere, ac singularum Ecclesiarum, & monasteriorũ, ac beneficiorum indemnitati, animarumquè quorumlibet saluti consulere volentes, Motu proprio, & ex certa scientia, ac de Apostolica potestatis plenitudine, hac nostra perpetua valitura constitutione, statuimus, ordinamus, decernimus, & declaramus, quod de cætero omnia, & singula ornamenta, & paramenta, ac vasa, necnon Missalia, & Gradualia, ac cantus firmi, & musicæ, alijquè quomodolibet nuncupati libri, & aliæ res sacræ, etiam auri, & argenti, ac quæcunque alia bona per quoscunque Patriarchas, Archiepiscopos, Episcopos, Abbates, seù Commendatarios, & alios quoscunque, quæcunque, & qualiacunque beneficia Ecclesiastica, cum cura, & siue cura secularia, & quorumuis ordinum regularia, in titulum, vel commendam, aut alias quomodolibet obtinentes, quacunque nomine, vel titulo censeantur, etiam si de illis, & eorum qualitatibus, specialis, & expressa mentio habenda foret, ad vsum, & cultum diuinum, etiam in eorum priuatis ædibus, & capellis, vel oratorijs destinata, tempore eorum obitus, ex testamento, vel ab intestato relicta, sub quibusuis facultatibus testandi, & alias disponendi de bonis per eos ex altari, vel alias quomodolibet acquisitis, per quoscunque Romanos Pontifices prædecessores, & successores nostros, ac nos, sub quibusuis tenoribus, & formis, ac cum quibusuis clausulis, & decretis, etiam Motu proprio, & alias quomodolibet concessis, & concedendis, minimè comprehendantur: Nec sub appellatione spoliorum veniant; sed ad singulas Ecclesias, monasteria, etiam conuentu carentia, et beneficia huiusmodi in quibus resederint, aut quibus præfuerint, seù quæ aliàs obtinuerint, omnino spectent, & pertineant, ac spectare & pertinere, illaquè post eorum obitum eisdem Ecclesijs, monasterijs, & beneficijs, etiam si in Romana Curia, & procul ab illis decesserint, vel ad illa nunquam accesserint, etiam si antea Ecclesiarum, & monasteriorum regimini cesserint, vel beneficia huiusmodi renuntiauerint, eo ipso applicata, & incorporata sint, & esse censeantur. Ita quod liceat illis defunctis in eisdem Ecclesiis, monasterijs, & beneficijs successoribus, ac Ecclesiarum, & monasteriorum huiusmodi capitulis, & conuentibus respectiue, illa propria auctoritate liberè apprehendere, ac eorum Ecclesiis, & sacristijs applicare, & incorporare, ac quæcunque donationes, ac relicta, & legata, testamenta, & codicilli, & aliæ vltimæ voluntates, seù spolia desuper contra præsentis constitutionis nostræ tenorem, quomodolibet pro tempore facta, quoad præmissa, nulla, & inualida, nulliusque roboris, & momenti existant, & personis, etiam Ecclesiasticis, seù locis, etiam pijs, aut Ecclesiasticis, alijs, quibuscunque, in quarum, seu quorum fauorem pro tempore facta fuerint, minime suffragentur; nec per ea eisdem personis, seù locis, vel alijs Ecclesiis huiusmodi aliquod ius in rebus prædictis, vel ad illas acquiri possit. Quinimo res sacras, ac alia bona prædicta quocunque nomine, vel titulo pro tempore detinentes, ad illa Ecclesiis, & Monasteriis, ac beneficijs per defunctos quomodolibet acquisitis, vt præfertur, iuxta præsentium tenorem realiter, & cum effectu restituendum, & consignandum, quibusuis dispositionibus de illis in contrarium quomodolibet factis minimè attentis, omnino teneantur, & ad id per censuras, & pœnas, etiam furti, & sacrilegij, ac alia iuris, & facti remedia opportuna, cogi & compelli possint, & debeāt. Insuper, ne deinceps contingat, insolētia spoliorum Cameræ Apostolicæ Collectorum, vel Subcollectorum, aliquas Ecclesias, nec hominum quemquam damno, & iniuria affici, nec cuiquam de cætero vertatur in dubium, quæ res habendæ sint nomine spolij, simili modo statuimus, decernimus, & declaramus, quod quæcunque scamna, cathedræ, areæ & etiam ligneæ, vel lapideæ, etiam marmoreæ, mensæ, & tabulæ, ac quæcunque dolia, seu vasa vinaria vacua, & alia similia suppellectilia domestica per quosuis presbyteros, seu clericos, ab humanis pro tempore decedentes, tempore eorum obitus in Ecclesiis, seu eorum domibus Ecclesiarum earundem, vel alibi vbiuis locorum relicta, etiam si ex fructibus, & prouentibus beneficiorum, quæ dum viuerent, obtinebant, acquisita fuerint, sub

spolio-

spoliorum appellatione, minime veniant, nec pro spolijs ullo modo reputari possint. Pręterea, quod nullum spolium Camerę prefatę fieri, nec quicquam à quibusuis spoliorum Camerę huiusmodi Collectoribus, vel subcollectoribus exigi possit per obitum illius, qui dum viueret, vnum vel plura beneficia Ecclesiastica obtinuerit, cuius vel quorum insimul fructus, redditus, & prouentus, triginta ducatorum auri de Camera secundum communem ęstimationem, valorem annuum non excesserint, aut qui pensiones annuas, super quibusuis fructibus Ecclesiasticis, usque ad dictum valorem annuatim perceperit, dummodo tamen is se ab omni illicita negotiatione, & à sacris canonibus probibita abstinuerit. Ita quod, si quis dictorum Collectorum aliquid ex bonis quorumuis defunctorum, qui similia beneficia obtinuerint, seu similes pensiones perceperint, prætextu spoliorum eiusdem Cameræ percipere, aut aliàs contra præsentes nostras literas, attentare præsumpserit, ad totalem bonorum per eum perceptorum restitutionem teneatur, ac ad viam iuris, etiam per similes censuras, & pęnas cogi, & compelli possit, & debeat. Districtius inhibentes quibusuis Camerę præfatæ spoliorum Collectoribus, nunc, & pro tempore existentibus, sub indignationis nostrę, & priuationis eorum officiorum pęna, ne in ornamentis, & paramentis, ac vasis, & libris prefato cultui diuino dicatis, ac aliàs in rebus sacris, necnon suppellectilibus prefatis quomodolibet se intromittant, nec in eorum inuentarijs, tanquam spolia redigant, seu describant; sed ornamenta, & paramenta, necnon vasa, & libros, aliaque diuino cultui dicata, huiusmodi Ecclesiis, & monasterijs capellis, & alijs beneficiis huiusmodi, eorumquè Rectoribus, & alijs prefatis libere admittant, & consignent, ac consignari faciant cum effectu, ac suppellectilia predicta in locis, vbi extiterint, relinquant. Ac decernentes, sic in pramissis omnibus, & singulis, per quoscunque Iudices, & Commissarios, quauis auctoritate fungentes, sublata eis, & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate, iudicari & diffiniri debere, ac irritum & inane, quicquid secus super ijs, à quoquam quauis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Quocirca, dilectis filijs Curiæ causarum Camerę Apostolicæ generali Auditori, & singulis locorum Ordinarijs; ac maiorem dignitatem, post Pontificalem in vniuersis Ecclesiis Cathedralibus, & Metropolitan. pro tempore obtinentibus, per Apostolica scripta, Motu simili, mandamus, quatenus ipsi, vel duo, aut vnus eorum præsentes literas, & in eis contenta quęcunque, vbi, & quando opus fuerit, quotiens pro parte quorumcunque, in præmissis interesse habentium, vt præfertur, fuerint requisiti, solemniter publicantes, eisquè in præmissis, efficacis defensionis pręsidio assistentes, faciant, auctoritate nostra, pręsentes literas, & in eis contenta quęcunque, firmiter obseruari, ac singulos, quos literæ ipsa concernunt, illis pacificè gaudere: non permittentes eos desuper quomodolibet indebitè molestari. Contradictores, auctoritate nostra appellatione postposita, compescendo, Non obstantibus Apostolicis, ac in prouincialibus, & synodalibus Concilijs editis generalibus, vel specialibus constitutionibus, & ordinationibus; necnon Ecclesiarum, & monasteriorum huiusmodi, iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia, roboratis statutis, & consuetudinibus, facultatibus testandi, alijsquè priuilegijs, indultis, & literis Apostolicis, quibusuis concessis, approbatis, & innouatis, etiam si de illis, eorumque totis tenoribus, specialis, & expressa mentio facienda esset, illorum tenores pro sufficienter expressis habentes, illis in reliquis in suo robore permanentibus, cęterisque contrarijs quibuscunque. Volumus autem quod si aliquis ex Patriarchis Episcopis, Abbatibus, seu Commendatarijs, & alijs beneficiatis prefatis pluribus Ecclesiis, seu monasterijs, pro tempore simul, vel successiuè prafuerit, seu plura beneficia obtinuerit, ornamenta, & paramenta, ac res, & bona predicta, ad illa omnia, habita ratione fructuum, & temporis, quo eadem beneficia possedit, omnino pertineant, & proportionabiliter inter ea diuidantur. Quodquè prefentes literę in Cancellaria nostra Apostolica, & acie Campi Florę, de more publicentur, & inter constitutiones perpetuo valituras describantur. Et quia difficile foret presentes, ad singula quęque loca deferri,

ferri, volumus, & etiam declaramus, earum transumptis etiam impressis, manu Notarij publici subscriptis, & sigillo alicuius Prælati, vel alterius personę in dignitate Ecclesiastica constitutę, signatis, eadem prorsus fides in iudicio, & extra adhibeatur, quę eisdem præsentibus adhiberetur, si forent exhibitę, vel ostensę. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrę ordinationis, statuti, decreti, declarationis, inhibitionis, mandati, & voluntatis, infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare prǽsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, et Pauli Apostolorum eius, se nouerit incursurum. Dat. Romę, apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicę millesimo quingentesimo sexagesimo septimo, tertio Cal. Septembris, Pontificatus nostri Anno Secundo.

Cæ Glorierius.

Nonnullæ verò partes eiusdem Constitutionis declarantur per *Nauar. in Comment. de spol. cler. §. 8.* ad quem lectorem, quatenus opus fuerit, remittimus.

SVMMARIVM.

1 *Testandi facultatem de redditibus Ecclesiasticis, solus Papa concedit.*

2 *Testandi facultas, quomodo Cardinalibus interdicta.*

3 *Facultatis Testandi formula facultatis pro Cardinale proponitur.*

Praxis Licentiæ testandi de redditibus Ecclesiast. pro Cardinale.

CAP. II.

1 QVoniam verò huiusmodi testandi facultatem solus Papa tribuere potest, vt per *Nauar. in comment. de spol. Cler. §. 9. nu. 3.* cum ipsi soli, tanquam vniuersalis Ecclesiæ bonorum administratori, sit immediatè à Deo commissa eorundem bonorum administratio, quorum dominium est Domini Nostri Iesu Christi; ea generali ratione, quia Domini est terra, & plenitudo eius, vt ait *Leo. in thes. for Eccles. par 3. cap. 3. nu. 31.* proindè, vt per praxim, & Romanæ Curiæ obseruantiam, magis ipsius Papæ volũtas, & intentio declarentur, *arg. l. seruus plurium, §. fin. ff. de leg. 3. Rota deis. 571. n. 3. p. 1. diuers. Gonz. ad reg. 8. Cancell. glos. 9. §. 2. n. 63* formulã supplicationis eidem Summo Pont. porrigen-
2 dæ, de more subijciam: Cũ autẽ huiusmodi testandi facultas S. R. E. Cardinalibus sit nihilominus interdicta, qui sinè Summi Pontificis licentia, testari nequeunt, teste *Host. in Sum. tit. de pęnit. & remiss. §. seu Cardinalis num. 16.* vbi nil aliud pro hoc adducit, nisi, id procedere secundum consuetudinem Romanæ Ecclesiæ; ideò formulam testandi pro Cardinale, primò, mox suo loco, alterã pro Archiepiscopo, seù Episcopo subijciam, cum omnibus decretis, clausulis, restrictiuis, modificariuis, & ampliatiuis, iuxtã recentem Curiæ stylum; licèt huiusmodi facultas, pro quibuscunquè personis, pro qualitate meritorum, variationem aliquam admittat. Prima igitur formula pro eodem Car dinale, tali concipitur modo, videlicet.

Dilecto filio nostro, Stephano, tituli Sancti Laurentij in Pane, & perna, Presbytero Cardinali Duratio nuncupato.

VRBANVS PP. VIII.

3 *DIlecte* Fili, *Salutem, & Apostolicam benedictionem. De benignitate Sedis Apostolicę prouenire dignum est, vt* Ecclesiarum *Prǽlatis, pręsertim S. R. E. Cardinalibus, qui pro ipsius Ecclesiæ statu salubriter dirigendo, assiduè laborare non cessant, disponendi de bonis suis, libera sit, tàm in vltima voluntate, quàm aliàs attributa potestas, & ordinata per eos, perpetua roboris firmitatè subsistant. Hinc est, quod. Nos*

 volen-

volentes Te, qui extremum tuæ peregrinationis diem testamentaria, vel alia dispositione, præuenire desideras, fauore prosequi gratiæ specialis. Motu proprio non ad tuam, vel alterius pro te, Nobis super hoc oblatę petitionis instantiam, sed ex mera liberalitate, & certa scientia nostris, dictęquè Apostolicę potestatis plenitudine, Tibi, in recompensationem laborum, quos pro Sede Apostolica sustinuisti, & continuè sustines, & seruitiorum, quę eidem Sedi, & nobis summo studio, & vigilantia, hactenus impendisti, & quotidie impendis; ad quorum tamen laborum, et seruitiorum, aut meritorum probationem, seù verificationem aliquam, in iudicio, vel extra faciendam, nequè Te, nequè tuos hæredes, aut successores, ac ius, & causam à Te quomodolibet habentes, & pro tempore habituros, aut quoscumque alios teneri volumus, & declaramus, vltra aliàs facultates, tibi per quosuis Romanos Pontifices prædecessores nostros, ac etiam nos quomodolibet concessas, & aliàs Tibi de Iure, consuetudine, priuilegio generali, vel particulari, quomodolibet competentes; quarum omnium, & singularum tenores, ac si de verbo ad verbum insererentur, præsentibus pro expressis haberi volumus, & quibus per pręsentes, nec pręsentibus per illas, in aliquo non præiudicari: imò si aliquid in aliqua ipsarum deficeret, per aliam suppleri posse, & debere decernimus, vt (annulo Cardinalitio, siuè iuribus tantùm illius ratione, Cameræ Apostolicæ debitis, dumtaxat exceptis) de omnibus, & singulis, ac quibusuis bonis, necnon Crucibus, Candelabris, Imaginibus, Calicibus, patenis, vasis, vasculis, etiam Sacris, pluuialibus, & alijs paramentis, & ornamentis Ecclesiasticis, alijsquè rebus diuini cultui dicatis, seù destinatis, & etiam tuæ Capellæ, & quę in Capella nostra detulisti, & pro tempore detuleris, & quibus ibidem vsus fuisti, ac etiam te vti contigerit, etiam, quę aliàs ad Sacristiam nostrę Capellæ quomodolibet pertinerent, vbicumquè existentibus, ac quocumquè modo, via, iure, causa forma ad te, nunc, & in futurum quomodolibet spectantibus, & pertinentibus cuiusque qualitatis, valoris, speciei, & conditionis fuerint, etiam de quadam parte, quę à Caudatarijs prętendi solet, dummodò tamen, quoad bona, & Iura huiusmodi Capellæ, de illis in fauorem alicuius Ecclesię, *seù Capellæ, aut loci pij, arbitrio tuo disponas; nec non de omnibus, & singulis iocalibus, gemmis, etiam pretiosis quomodolibet* S.R.E. *Cardinale, & Pręsule, ac maximo Principe dignis, ac de suppellectilibus, alijsquè mobilibus, etiam in pecunia cuiuscunque generis existentibus, ac se mouentibus, ac immobilibus quomodolibet nuncupatis bonis, necnon Castris Terris, quacunque dignitate suffultis, villis, domibus, Palatijs, Vineis, Casalibus, Possessionibus, alijsquè dominijs tẽporalibus, et Iurisdictionalibus, ac feudalibus, meroquè, & mixto Imperio, sine tamen prćiudicio Iurium Camerę Apostolicæ nostrę, quoad Iurisdictionalia prędicta, tàm in Vrbe, quàm extra eam, in quacumque mundi parte, etiam penes ipsa beneficia* Ecclesiastica, Ecclesias, *& Monasteria infrascripta existentibus, necnon Iuribus, actionibus, & nominibus debitorum, quocumque modo, iure, via, forma, & occasione, ad te, nunc, & pro tempore spectantibus, in quibuscumquè rebus consistant, etiam si illa omnia, vel eorum maior pars, ex fructibus, & emolumentis, tàm Sancti Laurentij, qua titulus tui Cardinalatus existit, & cuiusuis alterius, tibi pro simili titulo tui Cardinalatus pro tempore assignandis, quàm quarumcumque Cathedralium, etiam Metropolitanarum, & Patriarchalium Ecclesiarum, quibus te pręfici, aut pręesse, seù administratorem deputari, & ad quas quandocumque assumi, vel transferri in futurum contigerit, & quorumcumquè Monasteriorum, etiam Consistorialium, Prioratuum, Prepositurarum,* Præceptoriarũ, *dignitatum, etiam Conuentualium maiorum, principaliumque personatuum, administrationum, officiorum, & aliorum beneficiorum Ecclesiasticorum cum Cura, & sine Cura sæcularium, & quorũuis Ordinum, & Militiarum, ac Hospitalium, ac etiam Sancti Ioannis Hierosolymitani, regularium, quocumquè nomine nuncupatorum, & quomodocumquè qualificatorum, etiam personalem residentiam requirentium, & insimul incompatibilium, quæ ex quibusuis concessionibus, & dispensationibus Apostolicis, etiam pręsumptis, seù aliàs,*

etiam

etiam forsan de facto, absque dispensatione, vel ex Regum, & aliorum Principum nominationibus, seù præsentationibus in titulum, vel Commendam, seù administrationem, aut aliàs quomodolibet obtinuisti, & ad præsens, obtines, ac in posterum obtinebis; necnon de quibuscunque alijs fructibus, redditibus, & prouentibus, etiam Ecclesiasticis, ac fructibus, loco pensionum, & ipsis pensionibus annuis, super similibus, vel dissimilibus, etiam mensarum Patriarchalium, Archiepiscopalium, Episcopalium, Abbatialium, Capitulariumque, & Monasteriorum fructibus, redditibus, prouentibus, Iuribus, obuentionibus, & emolumentis, ac etiam distributionibus quotidianis Tibi, tàm reseruatis, & assignatis, quàm reseruandis, & assignandis, emolumentisque, quorumcunque Romanæ Curiæ officiorum, & locorum Montium, tàm vacabilium, quàm non vacabilium, eorūque non vacabilium, sorte principali, seu proprietate; necnon tàm ex paterna, quàm ex alijs hæreditatibus, ac muneribus, & largitionibus, ac quorumuis donationibus, seù aliàs, quauis occasione, vel contemplatione prouenerint, seù in posterum prouenient, ac qualitercumquè, quomodocumquè, & vndecumquè, etiam in functionibus quorumcumquè munerum, & legationum, & alia quomodolibet per te acquisita sint, & in posterum acquirentur; necnon de fructibus, & prouentibus Ecclesiarum, Monasteriorum, & aliorum beneficiorum, seù eorumdem occasione, Iuribus, & actionibus, ac etiam de ipsis pensionibus tibi debitis, & debendis, seruata tamen in omnibus, & per omnia, nostra iam edita, & aliarum, si quas, tàm per nos, quàm successores nostros Rom. Pontif. edi contigerit, constitutionum super fructibus inexactis, forma cuiuscumque quantitatis, & valoris annui, etiam inexcogitati, & qualitatis, seù conditionis fuerint illa omnia, illorumquè veros, etiam annuos valores, & denominationes, ac si specificè, & sigillatim exprimerentur, etiam si talia fuerint, quę in generali appellatione bonorum, & suppellectilium non venirent, sed specialibus indigerent vocabulis, specialemquè notam requirerent, præsentibus pro sufficienter expressis, & specificatis habentes, vsquè ad quamcunque notabilem, notabilissimam, seù inexcogitabilem summam, per viam testamenti nūcupatiui, seù in scriptis, aut, Epistolarum, seù codicillorum, aut solo verbo, vel alio quouis modo, etiam minus solemni, & sine aliqua insinuatione, testandi per donationem tàm inter viuos, quàm causa mortis, etiam per viam simplicis distributionis, seù contractus, ommissis quibusuis solemnitatibus, etiam substantialibus, & formis, aliàs requisitis, tàm ex iure, quàm per Constitutiones, statuta, consuetudines Vrbis, Ciuitatis, vel loci pij, vbi te ita disponere, aut mori contigerit in dicta Curia, vel extrà eam, etiam extrà tuam residentiam, in eadem voluntate permanendo, etiam Notario publico, & duobus Testibus, aut per Tui ipsius Cedulam priuatam, vel aliàs, seù quacumquè alia vltima voluntate, & aliàs prout, & quemadmodum tibi videbitur, tàm in Curia, quàm extra eam, etiam in mortis articulo, etiam nulla facta mentione pręsentis, vel aliarum, tibi pro tempore concessarum similium, vel dissimilium facultatum; aut quod in vim illarum, seù quod de bonis ex redditibus Ecclesiasticis, vt prędicitur acquisitis, testari, & disponere intendas, & velis in quosuis pios, et non pios vsus, & quarumcumquè personarum vtriusquè sexus, siuè fuerint consanguinei, vel affines, aut nepotes, seù etiam alij quouismodo coniuncti, vel seruitores, & familiares tui, aut extranei, etiam illegitimi, ex quouis illicito, vel damnato coitu, aliàs quàm ex proprio corpore tuo procreati, ac etiam ipsorum illegitimorum parentes, Coniuges, filij, descèndentes, ascendentes, vel Cognati, seù attinentes; necnon Collegiorum, Vniuersitatum, Ecclesiarum, & locorum, tàm piorum, quàm non piorum, etiam nondum erectorum, nec ędificatorum fauorem, & aliàs quomodocumquè, & qualitercumquè pro libito, & voluntate tua absolutis, etiàm præsentibus litteris, in actu condendi testamenti, vel quamuis aliam vltimam voluntatem, ac quamcumquè dispositionem, si tibi videbitur, non exhibitis, semel, vel pluries, in toto, vel in parte, etiam successiuè, toties, quoties tibi videbitur, & placuerit; seruata tamen forma Constitutionis nostræ, de superuiuentia, editæ, disponendi, eaquè legandi, re-

linquendi, & erogandi, seù in totum iam forsan facto testamento, donatione, legatis dispositione quacumque, perseuerandi, dispositionisquè, vt dicitur, semel, vel pluries in toto, vel in parte factas, & faciendas, etiam sæpe, & sæpius moderandi, limitandi, commutandi, alterandi, & in totum, vel in partem reuocandi, ac aliàs in personas distribuendi; itaut per priores, & quascumquè dispositiones, vt supra factas, & pro tempore quomodolibet faciendas, nunquam huiusmodi facultates consumpta dici possint, sed semper, & quandocumque dispositiones prędictas mutare, & alterare, ac in totum, vel in partem reuocare, ac aliàs, vt supra disponere, etiam quoad priores dispositiones in pios, sequentes verò, in non pios vsus factę fuerint, possis, & valeas; & aliàs, prout tibi videbitur, & placuerit, ac duxeris faciendum, & disponendum, Motu, scientia, & potestatis plenitudine prædictis, liberam, plenam, & omnimodam licentiam, & facultatem perpetuò duraturam, tenore præsentium concedimus, & impartimur; ac ex nunc testamentum, Codicillos, dispositiones, donationes, legata, relicta, & erogata, ac vltimam voluntatem tuam huiusmodi, ac etiam quicquid super his per te, etiam nulla, vel minus sufficienti facultate suffultum, hactenus, seù in futurum, in totum, vel in partem testatum, codicillatum, donatum, relictum, erogatum, legatum, & aliàs, tàm inter viuos, quàm in vltima voluntate huiusmodi, seù aliàs quouismodo dispositum esse contigerit, ac omnia, & singula inde secuta, & quæ inde sequentur, approbamus, & confirmamus, eaquè valida, & efficacia fore, ac perpetuæ roboris firmitate subsistere volumus: supplentes omnes, & singulos iuris, & facti, ac solemnitatum, etiam substantialium defectus; si qui forsan veuirent in eisdem; Ac etiam si contigerit te ab intestato, & sine vlla bonorum tuorum supradictorum, & aliorum quorumcumque, vel minus legitima, & inualida dispositione in quacumque mundi parte, etiam in Curia prędicta, ac etiam extra loca debitę à te residentię, etiam nulla existente causa, decedere, omnia, & singula bona, res, Iura, actiones, fructus, pensiones, ac alia quęcumquè, & qualiacumquè supra expręssa, ad Sedem, & Cameram Apostolicam, vel Ecclesias, Monasteria, & beneficia prędicta, vel ad quoscumque alios nullatenus pertineant, sed ad hęredes tui sanguinis, vel alios coniunctos, tibi ab intestato succedentes, integrè, seruata tamen Constitutionum prędictarum forma, deuenire; & quoad bona Capellę, & res Sacras, Ecclesijs, & locis pijs per tuos hæredes declarandos deberi, & consignari volumus, & mandamus. Decernentes, prędicta omnia, & singula, etiam, vt predicitur qualificata, necnon spolia cuiuscumque valoris, & quantitatis existentia, etiam ex prędictis, & aliàs vndecumquè prouenientia, etiam si prędicta omnia ad summam quantumuis maximam, ac etiam inexcogitabilem ascendant, ac etiam quæcunque alia per te, pro tempore relicta, res, & bona, nullo vnquam tempore, tamquam spolia, seù aliàs ad nos, & ad Sedem eandem, & Cameram Apostolicam, aut Ecclesias, & beneficia prædicta, seù in illis, successores, deuolui, seù spectare quomodolibet prętendi, nec hæredes, donatarios, & alios, ad quorum fauorem, bona ipsa quouis modo disposita, seù ad quos illa deuenire contigerit, necnon executores, & alios, quibus negotium executionis tuę voluntatis huiusmodi commiseris, ad soluendum tertiam partem eorundem bonorum, per te pro tempore relictorum, quæ forsan per Constitutiones Apostolicas, aut aliàs de Iure, vel consuetudine, post tuum obitum, ad dictam Cameram, aut ad Nos, & successores nostros Rom. Pontifices, seù in pios, & alios vsus, & forsan contra Infideles, aut fabricam Basilicæ Principis Apostolorum de Vrbe, vel Ecclesiarum, Monasteriorum, & beneficiorum huiusmodi, seù Cruciatam Sanctam, vel alios vsus conuerti deberet, seù dum vixeris conuertere debeas; illudquè nulla subsistente causa, sed pro tuo libitu voluntatis prætermiseris, quã ex nunc tibi, & hæredibus, donatarijs, & alijs quocumque titulo, etiam ab intestato successoribus tuis huiusmodi, in recompensationem laborum, & seruitiorum prędictorum: ad quorum tamen laborum, seruitiorum, & meritorum probationem, & verificationem in iudicio, vel extrà, facienda neque te, neque successores tuos prædictos,

teneri

teneri volumus, & declaramus titulo irreuocabilis donationis inter viuos, liberaliter donamus, & elargimur, minimè teneri; neque super bonis, per te, vt prędicitur, seù aliàs pro tempore quomodolibet dispositis, seù etiam ab intestato relictis, per Camerarium nostrum, pro tempore existentem Thesaurarium generalem, Commissarium, Collectores, & Subcollectores, vel alios quoscumque agentes pro Camera, vel tuos, in Ecclesijs, Monasterijs, & beneficiis huiusmodi successores, prædicta fabrica præpositos, vel alios quoscumquè, quouismodo directè, vel indirectè, & ex causa illicita negotiationis, etiam quod fructus Ecclesiarum, Monasteriorum, & beneficiorum prædictorum, propter non residentiam, vel quod nunquam illa visitaueris, aut illicitam negociationem prędictam, & incompatibilitatem beneficiorum quorumcumquè, nunc, & pro tempore obtentorum, & in posterum obtinendorum, etiam ex eo, quod plures Ecclesias, etiam Cathedrales, vel Metropolitanas, aut Patriarchales, Monasteria; & alia quæcumquè beneficia Ecclesiastica, cum cura, & sine cura sęcularia, & quorumuis Ordinum regularia, qualitercumquè, vt prędicitur, qualificata, etiam personalem residentiam requirentia, & sine dispensatione Apostolica, simul eodemquè tempore, etiam per longissimi temporis spatium, obtinueris, vel ob aliam quamcunquè causam, fructus tuos non feceris, sed illos malè, & indebitè perceperis; & propterea ad illorum restitutionem, Cameræ nostræ, vel Ecclesijs, Monasterijs, & beneficiis prędictis, fabricę Sancti Petri, vel cuicumquè alteri personæ, vel loco tenearis; dummodo super his, causa, te viuente, non fuerit introducta, & terminata, molestari, & inquietari posse, nec debere; nec etiam ex eo, quod in prędicta Curia, aut quacumquè mundi parte, extra Ecclesias, Cathedrales, & Metropolitanas, ad quas f rsan te assumi contigerit, aliaque beneficia, curam animarum habentia, & personalem residentiam requirentia sęcularia, & quorumuis Ordinum, etiam Hospitalium Sancti Ioannis Hierosolymitani, regularia, & qualitercumquè qualificata, nunc, & pro tempore obtenta, & obtinenda, etiam pro tua sola voluntate, & nulla subsistente causa, non residendi, & tàm condito testamento, vel aliàs, tàm inter viuos, & sine vltima voluntate facta dispositione, quàm etiam ab intestato, & nulla, vel minus valida & legitima dispositione, vt prædicitur facta, te decedere contigerit, Constitutione fel. record Pii Papæ IIII. similiter prędecessoris nostri, contra quoscumque Episcopos, Archiepiscopos, & alios Ecclesiarum Prælatos, necnon Ecclesiarum parochialium Rectores, aliásquè personali residentia adstrictos, extrà illam quomodocumquè decedentes, VII. Kal Decembris, Pontificatus sui anno primo, seù veriori tempore emanata, & alijs quibuscumquè Constitutionibus, & Sacrorum Canonum, ac etiam Conciliorum, generalium, & vniuersalium decretis, minimè obstantibus, aut alio quocumquè prętextu molestari, vel perturbari posse, vel debere: ac etiam decernimus, quod per quamcunque causam, præsentes facultates, ac alię tibi concessæ, nullo vnquàm tempore, annullari, inualidari, aut irritari possint, nequè, te illis priuatum, aut indignum redditum, aut aliàs illorum commodum, & vtilitatem, in totum, vel in partem amisisse, dici valeat per quemcunque abusum, illicitam negotiationem, decessum extra residentiam, aut aliam quamcunquè causam, seù excessum, etiam maiorem expressis, etiam inexcogitatum, vel inexcogitabilem; sed ordinata per te, vt prædicitur, tàm inter viuos, quàm in vltima voluntate, semper valida, & firma existant, etiam situ, nullis ex prædictis, vel aliis, etiam inexcogitatis, & inexcogitabilibus defectibus laborēt; etiam quod disposuisti, & dispones ad fauorem quorumcunquè illegitimorum, non tamen ex proprio corpore procreatorum, vt prædicitur indignorum, vel incapacium ex quacumq; causa, etiam in pręsentibus, vel alijs facultatibus tibi, vt prædicitur concessis, non comprehensa, non ad Cameram nostram, seù fiscum Apostolicum, seù ad Ecclesias, Monasteria, vel loca prędicta, sed ad dictos tuos hęredes, & successores, qui ex testamento, seù sibi ab intestato essent successuri, pertineāt, aut pertinere prętendi possint. Pręsentes verò litteras, nullo vnquam tempore, de subreptionis, vel obreptionis vitio, aut

intentionis nostræ, vel alio quocunquè defectu, & prætextu, ac ex quacunq; quantumuis legitima causa, notari, impugnari, inualidari, retractari, in ius, vel controuersiam reuocari, ad terminos iuris reduci, aut aduersus illas, quodcunquè iuris gratiæ, vel facti remedium impetrari, nequè sub prædicta Pij IV. Prædecessoris *nostri super residentia, & alijs Apostolicis Constitutionibus, & Sacrorum Canonum, ac Conciliorum, Synodalium, vel Prouincialium, ac etiam generalium, & vniuersalium decretis, ac etiam sub quibusuis similium facultatum reuocationibus, suspensionibus, limitationibus, modificationibus, declarationibus Apostolicis, Cancellariæ Apostolicæ regulis, & præsertim illa, de iure quæsito non tollendo, per nos, & sedem eamdem, etiam, motu, scientia, & potestatis plenitudine similibus, etiam Consistorialiter ex quibusuis causis, etiam inexcogitabilibus, etiam in fauorem fidei factis, & in futurum faciendis, comprehensis, sed ab eis semper exceptas, & quoties comprehendi viderentur, toties in pristinum statum restitutas, repositas, & plenariè reintegratas, ac de nouo, etiam sub quauis posteriori Data, per te, & alios prædictos, à te causam quomodolibet habentes, vt supra, seù habituros, eligenda, concessas, semperquè validas, & efficaces fore, suosquè plenarios, & integros effectus sortiri; nec præsentes per alias similes, vel dissimiles gratias tibi concessas, & concedendas, reuocari, inualidari, suspendi, limitari, atquè confundi, sed te illis cumulatiuè, in omnibus, & per omnia vti: & si quid in vna ex facultatibus huiusmodi defecerit, per aliam suppleri debere; nec te ad aliquam particularem licentiam, seù Indultum, aut confirmationem præsentium à Nobis, vel successoribus nostris Romanis Pontificibus petendum, aut impetrandum, vel etiam in alia quacumquè simili gratia, vel eius confirmatione, tibi quomodocumq; concedenda, de præsenti mentionem aliquam faciendi, nullatenus teneri, nec ad illam vnquam necessitate cogi, nec te, tuosquè hæredes, legatarios, donatarios, aut alios, ius, & causam à te habentes, vel habituros, seù quosuis alios ad præsentes, in eadem Camera, etiam iuxta Constitutionem Pij Papæ IV. de gratijs, qualecumquè interesse Cameræ Apostolicæ concernentibus, intra certum in ea expressum tempus, præsentandis, & in ea suisquè libris admitti, & registrari faciendis; aut labores, & seruitia, ac prædictam, seù causas, & quæuis alia, etiam quantumuis necessaria, in iudicio, vel extra probandum, seù verificandum, tuosquè hæredes, & successores ad solutionem regalium, seù propinarum, vllo vnquam tempore teneri, aut ad præmissa, seù præmissorum aliqua, vlla necessitate, causa, vel ratione cogi, vel compelli; nec etiam per viam sequestri, aut aliàs propterea molestari posse. Et nihilominus præsentes, ad effectum tuendi possessionem, & dominium hæredum, et successorum prædictorum, sufficere, easquè, & inde sequuta, & sequenda quæcumquè semper, & perpetuò valida, firma, & efficacia fore, & esse, ac persistere. Sicquè in præmissis omnibus, & singulis, per quoscumquè Iudices Ordinarios, & delegatos, etiam Causarum Palatij Apostolici Auditores, ac Sanctæ Romanæ* Ecclesiæ Cardinales, *necnon eiusdem Cameræ Camerarium, Thesaurarium, Præsidentes, Clericos, Collectores, Subcollectores in quacunq; causa, & instantia. Sublata eis, & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, vel auctoritate iudicari, & diffiniri debere, ac irritum, & inane, si secùs super his, à quoquā, quauis auctoritate, scienter, vel ignoranter, contigerit, attentari. Quocirca Venerabilibus fratribus nostris Ostien. & Portuen Episcopis, ac dilecto filio Curiæ causarum Cameræ Apostolicæ Auditori Generali, Motu, scientia, & potestatis plenitudine similibus, mandamus, quatenus ipsi, vel duo, aut vnus eorum, per se, vel alium, seù alios, præsentes litteras, & in eis contenta quęcunq; vbi, & quando opus fuerit, & quoties pro parte tua, & quorumcumq. donatariorum, legatariorum, hæredū, et successorum quomodolibet tuorum, & aliorum prædictorum, desuper fuerint requisiti, solemniter publicantes, tibiq; & alijs prædictis, in præmissis efficaces defensionis præsidio assistētes faciāt auctoritate nostra omnia, & singula præmissa per locorum* Ordinarios, *& Cameræ Apostolicæ Commissarios, & deputatos, & alios quoscumquè obseruari: non permittentes te, vel dictos donatarios,*

tarios, legatarios, haredes, & successores tuos, aut eorum aliquem desuper à quoquam indebitè molestari, perturbari, aut aliàs quomodolibet impediri, Cõtradictores quoslibet, & ribelles, per sententias, censuras, & pœnas Ecclesiasticas, aliaquè opportuna Iuris, & facti remedia appellatione postposita compescendo, legitimisquè super his habendis seruatis processibus sententias, censuras, & ipsas, etiam iteratis vicibus aggrauando, Interdictum Ecclesiasticum apponendo, & auxilium brachij sacularis inuocando, quatenus opus fuerit, Non obstan. pramissis Pij IV. super illicita negotiatione, & eiusdem super residentia Episcoporum, Archiepiscoporum, & aliorum Pralatorum, necnon Rectorum, Parochialium Ecclesiarum cęterorumquè personali residentia adstrictorum extra illam quomodocumq; decedentium, sub Datum VII. Kal. Decembris, Pontificatus sui anno secundo, vel alio veriori tempore, ac etiam Bonifacij Papę Octaui, per quam, concessiones de fructibus in absentia percipiendis, sine prafinitione temporis fieri prohibentur: necnon aliarum Constitutionum, & sacrorum Canonum, & Conciliorum, etiam generalium, et vniuersalium statutorũ, quibus decernitur, Pralatos, et beneficiatos quoscumq; propter non residentiam, seù incompatibilitatem, aut illicitam negociationem, aut alia quacumquè de causa, bona acquisita, fructusquè Ecclesiarum, Monasteriorum, et beneficiorum, suos non facere, sed eos, Ecclesijs, seù beneficijs pro eorum reparatione, vel successoribus in eis, deberi, vel in alios quoscumque pios vsus eroganda, vel Camerę Apostolica, et alio quocumque modo, vel cuicumque alteri persona applicanda esse, et quod in litteris prouisionum seù Commendarum Ecclesiarum, Monasteriorum, et aliorum beneficiorum quorumcumque tibi factarum, et faciendarum expressè caueatur, quod tu quartã, vel tertiam, aut aliam eorum fructuum partem in fabricam Ecclesia, paramentorum emptionem, vel fulcimentum, in pauperum alimoniam, aut alios quoscumque pios vsus conuertere tenearis: ac etiam Pij Quinti, sub Datum 3. Kal. Septembris MDLXVII. Pontificatus sui anno Secundo; in qua disponitur, ornamenta, et paramenta Ecclesiarum, sub quibuscumque facultatibus testandi, minimè comprehendi, nec sub appellatione spolij venire, sed ad Ecclesias, Monasteria, et beneficia quibus prafuerint, pertinere, et alia eiusdẽ Pij Quinti constitutione contra illegitimos, qua incipit. Qua ordini Ecclesiastica, sub Datum sexto Kal. Februarij, Pontificatus sui anno 6. seù alio veriori tempore, et alijs Constitutionibus, contra eosdem, et illorum descendentes, ascendentes, vxores, et alias personas pradictas illegitimas, quomodolibet attinentes, tàm per eundem Pium, quàm alios quoscumque Romanos Pontifices similiter Prędecessores nostros, ac Nos editis, necnon Pauli Tertij, Pij Quarti et Pij Quinti, ac quorumcumque aliorum Romanorum Pontificum, pariter prędecessorum nostrorum, siuè etiam nostris, et presertim super Prælatorum, et aliorum beneficiatorum decedentium, spolijs, hactenus editis, et in futurum edendis constitutionibus, et Ordinationibus, et declarationibus, ac etiam quibusuis Ecclesiarum Monasteriorum, seù aliorum locorum, tàm secularium, quàm regularium, in quibus beneficia huiusmodi forsan fuerint, seù à quibus illa dependere contigerit, etiam Sancti Ioannis Hierosolymitani, et aliarum quarumcunque militiarum, etiam Iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia, roboratis, statutis, et consuetudinibus, ac priuilegijs quomodocumq; etiam per Nos, et Sedem Apostolicam hactenus concessis, et in futurum concedendis, etiam si de illis seruandis, et non impetrandis litteris Apostolicis contra illa pradictis Ecclesijs, Monasterijs Ordinibus, et Militijs, seù illorum Prçsulibus, Administratoribus, et Magistris, et alijs quibuscumque personis, per te, vel Procuratorem tuum hactenus prastiteris, vel in posterum te prçstare contigerit iuramentum, ac litteris recol. mem. Alexandri Papę VI. pradecessoris nostri, per quã etiã forsan motu proprio, et ex certa scientia, ac de Apostolica potestatis plenitudine, inter alia statuit, et ordinauit, quod tertia, vel alia tunc expressa pars omnium, et singulorum bonorum mobilium & Immobilium ex Ecclesijs, & alijs dignitatibus, & beneficijs Ecclesiasticis, seù aliàs acquisitorum, seù etiam intuitu, & contemplatione personę, pro temporum prouenientium, de quibus per ipsius S. R. E. Cardinales pro tempore

re existentes, quibuscumquè Testamentis, donationibus, Codicillis, & alijs vltimis voluntatibus, quouismodo, etiam ad pias causas quascumquè, & alios licitos vsus, prætextu similium licentiarum, facultatum, et gratiarum, eis pro tempore concessarum, testari, seù disponere contigerit, dicta Camera, pro Cruciata Sancta, & alijs dictæ Romanæ Ecclesiæ necessitatibus supportandis, reseruare, illaquè ad dictam Cameram, pleno iure pertinere, ipsamquè Cameram ea vendere posse, & debere, irritumquè exinde decreuit, & inane, si secùs super his, à quoquàm, quauis authoritate sciēter, vel ignorāter cōtigerit attentari, & quibusuis similium facultatum restrictionibus, limitationibus, modificationibus, reuocationibus quomodolibet factis, & faciendis, Cancellariæ quoquè Apostolicæ regulis, etiam illa, de Iure quæsito non tollendo, ac Synodalibus, generalibus, & Vniuersalibus Concilijs quomodocumquè editis Constitutionibus, decretis, & statutis, priuilegijs quoquè Indultis, & litteris Apostolicis, tàm dictæ fabricæ quàm quibusuis alijs, sub quibuscumquè tenoribus, & formis, ac cum quibusuis etiam derogatoriarum, derogatorijs alijsquè efficacioribus, & insolitis clausulis, irritantibusquè, & alijs decretis, in genere, vel in specie, per quoscumque Romanos Pontifices, prædecessores nostros, ac Nos, & Sedem huiusmodi, etiam iteratis vicibus, concessis, confirmatis, & innouatis, omnibusquè alijs, & singulis, quæ in alijs facultatibus testandi, tibi per nos, forsan concessis, voluimus non obstare, cæterisquè contrarijs quibuscumque. Decernentes, præsentes litteras, omniaquè, & singula in eis contenta, valida, & efficacia fore, & esse, ac suum plenarium, & integrum effectum sortiri, etiam si in eadem Camera Apostolica, iuxtà Constitutionem piæ mem. Pij Papæ Quarti pariter prædecessoris nostri, sub Datum 8. Id. Augusti, Pontificatus sui anno 6. vel alio veriori tempore, registratæ, & insinuatæ non fuerint: cui Constitutioni, cæterisquè omnibus, & singulis supradictis, & alijs quibuscumquè in contrarium quomodolibet facendis, etiam si pro illorum sufficienti derogatione, de illis, eorumque totis tenoribus, specialis, specifica, expressa, & indiuidua mentio, seù quæuis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc seruanda foret, tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omisso, & forma in illis tradita, obseruata, inserti forent, præsentibus pro sufficienter expressis, & insertis habentes: illis aliàs in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat specialiter, & expressè derogamus, Aut si aliquibus communiter, aut diuisim ab eadem sit Sede indultum, quod interdici, suspendi, vel excommunicari non possint per litteras Apostolicas, non facientes plenam, & expressam, ac de verbo ad verbum, de Indulto huiusmodi mentionem, Datum Romæ, apud Sanctam Mariam Maiorem, sub Annulo Piscatoris, die III. Octobris MDCXXX. Pontificatus nostri Anno VIII.

M. A. Maraldus.

SVMMARIVM

1 *Testandi licentia, an debeat præcedere testamentum.*
2 *Licentia, quid sit.*
3 *Solemnitas in aliquo actu requisita, debet præcedere.*
4 *Licentia, & consensus in quo differant.*
5 *Licentia testandi, Cardinali concessa de redditibus Ecclesiasticis, an valideat testamentum antea factum.*
6 *Prima concessio in odiosis, respicit tantùm priorem actum, Et quomodo id intelligatur, num. 11.*
7 *Testandi facultas, tanquam odiosa, est restringenda.*
8 *Ac propterea, intelligenda secundum ius commune.*
9 *Priuilegium, debet intelligi secundum naturā materiæ, super qua conceditur*
10 *Testandi facultas, quomodo intelligēda.*
12 *Dispensatio, non adeò strictè intelligenda, vt in nihilo operetur.*
13 *Interpretatio facienda, vt potius actus valeat, quàm pereat.*
14 *Testandi licentia, intelligitur concessa secundum naturam testamenti.*
15 *Ac propterea, de vltima voluntate.*
16 *Dispositio quælibet, recipit interpretationem à subiecta materia.*

Testan-

Praxis Clausularum Licentiæ testandi de redditibus Ecclesiasticis.

CAP. III.

Ic verò, de tribus tantummodò,circa hanc praxim, ac clausulas supradictarũ litterarum,quærere visum est;reliqua verò de necessitate reassumã in mea *practica beneficiali*.Primo,nõ semel in dubiũ audiuimus reuocari, vtrum licentia, siuè facultas testandi de redditibus Ecclesiasticis, de quibus aliàs testari non licet,

1 necessariò præcedere debeat testamentũ; an verò illud,iam antea conditum, per superuenientem huiusmodi facultatem reualidetur?

Et quidẽ tale testamentũ valere, docet *Barbos.de pot.Episc.alleg.*11.*num.*7. vbi ait per superuenientem licẽtiam huiusmodi, validum effici testamentum, prius conditum;ea præsertim motus ratione; quia sufficiens est ad eius valorem.vt habilitas testandi adsit tempore mortis, à quo robur sumit,vbi plures allegat *DD.* præsertim *Paul.de Castr.* hanc sententiam sustinentes in monacho, de licentia Papæ testante, & ibi ait,qnod quando Papa concedit licentiam testandi Cardinali, vel Episcopo, de fructibus beneficiorum, huiusmodi licentia se extendit ad testamentum iam conditum: nec quidem id, à recto rationis tramite noscitur deuiare; quandoquidem,& alibi constat, quod habilitas superueniẽs,respectu alicuius actus, seù effectus producendi, ita operatur, cum superuenerit,ac si à principio adfuisset, *tex.in l.si quis in senatorio, in fin.ff. de rit.nupt.* & ibi etiam *not.glos.& Bald.in l. si quis tutor,§.quamuis, vers. quid ergo. ff. eod.* & ibi etiam *d. glos. in verbo obliuiscuntur*. Hinc nominatus ad beneficia curata,licèt ætate minor,& sic tunc inhabilis,sufficit,quod reperiatur maior tempore acceptationis,vt aliàs diximus,& ait *Rebuff.in tract.de nominat. q. 9. post num. 52.per tex.in l.fin.*C.*de testam. Mandos.in tract.signat.grat.hoc tit.vers. occurrit*, vbi tenet,huinsmodi licentiam rèspicere, seù validare testamentum iam factum, prout in proprijs terminis tenet *Alex. post. Paul.de Castr.in l.in militibus,in princ.C.de milit.testam.& dixit Bald.in l.fin. col. vlt. C. de sent. quæ sin. cert. quant.* quod si testator legat centum Bertæ maritandæ, & ipsa iam testamenti tempore maritata erat,eidem debentur illa centum, *per tex. in l.si tam facta,ff.de cond.& demon. Paris. de resignat.benef.lib.*11.*q.*7.*num.*9. vbi arguit à gratia, *Perinde valere*, quæ habec oculos retrò,& reualidat omnia ab initio, cum omnibus inde seqnutis;dicens, quod si Papa concessit Abbati priuilegium testandi,illa gratia facit, vt testamentum iam factum,sustineatur; ita vt illud valeat absque noua declaratione;& idem,si Princeps concessit alicuj licentiam faciendi molendinum,illa porrigitur ad molendinum iam factum: quarè,secundum terminos iuris,sufficit in testamento adesse facultatem tempore mortis,*l.si quis filio exheredato,§.irritum, ff. de iniust. rupt. testam. Alex. in leg. & militibus, C. de testam. mil.*

His tamen non obstantibus, sententia negatiua verior est, & in praxi recepta; omisus

omissis enim omnibus allijs, quæ adduci
possunt, facit, quod cuiuscunque rei ini-
tium spectari debet, *l. quæ 1â, quod, ff. de*
donat. l. quod ab initio, & ibi Doc. ff. de reg.
iur. cap. firmatur, eod. tit. lib. 6. cap. dudum
1. de elect. Card. conf. 104. col. 2. in princip. vbi
ait, quod potestas superueniens non va-
lidat actum ab inhabili, *Felin. in cap. 2. de*
constit. num. 22. Alex. conf. 17. num. 4. & 5.
vol. 4. sumus enim in casu, quo requiritur,
quod præcedat licentia, & authoritas, non
autem in casu, quo sufficit, consensus, qui
satis est, vt post actum superueniat, *cap.*
cura, cap. suggestum, de iurepatr. leg. cum vir
prædium, ff. de vsufr. Bart. & Ias. in l. si quis
mihi, §. iussum ff. de acquir. hared. Put. decis.
268. num. 2. lib. 3. quia licentia, nihil aliud
2 est, quàm collatio libertatis ei concessa,
qui eam non habet ex se ipso, *cap. licèt, de*
regul. Bald. conf. 290. lib. 3. ac propterea
huiusmodi licentiam prohibitionem ostē-
dit, *tex. in l. fin. C. de iur. emph.* & quoties
aliqua forma, vel solemnitas, in aliquo
actu requiritur, oportet, quod illa præce-
dat, non autem subsequatur, *d. leg. si quis*
mihi, Bart. in l. si autem plura, vers. quando-
que requiritur licentia, de aqu. plu. arcen. ac
proinde id inter licentiam, & consensum
noscitur versari discrimen; quia nimi-
4 rùm, de natura consensus, est, quod regu-
lariter possit subsequi, licentia autem
semper debet præcedere, nec eam sequi
sufficit, *auth. licentia C. de Epis. & cler. cap.*
licèt, de regular. & in proprijs terminis
adest notabilis *decis. Caputaquen. 258. nu.*
1. p. 3. in qua expressè habetur, quod licen-
5 tia concessa Cardinali, ad effectum dispo-
nendi de rebus acquisitis ex fructibus Ec-
clesiasticis, non validat testamentum an-
tea factum, *Ganz. ad regul. 8. Cancell. glos.*
47. num. 49. vbi ait, quod supradicta deci-
sio est potissimè attendenda, per quã, sicut
dictum est, ita fuit resolutum, ac pluries in
facti contingentia vidimus, & audiuimus
practicari; & in simili subdit ibidem *id.*
Gonz. num. 47. quod facultas ad maiora-
tum instituendum, debet præcedere ipsius
maioratus institutionem, nec ipsum ma-
ioratum validari ex licentia subsequuta,
nisi expressè maioratus iam factus con-
firmetur.

Secundo, vtrum supradicta licentia
restringatur ad primum tantummodò te-
stamentum, iam conditum, an verò illius
vigore, possint plura condi testamenta.
Ratio autem dubitandi, duplex insurgit.
Prima, quia huiusmodi licentia, sicut ipsa
dispensatio, adeò strictè interpretanda est,
vt si aliquid operetur, non sit amplius ex-
tendenda, *cap. 1. §. ille verò, de fil. presb. in*
6. Secunda, quę primæ est ferè affinis; quia
6 in odiosis, & onerosis, prima concessio
respicit tantummodo priorem actum, per
tex. in cap. non potest, §. 1. de preb. in 6. ac
propterea ita hic dicendum est, cum hu-
7 iusmodi facultas sit odiosa, & tanquam
contra iuris communis dispositionem,
restringenda, *cap. quod dilectio, de consang.*
& affin. cap. 1. in fi n. de fil. presb. in 6. glos. in
cap. ordinarij, de off. ordin. eod. lib. Abb. in c.
8 *de multa, de preb.* ac propterea intelligen-
da est secundum ius commune, vt illud
minus lædat, quàm fieri possit, *id. Abb. in*
d. cap. de multa, num. 4.

Nihilominus, contrarium verius est, tā-
quam in praxi receptum, quæ ita docet,
nempè, Oratorem posse pluries in vim di-
ctæ facultatis testari; cum satis clarum
9 sit, priuilegium debere intelligi secun-
dum naturam materiæ, super quam con-
ceditur, licèt tanquam dispensatorium
strictè interpretandum, vt supra dictum
est, *Mandos. super reg. 23. q. 4. num. 5.* Ea
autem est natura testamenti, vt quandiù
testator viuit, reuocari possit, & iterum
10 condi, vel confirmari; ita ergo hæc facul-
tas testandi intelligenda est, vt Orator
quotiès sibi placuerit, possit reuocare
testamentum factum, & iterum testari.
Quod autem dictum est, nimirum, quod
in odiosis, simplex concessio respicit pri-
11 mum tantùm actum; ita intelligi debet,
quando videlicet primus actus, aliquem
habuit effectum, super quo iam ipsa facul-
tas, tanquam contra ius suum, est effectum
sortita; quod quidem de testamento dici
non potest, nisi post mortem testatoris,
ita *Nauar. in opusc. de reddit. q. 3. num. 13.*
& 24. relatus per d. Sanch. in d. cons. moral.
d. cap. 2. dub. 52. num. 2. nec dici potest, ip-
sam dispensationem, siuè priuilegium
suum fuisse sortitum effectum in primo
testamento, quod non nisi ex vltima testa-
toris voluntate est intelligēdum; ac prop-
12 terea non est adeo dicta dispensatio re-
stringenda, vt in nihilo prorsus operetur;
ac proinde reddatur in totum inefficax,
& elusoria; cum in quacunque mundi dis-
13 positione, ea sit sumenda interpretatio,
vt actus magis valeat, quàm pereat, vt ait
tex. in l. quoties, ff. de reb. dub. cap. Abbate sa-
nè, de verb. signif. Gamb. de auth. leg. lib. 10.
num. 274. concedendo etenim Summus
Pontifex, vt quis possit condere testamen-
14 tum, censetur quidem licentiam conce-
dere secundum naturam testamenti, quæ

est,

est, vt possit quandocunquè per testatorem reuocari, *l.2 ff. quemad. testam. aper.* quarè haud dubiè huiusmodi facultas in-
15 telligi debet de vltima voluntate testatoris, quæ omnino supponit nullam priorem
16 voluntatem; cum quælibet dispositio recipiat interpretationem à subiecta materia, etiam verba impropriando, *l. fin. §. in computatione, C. de iur. delib. Bart. in l. vxorem, §. testamento, ff. de leg. 3. Bald. in l. Gallus, §. quidam rectè, in 3. not. ff. de liber. & posth. & in l. heredes mei, §. cu ita, ff. ad Trebell. Anthar. conf. 264.* quibus quidem iu-
17 ribus sic stantibus, cum de iure communi detur reuocatio prioris testamenti, per aliud posterius, non videtur posse dari ratio, cur huiusmodi facultas non debeat recipere hanc passiuam interpretationem, respectu reuocabilitatis, seu mutationis voluntatis; cum verba huiusmodi
18 facultatis, debeant omnino intelligi de testamento valido, & morte confirmato: quod quidem bene etiam suaderi potest, attenta mente Summi Pontificis, hanc licentiam concedentis, vbi nulla ratio suadet, cur ipse intellexerit de primo, magis, quàm de secundo testamento; cum nihil sua interesse videatur à principio, an primum potius valeat, quàm secundum; ac propterea, cum sit eadem voluntas quoad vtrumque, non debet ista facultas restringi ad primum. Ita etiam ex parte imperantis, qui aliter sibi imponeret legem, à qua non posset recedere; attẽta præsertim ipsius testamenti definitione, quod, videli-
19 cet, sit voluntatis nostræ iusta sententia, de eo, quod quis post mortem suam fieri velit; quare si aliter ista facultas veniret interpretanda, euanesceret quidem, quoad hoc, eiusdem testamenti definitio: cum nullum ipsius testamenti verbum eidem conueniret: cum enim dicitur, *voluntatis nostra* non conuenit, quia est reuocata, dicitur, *iusta sententia*, nec etiam, cum sit contra naturam testamenti; cum similiter dicitur, *quod quis post mortem suam fieri velit*, neque conuenit; quia, cum primum testamentum est reuocatum, est potius de eo, quod post mortem suam fieri nolit: ac demum, quia absurdum videretur, quod quis vellet sic relinquere ei, cui nihil relinquere vellet, nouis superuenientibus causis, post primum testamentum conditum. Nec propterea valet dicere, quod in materia odiosa, in actu hominis, quælibet dispositio intelligenda est de primo actu; quandoquidem id non procedit, vbi subiecta materia aliud suadet nimirum, cum actus ex sui natura sit multiplicabilis, & vbi secundus actus, est reuocatorius primi, sui natura reuocabilis; cum testamentum possit vsq; ad mortem mutari, minui, corrui, & reuocari *c. vltima voluntas, 13. q. 2. c. cum Martha, de celebr. miss.* quod adeò verum est, vt nulla ratione possit inueniri via, vt testamenta fiant irreuocabilia; quinimò, nec pactum non reuocãdi, aliquid efficit, *Sanch. cons. moral. lib. 4. cap. 1. dub. 17.* & in tantum procedit, etiam si quis iurauit, se non reuocaturum testamentum; quia nihilominus valet posterius testamentum; nam, cum illud sit de sui natura reuocabile vsque ad mortem, iuramentum non aufert huiusmodi testamenti naturam; nullumquè medium dari potest, vt testamentum non sit vsquè ad mortem reuocabile, *Syl. & Armilla, verbo, testamentum, ille, 1. q. 12. d. t. ille, nu. 4.* verùm tamen est, quod qui tale testamentum reuocat, efficitur periurus; quia cum possit licitè iuramentum seruare, illud violat, *ed. Sanch. d. cap. 1. dub. 17. in fin.* pro quibus omnibus adest notabilis *Rot. decis. 47. p. 1. diuers.* in qua concessa fuit Episcopo Pientin. per Summum Pontificem, facultas testandi; ac propterea in dubium reuocabatur, an videlicet, dictus Episcopus, vigore huiusmodi facultatis, potuerit primum testamentũ reuocare, & condere secundum; & fuit cõclusum affirmatiuè, vt ex præmissis patet.

Hæc quidem interpretatio, tunc necessaria fortasse videtur, quando, videlicet in ipsa testandi facultate non fuerit id per Summum Pontificem declaratum; sicut videmus in antiquis huiusmodi concessionibus; in quibus simpliciter dicebatur, quod Oratori tribuebatur ista facultas; & etiam in quibusdam modernis concessionibus ita vidimus; quarè præmissa deseruire possent, si talis fortè casus euenerit, quod ex tenore litterarum prædictæ confacultatis id, non apertè constaret. Quarè, regulariter istis temporibus nulla quidem cadit dubitatio; cum per clara verba constet, non semel tantùm posse Oratorem, testamentum ita condere, sed quoties, opus fuerit; cum in formula prædictarum litterarum, detur facultas disponendi semel, vel pluries, in toto, vel in parte, etiam successiuè, seù in totum, iam forsan in facto testamẽto, donatione, legatis, dispositione quacunque perseuerandi; dispositionesquè semel, vel pluries in toto, ac in parte factas, & faciendas, etiam sępè, & sępius moderandi, limitandi, commutandi, alterandi, ac in totum, vel in partem reuo-

reuocandi,ac aliàs,in personas distribuē-
di;ita vt per priores,& quascunquè dispo-
sitiones, vt supra factas, & pro tempore
quomodolibet faciendas, nūquam huius-
modi facultates consūptę dici possent,sed
semper,& quandocunq;valeat Orator dis-
positiones prædictas mutare, & alterare,
ac in totum, vel in partem reuocare, pro-
ut ei videbitur: quod quidem in supra-
dictis antiquis formulis non adijcieba-
tur;sed tantum ita dicebatur,videlicet,*pro
libito tuæ facultatis,liberè, & licitè valeas
plenam,liberam,& omnimodam licentiam,
& facultatem concedimus*.prout in *d.decis.
sub num.*10.*vers.rursus*. Quandoq; etiam
aliud ferè simile in huiusmodi supplica-
tionibus adijcitur decretum,per quod de-
claratur, quod concessa huiusmodi gra-
tia,ac litteræ super ea conficiendæ, etiam
per similes,vel dissimiles concessiones, &
facultates testandi Episcopo Oratori ha-
ctenus factas,ac in posterum faciendas, ac
concessas,& cōcedendas,non confundan-
tur,nec alterentur,aut confundi,& altera-
ri censeantur; sed illis, & alijs sibi pro tē-
pore factis,& concessis,cumulatiuè in sui,
ac hęredum &c. legatariorum &c. bene-
ficium,& commodum,in omnibus, & per
omnia,vti liberè, & licitè valeat: & si qui-
dem in vna ex concessionibus, & faculta-
tibus huiusmodi defecerit,id per aliā sup-
pleri debeat. Et licèt in his facultatibus
pro Cardinalibus, totū id, pinguioribus
verbis, & clausulis explicetur, idem pro-
fectò intelligendum est de quibuscunquè
similibus facultatibus.

Sanè,ob eandē rationem, tantò magis
20 extenditur ista facultas ad codicillandū;
quicquid dicat *Soccin.iun.cons.*13. *nu.*12.
*vol.*1.qui ita renuit,propter odium huius-
modi facultatis, quæ cum sit odiosa, ve-
nit restringenda; & nihilominus, opposi-
tum est verius; cum clara sit illa conclu-
sio,quod cui permittitur posse testari,po-
test,etiam codicillari, *tex.est expressus in l.*
1.*ff. de leg.* 1.codicillus etenim nil aliud
est, nisi minor vltima voluntas, & minus
solemnis;quarè, ita se habet ad testamen-
tum,sicut scapha se habet ad nauem: licèt
enim scapha non sit nauis magna, tamen
est nauis,vt in *l.fin.ff.de fund.instruc.* ita
etiam Codicillus, qui licèt non sit testa-
mentum,tamen eius naturam habet;vndè,
21 meritò testamenti appellatione, venit
etiam codicillus, *DD. in l.* 1.*ff. de testam.*
*Dec.cons.*512.*col.*1.*ad fin.* & dicit *tex.in l.*
22 *sciendum,ff.de leg.*1. quod illi casus testā-
di,& codicillandi,à iure sunt æquiparati:
nihilominus autē, bonū est, in supplica-
tione adijcere hāc, etiā codicillādi facul-
tatē,ad omne dubiū submouendum,vt ait
Mādos.in prax. signat.hoc tit.vers.alia etiā,
ubi ait,quod pragmatici Romani hæc cōmu-
23 niter ignorant, ac casu quodam, formu-
las suas conficiunt, uel alibi repertas, ad
literam transcribunt; quo fit, ut plerumq;
24 rescripta impetrantes,ob pragmaticorū
inscitiam,desidiam,& ignauiam,operam,
& impensam perdant, *Sanch.de matr.lib.*
8.*disp.* 1.*nu.* 38. ubi,ex pluribus probat,
Episcopum,aut Monachum, cui data est
potestas testandi,posse etiam codicillum
facere,aut causa mortis donare; cum hæc
sint partes ultimæ uoluntatis,quę conces-
so testamento,conceduntur,& ibi contra-
rium sentientes reprobat,& probat *id. ex
l.Marcellus,ff.de donat.cau.mort.*

Pro qua autem summa,detur Cardina-
libus huiusmodi facultas, dicendum est,
quòd diuersis temporibus,fuit diuersimo-
dè obseruatum; quādoquè enim uidimus,
eam dari pro maxima, determinata tamē
25 summa;hodie uerò regulariter, pro quā-
tumuis maxima summa; ad differentiam
aliorùm Prælatorum;prout infra,in earū
formula pro eisdē patebit;ac proinde, ip-
sis Cardinalibus in recompensationem
laborum, quos pro Sede Apostolica susti-
nent,ac seruitiorum, conceditur facultas
testandi pro quacunquè notabili, notabi-
lissima,& inexcogitabili summa,ut ex su-
pradicta formula patet. Nec tamen,per
huiusmodi sic amplam testandi facultatē,
intēdit Sūmus Pōtifex tertio aliàs præiu-
dicium inferre,sed illa, qualiscunquè sit,
intelligenda est sine pręiudicio tertij, &
secundum ius commune, *c. ex parte,* 2. *in
fin.& c.super eo, ante fin.de off.deleg. c.ex
multiplici,ibi,quia non fuit intentionis no-
stræ,de rescrip.in* 6. & habemus integram
regulam Cancellariæ Apostolicæ,per quā
Papa declarat, quod per quascunq; gra-
tias,etiā Motu proprio cōcessas, nulli sibi
ius quæsitum tollatur, *id. Mādos.in d.prax.si-
gnat.hoc tit. vers.indultū huiusmodi,fol.*90.

Nunquam tamen in huiusmodi facul-
26 tatibus testandi pro Cardinalibus,Annu-
lus Cardinalitius,siuè iura, illius ratione,
ueniunt;quę semper in specie,& expressis
uerbis,omnino excipiuntur;Quisnam ve-
rò sit, & quomodo detur nouo Cardinali,
annulus Cardinalitius, & quænam,ante
illius dationem præcedant, hæc paucula
pro ijs,qui has cęremonias non uiderūt,
easquè prorsus ignorant, hic nō ita pror-
sus otiosè referre placuit,uidelicet, quod

post

post nonnullas alias, cæremonias, in publico Consistorio, stantibus antiquis Cardinalibus in circulo, ante Pontificem, prior ex nouis Cardinalibus nominatus, genuflectit ante Pōtificem, cui Pontifex imponit galerum rubrum super caput eius, dicens, *Ad laudem Omnipotentis Dei, & Sanctæ Sedis Apostolicæ ornamentum, accipe galerum rubrum, insigne singulare Dignitatis Cardinalatus; per quod designatur, quod vsquè ad mortem, & sanguinis effusionem inclusiuè, pro exaltatione sanctæ fidei, pace, & quiete populi Christiani, augmento, & statu Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ, te intrepidum exhibere debeas. In nomine Patris &c.* & sic vnicuiquè sigillatim, galerum imponit, secundum ordinationem, siuè pronunciationem. Postmodùm, in primo Consistorio, Summus Pontifex, eisdem Cardinalibus claudit os; eis inhibendo, ne quid loqui præsumant in Consistorijs, aut cōtilijs, quousquè de consilio fratrum, duxerit eis os aperire. In secundo autem, seù tertio Consistorio, ipse Pontifex aperit eis os in hunc modum, præmissis quibusdam, dicens, *Aperimus vobis os tàm in collationibus, quàm, in consilijs atquè in electione Summi Pontificis, & in omnibus actibus, tàm in Consistorio, quàm extrà, qui ad Cardinales spectant, & quos soliti sunt exercere. In nomine Patris &c.* Deinde, ipsi noui Cardinales, ad Summum Pontificem, vnus post alium, accedentes, primus genuflectit ante Pōtificem, qui accepiens annulum pretiosum, ad hoc præparatum, immitit in digito annulari dextræ manus Cardinalis; dans ei annulum, & titulum, dicens, *Ad honorem Dei omnipotentis, Sanctorum Apostolorum Petri, & Pauli, & S. N. committimus tibi Ecclesiam S. N. cum Clero, & populo, & capellis suis, secundum formam, qua committi consueuit Cardinalibus, qui eandem Ecclesiam in titulum habuerunt.* Et circa eandem annuli dationem, sciendum est, quod noui Cardinales, etiam si antea erant Prælati, non debent portare annulos, antequàm illos habeant à Summo Pontifice. Cum autem acceperint annulum, & titulum, osculantur pedem & manum Pontificis, qui ipsos Cardinales eleuat ad osculum oris, prout hæc, & alia videri etiam possunt circa id in *lib. 1. Sacrar. cærem. cap. 6. 7. & 8.*

Quarè, in proposito, etiam si gratia concedatur, siuè Motu proprio, siuè ad supplicationem, cum transit per Datariam Apostolicam, semper in illius calce ita additur per Dominum Datarium, videlicèt *Et citra annulum Cardinalitium, seù iura illius ratione, Cameræ Apostolicæ debitâ.* Quæ quidem iura consistunt in Quingentis ducatis auri de Camera, qui, post obitum singulorum Cardinalium, pro pretio Annuli, eis, in eorum ad Cardinalatum assumptione, adhiberi soliti, Cameræ Apostolicæ persoluuntur; prout in *Constitut. 7. Iulij III.* qua prohibuit, ne de his testare possint: quæ quidem emolumenta fel. recor. Gregorius XV. Basilicæ S. Ioannis Lateranen. ad certum tēpus concesserat; postmodum verò hanc concessionem reuocauit, & extinxit; ac Sacræ Congregationi S. R. E. Cardinalium, de fide Catholica propaganda, cum omnibus, & singulis iuribus, & actionibus in perpetuum donauit, & applicauit; ita vt liceat, eisdem S. R. E. Cardinalibus eiusdem Congregationis, vel ab illis deputatis, illa exigere, ac pęnes Montem Pietatis deponere, seù in tot locis Montium non vacabilium, aut aliàs quouis modo, arbitrio Congregationis, ad effectum illa conuertendi in vsus, & necessitates dictæ Congregationis. Voluitquè etiam, quod si aliqui ex ipsis S. R. E. Cardinalibus, in eorum vita, huiusmodi emolumenta eidem Congregationi, pro illius subuentione tradiderint, hæredes Cardinalis, vita functi, ad eorundem emolumentorum solutionem minimè teneantur; & quod dicta Camera propterea, ex quouis quæsito colore, nihil à prędictis hæredibus prætendere possint, etiam ratione stipendij, seù salarij, vt in *sua Constitutione, quæ incipit Romanum decet Pontificem, sub Dat. Romæ apud S. Mariam Maiorem 1622. Decimo Kal. Iulij Anno Secundo.*

Præterea, prædictus *Iulius III. in d. sua Constitutione* voluit, quod ornamenta, & paramenta Capellæ ipsorum Cardinaliū, Capellæ Apostolicæ, in qua missæ papales celebrantur, & ex qua pauperibus Prælatis, ad Romanam Curiam confluentibus, & paramenta Ecclesiastica, cum quibus, processionibus, & alijs solemnitatibus, per Romanos Pontifices fieri solitis, incedere possint, non habentibus, subuenitur, deuoluantur: prout etiam cruces, candelabra, imagines, patenas, calices, & alia cuiusuis generis, tàm aurea, quàm argentea, vasa iocalia & quæuis ornamenta, & alia vtensilia Capellæ singulorum Cardinalium decedentium, quæ ad eandem Capellam Apostolicam pertinent, & per ipsorum Cardinalium hæredes prætendi nō possint, etiam vigore cuiusuis facultatis

Iii testan-

testandi. Nihilominus Summus Pontifex, ipsis Cardinalibus concedere solet huiusmodi facultatem, vt de omnibus paramentis, & ornamentis, cœterisque rebus prædictis disponere possint, in fauorem tamē alicuius Ecclesiæ, seu Capellæ, aut loci pij, arbitrio suo, vt in supradicta formula patet.

An autem huiusmodi facultas duret, durante vita Summi Pontificis concedentis, 27 an verò per illius obitum extinguatur, fuit etiam pluries dubitatum, præsertim, cū aduenisset annis elapsis, casus obitus bo. me. Herculis Vaccarij Archiepiscopi Rossanen. tunc enim Illustrissimus Nuntius, cum prætenderet, huiusmodi facultatē extinctā esse per obitū fel. record. Gregorij XV. concedentis, ex eo, quod litteris huiusmodi facultatis non fuerint infra annum præsentatæ, iuxtà regulam reualidatoriam Cancellariæ Apostolicæ; & tunc me patrocinante, obtinuerunt hæredes declarari validam huiusmodi facultatem; quia, vt in similibus terminis tenet *Ant. Gomez. in Comment. in l. 43.* 28 licentiæ ad instituendum maioratum à Rege concessa, post illius obitum, non expirant, etiam si ij, qui acceperunt, illis non fuerint vsi viuente Rege, qui ea concessit, vbi in illius expositione dicitur, quod regulariter, concessio gratię, vel priuilegium 29 Principis, est perpetuum, licèt decedat re integra, antequam sit exequutioni demādatum, per *tex. in cap. si super gratia, de off. deleg. in 6. & ibi glos.* & communiter *DD. in cap. si gratiose, de rescrip. eod. lib.* vbi disponitur, quod solum, quando, exprimitur ad vitam, vel voluntatem, expirat per mortem; secùs verò, si simpliciter, vel in dubio, quia semper perpetuò durat, etiam si causa, propter quam fuit concessum, expirauit, & sit extincta, facit *tex. in cap. fin. §. porrò, de precar.* vbi dicitur, quòd licèt precarium, sit reuocabile per expressam voluntatem concedentis, nihilominus non finitur morte, ibi, *porrò, precaria, qua quandoquè de Ecclesiarum possessionibus fieri solent, non sunt pro voluntate concedentium reuocanda, tex. in l. 1. ff. de constit. Princip.* & in proprijs terminis eiusdem facultatis testandi à Papa concessæ, quod non expiret morte concedentis re integra, tenet *Molin. de iust. & iur. 1. tom. tract. 2. disp. 14 Sanch. de matr. lib. 8. disp. 29. nu. 82.* vbi, absquè dubio tenet, hanc licentiam non expirare; cum sit gratia facta, ac proindè, cum testamentum vim non habeat, nisi post mortem testantis, illi, cui licentia testandi concessa est, imputari nequit, concedente superstite, eum testatum non esse; ex quo longiorem vitam adeptus est, quā is, qui facultatem testandi concessit, & in proprijs terminis tenuit *Rota, in d. Pritin.* in qua etiam dubitatum fuit, an talis licentia expirauerit per obitum Pij IIII. concedentis, & fuit conclusum eam, durare, etiam post obitum eiusdem Pij, cum regulariter gratia Papæ non expiret eo mortuo, etiam re integra, vt ibi, per diuersa iura allegata *num. 2. Garc. de benef. p. 6. cap. 2. num. 318. Barbos. de pot. Episc. alleg. 114. num. 25.*

SVMMARIVM.

1 *Episcopis Regularibus difficilius, & magis limitatè conceditur licentia testandi, & quarè.*
2 *Episcopus Regularis, non absoluitur à voto paupertatis.*
3 *Est tantùm administrator reddituum Ecclesiasticorum.*
4 *Et propter Episcopatum, non liberatur à substantialibus regula.*
5 *Facit tamen fructus suos in vita.*
6 *Acquirendo simpliciter, cuinam censeatus acquirere.*
7 *Ad testandum, duo concurrunt in eo, impedimenta.*
8 *Habilitationes tot requiruntur, quod sunt obstacula.*
9 *Licentia testandi formula pro Archiepiscopo.*
10 *Clausula*, Tequè absoluentes, *apponitur in licentia testandi, etiam pro Episcopo, & quare.*
11 *Excommunicatus potest testari.*
12 *Non autem hereticus.*
13 *Clausula*, absoluentes, *non apponitur in litteris Apostolicis pro Cardinalibus.*
14 *Testandi licentia conceditur* Episcopis, *pro determinata summa.*
15 *Et quanam sit ratio.*
16 *Episcopi Assistentes in Capella, Romano Pontifici, pro qua summa testari possint,*
17 *Quanam priuilegia, & exemptiones eisdem concedantur, à Summo Pontifice.*

Episco-

18 *Episcopi, Scriptores Apostolici, pro qua summa testari possint.*
19 *Testandi licentia, cum Clausula, quod Commissarij Apostolici in summa expressa, non inijciant manus, quomodo practicetur.*
20 *Clausula*, Quorum tenores &c. *quid operetur.*
21 *Quarè fuerit adinuenta.*
22 *Memoriam omnium habere, est potius diuinitatis; quàm humanitatis.*
23 *Papam, habere omnia iura in scrinio pectoris, quomodo intelligatur.*
24 *Fictio idem operatur, quod precisa veritas in his, quæ pendent ab authoritate fingentis.*
25 *Clausula*, Quorum tenores &c. *de stylo Curię capit oues, & boues.*
26 *Testandi licentiam obtinentibus, sine tamen testamento decedentibus, quibusnam quandoquè concedatur, vt succedant.*
27 *Princeps, quonam modo possit tollere leges positiuas.*
28 *Clausula*, Sublata, *cum decreto irritanti &c. semper intelligitur sine praiudicio tertij, & quid operetur num. 30.*
29 *Aperitio oris, quando, & quomodo per Papam concedatur.*

Praxis Licentiæ testandi pro Archiepiscopis, & Episcopis, &c.

CAP. IV.

POstquàm vidimus quid seruetur in praxi, circa facultates testandi de redditibus Ecclesiasticis, Eminentissimis Cardinalibus concedendas, reliquum est videre, quid pariter seruetur in eisdem facultatibus cum Archiepiscopis, Episcopis, cœterisquè prohibitis personis. Et quidem, cum hæc materia sit nimis frequens, & in principio, huius libri præposuerimus, quæ circa id, duximus, etiam pro eisdem, necessaria, tantùm hic præmittemus, huiusmodi facultates diuersimodè, ac pro qualitate meritorum impetrantium, concedi: hoc insuper addito, quod, si Episcopus, ita secū petens dispēsari, fuerit Regularis, erit omnino in principio supplicis libelli, Romano Pontifici porrigendi, explicandum; cuius quidem ratio ea sanè est, quia difficilius, ac magis limitatè Religiosis, etiam Episcopis, hæc facultas conceditur, vt optimè, omniquè tempore Curiales obseruarunt, teste *Bellam. decis. 247. sub tit. de donat. Barbos. de potest. Episc. alleg. 114. num.* 18. vbi ait, quod in Episcopo Monacho, alia viget ratio efficax, nempè, quia ab eo, vota in Religione emissa, non relaxantur, nec limitantur; nisi quatenus illorum obseruantia obstet exequutioni muneris Episcopalis, tanquam maiori bono: quarè, cum teneatur voto paupertatis, factus Episcopus, ab eo non absoluitur, nec efficitur dominus redditunm
2 (2 in margin)
3 Ecclesiasticorum; sed solùm administrator: quæ quidem administratio, cùm finiatur morte, ex qua incipit testamentum valere, non potest disponere post mortem, quod fit per testamentum, vt ex infrà dicendis constabit: propter Episcopatum,
4 etenim non liberatur ab alijs substantialibus regulæ: vndè, quicquid acquirit, Episcopatui acquirit *Alex. in cap. vn. 18. q. 1. Fran. in cap. 1. num. 75. de testam. in 6.* vbi *num. 27.* idem dicendum esse ait de Religioso facto Cardinale, ac etiam de Papa; quia nulla dignitas liberat quem à substantialibus regulæ; cum per professionem constituitur homo in statu, habente obligationem perpetuam annexam, *id. Franc. loc. cit. num. 76.* facit *glos. in cap. 1. & ibi Couar. de testam.* quamuis negari
5 non possit, quin talis Episcopus Regularis faciat fructus suos in vita, & de eis disponere possit, non minus, quàm sæcularis, *Bald. in cap. clerici, 2. num. 7. de vit. & hon. cler. Ludouis. decis. 401. num. 7.* Cœterùm, talis Episcopus, simpliciter acquirendo,
6 censetur Ecclesiæ suæ acquirere; secùs autem, vbi constet, illum noluisse Ecclesiæ, sed alteri acquirere; ac proinde, vti laica, & priuata persona, acquisitionem bonorum stipulatus fuerit, per quod ostendatur, quod in acquisitione, nullam habuerit contemplationem Ecclesiæ, *id. Ludouis. decis. 476. num. 2. cum seqq.* In proposito
7 igitur in Episcopo Religioso, duo concurrunt impedimenta, adeo vt, si in precibus pro facultate testandi, non fuerit expressum, illum esse Episcopum Regularem, ea non valebit. Quarè, cum possit Summus Pontifex, ei impartiri facultatem testandi, propterea vt, ait *id. Barbos. glos. 114. num. 24.* talis

24. talis Episcopus Religiosus, etiam si petat, vt possit testari ad opera pia, tenetur hoc duplex impedimentum explicare, videlicet, alterum esse Religiosum, alterum esse Episcopum, ac propterea tot requi-
5 runtur habilitationes, quot sunt obstacula, *vulg. tur.* quod tamen intelligendum, si vellet testari de bonis acquisitis intuitu Ecclesiæ, non autem de patrimonialibus, ac propria industria partis, cum hic non repugnet Episcopalis status, sed tantum religiosus, *id. Barbos. num. 24.* Quando igitur Episcopus Religiosus, pro supradicta testandi facultate supplicat; facta prius in supplicatione, de hoc, mentione postmodum Papa in suis litteris ita dicere, consueuit, videlicet, *Quare Nos volentes te, qui, vt asseris, vel vt accepimus, antequã Ecclesia N. præficereris, Ordinem fratrum S. N. expresse professus fueras &c.*

Vt autem, hæc ad suam praxim deducamus, huiusmodi licentia litterarum formulam, de more subijcimus, vt sequitur, videlicet.

A tergo. *Venerabili fratri Herculi, Archiepiscopo Rossanen.* Intus verò

GREGORIVS PAPA XV.

VEnerab. frater Salutẽ, et Apost. bened. Quia præsentis vitæ cõditio, cursũ habet instabilẽ, & ea, quæ visibilẽ habent essentiã, tendunt inuisibiliter ad non esse, tu hoc salubri cogitatione præcogitans diem tuæ peregrinationis extremum, dispositione testamentaria præuenire, ac de bonis, & rebus Ecclesiasticis, *quæ possides, & in futurum possidebis, liberè disponere posse desideras. Nos itaquè volentes te fauore prosequi, gratia specialis, & à quibusuis excommunicationis, suspensionis, & interdicti, alijsquè Ecclesiasticis sententijs, censuris, & pœnis à iure, vel ab homine, quauis occasione, vel causa latis, si quibus quomodolibet innodatus existis ad effectum præsentium dumtaxat consequendũ harũ serie absoluentes, & absolutum fore censentes, tuis in hac parte supplicationibus inclinati, tibi, vt de omnibus, & quibuscumquè domibus, vineis, casalibus, prædijs, possessionibus, proprietatibus, censibus, pecunijs, pecuniarum summis, iocalibus, gemmis, cæterisquè rebus, & bonis mobilibus, quæ tamen non sint altaris, vel altarium Ecclesiarum tibi pro tempore commissarum, aut alicui speciali earundem* Ecclesiarum *seruitio, aut ministerio, seù aliàs diuino cultui dedicata, aut ad eius vsum confecta, & immobilibus, ac se mouentibus, iuribusquè, & actionibus, creditis, ac debitorum nominibus vniuersis, & quocumque nomine nuncupatis, ac quomodolibet qualificatis, ad te, etiam ratione Ecclesiæ Rossanen. cui præesse dignosceris, necnon quorumcunquè Monasteriorum, etiam Consistorialium, ac Prioratuum, & quorumcunquè aliorum beneficiorum Ecclesiasticorum cum cura, & sine cura, sæcularium, & quocumque nomine nuncupatorum, & aliàs quomodolibet qualificatorum, ac quamcunquè personalem residentiam requirentium, quæ tu, etiam ex quibusuis concessionibus, & dispensationibus Apostolicis, in titulum, commendam, administrationem, vel aliàs, quomodolibet obtinuisti, & in posterum quomodocumquè, & qualitercumque obtinebis, eorumquè, & quorumcumquè aliorum fructuum, reddditũum, & prouentuum, iurium, obuentionum, emolumentorum, ac distributionum quotidianarum, etiam loco pensionum annuarum, necnon pensionum quarumcunquè super similibus, vel dissimilibus, ac alijs quibuscumquè fructibus, redditibus, prouentibus, iuribus, ac distributionibus quotidianis, & emolumentis quibuscumquè, tibi assignatorum, reseruatorum, ac reseruandorum, et assignandarum, quos, & quas exegisti, & percepisti, ac in futurum quocumq; modo, ad te nunc, & pro tempore spectantium, & pertinentiũ, ac tibi per quoscumq; & vndecumquè debitis, & debendis; ac per te non perceptis, nec exactis, necnon pensionibus annuis, etiam si illarum solutionis, & perceptionis terminus nondum aduenerit, quas pro rata, quæ tibi, tempore obitus tui debita erit, tuis hæredibus, & legatarijs, seù donatarijs, & alijs infrascriptis, non autem tuis, in Monasterijs, Prioratibus,*

&

& aliis beneficiis huiusmodi successoribus deberi volumus, & decernimus, necnō per te, tuis labore, & industria, ac aliàs quomodolibet, & vndecumque, nunc, & pro tempore licitè tamen acquisitis, & acquirendis, ac ex portionibus, seu locis Montium, etiam venalibus, & vacabilibus, ac Officiorū Romana Curiæ emolumētis, quæ hactenus obtinuisti, & exercuisti, obtines, & exerces, vel in posterum obtinebis, & exercebis, illorumquè intuitu, & contemplatione, ac etiam ex nostra, seu aliorum Rom. Pont. Regumquè, & aliorum Principum, ac quorumuis aliorum largitionibus, donationibus, & alia quauis occasione, vel causa ad te peruentis, & peruenturis, etiam si in auro, argento, aliisquè pratiosis rebus consistant, quorum omnium, & singulorum, ac Ecclesiarum, Monasteriorum, & Prioratuum, necnon beneficiorum ac fructuum, pensionum, bonorum, rerum, actionum ac portionum, seù locorum Montium, ac Officiorum huiusmodi qualitates, quantitates, situationes, denominationes, vocabula, ac etiam annuos valores præsentibus, ac si specificè, & sigillatim exprimerentur, pro plenè, & sufficienter expressis, & declaratis haberi volumus, vsquè ad summam Duorum millium ducatorum auri de Camera in totum, tàm pro honestis, & decentibus expensis funeris tui, quàm etiam remuneratione illorum, qui tibi viuenti inseruierint, etiam vltra seruitii meritum, ac in tuorum fratrum, nepotum, ac aliorum consanguineorum, & affinium, ac quarumuis aliarum vtriusque sexus personarum, etiam extranearum; necnon Vniuersitatum, Collegiorum, Ecclesiarum, Monasteriorum, Conuentuum, Hospitalium, ac aliorum piorum, & non piorum locorum, non tamen illegitimorum, aut aliàs incapacium fauorē, & quosuis alios pios, & nō pios vsus, etiam nullis exigentibus meritis, vel causis, ac alias pro tuis volūtate, & arbitrio liberis, & absolutis, toties quoties tibi videbitur, & placuerit, tàm in dicta Curia, quā extra eā, ac loca debita à te residentiæ, testari, ac testamento, codicillis, fideicommissis, legatis, donationibus, tàm inter viuos, quàm causa mortis, etiam solo verbo, vel scriptis, ac aliàs quouis modo, etiam minus solemni, etiam coram duobus, vel tribus testibus dumtaxat, aut etiam Epistola seù schedula, sola manu tua, scripta, vel subscripta, aut aliàs quacumquè alia vltima voluntate, & dispositione, etiam per viam simplicis distributionis, omissis quibusuis solemnitatibus, etiam substantialibus, & formis aliàs requisitis, etiam per Nos, seu Rom. Pont. dictæquè Sedis Legatos, seù etiam constitutiones, & statuta, aut consuetudines Vrbis, Ciuitatis, Prouinciæ, Regni, vel loci, vbi te habitare, vel mori contigerit, ac aliàs in omnibus, & per omnia, prout tibi videbitur, & placuerit, etiam in mortis articulo, ac nulla facta mentione præsentis, vel aliarum tibi pro tempore concessarum facultatum, aut quod in vim illarum disponere uelis, & intendas, semel, atque iterum, ac toties, quoties tibi placuerit, disponere, statuere, & ordinare, necnon testamenta, codicillos, donationes legata, statuta, ordinationes, & dispositiones huiusmodi, semel, vel pluries, ac toties quoties tibi videbitur, mutare, alterare, moderari, in totum, vel in partem reuocare, & abrogare, & alia de nouo condere liberè, & absquè contradictione, vel impedimento (sine tamen præiudicio iurium dictæ Cameræ, quoad bona iurisdictionalia, & non aliàs) possis, & valeas, prius tamen de omnibus bonis prædictis, ære alieno, & iis, quæ pro reparandis domibus, seù ædificiis, consistentibus in locis Ecclesiarum, & beneficiorum, prædictorum culpa, vel negligentia tua, seu Procuratorum tuorum destructis, seù deterioratis, necnon recuperandis aliis iuribus Ecclesiarum, & beneficiorum huiusmodi deperditis ex culpa, vel negligentia supradictis, fuerint opportuna, deductis, plenam, & liberam licentiā, & facultatē, Apostolica authoritate, tenore præsentiū concedimus, & elargimur. Decernentes omnia, & singula bona immobilia, mobilia, iura, actiones, fructus, aliaquè, vt prædicitur qualificata, & vndecumquè prouenientia, per te pro summa tamen Duorum milliorum ducat. dumtaxat ex testamento, vel alia dispositione pro tempore relicta, etiam si te in dicta Curia, vel extra eam, ac loca debita à te residentia, vt prædicitur, mori contigerit, nullo vmquam tempore tamquam spolia ad Cameram Apo-

stolicam, vel sedem eandem, aut Nos, seù Rom. Pont. pro tempore existentes, vel tuos in Ecclesijs, ac alijs beneficijs huiusmodi successores, vel alios quoscunquè deuolui, seu spectare, nec vlli prorsus spolio subiacere, minusquè licere dilectis filijs Thesaurario, Commissario, vel spoliorum Collectoribus, ac alijs Cameræ, et Sedis prędictarũ Officialibus in bonis prędictis manus inijcere, aut aliquam eorum descriptionem, seu inuentarium, aut depositum, seu sequestrum, vel quid simile facere, vel attentare, nequè id dici, censeri, vel prætendi posse; nec Collegia, Vniuersitates Ecclesias, & loca, aut successores, hęredes, donatarios, aut alios, quibus illa relinquentur, vel ad quos deuenient, seù eos, quibus negotium exequtionis tuæ vltimæ voluntatis huiusmodi commiseris, ad tertiam, vel aliam bonorum, rerum, & aliorum per te pro tempore relictorũ, huiusmodi partem, quam Nos, ex nunc, Collegijs, Vniuersitatibus, & alijs locis, ac successoribus, hęredibus, legatarijs, et alii s quocũq; titulo successoribus tuis liberaliter donamus, fabricę Basilicæ Principis Apostolorum de Vrbe, Camerę, seu Sacristię huiusmodi applicandũ teneri, nec te minusuè causam à te pro tempore habentes, super huiusmodi rebus, & iuribus per te, vt prędicitur, vel aliàs quomodolibet relictis per Nos, seu S. R. E. Camerarium, Vicecamerarium, Thesaurarium, Pręsidentes, Clericos, ac Commissarios dictæ Camerę, vel quoscunquè alios pro illa agentes, vel ipsius Cameræ spoliorum Collectores, Subcollectores, Exactores, Commissarios, Prouisores, Ministros, & Officiales quoscunquè, vel tuos, in Ecclesijs, et alijs beneficijs huiusmodi, successores, ac dictę fabricæ prępositos, prę-fectos, seu deputatos, aut alios quoscunquè quouis prętextu, vel quæsito colore, causa, & occasione, quomodolibet molestare, perturbare, aut impedire, seù Camerarium, Thesaurarium, Præsidentes, Clericos, Cõmissarios, et alios prędictos quicquam à te, seù tuis hæredibus, legatarijs, & alijs, in quorum fauorem dispositum à te fuerit, ratione premissorũ, seu sequestrationis, dissequestrationis, excamerationis, propinę, seu trigesimæ aut aliorum quorumcumquè regalium, vel Iurium eis loco salarij, vel mercedis, aut aliàs quomodolibet debitorũ, aut competentiũ, petere, accipere, vel prętendere vllatenus vnquã posse; sed pręsentes litteras sufficere ad effectũ tuendi possessionem, vel dominium dictorum bonorum prędictis hęredibus, tàm ab intestato, quàm ex testamento, legatarijs, & quibusuis alijs personis, in quorum fauorem dispositum fuerit, ac easdem pręsentes litteras, sub quibusuis similium, vel dissimilium facultatũ reuocationibus, suspensionibus, limitationibus, modificationibus, declarationibus, ac dictæ Cameræ, vel alijs contrarijs dispositionibus, etiam per modum legis, aut statuti perpetuorum, ac ex quibusuis alijs causis, etiam in fauorem fidei, seu diuini cultus augmentum, vel dictæ Cameræ necessitates, seù alias, etiam per Nos, & quoscunque alios Rom. Pont. pro tempore factis, minimè comprehendi, sed ab eis semper exceptas, ac in pristinum, & validissimum statum, restitutas, repositas, & plenariè reintegratas, ac de nouo, etiã sub quacumquè posteriori Data, per te seu causam à te habẽtes, eligenda, concessas, validasquè, & efficaces existere, & fore, suosquè plenarios, & integros effectus sortiri, & obtinere, ac tibi, & alijs prędictis, in omnibus, & per omnia suffragari, nequè per similes, vel dissimiles facultates, tibi forsan concessas, & cõcedẽdas cõfundi, seu in aliquo prẹiudicari, sed te accumulatiuè illis, vt volueris, vti; & si quid in vna ex facultatibus huiusmodi defecerit, id per aliam suppleri debere. Sicq; per quoscumquè Iudices Commissarios, quauis authoritate fungentes, ac S. R. E. Cardinales, dictęquè Sedis Legatos, & Nuncios, Thesaurarium, Pręsidentes, Clericos, Collectores, & Subcollectores huiusmodi, iudicari, & diffiniri debere, ac irritum, & inane, si secus super his à quoquam, quauis authoritate, sciẽter, vel ignorãter contigerit attẽtari. Quocirca, Venerab. fratribus Archiep. Consentinæ Episcopo Bisinianen. nec non dilecto filio causarum Curię Cameræ Apostolicę Generali Auditori, per pręsentes committimus, & mandamus, quatenus ipsi, vel duo, aut vnus eorum, per se, vel alium, seu alios, tibi in pręmissis, efficacis defensionis prę̨sidio assistentes, faciant authoritate nostra, te facultate, & licẽtia huiusmodi liberè vti, nec permi-

permittant, te, aut exequutores per te deputatos super præmissis per Collectores, vel Subcollectores, seu quoscumquè alios quomodolibet indebitè molestari: contradictores quoslibet, & rebelles, per sententias, censuras, & pœnas Ecclesiasticas, aliaquè iuris, & facti remedia, appellatione postposita compescēdo, inuocato, etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachij sæcularis; non obstantibus præmissis, ac fel. rec. Bonifacij *Octaui de vna, ac Concilij generalis de duabus dietis, dummodò vltra tres dietas, aliquis, authoritate præsentium, ad Iudicium non trahatur, ac Alexandri* Sexti *tertiam partem omnium bonorum, de quibus per quascumquè personas Ecclesiasticas, vigore facultatum, eis pro tempore concessarum, vel aliàs disponi contigerit, dictæ Cameræ pro illius necessitatibus, vel alias applicari debere disponentibus, necnon Pij IIII. Rom. Pont. prædecessorum nostrorum, super Archiepiscoporum, Episcoporum, & aliorum, ad personalē residentiam adstrictorum, extra eam quomodocumque decedentium, alijsquè constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, etiam facultatem, indultum, & concessionem testandi de quibusuis bonis in genere, vel in speciè, & de certa summa tunc expressa, quibusuis personis, etiam cum derogatoriarum derogatorijs, alijsquè efficacioribus, & insolitis clausulis, ac irritātibus, & alijs decretis pro tēpore factis reuocantibus, necnon Ecclesiæ Rossanen ac dictorum Monasteriorū, & Ordinum, quorum fuerint, ac Ecclesiarum, in quibus beneficia prædicta forsan fuerint, etiam iuramēto, confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis, statutis, & consuetudinibus, priuilegijs quoquè indultis, & litteris Apostolicis, Thesaurario, Commissario, Collectoribus, Subcollectoribus, et quibus alijs personis, sub quibuscumquè tenoribus, & formis, ac cum quibusuis clausulis, & decretis, in genere, vel in specie, ac aliàs in contrarium quomodolibet concessis. Quibus omnibus, etiam si de illis, eorumquè totis tenoribus, specialis, specifica expressa, & indiuidua, non autem per clausulas generales, idem importantes, mentio, seù quæuis alia expressio habenda fuerit: illis aliàs in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter, et expressè derogamus, cæterisquè contrarijs quibuscumq; aut si aliquibus communiter, vel diuisim ab Apostolica sit Sede indultum, quod interdici, suspendi, vel excommunicari non possint per litteras Apostolicas, non facientes plenam, & expressam, ac de verbo ad verbum, de indulto huiusmodi mentionem. Volumus autem, vt in eorundem bonorum Ecclesiasticorum dispositione, iuxtà quantitatem residui, erga Ecclesias, à quibus eadem percepisti, te liberalem exhibeas; prout conscientia tibi dictauerit, & animæ tuæ saluti videris expedire. Dat. Romæ apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die 18. Martij 1613. Pontificatus nostri anno tertio.*

S. Cardinalis S. Susannæ.

Quæ autem ex formula præmissa breuiter adnotāda duximus, hæc sunt, videlicet.
10 Primo. quòd Episcopo datur clausula, *Teque ab olientes ad effectum &c.* quia prohibetur excommunicatus testari, vt tenet *glos. in cap. decernimus, de sent. excom. in 6.* licèt contrarium sit verius, quia excommunicatus retinet dominium, & administrationē rerū suarum, ac potest contrahere, vt *not. in cap. veritatis, de dol. & cont.* præterea testari potest omnis ille, qui non reperitur expresè prohibitus, vt patet *instit. quib. non est permiss. fac. te-*
11 *stam. circa fin.* sed excommunicatus non reperitur prohibitus à iure, ergo potest testari, *Innoc. in cap. cum voluntate, de sent. excom.* ista enim prohibitio specialis est tantùm propter hæresim; quia hæreticus
12 testari non potest, vt *in cap. excommunicatus, §. credentes, de haret.* Quarè, hæc absolutio, in præmissa formula huiusmodi facultatis, videtur potius ad cautelam, quàm ex necessitate, apposita, veluti si fuerit excommunicatus pro tali crimine, propter quod interdiceretur condere testamentum, veluti propter vsuras, vt *in c. quamquam. de vsur. in 6. Franc. in cap. licèt, nu. 32. de testam. in 6.* qui multa pro vtraque opinione congerit *loc. cit. Iul. Clar. in §. testamentum, q. 24.* vbi ait, quod quidquid antea fuerit, hodie contraria opinio est verior, scilicèt, quod excommunicatus possit testari, vt per *Abb. in rubr. de testam. num. 5.* cum pluribus alijs authori-
tatibus

taribus ibi per eundem *Clar.* adductis, qui in *fin.a.q.* concludit, quod est communis sententia ferè omnium, maximè in occultè excommunicato, & hæc opinio intrepidè tenenda est, vbi duo concurrant, Primum, quòd non sit excommunicatus ex causa, quæ aliàs redderet illum intestabilem, Secundum, quod excommunicatio sit occulta; si verò hæc duo non concurrerent, res non esset sine difficultate. Si quis autem cupit nonnullas in proposito videre distinctiones, adeat Illustrissimum, & Reuerendissimum D. *Antonium Riccitullum, in suo celeberrimo tractatu de iur. pers. extr. grem. Eccles. exist. lib. 5. cap. 58. per tot.* qui insignis doctrinæ præstãtiam, cum nobilitate coniungens, se hac nostra tempestate, oculis omnium conspicuum reddit. Hæc est autem inueterata praxis Curiæ adijciendi supradictam Clausulam *Absoluentes* vigore secundæ partis signaturę, incipientis. *Et eum absolutione à censuris ad effectum &c.* quæ tamen non
13 apponitur in litteris pro Cardinalibus,
siuè gratiam, siuè iustitiam concernentibus; prout in priori formula literiæ restãdi pro Cardinale patet: illis etenim datur ista facultas Motu proprio, Episcopo autem ad supplicationem., quia absolutio Motu proprio non datur, sed tantùm ad supplicationem, *Mandos. in prax. signat. grat. tit. absolutiones, vers. absolutiones non consueuerunt.*

Secundo, Archiepiscopis, Episcopis
alijsquè personis non datur huiusmodi
14 dispensatio, nisi pro certa, & determinata
summa: hoc quidem, ne sub prætextu in-
15 certæ quantitatis, seù valoris, Papa, seù
Camera decipiatur, ac defraudetur; putans, spolia esse parui momenti, cum tamen, ea sint magni valoris; & hoc modo, vnus, sibi plurimorum stipendia vendicarent contra *tex. in cap. quia nonnulli, de cler. non resid.* quarè Papa, valorem spoliorum ignorans, non posset iuxtà qualitatem personarum distribuere, vt ait, *id. Mandos. in d. prax. eod. tit. vers. addit aliquando signatura*. Quinimmò, etiam Patriarchæ, Archiepiscopi, & Episcopi in Capella, Romano Pontifici Assistentes, licèe ex *Constitutionè Iulij III. incip. Ro-*
16 *manus Pontifex*, possunt testari pro sum-
ma duorum millium ducatorum, teste *Zerol. in prax. Episcop. verbo, Assistentes in Capella Papæ, p. 2.* uidemus tamen, quod tribuitur eis talis facultas regulariter pro summa mille ducatorum, licèt in reliquis, eisdem consueuerit Summus Põtifex, etiã per suas peculiares litteras, nonnulla priuilegia, exemptiones, & prærogatiuas impartiri.

17 Primo, nimirũ, quia eos creat nobiles, eisquè, vt omnibus priuilegijs, quibus alij nobiles, etiam de nobili Comitum genere, etiam, qui Illustres reputantur, etiam ex vtroquè parente procreati, in omnibus, & per omnia, acsi de illustri genere ex vtroque parente procreati forent; ita, quod inter eos, & ipsos Illustres, quoad nobilitatem, & alia, ad illam necessaria, nulla sit differentia, nec fictio, locum habeat.

Secundo, quod, dum in Curia præsentes erunt, à solutione vectigalis vini pro sex vegetibus, de quibus suo arbitrio disponere valeant, ad instar Cameralium, sint exempti.

Tertio eis concedit vnam portionem panis honoris nuncupati in Palatio Apostolico dietim habendam.

Quarto, vt possint creare tres viros probos, & ad id qualitatibus requisitis, præditos, in Sedis Apostolicæ Notarios, qui vulgò Prothonotarij nuncupantur.

Quinto, vt possint creare alios octo viros habiles, & idoneos, ac qualitatibus ad hoc requisitis, p̃ditos, Auratę Militiæ Equites, eisquè, vt torquẽ aureum, & ensem, ac deaurata calcaria gestare, cum omnibus priuilegijs &c. quibus alij Equites vtuntur. Citrà tamen exemptionẽ à Trident. Concilio sublatas, facultatem impartitur.

Sexto, vt in priuato domus suæ Oratorio, etiam in Alma Vrbe existente, per Vicarium ipsius Pontificis prius visitando, & approbando, vnam missam pro vnoquoquè die, per se ipsum, seù per quemcumquè sacerdotem sęcularem, sinè regularem: ac si ab Vrbe absuerint, Paschatis Resurrectionis, Penthecostes, & Natiuitatis Domini, alijsq; solemnioribus exceptis, in forma consueta, &c. celebrare valeat.

Septimo, vt possit transferre quascunque pensiones annuas, pro summa Quingentorum ducatorum auri de Camera in forma consueta &c.

Octauo, vt possit testari pro summa ducatorum mille auri de Camera, sicut supra dictum est, in forma consueta; quamuis pro maiori summa eisdem vidimus quandoquè hanc tribui facultatem.

Iis verò Episcopis, Archiepiscopis, & Patriachis, qui sũt Scriptores Apostolici, per *fel. record. Paulum III.* concessũ, est vt vltra patrimonia, & alia bona, de quibus de iure communi, ac iuxtà priuilegia, &

indulta

indulta, Populo Romano, & Curialibus concessa, testari poterant, de alijs quibuscunque bonis mobilibus, & immobilibus, necnon fructibus &c. & emolumentis Ecclesiarum etiam Cathedralium, & Metropolitanarum, ac Patriarchalium, & Monasteriorum, ac aliorum beneficiorum Ecclesiasticorum, ac pensionibus annuis super fructibus Ecclesiasticis, vsque ad summam sex millium ducatorum auri de Camera duntaxat, testari valerent; quam quidem facultatem *Iulius etiam III.* vsque ad quamcunque summam extendit. *Pius vero IV.* cum sibi innotuisset, quamplures Prælatorum, Ecclesias, etiam pingues, & magni redditus obtinentes, ex præfati *Iulij III.* extensione, Cameram Apostolicam defraudantes, officia Scriptoriæ huiusmodi quotidie acquirere, studere, vt possent testari vsque ad quantumuis notabilem summam; extensionem huiusmodi reuocauit, dictamque facultatem testandi ad
18 primodictam summam sex millium ducatorum reduxit, cum clausula, *sublata*, prout in sua Constitutione, quæ incipit, *Decet Romanum Pontificem Anno 1560. Id. Martij Anno Secundo.*

Tertio, vbi Cardinalibus conceditur ista facultas, vt illius vigore possint testari in fauorem, etiam illegitimorum, ex quouis illicito, vel damnato coitu, in alijs tamen facultatibus pro Episcopis, semper, additur clausula, *Non tamẽ illegitimorum, aut aliàs incapacium &c.* licet nonnullis antea permissum fuisset testari ad fauorem propriorum filiorum illegitimorum, seu spuriorum, ac de iure incapacium, seu aliàs prohibitorum, attamen *Pius V.* huiusmodi facultates testandi, aut quouis alio modo disponendi de acquisitis de bonis Ecclesiasticis, ac de alijs rebus, etiam proprio labore partis, ad commodum illegitimorum, etiam legitimatorum, & habilitationes illegitimis ad succedendum in bonis feudalibus, & emphyteuticis Ecclesiasticis concessas, reuocauit, *vt in sua Constitutione, incip. Quæ ordini, sexto Kal. Febr. 1570.* Quam quidem reuocationem postmodum ampliauit, & voluit etiam procedere quoad bona patrimonialia Ecclesiasticorum, in quibus illegitimi, aut aliàs de iure incapaces, nec hæredes instituti, nec succedere posse decreuit, vt in suis litteris in forma breuis expeditis sub *Dat. Romæ die septima Martij 1572.* Quinimmò vidimus quandoque, etiam in huiusmodi facultatibus, Cardinalibus concessis, clausulã, uidelicet, *Citra facultatẽ testandi, vel aliàs disponendi in illegitimos, & incapaces*; tamẽ prosequi etiam consueuisse, quod si quicquam, per eundẽ Cardinalem, in fauorem, & commodum illegitimorum, aut aliàs incapacium testari, vel aliàs disponi contigerit, nihilominus testamenta, donationes, legata, & aliæ dispositiones huiusmodi, quoad legitimos, & capaces, omnino valeant, ac perpetua roboris firmitate subsistant; nec ipsi, aut ipse Cardinalis, sed duntaxat illegitimi, & incapaces præfati, facultatibus, & alijs præmissis, eorumque vsu, & commodo priuati sint, & esse censeantur, resque iura, actiones, & bona, ipsos legitimos, & incapaces quomodolibet concernentia, & sub huiusmodi testamentis, legatis, donationibus, & alijs dispositionibus comprehensa, nullatenus ad Cameram Apostolicam, aut ipsius Cardinalis, cui hec facultas conceditur, in Ecclesijs, Monasterijs, & beneficijs successores pertineant, aut deuoluantur, sed eiusdem Cardinalis hæreditati cedant, & cum ea consolidentur. Quod quidem optima ratione introductum videtur; quia, cum simus in materia dispensationis, quæ de sui natura, strictè est interpretanda, *cap. 1. de fil. presb. in 6. Paris. de resign. benef. lib. 6. q. 4. num.* 31. attentis alijs in facultate appositis, scilicet, quod non possit Cardinalis testari in fauorem illegitimorum, aut incapacium, illa bona, de quibus in illorum fauorem ita nulliter dispositum fuerit, sinè dubio pertinerent ad Cameram, seù ad Monasteria, aut beneficia ipsius Cardinalis, prout de iure; ex quo, iam præmissa dispensatio in reliquis sufficit, quod suum sortiretur effectum; vndè, quando illa aliquid operatur non erit amplius extendenda, *d. cap. 1. §. ille verò, de fil. presb. in 6.* cum exorbitet à iure communi, vt aliàs diximus; nec refert, quod ista facultas testandi, videatur quodammodo reduci ad naturam priuilegij, quod quandoq; largam capit interpretationem; quia hanc testandi facultatem, siue licentiam, etiam dispensationem *DD.* appellant, & his nominibus promiscuè vtuntur.

Quarto, pro ista praxi notandum, quod licèt in his facultatibus, Papa decernat, quod pro summa, quam potest Prælatus sic testari, nullo vnquam tempore ad Cameram Apostolicam spectet, minusquè liceat Thesaurario, Commissario, vel spoliorum Collectoribus, ac alijs Cameræ, & Sedis Apostolicæ Officialibus, in bonis expressis, manus inijcere; nihilominus Papa

etiam

etiam concedente potestatem testandi de huiusmodi bonis, Commissarius Apostolicus, seu ab eo substitutus, consueuit assequi possessionem ipsorum bonorum, non expectata declaratione, an defunctus testamentum condiderit, & an illud condere potuerit, vel super quibus bonis disponere potuerit, & disposuerit, & consanguineos, siue defuncti hæredes, si quid prætendunt, contra Cameram agere, seu experiri necesse est; quem quidem morem, antiquum esse ait *Zabarel. in cap. nisi, vers. intueri in 3. not. de renunt.* quem refert *Mandos. in prax. Signat. fol. mihi 88. vers. defuncto prælato, seu presbytero*, & sic, hoc
9 non obstante, ita seruatur, vt statim, post obitum Prælati, Commissarius faciat spolium de bonis prædictis; ex quibus postmodum, hæredibus, seu alijs, tot bona, quatenus pecunia numerata non adsit, assignatur, quæ per peritorum æstimationem, constituant summam, pro qua fuit dispositum, ad præscriptum huiusmodi facultatis; aliàs enim facilè posset Camera supradicta decipi, cum innumeræ fraudes circa hoc possent committi, ac propterea illis, dum omnia bona defuncti transeunt per manus Collectorũ, certum est, obuiari, iuxta *tex. in l. sut, ff. de seruit. l. in fundo, vbi gloss. ff. de rei vend. cap. fin. in princ. & ibi glos. de postul.*

Quinimmò, nec practicos latet Curiales, quod ad occurrendum huiusmodi fraudibus, solent quandoque Officiales Datariæ Apostolicæ addere in calce supplicationis pro huiusmodi licentia testandi, etiam de mente Papæ, quod prætextu talis gratiæ, Collectores, Subcollectores, alijque Deputati Cameræ Apostolicæ impediri nequeant, quominus inuentarium de rebus, & bonis Prælati defuncti facere, ac possessionem capere eorum, quæ sub spolijs Prælatorum, pro tempore decedentium comprehenduntur, apprehendere, ac deducta, & soluta summa ducatorum duorum Millium (vel alia quantitate in supplicatione expressa) id, quod superesit, pro dicta Camera retinere: nec hæredes, prætextu cuiusuis grauaminis, aut aliàs quouis modo ad iudices incompetentes recurrere possint, aut debeant; neque Camera præfata ad solutionem æris alieni aliàs, quàm pro necessitate, & vtilitate ipsius Prælati defuncti, ac Ecclesiarum sibi commissarum, contracti, teneatur. Alia, quoad theoricam huius materiæ, poteris videre penès eundem *Barbos. de pot. Episc. d. alleg. 14. per tot.*

Quinto, & pro nouis Curialibus dumtaxat, etiam adnotandum, illud potissimũ est, quod longa experientia, circa præsentem materiam, contigisse scimus; nempè, quod in his testandi facultatibus, sicut etiam in quamplurimis gratijs Apostolicis, quo illæ pinguiores, & ampliores conceduntur, pro qualitate personarum, fortioresque proinde obstant fortasse Constitutiones Apostolicæ, eò magis exposcunt illæ specificam earundem Constitutionum derogationem; quibus sanè nulla alia opportuniori ratione dignosci-
20 tur derogari, nisi per adiectionem Clausulæ, *Quorũ tenores, &c.* quæ ita operatur, ac si earundem obstantium Constitutionum tenores, de verbo ad verbum, ac in indiuiduo exprimerentur, vt voluit *Bald. in l. omnes, C. de præscrip. trig. ann. Franc. in cap. præsentium, num. 1. de test. in 6.* prout, vt plurimum in ipsis Constitutionibus contrarijs posteriori dispositioni cauetur: quare clausula hæc, in Papæ rescriptis, eius plenitudinem potestatis ostendit, *Alex. cons. 187. num. 19. in fin. vol. 5. Dec. cons. 53. num. 5.* & per illam voluisse omnia in contrarium facientia tollere satis patet, ex illis verbis, videlicet, *Non obstan-*
21 *tibus &c. Quorum tenores pro expressis &c.* Ac proinde (quod pro Curiæ Tyronibus tantùm dictum volumus) licèt sæpè viderimus in posterioris gratiæ concessione, duas, vel tres integras contrarias Cõstitutiones de verbo ad verbum, præinseri, optima tamen ratione clausulam ipsam adinuentam fuisse constat, nimirum, vt adinueniretur via, qua, Papa possit omnibus derogare contrarijs Constitutionibus, de quibus notitiam non habet; ex quo aliàs, nimis arctaretur, si ob illarum ignorantiam, eas reuocare non posset; & quatenus illarum haberet notitiam, si oporteret, eum inserere omnes tenores Constitutionum, aliorumquè in contrarium facientium, & in corpore iuris existentium, & tàm per se, quàm per suos prædecessores emanatorum, quando illis derogare vellet, daretur impossibilitas, cum
22 habere omnium memoriam, potius sit diuinitatis, quàm humanitatis, *l. 2. §. si quid autem, C. de vet. iur. enucl.* nam licèt Papa dicatur habere omnia iura in pecto-
23 re suo, vt in *l. omnium C. de test.* id tamen intelligitur per interpretationem; quia, nimirum, omnia interpretari potest, *gloss. in cap. præterea, verbo, fallit, 23. dist.* Nec refert, si dicatur, quod inserere tenores omnium Constitutionum, non esset magnum

gnum inconueniens, cum in registro Papæ, facilè appareat, quænam Constitutiones, obstent; licèt enim id verum sit, nihilominus registra Curiæ Romanæ, sunt innumerabilia, & quærere singulas contrarias Constitutiones in tanto pelago registrorum, esset ferè velle pisces maris enumerare; ac proinde (vt ita dicam) inferendo tot constitutiones in ipsa posteriori gratia, esset quasi conficere bullarium: quâmuis ergo id esset possibile, non ideo erit de hoc, Papa grauandus, vt ait *Gonz. ad regul.* 8. *Cancell. glos.* 36. *num.* 24. *cum seqq.* qui, neque per suos prædecessores potuit ad id arctari, & ita tenet, & seruat stylus Curiæ; quia, quando Papa vult per contrarias Constitutiones non arctari, clarius quidem id explicare non potest, quā omnia, quę obstāt, habere pro expressis; cum perinde sit, ac si exprimantur; quo
24 casu operatur hæc fictio idem, quod præcisa veritas in his, quæ pendent ab authoritate fingentis, vt dixit *Imol. in cap. dilectus, de cler. non resid. Gambar. de auct. leg. lib.* 8. *tit. de potest. leg. in legibus, & Bat. cond. num.* 40. *&* 41. ac cum his amplissimis, & pinguissimis clausulis, conatur Papa declarare, quod præcedentia, cuiuscunquè tenoris, non obstent, & exhalat animum, tollendo omnia, quæ expressè, & magis specificè tolleret, si memor esset, vt per *Cassad. super regul. Cancell. decis.* 38. *num.* 3. *circa fin.* proindeque, hæc clausula, de qua frequens habetur sermo tàm in Dataria, quàm in Cancellaria Apostolica, nunquā in similibus supplicationibus omittitur per copistas, & ordinantes minutas, teste *eod. Gonz. d. glos.* 36. *num.* 21. adeoquè salutaris existit, quod in dicta Cancellaria, frequenter, & vulgariter dici solet, quod
25 clausula, *quorum tenores*, de stylo Curiæ capit oues, & boues, teste *Marches. de commiss. p.* 1. *cap.* 5. *num.* 166.

Sexto, quòd, sicut S.R.E. Cardinalibus, ita quandoquè alijs personis benemeritis, conceditur, vt etiam si contigerit, eos ab intestato, & sine vlla bonorum suorum, vel legitima, & inualida dispositione decedere, omnia, & singula bona, de quibus eis, vt testari valeāt, concessum est, ad Sedem, & Cameram Apostolicam, vel Ecclesias, Monasteria, & beneficia, vel ad quoscunquè alios, nullatenus pertineant, sed ad
26 hæredes sui sanguinis, vel alios coniunctos, sibi ab intestato succedentes, integrè deueniant; prout sæpè vidimus hanc facultatem concedi personis valdè dilectis, ac Summo Pontifici gratis, præsertim suis Capellanis, quibus ita concedere consueuit, addito etiam, quod deficientibus hæredibus sanguinis, vt supra, inter eorum familiares, arbitrio personæ, seu personarum, quas ad id ipsi, scripto nominauerint, distribuantur, nisi de illa dispositione, vel intentione eorundem, scriptura etiam minus solemni secùs appareret, quam tunc velut efficacem, ipsæ personæ, vel alij Iudices, seu Exequutores omnino exequi, & adimplere, illisquè se conformare in omnibus, & per omnia debeant.

Vndè, est notandum, sicut in praxi contigisse scimus, quod aliàs, etiā huiusmodi facultate obtenta, nihilominus ab intestato decedentibus, bona omnia, de quibus eis, est testari concessum, ipsis Ecclesijs, quibus ipsi præfuerunt, incorporantur, absque eo, quod prætextu huiusmodi obtentæ facultatis quis aliquid prætendere possit, vt in *Auth. de Eccles. tit.* §. *interdiximus, vers. si quis autem Episcopus, glos. fin. in cap. requisisti, de testam. Leo in thes. for. Eccles. p.* 3. *cap.* 3. *num.* 13.

Septimo denique, quod hic, sicut, in quamplurimis alijs gratijs, quæ emanant à Sede Apostolica, consueuit inter cœtera derogari regulæ *de iure quæsito non tollendo*: quia satis clarum, est in iure, quod
27 Princeps potest pro libito voluntatis, tollere nō modò simpliciter leges positiuas, *c.* 1. *de constit. in* 6. cū illis non subijciatur, sed illę subsint ipsi, *cap. proposuit. de concess. preb.* sed etiam si per talem legem reuocatoriam, tolleretur ius alteri quæsitum, ratione alicuius specialis tituli, vt per *Bart. in leg. quoties, ff. de pollicit.* ex quo, ipse Pontifex potest tollere ius quæsitum ex lege sua, *Sarnen. in reg. de iur. quæs. non toll. q.* 15. *num.* 4. vbi, quod si per viam rescripti, scienter deroget huic regulæ, non poterit ille, cui ius tollitur, vti illius exceptione; cum in beneficialibus, præsertim, vt hic, habeat potestatem, non solùm derogandi regulæ, sed etiam sine causa, præiudicandi alicui, & auferendi ius quæsitum, per *DD.* ibi allegatos. Quare, ob huiusmodi rationem, in similibus rescriptis potest etiam vti clausula, *Sublata, &c.* cum decreto, irritanti &c.

Cœterùm verò, in quibuscunquè alijs rescriptis, quibus adijciuntur clausulæ, quę impediunt aliter iudicandi facultatem, prout, est dicta clausula *Sublata, &c.* Decretum irritans, ac quod de talie gratiæ subreptione, vel obreptione dici nō possit; quæ semper intelliguntur sine prædicto tertij: non propterea Papa, per quascumquè

ſcunquè clauſulas quantumuis fauorabiles,& quæcunquè decreta, alicui pręiudiciū inſerre intendit, vt ſupra diximus. Vndè, non lateat Romanæ Curiæ iuniores, quod aduerſus præmiſſa, opportunum remedium adhiberi conſueuit,quod, de ſtylo ipſius Curiæ,*aperitio oris*, nuncupatur; ex eo quod, per huiuſmodi decreta, & clauſulas,& Oratoribus, & Iudicibus os clauditur, demiturquè facultas aliter iudicandi; ac interpretandi,vt ex ipſa clauſula ſublata conſtat, quę ſic in litteris extendi conſueuit,videlicet,*Sublata eis & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate,vel authoritate, iudicari,& diffiniri debere,ac irritum, & inane. ſi ſecus ſuper his à quoquàm,quauis authoritate. ſcienter,vel ignoranter contigerit attentari*; quarè ſupradictis quidem Iudicibus interdicta eſt audientia. Quæ tamen oris aperitionem, pluries obſeruauimus non dari ſuper exceptionibus friuolis,malequè fundatis, ad inſtar clauſulæ prohibentis appellationem, quæ intelligitur de appellatione friuola, vt per *Bart. in l.omnes populi,num.65.ff.de iuſt. & iur.* ſed tunc tātùm,& non aliter,dari,quando, nimirum enormis læſio interuenit; quo caſu,Papa per prędictas clauſulas,ſeù prędicta decreta,non intendit præiudicare enormiter læſis. Si etenim concederetur pro ordinarijs iuris remedijs, fruſtrà in conceſſionibus Apoſtolicis, huiuſmodi clauſulæ, & decreta adijcerentur, ad *not. in cap.ſi Papa, de priuil.in 6.Rot.penes Farinac.deciſ.461.num.8.tom.1.p.1.* Quarè ſæpè videmus in ipſa Curia,ſiuè cauſa introducta ſit in Sacro Rotę Auditorio, ſiuè alibi, peti in Signatura, commiſſiones pro huiuſmodi oris aperitione, quam quandoquè concedere denegauit, niſi audito voto Dominorum de Rota, in qua proponitur,dubium,An videlicet,danda ſit prædicta oris aperitio: interim verò, ſicut ſupra dictum eſt,clauſulę ſupradictę, quæ omnibus facultatem adimunt indicandi præter litterarum tenorem,os claudunt: quarè,nec dictis, nec factis aliquid contra fieri poteſt,donec,& quouſquè per Papam os aperiatur,vt fuit dictum *in una Iſpalen. Canonicatus 13. Martij 1553. teste Caputaq.deciſ.134.nu.4.p.3.* Et licèt de ſupradictis clauſulis, & decretis coram Iudice oppoſitum minimè fuerit, tamen quandocunq; opponi poteſt; quia per eas inducitur impedimentum reale, iuriſdictionem impediens, & ad iudicandum iudicis perſona,per Papam effecta eſt inhabilis, abſquè eo, quod aliquid opponatur, vel excipiatur; proindequè proceſſus, & omnia inde ſequuta, nulla ſunt. Quod quidem,non modo ſeruari ſcimus in ipſis conceſſionibus, verùm etiam in confirmationibus geſtorum per inferiores,teſte *Marcheſ.de commiſ.p.1.cap.8.nu.5.qui,num.33.* ait, laudabilem inoleuiſſe vſum, vt quamprimum de præfatis decreto, & clauſulis innoteſcat, non antea,in cauſa prudentes iudices procedant, quàm per Papam,vel eius Signaturam gratiæ os aperiatur, & *num.35.* ait, quod quotidie commiſſiones in ipſa Signatura porrigūtur,in quibus,agentibus, os clauſum, virtute prædictorum decretorum, & clauſularum,& vt contra illa obijcere, ac ſua iura deducere poſſint,aperiri ſupplicatur. Hæc autem pauca,circa hoc,obiter dixiſſe ſufficiat, aliaquè, hanc materiam tangentia,videri poſſunt pęnes eundem *Marcheſ. loc. cit.*

SVMMARIVM.

1 *Neceſſitas.& vtilitas huius praxis.*
2 *Conſtitutio* Pij IIII. de regiſtrandis in Camera,*tenor proponitur.*
3 *Regiſtra reſcriptorum Apoſtolicorum plura,in Palatio Apoſtolico, & à Regiſtro Cameræ differentia.*
4 *Camerę Apoſtolicæ munus,quale ſit.*
5 *Regiſtratio in Camera,eſt inſinuatio.*
6 *Inſinuatio,quarè introducta.*
7 *Vbi maius periculum,ibi cautius agendum,*
8 *Gratię Apoſtolicę, quomodo modificentur in Camera.*
9 *Decreti Cameralis formula,ſuper concernentibus intereſſe Cameræ Apoſtolicæ.*
10 *Regiſtrare in Camera, qui non teneantur.*
11 *Derogationes,*Conſtitutionis Pij IIII. de regiſtrandis, *quomodo concedantur.*
12 *Et an huiuſmodi derogationes debeant in ipſa Camera regiſtrari. Proponitur Motus proprius Sanctiſſimi D.N.de hac re.*
73 *Gratię Apoſtolicę, regiſtrandę in Camera,niſi regiſtrentur,ſunt nullę*

Con-

14 *Constitutio* Pij IIII. de registrandis in Camera,*inducit formam*.

15 *Notario Cameræ præsentantur litteræ; vt ibi registrentur.*

16 *Notarij Cameræ differunt, à Notarijs Auditoris Cameræ.*

17 *Registrum litterarum Apostolicarum in Camera, sub qua formula fiat.*

18 *Regalia, quænam debeantur Collectori iurium Cameræ Apostolicæ, ratione licentiæ testandi.*

Praxis registrandi in Camera, Litteras Apostolicas.

CAP. V.

Raxis hæc,quemadmodum vtilis,ac scitu digna,ita à paucis cognita, seù potius animaduersa: quamplures etenim, etiam Prælatos in Romana Curia consummatissimos, eiusdemquè rerum perititissimos, ferè fugiter fallere conspicitur: hi enim,postquàm Summi Pontificis gratias, Cameræ Apostolicæ interesse, quomodolibet concernentes, impetrauerint, eas tamen, qua par est, sedulitate,ad præscriptum Cõstitutionis *fel.record.Pij IIII.* negligunt conseruare. Ipsa namquè Constitutione cautum est, quod omnes, qui impetrabunt aliqua priuilegia, gratias, facultates, licentias,& indulta, aut concessiones, quæ, aliqua ex parte, interesse prædictæ Cameræ Apostolicæ concernere censebuntur,debeant illa,intra tres menses, à die illorum impetrationis, in eadem Camera præsentare,ibiquè, sub pœna inualiditatis eorundem, registrari facere; longo, nihilominus, experimento,compertum est,gratias, aliaquè præmissa, sic obtenta, ob supradictæ Constitutionis inobseruantiam, prorsus euanuisse, Oratoresquè,& impetrantes, illorum effectu frustratos remansisse; vt pateat, quàm verè sic *Poeta ille Sulmonensis* cecinerit.

Non minor est virtus, quàm quærere,parta tueri. Ne igitur, prudentioribus exprobari contingat, quod, etiam annosa vulpes capitur laqueo, dormitantẽ Homerũ sedula hac praxi, libuit potius excitare. Vndè, supradictæ Constitutionis tenorem, hic duximus prius annectendum, qui talis est, videlicet.

PIVS *Papa IIII. Motu proprio &c. Ingens humeris nostris iugiter incumbens expensarum onus,ita nos premit,& excitat,vt nostrorum, & Cameræ nostræ Apostolicæ rerum,& iurium, sublatis quibusuis obstaculis, solertem habentes,eiusdem Cameræ indemnitati,quantum in nobis est,consulere studeamus. Cum itaquè, sicut nuper nobis innotuit,complures diuersi status, & conditionis personæ,varia priuilegia, facultates, gratias,licentias,& indulta,siue concessiones,tam à nobis,quàm pro tempore existentibus nostris,et Apostolicæ Sedis Legatis,eorum Vicelegatis,ac Gubernatoribus.ac forsan alijs nostris,& dictæ Cameræ ministris,& personis nimijs forsan, ac tediosis quibusdam earundem personarum precibus,& instantijs,in dies obtineant,seù potius extorqueant, quæ,cum à nobis,seù Legatis,aut Vicelegatis,vel Gubernatoribus, ac alijs nimirum precibus,& instantiis in dies obtineant,seù potius extorqueant,quæ,cum à nobis, seù Legatis, aut Vicelegatis,vel Gubernatoribus ac ministris, & personis huiusmodi bona, quadam fide,requè minus forsan,quàm par esset,diligenter,et accuratè perspecta,concedantur, illa nonnunquam,immo sæpius in nostrum, ac Cameræ præfatæ, præiudicium, grauamen,& detrimentum,non leue concessa esse,& emanasse,conspicimus. Qua propter, vt præmissis (ne alijs prodesse eum velimus, nobis ipsis præiudicium inferamus) aliquantisper prouidere volentes,præsenti nostra perpetuò valitura constitutione, & ordinatione,quam,vim,& naturam legis perpetuæ ab omnibus obseruandæ,penitus habere, & obtinere decernimus,Apostolica auctoritate, & ex certa nostra scientia, harum serie statuimus,& ordinamus,quod omnes, & singuli cuiuscunque status,gradus,ordinis,& conditionis existentes,nec non,etiam Ducali, Marchionali,Comitali,aut alia quauis sæculari, ac Patriarchali, Archiepiscopali,Episcopali, seù etiam alia quacunque Ecclesiastica dignitate,præeminentia,& auctoritate,etiam Cardinalatus honore fulgentes, qui*

aliqua priuilegia, gratias, facultates, licentias, & indulta, aut concessiones, quę aliqua ex parte, quauis ratione, seu causa, directè, vel indirectè principaliter, secundario, vel accessoriè, aut aliàs quouis modo, nostrum, aut dicta Camera qualecumque minimum intereſſe, vel praiudicium grauamen, seu detrimentum concernere censebuntur, illa infra tres menses à die eorum impetrationis computandos, in eadem Camera pręsentare, ac ibidem registrare facere debeant, & teneantur, alioquin lapsis tribus mensibus eisdem, ac priuilegijs, facultatibus, licentijs, gratijs, ac indultis, vel concessionibus huiusmodi non pręsentatis, minusquè registratis, illa in iudicio, & extra nullatenus fidem facere possint, & tanquam non concessa, nullaque, & ipso iure inualida, ac nullius roboris, vel momenti fuisse, esse, & fore, neminiquè suffragari, vel prodesse posse, seu debere, respectiue habeantur, & censeantur, prout nos illa ex nunc nulla, & inualida, irritaquè, & inania, ac nullius roboris, vel momenti fuisse, esse, & fore, neminique (vt pręfertur) suffragari posse declaramus. Mandantes propterea in virtute sanctę obedientię dilecto filio nostro Vitellotio S. Mariæ in via lata Diacono Cardinali Vitellio nuncupato, moderno, & pro tempore existenti S. R. E. Camerario, quatenus pręfatam nostri motus proprij cedulam, ac in ea contenta quacunque, ab omnibus, quos illa concernunt, & concernent in futurum, penitus, & omnino, ac inuiolabiliter, & inconcusse obseruari faciat, & procuret. Decernentes ita, vt pręfertur, per dilectos filios eiusdem Camerę Thesaurarium, Pręsidentes, & Clericos, aliosque ministros, & personas, ac eiusdem S. R. E. Cardinales, & alios quoscunque iudices sublata, &c. iudicari, & diffiniri debere, irritum quoque &c. attentari, priuilegijs, facultatibus, licentiis, gratiis, indultis, & concessionibus, necnon constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, cęterisque in contrarium facientibus non obstantibus quibuscunque. Volumus autem, quod pręsentis Motusproprii cedulę, per quacunque priuilegia, gratias, & indulta, etiam absquè data, & registratura, vt pręfertur concedenda, nisi cum illius specifica insertione, derogari nullatenus possit, quodquè eius sola signatura sufficiat, & vbique fidem faciat in iudicio, & extra, quacunque regula, seu constitutione Apostolica contraria non obstante, seu si consultius fore visum fuerit, litterę etiam ad perpetuam rei memoriam latissime expediri possint.

Ne autem quisquam ex ipsius Romanæ Curię Tyronibus, tam leuis rei terminos ignoret, eum scire opportunum est, plura 3 adesse in ipsa Curia rescriptorũ Apostolicorum, tùm gratię, tùm iustitiæ registra, omnia in Palatio Apostolico collocata, videlicèt supplicationum, tàm manu Papę, quàm Cardinalis Signaturæ, siuè gratiæ, siuè iustitiæ Præfecti, alteriusq; Prælati Signaturã ordinariam, per *Concessum* nũcupatã habẽtis, signatarũ necnon bullarũ sub plumbo, ac litterarũ in forma Breuis; Quarè, licèt, litteræ pro huiusmodi facultate testandi, per quamcunquè viam transeant, siuè per Cancellariam, siue per Officium Minoris gratiæ, aut Contradictarum, seù per Præfecturam *Breuium*, in suo peculiari registro, in præfato Palatio existente, notentur, nihilominus, in quocunquè ex dictis registris, huiusmodi litterę registrentur, non propterea per illud censetur eidem Constitutioni satisfactum, præcipienti in Camera Apostolica registrari: quarè, perperam procurator cuiusdam Episcopi, annis retrò elapsis, coram Illustrissimo Nuntio Neapolitano contendebat, dum facultas, ipsi Episcopo testandi concessa, non reperiretur in dicta Cam. Apost. registrata, defuncti Epis. hæredes testamẽti dispositione iuuari posse; ac meritò proinde idem Nuntius mordicus tenebat, eam ipsis hæredibus non debuisse suffragari: dicebat quidem, bonus procurator, non sine adstantium risu, parui interesse, an prædictæ facultatis litterę fuerint in Camera registratæ; cum satis esset, eas fuisse in Palatio Apostolico registratas; quia Palatium, est maius Camera: ignorabat quippè quid esset, registrari litteras in Camera. Quarè Tyronibus tãtũmodo supradictis, ad quos hic dirigitur sermo, dicere ausim, q cum in istis gratijs, eiusdẽ Camerę interesse rispicientibus, innumeræ fraudes possint interuenire, vt ex eadẽ Cõstitutione elicitur; propterea idẽ *Pius IIII.* ita statuit, vt postquã huiusmodi facultates siuè q̃cũq; similes gratiæ fuerint registratę in registro Palatij, debeant pręsentari

sentari,& denuo registrari in dicta Camera,
4 ra,præsertim introitus,& alia, ad Papam pertinentia,colligit,custodit,& distribuit: ipsa namque Camera,suos habet Officiales,ad id deputatos;ciusque audientia ter in hebdomada conuenire consueuit in Palatio Apostolico, & loco suo constituto, quem propterea vocant Cameram Apostolicam; in qua, publica negotia tractantur,audiunturque;inter quæ,etiam agitur de mala litterarũ expeditione,quæ per ipsam Cameram transeunt,de quibus fusius agam in *mea praxi ben fi ili*.

Hanc quidem registrationem in ipsa
5 Camera,neminem latet, locum insinuationis obtinere, cuius solemnitatem propter
6 duas causas introductam esse, non ignoramus, secundum *Bart.in l. Mod.stinus ,ff. de donat.* alteram videlicet, ne homines decipiantur, vt in *l. data C.eod*, ob huiusmodi enim insinuationem, dolus abesse præsumitur, *l 1.C.de prad.min.* alteram, quia in magnis quantitatibus, maior obseruantia exigitur,*l.fin, C.si cert. pet.* quia
7 vbi maius est periculum, ibi cautius est agendum,*cap. ubi periculum, de elect.in 6.* vndè sic iura prouidere statuerunt, ne quis effundere posset patrimonium suum, inconsulto iudice,per viã indiscretę donationis. Quarè licèt huiusmodi insinuatio cadat super donationibus,vt est *tex. in d.l. data,& in l.donatio,C.de donat.* habet nihilominus locum in gratijs Apostolicis, interesse Cameræ concernentibus, in qua
8 sæpè modificantur huiusmodi gratiæ: exempli gratia,in huiusmodi facultatibus, concessis Episcopis Assistentibus, quibus inter cætera, concedi consueuit, vt possint testari pro mille ducatis, & quod sint exempti pro sex vegetibus vini, vt supra diximus; propterea ista generalis facultas in Camera Apostolica præsentatur, & registratur, eique adijcitur decretum, per quod, cõcessa huiusmodi facultas modificatur per ipsius Cameræ peculiare decretum, quod, tenoris sequentis esse consueuit, videlicet.

9 *Die 5 Septembris 1622. supradictę litteræ Apostolicæ in forma Breuis expeditę, exhibitæ fuerunt in Camera Apostolica,& ex illius Decreto,commissæ Perillustri, & Reuerendissimo D.Hieronymo Vidono,eiusdem Camerę Clerico; & die 19.eiusdem mensis,citato prius R. P. D. Antonio Cicalotto predictę Camerę Generali Commissario, ex decreto eiusdem Reuerendissimi D. Vidoni desuper facto, admissę pro ducatis Mille,vt in eis,quoad facultatem testandi, quo verò ad prætensam exemptionem pro sex vegetibus vini,cum clausula. Quatenus aliàs habeant similem exemptionem, & existant in illius quasi possessione: & quoad facultatem disponendi de bonis iurisdictionalibus, sine præiudicio iurium Cameræ,& precedente tamen licentia Sedis Apostolicę, iuxta formam Bullæ Sixti V. & aliorum Summorum Pontificum, & non aliter &c. ac aliàs iuxta formam protestationis dicti D. Commissarij desuper factę,ad quam &c. & registratę in libris ipsius Cameræ,penès me illius Notarium existentibus, nempè libro Diuersarum fol.95.& seqq & in fidem &c.*

Ioannes Baptista Cennus

Quarè,sicut quæcunquè generales Cõstitutiones, interesse Cameræ Apostolicæ concernentes,ita etiam particulares, sicut sunt huiusmodi gratię,ad fauorem particularis personæ;nisi tamen Orator eximatur ab hoc onere registrandi, prout con-
10 ceditur Eminentissimis Cardinalibus,cęterisque Prælatis,ac personis benemeritis, vt patet in formula testandi p o Cardinali, quam superius adiecimus,ibi, *Decernentes, præsentes litteras,omniaquè,& singula in eis contenta,valida,& efficacia fore,& esse, ac suum plenarium,& integrum effectum sortiri, etiamsi in Camera Apostolica, iuxta Constitutionem piæ mimoria Pij PP. IIII. prædecessoris nostri sub Dat. Octauo Id. Augusti Pontificatus sui Anno Sexto, vel alio veriori tempore,registrata, & insinuata non fuerint: qui Constitutioni &c. hac vice duntaxat specialiter. & expresse derogamus*,

Quam quidem derogationem,suo Motu proprio concedit ipse Summus Pontifex supradictis personis. Alio etiam mo-
11 do peti,& concedi consueuit præfata derogatio, videlicet ad supplicationem, & per Datariam Apostolicam,licèt raro pro alijs personis; tunc enim in calce suppli-

ationis manu ipsius Papæ signatæ ; additur hoc decretum, videlicet, *Et cum decreto, & indulto opportunis, quod Orator, siue eius hæredes, vel alij pro eis præsentes, vel desuper conficiendas litteras in Camera Apostolica etiam iuxta quandam Constitutionem piæ memoriæ Pij Papæ IIII, prædecessoris vestri sub Dat. Octauo Id. Augusti Pontificatus sui Anno sexto editam, quod impetrantes aliqua indulta Cameræ Apostolicæ interesse quomodolibet, concernentia, illa in eadem Camera præsentare, ac registrari facere teneantur, & aliàs quomodolibet disponente, cuius tenorem &c. pro expresso habendo intra tres menses in eadem Constitutione prefixos, seu aliàs quomodocunquè præsentare, intimare, vel notificare, aut præsentari, siu registrari facere minimè teneantur. Et nihilominus præsentes, & desuper litteræ conficiendæ valeant, & teneant, ac fidem faciant, & suffragentur. Irritum &c. et cum derogatione eiusdem Constitutionis ad effectum &c.* Quod quidem decretũ idem ferè est cum alio prædicto decreto.

Cum vero in dubium aliàs reuocaretur, num gratiæ, & facultates concessæ cum derogatione prædictæ *Constitutionis Pij IIII*, adhuc in Camera Apostolica registrari deberent ; proinde, ad omne dubium submouendum, emanauit Constitutio Sanctissimi Domini Nostri Vrbani Papæ VIIII. qua declatur, supradictas derogationes non deberi aliàs in eadem Camera registrari, cuius quidem Constitutionis, tenor talis est, videlicet.

VRBANVS PP. VIII.

AD futuram rei memoriam. Cum sicut accepimus, plures Romani Pontifices prędecessores nostri concesserint, prout etiam nos concessimus diuersa priuilegia, indulta, licentias, & gratias, etiam interesse Cameræ Apostolicę concernentia, tàm per litteras Apostolicas sub plumbo, & in forma Breuis expedita, quàm per Chirographa eorum, & nostra respectiuè manu subscripta, in quibus quidem litteris, & Chirographis Motui proprio, seù Constitutioni fel. record. Pii Papę IIII. prædecessoris nostri, quo cauetur, vt omnes, & singulę gratiæ interesse dictæ Camerę concernentes, in eadem Camera, intra certum inibi expressum tempus, registrari debeant ; aliàs gratiæ ipsę, nullę, sint, derogatum reperitur ; à nonnullis verò nimium scrupulosis in dubium reuocetur, an tales derogationes adhuc in Camera prędicta registrari debuerint, & debeant. Nos, ne vllo vnquam tempore, de ipsorum priuilegiorum, indultorum, licentiarum, & gratiarum validitate, ex eo, quod priuilegia, indulta, licentię, gratiæ, seù facultates, aut derogationes huiusmodi in eadem Camera registratę non fuerint, hęsitari ; eosquè, ad quorum fauorem emanarunt, eo pętextu super priuilegiis, indultis, licentiis, gratiis, & facultatibus eisdem pro tempore, vt pręfertur, concessis molestari contingat, prouidere cupientes, ac Motus proprii, seù Constitutionis pręfati Pii prędecessoris tenores, pręsentibus pro plenè, & sufficienter expressis habentes, Motu proprio &c. omnia, & singula priuilegia, indulta, licentiàs, gratias, & facultates, tàm per prędecessores nostros, quàm per nos ipsos, per litteras Apostolicas sub plumbo, aut in forma Breuis expeditas, seù per Chirographa eorundem prędecessorum, vel nostra manu respectiuè subscripta, etiam quodcunquè interesse dictę Cameræ concernentia, cuiuscunquè qualitatis, generis, quantitatis, & valoris, etiam maximi, & inexcogitabilis existat, concessa hactenus, & in posterum per nos, & Romanos Pontifices successores nostros concedenda, in quibus, Motui proprio, seù Constitutioni Pij prędecessoris huiusmodi, ad effectum, vt illi, ad quorum fauorem emanarunt, & emanabunt pro tempore, ad ipsa priuilegia, indulta, licentias, & gratias in eadem Camera registrandum, non teneantur, derogatum fuerit, seù derogari contigerit in futurum, etiam si illę, & illa, siuè derogatio, & voluntas huiusmodi in prędicta Camera registrata non sint, & non registrentur, etiam ab earum Data valore ; & de eorum validitate dubitari non posse ; nequè propterea illos, ad quorum fauorem emanarunt, aliquo modo molestari debere, tenore pręsentium decernimus, & declaramus. Ac dilectis filijs nostro, & S.R.E. Camerario, ac Thesaurario generali, Prę-sidenti,

sidenti, & Clericis, necnon Commissario eiusdem Cnmeræ, nunc, & pro tempore existentibus, et alijs quibuscunquè desuper interesse quomodolibet pretendentibus, aut qui illud quomodolibet prætendere possent, perpetuum silentium desuper imponimus. Mandantes Camerario, Thesaurario, Presidenti, & Clericis, necnon Commissario, nunc, & pro tempore existentibus, & alijs intereße pretendentibus predictis, nè, sub nostre, & pro temporè existentis Romani Pontificis indignationis, alijsquè nostro, & pro tempore existentis Romani Pontificis arbitrio, imponendis penis, & etiam interdicti ingressus Ecclesie, ac alijs Ecclesiastiris sententiis; censuris, & pœnis, ipso facto, per contrauenientes, & eorum quemlibet, toties quoties contrauenerint respectiuè, incurrendis; à quibus à nemine, præterquàm à Romano Pontifice pro tempore existente, preterquàm in mortis articulo constituti, absolui, seù illę eis relaxari nequeant, prædictorum aliquem super premissis, aliquo modo molestare audeant, vel presumant. Volentes, & eadem authoritate decernentes præsentes nostras litteras, declarationem, & voluntatem, etiam quod in dicta Camera non registrentur, nequè presententur, ijs omnibus, de quorum interesse actum fuerit, vel agetur pro tempore, suffragari debuisse, & debere, perinde, ac si in eadem Camera, debito tempore presentatę, & in ea registratę fuissent. Quo circa, Venerabilibus fratribus nostris Ostien. & Portuen. Episcopis, ac dilecto filio Causarum Curię Camerę Ap stolice generali Auditori &c. mandamus, quatenus &c. presentes litteras, & in eis contenta quecunque, vbi, & quando opus fuerit, ac quoties pro parte, in premissis interesse habentium, desuper requisiti fuerint, solemniter publicantes, eiusquè in premissis efficacis defensionis presidio assistentes, faciant, authoritate nostra, illos premissorum commodo, & effectu pacificè frui, & gaudere; non permittentes &c. Contradictores &c Non obstantibus &c. Volumus &c. Dat. Romę, apud S. Mariam Maiorem sub Annulo Piscatoris, Die 19 Augusti 1630. Pontificatus nostri Anno Octauo.

At verò, in propsito, vbi litteræ huius-
modi, vel similis facultatis non fuerint
suo tempore registratæ in præfata Came-
13 ra, nullius quidem erunt roboris, aut
momenti; quandoquidem ipsa Constitu-
14 tio, vt ex ea constat, inducit formam,
annullando actum; dum ipse Pius voluit,
quod lapsis tribus mensibus in ipsa Con-
stitutione præscriptis, ac gratijs, & facul-
taribus huiusmodi minimè registratis, illę
nullam fidem faciant, sintquè tanquam
non concessę; & nemini suffragari va-
leant, vel prodesse, cum decreto irritanti.
Praxis igitur huius registrationis ea est, vt
15 ipsę litterę præsententur alicui ex nouem
Notarijs eiusdem Camerę (hi quidem
differunt à decem Notarijs Auditoris Ca-
merę) qui postquā eas registro ad verbum
notauerit, exinde transumptum conficit in
forma probanti cum earundem littera-
rum insertione, huiusmodi, seu aliam gra-
tiam, uel facultatem continentium. For-
mula autem ipsius transumpti talis est,
videlicet.

17 *ANtonius miseratione diuina S. Agathæ S. R. E. Diaconus Cardinalis Barberinus nuncupatus, eiusdē S. R. E. Camerarius. Vniuersis, & singulis, hoc præsens trāsumptū visuris, lecturis, pariter, & audituris, notū facimus, & attestamur, ac presentibus fidem indubiam adhiberi mandamus. Camerariatus Officio, meritis licèt imparibus, Apostolica authoritate presidentes, illud nobis potissimùm incūbit, immò potius Officij nostri debitum esse cognoscimus, vt ea, quæ ex Romani Pontificis gratia processerunt, & in Camera Apostolica conseruantur, cum ab aliquibus petantur in forma probanti, concedamus, & testimonium veritatis perhibeamus. Quapropter, vniuersitati vestræ notificamus, qualiter libro secundo Signaturarū S.D.N.D. Vrbani diuina prouidētia Papę VIII. penes infrascriptum nostrum, & Cameræ Apostolicę Notarium, & in eodem libro folio &c. repertuntur registratę litteræ Apostolicę eiusdem S. D. N sub Annulo Piscatoris (vel sub plumbo) expeditæ, & in eadem Camera solemniter admissę, quas nos ad instantiam Perillustris, & admodum Excellentis Domini* N. *de mandato eiusdem Sanctissimi D. N. Papę viuę vocis oraculo nobis desuper facto, & authoritate nostri Camera[ri]atus Officij, per eundem* Notarium *transumi, exemplari, ac fideliter ex-*

tr ibi, & auscultari mandauimus: quarum quidem litterarum tenor sequitur, vt est, videlicet Vrbanus Episcopus seruus seruorum Dei (& inseritur totus tenor, litterarum cocessę facultatis, & prosequitur *) Quibus quidem litteris sic transumptis, exemplatis, ac per supradictum, & infrascriptum Notarium debitè auscultatis, & collationatis, de mandato, & authoritate præfatis; volumus, decernimus, & mandamus, quod tàm in iudicio, quàm extra, vbilibet stetur, & credatur, illisquè adhibeatur talis, & tanta fides, quę, & quanta dictis originalibus litteris adhiberetur, si litterę ipsæ Apostolicæ desuper sub Annulo Piscatoris (siuè sub plumbo) expeditæ, exhiberentur, & ostenderentur. In quorum omnium, & singulorum fidem, has præsentes fieri, & per infrascriptum nostrum & Cameræ Apostolicæ Notarium subscribi, sigillique nostri, quo in talibus vtimur, iussimus, & fecimus appensione muniri. Dat. Romę, in Camera Apostolica, Anno Domini 1641. Indictione &c. Die &c. Pontificatus Santissimi in Christo Patris, & Domini Nostri D. Vrbani, diuina prouidentia Papæ VIII. Anno Decimooctauo.*

Antonius Cardinalis Barberinus S.R.E. Camerarius. N. Auditor.

N. Notarius.

Locus † Sigilli pendentis.

Registrata libro 7. *Diuersorum* Sanctissimi D.N. Vrbani Papæ VIII. fol. 10.

Pro quarum quidem litterarum, siuè earundem, transumpti exequutione, aduenientè tempore obitus Prælati, seù alterius, qui supradictam, vel similem facultatem obtinuit, præfatæ litteræ, siuè illarum transumptum huiusmodi, secundum stylũ Nuntiaturæ huius Ciuitatis, exhibentur Illustrissimo Domino Nuntio; qui eas, siuè illud recognoscit, oculisq; (vt ita dicã) lynceis obseruat, an alicui subreptionis, vel obreptionis vitio subiaceant, nec nō, vt præmittitur, in Camera Apostolica registratæ, vel in eis, supradictæ Constitutioni *Pij IIII.* de registrandis, sufficienter derogatum: mandatquè subinde idem Nuntius, Subcollectori spoliorum prædictæ Cameræ, vt hæredibus defuncti, summam, in facultate testandi expressam, relaxet; quatenus Prælatus, vel alius, de ea, in vita non disposuerit: solutis tamen prius eidem D. Nuntio quibusdam rega-
18 lijs, ad rationem decem pro quolibet centenario, in vim præsertim quarundam litterarum in forma Breuis *fel. record. Pauli Papæ V. sub Dat. Romæ apud S. Marcum, sub Annulo Piscatoris, die 23. Aprilis MDCX.* cuius verba hæc sunt, videlicet, *Quando verò à Nobis, seù Romanis Pontificibus successoribus nostris, pro tempore existentibus, facta fuerit gratia, seù donatio, eo casu, decimam, & portionem à partibus recipere possint; nisi in gratia, seù donatione, per Nos, seù successores nostros prædictos, mandatum fuerit expressè, vt illam, à Camera præfata habere debeant.* Quarè Summus Pontifex, quando hæc regalia partibus remittere intẽdit, prout DD. Cardinalibus, alijsq; personis gratis, & benemeritis remittere consueuit; id apertè in suis litteris declarat: & quamuis in suprapositis formulis sint adiecta illa verba, videlicet, *tuosquè hæredes, & successores, ad solutionem regaliarum, seù propinarum, vllo vnquam tempore teneri, aut ad præmissa, seu præmissorum aliqua, vlla necessitate, causa, vel ratione cogi, vel compelli; nec etiam per viam sequestri, aut alias propterea molestari posse,* vel quid simile adijciatur, nihilominus per ea non constat circa id, de expressa, ac enixa voluntate concedentis; stantibus alijs uerbis supradicti Breuis, quibus præcisè cauetur, quod supradicta decima, seù portio, non à partibus, sed ab ipsa Camera Apostolica haberi debeat: quarè, cum hoc non fuerit in litteris huiusmodi facultatis expressum, sub alijs verbis comprehendi non potest, ad *tex. in leg. si quis bona, §. iussum, ff. de acquir. hæred. leg. 1. circa fin. ff. de lib. & posth.* faciunt, ea, quæ tradit *Bart. in l. fin. §. omnem, ff. de admin. tut.* & ita in facti contingentia, pluries euenisse, ac apud Illustriss. Dominum Nuntium Sedis Apostolicæ, in hac Ciuitate residentem, practicatum extitisse, scio. Et ex his, ad laudem Omnipotentis Dei, eiusq; Genitricis immaculatæ, & purissimæ Virginis Mariæ, ac SS. Ianuarij, & Francisci de Paula, pecularium meorum Tutelariorum, omniumquè Sanctorum, quorum vigilia hodie eorum solennissimam pręuenimus festiuitatem, sit absolutus huius meę praxis tractatus; quem, & omnia in eo contenta, correctioni Sanctę Matris Ecclesię, eiusquè Sedis Apostolicæ, submitto, præmissa protestatione, de qua in *cap. hæc est fides, Papa Beatissimi, 24. q. 1.*

F I N I S.

REGVLAE, ORDINATIONES,

& Constitutiones Cancellariæ Apostolicæ.

S. D. N. D. VRBANI

DIVINA PROVIDENTIA PAPÆ VIII.

SAnctissimus in Christo Pater, & D. N. D. VRBANVS diuina prouidentia Papa VIII. suorum Prædecessorum vestigijs inhærendo, normam, & ordinem rebus gerendis, dare volens, in crastinum suæ assumptionis ad Summi Apostolatus apicem, videlicet die septima mensis Augusti, Anno ab incarnatione Domini millesimo sexcentesimo vigesimo tertio, reseruationes, Constitutiones, & regulas infrascriptas fecit, quas etiam ex tunc, licèt nondum publicatas, & suo tempore duraturas, obseruari voluit, ac quas Nos Ludouicus tit. S. Laurentij in Damaso Presbyter Cardinalis Ludouisius, S. R. E. Vicecancellarius die 21. mensis Octobris dicti Anni in Cancellaria Apostolica publicari fecimus.

Reseruationes generales, & speciales.

1. *In primis fecit easdem reseruationes, quæ in Constitutione fel. record. Benedicti Papæ XII. quæ incipit,* Ad regimen, *continentur, & illas innouauit, ac locum habere voluit, etiamsi officiales in eadem Constitutione expressi, Apostolicæ Sedis officiales, ante obitum eorum esse desierint, quo ad beneficia, quæ tempore, quo officiales erant, obtinebant. Declarans nihilominus, beneficia, quæ dictæ Sedis Officiales, qui ratione officiorum suorum huiusmodi, eiusdem Sedis Notarij erant, etiam dimissis ipsis officijs, & quandocunque assequuti fuerint, sub huiusmodi reseruationibus comprehendi. Ac reseruauit beneficia, quæ per Constitutionem piæ mem. Ioannis Papæ XXII. quæ incipit.* Execrabilis, *vacant, vel vacare contigerit. Quam Constitutionem, & reseruationem S. S. tàm ad beneficia obtenta, quàm alia quæcunque, de quibus Ordinarij, & alij Collatores, contra Concilij Tridentini decreta disposuerunt, & disponent in futurum, extendit, & ampliauit. Et ea, etiam beneficia omnia dispositioni suæ reseruauit, de quibus per dictos Ordinarios, aut alios Collatores, contra eiusdem Concilij decretorum formam, dispositum fuerit.*

Reseruatio Cathedralium Ecclesiarum, & Monasteriorum, ac de tempore vacationis Episcopatuum, vacaturorum beneficiorum.

2. *Item reseruauit generaliter omnes Ecclesias Patriarchales, Primatiales, Archiepiscopales, Episcopales, nec non omnia Monasteria virorum, valorem annuum ducentorum florenorum auri, communi æstimatione, excedentia, nunc quomodocunquè vacantia, & in posterum vacatura. Et voluit, quòd excessus huiusmodi in litteris exprimatur. Ac etiam reseruauit dignitates, et beneficia omnia, ad collationem, præsentationem, electionem, & quancumquè aliam dispositionem Patriarcharum, Primatuum, Archiepiscoporum, & Episcoporum, necnon Abbatum, ac aliorum quorumcumq; collatorum, et collatricum, secularium, et regularium, quomodolibet (non tamen ad collationem cum alio, vel alijs, aut etiam ad alterius præsentationem, vel electionem, pertinentia), quæ post illorum obitum aut Ecclesiarum, seu Monasteriorum, vel aliorum dignitatum suarum dimissionem, seù amissionem, vel priuationem, seù translationem, vel aliàs quomodocumque vacauerint, vsquè ad promotionem successorum, ad easdem Ecclesias, aut Monasteria, vel dignitates,*

alias

Apostolica auctoritate faciendam, et adeptam ab eisdem successoribus pacificam illorum possessionem, quomodocumque vacauerint, et vacabunt in futurum.

Extensio reseruationis Beneficiorum per assecutionem pacificam vacaturorũ.

3. *Item, qui de beneficijs Ecclesiasticis, præsertim curam animarum habentibus, seù aliàs personalem residentiam requirentibus, dum pro tempore vacant, Apostolica auctoritate prouisi, seu prouidendi, ante illorum assequutionem, alia, cum eisdem incompatibilia beneficia Ecclesiastica, per eos tũc obtenta, in fraudem reseruationis suæ resignarent, seù dimitterent, Voluit, decreuit, & declarauit, quod si in posterum, quibusuis personis, de aliquibus beneficijs Ecclesiasticis, tunc vacantibus, seu vacaturis, per Sanctitatem suam, aut eius auctoritate prouideri; ipsosq; prouisos, seu prouidendos, intra vacationis, & prouisionis, seù assecutionis eorum beneficiorum tempora, quęcumque alia cum illis incompatibilia beneficia Ecclesiastica secularia, vel quorumuis Ordinum, ac etiam hospitalium, regularia per eos tunc obtenta, nulla speciali, et expressa de eisdem, in prouisionibus prædictis facta mentione, simpliciter, vel causa permutationis, ac aliàs quomodolibet, siuè in Sãctitatis Suę, vel alterius Romani Pont. pro tempore existentis, aut Legatorum, vel Nunciorum dictæ Sedis, siue Ordinariorum, vel aliorum Collatorum quorumcumque manibus resignare, seu dimittere, aut iuribus sibi in illis, vel ad illa competentibus, cedere contigerit, omnes, et singulæ cõcessiones, collationes, prouisiones, et quæuis aliæ dispositiones de beneficijs, seù iuribus sic resignandis, dimittendis, et cedendis, pro tempore faciendæ, cum inde secutis quibuscumquè, cassa, et irritę, nulliusquè roboris, vel momenti existant, nec cuiquam suffragentur; sed beneficia, et iura, vt præfertur resignata, dimissa, et cessa, eo ipso vacent, et vacare, ac sub reseruatione prædicta, quàm S.S. etiam quo ad hoc, extendit, et ampliauit, comprehensa censeantur. Ita quod de illis per alium, quàm eandem S. S. vel pro tempore existentem Romanum Pontificem, nullatenus disponi possit, in omnibus, et per omnia, perinde, ac si per pacificam assecutionem beneficiorum aliorum huiusmodi verè, et realiter vacauissent. Decernent irritum, &c. attentari.*

Reseruatio Dignitatum, necnon suorum, & S. R. E. Cardinalium familiarium, beneficiorum.

4. *Item reseruauit generaliter dispositioni suæ, omnes dignitates maiores post Pontificales, in Cathedralibus, etiam Metropolitanis, et Patriarchalibus, necnon valorem decem florenorum auri, communi æstimatione excedentes, principales in Collegiatis Ecclesijs, Reseruauit etiam Prioratus, Præpositures, Præpositatus, ac alias dignitates conuentuales, et Perceptorias generales Ordinum quorumcumque (sed non militiarum) Ac quæcunque beneficia, quæ sui, etiam, dum Cardinalatus fungebatur honore, existentes, ac S.R.E. viuentium nunc, et qui erunt suo tempore Cardinalium, familiares, continui commensales obtinent, et in posterum obtinebunt, eorum familiaritate durante, ac in quibus, seù ad quæ, ius eis competit, aut competierit, etiam si ab ipsa familiaritate, per obitum Cardinalium eorumdẽ, vel aliàs recesserint. Declarãs dignitates, quæ in Cathedralibus, etiam Metropolitanis post Pontificales maiores non existunt, et quæ ex Apostolicę Sedis indulgentia, vel ordinaria auctoritate, aut consuetudine præscripta, vel aliàs quouis modo in Collegiatis Ecclesijs, principalem pręeminentiam habere noscuntur, sub reseruatione pręedicta comprehendi debere.*

Reseruatio beneficiorum Collectorum, & Subcollectorum.

5. *Item reseruauit generaliter omnia, & singula beneficia Ecclesiastica quorumcumq;* Col-

Collectorum, & vnicorum in quacunque Ciuitate, vel dioecesi, qui suo tempore officia exercuerint, Subcollectorum fructuum, & prouentuum Cameræ Apostolicæ debitorum, illa videlicet beneficia dumtaxat, qua durante eorum officio obtinebant, & in quibus, seu ad quæ ius eis competebat.

Reseruatio beneficiorum Curialium, dum Curia transfertur.

6. *Item reseruauit omnia, & singula beneficia Ecclesiastica quorumcunque Curialium, quos dum Curia Romana de loco ad locum transfertur, eam sequendo, decedere contigerit in quouis loco, quantumcunque etiam à dicta Curia remoto.*

Reseruatio beneficiorum Cubiculariorum, & Cursorum.

7. *Item reseruauit generaliter idem D.N. Papa dispositioni suæ omnia beneficia Cubiculariorum, etiam, Honoris nuncupatorum, ac Cursorum suorum. Declarans in prædecessorum suorum Romanorum Pontificum Constitutionibus, & Regulis reseruatorijs beneficiorum Cubiculariorum, etiam Cubicularios Honoris nuncupatos, etiam à die earum editionis, & publicationis intelligi, & comprehendi, ac comprehensos fuisse, & esse. Irritumque &c. attentari decernens.*

Reseruatio beneficiorum Ecclesiarum S. Io. Lateranen. & S. Petri, ac B. Mariæ Maioris de Vrbe, & beneficiorum titulorum Card. à Curia absentium.

8. *Item reseruauit dispositioni suæ generaliter quoscunque Canonicatus, & præbendas, ac dignitates, personatus, & officia in S. Ioannis Lateranen. & Principis Apostolorum, ac B. Mariæ Maioris de Vrbe Ecclesiis, necnon ad collationem, prouisionem, & præsentationem, seu quamuis aliam dispositionem S.R.E. Cardinalium à Rom. Cur. absentium, ratione suorum Episcopatuum, Cardinalatus, ac ipsorum Cardinalium titulorum, & Diaconiarum spectantia, quamdiu absentia sua durauerit, canonicatus, & præbendas, dignitates, personatus, administrationes, & officia, cæteraquè beneficia Ecclesiastica, cum cura, & sine cura vacantia, et in antea vacatura, tàm in eadem Vrbe, quàm in Ecclesiis, Ciuitatibus, et Dioecesibus dictorum Episcopatuum consistentia. Ac decreuit irritum, etc.*

Reseruatio mensium Apostolicorum, & de Alternatiua pro Episcopis residentibus.

9. *Item cupiens idem D.N. Papa, pauperibus clericis, et alijs benemeritis personis prouidere, omnia beneficia Ecclesiastica cum cura, et sine cura sæcularia, et quorumuis Ordinum regularia, qualitercunque qualificata, et vbicunque existentia, in singulis Ianuarij, Februarij, Aprilis, Maij, Iulij, Augusti, Octobris, et Nouembris mensibus, vsque ad suæ voluntatis beneplacitum, extra Romanam Curiam, aliàs quàm per resignationem, quocunque modo vacatura, ad collationem, prouisionem, præsentationem, electionem, et quamuis aliam dispositionem quorumcunq; collatorum, et collatricum, sæcularium, et quorumuis Ordinum regularium (non tamen S.R.E. Cardinalium, aut aliorum sub Concordatis inter Sedem Apostolicam, et quoscumque alios initis, et per eos, qui illa acceptare, et obseruare debuerant, acceptatis, et obseruatis, quæ lædere non intendit, comprehensorum) quomodolibet pertinentia, dispositioni suæ generaliter reseruauit. Volens in supplicationibus, seu concessionibus gratiarum, quæ de dictis beneficijs tunc vacantibus, etiam Motu proprio fient, de mense in quo vacauerint dispositiuè mentionem fieri, alioquin gratias nullas esse. Ac consuetudines, etiam immemorabiles, optandi maiores, & pinguiores præbendas, necnon priuilegia, etiam in limine erectionis concessa, & indulta Apostolica circa ea, ac etiam disponendi de*

buius-

huiusmodi beneficijs, aut quod illa sub huiusmodi reseruationibus numquam comprehendantur, etiam cum quibusuis derogatoriarum derogatorijs, & fortioribus, efficacioribus, & insolitis clausulis, necnon irritantibus, & alijs decretis, quorum tenores, pro expressis haberi, & latissimè extendi voluit, quibusuis personis, & collegijs cuiuscumque dignitatis, status, gradus, ordinis, & conditionis existentibus quomodolibet concessa, aduersus reseruationem huiusmodi minimè suffragari. Insuper Sanctitas Sua, ad gratificandum Patriarchis, Archiepiscopis, & Episcopis intenta, ipsis, quandiu apud Ecclesias, aut dioeceses suas verè ac personaliter resederint dumtaxat, de omnibus, & quibuscumque beneficijs Ecclesiasticis, cum cura, & sine cura, sacularibus, & regularibus (ad liberam ipsorum, dumtaxat, non autem aliorum cum eis, dispositionem, seu præsentationem, vel electionem, nec etiam cum consilio, vel consensu, seu interuentu Capitulorum, vel aliorum, aut aliàs pertinentibus) quę in antea in mensibus Februarij, Aprilis, Iunij, Augusti, Octobris, et Decēbris, extra Curiam ipsam vacare contigerit, (dummodo aliàs dispositioni Apostolicę reseruata, vel affecta non fuerint) liberè disponendi facultatem concessit. Ac etiam voluit, vt si ipsi, in collatione, aut alia dispositione beneficiorum, in alijs sex mensibus, videlicet Ianuarij, Martij, Maij, Iulij, Septembris, & Nouembris vacaturorum, (quę etiam dispositioni suę, vt præfertur, reseruauit,) seu etiam aliorum dispositioni suę, & dictę Sedis aliàs quomodolibet reseruatorum, vel affectorum, sese intromiserint, aut quominus prouisiones, & gratię Sanctitatis Suę de illis debitum effectum consequantur, impedimentum quoquomodo prę stiterint, vsu, & beneficio prędictæ facultatis eo ipso priuati existant, ac collationes, & alię dispositiones de beneficijs, illius prætextu deinceps faciendę, nullius sint roboris, vel momenti. Illi verò qui gratiam alternatiuę prędictę acceptare voluerint, acceptationem huiusmodi per patentes litteras manu propria subscriptas, suoque sigillo munitas, et in sua quisque ciuitate, vel dioecesi datas, declarare, & litteras ipsas huc ad Datarium Sanctitatis Suæ transmittere teneantur, quibus ab eo receptis, & recognitis, tunc demum, & non antea, vti incipiant gratia supradicta. Decernens sic in præmissis omnibus per quoscumque &c. iudicari debere, ac irritum, &c.

De litteris in forma, Rationi congruit, expediendis.

10. *Item voluit idem D.N. Papa, quod concessa per fel. rec. Paulum V. & Gregorium XV. prædecessores suos, & de eorum mādato, expediantur in forma, Rationi congruit, à die Assumptionis suæ ad Summi Apostolatus Apicem. Et idem quoad concessa per pię mem. Leonem XI. etiam Prędecessorem suum, ad sex menses dumtaxat, ab ipso die Assumptionis incipiendos, obseruari voluit.*

Declaratio reseruationis Ecclesiarum, & beneficiorum per Prædecessores reseruatorum.

11. *Item declarauit, omnium, & singularum Ecclesiarum Cathedralium, & Monasteriorum prouisiones, quas prędictis Prædecessores sui, ordinationi, & dispositioni eorum, necnon omnia, & singula beneficia Ecclesiastica, quę dicti Prædecessores, etiam prædictæ dispositioni, cum interpositione decreti reseruauerant, (quæ quidem Ecclesię, Monasterio, necnon sic reseruata beneficia, tempore obitus eorundem Prędecessorum vacabant, aut Ecclesię ipsæ, vel Monasteria huiusmodi, commendata, vel eis, administratores deputati non fuissent, etiam tunc vacassent) remansisse, & remanere per huiusmodi reseruationem, & decretum, affecta, nullumq. de illis, præter Romanum Pontificem, ea vice, se intromittere, vel disponere potuisse, siue posse quoquo modo. Decernens irritum, & inane, si secus super illis attentatum forsan erat tunc, vel in posterum contingeret attentari.*

Reuali-

12. *Item prędictus D. N. omnes, & singulas, ab ipsis Paulo V. & Gregorio XV. Rom. Pont. Prędecessoribus suis, infra annum ante diem obitus eorum concessas, gratia vel Iustitia litteras, temporibus debitis eorum executoribus, seu Iudicibus non pręsentatas, omnino reualidauit, & in statum pristinum in quo videlicet antea fuerant, vel pro quibus erant obtenta, quo ad hoc plenarie restituit, ac decreuit, per exequutores, seu Iudices prędictos, vel ab eis subdelegandos, ad expeditionem negotiorum in eis cōtentorum procedi posse, & debere, iuxta illarum formam.*

Reuocatio vnionum.

13. *Item, rationabilibus suadentibus causis, ipse* D. N. *omnes vniones, annexiones, incorporationes, suppressiones, extinctiones, applicationes, & dismembrationes, etiam perpetuas, de quibusuis Cathedralibus, nec non alijs Ecclesiis, Monasterijs, dignitatibus, personatibus, officijs, & beneficijs Ecclesiasticis, eorumvè domibus, prędijs, & locis per cessum, vel decessum, aut quamuis aliam dimissionem, vel amissionem, qualiacunque fuerint, inuicem, vel alijs Ecclesiis, Monasterijs, & mensis, etiam capitularibus, dignitatibus, personatibus, officijs, beneficijs, ac pijs, & alijs locis, Vniuersitatibus, etiam Studiorum generalium, & Collegijs, etiam in fauorem* S. R. E. *Cardinalium, seu Ecclesiis, Monasterijs, & beneficijs per eos obtentis, quomodolibet, Apostolica, vel alia quauis (non tamen Concilij Tridentini) auctoritate, necnon pro fundatione, seu dotatione, augmento, vel conseruatione collegiorum, & aliorum piorum, & Religiosorum locorum ad* Fidei *Catholicę defensionem, & propagationem, bonarumquè artium cultum, institutorum factas, quę suum non sunt sortitę effectum, Ac quęcunque concessiones, & mandata super vnionibus, annexionibus, incorporationibus, & alijs pręmissis taliter faciendis, reuocauit, cassauit, & irritauit, nulliusque decreuit existere firmitatis. Nec alicui quascunquè clausulas, vel adiectiones, aut decreta, quę Sanctitas Sua pro expressis haberi voluit, in quibusuis Apostolicis, etiam quę Motu proprio, aut ex certa scientia, & consistorialiter processerunt, & emanarunt litteris, etiam si in eis decretum esset, illas ex tunc effectum sortitas esse, aut ius quęsitum fore, quomodolibet contentę aduersus reuocationem, & irritationem huiusmodi, voluit aliquatenus suffragari.*

Reuocatio facultatum quibusuis concessarum.

14. *Item reuocauit quascunque facultates concessas quibusuis Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis, & alijs Prælatis, & personis, necnon Apostolicæ Sedis Nuncijs, ac fructuum, et prouentuum Camerę Apostolicę debitorum Collectoribus, de dispensando cum quibusuis personis super matrimonio contracto, vel contrahendo in gradu prohibito, ac natalium, et ętatis defectibus, et de incompatibilibus beneficiis Ecclesiasticis insimul retinendis, necnon de Notariis publicis creandis, ac de disponendo quomodolibet de quibusuis beneficiis Ecclesiasticis, et aliàs pramissis, officia ipsorum Nunciorum, et Collectorum directè non concernentes, etiam si in litteris desuper confectis sint clausulę restitutorię, et derogatoriarum derogatorię, et alia efficaciores, quas pro expressis haberi voluit, quoad omnia in quibus facultates ipsę non sunt sortitę effectum, etiam si Nunciis eisdem, dictę Sedis Legatis de latere competens sit concessa potestas. Dececernens, irritum, etc.*

Reuocatio facultatum conferendi beneficia reseruata.

15. *Item reuocauit quascumque facultates, et litteras desuper confectas, per quas* qui-

quicunque sui Prędecessores Romani Pontifices, quibusuis personis, ordinariam collationem, seu aliam dispositionem beneficiorum Ecclesiasticorum, de iure, vel consuetudine habentibus, et quauis etiam Patriarchali, Archiepiscopali, Episcopali, vel alia dignitate, vel alio, non tamen Cardinalatus honore fulgentibus, quauis consideratione, vel intuitu, etiam Motu proprio, et ex certa scientia, ac de Apostolicę potestatis plenitudine, cum quibusuis clausulis, etiam derogatoriarum derogatoriis, ac irritantibus, et aliis decretis, quorum tenores haberi voluit pro expressis, concesserant, vt quandiu viuerent, vel suis Ecclesiis, seu Monasteriys pręessent, aut ad aliud tempus, de beneficiys Ecclesiasticis generaliter reseruatis, seu affectis, ad eorum collationem, prouisionem, pręsentationem, electionem, & quamuis aliam dispositionem communiter, vel diuisim, spectantibus, disponere liberè, & licite valerent, aut etiam auctoritate per eosdem Pradecessores, Vicarij perpetui, vel ad tempus constituti forent, decernens irritum, & inane, &c.

De dictionibus numerabilibus.

16. *Item, vt in Apostolicis literis, committendi crimen falsi, per amplius tollatur occasio, voluit, & ordinauit, quod dictiones numerales, quę in dictis litteris, ante Nonas, Idus, & Kalen. immediatè poni consueuerunt, per litteras, & syllabas extensè describantur, & illa ex prędictis litteris, in quibus huiusmodi dictiones aliter scripta fuerint, ad Bullariam nullatenus mittantur.*

De concurrentibus in Data.

17. *Item voluit, quod de concurrentibus in Data eiusdem diei, super vacantibus, seu certo modo vacaturis beneficijs, illi, quibus gratię Motu proprio conceduntur, cęteris simili modo gratias non habentibus, aliàs graduati, non graduatis, aut inter graduatos, magis graduati, ac inter ęqualiter graduatos, prius graduati, nec non colorato titulo possessores, non possessoribus, ac inter personas alias in Curia prasentes, absentibus ab ea, ac inter prę sentes, non beneficiati, beneficiatis, & similiter inter absentes, cęteris paribus, oriundus, non oriundo, & dioecesanus, non dioecesano. In reliquis verò, singuli, qui priùs Apostolicas desuper litteras eorum, exequutoribus pręsentauerint, alijs, in ipsorum, de quibus agi contigerit, beneficiorum assecutione praferantur.*

De non tollendo ius quæsitum.

18. *Item, ne per varias, quę pro commissionibus, seù mandatis, & declarationibus habendis in causis, plerumque fiant suggestiones, iustitia postponatur, idem D.N. decreuit, & declarauit, suę intentionis fore, quòd deinceps, per quamcunque signaturam, seu concessionem, aut gratiam, vel litteras Apostolicas, pro commissionibus, seù mandatis, aut declarationibus huiusmodi, etiam si Motu proprio, ex certa scientia, ac etiam ante motam litem, à Sanctitate sua emanauerint, vel de eius mandato faciendas, nulli, ius sibi quęsitum, quomodolibet tollatur.*

Regula, de viginti.

19. *Item voluit, quòd si quis in infirmitate constitutus resignauerit aliquod beneficium, siue simpliciter, siue ex causa permutationis, vel aliàs dimiserit, aut illius commendę cesserit, seù ipsius beneficii, vnionis dissolutioni consenserit, etiam vigore supplicationis, dum esset sanus, signata, & postea infra viginti dies, à die, per ipsum resignantem pręstandi consensus, computandos, de ipsa infirmitate decesserit, & ipsum beneficium, quauis auctoritate*

ffaritate censeatur, per resignationem sic factam, collatio huiusmodi sit nulla, ipsumquè beneficium nihilominus per obitum censeatur vacare.

De Idiomate.

20. *Item voluit, quod si contingat, ipsum, alicui personæ, de parochiali Ecclesia, vel quouis alio beneficio, exercitium curæ animarum parochianorum quomodolibet habente, prouidere, nisi ipsa persona intelligat, et intelligibiliter loqui sciat idioma loci, vbi Ecclesia, vel beneficium huiusmodi consistit, prouisio, seu mandatum, & gratia desuper, quo ad parochialem* Ecclesiam, *vel beneficium huiusmodi, nullius sint roboris, vel momenti.*

De non impetrando beneficium per obitum viuentium.

21. *Item, si quis supplicauerit sibi de beneficio quocunquè, tanquam per obitum alicuius, licet tunc viuentis, vacante prouideri, & postea per obitum eius vacet, prouisio, & quauis dispositio, dicto supplicanti per obitum huiusmodi, denuo faciendę, nullius sint roboris, vel momenti.*

De vnionibus, & vnionum confirmatione.

22. *Item voluit, quòd petentes beneficia Ecclesiastica, aliis vniri, teneantur exprimere verum annuum valorem, secundum communem extimationem, tam beneficij vniendi, quàm illius, cui vniri petitur, alioquin vnio non valeat, & semper in vnionibus, commissio fiat ad partes, vocatis quorum interest: & idem voluit obseruari in quibusuis suppressionibus, perpetuis concessionibus, dismembrationibus, & applicationibus, etiam de quibuscunquè fructibus, & bonis Ecclesiasticis, ac etiam in confirmationibus vnionum, singularumquè dispositionum huiusmodi.*

De Mendicantibus transferendis.

23. *Item, de Mendicantibus transferendis, qui ad alios Ordines transferint pro tempore, voluit Constitutionem fel. rec. Martini PP. V. Prædecessoris sui desuper factam, & in libro Cancellariæ Apostolicæ descriptam, quę incipit,* Viam ambitiosę cupiditatis, *&c. firmiter obseruari.*

De malè promotis.

24. *Item, de Clericis extra tempora à iure statuta, siuè ante ætatem legitimam, aut absque dimissoriis litteris, ad Sacros Ordines se promoueri facientibus pro tempore, etiam voluit, Constitutionem pię mem. Pii II. similiter Prædecessoris sui, desuper editam, & in dicto Cancellariæ Apostolicę libro descriptam, quæ incipit,* Cum ex sacrorum Ordinum, *&c. pari modo obseruari.*

De Moneta.

25. *Item, declarauit idem D. N. quòd libra Turonensium paruorum, & florenus auri de Camera, pro æquali valore, in concernentibus litteras, & Cameram Apostolicam, computari, & extimari debeant.*

De beneficiis vacaturis per promotionem ad Ecclesias, & Monasteria.

26. *Item, prædictus D. N. Papa voluit, decreuit, & ordinauit, quod quęcunquè con-*

cessiones, gratiæ, & mandata, etiam Motu proprio, & cum derogatione huius constitutionis, quæ ab eo, pro quibusuis personis emanauerint, de prouidendo eis de quibusuis beneficijs vacaturis per promotionem quorumcunque ad Ecclesiarum, & Monasteriorum regimina, si huiusmodi concessiones, & mandata, diem promotionis promouendorum ipsorum præcesserint, necnon quæcunque collationes, prouisiones, & dispositiones pro tempore facienda de præmissis, ac quibusuis alijs beneficijs Ecclesiasticis, sæcularibus, & regularibus, quæ per promouendos, vel assumendos ad quascunque Prælaturas, inter illarum vacationis, & huiusmodi promotionis, vel assumptionis tempora, simpliciter, vel ex causa permutationis vbicumque resignari, vel aliàs dimitti contigerit, cum inde secutis pro tempore, sint cassæ, & irritæ, nulliusquè roboris, vel momenti.

De non iudicando iuxtà formam supplicationum, sed litterarum expeditarum.

27. *Item, cū ante confectionē litterarū, gratia Apostolica sit informis, voluit, statuit, & ordinauit idē D. N. quòd Iudices in Romana Curia, & extra eā pro tempore existentes, etiamsi sint S. R. E. Cardinales, Causarum Palatij Apostolici Auditores, vel quicumque alij, non iuxta supplicationum signatarum super quibusuis impetrationibus (nisi in dicta Curia dumtaxat sint commissiones, iustitiam concernentes, per Placet, vel per S. R. E. Vicecancellarium, iuxta facultatem super hoc sibi concessam signata) sed iuxta litterarum super eisdem impetrationibus, & concessionibus confectarum tenores, & formas, iudicare debeant. Decernens irritum, &c. Et si litteræ ipsæ per præoccupationem, vel aliàs minus benè expeditæ reperiantur, ad illorum, quorum interest, instantiam, ad Apostolicam Cancellariam remitti poterunt, per eius Officiales, quibus huiusmodi tenores, & formas restringere conuenit, ad formas debitas reducendæ.*

De Regulis Cancellariæ producendis.

28. *Item, attendens D. N. Papa, quòd super habendis de Cancellaria Apostolica regulis, & constitutionibus, inibi descriptis, faciliter per eos, qui in Romana Curia indiguerint, ad ipsam Cancellariam recursus dirigi potest, nec consultum foret, quod super earumdem regularum, & constitutionum, (quæ iuxta varietatem concurrentium causarum, & negotiorum aliquoties immutari conuenit) probando tenore, vel effectum, testium plerunquè tenacem desuper memoriam non habentium depositionibus stari deberet, voluit, statuit, & ordinauit, quòd deinceps quilibet ex Auditoribus Causarum Palatij Apostolici, & alijs, (etiamsi S. R. E. sint Cardinales) in ipsa Curia pro tempore deputatis, auctoritate Apostolica, Iudicibus, etiam in causis actu pendentibus, super huiusmodi tenore, vel effectu probando dumtaxat, stet, fidemquè adhibeat cedulæ, seu scripturæ desuper à duobus maioris Præsidentiæ, quòd danda sit, à tergo signatæ, & etiam à duobus alijs litterarum Apostolicarum Abbreuiatoribus, in ipsa Cancellaria auscultata, & Vicecancellarij, seu dictam Cancellariam Regentis manu subscriptæ, vt moris est. Quicquid autem secùs fieri contigerit, nullius sit roboris, vel momenti.*

De subrogandis Collitigantibus.

29. *Item, D. N. cupiens litium succidere anfractus, & ne noui, collitigantibus, aduersarij dentur, prouidere, voluit, statuit, & ordinauit quòd quoties deinceps, aliquem, super quouis beneficio Ecclesiastico collitigantem, in iure, vel ad ius, si quod forsan eius aduersario in dicto beneficio competierit, subrogari concesserit (dummodo prædictus collitigans, in dicto beneficio intrusus non fuerit, nec super eo contra dictum aduersarium, postquàm illud per triennium pacificè possederit, lis tunc mota fuerit) aliorum quorumlibet de præmisso iure,*

iure, siuè tunc vacet, vel cum vacauerit, impetrationes, vel concessiones, etiam Motu proprio, infra mensem ante concessionem huiusmodi factę, nullius sint roboris, vel momenti. Et nihilominus cupiens eorum fraudibus obuiare, qui viuentium beneficia, illorum pręsertim, quibus, aut propter senium, aut propter infirmitatem, immineret vitæ periculum, impetrant, vt illis decedentibus, tanquam collitigantes in eorum iuribus facilius subrogentur, voluit, vt deincept nullus in iure, vel ad ius in beneficio defuncti, quod illo viuente in casibus præmissis, vel similibus impetrauerit, aliquo modo subrogetur, ac subrogatio, vel gratia, Si neutri, Si nulli, seu Nouę prouisionis, aut Perinde valere taliter impetranti nullatenus suffragetur. Quod etiam strictissimè obseruari mandauit in impetrationibus beneficiorum per priuationem, & amotionem ex quibusuis criminibus, & excessibus forsan perpetratis, etiamsi vsque ad diffinitiuam sententiam, quę tamen in rem non transiuerit iudicatam, processum foret.

De verisimili notitia.

30. *Item, voluit, & ordinauit, quòd omnes gratię, quas de quibusuis beneficijs Ecclesiasticis, cum cura, vel sine cura, sęcularibus, vel regularibus, per obitum quarumcunque personarum vacantibus, in antea fecerit, nullius, roboris, vel momenti sint, nisi post obitum, & ante Datam gratiarum huiusmodi, tantum tempus effluxerit, quod interim vacationes ipsę de locis, in quibus persona prędictę decesserint, ad notitiam eiusdem D. N. verisimiliter potuerint peruenisse.*

Non valeant Commissiones Causarum, nisi litteris expeditis.

31. *Item, quòd omnes, & singulę commissiones causarum, quas in antea fieri contigerit, obtentę, vel occasione concessionum dumtaxat Apostolicarum de beneficijs Ecclesiasticis gratiarum, super quibus litterę Apostolicę confectę non fuerint, ac processus desuper habendi, nullius sint roboris, vel momenti.*

De impetrantibus beneficia per obitum familiarium Cardinalium.

32. *Item voluit, quòd impetrans beneficium vacans per obitum familiaris alicuius Cardinalis, teneatur exprimere nomen, & titulum ipsius Cardinalis, & si ille in Curia fuerit, eius ad id accedat assensus, aliàs desuper gratia sit nulla. Et idem seruari voluit, si Cardinales quomodolibet ab ipsa Curia absentes, & vbilibet, etiam in locis, infra duas dietas vicinis degentes, familiamque, & lares in eadem Curia retinentes, ab ipsa Curia recesserint, ad eamdem illicò reuersuri, & infra decem, vel adsummum, quindecim dies verè, & personaliter, reuersi fuerint, ita quod Cardinalibus, aliàs quàm, vt pręfertur, ex quacunque causa, quantumlibet necessaria, ac qualibet alia hic necessariò exprimenda, ab sentibus, facultas pręstandi consensum huiusmodi non competat, sed beneficia huiusmodi ad liberam Sanctitatis Suæ, & Sedis Apostolicæ prouisionem, & dispositionem pertineant. Declarans, Regulas, & Constitutiones suorum Prędecessorum, etiam à die earum editionis, & publicationis super assensu huiusmodi præstando, sic intellectas, & intelligendas fuisse, irritumquè &c. attentari decerneus. Quodquè si prædicti familiares, eorundem Cardinalium familiares esse desierint, seu ad aliorum Cardinalium familiaritatem similem transierint, quoad beneficia, quæ familiaritate priori durante obtinuerint, & in quibus, vel ad quæ, priori ipsa familiaritate durante, ius eis competierit, Cardinales, quorum prius familiares fuerint, suum habeant adhibere consensum. Declarans, pręsentem constitutionem locum non habere in illis beneficijs, quæ familiares ipsi, tempore obitus eorum, in dicta Curia, vel extra eam obtinerent, aut antea obtinuissent, & ratione officiorum, per eos obten*

torum dictę dispositioni generaliter reseruata, vel affecta fuisse apparent. Necnon illos, quoad effectum dictę Constitutionis, familiares eorumdem Cardinalium censeri, qui ipsorum Cardinalium familiares continui commensales, ad minus per quatuor menses, etiam ante Cardinalatum, fuisse probarentur. Decernens irritum, &c.

Super eadem familiaritate.

33. *Item, idem D.N. ad euitandas lites, & contentiones, quę ex pręcedenti sua Constitutione exoriri possent, vestigijs Pradecessorum suorum inhętendo, voluit, statuit, & ordinauit, quòd si beneficia, quę per obitum familiarium continuorum commensalium eorundem Cardinalium in futurum vacabunt, cessantibus Apostolicis reseruationibus, ad alterius Cardinalis collationem, vel aliam dispositionem pertinere deberent, in dicta pręcedenti Constitutione non comprehendantur, quo ad hoc, vt in prouisionibus talium beneficiorum, super expeditione litterarum illius Cardinalis, cuius familiaris, defunctus ille extitit, consensus requiri debeat, sed beneficia huiusmodi ad collationem, seu quamuis dispositionem Cardinalis Ordinarij collatoris, vt pręfertur, liberè spectare censeantur. Et si apud Sedem Apostolicam beneficia huiusmodi per obitum dictorum familiarum vacauerint, tunc in prouisionetalium beneficiorum, super expeditione litterarum, illius Cardinalis exigatur consensus, si in Rom. Curia pręsens fuerit, ad quem eorundem collatio, & dispositio, vt pręfertur, pertinere deberet.*

Signatura per Fiat, præferatur alteri per Concessum.

34. *Item, voluit D.N. quòd concurrentibus eadem die super quocunque beneficio per Fiat, & Concessum, signaturis, ex eis, per fiat, etiam vt petitur, habens, alteri per Concessum, etiam Motu proprio, habenti præferatur, etiamsi in illa per Concessum, prægnantiores, & quantumlibet priuilegiatiuę essent clausulæ.*

De Annali possessore.

35. *Item S.D.N. vt improbi lites exquirentium motus reprimantur, voluit, statuit, & ordinauit, quòd quicumque, beneficium Ecclesiasticum, tunc per annum immediatè pręcedentem pacificè possessum, & quòd certo modo vacare pretenditur, deinceps impetrauerit, nomen, gradum, & nobilitatem possessoris eiusdem, & quot annis ipse, illud possederit, ac specificam, & determinatam, ex qua clarè poterit constare quòd nullum ipsi possessori, in dicto beneficio ius competat, causam in huiusmodi impetratione exprimere, & infra sex menses, ipsum possessorem ad iudicium euocari facere, causamquè ex tunc desuper infra annum, vsque ad sententiam diffinitiuam inclusiuè, prosequi debeat, & teneatur. Alioquin impetratio prędicta, & quęcunquè inde sequuta, nullius existant firmitatis; & idem impetrans de damnis, et interesse, possessorem præfatum propterea contingentibus, ei satisfacere, & si possessorem, ipsum iniustè, friuolè, & indebitè molestasse repertus extiterit, quinquaginta florenos auri persoluere Camerę Apostolicæ sit adstrictus. Nec alius, quàm pręmissę vcationis modut, etiam per litteras, Si neutri, aut subrogationis, aut aliàs sibi, quo ad hoc, vt beneficium huiusmodi ea vice cõsequi, aut obtinere valeat, quomodolibet suffragetur; illudquè nullatenus in antea litigiosum propterea censeatur. Quod etiam extendi voluit ad impetrantes beneficia Ecclesiastica cuiuscunque qualitatis, per priuationem, & amotionem, vel aliàs propter commissa, excessus, & crimina, vacantia, vel vacatura, & similiter ad impetrantes beneficia, tanquam vacantia per deuolutionem.*

De

36. *Item, statuit, & ordinauit idem D.N. quòd si quis, quacunque beneficia Ecclesiastica, qualiacunque sint, absque simoniaco ingressu, ex quouis titulo, Apostolica, vel Ordinaria collatione, aut electione, & electionis huiusmodi confirmatione, seu præsentatione, & institutione illorum, ad quos beneficiorum huiusmodi collatio, prouisio, electio, & præsentatio, seu quęuis alia dispositio pertinet, per triennium pacificè possederit (dummodo in beneficijs huiusmodi, si dispositioni Apostolicę, ex reseruatione generali, in corpore iuris clausa, reseruata fuerint, se non intruserit) super eisdem beneficijs, taliter possessis, molestari nequeat: necnon impetrationes quaslibet de beneficijs ipsis, sic possessis, factas, irritas, & inanes censeri debere decreuit; antiquas lites, super illis motas, penitus extinguendo.*

De non appellando, ante sententiam diffinitiuam.

37. *Item, idem D.N. vt finis litibus, celerius imponatur, & litigantium parcatur sumptibus, & expensis, suorum Prædecessorum constitutionibus, & statutis inhærendo, statuit, & ordinauit, quòd in causis pendentibus, & quas in posterum contigerit agitari, nulli, ante diffinitiuam sententiam, liceat appellare, nec appellatio, si fuerit omissa, debeat admitti, nisi ab interloquutoria, quę vim habeat diffinitiuę, vel à grauamine, minimè concernente negotium principale, quod non possit, per appellationem à diffinitiua sententia reparari. Nullęquè causę appellationum committantur, nisi in commissione exprimatur, quòd interloquutoria vim diffinitiuę habeat, vel grauamen sit tale, quòd in appellatione à diffinitiua, non valeat reparari. Alioquin appellationes, & commissiones in posterum, & quicquid, inde sequutum fuerit, nullius sint roboris, vel momenti, commissionibus appellationum, iam iudicibus pręsentatis, & exhibitis, in suo robore permansuris, in quibus latis super eisdem sententijs, secundò, vel vlterius, ab eis non liceat appellare. Appellantes verò, & appellationes, etiam ab interloquutorijs, & grauaminibus huiusmodi, suo, vel alterius nomine prosequentes, si succubuerint, vltra expensas, & damna, ad quę resarcienda, de iure condemnatus compellitur, viginti florenorum auri pęna mulctentur.*

Non stetur commissioni, post conclusionem.

38. *Item, statuit, & ordinauit, quòd in commissionibus de iustitia, seù mandatis, etiam, consistorialibus, per eum, seù de eius mandato, vel auctoritate, in causis, in quibus conclusum existat, in posterum concedendis, etiam si in eis de conclusione huiusmodi, implicitè, vel explicitè, mentio facta fuerit, nihil censeatur esse concessum, nisi per concessionem commissionis huiusmodi, derogetur expresiè.*

De litteris Religiosorum expediendis.

39. *Item, voluit, & ordinauit, quòd si aliqui Religiosi petunt aliquod beneficium, ad nutum amouibile, cum clausula, quòd exinde pro solo nutu Abbatis, vel Superioris, amoueri non possint, litterę, quo ad ipsam clausulam, nullatenus expediantur, nisi idem D.N. ponat in signatura, quòd non possit amoueri, vel ad partem, clausulam ipsam concedat.*

De clausula ponenda in litteris permutationum beneficiorum.

40. *Item, si cõmittatur alicui, beneficij resignationis receptio, ponatur clausula, Attento*

quoque prouideas, &c. & si ex causa permutationis resignationes fiant ponatur clausula, Quòd neuter permutantium ius acquirat, nisi quilibet ipsorum ius habuerit in beneficio per ipsum resignato.

De supplendis defectibus.

41. *Voluit, quod si petatur, suppleri defectus in genere, nullatenus litterę desuper concedantur, nisi in petitione desuper huiusmodi defectus exprimantur, vel per Fiat, vt petitur, supplicatio signata fuerit.*

De derogatione Iurispatronatus.

42. *Item voluit, quòd super quouis beneficio Ecclesiastico de iurepatronatus laicorum, non expediantur litterę, nisi ponatur expressè, quòd tale beneficium tanto tempore vacauit, quòd eius collatio ad Sedem Apostolicam legitimè est deuoluta, vel quia tempus patronis laicis ad praesentãdum à iure praefixum, lapsum existat, aut ad id patronorum ipsorum accedat assensus. Et si per ipsum, iuripatronatus huiusmodi derogari contigerit, iurispatronatus huiusmodi mentio dispositiuè, ac specificè, & determinatè, non autem conditionaliter fiat, si illud ad aliquem Regem, Ducem, Marchionem, vel alium Principem pertineat, & de hoc in litteris prouisionis, vel mandato de prouidendo, de dicto beneficio similis mentio facta non fuerit, non censeatur quomodolibet derogatum.*

De commendis.

43. *Item voluit, quòd nulli sęculari de regulari, nec religioso de sęculari, beneficijs Commenda detur, nisi in signatura, per clausulam ad partem, super petitione Commendę huiusmodi, de Commenda ipsa, mentio fiat.*

De Reformationibus.

44. *Item voluit, statuit, & ordinauit, quod super quibuscunquè reformationibus signatis, super impetrationibus quorumcunquè beneficiorum vacantium, vel certo modo vacaturorum, in quibus petitur, quod litterę, super prima Data expediri possint, si ex huiusmodi expeditione, sub tali Data, cuiquam videatur, posse fieri praeiudicium, litterę huiusmodi sub ipsa prima Data, nullatenus expediantur, nisi reformationes huiusmodi, per Fiat, sub prima Data signatę fuerint.*

De consensu in resignationibus, & pensionibus.

45. *Item, voluit, & ordinauit, quòd super resignatione cuiuscunquè beneficij Ecclesiastici, seù cessione iuris in eo quam in manibus suis, vel in Cancellaria Apostolica, fieri contigerit, Apostolicę litterę nullatenus expediantur, nisi resignans, vel cedens si pręsens in Rom Curia fuerit personaliter, alioquin, per procuratorem suum ad hoc ab eo specialiter constitutum, expeditioni huiusmodi in eadem Cancellaria expressè consenserit, & iurauerit, vt moris est. Et si ipsum resignantem, seù cedentem pluries super vno, & eodem beneficio, in fauorem diuersarum personarum, successiuè consentire contigerit, voluit Sanctitas Sua, quod primus consensus tenere debeat, & alij posteriores consensus, ac litterę illorum praetextu, etiam sub priori Data expeditae pro tempore, nullius sint roboris, vel momenti. Nec litterę reseruationis, vel assignationis, etiam Motu proprio, cuiusuis pensionis annuę, super alicuius beneficij fructibus, expediri possint, nisi de consensu illius, qui pensionem persoluere tunc habebit.*

De

46. *Item, non dentur litterę, super beneficijs vacaturis, per ingressum* Religionis, *nisi ille praecesserit Datam, desuper petitionis.*

Non valeat impetratio facta, per modum in Cancellaria exprimendum.

47. *Item voluit, quòd si petatur aliquod beneficium vacans, per modum in Cancellaria Apostolica exprimendum, talis impetratio non valeat, nec litterę desuper expediantur.*

De executione facienda.

48. *Item, voluit, statuit, & ordinauit, quòd quotiescunque, per signaturam suam, vel de eius mandato factam, super exequendis aliquibus, cum adiectione, proprij nominis, vel dignitatis cuiusuis, iudex datur, litterę desuper expediantur, cum expressione, quòd idem iudex executionem faciat, per se ipsum.*

De dispensationibus in gradibus consanguinitatis.

49. *Voluit, quòd in litteris dispensationum, super aliquo gradu consanguinitatis, vel affinitatis, aut aliàs probibito, ponatur clausula, Si mulier rapta non fuerit. Et si scienter, ponatur clausula audita in quaterno.*

Super defectu natalium.

50. *Voluit, quòd in dispensationibus, super defectu natalium, quòd possint succedere in bonis temporalibus ponatur clausula, Quòd non preiudicetur illis, ad quos successio bonorum ab intestato, pertinere debeat.*

Super Dispensationibus.

51. *Item, quòd per quamcunque signaturam, in quauis gratia, nullatenus dispensatio veniat, nisi dicta gratia, totaliter effectum huiusmodi dispensationis concernat, vel alias nihil conferat, aut operetur.*

Nulli suffragetur dispensatio nisi litteris confectis.

52. *Item, cum concessiones, super gratijs dispensationum quarumcunque, quibusuis per ipsum D. N. concessarum, vel concedendarum per Regulas Cancellarię Apostolicę sint prouidae limitatę, licèt aliquando in petitionibus, super huiusmodi cōcessionibus oblatis, multa sint petita, ne quis salutum concessionum pretextu, id dispensatiuè tenere, aut facere presumat, ad quod concessiones huiusmodi se non extendant voluit idem D. N. quod nulla talis dispensatio cuiquam, in iudicio, vel extra, suffragetur; antequàm super ea, littera Apostolicę sint confectę.*

De clausulis ponendis in litteris Indulgentiarum.

53. *Item voluit, quòd in litteris indulgentiarum ponatur, quòd, si Ecclesię, vel Capellę, vel aliàs, aliqua Indulgentia fuerit, per ipsum concessa, de qua inibi specialis mentio facta non sit; huiusmodi litterae sint nulla.*

De

De Indulgentijs concessis Ad instar.

54. *Item, voluit idem D. N. quòd litterę super Indulgentijs non expediantur Ad instar, nisi specificentur.*

De exprimendo valore beneficiorum in impetrationibus.

55. *Item voluit, quòd in gratijs, quas quibusuis personis, de beneficijs vacantibus, seu certo modo vacaturis, fieri contigerit, illorum, & aliorum quorumcunque beneficiorum, quę dictę personę tunc obtinuerint, seu de quibus eis fuerit prouisum, vel concessum, aut mandatum prouideri, verus annuus valor per Marchas Argenti, aut Sterlingorum, vel libras Turonen. paruorum, seù Florenos, aut Ducatos, vel vncias auri, seù aliã monetam, secundum communem extimationem exprimatur, nisi personę prædictæ, beneficia, quę tunc obtinuerint, aut in quibus, vel ad quę ius eis competit, iuxta ipsarum oblationes, aut aliàs dimittere teneantur, Alioquin gratiæ prædictę sint nullę. Et idem seruetur in gratijs, quas à Sanctitate Sua, Motu proprio emanare contigerit, quo ad beneficia, tamen, de quibus, per Sanctitatem Suam pro tempore prouidetur, seù prouideri mandatur, aut aliàs disponitur, ac litteris, per quas pro tempore ad Ecclesiarum Patriarchalium, & Cathedralium, ac Monasteriorũ regimina promotis, conceditur, vt Monasteriã, & alia beneficia Ecclesiastica, sęcularia, & regularia, per eos obtenta, & in quibus, & ad quæ ius eis cõpetit, retinere possint.*

De clausulis in beneficijs vacantibus ponendis.

56. *Voluit, & ordinauit, quòd quando prouidet, seù mandat prouideri alicui de beneficio Ecclesiastico vacante, tunc dari poterunt clausulæ, si petantur, etiam si illud quouis modo, &c. seù per Constitutionem, Execrabilis, vacet, ac specialiter reseruatum, inter aliquos litigiosum sit, & eius collatio deuoluta fuerit: & si pro collitigante, vel subrogationem aut si neutri, vel si nulli, &c. petente, si tunc lis specificè exprimatur: Nec detur aliqua generalis reseruatio dispositiuè, nisi desuper in concessione, specialis, & expressa, ac purè, & non sub conditione, mentio fiat, & tunc reliquæ reseruationes ibi contentæ veniant. Si verò tempore expeditionis, inde litterarum, generalis reseruatio huiusmodi probari non possit, aut in nouis prouisionibus, seù pro collitigantibus, si neutri, vel si nulli, &c. sit expressum, quòd ab aliquibus asseritur, illum cuius beneficium conceditur, Collectorem, vel vnicum Subcollectorem, Abbreuiatorem, vel familiarem, Notarium, aut dictę Sedis officialem, fuisse, clausula ponatur, etiam, si dictum beneficium, ex eo, quòd talis Collector, vel vnicus Subcollector, Abbreuiator, vel familiaris, Notarius, aut dictę Sedis Officialis, fuit, dispositioni Apostolicę, generaliter reseruatum existat, dummodo non sit in eo alicui specialiter, ius quæsitum. In reliquis verò, nulla clausula detur, vnde reseruatio generalis elici possit, nisi desuper signatura, per duplex Fiat signata sit, aut reseruatio, vel aliàs specialiter habeatur.*

De expressione qualitatum beneficiorum in impetrationibus.

57. *Item voluit, quòd super beneficijs Ecclesiasticis, de qualitatibus illorum, videlicet an dignitates, personatus, vel officia sint, eisque immineat cura animarum, & ad illa consueuerint, qui per electionem assumi, mentio fiat; aliàs gratię desuper factę sint nullę. Et si qualitates huiusmodi, affirmatiuè, vel conditionaliter non exprimantur, negatiua expressè desuper fiat, in beneficijs, quę tales qualitates, vel ex eis aliquas cõsueuerint habere.*

De beneficijs vacantibus, per contractum Matrimonii.

58. *Item, si reseruetur beneficium, per contractum matrimonij, non dentur alij modi*

modi vacationum de futuro, nec censeatur beneficium reseruatum specialiter, vel affectum, nisi sequatur matrimonium. Sed in beneficijs, per promotionem, aut ingressum Religionis, vel assecutionem, vacaturis, ponatur clausula, etiam si non petatur. Cùm beneficia huiusmodi, præmisso, vel aliàs quouis modo, &c. præterquàm per obitum obtinentis, vacare contigerit, etiam si vacent.

De clausulis ponendis in litteris Religiosorum.

59. *Item voluit, quòd si petatur aliquem, in Religionem recipi, & sibi de quouis beneficio Ecclesiastico prouideri, per simplicem signaturam Fiat. Receptio huiusmodi dumtaxat detur, adiecto, si petens idoneus sit, aut aliud Canonicum non obsistat, & exprimatur, si certus numerus Regularium sit ibidem, cui etiam non derogetur, nisi expressè concedatur, & si numerus iste non existat, ponatur, Dummodo receptionis locus huiusmodi, nimium propterea non grauetur. Possintque executores prouisionis huiusmodi, ad receptionem emissionis professionis, non expectato probationis anno, prouidere.*

De translatione Religiosorum.

60. *Item, si regularis petat sibi de beneficio ab aliquo Monasterio, vel alio regulari loco dependente, prouideri, & appareat ex petitione huiusmodi, quod alterius Monasterij, vel loci, religiosus sit, licèt ibi translatio non petatur, nihilominus illa veniat.*

De clausula, si est ita.

61. *Item, quòd in litteris super beneficijs, per Constitutionem, Execrabilis, vacantibus, ponatur clausula, si est ita; similiter de quibuscunquè narratis, informationem facti requirentibus.*

Petenti prouideri de vacaturo, dentur littera de vacanti.

62. *Item, petenti sibi prouideri de vacaturo, dentur litteræ de vacanti, prout expedierit impetranti.*

Reuocatio Decimarum, & aliarum impositionum.

63. *Item, reuocauit quascunquè decimarum (non tamen nuper pro defensione Fidei Catholicæ in Germania, contra Hæreticos, & Imperij rebelles, impositarum, sub Dat. idib. Ianuarij anno quintodecimo Pontificatus eiusdem Pauli Prædecessoris) necnon subsidiorum vigesimæ, & aliorum onerum impositiones, quæ à prædicto Paulo V. Prædecessore suo, ex quauis causa, etiam in subsidium expeditionis contra Turchas, & orthodoxæ Fidei hostes, emanarunt, & quascunque facultates super decimarum vigesimæ, & onerum huiusmodi exactione, quibusuis fructuum, & prouentuum Cameræ Apostolicæ debitorum Collectorum, & Apostolicæ Sedis Nuncijs ab eisdem Prædecessoribus concessas. Suspendit quoque ad Suæ Sanctitatis, & Sedis Apostolicæ beneplacitum, quascunquè plenarias Indulgentias, ab eisdem Prædecessoribus, ex quauis causa, etiam expeditionis huiusmodi, concessas, si quæ, per Nuncios, vel Quæstores deferebantur. Necnon deputandi, & eligendi Confessores, qui plenariè absoluant, & alia faciant ad earundem Indulgentiarum suspensarum effectum, reliquasquè facultates, ipsas Indulgentias quomodolibet concernentes, præterquam quoad ea, in quibus Indulgentiæ, & facultates, in aliqua sui parte sint sortitæ effectum. Ita vt illis, qui implentes iniuncta eis in litteris Indulgentiarum huiusmodi, iam conse-*

consequuti sunt facultatem eligendi Confessores, qui absoluant eos plenariè in mortis articulo; per huiusmodi suspensionem non præiudicetur, quin facultate ipsa vti possint in futurum. Decreuit quoque irritum, & inane quicquid facultatum reuocatarum earumdem prætextu, in posterum contigerit attentari.

Reuocatio facultatum percipiendi pretium officiorum.

64. *Item, reuocauit, cassauit, & annullauit, ac irritas declarauit quascunquè facultates percipiendi pretium Officiorum Romanæ Curię pro tempore vacantium, in toto, vel in parte, ac quasuis concessiones, & collationes, aliasque dispositiones per fel. recordat. Gregorium XV. Prędecessorem suum de dictis officijs, etiam ex die collationum, concessionum, & dispositionum earumdem in antea vacaturis, in fauorem quarumcunque personarum, Ecclesiarum, Monasteriorum, piorum locorum, Collegiorum, seù eorum mensarum, etiam perpetuò, etiam in vim contractus, & ex titulo oneroso, & sub alia quauis verborum forma; quam, & pręmissorum tenores, pro expressis haberi voluit, concessas, & factas, quo ad officia, quę post obitum ipsius Prędecessoris v..carunt, & in posterum quomodolibet vacabunt.*

Item reuocauit quoque, cassauit, & annullauit, ac irritas declarauit quascunquè infeudationes, inuestituras, gratias, concessiones quoquomodo, etiam in emphyteusi n, ad tempus, seu in perpetuum, etiam Motu proprio, & de plenitudine potestatis, ac cum quibusuis derogatoriarum derogatorijs, (extra tamen Consistorium, & sine S. R.E. Cardinalium consilio, & consensu) à die constitutionis fel. record. Pij Papę V. pręcessoris sui super prohibitione alienandi, & infeudandi Ciuitates, & loca S.R. E. sub Dat. Romę apud Sanctum Pet·um. Anno Incarnationis Dominicę, millesimo quingentesimo sexagesimo sexto, quarto Kalend. Aprilis, Pontificatus sui Anno Secundo, vsque in pręsentem diem, per quoscunque Rom inos Pontifices suos Prædecessores, aut mandato, vel auctoritate eorum, quomodocunque, a qualitercunque, & quouis colore factas, & concessas, de Ciuitatibus, Terris, Oppidis, Castris, Arcibus, & locis S.R.E. & Sanctę Sedis Apostolicę, & tàm mediatè, quàm immediatè subiectis, tunc videlicet de tempore dictarum infeudationum, inuestiturarum, gratiarum, & concessionum, nondum deuolutis. Necnon quascunque prorogationes, & extensiones quarumcunque infeudationum, inuestiturarum, gratiarum, & concessionum de dictis Ciuitatibus, Terris, Oppidis, Castris, Arcibus, & Locis, tunc, videlicet de tempore dictarum prorogationum, & extensionum nondum finitarum quibusuis personis cuiuscunque gradus, status, & conditionis, ac pręeminentia, etiam, si Imperiali, Regali, Ducali, aut alia quauis pręfulgeant dignitate, etiam in vim contractus, & ex quocunque titulo, etiam oneroso, & per quascunque, tàm sub plumbo, quàm in forma Breuis sub Annulo Piscatoris, aut etiam aliàs quomodocunque, & qualitercunque, expeditas litteras, ac sub quauis verborum forma, quam, & præmissorum omnium tenores Sanctitas Sua pro expresso haberi voluit, latissimè extendendos.

Quod fructus in Tertia parte augeri possint vigore clausulæ.

65. *Item, cum nonnulli, in impetrationibus beneficiorum Ecclesiasticorum pro tempore vacantium, & certo modo vacaturorũ, asserendo illorum fructus, &c. certum per eos expressum annum valorem non excedere, nonnunquam obtineant à Sanctitate Sua, vt huiusmodi valorem annuũ augere possint, vt veriùs possit in confectione litterarum super huiusmodi impetrationibus, summa, aut valor annuus exprimi, aliter desuper non specificato, ne de veritate huiusmodi concessionis in posterum hæsitari contingat, Declarauit, pretextu concessionis huiusmodi, valorem ipsum vsque ad Tertiam partem valoris expressi, & in prima, quę desuper fiet litterarum expeditione, dumtaxat augeri posse, & eas*

rat,quas,litteris iam expeditis cum expressione valoris specificati,aut non integro augmento prędicto,denuo desuper expediri contigerit,litteras,cum aliquo augmento valoris huiusmodi, nullius esse roboris,vel momenti, etiam si Motu proprio,beneficiales gratiæ, & dispositiones quacunque à Sanctitate Sua emanarint.

De insordescentibus.

66. *Item,ne personis,pro quibus,literę Suæ Sanctitatis emanabunt, ob generalem absolutionem à censuris Ecclesiasticis,quibus ligati forent,ad eorum effectum indifferenter concedi,& in litteris Apostolicis apponi solita,prębetur occasio,censuras ipsas vilipendendi, & insordescendi in illis,statuit,& ordinauit,huiusmodi absolutionem,& clausulam in litteris, quas infuturum cum illa concedi continget, non suffragari non parentibus rei iudicatæ; incendiarijs,violatoribus Ecclesiarum,falsificatoribus,& falsificari procurantibus litteras, & supplicationes Apostolicas,& illis vtentibus,receptatoribus,& fautoribus eorum, ac res vetitas ad infideles deferentibus,violatoribus Ecclesiasticæ libertatis,via facti,ausu temerario,Apostolicis mandatis non obtemperantibus,& Nuncios,vel executores,Apostolicę Sedis,& eius Officialium,eius commissa exequentes,impedientibus,qui propter pręmissa, vel aliquod eorum,excommunicati à iure,vel ab homine,per quatuor menses, scienter excommunicationis sententiam huiusmodi sustinuerint, & generaliter quibuscumquè alijs, qui censuris aliquibus,etiam aliàs,quàm,vt prefertur, quomodolibet ligati, in illis per annum continuum insorduerint.*

Officiales nihil exigant vltra debitum.

67. *Item,idem D.N. exactionibus,quas Sanctitas Sua non sine displicentia, plerumquè fieri intellexit per Officiales Romanę Curię; qui constitutis sibi emolumentis,pro exercitio Officiorum,quę obtinent,non contenti,vltra,à prosequentibus negociorum quorumdam expeditionem in eadem,exigere non verentur,obuiare volens,districtè pręcipiendo inhibuit omnibus, & singulis,quęuis officia in eadem Curia obtinentibus, ne de cætero quicquam, prętextu Officiorum,quæ obtinent,quouis colore, etiam celerioris expeditionis, vltra emolumenta huiusmodi,exigere,seu ad hunc effectum,expeditionem eorum,quę eis incumbunt, malitiosè differre,sub excommunicationis,& pręter illam, suspensionis à perceptione emolumentorum huiusmodi pro prima,ad semestre,& pro secunda,ad annum, & pro tertia vicibus,quibus sic excederent,priuationis Officiorum per eos obtentorum,in quibus sic excesserint, pęnis. Ac voluit, quòd Sanctę Romanæ Ecclesię Vicecancellarius, & Camerarius, excedentes ipsos,respectiuè, prout eis subsunt, per subtractionem emolumentorum eorundem, ac aliàs,vt prefertur, compellant,ab huiusmodi illicitis exactionibus abstinere, & contra eos,per prędictas pęnas,& aliàs,prout melius expedire viderint,procedant.*

Reseruatio beneficiorum vacantium,Sede Apostolica vacante.

68. *Item S.D.N. prouidè considerans, consueuisse quandoquè Rom. Pontifices Prędecessores suos, beneficia, quæ,vacante Sede Apostolica,vacare contigerat, dispositioni suæ reseruare,intendens de beneficijs huiusmodi,tàm Conclauistis,quàm pauperibus Clericis, & alijs benemeritis personis prouidere, omnia, & singula beneficia, per regulas Cancellariæ Apostolicæ,aut quaslibet alias Apostolicas Constitutiones temporales Romani Pontificis pro tempore existentis,dispositioni quomodolibet,& ex quauis causa,reseruari solita, quæ à die obitus fel. rec. Gregorij XV. Prędecessoris sui,vsquè ad diem supradictā septimam Augusti vacauerunt,& de quibus per quoscunquè Ordinarios Collatores,tunc dispositum non fuerat Suæ dispositioni reseruauit,decernens irritum,&c.*

Reuocatio indultorum superuiuentiæ.

69. *Item, quia ad importunam nonnullorum suggestionem,quandoquè contigit Prędecessores suos Rom. Pontifices pro tempore existentes,sub contractorum debitorum, vel diuersis alijs prętextibus,concessisse, & indulsisse beneficiatis, vt fructui suorum beneficio-*

rum

rum, aut partem eorũ, anticipatis solutionibus, ad tempus elocare, vel erga Creditores, aut quascunque alias personas obligare, vel hypothecare, in solutum dare, aut aliàs quomodolibet de eis disponere liceret ad tempus, minimè restrictum ad vitam supplicantium, cum graui successorum praeiudicio, & Ecclesiarum detrimento. Ideo, indemnitati Ecclesiarum, & successorum in beneficijs huiusmodi salubriter consulere volens, reuocauit, cassauit, & annullauit omnia, & singula indulta, & facultates in ea parte, qua nec dum verè, & realiter suum sunt sortita effectum, per quoscunque Rom. Pontifices Praedecessores suos, hactenus ad fauorem quarumcunque personarum concessas, quibus eis, vel eorum singulis vllo modo, & ex quauis causa, vel praetextu permittitur fructus certos, vel incertos, iura, obuentiones, & emolumenta quacunque quorumlibet beneficiorum, per eos obtentorum, anticipatis solutionibus, vltra vnicum annum, elocare, arrendare, ad firmam, vel responsionem concedere, vel eos ad fauorem quarumcunque personarum quomodolibet obligare, vel hypothecare, in solutum dare, aut de eis quomodolibet, & ex quauis causa disponere pro tempore ad vitam beneficiatorum, & tempus, quo beneficia huiusmodi obtinuerint, minimè restricto, & coarctato, illorum tenores, &c. decernens irritum, &c.

Quod Cardinales non comprehendantur sub regulis faciendis.

70. *Item, cum S. R. E. Cardinales, ipsi Sanctissimo D. N. assistant, ac propterea debeant specialibus praerogatiuis, & priuilegijs gaudere, idem D. N. statuit, ordinauit, decreuit, & declarauit, quòd in quibuscunquè Constitutionibus, & Regulis, per Sanctitatem Suam in posterum, post hanc primam editionem, & suarum Constitutionum, & regularum publicationem, faciendis, non includantur ipsi Cardinales, nisi illa, eorundem Cardinalium fauorem concernant, vel ipsae Constitutiones edendae, de eorumdem Cardinalium, vel maioris partis eorum consilio, editae fuerint.*

De potestate Reuerendissimi Domini Vicecancellarij, & Cancellariam Regentis.

71. *Primò, quòd possit committere absolutionem illorum qui ignoranter in supplicationibus, vel in litteris Apostolicis, aliquid scriberent, corrigerent, vel delerent.*

Item quòd possit corrigere nomina, & cognomina personarum, non tamen eorum, quibus gratia & concessiones fiunt, ac beneficiorum, dum tamen de corpore constet.

Item quòd possit omnes causas beneficiales, etiam non deuolutas, committere in Curia, cum potestate citandi ad partes.

Item, quòd processus, Apostolica auctoritate, decretos, aggrauare possit, cum inuocatione brachij saecularis, & sententias, executioni demandari facere contra intrusos, & intrudendos per litteras Apostolicas desuper conficiendas & non aliàs.

Item, quòd possit signare supplicationes, manibus duorum Referendariorum signatas, de beneficijs Ecclesiasticis, saecularibus, & regularibus, dispositioni Apostolicae generaliter non reseruatis; quorum cuiuslibet valor centum florenorum auri de Camera vel totidem librarum Turonen. paruorum, seu totidem in alia moneta, secundum communem aestimationem, valorem annuum non excedet.

Item, quòd possit signare supplicationes, etiam duorum Referendariorum manibus signatas, de nouis prouisionibus, si neutri, & subrogationibus pro collitigantibus, in quibus non detur clausula, generalem reseruationem importans.

Item, quòd possit ad Ordines suscipiendos arctatis, prorogare terminos de dictis suscipiendis ordinibus, vsquè ad proxima, tunc à iure statuta tempora, in quibus sic arctati, successiuè ad ipsos Ordines promoueantur,

Placet, publicentur, & describantur, M.

Lectae, & publicatae fuerunt suprascriptae Regulae, Ordinationes, & Constitutiones in Cancellaria Apostolica, ab vno ex R. P. D. maioris Praesidentiae Abbreuiatoribus, Anno Incarnationis Dominicae, Millesimo sexcentesimo vigesimo tertio, die verò vigesima prima mensis Octobris, Pontificatus praelibati Sanctissimi D. N. Anno Primo.

Petrus Gentilis Procustos.

EPISCOPATVVM OMNIVM

TOTIVS ORBIS EXACTA DESCRIPTIO,

Singulari industria celeberrimi V. I. D. Augustini Barbosæ, in modernum statum redacta; quæ hic pro Curialium commoditate adijcitur.

Episcopatus, qui à sex antiquioribus S. R. E. Presbyt. Cardinalibus optantur.

Ostiensis.	*Ostia.*

ad Decanum Sacri Collegij Eminentiss. DD. Card. pertinens, cui de nouo vnitus est Velliter. vulgò *Velletri*.

Portuensis.	*Porto.*
Tusculan.	*Frascati.*
Sabinensis.	*Sabina.*
Prænestin.	*Pelestrina.*
Albanensis.	*Albano.*

Episcopatus, qui sunt sub Romano Pontifice, & non sunt in alterius Prouincia constituti.

IN LATIO, TVSCIA, ET CAMPANIA.

Tiburtinus.	*Tiuoli.*
Anagninus	*Anagni.*
Segninus.	*Segni.*
Ferentinus.	*Ferentino.*
Alatrinus.	*Alatro.*
Nepesinus.	*Nepi.* } inuicem.
Sutrinus.	*Sutri.* } vniti.
Viterbien.	*Viterbo.* } æquè princ.
Tuscanen.	*Toscanella* } vniti.
Verulanus.	*Veruli.*
Hortanus.	*Orti.* }
Ciuitatis Castellanæ.	*Cinita Castellana.* } vniti.
Volaterranus.	*Volterra.*
Lucanus.	*Lucca.*
Lunen. Sarzanen.	*Luna,* & *Sarzana.*
Politianen.	*Montepulciano.*
Soranus.	*Sora.*
Fundanus.	*Fondi.*
Caietanus.	*Gaeta.*
Terracinensis.	*Terracina.*

Sunt, & alij in Regno Neapolitano, qui sub Theatino Archiepisc. & alibi cum exemptionis titulo collocantur.

IN VMBRIA, ET MARCHIA ANCONITANA.

Balneoregien.	*Bagnarea.*
Vrbeuetanus.	*Oruieto.*
Perusinus.	*Perugia.*
Ciuitatis Castelli.	*Città di Castello.*
Spoletanus.	*Spoleto.*
Assisiensis.	*Asisi.*
Fulginatensis.	*Foligno.*
Nucerinus.	*Nocera.*
Reatinus.	*Rieti.*
Tudertinus.	*Todi.*
Amerinus.	*Amelia.*
Narnien.	*Narni.*
Interamnensis.	*Terni.*
Lauretanus.	*Loreto.* } vniti.
Recanaten.	*Recanati.* }
Anconitan.	*Acona.*
Esinus.	*Iesi.*
Camerinen.	*Camerino.*
Auximan.	*Osmo.*
Fanensis.	*Fano.*
Asculanus.	*Ascoli.*

Archiepiscopatus cum suis Suffraganeis.

IN TVSCIA, CORSICA, ET LIGVRIA,

Archiepiscopatus Pisanus
Pisa.

Episcopatus suffraganei.

Adiacensis in Corsica Ins.	*Aiazzo.*
Aleriensis. ibid.	*Aleria.*
Sagonensis ibid.	*Sagona.*

Archiepiscopatus Florentin.

Fiorenza.

Episcopatus suffraganei.

Fesulanus. *Fiesole.*
Pistoriensis. *Pistoia.*
Cortonensis. *Cortona.*
Aretinus. *Arezzo.*
Collensis. *Colle.*
Burgi S. Sepulchri. *Borgo.* (*S. Sepolcro.*

Archiepiscopat. Senen.

Siena.

De Episcopali in Archiepiscopalem erectus fuit à Pio.II.sua Constit.3.Incip.*Triumphans*,est in Bullar.nouo tom.1.pag.315.

Episcopatus suffraganei.

Suanensis. *Suana.*
Clusinus. *Chiusi.*
Grossetanus. *Grosseto.*
*M*assanus. *Massa.*
Ilcinen. *Montalcino.*
Pientinus. *Pienza.*

Archiepiscopatus Genuen.

Genoua.

Episcopatus suffraganei.

Bobiensis. *Bobio*
Albinganensis. *Albenga.*
Naulensis. *Noli.*
Nebiensis in Corsica. *Nebbia.*
Marianensis,ibid. *Mariano.*
Acciensis,ibid. *Acci.*

Archiepiscopatus Taurinen.

Torino.

Episcopatus suffraganei.

Montisregalis. *Mondoui.*
Casalen. *Casale.*
Saluciarum. *Saluzzo.*

Archiepiscopat Mediolanensis.

Milano.

Episcopatus suffraganei.

Bergomensis. *Bergamo.*
Albensis. *Alba.*
Vercellensis. *Vercelli.*
Cremonensis. *Cremona.*
Saonensis. *Sauona.*
Vintimiliensis. *Vintimiglia.*
Aquensis. *Aichqui.*
Brixiensis. *Brescia.*
Nouariensis. *Nouara*
Astensis. *Aste.*
Laudensis. *Lodi.*
Alexandrinus. *Alessandria,*
Torconensis. *Tortona.*
Ipporegiensis. *Iurea.*
Papiensis. *Pauia.*
est exemptus.

IN PROVINCIA MARCHIAE ANCONITANAE.

Archiepiscopatus Firman.

Fermo.

De Episcopali in Archiepiscopalem erectus fuit à Sixto V. in sua Constitut. 95. Incip. *Vniuersi, Non. Kal. Iunij* 1595. est in Bullar. nouo, tom. 2. pag. 663.

Episcopatus suffraganei.

Maceraten. *Macerata.*
Tolentin. *Tolentino.*
Hæc Ecclesia de Collegiata in Episcopalem erecta fuit, & Maceratensi vnita à Sixto V. sua Constitut. Incip. *Super vniuersas Id Decembris* 1581. est in Bullar. nouo, tom. 2. pag. 564.
Ripan. *Ripatransona.*
Montis Alti. *Montalto.*
S. Seuerini. *S. Seuerino.*

IN ROMANDIOLA, ET LOMBARDIA.

Archiepiscopatus Vrbinatensis.

Vrbino.

Episcopatus suffraganei.

Pisaurien. *Pesaro.*
Eugubinus. *Agubbio.*
Forosemproniensis *Fossombrone.*
Senogallien. *Senegaglia.*
Callien. *Cagli.*
Ferettan. *Montefeltro.*

Archiepiscopátus Rauēnatēsis.

Rauenna.

Episcopatus suffraganei.

Adriensis. *Adria.*
Comaclensis. *Comacchio.*
Foroliuiensis. *Forli.*
Foropompiliensis. *Forlimpopolo.*

Caic-

Cæsenatensis.	*Cesena.*
Sarsinatensis.	*Sarsina*
Fauentinus.	*Faenza*
Britonorien.	*Bertinoro.*
Ferrariensis.	*Ferrara.*
Ariminensis	*Rimini*

Hos duos vltimos Episcopatus ab immediata subiectione Sedis Apostolicæ Clemens VIII. in sua Bulla confirmationis erectionis Ecclesiæ Bononien. & restitutionis nonnullarum Ecclesiarum Cathedralium Prouinciæ Rauennaten. sub die 18. Kal. Ianuarij 1605. huic Suffraganeos pronunciauit.

Imolensis.	*Imola.*
Ceruiensis.	*Cernia*

Idem Clemens VIII. in prædicta Bulla huiusmodi duos Episcopatus, quos Gregorius XIII Bononiensis, Prouinciæ Suffraganeos pronunciauerat, huic demum restituit.

Archiepiscopat. Bononiensis.

Ex Episcopali Sede ad Archiepiscopalem euexit Gregor. XIII. anno 1586. eamque Rauennati detraxit cum aliquibus suffraganeis huic attributis.

Bologna.

Episcopatus suffraganei.

Placentin.	*Piacenza.*
Parmensis.	*Parma.*
Rhegiensis.	*Reggio*
Mutinensis.	*Modena*
Cremensis.	*Crema.*
Burgi S. Donini	*Borgo S. Donino,*

quod inter Parmam, & Placentiam situm, ad Ducem Parmensem pertinens Episcopali honore auxit Clemẽs VIII. & huic Ecclesiæ in dicta Bulla suffraganeum constituit.

IN DALMATIA super Mare.

Patriarchatus Aquileiensis.

Aquileia.

Episcopatus Suffraganei.

Mantuanus	*Mantoua.*
Comensis	*Como*
Tridentinus	*Trento.*
Veronensis	*Verona.*
Patauinus	*Padoua.*
Vicentinus	*Vicenza.*
Taruisinus	*Treuisi.*
Concordiensis	*Concordia.*
Cenetensis	*Ceneda.*
Feltrensis	*Feltro.*
Bellunensis	*Ciuidal de Belluno.*
Polensis	*Pola.*
Parentinus	*Parenzo.*
Tergestinus	*Trieste.*
Iustinopolitanus	*Capo d'Istria.*

IN ISTRIA super Mare.

Patriarchatus Gradensis.

Grado.

Gradum Vrbem temporibus Caroli Magni Metropolico honore auctam scribunt Eginhartus, & Rhegino. Demum propter cœli inclementia Gradu relicto Summi Pont. Eugenij IIII. beneficio Venetorum Vrbs clarissima Patriarcharum hunc adepta est anno 1456.

Episcopatus suffraganei.

Clodiensis	*Chiozza.*
Ciuitatis nouæ, siue Aemoniensis.	*Città noua.*
Torcellanus.	*Torcello.*
Caprulensis	*Caurli.*

IN REGNO NEAPOLITAno, & Terra Laboris.

Archiepiscopatus Neapolitan.

Napoli.

Episcopatus suffraganei.

Puteolanus.	*Pozzuolo.*
qui est ad Reg. præsent.	
Nolanus.	*Nola.*
Acerrarum.	*la Cerra*
qui est ad Regiam præsentationem.	
Isclanus.	*Ischia.*
Auersanus.	*Auersa.*
est exemptus à iurisdictione Archiepisc.	

Archiepiscopatus Capuanus.

Capoa.

Episcopatus suffraganei.

Theanensis.	*Theano.*
Caluensis.	*Calui.*
Casertanus.	*Caserta.*
Caiacen.	*Caiazzo.*
Carinolen.	*Carinola.*
Isernienssis.	*Isernia.*
Suessanus.	*Sessa.*
Aquinatensis.	*Aquino.*
Casinen.	*Montecasino.*

Episcopus Cassinen. est Abbas Ordinis S. Benedicti illius loci, priuilegio Ioan. XXII. exemptus.

Archiepiscopatus Salernitanus.

est ad Regiam præsentationem.

Salerno.

Episcopatus suffraganei.

Campaniensis.	*Campagna.*
Caputaquensis.	*Capaccio.*
Policastrensis.	*Policastro.*
Nuscan.	*Nusco.*
Acernensis.	*Acerno.*
Sarnensis.	*Sarno.*
Marsicensis.	*Marsico.*
Cauensis.	*la Caua.*
est exemptus.	
Nucerinus.	*Nocera de pagani*

Archiepiscopat. Amalphitan.

Amalfi.

Episcopatus suffraganei.

Litterensis.	*Lettere.*
Scalensis.	*Scala.*
Capritanus.	*Capri.*
Minorensis.	*Minori.*
Rauellensis.	*Rauello.*

est exemptus, & vnitus cum Scalensi per Clementem VIII.

Archiepiscopatus Surrentinus.

Surrento.

Episcopatus suffraganei.

Vican.	*Vico Equense*
Massalubrensis.	*Massa.*
Castri maris.	*Castell'à mare.*

est ad Regiam præsentationem.

Archiepiscopat. Beneuentanus.

Beneuento.

Episcopatus suffraganei.

Asculanus.	*Ascoli.*
Thelesinus.	*Telese.*
S. Agathæ Gothorum.	*S. Agatha.*
Montis Viridis	*Monte verde.*
Aliphanus.	*Alife.*
Montis Marani.	*Monte Marano.*
Auellinus.	*Auellino* } vniti.
Frequentinus.	*Frigento* } vniti.
Triuicanus.	*Triuico.*

Arianensis.	*Ariano.*
est ad regiam præsentationem.	
Boianen.	*Boiano.*
Bouinen.	*Bouino.*
Lesinen.	*Lesina.*
Vulturarien.	*Voltorara.*
Larinen.	*Larino.*
Thermularum.	*Termuli.*
S. Seueri.	*S. Seuero.*
Guardien.	*la Guardia Alferia*
Lucerinus.	*Lucera.*
Troianus.	*Troia.*
est exemptus.	

Archiepiscopatus Lancianẽsis.

Lanciano.

A Pio IIII. ex Episcopatu ad Archiepiscopatum erectus fuit, est ad regiam præsentationem, & nullum habet suffraganeum.

Archiepiscopatus Theatinus.

Ex Episcopali Sede ad Archiepiscop. erigitur à Clem. VII. an. 1526.

Ciuita de Chieti.

Episcopatus suffraganei.

Orthonen.	*Ortona.* } vniti.
Camplensis.	*Campli.* } vniti.

Hi verè sunt suffraganei, sequentes verò prætendunt se exemptos.

Ciuitatis Pennæ	*Ciuita di Penna.*
cui vnitus est Adriensis	*Atri*
Aquilanus.	*Aquila.*
est ad Regiam præsentationem.	
Valuensis	*Valua* } vniti
Sulmonen.	*Sulmona* } vniti
Aprutinus.	*Teramo.*
Ciuitatis Ducalis.	*Ciuita Ducale.*
Marsicensis.	*Marsi.*

IN APVLIA.

Archiepiscopatus Compsanus.

Conza.

Episcopatus suffraganei.

Muranus.	*Muro.*
Satrianensis.	*Satriano* } vniti.
Campaniensis.	*Campagna* } vniti.
Laquedonensis.	*Laccdognia.*
S. Angeli Lõbardorum	*S. Angelo di Lõbardi.*
Bisacciensis.	*Bisacia.*

Ar-

Archiepiscopat. Acherontinus, cui Matheranensis est vnitus, sunt ad Regiam præsentat.

Acerenza, & Matera.

Episcopatus suffraganei.

Venusinus.	*Venosa.*
Anglonesi.	*Anglona.*
Nunc translatus ad Tursim, vnde dictus Tursiensis.	
Potentinus.	*Potenza.*
est ad Regiam præsentationem.	
Grauinensis.	*Grauina.*
Tricaricensis.	*Tricarico.*

Archiepiscopatus Tarentinus, est ad Regiam presentat.

Taranto.

Episcopatus suffraganei.

Motulensis.	*Motula.*
est ad Regiam præsentationem.	
Castellanatensis.	*Castellaneta.*
Oritanus.	*Oria.*
est ad Regiam præsentationem, nunc vnitus Brundusino Archiep.	

Archiepiscopat. Brundusinus, qui est ad Regiā præsentationē.

Brindisi.

Episcopatus suffraganei.

Hostunensis.	*Ostuni.*
Neritonensis.	*Nardò.*
est exemptus.	
Monopolitanus.	*Monopoli.*
est exemptus, & ad Reg. præsentat.	

Archiepiscopat. Hidruntinus. est ad Regiam præsentationem.

Otranto.

Episcopatus suffraganei.

Castrensis.	*Castro.*
Gallipolitanus,	*Gallipoli.*
est ad Regiam præsentat.	
Vgentinus.	*Vgento.*
est ad Regiam præsentat.	
Lyciensis.	*Lecce.*
Alessanensis.	*Alessano.*

Archiepiscopatus Barensis.

Bari.

Episcopatus suffraganei.

Bituntinus	*Bitonto.*
Melphiten.	*Molfetta.*
exemptus, vt asseritur.	
Iuuenacensis.	*Giouenazzo.*
est ad Regiam præsentat.	
Rubensis.	*Runo.*
Polignanensis.	*Polignano.*
Minerbinensis.	*Mondoruino.*
Conuersanus.	*Conuersano.*
Bitetten.	*Bitetto.*
Andrien.	*Andri.*
Vigiliensis.	*Bisceglia.*

Archiepiscopatus Tranensis.

Trani.

Episcopatus suffraganei.

Montis Pilosi.	*Montepiloso.*
Alessanen.	*Alessano.*
Rapollensis.	*Rapollo.*
cui est vnitus Melphensis sub Archiepiscopo Sypontino.	

Archiepiscopatus Sypontinus.

Manfredonia.

Episcopatus suffraganeus.

Vestanus.	*Vieste.*
Melphiensis.	*Melfi.*
est exemptus, cui vnitus est Rappollensis sub Archiepisc. Tranensi.	

Archiepiscopatus Nazarenus.

Nazareth.

Est titularis, habet Ecclesiam in Castro Baroli Tranensis Diœcesis sub inuocatione S. Mariæ Nazareth, cum Capitulo, Canonicis, dignitatibus, & Clero, intus dictam Ecclesiam habet iurisdictionem, & vtitur insignijs Archiepisc.

IN CALABRIA,

Archiepiscopatus Rheginensis. est ad Regiam præsentat.

Reggio.

Episcopatus suffraganei.

Cathacensis	*Catanzaro.*
Cotronensis	*Cotroni.*
est ad regiam præsentationem.	
Tropiensis	*Tropia.*
est ad Regiam præsentationem.	
Oppidensis	*Oppido.*
Bonensis	*Bona.*
Hieracensis	*Geraci.*
Squillacensis	*Squillace.*
Neocastrensis	*Nicastro.*
Nicoterensis	*Nicotera.*

est exemptus ab Archiepiscop. iurisdictione.

Archiepiscopatus Cusentinus.

Cosenza.

Episcopatus suffraganei.

Marturanensis	*Martorano.*
Cassanensis	*Cassano.*
est exemptus,& ad Reg. præsent.	
Militensis	*Melito.*
est exemptus.	
S.Marci	*S. Marco.*
est exemptus.	

Archiepiscopat. Rossanensis.

Rossano.

Nullum habet suffraganeum.

Bisignanen.	*Bisignano.*
est exemptus.	

Archiepiscopatus S. Seuetinæ.

San Seuerino.

Episcopatus suffraganei.

Vmbriaticensis	*Vmbriatico.*
Strangulensis	*Strongoli.*
Insulanus	*l'Isola.*
Cariatensis	*Cariati.*
Bellicastrensis	*Belcastro.*

IN SICILIA.

Archiepiscopat. Panormitanus.

Palermo.

Episcopatus suffraganei.

Agrigentinus	*Gergente.*
Mazariensis	*Mazara.*
Meleuitanus	*Malta.*

Archiepiscopat. Montisrealis.

Monreale.

Episcopatus suffraganei.

Siracusanus	*Siracusa.*
Cathaniensis	*Catania.*

Archiepiscopatus Messanensis.

Messina.

Episcopatus suffraganei.

Cephaludensis	*Cefalù.*
Pactensis	*Patti.*
Liparensis in Regn.Neap.	*Lipari.*
est ad Regiam præsentat.	

IN SARDINIA.

Archiepiscopatus Turritanus.

Torre.

Episcopatus suffraganei.

Algarensis	*Alguer.*
Bossanensis	*Bosa.*
Ampuriensis	*Ampurias.*

Archiepiscopatus Arborensis.

Arborem.

Episcopatus suffraganeus.

Vssellensis	*Ales.*

Archiepiscopatus Calaritanus.

Calari.

Nullum hodie habet suffraganeum.

IN SCLAVONIA.

Archiepiscopatus Antibarensis.

Antiuari.

Episcopatus suffraganei.

Stephanensis	*Stefani.*	*vniti.*
Bodonensis,	*Benda.*	
Albanensis	*Albano.*	
Alexiensis	*Alessio.*	
Scutarensis, vel Scordēsis	*Scutari.*	
Sapatensis, seu Sardanensis, qui omnes sunt in Albania.		
Prozrinensis	*Priscina.*	
Sardicensis	*Soffia.*	
qui duo sunt in Seruia.		
Buduanensis	*Buda.*	

Dul-

Dulcinensis.	*Dulcigno.*
Driuastensis	*Driuaste.*
Suacinensis.	*Suacino.*
Bollastrensis	*Bollastro.*
Sierbiensis.	

qui sex vltimi hodie Pastore carent.

Archiepiscopatus Ragusin.
Ragusi.

Episcopatus suffraganei.

Stagnensis	*Stagno.*
Mercanensis,	*Marcana.*
Trebinensis.	*Trebigne.*
Rosonensis	*Risano.*
Corzolensis	*Corzola.*
Cattarensis	*Cattaro.*

olim sub Archiepiscop. Baren. in Apulia.

Gazzalensis.	*Gazzala.*

hodie caret Pastore.

Archiepiscopatus Spalatrensis.
Spalatro.

Episcopatus suffraganei.

Pharensis	*Lesina.*
Traguriensis	*Trau.*
Sibenicensis	*Sibenico.*

sunt in ditione Venetorum.

Segniensis	*Segna.*

in ditione Imperatoris.

Scardonensis	*Scradona.*
Bosnensis	*Bosna.*
Samadiensis	*Semedereno.*
Modrissiensis,	*Modrussa.*
Corbauiensis	*Corbaua.*
Damnensis	*Dumnoet.*
Macorensis	*Macarsa.*

sex vltimi sunt sub ditione Turcarum, & Modrissien. ac Damnen. ad præsens carent Pastore.

Archiepiscopatus Iadrensis.
Zara.

Episcopatus suffraganei.

Arbensis	*Arbe.*
Veglianensis	*Veglia.*
Auxarensis	*Ossaro.*
Nonensis	None.

Omnes sub ditione Venetorum,

Archiepiscopat. Dinchiensis.
Durazzo.

Episcopatus suffraganei sunt Bendensis, Clorensis, Lisiensis, & Canoniensis, qui omnes carent Pastore, præter Metropolitanum. Extabant, & alij Episcopatus in hac Prouincia, qui ob tyrannidem Turcicam sunt hodie suppressi.

IN POLONIA.

Archiepiscopat. Gnesnensis, est Legatus Apostolicus natus, & Poloniæ Primas.
Gniezno.

Episcopatus suffraganei.

Vratislauiensis in Silesia	*VVroclavv*
Vladislauiensis in Cuiania	*VVloclavv*
Lubussensis in Marchionatu Brandeburg.	*Lubusa.*
Vilnensis In Lithuania	*Vilna.*
Mednicensis in Samogitia	*Zmudz.*
Plocensis in Masouia	*PlocKo.*
Cracouiensis in Polonia minori.	*KraKovv.*
Posnaniensis in Polonia maiori	*Poznan.*
Camenecen. in Podolia.	*KamienRz.*
Vendensis in Liuonia.	*Venda.*

Archiepiscopat. Leopoliensis. in Russia.
Lvvovv.

Episcopatus suffraganei.

Camenensis, in Pomerania.	
Culmensis, in Prussia	*Chelmno.*
Varmiensi ibid.	*Vvarmia.*
Vvlodomiciensis	*Vvalodzimirz.*
Luceocienfis	*LucKo.*
Polocensis	*PolocK.*
Præmisliensis, in Russia	*Pozemisl.*
Kiouiensis, ibid.	*Kiiovv*
Chelmensis, ibid.	*Chelm.*
Piscensis	*PinsKo.*

Ex his, Leopoliensis, Præmissliensis, & Chelmensis Episcopi, erantque Græci schismatici, quos ipsi Russi vocabant *Vladicas*, qui an. 1596. in communionem Ecclesiæ Romanæ à Clem. VIII. sunt recepti, vt patet ex professione Fidei ab Ipsis emissa.

Posteaquam Lituani sese cum Polonis penitus

penitus coniunxere, atque in vnum Reipub. corpus coaluere, an. 1578. in Comitijs Lubrinensibus inter Regni Poloniæ Senatores, primi sunt Antistites nominati, atque isto ordine ad ferenda suffragia collocati, Primum illi duo Archiepiscopi Gnesnensis, & Leopoliensis, & postea sequuntur Episcopi tredecim, de quibus iam supra dictum est.

Cracouiensis		Præmisliensis
Vladislauiensis		Mednicensis
Vilnensis	altern.	Culmensis
Posnaniensis		Chelmensis
Plocensis	altern.	Kiouiensis
Varmiensis		Camenecensis
Luceoriensis.		

IN SCOTIA.

Olim nullus erat Archiepiscopatus in Scotia, sed Episcopatus omnes D. Papæ in spiritualibus suberant. Postea à Sixto IIII. ibi sequentes duo Archiepiscopatus instituti fuerunt.

Archiepiscopat. Andreapolitanus, Primas.

Saint Androuues.

Episcopatus suffraganei.

DuncKeldensis	*DunKeld.*
Aberdonensis	*Aberden.*
Morauiensis	*Moray.*
Dunblanensis	*Dumblane.*
Brechinensis	*Brechin.*
Rossensis	*Rosse.*
Cathanensis	*Cathnes.*
Orcadensis	*OrKnay.*

Archiepiscopat. Glascoensis.

Glasco.

Episcopatus suffraganei.

Candidæ casæ, siue Gallouidiæ. *Quith born.* vel *Gallovvay.*

Lismoriensis, siue Argadiæ.	*Argyle.*
Insularum, siue, Sodorensis	*Ofthe Fles.*

IN VNGARIA.

Archiepiscopat. Stringonien. ad Danubium fluuium. Vngaricè *Estergam* Germanicè *Gran.*

Archiepiscopus Strigonien. est Legatus Apostolicus natus, & Regni Vngariæ Primas, summusq; Cancellarius, & Secretarius, qui Regem solet inungere, & coronare.

Episcopatus suffraganei.

Agrien	Vngaricè	*Egher.*
	Germanicè	*Erla.*
Nitrien	Vng.	*Nitra.*
	Germ.	*Neutra.*
Vacien	Vng.	*Vacz.*
	Germ.	*Vvatzen.*
Iaurinen	Vng.	*Gyor.*
	Germ.	*Raab.*

ad Danubium fluuium.

Quinqueecclesien Vng. *Pets.* Germ. *TunfKirchen.*

ad Drauum fluuium.

Vesprimien Vng. *Vesprin.* Germ. *Vveisbrun.* est Cancelarius Reginæ, quam & coronare solet.

Archiepiscopatus Colocen. Vngaricè *Colotsa.*

Episcopatus Suffraganei.

Zagrabiensis. Vng. *Zabrag.* Germ. *Agram*, ad Sauum fluuium in Regno Sclauoniæ versus Croatiam.

Varadiensis	Vng.	*Varad.*
Germ.	*Groß*	*VVardein.*
Chianadiensis.	Vng.	*Chianad.*
Sirmiensis.	Vng.	*Szerem.*
Bosnensis	Vng.	*Bozzna.*

in Regno Bosniæ.

Transiluaniæ, siue Albæ Iuliæ, in Transiluania, Vng. *Feiernar.* *Erdelyben.* Germ. *Vveissemburg in Sibenburgen.*

Cibiniensis, siue Hermanstadensis in Transiluania, Vng, *Szbern.* Germ. *Hermanstadt.* Verû nescitur, an hic sit distinctus à Superiori, nam communiter vocatur Episcopus Transiluaniæ vnus, & alter.

Tinniniensis Vng. *Tinnini.* in Regno Bosniæ.

IN ANGLIA.

Archiepiscopat. Cantuariensis, totius Angliæ Primas est.

Canterbury.

Episcopatus suffraganei.

Londinensis *London.*

Vin-

Vintoniensis	*Vvincheſter.*	
Elienſis	*Ely*	
Linconienſis	*Lincolne.*	
Lichfeldien.	*Lichfield.*	vniti
Connentrienſis	*Conuentry*	
Salisburgenſis	*Salisbury.*	
Bathonienſis	*Bathe.*	vniti
Vvellenſis	*Vvelles.*	
Exonienſis	*Exceter.*	
Nordouicen	*Norvvich.*	
Vigornienſis.	*Vvorceter.*	
Herefordien.	*Herefordt.*	
Chiceſtrenſis	*Chicheſter.*	
Roffenſis	*Rocheſter.*	
Oxonienſis	*Oxford.*	
Glocedrenſis	*Gloceſter.*	
Petriburgenſis	*Peterborough.*	
Briſtolienſis	*Briſtol.*	
S. Dauidis	*S. Dauids.*	
Landaffenſis	*Landaff.*	
Bangorienſis	*Bangor.*	
Aſſaphenſis	*S. Aſſaph.*	

Archiepiſcopat. Eboracen.
Yorck.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Durnelmenſis	*Durham.*
Carleolenſis	*Carlile.*
Ceſtrenſis	*Cheſter.*

IN ALEMANIA.

Archiepiſcopat. Moguntinus.
Maintz.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Fiſtetenſis	*Aichſtet.*
Herbipolenſis	*Vuirtzburg.*
Conſtantienſis	*Conſtnitz.*
Curienſis	*Cur.*
Argentinenſis	*Stransburg.*
Spirenſis.	*Speyer.*
Vvormatienſis	*Vurmbs.*
Verdenſis	*Vverden.*
Hildeshemenſis in Vueſtphalia *Hildesheim.*	
Paldebonenſis ibid.	*Paderborn.*
Halberſtadienſis	*Halberſtat.*
Auguſtanus	*Augſpurg.*
Bambergenſis eſt exemptus.	*Bamberg.*
Miſnenſis eſt exemptus.	*Meſſen.*

Archiepiſcopatus Pragenſis in Boemia Vrbs Regia.
Prag.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Olomenſis in Morauia *Olmüntz.*
Vratiſlauienſis in Sileſia *Breslau.*

Archiepiſcopatus Colonienſis.
Colln.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Leodienſis.	*Luttigh.*
Monaſterienſis	*Munſter.*
Mindenſis	*Minden.*
Oſnaburgenſis	*Oſnaburg.*

Archiepiſcopatus Bremenſis.
Bremen.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Balduicenſis, nunc ſupreſſus, *Barde Vviſſ.*

Sleſuicenſis	*Sleſvvich.*
Raſeburgenſis	*Ratzemburg.*
Lubicenſis	*LubecK.*

Rigenſis, ſiue Liuonienſis *Righe.* cu i olim Metropoli. Epiſcopatus ſequentes in Liuonia fuerunt ſuffraganei Renalienſis, Curienſis, ſiue Gerlandenſis, Oiſelenſis, Deptenſis, ſiue Topatenſis, Curomenſis, & alij in Pruſſia, qui nunc ſubſunt Gneſnenſi Archiepiſcopo.

Archiepiſcop. Magdeburgẽſis.
Magdeburg.

Epiſcopatus Suffraganei.

Hauelburgenſis	*Hauelburg.*
Brandeburgenſis.	*Brandeburg.*
Merſeburgenſis	*Meꝛburg.*

Cicꝫenſis, ſiue Naumburgensis in Miſnia *Cicꝫ Naumburg.*

Archiepiſcopat. Salſeburgẽſis.
Salsburg.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Ratiſponenſis, exemptus *Regenſpurg.*

Paſſauienſis	*Paſſau.*
Frizingenſis	*Freiſingen.*
Brixinenſis	*Brixen.*
Gurcenſis	*GurcKh.*

La-

Lauantinus. *Lauant.*
Seccouiensis *SecKauvv.*
Chiemensis *Chiemse.*
Nouæ ciuitatis in Austria *Neistadt.*
Viennensis ibid. *Vvien.*
qui duo vltimi à Paulo II. circa an. 1468. instituti fuerunt, petente Federico III. Imper.

Archiepiscopatus Treuerensis.
Trier.

Episcopatus suffraganei.

Metensis *Mets.*
Tullensis *Toul.*
Verdunensis *Verdun.*

Archiepiscopatus Tarantasiensis, in Burgundia.
Tarentaise.

Episcopatus suffraganei.

Seduensis *Sedun.*
Augustanus. *Osta.*

Archiepiscopatus Bisuntin.
Besanzon.

Episcopatus suffraganei.

Basiliensis *Basel.*
Lausanensis *Losanne.*
Bellicensis *Bellay en Bresse.*
ad ditionem Regis Galliæ pertinet.

Archiepiscopatus Vpsalensis, in Suetia.
Vpsholm.

Episcopatus suffraganei.

Scarensis, seu Scaranensis *Schar.*
Lincopensis
Stirunensis *Strengnis.*
Aboensis
Agariensis
Abduensis.

Archiepiscopatus Nidrosiensis, in Noruegia.

Episcopatus suffraganei.

Bergensis *Bergen.*
Stauaglensis *Straffanger.*
Hamariensis *Hamar.*
Ansloensis *Anslo.*
Holamensis *Holam.*
Horcadensis
Sodrensis
Gronelandensis, insul. *Groenlandt.*
Scalholtanus in Island. *Scalholt.*
Hemetensis
Eaensis

IN BELGIO.

Postquam è Belgio in Hispanias discesserat Carolus Cæsar, de nouisquè Episcopatibus per Belgium erigendis, cogitari cœperat, vt hac ratione Fides Catholica, & animarum salus extra periculum constitueretur, Philippus Rex eius filius parentis intentum exequitur, & facta distributione Prouinciarum in Diœceses, locisquè pro Episcopatibus, & Ecclesijs Cathedralibus, cum dote designatis, mittitur Romam an. 1558. Franciscus Sonnius ad Summum Pontif. Paulum IIII. qui inter omnes Ecclesias in Belgio erectas, tres esse voluit Metropolitanas, seu Archiepiscopales, Cameracensem, Vltraiectensẽ, quæ antiquitus fuerant Cathedrales, & Melchliniẽsem plane nouam, quam etiam primatialem esse voluit, refert Arnoldus Hauensius in tract. de erectione nouorum in Belgio Archiepiscopatuum.

Archiepiscopatus Cameracẽsis.
Cambray.

Episcopatus suffraganei.

Attrebatensis, in Artesia *Arras in Artois* } *antiq.*
Tornacensis apud Neruios *Tounay.* }
ad fluum Scandim.
Namurcensis ad Mosam flun. *Namur.* } *nouiss.*
Audomarensis in Artesia *S.Omer.* }

Archiepiscopatus Vltraiectẽsis ad ostia Rheni.
Vtrecht.

Harlemensis, apud Hollandos, *Harlem.*
Dauentriensis, apud Transylu. *Deuenter.*
Leonardiensis apud Frisios *Leeu Vvardt*
Groeningensis apud eosdem *Groningen.*
Middelburgensis apud Zellãd. *Middelburg.*

Hæ

Hæ ciuitates vna cum Vltraiecto hodie ab Hæreticis posśidentur.

Archiepiscopat. Melchliniẽsis.
Mecchelen.

Episcopatus suff aganei.

Antuerpiensis in Brabantia, ad Scaldim fluuium.	*Anuers.*
Gandauensis in Flandria ad Scaldim fluuium,	*Gant.*
Brugensis in Flandria.	*Bruges.*
Iprensis ibid.	*Iper.*
Boscoducensis in Brabantia.	*Bolduc.*
Ruræmundensis, in Geldria, ad Mosam fluu.	*Rurmonde.*

IN HIBERNIA.

Archiepiscopat. Ardmachanus.
Ardmacha.

Episcopatus suff aganei.

Medensis.	*Midhe.*
Kylmorensis.	*Cillmbor.*
Cluanensis.	*Cluaincs.*
Ardachanensis.	*Ardach.*
Clochorensis.	*Clochar.*
Rapotensis.	*Rathbogh.*
Derensis.	*Doire.*
Dunensis	*Dun.* } vniti.
Conorensis	*Cenaire.* }
Dromorensis.	*Drom mor.*

Archiepiscopatus Dublinienſis.

Ita dictus à Ciuitate, quæ olim vulgo Duibhilinn, seu ath Cliath Diubhlinem dicebatur, nunc vero baile atha Cliath. Est Metropolis Regni quoad temporale: huius Archiepiscopus ex priuilegio se Primatem Regni facit, qui titulus Ardmachano ex antiquitate, & prima fundatione competit.

Episcopatus Suffraganei.

Kylldarensis.	*Cill Dara.*
Fearnensis.	*Fearna.*
Lachlensis.	*Loch da lachan.*
Osoriensis.	*Osrudhe.*

Archiepiscopatus Casilensis.
Casil.

Episcopatus suffraganei.

Lismorensis dictus etiam Vvaterfordiensis *Limor*, & *Port lairge* Cluainensis dictus Coreagensis.

	Cluainc, Coreach.
Rossensis.	*Ross.*
Ardfeartensis.	*Ardfearta* } vniti.
Acadeoensis.	*Achadeo.* }
Limiriecensis.	*Luimneach.*
Laonensis,	*Cill da luagh.*
Imilicensis.	*Imile.*
Finibricensis.	*Finibre.*
Finuariebsis.	*Cill Fionurach.*

Fuit olim in hac Prouincia Episcopatus celebris Inischatensis: sed iam diuisus partim Laonensi, partim Ardfeartensi adhæret.

Archiepiscopatus Tuamensis.
Tuaim.

Episcopatus suffraganei.

Duacensis.	*Cill mbic Duach.*
Cluanfeartensis.	*Cluain Feart.*
Mayonensis.	*Maindhgheo.*
Elinensis.	*Oil Finn.*
Achacleoensis.	*Achaidgheo.*
Aladensis.	*Cill Ala.*

IN FRANCIA.

Archiepiscopat Lugdunensis.
Lyon.

Episcopatus suffraganei.

Educensis, siue, Augustodunensis,	*Autun.*
Matisconensis.	*Mascon.*
Cabillonensis.	*Chalon sur Saone.*
Lingonensis.	*Langres.*

Archiepiscopat. Senonensis.
Sens.

Episcopatus suffraganei.

Parisiensis.	*Paris.*
Carnotensis.	*Chartres.*
Aurelianensis.	*Orleans.*
Niuernensis.	*Nouers.*
Antisiodorensi.	*Auserre.*
Trecensis.	*Troyes en Champagne.*
Meldensis.	*Meaulx*

Archiepiscopat. Burdegalensis.
Bourdeaux.

Episcopatus suffraganei.

Pictauiensis.	*Poictiers.*
Sanctonensis.	*Saintes.*

Engo-

Engolismensis.	*Angoulesme.*
Petracoricensis.	*Perigueux.*
Condomensis.	*Condom.*
Malleacensis.	*Mallezes.*
Agennensis.	*Agenue.*
Lucionensis.	*Lucon.*
Sarlatensis.	*Sarlat.*

Archiepiscopat. Arelatensis.
In Prouincia Prouenciæ.

Arles.

Episcopatus suffraganei.

Massiliensis.	*Marseille.*
Arausicensis.	*Orange.*
Tricastinensis.	*Tricastin.*
Tolonensis.	*Tolon.*

Archiepiscopat. Aquensis.
Aix.

Episcopatus suffraganei.

Aptensis.	*Apt.*
Regensis.	*Riez.*
Foroiuliensis.	*Freiuls.*
Vapincensis.	*Gap.*
Sistaricensis.	*Sisteron.*

Archiepiscopatus Viennensis.
Vienne.

Episcopatus Suffraganei.

Valentinus.	*Valence.*
Viuariensis.	*Vinaray.*

Nam Albensi, Heluiorum Vrbe à Croco Alamannorum Rege euersa Sedis inde Viuarium est translata.

Diensis.	*Die. vniti.*
Gratianopolitanus.	*Grenoble.*
Maurianensis.	*Mauremie.*
Gebennensis, siue Geneuensis.	*Geneue.*

Geneua à Nouatoribus an. 1535. occupata, Sedes hodie Episcopi est Anessiacum, Sabaudiæ oppidum.

Archiepiscopat. Ebredunensis.
Embrun.

Episcopatus suffraganei.

Dignensis.	*Digne.*
Niciensis.	*Nice.*
Grassensis.	*Grasse.*

Olim Antinopolitanus dicebatur; sed postea Grassum Prouenciæ Vrbem tertio inde milliari translatus est, vnde Grasiensis.

Glandeuensis.	*Glandefue.*
Senetensis.	*Senez.*
Venciensis.	*Sainct Paul de Vence.*

Archiepiscopatus Auenionensis.
Auignon.

Ciuitatem hanc Auenionensem Ioanna Caroli Calabriæ Ducis filia cessit Clementi VI. Summo Pont. ad compensationem tributi Romanæ Sedi per annos multos non soluti.

Episcopatus suffraganei.

Carpentoractensis.	*Carpentras.*
Vasionensis.	*Vaison.*
Cabellicensis, siue Cabellionensis.	*Cauaillon du Contat.*

Archiepiscopatus Rhemensis.
In Campania.

Reims.

Episcopatus suffraganei.

Suessionensis.	*Soissons.*
Cathalonensis.	*Challons sur Marne.*
Siluanetensis.	*Senlis.*
Tornacensis.	*Tournay.*
Ambianensis.	*Amiens.*
Morinensis.	*Teroane.*
Nouionensis.	*Noion.*
Belluacensis.	*Beauuais.*
Lauduneusis.	*Laon.*
Attrebatensis.	*Artois.*

Archiepiscopat. Rothomagēsis, in Normandia.
Rouen.

Episcopatus suffraganei.

Baiocensis.	*Baieux.*
Abrincensis.	*Auranches.*
Ebriacensis.	*Eureux.*
Sagiensis.	*Sais.*
Lexouiensis.	*Lisieux.*
Constantiensis.	*Coutances.*

Archiepiscopatus Turonensis. in Britannia.
Tours.

Episcopatus suffraganei.

Cenomanensis.	*Mans.*
Redonensis.	*Rennes.*

Andeganenſis	*Angers.*
Nannetenſis	*Nantes.*
Cariſopitenſis	*Cornouaille.*
Venetenſis	*Vennes.*
Maclouienſis	*S.Malo.*
Briocenſis	*S.Brieu.*
Trecorenſis	*Triguier.*
Leonenſis	*S.Paul de Leon.*
Dolenſis	*Dol.*

Archiepiſcopatus Bituricenſis, in Ducatu Aquitaniæ.

Bourges.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Claromontenſis	*Clairmont en Autergne.*
Ruthenenſis	*Rodez.*
Caſurcenſis	*Cahors.*
Lemouicenſis	*Limoges.*
Mimatenſis	*Mēde de Guinauldā*
Albienſis	*Alby.*
Caſtrenſis	*Caſtre.*
Vabren.	*Vaures.*
Tutellenſis	*Tulles.*
S.Flori	*Sainct Flor.*
Anicienſis eſt exemptus.	*le Puy en Auergne.*

Archiepiſcopatus Auxitanus, in Vaſconia.

Aux.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Aquenſis	*Aqs.*
Lectoratenſis	*Letoure.*
Conuenenſis	*S.Bertrād.de Cominges*
Conſeranus	*S.Leger de Conſerans.*
Brigoricenſis, vel Tarnienſis	*Tarbe*
Olorenſis	*Oleron en Bearn.*
Laſcarenſis	*Leſcar en Bearn.*
Vaſatenſis	*Baſas.*
Baionenſis	*Baionne.*
Adurenſis	*Aire en Armignat.*

Archiepiſcopatus Narbonenſis, in Gothia.

Narbonne.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Carcaſſonenſis	*Carcaſſone.*
Britercenſis	*Beſiers.*
Agathenſis	*Agde.*

Ledonenſis	*Lodené.*
Nemauſenſis	*Niſmes.*
Vticenſis	*Vſez.*
S.Pontij Tomeriarum	*S.Pont.*
Alectenſis	*Alex.*
Montis Peſſulani	*Mompelier.*

Ex Inſula Magalona an. 1536. ad Montem Peſſulum tranſlata eſt Paulo III. probante.

Archiepiſcopatus Tholoſanus.

Tholoſe.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Mirapicenſis.	*Mirepoix.*
Montalbanenſis	*Montalbano.*
Vaurenſis	*Vaure.*
Riuenſis	*Rieux.*
Lomberienſis	*Lombes.*
S.Papuli	*Sainct Papul.*
Appamiarum	*Appanes.*

IN HISPANIA.

Archiepiſcopatus Toletanus.

Toledo.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Cordubenſis	*Cordoua.*
Abulenſis	*Auila.*
Conchenſis	*Cuenca.*
Seguntinenſis	*Ssguenca.*
Iaenſis.	*Iaen.*
Segobienſis	*Segobia.*
Chartaginenſis	*Murcia.*
Oxomenſis	*Oſma.*
Vallisoletanus	*Valladolid.*

Archiepiſcopat. Tarraconenſis in Catalonia.

Tarracona.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Barchinonen.	*Barcelona.*
Gerundenſis	*Girona.*
Elnenſis	*Elna.*
Vicenſis	*Vich.*
Celſonenſis	*Solſona.*
Vrgellenſis	*Vrgel.*
Illerdenſis	*Lerida.*
Dertuſenſis	*Tortoſa.*

Archiepiscop. Cęsaraugustanus in Aragonia.

Çaragoça.

Episcopatus suffraganei.

Oscensis.	*Huesca.*
Balbastrensis.	*Barbastro.*
Iacen.	*Iacca.*
Tirasonensis.	*Tarazona.*
Albarrazinen.	*Albarrazin.*
Terulen.	*Teruel.*

Archiepiscopatus Hispalensis, in Bætica.

Seuilla.

Episcopatus Suffraganei.

Malacitanensis.	*Malaga.*
Gadicensis.	*Cadiz.*
Canariensis.	*Canaria.*

Archiepiscop. Compostellanus in Gallecia.

Sanctiago de Gallicia.

Episcopatus suffraganei.

Tudensis.	*Tui.*
Salmanticensis.	*Salamanca.*
Cauriensis.	*Coria.*
Placentinus.	*Placencia.*
Astoricensis.	*Astorga.*
Zamorensis.	*Zamora.*
Auriensis.	*Orense.*
Pacensis.	*Badaioz.*
Mondoniensis.	*Mondonedo.*
Lucensis.	*Lugo.*
Ciuitatensis	*Ciudad Rodrigo.*
Ouetensis.	*Ouiedo.*
Legionensis.	*Leon.*

Sunt ij duo vltimi exempti.

Archiepiscopatus Valentinus.

Valença.

Episcopatus suffraganei.

Oriolanensis.	*Oruela.*
Segobricensis	*Segorbe.*
Maioricensis.	*Mallorca.*

Archiepiscopatus Granatensis.

Granada.

Episcopatus suffraganei.

Almeriensis.	*Almeria.*
Guadicensis.	*Guadix.*

Archiepiscopatus Burgensis.

Burgos.

Episcopatus suffraganei.

Pampilonensis.	*Pamplona*
Calaguritanus.	*Calaborra.*
Palentinus.	*Palencia.*

IN LVSITANIA.

Archiepiscopat. Bracharensis, totius Hispaniæ Primas.

Braga.

Episcopatus suffraganei.

Portugalensis.	*Porto.*
Conimbricensis.	*Coimbra.*
Visensis.	*Visen.*
Mirandensis.	*Miranda,*

creatus à Paulo III. Summo Pont. an. Domini 1545. instante Ioanne III. Portugaliæ à Bracharensi Archiepiscop. dismẽbratus.

Archiepiscopatus Vlisbonensis, Metropolis amplissima, & totius Orbis emporium celeberrimum.

Episcopatus suffraganei.

Lamacensis.	*Lamego.*
Aegitanensis.	*Guarda.*
Leiriensis.	*Leirea.*
Septentis.	*Ceita, in Africa.*
Funchalensis.	*Funchal.*

In Insula Canariæ.

Angrensis.	*Angra.*

In Insula Tertia.

Ciuitatis omnium Sanctorum.

Baia de todos los Sanctos in Brasil.

Promontorij viridis.	*Cabo verde.*
S. Thomæ.	*Thome.*

hi duo vltimi sunt in Aethiopia.

Ar-

Archiepiſcopatus Eborenſis.
Euora.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Algarbienſis.	*Algarue.*
Portalegrenſis.	*Portalegre.*
Eluenſis.	*Eluas.*

IN INDIA ORIENTALI.

Archiepiſcopat. Goenſis, totius Indię Orientalis Primas.
Goa.

In hac Ciuitate reſidet Prorex, atquè vniuerſæ Indiæ Senatus.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Cochinenſis.	*Cochin.*
Malacenſis.	*Malaca.*
Meliaporenſis.	*Meliapor.*
Cranganenſis.	*Cranganor.*
Mocambiquenſis.	*Mocambique.*

Olim Epiſcopatus, hodie Epiſcopalis adminiſtratio.

Iapponenſis.	*Iapan.*
Chinenſis.	*China.*
Syrenenſis.	*Sirene.*

Armeniorum Patriarcha, & ſex Epiſcopi ſuffraganei, cum vniuerſo populo obedientiam præſtiterunt Papæ, anno 1607. coram Eremitis Auguſtinianis, in celebri Perſiæ oppido, quod Aſpamum, ſeu Aſpahamum, vocant: litteras obedientiales ad Paulum Quintum Pontificem Maxim. miſerunt, & Philippus III. Hiſpaniarum Rex, vt latius Chriſtiana Fides propagaretur, nominauit in Epiſcopum Perſiæ Reuerendiſs. Fratrem Antonium de Gouea Luſitanum, Ord. Eremitarum S. Auguſt. alumnum, qui antea in Perſiani Regis Curiam, maximo feruore Chriſtianam Fidem primus inuexerat, alia què notatu digna fecerat, prout in libro de hoc ab illo conſcripto omnibus notum eſt.

IN INDIA OCCIDENTALI.

Archiepiſcopat. S. Dominici.
Santo Domingo.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Cabacenſis.	*Cabaſco.*
Boriquenſis.	*Borico.*
Nondurenſis.	*Nondura.*
Panamenſis.	*Panama.*
Chartaginenſis.	*Cartagena.*
S. Martini.	*S. Martin.*

Archiepiſcopat. Vrbis Regum, ſeu Limenſis.
Ciudad de los Reyes.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Cuſcouienſis.	*Cuſco.*
Quitonenſis.	*Quito.*
Guamangaeenſis.	*Gamanga.*
Arequipenſis.	*Arequipa.*
Pacenſis.	*Paz.*
Platenſis.	*Plata.*
Trugillenſis.	*Trugillo.*
Guanueenſis.	*Ganuco.*
Calapaienſis.	*Calapaia.*
Portus veteris.	*Porto viejo.*
Guarachilenſis.	*Guarachil.*
Popaianenſis.	*Popaian.*
Carchienſis.	*Garchas.*
S. Michaelis.	*Piura.*
S. Franciſci.	*S. Franciſco.*
Meridenſis.	*Merida.*
In Inſula Iucutana.	

Archiepiſcopatus Mexicanus.
Mexico.

Epiſcopatus ſuffraganei.

Xelicanus.	*Xile.*
Mothoacanus	*Mothoacano.*
Guiacanus.	*Guiacanan.*
Taſcalanus.	*Taſcala.*
Guatimalanus.	*Guattimala.*
Craſenſis.	*Craſencia.*
Nicaraganus.	*Nicaragoa.*
Ciapen.	*Ciapa.*

Sunt etiam alij Archiepiſcopi, per Prouincias diuiſi, vt in nouo Granatenſi Regno eſt Archiepiſcopus Tochaimen. Et in Bætica noua, eſt Archiepiſco. S. Spiritus, & alii.

INDEX
RERVM, ET SENTENTIARVM
Quæ in hac Praxi Dispensationum Apostolicarum continentur.

 bus

Aetas

Affini-

Aposta-

Aug.

INDEX RERVM, ET SENTENTIARVM

ben-

ben-

Com-

Con-

D

Declara-

Dispen-

Dispen-

Dote

Exami-

Formæ

For-

Reform

Gra-

Quan-

Igno-

Ince-

Licen-

Matri-

Papae

Pauli

Et

Publi-

 absol-

S

Suppli-

V

Viuere

FINIS INDICIS.

Bibliopola ad Lectorem.

In huius operis impressione (Lector beneuole) plures errores, quàm, quos humana imbecillitas ferre solet, irrepserunt. Auctor enim, grauioribus occupationibus distentus, illorum correctionem, cum alijs demandasset, spe sua frustratus est: quapropter (quod ęgerrimè tulit) non literularũm tantùm, sed dictionum etiam, & alicuius integræ periodi vitia comperta sunt; quorum pleraq; hic notata reperies. Quarè te monitum volo, vt cum in eiusdem operis lectione, aliquid fortasse non benè sonans, occurrerit, non statim Auctori irascaris; sed ad sequentem animaduersionem recurras: in ea enim ipsius Auctoris studio quicquid erratum est, emendatum reperies. Vale.

Pag.	col.	lin.	*Errata Grauiora,*	*Correcta*
2	1	2	patete	patet
4	1	53	affe	esse
5	1	52	sciedo	sciendo
24	2	15	farmula	formula
27	2	20	saluatur	soluatur
28	4	13	restrictiuæ	restrictiuas
28	1	14	conscriptus	conscriptas
35	2	43	schimaticis	schismaticis
38	1	8	firmatam	formatam
		23	exendit	extendit
40	1	59	aliud	alium
42	1	41	amiserut	amiserunt
		49	Canonicatus	Canonicatum
		50	Canonicatum	Canonicatus
53	2	48	quam	ac
54	1	19	cum	per
		40	reiterari	reiterati
57	2	22	extendi	extendendi
58	1	23	Vrbis	Vrbs
60	1	5	quid	quod
		43	Ioannem	Ioannam
61	2	29	inuincem	inuicem
67	2	42	prædecessor	prædecessore
69	2	11	remane	remanet
71	1	37	baptizati	rebaptizati
72	1	29	rebaptizante	rebaptizanti
76	2	55	referendarium	referẽdariorũ
77	2	39	dicetur	dicentur
79	2	48	milibus	similibur
80	1	50	dabet	debet
81	1	20	frequẽtioribus	frequentiores
82	2	32	constiuunt	constituunt
83	1	15	pertinet	pertinent
83	2	5	vnquam	nunquam
84	1	37	mittuntur	mittunt
84	2	50	irregularitatẽ	irregularitas
91	1	44	cum	& sic
93	1	27	decetum	decretum
95	1	5	quæ	qui
98	1	42	dispendit	dispendio
99	2	29	sępè fuit *adde*	conclusum
107	2	35	qume	quem
108	1	4	obtinentom	obtinentem
117	2	25	velit	vellet
118	1	22	ipsumq;¦Papã	ipseq, Papa
119	2	21	beneficio *adde*	illas omiserint
127	1	38	aliquid	aliquod
129				
135	2	53	principio	principium
139	1	1	suspendi	suspenduntur
147	2	53	illiuque	illiusquè
150	2	30	so	se

Pag.	col.	lin.	*Errata Grauiora,*	*Correcta*
152	1	4	ne	vt
153	1	41	beneficij *adde*	&
168	1	12	pecuniarius	pecuniarias
168	2	35	possint	possit
170	2	1	homicidia	homicida
171	1	43	mediatè	immediatè
			diuinæ	diuinum
172	1	5	licet *adde*	enim
177	2	8	vt	&
181	1	36	sententiã, *dele*	non
183	2	33	monachur	monachos
186	2	1	eo *dele*	modo
189	1	50	limitat	ampliat
188	2	18	dispositionem	dispositione
191	1	7	alijs	alius
192	1	21	qui	quia
192	2	51	fit	sic
193	1	33	concessit	concessisset
		40	maius *dele*	indulgeri
195	1	30	Canonico absenti	Canonicus absens
		31	omnes distributiones quotidianas	omnibus distributionibus quotidianis
197	1	5	tam	tamen
197	2	1	vel	vt
198	1	1	abstinent	abstineant
		28	effectibus	affectibus
199	1	1	per	pro
		1	prsenti	in præsenti
199	2	55	qus	qui
		56	eiui	eius
200	1	3	permisium	permissum
213	2	4	consueuerunt	consueuerint
214	1	20	tenentur	tenetur
218	1	33	ei	eas
		36	debet	debent
		37	eo	eis
		57	diximus	duximus
220	2	2	simoniatã	simoniaca
		21	conuinctus	conuictus
222	1	6	solæ	sola
222	2	12	mnifandum	mirandum
234	1	15	nec	hæc
237	1	37	professionis	probationis
237	2	17	transit	transiuit
266	1	51	Episcopos	Episcopus
276	2	43	similes	similia
294	1	32	quod	quæ
310	2	32	prout mea	prout in meã
312	0	2	componendi	componendis

Pag.	col.	lin.	*Errata Grauiora,*	*Correcta*
314	1	52	quæstione	quæstio
		58	partis	partus
318	2	58	verificares	verificare
324	1	17	& quo *dele*	&
333	1	27	Episcopi	Episcopo
		35	cuius	eius
337	1	53	motatur	moriatur
342	1	29	Archiepisco-pus	Archiepisco-pos
		32	caputo mniũ	caput omniũ
343	1	18	posimodam	postmodam
344	1	30	oppidorumq;	oppidorum
346	0	6	Episcopali	Episcopalis
348	2	34	degnoscendus	dignoscendus
350	2	46	clausulas	clausula
351	2	21	abesse	obesse
354	1	12	mensem	mentem
355	2	49	mensis	mentis
357	2	8	Dœcesi	Dœcesis
359	2	54	stricti iuris *adde* sit	
372	2	40	dirigi	dirigitur
373	1	51	Notarios	Notarius
377	2	19	expressio	expresso
380	2	6	per eo	pro eo
385	1	11	ex	&
		36	secundo gradu *dele* gradu	
	2	30	dirimensibus	dirimentibus
386	1	50	generalem	Conciliarem
394	2	19	cognitio debet	cognitio non debet
395	2	11	&	ex
399	2	1	faciat, vel exequatur	faciant, vel exequantur
		3	Ordinario	Ordinarij
406	1	55	nuncupatoru	nuncupatorũ
418	2	38	excommunicatur	excommunicãtur
421	1	1	supradictæ	supra dictus
423	1	23	egent	egere
426	2	41	imminere	immineret
427	2	41	mandatis	mandati
428	2	38	ingressum	ingressu
432	2	55	dispensaret	dispensasset
435	2	15	aliquis	aliquibus
		31	dolendam	dolendum
437	0	24	aduiandum	ad obuiãdum
441	2	18	moueri	moneri
443	1	30	ignouerint	ignorauerint
447	2	34	multas	multis
448	1	33	putatiuæ	putatiui
449	2	46	directè	indirectè
		47	distruendo	destruendo
450	1	1	cum tamen *dele* cum	
452	2	44	perseueret	perseuerent
455	2	57	nouum est	nouum nõ est
		58	est	&
456	1	52	matrimonij	matrimonijs
		55	publicè cõtractus	publicè cõtractis
		56	ac Episcopo	ac ab Episcopo
457	2	58	exigenta	exigente
458	2	27	singularum	singulare
459	1	15	quæ ita idem	quæ eidem
465	1	1	dispensatione	dispensatos
465	2	33	illas	illos
467	1	40	dicto	dictio
469	1	8	affectu	effectum
470	2	27	cum il illis	cum in illis
471	2	3	earum	eorum
474	2	15	efficax *adde*	aut
475	1	7	appositus	apposita
483	1	28	reformatorũ	reformatoriũ
489	2	37	nec	in
491	1	27	coniungio	coniugio
491	2	4	erit	erat
493	2	18	maximum	maximam
494	1	27	inuictæ	iniunctæ
499	1	31	paxim	praxim
		48	imbi	inibi
504	1	9	impedimentũ	impedimenti
504	2	20	dispensauit;	desponsauit;
506	2	6	sitarrihis	sit ar rhis
511	1	11	comunem	commune
511	2	55	affentia	essentiam
514	1	56	posse	posset
514	2	23	consensu	consensus
517	2	58	impedimentũ	impedimento
519	1	26	vtrum	siuè
523	2	54	affectus	effectus
528	1	50	stimulus	stimulis
		56	forsitam	forsitan
534	2	4	fuerint	fecerint
		58	quamui	quamuis
541	0	33	amonemus	amouemus
		47	surroget	subroget
		47	manus	munus
542	0	33	expediti	expediri
548	1	10	alienatione	alienationes
553	2	49	ex tit	extitit
562	1	28	sedi	sedis
		33	committit	committi
562	2	17	expressos	expresso
565	2	29	locatorie	locatione
568	1	1	in enis videntem	nisi, in euidentem
574	1	21	fructum	fratrum
574	2	36	preferrendus	præferendus
576	2	48	admittuntur	admittantur
578	2	47	siuè aliud	siuè ad aliud
579	1	25	peritionis	petitionis
581	1	43	exphyteusis	emphyteusis
583	2	11	qualitatis	qualitate
585	1	50	actu	actus
590	2	58	c.sum	c.cum
591	2	16	*dele*	sibi
592	1	15	de constis	de constit.
596	1	55	nnnnullis	nonnullis
623	2	32	permurationes	permutationes
628	2	18	reperire	repererit
639	0	30	ommissis	omissis
640	0	23	quacumq;	quacunq;
646	1	1	allijs	alijs
649	1	34	accepiens	accipiens
550	2	26	censæatus	censeatue
651	2	34	constitutur	constituitur

LEGATORIA
1971